

12
F
S
2

1861
Sept 22nd 1861

Est H.
Hand H.
Val J.

JULIJ
CAPONI,
PHILOSOPHI, THEOLOGI,
NEC NON
JURISCONSULTI NEAPOLITANI,
ac Comitis Palatini ;

**DISCEPTATIONUM
FORENSIUM,**

ECCLESIASTICARUM, CIVILIUM, ET MORALIUM,
Pluribus in Casibus Decisarum,

NUNC PRIMUM IN LUCEM PRODIT

TOMUS QUARTUS.

LUGDUNI,
Sumpt. JOANNIS ANTONII HUGUETAN.

M. DC. LXXVII.

CUM PERMISSU SUPERIORUM.

ДАФНИ

PHILOSOPHI THEOLOGI

NICONI

URSUS CONSUL IT. NEAPOLITANI

de Comitis Passini

DISCEP TATIONUM

ФОРЕНСИУМ

RECESSUS ACADEMIA RUM CIVITATUM ET MORALium

LUGDUNI BELLARUM CAPITI DESENSE

ACADEMIA RUM VIA VATICANA PROD

TOMUS QUARTUS

LUGDUNI

SUPER IOANNIS ANTONII HENRIETTI

AC DE LUX

CUM PERMISSA SUPRIGRUM

INDEX DISCEPTATIONUM, Quæ in hoc Volumine continentur.

DISCEPTATIO CCXXXIII.

DATRONATI in dubio potius præsumitur hæreditarius, quam Gentilitius: quando dicatur Gentilitium, & cui incumbat onus probandi esse hæreditarium Gentilitium: illegitimi, an, & quando admittantur, & an habeant vocem stirpes, an in capita, ex observantia qualiter declaretur Juspatronatus: proximiores ad fideicommissum collecti & qualiter admittantur. Argumentum de feudo ad Juspatronatus an valeat. Consensus Patronorum, an requiratur collegialiter, & simultaneus. Sententia jurispatronatus, quando firmet statum quoad alios. Sententia quatenus transeat in rem judicatam. Major pars quando præjudicet minori, & alia ad materiam enucleantur. pag. 2

DISCEPTATIO CCXXXIV.

De Eadem Re. pag. 9

DISCEPTATIO CCXXXV.

De Eadem Re. pag. 11

DISCEPTATIO CCXXXVI.

De Eadem Re. pag. 13

DISCEPTATIO CCXXXVII.

Primogenitus vocatus in fideicommisso vel majoratu ex duobus fratribus testatoris, an si moriatur primogenitus primi fratri, possit secundogenitus ex altero fratre censi vocatus tanquam primogenitus legis dispositione; vel potius censeatur exclusus per particulares dictiones, & regulas quæ in eo concurrunt? pag. 15

DISCEPTATIO CCXXXVIII.

Vacantia Abbatiae propter prætensam irregularitatem contractam, & alia capita de quibus in totius Disceptationis serie differit. pag. 25

DISCEPTATIO CCXXXIX.

Concessio Casalis à Rege facta an sit feudum? Feudum Guardiæ an transacto anno durer, quandove ad hæredes transeat? Concedi potest ad certum tempus. Concessio ad remunerationem meritorum facta est perpetua. Quid intersit inter translationem feudi & Officij, quidve inter Officium & feudum? pag. 30

DISCEPTATIO CCXL.

De eadem re. pag. 37

DISCEPTATIO CCXLI.

Pensionem translatam qualiter dividendam inter hæredes Pensionarij, & translatarium, & an sit translatio nova concessio, an protogatio primæ, & quid si ex actu voluntario, an necessario transferatur. pag. 41

Index Disceptationum

DISCEPTATIO CCXLII.

De eadem re.

pag. 43

DISCEPTATIO CCXLIII.

Pensionis translatio, vel reservatio, qualiter differant, & renovari, vel novari pensionem, quando dicatur: sicuti emphyteusim novari, vel renovari, ac feudum novum, vel antiquum quando dicatur, pensionis reservatio facta post alterius extinctionem, valorem recipit ex tunc, non ex nunc, & quo sensu reservata pensio dicatur nova, vel antiqua. Pensionis usus favorabilis, an odiosus sit? Suas habet causas reservatio pensionis, & quæ sint.

pag. 45

DISCEPTATIO CCXLIV.

Clericus qui ob homicidium vel purum, vel qualificatum, privatus fuit beneficio, ante sententiam privationis, vel actualem illius privationem posset illud renuntiare alteri, cui velit, & an possit renuntiare cum pensione, & multa dicuntur ad propositum.

pag. 50

DISCEPTATIO CCXLV.

Discreti Officium in Religione Discalceatorum S. Augustini qualiter, & quomodo sit concedendum, & quid posita medietate Concionum Quadragesimalium.

pag. 52

DISCEPTATIO CCXLVI.

Officialium crimina qualiter puniantur, qua occasione agitur de pœnis Peculatus, Nonupli, dupli, quadrupli, Barattariæ, & similiū delictorum, & de ipsorum probatione, & quorum criminum pœnae ad hæredes Officialium transeant, & qualiter sit contra eos procedendum, & an pendente inquisitione proceditur ad suspensionem officij; *Ritus M. C. V. 49. & decis. Präsid. de Franch. 274. & 326.* explicantur, & quando officia ad Dominum revertuntur, non tenetur Dominus ad debita officialis, & qualiter talis dicatur officio privatus, & plura ad materiam suspensionis, & privationis officij adducuntur, &c. pag. 54.

DISCEPTATIO CCXLVII.

Fidejussorem de præsentando liberati mutato statu Rei de monstratur. Mora præsentando in Fidejussione quando consideretur: Fidejussorem obligatum ad præsentandum pro certo tempore liberari interdum, & quando purgando moram: quid autem incusatione facta, nec non poena exacta in totum, vel in partem latè ostenditur, &c.

pag. 63

DISCEPTATIO CCXLVIII.

Fidejussor per mutationem status debitoris an, & qualiter excusat, & in obligatione alternativa quomodo creditori competat electio, & multa in materia fidejussionis utilia adducuntur.

pag. 66

DISCEPTATIO CCXLIX.

Vendor ad quid emptori teneatur, & an ad ipsum venditorem spectet luere copiam instrumenti enuntiati in contractu venditionis, illamque emptori tradere, & in casu contrario an possit emptor de evictione agere contra venditorem, scripturam esse penes colligantem quomodo probari debeat. Actio exigendi annum censem, an & qualiter præscribatur, & qualis sit effectus clausulæ constituti adnotatur, & demum datur cautela cui inhærendum sit præscriptioni, aut titulo? & plura alia ad materiam utilia, & usu frequentissima disceptantur, &c.

pag. 68

DISCEPTATIO CCL.

Simonia, quando committi dicatur, an ab Episcopo possit aliquid recipi non principali- ter, sed ex alia causa pro Clericis ordinandis attenta confutudine loci, & plura ad materiam simoniæ traduntur, &c.

pag. 72

DISCEPTATIO CCLI.

Exceptio non numerata pecuniae infra biennium proponi debet, quo quidem transacto poterit sanè opponi, si debitor assumat in se omnis probandi. Talis etiam acceptio cum minore perpetua est; in vita vero si non opponatur, debitore decedente intra biennium in hæredem qualiter transeat explicatur; transacto vero tempore an possit opponi per viam restitutionis in integrum disputatur.

pag. 74

DISCE

Tomi Quarti.

DISCEPTATIO CCLII.

Debitores Apochæ Banco directæ vigore conventi, non nisi in vinculis audiſi possunt, vel facto deposito. Pragmatica potius amplianda quam reſtringenda. Exceptioni renuntians non numeratæ pecuniæ, uti ea non potest. Apochæ Banco directæ per Regiam Pragmaticam non æquiparantur instrumentis liquidis, sed liquidatis. Statutum excluſens omnes exceptiones, an videatur excludere exceptionem non numeratæ pecuniæ?

pag. 76.

DISCEPTATIO CCLIII.

Pensionarius qualis dicatur, & qualiter à reservatorio fructuum, & usufructuario differat & qua actione agere debeat contra titularem pro pensione, & an ad hæredes transmittatur pensio non exacta in ejus vita, & beneficia quando vacare dicantur, & qui dicantur beneficiorum capaces; congrua quæ dicatur, & quanta sit coadjutoris Parœcialis. Pensionis reservatio, & translatio qualiter sit facienda, & quomodo, & in quibus rebus imponatur, & multa ad dictam materiam utilissima latè adducuntur. pag. 82

DISCEPTATIO CCLIV.

Proditorium delictum quale sit, & an, & qualiter per subsequitam reconciliationem censetur extinetum odium, & rancorem præcedentis inimicitia, & an tale perpetrans crimen gaudeat immunitate, & adducitur in causa de qua agitur Decisio Curiæ Archiepisc. Neap. & alia ad materiam.

pag. 96

DISCEPTATIO CCLV.

Crimen læſæ Majestatis, & rebellionis, an possit committi à non subditis, & ut tales dicantur, quem ad forum sit attendendum, & conſurationem factam contra Principem non subditi, non tenetur revelare, & in re plura exempla adducuntur, & delinquens fortuitus forum in quo fuit commiſſum delictum, & plura de materia Rebellionis brevi, & Hispana methodo disceptatur.

pag. 98

DISCEPTATIO CCLVI.

Apostatarum bona à religione, cui acquirantur, ubi Gregorij XIII. bulla explicatur: vagabundi bona cui querantur, & quid si redeat ad religionem. Apostasia formata qualis dicatur, & quid de bonis à regularibus quæſitis extra clauſtra degentibus de licentia superioris, & quid de regularium quæſitis ex illicita negotiatione. Monasterium quando teneatur ad debita regularis, & Camera succedens in spoliis, quæ debita solvere tenetur.

pag. 102

DISCEPTATIO CCLVII.

Crimen læſæ Majestatis, & Rebellionis an possit committi ab illo, qui non est subditus Principi contra quem machinatus est, & an sit discrimin inter molientes ex se, vel per alium, & quid importet uti mediis subditis, vel non subditis, & qua poena tam principalis, quam complices puniri debeant, & multa alia ad materiam fidelitatis Principi servandæ attinentia eleganti methodo adducuntur.

pag. 105

DISCEPTATIO CCLVIII.

Proditorium crimen quando dicatur commiſſum, & opem præstantes tali delicto an eadem poena puniri debeant, declaratur, Text. in cap. 1. de homicidio, in 6. & ponderantur verba bullæ Gregorij XIV. & an patrantes dicta Crimina gaudeant Ecclesiastica immunitate, ubi multa utilia ad materiam delictorum, & Ecclesiastica immunitatis adducuntur.

pag. 109

DISCEPTATIO CCLIX.

Homicidium quando dicatur rixosum, vel cum qualitate proditionis commiſſum latè examinatur, & utrumque qua poena puniantur, & testes in ipsius probationem, quales esse debeant, & quomodo deponere in talibus delictis, & qualiter sit concipienda citatio in criminalibus clarè ostenditur, & alia ad materiam utilissima adducuntur, &c. pag. 113

DISCEPTATIO CCLX.

Homicidio quando irregularitas contrahatur? an per solam affiſtentiam, utrumve pecca-

Index Disceptationum

tum mortale ad eam incurrendam requiratur? Quid de Clerico aggressorem Patris,
vel alium casualiter interficiente. Diana commendatur. pag. 118

DISCEPTATIO CCLXI.

De Cassatione electionis Provincialis Granatensis Provinciae Ordinis Minimorum
S. Francisci de Paula, & nonnullis dubiis Regularibus. pag. 122

DISCEPTATIO CCLXII.

Collegij Etymologia, constitutio, & essentia refertur, cujuscunque Artificij, & Opificij,
sub qua jurisdictione constituatur, quoad ea quæ pertinent ad Collegium.
Divisio Collegij multiplex, & qualis. Extinctio Collegij quomodo possit succedere; le-
gata an fieri possint, & quibus acquirantur. pag. 135

E A D E M.

Collegium Opicum, & Artificum possunt statuta facere, & multo magis accedente
Principis confirmatione, & an sufficiat si confirmetur à Judice inferiori, putà à De-
legatis artium, & ad quem pertineat eorumdem statutorum interpretatio, & à quibus
sit habenda dispensatio talium statutorum, & plura recensentur statuta approbata &
reprobata. pag. 140

E A D E M.

Artificum Collegium sub una Arte constitutum ac confirmatum, acquirit jus prohiben-
di, ne alij idem faciant, cuius munera sunt publica, & cogi ad ea possunt posito pretio,
uni non permittitur dupli uti Collegio, & hoc etiam fuit practicatum in Collegio
Advocatorum, ut prohibere potuerint aliis qui non erant de suo Collegio, ubi addu-
citur Decisio Regentis Capycij Latro 169. tom. 2. contra scripta per Dom. meum Con-
siliarium Pratum tomo 1. Discept. forens. c. 47. & tom. 2. cap. 30. & sic evitantur plura absur-
da, quæ in contrarium orirentur, & adducuntur plures decisiones Collateralis Consi-
lij, ac S. Claræ, & Senatus Cremonæ. pag. 142

E A D E M.

Manutentio an detur uni artificio contra aliud, & consuetudo, vel præscriptio quando
detur in facultativis, Statuta Monopolia causantia an & quando confirmetur à Prin-
cipe, & quando Princeps censeatur confirmare Monopolia, & plura Monopolia addu-
cuntur. pag. 145. & seq.

E A D E M.

Oenopolopolium, & monopolium qualiter differant, & quid sit propriè Oenopolium, vi-
ni vexditio quando sapiat Oenopolium, & an sit de regalibus vinum vendere in ta-
bernis ad minutum, & an possit à nobilibus vendi, & à Ministris Justitiae, & an possit
prohiberi, ne vendatur vinum, vel non ematur extra territorium. Monopolium an pos-
sit acquiri per præscriptionem vel consuetudinem, & quid si sit immemorabilis, &
& quibus ex causis sint monopolialicta; & quid monopolium salis & an valeant statu-
ta de tali observantia inter Artifices, &c. pag. 147

DISCEPTATIO CCLXIII.

Fœmina, vel descendentes ex ea quando ad præsentandum admittantur, & quid voca-
tis descendantibus testatoris, quid vocata familia, vel domo ejusdem. Episcopi Ma-
ranta, Regentis de Marinis, & Regentis Roviti authoritates adducuntur, & pro no-
bis explicantur. pag. 154

DISCEPTATIO CCLXIV.

Matrimonium contractum metu Judicis quando dicatur ob metum injustum, & quando
justum, & quid si contrahatur à viro stuprante cum puella stuprata, Judice jubente, an
& quando dicatur nullum, & quando metus proberet ex protestationibus anteceden-
ter factis. pag. 167

DISCE

Tomi Quarti.

DISCEPTATIO CCLXV.

Exulatus à Curia seculari si toto tempore exilij, steterit, in Ecclesia dicitur contravenisse, ac exilium rupisse quod idem si exuletur ab Episcopo, & steterit in Ecclesia exempta, & multo magis in Ecclesia subiecta Episcopo, cuius fractura testibus de vi-
su tantum non probatur, nisi probata fragrantia, vel nisi sit adhibita cautela, adhiberi solita ut visus etiam non repertus, &c. tunc enim incusari poterit fidejussio, alias minimè Ecclesia, qualiter dicatur de Territorio Principis secularis, & quid sit esse in Territorio, & non de Territorio, & quid Dioecesos nomine consideratur, & an Territorium, & Dioecesis idem sint immunitas Ecclesiastica gaudent Clerici, & Monachi, non obstante quacunque consuetudine etiam immemorabili. Nec poterit Religiosus extrahi, licet Generalem suum, vel alterius ordinis occiderit, nisi hoc fecerit intus septa Monasterij, prout nec gaudebit qui fuit potius loco carceris in Ecclesia, exulatus ad Ecclesiam confugiens, an redeat ad causam propriam, & an illi cui promittitur non afficiendum pœna corporali possit, imponi pœna exilij. pag. 172

DISCEPTATIO CCLXVI.

Matrimonium clandestinè, & fraudulenter contractum cum uno, si prius cum alio viro mulier copulam habuit, unà cum promissione matrimonij, filium procreatum legitimum esse per sacrum Concilium, cum fuisset declaratum contra hanc sententiam nullitates proponuntur, & rejiciuntur. pag. 199. & seq.

DISCEPTATIO CCLXVII.

Legatum mobilium tempore testamenti, attenditur, etiamsi fiat uxori, nisi fiat ad pias causas, fructuum legatum quid comprehendat, & an, pendentes veniant semper sub appellatione mobilium, liberatio facta debitoribus, de quibus intelligatur. Legatum Patrimonij, vel domus quid comprehendat. pag. 204

DISCEPTATIO CCLXVIII.

Appellatio an detur à sententia Regularis inferioris ad superiorem. Causæ omnes in prima instantia quomodo ad Superiores devolvantur, & quid per inhibitoriam, & Trid. sess. 24. de reform. cap. 20. adducitur, & explicatur. pag. 206

DISCEPTATIO CCLXIX.

Translatio jurispatronatus de persona ad personam in multis casibus, non requiritur consensus Episcopi, & an possit accedere, & subsequi, an expressus requiratur, an sufficit tacitus, & an lite pendente inter Compatronos possit Episcopus dare consensum in translatione jurispatronatus. pag. 207

DISCEPTATIO CCLXX.

Textus in c. *Terrulas* 12. quest. 2. pro qua summa extendatur, & an sit correctus, & quas requirat conditiones dispositio d. Textus, & ad quam summam extendatur dispositio puta, & quia non excedit duos solidos, ad quam summam solidum extendi soleat, declaratur, & an dispositio Textus prædicti locum habeat in Provinciali Monasterij, & an Vicarius Capitularis possit dare facultatem ex d. cap. *Terrulas*. pag. 210

DISCEPTATIO CCLXXI.

Prohibitio alienandi hæredibus imposta quandonam fideicommissum inducat, & quid si plures sint gradus substitutionum, & quid si in Codicillis, & an generaliter facta restringatur ad certas personas, positis dictioribus taxativis. Casus omissus in substitutionibus quomodo, & quando habeatur pro omisso, & plura alia ad materiam discrantur. pag. 214

DISCEPTATIO CCLXXII.

Camaldulensem montis Coronæ, & Hetruriæ qualiter sint unitæ Congregationes, & Monasteria sub uno capite, & si tenentur ad decimas, quales solvere teneantur, an ut ante quam unirentur, an verò juxta taxam bonorum de novo acquisitorum. pag. 227

E A D E M.

Camaldulensem unio, & divisio qualiter fuerit facta, & secundum quem sensum. p. 228

E A D E M.

Camaldulens. Neapolit. & Hetruriæ qualiter teneantur ad contributionem decimarum populorum, an secundum antiquam taxam, an secundum facultates & bona quæ nunc possident, & quid posita unione Congregationis inter se. pag. 229

DISCEPTATIO CCLXXIII.

Parœcus, an & qualiter teneatur residere in sua Ecclesia Curata, & quid si dicta Ecclesia fuerit in totum derelicta ob discessum incolarum, Redditus, & bona dictæ Ecclesiæ derelictæ ad quem pertineant, & an Baro habens juspatronatus eligendi

Index Disceptationum

Curatum possit dictos fructus ad alios usus convertere in præjudicium & damnum dicitur Curati Ecclesiae derelictæ, & Parœco in casu contrario quomodo sit succurrentum, & plura ad materiam utilissima traduntur, &c.

pag. 233

DISCEPTATIO CCLXXIV.

Census an, & quatenus producat tertias & interesse, & qualiter interesse debeat in contractu.

pag. 236

DISCEPTATIO CLXXV.

Simulationis species multæ sunt, & probantur multis conjecturis, apud Noguerollum, alleg. 10. & in præsenti aliis ad factum applicatis, & quid in donatione præsumpta simulatè.

pag. 241

DISCEPTATIO CCLXXVI.

Confraternitatum origo qualis fuerit, comedationes, & nocturna conventiuncula prohibentur. Collegij, & confraternitatis differentia quæ fuerit, & quando approbentur, vel improbentur, & quando requiratur licentia Episcopi, quando non; confraternitas alia laicalis, alia Ecclesiastica, & quando Regulares possint eas erigere, & quando confraternitas dicatur locus pius, & sub cuius Iurisdictione sint confratres, & quando eas visitet Episcopus, & an possit confraternitas destinata ad moribundos adjuvandos morte violenta, prohibere, ne alia erigeretur in eadem diœcesi ad eundem finem.

pag. 247

DISCEPTATIO CCLXXVII.

Matrimonium clandestinum contrahentes, qualiter puniantur in Curia Archiepiscopali Neapolitana, & excommunicatio, ac Cedulones qualiter expediantur contra contrahentes, & qualiter citatio sit facienda ad Cedulones, & qualiter per testes probetur factum matrimonium clandestinum, & an sint examinandi parte citata, &c. & adducuntur duæ decisiones confirmantes hanc allegationem, scilicet coram Roxas 431. de anno 1650. & alia 422. in eadem causa.

pag. 256

DISCEPTATIO CCLXXVIII.

Donatio facta per Novitium in Minori ætate constitutum, ultra Tridentini seſſe. 25. de Regularibus, c. 16. requirit decretum Iudicis, non obſtantē quod donaverit cum juramento, & posita læſione in integrum competit restitutio: Monachus transiens de Religione ad aliam, bona, quæ ex vi ingressus tranſtulit ad primum Monasterium, ibi remanent; illa verò quæ ex vi donationis tranſtulit ad primam Religionem, si tranſeat ad alteram, acquiruntur alteri; jus deferendum si renuntietur, & post translationem deferatur, acquiritur illi Ecclesiae, ubi Monachus erit tempore, quo defertur tale jus: Pactum in donatione facta Monachi, ut nullum jus queratur Monasterio, validum est, & nullam continent turpititudinem, idque decisum refertur Romæ, Neapoli, & alios, &c.

pag. 262

DISCEPTATIO CCLXXIX.

De Eadem Re.

pag. 271

DISCEPTATIO CCLXXX.

Religiosus bona acquisita in primo Monasterio ex vi ingressus eidem debentur, sed acquisita vigore alicujus juris in spe, quod jus in spe fit in re; dum est in secundo Monasterio, acquiruntur secundo: legatum factum Monacho sub conditione acquiritur illi Monasterio in quo est tempore conditionis.

pag. 275

DISCEPTATIO CCLXXXI.

Baro qui feudum refutavit an possit ordinari ab Episcopo ejusdem terræ, domicilium quid, & quotplex sit, & qualiter acquiratur, & Clerici Beneficiati qualiter, & quando teneantur accedere ad Synodus, si ibi non resideant, & an possint Sacerdotes minorem dare eleemosynam celebrantibus per se, & Regulares an possint tenere Capellas in Grangiis, &c.

pag. 277

DISCEPTATIO CCLXXXII.

Pater an, & quando teneatur dotem solvere, quæ filio suo data fuit, & quid si non consenserit matrimonio Pater, sed solum fuit præsens, & quid in Civitate Neapolis, & an teneatur ad antefatum, & utrum debeat antefatum integrum, si non tota dos soluta fuit,

Tomi Quarti.

fuit, & quid de Jocalibus an, & quando censeatur accommodata uxori, vel donata, & an lectus vidualis mortuo viro debeatur uxori, & an illa teneatur deinde restituere, si secundo nupserit.

pag. 280

DISCEPTATIO CCLXXXIII.

Matrimonium nulliter contrahitur coram Parœcorum suo, ut autem dicatur Parœcus contrahentium, requiritur quod sit Parœcus domiciliij, ad contrahendum autem domicilium, quæ requirantur.

pag. 286

DISCEPTATIO CCLXXXIV.

Confessarius Religiosus Triremum à quo approbandus, & qua authoritate?

pag. 289

DISCEPTATIO CCLXXXV.

An qui renuntiat voci passivæ in Religione Theatinorum possit admitti ad vocem activam.

pag. 291

DISCEPTATIO CCLXXXVI.

Substitutio exemplaris à quibus fiat, & quæ requirantur. Mater transiens ad secunda vota, an possit facere exemplarem substitutionem. Textus in *l. Humanitatis, Cod. de impub.* & aliis substitutionibus explicatur, & substitutio exemplaris quibus fieri possit. p. 293

DISCEPTATIO CCLXXXVII.

Donationem factam pro Monasterio construendo valere, necne disputatur, & factam ob talem finem revocabilem esse ipso fine cessante, exemplo oblati, qui si bona tradat Ecclesiæ revocabit eam, si ab ea recedat: Matrem filij an, & quando teneantur dotare, ob supervenientiam filiorum qualiter revocatur donatio: dotis permutatio quando permittatur mulieri.

pag. 297

DISCEPTATIO CCLXXXVIII.

Ecclesia, ut Collegiata dicatur, quæ req̄uirantur, & tales esse quomodo, & qualiter probari possit latè examinatur testibus, & scripturis ab una parte productis, qualiter Altera pars uti possit, & nonnulla de exemplaribus validè extrahendis breviter adducuntur.

pag. 300

DISCEPTATIO CCLXXXIX.

Dotis solutio, & constitutio facta in arbitrium alterius an valeat? & de pacto dilatante dotis solutionem facto inter dotantem cum marito quod valet, & interesse non debentur.

pag. 302

DISCEPTATIO CCXC.

Ratificatio an retrotrahatur ad tempus contractus, qualiter fieri possit, & quos effectus producat, & an ad acquirendam in solidum obligationem sufficiat unius corporis suppositio à principio in contractu facta ab uno antequam subsequatur ratificatio, & in solidum obligatio alterius, vel alterius corporis suppositio in dicta secunda obligatione requiritur jux. terminos Bullæ Pij V. & alia ad materiam ratificationis usu frequentissima breviter traduntur.

pag. 306

DISCEPTATIO CCXCI.

Testamentum validè gestum qualiter revocetur, & explicantur plures Text. quid ad materiam adducuntur, Cancellatio testamenti, quando faciat locum venientibus ab intestato, & explicatur *decif.* 296. Reg. Sanfel. Et an, & quando per incisionem lignorum testamentum præsumatur revocatum, & ad hoc multorum DD. autoritates penduntur, & plura de testamenti apertura adducuntur: immisso vigore testamenti ex quibus causis, & exceptionibus impediri possit, & plura ad testamentorum materiam utilissima latè examinantur, &c.

pag. 309

DISCEPTATIO CCXCII.

Mutui materia, quæ, & qualis sit, & in qua re contrahatur, & qualiter in eo interesse exigi possit. Alienatio rei litigiosæ in potentiores facta cur non valeat, & plura ad materiam mutui scitu utilissima adducuntur.

pag. 326

DISCEPTATIO CCXCIII.

Nominatio in officiis Regiis qualiter sit facienda, & promissio de nominando, quando habeatur pro nominatione, & quæ onera transeant ad nominatum, & quid si nominetur

Index Disceptationum

netur persona non idonea , & quid si nominatio non habuerit effectum , & alia plura ad materiam , &c. pag. 332

DISCEPTATIO CCXCIV.

De invaliditate Testamentorum. pag. 339

DISCEPTATIO CCXCV.

Consuetudine Neapolitana si qua moriens in tit. de muliere habente filios , &c. Mulieris disponendi facultas limitatur : & sub cognatorum tamen , & agnatorum nomine matrem contineri nullus dubitat. Novem illæ partes sunt filij legitima aucta , matre , vel patre existente in medio , quo sensu consuetudines cessent adducitur. Dotem ab agnatis , & cognatis non provenientem sub dicta consuetudine non contineri probatur. Novem partes per matrem gravari non posse. Quas habet filius , etiam non confessio inventario , nec factum defuncti filij tenentur habere ratum , prout neque agnati in bonis antiquis in vita. Mulier quando disponat , & qualiter de dote , & an causa cognita. pag. 351

E A D E M.

Mulier Neapoli incola subjicitur consuetudini si qua moriens : habitatores ligari non habitantes Napodani autoritate traditur , & qualiter differant isti duo termini. Domus non omnis habitatio facit , &c. pag. 354

E A D E M.

Testamentum in quo hæres instituitur D. Consiliarius , vel alias Magistratus valere ostendit , nec sub jacere titulo potentiorum , nec titulo litigioso , nec illi de alienatione judicij mutandi causa facta. Potentiorum nomine , qui contineantur fiduciarij ; hæredis essentia explicattur , & jus agendi ex tit. C. de quo supra , quanto tempore prescribatur. Ecclesiæ non esse semper de potentioribus fundatur , & sub tali prohibitione institutionem hæredis non comprehendi demonstratur. pag. 366

E A D E M.

Præambulum Illustris Marchionis Latertiæ validè processisse ostenditur factò , & jure tum claro , tum præsumptivo , inhibitio ab interloquitoria , vel definitiva , cui , & qualiter intimanda sit ostenditur. Præcessisse semper præsumitur , quod de jure requiritur , quod præcedat , nec omnis in contrarium probatio admittenda , si præfertim suspicione non careat. pag. 369

E A D E M.

Sententiam contra mortuum regulam dicens , plures habet limitationes , & ampliations ad propositum adducendas. Conclusio , & sententia æquiparantur , & qualiter , Illustris. Marchio Latertiæ quare , & ob quem finem , & cujus jussu in præsenti operetur. pag. 371

DISCEPTATIO CCXC VI.

Exhereditatio , vel institutio facta in odium alterius qualiter probari debeat , & quomodo. pag. 373

DISCEPTATIO CCXCVII.

Immissionem non impedit hæredi scriptæ defectus intrinsecus testamenti : calore iracundia testamento factum fuisse qualiter probetur , & causa impulsiva , vel finalis in legato legitima indiget. pag. 377

DISCEPTATIO CCXC VIII.

Immissionis causa stante injustitia , an capax sit appellationis , non tamen Ægidiana locum habet in terris Principum secularium , sed solum in statu Pontificis inter Ecclesiasticos , legitima qualiter debeatur. pag. 379

DISCEPTATIO CCXC IX.

Legitima qualiter debeatur , sequestrum super feudis nullum est sine assensu. Donatarius an , & quando teneatur ad debita donantis , & quid sit universalis , & quid si fuerit in fraudem , & hæres quando teneatur habere ratum factum defuncti. pag. 381

DISCEPTATIO CCC.

Hæres vigore l. finalis est immittendus , & in dubio pro testamento judicatur , nec deneratur immissio pro legitima relictæ filio. pag. 383

DISCEPTATIO CCCI.

Immisiō pro legitima an detur in certo corpore , & ab immisione detur approbatio , & quid sit Ægidiana , & inter quos locum habeat. Filius debitor si petat legitimam quid ei opponi possit , & quid de legitima super feudis qualitatis. pag. 384

DISCE

Tomi Quarti.

DISCEPTATIO CCCII.

Immissionem non impediri hæredi scripto, ob filij prætentionem legitimæ, neque exceptiones juris dubij immissionem impediunt, nec illæ, quæ remittuntur ad petitorum, legitima filij quota bonorum est in certis corporibus non debetur, sed in omnibus universaliter, & non nisi deductis creditis, etiam si filius vellet cavere, & capi debet de manu hæredis, nec legitimæ detracatio immissionem impedit, saltem cum cautione. pag. 386

DISCEPTATIO CCCIII.

Testamentum, & si factum præsumatur à Matre, vel Patre calore iracundiæ, ibique sit institutus hæres extraneus, adhuc immissionem habet, odium Patris vel matris in filium quando annulet dispositionem, & causæ hujus odij quæ sint, & quid si testamentum sit erroneum ex falsa causa, finali, vel impulsiva. pag. 389

DISCEPTATIO CCCIV.

De Eadem Re.

pag. 391

DISCEPTATIO CCCV.

De Eadem Re.

pag. 395

DISCEPTATIO CCCVI.

Immissionem à Rota datam tum filio Principissæ pro tertia parte in loca Montium, tum hæredi universali instituto in gradu appellationis, tollitur à filio, & datur hæredi tantum, cui competit immisso ex testamento, non vitiatæ, non cancellato, &c. sed legitima debetur solutis debitibus testatoris, & quid si filius esset possidens bona titulo donationis. pag. 396.

DISCEPTATIO CCCVII.

De Eadem Re.

pag. 400

DISCEPTATIO CCCVIII.

Immissio pro legitima filio, an & quando detur, & ex quibus bonis sit detrahenda, & an pro legitima contribuere teneantur corpora particularia, & legata præsertim pia. Bona alia adesse, & possessa per eum, cuidebetur legitima qualiter probetur. Sequestrum in feudis à quibus creditoribus fieri valeat. pag. 401

DISCEPTATIO CCCIX.

De Eadem Re.

pag. 403

DISCEPTATIO CCCX.

De Eadem Re.

pag. 404

DISCEPTATIO CCCXI.

Legatum conditionale, vel purum quando dicatur ex temporis adjectione. Tempus istum qualiter legatum conditionale faciat, & multiplico modo potest tempus apponi. Textus in l. ex his, C. quando dies legati cedat, & in l. cum illud 25. §. hæres mens, & Textus in l. Firmo, ff. quando dies legati cedat, explicatur. Legatum, & pro multiplico faciendo quando legatum sit purum, quando conditionale. Conditionale etiam legatum ad hæredes interdum transmittitur, & quando legatum, de quo in præsenti est remuneratorium. Hæreditas, vel legatum filio relista quando censeatur contemplatione Patris, & quando legatum potius favore hæredis, quam legatarij censeatur relictum. pag. 406

DISCEPTATIO CCCXII.

Decretum contra mortuum non valet, & an & quando dicatur tale, & an exequi possit contra possessorem, vel contra hæredem non citatum, & explicantur jura, scilicet Text. in cap. quia de Iudic. & Text. in l. si quis libertatem 7. ff. de petit. hæred. & Text. in l. prolata, C. de sent. &c. & in l. 2. ff. si pars hæred. petatur, & in l. 1. C. de except. doli, & tandem Judicium petitionis hæreditatis, non esse Judicium, l. fin. C. de edit. Div. Adr. toll. ostenditur. pag. 413

DISCEPTATIO CCCXIII.

De Eadem Re.

pag.

DISCEPTATIO CCCXIV.

Textus in l. si nomen, ff. de hæredit. vel actione vendita explicatur. Diligentia facienda per cessionarium contra nomen debitoris cessum, ut agere valeat contra cedentem, quæ sint. Et an requiratur, ut producat sententiam declaratoriam, qua declaratum sit debitorum non esse solvendo. pag. 438

DISCEPTATIO CCCXV.

Dos an possit permitti super hæreditate viventis, & quid si ante mortem dissolvatur matrimonium, & an oriatur obligatio antefacti ex dote nulliter constituta, & quid, si in capitulis sint apposita illa verba ex aliis justis causis. pag. 441

DISCE

Index Disceptationum Tomi Quarti.

DISCEPTATIO CCCXVI.

Legitima matris in ea institutæ à filio, præteritis sorore utrinque conjuncta, ac nepote ex alia sorore prædefuncta, est tertia integræ hæreditatis, non tertia portionis, quam fuisset mater habitura ab intestato, explosa *decis.* 22. *Regentis Roviti.* pag. 445

DISCEPTATIO CCCXVII.

Dotationem unicam, vel multiplicem esse debere clarissimè ostenditur. pag. 451

DISCEPTATIO CCCXVIII.

Dos in monte scribarum, vel aliorum destinata pro maritaggio puellarum filiarum eorumdem, debetur etiam si fiant pueræ moniales in aliquo conservatorio, & multo magis si fiant professæ. pag. 456

DISCEPTATIO CCCXIX.

Relictum pro matrimonio contrahendo non deberi ob ingressum Religionis, quando conjecturæ urgeant, quod fuerit actum de matrimonio carnali, non autem spirituali. Datur intellectus germanus & genuinus, ad Textum in §. sed & hoc præsenti, Cod. de Sanctiss. Episcop. & in Auth. nisi rogati, Cod. ad Trebellian. & cap. in præsentia, de probat. Conjecturæ plures, nec leves recensentur ad demonstrandum in capitulatione Scribarum de matrimonio carnali, non de spirituali fuisse cogitatum. Casus omissus quando remanet in dispositione juris communis, & an dicatur casus omissus, ingressus ad Religionem in re præsenti. Tandem occurrit objectis ex adverso ex pluribus. Adversamque partem ne quidem legitimam personam habere standi in judicio, insinuatur. p. 458

DISCEPTATIO CCCXX.

Fideicommissum in contractibus, putà in donationibus posse fieri, certum est; conjecturæ sufficienes ad fideicommissum inducendum quæ sint. Dotis favore quando possint alienari bona subjecta fideicommissio, & prohibitione alienandi, vel conservatione familiæ; Quando, & quale fideicommissum inducatur, & an in casu alienationis, an perpetuum, & quibus conjecturis fideicommissum perpetuum induci valeat, &c. p. 467

DISCEPTATIO CCCXXI.

Substitutionem reciprocam pluribus modis induci, & posita facultate alienandi, ac data divisione cum clausula ad habendum, quando non inducatur divisio, & fideicommissi, renuntiatio, & quid posita, vel non posita scientia fideicommissi, & alia plura ad propositum, &c. pag. 473

DISCEPTATIO CCCXXII.

Officiorum divisio multiplex quorum dominium semper, & totum est penes Regem, & per hoc sunt de regalibus, nec vendi, nec obligari possunt sine Regis assensu, & per hoc creditores nullū jus acquirunt reale super illis sine dicto assensu, & dum transfertur in alium, est novum officium, ad exemplum ususfructus, dum in alium transfertur, & an transeat cum qualitate hæreditaria, & facta nominatione in persona, à quo dicatur detineri ab eligente, vel à primo concedente. pag. 483

DISCEPTATIO CCCXXIII.

Bannitorum receptatio qualiter probetur, & qualibus indiciis probatis, tamen possit torqueri, & an confessione proprij oris, non constito de delicto in genere, an testibus affectatis, vel habentibus proprium commodum, & an fama, absentia, &c. pag. 490

DISCEPTATIO CCCXXIV.

Textus in lege generaliter, Codice de Institut. & substitut. cum aliis concordantibus, ubi conditio resolvitur, &c. non habet locum in contractibus factis sub dicta conditione alternativa. Nec substitutio facta in contractibus gaudet privilegiis; sicut si esset facta in ultima voluntate. *Decisio de Franchis* 150. adducitur & explicatur, & testamentum filij, in quo matrem sine legitima causa præteriit, at sit nullum, quamvis mater ad secunda vota transeat, & quando succedat mater filii primi matrimonij, &c. pag. 493

I
IVLII
CAPONI
PHILOSOPHI,
THEOLOGI, AC IURECONSULTI
Neapolitani, Comitisque Palatini,
DISCEPTATIONES FORENTES,
Ecclesiasticæ, Ciuiiles & Morales, pluribus in casibus decisæ.

DISCEPT. CCXXXIII.

S V M M A R I V M .

- 1 Facti ordo preponitur.
- 2 *Iuspatronatus* potius hereditarium, quam gentilitium in dubio presumitur.
- 3 *Iuspatronatus* gentilitium presumitur, si in presentationibus non fuit habita mentio hereditaria qualitatis.
- 4 Onus probandi esse *Iuspatronatus* gentilitium cui incumbat, & *Iuspatronatus* esse hereditarium quod sit probandum.
- 5 Si in concessione dicatur *Iuspatronatus* esse illorum de tali familia, an solum videantur contemplati masculi de familia, non verò feminæ, ut propterea *Iuspatronatus* dicatur gentilitium.
- 6 Illegitimi si non vocentur, sine non admittantur ad *Iuspatronatus*, tunc familiare, seu gentilitium presumitur.
- 7 Letiores probationes an sufficiant ad probandum *Iuspatronatus* gentilitium esse.
- 8 In Iurepatronatus gentilitio Patroni non in stirpes, sed in capita succedunt, & institutio maioribus in suffragiis debetur.
- 9 *Iuspatronatus* esse familiare, sine gentilitium ex obseruantia maximopere probatur, & quomodo, & ius.
- 10 In fideicommisso familia collectiva reliquo admittuntur proximiores ordine successivo.
- 11 De feudo ad *Iuspatronatus* validum est argumentum, & familia collectiva vocata ad presentandum quomodo admittatur, & utrum tota familia habeatur prouna voce.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

- 12 In casu dubio an *Iuspatronatus* sit gentilitium, vel hereditarium, que verba testatoris sint inspicienda.
- 13 Obseruantia Patronorum sufficienter declarat *Iuspatronatus* qualitatem.
- 14 Textus in Clement. 2. limitatur in Iure patronatus gentilitio: & utrum *Iuspatronatus* competat in capita, si sit concessum pro omnibus, & singulis descendentibus de familia in presentando.
- 15 Consensus Patronorum simultaneus, & collegialis, an requiratur de necessitate, ut *Iuspatronatus* dicatur gentilitium, & in capita competat, & numero sequenti.
- 16 *Iuspatronatus* si competit Patronis ut singulis, an vii Collegio, vel universitatibus, an possint singuli, vel separatim presentare, vel requiratur Collegialis consensus, & utrum sit necessaria major pars simul conueniat, & consentiat.
- 17 Dic̄tio (vnā cum) copulariū coniunctionem an designet, & quenam sit eius natura?
- 18 Dic̄tio (cum) magis coniungit, quam dicitio, &c.
- 19 Dic̄tio, cum, vnā, simul, & similes, ita copulant, ut equalē p̄bant facultatem vni, quam alteri parti.
- 20 Dic̄tio, cum, si ponatur inter res adeo diuersas, ut una alteri accedere non possit, tunc principaliter, & non accessoriè coniungit.
- 21 Dic̄tio (cum) posita inter personas, in ultimis voluntatibus coniungit principaliter, non accessoriè.
- 22 Plures persona si coniungantur per dictiōnēm (cum,) an pro una habeantur. Et Textus in l. fin. Cod. de Impuber. & aliis substitutionib⁹, & l. si quis Titio, ff. de usufructu

A accrescen

2 Julij Caponi Discept. Forenses.

- accrescendo explicantur, & ad concordiam reducuntur.
- 23 In contractu dictio, & coniungit principaliter, dictio, cum, accessoriæ.
- 24 Iuspatronatus, an dicatur Canonizatum, quoad suam qualitatem tantum per verba Bulle, si in actis non probetur predicta qualitas.
- 25 Sententia super pertinentia iuri patronatus, quando firmet statum ipsius. Et utrum sententia sit valida, si feratur super eo, quod in actis non est deductum.
- 26 Sententia antiqua, an probet, si in processu non constat id super quo est lata.
- 27 Sententia lata super statum iuri patronatus, an faciat ius quoad omnes patronos etiam non citatos. Et utrum sit iniusta, si feratur non citato eo, de cuius agitur interesse.
- 28 Sententia Episcopi afferens iuspatronatus esse talis persona, an probet, &c. Et Ordinariorum sententiis, an sit credendum Beneficia in dubio presumuntur potius libera, quam de iure patronatus.
- 29 Sententia, sive Confessio Episcopi eatenus probat, quatenus est in aliis deductum, & probatio, & quid si fiat talis Confessio in litteris Apostolicis.
- 30 Papa non solet iuspatronatus conferre patronis inauditis, enunciatio Episcopi cur non probet.
- 31 Sententia transacta in rem indicatam habet pro se presumptionem.
- 32 Sententia ut transcat in rem indicatam debet esse iustificata ex actis.
- 33 Sententia notoriè iniusta, in rem indicatam non transit.
- 34 Si ex uno stipite decem adsint patroni, & existit decem tres concurrant cum alio stipite, an maior pars istorum decem dicatur totum habere stipitem, absurdeatque minorem partem illorum trium: & num. 36. De minori parte non curatur, si maior pars illi contradicit.
- 35 Habens maiorem partem vocum unius stipitis dicitur habere totum stipitem, etiam si minor pars eiusdem stipitis alteri adharet stipiti, & num. sequenti.
- 36 Minor pars à maiori parte trahitur.
- 37 Fa. Eta majoris partis, ut minori praeditum, quam è contra convenientius est. Integrum dicitur iudicium, quod plurimorum sententia comprobatur.
- 38 Quod pluribus placuit, cunctis est tribendum.
- 39 Socius pranus dicitur, qui commune opus impedit. Et quando sit locus gratificationi in institutione Beneficij.
- 40 Patronus personam idoneam tenetur sub peccato mortali presentare. Et utrum Episcopus peccet mortaliter instituendo indignum, & utrum debeat dignorem instituere, & omittere dignum, & num. sequenti.
- 41 Episcopus quamvis peccet eligendo dignum omisso digniori; ad restitutionem tamen non tenetur. Et utrum dignior prætermisso possit appellare. Dignior quis dicatur.

ARGUMENTVM.

Patronatus in dubio potius presuminetur hereditarius, quam Gentilitius:

quando dicatur Gentilitium, & cui incumbat onus probandi esse hereditarium Gentilitium: Illegitimi, an, & quando admittantur, & an habeant vocem stirpes, an in capita, ex obseruantia qualiter declaretur Iuspatronatus proximiores ad fideicommissum collectiè qualiter admittantur. Argumentum de feudo ad Iuspatronatus an valeat. Consensus Patronorum, an requiratur collegialiter, & simultaneus. Sententia iuri patronatus, quando firmet statum quoad alios. Sententia quatenus transeat in rem iudicatam. Maior pars quando præjudicet minori, & alia ad materiam enucleantur.

P R O

Reuerendo Domino Simeone
de Grauso,

C O N T R A

Clericum Antonium de Aloys.

VA CANTE Beneficio simplifici sub titulo S. Barbaræ, Casalis Salæ Dicecensis Casertanæ per mortem Domini Ren. Tibérij de Grauso vltimi possessoris illius, comparuerunt patroni existentes in quasi possessione præsentandi, dinisi tamen inter se, nam illi de familia de Grauso præsentarunt Reuerend. D. Simeonem de Grauso Sacerdotem eiusdem familie, ex aduerso verò alij de familia de Aloys præsentarunt Clericum, Ioan. Antonium de Aloys, tanquam compatrioti ins habentes in præsentando, controuerterunt nunc coram Illustrissimo Episcopo Casertano, cni ex dictis præsentatis concedenda fit institutio D. Simeoni, scilicet de Grauso, an vero Clerico de Aloys, in qua controuersia de pluribus disputari contingit, prætendunt illi de Grauso spectare ad se institutionem, tanquam plures voces habentes, illi verò de Aloys dicunt ad se spectare, tanquam habentes medietatem suffragiorum, ultra quam medietatem tria alia suffragia habere dicunt de illis de Grauso, vnde tanquam habentes tria suffragia ultra medietatem concedendam omnino esse existimant institutionem in Beneficium Clerici de Aloys, de pluribus inquam disputari contingit, iam, quod de fundatione iuri patronatus non apparet, prius verò, quam omnia disputanda proponantur facti, series, ut dignoscatur necesse est.

Supponitur ergo tercentum annis circiter fuisse erectum, & fundatum Beneficium quadam simplex de iurepatronatus laicorum familiae de Grauso in Ecclesia, seu Cappella Sanctæ Barbaræ sitæ in Terra Salæ Dicecensis Casertanæ, cuius quidem Beneficij fundatio, constructio, vel dotatio, temporis vicissitudine ignorata fuit, in anno tamen 1539. comparuerunt

erunt multi homines dictæ familiæ de Grauso; una cum Lucretia filia, & hærede quondam Notarij Sebastiani de Ambrosio coram dicto Illustrissimo Episcopo, & assernerunt, quod ob longitudinem temporis bellum, & pestem, quæ fuerunt in hoc Regno, præfertim in nostra Campanea amissæ erant omnes illæ scripturæ, que fundationem, dotationem, vel constructionem dicti beneficij probare potuissent, nihilque aliud reperiri, nisi Epitaphium quoddam supra Ianuā Ecclesiæ, iniuria temporis collapsum, quod iuspatronatus ad illos de Grauso spectare indicabat, in cuius quasi possessione præsentandi existebant, institerunt propter hoc coram Vicario Generali ob confirmationem, & quatenus opus esset ob concessiōnem dicti iuris præsentandi, cum illis clausulis, & conditionibus, de quibus in dicta concessione, prout in processu fol. 36. & fol. 52. & allegarunt multos actus, præsentationesque alias factas, ob quas fundabant fuisse, & esse in quasi possessione præsentandi, prout in proc. fol. 58. & 59. & in folio 65. fuit facta per Dominum Episcopum Casertanum confirmatio iuris, quæ petebatur, & quatenus opus esset noniter concedendo, vt in dicto fol. 36.

Comparuerunt iterum illi de Grauso, vt in proc. fol. 96. dicentes esse francos, & liberos, soluendi aliquid pro iure sepeliendi in dicta Cappella, fuerunt admissi pluries, vt in fol. 97. à ter. & seq. & 99. & seq. ex quibus liquidò constabet apud Episcopum illos de Grauso veros patronos esse, & ius habere sepeliendi cadasera suæ familiæ, prout etiam probatum fuit illos de Grauso reædificasse Cappellam, posuisse etiam imaginem Sanctæ Barbaræ cum die, & anno, vt in proc. fol. 108. comparuerunt iterum, & veluti legitimi compatroni, peculiari rescripto fuerunt admissi, vt in proc. fol. 112. sicut etiam in an. 1611. fol. 135. comparuit Vincentius Gentilis Cappellanus Sancti Simeonis, Casalis Sala contra illos de Grauso pro iure sepeliendi, ex aduerso illi de familia comparuerunt, gratis ad se spectare sepeliendi ins, vt in fol. 145. & seq. sicut etiam iterum illi de Grauso comparuerunt an præsentandum Antonellum de Grauso ob priuationem, & inquisitionem Michaëlis Zarilli, & fuit admissa præsentatio, factaque institutio, vt in proc. folio 164. sic iterum comparuerunt illi de Grauso in Curia Episcopali Casertana ad ostendendum titulum possessionis dicti beneficij, ad quem ostendendum ab eadem Curia fuerant citati, vt in fol. 172. & seq. Ex quibus omnibus appareat istos familiæ de Aloys nunquam præsentasse, nec auctum aliquem possessimus pro le habuisse, imò quod est notandum Franciscus Antonius de Aloys coram Decano Casertæ, Commissario specialiter per Sanctissimum deputato comparuit, dicens se obtinuisse Bullam dicti beneficij, vigore præsentationis factæ in sui favorem ab illis de Grauso, & non de Aloys, quasi quod pro certo haberet ad illos de Grauso tantum spectare ius præsentandi, licet illud verbum de Aloys fuerit cancellatum ab eodem de Aloys, vt in processu appareret, & in eodem proc. fol. 188. comparuit D. Tiberius de Grauso vltimi huius beneficij possessio, dicens, præsentationem habuisse ad sui favorem prædicti beneficij, ob quod sibi competitabat institutio, proponuntur edicta fol. 139. probatur ius præsentandi spectare ad illos de Grauso fol. 204. illi de Aloys comparuerunt folio 207. articulantes habere medietatem suffragiorum, vt pote descendentes à quondam Lucre-

Jul. Caponi Discept. Ferens. Tom. IV.

tia de Ambrosio, sed non probarunt ad Lucretiam spectasse medietatem suffragiorum, prout appetet in processu.

Facti serie præsupposita de pluribus in præsenti contingit disputari, &

Primò, quidem utrum iuspatronatus, de quo agimus hæreditarium sit, vel gentilitium, seu familiare, ad hoc, vt regulare possimus successiōnem in ipso in stirpes, an in capita.

Secundò, utrum ex illo verbo, de quo in concessione fol. 36. (vna cum Lucretia de Ambrosia) arguantur medietas suffragiorum ad sui beneficium, vel potius eandem Lucretiam in capita concurrere cum illis de Grauso.

Tertiò, quod disputati contigit illud est, utrum ex eo, quod in Bulla vltima Episcopi Casertani expedita in beneficium D. Tiberij de Grauso dicatur pro medietate spectare ad illos de Grauso, & pro medietate ad illos de Aloys, censeatur canonizatum iuspatronatus pro tali medietate, stante, quod illi de Gratio non appellarunt, quod tamen nunquam potuit probari pro parte illorum de Aloys.

Quartò, utrum supposito, quod haberent medietatem illi de Aloys, & aliam medietatem isti de Grauso, sit tamen admittendus præsentatus ab illis de Grauso.

Quoad primum iuspatronatus de quo loquimur esse gentilitium, non hæreditarium. Probatur primò, quia licet iuspatronatus potius præsumatur in dubio hæreditarium, quam gentilitium, & transitorium ad quoscunque hæredes etiam extraneos, nisi ex fundatione, vel aliunde de contrario appareat, vt dixit Rota Romana decif. 707. num. 7. parte prima, & 756. parte secunda, in recentioribus, & in Vrbonetana beneficij 28. Iamuarij 1623. coram Vbaldo, & in Lucana iurispatronatus 26. Junij 1623. coram eodem, & in Pistoriensi Paræcialis 9. Febr. 1624. coram Merlino, tamen semper præsumitur gentilitium, non hæreditarium, quando in eius prouisionibus fuit semper habita mentio familiæ, & descendentiæ, non vero hæreditariæ qualitatis, vel quando per spatium centum annorum nullus extraneus, vel foemina præsentauerit, vt dixit eadem Rota Romana in Florentina canonicas 25. Maij 1616. coram Buratto inter eius decisiones impressas, vt vide re est in decif. 183. num. 22. sed in casu nostro semper fuit habita mentio familiæ, & descendentiæ, nusquam vero fuit probata qualitas hæreditaria, nec de ea in concessione, de qua in proc. fol. 36. apparent mentio facta, nunquam extraneus, vel foemina præsentauit, vt ex eodem apparet processu; igitur non est hæreditarium hoc iuspatronatus, de quo agimus, sed gentilitium, & familiare, quamvis enim in dubio, vt dicebamus præsumatur potius hæreditarium, quam familiare, seu gentilitium, adeò vt asserenti gentilitium esse incumbat onus probandi Rota apud Gratianum, cap. 577. apud Seraphin. decif. 456. tamen cum in casu nostro patroni præsentantes, nunquam qualitatem hæreditatiæ probatterint, quam probare opus erat, dicendum est gentilitium, & familiare esse, non vero hæreditariæ, qui enim hæreditarium esse affirmat probare debet, vel fundatorem appellasse eum hæreditarium, vel præsentasse hæredes cum qualitate hæreditaria, quamvis non excludatur hæres extraneus Gabriel communium conclusionum, in tit. de verborum significatione, conclus. 6. num. 4. Claud. Tutius de iurepatronatus, q. 4. Menoch. lib. 4. præsumpt. 91. Garsia de beneficiis, part. 5. c. 9. n. 143. Caualean.

4 Iulij Caponi Discept. Forenses.

decis. 28. part. 3. Magon. decis. Licensi 7. num. 4. Maceratens. lib. 1. variarum. resolut. 60. Episcopus Maranta part. 3. respons. 83. num. 29. & part. 4. respons. 66. num. 19. qui docte, ut solet loquitur: igitur cum in casu nostro, ut ex pluribus presentationibus apparet, nunquam qualitas hereditaria probata fuit, nec etiam a fundatore expressa fuit, ut ex observatione liquido constat, iuncta concessionis confirmatione, de qua in processu d. fol. 36. apparet sine ullo dubio hoc, de quo loquimur iuspatronatus non hereditarium, sed gentilitium esse, consequentia probatur, quia in iurepatronatus hereditario patroni presentantes non sufficit probare se esse de familia, sed etiam se esse heredes cap. primo, vbi gloss. de iurepatronatus, Bald. consil. 409. lib. primo, Couarr. lib. 2. variarum, cap. 18. num. 6. Rota apud Mantam decis. 164. Et apud Seraphinum decis. 446. Alexand. Raudens. variarum resolutionum, c. 19. Genuensis cap. 63. plures colligit Barbos. in dict. cap. 1. de iurepatronatus, Episcopus Maranta p. 3. respons. 82. num. 27. Et seq. igitur iuspatronatus nostrum, de quo loquimur est gentilitium, & familiare non hereditarium.

¶ Probatur secundò, ex verbis illis, de quibus in concessione, ibi, de iurepatronatus illorum de Grauso, quibus verbis contemplati videntur illi de familia de Grau, ac proinde hoc iuspatronatus videtur erectum contemplatione familie cum expressa exclusione femininarum: igitur non hereditarium, sed gentilitium est illorum, scilicet de Grauso, iuxta regul. Text. in l. pronuntiatio 145. §. item appellatur, vbi Alciat. ff. de verborum significacione, l. fine, Cod. eodem tit. gloss. in l. s. quis corpore 13. in verbo pro se quam, Cod. de muri legulis, lib. 11. gloss. in l. vnicā, Cod. de conductoribus, & procuratoribus fiscalibus, in verbo dilatio, lib. 11. Berdachin. in repert. in verb. familie, Cardinalis, Tuscus tom. 3. littera F, conclus. 75. Cardin. Mantica lib. 8. de coniecturis, tit. 12. Menoch. lib. 4. presumpt. 88. dixitque plures Rota Romana, teste Domino meo Episcopo Maranta part. 2. responsorum, respons. 16. solum enim nomen familie consideratum fuit, non vero qualitas hereditaria, igitur gentilitium est hoc iuspatronatus, non vero hereditarium, iuxta Text. in cap. quoniam Abbas 14. de officio delegati, quem Text. ad hoc propositum ponderauit Dominus Maranta vbi supra, num. 2. maxima enim est probatio, quod iuspatronatus sit familiare, vel gentilitium, quando non veniunt illegitimi, ut in casu nostro, vbi eos expressè excipit concessio, nec usquam in presentatione fuerunt admissi, ut in proc. apparet, sicut etiam gentilitium est, quando fundator respectum habuit ad conseruandam agnationem, ut dixit Rota Romana apud Farin. decis. 395. parte prima, in recentioribus, imò quando dubitatur, an sit gentilitium, sufficiente leniores probationes, cum non agatur de illius substantia, sed de pertinentia qualitate, ut dixit Rota part. 1. decis. 675. Barbos. in cap. 1. de iurepatronatus, num. 6. in casu vero nostro expressè fundator conseruationem suae familie considerauit ad hunc finem fuit sibi confirmata concessio, ut apparet in proc. fol. 36. nulli dubium ergo est gentilitium esse, ac familiare, in quo non admittuntur patroni in stirpes, sed in capita, ut dixit Rota apud Buratt. dicta decis. 183. & in decis. 251. in recentioribus, fundat late Blasius Robles de representatione, lib. 3. cap. ultim. in fine, Genuensis in praxi, cap. 83. & per consequens cum in casu nostro de existentia iurispatronatus

non dubitetur, nec de pertinentia, quia isti patroni, qui nunc presentant Dominum Simeonem de Grauso sunt illi, qui presentarunt Dominum Tiberium de Graulo in anno 1639. ut ex continuatis, aliisque presentationibus apparet, ipsis concedenda est institutio, utpote maioribus in suffragiis, iuxta regulam Text. in c. 3. cap. consultationibus 19. de iurepatronatus, cap. Monasterium 16. quest. 7. Rota apud Durand. decis. 86. Episc. Marant. p. 4. resp. 66. in fin.

Probatur tertio, quia iuspatronatus familiare, vel gentilitium esse, ac per consequens patronum admitti in capita, maximoperè probatur ex observatione, si scilicet remotores de familia simul cum proximioribus fuerint admissi ad presentandum, tunc enim in capita fit successio, non in stirpes, sed in casu nostro, ita res se habuit, ergo maior probatur, quia quando iuspatronatus defertur in stirpes, in eo tantum admittuntur proximiores de familia exclusis prorsus remotioribus per Textum in l. cum ita, §. in fideicommisso, ff. de legat. 2. cuius Text. dispositio locum habet in iurepatronatus, licet loquatur in fideicommisso, ut consuluit Calderin. consil. 19. Franciscus Marcus decis. 1133. parte prima, Ricc. in praxi iurispatronatus, resolut. 181. qui dicit ita per Rotam decisum in una Regimen: iurispatronatus 26. Novembri coram Peña 1602. refert Gabriel consil. 196. lib. 2. eadem Rota, de qua Marinus Antoninus Maceratensis lib. 1. variarum resolutionum, resolut. 82. in fine, Dominus Episcopus Maranta tom. 4. suarum responsionum, respons. 27. sicut in fideicommisso familiae collectiæ relicto, quod ordine successiō admittuntur, qui proximiores sunt post Bartol. in leg. Gallus, §. quidem recte, ff. de liber. & postib. fundat Peregrin. de fideicommissis, artic. 17. n. 35. Rota apud Card. Caualer. decis. 343. Cardin. Mantica lib. 8. de coniect. tit. 12. quem sequitur in nostris terminis Vinian. lib. 4. de iurepatronatus, cap. 9. num. 14. & 37. & in feudo procedere Text. illum dicit Isern. in cap. 1. num. 23. de his, qui feudum dare possunt, Capycius in sua inuestitura, in verb. successio, §. femina, ampliat. 13. & limit. 8. Ricc. vbi supra, num. 4. etenim validum est argumentum de feudo ad iuspatronatus quoad succedendi ordinem, ut post alios fundat Gratian. cap. 521. num. 31. dixit Rota in Pistoriensi Parcialis apud Vinian. lib. 4. cap. 2. num. 30. & seq. & d. lib. 4. cap. 9. num. 37. Episcopus Maranta vbi supra, num. 14. familia enim collectiæ vocata ad presentandum ordine successiō admittitur, ut in l. fin. §. & si quis, Cod. de verborum significacione, d. l. cum ita, §. in fideicommisso, de legat. 2. vbi quando nulla specialis personæ mentio sit, sed pro familia in genere fit dispositio omnes collectiæ admittuntur, ex ratione Text. in l. omnia, 32. §. fin. ff. de legat. 2. & ex l. peto 71. §. fratre herede, ff. de legat. 2. vbi fideicommissum familiae relictum ordine successiō censemur relictum, ut feudum, & iuspatronatus, & tali casu pro una voce habetur tota familia, l. fin. vbi DD. Cod. de impuberum, & aliis substit. Vinian. lib. 4. de iurepatron. cap. 9. num. 18. Episcopus Maranta part. 4. respons. 27. minor vero propositio argumenti patet, quia in iurepatronatus de quo agimus, nunquam patroni presentantes articularent, & probarunt maiorem proximitatem fundatoris, nec hereditariam successionem, quod necessarium sanè foret, si iuspatronatus fuisset simplex hereditarium, vel mixtum, ut bene Iason in rubr. C. qui admittit, num. 1. & 2. Couar. practic. quest.

- quæst. cap. 38. Gratian. cap. 521. num. 30. in casu autem nostro solum fuit articulatum, per præsentantes, quod erant de sanguine, nati ex legitimo matrimonio: igitur apparet, non fuisse hæreditarium, nec successionem in stirpes, sed fuisse familiare, ac gentilitium, in quo tantum requiritur qualitas prædicta, ut post Rocc. & Lambert. fundat Gratian. n. 34.
- 12 Probatur vltimo, quia quotiescumque sumus in dubio, vtrum iuspatronatus sit hæreditarium, vel gentilitium, seu familiare, ac per consequens quomodo scilicet debeat fieri præsentatio in stirpes, an in capita, attendi debent verba, quibus fundator vititur, quia si dixerit, quod singulariter sint patroni omnes illi, qui sunt de uno stipite, tunc non habebuntur pro uno, sed succedunt in capita patroni, putâ si vtatur fundator, vel concedens, verbo distributuo (quilibet) vel simili, tunc enim censemur facta concessio in capita, non in stirpes, prout benè consuluit Ancharran. conf. 355. in primo dubio, & Butreus conf. 29. quod Butrei consilium idem est cum illo Ancharr. de verbo ad verbum, sed in casu nostro fuit facta iuri præsentandi concessio pro quolibet ipsorum vnicuique eorundem, vt in proc. fol. 36. igitur non in stirpes, sed in capita facienda est præsentatio, vt benè Rocc. de Curte de iurepatron. in verb. ipse, vel à quo causam habuit, n. 10. & post Lambertin. fundat Grat. dict. cap. 521.
- 13 num. 15. obseruantia enim sufficienter potest declarare qualitatem iurispatronatus, vt consuluit Gabriel conf. 96. lib. 2. quem sequutus fuit Rota in dict. Florentina iurispatronatus, in princ. Peregrin. qui in eadem causa scripsit conf. 33. lib. 1. vbi fundat, quod consuetudo ista est laudabilis, non reprehensibilis, ideoque seruanda cap. Apostolicam, de simonia, fit ergo in iurepatronatus, de quo agimus, vt potè gentilitio, & familiari, præsentatio per capita non in stirpes, cum locum non habet in eo Text. in clem. 2. de iurepatronatus,
- 14 vt voluit Rota coram Card. Lancellotto, in Florentina iurispatronatus, & plures concordantes adducit Grat. vbi supra, cap. 521. à num. 13. qui etiam fundat competere iuspatronatus in capita non in stirpes, quando apparet concessionem fuisse stipulata pro omnibus, & singulis descendantibus de familia, pro quibus acceptata fuit stipulatio, quia talis actus omnibus insolidum tribuit ius, prout est in casu nostro, vbi si concessionem inspiciamus, de qua in processu fol. 36. pro omnibus, & singulis descendantibus de familia concepta fuit stipulatio, imò & pro uno quoque eorum.
- Neque dicant Aduersarij, quod in præteritis præsentationibus, de quibus in hoc processu, nunquam consuevit adimpleri simultaneus, & collegialis consensus patronorum, prout requiritur quando præsentatio fit per capita, non in stirpes.
- 15 Respondeo enim, quod licet talis actus simultanei, & collegialis consensus patronorum faciat indicium, quod iuspatronatus spectet in capita, iuxta decisionem Rotæ Romana coram R.P.D. Decano Taurinensis iurispatronatus 11. Ianuarij 1585. tamen non sequitur de necessitate, quod si patroni, non conuerint collegialiter ad præsentandum iuspatronatus non possit spectare, vt ad singulos, & in capita, nam quando iuspatronatus spectat ad aliquos, vti singulos, & non vti vniuersos, patroni possunt separatim præsentare, contraria verò decisio Rotæ locum habet, quando iuspatronatus competit familiæ, vel collegio,
- vti vniuersis, vt declarat Rota in dict. causa Florentina iurispatronatus coram Lancellotto, vbi habetur, quod non valet consequentia, iuspatronatus est familiare, igitur competit vti vniuersis, sicut, neque valet, præsentationes non sunt factæ ab omnibus, simul congregatis: igitur non in capita, sed in stirpes, quia generale est, quod quando iuspatronatus pertinet ad patronos, vt singulos, non vt collegium, & vniuersitatem, possunt patroni singuli, & separatim præsentare aliis non vocatis, vt benè Calder. conf. 15. de iurepatronatus post alios Augustin. Barbos. in cap. 1. de iurepatronatus, num. 8. nec requiritur, quod maior pars patronorum, simul conueniat, & consentiat Decius, qui de communi testatur in cap. cum omnibus, in prima lectura, col. 8. vers. retenta tamen, num. 44. de constitutionibus, quicquid aliud concluadit Abb. in cap. 3. num. 21. de iurepatronatus, & Rocc. eod. tit. in verb. honorificum, quæst. 60. cum contra eos sit magis vera, & recepta sententia, vt testatur Grauett. conf. 63. quam etiam approbat Rota per Cæsarem de Graffis relata in decif. 1. & 2. de iurepatron. ead. Rota coram Card. Mantica 4. Maij 1594. & idem Abb. sibi contrarius conf. 76. lib. 2.
- Quoad secundum caput an ex illo verbo de quo in instrumento concessionis (vna cum Lucretia de Ambrosio) arguatur medietas suffragiorum ad sui beneficium, & consequenter ad suos successores descendentes, vel potius eandem Lucretiam in capita concurrere cum illis de Grauso, in qua quæstione verissima est responsio concurrere Lucretiam ad præsentationem, suosque descendentes, non quidem nisi per coniunctionem ad illos de Grauso in capita tamen.
- Probatur primò, quia dictio illa (vna cum Lucretia de Ambrosio) nihil aliud importat, nisi copulatiuam quandam coniunctionem, iuxta Text. in l. Titia testores, §. nihil differt, ff. de legat. 1. l. si ita fuerit, ff. de manumiss. testamento, l. si quis legauerit, ff. de verb. significacione, Iason in l. Ancilla, num. 1. & 2. ff. de legat. 1. Dec. conf. 401. Parisius conf. 15. vol. 2. Ruin. conf. 150. num. 10. Ripa lib. 1. responsorum, cap. 3. num. 25. Cassaneus in Consuetudinibus Burgundie, rubric. 2. §. 1. Alberic. in suo dict. in verb. cum, Brissiens. in suo repert. in eod. verbo, Mandol. in verbo facultas, §. habita, in verbo cum, Bertazzol. de clausulis instrum. claus. 4. gloss. 22. Barbos. de dictionibus, dictione 75. Vlpell. de prepositionib. in dictione cum, Turfellin. de particulis Latina orationis, c. 39. Card. Tusc. litt. C, conclus. 483. & litt. D, conclus. 257. & seq. Galganet. de condit. part. 1. c. 5. & part. 2. cap. 1. quæst. 12. Genet. singl. 9. Gratus de dictionibus, dict. 3. 4. natura enim huius dictionis est, vt vniiformiter copulet personas, vel subiecta, inter quas ponitur, vt in l. si legatarius, §. cum ita, ff. de legat. 3. Surd. decif. 8. num. 8. si ergo vniiformiter copulat, & coniungit, sequitur quod Lucretia de Ambrosio non potuerit habere maius ius, quam vnuquisque ex illis de Grauso, qui petierunt concessionem, sed illi de Grauso fuerunt plures, qui vt supra probauimus, in capita præsentare debent, igitur non potuit sola Lucretia habere medietatem pro se, cum coniuncta fuerit in petitione vna cum illis de Grauso, solam ergo vnam vocem habuit Lucretia, sicut vnuquisque ex illis de Grauso, qui in concessione comparuerunt haberet.
- Probatur secundò, quia dictio cum magis 18 coniungit, quam dictio, & quia aliud est dicere Titins, & Meinius venerunt Romanum, & aliud est dicere

dicere Titius cum Mevio venit Romam , primò enim casu non est necessarium pro veritate propositionis, quod simul venerint, secus verò in seundo casu , in quo etiam videtur demonstrata qualitas temporis , sicut aliud est dicere instituo filium cum nepote , & aliud est dicere instituo filium, & nepotem , vt tradunt DD. in *I. Gallus*, § primò, ff. de liberis, & posthumis, Lancellot. *Po-*
list. de substitut. in tit. de vulgari, part. 2. num. 23. Menoch. lib. 4. de præsumptione , præsumpt 70.
num. 10. & 32. Surd. de alimento. tit. 2. quæst. 7. quare ut bene dicit Card. Tusc. dict. conclus. 258.
num. 17. dictio, cum, una, simul, & similes sem-
per copulant æqualem præbentes facultatem vni,
quam alteri parti , sed in casu nostro comparue-
runt aliqui particulares cognominis de Grauso
vna cum Lucretia de Ambrosio : igitur tantam
facultatem habet vnuquisque ex illis comparen-
tibus de Grauso , quantam Lucretia de Ambro-
sio , sed vnuquisque ex illis vnam tantum vo-
cem habet , igitur vnuquisque ex istis descen-
dentibus de Lucretia vnam vocem habebit , in
capita ergo , non in stirpes fit successio per illud
ipsum verbum dictioris , cum , sicut si fuisset di-
ctum comparent Antonius de Grauso, Franciscus
de Grauso, & Lucretia de Ambrosio, quia dictio,
cum , posita inter personas habet eandem vim,
quam dictio, & , vt benè Anch. conf. 65. vbi
ait num. 4. quod ista dictio , cum , inter personas
honoratas prolata , coniungit sicut copula , &
Tusc. dict. conclus. 258. num. 14. & hoc est, quod
voluit dicere Bald. conf. 408. lib. 5. quod dictio,
cum , quando ponitur inter personas coniungit
principaliter , hoc etiam voluit dicere Socin.
conf. 40. vol. 1. quod hæc dictio , cum , posita in-
ter personas , operatur per modum copulae , sed si
concurrisse à principio, v.g. Titus de Grauso,
Franciscus de Grauso, & Lucretia de Ambrosio,
vnuquisque vnam vocem habuisset in præsen-
tatione , sicuti habent sui successores in capita suc-
cedentes , cum sit ius patronatus familiare , vt di-
cebamus , ergo in casu nostro vnuquisque habe-
re debet præsentationis effectum pro vna voce ,
& per consequens in capita.

25 Probatur tertio, quia ut bene Iason in dict. *I. si*
ancilla, ff. de leg. 1. quando dictio , cum , ponitur
inter res , quarum vna , alteri accedere non po-
test , vt lego domum cum vinea , tunc coniungit
æquè principaliter, non autem accessoriè, & nulla
est differentia inter dictiōnem , cum , & coniun-
*ctionem, & , prout dicit Textus in dict. *I. Ti-*
tia textores, §. nihil , Decius in auth. ingressi,*

num. 23. Cod. de Sacros. Ecclesiis, Genedus sing. 9.

num. 50. sed quando ista dictio ponitur inter res ,

quarum vna erat accessoria ad aliam , tunc coniungit

*accessoriè dict. *I. si quis ancillas*, vbi Iason,*

ff. de leg. 1. 1. 1. 2. & 3. ff. de peculio legato, Decius

vbi supra , qui explicat quid differat dedicare se

cum suis bonis Ecclesiæ, vel se, & sua bona, Ber-

tazzolus de clausulis , claus. 26. gloss. 4. Paulus de

Castro conf. 377. part. 1. Alexander conf. 193.

lib. 2. Card. Tuschus dict. litt. D. conf. 257. n. 4.

21 si verò ponitur inter personas , & sumus in vlti-
 mis voluntatibus , tunc coniungit æquè prin-
 cipaliter, vt post alias Barbol. de dictiōnibus , dictio-
 ne 75. num. 10. quando verò ponitur inter plures
 personas distributiō acceptas , sed in contracti-
 bus, seu in concessionē, & stipulatione facta coniungit omnes , vt vnuquisque habeat vnam vo-
 cem , scilicet Titus de Grauso , Fullanus de
 Grauso , Lucretia de Ambrosio, &c. sic est in ca-
 su nostro , vbi ponitur inter plures personas di-

stributinè acceptas in contractiōs tamen scilicet
 in concessione facta patronis de Grauso cum Lu-
 cretia de Ambrosio Episcopo concedente ipsis
 stipulantibus.

Neque dicas , quod quando plures personæ
 coniunguntur per dictiōnem , cum , pro vna ha-
 bentur *I. fin. Cod. de impub. & aliis subst. vbi si quis*
 dicat Titus vna cum filiis suis , & Sempronius
 mihi hæredes suito , Titus , & filii habebunt
 medietatem; Sempronius verò aliam medietatem,
 ergo , ita in casu nostro habebit Lucretia de Am-
 brosio medietatem , & illi de Grauso aliam me-
 dietatem.

Respondeo enim cum Iureconsulto in *I. si quis*
Titio, ff. de usufr. accrescendo, vbi si testator dicat
 Titio cum hæredibus meis , & Menio eandem
 rem lego, Titus habebit tertiam, hæredes tertiam
 & Menius tertiam , & sic vnuquisque partem,
 qui Textus cum videatur ex diametro pugnare
 cum dict. *I. fin. Cod. de impub. & aliis subst. vbi si quis*
 Titio, sequitur Card. Tusc. d. conclus. 258.
n. 18. & seqq.

Sic ergo in casu nostro vbi coniungit dictio ,
 cum , personas singulares , vt patet in concessione ,
 fol. 36. ergo in capita fit diuisio emolumenti , non
 verò in stirpes , semper tamen meminisse oportet
 illius celebris doctrinæ Bart. in *d. I. Titia textores*,
§. textores, ff. de leg. 1. quod aut dictio, & , ponitur
 in contracitu , aut dictio , cum , prima coniungit
 principaliter, sed dictio , cum , coniungit accessori-
 è , legendus est Euerardus in *Topica legali in loco*
 à natura copule 601. num. 3. Gaspar Hermosilla
 in add. ad *Gregorium Lopez* , tom. 20. fol. 187.
num. 176. ergo cum in casu nostro reperiatur in
 concessione , seu stipulatione facta inter illos de
 Grauso , & Lucretiam de Ambrosio dictio , cum ,
 dicendum est non nisi accessoriè vnam personam ,
 scilicet Lucretiam venire ad alios , vel si principali-
 ter per coniunctionem in capita , non in stirpes ,
 quia ut in stirpes , vel in capita fit successio non
 debet attendi modus loquendi per concessionem
 expositus , sed debet attendi an ius patronatus sit
 familiare , vel gentilitium , non hæreditariam , vt
 suprà probanimus.

Quoad tertium dubium , scilicet an ex eo , quod
 in bulla vltimi possessoris beneficij prædicti , sci-
 licet D. Tiberij de Grauso dicatur per Episcopum
 Casertanum medietatem suffragiorum spectare
 ad illos de Grauso , & aliam medietatem ad illos
 de Aloys descendentes à Lucretia de Ambrosio ,
 censeatur Canonizatum ius patronatus diuisio-
 nem habere suffragiorum in stirpes , non in ca-
 pita , iam quod illi de Grauso non appellau-
 runt , neque id probauerint illi de Aloys.

In quo dubio respondendum est , non censi-
 rius patronatus Canonizatum , vt pro medietate
 competat vtrique parti.

Probatur primò , quia licet sententia lata super
 pertinentia firmet statum iuris patronatus , quoad
 omnes patronos , vt consuluit Ancharan. conf. 136.
 Conar. præl. qq. cap. 13. Card. Mantica dec. 1350.
num. 4. quando tamen est facta cum suis proba-
tionibus , quoad hoc , Rota quam refert Vinian.
dec. 77. num. 3. & dec. 84. in casu verò nostro
nihil probatum est in processu de hoc , scilicet
medieta

Disceptatio CCXXXIII.

7

- mediatatem pertinere ad presentantes de Aloys, & aliam ad illos de Ambrosio, nec fuit quidem articulatum, ergo non potuit circa hoc ferri sententia, & si fuit lata non officit, vnde Rota coram Buratto in Cappellania iurispatronatus 1628. de qua Viuianus post tractatum decisione 111. dixit sententiam Episcopi latam cum voto Collegij Ferrarensis fuisse inualidam, quia nihil fuerat deductum ex quo illa iustificaretur secundum Rotae consuetudinem, de qua Cardin. Puteus decis. 391. lib. 1. in nouis, Card. Seraphin. decis. 1261. licet esset antiqua ab annis 60. & ultra, quo casu præsumeretur iusta, & probaret etiam sine processu Cassadorus decis. 3. de procuratoribus, Mantica decis. 296. & 143. in diuersorum, & dec. 343. 26 post consilia Farinacei, quia sententia licet antiqua nihil probat, eo quia ex processu allato non constabat medietatem suffragiorum pertinere ad unam partem, & aliā medietatem ad aliam, quam decisionem refert Viuianus vbi suprà, quæ decidit dubium præsens, in processu enim nostro constat tunc temporis de anno scilicet 1639. non fuisse probatum, nec quidem articulatum spectare pro medietate ad illos de Grauso, & pro alia ad illos de Aloys, & bonus ille Episcopus ex suo capite non requisitus id declarauit, ergo non est attendenda talis sententia quippe quæ lata contra Ecclesiam, vel patronos indefensos, nulla est ipso iure Paulus de Castro in l. velamento, C. de postulando, & fundat post Euerardum, & alios, Viuian. lib. 2. de iurepatronatus, c. 50. n. 83.
- 27 Probatur secundò, quia licet sententia lata quoad statum iurispatronatus faciat ius quoad omnes etiam non citatos, iuxta Textum in l. in genuum, vbi glossa, Bart. & alii, ff. de statu hominum, & in terminis dixit Rota coram Penia impressa apud Garsian de beneficiis, part. 1. cap. 9. num. 24. &c in Romana iurispatronatus, de qua Viuianus part. 3. lib. 14. cap. 2. num. 4. quia tanquam lata inter presentatos, qui videntur habuisse mandatum ab ipsis presentantibus ad prosequendum ius propriæ presentationis afficit etiam dictos presentantes, ex notatis per Lambertinum de iurepatronatus, lib. 2. part. 2. artic. 9. quæst. 11. num. 3. tamen hæc sententia non est super statu Ecclesiæ, sed super declaratione illius status, vt ait in simili Rota apud Viuianum decis. 19. num. 15. & est punctualis decisio Rotæ apud eundem 30. quia sententia lata super priuatione, vel pertinentia iurispatronatus facta non citato eo, de cuius agitur interesse est iniusta Rota decis. prima ad Viuianum, neque Episcopi sententia alterens iurispatronatus esse talis personæ probat esse beneficium iurispatronatus, vel talis personæ Bald. consil. 50. volum. 1. Verallus decis. 138. part. 1. quia talis assertio non potest præindicare Ecclesiæ, vel successoribus, Verallus decis. 128. part. 2. Rota apud Viuianum decis. 9. licet enim plurimum sit deferendum sententiis Ordinariorum latis ad favorem iurispatronatus, & presentatorum, Card. Seraphin. decis. 1141. quia Ordinarij non solent multum fauere istis presentationibus Rota decis. 1. in antiquis, sub tit. de iurepatronatus, Card. Puteus decis. 172. lib. 1. & 284. lib. 2. & in dubio beneficia præsumuntur libera cum iurispatronatus sit quædam seruitus beneficij, quæ non præsumitur, Cardin. Seraph. decis. 1353. tamen non probat confessio, vel sententia Episcopi contra patronos, nisi secundum quod in actis deductum est, sicut ex confessione facta in literis Apostolicis non probatur iurispatronatus ad effectum canonizationis Rota in Pamponensi be-
- 28

neficij 10. Aprilis 1595. coram Card. Mantica, & in Lucana Parcialis 20. Iunij 1601. coram Card. Pamphilio, licet probetur in præindictum contentis, Cassadorus decis. 4. de præbendis, Puteus decis. 315. lib. 2. præsertim quando confessio est adminiculata, & coniecturis corroborata, vt in Regiensi Maioratus 9. Maij 1588. coram Cardinale Pamphilio, Viuianus lib. 11. cap. 50. num. 25. cum seq. non ergo potuit in casu nostro Episcopus Casertanus patronis inauditis, nihilque probantibus circa hoc declarare iurispatronatus prædictum pertinere pro medietate ad unum, & pro medietate ad alium, quia esset præjudicatae patronis quorum magis interest esse plures voces in capita, vt per se patet, neque potest Ordinarius in præindictum patronorum tale quid declarare, iuxta ea, quæ dixit Rota decis. 1. de renunt. in antiquis, & eadem Rota apud Viuianum decis. 29. sicut nec Papa solet patronis inauditis iurispatronatus conferre, Rota apud Verallum decis. 346. lib. 3. & in terminis, quod enuntiatiua Episcopi facta in institutione, quod iurispatronatus sit descenditum, vel transuersalium non præjudicet, nec probet, dixit Socinus consil. 266. num. 12. lib. 2. & Rota decis. 260. num. 6. quia talis enuntiatiua tanquam unica non probat, l. non epistolis, C. de prob. Duranus in celebri illo discursu Florentina subdecanatu Mercurij 27. Nouembris 1630. post decisionem 284. n. 19.

Neque dicant, quod hæc sententia transiuit iam in rem iudicatam cum per partes intra legitima tempora non fuerit appellatum, quæ sententia transacta in rem iudicatam habet pro se præsumptionem cap. cum inter, cap. sicut, de re iudicata, Capyc. decis. 16. Rota decis. 636. part. 1. diuersorum, Menoch. lib. 2. præsumpt. 67. n. 48. ergo non poterit amplius infringi.

Respondeo enim, quod sententia vt transitum fecerit in rem iudicatam oportet, vt sit iustificata ex actis aliter esset notoriè iniusta, & nulla, etiamsi ad acta se expresse non referat Abbas in d. cap. inter ceteras, num. 10. & 11. vbi Felinus in 3. conclus. num. 10. de re iudicata, sed in casu nostro acta non fuerunt facta in ordine ad probandum iurispatronatus competere pro medietate, ergo erit iniusta sententia, quæ in ordine ad acta non iustificatur, nec poterit iustificari, vt ait Rota apud Seraphinum decis. 251. & apud Viuianum decis. 15. nunquam enim fuit per partes probatum medietatem spectare ad illos de Aloys, sed sub nube tantum ad eos spectare assertum est, nec fuit probatum esse hæreditarium iurispatronatus, ergo nullo pacto dici potest sententiam esse sustinendam, tum quia per restitutionem in integrum aduersus lapſa fatalia annullandam esse sententiam ex actis non iustificatam, dixit Rota apud Viuianum decis. 10. & fundat ex multis Lelius Altogradus Patricius Lucensis in cons. 40. & 41. vbi docte loquitur de more, tum quia sententia notoriè iniusta non transit in rem iudicatam, Doctores in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata, Seraphin. decis. 381. num. 13. & decis. 1123. n. 6. Rota decis. 594. num. 4. part. 2. in recentioribus, & eadem Rota apud Viuianum decis. 18. ergo talis sententia Episcopi notoriè iniusta ex actis non iustificata non nocet patronis, Rota apud Verallum decis. 126. num. 4. part. 2. quia constat non fuisse probata ea, quæ necessaria erant ad medietatem patronis competentem fundandam, vt plures decisum refert Viuianus decis. 25. à num. 14. est enim talis sententia lata super qualitate beneficij, quæ non nocet patronis, qui si tunc tempo-

8 Iulij Caponi Discept. Forenses.

ris non probarunt pertinere ad se in capita , nunc possunt hodie probare, ut re vera probat secundum notata per DD. in *I. Julianus* , vbi Bart. num. 1. & Iason num. 21. ff. de conditione indebiti , Rota dec. 26. apud Vitiian. num. 28. & quod non nocet talis sententia aliis quorum acta non fuerunt discussa , nec probata , tradit Salgadus de project. Reg. part. 4. cap. 8. à num. 329. nouissime Ioannes Christophorus Suelne cons. 35. tom. 1.

Quoad quartum dubium , scilicet supposito quod haberent medietatem illi de Grauso , & nunc illi de Aloys habent tria suffragia ex stipite de Grauso , sed isti de Grauso habeant triginta suffragia , quæstio est an dicantur isti habere totum stipitem , ita ut sit locus gratificationi tanquam concurrentibus pro medietate illis de Aloys , & ipsis de Grauso ; in quo dubio ,

Responsio est affirmativa , scilicet totam medietatem suffragij esse pro ipsis de Grauso probatur ex celebri doctrina Card. in *clem. plures* , de iure patronatus , in 4. col. in 2. quæst. in fine , & Abbatis in cap. *Pastoralis* , de *rescriptis* , qui dicunt , quod si sint ex uno stipite decem patroni , & ex ipsis duo , vel tres concurrent cum alio stipite adhuc illa maior pars illorum decem dicitur totum suffragium representare , & dato , quod minor pars illorum decem adhæret alteri stipiti , non per hoc præsentatus ab altero stipite cum illis de alio esset præferendus , quia vox illorum decem est apud maiorem partem , ita quod non sit curandum de suffragio minoris partis adhærentis alteri stipiti , quia unus , vel duo ex tribus eiusdem corporis pro nihilo reputantur , quando maior pars contradicit ei , unde dicit Ioannes Andreas in cap. *ac collatione* , de *appell.* in 6. quod si duo corpora teinant actum facere , & unum corpus concordet , & etiam habeat alias voces alterius corporis propter hoc non obtinebit , quia vox illius corporis est apud maiorem partem , quod doctrinam sequitur Lambertinus de iure patronatus , 2. part. lib. 1. quæst. 1. art. 27. fol. 295. & part. 3. lib. 2. quæst. 4. *principali* , art. 7. fol. 939. vbi fundat descendentes ab uno habere integrum vocem , & ab illa absorberi minorem partem , licet minor pars sit pro alio stipite , quam etiam doctrinam sequutus fuit Vitiianus de iure patronatus , lib. 12. cap. 8.

35 quia qui habet maiorem partem vocum unius stipitis , dicitur habere totum stipitem , etiamsi adsit contradicatio minoris partis , quia maior pars absorbet minorem , Rocchus de Curte de iure patronatus , in verbo ipse , vel is à quo , num. 5. 6. & 7. Gonzalez in regula 8. Cancellaria , glossa 45. n. 61. Riccius in *praxi fori Ecclesiastici* , decif. 2. 10. Rota decif. 443. part. 2. in recentioribus , Beltraminus in annotationibus ad *Gregorium XV.* decif. 452. n. 23. Gratianus cap. 21. 1. n. 37. &c fuit dictum in *Forlinien*si iuris patronatus** 16. Martij 1602 coram Cardinale Sacro , & in *Aretina Cappellania* 24. Ianuarij , & 9. Maij coram Cardin. Pamphilio , & in *Landensi Cappellania* Luna 9. Decembris 1619. coram Card. Caualerio 519. quam decisionem Caualerij habui in puncto à Reuerendissimo Generali Vicario Neapolitano Gregorio Peccerillo Canonistarum Principe , & Tribunalium Curiæ Romanæ unico integerrimo , ocularique teste , ac Domino , & Præceptore meo dignissimo .

36 Cuius ratio à priori est , quia minor pars trahitur à maiori parte , *l. fin. Cod. qui bonis cedere possunt* , *l. iuris gentium* 7. §. *fin. cum l. sequenti* , ff. de *pactis* , ibique Antonius Monarcus in *obseruationib.* pag. 83. Afflictus decif. 288. Marta de *inrisditione* , part. 4. centuria 2. casu 123. Alexander

Trentacing. lib. 3. var. resol. de *solutio. ref. 2. Card. Tusclus litt. D* , cons. 108. & tom. 5. *præt. lit. M* , concl. 14. num. 11. Matthæus Brunus de *cessione bonorum* , quæst. 21. Vitius decis. 38. & 268. Muscatellus part. 4. in *glossa petendo* , num. 15. Nicolaus de *Passeribus de scriptura priuata* , lib. 3. quæst. 50. num. 39. Matthias Colerus de *processu executivo* , part. 1. cap. 3. num. 15. Daniel Mollerus lib. 4. *Semestrum* , cap. 6. Ioannes Zangerus de *exceptio* , part. 2. cap. 11. ergo cum in casu nostro ex triginta patronis , & plus ex familia de Grausotres , vel quatuor adhæserunt stipiti de Aloys remanentibus patronis numero 30. pro D. Simeone de Grauso dicendum est , quod etiam si essemus in iure patronatus in stirpes successibili , & quod essent duo stipites medietas esset integra pro D. Simeone , quia integra medietas per 37 istos patronos præsentantes ipsum habetur , absurdum enim est , quod duo , vel tres , ac dissensus minoris partis consensu maioris partis præiudicare valeat , cum utique conuenientius sit , vt factum maioris partis , atque potioris minori præiudicet , quam è contra , vt bene Paulus de Castro in *l. & suum heredem* , ff. de *pact.* Thomingius cons. 27. num. 30. & cons. 84. num. 50. vol. 1. & sic modicum fermentum totam massam corruptat , vt dicitur in *epistola ad Galatas* 50. vers. 9. vt respondit Euerardus senior cons. 95. integrum enim est iudicium , quod plurimorum sententia comprobatur , cap. extra 64. dist. cap. prudentia , vbi Abbas num. 4. de off. delegati , nec unius , aut paucorum præferendum iudicium , iuxta illud :

Iudicium populi nunquam contempseris unus.

Tiraquellus de *poenis temper. causa* 61. num. 64. nec quisquam sibi tantum arrogare debet , vt plus sapere se putet , quam plures alij Antonius Coriolanus de *communi opin.* lib. 2. tit. 6. num. 26. iniusta itaque contradicatio aliquorum non debet impediire iustum voluntatem aliorum , vt eleganter in simili ait Romanus cons. 439. cuius dictum extollit Seraphinus de *iuram priuile* 114. Gratianus cap. 222. quod enim pluribus placuit cunctis est 38 tribuendum , Plinius lib. 6. epist. epistola 13. coque standum , quod plures censem Linius lib. 34. ne illud forsan ex Homero improperetur , quod refert Erasin. ch. 3. cent. 3. adag. primo .

At reliqua Damnum placet hac sententia turba.

Idem hoc Agamemnoni non ita visum est.

Quin male dimittit , ac dicta fera insuper addit.

Et prauus est socius , qui impedit commune opus , 39 vt ex Aristotele dicit Gratianus *discept. forens.* cap. 721. num. 15. Gulielmus Antonius Frandenburgus de *rescriptis moratoriis* , tit. 6. concl. 15. n. 4. cum seqq. & in simili fundat Ludouicus Sanctius Mele de *inducis debitorum* , quæst. 6.

Ergo ex facto appetet hoc ius patronatus esse familiare , successionem in capita regulandam esse , & dato , quod esset in stirpes iam medietas constat pro D. Simeone , alia pro ipsis de Aloys non obstantibus duobus , vel tribus suffragiis illis adhærentibus ultra suos , esset ergo locus gratificationi , quæ quando fieri debet regulari debet ab Episcopo secundum suum prudens arbitrium , vt præferatur dignior , c. 3. de *iure patronatus* , Barb. alleg. 72. num. 200. ne beneficia Ecclesiastica indignis conferantur , cap. nihil , de etate , & qualitate , sicut enim 40 patronus tenetur præsentare personam idoneam sub peccato mortali cap. significasti , vbi DD. de *iure patronatus* , Azor. part. 2. lib. 6. cap. 2. quæst. 4. Valerus in *differentiis viriisque fori* , in verbo eleæcio , diff. 20. ita Episcopus , stante paritate votorum , peccat instituendo indignum Vitiian. lib. 12. cap. 9.

*cap. 9. imò debet dignorem instituere omitten-
do dignum S. Thom. 2. 2. quæst. 36. art. 2. &
quæst. 105. art. 3. & quodlibeto 6. art. 9. & quod-
libeto 8. art. 6. Caietanus 22. quæst. 62. art. 2.
S. Antoninus in summa par. prima, tit. 1. cap. 20.
§. primo, Rebuff. in praxi beneficiaria, in tit. de
requisitis ad bonam collationem, num. 62. Sotus
de institutio, lib. 3. quæst. 6. art. 2. Couarr. in regu-
la peccatum, p. 2. §. 7. de reg. iur. in 6. Lessius lib.
2. de inst. cap. 34. dub. 8. Garsia p. 9. de beneficiis,
cap. 4. num. 32. Lessius Zecchius de beneficiis,
71 c. 12. num. 136. licet non teneatur ad restitutio-
nem eligendo dignum omisso dignore, Gratian.
decis. 97. imò dignior prætermisus potest ap-
pellare Rota apud Burattum decis. 101. & Alex-
ander Raudens. decis. 35. & 36. dignior verò
iudicatur primo, qui est de familia, seu sanguine
fundatoris stante idoneitate, vt est in casu no-
stro. Secundo, qui non est criminofus reputa-
tur dignior respectu criminorum, vt est in ca-
su nostro, vbi rogo Illustriss. Episcopum, vt vi-
deat sententiam institutionis ultimi possessoris
huius beneficij, de quo agimus, quia ex ea po-
terit suum regulare arbitrium si adsit, rogando
eundem Illustrissimum Dominum me defendere
Sacerdotem bonæ famæ, & vita ortum ex legiti-
mo matrimonio ex familia de Grauso contra
clericum tantum, &c. quorum quis magis sit in-
stituendus, stante quod esset arbitrium gratificationis,
& quod ius patronatus esset in stirpes,
quod non puto, tradit Vivianus lib. 6. cap. 6. &
lib. 12. cap. 9. reliqua enim, que circa factum
proponi possent prudentia Illustrissimi Domini
supplebit. Dic. 25. Maij 1648.*

Domino nostro etiam cliente, scripsit Illus-
trissimus Episcopus Iuuenacensis, vt patet p. 3.
& obtinuimus beneficij inuestituram.

DISCEPT. CCXXXIV.

SUMMARY.

- 1 Facti declaratur hypothesis.
- 2 Ultimus status in presentationibus attendi debet, & n. 10.
- 3 Sententia lata super iurepatronatus an firmetur status quad omnes.
- 4 Possesso presentandi an acquiratur per unicum actum presentationis effectuate.
- 5 Presentationes quando sint effectuatae, talesque probentur.
- 6 Visitationis attestatio an conferat quasi pos-
sessionem iuris presentandi præcipue respe-
ctu pertinentiae.
- 7 Patroni manuteneri debent in quasi possessione,
in qua reperiuntur.
- 8 Quasi possessio iuris presentandi possessores ab
onere probandi descendantiam releuat: &
utrum quasi possessio sufficiat ad iustifican-
dam, & sustinendam presentationem iam
factam?
- 9 Ius patronatus de sui natura est ad heredes
etiam extraneos transitorium, & utrum pos-
sit mutare naturam in præiudicium Patroni.
- 10 In presentationibus faciendis ultimus status
attenditur.
- 11 Ius patronatus si sit penes plures stipites quili-
bet stipes unam habet partem.
- 12 In iure patronatus qualiter succedatur.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. I V.

EFACTI hypothesi iuris censura ful-
cita, Domini de Aloys descendentes
à Lucretia de Ambrosio omnino ma-
niteneri debent, in quasi possessione
medietatis suffragiorum in iurepatronatus san-
cta Barbaræ Villæ sanæ Diœcesis Casertanae.

Constat enim anno Domini 1501. à Notario
Antonio, & Ioanne de Ambrosio, ad beneficium
dictæ Capellæ sanctæ Barbaræ fuisse præsentatum
D. Vincentium Gentilem, & in ea institutum,
vti magis idoneum D. Anello de Grauso,
præsentato per Andream, Nicolaum, & Petrum
de Grauso, vt ex bullis antiquis in Pergameno à
fol. 158.

Et vacanti tali Capella per resignationem
Gentilis, die 16. Februarij 1537. Lucretia de
Ambrosio Neptis Antonij ex notario Sebastiano
de Ambrosio, illius filio concessit resignationem
ad fauorem D. Miconi Zarilli fol. 81. qui fuit
institutus vt infra.

Et quod talis Cappella esset de iure patrona-
tus dictum de Grauso, ac præfata Lucretia de-
claravit Vicarius Casertanus, in suis Bullis, datis
die 28. Octobris 1539. fol. 36. præsertim ibi
possideri per familiam de Grauso, vna cum Lu-
cretia filia, & hæres quondam Notarij Sebastiani
de Ambrosio à tempore immemorabili fol. 36.
a tergo, litt. A.

Et fuit recognitum, ac emparatum in actis
visitationis Episcopatus Casertani, habita die 9.
Octobris 1544. in quibus fuit notatum Cap-
pellam præfatam esse de iure patronatus illorum
de Grausis, & de Ambrosiis, & successivè nob.
Lucretia de Ambrosio, vxoris Camilli de Aleis,
& tunc detineri per D. Miconum Zarollum vt
fol. 170.

Hinc vacata dicta Cappella ob hæreticam
prauitatem D. Miconi Zarilli, priuati per sacro-
fanctam Inquisitionem officiis, & beneficiis, die
24. Iunij 1564. præsentatus fuit D. Antonel-
lus de Grauso per dictam Lucretiam de Ambro-
sio, habentem suffragia medietate, vt ex instru-
mento præsentationis fol. 162. nam legitur eius
licet sit partita lacerata, dolo cuius nescio, &
per illos de Grauso possidentes pro altera medie-
tate fol. 163. qui fuit institutus, vt ex compari-
tione, vbi petitur institutio, fol. 164. Bulla, fol.
175. & actu capturæ possessionis, fol. 177.

Nec potuerunt ipsi de Grauso negare verita-
tem huius pertinentiae: nam cum anno 1599.
fuissent in iudicio vocati per Paræcum sancti
Simeonis ad soluendum ius mortorij, excipiendo
posuerunt in eorum articulis Cappellam prædi-
cam ab immemorabili possideri per Grausos, &
Ambrosios, vt in 2. & ferè in omnibus articulis,
fol. 51. cum sequentibus.

D. Anellus de Grauso Rector dictæ Cappel-
lae, præsentatus, & institutus, vt suprà anno
1608. illum renunciauit D. Francisco Antonio
de Alois, fol. 178. cum sequente, & immisso
fuit in possessionem prævio decreto D. Francisci
Anelli de Errico Decani Casertani, & delegati
Apostolici: lato die 30. Octobris 1608. visis,
& canonizatis omnibus præfatis præsentationi-
bus, fol. 182.

Et nouissimè anno 1633. ob deceßum D.
Francisci Antonij de Alois. Omnes de Grauso
præsentauerunt D. Tyberium de Grauso fol. 212.
213. & 215. instantia per institutionem, fol. 186.
ac edicto, fol. 189. Domini verò de Alois præ-
sentauerunt Clericum Ioannem Antonium de

B Alois

Alois, fol. 220. & 222. instantia pro institutio-
ne, fol. 190. editum fol. 191.

Et factis hinc inde probationibus super articulis dictorum presentatorum, fol. 195. & 209. compilatoque processu per Curiam Episcopalem Casertanam, fuit diffinitiuè pronunciatum de voto congregationis dictos de Grauso habere medietatem; dictosque de Alois, habere alteram medietatem iurispatronatis praediti: Et proinde dictos D. Tyberium, & Clericum Ioannem Antonium habere æquales voces, & æqualibus suffragiis adiuvari; & per sententiam latam, die prima Augusti 1633. cuins copia datur, ac fertur D. Tyberium ut potè sacerdotem fuisse gratificatum.

2. Et hac igitur serie presentationum, duæ irrefragabiles iuris resolutiones resultant; Altera quod status huius iurispatronatus remanet canonizatus, nimirum, ut medietas suffragiorum pertineat ad Dominos de Alois, successores illorum de Ambrosio. Altera verò medietas ad Grausos, quemadmodum in ultimo, & penultimo casu vacationis seruatum fuit: qui status nunc etiam in praesenti vacatione sit attendendus. c. cum de beneficiis de præbend. in 6. Abbas in cap. consultationibus mun. 2. extra de iurepatron. Bald. in 1. si mater. C. ne de stat. defunct. Dec. conf. 126. num. 1. Puteus dec. 189. & dec. 192. lib. 1. Seraphin. dec. 1103. 5. dec. 1141. num. 4. & dec. 1432. num. 10.

3. Quod magis procedit attenta sententia superius notata, lata per Curiam Episcopalem Casertanam, anno 1633. quæ superstant beneficij præfati, constituit illius statum quoad omnes, l. ingenuum, vbi Glos. Bart. & Doctores ff. de statu hominum. Castr. conf. 240. num. 1. lib. 1. & resoluit Rota in Romana unionis 6. Februarij 1593. coram Oratio, quæ est dec. 517. num. 8. par. 4. diuers.

4. Altera verò quod etiam per unicum actum præsentatus effectuatè inducitur quasi possessio præsentandi in iurepatronatus, dicto cap. in consultationibus de iurepatron. Can. in c. cum Ecclesia Sutrina, de caus. possess. & propriet. & indubie resoluit Rota in Papien. iurispatronatus, die 18. Junij 1593. coram Blanchetto, quæ est, dec. 525. num. 1. part. 4. diuers. Et multò magis in casu nostro, vbi concurrunt plures præsentationes superius enarratæ factæ pro medietate suffragiorum ab Ambrosiis; & successivè Domini de Alois, & pro altera medietate suffragiorum à dictis de Grauso, præcisè in ultimis actibus anno 1564. & 1633. quemadmodum ponderant Calderinus, in conf. 12. de iurepatron. Achill. dec. 5. eodem tit. & Ludovic. dec. 452. num. 20.

5. Quod autem tales præsentationes fuerint effectuatæ, patet ex eo, quod D. Miconus fuit institutus per resignationem Gentilis primò præsentati, D. Antonellus priuauerit D. Miconi secundo præsentati. D. Franciscus Antonius de Alois, ex renunciatione D. Antonelli, & per obitum huius præsentatis D. Antonio de Alois, ab illis de Alois, & D. Tyberio de Grauso, ab illis de Grauso, declaratum fuit illos habere suffragia æqualia ut diximus.

Et per huiusmodi presentatorum successiōnem præsentationes probantur effectuatæ, vt docuit Oldrad. in conf. 229. quod pluries fuit per Rotam canonizatum, vt in dicta dec. 525. num. 3. part. 4. diuers. & in collectis per Farinac. tom. 1. dec. 347. num. 1. Seraphin. dec. 1141. num. 1. & dec. 1334. num. 1.

Quibus accedit attestatio visitationis, de qua 6 supra diximus, quæ satis confert ad quasi possessionem iurispræsentandi, præcipue respectu pertinentiarum, Rota dec. 11. de iurepatron. in nouiss. Put. dec. 172. lib. 1. ac tenuit eadem Rota in Aretina beneficij, die 18. Februarij 1581. cuius meminit, eamque sequitur ipsamet Rota decis. 527. num. 7. part. 4. diuers. Et concurrit confessio eorundem de Grauso in articulis in facto enarratis, quæ multum operatur in pertinentia, eiusque quasi possessione, vt firmauit, Rota decis. 645. num. 5. part. 4. diuers. post Cassad. decis. 7. de iurepatron. Peregrin. decis. 54. lib. 2. Ludou. decis. 452. num. 2. & impressis per Farinacum decis. 697. num. 2. tom. 1.

At sine dubitatione pettransit, vt Domini de 7 Alois in quasi possessione præsentandi prædicta manuteneri debeant, in qua reperiuntur; quemadmodum respondent Federicus de Senis, in constitut. 234. in 2. dubio. Oldradus in constitut. 126. colum. versic. præterea Menochius in conf. 1057. numer. 1. Lambertinus de iurepatronatus, lib. 2. part. 1. artic. 3. numer. 10. & artic. 212. quest. Proæm. vers. & quod pro quasi possessione; ac Rota apud Seraph. decis. 1472. num. 2.

Quæ quidem quasi possessio, in qua Domini 8 de Alois reperiuntur, releuat eos ab onere probandi descendantiam à dictis de Ambrosiis, vt determinauit Rota apud Farinacum dec. 347. num. 1. in fin. tom. 1. ac infirmam. iurispatron. 13. Maij 1611. coram Cardinali Lancelotto re-lata, in prefata dec. 347.

Et sufficit quasi possessio præsentandi, modo quo suprà satis probata ad iustificandam, & sustinendam præsentationem nunc factam per Dominos de Alois, quamvis cōcurrat pars aliorum, ex qua sequi debet institutio, vt per Ludovic. dec. 452. num. 20. Post Achil. dicta dec. 5. de iurepatronatus, & Calderin. dicto conf. 12. eodem titulo.

Nec obstant Commentaria ex aduerso produc-ta (cathedris propriora, quām subselliis) quia agunt de petitorio, non de possessorio, in quo nunc versamur; Nec si de proprietate ageremus obstant.

Quia dum primò queritur in illis an iuspatronatus hoc Gentilitum sit, an hæreditarium, & Gentilitum illud adstruitur ex verbis concessionis, seu declarationis factæ per Vicarium Casertanum anno Domini 1593. contra iuris regulas id asseritur, nam cum iuspatronatus de sui natura nedum hæreditarium simpliciter, sed etiam ad hæredes extraneos transitorum sit. Glos. in cap. considerandion 16. quest. 7. Abbas in cap. 1. de iurepatron. Didac. Couarri. qui alias congerit, variarum resol. lib. 2. cap. 18. num. 6. Seraph. decis. 364. num. 3. dec. 378. num. 1. & dec. 456. num. 1. Nec aliquid appareat in contrarium in fundatione transmutatu, allegatur in Gentilitum ex verbis adiectis in dicta Concessione, seu declaratione facta per Vicarium Casertanum, ad beneficium illorum de Grauso anno Domini 1539. cum status rei mutari non potuit in præiudicium Lucretiaz absentis, eorumque descendantium (prout verè mutatus non fuit) l. in condendo de aqu. pluv. arc. Anchar. in cap. suggestum, num. 1. de iurepatron. Abbas in cap. cism olim de arbit. Seraphin. decis. 351. num. 27. Menoch. conf. 25. num. 1.

Quæ tamen indagatio nullius est momenti, 10
cum

cum in præsentationibus faciendis vltimus statutus sit attendendus, prout probauimus, præsertim ex decisionibus Rotalibus apud Seraphin. *decis. 1103. num. 5. & dec. 1141. num. 4.* & vltimum statutum in casu nostro esse per Dom. de Alois, vel ex præsentatione, & institutione D. Antonelli anno 1564. vel ex decreto anni 1633. imo ex omnibus præsentationibus effectuatis, præfatis ut ex facto.

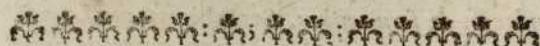
In secundo vero capite, id consulens nititur longa relectione probare ex particula (vna cum nob. Lucretia, &c.) copulatiuam induci, & sic ad illam ius vnius suffragij tantum pertinere, prout ad quemlibet de Graulo, non autem medietatem suffragiorum.

11 Quod quantum à veritate distet facti species superius enarrata demonstrat, & de iure conspicuum est, vt quoties iuspatronatus est penes plures stipites, quilibet constituit vnam partem ad eum, vt per Ludouicum *decis. 452. num. 4.* post Lambertinum *de iurepatronatus, artic. 5. numer. 7. questionib. 4. princip. part. 1. lib. 1.* Hinc cum hoc ius pertineret ad Graulos, & Ambrosios; quorum stirps reducta fuit ad Lucretiam de Ambrosio vnicam superstitem, & ab ea manauit ad Dominos de Alois eius descendentes, iure ad hos medietas spectat, prout ad omnes illos de Graulo altera medietas.

12 Cum iuspatronatus successio fiat in stirpes, non in capita, Menochius *conf. 1057. num. 8. & 9.* Lambertinus *de iurepatronatus, lib. 2. part. 1. art. 8. 9. princ. num. 4.* & præsentatio, vbi Glos. & Doctores. Rocch. de Curt. *de iurepatronatus, in verbis ipse, vel is, à quo num. 2. & 3.* Lambert. *de iurepatron. lib. 1. par. 1. art. 8. quest. 7. num. 8.* Menochius *conf. 316. num. 16.* ergo.

Reliqua vero duo capita circa Bullam D. Tyberij de Graulo vltimi possessoris huius beneficij, & circa præsentationem in vacatione, quæ contingit ob eius obitum, puto ponderata per D. consulentem suo pondere ruerere, vtpote absque vlo fundamento, nec vlla responsonie propterea indigere, tanto magis, quo nos nec Bullas D. Tyberij vidimus, nec præsentaciones ob eius mortem, vtpotè non existentes in processu nobis dato, & sic aliquid in eis ponderare haud potuimus. Quare.

Carolus Carbonius Aduocatus.

DISCEPT. CCXXXV.

S V M M A R I V M .

- 1** *Iuspatronatus quoad statum quando dicatur canonizatum.*
- 2** *Quasi possessores iuris presentandi tunc sunt in quasi possessione manutenendi si sint bona fidei possessores.*
- 3** *Vltimus status in presentando quando attendatur.*
- 4** *Sententia lata inter patronos quando faciat. Ius quo ad omnes, & utrum sententia nulla priuet possessione, & num. 7.*
- 5** *Sententia est nulla si ultra partis petitionem, & probationem processit.*
- 6** *Sententia nulla executioni mandanda non est.*

Iulij Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

- 7** *Sententia iudicis, qui non rite processit non sustinetur.*
- 8** *Quasi possessio presentandi quando acquiratur per unicum actum.*
- 9** *Ad acquirendam quasi possessionem contra plures, omnium scientia requiritur.*
- 10** *Sententia lata ignorantibus patronis ipsis non preindicat.*
- 11** *Fundationis, vel dotationis si non reperiatur instrumentum, ad conjecturas est recurvendum.*
- 12** *Sententia in possessorio non iustificata ex actis, per Episcopum an sit annullanda.*
- 13** *Sententia lata super id, quod non est in actis deductum, licet sit antiqua nulla est declaranda.*
- 14** *Possessio an attendatur si post vacationem: ante tamen institutionem, vel collationem constet de proprietate.*
- 15** *Iuspatronatus quamvis presumatur hereditarium: hoc tamen fallit si ex conjecturis contrarium appareat.*
- 16** *A Lectoribus in cathedralis legentibus iura sunt accipienda, & responsiones maximè in causis arduis. Et olim in causis arduis Aduocati ad iuris professores, hoc est Lettores recurrebant. Lectores multis extolluntur, in tit. Cod. de professoribus, & medicis lib. 10.*

F N iterum accedo (Illustrissime Domine) ad illam veritatem eruendam in hac Curia Episcopali Certana, quæ in aliis meis allegationibus satis abundè pro Domino Simeone de Graulo fuisse ostendi; quia audivi nonnulla per partem aduersam ponderari contra allegata.

Primò pars aduersa dicit Canonizatum esse hoc iuspatronatus pertinere pro medietate ad illos de Graulo, & pro alia ad illos de Aloys successores ad illorum de Ambrosio, sicut in vltimo casu vacationis fuit seruatum. Vbi valdè miror de considente, quod id fundet sine processu, quia si ipse vidisset nunquam illi de Aloys probarunt pro medietate ad se spectare; sed solum probarunt spectare simpliciter præsentationem ad se. Vnde duo status sunt attendendi, vnu circa præsentationem simpliciter faciendam, à qua nos non intendimus excludere illos de Aloys; & hic est vltimus status, in quo sunt manutenendi scilicet in quasi possessione præsentandi. Secundus status est circa modum præsentandi, scilicet vtrum pro medietate, & in stirpes, an vero in capita? & hic modus nunquam fuit per illos de Aloys probatus; vndè pro se non habent statum, qui possit manuteneri; quia licet existentes in quasi possessione præsentandi sint omnino manutenendi, ex capite Consultationibus, de iurepatronatus; tamen vt benè Abbas ibi, intelligitur dummodo sint bonæ fidei possessores. Rota *decis. 7. in nonis de iurepatronatus.* Card. Mantica *decisionib. 310.* Verallus *decisio. 69. parte 1.* Garsia *partib. 5. de beneficiis, capite 50.* Viuianus *lib. 5. cap. 4.* Sed in casu nostro quam bonam fidem habet ille, qui nunquam articulauit, nec probauit se habere ius præsentandi pro medietate? Sed semper testes examinati super hoc dixerunt se nescire, vt in processu. Igitur erunt manutenendi in quasi possessione præsentandi, sed non in medietate, quam nunquam

B 2 proba

probarunt, vt benè Doctores suprà citati asse-
runt. Licet enim vltimus status sit præferendus,
& ille, qui illum habet sit præferendus. Card.
Tuschus *in verbo possesso. concl. 430. num. 28.* Vi-
nianus *lib. 5. de iure patronatus, cap. 4. num. 63.*
Posthius *dec. 172. num. 15. & 21. & dec. 258.*
Lotterius *de re beneficiali lib. 1. quest. 34. num. 21.*
Idem Posthius *de manutenendo obseruat. 71. num.*
3. 56. tamen intelligitur quando vltimus status fuit
secutus cum partis citatione, & cognitione cau-
ſæ, secus si non iustificatus. Posthius *obseruat. 71.*
num. 67. in fine. Rota Romana *dec. 646. num. 6.*
In casu nostro sunt duo consideranda. Primum
an illi de Aloys habuerint vocem, & sint in
quasi possessione præsentandi, & hoc verum est:
Secundum quod videndum est, illud est pro qua
parte sint in quasi possessione; & hic vltimus
status nunquam fuit cum partis citatione, imo
nunquam fuit pro ipsis; & quod peius legatur
processus, quia semper articularent illum illi de
Aloys, & nunquam probarunt, igitur non ha-
bent vltimum statum pro se quoad modum præ-
sentandi scilicet pro medietate. Sunt ergo manu-
tenendi quoad præsentationem, quia habent
quasi possessionem, sed non quoad medietatem,
quia nullo modo illam probarunt; sed vt proba-
ni in mea allegatione hoc ex multis ibi adduc-
tis est inspatronatus familiare, in quo admittun-
tur in capita Patroni, non in stirpes.

- 4. Quantum ad sententiam, in qua se fundat
pars aduersa, miror non vidisse meam allegatio-
nem; vel vidisse, sed non respondisse; quia li-
cet vera sit conclusio sententiam facere ius quoad
omnes. l. ingenuum, vbi Glossa, & Doctores.
ff. de statu hominum. Achilles de Graffis *decis. 5.*
de sententia, & re indicata. Rota *dec. 172. apud*
Postium dec. 45. tamen sententia lata nulla, &
iniusta non priuat possessione. Rota apud Po-
stium *decis. 45.* & sicut non priuat possessione
aliquem, ita neque dat mandatum de manu-
tenendo, neque statum fundat. Rota coram Rem-
boldo, de qua Postius *decis. 23.* sed in casu no-
stro videatur processus, & legantur quas proba-
tiones fecerint illi de Aloys ad fundandum per-
tinere pro medietate ad se certè nullas. Igitur
quando Episcopus Casertanus sententianuit per-
tinere pro medietate, sententia vtpotè ex actis
non iustificata nihil fundat pro illis de Aloys,
quoad hoc vt sint manutenendi in quasi pos-
sessione præsentandi pro medietate. Etenim senten-
tia nulla est, quando vltra partis petitionem &
probationem processit Rota *Coram Cardinali sa-
crao*, *dec. 307. apud Postium*, & apud eundem
obseruat. 102. num. 42. quia debet esse confor-
mis controvrsiæ, petitioni, ac instantiæ partis;
alias nulla est. Vantius *de nullitatibus ex defectu*
processus num. 96. Rota *apud Cencium dec. 187.*
num. 50. & post Postium *dec. 307. & obseruat.*
102. num. 54. Ergo talis sententia vtpote nulla,
non est executioni demandanda Baldus *conf. 225.*
lib. 5. Afflictus *decis. 283.* Rota *apud Vbalbum,*
decis. 34. apud Postium. Imo talis sententia nun-
quam transit in rem iudicatam, neque fundat sta-
tum. Rota *apud Lancellotum, dec. 84. apud Po-*
stium, qui fundat in *dec. 151. num. 13.* Senten-
tiam prædictam, vtpotè non iustificatam ex actis
non fundare statum beneficij; & in hoc errauit
maximoperè consulens pro parte contraria, quia
credidit illam sententiam fuisse validam, & in-
fiam, & applicauit illos terminos, qui solent sen-
tentiae validæ, & iustæ applicari, huic sententiae
Episcopi Casertani, de qua in anno 1633, quæ*

nulla, & iniusta fuit: ignorans miser, quod sen-
tentia Iudicis, qui non rite, & rectè processit, 7
non priuat possessione, nec fundat statum pos-
sessionis pro aliquo, vt possit manuteneri. Rota
apud Postium decis. 208. in fine: etenim senten-
tia fundata in non producēt non sustinetur.
Rota *dec. 604. apud Postium,* post tractatum de
manutenendo. Index enim nec priuat, nec dat
statum possessionis manutenibilem, nisi proce-
serit iuris ordine seruato. Abbas *in cap. conque-
rente, num. 5. & 6. de restituzione spoliatorum,* vt
est in casu nostro Rota Romana *decis. 310. po-*
st tractatum de manutenendo, & sic fundatur Ad-
uersarius in sententia ex actis non iustificata,
quæ neque iusta, neque exequenda dicitur. Ro-
ta apud Postium *dec. 516. & 435. & 622.*

Tertiò dicit quod per unicum actum acqui-
ritur quasi possessio, quod nullus negat, sed cum
requisitis, de quibus supra: ultra quod rogo Do-
minum Illustrissimum Episcopum, quod fuit fa-
cta sententia de anno 1633. tempore Tyberij de
Grauso, & ibi fuit per sententiam Episcopi di-
ctum pertinere pro medietate ad illos de Aloys,
quæ sententia si esset attendenda, nunc fundaret
actum præsentationis, & præsentantem in quasi
possessione, quia post illam sententiam nullus
alius actus fuit factus; ille namque actus ante
sententiam fuit factus ex iure præsentandi, se-
quitur sententia, deinde vacatio præsens: Vnde
hodie diceretur actus unicus post illam declara-
tionem; & sic hodie, quando agitur de tali præ-
iudicio, benè Patroni sunt audiendi ad hoc de-
cidendum: quod probatur, quia in rebus incor-
poralibus ad acquirendam quasi possessionem re-
quiritur scientia, & patientia Aduersarij, & eius,
cui præiudicatur, & contra quem acquisitionis ip-
sius quasi possessionis prætenditur. *l. in incorpo-
ralibus. C. de servitutibus, l. 2. vbi Baldus num. 10.*
& 12. C. de servitutibus, & aqua. Peregrinus de
iure fisci, lib. 8. num. 40. Imo ad acquirendam 9
quasi possessionem contrà plures requiritur om-
nium scientia; alias vnius ignoratio impediret
acquisitionem talis possessionis etiam quoad
scientes, & patientes, cum per unum ex locis,
pro omnibus locis possessionem habentibus con-
seruetur possessio. Gratian. *cap. 416. num. 8. & 9.*
Capiclus *dec. 57. & dec. 209. num. 29.* quia in in-
corporalibus non est aliud quasi possessio, quam
quidam vñus cum scientia, & patientia Aduer-
sarij. *l. penult. ff. de servitutibus, l. 2. C. eodem;* &
talis patientia habetur loco traditionis dicta *l. pe-
nult. ff. de servitutibus.* Seraphinus *decis. 436.*
Card. Puteus *decis. 281.* & idem operatur quod
traditio in incorporalibus. Card. Tuschus *in verb.*
quasi possesso, concl. 32. Postius *de manutenendo*
obseruat. 40. Sed in casu nostro hæc sententia fa-
cta fuit ignorantibus Patronis, quia post factas
præsentationes per ipsos facta fuit, qui Patroni
Neapolii, & alibi existentes, quam scientiam po-
tuerunt habere de tali sententia? certè nullam.
Igitur non fundat sententia prædicta ius pro illis
de Aloys, & falsum est illos de Aloys pro medie-
tate probasse ad se spectare, vt appareat in proces-
su; sed quod probarunt est spectare ad se præ-
sentationem, quod non negamus.

Ad id, quod Aduersarius dicit de visitatione
non negatur per visitationem fuisse, & esse ma-
nutenendos in quasi possessione præsentandi il-
los de Grauso, & illos de Aloys; sed negamus 11
modum, scilicet quoad medietatem, vel non,
quia cum huius iurispatronatus fundationem,
& dationem non habeamus, ad coniecturas

est recurrentum, vt videamus suas qualitates, maxima autem coniectura, quod non sit hæreditarium illa est, quod Patroni nunquam talem qualitatem probarunt, vt in aliis allegationibus probauit, ergo est in capita facienda præsentatio.

- Quando vero dicit Aduersarius quod allegata per me respiciunt petitoriam, ultra quod falsum est quod afferit, quia si benè vidisset, Rotam Romanam in *decif. 15. apud Viuianum*, loquitur quod sententia prædicta non iustificata ex actis in possessorio, sit per Episcopum nullanda, etiam per viam restitutionis in integrum, vt idem Viuianus dicit in *decif. 10.* & in possessorio loquitur Viuianus *decif. 25. à num. 14.* quod sententia lata, sed ex actis non iustificata sit per Episcopum nullanda: sed sic est quod ex actis nihil fuit probatum, per quod fundaretur medicatatem. Spectasse ad illos de Aloys: sicut nullibi in actis fuit probatum iuspatronatus esse hæreditarium; sed oppositum scilicet familiare, vt in mea allegatione probauit, ergo non benè dicit pars Aduersa, nesciens argumenta soluere, & meas positas conclusiones, quod loquitur in petitorio, quia legere debebat meas allegatas decisiones, quæ loquuntur in possessorio, non in petitorio. Rogo Illustrissimum Episcopum quod reminiscatur illius celebris decisionis Rota Romanæ coram Buratto, de qua Viuianus in *decif. 111.* vbi sententia Episcopi lata cum voto Collegij Ferrarensis fuit inualida, quia nihil fuerat deducendum, ex quo illa iustificaretur, licet esset antiqua, scilicet ab annis 60. quia talis assertio Episcopi, facta in institutione, quod iuspatronatus sit descenditum, vel transuersalium, sit pro medietate, vel in capita: Patronis non nocet, nec aliquid probat. Legatur discursus ille, factus à Durano, secundum quem dedit. Rota in *Florentia subdecanatus post decisionem 284. num. 19. apud eundem Duranum*: ergo debet Illustrissimus Episcopus de prædicta sententia nihil curare, quia ex actis non iustificata, nec Patronis nocuia, etiamsi in possessorio simus, vt Rota loquitur ibi.

- 14.* Cladatur tandem os parti Aduersæ cum Rota Romana apud Farinaceum in *decif. 435. tom. 1.* vbi Rota coram Mazanedo in Papiensi Iurispatronatus. 8. Martij 1613. decidit quod quasi possessio, acquisita per Episcopum, vel partes quoad aliquem actum non attenditur si post vaccinationem, antequam fiat secunda institutio, vel collatio, constet de proprietate, quia tunc attendit petitorum; secùs verò si iam essemus in iurepatronatus collato, quia tunc non posset cumulari petitorum cum possessorio; hoc namque non potuit scire Aduersarius, quia de Apicibus, & secretioribus Rotæ Romanæ arcanis. Sic sumus in casu nostro, vbi cum non sit adhuc facta collatio poterit cumulari cum possessori petitorum, quod ignorat Aduersarius.

- Quando verò dicit pars contraria quod iuspatronatus sit hæreditarium, hallucinatur sanè, quia vt habui in mea allegatione (hic Neapolitana celebrata inter Canonistas) licet iuspatronatus præsumatur hæreditarium; tamen id fallit quando ex conjecturis appetit contrarium: at nos non habemus foundationem, constructionem, vel dotationem, vt possimus cognoscere quale sit, igitur debemus ad conjecturas recurrere, quas ibi adduxi cum Rota Romana, fundando esse Gentilitium, ad quas me remitto, idque vt videarem qualiter sit facienda successio, & sic viso

Iulij Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

quod sit Gentilitium, vt probauit, resultat in capita esse succedendum.

Divinatur deinde Aduersarius dum dicit hoc iuspatronatus pertinuisse ad duos stipites, scilicet Grauso, & de Ambrosio: peto quis sibi hoc reuelavit? id non appetit ex fundatione, cuius instrumentum non habemus, imo testes interrogati quomodo sciant pertinere ad illos de Aloys, id dicunt, quia litigavit Lucretia de Ambrosio, cùm illis de Grauso, qui fuerunt fundatores; unde ergo sibi persuader pertinuisse ad duos stipites? pertinuit sanè ad illos de Aloys, vt potè per participationem cum illis de Grauso principali-ter, ad omnes tamen in capita, vt ibi in alia allegatione probauit.

Dicit quod iuspatronatus successio fiat in stirpes. Heù miser, quis negat in hæreditario,¹⁶ sed id quomodo probat, à lectoribus; ergo in Cathedris legentibus iura sunt habenda, & responsiones in causis arduis; nonne ad Menochium, Cephalum, Torniellum, Manticam, Surdum, utrumque Soccinum, aliosque Italos, legentes in nostra Italia recurrebant omnes in causis arduis; vt patet ex tot voluminibus consiliorum, quæ sèpius impresserunt, nonne ad nostrum Iacobum, Antonium Martam, Iacobum Gal- lum, Turaminum, & Roggerium in causis arduis recurrebant Aduocati insignes S. C. vt patet ex eorum operibus, quis ergo noluit dicere, hic Aduersarius de subselliis sanè ignorat quantum iura professores scilicet lectores extollerint in titul. *C. de professoribus lib. 10.* Satis.

DISCEPT. CCXXXV.

S V M M A R I V M.

- 1 Narratur factum, & utrum bulla suppositius sit in consideratione habenda?
- 2 Bulla fit ad partis supplicationem, & utrum probet in alterius præiudicium. Bulla semper inest clausula, si ita est.
- 3 Bullam in iudicio producens qualiter eam producere debeat; & quid requiratur ut Bulla dicatur.
- 4 Clericus criminosus incapax & beneficij etiam iuspatronatus.
- 5 Reprobatus propter ignorantem scientia superueniente post approbari. Secus si propter delictum reprobatur.

EN tandem comparere cogor in Curia Archiepiscopali Casertana coram Ilustrissimo Episcopo pro Domino Simeone de Grauso; Audio namque per partem aduersam adduci Bullam quandam de anno 1501. vbi collatio in personam Vincen- tij Gentilis afferitur facta; & dicitur pro medietate spectasse ad illos de Ambrosio, & pro alia ad illos de Aloys. Igitur canonizatum est ius patronatus pro medietate spectare ad hos de Alois.

Contra quam prætensionem, & bullam dico, quod talis bulla non est habenda in consideratione, cùm concessio iuris præsentandi, & Capellæ sit de anno 1539. bulla prædicta de anno 1501. igitur est bulla ante concessionem; & quod talis bulla (cum reverentia,) sit suppositia, non habenda in consideratione; patet quia in dicto anno 1539. comparuerunt illi de Grauso

pto concessione Cappellæ , & iuris præsentandi , & non dixerunt pro medietate ad se spectare ; ergo si bulla prædicta aliquid probaret , vtique concessio fuisse facta pro medietate illis de Grauso , & pro medietate illis de Ambrosio , sed hoc non solum non fuit concessionem per Episcopum Casertanum , sed neque petitum per partes , igitur prædicta Bulla nihil probat .

Probatur secundò , quia Bulla sit ad supplicationem partis , & non probat in præiudicium tertii ; Abbas in cap. dudum , num. 3. de Decimis . Imola in Clem. 1. col. penult. de probation . Innocentius in cap. inter dilectos , num. 6. de fide instrumentorum . Romanus conf. 208. num. 3. Rota decis. 780. part. 1. diversorum . Seraphinus decis. 278. num. 12. Rota apud Postium , decis. 184. à num. 7. cùm sequentibus . Addo quod in Bulla præsumitur clausula inesse (si ita est) cap. 2. de rescriptis . Sed in casu nostro non est instictum quod sit pro medietate ad partes pertinens ; non ante Bullam , quia Bulla prædicta est ante concessionem non postea , vt in processu apparet , ergo Bulla nihil relevat , vt bene Postius decis. 184. à num. 7. cùm sequentibus .

3 Probatur tertio , quia bullam adducens in iudicio debet eam ducere authenticam , vt autem dicatur Authenticæ debet habere registrationem in Archivio , vt latè Rota Romana apud Burattum , decis. 667. ergo vel talis bulla authenticæ est , & vera , vel non : si secundum iam habemus intentum , quod non sit de ea curandum ; si vero primum , dicas quod valeat , peto vnde : nam registrationem habet in Archivio , quam non potest habere . Immo nullo pacto fuisse dicendum est tempore concessionis , scilicet de anno 1539. quia si fuisse tunc Episcopus se informasset qualiter competenter partibus iurispatronatus , & illi de Grauso , non pro noua concessione accessissent sine ullis probationibus , cum solis quibusdam leuibus probationibus , scilicet quod aderat Epi-taphium , &c. sed debebant accedere cum collatione facta bulla prædicta præsentata , quæ erat triginta octo annis prius facta , vt asséritur , quia concessio est de anno 1539. & bulla de anno 1501. igitur si non fuit hæc producta , nec Archivium visum , vbi fieret registratio ; nec Capellanus cùm bulla requisitus ; appareat non esse de hac bulla habendam rationem , quippe quæ facta ante concessionem : at nos fundamus qualitates iurispatronatus non per Bullas ; sed per concessionem , & aliis probationibus , de quibus in 1. & 2. allegatione satis dixi : non ergo curandum est de Bulla prædicta .

4 Probatur quartò , quia in casu dictæ Bullæ , fuit facta præsentatio de Canonico Gentili per Notarium Antonium de Ambrosio , & D. Ioannem ex una parte ; ex alia fuit præsentatus Antonius de Grauso per Andream , & Petrum de Grauso , seu Ritos . Ideoque duobus ex una , & duobus ex alia concurrentibus erant pares in voces , & fuit facta gratificatio in canonicum Gentilem : & hoc est , quod voluit dicere Episcopus , scilicet quod habebant medietatem , quia in facto concurrebant duo pro uno , & duo pro alio , non plures ; & sic assertum fuit pro medietate spectare ex illa contingentia facti ; non quod probatum fuerit esse hæreditarium , vel familiare , quia hoc nunquam fuit probatum vt in præsenti : ergo , &c. & ita censeo .

Aduertendum est pro complemento informationis pro D. Simeone de Grauso , quod in allegatione typis impressa fuit ponderatum ,

scilicet quod Clericus Ioannes Antonius de Alois sit tantum de descendencia illius de Ambrosio , sed non de familia fundatoris beneficij . Immo illa Lucretia de Ambrosio fuit solum admissa ad præsentandam vt patet in Bulla D. Tyberij de Grauso . Vbi cum agitur de prædicto clericu Ioanne Antonio dicitur descendente ex Lucretia de Ambrosio , nominata in concessione iuris præsentandi , & nunc pretendunt habere medietatem , qui ab illa descendunt , neficio qua ratione ad exclusionem eorum , qui sunt de familia fundatoris .

Secundò addendum est quod talis Clericus Ioannes Antonius de Alois , fuit alias , vt inquisitus pluribus delictis , exclusus ab institutione , vt patet in Bulla D. Tyberij de Grauso , in qua Episcopus expressè eum exclusit ob multa delicta commissa , quorum informationes in suo reperiuntur Archivio . At criminofus incapax est beneficij etiam iurispatronatus ; vt post alios Vinianus lib. 6. de iure patronatus , cap. 15. num. 122. igitur si tunc fuit exclusus à beneficio prædicti institutione Clericus Antonius de Alois , debet nunc excludi : quod probatur , quia semel reprobatus propter ignorantiam , potest iterum approbari propter scientiam supernenientem , ita Christophorus Portius in §. in fraudem : institut. quibus ex causis manumittere non licet , num. 15. & 16. Abbas in cap. 1. de Magistris : De cius in l. cum quid ff. si certum petatur , num. 57. & in cap. cum venerabilis , de exceptionibus , num. 38. Bouadilla in Politica , tom. 1. lib. 1. cap. 16. Gironda de priuilegiis , num. 455. tamen si reprobetur quis per delictum , non potest amplius approbari . Regens Rouitus in pragmatica descholaribus doctordandis , num. 19. quia refecandas esse putridas carnes , & scabiosam ouem à caulis repellendam , tradit Hieronymus in Epistola ad Galatas , cap. 50. relatus in cap. refecande 24. quest. 3. quem ad hoc referunt Couarruias in cap. Alma mater , part. 1. num. 9. Ribadeneira in libro pro defensione Societatis Iesu , cap. 13. Barb. in collectan. tom. 5. causa 24. quest. 3. præser-tim de homine , qui de proximo commisit scelerá , occasio & de præsenti , vt scandala committantur , vt patet . Ergo debet Episcopus omnino illum repellere , vt pote ob talia delicta item alias repulsus . Quare , &c.

Hæc causa , vt scripsimus fuit indicata , vt est videre apud Episcopum Marantam .

DISCEPT. CCXXXVII.

S V M M A R I V M .

- 1 Familia nobiles conseruantur primogenituriſ. ſi deicommiffis , &c.
- 2 Fæmina fendorum incapax consuetudine , vel statuto potest fieri capax .
- 3 Primogenitura induci potest consuetudine , præſcriptione , &c.
- 4 Primogenitura pluribus in Regnis , Marchionatibus & aliis , consuetudine fuit introducta .
- 5 Illusterrimi Domini Marci Melij dispositio facta adducitur de anno 1667.
- 6 Subſtitutio facta secundogenito Comitis Aloysij Melij adducitur .
- 7 Linea ſubſtitutio qualiter fuerit conſiderata .
- 8 Linea defectus secundogeniti qualiter expreſſus .

- 9 Status controvenerit & proponitur.
 10 Tertiogeniti Comitis Aloysij Meltij prætentio adducitur.
 11 Divisio huius responsonis affertur.
 12 Hæres instituta in præsenti dicitur in usufructu, & proprietate, grauata tamen de restituendo.
 13 Substitutio directa post aditam hereditatem Pagano non conceditur.
 14 Vxor instituta in usufructu non dato alio hærede uniuersali dicitur hæres in totum, grauata tamen de restituendo.
 15 Textus, in l. 1. §. ex fundo, & l. si quis ita, ff. de hæredib. instit. & l. quoties, Cod. eodem adducuntur.
 16 Vxor instituta in usufructu non dato alio hærede, an sit hæres in totum filiis institutis post mortem matris.
 17 Vxor instituta à principio, si in executione sit dictum, ut sit usufructuaria, an sit hæres in totum.
 18 Vxor instituta in usufructu cum dictione taxatina tantum, an sit hæres in totum.
 19 Vxor instituta in usufructu, alio hærede in proprietate eadem uxore vincente, dicitur hæres in solo usufructu.
 20 Mulier si sit hæres in totum ita etiam est præmoriante substituto.
 21 Hæres proprietarius censetur, quando est adjectum omnis fideicommissi, licet fiat mentio usufructus.
 22 Indicium intentatum cum usufructuario, vel cum hærede grauato validum est, etiam non auditio substituto.
 23 Hæres grauatus, ut restituat Titio sua vita durante controvenerit quid post mortem Titij?
 24 Hæres vita durante institutus, substituto non dato, dicitur grauatus ad fauorem venientium ab intestato.
 25 Hæres stante statuto de continuanda possessione manuteneri debet, non obtainentibus oppositionibus fideicommissis.
 26 Tertiogeniti effecti secundogeniti nullam esse, & aëream prætentionem.
 27 Linea secundogeniti fuit substituta à quæstione Illustrissimi D. Marco Meltio.
 28 Filii, & descendentes in præsenti fuerūt vocati.
 29 Linea secundogeniti est grauata restituere alteri linea.
 30 Tertiogenitus non est de linea secundogeniti.
 31 Linea paterna, & materna qualiter dicantur.
 32 Pater, vel Mater an sit de linea filii.
 33 Pater an sit de linea filii in feudis, & maioribus.
 34 Linea appellatione venit semper directa non inflexa.
 35 Linea transuersalis non venit sub nomine linea simpliciter.
 36 Linea à testatore prolata directa intelligitur.
 37 Tertiogenitus non est de linea secundogeniti.
 38 Linea duplex est effectiva, & contentiva.
 39 Frater non est de linea alterius fratris.
 40 Pater an sit de linea filii in fideicommissi.
 41 Linea in dubio venit effectiva non contentiva.
 42 Linea alicuius Tertiij contemplata, transuersales non continet.
 43 Liberorum appellatione veniunt masculi, & feminæ filii, & nepotes.
 44 Familia appellatione venit effectiva non contentiva.
 45 Familia a vocata venit effectiva, & ordine suc-
- cessivo.
 46 Linea an, & quanto tempore prescribat contra aliam lineam.
 47 Linea recta semper vocata censetur in primo genii.
 48 Testamenti verba, que adducuntur ostendunt linea vocationem & quallem.
 49 Linea Comitis Aloysij fuit demonstrata, sed non super ea dispositum.
 50 Linea secundogeniti fuit in dispositione honora rata, & grauata.
 51 Dispositiva oratio, & demonstrativa differunt.
 52 Familia conservatio, qualiter lineam respiciat contentiuam.
 53 Familia Terrij conservatio non respicit lineam contentiuam.
 54 Dicitio (dictus) est personalissima, & non extendetur ad aliud.
 55 Affection ad secundogenitum non extenditur ad alium etiam subrogatum.
 56 Secundogenitus succedit in locum primi, & tertius in locum secundi in Electoribus Imperij, & tota Germania.
 57 Primogenitus, & maior natu sunt synonyma.
 58 Secundogenitus subrogatur in locum primi, & tertius in locum secundi, non ex contraria testatoris voluntate.
 59 Regni successio debita primogenito, an, & quando debeatur secundogenito.
 60 Secundogenitus est impropiè, & iuris fictione in statu primogeniti, sic tertius in statu secundi.

ARGUMENTVM.

Primogenitus vocatus in fideicom missio vel maioratu ex duobus fratribus testatoris, an si moriatur primogenitus primi fratris, possit secundogenitus ex altero fratre censeri vocatus tanquam primogenitus legis dispositione; vel potius censeatur exclusus per particulares dictiones, & regulas quæ in eo concurrunt?

C A S E R T A N A

Iurispatronatus,

P R O

Illustrissimo D. Comite Gaspare
Meltio, filio quondam Comitis
Camilli Meltij

 D conseruandas familias nobiles, primogeniturae, secundogeniturae, fideicomissa, hæreditamenta, maioratus, ac alia similia vincula sunt constituta, vt scilicet immobilia, vel certa quædam bona in familiis, & apud masculos, fœminis exclusis permaneant, idque sicuti per pœnum fieri potest, ita per consuetudinem, vel statutum, l. non impossibile, vbi Iason num. 1. ff. de pœnis, sic licet fœmina non succedat iure feudorum in feudis, tamen potest fieri consuetudine,

ne, vt succedat statuto, atque alia sanctione, Curtius Iunior de feudis part. 3. num. 10. Sonsbech de feudis part. 9. num. 126. Zasius de feudis, part. 8. num. 4. Iulius Clarus in §. feudum, quæst. 73. num. 9. Schraderius de feudis, part. 7. cap. 4. num. 53. Borcolten de feudis, cap. 7. part. 2. num. 67. sic in Regno Neapolitano non existentibus masculis in feudis foemina succedit, pragmatica prima, de feudis sanctissimam vocatam constitutionem ad notata per Sonsbech. part. 9. num. 127. Vulteum de feudis, lib. 1. cap. 9. num. 48. Garzia de foemina ad feudum recipienda, vel non, restrictione 9. Schrader. cap. 4. num. 54. Valentinus Foresterius de success. lib. 4. cap. 23. num. 56. Vulteius cap. 9. num. 48.

- 3 Ad easdem etiam familias nobiles conseruandas posse consuetudine, præscriptione, &c. induci primogenituras, vel fideicommissa dicunt communiter DD. apud Kiispildium de fideicommissis familiarum nobilium, cap. 6. à num. 84. per totum, & esse fundatas iure diuino Paralipomenon 2. cap. 21. vers. 3. Deuteronomij 2. vers. 2. Genesi 27. vers. 29. & sic in Gallia obseruari dicit Tiraquellus de primogenitura in prefatione, num. 3. in Anglia Petrus de Bellapertica, §. finali, inst. de iure naturali, Gentium, & ciuii Hungaria, cap. licet de voto, vbi Canonistæ communiter in Apulia, Baldus const. 275. lib. 2. in Sicilia, Andreas de Isernia in cap. 1. de eo, qui sibi, & hæredi, Tiraquellus de primogenitura in prefatione in Sabauidia, & Podemontano statu refert Rubenus conf. 133. Cotman. conf. 1. num. 265. vol. 5. in Germania, in Ducatu Bauariae Arniseus de Republica, cap. 2. sect. 7. num. 35. Cotman. num. 281. idem de Marchionatu Badensi testatur Zasius const. 20. lib. 2. & in Ducatu Brensicensi testatur Nicolaus Bersarius de pacticis familiarum illustrium, cap. 9. f. 520. Kinchen. de Saxoniorum prouocando iure, versic. Ducum, cap. 3. num. 301. Goldast. de maioratu, lib. 2. cap. 18. num. 3. Colerus de iure imperij, sect. 6. de Ducatu Cliuenzi, & Iuliacensi: ex pacto occasione nuptiarum, dicit Besoldus de success. Regum, lib. 1. dissertatione 6. num. 10. sic in familia Langrauiæ Hassiæ, licet prius non fuisset obseruatum ius primogenituræ, sed æqualiter inter omnes Hassiæ Langraios administratio, & emolumenta fuerint diuisa, ipso autem Dominio, & ciuii possessione apud eosdem pro indiuiso remanente, refert Oldernopius 20. Marpurgensium conf. 50. num. 97. Kinchius de Reginine seculari, lib. 1. classi. 4. cap. 17. num. 29. nuper tamen vigore transactionis de anno 1628. fuit id introductum, Romellinus in Bulla aurea, part. 3. classi 3. differt. 5. concl. 6. & ibi Daniel Mollerus in additionibus, in Ducatu Holsariae solus primogenitus succedit, Goldastius de maioratu, lib. 2. cap. 18. num. 50. Krantius lib. 7. Historia Daniae, cap. 41. Idem in Ducatu Lotharingiae Arniseus lib. 2. cap. 20. sect. 7. num. 35. & in Ducatu Megapolitano, qui olim diuisioni obnoxius fnerat, nuper tamen singulari familiae pacto ius primogenituræ introductum est, Kinchius dicto cap. 7. num. 30. Idem in Pomeraniæ familia DD. citati, & in Ducatu Vittembergico, vt refert Besoldus lib. 1. Politorum, cap. 6. num. 26. Idem in Electoribus sæcularibus, veluti in Regno Boemiorum, Palatinatu, Ducatu Saxoniae, & Marchionatu Brandenburgico, de quibus Kinspildius cap. 6. num. 296. de fideicommissis familiarium nobiliis.

5 Quæ quidem considerans Illustrissimus quon-

dam D. Marcus Meltius 6. m. de anno 1667. die 21. Ianuarij, suum ultimum condidit testamentum, & filios non habens, instituit suum hæredem D. Geneuram de Cafarellis suam vxorem in usufructu tantum, & in statu viduitatis, ac honesto permanentem, in proprietate vero, & in usufructu post eiusdem vxoris mortem in statu, de quo supra hæredem instituit secundogenitum masculum legitimum, & naturalem D. Comitis Aloisij Meltij, cui deficiente substituit filios, & liberos descendentes masculos legitimos, & naturales de uno in aliud per ordinem successuum in infinitum vulgariter, & per fideicommissum.

Eidem autem secundogenito dicti Comitis 6 Aloisij non existenti de tempore obitus testatoris, seu postmodum decedentis sine filiis legitimis, & naturalibus; Item filiis eiusdem secundogeniti pariter decedentibus sine filiis, & liberis descendantibus masculis legitimis, & naturalibus, ita ut non adsit aliquis masculus de linea masculina ipsius D. Comitis Aloisij, tunc & in quolibet prædictorum casuum, substitutus, eiusque hæredem vniuersalem esse voluit secundogenitum masculum D. Ioannis Camilli Meltij fratris Illustrissimo D. Ioannis Antonij meritissimi Archiepiscopi Capuæ, prout in testamento, cuius verba damus.

Instituisco herede vniuersale nel pieno, libero, & assoluto usufrutto la signora Geneura mia Moglie sua vita durante in stato viduile casto, & honesto, e nella proprietà, come anco nell'usufrutto, defonta, che sarà detta mia Moglie, o non vivendo al tempo della mia morte in stato, come sopra, herede insti-
tuisco, e lascio il secundogenito maschio legitimo, e naturale del Signor Conte Luiggi Meltij nepote di Monsignore Illustrissimo Girolamo Melsi, Vescono di Pavia, sua vita durante, quale mancando suc-
cedano li suoi figli, e liberi descendantì maschi legiti-
mi, e naturali, de uno in l'altro; per ordine di
successione in infinitum, vulgarmente o per fidei-
commisso, e non essendoni detto secundogenito di det-
to Conte Luiggi, al tempo della mia morte, o pure 7
essendoni, e dipoi quello mancando sensa figli, e li-
beri descendantì no maschi legitimi, e naturali, in
modo tale, che non vi sia alcuno della linea mas-
culina, maschio però d'esso Signore Conte Luiggi, all'
hora, & in ciascuno di derti casi sostituisco, e mio
herede vniuersale voglio, che in tal caso sia il secun-
dogeno del Signore Conte Camillo Meltio Fratel-
lo di Monsignore Illustrissimo Gio: Antonio Mel-
si Arcivescono di Capua, se pure vi sarà in tempo
di mia morte, e di mancasa d'essa linea del secon-
dogeno di detto Signor Conte Luigi, e questo pu-
re in vita sua, e durante la di lui vita, quale man-
cando, e non essendoni, sostituisco li di lui figli, e
liberi descendantino maschi legitimi, e naturali de
uno in l'altro per ordine di successione in infinitum
vulgarmente per fideicommisso, essendo intentione
mia, che tutta, & intiera la mia heredità prima
vada à detta signora Geneura mia Moglie, e doppo
quella à al secundogenito maschio di detto Conte Lui-
ggi, e dopo lui alli di lui figli, e liberi descendantino
in infinitum d'uno in altro per ordine di successione,
e se questi non vi fussero, ouero mancassero, vada
nella linea masculina del secundogenito di detto Sig-
nor Conte Camillo d'uno in l'altro in infinito per
ordine di successione vulgarmente e per fideicom-
misso, per mantenimento delle loro Case, e fami-
glie, &c.

Sub die 8. Ianuarij currentis anni 1669. 9
obii predictus Testator, præmortuo in eius-
dem

- dem testatoris vita dicto secundogenito Comitis Aloisij, in eius locum subrogato tertio genito dicti Comitis, qui ut potest successor in secunda genitura dicit ad se spectare hereditatem dicti quondam Illustrissimi Marci Meltij: nam tempore conditi testamenti vinebat D. Gentilis Hieronymus filius secundogenitus dicti Comitis Aloisij Meltij, sed ex eo quod postmodum ante ipsum testatorem obiit sine filiis, ideo D. Gaspar secundogenitus Comitis Camilli prætendit ad se spectare successionem bonorum.
- ¶ Obstat eidem D. Gaspari tertio genito dicti Comitis Aloisij Meltij, prætendens se ciuiliter subrogatum in locum secundogeniti, scilicet in locum dicti Gentilis Hieronymi secundogeniti prædefuncti, sibi debet successionem, ego tamen firmiter assero, excluso dicto tertio genito facto secundogenito, hereditatem spectare & spectanisse ad eundem D. Gasparem secundogenitum Comitis Camilli, & ut clarius ostendam,

Duabus conclusionibus totam explicabo iustiam, quarum prima conclusio erit quid disposuerit D. Illustrissimus Marcus Meltius ad favorem D. Geneuræ vxoris.

Secunda erit conclusio, an tertio genito Comitis Aloisij Meltij possit prætendere successionem, de qua agimus.

PRIMA CONCLUSIO.

- ¶ Domina D. Geneura hæres instituta in usufructu, nullo alio dato hærede sua vita durante, sed post mortem eius vocatis aliis, &c. dicitur interim hæres vniuersalis etiam in proprietate, sed granata post mortem restituere per fideicommissum hereditatem substitutis, ita dixit originaliter Baldus in l. id quod pauperibus in l. 14. quæstione sub num. 27. C. de Episcopis, & Clericis. Ratio est, qua licet fuerit solum in usufructu instituta, tamen cum nullum alium habuerit cohaeredem sua vita durante, nec possit haberi spes illum habendi in vita, dum alius fuit institutus post mortem, ad Text. in l. quibus diebus, §. quidam Titio, & l. hæres meus in principio, ff. de condit. & demonstr. perinde habenda est, ac si vniuersaliter fuisset hæres instituta tam in usufructu, quam in proprietate, secundum Vlpiani sententiam in l. 1. §. si ex fundo, ff. de hæred. instit. vbi (si ex fundo fuisset aliquis institutus, valet institutio, detracta fundi mentione) & hoc idem Vlpianus comprobatur in l. quoties 9. §. si duo, & l. ex facto 35. ff. de hæred. institut. quamvis aliter indicandum sit de hærede vniuersali in vita, tunc enim ille in usufructu, & in proprietate est institutus; at ille in usufructu tantum institutus habetur loco legatarij, l. quoties 13. C. de hæred. instit. vbi Iustinianus decidit, & notat Glossa in d. l. 1. §. ex fundo, & in dicta l. quoties, vt censeatur grauata post mortem de restituendo per fideicommissum, cum enim post aditam hereditatem non concedatur Pagano directè substituere, secundum terminos l. Sanola 76. ff. ad Trebell. cum aliis adductis à Peregriño art. 50. num. 21. Martium Medices dec. 5. ideo obligabitur per fideicommissum l. verb. cimil. l. centur. ff. de vulg. §. extraneo, instit. de vulg. & cum Baldo, vbi supra consentit Alexand. conf. 111. quod est repetitum in conf. 25. vol. 4. & conf. 62. vol. 2. Decius conf. 278. Guglielmus de Benedictis in cap. Raynus in verbo reliquit, num. 9 de testamentis. Ruinus conf. 36. lib. 2. Menoch. conf. 1112. vbi ait hanc esse magis

Iulij Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

receptam sententiam; & lib. 4. pref. 141. num. 26. Hommeneus conf. 62. vol. 2. Surdus conf. 439. Peregrinus dicto art. 5. num. 21. Crotus conf. 79. num. 9. & in l. reconiuncti, num. 176. ff. de leg. 3. vbi contrariis respondet, sequitur Simon de Petris de interpret. ultim. volunt. lib. 5. dub. 1. fol. 1. num. 8. cùm sequenti. Laderchus conf. 3. Christopher. Mart. dicta decis. 5. num. 20. Soccinus conf. 23. num. 13. 8. Rouitus conf. 46. num. 18. & conf. 47. & alij, quos adducit Petrus Bellonus de iure accrescendi, cap. 7. quæst. 16. num. 292. cùm seqq. qui dicunt supradictam opinionem procedere etiamsi fuerit instituta usufructuaria ad tempus, putà vita durante, imò etiam cum taxatione tantum.

Alij verò in hac quæstione distinguunt plures casus ad concordiam diuersorum factorum, quæ possunt occurrere.

Primus casus est, quando vxor fuerit instituta in usufructu, & alius non fuit institutus hæres, vel fuit institutus post mortem vxoris, & in hoc primo casu DD. sunt inter se divisi, prima opinio dicit, quod una sit hæres in tota hereditate per ius accrescendi, ita Bellonus vbi supra, num. 292. & dictus Consiliarius Franciscus Roccus responso 62. num. 19. lib. 1. Fusarius conf. 195. num. 7. dictus Consiliarius Staibannus resol. 56. num. 13. & 14. Rota Romana post Merlinum de legitima, decis. 42. num. 8. Spada conf. 282. num. 15. Secunda opinio dicit, quod hæres institutus post mortem vxoris, poterit tamen statim adire, & adeundo consequi potest proprietatem, ita Andriolus controu. 335. & controu. 293. num. 7. post Rotam dec. 22. part. 6. diuersorum, & controu. 22. num. 6. & controu. 47. num. 9. Castillus de usufru. cap. 8. num. 43. sed si repudiet, vel ab humanis discedat ante aditionem censetur hereditas acquisita vxori ab initio, Bellonus vbi supra, num. 443. ex quibus duabus opinionibus, prima est verior, quam ultra supradictos sequenti sunt Surdus de alimentis, tit. 20. quæst. 15. a num. 97. Roccus dicto responso 62. a num. 15. Camerata responso 50. art. 20. num. 4. lib. 1. Vrceolus consult. 38. num. 6. Salgadus in suo Labyrintho part. 1. cap. 2. §. unico, num. 13. ex iuribus de quibus supra scilicet ex textu in l. 1. §. ex fundo, & l. si quis ita, ff. de hæred. instit. & l. quoties, C. de hæred. institut. quæ iura latè explicat Castillus lib. 3. controu. cap. 17. & ideo si vocatus post mortem decedat ante mortem instituti in usufructu, tunc tota hereditas remanet perpetuò apud ipsum in usufructu institutum, Salgadus vbi supra, num. 25. præsertim positis coniecturis, scilicet quod vxor plures sit vocata hæres vniuersalis, Sperellus dec. 145. n. 43. Rot. Rom. decis. 460. in noniss. Farinacei, & alter sit vocatus substitutus, Sperellus vbi supra, num. 43. Bellonus vbi supra, num. 438. Farinaceus dicta dec. 460. & quando vxori fuisset prohibita detractio Falcidiæ, & Trebellianæ, Sperellus vbi supra, n. 37. Merlin. dicta decis. 505. num. 15. Ferentillus ad Buctrum dec. 721. num. 7. & quando vxori est prohibita alienatio, Sperellus vbi supra, num. 35. Vrceolus controu. 38. num. 4. Andriolus dicta controu. 22. num. 8. & 9. & alias coniecturas adducit nouissimè Camerata responso 50. artic. 20. a num. 7. usque ad num. 22. Vrceolus consult. 38. num. 14. & sequenti. An verò talis conclusio supra tradita procedat quando filij sunt instituti post mortem Matris, quæstio est, prima opinio ait non procedere, ita Marta de success. legali,

C part. 4.

part. 4. art. 4. num. 11. Salgadus part. 1. *labyrinthi*, cap. 2. §. *vnico*, num. 15. & sequenti. Secunda opinio ait procedere, ita Cntellus dec. 17. num. 18. Cephalus *conf.* 563. num. 37. lib. 4. Surdus *dicit* tit. 20. de *alimentis*, quæst. 15. à num. 97. Salgadus *dicit* §. *vnico* à num. 11. usque ad 14. Camerata *dicit* *responso* 50. art. 20. num. 50.

17 Secundus casus est, quando vxor est hæres instituta à principio, sed in executione fuit dictum, vt sit vſuſructuaria sua vita durante, & tunc omnes dicunt vxorem censeri hæredem proprietariam, quia cum fuerit à principio hæres instituta, talis expressio vſuſructus facta post factam institutionem, non aliud importat virtualiter, nisi prohibitionem alienationis, quasi quod vxori sit relictus vſuſructus causalis, non formalis, iuxta textum in *l. species*, ff. de *aur*, & *argento* legato, l. finali, ff. de *vſuſructu carum rerum*, qua *vſu* consumuntur, Farinac. *decif.* 460. *tom. 1.* Sperellus *decif.* 145. num. 43. & 46. lib. 2. Medices *conf.* 50. num. 13. Merlinus *decif.* 505. num. 15. lib. 1. Ciriacus *cap.* 145. num. 57. lib. 1. Andriolus *cap.* 121. num. 17. lib. 2. Camarata *responso* 50. art. 2. num. 24. & hoc procedit etiamsi extranei sint substituti, & non filii testatoris, Bellonus *dicit cap.* 7. quæst. 16. à num. 391. usque ad num. 401. Durandus *de arte testandi tratt.* 8. part. 1. num. 20. & multò magis procedit, quando filii fuerint substituti per verbum commune, Fusarius *de substitut.* quæst. 260. num. 36. Camarata *vbi suprà*, num. 7.

18 Tertius est casus, quando vxor fuit instituta in vſuſructu, sua vita durante, cum dictione taxativa tantum, & tali casu distinguunt, quod si nullus alius sit datus hæres in proprietate post mortem, tunc erit hæres in totum, Regens Rotuitus *conf.* 46. num. 18. & *conf.* 47. Card. Tuschus *in verb. heredes, concl.* 84. num. 44. & 45. D. Roccus *responso* 62. num. 58. lib. 1. quicquid contradixerit in fauorem venientium ab intestato Peregrinus *art.* 17. & *conf.* 44. vol. 1. sed si alius sit datus hæres in proprietate post mortem, tunc hæres erit in proprietate à principio, tunc erit hæres in solo vſuſructu, Regens Capic. Latro *consult.* 112. num. 19. & sequenti, & *consult.* 147. num. 17. & 18. Gratianus *cap.* 820. num. 7. Camarata *dicit responso* 50. art. 20. num. 23.

19 Quartus est casus, quando vxor fuit instituta in vſuſructu, & alius est datus hæres in proprietate, viuente vxore, & hoc casu nullus dubitat, quin vxor non sit, nisi tantum vſuſructuaria, quia cum sit instituta in re certa, habetur loco legitimæ, ex determinatione Iustinian. in *dicit. l. quoties* 13. C. *de hered. instit. gloss.* in *dicit. l. 1. §. si ex fundo*, ff. de *hered. instit.* D. Marcianus *disp.* 99. à num. 1. in fine, lib. 2. Thor. part. 3. in *verbo*, liquidari an possit, & sic erit vſuſructuaria tantum, quando vxor est legataria vſuſructus totius hæreditatis, alter vero est hæres institutus post mortem, vt ait Ludouicus Peguera *d.* 208. Salgadus *part. 1. labyrinthi*, *cap.* 20. §. *vnico*, num. 20. & sequenti. Vrcelius *consult.* 38. num. 6. Spada *conf.* 349. num. 3. sic è contra, quando vxor est instituta hæres in vſuſructu partis hæreditatis, tunc est hæres proprietaria in totum, dummodo alius non sit datus hæres in proprietate, vt fundat latè Card. Tusch. *in verb. vſuſructus, concl.* 307. D. Roccus *responso* 62. num. 19. lib. 1.

20 Et ex his infertur primò, quod si mulier sit hæres in totum, si p̄emoritur substitutus post illius mortem ipsa est hæres in totum, perpetuò,

non dato alio substituto, vt fundat Regens Marian. *dicit. diff.* 99. lib. 2. & nonissime Altomare in *obseruat. ad Regentem Rouitum in decis.* 26. num. 20. & ad *consilium*, num. 14. & posito, quod hæres sit in proprietate, poterit omnia facere, quæ potest hæres in proprietate, & in vſuſructu, & sic liquidare instrumenta ad formam nostri Ritus M. C. V. vt contra Consiliarium Pratum obseruat Altomare *ad dict. decis.* Rouiti 26. & poterit conueniri à creditoribus hæreditariis non auditio dicto instituto post mortem, Regens Capic. Latro *decif.* 102. num. 56. Merlinus *de pignoribus*, lib. 4. tit. 50. quæst. 151. num. 14. quod non procedit, instituto alio hærede in proprietate in vita, Thorus *dicit. part. 3. in verbo iudicium*, Salgadus *part. 1. cap.* 27.

Infertur secundò, quod quando testator post mortem adiecit onus fideicommissi in fauorem alterius eo ipso censetur relicta proprietas, quamvis fiat mentio vſus, aut vſuſructus, ex l. finali, ff. de *vſuſr. carum rerum*, qua *vſu* consumuntur, l. filios hæredes, ff. de *vſuſruct. legat.* Fontanella *decif.* 77. *tom. 1.* vbi fuit decisum per Senatum Cataloniae, cuius etiam meminit in *decif.* 575. num. 11. lib. 2. & Regens Sanfelic. *dec.* 89. vbi decisum refert Iudicium intentatum contra vxorem institutam sua vita durante fuisse validè intentatum, etiam non auditio Monasterio ei substituto post mortem, ex ratione quia in eius vita est hæres viuinalis in proprietate, & in vſuſructu, & post eius mortem rogata restituere per fideicommissum, ex Peregrino *art.* 21. D. Prat. *obser. for. cap.* 24., de quo hærede taliter grauato est quæstio an possit anticipare tempus, & restituere ante mortem in præiudicium creditorum, & prima opinio ait, quod sic, ex l. post mortem, C. de fideic. D. Hodierna ad Surdum *decif.* 140. Secunda opinio ait, quod non possit fieri, vt post Fontanellam, & Ciriaccum dicit Andreolus *tom. 1. cap. 110.* quæ opinio ait quod licet possit ante mortem restituere, non tamen id potest in præiudicium creditorum.

Infertur tertio, quod si testator facit Caium 23 hæredem, evnque grauat, vt restituat suam hæreditatem Titio, sua vita durante, non expresso ad quem postea redire debeat, si moriatur Titius ad quemnam hæredem reuertatur, quæstio est, videtur dieendum ad hæredem Titij, sed veritas est, vt vadat ad hæredes grauati, per Text. in l. *Titia la 2. §. finali*, ff. de *leg.* 2. & ibi Bart. n. 4. l. fin. C. de *legatis*, vbi Paulus de Castro, qui idem dicit *conf.* 173. col. 1. lib. 2. Decius *conf.* 173. col. vlt. lib. 5. Barbatia *conf.* 55. col. 1. lib. 2. Soccin. Senior *conf.* 102. n. 14. lib. 5. Dec. *conf.* 593. Paris. *conf.* 21. n. 44. & *conf.* 97. num. 50. lib. 2. Simon de Petris *de interpret.* vlt. vol. fol. 369. num. 7.

Infertur quartò, quod si quis sit institutus 24 hæres viuinalis sua vita durante tantum, & non sit adiectus substitutus, est quæstio, an sit grauatus in beneficium venientium ab intestato, vel sit hæres in perpetuum. Prima opinio dicit esse hæredem in perpetuum, ita Mantica *de coniunct.* lib. 8. tit. 1. num. 31. At secunda opinio ait censeri grauatum in beneficium venientium ab intestato, ita Bart. in l. *quoties*, num. 3. ff. de *hered. instit.* Paulus de Castro *conf.* 202. 276. & 355. lib. 2. Decius *conf.* 276. Bertrandus *conf.* 314. lib. 3. Peregrin. *art.* 50. num. 17. Intriglius centuria 3. de *substit.* quæst. 72. num. 99. Fusarius *quæst.* 277. num. 5. Salgadus *in labyrintho part. 1. cap.* 20. §. *vnico*, num. 21. Castill. de *vſuſruct.* *cap.* 8. à num. 45. & 46.

Infertur

25 Infertur vltimò, quod stante decreto, vel statuto continuante possessionem defuncti, vt in Gallia, & pluribus Italiæ partibus, debet hæres manuteneri in possessione bonorum defuncti, donec fideicommissarius probet de iure suo, cum tales exceptions referuentur in petitorio, quamvis esset oblata eorum probatio in contingenzi, & quamvis fuissent receptæ probationes super eo, quia statutum de continuanda possessione habet vim interdicti recuperandæ possessionis pars aduersa, & stante tali statuto fideicommissarius non est legitimus contradictor, etiam quod possideat, nè hæres mittatur in possessionem, latissimè Andriolus lib. 6. contr. 443.

SECUNDA CONCLUSIO.

26 Tertiogenitus Comitis Aloysij Meltij, nihil potest prætendere in successione, de qua agimus, ac proinde aëreas prætensiones, & si prima facie apparentes in præsenti confutabimus.

27 Probatur quia in præsenti dispositione linea fuit posita in conditione, vt patet ibi deficiente linea, & sic linea primi Colonnelli fuit vocata per perpetuum successuum fideicommissum, tamquam posita, vt dicebam, in conditione, ex Surdo conf. 344. num. 17. lib. 3. vbi testator vocavit lineam D. Ioannis, casu, quo linea D. Francisci deficeret, & ait, quod testator videtur vocasse omnes descendentes de linea Francisci per successuum, & reciprocum fideicommissum, vt post Ruinum conf. 110. num. 11. & sequenti, vol. 2. & conf. 14. num. 9. & conf. 17. vol. 3. Soccinus Iunior conf. 110. vol. 3. Marescottus lib. 1. var. cap. 66. Peregrinus conf. 19. vol. 6. & conf. 54. vol. 3. Ciriacus cap. 365. num. 45. Rota Romania in Bononiensi de Paetis 17. Iunij 1611. coram Vbaldo, Giouagnonus conf. 36. num. 45. lib. 2. Andriolus lib. 1. controu. cap. 85. tum quia

28 concurrunt in præsenti plures gradus vocati successiue, concurrit qualitas masculinitatis in vocatione, &c. quæ sunt illæ coniecturæ, & circumstantiæ, quibus vocati censemur filij, & nepotes positi in conditione, enumeratae à Regente Capicio Latro decis. 1. à Præside Merlino lib. 2. controu. cap. 1. à Censalio ad Peregrinum art. 31. & à nobis in l. 1. Cod. de paetis, quest. 1. cum enim omnes de linea fuerint positi in conditione, ita vt illis omnibus deficientibus aliquis alius sit substitutus, tunc quilibet eorum de dicta linea, qui potest esse vltimus censetur granatus, ita Riminaldus Senior conf. 183. tom. 1. Ciriacus cap. 365. Andriolus cap. 85. qui ait, quod linea est collectio plurimorum graduum, & dicitur successiva vocatione: Neque per hoc infertur

29 ad reciprocam substitutionem linearum, quasi quod vna linea sit grauata restituere alteri linea, quia, vt benè Andriolus lib. 2. cap. 161. num. 9. est necesse, quod substitutio fiat ab vltimo moriente ad inducendam reciprocam inter lineam, & lineam, nec sufficit fieri substitutionem post mortem omnium, & deficiente linea, quia non induceretur reciproca, sed primus hæres censetur grauatus sub conditione extinctionis linea; vt probant Peregrinus post omnes conf. 1. num. 25. vol. 6. & Andriolus dict. cap. 161. lib. 2. num. 12. quia intelligitur grauamen ad onus hæredis instituti, sub conditione defectus linea, vt latè Peregrinus dict. conf. 1. num. 21. & 22. ex Bartolo in l. centurio, num. 37. ff. de vulgar. Rusticus lib. 4. cap. 1. & 5. Peregrinus art. 10. n. 17. & seq. Andriolus dict. lib. 2. cap. 161. num. 20.

Iulij Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Cùm ergo Illustrissimus D. Marcus Meltius instituerit D. Geneuram, & postea duas lineas secundogenitorum, de quibus supra est videndum, an tertigenitus factus secundogenitus per mortem secundogeniti sit de linea primo loco vocata, quia si non est de linea primo vocata, nullam habebit succedendi prætentionem in hædiretate, de qua agitur.

Quod verò non sit de linea, vt probetur, supponere oportet, quod linea paterna est, cuius Pater est caput, linea materna, cuius caput est mater, vt post alios Meyeres part. 2. de maioratu, quest. 6. à num. 64. usque ad num. 72. & à num. 24. usque ad num. 57. & num. 64. & linea masculina incipit à filio masculo stipitis, & quod Pater, vel mater, vel aliis semper dicitur de linea, seu prole filij, vt Baldus, & Ruinus notarunt apud Meyeres vbi suprà, & dum dicimus lineam, semper intelligimus de recta non inflexa, & transuersali, & dum dicimus lineam masculinam in infinitum, comprehenduntur omnes masculi in infinitum, & vbiunque testator vocat lineam masculinam, deinde lineam fœmininam, non admittuntur fœminæ, nisi extincta tota linea masculina, & quilibet descendens à stipite facit propriam lineam respectu suorum descendentium, & quando superest aliquis de aliqua linea admittendus est in exclusionem proximorum; ad id verò, quod Meyeres ex Baldo, & Ruino supponit, quod Pater, vel aliis ascendens dicatur de linea filij, dicas non procedere in maioratu, primogenitura, & fendi, in quibus semper venit linea recta, & descendentes, vt notat post alios Aluarodus de coniecturata mente defuncti, lib. 2. cap. 3. §. 3. num. 45. in fine, vnde in maioratu filij Pater non succedit, ad notata per Gregorium Lopez in l. 4. glossa, 1. tit. 13. part. 6. & subdit Meyeres dict. part. 2. quest. 7. num. 29. quod linea recta dicitur illa, quæ est recta sursum, & deorsum, & sine anfractu, vel circuitu & licet simpliciter exprimatur, recta intelligitur, & quod testator considerauit cuiuslibet hæredis lineam distributiuè DD. citati, & sic primogenitura, maioratus, &c. semper dantur per lineam rectam, ex cap. 1. de natura successionis fendi, Couart. præt. cap. 18. num. 6. Ludouicus Molina lib. 2. de primogenitura, cap. 3. n. 12. Menoch. conf. 1082. à num. 82. lib. 11. Peres de Lara de Cappellaniis, lib. 1. cap. 3. Surdus conf. 316. num. 12. & num. 6. lib. 3. & conf. 517. num. 11. lib. 4. & semper quod simpliciter est prolata linea intelligi debet de linea recta, non de transuersali, vt omnes interpretes obseruant, de quibus Paleaz Meyeres, vbi suprà, Castillus lib. 3. cap. 93. num. 24. & quod linea recta, & non transuersalis semper veniat in nomine linea à testatore prolata, ait Celsus Vgo conf. 93. Molina lib. 3. cap. 6. num. 30. & 31. Burgos de Paz conf. 26. num. 4. & conf. 29. num. 7. Guttierres lib. 3. præt. quest. questione 67. num. 46. & sic quando testator mentionem fecit de linea, aut substituit aliquem de linea intelligitur loquutum fuisse de linea directa, quæ propriè linea est; non autem de inflexa & transuersali, ex Bald. conf. 321. vol. 1. & conf. 334. num. 10. eodem vol. Corneus conf. 198. num. 4. vol. 3. & conf. 103. num. 20. & conf. 417. num. 40. volum. 3. Cravetta conf. 256. num. 4. & conf. 646. num. 50. Soccinus Iunior conf. 20. num. 14. lib. 1. Menochius conf. 135. num. 8. lib. 3. & lib. 4. pref. 88. num. 11. Capic. decis. 159. num. 6. Ioannes Cephalus conf. 313. num. 58. Gozadinus conf. 87. num. 13.

Conarr. dict. cap. 38. num. 6. Aluarodus de conie-
etuata mente defuneti , lib. 2. cap. 3. §. 3. n. 45.
Peregrinus de fideicommissis , artic. 22. num. 24.
Gratian. tom. 3. cap. 45. num. 43. quicquid sit
in maioratibus Hispanis , vbi veniunt etiam col-
laterales , in quibus terminis consuluit Bursatus
conf. 157. num. 40. & Menoch. conf. 205. lib. 3.
ad notata per Castillum lib. 5. controv. cap. 138.
num. 6. 7. & 8.

37 Sed hic tertio genitus assumptus ad secundo-
genitaram non est de linea secundogeniti Co-
mitis Aloysij à testatore instituta , ac substituta,
dico de linea recta descendentium illius , quæ di-
citur substituta D. Geneuræ , sed est de linea
transuersali dicit olim secundogeniti , ergo non
dicitur substitutus D. Geneuræ. Antecedens patet,
quia vt benè Doctor Marta de success. legali part.
2. quest. 1. art. 3. per totum , linea dividitur in

38 duas , vna enim est effectiva à Patre , sub qua
continentur solum descendentes , alia contentiva ,
sub qua etiam etiam ascendentis , & transuersa-
les continentur; sequitur Giurba ad consuetudines
Messanae , cap. 12. gloss. 3. part. 1. à num. 4. usque
ad 10. qui citat Baldum , Soccinum , Simonem
de Petris , Ancharanum , Menochium , & Tus-
chum , & addit , quod haec appellatur quoque
transuersalis , l. iureconsultus , §. sum ex parentibus ,
ff. de gradibus , quia eos comprehendit per lineam
rectam habito respectu ad personam , à qua ori-
ginem habuerunt , Textorius de gradibus , cap. 9.
num. 16. & ait Gutierrez cap. 98. num. 6. de ma-
trimonio , quod cum fit mentio linea de effecti-
ua , & recta , non de transuersali intelligere de-
bemus , quæ incipit à Patre , cui successit filius ,
qua verò ex fratri sui præmortui successione af-
secutus fuerit filius , cum paterna non dicantur
amplius , sed fraternalia , Francus dec. 696. num. 6.
& dec. 690. à num. 4. Viuius dec. 188. num. 11.
Thesaurus dec. 63. num. 2. & 6. & cum in linea
transuersali sint , non ad Patris lineam deuoluun-
tur amplius , sed ad eum , qui successurus est filio :
nam aliam lineam ingressa sunt bona , vbi à Pa-
tris linea iam exierunt Giurba vbi suprà , Castil-
lus dict. cap. 138. in addition . & addit Giurba
num. 7. quod quot sunt filii , tot sunt linea ab
vno stipite , cum vnuquisque constitutus suam li-
neam descendenter , & ait quod vnu frater li-
cet descendat ex eodem latere Patris , tamen non
dicitur de linea alterius fratris , Giurba post alios ,

39 quos allegat Gutierrez dict. cap. 98. num. 6. & 7.
& praet. lib. 2. quest. 14. num. 55. plura etiam no-
tata Molfesius ad consuetudines Neapolitanas , part.
4. de success. in scholiis ad quest. 45. & etiam in
addit. ad eandem , quest. & conf. 50. part. 2. Tusch.
tom. 4. litt. L. conclus. 357. & 358. Peregrinus
de fideicommissis , art. 22. num. 24. & art. 26. n. 31.
Piccardus in principio instit. de legitima Agnato-
rum tutela , num. 4. & in 8. sunt autem agnati el
primo à num. 50. instit. de legit. agnat. success. er-
go hic tertio genitus non est in linea recta secun-
do geniti substituta per testatorem , sed est in li-
nea transuersali contentiva , non effectiva , ac te-
stator substituit lineam secundogeniti , quando
substituit ipsum secundogenitum , filios , atque
omnes descendentes ab eo , & deficiente dicta li-
nea , &c. vnde tertio genitus non est in linea sub-
stituta , sed in linea collaterali institutorum.

40 Dubium tamen est à paucis taetum , an si in
fideicommisso , vel maioratu vocentur de linea ,
& filius , vel nepos sit possessor bonorum , an in-
quam eo mortuo sine filiis Pater sit de linea , vt
valeat succedere suo filio , Bald. conf. 339. num. 20.

vol. 3. ait Patrem esse de linea filij , quia est ca-
put linea , sed caput est de corpore , ergo Pater
est de corpore , sequitur Paleaz part. 2. de maio-
ratu , quest. 6. num. 64. Aluarodus de conieetuata
mente defuneti , lib. 2. cap. 3. §. 3. num. 45. alij di-
cunt opposita non dari in linea recta ascensum
de filio ad Patrem ex cap. 1. de natura successionis
feudi , & notat D. Franciscus Sarmientus in l. cum
ita , §. in fideicommisso , num. 12. ff. de leg. 2. de
quo Castillus lib. 5. cap. 138. qui dicunt in per-
petuis successionibus non admitti retrogradatio-
nem , quia sic postulat naturæ ordo , turbato au-
tem naturæ ordine , & filio præmortuo , linea re-
cta (quia in maioratibus succedendum est) de fi-
lio ad Patrem , si retrocederet , natura ipsius vio-
laretur , inulta quam successio ipsa retrò non re-
dit , sed potius descendit , prout in maioratibus re-
tissimè adnotauit Burgos de Paz conf. 29. n. 54.
Paleaz part. 2. quest. 6. num. 67. & 69. & quest. 7.
num. 34. & 45. Gregorius Lopez in l. 4. tit. 16.
part. 6. gloss. 1. in qua materia considerat quatuor
casus , Castillus lib. 5. cap. 14. in fine.

Itaque linea appellatione directa secundoge- 41
niti instituti venit non inflexa , vt ex Soecino , &
Corneo probat Peregrinus de fideicommissis , art.
22. num. 24. Riccius in praxi fori Eccles. resol.
138. Criuella decis. Dolana 109. num. 10. & fuit
decisum in Mediolanensi iurispatronatus 16.
Octobris 1617. coram Pirouano impressa apud
Vinianum de iurepatron. decis. 75. num. 50. in
nouissima impressione , sic appellatione linea regu-
lariter venit linea effectiva vocatorum , Menoch.
conf. 234. num. 8. Peregrinus dict. art. 22. num. 24.
cum sequenti Fusarius quest. 345. Rota apud Paulum
de Rubeis decis. 97. num. 7. tom. 3. dineroso-
rum , aliás , part. 7. recentiorum , sub qua veniunt
tantum descendentes omnes , Ancharanus conf.
95. num. 7. Soccinus Senior conf. 33. num. 9. &
10. lib. 3. Soccinus Junior conf. 97. num. 66. lib.
2. Decius conf. 365. col. 3. & conf. 379. num. 4.
& 5. Ruinus conf. 98. num. 4. lib. 2. & conf. 49.
num. 6. & 153. num. 10. & 209. num. 3. lib. 1.
& conf. 23. col. 3. & conf. 24. lib. 3. Criuella decis.
109. num. 12. Simon de Petris de interpretar.
utim. vol. fol. 291. num. 41. & seq. & conf. 59.
num. 14. lib. 1. Cephalus conf. 315. num. 39. Me-
nochius conf. 233. num. 15. cum multis sequentibus ,
& conf. 234. num. 7. cum seqq. & conf. 326. num. 6.
& 8. & conf. 63. num. 11. & conf. 7. 2. num. 43.
& seqq. & conf. 9. 6. num. 24. vbi ait , quod in
primogenituris vocata linea intelligitur de linea
effectiva , & conf. 957. num. 9. cum seqq. & conf.
982. num. 8. & conf. 1177. num. 9. & de præsumpt.
lib. 4. præf. 88. num. 11. Peregrinus conf. 11. num.
1. & 6. lib. 2. & conf. 57. num. 8. lib. 5 & de fidei-
commissis , art. 22. num. 29. Fusari. quest. 345. Rota
d. 226. num. 3. apud Farinaceum part. 2. recent.
Romanus conf. 97. num. 8.

Quæ quidem opinio procedit multò magis , 42
quando testator dixisset , quod eius bona confer-
uentur in linea Titij V. E. nam transuersales
non continentur , Ruinus conf. 153. num. 11. lib. 1.
Gabriel conf. 132. num. 60. lib. 1. Peregrinus conf.
57. num. 50. lib. 5. & alij , quos refert , & sequi-
tur Fusarius quest. 345. num. 6. vbi num. 9. subdit ,
quod quando vocati essent , qui sunt de linea Ti-
tij , vel qui sunt de linea hæredis non veniunt
transuersales post alios Fusarius dict. quest. 345.
à num. 12. ergo cum D. testator vocauerit lineam
secundogeniti , & tertio genitus , de quo hic non
sit de linea effectiva , & recta descendenter ab
eodem tunc temporis secundogenito , licet sit de
eiusdem

eiusdem linea transuersali , & contentina , non potest dici vocatus in substitutione facta de secundogenito , & liberis eiusdem descendantibus in infinitum.

- 43 Liberorum enim appellatione , nepotes ex filiis, ac omnes descendentes tam masculi , quām foeminae comprehenduntur , *l. liberorum*, *ff. de verb. signif. glossa in Clem. unica de Baptismo*, *in verbo liberis*, Menoch. *lib. 4. praf. 84. num. 12.* & *præsumpt. 89. num. 74.* & *conf. 204. num. 50.* & *520. num. 26.* & *conf. 565. num. 8.* & *764. n. 26.* & *877. num. 14.* & *836. num. 22.* & *conf. 1040. num. 50.* & *conf. 1010.* & *1036. num. 18.* Peregrinus *dicit. art. 22. num. 43.* & *art. 25. num. 8.* & comprehenduntur ex propria verborum significacione , quod etiam in contractibus procedit, Ferrerius *ad Constitutiones Cataloniae*, *gloss. 1. num. 143.* & *gloss. 2. num. 256.* Gratianus *cap. 120. num. 26.* Rota *coram Coccino*, *decis. 111. num. 8.* & *480. num. 3.* Sanchez *tom. 2. ad precepta Decalogi*, *lib. 7. cap. 9. num. 13.* Card. Tuschus *tom. 5. litt. L. conclus. 337.* Fusarius *quest. 316.* Franciscus Molina *lib. 3. de ritu nuptiarum*, *quest. 25. num. 17.* & *18.* & transuersales sub nomine filiorum, vel liberorum non veniunt, DD. citati, sic appellatione familie veniunt illi de familia esse etiua non contentiua , & sic descendentes non transuersales continentur, Simon de Petris *de interpretatione vlt. volunt. interpret. 3. dubio 1. sol. 11. num. 26.* Rota Romana *fideicommissi de Micrelis 17. Ianuarij 1615. coram Pamphilio impressa apud Farinaceum dec. 707. num. 6. part. 1. recentiorum*, Card. Seraphinus *dec. 1438. num. 4.* Gratianus *cap. 645. num. 3.* & *4.* qui omnes dicunt intelligi sub nomine familie, de effectu tantum, non de contentiua, Rota *in dict. dec. Romana iuri patron. impressa*, *tom. 5. recentiorum*, *dec. 362.* quod adeo verum est , vt si vocata esset familia recta , & transuersalis , non intelligatur de transuersali , respectu suorum descendantium inter se se , vt post Menoch. *conf. 1177.* refert Fusarius *quest. 351. num. 10.* & vocata familia intelligitur ordine successu , nisi esset vocata familia alicuius Tertiij , quia tunc censentur vocati tam proximiores , quam remotiores , nisi esset dictum ordine successu , vel per coniecturas id colligatur , de quibus nouissimi addentes ad Rouitum *conf. 28.* & vocatis masculis per lineam masculinam descendantibus , non veniunt masculi ex foemina , idem si vocentur per virilem sexum , & an , & quando foemina sit de linea masculina tractant moderni addentes ad Rouitum *conf. 26. pertotum*, vbi latè an , & quando foemina ad fideicommissum masculinum admittatur.
- 45 Hinc dici solet , quod linea prescritbit contra aliam lineam tempore immemorabili : Meyeres de maioratu, *part. 4. quest. 21. num. 43.* Auendanus *in l. 41. Tauri*, *gloss. 1. num. 3.* Flores de Mena *ad Gamam*, *decis. 93.* Perez de Lara *de anniversariis*, *lib. 1. cap. 50. num. 37.* Fontanella *de patetis nuptiarum*, *tom. 2. claus. 6. gloss. 3. part. 2. num. 41.* qui dicunt sufficere præscriptionem 30. vel 40. annorum , & ratio est , quia in præscriptione maioratus agitur de magno præiudicio , non solum natorum , sed nasciturorum , & regula est , quod contra non valentes agere, nulla currat præscriptio ex traditis à Molina *de primogenitura*, *lib. 4. cap. 10.* sed aduersus eos , qui possunt agere ad recuperationem suorum bonorum; benè procedit, *ex l. 1. C. de annali exceptione*, ideo possessor prescritbit aduersus non possi-

dentem pro sua vita , sed aduersus successores eius , minimè prescribit ex notatis à Soccino *conf. 47. num. 9. lib. 3.* quem sic intelligit Gama *decis. 93. num. 2. in fine* , & ibi Flores de Mena , & post eum Greg. Lopez *in l. 10. tit. 26. part. 4. in gloss.* dicens Soccinum loquutum fuisse de præscriptione illius contra quem prescribitur , non contra successorem eius , & refert Meyeres *vbi suprà. num. 43.* & arte eos Arias Pinellus *in Auth. nisi. num. 4. C. de bonis maternis*, vbi admonet cum iudicio legendum Soccinum *dicto conf. 47.* quia eius conclusio procedit contra præsentem possessorem maioratus , & non exteditur contra successorem , cui dicta præscriptio non potest nocere , & hoc procedit etiam in feudis ex pacto , & prouidentia , vt consuluit Parisius *conf. 23. num. 199. lib. 1.* & latè agit Salgadus *de Regia protectione*, *part. 3. cap. 10. à num. 283. cum sequentibus*, Berous *conf. 76. num. 40. lib. 1.* Franciscus Beccius *conf. 230. à num. 35. cum seqq.* vel potest dici , quod Soccinus loquitur in materia feudali , & forma succedendi in feudo spatio 30. annorum præscribitur , Meyeres *quest. 21. num. 34.* Gabedus *decis. 12.* Pereyra *decis. 11. num. 8.* Additio ad Molinam *lib. 1. cap. 3. à n. 22.*

Et hæc est ratio , quæ in primogeniis, in quibus masculi instituuntur , semper censetur vocata linea masculina recta primogenitorum, successione in infinitum , de primogenito in primogenitum , & hoc ex propria vocatione , etiam absque iuris alterius transmissione , idque non solum in linea descendantium , sed in linea transuersalium , quoniam semper , & vndeunque omnes familie primogeniti sunt vocati , nec aliquis ex his , qui constitutint secundam lineam possunt admitti , donec aliquis supersit ex linea præcedenti, Menochius *conf. 1082. num. 9. usque ad 17. lib. 11.* Velasquez de Auendano *in l. 40. Tauri*, *glossa 1. num. 15.* & *glossa 16. num. 21.* Ioannes Gutierrez *lib. 3. practic. quest. 66. à n. 16.* Gratianus *cap. 436. num. 11.* & *43.* Castillus *vbi suprà. num. 95. 188.* & *106.* & *tom. 5. cap. 93. num. 50.* & *eodem capite 5. 1. num. 20.* & *tom. 6. cap. 160. num. 1.* & *cap. 166. à num. 40.* Amatus *re-sol. 1. num. 29.* & *53.* Balzaranus *de feudis*, *lib. 2. fol. 321. num. 11.* Alexander Raudensis *conf. 26. num. 15. vol. 1.* Joseph Romanus *conf. 100.* pro Duce de Candora *num. 483.* Gulielmus de Monferrato *de successione Regni Francie* *dub. 1. num. 7.* Ludouicus Molina *de primogenitura*, *lib. 1. cap. 50. num. 10. 32.* & *35.* & *in allegat. pro Regno Portugallie à num. 147.* & an hoc procedat pro Anniversariis clericis relictis , vide Rotam *dec. 100. 2. part.*

Et ex facto scilicet ex ipso testamento apparet , voluisse Illustrissimum D. Marcum Meltium instituere hæredem lineam secundogeniti effetiua , non vero contentiua , patet ex testamento ibi : *Il secondogenito maschio legitimo , e naturale del Signor Conte Luigi Meltio nepote di Monsignor Illustrissimo Vescovo di Pavia*, sua vita durante , quale mancando siano li suoi figli , e liberi descendantino maschi legitti , e naturali da uno in altro per ordine di successione in infinitum , vulgarmente , e per fideicommisso , &c. per quæ verba vocavit lineam secundogeniti , dum vocavit liberos eius in infinitum , vt suprà probauimus , & quod fuerit circa lineam secundogeniti substitutio facta patet , quando substituendo lineam alterius secundogeniti Comitis Camilli se declarat ibi . (*E di mancanza d'essa linea del secundogenito di detto Signor Conte Luigi*) & ibi

(vada nella linea masculina del secundogenito di detto Signor Conte Camillo) vnde noluit lineam Comitis Aloysij, vel Camilli substituere, sed lineam secundogenitorum Comitum prædictorum; linea verò horum secundogenitorum non occupatur ab hoc tertio genito, quia linea incipit à primo capite, scilicet à secundogenito, & non transit ad fratrem, sed ad filium, ut *suprà*, probauimus; ergo sic argumentor, vocauit testator lineam secundogeniti Comitis Aloysij, & in eius defectum lineam secundogeniti Comitis Camilli, vt patet ex testamento, sed tertio genitus, de quo agimus non est in linea secundogeniti Comitis Aloysij, quia dicta linea numquam incepit, nec habuit principium, nec finem, ergo caducata dicta linea quis ignorans negabit non esse locum secundæ linea vocatæ, Tertiogenitus Comitis Aloysij est in linea Comitis Aloysij, sed non in linea fratri sui, quæ fuit à testatore substituta hæredi primo loco facta, & sic, vtpotè non in linea vocata, quæ est directa, ut supra diximus, aërea est huius tertio geniti prætentio.

49 Neque dicas, quod in prima substitutione dixit testator. (*In modo tale che non vi sia alcuno della linea masculina, maschio però d'esso Signor Conte Luiggi*) vnde videtur considerasse linéam masculinam Comitis Patris, non secundogeniti filij, sed tertio genitus factus nunc secundogenitus est in linea effectiva Comitis Aloysij, ergo hic vocatus censetur ad successionem, deficiente alio gradu vocato.

50 Respondeo enim, quod hæc testatoris intentione declaratur in sequenti, & primo in eadem dispositione ibi (*E di mancanza d'essa linea del secondogenito di detto Signor Conte Luiggi*) & ibi (*linea del secundogenito*) Si enim est verum, quod clausula apposita in fine dispositionis, & quæcunque qualitas ibi apposita refertur ad omnia præcedentia ex notatis à DD. relatis à Capicio Latro *consult.* 15. à *nu.* 69. & si est verum, quod qualitas subsequens qualificat omnia præcedentia per Textum in *l. Seia*, §. *Caio*, & ibi Barth. *ff. de fundo inst. l. quaestum* 78. §. 1. *ff. de leg.* 3. *l. Talis, ff. de leg.* 1. Cephalus *conf.* 138. à *num.* 50. & hoc siue præcedentia copulativa sint, siue alternativa, vt bene Farinac. *conf.* 87. *num.* 50. nouissimi Argentoratenles in thesauro enucleato Augustini Barbosæ *lib.* 15. *cap.* 3. *de qualitate, num.* 12. quanto magis in præsenti, ybi linea secundogeniti propria, & per se non solum fuit nominata respectu Comitis Camilli, sed etiam Comitis Aloysij, ergo cum tertio genitus non sit in linea effectiva, siue recta, & descendente secundogeniti Comitis Aloysij, sed in linea collaterali, & contentiva, non poterit vlo modo successionem prætendere.

51 Respondeo 2. quod licet dixerit in principio (*In caso, che non vi sia alcuno della linea masculina, maschio però d'esso Signor Conte Luiggi*) id tamen fuit demonstratiuè, non dispositiuè, quia dispositiuè vocauit, atque instituit lineam secundogeniti eam granavit respectu descendantium, dixit in hoc secundo gradu, repetit in secundo gradu substitutionis alterius linea secundogeniti Comitis Camilli, per legem sic intelligitur factis hæredibus liberis, & filiis, cæterisque descendantibus unius, ut scilicet linea eiusdem effectiva & recta, non contentiva, & inflexa intelligatur vocata, ut probauimus, fuit tamen demonstratiuè mentio facta Comitis Aloysij, non vt dispositio iret ad eius benefi-

cium, vel sive linea, sed ad linea beneficium secundogeniti, in qua linea non est tertio genitus, de quo agimus, ergo extincta, atque caducata linea secundogeniti Comitis Aloysij nihil poterit prætendere tertio genitus eiusdem Comitis, vtpotè subrogatus in locum secundogeniti, sed non in linea secundogeniti. Neque est nouum alium effectum operari verba quando sunt exemplificatiuè, vel demonstratiuè, ac quando sunt dispositiuè, & taxatiuè ex notatis nouissimè à Viviano Girocco *disp.* 141. *num.* 16. & à Rota coram Buratto *decif.* 279. & à Rubeo in annotationibus ad *decif.* 322. part. 9. recentiorum, & facit Textus in *l. 3. ff. vsusfructuarius queadmodum caneat.*

Neque dicas secundo, quod quando testator 52 voluit conseruare familiam, tunc venit familia contentiva, non effectiva, & sic etiam transuersales, ut ex pluribus DD. *suprà* citatis appetat, ergo hic tertio genitus de familia contentiva venit in locum secundogeniti.

Respondeo primò testatorem, de quo agimus considerasse linéam, non familiam conseruandam, quæ longè differunt inter se, ex notatis per DD. *supracitatos*, vnde nihil ad nos.

Respondeo secundò, quod quando testator 53 disposuerit ad conseruationem sive linea, & familiæ, tunc procedit, quod lineam contentivam consideranterit, sed quando vocauit hæredes, & descendentes hæredis, expressa facta mentione filiorum, & liberorum, vel descendenterum conditionaliter, vel dispositiuè, vel tacite vocando eorum hæredes, & sumus in casibus, quibus testator noluit intelligere de descendantibus, non extraneis, & postea mortuis institutis, & eorum filiis, & hæredibus substituat Titum, & eius hæredes, tunc non veniunt hæredes extranei Titij substituti, sed tantum descendentes, Rui-nus *conf.* 43. *col.* 3. & *conf.* 188. *num.* 4. *lib.* 4. Neuisanus *conf.* 29. *num.* 50. Crauetta *conf.* 38. *num.* 3. & *conf.* 155. *num.* 6. Riminald. Senior *conf.* 562. *num.* 13. & 14. Antonius Gabriel *in tit. de verb. signif. conclus.* 4. *num.* 10. & sequenti, Cardinalis Mantica *lib.* 8. *tit.* 14. *num.* 6. & 7. Peregrinus *art.* 32. *num.* 31. Idem Menoch. *lib.* 4. *pref.* 120. *num.* 13. *cum sequenti.* & *conf.* 158. *num.* 12. Rusticus *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 10. & *cap.* 10. *num.* 29. Fusarius *quaest.* 339. *num.* 26. *cum sequenti*, at in præsenti casu Illusterrimus Testator non de linea sua conseruanda cogitauit, quam non habebat effectuam, sed de lineis duorum secundogenitorum extraneorum, dixi extraneorum, id est quos tales appellamus in iure, quando non tenemur instituere, vel ex iusta causa exhædere, & sic cum simus in alienis lineis conseruandis nihil facit argumentum de consideratione linea contentiva.

Ex alio etiam probatur iustitiam non adesse 54 pro tertio genito suffecto in locum secundogeniti, quia scilicet testator in suo testamento substituit hæredem secundogenitum dicti Comitis Aloysij, ibi (*E non effundoni detto secundogenito, &c.*) dictio autem (dictus) est relativa, & importat perinde ac si expressisset eos, de quibus agitur, cum omnibus illorum qualitatibus, Rot. Bononiensis *dinerf. dec.* 3. *num.* 43. & *dec.* 115. *num.* 25. & refertur solum ad personas, quæ legi possunt in testamentis, & ita solum refertur ad eos, qui corporeis actis legi poterant tempore testamenti, licet ratione possent alij comprehendendi, Surdus *de alimentis, tit.* 9. *prinil.* 13. *num.* 32. Rota *dec.* 15. *num.* 8. & apud Paulum de Rubcis *tom.* 3. *dinerf.*

diversorum, vbi talis dictio est restrictiva, & relativa personæ, tunc apparentis, & non alterius, vt benè Cardinalis Tuschus litt. D, concl. 1144. Barbosa de verb. appellativa, loco 87. sic licet appellatione heredum veniant heredes heredis, tamen id fallit, quando de heredibus facta est mentio, cum dictione (*dicti*) Cardina. Tuschus litt. D, concl. 66. num. 10. & sequenti, ergo quia testator dixit (*detto secundogenito*) non potest de alio intelligi subrogato in eiusdem locum, ergo caducato, atque extincto dicto secundogenito, remanet in alia linea substitutio, de qua *suprà*.

55 Ex alio etiam capite habemus testatorem intellectisse de illo secundogenito tempore testamenti, quia dictum filium secundogenitum Comitis Aloysij, Testator paulò antea per Procuratorem susceperebat de sacro fonte, vt in facto habetur, quapropter consurgit affectio fundata in consanguinitate spirituali, quæ affectio facit, vt legatum ad illam personam restringatur, in qua talis cadit affectio, ad notata per DD. in l. si seruus plurium, §. ultimo, ff. de leg. 1. vbi coniectura affectionis præfertur consanguinitati, notant Simon de Petris *interpret.* 2. *dubit.* 2. *sol.* 4. Card. Mantica lib. 6. de coniecturis, tit. 11. n. 25. Meyeres de maioratu, part. 2. num. 32. & patet ex l. sed si plures, §. in arrogato, illis verbis (*vt puta si arrogatoris amicus, vel cognatus ei aliquid reliquit*) & in l. Theopompus, ff. de dote prælegata, ibi (*amici mei, & cognati*) vbi prius fit mention amicitiae, quæm cognitionis, & per hoc dicunt DD. præferri amicitiam, & affectionem cuique consanguinitati: sequitur Menoch. lib. 1. præf. 28. num. 18. lib. 4. præf. 89. num. 65. & lib. 4. præf. 106. à num. 6. Castillus lib. 5. controuers. cap. 84. vbi num. 22. plures enumerat coniecturas affectionis, quibus magis vni, quam alteri legauerit, Aluadorus de coniecturata mente defuneti, lib. 4. cap. 1. per torum. Card. Mantica lib. 6. tit. 10. & 11. Malcardus de prob. conclus. 1417. Camillus Gallinius lib. 1. de verb. signif. cap. 6. num. 7. & lib. 10. cap. 13. Castillus vbi *suprà*, cum ergo talis affectio non consideretur in hoc tertio genito subrogato in locum secundogeniti, per consequens non poterit in eo verificari dispositio illustrissimi D. Marci Meltij, de qua hic.

56 Dices pro parte contraria, quando ex linea primogeniti nullus superest, fit ad secundogenitum transitus, vt patet in omnibus successionibus, & in electoralibus sacri Imperij, habetur in Bulla aurea, tit. 7. quia primogenitus etiam dici potest secundogenitus, si primus obierit, Bald. in l. 2. à n. 50. C. de iure emphyt. & primogenitus propriè dicitur, qui alium ante se non habet, Mantica de coniecturis, lib. 8. tit. 16. num. 8. & hoc casu eadem omnino prærogativa competit secundogenito, quæ primo competebat, & tertio pro secundo, & non potest alia ratio esse secundæ linea ad tertiam, quæ est secundæ ad primæ, Rummellinus ad auream bullam, par. 1. diss. 6. concl. 15. & codem modo secundogenitus ante tertium, quo primogenitus ante secundum ad successionem electoralem vocatur, ut in dicta Bulla, tit. 7. & communissima est opinio, quod de prima linea ad secundam, & de secunda ad tertiam nunquam sit transitus, etiamsi in una, vel altera in millesimo gradu sit quis, quando in prima, vel secunda aliquis superest, Rolandus à Valle conf. 30. num. 47. lib. 4. Tiraquellus de primogenitura, quest. 10. num. 21. tot enim promanant primogeniturae, quot filios Pater reliquit, quibus lineam priorem donec est succedere, eamque

interruptam eodem iure venire secundam, & hæc demum cum est extincta succedere tertiam, & sic deinceps Besoldus de success. Regum, lib. 1. diss. 8. num. 20.

Confertur quia primogenitus, & maior natus sunt synonyma, nam primogenitus dicitur, qui primo loco natus est, & mortuo primogenito, ins primogenituræ transit ad filium primogeniti si adsit, & etiam vnigenitus dicitur primogenitus cap. Joseph, de verb. signif. Menoch. lib. 4. præf. 92. num. 20. sed si mortuo primogenito solus superfit secundogenitus, hic fit primogenitus ex Bald. in d. 12. C. de iure emphyt. & talis dicitur, qui in tali statu reperitur, quando defertur successio, Viuus decis. 502. num. 8. Robles de representatione, lib. 3. cap. 14. à num. 24. Castillus lib. 5. cap. 84. num. 36. vers. rufus, & sicuti sublato primogenito, secundogenitus fit primus, sic sublato secundo, tertio genitus fit secundus, Scotus conf. 1. num. 229. lib. 2. tom. 1. Menochius conf. 981. lib. 9. ergo qui vocat secundogenitum, qui tunc erit, non videtur se ad aliquem secundogenitum restringere, sed vocare omnem, & quemcumque secundogenitum, qui talis reperiatur tempore delatae successionis, aut purificatae conditionis, post alios. Caſtillus lib. 5. cap. 93. §. 1. num. 43.

Respondeo primò ad argumentum, intelligi secundogenitum subrogari in locum primi, & tertio genitum in locum secundi à natura ipsa, & ex facto legis, sed non ab homine, qui consideravit non simplicem qualitatem secundogenituræ, sed lineam eiusdem conseruandam fore, in qua linea eiusdem secundogeniti recta, & effeta nullo modo continetur tertio genitus, de quo hic, licet factus secundogenitus tempore delatae successionis: non enim per hoc est in linea illius secundogeniti, quam substituit testator noster D. Genevæ, vt *suprà* dicebamus.

Respondeo ad confirmationem cum multis DD. apud Castillum lib. 5. controu. cap. 93. §. 1. num. 28. quod si aliquid ex dispositione quacunque deferatur primogenito, eo mortuo, filio secundogenito, non semper defertur, sed dispositionem ipsam morte primogeniti expirare, ita Bald. in cap. 1. de filiis natis ex matrimonio ad Morganaticam, vbi ait, quod cum Regnum Siciliæ ex pacto deferatur primogenito, si ipse primogenitus moriatur sine liberis, non succedit secundogenitus, sed ipsum Regnum ad Papam denoluitur, post alios Ludonicus Molina lib. 1. de primogenitura, cap. 6. num. 42. Menochius conf. 97. à num. 91. usque ad num. 60. lib. 1. & repetit in consilio 220. num. 103. lib. 3. vbi ait, quod vere, & propriè ille dicitur primogenitus, qui primò natus est (idem dico de secundogenito respectuè ad tertio genitum) non autem ille, qui locum primogeniti mortui ingressus est, & ait Menochius hanc assertionem probare legem diuinam, Pontificiam, & Cæsaream, & patet ratione, quia ætas personæ inest per modum substantiæ: Is enim est homo in iure nostro, quem ætas demonstrat, l. anniculis, ff. de verb. signif. l. si infant, C. de iur. delib. unde eius primæ ætatis, seu primogenitura tanquam connaturale, & substantivum, atque ideo inseparabile, in nullo alio subiecto verificari poterit, argumento l. sordidorum, C. de excus. muner. lib. 10. l. nam quod liquide, ff. de pœn. legat. l. 3. in principio, ff. de tutelis, & hac ratione ait Menochius ipse post Zafium conf. 8. num. 3. lib. 1. qui num. 4. iungit, quod is qui est secundogenitus, nec fingi etiam potest pro

pro primogenito quin ea quæ per naturam fieri vere non possunt, nec fangi poterunt, argum. *L. adoptio*, ff. de adept. & §. minorem natu institut. eodem titul. at secundum naturam constat, quod nullus, qui secundogenitus est primogenitus dici potest, ergo nec fangi potest, ergo iubdit Zasius, quod neque quoad effectum iuris poterit secundogenitus usurpare iura primogeniti, nec tertigenitus iura secundi, accedit, quod dicit post Ancharam Menochius dict. conf. 97. num. 5. & 56. esse primogenitum, est etatis beneficium, quod alteri cedi non potest, cum etas sit quid personalissimum, quod cum persona extinguitur, sicut alia, quæ offibus inherent, & Baldus dicebat apud Menochium *vbi supr. quod primogenitus est, qui primò natus est, id est, qui primò vidit lucem, cum prius, & posteius tempore consistat, l. Arethusa, ff. de statu hominum*, & ait Baldus, quod primogenitus intelligitur, id est primus in gradu naturæ, & secundogenitus secundus in gradu naturæ, latè Menochius *vbi suprà, num. 59.* & citat Baldum dicentem, quod cum Regnum Siciliæ ex pacto deferatur primogenito, si ille primogenitus moriatur sine liberis, non succederet secundogenitus, quia de primogenito loquitur pactum, non autem de secundogenito, & citat Textum in *l. invenimus*, §. ultimò, ff. ad Trebell. & sic concludit Menoch. *vbi suprà*, primogeniti appellatione (idem de secundogenito) non venire, nec contineri secundogenitum, qui efficitur primus per mortem primogeniti, an verò hoc procedat in Hispanorum primogenituris, legas Molinam lib. 1. de primogenitura, cap. 6. num. 43. Castillum tom. 5. cap. 93. §. 1. num. 30. cum sequentibus.

60 Respondeo secundò, quod secundogenitus (Idem de tertigenito respectu secundi) mortuo primogenito, non dicitur propriè, sed impropriè esse in statu primogeniti, ex Menoch. conf. 97. num. 101. lib. 1. & conf. 220. num. 58. & 59. lib. 3. & lib. 4. pref. 92. num. 3. Castillus dict. lib. 5. cap. 93. num. 66. vnde cum à proprietate verborum, & sermonis recedendum non sit, l. non aliter, ff. de leg. 3. ergo sequitur Testatorem non sensisse de secundogenito in locum primi ingresso, sed de eo, qui verè, & propriè primogenitus fuerit, & licet alij distinguant duas primogenituras, vnam natuitatis, alteram successoris, quasi quod prima non competit secundogenito, secùs verò dicunt in secunda, de quibus Castillus dict. cap. 93. §. 1. à num. 67. tamen hanc secundam fictam esse, & non propriam, vnde non attendendum in casu nostro in hoc tertigenito, & ex aliis rationibus supra traditis, non esse locum successioni, de qua in præsenti firmiter assertendum est, ut ex dictis patet clarissime consideranti, &c.

DISCEPT. CCXXXVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Faeli species adducitur.
- 2 Episcopus an possit voluntariè non recipere Clericum ad se remissum per Curiam secularē.
- 3 Index laicus an teneatur remittere Clericum ad indicem Ecclesiasticum.
- 4 Index Ecclesiasticus an teneatur petere remissionem Clerici à indice laico.
- 5 Index Ecclesiasticus sciens Clericum apud indicem laicum detineri, vtrum teneatur petere remissionem, & an peccet non faciens.
- 6 Index Ecclesiasticus vtrum teneatur petere remissionem Clerici detenti apud laicum, nulla prævia requisitione.
- 7 Clericus remittitur ad Curiam Ecclesiasticam per indicem laicum, vna cum actis, & processu.
- 8 Clericus remissus apud indicem Ecclesiasticum, quid agendum, si vult habere testes pro repetitis.
- 9 Clericus remittitur ad indicem Ecclesiasticum sine vlla ignominia.
- 10 Index laicus si notitiam habeat innocentia Clerici apud se detenti, quid facere debet.
- 11 Clericus carceratus in M. C. si opponat de Clericatu, & succumbat, non datur nouus terminus super Clericatu, sed fit relatio à M. C. ad S. C. quod secus si decreatum sit ad fauorem Clerici, & ab eo appelletur.
- 12 Remissionis causa si sit petitaria per Episcopum, & denegata per M. C. quid agendum.
- 13 Remissio delinquentis quid sit.
- 14 Remissio non sit ad indicem incompetentem, nisi illo potente, quod fallit in Clerico, qui remitti debet, nulla etiam interueniente requisitione.
- 15 Episcopo que, & qualis imponatur pena, si non petat Clericum ad se remitti.
- 16 Episcopus tenuit perire Clericum ad se remitti, inuito etiam Clerico.
- 17 Clericus detenus à iudice laico, & de facto condemnatus ad mortem, in quo teneatur Episcopus, si illum non petat.
- 18 Clericus tenetur declinare forum iudicis secularis, & quomodo.
- 19 Clericus suis exemplis remissionem petit ad indicem competentem.
- 20 Clericus pauper remittitur ad Episcopum, expensis eiusdem Episcopi.
- 21 Episcopus an teneatur stare processui factō à iudice laico contra Clericum, & quid seruet Curia Archiepiscopal Neapolitana.
- 22 Episcopus vtrum teneatur recipere Clericum sibi remissum à Curia seculari, non obstante cursu temporis, & non obstante querela proposita.
- 23 Episcopus vtrum ex officio petat remissionem Clerici, eiusque delicta puniat.
- 24 Clericus carceratus per indicem secularē non statim remittitur, sed datur terminus pro Clericatu probando.
- 25 Clericatus non probatur per bullam beneficij, sed requiritur bulla ordinis.
- 26 Clericus remittitur ad Curiam Ecclesiasticam nulla obstante præscriptione temporis.
- 27 Episcopo recusante recipere Clericum ad se remissum, potest Clericus appellare à denegata iustitia.
- 28 Clericus non deferens habitum, & tonsuram an gaudeat priuilegio fori.
- 29 Tridentini decretum l. 23. cap. 6. per bullam Sixti V. licet correctionem, tamen per bullam Clementis VI II. est renouatum.
- 30 Bulla Sixti V. que incipit cum factosancta, vel non fuit usi recepta, vel requirit declaratoriam.
- 31 Clericus Beneficiatus fori priuilegio gaudet, licet habitum, & tonsuram non deferat.
- 32 Clericus Beneficiatus si non deferat habitum, & tonsuram an peccet mortaliter.

- 33 Probationes factæ super negativa quales esse debeant.
- 34 Beneficij priuatio ut fiat quales probationes sint recipienda.
- 35 Beneficij vacatio, & impetratio certo modo quas probationes requirat.
- 36 Irregularis non est inhabilis ad beneficia obtenta, sed ad obtainenda.
- 37 Irregularis per sententiam priuatur beneficiis, & interim facit fructus suos.
- 38 Irregularis per tres sententias conformes beneficiis priuatur.
- 39 Irregularis post tres sententias conformes condemnatus, immo beneficio priuatus, pendente appellatione potest illud renunciare tum simpliciter, tum ad fauorem.
- 40 Appellatio suspendit sententiam, & iuris dictio nem indicantis.
- 41 Patronus non priuatur iure presentandi per inhabilitatem Presentati contractam post presentationem.
- 42 Papa non derogat Beneficiis, quæ sunt Regie Coronæ, nec priuat aliquem suo beneficio sine causa.
- 43 Gratia subreptitia, vel obreptitia nulla est, etiam si concederetur motu proprio.
- 44 Irregularis an & quando valeat renunciare beneficio.

ARGUMENTVM.

Vacantia Abbatiae propter prætentam irregularitatem contractam, & alia capita de quibus in totius Disceptionis serie differitur.

IVRIS RESPONSVM,

S V P E R

Vacantia Abbatiae propter prætentam irregularitatem contractam.

SUPPONITVR pro facti specie, quod Titius habet ius præsentandi in Abbatia alternatiuè in simul cum Catholica Regia Majestate, idque ex concessione ab eodem Rege facta. Quidquid Titius cum in anno 1656. præsentauerit Caium suum fratrem germanum, se opposuit dictæ præsentationi in contraditorio Petrus, qui supponebat in dicta præsentatione habere mediatem suffragiorum, & in simul cum Titio integras habere voces. In eodem tempore in dicta Abbatia fuit præsentatus Sempronius, ad cuius fauorem idem Petrus impetraverat bullas derogatorias pro medietate; lite igitur orta inter duos præsentatos, scilicet inter Caium, vti præsentatum à Titio, & Sempronium, vti præsentatum à Petro, introducta causa in sacra Rota Romana per duas decisiones Rotales diffinitiuè sententiatum fuit mense Maij 1650. ius præsentandi spectare ad Titium integrè, & totaliter, vti fideicommissum propriæ domus, necnon nullum ius, nullumque suffragium competere Petro in præsentatione prædicta, licet ab hac sententia Petrus appellauerit. Causa ergo stante in limine expeditionis.

Iul. Caponis Discept. Forens. Tom. IV.

Cotingit, quod commisit in quadam ciuitate homicidium publicum Caius prædictus, ob quod factus irregularis prædictus Caius, fuit inhabilis ad beneficium, & litem prosequendam, quæ fuit suspensa usque ad præsentem diem, in quo tempore, cum Caius haberet remissionem à parte, & mortuus cum fuerit in prædicto mense Aprilis Sempronius, & obtenta per eundem Caium remissione causæ à foro sæculari ad Ecclesiasticum, nunc recusat Episcopus recipere talen Clericum ad se remissum, necnon cognoscere renuit, vti suum subditum, ex quo non gestauerit Clericalem habitum ab anno 1660, cum aliunde fuisse, & nunc verè est Clericus Beneficiatus ab anno 1657. cum continua perceptio ne fructuum. Insuper addit Episcopus loci, quod licet posset eum recipere, vti subditum remissum à foro sæculari, tamen, quod non potest cognoscere causam scilicet homicidij, illamque expedire, quia ex officio non potest procedere, præsertim post tempus decem annorum sine querela, quæ nunquam fuit, nec erit. Qua posita facti specie plures sunt examinandi excitationi articuli, quorum primus erit.

Vtrum Episcopus possit recusare recipere Caium Clericum Beneficiatum, quando voluntarie remittitur à iudice sæculari, & hoc solum ob non gestatum habitum, & an ob hanc causam idem Caius perdiderit privilegium fori.

In quo articulo breuiter respondendo dico, quod constito de Clericatu, index Laicus tenetur remittere Clericum ad iudicem Ecclesiasticum, & idem iudex laicus renuens Clericum ad iudicem Ecclesiasticum remittere puniendum, sicut censuras incurrit, sic illum remittens ad iudicem prædictum, maximum consequitur præmium à Deo, ex administratione iustitiae, post alios Carol. de Graffis de effect. Cleric. effect. 1. num. 276. & poterit iudex Ecclesiasticus petere, vt sibi remittatur Clericus detentus à indice laico, & hoc etiam ipso Clerico inquit, immo contradicente, cap. si iudex laicus, de sentent. excommunicat. in 6. cap. contingit de sentent. excommunicat. cap. in primis 2. quest. 1. Ansaldus de iurisdictione. cap. 35. num. 57. Ambrosinus de immunitate, cap. 16. n. 10. unde statim quod iudex Ecclesiasticus, scit quod Clericus detinetur per iudicem laicum debet ex officio petere causam remissionis, Iul. Clarus in §. fin. quest. 36. versic. regulariter in fine, Carol. de Graffis effect. 1. num. 330. & quando constat iudici laico detentum esse Clericum debet illum ad iudicem Ecclesiasticum remittere, idque etiamsi iudex Ecclesiasticus illum non petat sibi remitti, Carolus de Graffis effectu 1. num. 604. Caracciolum de fori privilegiatorum remissione, quest. 1. n. 12. nam alias peccaret mortaliter, d. cap. si index laicus, in princ. vbi Glossa, & incurrit censuras, immo si personæ Ecclesiasticae non opponunt de suo foro, & privilegio Clericali, tunc index sæcularis debet se abstinere, nec se intromittere in causis criminalibus contra Clericos, Guazzinus de defens. Reorum, defens. 10. cap. 9. num. 5. Ideoque Clericus debet remitti ad iudicem Ecclesiasticum etiam nulla interveniente eius requisitione, Caracciolum quest. 1. num. 16. licet contrarium affirmet Carleual. lib. 1. de indic. dispe. 2. quest. 7. num. 826. de urbanitate tamen idem Carleual. aliter sentit.

Quando vero Clericus remittitur ad Curiam Ecclesiasticam per iudicem laicum, remitti debet, vna cum actis, dict. cap. si index laicus, de

D Graffis

Graffis effectu 1. num. 1274. Genuensis in praxi, cap. 6. num. 4. Caranita in ritu 235. num. 11. nam Reus semper debet remitti, vñà cum processu, l. Diuus, ff. de custod. reorum, Riccius decis. 329. num. 7. part. 3. Guazzin. defens. 1. cap. 17. num. 83. Imò Clericus remissus à iudice laico, iudici Ecclesiastico, vñà cum actis, dicitur Reus ex eiusdem actis, quod si vult habere testes pro repetitis, proceditur ad vñteriora, Riccius decis. 128. part. 2. Genuensis cap. 6. num. 1. semper tamen debet index secularis remittere Clericam iudici Ecclesiastico, absque vlla ignominia, Caranita dicto ritu 235. num. 8. & seqq. Riccius dec. 383. part. 4. Iulius Clarus in §. fin. quest. 36. versic. quarto modo: nam alias si remittat Clericum cum ignominia, & veracundia, putà cum manibus ligatis, &c. vel cum tuba, vel capite detecto, vel alio simili modo, diceretur excommunicatus laicus, de Graffis effectu 1. num. 1282. Marcellus de Vulpe in praxi fori Ecclesiast. cap. 43. num. 22. Genuensis cap. 6. num. 7. & sic quando remittuntur, traditur agenti ipsius Episcopi, Genuensis vbi supra, & index laicus debet remittere Clericum ad indicem Ecclesiasticum sub fide custodia Petr. Garz. de Toledo dict. 421.

10 Imò quando iudici laico penes quem Clericus est carceratus constat ipsum Clericum esse innocentem in hoc casu dicunt aliqui, quod ipsomet index laicus potest Clericum dimittere, & non remittere ad indicem Ecclesiasticum secundum decisionem Rotæ 235. num. 10. Carolus de Graffis effectu 1. num. 1283. Bayardus ad Claram, quest. 36. num. 19. sed alij tenent contrarium, iuxta ea, quæ tradit Scialoa de foro competenti, cap. 36. num. 101.

11 In quo etiam aduertendum est, quod si quis in M.C.V. carceratus existat, si opponat de Clericatu, & succumbat, ita ut fiat decretum, quod causa remaneat in M.C.V. si ipse appellat ab ipso decreto ad S.C. in hoc casu causa non committitur alicui constitutio, sed tantum sit relatio à M.C.V. ad S.C. & non datur nouus terminus super Clericatu secundum pragmaticam 77. de officio S.M.C. in impressis de anno 1633. sed si sit pronunciatum, quod remittatur ad indicem Ecclesiasticum, si ab isto decreto appelletur in causa appellationis datur nouus terminus, Regens Sanfelic. dec. 4. num. 18. & seqq. sed si causa remissionis Clerici sit petita per Episcopum, & sit denegata per M.C.V. si ille appellat ad S.C. causa appellationis committi debet, & est dandus nouus terminus: nam dicta pragmatica 77. loquitur quando remissio cause petitur per Reos, securus si petatur per Episcopum: nam respectu Episcopi decretum denegatae remissionis dicitur definitum, idem R. Sanfelicius dec. 4. num. 19.

13 Neque dicas, quod remissio delinquentis nihil aliud est, nisi relaxatio eiusdem ad competentem indicem, illum requirentem ad ostendendum, quod nemo potest cognosci, nisi à suo indice competente, ex l. 1. C. si à non competente indice, vbi DD. cap. quod autem de paenitentiis, & remissionibus, à quo est requirendus index incompetens pro delinquentis remissione, de qua agitur, quia alias non concederetur, Mutu ad pragm. 7. tit. 10. num. 53. limit. 15. fol. 1, 8. tom. 1. Caracciolum quest. 46. num. 6. Farinac. de inquisit. quest. 38. num. 38. quia non petenti, non fit remissio ex necessitate, per Text. in §. si vero, Auth. ut nulli indicium, licet ex urbanitate poterit iudex remittendum remittere, secundum

Farinac. vbi supra, & alios per eum citatos, quod tamen fallit quoad Clericos, qui debent remitti ad iudicem Ecclesiasticum, etiam nulla interveniente illius requisitione, ex notatis in Authentica, ut Clerici apud proprios Episcopos, §. illud palam, per Text. in cap. ut fama de sent. excommunicat. ibi (debeat) Carolus de Graffis de effect. Clericat. effectu 1. num. 204. fol. 194.

Respondeo enim quod præcipitur Episcopis 15 sub pena periuriæ petere sibi remitti Clericum subditum, statim quod ei innotescit à indice laico detineri, alias possint tanquam negligentes ab administratione deponi, Diaz in praxi criminali, cap. 62. Clarus in §. fin. quest. 36. Ambrofinus de immunitat. cap. 10. Squillante de obligat. Episc. 1. cap. 27. per tot. quia obligatio incumbit Episcopo tam ad excipiendum, quam ad repetendum Clericum, ne libertatis Ecclesiæ ina lèdantur, Tamburinus de iur. Abbat. tom. 1. disput. 15. quest. 19. n. 18. ergo debet vigilare, ne Clericorum privilegia lèdantur, Genuensis in manuali, cap. 7. & hoc procedit, ut possit, & debeat, ac teneat Episcopus petere sibi remitti Clericum 16 detentum à iudice laico, ipso etiam Clerico inuito & contradicente, quia tenetur ex suo officio illum repetere: nam alias posset ab administratione deponi, ut dictum est, per Textum in cap. dilectus, de appellat. cap. si index laicus, de sent. excommunicat. in 6. vbi Glossa, Carolus de Graffis effect. 1. num. 329. & alij communiter, quod si Clericus detenus sit à iudice laico, & de facto 17 sit ad mortem damnatus, si Episcopus illum non petat ad se remitti, teneretur de homicidio, & ad omnia damna, & interesse, quæ passus est Clericus detenus, Riccius in praxi aurea, resol. 475. Genuensis in manuali, cap. 70. Squillante de obligat. Episcoporum, part. 1. cap. 27. num. 4. & ipsem Clericus tenetur etiam declinare forum iudicis secularis, alias esset puniendus arbitrio Episcopi, Genuensis in praxi, cap. 6. num. 8. & posset opponere declinatoriam fori, non solum per se ipsum, sed etiam per alium, Carolus de Graffis effect. 1. num. 1296. licet aliter sit statutum per Ritum M.C.V. apud Squillantem dict. cap. 27. n. 5. & petitum remissio expensis Clerici, 19 qui tenebitur solvere expensas actorum, Boér. decis. 303. Vrsill. ad Afflct. decis. 265. sic feruari Neapoli dicit Genuensis in praxi, cap. 6. & si esset pauper remittendus esset expensis Episcopi, 20 qui petit remissionem, vel expensis instigatoris, vel iudicis, Boér. decis. 303. Caranita super ritu 235. Carolus de Graffis effect. 1. num. 1283. & licet de rigore juris non teneatur Episcopus stare processui facto à iudice laico contra Clericum, cap. at si Clerici de iudiciis, & teneatur de nouo incohare processum: nam acta facta coram iudice laico nullatenus probant contra Clericum, dict. cap. at si Clerici, tamen de consuetudine practicatur contrarium in Curia Archiepiscopali Neapolitana, Genuensis cap. 6. num. 2. qui ait oppositum tendere in perniciem Reipublicæ, quia difficile esset de novo capere informationem delicti propter diuersa impedimenta, & sic remanerent delicta impunita, quod cuitare debent Episcopi, dict. cap. ut fama de sent. excomm. nam de raro possent haberi testes, qui interfuerunt in delicto, & si haberentur, ut plurimum essent seducti ab inquisitis, aut non possent tam bene recordari, quæ deposuerunt in prima depositione coram laico, nec posset dici vñlum praedicium fieri Reo Inquisito, quia repetitio facta in eius faciem coram Episcopo sanat

fanat omnem defectum, & hoc est, quod dici solet, teneri Episcopum sequi ipsa acta facta coram iudice laico, scilicet ad instructionem tantum, non ad punitionem Clerici, Farinac. q. 7. num. 43. Carolus de Grassis effect. 1. num. 231. & sic obseruat Curia Archiepiscopal Neapolitana, quod constituitur Clericus ex actis factis coram iudice laico, nec adest Textus, qui dicat, quod acta facta coram iudice laico non probant ad finem examinandi Clericum coram indice Ecclesiastico, quia Text. in d. cap. at si Clerici, dicit, quod acta facta coram laico, non probant ad condemnandum, non tamen ut neque ad interrogandum, vnde concludendum est cum Doctribus supradictis, teneri Episcopum illum petere, scilicet Clericum detentum a indice seculari, quod & ipsum notat Episcopus Sperellus part. 3. de Episcopo, cap. 67. & 68.

21 Secundò vero quod queritur in praesenti est, vtrum teneatur Episcopus recipere dictum Clericum sibi remissum à Curia seculari, non obstante temporis cursu à delicto commisso, & non obstante querela non facta per partem, vtrum inquam possit procedere Episcopus in praesenti ex officio.

22 In quo articulo respondeo, iudicem debere ex officio talum Clericum petere, non obstante quocunque temporis lapsu, quia pro iniuriis, offensis, maleficiis, atque culpis contra Clericos commissis, potest ex officio procedi, vbi nullus accusator apparet, vt in l. si quis in hoc genuis, Cod. de Episc. & Cleric. &c est cap. Regni, quod incipit, ut delata, de quo Campeginus de inquisit. num. 23. quod intelligunt de iniuria illata Clericis, dummodò sit grauis iniuria, non vero leuis, Foller. in tit. de iniuriis in fragmentis, num. 141. vnde nulla requiritur denunciatio, ita Sebastianus Neapolitanus, in cap. quod incipit (quidam) per quod statnatur, quod singuli officiales habentes merum, & mixtum imperium, possunt procedere ex officio, in quibus cuncte criminibus, quae doctrina Sebastiani Neapodani posita in cap. ab illo incohandum, in compilatione Campanæ, num. 31. ibique paulo ante, num. 21. vbi ponuntur Casus, in quibus in Regno proceditur ex officio, sed M.C.V. in omnibus casibus procedit per inquisitionem, & licet tales personæ remittant iniuriam, poterit tamen procedi contra illas, & non possunt remittere in præiudicium Fisci quando dicitur atrox iniuria, vt post alios Reuerend. Sanfel. dec. 63. à num. 26. cum seqq. & num. 22.

24 Quapropter Clericus carceratus per iudicem secularum non statim remittitur, nisi impartiat terminus super remissione petita, vt de iure Regni testatur Dom. Pratus tom. 1. cap. 35. n. 19. in quo termino docere debet de Clericatu, iuxta dispositionem sacri Concilij Tridentini, producendo litteras Episcopi, vel alias attestations æquivalentes, vt probat Ciarlinus lib. 1. cap. 1. num. 47. Regens Capicinus Latr. decis. 173. num.

23. lib. 2. vbi etiam habetur, quod bulla debet esse subscripta ab Episcopo ordinante, de Clericatu enim statut testimonio Episcopi, Regens Sanfel. dec. 352. lib. 3. & sic probari debet, quod incesserit in habitu, & tonsura, Riccius dec. 154. num. 8. part. 1. & collect. 2273. Ciarlin. vbi supra, num. 57. Carol. de Grassis effect. 1. num. 197. & 218. Sperellus decis. 26. num. 3. & 4. Squillante de primil. Cleric. cap. 4. num. 6. & cap. 7. num. 4. quod si producantur bullæ beneficij sine bulla Clericatus, non remittitur ad iudicem Ecclesia-

ticum: nam Clericatus non probatur ex assertione facta per concedentem beneficium, assertorem aliquem esse Clericum, nisi aliunde constet, Garzia de Toledo dict. 36. Capic. Latr. vbi supra, num. 22. & sequent. & propriè num. 30. qui num. 46. in fin. refert per S. C. in Collaterali Consilio fuisse dictum, nullum esse decretum latum per M. C. per quod fuerat remissus Beneficiatus ad indicem Ecclesiasticum absque ostensione bullæ primæ tonsuræ, igitur Episcopus tenetur petere remissionem Clerici detenti penes indicem laicum, quacunque temporis præscriptione non obstante, positus requisitis de quibus supra, nullo iure ergo poterit dicere Episcopus, nolo tamē Clericum cognoscere, immo tenetur ex officio, vt supra probauimus, petere Clericum detentū a seculari, illumque petere ad se remitti, vna cum omnibus actis, intelligendo ad instructionem eiusdem competentis iudicis, non autem quoad punitionem, vt post alios Mutata in pragmat. Siciliae, tit. 10. num. 15. fol. 132. tom. 1. & decis. 39. in fine, Rebuffus in tit. de remissione causarum, num. 78. Caracciolum de foro remissionis, num. 17.

Circa tertium vero articulum propositum sci- 27. licet, si Episcopus debens recipere supradictum Caium, recusavit illum recipere, vel eo acceptato, nolit causam expedire, potens iuste prosequi, idque non ad alium finem, nisi vt non absoluat ab irregularitate, nisi parte, & Fisco concordatis, quod in consequentiam importaret priuationem Abbatia, possit impetrari à signatura delegationem ad alium Prælatum pro recognitione causæ prædictæ, & an soleat signatura concedere iustitiae, vel Gratiae.

In quo articulo respondendo dico posse à denegata iustitia ipsius Episcopi appellari ad superiorem eiusdem, quia licet causæ omnes in prima instantia cognosci debeat coram Ordinario, iuxta Tridentini decretum sess. 13. cap. 1. de reformat. tamen potest eidem inhiberi à denegata iustitia, vt post alios Quaranta in verbo auctoritas, & in verbo Archiepiscopi auctoritas, num. 18. qui decretum refert à S. Congregatione emanatum sub Urbano V IIII. in materia appellationum, de qua Ricci in praxi, resol. 404. in secunda editione, & Prosper de Augustino in addit. ad Quarantanam, de quo etiam Barbosa in Trid. sess. 13. de reformat. cap. 1. num. 13. usque ad num. 27. & Archiepiscopus non debet se ingerere in prima instantia causarum, quæ agitantur coram eius suffraganeo, cui inhibendum non est, nec illi tenetur deferre appellationi, nisi in casibus Bullæ Gregorij XII I. quæ est 24. in Bullario igitur poterit appellari, & inhiberi à signatura prædicta, vt dicebamus.

Circa vero quartum articulum, vtrum si Ca- 28. ius Clericus Beneficiatus non portauerit habitum, & tonsuram ab anno 1660. qui præsentatus fuit in Abbatia ab anno 1656. possit, pendente dicta causa irregularitatis, tertius impretrare Abbatiam prædictam, cum sit de iurepatronatus, & hoc non per aliam causam, nisi quia per Bullam Sixti V. debebat Cains ire in habitu, & tonsura, idque ytrum fieri possit, inuito patrono, siue sua culpa, licet notoria, Romæ tamen non publicata.

In quo articulo respondendo dico, quod ex 29. Tridentino sess. 23. cap. 6. Clericus Beneficiatus sine habitu, & tonsura incedens, gaudet priuilegio fori, & remittitur ad Ecclesiasticum, licet non deferat habitum, neque tonsuram, Clarus

in §. fin. quæst. 36. num. 19. Zecchius de Republ. Ecclesiastica, in tit. de Clerico, Ceuall. quæst. 563. num. 3. Curia Philippica part. 3. §. 1. num. 13. Farinac. quæst. 8. num. 17. Bouadilla lib. 2. cap. 18. num. 102. quod si dicas adesse Bullam Sixti V. de anno 1589. quæ incipit cum *Sacrosancta*, vbi habetur Clericos Beneficiatos debere gestare habitum, & tonsuram, alias ipso facto absque alia citatione priuatos esse beneficis, vigore cuius bullæ sic obseruari in M. C. refert Regens Tappia lib. 1. in tit. de Episcopis, & Clericis super ritu 235. & dñm esset Dominus Tappia Fisci patronus sic obseruari fecit, cuius bullæ dispositio-
nem referunt Riccius decis. 154. num. 7. part. 14. & part. 2. num. 3. decis. 161. Genuen. in praxi, cap. 38. num. 4. Paulus Piascius in praxi Episco-
pali, de visitatione Cathedralium, num. 13. Vinal-
dus in Candelabro aureo in explicatione dictæ Bullæ Sixti V. num. 11. Barbosa part. 3. de potest. Epis-
copi, alleg. 57. num. 57. Tamen si prædicta Buila Sixti V. fuit renocata per Clementem V 111. cuius renocationis meminit Camillus de Curte in suo diuersorio feudal., part. 1. fol. 56. num. 91. quem refert, & sequitur de Graffis effect. 1. num.
1197. Regens de Marinis resol. 56. num. 8. vel
30 non fuit vsu recepta ex Garzia tom. 2. de benef. c. 1. part. 7. num. 23. vel tandem ad finem, vt non gaudet fori priuilegio, requiritur sententia declaratoria, Garzia tom. 1. part. 2. cap. 2. vt bene Nonarius conclus. 5. Iuris Pontificij, num. 3. & alter Nonarius in summa Bullarum, in tit. de habitu Clericali, num. 8. Diana part. 2. tract. 3. miscell. resol. 67. Regens Capic. Latr. decis. 73. a num. 6.
31 tom. 1. & sic Clericus Beneficiatus fori priuilegio gaudet, quamvis habitum, & tonsuram non deferat, Capic. Latr. vbi suprà, num. 30. qui tamen putat, quod peccat mortaliter Clericus Beneficiatus, vel in saecris constitutus non incedens in
32 habitu, & tonsura, pro quo allegat Sperellum decis. 66. num. 12. lib. 1. scio tamen nonnullos dixisse non peccare mortaliter Clericum Beneficiatum non gestantem habitum, & tonsuram.
33 Circa vero quintum articulum, vtrum requiriatur informatio pro parte Caij contra negatiuas probationes, tum quia Bulla Sixti V. non est in vtrum obseruantia, imo per Clementem V 111. redacta ad terminos Concilij, vt dicebamus suprà, cum Regente Capicio Latro, tum quia hic tra-
ctaretur de priuando Caium Beneficio, quod non sufficit haberi per testes quoscunque, sed oportet, vt sint omni exceptione maiores, iuxta nota-
ta per Sperellum dec. 173. conseq. tum quia nulla adest priuatio, quia requiritur declaratoria, vt suprà dicebamus, cum Regente Capic. Latro, tum quia sumus in patronatibus Regiae Coronæ, in quibus non datur derogatio, neque priuatio quomodolibet, sed regulatur ab illis, de quibus Gabedus de patronatu Regie Coronæ, per totum; tum quia talis impetratio Beneficij fuisset habenda propter vacantiam certo modo, quia non detulit habitum, & tonsuram Caius prædi-
ctus, iuxta notata per Sperellum tom. 2. dec. 173. in qua vacatione certo modo cum sit odiosissima, requiritur plenissima, & concludentissima

probatio, Ricciullus de neophytis, lib. 9. cap. 7. adducens Rotæ Romanæ decisionem, & aliam adducit Cardinalis Mantica decis. 285. num. 5. Sperellus decis. 173. num. 17. & 18.

Circa vero sextum articulum, vtrum ex hoc, 36 quod Cains non duxerit habitum pro tali tem-
pore, & fructus beneficij, seu Abbatiae perce-
perit, possit absolutus deinde ab irregularitate uti primo consensu sibi dato in Abbatia ab anno 1656. vel indigeat novo consensu eiusdem Pa-
tronii post absolutionem à prædicta irregula-
tate.

In quo dubio supponitur falsum, vnde tan-
quam in falso supposito fundatum, corridente di-
cto supposito fallo, nullum est dubium, suppo-
situm vero falsum est, quia supponitur, quod irregulare sit inhabilis ad beneficia, in quo di-
co falso supponi, quia licet irregulare sit in-
habilis ad beneficia obtinenda, iuxta notata per
Garzia part. 7. de beneficiis, cap. 11. num. 1. Ric-
cius part. 3. fori Ecclesiastici, resol. 314. obten-
tis tamen per subsequentem irregularitatem non
prinatur ipso iure, sed venit priuandus per sen-
tentiam, & interim donec fuerit priuatus, facit
fructus suos, Garzia vbi suprà, cap. 10. num. 47.
& 48. Parisi. lib. 5. de resignat. beneficiorum, quæst.
3. num. 182. Rebuffus de pacifici possessoribus,
num. 314. Vgolinus de irregularitate, cap. 62. §. 2. Marescotti lib. 2. variar. cap. 35. num. 7. Nouari-
us in eius allegatione impressa post decisionem Ric-
cij 94. part. 2. num. 6. Gonzales. in regula 8. gloss.
15. num. 78. & 79. & num. 134. Riccius dec. 112.
part. 2. vnde fit, quod ante priuationem per tres
sententias conformes, beneficium non dicitur
vacare, ideoque impetrari non poterit, Gonzales
dict. num. 148. cum beneficium non vacans im-
petrari non possit, Garzia part. 10. cap. 1. num. 1.
& seq. Rebuffus in cap. nulla, de concess. præben-
da, num. 57. & seq. & sic ante sententiam priua-
tionis poterit illud resignari, Marescotti lib. 2. 39
var. cap. 35. num. 7. idque etiam ad fauorem al-
terius, & ante tres sententias conformes, Gonza-
les gloss. 15. num. 146. quod etiam procedit, si
post sententiam fuerit ab ea appellatum, quia
pendente appellatione nequit dicto beneficio pri-
uari, imo quod magis est appellatione pendente
poterit illud alteri renunciari Ruffinus de benef.
cap. 2. num. 6. vbi ait ita fuisse decisum in Senatu
Parisiensi, & sic etiam decisum refert Rebuffus
de modis amittendi beneficia, num. 52. vbi ita de-
cisum refert in magno Consistorio Franciæ, &
ita consuluit idem Rebuffus conf. 82. Paris. lib. 3.
de resignat. benefic. quæst. 16. num. 27. & seq. Ric-
cius part. 3. decis. 214. & ratio est, quia applica-
tio suspendit sententiam, & iurisdictionem iu-
dicantis, Paris. vbi suprà, num. 18. imo talis resi-
gnatio beneficij potest fieri per criminorum, vel
per eius Procuratorem, tum simpliciter, tum
etiam ad fauorem coram summo Pontifice, Pa-
ris. vbi suprà, num. 43. & 45. Riccius in praxi,
part. 3. resol. 402. supposito ergo, quod irregu-
laris est capax beneficiorum, quæ obtinet, frustra
queritur, vtrum pendente absolutione possit alius
illa impetrare, &c.

Circa septimum vero articulum, si Patronus 41
priuatus sit suo iure præsentandi, per hoc, quod
Caius præsentauerit, qui ab anno 1660. non
duxit habitum Clericalem, & si grauetur culpa,
per hoc quod præsentans sit frater Caij, & vtrum
possit allegari ignorantia, non obstante, quod in
toto isto tempore præsentans, & præsentatus
commercium simul habuerint.

In quo articulo respondeo fundari super falso supposito, Patronus enim nunquam priuatur suo iure præsentandi per inhabilitatem superuenientem præsentato post factam præsentationem, quia sufficit, quod à principio, idest tempore præsentationis fuit præsentatus habilis. Secundò dico, quod per irregularitatem, ut supra dicebamus, præsentatus non fit inhabilis ad beneficia obtenta. Tertiò dico, quod non vacant beneficia per irregularitatem superuenientem, & multò magis per non gestationem habitus & tonsuræ, licet illa possint impetrari certo modo citata parte, ut supra dicebamus, vnde articulus hic fundatur super falso supposito.

⁴² Circa octauum articulum an possit Papa proxima vice tantum, stante incapacitate Caij, tum per irregularitatem, tum ob non delationem habitus conferre dictam Abbatiam in præjudicium Patroni, eiusque regalæ.

In quo articulo respondendo dico, quod licet negari non possit S. Pontificem Dominum esse omnium beneficiorum, tamen ipse numquam consuevit priuare aliquem suo beneficio sine causa, iuxta tradita per Lortherium de re benefic. lib. 2. quest. 2. num. 45. & 49. quia illi de alio prouidere teneretur, Ioannes de Amicis conf. 1. 2. num. 17. vnde in præsenti, vel S. Pontifici exprimeretur veritas, & quomodo factum verè se habeat, & Papa nihil posset facere, quia Patronus præsentauit habilem, non solum tunc, sed etiam habilis nunc, quia per irregularitatem non fit inhabilis ad beneficia obtenta, si vero Papæ non fuit narratum factum prot. verum est, tunc gratia esset subreptitia, vel obreptitia, vnde nulla, Garz. de benef. part. 8. cap. 3. Paris. de resignat. benef. lib. 10. quest. 2. subreptitio enim viciat gratiam ipso iure Thesaur. fori Ecclesiast. part. 2. cap. 2. num. 3. Riccius part. 1. in praxi fori Ecclesiastici, resol. 577. nec illam euitabit, si per verborum volucrum fortè deliberatam S. Pontificis voluntatem fugere velit, Riccius part. 1. resol. 416. Marescott. lib. 2. variar. cap. 99. idque etiam si gratia concederetur motu proprio ad partis petitionem, iuxta Rotæ decis. 656. n. 4. part. 2. tom. 2. recollectam à Farinacco, tanti magis, quod in præsenti tractatur de beneficio Regiae Coronæ, in quo propter alternatiuam præsentandi, interest habet Potentissimus noster Rex, cui nec potest, nec solet Papa prædicare iuxta notata per Gabendum de patronati. Reg. Coron. per totum.

⁴⁴ Circa nonum, & ultimum articulum, in quo queritur, num durante irregularitate, & habitus dimissione, possit Caius renunciare Ioanni cum consensu Patroni recaduti à iure, & an valeat dicta renunciatio, & sequuta possesso convalidata forsitan ab eodem Patrono, &c.

In quo articulo respondeo fundari in falso supposito, idest vacare beneficium propter rationes supra traditas, quod non est verum, quia non vacat, Patronus à iure suo non cecidit, & directè ad dubium respondendo dico, quod si sententia esset priuatus, posset Caius illud renunciare, quosque per tres sententias conformes non fuerit sententiatum, imò pendente dicta condemnatione posset etiam renunciare, quæ appellatio à priuatione beneficij suum effectum habet suspensiuum, vt declarauit sacra Congregatio apud Barbos. sess. 13. cap. 1. de reform. num. 12. vbi decretum sub Urbano VIII. refertur in materia appellationum, de quo Riccius in praxi, resol. 404. in secunda editione, & Prof-

per de Augustino in addit. ad Quarantam, in verbo, Archiepiscopi auctoritas, quod etiam decretum refertur à Barbosa in Trid. dict. sess. 13. cap. 1. à num. 13. usque ad 27. qui dicit, quod in prima instantia causarum, quæ agitantur coram Suffraganeis non debet Archiepiscopus se intromittere, nec ille tenetur deferre appellationi, nisi in casibus Bullæ Gregorij XIII. quæ est 24. in Bulario, nec potest etiam Metropolitanus cognoscere citra præiudicium cursus causæ coram Episcopo, neque ad eum effectum illa inhibitione ut, vel simpliciter mandare, ut sibi transmittatur copia processus expensis appellantis extra casus a Concilio concessos appellandi. Quanta in verbo Auctoritas, anibor. 18. Quare, &c.

DISCEPT. CCXXXIX.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti series proponitur, de qua disceptatur.
- 2 Austriae Monarchæ Caroli V. gloriose memorie adducitur privilegium Casalis Niuanii.
- 3 Debita contracta in Casali Niuanii.
- 4 Niuanii Casale an, & quale sit feendum.
- 5 Text. in cap. 1. de feudo Guardiæ, in vobis feudorum explicatur.
- 6 Castaldi qui fuerint iure feudorum.
- 7 Feudum Guardiæ an transacto anno duret, & an ad heredes transeat.
- 8 Feudum concessum ad usumfructum, an transeat ad heredes.
- 9 Ususfructus heredis non est ille primi concessioneeris, sed nouus.
- 10 Afflictus feudorum Magister, quid intelligat pro feudo Guardiæ.
- 11 Guardiæ, Castaldia, &c. sunt vocabula Lombardica, & Italica.
- 12 Feudum Guardiæ concedi potest ad certum tempus.
- 13 Concessio facta ob remunerationem meritorum est perpetua.
- 14 Officia sunt simillima feudis, & afferuntur convenientie.
- 15 Feudum Guardiæ qualiter detur iure mercedis.
- 16 Capitanei officium quale, & unde sit dictum.
- 17 Feudum improprum qualiter degeneret à natura feudi.
- 18 Capitaneus ad Guerram, an habeat iurisdictionem, ubi est Capitaneus institutæ.
- 19 Capitaneus ad Guerram, quid facere possit.
- 20 Feudum Guardiæ, quid apud Intrigliolum, & alios.
- 21 Feudum Guardiæ multipliciter sumitur ab Andrea.
- 22 Guardiæ, Castaldia, & militia qualiter sumuntur.
- 23 Officia, & feuda in multis differunt.
- 24 Principis concessio maior in fendo, quam in officio est.
- 25 Hypotheca in officiis, etiam cum assensu contracta quid operetur.
- 26 Res aliena vendi, sed obligari non potest.
- 27 Assensus Regis in hypotheca super officio quid operetur.
- 28 Usufructuarius an possit obligare usumfructum.
- 29 Cantela super obligatione officij, qualiter introducta.

- 30 Constitutio Regni scire volumus, adducitur.
 31 Officii successor, est nouns Officialis, & nouum officium.
 32 Differentia inter translationem feudi, & officij.
 33 Officium pro se, & heredibus, intelligitur de primogenito.
 34 Officij prouentus non sunt in hereditate Patris, & quomodo.
 35 Feudum ab officio qualiter differat, & quomodo.
 36 Feudi concessio pluribus facta, multiplex est.
 37 Fideicommissum potest fieri in fructibus feudi, & officij.
 38 Fideicommissum super emolumenit officij non concessi ad usum feudi, an possit fieri.
 39 Concessio facta si non dicitur ad modum feudi, censetur in allodium.
 40 Conclusio totius, quod diximus, affertur.

ARGUMENTVM.

Concessio Casalis à Rege facta an sit feudum? Feudum Guardiae an transacto anno duret, quandove ad heredes transeat? Concedi potest ad certum tempus. Concessio ob remunerationem meritorum facta est perpetua. Quid intersit inter translationem feudi & Officij, quid ve inter Officium & feendum?

PRO

D. Iacobo Capycio Latro, suisque Fratribus,

CONTRA

Prætensos Creditores Castrorum Niuani.

Carolus Diuina fauente Clementia Romanorum Imperator semper Augustus Rex Germaniæ, &c. Ioanna Mater, & idem Carolus eius filius, Reges Castellæ, Aragonum, utriusque Siciliæ, Hierusalem, Vngariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c.

Philibertus de Chalon Princeps Cæsar. & Cathol. Naest. in Italia Capitanus Generalis, nec non in praesenti Regno Vicerex, & Locumtenens Generalis, &c. Vniuersis, & singulis praesentium seriem inspecturis, tam praesentibus, quam futuris. Nuper pro parte Magnifici Ioannis Capicij alias Latro Nobilis Neapolitani fuit nobis praesentatum quoddam Priuilegium praedictæ Cæs. Maiestatis, omni qua decet solemnitate roboratum tenoris, & continetia subsequentis vñ. Carolus Diuina fauente Clementia Romanorum Imperator semper Augustus Rex Germaniæ, &c. Ioanna eius Mater, & idem Carolus Dei gratia Reges Castellæ, Aragonum Legionis, utriusque Siciliæ, Hierusalem, Vngariæ, Dalmatiæ Croaciæ, Nauarræ, Granati, Toleti, Valentia, Galliæ, Maioricarum, Hispalis, Sardiniæ, Cordubæ, Corsicæ, Murtiæ, Gienniæ, Algarbiæ, Algeziræ, Gibraltaris, Insularum Canariæ, necnon Insularum Indiarum, & Terræ firmæ Maris Oceani, Archiduces Austriæ, Dukes Burgundiæ, & Brabantia, Comites Barchinonæ, Flandriæ, Tiroli, &c. Domini Villayæ, & Molinæ, Dukes Athenarum, & Neopatriæ, Comites Rossileonis, & Ceritaniae, Marchiones Oristani, & Gociarij: Magnifico Viro Ioanni Capicio alias Latro Nobili Neapolitano fidelis nostro dilecto Gratiam nostram, & bonam

COMMISSARIUS

Dominus meus Consiliarius dignissimus, Franciscus Maria Pratus.

NOBILISSIMVS ille vir D. Ioan. Capycius Latro possidebat in anno 1525. maiorem partem cuiusdam Territorij in perpetuum & in burgensaticum propè locum, ubi antiquitus erat Casale quoddam, nundupatum Niuano, eidem propter sua benemerita fuit per gloriosissimum Carolum Quintum fœlicis memorie in eodem anno concessum, stante quod propter turbationes Regni Neapolis disabitatum fuerat Casale prædictum, in quo non remanserat alind, nisi Ecclesia, concessit ergo Carolus Inimitissimus eidem Ioanni, vt liceret rehabilitari facere Casale, prout ipse Ioannes supplicauerat, idque de facilis concessum fuit, nec non & super habitantibus, & habitaturis in eo Capitaniam ad Iustitiam habet, cum potestate substituendi, quam eidem Ioanni concessit, suisque heredibus, & successoribus in perpetuum, simulque concessit preventus, præminentias, autoritates, honores, & onera, cum cognitione primarum causarum, ciuilium, criminalium, & mixtarum, cum quatuor litteris arbitrariis, & plena meri, mixtique Imperij, & gladij potestate, ita tamen vt ipse met Ioannes, & sui heredes, & successores, & nemo aliis sit Capitaneus dicti Casalis Niuani, atque in dicti Officij exercitio plenè compleatis, &c. quæ ad dicti officij exercitium spectant, prout alijs similes officiales facere consueuerant, concessisque lucra omnia, & emolumenta, quæ in d. officio quomodocumque, & qualitercumque fieri, & exigi contigerit, sine villa obligatione reddendi computum Curiæ Regiæ, vel Reg. Cam. Summaria, vt hoc tantum appetat ex Priuilegio, quod sic exequutioni mandatum in Regio Collaterali Consilio sub die 1. Martij 1529. Cuius verba damus:

nam voluntatem. Volentibus loca quæ olim propter Guerras, Turbulentiasque dishabitata fuere, rehabitari facere potestatem rehabitandi non incongruum putamus, sed quod per utile, quia Regnorum Populatio non minus Principi decus, quam locorum Dominis proficuum est, quibus Ciuilem Iurisdictionem, atque Criminalem super his condonare gratiosè solemus. Sanè quia vos dictus Ioannes nobis exposuistis vos habere, tenere, & possidere iusto titulo, ratiocinabiliter, & pleno iure maiorem partem cuiusdam Territorij in perpetuum, & in burgensaticum, vbi antiquitus erat Casale quoddam nuncupatum Niuano, situm, & positum in pertinentiis, & districtu fidelissimæ Ciuitatis nostræ Neap. quod propter turbationes Regni dishabitatum fuit, & in eius loco non remansit aliud, nisi Ecclesia, quod Casale vos rehabitari cupientes nobis supplicastis, ut potestatem, & facultatem rehabitandi impartiri, ac super habitantibus, & habitaturis in eo Capitaniam ad Iustitiam cum potestate substituendi vobis, & vestris hæredibus, & successoribus in perpetuum concedere benignius dignaremur. Nos autem habentes respectum ad grata, grandia, & accepta seruitia per vos prædecessoribus nostris, & nobis præstata, & in præsentia, & quæ præstare poteritis de bono in melius semper continuatione laudabili his, & aliis rationibus, & causis dignè moti; Tenore præsentium, de certa nostra scientia deliberate, & ex nostri assistentis Consilij matura deliberatione præhabita vobis dictum Casale de Niuano situm, & positum in pertinentiis, & districtu dictæ Ciuitatis Neap. potestatem, & facultatem rehabitandi, & rehabitari faciendi, damus, donamus, concedimus, & gratiosè impartimur, ac Capitaneum, vos hæredes, & successores vestros in perpetuum cum potestate substituendi in & super habitantibus, & habitaturis eiusdem Casalis cum iuriis, lucris, salario, emolumenis, prouentibus, præminentibus, authoritatibus, honoribus, & oneribus, cognitioneque primarum causarum ciuilium, criminalium, & mixtarum, quatuorque litteris arbitrariis, ac cum plena meri, mixtique Imperij, & gladij potestate facimus, constituimus, creamus, & ordinamus, ita quod vos idem Ioannes, & vestri hæredes, & successores, & nemo alias, sit is Capitaneus dicti Casalis Niuani, ad quæ in dicti officij exercitio faciatis exequamini, & plenè compleatis, quæ ad dicti officij exercitium spectat, & pertinent, si, & propterea alijs similes officiales, & Capitanei facere, exequi, & complere consueuerunt priuilegiis, Ritibus, Consuetudinibus, obseruantibus Regnique præsenti Capitulis in omnibus, & per omnia semper saluis, quibus à vobis in exercitio dicti officij minimè contradici volumus, quare acceptis præsentibus sic officium ipsum Capitaniæ exercere studeatis ad honorem, & fidelitatem nostram, ut bonorum gressibus tutæ sint semitæ, malorumque refrenetur audacia, & fideles nostri in statu seruentur pacifico, & viuant in tranquillitate securi, & ut ne in dicto officio vos idem Ioannes & vestri hæredes, & successores vestris sumptibus, & expensis laborari cogamini, harum serie de certa nostra scientia, & ex gratia speciali vobis, & dictis vestris hæredibus, & successoribus omnes prouentus, compositiones, poenas, & lucra omnia, & emolumenta, quæ in dicto officio quomodocumque, & qualitercumque fieri exigi contigerit damus, donamus, & gratiosè elargimur, & de illis omnibus, & singulis in vniuersis utilitatibus conuertendo nequam nostræ Curiæ computum dari, & exhiberi teneamini, iuribus tamen cuiuslibet tertij saluis, & penitus reseruatis, quapropter Illustr. Spectabilibus, Magnificis, & dilectis Consiliariis nostris Viceregi, & Locumtenenti nostro Generali Magno Camerario, & eius Locumtenenti, Præsidentibus, & Rationalibus Cameræ nostræ Summariorum, Thesaurario nostro Generali, seu id officium Regenti, Vniuersitati, & hominibus dicti Casalis Niuani, ac habitantibus, & habitaturis cuiusvis conditionis sint in dicto Casali, cæterisque demum vniuersis, & singulis officialibus nostris maioribus, & minoribus quocumque nomine nuncupatis, officio, autoritate, & potestate fungentibus in dicto nostro Siciliæ citra farum Regno constitutis, & constituendis, ad quem, seu quos spectauerit, & præsentes fuerint quomodolibet præseptatae nostra Regia autoritate dicimus, & districte præcipiendo mandamus poena ductorum auri mille adiecta, quatenus forma præsentium, per eos, & vnumquemque ipsorum diligenter attenta, illam vobis, & vestris hæredibus, & successoribus in perpetuum teneant firmiter, & obseruent, vosque, & dictos vestros hæredes, & successores pro Capitaneo dicti Casalis Niuani habeant, teneant,

neant, reputent, atque tractent, & ad dictum officium recipient, & admittant, illique ad quos spectabit de salario, prouisione, iuribus, lucris, obuentionibus, prouentibus, emolumentis, & aliis in dicto officio incumbentibus, & spectantibus vobis, & præfatis vestris hæredibus, & successoribus in perpetuum respondeant, & responderi integrè faciant, & permittant, ac in omnibus pareant, & obedient, atque attendant, & contrarium non faciant, vel veniant, aut aliquem contra facere, vel venire permittant ratione aliqua, siue causa pro quanto gratiam nostram caram habent, iramque, & indignationem nostras, ac præappositam cupiunt non subire pœnam; in cuius rei testimonium præsens Priuilegium fieri iussimus nostro Magno Negotiorum Siciliæ citra farum Regni sigillo impendenti munitus. Dat. in Ciuitate nostra Toleti die 17. mensis Nouembr. 14. ind. anno à Natiuitate Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto. Regnorumque nostrorum v3. Elecctionis Sacri Imperij anno septimo, Reginæ Castellæ Legionis Granatae, &c. anno vigesimo secundo, Nauarræ vndecimo, Aragonum, vtriusque Siciliae, Hierusalem, & aliorum decimo, Regis vero omnium decimo. *TO EL RET*, vidit Canc. & pro Protonotarius, vidit Laysius Sances Generalis Thes. vidit Loffredus Reg. & pro Magno Camerario, vidit Ioannes Alemanus Contrarelator Generalis, soluat duc. duos tar. 2. Mediana pro Taxatore, Sacra Cæsar. & Catholica Reg. Maiestas mandat mihi Petro Garcia. Eapropter volentes Nos, ut tenemur, Cæsar. & Catholicarum Maiestatum obedire mandatis, mandamus Illustr. & Magnificis viris, Magno huius Regni Camerario, eiusque Locumtenenti, Præsidentibus, & Rationalibus Reg. Camerario Summ. Illustr. Spect. & Magnif. Viris, Scribis Portionum, Thesaurario Generali, seu Regenti officium Gener. Thesaurarij in præsenti Regno, necnon Magnif. Regenti, & Iudicibus M. C. V. cæterisque demum vniuersis, & singulis officialibus, & subditis Regiis maioribus, & minoribus quocumque nomine nuncupatis titulo, officio, authoritate, dignitate, & potestate fungentibus in dicto Siciliæ citra farum Regno constitutis, & constituendis præsentibus, & futuris, seu eorum Locatenentibus, & substitutis, ad quos, seu quem præsentes peruererint, & fuerint quomodolibet præsentatæ, & cuilibet vestrum insolidum, quatenus seruata forma præinserti Priuilegij prædictarum Cæsarearum, & Catholicarum Maiestatum, illam prafato Mag. Ioanni Capycio alias Latro, & eius hæredibus, & successoribus in perpetuum, vel eorum legitimis Procuratoribus ad vnguem, & in uiolabiliter in omnibus, & per omnia obseruetis, & exequamini, ac exequi, & obseruari faciatis per quos decet iuxta dicti Priuilegij seriem, tenorem omni dubio, & difficultate celsantibus, cauti de contrario sub ira, & pœnis in præinserto Priuilegio contentis; In quorum fidem præsentes fieri fecimus Magno Cæsar. & Cathol. Maiest. pendenti Sigillo munitas. Datum in Terra Amatricij die 1. mensis Martij millesimo quingentesimo vigesimo nono; Filiberto de Chalon. vidit Moronus Reg. vidit Loysius Ram Reg. &c. vidit de Colle Reg. vidit Loffredus Reg. L. Viceprot. Hieronymus Act. Magist. Dominus Vicerex, & Locumtenens Generalis mandauit mihi Bernardino Martizano soluat tarenos duos Io. Ia: Protaxatore in Priuilegorum loc. V. fol. 85. Locus Sigilli Executoria cum inserta forma Priuilegij in forma Cancellariæ in personam Magnifici Ioannis Capicij alias Latro pro rehabilitatione Casalis Niuani pertinentiarum huius Ciuitatis Neapol. Girasius.

³ Contigit postmodum, quod per successores dicti quondam Ioannis primi Concessionarij fuerunt contracta nonnulla debita super tali officio Capitanatus, ut supra, quæ quidem, tum à dicto Illustr. Domino D. Ioan. Capycio Latro contracta fuerunt, præsupponebant forsitan, quod talis concessio fuisset feudalis, siue quod feudi nomine possideretur, cum re vera non sit, nisi simplex officij concessio, siue feudi improprii, siue ut alij loquuntur, quod sit feudum Guardie, siue Custodie, siue Castaldie, quapropter comparuit in S. C. tum D. Iacobus Capycius Latro filius dicti D. Ioan. tum etiam D. Ector, & D. Horatius junior fratres, dicta cre-

dita prætensa feudalia improbantes, respectu Casalis prædicti Niuani, dicentes nullo modo procedi posse ad venditionem dicti Officij Capitanatus, cum fuerit concessum pro se, siue que hæredibus, & successoribus, nec potuerint contrahi debita super dicto officio Capitaniae in præiudicium eandem comparentium, & quatenus Creditores suas prætenderent roborare prætentiones, sub prætextu assensus interpositi super contractibus prædictis, ipsis replicantes dicunt, nullam esse habendam rationem de assensibus prædictis, quia fuit supplicatum, quasi quod esset feendum, Casale Niuani, cum re vera non sit, nisi officium, seu Capitanatus concessus

suis in gratiam, & remunerationem servitiorum, tum dicto D. Ioanni seniori, tum etiam ipsis comparentibus successuè tamen uti descendentibus, ab illo primo Concessionario, præterquam quod talia credita prætensa, sunt sine affectu, quod igitur controvèrtitur, est, concessionem prædictam non esse feudum; Debita contracta omnino corruere, petitionem Creditorum petentium procedi ad venditionem feudi Niuan, ut potè non iuridicam reiiciendam esse, vt probabo.

- ⁴ Primo ergo probatur, quia hoc feendum Guardia, siue Castaldiæ dicitur secundum Text. in cap. 1. de feudo Guardia, vbi committitur alicui feendum, ut procuret habitari facere, & gubernet, fructus, siue redditus, & prouentus sibi, vel Domino applicandos, quod feendum antiquitus durabat anno, quo finito mutabantur Castaldi, ut notat Afflict. in cap. 1. de feudo Guardia, vel dic secundum Andream ibidem, quod Castaldus dicitur Castellanus Castrorum, vel Castaldus, id est Nuntius Baiulorum, hæc enim nomina intelliguntur secundum usum loquentium, ut in l. Labeo cum similibus, ff. de supellectili legata, Afflict. vbi supra quod quidem si concedebatur prævio pretio, finito anno Concessionarius non repetebat pretium, c. 1. de feudo Guardia, vbi Afflictus in principio, qui notat in 1. nobilis, quod feendum datum Castaldo, vel Guardiano pro ipsa Guardia, vel Custodia, in dubio est duraturum per annum; cætera vero feuda sunt ad hæredes transitoria, quia Guardia est officium cum administratione, officia vero sunt annalia, l. fin. C. de offic. Pratoris, quia in Calendis Ianuarii incumbant, l. si calumnietur, §. 1. ff. de verbis significat. cap. 1. qualiter olim feuda alienari possunt, unde isti tales Castaldi non sunt vasallus, sed potius dicuntur mercenarij, propterea poterat ab eis alienari feendum tranfacto anno, cap. 1. §. item dicendum de contentione inter Dominum, & Vassalum.

Nam possessio sola feuli, non facit aliquem Baronem, Andreas in cap. 1. num. 2., de Capitan. qui Curiam vendidit, & dominium feudi est, per quod quis efficitur propriè Baro, & perceptio fructuum, emolumentorum, & Gubernium, ac administratio feudi, quam nos in Regno tenuitam appellamus, est ius quoddam merè allodiale, cuius est etiam ille, qui feudorum est incapax, Reg. Galeota lib. 1. contr. 36. à num. 30. usque ad 39. Andreas in d. cap. Imperiale, §. illud num. 68. & 71. Reg. de Marinis tom. 2. cas. 38. num. 24. & 25.

Vnde dici solet, quod possessio quando est vilis, & abiecta, de facili perditur, l. rem, quis vobis, ff. de acquir. possess. vnde feendum Guardia, & similia feuda non propriè censentur iure feudi, sed iute mercedis, & operum, & licet talia feuda dentur pro administratione, & officio, tamen sunt remuneratoria, & poterit pro eis aliquid dari in pecunia, labore, & industria, poterunt etiam pretio comparari, l. si non fuerint, §. 1. ff. pro soc. licet vero regulariter sint per annum duratura, intelligitur transire, nisi inter Dominum, & acceptantem, & scilicet usque ad certum tempus renocari non possit, quia tunc statut conventioni, & eo tempore finito, non datur amplius feendum, ut in l. si cum emptores, C. locati, provt in simili querit Bald. in preludiis feudorum, quid si conceditur feendum ad uti fruendum, utrum transeat ad hæredes, ipse arguit pro, & contra, tandem concludit, quod non

transeat ad hæredes, sed morte finitur, sed Afflict. in preludiis feudorum, num. 66. dicit non transire ad hæredes, quod limitat nouem modis, & ultima limitatio est, nisi fuisset dictum in uestitura feudi ad usum fructum tibi, & hæredibus, sicut quando concessum esset feendum Petro, & liberis, in personam filiorum esset nouum feendum, Paul. de Castro in l. cum seruus, §. si quis alicui, de legat. 1. quia varietatis personis usus fructus non potest esse idem, Bart. in l. indebito, ff. de condit. indeb. & ideo requiritur noua cautio, & nouum iuramentum, secundum Bald. in l. 1. C. de caduc. tollend. ita Afflict. in preludiis, num. 66. quia nego hoc, de quo agitur simpliciter, & propriè non est feendum, sed officium nouum respectu secundi concessionarij non tenentur successores soluere debita, ut infra probabimis.

Hinc Afflict. in d. cap. 1. quis dicitur Dux, num. 26. dicit, quod olim vocabatur Capitaneus ille, qui erat uestitus de aliqua plebe, & sic de aliqua iurisdictione super illa plebe, perpetua in feendum, & fructus istius feudi sunt spottulæ, trigesima secundum Andream in d. cap. 1. quis dicitur Dux, licet in Regno isti Capitanei videntur etiam Barones, ut dicit Gloff. in d. cap. 1. quis dicitur Dux, & idem dicebat Baldus in ditt. cap. 1. de his, qui feendum dare possunt, unde hodiè propriè Capitanei sunt illi, qui recipiunt potestatem à Rege in Terris Demanei, & non dicantur illas potestates habere in feendum, sed in officium, quæ officia non habent naturam feudi, sed habent illam naturam sicuti Soldata, ut in d. cap. 1. quis dicitur Dux.

Secundò probatur, quia cum Custodia Castrorum, seu Palatij conceditur, dicitur feendum Guardia, id est custos Palatij, vel Castrorum, ut scilicet guardet, siue custodiat Castrum, seu Palatium (sunt enim hæc vocabula Lombardica, seu Italica) Castaldiæ vero, quod Castaldo id est Procuratori, seu Gubernatori domus, aut rerum nostrarum, ad hoc, ut domum, vel res nostras gubernet conceditur, & ad annum concedebantur, & d. cap. 1. de feudo Guardia, & Castaldiæ, vbi Iacob. de Beluisio, Baldus num. 20. Isernia num. 1. 2. & 6. etiam si hæc officia habeant certum feendum annexum, ut si Castaldo concedatur res in feendum pro sua mercede, Aluarotus, & Praepositus num. 1. 2. & 3. Petr. de Rauenna, Afflict. & omnes ibi, Schenchius num. 10. Zafius part. 1. 2. num. 9. Rebuff. in declarat. feudor. diuis. 8. Thomas de Marin. titul. 28. & 29. Borcolten cap. 4. de feudis, titul. 1. §. & quia, & lib. 1. de feudis, Scheynedin part. 1. num. 57. Schrader. part. 2. cap. 4. num. 25. & seq. Rosenth. de feudis, cap. 2. concl. 68. in scholiis, lit. A, & transit hoc feendum Guardia ad hæredes quando ita dictum est, ut ad hæredes suscipiens talia feuda transirent, vel perpetuè, vel ad certum tempus, quia id fieri nulla ratio prohibet, cap. 1. ibi (si ad certum tempus, &c.) de feudo Guardia, vbi communiter feudistæ præserunt Landensis num. 6. Iacobinus à sancto Georgio in verbo feendum, num. 28. Baldus in prelud. num. 54. Thomas de Marin. tit. 28. num. 7. Petrus de Rauenna in prelud. §. aliud est, feendum, Borcolten cap. 4. num. 29. ibi, nisi nominatim actum fuerit, ut hæredes, &c. Schrader. loco cit. num. 27. Roland. à Valle conf. 16. num. 14. vol. 3. vbi de feudo Soldata agit, & conueniri potest, ut sint perpetua, Bald. in prelud. num. 54. Iacobinus num. 28. Rebuff. diuis. 11. Schrader. vbi

sup. num. 29. & Rosenth. cap. 29. conclus. 70. in 13 fin. in scholiis, perpetuum etiam erit, quod fuit concessum in remunerationem seruitiorum, & pro mercede, quæ fuit in defendendo vitam Domini constituta, quia hoc casu esset perpetuum, ita Praepositus Laudensis, & alij in d.c. 1. de feudo Guardiae, Rosenth. *conclus. 71.* Imò generaliter dicitur feudum Guardiae concessum ob remunerationem seruitiorum esse perpetuum, & Text. in cap. 1. de feudo Guardiae, vbi tale feudum est annale, intelligunt DD. quando esset concessum in mercedem propter laborem alicuius officij, quia tunc ad hæredes non transit, secùs si concedatur in remunerationem, & mercedem laborum factorum, quia tunc esset perpetuum, vt notat Rosenthal. *dicit. cap. 20. de feudis, & de feudorum divisione, conclus. 72.* per rotum & *conclus. 73.* licet ergo concessio, de qua in praesenti sit pro se, & hæredibus, tamen non est feudi concessio, sed Capitaneatus officij Custodiæ, & feudi Guardiae, quod non habet naturam feudi, sed aliam distinctam, & separatam, de quo infra, & ad debita nullo modo obligantem successorem; vt infra probabo.

*14 Nec mirum videri hoc debet, quia feudis si-millima sunt officia, & dignitates: nam conueniunt natuitate, utilitate, & vita, Franciscus de Amicis in titul. de his qui feudum dare possunt, fol. 63. D. Reg. de Marinis tom. 2. cap. 148. num. 13. & sint de Regalibus, de Marinis tom. 2. cap. 31. num. 27. sic inhærente ossibus Principis ratione supremi Dominij fundat latissime D. meus Consil. Franciscus Maria Pratus tom. 2. discept. 18. vbi alienari posse dicit fructus pro toto tempore vitae, imò officia strictiorem habent naturam, quam fenda, Capycius d. 77. Reg. de Ponte *decis. 28. num. 62.* Reg. Rouit. dec. 62. num. 74. post Graianmat. *decis. 59. num. 15.* & ideo sicuti Feudatarius non potest disponere de feudo sine assensu, ita officialis non potest disponere de officio, nec in vita, nec in morte sine assensu, etiam quod sit concessum in burgenaticum: nam officia sunt de Regalibus Capyc. in *inuestitura in verbo Gabellis, vers. item nota, Freccia de subfeudis, lib. 1. ann. 3. num. 9.* post Afflict. in *Constit. scire volumus, num. 3.* quos sequitur Consil. de Georgio in *lectura feudalii, cap. 54. num. 57.* & officia sicut fenda prohibentur possideri sine titulo, & si quis spoliabitur, non restituetur, non docto de titulo, iuxta Text. in *cap. quod sedes, de restit. spoliat.* idem Capycius d. 77. num. 12. Afflict. d. 197. cum aliquibus tamen differentiis: nam in feudis in linea collaterali, usque ad se primum gradum sit successio de iure communi feudorum, licet de iure Regni sit restricta usque ad tertium simpliciter, Bilotta *concl. 13.* & hodie usque ad quartum ex gratia S. C. M. at in officiis concessio hæredibus, & descendantibus sit in linea collaterali, vel ad instar feudorum planorum usque ad septimum, vt ait Isern. in *cap. Imperiale, fol. 69. litt. O,* vel attento iure communi Romano usque ad decimum, vt bene Reg. Rouit. d. 72. num. 66. & alij, & melius putant, quod successio in officiis in linea collaterali non sit regulanda secundum ins communem Romanorum, sed potius secundum feudorum planorum successionem: nam officia habent strictiorem naturam, breviorem vitam, & faciliorem extinctionem, quam feuda, vt post Capyc. *dicit. dec. 77.* dicit Reg. de Ponte *cons. 136. num. 6. lib. 1.* & Bilotta *concl. 49.**

15 Tertio facit Capyc. in sua inuestitura feudalii

in tit. *feudorum genera, fol. mibi 217. in fine*, vbi ait, quod feudum Guardiae est, cum quis deputatur ad Guardiam alicuius Castri, & propter hoc feudum sibi constituitur, vt in tit. de feudo Guardiae, & licet sit annale, tamen potest contrarium fieri, & dici in concessione d. cap. 1. & in cap. 1. in fine de contentione inter Dominum, & Vassallion, & æquiparatur officio, quod per annum concedi solebat, l. Pridie ff. de servit. Quod procedit, tum de iure Regni, ita tamen, vt anno transfacto desistat, & Sindicatu patere cogatur de iure communi, l. i. C. ut omnes Indices, & in l. neminem, Cod. de susceptoribus, lib. 10. de iure Regni in Constit. occupatis, & in cap. electionem secundum ordinem Nigri 173. in cap. scire volu. 125. & in Pragm. 5. sub tit. de Baronibus, vbi Dom. Capiblancus num. 145. quod idem in Indice secundarum Causarum dicit Reg. de Marin. tom. 1. cap. 284. num. 2. & quod Baro possit eligere Iudicem secundarum causarum etiam non residentem, dummodò infra Provinciam, vel infra dictam existat, ita Franc. d. 526. Rouit. in pragmat. 2. vbi de delicto quis conueniri debeat num. 12. licet alias fuerit decisum debere stare infra octo millaria, Reg. de Marinis vbi suprà num. 3. nec potest eligi Index secundarum causarum post annum elapsum ille, qui prius erat primarum causarum, Pragm. 6. de offic. Ind. Thor. in part. 1. in verbo Officialis per annum, Capibl. in dicit. pragm. 5. num. 153. Reg. de Marin. dicit. cap. 184. in fine, quod idem dic in officiali ab Universitate electo, vt benè idem de Marinis vbi sup. num. 5. Vnde finito officio, tanquam causa celsante feudum finiri debet, argument. l. adigere, §. quanvis, ff. de iur. patron. ante annum tale feudum non posset auferri post annum posset Dominus auferre feudum, etiam sine iusta causa, nisi esset datum ad certum tempus, quia tunc tempore durante, non posset auferri, dicit. cap. 1. in princip. vbi Aluarot. & per pactum potest fieri, vt feudum Guardiae nullo tempore posset auferri, Iacobinus in verbo in feendum, divisione 9. de quo feudo Aluarot. & omnes in dicit. cap. 1. Capyc. in dicit. inuestit. fol. 218. in medio, Paris de Puteo in prælud. feudorum, fol. 175. agens de feudo Guardiae, & Castaldiæ, idem dicunt Ioannes, & Paulus Balzaranus in titul. de feudo Guardiae, num. 20. dicunt, quod feudum Guardiae est cum pro officio datur feudum, quo casu non censetur iure feudi, sed iure mercedis, & operum concessum, & appellabitur administratio potius collata per modum feudi, mediante inuestitura, vnde Castaldus est nomen officij, & actor dicitur Regis, vt in simili in iure Canonico dicitur Castaldus Minister, vel Pædagogus, Clement. unica in verbo committere de supplenda negligentia Prelatorum, Iure autem feudali ille dicitur, qui Castellanus Castri nuncupatur, quæ quidem qualitas officij regulat qualitatem feudi, vt notat Balzaranus super Text. ibi in d. cap. 1. num. 20. & exemplificat Balzar. num. 7. in Marchionatu Campaniæ, quem Maiestas Caroli Quinti dedit Domino Honorato Grimaldo Domino Monaci, donec, & quousque tenuerit Arcem illam Monaci pro seruicio Coronæ Hispaniarum, & vtriasque Siciliæ, & Camillus de Curte in diversor. feudali, part. 1. fol. 36. colum. 2. num. 55. dicit, quod feudum Guardiae de iure licet non sit transitorium ad hæredes, contrarium tamen dicendum est, si per concedentem contrarium fuerit dispositum, qui etiam subdit num. 56. quod in omnibus feudis impropriis, & degenerantibus ab

ab eis, in eo, in quo fuit alterata natura feudi, remaneret impropiè, in aliis verò, iure veri, & proprij feudi, recensetur, cap. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi, Bald. in l. 1. quest. 16. de rer. diuis. Sylvanus conf. 42. quod optimè probat Schrader. part. 2. cap. 6. circa finem. Tum quia sic dicit Andr. in cap. 2. vers. verum de feud. non habent. propr. naturam feudi, quod ponderat Dom. meus Consil. Franc. Maria. Prat. tom. 3. discept. forens. disc. 35. num. 17. vbi pro Marchione Basilicis Nicolao Ridulfo quinque fecit famosissimas allegationes, tum quia limitata causa, limitatum debet producere effectum, tum quia pactum super una re interpositum ad aliam rem non trahitur, per Text. in l. si unus, §. pacta, ff. de pact. l. si dolus, ff. de servit. urb. l. si de certa, ff. de transact. & ideo Andr. in cap. 1. de feudo Marchie, & in Constitutione Regni, qua incipit Capitaneorum, &c. notat, & cum eo Afflict. in d. cap. 1. quis dicatur Dux, quod Barones iure
18 creant Capitaneos, vt administrent Iustitiam, at quærerit Afflict. an Capitaneus ad Guerram habeat Iurisdictionem in loco, vbi est Capitaneus ad justitiam, & dicit quod non, quia Capitaneus ad Guerram est respectu suorum Militum, vt in l. Milites, & in l. fin. Cod. de re militari, lib.
19. sed Banna debet ordinare Capitaneus ad iustitiam, argum. cap. 1. de stat. Reg. in 6. & in §. si quis Auth. ut nulli iudicium, l. tam Collatores, §. eo, Cod. de re milit. quid verò possit facere Capitaneus ad Guerram tractat I. C. in l. 3. ff. de re milit. Afflict. in cap. 1. quis dicatur Dux, à numero 26.

20 Hic Intrigl. cent. 1. de feud. quest. 34. num. 50. dicit, quod feudum Guardiae dicitur, quod Dominus alicuius Castri, vel Territorij pro custodiendo Castro, vel Territorio illud dedit, ad quod adducit Francisc. Sonsbeo in tract. de feudis, quest. 3. cap. 1. num. 33. de fendo Guard. & Castaldia, adducit etiam Aluarot. & Thoman de Marinis, limitat tamen Intrigl. dict. quest. num. 9. vt licet hoc sit personale feendum, transit tamen ad hæredem si contrarium dixerit concedens, quod idem dicit Camill. de la Ratta tit. 1. part. 7. in suo tract. feudal. dilucidat. 13. quod feendum Guardiae, sive Castaldia dicitur quod appellatur feendum datum ad Custodiam, quod quidem feendum Guardiae multipliciter dicitur, secundum Andream, & alios Feudistas in dict. cap. 1. de fendo Guard. quam rubricam legit Andreas simul cum Rubrica de contentione inter Dominum, & Fidelem de inuestitura feudali, dicens esse quando Dominus alicuius Castri, vel Territorij, concedit aliquod feendum alicui, vt illud custodiat, & appellatur Custos, & tale feendum infra annum, potest auferri Vassallo, non restituto pretio pro dato, & in eodem titulo Iacobus de Belnusio ait, quod Rex Carolus ad Guardiam concessit multa Territoria, & fenda Militibus, nec alia causa subsistente, potest finito anno auferri, quod notat Aluarot. ibi & habetur in dict. titul. 1. & in cap. 1. in tit. pignori dato feudo, quid iuris sit, ibi quacunque hora, dicit tamen Thomas de Marinis in suo tractatu de feudis, tit. 28. de fendo Guardiae, quod potest dari feendum Guardiae, pro certo tempore: secundò, quod transit etiam ad hæredes, quod idem dicit de feudo Castaldiae tit. 29. Aluarotus de feudis, in titul. de fendo Guardiae fol. 17. dicit, quod feendum Guardiae est quod conceditur in officium, quod poterit renocari, nisi contrarium dictum sit in concessione, & Ioan. Andr. de Georgio in suis repetitionibus feudali-
Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. I V.

bus cap. 53. tit. proposuit de Beneficij specie, qua datur officium, sive illud officium, sive feendum, quod datur in officium per cuius concessionem, nullum dominium transferitur, sed tantum simplex administratio, illud exemplificans, quod apud Longobardos concedebatur Guardia, Castaldia, & Marchia, quod iure feudorum receptum est, vt in tit. de fendo Marchie, apud Romanos autem militia dici solebat, vt in titul. Auth. de exhibendis reis, §. optimum, quæ quidem feuda in officium concessa, ita concedi possunt, vt transmittantur ad hæredes, licet raro transmissibilia concedantur, vt in eo casu, in quo consuluit idem de Georg. alleg. 37. Freccia de subfend. quest. 50. & 56. & Franc. de Amicis in §. dictam, fol. 63. ait, quod talia officia feudalia cœperunt esse renocabilia, deinde progressu temporis, Regumque munificentia, etiam hæreditaria sunt effecta, vt tit. de his, qui feudum dare possunt, §. & quia vidimus, & §. cum verò corradi, licet plures esse differentias inter officium, & ipsum feendum, notet Castrocanus de societ. officior. Cur. Rom. cap. 40. num. 4. inter quas differentias, ea est, quod in officijs concessione solum administratio concernens exercitium data censetur, sive possessionem ipsam, DD. in l. Publius, ff. de condit. & demonstrat. Paris de Puteo de Syndicatu offic. in verbo elettio, & in verbo in officijs, Freccia de subfeudis, in tit. quis dicatur Dux, Praeses de Franch. decis. 62. Boër. decis. 149. & seq. de Georg. d. alleg. 37. num. 29. in concessione verò fendi plura requiruntur: vnde est quod minus concedere dicitur Princeps creando officiale, in feudo, quam concedendo feendum, cum officia semper hærent omnibus Principis, Capyc. decis. 121. tom. 3. & dec. 73. num. 12. plures alias differentias tradit Freccia dict. quest. 50. num. 4. & Reg. de Ponte d. 28. num. 6. dicens posse Principem mutare naturam officij, quod etiam dicit de Georg. ubi sup. sicuti è contra officia ipsa possunt in feendum concedi, vt in officio Cancellarij, officio Guardiae, Marchie, & similibus, & de feudo officij Cursoris maioris dicit idem de Georgio ubi sup.

Posita ergo natura feudi Niuni, quod sit officium Capitaneatus, & feendum Guardiae, &c. videndum est an debita contracta per antecessores solui debeant per successores comparentes, &c.

Respondeo hanc questionem proposuisse Montanum in tract. de Regalibus, num. 4. subtilissimam illam appellans vtrum scilicet si Rex assentit hypothecæ officiorum, quod non est in casu nostro, vbi nullum habemus assensum, quod scilicet officium sit subiectum hypothecæ, talis remaneat, quia cum certum sit hypothecam radicari super dominio rei hypothecata, & hac de causa res aliena hypothecari non potest, l. 1. C. si res aliena pignori data sit, potest tamen vendires aliena, l. rem alienam, ff. de contrah. empt. quia non est de essentia venditionis dominium penes venditorem existere, sicuti penes obligantem, l. aliena res, ff. de pignor. act. in qua questione subtilis Montan. respondet, quod tunc radicatur hypotheca, non super dominio officij, quod est Regis: nam Rex assentit ad remouendum ius prohibitum contrahendi super officiis, vt in l. officia, Cod. de offic. Questoris, & in Constit. Regni, qua incipit seire volumus, vt lege prohibitiua remota per assensum Domini, contrahens disponat de iure suo, quod habet, non autem assentit Rex, vt auferat ius proprium,

& hæc est conclusio communis omnium , vt per Andr. in cap. Imperiale , num. 11. vbi Camerar. fol. 43. lit. G , & ibi Montan. num. 108. de prohib. feud. alienat. per Feder. Andreas in §. sed mea , num. 8. in tit. qua sit prima causa Beneficij amittendi, de Ponte de potest. Proreg. in tit. de refusat. feudi, §. 5. num. 30. idem Montan. de Regalibus, vbi sup. n. 4. qui dicunt, quod radicabitur tunc hypotheca , & tuos pedes figet super illo iure, quod Officialis habet in officio, vt est gloss. singul. in l. 1. in verbo difficultius, vers. si vero non est debita , ff. de pignor. prout in simili videmus, quod

28 vſusfructuarius obligare potest vſumfructum id est communitatem illam vtendi fruendi , Bart. in l. si is quis, §. vſusfructus, ff. de pign. &c si non solvit in tempore , vendi potest commoditas illa vtendi fruendi, non autem vſusfructus, vt benè Bart. ibidem cum Alexand. & sic subiectum hypothecæ est, non solum dominium rei, sed etiam ius, quod quis habet in re, ex quo iure percipitur commodum, vnde dato assensu super hypotheca officiorum, extinguitur hypotheca per mortem Concessionarij officij , quia tunc aperitur officium Regi, ex natura sua, nec per assensum cogitauit Dominus renunciare , sive remittere, vt illud per deuolutionem sibi præiudicauerit, vt latè Montanus vbi sup. propterea ex abundanti fuit introducta cautela in praxi , vt Domini Regentes apponi faciant clausulam in assensu hypothecæ officiorum , scilicet, quod nullum fiat præiudicium deuolutioni , & appealatione officij ex natura sua , non defuerint aliqui possè officia concessa , cum qualitate hæreditaria hypothecari, absque assensu Regis , vt ait de Ponte cons. 56. & 59. licet alij, & melius dicant requiri assensum , quod sequitur idem Montan. de Regalibus, num. 24. & seq. fol. 189.

30 Præsertim in Regno nostro per Constitut. que incipit scire volumus, vnde dicit idem Montan. de Regalibus officijs , num. 43. quod succedens , vel nominatus in officio conueniri non potest à Creditoribus Patris , quia officium non est in massa hæreditatis Patris, cui concessum est, cum facultate nominandi, vel succedendi viuum ex filiis, quia ex natura officij, administratio tantum concessa est Patri , cuius morte extinguenda erit; Dominum autem officij penes Regem esse , vt benè Reg. de Ponte decif. 28. Francisc. de Amic. in cap. 1. fol. 62. col. 2. de his, qui feudum dare possunt , Andreas in cap. 1. col. 2. de feudo Marchiae, facta verò successione , vel nominatione in persona filij , officium est nouum in eiusdem filij persona , qui à Rege habere dicitur , mediante organo vocis Patris, vt in simili docuit gloss. in l. repeti , ff. de vſufr. quod procedit etiam propter servititia Patris fuerit eidem, & hæredibus concessum, quia administratio tantum penes Patrem est extinguibilis morte, quæ extincta non transmittatur officium à Patre in filium, vt dici possit quid hæreditarium Patris penes filium , sed obuenit filio ex novo titulo, Regiæ Inuestituræ , imò si plures habeat successores , ille , qui moritur, quomodo fiat officij successio , disputat de Georgio tom. 2. allegat. 6. vnde Amicangelus in tract. de Regalibus officijs. quæst. 1. & 2. data origine , & definitione officij , & quæst. 3. docet officij concessionem esse contractum innominatum, do, vt facias, diuidit in quæst. 4. officium in plures species, dicit quæst. 5. quod in concessione officij , in qua commendatur administratio alicui, vt in prefenti , nullum transferatur Dominium , nisi sola administratio, licet fuerit dictum, pro se , & hære-

dibus , idemque nec alienari , nec obligari posse disputat quæst. 6.

Vnde Francisc. de Amicis in tit. de his, qui feudum dare possunt , fol. 62. dicit quod natura officij est , vt sola administratio detur , & transferatur non sic in feudi , in quibus utile dominium transfertur, sed in officiis omne dominium remanet penes Regem , & sola administratio conceditur , 32 idè dicuntur personalissima , vt notat Andreas in cap. 1. de feudo Marchiae, & in cap. 1. quis dicitur Dux : Idè Francisc. de Amicis vbi sup in famoso quodam Collegio dixit, quod etiam in istis officiis concessis pro se , & hæredibus, primogenitus succedit, quia statim momento natuitatis primogenitus implet , & præoccupat formam concessionis, impediendo alios, qui post se nascuntur , qui pro se allegat Andream in d. cap. 1. de feudo Guardia, num. 4. ibi. Sed maior natura succedit, quod dixerat Abbas in cap. Dilecti filii , num. 11. de arbitris , & notabiliter Angelus cons. 287. per Tex. in l. Imperat. ff ad municipalem, quod etiam dicit Roderic. Suarez in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. num. 5. in ampliat. 10. Sicque officij concessio, vel fendi Titio, suisque hæredibus, intelligitur de hæredibus ex corpore, sc. Titio, eiusque filiis, vt est Text. in c. 1. § & si Clientulus de alienat fendi cap. 1. §. penult. de legib. Corrad. quod in ampliationem dicit Reg. de Marin. cap. 189. num. 66 & 67. Reg. Capyc. Latro consult. 23. num. 33. & seq. cui non obstat Bartoli decisio, vt saltē prouentus communicari debeant, quia prouentus officij non sunt certi, & 34 vniiformes , sed proueniunt ex administratione, & debentur personæ, ratione dignitatis , vt dicit Andr. in cap. 1. de feudo Marchiae, num. 3. ibi præterea si daretur administratio dignitatis, in quo idem de Amicis considerat inuestitura verba. Et idè si concedatur feudum pro se , & hæredibus quibuscumque vel cum clausula quibus deducit, tunc dicitur data facultas vendendi , & quomodolibet alienandi, quasi quod à principio censeatur data talis facultas alienandi , & non videtur necessarius aliis assensus , quia sine eo valet alienatio, vt post suum Gratianum dicit D. meus Consil. Staiban. in observat. ad resolut. 60. num. 3. 5. & 6. qui tamen addit , quod etiam data tali facultate disponendi de feudo, debet requiri Dominus, sed non potest denegare assensum.

Differentia enim est ait Francisc. de Amicis in tit. de his, qui feudum dare possunt , fol. 61. inter officium datum in feodium, & ipsum feodium, quia officium personalissimum est , & dicitur magis commendatum, quam traditum, vt benè Frecc. de subfendis, quæst. 57. quod si detur pro se , & hæredibus officium, tunc in eo non procedit Text. in l. in annalibus, C. de legat. quia illa lex procedit in illis, quæ sui natura sunt ad hæredes transitoria, sed in illis , quæ non sunt transitoria ad hæredes quilibet hæres illam capit ex persona propria, instar vſusfructus , qui de sui natura habet breuiorem vitam, & finitur cum morte vſusfructuarij , sed tamen si concedatur alicui pro se , & hærede , primus hæres , qui præoccupauit locum, illum habebit ex persona propria, quasi ex noua concessione , & ita limitatur Tex. C. de vſufr. vnde Marin. Frecc. vbi sup quæst. 50. num. 4. dixit, quod officia, vt plurimum sunt personalia , sed si ex concessione transeant ad hæredes , in persona hæredis, dicitur nouum officium, sive noua gratia , quod in vſufructu firmauit Andr. in cap. 1. post num. 12. de alienat feudi paterni, vbi dicit ista verba in personam filiorum , & hæredum non iter

erit. Idem *vſusfructus*, sed ante omnes ita tenuit *glos. notabili*, in l. *repeti*, in verbo *hæredum*, ff. quibus modis *vſusfructus amittatur*, vbi dicit non eumdem *vſumfructum* habebunt, sed diuersum, quam sententiam tenet, etiam Petrus Belluga in *Speculo Principum*, in tit. de *decimis*, num. 40. fol. 36. col. 3. vnde infertur, quod omnes hæredes habebunt officium quilibet ex propria persona, licet vocentur nomine collectivo, & hoc totum facit natura rei, quia temporis adiectio, & alia, quæ accidunt naturæ actus, & contractus, cum sint accidentalia, nunquam mutant naturam rei, cui accidunt, secundum Bald. in cap. cum venissent, num. 53. de *Iudiciis*.

³⁶ Quod idem Doctissimus Giurba extollit in tract. de *success. fendi in preludiis*, num. 4. dum ait, quod in concessione alicuius fendi, tot sunt concessiones, quot sunt personæ, pro quo allegat infinitos, vnde tot constituit concessiones, quot sunt personarum gradus, quorum singulæ à singulis personis incipiunt, post alios idem Giurba §. 20. de *success fendi*, glos. 12. num. 2. nec vna concessio pendet ab alia, Idem Giurba vbi sup. §. decimo, num. 69. Reg. Tappia decis. 6. n. 32. Gratian. c. 243. à num. 10. & cap. 171. num. 23. de Georgio *allegat*. 19. à num. 15. & post mortem Patris dicitur concessio de per se particularis, & separata à iure Prædecessoris ex persona propria competens, deficientibus anterioribus, ad similitudinem editi successorij, vt post D. Reg. Tappia d. dec. 6. num. 33. dicit Giurba glos. o. n. 69. qui etiam glos. 6. num. 17. dicit post Barth. in l. si mibi, & Titio, n. 5. & 6. ff. de verb. quod si Pater sibi, eiusque filiis stipuletur usque ad tertiam generationem, finito feudo in illius personam, censetur renouatum, & de novo concessum in alio ex vocatis, arg. d. l. Repeti, & l. si quis in anno, ff. quibus modis *vſusfruct. mittatur*, Ruinus conf. 169. num. 2. vol. 1. Natta conf. 22. num. 1. Negulfantius conf. 430. num. 18. quia à Rege feudum ille habet, in quem à Vassallo transfertur, notat Lanarius conf. 8. num. 12. & conf. 17. num. 3. & conf. 80. num. 21. de qua re latissime Anton. Monachus de recta interpretat. *feud.* cap. 19. 20. & seqq.

³⁷ Hinc D. Lanarius in addit. ad *Patrum*, in tit. de *success. fendi in addit.* nu. 57. querit, vtrum in officiis concessis in feudum possit fieri fideicommissum, distinguit plures casus; Primus est vtrum possit fieri, & ordinari multiplicum fructuum feudi, vel officij per spatium decem annorum, & dicit posse, pro quo allegat Dom. Rouitum

³⁸ in pragm. 4. de *feud.* à num. 47. cum seqq. Secundus casus est, in officio vtrum possit super eo fideicommissum, & substitutio fieri, præfertim in officio Magistri Actorum, Credentiarie Provinciae Calabriæ, concessio illis de Bernardo, & eorum hæredibus, & successoribus in perpetuum, qui dicit posse fieri, se remittendo ad Consiliarium de Georg. in *repet. fendi*, c. 54. nu. 89. in fine. Tertius casus si officium sit concessum ad vsum feudi cum certo seruitio, cum resernatione Domini, & cum intamento fidelitatis, vel si in concessione fructu dictum in feendum, prout reperitur concessio Iurisdictione Turris Octanae in perpetuum, Principi Hostiliani, & aliæ Iurisdictiones in Regno in perpetua Capitania, & officio, quo casu non posse fieri fideicommissum, absque assensu, Lanarius vbi sup. Quartus casus est, quando officium est expressè concessum in allodium, vel simpliciter sine illa expressione in feendum, quo casu censetur in allodium, quod procedit etiamsi res concessa esset feudalis, quia

si expressè in feendum non conceditur, censetur concessa in allodium, vt per Frecciam, & Intrigliolum dicit Lanarius vbi supræ, quo quidem casu, si officium habet annexam administrationem, & exercitum Iurisdictionis, vel si esset officium magnæ quantitatis, & confidentiæ, tunc non posset fieri fideicommissum absque assensu, quia quæcumque Regalia sine dentur in feendum, sine in allodium, & burgensaticum, non possunt alienari sine assensu, imò Regalia concessa pro hæredibus retainent naturam, vt sine Principis licentia alienari non possint, vt post Franciscum de Amicis, Regentem de Ponte, Consiliarium de Georgio, & Amatum conf. 49. dicit Lanarius vbi sup. Ultimus casus est quando essent officia sine iurisdictione concessa pro se, & hæredibus ex corpore, & tunc potest fideicommissum, & substitutum fieri absque assensu, de qua re videndum est idem Lanarius vbi sup.

Et sic probatum est Niuani Castrum esse feendum Guardiæ, & improprium, at propriè Capanianus officium, quod non potuit hypothecare obligari, nisi pro vita obligantis, nec assensus aliquid operaretur, si esset ultra illius vitam, quod in feudis fecus est, quia transferri ibi dominium saltem utile sufficiens ad hypothecam, & in officiis, quot sunt personæ, tot sunt concessiones, ac proinde ex noua concessione venit D. Iacobus Capycius Latro ad hypothecas per Patrem contractas non obligatus. Quare, &c.

DISCEPTAT. CCXL.

DE EADEM RE.

DO MINVS Cardinalis Evangelista Pallottus vocatus Cardinalis Cusentinus, cum ad Archiepiscopatus dignitatem, & post hæc ad Reservatarium omnium illius Archiepiscopalium redditum admissus, virtute Pontificalis Privilegij, in morte reductus sumمام annuorum ducatorum 1149. Regni pecuniae in beneficium suorum sanguine coniunctorum, ac familiarum cessit, inter quos, Domino Ioanni Baptista Pallotto suo Nepoti, & postea Purpura ornato, annuos scutos 504. soluendos in termino mensis Iunij, & Decembri.

Fœlix memoria Urbani VIII. Pontificis die 13. Aprilis 1639. reseruauit in beneficium dicti Domini Cardinalis Ioannis Baptiste Pallotto super fructibus ipsius mensæ Archiepiscopalis, pensionem ducatorum 1800. Romanæ monetæ in eis contentis, omnes antiquas pensiones, quibus stantibus, adauerti fuere in patrimonium Domini Cardinalis alij scuti 706. Romanæ pecuniae, pro eis soluendis, scilicet primam pensionem die 8. Nouembris proximi sequentis, & alteram die 25. Martij, vt habetur in litteris Pontificalibus. Pro vna videlicet in nativitatib. proxime futura incipiendo, & altera medietas pensionis, vt infra reseruandæ in Annunciationis Beatæ Mariae Virginis festiuitatibus.

Vnde euidenter eluet pensionem hanc participatam, & non anticipatam esse: nam cum Pontifex die 13. Aprilis pensionem reseruauit, ac voluerit primam esse soluendam in Beatisimæ Deiparæ natalicio die, clare appetit eius

voluntatem fuisse pensionem posticipatè soluendam esse, & ex fructibus percipiendis usque ad illum diem, alias fuisse decretum eam soluendam in die nativitatis Divi Ioannis, quo tempore alia pensio soluebatur, Tondut. *de pension. cap. 2. num. 10.*

Vlterius idem Pontifex decreuit Apostolica bulla sub die 2. Aprilis 1642. antiquas pensiones post mortem Pensionariorum eis fruentium esse reuersuras in beneficium eiusdem Domini Cardinalis Ioannis Baptistæ Pallotti, vti contentas in dicta reservatione scutorum 1800. in sui fauorem.

Euenit casus mortis aliquorum supradictorum antiquorum Pensionariorum, & adauerti fuere Domino Cardinali alij scuti 240. vnde ipse tam ob prisca pensionem dictorum scutorum 504. Regni monetæ, à Domino Cardinali suo Ano in eius studium translatam, quā ob nouam pensionem scutorum 706. Romanæ monetæ ei ab Urbano Pontifice concessam, ac ob alias vetustas pensiones ei reuersas, & collatas virtute supradictæ declarationis eo peruenit, vt frueretur annuis scutis 1420. Romanæ monetæ super fructibus Archiepiscopalis Cusentina Mensæ.

Post hæc cum Papa Alexander V II. aeternæ memoriae in Episcopi Ianuarij Sanfelicij personam Archiepiscopatum Cusentinum contulisset, qui grauatus erat scutorum 2200. pensionis causa, cum supra vita pro summa scutorum 1800. Romanæ monetæ in beneficium personæ nominandæ, vt habetur in Consistoriali decreto sub die 21. mensis Nouembris 1660. cum decreto, quod quandocumque ex pensionibus antiquis, quæ ad summam scutorum 2200. annuatim nunc ascendere afferunt una, vel plures quomodolibet ex personis ipsius quovis modo solui desierint in toto, vel in parte cessatis, vel solui desitis similes usque tamen, & non ultra summam scutorum 1800. monetæ Romanæ reseruatae sint, & omnino censeantur, prout illas nunc reseruat pro persona, seu personis.

Archiepiscopus die 29. Aprilis 1662. se obligauit Domino Cardinali Pallotto soluere supradictos annuos scutos 1420. durante vita ipsius Domini Cardinalis, & post desistentiam istius, aliarumque personarum, tunc ad scutos 2200. ascendentium, soluere usq; ad summam annuorum scutorum 1800. in beneficium personæ nominandæ iuxta decretum prædictum, vt ex actis Valtrini officialis Cusentini die 24. Aprilis 1662. Illustrimus, & Reuerend. Dominus Ianuarius Sanfelicius Archiepiscopus Cusentinus obligauit se in ampliori forma Cameræ Apostolicæ pro solutione vnius, seu plurium pensionum annuarum usque ad summam mille octingentorum septemdecim scutorum monetæ Romanæ, & Carolenorum 50. ad sanorem Eminentissimi & Reuerendissimi D. Ioannis Baptistæ Pallotti super Ecclesiæ, & mensæ Archiepiscopalis fructibus Cusentinae, vt afferitur reseruata, seu in eum canonice translata, seu translatarum; Et insuper idem Illustrissimus, & Reuerendissimus Dominus Archiepiscopus Cusentinus assignationi, & litterarum expeditioni vnius, seu plurium pensionum annuarum, usque ad summam mille octingentorum scutorum eiusdem monetæ in euentum in quem quandoeunque ex supradictis pensionibus duorum millium ducentorum scutorum dictæ mensæ alias super fructibus eiusdem mensæ Archiepiscopalis, vt afferitur, reseruatis, una, vel plures quomodoli-

bet ex personis nunc illas percipientibus cessauerint, seu quomodolibet solui desierint pro persona, seu personis per sanctiss. D. N. nominanda, seu nominandis, ac alias iuxta formam, & temorem decreti Consistorialis.

Capta possessione Ecclesiæ ab hodierno Archiepiscopo sub die 10. Junij 1662. soluit mediantibus litteris cambij directis Francisco Bespini sub die 21. Nouembris 1662. tam Domino Cardinali Pallotto, quām aliis vestigilibus ratas dierum eorum lapsorum à die 10. Junij usque ad diem 25. ac mensum itidem traductorum à die possessionis usque ad 8. Septembris, successuè post perseverando solutionem pensionem integrarum debitibus temporibus.

Et cum ab hac vita discessisset die 2. Maij 1663. Comes Albertinus de Grassi translatarius Cardinalis Euangelistæ Pallotti pro summa annuorum scutorum 300. Regni pecunia, Archiepiscopus soluit Domino Cardinali Ioanni Baptistæ Pallotti, vti Cessionario Reuerendæ Cameræ pensionem maturatam in die 25. Martij 1663. cum rata pensionis mensis Nouembris pro diebus decursis à die 25. Martij supradicti à die mortis Comitis.

Altera eiusdem pensionis rata pro mensibus, diebusque decursis à die 2. Maij, usque ad diem 8. Nouembris dicti anni soluta fuit Domino Cardinali Bonello, in cuius beneficium Alexander V II. Pontifex transstalisse pensionem decreuit existentes super Archiepiscopatu Cusentino pro summa scutorum 1800. post sequutam Pensionariorum mortem eis fruentium, vt ex litteris Pontificalibus expeditis sub die 22. Decembris 1661.

Eadem rata solutæ fuere ipsimet Domino Cardinali Bonello, vti Cessionario dicti Comitis aliæ pensiones decursæ usque ad notitiam habitam dictam translationem fuisse factam ad sui fauorem, & post hæc perseverata est solutio per Bancum Bacellorum, absque quod Dominus Cardinalis aliquid aliud fecerit.

Solum post mortem Domini Cardinalis Ioannis Baptistæ Pallotti sequutam sub die 25. Ianuarij 1668. prætendit dictus Dominus Cardinalis Bonellus ex pensionibus annuorum scutorum 1420. quibus Pallottus fruitus est solvi debere Eminentiae suæ integras primas pensiones, & non pro rata temporis transacti à die mortis illius, hoc est à 25. Ianuarij 1668. non obstante quod in litteris Pontificalibus ad sui beneficium expeditis expreßè habeatur non posse fini dictis pensionibus, ni à die, in quo solutio earum cessabit in damnum Pensionariorum, quibus ipse supravixit, & non priùs.

Pensionem annuam scutorum mille octingentorum scutorum Romanæ super dictæ mensæ Archiepiscopalis fructibus, etiamsi super eisdem fructibus, redditibus, & prouentibus quæcumque, & quotcumque aliæ pensiones aliis quomodolibet reseruatae, seu in eos translatae existunt, seu per eos hodie reseruentur, quas omnes pensiones, tam antiquas, quām modernas, præsentibus pro expressis haberi volumus sibi integrè (postquam tamen dicta pensio antiqua, seu pensiones antiquæ usque ad dictam summam mille octingentorum scutorum, vt suprà cessauerint, seu solvi desierint) & non alias, nec antea, ac eueniente cessatione antiquæ pensionis, seu antiquarum pensionum huiusmodi, seu desinentia illius, seu illarum solutionis ex ea die in posterum in altero ex terminis in reservatione pensionis, seu

seu pensionum, vt præfertur reseruatæ, seu reseruarum pro illius solutione statutis, qui magis de proximo succedat, & cessationem, seu defensionam huiusmodi immediatè subsequatur; & sic successiù de anno in annum, ac termino in terminum sumptibus, risico, & expensis dictæ Ecclesiæ Cusentinæ Præsules, &c. annis singulis hic Romæ etiam præsentibus cuiquam non intimatis illarum tamen vigore, & non alias omnino persoluendam quoad vixeris percipiendam Apostolica auctoritate prædicta tenore eorumdē præsentium reseruamus, constituimus, & assignamus.

Pro parte Domini Cardinalis supponitur pensionem anticipatam esse, & ei etiam anticipatæ primam pensionem deberi; fundamentum tamen non subsistit: nam ex literis Pontificiis pensionem posticipatam esse liquet.

Ex parte quoque Domini Cardinalis prætenditur, quod destinatio in literis Pontificiis temporis primæ solutionis pensionum in termino proximiori, & immediatè subsequenti Pensionariorum morti ei deberi in tempore supradicto, consequenter integras primas pensiones, quod minime sua salua pace subsistit, cum temporis destinatio non operetur, Archiepiscopum teneri ad maiorem solutionem, quam in obligatione à se peracta continetur. Et literæ Pontificales designando solum tempus solutionum facienda rum, nil circa solutionem integræ primæ pensionis decernunt, verbum integrè in dictis Pontificiis literis positum non se referēs integræ primæ pensionis solutioni, verū summae pensionum vacantiū usque ad totalem quantitatem annorum scutorum 1800. in sui beneficium translatorum. Posteaquam ex Privilegiis Pontificiis verbis à parte relictis clausulis, & parenthesis, cum hic sit modus, Assignamus pensionem annuam 1800. scutorum (postquam tamen pensiones antiquæ usque ad dictam summam 1800. scutorum cessauerint) ex eadem die in posterum sibi integrè persoluendam annis singulis in altero ex terminis in reservatione pensionis statutis, qui magis de proximo succedat, evidenter appetet Archiepiscopum teneri translatario ad pensionem annuam 1800. scutorum integrè persoluendam annis singulis, & non iam ad solutionem integræ pensionis maturatæ post mortem Pensionariorum paucis ab illinc diebus sicuti ex simili quoque eiusdem Pontificis priuilegio colligitur maiori claritate declarato ad Farnesij Principis fauorem, subsequentibus verbis.

Tibi quoad vixeris (postquam tamen dicta pensione antiqua mille scutorum, ut super cessauerit, seu soluui desierit, & non alias, nec ante) ac adueniente cessatione antiquæ pensionis mille scutorum huiusmodi, seu defensionæ illius solutionis ex ea die in posterum in altero ex terminis, qui magis de proximo succedat, & cessationem, seu defensionam solutionis huiusmodi immediatè subsequetur, & sic successiù de anno in annum, ac de termino in terminum per Dom. Aloysium eleatum, & successores suos dictæ Ecclesiæ Cauensis Præsules, &c. quandocumque illam vacare contingat annis singulis hic Romæ, &c. integrè persoluendam, &c. vt constat ex literis Apostolicis expeditis anno 1660. Non. Aprilis.

Modò cum in dictis literis non habeatur, Archiepiscopum soluere debere integrum primam pensionem, verū ratam solum, consequenter Dominus Cardinalis prætendere plus non potest eo, quod de iure sibi competit, tratam scilicet dictæ pensionis, & successiù continuau-

tam solutionem integræ pensionis 1800. scutorum de anno in annum, ac termino in terminum, alias non durius, quām impius esset ex 200. scutis annuæ pensionis, in quibus Dominus Cardinalis supra vitam habet pro summa scutorum 1800. Archiepiscopum obligatum esse ad solutionem pro qualibet ipsarum integras primas pensiones Pensionariorum hæredes ratas ad se pertinentes postulant usque ad diem mortis pensionariorum, à quo tempore, & non prius pensiones deberi incipiunt in beneficium ipsius Domini Cardinalis.

Et cum de translatione pensionis agatur, vti de improbata materia, ac odiosa prorogationem seruitatis continentे super Ecclesiæ fructibus impositæ, strictior interpretatio est facienda, quam si reseruatio pensionis esset, Tondut. cap. 42. num. 33. & cap. 31. num. 34.

Ulterius Archiepiscopi voluntas esset onerati solutione primæ pensionis duplicata, non quod anticipata soluere eamdem pensionem Domino Cardinali, & parvum minus quām completam hæredibus Pallotti pro prætensione portionis. Cum non sit Archiepiscopus obligatus virtute obligationis à se peracta soluere maiorem summam scutorum 1800. in euentum, in quem quandocumque ex supradictis pensionibus duorum millium ducentorum scutorum dictæ mensæ, alias super fructibus eiusdem mensæ Archiepiscopalis, vt aliter reseruatis una, vel plures quomodolibet ex personis nunc illas percipientibus cessauerint iuxta formam, & tenorem decreti Consistorialis.

Et in decreto Consistoriali expressè habetur usque tamen, & non ultra summam scutorum 1800. monetae Romanæ reseruata sint, & omnino censeantur.

Cum igitur supradictæ pensiones, & suarum origine anticipatae non sint, sicut tota claritate apertum est, nec etiam in translatione anticipatas esse prætendi possunt, quas Papa Alexander VII. in Consistoriali decreto voluit, & expressè declarauit similes esse reservationibus, & translationibus antiquis.

Ultra quod in literis Pontificalibus expeditis in beneficium ipsius Domini Cardinalis Bonelli, nec etiam mentio vlla anticipationis fit, nec alterius clausulæ qualificantis, vel priuilegiatam facientis nouam translationem, quæ semper similis antecedentibus vocatur.

Vnde nec etiam ob translationis rationem sibi à Papa Urbano VIII. concessæ, numquam talis præsumptio Cardinalis Pallotti fuit, sed ratus primarum pensionum antiquarum sibi adauitarum ob mortem pensionariorum exigere fuit contentus.

Et Dominus Princeps Farnesius Abbatis Mafei translatarius cuiusdam pensionis scutorum mille super Episcopatu Cauensi vigore Apostolicæ decretationis (non solum similis illi Domini Cardinalis Bonelli, sed ultra effectæ omnibus illis prærogatiis, quas sagacitas, doctrinaque Ministri excogitare poterat, qui in hoc Nepoti Pontificis seruitia præstabat) occasione mortis sequuta dicti Abbatis ante maturatam pensionem Decembribus 1669. Nunciatura Neapolitana dictam pensionem diuisit cum adjudicatione suæ ratæ mensium decursum usque ad mortem dicti Abbatis, contentus remansit aliam ratam exigere pro tempore decurso à die dictæ mortis usque ad 25. Decembribus, absque alia prætentionis expressione contra Cauensem Episcopum

pum pro integræ pensionis consequuntione, ut ex solutionibus peractis elucescit, mediante fidei Pietatis Neapolitani Montis per dictum Episcopum sub die 20. Aprilis 1670. quarum copia remissa est Episcopo.

Horum exemplorum permulta adduci possunt, cum nullum in contrarium reperiatur, nec usque adhuc auditum translatarium quempiam similem prætentionem excogitasse.

Distinctio à Domino Aduocato Radulfini ad ducta inter translationem peractam voluntario actu, & illam peractam actu necessario procedit, ac solum viget inter translatarium, ac Pensionarij hæredem, vel eundem Pensionarium, Tondut. cap. 27. num. 2. & seqq. non verò inter translatarium, & Titularem, dum respectu istius translatio ab uno Pensionario in alium quomodolibet facta, vel necessario, vel voluntario actu nil aliud producet, quam simplicem personæ mutationem, delegationemque solutionis alteri facienda, nec nouum onus, praetidiciumque aliquod Titulari ipsi infert, excepto accidentalí, quod æqualiter tam in translatione per actum voluntariorum, quam in illa per actum necessarium euicit, sicuti & utilitas, quæ accidere potest in fauorem Titularis ex pia morte aliquando translatariorum etiam Iumentum pensionarii decrepitis, siquidem translatio pensionis non est noua pensio, secundum substantiam, sed tantum secundum accidentem, quia non extinguitur in effectu, neque alteratur antiqua pensio, sed potius renouatur, &c. ubi quod quamvis in translatione pensionis procedatur per viam cessationis antiquæ, & reservationis nouæ, tamen hoc procedit solum quoad certos effectus, scilicet respectu mutationis personæ, ut sciatur quis possit exigere, & per cuius obitum pensio extinguitur, Tondut. cap. 30. num. 28. cum per translationem nullum grauamen nouum inferatur respectu personæ debentis soluere eodem cap. 22. 3².

Dilemma postea, quod pro probatione adducitur, pensionem anticipatam esse, vel ad hoc, ut talis formetur, licet posticipata sit, ex se ipso patet solutio, absque quod responsione aliqua indigat, quam illa superius allata, hoc est, quod nec Urbanus VIII. nec Alexander VII. Pontifices talem anticipationem umquam somnauere, & quod verbum integrè, nec debet, nec applicari possit primæ pensionis solutioni, verum summa scutorum i 800. translatorum.

Quod pensio posticipata in anticipatam translatam, vti accidentalis mutatio, nouum onus titulari non inferat, & quod istas anticipatæ soluendo compensationem in futuris fructibus habeat, mera fallacia est, cum sufficienter patent factum sit solutionem duplicatam unius tantummodo pensionis, anticipationem vocari non posse, verum duplicatam solutionem, cuius nulla umquam cum futuris fructibus compensatio fieri potest.

Tandem vocetur quomodolibet pensio Domini Cardinalis Bonelli nomine nouæ, imò nouissimæ, non ideo dici poterit dictam pensionem ab anno 1590. fuisse cessatam ob momentum, sed semper pluries translatam, dum adhuc Pensionarij vitam traducebant, vel primi translatarij; & noniter scilicet postremum septem, vel octo annis ab illinc ante mortem Cardinalis Ioannis Baptista Pallotti, & supraiuuentibus aliis pensionariis, vel antiquis translatariis, qui

adhuc vivunt, translata fuit Domino Cardinali Bonello.

Quia licet pensio concessa translatorio non sit eadem pensio, sed noua, & ideo prior pensio sit planè extincta, & noua creata in fauorem translatarij, Ferret. cons. 5. num. 10. Gig. de pens. quæst. 88. num. 8. §. translatarius, non habet jus à transferente, sed à Papa, Abbas in cap. 1 in principio, de solut. Rota decis. 1. in fine de locato, in nouis, Gomes ad Regulam de Triennal. quæst. 11. num. 14. & 15. Gabriel cons. 186. num. 7. lib. 7.

Tamen extinctio primæ pensionis translatae est momentanea, & non fuit facta ad finem amittendæ pensionis, sed potius ad effectum illam acquirendi alteri, & ideo non est in consideratione, sed ipsa translatio, & creatio, proper quam principaliter extinctio facta fuit, & secundum eam regulari debet ad instar solutionis momentaneæ, quæ considerabilis non est, 1. quæ soluit, ff. de solut. sicut etiam dicitur de renunciatione, quæ fit in fauorem alterius, cum cessione Iurum, quia per illam non inducitur aditio hæreditatis, cum non fiat ad fines acquirendi, sed tantum ad effectum alteri cedendi, & remittendi, vt per Rotam apud Puteum decis. 507. num. 2. in correct. Soccin. cons. 53. num. 15. vol. 4. unde rationes in contrarium allegata locum haberent si Ecclesia iam à pensione, & seruitute fuisset liberata, quia tunc si altera similis imponeretur, esset nouum grauamen, & omnia interuenire deberent, quæ in prima reservatione requirebantur, sed in translatione non est eadem ratio, quia vt supra dictum est noua quidem quodammodo dicitur pensio, sed tamen eadem remanet substantia, cum solum adsit mutatio personæ, &c. delegatio solutionis alteri facienda, Paris. cons. 5. num. 86. lib. 4.

DISCEPTE CCXLII.

S V M M A R I V M.

DE EADEM RE.

1. Facti species proponitur.
2. Pensionis quæstio qualiter decidenda.
3. Pensio qualiter soluat pro fructibus, qui se mel in anno colliguntur.
4. Pensionis diuisio qualiter fiat inter heredes, & translatarium.
5. Pensionis terminos integrè deberi, quid significer.
6. Translatio pensionis concessa, an sit noua pensio, an prorogatio prime.
7. Pensio, de qua in præsenti an dicatur anticipata, an posticipata.
8. Pensio quando transfertur per actum voluntariorum, & quando per actum necessarium, & an sit aliqua differentia.
9. Pensionis translatio an, & quatenus fiat per extinctionem prime.
10. Pensio translata an sit eadem cum prima, an diuersa.
11. Pensionis rata qualiter diuidatur inter heredes, & translatarium.
12. Emphyteusis an sit noua, an prorogata ex mutatione persona.
13. Emphyteuta pro uno anno non soluit duplē canonem.

14 Pensio de qua in presenti, an fuerit anticipata.

ARGUMENTVM.

Pensionem translatam qualiter diuidendam inter heredes Pensionarij, & translatarium, & an sit translatio noua concessio, an prorogatio primae, & quid si ex actu voluntario, an necessario transferatur.

CV SENTINA PENSIONIS.

- R**EVEREND. P. Videtur indubitanter affirmandum terminos pensionum super fructibus mensis Archiepiscopalis Cusentinae authoritate Apoll. reseruatarum debitos in festiuitatibus sanctissimae Annunciationis, & sancti Ioannis anni 1668. non esse integrè soluendos Eminentissimo D. Bonello, sed pro rata, vel temporis, quo vixit Eminentissimus Pallottus, vel fructuum eodem tempore perceptorum illius heredibus, & pro reliqua rata ipsi D. Bonello.
- 2 Notum est enim, tam ex Doctorum, quam ex sacræ Rotæ recepta sententia, quod quoties de acquisitione fructuum, sive terminorum solutione, ac eorum transmissione ob translationem, aut cessionem ipsarum pensionum quæstiones oriuntur, illæ sunt decidenda, attentis terminis *l. defuncta, ff. de usufruct. vt in specie ex Caccialup. in tract. de pension. quest. 25. & Gigant. quest. 53.* scribit Gabr. *conf. 191. lib. 2.* post alios Guttier. *canon. quest. lib. 1. cap. 43. num. 35.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quest. 44. num. 1. & seqq.* Tondut. *quest. & resol. benef. cap. 22. num. 5.* Rot. apud Card. Puteum *decif. 14. lib. 3.* & Cardinal. Canal. *decif. 129. quæ similiter habetur apud Marches. tom. 1. fol. 604 & in decif. 278. num. 6. part. 2. recent.* ac alias sèpè, ut scilicet pro fructibus, qui dietim colliguntur; pensio soluenda sit heredibus pro rata temporis, quo vixit pensionarius; pro fructibus vero, qui se mel in anno colliguntur, debet solui rata pensionum heredibus ratione fructuum perceptorum, dum idem pensionarius viuebat, quemadmodum declarant Gabr. *d. conf. 191. num. 5.* Caual. *dict. decif. 129. num. 2.* Duran. *d. decif. 448. per totam. Monald. conf. 107. & Tondut. d. cap. 22. num. 7. & seq. quest. & resol. benef.*
- 4 Et quanvis præcitat Doctores, & S. Rotæ decisiones loqui videantur, cum quæstio est inter pensionarij heredes, & beneficij grauati possessorem, tamen eadem diuisio terminorum pensionis pro rata temporis, seu fructuum perceptorum locum habere debet etiam cum res agitur inter prioris pensionarij heredes, & nouum pensionis translatarium, sive reseruatum, quippe ratio eadem est, atque in his terminis quæstionem tractat, Tondut. *dict. cap. 22. num. 5.* vt proinde non sit dubitandum eandem prædictorum terminorum diuisionem esse faciendam inter heredes D. Pallotti, & ipsum Dom. Bonellum.
- 5 Non obstant quæ in contrarium afferuntur, non quidem primum, quod scilicet quemadmodum integrè termini deberentur in dictis festiuitatibus etiam anticipatæ, si alia pensio non reperiretur antea reseruata super hoc Archiepiscopatu, ita dicendum sit, si alia reperiebatur reseruata, quæ tamen deinde extincta sit tempore aduenientis primi termini statuti in reseruatione D. Bonelli, quia paria sunt aliquid non esse, vel esse extinctum.
- Nam respondet, quod quicquid esset dicendum, si pensiones super Archiepiscopatu Cusentino fuissent à principio impositæ in beneficium Eminentissimi Bonelli, vt ipsi primū reseruatae, tamen cum illæ pro aliis præcedentibus pensionariis fuerint citatae, & ipsi D. Bonello non fuerint pro summa scutorum 1800. reseruatae, nisi postquam prioribus illis pensionariis deberi, & solvi desüssent, & non antea, vt legitur expressum in litteris reseruationis; Est propterea hoc indulatum reuera, & in substantia non nouarum pensionum impositio, sed alias impositarum prorogatio, & continuatio, vtcumque per viam cassationis antiquarum, & tamquam nouæ eodem indulto reseruentur secundum tradita per Rotam *in decif. 327. num. 5. & seq. & decif. 122. num. 9. part. 1. recent. & in decisione, impressa apud Marchesan. tom. 2. dec. 555. num. 3.* ac per Gratian. *cap. 132. num. 33. & 34.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quest. 36. num. 66.* Tondut. *de pension. cap. 40. num. 10. & seq.* ac ideo nulla potest in his pensionibus respectu Domini Bonelli considerari anticipatio: nam cum anni, & termini solutionum pensionis sint computandi à primo die reseruationis, Lotter. *de re benef. dict. lib. 1. quest. 44. num. 1. & seqq.* Rota apud *Caualcan. decif. 129. num.... & pensiones, de quibus nunc agitur fuerint reseruatae die 13. Aprilis 1639.* & primus terminus solutionis statutus in festiuitate natuitatis Beatae M.V. hoc est die 8. Septembris, & sic post fructuum collocationem pensio dicitur proinde posticipata, & non anticipata, Lotter. *d. quest. 44. num. 5.* Gratian. *discept. cap. 548. num. 47.* Rota *in decif. apud Marchesanum, tom. 1. pag. 642. sub n. 2.* & talis etiam dicenda est etiam respectu D. Bonelli scilicet posticipata, dum pensio ei reseruata est prorogatio, & subrogatio præcedentium antea reseruatarum, ac propterea eodem modo, & iure metienda, ac illæ præcedentes.
- Neque aliquid facit replicatio in contrarium, quod scilicet tunc quærendum sit de identitate pensionis translatæ, quando transfertur per actum voluntarium ab uno pensionario in alium, non autem cum per actum necessarium, nempe mortis pensionarij pensio prorogatur, quoniam primo casu non infertur Ecclesiæ nouum grauamen, nec præiudicium considerabile, nisi cuen-tuale, quod potest etiam in Ecclesiæ utilitatem redundare, cum aliquando contingat translatarios etiam Iuniores præmori transferentibus inioribus: Secundo vero casu infertur certum præiudicium Ecclesiæ, & nouum grauamen. Etenim cum non possit translatio fieri, nisi per extinctionem primæ pensionis, & nouæ similis reseruationem, Lotter. *d. lib. 1. quest. 40. num. 48. & ex Theorica Felin. in cap. cum dilecta, sub num. 6. versc. quartum signum de rescript. idem Lotter. *eodem lib. 1. & quest. 40. num. 17.* ac Rota, & alij sèpè scribunt, nihil referre potest, an huiusmodi extinctione primæ fiat per actum voluntarium, hoc est per consensum primi pensionarij, an per actum necessarium, nempe mortem eiusdem, vtroque enim casu prima pensio extinguitur, & noua creatur, & vtroque etiam*

casu translatarius, seu nouus reseruarius ius illud nouum, quod in eius persona creatur, immediate habet, & consequitur à Papa, vt de reservatione pensionis per mortem primi pensionarij clarum est, & de translatione per actum voluntarium scribit, Lotter. *dict. quest. 40. num. 13.* inquiens, quod ut in hac materia excludatur cuiuscunque hæreditariæ successionis species actio, siue ius illud omne quod habet transferens debet extingui, vt hac ratione ius illud nouum, quod creatur in persona translatarij immediate illi sit, & dependeat à Papa. Etenim, vt idem Lotter. ait *nu. 15.* translationis duos implicat actus, unum ex parte pensionarij antiqui, quem transferentem vocamus, & hic resolutur in simpli-
cem consensum pro extinctione, & alterum ex parte eius, quem vocamus translatarium, quo is instat sibi nouam similem reseruari pensionem, atque ita creatio istius nouæ pensionis, quæ fit authoritate Pontificis videtur moueri ab obiecto personæ translatarij, non autem transferentis, quem non contemplatur, nisi in eo actu extinctionis, itaque cum in utroque translationis, siue reservationis modo, locum sibi faciat eadem ratio, extinctionis, & nonæ creationis, idem vtriusque esse debet iuris effectus.

10. Atque ideo cum queritur, an pensio translatæ, seu reseruata sit eadem cum prima, adhibenda est distinctione, quam tradit Lotter. *dict. lib. 1. quest. 36. num. 64.* & seqq. quod scilicet, aut queritur de pensione, prout est ius, idest actio comparata alicui ex gratia Papæ, & non est eadem cum prima: nam sicut opus fuit illam omnino extingui, ita postquam fuit extincta, absurdum est dicere, quod hæc nouiter creata ad fauorem translatarij eadem sit numero cum prima, Rot. *in decis. impressa apud Marches. tom. 1. pag. 131. sub num. 150.* Aut queritur de pensio-
ne, prout est subiectum, & materia ipsa, in quam ius illud exercetur, & dicendum est illam esse eandem cum prima, quia in effectu non extinguitur, neque alteratur, sed simpliciter renouatur, quæ renouatio non efficit, vt dicatur noua pensio, aliud est enim renouare, & aliud de novo imponere, Hostiensis *in cap. significavit, num. 9. de censibus,* & ideo quod pensio renouata non dicatur noua pensio, docet Vitalin. *in Clem. unica, §. eadem, num. 3. de suppl. negl. Prel.* Ratio est, quia cessatio, siue extinctione illa praecedens, non sit ad effectum, vt vel Ecclesia, vel persona Rectoris liberetur; Nec vis fieri potest, inquit idem Lotter. *num. 72.* super illa nuda, & rudi forma verborum, quibus dicitur primam pensionem extingui: nam præterquam quod optimè verificatur in pensione, prout est jus, siue actio pensionarij, vt iam dictum est, ex præmissis etiam patet, eam extinctionem esse momentaneam, nec fieri ad finem amittendi, sed acquirendi alteri, nec in consequens habendam esse in consideratione, vt pariter scribit Tondutus *de pension.*

11. Præterea ad effectum, de quo agimus, distinctione illa, an translationis fiat per actum voluntarium, an verò per actum necessarium, tantum abest, quod D. Archiepiscopi intentioni aduer-
setur, quod in illam magis confirmat, & roborat: nam cum ipse non aliud intendat, quæ probare terminum exceptum, & non completum in vita prioris pensionarij esse pro rata diuidendum inter hæredes eiusdem prioris pensionarij, & nouum reseruarium, qui in hac specie con-
siderandum aduertit translationem esse factam

per actum necessarium, hoc est per mortem pri-
mi pensionarij, non aliud inde colligere potest, nisi termini solutionem esse secundum supradi-
ctam ratam diuidendum secundum distinctionem Rotæ apud Card. Puteum *decif. 14. lib. 3.* quæ censuit divisionem pro rata non esse facien-
dam, cum translationis fit per actum voluntarium, quia transferens non relerando sibi jus quoad fructus præteritos pro rata, censetur illud in to-
tum donasse, dimersum autem esse in moriente,
quia licet quoad eum extinguatur actio, tamen non interuenit aliquis actus ipsius transferens
jus in alium, ac ideo cum versamor in casu mortis transmitti actionem ad hæredes usque in
diem ipsum mortis, ex eodem Puteo *decif. 14.*
& Rota in *decif. 278. num. 6. part. 2. recent. col-*
lect. per Farinac. scribit Lotter. *d. lib. 1. quest. 44. num. 31.* & seqq. & alij apud Guttier. *Canon.*
quest. lib. 1. cap. 33. sub num. 36. plenè Tondut.
quest. & resolut. benef. cap. 22. num. 5.

Quod autem de emphyteusi affertur, vt dica-
tur noua, quando additur aliqua persona non
comprehensa in prima concessione, seu inwesti-
tura similiter non obstat, tum quia id locum ha-
bere videtur duntaxat cum additur persona, quæ
rem in emphyteusim accipit, & Canonem soluit,
quæ melius comparatur Beneficiato, seu Rectori,
cui beneficium, & Ecclesia conceditur, &
qui pensionem debet, quam pensionario, cui
pensio solui debet, & qui, si termini pares esse
possent, potius Domino directo, quam emphy-
teucario comparandus esset, ac licet per multas
successiones personæ mutentur, numquam em-
phyteusis noua, sed semper eadem erit, tum
etiam quia pensionarius non dat inwestituram
Beneficiato, sed uterque ius suum à Papa reco-
gnoscit, & propterea non sunt cum personis
dantibus, vel recipientibus emphyteusim com-
parandi.

Et demum quia quicquid sit de hoc, tamen *13*
certum est, quod de novo emphyteuta nullus
vñquam afferuit, quod pro vno, & eodem an-
no duplē Canonem, siue pensionem soluere
debeat, siue pro toto, siue pro parte, & aliqua
temporis rata eiusdem anni, & propterea nihil
inferri eo argumento possit ad rem quam agi-
mus.

Vltimò non obstat dilemma, quod opponitur, *14*
quod scilicet, aut pensio *60. me.* Cardinali Pallottæ debita, fuit anticipata, & solui debuit Eminentissimo Bonello adueniente die termini, aut fuit posticipata, & stante clara expressione temporis, quo solui debet pensio D. Cardinali Bonello, nil aliud resultaret, nisi quod si antea erat posticipata, postea euaderet anticipata, quæ mutatio accidentalis non efficeret, quin remane-
ret eadem pensio in substantia, quoniam semper Ecclesia sustineret onus in eadem quantitate,
& pro eodem tempore, & ubi titularis soluit antici-
pate, habet compensationem in fructibus fu-
turus.

Nam ad primam argumenti partem respon-
detur, pensionem D. Pallottæ reseruatam non
fuisse anticipatam, vt ex tempore reservationis,
& destinatæ solutionis primi termini constare
diximus *språ.* Ad alteram verò partem replica-
tur, quod si pensio D. Pallottæ debita non fuit
anticipata, neque D. Bonello anticipatè deberi
potest, nulla enim specialis temporis expressio,
quo solui ea deberet Eminentissimo Bonello in
litteris reservationis continetur, sed generaliter
fuit dictum illam esse persoluendam in altero ex
terminis

CVSENTINA PENSIONIS,

terminis in reservatione pensionis, seu pensionum, ut præfertur reseruata, seu reseruatarum pro illius solutione statutis, & sic non magis, neque minus, nec antea, nec postea, quam ipsi D. Pallottæ soluenda erat, ut tempore certius constet non esse hanc in substantia nouam pensionem, sed illius prioris, seu priorum prorogatio, & continuatio, & non anticipata, sed posticipata, ut prior illa erat. Nec si anticipata dici possit, verum esset, quod ex aduerso asseritur, quod scilicet Ecclesia semper sustineret onus in eadem quantitate, & pro eodem tempore: nam licet verum sit, quod Titularis, ubi soluit anticipata, habet compensationem ex fructibus futuris, tamen hoc in specie, cum ex eo quod prior pensione erat posticipata, hæredibus D. Pallottæ debetur rata termini pro tempore, quo post illum cœptum ipse vixit; si idem terminus est integer soluendus Domino Bonello, Ecclesia Cusentina non sustineret semper ut ex aduerso dicitur onus in eadem quantitate, & pro eodem tempore, sed in quantum tanto maiore, quanta est rata, quæ dictis hæredibus debetur, & pro tanto maiore tempore, quantum est tempus, quod vixit D. Pallotta post diem cœpti termini, sine semestris, neque huius maioris quantitatis, & temporis habere posset compensationem in fructibus futuris, quia cum hæc compensatio ita intelligatur, ut pro una fructuum collectione, una eodem anno pensione soluatur, sine anticipata, sine posticipata ea sit, ut declarat Rota, & DD. apud Gratian. *discept. cap. 548. num. 47.* Et 8. non posset D. Archiepiscopus Cusentinus consequi ex una eiusdem anni fructuum collectione compensationem integræ pensionis solvæ Eminentissimo Bonello, & ratæ, quam insuper soluit hæredibus Domini Pallottæ, &c.

DISCEPT. CCXLII.

SUMMARIUM.

DE EADEM RE.

1. *Æquiuocum supponitur à parte accipi per Adiuvatos Illustrissimi Domini Archiepiscopi Cusentini.*
 2. *Pensionis translatio an importet eamdem, ac nova pensionem.*
 3. *Translatio pensionis, an sit antiquæ concessio, ac extincio prime, & noua concessio.*
 4. *Pensionis translatio an supponat extincionem.*
 5. *Pensionis reseruatio postquam vacauerit, an sit translatio.*
 6. *Pensio a magno Magistro militum Hierosol. an possit concedi vni, postquam vacauerit per mortem alterius.*
 7. *Pensionis translatio quid sit.*
 8. *Societas officiorum Romæ an sit noua concessio, an renonatio.*
 9. *Pensionis translatio, an sit extincio prime, & qualiter.*
 10. *Pensionis translate qualiter soluantur termini.*
 11. *Pensio an sit anticipata soluenda, si fiat translatio, & quando.*
 12. *Pensio translatia an sit eadem cum prima, an nona.*
 13. *Pensio inexacta cui applicetur, & quando.*
- Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. I. V.

LUVSTRISSIME Domine, Non miror DD ex aduerso scribentes pro Illustriss. Archicpiscopo æquiuocare in discussione articuli, de quo agitur; non enim hanc quæstionem reservationis Pensionis eventualis ab aliquo ex nostris inrisconsultis pertractatam innenunt, & hoc quia nostris solum temporibus introducta fuit hæc nouæ pensionis reseruatio postquam beneficium post mortem pensionarij fuerit liberatum.

Æquinocum enim, quod capiunt, consistit in eo, quod ipsi supponunt pensionem, de qua agitur ad favorem Eminentissimi Cardinalis Bonelli reseruata esse non nouam pensionem, sed eandemmet quam prius possidebat o. me. Cardinalis pallotta translatam de persona Cardinalis Pallottæ in personam Eminentissimi Cardinalis Bonelli, & in hoc consistit punctum huius controversiæ. Si enim nostra pensio est illa eadem, intrant conclusiones per DD. ex aduerso firmatae, si vero est noua pensio, corruunt omnia fundamenta ex aduerso scribentium.

Quod antem in casu nostro non sit translatâ antiqua pensio, sed noua sit reseruata, patet ad sensum, tunc enim dicta noua pensio, quando nouum grauamen infertur beneficio, & ex hac ratione ponderant DD pensiones translatas, non esse nouas pensiones, quia per translationem nouum grauamen non infertur beneficio, sed solum fit mutatio personæ, ex qua non resultat præindictum considerabile Ecclesiæ, sed eventuale, cum aliquando contingat translatores etiam iniores præmori ipsis transerintibus etiam senioribus, ita in puncto Merlin. dec. 243. num. 12. & seq. Dunozzett decis 8; o. num. 27. Buratt. decis. 70. num. 4. Ton. ut de pens. cap. 30. num. 30. & seq. Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 6. num. 6. & seq.

Pensio autem, de qua agitur non fuit translatâ de persona Cardinalis Pallottæ viuentis, in personam Cardinalis Bonelli, sed postquam fuit extincta, & finita per mortem dicti Cardinalis, suscita ur, & denudò reseruatur in personam alterius Cardinalis, prout in terminis, quod suscitatio pensionis extinctæ continet nouum grauamen ad differentiam translatonis, quæ nouum grauamen non infert, dixit Royas decis. 318. num. 10. Merlin decis 243. num. 22. & in puncto, quod res ruatio pensionis, postquam vacauerit per mortem pensionarij non sit translatio, dixit Rota coram Cardinali Ottobono dec. 147. num. 4 & i. ubi habent, quod magnus Magister Religionis Hierosolymitanæ, qui habet facultatem translati pensionem de uno in alium equitem suos subditos, non potest pensionem vni concedere, postquam vacauerit per mortem pensionarij, quia ista non est translatio.

Patet evidenter pensionem reseruatam postquam vacauerit, ut in casu nostro, non esse pensionis veteris translationem, sed nouæ creationem. Translatio enim nil aliud est, quam periculi vitæ mutatio, ita ut si prius beneficium erat grauatum, durante vita vnius, ista persona mutetur & sit grauatum in vita alterius loco illius, Tondit. de pens. quæst. 3; o. num. 28. Merlin. Dunozzett. & alij DD. locis supra citatis, in casu autem nostro non mutatur vitæ periculum, sed postquam finuerit, & cessauerit per mortem

vnius alteri conceditur, & quemadmodum in conuentibus societatum officiorum, quæ in Curia Romana celebrantur, dans pecuniam, habet facultatem transferendi periculum vitæ personæ, per eum obitum officialis pecunias in societate positas superlucretur, ridicula eset prætentio, si dans pecuniam in vim dictæ facultatis vellet nominare aliam personam, super cuis periculo deberet currere societas, postquam officialis per mortem primi nominati eamdem societatem superlucratus fuisset, dicendo, quod ista eset translatio periculi vitæ sibi permissa. Pariter eodem modo ponam aliud exemplum in locis Montium vacabilibus Curiae Romanae, quæ ad vitam conceduntur, & de vita vnius ad vitam alterius per lecretarium Montis; absque illa gratia Principis transferuntur, nonne ridiculum eset, qui prætenderet posse lecretarium, ex quo habet facultates admittendi translationes de uno in alium etiam admittere, quod possidens talia loca, illa in aliud transferat, postquam per mortem ipsius possidentis vacauerint, idem posset dici de censibus vitalitis, & similibus, unde à primo ad ultimum est luce clarior, quod aliquid vitalium concedere, postquam vacauerit per mortem possidentis, non est translatio de persona ad personam, sed noua concessio.

Nec valet dicere, quod etiam in translatione pensionis extinguitur antiqua pensio, & noua reseruatio, quia ut bene admittit Dominus ex aduerso in iure scribens, §. atque ideo, talis extensio non est ad effectum liberandi beneficium, sed ad effectum in aliud transferendi, & non alias, &c. & ideo est solum mutatio personæ, & vitæ transferentis in vitam translatarij, & quedam subrogatio de una persona in aliam, & non vera pensionis extinctio, vt in puncto dixit Rota in impress. post Tondut. de pens. decis. 86. num. 10. vbi DD. eandem conclusionem firmantes cumulantur, & idem Tondut. cap. 30. num. 10. & seq. ubi sup. num. 13. ponit in terminis casus nostri distinctionem inter pensionem translatam, & pensionem reseruatam postquam Ecclesia fuit liberata, vbi per hæc verba loquitur. Vnde rationes in contrarium allegatae locum haberent, si Ecclesia iam semel à pensione, & seruitute fuisset liberata, quia tunc si altera similis imponeatur eset nouum grauamen, & omnia interventione deberent, quæ in prima reseruatione requirebantur, sed in translatione non est eadem ratio, quia ut supra dictum est, noua quidem quodammodo dicitur pensio, sed tamen eadem remanet in substantia, cum solum adsit mutatio personæ, & delegatio solutionis alteri faciem; sunt verba Tonduti, quæ decidunt casum nostrum, in quo Papa ex nunc, propt ex tunc, quando Ecclesia fuerit liberata ab antiqua pensione, nouum ei grauamen imponit.

Firmato igitur, quod non sumus in casu translationis, sed nouæ reseruationis, nulli dubium est, quod integræ eius termini persoluendi sint in diebus à Papa in reseruatione præfixis, etiamsi prædictus terminus designatus cadat post pocos dies à die reseruationis pensionis, & tunc adhuc titularis nullus fructus ex beneficio percepit, Scaph. decis. 24 in fine. Rot. decis. 620. in princ. tom. 3. part. 4. recent. Tondut. de pens. cap. 3. m. 16. & seq.

Nec quidquam facit, quod in die Nativitatis B. V. Marie immediata post mortem Cardinalis Pallottæ teneretur hoc modo Illustrissimus Archiepiscopus soluere duplæ pensionem, alte-

ram hæredibus Cardinalis Pallottæ, & alteram Cardinali Bonello; quia in nihilo granatur, soluit enim hæredibus residuum eis debitum pro anno iam elapo, cum pensio antiqua eset participata, & soluit Cardinali Bonello pro anno futuro, tunc incipiente, cum pensio noua sit anticipata, quemadmodum si quis haberet domum in locationem pro annuo affictu posticipate soluendo, & postea ea locatione finita eamdem domum reconduceret, sed cum affictu anticipata soluendo, iste sub eadem die ad duplæ teneatur affictum eiusdem domus, vnum pro anno iam terminato primæ locationis, secundum pro anno incipiente secundæ locationis, & tamen in nihilo grauaretur.

Nec dicere omittam, quod dato etiam, & numquam concessò, quod pensio Cardinali nostro debita, sit illa eadem, quæ debebatur Cardinali Pallottæ, & in Cardinalem Bonellum translata, propt vere non est, vt supra firmauit, attamen integræ termini post translationem immediatè decursi Cardinali Bonello translatario, & non transferenti deberentur, Puteus decis. 14. lib. 3. Gabr. conf. 191. num. 3. lib. 2. & licet ex aduerso dici posset istam conclusionem habere locum, quando quis succedit pensionario ex actu voluntario, nempe per illius translationem, non autem quando succedit per actum necessarium, nempe mortis, vt distinguit Tondut. de pens. cap. 27. num. 2. Attamen facilis est responso, quæ ut appareat duo sunt prætermittenda, primò quod si illa est translatio, ea non fuit facta à Cardinali Pallotta, sed ab ipso Papa, qui inscio Cardinali Pallotta pensionario, pensionem translulit.

Secundò est præmittendum, quod termini pensionis pro rata decursa, dum vixit Cardinalis Pallotta, non ad illius hæreditatem, sed ad Cameram spectant, tanquam pensiones inexactæ, & si eas forsitan prætendunt hæredes Pallottæ eas solum prætendunt ex compositione facta cum Camera, quibus firmatis, Papa, qui translulit pensionem, & non Cardinalis, eam certè translulit ex actu voluntario, & non necessario & transferens, qui sibi non reseruauit ratam termini currentis inexactam, eam donasse censemtur, & integer terminus post translationem maturatus spectat ad translatarium, Durand. dec. 448. n. 46. Tondut. de pens. cap. 27. num. 14. & sic Domini Pallottæ tanquam Cessionarij Cameræ prætendere non possent ratam dictæ pensionis, quam Papa transferens sibi non retransuerit, sed translatario ex liberalitate donavit, dum voluit, quod primus terminus per Cardinalem Bonellum exigendus sit ille, qui immediate sequetur post mortem Cardinalis, quod bene facere potuit, & fecit Papa sine ullo præiudicio Cardinalis Pallottæ, sed solum in sua Camera præiudicium, cum rata termini in morte Cardinalis Pallottæ, nondum maturati, non ad Cardinalem, sed ad ipsum Papam transferentem de iure spectaret.

Et hæc dicta sint ex abundanti, cum ex prædictis manifestè appareat de nouæ pensionis reseruatione, cumque à primo ad ultimum undequaque manifestum sit primos terminos pensionis, de qua agitur integros ad Eminentissimum Cardinalem Bonellum spectare, credimus hanc veritatem agnitorum Illustrissimum, & Doctissimum Archiepiscopum nostrum Calestinum.

Bernardus Lanardus Eminentiss. Cardinalis Bonelli Auditor. & Aduocatus.

DISCEPT.

DISCEPT. CCXLII.

SUMMARIUM.

- 1 Solutio, & responso datur Adversario.
- 2 Pensionis reservatio, de qua in presenti modus nonus vocatur ab Adversario.
- 3 Canones, & leges non agnouerunt reservacionem pensionis.
- 4 Canones loquentes de pensionibus qualiter intelligantur.
- 5 Pensionis materia regulatur à materia usus fructus.
- 6 Äquinocn, de quo Aduersarius nos inculpat, in quo consistat.
- 7 Renouatio qualis sit, & quando, & quid sit nouatio.
- 8 Renouatio emphyteusis supponit extinctionem ipsius.
- 9 Renouatio potest dupliciter fieri, & qualiter.
- 10 Renouatio non est nonus titulus, sed prioris tituli continuatio.
- 11 Nouatio emphyteusis tunc dicitur quando post extinctionem suscitatur.
- 12 Feudum nouum non dicitur quando sine extinctione renouatur.
- 13 Emphyteusis incorporata in patrimonium directi Domini, si iterum concedatur, dicitur noua concessio.
- 14 Emphyteusis concessa sub commemoratione antiquarum, utrum sit antiqua, vel noua.
- 15 Emphyteusis concessa pro se, & filiis, non est noua in filiis.
- 16 Emphyteusis non est noua in persona heredis, vel filii.
- 17 Textus in l. item queritur, §. qui impleto, ff. locati explicatur.
- 18 Translatio pensionis, & reservatio eiusdem in presenti pro Eminentissimo Bonello, non est noua pensio.
- 19 Pensio quid importet quoad se, & quoad effectum.
- 20 Pensionis reservatio ad quem effectum supponat extinctionem alterius.
- 21 Extinctio prima pensionis, ut potè momentanea non facit secundam reservaram esse nouam.
- 22 Pensionem exigendi tempus coniungitur inter transferentem, & translatarium, & ad quem finem.
- 23 Pensio translata semper est eadem respectu Titularis.
- 24 Pensionis translatio quoad substantiam non producit noua pensionem.
- 25 Translatio pensionis valida est, licet non fuerit intimata Titulari.
- 26 Pensionis translatio facta in absentia translatarij utrum supplet absentiam Titularis.
- 27 Translatio pensionis, de qua in presenti non supponit extinctionem prima.
- 28 Pensionis secunda impositio utrum requirat expressionem antiquæ, & quid in translatione.
- 29 Translatio pensionis quomodo fiat per viam casationis antiquæ.
- 30 Pensionis suscitatio, quando faciat nouam pensionem.
- 31 Cardinalis Ottoboni decisio 347. ab Aduersario allegata, nihil probat ad quod adducitur.
- 32 Clansula ex nunc pro tunc, vel ex tunc pro

- nunc, utrum importet retractationem.
- 33 Donatio facta à Patre filio cum clausula eminere pro tunc quid operetur.
- 34 Translatio pensionis solet interdum fieri per ultimam voluntatem, & qualiter intelligatur.
- 35 Translatio pensionis an, & quando subiiciatur regula de infirmis resonantibus.
- 36 Facultas transferendi pensiones, utrum sit favorabilis, vel odiosa.
- 37 Facultas transferendi pensiones an extendatur ad reservandas.
- 38 Pensionis reseruanda, vel transferenda causa quanam sit.
- 39 Pensio quo sensu dicatur favorabilis.
- 40 Pensio pro causa formaliter habet consensum Titularis, & autoritatem Pontificis.
- 41 Papa quomodo, & qualiter pensiones imponat.
- 42 Beneficiorum expectativa soli Papa permittuntur.
- 43 Titularis consensus in reservatione pensionis non presumitur ad id, quod non est verisimile.
- 44 Societatis officiorum exemplum adductum ab Aduersario nihil probat in praesenti, imò re torqueur contra eum.
- 45 Exemplum locorum montium vacabilium in Curia Romana nihil probat contra nos.
- 46 Tonduti auctoritas, cap. 30. de pensionibus retorquetur contra Aduersarium.
- 47 Pensio reseruatur loco fructuum, quorum sequitur naturam.
- 48 Pensio utrum possit extingui, vel minni sine beneplacito Apostolico.
- 49 Episcopus in aliquibus casibus imponere potest pensionem, & qui sint.
- 50 Summus Pontifex qualiter procedat in pensione imposta ab ordinario.

ARGUMENTVM.

Pensionis translatio, vel reservatio, qualiter differant, & renouari, vel nouari pensionem, quando dicatur: sicuti emphyteusim nouari, vel renouari, ac feudum nouum, vel antiquum quando dicatur, pensionis reservatio facta post alterius extinctionem, valorem recipit ex tunc, non ex nunc, & quo sensu reseruata pensio dicatur noua, vel antiqua, Pensionis usus favorabilis an odiosus sit suas habet causas reseruatio pensionis, & quae sint.

CVSENTINA PENSIONIS,
PRO

Illustrissimo & Reuerendissimo
Archiepiscopo Cusentino,

CVM

Eminentiss. Cardinali D. Bonello.

LUVSTRISSE Domine, Non æquum
uocarunt DD. scribentes pro parte Do-
mini mei Illustrissimi Archiepiscopi Cusentini
F 3 in

in discussione articuli, de quo agitur, quasi quod ignorantiam reservationis pensionis eminentialis, a nullo ex Iurisconsultis pertractatam, & solum nostris nouissimis temporibus inuentam, ut pensio referetur postquam beneficium, post mortem pensionarij fuerit liberatum: est sane nouns modus reseruandi pensionem, sed similes habet plures concessiones, praesertim in materia concessionis in emphyteufism, de qua re plura notat Doctissimus Franc. Caldas Pereyra *de nominatione, & renouatione emphyteufis*, lib. 1. quest. 1.

2. ¶ 3. Nec nos habemus leges, vel Canones quibus de pensionibus agatur, vt recte obseruant Hieronymus Gabriel *conf. 91. lib. 2.* sed pensionis originem imponendā à beato Gregorio agnoscimus, vt scilicet Episcopo propter aegritudinem renuncianti sumptus debitos de eiusdem Ecclesiæ redditibus, quovsque vixerit

3. ministrari præcepit in cap. *quamvis triste 7. quest. 1.* necnon etiam ob merita litterarum, & personarum Ecclesiasticarum sublimium, quas Romanus Pontifex maioribus beneficiis honorandas affirmat, vt benè Barbosa *lib. 3. de iure Ecclesiast. cap. 11. num. 54. in fine, & de exigenda pensione, part. 1. in proœmio, num. 1.* ¶ 2. & licet pluribus in locis fiat mentio pensionis, tamen

4. loquuntur de pensionibus latissime sumpto vocabulo; non de hac, quæ per Papam ad vitam alicuius pro alimentis reseruatur, vt benè Melchior Lotterius *lib. 1. de re beneficiaria, quest. 6. num. 9.* & 10. Barbosa *in praxi exigendi pensionem in proœmio, num. 3.* & pensionis Ecclesiasticæ materiam esse regulandam tam actiue, quam passiu secundum juris dispositiones loquentes

5. de usufructu, dixit Rota coram Durano *decis. 448. num. 27.* & rationem assignat, quia pensio subrogatur loco fructuum, & eorum sapit naturam, l. *mercedes, ff. de petit. hereditatis, l. prædiorum, ff. de usufructu.*

6. Dicit Aduersarius nos capere æquinocum consistens in eo, quod supponimus pensionem, de qua agitur ad fauorem Eminentissimi Cardinis Bonelli reseruatam esse non nouam pensionem, sed eandem, quam prius possidebat me. Cardinalis Pallotta, translatam de persona Cardinalis Pallottæ, in personam Eminentissimi Cardinalis Bonelli, & in hoc dicit stare punctum difficultatis, & totius controversiæ, quia si nostra pensio est illa eadem, tunc habet locum conclusio nostra, sed si noua sit, corrunt omnia fundamenta adducta pro parte Illustrissimi Domini mei Archiepiscopi Cusentini.

7. Sed contra, iam quod aduersa pars dat manus, si sit eadem pensio, est à nobis probandum esse eandem pensionem, non nouam, quod probatur.

Primo, quia renouatio est in pristinum statum reductio, instauratio, seu reformatio, & dicitur à verbo (*Renovo*) quod idem est, ac instaurare, sive reintegrale, vt ex conditionibus DD. refert D. Franc. Caldas Pereyra *de renouatione emphyteufis*, tom. 1. lib. 1. quest. 1. per totum, qui plura discurrunt de renouatione in genere, vt applicet deinde renouationi emphyteufis, & nostri Interpretes dicunt emphyteufism nouare, idest nouam facere, sive renouare, vel deno concedere, unde nouationem facere, idest promissionem nouam facere, l. *chirographis, ff. de administratione Tutorum*, ibi (*aut ad nouationem faciendam obligare*) Caldas *vbi supra*, & tunc dicitur renouari emphyteufism, cum res emphy-

sitam, vel per commissum, vel etiam pacto, & conventione partium, finito concessionis tempore à diuino directo, iterum emphytentæ, seu eius descendantibus, vel agnatis conceditur, & renouatur, id verò quod adhuc durat, non dicitur renouari, sed prorogari, & protelari, l. *dies, & ibi Glossa, & DD. ff. de damno infecto, l. sed si manente, ff. de precario, Berous conf. 119. num. 2. volum. 1.* & illum effectum operatur renouatio, quem operatur restitutio, quæ rem quoad pristinum statum, quoad omnia reducit, l. 1. & l. finali, C. de sentent. passis, l. 1. Cod. si aduersus translat. Afflictus in titulo hic finitur lex, notabili 6. Caldas quest. 2. de renouatione emphyteufis, num. 1. & 2. & potest fieri renouatio ratione necessitatis, & hoc dupliciter contingit primo modo, quando in concessione emphyteufis apponitur pactum de renouando, finita tertia generatione in tertiam generationem, quo calu oritur necessitas ex præcedenti conventione de renouando, Glossa in §. neque illud, Autb. de non alienandis, aut permutandis robis Ecclesiæ coll. 2. Caldas quest. 2. num. 9. Secundo modo oritur hæc necessitas ratione consuetudinis, quia ita consuetum est, vt renouetur ad hoc, vt aliquid emolumenti soluat pro renouatione, quod appellatur Laudemium, argumento l. *Domini prædiorum, Cod. de Agricolis, & censitis, lib. 11.* & multipli citer fieri posse renouationem, dicit Caldas dict. quest. 2. à num. 10. & renouari non solum dicitur illa concessio, vel locatio, quæ semper una est, & semper durat, sed etiam illa, quæ iam finita est, & extincta, iterumque eidem, vel filiis conceditur, vt est Textus, & ibi Glossa in cap. 2. de feudis, & in cap. non satis 34. quest. 2. in cap. 1. per Textum, ibi de donationibus, & in cap. cum venerabilis, de censibus, & post Beroum conf. 116. num. 21. vol. 1. Caldas quest. 2. in fine.

Renouatio ergo non est titulus nouus, sed prioris tituli continuatio, post alias Gama *decis. 222. num. 2.* eti durante concessione emphyteufis, eiusdem fiat renouatio non dicitur noua emphyteufis, sicut non dicitur feudum nouum, quod renouatur durante antiquo, Curtius Senior *conf. 48. argumento, l. sed si manente, ff. de precario, cap. 1. de Vassallo decrepitæ atatis, & Textus in d-l. dies cautionis, vbi Alex. ff. de damno infecto, & solemnitas requisita in constituenda emphyteufi, non requiritur in renouatione, vt refert decisum Gama decis. 24. Caldas quest. 3. lib. 1.* & cum emphyteufis renouatur non dicitur noua emphyteufis, sed antiqua, & propt antiqua regulanda est, quod in feudis fatis clarum est, per Textum *in cap. 1. de Vassallo decrepitæ atatis, & notat Bart. in l. si mibi, & Titio, ff. de verb. vbi Iason num. 12.* & hoc etiam si Princeps dicat (*& de novo concedimus*) in qua concessione noua feudi possessi, non definit esse feudum antiquum, vt omnes Feudistæ docent apud Caldas dict. lib. 1. quest. 3. num. 20. in fine, quem rogo videri.

Quando verò emphyteufis antiqua ceciderit in commissum, & à Domino remittatur pœna commissi, ac denuo concedatur, vel remoneatur, tunc erit noua, tanquam ex noua Domini gratia, & liberalitate, de qua quæstione licet nihil resoluerit Tiraquellus *de retractu lignager. §. 32. Glossa 1. num. 29.* tamen sic explicat latissime Caldas quest. 4. *vbi supra.* Quod adeò verum est, vt communiter dicunt DD. per illum Textum expreßum *in cap. 1. de Vassallo decrepitæ atatis, vbi resoluunt, quod si feudum reuera fit*

- 1 sit paternum, vel antiquum, & de eo tanquam de nouo Vassallus inuestiatur, non propterea nouum censebitur, sed manet, vt prius erat paternum, vel antiquum, & est etiam Textus in cap. 1. *vbi glossa, in tit. an Agnatus, & in cap. 1. de eo, qui finem fecit Agnatis, & Glossa in cap. quicunque 25. quest. 2. quæ idem dicit in emphyteusi,*
- 13 *Caldas quest. 4. num. 11. & sequentibus, si verò emphyteusis incorporetur in patrimonium directi Domini, & illius possessio per dominum apprehendatur, si tunc denuò emphytentæ concedatur, dicetur noua emphyteusis non antiqua, per ea, quæ in simili tradit Baldus in l. 1. de rerum diuis. num. 11. Alexander conf. 34. colum. 2. vol. 5. Iason conf. 152. volum. 2. & conf. 84. Gozadinus conf. 84. num. 14. quæ tamen interpreta-*
- 14 *tio non procederet, quando emphyteusis renouaretur sub commemoratione antiquarum inuestiturarum & sub eisdem pactis, & qualitatibus, ex his, quæ in simili de feudo resolut Aretinus in d. l. si mibi, & Titio, ff. de verb. Brunus conf. 79. volum. 1. sic emphyteusis concessa pro se, &*
- 15 *filiis, in filiis non est noua, sicut etiam de usu fructu legitur in l. stipulatio ista, §. si quis ita, ff. de verb. sic emphyteusis noua non est in persona*
- 16 *haeredis, vel filii, vt latè Caldas Pereyra dicta quest. 4. num. 15. & quando emphyteusis finita est in persona vnius in inuestitura non vocati,*
- 17 *& alteri conceditur, dicitur noua, Caldas n. 18. vbi supra, sic attenta l. item queritur, §. qui impleto, ff. locati, si fideiussor intercesserit, an videatur renouata fideiussio, an verò prorogata, latè agit Ruginellus pract. quest. cap. 24. Regens Rotuus in pragm. 1. de locato, & conducto.*
- 18 *Igitur cum Aduersarius dicit totam nostram contiouersiam inter Eminentissimum Cardinalem Bonellum, & Illustrissimum Archiepiscopum Cusentinum consistere in hoc, utrum sit noua pensio, vel eadem, quæ prius, quia si sit eadem dat manus Aduersarius, concludens pro nostra opinione ad fauorem Illustrissimi Archiepiscopi, si verò sit noua, dicit pro suo Eminentissimo Bonello conclusionem esse firmandam, quia ergò nos sufficienter probauimus quid sit esse nouam pensionem, vel antiquam renouatam, & probauimus esse illam eamdem, rogamus Eminentissimum Bonellum, ne molestia afficiat Illustrissimum Archiepiscopum.*
- 19 *Probatur secundò, quod sit eadem pensio translata in Eminentissimum Bonellum, quia pensio translata, vt est jus, non est eadem, scilicet quoad actionem, sed si loquamur quoad subjectum, est eadem cum prima, quia cum effectu non extinguitur, neque alteratur, sed simpliciter renouatur, quæ renouatio non efficit, vt dicitur noua pensio, quia aliud est renouare, & aliud de nouo imponere, immo quod pensio renouata, non dicatur noua pensio, patet ex eo, quia cassatio, siue extincio illa precedens non fit ad effectum, vt Ecclesia, vel persona Rectoris liberatur, quare ne actus agentis operetur ultra eius intentionem, l. non omnis, ff. si certum petatur, propterea remanet ideem onus in suo fundamento, & non intelligitur insertum notium onus titulari, sed simpliciter illi insinuari, cui in futurum pensionem soluat, jure quodam delegationis, & excluditur omnis consideratio noui granum, vt post Parisium, Crescentium, & alios dicit Lotther. de re benefic. lib. 1. quest. 36. à num. 66. cum seqq.*
- 20 *Et licet in concessione, vel translatione dicatur primam pensionem extingui, tamen talis ex-*

tinctio videtur momentanea, & non sit ad effectum amittendi, sed acquirendi alteri, sicut in simili aditio haeredicatis, quæ non sit ad finem haeredi, sed alteri renunciandi, non obligat ad cunctum, Put. dec. 507. lib. 2. Lotter. d. lib. 1. quest. 36. num. 74. unde tempus possessionis, seu quasi exigendi, transferentis, & translatarij coniungendum est pro prælumenda iustificatione litterarum, Rot. apud Lotter. vbi supra. Et quod in substantia eadem semper sit pensio, quam non tangit aliquo modo accidentalis illa mutatio inducta, vt simpliciter sciatur cui facienda est solution, vt bene Beltraminus ad Gregorium XV. decis. 18. num. 11. & fuit dictum coram Pironano penes Lotterium lib. 1. quest. 36. num. 75. ergo respectu titularis semper censetur eadem pensio numero, & sic non solum eius obligationem, sed etiam accessorias obligationes fiduciisorum perdurare dixit, Rota apud Garsiam part. 1. de benef. cap. 5. num. 257. respectu verò translatarij, in quo illud jus creatur, non censetur eadem, sed dinersa, & potest eadem pensio diuerso jure censeri, respectu diuersorum, Ripa in l. fin. num. 122. Cod. de renoc. donation. Menoch. consil. 708. num. 18. Tiraquell. de retract. consanguinit. §. 1. gloss. 18. num. 23. Lotter. quest. 36. num. 38. Cochier in regula Cancellariae de viginti, seu de infirmis, num. 41. vbi communicatur DD. Geor. Louetius in addit. ad glossam Parisiensem, in dict. regula de infirmis, num. 14. in fine.

Probatur tertio, quia translatio pensionis non producit nouam pensionem quoad substantiam, & per hoc notabilis oritur conclusio, nempe fideiussiones, & obligationes factæ in referuatione pensionis in principio remanent intactæ, & illæsa in ipsa translatione ad fauorem translatarij, cum per translationem nullum grauamen inferatur respectu personæ debentis solvere, vt aduertit Lotter. dicto lib. 1. quest. 36. num. 76. Gratian. cap. 454. num. 14. Additio ad Gregor. XV. decis. 445. num. 9. & probatur ex Rota decis. inserta apud Garsiam de benef. lib. 1. cap. 5. num. 357. vbi etiam dicitur translationem pensionis esse validam, quamvis non fuerit intima posteriori beneficij pensione grauati, & est decis. 278. num. 6. apud Merlinum, & licet fuerit facta in absentia translatarij, dummodò Notarins pro eo fuerit stipulatus interuenienter iuramentum, quod supplet absentiam, vel quod interuenienter tacita saltem ratificatio, quæ in fauorabilibus, & lucrativis inducitur per solam scientiam ad notata per Couarr. in rubrica de testamentis, part. 3. num. 13. Tondutus de pensionibus, cap. 30. in fine.

Neque dicantur pensionem concessam translario nouam esse, primamque extinctam, & nouam creatam in fauorem translatarij, ad notata per Ferretum conf. 53. num. 10. per Gigantem de pensionib. quest. 88. num. 8. quia translatarins non habet jus à transference, sed à Papa, vt ex Abbate, Gomefio, Rota, & aliis dixit Gabr. conf. 186. num. 7. lib. 1.

Respondetur enim, quod cum prima pensio non sit extincta, per consequens translatio facta in casu nostro ex Eminentissimo Pallotta ad Eminentissimum Bonellum, non facit nouam pensionem ad fauorem dicti Eminentissimi Bonelli; immo dico, quod licet esset extincta prima, tamen talis extinctio prima pensionis translata est momentanea, & non fuit facta ad finem amittendi pensiones, sed potius ad effectum illam acquirendi alteri; & ideo non est in consideratione, sed

sed ista translatio, & creatio propter quam principaliter extinctio facta fuit, & secundum eam regulari debet ad instar solutionis momentaneæ, quæ considerabilis non est, *l. qui sic soluit, ff. de solution.* sicuti etiam dicitur de renunciatione, quæ sit ad fauorem alterius cum cessione jurium, quia per illam non inducit aditio hæreditatis, cum non fiat ad finem acquirendi, sed tantum ad effectum alteri cedendi, & remittendi, ut ait Rota apud Putem *dicit decis. 507.* Soccinus *conf. 53. num. 17. volum. 4.* Rota *decis. 320. & 23. part. 6. in recent.* si verò Ecclesia iam semel à pensione, & seruitute fuisse liberata, tunc si altera similis imponeretur, diceretur nouum grauamen, & omnia interuenire debent, quæ in prima reseruatione pensionis requirebantur. Igitur in casu nostro remanet eadem in substantia, mutata tantum persona, & delegatione solutionis alteri facienda, ex Parisio *conf. 50. num. 86. lib. 4.* Tondut. *cap. 30. num. 13. in fine.*

- 28* Et per hoc sit, quod licet quando secunda imponitur pensio super eodem beneficio, sint necessariæ exprimenda pensiones antiquæ super illo impositæ, ne Ecclesia nimio gravetur onere, Tondutus *rom. 1. resolut. beneficial. cap. 6.* Boër. *decis. 162.* Gigans *quaest. 29.* Garsia *part. 1. cap. 5. num. 561.* tamen in translatione pensionis iam creatæ, & firmatæ non est necesse, vt fiat mentio expressa alterius, seu aliarum pensionum, num iam antea super eodem beneficio imposita. Rot. *decis. 119. part. 4. recent.* & ratio est, quia tunc nullum nouum grauamen Ecclesiae imponitur, Rota *decis. 46. num. 7. part. 5. recent.* nam translatio pensionis non est noua pensio secundum substantiam, sed tantum secundum accidens, quia non extinguitur in effectu, neque alteratur antiqua pensio, sed potius renouatur, vt benè Lotter. *d. lib. 1. quaest. 36. num. 64. 75. & seqq.* Beltraminus *in decis. 18. num. 12.* post Gregor. X V. eadem Rota *part. 2. recent. in decis. 733. & part. 1. decis. 327.* vbi dicitur, quod licet in translatione pensionis procedatur per viam cassationis antiquæ, & reseruationis nouæ, tamen hoc procedit solum quoad certos effectus, scilicet respectu mutationis personæ, ut cognoscatur, quis possit exigere, & ut sciatur per cuius obitum pensio extinguatur.

- 30* Dicit Aduersarius, quod pensio, de qua agitur, non fuit translatæ de persona Cardinalis Pallottæ viuentis in personam Cardinalis Bonelli, sed postquam fuit extincta, & finita per mortem dicti Cardinalis, suscitatur, & denuò reseruatur in personam alterius Cardinalis, quasi quod suscitatio pensionis extinctæ contineat nouum grauamen ad differentiam translationis, quæ nouum grauamen non infert, allegat Royas, & Merlinum, & in puncto dicit, quod reseruatio pensionis, postquam vacauerit per mortem pensionarij non sit translatio, allegat Rotam coram Ottobono *in decis. 347. num. 4.*

- 31* *& 5.* quem rogo videri, quia num. 4. *& 5.* nihil de hoc dicit, sed solum quod morte pensionarij, pensio extinguatur, quod nullus dubitet. Concludendum est ergo contra Aduersarium, pensionem reseruatam postquam vacauerit, prout in casu nostro non esse nouam creationem, sed veteris translationem, quia translatio, ut supra diximus, nihil aliud est, quam periculi vitæ mutationis, vt post alios Tondut. *quaest. 30. n. 28.* in casu nostro mutatur vita periculum, quia impunitur post mortem Card. Pallottæ in beneficium Eminentissimi Bonelli, & licet dicatur (*postquam*

finiuere, & cessauerit per mortem unius, concedi alteri) nihilominus oportet scire, quod illa clausula post mortem, &c. vel illa ex nunc prout ex tunc, illum operatur effectum apposita in rescriptis Apostolicis, ut rescriptum retrotrahatur, ut actus 32 postea factus censeatur iam à principio, ut post alios notat Barbosa *claus. 71.* sed sic est quod à principio non erat extincta pensio, igitur reseruatio, de qua in præsenti non supponendo primam esse extinctam, noua gratia non est, sed prorogatio primæ, quia unum tempus, id est futurum, videtur alteri inesse, posita dicta clausula, ut post alios Barbosa *num. 6.* sicut in simili, si Pater filio donet cum clausula ex nunc pro tunc, &c. contractus praedictus donationis dicitur à principio perfectus, nec dependet à futuro evenitu, ad notata per Franchum *decis. 213.* & per Guidonem Papam *decis. 268.* Igitur in casu nostro reseruatio facta ad fauorem Eminentissimi Bonelli tanquam facta tempore, quo non est extincta pensio Cardinalis Pallottæ, non dicitur noua pensio, sed illa eadem prorogata.

Probatur quartò, quia translatio pensionis 34 solet interdum fieri per viam ultimæ voluntatis, quando ad id fuit concessa facultas à S. Pontifice, veluti si iuxta conuentioneum partium per Bullas desuper expeditas, fuisset concordatum cum consensu illorum, qui pensiones soluere tenebantur, quæ pensiones transferri possunt per pensionarium in quascumque personas, & etiam ad successores ipsius, qui percipere possunt modo, & forma, quibus poterant ipsimet transferentes posita dicta facultate, ut dicebamus, numquam tamen censemur noua pensio, illa autem verba comprehendunt non solum successorem translatarium per actum inter viuos, sed etiam nominandum per ultimam voluntatem, tum attenta loquitione generali, tum etiam, quia successoris appellatione continetur ille, qui succedit per ultimam voluntatem, ut benè Paris. *conf. 46. lib. 4. & lib. 6. de resignatione beneficiorum, tit. 4. num. 35.* & per hoc non habet locum regula de infirmis resignantibus quando habens facultatem transfert pensionem in infirmitate constitutus, licet intra viginti dies deceperit, quia illa regula loquens de beneficiis non debet extendi ad pensiones, ut benè Gammarius *de legaris in tit. de pensionibus, num. 635.* Gomez *de infirmis resignantibus, quaest. 16. fol. 8.* Tondutus *cap. 28. n. 16. & 17.* unde in præsenti talis translatio non inducit nouam pensionem.

Hinc disputarunt DD. vtrum facultas transferendi pensiones sit fauorabilis, vel odiosa, dicunt esse fauorablem, quia titularis à principio se obligat non solum ad fauorem reseruatarij, sed etiam omnium illius translatariorum, ut latè Lotter. *lib. 1. quaest. 36. à num. 79. cum seqq.* nusquam tamen ultra id, quod à principio dicebat, intelligitur facta translatio, ne nouum onus censemur illatum, ut latè Ioannes Cochier *in regula 8. Cancellaria, gloss. 1. à num. 10. cum seqq.* licet Doctor damnatae memorie in regula de viginti dixerit translationes pensionum reprobandas, ut latè Louetius *in regula de publicandis resignationibus, num. 277.* qui loquitur de vsu Galliæ circa has pensiones transferendas, Hinc etiam disputarunt nostri, vtrum facultas transferendi 37 omnes pensiones extendatur ad postea reseruandas, & dicunt esse attendenda verba concessio-*nis*, ut latè Tondut. *cap. 8. in fine.*

Probatur ultimò, quia finis prouidendi de 38 pensionibus est causa subueniendi egenis de ali-
mentis,

- imentis, posita superfluitate fructuum, siue redditum in titulari, Gigans de pensionibus, quest. 9. Barbosa de claus. claus. 47. & seq. & per hoc reseruatio pensionis nullo modo est odiosa, immo semel in eis deducta favorabilis conferi debet, Gigans quest. 96. num. 5. Gabedus decis. 149.
- 39 part. 1. Valenzuela conf. 18 5. num. 9. tom. 2. quia iustum, & sanctum est, vt ex superfluis ab uno auferatur, & detur egenti per eum, qui habet administrationem redditum Ecclesiasticorum, praesertim, vbi concurret consensus eius, qui videtur grauari, in quo perpetuo Papa sicut oculos, Cassadonus decis. 11. num. 8. de rescriptis, & sic pensio non est odiosa, quia non reseruatur in odium titularis, sed in fauorem tertij, & habet admixtam rationem publicae utilitatis, vt scilicet ex pingui beneficio plures Clerici alimententur, Bursatt. conf. 126. num. 90. lib. 2. Mandosius super regul. 19. quest. 11. Gonzalez in proximo, §. 6. num. 21. Rota apud Duranum, decis. 67. sic non bene conqueruntur Titulares, quos acerimè increpat Mandosius vbi suprà, & Gammarus de officio Legati à latere, lib. 6. à num. 11.
- 40 Hinc dici solet, quod causa formalis pensionis impositionis ex concurso consensus Titularis, & auctoritas Papæ: nam sine illo Papa gratiam non facit, Valenzuela conf. 48. quia de potestate ordinaria consensum Titularis non potest supplere, sed posset de plenitudine potestatis, derogando regulæ de præstanto consensu, Caccialupus, Gigans, Garzia, & alij apud Lotterium lib. 1. quest. 36. num. 16. & seqq. nam Papa, ut Dominus Beneficiorum, sicut potest beneficia conferre antequam vacent, ad Textum in cap. ratio nulla de concess. prabende, Duatenus de beneficiis, lib. 5. cap. 8. & lib. 6. cap. 1. Ioannes Gerardus in locis de ministris Ecclesia, sect. 7. §. 117. pagina 197. quod nullus inferior facere potest, ne quis mortem proximi videatur desiderare, unde nulla datur expectativa, toto titul. de concess. prabende, cap. non furem 7. quest. 1. Marescotti lib. 2. var. cap. 33. Amatus decis. 4. num. 18. & 19. Riccius part. 4. collect. 1278. Matthias Stephanus de Iurisfd. lib. 3. part. 1. cap. 18. num. 1. & seq. Sigismundus Finkelius de iurepatr. cap. 6. num. 127. nisi ex causa urgentissima, de quibus Theodorus Kenchins de regimine Ecclesiastico, & sæculari lib. 3. classi 1. cap. 9. num. 40. latè Carpzouius in iurisprudentia Ecclesiastica, lib. 1. de iurepatronatus definit. 16. 17. & 18. sic poterit Summus Pontifex pensionem super beneficio imponere, & obligare, prout voluerit grauare Titularem, cap. 1. de prab. in 6. Rot. apud Garziam part. 1. cap. 5. num. 247. neque consensus partium sine auctoritate Papæ aliquid præstat, vt bene Lotter. quest. 35. num. 65. & seq. Barbosa de exigen- da pensione, in proximo. num. 13. igitur si dependet à consensu Titularis, & auctoritate Papæ, cum non sit verisimile, Illustrissimum Dominum meum Archiepiscopum Cusentinum consentire voluisse ad terminos solutionis pensionis soluendos, ultra id, quod solvi solet, dicere debemus, nullam esse obligationem soluendi, & Eminentissimum Bonellum contentari debere exigendo quod jure sibi debetur.
- 44 Nec exemplum allatum ab Aduersario de Societate officiorum, quæ in Curia Romana celebantur in dante pecuniam, facultatem habente periculum vitæ, personæ, &c. quia tale exemplum nihil concludit, etenim societas officiorum

ita se habet, vt solatio semestris, finito tempore debeatur, immo si anticipata sit facta vigore pacti forsitan adiecti non subsistit, nisi sub alio colore cohonestetur, vel nisi compensetur cum iusto pretio assècurationis, vel per impositionem alterius oneris, vt latè Duardus de societate officiorum, lib. 2. cap. 6. quest. 5. num. 17. immo retorquéo argumentum contra partem, quia societas, finito tempore, censetur continuata, & est eadem, ac prima, & cum eadem mercede celebrata, vt prima, vt post Vbalium, Ronchegallum, Felicianum, & alios dicit Duardus de societate, lib. 1. cap. 5. quest. 4. per totam, ex l. item queritur, §. qui impletio, ff. locari.

Neque obstat aliud exemplum in locis Montium vacabilibus in Curia Romana, adductum, quia nihil ad nos, non enim asserimus Secretarium Montis facultates habere admittendi translationes, quia nec somniaimus, sed utrum sit noua, vel antiqua pensio, quod nihil attinet ad loca Montium vacabilia.

Nec obstat quod dicit ex Tondito cap. 30. 45 num. 10. & seq. vbi num. 13. quem retorquéo contra partem aduersariam, ponit enim differentiam inter pensionem translatam, & pensionem reseruatam, postquam Ecclesia fuit liberata, & bene dicit, sed in casu nostro nunquam Ecclesia fuit libera, nec umquam extincta prima pensio, nec clausula (ex nunc propt. ex tunc) operatur, vt sit noua, pro quo rogo videri Doctores supra citatos de tali clausula discurrentes.

Tandem concludendum est pensionem subrogatam esse loco fructuum, quorum sapit naturam, l. mercedes, ff. de petit. heredit. l. pradiorum, ff. de usufructu, & regulatur iuxta naturam illorum, vt latissimè fundat, Lotther. lib. 1. quest. 44. vel regulatur iuxta naturam alimentorum, vt alij dixerunt, de quibus Lottherius loco citato, unde intrat questio utrum possit extingui, vel minui sine beneplacito Apostolico, vt latè Ciarlinus tom. 2. controu. 202. & an teneatur concurrere pensionarius cum Titulari ad collectas, & decimas, idem Ciarlin. tom. 2. controu. 200. & 201. qui etiam cap. 11 5. tom. 1. & cap. 36. plura de pensione dixit, nusquam verò conclusum est nouam esse pensionem vigore translationis reseruatam: nam & si solus Papa pensiones imponat perpetuas, Lotter. lib. 1. quest. 35. num. 18. Sanchez lib. 2. consil. moralium, cap. 3. dnb. 45. num. 3. non tamen intelligitur, nec intelligi potest in præiudicium duplicis solutionis faciendæ pro uno, eodemque termino pensionis, DD. communiter vbi suprà; Dixi solùm Papam reseruare pensionem perpetuam, quia licet in aliquibus casibus possit Episcopus pensiones imponere, vt in causa permutationis beneficiorum, cap. vñic de rerum permutatione in 6. in causa extinguendi litem inter duos litigantes coram ipso super beneficio, cap. nisi de præbend. & aliis de causis, de quibus nouissimè Antonellus de regimine Ecclesia, tom. 1. lib. 3. tit. de beneficiis, cap. 11. per totum, tamen ultra casus prædictos, si ordinarius resernet pensionem, & petat confirmationem à Papa, nusquam conceditur confirmatio, sed vel reiicitur supplicatio, vel ipsem Papa, nulla habita ratione præcedentis facti per ordinarium, prouidet de beneficio, & pensionem reseruat, Rebuffus in praxi benefic. in tit. de reseruat. num. 17. ex ea ratione, quia Ordinarius hanc potestatem reseruandi pensionem non habet, vt ait Mandosius de signatura Gratiae, §. confirmationes, vers. pensiones

ab Ordinario. Causa verò finalis est alimentorum prouisio pro pensionario, & sic accedit ad natum alimentorum pensionis reseruatio, Gabriel conf. 187. num. 11. lib. 2. Lotther. lib. 1. quæst. 3. num. 47. Rota decis. 407. part. 1. recent. fuit in posthumis Farinacei, ergo non est verisimile voluisse S. Pontificem grauare Illustrissimum Dominum Archiepiscopum Cusentinum ad duplicatum terminum soluendum. Quare, &c.

DISCEPT. CC XLIV.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficiatus de beneficio juris patronatus, an perdat beneficium per delictum homicidij, cum qualitate assassinij.
- 2 Beneficium quando vacat de jure, & quando per sententiam.
- 3 Clericus ob delictum quando priuatur ipso jure, & quando per sententiam.
- 4 Beneficium quibus modis vacare dicatur.
- 5 Beneficio priuatus poterit appellare.
- 6 Beneficium, quo priuatus est quis, an possit conferri à Papa sine consensu Patroni si sit juris patronatus.
- 7 Clericus priuatus beneficio per sententiam an possit ei renunciare.
- 8 Beneficij renunciatio coram quo est facienda.
- 9 Beneficio priuatus, illud retinet per sententiam quousque, &c.
- 10 Cantela Thome de Ferrariis 44. quid dicat in hac materia.
- 11 Renunciatio beneficij an possit fieri cum pensione, quando quis fuit illo per sententiam priuatus.

ARGUMENTVM.

Clericus qui ob homicidium vel purum, vel qualificatum, priuatus fuit beneficio, ante sententiam priuationis, vel actualem illius priuationem posset illud renunciare alteri cui velit, & an possit renunciare cum pensione, & multa dicuntur ad propositum.

P R O

Clerico Beneficiato D. Antonio
Sella,

C V M

Suo Episcopo.

VÆRITVR utrum Clericus beneficiatus de beneficio iurispatronatus simplicis pro crimine homicidij perdat ipso iure, & incontinenti beneficium, prædictum, aut verò requiratur sententia condemnatoria?

Pro response quæsiti suppono beneficium

vacare posse aut de iure tantum aut de facto aut de iure & facto simul: vacare dicitur beneficium de iure quando quis habens unum beneficium secundum obtinet, cum primo incompatibile, & huius secundi beneficij pacificam capit possessionem; hoc enim casu dicitur, primum vacare de iure tantum, vt ex Text. in cap. de multa, de præben. non potest tamen dici de facto vacare, quia adhuc possidetur cap. cum nobiliss. de concess. præben. dicitur etiam vacare de iure multis modis de quibus latissimè, Garsia part. 11. cap. 2. de benef. Viuianus de iurepatronat. part. 2. lib. 5. cap. 5. Aug. Barbos. de iure Ecclesiastico, lib. 3. cap. 14. de facto vacare dicitur beneficium; vel quando quis est indebet suo spoliatus beneficio, iuxta Text. in cap. Abbas, & in cap. ad audientiam de his qua vi metusve causa fiunt; cap. item cum quis de restit. spol. vel etiam de facto vacare dicitur, quando quis longo tempore à beneficio est absens nec de eo notitia habetur, cum enim tali casu nullus beneficio inseruat vacare dicitur, de facto beneficium de iure non vacat: unde si alteri conferatur, non nocet reuertenti collatio, nisi post canonicam monitionem fuerit in contumaciam priuatus cap. tu es, vbi DD. de Clericis non residen. 3. & vlt. modò vacet de iure, & de facto beneficium quotiescumque resignatur, vel moritur beneficiatus, vel alio modo de quibus DD. citati.

Suppono secundò, quod maxima est differenza inter vacationem de iure, & per sententiam quando enim beneficium vacat ipso iure ita amittit beneficiatus titulum, & dominium vt non faciat fructus suos, & ad illorum restitutionem teneatur; imò potest tamquam vacans impetrari vt vacuum, scus verò quando per sententiam priuaretur, nec beneficium quod semel ipso iure vacavit resignari potest in favorem alterius, quia nemo potest renunciare, vel resignare quod non habet cap. qui perfectionem 7. quæst. 1. & omnes differentiae intervacionem de iure, & per sententiam ut potè communiter receptæ trahuntur, à Garsia part. 11. de benef. cap. 10. num. 23. à Rebuffo in prax. benef. in tit. de modis amittendi beneficium, num. 52. & seq. ab Hojeda de incompatibil. benef. part. 1. cap. 13. num. 61. à Gonzalez in regul. 8. Cancell. gloss. 15. num. 150. à Flam. Parisio de resignat. beneficiorum, lib. 3. quæst. 1. num. 81. à Viviano lib. 3. de iur. patron. cap. 3. n. 125. à Ioan. Cochier. in regula 8. Cancell. gloss. 1. num. 23. & ab Aug. Barb. lib. 3. de iure Eccles. cap. 14. à num. 66. his positis,

Responsio ad dubium est hunc talem Clericum de homicidio inquisitum, non esse incontinenti beneficio prædicto priuatum, ratio quia irregularis, vel criminosis licet sit incapax, & inhabilis ad beneficia obtainenda iuxta communem sententiam de qua Garsia part. 7. de benef. cap. 11. & iuxta notata per Ricc. part. 3. in prax. resol. 314. tamen obtentis per sequutam irregularitatem non priuatur ipso iure, sed venit priuandus per sententiam, & interim donec non fuerit priuatus facit fructus suos, latè Garsia part. 11. cap. 7. à num. 47. Paris. lib. 5. de resignat. quæst. 3. num. 1262. Vgolin. de irregular. cap. 62. §. 2. Marescott. lib. 2. variar. cap. 35. Ioa. Mar. Nauarr. in alleg. post decis. Ricci part. 2. decis. 94. idem Riccius part. 2. decis. 112. Gonzalez dict. gloss. 15. num. 78. & ratio à priori est quia modi quibus vacat beneficium ipso iure sunt primò, per mortem naturalem beneficiati cap. suscepsum de rescriptis, in 6. secundò, per professionem

sionem in religione, cap. beneficium, de regular. in 6. tertio, per renunciationem, vel permutationem tuto tuo, de renunciat. 4. per contractum matrimonij cap. 1. & 3. de cleric. coning. cap. uno coe. tit. in 6. & dixit Rota apud Verall. part. 1. decis. 215. & pluries etiam decisum refert, Episcopus Riccius de iure person. lib. 7. cap. 1. quinto, per affectionem alterius incompatibilis cap. de multa de praben. cap. quia nonnulli de Clericis non resident. extranag. execrabilis, & qui vero de prabend. Concil. Trid. sess. 7. de reformat. cap. 4. vacat etiam alii modis de quibus DD. supra citati, sed inter istos modos non enumeratur delictum: ergo valet consequentia, non vacat ipso iure beneficium criminosi, sed requiritur peculiaris sententia, & priuatio à suo ordinario facienda cum argumentum à numeratione partium sit validum *l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur.*

5 Ex quo si fuerit per sententiam priuatus poterit pars appellare, & post tres sententias conformes diceretur vacare Gonzalez dict. gloss. 15. num. 148.

6 Secundò queritur, vtrum posita condemnatione facta ab Ordinario continente priuacionem praedicti beneficij conferri possit à Papa sine consensu patronorum.

Respondetur quod hoc dubium dependet ab ea quæstione qua queritur, vtrum summus Pontifex derogare possit iuri patronatus, & responso communis est affirmativa cum sit Dominus omnium beneficiorum cap. 2. de prabend. in 6. cap. omnes, cap. Sacrosancta, cap. de Constantinop. diff. 22. est enim totus mundus Papæ territorium cuncta per mundum ea propter principalem, diff. 22. Viuian. lib. 14. de iur. patron. in princ. solet vero summus Pontifex derogationem iuris patronatus concedere ex urgentissimis causis tantum, seruata regula 4. cancellariae de qua Quaranta in summa bullar. in verbo regula cancellaria Apostolica; sunt vero cause quibus Pontifex solet derogare, quando vacat ius patronatus per obitum apud sedem, quando erat in curia Romana litigiosum, vel quando in privilegio aut per scripturas tantum competit, & in similibus derogationibus dici solet pro hac vice tantum, Conarr. præc. qq. cap. 36. et si ad derogationem obtinendam fuerit narratum esse beneficium de iure patronatus debet, quod derogationem obtinuit probare praedictum beneficium esse de iure patronatus alias imputatio esset nulla teste Cardinali Puteo dec. 120. lib. 1. latè Viuian. lib. 14. cap. 2. in princ. & per capita subsequentia.

7 Queritur tertio, vtrum possit praedictus Clericus cum reperiatur in carceribus tale beneficium renunciare ad fauorem certæ personæ.

Respondetur quod si hoc beneficium esset collatinum tantum absque alio dubio ante sententiam priuationis possit illud resignari etiam ad fauorem. & ante tres sententias conformes post unam, vel duas si ab ea, vel eis fuerit appellatum ut plures practicatum referunt Mariscott. lib. 2. var. cap. 35. num. 7. Gonzal. dict. gloss. 15. num. 146. Paris. lib. 3. quest. 16. nu. 17. Riccius part. 2. dec. 214. quia appellatio suspendit sententiam, & iurisdictionem indicantis: unde bene consuluit, Franciscus Seuerinus resol. 6. post secundum tom. questionum foren. Nouar. potuisse quemdam Clericum beneficiatum renunciare beneficium etiam post sententiam condemnatoriam factam ab Episcopo super irregularitate, & priuatione beneficij: ergo cum in

In. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

casu nostro non adhuc fuerit facta sententia possit hic carceratus renunciationem praedictam facere, etiam per procuratorem, vt post Parisium obseruat Riccius part. 3. in praxi, resol. 402. in 8 casu tamen nostro beneficium de quo loquimur est de iure patronatus, vt dicitur in facto: ergo requiritur consensus patroni in hac renunciatione cap. decernimus 16. quest. 1. alias renunciatio non valeret, Garsia part. 11. cap. 2. num. 31. Viuianus lib. 11. cap. 5. numer. 28. hic tamen consensus patroni sufficit si requiratur, licet non sequatur; præsertim quando adest insta causa eum faciendi, vt dixit Rota coram Pirouano in decis. 190. in impressis ab anno 1626. usque ad annum 1628. hæc tamen de qua loquimur renunciatio si esset facienda reservata pensione prout petitur non coram ordinario fieri potest, sed coram sanctiss. iuxta notata per DD. in cap. uno, vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur, nec opus est vt in hac renunciatione dicatur renunciantem esse inquisitum de delicto, quia vt bene dicunt DD. omnes citati renuncians habet ius, ergo absque tali clausula non dicitur fraudulenter facta renunciatio, sed simplex cessio iuris sui.

Ex quibus omnibus apparet talem beneficium licito iure retinere beneficium quoque, per sententiam non priuatur, posse etiam renunciare ante condemnationem posito tamen patroni consensu; quod si quis hoc medio tempore impetraverit à Pontifice cum derogatione posset impetrare, sed non vt vacans, sed vacaturum, ipsum vero Clericum carceratum renunciationem ad fauorem cum pensione posse facere, sed coram sanctissimo, &c.

Cauendum tamen est à Thoma Ferrario cautela 44. qui consulit quod si quis commisit homicidium propter quod priuaretur beneficiis possit renunciare ad confidentiam alicui amico, vt postea habilitatus per Pontificem ad beneficia obtainenda redeat ex confidentiali renunciatione ad pristinum renunciantem: talis enim cautela est falsa, quia sapit naturam simoniae confidentialis prohibita ex bulla Pij V. incipiente sanè, Parisius de rescr. benef. lib. 6. 11 num. 2. cautela ergo bona erit, quod renunciet ad fauorem coram sanctiss. reservata aliqua pensione etiam ante condemnationem, vel postea, si ab ea fuerit appellatum cum consensu tamen patroni alias non valebit renunciatio cum sit de iure patronatus d.c. decernimus 16. q. num. 7. qui textus licet loquatur, in iure patronatus laicali, tamen communiter dicitur, de Ecclesiastico irrepatronatus quod non poterit conferri inconsulto patrono alias erit irritanda collatio, Rota in nouiss. decis. 307. Decius conf. 117. Cassad. decis. 2. num. 4. de loc. & conduct. Paris. conf. 143. volum. 4. Franciscus Marcus decis. 497 & decis. 1142. volum. 1. imò nec Papa solet ius patronatus conferre spredo patrono etiam motu proprio Bellamer. decis. 745. Cassad. dec. 4. de probatio. Guido Pap. decis. 174. licet possit conferre spredo patrono Ecclesiastico, etiam non facta expressa derogatione, latè Christineus decis. Rota Belgica 67. primo tomo, &c.

DISCEPT. CCXLV.

SUMMARIUM.

- 1 Facti series proponitur.
- 2 Semel approbatum, non potest amplius reprobari.
- 3 Electores, electionem approbantes an possint ante scrutinij publicationem eorum renocare vota, vel suffragia, secus post eius publicationem.
- 4 Exceptio regulam firmat in omnibus casibus non exceptuatis.
- 5 Vigore rescripti summi Pontificis, quinam admittatur ad officium discreti in Religione Discalceatorum S. Augustini.
- 6 Qui fecerit per plures annos conciones, & dimidia quadragesimalia an possit ad Officium discreti promoueri; Et an hoc possint uniri.
- 7 Episcopus absens à residentia licet potest continuare trimestrem unius anni, cum trimestre alterius anni.
- 8 Electus per electionem acquirit ius ad rem, id est ad prelaturam.
- 9 Ex Constitutionibus eiusdem Religionis post electionem discretorism jam factam, nihil potest innouari.

ARGUMENTVM.

Discreti Officium in religione Discalceatorum S. Augustini qualiter, & quomodo sit concedendum, & quid posita medietate Concionum Quadragesimalium.

PRO

P. Angelo à IESV.

Vm admodum Reuerendus P. Angelus à IESV, Prior conuentus casalis Resinæ, Patrum Discalceatorum sancti Augustini, Provinciae Neapolitanæ, in præterito triennio anni 1659. fuisse electus discretus Generalis capituli suo tempore celebrandi, iuxta sanctiones capitulares illius sanctissimæ Religionis, robatas auctoritate, & oraculo sacrae Congregationis Episcoporum & Regularium, necnon sanctissimi D. N. Papæ Alexandri V I I. requirentes annos sex lecturæ, vel concionis, fuisseque admissus ab Eminissimo, & nunquam satis laudato Protectore Cardinali S. C. Pallotta obseruantæ regularis, vñico reformatore (quem vtinam ad sedem Petri sedente viderein, quia totius orbis sperare in mōrū reformationem) dum capitulo præsideret, & à iudicibus canfarum legitimata persona annuentibus, & approbantibus specificè, & infra certa, ac speciali, posse. dictam electionem, & mediantibus authenticis, ac iuratis scripturis & approbatis à Patre Ioanne Hieronymo Vicario generali præterito, necnon ab Ad. Reuerendo Patre Elia Vicario regnante, quæ depositiones sunt de integro quinquennio lecture,

& vñico quadragesimali per quos, fuit approbata electio discreti, secundum talia requisita, iuxta decretum rescriptum à sacra Congregatione de quo *suprà*.

Nec verò Pater Provincialis, ex ordine superiorum duobus mensibus antea notificari fecit omnibus superioribus Provinciae Neapolitanæ, electionem faciendam in prima Dominica Maij, pro duobus discretis ituris ad Capitulum generale & specificè dixit, quod si aliquis Pater habeat aliquam difficultatem Romæ coram superioribus Religionis illam proponeret, ut electiones essent legitimæ, fuit electus ex nouem concurrentibus P. Angel. & confirmata electio à P. Provinciali Præsidente, nemine discrepante. Hoc eodem tempore Romæ factum est capitulum definitiorum annuale, per quod nescio quaque ratione reperitur fuisse emanatum decretum huius tenoris (perchè si è difficultato che il P. Angelo di Giesu priore di Resina non habbia li requisiti, in tanto in spatio di tre mesi mandi le proprie,) aliter electio declarabitur nulla, in quo quidem definitorio fuerunt inter ceteros Patres tres superiores, qui fides fecerunt, scilicet duo qui testabantur de facto, & unus, qui tanquam index approbauerat. Requisitus pro veritate puto non esse molestandum P. Priorem Resinæ: Suas esse legitas probationes vigore quarum electus iam fuit discretus, solumque ad Capitulum sup̄ rest ut Deo dante suo tempore accedat; quod quidem probatur.

Primò, quia quod semel approbatum fuit non potest amplius reprobari, ut in *I. Pomponius*, ff. de nego gest. I homas de Thomasettis in floribus legum, regul. 7. Surdus cons. 18. & cons. 35. num. 71 & dec. 132. Card. Mantic. decis. 274. Viuius dec. 8. num. 12. lib. 1. Giurb. decis. 74. num. 29. G atianus cap. 441. num. 2. quod intellige siue expressè, siue tacite approbatum proponatur, ut latè ea bosa *axiomate* 31. Igitur cum Pater Angelus à Iesu fuerit uti discretus electus, & approbatus, iterum de hac re cogitare nullo modo poterit, iuxta *S. Gregorij* dictum ad Cletrum Mediolanensem in *cap. dilectissimi filii* 8. quæst. 1. qui sic rationem infert; Iudicari namque à vobis ultra non licet semel prolatus, vbi Gloss. in verb. *Iudicari*, argumentatur quod Clerum, quem semel comprobavit non potest postea reprobare, iuxta Ambrosij dictum in *Canone Horrendus*, & in *Canone cultus*; 2. quæst. 5. Igitur semel approbatus non potest amplius reuideri & reprobari: nam est indicandus antequam approbaretur, postquam autem approbatus fuerit indicandus amplius non erit, ut benè Gloss. ibi in verbo *indicari*, Episcopus Maranta in sua medulla decreti, fol. 37.

Secundò, facit quia Electores approbantes electionem, possunt licet pro illorum libitu, ante scrutinij publicationem sua renocare vota, vel suffragia, atque mutare; minimè verò post scrutinij publicationem factam à Præsidente electionis, ut habetur in *capitulo publicato de electione*, in 6. vbi dicitur publicato scrutinio variare nequeunt electores, ergo ante illius publicationem poterunt electores sua vota mutare. Consequens patet: nam exceptio format regulam in contrarium in omnibus aliis casibus non exceptuatis cap. si omnis 32. quæst. 7. sed Canon citat. firmat regulam, scilicet publicato scrutinio nequeunt electores variare, igitur antea poterunt & ita docent communiter DD. in *cap. perpetuo de electione*, in 6. Goffredus in *sua* in tit.

de electione, num. 31. Taberna in verbo electio, num. 25. Silvester in eod. verb. quest. 2. Sigismundus à Bononiens. de electione, libro 30. Gloss. in d. cap. publicato in verbo variare, quia talis elector acquisuit ius, &c. vnde Rot. Rom. decis. 486. num. 8. coram Greg. XV. ait Prætori, qui sine bene, siue male functus est officio, non conuenire reuocationem, post sententias in l. Paulus junct. l. Index posteaquam, ff. de indiciis, l. duo, ff. de paenam Samuel. de electione Canonica tractatu 1. controu. 16. concl. 1. fol. 141.

5 Tertiò facit, quia vigore rescripti S. Pontificis ille admittitur ad officium discreti in hac sanctissima Religione, qui fecerit annos sex lectoratus, vel sex quadragesimalia; ergo, cum P. Angelus à Iesu talem habet qualitatem, igitur habebit locum dispositio, de qua in l. 1. vbi Bart. ff. ne quid in flumine publico, Barbosa axiomatica 146. Ricciullus lib. 1. de iure Ecclesiast. cap. 13. num. 15. Rota in Sutrina Monasterij coram Durano, decis. 126. post primum volumen consiliorum, Farinac. Maceratensis. lib. variar. resol. 82. Igitur sufficit, quod P. Angelus probauerit sua requisita tempore debito antecedenti; vt in simili de Religione S. Francis. Conuentualium, vbi primò fuerint graduati si quinque, vel quatuor saltem musicalia opera in lucem ediderunt magistri musices appellantur scriptis Maranta part. 3. resp. 52.

6 Quartò facit, quia Pater Angelus à Iesu non solum per quinque annos lecturam fecit, & per alium integrum annum quadragesimale, perfectum imò etiam per plures annos conciones diuisas fecit imò, & dimidia quadragesimalia, quæ quidem si vniatur liquidò constabit P. Angelum à Iesu, nouem annos concionum habere. Quod verò possint huiusmodi dimidiata quadragesimalia, necnon separatae conciones prædictæ simul iungi pro consequitione priuilegij seu facultatis à statuto requisiti ultra ea quæ de continuatione temporis, dixit Antonius Bardus in suo tractatum de tempore utili & continuo, tomo 5. tractatum fol. 210. col. 2. cum seqq. potest adduci celebris illa resolutio, de qua Diana part. 9. tract. 6. volum. 22. vbi querit vtrum Episcopus absens à residencia licite possit continuare trimestrem vnius anni cum trimestri alterius anni, & post Pellizzarium, quem adducit concludit affirmatiuè pro qua doctrina plura similia adducit omnino videnda. Igitur cum religionis statutum præscribat, vt per sex annos fiant lecturæ, vel sex quadragesimalia si continuatis temporibus sint factæ conciones poterunt vniiri, iuxta doctrinam suprà traditam quibus unitis constabit non sex, sed nouem quadragesimalia fecisset P. Angelum consequenter statuto satisfactum est ad exuberantiam.

8 Ultimò facit, quia P. Angelus per sui electionem jus acquisiuit ad rem, id est ad prælaturam, seu officium discreti iuxta con. in cap. nostri de electione. Igitur sine ullo vitio ambitionis potest agere iudicis officium implorando pro sui munieris executione; tum, quia approbatio regularis idonei semper durat, vt post alios P. Remigius Scopha quest. 36. art. 3. per torum, tum quia vt bene Megala in promptuario, in verbo electio, num. 51. vigore huius electionis iam factæ jus acquisiuit P. Angelus, iuxta Text. in cap. cum inter Canonicos de electione, vbi dicitur quod per consensum tum eligentium tum electi, quasi coningale vinculum sit contractum; Igitur potest ipse ad id agere quod sibi per tale vinculum

debitur, vt bene Pater Donatus in præxi regularium, titul. 2. tract. 6. quest. 16. Tandem dico quod ex constitutionibus eiusdem Religionis, vt in cap. de definitorio, part. 3. nullam agnosco facultatem in eodem diffinitorio annuali vt possit circa electionem iam factam discretorum, quidquam innouare. Igitur cum P. Angelus à Iesu in anno 1645. in Conuentu S. Mariæ Cœnitatis Auerse in Pronicia Neapolitana Logicam integrum docerent in anno 1646. in Conuentu S. Nicolai Tholentinatis Romæ Philosophiam professus fuerit, deinde in anno 1647. in Capitulo generali fuit electus in munus lectoris in Conuentu S. Mariæ Veritatis Neapolitanæ, prout de his tribus annis fidem facit P. Io. Hieronymus; Imò etiam P. Elias à S. Lucia, tunc temporis Provincialis Neapolitanæ Cœnitatis fidem facit ac testatur prædictum P. Angelum factum fuisse officio lectoris Philosophiæ per integrum quinquennium; scil. per duos annos ante, per integrum verò triennium tempore sui Provincialatus, vt idem P. Elias à S. Lucia testatur, qui quidem sunt illi PP. qui nunc hanc contruersiam mouent; imò P. Angelus ultra superdictos labores per vnum integrum annum multas fecerit conciones, tum in diebus quadragesimalibus tum extra, vt clarè constat, qui quidem labores simul possunt vniiri vt dicebamus; per consequens dicendum est iniuste cum omni reverentia qua decet vexari in suo manere electos. Quare, &c.

Prudentissimi & sanctissimi Patres vissis his allegatis, admiserunt P. Angelum ad Capitulum, ut notum est.

DISCEPT. CCXLVI.

S V M M A R I V M .

- 1 Facti series proponitur, de qua hic.
- 2 Officialis grauins delinquit, quam alius.
- 3 Officiales alios proponentes, quando peccant, & teneantur ad restituionem.
- 4 Officialis quando peculatus criminè teneatur.
- 5 Peculatus crimen gaudet indultu.
- 6 Capserij Bancorum, an furti teneantur, an peculatus.
- 7 Officialis exigens pecuniam fiscalem, & ad suum usum conuertens an teneatur nonupli pœna, an peculatus.
- 8 Pœna nonupli, & dupli quando locum habeat.
- 9 Officialis mortui heres quando puniatur pœna peculatus, &c.
- 10 Pœna nonupli, quando effet in officiali, & an veniat in indultu.
- 11 Pœna quadrupli quando locum habeat.
- 12 Officialis pecuniarius ob extorsiones qualiter puniatur.
- 13 Pœna peculatus an transeat ad heredes.
- 14 Castellanus frumentum Castri vendens in eiusdem Castri prejudicium, qualiter puniatur.
- 15 Carceris Custos qualiter puniatur ob fugam carceratorum.
- 16 Duobus existentibus Custodibus, si unus aufiat, qualiter puniatur alter.
- 17 Frumenti renouatio quando fieri debeat à Castellariis.
- 18 Officialis pro criminis Barattaria potest torqueri

- queri ex processu informativo.
- 19 Barattaria nomen quid significet, & qualiter probetur.
- 20 Officialis delinquere potest, vel extra officium, vel in eo.
- 21 Officialis delinquens extra officium qualiter puniatur.
- 22 Officialis inquisitione pendente quando suspendatur ab officio.
- 23 Fisci cautela datur ad proponendam suspensionem ab officio, lice penderit.
- 24 Officialis, ut suspendi possit administratione pendente triarequiruntur, & quae sint.
- 25 Officialis inquisiti instantia an transeat ad haeredem, si lis non fiat contestata cum eo.
- 26 Probatio delicti officialis, qualiter differat in iure.
- 27 Officialis delinquens in officium punitur pena arbitaria.
- 28 Officialis corrupti delictum accusari ab omnibus potest.
- 29 Barattaria mediator, an sit idoneus testis ad illam probandam.
- 30 Barattaria pluribus delictis grauior, & qualiter probetur.
- 31 Ritus 49. M.C.V. & decisio de Franchis 274. & 326. explicatur.
- 32 Delictum in committendo, vel in omittendo qualiter differat.
- 33 Officiales delinquentes duplice iudicio conueniuntur, & quae sint.
- 34 Iudicium summarum suspensionis officij duplex est, & quale.
- 35 Suspension ab officio duplex est, & qualis.
- 36 Officialis an possit suspendi pendente inquisitionis iudicio.
- 37 Officialis inquisitio cum administrativis sufficit ad suspensionem.
- 38 Pactum ne suspendatur officialis pendente inquisitione non valet.
- 39 Officiali pro excessibus condemnato creditores praedicantur in iuribus suis.
- 40 Officialis delictum qualiter probandum sit, ad finem suspendendi.
- 41 Suspension ab officio, & beneficio nunquam datur, nisi quando venit officio priuandus.
- 42 Crux & consilium . explicatur.
- 43 Officij natura non alteratur, per hoc quod datur solet pretio, vel gratis.
- 44 Suspensionis verba quando inducunt priuationem officij.
- 45 Officio ad Dominum reuerso, non tenetur Dominus ad debita, &c.
- 46 Officium pecunia emptum, non differt a gratis dato.
- 47 Clausula, quae solita est apponi in officij concesione, & qualis sit.
- 48 Officialis delictum leue quale sit.
- 49 Officialis an sit suspendendus in dubio quovis que non fiat causa cognitio.
- 50 Officialis durante inquisitione an possit suspendi.
- 51 Suspensionis judicium potest dupliciter fieri.
- 52 Officium rectum, & irregulare.
- 53 Officij priuatio per qua verba importetur.
- 54 Officialis statim illo priuatur officio ob delictum commissum in officio.
- 55 Officij non datur proprietas, sed simplex administratione.
- 56 Officialis non habet officij dominium, sicut habet feudatarius.
- 57 Suspension ab officio est suspensus a beneficio,
- quando stat in distributionibus beneficium.
- 58 Officialis priuatus officio, an possit alium substituere.
- 59 Fuga officialis pecuniarij, an faciat indicium ad torturam.
- 60 Fuga delinquentis an, & quando faciat plenam probationem, vel semiplenam.
- 61 Proprietas officij non est imaginabilis.
- 62 Officialis delinquens in delegatione officio annexa dicitur delinquere in officio.
- 63 Officialis priuatus dicitur officio per solum decreta, ne exerceat, &c.

ARGUMENTVM.

Officialium crima qualiter puniantur, qua occasione agitur de paenit Peculatus, Nonupli, dupli, quadrupli, Barattaria, & similiū delictorum, & de ipsorum probatione, & quorum criminum paenae ad haeredes officialium transeant, & qualiter sit contra eos procedendum, & an pendente inquisitione proceditur ad suspensionem officij; Ritus M.C.V. 49. & de il. Præsid. de Franch. 274. & 326. explicantur, & quando officia ad Dominum reuertuntur, non tenetur Dominus ad debita officialis, & qualiter talis dicatur officio priuatus, & plura ad materiam suspensionis, & priuationis officij adducuntur, &c.

P R O

D. meo Præside Regiae Cameræ summariae Ianuario de Amico,

C V M

Creditoribus V. I. D. Ioannis de Amico.

 V M possideret quondam Marcus Antonius de Ligonio officium scribæ à mandatis pro se, & pro alia persona à se nominanda, post eius mortem, ad conventionem venit cum quondam Hieronymo de Amicis, vt idem Marcus Antonius, post mortem nominare debuisset, in ampliatione dicti officij, vnum ex filiis masculis maiorem natu ex eodem Hieronymo, & idem Hieronymus pro causa prædicta soluit ducatos eidem de Ligorio, & remansit debitor in aliis scutis pro residuo pretij dictæ ampliationis.

Cum autem sequuta esset intestatio eiusdem officij, in personam Domini Ioannis de Amico filii maioris natu eiusdem Hieronymi, vigore dictæ Conventionis initæ inter eundem de Ligorio, cum eodem Hieronymo, quæ sequuta fuit in anno 1639. quia vero dictus quondam Hieronymus intendebat ampliare dictum officium

cium pro alia vita, post eiusdem Ioannis mortem, viatum eidem fuit, pro cantela aliorum suorum filiorum, idest dicti Iannarij nunc dignissimi Praesidis Regiae Cameræ summariaz, & etiam Ignatij de Amico nunc meritissimi Iudicis M. C. V. conuentum fuit inter Hieronymum Patrem, & Ioannem filium, ut idem Ioannes obligaretur contribuere pro duabus partibus emolumentorum dicti officij, aliis duobus nominatis fratribus, & post mortem dicti Ioannis sine filiis nominare teneretur, unum ex suis fratribus, filius scilicet eiusdem Hieronymi, qui ampliare deberet dictum officium, prout in effetu amplianit sub anno 1649.

Cum verò dictus Ioannes possideret officium praedictum, & in eo delinquisset, capta informatione, & examinatis testibus ad instantiam Fisci, factum fuit decretum à Regia iuncta, quo fuit ordinatum, quod dentur defensiones dicto Ioanni, & interim suspendatur ab officio, & beneficio dicti officij, & proinde affictator dicti officij faciat depositum.

Videns ergo dictus Iannarius in totum quasi amissum dictum officium, & per consequens duas etiam partes duorum fratrum, recurrit D. Iannarij ad Excellentissimum Proregem Dominum D. Petrum de Aragona, ut eum admitteret ad tolerabilem compositionem, & ad eam admissus pro scutis 4500. conditione tamen adiecta, ut dictum officium, non amplius fuisset in caput dicti Ioannis, sed transferatur in caput dicti Domini Praesidis Iannarij, in quibus etiam scutis 4500. includeretur etiam valor pretij soliti expendi in dicta translatione, necnon omnis pena forsitan personalis quam pati debuisset dictus D. Ioannes.

Talibus ergo adiectis pactis, ac conditionibus, effectum habuit dicta transactio, & dictum officium fuit renunciatum ab eodem Ioanne, in beneficium Regiae Curiæ, & per eamdem in beneficium eiusdem Domini Praesidis, in cuius caput hodie reperitur translatum dictum officium.

Re in hoc statu existente, comparuerunt credidores eiusdem Ioannis, & cum obtinuerint sequestrum, comparuit idem dictus Praeses Iannarius petens tolli sequestrum, & decreto D. Thomae Caraniræ fuit dictum, quod citra præindictum iurum pattium, tollatur sequestrum, facta prius obligatione, per dictum D. Presidentem de restituendo fructus dicti officij, cui, quibus, & quando, & ad omnem ordinem, &c. At nunc iterum est facta instantia pro parte dicti Domini Praesidis reformari dictum decretum quoad caput dictæ obligationis, necnon ordinari, ac decerni, ut tollatur dictum sequestrum simpliciter absque alia obligatione.

Quæ quidem instantia instissima est, quia stante dicta translatione facta in personam dicti D. Praesidis Iannarij, propter causam necessariam dictæ Inquisitionis, hypothecæ ab eodem Ioanne contractæ sunt extinctæ, & liberum ab omnibus Creditoribus remansit officium penes dictum Praesidem Iannarium. Quid sanè, ut probetur triplici conclusione firmandum esse putamus, prima statuendo de delictis officialium in genere, secunda de commissis intuitu officij, tertia de modis probandi talia delicta ad indicium suspensionis ab officio, & beneficio, & in simul, quod numquam Index in Regno nostro contra officialem deuenit ad suspensionem officij, & beneficij, nisi in illis cau-

sis, in quibus venit priuatio eiusdem, quasi quod decretum suspensionis officij sit præparatorium necessarium ad priuationem, tanto magis, quod in officiis ad differentiam feudorum, non datur dominium penes concessionarium, sed simplex administratio, qua propter factum decreto ne amplius administret, ne exerceat, vel suspendatur ab officio, & beneficio, nihil amplius remaneat agendum, & propterea nulla alia sententia definitiva requiratur, sit ergo

Prima conclusio, officialis gratius delinquerre dicitur, quanq; quælibet persona priuata delinquens, & sic grauius ille venit puniendus, Bart. in l. quedam delicata, & l. aut facta, §. personæ, ff. de pœnis, Gaballus centur. 1. casu 99. num. 56. & seq. & in tract. de omni genere homicidijs, num. 76. prout delinquendi consuetudo delictum aggrauat, & pœnam anget, & Thomas Grammaticus conf. 17. num. 16. Regens de Marinis in addit. ad Reuerterium, decis. 259. propterea dici solet, quod officiales maiores, proponentes Principibus indignos, vel non tam dignos, & eos, qui metentur omittentes, distriktam Deo rationem reddent, & committunt mortale peccatum, & tenentur ad restitutionem omnium damnorum, nec etiam proponere debent solum consanguineos, amicos, & socios, cum hoc sit valde malum, & reipublicæ periculose, Dominus meus Confiliarius Staibanus 1. tom. resol. 100. à num. 239. cum sequentibus omnino videndus, et si pecuniam daret officialis iustitia, pro tali officio consequendo, eo durante debet illo priuari, Dominus Staibanus dicta resol. 100. à num. 150. cum sequentibus, unde ille officialis, qui pecuniam sacram, Religiosam, & publicam, atque fiscalem abstulit, & conuertit in rem suam propriam punitus fuit, l. Iulia peculatus, l. 1. & 3. ff. ad leg. Iuliam peculatus, & lege Iulia de residuis ille tenetur, qui pecuniam à Fisco suscepit, ut in aliquem viatum erogaret, & illam apud se retinuit, non aliter ad destinatum viatum erogans, l. 1. ff. eodem, & huiusmodi criminis poena, est deportatio, & omnium bonorum publicatio, & quandoque mortis naturalis, Regens Reuerterius decis. 112. in quibus verò casibus committatur, & quæ requirantur, tradit Regens Lanarius conf. 93. Regens de Ponte decis. 7. Regens Sanfelicius decis. 166. & 289. Regens Capicinus Galeota responso fiscali 22. Regens de Marinis lib. 1. resol. 291. & in add. ad Reuerterium decis. 112. Decianus lib. 8. criminalium, cap. 28. 29. & 30. Gaballus centur. 1. casu 99. & condemnatus ex hoc crimine peculatus gaudere poterit indultu, à quo non exceptuatur tale crimen, Regens Reuert. dec. 112. & ex voto Praesidis sanctæ Crucis refert Regens de Marinis lib. 1. cap. 183.

An verò pena peculatoris, vel potius furti, 6 teneantur Capserij nostrorum Bancorum, qui pecuniam bancalem insciis gubernatoribus, in propriis viis conuertenter, quæstio est de qua re Gaballus casu 136. Mastrillus decis. 238. vbi fuit condemnatus ad mortem quidam Capserius, &c. sed in gradu revisionis, fuit dictus condemnatus ad remigandum sua vita durante, & ad interest Banci soluendum: post alias Dansa tom. 3. de pugna Doctorum, cap. 11. fol. 515. Regens de Marinis ad Reuerterium, decis. 112. in fine, Dominus meus recolenda memoria Constantinus Cafarus in speculo peregrinarum quæstionum, quæst. 4. 5. 6. & 7. cum 8. qui loquitur

tur de capitulo A. G. P. Fulvio de Falco.

Declaratur primo conclusio, ut officialis pecuniarius, si pecuniam fiscalem exigit, & penes se retinuit, est quaestio an pena nonupli, an pena l. *Iulia peculatorius* teneatur, sive lege *Iulia de Residuis*, vel potius ad interesse, quod Fiscus ex hac causa passus fuit, in qua questione dico, quod per Capitulum Regni, quod incipit vulgaris famae proloquium, si officialis Regius subripuerit, vel subtraxerit pecuniam fiscalem pena nonupli teneretur, secundum si aliquis officialis in computis suis de aliqua partita pecunia Regiae introitum non fecit, vel minus posuit, quam exigit, tenetur pena nonupli, per Ritum Regiae Camerae: sed si officialis dicat, quod pecunia fiscalis est in residuo, & verè non est, tenetur pena dupli, sic Ministri fiscales, qui pecuniam retinent apud se ultra tempus, tenentur pena dupli, Regens Reuerterius *decis. 226. per totam, Regens de Marinis ibi in add. & decis. 14. & 12.*

*Accusatio verò criminis peculatorius per quinquennium proponi potest, Regens Moles *decis. 8. in tit. de pénis, Regens de Marinis lib. 2. cap. 244. vbi querit quando officialis reperitur mortuus, & Fiscus vult ab herede repetere pénas, quibus defunctus condemnari poterat, & dicit, quod actio peculatorius, & repetundarum suam habet instantiam, quia crimen repetundarum intra annum proponi debet, & crimen peculatorius intra quinquennium ex l. 2. ff. ad leg. *Iul. repetundarum, & l. peculatorius crimen, ff. ad leg. Iuliam peculatorius*, quod procedit, si ad heredem nihil peruerterit de male qualitatis per officiale, sed si aliquid peruerterit perpetuo restituere tenetur, maximè in foro conscientiae, licet pena pecuniaria, pro talibus criminibus imposta, lapsis temporibus praedictis, omnino fit liberatus, Regens de Marinis *ad Reuerterium, decis. 226. in fine.***

*10. In quo aduerte, quod pena nonupli, locum habet, quando officialis pecuniarius exigit pecuniam, & non introitauit, vel quando duplicit partitam exitus, tunc enim ad nonuplum tenetur, iuxta ordines sue Catholicæ Maiestatis cap. 16. & Ritum Regiae Cameræ summariae, de quo Praeses D. Gregorius de Ganauerro *dec. 27.* idque non intelligitur quando contingit ex errore, sed quando perseverat officialis in errore usque ad intimationem erroris, quia talis longa negligentia reddit Ministrum suspectum de dolo, & quod voluerit sustentare errorem calculi, ad decipiendum Fiscum, & sub industu generali peruento postea venit remissa pena nonupli, ad notata per D. Ganauerrum *dicta decis. 27. in fine.**

11. & ad pénam quatruplici ducatorum quinquaginta) quia quinquaginta extorserant) & quod amplius non exercent, fuerunt puniti in beneficium Regij Fisci per M.C.V. & facto verbo in Collaterali Consilio, duo Custodes deputati ad custodiā portus huīus Cūitatis, ob extorsionem commissam tempore pestis, ut refert recollectæ memoriae Dominus meus Constantinus Cafarus in suo speculo peregrinarum questionum, quast. 2. in principio.

*12. Declaratur secundum conclusio, quod officialis pecuniarius exigens à debitoribus fiscalibus plus debito, aliasque committens extorsiones, fuit condemnatus ad remigandum per septennium, & ad soluendum Regiae Curiae ducatos quinque mille, & vniuersitatibus omne illud, quod ab eis extorserat, & confirmatum in Collaterali Consilio, Regens Reuerterius *decis. 260.**

qui dicit, quod interdum solent condemnari ad quatruplicem, ex Paride de Puteo in verbo corrupcio, ad textum, in l. 1. ff. ad leg. *Iul. repetundarum*, illamque penam in hacten transire ex l. 2. ff. eod. qui tamen tenebitur usque ad vires 13 hæreditarias, & non alia, quamvis inuentarium non conficerit, & hoc quia conuenit ex delicto defuncti, contra Regulas Iuris, Baldus in l. 1. ff. ad leg. *Iuliam repetundarum*, & priuatur ipso iure officio, l. *Indices*, C. de dignit. lib. 12. idque speciale est in crimen Barattariae, ut possit officialis durante officio conueniri, Carrerius in praxi criminali, fol. 21. num. 7. & sati est solam promissionem, sicuti in crimen Assassini, Baldus in l. 1. ff. quod quisque iuris, ac teneri eumdem extorsionibus, & fraudibus commissis per eos, quos secum duxit, dicit Menochius *casu 245. Carrafa de Syndicatu, part. 4. fol. 201. num. 74. Regens de Marinis ad Reuerterium, decis. 260. in fine.*

Declaratur tertio conclusio, quod cum Castellanus Cūitatis Ischiæ D. Franciscus de Genuara vendidisset frumentum Castrum prædictæ Cūitatis, & pecuniam peruentam ad usum proprios conuerteret, fuit conuentus in Regia Camera, ibique videbatur esse puniendum pena Relegationis, tamen cum Dominus Prorex dicto Castellano gratiam fecisset, quam si non fecisset in insulam condemnari debuisset, ut notat Tassonus in pragm. de Antefacto, fol. 185. num. 377. vel saltem pena priuationis Castrum, ex Petro Gaballo centuria 3. *casu 294. num. 285.* & Custos Carceris punitur pena mortis, quando a fugit ille, qui pena mortis veniebat puniendus, Iulius Clarus in l. finali, quast. 68. num. 8. at si is, qui aufugit detinebatur pro crimen non capitali, tunc iudicis arbitrio puniendum esse dicunt cum Bossio de Carceribus, num. 10. Menochius *casu 202. num. 20. Grammaticus vbi supra, num. 29. Ludovicus Carrerius in practica criminali, fol. 234. Afflictus in Constitutione Regni Castellani; & si duo sint Custodes, & unus aufugit cum Reo, ad nihil tenetur, propter de substituto 16 à Custode, seu de fantulo ipsius deputato, late Farinaceus de Carceribus, quast. 31. Regens de Marinis *ad Reuerterium, decis. 104. per totam, & renouatio frumenti, fit in Castro in fine mensis Maij, & Castellani de lucro tenentur reddere computa, ex decreto generali Regiae Cameræ, de quo Regens de Marinis in addit. ad Reuert. decis. 104.**

Declaratur quartio conclusio, ut officialis pro crimen Barattariae possit torqueri ex processu informatio, ut in persona cuiusdam iudicis M. C. V. fuit decisum: in quodam Gubernatore Cūitatis Aueriæ, in quodam Electo nobili huius Cūitatis, & in quodam Gubernatore Provinciarum Aprutij refert Regens Reuerterius *decis. 46.* cuius Barattariae nomine, intelligitur quando officialis pecunia corruptus aliquid facit, quod facere non debet, vel aliquid non facit, quod facere debet, Paulus de Castro *conf. 152. Bossius in tit. de officiali corrupto pecunia, num. 1. vbi addit, ideo sic appellari, cum fiat quoddam Barattum pecuniæ cum justitia, & qualiter probetur apud nos recurrentum est ad pragmatica secundam, de munibibus officialium, vbi hoc probatur ex Testibus bonæ famæ, & opinionis, etiam singularibus, & quinque testes sufficiunt, ex Pragmat. 4. eodem tit. Regens de Ponte 16. num. 9. Regens Merlinis contr. for. tom. 2. capit. 29.*

20 Secunda conclusio, officialis dupliciter potest delinquere. Primo extra officium, secundo in officio: deliquit extra quando V. G. non causa officij, deliquit in officio, quando delinquit occasione, autoritate, causa, colore, ac prætextu officij, quod exercet; tunc enim in officio delinquere dicitur, iuxta exempla tradita per Casianum in Ritu 49. per totum, ex Baldo in l. 2. C. quorum appellat. non recipientur, vbi post Gulielmum de Cuneo in l. nulli, C. quorum appell. non recipientur, docet directe officiale delinquere in officio, illudque exercendo, quando deliquit fauore, vel prætextu, vel contemplatione, vel colore officij, idem dicit Paris de Puteo de Syndicatu, in tit. Indices ad Syndicatum, qui fint, cap. 1. num. 8. & in verbo officialis offensa vers. nisi adulterasset, fol. 350. Nouarius in prag. 1. de abolit. num. 41. & de officio. Indices in prag. 5. num. 50. latè Farinacitus de delictis, & pœnis, quest. 19. num. 41. & quest. 24. num. 59. Rota Romana decif. 754. part. 1. in nouissimis, Ioseph Sesse de inhibitionibus, cap. 30. num. 158. Dom. Merlinus tom. 2. cap. 28. num. 3. Regens de Marinis lib. 1. controu. 17. num. 4. Catalanus de in-
adultu, cap. 42. num. 12.

21 Quando ergo officialis committit delictum extra officium, eo non priuatnr, sed aliis punietur pœnis, at si in officio, & tali delicto, quo infamia irrogatur, & statim priuatur, ad quod facit Textus in l. Indices, C. de dignitatibus, lib. 12. sicuti Tutor à tutela repellitur propter delictum in administratione patratum, secus si extra l. 3. §. nunc videamus, ff. de suspectis Tutoribus, & validum est argumentum de Tute ad Magistratum, Nicolaus de Neapoli in l. proponebatur, ff. de Magistratibus conuenientibus, Regens Reuerterius decif. 2. & si delictum sit extra officium, non suspenditur, quia accusatione pendente non venit suspendendus, per Textum vbi Paulus de Castro in l. Calipodius alias Quamvis, §. finali, ff. de solutionibus, at si delictum sit commissum in officio; tunc regulariter appellatione pendente venit suspendendus, l. cum qui, vbi Bart. Salycketus, & omnes, C. de suspectis Tutoribus, Cappella Tholosana decif. 371. dummodò delictum sit tale, quod veniret priuandus, vt in causa Dom. Hieronymi Ram. Castellani Castrum Aquilæ, & quando non ita sunt grauia delicta, vt in casu Regentis Reuerterij decif. 2. tunc restituitur administratio officij, a quo fuerat suspensus, verum ne accederet ad Provinciam, de qua ibi, nisi completo examine pro parte Fisci, vt ne inferret timorem testibus examinandis, Dominus Reuerterius vbi suprà, argum. textus in cap. litteris de testibus, & cap. Constitutus de excessibus Prelatorum, concordat Regens Moles decif. 6. in tit. de pœnis, quibus tenentur officiales, Regens de Ponte decif. 7. & 25. Praes de Franchis decif. 8. Regens Sanfelicius decif. 61. Regens Merlinus tom. 2. cap. 28. & cautelam tradit Fisco D. de Franchis: vt in casu, in quo potest officialis lite pendente ab administratione suspensi, vt Fiscus proponat suspensionem, priusquam inquisito detur terminus ad se defendendum, quia illo dato, & pendente, indicis officium conquisescit, & Dominus Franchis num. 8. idem dicit in Tutor de malo administratione accusato, vt pariter inquisitione pendente, sit ei interdicenda administratio ex Afflicto decif. 357. vbi Vrsill. num. 5. & 6. idem de Praelato Ecclesiæ dissipante, & de hoc crimine accusato disputat Cassaneus conf. 60. & alios te-

Int. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

fert Regens de Marinis in obsernat. ad decis. 2.
D. Reuerterij in fine.

Et aduertit Regens Galeota respons. 15. quod ad hoc, vt officialis in officio delinquens possit ab administratione suspendi, requiruntur tria: primum, quod sit de delicto accusatus, vel inquisitus, secundum, quod delictum sit circa officij administrationem commissum, non extra officium. Tertium, quod tale sit delictum, vt eo plene probato, sequi possit priuatio, legatur Regens Rouitus in prag. ultima, num. 12. in tit. de officialibus, Capiblancus in prag. 5. num. 80. & 81. de Baronibus, quod si officialis inquiratur de delicto, pro quo veniret officio priuandus, vel pœna pecuniaria multatandus, & ante litem contestata defuncto, est quæstio, utrum Fiscus Iudicium illud, contra eius hæredem prosequi possit, super qua quæstione scripsit Regens Rouitus decis. 64. ad quem recurrimus in casibus suis.

Declaratur primo conclusio, quod si delictum sit commissum extra officium, tunc debeat esse plenè connictus Reus, at si in eo officio, tunc sufficit qualisqualis probatio, ita Ioannes de Plattea in l. Indices, C. de dignitatibus, lib. 12. Capi- cius decis. 121. de Georgio allegat. 42. num. 30. Regens Rouitus decis. 36. num. 25. alii putant cum Ioanne Antonio de Nigris in cap. Regni vulgaris fama proloquium, in hac materia esse considerandam qualitatem officialis, & famam, ac illius, qui accusat, & hoc committitur prudentiæ indicantium, vt dixerunt Regens de Ponte vbi suprà, Regens Reuerterius loco citato, & Regens de Marinis ad Reg. Reuerterism, dec. 46. per totam.

Declaratus secundo conclusio, vt probato talis delicto commisso in officio, pœna arbitria veniat puniendus officialis, Reuerterius dicta decis. 46. Follerius in criminali, in tit. de criminis corruptela, vbi Index de Angelis in addit. Grammaticus conf. criminali 35. num. 19. Bossius vbi suprà, Iulius Clarus in §. finali, quest. 73. num. 20. Menochius casu 342. vbi ait quando Index dicatur extorquere, & an post corruptionem possit officialis statim puniri, vel potius fit expectandum tempus syndicatus, Muscatellus in tit. de Iudicii corruptela, vbi ait statim posse conueniri sequitur Iacobus Masullus ad Capicum decis. 121. num. 11. Auiles in cap. Praetorum in verbo dignatione, cap. 1. Quod crimen Iudicis corrupti est publicum, vt vniuersaliter de populo liceat officiale de corruptela accusare, Follerius vbi suprà, & condemnatis si fuerit de corruptela, non poterit appellare, sed tantummodo supplicare, quæ supplicatio Indicatum non suspendit, nisi quovique supplicatio fuerit Principi presentata; Paris de Puteo de syndicatu in verbo corruptio, cap. 1. 2. & 3. vbi num. 6. notabiliter querit, an Mediator Barattafiae sit idoneus testis contra officiale corruptum, super quo dubio videatur Dominus Merlinus tom. 2. cap. 29. n. 12. post Regentem de Ponte decis. 16. num. 25. & est tale crimen adeò præilegium, vt eruietur inter causas magnas, & præilegiatas, & Paris de Puteo æquiparat criminis laesæ Majestatis, sacrilegio, & simoniæ, in dicto tract. de syndicatu, in verbo corrupto, & Grammaticus conf. 35. æquiparat criminis Affassinij, ex quo est occultum crimen, difficilis probationis, & per hoc DD. dicunt posse probari per coniecturas, per probationes, & alia adminicula, & posse admitti testes, qui alias non admitterentur, Bossius,

Grammaticus, Regens de Ponte, & alij apud Regentem Rouitum dicit. *decif. 36. num. 25.* vbi dicunt satis esse talem qualem probationem, nec requiri, quod sit connectus, & quod singula quae non prosunt, simul unita sufficiunt, D. Merlinus *d. cap. 29.* & quod dictum solius mediatoris indicium faciat ad torturam, & iuramentum cum aliis plenè probat, de Ponte *decif. 6. num. 25.* Merlinus *num. 15.* videoas pro materia decisionem Larrea *47.* Castrill. *decif. 164.* Muscatell. *in praxi, instit. de Iudicis.*

31 An verò ritus *49.* M. C. V. de quo Praeses de Franchis *decif. 274.* & *346.* vbi disponitur de delictis officialium solam M. C. cognoscere posse, procedat, quando sunt delicta commissa intuitu officij, an etiam si extra illud commissa sint, legantur Regens Tappia *in titul. de officio Magistri Iustitiarii,* Reuerend. Rouitus *in rubrica de officialibus, num. 10.* de qua re etiam Capiblancus *in pragm. 5. num. 66. de Baronibus,* in dubio autem non presumitur delictum commissum intuitu, Capic. *decif. 150. num. 12.* Rolandus à Valle *conf. 1. lib. 3.* Baiardus *ad Clarum, quast. 55. num. 34.* Mastrillus *de Magistratibus, part. 2. cap. 40. man. 10.* & hoc in omni criminis procedere dicit Fragosius *part. 1. de Republica Christiana, lib. 4. dispt. 6. num. 155.* Dom. Consiliarius Pratus ad Paschalem *part. 1. cap. 10.* D. Carolus Preta *ad ritum M. C. V. 49. tom. 1.* qui explicant quando dicantur delicta officialium.

32 Declaratur tertio conclusio, quod delictum, vel est in committendo, vel in omittendo; si sit in committendo modica fraus est causa sufficiens, ut perdatur officium, vt ait Lucas de Peña, & alij apud Amicangelum *vbi suprà, num. 11.* in id sola magna negligentia sufficit, ut quis priuetur officio, ut in *dict. l. si quis, C. de officio Praefetti Praetorij,* vbi vel propter negligentiam, Giurba *conf. 44. à num. 14.* quod procedit in omni administratore, officiali, Iudice, Prælato, Principe, & omni alia persona exerceente, Lanarius *conf. 22. num. 20.* Amicangelus *num. 13.* & de Regibus est Textus *in cap. grandi de suppl. neglig. Pralatorum in 6.*

33 Tertia conclusio in priuatione, & suspensiōne officialis delinquentis, modus procedendi est diuersus, etenim iure communi: reuidendus est Farinacius *in praxi criminali, quast. 19. per totam, & explicationem solemnem manuscriptam Regentis Hieronymi Caymi,* in supremo Senatu Italiae dignissimi Senatoris, de visitatione officialium *art. 4.* apud nos verò de speciali praxi, & stylo Regiae Camerae Collateralis Consilij, & Regiarum junctarum, habemus, quod officialis cum inquiritur de delictis commissis in administratione officij, ipsis probatis, si veniret priuandus, & pœna priuationis puniendus, summarie constito de suspicione suspenditur ab officio, & beneficio; at si de leui suspectus sit delicto, ab administratione tantum arcetur ad tempus, idque etiamsi officium iurisdictione careat, ita Regens Reuterius *decif. 2.* Regens Galeota *responso 5. à num. 8.* & notat Amicangelus *de Regalibus officiis, quast. 20.* cui titulus est, qualiter finiantur officia aliquibus concessa, & Regens Sanfelicius *decif. 61. tom. 1.* ait quod officialis cum inquiritur de delicto in administratione officij commissi, ipsis probatis, an veniat priuandus, summarie constito de suspicione, suspenditur ab officio, & beneficio; at si de leui suspensus sit delicto, ab administratione tantum arcetur, id etiam si officium iurisdictione careat,

subdit etiam Regens Galeota *num. 60.* post Regentem de Ponte *decif. 6. 16. 25.* ex sola inquisitione, & criminis detectione, sufficienter probari delictum ad finem suspendendi, & priuandi, & *num. 80.* ait duo formari iudiciorum summarium ad finem suspendendi, in quo sufficit infamia, & aliquæ coniectura; aliud plenarium, & ordinarium ad finem condemnandi. Illud primum summarium Iudicium, duplex est; unum ab administratione officij tantum; alterum verò ab integro beneficio, cum emolumento officij: primum fit ex causis, & criminibus leuibus, secundum veò ex causis grauibus, quod tamen declaratur, ut suspenso etiam ab officio tantum, operetur interdum etiam à beneficio, quoad emolumenta, quæ percipiuntur ex personali servitio, seu industria, ut post Regentem de Ponte, dicit Regens Galeota *d. resp. 15. n. 48. in fin.* qui etiam ait, quod suspensus à causa graui, siue a lege, siue ab homine censemur suspensus ab officio, & beneficio quoad omnia.

In Regno igitur nostro ex dicto Regente de Ponte *dec. 7. n. 7* per Capitulum Regni, quod incipit *vulgaris famæ proloquion,* pœna suspensionis ab officio, tunc locum habet, quando officialis veniret priuandus officio, secundum communis decisiones de Franchis *decif. 8.* & alias relatas à Regente Sanfelicio *decif. 61.* Quæ quidem suspensio duplex est, vel ab officio ad finem inquirendi, & hæc fit ex causis semper leuibus, vel etiam à beneficio, & hæc fit ex causis grauioribus, & omnes illas importare priuationem dicit Regens de Ponte, *vbi suprà, num. 14.* & ideo ab officio importat suspendere à sola administratione, non tamen ab emolumentis, à beneficio verò, est suspendere ab omnibus, quia grauiter suspectus, dicit de Ponte *num. 15.* quod dum quis inquiritur de delictis grauibus, duo Iudicia formantur, unum summarium, & alterum plenarium. Primum fit ad finem suspendendi, & plenarium ad finem condemnandi, in primo sufficit summarie probare suspicionem, & hanc per coniecturam, quod sufficit ad suspensionem. Alterum iudicium dicitur veritatis delicti, qua veritate probata, priuatur officialis suo officio, propterea dici solet, quod duo sunt indicia, unum suspensionis, & alterum veritatis: primum fit summarium per coniecturas, secundum fit veritatis, & ordinarium dici solet, quod fundatur in veritate probationum, ita Regens de Ponte *decif. 25. n....*

Hinc disputatione DD. nostri, pendente iudicio inquisitionis, an possit officialis, qui delictum intuitu officij suspendi aliqui probant, non posse fieri suspensionem ante litis contestationem, nec interdici administrationem officiali delinquenti in officio, ita Camillus de Medices *conf. 143.* & alij, quos refert Dominus Constantius Pratus *in responso criminali 20. num. 53.* & sufficere si hoc calu officialis degat extra Civitatem absque suspensione, ut post Molli sum dicit Carena *resol. 3. 8. num. 3. 1.* & Gruell. *dec. 60.* Alij tamen communiter dicunt, & probabilius suspendi ab officio constito summarie de causis, & delictis commissis in officio, ut bene Praeses de Franchis *dict. decif. 8.* Regens Sanfelic. *vbi suprà,* Regens de Ponte *dict. decif. 7. 25. & 16.* Regens Merlinus *tom. 2. cap. 28. man. 11.* & sequenti, & etiam meminit duplicitis iudicij, quorum unum dicitur ad finem suspendendi, in quo sufficiunt coniecturæ, alind ad finem condemnandi, ut bene Guazzinus *ad defensiones Reorum,* *cap. 22.*

cap. 2. 2. num. 87. & delictum debet esse commissum in officio, &c non extra, Amicangelus *quaest.* 20. *num. 22.* & cum hac opinione transit praxis Tribunalium nostrorum, vt benè Regens Reuerterius *decif. 2.* de Ponte, & Amicangelus, *vbi supra*, nec potest dati suspensio, nisi vbi potest dari priuatio, de Franchis *decif. 8. num. 2.* Camillus de Medicis *vbi supra*, *num. 13.* Regens de Ponte *decif. 7.* Merlinus, & Pratus *locis citatis*, & millies practicatum refert Reg. Capic. Latr. *consult. 33. num. 26.* & nouissimi ad Francum d. *decif. 8. in fine.*

37 Vnde Regens Galeota in *responso fiscalis* 15. post Regentem de Ponte, ait, quòd sola inquisitio, & criminum detectio, sufficit, vt videns quis propria detecta scelerata, & crimina, cum certus esse iure incipiat, de sua priuatione, & poena deteriora committeret, & ponderat Tex-
tum in *l. finali*, *Cod. ad leg. Iul. Majestatis*: ibi nam ex quo sceleratissimum quis cepit consilium, exinde quodammodo sua mente punitus est, & pulchrior Textus in *l. questum 15 ff.* qui, & à quibus, ibi ex eo tempore quo quis propter facinorum suorum cogitationem, tam de poena sua certus esse poterat, multo plus cogitatione, & conscientia delictorum, quam damnatione ius dandæ libertatis, eam amisisse, & in *l. qui pœna 8. ff. de manumissionibus*, vbi æquiparantur casus, aliquem lege Cornelius damnatum iam es-
se, vel eum futurum prospicere, vt damnaretur, & maximè in crimen repetundarum in quo si-
cut & in multis aliis exceptis, non est expectan-
da condemnatio, Regens Galeota *vbi supra*, *num.*

38 60. & 61. qui addit neque valere pactum, vt expectetur sententia definitiva, quia esset nullum, & inuidum contra bonos mores: ergo cum fuerit suspensus ab officio, & beneficio absque illa alia sententia condemnatoria Creditores amiserunt ius, & sua credita, & si præ-
tenderent Creditores requiri sententiam eo quod potuisset reintegrari, quia raro reintegratur ali-
quis quando fuit suspensus ab officio, idque non ad tempus, sed simpliciter, vt in casto nostro, quia talis non debet reintegrari post Grammaticum *conf. 162. num. 12.* & seq. ne quarelantes ob eorum querelas, ob metum potentiae ipsius Domini, & pariter Testes à testificando retro-
hantur: nam veritas odium parit, imò addit Regens Galeota, quòd Regi contrarium rescriben-
ti non est parendum, sed in exequitione super-
sedendum, & addit post Grammaticum *num. 14.* quòd honori Regio non conuenit, talia rescrip-
ta exequi, & Minister inferior bene facit, si pro honore Regis, ac ipsius seruitio, non ex-
equitur mandatum, sive iussionem ipsius Regis, & hoc probat etiam Francus *dict. decif. 8. num. 3.* ergo sufficienter probatum est, eundem effe-
ctum quoad Creditores operari, & operandam esse suspensionem ab officio, & beneficio, ac priuationem officiorum per definitiā senten-
tiam, quæ fuisset denolutionis ad Regium Fiscum, & etiam hypothecæ, & credita essent extin-
cta, ex clausulis in assensibus semper apponi solitis.

39 Sed audiemus Montanum de *Regalibus officiis*, *num. 69. fol. 240.* vbi querit, vtrum officiali condemnando pro culpis ex mala adminis-
tratione, præjudicentur Creditores, dicit Montanus, quòd Regens de Ponte *decif. 28.* videba-
tur dixisse præjudicari Creditores sine assensu, at secus Creditoribus cum assensu: ipse tamen distinguit, quòd si in concessione officij sit di-

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

ctum (donec Concessionarius se bene gesserit in ad-
ministracione officij) tunc illa clausula operabi-
tur, vt Creditores omnes etiam cum assensu di-
cantur exclusi, quia operatur ex tunc, non ex
nunc, pro quo Montanus plura allegat similia.

Dicit etiam *num. 71.* delictum débere proba-
ri plenè iuxrà formam *l. finalis*, *Cod. de probat.* quando agitur de imponenda pœna ordinaria priuationis, vel coercitionis corporalis, secùs si ad pœnam extraordinariam, vt est pœna pecuniaria, vel suspensionis, & allegat ad hoc *Rouit. dec. 36 n. 25.* vbi ait quòd quando agitur de delicto commisso à quolibet officiali in exercitio sui officij, non requiritur conuictio, sed sufficit qualis qualis probatio, post plures, quos allegat; Idem tamen Montanus *vbi supra*, dicit, quòd in Regno nostro sufficienter quinque Testes singu-
lares, bonæ tamen famæ, atque vita, per pragmaticam Caroli V. ergo si ad puniendum pœna ordinaria in Regno nostro sufficienter quinque Testes singulares, simul eriam si sufficit præpara-
toria priuationis, quæ est suspensio ab officio, & beneficio, si ipsa suspensio numquam datur ab ipso officio, & beneficio, nisi quando venit imponenda pœna priuationis officij, consequen-
ter dicendum est insufficienter esse exclusos Creditores per solam sententiam, seu decretum sus-
pensionis ab officio, & beneficio absque alia sententia denolutionis.

Neque dicas obtulare consilium Aymonis Cra-
uettæ sextum in ordine, dum distinguit officia empta, ab officiis gratis concessis, & in emptis non dari priuationem ex mala administratione, sed cogendum emptorem ad vendendum officium, at in officiis gratuitò concessis dari priua-
tionem ex mala administratione.

Respondeo primò, Crauettam benè loqua-
tum fuisse, sed malè inductum, quia loquitur quando feudatarius non delinquit in essentiali-
bus feudi, hoc est in fide, sed quando grauat Vassallos, quo casu per Textum in §. *sedet maior.*
Instit. de his, qui sunt sui, vel alieni Iuris, cogi-
tur vendere feudum accepto pretio, secùs si Fel-
loniam commisisset, ergo male fuit inductus ad excusandum officiale, qui in essentia sui officij delinquit, & hoc dicit Cranetta, quem non vi-
dit in fonte Montanus de *Regalibus officiis*, *num. 71. vers. ego interpretor, & Glossa in Anth. de Armis, in verbo sollicitudine*, nihil prorsus dicit, sed solum ad textum, qui dicit militia cadent, Glossa notat, quod si Tabellio delinquat in of-
ficio, non debet officium exercere, sed non di-
cit, si habeat pretium militiae, neque si saluet ti-
tulum, vt aliqui impropiè dicunt proprietatem officij, vt benè Dominus mens recolendæ me-
moriae Constantinus Cafatus *quaest. 3. & 4. à me*
omni ex capite commendandus.

Respondeo secundò, cum de Ponte *decif. 16.* 43
quem sequitur Montanus *fol. 242. de Regalibus*, *num. 71.* quod natura officij non alteratur ex ti-
tulo oneroso, vel dici potest cum Montano, quod procedit consilium Cranettæ in officio concepsio pro se, hæreditibus, vel cum potestate vendendi, quia per talem clausulam, ita altera-
tur natura officij, vt plenū dominium sit pe-
nes Concessionarium, scio tamen Regentem Ca-
picium Latro *consult. 33. à num. 36. tom. 1.* con-
currisse cum Consilio Crauettæ distinguente of-
ficiū emptum, & gratiosum, & in causa Gab-
rielis Capani fuit dictum, quòd vendatur of-
ficiū instituti, in sui beneficium, de quo idem de Ponte *decif. 7. num. 11. in fine*, sic in causa

Marchionis Paduae Dohanerij Inquisiti de retenzione, & conuersione pecuniae fiscalis in proprios usus, ac de pluribus extorsionibns, & gravissimis delictis in officio patratis, qui non fuit officio priuatus, sed suspensus per triennium, quo elapsio fuit dictum officium venditum in eius beneficium, vt benè de Ponte decif. 16. pro quo Marchione consuluit Camillus de Medicis conf. 103. sed casus, de quibus Regens Capicus Latro continebat suspensionem ad tempus,

44 consequenter non erant delicta talia, de quibus in praesenti, & sic cum Montano puto dicendum, vel recurrendum ad suspensionem officij qualiter sit facta, & si suspensio officij, fuisse dictum ut cederet in paenam, tunc talis suspensio non inducit priuationem, at si suspensio esset simpliciter facta, atque inficta, tunc valet dicere, quod non detur suspensio, vbi non cadit priuatio, Francus decif. 8. & sic procedit, quod dicit Regens Capicus Latro consult. 34. numer. 39. & 41.

45 Et in hoc casu, quando officium ad Dominum esset reuersurum, teneretur Dominus ad onera, seu ad debita contracta, & hypothecæ extinguuntur ad damnum Creditorum, vel Creditores debent contra Fiscum agere pro parte debita possessori delinquenti legatur Regens Capicus Latro consult. 34. à num. 21. cum sequentibus.

46 Vnde falsa est illa doctrina, quæ dicebat officium gratis datum differre ab officio pecunia empto quasi quod in empto priuatus eo ob delictum, non priuetur, nisi exercitio, non autem pretio, vt de feudo gratis concessio, & non pecunia empto dixerat Crauettæ dict. conf. 6. num. 99. quam ad officia vendibilia trahit. Camillus de Medicis conf. 143. num. 7. & 8. Aemilius, & Bartholomæus de Franco inter consilia Rouiti conf. 105. volum. 2. quod consilium fuit etiam subscriptum à Ioanne Camillo Cacacio ibi, & D. Regens Capic. Latro consult. 33. num. 36. & consult. 34. num. 48. tom. 1. quam sententiam sequuti fuerunt Domini de Rota coram Cammacio apud Farinaceum conf. 50. num. 42. Dixi falsam esse, quia, vt benè Rouitus conf. 104. num. 14. allegare, quod hæc facultas nominandi non fuit gratiofa, & quod propterea cesseret illius ademptio ex culpa nominantis, truffa est: nam non propterea efficitur alterius naturæ, quam sit officium gratiæ concessum, vt reprobato Crauettæ dicit de Ponte decif. 7. num. 33. Freccia auth. 1. quest. 57. Muta in pragm. Sicilia, tit. 13. num. 12. cum seqq. & ratio est, quia in quolibet officio tam empto, quam gratis dato, intelligitur apposita clausula donec finaliter te gefferis, & ultra Rouitum, ita tenet Franciscus de Amicis de his, qui feendum dare possunt, fol. 6. num. 1. quod si ematur officium, non mutat naturam illius, ita Regens Galeota responso 15. num. 130. qui dicit Aymonem Cranettam esse lapsum conf. 6. num. 109. dicentem, quod in officio empto cesseret pena priuationis alias imposita, in officio gratis concessio, licet Crauettam sequatur Camillus de Medicis conf. 143. num. 7. & non dari talem differentiam, dicit Dominus Galeota vbi supra, & Dominus Merlinus centur. 2. cap. 30. idque ex illa clausula donec bene, & fideliter te gefferis, que totum officium facit, vt cadat in commissum, cum deliquit in officio, vt benè Dominus Constantinus Cafarus quest. 2. à num. 21. in fine, vnde Dominus Merlinus vbi supra, cap. 30. ait non esse undequaque securam

sententiam, quam tam audacter amplexi sunt DD. de Rota, vt proinde iustissime ab ea discesserint Domini iudices delegati etiam in casu relato per Rouitum conf. 104. & Amicangelus lib. de Regalibus officiis, fol. 121. vers. officia, num. 12. dicit, quod in illa causa Notarij Curia, in qua scriperunt Rouitus, Cacacius, & de Franco in conf. 104. 105. & 106. volum. 2. non exigebantur tot consilia, & allegationes, quia ius Fisci erat satis liquidum dicit Amicangelus, & apertum, præsupposito facto certo, præfatum Iulium Notarium delinquisse in officio, quia concessio dicebatur resoluta, ex illa tacita conditio ne subintellecta à principio, donec fideliter, &c. & sic iudicatum per quinque judices coram Visitatore Regni, & in dict. conf. 106. Rouiti, licet officium Notarij Curia esset emptum sub hasta, & sic tenent Gabedus decif. 20. part. 2. Mastrillus de Magistratibus, lib. 1. cap. 27. n. 39. de Georg. alleg. 42. num. 7. Ioannes Baptista Spada conf. 88. P. Fragosius de Republica Christiana, lib. 3. disput. 5. num. 22. cum seq.

Ideo cum D. Hieronymus Pignatellus scriba portionis in Regno, fuisse inquisitus, quod solui fecerat cuidam Militi stipendium octo mensium, quod non debebatur, vt Fiscus supponebat, & quatenus deberetur, quod esset ordinanda solutio à Prorege; fuit dubitatum an pendente inquisitione, ab officio suspendi posset, & quicquid de iure esset, praxis tamen Regni ea est, vt pendente inquisitione suspendatur ab officio, quando delicta sunt grauia, vt completo examine veniret priuandus officio, secus si lauia essent delicta, vel extra officium commissa, ex Bartolo in l. Libertas. 6. in questionibus, ff. ad Municipalem, & in l. Tutor, ff. de suspectis Tutor. ex Textu in l. cum qui, Cod. de suspectis Tutoribus, ita Regens Reuterterius decif. 301.

In casu vero dubio, an officialis instructo processu veniret officio priuandus, DD. non dixerunt, an sit suspendendus ab officio, & verior est sententia, quod in casu dubio non venit suspendendus, vt fuit dictum per Reg. Cameram, & Collaterale Consilium, sed quod dentur defensiones mutato carcere, & instructo processu fuit dictum esse absoluendum, Regens Reuterterius decif. 301. & dict. decif. 2. in quibus latè fundat, tunc demum officiale inquisitione pendente ab officio suspendi, quando tale esset delictum, vt instructo processu probabili ter veniret officio priuandus, at si delictum non sit ita graue, vt ex tali inquisitione priuatio sequi posset, vel versarem super re dubia, aut si delictum esset extra officium commissum, tunc non habet locum suspensio officij lice pendente, cum qua sententia concurrunt Regens Moles in decif. 6. in tit. de panis, quibus tenentur Officiales, Regens de Ponte decif. 7. & 25. Regens Sanfelicius dec. 61. Regens Merlinus tom. 2. cap. 28. Regens Rouitus in pragm. finali, num. 12. de officialibus, Regens Galeota responso fiscali 15. num. 48. Regens Tappia in Constitut. statutus, num. 38. fol. 256. Anna singulari 370. vbi meminit de inquisitione Bartholomæi Camerarij locum tenentis, Grammaticus conf. 162. nn. 22. & seq. de Georgio alleg. 42. num. 12. Petra ad Capicium decif. 121. Intrigliotus singulari 45. Petrus Gaballus casu 76. Grinella decif. 60. nn. 7. vbi num. 13. ait in hac materia suspensionis ab officio, prudenter, & temperate esse procedendum, cum suspensio apud probos viros famam suggillet,

suggillet, & deens quoddam afferat, sequitur Regens de Marinis ad Regentem Reuerterium, dict. decif. 301. in fine.

50 Dices durante inquisitione non potest officialis priuari officio, nisi sit definitiuè condemnatus ob delictum ex quo veniret officio priuandus, & expresse declarari debet priuatus, ex l. Iudices, Cod. de dignitatibus, lib. 1 1. Regens de Ponte conf. 135. volum. 2. Francus decif. 8. Capiblancus de Baronibus in pragm. 13. de officialibus, num. 18. etenim putant aliqui, quod requiratur sententia priuatiua officij, ita Rouitus in pragm. 3. de Militibus. Alij dicunt cum eodem Rouito in vltima impressione, quod non requiritur talis sententia, sed sufficiat sententia condemnatoria pro delicto, quia ista trahit ad se priuationem officij, ita D. Cafarus lib. 1. quest. 2. num. 36. ex Giurba conf. 44. num. 13..

51 Respondeo primò, argumentum procedere quando fit iudicium suspensionis ad finem inquirendi, non ad finem suspendendi ab officio, quia tunc si ex informationibus apparet aliquod substantiale criminis commissi, poterit ab officio suspendi, sed non priuari, ex doctrina Bartoli in l. libertus, §. Inquisitionibus, ff. ad municipalem, Dominus de Georgio alleg. 42. num. 42. num. 21. Cancerius part. 2. var. cap. 12. num. 22. cum sequenti, Gaballus conf. 76. Mastrillus decif. 188. num. 18. & 19. Capiblancus in pragmat. 5. num. 78. vel dici potest, quod argumentum procedit, quando est suspensus ab officio tantum, non verò suspensus ab officio, & beneficio, & in hoc sensu Notarius Inquisitus de falso, pendente inquisitione non prohibetur confidere instrumentum, vt post Grammaticum decif. 60. num. 20. dicit Dom. meus Consiliarius Francise. Roccus tom. 2. responso 65. num. 8. qui ait, quod etiam si condemnatus appellat, pendente appellatione remanet in suo officio ex Riccio in addit. ad Francum ubi suprà, dict. decif. 8.

52 Respondeo secundò, quod officium est in dupli differentia, primum dicitur rectum, quod propriè est tale, aliud dicitur irregulare. Rectum dicitur, quod à Princepe creatur, Regens Lanarius conf. 22. vnde Notariatus Regiae Curiæ Regni Neapolis creatus à Prorege, dicit Lanarius, non habet officium, quia dicitur seruitium, & Ministerium dictandi, componendi, & scribendi, vt dicit num. 9. & 10. & allegat plura jura; sic Custos Portus non habet officium, sed exercitium, & Ministerium custodiendi Ianuas Ciiuitatis, recognoscendi Bollettina salutis, & merces omnes, quæ veniunt Neapolim, & alia similia, quæ in iido Ministerio, ac personali exercitio consistunt, vt latè Amicangelus de Regalibus officiis, quest. 4. ubi ponit 15. differentias; in quibuscumque igitur officiis, per illa verba (amplius non exerceat) censemur proprietate priuatus (si in officiis detur proprietas, vt nunc dicemus) idque ex l. hac enim 4. §. Prator, ff. de suspectis Tutoribus, ibi si Prator sententia sua non remunerit à tutela, non priuauerit, sed genere prohibuerit (non exerceat) dicendum est magis esse, vt hoc desinat Tutor esse, non est amplius officialis, neque te turbet intellectus Glossæ ibi, quæ ait, quod definit quoad administrationem, non quoad alia, quia hoc procederet respectu Tutoris, qui etiam si sit honorarius, & non exerceat, tenetur in subsidium, vt in l. 3. §. 1. & finali, ff. de administrat. Tutor. Glossa idem dicit, quod quando remouetur per delictum, tunc omnino definit esse Tutor, vt bene Bart. Baldus,

& alij in d. l. 3. §. 1. & finali, argumentum autem valet de Tutoribus ad officiales, de Ponte decif. 23. num. 3. Galeota dict. responso 15. num. 45. & Imperator in d. l. si aliquid, non dicit (priuetur N. officio) sed non gerat officium, gerere autem est exercere Calepinus in verbo gerere, scilicet ab administratione remotus, dicitur ab officio remotus, l. si aliquis, Cod. de officio Praefecti Pratorij, vnde non est necesse, vt dicatur in sententia (priuetur N. officio) vel ab eo deponatur, vel destituatur, sed sufficit si dicat amplius non exerceat, quia quoad effectum, idest & licet interdum processerit iudicium hoc datis defensionibus, compilato processu, sequuta sententia, vt in casu Capserij, de quo Dom. Cafarus quest. 2. à num. 45. & in casu D. Capicij Latro consult. 33. & 34. qui fundatur principaliter in auth. Cravettæ, de qua suprà, tamen Regia Camera contrarium iudicauit, vt dict. consult. 33. num. 1. & scriptis Dom. Capic. Latro pro suis Clientibus, vt aduertit Dom. Cafarus num. 49.

Respondeo tertiod, quod ille, qui deliquit in officio, statim illud perdit in totum, vt est Textus capitalis in l. si aliquid, C. de suscep. lib. 10. l. Iudices, Cod. de dignit. lib. 12. l. ordinariorum, C. de choaralibus, lib. 12. l. si quis, Cod. de offic. Praefect. Pratorij, Giurba qui dat omnes concordantes conf. 44. Farinacius de delictis, quest. 18. à num. 42. & apud nos est decisio Afficti in Constit. Regni, officiales Reip. num. 1. ubi ait, Cauent autem, nè committant aliquam fraudem in eorum officio, quia sunt priuandi officio, & ad illud redire non possunt, etiam rescripto Principis; sequitur Capicetus decif. 121. num. 17. Loffredus conf. 21. num. 11. Lanarius conf. 22. num. 20. Regens Constantius in l. 1. num. 108. Cod. pœnis fiscalibus Creditores preferri, de Ponte conf. 133. lib. 2. & decif. 6. 16. 25. & 28. Sanfelicius decif. 61. Galeota responso 15. num. 100, & 124. Merolla de priuilegiis, disput. 6. cap. 8. num. 548. Amicangelus de Regalibus officiis, quibus modis extinguantur officia, num. 10. Montanus de Regalibus officiis, num. 70. & in iure nullus dicit contrarium ex Farinacio conf. 50. Giurba dict. conf. 44. & Rota in causa Burgi apud Farinacium, dict. conf. 50. à num. 36. Ratio est, quia in officiorum concessione, apponitur expresse, & si non apponetur intelligeretur apposita illa clausula, vt tandem officium duret penes Concessionarium, donec in illo benè, & fideliter se gesserit; vnde cum ille decoquit, vt loquitur Textus in d. l. si aliquid ibi (in quo ante decoxit) statim incidit in commissum, & officium deuoluitur ad concedentem Loffredus conf. 21. num. 11. Francus decif. 457. in fine, de Ponte decif. 28. in fine, Rouitus conf. 104. num. 14. lib. 2. Galeota responso 15. num. 122. D. Sanf. Cafarus quest. 2. num. 30. & seq. Montanus n. 69. ubi suprà.

Ratio verò huius discursus est, quia, vt bene 55 Franciscus de Amicis, in titul. de his, qui feendum dare possunt, fol. 62. ex mente Iserniæ, quem allegat in cap. 1. de fendo Marchie, num. 20. & in cap. 1. quis dicitur dux, num. 2. & 4. natura officij recti ea est, vt sola administratio detur, & transferatur non sic in fendo, in quo utile Dominium transfertur, sed in officiis, omne Dominium remanet penes Regem, & sola administratio conceditur, vt post DD. citatos dicit Galeota responso 12. num. 94. qui ait, quod datur solum exercitium, Lanarius conf. 22. num. 17. & 18. qui ait, quod proprietas officiorum non considera-

tur in officialibus, de Ponte *decif. 28. num. 7.* in officiis nullum transit dominium, sed tantum § 6 quidam titulus, ad finem vtendi, administrandi, & exercendi: ergo si in officio recto non datur dominium, nisi sola administratio, quando dicitur (*non exerceat*) nihil supereft Officiali, quia totum auertit, & si datur solum exercitum, vt ait Galeota, cum illud inhibetur nihil aliud remaneat officiali, & si non datur proprietas cum Lanario, non est priuandus illa, cum non adsit potentia: si titulus solum adest, vt ait de Ponte ad finem vtendi, administrandi, & exercendi, ipsis sublati, per verbum non exerceat, nihil aliud restat agendum, vnde dicebat Butreus in *cap. Pastoralis, §. verum, colum finali de appellat.* quod si Beneficium sit tantum in distributionibus, suspensus ab officio, dicitur suspensus à beneficio, quia beneficium solum annexitur officio, & non potest in alio verificari, quod idem dicit Imola in eodem loco, & Regens de Ponte *conf. 133. volum. 2.* & clariū Giurba *conf. 44. num. 37.* ibi: Secundò respondeo, Notarium ob infamiam priuari officij exercitio, non eius proprietate, ex notatis in *l. si quis ex argentariis, §. cogentur, ff. de edendo, vbi Alexander nn. 7.* Gabriel *conf. 171. nn. 4. & nn. 8.* sed officialis, cum officij proprietatem non habeat, si ob infamiam, officij exercitio priuetur, nullam retinet proprietatem, idem dicit Regens Galeota *resp. 15. num. 102.* & loquitur in Dohanerio, qui emerat officium ducatis quinquaginta millibus, & Galeota loquitur dubitatue ibi (*forte*) Giurba verò affirmatiue, aliud esse in Notario, & illud quod obiter notat Dom. Merlinus *cap. 30. ante finem*, nihil facit ad nos, quia ibi priuatus fuit officialis exercitio, non in perpetuum, nec simpliciter, sed ad tempus, pura per triennum, qui ait non fuisc damnatum ad officij priuationem, sed potius ex suspensione per triennum, supponit potius radicata in eum proprietas ipsius ex illa regula, quod prohibita ad tempus post illud censetur permissa, vt benè Dom. Cafarus *dīct. quest. 2. num. 69.*

§ 8 Neque dicas, priuatum exercitio posse alium substituere de consensu superioris. Respondeo esse falsam regulam, quia potestas substituendi, est omni iure prohibita, maximè in illis, in quibus est electa industria personæ, ex *l. inter Arifices, ff. de solut.* Capic.*dec. 151.* Regens de Ponte *conf. 137. vol. 2.* nec per momentum possunt à substituto exerceri absque Regis licentia, sequitur Follerius *in fragmentis, in verbo officio, num. 26. fol. 53.* vbi Index de Angelis *in addit.* Iosuē Amicangelus *de Regalibus officiis, quest. 2.* & adest Text, *in l. nullus, Cod. de Decurion. lib. 10.* vbi latissimè Regens Constantius, & est Ritus M. C. V. secundus, & pragm. 2. de admin. uniuersit. quod notat Montanus *vbi suprà, num. 3.* & P. Merolla *de Priuiliis, cap. 8. diff. 9. fol. 25.* tum quia talis facultas substituendi dependet ex gratia, potestate, & voluntate Principis, vnde indicatur impossibilis de jure, *l. apud Iulianum, §. constat, ff. de leg. 1. l. continuus, §. cum quis, & ibi Glossa in verbo relicta, ff. de verb. oblig.* Rebiffus *in l. 143. vers. limitatur etiam, ff. de verb. signif.* Mandofius *ad Regulas Cancellariae, quest. 31. num. 11.* & 12. Sanchez *lib. 5. de matrim. disp. 5. num. 4.* & si forsitan alteri promisisset concedi, signum fuisset enidens, velle priuare, vt in pundo Lanarius *conf. 22. num. 19.* Giurba *conf. 44. numer. 33.* Regens Galeota *dīcto responso 15. num. 125.*

Fuga officialis pecuniarij, cum inquireretur § 9 de Barattaria, & aliis criminibus commissis in officio, fuit dictum per Regiam Cameram factō verbo in Collaterali Consilio, quod faceret probationem sufficientem pro delicto, *ex l. Consiliarius, Cod. de assessoribus, vbi Bart. notat fugam facere aliquem haberi pro confessio, eo quod officialis aufugiens, dum de aliquo inculpatur, pro confessio habeatur, & idem est in l. Cornelias, §. 1. ff. ad Syllanianum, & est bonis Textus in l. si apparitor, vbi Bart. Lucas de Penna, & alij, C. de cohortalibus, lib. 12. & est ratio, quia Perceptores sunt propriè tributorum exactores, & dicuntur habere mandatum à lege, sed quando mandatarius, seu Procurator aufugit, statim Dominus censetur mandatum reuocalle, vt in terminis notat Raphaël Cumanus *conf. 146.* Hippolitus de Marfilii in praxi criminali, in §. diligenter, ergo quando officialis aufugit, ipsa fuga est crimen, *l. desertorem, ff. de re militari,* quod enim potest maius considerari delictum, quam cum officialis, de quo Rex confidit, prouinciam sibi commissam deferat: ergo ipsa fuga dicitur crimen, Viuius *opinione 343. num. 35.* Ioannes Antonius de Nigris in *cap. Regni 132. num. 12.* An verò in aliis fuga delinquentis faciat contra eum plenam probationem, vel semiplenam, quæstio est, & respondeo, est facere semiplenam, cum Iulio Claro in §. finali, *quest. 21. num. 21.* & sic contrarium indicium ad torturam, sed post captam informationem, si fuga contingat, talis fuga non facit indicium sufficiens ad torturam, post alios Viuius *vbi suprà, num. 6.* sicque fuga post inquisitionem non facit indicium ad torturam, Marsilius *singulari 397.* Bertrandus *conf. 171. vol. 6.* Regens de Marinis *ad Reuerterium, decif. 257.**

Vnde patet non benè dixisse Regentem Capicium Latro *consult. 34. in fine cum aliis,* quos refert, dum dicunt, quod si pro delicto, officiali veniret imponenda pœna confiscactionis bonorum, tunc incidit in commissum non solum exercitum officij, sed etiam ipsa proprietas, & Fiscus teneretur de bonis confiscatis, Creditoribus satisfacere, & adducunt Textum in *l. inter eos, §. finali, ff. fideiuss. & l. 1. & 2. ff. ad leg. Iuliam de vi publica,* & hoc casu non solum tenetur Creditoribus, sed etiam legatariis, de bonis confiscatis soluere, ex Glossa in *l. non intelligitur, §. cum ex causa, in verbo pertinet, ff. de Iure Fisci,* & ait Capicium Latro *vbi suprà, dīct. consult. 34. num. 36.* & seq. quia Fiscus in prædictum Creditorum non est priuilegiatus, qui certant de damno vitando. Quæ sanè doctrina benè procedit in illis vbi fit confisatio, sed in eis, vbi non datur proprietas, sed sola administratio conceditur cum illa clausula, dummodò fideliter se gesserit, fit, vt committente officiali delictum in officio non benè se gerit, & per consequens tamquam causa data, & causa non sequuta reddit officium ad concedentem eo modo, quo *suprà*, dicebamus.

Cum ergo Ioannes de Amico deliquerit in officio gratuitè ob quod priuandus veniret officio, congruo ordine fuit suspensus, & sic licto jure Præses Ianuarius de Amico comparuit, & Fisco obtulit transactionem, quam cum eodem celebravit.

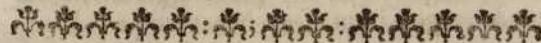
Neque dicas primò, quod D. Ioannes de Amico non deliquerit in præsenti, in officio, sed extra, scilicet in causis quibusdam delegatis, quas non habebat ex vi officij, sed ex vi delegationis

gationis annexæ in officio, ergo nostræ conclusiones non sunt applicabiles.

Respondeo quod posita annexione, atque connexione dictarum delegationum cum officio suo scribæ à mandatis, dicitur propriè deliquisse in officio, quia si iudices delinquent in illis, quæ sibi committuntur, vt delegatae causæ, vt in litteris arbitrariis, &c. dicuntur delinquere in officio, licet illæ causæ non eis competant iure ordinario, sed vi delegationis, D. Caranita in Ritu 49. num. 6. sic in illis causis, in quibus vigore Regiarum pragmaticarum, iudices M. C. V. procedunt vti delegati, si in illis delinquent, delinquere dicuntur intuitu officij, sic si Episcopus procedat, vti delegatis contra exemptos in illis casibus, in quibus à Tridentino, & à Bulla Gregorij XIII. quæ incipit *inscrutabili*, procedat, vt in clausura Monialium, &c. in qua non nisi vigore delegationis procedit, & in eis delinquit, diceretur delinquere in officio, propter illam connexionem, quam habebat dicta delegatio cum officio, ex notatis à Cardinale Tuscho tom. 2. litt. C, concl. 625. 626. & 627. à num. 6. & sequentibus; Connexorum enim idem est iudicium l. 3. §. *Iudicio contrario, ff. de contraria actione Tutele, Gratianus cap. 85. Barbosa in Axiomate 51. in verbo connexa.*

63 Neque dicas dictum Ioannem non fuisse priuatum dicto officio à Regia iuncta, mediante sententia, sed fuisse factum decretum suspensio-
nis, ne exerceat, vnde poterat deinde liberari, factis defensionibus.

Respondeo ex dictis *suprà*, apparet satis responsum ad hoc: nam non alia opus erat solutione, atque responsione, cum in officiis nihil aliud sit faciendum nisi decretum ne exerceat, nè administraret, &c. non enim datur aliud quo priuandum venit posita priuatione administrationis ad quam, vt præparatoria semper præcedit suspensionis decretum, ex dictis *suprà*, in tertia conclusione abundanter. Cætera suppletat Domini mei Commissarij integritas, & doctrina. Scripsimus primò Maij 1668.

DISCEPT. CCXLVII.

SUMMARIUM.

- 1 Facti series proponitur.
- 2 Responso ad dubium.
- 3 Pro impleto habetur, quod per me non stat, quin impleatur.
- 4 Fideiussor de praesentando aliquem, eo mortuo non tenetur ad paenam.
- 5 Fideiussor statim liberatur, quando reus mutauit statum.
- 6 Promissio licet iurata, intelligitur, rebus sic stantibus.
- 7 Promissio iurata non intelligitur ad ea, que non fuisset quis promissurus.
- 8 Fideiussio differt quando prestatur à reo principali, & quando à fideiussore de praesentando.
- 9 Stipulatio conventionalis sub certa die, & paena non admittit purgationem moræ, secus Pratoria, & iudicialis.
- 10 Mora praesentandi quando consideretur, & quando non.
- 11 Mora non adest quando praesentatio est difficultis.

12 Argumentum Fisci proponitur.

13 Proximus ut fiat Bannitus, habetur pro Bannito; & proximus morti habetur in hac materia pro mortuo.

14 Indicis præceptum impossibile, vel iuris, vel nature, nullum est.

15 Paena adiecta obligationi fideiussoria, soluenda est, quando intercedit contrauentio, quod in casu non est.

16 Fideiussor obligatus ad presentandum aliquem pro certo tempore, si citetur, vt praesenter, & post aliquos dies, elapso tempore praesenter, non tenetur ad paenam.

17 Fideiussor de praesentando aliquem sub certa paena, poterit moram purgare, etiam incusatione facta, & paena etiam exacta, vel in totum, vel in partem.

18 Fideiussor de praesentando, vel soluendo paenam, si moritur principalis, an liberetur.

19 Fideiussor obligatus reum praesentare toties quoties, datur tempus saltē decem dierum, vt praesenter.

ARGUMENTVM.

Fideiussorem de praesentando libera-
ri mutato statu Rei demonstratur. Mo-
ra praesentando in fideiussione quando
consideretur: fideiussorem obligatum ad
praesentandum pro certo tempore libera-
ri interdum, & quando purgando mo-
ram? quid autem incusatione facta?
nec non paena exacta in totum, vel in
partem latè ostenditur, &c.

PRO

Reu. D. Saluatore Lucano,

CONTRA

Reu. Fiscum Nuntiaturæ Aposto-
licæ huius Regni.

FACTVM.

VPPONITVR in facto, quod diem 13. Octobris 1655. carceratus fuit in carceribus Nuntiaturæ Neap. D. Hieronymus Vigliarolus ad instantiam Constantiae de Piro vigore litterarum exequitorialium, expeditarum ab eadem Curia Illustrissimi Nuntij pro ducatis 1350. qui eadem die fuit habilitatus per dies 40. de concordando, vel de redeundo ad carceres. Fideiussit Reu. D. Saluator Lucanus D. Hieronymus debitor die 11. Nouembris in grauem incidit morbum, & die 20. eiusdem mensis Nouembris sumpfit viaticum, & in infirmitate continuauit usque ad diem 14. Decembris, quo die mortuus est, vt constat ex depositionibus Medicorum, & Parœci.

Durante infirmitate D. Hieronymi Curia Nuntiaturæ requisuit D. Saluatorem Lucanum fideiussorem primo die Decembris, vt illum praesentaret

sentaret infra tres, & sic infra tempus fideiusionis, & propter festinitates occurrentes currit terminus usque ad octauum diem Decembri, quando infirmus erat sensibus destitutus, qui mortuus fuit die 14. Decembri. Prætendit nunc Fiscus Nuntiatæ Apostolicae, D. Saluatorem teneri ad pœnam appositam in fideiussione de concordando, vel de redeundo ad carceres ductorum. . . . Quæritur quid iuris?

2. Respondeo, non teneri Reu. D. Saluatorem, ac proinde esse absoluendum ab impeditis Domini Fisci, ut ex pluribus iuribus, rationibus, & Doctoribus probabo.

3. Primi probatur, quia quoties per alium fit, quoniam id, quod promissum est impletatur, perinde habetur, ac si impletum fuisset, l. inre ciuili, l. cum pupilli, ff. de condit. & demonstrat. l. 4. ff. de condit. institut. l. 3. §. fin. ff. de condit. causa data, & causa non secuta, cum concordantibus adductis a summa Cyrilli 1. part. in præt. crimin. rub. 13. fideiussor. §. 4. num. 3. Sed sic est, quod D. Saluator non præsentando debitorem, videtur impeditus, non solum per alium, verum etiam facto Aliissimi, sic disponentis; ergo nullam tenetur pati pœnam conuentionalem, appositam in stipulatione, ut in simili, si esset reus factus bannitus, affirmat Marsilius in rubrica de fideiussor. num. 171. Horatius Lucius conf. crimin. diuers. 163.

4. Probatur secundò, quia reo mortuo, fideiussor illum non præsentando, non tenetur ad aliquam pœnam, nec legalem, nec conuentionalem, ad Text. in l. si deceperit, ff. qui satisfare cogantur, vbi clare ait I. C. quod si deceperit quis, qui fideiussorem dederat indicij fistendi causa, non debebit Prætor iubere exhibere reum, & facit Text. in l. sancimus ver. fin autem, C. de fideiussorib. ibi (nti intra primum tempus, quod statutum est reus principalis ab hac luce fuerit subtractus, tunc n. penitus ab exactione pœna liberum eum custodiri oportet) vbi notant communiter DD. quia præsentare, vel sistere est factum, quod cohæret personæ defuncti, non obstante, quod iudicium inchoatum transeat ad hæredem, vel successorem, l. sicut hominem, ff. de fideiussor. Maranta diff. 7. num. 23. Franciscus Marcus de cisi. 297. num. 4. Hieronymus Gabriel conf. 180. num. 19. Cephal. conf. 187. num. 9. vol. 1.

5. Probatur tertio, quia fideiussor statim liberatur, quando reus, pro quo fideiussit, statum mutauit, quia excusat quia ab inobseruantia, promissorum, quando sunt mutatae conditiones personarum, l. si filius, ff. de tutelis, & ration. distrah. Sed infirmitate subsecuta, & morte deinde, mutata dicitur conditio rei principalis, pro qua fuit præstata fideiussio, ergo fideiussor liberatur, ut benè Marsilius in rubrica de fideiussor. num. 171. Horatius Lucius conf. crimin. diuers. conf. 163. num. 8. volum. 2. Albericus in d. l. sed & si quis, num. 20. vbi Roman. nu. 1. Angelus nu. 1. Iason num. 1. Fulgosius num. 2. ff. si quis caution.

6. Hinc dici solet, quod omnis promissio, etiam iurata habet in se tacitam conditionem, rebus sic stantibus, & aliquo de nouo non superueniente, exp. cum inter. de renunciati. cap. quernadmodum. cap. Clericos de iuran. l. fin. ff. qui satisfare cogantur, l. fin. ff. ad municipalem, l. fin. Cod. de non numer. pecunia, cum aliis apud Tiraquellum in l. si unquam in principio, num. 161. Cod. de renocandis donationib. Hinc dicebat Abbas Paulus Caiatia apud de Marinis dict. cap. 133. num. 10. in fine. quod fideiussor, qui fideiussit de aliquo præsen-

tando, non potest molestari fideiussor factus clericus, sed eo casu haberit fideiussionem pro extinta, quia res non permanet in eodem statu ex Gabrielio conf. 181. sic fideiussor, qui se obligauit infra mensem præsentare aliquem, liberatur, si principalis hoc medio tempore obtinuerit dilationem ad soluendum, de Marinis dict. cap. 133. num. 11. in fin. Sed superueniente infirmitate, & secuta morte principalis debitoris, res non stat in eodem statu, & terminis, in quibus reperiebatur tempore præstata fideiussionis; ergo, &c. ut in puncto Marsilius in rubrica de fideiussoribus, §. 4. num. 20. Cephal. Gabriel, & atij vbi suprà.

Probatur quartò, quia omnis promissio, quantumvis generalis, & iurata non trahitur ad casum, quæ verisimiliter promittens, si in specie interrogatus fuisset, minimè se obligasset, l. obligasset, l. obligatione, ff. de pignor. Tiraquellus in d. l. si unquam in præfatione, num. 170. alias 166. C. de renocand. donationib. Sed sic est, quod si fideiussor fuisset interrogatus, an vellet etiam se esse obligatum in casu, quo reus pro novo delicto condemnaretur, vel ob infirmitatem mortuus esset, ut in casu nostro, negatiuè utique respondisset; ergo ad hunc casum fideiussio non est trahenda, ut in puncto dicit Horatius Lucius conf. crimin. 163. num. 26. Hieronymus Gabriel conf. 181. num. 6. volum. 1. & conf. 173. num. 13. & 15. lib. 2.

Probatur quintò, quia fideiussio diuersa est, 8 quando præstatur à principali debitore de præsentando infra certum tempus, apposita pœna, de qua I. C. loquitur in l. & si post tres, ff. si quis caution. ab illa, quæ præstatur à fideiussore de præsentando aliquem certa pœna, & die apposita, de qua loquitur I. C. in l. sancimus, Coa. de fideiuss. qui textus maiorem æquitatem continet disponendo, sex mensium dilationem fideiussoribus dari, post moram contractam, vbi DD. dicunt mitius esse agendum cum fideiussore, qui promisit alienum factum, quam in reo principali; quia in primo casu non dependet implemantum à promittente, prout dependet in secundo; ergo si in præsenti habet tempus ad præsentandum post moram, quanto magis D. Saluator ad nihilum tenebitur, cum non fecerit in mora præsentandi.

Probatur vltimò, quia in stipulationibus conventionalibus sub certa pœna, & die, non admittitur purgatio moræ, ex traditis in l. traiectio, §. de illo, ff. de action. & obligat. l. si insulam, vbi Bar. ff. de verb. Bald. in l. magnam, Cod. de contrah. stipul. & in l. si pacto Cod. de panis, Alexander conf. 130. vol. 4. in stipulationibus vero prætoriis, & judicialibus, non solum post parvum temporis internallum, sed etiam longo tempore post moram, poterit illa purgari, etiam post litis contestationem, præsertim si nullum concurrat partis interesse, vel culpa fideiussoris, ut benè Anna decisum referens singulari 349. Sed haec fideiussio est præatoria, vel judicialis; ergo admittitur moræ purgatio. Minor patet ex Iasoni in l. 2. §. item si in facto, ff. de verb. Præses de Marinis cap. 133. num. 1.

Quod si pro Fisco opponatur, D. Saluatorem 10 Lucanum fuisse in mora præsentandi per aliquos dies; ergo debitore mortuo incusabitur fideiussio, quia regula, quæ dicit, fideiussorem liberari mortuo principali præsentando, limitatur, quando fideiussor esset in mora præsentandi, quia talis mora non excusat a pœna, l. si decesserit

cesserit in fine, ff. qui satisfare cogantur, dicit l. sancimus in fine, Cod. de fideiussor. ibi. (Quod si secundo tempore instantem mortuus fueris, nihilominus pena iam commissa à fideiussore exigatur) & per hæc iura ita summat Bar. in d. l. si deceperit, vbi Bald. col. 1. Albericus nn. 1. Castrensis nn. 1. Cyrillus de fideiussor. §. 4. rnb. 13. num. 20.

1. Respondetur, quod sine mora non committitur pena, l. 2. ff. si quis caution. vbi Glossa, & DD. l. si post tres, ff. eodem, Bald. Salycket. & alij in dict. l. sancimus, Cod. de fideiussor. A mora autem excusat difficultas præsentandi, vt in casu nostro, vbi præsentatio erat facta non solum difficultis, sed impossibilis, ferre, dum erat in grauissimo morbo constitutus, animam agens; ergo excusat à pena, quia non fuit in mora D. Salvator, vt in propriis terminis dixit Marsilius in rubrica de fideiussor. num. 178. & 183. Cyrillus in summa criminali, part. 1. rubr. 13. de fideiussorib. §. 4. de communi, Gabriel, & alij, quos sequitur Farinac. de carceribus, & carceratis, quest. 34. num. 44. cum sequentibus.

2. Neque dicas, non esse applicabiles ad casum nostrum doctrinas allatas, quia in præsenti facto, quando fuit citatus D. Salvator, vt præsentaret infra tres, erat vitius debitor; ergo fuit in mora præsentandi; ergo in pœnam.

Respondeo, quod fuit citatus die prima Decembri, vt infra tres, & current dies festi, mortuus fuit die 14. per quas dies erat in extremis sumpto viatico; ergo, vtpote proximè moriturns habebatur pro mortuo, ergo non tenetur fideiussor illum præsentare. Probatur hoc ex celebri doctrina omnium apud Farinacium de carcerib. quest. 34. num. 54. qui post possum conclusionem, quod si quis fideiussit de præsentando aliquem in carcerebus, & ille ob aliquod delictum sit factus bannitus, quod non teneatur præsentare, subdit, num. 54. idem esse dicendum, si esset citatus, & de proximo banniendus, quia de proximo banniendus habetur pro bannito, argum. l. penult. ff. de milit. testam. Paulus de Castro in l. 3. §. si seruus, ff. de acquir. possess. Nicolaus Moronus de tregua, & pace quest. 128. num. 14. Sed in hac materia, quod dicitur de ciuiliter mortuo, vel proximo morituro ciuiliter, dicitur etiam de mortuo naturaliter, vel proximo morituro naturaliter, vt benè post alios magnis ille practicus Farinac. quest. 34. num. 48. & 49. & in puncto, de eo, qui proximè moriturns erat, habet post alios Giurba conf. 35. num. 13. in fin.

3. Cuius confirmatio patet, quia præceptum Iudicis impossibile, vel iuris, vel naturæ impossibilitate, tanquam nullum, obseruandum non est, Bald. in l. si deceperit, ff. qui satisfare cogantur, Ruinus conf. 81. num. 8. vol. 5. Neuizanus conf. 61. n. 3. ex l. fin. C. de sentent. sine appellat. rescindendis, & alius adductis ab Horatio Lucio dicit. eos. crimin. diners. 163. Cephalus conf. 187. lib. 2. & semper obligatio, vel promissio faciendo, vel non contraveniendi intelligitur, si quis ex iusta, & legitima causa, & lege permittente non eximatur, l. quidam cum filium, ff. de verb. l. si liberis, ff. de operis libert. cap. Quintauallis de iure iurando, l. fin. C. qui satisfare cogantur, Mysinger. obsernat. 19. cent. 2. Bossius de fideiussor. num. 48. Bertazzolus conf. 50. num. 6.

4. Tandem aduertant Domini indicantes, quod in fideiussionibus de præsentando sub pœna, dicit Afflict. decis. 234. non teneri fideiussores, ni-

si ad pœtam tantum in casu contrauentionis, non verò ad sortem principalem, quia prouisio hominis facit cessare prouisionem legis, ex notatis in l. fin. C. de pacis contentis, Muscatell. in praxi de fideiussorib. part. 2. quest. 2. per totam: ergo multo magis in casu nostro ad nihilum tenetur D. Salvator, qui fideiussit de præsentando eum, qui quando citatus fuit ad præsentandum, erat per viaticum communicatus, vt non potuisset præsentari, tanquam proximè moribundus.

Pro complemento accedit, quod fideiussor de præsentando aliquem pro certo tempore, si citetur ad præsentandum, & post paucos dies elapsi tempore præfixo præsentauerit, non tenetur ad pœnam, ex antiqua praxi S. C. apud Grammat. decis. 95. Caravitam in ritu M. C. V. 165. Muscatell. in praxi de fideiussor. part. 2. quest. 1. Genuensem in praxi, cap. 3. num. 11. Regentem Tapp. in Constit. Regn. 230. incipiente legem veterem, qui ait, semper se vidisse, tum in M. C. V. tum in Sacro Consilio practicari, quod si fideiussor post paucos dies præsenteret, elapsi tempore, citatus ad præsentandum non tenetur ad pœnam; & ita practicatum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, refert Episcopus Riccius part. 2. decis. 42. Thorus in compendio decisionum Regni in verb. pœna fideiussionis incusata, tom. 1. Carraba singul. 76. Gaball. resol. crimin. casu 190. Nouar. tom. 2. de grauam. grauam. 76. Guazzin. in tract. de tregua, & pace, part. 2. §. 3. quest. 66. Giurba conf. 33. ergo Ren. D. Salvator, qui poterat etiam post paucos dies præsentare, pœna etiam incusata, & non imburzata, ad nihilum tenetur, quod non præsentauerit, cum esset mortuus tunc temporis, quo potuisset præsentari debitor, vt in facto.

Et addo, quod etiam in pœna in parte, vel in totum exacta, potuisset mora purgari, præsentato etiam reo, vt latè Giurba conf. 33. crimin. num. 17. qui decisum refert Bertazzolus conf. crimin. 560. num. 24. Follerius in prax. criminal. part. 1. 2. partis glossa verum si citari, num. 4. & dicit Giurba non censi factum executionem, nisi realiter pecunia pœnae fuerit imburzata, sequitur Nouar. grauamin. grauam. 76. tom. 2. Sicuti si fideiussor datus sit de præsentando aliquem intra certum tempus, si elapsi tempore per aliquos menses non facta incusatione pœnae, sed tantum perquisitione molestetur, facta præsentatione principalis, purgando moram causatam ex mora creditoris, non accusantis tempore præfixo, est audiendus, vt latè practicatum refert Thorus in voto 73. tom. 1.

Quod si fideiussio fuisset præstita de præsentando in tali tempore, vel soluendi debitum non præsentando, tunc si moritur debitor principalis, tenetur fideiussor soluere debitum, Vuius decis. 485. Caualcan. decis. 14. p. 1. Nouar. lib. 2. quest. forens. quest. 12. quia in cautione præstita vtrumque ponitur, scilicet, vel de præsentando, vel de soluendo debitum; ergo uno perempto aliud debetur, l. 3. ver. qui Stichum, ff. de eo, quod certo loco, l. illud, aut illud, ff. de constituta pecunia; Et quia alternativa est posita inter duo, quorum vtrumque est in obligatione, & solutione, cessat regula, quod electio sit debitoris, vt benè Bellonus conf. 45. Nouar. lib. 2. quest. forens. qn. 22. Decius conf. 12. Anna singul. 258. ergo cum in casu nostro fuit præstita fideiussio de præsentando, vel de concordando, non habebit locum incusatio mortuo debitore

principali, ut supra probanimus. Debeat enim Reuerend. Fiscus cautionem accipere de præsentando, vel soluendo, non verò simpliciter de præsentando, vel concordando, vt in præsenti, quia hic obligatus fuit ad factum, non verò ad dandum, vt in l. *stipulationes non diuiduntur*, ff. de verb.

- 19 Hinc videmus etiam, quod obligatus ad præsentandum debitorem toties, quoties opus fuerit, si citetur, vt præsentet, & alleget absentiam principalis, debet ei concedi terminus ad principalem certiorandum, & inueniendum arbitrio Iudicis, putè decem dierum, &c. Iulius Clarus in §. fin. quest. 47. Aitonius Scappo de iure non scripto, lib. 1. cap. 72. Menoch. casu 40. Nouar. lib. 2. quest. forens. quest. 6;. ergo si absentem potuissest præsentare infra decem dies, multò magis infirmum; ergo si contingit mori infirmum prædictum, vt in præsenti, quo iure poterit molestari D. Saluator Lucanus fideiussor de præsentando, vel de concordando? Omni ergo iure sperat absoluendum fore à prætensionibus Reuerend. Fisci, vt sperat, &c. scripsi hodie 23. Ianuarij 1656.

DISCEPT. CCXLVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti series proponitur, de qua in processu.
- 2 Propositio rationum in hac re ab actore adducendarum.
- 3 Fideiussor quando excusat ab inobseruantia fideiussionis.
- 4 Mora semel contracta semper durat.
- 5 Tempus certum ad aliquid prefixum, nulla alia interpellatio requiritur neque Iudicis, neque partis.
- 6 Dies certa interpellat pro homine.
- 7 Dies certa magis interpellat, quam extra iudicialis petitio.
- 8 Fideiussione prestita de concordando, vel redendo ad carceres dictæ alternativa electio creditoris est.
- 9 Fideiussione prestita de soluendo, vel de exhibendo ad carceres difficultas superueniens, non excusat fideiussorem ab obligatione.
- 10 Fideiussor, an, & qualiter teneatur si debitor statum mutauerit.
- 11 Creditor in alternatiis facta electione in uno, an sibi prejudicet sibi in altero.
- 12 Creditori semper datur electio exercendi illud, quod velit.
- 13 Promittens adueniente certa die aliquid solvere, vel pignus, aut fideiussores dare, preciè ad soluendum cogi potest, quamvis pignus dare sit paratus. & ratio.

A R G U M E N T U M.

Fideiussor per mutationem status debitoris an, & qualiter excusat, & in obligatione alternativa quomodo creditori competit electio, & mul-

ta in materia fideiussionis utilia adducuntur.

D E E A D E M R E.

CVM reperiretur carceratus in castro Liciensi D. Emanuel Vaaz d'Antrada instantibus multis eius creditoribus, fuit etiam imparatus ad instantiam Vincentij Velluti, decreto, & prouisione D. Consiliarij Iouino pro summa ducat. 4800. pro qua contra ipsum erant expeditæ litteræ exequitoriales pro exequutione decretorum S. R. C.

In anno 1656. dictus debitör supplicem libellum porrexit S. C. in quo supplicauit pro habilitatione stantibus feriis fol. 2. proc. collectio- nis Consiliarij, & referente Domino Regente Zusia in die 22. Nouembri dicti anni fuit ordinatum habilitari per sex menses cum fideiussione de concordando, vel de redeundo infra dictum terminum, vt fol. 4. quæ cantio fuit adimpleta die 4. Aprilis anni 1657. fol. 8. à ter. & tali lege fuit à vinculis solitus.

Et cum plures pertransiissent anni post dictam obligationem, & dictus Dom. Emanuel non se concordanit cum d' Eto Velluti, ipsomet instanti denuò fuit carceratus in mente Martij anni 1659. & quia dictus Emanuel aliam obtinuerat Moratorium à S. C. pro aliis quartio mensibus per scriptorium, statim fuit excarceratus.

Elapso tempore dicta Moratoria inslitit dictus Vincentius pro incusatione fideiussionis, opposuit dictus Emanuel, & eius fideiussor ipsam esse extinctam, & resolutam duabus ex causis. Primo, per dictam dilationem, seu moratorium ipsi Emanueli à S. C. concessam. Secundo, ob carcerationem sequentam in personam ipsius Emanuelis, instante dicto Velluti.

Verum pro parte ipsius Vincentij infra scriptæ referuntur rationes, quibus existimat non posse militare dictas oppositiones, & suam instantiam instificat remanere, cuius institia attenta Reg. Coll. Consil. atrium debeat ordinare, quod incusetur dicta fideiussio. Primo ex facto aduertendum est, tam dictam Moratorium, quam carcerationem superuenisse multum temporis post lapsum termini praefixi ad concordandum, vel redendum ad carceres, quia habilitatio fuit pro sex mensibus, & cum dicta fideiussione, quod tempus incepit à die 4. Aprilis anni 1657. & terminauit in die 4. Octobris eiusdem anni, Moratoria verò fuit concessa in die 14. Februarij elapsi anni 1659. per quatuor menses, quibus labentibus dictus Emanuel fuit carceratus.

Ex hoc, clara oritur iuris dispositio ad beneficium creditorum; quia cum dicta Moratoria, & Carceratio superuenient post contractam moram concordandi, vel præsentandi non possint fetucri ob superueniens impedimentum ad Tex. individualem Pauli I. C. in l. si decesserit, ff. qui satisfid. cogant. vbi, & si excusat fideiussor ob mortem debitoris, quem iudicio sistere promisit, non tamen excusat si post moram contractam decesserit in illis verbis (si autem post diem exhibitionis decesserit, aut amiserit cimitatem rectè agi potest) & sic declarat ibi Bart. Mora enim semel contracta semper durat l. mora, ff. de usuris, l. semel mora, ff. sol. matr. & l. Titia Seio, §. usuris, ff. de legat. 2.

Neque dici potest, quod dicto tempore elapsi,

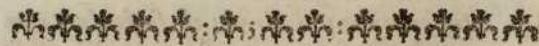
psō , dictus Emanuel non fuit interpellatus , vt rediret ad carcerem : nam hoc parum refert , quia 5 quoties est expressū tempus intra quod dictus Emanuel se concordare , vel præsentare debebat , nulla alia neque iudicis , neque partium erat necessaria requisitio , vt in propriis terminis refert decisum in Senatu Pedemontano Ofasc. *decif.* 6 48. *per tot. num. 6. Cancer. part. 2. variar. cap. 5. num. 136.* dies enim certa interpellat pro homine *l. quoties in diem, cum l. seq. ff. de verb. obligat.* & *l. magnam, Cod. de contrah. & comm. stipulat.* etiamsi illa dies fuerit tacita Bald. *in l. unica, §. cum autem, num. 4. Cod. de rei. vxor. aet. cum cæteris plena manu adductis per Anton. de Amato lib. 1. var. cap. 49. num. 118. & seq.* nam dies magis interpellat , quam extra indicialis petitio , Gabriel *com. conclus. tit. de solut. conclus. 9 m. 20.* Altograd. *confil. 32. num. 7.*

Secundò , tanto minus potest dici extinctam fuisse dictam fideiussionem ex dictis impedimentis , qui licet superuenissent infra terminum , tamen quia obligatio fuit de concordando , vel de redendo infra sex menses , cuius alternatiæ , electio est ipsius Creditoris , pro cuius securitate fuit apposita : nam licet regulariter sit debitoris *l. plerunque in fine, ff. de iure dotium, cum concordant.* tamen quoties vnum duntaxat est in obligatione ; Alterum verò ad cautelam pro ut in hoc casu , in quo principaliter concordia fuit promissa , regressus verò ad carcerae , pro maiorí Creditoris cautela , electio erit ipsius Creditoris , ne in illius odium retorqueatur , quod in eiusdem fanorem est adiectum : vnde hac forma obligationis contracta de soluendo intra mensim , vel de exhibendo ad Carceres , non liberatur fideiussor si offert illum exhibere , vel non possit illum præsentare ob mortem , vel aliud impedimentum : nam cum electio in hac alternativa sit Creditoris , quælibet difficultas superueniens non excusat fideiussorem ab obligatione ut ex Bart. autoritate consuluit Andr. Barbat. *confil. 15. num. 28. & seq. lib. 2. Viuius dec. 485. per totam, vbi decisum refert fuisse condamnatum fideiussorem , qui fideiusserat cum obligatione de præsentando debitorem , vel de soluendo , quamvis debitor ipse infra tempus conuentum deceperat : nam licet per mortem debitoris fuisse exticta obligatio præsentandi , remansit tamen obligatio soluendi , cum electio esset in beneficium Creditoris , quod latè comprobat Dominus Regens de Marinis lib. 2. cap. 6. 5. num. 3.* 10 *& per totum præsertim , num. 7. & 8. cum seq.* Idemque firmat Dominus Regens Capicus Latro *confil. 53. lib. 1.* vbi decisum tradit contra fideiussorem , & si , debitor statum mutauerit , cum ad duo se obligauerit ad præsentandum , vel soluendum , cuius decis. meminit Thor. *in supplemento in verbo fideiussor, qui ad præsentandum, & addo Nouarium lib. 2. quaf. 25. per totam, Muscatellum in praxi fideiussoria, modo 5. num. 11. & latè Gratian. tom. 2. cap. 338. per totum , qui omnes vnamiter affirmant , quod licet per mortem principalis debitoris , status mutacionem , aut per aliud impedimentum fideiussoris obligatio dissoluatur de præsentando reum , remanet tamen obligatio de soluendo , vel de concordando , & si illum præsentare non possit , id que probant ex Text. in l. in illa stipulatione , §. si Kalendis , ff. de verb. obligat. in l. ad diem , ff. eod. in l. Stichum , aut Pompilium 95. ff. de solutionibus , in l. non utique , ff. de eo quod certo loco , & in l. statu liberum , §. Sticum , ff. de legat. 2. Vbi facta Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.*

promissione dandi Stichum , aut Pompilium infra certum tempus , si ante illud vnuſ decedat , remanet obligatio in altero , imò Gratianus *loc. proximè citato , num. 9. & 10.* ampliat hoc procedere , & si Creditor vnum ex alternatiua elegerit , & affirmat adhuc post electionem posse ipsum Creditorem in melius mutare consilium , & alterum petere : nam per electionem vnius , non praividicat sibi in altero quando per prium non est satisfactum , & allegat Guidonem Papa *confil. 114. num. 80. & Capic. decif. 119. num. 6.* nam sumus in alternatiua remediorum pro securitate Creditoris , cui semper datur electio exercendi illud , quod velit , vt in puncto Paulus de Castro *in l. Cum proponas 17. in fine, num. 4. in Glossa vlt. Cod. de transactionibus,* Itaque cum obligatio in hac faceti specie nedum sit de præsentando , sed de concordando , quamvis prætendi possit dissoluta quoad præsentationem ob superueniens impedimentum remansit , tamen obligatio concordandi , quæ cum non fuerit adimpleta rectè agitur pro incusatione fideiussionis .

Hoc confirmat communis DD. conclusio in *casu fortiori tradita , quod si quis promittat certa die solnere , vel dare pignus , aut fideiussores , adueniente die præcisè cogi possit ad soluendum , quamvis pignus dare sit paratus , ea quidem ratione , quia promissio soluendo est in obligatione , altera vero dandi pignus , vel fideiussoris censemur ad creditoris securitatem adiecta , vnde electio est ipsius Creditoris , sic affirmat Bart. in l. quamvis , ff. de pignoratitia actione , quem sequuntur Paulus de Castro in d. l. cum proponas , Thesaur. *decif. 147. Anna singul. 238. Cancer. part. 2. cap. 6. num. 55. & sequent. Reg. de Marinis lib. 1. cap. 297. num. 2. & 3. & lib. 2. cit. cap. 65. num. 6. Peregr. confil. 86. num. 5. Grat. cap. 164. num. 16. & seq. lib. 1. Fontanella de pacl. claus. 5. Glossa 8, part. 13. num. 69. 70. & 71. latè Amat. lib. 2. variar. cap. 3. 4. num. 22. & 23. & Costa de claus. claus.... num. 3. qui in propriis terminis inquit facta obligatione de soluendo intra mensim , vel redeundo ad carcerae electionem dari creditori , non debitori .**

Ex hoc facto breuiter ponderato , remanet iustificata instantia dicti Vincentij , & propterea decisio confona petitioni obtinere non diffiditur , ordinando incusationem dictæ fideiussionis oppositionibus partis aduersæ non obstantibus , vt iam elucidatum est , reliquum verò remittunt Iudicium integrati , & doctrinæ sub quorum censura dicta submittimus , &c.

DISCEPT. CCXLIX.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facti series proponitur de qua in presenti.*
- 2 *Propositio de qua est disputandum.*
- 3 *Articuli legales , qui in presenti sunt enucleandi.*
- 4 *Vendens aliquod ius , siue nomen debitoris tenetur tantum , quod illud sit , non vero quod debitor sit soluendo.*
- 5 *Instrumentum quando mentionetur declaratiæ , & quando limitatiæ explicatur , & quem effectum dicta mentio producat.*
- 5 *Verba Enunciatiæ in instrumento à partibus*

- prolata probant inter contrahentes non contra tertium.
- 7 Cessio nominis statim ac sit facta omne periculum transit in emptorem.
 - 8 Verbis enunciatiis instrumenti non est standum, si principaliter contingat dubitari de eo, quod enunciatur.
 - 9 Instrumentum celebratum per assertum procuratorem alterius, non creditur Notario de Mandato, nisi exhibeat.
 - 10 Emptor an possit conuenire debitorem actione exempto, per clausulam constitutis.
 - 11 Possidere is dicitur per constitutum, cuius nomine possidetur, & tunc traditares dicitur.
 - 12 Venditor per constitutum dicitur adimpleuisse ex parte sua, & ad aliud non tenetur.
 - 13 Argumentum à casu ficto ad casum verum in iure validum est.
 - 14 Vendens iura incorporanti per constitutum non potest conueniri actione exempto, & ratio.
 - 15 Instrumenti copiam ad quem spectet onus reluendi ad venditorem, vel ad emptorem?
 - 16 Venditio nominis, ut sit valida debet esse certi nominis non incerti.
 - 17 Venditor an possit cogi ad tradendam copiam instrumenti rei vendita emptori.
 - 18 Naturalia tolli non possunt, & naturale est querere qua iuvant, & fugere nocua.
 - 19 Scripturam esse penes conlitigantem concludenter non presumtive probari debet nec potest compelli pars ad iuramentum.
 - 20 Emptor an possit agere de evictione contra venditorem negligentem tradere instrumentum mentionatum in contractu venditionis.
 - 21 Emptoris propria culpa si res evincatur, venditor de evictione non tenetur.
 - 22 Emptoris culpa qualis esse debeat in amittendo emptam, ut venditor de evictione non tenetur.
 - 23 Actio exigendi annum censem an prescribatur in odium Creditoris negligentis exigere per statuum 30. annorum.
 - 24 Actio Hypothecaria, siue personalis sit, tringinta annorum statuo prescribitur.
 - 25 Prescriptio ut interrupatur non solum citatione, sed litis contestatio requiritur.
 - 26 Verba enunciatiina in instrumento prolata qualiter probent.
 - 27 Constituti clausula transfert simul Ciuilem, & naturalem possessionem.
 - 28 Venditor non tenetur tradere emptori instrumenta bonorum venditorum.
 - 29 Evictionis Actio, ut intemetur quae concurrere debeant remissione.
 - 30 Prescriptio periculosest se fundare cum multa prescriptio requirat, sed melius est se fundare titulo, &c.

ARGUMENTVM.

Venditor ad quid emptori teneatur, & an ad ipsum venditorem spectet luere copiam instrumenti enunciati in contractu venditionis, illamque emptori tradere, & in casu contrario an possit emptor de evictione agere contra venditorem, scripturam esse penes con-

litigantem quomodo probari debeat. Actio exigendi annum censem, an & qualiter prescribatur, & qualis sit effectus clausulae constituti adnotatur, & demum datur cautela cui inherendum sit prescriptioni, aut titulo? & plura alia ad materiam utilia, & usus frequentissima disceptantur, &c.

NEAPOLITA

Nunciaturæ,

P R O

illis de Persichittis.

FACTI veritas talis est, quod de anno 1612. quondam Doctor Maximianus de Caluis vendidit annum censem carolenorum triginta, producatis tringinta fortis principalis Ioanni Dominico Persichitto, omnes de terra Alberti; quem annum ipse doctor Maximianus habebat contra Leonardum, & Notarium Antonium similiter de Persichittis, ut appareat ex publico instrumento rogato manu quondam Notarij Berardini de Angelillis, in quo instrumento leguntur formalia verba V 3.

Qui quidem doctor Maximianus sponte asseruit coram nobis debere consequi quendam annum censem emphyticum perpetuum carolenorum tringita à Leonardo, seu Notario Antonio Persichitto, & eius heredibus, fundatum super ipsius Leonardi dominibus, & aliis bonis, pro pretio ducatorum tringita de Carolenis argenti, ut apparere dixit in publico instrumento rogato manu mei praedicti Notarij Berardini, cui relatio habeatur, &c. Et quia supradictus doctor Maximianus indiget nummis, propterea sponte praedicto die coram nobis, non vi, dolo, &c. sed sponte, &c. ac omni meliori modo, &c. in nostri presentia vendidit, & per calatum, quem in manu habet dedit eidem Ioanni Dominico, &c. & quae sequuntur, &c. cum clausula constituti, &c. dans, & transferens per fustem calami, &c.

Iam ab anno 1612. usque ad presentem annum, quod sunt decursi anni 36. & quod dictus Notarius Berardinus stipulator est mortuus; & protocollo, & scripturæ fuerunt combustæ, & incendiatae de anno proxime præterito, tempore reuolutionis, à quo tempore ante fuit negligens tam in petendo dictum primum instrumentum, enunciatum à dicto quondam Doctore Maximiano, quam suo heredi, quam in exiendo annuos census ab heredibus dictorum Leontardi, & Notarij Antonij.

Reuocatur in dubium, an heredes dicti quondam Dominici Persichitti emptoris, possint conuenire, & agere contra heredem quondam Doctoris Maximiani venditoris, ad præstandum instrumentum dicti primi census, impositi contra dictos Leonardum, & Notarium Antonium in dicto secundo instrumento venditionis, enunciatum post dictos annos tringita sex: & postquam notarij constat de obitu dicti Notarij Berardini stipulantis, & de protocollo, & scripturis combustis, ex quo impossibile est copiam, vel originalem

originalem de dicto instrumento enunciato haberi?

3 Pro cuius dubij solutione plura veniunt enucleanda, siue disputanda.

Et primò an verba enunciatiua prolata à partibus, probent inter ipsos contrahentes ad hoc ut emptor dicatur certus de nomine, vel re empta, & ad nihil aliud teneatur venditor.

Secundò, an per clausulam constituti, per quam venditor constituit se possidere nomine emptoris, possit amplius conueniri actione ex empto, adeò quod res censeatur tradita, & ad nihil aliud venditor teneatur, etiam ad non præstandum copiam instrumenti enunciati.

Tertiò, ad quem spectet onus extrahendi copiam instrumenti ad emptorem, an ad venditorem, & propriis sumptibus venditoris emptori tradere? & expensæ à quo sint soluendæ ab emptore, an à venditore ut saltim emptor possit à suo venditore colliganti petere instrumentum prædictum, cum regulariter quis teneatur edere scripturas cuilibet interesse habenti?

Quartò, an emptor possit agere de enictione contra venditorem negligentem tradere instrumentum mentionatum in contractu venditionis, celebrato inter ipsos venditorem, & emptorem, & quis dicatur negligens emptor in non petendo, an venditor in tradendo, etiam irrequisitus.

Quintò, an actio exigendi annum censem præscribatur in odium creditoris negligenter exigere per annos triginta sex, etiam si hodiè constaret de dicto instrumento, & appareret in publicam formam?

4 Et quoad primum ex parte emptoris dicebatur quod vendens aliquod ius tenetur præstare illud ius esset, & quod scribentes dicunt de vendente nomen debitoris, qui obligatur ad præstandum quod ille sit debitor, licet non præstet quod sit soluendo, ut inter alios ponit Surdus *decis. 3. 26. num. 41.* per *Text. in l. si nomen, ff. de hæred. vel att. vend.* vbi sequitur Bald. tenentem quod tenetur facere bonum de iure, & quod emptor sit certus, & de Franch. *decis. 42. 7.* idest quod sit obligatus, Bald. *Iser. in conf. 72. vol. 3.* & quod quamvis assertio partium in instrumento uoceat contrahentibus, tamen verbis enunciatiis instrumenti non statur, quando continet principaliter dubitari de eo, quod enunciatur, ut in præsenti casu principaliter dubitatur de instrumento enunciato, sic limitat Alex. *in l. optimam, C. de contrah. stipul. & in suis consil. conf. 21. vol. 1.* & *conf. 13. 6. eod. vol. & alij, quos sequitur, & refert Afflict. dec. 83. num. 1.*

5 Inducunt etiam Actores pro emptore per doctrinam Bart. *in l. postquam, §. fin. ff. vt leg. nom. causa.* quod dum fit mentio de instrumento limitariè, & non declaratiuè per illa verba, ut constat ex instrumento facto, & rogato per manus mei Notarij, cui habeatur relatio, afferentis hanc dictionem esse limitatiuum, per *Textum in l. edita, Cod. de eden.* & quod ille, qui mentionem facit tenetur illud incontinenti tradere, cum talis forma indicationis non probet, nec fidem faciat sine productione principalis instrumenti indicati, *Dec. conf. 52. 2. Tor. in add. C. roli Grimal. tract. civil. cap. 3. num. 4.* Afflictus *decis. 48. num. 2. & decis. 3. 17. num. 4.*

6 Tamen oppositis non obstantibus, in contrarium est verius in præsenti casu, quia verba enunciatiua in instrumento à partibus prolata

probant inter contrahentes, non contra tertium, quando instrumentum, in quo fit enunciatio, potest de per se persistere, & est validum, quia contrahentes potuerunt se obligare dummodo non sit ex defectu mandati, procuræ, vel alterius solemnitatis extrinsecæ, ut loquuntur iura in contrarium citata, & præcipue quando instrumentum census est enunciatum in alio instrumento, *Cenc. de cens. part. 1. cap. 4. nu. 37.*

Et primò non obstat *decis. Surd. in contrarium citat. 3. 26. num. 41.* quia statim facta venditione, vel cessione nominis, omne periculum transfit in emptorem, ut *ibid. num. 42.* & ponit Cenc. *in suo tract. de cens. part. 1. cap. 3. quæst. 3. art. 1. num. 8. & part. 2. cap. 1. quæst. 3. art. 3. num. 9.* & loco proximè citato.

Nec obstat quod dicitur de verbis enunciatiis instrumenti, quod eis non statur, quando contingit principaliter dubitari de eo, quod enunciatur, per doctrinam Alex. *in l. optimam, Cod. de contrah. stipul. & in suis consil. in contrarium, cit. & Afflict. decis. 83.* Quia idem Afflict. respondet, & dicit quod verba enunciatiua dicuntur ea, quæ continent præambulum, vel procœnum, in quibus non consistit voluntas, seu per se non stat, & non est verbum principale orationis, & de istis verbis enunciatiis loquitur doctrina in contrarium citato, & idem Alex. se declarare dicit Afflict. *loc. cit. num. 1. in ibi, num. 3.* quod est confessio iurata, facta à partibus, contra quam non admittitur aliqua allegatio in contrarium, quæ tendit in eius annulationem, & citat *Gloss. in c. fin. in verb. insta de iur. iuran.* & *Gloss. 32. quæst. 1. c. apud misericordiam*, vbi dicit, quod si confessio est redacta in scriptis, non potest ipsam mutare, quia ubi actus non valet sine iuramento, cum iuramento valet, & dicit quod actus iuratus non subest iuri positivo, & ibi *num. 4.* affirmat per iura ibi per eum citata, quod verba in instrumento prolata præsentibus partibus semper faciunt fidem contra eas etiam ad alium effectum prolata. *Verall. dec. 1. 94. part. 2. & Ant. Fab. dec. 5. de probat.*

Nec obstat quod dicitur ex alia decisione Afflict. sub *decis. 48. & decis. 3. 17.* quia in illa *decis. 48.* loquitur in casu procuræ, sine qua instrumentum de per se stare non potest, & partes sine mandato non remancerent obligatae, non constito de mandato procuræ, & eo casu non creditur de mandato procuræ afferente Notario: in *alia dec. 3. 17.* de Notario causæ afferente fuisse sibi commissam causam, & isto casu testatur de facto præterito sibi commisso, & in hoc non probat: Sed nos sumus in assertione partium attestantium, & contrahentium cum eodem consensu Notarij, attestantis, & non contradicentis; imò instrumentum faciens mentionem de alio instrumento probat quando tale instrumentum potest stare de per se; secus in casu procuræ, quod de per se stare non potest, idem Afflictus *dec. 273. num. 2. & 3.*

Ex quibus remanet firmissima conclusio, quod verba enunciatiua probent inter ipsas partes contrahentes, & in præiudicium ipsarum, non in præiudicium tertij.

Quoad secundum principale dubium, an per clausulam constituti possit venditor conueniri ab emptore actione ex empto: ex aduerso ex parte dictorum hæredum emptoris, inducitur communis conclusio, pro veriori, & frequentiori calculo approbata per *gloss. notab. in l. India-nus, §. ex vendito, in verb. precaria, ff. de att.*

empt. quam sequitur Bald. in d. l. ab emptione, col. pen. & Ang. col. fin.

Et de Castr. in fine. Alex. conf. 28. num. 5. volum. 1. & alios, quos refert, & comprobant senat. Pedemont. decif. 35. vers. contraria autem, num. 5. tenentes partem affirmatiuam, quod possit conueniri venditor ab emptore actione ex empto ad praestandam rem venditam, non obstante constituto in contractu apposito, & consequenter ad tradendum instrumentum rei corporalis venditæ.

11 Tamen oppositis non obstantibus in hoc secundo dubio, in casu, de quo agitur in contrarium est verius, non obstante doctrina gloss. & aliorum, in contrarium citata, per Text. in l. quod meo, ff. de acqu. poss. & C. cum venisset de restitut. spoliat. vbi per constitutum is possidere dicitur, cuius nomine possidetur, & tunc tradita res dicitur, iuxta Gloff. in l. 2. in verb. traditam. C. de acqu. poss. gloss. fin. in princ. & l. ab emptione, ff. de pacis, & ibi Bart. num. 7. vbi expreſſe tenet, venditorem, qui se possidere rem venditam constituit nomine emptoris, ex empto conueniri amplius minimè potest, à qua liberatus per constitutum fuit: quod expreſſe sentit gloss. fin. in l. si cum fundim, ff. de contrah. empt. & Bart. sequitur Iason num. 1 2. qui dicit idem sensisse Bald. Salic. Fulgos. Matthei sing. 170. post Butr. in d. l. ab emptione. Alex. conf. 7. num. 5. vol. 1. & in l. Pomponius, §. si is, qui. vol. 3. vers. quid è contra, ff. de acqu. poss. dicens glossam illam esse magis communiter approbatam. Iason in §. actionum, instit. de action. num. 146. vbi admonet emptorem, ne stante constituto, actione ex empto agat, ad tradendum rem venditam; sed rei vindicatione Publiciana, aut interdicto ut possidetis, & ideo ex hoc non teneri venditorem dare emptori instrumentum rei venditæ, sed sufficit ut faciat sibi copiam, vt dicit idem Iason in d. §. actionum, num. 173.

12 Et venditor per constitutum dicitur adimpleuisse ex eius parte, & non teneri ad aliud, & quod præsumitur libera; & ideo venditor quod ad eum est liberatus, tenet Neuiz. conf. 37. num. 19. & sequitur Corn. conf. 40. colum. 2. lib. 4. vers. adeo, & Paul. de Castr. in l. Arist. §. fin. ff. de donat. Iason in l. Iulian. §. fin. ff. de verb. obligat. & sequitur Iason indit. §. actionum, num. 173.

Idem sentit Tiraq. de constit. poss. in 1. parte, num. 35. & ita tenet Vital. in tract. clausularum, vers. clausula constituit se precario, num. 12. colum. 64. & omnes concludunt per constitutum venditorem omnia ex parte sua adimpleuisse, & testantur de communi opinione.

13 Et in isto casu concludunt quod casus fitus operatur idem quod verus, & licet arguere ex casu ficto ad casum verum, vt l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de liber. & posthum. ita Iason arguit in propriis terminis, in d. l. ab emptis, num. 11. ff. de pacis.

14 Et pro conciliatione dictorum iurium possunt conciliari, prout conciliat, & distinguendo concordat dictus Senat. Pedemont. in dicta decif. 55. & Cateran. decif. 38. vbi iura in contrarium citata loquuntur, in casu, quo venditores corporalis, sed in incorporalibus, vt in casu nostro, cum sit venditum ius, sive nomen debitoris, quod est incorporale; in quo casu loquuntur iura adducta ex parte heredis venditoris, quo casu transirent absque difficultate, quod per constitutum venditor non potest conueniri actione ex empto; & videtur tradidisse rem ven-

ditam, & consequenter instrumentum rei venditæ; hoc est illud ius, venditum, idem sentit Senat. Pedemont. in dict. decif. 35. num. 6. & 7. in fin. vers. non obstat. & Polid. Rip. cùm optima distinctione obseruat. 152. tanto magis stante, quod in locum traditionis, & translationis veri dominij, & civilis, & naturalis possessionis ac instrumenti, venditor calatum, quem habebat Notarius præ manibus tradidit emptori, vt idem Polid. Rip. loc. cit.

Et consequenter restat firmissima conclusio, quod emptor non potest conuenire venditorem actione ex empto ad tradendam rem venditam, & instrumentum venditionis.

Quoad tertium principale dubium, quod onus tradendi copiam spectet ad venditorem, dicebatur ex parte actorum hæredum emptoris; etiamsi esset verum quod dictus Notarins de Angelillis stipulasset instrumentum mentionatum, dicunt tamen non spectare ad actores, sive ad emptorem retinere copiam, quia Notarij non tenentur extrahere copiam de protocollo, & illam tradere nisi illis personis, inter quas res fuit gesta ex doctrina Angel. in l. Prator. §. 1. ff. de eden. facit quod notatur per gloss. in l. si quis ex Argentariis, §. pertinere. ff. eodem.

Et hoc certè non obstat, quoniam non debent tradere copiam nisi partibus contrahentibus, cum partes contrahentes sint emptor, & venditor, ad quid hoc allegare? & iura in hoc allegata non faciunt ad casum, ideò non merentur aliam responsionem.

Dicebatur etiam circa propositum tertium 16 dubium ex parte hæredum emptoris, quod ex culpa dicti quondam Doctoris Maximiani, & non eorum, vel eorum Patris non fuerunt exaudiendi anni census; qui quondam Doctor venditor tempore contractus venditionis non curauit tradere titulum, sive instrumentum, & non fecit certum nomen venditum per ipsum, ad quod tenebatur pro validitate venditionis, l. si plu., §. fin. in de fin. de euiction. Papiens. in forma libelli, in causa venditionis, gloss. promittens, num. 3. de Franch. dec. 427. num. 5.

Ad quod respondeatur, quod non obstat doctrina Papiens. in contrarium citata: quia ibi in verb. ad tradendum, num. 2. dicit venditorem non teneri ex empto ad tradendum tenutam sive corporalem possessionem per constitutum, & consequenter non teneri ad tradendum copiam instrumenti mentionati, vt idem sentire videtur, de Franch. in loco in contrarium citato in dicta, decif. 427. dum dicit quod sufficit ut emptor sit tutus de re empta, vt ibi num. 6. dicit quod quando est facta venditio nominis, tunc redditur certus emptor, quia nemo tam fatuus, vel demens esse potest, quod emere voluerit rem, vel aliquod ius de quo non esset certus, ex qua stipulatione, & venditione est effectus certus, vt dicit idem de Franch. in dict. dec. 427. num. 6. & ita dat interpretationem l. si nomen, ff. de bared. vel actione vendit. quam legem ita declarat, & optima quidem declaratione, quia quando quis simpliciter cedit nomen, ex tali cessione non redditur certus cessionarius; quod fallit in emptore, qui redditur certus ex contractu emptionis, & ad aliud venditor non tenetur, & ita intelligitur, & declaratur ille Textus in d. l. si nomen, ibidem, de Franch. in d. dec. 427. nn. 6.

Dicebatur etiam quod tanto magis hæres dicti quondam Maximiani reus conuentus tenetur tradere copiam asserti instrumenti, cùm præsumatur

matur penes eum reperiri, cum respiciat eius vtilitatem, & præsumatur extraxisse à Protocollo Notarij, & allegare contraria, & allegare in verisimili, & contra naturalia dicere, quod est absurdum, eo quia naturalia non possunt tolli, §. sed, & naturalia instit. de iur. natur. gent. & civil. querere quæ iuntant, & fugere nocua sunt de iure naturali, §. 1. cod. tit. ex quo si non extraxisset, esset dicto reo, & Patri nocuum, & consequenter nituntur probare saltim præsumptiæ instrumentum primi census esse penes dictum heredem conuentum, & propterea teneri tradere dictis colligantibus.

- 14 Ad quæ responderetur quod non sufficit præsumptiæ probare instrumentum reperiri penes venditorem colligantem, cum hoc probare sit necessarium concludenter, legitimis probationibus, ad hoc, ut possit cogi edere aduersario colliganti, & in hoc sufficit ut venditor colligans neget simpliciter scripturas non habere, & propterea neque etiam cogitur super id iuramentum interponere, vt ait Magon. dec. 5. nn. 4. Rot. Lucens. & Rot. Rom. decis. 746. nn. 1. & 6. & decis. 259. num. 1. part. 1. in recens. Gregor. Lop. decis. 199. num. 2. & decis. 241. num. 1. part. 1. diuers. & alij, quos citat, & refert Ricc. collect. 3429. p. 8. vers. amplia. 3. vbi dicit quod nec sufficeret plenè probare de eorum existentia, nisi etiam probaretur de ea, tempore motæ litis, & non antea, vt dict. decis. 296. num. 6. & dec. 267. & 228. num. 2. inter crimin. Farinac. & aliae, quas refert, idem Ricc. in practicata collect. vers. amplia in fine.

Et sic restat expedita quæstio tertij dubij principalis, quod non spectat ad venditorem tradere copiam emptori colliganti, tametsi sit ei proficia, & necessaria.

- 20 Quoad quartum principale dubium, an emptor possit agere de euictione contra venditorem negligentem tradere instrumentum mentionatum in contractu venditionis; & in hoc dici potest ex iuribus supra allegatis, dum non spectabat ad venditorem tradere instrumentum mentionatum; imò spectabat ad emptorem propriis sumptibus copiam instrumenti mentionati reliuere, sive transumptum recipere, & rogatum soluere, vt tenet, & affirmat, Cenc. in suo tract. de cens. part. 2. cap. 1. quest. 3. art. 5. num. 14. sequitur Mart. Bonacc. in tract. de contractibus, disp. 3. quest. 4. punto 1. num. 3. 1. imò ipse emptor census tenetur soluere omnia onera, non autem venditor, per Text. in l. deber, ff. de adilit. edit. Albert. in l. & ideo de condit. furt. Pinell. in l. 2. par. 2. cap. 3. num. 4. Cod. de rescindenda vendit. & Ioannes Gaoli, in tract. de expens. cap. 18. num. 46. quos refert & sequitur idem Cenc. sive Rota Romana, impress. penes ipsum Cenc. quæ est decis. 146. num. 10.

- 21 Et sic non valet agere de euictione, cum ex eius culpa non valuit reliuere copiam instrumenti penes eundem Notarij indicati, & non curauit, nisi post triginta sex annos, & post obitum Notarij, & post combustas scripturas, & protocolum copiam petere; & quando propria culpa emptoris res euincitur, venditor non tenetur, vt refert decisum Ricc. in sua collect. 382. part. 1. per Text. in l. emptor fundi, eodem titulo de euiction. & refert Viui. decis. 155. & maximè, vt in casu nostro, vbi non est actum, vel patet quod copia primi instrumenti tradetur sumptibus vendoris, vt idem Cenc. loc. cit.

- 22 Et sufficit quod culpa sit quantumcumque

maxima, ad hoc vt de euictione agere nequeat, idem Viui. in pract. decis. 155. & Surd. dec. 22. num. 1. accedit etiam quod petitur ab herede dicti quondam Doctoris Maximiani, qui regulariter habet iustam causam ignorantiae, vt est Text. in l. qui in alterius, ff. de regul. iur. & cap. qui in eius, extra eod. in 6. & principalis emptor quamvis defunctus sciebat in dicto censu esse obligatum Leonardum de Persichitto, quo casu cessat actio agendi de euictione, Carroc. decis. 99. per text. in l. si fundum sciens, C. de euict.

Et quamvis possent multa adduci circa malitiam heredum auctorum, cum nunquam de dicto censu verbum habuerint, nisi postquam enenit casus incendiati protocolli Notarij stipulantis, ex quo facti sunt certi de impossibilitate telemandi, & habendi copiam, per eos petitam possent adduci multa circa impossibilitatem, & captiosam petitionem dictorum auctorum, & de aliis multis, quæ breuitatis causa prætermittuntur, & relinquuntur arbitrio indicantis, &c.

Restat tantummodo circa quintum, & ultimum dubium, an actio exigendi annum census prescribatur, in odium creditoris negligenter exigere per annos triginta sex; etiamsi hodie constaret de dicto instrumento mentionato, & appareret in forma probante: & in hoc articulo, si debitor census interpellatus ut solueret negaret, & se non debere allegaret, & creditor fuit negligens per annos triginta, ut fuit dictum, & non interpellavit per dictos annos triginta effluere passus est, eo enim casu, uniuersum ius annuae præstationis, unica præstatione, etiam quoad fructus decurrentos esse extinctum affirmat Feder. Mart. in suo tract. de iure census, cap. 8. num. 147. & 150. & 157. & seq. quam Mart. opinionem sequitur, & approbat Cenc. in dicto suo tractatu, de Cens. par. 3. cap. 1. quest. 3. ar. 2. num. 13. vers. certum, præsertim, quando non constat de aliqua interpellatione, ob quam induceretur mala fides debitoris; quamvis idem Mart. teneat indistinctè etiam facta interpellatione prescribatur: sed in casu nostro non constat de aliqua interpellatione: ergo transit absque difficultate, quod ob lapsum triginta annorum actio exigendi annuae census, etiam quoad fructus decurrentos, est perempta, sive præscripta, ut idem Cenc. loc. cit. quare, &c.

Addo hic quod illa actio petendi edere instrumentum mentionatum, etiam si competenter dicto quondam Ioan. Dom. Persichitto, & suis heredibus, prout reuera non competit, neque competit; tamen ob lapsum triginta annorum, est præscripta, quia sive sit actio hypothecaria sive personalis spatio annorum triginta prescribitur omnis actio, non solum de iure civili, vbi per lapsum dictorum annorum triginta præsumitur titulus, & bona fides, sed etiam de iure canonico, quia in casu nostro non solum præsumitur titulus, & bona fides; sed adeo verus titulus liberatiuus; quia dictus quondam Maximianus à die celebrati contractus, scilicet de anno 1612. quo vendidit annum census, fuit liberatus, & constitutus in bona fide, sciens se ad nihil aliud teneri, & in casu nostro concurrit titulus, bona fides, & continuata possessio; & tanto magis præscripta censemur, quanto quia dictus heres quondam Doctoris Maximiani, venit ope exceptionis, cum præscriptio ipso iure actionem non excludat, sed ope exceptionis tantum, per doctrinam Anch. in cap. ad aures de præscript. ad quod adeo optima decisio Sen. Burdegal.

Burdegal. apud Boët. *decis.* 34. & *decis.* Rot.
Mant. apud Surd. que est dec. 24.

Accedit etiam quod neque quondam doctor Maximianus, nec suus filius hæres conuentus nunquam fuerunt nec iudicitaliter, nec extra iudicitaliter interpellati.

- 25 Et si esset facta qualis verbalis requisitio præscriptio non esset interrupta, quia etiam si essent citari non interrumpitur, quia sola citatio non sufficit, sed litis contestatio requiritur ad hoc ut præscriptio interrumpatur, Surd. *decis.* 5. vbi multa ad hanc materiam adducit, per Textum in l. 1. vbi Bart. C. *comm. diuid.* & per Textum in l. sicut, vbi Bald. *Cod. de præscript.* triginta annorum, &c. quare, &c.

Et quia mecum concurrit alius insignis Doctor, ideo eum andiamus.

- 26 Concurro cum eodem consulente in primo capite, ut verba enunciatiua minimè probent, relata propter aliud, præsertim in instrumento contra tertium, præsertim si de magno ageretur præiudicio, ut post allegatos per consulenterem, fundat Nicolaus Genua, *de verbis enunciatiis*, lib. 3. quest. 4. qui fundat, quod solùm probant talia verba inter contrahentes ipsos, non vero in præiudicium tertij. Et licet Verallus in dec. 336. part. 3. dicat quod talia verba propter aliud geminata, præsertim & iurata non probent contra tertium; tamen communiter tenent contra Verallum omnes tenent communiter, quod scilicet non probent talia verba contra tertium, teste Genua vbi *sprà*, num. 30. Buratt. dec. 701. *inf.* & 145. Postius de manutencendo obseruat. 10. à num. 33.

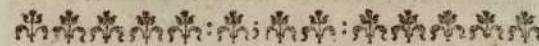
- 27 Concurro cum eodem consulente quoad secundum articulum; quod scilicet venditor, qui vendidit cum clausula constituti, & precarij, non possit amplius conueniri actione ex empto ad rem tradendam; quia suo muneri satisfecit, scilicet vendendo apposita clausula prædicta, & transferendo possessionem civilem, & naturalem vigore dictæ clausulæ, vulgata l. quod meo 18. ff. acqu. possit l. ex empto. ff. de action. empt. Bart in l. traditionibus, *Cod. de pactis*, vbi Iafon & Dec. in fine; qua traditione facta ita liberatur venditor, ut minimè amplius teneatur, quamvis ad eum postea res iterum perueniat l. si cum fundam 18. ff. de action. empt. Cornelius cons. 59. vol. 3. Caldas de emptione, & venditione, cap. 24. num. 4. cùm sequenti. Postius de manutencendo in obseruatione vigesima per totam.

- 28 Concurro cum eodem consulente quoad tertium articulum, scilicet non teneri venditorem dare emptori per actionem ex empto nisi possessionem bonorum venditorum, etiam per clausulam constituti, & precarij, ut supra dicebamus: instrumenta autem minimè; & ultra adducta per dominum Consulenterem, adduco breuior. I. rentacinquimum lib. 1. variar. de fide instrument. resol. 9. Gratianum cap. 786. à num. 13. latissimè Gabriel Pareja de instrumentorum edit. 1. tom. titulo quanto, resol. 15.

- 29 Concurro cum eodem consulente quoad quartum dubium, quod non possit agi de euictione, tum quia non tenetur ad tale instrumentum, ut fundat Dominus consulens; tum quia instrumenti non consignatio non est causa, ut agatur de euictione, sed ea omnia concurrere debent, quæ ponit Alphonsus Guzman *de euiction.* q. 4. & 10. titulo. Gaspar Hermosilla in additio. ad Gregorium Lopez gloss. 3. & 4. in l. 32. titul. 5. part. 5. Pareja vbi *sprà*, resol. 14. quorum re-

quisitorum numero non est instrumentum non sit traditum, quod tradendum non erat per venditorem, ut dicebamus.

Quoad quintum vero dubium habeo difficultatem, tum quia periculosest se fundare super præscriptione, ob tot requisita, quæ desiderat, sed melius est allegare titulum, quem deinde probabit præscriptionem: ad notata per Rovitum *super pragmatica de immunitatibus*, & priuilegiis universitatibus concedendis, num. 70. tum, quia ut probat Fontanella tom. 1. de pactis nuptiarum, claus. 4. gloss. 12. num. 99. & tom. 2. claus. 7. gloss. 3. part. 2. num. 11. datur restitutio in integrum ex capite ignorantiae contra quamcumque etiam longissimam præscriptionem, ut ex Marescotto lib. 1. variar. resolut. cap. 16. & ex Rota Roman. fundat Pacificus de Saliniano interdicto, inspectione 4. cap. 3. num. 30. quapropter in hoc tantum dubio non concurro cum sua sane docta responsione; cum in aliis resolutionibus bene procedat consultatio. Sic sentio. Sub die 12. mensis Decembris 1648.

DISCEPTAT. CCL.

S V M M A R I V M .

- 1 *Facti series proponitur.*
- 2 *Error communis facit ius.*
- 3 *Simonia quando committit dicatur.*
- 4 *Episcopo licitum est aliquid temporali actu recipere, & dare pro spirituali.*
- 5 *Iulij Caponi I. C. landes.*
- 6 *Simonia an committatur ab illo qui aliquid recipit non principaliter, sed ex liberalitate dantis, vel alia de causa.*
- 7 *Simonia an committatur ab illo, qui non habet animum eam committendi.*
- 8 *Simonia an dicatur committi ab illo qui pro ordinatione accipit paruam materiam de consuetudine loci.*
- 9 *Confessio iudicitaliter facta an possit declarari, & interpretari ex internallo.*

A R G U M E N T U M .

Simonia, quando committi dicatur, & an ab Episcopo possit aliquid recipi non principaliter, sed ex alia causa pro Clericis ordinandis attenta consuetudine loci, & plura ad materiam simoniæ traduntur, &c.

A D

Defensam Illustrissimi Episcopi.

NQVIRITVR Episcopus: Primo scilicet quod pro ordinatione Clericorum exigebat carolenos nouem, & undecim respectuè, & quod exactio prædicta importet Simoniæ vigore Concilij Tridentini, non obstante, quod in toto Regno Neapolitano vigeat consuetudo immemorabilis in contrarium: nam pro responsione sufficeret dicere, quod error communis facit

facit ius, prout habetur in *I. Philippus Barbarius, ff. de officio Pratoris.*

3. Ad dictum enim caput respondetur quod numquam committitur simonia, nisi praecedente pactione, *cap. tua nos, & cap. fin. de Simonia. D. omnes in cap. veriens, de simonia, Put. decis. 171. num. 9. lib. 2. Caput. decis. 239. num. 7. part. 3. & ita fuit firmatum coram sanctissimo in una Firmana Cappell. 7. Maij 1582. Riccius in praxi variar. resolut. tom. 2. resol. 56. pag. mihi 36. Farinac. conf. crimin. 7. omnino videndus, sed nulla conuento fuit habita inter Episcopum, & Clericos ordinatos ante ordinationem, scilicet quod Episcopus tunc ordinabat, quando sibi tradebantur caroleni tot respectu, ergo nulla simonia fuit commissa.*

Imò à fortiori etiamsi fuisset conuentum ante ordinationem, nimirum, quod Episcopus non intendebat ordinare Clericum, nisi Clericus eidem solueret carolenos tot respectu; nam isto casu neque erit simonia, quia Episcopus poterat id recipere, quoniam licitum est tempore actu recipere, & dare pro spirituali videlicet tanquam stipendum, vel remunerationem quamdam cuiudam operis, vel officij, quod meretur compensationem ex iustitia, & ex obligatione onerosa, Suarez lib. 4. cap. 21. Eruditissimus Iulius Caponus, & omni laude dignissimus in instit. Canon. lib. 4. tit. de simonia.

Facit etiam tertio loco *conf. crimin. Farinacij 180. vbi num. 2. & 19. dicit simoniā non committi, quando aliquid datur ex causa liberalitatis, & eleemosynæ propter paupertatem, & necessitatem recipientis idem ex qualitate rerum, ynde ibi excusat à simonia quedam Abbatifia, quæ dedit moniali pro voto in sui electione duos talleros imperiales Cappam subtilem linum, Caligas, calceos, & manicas, ratione tamen rerum datarum à simoniā criminē fuit absoluta, subdit etiam Farinac. num. 3, quod simonia, vt dicatur commissa non solum requiritur, vt aliquid detur, seu recipiatur pro spirituali, sed etiam oportet, vt illud detar, vel recipiatur principaliter, non secundariò ex causa impulsua, quod idem in eadem causa num. 20. fundavit Angelus Androsilla tunc Aduocatus Primarius in urbe, vt ibi videtur est.*

7. Quartò facit, quod simonia non dicitur commissa sine animo illam committendi, vt fundat Farinac. in dict. conf. 180. num. 4. idem fundat in eodem conf. Ginesius Proida tunc Aduocatus Romæ Primarius postmodum Andr. Rotæ pro notatione Hispanica tandem Reg. Consil. Neapol. in conf. sanctæ Clare, qui dicit num. 8. cum seqq. quod vbi non adest animus committendi simoniā nullo modo committitur, quæ etiam simonia commissa non dicitur propter crudelitatem dantis, vel recipientis, cum igitur in praesenti propter parnitatem materiæ carolenorum quatuor propter antiquissimam consuetudinem in sua Diœcesi, imò & in toto Regno, propter Cereum, quod omnino debetur, S. C. T. dispositione non obstante, vt declaratum per S. Congregationem, refert Barbosa in dict. sess. 21. de reformat. cap. 1. sed quid dico de Confluentidine Diœcesis, quando in pluribus Ciuitatibus Clerici qui ordinantur in prima tonsura adducunt candelas, forbices, pectines, Tobalias, & alia, quæ quidem omnes res excedunt summam carolenorum viginti, pro fidelibus, quas adducunt, solvant Cancellario Carolenos septem, pro Bulla carolenos quinque, non proceſſ-

santur illi Episcopi, & nunc processat D. noster Episcopus, & quod de Caraccio lo dicimus, similia, & peiora de singulis Episcopis huins Regni dicere possimus, quæ res notoria est.

Et quia Episcopus confessus fuit iudicialiter recepisse dictam pecuniam, eo modo, quo in confessione continetur, nunc Episcopus intendit declarare dictam suam confessionem, & quod possit illam declarare, & interpretari etiam ex intervallo, dixerunt communiter DD. quorum Antesignanus fuit Marian. Socin. in cap. qualiter, & quando el. 2. num. 1095. & num. 1009, & seq. de accus. Follet. in pract. crimin. in verb. & si confitebuntur num. 128. Bertazzol. conf. 54. num. 3. conf. 460. num. 11. conf. 508. numer. 10. Guazzin. ad defens. Reorum, defens. 32. circa confessionem cap. cap. 10. num. 8.

Inquiritur secundò Episcopus, quod pro humanando quodam cadasuere, suspendendo interdictum à semetipso in illa Ecclesia, in qua cadasuer erat sepeliendum, exegisset carolenos quinque, & quod ista exactio est idem, ac vendere ius sepeliendi, igitur simonia, ad quam aëream Inquisitionem. Dicitur illud idem quod dixi in primo capitulo Inquisitionis formatæ contra dictum Episcopum, nimirum, quod non facta fuit pactio, quod tunc dicto Cadaueri sepultura tradebatur, quando Episcopo soluerentur caroleni quinque.

DISCEPTAT. CCLI.

S V M M A R I V M .

1. *Facti species proponitur.*
2. *Exceptio non numerata pecunia infra biennium opponi debet.*
3. *Exceptio non numerata pecunia transacto biennio non habet locum, sed debitor solvere tenetur.*
4. *Exceptio supradicta transacto biennio poterit opponi si debitor assumat in se onus probandi.*
5. *Exceptio non numerata pecunia ex mutuo cum minore est perpetua.*
6. *Principali, moriente post biennium heres non opponit exceptionem licet sit minor.*
7. *Debitore decedente intra biennium, si proposuit in vita exceptione non numerata pecunia heredi competit in perpetuum, si pupillus sit, seu minor.*
8. *Debitore decedente intra biennium, si non proposuit exceptionem non numerata pecunia, talis exceptio transit ad heredem, qui tenetur eam proponere intra tempus, quod restabat.*
9. *Prescriptio inchoata contra maiorem, qualiter transeat in minorem heredem.*
10. *Tempus, quod remanet post mortem, quando incipiat currere pupillo.*
11. *Prescriptio biennij in exceptione non numerata pecunia currit contra hereditatem iacentem.*
12. *Exceptio non numerata pecunia transacto biennio potest opponi per viam restitutionis in integrum.*
13. *Tempus competens heredi opponendi exceptionem non numerata pecunia currit etiam hereditate non adita.*

- 14 *Textus in l. ea, quæ s. §. cum verò, C. de tempor. in integr. restitut. declaratur.*
 15 *Minor succedens debitori, qui non opposuit tempore debito exceptionem non numerata pecuniae, poterit per restitutionem in integrum proponere.*

ARGUMENTVM.

Exceptio non numerata pecuniae infra biennium proponi debet, quo quidem transacto poterit sanè opponi, si debitor assumat in se onus probandi. Talis etiam acceptio cum minore perpetua est; in vita verò si non opponatur, debitor decedente intra biennium in hæredem qualiter transeat explicatur; transacto verò tempore an possit opponi per viam restitutionis in integrum disputatur.

PRO

Hæredibus Ioannis Baptiste
Vigliarosi,

CVM

Hæredibus Ioannis Baptiste
sanctæ Agathæ.

COMMISSARIUS

Consiliarius Marcianus.

FACTVM.

SUPPONITVR in facto (ex quo insoritur, l. si ex plagiis 53. §. in clino, ff. ad legem Aquiliam) filios quondam Ioannis Baptiste Vigliaroli, & Iuliæ Excobar, fuisse conuentos in S. C. coram Consiliario Marciano ab hæredibus quondam Ioannis Baptiste sanctæ Agathæ, artium medicinalium Doctoris, ad soluendos ducatos 622. 3. sub praetextu quodd mutuati fuissent à dicto Ioanne Baptista sancta Agatha in pluribus partitis; ex Apocha manu dicti Vigliaroli, testibusque munita; quos soluere promisit ad simplicem requisitionem, vt in supplicatione, de anno 1650. Iulia Excobar Vidua, mater, & triplex, intimata die 26. Martij 1651. in cinitate Stili: pro parte pupillorum respondit, negando, & de inuerisimilitudine arguendo prætensi mutui; non enim verisimile erat prædictam pecuniam suo viro fuisse mutuatam: lite iam contestata die 28. eiusdem mensis, post multa præsentatur chirographum prætensi mutui, de anno 1647. sub die 14. Septembris, vt in fol. 15. & per particularem petitionem dicta Iulia pupillorum inhærendo responsioni, & exceptioni de inuerisimilitudine dicti mutui; opponunt denuo, etiam per viam restitutionis in integrum exceptionem non numerata pecuniae, fol. replicant hæredes

de sancta Agatha tempora non largiri, clapsumque esse biennum, in quo potest opponi exceptio non numerata pecuniae, l. in contractibus, Cod. de non numer. pecun. dicunt etiam intentionem eorum esse iam in iudicio fundatam, veris probationibus; oppositis tamen non obstantibus, onus affluso esse locum exceptioni prædictæ non numerata pecuniae, & posse nunc opponi, & onus probandi incumbere hæredibus sanctæ Agathæ.

Probatur primo, quia licet exceptio non numerata pecuniae opponi debeat infra biennum duntaxat per debitorem, §. multum institut. de litterarum obligatione, l. in contractibus, C. de non numerata pecunia, l. si ex cauzione, vbi DD. C. eodem titulo, Canonistæ, in cap. si cautio de fide instrumentorum, vbi Felinus num. 45. Mascalodus concl. 695. quæ exceptio fuit inducta fauore debitoris, Bart. in l. cùm de in rem verso, ff. de usuris. Vaiquis de success. creatione, lib. 1. §. 9. num. 16. Ceuallos quæst. 625. transacto verò biennio non potest uti debitor tali exceptione, sed tenetur soluere debitum, ac si verè numeratum esset, vt in Authen. de tempor. non solut. pecun. super dote collat. 7. l. non singuli. C. si cert. petatur lafseveratio, Cod. de non numer. pecun. l. si intrà, Cod. de non numer. pecunia. Cardin. Tulchus litt. E, concl. 417. Afflictus dec. 110. Facchineus lib. 2. cap. 81. Mantica de tacitis, lib. 18. tit. 2. Poterit tamen el pso biennio opponi, si debitor suscipiat in se onus probandi, Glossa in l. generaliter 13. Cod. de non numerata pecunia, & in diet. l. in contractibus, & in principio institut. de litter. obligat. in verb. obligabatur Mascalodus concl. 695. Menochius lib. presump. 145. Gratianus decis. 164. Rota Genuæ decis. 26. Mantica lib. 18. titul. 2. num. 17. Ceuallos quæst. 38. & 39. Trentacinque var. lib. 3. in titulo de solution. resol. 20. num. 30. Antonius Piccardus in principio institut. de litter. obligatione, num. 12. & 15. ergo poterit admitti probatio per verisimilitudinem, & opponi talis exceptio transacto biennio, per hæredes probando inuerisimilitudinem, quæ est vera probatio DD. cùm Mascaldo, & aliis in probanda inverisimilitudine, Pacianus, & alij.

Probatur secundò, quia quando contractus mutui fit cum minore, poterit minor semper opponere exceptionem, quia perpetua est, & creditoribus competit probare pecuniam fuisse numerata, l. fin. Cod. in quibus causis, in integrum restitutio non est necessaria. Aretinus in §. idem iuris est, num. 50. institut. de exceptionib. Felinus in diet. cap. si cautio, num. 30. & 60. Berdazzolus claus. 32. glossa 4. Facchineus lib. 2. controu. cap. 27. Mozzius de contractibus in rit. de mutuo, in tit. de personis, quæ possunt mutuari n. 1. 8. Osvaldus Illigerius ad Donellum lib. 14. cap. 38. Muta dec. 71. nu. 7. Costa in l. si ex cauzione, C. de non numer. pecun. vers. hoc autem biennij, Gaspar Hermosilla 1. tom. fol. 86. num. 26. Quando verò contractus factus fuit cum maiore, & moritur maior relieto pupillo hærede, vel minore: est quæstio an biennum, quod currere incepit maiori, currat contra minorem; & solent cum Trentacinquo, lib. 3. variar. resol. 20. de solut. num. 36. vers. hac concl. distinguere tres casus.

Primus est, quando ille, cui competit ex exceptio decussit post lapsum biennij, nec intra illud tempus exceptionem non numerata pecuniae propoluit, & hoc casu hære di etiam pupillo non competit prædicta exceptio, ex diet. l. si intra, C. de non numerata pecunia.

7 Secundus casus est quando debitor intra biennium deceſſit, & ante eius mortem exceptionem non numerata pecunia in iudicio proposuit, & hoc caſu hæredi minori, ſeu pupillo perpetuo competit prädicta exceptio, ut probatur ex dict. l. ſi intra, & eam proponere debet debitor ſecundum formam eius, quod habetur in l. in contrahitibus, §. in omni, Cod. de non numerata pecunia.

8 Tertius est caſus quando debitor deceſſit intra biennium, abſque eo quod exceptionem non numerata proposuerit; & hoc caſu talis exceptio ad hæredem transmittitur, qui debet eam proponere, intra tempus, quod reſtabat defuncto, dict. l. ſi intra, vbi hæredibns competere dicitur. Si moriatur principalis inſta biennium, quem textum ponderat Veffenbechius conf. 3. I. nū. 4. vol. 1. ſed ita competit, ut nihil aliud detur hæredibus, quam reliquum tempus, quod defuncto ad exceptionem competebat, v. g. ſi poſt chirographum emiſſum intra annum deceſſerit debitor, hæredi eadem exceptio competit, ſed intra annum duntaxat, quia tantum temporis ſolū erat relictum defuncto ad querimoniam mouendam, dict. l. ſi intra 8. datur enim hæredibus aduersus creditorem, & creditoris hæredes, aut ſuccelfores, quia eſt in rem, Aretinus in dict. §. idem iuris, num. 13. in fine, de exceptionibus. Sicut präscriptio inchoata contra maiores rem, currit aduersus minorem ſuccellorem maioris, l. fin. C. in quibus caſis in integrum reſtitutio, DD. in d. l. ſi intra, vbi Paulus num. 50. Vasqu. de ſucess. creatione, §. 10. num. 39. & 41. quando verò minor eſt pupillus, durante pupillari atate quaſi dormiens quiescit präscriptio, l. ſicut, C. de prafcriptione 30. annorum ibi (pupillari atate duntaxat) Paulus dict. num. 50. glossa in l. unica, C. ſi aduersus uſucaptionem: quam commendat Guido Papa decif. 31. ſicut präscriptio 30. annorum incipit, & coepita currit contra minorem, niſi ſit pupillus, dict. l. ſicut, quod admittendum eſt etiam ea präscriptio longissimi temporis ſit statutaria. Bald. in cap. 1. §. porrò, qualiter feudum alienatur, num. 3. Innocentius in cap. conſtitutus de in integrum reſtitutione. Caldas Pereira vbi ſuprā, num. 48. Zangerus de exception. cap. 4. part. 3. num. 52.

10 Dubium tamen eſt, quando iſtud tempus, quod reſtabat poſt mortem incipiat currere? Vera opinio dicit, quod ſtatiu poſt mortem curre reincipiat, per textum in l. Aemilius 39. ff. de minoribus, vbi imperator puellam pupillam, quæ Patri ſucesserat, cum qua tempus lapsum erat, ſoluendi certam quantitatē à Patre promiſſam alias fundis eſſet inemptus, aduersus diuſas ſententias reſtituit in integrum, & assignatur ratio, quia dies committendi in tempus puellæ incidit: cuius textus diſpositio commendatur à Sforza Oddo de reſtitut. in integrum, part. 2. quæſt. 86. art. 2. & hoc iſipm ait Aretinus in dict. §. item iuris, num., ſed datur minori in integrum reſtitutio: Baldus in dict. l. ſi intra, vbi Iacobus de Butreo, & Salycetus, & probatur ex l. 1. Cod. ſi aduersus uſucaptionem, & facit ratio, quia quod biennio talis exceptio präscribatur, eſt tempus & präscriptio legalis: & ideo contra dictam präscriptionem, in personam defuncti initiatam, minor reſtituitur, l. etiam ei, ff. de minoribus. & hoc eſt notandum ad limitationem dictæ l. Aemilius, vbi habetur, quod quando präscriptio incepit à persona defuncti, & aliud non eſt adimplendum per minorem, currit contra minorem,

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

sine ſpe reſtitutionis, ſecus ſi aliud eſſet adimplendum per minorem, l. ſi cum militaribus, vbi glossa, C. de reſtitut. militum, & habetur in l. cum filius, §. in hac, ff. de verb. quia hoc eſt verum in termino, & präscriptione conuentionali, ſecus 11 in legali, quia omni caſu datur reſtitutio, dict. l. etiam, & hoc caſu präscriptio haec biennalis currit etiam contra hæreditatem iacentem. Baldus, Paulus de Castro, & alij in d. l. ſi intra, Aretinus in dict. §. idem iuris, & contra exiſtentem in vera, dict. l. etiam, ſed ei poſtea nato, & elapſo biennio, datur in integrum reſtitutio, ut habetur in dicto textu, Emanuel Costa, in l. ſi ex canione, vers. hoc autem biennij, C. de non numerata pecunia. Menochius lib. 3. p. 45. Galpar Hermofilla ad Gregor. Lopez tom. 1. fol. 85. num. 18. cum ſequentibus.

Quare reliquum tempus, quod datur hæredi 13 non a die aditæ hæreditatis, vel petitæ bonorum possessionis, ut aliqui dicunt competit argumen- to l. ea que 5. & cum verò 3. Cod. de tempor. in integr. reſtitut. ſed cum Glossa in d. l. ſi intra, in verb. hæres eius, vbi Baldus, & Paulus, currit ta- le tempus etiam hæreditate non adita, ne plus tribuator hæredi, quam defuncto ſi vixiſſet, ex l. captam 40. ff. de uſucaption. quia talis exceptio datur intra biennium, quod continuum eſt, & computari incipit ex eo die, quo ſcriptura emiſſa eſt, l. in contrahitibus 4. Cod. de non numerata pecunia, ideoque biennio elapſo hæredi non po- tent amplius competeſſe exceptio, Angelus in d. §. idem iuris, num. 3.

Quod ſi dicatur obſtare Textum in l. ea, que 14 5. §. cum verò 3. Cod. de tempor. in integr. reſtitutio, vbi habetur tempus petendæ reſtitutio- nis in integrum, in quam hæres ſucessit, non cedere, vel computari niſi ab adita hæreditate.

Respondetur quod longè diſſert utrum aga- tur de inchoanda präscriptione, an verò de com- plenda? Initium, ſeu inchoatio à certo tempo- re incipit, & hoc tempus non cedit hæredi, niſi poſt aditam hæreditatem dict. l. ea que; quod tem- pustanquam ſemel coeptum continuatur, & pro- greditur, nec morte debitoris interruſſit; alioquin hoc tempus non diceretur continuum, glossa in d. l. ſi intra, C. de non numerata pecunia, Angelus in d. §. idem iuris, num. 3.

Quare minor, qui ſucessit debitori in illud 15 tempus, quod reliquum erat, eo finito uti pore- rit exceptione, Baldus, & Paulus in dict. l. ſi intra. Ad quod facit Imperatoris Rescriptum in l. fin. Cod. in quibus caſis in integrum reſtitutio non eſt neceſſaria, vbi habetur exceptionem non nu- merata pecunia minori competentem, quamvis intra certum tempus illa competit, ſeu detur mi- noribus, non currere, hoc eſt, quamvis id tem- pus präterierit, culpa minorum, eos tamen ex- ceptionem non amittere ipſo iure; verū cum Iuſtinianus loquatur in präscriptione contra mi- norē inchoanda, non etiam de inchoata con- tra defunctum, neque hoc caſu ius antiquum re- peritur correctum, ſtuendum eſt ipſo iure hoc caſu präscriptionem currere aduersus minorem, & pupillum, dari tamen reſtitutionem in inte- grum per dict. l. unicam, Cod. ſi aduersus uſuca- tionem. Paulus de Castro in d. l. ſi intra, num. 50. Bart. in l. etiam, ff. de minoribus. Aretinus in dict. §. idem iuris, num., inſtitut. de exception. Fran- ciscus Caldas Pereira, in l. ſi curatorem in verb. facilitare, num. 48. & 94. C. de in integrum reſtitut.

Ergo cum in caſu noſtro ſimis in hæredibus pupillis poterit opponi poſt elapſum tempus ex-

K 2 ceptio

ceptio non numeratae pecuniae per viam restitu-
tionis in integrum, & sic eum mutuum, quod
illi de sancta Agatha coacti sunt probare, non
est probatum, vt ex processu apparet, absoluend
i veniunt pupilli conuenti: nam vel eis tem-
pora non currant, vt dixerunt multi antiqui, in
d. l. fin. C. in quibus causis in integrum restitutio
non est necessaria, vel si currit datur eisdem restitutio
in integrum, & iam exceptio & opposita,
& petita restitutio iuridice: ergo petant absoluendos conuentos, vt sperant a supraem Tribunali S. C. Iustitia, cætera supplet Religio iudicantium.

DISCEPT. CCLII.

S V M M A R I V M.

1. Facti species proponitur.
2. Debtores conuenti vigore apocharum banchium audiri non possunt nisi in vinculis, vel facto deposito.
3. Exceptio incompetentia indicis est privilegiata, nec a indice ad ulteriora procedente censem
tur reiecta, nec a statuto reiciente exceptiones, excluditur. Et quod possit opponi a debitorum conuento vigore apochæ banchi.
4. Lex generaliter lata, generaliter debet intelligi, eiusque standum est generalitat, etiam si sit Regia pragmatica.
5. Pragmatica nullo modo est restringenda, sed potius amplianda & extendenda.
6. Pragmatica disponens, quod debitores vigore apochæ bancalis non audiuntur, fauorabilis est.
7. Fuit per sac. Concil. extensa ad apochas, per debitorem non recognitas.
8. Debtores virtute apochæ bancalis, negantes, eorum esse subscriptas manibus, hoc consti-
puniuntur pena ducatorum decem pro cen-
tenario.
9. Reipubl. interest ut lites huiusmodi apocharum celerrimam habeant expeditionem.
10. Leges cum utilitatis causa sunt, interpretari debent, ne virtus legis eludatur.
11. Exceptio renuncians non numeratae pecuniae, ea uti non potest.
12. Exceptio non numeratae pecuniae an possit quis renunciare.
13. Lex Regia Hispanæ, etsi in hoc Regno non habeat vigorem, non modicam tamen obtinet autoritatem.
14. Opinio distinguens uti veritati proximior, est preferenda.
15. Exceptio non numeratae pecuniae olim non habebat prerogativam, quam hodie habet, sed habebat ordinariam exceptionis naturam.
Et quod omnis probandi numerationem incumbat Actori, an sit contra ius naturale.
16. Exceptio ista apud Gallos non admittitur, nec apud Hispanos seruatur.
17. Renunciationem exceptionis non numeratae pecuniae valore tenuerunt Doctores antiqui, & qui.
18. Eandem uti veriores seclusa lege Regia, tueretur Vazq.
19. Fuitque in senatu Belgico in iudicando recepta.
20. Conuentus vigore apochæ bancalis in opposita exceptione non numeratae pecuniae an pos-

sit audiri, nullo facto deposito.

21. Apoche banco directæ per Regiam pragmati-
cam non equiparantur instrumentis liquidis,
sed liquidatis.
22. Decis. Reg. Sanfelic. 152. declaratur.
23. Statutum excludens omnes exceptiones an videatur excludere exceptionem non numeratae pecuniae.

A R G U M E N T U M.

Debitores Apoche Banco directæ vi-
gore conuenti, non nisi in vinculis au-
diri possunt, vel facto deposito. Pra-
gmatica potius amplianda quam re-
stringenda. Exceptio renuncians non
numeratae pecuniae, ea uti non potest.
Apoche Banco directæ per Regiam Pra-
gmaticam non equiparantur instrumen-
tis liquidis, sed liquidatis. Statutum
excludens omnes exceptiones, an videa-
tur excludere exceptionem non numeratae pecuniae?

P R O

Aloysia Serauo,

C O N T R A

Bartholomæum Zannino.

Refer. in S. C. in aula D. Reg.
Conf. Iouini.

Magnificus D. Iudex Muscettola
Causæ Commissarius.

ARTICVLVS Reipublicæ valde præ-
judicialis, in maximum tendens pu-
blici commercij detrimentum, in
causa Aloysiae Serano, cum Bartho-
lomeo Zannino ad Magn. Cur. relationem per
Sacrum Consilium decidendum proponitur; ni-
mirum an debitor vigore apochæ Banco directæ,
in qua mutuam pecuniam se recepisse fatetur,
non numeratae pecuniae exceptio renun-
tiando, si postmodum ad solutionem con-
uentus eandem exceptionem, cui expressim re-
nunciauit, infra biennium opponat, Regia Pra-
gmatica dispositionem effugere valeat, adeo ut
nec in vinculis constitutus, nec vlo facto de-
posito audiri possit? Qui quidem articulus etsi
iure per Mag. Cur. contra debitorem fuit deci-
sus, eidem audientiam, nisi facto prius deposito
seruata forma Reg. Pragma. meritò denegando;
ad huc tamen debitor acerrimè contendit ad de-
positum faciendum non teneri, ac pro decreti
renovatione quam validissime instat. Ipse verò
creditricis iura tuendo, præfatum Magn. Cur.
decretum uti ritè ac rectè interpositum, dupli-
ci ex causa, nempe ex generali dispositione Reg.
Pragma

Pragmaticæ; ac etiam ex speciali prædictæ exceptionis renunciatione, iustissimè fore per Sacr. Consil. confirmandum, euidentissimè (ni falor) ostendam.

2 Quoad primum, fundatam procul dubio habet creditrix intentionem in peculiari Regni huius sanctione, quæ generaliter prohibet, ne debitores conuenti vigore apocharum Banco directarum nisi in vinculis, vel facto deposito audiri possint; provt apertissimè sancitum legimus in vulg. Pragmat. 6. §. 6. de off. proc. Cæs. in hæc verba. Item. volemo, e comandamo, che quelli, li quali saranno conuenuti in vigore di polise dirette al Banco, non siano intesi, eccetto fatto il deposito in publico Banco, ouero constituito debitore in carcere. Cuius dispositio in omnibus Regni tribunalibus, (vt quotidiana docet Praxis) rigidißimè, & inuiolabiliter obseruatur; itavt nec etiam exceptio fori declinatoria, & iudicis incompetentiæ, ab huiusmodi debitore, nisi prius facto deposito, vel in vinculis opponi possit, provt lèpius in Sac. Consil. fuisse decifum, ac postmodum prævia maxima causæ cognitione, generali decreto lato iunctis omnibus Sac. Conf. aulis, pro obseruantia prædictæ Reg. Pragmat. fuisse declaratum, testatur R. Ronit. in eadem Prag. 63. num. 51.

3 Et licet præfata exceptio indicis incompetentiæ inter exceptions omnes maximè sit priuilegiata, quippe quæ in dubium revocat iudicis iurisdictionem, & consequenter iudicium confidere non potest, & proinde nec à iudice ad ulteriora in causa procedente censetur reiecta, nec à statuto exceptions omnes reiiciente vñquam videtur exculsa, vt plenè probat Grassi. de except. ex cap. 18. Nihilominus debitor conuentus vigore Apochæ Banci exceptionem iudicis incompetentiæ opponens, audiri non potest nisi facto deposito fernata forma Reg. Pragmat. idque non alia ratione, nisi quia Pragmatica prædicta conuentis audienciam denegat, nisi fernata forma in ea præscripta, vt patet ex verbis illis suprà relatis. Non siano intesi, eccetto fatto il deposito in publico Banco, ouero constituito il debitore in carcere, vt rectissimè scripsit R. Ronit. vbi proximè, num. 45. in hæc verba. Quia tunc intrat dispositio huius Pragmaticæ, que conuentis audienciam denegat, & sic omnes exceptions eis competentes tollit. Si igitur Pragmatica hæc indistinctè conuentis audienciam denegat, & omnes quamvis maximè privilegiatas (nisi prius fiat depositum) remonet exceptions, quanam (obsecro) ratione conuentis nullo facto deposito in opposita non numerata pecunia exceptione audiendi contendit?

4 Exploratum namque est legem generaliter latam, generaliter esse intelligendam; & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debere, vulgatis iuribus. Ac proinde standum esse generalitati, quando casus non reperitur exceptus; potioremque esse illius causam, qui pro se habet regulam, cum aduersarius exceptionem teneatur probare, latè probat Surdus in conf. 180. à num. 9. Et in specie quod Regia Pragmatica, quæ non distingnit, generaliter sit intelligenda, & onus sit illius, qui exceptionem sive restrictionem allegat, illam probare, & interim regulæ sit inherendum, tradit Reg. Galeo. lib. 2. contr. 49. num. 2.

5 Præsertim cum Pragmatica hæc nullo modo sit restringenda, sed amplianda potius, & extendenda. Ea namque ad supplicationem Fide-

lissimæ huius Ciuitatis ac Regni, pro vniuersali beneficio ad lites tollendas condita fuit, vt apertere legitur in eadem Prag. in prin. ibi Nel Parlamento generale per noi fatto per vniuersal beneficio di questo Regno, ci fu presentato memoriale, &c. & in §. 2. ibi. Item si supplica V. E. ch'aduerso le polise di Banco non si possa allegare per il debitore eccezione alcuna, nisi prius fatto deposito, ouero constituito il debitore in carcere. Perche di questo modo si toglieranno molte liti, che per dilationi delli debitori hoggj sono immortali. Et proinde censenda est fauorabilis, vt scripsit Reg. Tapi. in 3. lib. iur. Reg. in tit. de Apoc. in Prag. prædicta, n. 4. ibi, quod è magis hic dicendum erat, quod Prag. est condita ad enitandas calumnias, & fauore commercii publici. Idque latius probat Gait. de cred. cap. 2. tit. 8. num. 2938. ibi. Imò sumus in mere fauorabilibus, è quod preallegata Regia Pragmatica, fundata est expressè in mero fauore, dum in eadem supplicatur vt debitores apocharum Banci nequaquam audiantur, nisi in vinculis, aut facto deposito, ad hoc vt lites nullatenus fiant immortales.

Et merito quidem hanc Regni Sanctionem 6 præcitati DD. fauorablem esse censuerunt; non enim dubitare licet quin Pragmatica prædicta vti condita ad lites refecandas, fauorabilis sit, ac publicam contineat utilitatem, siquidem apud omnes est in confessio, quod lites restringere publicam respicit utilitatem, vt plenè probat Ofasc. in decif. 22. à num. 8. ex Text. in l. properandum, Cod. de iudic. & in cap. finem litibus de dol. & contum. vbi post Imol. ab eo relatum, inquit, iura debere tendere ad abbreviandas lites, cum id specialiter fauore Reipubl. indulsum sit. Et ex hoc infert huiusmodi statuta vti fauorabilia extendenda esse, & amplianda, ex pluribus DD. ibi adductis; eumque sequitur Gaitan. vbi proximè, latè probans Pragmaticam prædictam lictio iure esse extendenda.

Provvt cum effectu illius dispositio per Sacr. 7 Consil. extensa fuit; licet enim illius verba continerent apochas à debitore recognitas, latam tamen recepit interpretationem, vt illas etiam comprehendenderet, quæ etsi à debitore minimè recognitæ, ob illius contumaciam ex iudicis decreto habitæ fuerunt pro recognitis, vt decisum refert Præf. de Franch. in decif. 502. quæ decisio in praxi est communiter recepta, & passim in iudiciis sernatur provt Reg. Tapi. & Rou. in eadem Pragmat. testantur, ille num. 2. hic verò num. 32. Quod maxima cum ratione decifum fuit, & inconcussè sernatur, cum satis constet, Legem Reipublicæ vitilem esse interpretatione adiuuandam, vt rectè inquit R. Consil. Ar. de Mes. lib. 3. var. cap. 45. num. 11. & latius confirmat Vela dissertat. 7. num. 12. ibi. Lex fauorabilis maximè ob publicam causam in dubio minimè restringenda est, sed amplianda potius, & interpretatione adiuuanda, ex pluribus iuribus ibi adductis.

Si igitur Pragmatica prædicta vti fauorabilis, publicanque respiciens utilitatem, minimè est restringenda, sed amplianda; conuenti petitio erit meritò reiicienda, dum eiusdem Pragmaticæ generalia verba restringere, & coangustare conatur. Ed magis quod si restrictio hæc per Sacr. Consil. admitteretur, nimis quod generalis prohibitio eiusdem Pragmaticæ, quod debitores conuenti vigore Apochæ Banco directæ non audiantur, nisi in vinculis, vel facto deposito, locum sibi non vindicaret in debitore opponente exceptionem non numerata pecunia, provt aduersarius contendit; maximum profectò

sequeretur absurdum, facillimè namque Pragmaticæ rigor eluderetur, eiusque dispositio reddetur elusoria; si per simplicem oppositionem exceptionis prædictæ conuentus molestari non posset, & creditor teneretur indicium ordinarium instituere circa numerationis probationem, celsante prorsus via executiva ab eadem Pragmatica huicmodi apochis concessa; quo nihil dici potest absurdius, & intentioni Ciuitatis supplicantis, & Principis concedentis repugnantius.

8 Quod evidenter detegitur ex altera Regni huius Sanctione, nempe ex *Pragmat. 2. de negant. mut. paucis post annis emanata ad maiorem Pragmaticæ prædictæ executionem*, in qua assentitur. Ch'essendo visto per esperienza, che la malitia di detti debitori è cresciuta tanto, che hanno inventato nuove forme di calunie, dal che si sono venute à fare le liti delle Polise predette da sommarie in liti ordinarie. Perilche conuenendo alla buona amministrazione della giustitia, e publico beneficio di tutto questo Regno, che ciò si remedij, e si togliano le calunie predette, per accelerare quanto più sia possibile l'expeditioni delle cause predette. Ideò in eadem Pragmatica ponitur pena, che tutti li debitori in virtù di polise di Banco, li quali negaranno in giudizio le polise predette, o scrittione di quelle esser di loro proprie mani, prouandosi che sono fatte di loro proprie mani, incorrano in beneficio del Reg. Fisco nella pena di ducati dieci per cento, in quanto alle Polise di Banco.

9 Ex qua liquidò appetet utriusque Pragmat. conditores vnamiter existimasse, Reipublicæ valde interessè, vt lites huicmodi Apocharum quā celerrimam habeant expeditionem, & proinde in illa fuisse prohibitum ne debitores absque deposito audiri possent; in hac verò nonam impositam fuisse penam contra Apochas prædictas seu earum subscriptionem negantes. Utrinque tamen rigor eluderetur, & utrique fraus facillimè fieret, si non numeratae pecuniae exceptionem absqne deposito obiicere debitori licet; esset enim à pena immunis, eò quod non negaret veritatem apochæ, sed numerationem, & litem ordinariam ad libitum protelaret, quod nullo modo est permittendum, ex his quæ in casu valde simili scripsit Ar. de Mes. in dict. cap. 45. à num. 6. vbi per Sac. Cons. iunctis aulis decisum testatur, Ritus rigorem vt aduersus instrumenta liquidata debitor audiri non possit nisi in vinculis, vel facto deposito, extendendum esse etiam ad instrumenta non liquidata, sed ex consensu debitoris habita pro rescissis, idque ea ratione. Quia alioquin Ritus non minima fraus fieret. addens sub num. 11. utram aperiri non debere, quomodo ille Ritus rigor illudatur, cui soli Neapolitani Regni salus inclinata recumbit. Hæc verò, quæ de Ritus rigore dicta sunt, utique conueniant etiam rigori à Regia Pragmatica huicmodi Apochis concesso, vt in ea apertissimè legitur.

10 Et tandem prædicta mirificè confirmantur ex traditis per Reg. Valenz. conf. 62. à num. 22. & seq. vbi latè probat, quod cum leges utilitatis communis causa fiant, ita debent interpretari, ne virtus legis eludatur; nam legi ne fraus fiat, etiam in materia odiosa est amplianda eius mens: ex pluribus apertissimis iuribus ibi adductis. Et signanter ex Text. in l. si quis adulterium, S. pœn. ff. ad l. Iul. de adult. vbi Marcellus inquit: *Verbis non tenetur, sed tamen dicendum est, vt teneatur, ne fraus fiat.* Si ergo etiam in materia odiosa fit extensio, ampliando legis verba, ne legis virtus

eludatur, eique fraus fiat; quantò magis supradicta Pragmatica, quam constat esse fauorabilem, nullo pacto erit restringenda, sed generanter, & indistinctè iuxta illius verba generalia, erit intelligenda, & proinde absqne deposito nullo unquam casu debitor audiri debet. Provt in propriis terminis exceptionis non numeratae pecuniae, vt debitor eam opponens audiri non possit, nisi in vinculis, vel facto deposito seruata forma Regiæ Pragmaticæ latissime probat Reg. Cap. Lat. in decif. 111. vbi num. 41. testatur Sacr. Conf. in hanc sententiam inclinasse; *Quod exceptio prædicta non erat admittenda, nisi facto prius deposito seruata forma Regiæ Pragm.* provt in hac causa per Sac. Conf. iure decidendum speratur, hæc quoad primum.

Quò verò ad secundum, Creditricis iura, quæ ex hucusque dictis satis superque constabant, redundunt prorsus indubitate ex renunciatione debitoris, qui exceptioni non numeratae pecuniae specificè renuncianit, & proinde exceptione illa, cui expressim renuncianit, vt non potest. Nec eidem licebit, aduersus partem sua venire, & contrahentes decipere, contra Imperiale rescriptum in l. pœn. C. de pœt. vbi apertissimè Justin. sancinit omnes licentiam habere ijs, quæ pro se introducta sunt renunciare.

Non me latet articulum hunc, An exceptioni pecuniae non numeratae possit debitor renunciare? inter DD. esse maximè controvsersum, aliis quidem affirmantibus, aliis verò negantibus; ad eò vt inter communes DD. opiniones contra communis à Cauallo relatæ enumeretur in lib. 1. quest. pract. quest. 365. vbi utramque pariter opinionem communem esse testatur. Affirmativa tamen sententia, quæ renunciationis validitatem tuetur, si non communior, verior equidem, & iuri principiis congruentior, proen dubio censenda erit, cum exceptio hæc priuatum debitoris fauorem contineat, & proinde idem debitor fauori pro se introducto liberè possit renunciare, quod indistinctè vnicuique Imperator concessit in d. l. pœn. C. de pœt. à qua generali regula casus hic non reperitur exceptus.

Et proinde sententia hæc vti communis, & verior merito fuit iure Regio expressum in Hispania comprobata, vt in l. 9. tit. 1. part. 5. ibi. *O si el debitor renunciasse à la defension de la pecunia non contada. Ca estoce non si podria amparar por esta razon, si este renunciamiento a tal fuese escrito en la carta: vt scripsit Vasqu. de success. crea. lib. 1. §. 9. num. 22. ibi. Per simplicem autem renunciationem expeditum est secundum communem sententiam cessare exceptionem non numeratae pecuniae; Et hæc opinio hodie iure regio comprobata est, vt in l. 9. tit. 1. part. 5. Quod etiam tradit Gutier. de iur. confirm. part. 1. cap. 37. num. 9. vbi inquit, quod licet olim maximè concertatum fuerit inter DD. An possit exceptioni non numeratae pecuniae incontinenti, vel ex intervallo renunciari? Lex tamen Regia 9. tit. 2. part. 5. tollit omne dubium, quod erat de iure communis, quia expressè lex illa Regia disponit, vt possit renunciari exceptioni num. pec. etiam incontinenti, & in ipsomet instrumento, & ita seruatur, & practicatur quotidie.*

Et quamvis præfata lex Regia in Regno hoc legis non habeat vigorem, non modicam tamen in articulo iuris dubio, & inter DD. controvserso, autoritatem obtinere debet, provt ex Nostratis scripsit insignis ille vir Reg. Const. in l. 1. C. de fil. offic. lib. 12. num. 36. vbi inquit. *Definant autem mirari, qui hac legent, me constitutionum*

ditionum Hispanarum sepissimè uti: nam quamvis sciam legum vim apud nos ipsas non habere, magnum tamen pondus, & authoritatem etiam aliorum Regnorum iura apud omnes habere debent. Cumque refert, & sequitur iisdem fere verbis Doctissimus D. Thom. de Carl. de iudit. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 8. num. 132. addens quod licet magnam authoritatem ubicumque habere debeant iura extera aliorum Regnorum. Id presertim locum habet in legibus Partiarum, que desumpta sunt ex medulla iuris communis.

Quod evidenter patet ex praedicta lege Regia, in qua in compendio continetur, quidquid circa non numeratae pecuniae exceptionem iure communi sancitum fuit. Propterea in specie quoad legem praedictam animaduertit. Valqui. ubi proxime, num. 25. in fin. ibi. Sicque etiam in terminis iuris communis tenendum est renunciari posse exceptionem non num. pec. non secus quam tempore amitti, & ita intelligo d.l. 9. tit. 1. part. 5. denuò induxisse nil, sed ius tantum commune de more traduxisse. Idque pariter in leg. praedicta adnotauit insignis Regij iuris commentator Gregor. Lop. in Glos. fin. ibi. Ita tamen lex decidit, quod si fiat renunciatio in eodem instrumento, teneat renunciatio: Et approbatur hic opinio Ioan. Fabr. inst. de lit. oblig. col. fin. Bald. in l. illicitas, ff. de offic. prof. & eam dicit esse aquam opinionem Ioan de Imol. in cap. si cautio de fid. instr. num. 25. & afferit eam, num. 6. communiter seruari.

Quidquid autem sit de hac controversia, negari tamen non poterit in hoc DD. conflictu Tertiam opinionem distinguentem, ac in unicem dissidentes opiniones conciliantem, libentissimè fore amplectendam quam refert Vasqu. in prædictato, §. 9. num. 9. ibi. Tertia est opinio distinguentium, ut post talen renunciationem reus videatur relictus in terminis iuris communis, ut hanc exceptionem possit perpetuo opponere, dummodo ipse probet pecuniam numeratam non fuisse. Quæ quidem sententia erit meritò recipienda, cum quia media est inter contrarias opiniones, & opinio 14 distingens uti veritati proximior est præfrena, ex latissimè cumulatis per Reg. Valenz. in conf. 121. à num. 4. & seq. tum etiam quia summa contineat æquitatem, dum debitoris simul ac creditoris indemnitiati prospicere videretur, & non minus ratione quam Doctorum autoritate fulcitur.

Ratio quidem est evidens: nam cum exceptio hæc olim non haberit prærogativum, quam hodie habet; retinebat namque ordinariam exceptionis naturam, quod nempè probanda esset ab excipiente iuxta Vlpiani responsum in l. in exceptionibus 19. ff. de probat. vt scripsit Eman. à Cos. in l. si ex cautione in verbo, seu non numeratae pecunie, num. 1. C. de non num. pec. Postmodum vero singulare, ac præcipuo iure ex Principum constitutionibus sancitum fuerit, vt reo huinsmodi exceptionem opponente, onus probandi numerationem actori incumberet, quod quidem priuilegium specialiter huic exceptioni indultam, nedum corrigit ius antiquum, verum etiam offendere videtur ius naturale, quod (vt recte obliterauit Merend. lib. 3. contr. cap. 44.) non patitur, eum qui testimonium aduersarij pro se habet, onere probandi prægranari; aduersari enim partis confessio suapte natura liberat nos ab onere probandi. Aequissima igitur censeri debet ea sententia, quæ concurrente debitoris renunciatione, huius exceptionis naturam ad ius antiquum reducit, vt proinde renunciatio aliud non ope-

retur, nisi tantum, vt debitor exceptionem probare debeat, propterea antiquo iure ad id tenebatur, Fauorabilis namque est illa interpretatio, quæ nos reducit ad ius antiquum. Et res de facili reddit ad primænam suam naturam, vt latè probat Surd. in cons. 242. num. 12. Idque etiam confirmatur ex his, quæ tradit Mantic. de tacit. lib. 18. tit. 2. à num. 20. quod nempè ius opponendi exceptionem non num. pec. competit debitori ex iure communi: sed eum ab onere probandi exonerari ex iure speciali; facilius autem tolli ius speciale, quam ius commune. Nil mirum 16 igitur si debitoris renunciatio, quamvis eidem non auferat ius opponendi exceptionem, iure tamen illi denegat singulare illud priuilegium, quod eximatur ab onere exceptionem probandi, eidem contra iuris regulas speciali iure concessum.

Quibus accedit, quod exceptio hæc non numeratae pecuniae ex temporum mutatione, Reipublicæ satis pernicioса reddita fuit, & proinde apud Gallos non admittitur, neque apud Hispanos seruatur, vt scilicet actori incumbat onus probandi pecuniam fuisse numeratam, vt testatur Mant. ubi proxime, tit. 6. num. 22. Idemque etiam apud alias nationes fuisse receptum, tradit Ioan. Deckh. r. lib. 1. diff. iur. diff. 6. in princ. ibi. Exceptionem non numeratae pecuniae prudenter usus sustulit. Cum enim hac ferrea mundi arate prodigiosa fides esset, factum est, vt exceptionis illa aequitas, & ratio publico bono cesserit. Hinc illam iam olim eliminauit Gallia, nec eam admittit Hispania. Imò in vniuerso Orbe exceptionem prædictam ob temporum mutationes euauisse, ed quod defecerint causæ, quæ eo tempore vigeant, quo fuit introducta, latè probat Merend. omnino videndus diet. cap. 44. per totum. & signanter num. 8. ibi. Imò vero respectu pecuniae mutuantur ita mutata fuere, vt durissimum reddatur eas leges obseruare, quæ exceptioni non num. pec. tantam tribuant: Proptereaque secundum huius temporis mores, plerunque impossibile redditur mutuanti numerationem probare; quod utique sufficit, vt in iustissima censeantur huiusmodi leges, si hoc tempore obseruande sint. Ut proinde iustissima, & æquissima procul dubio sit ea sententia, quæ docet concurrente debitoris renunciatione, eundem saltē teneri ad illius exceptionem probandam.

Nec sententia hæc destituit DD. antiquorum pariter, & recentiorum authoritate. Eam namque probarunt Azor, Accurs. Odofred. aliique plures, quos recenset Eman. à Cos. in d.l. si ex cautione, in ver. compellitur, num. 2. ubi latè probat, renunciationem in hoc valere, vt priuilegium exceptionis amittat is, qui renunciant: non tamen amittat ipsam exceptionem, si velit ea probare. Et (inquit) hanc opinionem à toto mundo seruari, testē Alber. hic. Et videri satis æquum, quod per renunciationem amittatur priuilegium nostra exceptionis secundum Imol. in cap. si cautio, num. 25. de fid. instr. ubi ante, num. 6. scripsit eam communiter practicari. Quæ in Regno Castella obseruatur, secundum legem parti. 9. tit. 1. part. 5. Intelligenda autem videtur lex Partite iuxta opinionem Azo. & Accurs. hic, vt non possit reus se defendere, transferendo onus probationis in aduersarium. Ceterum si velit probare non esse sibi numeratam pecuniam, audiendus sit intra biennium hucusque Eman. à Cos.

Eandem sententiam in terminis iuris communis seclusa lege Regia uti veriore tueretur Vasquez

quez d. §. 9. non. 25. eiusque verba supra fuerunt relata. Eamque uti securiore probat Fulgos. in d. l. sex cautione, num. 5. ibi. Et istam sententiam Glossa seruabitis. Et ibi. Aut est dubium, an sit pecunia numerata, vel non; & hoc casu videtur securior sententia, Glo. ut saltim auctor releveretur ab onere probandi, ne alias frustratoria sit renunciatio.

19 Quæ sententia fuit etiam in Belgico Senatu in indicando recepta, ut testatur Deckher. in d. differ. 6. & sub num. 4. tradit hoc esse indubitatum, in hæc verba: Ceterum huic exceptioni submouenda, vel illud satis esse potest, quod reus differtis verbis exceptioni non num. pec. renuncianit. Et quin renunciare potuerit, non est dubitandum, ad eum saltem effectum, ut creditor à necessitate probanda numerationis eximatur, ne alioquin renunciationis cautela superfluat.

20 Ex prædictis igitur satis superque (ut arbitror) constat, in facto, de quo agitur, conuentum in opposita exceptione non num. pec. nullo pacto absque deposito audiri posse, tam ex generali dispositione Regia Pragmaticæ, quam ex renunciatione exceptionis prædictæ; ex quibus simul iunctis id redditum prorsus indubitabile, etiam ex traditis per Grassi. de excep. exc. 43. nu. 14. in hæc verba. Quarto limitatur dicta principalis conclusio, quando adest statuum reiiciens omnes exceptiones, & partes in specie renunciassent huic exceptioni, quia isto casu valeret renunciatio, & hoc ut paucum videatur aliquid operari.

Ex quibus ea, quæ ex aduerso ingeniosè quidem, & subtiliter fuerunt excogitata, facillimè corraunt; ea namque vnico innituntur fundamento, nempe quod huiusmodi apochæ æquiparantur instrumentis liquidis, & proinde sicuti exceptiones in promptu probatae impediunt instrumenti liquidationem, ita pariter exceptio hæc vti in promptu probata, eo ipso quod infra biennium opponitur, impedire debet Pragmaticæ rigorem, & executionem.

21 Respondetur namque negando in omnibus aduersariæ partis assumptum, non enim in Regia Pragmatica æquiparantur Apochæ Banco directæ instrumentis liquidis, sed instrumentis liquidatis, ut aperte in ea disponitur, ibi. Si come fusse instrumento liquidato via Ritus della Gran Corte della Vicaria. Et aduertunt R. Rouit. in dict. Pragmatica, num. 35. ibi. Sed circa hanc equiparationem, que fit cum instrumentis liquidatis, & R. I atr. in d. decis. 111. in principio ibi. Ac si esset instrumentum publicum liquidatum, secundum formam Ritus Magn. Cur. Vic. & proinde sponte ruit aduersarij assumptum. Exploratum namque est aduersus instrumentum liquidatum seruata forma Ritus nullam prorsus exceptionem admitti, nec etiam in promptu probata, nisi in vinculis, vel facto deposito, ex apertissima eiusdem Ritus dispositione, inulta late tradita ab Aria. de Mes. d. cap. 45. à n. 6.

Negari pariter debet in facto oppositam exceptionem esse in promptu probata, prout Ritus requirit, ad hoc ut aduersus instrumenti liquidationem absque deposito opponi possit, idque duplice ex causa. Primo, quia cum debitor præfata exceptioni specificè renuncianerit, idem tenetur oppositam exceptionem probare, ut supra latissimè est comprobatum, & proinde nullo pacto exceptio hæc dici potest in promptu probata, cum à debitore sit probanda, quod, non facto prius deposito, prohibetur. Secundo, quia etiam si non teneretur debitor exceptio-

nem probare; & creditori numerationem pto bandi onus incumberet (quod tamen à vero longè est alienum) non tamen opposita exceptio, esset in promptu probata; ex ea namque eximitur tantum debitor ab onere exceptionem probandi, & probationis onus in creditorem transfertur, non ergo exceptio est probata, sed bene debitor eam probare non tenetur. Hæc duo namque satis differunt, exceptionem esse in promptu probatam, ad hoc vt seruata forma Ritus absque deposito opponi possit; & debitorem non teneri ex iuris dispositione non numeratae pecuniae exceptionem probare. Non enim hoc in casu per simplicem prædictæ exceptionis oppositionem Ritus satisfactum esse dici potest, qui exceptiones tantum in promptu probatas admittit, ut rectè animaduertit Reg. Cap. Latr. d. dec. 111. à num. 25.

Ratio diuersitatis est euidentis, siquidem cum debitor oppositam exceptionem in promptu probat, in promptu pariter constat illius iustitia, quæ ex probationibus ab eo adductis detegitur, & proinde cum eo casu in debitore nulla adsit calumnia suspicio meritò Ritus rigor cessare debet. Cum verò debitor exceptionem non num. pec. opponit, quamvis exceptionem probare non teneatur, & probationis onus in creditorem transferatur; interim tamen non constat exceptionis iustitia, quod nempe non fuerit pecunia numerata, ideoque cum calumnia, & dilationis suspicio, quibus Ritus, & Pragmaticæ conditores obuiare studuerunt, ex simplici exceptionis huius oppositione non excludantur, omnino eiusdem ritus, & Pragmaticæ rigor fernari debet, vt etiam in hac exceptione debitor nisi in vinculis, vel facto deposito audiri non possit.

Nec in contrarium mouere debet decis. Reg. 22 Sanf. 152. vbi ad relationem Mag. Cur. per Sac. Cons. decisum refert, opposita hac exceptione non esse carcerandion debitorum, & creditorem onerari probatione numerationis. Præfata namque decisio infirmo satis, ac fragili nititur fundamento, nimirum quod exceptio hæc dicatur in promptu probata, & proinde impedit instrumenti liquidationem. Quod ex proximè dictis prorsus corruit, cum latè probatum fuerit huiusmodi apochas æquiparari instrumentis iam liquidatis, & proinde nec etiam exceptiones in promptu probatas admitti possent. Nec exceptionem hanc esse in promptu probatam eo modo, prout Ritus requirit. Et ideo decisio prædicta vti ratione destituta, ac Reipublicæ nimis præjudicialis, ab anno 1607. hucusque nunquam fuit in iudicando recepta, & contrarium latissimè, ac doctissimè probat Reg. Cap. Latr. dict. decis. 111. & num. 41. refert Sac. Cons. in contrarium opinionem inclinasse, nempe quod exceptio prædicta non erat admittenda, nisi facto prius deposito, seruata forma Regia Pragmatica. Prout ex inneterato stylo M. C. sic fuit perpetuo seruatum, ad eo vt cum annis non longè elapsis illustr. Conchæ Principissa connenta in eadem M. C. vigore Apochæ Banci ad instantiam Reu. D. Francisci Giæci eandem non num. pec. opposuerit exceptionem, obtinendo pariter quod iunctis aulis Mag. Cur. decideretur, tandem prævia maxima cauæ cognitione succubnit.

In facto verò prædicta decisio Reg. Sanf. creditrici aduersari non potest; in casu enim ibi relato non aderat specifica huius exceptionis renunciatio, prout in facto adest, ex qua creditricis iura, nullam videntur admittere controversiam.

Nec

Nec tandem ex aduerso obiici potest, quod statutum omnes excludens exceptiones, non tamen reiicere censetur non num. pec. exceptionem, ex traditis per Graff. d. cap. 43. Hæc namque obiectio dupliciter resoluitur.

23 Primò cum Reg. Cap. Latr. ubi proxime, num. 23, quod Reg. Pragmatica non in totum remouet exceptiones, sed ad tempus; non enim excluditur debitor, qui possit exceptiones opponere, sed bene admittitur ad eas opponendas, cum qualitate tamen, ut facto prius deposito, vel in vinculis constitutus in oppositis exceptiōibus audiatur; huiusmodi namque statutum iustissimum conferi debet, & omnem exceptionem comprehendit, ex DD. ibi relatis. Nam magna (inquit) est differentia, quod per legem, vel statutum remoueantur exceptiones, vel quod statuatur terminus ad eas proponendum, seu modius eas probandi modificetur. Quod respectu prædictæ Pragmat. seruatum agnoscimus in exceptione iudicis incompetentiæ, quæ pariter à statuto nunquam censetur exclusa, ut supra ponderatum fuit ex traditis per eundem Graff. in d. exec. 18. & tamen debitor vigore apochæ Banci circa exceptionem prædictam, nisi facto prius deposito, audiri non potest, ut supra traditum fuit.

Secundò obiectio prædicta diluitur cum eodem Graff. d. cap. 43. num. 14. quod in facto concurrente simul Pragmaticæ, sine statuti prohibitiōne, ac debitoris renunciatione, exceptio prædicta opponi non potest.

Refolutis igitur omnibus, que in contrarium obiici possunt, nullus videtur superesse dubitandi locus, quin Mag. Cur. decretum per Sacr. Conf. iustissimè sit confirmandum.

Cuncta tamen eiusdem Supremi Senatus censoria subiiciuntur.

Die 7. Novembris 1662. per S. C. decisum fuit iuxta has allegationes, remittendo causam eidem M.C.V. confirmando illius decretum.

DISCEPT. CCLII.

S V M M A R I V M.

- 1 Pension Ecclesiastica potest considerari uti fructus distinctus à iure exigendi pensionem.
 - 2 Libelli petitio obseruatur ad videndum quid fuerit petitum an ius, an fructus.
 - 3 Pensionis creatio, reseruatio, & translatio quid sit.
 - 4 Pensionarius, Reseruarius fructuum, & usus fructuariorum qualiter differant.
 - 5 Pensionarius propriè non equiparatur ususfructuario.
 - 6 Pensionarius agit contra Titularem pro pensione actione reali, & personali.
 - 7 Beneficij successor tenetur eisdem actionibus eidem pensionario.
 - 8 Pensionarius agit contra Titularem, & contra heredes illius, & contra successorem Beneficij, sed facta diligentia contra heredes Titularis.
 - 9 Pensionis termini non exacti transmittuntur ad heredes pensionarij.
 - 10 Pensionarius contra Titularem soluere nolentem duo proponit remedias.
 - 11 Pensionarius pauper si agat contra Titularem potest consequi alimenta.
- Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.
- 12 Pensionarius agit contra oeconomicum pro tempore, quo exercuit, ad pensionem.
 - 13 Resignatarius fructuum quid teneatur probare contra successorem Beneficij.
 - 14 Reservatio fructuum, & pensiones qualiter videntur per assumptionem ad Episcopatum.
 - 15 Pensionis facultas transferendi extinguitur, per promotionem ad Episcopatum, & quando.
 - 16 Possessionis adeptio an, & quando requiratur ad hoc ut videntur beneficia per promotionem ad Episcopatum.
 - 17 Beneficia non vacant per promotionem in Terris infidelium.
 - 18 Papa in Beneficialibus, & eorum fructibus habet summum ius.
 - 19 Laicus iure communi est capax pensionis, sed non de stylo Curie.
 - 20 Pensio vacat per matrimonium contractum à Pensionario, & quando.
 - 21 Pensio non vacat per sponsalia de futuro, sed vacat per matrimonium nulliter contractum, nisi nullitas sit ob defectum consensus.
 - 22 Milites Lauretani coniugati, & bigami sunt capaces pensionis in certa summa.
 - 23 Milites sancti Mauritijs, Stephanii, S. Lazari &c. uxorati retinent pensiones ad certam sumnam.
 - 24 Bigamus dispensatus ad primam tonsuram est est capax pensionis.
 - 25 Pater Miles Hierosolymitanus non potest assignare pensionem filio naturali suo super commendam suam.
 - 26 Illegitimus quando, & qualiter incapax pensionis.
 - 27 Pensio cum difficultate ponitur in iure patronatus.
 - 28 Magnus Magister sancti Ioannis qualiter ponat pensiones super commendis.
 - 29 Episcopus regulariter non potest imponere pensiones.
 - 30 Episcopus in duobus casibus pensionem imponit, & qui sint.
 - 31 Episcopus potest admittere coram se permutationem triangularem, vel quadrangularem.
 - 32 Episcopus non potest admittere permutationem iuris patronatus laicalis sine consensu Patroni.
 - 33 Pensio reservata ab Episcopo in nullo casu transit ad successorem.
 - 34 Beneficiari in Gallia quando transmittunt ad heredes fructus beneficiorum.
 - 35 Pensionarius quid transmittat ad heredem suum de fructibus.
 - 36 Pensio quando, & qualiter pro rata transmittatur ad heredes.
 - 37 Rata temporis, & fructuum qualiter sumitur ad hoc, ut ad heredes Pensionarij transmittatur.
 - 39 Annus à quo incipiat, an à die impositionis pensionis, an à prima die Ianuarij, an à die recollectionis fructuum.
 - 39 Pensio quando debeatur resignatario, & quando resignanti.
 - 40 Beneficia, & pensiones an videntur per militia assumptionem.
 - 41 Beneficiatus vigore Bullæ Sixti V. debebat deferre habitum, & tonsuram, sed non ex Bulla Clementis VIII. qui illam reducit ad ius commune.
 - 42 Regressus omnes ad beneficia sunt sublati.
 - 43 Pensio pro persona nominanda valeat.
 - 44 Pensio potest extingui à Resignatario, nec valeat

valet pactum contrarium, nisi S. P. approbante.

- 45 *Pensio in fraudem Creditorum an possit extingui, & an Capitulum aliquando teneatur illam soluere, & quid si fuisset super distributionibus, & an quando, Canonici teneantur singuli, an collectiue.*
- 46 *Pensio exceedens certam partem fructuum corruit quoad excessum, & quando.*
- 47 *Titularis an possit fructus dimittere ad cunctas censuras, & retinere congruam.*
- 48 *Congrua Coadiutoris Parochialis quanta sit ex bullia Pij V.*
- 49 *Clausula soluendi pensionem, sine beneficium habeat, sine non, quid operetur.*

ARGUMENTVM.

Pensionarius qualis dicatur, & qualiter a reseruatario fructuum, & usufructuario differat; & qua actione agere debeat contra titularem pro pensione, & an ad heredes transmittatur pensio non exacta in eius vita, & beneficia quando vacare dicantur, & qui dicantur beneficiorum capaces; congrua quae dicatur, & quanta sit coadiutoris Parochialis, Pensionis reseruatio, & translatio qualiter sit facienda, & quomodo, & in quibus rebus imponatur, & multa ad dictam materiam utilissima late adducuntur.

C A P V T I.

Vbi presupponuntur premissa generalia pro decisione questionis, de qua agimus.

SUPPONENDVM primò est, quod Pensio Ecclesiastica potest considerari ut fructus distinctus a iure universalis exigendi pensionem, & solum appellati commoditas ut in decif. 400. part. 1. diuersi. sicuti DD. distinguunt censem a fructibus censu, ut Cencius part. 3. cap. 2. quest. 2. art. 6. num. 25. Rota coram Mantica decif. 14. num. 6. & 9. & in Romana spoly 15. Aprilis 1622. coram Merlino, & apud Rubem de anno 1635. usque ad 1637. unde aliud est petere in indicio ius uniuersale exigendi pensionem, & alind est accessoriè petere per modum sequelæ terminos, ut fructus, & tales termini decursi ante motam litem, considerari debent, tanquam sors principalis, non autem tanquam fructus, & ius percipiendi pensionem, quando est clarum, non potest deduci in litem sine apertissima calumnia, quando clare constat de reseruatione pensionis, & ideo Rota coram Seraphino decif. 168. num. 3. & in Mediolanensi fructuum coram Cardinale Platta, num. 20. dicit obseruari debere petitionem libelli, an scilicet ipsum ius percipiendi fructus, seu pensionem fuerit petitum, an vero

ipsum fructus, & hoc etiam ponderant Rota coram Marco Montio in Terracinensi decimatum 25. Junij 1607. ibi: nam Actores steterunt non super diuinis, sed super iure decimandi, ut patet decif. 205. part. 2. recentiorum, & hoc etiam dicit Cancerius part. 3. var. cap. 16. num. 97. & sic est faciendum discrimen inter ius exigendi pensiones, decimandi legatum, seu annum redditum percipiendi, & ipsas pensiones, decimas, & actiones censum, annuas præstations, & legata, & tali distinctione posita, saluetur quod pensio, census, &c. consideratur tanquam sors, & Capitale, & unum corpus de per se, quod debetur à die mortis Testatoris, etiam pro tempore, quo talia legata erant ignota legatariis.

Suppono secundò, quod pensio imponitur, reseruat, & transfertur, imponitur à Papa, vel ab Episcopis in certis casibus, reseruatur quando quis renunciat, reseruata sibi pensione, transfertur quando quis illam habens vigore privilegij in alium transfert, & aliud est reseruare sibi fructus, aliud reseruare sibi pensionem, ut bene Lotterius lib. 1. quest. 35. num. 55. Rota in Romana pensionis 28. Januarij 1641. unde datur pensionarius, reseruarius fructuum, & usufructuaris. Reseruarius fructuum est, qui vita durante, propria authoritate fructus percipit ex bonis, quæ quoad proprietatem pertinent ad Ecclesiam, & eius Rectorem; non autem aliquam illorum partem percipere de manu Titularis, ut percipiunt pensionarij, iuxta theoricam Glellæ in l. si quis ita, ff. de usufr. & fundi Trebatiani, vers. differentiam, vbi Bart. ff. de usufr. legat. & hanc differentiam inter reseruarium fructuum, & pensionarium ostendit Couarr. lib. 1. var. cap. 15. num. 13. vbi tamen ait pensionarium non propriè equiparari usufructuario, cum capiat pensionem de manu Titularis, non tamen propria authoritate percipiat fructus ex fundo, & ideo reseruarius habet culturam agrorum, quam non habet pensionarius, quod propriè pertinet ad usum fructum d. l. fundi, & ibi Barth. Spada conf. 151. vbi per plura consilia explicat materiam.

Suppono tertio pensionarium agere pro pensione contra Titularem actione reali, tamquam fructus percipientem, super quibus fuit impostum onus reale pensionis, cap. querelam, vbi Abbas notabili, de electione, Paulus conf. 338. lib. 1. Decius conf. 156. num. 3. Gigas de pensionibus, quest. 39. & quest. 47. Bursatus conf. 361. num. 15. & seqq. Cardinalis Mantica decif. 273. & etiam tenetur actione personali, quia acceptando beneficium pensione grauatum quasi contrahit cum pensionario, ex quo quasi contractu oritur actione personalis, Verallus decif. 13. part. 1. & decif. 302. part. 2. Gigas de pensionibus, quest. 51. per totam, Rota in recentioribus, dec. 176. part. 2. & successor Beneficij tenetur licet de ipso non fuisse facta mentio, Paulus de Castro dict. conf. 338. Romanus conf. 338. Gigas de pensionib. quest. 44. agit verò Pensionarius contra heredes Titularis, qui sic instificatis litteris Apostolicis contra Titularem agit, Rota decif. 605. & 666. part. 2. recentiorum, & in alia 10. Nouembri 1617. apud Martinum Andream, ita mortuo Titulari contra eius heredes agit, cum omnes actiones tam actiù, quam passiù transellant in heredem, l. ea que, Cod. fan. herc. DD. in l. cum à Matre, C. de rei vendicat. Aretinus conf. 124. ergo pro terminis maturatis contra Titularem, poterit contra eos ferri exequitio, Gigas de pensioni

- 1 pensionibus, quast. 39. Rota in Cesar Augustana pensionis 13. Aprilis 1592. coram Pamphilio seniore, & quidem contra bona defuncti, si fecerit inventarium DD. in l. finali, §. in computatione 6. de iur. delib. Rota coram Gregorio XV. decis. 67. num. 12. & 418. num. 9. & 7. & ibi additio num. 15. vel poterit ire contra successorem in beneficio pro terminis etiam decursis in vita sui antecessoris, ex decis. 70. Gregorij XV. sed hoc procedit, quando sunt factae diligentiae pro exactione contra predecessorum, qui fructus perceperit, & illius heredes, nec ante conueniri potest successor in beneficio, ut dixit Rota in d. decis. 507. num. 3. & ibi addentes num. 7. & Rota coram Decano decis. 327. num. 3. vbi ait, quod stylus Rotæ procedit ex aequitate, vt non teneatur ad pensiones ille, qui fructus beneficij non percepit, sequitur Rota coram Merlino decis. 580. per totam, tom. 2. & existentia possessionis contra Authorem sufficit, ut agatur contra successorem, & quando late Rota coram Merlino, tom. 2. decis. 725. & coram Buratt. 9. decis. 408. sic etiam termini pensionis non exacti transmittuntur ad heredes Pensionarij, secundum terminos ususfructuarij ex l. defuncta, vbi Albericus, Baldus, & alij, ff. de ususfr. quem textum seruari in pensione super fructibus Beneficij Ecclesiastici, imposita dicitur Caccialuppus de pensionibus, quast. 25. Gigans de pensionibus, quast. 53. Burattus decis. 670. at numquam poterit Pensionarius pensionem exigere contra bona, & redditus beneficij, litteris non confessis, ita Cardin. Mantica decis. 286. Riccius collect. 1665. additio ad Ludouisiū decis. 440. num. 18. idque propter decretum, quod solet apponi in concessione Pensionis, cum hac clausula vigore litterarum Apostolicarum desuper confessarum, nec contra: alias praesens pension sit nulla, & ad hunc effectum litteræ Apostolicae dicuntur impedite, quando sunt plumbatae, Ludouisiū vbi suprā, & decis. 382. Tondutus part. 1. cap. 26. in fine.
- 10 Suppono quartò, quod si Titularis denegat soluere pensionem ob impotentiam poterit duo remedia proponere, unum erit, ut assignet fructus pensionis iuxta dispositionem cap. Odoardus, de solut. faciendo se admitti ad beneficium dict. cap. Odoardus, citatis Creditoribus, ad hoc, ut congrua illi remaneat, probatis prius requisitis eiusdem textus, vel simpliciter, & absolute dimittat beneficium, ut optimè explicat Lotterius lib. 1. de Benef. quast. 3. 8. num. 235. & 253. Rota nouissime coram Roias, decis. 240. in fine, & si pensionarius conuentus à Beneficiato opponat, quod sit pauper, concurrente paupertate, & boni juris præsumptione ad tradita per Convar. praet. cap. 6. & per Menoch. lib. 1. præsumpt. 35. per Surdum de alimentis, tit. 1. quast. 110. & quast. 124. debentur alimenta, & sumptus litis, & hoc multo magis quando pensio esset posita causa alimentorum, Gigans de pensionibus, quast. 51. & cons. 138. Mandonius in regula de infirmis, quast. 22. num. 6. Caccialuppus de pensionibus, quast. 9. num. 13. & hoc habet locum quando pensio esset reseruata Pauperi, non diuiti, Rota decis. 678. part. 2. diuers. Sanchez lib. 6. in summa, cap. 6. num. 8. & cap. 4. Burattus decis. 469. tom. 2. & decis. 528. & 617. in quo etiam obserua, quod cœconomus tenetur ad solutionem pensionis, pro tempore, quo Ecclesiasticum administravit, & sic si Pensionarius agat, primò debet excutere cœconomos, qui admini-
- strarunt, deinde Titularem, cap. 1. in fine, vbi Gloſſa in verbo cœconomos 65. dist. cap. cum eo, de officio ordinarij, Gigans de pensionibus, qu. 65. Rota decis. 291. part. 2. ad quem spectat aliorum onerum sustentatio, Clem. 1. de seq. poss. & frumentum, Gigans quast. 72. sicuti ex pluribus tutoribus excutitur, qui administravit, & fructus pupillares percepti l. 2. Cod. de transact. Surdus conf. 170. num. 15. alias enim durum esset, quod Episcopus, vel heredes teneantur ad pensionem pro rata temporis, qua fructus non fuerunt percepti, contra Textum in l. si merces, §. vis maior, & ibi Barth. ff. locati, Crescentius, decis. 3. de solutione. Putens decis. 185. part. 3. Rota coram Burattio, decis. 669. & 676. & vñā cum alimentis etiam sumptus litis sunt præstandi, Burattus decis. 265. Resignatarius verd fructuum, agens contra successorem in Beneficio, qui non consentit dictæ reservationi, tenetur iustificare litteras reservationis, nec probatur, si spectatio 30. annorum exegerit fructus reseruatos; nam etiam tenetur iustificare litteras reservationis, & talis reseruatio extinguitur per assumptionem ad Episcopatum ipsius reseruarij, nisi obtineat retentionem à Papa, quam tenetur ostendere Referuatorius, Gigans de pensionibus, quast. 56. Rota decis. 233. part. 1. diuers. & decis. 143. part. 2. in principio, quia Beneficia, & pensiones vacant per solam promotionem ad Episcopatum, cap. cum in cunctis de electione, non expectata possessionis apprehensione, nisi detur retentio, Rota apud Ferentillum in addit. ad Burattum, decis. 464. num. 11. & extinguitur etiam facultas transferendi pensionem, per promotionem ad Episcopatum, Verallus decis. 385. num. 15. & 404. num. 2. part. 2. & in hoc est differentia, quod de stylo Curiae Romanae Papa in promotione Consistoriali decernit illa vacare eo ipso à die promotionis, at de iure communi non sufficeret sola promotio, sed requireretur etiam possessio, cap. si quis Episcopus, vbi glossa 92. dist. cap. si quis iam translatus 21. quast. 2. & ideo Rota coram Cardinali Seraphino decis. 110. ait, articulo maturè disculfo, stylum prædictum procedere, quando Papa in actu promotionis, vel translationis definit vacare beneficia, alias vbi 16 non adeat expressum decretum vacationis, standum est dispositioni iuris, & sic ad inducendam vacationem requiretur adeptio possessionis, & si in promotione datur retentio pensionis, non venit facultas transferendi in referuatione concessa, quia tamquam odiosa non venit sub verbis generalibus etiam amplissimis, sed eget speciali, & individua mentione, Verallus decis. 205. & 321. part. 3. at per promotionem ad Episcopatum, in terris infidelium, non vacant beneficia, Anastasius Germonius de indultu Cardinalium, §. 17 si verò, num. 26. Nauarrus conf. 14. num. 3. de electione, Garsia part. 1. cap. 6. num. 44. de Beneficiis, Barbosa part. 3. alleg. 57. num. 74. Ferentillus ad Burattum dict. dec. 464. in fine.
- 11 Suppono quintò, S. Pontificem in Beneficia libus, ac eorum fructibus habere omnimodam facultatem, & authoritatem, ac libertatem disponendi, cap. 2. de prab. in 6. cap. potuit de concess. prabenda, Clem. 1. vt lite pendente, Gonzalez in Regula 8. §. 1. in proœmio, num. 31. nam Papa solus dicitur Dominus Beneficiorum, Aeneas de Falconibus de reservatione Beneficiorum preludio 2. num. 20. Parisius lib. 2. de resignatione beneficiorum, quast. 4. num. 4. idem Gonzalez in proœmio, §. 10. Rota apud Roias decis. 318. num. 4.

& licet iure communi loquendo, laicus sit capax pensionis ad notata per Gigantem de pensionibus, quest. 21. etiam Illegitimus, Gigans quest. 17. & vxoratus, Gigans quest. 54. & dixit Rota in Ferrariensi pensionis 14. Junij 1624. tamen de stylo, & obseruantia Curiæ, non datur nisi Clericis, qui sunt capaces beneficiorum Ecclesiasticorum, ut in dicta Ferrariensi, &c. itaut si pensionarius de tempore reservationis, vel translationis non sit Clericus, vel persona Ecclesiastica pensio sit nulla, Gigans quest. 21. num. 8. Rota decis. 20. & 108. part. 3. diuers. Gambarus de officio legati, lib. 6. num. 330. & fuit dictum coram Cardinale Sacrato, & coram Ottobono, & aliis, & procedit, etiamsi postea efficiatur Clericus: nam ad hoc procedit dicta conclusio, ut pluries dixit Rota apud Burattum, quod notat Ferentillus decis. 791. à num. 50. neque de stylo Curiæ Clericus coniugatus est capax pensionis: nam per contractum matrimonij cessant pensiones cap. 1. de Clericis coniugatis, Burattus decis. 86. num. 14. Gregorius XV. decis. 18. Marchesanus tom. 1. de commiss. fol. 127. cum seqq. Caualerius decis. 166. etiam non sequuta copula, Caualerius vbi supra, & etiam si matrimonium fuerit nulliter contractum, & super validitate, vel inualiditate versetur lis, dummodo non prætendatur nullum, ex defectu consensus ipsius Pensionarij, quia tunc non vacabunt pensiones, Caualerius, & alij, vbi supra, & ampliant etiam in Bigamo, qui est incapax pensionis, verum ad incurendum bigamiam non sufficit consensus, & contractus matrimonij, sed requiritur copula, & consummatio matrimonij, Sanchez lib. 7. de matrim. dissp. 8. sed non vacabit pensio per sponsalia contracta de futuro, neque illa pensio extinguitur per matrimonium, quæ fuit reseruata, non tamquam Clerico, sed tamquam benemerito pro seruitiis præstitis, quia hæc non extinguntur, neque quando est assignata pro seruitio temporali, Garsia part. 5. cap. 7. num. 105. Ricciullus de iure personarum, lib. 7. cap. 3. & tandem limitatur in Equite Lauretano, qui licet sit coniugatus, & bigamus, tamen potest retinere pensiones pro summa scutorum 200. vt in Bulla Sixti V. de anno 1588. 16. in ordine, de qua Parisius lib. 6. quest. 4. num. 35. Ludouisius decis. 18. num. 22. sic in militem sancti Stephani pro summa ducatorum 200. de Camera, Seraphinus decis. 758. ampliata ad 400. ex Bulla Pauli V. 46. in ordine, & in Equite Pio, pro summa ducat. 200. auri de Camera, Seraphin. dict. decis. 758. idem in Equite sancti Mauritiij, & Lazari, qui si contrahunt cum unica, & Virgine, retinent pensiones usque ad summam ducat. 400. auri de Camera, ex Bulla Clementis VIII. 102. §. 13. & Rota dixit coram Virili, de qua Burattus decis. 791. & tandem ultimum limitatur in Clerico Bigamo dispensato, quia licet character Clericalis remaneat in Bigamo, cap. 1. de Bigamis in 6. & sic poterit habere pensionem ex dispensatione, tamen obtenta dispensatione ad pensiones, poterit obtinere omnes illas, quas Papa vult conferri personis Ecclesiasticis, ut latè Burattus decis. 791. & ibi addentes decis. 405. Rubei, tom. 5. de anno 1624.

25 Filio naturali assignata pensio per Patrem super suam commendam, tacita naturalitate non valet, Gigans de pensionibus, quest. 10. Tondutus

26 part. 2. var. cap. 4. §. 10. & illegitimus non est inhabilis ad obtinendam pensionem, nisi ra-

tione Clericatus, super quo si sit dispensatus, non indiget alia dispensatione ad obtinendam pensionem, Samenüs in Regula de annali, quest. 21. & hanc opinionem perpetuò seruat Rota, teste Buratto decis. 53. tom. 1. num. 20. licet filij Clericorum ex Concilio Tridentino sess. 25. cap. 15. de reformatione, non possint habere pensiones super fructibus Beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel obtinuerunt, Garsia part. 7. cap. 3. per totum, Gratianus cap. 397. à num. 20. Gonzalez gloss. 5. §. 50. num. 24. & 25. & infans est incapax pensionis super fructibus, Burattus dict. decis. 53. super iure patronatus autem S. P. 27. Maxima cum difficultate pensionem imponit, & talis qualitas iurispatronatus omnino exprimi debet, Gigans de pensionibus, quest. 24. num. 4. Rota coram Pamphilio, de qua Burattus dec. 343. Magnus etiam Magister Religionis S. Ioannis 28 imponit pensiones super commendis Equitum Hierosolymitanorum, & non alijs latè Rota coram Ghislerio decis. 595. tom. 5. Rubei, & dum magnus Magister tales pensiones reseruat, semper intrat beneplacitum Apostolicum in Bullis indultum, absque eo quod de novo expediatur cap. Apostolica de præb. in 6. Seraphinus dec. 134. & talis facultas est concessa tum Magno Magistro, tum Capitulo Generali, siue directe, siue indirecte per approbationem stabilimentorum disponentium de facultate reseruandi pensiones, vt in statutis tit. 50. cap. 1. sub Rubrica del Comune Tesoro, & in altero, tit. 14. cap. 49. sub Rubrica delle commende, e delle Pensioni, & est bulla Pij IV. in 14. in ordine, confirmata per alios successores Pontifices, Rota in una Montis Felicis pensionis decis. 94. inter illas Rubei ab anno 1631. usque ad annum 1634.

De Episcopo vero est quæstio, an possit 29 pensionem imponere super Beneficiis, & Regula est negativa cap. prohibemus de censibus, quia Ecclesiastica beneficia ab Episcopis sine diminutione sunt conferenda, cap. maioribus de præb. cap. unico, vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur, ex causa tamen iusta, & rationabili poterit Episcopus reseruare pensionem, Riccius in præxi tom. 3. resolut. 268. de Leone in Thesauro fori Eccles. part. 2. cap. 7. num. 27. Rota dec. 516. part. 1. diuersorum Barbosa allegat. 85. num. 11. Bonacina de simonia, dissp. 1. quest. 4. §. 10. num. 8. & hoc casu quando Episcopus potest imponere pensionem, non est necessaria alia confirmatio Papæ, neque expeditio Bullarum ab eodem Pontifice fieri debet, Rota dec. 519. part. 1. diuers. vnde Papa numquam concedit confirmationem prouisionis, aut reseruationis factæ ab ordinario, quia si est innalida, & reseruata, prævia iusta causa, non indiget Apostolica confirmatione, si non est valida, non confirmatur, sed datur nona prouisio beneficiis vel noua reseruatio pensionis, iuxta stylum Curiæ, Riccius part. 3. resol. 268. neque potest Episcopus facere nouam collationem conditionalem, vel modalem, quia tunc esset simonia, puta si conferret beneficium alicui, cum pacto, vt alteri daret dimidiam partem fructuum, Nauarrus conf. 4. de simonia.

Sunt autem casus in quibus potest Episcopus 30 imponere pensionem, primus est, scilicet ex causa permutationis Beneficiorum, quæ coram Episcopo in casibus à iure præmissis fieri potest, cap. unico de rerum permutatione in 6. etenim poterit ordinare, vt recipiens beneficium pinguis soluat aliquam pensionem, ad æquandos fructus

Etus vtriusque beneficij, Riccius *vbi suprà Barbosa alleg. 69. num. 14.* & *85. num. 11.* Rota *decis. 161. part. 4. recentiorum*, talis verò permutatio coram Episcopo permittitur solum in casu necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ, *cap. quæsumum de rerum permutatione, cap. cum uniuersorum eodem tir.* Genuensis *in praxi cap. 53. num. 8.* quod si Beneficia sint reseruata, permutatio fit coram Pontifice *dicit. cap. unico de rerum permutatione in 6.* Extrauaganti *Exercrabilis de præbendis*, Riccius *collect. 1562.* Cassadorus *d. 1. de rerum permutatione*, neque poterit Episcopus admittere permutationem triangularem, puta si Petrus resignat Beneficium in fauorem Ioannis, & Ioannes resignet suum beneficium non in fauorem Petri, sed alterius tertij, quia hæc permutatio triangularis vel quadrangularis esset simoniaca, Nauar. *conf. 43. de simonia*, etenim Episcopus puram, & simplicem permutationem poterit per se admittere, Gonzalez *in regula 8. Cancell. gloss. 14. num. 58.* Bonacina *vbi sup. quæst. 4. §. 14. num. 4.* neque poterit Episcopus admittere permutationem beneficiorum de iurepatronatus laicali, sine consensu Patronorum, *Glossa in dicit. cap. unico de rerum permutatione in 6.* Riccius *collect. 2373.* ad imponendam verò pensionem in beneficio iurispatronatus non requiritur consensus Patroni, Riccius *in praxi part. 1. resol. 194.* Rota *decis. 680.* & 900. inter collectas per Farinacium. Quod si contingat permutari beneficium vnius Diocesis cum alio alterius Diocesis, requiritur regulariter vtriusque Episcopi consensus, vel ut alter alteri committat, quia tali casu vtrumque beneficium dimittitur, & vtrumque confertur *dicit. cap. unico*, *vbi Glossa, Barbosa dicit. allegat. 69. num. 20.* *vbi etiam ait*, quod in quolibet mense anni, potest Episcopus admittere resignationes ex causa permutationis, & si permutatio non habuerit effectum, poterit uterque permutans redire ad suum, absque noua superioris collatione, quia videtur permutatio non pura, & libera, sed conditionalis, videlicet, dummodo collatio fiat cum permutante, & ideo nec titulus, nec possessio amittitur, nisi secunda conditione, iuxta Textum *in l. si me in vacuum, ff. de acquir. possess.* Riccius *in praxi part. 3. resol. 400.* & probatur *ex cap. si beneficium de præb. in 6.*

Sécondus Casus est, in quo Episcopus potest reseruare pensionem, scilicet ad extingendum item inter duos coram ipso super eodem beneficio contendentes, iuxta Text. *in cap. nisi de præb.* Rota *part. 4. diuers. decis. 519.* Riccius *part. 3. resol. 268.* & debet aliunde constare de causa: nam non creditur Episcopo afferenti, Riccius *vbi suprà, Barbosa dicit. alleg. 85. num. 20.* & non debet excedere tertiam partem fructuum in beneficiis simplicibus, alias vitiabitur, quoad excessum, Riccius *part. 1. resol. 38.* & hodie conceditur facultas transferendi pensionem quibusdam, dummodo transferatur pro medietate fructuum etiam incertorum, quatenus super illis fuerit imposita, ex Bulla Urbani VIII. die 24. Ianuarij 1624. quæ incipit *Sanctissimus Dominus Noster.*

In quo nota secundum verissimam sententiam, quod in nullo casu pensio reseruata ab Episcopo transit ad successorem, sed tantum tenetur ad pensionem primus oneratus, quia Episcopus non Ecclesiam, seu Beneficium, sed personam tantum onerare potest, & ideo onus pensionis mortuo Beneficiato, seu amoto à Beneficio extinguitur *dicit. cap. nisi, de præb.* Barbosa

dicit. alleg. 85. num. 11. & plures Rotæ decisiones, ita fundat nouissimè Carolus Antonellus de *Regimine Ecclesiast. tom. 1. lib. 3. cap. 11. in fine.*

Suppono sextò Clericos sæculares habentes facultatem disponendi de fructibus suorum Beneficiorum, vt ex privilegio, vel consuetudine in Ciniitate Auenionensi, de qua testatur Tondutus *lib. 1. var. resol. cap. 22. num. 1.* transmittere ad hæredes fructus pensionis maturatos, & non exactos, at *vbi Clericus Beneficiatus non haberet facultatem testandi*, tunc transmittit ad hæredes suos pensiones decuras, non autem fructus beneficiorum remanent in dominio Ecclesiæ, sed non ita pensiones, cum in mera temporalitate consistant, Marelcottus *lib. 2. var. cap. 2. & Gigans de pensionibus, quæst. 52. Tondut. cap. 22. num. 2.* & putat Petrus Barbosa *in l. diuortio 8. ff. solut. matrim. part. 2. num. 9. usque ad num. 44.* transmitti ad hæredes pensionarij, solum terminum maturatum pensionis, itavt pensionarius *transmittat solum, terminum maturatum in die natalis*, eumque decursum tempore mortis ad hæredes transmittat, terminum verò maturandum in die sancti Ioannis Baptiste, nihil transmittat, licet cœpisset currere mortis tempore, sequitur Castillus *de usufructu, cap. 79. num. 17.* alij dicunt, quod nec tota pensio successori in beneficio debetur, nec tota pensionarij hæredi datur, sed ad vtrumque pro rata temporis pertineat, & ita in iudicando, & consulendo docet Peregrinus *de fideicommissis, art. 49. num. 101.* Costa, qui plures refert *de portione rata, quæst. 20. num. 4.* Gabriel *conf. 191. vol. 2.* Hommedeus *dicit. conf. 85. num. 13. 23. & sequenti, vol. 2. & Rota solet distingue duos casus.*

Primus est, quando pensio cessavit per actum voluntarium, veluti per translationem, & tunc quia transferens nihil sibi reseruauit, ideo tota pensio ad cessionarium, seu translatarium transfit. Secundus est casus, quando pensio terminauit per actum necessarium, sive per mortem pensionarij, & tunc pro rata temporis ad hæredes pensionarij transfertur, Card. Puteus *decis. 14. lib. 3. & decis. 278. part. 2. in recentioribus, vbi fuit approbatum confilium Gabrieli 191. lib. 2. & apud Hommedeum conf. 85. lib. 2. Lotter. lib. 2. quæst. 44. num. 1. usque ad num. 19. Tondutus part. 1. cap. 22. num. 50.*

Insignis tamen, & practicabilis est quæstio, quomodo practicanda sit hæc rata temporis, scilicet vtrum rata illa temporis considerari debeat, & computari, habita proportione ad tempus dicit Garla *part. 2. cap. 1. à numer. 105. usque ad num. 125.* itavt si pensionarius mortuus fuerit mense Februario, pensio ad eius hæredes transmittatur pro rata termini decursi à die Nativitatis Domini, & assignat rationem, quia pensionarius ex Bulla Pij V. tenetur recitare parvum officium B. Mariae Virginis; ergo debetur pensio pro rata seruitij, & quia debetur pro rata alimentorum, durabit pro vita alimentarij, Couar. *lib. 1. var. cap. 15. num. 13.* Peregrinus *de fideicom. art. 49. num. 101.*

Alij dicunt totum tempus esse considerandum, & computandum esse, non ad proportionem temporis, quo pensionarius vixit, sed ad ratam fructuum perceptorum per Beneficiatum, qui pensione oneratus est, itavt si pensio sit impositum super fructibus, tum super distributionibus, attendi debet quantitas de fructibus per-

ceptis, vel quos maturae colligere potuit possessor Beneficij similiter, quantum ex aliis emolumen-
tis, & distributionibus super quibus pensio est imposta, & ad ratam proportionem illorum, pensio sit hæredibus pensionarij adiudicanda, ita tenet Caccalupus de pensionibus, quest. 25. Gi-
gans de pensionibus, quest. 53. Costa de portione
rate, quest. 10. n. 4. Homnedens conf. 85. num.
29. volum. 2. Card. Tusculus litt. P, concl. 267.
num. 8. & 9. & egregie Monaldus conf. 107. vbi
ait integrum pensionem deberi hæredibus Pen-
sionarij, si mortuus fuit tempore, quo beneficia-
tus perceperat omnes fructus, & hanc opinio-
nem sequitur, Rota post longum examen decis.
448. apud Duranum, vbi dilicutit omnes ratio-
nes pro vtraque sententia, & quia obierat pen-
sionarius die 25. Octobris, quo tempore fru-
ctus omnes in illis partibus erant collecti, inte-
gra pensio illius anni fuit soluta hæredibus pen-
sionarij, & sic integer terminus, qui soluendus
erat in die natalis Domini.

38 Sed quæstio est, à quo tempore incipiat an-
nus scilicet à prima die Ianuarij, an à die recol-
lectionis fructuum, an à die impositionis, &c.

Respondeo cum Rota apud Caualerium deci-
s. 129. à die impositionis pensionis, vnde cum
pensio esset reservata Cardinali Baronio die 23. Septembris 1606. & Cardinalis mortuus fuerit
die 29. Iunij 1607. & sic post paucos dies à
tempore maturati vnius termini soluenda pensionis,
nempè Natuitatis sancti Ioannis Baptiste,
ideò Rota resoluit deberi pensionem hære-
dibus Card. Baronij pro rata fructuum perce-
ptorum à die 23. Septembris, usque ad diem
29. Iunij 1607. quo die mortuus est Cardinalis,
itaque intelligitur tota perceptio fructuum finita
die reseruata pensionis, & sic cum recollectio
granorum non esset facta die 29. Iunij, vinde-
mpta autem iam fuisset finita die 23. Septembris,
annus 1606. qui erat annus mortis à 23. Se-
tembris computandus, parua quantitas pensio-
nis fuit hæredibus Cardinalis data; ergo pensio
hæredibus pensionarij debetur, ad ratam fru-
ctum perceptorum à die impositionis pensionis,
vt benè Tondutus part. 1. var. cap. 22. in
fine.

39 Vnde infertur, quod pensio debita pro fructi-
bus beneficij resignati maturata ante resignatio-
nem debetur resignanti, non autem resignatario,
sed pensio maturata post resignationem debetur
resignatario ex l. se stipulatus, ff. de usuris, l. de-
functa, ff. de usufructu. vbi Bart. Mantica de con-
iecturis, lib. 7. cap. 10. num. 26. Peregrinus de fi-
deic. art. 49. a num. 96. Franc. decis. 79. num. 4.
qui verò soluit Procuratori Beneficiarij, qui re-
signauit, liberaur, si de revocatione Procurato-
ris certior factus non fuerit debitor pensionis,
Burattus decis. 364. quia debebat constare de an-
tecedenti notificatione ad hoc, vt solutio noce-
ret, l. qui hominis, §. si Titium, vbi Bartolus, &
alijs, ff. de solut. gloss. in Clem. 1. in verbo teneat de
renunciatione.

40 Suppono septimò Beneficia, & pensiones Ec-
clesiasticas authoritate Apostolica Clericis reser-
vatas vacare per assumptionem militiae sacer-
taris, Ioan. Andr. in cap. fin. de Clericis coniugatis,
Rebuffus in praxi, in tit. de tacita renunc. vers. 12.
Iulius Clarus in §. finali, quest. 73. num. 6. Gon-
zal glossa 14. num. 61. & glossa 15. num. 64. Fa-
rinacius in verbo Clericus, num. 184. Carolus de
Graffis effect. 1. num. 805. Riccius in praxi part.
3. resol. 199. Barbosa de iure Eccles. lib. 3. cap. 14.

num. 32. & cap. 11. num. 50. Ciarlinus cap. 36.
num. 38. & seqq. Ricciullus de iure personarum,
lib. 7. cap. 6. Putat verò Carena lib. 1. var. resol.
cap. 11. post alios, quos allegat Clericum per
militiam temporalem non amittere beneficium,
nec pensionem, nisi ex Bulla Sixti V. quæ inci-
pit cum *Sacrosanctum*, in qua disponitur bene-
ficiatum, & pensionem habentem excedentem
60. ducatos de Camera, teneri deferre habitum,
& tonsuram, alioquin priuabitur fori priuile-
gio, & ipsis beneficiis, & pensionibus, & ex
hoc capite, per militiam, quia non deferunt ha-
bitum priuarentur fori priuilegio, ita Carena à
num. 24. sed tu nota dictam Bullam Sixti V. cor-
rectam fuisse per bullam Clementis V 111. &
redactam ad ius commune Concilij Trid. vt la-
tè Capiclus Latro dec. 73. per totam.

Suppono octauò, regressus omnes ad benefi-
cia esse sublatos ex Trid. sess. 25. de reform. cap. 7.
Bulla Pij V. 134. quæ incipit *Romani Pontifi-
cis*, excepta causa non solutæ pensionis, vt latè
Tondutus lib. 1. var. part. 2. cap. 1. §. 10. à num.
23. cum seqq. verum pensio referuata pro perso-
na incerta, & nominanda non valet ex Bulla Pij
V. de confidentia, verum si ita fiat non vitiabi-
tur collatio Beneficij, quia reseruatio pensionis
est quid diuersum à collatione beneficij; ergo
habet locum illa regula, quod utile per inutile
non vitiatur, quia sunt res separationem recipi-
entes, & præterim quando reseruatio fuisset
facta pro persona nominanda, salvo assensu Apo-
stolico impetrando, nec aliter, nec alio modo,
Rota pluries dec. 166. part. 2. recentiorum, Ton-
dutus tom. 2. part. 3. cap. 123. per totum; Neque
valent resignations triangulares, vel quadran-
gulares sine Pontificis autoritate, latè Tondu-
tus tom. 2. part. 3. cap. 183. & supra dicebamus.

Suppono nonò, resignatario licitum esse pen-
sionem extinguere quandcumque ad tradita per
Gigantem de pensionibus, quest. 45. neque po-
test fieri pactum, vel inhibitio, ne pensionarius
pensionem extinguat, nisi talis conuentio, vel
inhibitio fuerit per Papam approbata, quia pen-
sionis extincio principaliter respicit utilitati
Ecclesiæ, cum sit onus Beneficio impositum, &
seruit ipsius Ecclesiæ, Camillus Borrellus in
summa decisionum, lib. 1. cap. 30. num. 2. Gigans
de pensionibus, quest. 96. at si talis prohibitio sub-
sistret, redderetur pensio inextinguibilis, sal-
tem durante vita resignantis, quod esset in præ-
iudicium Ecclesiæ, & licet usus fructus non pos-
sit extingui, in præiudicium Creditorum, l. 3. ff.
de his que in fraudem Creditorum, tamen in pen-
sionibus non ita est, quia non sunt in commer-
cio nostro, licet quoad fructus sit in commercio
Rota decis. 129. part. 1. recen. Tondutus part. 1.
cap. 35. num. 8. Neque potest prætendi, quod
extincio pensionis sit facta à resignatario in
fraudem Creditorum, quia qui vtitur iure suo
nemini facit iniuriam, & sic Rota decidit decis.
129. part. 1. recentiorum, non impediri extin-
ctionem pensionis à resignatario factæ, non ob-
stante mandato irrenocabili facto per Pensiona-
rium de exigenda pensione, & inhibitio de exi-
genda pensione de iure non subsistit, Tondutus
part. 1. cap. 35. num. 8. & cum fuisset ob imposi-
tam pensionem Canoniciatui, factum præceptum
Capitulo de soluendo, dicebat Capitulum, &
benè ad se non spectare: nam actio ad pen-
sionem competit contra possessorem beneficij, su-
per quo est imposta pensio, Gratianus cap. 535.
Borrellus lib. 1. tit. 30. num. 14. ad Capitulum
non

non possidebat beneficium; ergo, et si forsitan absentiam Canonici Capitulum percipit fructus, tenetur ad pensionem pro tempore perceptionis fructuum, & hoc casu an Capitulum tenetur, an singulares personae, videoas Garsiam de Beneficiis, part. I. cap. 50. n. 221. & Tondutum dict. cap. 35. in fine, qui cap. 6. disputat, quod mentio pensionis primae non facta in secunda pensione non valet, & reddit illam subrepetitiam, & inualidam.

Suppono ultimò, quod pensio imposta, dummodo non excedat tertiam partem fructuum, si excedat, erit inutila quoad excessum, eo modo, quo declarat Spada conf. 67. & 64. tom. 3. & congrua, quæ Beneficiatis debetur, si Titularis debitor pensionis dicat non adesse suam congruam, & proinde velle dimittere omnes fructus ad effectum exitandi incursum censorum, poterit id facere, Barbosa in voto 108. tom. 2. & idem Barbosa videndus in voto 122. Illa verò congrua assignanda Coadjutori, seu Vicario Parochialis ex Bulla Pij V. non debet esse minus 50. ducatorum, nec maior centum scutis, in qua non considerantur incerta, sed aliquando considerantur: de qua re, Tondutus part. I. cap. 58. per terum.

49 Solet etiam apponi clausula, qua solet promittere Beneficiatus, pensionem soluere pensionario, habita, vel non habita possessione Beneficii, quæ clausula non suffragatur pensionario, quando Beneficiatus stetit per biennium, & non cepit beneficij possessionem, quia ea non obstante, non tenetur soluere, posita diligentia ad illud obtinendum, Seraphimus decif. 6. Rota decif. 196. apud illas de anno 1618. usque ad annum 1624. apud Rubeum, Spada conf. 108. tom. 3.

SECUNDI CAPITIS.

SUMMARIUM.

- 1 Facti series adducitur, de qua in presenti.
- 2 Pensionis recentio, que datur in limine promotionis ad Episcopatum, quid requirat.
- 3 Translatio Pensionis quandocumque facta non continet nouum grauamen.
- 4 Pensionis translatio continet praividicium euentuale.
- 5 Praividicium euentuale non est exprimendum in gratia.
- 6 Regressus an sit exprimendus in reservatione beneficii.
- 7 Pensionis reservatio, & translatio diuerso modo praividicant Beneficio.
- 8 Translatio Pensionis non requirit consensum Titularis, & quare.
- 9 Pensionis gratia est individualia, & corruit in totum.
- 10 Pensionis subreptitia datur redactio, & quando.
- 11 Pensio imposta motu proprio, excessiva tamen, an & quando reducatur.
- 12 Pensio reservata sub conditione, corruit in totum, deficiente conditione.
- 13 Pensio, de qua in presenti fuit reservata Excellentissimo D. Augustino Ghisio sub condizione, &c.
- 14 Pensio translatia non est nouum onus Beneficii, sed prorogatio prima.

- 15 Cardinalibus qualiter competit indulsum conferendi beneficia reservata.
- 16 Cardinalibus non competit collatio beneficij dupli titulò affecti.
- 17 Capitula Cathedralium non possunt se oppondere indulto Cardinalium.
- 18 Translatio pensionis à Cardinalibus qualiter facienda ex Bulla sanctissimi Urbani VIII.
- 19 Beneficia nouis oneribus non grauanda.
- 20 Clausula (dummodo remaneant mille pro episcopo) à quo sit iustificanda.
- 21 Regressus ad beneficia competit ob denegatam pensionem.
- 22 Regressus qualiter petatur, & quando.
- 23 Pensio excessiva in totum vitiatur, & quare, si sub conditione fuerit reservata.
- 24 Pensio translatata sub conditione quando dicatur.
- 25 Pensio translatata solum continet persona mutationem, & delegatio solutionis.
- 26 Translatio pensionis valet etiam non facta mentione de alia pensione.
- 27 Translatarius viatur remedii transferentis, & quare.
- 28 Translatio pensionis dicitur, eiusdem transportatio de persona ad personam.
- 29 Translatarius à quo dicatur habere pensionem à Papa, an à transferente.
- 30 Translatione Pensionis concessa, an videatur electa industria persona.
- 31 Promissa pensione ab Ordinario quid iustificare teneatur.
- 32 Pensionarius quid tenetur probare, si à Papa pensionem habeat.
- 33 Pensioni consentiens an teneatur iustificare, &c.
- 34 Papa dum aliud Breue concedit, qualiter concedere censeatur.
- 35 Translatio Pensionis est odiosa, & quare.
- 36 Pensionis translatio non est tam odiosa, quam eiusdem impositio.
- 37 Cardinales veniunt sub Regulis Cancelleriae, nisi in aliquo casu speciali sint privilegiati.
- 38 Conclavius quid debeant seruare pro transferendis pensionibus.
- 39 Pensio semel translatata non potest amplius transferri.
- 40 Translatio pensionis non habet locum in Gallia.
- 41 Pensio non imponitur super præbenda Theologali in Gallia, sed imposta est soluenda.
- 42 Pensio an per pactum possit impediri, ne transferatur.
- 43 Pensio translatata à Conclavius ultra tertiam partem fructuum in totum corruit.
- 44 Pensio super distributionibus quotidianis, & incertis cur non reservatur.
- 45 Textus in l. feruus, qui meus erit 6. ff. de leg. 1. adducitur.
- 46 Individualitas forma intelligitur inducta per conditionem appositam.
- 47 Pensio secunda non facta mentione de prima, an corruit in totum, & quando.
- 48 Pensio reservata sub conditione non reducitur, sed in totum corruit.
- 49 Conditione apposita post reservationem pensionis non operatur, sicuti si apponatur in principio.
- 50 Pensio reservata sub conditione non debetur, nisi impleta conditione.
- 51 Translatarius via executiva agit contra Titulariem pro pensione.
- 52 Decretum requirit pro forma perfectam, & integrum extinctionem ad hoc, ut observetur.

- 53 Pensio translata licet sit noua respectu transferentis, & translatarij, tamen in substantia est eadem.
- 54 Pensionis translatio est odiosissima, non tamen est necesse, ut in ea fiat mentio de alia translatione primo loco facta.
- 55 Translatio pensionis concessa conditionaliter corruit in torum non adimpta conditione.
- 56 Pensio Excellentissimi Principis Ghisi fuit reseruata sub decreto habente duplicem conditionem, & quae fuerint.
- 57 Diictio (ac) qualiter sumatur in iure.
- 58 Diictio (quomodolibet) qualiter sumatur, & quid importet in iure.
- 59 Conditione non adimpta in forma specifica, & in totum; sed pro parte, nihil est adimplendum, & tota corruit.
- 60 Littera Brevis S. P. Alexandri VII. quid disponant.

DE EADEM R.E.

SUPPONITVR in facto, quod vacante Archiepiscopali Ecclesia Sypondina anno 1628. à S. M. Urbano VIII. fuit de ea prouisus Andreas Caraccioli, & quia reperiebatur dicta Ecclesia grauata pensione duc. 1750. monetæ, ad fauorem variorum Pensionariorum, decreuit S. Pontifex, vt quandcumque contingere mors pensionariorum predicatorum, vacans pensio non cederet ad commodum Archiepiscopi, sed Hieronymi Cardinalis Columnæ, qui teriatim subintravit usque ad summam duc. 1540.

Cumque dictus Cardinalis haberet facultatem transferendi, anno 1666. translit ex ea in familiares suos duc. 930.

Anno 1659. Alexander Felicis recordationis Papa VII. eamdem Ecclesiam vacantem contulit illustrissimo Domino meo Benedicto Capelletto, reseruauitque nouam annuam pensionem duc. 500. monetæ, ad fauorem Excellentissimi Principis Don Augustini Ghisi, persuendam tamen, postquam pensio antiqua duc. 1540. Hieronymi Cardinalis reseruata cessauerit, seu illa solui desierit, & non alias, nec antea, ac eueniente cessatione dictæ pensionis, seu desinentia illius solutionis.

Sequuta morte dicti Cardinalis coepit praetendere dictus Dominus Princeps purificatam esse conditionem ad sui fauorem, & consequenter ex nunc sibi deberi pensionem ducat. 500. at partes Illustrissimi Domini mei Archiepiscopi defendendo, clare demonstrabo non esse factum locum petitioni dicti Excellentissimi Principis D. Augustini Ghisi, & nulliter, ac iniuste cum reverentia molestari Archiepiscopum Sypondinum, quod quidem, ut faciam, primo loco adducam breue pensionis dicti Excellentissimi Principis: deinde adducam veras conclusiones iuris pro Archiepiscopi iustitia manifestanda.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio nobili viro Augustino Chisio Clerico, seu laico coniugato Senensi, Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Eximia generis nobilitas, necnon vitæ, ac morum honestas nos inducunt, ut illa tibi concedamus, quætuis commoditatibus fore conspicimus opportuna. Hinc est, quod nos, qui hodiæ Ecclesiæ Sypondinæ de persona dilecti filii Benedicti Capelletti ab suorum exigentiam meritorum de S. R. E. Cardinalium fratribus nostrorum consilio prouide-

dimus, tibi, ut commodius sustentari valeas, teque à quibusvis excommunicationibus absoluenter, motu proprio, ac ex certa scientia, & de Apostolice potestatis plenitudine ex nunc pro tunce, & è contra postquam tamen pensio annua mille, & quingentorum scutorum moneta Romana, seu ducatorum moneta Neapolitanæ, seu alterius verioris summa dilecto filio Hieronymo Cardinali Columnæ super dictæ Ecclesiæ Sypondinæ fructibus reseruata ex ipsius Hieronymi Cardinalis persona quomodolibet cessauerit, seu extinta fuerit, seu dicto Hieronymo Cardinali quomodocumque solui desierit, pensionem annuam quingentorum scutorum moneta Romana super ipsius mensa Archiepiscopalis fructibus, etiam si super eisdem fructibus quæcumque, & quotcumque aliae pensiones annuae aliis quomodolibet reseruatæ, seu in alios translatæ existant, seu per nos hodiæ reseruentur. Quas omnes pensiones tam antiquas, quam modernas, præsentibus pro expressis haberi volumus, tibi postquam tamen pensio antiqua dicto Hieronymo Cardinali, ut præfertur, reseruata, ut supra cessauerit, seu dicto Hieronymo Cardinali solui desierit, & non alias, nec antea, ac eueniente cessatione antiquæ pensionis dicto Hieronymo Cardinali, ut præfertur, reseruatæ, seu desinentia illius solutionis ex ea die impostrum in altero extermenis in reseruatione pensionis prædicto Hieronymo Cardinali pro illius solutione statutis, qui magis de proximo succedit, & cessationem, seu desinentiam huiusmodi immediate subsequetur, & sic successuè de anno in annum, ac de termino in terminum hic Romæ, etiam præsentibus cuipiam non intimatis, harum tamen vigore, nec alias; aliquin præsens reseruatio nulla sit eo ipso integrè omnino persoluendam. Decernentes, &c. Sicque, &c. Sublata, &c. irritum, & inane, &c. nulli ergo, &c. si quis autem, &c. indignationem, &c. Datum Romæ 10. Kalend. Octobris 1659. Pontificatus anno 5. loco † plumbi appensi.

Probatur primò, quia ideo in retentione pensionis, quæ datur in limine promotionis ad Episcopatum, non requiritur expressio eorum, quæ fuissent exprimenda in ipsa reseruatione pensionis, quia retentio prædicta præuenit extincionem pensionis, neque per hoc infertur præiudicium considerabile, ut sit necessaria non expressio, Felinus in tract. quando littera Apostolica, &c. limitat. 5. Lambertinus de irepatronatus, part. 3. lib. 2. quest. 9. art. 19. Rota decis. 240. num. 26. part. 1. diuersorum, & in Firmiana pensionis 2. Iunij 1593. coram Cardinale Mellino, & in Termulana pensionis 15. Decembbris 1600. coram Cardin. Sacrato, & licet antiquitus disputauerit Rota, an facultas transferendi pensionem dicatur noua gratia, & nouum contineat grauamen, prorogando seruitutem beneficij, seu Ecclesiæ, ut in Eugubina Pensionis 11. Decembbris 1501. apud Rubeum, & alios, hodie tamen certa est Rota, & constans, & receptissima est sententia, quod talis translatio, licet sit facta in articulo mortis, cum, & prius, & quandcumque fieri potuerit, non tamen est nouum grauamen, nec noua dicitur pensio, sed solum quædam mutatio personæ transferentis in personam, & vitam Translatarij, & delegatio solutionis alteri facienda, nec inde resultare præiudicium considerabile, sed euentuale dumtaxat, cum aliquando contingat translatarios etiam iuiores, præmori iplis transferentibus, licet senioribus,

senioribus, ita Rota apud Crescentium decis. 1. de reb. Eccles. non alien. & in Veronensi pensionis 14. Ianuarij 1613. coram Veroſpo, & in Mediolanensi pensionis 17. Iunij 1613. coram Pamphilio, quæ est decis. 505. part. 1. recensionum, & in Romana Pensionis 17. Iunij 1622. coram Buratto, & in Regiensi Pensionis 9. Februarij, & 17. Ianuarij 1624. coram Pirouano, & in alia Firmana Pensionis 26. Februarij 1625. coram Remboldo, & quod pendet à conditionis eventu incerto, & eventuali oportet purificari, & ante eins purificationem, non cadit vitium subreptionis, vt ait Rota in Firmana Pensionis coram Mellino, & quod est ius incertum, & eventuale, quod potest esse, & non esse, & quod à die purificationis conditionis pendet, non est exprimendum, Felinus in cap. cum in nostra num. 15. de rescriptis, Parisius conf. 5. num. 96. lib. 4. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 21. num. 26. Rota dec. 25. de Rescriptis, Cassadorus decis. 16. de prob. & Verallus decis. 347. part. 1. ergo cum sit antiqua pensio in esse, scilicet illa Cardinalis Columnæ, licet translata per eumdem, non poterit habere locum illâ Excellentissimi Principis D. Augustini, vt potè referuata sub conditione si cessauerit donec, &c. illa Eminentissimi Columnæ.

6. Probatur secundò, quia ideo in reservatione pensionis super beneficio, non est facienda mentio de regressu quem quis haberet ad illud beneficium, quod resignavit, vt contra Cassadorum decis. 1. de pensionibus, & contra Puteum decis. 97. lib. 2. Parisium lib. 2. de resignatione beneficiorum, lib. 6. quest. 5. num. 56. & 71. Maledanum decis. 7. & 10. de renunciatione, quia, vt benè Rota coram Merlino decis. 243. nu. 17. non propterea pensio est subreptitia ob taciturnitatem regressus, sed quia Papa de consensu Titularis tunc refernat pensionem solvendam ab ipso, & eius successoribus, & proinde jure merito, quando beneficium peruenit ad regfessarium, cum ille non sit successor Rectoris consentientis, sed capiat beneficium ex suo primæno jure, quamvis pensio fuerit à principio valida, tamen illa post purificatum regressum ipsi regfessario non præindicat, non quidem quod adlit subreptio Gigans de Pensionibus, quest. 79. & Rota decis. 97. part. 2. & respondent Domini, veram esse decisionem Cassadori in ipsa reservatione pensionis, ob quam seruitus imponitur beneficio, & præiudicium indubitable secus in translatione, quæ non infert præindicium, nisi eventuale, & sic non est considerabile, per illam enim translationem solum mutatur cälus extinctionis, de una persona ad aliam, & fieri potest, quod mediante dicta mutatione, citius libertatem assequatur Ecclesia quam si non fuisset pensio translata, & Resp. Rota apud Merlinum dicta decis. 243. à num. 24. cum sequenti, quod in illa non agebatur de sola mutatione vnius personæ in aliam, quod est merè eventuale, sed ibi erat præiudicium considerabile, & quasi certum, dum suspendebatur ius habentis expectatiuam, quandiu tres personæ viuerent, quibus defunctis probabiliter ille habens expectatiuam poterat non esse superjuens, ita post alias D. Merlinus vbi suprà, num. 25. ergo aperte apparet in translatione pensionis non agi de noua pensione formanda, sed de antiqua conseruanda translata in aliud solutione, ergo non habet locum pensio Excellentissimi Principis Ghisii, quæ solum procedit exticta pensione Eminentissimi Columnæ.

Julij Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Probatur tertio, quia in reservatione Pensionis à principio requiritur consensus titularis, sed in translatione non requiritur, quia non resultat nouum grauamen Titulari, sed solum fit delegatio nouæ personæ, & Creditoris, vt pluribus relatis decisionibus antiquis, & recentioribus resoluit Rota in Mantuana pensionis 4. Decembris, 1626. coram Merlino, & sic intimatio noua requiritur, Parisius de resignatione Beneficiorum, lib. 6. quest. 4. num. 25. Rota in Spoliensi Pensionis 20. Maij, 1598. coram Corduba relata per Garsiam part. 1. cap. 3. o. de Beneficiis, num. 257. Rota apud Merlinum decis. 478. primo tono, & eadem Rota in dict. decis. 479. à num. 50. ait, quod Gratia pensionis est inditidua, & sicuti acceptans gratiam videtur approbasse omnia contenta in ea, ita etiam ea, quæ propter aliud prolata fuerunt ex notatis ab Ancherano in Clementina 1. de iurefrando notabili 50. & Rota coram Card. Caualerio decis. 26. num. 4. & Elboneñ. pensionis 19. Nouembris 1614. coram Pironano, & in Vlisbonensi pensionis 11. Martij 1626. coram Martino Andrea, vt notat additio ad Gregorium X V. decis. 57. num. 17. sic reservatione pensionis facta ab infirmo super suo Canoniciatu, vel Parcecia ad fauorem alterius, dum erat moribundus, ex qua infirmitate postea mortuus fuit, est nulla, quia si Pontifex sciunisset statum referuantis gratiam non faceret, ergo oritur subreptio, cap. postulaſti de rescriptis, Rota apud Seraphinum decis. 19. & apud Manticam decis. 214. & ideo de stylo Datariæ debet narrari status mortalis infirmitatis eius, qui vult à Papa referuari pensionem, Rota coram Merlino tom. 2. decis. 701.

Hinc cum quidam Canonicus in Ciuitate Regiense referuaret sibi pensionem ducatorum centum ad fauorem cuiusdam sui Parentis, deinde fecit aliam reservationem ad fauorem alterius, & dixit Papæ adesse aliam pensionem ducat. 80. vt facilius obtineret secundam, enenit, quod moritur Canonicus, & successor vidit ad fuisse pensionem ducatorum centum, & post eam aliam ducatorum 50. comparuit secundus Canonicus apud Anditorem Cameræ pro reductione pensionis, scilicet, vt sicut ille dixerat 50. & 80. quæ faciunt summam ducatorum 130. ita hodie cum effectu ad tantam reduceretur, & Anditor Cameræ manutentionem dedit pro rata deducenda excessum hoc idem Rota confirmauit, quia si non esset facta mentio primæ pensionis, secunda corrueret in totum, ex Olrado conf. 22. num. 4. Cassadore decis. 1. de pensionibus, Parisius lib. 6. de resignatione, quest. 2. Garsia de Beneficiis, part. 1. cap. 50. num. 56. Lotterius de re Beneficiaria, lib. 1. quest. 38. num. 58. & seq. Rota coram Mantica decis. 113. num. 3. & quidem ipso iure, non autem ope exceptionis, itaut neque reviuiscat, si prima pensio cessaret, Cassadore vbi suprà, Lotterius quest. 38. num. 59. & hoc procedit licet secunda pensio motu proprio 11 reseruata fuisset, Cassadore vbi suprà, Gigans de pensionibus, quest. 29. quia non præsumitur, quod Papa voluerit duplici onere Ecclesiæ gravare, cap. mandatum de rescriptis, Oltradus dict. conf. 22. num. 4. ita pariter dicitur, quod si non integraliter, sed diminutè de prima pensione facta fuit mentio, diminutè etiam & pro rata expressa primæ pensionis sustineri debet secunda pensio, non autem pro rata, de qua non fuit facta mentio, quia Papa non intellexit gravare beneficium majori pensione, quam duca-

M torum

torum 80. & scutorum 50. vnde si existat pensio ducatorum centum secunda pensio illa 50. pro viginti ducatis non subsistit: nam eadem est ratio partis ad partem, quae de toto ad totum, *i. quæ de tota, ff. de rei vendicat.* vbi glossa, Menochius *conf. 67 l. num. 8.*

- 12 Et cum opponeretur à parte, quod pensio nulla in uno obolo est, nulla in totum, ex Rota *decif. 628. nu. 50. part. 1. divers.* & in Spoleiana pensionis 22. Ianuarij, 1622. coram Vbaldo, Resp. Rota, quod hoc intelligitur in reseruatione pensionis, cui conditionaliter fuit consensum, ut putà in resignatione cum clausula, non alias, aliter, &c. vel in pensione reservata cum clausula, dummodo remaneant centum, &c. quo casu si quantitas in conditione apposita non verificetur in totum usque ad summam expressam, pensio in nulla sui parte subsistit, quia deficit conditio, sub qua fuit reseruata pensio, & sic forma ex cuius defectu in totum corruit, perinde ac si reseruatio facta non fuisse, sic Rota coram Aldrobandino, in Bononieni translationis pensionis, quæ est decisio 446. part. 1. divers. & *decif. 626. part. 1. divers.* & *decif. 173.* & latè Lotterius *de re beneficiaria*, part. 1. quæst. 41. à num. 31. usque ad 37. & Rota apud Merlinum *dec. 804. cum aliis pluribus, tom. 2.*

- 13 Ergò cum in præsenti pensio Excellentissimi Principis Don Augustini, fuerit reseruata sub conditione si extincta fuerit, &c. Pensio Eminentissimi Columnæ, nec aliter, nec alio modo, quæ clausulæ actum faciunt conditionalem, & individuum, & adhuc existat pensio Eminentissimi Columnæ licet translata, quæ non est noua, sed antiqua pensio aliis soluenda, vt *suprà*, probauimus consequenter dici debet non esse locum petitis per Dominum Principem.

- 14 Probatur quartò, quia prohibita facultate reseruandi pensiones, vel inscitandas extintas, non dicitur prohibita translatio, cum in effectu pensio translata, non est, nec dicatur nouum onus, aut grauamen, sed subrogatio, seu prorogatio præcedentis, Burattus *decif. 12.* & 638. Rojas *decif. 318.* & licet Cardinalibus competet indultum, prout nunc competit à summis Pontificibus concessum, conferendi omnia beneficia quocumque mense vacantia, & quomodo libet reseruata, dummodo non sint duplii titulo reseruata, putà si sit beneficium in persona Protonotarij, sine numero participantium, siue non, & qui Protonotarius sit etiam subcollector, quia beneficia Protonotarij sunt reseruata Sedi Apostolice, ex Extrauganti *ad Regimen de prob.* & Regula Cancellaria prima, sic beneficia subcollectoris sunt reseruata Pontifici, ex Regula quinta Cancellaria, & sufficit esse patrum exercere, licet aetü non exerceat, hoc posito si concurrat, quod quis Beneficiatus fuisse

- 15 Protonotarius, & subcollector, tunc duplii titulo est reseruatum beneficium, & vacat Sedi Apostolice non obstante, quod Cardinalis habeat indultum conferendi beneficia reseruata, quia intelligitur de illis, quæ non sunt duplii titulo affecti, vt decidit Rota in una Rauennateni Canonicatus coram Dunnozetto die 1. Iulij 1641. vt post relatum indultum & decisionem refert Nouarius *in summa Bullarum, part. 2. fol. 362. cunseqq. & S.P. Urbanus VIII. in Bulla, que incipit Sanctissimus die 16. Septembris 1616.* disponit, quod Capitula Cathedralium Ecclesiarum, quæ habent ius in Beneficiorum collatione, quia forsitan simul cum Episcopis per ali-

quot menses conferre solebant nihil possent praetendere contra indultum Cardinalibus concessum, de conferendis Beneficiis quibuscumque mensibus, vt benè Nouarius *tom. 1. Bullarij fol. 349.* de quo Cardinalium indultu plura notant Gonzalez *in Regula 8. gloss. 24.* Ludouisius *dec. 99.* vbi additio, & Verallus *in decisionibus in verbo indultum*, Rubens *in suis singularibus in verbo indultum Cardinalium, &c.*

Idem Sanctissimus D. N. Urbanus VIII. in ¹⁸ dicta Bulla vigesima de anno 1624. die 24. Ianuarij, renocat Eminentissimis Cardinalibus facultates disponendi de officiis vacabilibus Romanæ Curiae, eorumque pretio simulque moderatur indultum transferendi pensiones Ecclesiasticas, vnde in §. 20. disponit, atque determinat Cardinales non posse transferre pensionem, nisi pro medietate fructuum etiam incertorum, & insuper voluit, quod si aliquis Titularis praetextu excessus medietatis fructum, seu distributionum, talem partem pensionis soluere recusauerit, ad excellum ipsum probandum teneri, & interim ad pensionem teneri.

Tota verò ratio quare Sanctissimus Urbanus ¹⁹ ita disposuit ea fuit ne beneficia nouis oneribus grauarentur per nouas pensionum impositiones, vel translationes, vt benè Rota in Melphitensi pensionis coram Rojas *decif. 318.* & explicat Lotterius *vbi suprà, quæst. 36. num. 27.* & sunt decisiones coram Verospio, coram Pirouano, & coram Rojas apud eundem Rojas *decif. 169.* qui latè disputat qualiter sint fructus probandi in tali casu, vt in simili clausula dummodo remaneant centum pro Rectore est in petitorio iustificanda per pensionarium, & ad huc effectum valor Beneficij quomodo proberetur tradit Rota coram Merlino *decif. 587. per totam,* neque sufficit consensus Beneficiati, & illius confessio, Rota coram Merlino *dec. 808.* vbi latè agit qualiter onera, & expensæ debeantur ex fructibus Beneficij Rota apud eundem Merlinum *decif. 868.* & ob denegatam, vel impugnatam pensionem impositam competit Resignatario regressus contra beneficium, quod renunciauit cum onere pensionis, quia positis requisitis per Verallum *decif. 260. part. 2.* & in Rota *dec. 545. part. 1.* & *decif. 178. part. 1.* & mandato speciali ad petendum regressum, prout requiritur ex Verallo *decif. 263. part. 2.* & *decif. 8. part. 3.* & per verba illa, de quibus Rojas *decif. 213.* quæ etiam inducunt mandatum speciale, & apparente de justitia causæ, quod pensio denegatur, vel non soluitur, vel petitur reduci, tunc competit regressus Rojas *decif. 213.*

Probatur quintò, ex notatis à Ferentillo ad ²³ Burattum *decif. 69. num. 8. litt. B.* vbi querit an pensio excessiva in totum sit nulla, an potius reducibilis, & distinguit dicens, quod si sumus in casu resignationis, in qua pensio est reseruata resignanti, adjecta clausula (*non aliter, nec alio modo*) & assertur illam non excedere dimidiam partem fructuum, vel exprimitur certus valor, & hoc casu si pensio sit excessiva, cum sit individua ob conditionem, ex quo in minori summa deficit consensus resignantis, & consequenter Papæ, qui in eo se fundat, non est reducibilis, sed in totum corruit Garsia *part. 1. de Beneficiis, cap. 50. num. 422.* & fuit dictum in Salamanca Pensionis ²⁴ 6. Martij 1595. coram Gipsio, apud Garsiam *dict. cap. 50. num. 424.* & in Romana Pensionis ²⁵ 13. Maij 1601. coram Cardinale Pamphilio *Card. Mantica decif. 173.* si vero

verò sumus in vacazione per obitum, vel alio extra præceptum resignandi, & tunc si referetur pensio oportet distinguere: nam si pensio reserueretur non purè, & absolutè, sed cum expressione certæ conditionis, & hoc casu si valor expressus non sustineatur, pensio, nec etiam est reducibilis, sed in totum corruit ob rationem conditionis apposita: ergo si proprium conditionis est efficere actum individuum sequitur aperte, quod si translatio facta per S.P. Alexandrum V I I. in personam D. Principis Ghisi fuit sub conditione, si, & donec fuerit extinta illa Eminentissimi Columnæ non exigatur, & in præsenti extet ex supra probatis illa Eminentissimi Columnæ, nihil poterit prætendere Excellentissimus Princeps D. Augustinus Ghisi ab Illustrissimo D. Archiepiscopo Syponentino; ideo pensio reseruata dummodo remaneant mille pro Episcopo facit actum conditionalem, & donec verificetur, nullum tribuit ius, vt fuit dictum in Aretina pensionis 24. Maij 1599. coram Litta, quod sanè intellige quoad effectum solutionis Pensionis, sed non ad effectum præstationis alimentorum, & sumptuum litis, in quo plena probatio non requiritur, sed sufficit semiplena, Rota coram Buratto *decif. 201.* vbi Ferentillus *litt. C.*, ergo hic est effectus conditionalis dispositionis, vt debeat adimpleri, alias in totum corruit.

- 24.* Probatur sexto, quia pensio reseruata, vel translata per verba (*& non aliter, nec alio modo*) dicitur conditionaliter translata, Bald. in *I. si quidem, num. 3. Cod. de except.* Gabriel omnino videndus *conf. 186. lib. 1.* vbi latè Rota *decif. 446. num. 5. part. 1. diners. & decif. 286. part. 2. in recentioribus*, quæ conditio formam substantialem importat, teste Parisius *lib. 1. quest. 3. num. 13.* Rota *decif. 1160. part. 3. diners.* & debet in primis, & ante omnia liquidari, *I. sed & si, ff. de verb.* Bald. in *d.l. si quidem, nnum. 50.* latè Parisius *dict. quest. 3. num. 11.* adeo vt nec sufficiat implementum pro parte, cum virtute dictæ clausulæ (*& non alias*) pensio non sit reducibilis, sed nulla in totum, Rota *decif. 464. part. 1. & decif. 631. part. 1. in recentioribus, & decif. 286. num. 2. part. 1. in eisdem, & in illa Monopolitana pensionis 17. Maij 1596. coram Orano*, & accedit natura corresponditorum, at resignatio reseruata pensionis sunt inter se actus correspondunti; cum vterque actus, ac vtriusque partis consensus fuit eodem contextu, & in eadem supplicatione, ad *I. si ventri, §. 1. ff. de priuil. Credit.* Achilles de Grassis *decif. 3. num. 7. super Regula de valore*, Rota *decif. 346. part. 1. & decif. 1160. part. 3.* vnde non solet consensus extendi sine alio, cum vterque sit formalis, unus pars alterius, & forma semper est individua, vt in istis terminis discurrit Rota *dec. 461. num. 8. & 9. part. 1. diners. & Burattus dec. 437. tom. 2.*

- 25.* Ergo cum pensio Eminentissimi Columnæ adhuc extet, nihil operabitur in præsenti secunda reseruatio conditionaliter facta, & sic dicitur, quod pensio translata ad aliam personam vigore facultatis Apostolicæ transferentis est eadem in substantia cum prima, nec inducitur nouum grauamen, sed solummodo mutatio personæ, & quædam delegatio solutionis alicui facienda, vt ait Rota coram Crescentio *decif. 1. de reb. Eccl. non alien. & in recentioribus, part. 1. diners. decif. 152. & decif. 327. coram Merlino, & dec. 733. part. 2. & apud Gregorium X V. decif. 18. num. 3.*

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

vbi addentes, Garzia *part. 1. cap. 50. num. 256.* Gratianus *cap. 535. num. 24.* etiam si fiat translatio pensionis in articulo mortis, quia non est nouum grauamen, nec dicitur noua pensio, sed solum quadam mutatio personæ, & vita transferentis, in personam, & vitam translatarij, & delegatio solutionis alteri facienda, & ideo translatio reputatur modici præiudicij, cum aliquando contingat translatarios etiam iuuenes præmori transferentibus, licet senioribus; & ita plures firmavit Rota articulo maturè discusso coram D. Pirouano, coram Remboldo, & coram Merlino, de quibus Ferentillus ad Burattum *decif. 638. num. 9.* quod procedit respectu Titularis, non respectu Translatarij, quia eius respectu censemur noua pensio, cum fiat per viam extinctionis primæ, & creationis, siue reservationis: nouæ pensionis, & ideo comprehenditur sub indultu retinendi pensiones reseruatas, Rota coram Gregorio X V. *decif. 18.* & in Ferraiensi Pensionis *14. Junij. 1624.* coram Remboldo, & *alibi* coram Decano.

Quod verò sit eadem pensio patet à fortiori, 26 quia valet translatio pensionis, autoritate Apostolica facta, quamvis in ea narratum non fuerit beneficium antiquiori pensione grauatum, vt post Crescentium, & alios dicit Parisius *lib. 6. quest. 4. num. 43.* & idem procedere in gratia facultatis transferendi, vt decisum in Rota dicit Burat. *decif. 638. num. 50.* & solum potest considerari aliqua differentia, quoad iustificationem gratiæ, & quasi possessionem transferentis, quæ non iuuat Translatario, non enim quasi possessio transferentis imiat translatarium ad effectum obtinendi manutentionem tantum, sed suffragatur pro obtinenda executione litterarum Apostolicarum, & releuat translatarium ab one re iustificandi pensionem translatam, quando 27 est legitima, nempe annorum 30. sicuti iuuaret transferentem ipsum, & translatario datur via executina pro executione suæ translationis, sicuti debetur pensionario transferenti, præcipue contra Titularem obligatum, ad fauorem transferentis, in forma Cameræ, cuius obligationis virtus transit in translatarium, & non solum obligatio titularis principalis debitoris, sed etiam fideiussoris, durat ad fauorem translatarij, & ideo contra Translatarium non solet rescribi, nisi cum clausula siue retardatione, Antonius de Augustino in *Epitome in titulo de translatione pensionis, num. 80.* Garzia *dict. cap. 6. num. 470.* & sic si pensio fuit purè reseruata, translatario non retardatur solutio etiam absque aliqua iustificatione, quod procedit etiam quod pensio fuisse reseruata motu proprio Ferentillus ad Burattum *decif. 538. in fine.*

Vnde translatio pensionis dicitur pensionis 28 transportatio de persona ad personam, ad Texturn *in l. finali, ff. de his, que pñne nomine relinquuntur.* Bittonius de verb. *signifi. in verbo translatio, fol. 651.* Parisius *lib. 6. de resignatione Beneficiorum, tit. 4.* Mandolius de *infirmis resignantibus, quest. 11. num. 3.* & translatarius non consequitur pensionem à transferente, sed immediatè à Papa, Gabr. *dict. conf. 186. num. 7. lib. 1.* Gigans de *pensionibus, quest. 79.* & benè ad propositum Abbas *in cap. 1. in principio de solutionibus.* Sarnensis in *Regula de triennali, quest. 11. n. 14.* Rota *dec. 13. de procur. in nouis,* & si quando Papa concedit facultatem alicui transferendi pensionem, videtur eidem committere nudum Ministerium, & videtur electa industria personæ, 29

ita ut illud Ministerium non possit alteri committere cap. finali, §. ultimo, de officio delegati: nam si iurisdictio committitur potest subdelegari, secus si nudum ministerium committatur cap. ii, cui, de officio delegati in 6. vbi executor datus à Papa, ut prouideat certæ personæ, subdelegare potest, sed si detur; vt prouideat Ecclesiæ, non expressa persona, non potest quia circa eligendam personam, eius industria censetur electa, Tiraquell. de retract. lignag. §. 26. gloss. 1. n. 76. & 77. Molina de primogenitura, lib. 2. cap. 4. num. 62. & sic data facultate transferendi pensionem incertis personis de certis eligendis, à transferente, & concessa inter dictas personas incertas divisione pensionis, tunc est electa industria personæ, Quod si dicatur alicui, vt possit per le transferre pensionem, tunc poterit transferre per Procuratorem, Garsia part. 1. cap. 50. num. 246. & Rota decis. 38. inter illas Rubei de anno 1631. usque ad annum 634.

31 Probatur sexto, quia prouisus ab ordinario de aliqua pensione (in casibus duobus, quibus potest ordinarius pensionem imponere, de quibus Barbosa allegat. 85. Carolus Antonellus lib. 3. de Reginine Ecclesie, cap. 11. Tondutus Sanligerius de pensionibus, nihil tenetur iustificare, quia ordinarius tamquam informatus de statu suarum Ecclesiarum, & personarum prouidendo: id facit motu proprio, & prouideat Ecclesiæ, non personis, etiam si ordinarius prouideat vigore indulti, quia non per hoc definit prouidere motu proprio, quod fallit, si prouideat ad preces prouisi, vt ait Burattus decis. 483. num. 6. vbi Ferentillus litt. A, in addit. quod etiam limitatur, quando prouisus ab Ordinario agit ad exclusionem prouisi Apostolici de beneficio, vt de reseruato ratione mensis, quia tenetur tunc probare vacationem in mense ordinario ad fundandam suam intentionem, Ferentillus ad Burattum, decis. 484. in fine. In iustificatione tamen pensionis referuatae à Papa cum clausula (dummodo remaneant, &c.) Rota amplectitur distinctionem, quod vel pensionarius agit possessorio, & tunc onus probandi, quod non remaneant mille incumbit Titulari, nec retardatur Pensionario solutio sub prætextu, quod dictam clausulam non iustificauerit, Rota dec. 547. part. 1. recentiorum, vel Titularis agit petitorio dicens se non teneri ad solutionem pensionis, quia reseruatio est nulla, & tunc ad sustinendam pensionis validitatem, debet conditio iustificari per Pensionarium, & sic incumbit onus probandi, quod demora pensione tot remaneant pro Titulari, cui sufficit dicere, pensionis reseruationem esse nullam, ita Cardinalis Mantica decis. 196. Garsia part. 1. cap. 50. num. 424. Marchesanus part. 1. de commiss. pag. 529. Ferentillus ad Burattum decis. 261. num. 17. nec sufficit quilibet leuior probatio, sed requiritur plena, & concludens Parisius lib. 6. de Resignatione, quæst. 2. num. 25. Card. Seraphinus decis. 1122. & talis iustificatio facienda est etiam contra illum, qui consensit reseruationi, quia licet regulariter pensionarius agens aduersus consentientem pensioni, non teneatur ad aliquam iustificationem, sed titularis volens impugnare teneatur assumere onus probandi, nec interim retardare pensionem, tamen hoc procedit quando reseruata est, pure, & absque aliqua conditione, vt benè Ferentillus, ubi supra, qui allegat Rotæ decisiones, & facienda est per pensionarium talis iustificatio, etiam quod reperiatur in quasi possessione exi-

gendi pensionem, quia huicmodi quasi possessio, illi non suffragatur, nisi in possessorio respectu solutionis, quæ non retardatur donec sit latitia sententia, & causa finita per rem indicatam, Marefcottus, & alij cum Rota apud Ferentillum dec. 261. in add. ad Burattum.

Ergo si hoc operatur reseruatio pensionis conditionaliter facta per S. P. operari etiam debet in praesenti, vbi 2. pensio fuit reseruata conditionaliter, si scilicet fuerit, & quatenus extincta sit pensio Card. Columnæ, quæ cum in praesenti non sit extincta, vt probauimus *suprà*, sed eadem durat in individuo, & substantia licet translata, & alteri delegata sequitur aperte non habere locum, nec posse iustificari. Gratian D. Excellentissimi principis D. Augustini Chisij, & ratio à priori est, quia dum Papa concedit aliud Breue, non videtur concessisse, nisi extincta prima servitute in Ecclesia, quia non censetur voluisse continuare, seu prorogare servitutem Ecclesiæ, transferendo pensionem de persona seniore in Iuniorem, vt benè Rota apud Burattum dec. 638. num. 8. quæ etiam in decis. 327. part. 1. & Burattus decis. 12. tom. 1. dicunt pensionem translatam in vim facultatis transferendi non esse nouam, sed antiquam, & notat Ferentillus ad Burattum in dict. dec. 12.

Et quia est eadem, & non noua pensio illa, que transfertur, propterea translatio pensionis dicitur odiosa, odio tamen rationabili, quia de pingui beneficio prouidetur pluribus, & non tam in odium Titularis, quam in fanorem tertij translatarij fit, & sic licet sit odiosa, tamen continet odium rationabile, ita Burattus Mandus, & alij apud Gonzalez Glossa 6. præomiali, num. 21. & facit Textus in cap. 1. §. statutum de decimis in 6. & in simili Sanchez lib. 1. de matri. disp. 1. num. 4. Rotæ decis. 240. num. 24. part. 1. diners. & sicuti pensionis impositio non continet odium irrationalis, ita neque pensionis translatio in qua militat eadem ratio æquitatis, & propterea solet concedi Cardinalibus, & aliis Ecclesiæ benemeritis in præmium laborum, quos pro Ecclesia Apostolica sustinent, & magis videtur odiosa impositio pensionis, quam eius translatio, sicuti magis est odiosa impositio servitutis, quam eiusdem prorogatio, & ideo quando pensio imponitur super beneficio, debet fieri mentio de alia pensione ibi existente, sed non quando sit translatio pensionis, non enim debet fieri mentio de alia existente, Rota apud Rubeum decis. 46. in nouissimis de anno 1626. sic si motu proprio imponatur, vel concedatur transferendi facultas est utraque favorabilis dispositio, Rota ubi supr. dec. 46. & qualiter translatio fiat de persona ad personam, & quando sit subreptitia plura dixit Rota in illa Mantuana pensionis apud Rubeum decis. 24. inter nouissimas diuersorum de anno 1626. & decis. 452. tom. 5. Rubei, latè agitur de translatione facta per Cardinalem, & an Cardinales veniant sub Regulis Caniculariæ, vbi dicitur regulariter venire, nisi specialiter aliquo casu reperiantur priuilegiati: Circa verò Conclanistas transferentes pensiones, dicit Rota, quod debent exhibere litteras originales dictæ facultatis in transumpto apposito in processu fulminato, neque in hoc creditur assertioni Notarij, ita Rotæ decis. 153. coram Coccino in nouissimis nouissimorum, vbi declaratur qualiter hoc procedat, & dec. 30. de anno 1627. ibidem agitur de vigore litterarum translatarum pensionis, qualiter habeant viam executi-

vam ad fauorem translatarij contra Titularem, de qua re *suprà* dicebamus, & Conclauista, qui habet facultatem transferendi pensionem vsque ad certam summam, si semel sit translata, non poterit amplius transferri, Burattus *decif.* 638. *num.* 7. & 8. & regulariter pensio semel translata non potest amplius transferri ex bulla Urbani VIII. edita 18. Maij 1636. de qua Eminentissimus Ottobonus *decif.* 147. *num.* 10. qui *decif.* 239. latè agit de indultu, & eius requisitis ad translationem pensionis, & sic nulla est translatio ob non productas litteras originales facultatis transferendi coram executori, etiam si solum producatur exemplum, Rota *decif.* 265. apud Rubeum de illis ab anno 1635. vsque ad annum 1637.

40 Scio tamen in Gallia non teneri aliquem soluere pensionem, nisi illi, in cuius fauorem pensio fuit creata, ideo si pensionis fuerit facta translatio in alium, non tenetur Titularis huic translatario pensionem soluere, non obstantibus quibuscumque prouisionibus, & ita seruari in Gallia dicit Rebiffus *de pacificis possessoribus*, *num.* 157. *vers.* & in hoc Regno Francie, Tondutus Sanligerius *part. 2. de Beneficiis*, *cap. 1. §. 4. nn.* 65. sic in Gallia præbenda Theologalis poterit 41 renunciari, & permutari, Rebiffus *in concordatis de collationibus*, §. 1. Boëtius *decif.* 226. sed non potest pensio imponi super ea, Boëtius *vbi suprà*, Lotterius in Regulis Cancellariæ *tut. P.*, *num.* 46. & ibi additio, Rebiffus *in dictis concordatis*, §. 1. *citato*, *in verbo onus*, sed si imposta sit, tunc in Gallia cogitur ad soluendam in odium perfidiæ, & ingratitudinis, vt decisum refert Monarcia in *I. venditor* 14. *ff. com. prædiorum*, Tondutus *tom. 2. part. 3. cap. 129. num. 5. & 6.* 42 apud nos vero est quæstio an valet pactum inter titularem, & pensionarium de non transferendo pensionem, & communiter dicunt, quod non obstante pacto poterit transferri, & soluim competit actio Titulari ad interesse ad Textum *in I. nemo*, *vbi Bart. ff. de pactis*, & in *I. qui Romæ ff. de verb.* & quia inter priuilegia Conclauistarum, dicitur, quod Conclauista transferre posse pensionem, dummodo pensio non excedat tertiam partem fructuum beneficij, ideo si ex 43 cedat tertiam partem tunc latissime fundat Spada *in consilio* 73. *in totum vitiari*, & non reduci ex ratione indiuiduitatis importatae per conditionem, & idem Spada vsque ad consilium 81. plura discurrunt de translatione pensionis.

44 Et hoc est, quod dici solet, quod pensio reseruata super fructibus beneficij, quando excedit sustineri nequeat, Gigans *de pensionibus*, *quest. 37. num. 11. & quest. 61.* Rota coram Camillo *decif.* 241. & posita super fructibus certis, non sustinetur super distributionibus quotidianis, quia appellatione fructuum, reddituum, & prouentuum, non veriunt distributiones, & sic numquam pensio dicitur reseruata super distributionibus, sive omnia emolumenta in distributionibus consistant, sive in earum aliqua parte, nisi hoc sit expressum, vt benè declarat Lotter. *lib. 1. de beneficiis*, *qu. 39. nn. 30. & 31.* *vbi allegat rationem*, scilicet propter interesse particolare Dataria: nam quando pensio reseruatur, super distributionibus soluitur componenda viuis ducati pro quolibet ducato eius quantitatibus, quæ reseruatur, non tamen quando reseruatur super fructibus, & ita Mandefius *intrat. de signatura Gratiae de pensionibus ampliat.* 8. Moneta de distribut. *part. 3. quest. 8. num. 10. & 11.*

Garzia de Beneficiis, *part. I. cap. 50. num. 379. 386. & 387.* Rota *decif.* 330. *part. 1. diuers.* & si fiat reseruatio super fructibus, redditibus, & emolumentis non tamen incertis, non intelligitur reseruata super distributionibus, quia sunt redditus casuales, Moneta *vbi suprà*, Lotterius *lib. 1. de Beneficiis*, *quest. 9. num. 6. & 7.* Rota coram Camillo *decif.* 91. *per totam*.

Neque dicas, quod pensio reseruata non sim- 45 pliciter, nec præcisè, sed sub narrativa certi valoris cum moderamine, quod duas partes ex tribus partibus non excedat, instinetur intra valorem moderatum ex Textu expresso *in I. Stichum*, qui meus erit 6. *vbi glossa*, & DD. *ff. de leg.* 1. *ibi*, sed conditio talis accipi debet, quatenus meus erit, vt si totum alienauerit legatum extingnetur, si partem pro ea parte debetur, quæ testatoris mortis tempore fuerit, & ibi glossa, & DD. quia talis videtur voluntas Papæ, vt scilicet pensio valeat; prout valere potest.

Respondeo enim cum Ottobono *decif.* 61. 46 *num. 4.* quod posita clausula non alias, nec alio modo, tunc inducitur forma, & conditio, quo casu ratione indiuiduitatis formæ non potest partim valere, & partim non, iuxta notata per Romanum *conf.* 66. *num. 20.* & in terminis hu- ius clausulæ, quod pensio nulla in obolo sit nulla in totum firmavit, Rota *decif.* 448. *num. 50.* & *decif.* 626. *num. 5. part. 1. diuers.* nec est redi- cibilis ob formam, & indiuiduitatem dictæ clau- sulæ, vt fuit plures in Rota resolutum, vt penes Achillem de Grassis *decif.* 12. *de pensionibus*, quæ etiam est impressa, *part. 5. diuers. decif.* 70. & in Cesar Augustana pensionis 26. Maij 1566. coram Grato, & in Toletana pensionis 28. Ianuarij 1591. coram Gipso, & in Aretina pen- sionis 4. Decembris 1600. coram Merlino, & in Vicentina pensionis 21. Maij 1610. coram Pi- rouano, *in recensionibus*, *part. 2. decif.* 266. *co- ram Buratto*, *decif.* 369. *num. 8.* Garzia *part. 1. de Beneficiis*, *cap. 50. num. 422.* & talem disposi- tionem, & clausulam latè explicat Ottobonus *decif.* 61. *num. 10.* ergo proprium conditionis, & clausulæ prædictæ est importare indiuiduitatem, formam, & conditionem, sed in præsenti Ex- cellentissimus D. Augustinus habuit breve sub illa forma, conditione, &c. vt extinta pensione Cardinalis Columnæ haberet locum Breue, sed pensio Cardinalis Columnæ est inesse, & eadem, vt dicebamus: ergo non est adimplata conditio, de qua ibi, & ad hoc ponderatur Textus *arg.* *in d.l. Stichus*, qui meus erit, quia ibi si totus erat penes hæredem totus debetur si nihil, tunc ni- hil debetur, sed si pro parte, debebitur pro par- te: ergo cum pensio Cardinalis Columnæ sit in rerum natura sequitur evidenter, ad nullam obligari virtute Brevis Excellentissimo Principi D. Augustino Chisio, vt patet consideranti.

Neque dicas cum Rota de anno 1636. coram 47 Merlino relata per Rubeum inter illas de anno 1635. vsque ad annum 1637. & est decisio 169. quod sicut pensio 2. nulla facta mentione de prima corruit in totum, & quidem ipso iure, non ope exceptionis, & neque reviuiscit si prima pensio cestaret Lotterius *dicit. quest. 38. num. 59.* etiam quod secunda pensio motu proprio esset reseruata Cassadonus *decif. 3. de pensionibus*, Gi- gans *quest. 29. num. 4.* quia non præsumitur Pa- pam voluisse duplii onere Ecclesiam grauare, *cap. mandatum de rescriptis Oltradus conf. 22. num. 4.* Parisius *conf. 50. num. 136. lib. 4. Ca-*

puta quod dec. 312. part. 2. ita à pari, dñm non integraliter, sed dimidiata, siue diminuta & pro rata fit mentio, diminutæ etiam, & pro rata excessio primæ pensionis sustineri debet secunda pensio, non autem pro rata, de qua non fuit facta mentio, vnde quando beneficium habet pensionem ducatorum centum, & dicitur Papæ, quod est pensio ducatorum 80. facilis imponit pensionem aliorum 50. alias si Papa illam imperat, tunc illa 50. non tenet pro summa 20. quæ deficiebat in assertione, quia eadem est ratio totius ad totum, quæ partis ad partem, l. quæ de tota, vbi gloss. & DD. ff. de rei vendic. Menochius conf. 871. num. 8. &c reductio pensionis tunc locum habet, quando non fuit expressum onus extenuans verum valorem beneficij, à quo valore regulariter determinatur quantitas pensionis, ex traditis per Cassadorum decis. 4. de pensionibus. Gigas quest. 35. Rota apud Manticam dec. 153. num. 173.

48 Respondeo hoc intelligi, quando pensio non est reseruata sub conditione, quia reseruata sub dicta conditione si in uno obolo sit nulla in totum est nulla Rota decis. 626. part. 1. diuers. & in Spoleana pensionis 24. Ianuarij 1622. coram Vbaldo, quod sanè procedit, quando pensio fit conditionaliter imposta, & cui consensum præstitit conditionaliter, putat in resignatione, cum clausula dummodo remaneant centum, quo casu si quantitas in conditione posita non verificatur in totum, usque ad summam expressam, pensio in nulla sui parte subsistit, quia deficit conditio, sub qua fuit reseruata pensio, & sic forma definit, ad cuius defectum in totum corruit, perinde ac si resignatio facta non fuisset, ita benè explicat Rota coram Clemente VIII. in Bononiensi translationis pensionis, quæ est decis. 446. part. 1. diuers. & apud Card. Manticam decis. 626. part. 1. diuers. & dec. 173. & alibi apud Lotterium part. 5. de Beneficiis, quest. 47. num. 33. usque ad 37. & est decis. 169. apud Rubeum de illis ab anno 1635. usque ad annum 1637. ergo cum pensio de qua in praesenti sit reseruata Excellentissimo Principi D. Augustino sub conditione si illa cessauerit Eminentissimi Columnæ, & illa non fuerit extinta, sed perdurans licet in minori summa translata in totum dicitur persistere, & in nihilum fuit factus casus pro secundo Breui.

49 Notandum autem est, quod licet clausula illa (*dummodo pensio medietatem fructuum non excedat*) faciat regulariter gratiam conditionalem, ut est decis. 525. part. 2. recensionum, tamen hoc procedit, vbi dicta conditio apponitur reseruationi, secus autem quando post reseruationem puram est adjecta clausula (*eriam si alia pensiones ultra predictas aliis personis reseruata existant*) & ad illam modificandam, ac limitandam additur dicta clausula (*dummodo omnes pensiones huiusmodi fructuum medietatem non excedant*) tunc enim reseruatio censetur pura, & libera, non autem conditionalis, & ideo pensionario non incumbit onus illam iustificandi, nisi per Titularem probetur adesse alias pensiones antea reseruatas, vt fuisse plures resolutum in Rot. dicit Marescotti lib. 1. cap. 60. num. 8. & lib. 2. cap. 1. num. 7. Ferentillus ad Burattum, dec. 261. in fine, at in Breui, de quo agimus fuit primo loco considerata conditio ibi (*postquam pensio solui desierit, &c.*) & postea imposta pensio ducatorum 500. & sic appetat conditionaliter S.P. loquuntur fuisse, vt in simili, si Papa concedat

alicui pensionem sub conditione, vt antequam dictæ pensionis aliquos terminos percipiat, sibi obtineat concedi officium militis Lauretani, tunc dico, quod pensio, non debetur, nisi à die suscepit officij, Rota coram Ghislerio decis. 539. 50 tom. 5. Rubei omnino videnda: ergo cum in praesenti sit impositio pensionis facta per S. P. Alexandrum VII. sub dupli conditione, &c. & in praesenti non fuerint adimpletae, quia conditio non existentia pensionis Cardinalis Columnæ non fuit adimpta ob translationem factam sequitur non habere locum Brene sanctissimi D. N. Alexandri VII. etenim translatarius 51 habet intentionem fundatam in illa Card. Columnæ, & agere potest via executiva contra Titularem, cum sit subrogatus in locum transarentis, Rota coram Durano decis. 60. & coram Ottobono decis. 22. & coram Caualerio decis. 148. & licet Translatarius teneatur instificare gratiam transferentis, tamen non tenetur, quando transferens pensionem exegit spatio 30. annorum, Ottobonus decis. 27. & sic quando conditionaliter loquitur reseruatio, vel translatio, non habet locum Regula, quod excessus moderatur ad quantitatem debitam, & sic intelligitur Marchesanus part. 1. fol. 559. Buratt. decis. 12. in fine, Ferentillus ibidem litt. E, in addit. qui plures refert Rotæ decisiones, alias enim reseruata, vel translata sub conditione, si illa deficiat, nulla est pensio, resignatio, &c. Tondutus part. 2. cap. 1. §. 4. num. 35. cum sequentibus.

Probatur septimò, quia decretum requirit 52 pro forma perfectam, & integrum extincionem, & debet ad unguem obseruari, ac importat nullitatem ipso iure, si contra fiat, & forma decreti in litteris Apostolicis inserta est omnino obseruanda, quæ forma si in minimo deficiat totus actus corruit, ita vt adimpleuisse non dicatur qui in minimo tantummodo deficit post alios Barbosa in voto 50. à num. 15. lib. 1. & in simili idem Barbosa tom. 2. in voto 86. & sic Papa si motu proprio det facultatem transferendi pensionem, non potest dici de subreptione, nec de obreptione, & si datur ad certam facultatem, & transferatur in plus, tota vitiabitur, Rota apud Rubeum dec. 252. inter impressas ab anno 1618. usque ad annum 1624. ergo cum in Breui Excellentissimi Ghisij sit forma, vt extincta, &c. pensione Eminentissimi Columnæ sua habeat effectum, & illa non sit extincta, sed eadem non potest dici Breue habere totum, & quod sit eadem ultra supra tradita, dico, quod licet respetu transferentis, & Translatarij videatur noua tamen respectu Titularis est antiqua, Rota decis. 648. coram Coccino in illis de anno 1618. usque ad annum 1624. & ideo per translationem pensionis non videtur nouum granamen, neque Titulari, neque Ecclesiæ imponi, Rota dec. 670. inter collectas à Rubeo de anno 1618. usque ad annum 1624. & ibidem coram Pironano decis. 562. & 598. eodem tomo, & decis. 650. coram eodem Pironano in diff. tomo, & 670. eodem tomo, vbi latissime, & sic licet mutetur persona, tamen in effectu, & substantia eadem est cum antiqua, & propterea de ea non est facienda mentio in facultate transferendi, Rota apud Marchesannum fol. 555. part. 2. & in illis 54 apud Rubeum de anno 1618. usque ad annum 1624. & alias Rota dixit, quod est translatio odiosissima, ut potè continens odium beneficij, ob continuationem seruitutis, Rota decis. 441. apud Rubeum de illis ab anno 1618. usque ad 1624.

1624. nullibi autem reperitur cautum, quod taciturnitas primæ translationis causet subreptionem in translatione pensionis secundæ, & Gratia non dicitur subreptitia, si de qualitate à statuto, à jure, vel consuetudine, vel stylo requirita mentio facta non fuerit, iuxta Textum in cap. super litteris, vbi Felinus num. 20. de rescriptis, Calderinus conf. 10. de arbitriis casu 201. num. 26. cum sequentibus, Gratian. cap. 55. num. 26.

55 Hinc Rota decis. 536. apud Rubeum coram Pironano ex recollectis de annua 1618. usque annum 1644. à num. 7. ait, quod translationis concessio, cum clausula non alias, aliter, nec alio modo reddit consensum individuum, quia in minori summa semper deficit consensus, & in consensu libero continetur ob maioritatem rationis, quasi quod si concessit pro mille concessisset pro 500. quæ est minor summa, secus est in conditionali actu, quia facit individuum, & formam inducit, ut supra dicebamus, sic pensio reseruata infanti cum illa clausula ex nunc, prout ex tunc auctoritate Apostolica cum charactere Clericali fueris insignitus, debetur à die suscepiti ordinis Clericalis, non à die Bullæ Apostolice restorationis, Barbosa voto 91. tom. 2. quia ab eo die adimpletur conditio, sub qua est reseruata: ergo in praesenti debetur secunda pensio à die, quo fuerit extincta illa Eminentissimi Columnæ.

56 Probatur octauo, quia pensio Excellentissimo Principi D. Augustino Chisio fuit reseruata cum decreto habente duplē conditionem, altera (postquam tamen pensio annua ducatorum 1570. seu alterius verioris summa Hieronymo Cardinali Columnæ reseruata ex ipsis Hieronymi Cardinalis persona cessauerit, seu extincta fuerit) quæ quidem clausula non est in praesenti verificata, quia nec cessavit, nec extincta est pensio Eminentissimi Columnæ, sed ab eodem translatâ, & ut supra probavi pensio translatarij est eadem cum illa transferentis. Altera conditio est desinentiae solutionis pensionis, ibi (ac cueniente cessatione antiqua pensionis dicto Cardinali reseruata, seu desistentia illius solutionis,) quibus dictiōbus (ac) quam dictio (seu) stant ampliatiue designando diversos casus, inter quos designata fuit desinentia soluendi, quæ respicit solum Archiepiscopum (ac) regulariter est coniunctina, & sumitur pro dictione (&) l. 2. § & cō placuisse, ff. de origine Iuris, l. si de lege, ff. de legibus, l. libertas, §. finali, ff. de statu hominum, l. 2. §. finali, Cod. de summa Trinit. & fid. Cathol. Mandosius in glossa facultas, §. ac etiam, Vlpellus de propositionibus, in verbo (ac etiam) Genedus præf. quest. singulari 16. Rota apud Rubeum decis. 236. num. 7. tom. 2. diuers. & ideo venit augmentatiue, Barbosa de dictio. dict. 3. quasi dicat, & extincta pensione Eminentissimi Columnæ: ergo in praesenti non sit extincta, sed eadem quoad substantiam remaneat, non est factus locus Breui dicti D. Principis, sic est illa dictio (seu) quæ posita in Principis beneficio, stat augmentatiue: ut bene Barb. vbi supr. dict. 363 num. 9. qui latè explicat.

58 Accedit, quod S.D.N. Alexander VII. posuit in conditione casum translationis forsitan faciendo à Cardinali Columna, ponderando illa verba (quomodolibet cessauerit, seu extinta fuerit) quæ dictio quomodolibet includit omnem modum cessationis, & extinctionis Genedus sing. 25. & amplectitur omne ius etiam speciale,

Gonzalez gloss. 49. per totam ex Clementia a secunda, vers. ne igitur, vbi Glossa in verbo quomodolibet de sententia excommunicationis, cap. Indemnitatis, §. si qua vero de elect. in 6. latè Barbosa de dictio. dict. 330. ergo posita talis dictio inter verba conditionalia importat necessitatem cessandi ab antiqua pensione, hoc autem non evenit posita translatione. Quis autem dicere poterit, quod pensio antiqua cessauerit, seu extincta fuerit ex persona Cardinalis, si eam translatis D. Eminentissi. Princeps Cardinalis Columna, quoniam dictio (ex) importat causam immediatam cessationis, DD. vbi supr. in dict. (ex) sed Cardinalis fuit immediata causa non cessationis: ergo.

Neque datur, quod cessata, & extincta est 59 pensio pro rata duc. 500.

Respondeo enim quod tota quantitas ducatorum 1800. monetæ, seu alterius summa posita est in conditione cessationis, & extinctionis, ideo non satis est, quod cessauerit in parte, per Text. in l. cui fundus, ff. de condit. & demonstrat. vbi si lego fundum Caio si dederit centum hæredi, non poterit dando quinquaginta partem fundi consequi, quia conditio in totum adimpleri debet, tum si sit affirmativa per Textum in d. l. cui fundus, tum etiam si sit negativa per Textum in l. executione, ff. de verb. & si legatarius dederit quinquaginta hæredi, & deinde moriatur, nihil conditionis est adimpletum ad finem consequendi legatum, ut notat Gatallinus fol. 469. num. 457. & ego dixi de stipulationibus individuis quæst. 8. num. 12. Gomesius var. lib. 2. cap. 10. de individuis, num. 24. vers. quarto infero, sic conditio debet impleri in forma specifica, & in totum, l. qui hæredi in principio, ff. de condit. & demonstrat. Surdus decis. 200. num. 3. etiam si nullius esset utilitatis, siue effectus, l. Menius, ff. de condit. & demonstrat. & in totum verificari debet, l. conditioni, §. finali, ff. eodem, Surdus decis. 278. quia conditio inducit præceptum, l. cum ita legatum, ff. de condit. & demonstrat. l. sub conditione, l. Pupillus, l. quidam, ff. de condit. institutionum, & sic grauatus sub conditione videtur iussus, quod pareat præcepto, l. multi, §. 1. l. 1. l. in condit. l. hæc scriptura, l. quibus diebus, l. qui hæredi, §. si duorum, l. in diem, §. 1. sub diuersis in principio, d. l. Menius, l. sed hec, §. 1. ff. de condit. & demonstrat. Galganetus de condit. part. 2. cap. 1. quæst. 23. & dixi de stipulat. individualis, quæst. 7. num. 26. & hoc est quod dici solet, conditionem in forma specifica adimpleri debere, l. Julianus 45. l. qui hæredi 44. cum aliis supra, ff. de condit. & demonstrat. & est communis resolutio, Tiraquellus lib. 1. retractus, §. 25. gloss. 1. & §. 20. glossa 23. num. 13. Gomesius dict. lib. 2. cap. 10. num. 25. illat. 4. & ergo dixi de individualis, quæst. 5. num. 20. nec tradi pro parte sufficit, vel extinguiri pro parte, sed oportet ut in totum extinguatur, & sic insolidum est præstandum illud cuius solutio est in conditione posita, d. l. cui fundus 53. & conditione in totum non eveniente nihil dicitur adimpletum, quod post omnes dixi in questione ultima de individualis voluntatis dubio 50. per totum: ergo cum Breue Excellentissimi Principis Ghisi sit sub conditione, & pensio sibi referuata dependeat ab extinctione, & cessatione pensionis Eminentissimi Cardinalis Columnæ, & illa sit translatâ licet in parte, tamen quia posita fuit dependenter ab illa tanquam à conditione fit, quod si pro parte fuisset adimplēta, dicitur in totum non adimpleta, ex quo noti

non fuit impleta in forma specifica , nec ut potè indiuidua sufficit , vt adimpleatur pro parte , ex veris iuris principiis , de quibus suprà .

- 60 Neque tandem dicatur , quod in litteris pensionis dicatur (eriam si super eisdem fructibus quæcumque , & quotcumque alia pensiones annue quomodolibet reservata , seu in alios translate existant) ergo videtur pensionem esse solvendam Excellentissimo Ghisio , non obstante dicta translatione .

Respondeo enim dicta verba fuisse apposita ad maiorem cautelam ex stylo Cancellariae , & sustinendam gratiam nouæ reservationis pensionis de illo tempore , sive reservatae , sive translatae , quod verificatur in pensione , quæ tunc extabat , & adhuc extat ad fauorem Illustrissimi Domini Sperelli Episcopi Eugubini translata , nè contingere dubitari de validitate gratiae , non facta mentione antiquarum pensionum ad ea , quæ suprà diximus ex Verallo decis. 3 14. num. 3. part. 2. & in Valentina Parochialis 18. Maij 1646. coram Reuerendissimo Cerro , & nè dici possit de litterarum subreptione , vel obreptione , & quod Pontifex non sciuisset alia pensionum onera , ex quibus , vel retardaretur ; à reseruatione , vel difficilius concessisset , demum ea verba non habent aliquod commune cum cessatione pensionis Cardinalitiae , de qua Pontifex separatae , & specialiter disposuit , sub conditione tamen non una , sed dupli , ut suprà fundauimus . Quare , &c.

DISCEPTAT. CCLIV.

S V M M A R I V M.

- 1 Proditorium crimen quale sit , & num. 2.
- 3 Reconciliatio subsequens altercationi tollit quemlibet rancorem , & inimicitiam .
- 4 Reconciliatio si fiat de recenti post contractam inimicitiam , & paulo post committatur homicidium , per dictum reconciliationem non dicitur sublatum odium præcedentis inimicitiae .
- 5 Occidens amicum nouiter reconciliatum non est priuandus Ecclesiastica immunitate .
- 6 Reconciliatio , seu Pax quando dicatur de recenti , Iudicis arbitrio remittendum est .
- 7 Testimonium mentis nostra , nullum verius est , quam qualitas expressa verborum .
- 8 Verba generalia , incerta , & aquinqua non important manualem , & illicitam vindictam .
- 9 Mina præcedentes intelliguntur reuocata per subsequentes actus extrinsecos amicitiae .
- 10 Laudes Illustrissimi & Reuerendiss. D. Pauli Garbineti Vicarii Generalis Eminentissimi Archiepisc. Ciuit. Neap. memorantur .
- 11 Decisio Curia Archiepisc. Neap. in Causa di eti proditorij adducitur qua fuit determinatio non gaudere summum , qui commitit homicidium in tali qualitate .

A R G U M E N T U M.

Proditorium delictum quale sit , & an , & qualiter per subsequitam reconciliationem censeatur extinctum odium ,

& rancorem præcedentis inimicitiae , & an tale perpetratis crimen gaudeat immunitate , & adducitur in causa de qua agitur Decisio Curie Archiepisc. Neap. & alia ad materiam .

D E

Homicidio proditorio quandonam sit & quale .

PROPOSITO dubio in Congregatione Curie Archiepiscopalne Neapolitanæ habita die 10. Ianuarij 1663. coram Eminentissimo , ac Reuerendissimo DD. meo semper colendissimo. Cardinale Ascanio Philamarino Archiepisc. Neapolitano , immunitatisque Ecclesiasticae propugnatore acerrimo , quem Deus Optimus Max. diu incoludem felicemque seruet ? an homicidium patratum à Seuerino & Didaco Astore militibus Hispanis in personam Michaëlis de Offes eorum officialis vulgo Capo squadra fuerit proditorium , & consequenter essent extrahendi ab Ecclesia solitaria Neapolitan. ad quam post commissum delictum confugerunt .

Et attenta serie facti resultantis ex processu fabricato in prædicta Curia , absqueulla difficultate in eam descendit Congregatio sententiam , vt esset locus consignationi Curie sacerulari .

Ratio decisionis fuit , quia homicidium de quo agitur habet qualitatem proditionis , ob quam homicidae sunt prinandi Ecclesiastica immunitate ad formam Gregorianæ constitutionis , & communiter omnes Doctores .

Qualitas prædicta resultat ex qno Seuerinus occisor aliud intus gescit , & aliud foris ostendit , odium scil. corde nutriuit , & ore iactauit amorem , verbis amicum simulanit , & tandem factis hostem se detegit . Bart. in l. respiciendum , §. delinquunt , num. 1. ff. de pœn. Bald. conf. 3 6 1. lib. 10. col. 2. Franch. decis. 7 1 3. Ambros. de immunitate Eccles. c. 6. num. 3. & seq. Baiard. ad Clarum , §. homicidium , num. 2 5.

Pluribus enim vicibus Seuerinus , & Michaël occisus se se amicabiliter tractauerunt , multoque actus extrinsecos amicitiae fecerunt antè commissum delictum in simul eundo , bibendo , edendo Baiard. ad Clarum dicto , §. homicidium , num. 6. Nonar. in summa Bullar. part. 1. de immunitate Eccles. num. 7 8. §. quæ distinctio , in fine .

Et præcipue die patrati homicidij cuius manè peruentus Michaël in Platea Proregij fuit post amicabile colloquium imitatus ad bibendum à Seuerino ibi astante cum prædicto Didaco , acceptatoque innito , posuerunt in medio eundem Michaëlem , & dum amicabiliter sermocinantes in simul , castaneasque empas de ordine Seuerini à Didaco , qui nonnullas ex illis dedit eidem Michaëli , comedentes ibant versus capponam , fuit in via solitaria pluribus ictibus parui cultri seu stilletti retrò affectus Michael à Seuerino , & Didaco , ex quibus (bibens non venum , sed calicem amarum , paulo post è vita defecit . Bart. in d. l. respiciendum , §. delinquunt , num. 1. ff. de pœn. Clat. §. homicidium , vers. proditorie vero , Farin. de delictis & pœn. quæst. 18. num. 7 6. Genuen. in praxi Curie Archiepisc. cap. 94,

cap. 94. num. 2. Conar. var. resol. lib. 2. c. fin. num. 7. vers. tandem his prænotatis Bursatt. conf. 147. num. 22. lib. 1. Afflct. decis. 265. num. 64. Bero. conf. 165. num. 12. lib. 3.

2 Proditor enim dicitur ille, qui aliud in peccatore, & corde, aliud verò in ore habet, Farin. dict. quæst. 18. num. 74. §. vel qui cum occidit, Genu. dict. cap. 94. num. 1.

Non obstat inimicitia orta decem, & octo diebus antè commissum delictum inter Seuerinum occisorem, & Michaëlem occisum ex duabus, vel tribus Plattonatis a Michaële inflictis Seuerino ob discordiam pretij cuiusdam pistole alias vinditæ eidem Michaëli à Franc. Moreno fratre Seuerini.

3 Quia ex expressa reconciliatione subsequita eadem die altercationis, fuit sublatus quilibet rancor, & inimicitia Gram. vot. 34. num. 6. Farin. conf. 127. num. 2. omnis enim iniuria sive verbalis sive personalis nedum per pacem, & expressam reconciliationem remitti potest l. non solum, §. iniuriarum actio in fin. vers. proinde, & ibi glos. in verb. non tenebit. Bart. post num. 2. ff. de iniuriis, sed etiam per tacitam, Farin. dict. conf. 127. num. 22. in fine.

4 Nec dici potest per prædictam reconciliationem non fuisse sublatum odium præcedentis inimicitiae ex quo ob lapsum solummodo decem, & octo dierum antè delictum, videatur facta de recenti ad gloss. in Clemen. ne agro in verbo nouitiis de stat. monac. Bonac. in tract. crimin. commun. opin. crimin. vol. 1. in verb. inimicus, & DD. per fiscum Curiae Archiepiscopo prædictæ allegata. Vnde intret conclusio quod occidens amicum noniter reconciliatum non est primandus immunitate, Nauarr. in summ. Bullar. part. 1. de immu. Ecclesiast. num. 78. §. sed. vt huiusmodi opiniones, & ratio est quia amicus reconciliatus æquipollit inimico Menoch. de arbitr. iud. quæst. 28. num. 8. & ab eo erit abstinentendum vti à peste Nauar. loco cit.

Quia opinio Bonacossæ est communiter rejecta, Farin. conf. 127. n. 24. circa finem, sed bene remittitur ex veriori DD. sententia judicis arbitrio, quando pax seu reconciliatione dicatur de recenti facta, Farin. dict. conf. 127. num. 3. in fine, & quæst. 53. num. Mascal. de probat. concl. 899. num. 10. in fin. Clar. §. fin. quæst. 24. num. 6. vers. sed quid si sequuta sit reconciliatione in fine Nonar. in summ. Bullar. part. 1. de imm. num. 78. §. verum pro dilucidatione.

Qui quidem iudex non potest in casu prædicto aliud arbitrari, nisi reconciliationem non dici de recenti factam, cum ultra lapsum decem, & octo dierum, qui est sufficiens secundum vnam opinionem, Farin. dict. conf. 127. num. 3. intercesserint inter reconciliatos plures actus amicitiae simul edendo, bibendo, deambulando, familiariterque conuerlando, Nonar. in dicta summa, bullar. part. 1. num. 78. §. que distinzione maxime, Thom. Delbene lib. 2. cap. 26. dub. 20. sect. 3. de Marinis quorid. resol. resolnt. 174. Dia- na part. 4. tract. 1. resol. 84.

Ex quibus actionibus absque dubio omne odium, rancor, & inimicitia remansit exclusa, Farin. conf. 147. num. 12. accidente etiam integrali solutione pistole iuxta pactionem, Farinac. dict. conf. 147. num. 29. & conf. 193. num. 81.

Minus obstant verba post reconciliationem prolata à Seuerino cum Petro Ruiz eorum officiali, ac mediatore dictæ reconciliationis v. g. Sign. D. Pietro me dispiace delle piattonate, perche

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

il Sign. D. Michele non me l'hà date in servitio del Rè basta auanti che io parta da questa Città, dovr deno star tre anni voglio dire due parole al Sign. D. Michele. Ex quibus prætendebatur pro parte fisci dictæ Curiae adhuc durare odium Seuerini contra Michaëlem, cum nullum mentis nostræ testimonium verius sit, quam qualitas expressa verborum, Bald. & alij, quos referendo sequitur Marsil. in l. 1. §. Diuus, num. 8. & seq. ff. ad l. Corneliam de sciar. Farin. quæst. 126. num. 138.

Quia verba illa, basta auanti che io parta da questa Città voglio dire due parole al Sign. Michele, non sunt minatoria, nec importantia aliquam offendit expressionem expressam, aut tacitam in personam Michaëlis Cason. de indic. & tort. tract. 7. c. 1. num. 7. cum aliis per Mascal. de probat. conclus. 1057. nn. 16. imo, & si dixisset farro ben jo, & dirò jo, quia sunt verba generalia incerta, æquiuoca, nec importantia manualem, & illicitam vindictam, Farin. conf. 130. num. 9. ultrà quod non appetet Michaëlem habuisse scientiam de prædictis verbis.

Et quatenus dici potuissent minæ quod negatur ex DD. supr. allegatis per tot subsequitos actus extrinsecos amicitiae, fuerunt revocatae Farin. dict. conf. 130. num. 10.

Ideoque fuerunt extracti, Curiaeque seculari consignati cum conditione apposita in decreto extractionis, & traditionis de voce Congregationis prædictæ facta à perillustriss. & Reuerendissimo D. Paulo Garbinati Vicario Generali, Præfatae Cinitatis viro in materiis Ecclesiasticis versatissimo, integerrimo, & nunquam satis laudato, quod si purgauerint indicia proditionis reponi debeant in Ecclesia, & loco immuni sub pena excommunicationis in Constitutionibus Pontificiis contentæ, & die 12. Februarij prædicti anni dignos tanto scelere soluentes penam, fuerunt laqueo suspensi.

D ISCEPTAT. C CLV.

S V M M A R I V M.

- 1 Crimen læse Majestatis, & rebellionis non potest committi nisi per subditum.
- 2 Subditus, ut aliquis dicatur in materia criminis læse Majestatis, & rebellionis talis debet ex ratione originis, vel domicili non irre particulari putare fendi, vel delicti.
- 3 Crimen læse Majestatis, & rebellionis an dicatur commissum à non subdito quando sollicitat subditos Imperatoris, vel alterius Principis ad rebellionem.
- 4 Crimen læse Majestatis non subditus non committit, & propterea non tenetur ad pœnam dicti criminis, neque ad alias pœnas commissi delicti, nisi fuerit inuentus in territorio in quo deliquerit.
- 5 Crimen læse Majestatis committens si non sit subditus Principem offendendo, ab eo puniri non potest, & multo minus erit puniens si ipse non offendit, sed alium sollicitavit.
- 6 Coniurationem factam contra Principem non tenetur reuelare ille qui non est subditus.
- 7 Exempla plura adducuntur in quibus non fuerunt dannati illi qui non subditi sollicitarunt Alterius subditos ad rebellionem.

⁸ Delinquens ratione delicti sortitur forum in quo
deliquit.

Et plura de materiam Rebellionis bre-
ui, et Hispano methodo disceptatur.

ARGUMENTVM.

Crimen lœsa Majestatis, et rebellionis, an possit committi à non subditis, Et ut tales dicantur, quem ad forum sit attendendum, et coniurationem factam contra Principem non subditi, non tenetur reuelare, et in re plura exempla adducuntur, et delinquens sortitur forum in quo fuit commissum delictum,

*Illumina Domine Iudicantium oculos, ut veritatem videant,
et iusta iudicia proferant.*

SERVIENDO el Conde Iuan Bautista Montalban en guerra declarada por Teniente de Maestre de Campo General de entrambos los exercitos de Saboya, y Francia en Italia, y despues por Sargento General de Batalla al Duque de Sauoya, fue preso por el Señor Duque de Modena en el territorio y juridicion del Duque de Mantua. Pidióle el Señor Conte de MonteRey, y se le embió, con fee, pacto, y ajustamiento, que en sauiendo deste Sujeto lo que desseua, se le boluiesse. Fué examinado, y respondió à todas las proposiciones que le hicieron, con toda claridad, y distincion. Pretende el Fisco, que deue de ser castigado, por hauer incurrido en crimen de lesa Magestad, pues de orden del Duque de Savoya su dueño tratò con vasallos du Su Magestad materias en deseruicio de su Corona.

Para responder concluyentemente, se à de presupponer, que es claro, y assentado en derecho, y comun opinion de todos los Doctores (sin que haya quien diga lo contrario) que el, que no es subdito, ni vassallo, nunca puede incurrir en crimen de lesa Magestad, pues no tiene obligacion a guardar fidelidad, sino es a su Principe.

Y esto es en tal extremo verdad, que aunque por rason de feudo, ó de delicto, alguno se hicierse de foro alterius Principis : Si por razon del origen, ó domicilio nò sea subdito, nò se le pueda atribuir jamas, que cometa contra el crimen de lesa Magestad. Esta es assentada, y comun opinion de los Doctores, y se hallan diuersas decisiones en proprios terminos, y en particular refiere Iulio Claro aquel dignissimo Regente, y del Consejo supremo del Gran Felipe II. que diuersas veces lo juzgó así, y vió, que otros lo juzgaron ; atestiguando, que el Senado de Milan lo declarò en la causa de Cornelio Bentiuollo à 4. de Nouiembre 1557. Y ansi mismo el año de 1561. en la causa celebre (como el la llama) de D. Scipion Vicomercato, en la qual declarò el Senado, que nò ostante que en defensa de los Franzeses hauia obrado diuersas estratajemas, para la inuasion de aquel estado, fuese absuelto, como fué : Quedando meramente prisionero, como los demas. Y el año de 1564. fe prononciò lo mismo en defensa de Iacomo Pigozzi, y otros infinitos exemplos, que por la breuedad nò refiero.

Siendo esto (como es) verdad ; yà que nò se duda, ni se puede negar, por ser claro como la luz del dia, que el Conde Montalban naçió en ciudad libre subdito y vasallo de la Rep. de Venecia, adonde tiene su hacienda, muger, y hijos (como lo testifica el Residente de aquella Republica, que asiste en esta Ciudad (y que seruia en guerra declarada al Duque de Sauoya, quando fué preso, y que nò à seruido, ni lleuado sueldo de su Magestad antes, nì en tiempo de su prision, ni quando se presuppone trataba materias del seruicio del Duque de Savoya. Luego clara, y evidentemente se ve, que nò à cometido, ni podido cometer crimen de lesa Magestad.

A LOS SEÑORES
DE LA
REGIA IVNCTA,
POR
EL CONDE IVAN
Bautista Montaluan, Sargento
Mayor (que fue) de Batalla
enel estado de Saboya.

Y aunque

Y Aunque puede valerse, y ampararse el Fisco en la doctrina e de algun Doctor, que affirma, que el que no es subdito, quando solicita, y tumultua vassallos de otro Principe, que podria quien à agrauiado, castigarle con pena de lesa Magestad.

S E R E S P O N D E,

Q ue aunque fuera verdadera, y assentada opinion la referida, como no lo es; Pues todos los Doctores affirman lo contrario, No milita en el caso presente; pues el Doctor, de que se puede valer el Fisco, (aunque sin fundamento abla en caso, que huiesse entrado en la jurisdicion ^D del Principe, aquien offendio, y fuese en ella preso, y no de otra manera : Y el Conde Montaluan, aunque por sus declaraciones (que no hay otra prueua contra el) à manifestado hauer solicitado Vassallos de Su Magestad, y propuestoles las instrucciones, y ordenes, que le diò el Principe, a quien feruia, y debia de iure naturali obediencia (como dice el Apostol San Pablo) nò à entrado dentro la jurisdicion de Su Magestad a solicitar vassallos, ni à sido preso en estados de S. M. ni por gente suya, sinò en los del Duque de Mantua, por gente del Duque de Modena; ^E como es publico, y notorio, y se ve clara, y euidentemente por las fees, y testimonios, que presenta in forma probanti, assi del Cauallero, y gente, que embio el Señor Conde de Monterrey, para que el Señor Duque de Modena le entregasse; a mas de las cartas duplicadas de correspondencia de aquel tiempo del Secretario Rosales, que assi lo declaran, lo atestigua el Señor Residente de la Alteza de Modena que assiste en esta Ciudad, y el Nuncio de Su Santidad, que asistia al Duque de Saboya, y el Señor D. Iuseph de Espana y Moncada Regente de la G. C. de Vicaria, y le consta al Excelentissimo, y soberano Señor, el Señor Duque de Medina las Torres, mi Señor, sin que se pueda dudar. Y assi milita en su fauor la opinion assentada de los Doctores, ^F sin que pueda ser castigado de derecho, ni aun estraordinariamente, ni a aluederio del Iuez.

Y, sino puede ser castigado el que no es subdito, quando el comete delito contra otro Principe, menos lo puede ser quando el no le ofende, si no que solicita a otros, que le ofenden: Pues menos es, lo que se hace por otro, que lo que por el mismo, ^G y aunque el Conde Montaluan siendo como era Soldado, y uno de los que gouernaban, el exercito del Duque de Sauoya hubiera sido preso dentro de la jurisdicion de su Magestad, y en su exercito, no pudiera con razon ser castigado sino tratado como prisionero, ó usado con el de la liberalidad, que se acostumbra reciprocamente entre Espana, Francia, Alemania, y Flandes. Infinitos exemplos nos muestran las Historias notorios a los Señores Ministros dela Junta, como tan doctos, justos, y prudentes. Solo no excusare decir el que refiere el doctissimo Pedro Velino ^H en su tratado de los Militares delitos por ser en nuestros tiempos en el mismo Estado de Milan con otro Sargento Mayor de batalla del Exercito de Saboya, diciendo, que disfrazandose de villano trazò, y procurò la inuasion de una fortaleza, fué descubierto, y preso, y le trajeron con aquella cortesia, y liberalidad que se acostumbra, ni se le atribuyo a traycion, ni se le impuso pena. Esto no es cosa nueva, nos lo enseñò el gran Scipion, ^I como refiere Liuio, en ocasion, que los Consules Lucio Coruino, y Scipion mayor embiaron tres valerosos, y espertos soldados, que ocultos, y disfrazados del enemigo traje, ablando su misma lengua entraron en el Exercito de Scipion, y siendo descubiertos creyendo ellos, que auia llegado el ultimo de su vida, los hizo llamar Scipion en su presencia, y admirado de su disfraz, alabando su atreimiento, mandò, que les mostrassen todo el Exercito, y haciendoles regalar les despidio, mandandole les cortejassen, y comboyassen asta que tuviessen seguros, aun no quiso fuesen prisioneros, ni que siruiessen de rescate a los que de su Exercito tenian los Consules. ^K Lo mismo hizo el Rey Don Alfonso el Onceno en el cerco de Algezira.

Enfin, a toda crueldad, el Conde Montaluan queda en los puros terminos de Prisionero del Duque de Modena, como lo es del mismo modo, y con la propia calidad, que actualmente se ven en Espana, Francia, Flandes,

y Alemania , los quales ò se cabian con sus yguales , ò siruen de instrumento , para que resplandezca mas la liberalidad del Principe , que les dà libertad ; dejandoles diuersas veces , boluer à solicitar su rescate , solamente debajo de palabra de Caualleros (como cada dia se practica)

Y si se diesse exemplo , que a un Prisionero en buena , y declarada guerra se hubiera de castigar con la pena , que impone el crimen de lesa Magestad , se abriera una puerta , por la qual se vieran cada dia acciones , que por ser tan indignas , aun no las executan los Barbaros , ni Su M. hallaria quien le quisiesse seruir . Y por esto se vee , que ni aun con los Olandeses , Catalanes , y Portugueses vassallos rebeldes no se practica , si no que se tratan como Prisioneros de guerra ; pues como se puede vsar con vno , que no es subdito , ni vassallo , ni Prisionero de Su Magestad . Y si por la misma junta en vn estrangero , que tenia correspondencia con el Embaxador de Francia que fue cogido en esta Ciudad inflagranti , y se determinò , que por ser estrangero , no se le podia castigar con pena de crimen læsæ Majestatis , como se puede proceder contra el C. Montalban , que no es prisionero de Su M. ni su Vassallo , ni preso en su jurisdicion , ni tampoco entrado jamas en ella à tratar alguna cosa contra el seruicio de Su Magestad , si no estando de fuera , y seruiendo en guerra declarada , como vno de las cabezas de el Exercito . Si hubiesse entrado en este Reyno , o en otro estado de S. M. y reciuido sueldo , y officio , y jurado fidelidad , y con disfraz de amigo deseruiesse à Su M. en tal caso se pondria castigar , sino por hauer cometido crimen de lesa Magestad , por cometer crimen de traydor , porque sino era subdito natura , & animo , era subdito seruitio , & beneficio ; entonces se llamaría traydor , quando hiciesse acciones contra la fe , que hubiesse dado a su Principe .

Mas no se halla exemplo en los estados de su Magestad , ò de otro Principe de que se aya castigado alguno de los prisioneros de guerra , ni aun los Vassallos rebeldes , (como hemos dicho) como se puede contra el Conde , que es meramente prisionero , y no de su M.

Y si en la causa del Principe de Salerno por hauerse desnaturalizado de subdito , y vassallo , con embiar vna renuncia de todos sus bienes a S. M. no lo pudieron condenar de rebellion , ni de crimen læsæ Majestatis ; ni tampoco à Bernardo Tasso su Secretario , que era estrangero , aunque tenia bienes , y L muger en este Reyno , si no por vn homicidio , por razon del lugar , ^L en que le cometio que fue en este Reyno (de que despues tuuo la gracia de su Magestad) quanto menos se puede condenar quien ni es subdito , ni tiene bienes , ni à tenido sueldo , ni seruido à S. M. ni à cometido delito en su jurisdicion , y está entregado con pacto de restitucion , aque está obligado el Excelentissimo , y soberano Señor el Señor Duque de Medina las Torres Visorey , y Capitan General deste Reyno mandandolo consiñar al Señor Duque de Modena , que le pide ; y en caso , que no tubiera este empeño , se debe tratar como prisionero , que es de guerra , así lo llaman las cartas del Señor Conde de Monterey , a voluntad del Capitan General , ò conforme le aconsejare su Consejo de Guerra , en el qual se hallaran Ministros , a quienes les à sucedido lo mismo en sus personas ; y quanto mas valor monstraron , y mas trazas , y estratagemas hicieron contra sus enemigos , fueron dellos mas amados , estimados , y reuerenciados . Effectos del valor , partos de la virtud , que transforma en admiraciones los odios , y pasiones enemigas .

^{1. A} **C**ommunis est Doctorum sententia , quod crimen læsæ Majestatis , & rebellionis non potest committi , nisi per subditum , vt est Text. iunet. glof. inclem. pastor. in §. denique , & in §. seq. de sentent. & re indic. Bart. in extra-
nag. qui sint rebelles , in verbo tenore , num. 7. Alexand. ad eundem. Bartol. in l. 1. lit. A. vers. item nota , quod non subditus , & vers. quod non subdi-
tus , ff. ad legem Iuliam Maiest. & in l. quisquis , lit. C. vers. & adde , quod non subditus non incidit in crimen læs. Maiest. C. ad l. Iulianam Maiest. Boér. in tract. de sedit. quest. 6. mun. 2. Bal. in l. 2. C. de falsa moneta ; vbi inquit , quod si subditus Ci-

nitatis falsificat monetam ipsius , incidit in cri-
men læs. Majestatis , & quod dixit , subditus ,
quia non subditus non incidit in crimen læsæ
Majestatis : Subdens , Proditem Populi incide-
re in crimen læsæ Majestatis si est subditus alias
secus , Cepol. in conf. 17. colum. 4. vers. & ideo
Fabr. in l. iusenisse , in princip. Cod. ad leg. Iulia.
Maiest. Rui. conf. 23. colum. 2. volum. 1. Ang. in
l. 2. ff. de parricid. Boér. vbi supr. quod si Foren-
sis : & sic non subditus scit tractatum , & conin-
rationem contra Civitatem ; & illam non reue-
lat : non punitur tanquam quod commiserit cri-
men læsæ Majestatis , ex quo non est subditus ,
Marsil.

Marsil. in tract. de band. in verb. lsf. Maiest. num. 16. & 18. Gig. de crim. lsf. Maiest. lib. 3. rub. de proditor. quest. 9. num. 1. & lib. 1. rub. qualiter, & à quibus crimen lsfæ Majestatis committitur, quast. 3. num. 3. vbi de attentante facere reuelare Castrum à Principe; Quod non incurrit crimen lsfæ Majestatis nisi sit illius Principis subditus, & quast. 68. num. 3. ver. & quod non subditus, vbi alios plures refert concordantes. Gomez de delict. cap. 2. rubr. de crim. lsf. Maiest. num. 10. versc. unum tamen est, Clar. in tract. §. lsf. Maiest. num. 6. vers. Vide quandoque, vbi testatur de communī DD. opinione, & quod ita pluries vidit in factō iudicari. Rolan. in conf. 4. num. 1. & seq. lib. 1. vbi pariter testatur de communī Doct. opinione, eamque pluribus Doctorum auctoritatibus comprobat, & conf. 1. num. 26. & seq. lib. 1. Diaz in tract. crimin. num. 1. cap. 119. rubr. lsf. Maiest. & ibi, Ign. Lopez in addit. lit. B, in verb. vt sit subditus. Corrad. in tract. rubr. de lsf. Maiest. num. 6. vers. 2. de Clara, fol. 352. Henricus Bocer. de crim. lsf. Maiest. cap. 1. num. 15.

2 B Si aliquo particulari iure, puta feudi, vel delicti, quis efficiatur de foro alicuius Principis; si tamen ratione originis, vel domiciliū ei non sit subditus: non dicitur committere contra eum crimen lsfæ Majestatis. Hæc sunt verba Iulij Clari, in lib. de sentent. §. lsf. Maiest. num. 6. vbi refert, quod ita communiter sentiunt Doctores, & quod pluries in factō iudicari, & in specie in causa D. Cornelij Bentinogli 4. Nouemb. 557. & in causa Scipionis Vicomercati, & in Causa Laurentij Vicomercato, & in causa D. Iacobi Pigotij, & aliorum, quia non dicitur subditus quamvis habeat bona in statu illius Principis quem offendit Menoch. conf. 99. num. 19. & seq. num. 97. libr. 2. Decian. in tract. crim. libr. 7. cap. 8. num. 5. in princ. & cap. 32. num. 10. & 33. & cap. 38. sub num. 7. & cap. 49. num. 5. & conf. 18. num. 3. 20. lib. 1. An. conf. 6. num. 29. Et ex prædictis DD. aliqui loquuntur, non solum in committendo: sed etiam in omittendo, vt puta in scientibus, & non renelantibus. Et hoc ampliatur in subdito Papæ, & Ecclesiæ quasi offendat Imperatorem, aliquid contra ipsum, & eius statutum machinaido; non dicitur committere in ipsum Imperatorem crimen lsfæ Majestatis, aut rebellionis: Et propterea non poterit Imperator contra ipsum procedere tanquam suæ Majestatis lsfæ rerum, secundum Bartolum in extran. quis in rebelles, in verbo rebellando, num. 1. vers. quod intellige de sedition. imper. & num. 9. vt declarat text. allegatus, in clem. pastoral. vbi Clemens V. reuocat sentent. Imperatoris, qui pro crimin. lsfæ Majestatis in ipsum commisso, condeinmavit Regem Siciliæ Robertum, & ibi Anch. num. 7. post medium.

Henricus Bocer. in cap. 1. num. 20. ibi. Verumtamen proprior est veritati negata conclusio, per Text. in dict. cap. pastoralis, §. denique, iuncto §. rufus, titul. de sen. re indic. vbi habetur, quod Imperator in exterum Regem vassallum suum ratione personæ illius Regis, ita vt nullam superioritatem habeat, hanc conclusionem probant, quos refert, & sequitur Tiberius Decianus, dict. lib. 7. cap. 8. num. 7. Menoch. conf. 99. quod vassallus Imperatoris licet eius subditus non sit, offendendo ipsum, committitur crimen lsfæ Majestatis, quoad priuationem feudi.

3 C Igneus, in leg. 1. §. sed si quis, puta venen.

num. 26. & seq. in l. necessar. ff. non alias, num. 417. ff. ad Sillan. Limitat hanc conclusionem non procedere, quando non subditus. Subditos Imperatoris, vel alicuius Principis ad defectionem contra suum Principem solicitauerit, vt à suo deficerent Principe, rebellarentque; nam eo casu tenebitur crimen lsfæ maiestatis talis. Sed omnes DD. contrarium tenent: nam ea ratione non subditus crimen lsfæ maiestatis non committit, quia illi Principi, contra quem est machinatus ratione domiciliū, vel originis fidelitatem non debet, & propterea cum illius Majestatis non sit subditus, tale crimen non incurrit, ita Gigans in tractat. de crim. lsf. Maiest. quast. 68. num. 6. vbi multa notatu digna contra Igneum adducit, & dicit, quod iura allegata per Igneum non probant hanc limitationem.

D Farinac. de crim. lsf. Maiest. quast. 112. & num. 255. dicit hæc verba: Amplia 5. in tantum verum esse, quod non subditus non committit crimen lsfæ Majestatis vt isto casu non solum non teneatur pena illius criminis, sed nec etiam ad alias poenas commissi delicti, nisi is fuerit in territorio, in quo delinquit, inuenitus, Bart. in extranag. qui sint rebel. in verbo rebellando, num. 9. vers. sed an contra hominem, per Text. in clem. pastoral. §. nos quoque de sentent. & re indic. & sic poterit procedere contra istum delinquentem præsentem, & carceratum: non autem contra contumacem, & absentem, vt ibi per eum post, num. 20. vers. unde si Imperator. Immola in dict. clem. pastoralis, num. 15. & ibi etiam Zabarell. in vers. vt illud, & vers. ratione verò delicti, & §. denique, num. 1. vers. quartio nota, Gigan. de crim. lsf. Maiest. cognosc. poss. quast. 1. & quast. 68. num. 6. lato calamo, baiard. in l. si quis, Cod. ad l. Iuliani Maiest. Vital. in dict. clem. pastoral. §. verum, num. 39. & seq.

E Constat ex fide, quam facit D. Eques ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, & Commendatarius Fr. D. Ioannes Deo-dati qui fuit legatus à Domino Comite de Monterey, & Fuentes ad hunc effectum. Testificatur etiam Dominus Residens Mutinensis, & est nototium.

F Gigans quast. 1. & quast. 68. Farinac. cap. 122. num. 255. & est communis opinio omnium Doct. vt dixi suprà.

G Tiber. Decian. lib. 8. cap. 38. num. 7. ibi: §. Nam si non subditus etiam ipsum Principem offendendo non committit crimen lsfæ Majestatis, neque ab eo possit puniri (secundum iuris terminos) multo minus poterit puniri, si ipse non offendit, sed alium sollicitauit, vt offenderet; certum enim est minus esse per alium facere, quam per seipsum.

Bartolus, in extranag. qui sint rebelles, in verbo rebellando, num. 10. dicit, quod non subditus non tenetur reuelare coniurationem & Decianus dicit hæc verba: Ego opinionem Bartoli sequor, etiamsi in manibus ipsius Principis, quem lsdit reperiretur: nam cum nullam in eum Princeps ille iurisdictionem habeat, non poterit contra eum procedere iuxta Text. in l. ultim. ff. de iurisdiction. omn. iud. cum concord. putarem tamen limitandam conclusionem istam, nisi non subditas delictum hoc commisisset in territorio ipsius Principis, quia ratione delicti posset contra eum procedere, iuxta ea, quæ dicit Gratia. lib. 4. c. 17.

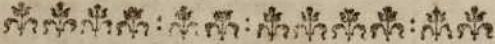
H Petrus Bellini. testatur in tractatu de remilitari, in tit. de delict. milit. sub num. 47.

I Ex Liuio meminit Ferretus, de re militari, in tit. de explorat. & excubii.

K D. Berardino de Mendoza de theorica, & practica belli, pag. 208.

- 8 L Deliquens ratione delicti forum sortitur in loco in quo delinquit, l. fss. ff. de accusat. & ideo ibi accusari debet, & ibi dicit, & probat Text. in l. i. Cod. vbi de criminis agi oportet, & ideo iudex alicuius prouinciae probatam habet iurisdictionem suam contra delinquentes in ea, quia maius habet imperium in ea omnibus post Principem, l. 3. ff. de off. Praesidis, & text. in §. si quis vero comprehensarum, in authenticā, ut nullus indic. & in cap. 1. de rapt. & in cap. si illuc 23. quast. 4. dum inquit: ibi vindicetur iniuria, vbi plectibilis est orta presumptio, & in cap. si peccaverit 2. quast. 1. dum inquit, vbi contingit malum, ibi moriatur.

acquirantur, vbi Gregorius XIII. bulla explicatur: vagabundi bona cui quaerantur, & quid si redeat ad religionem. Apostasia formata qualis dicatur, & quid de bonis à regularibus quæsitis extra claustra degentibus de licentia superioris, & quid de regularium quæsitis ex illicita negotiatione Monasterium quando teneatur ad debita regularis, & Camera succedens in spoliis, quæ debita soluere teneatur.

DISCEPTAT. CCLVI.

S V M M A R I V M.

- 1 Faſti series proponitur.
- 2 Concluſio iuridica proponitur decisus.
- 3 Regularis vivens extra clauſtra nequit testari, nec contrahere.
- 4 Regularis qui transit de una Religione ad aliam, bona dantur Monasterio primo.
- 5 Iure communi Apostata, acquirebat Monasterio, sed per Bullas Pontificias corrigitur.
- 6 Bulla Gregorij XIII. de Bonis Apostatarum quod disponatur.
- 7 Bulla Gregorij, qualiter obſeruetur.
- 8 Bona quæſita in Clauſtriſ pertinent ad Religionem, sed extra clauſtra ad Cameram Apostolicam.
- 9 Monachus Vagabundus cui acquiret, & qualiter?
- 10 Apostatarum pœnas quis possit absoluere, & qualiter.
- 11 Regularis qui habitu dimisso assumpſit habitum Clericalem non incurrit pœnas Apostatarum.
- 12 Bona Religiosi vagantis, & poſtea redemptis non applicantur Camera.
- 13 Bona quæſita per Regularem extra clauſtra ſpectant ad Cameram.
- 14 Duo requiruntur pro Apostasia formata, & que ſint.
- 15 Bona Regularium qui viuunt extra clauſtra de licentia ſuorum Prælatorum Regularium ſpectant ad Cameram.
- 16 Bona quæſita per Regularem ex illicita negotiatione ſpectant ad Cameram, ſed quæſita tali modo per Militem Hierosolymitanum ſpectant ad Religionem.
- 17 Monasterium non tenetur ad debita facta per Regularem quando reuertitur, niſi pro quantitate receptorum.
- 18 Monacho per Monasterium debentur alimenta, & quid ſi pro eis contraxit debitum?
- 19 Camera ſuccedens in ſpoliis ſoluit debita, & que?
- 20 Concluſio iuris, & Illuſtrissimus Dominus Nuntius Apostolicus laudatur.

ARGUMENTVM.

Apostatarum bona à religione, cui

NEAPOLITANA PRÆTENSI Spolij,

P R O

PP. Clericis Regularibus Minoribus domus sancti Iosephi,

C V M

Reuerend. Nunciatura Apostolica.

 VM Pater Andreas Caullus Professus in Religione Clericorum Minorum per plures annos ſtetif-
ſet, poftmodum ab ea recedens ad aliam Religionem transiuit Cruciferorum I. C.
quæ poftea deſtructa per S. P. in habitu Clericali Caullus ſtetit per plures annos, tandem fuit occiſus repertus in Camera Noctis tempore,
& quantitas pecuniarum eiusdem reperta in duobus locis huius Ciuitatis, quæ conſignata
fuit ab eodem in vita duobus, fecit etiam teſta-
mentum P. Caullus, & hæredem fecit Monas-
terium Monialium S. Iosephi delle Ruffe, in
quo Monasterio erant ducati mille circiter per
eumdem depositati, dum viuebat; dicit Mono-
ſterium ad ſe ſpectare vigore teſtamenti, ex
aduero Reuerenda Camera Apostolica præ-
tendit ad ſe ſpectare, ſed ego ad nullum ex hiſ
prætendoribus pertinere affero, ſed ad ſuam Re-
ligionem Clericorum Minorum, poſto ut in fa-
cto probatur, quod talia bona ſint quæſita tem-
pore quo erat Professus in dicta Religione Cle-
ricorum Minorum. Affero ergo conſlutionem
veram, inridicam, & incontrouertibilem: bona
quæſita per P. Andream Canallum tempore quo
erat Religiosus Clericorum Minorum ad Mono-
ſterium ſpectant, licet alibi reperiantur nunc in
poſſe alterius, & ſic tum Camera Apostolica, tum
Monasterium Monialium S. Ioseph nihil poſ-
ſunt prætendere.

De Monasterio sancti Iosephi Monialium
quod nihil poſſit prætendere, rationes ſunt cla-
re, quia erat Regularis, licet non ſub regula;
viuebat extra Clauſtra: ergo procedit regula cap.
ſtatutum 18. quast. 1. cap. perlatum, 8. quast. 5.
cap. cum olim 14. de priuilegiis, cap. in praſentia
de prob. Auth. ſi qua mulier, C. de Sacroſ. Eccleſis
nec poterat vlo pacto teſtari, nec donare cauſa
mortis; quia non habebat teſtandi factionem
actiuam, vt poſt Nanarrum, Sotum, & alios dicit
P. Donatus in praxi Regularium, tom. 1. tract. 11.
queſt. 2.

quest. 2. & acquisiuit immediatè Monasterio non sibi secundùm probabiliorem sententiam de qua Franchus dec. 40. Riccius part. 4. dicit. dec. 340. & si transeat de vna Religione ad aliam bona translatorum pertinent ad primam Religionem dicit. cap. statutum 18. 4. quest. 1. cap. non dicatis 12. quest. 1. quo casu si transeat licet cum licentia superioris bona quæsita sunt primæ Religionis, si verò illicitè transfierit tunc consideratur ut fugitiuus, & vt talis querit bona omnia primo Monasterio, cap. Abbates 18. quest. 1. & hoc procedit etiam si transferat de licentia Papæ cum priuilegii à Papa non concedatur in damnum tertij l. 3. si quis à Principe, scilicet nequit, in loco publico latè Regens Sanfelicius decis. 323. part. 2. & Regens Capicetus Latro d. 195. part. 2. post alias Canonistas quos refert ad saturitatem P. Donatus tom. 1. tract. o. de transeuntibus ex uno in aliud Claustrum quest. 57. & 58. ergo nihil potest prætendere Monasterium Monialium Ianceti Iosephi quia non valet testamentum.

5 Neque aliquid prætendere poterit Reuerenda Camera Apostolica vigore spolijs pluribus ex causis: primò quidem quia de iure communi bona quæsita per Apostatas, vel fugitiuos à Religione debentur eorum Monasteriis dicit. cap. Abbates 18. quest. 2. ex l. 1. §. per seruum, ff. de acquir. poss. Hoc tamen ius commune fuit pluribus Bullis summorum Pontificum reformatum: nam Paulus Tertius in sua bulla 29. in bullario, fol. 658. in anno 1542. uno modo disposuit corrigendo ex Nauarro conf. 15. de regularibus, lib. 3. & in tract. de spoliis Clericorum 50. fol. 413. alio modo disposuit corrigendo Iulius tertius, in anno 1550. in sua bulla quæ incipit *cipientes*, alio modo Paulus quartus, in anno 1558. in Bulla quæ incipit postquam diuina Bonitas 14. eiusdem in Bullario, fol. 372. alio modo disposuit reformato ius Canonicum Pius IV. in anno 1560. in Bulla quæ incipit *Sedis Apostolice solertia*, ex alio modo Pius V. in anno 1567. in Bulla quæ incipit, *cum itaque*, tandem Gregorius XIII. de anno 1577. in Bulla 45. quæ incipit *officii nostri partes*, determinat quod bona quæcumque per Regulares extra Claustra Ecclesiastrium, Monasteriorum, domorum, & quomodo documque Regularium locorum degentes, quæcumque iure, & actione sine ex causa testati sine intestati acquisita, & in posterum acquirendæ, vel ad eos delata in quibusvis Provinciis, Dominiis, Regnis, & locis consistant, nisi idem ad quos illa spectauerint, sufficienti fuerint testandi aut de illis disponendi facultate suffulti eaque legitimè usi fuerint, ad eandem Cameram Apostolicam pleno iure pertinuisse, & speccare, ac bona quæcumque eorumdem sub spoliis nomine comprehensa per ipsam Cameram, eiusque nomine, à quibusvis illa quandoque occupantibus, & detinentibus recuperari, & vindicari potuisse, & posse, & Cameram succedere.

7 Quæ Gregorij XIII. constitutio ad vnguem obsernatur tum quia fuit particulariter edita ad declarandum, quod bona Regularium extra claustra degentium veniant sub nomine spoliorum, & spectent ad Reuerendam Cameram Apostolicam, tum quia soluit dubia, & Prædecessorum Romæ Pontificum constitutiones amplectitur, & sic Regularis vagus, & profugus quantumcumque redit in Monasterium ibique dicitur non afficitur tali constitutione quia ip-

sa loquitur de vagantibus, & morientibus extra claustra, vt patet ex illis verbis 53.

Bullæ ergo SS. PP. & SS. Domini Gregorij XIII ad fauorem Cameræ procedunt in bonis quæsitis per regularem extra Claustra ibique morientem, sed in bonis quæsitis in claustrum vt in præsenti supponitur in facto nulla est difficultas spectare ad religionem vt ibi habetur, vt bene Nouarius tom. 2. super bullis in tit. de spoliis Clericorum, num. 4. quod procedit etiam in Monacho vagabundo qui suo Monasterio acquirit, cui præiudicare non potuit, etiam Episcopatum adeptus sit talis vagus & Apostata: Curtius junior conf. 48. in fine. Magonius dist. 141. in fine. Vrselius in examine Apostol. in verbo Apostata, num. 124. quod si Monachus recebat à Monasterio illicite, & illicientatus, vt vagus apostatando tunc bona acquisita Monasterio non recuperat Glossa in cap. quod à te de Clericis Coniugatis in verbo redire, & quicquid apostatando acquirit, Monasterio acqnirit, dicit. cap. 51. Abbates 18. quest. 2. cap. si quis rapuerit 23. quest. 1. Latè Kodoantus de spoliis Ecclesiasticis, quest. 8. à num. 25. cum sequentibus, (pœnas vero Apostatarum, & fugitiuorum, & censuras & à quo absolu possint, & dispensari latè tradit Pyrrus Corrad. de dispensationibus, lib. 50. cap. 13. & 14. per totum. Hæc vero quæ de Apostatis dicebamus procedunt etiam in Milite Hierosolymitano qui post professionem habitum dereliquit Riccius part. 3. d. 201. idein de electo à Religione vt inederrigibili posita sententia electionis, quia etiam eius bona acquiruntur Cameræ vt post Nauarrum, & alios dicit Nouarius tom. 1. bullarum fol. 31. num. 6.

Neque est obliuioni tradendum, & contra 11 Cameram ponderandum quod Regulares qui dimisso habitu Religionis assumunt habitum Clericalen non incurunt pœnas Apostatarum vt decisum per Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam refert, Riccius dicit part. 3. decis. 202. quam refert, & sequitur Nouarius tom. 1. Bullarum, fol. 33. colum. 1. num. 13. neque Cameræ applicantur bona Religiosi vagantis extra claustra, & postea redeuntis ad Monasterium ibique decedentis. Si fuerint acquisita extra claustra quia Bulla loquitur de Religiosis Vagantibus, & Morantibus extra claustra vt bene Nouarius dicit. part. 1. fol. 3. colum. 1. Riccius part. 3. decis. 176. & 177.

Quando ergo acquisiuit extra claustra tunc 13 habet Cameræ ius fundatum, sed si in claustrum primi Monasterij nullo modo habet ius Cameræ, & in puncto quod Regularis Apostata si transeat de vna Religione ad aliam, & ab illa redit ad statum sæcularem, & in tali statu sæculari multa bona acquisiuit, eius bona tunc spectant ad Cameram Apostolicam Nauarrus conf. 80. de regularibus, quest. 3. Diaz, in practica criminali Canonica in verbo Apostata, Nouarius ubi supra, & licet aliqui dixerint quod Monachus fugitiuus si sub habitu Clericali acquirat aliquid, non applicatur Cameræ quod acquirit, tamen id falsum puto: nam Apostata diceretur qui defert habitum Regulari Coopertum Ricc. in praxi, tom. 2. resol. 289. etiam quod compareat in habitu Clericali, & allegaret causam timoris Triunfanus decis. 19. part. 2. Nouarius part. 1. fol. 32. num. 10. & part. 2. de spoliis Cleric. num. 4.

Duo ergo requiruntur vt aliquis propriè, & 14 verè dicatur Apostata iuxta Consiliū primum & secundū Calderini: primum est quod Religiosus vagus,

vagus, existat secundum quod habitum dimit-
tat; ideo si habitum retineat quantumcumque va-
getur nunquam dicitur Apostata ex Iulio Claro
in §. fin. quest. 28. licet alij contrarium dicant
ex Mauro alleg. 13. & Mascaldo concl. 12. quas
duas opiniones concordabis hoc modo quod pri-
ma procedat in Apostasia vera, & propria ad in-
currendas omnes penas: secunda in Apostasia
non vera, sed minus propria quae large ita ap-
pellatur per quam sola excommunicatio incurrit
ut ait Achilles de Grassis dec. 1. de *Apostatis*.

Illorum verò Regularium bona, qui vivunt
extra claustra de licentia suorum Prælatorum
Regularium, sunt qui putant quod etiam si vi-
vant cum habito retento, & dicta licentia, spe-
cent ad Cameram Apostolicam, ita Azorius
tom. 2. lib. 8. cap. 3. quest. 15. Porrellius in *dubiis regularibus in verbo Bona, num. 6.* a quibus non
recedit Nouarius tom. 2. fol. 41. n. 3. qui tamen,
& bene ait, *nu. 4.* quod bona acquisita per Regu-
lares etiam non fugitiuos, vel Apostatas per il-
licitam negotiationem, vel alias contra Sacros
Canones post mortem illorum spectent ad Ca-
meram ex Bulla Pij V. quæ incipit *decens*, &
num. 8. sed bona quæsita per illicitam negotia-
tionem à Milite Hierosolymitano spectant ad
Religionem Nouarius tom. 2. de *spoliis, num. 7.*
idem Nouarius ait acquisita in claustrum esse
spolia Monasteriorum, non Cameræ, quia ergo
ut est in facto P. Andreas Cauallus acquisiuit
in claustrum Ecclesiæ sancti Iosephi patrum
Clericorum Regularium Minorum, propterea
eisdem dari debet non Camera Apostolæ quæ
nullum habet ins nisi in quæsitis extra claustra
per Apostatas, & fugitiuos. Hoc in puncto deci-
sum, apud Rubeum dec. 171. num. 17. part. 1.

An verò Monasterium teneatur ad debita fa-
cta per Apostamat quando illorum bona occu-
pat quæstio est, & Responsio est, iuris rigore
attento, non teneri ad debita fugitiuorum, vel
Apostatarum soluenda etiam si aliqua bona se-
cum deferant, cum conuertuntur ad Religionem,
vel si apud ipsos tempore mortis innenian-
tur. Dixi iuris rigore attento, quia de æquitate
tenetur debita soluere quando ex contractu Mo-
nasterium factum est locupletius, & ab eo quæ-
situm, fuit conuersum in eius utilitatem, quia
tunc succedit in obligationibus passiis post
alios Portellius in *dubiis Regularibus in verbo*
Apostata, num. 7. vel dicas, & melius quod Mo-
nasterium tenetur debita soluere quando secum
abstulit bona quæsita extra claustra, sed iuxta
quantitatem bonorum receptorum non ex vi
contractus, sed ratione utilitatis habitæ, dico
iuxta quantitatem receptorum quondam Mo-
nasterij obligatio non debet esse amplior quantita-
te receptorum ut latè Sanchez in *Decalogum,*
lib. 7. cap. 31. Peyrinus tom. 2. de *prælato, cap. 50.*
num. 11. alias tereretur Monasterium in iuribus
suis quod nullatenus est faciendum maximè in-
tuitu Apostatarum.

Neque dicas quod Monacho per Monaste-
rium debentur Alimenta usque ad mortem Ca-
nonistæ colum in cap. vt periculosa, ne Clerici, vel
Monach. in 6. cap. 4. tom. 2. de officiis ordinarij,
Surdus de alimentis, tit. 1. quest. 25. & etiam
Monacho infirmanti extra Monasterium si ali-
menta quis subministraverit poterunt ea repe-
tere à Monasterio Surdus, vbi sup. ergo sic in de-
bitis dicendum est indistinctè teneri.

Respondeo enim negando antecedens, quod
debentur alimenta contracta per debitum, co-

rum, quam etiam liberis inobedientibus dene-
gantur alimenta. aliud quoque capitulo *Au-*
thent. ut cum de appell. cognoscitur, & tamen eis
debentur de iure naturæ l. 1. §. huius studij, ff. de
instr. & iure Ricciullus lib. 8. de iure personarum,
cap. 10. num. 13. Lezana tom. 1. cap. 16. num. 19.
Bonacina de *clausura, quest. 2. §. 3. punto 11.*
n. 4. ergo nil mirum si negetur talibus contumaciis
refractatis, & inobedientibus, expressæ
verò quæ sunt pro illis capturandis, & reducen-
dis ad Monasterium solui debent per Monaste-
rium illi qui eas fecit, quia tenetur Monasterium
suis sumptibus haec mala semina in Christum
horreum reducere. Bartholomæus à S. Fausto
de *statu Religioso, quest. 235.* P. Donatus tom. 1.
tract. 4. quest. 16. in fine, Camera vero Aposto-
lica succedens spoliis tenetur creditoribus defun-
cti, Rota d. 14. de prob. in nouis: nam succedit
ut hæres Farinacius deb. 114. tenetur etiam sol-
nere expensas funeralium, &c. Capiclus dec. 24.
Riccius, & alij apud Nouarium tom. 1. de *spoliis*
Clericorum, fol. 576. num. 12.

Quare spero omni iure esse decidendum per
Illustrissimum Dominum Nuntium Neapolita-
num, Patris Canalli Bona non ad Monasterium
Monialium sancti Iosephi, nec ad Cameram
Apostolicam spectare, sed ad Monasterium san-
cti Iosephi PP. Clericorum Minorum. Haec
causa fuit modica compositione transacta cum
Illustrissimo de Nuntio.

DISCEPT. CCLVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Crimen laſa Majestatis an committatur ab illo qui non est subditus.
- 2 Delictum per alium committi faciens in aliquo loco ubi mandatis non reperitur, an in eodem loco ipsum deliquisse censetur.
- 3 Index loci in quo delictum fuit consummatum est competens contra mandantem.
- 4 Crimen laſa Majestatis an proditionis dicatur committere illi, qui motum est contra extraneum Principem, mediis subditis ut non subditis.
- 5 Subdi utique gentium ac naturali iure fideli-
tatem debent Principi suo, etiam alibi do-
micio translato.
- 6 Crimen sine ex se sine per alium committi fa-
ciens eadem pena puniri debet, & ratio.
- 7 Licitum quod non est facere per se ipsum, ne-
que per alium facere licitum est.
- 8 Pena extensio quando fieri possit.
- 9 Reipublica interest crima puniri, & ratio.
- 10 Publica causa semper, & ubique præcipua est.
- 11 Argumentum à simili non procedit in pœnali-
bus.
- 12 Delicti qualitas quæ inest principali, compli-
cibus qualitatis scientiam habentibus etiam
inesse dicitur.
- 13 Criminis peculatus pena quæ sit?
- 14 Rempublicam, & Principem offendenti dicun-
tur rei majestatis, & parricidæ.
- 15 Filio an sit licitum patrem in patriam irruen-
tem interimere.
- 16 Utilitati communi, ut subueniatur conceden-
da sunt, quæ alias concedenda non essent.
- 17 Ignei S. C. laudes remissiæ

18 *Mandatum non relevat mandatarium quin in sua persona teneatur.*

ARGUMENTVM.

*Crimen læsa Maiestatis, & Rebellio-
nis an possit committi ab illo, qui non est
subditus Principi contra quem machi-
natus est, & an sit discrimen interm o-
lientes ex se, vel per alium, & quid im-
portet vii mediis subditis, vel non
subditis, & qua pœna tam principalis,
quam complices puniri debeant, & mul-
ta alia ad materiam fidelitatis Principi
seruandæ attinentia eleganti methodo
adducuntur.*

PRO
PHILIPPO IV.
CATHOLICO MONARCHA
semper Augusto;

P R O
SVO CITERIORIS SICILIÆ
Regno semper Fidelissimo,
IVRIS RESPONSVM,
DON IOAN. DE BVRGOS,
Magnæ Curiæ Vicariæ criminum
Iudicis, ac in causis læsa Maie-
statis Fisci Patroni,

CONTRA
Ioannem Baptistam Montaluan
Veronensem.

GVM sat agente Excellentissimo Domi-
no Comite de Monterey tunc huius
Citerioris Siciliae Regni Prorege sa-
nè optimo, Ioannes Baptista Mon-
taluan Veronensis, qui plures originarios sub-
ditos nostri Catholici Regis sollicitauerat, ut
Principem Regem, hocque fidelissimum Re-
gnum proderent, in Mantuana ditione captus,
vigilantissimo Proregi fuit remissus. Enixè val-
dè sui tutelares assérunt, haud posse contra eum
procedi, cùm non sit subditus, nec hac de causa
in hoc Regnum introiuerit. Pro eo adducuntur
Gigas, & Decian, quos sequitur Farin. qu. 112.
inspect. 8. num. 292. Hi namque tenent, quod si non subditus sollicitauerit subditum, non est
quod pœnam Maiestatis vereatur, quam nec in-
curreteret, si ipse Principem non suum laderet,
minus namque esse dicunt per alium facere,
quam per seipsum. Ad hæc in summa reducun-
Iulij Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

tur, quæ prolixiori calamo DD. præcitati exa-
runt.

Cæterum contrariam defensant sententiam
Ioan. Igneus, Menoch. Io. Faber. Ant. Gom. &
Tib. Decian. sibi hac in re parum constans in
locis relatis à Farin. vbi supra. Expendunt pro
hac sententia famigeratum Vlpiani responsum
in l. virum, ad l. Pomp. de parric. quo loci res-
pondit Consult. & extraneos paternæ necis par-
ticipes, eadem pœna, & lege teneri. Vlpiano &
affentitur Justin. in §. alia, ins. de pub. subdit.
ibi: *Necon is cuius dolo malo id factum est, vel
conscius criminis existit, licet extraneus sit pœna
parricidi puniatur.*

Etenim mihi magis hæc probatur sententia,
non solum quia communior, sed quia solidiori-
bus nititur fundamentis. Nec ita sentio, quod
fisci Patronum agam contra Maiestatis reos, ef-
feror quidem tantummodò vi purissimæ verita-
tis; hanc semper amplector, & in huiusmodi
causis acriori iudicio exposcam, ac inquiram.
Non enim crimen hoc in occasionem ob prin-
cipialis Maiestatis venerationem habendum est;
sed in veritate rei, vti docet Modestinus *in l. fa-
mōsi, §. hoc tamen, ff. ad l. Iul. Maiest.* Etenim
planè iniuriosum, & periniqum foret calum-
niae facultatem ex principali Maiestate capere,
iuxta Pauli responsum *in l. penult. ff. de bared:
insit.*

Huius verissimæ assertionis corroborationi ad-
do inconcussam iuris sententiam, quæ docet,
exterum, qui extra Neapolitanam ditionem infi-
sit Neapoli aliquod patrati scelus, fortiri Nea-
politanum forum, admisso sibi flagito, quia
mandans Iuris effectus, verè Neapoli delinquit,
vt doctiss. Fachineus adnotauit *lib. 9. controv.
cap. 25.* Quod adeò est in iure nostro planum,
vt quamplures, nec infimæ nota docuerint, so-
lum Iudicem loci, in quo delictum fuit consum-
matum, esse competentem contra mandantem,
vt videre est apud Dom. Conf. Carleual. virum
sane doctrina, & eruditione insignem *lib. 1. de
iudic. tit. 1. dissut. 1. quest. 7. secl. 1. num. 732.*
Igitur non solum potest, imò debet Neapoli
puniri Montaluan, suæ enim machinationis ef-
fectus intra Parthenopeam ditionem confertur.
Et cùm agatur de crimine Maiestatis conatum
sufficere ob oculos est, si ad actum extrinsecum
processum sit: vulgaria namque sunt iura id sta-
tuentia, sed decidendi rationem singulari ele-
gantia expressit Salustius *in Catilinam*, ibi: *Nam
cetera maleficia tunc persequere vbi peracta sunt,
hoc nisi prouideris ne accidat, vbi euenerit frustra
iudicia implores.* Quasi diceret: quid Tribuna-
lia possunt: quid Toga interest, vbi arma, &
equi, vbi ferrum acutum, vbi tuba sonans, vbi
phalanges hostis inhorecentis, vbi conflictus,
prælia, cedes, gemitus, vlnatus, confusio, vbi
neruus viget malignitatis, vbi officina est scele-
rum, vbi syllabus malorum, vbi terra sanguine
madet, vbi mortui, & viui concilcantur. Harum
quippe calamitatum non unicum præ oculis ha-
bemus exemplum: vtinam nullum. At non
aliena, sed propria pericula canticos nos reddant.

Agnosco communem esse sententiam tenen-
tium, quod si quis molitus sit contra extraneum
Principem per se, vel cum aliis illi non subditis
haud Maiestatis, sed præditionis crimine tene-
tur, ita Faber *lib. 9. sui Cod. tit. 6. difin. 11. Clar.*
lib. 5. §. fin. quest. 38. Decian. lib. 7. traet. crim.
*cap. 8. num. 5. in fin. & cap. 29. num. 11. & quam-
plures ab eisdem relatis, quauis neruose*

O contra

contrarium defenset Veronensis conf. 156. num. 19. vol. 3.

Si tamen non subditus mediis subditis hoc admiserit, & si hac de causa Principis, in quem molitur ditionem non fuerit ingressus, Maiestatis esse reum affirmare non dubitabimus: cum subditū vbique gentium Principi suo, ac naturali Domino fidelitatis sint debitores, etiam alibi domicilio translato, ut p̄eclarē probat Dom. Conf. Carleual. lib. 1. de indic. tit. 1. disp. 2. quæst. 2. num. 1. o. :gitur si subditus deficiens à fidelitate vbique, reus est Maiestatis complices, & in idem crimen incidere, vel palam est, l. 1. ad leg. Iul. Maiest. d. l. vtrum cum seq. l. nihil interest ad leg. Corn. de siccā. l. qui opem, l. si quis seruo, ff. de furtis, l. qui dominū, l. is ciuius ope, ff. ad l. Iul. de adult. l. Neratius 1. ff. de seruo corrupto, vbi de sollicitatore serni, l. vt tantum, §. his consequenter eod. tit. l. vn. Cod. de raptu virg. l. 1. Cod. de falsa moneta, l. si quemquam, Cod. de Episc. & Cler. l. quamvis, Cod. ad l. Iul. de adult. l. subemus, §. æconomus, Cod. de sacrof. Eccles. de pac. tenen. §. conuenticula, & ibi gloss. verb. ferientis, c. felicitas de pœnis in 6. Clemen. 1. cod. titul. cum simil. quod adeo est apud Iurisperitos receptum, vt in assignanda ratione, ob quam imperator in l. unica, Cod. de Nili aggeribus non corrumpendis, criminis consortes, non eadem pœna qua principales, sed mitiore affici inbeat, crucientur, vt videre est apud Dom. D. Franciscum de Amaya Iurisprudentiæ decus, & ornamentum, lib. 3. obseru. Iuris, cap. 4. num. 43. cum seqq. quam difficultatem, qua solet felicite soluit.

6 Nec refert quicquam, an filius sit mandans, vel mandatarius ad hoc vt extraneus criminis particeps lege Pompeia plectatur, vti post Cepoll. Angel. Carrer. & Ioannem de Arnone, tenet Decian. lib. 9. tract. crim. c. 23. num. 19.

Verum non solum particeps criminis, sed & landator eandem pœnam subire debet, secundum Vlpiani responsum in d. l. 1. ff. de seruo corrupto: ibi: *Ino & si erat seruus onni modo fugitrus, vel furtum facturus, hic vero landator huius propositi extitit tenetur; non enim oportet laudando augere malitiam.* Montaluan autem, & vis, & coactionis terminos fuit egressus, eodem Vlpiano teste in d. l. 1. ibi: *Persuadere est plusquam compelli, atque cogi sibi parere, cuius concordantes refert Giurba conf. 14. num. 20. & 21.*

Et quamvis ad hoc vt non subditus Maiestatis crimen incurrat ex subditorum sollicitatione minime requiratur Principis, in quem molitur ditionem ingressum fuisse, & si permittamus opus esse ingredi, etiam tunc procedit iactantia. Misit enim Montaluan epistolam per nuncium N. Cimitatis T. rogans eum, vt ad Regni confinia accederet; Accersito denique N. illi innationem, quam in hoc semper fidelissimum Regnum facere tentabant, patet fecit, quæsivit, quæ ab eo capienda Cimitatis præfata modum. Annuit N. Montaluan persuasionibus, & vna se in statum Potentatus cuiusdam contulere: vbi initiam factionem N. confirmavit. Necnon instuxerat Montaluan exterum alium, quem præmiserant exploraturum hoc Regnum, qui in hac Cimitate postquam maximam Regni partem iam circuisset, sollicitudine doctissimi Domini Consiliarij D. Francisci Merlino Pignatello (qui semper Regi nostro magna ministeria exhibuit) fuit comprehensus. Fit namque ex his locis regulæ, quæ docet, quod qui per alium facit, perinde est, ac si faceret per seipsum; *deieccisse etiam*

*is videtur, qui mandauit, vel iussit, vt aliquis deieceretur; parui enī referre visum, est suis manib⁹, quis deieccerit, an vero per alium, ita Vlpianus in l. 1. §. deieccisse, ff. de vi, & vi armata: dat namque damnum, qui iubet damnum dari, vt in legali elemento canonico per Alexandrum III. in c. mulieres, §. illi verò, de sent. excom. ibi: *cum is committat verè, ciuius auctoritate, vel mandato delictum committi probatur.* Quæ Iura adeò luculentæ, & eleganter exornat Harman. Pistor. lib. 1. quæst. Iuris, quæst. 25. num. 15. vt cæteris id faciendi facultatem præripuerit. Dabit tamen veniam acutissimus vir, vt elegantissimum Quintilianum afferamus contestem, qui declamat. 270. sic inquit. *Nec enim granus quidquam aduersus eum, qui sua manu interficerit, constituere potuit legumlator, quam aduersus qui causam præstulisset.* Ergo & similitudine pœna etiam crimen par exige re debetis.*

Et insuper animaduertendum, quod si subditum esse oportet ad crimen Maiestatis committendum, ratione delicti nemo efficitur subditus, sed propter crimen ibi admissum, sortitur forum. Multum enim interest inter subditum esse, & forum sortiri, vt post glof. in clem. 1. ver. subditos, de for. comp. docent plures, quos laudat D. Conf. Carleual. lib. 1. de ind. tit. 2. disp. 2. quæst. 2. num. 8. Idem cum Gigante tenet Farin. d. quæst. 112. num. 248. Ergo frustra desideratur, quod non subditus ingressus sit ditionem Principis, aduersus quem molitur, ad hoc vt Maiestatis criminis teneatur.

Quæ verò pro contraria sententia adducuntur, leuia nimis, ac futile sunt. Nam alletere non subditum sollicitantem Maiestatis non effici reum, quia ipse per se hoc crimen non incurreret, ex diametro aduersatur dispositioni d. l. vtrum, l. si sciente, ac de §. alia, Tenentur quippe & extranei lege Pompeia, qui si absque filij participatione interemiscent Cornelia puniuntur: filij namque interuenient in aliam speciem facit transire delictum, vt fatetur Decian. tract. crim. lib. 9. cap. 13. num. 6. ibi: *Plus peccat persuadens filio parricidium, quam si ipse occideret, quia si ipse occideret, teneretur tantum de homicidio, persuadens autem tenetur de parricidio, cuius maior pœna quam homicidi⁹ est, vt inquit, glof. in d. l. vtrum.* Hinc videmus, quod si extraneus det auxilium filio occidenti patrem bannitum, vel uxori volenti venenare maritum, non excusatitur, & tamen si ipse propriis manib⁹ interficiat excusatetur, vt consuluit Cepolla cors. 9. num. 29. 30. & 31. *Conspirans autem cum filio, certè eadem pœna parricidi⁹ tenetur, vt per Ignem in l. 1. §. item si quis, ff. ad Sillanian.* Hæc Decian, cuius iam habemus suffragium: tenet enim extraneum cui licita era offensio banniti; si filium tamen adiunet, fore puniendum: quoniam id quod quis per seipsum facere non potest, non valet facere per alium, c. quod alieni 67. c. cum quid 84. de reg. iur. in 6. Qui enim per alium facit, per seipsum facere videtur, l. qui facit 72. eod. titul. Quemadmodum fuit per Sac. Conf. decisum teste D. Præf. de Franch. dec. 276. vbi plurimæ authoritates assert Præses doctiss. Sed vel sola Sac. Conf. auctoritas satis est.

His haud oberit, quod vulgo circumfertur, nempe pœnara vt odiosam non posse extendi, quia concedimus non esse licitam pœnæ extensionem, quando in lege non expressatur ratio, si plures tamen possunt assignari, iuxta communiorum, verioremque sententiam, quam laudat

Magnus

Magnus Thom. Sanch. in eo enim sunt proseminatae, ac diffusæ omnium scientiarum nota, lib. 3. de matrim. disput. 4. num. 4. Sed hoc non ex eo contingit, quod odiosa sit lex pœnalis, absolutè loquendo; quid enim est, quod rigidæ, & odiosæ appellantur leges, quarum finis est Rempublicam quietam, & pacificam conservare? Audiamus Imperatorem in l. Pronvincialium, Cod. de fer. ibi: *Per quod Summi Numinis spheratur venia, per quod multorum salus, & incolumentas procuratur, & in Nouella 30. tit. 9. in fin. Nec enim inhumanitas hoc, sed potius humanitas est, cum multi paucorum animadversione saluantur.* Audiamus itidem August. relatum in cap. non est 23. quæst. 5. Non est iniquitatis, sed potius societatis humanitate denotatus, qui propterea est criminiis persecutor ut sit hominis liberator. Hieronym. etiam in cap. legi 23. quæst. 8. ibi: *Non est crudelitas criminis pro Deo punire, sed pietas.* Iure igitur dixit Seneca lib. 1. de ira in fin. *Quod nemo prudens punit, quia peccatum, sed ne peccetur.* Seneca contestes sunt Plato lib. 34. in Gorgiam, ibi: *Non pro eorum utilitate dant pœnas, sed in exemplum aliorum;* Quintilian declam. 274. ibi. *Onnis tamen pœna non tam ad delictum pertinet, quam ad exemplum.* Si ergo disciplinae publicæ vigor exposcit, vt illicite facta competenti suppicio vindicentur, l. licitatio, §. quod illi, ff. de public. & vœtig. Si publicum beneficium præcipue, & primariè est in considerationem habendum, l. vn. §. fi. Cod. de cad. toll. l. 5. §. vlt. ff. dein iur. auth. res quæ, Cod. communia de legat. l. utilitas publica, C. de principiariib. lib. 12. cap. bona de postulat. prælat. leges criminis, sceleraque punientes non odiosæ, sed favorabiles, non rigidæ, sed humanae habendæ sunt. Hoc est, quod Reipublicæ maximè interest, l. ita vulneratus ad leg. Aquil. l. si operis 14. C. de pœnis, l. si longius, §. 1. vbi quis agere, vel connuen. debeat, l. in delictis, §. cum dominus, de noxalibus, l. si cibum, aut Panarium de solut. Correctis enim vel sublati malis securiores boni viuunt, l. Capitallum, §. famos. l. aut facta, §. fin. ff. de pœn. l. diuis, ff. de cust. & exhibit. reor. l. 1. Cod. ad l. Iul. repet. cap. non frustra 23. quæst. 5. vbi sic ait August. Non frustra sunt instituta potestas Regis, & cognitoris ius, ungula carnificis, arma militis, disciplina dominantis, severitas etiam boni patris, habent omnia ista modos suos, causas, rationes, utilitates, hac cum timentur, & mali coercentur, & quietius inter malos viuunt boni, concinit Seneca lib. 1. de clem. 22. ibi: *In vindicandis iniuriis hac tria lex sequuta est, ut aut eum quem punit, emender, aut ut pœna eius ceteros meliores reddat, aut ut sublati malis securiores ceteri viuant.* Licet tamen in legibus omnibus publica versetur utilitas. Hæc in pœnalibus supereminet, cum à facinoris maximè publica quies turbetur, & violetur securitas, in qua maximum Reipublicæ bonum consistit. Publica enim causa semper, & vbiique præcipua est: nam vt testatur Aristot. lib. 1. ethic. Cic. 3. de offic. natura consequimur, vt communem utilitatem priuatæ anteponamus.

Vera autem ratio, ob quam in pœnalibus non permittitur extensio, ea est, quia lex pœnalis quoad pœnam, non pendet dumtaxat à ratione, sed etiam ex legislatoris talem pœnam imponentis voluntate. Quamvis enim recta ratio criminis puniri suadeat, non tamen ad hanc, vel illam pœnam statuendam cogit. Hoc quippe ex solo legislatoris arbitrio pendet, vti aduertit Cap. 1. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

stro lib. 1. de leg. pœn. cap. 7. docum. 3. quem laudat P. Thom. Sanchez lib. 10. de matr. disp. 4. num. 3. & ob id in pœnalibus argumentum à simili non procedit; si in lege, vt iam prænotauimus, non sit expressa ratio, ob quam talis pœna indicitur. Expressa enim ratione non extensio, sed comprehensio erit, quoties eadem ratio militauerit, l. illud ad l. Aquil. Castro, & Thom. Sanchez vbi suprà. Veram nos non agimus de extensione pœnae (de qua re doctè satis Sarmient. lib. 1. select. cap. 12.) sed rationem, ob quam punitur extraneus vt parricida in nostro casu militare andacter afferimus. Quod enim continetur in d. l. vtrum, in d. l. si sciente, ac in d. §. alia, illud idem est, quod passim nostrates respondent, videlicet qualitatem, quæ inest principali, inesse & complicibus qualitatis scientiam habentibus. Nam licet Caball. cas. 56. nu. 107. teneat idem esse dicendum, etiam data qualitatis ignorantia, non est cur disputemus in præsenti, quæ opinio verior sit: adest enim qualitatis scientia.

Nec tutam putamus Baldi distinctionem in l. non ideo minus, num. 11. Cod. de accusat. dum delictum constituit inter qualitatem, quæ inest delicto, & eam quæ inest personæ delinquenti, vt illa comprehendat complices, secus tamen ista; quia criminis peculatus pœna est deportatio, tot. tit. ff. ad l. Iul. pecul. quam cum Iustinianus auxisset contra Indices, seu Magistratus, & complices eadem pœna affici iussit in l. vn. Cod. eod. tit. attamen hoc in casu, qualitas non inest delicto, inest persona administri, & in cuius odium Imperator exasperauit pœnam, quæ complices etiam pertingit, quippe cum in pari facinore sint agentes, & contentientes Iuribus supra adductis.

Imò adhuc si speciale esset in parricidio, vt complices licet extranei eadem pœna plecterentur, nihilominus idem dicendum est, cum offenditur Princeps vniuersalis parens, & communis mater Respublica. Idcirco nostrates vulgo afferunt, Maiestatis reos, & parricidas esse. Quod felix noster Seneca lib. de clem. cap. 14. approbat hiis animosis verbis: *Hoc quod parenti, etiam Principi faciendum est, quem appellauimus patrem patriæ non vana adulazione adducti; cetera enim cognomina honori data sunt, magnos, & felices, & augustos diximus, & ambitiosæ majestati quidquid potius titulorum concessimus: patrem quidem patriæ appellauimus, ut sciret datam sibi potestatem patriam, quæ est temperatissima liberis consulens.* Imò & atrocis est patriæ parentem offendere, cum secundum Marcelli responsum in l. minime, ff. de relig. & sumpt. fun. licet filio patrem in patriam irruentem interimere, sed de hac re pereleganter, & venustè satis agit Dom. Ioannes de Solerçano (cui cumulus semper accedit laudis, & gloriae) lib. 1. de parricid. cap. 6.

Verum enim verò Gigas, & Farin. non solum negant non subditum sollicitantem subditum crimine Majestatis teneri, sed nec quovis alio verum temere nimis, Decian autem concedit argumenta Ignei probare, non subditum sollicitantem reum esse, sed non Maiestatis, ineptissima ratione, quia minus inquit, est per alium facere, quam per se ipsum, at huius vanæ afferationis iam recantauit palinodium d. lib. 9. c. 13. num. 6. vt prænotauimus.

Licet enim adeò vulgatum sit, latèque patens in iure: re vna polita illa omnia & ponere necesse esse, sine quibus ipsa non potest consistere,

stere, l. 2. de iurisdict. omn. iud. cum vulgaris, imò & ea, cum quibus facilius, & commodius res expeditur, vt teneat Iason in d. l. 2. num. 11. Nihilominus Principibus, quibus Regnorum est commissa custodia, & credita gubernatio, defensionis, ac regiminis media necessaria, & conuenientia negant, nempe potestatem animaduertendi in eos, qui contra ipsos, & eorum Regna moliuntur. Et quod omnibus conceditur Principibus interdictum esse volunt: quando pro communi vtilitate, etiam id, quod stricta disputandi ratio oppugnat, concedendum fore docet Julianus in dict. l. ita vulneratus ad l. Aquil.

Iam denique aduersarii aditum præcludamus undeaque, vel fatendum est licere contra alienos Principes machinari, vel Principibus machinantes punire. Licere autem contra Principes, qui legitime Regnis, & Statibus suis potiuntur moliri, omni sanè Iuri aduersatur, ergo est delictum: imò summum, nam salus populi suprema lex est. Ergo debent talia peragentes puniri. Ita quidem non nostræ Reipublicæ dumtaxat, sed viuēsis expedit. Ita totius Orbis deponit vtilitas: nec rem nostri Regis solum agimus, quando omnibus pacem, & tranquillitatem exoptamus.

Ex his probabiliorem esse Ignei sententiam (imò Gigantis cum totius Iurisprudentiae Elementis pugnare patet) communiores, & item habet Gigas asseclas Decian. & Farinac. ille alioquin vir in forensibus negotiis apprimè doctus, hac in parte cùm in semetipso concertans, inconstantia, ac varietatis nota repellitur. Iste & si volumina tot, & tam ampla collegerit, limitationibus tamen, & sublimitationibus, ampliationum insuper ampliationibus, vsque adeo scriptis suis lumen cripuit, vt quæ regularum vicem sustinere debebant, tollantur potius, ac evertantur: cùm non solùm videatur eius obscuritas noctem quandam rebus offundere, sed etiam ingenij lumen tollere, atque Iurisprudentiae dignitatem deuenustare.

Acutissimum Igneum laudant Ioan. Faber, Menoch. & Anton. Gomez, testes quidem omni exceptione maiores. At non duntaxat tantorum virorum autoritate subnixa est, sententia, quam defendimus, sed perspicuis Iuris fundamentis astruitur. Nunquam enim in multos iurauimus, pauciores libenter sequimur, si magis 17 Iuri confona docent. Non vincitur veritas numero, nec securum præcipitum reddit copia impellentium.

Sed quamvis communior, & probabilius Gigantis esset opinio, nihilominus Ignei sententia debet amplecti, cùm in hæc inciderimus tempora, vt propter frequentes tanti sceleris suspicione exemplum opus sit. Huiusmodi namque genus hominum nimium grassatur, & istius impunitate andaciam sumunt alij idem attentandi, propterea tanto severius curandum est, vt coercentur, quantum periculosius futurum est si tolerentur. Compescenda est malorum audacia; vt saltim pœnæ formidine retrahantur. Malum enim cum perseverat angetur, ideo tantum securitatis addendum est, quantum hæc flagitia excreuerunt.

Hæc autem in Ignei verissimæ sententiæ, ac publicæ pacis gratiam diximus. Nam Montaluan cum Inclitæ, ac Serenissimæ Venetarium Reipublice nostro Catholico Regi confederatæ, sit subditus, & si absque subditorum sollicitatione

in nostrum Monarcham molitus fuisset, Majestatis crimen haud euaderet, l. 1. ff. ad leg. Iul. Maieſt. Decian. & ab eo relati lib. 7. tract. crim. cap. 5. num. 8.

Nec excusationem nanciscitur Montaluan afserens, se de ordine Principis, cuius seruitio tunc vacabat, subditos Catholicæ Majestatis sollicitasse, quia mandatum non releuat mandariorum, quin in sua persona teneatur, d. l. non ideo 5. Cod. de accusat. quia quod alicui non licet nomine suo, nec alieno licebit, cap. quod alicui 67. de regulis Iuris. Et quemadmodum non excusatur ob id, si in suæ Reipublicæ perniciem machinator extitisset, ita nec quando in confederatum molitus est. Imò licet mandans hostis esset nostri Regis, & sic duellis, mandatarius uti subditus Principis confederati perduellis est, & uti talis puniendus. Duobus quippe modis iniuria irrogatur, vi, & fraude; sed fraus odio maiori digna est. Hoc genus pessimum mali, idcirco maius, quia non videtur cum est. Neque porro siue noxa, ac graui Reipublicæ damno impunitus remanere potest, qui tam anxiè insidiosus Catholicæ Reipublicæ statum prostertere, ac pessundare concupinat. Est equidem intolerabilis excessus, qui Regiæ dignitatis affectat iniuriam. Intolerabili offendere Regem, qui potius Regem esse fineret, quam Catholicum, cuius est in Religione stabilimentum Regni, ac decus collocare. Idcirco verè Rex, & potentia maximus, qui Regalis dignitatis culmen Sacrosancta nostra Catholicæ Religioni subiicit; pro qua eglesia, & magna tot operatus est; rectè intelligens conseruari, & augeri Monarchiam, defensione Ecclesiæ, & illius Summi Præfulis veneratione. Habet propterea fideiussorem Deum, non Fortunam.

DISCEPTAT. CCLVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facti species proponitur.*
- 2 *Filius cum extraneis occidendo Patrem, &c. tum ipse, tum illi puniuntur pœna parvicij.*
- 3 *Proditorum commissum à principali, socij etiam dicuntur committere proditorum, & econtra.*
- 4 *Opem præstans delicto punitur eadem pœna qua principalis delinquens.*
- 5 *Plures unum delictum committentes omnes tenentur insolidum eadem pœna.*
- 6 *Auxiliatores in assassinio non gaudent immunitate secundum unam sententiam.*
- 7 *Textus in cap. 1. de homicidio in 6. declaratur.*
- 8 *Ducens aliquem ad locum ut occidatur ab alio, an gaudeat immunitate.*
- 9 *Proditorie vulnerans immunitate gaudet.*
- 10 *Assassinus non gaudet licet mors non sequatur ex probabili sententia.*
- 11 *Præsumptio iuris est ut aliquis duxerit ad occidendum si post delictum comitatur occisorem.*
- 12 *Præsumptiones, & indicia an sufficient ut excludatur aliquis ab immunitate.*
- 13 *Illusterrimus Episcopus Sperellus laudatur, cuius decisio 101. ponderatur.*
- 14 *Verba Bullæ Gregorij XIV. incipientis, cùm alias*

- alias nonnulli (ibi cognitio , &c.) pondatur .
- 15 *Assistensia in homicidio quando facit distinctionem delictum , & qualiter puniatur.*
- 16 *Assistensia in homicidio non punitur pena ordinaria , nisi processerit tractatus de conueniendo ad homicidium , qui tractatus , non prasumitur , sed oportet probari concludenter.*
- 17 *Homicidium proditorum multiplex est , sed in materia immunitatis qualiter sumatur.*
- 18 *Proditorum non est occidens inimicum reconciliatum.*
- 19 *Textus in cap. 1. de homicidio , declaratur.*
- 20 *Principes laici non possunt aliquid statuere contrainmunitatem Ecclesiasticam.*
- 21 *Homicidium per industria , vel per insidias quid sit , & quid differat industria ab insidia.*
- 22 *Proditorum homicidium quando dicatur propriè , & in materia bullæ Gregorianæ.*
- 23 *Bulla Gregorij XI V. non extenditur prater casus exceptos.*

ARGUMENTVM.

Proditorum crimen quando dicatur commissum , & opem praestantes tali delicto an eadem pena puniri debeant , declaratur , Text. in cap. 1. de homicidio in 6. & ponderantur verba bullæ Gregorij XI V. & an patrantes dicta Crimina gaudeant Ecclesiastica immunitate , vbi multa utilia ad materiam delictorum , & Ecclesiasticæ immunitatis adducuntur.

A V E R S A N A

Immunitatis Ecclesiasticæ ,

F A C T V M.

SUPPONITVR in facto , elapsis diebus in suburbis Auerlæ Cainum duxisse secum Antonium ad recreacionem corporis (honestam necne videant ipsi) & in itinere secum plura gessisse comedendo , &c. hoc medio tempore , venit è quodam loco Titius inimicus Antonij , & eundem Antonium innudit percutiendo , &c. vocat Antonius in auxilium Cainum , & hic qui prius secum ibat , manifestatur eiusdem Antonij inimicus , & cœpit etiam ipse vulnerare , vt de facto ab vulneribus utriusque mortuus fuit Antonius , confugiunt ad Ecclesiam , post modum Caius , & Titius mortuo Antonio praedicto , queritur an gaudeant immunitate Ecclesiastica ?

Reuerendissime Domine , Respondeo gaude re utrosque immunitate , & quidem quoad personam Titij nulli dubium est , cum fuerit inimicus Antonij ; etenim die antecedenti Antonius ipse verberauerat Titium , ergo est simplex homicidium , non qualificatum , ergo gaudet immunitate .

Quoad personam vero Caij gaudere etiam

dico immunitate . Probo primò per textum in l. vtrum 6. ff. ad legem Pompeiam de Parricidiis , vbi habetur filium occidentem patrem cum extraneis non solum ipsum , sed extraneos parricidijs penas puniendos , ergo ut bene glossa , maiori pena puniuntur aliqui per participationem , quam si principaliter , ex quo textu in puncto de proditorio dicit Antonius Gomesius tom. 3. variar. cap. 3. de homicidio , num. 6. Quod si principalis , qui commisit delictum non est proditor , sed socius , qui defendit , vel assistit est proditor , non erit socius puniendus pena proditorij , pro ut nec principalis , quod ait esse nonum , & singularē ; sicut econtra si principalis est proditor assistentes , vel defendantes licet non proditoriè , erant ut proditorij puniendi , quam doctrinam Gomesij nouam sequitur Petrus Plaza in Epitome delictorum , cap. 21. à num. 54. Gaballus de omni genere homicidij , num. 41. post secundum volumen resolutionum criminalium , vbi ait quod si principalis committat proditorium etiam confocij illud commissile dicuntur , sicuti econtra .

Quod confirmatur , quia praestans auxilium in delicto punitur eadem pena , qua punitur ipse delinquens secundum glossam in cap. 1. in verb. pari pena , vers. in tertio casu de officio delegati , vbi Innocentius num. 1. Hostiensis num. 7. Ancharanus num. 4. Butreus num. 16. Anania numer. 50. Felinus num. 13. Decius num. 62. Berrous num. 90. Bartol. in l. is , qui opem , numer. 50. ff. de furtis , vbi ait quod praestans opem punitur eadem pena , qua principalis Angelus in §. interdum , il 2. num. 1. & Nicasius num. 4. instit. de obligat . quæ ex delicto nascuntur . Cepolla conf. 34. Plaza in Epitome , lib. 1. cap. 17. Iulius Clarius in §. fin. quest. 90. Menochius casu 349. Horatius Lucius inter cons. criminalia diversor. conf. 168. tom. 1. de communi testatur Farinacius de consultoribus , quest. 131. num. 3. ex quo lex vult plures unum delictum commitentes omnes insolidam teneri eadem poena , vt in furto est Textus in l. vulgaris , §. si duo , ff. de furtis , l. si ita vulneratus , §. fin. ff. ad legem Aquilam , l. si plures , ff. de iniuriis , l. 1. Cod. de conditione furtina , & de Clerico , quod præstat auxilium delinquenti puniatur pena , quod expellatur ab altari , est Textus in cap. sicut dignum , §. fin. vbi glossa de homicidio . Farinacius dict. quest. 130. num. 10. & sequenti . Guazzinus defensione 33. cap. 10. Giurba , conf. 4. Amatus decis. 105. num. 36. idem Giurba conf. 41. num. 12. latè Illustrissimus Sperellus decis. 108. tom. 2. à num. 2. cum sequentibus .

Probatur secundò , quia est questio inter DD. an auxiliatores in assassinio gaudeant immunitate , etenim in bulla Gregorij XI V. non fit mentio de personis accessoriis . Propterea Pater Gambacurta de immunitate , lib. 5. cap. 54. num. 14. ait esse recurrendum ad ius antiquum : quo iure , licet aliæ personæ etiam accessoriae æquè puniantur , ac principales , quia tamen nec de ipso principali mandante expressum est carere immunitate in cap. 1. de homicidio in 6. iminò DD. qui ex eodem textu colligunt gaudere mandantem , nihil dicunt de personis accessoriis , idèò nec ipse Gambacurta aliquid determinat , sed ait sine autoritate Ecclesiæ eos excludere nolle ab immunitate , cuius contrariam sententiam , vt scilicet Auxiliatores in assassinio non gaudeant immunitate , nec socios , & complices docent Plaza lib. 1. de delictis , cap. 19. num. 25. Reimigius de immunit. Fallen. 15. num. 9. Farinacius quest. 28. num. 26.

num. 26. & de immunitate , mon. 1 2 4. Guazzinus lib. 1. defensionum, cap. 2 8. num. 4 2. Gaballus de omni genere homicidij , num. 5 2 7. Guttieres lib. 3. practic. quest. . nu. 5 3. Simon de Petris conf. 8 1. num. 9. Parisius conf. 1 6 6. vol. 4. Vulpellus conf. 1 4 5. num. 1 2. de Graffis de effect. Clericatus effectu 1. nu. 6 8 5. Delbene cap. 1 6. fol. 3 1 0. Card. Tulchus tom. , litt. C. concl. 1 0. & 1 1. Barbosa de iure Ecclesiast. cap. 3. num. 9 7. Curtellius de immunit. lib. 1. quest. 1 8. licet alij contrarium dicant cum Diana part. 4. tract. 1. resol. 1 7 1. Nouario in summa Bullar. de immunitate Ecclesiast. num. 7 2. de Marinis cap. 1 7 1. si assassinij qualitates seuerint argumento l. generaliter , C. de tabul. lib. 1 0. 1. fin. ff. ae decretis ab ordine faciendis. De Graffis ubi suprà , num. 6 8 6. quia tunc puniuntur eisdem poenis, quibus principales. Guazzinus de tregua , & pace, part. 1. quest. 7 9. & de defensione reorum defens. 2 0. cap. 3 8. num. 4 2. alias ignorantia excusat a poena, l. tutor. ff. de pignorat. actione. Peguera decis. 2 5. num. 2. de Graffis ubi suprà , num. 6 8 7. si proximum auxilium præsterit.

7 Textus ergo in dict. cap. 1. de homicidio in 6. procedit non solum in mandatario , & mandante : ad notata per Gabrielium commun. concl. in tit. de criminibus , concl. 1. num. 1. 2. sed in fautore , & auxiliatore. Gabriel ubi suprà , num. 3 3. Triunfanus decis. 1 8. part. 2. sicuti assassinios exclusit bulla Gregorij X IV. ita hos omnes , vt benè Pax in praxi Canonica , tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 3. à num. 3 . usque ad num. 1 4 1. Amorofinus de immunit. cap. 7. Farinaceus de immunitate , cap. 8. num. 1 1 8. Giurba conf. 5 0. num. 4 5. qui sic practicatum ait , ergo si complices assassinij non gaudent quia principalis non gaudet , complices proditorij nec gaudebunt ; ergo cum in delictis specificentur auxiliatores à principali delinquente , & in casu nostro ex parte principalis nullum sit proditorum homicidium ; nec erit ex parte aliorum , & sic omnes immunitate gaudebunt. Scio tamen multos DD. dixisse immunitate non priuari complices , mediatores , &c. in assassinio, quia propriè , & rigorosè non sunt assassinii ita Rouitus in pragmat. 1. de assassinio, num. 4 9. de Marinis cap. 1 7 1. Diana part. 1. tract. 4. resol. 1 0 9. Nouarius de immunit. num. 7 2. Delbene tom. 2. cap. 1 6. dub. 2 1. scđt. 6.

8 Dicere posset index sæcularis pro se habere celebrem illam doctrinam, de qua Plaza in epitome delictorum , fol. 3 3 1. num. 8. qui ait , quod si Titius ducat Caium ad locum aliquem, vt occidatur ab alio , & sic proditorie ducit , immunitate non gaudebit , quia licet non occidat ipse , tamen infidias parat.

Respondeo ad argumentum falsam esse sententiam assertentium aliquem proditorie ducentem alium ad locum vt occidatur non gaudere immunitate si de facto ille occidatur ab alio , vt post multos docet Bonacina de excommunicatis in particulari extra Bullam cæna , §. 8. & Diana part. 6. tract. 1. resol. 1 2. in fine , contra Remigium de Somnis , & Peregrinum cap. 7. de immunit. num. 9. quia in Bulla exceptuatur ille, qui propriè proditorie occidit : sed ille, qui ducit aliquem vt ab alio occidatur , licet propriè proditorie occidat . non tamen proprie physice occidit , sed ad summum moraliter : tum quia pœna , in præiudicium præsertim immunitatis non sunt ampliandæ , sed restringendæ ergo : tum quia post bullam Gregorianam homicidium proditorium non gaudet quando consummatum

fuit , non enim sufficit si vulneretur quis proditorie , sed requiritur consummatio actus , quia Bulla non dicit non gaudere eos , qui proditorie proximum offendint, sed qui proditorie proximum occiderint , quæ verba præteriti perfecti, actum indicant perfectum, & consummatum l. 1. §. haec verba, ff. quod quisque iuris, l. 1. ff. de extraordinariis criminibus , Aulus Gellius lib. 7. nocturnum Atticarum , cap. 1 7. quem sequitur Aleciatus in l. verbum erit , ff. de verb. signif. Menochius conf. 9 7. num. 6 0. lib. 1. & patet , ex cap. 1. de homicidio , vbi habetur (si quis per industriam , & per infidias occiderit proximum suum , ab altari est euellendus) ergo requiritur consummatio actus , vt benè Suarez , Bonacina , Decianus , Farinaceus , Boërius , Genuensis , & alij apud Dianam part. 1. tract. 2. resol. 4. & 1 8. Barbosam de iure Ecclesiast. lib. 2. cap. 3. num. 9 0. Illustrissimus Sperellus decis. 2 2. num. 4. tom. 1. Ciarlinus cap. 1 4. Giurba conf. 1 0. Lezzana in verb. immunit. num. 1 2. Nouarius de immunit. num. 7 5. Delbene tom. 2. cap. 1 6. dub. 2 0. scđt. 9. Peregrinus de immunit. cap. 7. num. 1 3. Idem Sperellus decis. 2 3. tom. 1. qui declarat , quis sit proditor.

Urgebis contra respondionem : Qui attenta- 10 uit assassinium si peruererit ad actum proximum vulneris , licet non sequatur effectus non gaudet immunitate , vt docet Guttieres lib. 3. practic. quest. 9 7. Peregrinus de immunit. cap. 7. num. 3 1. Gambacurta cap. 3 4. num. 1 2. Curtellius lib. 1. de immunit. quest. 1 8. Barbosam lib. 2. de iure Ecclesiast. cap. 3. num. 9 7. Bonacina tom. 2. disput. 3. quest. 7 part. 6. §. 5 0. nu. 6. Megala part. 3. lib. 4. cap. 2. quest. 1. num. 2 0. Lezzana in verb. immunitas , num. 1 3. ergo neque gaudebit immunitate qui similiter attentauit homicidium proditorium.

Respondeo primò , non deficere DD. dicentes peruenientem ad actum proximum assassinij , vulnerando , &c. gaudere immunitate , licet per accidens non occidat , vt tenent plures DD. quos refert , & sequitur Farinacius de homicidio , quest. 1 2 3. num. 7 7. de immunit. cap. 8. num. 2. & 5. Layman, Suarez , & alij apud Thesaurum de pœnis , cap. 1. fol. 1 6 4. Ceuallos quest. 5 4 0. Diana dict. resol. 1 8. & alij plures sequuntur , quos refert , & sequitur Illustrissimus Sperellus decis. 1 0 2. tom. 2. vbi fundat assassinium gaudere immunitate non sequuta morte occisi ; & adducitur pro hac opinione Textus in d. cap. 1. de homicidio in 6. vbi assassinij crimen declaratur , & de mandante loquens ait quod puniendum sit pœnis assassinij quamvis mors non sequatur ; de mandatario vero nihil dicit , ergo relinquitur mandatarius , qui mortem non intulit , dispositioni iuris communis , disponentis , quod nemo ob vulnus tantum priuetur immunitate.

Respondeo secundò , cum sententia magis communi priuari immunitate assassinum peruenientem ad actum proximum , licet mors non sequatur , vt docent DD. in argumento allati , sed solutio argumenti est , quia in bulla Gregorij XIV. excipiuntur proditorie occidentes , & assassinii , sine autem morte subsecuta non potest quis dici proditorius occisor , sicuti dici potest , assassinus dict. cap. 1. de homicidio in 6. quamquam Mors ex hoc forsan non sequatur , vt bene respondent omnes cum Thoma Delbene d. cap. 1 6. dub. 2 0. scđt. 9. num. 6. hanc sententiam hunc talem non gaudere in assassinio si ad vulnus peruererit , practicavit Curia Archiepiscopalis Neapolitana coram Domino Gregorio Peccerillo dignissimo Vicario

Vicario generali in causa illius de Pandolfo lethaliiter vulnerati medianre pecunia, & mandato de occidendo accepto, morte non fecuta fuit dictum non gaudere immunitate percutientem. Et ratio est quia falsò ait Dominus Sperellus Textum in d. cap. 1. de homicidio in 6. loqui de mandante tantum; loquitur enim de utrīque, quia cùm locutus esset de mandatario, loquitur de mandante, & per parenthesin addit.) licet mors non sequatur.) Vna verò determinatio res piciens plura determinabilia, debet æqualiter determinare l. iam hoc iure, ff. de vulg. videant ergo viri docti Textum in d. cap. 1. de homicidio in 6. iudicent quis melius sententiauerit Dominus Sperellus scilicet, an Reuerendissimus Gregorius Peccerillus Prolatorum Magister dignissimus quem spero ad maiora videre.

10 Dices secundò, pro sacerdotalibus, quia in hoc casu est præsumptio iuris, quod scilicet duxerit ad hunc finem Cainus Antonium, vt occideretur; dicunt enim DD. esse præsumptionem iuris contra comitatem percussorem post factum delictum, quod scilicet data opera percussum duxerit, & communicato consilio cùm percutiente, vt latè Plazza in epitome delictorum, fol. 257. num. 6. sed si duxisset non gauderet, ergo cum ex præsumptione legis habeamus Antonium duxisse Cainum vt occideretur, gaudere non debet immunitate.

Respondeo primò, falsam esse minorem propositionem, quod si duxisset ad hunc finem non gauderet immunitate, vt probamus suprà.

11 Respondeo secundò, quod in hac materia gaudendi, vel non gaudendi immunitate non est per præsumptiones decidendum: sunt enim à iudice Ecclesiastico probationes facienda, nec processu Curiae sacerdotalis standum est. Farinacius conf. 76. & 168. à num. 21. usque ad num. 39. Ambrosinus de immunit. cap. 11. num. 3. de Ballis de insultat. in Ecclesiast. num. 50. Riccius collect. 1792. qui dicunt processu sacerdotalis non esse standum per iudicium Ecclesiasticum; alij tamen dicunt a Papa Clemente VIII. sive dispositum per litteras in forma brevis directas ad Panormitanum Archiepiscopum 6. Februarij 1597. quas transcripsit Genuensis in praxi cap. 94. sufficere si te informet Episcopus de qualitatibus commissi criminis summarie, simpliciter, & quantum pro suæ conscientia informatione sibi visum fuerit, & ita in sacra consulta decifum testatur Farinacius dict. conf. 168. litt. A, Castillus decif. 156. in principio. Gambacurta lib. de immunit. cap. 16. num. 8. & 9. cap. 15. num. 6. Si verò aliquod dubium sit super qualitate criminis maior diligentia adhiberi debet. Giurba conf. 50. dicit verò Farinacius conf. 76. à num. 3. non posse Episcopum delinquentes curiae sacerdotali tradere, nisi constito prius de delicto plenè, certè, & concludenter, quia non potest dici verè de delicto constare per præsumptionem; argumento l. Lucius, vbi Bart. ff. de condit. & demonstrat. quia coniecturæ, & indicia probationem de iure non faciunt nisi in casibus expressis. Alexander in l. licet Imperator, ff. de leg. 1. num. 4. vbi Iason num. 13. Gama decif. 363. num. 3. Alij cum Remigio de immunit. quest. 2. num. 12. dicunt sufficere surmariam cognitionem iudicij: alij tandem dicunt cum Gama vbi suprà, quod si de remissione criminosi agatur de uno ad aliud Regnum, tunc plena requiritur delicti probatio, vt nec satis sint indicia, & coniecturæ: Gama decif. 279. num. 1. & 2. & decif. 363. Auendanus

de mandatis, cap. 7. Gratus conf. 92. num. 24. vol. 2. aut vero de uno ad alium eiusdem Regni indicem remitti petitur Reus, & tunc indicia, & coniecturæ sufficiunt Gama decif. 363. Guazzinus defensione 1. cap. 17. num. 66. Gratus vbi suprà, num. 24. Si verò agatur de immunitate Ecclesiae in delicto, cui Ecclesia non patrocinatur, tunc si non plenè, sed per indicia probatum sit crimen, quæ sufficiant ad torturam, satis erit, ne fruantur immunitate, Gama, decif. 179. num. 2. & decif. 281. Castillus decif. 156. num. 9. Guazzinus dict. cap. 31. num. 9.

Ego tamen omissis omnibus dicendi modis 13 puto cùm illustrissimo Sperello decif. 101. tom. 2. num. 17. post alios, quos allegat; reum, qui confudit ad Ecclesiam non esse Curiae sacerdotali consignandum, nisi constito prius coram Episcopo, non per indicia, & præsumptiones, sed per veritas, & concludentes probationes, ipsum aliquod crimen exceptum commisso, quam sententiam præter Farinacium conf. 76. num. 3. Ambrosinum cap. 11. de immunit. num. 4. & Peregrinum atque Castillum, tenet Dominus Sperellus vbi suprà, num. 17. & patet per verba Bullæ ibi (cognito, &c. an ipsi verè crimina superius expressa commiserint) at non potest dici verè constare de eo, quod præsumptionibus constat l. vniuersità ibi (quia ex coniectura non propriè scriptus videretur) ff. si tabul. testamenti nulla extabunt. Falconius insignis olim aduocatus Romæ, inter consilia Farinacei conf. 76. in fine, qui omnes dicunt præsumptiones iuris in civilibus esse probationes; in criminalibus verò non esse veram probationem, sicuti in simili, vbi vera requiritur confessio, non sufficit ficta. Baldus in l. cogi, Cod. de petitione hereditary, latè Sperellus dicta decif. 101. tom. 2. sicuti indicia sufficientia ad torturam putabat Sanfelicius decif. 325. tom. 3. cum licentia præmissa vt probata qualitate assafini Clericus priuetur fori privilegio ex Regino Salernitano decif. 24. An verò hodiè sufficient indicia etiam si sint indubitata, & quæ sint indicia indubitata, & qualiter formandus sit processus in vitroque foro in causa extractionis, & an index sacerdotalis possit vti processu indicis Ecclesiastici, vel econtra, legatur Illustrissimus Sperellus in saepius citata decif. 101. qui reprehendit Ciarlinum cap. 12. per totum. adducit Farinacium canentem palinodiam, & doctissimè de more impugnat Gambacurtam, & alios. Quod si Princeps statuat certum modum probandi delicta, non præjudicat Ecclesiastice immunitati probandæ. Giurba conf. 90. per totum, & idem Giurba in celeberrimo, conf. 100. vbi qualiter processus, & quid pro extractione fieri debeat Ciarlinus cap. 151. tom. 2. & 155. & 162.

Dices tertio, assistentia in homicidio commisso facit vt puniatur poena sua particulari, vt distinctum delictum commiserit, vt per Cepollam conf. crimin. 3. 4. num. 21. Farinac. quest. 130. num. 36. Natta conf. 151. num. 1. ergo vt homicidium distinctum puniri debet poena separata mortis, & distincta à principali, putà illa, quæ proditorio competit homicidio.

15 Respondeo quod assistens homicidio non punitur poena ordinaria, nisi præcesserit tractatus de conueniendo in simul ad maleficium committendum, & animo se immiscendi, si oportaret, alias secus, vt post alios Farinacius quest. 131. num. 78. Giurba conf. 2. num. 28. & conf. 4. num. 23. Guazzinus defens. 33. num. 50. Thesaurus lib. 1. quest. forens. quest. 46. idem Giurba conf. 4. num. 14.

num. 14. & 16. ex Bart. in l. 15. qui opem, num. 50. ff. de furtis, quando vero non probaretur tractatus, extra ordinem puniri debet; qui etiam loquuntur de assistentia cum armis, non tamen præsumitur tractatus hic, sed de illo liquidè constare debet, Baldus in l. non ideo minus, num. 26. C. de accusat. Clarus in §. homicidium, nn. 7. Giurba conf. 4. num. 6. & conf. 2. num. 30. qui tractatus nisi plenè, & concludenter probetur, non intrat pœna ultimi supplicij, quæ ex præsumptionibus quantumvis violentis, & ex indicis indubitate infiigi non potest de iure communi loquendo Farinacius de reo confessio, quæst. 68. num. 110. & num. 112. Giurba conf. 2. tom. 3. & conf. 4. num. 19. Sperellus decis. 109. num. 33. cunctis.

17 Dices quartò, multi DD. docent cum Gambacurta de immunitat. lib. 5. cap. 4. 28. & 31. Curtellius lib. 1. de immunit. quæst. 5. quod non solum homicidium, quod sic sub specie amicitiae, sed etiam, quod fit sine tali specie occidendo scilicet inimicum per insidias, vel sine insidiis, ex industria tamen, & non ex rixa (quod homicidium vulgo apostatum dicitur) non gaudere immunitate, sed ut proditorum esse exceptuatum, siue à tergo, siue à facie, sine diffidatione tamen committitur, quia semper in talibus casibus occiditur incautus, ergo non solum ille, qui associabat, sed principalis erit proditorius.

Respondeo distinguendo antecedens. Proditorum est hoc appensatum homicidium, latè accepto vocabulo, seu impropriè concedo, strictè, & propriè nego sicuti dicebat Bart. in l. prospiciendum, §. delinquitur, ff. de pœnis, vbi nomen proditoris ad occisorem & amici referunt, & occisorem inimici excipit, quam doctrinam communiter sequuntur Iuristæ vt ait Iærenus in l. si certus, §. si unus vers. secundum quod, ff. ad Sylanianum; Gomesius lib. 3. variarum, de homicidio, num. 50. Iulius Clarus in §. homicidium vers. proditorie. Gutierez practic. lib. 1. cap. 2. num. 14. Francus decis. 713. num. 14. ergo non priuatur immunitate qui occiderit per industria, & per insidias inimicum, v. g. à tergo, vel à fenestra cum sclopo, quia solum exceptuantur in Bulla homicidium proditorum propriè, & strictè, sed stante inimicitia insidiae non constituant homicidium propriè proditorum, sicuti salutationes ordinariæ cum sint signa communia non constituant effectum amicitiae, ita vt si quis in tali casu occidat non erit propriè proditor, Delbene tom. 2. cap. 16. dub. 20. sect. 2. num. 8. sicuti occidens inimicum reconciliatum cum fideiunctione de non offendendo gaudet immunitate de Marinis cap. 174. Diana part. 4. tract. 1. resol. 33. Giurba conf. 60. quia praesedit rancor, iuxta illud inimico tuo ne credas in aeternum: & sic decisum in Curia Archiepiscopali nostra Neapolitana dicit Riccius part. 1. decis. 168. Ambrosinus de immunit. cap. 6. Delbene dicto cap. 16. dub. 20. sect. 4. sicuti gaudet occidens amicum per industria, non per insidias proditorie. Iulius Chartarinus dec. criminal. 95. post alios Delbene vbi supra, dub. 20. sect. 7. Antonellus de Regim. Eccles. lib. 1. cap. 9. à num. 74. & latè Ciarlinus tom. 1. cap. 116. Pacis Iordanus tom. 2. lib. 11. titul. 3. vbi totam materiam explicat.

18 Dices quintò, obstat Textus in cap. 1. de homicidio, qui desumptus fuit ab Exodo 21. vbi habetur euellendum esse ab altari, & immunitate

priuandum, qui per industria occiderit, & per insidias, ergo clarè probat textus ille immunitate priuandum, qui occidit per industria, etiamsi non occidat per insidias, quia copulativa in qualibet ipsius parte vera esse debet: nam alioquin superfluum esset illud verbum (per industria) cum sufficeret dicere per insidias, eo quod occidens per insidias occidit per industria.

Respondeo negando consequentiam, & ad probationem dico, quod illa non est præpositio copulativa, sed simplex, quia facit hunc tensum (qui per industria insidiosam occiderit proximum ab altari euellatur) quod probatur ex eo, quia in Exodo 21. (ex quo desumptus est Textus ille) concedit locum refugij ei, qui proximo insidiatus non fuerit. Neque per hoc sequitur quod verbum illud, per industria, sit superfluum, quia ponitur ad maiorem declarationem subsequentis, alioquin etiam esset superfluum verbum illud, per insidias, si scilicet omne homicidium per industria ab immunitate exclusum esset, quandoquidem inde exclusum erat homicidium per insidias, quod esse non potest nisi per industria.

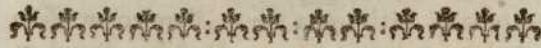
Vrgebis in aliquibus Regnis adest statutum Principum sæcularium in contrarium, vt homicidium per insidias non gaudeat.

Respondeo transeat antecedens, quia nihil obstat: nam Principes non possunt aliquid statuere circa immunitatem Ecclesiasticam, cum hoc solum spectet ad summum Pontificem. Farinacius de immunitate, cap. 6. num. 25. Delbene de parlamentis dub. 27. sect. 5. & cap. 8. & de immunitate, tom. 2. cap. 16. dub. 20. sect. 7. num. 9. & Bulla Gregorij X IV. incipiens cum alias non nulli reuocat omnia in contrarium, ad unicam formam omnia reducendo; ex quo reiicitur Gambacurta lib. 3. de immunit. cap. 13. num. 17. & Curtellius lib. 1. de immunit. quæst. 1. num. 54. qui defendunt, cap. Regni Siciliae 71. in quo datur facultas officialibus laicis ut extrahant ab Ecclesia reum, qui homicidium ex proposito commisit, cum hoc facere solum ad Papam spectet, vt notum est.

Sed petet aliquis ingeniosè, quid sit homicidium committi per industrias, vel per insidias.

Respondeo differre industria, & insidias sicuti genus, & speciem: nam industria sumi potest in bonam, vel in malam partem, insidiae vero semper in malam capiuntur. Abbas in cap. 1. de homicidio, Peguera decis. 4. num. 50. Industria ergo videtur esse nomen generalius, quam insidiae; & sicuti species non potest esse sine suo genere, l. semper, ff. de regulis iuris, cap. dixit, §. fin. 14. quæst. 1. ita insidiae non possunt esse sine industria, industria vero bene potest esse sine insidiis. Peguera decis. 54. num. 6. Vnde insidiae, cadunt in proditionem. Peguera nn. 7. & solent exponi à pluribus proditorie, Felinus in cap. 1. de homicidio, Giurba conf. 100. est ergo error eorum, qui dixerunt proditorum esse, quando quis occidit eum, qui eius inimicus non est: nam communis est sententia quod requiritur quod præcauere non potuerit ob amicitiae colorem. Francus decis. 713. Gratianus cap. 380. num. 40. Giurba conf. 100. num. 7. Ciarlinus cap. 12. & 14. tom. 2. cap. 116. Episcopus Maranta part. 2. respons. 46. Antonellus de regim. Eccles. lib. 1. cap. 9. Quare homicidium ex proposito commissum gaudet immunitate Ecclesiastica: post alios Ceuallos quæst. 684. Guazzinus defin. 1. cap. 37. num. 74.

- num. 74. & ideo homicidium à tergo committens dicitur proditor. Couarruu. lib. 2. variar. cap. 20. Menochius casu 361. Plazza lib. 1. cap. 21. in materia tamen immunitatis proditor dicitur, qui colore amicitiae commitit homicidium. Genuensis, cap. 94. iuxta declarationem Clementis V III. de qua ibi. Gratianus dict. cap. 380. num. 41. nec in materia immunitatis ad finem non gaudendi est facienda extensio Bullæ ex identitate, vel maioritate rationis. Farinacius de immunitate, num. 98. Ambrosinus cap. 1. §. 14. quia crimen Sodomiæ est detestabilius, & tamen, quia non est exceptum gaudet immunitate Farinacius num. 98. Italia, lib. 1. cap. 5. §. 3. sic decoctores fures sunt, & exosi. Gratian. cap. 380. num. 14. vt neque admittantur ad cessionis priviliegii Bart. in l. alia, §. eleganter. ff. solut. matrim. Baldus in l. 1. Cod. qui bonis cedere possint. Cepolla cons. criminali 9. Boërius dec. 215. Austerius ad Cappellam Tolosanan, dec. 61. Barbosa in dict. §. eleganter, num. 51. Tusclus litt. C, conclus. 219. sic annales, & quinquennales dilatations, quæ solent concedi debitoribus l. fin. C. qui bonis cedere possint. Thesaurus decis. 186. Menochius casu 203. eis non conceduntur, Boërius dec. 349. num. 10. Stracca de decoctoriis, part. 6. num. 20. & quamvis de hoc dubitet Morla in emporio, tit. 8. de rebus creditis, quest. 1. à num. 1. tamen communis sententia est non esse concedendas. Heringius de fidei sufforibus, cap. 5. num. 103. & tamen Mercatores decocti si ad Ecclesiam confugerint gaudet immunitate. Ambrosinus cap. 13. Gambacurta lib. 1. cap. 1. num. 10. & lib. 4. cap. 15. Farinacius de immunitate, num. 64. Nauarrus in summa, cap. 25. num. 19. contra plures dicentes oppositum apud Giurbam dict. cons. 100. num. 17. quos sequutus fuit Marchio Torelli licet incidenter decis. 197. tom. 2. num. 26. Quare, &c.

DISCEPT. C CLIX.

SUMMARIUM.

1. Facti propositio brevis.
2. Homicidium licet de genere prohibitorum tamen non presumitur dolo commissum, nisi qualitas pensamenti probetur, & quibus testibus magis sit credendum.
3. Homicidium commissum in domo Arnasia presumitur fuisse rixosum.
4. Homicidium commissum sineulla causa occidendi, presumitur in rixa, & ex superuenienti casu non autem premeditate commissum, &c. Et ista conjectura aliis preferuntur, & num. 7.
5. Homicida exiens de domo animo spatiandi, non presumitur habere animum occidendi, & quando quis presumatur, habere animum occidendi.
6. Amor, & zelotipia homines cacos, & quasi fatuos reddunt, & ideo delicta commissa causa amoris leuius puniuntur.
7. Homicidium commissum inter obvios dicitur casuale non premeditatum.
8. Qualitates, & conjectura, quæ sint, ut homicidium purum, non premeditatum inducetur.
9. Homicidium casuale & rixosum quale dicitur. Iul. Caponi Discept. Forenl. Tom. IV.

- tur, & statutum iuramento occisoris dicentis percussisse non animo occidendi.
10. Homicidium non censetur premeditatum licet ex parte interficiens non infligatur pura rixa.
11. Homicidium rixosum, & quicunque excessus non ordinaria, sed mitiori pena puniri debet, & ratio.
12. Homicidium licet ab inimico commissum, tamen premeditatio non presumitur, nisi iniurie fuisse capitalis.
13. Proditorum crimen quale propriè dicatur, & quæ qualitates in eo concurrere debent.
14. Homicidium commissum sub infidiis non verificat qualitatem proditory.
15. Homicidium cum qualitate proditionis & appetitus fuisse commissum non presumitur, sed à fisco cui onus incumbit probari debet.
16. Homicidium noctis tempore commissum in personam cognitam in ipso coniecture loco probationis habentur etiam in omnibus, & quales sint coniecturae.
17. Presumptiones, & conjecturae, quæ delictum, vel excludunt, vel minus includunt in ipsorum concusso prævalere debent.
18. Homicidium in dubio rixosum, & non deliberatum presumitur, & conjectura in contrarium excluduntur cum iuramento delinquens in contrarium.
19. Meretrices, lena, Tabernaria, lenones, & similes personæ an possint esse testes in criminalibus.
20. Auctor rixa an possit esse testimoni, & deponere super ipsa rixa.
21. Testes inhabiles quamvis admittantur: quando veritas aliter haberi non potest, tamen non sunt integræ fidei, nec faciunt indicium ad torturam contra reum.
22. Testes infames in illis casibus in quibus admittuntur non probant eorum depositiones, nisi in tortura deponant.
23. Homicidium rixosum committens non potest citari ad informandum & capitula, & pro quibus delictis rens taliter citandus erit.
24. Citatio in criminalibus qualiter sit concipienda, & quæ continere debeat.
25. Titulus seu Rubrica inquisitionis non est attendenda, sed rei veritas in criminibus perpendi debet.

ARGUMENTVM.

Homicidium quando dicatur rixosum, vel cum qualitate proditionis commissum latè examinatur, & utrumque quæ pena puniantur, & testes in ipsis probationem, quales esse debeant, & quomodo deponere in talibus delictis, & qualiter sit concipienda citatio in criminalibus clare ostenditur, & alia ad materiam utilissima adducuntur, &c.

DE

Homicidio proditorio,

E T

Quando dicatur tale?

DOMINVM N. non posse forindicari ob homicidium commissum in personam N. omni iure probatur, ac proinde citationem ad informandum, & ad capitula, supersedendam, speratur, nec ad alium effectum peruenturam M. C. V.

Probatur primò, quia hoc delictum non est deliberatum homicidium (nec multo minus somniari poterit esse proditorum) sed simplex homicidium in rixa commissum, licet enim homicidium sit de genere prohibitorn, non tamen præsumitur dolo commissum, nisi qualitas pensamenti probetur, & instificetur pro parte fisci Innocentius, Hostiensis, & Iohannes Andreas in cap. *Inter alia de immunit. Eccles.* & ideo testes deponentes homicidium fuisse casuale, præferuntur testibus deponentibus illud fuisse appensatum, quia hoc est magis naturæ consonum, Felinus in cap. *in nostra col. fin. de testibus*, fuit etiam commissum in domo amasæ, quod præsumitur rixosum, vt de illo quod fuit admis- sum propè domum Amasæ quod non fuisse præmeditatum dixit Farinacius *conf. 138. vbi* dicit quod ratione loci homicidij commissi, præmeditatio includitur & excluditur, & est maxima excusatio præmeditati homicidij, quod nulla fuit causa occidendi, tunc enim præsumitur in rixa, & ex superueniente casu, non autem præmeditatè, post alias Farinacius *dīct. confilio 138. num. 24.* & coniecturæ, ac præsumptiones excludentes præmeditationem homicidij præferuntur coniecturis admissentibus præmeditatio- nem, vt post alias Farinacius *vbi sup. num. 26.* nec quilibet asserta inimicitia facit indicium præmeditationis latè Farinacius *quæst. 49. num. 100.* quia coniecturæ animi præmeditati debent esse concludentes, & de necessitate inferentes ad præmeditationem, vt latè Antonius Portius Ad- vocatus Romanus in *confilio Farinacij 139. nu. 1.* omnino videndas, & idem Farinacius *conf. 61. num. 9.* fundat, quod qui ex duobus rixantibus mortuus est præsumitur fuisse aggressorem, ex Iohanne Fabro in *ius autem gentium, num. 8. inst. de iure naturali, Gentium, & Ciuii, Vermigliolus conf. 18.* Boërius *d. 237. num. 4.* Menochius de *Arbitrariis, quæst. 363. num. 15.* Vlpellus *conf. 44. num. 16.* & *conf. 45. num. 3.* Hommedens *conf. 99. num. 21.* in latronibus vero, & de- populatoribus agrorum præsumitur animus præ- meditatus occidendi Bertazzolus *conf. criminali 85.* Vermigliolus *conf. 28. per totum.*

Probatur secundò, quia si homicida exiit de domo sua animo spatiandi cum solitis famulis &c. cessat præsumptio, quod animo occidendi accesserit, & percussit l. si in rixa, vbi DD. præ- fertin Bartolus *ff. ad l. Corneliam de sicariis,* vbi ait quod iura non præsumunt alios habuisse animum vulnerandi. Ratio est, quia natura cogitationem quandam instituit inter homines, cap. *charitas l. 20. de pœnit. diff. 2.* ergo nil mi- ram, si ab aliquo non præsumatur commissum delictum quando non adest causa, idem Bartolus *conf. 8. num. 8.* inter consilia criminalia diuersorum lib. 1. vbi ait se allegare pro lege hanc natu- ralem rationem argum. l. *cum ratio, ff. de bonis damnatorum,* & si homicida fuit homo pacificus, & quietus vt in præsenti pro eo præsumendum

est, Cephalus *conf. 29. column. 4.* & contra quod occisus fuit inquietus, & rixosus, &c. contra eum præsumendum est, Grammaticus *conf. 62. col. 2. in fine Gizzius defensione 26. num. 52.* & 6 mihi fas erit credere homicidium, de quo in præ- senti fuisse commissum amoris causa, zelotipæ, &c. amor autem cœcus, & exoculatus est, homi- nes cœcos facit, ne sciant amantes discrimen reæti, prauiq; nec quid album, quidue nigrum, & iudicium humanum, cap. *quatuor ij. quæst. 3.* cap. 1. de *sententia excommunicationis in 6. Clarus in §. fin. quæst. 60.* vbi ponit plura exempla mi- norationis pœnae ob delicta capitalia, causa ve- hementis amoris commissa, & leviter punita fuisse Oltradus *conf. 210. col. 2. vers. Tertia consideratio,* qui excusat tanquam furiosum quen- dam, qui vt aliqua muliere potiretur quam de- perditæ amabat, magicas artes confecerat, dæ- monesque innocauerat, quod grauissimum est delictum, vt notatur in cap. 2. *de forislegis,* & Aristotelis *lib. 7. Ethicorum, cap. 6. Joseph lib. 18. antiquitatum, cap. 6.* Tiraquellus *de panis tem- perandis causa 4. num. 3.* & ex hoc amoris furore delinquens excusandus est, quia nullius est ve- hementior, quām amoris furor, Baldus in l. *pre- cibus col. 6. C. de impub. & aliis subst.* Curt. Iu- nior *conf. 61. col. 3.* & amor cœcat homines, & facit illos insanire, vt latè Tiraquellus *de panis temperandis causa finali, num. 81.* Casonius de *indiciis, tract. 2. cap. 3. num. 11.* qui dicit quod Amasius cum amasio causa amoris præsumitur deliquisse, & non ob aliam causam, vt ideo in omnibus causa primordialis attenditur Cravetta *conf. 131. num. 15.* & ideo maleficia ob amorem facta non sunt hereticalia, vt tradit Albericus in *Rubrica, C. de hereticis, num. 12.* Clarus in §. *her- esis vers. successione quaro,* Menochius de *Arbi- trariis casu 328.* Giazzus *ad defensas rerum de- fensione 8. à num. 106. cum sequentibus, & discept. 23. à num. 97 cum sequentibus.*

Probatur tertio, quia homicidium commissum inter obvios dicitur casuale, & testes deponen- tes homicidium fuisse casuale, præferuntur deponentibus illud fuisse appensatum: id enim est magis naturæ consonum vt dixi ex Felin. *in cap. in nostra col. fin. de testibus,* immò tollit omnem doli, & animi offendendi præsumptionem Blan- cus in *practica criminali 2. p. §. 11. nu. 9.* Bertazzolus *conf. 309. num. 5. vol. 1.* Giazzus *defens. 26. num. 440.* qui etiam fundat quod homicidium præsumitur commissum accidentaliter, & non data opera vt latè Riminaldus *conf. 103. num. 25.* Giazzus *num. 44.* etenim si homicidij causa nulla existat tune intrat causa exclusiva de- lieti, cum nemo præsumatur delinquere sine cau- sa, & ista ratio naturalis sufficit pro lege allega- ri, vt post Bart. *dīct. conf. 8. diuers. criminalium, lib. 1.* dicit Giazzus *defens. 26. num. 109. cum se- quenti,* posita ergo benevolentia, & amicitia in- ter D. Flauium, & Ianuarium, casualiter homi- cidium, ac rixosum præsumitur, ex glossa in l. *fin. ff. ad l. C. de sicariis Carrerius in praxi crimi- nali in §. homicidium vers. circa vero secundam spe- ciem, num. 7.* Ratio est quia amicus non præsu- mitur delosè versari contra amicum, nec contra eum deliquisse Bursattus *conf. 15. num. 23.* vbi adducit concordantes Giazzus *dīct. defens. 26. num. 271. cum sequentibus,* accedente bona qua- litate D. N. nam homicidium si committa- tur præsumitur purum, quando homicida erat pacificus, quietus, & non solitus rixari, & in- perfectus robustior, & ad arma, & rixas prom- ptus,

conf. 26. num. 20. & seqq.

Neque est oblinioni tradendum, quod non sufficit ad proditorum homicidium constitutum, quod sit commissum per insidias, & sic ex offensione retrò in partem pœnæ posteriorem, sed concurrente simulatione amicitiae tunc dicitur tale, ut latè Francus d. 113. num. 14. usque ad finem. Guazzinus defens. 1. cap. 38. num. 39. Gaballus de omni genere homicidij, num. 46. & sequenti, & requiritur ut simulatio amicitiae interveniat in ipso actu proditionis, nec sufficit simulatio amicitiae præcedens, Farinacius conf. 168. num. 70. ad finem. Vermigliolus conf. 97. a principio: quare homicidium tunc dicitur proditorium, quando constat inter occidentem, & occisum nullam superuenisse rixam, vel alias constat animum deliberatum in occidente extitisse, quia ex talibus qualitatibus insurgit proditio qualificans homicidium, ergo cum in præsenti neque constet de negativa interuentus rixæ, neque de affirmativa præmeditationis, meritò excluduntur termini homicidij proditorij, Gutierrez practicarum quest. lib. 1. quest. 2. n. 3. & 9. Decianus lib. 7. criminal. cap. 19. num. 9. Gaballus de homicidio, nu. 397. Peguera d. 54. num. 9. Vermigliolus conf. 89. num. 1. & 2. Neque homicidium sub insidiis verificat qualitatem proditionis, quæ datur duntaxat in eo, cui nulla ab interfectori cauendi erat occasio, quicquid dixerit Farinacius de delictis, quest. 18. num. 76. cum idem Farinacius se ipsum reprehendat conf. 76. num. 15. lib. 1. & in additio. ad conf. 168. lib. 2. ubi num. 70. latissimè opinionem hanc probat, & idem dicit Falconius post conf. 76. nu. 15. Ambrosinus cap. 6. Gratianus cap. 380. num. 4. Leonius in foro Ecclesiastico, cap. 13. num. 26. Vermigliolus conf. 24. in fine, ff. de verb. oblig. Arnonus sing. 44. & cautela 1. Riminaldus conf. 22. num. 6. Vlpellus quest. 46. num. 3. nam in delictis animus, & non euentus inspicitur 1. Diuus, ff. ad l. Corneliam de sicariis, & in l. si quis seru. C. de furtis, neque vulnerum iteratio facit homicidium præsumi deliberatum: quia potuit animus superuenire ex superuenientia rixæ, ut iudicauit Senatus Mediolanensis teste Iulio Claro in §. homicidium, num. 6. Farinacius, Menochius, & alij apud Vermigliolum conf. 89.

Nec qualitas proditionis, gratis & sine ullo 15 fundamento asserta in titulo, &c. est probata, quando enim à Titio præteditur delictum fuisse appensatum, & ex proposito commissum non antem casu, incumbit Fisco onus probandi, Marsilius in l. rixa, num. 28. ff. ad l. Corn. de Sicariis Grammaticus decis. 25. num. 5. Cephalus conf. 77. num. 75. lib. 1. & præsupponendo Filicus commissum fuisse homicidium ex proposito, & appensate, qualitas pensamenti probari debet, non præsumptiæ, sed certè, & clare, ut post alios Giazzus de defensione 26. num. 357. cum sequentibus, fol. mihi 215. Pratus obseru. 11. tomo 2. ex l. finali, C. de probat. l. absentem, & l. quis sententiam, Cod. de pœnis, Rinius collect. 1841. Franchus decis. 272. & licet in homicidio noctis tempore commisso in personam cognitam 16 coniecturæ loco probationis habeantur etiam in omnibus ex notatis in l. si quis ex argentariis, §. 1. ff. de edendo, & in cap. veniens de testibus. Ratio est, quia à communiter accidentibus factum de nocte, actu, & habitu est difficilis probationis, Glossa, & ibi Angel. in l. si cum exceptions in hoc ff. quod metus causa, Alex. conf. 24. col. 3. vol. 3. & coniectura est quando occisus est rixosus, furit.

prins, item quando homicida erat amicitia, vel affinitate, vel conuersatione; &c. usque ad diem delicti coniunctus cum occiso, vel ex qualitate armorum, quando sc. Homicida debilioribus armis erat munitus, Vlpellus conf. 22. & conf. 96. Gazzus defensione 26. num. 296. & sequenti, & alias coniecturas homicidij rixosi, vel deliberati ponit Farinacius conf. 19. per totum, & Surdus tomo 1. conf. 33. & 40. qui omnes dicunt, quod quando inter vulnerantem, & vulneratum nulla processit inimicitæ causa tunc vulnera potius in casu, & in rixa, quam præmeditata illata præsumuntur sicut etiam dixit post alios Farinacins conf. 166.

Quod verò homicidium de quo in præsenti fuerit rixosum, ex tenore citationis ad informandum, & ad capitula probatur ubi afferitur, quod per mensem ante D.N. accessit ad domum meretricis Buelæ, & deridebat eam, & quod male gustabat, dum amabat Iauarium, & hoc relato eidem Iauario fuisse turbatum, & dixisse velle inuenire D.N. & ipsi alloqui, ergo rixa præsumitur ex causa derisus dictæ Buelæ, rixosum ergo est homicidium, non deliberate, nec multò minus quis somniari poterit faisse proditorium, pro quibus homicidiis casualibus olim sex ciuitates pro immunitate fuerunt constituta, Exodi 19. Vlpellus conf. 128. n. 5. & si homicida, intat quo animo occiderit, eius iuramento statut, & eius iuramentum probat quod occidendi animo non percussit, Glossa in d. l. 1. C. ad l. Corn. de sicariis, quam singularem dicit Baldus in cap. Romæ il. 20. de post. Prelatorum, & Romanus in l. in illa, qui etiam addit, quod licet ex parte interscientis non iustificetur pura rixa, tamen homicidium non censetur, præmeditatum Gafonius, Menochius, Blanchus, Farinacins, & alij apud Giurbam conf. civil. 81. num. 25. Vermigliolus conf. 89. num. 3. & excessus quicunque in rixa non est punibilis ordinaria pœna, sed mitiori extra ordinem, Baldus in l. vt vim, num. 9. ubi Falon num. 11. ff. de Inſtitia, & iure, Farinacius quest. 125. num. 396. & 409. & 414. nam prouenit excessus in rixa ex improuiso, & primis motibus sine consilio, ideoque ad mediocrem pœnam punitur, Peguera d. 14. n. 15. Farinac. conf. 2. n. 10. & nn. 14. lib. 1. Vermigliol. conf. 28. num. 15. neque præmeditatum dicitur quando occisor aliquo prius dicto congressus fuit. Castill. dec. 172. nu. 7. Giurba conf. 51. nu. 8. Vermigliol. conf. 37. per torum, & singulariter est aduenten- 12 dum quod licet homicidium constet fuisse commissum ab inimico non præsumitur præmeditatum, nisi fuisse inimicitia capitalis Anchæ. conf. 216. n. 4. Mantica conf. 152. n. 13. & conf. 325. n. 8. lib. 1. & conf. 173. nu. 14. lib. 2. Bertazzolus conf. 85. nu. 17. lib. 1. Bursat. conf. 271. nu. 30. lib. 3. Mascardus de probat. concl. 98. num. 5. Pancinola conf. 151. n. 3. Caloni de Maleficiis tr. 2. cap. 50. n. 3. Decian conf. 67. n. 9. & seq. lib. 3. Farinac. de communi quest. 49. n. 100. & quest. 126. nu. 179. & conf. 61. nu. 16. vol. 1. & conf. 138. nu. 7. & 8. & nu. 28. & conf. 193. nu. 44. lib. 20. ubi de communi testatur Vermigliol. conf. 26. nu. 14. cum seq. in præsenti verò nullum datur indicium inimicitæ, sed contrarium amicitiae, &c. si enim habuisset voluntatem occidendi potuisset se in occulto expectans illius aduentum prot solent facere, qui præmeditata aliquem occidere volunt, & non palam cum eo iuisset, vel non sine cautela maiori iuisset Farinacius conf. 138. nu. 17. vol. 2. & conf. 55. num. 18. lib. 1. Vermigliolus Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

116 Iulij Caponi Discept. Forenses.

bundus, robustior, &c. Grammaticus *conf. 62.* & *conf. 29.* Giazzius *defens. 26. num. 107.* & idem quidam homicida, cuius delictum eiusque qualitas ex indiciis vrgentissimis, & indubitatis fuit probatum, ad tritemes fuit missus, Grammaticus *decif. 42.* Ratio est, quia pena ordinaria imponitur, quando extant probationes luce meridiana clariiores, & index damnat per similes probationes, tamen indicia indubitata, seu presumptiones sufficient ad penam pecuniariam tantum Bossius *de conjecturis, num. 35.* ratio est, quia indicium indubitatum nullum adeo est quin aduersus illud possit probari contrarium Boerius *decif. 165.* Giazzinus *defens. 26. num. 182.*

Ergo in homicidio conamisco de nocte licet occulto, & difficilis probationis, & quod alias veritas haberi non potest ad torquendum aliquem leuiora videantur sufficere indicia, tamen testes inhabiles admittuntur ad inquirendum, quando sunt plures, quia unus nihil facit Brunus *de indiciis, quest. 2. num. 23. in fine.* Ratio est, quia duo testes non omni exceptione maiores loco unius habentur, ita Probus ad Ioannem Monachum *in cap. 1. num. 3. de testibus in 6. Calcanus conf. 110. num. 5.* Alexander *conf. 128. lib. 2. verum ad torquendum, seu ad condemnandum, requiruntur indicia legitima, & sufficientia pro ut alias Osaschus *decif. 79. num. 55.* Giazzius *defensione 26. num. 53.* & sequenti, & discept. 10. num. 58.*

¹⁷ Ergo duas subintrantrant conclusiones iuris, prima est quod in concursu presumptionum & coniecturarum praevalere semper debeant illæ, quæ aut delictum excludunt, secundum Romanum *conf. 68. num. 8. vbi Mandosius litt. D.* Grammaticus *decif. 18. num. 5.* Follerius *inter consilia criminalia diversorum, conf. 139. num. 18. lib. 1.* Rolandus *conf. 11. num. 35. lib. 3.* aut minus includunt delictum in *l. fin. col. fin. num. 17. Cod. de edilitiis actionibus,* Idem Romanus *conf. 455. num. 5.* Alciatus *de presumptionibus regula 1. presumptione 6.* Gabriel *lib. 7. concl. 2. num. 6.* In delictis enim potius presumere debemus qualitatem exgrauiantem, quam aggrauantem, ut bene Dynus *in cap. in obscuris, num. 17. de Reg. iuris in 6.* quem sequitur Florianus *de sancto Petro in l. item mala, §. sed si plures, num. 5. ff. ad l. Aquilium.*

¹⁸ Altera conclusio est quod in dubio homicidium presumatur rixosum, & non deliberatum, si contrarium essent aliæ vrgentes presumptiones, standum est assertioni iuratæ delinquentis Osaschus *decif. 71. num. 29.* sic consuluit Cardinalis Alanus *conf. 14. num. 8.* sequitur Stephanus Lambtinghus *de contrahentibus, glossa 1. num. 182.* & in puncto Marsilius *conf. 96. num. 8.* Grammaticus *decif. 25. num. 5.* Cephalus *conf. 76. num. 75. lib. 1.* Ioseph Ludouicus *dec. Luncensi 16. num. 2.* Bertazzolus *conf. 85. num. 23. lib. 1.* Farinacius *conf. 61. num. 13.*

Totum ergo hoc quod supra probauimus per Maiorem est in facto de quo agimus, tum quia nulla alia causa potest assignari huius homicidij, ergo ex probatis est rixosum, & quod dicitur in Citatione Ianuarium fuisse allocutum cum D. Flavio in secreto in plaga Mergellini non infert, nec probat quid fuerint in simul allocuti, & quod dicitur in citatione quendam dixisse, quod credebat *di vedere S. Paulo*, non est verum, nec probari poterit: deficientibus ergo probationibus deficitus in salutari, & procedunt dicta supra per Maiorem.

Nec est habenda ratio de eo, quod continetur in citatione, quod in simul deambulantibus Ianuario, & D. Flavio, per D. Flavium fuisse ensis euaginatus, & vulnus iniectum contra Ianuarium, quia hoc non est verum: nam fuit inter eos certamen, tam verbis iniuriosis quam ensibus euaginati in praesentia tantummodo Buccellæ meretricis, cui forsan si aliter deposuerit non est credendum, primò, quia mulier, quæ qualem faciat probationem in delictis, vbi criminaliter agitur ad penam mortis, late disputat Farinacius *de testibus, quest. 59. per totam.* Secundò, quia meretrix & Amasia Ianuarij, & Glossa in *l. 3. in verbo lege Iulia, ff. de testibus,* testes esse non possunt meretrices, lenæ, tabernariae, lenones, & similes, & sequitur Innocentius *in cap. cum Manconella, de accus.* Cardinalis Alexandrinus *in cap. tanta de simonia.* Afflictus in *constitutione Regni mores dissolute vincentium, num. 9.* Iason in *l. cunctos populos in 2. lectura, num. 54. Cod. de summa Trinit. & fide Catholica.* Marsilius *in praxi criminali c. diligenter. num. 139.* & de communi opinione testatur Alexander *conf. 11. vol. 1.* Franciscus de Placentia *conf. 84. num. 8.* inter consilia criminalia diuersorum apud Zilettum *vol. 1.* Guido Papa *sing. 819.* nec amasia in causa sui amasij ad testificandum admittitur, ut dixerunt Baldus, & Salycetus *in l. etiam in fine, Cod. de testibus Viivius com. opinionum, opinione 970.*

Secundò, neque habenda est ratio de depositione eiusdem Buccellæ, siquidem, ut assertur in citatione stante derisu anteia eiusdem Buccellæ erat effecta inimica dicti D. Flavij deridentis tum ipsam Buccellam, tum Ianuarium, ergo Buccella derisa fuit auctrix rixæ, ergo, & ipsa testis esse non potest, bene Daniel Mollerus ad constitutiones electorales *7. part. 4. nu. 11.* Modestinus Pistorius *conf. 30. quest. 3. num. 42.* & 43. & 47. lib. 2. Iulius Clarus in *§. homicidium, num. 39.* Matthias Berlichius *concl. 11. part. 4. num. 68.* Ludouicus Gilhaensem in *arbore iudiciali criminali, cap. 5. ramusculo 3. num. 171.* Menochins *de arbitriis centuria 4. casu 362. nu. 23.* Petrus Plaza *in epitome delictorum, lib. 1. cap. 12. num. 3.* Daumadur. *in praxi criminali, cap. 76.* Hippus *us de Marsiliis in praxi criminali, §. constante, n. 77.* Benedictus Carpzouius *in praxi crimi. ali, part. 1. quest. 25. à num. 50.*

Tertiò, neq; depositio Buccellæ quicquā facit, ²¹ quia meretrix vilis persona, & infamis etenim testes inhabiles, quando per Fiscum proceditnr, per accusationem nec etiam admittuntur in causa difficilis probationis, & in casu, quo veritas aliter haberi non potest, & licet admittantur ex quo habiles haberi non poterunt, tamen non sunt integræ fidei, ac omni exceptione maiores, nec ad torturam contra reum faciunt indicium Bossius *de indiciis, num. 165.* Riminaldus *conf. 361. num. 9.* Alexander *conf. 64. col. 2. vol. 1.* & *conf. 11. col. 2.* Rolandus *conf. 24. num. 66. lib. 1.* quia perfectum non potest oriiri ex imperfecto, id est perfecta delicti probatio non potest à testibus inhabilibus, ratio est quia nemo dat, quod non habet, & quod nihil est, supplementum non recipit, admittuntur tamen tales testes inhabiles, quando agitur civiliter non autem criminaliter, Bossius *de indiciis, num. 175.* Farinacius *conf. 39. num. 3.* Ratio est, quia testes in criminalibus debent esse omni exceptione maiores, boni viri, probatae vite, & conditionis, quas verisimile sit non committere periurium, *cap. litteris,*

litteris, vbi notatur de testibus, sed in crimina libus criminaliter agendo, faciunt solum indicium ad inquirendum, & non ad condemnandum. *I. seruos, ff. de testibus.* Clavis in §. fin. quæst. 24. Riminaldus cons. 361. num. 9. & 45. lib. 3. & ne testis dicatur omni exceptione maior, sufficit quilibet defectus seu macula aut exceptio etiam minima, aut in dicto, aut in persona ipsius, ut impediatur torturae effectus. Menochius *de presumptiōibus*, lib. 1. *præsumptione* 89. Iulius Clarus in §. fin. quæst. 21. & 22. Giazzius cons. 1. post defensiones omnino videndus, & cons. 20. & cons. 6. & cons. 20. latè agit de fisco prætentente qualitatem in homicidio, qualiter teneatur probare qualitatem prædictam.

22 *Ind in criminalibus exceptuatis in quibus te stes infames admittuntur ad testificandum, ipsi non probant, nisi deponant in tortura l. ob carmen, §. si ea 221. conditio, ff. de testibus, Bossus de tortura testimoniū, num. 1. Iulius Clarus in §. fin. quæst. 25. Farinacius à quæst. 79. num. 24. ne que ad num. 28. De Nigris in cap. Regni frequens, num. 51. qui dicunt, quod omnes testes inhabiles; qui in aliquibus casibus admittuntur, deponere debent cum tortura, ut faciant probationem Farinacius dicit. q. 79. n. 32. Guazzinus defensione 19. cap. 10. num. 1. Riccius d. 267. part. 2. & quando testes de iure non admittuntur si in tortura deponant benè probant Foller. in præt. criminali in 3. part. 3. partis in Rubrica, & si confitebuntur, nu. 91. nam tortura operatur, ut testes inhabiles efficiantur habiles Guazzinus de defens. 19. cap. 18. nn. 2. ergo quomodo poterit qualitas præditionis per tale testimonium probari, quod requirit probationes de quibus Ciarlinus *tomo 1. cap. 12. & tom. 2. cap. 151.**

23 Ergo posito quod nec somniari potest qualitas præditionis in homicidio de quo in prætenti, quod non est nisi rixosum, non potest citari ad informandum, & capitula: nam licet per cap. Regni, quod incipit, (*sive quis*) pro eo delicto possit quis foriudicari, pro quo venit imponenda pena mortis naturalis deportationis, membra, abscissionis, vel carceris perpetui, tamen hodie in Regno nostro, quis non potest foriudicari, nisi pro delicto, pro quo venit imponenda pena mortis naturalis tantum. *Afflictus in constitutione Regni pœna eorum, num. 22.* Gizzarellus d. 13. Follerius in pragm. de foriudicatis, num. 6. Regens Tappia dicit. 6. 49. Capiblancus sing. 48. Giurba cons. 83. Regens Rouitus in pragm. de foriudicatione, num. 10. & 36. Nonarius d. 18. & de grauaminibus, to. 2. grauam. 108. & to. 3. grauam. 9. num. 19. & grauam. 5. num. 4. Danza de pugna D.D. *tomo 1. de foriudicatis, cap. 1. nn. 22. & tom. 3. de variis cognitionibus, cap. 4. n. 7. & 8.* Consiliarius Campana de foriudicatione resol. 16. num. 1. Pratus cap. 28. per totum *tom. 1. & prætic. obserr. 10. per totum.*

Pœna enim debet commensurari delicto *cap. felicis de pœnis in 6.* nec debet esse maior delicto *l. rescripto, ff. de his quibus ut indignis,* & ille potest foriudicari, qui si esset præsens posset ad mortem damnari Staibanus cons. 6. num. 9. de Angelis ad Follerium in practica criminali in verbo foriudicetur, num. 1.

Qui vero accedit in rixa non punitur pena mortis, sed punitur pena relegationis *l. legi Cornelii, §. 1. ff. ad l. Corneliam de sicariis, l. lex Inilia, §. fin. ff. ad l. Inilam repetundarum, Grammat. d. 17. n. 4.* & idem si quis occidat aliquem cum armis igneis in rixa, non potest foriudicari Thorus

in compendio tom. 3. in vers. citatio. fol. 154. & vers. foriudicari, fol. 467. tom. 3. Danza de pugna D.D. in tit. de variis criminum cognitionibus, cap. 4. n. 4. cum duobus sequentibus, ergo quia ut homicida puniatur pœna mortis, requiritur ut appareat quod habuerit animum occidendi, teste Gaballo de omni genere homicidij, num. 351. nam alias si non appareat quod habuerit occidendi tunc non punitur pœna mortis, sed pœna extraordinaria Gaballus vbi suprà, num. 232. cum pluribus sequentibus, quod potest probari per coniecturas, & præsumptiones, putà si occidens erat amicus occisi, ut diximus sup. & notat Ioannes de Arnono cautela 7. Scialita cap. 4. de foriudicatione, num. 73. aperte appetit non posse foriudicari, &c.

Quod vero ad ordinem citatio debet continere causam exprimendo titulum delicti, & sic praticatur, ut bene Follerius in præt. criminali in verbo, vel eos, num. 2. Iulius Clarus in practica criminali, quæst. 3. 1. num. 7. Hippolitus Bonacolsa comm. opinionum in verbo citatio, & 1. citatio fit in Regno ad informandum Curiam pro non nullis arduis negotiis, & signanter super tali delicto sine homicidio, quod personaliter comparat, post modum citatur similiter quod personaliter compareat ad recipiendum capitula specialis inquisitionis, & exprimit causas, qualiter tali die, vel nocte commisit tale delictum, ut latè Follerius in præt. criminali in verbo dentur capitula per totum, Borrelius *tomo 1. tit. 44. n. 43.* de citatione, vel potest vna in simul expediri citatio ad informandum, & ad capitula, latè Scialita de foriudicatione, cap. 50. per totum.

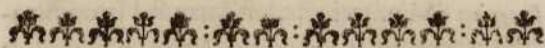
Posita ergo nullitate citationis contumaciae super ea accusatae sunt nullæ, & foriudicatio nulla Franchus d. 514. quia foriudicatio sumit vires à citatione Franchus d. 322. Riccius collect. 140. Regens Tappia in constitutione Regni, citationis litteræ, & quæ concurrere debent in citatione, ut valeat tradit Maranta in speculo, part. 6. in vers. citatio. Grammaticus cons. 1. Visconte ad Franchum, d. decif. 514. Thorus in verbo citatus ad informandum, & ad capitula. Neque quicquam facit decisio Gizzarelli 16. ad quam se remittit Rouitus in Rubrica de sententia foriudicationis, num. 3. vbi citatio ad informandum, & ad capitula ex titulo homicidij proditorij non fuit annullata, licet probatio non esset respectu qualitatis: nam ibi difficultas erat in probationibus respectu proditorij, quia pater inquisiti allegabat inimicitiam, sed fiscus dicebat postea fuisse reconciliatas, vnde non erat clara probatio qualitatis non existentis, propterea fuit dictum titulum sufficere, sed in prætenti rogamus Dominos indices, & supplicanter instamus videndum super illis, de quibus eos supplicamus, quia non poterit ullo modo proditorium, nec præmeditatum dici tale homicidium: non enim potest dici præmeditatum, quia ut fundati est omnino rixosum, non proditorium, quia non habet requisita proditorij enumerata per Boerium d. 217. num. 21. per Capiblancum de Baronibus pragm. 6. num. 164. per Clarum in §. homicidium, vers. proditorie, & §. ex insidiis, Thorus in verbo proditorium. Franchus d. 713. Paschalis part. 3. cap. 6.

Quare firmiter dico, quod sola inquisitio aut delicti titulus attendi non debet, sed indicia extantia, quia multa improperantur, quæ postea delentur l. furti, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, neque qui accusatur, sed qui conuincitur,

reus est cap. non re 8. quest. 4. Isernia in cap. 1. §. sed & qui delentur, num. 43. que sit prima causa beneficij amittendi: nam in criminalibus, rei veritatem non titulum delicti, suspiciendam esse, Textus est insignis in l. famosi vers. hoc tam
men crimen, ff. ad l. Iuliam Majestatis, l. quo ad statum, ff. de paenit. Franchus d. 330. num. 6. vbi addentes Mastrillus de induit, cap. 29. num. 19. vbi ait, quod iudex non debet attendere cartulas accusationis: nam in eas solent partes duas proponere accusations, sed inspicere debet quid ex informationibus constat, non per eorum titulos, siue rubricas, vt latè Mastrillus vbi supra, vnde bene Regens Romitus in pragm. 1. num. 4. & 5. de custodia reorum, reprobat illos iudices, qui ad solum titulum attendunt, & ad carcerationem procedunt, & si quando pro illorum excarceratione sub fideiussoribus instatut allegando innocentiam carcerati, & deficientiam probationum illud tantum opponunt; quod obstat titulus, cum certè certius sit non titulum delicti, sed veritatem rei in criminalibus fore perpendendam; quare aduentant Magistratus, quod non sententia coquinat hominem, sed facinus, vt bene Ioannes de Escobar part. 1. de puritate probanda, quest. 9. §. 11. num. 20. nam alias si contrarium esset sequeretur absurditas intellectus: nam pateretur, quis poenam ex crimine, quod commisisse non constat, contra Textum in l. ambigua 19. ff. de legibus, l. nam absurdum, ff. de bonis libertorum, l. scire 13. §. alind cl. 2. ff. de excusat. tuto. Bartol. in l. omnes populi, quest. 1. ff. de iniustitia, & iure, cum aliis adducatis per Escobar d. part. 1. quest. 3. §. 4. num. 44. & frustratoria esset dispositio Textus in l. sciant cuncti, que est finalis, C. de prob. vt bene Pratus practicarum observationum obseruat. 79.

26 Addo quod per M. C. V. fuit ordinatum quod exequatur rescriptum S. C. insertum in citatione, sed in rescripto praedicto, verbum nullum est appositorum de homicidio cum qualitate, ergo contra mentem, & verba rescripti, & decreti M. C. V. ad notata per Rovitum in pragm. 1. de fide memorialium, num. 12. propè finem, Caualerium decif. 255. num. 9. & per eundem Rovitum decif. 89. & cum per Collaterale consilium audita relatione M. C. V. vt afferitur in citatione ad informandum fuerit ordinatum non esse locum delegationi stante defectu probationum, clarè appareat fuisse habitum pro verò homicidium non esse proditorium, ergo dum causa erat relata in collaterali consilio, & in eo suffragia auditam non productis nouis probationibus post relationem in collaterali consilio circa qualitatem prodictionis, clarè appareat non potuisse apponi talem qualitatem ex adductis per Franchum, vbi supra.

Fuit ergo homicidium commissum per D. Flavium rixosum, non præmeditatum, nec somniari quidem poterit de qualitate prodictionis, & consequenter puniendum vt rixosum, vbi non intrat poena foriudicationis, vt supra dixit, &c.

DISCEPTAT. CCLX.

ALLEGATIONIS
SUMMARYM.

- 1 Facti species proponitur. Et quando irregularitas contrahatur per assistentiam in homicidio.
- 2 Ob homicidium casuale, & præter intentionem, an quis irregularitatem incurrat, si ipse non influxit.
Et utrum exigatur peccatum mortale in ipso homicidio.
- 3 Dans operam rei illicitæ nisi influat directè in homicidium an efficiatur irregularis.
Irregularitas non contrahitur nisi in casibus à iure expressis.
- 4 Irregularitas ut inducatur debet opus fieri voluntariè saltem indirectè, vt supponitur præsumptio.
- 5 Clericus ob patrem defendendum an possit aggressorem patris interficere, nec irregularitatem incurrat.
Et utrum si ob patris defensionem casualiter occidat alium extraneum.
- 6 P. Diana, part. 4. resol. 17. tract. 2. commendatur.
Et utrum habens bono animo ensem euaginatum irregularis efficiatur, si alius percussus à socio moriatur.
- 7 In dubio iuris nemo irregularis censendus est.
- 8 Qui est causa alicuius rixa, si in ea fiat homicidium quando efficiatur irregularis.
- 9 Veniens armatus ad rixam in foro, vbi explosiones adiungit stroporum, & ipse etiam explodat, an irregularis efficiatur si sequatur homicidium adstantium.
- 10 Et quid si adstantes occiduntur à parte aduersa.
- 11 Homicidium an possit licite attentari contra Reum, qui solum vulnerauit, & non occidit.
- 12 Clericus captura alicuius delinquentis an possit se immiscere absque irregularitatis periculo, &c.

ARGUMENTVM.

Homicidio quando irregularitas contrahatur? An per solam assistentiam, utrumque peccatum mortale ad eam incurrandam requiratur? Quid de Clerico aggressorem Patris, vel alium casualliter interficiente. Diana commendatur.

PRO
VINCENTIO PERILLO,
super prætensiā irregularitate.

HAVENTO Dioniso de Petrillo, tirata una archibugiata à Giuseppe Iannuccillo nella terra di Rocca Monfina, dove non molto distante se ritrovò Sebastiano Senerino, Affittatore

fittatore della iurisditione temporale in detta Terra, il quale andando à riconoscere quello, che tirato hauera per Carcerarlo, ritrouo detto Dionisio con un zoffione in mano al quale essendosi anniciato detto Sebastiano per fare detto ufficio, quello calo il cane sopra il zoffione dicendo; non sia chi s'accosta.

Hora essendo al suddetto rumore anco corso D. Gio. Angelo Seuerino figlio di detto Sebastiano, vide che detto Dionisio teneva calato il cane del Zoffione, impugnato contro di suo padre, onde per impedire che in effetto non tirasse, posse mano ad una pistola, che teneva à lato, e calato il cane, per che vide detto Dionisio appararsi non tiro ne meno lui.

Ben vero ritrouandosi così incontrato, per vedere, che il detto Dionisio faceua poco conto della giustitia, nell'istesso instante si parti dal suddetto loco, & andò à chiamare Gio. Antonio Seuerino, suo fratello, accioche armatosi, uscisse à spalleggiare suo Padre nella cattura del suddetto delinquente, come veramente fecesi; poiché subito uscirono di casa armati con un'altro loro parente, e mentre andavano per ritrouare il Padre, nella metà del Camino se li fe incontro Palmerino di Petrillo con zoffione, e cane calato, dicendo, ferma quacccato, e detto Gio. Angelo voltosì al Palmerino li tirò un'archibugiata, & all'incontro il Palmerino con suo fratello, & altri tirorno al detto Don Gio. Angelo, & à suo fratello. E ben che tanto Don Gio. Angelo, quanto suo fratello no colpissero alcuno con le loro archibugiate, nulla dimeno quelle, che furono tirate dalli Petrilli, oltre d'hauerno colpito grauemente Gio. Antonio suo fratello, anco vocisero due, o tre innocenti, che ini si ritrovorno à caso, & anco ferrivno grauemente due, o tre altre persone.

Se dimanda se in questo caso esso D. Gio. Angelo sia incorso in irregolarità.

2 Ego subscriptus Frater Lucas à Monteforte, expensa iam præfata relatione firmiter assero præfatum Ioannem Angelum Seuerinum in Canonica irregularitatem non incidisse; tum quia in homicidium illorum innocentium ipse non influxit, cum illud fuerit præter intentionem ipsius D. Ioannis Angeli; neque vñquam ab ipso illudmet homicidium intentum: tum quia ad incurriendam huiusmodi irregularitatem peccatum mortale in ipso homicidio exigitur, cum nem dum cognitio non præcucurrerit, sed fuit omnino inuolitum, neque vlla in causa proxima fuit volitum. Sic dico, &c.

Frater Lucas à Monteforte, prefata testans me subscribo, &c.

3 Quamvis in homicidio casuali quando aliquid operam rei illicitæ, Caetanus, Silvester, Turrecremata, Hostiensis, & alij, quos refert, & sequitur Suarez de censuris, disp. 45. sect. 3. quoque cooperantes contrahere irregularitatem doceant. Ego tamen cum Hurtado de irregul. disp. 2. diff. 8. num. 28. Coninch. disput. 18. num. 8. Vasquez cap. 2. disput. 100. num. 39. & disp. 124. cap. 2. assero hanc irregularitatem ex homicidio casuali non contrahi ab eo, qui dat operam rei illicitæ, nisi directè influat in homicidium, aut opus sit tale, ex quo præuiderat quis sequi homicidium. Ratio, quæ me monet est, quia ex cap. is qui de sententia excommunic. irregularitas non contrahitur, nisi in casibus iure expressis; in nullo autem iure expressum est homicidium ponere irregularitatem in eo, qui dat operam rei illicitæ ut videre est in citatis Doctoribus: quare, cum in casu positio Ioannes

Angelus Seuerinus non intenderit suorum motem, nec eam præuiderit scuturam ex rixa, & stropis, aio illum non esse irregularitem, &c.

*Vincentius Paganus societ. IESV,
Theologus, &c.*

In præsenti casu posita facti specie, dico nullam incurrisse irregularitatem, quia ad irregularitatem ex homicidio casuali requiritur, vt fiat opus, ex quo sequitur homicidium, cum voluntate saltem indirecta, quæ supponit præuisionem eiusdem homicidiij, sine vlla diligentia in præcauendo, cap. Ioannes, cap. vlt. de homicidio, cap. presbyterium de homicidio, cap. lator eodem, tit. cap. quasitum de pænitentia, & remissionibus. Castrus Palauis tom. 6. disp. 6. punto 12. §. 4. cion sequenti. Quapropter dicit Baunius. tom. 2. de Censuris, tract. 11. quest. 2. 8. quod Clericus quando nauat operam rei sibi non permisæ; ob culpam illius operis incurrit irregularitatem, quia non est sine culpa, qui rei, quæ ad se non pertinet, se miscet, cap. 19. de regul. iuris in 6. Sed in casu nostro Ioannes Angelus Seuerinus non dabat operam rei illicitæ, quia ob patrem defendendum in rumore positum accessit, & irregularitatem non incurrit qui alium occidit pro defensione eius, quem defendere tenebatur, non solum ex charitate, sed etiam ex præcepto iustitiae, sive obligatione, vt post plures, quos allegat sequitur Barbosa in collectaneis ad textum in Clem. si furiosus, num. 19. de homicidio, Diana de irregul. num. 5. Igitur in casu nostro poterat hic Sacerdos occidere pro defensione sui Patris intus, ergo multò minus irregularitatem incurrit ex eo quod alios vocauerit ad sui Patris defensionem si vnum ex illis occiderit vnum ex aggressoribus, vel si aggressores alium extraneum occidissent, vt accidit in præsenti.

Neque est verum, quod ait Pater Thesaurus fuisse rixam terminatam, ac Seuerinum fuisse auctorem nouæ rixæ, quia Pater adhuc stabat in rixa, vt patet ex facti serie: & rogo vt in punto videatur Diana part. 4. tract. 2. resol. 17. qui ex consilio 32. de homicidio apud Nauarrum dicit quod non est irregularis ille, qui bono animo tenebat ensem euaginatum in manu sine alia læsione, quamvis aliis percussus à suo socio in rixa postea mortuus sit, quia dabat operam rei licitæ.

Neque est verum, quod ait Doctus Francis-
cus Seuerinus, quod in hoc dubio est tunc pars
eligenda, & sic adeundus summus Pontifex,
quia in dubio iuris, vtrum quis sit irregularis,
debet se gerere quis pro non irregulari, cap. ad
audientiam, cap. significasti de homicidio, Diana
disp. 4. resol. 52. tract. 2.

Ita censeo, ego Iulius Caponus, &c.

Respondeo præpositæ consultationi, ex his, quæ præponuntur, non posse dictum Ioanneum Angelum Seuerinum excusari ab irregularitate ex duplice homicidio casuali, quia terminata iam prima rixa, in qua agi poterat de iusta defensione personæ Patris eiusdem Ioannis Angeli, ipse fuit causa secundæ rixæ, in qua caualiter illi duo adstantes occisi sunt; dabat enim operam rei illicitæ, & periculose talium eventuum. Primo enim ipse enocauit fratrem suum cum armis, & ipse similiter processit armatus contra dictos aduersarios, non ad necessarium defensionem Patris sui, quia iam prima rixa erat direpta, neque enim appetet quod Dionysius vte-
rius quidquam attentaret, contra patrem Ioannis Angeli, vt colligitur ex illis verbis (*non sicut*

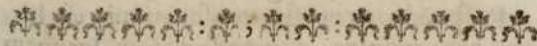
chi s'accostò) secus enim esset si adhuc dictus Pater Ioannis Angeli fuisset in discrimine, & arcto positus: tunc enim licuisset filio etiam Clerico, vel sacerdoti ad necessariam Patris defensionem aggressorem interficere, sine periculo irregularitatis, vt Gen. in praxi cap. 34. num. 16. Bonacina de irregularitate, quest. 4. part. 6. num. 11. C. 12. Farinac. quest. 2. crimin. 25. m. 268. & vt dixi, in praxi Ecclesiastica. part. 2. verb. homicid. cap. 1. col. 1. in fine.

9 Seu nò, quia Iohannes Angelus venit armatus ad rixam in foro, seu publica platea, vbi stiolorum explosiones adiungunt de se periculosæ casuallim homicidiorum, ideo non excusat ut explodens sequato homicidio adstantium, quamvis præter intentionem suam neque inquam censemur potuisse adhibere sufficientem diligentiam pñcto 7. num. 9. cum Medin. & Salom. facit l. item Mel. ibi Bald. ff. ad leg. Aquil.

10 Neque obstat quod dicti adstantes in foro fuerint occisi à parte aduersa; quia imputatur iste effectus Clerico Iohanni Angelo, tanquam cause culpabili secundæ rixæ, vt Bonac. part. 7. n. 17. Etenim quando Clericus est auctor rixæ, seu congregatus, verbi gratia, euocans armatus ad rixam, vel tumultum, vel ipse illuc vadens, tenetur, & sit irregularis ex omni homicidio in ea rixa sequito, tam cansato à se, vel à suis, quam à parte aduersa; ita de communi testatur Farinac. quest. 126. num. 64. Olsach. decis. Pedemont. 104. num. 7. Text. in cap. de Cetero, vbi gloss. & omnes Canonistæ de homicidio. Text. & omnes legistæ in l. quoniam multa, Cod. ad leg. Iul. de vi publ.

Neque obstat quod Pater Iohannes Angelus haberet potestatem capiendi dictum Dionysium, & propterea etiam licet poterant alij occurrere ad eum adiunquandum, quia, respondetur, pri-
11 mò, non poterat propterea attentare homicidium in personam eiusdem rei Curiæ resistentis, seu potestati, quia non erat reus tam gravis delicti, vt posset occidi resistens curiæ si non occiderit barbitonarem, sed solum vulnerauerat leniter, vt Clar. in praxi crimin. quest. 19. in princip. Menoch. de arbitri. casu 578. num. 1. Deinde respondeo quod non potuit Cleric. si-
12 militer Iohannes Angelus se immiscere hunc capturæ, alias secuta morte ipse factus est irregularis ex delicto, alij autem cooperantes potestati solum ex defectu lenitatis, cap. sententia, vbi Canonistæ, ne Clerici, vel Monachi. Zanner. tom. 4. dissp. 8. quest. 20. num. 211. & dixi in praxi Ecclesiastica, part. 2. verb. Index, cap. 2. num. 2. cum multis ibi à me allegatis.

Thesaurus Pœnitentiarius, &c.

D I S C E P T A T . C C L X I .

S V M M A R I V M .

- 1 Electionis confirmatio an dicatur facta per hoc, quod superior habet illam gratiam.
- 2 Electio an sit confirmata posita dictione (per interim.)
- 3 Actus declaratio fieri debet, ab eo, qui fecit actionem.
- 4 Electio, ut confirmetur, quid facere debeat confirmans.
- 5 Confirmatio electionis qualiter sit facienda

- per confirmantem.
- 6 Elec̄ns potest à superiore suspendi etiam non citatus.
- 7 Textus, in Clement. exiui, §. si demum, ff. de verb. signif. explicatur.
- 8 Cassatio electionis fieri potest quandoque etiam non citato, &c.
- 9 Electus, si cassetur electio ex voluntate confirmationis, non potest conqueri.
- 10 Prouincialis electio si cassata fuerit, an detur appellatio.
- 11 Appellatio non datur ab ailibus extra iudicilibus.
- 12 Appellatio non datur ab illis, quæ committuntur superiori secundum conscientiam.
- 13 Appellatio non datur ab illis, quæ sunt in visitatione.
- 14 Appellatio ex privilegio an videatur denegata Regularibus.
- 15 Index quicunque presumitur semper bonus.
- 16 Appellatio à primatione beneficij quando detur.
- 17 Electionis priuatio, & cassatio eiusdem in quo differantur.
- 18 Electio Prouincialis quando confirmata videatur.
- 19 Confirmatio electionis quando censeatur facta.
- 20 Confirmatio electionis an, & quando habeatur pro ratihabitione.
- 21 Confirmatio electionis quibus verbis habeatur.
- 22 Dictio per interim quid importet, & quid in materia electionis.
- 23 Condicio vitiosa an legato, vel contractu quando vitietur, vel vitiet.
- 24 Confirmatio electionis quando fieri debeat.
- 25 Stylus, & consuetudo immemorabilis habet vim legis.
- 26 Electiones superiorum quando sint facienda in conuentibus Minimorum.
- 27 Confirmatio electionis interdum dilatatur, & quando.
- 28 Electio an possit cassari, & annullari electio non vocato.
- 29 Confirmatio electi qualiter facienda.
- 30 Electus à capitulo presumitur idoneus.
- 31 Electus, de quo hic, erat dignissimus, & ut talis cognitus ab electoribus.
- 32 Electio qualiter cassanda, & num. 33.
- 34 Electus quid acquirat per electionem, & quid per confirmationem.
- 35 Electionis cassatio requirit sententiam.
- 36 Electionis cassatio requirit formam indicialem.
- 37 Confirmatio non est gratia, sed iustitia.
- 38 Confirmari debet quis de necessitate.
- 39 Electus quando nihil acquirat, nisi per confirmationem.
- 40 Correctores locorum quando ius acquirant, &c.
- 41 Electus quando teneatur petere confirmationem.
- 42 Superiores quando possint suspendere, deporre, &c.
- 43 Commendari nemo debet inauditus.
- 44 Superiorem remouere ab officio est res gravis, & 45.
- 46 Superiores Regulas transgredientes qualiter puniantur.
- 47 Generalis, de quo hic excessit limites Regula.
- 48 Cassatio electionis quando fieri debeat Indicialiter, quando extra.
- 49 Visitationis tempore proceditur sine appellatione.
- 50 Electio non potest cassari in visitatione, quando cassatio causas infamiam.

- 52 Regularis an, & quando possit ad nutum amoueri ab officio.
 53 Regularis an possit in visitatione à superiore amoueri absque causa.
 54 Regularis non potest suspendi antè electionem faciendam, & quando.
 55 Regularis docti, & sancti sunt eligendi.
 56 Regularis indigni an expellendi ante electionem, & per quod tempus.
 57 Regularis quando possit priuari in Capitulo, & per quod delictum.
 58 Glossa in Clementina sape de verb. signif. adducitur, & explicatur.
 59 Appellatio datur à cassatione electionis, & quando.
 60 Generalis Ordinis Minimorum non potest cassare electionem Prælatorum extra judicialiter.
 61 Electionis cassatio an fiat parte citata.
 62 Appellatio permittitur cuicunque à quacunque sententia.
 63 Appellatio an, & quando detur à correctione morum.
 65 Appellatio pro re leui an detur ad superiorem inter Regulares.
 66 Concilium Trident. less. 22. cap. 50. de reformat. & less. 24. cap. 10. & less. 13. cap. 1. explicatur.
 67 Provincialis priuatio extra judicialiter facta à Generali non valet.
 68 Appellartonem non admittens an, & quando puniatur inter Regulares.
 69 Recursus ad Tribunalia Regia prohibetur Regularibus.
 70 Recursus prædictus qualiter probetur.
 71 Recursus figuratus non verus est in praesenti.
 72 Cap. sollicitè de restitutione spoliatorum adducitur in praesenti.
 73 Appellatio denegata à superiore, qualiter puniatur denegans.
 74 Confirmatio electionis quando dicitur facta, vel non.
 75 Confirmatio electionis quanto tempore differri possit.
 76 Generalis quando remoueat Provinciale, & quo ordine, num. 77.
 78 Superior Regularis ad Monasteria suarum Monialium, quando possit ingredi, & quid in Hispania.
 79 Provincialis de quo hic an alias fuerit renocatus.
 80 Defensio est de iure naturæ, &c.
 81 Barbosa lib. 1. de iure Eccles. cap. 19. impugnatur.
 82 Clerico sicuti suo Beneficio non priuatur sine causa, ita nec Monachus suo officio.
 83 Differentia inter Clericum Beneficiatum, & Regularem Officialem in ordine ad priuacionem ab officiis, &c.
 84 Generalis fratrum Minorum potest cassare electiones inferiorum Prælatorum.
 85 Constitutio Regularium, quando dicatur odiosa, & quando favorabilis.
 86 Barbosa iterum reprehenditur in hoc articulo.
 87 Cassatio interdum fuit facta electionis, quia non canonice facta fuerat.
 88 Electio facta per vim illatam electoribus irritatur.
 89 Electio quando non interuenit metus, vel violentia.
- 90 Provincialis interdum electus, fuit renocatus, & quando.
 91 Cassatio electionis qualiter cassanda per confirmantem.
 92 Cassatio electionis adducit infamiam cassato.
 93 Confirmatio electionis qualiter fieri debeat.
 94 Appellatio an detur à decreto cassationis electionis.
 95 Appellatio an sit suspensa à correctione morum in fratribus Augustinianis.
 96 Appellatio an detur ubi est excessus in modo regulari.
 97 Generalis Longobardi qualitates quoque fuerint.
 98 Cassatio electionis est amotio, & equipollit priuationi.
 99 Sacra Congregatio est index competens in cassatione electionis.
 100 Electus in Correctorem localem an ius acquirat Prælatura antè confirmationem.
 101 Electus in Provinciale an acquisierit ius ante confirmationem.
 102 Electus an, & quo tempore teneatur requirere suam confirmationem.
 103 Electus, qui statuto tempore non requirit suam confirmationem, an sit priuatus, an priuandus.
 104 Electorum confirmatio an habeat certam formam de iure communii.
 105 Electio Prælati, ut irritetur, an sit necessaria visitatio Prælati.
 106 Confirmatio an presumatur per exercitium biennij in officio.
 107 Electio an censeatur confirmata per acceptationem superioris.
 108 Confirmator an possit cassare electionem ex aliquo privilegio.
 109 Generalis an possit cassare electionem extra judicialiter.
 110 Electus quando est dignus an sit necessario confirmandus.
 111 Generalis an teneatur credere oppositoribus contra electionem.
 112 Priuatio vocis actiæ, & passiæ an possit fieri tempore electionis.
 113 Regularis ad nutum superioris amouibilis, an possit audiiri judicialiter.
 114 Regularis qualiter puniantur transgredientes Regulas Religionis.
 115 Regularis Prælati an possint causa visitationis ingredi clausuras Regularium.
 116 Appellatio an, & quando competit Regularibus.
 117 Regularis an appellant à decreto cassationis electionis.
 118 Appellatio an competit Regularibus à decreto cassationis electionis.
 119 Appellatio facta ab electo iniuste cassato, an suspendat executionem sententiae.
 120 Appellationem non admittens superior, an sit puniendus.
 121 Renunciatio facta ab electo, cuius electio est cassata, an sit invalida.
 122 Cassatione facta electionis ad quem spectet electio.

IVRIS, ET FACTI
RESPONSVM,
P R O

Cassatione electionis Prouincialis
Granatensis, Prouinciae Ordinis
Minimorum S. Francisci de Pau-
la, in anno 1634. 29. Augusti,
& iura quoque colliguntur pro
nonnullis dubiis regularibus.

FACTVM.

PATRIBVS Capitularibus Ordinis Sacri Minimorum sancti Francisci de Paula Prouinciae Granatensis, die 29. Septembris 1632. in Capitulo Provinciali legitimè, & secundum statuta Ordinis congregatis, ab eisdem nemine discrepante fuit rite, & canonice electus in Prouincialem eiusdem Prouinciae P. Frater Petrus Cuenca, & Cardenas tanquam benemeritus Pater, qui tribus vicibus summa cum laude, Provincialis in Hispaniis Prouinciis extitit, nec non totidem Vicarius Generalis, semel totius Religionis Zelosus, & Procurator Generalis, tunc, & ad praesens qualificator S. Officij in consilio Generali Inquisitionis Hispaniarum, vtriusque Theologiæ 28. annorum spatio Cathedraticus, & verbi Dei declarator eximius, de suis vita, & moribus in Religione nunquam inquisitus. Quique in capitulo Generali Bareinonensi tertio Generalatus officium, sibi à capitulantibus sponte oblatum, humiliter recusavit. Hic ergo delata ad se præfata Provincialatus electione, statim iuxta constitutionem sui Ordinis, ut in Capitulo Romano, num. 34. & in cap. Iauæ 1. num. 14. & in Capitulo Paulitano 1. num. 13. pro confirmatione sua electionis, testimoniales litteras ab eisdem Patribus Capitulantibus, peractas, subscriptas, & solito signo, munitas, ad Reuerendum Patrem Franciscum de Longobardo, tunc temporis Generalem Romæ degentem transmisit. Quibus litteris prænominato Patri Petro Provinciali destinatis, ac missis, declarauit (pergratam sibi visam fuisse præfamat electionem, & in virtute sanctæ obedientie, mandauit Patribus totius Prouincie, ut pro electo Patri Provinciali debita reverentia, & obedientia de iure, & Regularibus statutis ordinis præstaretur, liberam concedens ei pro interim sui Officij administrationem) & cum post biennium præfatus Generalis visitationis causa in tam Prouinciam Granensem appulisset, ad cassationem prædictæ electionis, extra judicialiter procedendo, denenit, initialiter non citato, nec auditio, sed in remotis existenti prænominato Provinciali, in quo tempore celebranda proximè erat electione commissi pro futuro Generali eligendo, idest ante 17. dies prædictæ electionis commissi, de qua cassatione Praelatus Provincialis sentiens se nimis granatum, ab ea appellauit ad Capitulum Generale, necon successu ad S. Congregationem Eminentiss. Cardinalium, & ad S. Pontificem, vbi nunc est tale negotium determinandum.

Ego tamen iuxta statuta Ordinis Minimorum, firmiter assero non potuisse cassari talem electionem, sed validam, ac perpetuam esse, & primò adducam argumentum partis aduersæ, secundò rationes nostræ sententia, & soluam argumenta partis aduersæ.

Iura pro Patre Francisco de Longobardis
tunc Generali.

Facit primò: Quia talis electio Provincialis prætendi non potest confirmata ex eisdem litteris P. Generalis. Vbi pergratum habuit, quod gestum fuerat à PP. Capitulantibus; Nec ex præstata obedientia Provinciali à Patribus Prouinciae insu Generalis nec ex biennali exercitio talis Officij Provincialatus. Quia præfatum verbum, Pergratum, & Permissio administrationis in officio Provincialatus, fuerunt actus modificati ab eodem Generali in eisdem litteris per illam particulam, pro interim concedimus tui officij administrationem, vñque ad aduentum eiusdem Generalis, ad hoc ut ex visitatione Prouinciae informaret animum suum pro debita irritatione, vel confirmatione præfata electionis. Particula enim pro interim est limitativa temporis intermedij, l. qui ad certum, ff. locati, ex Tusch. practic. conclus. tom. 2. litt. D, conclus. 298. Et ultra illud tempus non extenditur Rota apud Zachiam decis. 78. Et sic permisso exercitij officij Provincialatus, non fuit data pro toto tempore triennali Provincialatus, sed conditionaliter, pro interim, idest pro eo tamen tempore, donec constitisset ex informatione, & examine idoneitatis electi Provincialis valida electio; unde stante prædicta conditione à P. Generali apposita in suis litteris, confirmata non poterit censeri præfata electione. Qui enim in aliqua assertione, seu litteratura conditionem apponit, in ipsa nativitate actionis apponit, quasi ne sit nata actio, & sic habetur pro negante, idest ad propositum in hoc casu pro nunc confirmata, ut multis exemplis, id probat Ful. Lacion. in tract. de probat. lib. 1. c. 25. n. 29. vers. Tertio dico.

Secundò, quia etiam si pro parte Provincialis videatur electio sua confirmata, per illud verbum pergratum, & per permissionem exercitij sui officij; tamen per subsequentem conditionem scil. pro interim appositam in eisdem litteris, iam facta est dubia ipsa confirmatio; confirmatio enim datur simpliciter pro toto tempore officij, & non pro parte temporis; interpretatio autem dubia exponitur contra producentem, idest contra Prouinciale, & non contra Generalem, ex notatis per Marantam de ord. indic. part. 6. nu. 3. Et ideo talis litterarum contextura pro parte acceptari, & pro parte repudiari nequibit, l. cum quaritur, ff. de admin. tur. aut ex parte comprobari, & ex parte tanquam de iniqua queri, l. cum qui 18. §. vlt. in fin.

Inuat etiam doctrina Menoch. de arbitr. casu 3 86. num. 6. quæ statuit, quod pro intelligentia actus dubij alicuius judicis, recurrere debemus ad eundem indicem tanquam ad Auctorem actus; Quia nulla erit melior declaratio, quam illa, quæ prouenit ex fonte, ut annotauit Mandel. Alb. conf. 172. nu. 32. vol. 1. iam ergo Generali in hac causa indici, se pluries declaranti recurrentum est; quippe, stante cassatione prædictæ electionis ab eo facta, suam voluntatem non confirmatiuam plusquam aperte declarauit.

Tertiò,

4 Tertiò , quicumque confirmator Generalis, vt validè confirmet, tenetut examinare, electionem, eligentes, & electum , ne sit aliquis defensus in uno ex his tribus , ob quem electione veniat cassanda , vel ipso iure sit irrita ; & sic tali examine , vel crassè negligenter , vel malitiosè prætermisso confirmans indignum puniretur , 28. dist. cap. priusquam , cap. nihil est de elect. cap. venerab. de elect. cap. cum nobis olim eodem, tit. in 6. Generalis ergo Praefatus , non mirum, si aliis negotiis Religionis occupatus , distulerit per biennium confirmationem propter hanc causam ; Quare Granatensem Prouinciam appulsus , in visitatione perquirens , præcipue de idoneitate Praefati Prouincialis, inuenit eum, ob multa , depositione dignum , vt eum incurrisse in excommunicationem maiorem ob ingressum peractum tempore alterius sui Prouincialatus Monasteriorum Monialium sui Ordinis prætextu visitationis , quod facere nequibat ex cap. 4. Valen. 35. Neconon ipsius anno 1617. cum esset altera vice Provincialis Maioricæ habuisse quandam inhabilitatis sententiam ad officia quæcumque ordinis , & si quos alios defectus ; ob quæ omnia, quid mirum , si Generalis Provincialatus eum tanquam indignum spoliauit.

5 Quartò , non obstat , quod praefatus Pater Generalis in cassatione prædictæ electionis extrajudicialiter se gesserit ; Reo Provinciali indicialiter non citato , nec auditio. Tum quia , vt tenet Barbos. in prax. exig. pens. in suis votis decis. Can. lib. 1. voto 4. dub. 2. potest index confirmator sola sua priuata scientia confirmare , vel irritare electionem aliquam extrajudicialiter nullo tamen existente coelecto , aut oppositore , & ita indicialis partis citatio non requiritur Iul. Lanar. lucubr. tit. 4. de elect. cap. 25. num. 59. Abb. in conf. 41. incip. videndum , sub numer. 1. vers. ex quib. Rota in una Leodien. prætensi census coram Orano 20. Ianuary 1596. Rota in Vlixbonen. quaternaria 15. Ianuary 1624. coram R. D. Coccino Decano , his verbis , aut non est legitimus contradictor , & sufficit , quod Index extrajudicialiter se informet.

6 Tum à fortiori ex doctrina Rodriq. tom. 2. questionum Reg. quest. 2. art. 10. possunt Praelati - Religiosorum suos subditos electos etiam conformatos , ab officiis suspendere , & depone-re ipsiis non citatis. Cuim doctrinæ fundamen-tum desumptum videtur. Tum ex Innocent. 111. vt refertur in cap. qualiter , & quando el. 2. de ac-cus. vbi tractans lumen Pontifex quæ obseruabit Index Ecclesiasticus in punitione suspen-sione , aut dispositione Clericorum , subdit hæc verba. Hunc tamen ordinem (idest apices iuris) contra Regulares personas non credimus usque quaque seruandum , quæ cum causa requirit , fa-cilius , & liberalius à suis possunt administratio-nibus amoueri.

7 Tum ex Text. in Clement. exiui , §. demum de verbor. signif. vbi conceditur priuilegium Generali Ordinis Minorum de consilio discretorum de ordine , vt confirmet , vel infirmet electiones in suo ordine celebratas prout ei secundum Deum usum fuerit expedire. Quo priuilegio etiam frui possunt Generales Minimi per Bul-lam Iulij II. incipiens dudum , §. 14. Sub datum Romæ apud S. Petrum 5. Kalend. August. 1506. quatenus concessit , vt Minimi possint transsumptare priuilegia , ei que vti , ac frui , sicut quatuor ordines Mendicantium.

8 Adducit Barbos. loc. suprà cit. dub. 2. num. 37. Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

hunc usum priuilegij , cassandi scil. electiones extrajudicialiter per Generales Ordinis Minimorum à multis retro annis obseruatum fuisse. Sic evenit in cassatione electionis P. Gregorij Baroni Provincialis Calabriæ Citerioris à Patre Generali Didaco Arias Hispano anno 1611. & Patris Isidori à Mayda Provincialis Etruriæ , & nouissime ab hoc Generali Francisco cassata fuit electione Provincialis Neapolitanæ Provincialis Fr. Petri à Neapoli. In interpretatione autem Prinilegiorum plurimum valet obseruantia eius, l. si de interpretat. ff. de legib. cap. cum dilect. de consuet.

Nec potest prætendi aliqua infamia nota in electo ex priuata sola scientia confirmatoris non confirmato , seu deposito extrajudicialiter. Quia ex doctrina Bannes de iustit. & iure , quæst. 67. artic. 2. in resp. ad secundum , nullum , aut parui momenti ins queritur electo per electionem solam ; & temerarium , ait , esse iudicium , quo oriatur infamia in deposito electo : nam cassari potest electio etiam digni.

Quintò , ex his rationibus , & motiuis, dicen-dum videtur ex Barbos. loc. cit. dub. 3. quod à praefato decreto cassationis electionis , nullo modo praefatus Provincialis appellare potuerit. Tu in ex cap. ad nostra 3. de appell. cap. Reprehensi-bilis 26. eod. tit. vbi nullo casu fit Religiosis li-citum appellare ; immò etiamsi ex natura rei ap-pellatio non sit iniusta ex Suarez tom. 4. de relig. lib. 2. cap. 11. num. 6. & aliis citatis à Barb. loco citat. num. 51.

Tum quia ab actibus factis extrajudicialiter , 11 vt est in praefenti casu , non datur appellatio fal-sum suspensua. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glof. 9. in annot. num. 26. Scacc. appell. 9. num. 35. Tum 12 etiam , quia ex Tiraq. de retratt. leg. §. 4. glof. 1. num. 11. non datur appellatio ab his , quæ com-mittuntur superiori , vt videat secundū suam con-scientiam ; & Deum ; & per consequens , ne-que in hoc casu vbi agitur de confirmatione , & irritatione electionis , quæ ex dictis revittitur Prudentiae P. Generalis.

Fortius , quia ab eis , quæ sunt à Prælatis in 13 visitationibus maximè circa morum corruptio-nem ex Conc. Trident. sess. 24. cap. 10. non da-tur appellatio , prædicta autem cassatio electionis fuit facta in visitatione Prouinciae à P. Ge-nerali.

Addi potest , quia hodiè ex statuto Sixti I. V. 14 datum fuit priuilegium superioribus Augustini-anis , & Carmelitanis , vt possint sua munera obire , mandando , præcipiendo , ordinando , de-cretando , reiecta quavis appellatione ab eorumdem mandatis , præceptis ordinationibus , & de-cretis , vt testatur Sorb. in compend. priuile. Men-dic. verb. Generalis , num. 11. & 12. quo priuile-gio vti , ac frui potest per communicationem ordo Minimorum , eiusque Superiores.

Ex his ergo videtur , nihil prætendi posse in 15 contrarium a praefato P. Provinciali ; eo magis quia , si lex de quocumque indice bonam capiat præsumptionem , & pro indice semper iura præsumant l. vir bonus , ff. indicatum solu. l. fin. C. ad leg. Iul. repet. de tali P. Francisco Longobar-dis olim Generali magis , bonum fuit , & iustitia zelo factum id , credendum est , ex Barbos. dub. 1. num. 21. qui laudes eius Stephano Isnear-do in Codice Minimo Ordinis in serie Generalium , fol. 230. n. 37. desumptas ad instigandam per-actam cassationem electionis Provincialis præfa-ti quasi pro ratione adducit.

- 16 Quod si Prouincialis Præfatus prætendat ex sua appellatione , dari debuisse effectum suspensum sicut ex S. Congregatione Cardinalium fuit decisum, appellationem a priuatione beneficij suspensum habere effectum , & sic commissum iniustitiam Patrem Generalem , qui vio- lenter eum officio Prouincialatus ipolauit , & stante appellatione interposita , per vim extor- sis sigilla officij , ipsum coniiciendo in carce- rem dura inedia torquendum ; subdit respon- dens ad hoc Barbos. loc. cit. dub. 3. num. 96. in fine , quod iniustitia commissa non est appella- tioni huismodi non deferendo ; quia fuit cas- satio , & non priuatio electionis , & ex hypothe- si , quod prætenderetur à Prouinciali electio prius confirmata ; non diceretur Prouincialis officio priuatns , sed amotus ; & sic non currit paritas , cap. qualiter , & quando Clem. 2. de accus. 615. verb. facilius , & liber alius à suis possunt admi- nistrationibus amoueri.
- 17

*Iura Pro P. Prouinciali Priuato Fr.
Petro Cuenca , & Cardenas.*

Supra dictis rationibus non obstantibus sum in voto , quod præfata Cassatio electionis Prouincialatus in personam tam singularem , & qualitatibus requisitis notam , nec de iure com- muni , nec de iure statutorum ordinis subsistere valeat ex infra scriptis fundamentis.

- 18 Primò , quia huismodi electio Prouincialatus ex litteris P. Generalis omnino confirmata visa fuit : nam electionis cuiuscumque confir- matio non requirit certam verborum formam , nec ex iure communi , nec statutorum ordinis , vbi nulla præscripta est , sed sufficit quod fiat per quodcunque dictum , vel factum , quo superior declareret suam voluntatem confirmatiuam ex Oldad. conf. 146. num. 6. Rot. decis. 261. coram Mantica (quamvis in Ordine Prædicatorum fiat per vota secreta , vt testatur Fr. Lucas Castellin. de elect. cit. de confirm. cap. 14. num. 12.) Præ- fatus antem Generalis receptis testimonialibus , & fide dignis omnium capitulantum litteris in num. 46. de præfata eleccione canonice celebra- ta , & de persona Patris Petri Cuenca satis virtutibus nota , ac digna , pergratum , & sibi ratum fuisse à prædictis capitulantibus gestum , suis litteris declarauit ; ergo ex hoc dicto P. Generalis satis aperte suam voluntatem confirmatiuam præfatae electionis patefecit. Si enim ex Barbos. dub. 1. in suis votis decisius in praxi exig. pens. voto 4. num. 24. Quidquid factum est à præfato Generali , iniustia zelo gestum reputari debet , ob eius singulares virtutes , certè hanc elec- tionem sibi pergratam iudicatam , iniustia zelo , vt ratam habebat ; ergo quia sensit vt Canonica , & in persona digna peractam ; superiori enim tam eximio pergratum videri , & indicari non poterat , si electio præfata fuisset non Canonica , & talis persona ad Prouincialatus officij non al- sumpta , vt indigna fuisset ab eo habita ; alias enim pro iniusto , & non timorata conscientia talis Generalis habendus esset , qui suis litteris , vt gratam sibi explicabat elecionem aliquo ex capite cassandam , & non confirmandam. Quare , si semel eam approbat , reprobare postea non poterat ex maxima illa , quod semel approba- tum , reprobari non potest , ff. de neg. qui est l. Pompon.

- 19 Declarauit rursus Generalis suam voluntatem

confirmatiuam ex eisdem suis litteris , in quibus sub præcepto formalis sanctæ obedientiae man- dauit Patribus totius Prouinciae Granatenis , vt præfato Prouinciali sic electo debita præstaretur obedientia , cui per biennium in pace ab eisdem præstata fuit ; debita enim obedientia pro tanto tempore soli legitimè electo superiori , & ita à Generali iudicato debetur.

Inuit insuper , quia postquam Generalis præ- fatus ad Hispaniarum partes peruenit , non sta- tim ad cassationem præfatae electionis denenit , sed præfatum Prouinciale , secum liberè exer- cere officium permisit , & in sui præsentia per quatuor menes eum pro tribunali , vt prælatum sedentem , ratum habuit ; siveque totò eo tempo- re , vt Prouinciales nominauit ; & cætera , quæ Prouinciales confirmati secundum constitutio- nes ordinis exerceant , liberè exercere ei per- misit. Si ergo in confirmatione magis probat fa- ctum , quam dictum , l. de quib. ff. de leg. ratiba- bilio , qua actis fit , validius confirmat voluntate , & actum , quam que fit verbis , l. Paulus , ff. rem ratam hab. Cur clariori declaratione indi- gebimus pro præfati Generalis voluntate confir- mativa electionis prædictæ.

Secundò non potest prætendi à præfato Patre Generali , quod per illud verbum suum , pergra- tum , præfata electio censenda non sit confirma- ta , quatenus ipse apposuerit in eisdem litteris hac sequentia verba omnino modificativa , & suspensiua confirmationis Fr. pro interim con- cedimus tui officij administrationem , & taxati- ua conditionaliter , idest ad tempus quoque , Fratr. informaret animum suum , permisæ admini- strationis Prouincialatus officij. Non in- quam id prætendi potest.

Tum , quia manifestissimè patet ex Minimi- tanis constitutionibus , quod talis particula pro interim apposita à Patre Generali , sit vitiosa , & profusa nulla , ac si non esset apposita : nam ex cap. 3. Valent. §. 19. Prouinciales electi ante omnem confirmationem acquirunt ius nedum Prælaturæ , sed etiam administrationis , donec scil. constiterit de eorum confirmatione , vel irritatione his verbis. Præterea , nè Prouinciae fine capite remaneant , optimum visum est Patribus propter eminentia pericula , vt quam ci- tius qui electus fuerit in Prouinciale , sua co- gnita eleccione Prouincialatus statim fungatur officio , licet nondum fuerit confirmatus , volen- tes insuper , quod si aliquis alterius Prouinciae in Prouinciale electus fuerit delata ad eum sua eleccione , statim ad tales Prouinciam re- gendam adire tenebitur , etiam ante confirmationem , & in cap. Iannæ 1. num. 4. & Paul. 1. num. 25. expressius habetur de Prouincialibus electis , quod ante confirmationem exerceant of- ficia , donec scil. constiterit de eorum confirma- tione , vel irritatione. Si ergo legis autoritate Prouinciales electi ante confirmationem habent pro interim suorum officiorum administra- tionem , & non permissione Generalis ; certè vt vi- tiosa , immo ac si non esset apposita supradicta conditio taxativa pro interim , &c. indicanda est. Quare currit hic regula conditionum vitio- sarum appositarum in contractibus , quæ haben- tur pro non adiectis cap. final. de condit. appos. Et sicut conditiones vitiosæ apposita legatis non viant , sed viantur , ita vt illis reiectis legitam subsistant l. 1. si quis ita constitutus , l. que sub conditione , l. conditiones contra , ff. de condit. in- sit. ita particula illa pro interim , tanquam nul- la,

la, ac si non esset apposita censenda est in litteris præfatis Generalis, & solum remanebit validum, & permanens aliud verbum appositum à Generali scilicet per gratum ex quo confirmatio inducta indicanda est, ut supra, & sic nec dubiam litterarum Generalis contexturam talis conditio pro interim operata est, dum tanquam non apposita aperte probatum sit, ideoque nec ad Autorem talis litteraturæ pro explicatione recurrendum est, nec facit quidquam contra producentem Prouincialem, ut prætendere poterat Aduersarius. Ruunt prout ergo primæ rationes illatae Generalis.

- 24 Tum etiam, quia motuum illud Generalis, quod limitare voluerit ad tempus, permissionem administrationis Patri Prouinciali iusta de causa, ut scilicet haberet tempus examinandi dignitatem, & merita Prouincialis electi in visitatione Prouinciae, est proflus effugium, & excusatio iniustæ Cassationis talis electionis. Nam dilatare confirmationem tanto tempore, scilicet per biennium, ex nullo iure habebat Generalis confirmator; non ex iure communii, ubi Castellin. de elect. canon. cap. 14. num. 11. Fr. Joannes Baptista Lezana tom. 2. sum. questionum regul. cap. 12. num. 42. expressè tenent confirmatorem excedere non posse tempus trium mensium, cap. quam sit de elect. in 6. vel ex Lambertin. de iure patron. lib. 2. part. 3. quæst. 2. artic. 6. num. 4. & Massobr. in sua praxi habendi recursum ad Parochiales Ecclesiæ vacantes requisit. 9. dub. 1. non potest excedere tempus sex mensium iuxta doctrin. Gloss. in rubric. de postul. prælat. lib. 6. cap. Nullus de iur. patron. Nec ex iure constitutio- num: nam ex cap. 1. valent. num. 2. i. præcipitur à simili, electos correctores statim confirmandos esse, si nihil eis obstet in contrarium his verbiis: Abusus est ad voluntatem Prouincialis electos correctores non confirmare, ideo decernitur, quod deinceps præceptum correctoris obseruetur, ut qui fuerint per localia capitula eleeti si fuerint habiles, postmodum per capitulum Prouinciale confirmantur, & assignentur.

- 25 Rursus stylus, & ordinaria praxis, & quasi immemorabilis consuetudo in tali ordine, quæ habet vim legis, cap. cum dilectus de consuet. cap. consuetudo 5. dist. & l. si de interpr. ff. de legibus, est hæc, ut electi Prouinciales; vel a maiori parte, vel unanimiter, solis statibus testimonialibus litteris capitulantum transmissis ad Patrem Generalem, si nulla sit oppositio iudicata in contrarium, statim ab eisdem generalibus confirmantur, adhiberi enim potest sola fides tot Patribus capitulantibus quasi dignioribus Prouinciae Innoc. & Joannes Andreas in cap. postquam Abbas ibidem, num. 5. Iul. Lauor. tit. 4. de elect. canon. cap. 25. num. 5. & 60. Noua igitur mihi videtur, & iniulta hæc dilatio confirmationis præsumpta à præfato Generali in personam tam notam, & meritorum plenam in Religione, ut est præfatus P. Petrus Cuenca.

- 26 Addo pro roboratione huius practicæ, & instifticatae doctrinæ, & vellem, ut ab Eminentissimis Cardinalibus pro oculis specialiter ea habetur in hac causa, & controversia ex sanctissima Regula Minimorum statutum §. 48. & correct. §. 101. in omnibus Prouinciis iubetur, fieri electiones omnes omnium Prouinciarum per locales correctores, & commissos, seu discretos conuentuum respectuè cuiuslibet Prouinciae de triennio in triennium 29. mensis Septembris; & generalis Ordinis, ex eadem Reg. num. 45. elige-

batur prius de triennio, in triennium, & à paucis abhinc annis de sexennior in sexennium ex speciali motu proprio sanctissimi Domini nostri Pauli V. qui incipit, cum sicut accepimus. Datum Romæ apud S. Marcum 7. Octobris. Ego quæro, delatis omnibus præfatis electionibus Prouinciarum omnium Prouinciarum, quæ sunt in num. 3. celebratis absque ullo oppositore, vel contradictorie ad Patrem Generalem, Romæ, v. g. degentem; cum authenticâ fide de validitate electionis, & idoneitate, & meritis respectuè cuiuscunq; Prouincialis electi. Confirmabitne generalis omnes prædictas electiones solo contentus testimonio litterarum authenti- carum capitulantum? vel nullas? vel aliquas tantum? Si omnes, igitur fructuaria cognoscetur visitatio Prouinciarum, & animum suum informet; si nullas, quia vult prius eos visitare pro validè confirmandis prædictis electionibus, dicat quæsto iste generalis; quoniam modo poterit per triennium tot Prouincias in tot parti- bus fitas, Italiæ, Franciæ, Hispaniarum, Boemiarum, Imperij visitare? Forsan naturaliter se replica- bit? est hoc planè ridiculum; sic enim multi Prouinciales remanerent non confirmati, complexis eorum triennalibus officiis, quia ex im- potentia replicationis generalis non fuissent visita- ti. Si aliquas tantum confirmet, & non omnes; dum omnes electi Prouinciales, ut præsupponi- tur, non habent oppositores, cur hæc discri- minatio, & partialitas? latet anguis in herba, fa- teatur ergo visitationem non esse ad hunc finem simpliciter necessariam.

Quod si præfatus Generalis tueatur se asserendo, ut audio, quod assuerit in sua ultima responsione Eminentissimo, & Reuerendissimo Cardinali Scagliæ data §. 2. quod intenderit iusta ex causa dilatare suam concessionem confirmationis prænominato Patri Prouinciali electo usque ad visitationem Prouinciarum, quia habebat tunc oppositores electus iste prænominatus, de qua oppositione certiorari volebat, ut non eraret postea in confirmatione iuxta cap. miramus 61. dist. & cap. finali de elect. in 6. oppositio au- tem in electione potest esse iusta causa in con- firmatore dilatandi confirmationem ex Gloss. in rubric. de postul. prælat. lib. 6. & cap. Nullus de iure patr.

Iam ex prædicta responsione dat manus Ad- uersario Prouinciali, quod inustè suam cassauerit electionem extrajudicialiter procedendo, ipso non defenso, nec citato judicialiter, nec auditio. Nam vt aduerit Barbos, specialis Aduocatus præfati generalis dub. 2. citans Franc. Salg. num. 9. Rota in vna Leodiensi prætensi census coram Orano 2. Ianuarij 1598. & Rota etiam in Vlisbon. quaternariæ 25. Ianuarij 1624. co- ram R. D. Coccino Decano quando non est le- gitimus contradictor, aut coelestus, seu opposi- tor, tunc confirmator procedere potest extrajudicialiter, & non in forma judiciali, confirmando, vel irritando electum sua priuata scientia, & contra verò quando est legitimus contradictor, aut coelestus, vel oppositor procedere debet per viam iudicij cum processu compilato, causæ cognitione, parte plenè defensa, citata judicialiter, & audita, cum sententia diffinitiva Marescot. lib. 1. variar. cap. 52. à num. 30. Sigismund. à Bonon. de elect. præl. Reg. dub. 46. num. 8. & dub. 47. num. 7. & communiter Doctores. Cur ergo Præfatus generaris se iustificabit in hac cas- satione peracta extrajudicialiter, non auditæ,

nec citata parte, sine processu, & sola sua pri-
nata scientia, si aderant electioni præfatae oppo-
sitores?

29 Addere possum, & aliam non spernendam instantiam ex hypothesi, quod generalis confirmator ex litteris testimonialibus omnium capitulantum plenam habeat fidem de electo com-
munitate ab ipsis digno, & meritis pleno existi-
mato (vt est in calu præsentis Provincialis elec-
ti ab omnibus electoribus communiter in num.
46.) & ex alia parte fiat oppositio ab aliis extra
capitulum electo apud eundem generalem in nu-
mero paucioribus, tunc ex recta legis disposi-
tione, & iustitia, magis credendum est electori-
bus in numero maioribus, tanquam probiori-
bus personis vtpotè officialibus Provincialiæ dif-
finitoribus, Correctoribus, Collegis, & Pro-
vinciali præterito, quam ceteris non capitulan-
tibus in numero paucioribus, & minus, aut fal-
tem æque fide dignis: vnde propter hoc dilatio
confirmationis præsumeretur sine fundamento,
& futilis tanto tempore per biennium.

30 Iunat etiam quia stante probata, & authen-
tica fide tot dignissimarum personarum capitulan-
tium, non poterant præsumi oppositiones, si
quæ fuissent factæ contra electum Provincialiæ
à nonnullis Patribus extra capitulum, de excessi-
bus graubus, & undeque notoriis tam Re-
gularibus, quam secularibus fuisse, vt satis au-
daacter ausus fuit asseuerare Barbos. loc. cit. dub. 3.
num. 91. excessus enim similes ita notorijs, cur
ignoti tot Patribus capitulantibus eiusdem Pro-
vincialiæ superioribus? non credo, quod omnes
suerint tam desperitæ conscientiæ, vt contra in-
rumenta ab eis præstata de meliori eligendo in
Prælatum Provincialiæ voluerint personam tam
notorie malam eligere vnanimiter. Iam certus
sum, & tota plane Religio huins electi Prouin-
cialis notorietatem virtutum pleno ore fatetur.

31 Hoc vnum pro tanti viri bonitate valeat ar-
gumentum quonam Renerendissimus Pater Fr.
Franciscus Cælicus electus Generalis ab eodem
Patre Fratre Francisco de Longobardis, in visi-
tatione Provincialiæ Granatensis, nec minimum
quidem defectum inuenit commissum à præfa-
to Provinciali, cui, iussit nedum restituì mu-
lum quendam, quem frædecessor Fr. Longo-
bardus generalis abstulerat, sed etiam vñis ra-
tionum quaternionibus, aliquam pecuniarum
quantitatam legitime debitam ei solui; mīrum
prorsus est, quod in 22. annis administrationis
huius Patris Provincialis, non potuerit nec de
minimo obulo, seu vt Hispanicè loquar, & vno
marauedeis de fraudato accusari.

32 Tertiò ex hypothesi non concesso, sed pro
maiori iustitia Provincialiæ Cassati admisso, quod
præfata eius electione non iudicata fuerit confir-
mata ex præcitatibz litteris, & voluntate Patris
Generalis, adhuc tenendum est, inualidè fuisse
cassatam extrajudicialiter, Provinciali præfato
non citato, nec auditio judicialiter ex infra positi
fundamentis.

33 Primum est, & desumitur ex Conoil. Basili-
ensi sess. 23. de electionib. in fine, vbi tractans
Consilium, quomodo se gerere debeat confirmator
in Cassatione electionis canonice cele-
bratae de persona digna ob aliquam urgentissi-
mam causam maiori bono communis directam, sic
definit, his verbis.

Si talem urgentissimam causam manifeste co-
gnoverit adisse, ea prius mature discussa, ac
parte plenè defensa, ac cedente postea Romanæ

Ecclesiæ Cardinalium, aut majoris partis sub-
scriptione veram, sufficientemque fore causam
attestantium, reiecta tali electione, ad capitu-
lum, seu conuentum remittat. Vult ergo Con-
cilium, quod adsit in tali irritatione electionis
personæ dignæ urgentissima causa, & sit mature
discussa, & pars (id est electus) prius plenè de-
fensa. Quomodo ergo iuste cassata erit præfata
electio Provincialis prædicti, persona ita noto-
riæ dignæ, si non plena, sed nec illa intercessit
defensio iuridica; immò prorsus nec audio, nec
citato judicialiter præfato Provinciali, sed potius
in durum iniecto carcerem à Patre Genera-
li, & de remotis existenti.

Secundūm fundatum est, quia de iure 34
communi electi ad aliquam Prælaturam, ex vi
talis electionis acquirunt ius Prælaturæ ante
confirmationem, vt ex cap. legimus, d. quæst. 3.
habetur, quod electio facit imperatorem, cap.
dilecta de rescript. cap. inter Canonicos de elect. in
fin. Glos. in cap. quanto apostolica dec. 63. verb.
relatio, Abbas in cap. postulationem de postulat.
prælat. num. 4. & in cap. dilectus de consuet. num.
2. Felinus in cap. cum dilecta de rescriptis. Ho-
ftiens. lib. 1. de elect. §. quid operatur, num. 26.
Quod ius multo magis habent electi Provincialiæ
Minimi, qui ante confirmationem ex cap. 3.
valent §. 19. acquirunt ius administrationis
vñquequid confirmantur, vel irritentur. Hoc au-
tem ius, cum sit obiectum iustitiae virtutis rela-
tiuæ ex D. 1 hom. part. 2. quæst. 61. artic. 2. in
corp. ordinantis voluntatem, vt principium ope-
rationum, quæ sunt ad alterum, supponit de-
bitum in confirmatore reddendi rem, seu ius, in
electo verò creditum talis iuris quæsum ab eo
ex vi solius electionis. Remoueri, ergo non po-
test tale ius electi à confirmatore ablique causa,
& figura iudicij saltem summarij, & de plano,
citando judicialiter electum, & probatis iuridi-
cè insufficientia electi, vel defectibus substanti-
alibus electionis, aut eligentium. Propter hoc
confirmatio appellatur actus necessitatis ex In-
noc. And. in cap. quam si de elect. Imò ex Butr.
in dict. cap. num. 5. dec. num. 1. Confirmator te-
netur ex debito confirmare electum dignum.

Id exp̄s̄ tenet Laurentius Porte verb. ele- 35
ctio, num. 5. citans cap. indemnitatibus de elect. in
6. cap. Venerabile, cap. nihil est cod. tit. Vbi lo-
quens de Præside Capituli, qui valebat electio-
nem in Cap. certi Prælati indigni suppressione, ait
non posse illum non confirmare ob talem electi
insufficientiam ipsi notam, sed debere de illius
insufficientia per testes inquirere, & probata
indignitate, illum sic ab electione eicere, &
huius rationem reddit in fine, quia si taliter in-
dignis electus sub silentio (id est ipso non audi-
to, nec iuridicè citato) omitteretur, & procede-
retur ad aliam electionem, ferretur sententia con-
tra aliquem inauditum, & condemnaretur ali-
quis in materia graui, quod non est admitten-
duim. Quid sanius, & clarius extrajudicialiter, ip-
so non citato, nec judicialiter audito, immò de
remotis existenti.

Si ergo in cassatione electionis requiritur sen- 36
tentia, per consequens præquiritur forma iu-
dicialis facta per proc. solum; sunt enim hæc cor-
relativa, Bald. in cap. ad audiencem de consuet.
Castrensi. conf. 40. num. 1. lib. 1.

Stante hoc fundamento frater Laurentius
Peyrinis tom. 1. de obedientia, cap. 3. §. 7. &
Fr. Stephanus Isnardus in suo Codice minimo,
verb. electio Correttoris fol. 196. Eruditissimi em-
bo

bo viri Theologi, & in propriis Minimitanis constitutionibus versatissimi, omnino tenent non solum electos Prouinciales, superiores Praelatos, immo etiam correctores electos, qui dicuntur inferiores Praelati, ob solum ius quae- situm ex vi electionis, posse in iudicio petere confirmationem tanquam sibi debitam, & ratio, quam adducit Peyrinis in fine probationis d. 11. est quia talis electus dignus pe- tendo confirmationem, non petit gratiam, sed

³⁸ institiam, non pleno iure innitat, & addit ex doctrina Panorm. cap. cum inter Canonicos de elect. num. 6. quod electus si confidit de idoneitate suae personae, potest accedere ad indicem confirmatorem cum capitulo, & Biretto non ele- uato, & comminari, quod nisi ipse confirmet, habebit recursum ad superiorem si confirmans superiorem agnoscit.

³⁹ Vnde proflus non ad propositum Barbos. dub. 1. num. 44. adduxit auctoritatem P. Passerellis doctissimi Canonista in schol. ad cap. Bar- chin. super num. 15. fol. 147. probare intendens electos superiores ex Minimorum constitutio- nibus ante confirmationem nullum ius sibi ac- quirere. Nam loquitur ibi de solis correctori- bus localibus, & non de Prouincialibus, vt patet ex prima ratione sua relata ab eodem Barbo- sa & penitus ab eo non considerata; hæc sunt verba. Corrector, quantumcumque ab omnibus eligatur, nullam tamen habet administrationem, sicut superiores Praelati. Superiores autem Prae- lati Correct. cap. 1. §. 11. intelliguntur tam ge- neralis, quam Prouinciales. Vnde ex ratione prædicta Patris Passerelli bene deducetur, quod si correctores haberent ante confirmationem ius administrationis, sicut habent Prouinciales, & superiores Praelati, posset tale ius querere, & in iudicio petere.

⁴⁰ Præterquam quod præallata opinio Patris Passerelli, quod correctores electi nullum ius acquirant ex electione eorum ante confirmationem, non est vsu recepta; immo praxis in con- trarium seruatur in tali religione, & fundamen- ta huius confutationis opinionis, quamplurima adducit Fr. Peyrinis loc. supr. citato, non sper- nenda; mihi tamen aridet hæc subsequens ra- tio ex visceribus ipsarum constitutionum desum- ptu. Nam College Prouinciales, socij tres affi- gnati ex Regula S. Francisci de Paula §. 57. ei- dem Prouinciali, qui nulla frui possunt præemi- nentia, nisi ad aliqua huius ordinis loca in actu visitandi per eorum Praelatos delegentur Cor- rect. §. 114. si statim ac electi sunt, per electionem ante confirmationem, acquirunt ius ex cap. Paulit. num. 22. his verbis. College Prouincia- lium teneantur per se, vel per alios petere con- firmationem à superiore, alias si super hoc ne- ligentes fuerint, iure per electionem acquisito fruſtrentur. Ergo multò magis aliquod ius ae- quirent Correctores per electionem, ante con- firmationem; vtpotè, qui sunt Praelati, licet in- feriores fruentes præminentia, & potestate.

⁴¹ Tertium fundamentum electus ad aliquam prælaturam, sibi delata electione, tenetur infra tres menses petere suam confirmationem à supe- riore confirmatore ex cap. quam sit, de elect. in 6. alias iusto impedimento cessante, eo ipso eius elec- tio viribus evacuetur, vbi Gloss. subdit, eva- cuetur per sententiam; ergo multò magis requi- rebatur sententia, vt evacuaretur electio præfa- ti Prouincialis, qui eam postulauit, immo qui confirmationem abstinuit, vt supra probauit, per

biennium possessor extitit, & communiter vt le- gitimus possessor habitus fuit. Est hoc argu- mentum certè validum, vtpotè à minori ad maius deductum, vbi licet bene argumentari. Si enim vt probetur negligentia electi ad peten- dam confirmationem prærequisitur forma iudi- cialis, & sententia, vt probetur insufficientia, & indignitas electi, ratione cuius importatur infamia electo, qui deponi debet ex defectibus, & non ex sola negligentia.

Quartum, & potissimum fundamentum, quia ⁴² expressissime ex sanctissima Regula S. Francisci de Paula, & ex Correct. cap. 4. §. 23. Ordinis pro- hibetur superioribus quibuscumque posse sus- pendere, deponere, aut priuare superiores elec- tos extra iudicialiter procedendo: affero verba D. P. Francisci de Paula inibi taxata vltius vbi cumque in præsenti correctorio agitur de quorumcumque delinquentium incarceratione, suspensione depositione, aut priuatione intelli- gatur huiusmodi primitus semper fraternis ac discretis monitionibus, habitoque seniorum sen- su, nisi forte super aliquo quatuor votorum aut alio graui casu, vel scandalo, rationabiliter, le- gitimeque coniuncti fuerint ipsi delinquentes. Absens autem præfatus Prouincialis, cui non data est citatio iuridica, & congrua dilatio ad comparendum, & faciendum suas defensiones, quæ sunt de iure naturæ Cassad. decis. 6. de dol. & contum. Afflict. decis. 124. Vant. de nullit. ex defectu citat. nu. 8. & 67. Leff. de iust. & iur. lib. 2. cap. 29. dub. 11. quomodo potuit a prænomina- to Generali de sua electione priuari, si legitimè coniunctus non fuit? processit enim Generalis ex- tra iudicialiter ex sua priuata scientia.

Ait propter hoc Leff. loc. cit. sunt istæ duæ ⁴³ regulæ ad ordinem iuris pertinentes omnino in- dispensabiles à quocunque indice inferiori (præ- terquam à summo Pontifice, aut Imperatore, & ⁴⁴ Rege in aliqñibus tamen casibus) quarum pri- ma est, vt nemo condemnetur inauditus, vt de- clarauit Papa scribens ad Ducem Siciliae in cap. 5. de caus. possess. ait enim, se contra inauditam partem nihil posse definire. Secunda, vt nemo sine testibus condemnetur ex Clem. pastoralis.

Addo pro maiori confirmatione huius eviden- tis doctrinæ, quod cap. 1. Generale Bononiens. §. 15. ordinis, dispositionem, suspensionem, aut priuationem superioris appellauit vltimum terribilium, propter hoc voluerunt Patres. Quod superior non debeat deponi, suspendi, aut priuari nisi legitimè coniunctus etiam in notoriis, & manifestis delictis. Idcò admiror Barbos. in Con- stitutionibus Minimorum parum versatum quod asseruerit num. 46. & 95. remouere Regulares ab officio siue confirmatos siue non confirmatos esse rem parui, immo nullius præjudicij cap. per tuas de Simon. Dum expresse dicatur esse vlti- mum terribilium ex præcit. cap. Bononief. qua- re saltem in hac Religione, non fundate lo- quitur.

Non possum facere, quin non adducam quam ⁴⁶ punitionem, & pœnam subeant i. superiores, qui excedunt limites ordinationum Regulæ ta- xatos à B. P. Francisco de Paula. Verba B. Pa- trii extant in correct. cap. 10. §. 120. & sunt se- quentia præterea si aliquando (Satbanica pro- curante versutia) aliqui huius Ordinis Praelati, etiam ipsem præceptor Generalis, ac vigiles transcederent eiusdem Ordinis Regulæ ordina- tionum limites, seu terminum ipsis Praelatis ini- bi præfixum: etiam si forte aliquando super hoc

hoc Apostolicas litteras obtineret: ipso facto vniuersos eiusdem ordinis fratres praetentes, ac futuros ex nunc ab eorum obedientia penitus absoluimus, & eximimus, ac illos de cetero obediere plenaria nostra autoritate expressè inhibemus, & ad nouam electionem statim procedendum fore decernimus.

47 Quis ergo aperre non cognoscet praefatum Generalem excessisse limites huius sanctae Regulae cassando extrajudicialiter electionem praefati Provincialis, cumque priuando Officio non legitimè, & iuridicè convictum, contra expressum tenorem correct. cap. 4. §. 23. supra relati vellem, vt filii omnes D. P. Francisci tam praesentes, quam futuri in his casibus exequentur ad vnguem mentem sanctissimi P. tanquam non adulterini, sed germani Geniti eius.

48 Quintum fundamentum, quod supra nn. 27. fuit ex occasione adductum; est quia ex aperta doctrina Doctorum allegata, & praesupposita à Barbos. dub. 2. in principio, quando in alia electione celebrata alicuius prælati sunt oppositiones apud consummatorem, non potest iudex tunc procedere, & deuenire ad cassationem praefatae electionis extrajudicialiter, sed debet id præstare per viam iudicij cum processu compilato, & cause cognitione, & cum sententia definitiva. Si ergo ex data responsione eiusdem Generalis Eminentissimo, & Reverendissimo Cardinali Scagliæ 2. habetur quod habuit oppositiones praefatus Provincialis electus; easque pro informatione animi sui agnoscere, & videre volebat Generalis si erant vero, & propter hoc se tuebatur, quod distulerit præstare confirmationem præmemorato Provinciali usque ad prædictam informationem claram oppositionum; quomodo ergo se iustificare poterit Generalis iste, qui non processit postea iudicialiter in praefata cassatione electionis, vt tenebatur, sed tantum extrajudicialiter.

49 Nec iustificare potest P. Generalem, quod asserit Barbos. dub. 3. num. 84. quatenus in actu visitationis Provincialis Granatensis cœperit inquire, non compilando processum contra dictum Provincialis: & innenerit, in discursu visitationis, adhuc non definitæ, multa delata à Patribus, ratione quorum ad cassationem electionis deuenire indicauit extrajudicialiter: in his enim quæ sunt in visitatione, aut morum correctione ex Conc. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 10. Sicut non datur appellatio, ita nec erit necessarius modus procedendi iudicialiter, citando partem, eaque audita.

50 Non inquam id iustificare potest Generalem quando agitur de re gravi, & irrogante infamiam (vt est in casu, qui conuertitur, vbi agitur de cassatione electionis personæ tam singularium virtutum notæ, nunquam in Religione inquisitæ, eo maximè ob causam delictorum gravissimorum ei ascriptorum) non potest visitator, neque in visitatione procedere extrajudicialiter, non citato, nec auditoreo, vt optimè in visitatione Regulari tradit Federic. de Sen. conf. 5. in fine. Rota in Ragusina attentatorum 15. Iunij 1620. coram Remboldo.

51 Adiuuant à fortiori hanc doctrinam Abb. in cap. ad nostram, num. 12. Dec. num. 7. de confirmat. utili vel inutili. Mil. in repet. in verb. beneficium manuale, num. 26. Rebuff. de pacif. possess. num. 275. Gonzal. sup. reg. 8. Glos. §. 6. num. 4. Causal. decis. 72. num. 5. afferentes, dato, & non admisso, quod possint regulares (sed Minimos

ego semper excipio) ad nutum superioris amoueri à suis officiis, id fieri nequire, quando amouerentur ex causa probrofa, aut irrogante iniuriam, & infamiam, absque citatione, & probatione plena, & concludente. Quis autem non videt, ex quibus causis maxime irrogantibus infamiam narratis supra, num. 4. voluisse, & praetendisse P. Generalem amonere ab officio Provincialatus talem electum Patrem, qui potius ex Tamburin. de iure Abb. tom. 1. disput. 6. quest. 2. num. 6. & Rota coram Papa Gregor. decis. 240. num. 12. debebat sine dilatione confirmari, quia fuit via scrutinij nemine discrepante ab omnibus vocalibus in num. 46. vñanimitate electus.

Sextum fundamentum ad exuberantiam, dato, & non admisso, quod Generalis potuerit in his, quæ sunt in visitatione extrajudicialiter procedere, sicne Regulares ab officiis suspendere, vel amouere; adhuc ex praefati ordinis statutis Generalibus, præcipue Valen. 4. §. 28. expressè prohibetur fieri priuationes has tempore alicuius electionis celebrandæ: quod tempus ex Fratre Lauren. Peyrin. desubdit. cap. 18. §. di-
co secundo post medium, intelligitur per tres menses ante electionem, & merito id prohibetur, ne innumeris superiorum fraudibus pro successore, vel à se dependenti Prælati eligendo locus detur. Cur ergo præmemoratus Generalis post biennium exercitij officij praefati Provincialis, cum per quatuor menses in sui præsentia permisisset administrationem, vt legitimi Prælati prædicto Patri, ad cassationem electionis praefatae deuenit. 29. Augusti 1634. quo tempore proximè, scil. post 17. dies celebranda erat elec-
tio commissorum pro eligendo vocali mittendo ad capitulum Generale pro futuro Generali iudicium meum in hoc dare non præsumo, si bono fine, & iuste, an verò iniuste, & animo faciendi Amicum successorem Generalem id egerit, dubitans de voto talis Provincialis. Hoc vnum scio, in sequenti capitulo Generali, quod erat ab ipso celebrandum anno sequenti, electum fuisse R. P. Fratrem Franciscum de Ceclio eiusdem nationis cum eo, scilicet Calabrum eiusdemque Paulitanæ Provincialis specialem eius Amicum; tametsi de cetero dignissimum, cuius profectò dignitatis, immò maioris, neque in tali capitulo deerant quamplurimi Patres inter quos sufficiat, primò adducere P. Fr. Bartholomæum Rosa Neapolitanum sanctæ memorie, cuius exitus ex hoc mundo ad Deum extitit admirabilis, & non sine sanctitatis odore, anno 1638. secundo Adm. R. P. Fr. Ignatium à Neapoli, & Patrem Fratrem Laurentium de Peyrinis Genuensem vitæ integerrimos, eminentissimos nostri temporis Theologos. Quorum copiosæ, & defatigatae doctrinæ opera impressa, & undeque accepta ab omnibus, veritatem hanc testantur; Tantæ Religionis benemerita decora, licet de proximo mortis crudeli falce peremptos, quorum corpora tantum iacent tumulo, sed ipsi gloria non sunt mortui. Omitto quam plures alios Patres dignissimos ex Hispaniarum, & Galliarum Provincialiis, quibus tale Generalatus officium impar non erat.

Quod si mihi instet ut ex cap. 5. Valent. §. 3. ad instantiam Vicarij, & seniorum Conuentus Valentiae licet non esset de corpore capituli, fuisse exclusos à tali capitulo vnum collegam Generalem, & alterum commissum, eo quia puellas in Conuentus, clausum introduxisset,

&

& sic nihil obstat tempus Capitul. ad exclusum indicium ab eo ; immo tales sunt arcendi omnino, ut valida deinde sequitur electio ; & proper hoc potuit praefatus generalis priuare electum Provincialem, tali tempore electionis celebrande, cum multa supra allata num. 4. immo non in visitatione Provinciae, ob quae deponi omnino debebat.

⁵⁷ Hunc instantiae faciliter occurri potest, dicendo, tunc fieri posse priuationes in Capitulis quando delicta sunt talia, quae important priuationem officiorum ipso facto, ut est in casu allato ex cap. 5. Valent. & tunc postpositis accidentibus, & non substantialibus apicibus iuris, probatique delicto, bene excludi potest delinquens a Capitulo; inter substanciales vero apices iuris ducuntur principes, ut nemo condamnetur inauditus; nec sine testibus, & ita fuit factum in casu illato de collega Generali, & commissario, fuit enim causa remissa sex Patribus, duobus ex qualibet Natione, ut diligenter viderent, testes examinaret, factum comprobarent, & Capitulo referrent, & ipsis Patribus collega, & commissario auditis, & citatis, postmodum iuridice fuerunt exclusi iuxta Glos. celebrem in Clem. sapè, de verb. ⁵⁸ signif. Casus autem noster, qui controvertitur est diuerius: nam praeterquam quod Provincialis praefatus non fuit, nec citatus, nec auditus, nec plenè defensus, quod est proorsus arduum, & inauditum in hac Religione in rebus huiusmodi gravibus, sed de facto ex priuata scientia Generalis fuit officio spoliatus ob prætensa, & non probata delicta, quibus non erat apposita pena priuationis ipso facto, ut in responsione ad obiecta, & rationes Generalis in fine subiungam.

⁵⁹ Stantibus his rationibus allatis necessariò inferendum venit, à predicto decreto cassationis electionis extra judicialiter facto à Patre Generali, licite, & legitimè finisse à priuato Provinciali appellatum. Rationes illationis huius esse possunt infra scriptæ.

⁶⁰ Prima, et ex Minimianis Constitutionibus ritè probatum, non potest Generalis Ordinis extra judicialiter cassare electionem Prælatorum, maxime ubi adest oppositor electionis, sed debet procedere judicialiter cum sententia diffinitiva, ubi autem proceditur judicialiter datur appellatio legitima, ut in cap. de Priore, n. 1. & cap. Reprehensibilis, de appellat.

⁶¹ Secunda, quia apertus fuit commissus excessus à Patre Generali in hoc decreto irrationis electionis, dum fuit factum parte non citata, nec defensa, aut legitimè convicta iuxta correct. cap. 4. num. 2. supra relatum, num. 42. & iuxta Conc. Basil. 1. sess. 2. A simili autem excessu nulli denegari potest legitima appellatio, Rebuff. de sentent. execut. artic. 7. gloss. 12. num. 4. fallent. 1. Galles. ad forman Caner. obligat. post processum incident. num. 11. Scacc. de appell. 9. 17. limit. 10. à num. 19. & limit. 11. num. 6. Petr. Gregor. eod. tit. lib. 11. num. 2.

⁶² Tertia, quia editu de appellando est prohibitorum. Primo, quod quilibet à qualibet sententia potest appellare, nisi prohibeat, iuxta Gloss. vt. recepta in l. Qui restituere, ff. derei vend. nullo autem iure prohibetur Regularis minimus appellare, immo potius ex iure statutorum ordinis, ei conceditur appellatio ex cap. 5. Valent. §. 1. 5. cap.

⁶³ Maffil. §. 5. 5. cap. 6. Roman. §. 1. 4. Ex quibus conceditur appellatio de re graui, & iam constat ex cap. 1 Bononiens. §. 15. citato quod depositio, seu priuatio officij, sit grauissima pena appellata Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

vltimum terribilium, id specialiter afferit Fr. Peyrinis in Additam. ad confit. Leon. X. cap 4. n. 20. in fine, his verbis, appellatio legitime interposita executionem sententiæ impedit, quando agitur de re graui, v.g. priuatione officij, &c.

Quarta, quando Index tenetur procedere judicialiter in infligenda aliqua poena, & ex ignorantia, aut malitia procederet extra judicialiter nullo formato processu, quanvis non detur appellatio suspensiva ab his actibus factis extra judicialiter ex Triuisan. de modo proceden. crimin. inter Reg. cap. 19. vt supponitur declaratum à S. Congreg. Concil. die 6. Octobris anno 1588. & talis sit stylus Curiae Romanae; si tamen Prælatus processum non formet, vel quia non beat, vel quia non velit, adhuc poterit subditus in hoc casu appellare, si in corrigendo hoc pacto excebat modum Superior. Ita fertur suisse declaratum à S. Congregatione: nam mens Concilij Trident. sess. 22. cap. 5. de reformatione, & sess. 24. cap. 10. eodem tit. & sess. 13. cap. 1. non est quemquam granare, sed solum Ecclesiasticam disciplinam souere, quæ suadet, ne pro quaunque re leui ad Superiorem appetetur. Et sic malitiae, vel ignorantiae Prælatorum indulgendum non est.

Colligo mentem S. Concil. ex eius verbis, hanc esse, ait enim cum igitur rei criminum plurimque ad evitandas poenas, & Episcoporum subterfugienda iudicia, querelas, & grauamina simulent, & appellationis suffragio iudicis processum impediunt, ne remedio ad innocentiae præsidium instituto, ad iniuriantis defensionem abutantur, atque vi huiusmodi, eorum calliditati, & tergiuersationi occurratur. Ita statuit, & decrevit in causis visitationis, correctionis, &c. ex quibus verbis clarè constat, quod appellatio dicitur remedium institutum ad innocentiae præsidium, & non ad iniuriantis defensionem. Et ⁶⁷ D. Bernard. lib. 3. de confid. cap. 2. appellandum à sententia ante sententiam, improbè omnino, nisi ob manifestum grauamen præsumitur appellatio; non est autem suffugium appellatio, sed refugium. Priuatio igitur Provincialatus in hoc Patre Petro Cuenca, quæ est poena grauissima, & vltimum terribilium excitatis Constitutionibus, per acta extra judicialiter contra statuta Ordinis, quis afferere audebit esse grauamen simulatum, & non verum? Leue, & non maximum in tanto notissimo Viro in Religione, & qualificatore Sancti Officij Generalis Inquisitionis Hispaniarum. Hæc ergo appellatio interposita à prædicta priuatione Provincialatus suspendebat necessariò executionem Glossa in cap. sapè, verb. Rata manet, in fine, de appellat. Panorm. ibid. n. 15. & magis clarè, ait Sac. de appell. 9. 3. num. 72. quod Prælatus depositus, pendente appellatione potest liberè suum exercere Officium, excommunicare, & alia iurisdictionalia exercere, ut poterat ante sententiam; & multos adducit Doctores, qui licet de Regularibus non loquuntur, cum tamen simpliciter id afferant de appellatione, etiam debet de Regularibus intelligi, Peyrin. in Addit. ad Confit. Leonis X. cap. 4. an. 19. usque ad 21. qui rationes in contrarium soluit.

Hoc unum scio, quod in cap. de Priore, de ⁶⁸ appellatione, grauiter iubetur castigari Prior, qui appellationem non admittit, & Baldus in cap. ad nostra, de appellat. subdit quod Abbatे nimis saeiente in Monachos, eis licet fugere de Monasterio, nec dicuntur apostatae, & Cardia in Clement. 1. §. Praefata, desit. Monach. notabiliter

- ait, Abbate odio grauante Monachum posse pro defensione arma accipere.
- 69 Nec potest quicquam obesse Patri Prouinciali sic grauato prætensus recursus ad Tribunalia Regia Hispaniarum, & sic propter hunc recursum incidisse eum iudicetur in excommunicationem Bullæ Cœnæ excomm. 13. & in alias censuras comminatas contra Regulares, & Ecclesiasticos etiam iniuste oppressos à Superioribus, sive per sententiam, sive per simplex mandatum recurrentes ad brachia secularia, vt ipsos defendant à præfatis grauaminibus.
- 70 Quia ex assertione, quam de facie ad faciem percepi, ipsius Patris Cuenche, prorsus negatur se ad talia Regia Tribunalia recurrisse. Cum enim tunc fuisset duris mancipatus carceribus, vt nedum cum Procuratoribus, vel Adnocatis loqui potuerit, sed nec Missam præcepti Ecclesiastici tempore fuerit ei audire permisum, certè infertur, nec de persona potuisse, nec de eius mandato recurrere ad talia Tribunalia. Et maxima censenda erit hæc congruentia, quod recursum non habuerit talem; quia supposituè ei representatim à Patre Generali, si eo vellet vti, negavit ipse talem per se, vel per alium habuisse recursum, nec constare id poterat, sed potius asseruit, velle recurrere ad Capitulum Generale, tunc proximè celebrandum, ad quod accedere fuit ab eodem Generali prohibitum, & ad Sanctam Sedem Apostolicam.
- 71 Rursus non potest prætendi contra præfatum Prouinciale, quod nullum amplius ei restet ius ad sui prælaturam, & electionem cassatam, quatenus renuntianerit cuicunque suæ peractæ appellationi, vt demonstrat Pater Generalis. Nam ex cap. *sollicitè, de restit. spoliat.* habetur, quod quidam Clericus, qui renuntiauerat Ecclesiæ suæ, de qua fuerat spoliatus, non obstante prædicta sua renunciatione, restituendus tamen erat suæ Ecclesiæ, si post spoliationem renuntiasset. Ita mandauit Papa Episcopo Vigorniensi, vt diligenter inquireret, quo tempore præfatus Clericus renuntiauerit, & si confiterit illum renuntiasse non ante, sed post spoliationem, contra ipsum testes alterius partis de spontanea renunciatione, & iuramento præstito non admittat; & datur ratio in *prefato cap.* Quia non est verisimile, quod sponte iuri suo renuntiauerit, qui renuntiat spoliatus. Quomodo ergo obstabat præfato Prouinciali, quæcumque renuntiatio si fuisset facta iuri suo; dum præsumi debebat coacta, vt pote facta ab eo quando spoliatus suo officio Prouincialatus, & in durum coniectus carcerem erat?
- 72 Propter hoc affero verba Navarr. lib. 2. cons. de *appell. consil. 9. in resp. ad quartum*, contra tales Superiores. Praeterea iniquè, & irreligiosè valde facere Prælatos, qui non admittunt iustas appellationes à se oppressorum, & debere acriter castigati, vt inbetur in d. *de Priore, de appellat.* Et iniquitatem iniquitati apponere, eos, qui non admittunt, nec dant licentiam prosequendi, & adeundi Superiores, & pessima malos accumulare, qui non solum negant prædicta, sed etiam coniiciunt in carceres duros inedia torquendos, donec appellationi renuntient.
- Restat ergo iura supradicta allegata pro Patre Generali soluere.
- 73 Ad primum, & secundum quatenus probabant electionem Patris Cuenca non potuisse dici confirmatam ex litteris Patris Prouincialis, & ex permissione exercitij officij Prouincialatus,
- iam contrarium fuit demonstratum in furibus allatis pro Prouinciali à num. 18. usque ad 23.
- Ad tertium annotatum in num. 4. vbi Generalis iusta de causa visus fuit distulisse confirmationem præfatæ electionis iam patet quod ex iure communi, & huius Ordinis constitutionibus non poterat tanto tempore per biennium differre confirmare, & sic tanquam iniusta dilatio admittenda non est, ex annotatis à num. 24. usque ad 26. inclusuè.
- Ad id quod inferebat Generalis, quod in visitatione inuenit multa delicta commissa à præfato Prouinciali, ob quæ deponi, & priuari debebat, iam dixi *suprà*, propter sex fundamenta *suprà* allegata, etiamsi delicta fuissent vera, & patrata à Prouinciali, quod non poterat Generalis sine citatione inridica, & formatione processus, seu extrajudicialiter illum ab officio absoluere ex Ordinis Constitutionibus præcipue ex *correct. cap. 4. §. 23. relato à me suprà, n. 42.*
- Addo ex *cap. 4. Roman. §. 7.* quod crimina inquisita à Generali aliisque Visitatoribus tam in communi, quam in particulari tempore suarum visitationum, scita, & non publicata, quantumvis non punita, à successoribus eorum non puniantur, sed potius puniantur ij, qui de illis alias accusant, tum quia odio fratrem accusare dignoscuntur, tum quia adiurati tacuerunt, & Superiorum mandato inobedientes in excommunicationem inciderint, & ex *cap. 4. Valent. §. 51. & cap. 6. Iaua, §. 22.* habetur quod visitationes cuiuslibet Generalis debeat incipi à fine visitationis Prædecessoris Generalis, & in illis nulla alia delicta possunt, aut debent inquiri, nisi quæ dicto tempore possent prætendi. Ex quibus Capitulis Generalibus aperte colligitur, quod non potuit præfatus Generalis inquirere, & punire delicta P. Prouincialis ibi enumerata forsan commissa tempore alterius Generalis, qui eum tali tempore visitauit rigorosè, & Prouinciam totam.
- Circa ingressum per actum in Monasteriis 78 Monialium à præfato Prouinciali tempore alterius Prouincialatus, ob quem videtur incurrisse in excommunicationem. Dico primò, quod nec ex *correct. §. 3. 8.* nec ex *Reg. Fratrum 22. sororum 17.* id prohibetur Superioribus pro visitationibus Monasteriorum faciendis, vt patet ex verbis *Reg. & correct. Ordinis, c. Autem Generale 4. Valen. §. 3. 5.* intelligendus est, quod prohibeat ingressum prædictum (non tempore debitæ visitationis, quod à iure permittitur) sed forsan ingressum prætextu fictæ visitationis secundum Bullam Pauli III. super approbatione Capituli Paulitani. Secundò, in partibus Hispaniarum intelligo, quod adsit consuetudo in contrarium, secundum quam poterat ipse Prouincialis operari. Ulta quod hæc facultas ingrediendi Monasteria Monialium tempore visitationum concessa est à Concil. Trident. *sess. ultim. de reg. c. 22.* Superioribus, non obstantibus quibuscumque Regulis, seu statutis, etiam iuratis, atque consuetudinibus, vel præscriptionibus, etiam immemorabilibus in contrarium. Puto ergo, quod in hoc sit fundata talis consuetudo ingrediendi Monasteria Monialium visitationis tempore, ratione cuius calumniari non poterit præfatus Petrus Cuenca Prouincialis.
- Circa sententiam inhabilitatis illatam supra 79 contra præfatum Prouinciale de anno 1617. extat clara, & authentica renocatio à Sacra Cardinalium Congregatione; cui tunc temporis de-

lata præfata causa, & cognita tanti Patris innocentia, quod tunc passus fuerit pro defensione iurisdictionis Sancti Officij Inquisitionis, summa cum laude talis Pater ad pristinum habilitatis fuit restitutus ab ea.

80 Si quæ præsupponuntur alia delicta quorum notitiam non habeo; commissa à prædicto Provinciali, ratione quorum Pater Generalis eum ab Officio Provincialatus deposuerit, certum est ex Reg. & correct. sup. cit. quod debebat iudicialiter procedere citata, & audita parte, eaque defensa, cum defensio sit de iure naturæ cap. Qualiter, & quando, in fine, Hostiens. ibid. num. 23. Ancharan. num. 28. Nauar. consil. 5. num. 3. de appellat. quia agebatur de priuatione officij, quæ est maxima pena, ultimum terribilium diæta.

81 Ad quartum, vbi prætendebatur potuisse Generali extrajudicialiter procedendo cassare præfatam electionem Provincialis, iam patet; quod non, ex adductis per me à num. 32. usque ad numerum, o. vnde non obstant rationes allegatae, quod vbi non est oppositor possit Generalis extrajudicialiter denunire ad confirmationem, vel cassationem electionis contra Barbos, in tract. de iure Eccles. lib. 1. cap. 19. & loc. suprà cit. num. 33. Tum quia puto id non esse verum in irritatione, tametsi valeat in confirmatione, & ratio discriminis est, quia in confirmatione, vbi non adest oppositor, aut coëlectus, confirmator solum informatus animus suum ex litteris Capitulantium authenticis de validitate electionis, & idoneitate personæ electæ, nulli infert iniuriam, sic confirmationem præstet electo à se cognito, vt digno; sic enim suo satisfacit muneri ex cap. Venerabilem, de elect. & 28. d. cap. prinsquam, ne confirmans indignum puniatur. At vero in imitatione, quæ est destructio iuris prius habiti, quia agitur de remotione iuris tertij quæsti, & iniustitia fieret electo digno, & electoribus iniuria, si electus non plenè defensus, nec auditus priuaretur; ideo non poterit confirmator in tali irritatione procedere extrajudicialiter, & secundum ei vim fuisse.

Tum quia admisso quod posset Generalis extrajudicialiter cassare electum, quando non est oppositor, iam non sumus in casu eodem: nam ex assertione Patris Generalis fuerunt oppositiones factæ prædictæ electioni Provincialatus, & ideo ex dictis requirebatur sententia, & forma judicialis, quæ non sunt seruata.

82 Doctrina Rodriguez allata suprà, num. 6. quod posset confirmator Generalis suos subditos electos etiam confirmatos ab Officiis deponere ipsis non citatis, est prorsus falsa in hac Religione, vt suprà probavi num. 34. & 42. Præterquam quod admiror Barbos, qui pro sua opinione confirmanda adduxerit hanc doctrinam Rodriq. dub. 2. num. 47. nam respondens à se factæ obiectioni, cur beneficiatus Clericus non possit à suo beneficio extrajudicialiter amoueri; sed prærequiritur causa probata, & sententia diffinitiva, non tamen hac prærequiratur in administrationis, aut Officii cassatione personæ Regularis. Dat disparitatem, quia Clericorum beneficium est perpetuum, quando est collatum, & per consequens est irreuocabile; Prælaturæ vero, & officia Regularium non sunt perpetua, sed annualia, ideo, &c. sed non ad propositum sue doctrinæ est data disparitas: nam suprà, num. 41. assignans ex Labor. d. tit. 4. de elect. cap. 25. num. 66. effectus confirmationis, inter cæteros, numerat hunc quod per confirmationem ius quod per

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. III.

electionem fuerat quæsum, quod reuocabile erat, amplius renocari non potest. Si ergo in amotione beneficij Clericorum requiritur sententia, & forma judicialis, quia beneficium collatum erat perpetuum; propter eandem rationem requiri debet sententia, & forma judicialis in amotione ab Officio Regularis personæ quando est confirmatum, quia ex prænotata doctrina Barbos, & per consequens propter hoc diei poterit perpetuum. Cur ergo affernit num. 46. quod Prælatus à suo officio amotus, etiamsi confirmatus erat, acquiescere debeat foli indicio Generalis irritantis, dum patientia in Regulari subdito optima est, sed iniustitia in superiori prorsus pesima est?

Circa priuilegium concessum Generali Ordinis Minorum in casu electionibus, prout ei secundum Deum iudicatum, seu visum fuerit expedire, ex quo intulit Barbos. quod uti potest Generalis Minimus excommunicatione priuilegiorum mendicantium. Dico primo ex Francisc. Marc. q. 13. 60. num. 3. part. 1. & Iulio Lauor. dict. tit. 4. cap. 25. num. 60. conditum esse pro solo Ordine Minorum. Secundò, communicari non potest Generali Ordinis Minimorum. Tum quia secundum Constitutiones Ordinis probauit ordinari contrarium. Tum quia quotiescumque aliqua Constitutio Pontificia est partim odiosa, partim fauorabilis, si minus principaliter est faœta in fauorem, & magis principaliter in odium odiosa censenda est, argumento eorum, quæ traduntur in l. quaritur, ff. de statu homin. Dom. & Franc. in cap. sciant caneti, de elect. in 6. Rodriq. tom. 2. q. reg. q. 26. artic. 3. Talis ergo allegata constitutio in Clement. exini, §. demum, de verb. signific. licet sit facta in fauorem Generalis Ordinis Minorum, magis tamen principaliter est facta in odium, & poenam electorum, & subditorum, ad reprimendas ambitions eorum; sicut à simili audio fieri in Ordine Prædicatorum, vbi ad nutum Superiorum Maiorum, possunt ab Officiis deponi electi Provinciales, & Piores. Cuius stylus non seruat in hoc Ordine Minorum.

Ad illud, quod dixit Barbos. Generales Ordinis Minorum à multis retro annis vños fuisse hoc priuilegio cassandi electiones extrajudicialiter adducens tria exempla. Coactus sum, ipsum graniter reprehendere, quod de factis ab eo cognitis, tam faciliter scriperit in præjudicium tot Patrum qualificatorum huius Ordinis, ed magis, quia superficiem, & non intimum, seu medullam explicauerit horum casuum.

In primis dico, stantibus electionibus Provincialium Patris S. Gregorij Baronij, & Isidori de de Mayda Cassatis, quia prima fuit celebrata non canonice, sed coacte, vt testati sunt apud Generalem Didacum de Arias; tunc temporis Romæ degentem, ex vi & voluntate Marchionis Fuscaldi, eligentes ipsi, ideo cognita, & sic sufficienter probata tali coactione, tanquam non liberè, & canonice peracta, fuit à Patre præfato Generali legitimè cassata, non autem ex defectu personæ electæ, qua stante ex hypothesi canonica eius electione, non potuisse extrajudicialiter ipsa non defensa priuari. Secunda vero electio Patris Isidori, à Mayda Provincialis Ætruriæ Viri apprimè docti, & virtutibus pleni, quia constauit Patri Generali, ex reclamatione aliquorum Patrum, malitiosè, & per vim exclusos fuisse à ceteris capitulantibus, legitimè non excludendos, & admissos alios fuisse ad præfamat electionem

non admittendos non obstante contradictione aliquorum vocalium hæc probata, & cognita opera causa cassationis, ideo tanquam non canonica fuit absque dubio annullata. Ita audiui prædicta à Patribus eiusdem Prouinciae adhuc super 89 stitibus, & fide dignis. In quibus casibus, quia nulla intercessit iniustitia depositis Prouincialibus, nec dedecus, æquo, & libenti animo, talibus iustis cassationibus iidemmet acquieuerunt, & totum id fuit peractum tempore debito ante eorum confirmationes, & in tempore permisso trium mensium à die celebratae electionis ipsi confirmatori Generali. In casu autem Patris Cuenchæ res aliter se habuit, quia ut annotapimus, fuit cassata electio, quæ supponebatur confirmata ab eodem Generali, & etiamsi non confirmata, fuit annullata post duos annos pacificæ confessionis, & exercitij talis officij, eò magis ex causa defectuum prætensorum ipsius Patris Petri, quibus ex rationibus supra adductis nullo modo poterat præfatus Generalis extrajudicialiter procedere, ipsūmque non citatum, nec auditum priuare tanquam canonice, & vñanimi consensu electum; qui stante posita oppositione aliquorum Patrum non Capitulantum asserta à Generali, debebat iudicaliter, & seruatis de iure seruandis condemnari.

90 Ad aliud exemplum adductum loc. sup. cit. à Barbos. de Patre Petro à Neapoli Prouinciali electo à Neapolitana Prouincia, cuius electio ab eodem Generali Fratre Francisco de Longobardis fuit ipso Patre Prouinciali non citato nec auditio, cassata. Quia in hoc casu Pater Frater Raimundus Ballanus fuit oculatus testis, tanquam vñus ex electoribus talis Capituli Prouincialis, in quo meritò electus fuit Definitor Prouinciae, ipse de causa sententiae deponit, quod ex celebratis electionibus Prouincialium à multis retro annis in hac Prouincia, hæc præcipue iudicari debuit tanquam canonica, & cum maxima libertate electorum, & satisfactione totius Prouinciae, ac de persona digna. In hoc enim Adm. R. Patre Petro à Neapoli, tanquam benemerito Patre pluries in antiquioribus, & dignioribus Monasteriis Correctore electo, atque in eisdem zelantissimo Pastore, ac Benefactore, multoties Diffinitore Prouinciae, Collega, ac sèpè Vicario Prouinciali constituto, virtuusque Theologæ à iuuentute per multos annos in eadem Prouincia Cathedratico subtili, cui ob vberes, & fructuosos sue doctrinæ partus, Neapolitana beneficiata Prouincia multum debet, requisita omnia boni ac digni Pastoris concurrere. Hanc præfatam tunc temporis cassatam ex abrupto electionem, Prouincia tota tam bono obata Pastore, tanquam portentosam deploravit assidue. Hoc vnum protanti mœroris sui causa adiuuenere. Prouinciae Patres remedium, quod non præterito 1638. iterum congregato Prouinciali Capitulo, iuxta Ordinis Constitutiones, eundem Adm. R. P. Petrum ad Prouincialatus Prælaturam, & fastigium vñanimiter, nemine discrepante denuò euexerunt, vt sic concalcata temporis inuidia, velut similitudinaria Oliue arbor, tanto præterito pondere exurgeret sibleuator. Quam de tanto Viro benemerito electionem celebratam agnoscens Renerendissimus præteritus Generalis P. Fr. Raphaël Pizzornus, à Beatissimo Papa Nostro Urbano VIII. Guardiensis ad prælens Episcopus destinatus, statim approbanit, & confirmauit.

91 Deniendo ergo ad responcionem casus, dico, quod talis electionis cassatio, tanquam non

iuridicè facta non poterat in confirmatore Generali firmare priuilegium priuandi electum dignum extrajudicialiter, ob à me supra ponderatas rationes. Cuius rei motum sufficiet istud, quod præfatus Adm. R. P. Petrus à Neap. tunc legitimas protestationes de tali iniusta cassatione egit in forma; causam apud Sacram Cardinalium Congregationem prosequi totis viribus contendebat; & Romam adiens, à Vicario Generali tunc degente ingressum obtinere nequit; immò in Ianuie eo existente, velut oppreso Patri præsentata quædam Generalis obedientia fuit, vt è Neap. ad Ianuensem Prouinciam se conferret, & sic per vim, & metum extorta inscriptis à Grauato Patre renuntiatione appellationis, & suæ causæ, ad eandem Neapolitanam Prouinciam non aliter remissus fuit ex quo animi dolore, & itineris æstiuis temporibus pressuris præfatus Pater infirmatus, ni diuino fuisset talibus in angustiis adiutus auxilio, forsan vitam cum morte faciliter commutasset. Qui legit, intelligat.

Non ergo prætendi potest à præfato, aut quo-cunque Generali Ordinis Minimorum priuilegium cassandi electiones extrajudicialiter Prælatorum dignorum, iis non iuridicè auditis, & defensis.

Ad doctrinam Bann. allatam n. 9. dico, quod 92 non habet locum in hac Religione, vbi ius quæritur electis maximè Superioribus Prælatis, ex annotatis num. 34. & 35. & illud possunt in iudicio repetere ex num. 37. & 38. Cassatio autem electionis digni adducit maximam infamiam cassato, cum sit grauissima pœna, & ultimum terribilium ex cap. Bonon. 1. §. 15. in hoc ordine.

Sed hic non possum non exclamare contra 93 Barbos. qui adducendo doctrinam Bann. prædictam, desumptam ab ipso, de verbo ad verbum à Julio Lauor. variar. lucubr. tit. 4. de elect. can. cap. 25. num. 59. ex malitia tacuit sequentia verba. Vnde potest confirmator trahere ad partes electum, & de his, quæ possunt confirmandum impeditre, exquirat diligenter, & si quod adfuerit impedimentum, illum secretò ad renuntiandum inducat cap. Dudum de elect. in fin. cap. Per tuas de Simon in fine, alioquin tunc, ne illum publicando infamet, secundum allegata, & probata procedet Sylvest. verb. Confirmatio humana, num. 5. quest. 6. Ecce ergo quomodo debet procedere secundum allegata, & probata confirmator in priuatione electi forsitan indigni, & per consequens multò magis digni.

Restat ergo pro complemento respondere ad 94 ductis n. 10. & vers. 5. Barbos. probantibus, quod à præfato decreto cassationis non potuerit præfatus Prouincialis appellare. Non obstat cap. Ad nostra, & cap. Reprehens. de appell. intelligenda enim sunt de appellationibus l. frinolis, vel factis à Corrett. & mandatis legitimis non autem à mandatis, & sententiis non tangentibus illa vt est in priuatione officiorum; immò dat etiam appellatio ab eisdem mandatis, si modus Regnlaris, & legitimus excedatur, Nanar. lib. 1. consil. 4. n. 5. ex dictis etiam omnia allegata supra 11. 12. 13. soluta remanent.

Ad priuilegii concessum Patribus Augustianis, & Carmelitanis Superioribus à Sixto IV. annotatum num. 14. vt procedant reiecta quavis appellatione aperte loquitur in Correctione morum, & in Visitatione, ubi suprà, probanimus, debere reiici quamcumque appellationem, à mandatis legitimè factis. Vbi non est excessus modi 95

Regularis, & legiti. In Ordine vero Prædicatorum est specialis prohibitio subditis depositis ab eorum officijs. Per constit. Iulij 1 I. sub Dat. Romæ 14. Nouemb. 1611. incipien. *Expositi*, & quoniam est constitutio magis facta in pœnam talium Religiosorum subditorum, quam in favorem Generalis, idè tanquam odiosa exten-denda non est ad hunc Sacrum Minimorum Ordinem, ut *suprà* probauimus.

97 Ad zelum, & institutæ animum Patris Genera-lis Francisci de Longobardis, tanquam optimi viri laudati à Patre Stephano Isnard. in suo Cod. *Minim.* fol. 230. n. 37. in cæteris contrarium non assero, & quamvis huic argumento non teneat respondere, non enim hoc fuit meum intentum canonizare, aut perquirere merita, & demerita Religiosorum, adhuc assero, salvo semper meliori iudicio, cui in totum me submitto, in hoc solo casu non legitimè cassasse præfatam electionem; quidquid sit de suo animo pio, an impio cuius scrutator sit Deus.

98 Denum, quod cassatio ista electionis sit amotio, & non priuatio dignitatis, à qua appellatio-ne interpolata non poterat habere effectum sus-pensuum, vt dicitur in num. 17. Dico, quod sim-pliciter æquipollit priuationi. Nam id sonant voces ille Innoc. III. loquendo de Regularibus Prælatis, cum causa requirit facilius possunt à suis administrationibus amoueri; si enim nomi-ne administrationis intelliguntur dignitates, præ-laturæ, & officia, certè cum ante confirmationem ex iure communi electi non habeant admini-strationem, sed post confirmationem, vtique amoneri à suis administrationibus est priuari electos tali prælatura, & officio; & sic currit reg. quod si à priuatione officiorum detur appellatio præbens effectum suspensuum, vtique eundem effectum operari debuit talis non confirmatio positiva præfati Provincialis, vtpote cum fuerit omnino destructio iuris prius habiti per elec-tionem.

99 Concludo ergo iuxta mei tenuitatem ingenij, quod totum hoc negotium, cum ad præsens decidendum remaneat à Sacra Eminentissimorum Cardinalium Congregatione, & non conscientiæ lege Pater iste Fr. Petrus Cuencha, & Car-denias videatur dum pro sua iustitia decidenda multa per iter fuerit passus, cum ex Hispaniarum locis ad Capitulum Generale ire tentauerit in partibus Franciæ, & inibi adhuc de longinquo fuerit impeditus, quando à tali Capitulo ad hanc S. Congregationem fuerit id remissum; en liben-ti, & perseveranti animo Romanam defatigatus Pater est appulsus Magno Herclè desiderio resolu-tionem iustissimam prælentis casus, vt eueniet, sic lubentissime amplectar, & sequar.

S V M M A R I V M

P E R

Dubia varia Regularia

EMERSA

Ex supra ponderatis iuribus, causa
Cassationis electionis Provincialis
Granatensis Ordinis Minimorum.

100 Dubium I. An electus in Correctorem localem acquisierit aliquod ius Prælatura ante confirmationem sui officij? Resp. conclusio-

est affirmatiæ *suprà*, num. 34. 37. 40.
Dubium II. An electus in Provincialem acquisie-
rit ius, & quod ex sua electione ante confir-mationem? Resp. Provincialem minimum ex vi electionis acquisuisse ius, ne dum præla-tura, sed etiam administrationis pro inter-
rim, ante confirmationem ex notatis in
n. 34. 35. usque ad 40. inclusiue.

Dubium III. An, & quanto tempore electus te-neatur requirere suam confirmationem? Resp. affirmatiæ, & intra statum trium meritorum à die sibi notificata, & presentate electionis, ex n. 41.

Dubium IV. An electus non requires statutotem-
pore suam confirmationem ex negligentiâ,
veniat ipso iure priuatus, an vero per sen-tentiam debeat suo priuari officio? Resp. de-bebere priuari per sententiam iuxta Gloss. in
cap. Quam sit de elect. in 6. verb. Euacue-tut super, n. 41.

Dubium V. An confirmatione electorum habeat cer-tam formam, ex iure communi, & ex statutis Ordinis Minimorum? Resp. negatiæ suffi-cit enim si fiat per quocunque dictum, vel factum, quo confirmator suam declarat vol-untatem confirmationam electionis annot.
suprà, n. 18.

Dubium VI. An sit necessaria visitatio Provin-cialium, vt Generalis Minimus validè confir-met, vel irritet electiones prælatorum? Resp.
negatiæ ex adductis *suprà*, num. 26. Inno-vi nulla est oppositio electo, statutus testimo-nialibus litteris Capitularium transmissis ad ipsum Generalem ex usu, & ordinaria
praxi Religionis *suprà*, n. 25. 26.

Dubium VII. An electus Provincialis, qui cum litteris Generalis exercuit per biennium li-berè suum officium presumatur ex hoc val-idè confirmatus? Resp. affirmatiæ, quia hic intercessit ratifikatio facta per actus Gene-ralis, ex allatis *suprà*, n. 20.

Dubium VIII. An Generalis opponens in suis litteris, per grata mibi visa est electio, &c.
& concedimus pro interim tuorum officio-rum administrationem videatur confirmare electum, vel non? Resp. affirmatiæ, quia par-ticula illa pro interim ex his constitutionib-um est prorsus vitiosa, & ideo stat, ac si non fuisset apposta. Vide sup. n. 18. 22. 23.

Dubium IX. An Generalis confirmator possit sine de iure communi, sine ex aliquo privile-gio cassare electionem personæ dignæ extra-indicialiter non citato judicialiter, nec au-dito electo? Resp. negatiæ. Vide annot.
suprà, num. 33. usque ad 39. & 41. usque ad 45. inclusiue. Nec obstant in con-trarium adducta *suprà*, num. 5. usque ad 9. inclusiue, sunt enim soluta *suprà*, à num. 80. usque ad 99. eo maxime ubi presumitur facta oppositio electo, ex annot.
suprà, n. 48.

Dubium X. An Generalis, ubi nulla sit electio op-
positio, possit extra judicialiter procedendo con-firmare, vel cassare electionem præfata? Resp. affirmatiæ, quoad confirmationem; negatiæ vero, quoad cassationem,
& id probabiliter, ex annot. *suprà*, n. 81.
in medio.

Dubium XI. An electus dignus ex communi con-sensu, & nomine discrepante, veriat neces-sario confirmandus? Resp. affirmatiæ ex
annot. *suprà*, n. 52.

111 Dubium XII. An generalis tenetur credere dictis oppositorum Fratrum extra Capitulum contra dignitatem electi, magis quam omnibus electoribus Capitulantibus testimonium plenum ferentibus de idoneitate electi? Respond. stante maiori numero testimoniis electorum, ipso officialium, ipsis standum est, non vero dictis opponentium Fratrum in minori numero, & extra Capitulum ex not. supra, num. 26. 30. 31. de Provinciali casato.

112 Dubium XIII. An tempore electionis fieri possint priuationes vocis actiue, & passiue, & electionum Cassationes, partibus seu priuationis non iuridice vocatis? Resp. in aliquibus casibus affirmatiue, sed parte citata ex annot. supra, num. 56. & 57. negatiue vero in aliis casibus num. 53. & 58. ubi explicatur tempus electionis quando dicatur.

113 Dubium XIV. An Regulares illi, Minimos excepti, qui possunt ad nutum Superiorum a suis officiis amoueri, si amouerentur ex causa probrofa, & irrogante infamiam audiendi, & condemnandi sint iudicaliter? Resp. affirmatiue ex annot. supra, n. 51.

114 Dubium XV. An, & quam paenam incurvant quicunque Superiores Minimi transgredientes limites Constitutionum Regulae, & Correctoris? Respond. incurvare ipso facto priuationem eorum officiorum & fratribus inbatur ex D. Francisco de Paula, ut statim ad aliam electionem Superiorum procedant, ex annot. supra, n. 46.

115 Dubium XVI. An possint Prelati Superiores visitationis causa ingredi septa Monasteriorum Monialium sibi subditarum? Resp. affirmatiue ex Concil. Trident. supra, num. 78. & ita dicitur visitari a Superioribus Hispaniarum Provincialium quamvis, non ex Reg. nec ex Correct. sed ex cap. 4. valent ordinetur oppositum ex annor. supra, n. 78. sed cum limitatione ibi, &c.

116 Dubium XVII. An liceat Religioso appellare? Resp. absolute loquendo affirmatiue, ex annot. supra, num. 62. & non obstante allegata in contrar. supra, num. 10. soluta enim sunt num. 94.

117 Dubium XVIII. An Regularis possit appellare a decreto Cassationis electionis sua peracto tempore visitationis? Resp. affirmatiue, ex annot. supra, n. 49. 50. 60. & 94.

118 Dubium XIX. An liceat Regulari appellare a decretis factis Superioris circa morum Correctionem? Resp. affirmatiue si fiat tamen excessus in modo supra, num. 94. ubi solvit ratio in contrarium adducta supra, num. 13.

119 Dubium XX. An appellationes interpositae ab electo cassato iniuste, suspendant executionem sententiae, & possit adhuc exercere cassatus liberè suum officium? Resp. affirmatiue, ex annot. supra, n. 63. & 67. in fine.

120 Dubium XXI. An Superiores non admittentes iustas, & predictas appellationes, veniant necessario puniri? Respond. affirmatiue, & grauius, ex annot. supra, n. 68. & 73.

121 Dubium XXII. An quacunque renuntiatione facta a Cassato electo post sui cassationem officij, presupponi debeat coacta, & nulla? Resp. affirmatiue per annotata in favorem Provincialis Granatensis supra, num. 72. Vide etiam iniustam cassationem Provincialatus,

& renuntiationem extortam a Provinciali Neapolitano Fr. Petro à Neapol. de anno 1652. supra, n. 90. viisque ad 92.

Dubium XXIII. An ad eundem Generalem spe 122 Eter noua Provincial Superioris in locum casfati ab eo, vel ad Capitulum, seu Piores electores? Resp. quod solutio exacta huins dubitationis pendet a ponderatione statutorum Generalium Ordinis, de quibus, & aliis rebus spectantibus ad Regulares pricipue ad Fratres Minimos dicet Deo Duco in suo Alphabeto rationali pro Regularibus quamprimum imprimendo R. P. Fr. Raymundis Balsanus mihi ostendo. Pro nunc sufficiat tenere quod spectet ad conuentum, seu Piores electores iuxta sensum Concil. Basiliens. sess. 23. de elect. in fine, ex annot. supra, num. 33.

DISCEPT. CCLXII.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti species proponitur.
- 2 Verba Capituli Artis Droheriorum propounderuntur.
- 3 Verba Bandi Excellentissimi Proregis, & Collateralis Consilii adducuntur.
- 4 Decretum Collateralis Consilii post bandum adducitur.
- 5 Collegium Aromatariorum, & cuiuscunque artificij cur dicatur tale.
- 6 Collegium quid requirat ad sui essentiam.
- 7 Collegium conservatur in uno, licet fiat ex pluribus.
- 8 Collegij genus duplex est in materia nostra.
- 9 Collegij finis, & utilitas multiplex est.
- 10 Collegia, Opificum licita sunt.
- 11 Collegia licita iurisdictionem habent in pertinentibus ad Collegium.
- 12 Collegia licita communie habent Aerarium.
- 13 Artifices alicuius Cœtus, seu Collegij ubi conueniantur.
- 14 Collegij constitutio, a quibus dependeat.
- 15 Collegium quomodo probetur licitum esse.
- 16 Collegium facientes sine licentia Principis, quomodo puniantur.
- 17 Collegij iura qualiter existinguantur.
- 18 Collegij privilegia, eiusque statuta, quomodo tollantur a Principe.
- 19 Collegij extinatio, qualiter renouari possit.
- 20 Collegij Superioris debent attendere ad observationem statutorum.
- 21 Collegij iurisdictione consulibus, qualiter competit priuatione, vel cumulatiue.
- 22 Legata an possint fieri Civitatibus, & Collegiis, & quibus acquirantur.
- 23 Legata possunt fieri Collegiis expressè, vel tacite.
- 24 Collegiani mortuo sine parentibus succedit Collegium excluso fisco.
- 25 Fiscus in quibus casibus excludatur a successione morientis sine herede.
- 26 Text. in l. 1. C. quo quisque ordine conueniat, lib. 11. explicatur.
- 27 Collegij locus amittitur per absentiam quinquennij.
- 28 Collegialis utrum excludatur a Collegio propter stuprum.
- 29 Stupri pena, qua sit.

30 Collegium Decurialium, quodnam erat antiquissimum Roma.

ARGUMENTVM.

Collegij Etymologia constitutio, & essentia refertur, cuiuscunque Artificij, & Opificij, sub qua iurisdictione constituantur, quoad ea que pertinent ad Collegium.

Divisio Collegij multiplex, & qualis. Extinctio Collegij quomodo possit succedere legata an fieri possint, & quibus acquirantur.

IVRIS RESPONSVM,

PRO

Aromatariis, & Ceræ venditoribus
huius Fidelissimæ Ciuitatis,

CVI

Vespillionibus eiusdem Ciuitatis
Neapolis.

SUPPONITVR in facto, quod inter alia Opificia, & Articia huius nostræ Ciuitatis Neapolitanæ, vnum est Drogherorum, vulgo manualium Speciariorum, quod supponitur fundatum cum Capitulationibus, Regio assensu roboratis, in quibus adsunt plura Capitula, vnum quorum est, cuius verba damus vulgari sermone.

Item s'è conclusio, che nissuno possa tenere, e vendere robbe pertinentino all' esercito predetto di Speziale, come sono Confettune, e cose di Zuccaro, Cere bianche, e Cetrine lauorate, e non lauorate, eccerto che li soli Speziali sottoposti alla Visita de Gouernatori di d. Monte, & non altri, e tenendone delle dette robbe di Spezaria altre persone, che quelle sottoposte alla Visita predetta, se possa per li Gouernatori, che pro tempore faranno, autoritate propria farcele lenare, & recto tramite mandarle alla Casa Santa dell' Incurabili, folio 2. littera B.

E nel Capo 5. generalmente si statuisce, che nissuno possa tenere robbe di Drogherie, e Speziarie, spettantino à loro esercito, fuorché l' approbati, e questo per maggior mantenimento della loro Arte, & acciò non si facciano, ne commettano fraudi nelle cose spettantino à loro esercito. d. fol. 20. litt. B.

E nel Capo 3. questo istesso si prohibisce alli Ceraioli, quali non faranno approbati dalla Visita de Gouernatori di detto Monte di Speziali.

Dic verò 30. Iulij 1670. Gubernatores, & Consules Drogherorum prævio memoriali supplicarunt S. E. vt ordinare dignaretur emanari banna pena contra contrauenientes, & ex decreto Collateralis Consilij, fuit negotium temissum Illust. Marchioni Carifi Domino Regenti Capiblanco fol. 2. à tergo. propter prætensum interesse Ec-

clesia, & Hospitalis Sanctæ Mariæ de Populo, vulgo Incurabilium, fol. 1. à tergo.

Quia verò aliqui Vespilliones, vulgo detti (Beccamorti) tanquam non existentes sub Collegio Drogherorum, eidem Arti non subditi, nec approbati ab eorum orificio, non potentes tene-re, nec vendere, nec aliis locare cereas candelas, se intromittebant in vendendo, & locando dictas candelas, & cum tractabatur de pœnis exequen-dis contra inobserantes, procurabant, vt comparerent Drogherij approbati, & laboratores ce-ræ (quibus permittitur vendere, & locare cereas candelas) dicentes à se ipsis fuisse locatas, & hoc ad evitandam solutionem pœnæ, in quam incur-terant per contrauentionem, & hoc in fraudem Collegij, & pœnæ appositæ in statutis. Ut autem fraudibus occurreret Drogherij prædicti, recursum habuerunt ad S. E. & fuit emanatum bannum, in quo fuit iniunctum, vt nullo modo dicti Vespilliones se intromitterent in venditionibus, & locationibus candelarum in quacunque quantitate pro funeralibus, & cadaverum exequiis, sub pœna amissionis candelarum, vt in statutis Collegij, sine Artis continebatur (*vulgò dette le Capitulationi*) & etiam sub pœna ducatorum tri-ginta applicandorum pro una parte Regio fisco, & pro altera parte Sacro Hospitali Incurabili-um, prout ordinatum fuit per S. E. die 25. Se-ptembris 1670. fol. 3. & 4. & publicatum fuit bannum fol. 4. à tergo, cuius banni verba damus in præsenti.

Carolus Dei Gratia Rex, &c.

Et Regina Mater Tutrix,

Gubernatrix.

Don Pietro Antonio d'Arragon, Duca di Segorba, & Cardona, Caualiero della Chiaue d'Oro, dell'Ordine d'Alcantara, della Camera, e Con-seglio di Guerra di S. M. C. Capi-tano della Guardia Alemana, Amba-sciatore d'Obedienza appresso Sua Santità, & in questo Regno Vicerè, Liocotenente, & Capitan Gene-rale, &c.

PEr parte dell' Magnifici Gouernatori, e Con-
soli del pio Monte de' Spetiali manuali, e Dro-
ghieri di questa fedelissima Città di Napoli, c'è
stato rappresentato come per stabilimento della loro
Arte tengono Capitulatione spedita da nostri Il-
lustri Predecessori, e che tra l'altri capi in quella
contenti, v'è il capitulo quinto, e decimo, per li quali
si prohibisce, che non si possano vendere da nessuna
persona cose concernenti all' Arte de' Spetiali ap-
probati, & soggetti alle visite, e pene in detti capi-
toli contente, e vendendose d' altre persone incorri-
no nella pena della perdita delle robbe, che da essi si
troueranno vendendo, acciò s' evitino le fraudi, e si
camini con ogni rettitudine in detta Arte. Et an-
corche da essi supplicant, come da loro antecessori
si sia innigilato con molta attenzione per rimediare
à detti abusi, e procedutosi anco all' esecutione delle
dette pene contro gli transgressori, ad ogni modo si
continua tuttavia da diuerte persone à vendere dette
robbe, controuenendo all' ordinato per detti Capitoli,
come sono pepe, zaffarane, spetie di qualsioglia
generi;

genere, cose di Zuccaro, confetture, Zuccaro, cere bianche, e cetrine lavorate, e non lavorate, & altre Drogherie, che spetta venderesi assolutamente dalli Spetiali approbati, e soggetti alle visite, e pene sudette in graue danno, & interesse de' Spetiali. E che anco dalli Beccamorti s'è andato, e giornalmente si v'è vendendo, & affittando torcie a quattro lucigni, & tonde per l'esequie de' morti, facendone dette vendite, & affitto con gran pregiudicio dell'esercitio de' Spetiali, oltre il disserratio, e danno del pubblico, e benche dalli Gouernadori, e Consoli di detta Arte hauendone haunto notitia delle dette vendite, & affitti di dette torcie si sia proceduto all'esecutione di dette torcie, e mandateli recto tramite alla Santa casa dell' Incurabili a chi spettabua detta pena, & intercesso, in virtù della menzionata capitolazione di detti Spetiali, per obniare le fraudi, e disordini, che si commettono da detti Beccamorti, li quali per sfuggire la detta giustitia, e pene ordinate in detta capitolazione, & continuare detti disordini, e fraudi, si vanno concordando con alcuni Spetiali, e Ceraioli, e quando da essi Gouernadori, e Consoli si vuol procedere all'esecutione predetta, fanno comparire li detti Spetiali, e Ceraioli (a chi è permesso far detta vendita, & affitto) & affivere come da essi Spetiali, e Ceraioli è stata fatta la vendita, & affitto predetto, e non da essi Beccamorti, con che si fanno esenti dalle predette pene. Et essendo conueniente d'applicarui il douoto remedio per evitare detti disordini, & inconvenienti, chi ha parso con il voto, e parere del Regio Collateral Consiglio appresso di Noi assistente fare il presente banno omni tempore valituro, con il quale citra pregiuditio delle pene incorse da trasgressori in detti capitoli cominate, dicemo, ordinamo, e comandiamo a tutte, e qualunque persona, che da hoggi avanti in modo alcuno, ne sotto qual suoglia pretesto ardiscano vendere, ne far vendere pepe, Zoffarane, spetie di qual suoglia forte, cose di Zuccaro, confetture, Zuccaro, cere bianche, cetrine lavorate, non lavorate, e robbe di Drogherie spettanti venderesi da detti Spetiali, e li detti Beccamorti non si deneno in modo alcuno ingerire nelle vendite, compre, & affitto di torcie di qual suoglia qualità per l'esequie de' morti, sotto pena della perdita di dette torcie, si come si contiene nella detta capitolazione, e di docati 30. d'eseguir si irremissibilmente contro ogn' uno d'essi respectuè tante volte, quante volte contraueneranno a detto banno da applicarsi la terza parte a beneficio del Regio Fisco, e l'altra due parti, una al pio Monte de Speciali, e l'altra alla Casa Santa dell' Incurabili, & ordinamo anco con questo sotto le medesime pene alle Spetiali, e Ceraiolis, che non debbano dare le dette torcie a detti Beccamorti. Et à finche venghi a notitia di tutti, e da nessuno possa allegarsi causa d'ignoranza, ordinamo si debbia publicare, & affigere nelli luochi soliti, e consueti di questa fedelissima Città di Napoli, così s'esegua da tutti con ogni puntualità, non facendosi il contrario per quanto si ha cara la gratia di suo Maestà, atteso tal è nostra volontà. Datum Neapolis in Regio Palatio die 23. mensis Septembris 1670.

EL DVQVE DE SOGORBE, y de Cardona.

Vidit Galeota Regens.
Vidit Carrillo Regens.
Vidit Capiblancus Regens.
Vidit Ortiz Cortes Regens.
Vidit Valero Regens.

Anastasius.

In Bannorum 2. fol. 21.

Ventre.

Io Carlo Stefano Giardino Lettore dell Regi Banni, dico d'hauer publicato il sudetto Banno con li Regi Trombetti nelli sotto scritti luoghi, cioè Palazzo, la Carità, Santa Maria della Nova, Seggio di Nido, Puerto, Loggia, Sellaria, Mercato, Vicaria, e S. Lorenzo luoghi di questa fedelissima Città di Nap.

Carlo Stefano Giardino.

Die verò 12. Ianuarij 1671. Fabritius Netranus, & alij Vespiliones, porrecto memoriali S.E. petierunt banni reuocationem dicentes non habere Drogherios prædictos tale ins prohibendi tanquam contra libertatem, & per hoc ut eis liceret vendere, & locare, ac emere candelas cereas, & manuteneri in pacifica, & immemorabili possessione, in qua reperiebantur fol. 8.

Decreto Collateralis Consilij fuit dictum intimetur parti dicto fol. 8. àterg. & commisso negotio Illustri Regenti Capiblanco fol. 9. & in iudicio subingresso Regali Hospitali Incurabili pro suo interesse pœnarum, institutis audiri, & etiam fuit à Vespilionibus intimatus eiusdem Procurator S. Domus fol. 35.

Tandem quando sperabant à Collaterali Consilio Drogherij executionem banni firmam stare debere, sub die 20. Iulij 1671. fuit ordinatum, quod infra quatuor dies andiantur partes, & interim suspenso banno emanato de ordine S.E. & Regi Collateralis Consilij sub die 20. Decembris 1670. licet unicus, & præcipue Vespilionibus; vulgariter dictis Beccamorti emere a quovis ceras iuxta antiquum solitum folio 45.

Quinque conclusionibus totam facti seriem propositam inribus Doctorum auctoritatibus, & argumentis collectis ex decisionibus in similibus causis conabor probare, sit ergo

Prima Conclusio.

Collegium, sine Montem Aromatariorum, & Drogheriorum, & quocunque opificium, atque artificium à colligendo dictum esse, eo quod plures vni coeant, seque innicem colligant, & colliguntur Gedeus in leg. 82. ff. de verb. signific. & colleg. & quasi collecti, siue electi ad idem munus, eandemque potestatem, vt ait Varro de lingua, lib. 5. sunt ergo Collegæ, qui eiusdem officij potestatis, ac professionis sunt, l. Collegiorum 175. ff. de verb. signific. Matthæus Stephanus de iurisdict. lib. 2. part. 6. cap. 6. qui, & Confratres soli sodales dicuntur l. fin. ff. de Collegiis illicitis, & sic Collegia opificum sunt adunationes vniuersitatis, sub uno capite, Christophorus Besoldus de iure Collegij, cap. 1. & habetur in legibus Longobardorum, lib. 1. tit. 17. Ioannes Grip-pandier in economia legali, lib. 1. cap. 23. mm. 5. 1. Marquard. de iure commerciali, lib. 3. cap. 1. n. 25. Matthias, Stephanus, & Besoldus ubi suprà, nonnullim Hassuerus Fritzechi de opificum Collegiis, cap. 1. per totum.

Quod Collegium siue Mons ad sui essentiam requirit ordinatam dispositionem, vt ad unum reducatur, tanquam ad caput, Oltradicis consilio 204. & consilio 128. & Ripa consil. 12. de rescriptis alias 19. ubi multa requirit, scilicet, quod soleant Syndicum eligere tractatus facientem

facientem arcam communem, & sigillum habere, quod qualiter probetur, tradit Federicus de Senis *consil. 61.* & licet possit dari Collegium sine sigillo, sine Syndico, &c. tamen ista, vel eorum aliquid cum conueniat Capitulo, & Collegio, probat quasi possessionem Collegij, si vxi sint, vel arca, vel sigillo, aut Syndico, Calderinus *consil. 261.* alias *10.* sub titulo de his, quae sunt à Prelatis sine consensu Capituli, & requisita Collegij, ponit Abbas in cap. nobis, num. 8. de iure patronatus, Romanus *consil. 436.* & licet, de iure Canonico consistat in duobus cap. 1. de eleccione, tamen conservatur in uno solo, aliis deficienibus, Abbas *consil. 25.* lib. 2. Romanus *consil. 436.* num. 6. & qualiter probetur tradit Mafcardus *concl. 319.* Quare Collegium in genere est legitima trium personarum eiusdem conditionis, & potestatis consociatio, d.l. 173. ff. de verb. signific. Schorbonus lib. 1. *Politica*, cap. 11. Collegium verò opificum est societas legitima certorum hominum, Artificium aliquod licitum exercentium certis statutis, & legibus firmatum, quorum Collegiorum origo iuris positivae est, Hassuerus *vbi supra*, num. 7. & 8. sunt verò multiplicis generis, alia sunt licita, alia illicita, l. 1. & tot. tit. de Collegiis illicitis, illa quæ publica legis, vel Principis auctoritate nituntur licita sunt, quorum quædam iure Romano recensentur, ut in l. 1. §. 1. ff. de Collegiis, l. 2. §. 6. ff. de origine iuris, l. 6. Cod. de professoribus, & Medicis, lib. 10. l. 1. ff. quod cuiusque universitatis nomine, l. 52. §. 5. ff. pro socio, tot. tit. do Fabricensibus, l. ultima, §. 1. C. de Indaiis, l. 11. ff. ad leg. Cornel. de sicariis, illicita Collegia sunt, quæ absque Superioris permissione, & auctoritate nituntur, l. 1. l. 3. §. 1. ff. de Collegiis.

8 Et duo esse genera Collegiorum in Ciuitatibus, alia mercatorum, & alia opificum, dixit David Maeius in commentariis ad leges Lubicenses, lib. 4. tit. 13. artic. 3. Kinspildius de iure, & privilegiis Ciuitatum Imperialium, lib. 5. cap. 3. num. 15. & opificum variae sunt species, de quibus Iacobus Bornitus in tract. de rerum sufficientia, tractat 2. cap. 2. quia quedam ratione obiecti, ut lignaria, lapidaria, lanaria, & metallaria, ut latè Gripandier, Bornitus, Assuerus, & alii *vbi supra*, & semper fuerunt inter Ciues talia Collegia, in quibus personæ eiusdem artificij colliguntur, ad sustinenda, communicanda, & promovenda suæ professionis commoda, ut ex vsu antiquissimo cuiusque Reipublicæ, dicit Maeius ad ius Lubicense, dict. lib. 4. tit. 13. artic. 2. num. 1. ad bene artes suas gubernandas, Kinspildius de privilegiis Ciuitatum Imperialium, lib. 5. cap. 2. num. 1. & licet non in omnibus Ciuitatibus talia Collegia institui debeant, ad libertatem emptoribus concedendam, ut bene Maeius *vbi supra*, tamen ad prudentum Magistratus consilium pertinet, dispicere, an, & quæ Collegia in Republica admitti debeant, ut bene Gaspar Klok de contributionibus, cap. 5 o. num. 186. cum seq. & talium Collegiorum minimè est utilitas, quod cum Princeps vult cogere Ciues ad pecuniam commodandam, pro virginibus necessitatibus, melius, & utilius est, ac facilitius, cum Collegiis Mechanicorum, & viuensis agere, quam singulis quibuscumque hominibus, ut latè Vernellius in Politica, lib. 1. tit. 11. cap. 8. & ideò dicebat Bodinus, nihil ad propria Imperia tuenda, & retinenda potentiss, quam talia Ciuitum Collegia, & notat Klok. de Aerario lib. 2. cap. 35. num. 42. cum seq. Magistratus sollicitudinem eff., ut opera, & artifia sint sine

Jul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

dolo, sine fuko, & sine fraude, perfecta, & solida iuxta artis ciuiscumque leges, & procurare tenetur esse perfectos in omnibus artificiis, quibus iningatur onus visitandi, & inquirendi, ut bona fide fiant opera, & etiam cauere debet Princeps, ne conueniant talia Collegia in damnum Principis, & Reipublicæ.

Dum Collegia sunt licita, tum opificum, tum mercatorum, de quibus latè Besoldus de iure Collegij, cap. 1. in tractatu de iure rerum Academicarum, folio 51. Daniel Ottonus de iure publico, cap. 21. Ricc. collect. 94. 633. & 888. de Collegiis licitis, & illicitis, Martinus Vranus tom. 2. consil. 31. latè Speidol tom. 1. Littera L, vbi plura de Collegiis, & si sunt licita habent restitutionem in integrum, quia deguntur per Curatores, & Ministros, Baldus *consil. 465.* lib. 1. & habent Collegia licita iurisdictionem in omnes de Collegio, circa spectantia ad Collegium, Abbas *quaest. 6.* num. 6. & 7. intellige de Collegiis propter aliquam negotiationem, vel professionem approbatam, l. final. Cod. de iurisdiction. omnium Iudicum, secus in Collegiis piis, quia Rector solum habent, ut possit punire benefacientes, Abbas *dict. quaest. 6.* Cardin. Tusclus littera C, *conclus. 455.* qui *conclus. 456.* num. 12. ait Collegia negotiatorum alicuius artis, vel negotiationis, aut societatis ad bonum, sunt approbata.

Habent talia Collegia commune Aerarium, priuatam bursam, sive arcam, leg. 1. §. quibus, ff. quod cuiusque universitatis nomine, Matthæus Stephanus de iurisdict. lib. 2. part. 2. cap. 6. n. 83. quorum administratio est penes seniores, seu primicerios quorum officium est attendere, ut statuta Collegij obseruentur, Brundekman in l. 6. Cod. tit. de Aduocatis diuersorum Iudicum, colligere, confernare, disponere redditus, & in necessarios, ac vtiles usus expendere Muñoz de Excoabar de ratiociniis, cap. 3. Klok de contrib. cap. 50. num. 186. Maeius ad ius Lubicense, lib. 4. in tit. 13. artic. 3. in addit. ad num. 24. cap. dilecta, vbi Abbas 50. de excessibus Prælatorum, Mafcard. *conclus. 315.* Matthias Stephanus *vbi supra*, n. 85. Afflictus in cap. 1. §. conuenticula de pace firmanda, Decianus tract. criminal. cap. 2. num. 14. Brundekman in d.l. 6. C. de Aduocatis diuersorum Iudicum, & habent iurisdictionem in omnibus illis causis, quæ ad artem, vel professionem eorum pertinent, l. 2. in fine, C. de constit. Schurph. cent. 1. cons. 79. & centur. 3. cons. 34. eorum enim quæ quisque nouit æquissimus est Index, Marquard. de iure commerciorum, lib. 3. cap. 2. num. 13. conueniuntur in illis, quæ pertinent ad eorum artes coram Consulibus Collegiorum, in aliis coram Iudice ordinario Ciuitatis, Matthæus Stephanus d. cap. 8. num. 4. Kinspildius de iuribus, & privilegiis Ciuitatum Imperialium, lib. 4. tit. 13. artic. 3. n. 18. Carpzonius p. 2. constit. 6. definit. 9. num. 4. Richterius decis. 80. num. 8. in criminalibus conueniuntur coram Iudice ordinario Ciuitatis, nisi in illis, quæ contra statuta sunt admissa, Matthæus Stephanus *vbi supra*, num. 12. Carpzonius loco citato, defin. 10. Margerus de Aduocatia armata, cap. 1. 5. num. 120. & seq. Bensoldus in Thesauro practico, in verbo, Collegium.

Neque constituitur Collegium per pauciores, quam per tres iure ciuili Carpzonius parte prima, constit. 6. definit. 3. num. 4. & maior pars illud repræsentat, idem Carpzonius parte prima, constit. 13. definit. 3. num. 2. eriguntur cum Principis licentia, ne sub praetextu Collegiorum,

S illicita,

- illicta, & perniciosa conuenticula, & conspirationes erigantur, l. i. ff. quod cuiusque univer-
tatis nomine, l. i. & seq. ff. de Collegiis; vnde olim
non nisi ex Principis concessione Collegia insti-
tuere licebat, l. i. & l. 3. §. 1. ff. de Collegiis, & ho-
die apud nos nonnisi de licentia Proregis, &
Collateralis Consilij: nam numeratur inter Re-
galias, an verò alij Magistratus inferiores pos-
sint concedere iura Collegij, quæstio est, com-
munis affirmat cum Mævius libro quarto, ad ius
Lubicense, tit. 13. articulo tertio, num. 50. Mar-
quardus de iure commerciorum, libro tertio cap. 25.
num. 13. & seq. quod idem dicit parte quarta, de-
cif. 301. & vbi non probatur Collegium singu-
lari concessione, aut confirmatione concessum,
aut approbatum, censetur illicium, l. i. & seq.
ff. de Collegiis, l. Collegium, Cod. de hæred. institut.
Cujacius lib. 7. obseruat. 30. & lib. 16. obsernat. 3.
& 5. Carpzonius part. 3. consil. 13. definit. 36.
num. 11. Decianus lib. 7. criminalium, cap. 10. n. 3.
Guid. Papa decif. 106. ibique additio, & qui sine
Superioris auctoritate illicium Collegium usur-
pauerint Romano iure extra ordinem puniun-
tur, scilicet pœna arbitaria, Glossa, & Baldus in
l. i. ff. quod cuiusque universitatis nomine, Trenta-
cinquis lib. 1. var. tit. de verb. signif. resol. 1. n. 14.
nec solum coētentes puniri, sed domus, in qua
illicta conuenticula celebrantur dirui iubentur,
l. 1. C. de Episcopis, & Clericis, Vellembecchius
ad tit. ff. de Collegiis, Mævius ad ius Lubicense,
lib. 4. tit. 13. art. 1. n. 22. Hassuerus de Collegiis,
cap. 5. in fine, vbi agit de pœna exilio, quæ Lub-
ensi iure contra illicta conuenticula ineuntes
statuta est.
- 17 Extinguuntur verò iura Collegij, quando
omnes de Collegio sunt extinti, Bartol. in
l. fin. num. 22. ff. de Collegiis, & si unus rema-
neat, aliis absentibus, mortuis, vel inhabilibus,
iura Collegij remanent, l. sicut 7. §. 2. ff. quod
cuiusque universitatis nomine, permisum etiam
est, mutuo consensu discedere, nisi aliter habeant
leges Collegij, Mævius part. 5. decif. 376. num. 5.
18 sic cessant priuilegia Collegij, priuatione, ac re-
vocatione iurum, & statutorum, quibus Colle-
gium fundatum est, quæ priuatio fieri potest
a Principe, vel in pœnam abusus, vel ob vr-
gentem salutem publicam, Hassuerus de Colle-
giis, cap. ultim. num. 7. semel extinctum Colle-
gium, sine licentia Principis, non est licitum re-
staurare, Mævius decif. 378. part. 5. non enim est
vetus illud, quod periiit, sed nouum, ideoque le-
ges prohibent noua fieri Collegia, sine Principis
licentia.
- 19 Neque dicas cum Decio in l. Domum. ff. dereg.
iur. quod qui vetus reparat, vel reficit, nonum
non facit.

Respondeo enim id pertinere, ad illud, quod
non totum extinctum est, quod semel desierit
refectum planè nouum est; ergo in eo sunt
adhibenda, qua in nouo necessaria sunt, Ab-
bas in cap. consuluit, de iudic. Mævius vbi sup-
rà, num. 3. Hassuerus cap. ultim. num. 9. Schom-
bronius lib. 1. Politica, cap. 11. in fine, extincto
verò in totum Collegio, bona applicantur Ma-
gistrati loci, Carpzonius parte secunda, const. 6.
definit. 17. Si verò Collegium alio licto mo-
do V. G. separatione dissoluitur, tunc permittitur
Collegiatis pecunias, & res communes, si
quas ipsi attulerunt, diuidere inter se, l. 3. ff. de
Collegiis, Petrus Gregorius lib. 1. Syntagmatum
iuris, cap. 32. num. 19. sed Collegio legata, vel
alio modo disposita, remanent apud Superior-

rem, Carpzonius, Tholofanus, Hassuerus, & alij
vbi supra.

Priores Collegij debent attendere, an eorum 20
statuta obseruentur, vt ipsi Collegium conuo-
care possint, Ioann. Lecier de primogenitura,
lib. 2. questione 2. num. 5. & habetur in l. 7. Cod. de
Aduocatis diuersorum Iudicum, §. 2. vbi viginti
primatibus Aduocatorum incumbebat, ne le-
ges Collegij violarentur, & pœna punitur pe-
cuniaria, si contra has leges aliquid committat-
tur. Possunt etiam Collegia habere peculiares
Iudices, sed in negotiis ad illud Collegium per-
tinentibus, sicuti etiam potestatē statuendi
leges habent, tantum de illis rebus, quæ mer-
caturam concernunt, vel ab illa procedunt,
Stracc. de mercatura, in tit. quomodo in causis
mercatura procedatur, pagina 56. numero octavo,
quorum statuta, etiamsi actus respiciant, non
verò processum in aliis Iudicis etiam obligant,
Stracc. dict. parte prima, num. 10. & talia Colle-
gia etiam cum Iudice Ordinario habent iuris-
dictionem, vt præventioni locus sit, & idem cu-
muliatiè, non priuatim competit iurisdictio,
Gaillus lib. 1. obseru. 20. Hilligertus in Donellum,
lib. 17. cap. 9. Stracc. part. 1. num. 12. ex ea ratio-
ne, quia iurisdictio in dubio intelligitur cumula-
tiè adiuuandi Superioris gratia, non priuatim,
nisi in vsumfructum, vel feudum data sit, vt bene
Myfngerius centur. 6. obseru. 99. Carpzonius p. 2.
constit. 27. defin. 11. Menoch. lib. 2. præsumpt. 18.
Brundekman, in C. in tit. de iurisd. omnium Iudi-
cum, in l. fin. in fine.

Dubitatur antiquitus, an Ciuitatibus, & Col-
legiis posset aliquid reliqui titulo legati, vel
hæreditatis, quia videbantur personæ incertæ,
vt in l. 26. ff. ad Trebellian. sed cum certa vniuer-
sitas designetur, idem tales institutiones, & lega-
ta valent, modo Collegium sit à Superiore ap-
probatum, l. 8. Cod. de hæred. institut. & ratio est ex
l. 1. §. 1. ff. quod cuiusque universitatis nomine, at si
non sit approbatum nihil reliqui potest, quia
omnia Collegia priuata auctoritate contracta
sunt suspecta conspirationis in Rempublicam,
Dauth. de hæred. institut. num. 336. Carpzonius p. 3.
cap. 13. defin. 36. & sic neque Iudæorum Vni-
uersitati, quid legari potest, cum toleretur po-
tius, quam approbetur illorum Vniuersitas,
Gerardus de Magistratu Politico, num. 223.
quem laudat Carpzonius vbi suprà, potest autem
dupliciter reliqui Collegio, primo expresse,
secundo tacite; expresse si dicatur Collegio ta-
li reliquo, tacite si dicatur ciuibis aliquid re-
linquendo, sit l. 2. ff. de rebus dub. Ceualllos que-
stione 278. vel si administratoribus sub nomine
appellatiu quid relictum sit cap. requisiti, de te-
stamentis, Menoch. lib. 4. præsumpt. 111. & seqq.
Brundekman. in l. Collegium 8. & l. hæreditatis 12.
C. de hæred. institut.

Mortuo aliquo ab intestato, sine liberis, paren-
tibus, agnatis, cognatis, vxore, &c. succedit fiscus,
sed interdictum fiscum præcedit corpus, dicit
Textus in l. vnicæ, Cod. de hæred. Decurionum,
Nauculariorum, Cohortalium, Militum, & Fabri-
censium, lib. 6. C. tit. 62. corpus præcedit scilicet
cuīs membrum defunctus fuit, ponuntur exem-
pla, primo moriente Nauculario, seu Naucu-
lero, Navarco, vel Exercitore, Nauclero, qui
scilicet publicas species vehebat, atque anno-
nas sine liberis, &c. deceperit, succedit corpus
Nauculariorum l. 1. Cod. de heredibus Decurio-
num, Barrias lib. 18. tit. 5. num. 6. & erat certum
Nauculariorum corpus, l. 1. §. 1. ff. quod omnisque
vniuersitatis

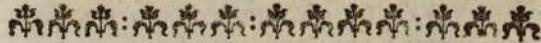
vniuersitatis nomine, l. 5. §. ultim. ff. de iure immunit. Secundò, si quis eorum, qui sub legione, vel sub vexillo militabat sine heredibus defunctus sit. Ad vexillationem deueniunt bona l. 2. C. de hereditatibus Decurionum, l. 6. §. 7. ff. de iniusto rupto, irritoque facto testamento, Barrius ubi suprà, num. 7. Tertiò, si cohortalis officialis, id est, Apparitor Praefecti Prætorio sine heredibus moriatur, succedunt cohortales eiusdem Provinciæ remoto fisco, l. 3. Cod. de hereditatibus Decurionum, Barrius ubi suprà, num. 7. Quartò, mortuo Decurione, vel Curiali intestato sine heredibus, succedit ordo, sive Curia, in qua is erat, l. 4. dict. tit. 5. Fabricensi mortuo, qui scilicet ex nominatione totius corporis in fabricis publicis receptus erat, & arma, hastas publicas, &c. fabricabat, succedebat corpus Fabricentium leg. finali, Cod. de hereditatibus Decurionum, Barrius ubi suprà. Sextò, Clerico succedit Ecclesia, l. 20. Cod. de Episcopis, & Clericis, Barrius num. 7. item dicitur in consortibus liberalitatis Imperialis, l. 1. Cod. si liberalitatis Imperialis socius sine herede deceperit, lib. 10. quæ non dicitur propriè successio, quia locum habet etiam in titulo singulari, & procedit etiam in feudis, Rosenthal. de feudis, cap. 6. conclus. 74. Schradeius de feudis, part. 8. cap. 1. num. 11. & aliud est exemplum in l. 8. Cod. de apparitoribus Praefecti Prætorij, & quod dicitur de Nauiculariis, Cohortibus, Curialibus Fabricensibus, dicimus in Collegiatis in licitis Collegiis, &c. Tiraquellus in tractatu le mort laisit, part. 2. declarat. l. 6. num. 6. contra Oynotomum de success. ab intestato, in rubrica de successione fisci, num. 20. quem citat Hilligerius lib. 9. cap. 1. litt. S, Barrius cap. 5. num. 10. sed hæc opinio est verior, quia frustra quinque Collegia supra enumerata expressissim Imperatores, si hoc omnibus tributum voluissent, quod agnoscere videtur Peregrinus de iure fisci, lib. 4. tit. 3. num. 13. Brundekman in dict. l. unica, Cod. de hereditatibus Decurionum, in fine.

²⁶ Est etiam notandum, quod cum in titulo Cod. quo quisque ordine conueniatur, lib. 11. Cod. tit. 30. habetur, quod cum supra dictum esset, pro illis, qui publica munera administrabant, ut essent obligati; & alij tenerentur, primo scilicet nominatores. Secundò fideiussores. Tertiò Patres, & Collegæ, quæsumus ibi fuit, quis ordo seruandum sit, dicitur, quod si pro induiso sint obligati tenentur omnes, sed prius est conueniendus, qui in administrando culpam commisit: deinde Collega, quia sunt correi debendi, deinde fideiussor, & ultimo loco nominator per l. 4. Cod. de Magistrat. conuenientis, quia fideiussor expresse fidem suam interposuit. Nominator tacite, sed si mutus duobus iniunctum sit, separatis portionibus (quod tamen in dubio non præsumitur) tunc primo loco, qui culpam in administrando commisit, deinde non collega, qui non est correus, sed fideiussor, tertio loco nominator, & demum Collega per Textum in dict. l. 2. quo quisque ordine conueniatur, l. 3. Cod. de conuenientis fisci debitoribus, quia Collega non est puniendus ex culpa alterius, vel quod illum non curauerit remoueri, vel hæres collegæ conueniri potest damno dato ab alio, l. 1. Cod. quo quisque ordine conueniatur, quia penes defunctum nulla fuit culpa, sed in ciuilibus, per tit. Authent. de duabus reis, aliter dici debet, Perez in l. 1. num. 5. Brundekman in fine, dict. l. 1. & locis in Collegio Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

amittitur per absentiam quinquennij, l. penit. C. de domesticis, & protektoribus, lib. 1. 2. l. 2. & 3. Cod. de comœtu, Perez & Brundekman in dict. l. 1. Cod. de primicerio, lib. 1. 2. & Collegiatus vnius Collegij, non debet sine causa aliud Collegium occupare, l. 1. c. Cod. de proximis Sacrorum scriniorum, lib. 1. 2. Brundekman in l. 1. Cod. de Palatinis Sacrarum largitionum, lib. 1. 2. & sicuti mutuans Cinitati, tenetur Ciuitas, ex l. Ciuitas 27. ff. de rebus creditis, & si certum petatur, probato per creditorem, quod pecunia sit versa in utilitatem Ciuitatis, Ioannes Koppen decisione 60. num. 3. ita mutuans Collegio, Gloss. in d. l. Ciuitas, ubi Bart. num. 11. in Collegiis magnis, quam in parvis, Doctores in dict. l. Ciuitas, Berlicchius decis. 30. l. tom. 3. non tamen restituuntur Collegia Fabrorum, & illorum, qui societatem vestigium, & similium habent, nec in illis consentinent singuli, vti vniuersi, neque per consequens habent beneficium, l. Ciuitas, & latissimè Berlicchius dicta decis. 30. l. tom. 3. de privilegio, dict. l. Ciuitas 27.

An vero possit collegiatus in ordine Senatorum remoueri ab ordine ob stuprum, quæstio est, dicit Carpzonius decis. 27. tom. 1. quod non possit priuari: nam secundum aliquos, licet talis poena stupri sit poena capitalis, & vltimi supplicij, ex Thesauro decis. 3. per Textum in l. 1. §. qui puer, ff. de extraord. crimin. à quo tamen plerique dissentiant, in publicatione bonorum, vel corporis coercitione sustinentes ex §. item lex Julia 4. inst. de publicis indicis, Clarius §. stuprum, num. 3. Menochius casu 288. & efficiatur infamis, aliisque poenis puniatur, non tam priuari poterit dignitate Senatoris, Carpzonius dicta decis. 17. per totam, & filij ob delictum patris non possunt priuari Collegio patris, late Carpzonius decis. 19. l. tom. 2.

Tandem notandum est, quod olim erat Collegium Decurialium, qui scrutinia seruabant, & multa priuilegia habebant l. 1. & 2. C. de Decurialibus Vrbis Romæ, lib. 11. ex quo textu collegi successorem in Regno, vel Prælatura teneri confirmare priuilegia, ratione honestatis, quia illæ causæ, quæ mouerunt successorem, ut concederentur, mouere debent Principes successores, l. 3. §. 7. l. 3. 5. C. de Sacros. Eccles. Christineus decis. 72. num. 7. & Princeps qui iura subditorum conferuare non vult videtur subditis iniuriam cauile Enekel de priuilegiis, lib. 3. tit. 20. num. 3. Afflict. decis. 17. n. 5. Carpzonius decis. 88. n. 11. Perez in d. tit. de Decurialibus Vrbis Romæ, lib. 11. ubi Brundekmanus num. 16.

S V M M A R I V M.

- 1 Collegia, opificum & artificum possunt statuta facere, & conventiones.
- 2 Statuta artificum quando requirant Principis confirmationem.
- 3 Delegati confirmatio, vel Iudicis inferioris a sufficiat pro statuti observantia.
- 4 Statutorum, ac priuilegorum interpretatio, qualiter sit facienda & acceptanda.
- 5 Dispensatio super statutis artificum qualiter possit fieri.
- 6 Statuta artificum cum Principis licentia possunt permittere plura.
- 7 Statutum Collegij recensetur quod fuit casatum.

- 8 Statum quoddam recensetur reprobatum in Collegio.
- 9 Statutum excludens filios propter delictum patris an valeat.
- 10 Consuetudo honestatem permittens qualiter seruanda.
- 11 Iniuria facta vni de Collegio qualiter censeatur alteri facta.
- 12 Statutum excludens à Collegio illegitimos, vel spuriros an valeat.
- 13 Expositus an presumatur legitimus.
- 14 Statutum an valeat ut recipiendus producat testimonium sue honestatis.
- 15 Magister an fieri possit, qui nunquam fuit discipulus.
- 16 Discipulus conductus à Magistro pro certo tempore an possit ante tempus recedere.
- 17 Statutum an valeat, ne quis extra artem uxorem ducat.
- 18 Statutum an valeat, vt quis possit esse in duabus artis.
- 19 Statutum an valeat, quo prohibetur quis ne plures discipulos teneat.
- 20 Statuta non extenduntur ad loca priuilegiata & exempta.

ARGUMENTVM.

Collegium Opificum, & Artificum possunt statuta facere, & multo magis accedente Principis confirmatione, & an sufficiat si confirmantur à Iudice inferiori, puta à Delegatis artium, & ad quem pertineat eorundem statutorum interpretatio, & à quibus sit habenda dispensatio talium statutorum, & plura recensentur statuta approbata, & reprobata.

Secunda Conclusio.

COLLEGIA opificum, artificum, &c. possunt statuta facere, quæ sunt mutua pacta, & conuentiones de rebus, & negotiis pertinentibus ad artem, seu eorum professionem, David Mænius ad ius Lubicense, lib. 4. tit. 13. num. 3. & sunt veluti fundamenta Collegij, Mænius responso 7. vers. 3. & talia statuta si sint secundum, vel præter ius, non indigent confirmatione, l. ultima, vbi DD. ff. de iuris d. omn. iudicium, & post alios Hamonius ad Vesselmechium in tit. de legibus, num. 3. sed in praxi tam in Germania, quam in Italia, talia statuta confirmantur per Superiores, vnde hodie per modum priuilegij, vi, ac iure Superioritatis solent confirmari, ita Vennerus practic. obsern. part. 1. cap. 1. Mænius ad ius Lubicense, lib. 4. tit. 13. artic. 2. num. 16. & part. 5. decis. 171. num. 3. & confirmatio etiam Iudicis Delegati facit ius, etiam in aliorum præjudicium, Mænius part. 3. decis. 284. quia talis confirmatio facit statutum Collegij, & legem Ciuitatis, neque in hoc requiritur assensus, & Principis confirmatio, quia illa, quæ spectant ad politicam authoritatem, ex confirmatione inferioris magistratus, qui iurif-

ditionem habent, valent, Mænius decis. 284. num. 6. Hassuerus de statutis artificum, cap. 2. in fine. Interpretatio verò circa statuta fieri potest à Superiore confirmare, qui tanquam statutorum Author, atque confirmans, potest ea tollere argumento l. fin. §. 2. Cod. de legibus, &c sunt talia statuta stricti iuris, quatenus restringunt artificij libertatem, Albericus in l. cx hoc iure, man. 3. 1. ff. de iustitia, & iur. Mænius part. 9. decis. 256. num. 20. & interpretatio statutorum, & priuilegiorum acceptatio fieri debet iuxta statutum eius temporis, in quo condita, vel concessa sunt, quia inest in illis naturaliter conditio (rebus in eodem statu permanentibus) argumentum l. pæctum, Cod. de collation. Euerardus consil. 19. vol. 2. num. 46. Mænius ad ius lubicense, lib. 4. tit. 13. artic. 3. in addit. num. 13. quando ergo ea quæ Collegium impetravit, præfenti rerum statui non conueniunt, iustè non obseruantur, sed vires amittunt, l. cum ex occasione, vbi Baldus Cod. de excus. tutor. nec Collegium vigere debet, sed mutata reponere potest: nam priuilegia Collegiis Mechanicis concessa trahunt post se concomitantem interpretationem, vt ex publica utilitate omnino existimentur, Cotman. volum. 1. consil. 47. num. 361. & poterit etiam Princeps, qui confirmauit circa illa statuta Collegij dispensare, si rationabilis causa dispensandi subfit, quia qui legem potest dare etiam soluere poterit, l. fin. C. de legibus, l. 3. de re iudicat. Mænius ad ius Lubicense, lib. 4. tit. 13. artic. 3. Hassuerus de statutis opificum, c. 3. concl. 3.

Sunt autem illicita omnia statuta opificum, quæ sunt illicita, & legibus prohibita censentur, vt in l. finali, od. de Monopoliis, ex causa tam superior permittere potest monoplia, Hassuerus de monopoliis, cap. 2. & de statutis opificum, cap. 4. & de Nundinis, cap. 8. Mænius ad ius Lubicense, vbi suprà, & in responsis suis annexis, Marquardus de iure commercij, lib. 4. cap. 8. & vt exemplis loquar, valeret statutum, vt non excludantur à Collegio, qui edunt, vel bibunt cum carnifice, quia non habentur pro infamibus, vt dixit Richterius decis. 80. num. 2. & pluries visi sunt cum carnifice etiam Doctores comedisse, & bibisse, citra existimationis maculâ, vt dicit Hassuerus cap. 4. de statutis Collegiorum, num. 7. qui idem dicit Hassuerus cap. 4. de statutis Collegiorum, num. 7. qui idem dicit si quis cum carnifice, vel exoriatore Equorum contraxit, Kinßpildius de iuribus Civitatum Imperialium, lib. 5. cap. 3. num. 75. & per hoc Collegia opificum recipere debent homines honestæ vitæ Mænius part. 5. decis. 118. est etiam statutum inualidum, si dicas, ne in Collegium recipiatur, qui viduam Lictoris accepit in vxorem, Carpzonius dec. 81. sic inualidum esset statutum, si excluderet à Collegio eum, qui rem habuit cum sponsa ante sacerdotalem benedictionem, vel quam antea imprægnauerat, Carpzonius part. 2. conf. 6. defin. 13. Richterius decis. 89. num. 80. idem dico de eo, qui sumit in vxorem filiam opilionis, sine ouillis, & onium Custodis, qui ex vilibus pellibus induuntur, vulgo Pastores onium gregem seruat, & patet, quia si statutum tales personam excludit non valet, Carpzonius lib. 6. responso 100. nam subsecutæ nuptiæ purgant præcedens viatum, non tantum liberos, quam etiam parentes, & tribuitur etiam honori matrimonij, vt qui facto pœnitentiam agunt, perpetua pena non obligentur, Carpzonius dict. lib. 6. responso 99. idem est in eo, qui dicit in matrimonium ab alio

alio imprægnatam, Carpzonius *defin. 14.* putat tamen Mænius *ad ius Lubicense lib. 7. tit. 1. artic. 7.* in addit. ad num. 4. consuetudinem non esse irrationabilem, quæ talem in Collegium non recipit, & multo minus debet reiici ob hoc factum à Collegio, cum electio illa sit pœna, quæ sine magno crimine non est irroganda, Mænius *part. 2. decif. 39.* & in addit. ad num. 39. vbi quasdam regulas ponit de receptione hominum in Collegium mercatorum, & opificum, de quibus etiam Hassuerus *cap. 4. de statutis opificum, num. 15.* & seqq. sic iniquum esset statutum, si ob vitium parentum excludantur filii eorum à Collegio: nam misericordia potius, atque venia sunt digni, qui alieno non proprio laborant viatio, *l. legem 9. Cod. de naturalibus liberis,* Carpzonius *part. 3. decif. 298.* Mænius *part. 5. decif. 118. per totam,* qui tamen ait, quod Magistratus Civitatum potest condere statuta, aut opificis indulgere privilegia, per quæ aliqui ex parentum vitiis, ab ipsis arceantur, non ut puniant Innocentes, sed ut deterreant istos ex liberorum infortunio à delictis, quæ tamen statuta stricti iuris ultra verborum tenorem non extenduntur, nec sic sunt exercenda, ut demergant in pecuniam Innocentium: sic statutum, quod remoueantur ab officio ad tempus Relegati ob delictum, quod infamia non sequatur, ex *l. Relegato 4. de interdictis, & Relegatis,* Colerus *part. 2. decif. 285. num. 3.* Carpzonius *part. 4. constitutione 87. defin. 11.* Richterius *decif. 80. num. 34.* idem in eo qui post torturam absolutus est, quia neque hic infamia notatur, Feclerius *de infamia, lib. 3. cap. 5. num. 11.* Menochius *lib. 1. præf. 93. num. 2.* Kinspildius *vbi suprà, lib. 5. cap. 2. num. 77.* & multo minus ex delicto tantum inculpatus, litpendente, ex Collegio est remouendus, licet cum comminatione torturæ, & in præsentia carnificis fuerit examinatus Richterius *vbi suprà, num. 32. & seq.*

10. Ex quo pessima est illa consuetudo, quam tamen, vt regulam, id est, clauem honestatis tolerari posse, putat Bornitus *de rerum sufficientia, lib. 2. cap. 1.* quasi contingat aliquem opificum ab alio iniuria affectum esse, reliqui eiusdem opificij, cum iniuriato ulterius operari recusant, quia iniuria non facit, quin non sit in possessione bona famæ, *leg. 1. §. 10. ff. ad Municipalem, Hassuerus cap. 4. de statutis opificum, num. 23.*

11. neque valet statutum, vt in Collegium non recipiatur, qui alibi domicilium habet, quia repugnat communi libertati, impedit Civitatum utilitate, & opificum vigore, sapit *Monopolium,* & caret omni ratione, & æquitate, Mænius *in additionibus ad dictum numerum 38.* vbi hanc sententiam non sine odio, & inuidia aliorum obtinuisse dicit; neque valet statutum quo plus temporis ad discendum, atque opus est in aliorum incommodum iniungitur, vt dicunt DD. cum Deciano *in tractatu criminali, lib. 7. cap. 23. n. 11.* Bossio *in tit. de minoribus, & Collegiis, n. 4.* quos sequitur Hassuerus *cap. 4. n. 26. de statutis opificum.*

12. Valeret tamen statutum, vt nullus ad Collegium, vel Montem admittatur, nisi de legitimo matrimonio sit natus, eoque nomine litteras testimoniales exhibeat, vt bene Besoldus *de iure Collegi, cap. 2. n. 20.* Carpzonius *tom. 2. defin. 12.* quod tamen ad legitimos per subsequens matrimonium non extenditur, teste Matthæo Stephano *lib. 2. de iurisdict. part. 2. cap. 7. num. 39.* quibus etiam dantur litteræ testimoniales, quod

sint legitimè nati, & pro his, & honestis parentibus, at thoro legitimo Richterius *decif. 90. num. 17.* in tantum ut licet statutum legitimatos expressis verbis excludat, nihilominus ob iniuitates non valeat Vesselmechius *in §. 11. inst. de nuptiis, Carpzonius in iurisprudentia consistoriali, lib. 1. defin. 137.* sic filius opificis natus antequam opifex Magister fiat, dicitur filius Magistri, & gaudet prævilegio eorundem, ac si à Magistro opificis natus fuerit, Carpzonius *p. 2. cap. 10. defin. 32. num. 10.* & si non habeat quis litteras testimoniales de natuitate legitima, quia forsitan ob pestem, vel bellum sint amissæ; tunc si pro legitimo semper sit habitus, recipi debet in Collegium; posito tamen statuto prædicto, est quæstio, an filius expodus, in Collegio sit admittendus, putant aliqui, quod sic, quia in dubio existimandus est, de legitimis natalibus, Paleothus *de notis, & spuriis car. 20.* alij alleunt, quod hæc non est probatio, sed præsumptio; ergo non habet locum in statutis, quæ probationem requirunt; ergo dato, quod expodus præsumatur legitimus, non tamen haberet locum in tali statuto, quia statutum requirit probationem legitimæ natuitatis, vt in eo, qui se in ordinem recipi postulat, & sic plures decisum refert Joachim Cluten *in Diatribis Iustiniani 5. quest. 27.* alij dicunt esse potius præsumptiones, quod plerumque liberi ex legitimo coitu procreati exponantur, Speidel *in speculo litt. H, num. 41. in fine.*

Statutum etiam valeret, vt ille, qui in Collegium recipi vult, testimonium producat suæ honestatis, ita dicit Richterius *decif. 80. num. 19.* & valet etiamsi dicat, vt nemo recipiatur, nisi doceat se per legitimum tempus opificium didicisse, Matthias Stephanus *de iurisdict. cap. 8. n. 54.* Bornitus *de rerum sufficientia, lib. 1. cap. 50.* Besoldus *de Collegiis, cap. 2. num. 2.* quia alias præiudicium, & damnum Reipublicæ inferrerur, si imperiti ad exercendam artem, quam non perfecit, dicserunt, admitterentur, ne prius quis efficiatur Magister, quam Discipulus, & sunt etiam multi, qui sicut artem ex se ipsis habent, ita raro perfecta sunt, vnde poste à fiunt pseudo Artifices; ergo est necessæ, vt probentur à Magistris suis, *l. 57. ff. de verborum signific. & quando fuerint examinati,* tunc stat præsumptio pro ipsis, quod sint periti, & idonei, & ipsis creditur in illis, quæ pertinent ad artem, nisi probetur contrarium, Menoch. *lib. 2. præsumpt. 86.* & poterunt alios pueros iterum erudire, *l. finali, Cod. de excusat. tutor.* Matthias Stephanus *vbi suprà,* qui ex Francisco Marco *part. 1. quest. 165. num. 6.* tenet tale examen fieri debere à tribus, vel quatuor Magistris, & minus suspectis, absque æmulatione, contra quod monitum sæpius peccare Artifices experientia docet, vt Hassuerus *cap. 5. num. 11. & est decif. Germania, tom. 4. decif. 27. num. 15.* quod secus est in opificis vxore, vel filia, quæ etiam per Ministros expertos, opificium exercere poterit Richterius *decif. 80. num. 42.*

Quod si discipulus sit alicui Magistro concessus, vt per certos annos apud ipsum permaneat, & artem addiscat, ante annos completos aufugiat, & postea redeat, an teneatur de novo ad integrum tempus, an vero ad tot dies, quibus absfuit, & dico teneri pro diebus quibus absfuit, *l. seruus, §. 1. ff. de statu liberis, Vesselmechius præt. obseru. cent. 1. obseru. 165.* Besoldus *vbi suprà, c. 3. in fine.*

An etiam valeret statutum, ne quis extra *opificium*

- opificium vxorem ducat, quæstio est, affirmant Matthias Stephanus de iurisdictione part. 2. cap. 7. num. 45. Spekman centur. 3. q. 5. class. 1. Besoldus in Thesauro practico liti. V. Iustus Sinoldus in tract. Republicæ Romana vol. 2. disput. 9. Thesis 9. litt. B. David Maeius ad ius lublicense lib. 4. tit. 13. art. 3. n. 49. alij dicunt non valere statutum tamquam ambitiosum, & impeditum libertatis matrimonij, & non agens de materia artificij, Hassuerus cap. 5. num. 17. & seqq.
- 18 Neque valet statutum, vt quis simul in duobus Collegiis admitti possit, & hoc ad euitandam confusionem, & multa alia, quæ inde oriri possunt incommoda l. consulta 23. C. de testam. nam vnuinquodque opificum vnius hominis vires exigit, vt ex pluribus vnius sufficere potest, & dedicatus ad plura parum proficit, Berlicchius par. 1. dec. 26. & propterea sunt puniendi qui alterius officio se intromittunt, l. in Provinciis, C. de numerariis, & Attuariis, l. hac parte, C. de proximis Sacrorum Schriniorum, Richterius dec. 80. n. 39. secus esset, si quis per longum tempus in duobus Collegiis fuerit, vel aliam iustum causam habeat, nam tunc poterit in vtroqne Collegio tolerari, & qui duas artes mechanicas exercet ad onera, & statuta vtriusque Collegij obligatur, cap. postulatis de concessione præbenda, l. penult. ff. de officio Assessoris, l. 13. §. 4. ff. ad Senat. Consult. Trebell. Carpzonius part. 3. constit. 1. definit. 25.
- 19 Tandem non valet statutum, quo quis prohibetur ne plures discipulos teneat, Kinspildius, ubi supra num. 37.
- 20 Et est notandum, quod talia statuta, non extenduntur ad loca priuilegiata, vel exempta, V.G. Aulam Principis, Domum Nobilis in Ciuitate habitantis, vt in Collegio Sartorum fuisse iudicatum refert Hassuerus in d. cap. 5. in fine.
- 21 Notandum ergo est, quod Collegia approbata mercatorum, possunt sibi facere statuta pœnalia, & specialia, circa ea, quæ concernunt eorum artem, & professionem, l. traiecit. §. vlt. C. de constit. pecun. Berlicchius decis. 150. per tot. & eo ipso, quod Collegium est approbatum, potest facere statuta inter suos priuatos, & de iure communi talia statuta sunt approbata, & confirmata, & sic non indigent alia Superioris, vel Principis confirmatione, argum. l. unica. C. de Thesauris, lib. 10. & licet quis desierit esse mercator, tamen pro illis, quæ gessit tempore, quo erat mercator potest conueniri coram Consulibus mercatorum, post alios Berlicchius decis. 150. num. 26. nec admittitur alius, qui non sit de Collegio, nisi fiat de illo, Berlicchius num. 17. & seqq.

*****: *****: *****: *****: *****

S V M M A R I V M.

- 1 Officiorum, & Artificum confusio est omnino euitanda.
- 2 Berlicch. decis. 26. tom. 1. adducitur ad propositum.
- 3 Collegium Artificum acquirit Ius prohibendi alii, ne exerceant artem illam.
- 4 Collegij iura derogant iuri communi, & quando.
- 5 Artifex vnius artis, non potest se immisceri in opus alterius artis.
- 6 Artificum munera publica sunt, & quare.
- 7 Artifices cogi possunt ad præstandum opus pro certa mercede.
- 8 Artificum collegium obligatur ex mutuo, secundum terminos l. Ciuitas, ff. si certum petatur.

- 9 Causa limitata, limitatum producit effectum.
- 10 Artiu[m] diuersitas cognoscitur ex diuersitate nominum.
- 11 Confusio artiu[m] tollit iustitiam diſtributiuam.
- 12 Collegiis duobus uni permitti non debet.
- 13 Artificum collegia concessa, intelliguntur priuatiu[m] ad alios.
- 14 Artifici non potest prohiberi, vt exerceat aliam artem, secu[m] posita electione.
- 15 Artificum officia turbari iniustum est.
- 16 Artificum statuta, non debent esse conformia iuri Diuino, vel humano.
- 17 Statutum an valeat inter artifices, vt quod vnu capit, aliis perficere non possit.
- 18 Artificum statuta dicuntur iura municipalia.
- 19 Collegium sumptum pro corpore vero, quid significet, & quid pro corpore ficto.
- 20 Collegium, & ceteri Aduocatorum, potuit impeditre alios aduocatos re exercearent, quod ipsi faciebant.
- 21 Decisio Regentis Capycij Latro 169. tom. 2. adducitur ad propositum, contra scripta per Dom. Pratum tom. 1. cap. 47. & tom. 2. cap. 30.
- 22 Ecclesia non potest edificari in praedictum alterius Ecclesie.
- 23 Decisio Regentis Latro ponderatur 169. à nun. 40.
- 24 Absurda, quæ orirentur, si Bannum, de quo hic non obseruaretur.
- 25 Decisio Collateralis adducitur in simili casu pro Banno obseruando.
- 26 Decisiones similes per S. C. factæ adducuntur, pro obseruantia Banni, de quo agitur.
- 27 Verba Tex. ponderantur in l. consulta riuaria. C. de test.
- 28 Carenæ resolut. 146. facit multum ad nostrum propositum pro Banno.

ARGUMENTVM.

Artificum Collegium sub una Arte constitutum, ac confirmatum, acquirit ius prohibendi, ne alij idem faciant, cuius munera sunt publica, & cogi ad ea possunt posito pretio, vni non permittitur duplii vti Collegio, & hoc etiam fuit practicatum in Collegio Aduocatorum, vt prohibere potuerint aliis, qui non erant de suo collegio, ubi adducitur Decisio Regentis Capycij Latro 169. tom. 2. contra scripta per Dom. meum Consilia-rium Pratum tomo 1. discept. for. c. 47. & tom. 2. cap. 30. & sic euitantur plura absurdâ, quæ in contrarium orirentur, & adducuntur plures decisiones Collateralis Consilij, ac S. Clareæ, & Senatus Cremonæ.

Tertia Conclusio.

POSITA legitima fundatione Drogherorum, & statutis cotroboratis Regio assensu, ut in facto, ac Banni emanatione ordine S. E. ne Vespilliones vendant cereas, candelas, &c. iniuste, cum omni, qua decet reuer. fuit decretum factum, suspenso Banno, &c.

Probatur primo, quia Opificiorum confusio, & officiorum, personarumque distinctio in vita communi, ordinanda, & conservanda est, quoniam absurdum est, promiscuis artibus turbari officia, & aliis creditum, & concessum alios subtrahere, d. l. 23. C. de testam. & confusio illa, quæ Opificiorum, & Collegiorum licitorum, quibus Respublica carere nequit, substantiale differentiam tollit, ut verè iustitiam distributinam, & vnam generis humani partem euertit Dauk. de testam. num. 300. Berlichinus decis. 26. per tot. quam adducit vir ille ingeniosus, & doctus, qui pro hoc eodem facto rescriptit, ubi Ephippiamiis, & frenariis sibi solis consciendi ius afferentibus, Epiphariis è contra hoc negantibus, & sibi idem licere dicentibus, ergo ita in casu nostro, statutum, & Bannum, ne Vespillioni vendant, & locent candelas, sed hoc solum Drogheriis pertineat, validum est, posita confirmatione Statuti, & capitulatione prius sequuta, & Banno emanato nihil repugnante, quod contrarium sit monopolium, ut infrà.

Probatur secundo, quia effectus Collegij, sine Montis (Drogherorum) est actus priuatius, & potestas excludendi alios David Mauius p. 2. dec. 187. per totam, & acquirit Collegium ius prohibendi aliis, Mauius p. 5. dec. 260. & responsum iuris 11. per totum, quia ius singulare, quod contra tenorem rationis, proter aliquam utilitatem recipientium contraria est l. ius singulare 16. ff. de leg. ita pro publica utilitate in Ciuitatibus iura Collegij sunt constituta, & sicuti iuri communii derogatur per Consuetudinem, vel per Privilgium, ita etiam contra ius singulare. Consuetudo, vel Privilgium obtineri potest: nam licet commercia gentium iure libera redditia sint, l. ex hoc iure, ff. de inst. & iure, ita subiiciuntur commercia moderamini Ciuitatis, & sic pro eius utilitate leges accipiunt, quibus etiam communis libertas subest, §. 1. inst. de iure personarum, & sic qui extra officium querit commodum, eius incommode leges, & conditiones obseruare teneuntur, nec potest muneris Privilgium seni aequitas extendi ultra ipsum munus, Alberic. in l. 1. ff. de Senatoribus, Mauius dec. 187. p. 1. num. 7. & artifex alterius officij, alteri officio se immiscere non debet, l. in Provinciis, C. de munerib. & artib. sed quisque propriis debet inferire artibus, l. 3. C. de Fabricensibus, quia Reipublicæ non expedit promiscuis artibus terum turbari officia, & aliis, creditum alios subtrahere, d. l. consulta 23. C. de testam. & notat Mauius tom. 1. decis. 108. in fin. Ergo statutum, ne Vespillioni se intromitterent fuit sanctissimum, & multo magis Bannum emanatum, ergo non bene fuit suspensum.

Probatur tertio, quia publica sunt Opificum manuera, ex quo Collegij ius impetrarunt, argum. l. pupillus, 239. §. 2. ff. de verb. signif. ad quæ cum iniuti etiam per Magistratus cogantur, l. 9. ff. de muneribus, & honoribus, & possunt cogi ad præstandum opus pro iusta mercede, Mauius p. 2. decis. 136. vbi refert nobis coercendum Opifices

per mandatum pœnale sub comminatione per mulctas, per carceres, & tandem per actum exclusum, vt colligit Hassuerus cap. 5. num. 30. quia ergo officia, & opicia sunt instituta, ut distincta, & singulis ius Collegij, & iura certa, & specialia sint data, idèò vni concessum, alteri non licet, & circa ea, quæ competunt peculiariter ratione officij, aduersus alios habent ius prohibendi, vt late Mænus resp. 8. & Hassuerus cap. 5. n. 7. cum seq. & Collegium Artificium obligatur ex 8 mutuo in utilitatem ipsius contracto, ut aliae Universitates, & gaudet beneficio l. Cinitas, ff. si cert. pet. Grat. cap. 196. Struffius ad tit. ff. de reb. cred. pag. 1; 8. de qua re latè Pistorius q. 37. Colerus de processibus p. 2. cap. 3. num. 336. Carpzovius tom. 2. resp. 109. Kimspildius de iuribus Ciuitatum Imperialium lib. 5. cap. 6. Lauterbak dissert. singul. in d. l. 27. ff. de reb. creditis, ergo prohibitio facta per Speciarios Vespillionibus valuit, ergo Bannum à fortiori fuit validum, & nunc iniuste suspensum.

Probatur quarto, quia limitata causa, limitatum producit effectum, & qualitas causæ, qualitatem tribuit effectui, l. in agris, ff. de acquir. rer. domin. l. cancellauerat. ff. de his, quæ in testam. delerentur, Rolandus à Valle conf. 35. num. 21. & conf. 71. num. 23. vol. 2. tum quia nominibus sunt tales artes distinctæ, & inter eas diuersam doctrinam esse oportet, nec quod vni conuenit, aliis sub generalibus titulis, & scriptis sibi sumere, si enim vnico opificio, & effectum sociasset, non haberent diuersa nomina inter se, sicut habent Drogherij, & Vespilliones, sicut in simili dicit Hassuerus resp. 7. post tractatum de Collegiis, de Carnariis, & Lanionibus, quia diuersitas nominis, dat diuersitatem effectus, arg. l. si item, 7. C. de codicillis: nam diuersa nomina significant diuersas res, Decianus conf. 209. num. 2. tum quia ipsa opicia, scil. Drogherorum, & Vespillionum, multum inter se distant, & diuersi sunt in specie, nec confundi debent, vt in simili notat Berlicchius d. dec. 26. p. 1. nec permitti debet, vt unus artifex, alterius artificio vtratur, vt post Berlicchium, notat Hassuerus resp. 7. & ante eos dixerat Georgius Gurbedus d. 138. p. 1. Confusio enim illa licitorum Collegiorum, & officiorum, quibus Respublica carere nequit, tollit iustitiam distributinam, & non postremam humani generis partem inuertit. Dautk in d. tract de testam. in fine, tum quia inter vtriusque de liminibus suæ artis agitur, ergo non potest contra statutum, & Principis decretum agere, §. & quod Principi, inst. de iure naturali gentium, & ciuilium quia post distincta opificiorum iura, sic in Ciuitate agendum est, ne promiscuis artibus rerum turbentur officia, & aliis creditum subtrahant, d. l. consulta 23. C. de testam. tum quia culpa est rei ad se non pertinenti, l. culpa, ff. de reg. iur. & ab alienis abstinere iurisprudentia inbet, l. si irruptione, 8. ff. finium regundorum, & idèò ex alterius artibus, quicquam ad alium illicita usurpatione transfertur, l. Provinciis 41. C. Naniculariis actuariis, & qui audet sumere cum alterius, vel diem appetit supplicio coerceri debet, l. 1. de Indeis, tum quia non est permittendum; vt quis in duobus sit Collegiis, Richet. 12. dec. 80. & notab. 36. tum quia approbata Collegia, non de aliis rebus agere debent, quam de illicis, quæ ad Collegium spectant, & extra quod gerit nullum est, vt in l. fin. vbi glos. Sichardus, & alij, C. de iuris d. omn. Indic. Iason in l. omnes populi, ff. de inst. & iur. Francisc. Marcus dec. 165.

13 & seq. p. 1. tum quia quæ certis artibus concessa sunt per Principem, vel per statutum, ipsis priuatiè concessa censemur, & intelliguntur aliis inhibita, vt bene Paulus de Castro in *I. cum Prætor*

12. *C. de Iudicis*, Berlicchins d. dec. 26. n. 19.

14 Dices, nulli potest prohiberi, ne artem exercet, quam voluerit, vel in ea suos non doceat discipulos, & sicuti statuta sunt necessaria pro artibus, & artificibus, l. 5. §. quibus, & l. 9. ff. de iure immunitatis, & bene Carpzonius lib. 1. respons. tit. 5. resp. 47. ita est necessarium, vt qui Republicæ præsunt, procurent, vt abusus tollantur, sed omni modo meliori sublenentur, & promoueantur, l. 1. vbi DD. C. de excus. artif. Petrus Gregor. lib. 4. de Republica c. 91. in fine.

Respondeo non posse prohiberi aliquem ad dicere eam artem, quam vult, sed supposita elecione, & arte acquisita, ac incerto Collegio posito, non est bonum commutare, nec poterit, & res semper in antiquo stylo debet permanere, cap. ab exordio 35. dist. Grammat. decis. 106. num. 3. Halluerus resp. 7. fol. 31. & haec quæstio fuit examinata Germaniz inter Laniones, & Carnatios, quia Laniones, illa, quæ in macello vendunt, ipsimet propriis manibus vendere solent, Carnatij verò admittebantur ad vendendum carnes in quibuscumque tum vaccinarum, quam pecudum, & petebant habere ius prohibendi, promissum fieri, fuit decisum, quod posset unum Collegium alieno iure, quia non habebat statuta approbata à Principe certo fine, vt bene Maxius in tract. de leuamine debitoris cap. 1. num. 44.

15 Probatur quinto, quia opicia non esse confundenda, sed officiorum, & personarum distinctionem in vita communi orditandam, & conservandam esse, suadet iustitia distributiva, Vessembechius in *commentariis de iust. & iur.* num. 12. nam absurdum est promiscuis artibus turbari officia, & aliis creditum, & concessum alios subtrahere, l. consulta 23. C. de testam. ergo confusio illa, quæ officiorum, & Collegiorum licitorum, quibus Republicæ carere non possunt, substantialiter differentiam tollunt, & vere iustitiam distributiuam, & viam generis humani partem cuertit, & sic possunt Collegia opificum approbata statutum condere de rebus pertinentibus ad totum Collegium, Francisc. Marcus dec. 165. p. 1. Daniel Mollerius lib. 2. *seneftrium*, cap. 15. Iason in l. *omnes populi*, num. 10. ff. de iust. & iur.

16 Bald. in l. fin. C. de iuris d. omn. iud. Dummodò non sit contraria iuri Diuino, vel naturali, ne inter eos aliquod præjudicium generent, Iason vbi supra, num. 27. & per hoc putat Berlicchius p. 1. decis. 26. non valere statutum Artificum, vt quod vnuis cœpit, alius perficere non possit, sed poterit vnuisquisque perficere quod velit, l.

17 unica, §. 1. C. de monopol. Menoch. de arbitr. casu 569. num. 4. & 10. decisum refert Berlicchius decis. 26. num. 6. vbi etiam decisum refert, quod Ehipparij, quorum est facere sellas equorum, &c. non possunt molestari à Frenariis, quorum est frenos facere pro equis, & vnuis artifex molestabat alium, ergo bene fecerint capitulationem Drogherij roboratam Regio assensu, vt nullus de Vespilionibus venderet, vel locaret candelas, & melius fuit ordine regio roboratum Bannum, &c. Ergo non iuste cum reu. fuit prolatum ultimum decretum.

18 Probatur sexto, quia quilibet Mons, siue Collegium quocumque potest sibi facere statutum, quod dicitur Ius municipale, nam ipsum ius Ro-

manorum ab initio non fuit aliud, nisi ius municipale, nec Tabularum leges aliud fuit, nisi id, quod hodie Statuta vocantur, Arnoldus Niger in *Thesauro iuris in verbo Statutum*, requiritur tamen primo, vt tale Statutum non sit in præiudicium Superioris, nec repugnet iuri publico, aut edictis Principum, & requiritur consensus, & confirmatio Superioris, penes quem est potestas condendi leges, l. fin. C. de legib. decisum refert Richterius dec. 3. tom. 1. n. 4. eo quia non debent Statuta opificum esse contra bonos mores, propterea multa statuta Artificum fuerunt revocata, ex Richterio decis. 3. num. 4. & dec. 80. per tot. ergo cum in materia nostra supponamus statutum, & capitulationem à Collegio Artificum, sc. Dr gheriorum, factum, vt nullus vendat Cereas Candelas, nisi illi de dicto Collegio, & est confirmatum auctoritate Proregis, cuius vigore fuit Bannum emanatum à Collaterali Consilio, iussu Proregis, prohibens Vespilionibus vendere, & locare pro exequiis candelas prædictas, per consequens non bene fuit suspensum Bannum, dato que termino, &c. Quia verò Collegium sumitur dupliciter, primò pro corpore scilicet pro Collegiatis, hinc querit Richterius decis. 37. an, & quatenus legatum factum Collegio, acquiratur Collegiatis, de quibus Collegiis egit Aristoteles lib. 7. *Politiorum* cap. 6. Cicero lib. 2. de officiis, Iacob. Bernitus de rerum sufficientia, tract. 2. cap. 2. Richterius dec. 83..

Probatur septimo, quia cum fuisse disputatum in Collaterali Consilio, an Cœtus, & Collegium Aduocatorum, quod in Ecclesia SS. Apostolorum PP. Theatinorum sub nomine S. Iuonis erectum erat, sub invocatione S. Iuonis, pro defendendis Pauperibus in Iudicio, & alij Aduocati sub nomine S. Eleazaris vellent idem Collegium facere ad eundem finem in Ecclesia Domus Professæ Societatis Iesu, ad ampliandum charitatis officium, per Collaterale Consilium fuit decisum non licere, vnde mandatum factum Aduocatis ne se congregaret in Domo Professæ Societatis Iesu sub pena in mandato contenta, de qua re decisionem fecit Regens Capyc. Latro decis. 169. tom. 2. cuius causæ processus est penes eundem D. Anastasium, penes quem est hic, de quo agimus, in qua causa scripsit pro Aduocatis congregandis in Domo Professæ Societatis Iesu nunc Consiliarius Francisca Maria Pratus, tunc Aduocatus primarius, vt patet tom. 1. discept. forens. cap. 47. & tom. 2. cap. 30. vbi reportat decisionem contra se vt est illa, de qua supra scilicet 169. apud Regentem Latro tom. 2. hoc posito, sic argumentor Collegium, de quo ibi erat licitum fundatum auctoritate Principis, Capycius Latro à num. 1. 2. 3. 4. & 5. & potuit inhibere aliis ne facerent, quod ipsi faciebant, & non agebatur ibi, nisi de æmulando in charitate, quando Paulus Apostolus dicebat emulamini charismata meliora, ergo multo magis bannum, de quo in præsenti firmissimum stare deber, quando tractatur ne alteri Collegio noceat, quod ex effetu colligitur in præsenti ad notata per Regentem Capycium Latro decis. 169. num. 21. & licitum est alieni ædificare Ecclesiam in prædio proprio Ecclesiæ, tamen si præiudicatur antiquior Ecclesia, non est permisum ædificare, cap. quicunque 16. q. 1. cap. 1. & 2. de noni operis nuntiatione, & post Petrum de Gregorio lib. 11. de Republica cap. 3. num. 11. fundat Regens Capycius Latro dec. 169. n. 36. vbi etiam si Vespiliones vellent facere

facere nouum Collegium , & illud idem facere, quod faciunt Drogherij , & Aromatarij nostri, non possunt hoc facere in praejudicium primi Collegij , ergo quomodo poterunt non nouum Collegium fundantes, exercere artem primi Collegij , ergo quando Aduocati non potuerunt opera charitatis exercere in communitate, in praejudicium alterius Cœtus, & nunc poterunt vendere ceras nouas, & candelas pro exequiis, quod est proprium primi Collegij sic fundati per Principis auctoritatem, sic etiam pluries, & ab origine capitulationis obseruatum , & sic tandem banno confirmatum , videant ergo DD. Iudicantes mei Praeceptores, ne sub specie charitatis praindiceatur in simul institiæ, & charitati, alterius Cœtus, & Collegij , in quo tam opera pia eleemosynarum , & maritagia pauperum Puellarum exercentur.

13. Imò Regens Capyc. Latro d. decis. 169. à n. 40. post Romanum dicit , quod ars textoria apud Romanum prætendebat diuidi, & quidam volebant tingere panna quidam serica , fuit dictum non posse , quia erat separari Collegium , qnod non potest fieri contra alios, ergo multo magis in casu nostro, vbi Vespiliones sunt separati à Collegio , & Monte Drogheriorum , & volunt facere artem eorundem in vendendis candelis, &c. & si permittamus eisdem , orietur Neapoli confusio omnium artium , & Collegiorum opificum , & artificum , etenim crastina die nobilissima ars serici iret in collapsum , quia Sartores possent fieri facere serica indumenta , & vendere cinibus , & quia non soluunt tam magnas pensiones pro conductione domorum , & Mercatores in platea Armeriorum , & in platea Sedilis Portus, possent viliori pretio vendere drappa serica , quæ ipsi possunt fieri facere , ergo ecce destrœta tam nobilis ars in Ciuitate , sic Sartores possent facere artem sericam in platea Lanzeriorum destrui , ac labefactari , quia possent ipsi vendere , & quæ vendunt Mercatores ibi, ergo sicuti Sartores vestium non possent facere , ita nec Vespiliones, quia sicuti se habent Sartores ad emenda drappa, vt ita dicam , & ad faciendas vestes ex drappis emptis à mercatoribus, sic se habent Vespiliones ad emendas ceras, & candelas à Drogheris, ergo attendant ipsi ad cadauera ſepelienda, non ad locandas candelas pro exequiis cadauerum ; sicuti non faciunt futores in vestibus faciendis ex drappis à se emptis, vel ab exteris , vel à cinibus , & ad hoc facit illa decisio Collateralis Consilij referente Ill. Duce S. Angeli Regente Galeota omni æuo venerando , in causa Chirothecariorum cum Pelletteriis huius Ciuitatis, in qua fuit ordinatum , vt Chirothecarij non possint vendere manuum custodes , vulgo manichitti di pelle , mà solo li recamati , vt nouum corpus opificum cum alio corpore non confunderetur.

25. Probatur vltimò quia per S. Consilium fuit decisum , quod futores non possint exercere artem vulgo dictam dellii Giupponari, vt per Rouitum prag. de magistrat artium num. 2. cuius decisionis meminit Nouarius ad eandem rubricam de magistrat. artium num. 4. & in eodem S. C. fuit indicatum Chirothecarios posse facere calceamenta mulierum auro, & serico ornata, & odorifera, non obstante prohibitione calceolariorum, quia facere calceamenta prædicta, modo quo supra, magis confert officio Chirothecariorum, qui auro, serico, & odoribus vtuntur in Chirothecis, & calceamentis mulierum , difforme omnino ab exercito Calceolariorum , qui serico , auro , &

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

odoribus non vtuntur, cuius decisionis meminit Thorus in compendio p. 2. in verbo Artifex, & plura in l. consulta diuaria C de testementis ibi; ablur- 26 dum est namque , si promiscuis artibus rerum turbentur officia, & propterea Carena resol. 164. refert decisum Artifices non posse mittere manum in messem alienam , sed solum in rebus ad suam professionem spectantibus , & hoc inter Collegium Aromatariorum , & Collegium Offelliariorum, & ibi notandum est, quod nonnulli ex Offellariis sese adscribi fecerunt in Collegio Aromatariorum, vt ipsis licet facere, quod illi faciebant: & quibus fuit primo loco factum decreta ad fauorem Aromatariorum, secundò se describi fecerunt nonnulli alterius artis ad Collegium Aromatariorum , tertio deinde de anno 1632. idem Collegium Aromatariorum , fecit emanari bannum, vt Offellarij sc. qui vendunt calida quædam pastilla contra quod bannum (vt in casu nostro) comparuerunt Offellarij pro manutentione, & facto verbo per Senatum Cremonensem fuit de anno 1641. decisum, vt in omnibus obsernaretur decretum anni 1615. vbi fuerat dictum spectare ad Aromatarios solos priuatè , quo ad Vniuersitatem Offelliariorum vendere , quæ ad ipsis spectabant vt in simili speramus hodie esse decidendum per D. Senatores Collateralis Consilij , vt in omnibus seruetur bannum factum sub die 15. mensis Septembris 1670. prohibitionem Vespilionibus ne vendant , vel locent candelas cereas pro exequiis defunctorum , sed hoc spectare ad Aromatarios priuatè quo ad alios præsertim quo ad Vespiliones.

Dices cum parte aduersa , quod Vespiliones per multum temporis spatium locarunt candelas cereas pro exequiis, ergo in tali quasi possessione sunt manutenendi contra Drogherios : Pro solutione huius difficultatis sit

S V M M A R I V M.

- 1 Manutentio an dari debeat Vespilionibus contra Aromatarios.
- 2 Consuetudo & prescriptio quando detur.
- 3 Consuetudo in facultatiis datur posita contradicione , & quando.
- 4 Statuta causantia Monopolia an valent , & quando.
- 5 Princeps tollit Monopolia , & quando.
- 6 Magistratus omnia dirigit ad utilitatem publicam.
- 7 Illicita non censentur concessa ex generali concessione.
- 8 Monopolia sunt in multiplici genere & quæ.
- 9 Monopolium ex Principis rescripto potest exerceri.
- 10 Statuta confirmata per Principem inferiorem quando dicantur & quid operentur.
- 11 Statutum quoddam de Mercatoribus pannorum fuit reprobatum.

A R G U M E N T U M.

Manutentio an detnr unius artificio contra aliud , & consuetudo , vel prescriptio quando detur in facultatiis,

T Statuta

Statuta Monopolia causantia an & quando confirmantur à Principe, & quando Princeps censeatur confirmare Monopolia, & plura Monopolia adducuntur.

Quarta Conclusio.

- V**ESPILLIONES aliquando locasse candelas, nullum ius eis tribuit manutibile, quia in actibus, vbi ad est legis, capitulationisque resistentia, cum Assensu Regio roborata, non datur præscriptio, neque consuetudo, neque possessio, quia in actibus facultatinis, & lucratinis ex parte ipsorum contra legem prædictam, non datur præscriptio, *l. Proculus, ff. damno infecto, l. 1. §. 2.* denique, *ff. de aqua pluviali arcenda*, nec inducitur consuetudo, nec in futurum nascitur obligatio *Can. possessiones 16. q. 1.* Cepolla *de seruitutibus in tit. de seruitute furni, Capycius in investitura feudali in verbo furnis, Thesaur. dec. 16. Capyc. Latro consult. 110. & in decis. 169. a num. 15. tom. 2. Dominus Pratus tom. 1. cap. 47. & cap. 30. volum. 2. Papa Gregorius decis. 162. 3 vbi Beltraminus in addit. Rota Romana dec. 555. part. 1. in recentioribus, non enim datur nec præscriptio, nec consuetudo, nisi in illo casu, quo præcedente contradictione, seu prohibitione sequita, sit acquiescentia partis, quæ dictam consuetudinem passa fuerit, cum tempore habili ad præscriptionem inducendam, vt dicunt Afflictus *decis. 3 88.* & alij apud Capycium Latr. *d. dec. 169. & d. consult. 116. num. 15.* Castillus *de tentiis debitis, cap. 32.* Larrea *alleg. 92. lib. 1.* & est Textus in *d. cap. possessionis 16. quest. 1.* Dominus Pratus *ditto cap. 47. num. 36.**
- 4 Dices non potest Princeps statuta facere, aut confirmare, monoplia causantia, quia licet Princeps, aut status Imperialis vigore Superioritatis territorialis, potestatem habeat condendi statuta, vt leges Provinciales, & non solum præter, sed etiam contra ius commune, vt pluribus exemplis fundat Sichardus *consilio de testamentis, Koppen obseruatione feudalii cap. 8. num. 26.* tamen non potest monoplia disponentia statuta condere, & verius est ordinationem politicam de monopolis ipsis loquentem tollere posse, *Carpzon. parti. 2. dec. 4. num. 6.* & Baldus *in cap. cum accessissent, num. 11. de constit.* quia talia statuta fiant malo animo, & mala mente, ac malo fine, cum Ciues debeant esse socij, & ideo non valent statuta iniusta particularia Baldum sequuntur, Soccinus Senior *conf. 272. num. 7. Dec. lib. 7. criminalium cap. 2. num. 50.* Klok *vbi supra n. 14.*
- 5 Carponius *vbi supra, num. 14.* quia officium Magistratus exigit, omnia dirigere ad subditorum utilitatem, *l. si quis 3. 4. C. de inoffic. testam.* ex quo Princeps dicitur universalis protector mirabilium, *l. unica, C. quando Imperator inter pupilos, & viduas, omniumque communis Pater, Cravetta conf. 9. num. 37.* Rolandus à Valle *conf. 18. tom. 2.* ne inferiorum statuta, quæ hodie à Superioribus confirmari solent, *Loseus de iure universitatis cap. 15. num. 29.* Heigius *lib. 1. questionis iuris q. 23. num. 29. & seq.* si monopolia continent à superioribus robur accipere possint, quia non permittitur directe, nec per indirectum intelligitur esse permisum argumento *l. 1. §. 3. ff. ad Senat. Consult. Macedonium, & de statuto illo*

Collegij Concheni loquitur Amaia *lib. 2. observationum cap. 6. num. 52.* contra quem scriperat Excobar *de puritate probanda part. 1. q. 343. n. 16. cap. 2. quest. 7. num. 51.* à quo sede fundit Amaia in fine Codicis in *Apologia.*

Respondeo posse Collegia artificum statuta condere, & approbata per Principem, ut latè Vesnerus *praet. obseruat. voto 7. Richterius part. 1. dec. 8. num. vlt. Carpzonius responso 45. n. 15. & seq.* Hassnerus *de monopolis cap. 11. & 12.* sed si talia statuta fuerint monopolia illicita, & prohibita non sunt seruanda, quia generalis concessio nunquam trahitur ad illicita, & quando Princeps alienius Civitatis consuetudines confirmat per illam generalem confirmationem non sunt confirmatae multæ consuetudines: monopolia vero non habent æqualem conditionem, nam aliqua grauiter, & directe Republicæ nocent, libertatemque negotiandi nimium quantum adstringunt, aliqua vero tantum in consequentiā non adeo utilitatē publica præindicant, & sic argumentum accipi debet, quando directe, & grauiter publicam utilitatem minuant, vel tollunt, illa vero, quæ non habent tales iniquitatē, ut sunt monopolia vinorum, mercium pretiosarum, &c. quæ fermè in toto Imperio Romano hodie exerceri videmus, ad Aerarium publicum melius supportandum, permitūtur, ut in *consiliis pro Aerario classi 16. conf. 141.* Hassnerus *de monopolis c. 8. a. n. 16. cum seq.* & hoc est, quod dicunt omnes Theologi, scilicet monopolium ex Principis rescripto posse exerceri, teste Giballino *tom. 2. cap. 5. arr. 5. de monopolio a. n. 3. cum seqq.* & hoc est, quod licet aliquis non possit alteri prohibere, ne exercitat artem prohibentis, tamen hoc limitatur, si ex privilegio Principis habeant Artifices prohibentes sua statuta confirmata, &c. vel de consuetudine prohibitiua in alios, Baldus *conf. 464. n. 50. lib. 4. Card. Tuschus litt. M. tom. 5. concl. 3 58.* ergo cum statuta Drogherorum sint fundata, & confirmata authoritate Proregis, possunt prohibere Vespillionibus ne se intromittant in artem propriam, quod non ita dicendum est, quando statuta sint confirmata per Principem inferiorem, ex Riminaldo iuniori *conf. 68. n. 9.* Petra de potestate Principis *cap. 13. n. 12.* Ratio enim cui Societas, & colligationes prohibeantur à lege est, ne fiant coniurationes ex *l. 1. & toto titulo, ff. de Collegiis illicitis,* ex quo titulo habemus regulam prohibentem Collegia, sive colligationes, quod idem est, vt ait Bartolus *d. l. fin. ff. de Collegiis illicitis,* quam regulam ponit etiam Afflictus *in titulo de pace iuramento firmata, in §. conuenticula,* vbi ponit, quando sunt licita conuenticula, & quando illicita, & de pena illarum, nec possunt Mercatores, vel Artifices facere conuentionem inter se, vt merces suæ vendantur taxato pretio, & non minori, per Textum *in l. unica, C. de monopolis, vbi Bald. & alij, vel vt personæ certi generis possint illam artem exercere, & notariæ: & quidam doceantur, quidam non, Felynus in cap. cum omnes, vers. quarto est aduertendum de constit.* nisi Principis authoritas interfuit, nec Mercatores pannorum possunt statnere, vt ementes non accedant cum Cimatoribus, vel Sartoriibus, latè Aloisius de Leo *in l. 2. C. de sacros. Eccl. n. 20.* qui allegat Ancharanum, & Soccinum.

Quia vero hoc dependet à videre quid sit monopolium, & ab aliquibus ex Dominis visum fuit motuari, quod Drogherij cum iure prohibendi Vespillionibus vendere candelas pro equiis, locare, &c. committant monopolium, propterea sit

S V M M A R I V M .

- 1 Oenopolium, & Monopolium differunt.
- 2 Ius Oenopolij quid sit.
- 3 Oenopolium strictius definitur.
- 4 Publicam utilitatem respiciant sive licita.
- 5 Vinum vendere minutum an liceat.
- 6 Nobiles an possint vinum minutum vendere.
- 7 Vinum vendere in Tabernis est de Regalibus.
- 8 Principium Ministri an possint vendere vinum ad minutum.
- 9 Immunis a vectigalibus, an sit immunis a venditione vini ad minutum.
- 10 Nobiles an sint exempti a gabella vini, quod minutum venditur.
- 11 Statutum an valeat fieri ne emant, vel vendant vinum extra Ciuitatem.
- 12 Ciues possunt prohiberi ne aliquid faciant extra iuritatem.
- 13 Monopolium nundinarum, an & quando valeat.
- 14 Monopolij ius an possit acquiri per prescriptionem.
- 15 Monopolij ius an acquiri possit per prescriptionem immemorabilem.
- 16 Consuetudo quam habeat vim, & quem effectum producat?
- 17 Monopolium in genere quoniam sit.
- 18 Monopolium facientes peccant mortaliter & tenentur ad restitutionem.
- 19 Monopolia sunt licita triplici ex causa.
- 20 Necessitatis effectum quales sint.
- 21 Monopolium tale licitum est.
- 22 Sal antiquitus a quibus vendebatur.
- 23 Monopolium a Republica potest induci.
- 24 Prohibitio ne Ciues aliis vendant vinum, an valeret.
- 25 Monopolium ob aequitatem permittitur, & quando sit.
- 26 Monopolium concedere pertinet ad solum Principem qui Superiorum non habet.
- 27 Monopolia impropria que sunt & qualiter permittantur.
- 28 Statuta Balneariorum que erant antiquitus.
- 29 Statutum Artificum quo cauetur, ut carius docent operas suas an valeat.
- 30 Statutum an valeat, ut nemo doceat artem nisi tanto pretio.
- 31 Statutum Tinctorum pannorum, an valuerit de non tingendo serico.
- 32 Monopolij pena que sit & qualiter.
- 33 Artificis requisita ponuntur a Rebuff.
- 34 Conclusio colligitur pro nostri Banni obseruantia.

A R G U M E N T U M .

Oenopolium, & monopolium qualiter differant, & quid sit propriè Oenopolium, vini venditio quando sapiat Oenopolium, & an sit de regalibus vinum vendere in Tabernis ad minutum, & an possit a nobilibus vendi, & a Ministris iustitia, & an possit prohiberi, ne vendatur vinum, & non ematur extra territorium. Monopolium an possit acquiri

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

per præscriptionem, vel consuetudinem, & quid si sit immemorabilis, & quibus ex causis sint monopolia licita: & quid monopolium salis & an valeant statuta de tali obseruantia inter Artifices, &c.

Quinta, & ultima Conclusio.

SVNT in iure duo termini scilicet Oenopolium, & Monopolium: nam commercia omnia debent esse libera, quorum libertas quibuscumque modis promouenda est, i finali fidebis, qui sunt sui, vel alieni iuris Hassuerus de iure nundinarum tit. 4. n. 1. & seqq. David Maeuins ad ius Lubicense lib. 3. tit. 5. art. 11. n. 1. & seq. & in addit. ad tit. 4. Colerus de processu executivo part. 1. c. 10. n. 68. & circa commercia prouidere ad publicam, & priuatam utilitatem pertinet, ut nocitura limitare, & tollere possit, Carpzonius responso 42. art. 10. & 20. part. 2 quia multi abutuntur ea libertate. Dicitur ergo ius Oenopolij, ius quidem quo vinum in suo, suspensa haedera vendit, quod sine speciali iure privilegii cuilibet patri familias permissum est, at vinum vendere in taberna vinaria, non licet; concessio enim Tabernæ pro actu iurisdictionis habetur, nec est res meræ facultatis, sed dependet a mutu, & facultate Magistratus loci, ubi aperienda est, additio ad Martinum Vannium, conf. 20. n. 6. vol. 2. Magenus de aduocatia armata c. 10. n. 16; KloK conf. 8. vol. 1. num. 128. ergo Oenopolium est ius, seu facultas a Magistratu concessa, qua alicui liberum est, cum aliorum exclusione cuiuscumque, vel certi generis vina sub onere vectigalis diuendere, ac cum eo negotiari, & licet videatur. Oenopolium sapere naturam Monopolij, quod re vera Constitutione Zenonis in l. unica, C. de monopolis prohibetur ex notatis ab Hassuero de monopolis, cap. 7. tamen non omnia monopolia sunt iniusta, & illicita, ut latè Hassuerus de monopolis cap. 10. nam omnia illa, quæ insituuntur pro commoditate, & utilitate publica, sunt omnino licita, & de his concessiones non sunt iniusta, Decianus lib. 8. criminalium c. 2. n. 5. Baldus conf. 409. n. 14. Kollerus de officio iuridico politico lib. 2. c. 18. Marquardus de iure commerciali lib. 4. c. 7. sicut in Ciuitatibus iure Lubicensi viuentibus, vinum non venditur, nisi in cella vinaaria, sen Ciuitatis publica, Maeuins ad ius Lubicense, lib. 3. tit. 1. art. 12. in additionibus, n. 4. quod Neapoli etiam practicatur. Nobilibus vero licitum est vendere natum in propriis territoriis, cum hoc non sit negotiatio, KloK de contribut. cap. 12. num. 265. & seq. vinum vero aliunde prouentum, vel emptum, in Taberna vendere minime licitum est argumento, l. nobiliore 3. vbi DD. C. de commerciis, & mercatoribus, vbi nobiliore natalibus, & bonorum conspicuos, & patrimonio ditiones omne mercimonium, quod Urbibus pernicisum est, omittere debere, addita ratione, ut inter plebeios, & negotiatores facilius sit emendi, & vendendi commercium, l. 6. C. de dignitatibus, lib. 1. 2. Hassuerus de iure oenopolij, lib. 1. cap. 2. quod si nobilis ex consuetudine patriæ, aut divina usurpatione, vel præscriptione, oenopolij iustantur in tali iure defendi debent, cum oenopolium per se non sit prohibitum, nec nobilitati officiat argumento l. 42. ff. de verb. signif. ut bene Lymneus de iure publico, lib. 6. cap. 5. num. 255. Carpzonius part. 2. constit. 46. defin. 17. num. vlt.

- 7 Ius exigendi gabellam pro vino, quod venditur in Tabernis, est de regalibus, ut latè DD. inter consilia pro ærario classi 11. ordinatione 847. quos sequitur Gaspar Manzius in decisionibus *Latinatus* quest. 91. n. 1. Henriquez Klok de iure *veitigal* ex l. 1. num. 104. & Gaspar Klok de contrib. cap. 5. num. 121. & sequentibus, Kinispildius de priuilegiis Ciuitatum Imperialium lib. 2. c. 19. n. 59. Petrus Gregorius de Republica lib. 9. cap. 6. Officiales verò, & Principis Ministri, qui
- 8 in Ciuitatibus sunt exempti ab Urbana iurisdictione, an sint immunes à gabellis vinariis. quæstio est, & negant communiter, nisi in istis adibus adhæreat immunitas, nam talium gabellarum immunitas non est, nisi quis immunitatē legitimè acquisitam doceat, l. omnium cum l. sequenti. C. de *veitigalibus*, & licet sit immunis quis ab omnibus muneribus, tamen ad hanc non porrigitur, nisi appareat de voluntate concedentis, Mænius part. 3. decis. 157. & dec. 3 20. vbi pluribus ostendit officiales, & Magistratus Principum, qui ciuilia negotia in Urbibus coram Principibus exercunt (vt sunt Neapoli Internuntius Poloniae, Parmae, Florentiae, & Venetiæ) non sunt immunes, & exempti à gabella, & datio vini ad minutum, Coletus de processu executu part. 2. cap. 3. num. 1. 7. non enim officium existimatur, nisi vt quilibet Ciuis, Mænius part. 3. decis. 403. num. 5. & ad ius lubricense quæstione proœmiali 3. num. 45. & sequenti Hassuerus de iure oenopolij cap. ultimo in fine, n. 25. Nec nobiles sunt exempti à Gabella vini minutum venditi, vt in Germania etiam, in qua tamen sunt exempti Præsides, Assessores, Cameræ Consiliarij, ac Ministri, & alibi etiam Lectores, & alij apud Hassuerum vbi supra n. 31.
- 11 Posset etiam per statutum fieri, vt Ciues non emant vinum, nec bibant extra Ciuitatem, vt contra Pistorium obseru. 12. num. 4. docent alij cum Kinispildio lib. 1. cap. 19. num. 66. Klok de regalibus col. 14. litt. C. Euerardus conf. 45. num. 3. quid per statutum Ciues prohiberi possit ne quid agant, vel faciant extra Territorium statuentium ex l. finali, C. de decretis ab ordine faciendis, Euerardus num. 4. Kinispildius loco citato, Hassuerus de iure Oenopolij cap. vlt. in fine.
- 13 Monopolium verò mandinarum libertati contrarium est, illamque non modo restringunt, sed potius tollunt, cum unus solus aliquod genus mercaturæ vñinersim emit vt solus vendat pretiumque hoc modo statuit, vel si plures sint simul, qui idem faciunt, quo carius vendant viatum, l. unica, vbi DD. C. de monopoliis, & latè Hassuerus cap. 2. de monopoliis à num. 1. & 2. & cap. 3. quæ vtpotè iniusta, & perniciosa sunt tollenda, tanquam detrimentum Reipublicæ, ut latè Christophorus Besoldus in tract. de ærario cap. 3. n. 6. & in politica lib. 2. part. 1. n. 1. & 2. & classi 2. disp. polit. 4. Thesis 13. Bornitus de ærario lib. 1. n. 1. Klok de ærario cap. 26. tollens enim libertatem negotiandi auferri debet; Neque potest ius monopolij per præscriptionem acquiri, Pistorius conf. 4. num. 30. Scharderius de feudis part. 10. num. 238. Andreas Kenchius de Saxonico non provocando iure cap. 1. num. 12. Lymneus iuris publici lib. 7. cap. 1. num. 73. Cuiacius in paratilis Codicis de monopoliis, Cassadorus lib. 2. epistol. 26. & 30. Choppinus de Demanio Francie lib. 1. cap. 9. num. 10. nisi sit præscriptio immemorabilis, quia talis præscriptio longè præstantior, & firmior est priuilegio, Craueta de antiquitate temporis part. 1. vers. 1. num. 40. Ludouicus Molina de maioratu disput. 584. num. 3.
- 14

& habet vim Constitutionis Imperialis, Hieronymus Schufffius conf. 45. num. 4. centur. 3. & derogat legi resistenti Valquius controv. cap. 3. num. 14. & pro veritate indubitabili habetur Mascardus conclus. 1214. num. 67. quod idem dicimus de inueterata consuetudine, quæ hominum memoriam excedit, l. 1. §. ultimo, ff. de aqua pluviali arcenda, l. 3. §. ductus aqua. ff. de aqua quotid. & aestiva. Antonius Faber in tit. C. de monopoliis de fin. unica num. 2. allegans Guodonem Papam decis. 106. Carpzonius de lege Regia cap. 6. sect. 9. num. ultim. Consuetudo enim non solum vim, & potestatem legis habet, l. de quibus 3 2. §. 1. ff. de legibus cap. dilect. de arbitrio, Rolandus à Valle conf. 1. num. 3. & 4. Thomingius conf. 14. num. 46. vol. 1. verum est ipsa lege quodammodo maior potentior, & legem non raro vincit, Peregrin. conf. 33. num. 20. vol. 1. & tantum potest, quantum Princeps, aut Papæ gratia, Ioseph Sesse de inhibitionibus cap. 8. §. 3. numer. 137. nec est ullum ius posituum quod consuetudine contraria abrogari, & tolli nequeat, Camillus Borrellus tit. 13. num. 120. vnde consuetudini sicut matri debetur reverentia, Peregrinus conf. 5. num. 17. vol. 2. & conf. 102. num. 12. vol. 1. maximè si monopolium consuetudine introductum, non necessariò directè, & grauiter Reipublicæ noceat, quod si contraria fuerit tolli poterit lege publica, argum. cap. fin. de consuetud. nam licet immemorabilis consuetudo præsumatur iustè, sanè, & magna cum ratione introducta Menoch. lib. 2. præf. 1. attamen non minus in ea, quam legibus pœstat, & custodiri debet ratio, l. 1. C. quæ sit longa consuetudo. Kenchius dict. tract. cap. 3. & plura sunt in nostris Provinciis moribus introducta, de quibus infra.

Monopolium in genere est cum ab uno, vel paucis hominibus res ad viatum, vel amictum, usumque quotidianum necessariæ coëmuntur, vel alio modo, putè artificio parantur, itavt in illis solis res pretiis adiunctis vendere aliis licet, quod pretium taxatum est restituendum, Salmasius de usuris pag. 553. putè si sex, vel septem macellarij impetrant priuilegium, vt soli carnes vendant, quod priuilegium tamquam monopolicum, non valet, cum sit contra utilitatem publicam, quia annona fieret carior, Calfanues ad consuetudines Burgundie, rubr. 13. §. 17. Klok conf. 16. num. 735. tom. 1. Faustus pro ærario classe 16. conf. 141. & tales peccant 18 mortaliter, & tenentur ad restitutionem quia sunt causa iniusta augmenti pretij, sic illi, qui merces alicuius generis emunt, vt eas ferent in tempus charitatis, & in opere, Hassuerus de monopolii cap. 9. Menoch. cas. 83.

Sunt autem licita interdum monopolia tripli ex causa, primò ob necessitatem Reipublicæ, secundò ob utilitatem, tertio ob æquitatem, primo ob necessitatem, quia necessitas facit monopolium licite à Principe posse permetti, Aristot. polit. cap. 7. Christophor. Besold. de ærario cap. 3. & in politica lib. 3. cap. 4. §. 12. Althusius in polit. cap. 17. num. 23. Boterus de Illustr. stat. lib. 1. cap. 14. Petr. Gregor. lib. 3. de Republ. cap. 6. num. 46. Bornitus de ærario lib. 2. cap. 1. & ex Iuris Consultis Bald. conf. 409. lib. 1. Menoch. vbi supra, Scac. de commerciis §. 1. q. 7. p. 3. limit. 10. n. 18. Christineus ad leges Meclinenses c. 27. Klok de ærario vbi sup. n. 9. Borrellus de magistratibus lib. 1. c. 8. n. 2. & seqq. Loherius de censibus lib. 3. cap. 14. n. 33. & seqq. Kollerius

Kollerius *vbi supra* cap. 18. Faustus pro Aerario classe 10. conf. 141. Antonius Perez in l. unica num. 3. Carpzonius part. 1. decisionum illustrium dec. 4. num. 7. Hunnonius *ad Vessembechium* vol. 1. pag. 634. Strunius in ff. tit. 25. thesi 69. ex moralibus Bonacina de contractibus disp. 3. q. 2. puncto 5. proposit. 4. Molina de iustitia, & iure lib. 1. disp. 445. num. 3. Castillus de iust. & iure disp. 3. dub. 10. num. 134. & sequenti, ergo ratione necessitatis datur priuilegium monopolij,

20 quia necessitas liberat ab omnibus legibus, & reducit cuncta in eum statum, in quo ante leges conditas res fuere, propterea Seneca lib. 4. controu. 27. magnum vocat humanæ imbecillitatis priuilegium, quæ omnem legem frangit, quicquid exigit, defendit, & Isocrates appellat necessitatem velamentum iniurie, & Quintilianus declamatione 260. multum ait contra iustitiam necessitas valet, vnde dicimus necessitatem non habere legem, nec legi, sed legem illi subesse, & necessitati parendum esse dicit Textus in can. 30. q. 1. & cap. 4. de consecratione, & cap. 2. de obseruancia ieiuniorum, Mastrillus dec. 266. num. 16. vbi necessitas facit probabile ex illico, l. 2. §. eius ff. de officio eius cap. 6. de regul. iur. & ex improbabili facit probabile, l. qui potuerint 27. ff. de manumiss. vindit. cap. 3. de furtis, l. 2. C. de patribus, qui filios distraxerunt, Sebastianus Medices de casibus fortuitis part. 1. q. 6. num. 47. Mænius *vbi supra* num. 191. propterea excusat Molina à peccato, si Rex ob aliquam necessitatem concedat aliquibus mercatoribus monopolium, vt ipsi soli vendere possint aliquid in suo Regno, constituto eius moderato pretio, sicut enim Rex in necessitate, potest à subditis exigere, ita poterit multo magis concedere eis monopolium pretio statuto, vt post alias Hassuerus de monopolis cap. 10. à n. 27. latè Hugo Grotius de iure Belli, & Pacis, lib. 2. cap. 25. & lib. 1. cap. 4. Petrus Theodaricus de Collegio criminali disp. 1. thesi 12. Antonius Perez in l. unica, C. de monopolis num. 3. Bodinus de Republica lib. 6. cap. 1.

21 Posset etiam Princeps per proclaimata poenalia in suo Territorio mandare, ne aliis sal vendat, vel tabacum, & vt de suo sale emant subditi, & non alieno, vt docet Abbas cap. super quibusdam de verb. signif. & Alciatus in tit. feudorum, quæ sunt regalia in verbo salinarum, & in l. inter publica in fine, de verb. signif. vbi hoc vocatur Princeps monopolium, & in conf. 117. num. 19. l. si quis, C. de vestigalibus Facchineus conf. 6. num. 7. vol. 1. Bertazzolus conf. criminali 171. num. 7. & seq. Petrus Heigius part. 1. q. 14. num. 29. & antiquitus ab Imperatoribus solis mancipiis permittebatur salis venditio, l. 11. C. de vestigalibus, l. 1. ff. quod cuiusque universitatis nomine, l. 59. §. 1. ff. de hered. inst. l. 7. ff. de verb. signif. Klok de Aerario lib. 2. c. 5. num. 12. sic Rex Galliae monopolium exercet cum sale, teste Frekero de monetis fol. 48. Tuanus in Historia Francie lib. 8. & ita etiam in Italia, Stracca de mercatura part. 4. num. 30. Heigius *vbi supra*, Faustus consilio pro Aerario classi 19. conf. 142. & hoc est quod dicit Christineus decis. Rota Belgica vol. 3. decis. 98. & Besoldus tract. de considerat. vita, & mortis cap. 2. & Bokel disp. 15.

22 q. 2. qui dicunt, quod monopolium, & Conuentus negotiorum illicitum est, verum quod Respublica rerum venditarum monopolium facere poterit, Besoldus de Aerario cap. 3. num. 91. Trentacinquis lib. 1. var. in tit. de verb. signif. resol. 1. de monopolis salis plura tradit Facchineus

d. conf. 6. tom. 1. & ex causa publicæ utilitatis monopolia à Principe permittuntur, Carpzonius dec. 4. & posse prohiberi Fornariis Villarum, & Casalium adducere panem Cunitatibus, & opipidis, ad liberam venditionem, & non posse impediri commercia, absque statuto, & priuilegio speciali, Carpzonius lib. 1. tit. 1. resp. 41. latè Raubker lib. 1. q. 17. qui agit de Domino prohibente subditis suis, ne aliis quam à se vinum emant, & ne alibi molant, & panem coquant, quam in suo molendino, & furno, idem Carpzonius *vbi supra*, & lib. 6. tit. 10. responso 103. Speidel. lit. M. fol. 84. & sequenti.

23 Tertio sunt monopolia utilia ob æquitatem, quæ vocatur summa ratio, l. fin. ff. de Religiosis, & sumpt. funer. & est attemperatio iuri scripti, l. 90. ff. de reg. iur. vbi Gotfredus, l. placit. C. de Iud. vt introducentibus aliquas machinas, nam poterit ex æquitate introduci, vt à solis introductorybus vendantur, & de priuilegio concilio impressoribus librorum, vt expediatur priuilegium illi, qui illum impressit, ne alius vendat, sed solis qui imprimi fecerat, vel per se, vel per alium, Lymnens ad capitula Caroli Quinti art. 17. Hassuerus de monopol. cap. 10. num. 41. Monopolium verò concedere pertinet solum ad Principem, qui superiorum non recognoscit, Scaccia limit. 10. num. 15. Klok loc. cit. Rolan. à Valle vol. 2. conf. 12. n. 91. Hannero ad Vessembechium in tit. de seruitute corporis, nam libertate homines priuari non possunt, Hassuerus cap. 1 c. in fine.

Sunt alia monopolia impropria, vt sunt Mercatorum, & opificum pacta, & statuta, quæ Collegia Artificum cum sint Reipublicæ partes, non possunt constitui, nisi principis potestate, lib. 1. & tot. tit. ff. de Collegiis illicitis, & primò Numa Pompilius Rex Romanorum, existimatit ad suum officium pertinere Mercatorum Collegia instituere, illa autem sustulit Tarquinius Superbus, quo ob tyrannide ē Civitate expulso, ea restituit Iulus Cæsar, multa etiam Collegia clausit, factiones metuens, sed Augustus Imperator, & Nero ea remisit, vt fecerunt omnes alij Tyranni, Antonius Perez de iure publico pag. 388. Roginius de antiquitate Romanorum in tit. de Collegiis, ibique Thronus Dempster in Paraitlis, ergo Principe permittente, & constitente talia Collegia sunt licita, & possunt statuta facere, l. fin. C. de iuris omn. Iudicium, Stracca de mercat. in tit. quomodo sit procedendum in causa mercatorum, num. 8. Besold. in Politica lib. 2. part. 1. num. 2. & 3. Carpzonius in Iurisprudentia pag. 2. constitut. 6. defin. 1. num. 4. David Mænius ad Ius Lubencense lib. 4. tit. art. 3. num. 39. Iustus Synoldus de iure publ. vol. 2. disp. 9. litt. B. & erant antiquitus statuta Balneariorum, quia Balnea erant publica, quorum 8. 16. Romæ extitisse refert Pancirola lib. 2. rerum memorabilium, tit. de Thermis, que Magistratus certa pensione locare, & commodum percipere solebant facere statuta, vt quis lauetur certo die, & tali mercede, Azo in summa de monopolis, sic faciebant statuta Collegia artificum, quibus carius operas suas locent, & operam non perficiant, minori pretio, quam inter se constituto, Tholosanus lib. 1. de Republica cap. 3. num. 54. Menoch. casu 369. n. 4. sic statuta valent, vt nemo doceat artem, nisi tanto pretio, vel minori tempore, quam triennio, vel quadriennio cum illa minori doceri possit, Decianus lib. 7. criminalium

24 25 26 27 28 29 30

- cap. 2. num. 16. Hassuerus de monopolis, cap. 12.
num. 25. & seq. Sic Macellarij possunt certas le-
ges inter se constitutere, Menoch. vbi suprà, Klokk
31 cap. 142. de Aerario num. 15. sic valerent statuta
facta per Drogherios, vt pro exequiis defuncti,
eorum quis possit vendere aromata, vel ceram
haeredibus, nisi prius soluerent, quod defunctus
debebat, aliis Drogheriis, Hassuerus cap. 142. 28.
sic paecta Tinctorum pannorum, vt linea Serica,
Coria, pelles, &c. tali modo fiant, &c. Hassuerus
in cap. 9. cum seqq. Honoratus Leotardus de vsu
ris, quæst. 73. n. 50. Philippus Brugnonus lib. 1.
legum abrogatar. Cyriac. contr. forens. cap. 412.
Strunius ad tit. ff. de Aleatoribus, in fine, & ple-
raque statuta Artificum referunt Arumeus de
ture publico, vol. 2. discr. 9. Besoldus de iure Col-
legiorum, per tot. Klokk in tract. de aerario, in tit.
de Olla fortuna, Molin. de iustit. disp. 809. Lugo
disp. 31. Hassuerus de Aerario, cap. 12. in fine, qui
cap. 13. refert multa statuta illicita opificiorum,
& Artificum, & addit in cap. 15. quod poena
32 monopolij, est exili, & statuta sapientia mono-
polium per temedium appellationis infringi pos-
se, statuit Borrell. consil. 9. num. 6. per viam que-
relæ, & recursus, Decius consil. 528. num. 7. & per
alios modos, de quibus Hassuerus de monopolis,
cap. ult.*
- 33 Vnde Rebuffus in tract. de Magistris Artium,
& monopolis prohibitibus, artic. 2. gloss. unica ad
Constit. Francie, ait, quod plura requiruntur ad
hoc, vt quis fiat Magister Artis. Primo, quod
didicerit officium, vel artificium, & quod opus
sit approbatum à Magistris artis, & vt pluribus
operetur artem, non ipse solus, & plura exempla
allegant circa monopolia, & ibi folio 497. ponit
modus, & taxatio pretij pro viuendi genere
hospitibus, & pretium drappi, vel de auro, &
argento, & folio 495. & pretium etiam statuitur
pro pannis aureis, argenteis sericis, &c. & fo-
lio 478. agit de pannis, & salariis debitibus famulis,
& intra quod tempus debeantur.
- 34 Collige ergo ex his omnibus posita approba-
tione Collegiorum Artificum, seu opificum, putà
Drogherorum, de quibus in præsenti, ac posita
confirmatione Capitulationis facti per anteces-
sores Proreges huius Regni, ac statutis per eos-
dem factis, in dictis Capitulationibus, probatio-
nibusque factis in similibus casibus, etiam per
Collaterale Consilium decisis, vt in Tertia Con-
clusione fundauimus, & in aliis partibus Ger-
maniae, ac totius Europa successis, esse Banum
emanatum sustinendum, non suspendendum, non
obstante prætensione Vespillionum, vt in Quarta
Conclusione, & non obstante prætenso mono-
polio, quod oriri asserunt ex prohibitione eis fa-
cta, quia nulla prohibitiō importat monopolium
prohibitum, lege, & Principe permittente, ac
positiuè confirmante, &c. Scripsi die 19. Se-
ptembris 1671. Die Gloriosissimi S. Ianuarij no-
stri singularis Protectoris.

B R E V E N O T A

P E R

Li Spetiali, e Ceraiolii di questa
fidelissima Città,

C O N

Li Beccamorti;

C O M M I S S A R I O

L'illustriſſ. Sign. Marchese di Carifa
Sign Regente Capobianco.

Anastasius à man. Scriba.

D E E A D E M R E.

FRA le capitulationi del Pio
Monte de Spetiali, Drogheri,
Manuali stabiliti con Regio
Assenso, vi è il cap. del te-
nor seguente.

Item si è concluso, che nessuno possa
tenere o veder robe pertinētino all'e-
sercito predetto di Spetiale come sono
Confetture, cose di Zuccaro, Cere bian-
che, e Cetrine lauorate, & non lauorate,
eccetto che l'assoluti Spetiali Sottoposti
alla visita de' Gouernatori di detto Mon-
te, e non altri, e tenendone delle dette
robe di Spetaria altre persone, che
quelle sottoposte alla visita predetta, si
possa per li Gouernatori, che pro tempo-
re faranno, auitoritate propria farcele le-
uare, & recto tramite mandarle alla Ca-
fa Santa dell'Incurabili fol. 2. litt. B.

E nel cap. 5. generalmente si statuisce,
che nessuno possa tenere robe di Dro-
gherie, & Spetarie spettantino à loro
esercito, fuorché l'approvati, e questo
per maggior mantenimento della lor
Arte, & acciò non si facano, nè commet-
tano fraudi nelle cose spettantino à loro
esercito fol. 2. litt. A.

E nel cap. 3. questo istesso si prohibisce
alli Ceraiolii, quali non faranno appro-
vati dalla visita de Gouernatori di d.
Monte di Spetiali.

A 30. di Luglio 1670. li Gouernatori,
e Consoli di Spetiali, mediante memo-
riale supplicorno S. E. acciò si degnasse
ordinare l'emanatione di banni penali
contro li cōtrouenienti, e per decreto del
Collaterale fù remesso il detto negotio
all'Ill. Sign. Marchese de Carifi Sign. Re-
gente Capobianco fol. 1. à tergo.

E perche alcuni Beccamorti, come non
soggetti, nè approvati da detta Arte de
Spetiali non potendono tenere, ne ven-
dere, & affittare ad altri Cere lauorate,
seu Force s'inferuano in vendere, &
affittare le dette Cere, e trattandosi d'e-
sequirli le pene, procurauano far com-
parire Spetiali approvati, e Ceraiolii, (alli
quali è permesso far le dette vendite, &
affitti) & asseruano, che da essi Spetiali,
e Ceraiolii si faceua la vendita predetta,
e questo per evitare, e fraudare l'esecu-
zione della pena, perciò per rimediare
alle

alle fraudi, & altri inconvenienti, e pregiuditij di dett' Arte di Spetiali per ordine di S.E. si publico banno, che li detti Beccamorti non si debbano in modo alcuno inserire nelle vendite, compre, & affitti di Torcie di qualsiuoglia quantità per l'esequie de morti, sotto pena della perdita di dette Torcie, conforme si contiene nella Capitulatione, & anco sotto pena di duc. 30. d'applicarsi per vna parte al Regio Fisco, e l'altra terza parte à fauore della detta Casa Santa dell'Incurabili, conforme dall'ordine di S. E. delli 25. di Settembre 1670. folio 3. & 4. Publicatio fol. 4. à terg.

A 12. di Gennaro 1671. Fabritio Ritrano, & altri Beccamorti mediante memoriale domandorno reuocarsi il Banno predetto, afferendono, che li d. Spetiali non haueano detto Ius prohibendi, quale era contro la libertà, e che perciò li fosse lecito di poter vendere, affittare, e comprare le Torcie predette, & altre Candele, e manutenersi nella possessione immemorabile in che si trouano folio 8.

Per decreto del Collaterale si disse Intimetur parti d. fol. 8. à terg.

E poi fu anco commesso il detto negotio al detto Sig. Regente Capobianco folio 9.

Et essendo subentrata in detto Giudizio la Casa Santa dell'Hospitale dell' Incurabili per detto suo interesse delle pene, quale hâ fatto istanza essere intesa, & anco è stata intimata ad istanza di detti Beccamorti fol. 35.

Per decreto del Collaterale delli 20. di Luglio 1671. è stato ordinato, quod infra quatuor dies partes deducant incumbentia, & interim suspenso banno emanato de ordine S.E. & Regij Collateralis Consilij sub die 20. Decemb. 1670. licet vnicuique & præcipue Vespilionibus, vulgariter dicitis Beccamorti emere à quovis Ceras iuxta antiquum solitum fol. 45.

Dal quale decreto per parte delli Spetiali, e Ceraioli essendosene ottenuto memoriale di reclamatione. Douendosi prouedere, si spera per parte delli detti Spetiali ottenere la reuocatione del detto decreto, e la confirma delli detti banni penali contro detti Beccamorti controuenienti.

Primo, non si può difficultare, che il Collegio di detti Aromatarij, e Ceraioli, e le Capitolationi, e Statuti fatti da essi, siano stati approbati, & confirmati con Priuilegio, & Assenso Regio, e che frà li detti Statuti, e Capitolationi sia stato

prohibito à chiunque non farà esaminato, & ammesso al detto Collegio di tenere, e vendere Cere così lauorate, come non lauorate; All'incontro detti Beccamorti non hanno Capitolationi, nè Collegio d'Artifici approbato con Regio Assenso, e perciò entra chiarissima conclusione di legge à fauore delli Spetiali.

Quod vt quis alterius exerceat officium, oportet vt sit examinatus, & fiat de Collegio, ad hoc vt si illi Collegio Artificum iniungatur aliquid onus, vel munus à Rege, vel à Republica, teneatur ad illud, vt egregiè probat, Gregor. Cabed. dec. Lusit. 158. n. 3. part. 1. ex Gloss. in l. 3. Cod. de Fabricensib. lib. 11. & ex Text. in l. fin. C. de Colleg. illicitis. Imò quod officio alieno nullus Artifex vti debeat, sed suo tantum, ne officia turbetur, est Text. in l. consulta diuina, Cod. de testam. in illis verbis: *Absurdum est namque si promiscuis Artibus rerum turbulentur officia, l. quoconque, C. executor, & Actor, lib. 12.* & ideo inquit Text. in l. 3. C. de Fabricens. lib. 11. quod Fabricenses debent artibus propriis inservire, id est fabricis, vt exponit Gloss. ibidem, item. Et alibi punitur. Qui alterius officio se immiscet, l. in Provinciis, Cod. de numerat. & actuar. lib. 11. latè Cabed. in dict. decis. 158. cuius doctrinam sequitur Reg. Rouit. in rubr. de Magistris Artium, n. 2. vbi etiam decisum refert, quod Sutores non possint exercere Artem Thoracioriorum, latè Cæsar Carena resol. 164. à num. 1.

Et in terminis Artificum, qui habent statuta videndi sunt Carpan. super statutis Mediol. c. 419. in verbo, *Nisi contrarium, tom. 2.* Carena d. resol. 164. Berlich. decis. German. 150. & decis. 26. tom. 1.

Ne milita quello, che si pretende per parte delli detti Beccamorti, che la faculta di vendere le dette Cere competendo solamente alli detti Spetiali sia contra la libertà, e che induchi Ius prohibendi, e che perciò non si debbia offeruare, e che la Capitolatione di detta Arte di Spetiali non obliga quelli, li quali non sono subditi à detta Arte.

Si risponde facilissimamente, che l'oppositione haueria luogo, quando la detta facultà contenuta in dictis statutis Artis, non fosse confirmata con priuilegio, & Assenso Regio; aliter enim quando scilicet accessit confirmatio cum Regio Assensu, & Priuilegio, seruari debet; possunt enim aliqui Priuilegium à Principe obtinere, vt soli ipsi tale genus rerum vendere possint, maximè ex causa publica, quæ versatur in fouendis, &

confer

colsruandis Artibus, vt bene probat Berlich. dec. German. 150. num. 28. & n. 32. tom. 1. omnino videndus, Card. Ioan. de Lugo de iust. & iur. tom. 2. disp. 26. sect. 12. num. 170. vers. certum, vbi eiam testatur, certum omnino esse, ac vsu omnium receptissimum, optimè Gregor. Lopez in l. 2. tit. 7. part. 5. Salic. in l. 2. Cod. de constit. pecun. num. 15. Bald. in l. 1. num. 4. Cod. de monopolis.

Vnde dicta statuta facta ab Artificiis, siue à Collegiis Artificum, ad hoc vt sint valida, & ne sapiant monopolium, ac illicitum Ius prohibendi, Praxis, & cautela est, quod confirmantur à Principe, vt docet Ioan. Baptist. de Sancto Seuerino in l. omnes Populi, num. 21. ff. de iustitia, & iure.

Similiter, quia dicta Capitulatio, siue statutum Artis est confirmatum à Principe, ideo ligat omnes, etiam illos, qui non sunt subditi dictæ Arti, vt bene docet Ioan. Baptist. de Sancto Seuerino in dict. l. omnes Populi, num. 18. cuius verba sunt hæc:

Vbi statuta Mercatorum, vel alicuius Professionis, Artis, seu Scholæ sunt approbata per Superiorem, omnia posita in dictis statutis propter dicta confirmationem ligabunt etiam altos, quam subditos professioni statuentium, ex quo patet magnam esse virtutem confirmationis in dicto casu, optimè Salic. in d. l. 2. num. 11. in fine, C. de constit. pecunia, cuius verba sunt hæc: Et ex his modò vides, in quo specialis approbatio superioris est utilis, puta si aliqua in illis statutis sunt sancita, que altos, quam Professionis subditos ligare videntur. Alias enim Artifices possunt inter se facere statuta, & facta non indigent alia confirmatione, quia validantur per legem 2. Cod. de constit. pecun. & in Authent. de fideiussor. §. fin. sunt verba Salic. in dict. l. 2. num. 10. Nam, & eiusmodi concessiones, & confirmationes Principum respectu aliorum priuatiuè facta censeri, & aliis inhibitum esse, tradunt Paul. de Castr. in l. cum Prætor. 11. ff. de iudic. num. 4. in principio, vers. vt id, quod conceditur, & num. seq. Berlich. dec. German. 26. n. 19. & 20. tom. 1.

S'aggiunge la grande utilità, che riceue il pubblico da d. Arte di Spetiali, qual tengono Chiesa officiata ogni giorno con Messe, & anco tengono una Scola aperta per tutti quelli, che vogliono andarui con il Monte della Pietà, che socorre Poveri vergognosi, e si fanno quattro maritaggi l'anno di doc. 50. l'uno per le figlie di Spetiali poveri.

In oltre non obstante le fedi presentate, che li detti Beccamorti sono stati soliti vendere Candele.

Si risponde, che sempre detti Beccamorti, quando sono stati trouati vendere, sono incorsi nelle pene, e l'intercetto si è applicato alla Casa Santa dell'Hospitale dell' Incurabili, come dalle fedi deli libri della detta Casa Santa dell'anno 1666. fol. 44. è così l'antiquo solito è contrario à detti Beccamorti.

Nè milita, che per il Capitolo concesso à questa fidelissima Città di Napoli, qualunque Napolitano può contrattare, vendere, e far mercantie in qualunque parte del Regno non obstante qualunque priuilegio concesso, ò concedendo.

Si risponde, che il d. Capitolo, non loquitur de iis, quæ pertinent ad exercitium Artificum, alias enim quilibet Artifex posset vendere res spectantes ad exercitium alterius Artis, & sic confunderentur, & turbarentur rerum officia, contra tante decisioni, e giudicature fatte così per il S.C. come per il Regio Collateral Conseglie, particolarmente nella causa delli Pellettieri, con li Guantari, nella quale fù deciso, che li Guantari non potessero vendere li Manichitti di Pelle, mà solo li recamati, della quale causa n'è stato Commissario l'Illustriss. Duca di S. Angelo, Sig. Regente Galeota.

Di più si risponde, che d. Priuilegio di poter contrattare, e far mercantie non obstante qualunque priuilegio di Ius prohibendi concesso, ò concedendo, essendo stato dato alli Napolitani, & il Collegio de detti Artefici essendo anco Napolitano, entra la dottrina notabilissima di Bald. in consil. 365. num. 4. lib. 5. quod quando Priuilegium simul conceditur pluribus non videtur concessum vni contra alterum.

Similmente non obsta, che nel caso nostro cessa la fraude, mentre li detti Beccamorti comprano le Cere, ò dalli Ceraioni, ò dalla Dohana.

Primo, si risponde, che la facultà di tenere le Cere per venderle à minuto compete solamente alli detti Ceraioni, e Spetiali in vigore delli detti statuti dell' Arte confirmati à Principe, non solum pro euitandis fraudibus, quali si possono fare nelle Cere, mà anco pro fouendis Artibus, & pro fauore respiciente tale Collegium Artificum, ita vt hoc priuilegium respectu aliorum Artificum priuatiuè se habeat, vt demonstrat Berlich. decis. German. 150. n. 32. 33. tom. 1. E così si dice expressamente in detti statuti, con quelle parole, *E questo per maggior mantenimento della loro Arte. & acciò non si facciano, nè commettano fraudi.*

Secondo si risponde, che ancorche cessasse la fraude attualmente in qualche caso particolare, tutta volta, perche non cessa il timore, ò pericolo di far le fraudi, mentre le Cere, che si vendono dalla Dohana, ò dalli Ceraioli non portano l'Inscrittione in fronte, e perciò con questo colore potranno facilmente li Beccamorti fare, e mescolare le Cere, e quella vendere à modo loro, perciò non cessa la prohibitione del Statuto, ut bene docent Vasquez de legib. disp. 163. cap. 3. & Salas de legibus, disp. 10. sect. 4.

Quibus omnibus addenda est insignis doctrina Matthiae Berlich. decif. 150. à num. 28. usque ad finem, tom. 1. qui loquens de Collegiis Artificum, subdit hæc verba.

Si tamen quæspiam alius; qui non est de Collegio, nec sub eius statuto comprehensus, velit eas res, quæ ad illud Collegium spectant sibi attribuere, easdem confidere, vendere, & cum illis negotiari; si non admittitur, nisi se in illud Collegium recipi petat, seque illi, & eius statutis conformet, & omnia alia, quæ reliqui collegiati facere tenentur, præstet; quamvis enim eiusmodi statuta alios forenses, & extraneos stringere non soleant, Alexand. consil. 123. incip. scripsit, num. 5. vers. Tamen potestas eorum, & seq. lib. 1.

Mercari etiam, & negotiari, & similia negotia exercere, per se sint actus mere facultatis, qui cuivis de Iure naturali, & gentium pro lubito, & arbitrio permittuntur, lex hoc Iure, ff. de iust. & iur.

Sed quoniam eiusmodi actus mere facultatis de Iure Ciuli ad certum modum astrinxi (ut ostendi in meis conclusionibus) Et ea que ad ius gentium primænum, vel naturale pertinent, limitari possunt, Heig. quæst. 15. incipiente de venat. num. 28. lib. 1. ut certo tantum hominum generi, actibus mere facultatis uti frui liceat, Heig. d. quæst. 15. num. 33. lib. 1.

Et Collegia Mercatorum, & Artificum propter autoritatem publicam sunt concessa, ad hoc ut distincta sunt officia, ea non turbentur, nec quod aliis est creditum, & concessum alij subtrahant, l. consult. 23. verbo absurdum est, C. de testam. Pruckma de venat. cap. 4. num. 37. Et eiusmodi Collegia, & priuilegia respectu aliorum priuatiè in eorum praetudicium commissa intelligantur, Paris. consil. 70. num. 4. & seq. num. 8. & seq. vol. 1. Iason. in l. ait Prætor, ff. de iure iurand. num. 3.

Et illi qui eiusmodi priuilegiis certum Collegium habendi, vel arti aliquam exercendi gaudent, ius alios prohibendi habent,

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Bald. consil. 463. num. 5. vers. Sed si tu haberis, vol. 4. Ias. in l. quo minus, ff. de fluminibus, num. 85.

Quod adeò procedit, ut etiam eiusmodi Collegiati pendente lite cum extraueo non Collegiato possint in eius perniciem super causam controversam Collegiū, & potestatis Collegialis noua statuta facere, confirmationem, desuper petere, & ex nouis illis statutis contra cum agere, excipere, & obtainere, ut eleganter tradit Bald. in l. ex placito 3. C. de rei permutat. n. 13. vers. Sed pone actum est, & num 14. Quod singulariter obserua.

E perciò si vede chiaramente, che à rispetto dell'i detti Beccamorti, e dell'altri Artefici validamente sia stato indotto il detto Ius prohibendi, quicquid sit respectu aliorum, qui nullam artem exercent id, quod etiam docet idem Berlich. decif. 26. num. 19. & 20. vers. Propterea, tom. 1.

DISCEPT. CCLXIII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facti species proponitur, de qua in presenti.*
- 2 *Possessorum, & petitorum in materia iurispatronatus qualiter disceptentur.*
- 3 *Iurispatronatus materia vlium statum attendit.*
- 4 *Regula quacunque in iure suas habet limitationes.*
- 5 *Presentatio in iure patronatus qualiter acquiratur tum in possessorio, tum in petitorio.*
- 6 *Episcopus Maranta p. 4. disp. 66. n. 30. & 31. ponderatur.*
- 7 *Trident. decretum sessione 25. cap. 9. explicatur.*
- 8 *Iurispatronatus quasi possessio non prodest, constituta de petitorio infecto.*
- 9 *Presentatio facta pro praterito quando ianet in futurum.*
- 10 *Iurispatronatus quasi possessio qualiter probetur.*
- 11 *Iurispatronatus genilitium, vel hereditarium quodnam sit.*
- 12 *Fœmina virum veniat in inspatronatus genilitium.*
- 13 *Fœmina, vel nati ex fœmina quando admittatur in presentatione iurispatronatus.*
- 14 *Fœmina virum admittatur ad presentandum, quando testatur vocavit descendentes.*
- 15 *Fœmina an admittatur ad presentandum quando testator vocavit familiam.*
- 16 *Filij ex fœminis an admittantur ad presentandum, vocata familia.*
- 17 *Fœmina an admittatur ad presentandum, vocata domo testatoris.*
- 18 *Fœmina an possint presentare, si per coniecturas colligatur.*
- 19 *Fœmina quando admittatur ad presentandum stante statuto illarum excluso, positis masculis.*

- 20 Episcopi Maranta authoritas tom.4. responso 19 n.17. declaratur.
 21 Regentis de Marinis authoritas lib.1. c.132. explicatur.
 22 Regens Rouitus in consil.16. lib.1. qualiter procedat.
 23 Conclusio iuris affertur.

ARGUMENTVM.

Fæmina, vel descendentes ex ea quando ad præsentandum admittantur, & quid vocatis descendantibus testatoris, quid vocata familia, vel domo eiusdem. Episcopi Marantæ, Regentis de Marinis, & Regentis Rouiti authoritates adducuntur, & pro nobis explicantur.

N V C E R I N A
Iurispatronatus,

P R O

Filiis de Vngaro;

C O N T R A

Ioannam de Alessio, & Filias
de Alfano.

IN alia breviori nota antea aperte meam sententiani, ut in hoc iure patronatus laicorum de Domo Magnificorum de Vngaro, minimè poterant præsentare tam Ioanna de Alessio, quam filiae fœminæ natæ ex Ioanna Vngaro cum Andrea Alfano. Cumque pro parte dictorum de Alessio, & Alfano non fuit acquietum prædictæ veritati: aliisque in contrarium allegationibus ipsam turbidam demonstrare conatæ fuere, igitur ob hanc causam infra scriptam latiori methodo subiecte fui coactus.

Apparet ex allegationibus digestis pro dictis de Alessio, & Alfano: ex aduerso Patronum in duobus tantum suos fortiter figere pedes. In uno respiciente possessorum, & in altero petitorum. In primò, sc. quod dicta de Alessio in ultima collatione præsentavit, sicutque cum simus in materia iurispatronatus ultimus status est attendendus. In secundo, quod ipse de Alessio, & Alfano quamvis fœminæ, & descendentes ex fœminis sunt comprehensæ in dicto iure patronatus tanquam gentilitio, & familiari. Si ipse igitur haec duo fundamenta evertam, viceero, & palma erit pro dictis Magnificis de Vngaro ipsique soli erunt admittendi ad præsentandum.

Et ut bene, maturòque consilio incipiam, ante omnia verba testamenti dicti quondam Iulij Cæsaris Vngaro fundatoris adducam, quæ mutuatè ex parte aduersa sunt ponderata, & propria verba dicti Testamenti sunt v3.

E succedendo che detto Pietr' Angelo suo figlio, & herede morisse, in pupillari ætate vel quandounque ab intestato senza figli (in tali casu) vuole, che in detta heredità debbano succedere detta Giovanna, & Beatrice sue figlie quale siano solamente usufruuarie tantum di detta heredità, e doppo loro morte succedano Not. Gio. Antonio suo Fratello Carnale, e Francesco Vngaro suo Cugino quali siano tenuti darne alla Cappella di Santo Onofrio la terza parte; quale Cappella con dette successioni debbia restare perpetuamente per iuspatronato di esso testatore, e de suoi descendenti della famiglia de Casa Vngaro.

Subiunxit postea testator in alio Capitulo, v3.

Item dechiara che in detto iuspatronato habbia no l'elettione, & presentatione, tutti li descendenti di Casa Vngaro del Casale delle Taberne tantum, & estinguendosi detta famiglia di detti Vngaro in detto Casale delle Taberne tantum, tutta l'heredità, e beni di esso testatore, vuole, & ordina, che vadano, e succedano in quella la Cappella propria di esso testatore di Santo Onofrio quali beni ex nunc pro tunc appropria à beneficio di detta Cappella perpetuo iuspatronato di Casa Vngaro del quale iuspatronato li Rettori, sen Mastri dell' Oratorio fundato in detta Chiesa, che pro tempore saranno, debbano amministrarlo, e presentarlo. Hæc testator.

Modo libenter descendam ad eneruandum hæc duo fundamenta, ac rationes adductas per partem aduersam; & vt à primo incipiám.

Regulare est, atque axiomaticum in iurispatronatus materia, quod contendentibus Patronis, in præsentando beneficiatum ultimus status attenditur ex Text. in cap. consultationibus, de iure patronatus, & in cap. cum olim, & in cap. cum Ecclesia Sutrina, de causa possess. & propriet. iuncto cap. querelam, de elect. sicutque (ait ex adverso Patronis) cum in ultimo statu non solum nominauit ipse Franciscus Vngaro expresse à testatore vocatus; verum etiam dicta Ioanna de Alessio manuteneri debet in ipsa quasi possessione præsentandi ad quod comprobandum adduxit Episcopum Marant. controu. iur. tom. 3. resp. 42. & 46. Vinian. decis. 87. Marescot. variar. lib. 1. cap. 55. num. 11. Maurum allegat. 3. 8. & Franch. decis. 85. & alios.

Sed pareat mihi, & non sit immemor, quod in iure nostro nulla datur regula nullumque axioma, quod non habeat quam plurimas fallentias, & in specie hanc regulam, quod ultimus status attenditur doctissimè exornauit Hiéronymus Gonzalez origine Hispanus, & incolatu Adūcatus olim Romæ famosissimus in regula 8. Cancellaria, gloss. 5. §. e per tut. vbi quamvis plura pro hac regula adducat, vt sit attendendus ultimus status, & quasi possesso nominandi, quamvis in proprietate possessor bonum forsitan non detineat ins. Attamen multis modis ipsam declarat, & signanter quando tempore præsentationis clare constaret de defectu proprietatis possessoris: nam cum proprietas ab orbe possessionem iuxta Text. in cap. cum dilectus, de caus. possess. & propriet. tunc non ad possessionem, sed ad habentem proprietatem spectabit præsentatio; & cum existens in possessione careat iuxta validoque titulo, male fidei possessor, & tanquam intrusus diindicatur, & consequenter non poterit præsentare cum ins præsentandi est fructus industrialis ex Text. in cap. cum Bertoldus, de re indic. gloss.

in cap. cum olim verb. cap. extra de maior. & obedient. minimè poterit spectare ad quasi possessorem cum male fidei possessor non faciat fructus suos ; si igitur appareret vel ex sententia , vel ex confessione partis vel ex publico instrumento; siue ex testamento prout est in casu nostro de optimo iure proprietatis tunc quamvis semel admissus ad præsentandum amplius non erit admittendus iuxta famosissimam doctrinam Abb. in d. cap. Consultationibus, num. 9. vers. quod ego intellegierem Paul. de Cittadinis de iure patronat. part. 6. art. 3. quest. 7. num. 16. Lambertin. de iur. patr. lib. 2. part. 1. quest. 3. art. 6. num. 4. & ot. divers. part. 1. dec. 167. num. 10. Thom. Trib. dec. Veneta 55. num. 80. lib. 2. cum sexcentis aliis DD. Et quando proprietas clarè probetur , tunc remedium possessorum in conscientia erit periculum ita Sarmient. lib. 2. select. cap. 13. num. 5. Ioan. Gutierrez conf. 6. num. 12. D. Gonzales gl. 15. §. 1. num. 89. & 90. qui omnes intrant contra Aduocatus, & Procuratores defendantes tales possessiones quando appareret defectus proprietatis.

6. Et quod mirabile est : quod ipsa pars aduersa adduxit pro se Episcopum Marant ad fundandum præfatam regulam, audiat quæso eundem & Episcopum Marant. in resp. 66. part. 4. num. 50. & 1. approbantem hanc eandem huiusmodi regulæ limitationem: ut nempe procedat quoties de proprietate non constiterit , quo enim casu non attenditur possessio compatrioti : adducentem varias decisiones Rotæ , & signanter illam Cracoviensem Parœcialis 9. Iulij 1627. Coram Patriarcha Hierosolymitano apud Vinian. decis. 42. num. 5. & aliam apud Merlin. part. 5. dinisor. nouissimor. dec. 362. num. 4. Audiat etiam Herculem Marescot. ab ipsamet adductum d. cap. 55. post num. 53. vbi ait quod existens in mala fide non innatur quasi possessione præsentandi , & quoties in contrarium de proprietate constat non attenditur vltimus status : allegans sub num. 63. alteram decis. Rotæ in vna Compostellana Parœcialis 16. Ianuarij 1595. Coram Card. Bianchett. sicque secundum præfatas limitationes intelligendi sunt d. Maurus , & de Franch. & alijs DD. vt suprà quia aut proprietas est dubia obscura , & tunc vltimus status possessionis attenditur , aut clara , & indubitablem constans ex publicis documentis, ita ut si daretur terminus nihil relenaretur ad probandum nunc nimis periculoso est adhærere possessioni quando contrarium constaret de proprietate.

7. Quæ omnia quamvis clarè procedant secundum ius commune , hodie fortius sunt amplectenda stante dispositione S.C. Trid. eff. 25.c.9. Nam secundum disposita per dictum Concilium, non sufficit docere de quasi possessione, nisi doceatur de iusto, & legitimo titulo : quo ius patronatus fuerit fundatum , & ita declarauit sacra Congregatio Concilij Tridentini ut attestatur, idem Doctissimus Gonzales sup. gl. 18. ex n. 22. & 23. Imò si titulus sit invalidus, atque infectus quamvis possessio sit immemorabilis, non admitteretur ad præsentandum , ita Flamin. Paris. in tract. de Confidentialia num. 28. & n. 240. D. Thom. Trib. decis. 55. num. 69. adducti per Gonzales d. gl. 18. num. 48.

8. Cum igitur prædicta Ioanna non foueat bono iure in proprietate secundum ea quæ inferius fundabimus non debet iuuari dicta quasi possessione præsentandi , ex quo in vltima vice

præsentavit imò se intrusit , & fuit male fidei posseditrix.

Quinimmo neque ex dicta vltima præsentatione acquisuit ius quoad cæteros compatriotos qui non præsentauere, tanquam absentes, ignorantes & non patientes ; nam ex nominatione acquiritur ius contra compatriotos patientes , & præsentes & non contradicentes Grat. latè c. 577. per totum ipse Doctissimus Gonzales d. gl. 45. §. 2. ex num. 32. & 33. vbi varias decis. Rotæ videbis. Et ad hoc ut compatriotus acquirat quasi possessionem contra alium non sufficit solum præsentare sed necesse est ut præsentet priuatue. sc. excludendo alium compatriotum Marescot. suprà num. 33. allegato Federic. de Senis conf. 102. in fin. & ita decisum in vna Burgen. Cappellania 29. Aprilis 1587. coram Gizzio , quod itidem attestatur Marant. tom. 4. resp. 34. num. 42. & resp. 66. num. 32.

Ex his igitur clarissimè constat prædictam 9 Ioannam non esse amplius admittendam ex eo solum. Quod fuit admissa in vltimo statu , tum quia de proprietate non bene ostendit , ut mox inferius dicemus. Tum quia ex dicta vltima præsentatione non fuere præjudicati d. Magnifici D. Joseph de Vngaro, & Medicus Matthæus Angelo de Vngaro absentes, & non consentientes, qui similiter sunt admittendi ad præsentandum in dicto iure patronatus in capita, & non in stirpes, cum tractatur de iure patronatus gentilitio, & familiari , & non hæreditario iuxta Text. in Clement. plures de iure patronat. Marant. tom. 5. resp. 61. num. 5. & resp. 81. num. 11. Episc. Riccius tom. 3. resolut. 587. per tot. fol. 468.

Reiecto igitur hoc primo fundamento , quo ex aduerso aduocatus partem Ioannæ de Alexio tuendo se fundabat, ipsam extare in quasi possessione , præsentandi , sicque debere successiuè manuteneri quod prorsus à iure dissonum fuit ostensum ; superest modo alterum secundum fundamentum euertere nempe quod tam prædicta Ioanna de Alexio, quam filiæ feminæ natæ ex altera Ioanna de Vngaro in constantia matrimonij cum Andrea Alfano in hoc iure patronatus ad præsentandum minimè possunt admitti. Hoc in vltimo consistit tota vis præsentis cause , & ex hoc vltimo pendet iustitia primi. Si igitur in hoc benè dicimus : prædictis Magnif. de Vngaro restandebit Victoria certa.

Ex allegationibus pro parte dictorum de 11 Alexio , & Alfano , peruentis ad manus meas duo potissimum percepi quibus fortiter se nititur ex aduerso patronus vnum quod dictum ius patronatus Laicorum de Vngaro , sic potius gentilitium , & familiare quam hæreditariam , & in hoc animo concordi sumus , imò plus dico : quod cum sit vocata familia de domo Vngaro , existens in Casali delle Taberne , propriè dicitur ius patronatum gentilitium ex pacto , & prouidentia ut videre est apud Episc. Marant. locis superius citatis.

Alterum quod ex quo testator vocavit descendentes , & familiam de Vngaro, quod non solum veniunt feminæ descendentes ex Testatore: verum etiam nati natæque ex feminis successiuè in infinitum, & in hoc miscat descendentiæ cum familia , & Domo absque villa distinctione , miscat iura, & miscat DD. authoritates ; imò quod mirabile est , quod pro se allegat Episc. Marant. tom. 4. resp. 19. ex num. 17. Reg. Rouit. conf. 17. lib. p. & Reg. de Marin. lib. p. Var. cap. 132. & alios DD. quando ipsi DD. manifestè lo-

quuntur contra se, & sic omnino erit dicendum quod aut illos in fonte non vidit, vel si vidi cæcūtūt, vel forsan nos esse cæcos creditit. Sed quomodocumque sit rogo ut oculariter omnes authoritates legantur, quæ veræ inuenientur cum omnes propriis oculis perlegi.

¹³ In proposita igitur quæstione an fœmina, & nati natæque ex feminis admittantur ad præsentandum in iure patronatus secundum mentem DD. tres casus distinguere oportet.

Primo si testator in suo Testamento vocauerit ad præsentandum descendentes, & vsus fuerit hoc verbo, descendentes tamen.

Secundò si vocavit familiam tantum.

Tertio si Verbo familia vel verbo descendentes adiunxit aliquid aliud magis expressum: Puta domum vel casatam, puta si dixerit familiam de domo Vngaro vel descendentes de domo Vngaro.

¹⁴ In primo igitur casu quando Testator in fundatione iuris patronatus ad præsentandum vocavit descendentes tantum, tunc regulariter secundum communem opinionem DD. concurrerent tam masculi, quam fœminæ, quia omnes dicuntur descendentes argumento Text. in l. fin. C. de suis, & legit. hered. l. cognoscere §. ultimo ff. de verb. signif. & ex Text. in cap. nouit extra de indic. ita respondit Episcopus Marant. tom. 2. resp. 16. ex num. 9. sicuti quando vocasset suum genus, vel omnes de genere, eo enim casu etiam fœminæ comprehenderentur Doctissimus Marta in compend. decis. tom. 6. verb. Ius patronatus cap. 55. Imò non solum ipsæ fœminæ vocatis descendantibus venirent sed etiam eorum nati natæque cum descendantibus ab Auo materno appellantur d. l. finali C. de suis, & legit. hered. 15. ultimo auth. de hered. ab intestat. venient. quod similiter in fideicommissis esse absolutum tradit Fusar. de substitut. quæst. 3 25. num. 3. & 4. vbi contra alteram opinionem contrariam non minus probabilem infinitos coaceruat. Quod ipse met Fusar. in pluribus casibus vocatis descendantibus simpliciter, limitat, vt filii fœminarum non veniant quando scilicet in ciuitate adesset statutum, vt stantibus masculis fœminæ non succedant, vel quando Testator tacitè vel expresse contemplavit agnationem vel quando vocavit descendentes de linea paterna: in his, & aliis casibus, quos recenset, filii fœminarum non admitterentur vt latè tradit d. quæst. 3 25. num. 5. 3. & 10. & quæst. 3 46. num. 5. cum plurib. seqq. Cum igitur in casu nostro Testator non vocavit solum descendantes, neque familiam sed adiunxit descendantes, & familiam de domo Vngaror. & ex infrascriptis ponderandis contemplavit agnationem, & in Regno adest constitutio in aliquibus qua fœminæ excluduntur per masculos si essent in putis terminis huiusmodi primi casus, adhuc dictæ de Alexio, & Alfano non admitterentur ad præsentandum.

¹⁵ In secundo post modum casu quando Testator vocavit simpliciter familiam, habeo punctualissimas Doctrinas in peculiari casu iuris patronatus. Quod vocata familia penitus filiae fœminæ non sunt admittenda ad præsentandum in punto Episcopus Io. Aloys. Ricc. in prax. var. resol. parte 3. resol. 5 80. vbi ita consuluit, & ita votauit, quod familia vocata in iure patronatus minime fœminæ admittantur ad præsentandum, & in materia fideicommissi relieti familiæ quod fœminæ excludantur, ita largissimè tradit Vivius lib. 1. dec. 10. per totam, & ita decisum in yna Nucerina

fideicommissi attestatur ipse Episcopus Ricc. resol. 5 80. allegant Mantic. de Coniectur. vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. Et quaravis Fusar. in eadem & materia fideicommissi relieti familiæ non excludat fœminas prout est videre in quæst. 3 52. ex num. 1. per Text. in l. fin. C. de verb. signif. tamen ipsemet Fusar. ad hanc Regulam tradit multas limitationes facientes ad casum nostrum, & signanter quando in contrarium adessent coniectura ex mente Testatoris, puta si Testator nomini familiæ addidit cognomen v. g. de Fontana (vt loquar cum Fusario) siue de Vngaro prout est in casu nostro, quia tunc fœminæ penitus excluduntur ita Fusar. sup. quæst. 3 52. num. 9. allegans Oddo conf. 46. num. 5 3. Peregr. de fideicom. art. 25. Ruin. conf. 24. & conf. 110. num. 14. lib. 2. Gram. conf. 6 8. n. 13. lib. 2. Molin. Doctor damnatae memorie ad Decium conf. 2 87. Soccin. ian. conf. 118. num. 39. lib. 2. & alios quædam plurimos. Sicuti quando Testator tacitè vel expresse contemplavit agnationem vt latissimè citatis 3 2. DD. fundat ipse Fusar. num. 10. Nam per feminam non conferuatur agnatio l. pronunciatio §. finali ff. de verb. signif. §. ceterum media inst. de leg. Agnat. succeſ. & fœmina in familia consideratur tamquam folia arborum vt dicit Ricc. supra, sicuti etiam quando in Ciuitate adesset statutum exclusum fœminarum vt tradit Fusar. num. 16. vel quando ipsa filia fœmina esset nupta extra familiam, quia tunc neque ad fideicommissum relictum familiæ aspiraret Fusar. sup. num. 25. quia nupta extra familiam definit esse de familia patris, & efficitur de familia viri, imò definit esse cuius suæ originis, & efficitur cuius illius loci cuius est vir, quod utrumque tradit Reg. de Marin. lib. 1. c. 22. num. 4. 6. 8. 9. Tiraquell. largè in l. 1. connubialum part. 1. gl. 1. num. 3 1. cum seqq. vti num. 3 4. dicit quod priuilegium concessum omnibus descendantibus masculis, & fœminis, non competit fœminæ nupræ extra familiam.

Eo magis igitur vocata familia simpliciter si non admittantur ipsæ fœminæ neque admitti possunt filiae fœminarum, quia istæ minimè dicuntur de familia fundatoris iuris patronatus, sed de alterius familia, vt bene distinguit ad casum nostrum ipse Episc. Marant. tom. 4. resp. 19. ex num. 18. & 19. fol. 99. notans differentiam inter descendantes, & familiam, nam vocata familia ad præsentandum non venient filiae fœminarum, cum fœmina sit finis familiæ suæ & caput alterius, & illi dicuntur de familia qui portant eadem arma, atque insignia, & filii fœminarum exeunt à familia Aui, & l. pronunciatio §. familia, & l. familia appellat. ff. de verb. sign. ad hoc facit Cassador. dec. 1. sub tit. de iur. patron. fol. mibi 3 58. & addicuntur ad hanc fundanda Gozzadin. conf. 79. num. 16. Ruin. conf. 2 4. num. 12. lib. 2. Rot. apud Card. Seraphin. dec. 8 48. num. 3. & latissimè Fusar. d. quæst. 3 52. ex n. 48. & n. 56.

In tertio demum casu, quando Testator non fuit usus simpliciter verbo descendantes, aut simpliciter verbo familia, sed addidit alteram qualitatem, nempe dicendo descendantes de domo Vngarorum, vel familiam de domo Vngarorum, tunc & eo casu absqueulla contradictione fœminæ ad præsentandum nunquam admittuntur, tradit in materia iuris patronatus Cassador. d. dec. 1. per tot. ex Text. in l. p. 1. §. personas ff. de iur. immunit. Et quoties per Testatorem est vocata familia cum aliquo verbo expressivo exclusionem fœminarum, tunc fœminæ semper censentur exclusæ Episcopus Marant. supra d. resp. 16.

resp. 16. num. 14. allegans Alciat. in l. 1. ff. de verb. sign. & in Materia fideicommissi latissimè videas Fusar. quest. 360. num. 9. & 361. n. 7. ac Card. Mant. de coniectur. vlt. volunt. lib. 8. tit. num... Quanto fortius excluderentur filiae fœminarum, cum penitus non sint de domo Vngarorum, tradit Episc. Marant. dict. tom. 4. resp. 19. num. 22. & tom. 2. resp. 46. num. 20. allegans Alexand. consil. 212. num. 3. lib. 6. & consil. 91. num. 5. lib. 2. Butricar. in cap. per Venerabilem, n. 21. qui filij sunt legit, optimè Gabriel. consil. 132. n. 59. lib. 1. & priuilegium concessum generi, & postoris non pertinet ad filias fœminarum tradit supra, Tiraquell. in leg. 1. connubial. gloss. 1. part. 1. n. 38. Et secundum interpretationem DD. verbum domus idem importat ac agnatio, secundum Iacobum de Arenis in l. 1. ff. ad Syllan. & sub nomine domus solum agnati comprehendantur, vt tradit Petrus de Petralta in l. cunita legatum, §. in fideicommiss. lib. 16. ff. de legat. 2. & verbum Domus exponitur pro familia, & agnatione ita Gratian. cap. 641. numero primo, ubi infinitos coaceruat.

Cum igitur in casu nostro dictus Iulius Caesar Vngaro testator, non solum usus est verbo descendentes, vel verbo familiæ, sed expresse voluit, & addidit descendentes de domo Vngarorum, & familia de domo Vngarorum existentes in Casali Tabernarum quomodo (bone Deus) dici possit, quod in hoc iure patronatus laicorum Vngarorum præsentare possunt fœminæ, quæ non sunt de domo Vngarorum, sed de domo de Alexio, & Alfano: certè quod nullo modo.

Præterea ex aliis dictæ filiae fœminæ non possunt præsentare.

18 Primò, quia ex coniecturata mente testatoris colligitur ipsum voluisse suam agnationem contemplare, tum quia instituendo masculum filium suum, non instituit fœminas suas filias, & quamvis postea substituit dictas fœminas suas filias, voluit, vt essent tantum usufructuariæ, & post eius mortem vocavit alios de familia sua contentiuæ, & non effectiuæ Vngarorum. Ex hoc colligitur quod voluit excludere fœminas, & eo fortius filias fœminarum, vt in puncto dicit Episc. Ricc. in materia iurispatronat, in decis. Csr. Archiepiscopalis Neap. decis. 126. n. 13. fol. mihi 70. allegans Innocent. Rocc. Paul. de Cittadin. Lopez, & alios & in materia fideicommissi hæc coniectura fuit contemplata à Fusar, quem togo vt reuideatur dict. quest. 352. num. 23. allegans Ruin consil. 110. num. 12. & consil. 134. num. 18. lib. 2. & consil. 168. num. 12. & 14. lib. 3. Gratian, consil. 67. num. 1. & consil. 68. num. 14. lib. 2. & multos alios; dum etiam quia vocavit familiam de domo Vngarorum quia extincta non vocavit hæredes extraneos, sed Magistros, & Gubernatores dictæ Capellæ ad præsentandum in dicto iure patronatus, quid igitur expressius desideratur ad coniecturandum voluntatem dicti Testatoris, quod voluerit fœminas, & filias fœminarum excludere, vt dicit Vinian. de iur. patron. decis. 69. num. 8.

19 Secundò, sumus in Regno ubi adest Constitutio in aliquibus quia filiae fœminæ excluduntur existentibus masculis, vt in materia iurispatronatus ponderat Episcopus Ricc. dict. tom. 5. resolut. 580. num. 5. & latius d. part. 3. decis. 43. num. 2. fol. mihi 338. Hinc dixerunt Molin. de primogenit. lib. 3. cap. 4. num. 10. & Garzia de benefic. tom. 1. part. 4. cap. 9. num. 144. quod ferè in tota Italia fœminæ proflus excluduntur à

præsentando in iure patronatus, quia vt dicit Mantic. supra, num. 7. ferè in tota Italia ad sunt statuta exclusiva fœminarum propter masculos, prout est in nostro Regno Neap.

Ex his igitur sic sincere distinctis dictæ de Alexio, & Alfano non debent admitti ad præsentandum.

Modò non obstant DD. anthoritates in contrarium adductæ pro parte aduersa, quia quantum ad Episcop. Marant. tom. 4. resp. 19. num. 17. loquitur quando sunt vocati descendentes simpliciter, & postea numero decimoctavo, tradit quod si est vocata quædam familia de aliqua domo non præsentabunt, neque fœminæ neque filiae fœminarum, & sic Marant. est pro nobis quem pars vel non vidit in fonte, vel si vidit, cœcutiit.

Neque obstat Reg. de Marin. lib. 1. cap. 132. 21 adductus similiter per aduersam partem, quia (rogo vt reuideatur) verbum nullum de hac nostra quæstione, sed tantum in illo capite fuit disputatus artieulus an vocata familia, censeatur vocata familia contentiuæ, vel effectiuæ testatoris, & fuit decisum per S. C. iunctis aulis pro familia contentiuæ; hæc igitur quid ad nos quando testator in casu nostro exprelè vocavit suam familiam contentiuam, & sic fœminæ sunt exclusæ, vt tradit Reg. de Marin. supra, ergo dicta authoritas est pro nobis.

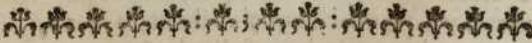
Pariter fuit adductus à parte pro se Reg. Rönit. in consil. 16. lib. 1. Sed rogo quæsto vt reuideatur Ronit. in dicto consil. 16. quam in consil. 17. quem forsitan pars non legit, & aperietur quod ipse loquitur pro nobis, dum latissimè scripsit contra fœminam masculo quamvis fœmina esset filia hæredis grauati testatoris, & masculus erat de linea contentiuæ, & sic exclamabo contra partem aduersam cum ipso Regente Ronito exclamante contra Peregrin. qui adducebat pro se Doctores sibi contrarios, cum Ouidio Nasone.

Heupatior telis vulnera facta meis.

Cæteræ authoritates adductæ per ex aduers. 23 patronum sunt eiusdem farinx, reuidentur, & inuenientur sibi contrariae vel præfato fœdere distinctionis interpretantur.

Ex his quæ scripsi absque processu absque visura totius testamenti testatoris: ex quibus poteram in facto multis occurrere, sed ad simpliçem relationem manifeste probatum habes prædictas filias fœminas de Alexio, & Alfano, earumque in infinitum successores penitus non esse admittendum ad præsentandum in hoc iure patronatus laicorum Magnificos Vngarorum, sed ipsos tantum Franciscum Doctorem Joseph, & Physicum Matthæum.

Hæc scripsi, cætera supplebunt alij Doctiores, &c.

S V M M A R I V M .

1 Series proponitur negotij, de quo agitur.

2 Testamenti verba ponderantur.

3 Insiptronatus familiare, vel hereditarium quando dicatur.

4 Familia nomen quid significet, & qui dicantur de familia.

5 Agnati nomen quid significet, & qui dicantur de agnatione, usque ad n. 13.

14 Familia effectiva, vel contentiuæ quando dicatur.

catur, & que utilitates resulant v̄sque ad
num. 34.

35 *Iurispatronatus quasi possessio qualiter probetur ex ultimo statu, & quomodo talis status sit attendendus, & quid si contrarium sit in petitorio.*

I V R A P R O

Magnificis Francisc. V.I.D. Iosepho
& A.M.D. Matthæo Angelo
Vngaro,

C O N T R A

Ioannam de Alessio, & Sorores
de Alfano;

*In causa Beneficij iurispatronatus sub
tit. Sancti Honufrij familiae de
Vngaro Ciu. Nuceriae.*

D E E A D E M R E.

CONTENTIO est in Episcopali Curia Nucerina inter Magnificos Franciscum, V. I. D. Iosephum, & A. M. D. Matthæum Angelum Vngaro Casalis Tabernar. eiusdem Civitatis parte ex una, & Ioannam de Alessio, & quatuor Sorores de Alfano filias respectiue quondam. Beaticis, & Ioannæ Vngaro ex altera, quæ in eo, scilicet consistit, an ius præsentandi beneficium in Cappella sancti Honufrij dicti Casalis iam vacantis, competere debeat ipsis de Vngaro, an potius dictis Ioannæ, & Sororibus de Alfano.

Non dubitatur de existentia dicti iurispatronatus, ob fundationem, & dotationem dictæ Capellæ factas à quondam Iulio Cæsare Vngaro, ut constat in dicta curia.

Quo verò ad pertinentiam, constanter dicimus, ins præsentandi competere dictis de Vngaro tantum exclusis dictis feminis, si locum dare velimus, seu manus vim non facere menti, immo expressæ voluntati fundatoris, cuius verba, ex quibus deducenda veritas, & iustitia causæ, operæ pretium erit ante omnia ponere.

Primo dixit Fundator.

2. *E succedendo che detto Pietr' Angelo suo figlio, & herede uniuersale morisse, quod absit in pupillari ætate, vel quandocumque ab intestato senza figli legittimi, è naturali, o con figli, che similmente morissero in pupillari ætate, in tal Caso vuole ordina, è comanda esso Testatore, che in detta heredità debiano succedere dette sue figlie femina, cioè Beatrice e Giovanna, quali vita durante tantum siano usufruutarie di detta heredità, e beni di quella, e dopo loro morte debbano andare in potere di N. Gio Antonio Vngaro fratello carnale di esso Testatore, e di Francisco Vngaro fratello cugino equaliter, quali siino obligati darne à sancto Honufrio glorioſo suo protettore, seu alla Capella di detto Santo costruita per esso Testatore dentro la sua possessione nel luo-*

go detto, Piedi Rocca la terza parte, oltre lo de più che li lascerà di sotto. Quale Cappella con detta successione debba restare perpetuamente per ius patronato d'esso Testatore, e de suoi descendenti della famiglia de Casa Vngaro, e vuole, che ci sia anco inclusi Diego Vngaro figlio naturale di esso Testatore, quale prega detti suoi heredi, & in futurum successori, che volendo assumere ordini Sacerdotali, e seruire detta Cappella, lo faccino sempre effer' preferito ad ogni altro in detto iuspatronato. Proc. fol. 2. à ter. & 3. in princ.

Secundò per aliud Capitulum subsequens dixit.

Item declara, che in detto ius patronato habbiano l'elettione, e presentatione tutti li descendenti di Casa Vngaro del Casale delle Taberne tanum, nel quale ius patronato sia anco nominato, sin' come nomina Diego Vngaro per Rettore, è Cappellano statim che peruenera ad Ordini sacri precedente la legitimazione, &c. Et extinguendosi detta famiglia di detti Vngari in detto Casale, tutta l'heredità, e beni di esso Testatore vole, ordina, e commanda, che vadano, e succeda in quella la Cappella propria di esso Testatore di santo Honofrio, e S. Carlo, quali beni ex nunc pro tunc l'appropria à beneficio di detta Cappella per perpetuo iuspatronato di Casa Vngaro, e li Rettori, seu Martri dell' oratorio, che pro tempore saranno, debiamo amministrarlo, e presentarlo.

His positis ad exclusionem dictarum feminarum de Alessio, & Alfano, & per consequens ad inclusionem dictorum de Vngaro in dicto iure presentandi, sequentes ponuntur articuli & iuri conclusiones.

A R T I C U L V S I.

*An ius patronatus predictum sit familiare,
an vero hereditarium.*

ET citra omne dubium concludendum est esse, familiare, sive gentilitum, quia sub familia, domus, sive Casata contemplatione fundatum, vt ex dictis verbis liquet ad Text. in l. Pronunciatio §. familia ff. de verb. sign. l. fin. vbi Bart. & communiter DD. C. eod. Julian. Vitian. traxl. de in-rep. lib. 1. cap. 3. à num. 27. & lib. 4. cap. 2. à n. 28. cum idem sit familia, domus, & Casata. Alex. conf. 213. vol. 6. & colligitur ex d. l. fin. sed quia in hoc conuenimus cum aduersariis, concedentibus esse familiare, prout nos affirmamus, non est opus moram facere in hoc, quo sic concluso, iustitia dictorum de Vngaro incipit elucidare, sed ut melius nitescat, sit

A R T I C U L V S I I.

Quid familia nomen significet, & qui de familia dicantur?

QVIA familia nomen variè accipitur, vt coligitur ex Text. in citat l. Pronunciatio. §. familia ff. de verb. signif. ideo ad excludendas æquiuocationes terminorum, quibus pars ex aduerso facile vti posset, bonum putauit hunc examinare articulum, pro cuius resolutione ponde-randus est Textus predictus, in quo habetur, nomen

men prædictum familie) vlt̄r̄ alios significatus, non facientes ad casum) sumi posse vel stricto, vel communi modo. Primo modo scilicet stri-
cte loquendo, comprehendit plures, qui sub
vnius potestate aut natura, aut iure subditi sunt,
vt put̄ Paterfamilias, Filius familias nepotes, &c.
Secundo modo scilicet communi vsu loquendi,
familiae nomen comprehendit omnes qui sunt
de agnatione, ibi, Communū Iure familiam vo-
camus, siue dicimus omnium agnitorum, & se-
cundūm hunc communem loquendi modum,
nomen familie capi in legato factō familie, siue
illis de agnatione, voluerunt communiter DD.
in l. voluntas patris. c. de fideic. vt testantur
Crassus in §. legatum quest. 41. Card. Mant.
de coniect. lib. 8. tit. 12. num. 9. & 10. vbi mul-
tos allegat.

5 Agnati verò siue illi de agnatione dicuntur,
qui descendunt, & coniuncti sunt per virilem
sexum, vt apertissima sunt iura in l. sunt autem ff.
de legit. tutor. §. 1. Instit. de legit. agnat. tut. in
l. 2. ff. de suis, & legit. hered. ibi; agnati autem
sunt cognati virilis sexus ab eodem orti, & in l.
non facile. §. cognitionis ff. de gradibus, per illa
verba Modestini, propriè tamen agnatio voca-
tur, quæ per mares contingit, quique deferunt
eadem arma, siue insignia, Bart. in l. tutelas ff.
de Capit. dimin. Viuian. in nostris terminis lib. 1.
cap. 3. à num. 27. & lib. 4. cap. 2. à numero 28.
vbi plures addidit Rotæ Romæ decisiones, & de
istis agnatis fundatorem sensisse verba eius su-
pra notata clarè demonstrant, si considerentur.

6 Quòd fit, vt Ioanna de Alessio, & sorores de
Alfano, quamvis filia quondam Beatricis, &
Ioannæ Vngaro filiarum fundatoris, dici non
possint de familia fundatoris, quia agnati non
sunt, & eis resistunt, apertissima iura, &
Doctores authoritates, nempe; Text. in cit.
l. Pronunc. §. familia in fine ibi; Mulier autem
familiae suæ, & caput, & finis est; vbi gl. in Ver-
bo Mulier, & DD. communiter, & apertius ha-
betur in l. sequenti eiusdem tituli, ibi, Fœmina-
rum liberos in earum familia non esse palam
est: quia patris non matris conditionem se-
quentur, Bart. Bald. & alij in cit. l. fin. C. eodem,
Decian. conf. 7. num. 30. lib. 1. Fusar. de substit.
quest. 352. num. 54. Sforz. Od. de fideic. quest. 9.
num. 55. Petra de fideic. quest. 8. num. 509.
Honded. conf. 75. & Card. Mant. vbi supra qui
alios congerit.

7 Bo fortius quia Testator voluit dictum ius
patronatus perpetuū mansurum in domo, & fa-
milia Vngaro, ibi, pro perpetuo iurepatronato
de Casa Vngaro, quod replicauit tam in primo,
quam in secundo capitulo, nam per illud adie-
ctuum, perpetuo, conservatio in familia induci-
tur, & à Testatore præsumitur ordinata, quam
per dictas fœminas conservari posse, nemo au-
debit asserere, vt videtur est penes Ruin. conf. 123.
num. 8. lib. 2. Decium in pluribus consiliis, nem-
pe 23. col. 2. vers. ex his, 38. col. 3. & 48. col. 1.
Paris. conf. 37. num. 24. lib. 2. & conf. 92. n. 34.
lib. 2. Petra de fideic. quest. 5. num. 12. & 91.
Fusar. de substit. quest. 352. num. 23. qui innu-
meros allegat; Barbat. de fideic. Maior. part. 1.
cap. 9. num. 44. Peregr. de fideic. art. 14. n. 17.
vers. quamvis; sic decisum in sen. Fiuisan. te-
statur Caualc. decis. 16. part. 1. 3. part. principalis,
in sen. Pedem. Cacher. decis. 127. in Rota
Flor. Marzar. in epitom. fideic. part. 2. quest. 43.
in Romana Farin. in decis. 203. in recens. per
totam, quia non solum præsumitur, sed clarissi-

mè deducitur, testatorem voluisse suæ familiæ
prouidere, vt aduertit latissimè Peregr. art. 22.
num. 26. vers. contra vero, Menoch. & alij
quos addit Fusar. de substit. 360.

Dixi clarissimè deducitur, Testatorem voluisse 8
familiæ suæ prouidere, ne dum quia geminatè, &
in utroque capitulo vsus fuit verbis importāribus
perpetuitatem, vnde enixè, & deliberate voluit
iustipatronatus in familia mansurum, l. Ballista vbi
DD. ff. ad Treb. Cacher. decis. 90. sed etiam,
quia nullatenus voluit iustipatronatus ad filios
filiarum, quatenus nuplerint extra familiam, per-
uenire, quod patet: nam filias fœminas substituit
filio masculo quoad usumfructum tantum, &
quoad proprietatem substituit N. Ioannem An-
tonium, & Franciscum fratres, & clariss., quia
extincta tandem dicta familia Vngaro, iustipatro-
natus peruenire voluit ad Rectores oratori.

Igitur fœminæ prædictæ dicuntur hodie ve- 9
nire contra expressam dispositionem fundatoris,
contra Text. in §. disponat, authen. de Nup. colle. 4.
in cap. porro, & c. recepimus de Privileg. cum
concord. Garz. de Benef. tom. 1. part. 4. cap. 3.
num. 61. & earum præsentationes sunt nullæ, &
invalidae vt in cap. illum, vbi Abb. & alij de irre
patr. Farinac. decis. 582. Putens decis. 99. n. 21.
lib. 3.

Nec opponere possunt dictæ fœminæ de Ale- 10
fio, & Alfano, testatorem in primo capitulo te-
stamenti vocasse ad dictum iustipatronatus descen-
dentes ab ipso, ibi, di esso Testatore, è suoi
descendentī, & proinde ipsas vti neptes ex filia-
bus testatoris comprehendunt sub dicta dispositio-
ne cum sit verum in iure, descendantium nomi-
ne venire tam masculos, quam fœminas, &
neptes ex fœminis, etiam descendants ab Auo
materno dici, per Text. in l. ultima. C. de suis, &
legit. her. & in l. cognoscere ff. de verb. sign.

Quia respondet Text. prædictos non faue- 11
re dictis fœminis in casu, de quo agitur, nec
difficultas, & oppositio hæc est consideratione
digna, quia Text. prædicti nedum loquuntur
in materia successionis ab intestato, regulando
ordinem successionis inter descendants, & col-
laterales, sed etiam quia procedunt quoties de-
scendants considerantur vt sic, & simpliciter,
non autem quando cum eis consideratur, & con-
templatur familia, vt in casu nostro, in quo non
simpliciter testator vocat descendants suos, sed
addit de familia Vngaro, ibi, è suoi descendantī
della famiglia di cala Vngaro; sic communiter
DD. limitant præsertim Fusar. qui infinitos cu-
mulat, de substit. quest. 311. à num. 28. quest. 321.
num. 23. quest. 325. num. 10. vers. limitatur, &
quest. 352. num. 53. vbi expresse dicit nepotes
ex filia non vocari descendants quando est con-
templata familia, sic etiam docet Card. Mant. de
coniect. lib. 8. tit. 12. num. 8. Peregr. de fideicomm.
art. 25. n. 47. Eleganter Molina de primog. lib. 3.
cap. 5. Regens Capicius Latro decis. 103. num. 3.
& 4. vbi alios adducit.

Et quamvis Garzia in tractatu de beneficio. lib. 1. 12
part. 3. cap. 9. n. 144. videtur asserere descendants
à filiabus in iure patronatus familiari, habere
ius præsentandi, hoc tamen dicit procedere in
Hispaniis, sic forsitan vigente in illis regionibus
consuetudine, subiungendo in parenthesis, quid-
quid sit in Italia, & allegat ad hoc Molin. dicto
lib. 3. cap. 4. vbi Molina se remittit ad ea, quæ di-
cturus est in cap. sequenti, vbi tandem, si bene ob-
seruetur, clarè tendit in fauorem familiæ, & con-
tra descendants ex fœminis, quidquid tamen sit
de

de hoc,dum Garz.excipit casum Italiae, standum erit cum opinione supradictorum Doctorum Italicorum, qui pro familia scripsere.

¹³ Replicabunt fortassis foeminae prædictæ supra allegata esse vera, quoties descendentes à familia testatoris extarent, sed quia illi sunt iam extinti, id est ius patronatus prædictum transiuit ad eas, tanquam hæredes ultimi de illa familia, quia ius patronatus familiare, familia extinta non distinguitur, sed transit ad hæredes ultimi de illa familia ex nonnullis doctrinis, præcipue Marc. Anton. Gen. in prax. Episcopali, cap. 83. & 101. nam et si extent Franciscus, & Filii Vngaro, hi tamen dici non possunt descendentes à Iulio Cæsare fundatore, qui ad dictum ius patronatus suos descendentes vocavit.

Pro solutione dictæ Replicationis, & difficultatis ponitur.

ARTICVLVS III.

An in presenti dispositione familia de Vngaro sit contemplata effectiue, an etiam contentiue.

¹⁴ **N**otissimi sunt iuri termini de familia effectiva esse descendentes masculos per lineam directam, de contentiua autem dici Collaterales, qui sint de testatoris familia, ut nouissime docet Dom. Anton. de Mar. tom. 1. ref. quot. c. 132. sicuti de familia contentiua etiam dicitur filia foemina licet descendat per lineam directam, & hoc durante tantum eius vita, ut aduertit Reg. Capyc. Latro cit. decif. 103. n. 6. & 7.

Vnde deueniendo ad articulum, licet exuberanter positum, scilicet euidenti voluntate testatoris, qui voluit in hac dispositione illos de familia contentiua includere, dicimus sub nomine descendantium, ut sic, & simpliciter à familia, omnes venire, tam scilicet descendentes directe, quam Collaterales, ut fundat citra controversiam, dictus de Marinis cit. cap. 132. num. 1. vbi addidit DD. & iura in terminis quibus addo Vnian. de iure patron. lib. 4. cap. 9. num. 9. vbi plures allegat Rotæ Romanæ decif. Menoch. præsumpt. 88. lib. 4. & hoc modo fuit considerata familia Vngaro in secundo Capitulo testamenti, ibi: Item declaratur che in detto ius patronato habbino l'elezione, e presentatione tutti li descendantì della famiglia di Casa Vngaro, del Casale delle Taberne, tantum, & deinde subdit, & extinguendosi detta famiglia in detto Casale.

¹⁵ Si verò descendentes à familia, non considerantur ut sic, & simpliciter, sed cum adiectione pronominis, ipsius prout occurrit in primo Capitulo, ibi: *Di esso testatore è suoi descendantì, quod idem est ac dicere, descendantì di esso*, hoc casu Doctores se diniserunt in dissidentes opiniones; nonnulli enim non modicæ existimationis, ut sunt Gabriel, Cardinalis Mantic. & Sfort. ultra alios infra citandos, voluerunt, dicto pronomine ipsius non obstante, adhuc comprehendit tam descendantes, quam Collaterales, saltem in subsidium, ea ratione, quia cum testatoris voluntas appareat fuisse suæ velle prouidere agnati, ille non solum per descendantes, quam per Collaterales conseruatur, ac proinde masculis descendantibus deficientibus, Collaterales vocati censentur, ut videre est apud de Marinis citata ref. 132. num. 3. & secundum hanc opinionem se-

mel iudicasse Rotam Romanam refert penes Perigrin. decif. 134.

Alij verò, vt sunt Parisius, Menoch. & alijs penes dictum de Mar. num. 4. fuerunt in contraria opinione, scilicet *di dolo casu*, censeri vocatos illos de familia effectiva tantum, sicutque descendantes à se tantum, hisque deficientibus fideicommissum extingui, quæ tamen opinio licet communior, non placuit S.R.C. Neapolitano, quod in contingenti casu votauit cum prima opinione ex verisimili mente testatoris, ut ipse refert num. 6. & nihilominus num. 5. dicit communiter hanc secundam opinionem limitari modo ut ipse refert, quæ limitatio facit pro nobis, si bene consideretur, quia testator testamenti tempore unicum tantum filium habebat, & ex illius verbis, nedum deducitur verisimilis mens, sed clara voluntas de Collateralibus etiam intellexisse, ut inferius ponderabo.

Paschalis verò in suo trattatu de iur. patr. pot. part. 4. cap. 9. num. 7. distinguit, quod aut agitur de odiois familiae, aut de favorabilibus, primo casu dicit nomen familiae stricte, & sic effectiu tantum accipi, secundo verò casu largiori modo debere sumi, & sic etiam contentiue.

¹⁶ Et Vnian. cit. lib. 4. cap. 9. num. 9. & 10. præcisè tenet in iure patronatus familiari competere ius presentandi tam descendantibus de familia effectiva, quam contentiua adducendo quamplures Rotæ decisiones penes ipsum videndas, & signanter d. num. 10. asserit, quod vocatis illis de familia cum adiectione pronominis ipsius, intelliguntur vocati illi de familia effectiva, vel saltem de descendantibus ab eodem sibi; & Colonello, à quo testator ipse descendit allegando easdem decisiones coram Lancellotto. Quibus se conformes reddunt Card. Mant. de coniect. lib. 8. tit. 12. num. 20. qui in specie tenet quod in d. casu, deficientibus descendantibus de virili sexu, intelligi debet de Collateralibus, & Lambert. de iure patr. lib. 1. p. 2. art. 8. q. 2.

¹⁷ Ex quibus deducendum est pro resolutione, quod aut erit attendenda dispositio testatoris in secundo Capitulo, prout certe haec erit in consideratione habenda, & exequutioni demandanda, quidquid incidenter, & minus pensatè disposerit in primo Capitulo; tum quia in secundo Capitulo, verè, ac topicè loquitur de iure patronatus, & disponit, & declarat, quinam ad ius presentandi erunt admittendi; tum etiam quia, notissimum est in iure primam partem testamenti *et rigi, restringi, ampliari, vel limitari per secundam*, Francus dec. 153. n. 3. Card. Mant. de coniect. lib. 6. tit. 13. præcipue num. 4. qui multos cumulat, Bald. in l. legatorum pretio, §. vlt. in fine, ff. de leg. 2. Paul. de Castr. in l. heredes palam, §. 1. ff. de testam. prout in casu nostro, in quo testator usus fuit verbis declaratiis experimentibus suam voluntatem, ibi: Item declaratur, & hoc casu Franciscus Vngaro, etiisque Filii, tanquam de familia testatoris in dicto Casali erunt admittendi ad dictum ius patronatus ex supra adductis, & inferiorius adducendis.

¹⁸ Vel erunt attendenda verba testatoris in primo Capitulo, quod non credimus, & hoc casu omnino erit amplectenda opinio Gabr. Mant. & Sfort. od. secundum quem vocavit S. R. C. Neapolitanum, ut dictum est, vel saltem opinio Paschalis erit practicanda tanquam distinguens, quæ tutior est, & præferenda inter opiniones dissidentes, quæ quidem opinio nobis facit cum simus in favorabilibus familiae; etiam quia opinio Parisij, Menochij,

Menochij, & aliorum limitatur ut diximus modo quo dicit Reg. de Marinis *cit. num. 5.* quæ limitatio deseruit aperte casui nostro: nam Testatoris verba verificari non potuerint, nisi etiam de Collateralibus intellexisset, & aliter afferere idem esset, ac evidenter Testatoris voluntatem controuenire; quod ut pateat luce clarius.

- ²² Relegantur quæso attente verba dicti primi Capituli, eorumque ordinem, & contexturam consideremus: Testator enim Petrum Angelum vnicum suum filium masculum hæredem scripsit, eidemque quandocumque sine filiis decedenti, Beatricem, & Ioannam filias foeminas substituit quoad vsumfructum tantum, & quoad proprietatem Ioannem Antonium Vngaro fratrem carnalem, & Franciscum Vngaro fratrem sobrinum æqualiter; dictosque substitutos. scil. Ioannem Antoniū, & Franciscum grauauit, ut tertiam partem hæreditatis dare debuissent Cappellæ sancti Honuphrij à testatore constructæ subiungendo tandem hæc verba, *Quale Cappelle, con detta successione debba testare por perpetuo ius patr. di esso Testatore, è de suoi descendentib[us] della famiglia di Casa Vngaro.*

- ²³ Ex quibus clarè colligitur, dicta verba, quale Capella con dicta successione debba testare, &c. referri à testatore ad tempus, quo dicta successio peruererit ad substitutos, & per consequens ad Cappellam, quo tempore supponitur à Testatore Petrus Angelus vnicus filius iam defunctus absque descendantibus: igitur omni iure est dicendū, Testatorem per illa verba sensisse, & contemplasse familiam suam contentiuam; consideretur.

- ²⁴ Deducitur etiam ex subsequentibus verbis Capituli prædicti, Testatorem expressè vocasse Franciscum Vngaro ad ius præsentandi, in dicto beneficio, tanquam substitutum Petro Angelo filio, & hæredi, ibi, *Nel quale ius patronato vuole, che ci sij anco inclusio Diego Vngaro, quale prega detto suo herede, & in futurum successori che debbano preferirlo ad ogn' altro in detto iuspatronato, volendo seruire detta Cappella.* Illa enim verba, & in futurum successori verificantur, & intelligi debent de H. Ioanne Antonio, & Francisco substitutis in defactum filiorum Petri Angeli, filij instituti, ut consideranti patet.

- ²⁵ Idque, quatenus aliquali laboraret obscuritate, declarare voluit testator in secundo capitulo testamenti, nedum vocando ad ius præsentandi omnes descendentes de familia Vngaro Casalis Tabernarum, sed addidit, casu quo dicta familia Vngaro in dicto Casali extingueretur, ius prædictum præsentandi transiret in Magistros Oratorij, qui pro tempore erunt in Cappella prædicta.

- ²⁶ Eo magis quia familia prædicta de Vngaro fuit vocata à fundatore cum affectione clausulæ cassatiæ tantum, quæ secundum opinionem Bart. communiter approbatæ in *l. vnic. C. si quis ius dicenti obteng. si apponatur orationi affirmatiæ affirmat illud; quod ponit, & omne aliud excludit, & negat, & idem Bart. in l. tñelas ff. de Cap. dimin.* dicit in specie, quod dictio prædicta tantum, si apponitur illis de tali domo, comprehendantur tantum illi, qui portant eadem arma, siue insignia, sequitur Peregr. de fideic. art. 22. num. 2. vers. contra verd., Fusar. quæst. 311. num. 14. & in terminis iurispatron. idem affirmat Roccus de Curte de iurep. quæst. 8. verbo ipse vel is, num. 18. Lambert. cod. tract. lib. 1. part. 2. art. 6. num. 24. & Vinian. d. lib. 4. cap. 9. num. 2. & 35. vbi loquitur in casu fortiori, & sic fuisse *Int. Caponi Discept. Farenf. Tom. IV.*

decisum refert per quam plures S. Rom. auditores decisiones.

Quibus sic stantibus, si vel ne possint hodie concurrere Joanna de Alessio, & sorores de Alfonso ad præsentandum, indignum est contentione, & idem esset ac dicere si vel ne possint venire contra expressam voluntatem fundatoris.

²⁷ Nec tutè dicant foeminae prædictæ de Alessio, & Alfonso, quatenus esset verum contemplatam fuisse familiam effectuam Testatoris tantum, quod nos negamus per extinctionem huius familie, iuspatronatus non aliter fuisse extinctum, sed transisse in ipsas, tanquam hæredes ultimi de illa familia, scilicet Petri Angeli filij fundatoris per citatam doctrinam Marci Ant. Gen. d. cap. 83. & 101. & aliorum, quos forsan allegare posset eorum aduocatus; nam contra se facit Lambert. art. 5. 2. quæst. pr. 2. part. lib. 1. Qui tenet in dicto casu ius patronatus extingui, & in contingenti casu in Rota Romana *in una Cremon. iurisp. 6. Inn. 1587.* fuerunt Doctores prædicti distinctionis fædere concordati, & fuit resolutum, & decretum per illud scil. Auditorium, opinionem Genuensis procedere quoties in fundatione nulla fuit facta limitatio, nec aliter à fundatore prouisum, & Lambertini opinionem locum habere quando fundator limitatè voluisset, ne ius patronatus transiret nisi ad expressos, & vocatos.

²⁸ Dum igitur in casu præsenti Testator disposerit limitatè, ut ius præsentandi in dicto iurepatron. haberetur ab illis de familia Vngaro Casalis Tabernarum tantum, cuius clausulæ vim, & efficaciam diximus consistere in excludendo omne aliud præter expressa, & insuper voluerit, & ordinaverit, quatenus, dicta familia Vngaro extincta, dictum ius præsentandi transiret in Magistros Oratorij, ut saepius dixi, nonnè casus admirationis est, foeminas prædictas velle prætendere ius præsentandi sibi competere?

²⁹ Sed nos iterum dicimus, familiam prædictam, Vngaro, in dicto Casali extare, summo Deo gratias, & in ea sunt Franciscus V. I. D. Ioseph. & Medicus Matthæus Angelus, qui in præsenti vacatione infra legitima tempora præsentauerunt R. D. Felicem Sellitto Sacerdotem Nucerinum, vita, & moribus exemplarem, qui quidem de Vngaro, nedum sunt de dicta Casata Vngaro dicti Casalis delle Taberne, ut est notorium, & probauerunt per testes in processu, verum etiam sunt de eodem Stipite, & Colonnello testatoris, qui expressis verbis in dicto Testamento præfatum Franciscum eius fratrem Sobrinum nominat, eamque æqualiter cum N. Ioanne Antonio fratre utrinque coniuncto filio suo substituit, ut notatum est suprà, immo Tutorem dicto filio suo dictum Franciscum dat, ut *in pros. fol. 4.*

³⁰ Qno stante dici debent de eadem familia fundatoris *cit. l. Pronunciatio §. familia vers. item appellatur ff. de verb. sign. ex illis verbis Vulpiani.* Item appellatur familia plurium personarum, quæ ab eiusdem ultimi genitoris sanguine proficiuntur, quæ verba, ultimi genitoris, ponderata à Molina Hispano de primog. lib. 1. cap. 4. num. 40. interpretantur retrò computando, ac si Iurisconsultus dixisset, primi genitoris, & sic etiam interpretatur Alciat. *in comm. super dicto textu,* sequitur Peregr. de fideic. art. 22. num. 26. & latissime Card. Mantic. de coniunct. lib. 8. tit. 12. num. 20.

³¹ Et pro tali dictus Franciscus Vngaro habitus, & declaratus fuit à curia prædicta Episcopali in aliis vacationibus, eum admittendo tanquam

Agnatum ad præsentandum *in dicto benef. ut in Proc. fol. 14.*

33 Ex quibus satis apertè colligitur non obesse dicto Franciscus, eiusque filii, quod non descendunt à Testatore, siue fundatore, tum quia specificè dictus Franciscus vocatus fuit ab illo ad ius præsentandi, tum etiam quia dictus fundator voluit dictum ius tribuere omnibus descendentibus à dicta familia Vngaro dicti Casalis, ut probatum est evidenter, & proinde tam ipsi Francisco, quam dictis V.I.D. Iosepho, & Medico Matthæo Angelo Francisci filiis ius præsentandi competere dicimus, cum simus in iure patronatus familiari, quod ex fundatoris dispositione omnibus de dicta familia vti vniuersis tributum est, ibi, *tutti li descendantì della famiglia di casa Vngaro del Casale delle Taberne*, sic voluerunt communiter DD. præcipue Lamb. art. 8. quest. 8. part. 1. lib. 1. & art. 5. 2. quest. pr. 1. lib. 2. numer. 14. Rocc. de Curte verbo ipse, vel *is num. 10.* Riccius *in praxi iuris patr. resol. 190. num. 4.* vbi sic decisum refert in uno Regiens. iurisp. 13. Nouembris 1602. coram Penia, Vinian. lib. 4. cap. 9. num. 18. vbi adducit alias Rotæ decisiones, & iterum lib. 14. cap. 2. num. 38. & *in decisionibus post dictum suum tractatum de iure patr. decis. 108.* vbi similiter dicit sic decisum in una Florent. Canonic. 24. Maij 1616. coram Buratto.

34 Nec quia dicta Ioanna de Alessio, & quondam Ioanna Vngaro admissæ fuerunt ultima vice, & per unicum actum ad præsentandum in beneficio prædicto quondam. R. D. Antonium Vngaro ultimum beneficiatum, cuius anima in celis quiescat, quæ admissio saltem respectu dictæ Ioannæ Alessio processit ex mero errore, & inaduertenter, tempore quo vigebat pestis in ciuitate Nuceria ob quam omnes eramus deterriti, & mentibus confusi, poterunt hodie prætendere eadem Ioanna de Alessio, & quatuor sorores de Alfano filiae dictæ quondam Ioannæ Vngaro concurrere ad præsentandum in præsenti vacatione, ut probabimus *in art. seq.*

ARTICVLVS IV.

An in iure patronatus debeat attendi ultimus status, & quomodo hoc procedat.

35 Non me latet nonnullos Doctores voluisse in iure patronatus ultimum statum attendi, quia ex eo inducitur possessio, seu quasi juris præsentandi, inter quos Lambert. art. 21. 3. quest. 1. par. 1. lib. 2. Vinian. lib. 5. cap. 4. n. 29. Francus decis. 55. & alij, adducendo in eorum fundamentum vulgatum Text. *in cap. consultationibus de iure patr.* cum aliis concordantibus.

36 Sed neque per hoc dicta Ioanna de Alessio, & sorores de Alfano erunt admittendæ ad dictum ius præsentandi, tum ex eo quia non sufficere unicum actum ad acquirendam quasi possessionem dixerunt idem Vinianus sibi contrarius lib. 4. cap. 9. num. 40. Iulius Clarus in §. Fendum quest. 13. num. 3. vers. nunc pro intellig. Rodoan. de Reb. Ecclesiæ non alien. quest. 5. cap. 6. num. 20. Rota decis. 160. num. 5. & 6. part. 2. diuersi. Riccius *in praxi fori Eccl. decis. 27.* Decius conf. 142. num. 4. & *in anthent.* qui rem num. 20. C. de Sacr. Eccl. Capicus *in iustitia. fend. verbo Fendum dant in vers.* Pralati Ecclesiæ

fol. 142. quorum licet nonnulli loquuntur in feudo, attamen de feudo, ad ius patronatus valere argumentum docent post alios Lambert. lib. 1. art. 8. quest. 3. pr. part. 1. Decian. conf. 32. num. 12. lib. 1.

Tum etiam quia prima opinio intelligi debet secundum sonat Textus *in dicto capit. consultationibus*, in quo præcipue dicta prima opinio fundatur: nam, ut aduertit magistraliter Abb. *in repetitione dict. cap. sub num. 9.* Textus prædictus procedit, quando beneficiatus est iam institutus ad præsentationem illius, qui possidebat, & credebatur patronus: nam si facta dicta institutione ius patronatus enincatur à vero patrono, non per hoc poterit beneficiatus institutus amoueri, secus dicit Abb. si simus in actu præsentandi, prout in casu nostro, quia tunc propriarius concurrens præferri debet, eò magis quia Franciscus, & filij, nedum docent de proprietate per publica documenta, sed idem Franciscus manet in quasi possessione præsentandi, vt diximus; legantur verba Abbatis quæ sunt. Quod ego intelligerem, quando fuit processum ad actum institutionis, siue ad institutionem, & antequam constaret de iure proprietatis, secus autem si constiterit de proprietate, quia tunc proprietas absorbet causam possessionis.

Quæ opinio Abb. communiter à DD. multisque decisionibus fuit approbata, tanquam valde rationi consona, ut videre est apud Decium conf. 126. num. 3. conf. 127. & conf. 149. num. 2. Paul. de Cittadinis *in suo elegant. tract. de iure patr. part. 6. quest. 7. art. 6. num. 16.* Lambert. *de iure patr. lib. 2. art. 9. 3. quest. pr. prima partis.* Gonz. ad Reg. 8. Cancell. glor. 45. §. 2. num. 43. Vinian. lib. 5. cap. 4. num. 21. qui allegat multas Rotæ decis. nempe decis. 166. num. 10. part. 1. & decis. 269. part. 2. diuersi. & *in Aquil. Capell. 25.* Iunij 1604. coram Insto, & in Baren. Benef. 11. Feb. 1605. coram Millin. & habetur *in decis. 42. post dictum tract.* Vinian. vbi aliae referuntur decisiones, & ex nostris sic tenent R. Merlin. contr. forens. lib. 2. cap. 27. num. 30. ex traditis per Reg. de Ponte decis. 40. & R. Conf. Staiban. lib. 2. resol. forens. resol. 190. vbi num. 210. & sequenti refert in supremis nostri Regni Tribunalibus sic communiter seruari, quod quando appetet aliquem in petitorio ius non fovere, in possessorio esse excludendum, ne lites frustra fiant, prout testatur etiam Vrsill. ad Affl. decis. 364. *in fine.*

Immò respectu dictarum sororum de Alfano filiarum quondam Ioannæ Vngaro, dicimus ipsas neque manere in dicta prætensa quasi possessione iuris præsentandi, quia ipsæ nunquam præsentauere; nam licet dicere possint, quod ultima vice præsentauit dicta Ioanna mater, non per hoc dici potest ipsas manere in quasi possessione, & per consequens posse hodie concurrere ad præsentandum, quia dicta prætensa quasi possessio Ioannæ Matris continuari non potest in ipsas tanquam hæredes, quia, ut diximus, non sumus in iure patronatus hæreditario, sed familiari, nec tanquam filias, & descendentes, quia non sunt de familia materna, ut in allegatis inribus, præcipue *in dicta 1. familie ff. de verb. signif.*

Et ratio est evidens, nam in persona dictæ Ioannæ matris, militabat satis diuersa ratio, erat enim illa de Casata Vngaro, & filia fundatoris, quæ, saltem dum vixit, dici potuit de familia paterna, ad Text. *in 1. voluntas patris, C. de fideic.*

fideic. & in dicta l. Pronunciatio §. familia in fine, & ex aliis adductis per Regentem Latro. cit. decis. 103. num. 6. quod non verificatur, immo protinus cessat in ipsis sororibus de Alfano filiis Ioannæ, quæ de aliena familia sunt, ut ex dicta l. familia ff. de verb. sign. probamus: vnde resultat illud iuridicum axioma, quod qualitas quæ est in persona vnius, & non in persona alterius operatur, vt dispositio non comprehendat vtrumque, & aliud de uno quam de alio inducitur, ad Text. in l. is, qui opem ff. de furtis. Fufarius de substitut. quest. 341. num. 26.

41 Et ex his, cum simus in actu praesentandi, & concurrent proprietarij dicti Iurispatronatus, quorum dictus Franciscus Vngaro est etiam in quasi possessione praesentandi, de quorum iure proprietatis constat lucide per publica documenta, per quæ primo modo, & principaliter probatur ius patronatus teste Riccio in praxi iurispatronatus, resol. 124. omnino erunt reiicienda presentationes factæ per dictas foeminas alienæ familie, quibus obstat notoria, & euidens exceptio incompetentiæ actionis, & instituendus erit Regens D. Fœlix Sellitto praesentatus à dictis de Vngaro veris patronis, tanquam habentibus titulum, & quasi possessionem praesentandi.

Errata corrigat, suppleatque necessarios defectus meos: nam in propria causa scripsi, sua magna benignitate doctissimus, & integerrimus Index, cui incessanter deprecor Spiritus Sancti paracliti gratiam, vt munus suum ritè valeat adimplere, tribuendo vnicuique quod suum est, prout solitus est, & speratur. Scribebam Nuceria die 15. Decembris 1666.

S V M M A R I V M.

- 1 Faetum proponitur disputandum.
- 2 Aduersariorum pretensiones reiiciuntur.
- 3 Ius patronatus quomodo, & qualiter in possessione, & petitorio competit usque ad n. 8.
- 9 Mulier, & ex ea descendentes quomodo, & qualiter veniant appellatione familia, & de qua familia intelligatur de effectiva, vel de contentiva usque ad num. vlt.

R E S C R I P T V M
de Iurepatronatus,

P R O

Francisco & filiisfamilia
de Vngaris,

Ciuitatis Nuceriae Paganorum:

C O N T R A

Ioannam de Alexio, & alios
de Alfano.

D E E A D E M R E.

MENSIBVS elapsis cum suscepissim onus scribendi pro Francisco Vngaro Patre amici mei V. I. D. Ioseph, in causa vertente in Curia Episcopali Nuceriae Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Paganorum Dioecesis, pro iure patronatus constructo à quondam Iulio Cæsare Vngaro, in Capella Sancti Onufrij sita in Casali Tabernarum dictæ Ciuitatis cum conditionibus, & clausulis infra scribendis; tunc temporis non fui dilatatus in scribendo, quia vexabat magna tribulatione ob mortem eodem tempore sequutam charissimi mei nepotis ex Fratre meo V. I. D. Francisco Ant. sed ni fallor licet breuiter scripsisse, existimo satis ad necessitatem causæ scripsisse; & quia datur intelligi, quod dicta causa egat magis matura discussione, assumpsi iterum onus scribendi pro dicto Francisco, & pro eodem V. I. D. Ioseph, ac A. M. D. Mattheo eiusdem Francisci Filiis, quibus vti ex familia d. quondam Iulij Cæsaroris fundatoris etiam cōpetit ius praesentandi.

Insurrexit quædā vana prætensiō per Ioannam de Alexio filiam quondam Beatricis Vngaro, & per filios quondam Ioannæ Vngaro de familia Alfani, ambæ filiae dicti quondam Iulij Cæsaroris fundatoris; habere ius praesentandi Capellatum pro tempore in dicto iure patronatus, & præcipue prætendebant hoc ius patronatus esse hæreditarium, & consequenter cum eorum matres fuissent eorum patris hæredes, ob mortem ipsarum ipsis spectare, & ostendi cum doctrinis multorum Doctorum, & præcipue Iuliani Viuiani in tract. de iure patron. lib. 1. c. 3. n. 27. 28. & 29. & lib. 4. c. 2. à n. 28. usque ad 32. non esse tale, sed familiare, seu gentilitium; & quia aperte, & clarè patet esse tale, & partes non contradicunt, non amplius morabor in scribendo in dicto casu.

Insuper prætendunt dicta Ioanna de Alexio, & dicti Filii Ioannæ Vngaro ipsis competere ius praesentandi Capellatum in dicto iure patronatus, tam ex quasi possessione, quam dicta Ioanna prætendit habere ob vnicam presentationem factam, ultimo loco cumulatiuē cum dicto Francisco in personam quondam D. Antonij Vngaro; quam vti ex familia dicti Testatoris; supponendo etiam ipsis spectare quando dicta familia fuisset extincta, & verè est casus admirationis: nam ex nullo capite ipsis spectare potest dictum ius praesentandi, sed totaliter spectat, & spectare debet dicto Francisco & filiis ex sequentibus iuribus, & rationibus.

Et primo nullo iure dictæ Ioannæ de Alexio spectare potest dictam ius praesentandi ex quasi possessione, quam supponit habere, ex dicta vnicam presentatione: nam licet Lambert. de iure patronatus, artic. 21. 3. quest. princ. part. 1. 2. lib. & Viuian. lib. 5. cap. 4. num. 29. & 63. & Præses de Franchis decif. 8. 5. teneant, quod sufficiat vnicus actus pro acquirenda quasi possessione praesentandi Capellanos in iure patronatus, & quod ultimus actus sit attendendus; sunt tamen pro contraria opinione idem Viuian. lib. 4. cap. 9. n. 40. & 41. Iul. Clar. in § feudum, quest. 13. num. 3. vers. nunc pro intelligentia, Rodoan. in tractatu de rebus Eccles. non alien. quest. 5. c. 6. num. 20. Rota decif. 160. num. 5. & 6. part. 2. diversorum, Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decif. 27. Dec. consil. 142. num. 4. & in authent. qui rem, num. 20. Cod. de sacros. Eccles. & Capyc. in inuestitura feud. in verbo, Feudum dant, vers. Prelati Ecclesia, fol. 142. ad 148. & licet aliqui ex ipsis loquantur in feudo, attamen valet argumentum de feudo ad ius patronatus, Lambert. lib. 1. art. 8. q. 3. princ. p. 1. Decian. consil. 32. n. 12. lib. 1.

Sed quidquid sit in controversia dictorum Doctoruū opinio pro possessione procedit quādo tractatur in casu Capellani praesentati, & posses-

soris, sed non procedit in casu præsentandi, quia proprietas facit cessare causam possessionis, vt colligitur ex casu Text. tam *dicti cap. consultationibus*, de iure patronatus, quam ex casu Text. in *cap. cum dilectus*, de causa possessionis, & proprietatis: nam si obseruetur calus *dicti cap. consultationibus*, videbitur quod possessorum predictum procedit tantum in beneficiato posseflore, & sic dixi allegando etiam Abb. in *comment. dicti cap. consultationibus*, num. 9. vers. *Quod ego intelligerem, & decis. Rotæ in antiquis, de iure patronatus* 422. quæ doctrina Abbatis communiter ab omnibus approbatur, & sic etiam comprobatur opinione aliorum Doctorum & Rotæ decisionum, vt est videre apud Dec. *consil. 126. num. 3.* & 127. num. 1. & *consil. 149. num. 2.* apud Paul. de Cittadinis de iure patronatus, part. 6. quest. 7. artic. 3. num. 16. apud Lambert. de iure patronatus, lib. 2. 9. art. 3. quest. princ. part. 1. apud Gonzal. in *comment. 8. regulæ Cancellariae*, gloss. 45. §. 2. num. 43. & apud Viuian. *dicto tract. lib. 5. cap. 4. num. 21.* qui allegat decisiones Rotæ Romanæ v. 3. 166. num. 10. part. 1. & 269. num. 6. part. 2. diversorum, & in Aquilana Capellæ 25. Iunij 1604. coram Domino Iusto, & in Baren. beneficiorum 11. Februarij 1605. coram Cardinali Mellino, & apud eundem Viuian. in decisionibus, quas in d. tract. affert. *decis. 42. in causa Cracouien.* Parœcialis de Coniuncta 9. Iunij 1627. qui refert etiam decisum per Rotam Romanam in Meluitana iurispatronatus 13. Aprilis 1608. coram b. m. Cardinali Marquemontio, & in Barchenon. coram b. m. Tbald. *cap. 2. Iunij 1614.*

6 Et cum ex tot decisionibus, & Doctorum auctoritatibus clare constat, quod concurrente proprietario in causa præsentationis, facit cessare causam possessionis, prout in casu nostro, non potest dicta Ioanna de Alexio ex dicta quasi possessione, quam prætendit habere, concurrere in præsentatione prædicta, neque dicti Filij Ioannæ de Vngaro, cum non sint de familia testatoris, vt inferius clare demonstrabimus; unde omnino repellendas esse à dicta prætensione, dicimus.

7 Neque prætendere possunt habere vocem in præsentando tanquam de familia testatoris, & quod tales debeant reputari, & tractari vt descendentes ab ipso testatore, cum sint neptes ex filiabus feminis, & particula imposita à testatore in dicta institutione (*quale Capella con detta successione debbia restare perpetuamente per ius patronato di esso testatore, e de suoi descendenti della famiglia di casa Vngaro*) nam non negatur ipsas esse descendentes ex casu Text. in *l. ultima, Cod. de suis, & legit. hered. & l. cognoscere, ff. de verb. signific.* & ex doctrinis Philippi Paschal. *de virib. patr. pot. part. 4. c. 9. num. 34.* & Vincent. Fusar. *in tract. de substitutionib. quest. 325. num. 1.* & aliorum Doctorum; quando autem descendencia consideratur, vt sic, & absque privilegio familie, secus verò quando à testatore fuit contemplata familia; nam tunc non solum filij ex filiabus censentur tanquam non descendentes, nec de familia testatoris, sed si ipsæ filiæ sint de familia, est maxima controversia inter Doct. res, & non transit hac difficultate: nam Thesaur. *decis. 37.* & Rocc. de Curte *dict. tract. de iure patronatus, verbo, Ipse vel is*, num. 14. & alij immensim Doctorum excludunt feminas, & præcipue maritatas à iure familiae, & iure præsentandi; & cum verteretur causa in diebus nostris, &

nostrorum ciuium Canen. in S. R. C. in banca Lombardi, nunc de Captile, inter Angelam Iuuenem, & Illustrissimum Ducem Sancti Angeli de Fontanella in casu substitutionis familiae Iuuenis, in qua substitutione ipsa Angela censebatur vocata, tanquam de familia, & consanguinea testatoris; primo loco obtinuit ad sui fauorem sententiam, sed in casu reclamationis, quia dubitabat fouere malam causam, denenit ad concordiam; & sic si ipsæ filiæ comprehendantur in familia dubitatur; considerandum est, si filii dictarum foeminarum, qui sunt de aliena familia, possunt comprehendendi, & vocari de familia, cum eis obstat clarus casus Text. in *l. pronuntiatio, §. familia, ff. de verbis. signific.* & Vincent. Fusar. *dicta quest. 325. num. 10. vers. Tertiū limitatur,* & magis clare in *quest. 311. n. 28. 29.* & 30. & *quest. 352. num. 53.* limitat dictam descendantiam, & dicit, nepotes ex filia non vocari descendentes, quando est contemplata familia, & fauor agnationis; sic etiam Mantic. *de connect. ultim. vol. lib. 8. tit. 12. num. 8.* & Capycius Latro *decisione 103. num. 3.* quam opinionem sequitur etiam Peregr. *de fideicommiss. artic. 25. num. 47.* & alij Doctorum, & veniunt ad casum quando testator vocavit proximiores, de domo sua, de sua agnatione, de sua familia, & tenent quod foeminae non comprehenduntur, sed tantum agnati, quos testator foeminas substituit, & ex doctrinis prædictis, & præcipue dicti Fusar. *dict. q. 311. num. 28. 29. & 30.* videmus quod quando fuit substituta familia, foeminae non comprehenduntur, prout in calu nostro, quod dictæ filiæ dicti testatoris tantum fuerunt substitutæ quoad vsum fructum, & post mortem ipsarum fuerunt substituti tam dictus Franciscus ipsum nominando fratrem consobrinum, quam Notarius Ioannes Antonius Vngarus; ipsius testatoris frater vtrinque coniunctus; vt cum simus in casu claræ substitutionis, & specificæ nominationis, vt ex ipsis allegatis Doctoribus in casu prædicto & agnatione, ex stipite testatoris, quomodo potest dubitari ipsum Franciscum, qui tantum exat de dicta familia, & eius filios esse admittendos in dicto iure patronatus tanquam nominatos, & de familia testatoris, & dictam Ioannam de Alexio, & illos de Alfano filios Ioannæ Vngaro excludendos tanquam extra-neos, & de aliena familia: nam vt diximus, licet descendentes ex linea cui materni, non tamen de familia; sic etiam idem Fusarius diffusè, *quest. 352. num. 53.* qui *num. 56.* loquitur etiam in fideicommisso successu; Rolandus à Valle *consilio 85. num. 33. vers. 2. lib. 5.* Thesaurus *decis. 188. num. 3.* Guido Papa *decis. 485.* Socin. Sen. *consil. 63. lib. 3.* Menoch. *consil. 522. num. 4.* Peregrin. *consil. 159. num. 13.* & *consil. 58. num. 16. lib. 5.* Philipp. Pasch. *de virib. patr. pot. dicta part. 4. cap. 9. a num. 62. usque ad 68.* qui latè discutiendo casum, tenet, quod licet tam filii masculi, quam foeminae ex filiabus testatoris nati dicuntur descendentes à linea Auita, attamen quando est contemplata familia, non dicuntur ipsius descendentes, sic etiam refert Capycius Latro *dicta decis. 503. num. 3.* qui adducit opinionem multorum Doctorum v. g. Crauettæ *consil. 180.* dictorum Peregrin. Molin. & Mantic. & aliorum Doctorum vt videre est apud ipsum; assignant rationem dicendo, quod per foeminam rumpitur linea paterna, & ab ea initium sumit cognationis origo; & satis eleganter Ludovic. Molina *in tractatu de primogenitura, lib. 3.*

lib. 3. cap. 5. num. 1. 2. & 3. veniendo ad nostrum casum particularem dicit quod descendentes ex foemina quando est contemplata familia penitus comprehenduntur; imo ipsa foemina per masculos remotores excluduntur; assignat rationem, quia foemina successio agnationis conseruationi repugnat, cum ipsa sit finis agnationis, inhærendo casui Text. in d.l. pronunciatio §. familia, ff. de verb. sign. & Text. in l. sicut autem, ff. de legit. tutor. & his verbis magis casum prædictum explicat.

*Mulier egressa paternis edibus
Non amplius est parentum, sed coniugis;
Masculum vero genus perpetuo manet in
edibus.*

Sequitur etiam.

Fili⁹ masculi columnæ sunt familiarum.

9 Et licet Nicolaus Garzias in tract. de benefic. lib. 1. part. 5. cap. 9. num. 144. veniat ad casum prædictum, si descendentes ex filiabus testatoris in iure patronatus familiare, habeant vocē præsentādi, & comprehendantur in familia, & teneat habere vocem, & comprehendendi; attamen eodem numerum. explicat hoc obseruari in Hispania, & dicit, quidquid sit in Italia, imo dubito si in Hispania ita obseruetur; nam attestatur doctrinam dicti Molinæ d.lib. 3. cap. 4. quæ doctrina Molinæ à me bene obseruata vidi, quod se remittit ad illud, quod dicit in capite sequenti, v. 3. cap. 5. per nos allegata, & videmus tendere ad fauorem familie, & non ipsorum descendantium; vnde cum dictus Garzias excipiat casum Italiam, quamvis esset verum quod dicit, non potest sibi tineri contra nos, sed inhærendum est DD. Italicis, qui pro familie fauore scripsierunt.

10 Videamus quæ nomen familie quid significet, & sic veniemus ad casum nostrum, si foeminae vocentur de familia, & eorum filij de qua familia dicantur; & certè negari non potest, quod nomen familie aliud non significet, quæ agnatio, sic communiter DD. & præcipue Cornelius conf. 26. num. 4. vol. 4. & in conf. 41. num. 6. in fine, & 7. eodem vol. & in conf. 24. num. 5. & infra latè vol. 2. Pacif. conf. 63. num. 10. in fine, & infra vol. 2. & in conf. 22. num. 26. & infra vol. 3. Gozad. conf. 79. num. 7. & infra. Soccin. itn. conf. 116. num. 1. & infra vol. 3. & copiosè Hieron. Gabriel. conf. 132. n. 38. Cephalus conf. 211. num. 27. imo quod dispositio facta fauore agnatorum, nec etiam agnati comprehendendaatur, quia per ipsas familia non conservatur, ait Cratetta, qui plures alios adducit conf. 180. num. 1. & conf. 584. num. 11. & diffusius in conf. 800. n. 6. & refert sic indicattum per Senatum Pedemontanum decis. 127. quæ omnes refert, & sequitur Cardinalis Mant. d.lib. 8. tit. 12. num. 9. & 10. sic etiam Philipp. Pos. d.part. 4. c. 9. num. 56.

11 Et cum clare appareat illos dici de familia testatoris, qui sunt agnati, & ex eodem stipite descendunt, est videndum si nepotes ex filiabus dicantur agnati eiusdem. Et obseruato Text. in l. non facile §. cognationis ff. de gradib. in illis verbis Modestini (proprie tamen agnatio vocatur, quæ per mares contingit) videbitur neptem ex filia agnatum testatoris non esse; vt videre est etiam apud Mant. d.lib. 8. tit. 12. num. 12. qui latè discussio casum an nepotes ex filiabus testatoris censeantur vocati in fideicommisso; & quod contemplata familia neptes ex filiabus testatoris non censeantur vocati, firmiter tenet, quia non sunt eius agnati, qui per virilem sexum ipsi non sunt coniuncti; assignat rationem, quia per eos fami-

lia extinguitur; ergo clare liquet filios ex filiabus testatoris non posse vocari agnatos.

Nam, & fortius quando vocantur illi de familia cum dictione illa (semper & in perpetuum) nunquam vocantur foeminae, prout in casu nostro, quod familia de Vngaris est substituta cum dicta dictione in perpetuum, vt videre est apud Ruimum conf. 123. n. 8. vol. 2. apud Dec. conf. 23. col. 2. vers. ex his, & conf. 38. col. 3. in principio, & conf. 481. col. 1. apud Paris. conf. 37. num. 24. vol. 1. apud Rolandum conf. 23. num. 17. in fine, & apud eundem Parisum conf. 92. num. 34. lib. 2. & apud Petram de fideicommiss. quest. 5. num. 12. & num. 91.

Remanet videndum an dicta familia contemplata veniat effectiuè, scilicet intelligatur per descendentes ab eadem linea directa; an verò contentiuè, scilicet per collaterales, sed descendentes ex eodem stipite, & considerato casu per Reg. Rouitum conf. 16. & per Reg. de Marin. ref. 132. vol. 1. & per nonnullos alias DD. inferius citandos, fuit resolutum comprehendendi tam ex linea directa, tam effectinè quæ contentiuè, & præcipue applicando ad casum nostrum, in quo non solum consideratur substitutio in personam supradicti Francisci specificè facta per testatorem, sed etiam familie de Vngaris Casalis Tabernarum, cum dictione taxativa tantum, in qua continetur dictus Franciscus & sic cum simus in terminis claris; quod sit contemplata tam dicta persona Francisci quæ dicta familia, in quo ipse continetur; quid dubium est de familia ipsius intelligi debere exclusis filiis dictarum foeminarum qui non solum sunt alienæ familie, sed etiam extra casalem, vt probandum.

Sed præscindendo à dicto casu tam claro, & clarissimo ad fauorem dictæ familie, ac etiam à casu considerato per dictum Philippum Pasch. in d. part. 4. c. 7. n. 73. qui distinguendo tenet quod quando agitur in odiosis ad familiam, debet intelligi effectiuè, quando vero in fauorabilibus, largiori, & fauorabili modo, & sic contentiuè, sed considerato casu, vt sic etiam intelligi debere contentiuè explicat, & tenet dictus Molina in d. tract. de primogenit. lib. 1. c. 4. num. 40. & 41. qui ponderando verba Text. in d.l. pronunciatio §. familia, ff. de verb. sign. in illis verbis Vlpiani, item appellat familiæ plurium personarum quæ ab eiusdem ultimi genitoris sanguine proficiuntur, contemplatis specificè illis verbis (ultimi genitoris) dicit, quod illa verba, ultimi genitoris sunt intelligenda retro computando, ac si Iurisconsultus dicat, primi genitoris; & Alc. in repet. Text. in d.l. pronunciatio, §. familia, sic etiam tenet; vt tenet etiam Peregr. de fideicommiss. art. 22. n. 26. & latius, & magistraliter Mant. d.lib. 8. tit. 12. n. 20. qui veniendo ad casum decisum tenet, quod deficientibus descendantibus ex virili sexu, intelligi debet de transuersalibus; sic etiam Lambert. de iure patronatus, lib. 1. part. 2. 8. art. 2. quest. & Vtinian. in d. tract. lib. 4. cap. 9. num. 9. & 10. præcisè tenet, quod in patronatus prædictum familiare non solum competit omnibus de eadem familia effectiuè, sed etiæ contentiuè, & assert nonnullas Rotæ Romæ decisiones, v.g. in vna Placentina Capellaniæ 15. Nouemb. 1593. & 10. Ianuarij 1594. coram Peña, & in Pientin. Capellaniæ 30. Maij 1597. coram Lieta, & in Patien. iuri patronatus 19. Februarij 1601. coram Cardinal. Lancellotto, & in Pientina iuri patronatus 11. Iunij 1602. coram Lieta, & in eadem coram eodem 19. Februarij 1601. & præcisè

ditto num. 10. dicit quod quando vocantur illi de familia ipsius testatoris intelligi debet effectine, vel saltem de descendantibus ab eodem stipite, ex Colonnello, a quo ipse testator descendit; allegando easdem decisiones super enuntiatas coram Lancellotto.

¹⁵ Sed latè scripsimus, cum non egeremus; habemus enim casum clarū testamenti dicti fundatoris in secunda institutione dicti iuris patronatus, ex quo constat quos de familia dictus testator vocavit, & videmus nominatam, seu vocatam familiam de Vngaris Casalis Tabernarum cum dictione taxativa tantum; quæ familia est propria stipitis testatoris, in qua continetur dictus Franciscus ad excludendas omnes alias; imo ad hoc, ut extranea familia nunquam haberet ius in dicta præsentatione, casu quo extingueretur substituit dictam Capellam sancti Honuphrij, & ordinavit, ut succederent in dicto iure præsentandi Magistri dictæ Capellæ, qui pro tempore essent; unde laboramus in scribendo absque necessitate, sed omnia dicta sunt ad obturandum totaliter ora aduersariorum, videtur enim quod in dicta prima institutione Petrum Angelum filium instituit; deinde substituit dictas Ioannam, & Beaticem filias, quoad vsum fructum tantum, & post mortem ipsarum, etiam quoad proprietatem substituit Notarium Ioannem Antonium Vngarum suum fratrem utrunque coniunctum, ac dictum Franciscum, ipsum nominando fratrem consobrinum: ex quibus verbis clare appetit esse de stipite, & familia testatoris, & consequenter comprehensum in dicto iure patronatus, & videmus dictam familiam extare (quam Deus conservet incolument per secula) & non esse locum doctrinæ Marci Antonij Genuensis in sua præct. Archiep. cap. 83. num. 1. qui contendit cum Lambert. in d. tract. art. 52. quæst. princ. 2. part. 1. lib. in qua dictus Genuensis tenet quod extincta familia, non extinguitur ius patronatus, sed transmitti debeat ad hæredes, contra opinionem Lambert. in dicto citato loco, qui tenet extingui; sed Rota in vna Cremonen. iurispatronatus 6. Junij 1587. ipsos Auctores concordat, & decrevit opinionem Lambert. procedere, quando verbis fundatoris appetit ipsum limitare voluisse ius patronatus, vt ad alios non transferret, quam ad expressos ut esset in casu nostro, quando esset factus casus extinctionis, quod absit, & non esset substituta eadem Ecclesia seu Magistri ipsius & opinionem dicti Genuensis procedere, quando nulla esset facta limitatio; sed cum non simus in casu, cum Dei gratia familia extet, non oportet amplius nos in hoc laborare.

¹⁶ Et cum ex dicta secunda institutione clare constet de voluntate testatoris, non egemus alia interpretatione sed ipsi secundæ institutioni magis inherere debemus, licet prima etiam sit clarissima fauore dictæ familie, ut probauimus, nam in claris, & certis non est locus coniecturis, ex Tex. in l. continuo §. cum ita, vbi Bald. ff. de verb. oblig. nihilominus quando laboraret aliqua obscuritate, debet clarificari per secundam, ex casu Text. in l. si hæres palam §. sed & si notam ff. fin. testam. & ex Text. in l. si seruus plurim §. 1. ff. de leg. 1. & ex Text. in l. quamvis l. de fideic. & ex decis. Præsid. de Franch. 153. num. 3. & ex doctrinis Pauli de Castro in d. l. hæres palam §. 1. num. 5. Romani in l. si vero §. de viro num. 75. ff. sol. matr. Anchæ. conf. 152.

num. 2. & 3. Alex. conf. 47. num. 18. vol. 1. & conf. 169. num. 4. vol. 5. Baldi in l. legatorum pretio §. vlt. in fine ff. de leg. 2. & per Manticam d. tract. de coniect. vltim. vol. lib. 6. tit. 13. num. 1. 4. & 10. qui latius materiam disceptat, & præcipue num. 4. tenet, quod secunda pars testamenti priorem declarat, & restringit, & allegat Baldum & Imolam. in l. cum testamento §. vlt. ff. de hæredib. insit. Iason. in d. l. si seruus plurim §. vltim. num. 3. & alios quos breuitatis causa relinquo; ergo cum clarè constet de voluntate testatoris, & dictæ filiae erant tantum usufructuariae, qui usufructus morte ipsarum est extinctus, quomodo possunt ipsarum filii, qui sunt de extranea familia comprehendendi in hoc iure patronatus, & habere ius nominandi Capellanos.

¹⁷ Est nunc videndum dictio illa taxativa, tantum, apposita à testatore in secundo capite institutionis, seu testamenti foundationis dicti iuris patronatus, in quo dixit, & taxanit familiam Vngaror. sistentem in Casali Tabernarum tantum, quid significet, & qui comprehendantur sub dicta familia, ex Bart. in l. unica, num. 1. ff. si quis ius dicenti obtemperauerit, venit ad casum significatus, & dicit, quod quando apponitur orationi affirmativa, affirms illud, quod ponit, & negat omne aliud, & idem Bart. in l. tutelas, num. 4. ff. de capit. dimin. dicit, quod apposita dicta dictio, tantum, illis de tali domo, comprehendantur solum qui portant eadem insignia, & eadem arma, sic etiam Peregr. de fidicomm. art. 22. num. 26. vers. contra vero; & cum in casu nostro dicta Ioanna de Alexio, & filij dictæ Ioannæ de Vngaro de familia Alfani neque portant eadem insignia, & arma, neque sunt ex domo, & agnatione testatoris, cum illa dictione apposita à testatore (*della famiglia della casa Vngaro del Casale delle Taberne tantum*) clare veniant exclusi, & eorum prætentio evanescit; nam idem Fusar. d. q. 11. num. 14. venit ad casum, & allegando doctrinam Bart. in loco prædicto, & Menochij conf. 111. num. 3. tenet illos tantum nominatos contineri, exclusis omnibus aliis personis dinensis, vt sunt in casu nostro tales de Alexio, & de Alfano; & in casu specifico iuris patronatus idem affirms Rocc. de Curte quæst. c. verbo ipse, vel is, num. 18. & Lambert. eod. tract. lib. 1. part. 2. art. 6. num. 4. princ. 2. part. & Viulan. d. lib. 4. cap. 9. num. 3. qui etiam refert sic decisum in Rota Rom. in vna Lucana iuris patronatus 21. Junij 1602. coram Cardinal. Mellino; imo dictus Viulan. eod. cap. num. 35. inherendo ad doctrinam Bart. per nos allegatam dicit, quod debeant esse de familia naturaliter, & non ciuiliter, & deferre eadem insignia, & eadem arma, & sic refert decisum in vna Patien. iuris patronatus Collegij Glisterij 19. Februarij 1601. coram Card. Lancellotto (qui locus Viulan. si obseruabitur num. 55. videbitur casus fortior nostro) & in alia Patien. coram Domino Licto 10. Junij 1602. unde ex his omnibus videmus penitus posse dictos de Alexio, & de Alfano habere prætentioem in hoc iure patronatus, & debere acquiescere, & non vexare illos de vera familia absque fundamento.

Remanet finaliter videndum si filij dicti Francisci vt sunt dicti V. I. D. Ioseph, & A. M. D. Matthæus, possint concurrere ad præsentandum in dicto Iure patronatus vna cum eorum patre Francisco, & succedant in capita, an in stirpes; & vt alias diximus, nulli dubium est, ipsos posse

posse concurrere & succedant in capita, stante dicto iure patronatus familiare; nam posset contradici, quando dictum ius patronatus esset hereditarium, vel competenter familiae vti singulis, & non vti vniuersis, v.g. quando essent electi tres, vel quatuor maiores de tali familia; secus autem est dicendum, quando concurrunt, vti vniuersi, nam tunc omnibus competit ius praesentandi, etiam pueris, & mulieribus; sic habetur per Lambert. d. tract. art. 8. quæst. 1. part. 1. lib. 1. & art. 5. 2. quæst. 1. part. 2. lib. num. 14. per Rocc. de Curte, verbo ipse vel is, num. 10. per Anch. conf. 336. per Aloyf. Ricc. in 1.p. praxis Episcopalis, tit. de iure patronatus, resol. 190. num. 4. qui sic refert dictum per Rotam in vna Regien. 13. Nouembri 1601. & per Vivian. lib. 4. cap. 5. num. 18. qui assert ultra opinionem Lambert. Alexandrum de Neu consil. 63. num. 1. & refert sic dictum in Rota Romana in Taurien. iuris patronatus 16. Nouembri 1602. coram Penia, & Burgen. Abbatæ 16. Iunij 1589. coram eodem, & in Florentina iuris patronatus 10. Martij 1603. coram Cardinali Lancellotto, & per eundem Vivian. lib. 14. cap. 2. num. 38. & in decisionibus, in dicto suo tract. in vna Pistorien. Parochialis 9. Februario 1624. decif. 108. num. 4. & ibi refert alias dictum in vna Florentina Canoniciatus 24. Maij 1616. coram Buratto, & sic existimo ex omnibus per nos licet nimis prudenter scriptum debere obtinere dictum Franciscum & filios de vera familia de Vngaris, exclusis totaliter illis de Alexio, & de Alfano; reliqua supplet doctrinæ Dominus, qui iudicaturus est, cuius prudentiae, & doctrinæ in omnibus me remitto. Dixi.

DISCEPT. CCLXIV.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti series proponitur, de qua hic.
- 2 Delicto in genere probato quid M. C. inferit.
- 3 Decretum latum à M. C. refertur.
- 4 Appellatio interposita à decreto M. C. V.
- 5 Protestatio ante matrimonium adducitur.
- 6 Matrimonium ex metu iniusto non valet.
- 7 Metus impedit, & dirimit matrimonium, & quando.
- 8 Nullum quod est, petitur declarari tale.
- 9 Metus cadens in constantem virum quando dicatur.
- 10 Metus, de quo in praesenti illatus fuit à Iudice & iniuste.
- 11 Metus, de quo in praesenti fuit iniustus etiam gradu reclamacionis.
- 12 Iudex non causat metum quando agit secundum viris dispositionem.
- 13 Metus quando excusantur in stuprante per indicis mandatum de nubendo.
- 14 Metus ad extorquendum matrimonium quando sit iustus, quando iniustus.
- 15 Trid. sell. 14. de reform. matrim. c. 9. adducitur, & ponderatur.
- 16 Textus in cap. veniens 15. de sponsalibus, adducitur.
- 17 Rei, de quo hic, facultates, quales fuerint.
- 18 Difficile moraliter impossibile dicitur in iure.
- 19 Protestatio an sit necessaria ad probandum metum.

- 20 Protestatio cum adminiculis concurrens metum probat.
- 21 Protestatio reddit actum ipso iure nullum.
- 22 Protestatio tollit expressè professionem regularem.
- 23 Protestatio quid sit.
- 24 Protestatio quotuplex sit.

A R G U M E N T U M.

Matrimonium contractum metu iudicis quando dicatur ob metum iniustum, & quando iustum, & quid si contrahatur à viro stuprante cum puella stuprata, Iudice iubente, an, & quando dicatur nullum, & quando metus probetur ex protestationibus antecedenter factis.

A V E R S A N A E
Nullitatis matrimonij,

Ex quo non fuit à Iudice seruata forma, & dispositio capite primo, de adulteriis, cum stuprante puellam.

SANTOLVS de Syluestro Casalis t Grummi Auerfanæ Diœcesis, operarius forensis, vulgo Bracciale, inquiritur de stupro commisso in personam Theresiæ Perillo, virginis in capillis, & hoc primum in dicta Curia Baronali Grummi; cum enim illam amaret, ac diuersis locutionibus cum ea esset allocutus, cum animo, vt Mater, & Theresia dixerunt, ducendi eam in vxorem, & vna die, quæ fuit ante horam diei primi mensis Iannarij 1665, à domo exiuisset, ad domum vicini, pro pane faciendo, & ianua domus relictæ semiclausæ cum palo, vulgo aboccata, & candela accensa, & erecta Theresia, vt ianuam perfectè clauderet, accessit, & ingressus fuit cum violentia Santolus, & illam in lectum proiecit, ac suffocare ostendebat, eamque stupravit, postea dixit, si non ita faciebam, Pater metus non permisisset te ducere in uxorem, & veluti ludibrijs causa eidem dixit, vade nubas nunc cum Antonio Papa, vel Francisco de Erario, & exiuit de domo, eoque exente à Curtili domus accessit Mater, quæ cum vidisset Santolum, & petisset à Theresia filia, an dictus Santolus fuisset in domo dictæ Theresiæ, & eadem suæ Matri factum narrauerit, prout acciderat, & quod Santolus dixerat, eam velle accipere in uxorem, propteræ nullam tunc fecerunt instantiam, imò die sexto Ianuarij in hora, & media noctis accessit idem Santolus ad domum Theresiæ, & ibi inuenit Matrem, & pueram, cum quibus, dum loquebatur, accesserunt quidam consanguinei foeminarum, qui Santolum interrogarunt, quid sibi commune erat cum domo illa, & Santolus respondit, ne illum dehonorarent, quia ibi erat causa honoris, & volo in uxorem Theresiam, cum quo tractatu dictus Santolus accessit ad dictam

dictam domum per plures vices, noctu, diuque, & quia postea Santolus cum aliis amorem querebat, & de tractatu nihil cogitabat, sub die 23 Aprilis 1665. Mater instituit in Curia Grummi, ubi totum factum proposuit cum querela Puellam dicunt obstetrics de mense Aprilis non esse virginem, sed stupratam per paucos menses antea quatuor testes deponunt de actibus, & gestis amatoris inter Santolum, & Theresiam ad finem contrahendi matrimonium, & de confessione extra judiciali eiusdem Santoli, quod illam amabat, ad finem contrahendi matrimonium quinque testes deponunt de bona vita, & fama Theresiae filiae Dominici Perillo, & Constantiae Chiacchio, & de fama publica quod Santolus amauerit ad finem matrimonij contrahendi, & de absentatione post stuprum, ne carceraretur ab officialibus Curiae Grummi, licet aliquoties visus fuerit in Curtili Palatij D. Mutij Sersalis, & quod ab illo non egrediebatur, ne carceraretur.

- 2 Probato delicto in genere Curia Grummi citavit Santolum ad informandum, Iulius de Syluestro, ut Pater Santoli, eiisque excusator, allegat pro eo absentiam in Insulam Siciliam, cui conceditur tempus ad denuntiandum dierum 15. & dictum fuit, ut remaneat condemnatus pro contrumacia, & ponatur in libro condemnatorum, verum si comparuerit infra dies 15. delectetur à libro praedicto, & si fuerit visus, vel captus, non gaudeat dilatione praedicta, & ita per monitum, &c. & ad exitandum calorem iustitiae dictae Curiae Grummi porrexit memoriale Mater Theresiae Illustr. Principi Montis militum utili Domino dicti Casalis.

Carceratus Santolus in Curia Casalis Grummi negat totum factum, & datis defensionibus dat testes pro repetitis, & ob hoc ei contestatur lis, citatio ad testes, praesentat Santolus articulos, examinantur octo testes, qui deponunt de bona vita, & qualitate dictae Theresiae, tres alii deponunt Santolum de Syluestro sero primi diei Ianuarij 1665. fuisse in Casali Arzani, ibique cum quibusdam dormitasse, non aduertit Aduocatus, quod per talen coactatam nihil probabat, quia manè potuit stuprum committere, & sero esse in Casali Grummi.

Pro fisco examinantur alij duo testes dependentes de confessione extra judiciali eiusdem Santoli, quod amore faciebat cum dicta Theresia, quod eam volebat ducere in vxorem, sed quod Pater renuebat, & deponunt de conuersatione Theresiae cum dicto Santolo, & de fama, quod eam cognouerat, Publicatio, &c.

- 3 Et per M.C.V. die 22. mensis Octobris, prouisum, & decretum fuit, quod Santolus, ut supra Inquisitus pro causa praedicta dotet Theresiam Perillo, vel nubat, hoc suum, &c. Pronenzalis.

Quod decretum notificatum Procuratori querelantis, ille non appellat à parte decreti, quod dotet, & à secunda parte, ut nubat, instat pro confirmatione decreti, sed Procurator Santoli appellat formiter, & duabus supplicationibus, vtrique pars ad sacrum Consilium appellat, & fit apertura in S.C. & notificato terminus in S.C. eidem notificatur.

- 4 In gradu appellationis in S.C. ad relationem Domini Florilli fuit dictum, quod nubat tantum, & caueat de non offendendo sub pena vinciarum auri 50. à quo decreto reclamans Santolus ad idem S.C. ac commissa causa reclamationis D. Consiliario Francisco Mariae Prato,

coram quo facta apertura, datóque termino, & citatis testibus, ac datis articulis, examinantur tres testes, quod Santolus erat bona fama, amans bonum proximi, & idem probat Theresia, à quo per S.C. fuit facta sententia. Carolus Dei Gratia Rex, visa supplicatione, &c. visitatis. Per hanc nostram diffinitinam sententiam dicimus, pronuntiamus, &c. bene fuisse iudicatum, & malè appellatum pro parte Santoli de Syluestro, & proinde nubat, vel dotet in ducatis Tercentum.

Fuit in carceribus dispositum de matrimonio contrahendo, & ductus extra carceres more solito fuit matrimonium contra dictum, sed Santolus ante contractum matrimonium vocari fecit notarium, & protestatus fuit coram notario, & testibus, ac actum publicum fieri fecit, cuius protestationis verba inseruntur.

Die vigesimo mensis Septembris 1666. Neapol. in carceribus M. C. V. & propriè in loco, ubi dicitur extra carceres, constitutus in nostri praesentia Santolus Syluestro Casalis Grummi pertinentiarum Ciuitatis Aueras ad praefens carceratus in carceribus dictæ M. C. V. agens, &c. pro se, &c. sponte afferuit coram nobis in vulgari sermone pro faciliori intelligentia, come ad Aprile 1665. benche nulliter cum reverentia fu querelato esso Santolo nella Corte del detto Casale de Grummo da Teresa Perillo sotto colore l'havesse stuprata, com hauerla conosciuta carnalmente, sotto promessa di contrahere matrimonio, & ad instanza d'essa Teresa si introdusse la causa in Vicaria per viam electionis fori, per la quale fu al fine fatto decreto, ch' esso Santolo dotasse detta Teresa, o se la pigliasse per moglie, dal quale decreto essendo esso Santolo molto granato, n'appellò nel S.R.C. dal quale fu interposto decreto, quod nubat, & praestet cantionem de non offendendo, al qual decreto, come contra libertatem matrimonij esso Santolo ne reclamo, & facto verbo nel S.C. fu detto, che la dotasse in scuti 300. o se la pigliasse per moglie, per lo che esso Santolo vendendosi rapazzato de carceri per lo spatio d'un anno, e mesi, & essendo notoriamente pouero, e non potersi perciò defendere nelle sue ragioni, per evitare le carceratorum maltrattamenti, e patimenti, che in esse si fanno, e per non potere resistere alla potenza della parte, che viene protetta, ne potendo pagare li sudetti scuti 300. per la detta notoria pouerà, dechiera auanti di noi con giuramento, che contraherà il matrimonio con detta Teresa, però non con vera intentione, nè consentimento di contraherci, mà solamente per forza, vitibus Piætutæ compulsus, & timore di carceri, e per non potere più resistere alla potenza, e violenza della parte, ne anco hauendo intentione di vederla; perciò auanti di noi con giuramento, e in ogni miglior modo, che dalla legge li può competere, & spettare, si protesta, e dichiara, che detto matrimonio lo contraherà solamente con apparenza, e fittitamente senza suo vero, e reale consenso riserbando intieramente le sue ragioni, che in qualsioglia modo li possano competere di far dechiare nullo, quatenus opus est, detto contratto di matrimonio auanti il competente Giudice, e Superiore, tanto d'esso Santolo, quanto d'essa Teresa, quale da adesso per all' hora dechiera non volerla per legitima sposa, mà essere indotto alle cose predette di contrahere per forza di carceri per causa della sua notoria pouerà, & altre cause, ut supra, expresse, e per non potere resistere alla potenza della parte, e perciò sene protesta con questa, quante volte fuisse necessario protestarsene, non unamà più volte,

volte, affinche si conosca l'essenza, e chiara volontà d'esso Santolo di non volere affatto contrahere matrimonio con detta Teresa, e delle cose predette n'ha rogato, e richieso me sottoposto Notaro, ananti li sottoscritti testimoni, & Giudice di contratto, che di questa protesta ne doneissimo fare atto pubblico, e stipularne instrumento ad futuram rei memoriam, à fine di potersene annalere in ogni futuro tempo, in Iudicio, vel extrà, ananti in suo Giudice competente, vnde, &c. nos, &c. requisuit, &c. Præsentibus opportunitis, &c. Extracta præf ns copia ab actis meis Notarij Felicis Antonij Riccardi de Neap. quibus me refro, Notar. collatione semper salu. & in fidem signavi requiatus, locus sign.

6 Est ergo videndum an hoc matrimonium validum sit, an verò invalidum, vt pote causatum ex metu iniusto, & an in præsenti consideretur metus iniustus sufficiens ac annullandum matrimonium prædictum.

Ego puto matrimonium fuisse nulliter contractum ex metu iniusto, & vbi tale fore, & esse nullum declarandum.

7 Probatur primò, quia matrimonium debet esse liberum, adeò quod consensus coactus impedit faciendū, & dirimat contractum factum, cap. cum locum, cap. veniens il 2. cap. requisuit de sponsalibus, cap. Gemma eodem titulo, de communi Sanchez lib. 4. disp. 14. Paschalis de patria potestate part. 13. cap. 2c. Bonacina de matrim. quæst. 3. puncto 8. proposit. 1. Farinacius in fragmentis in verbometru, Basilius Pontius de matrim. lib. 4. cap. 4. Perez de matrim. disp. 17. sect. 15. & disp. 34. Tancodus de matrim. lib. 4. per rotum, Auerfa de matrimonio disp. 12. Boltius de matrim. cap. 12. Sperellus dec. 6. Auendanus de metu lib. 12. cap. 19. Aug. Barbosa in cap. consultationibus de sponsalibus, Christineus in decisione Belgica 235. vol. 1. Ioan. Gerson Cancellerius Parisiensis 1. tom. suorum operum in regulis manualibus fol. 38. Marta voto 64. cuius ratio est, quia quod metus causa gestum est, nullo tempore, Prætor ratum habebit. l. 1. ff. de eo, quod metus causa, vbi quid nuptiæ coactæ, malos exitus habere solent, dict. cap. cum locum, ne per timorem dicat sibi placere, quod odit, & nesciatur exitus, qui de inuitis nuptiis peruenire solet, Farinacius decif. 69. num. 16. part. 4. dummodò metus cadat in virum constantem, l. metum la 2. ff. quod metus causa, Genedus collect. 93. Diana tract. 1. miscell. resol. 229. Sannazarius de matrim. cap. 13. sed in casu nostro matrimonium, de quo agitur, fuit contractum ob metum grauem cadentem in virum constantem, meritò petitur in præsenti declarari nullum, sicuti quod tale est, petitur declarari tale, non declaratio nihil ponit in esse, sed id, quod est, manifestat, l. adeo 7. vers. cum enim, ff. de acquir. rerum Dominio, l. heredes palam §. si quid post, ff. de testam. latè Castillus tom. 3. cap. 10. & remissione tom. 5. cap. 89. num. 172. sicuti enim, quod est tale potest declarari tale, sic quod est nullum, potest declarari nullum, sed in casu nostro matrimonium est nullum, ergo poterit declarari nullum.

8 Minor propositio probabitur, si sufficienter probetur, quod matrimonium, de quo in præsenti sit contractum ex metu graui, seu cadente in constantem virum, quod probatur, quia ad metum grauem cadentem in constantem virum, requiritur, vt malum sit absolute, & in se magnum, l. metum, ff. quod metus causa, & vt timens proba-

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

biliter timeat sibi malum imminere, & quod non possit aliter evadere, graue est, metus mortis, corporis cruciatus, amittendi libertatem, seu metus sententiae incurriendæ, amissionis status, vel honoris, vel carcerationis, vel amissionis matrimonij, siue maioris partis bonorum, vt latè Angelus Boltius de matrim. cap. 10. §. 5 o. num. 18. Ventriglia Episcopus Calertanus in annot. 4. §. 1. Ergo cum in præsenti fuerit metus in Santolo contrahendi matrimonium sub pena carceris formalis, & deinde sub pena scutorum §. 10. pro cautione de non offendendo, & talis metus iustus fuit ex parte Santoli, iniustus ex parte iudicis, scilicet S. Consilij, à quo non debebat condemnari, vt nubat tantum, vt fuit ad relationē D. Consilij Fiorillo, fol. 45. & caueat de non offendendo sub pena scutorum §. 10. & in hoc iniuria fit à S. C. eidem Santolo, quia cum debuisset S. C. confirmare decretum alternarium M.C.V. vt dotet, vel nubat, dixit, vt nubat tantum, propter ex metu causato à iudice fuit contractum matrimonium prædictum, & licet, ex appellatione, ac reclamatione habita ad idem S. C. fuit dictum bene indicatum, & malè appellatum, ob quod Santolus iusta cum ratione videns se grauari à iudice, fuit protestatus non consentire in matrimonium, quia debebat condemnari, vt in M. C. V. quod dotet, vel nubat, & multo magis in gradu reclamationis prædictæ 11 grauatur, quia iniungitur, vt nubat, vel dotet in scutis tercentum, quod est impossibile, cum nec mater puellæ, nec soror d dissent in dotem, nisi modicam summam, nec Santolus, nec later habuerint tales facultates, & potentias dotandi, unde sententia continens incongruam, & impossibilem dotationem fuit causativa metus iusti ex parte Santoli, ad contrahendum matrimonium, & sic nullum, & ininvalidum.

Probatur secundò, quia vt benè Fontanella 12 tom. 2. clausula 5. glos. 5. part. 1. à num. 29. quando compellitur stuprator, velit, nolit ducere mulierem, quam corrupti in vxorem, cum illud sit in electione viri, an velit in vxorem ducere, an dotare, vt in d. cap. 1. de adulteriis, non poterit ad unum, vel aliud præcisè compelli, vt benè in terminis adducit Pater Sanchez lib. 4. de matrim. disput. 13. num. 7. ibi soluit argumentum, quod non dicitur iudicem inferre metum, exequendo iuris dispositionem, dicit enim id verum esse, quando lex præcisè obligaret ad nubendum, at in casu nostro lex non obligat, præcisè ad nubendum, vel dotandum, ergo quando iudex præcisè ad unum obligat, infert metum, ergo est nullum matrimonium, & addit Fontanella se vidisse sapientius iudices non semel difficiles admodum se reddere, pro extrahendo, & liberando eos stupratores à carceribus, donec mulieri corrupta number, quod esse iniustum ait Fontanella num. 30. in fine, & ego dixi in questionibus legalibus de dote, quæst. 4. à num. 13. 2. inutile esse remedium, quo aliqui iudices Ecclesiastici vtuntur, nolentes concedere facultatem inclusu in carcerem 13 propter stuprum, vt stupratam ducat, donec è carceribus extrahatur, vt liberè contrahat, & ita sollet extrahi, nondum tamen liber dimissus eam vxorem dicit, qui quidem usus frimulus est, Sanchez ubi supra, num. 4. qui ait, quod solitus, & liber nondū intelligitur is, qui quamvis vinculis liberatus sit, adhuc tamē ita comprehensus est, vt non libera recedendi, quo velit facultas concedatur, l. qui neque 48. iuncta gloss. ff. de verb. signific.

Probatur tertio ex communī DD. tententia 14

X apud

apud Auendanum *de metu lib. 2. cap. 19. num. 82.*
qui ex Sanchez *d.lib. 4. de matrim. disp. 13. à n. 3.*
dicit, quod quoties metus infertur iuste ad extor-
quendum matrimonium, quia ordo iustitiae pos-
tulat (vel rationis, vel charitatis) ut cogatur, vel
ut fiat in compensatione, valet matrimonium, ut
benè firmat Basilius *lib. 4. de matrimon. cap. 19.*
num. 7. Mongol. *de metu cap. 2. num. 4. & 5.* & sic
non inspicitur an sit iudeo, necne qui metum in-
tulit, sed quod sit iustitia, seu ratio metus inferen-
di, quia si hæc deficit etiam à iudice, vel à Præ-
tore, atque à Principe, metus illatus irritat matrimo-
nium, ut definit Trid. *sess. 24. de reform. ma-*
trim. cap. 9. ibi. (Quare cum maxime nefarium
sit, matrimonij libertatem violare, & ab eis iniuri-
as nasci, à quibus iura expectantur) licet nisi
contrarium probetur præsumptio iustitiae, &
rationis semper faueat iudicibus, *l. 2. §. hi qui iure,*
l. magistrilibus, ff. de iniuriis, cap. quoniam de
filiis Presbyterorum, & hoc intelligitur iuxta
textum in cap. ex litteris il 2. de sponsalibus.

16. Neque opponas de textu *in cap. veniens 15.*
do sponsalibus, vbi si Pater in uno lecto inuenie-
rit iacentem filiam cum stupratore, si ex metu ca-
dente in constantem virum coegerit ad matrimo-
nium contrahendum erit irritum, & nullum ma-
trimonium, quamvis ita evidens sit ratio, &
iustitia cogentis, & coacti delictum aliter compen-
sari non possit, ergo ex metu iuste illato etiam
irritatur matrimonium.

Respond. quod tunc consensus non præsumitur
voluntarius in ordine ad matrimonium, sed præ-
sumitur potius concupiscentia, ergo licet iudex
sit, qui in stupro aliquem deprehendit tamen
non potest cogere eum absolutè, ut ducat, sed
conditionaliter, ut vel ducat eam in vxorem,
vel nubat, *dict. cap. 1. de adulteriis*, Sanchez
& Basilius Pontius *vbi supra*, quoniam ut sit
ratio cogendi, necesse est, ut præsupponat ante-
cedentem liberum consensum, ita ut dicatur
non habere ratione nolendi cum qui antea vo-
luisse videretur, *cap. inter cetera 22. quest. 4. cap.*
ex litteris 20. de sponsalibus cum similibus, ita
Auendanus *ditt. cap. 19. de metu num. 83.* qui
ait hoc procedere etiam si matrimonium fiat in
utilitate coacti, & cæteri contractus, quia nulli
sunt, ex eo quod beneficium non confertur in-
nito, & contractus essentia non consistit in uti-
litate coacti, sed in eius consensu: nam multoties
solet quis velle, quod sibi non prodest, & nolle,
quod prodest, & tamen consensum præstisit,
& inde valet, quod fecit, quia consensu sunt
omnes obligationes *l. 12. ff. de oblig. & act.* qui
cum deficiat in coactore *l. nihil 116. ff. de re-*
gul. iuris, matrimonium, & contractus irrita-
sunt, Auendanus *vbi supra*.

17. Ex alio capite Santolus, de quo in præsenti
nulliter contraxit matrimonium, quia per S. C.
fuit decretum factum, ut dotaret dote scutorum
tercentum, ut patet in decreto de quo ibi,
& tamen debebat cogi ad dotem congruam, & à
se potentem solvi, etenim erat in actis probatum
Iulum de Syluestro Patrem Santoli, ut ex fide
fol. 65. alia bona non possidere, nisi quamdam
domum in Casali Grummi valoris ducatorum
ducentorum, & modium terræ, & equum quem-
dam pro vnu suo, & hæc omnia possidebat, &
possidet cum onere annuorum quatror pro ca-
pitali scutorum 50. debitorum Capellæ Sanctissimi
Sacramenti Casalis Grummi, & cum onere
solvendi Francisco Calabresio ducatos annos
sex pro capitali scutorum 75. & idem Julius Pater

Santoli habet filios quinque tres masculos, &
duas feminas unam nuptam, alteram in capillis,
& tam masculi, quam filia maritanda alimentan-
tur ab eorum Patre, & ex alio capite Mater Puel-
læ stupratæ, aliam habet filiam, quam collocavit
in matrimonium cum dote scutorum 18. & cum
decem libris ramæ, & cum quibusdam paucis
mobilibus, *fol. 65.* sic frater dictæ Puellæ etiam
aceperat in dotem ducatos quinquaginta, ut
ex fide *fol. 66.* ergo S. C. condemnavit Santo-
lum ad aliquid impossibile, ut scilicet dotem
dare scutorum 300. ergo erat impossibile adim-
pleri, vel valde difficultum, cuius idem est in-
dicium, l. apud Iulianum, §. constat, ff. de legat.
primo, l. cum hæres 4. §. 1. ff. de statu liber. Ti-
raquellus de retractu lignag. §. 1. gl. 10. num. 20.
Surdus d. 141. num. 9. & 10. Pyrrhus Maurus
de fides in soribus, part. 1. in preludiis *scit. 13.*
cap. 25. alias 34. num. 8. Impossibilitati enim
equiparatur difficultas magna, *l. 2. §. ex quo, &*
§. cum quis ff. de verb. Bart. conf. 88. num. 35.
lib. 1. Sebast. Medices de casibus fortuitis, part. 1.
quest. 14. num. 13. Farinac. in fragm. crimi-
nal. part. 1. litt. E, num. 143. Barboia in tract.
variis Axiomate 119. num. 8. ergo cum à iudi-
ce præceptum sit Santolo aliquid impossibile,
vel valde difficile, scilicet, ut dotaret ducatis 300.
Ulra cautionem de non offendendo, dicendum
est, præceptum fuisse impossibile, ergo metus
in iustis à iudice illatus fuit ritè: ergo, & iuste
de nullitate matrimonij dicit.

Sed difficultas est, an fuerit necessaria prote-
statio ad metus probationem, in qua quæstione
duæ sunt opiniones: prima tenet non esse prote-
stationem necessariam, ad probationem metus, ita
Franciscus Conanus *lib. 1. de pauci cap. 6. n. 149.*
& plures laudati à Carolo de Grassi de except.
except. 11. num. 72. Auendanus *de metu lib. 4.*
cap. 9. n. 16. secunda sententia defendit, necessaria
esse protestationem, ita Baldassar Mongoll.
de metu cap. 10. §. 50. num. 16. Trentacinquis
lib. 1. var. in tit. de his qua vi, &c. in 1. addit.
num. 37. & alij plures, quos refert, & sequitur
Grassus *vbi supra num. 72.* sed limitant hanc opini-
onem, quando esset impossibile, ut metum pa-
sus protestaretur, putâ, quia qui cogitur ad
contrahendum, cogitur etiam ne protestetur
Fontanella *claus. 7. gloss. 1. part. 5. n. 20.* & potest
fieri parte etiam absente, quando si aliter dam-
num esset sequitur, quia licet simpliciter
protestatio non probet metum, *l. metum, C. quod*
metus causa, Mascaldis *concl. 1242. num. 9.*
instificat tamen illius protestationem, & reddit
faciliorem actus meticulous rescissionem, *Surd.*
conf. 192. num. 26. Fontanella *cl. 7. gloss. 2.*
part. 6. num. 56. & elidit præsumptionem non
illati metus, Gaspar Thesaurus *lib. 1. quest. 51.*
num. 15. Tassonus *in prag. de antefato vers. 4.*
obseru. 2. num. 155. & concurrentibus aliis ad-
miniculis, & verisimilibus coniecturis, protesta-
tio, quæ de per se sola non probaret metum, illis
internenientibus sufficienter probari illum, te-
nent Martinus Monterius *dec. 45. num. 26.* De
Grassi *vbi supra, num. 74.* Surdus *d. 395. n. 26.*
Trentacinquis *vbi supra, num. 56.* Prosper Fa-
rinacius *in fragmentis in verbo metus à num. 190.*
Barboia *vto 77. à num. 98.* & Auendanus *cap. 9.*
num. 6. Nogueroll. *alleg. 35. num. 10.* quæ prote-
statio reddit actū meticulous ipso iure nullum,
nam si metum passus non protestetur dicitur con-
sentire, quamvis coacte, quæ voluntas coacta, vo-
luntas est, *l. Mulier. §. metu, ff. quod metus causa.*
Quando

Quando vero protestatio internenit, dicitur consensum remouere ab actu Mangilius de enet. quest. 145. num. 15. ergo ex defectu consensus, nulla oritur actio, l. qui in aliena, § Celsus, ff. de acquir. her. Surd. conf. 3. 2. unde bonum est, ut meum passus interim protestetur, quia talis protestatio multum inuat ad metus illati probationem, & alios salutares producit effectus, de quibus Pereyra dec. 3. o. num. 50. Fontanella d. clausula 7. gloss. 2. part. 16. & in contractibus lucratius protestatione metum probari, ut in donatione late tradit Larrea alleg. fiscalis 35. num. 10. p. 1. Cancerius cap. 1. n. 108. Hieronymus de Franzo de protestationibus considerat. 47. in fine.

22 Hic videmus, quod protestatio tollit expressè professionem, quia si quis antequam profiteatur, protestetur se nolle profiteri, non valbit professio, Basilius Pontius lib. 4. de matrim. cap. 21. n. 9. Barbosa lib. 2. voto 19. art. 3. num. 59. Gregorius XV. dec. 385. vbi Oliuerius litt. C. Regens Tappia in Auth. ingressi, cap. 2. num. 20. C. de sacrof. Eccles. hoc idem si Religionis superior, dum Nouitium accipit, protestatur, quod si aliquem defectum teneat, professio sit nulla, erit utique nulla professio, posito tali defectu, dummodo ex constitutionibus ita disponatur. Miranda in manuali Prælatorum, part. 1. quest. 30. art. 4. concl. 1. Suarez de Religione, tom. 3. lib. 3. cap. 6. num. 10. & tom. 4 lib. 2. cap. 1. num. 29. Carol Anton. Thesaur. de penit. Eccles. part. 2. in verbo professio, cap. 34. Hieron. Franzo de protest. consider. 55.

23 Ergo cum in præsenti Santolus ante matrimonium fuerit protestatus non consentire in illud, sed facere illud debere ex vi metus iniuste sibi illati, ut suprà dicebamus aperte appareat nullum esse dictum matrimonium: nam protestatio clamosa testatio ob testantis cautionem inuenta, Teste Cardoz. in praxi in verbo protestatio, sed communiter reprobatur, quia etiam citra clamorem, & in occulto, quandoque fieri poterit, Ripa in cap. cum M. Ferrarensis num. 68. de constit. vel coram Testibus scriptura mediante, quo in casu impropriè clamare dicitur protestans, Ripa ubi supra tum quia protestatio aliquando in alterius, quam protestantis cautionem inuenta fuit, ut cum pro alio protestamur, in casibus, in quibus permisum est, l. 1. C. si per vim, vel cum causa publicæ utilitatis testamur, denunciamus, seu protestamur, Ripa d. num. 68. Alciat. in l. detestatio 40. ff. de verb. signif. Hieronym. Franzo de protest. confid. 1. reiecta definit. Bartoli, de qua supra, & quadruplex est protestatio, prima declaratoria voluntatis, & animi protestantis, secunda est prohibitoria, seu inhibitoria ne aliquid fiat, tertia est incitatoria, aut monitoria ut aliquid fiat, quarta est certificatoria, qua aliqua certior sit, à se aliquid factum esse, vel non, Bart. in d. §. morte, num. 12. l. 2. C. de noui operis nunciatione, Constantinus, Rogerius de protestationibus, num. 10. Auiles in cap. Praetorum 20. in verbo requirimientos num. 20. Bart. in d. l. 2. §. morte n. 10. Ioannes Daumaderius in practica, cap. 111. Ioannes Petrus Ferrarensis in practica, tit. 3. gloss. 8. num. 3. quibus addo nouissimè D. Gregorium Ganacerrum dec. 21. num. 42. & 46. de protestatione declaratoria voluntatis, Vlpianus agit in l. pro hered. 20. §. 1. ff. de acquir. heredit. de secunda protestatione inhibitoria, seu prohibitoria agit Caius in l. aliud 106. ff. de solutionibus, vbi protestatio facta, ne debitori soluat, liberat, &c. de tertia specie agit

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Iustinianus in l. 3. §. 1. C. de iure Domini imperandi, & ultima species traditur in l. final. ff. de lege commissoria, & potest protestatio fieri in scriptis, & sine scriptura, l. finali, C. de negotiis gestis, Hieronymus Franzo de protest. considerat. 6. per totam.

DISCEPTAT. CCLXV.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti species proponitur.
- 2 Exulatus à Curia laica si toto tempore exiliū stet in Ecclesia an dicatur contravenisse.
- 3 Ecclesia an sit in territorio secularis Principis.
- 4 Bannitum occidens in Ecclesia refugiatum, an ultra paenam excommunicationis puniatur pena homicidij.
- 5 Exilium rumpitur si exiliatus stet in Ecclesia.
- 6 Accessus prohibitus ad locum exemptum, quando delictum fiat.
- 7 Bannitum à ciuitate occidens in Ecclesia, an puniatur.
- 8 Ecclesia qualiter sit extra iurisdictionem Principis laici.
- 9 Text. in c. cum Episcopus, de officio ordinarij in sexto explicatur.
- 10 Ecclesia qualiter sit in territorio, sed non de territorio.
- 11 Ecclesia qualiter dicatur intra ambitum secularis.
- 12 Episcopus habet diaecsim & iurisdictionem, & banc vocant territorium.
- 13 Reus refugiat in Ecclesia, potest citari verbaliter non realiter.
- 14 Citatus in Ecclesia qualiter comparere teneatur, & an possit contumax indicari.
- 15 Ecclesiam ingreditur Princeps laicus contra facinorosos ad plures effectus.
- 16 Absurda plura sequentur si contrarium dicemus.
- 17 Exulatus si aufugiat ad Ecclesiam reddit ad causam suam.
- 18 Exilio pena non est corporalis.
- 19 Ecclesiam esse extra Principis territorium declaratur.
- 20 P. Generaliter & late.
- 21 In favorabilibus.
- 22 Quo ad situm.
- 23 Exulatus si pertranscat per locum prohibitum non rumpit exilium.
- 24 Exilium non rumpitur si exulatus mittatur ad legationem.
- 25 Carceratus dicitur qui non potest loco aliquo discedere.
- 26 Statutum determinans certas solennitates in testamento, vel contractum ligat si fiant in Ecclesia.
- 27 Ecclesia exempta an sit in diaecsi.
- 28 Exulatus ab Episcopo si stet in Ecclesia rumpit exilium.
- 29 Ampliatur etiam in Ecclesia exempta.
- 30 Diaecsis Episcopi est loco territorij.
- 31 Episcopus in Ecclesia habet iurisdictionem voluntariam & contentiosam.
- 32 Episcopus an possit clericum extrahere ab Ecclesia in casu non excepto.
- 33 Episcopus neque ex consuetudine poterit clericum extrahere ab Ecclesia.

- 34 Imò neque ad correctionem.
 35 Neque pro pace facienda.
 36 Religiosus nequit extrahi ab Ecclesia sua, vel aliena etiam si occiderit Generalem alienum vel sui ordinis.
 37 Regularis si delinquat in Monasterio, vel ibi sit positus loco carceris poterit ab eo extrahi.
 38 Immunitate non gaudet reus depositus in Ecclesia à iudice seculari de licentia Episcopi.
 39 Vicarius Generalis potest extrahere ab Ecclesia Regulari, Clericum non gaudentem, & quando, &c.
 40 Exilijs fractura qualiter probetur.
 41 Fideiussio an incusat factio exilio, quia steterit Reus in Ecclesia.
 42 Fideiussor exilis ut paenam soluat quid oportet probari.
 43 Probatio de visu exilis in loco prohibito non sufficit ut soluat paenam fideiussor.
 44 Visus & non repertus non punitur in Regno.
 45 Maximi attenta equitate.
 46 Confessio exilis de fractura exilijs an noceat fideiussori.
 47 Cautela contra fideiussorem exilis qualis sit ad incurriendam paenam.
 48 Exilis capture si sit impossibilis non tenetur fideiussor ad paenam.
 49 Exilijs paena quando & quibus causis excusat quis.

ARGUMENTVM.

Exulatus à Curia seculari si toto tempore exilijs, steterit, in Ecclesia dicatur contrauenisse, ac exilium rupisse quod idem si exuletur ab Episcopo, & steterit in Ecclesia exempta, & multo magis in Ecclesia subiecta Episcopo, cuius fractura testibus de visu tantum non probatur, nisi probata fragrantia, vel nisi sit adhibita cautela, adhiberi solita ut visus etiam non repertus, &c. tunc enim incusari poterit fideiussio, alias minime Ecclesia, qualiter dicatur de Territorio Principis secularis, & quid sit esse in Territorio, & non de Territorio, & quid Diocesews nomine consideratur, & an Territorium, & Diocesis idem sint immunitas Ecclesiastica gaudent Clerici, & Monachi, non obstante quacunque consuetudine etiam immemorabili. Nec poterit Religiosus extrahi, licet Generalem suum, vel alterius ordinis occiderit, nisi hoc fecerit intus septa Monasterij, prout nec gaudebit qui fuit potius loco carceris

in Ecclesia, exulatus ad Ecclesiam confugiens, an redeat ad causam propriam, & an illi cui promittitur non afficiendum paena corporali possit, imponi paena exilij.

NEAPOLITANA
Exilijs.

CV M fuisset per Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam Clericus N. in exilium extra Diocesim condemnatus, sub cautione ducatorum quingentorum illud fernandi hic quidem se posuit in Ecclesia Sancti Ioannis ad Carbonariam quae stat in Diocesi, postmodum ab inimicis extra illam in scalis fuit occisus. Fiscus Curiae Ecclesiasticae, contra Patrem eiusdem ad inculpandam fideiussionem procedebat sub praetextu, quod fregerat exilium, & ad solutionem urgebat; erat enim probatum, atque notorium, quod toto tempore exilijs ille steterit in Ecclesia. Consultus pro veritate, quid sentirem ego dixi negatiue ex rationibus de quibus *infra*, sed antequam ad decisionem deueniā dico duplice quaestione posse hoc decidi. Primo, quidem si exulatus à Principe laico vel Curia laicali, si steterit toto tempore in Ecclesia, an dicatur fregisse exilium. Secundo, si id fuerit à Iudice Ecclesiastico videntur, an dicatur fregisse exilium. Quo ad Primum.

Quæstio est solennis an exulatus à Iudice laico, si toto tempore fuerit in Ecclesia dicatur fregisse exilium.

Prima opinio negat fregisse ita de communi Alciatus de presumpt. presumpt. 33. num. 50. Guazzinus tom. 1. defens. 1. cap. 38. num. 54. Iulius Clarus in §. fin. quest. 3. num. 150. vbi Baiardus num. 8. Cochier de iuris. part. 4. quest. 65. n. 2. Barboza de iure Eccles. cap. 3. num. 150. Carolus de Graffis de effectu Clericatus, eff. 1. num. 617. Fardinacus consil. 214. num. 8. Diana de immunitate, tract. 1. resolut. 92. Del Bene de immunit. cap. 16. dubio 24. selt. 17. num. 1. part. 2. Castr. Palaus tract. 1. tom. 20. resol. 3. 1. Donatus de immunit. resol. 71. num. 6. Ciarlinus cap. 15. num. 15. Reg. de Marin. cap. 116. num. 7. & reprobatis Peguera Capiblanco, Baronio, Paschali, firmat Pilaia decis. Pontificia, lib. 2. tom. 1. num. 8. Sperellus decis. 1. 27. à num. 15. & seq.

Mouetur hæc opinio ea ratione, quia cum Ecclesia prorsus sit exempta à iurisdictione secularis reputatur quoad ipsum, perinde ac si fuisset extra eius Territorium in quo Bannitus non potest puniri cap. cum Episcopus, de Officio Ordin. in 6. ca. 1. de priuilegiis 6. Cynus in l. Presenti. C. de his qui ad Ecclesiam confugiunt & in Auth. si quis, Cod. ad l. Julianam Majestatis, Baldus in l. cunctos, Populos, num. 13. C. de summa Trinit. & fide Catholica, Bellettus in disquisit. Clericali, in tit. de exempt. Cleric. ad statutum secularium, cap. 4. n. 34. & 37. Federicus de Senis consil. 99. Calderinus consil. 13. de iudiciis, Rolandus à Valle consil. 33. n. 46. lib. 1.

Secunda sententia, & verior est rupisse hunc tam exilium à Curia seculari impositum, si steterit, toto tempore in Ecclesia, ita nouissime D. Nicolaus Antonius Hispanus olim in Urbe pro Maiestate Catholica dignissimus Residens in suo tractatu de exilio, lib. 2. cap. 34. num. 33.

Sarpus

Sarpus de iure Asilorum, cap. 5. fol. 53. Decianus tract. crim. lib. 6. cap. 30. num. 15. Paschalis de patria potestate, part. 4. cap. 3. num. 25. qui quatuor argumentis hanc opinionem firmat Capiblanicus de Baron. c. 34. num. 6. tom. 2. Baron. de effect. inimicities, effectu 45. num. 5. Peguera decis. 260. num. 3. Imd exulem decedentem non posse sepeliri in loco prohibito propter exilium dicit Capiblancus in pragm. 8. num. 73. tom. 1. Nouarius de grauaminibus vassallorum, grauamine 313. n. 3. Guazzinus ad defens. reorum defensione 33. o. 27. num. 21. Gizzarellus decis. 15. vbi de Angelis, 4 num. 2. Baronius vbi supra, num. 24. exemplo occidentis Bannitum refugiatum in Ecclesia impunè ex edicto, seu Banno Principis secularis occidi mandantis, qui præter poenam excommunicationis ad alias poenas pro homicidio inflicitas, nullatenus tenetur, quia fuit repertus in Ecclesia; quæ est in Territorio Bannientis, vt bene Decianus lib. 6. criminalium, cap. 26. num. 8. Clarus in §. homicidium, num. 188. Peregrinus de immunit. cap. 5. num. 11. Squillante de obligatione Clericorum, cap. 5. dub. 14. num. 4. Farinac. de delict. q. 23. num. 15. & quast. 10.; num. 348. Ventriglia in prax. Eccles. in tit. de immunit. Eccles. annot. 23. §. 1. num. 24. Marius Antonin. var. lib. 3. resol. 15. licet alij putent posse punire etiam corporaliter poena homicidij Diana p. 1. tract. 1. resolut. 35. Del Bene cap. 18. dub. 64. sect. 17. n. 15. Donatus resol. 71. & 198. Sperel. dec. 104. n. 67. & 69. p. 2.

5 Probatur primò, hæc verissima sententia iudicata in M. C. V. & in eius Collaterali Confilio teste D. Paschali d. part. 4. cap. 3. n. 25. fol. 561. in nouissima impressione, quia licet Ecclesia sit à iurisdictione seculari tamen est de Territorio in quo sita & fundata reperitur, vt post Gulielmum de Cuneo dicit Albericus in leg. Plerique, num. 3. ff. de in ius vocando, & Salicetus in anth. Item nulla, Cod. de Episcop. & Clericis, num. 4. dicens quod Ecclesia est pars Ciuitatis, & Bald. in cap. 1. de Milite vassallo, qui arma bellica depositus dicit quod Ecclesia est de corpore Ciuitatis, sequitur Abbas in cap. cum sit generale, num. 27. de foro competenti, & in cap. inter alia, num. 29. de immunit. dicens quod Ecclesia non habet Territorium, nisi respectu Clericorum, & eorum quæ pertinet ad forum Ecclesiasticum, & idè se non intromitti in delictis laicorum in ea commissis, præterquam in cæteris casibus ad notata per Gaballum casu 194. & per Bobadillam tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 160. & ratio est, quia licet locus Ecclesiæ sit exemptus à potestate iudicis laici, tamen remanet de Territorio, si non est exemptus qui ibi delinquit sicut Ecclesia exempta remanet de Diœcesi, vt dicunt Canoniæ relati per Alex. conf. 111.

6 Probatur secundò, quia prohibitus accedere ad Territorium, in quo Ecclesia sita est eo ipso quod iter cepit erga eam, commisit delictum contraveniendo præcepto sui Superioris in loco non exempto, vt notat Geminianus in cap. 1. §. fin. de Regular. in 6. qui infert ex hoc constitutio synodalnis Episcopi quod nemo accedit ad Monasteria Monialium comprehendit etiam accessentes ad Monasteria exempta si accessus fit per Diœcesum Episcopi, quod idem ait Iason confil. 83. num. 3. lib. 2. Rolandus confil. 33. n. 46. lib. 3. Imd comprehendit etiam non subditos transentes per Diœcesum Episcopi: nam illud ire est delictum, & contravenientio incipit fieri in loco non exempto, vt bene Geminianus & Iason vbi supra.

Probatur tertio, ex doctrina Nelli de Bannitis 2. part. secundi temporis, quest. 58. qui dicit, quod si quis occidat Bannitum de Florentia in Ecclesia sita in Territorio Florentino puniri debet, quia ipsum interfecit in loco sito intra fines Territorij Bannientis sequitur Hypolitus conf. 32. num. 11. Aegidius Boissius de Bannitis, in tit. Banni, quid amittant, num. 11. Iacobus Beretta confil. 68. Bursatus confil. 134. n. 9.

Dices primò, Ecclesia non subiacet iurisdictioni iudicis laici, sed ab eius Dominio & potestate est exempta l. 2. Cod. ne quid in loco sacro, Authent. quomodo oporteat Episcopos, &c. sed paria sunt locum esse exemptum & extra Territorium, cap. cum Episcopus, vbi notat Doctores de officio Ordin. in 6. Ioannes Andreas, & Geminianus in cap. 1. de constitut. in 6. qui dicunt quod sicuti statutum non comprehendit delinquentem extra Territorium statuentis eadem ratione non obligat delinquentem in loco exempto, & inferunt, quod sicuti Bannitus captus extra Territorium; & iurisdictionem relaxari debet tanquam non legitimè captus ex Bald. in l. 1. Cod. de seruis fugitiis, eodem modo relaxari debet si captiatur in loco exempto cum hæc æqualiter iudicentur l. fin. vbi Doctores ff. de iurisdict. omn. iud. Felinus in cap. Graue, de Officio Ordinarij, Rolandus à Valle confil. 33. num. 23. & 29. lib. 3. Hommedeus confil. 13. n. 4. lib. 1. latè Natta confil. 645. libro 3.

Respondeo cum Felino in cap. Graue, de officio ordinarij, num. 20. pacificationem loci exempti, & extra Territorium non transire sine difficultate: nam Text. in cap. cum Episcopus, de Officio Ordin. in 6. vbi dicitur, quod locus exemptus non videtur esse in Diœcesi procedit quoad hoc vt Episcopus, non possit ibi corriger delinquentem, nec actus iurisdictionis exercere, sed hoc & similia non possunt ponni pro regula, sed quoad certus effectus tantum; vnde refellit Felinus hanc pacificationem quoad omnia: & propterea Felinus affirmat Episcopum posse punire delinquentem, in sua Diœcesi in loco exempto, quia sufficit quod Territorium sit proprium, & persona subdita, & quamvis locus sit exemptus à iurisdictione Episcopi tamen sufficit, quod sit de eius Diœcesi, & contraria procedunt quando non subditus delinquit, vel contrahit in loco exempto ex notatis per Nattam dicit. confil. 643. ex quo ait notabiliter Cagnolus in l. si librarius, num. 69. ff. reg. iur. quod si statutum dicat non valere instrumenta confecta in Ciuitate per Notarium non Collegiatum, tale statutum comprehendit etiam instrumenta confecta intus Ecclesiæ, quia licet sit exempta tamen est in Territorio, & idè comprehenditur qui ibi contrahit non exemptus, vel qui ibi delinquit quod idem dicit Cagnolus in l. finali, num. 22. ff. de iurisdict. omn. iud. eadem ratione dixit Federicus de Senis confil. 20. quod si subditus Episcopi delinquendo in loco exempto ligatur statuto sui Superioris: nam non sequitur consequentia locus est exemptus à iurisdictione Episcopi ergo æquiparatur loco existenti extra eius Diœcesim quam conclusionem optimis rationibus probant Federicus de Senis d. conf. 7.

Dices secundò, Ecclesia non solum est exempta, sed extra Territorium iudicis secularis, vt in specie affirmat Cynus in l. anth. si quis post. C. ad l. Iul. de adult. & in d. l. præsentis, Cod. de his qui ad Ecclesiæ configunt, Angelus in tract. de Maleficiis, in verbo, In scalis S. Petronij, num. 2. Bald.

in l. cunctos populos, num. 25. C. de summa Trinit. & fide Cathol. Alciatus de presumption. regul. 3. presumption. 33. num. 4. vnde sicut occidens bannitus extra Territorium potest puniri à iudice loci, in quo delictum commissum est, cum sit extra iurisdictionem statuentis Hyppolitus de Marsiliis in d.l.fin. num. 5. ff. de iurisd. omn. ind. vbi Bolognus num. 34. Francus dec. 273. num. 3. Addentes ad Napodanum fol. 37. litt. B, & latè Farinac. quæst. 103. num. 208. Rouitus in pragm. 1. de exilibus, num. 7. ead. ratione puniri debet ille qui Bannitum occidit in Ecclesia tanquam extra Territorium ut benè Bombinus in verbo Bannitus ad mortem.

Respondeo quod argumentum non probat, quia verior, & receptior est sententia quod Ecclesia quamvis sit extra districtum, id est, extra iurisdictione iudicis secularis, nihilominus est in Territorio, & in corpore ciuitatis, vt probatur in l. si quis in hoc genio cum ibi notatis per Baldum, Paulum de Castro, & alios, C. de Episcopis, & Clericis, vnde ait Suarez de censuris, disp. 5. sect. 4. num. 5. per locum exemptum propriè intelligi Parocchias alias aut oppida; quæ etiam quoad iurisdictionem Ecclesiasticam ordinariam sunt exempta, quod etiam probat Salas disputation. l. 4. de legibus, sect. 6. num. 85.

¹¹ Dices ultimò, licet Ecclesia sit intra ambitum sive circuitum, & metas Territorij ratione cui insdam universalitatis non tamen est de districtu in quo potest terrendi, & iuris dicendi propriè consideratur ex notatis à Iacobino de S. Georgio. in d.l.fin. in 2. lectura, num. 2. ff. de iurisd. omn. indicum, quia vt bene Baldus in cap. licet causam de prob. n. 7. ambitus Territorij comprehendit quædam localia, quæ non sunt de districtu: vt Monasteria, & Ecclesias, & idem affirmit ibi Feli-
nus num. 1. & in cap. Rodulphus num. 17. de re-
scriptis, & in specie quod Episcopus in Ecclesiis proprium habere dicatur Territorium probat Text. in cap. omnes Basilicae 26. quæst. 7. & in cap. ut animarum de constitution. vbi Geminianus, nam omnis ordinata iurisdictio requirit Territorium cui cohæreat, secundum Baldum in l. si quis ex consensu, n. 9. C. de Episcopal. audience, Boërius dec. 227. num. 5. & idem quoad effectum significat Diœcesis quoad Ecclesiasticam iurisdictionem quod Territorium quoad temporalem Albericus in dictionario in verbo Diœcesis, Berretta conf. 5. num. 17.

¹² Respondeo quod Episcopus non habet propriè Territorium sed Diœcesim, vt ait Oltradus conf. 17. Boërius d. 227. num. 1. & licet aliqua iura videantur probare contrarium, vt in cap. omnes Basilicae 16. quæst. 7. & d. cap. ut animarum de const. vbi dicitur quod Episcopatus Ecclesiæ sunt iuxta suum Territorium tamen, & iura intelligi debent respectu: scilicet respectu Diœcesis non autem quod earum iurisdictione cohæreat Territorio, & sic exponi debet Territorium, id est Diœcesis ut benè declarat Belluga in speculo Principum rubrica 22. §. & quia, num. 47. & ideo dixit Baldus in l. 1. ff. de officio Praefetti urbis, quod transumptu quilibet ordinarius habeat Territorium, id est, quoad certos limites locales suis iurisdictionis, & hoc modo Archidiaconus infra limites Archidiaconatus suam habet iurisdictionem, & sic cæteri Prælati & Abbas in suis Monasteriis, vt benè Belluga vbi suprà, & rubr. 14. §. nunc videndum, num. 8.

¹³ Ex quibus infertur primò reum in Ecclesia refugiatum posse de mandato iudicis secularis

ibi personaliter moneri, citari, & in peccas delitas condemnari, l. presenti, vbi Bart. num. 3. C. de his qui ad Ecclesiam configiunt, Bald. in l. 2. num. 9. C. de sacros. Ecclesias, Velaschus consult. 81. num. 4. Farinac. de immunit. cap. 3. num. 57. Sanfelicius d. 141. num. 4. lib. 1. Vbertus de citation. part. 1. cap. 7. num. 197. qua ait citandum latitatem debere per Rectorem inneniri ac Nuntio citanti præsentari, vel saltem ad peccas pecuniarias per Text. in cap. inter alia de immunit. Eccles. cap. reum 17. quæst. 4. vbi reuin ad Ecclesiam fugientem nemo extrahere audeat, tamen legitimè componat: licet ergo iudicibus secularibus prohibitum sit exercere iurisdictionem intus Ecclesiarum d. cap. inter alia, & aliis iuribus concordantibus Regens de Marinis tom. 1. cap. 44. Fontanella decis. 200. num. 12. & 13. Tab. lib. 1. Codicis, tit. 4. definit. unica, num. 3. Diana part. 3. tract. de immunit. ref. 8. Farinac. de immunit. cap. 16. num. 148. Ciarlinus cap. 10. num. 16. & cap. 15. num. 75. lib. 1. Nec potest existentem intus Ecclesiam, capere, carcerare custodiare ac ponere in compedibus, cum hæc omnia sint actus iurisdictionis, vt patet ex lasone in l. finali, num. 24. ff. de iurisd. omn. ind. vbi ait quod citatio talis, per quam ad capturam personæ deuenitur non valet in Territorio, & iurisdictione aliena quia illa citatio est actus iurisdictionis d.l.fin. Guid. Papa dec. 275. Soccinus in rubrica de dilationibus, art. 4. n. 1. & 3. D. Staibanus lib. 1. resol. for. cap. 37. Sed citatio verbalis, vt scilicet reus se defendat, potest fieri in Ecclesia Regens de Marin. d. resol. 44. num. 3. ex l. final. §. sed & si quidem cum glossa in verbo conueniendos, C. de his, qui ad Ecclesiam configiunt, & addit. D. Regens vbi suprà, num. 9. & 10. quod inquisitus citatus in Ecclesia ad se defendendum poterit comparere per procuratorem ex notatis à Franco dicit. 314. Follerio in practica, part. 1. 2. partes, rubrica Banniantur, num. 56. Nouarius lib. 1. quæst. for. quæst. 138. & citatus ad locum non tutum comparere non tenetur Paulus de Castro conf. 37. vol. 1. & proindè non poterit contumax reputari ex mora Menochius confil. 200. numer. 185. quem sequitur Niger de Laudemio, tom. 1. quæst. 32. num. 23. & 29. fol. 504. vbi ampliat etiamsi citato offeratur fecunditas sive saluum conductum.

Infertur secundò quod exilium dicitur ruptum quando toto tempore illius stetit quis in Ecclesia: nam si extra territorium Principis secularis esset in Ecclesia, quoad iuris effectus non posset ibi Princeps ingredi ad extrahenda reo arma prohibita, quod posse fieri gravissimi docent Iureconsulti cum Bovadilla in politica cap. 13. lib. 1. num. 108. Curtellius de immunit. quæst. 8. num. 3. Sanchez tomo 2. Consiliorum moralium lib. 6. cap. 1. dub. 14. & alij apud Dianam part. 1. tract. 1. resol. 3. licet alij dicant non posse auferri à Deo talia arma prohibita dum est in Ecclesia, vt dicunt aliqui apud Dianam part. 1. tract. 1. resol. 8. & part. 6. tract. 1. resol. 8. esset enim permittere posse fieri in Ecclesia id quod Princeps in toto suo Territorio prohibuit fieri v. g. prohibet Princeps, ne quis telam texeret auream, vel sericam ne quis fabricaret palmares tubulos seu scopleta, ne quis frumentum vendat ad pretium grandius sed ad præscriptum suo banno insanum esset dicere quod hæc omnia fieri possunt in Ecclesia, quod necessariò dicere debent qui putant Ecclesiam esse extra Territorium Principis secularis, imò dici debet hanc talam in Ecclesia exercentem non debere ab

ab Ecclesia defendi ut benè Nicolans Antonius de exilio cap. 34. num. 33.

¹⁷ Infertur tertio, quod tantum abest ut exulatus potius in Ecclesia rumpat exilium si illa sit in Territorio, exulantis ut scilicet si detur Casus quod quis condemnetur in exilium, vel ad remigandum, & vt erit pœna, fugiat ad Ecclesiam poterit ab ea extrahi, ut pœnis suis restituantur idque in terminis etiam Bullæ Gregor. XIV. docet Nicolaus Antonius lib. 2. de exilio cap. 35. num. 25. post Martam de iurisd. part. 1. cap. 51. num. 17. 18. & 19. & hoc etiam secundum alium Bullæ Urbani VIII. cuius meminit Diana p. 6. tract. 6. miscellan. resol. 39. in fine. Damnamantem ea omnia quæ in præiudicium immunitatis sunt inducta aut obseruantur mandata vbi que sunt, etiam sub quæsito colore quod Pontificia Bullæ non fuerint publicatae, & vñ receptæ, ut benè notat idem Nicolaus Antonius d. cap. 35. num. 27. qui num. 24. dicit quod si Reus ab Ecclesia dedicatur solemni præstito iuramento, & cautione de impunitate corporali poterit adhuc à laico indice mitti in exilium, quia exilium non est, pœna Corporalis.

¹⁸ Infertur quartò quo sensu accipi possit illa Regula quando Ecclesia sit extra Territorium Principis laici, & dici solet quod est in districtu Ecclesiae, sed non de illius Territorio, & iurisdictione ut latè fundavit celebris ille, & eloquentia oraculum Iurisconsultorum Princeps Ant. Caracciollus meritissimus Regens in allegatione posita per Regentem de Marinis *romo 3. alleg. 90.* ultra quem ita Carolus de Grassis de effectu Clericatus effectu primo, num. 617. Scaccia de Commerciis, & Cambiis §. 1. quest. 7. part. 1. num. 60. Qui verò nobiscum docent Ecclesiam esse de Territorio Principis laici triplici modo id intelligunt.

¹⁹ Primo, scilicet generaliter, & latè sumpto vocabulo ex Baldo *in c. licet causa de preb. in 6.* Felinus n. 1. dum dicit quod ambitus Territorij comprehendit quædam loca quæ non sunt de districtu ut Monasteria, & Ecclesiae licet sint in districtu, quasi dicat, quod Ecclesia est sub vocabulo Territorij quatenus sita est in eo non autem quatenus est de iurisdictione illius, nam solum vbi sit Ecclesia prius fuit in Territorio Principis sacerularis, quam sit Ecclesia, quod si dicas sed solum favore Ecclesiae cedere ædificio scilicet Ecclesiae, dico id esse verum quod Ecclesia ædificaretur cum licentia Principis laici, quia tunc videretur cedere solum suum, sed quia in Italia ædificantur, & præfertim in Regno nostro, sine licentia Principis sacerularis, qui ex maxima pietate erga Ecclesiam permittit fieri sine eius licentia ideo non potest dici præiudicasse sibi, quoad situm suum, ut in Ecclesia transierit.

²⁰ Secundo modo intelligi potest, ut Ecclesia sit in Territorio, & districtu in quo sita est scilicet in favorabilibus non in odiosis, & pœnaliibus, & sic tantum quoad protectionem exclusa penitus omni iurisdictione ut ait Regens de Martinis, cap. 44. num. 12. ex Felino *in cap. Ecclesie sanctæ Mariae*, num. 69. de constit. vbi Decius num. 36. Paulus de Castro *conf. 187. num. 5.* Unde dici solet quod statutum laicorum non ligat Clericos sed quatenus illis est favorable viuisculo populo, comprehendit Clericos, tanquam de Populo & fruuntur Clerici prærogativis, & immunitatibus concessis, & vtuntur illo non vti leges sed vti privilegio Oltrad. *conf. 32.* Anchara-

nus *conf. 430. & 432.* Paulus de Castro vbi supra, & *conf. 192. vol. 1.* & *conf. 157. vol. 2.* Ciarlinus *lib. 1. cap. 45.* num. 50. & Maceratensis *lib. 1. resol. 83. num. 13.*

Tertio modo dicitur Ecclesia in Territorio quo ad situm, non autem quoad effectum juris, circa subiectionem Territorij, ut benè Diana *in summa de immun. quoad effectum num. 36.* qui tamen male infert ex hoc, quod Reus manens in Ecclesia dicatur manere extra Territorium Principis sacerularis quamvis in eo sita sit Ecclesia illa: èd quod exulatus à Patria vel loco in quo adest Princeps vel pars offensa si reperiatur intus Ecclesiae sitam in loco prohibito, non dicatur contravenisse nec fregisse exilium, probat Regens Caracciollus vbi supra, cum pluribus quos allegat, quod apud nos ex traditis supra est falsissimum, cum Ecclesia sit in Territorio Principis sacerularis licet non sit de Territorio eiusdem; sed de iurisdictione & Dioecesi Episcopi sicuti Ecclesia exempta quæ stat in Dioecesi dicitur in Dioecesi sed non de Dioecesi.

Infertur quintò non frangi exilium, si exulatus iter faciens per locum prohibitum transierit non animo faciendi ibi moram, Regens Rovitus *prag. 1. de guidaticis, num. 17.* Baldassar de Angelis ad Gizzarell. d. 23. num. 7. Nouari lib. 1. quest. for. quest. 28. qui dicunt per transitum simplicem, per locum prohibitum non rumpi exilium ex quo si statutum prohibeat sub certa pœna extractionem frumenti ab aliqua ciuitate, illud non habet locum si aliquis alibi emat frumentum ut illud asportet ad patriam suam, licet transeat per eam ciuitatem in qua prohibita reperitur exactio ex notatis à Bartolo *in l. cetera 53. §. & si quis ff. deleg. 1.* & subdit Nouarius num. 5. quidem exulatus ab aliquo loco non incurrit pœnam fracti exilij si iter faciens per locum illum transferit, quamvis ibi aliqualem brenem moram fecerit in aliqua Taberna, ut comederet vel biberet, & vt aliquantulum requiesceret aliisque corporis necessitatibus succurreret, adèd quod si captiatur debeat relaxari, nec pœna aliqua affici, ut docet Ancharanus *conf. 75. num. 5. & 6.* Nellus *de Banitatis 1. part. quest. 58.* & Cephalus *conf. 204. num. 13. & 141.* qui infert ad statutum prohibens sub certa pœna ne vicini intrare faciant certas personas in Territorium, quod si per transitum permittant morari non incurunt in pœnam vicini.

Infertur sextò non frangi exilium si exulatusmittatur à suo Domino pro Legato sive Ambassiatore ad Dominum loci, à quo Legatus ille exulatus erat, ut dicebat Angelus de Perusio *in §. Recuperendissimi anth. de sanctissimis Episcopis, num. 29.* & vti singularem refert Gaballus *Centuria 1. casu 150.* vbi plura cumulat circa officium Ambassiariorum, & legationis, & reportat D. Rodonius ad Regentem de Marinis *tom. 1. cap. 116. in fine.*

Infertur septimò cum Regente de Marinis *1. tomo, cap. 44. num. 12. & 13.* carceratum non solum dici qui in vinculis detinetur, verum etiam quicunque à loco aliquo libere discedere non valet *ex gl. in l. qui neque in verb. custoditur ff. de verb significat.* Bald. *in l. 1. col. 1 2. C. de confessis.* Mascard. *de prob. concl. 8 20. num. 4.* Viuitis in verbo fugiens à carcere publico, *num. 25.* Ciriacus *contron. 172. num. 48. lib. 1.* Bertazzolus *conf. criminali 35.* inde dicimus quod relaxatus sub fidejusoria cautione vel cui Palatium ciuitas sive Castrum assignatum est loco carceris, sub præcepto pœnali,

- pœnali, ne ab illo loco discedat, dicitur verè carceratus ita quod aufugiens teneatur pœna fracti carceris ut latè probat Nouar. lib. 1. quest. for. quest. 138. à num. 50. usque ad finem, qui infert quod ad hoc ut possit quis audiri contra liquidationem instrumenti, sufficit si habilitetur per Palatium, & ita diceretur satisfactum Ritui M.C.V. 166. cum verè ille talis eo casu dicatur esse in vinculis, ut Nouarius fundat vbi suprà, num. 11.
- 26 Infertur octauò, ad quæstionem an statutum seculare iubens seruari in contractu seu testamento quasdam solemnitates comprehendat testamentum factum in Ecclesia; putant aliqui non comprehendi ex defectu potestatis, ita Angelus de Perusio conf. 223. Rolandus conf. 75. num. 2. Regens de Ponte conf. 148. num. 18. vol. 1. Bombinus conf. 8. num. 39. Rota dec. 195. num. 15. & 16. part. 4. recension. & in Romana seu Ianuensi locorum Montium, 20. Iunij 1648. coram Cerro, sed quam falsa sit hæc sententia patet ex dictis, quia Ecclesia est in Territorio statuentium licet non sit de Territorio unde subiiciuntur contrahentes omnibus statutis laicis potestatis: cum sint eidem subditi ut dicebamus suprà.
- 27 Neque dicas Ecclesiam exemptam positam in diœcesi censeri extra Territorium Episcopi diœcesani cap. luminoso 12. quest. 2. cap. . de Priviliegis in 6. Farinacius de immunit. cap. 12. num. 35. Ciarlinus cap. 10. num. 21. Donatus de immunit. cap. 71. num. 7. & 8. Sperellus dec. 3. num. 12. Rota dec. 342. num. 3. part. 1. recensior.
- Respond. enira esse disparem rationem, quia cum Episcopus circa situm nullum habeat autoritatem ideo Ecclesia exempta remanet veluti si non esset in Diœcesi, si quod fecerit in Principe laico, qui cum habeat Territorium & iurisdictionem in suo statu dum Ecclesia ædificatur, dicitur in Territorio sed non de Territorio respectu iurisdictionis ut dicebamus.
- 28 Quoad secundum de exiliato ab Episcopo, vtrum si steterit toto tempore exiliij in Ecclesia dicatur fregisse exilium.
- Respondeo esse distinguendos duos casus: primus, est si sit in Ecclesia exempta dicta sua iurisdictione, & hoc casu licet aliqui DD. præser-tim citati in prima opinione, dicant non rumpi exilium, quia talis Ecclesia non est sub iurisdictione Diœcesis, nec in Territorio Episcopi exulantis; tamen ego dico rumpi exilium, quia sufficit quod sit in Ecclesia suæ Diœcesis, quia vallet dicere quod Ecclesia exempta est in Diœcesi, sed non de Diœcesi, consequenter turbatur iurisdictio Episcopi in sua Diœcesi, & per consequens rumpitur exilium, ut ex dictis de exiliato à Principe laico manente in Ecclesia dixi suprà, sunt enim termini æquales, & æqualis decisio dari debet in utroque.
- 29 Secundus casus est in exiliato ab Episcopo & toto tempore exiliij manente in Ecclesia propria Episcopi sibi subdita; & tunc dico quod siue Episcopus habeat Territorium, ut dicunt Carolus de Grassi effectu 1. num. 617. Ciarlinus c. 10. num. 16. Farinacius confil. 2. 4. num. 5. Sperellus decif. 27. num. 8. siue non habeat ut alij dicunt cum Boërio decif. 364. num. 8. Peregrinus de iure fisci, lib. 1. tit. 2. num. 110. Card. Tusclus in verbo, Confiscatio, concl. 722. n. 3. Vrsellius in examine, lib. 1. conf. 39. num. 17. semper tamen valet dicere quod est in sua Diœcesi & iurisdictione, Episcopi exulantis consequitur turbatur sua iurisdictione & erit ruptum exilium cum fuerit in Diœcesi à qua fuit exulatus cum ex Trident. sess. 2. 5. de re-
- formatione, cap. 3. Episcopus habeat Diœcesim & suam iurisdictionem quam alij Territorium vocant Guazzinus de confiscatione bonorum, q. 2. vbi addentes in num. 15. & 16. per Textum in cap. animarum, de constitut. in 6. Modonus Pilaia decif. Pontificia 4. num. 90. lib. 2. & omnes Ecclesiæ in eo positæ, sunt de sua iurisdictione & Diœcesi (quod male aliqui dicunt de Territorio cap. omnes Basilice 16. 9. 7. Donatus de immunit. resol. 175. M. ceratenis lib. 3. variar. resol. 14. Del Bene de immunitate, cap. 1. dubio 5. num. 2. & 3. Campanilis in diuersorio Rubrica 1. cap. 13. n. 8. Carolus de Grassi de effect. Cleric. eff. 1. n. 617. Ciarlinus cap. 10. num. 16. lib. 1. Card. Tusclus in verbo, Immunitas, conclus. 59. num. 16. Guazzinus lib. 1. cap. 8. num. 8. Sperellus decif. 127. num. 18. & decif. 3. num. 9. & 10. & decif. 4. num. 7. & bene dicunt, quia Diœcesis Episcopo assignata est loco Territorij, & sic habet iurisdictionem, siue Diœcesim cum mero, & mixto Imperio Card. 30 Tusch. in verb. Episcopus, concl. 253. Ruin. conf. 22. n. 5. lib. 1. Marta de iurisd. p. 4. c. 151. n. 7. & 13. Ampliatur vi habeat Episcopus iurisdictionem non solum in tota sua Diœcesi, sed etiam in quilibet Ecclesia illuc posita tam ex conuentione voluntaria, quam contentiosa Azorius parte 2. lib. 9. c. 9. quest. 2. Castrus Palauus tom. 2. tract. 11. disp. unica. punct. 3. num. 2. & 3. Duardus in Bulla Cœna, cap. 15. quest. 16. num. 55. Sperellus dec. 51. num. 29 & poterit eam exercere in Clericos cum verberibus & capere faciendo Abbas in cap. inter alia, num. 13. de immunit. Eccles. Donatus vbi suprà, resol. 69. num. 17. vbi ait posse Episcopum vel Vicarium præcipere Clerico, ut Ecclesiam teneat loco sui carceris sub pœna pecuniaria piis locis applicanda, ut in subsidium excommunicationis, & Parœcum in domo Parœciali cum concubina repertum posse per Episcopum extrahi & puniri simul cum concubina dicit Abbas in cap. inter alia, num. 13. Donatus resol. 46. num. 3. Diaz in praxi criminali Canonie. cap. 115. vbi Lopez num. 28. Gutierrez lib. 3. Canonie. quest. part. 1. quest. 3. num. 3. Genuensis in praxi, c. 2. num. 9. Cevallos quest. 689. num. 1. part. 2. reiecta opinione Abbatis post Gregorianam constructionem, & Genuensis docent communiter Doctores non posse Episcopum Parœcum aliunque Clericum extrahere ab Ecclesia, ut illum puniat, resoluit Sacra Congregatio facto verbo cum Sanctissimo dicunt Petrus Candidus p. 4. disquis. moral. disq. 5. dub. 23. Pilaia decif. Pontificia 5. num. 55. lib. 1. Donatus de immunit. resolut. 69. num. 15. & contrariam opinionem recessisse ab Aula dicunt omnes post Dianam part. 7. tract. 1. resol. 26. ad propriam tamen domum Parœcialem Parœcum confugientem post delictum non gaudere immunitate ait Sacra Congregatio 4. Iulij 1630. relata per Donatum resolut. 47. num. 9. & tales declarationes S. Congregationis vim legis habere in tota Republica Christiana, & in conscientia ligare dicunt Garzia part. 1. de beneficiis, cap. 5. num. 138. Episcopus Maranta resp. 4. num. 8. 9. & 17. & resp. 24. num. 12. part. 1. Zerola in praxi part. 4. in verbo, Absolutio, §. 1. Scaccia de sentent. & re indicata, glossa 14. quest. 24. num. 18. Minadou decif. 39. num. 8. Gama decif. Lusitana 228. Rota coram Card. Caualer. decif. 228. num. 8. & coram Buratto decif. 479. num. 20. & 21. quamvis non fuerint publicatae cum sint notoriae, nec sint meræ opiniones doctrinales, ut aliqui voluerunt nouarantes ad hoc iudicandum ex relatis à Castro Palao

Palao tract. 3. disp. 5. puntio 1. §. 1. num. 3. Diana part. 1. de pauperitate Religiosa, tract. 6. resolut. 32. dummodo tamen authenticæ exhibeantur, non in modo subscriptæ & sigillatae ab Eminentissimo Congregationis Praefecto, vel inserta in Monitorio Auditoris Cameræ pro illorum obseruantia sintque in eadem causa; & inter easdem personas emanatas Trullenchius super Bullam Cœna, dub. 3. num. 9. referens quomodo esse debeant, ut probent Barbosa de iure Eccles. lib. 1. cap. 4. qui refert decretum Sanctiss. D.N. Urbani VIII. editum super hoc negotio 2. Augusti 1637. Diana part. 4. tract. 4. resol. 23. tom. 1. & tract. 5. resol. 2. Salgadus de Retentione Bullarum, part. 2. cap. 3. §. 5. num. 30. relatus per Castrum Palatum ubi supra, num. 5. Hic idem de Monachis certisque Religiosis dicimus, ut non possint extrahi ab Ecclesia, & puniri per suos Episcopos quacunque consuetudine posita dicunt Doctores ubi supra, quicquid per consuetudinem esse permisum putent alij apud Ciarlinum cap. 10. num. 14. & 18. & Peregrinus de immunit. cap. 12. Bellettus dict. §. 15. Carolus de Graffis effectu 38. num. 1. Vnde Doctores qui permittebant Episcopum ex consuetudine posse Clericum refugiatum in Ecclesia extrahere non sunt audiendi, ut post alias Maranta resp. 51. part. 2. Barbosa de iure Ecclesiastico, lib. 2. cap. 3. num. 137. Diana part. 6 tract. 1. resolut. 16. Farinac. in appendice, num. 36. Ventriglia de immunitate, annot. 21. §. 1. num. 18. Ciarlinus cap. 10. num. 19. Vermigliolus consil. 103. num. 14. & post alias Pilaia decis. Pontificia 4. num. 54. lib. 2. & antiqua opinio, quæ salubatur consuetudine nequit hodie saluari, quia talis consuetudo est damnata, & appellata corruptela tanquam contra Ecclesiasticam libertatem Sperellus dec. 2. num. 126. & decis. 37. vt nec ad correctionem & pro iniungenda pœnitentia salutari possit Clericus refugiatus intus Ecclesiam ab ea extrahi, nec minus pro pace danda & facienda, seu pro exitando scandalo Darza in tract. de pugna, Doctor. de immunit.

35 Eccles. cap. 7. num. 8. Ventriglia ubi supra, annotatione 23. §. 1. num. 22. part. 2. Vermigliolus consil. 04. per totum.

36 Hoc ipsum dicendum est de Religioso in alia Ecclesia seu Monasterio alterius Ordinis refugiato, quia non poterit innitus ab ea extrahi à Regularium Superioribus, quia gaudet immunitate, ut dicunt Pater Candidus disquisit. Moralium disquisit. 5. artic. 4. dub. 25. num. 28. Ventriglia de immunitate, annotat. 23. §. 1. num. 29. part. 2. & à fortiori dicendum est in Regulari occidente suum Superiorum consanguiente ad aliam Ecclesiam, seu Monasterium, quia gaudet immunitate Bordonus resolut. 1. num. 25. Donatus de immunitate, resolut. 143. num. 3. & 4. Trullen. tom. 1. in Decalogum, lib. 1. cap. 11. dubio 3. num. 24. etiam si occidat Generalem propriæ Religionis Diana part. 7. tract. 11. disp. unica, num. 43. Quando verò Regularis delinquit intra septa sui Monasterij tunc salua immunitate ab illius superioribus licetè constringi poterit, ne alias disciplina regularis de facili corruat, ut bene Diana part. 1. resol. 25. contra Gambacirtam contrarium tenentem part. 6. tract. 1. resol. 25. Candidus tom. 4. tit. 4. dubio 24. num. 17. Donatus de immunit. resol. 70. & resol. 172. Farinacius de carceribus, quest. 28 num. 68. Italia de immunit. cap. 3. §. 1. num. 17. vel in alio Monasterio illum Ponere loco carceris quia tunc non gaudet immunitate quia liber ad Ecclesiam non accessit sed

à Curia depositus Giurba consil. 30. num. 16. vbi agit de reo deposito in Ecclesia à Curia seculari de mandato Episcopi Donatus d. resol. 207. Iulius Carthar. dec. crim. 7. num. 5. Decianus lib. 6. criminalium, cap. 28. num. 30. Gama dec. 141. Fran. Marcus dec. 987. part. 1. Boer. dec. 110. num. 8. & dec. 179. num. 13.

Quod adē verum est ut Episcopus, & eius Vicarius possint extrahere Clericum non gaudentem immunitate etiam ab Ecclesiis, & Conuentibus Regularium tum quia extractio à quacumque Ecclesia Episcopo & eius Vicario committitur in Buila Gregorij X IV. & indice Ecclesiastico nolente id facere, faciat iudex laicus authoritate propria. Ergo Vicarius Generalis suum Clericum nō gaudentem poterit extrahere ab Ecclesia, etiam Regularium P. Bordonus decis. 143. An vero Vicarius Generalis dare possit licentiam extrahendi Religiosum ex alieno Conuento, anfugerat enim Religiosus ordinis Minorum ad Conuentum Capucinorum, & dixi debere Superiorē Ordinis Minorum puta Guardianum facere constare coram Vicario quod non gaudeat ille immunitate quo constito Vicarius ordinabit extractionem, & allegui Bordonum dec. 144. & Superior Regularis velit, nolit, tenetur consignare Vicario Bordonus dec. 145.

Quare probata refugiatione exulis in Ecclesia de Diœcesi & iurisdictione exulantis, dicitur controuentio inducta & fractura exilio Giurba consil. criminali 34. num. 2. Paschal. part. 4. cap. 3. num. 25. & probari poterit vel quia statim exacerbatus Ecclesiam adierit, vel quia egressus è Territorio prohibito iterum illic rediit & in Ecclesiam se refugianerit quo casu incursatio cautionis præstite cum solutione pœnæ fieri poterit; Ripa de remedii ad conseruandam vberatem tempore pestis, quest. 9. num. 103. D. Pratus responso 9. criminali, num. 40.

De fideiussore verò an possit pœna cautionis præstata mulctari per hoc quod Clericus vel alius in Ecclesia steterit toto tempore exilio quæstio est.

Respondeo, quod non, quia si reus ibi non potest extrahi nec puniri: ergo neque fideiussor pro eo poterit molestari ne per indirectum tutus in Ecclesia ab illa exire cogatur, & mandatis Curiae patere pro eximendo seu relaxando à pœna fideiussorem, ut bene Regens de Marinis tom. 1. cap. 44. num. 4. 5. & 15. & licet possit citari verbaliter reus in Ecclesia ut supra dixi contra Barbaros de potestate Paraci part. 1. c. 13. num. 14. Ripoll. variar. resol. cap. 3. num. 146. & 147. Riccius collect. 109. part. 1. Pilaia dec. Pontificia, 4. num. 20. lib. 2. Nec pœna pecuniaria mulctari D. de Marinis cap. 44. num. 3. 8. & 11. Donatus resol. 18. 37. & 204. & contra alios dicentes pro solis causis Ecclesiasticis, & citationibus emanatis ab Ecclesiasticis posse citari in Ecclesia: secus in profanis emanatis à seculari ut dicunt Peguera in praxi criminali rubrica, l. num. 77. & var. resol. cap. 3. num. 148. usque ad num. 151. Pilaia dec. 4. num. 20. lib. 2. tamen non potest puniri pœna corporali, vel pecuniaria, & licet Textus in d. cap. inter alia, & cap. remm, supra dicant posse puniri, & componi tamen intelligi debet ut componantur non pro pœna delicti fisco applicanda sed pro damnis inflictis parti, resarcendis; ut bene Regens de Marinis ubi supra, num. 8 & 9. qui sic aut intelligi debere Abbatem, & Velascum ubi supra, quod declarat Italia lib. 1. de immunit. cap. 6. §. 3. Donatus resol. 53. num. 5.

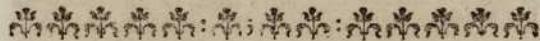
- 42 Confirmatur quia ad pœnam incurrandam per fideiussorem non sufficit refugiatum seu exulem in loco prohibito existentem visum esse ; nisi ultra à Curia fuerit ibidem verè, & realiter apprehensum cum aliter in genere non dicatur cōstare de corpore delicti *ex l. Barsatoram*, ibi Bart. n. 1. *C. de fideiuss.* latè Nouar. *quest. for. quest. 3.* Regens de Marinis *tom. 1. cap. 116.* Farinacius *conf. 122. num. 31.* Giurba *conf. criminali 34. n. 14.* & 15. D. Pratus *respōs. criminali 9. num. 136.* Caualcanus *de Brachio Regio, part. 2. num. 240.*
- 43 in tantum quod in hac materia exilij & contraventionis probatio per Testes de visu exulis non admittitur ne remaneret aperta via calumniis duobus falsis Testibus probare existiam exulus in loco prohibito nulla remanente reo defensione in negatiua vt bene Regens de Marinis vbi supra qui reiicit illam distinctionem traditam ab aliquibus de statuto puniente asportantem arma, vt non requiratur apprehensio securus si loquatur de inueniendo cum armis ex Capiblanco *in prag. 7. de Baronibus num. 42.* & *tomo 2. cap. 4. num. 3.* Peguera *d. 90. num. 2.* quorum sententia est Reipublicæ p̄aejudicialis, vtpotè aperiens viam calumniis, vt benè Regens de Marinis vbi supra, num. 20. qui dicit talem Pragmaticam contrarium disponentem fuisse suspensam, & ita hanc opinionem sequitur Thorus *part. 1. compendij in verbo pœna fideiussionis*, Baronius *de eff. inimicitiae eff. 45. num. 26.* D. Pratus *d. resp. 9. num. 52.* & 53. quo communiter dicunt quod pro pœna asportationis armorum, & contraventionis exilij sit necessaria apprehensio, & ita in tota Republica Christiana seruari dicunt Couar. *pract. quest. quest. 33.* Amodeus de Ponte *de Syndicatu, num. 9.* Marsilius *in prax. crim. vers. pro complemento, num. 24.* D. Iudex Petra super Ritu bus M. C. V. *in Ritu 68. n. 9.* Riccius *dec. 257. part. 1.* Marta *dec. Pisanæ 80. num. 4.* D. Pratus *d. resp. 9. num. 33. 58.* & 64.
- 45 Idque licet iuriis rigore attento aliqui dixerint tamen de æquitate contrarium seruatur, vt contra non inuentos à Curia nec apprehensos cum armis vel cum illis delinquentem non procedatur Regens Sanfelicius *dec. 41. lib. 1.* & adeo verum est vt neque ex confessione propria exulus super tali sua contraventione exilij poterit legitimè conuinci, nec fideiussor ad pœnam expromissam poterit condemnari, & in pœnâto Vermigliolus *conf. 305. num. 4.* & 5. cum regulariter, confessio Rei in ciuilibus neque correo debendi noceat Baldus *conf. 43. lib. 5.* Surd. *dec. 218. num. 4.* Nec correo credendi Surd. *dec. 229. num. 31. & 32.* Vermigliolus *vbi supra num. 50.* & minus in Criminalibus ad effectum vt pœna conuentionalis à correo credendi exigatur yt contra Roland. *conf. 94. n. 24. lib. 3.* Cartharium *de execu. sententia, cap. 1. n. 305.* de Communi dicit Farinacius *quest. 107. num. 107.* & 108.
- 46 *vbi supra num. 50.* & minus in Criminalibus ad effectum vt pœna conuentionalis à correo credendi exigatur yt contra Roland. *conf. 94. n. 24. lib. 3.* Cartharium *de execu. sententia, cap. 1. n. 305.* de Communi dicit Farinacius *quest. 107. num. 107.* & 108.
- 47 Vnde cantè Criminalistæ adiuuenerunt Cauclam ad procedendum contra transgressorem exilij absque apprehensione, scilicet vt apponant in obligatione facienda per exulem de exilium seruando, & non transgrediendo sub certa pœna in Casu contraventionis etiam per testes probandæ Regens de Marinis *d. cap. 116. n. 2. in fine*, quæ si non sit apposita procedunt supra tradicta.
- 48 Confirmatur secundò, quia in presenti exulis apprehensio erat profus impossibilis dum semper fuit, & est in Ecclesia : in qua licet Epis-

copus in ea habeat iurisdictionem voluntariam, & Contentiosam tamen hæc restringitur quo ad Causas spirituales concernentes utilitatem Ecclesiæ vel diuini cultus augmentum non autem strepitum iudiciale requirentes, & in alterius punitionem tendentes Dec. *in cap. qua fronte de appell.* Decianus *lib. 6. criminalium cap. 24. num. 10.* Nauarr. *de bonis Canoniciis cap. 50. num. 35.* Modernus Pilaia *dec. Pontificia 4. num. 20. lib. 2.* & sic ait Sperellus *dec. 51. n. 29.* Barbosa *de potestate Paræci part. 1. cap. 13. n. 16.* qui omnes negant Episcopum exercere posse iurisdictionem contentiosam in Ecclesia licet permittant voluntariam.

Tandem noto quod licet fractio exilij videatur leuis materia ; cum nulla pars sit offensa in cuius compositione neque requiritur partis consensus sed à quocumque fieri possit etiam extraneo Francus *d. 325. num. ultimo*, Sanfelicius *dec. 320. tom. 2.* Carauita *in ritu 272.* tamen est pœna & sic odiosa : à qua excusat quælibet causa iustæ vel iniustæ credulitatis vt in pœnâto de exule amore correpto tradit Giurba *conf. 47. n. 8.* & *conf. 81. num. 12.* Nouar. *de granamin. granum. 73.* & *74. part. 2.* vbi plures causas enumerant quæ excusat, Baronius *de eff. inimicitiae eff. 45. num. 32.* & *num. 1.* sic facit exul excusatus ex quo exiens inuentis inimicis reddit a fugiens ad locum prohibitum teste Sanfelicio *d. 256. num. 2. 3. & 4.* vbi fuit etiam enersatus exul ab inobseruantia ob aduersam valetudinem matris, vel Parentum, & istorum visitationem per Text. *in l. qui cum uno ff. de remilitari.*

Quare, &c.

Hec causa fuit plures discussa in Curia Archiepiscopali Neapolitana, & tandem accommodata per transactionem inter fiscum, & fideiussorem de seruandis finibus.

DISCEPT. CCLXVI.

S V M M A R I V M.

- 1 Matrimonium multiplex, scil. legitimum, ratum, & consummatum.
- 2 Matrimonium illegitimum potest interdum filios legitimos producere, & è contra.
- 3 Matrimonium clandestinum filios facit legitimos, dummodo non sit in gradu prohibito contractum.
- 4 Matrimonium postatum legitimam procreat sōbolum.
- 5 Matrimonium legitimum filios spurios interdum procreat.
- 6 Text. in l. Diuus 26. ff. de captiuis, adducitur.
- 7 Coniuges de communi consensu vouentes, si misceantur simul proles est illegitima.
- 8 Matrimonium filij sine consensu patris iure ciuili non valet, & filii sunt legitimi.
- 9 Matrimonium, aliud iustum, aliud iniustum.
- 10 Matrimonium hodie inter Catholicos potest esse contractus, & non Sacramentum.
- 11 Matrimonium contractum inter infideles, nunquam fit Sacramentum.
- 12 Matrimonii contrabi potest per Procuratorem.
- 13 Matrimonium contractum per Procuratorem, an sit Sacramentum.
- 14 Matrimonium contrahentes per Procuratorem, qui teneantur facere postea.

IVRIS RESPONSVM,

P R O

D. Iosepho Nicolao de Matthæis,

*vbi probatur filium esse legitimum,
& naturalem, ac successibilem
verè natum;*Ex D. Isabella de Bernaudo, &
Illustriss. Comite Palmerici:Quamvis ex præsumpto ma-
trimonio.Dominus meus Reg. Consil. Franciscus
Roccus cause Commiss.

D Iosephum de Matthæis filium esse legitimum naturale natum ex D. Isabella de Bernaudo, & D. Iosepho Antonio de Matthæis in matrimonio præsumpto, aut clandestino, aut putatiuo; ut vocant (melius tamen dicunt, qui præsumptum appellant) probare assumo in præsenti, vbi tria capita proponam. Primum scilicet adducere, quod non repugnat in iure nostro, dari filium legitimum absque matrimonio vero, & quod possit esse matrimonium, & filium esse illegitimum, & quod possit esse nunc in Ecclesia Catholica matrimonium contractum, & non esse Sacramentum, ac filios esse legitimos sine Sacramento. Secundū Caput erit adducere Doctores vltra in aliis scriptis adductos, qui hanc tenent sententiam pro legitimatione prolixi, de qua agimus. Tertium erit Caput respondere ad adducta, & maximo apparatu congesta per doctissimum Patrem N. nostræ Iurisprudentiæ ornamentum in suo peculiari scripto super hac materia.

C A P V T I.

*vbi probatur posse matrimonium esse legiti-
mum, & filios illegitimos, & è contra: &
posse dari matrimonium hodie in Ecclesia
Catholica, quod non sit Sacramentum,
& filios esse legitimos.*

Suppono primò pro euidentia huius Capitis, certissimum esse matrimonium diuidi in legitimum, ratum, & consummatum; legitimū est, quod legitimo consensu contrahitur, quale est apud Infideles etiam. Ratum dicitur, quando est Sacramento, nondum tamen copula consummatum, & sic inter Infideles dicitur legitimum, non tamen ratum, quia non est Sacramento. Consummatum tunc dicitur, quando iam est copula carnali consummatum, ita Sanchez lib. 2. de matrim. diff. 1. num. 9. sequitur Marcus Serio de offic. Paraci, diff. 7. difficult. unica, n. 6. Iulius Sannazar. de sponsal. & matrimon. cap. 3. artic. 3. num. 6. ait, quod matrimonium duplex est, contractum, & consummatum: contractum

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

duplex, legitimū tantum, vel ratum; legitimū tantum dicitur illud, quod secundū leges, vel gentium, vel ciuiles contractum est, & est omnibus hominibus commune vinculum, diuiditur etiam in ratum, & consummatum, ratum est illud, quod est Sacramentum.

Suppono secundò Cardinalem Paleottum de 2 nothis, & spuriis filiis, tom. 8. tract. part. 2. fol. 50. proposuisse pulchrum dubium an scilicet nunquam ex illegitimo matrimonio legitimi oriantur filii, aut ex iustis nuptiis, iniusti liberi, & respondet, quod sic, audiamus Doctissimum in quam Cardinalem, dicentem, quod licet ad legitimorum filiorum procreationem, matrimonium sit necessarium, atque vbi non sunt iustæ nuptiæ, ibi, nec liberi sperari possint, quia qualis præcessit concubitus, talis oritur soboles, §. natura, vers. Legitimi, Authent. quomodo naturales efficiantur sui, contingit tamen interdum in quibuldam casibus legitimū matrimonium illegitimos producere filios, & è contra.

In primis si duo matrimonium contrahunt, non seruatis iuris solennitatibus, quæ requiri solent, sed clandestinas nuptias contrixerint, certum est; iure Pontificio hoc non esse matrimonium, sed clandestinas nuptias vocari, talēmque concubitum turpem, illicitūmque censer, cap. aliter cum gloss. 30. quest. 3. & tamen si filii sint ex eo geniti, dum non intra gradum legibus prohibitum nati sint, tales veri, legitimūque haberi solent, cap. fin. §. si qui vero de clandestina desponsatione, vbi matrimonium illegitimum filios procreat legitimos, & iustos, notat Abbas in cap. lator, qui filii sint legitimi, Decius conf. 153. & alij apud Paleottum vbi supra, cap. 10. num. 2. & Trident. in hoc, ut infra dicemus nihil innuauit quoad legitimationem prolixi: nam ante Trident. talia matrimonia filios legitimos procreabant, & antequam matrimonium fuisse Sacramento, adhuc prolem legitimam faciebat: nam Christus Dominus noster, Beatus Virgo Maria, Sanctissimi Apostoli, & omnes illi, qui ante elevationem contractus matrimonij ad esse Sacramentum (quod fuit à Christo Domino factum) nati fuere, certè legitimi nati sunt, & tamen ex solo matrimonio in esse contractu, celebrato, vt est nunc apud infideles.

Secundum exemplum ponit Card. Paleottus in matrimonio putatiuo, quod legitimam procreat sobolem, cap. ex tenore, qui filii sunt legitimi, ibi enim, & coniunctio ipsa Parentum iusta non est, cum legis subsit impedimentum; proles tamen inde quæsita legitima vndeque existimatur, non solum quoad parentem habentem bonam fidem, sed etiam quoad alium malam fidem habentem, ex gloss. in d. cap. ex tenore, Francis decisione 130. Mascard. de probat. concl. 798. num. 50. Barbos. in l. si cum dotem, §. fin. num. 12. ff. solut. matrim. Sanchez lib. 2. de matrim. diff. 38. num. 46. Castill. lib. 2. quotid. cap. 11. num. 3. Barbos. in dict. cap. 2. super verbo, Cum parentes eorum dicit, qui filii sunt legitimi, vbi aduertit parentem, qui sciebat impedimentum non habere iura legitimi parentis in filio prædicto, licet alij dicant quoad vbiunque parentem esse legitimū, Bonacina in 3. part. n. 13.

Sic è contra matrimonium legitimū filios spurius producit, dat exemplum Paleottus, mater cum marito ab hostibus capta fuit, cùmque in captiuitate detineretur, filium ex marito genuit, ac deinde in Ciuitatem cum filio, absque viro reuersa fuit, satis constat hunc filium spurius.

rium dici, per gloss. in l. *Diuus*, ff. de *captius*, vbi est Text. singularis, ibi tanquam sine patre natus sit, & licet inter parentes, matrimonium legitimè contractum fuerit, tamen filius, qui nascitur in tali casu non est legitimus, sed spurius; ergo esse legitimum, vel spuriū nihil commune habet cum matrimonio, dicit l. *Diuus*, & l. i. Cod. de *captius*, quando scilicet reuertitur cum sola matre, quia si cum patre reuertatur, poterit eius esse haeres, at si cum matre tantum, illius tantum est haeres, qui cum pater captius moritur apud hostes: nam habet postliminium, & fingeat lex, quod pater mortuus sit ante conceptionem filij, ut latè Reg. Capyc. Latro consult. 126. in fine, tomo 2.

7 Sic etiam maritus cum vxore legitimè, & ritè contraxit matrimonium, & deinde castam vitam vovit, & Monachus factus est, deinde spredo voto, copulam cum vxore habet, ex qua liberos suscepit, credit Archidiaconus in cap. 2. de *filiis Presbyterorum*, in 6. tales filios illegitimos dici, quamvis inter eorum parentes quondam verum matrimonium extitisset, Panormitanus tamen hoc non probat in cap. litteras de *filiis Presbyterorum*, num. 4. tum fauore proli, tum quia sicut matrimonium consecutum contra Ecclesiae interdictū non impedit quominus legitimi nascantur filij, toto tit. de *matrim. contracto contra interdictum Ecclesiae*, ita in voto dicendum putat, Abbas vbi suprà, & satisfit ex viro, & vxore nasci, non obstante quacunque voti obligatio-ne, at Gabr. Paleottus cap. 10. num. 4. in fine, assentitur Archidiacono: nam ad querendam legitimam prolem, non sufficit, initium bonum nuptiis adfuisse, nisi in eodem statu, & perpetuo conseruentur, ita ut nullum impedimentum, non solum in matrimonij capitulatione, sed nec in exitu, aut illius extensione nunquam notetur, gloss. in d. l. *Diuus*, ff. de *capitul. & postlim. reuers.* latè Gabr. Paleottus vbi suprà, cum ergo in praesenti post factum coniugium venit votum continentiae, seu castitatis, appareat item matrimonium non amplius pristinam speciem retinere, cum maritus alere teneatur talem vxorem, & aliis necessariis peruidere, verum nulla inter eos carnis copula amplius promittitur, cap. omnino, 11. distinct. cap. seriatim, in fine, 32. dist. nam vt ait Leo Pontifex in cap. lex, 35. distinct. cœpit illis non licere, quod iam licuit, cum conubium inter eos ita nunc sit, quasi non esset, & incestum quodammodo videtur committere, cap. *Ministri*, cum glossa 81. distinct. & proles nata illegitima, Paleottus vbi suprà, & placuit Clement. III. in cap. litteras, de *filiis Presbyterorum*, vers. *Incontinentia*.

8 Legibus etiam Civilibus matrimonia filiorum familias sine patris consensu non valebant, & poterat pater filium aliter contrahentem exhæredare, sed si filius aliter contrahat, filij qui nascuntur sunt legitimi, & remanent incor-rectæ leges de *exhered.* liberorum; ergo licet lex præcipiat contrahi matrimonium cum Parœco, & testibus, & Iura Canonica dicant sponsalia de futuro transire per copulam in matrimonium, & filios esse legitimos; ergo quando Concilium Tridentinum dicit non valere matrimonium sine Parœco, & testibus, nihil derogabit quoad prolem legitimandam; ergo etiam post Concilium sponsalia transiunt in matrimonium, & in hoc non corrigitur per Trident. Text. in cap. is, qui fidem de *sponsalibus*, ut infra dicimus.

Sic Basilius Monnerus de *matrim. cap. 2. q. 9.* fol. 84. & 85. ait, quod matrimonium aliud est iustum, aliud iniustum; iustum est illud, quod ex omni parte perfectum est, cuique nihil omnino deest, quoad solennitates ei præscriptas, hoc enim iustum appellatur à Bodino Besoldo, Brissonio, Arniseo, ceterisq; Doctribus qui de iure nuptiarum agunt, & aliquando hoc iustum legitimum appellatur, l. si ita pater, ff. de *ritu nuptiarum*. In iustum autem, & non legitimum est, quod neglectis solennibus, qua iura requirunt, contrahitur, l. de iure, 8. §. fin. ff. ad *municipal.* l. *Pau-*lus, ff. de *stat. hom.* l. sicut proponis, C. de *nuptiis*, l. *nuptias*, ff. de *ritu nuptiarum*, cap. si quis *Iudaica*, §. 1. in fine, 28. quest. 1. idem Vlpianus in l. si *vxor*, ff. ad *leg.* *Iuliam de adulter.* dicit legem Iuliam ad omnia matrimonia pertinere, & virum accusacionem instituere posse, siue iusta fuerit vxor, siue iniusta. Matrimonium tamen, in quo prætermis-sæ sint nuptiarum pompæ, verum, & legitimum est, l. si *donationum*, l. si *vicinum*, C. de *nuptiis*, c. 1. extra de *sponsalibus*, dummodo sit consensus, &c. si filius contrahat matrimonium inuitis parentibus illegitimum erit, sed liberi ex eo suscepti, sunt legitimi, dummodo non fuerit contractum in gradu prohibito, l. de iure, § fin. ff. ad *municipal.* & dict. l. *Paulus*, ff. de *stat. hom.* Basil. Monnerus dicit. fol. 87. num. fin. de *matrim.*

Suppono tertio, posse hodie in Ecclesia Catholica dari matrimonium, quod sit contractus, & non Sacramentum, & filij nati ex tali contractu sint legitimi absque Sacramento.

Primo quidem probatur, quia est quæstio inter Doctores an possit hodie quis celebrando matrimonium velle illud ratione contractus, & non ratione Sacramenti, & dico duas fuisse opinio-nes. Prima est Sanchez lib. 2. disp. 11. Koninch. 2. part. quest. 6. 4. artic. 8. dubio 4. num. 2. dicen-tium eum, qui vult facere matrimonium, tanquam contractum, & non tanquam Sacramen-tum, vel è contra nihil facere: nam ratio contra-ctus inseparabilis est, ex Christi institutione à Sacramento matrimonij, & ratio Sacramenti inseparabilis est, à contractu, nec Ecclesia vntim agnoscit sine alio, idem dicit Layman. lib. 3. *Theologia moralis*, tract. 10. cap. 2. n. 2. Secunda opinio est posse hoc fieri, ita Bonacina tom. 1. disp. 9. q. 2. punct. 5. o. num. 4. Basilius Pontius de *matrim. lib. 1. cap. 9. n. 23.* Villalobos in *summa*, tom. 1. tract. 13. difficult. 6. n. 4. Rebellius lib. 2. de *infirmita*, quest. 5. concl. 1. Vasquez tom. 2. in 3. part. disp. 13. 8. c. 50. dicentium rationem contractus separabilem esse à ratione Sacramenti; unde qui facit matrimo-nium, intendens celebrare contractum, & non Sacramentum, facit quidem contractum, sed non Sacramentum.

Prima pars, quod faciat contractum probatur, tum quia adsunt omnia requisita ad contra-ctum, adeo etiam mutuus consensus, &c. tum quia nullo iure irritatur, quando coram Parœco, & testibus celebratur contractus absque impe-dimento dirimente, tum quia matrimonium inter fidelem, & infidelem, si non esset prohibitiō Ecclesiæ esset validum, etiam secundum opini-onem Sanchez, & tamen non esset Sacra-men-tum; ergo ratio Sacramenti potest separari à ratio-ne contractus; ergo qui intendit contrahere, & non recipere Sacramentum, validè contrahit, quamvis non recipiat Sacramentum, secus dic de eo, qui intendit recipere Sacramentum, & non contractum facere; nam hic neque recipit Sacramentum, neque contrahit matrimonium propter

propter defectum materiae, & formæ, quæ consistit in contractu.

Secunda pars conclusionis, quod scilicet non recipiat Sacramentum probatur, quia non est validum Sacramentum, quando deficit intentio illius recipiendi, vel conficiendi, Trid. de Sacram. *sess. 7. canon. 11.* Sed in hoc casu deficit intentio Ministrorum, idest contrahentium, qui non habent intentionem sufficientem recipiendi, seu conficiendi Sacramentum matrimonij, ergo non recipiunt Sacramentum matrimonij.

Ex quo infertur in praxi, quod quando aliquis contraheret sine formalis, vel virtuali intentione faciendo, quod facit Ecclesia, licet illud matrimonium non sit Sacramentum, quia deficit in Ministro intentio necessaria, tamen manet validum in ratione contractus; ita ut contrahens non possit deinde alteri nubere, neque in posterum, deinde poterit tale matrimonium effici Sacramentum, Pontius *vbi supra* qui etiam docet Infidelium matrimonium nullo modo effici Sacramentum.

¹¹ Secundum exemplum est, matrimonium certum est apud Infideles contrahi, & esse legitimum matrimonium, S. Pauli *1. Chorint. cap. 7.* nec opus esse noua forma Tridentini, & postquam ambo baptizantur non indigere benedictione ecclesiastica, vel ut iterum contrahant coram Paroceo, & testibus, quia eam formulam prescripsit Trid. fidelibus, bene tamen faciunt si benedictionem accipiant, sed non tenentur, Tancredus *lib. 2. de matrim. disp. 9.* & licet aliqui dicant fieri Sacramentum, quando baptizantur deinde: verius tamen est, quod docet Sanchez, & cum eo Tancredus *lib. 2. disp. 9.* tunc non fieri Sacramentum post Basiliū Pontium, quem allegat, ergo datur matrimonium, etiam nunc in Ecclesia Catholica, quod non sit Sacramentum, & hoc nullus dubitat filios producere legitimos, ergo esse legitimum non dependet à Sacramento, sed à contractu legitimo matrimonij, ut fuit in praesenti, ut infra probabo.

¹² Tertium exemplum est, quia matrimonium per procuratorem contrahi potest iure Civili, & Canonico, Iure Civili inquam ex *l. sufficit 4. & l. fin. ff. de sponsal. l. mulierem 5. l. generali 34. ff. de ritu nuptiarum, cap. nec illud 8. 30. quast. 5. cap. honorantur 13. 32. q. 2. cap. venient. 5. qui Clerici, vel voentes, cap. 2. de matrim. contracto contra Indictum Ecclesie, cap. ex parte 14. de connub. coniugat. vbi glos. cap. fin. de procur. in 6. & apud Hispanos est lex 1. & 3. & 10. tit. 2. partita 4. Sanchez *lib. 2. disp. 11.* Bonacina q. 2. punct. 50. Basilius *trac. 2. q. 3.* Francisc. Molina de ritu nupt. *lib. 1. comparat. 25.* quia licet matrimonium sit eleutatum adesse Sacramentum, propriè tamen contractus est, qui solo consensu perficitur, *l. nuptias 32. ff. de regul. iur. cap. 1. & 2. 27. quast. cap. 1. cap. cum locum de sponsalibus,* nec Christus Dominus immutauit naturam contractus eleuando adesse Sacramentum, quod in aliis Sacramentis non procedit, quæ diuersem habent naturam, Sanchez *d. disp. 1. Guttier. de matrim. cap. 43. num. 8.* Bonacina *d. q. 2. punct. 5. num. 2.* & hoc etiam post Trid. *sess. 4. de reform. cap. 1.* quicquid alij putent *Text. cap. fin.* esse correctum per Trid. vt multi dixerunt, laudati à Iosepho Vela post secundum tomum disputat suarum in celebri repetit. *d. cap. fin. de procur. in 6. p. 1. num. 42.* & tale matrimonium disputant nostri contractum per Procuratorem, an sit Sacramentum, putant plures DD. non esse Sacramentum, alij affir-*

mant apud eundem Vela *vbi sup. n. 25. & 26.* qui tamen *num. 29.* ad tollendos scrupulos consuluit, contrahentes per Procuratorem optimè facere, si iterum contrahant in faciem Ecclesie, ergo si per Procuratorem contractum matrimonium sub scrupulo est, an sit Sacramentum, aper- tè appetet posse hodie in Ecclesia Dei, dari matrimonium, quod sit contractum, & non Sacra- mentum, quod dubitare an faciat filios legitimos est dubitare de fide; ergo esse legitimum non de- pendet à matrimonio, vt Sacramento, neque etiam post Concilium hodie, & per hoc P. Ge- sualdus Capuccinus de *Sacram. matrim. cap. 2. num. 14.* dicit optimè facere contrahentes per procuratorem, si postmodum ipsimet coram Pa- roceo faciant mutuum consensum, sequitur Mar- cus Serio de offic. *Parochi, disput. 7. difficult. unica, num. 13.*

S V M M A R I V M.

- 1 Andreas Barbat. consil. 6. *decidit in puncto casum nostrum.*
- 2 *Opinio unius Doctoris sufficit pro validitate matrimonij.*
- 3 Boer. consilium quadragesimum à num. 4. adducitur punctuale.
- 4 Euerardi consil. 44. num. 25. vol. 2. pulcherrimum.
- 5 *Sponsalia de futuro transiunt per copulam in matrimonium secundum Marsilium, & alios.*
- 6 Item dicit Romanus.
- 7 *Matrimonium clandestinum in gradu prohibito contractum, filios legitimos non facit.*
- 8 Pistorij *locus punctualis adducitur in presenti.*
- 9 *Clandestina coniugia, quando filios procreant legitimos.*
- 10 *Sponsalia in matrimonium, transiunt secun- dum omnes.*
- 11 *Matrimonium clam contractionem, filium legitimum producit.*
- 12 Seraphini decilio 5 19. adducitur.
- 13 *Vvessembechij consilium adducitur pun- ctuale.*
- 14 *Matrimonium quoad contractum, quae requiri- rit ceremonias.*
- 15 Brunelli *locus adducitur.*
- 16 Ernest Cothmanni consilium adducitur.
- 17 Carterij *locus singularis adducitur.*
- 18 *Proles legitima nascitur ex clandestinis nuptiis.*
- 19 Ludouicus à Schera *adducitur famosissimus Doctor.*
- 20 Julius Sannazarius *adducitur punctualis.*
- 21 *Copula facit sponsalia in matrimonium transire.*
- 22 Zangerij *locus adducitur singularis.*
- 23 Thomas Triuisanus decif. 9. adducitur in puncto post Concilium.
- 24 Ioannes Petrus Bimius *post Concilium.*
- 25 *Matrimonij fauore receditur à communione, & an sit standum unius Doctoris sen- tentie.*

C A P V T II.

Vbi adducuntur DD. vltra alios in primis scriptis datos, qui dicunt legitimam esse prolem, de qua in praesenti.

- 1 **P**rimò adducitur Andreas Barbatia *conf. 6.* omnino videndus, quia proponit punctualiter casum nostrum, & ait matrimonium fuisse validum, tanquam præsumptum, & *num. 2.* addit, quod lura præstant fauorem matrimonio contrahendo, quod multum singulariter voluit Hostiensis in *cap. 2.* de cognat. spirituali, qui dicit, quod ubique Magistri, & Doctores per suas Regulas separant matrimonium, nec dant casum expressum in iure pro illa separatione, si reperiatur unus Doctor, vel Magister sustinens contractum matrimonij, tunc illius opinio est sustinenda, ex quo dicto datur singularis Theorica, quod licet communis opinio sit præferenda, & secundum eam sit iudicandum, & consulendum, ut in *l. 1. ff. de offic. quæstoriis, in vers. crebrior apud veteres, l. Athleta, §. 1. ff. de his, qui not. infam. l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil. cap. in Canonicis 19. dist. cap. de quibus 20. dist. §. quidam de pœnit. 1. dist. cap. ne immittatis de confit. & iuxta illud, Indicium Populi, nunquam contempseris unus; nihilominus quod ad sustinendum matrimonium, opinio unius prefertur communii opinioni fauore ipsius matrimonij, secundum Hostensem, & alios, & hoc dictum singularizat Abbas in *cap. 2.* & *cap. fin. de re ind.* & tale dictum pro certo probatur in *d. cap. fin.* vbi dicitur, quod stante diuersitate sententiarum, statnr sententiae fauenti matrimonium; ergo sequitur, quod licet ex una parte plures teneant unam opinionem, & unus teneat contrariam opinionem, quæ fauet matrimonio, vt sit contractum, standum erit illius opinioni.*
- 2 Secundò, loco adducitur Boer, *conf. 40. à n. 45.* qui, reassumendo Barbatiam *d. conf. 6.* consuluit pro quadam Domina, qua existente in lecto, venit quidam nobilis cum servitoribus, & se posuit in lecto cum eadem, & una ancillarum eius ei dixit: prouideatis vobis, quia iste est unus Ribaldus, tunc Domina dixit haec verba Ancillæ, sicut ipse hic iacet, siue sit Rex, siue Imperator, siue liber, siue Comes, non debet habere facultatem suæ personæ, nisi quantum est honoris, & probitatis; quo per ipsum nobilem auditum, direxit verba ad Ancillam dicens, credis quod sim ita fatius, quod petam rem non honestam à Domina tua, qui post prædicta verba pernoctauit, & cognovit ipsam Dominam carnaliter, concludit, quod fuit verum matrimonium, vt ibi eleganter, post Barbat. Boer. consuluit, quia dicunt talia verba denotasse consensum, & matrimonium.
- 3 Tertiò loco Nicolaus Euerardus *vol. 2. conf. 44. num. 35.* ibi per quæ etiam tollitur allegatio de sponsalibus de futuro, quæ subsequenta copula carnali, consummant matrimonium, illudque valere faciunt tanquam matrimonium per verba de præsenti contractum *cap. 15.* qui fidem de sponsalibus quando constiterit, quod vere, & realiter erant sponsalia.
- 4 Quartò, Hippolitus de Marsiliis *singulari 500.* ait sponsalia de futuro soluuntur ambobus, vel uno ex ipsis sponsis renuente, etiam si talia spon-

slaia sint iurata *cap. 2.* cap. requisuit extrà de sponsalibus, quod verum intelligitur, nisi sequatur copula carnalis inter eos, quoniam talis copula sequens operatur, vt talia sponsalia de futuro transcant in sponsalia de præsenti, vt in *cap. veniens de sponsalibus*, quo casu nec etiam Papa possit sequuta copula tale matrimonium dissoluere, iuxta illud, quod Deus coniunxit, homo non separat, vt in *cap. sunt*, qui dicunt 27. *quest. 1.* & *cap. an quod*, & *cap. penult. 23. quest. 2.* & in *cap. inter corporalia de translat. Episcopi*, & voluit Archidiaconus in *cap. quapropter 27. quest. 2.* & Bald. in *l. Deo nobis, col. 3. C. de Episc. & Cleric.*

Quintò, Ludouicus Romanus *conf. 342.* ibi *tu scis*, quod sponsalia per verba de futuro dissoluuntur per sponsalitia de præsenti, sed non è contra, modò cum venisset quidam Corradus de Alemania, protulit hæc verba: *Promitto, quod accipiam te in uxorem, & de cetero ita te tenebo*, an hæc sponsalia sint de futuro, an de præsenti, hæc quæstio fuit Romæ inter Dominos meos. Hostiensis singulariter determinat, quod sint de futuro, inspecko initio verborum: vt ipse dicit in *cap. ex parte, de sponsalibus, refert, & sequitur Archidiaconus in cap. vlt. 27. quest. vlt.* & transeunt per copulam in matrimonium.

Sextò Decius *conf. 163. num. 4. tom. 1.* dicit, 6 quod clandestina matrimonia licet prohibita sint, contracta tamen tenent, & dissolui non possunt allegata in contrarium videntur habere locum in foro conscientiæ, vel quando clandestinum matrimonium esset contractum in gradu prohibito, scilicet inter parentes, prout est Text. in *cap. fin. de clandestina desponsatione*, & *num. 1.* ait, quod licet tale matrimonium clandestinum dicitur, valet tamen, dummodò probetur, quod clandestinitas non vitiat matrimonium, in quo solus consensus sufficit, vt notat Abbas in *cap. 3.* per illum Text. *de clandestina desponsatione in princ. ex quo dixit Abulens. in Genes. cap. 29. quest. 2.* quod vbi est consensus, ibi matrimonium, vbi querit Delia vxoria Iacob, an per copulam fuerint facti Coniuges, & dicit, quod ex consensus fiat.

Septimò: Hartmannus Pistorius *obser. for. 7 obser. 33.* ait, *Quidam clandestinè promiserat virgini, se eam ducturum in uxorem, eamque deinceps cognoverat, & antequam nuptiæ solemniter celebrarentur, mortuus fuerat, quarebatur igitur, an filius natus ex muliere, quam maritali affectu cognovit, tanquam filius legitimus defuncto patri succedat* (hic est casus noster in individuo) & dicit, *quod sic*, quia cum sponsalia de futuro per copulam subsequuntur transeunt in matrimonium *dicto cap. is qui*, & per consequens filij, qui deinde nascuntur sunt legitimi.

Octauò, inter consilia Argentoratensis *conf. 49. 8 tom. 1. à num. 45. & 47.* dicitur sic, *Clandestina coniugia fiunt, quidem contra leges, tamen contracta dissolui non possunt, & sunt matrimonia, quando ex legitimo voto subsequente corroborantur, & in proposito nostro iura non inualidant, nec annullant matrimonia clandestinè contracta, sed ea comprobant, quando de eis constat per confessiōnem solam contrahentium, vel per alia iudicia, & in hoc conueniunt DD. omnes, nullo contradicente, & etiam notabiliter Alex. super rubrica de clandestina desponsatione, & quod matrimonia clandestina fieri quidem non debeant, facta tamen, si legitimè probantur, valeant, tenet Doctor Nicolaus Antonius Graue *conf. 82. num. 25.* inter consilia matrimonialia Ziletti, præterea videtur*

videtur etiam hoc matrimonium legitimum, ergo filii nati sunt legitimi, & culpa patris non fuit sequuta approbatio Ecclesie.

¹⁰ Nond adducitur celebre consilium Io. Baptista de Rossellis conf. 53. inter consilia matrimon. Ziletti, ubi mulier promisit cuidam matrimonium, & sub spe praedicta fuit carnaliter cognita, dicit hic Doctor fuisse sponsalia translata in matrimonium ex d cap. is qui fidem de sponsalibus, & idem in simili facto consuluit Antonius Franciscus de Doctoribus, conf. 68. constito de facto, & probatis iure probandis, ut bene ipse Doctor, n. 36.

¹¹ Hermannus Vulteius tom. 3. conf. 34. n. 68. ibi. Catera, quae in contrarium mouentur omnia pertinent eo, si de matrimonio ipso principaliter agatur inter virum, & mulierem, nimurum an iure sit validum, quae quaestio ab hoc est aliena, cum principaliiter hic sit controversia de legitimitate, cui incidentis est, quaestio de matrimonio, tamen si, & matrimonium ipsum sit probatum, & in ipsa facie Ecclesie contractum, sed clam, matrimonium tamen est, & cum non sit contractum inter personas prohibitas, omnino validum fuit per ea, quae respondit Soccini. inn. conf. 85. in fin. vol. 2. quod etiam valeret. Hæc Vulteius omnino videndum.

¹² Undecim, Seraphinus decis. 519. distinguit aliud esse probari matrimonium quantum ad contractum, aliud quantum ad Sacramentum: quia quoad contractum sufficiunt duo testes, sed quoad Sacramentum requiritur præsentia Parœci, sciebat ergo Sacra Rota etiam post Concilium tempore Seraphini matrimonium posse considerari, vti contractum, & vti Sacramentum, & ad prolem procreandam non requiritur illud considerari, vti Sacramentum: nam ante Christi adventum erat contractum, problemque legitimam faciebat, & tamen non erat Sacramentum, ergo nihil commune habet prolis legitimatio cum Sacramento matrimonij, etiam post Concilium, vt dicebamus.

¹³ Duodecim, Mattheus VVesselbechius tom. 2. consiliorum conf. 225. n. 6. ibi, Quod dicitur ex copula induci matrimonium, cap. veniens, cap. is, qui fidem de sponsalibus, hoc accipiendum est, quando sponsalia firma, & valida, copulam precedent, tunc enim per copulam videtur consensus esse in coniugium, & ex sponsalibus in hoc transitum esse factum, & num. 19. igitur hac copula carnalis duos effectus, quos ex iure inducit. Primum quod purificat omnes matrimonij conditio-nes, & sponsalia etiam de futuro efficit præsen-tia. Secundo, quod eadem sponsalia eodem momento in matrimonium transfundit, cap. de illis 3. de condit. apposit. d. cap. 15. qui fidem de sponsalib. cap. tua 26. cum seqq. & sequitur Scurphius latè conf. 57. num. 3. & 5. cent. 1. ibi non præsumptiuè, vt super positum est, sed verum de iure, & præsumptione iuris, & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium, cap. super eo 5. de eo, qui cognovit consanguineam uxoris sua.

¹⁴ Decimotertio, Iohannes Oldernopius in conf. 1. inter consilia Vulteij vol. 2. ibi, An ceremonia, & solemnitates ad contrahenda matrimonia necessariò requirantur, & responder ad illud vti contractum non requiri, quia matrimonium est maris, & foeminae coniunctio, itaque cum interuenient ea, quæ iure naturali exiguntur, veluti consensus, & data fides reliqua si ex causa omissantur, non vitiat matrimonium, quoniam iuris sunt positivi, iuxta regulam §. sed & naturalia, Instit. de iure naturali gentium, & Civilis, l. si donationem, C. de nuptiis, ubi exempla ponunt Imperatores de dote, de donatione pro-

pter nuptias, instrumentis pompa, nuptiarum celebritate, &c. & quia nihil utilius est hominibus in hoc mundo, quam matrimonium, teste Imperatore, Nonella de restit. rerum dotarum, §. hac merito, &c. & Paulus in l. adoptius, §. 1. ff. de ritu nuptiarum: propterea in contraetatu matrimonij naturale ius, & pudor inspici debet, & ex hac ratione primum in honorem matrimonij introductæ fuerunt ceremoniae, & celebritates deinde, cum procreandi liberi, non aliam haberent probationem legitima nativitatis, quam matrimonii, vel necessaria probatio esset, quæ ex publicis documentis, aliisve sumi potest, l. filium diffinimus, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, ergo sicut ex causa possunt remitti, ita sine causa non sunt temere contemnendæ.

¹⁵ Decimoquarto Ioannes Brunellus de sponsalibus, & matrim. tom. 9. tractatum fol. 12. vers. Secundum dubium num. 4. ibi, Carnalis copula id efficit, vt verba de futuro præcedentia trahantur ad matrimonium præsumptum, cap. is, qui, & cap. veniens el secundo de sponsalibus, idem Brunellus concl. 12. per tot. fol. 15. tom. 9. tractatum.

¹⁶ Decimoquinto, Ernest Corthmannus respons. 34. per tot. tom. 3. à num. 156. fol. 274. Sponsalia clandestina appellant sine consensu parentum facta à filiisfamilias, quæ transirent per copulam in matrimonium, & vol. 1. resp. 10. per tot. & Jacobus Corn. inter consilia sua post observationes rerum iudicatarum, fol. 126. Copula enim facit transire sponsalia de futuro in matrimonium.

¹⁷ Decimosexto, Alexander Carrerius de sponsalibus, tom. 9. tract. fol. 64. in rubrica, sponsalia quomodo transirent in matrimonium, cap. 12. & dicitur per copulam d. cap. is qui fidem de sponsalibus, quia Ecclesia præsumit, quod sponsus, qui carnaliter ad sponsam accedit, præmissam præmissionem ad effectum potius deducat, quam quod velit crimen committere ad eam fornicario effectu accedendo, & quia talis præsumptio est iuris, & de iure non datur probatio contraria, d.c. is, qui fidem, sed solus nexus copulae ad matrimonium id non facit, Carrerius c. 13. per tot. sequitur Arnold. Reiger in Thesauro iuris, in verbo sponsalia, n. 16.

¹⁸ Decimoseptimo Io. VVamesius tom. 5. consilio-rum conf. 90. ait ex matrimonio clandestino oriri prolem legitimam, & fundat, atque plura consilia de matrimonio clandestino proponit, & Bocerus classi 2. disp. 10. n. 6. ibi, [Similiter ex matrimonio, sed non iusto, ob defectum solemnitatem, vel consensus paterni, liberi sint progeniti, si postea copula fuit sequuta, matrimonii iniustum fuerit, liberi quoque qui nascuntur sunt legitimi, ex iuribus apud eos.

¹⁹ Decimoctavo, Ludouicus à Sebera Lounien-sie conf. 3. num. 16. inter consilia Hirchouis, tom. 3. ibi. Nam sponsalia ab initio nulliter contracta, possunt transire in matrimonium: vt puta, si inter minores septennio contrahantur sponsalia, non tenent ipso iure, si tamen maiores septen-nio, in eis persenerauerint, obligant, ac si in eadem ætate essent celebrata per Text. in cap. unico de spons. impub. in 6. quæ postea per carnalem copulam transirent in matrimonium, d.c. veniens, & c. is qui fidem de spons. c. à nobis, de despons. impub.

²⁰ Decimonono, Iulius Sannazarus cap. 1. de spon-salib. & matr. n. 74. loquens de validitate matrimoni quo ad contractum, ait quæ quidem opinio posterior iudicio meo est amplectenda, tum quia matrimonium etiā vti contractus consideratur, & vti legitimus actus, circa quos possunt municipalia iura disponere, tum quia passim id peragunt, & obseruantur, vt patet in Constitutione huius domini, & maritima, & idem Iulius n. 76. ibi neque me

me mouet, quod hæc materia non sit de foro laicorum, quia istud est verum quoad iudicandum de substantia matrimonij, nempe de validitate, & inualiditate ipsius, quia tunc de eo cognoscit, vt de Sacramento, & re sancta, sed quoad accidentalia ut contractus, non eximitur à laicali dispositione, & iurisdictione; ergo ecce quod distinguitur etiam in iudicando matrimonium vti contractus à matrimonio, vti Sacramento.

- ²¹ Vigesimò, Ioannes Scheynedin *de nuptiis, in tit. qui sunt effectus sponsaliorum de futuro, num. 8.* ait secundus effectus est, quod copula carnalis sequita, huiusmodi sponsalia de futuro efficit verum matrimonium, etiam si expresse de sponsalibus de præsenti non constet: nam ex concubitu inducitur matrimonium præsumptum, præsumptione iuris, & de iure, contra quam non admittitur probatio in contrarium, *dicit cap. is, qui fidem, de sponsal.* hinc Schurphius *confil. 57. cent. 1. à num. 3.* dicit, quod si filius familias contraxerat sponsalia de futuro, cum conditione si pater consenserit sequita copula carnali, videtur recedere à conditione, & matrimonium erit legitimum, filiosque procreat legitimos, &c.
- ²² Vigesimoprimò, Ioannes Zangerus *in commentariis ad decretalem, in tit. de sententia, & re indicata, in capitulo 7. à num. 5. fol. 113.* ibi, nec interest, utrum benedictio sacerdotalis, & copula carnalis accesserint, vel non modò constat, quod sponsalia legitimè secundùm leges, & Canones sunt contracta: nam & si iure civili sponsalibus spes dumtaxat coniunctionis inducitur, quia sunt mentio, & promissio futurarum nuptiarum, *l. 1. ff. de sponsalibus, & nuptiis,* ipsas non nullus consensus, sed deductio in domum faciat, iure tamen Canonico solus consensus, nuptias, seu matrimonio facit, de quo si constet, nullus penitentiae locus relinquitur, quod post Trid. probatur.
- ²³ In primis Thomas Triunensis *decif. 9. Senatus Venetiarum*, ait sponsalia de futuro transiunt per copulam in matrimonium, etiam post Concilium. Cuius ratio est, quia cum habeamus Text. iure Canonico in *dicit. cap. is, qui fidem, de sponsalibus,* dicere corrigi per Trid. sine eius expressa derogatione, nullus sanæ mentis dicere debet, & si dixerit, male dixerit: nam correctione legum in dubio vitâ, *l. si quando, C. de inoff. testam. l. 1. C. de inoff. testam. l. 1. C. de inoff. dotibus, l. precipimus in fine, C. de appell. c. 1. de noui operis. nunc. c. cum expediatur, de elect. in 6. Rom. conf. 40. n. 10. & confil. 57. & confil. 322.* etiam quod lex posterior haberet clausulam derogatoriam, quia adhuc correctio non sumitur, si potest fieri conciliatio, & extendit etiam quando esset dictio taxationis, Pichard. *in princ. instit. de lege falcid. n. 34.* Card. Tusch. *tom. 2. littera C, concl. 1126. num. 4.* Barbosa *de axiomate iuris axiomat. 61. per tor.* ergo frustra correctio per Trid. afferitur *d. cap. is, qui fidem de sponsalibus.*

- ²⁴ Secundò adducitur insignis Ioan. Petrus Binius *confil. 62. à num. 34.* qui ait post Concilium Tridentinum sponsalia transire in matrimonium per copulam, & opponens sibi de Tridentino ait, nec hodie obstat, si dicatur ex decreto Sacri Concil. Trident. cautum videri, vbi matrimonia habentur, non præcedentibus conditionibus ab eo consideratis, sint irrita, & nulla. Respondet enim subdit Binius, id procedere, vbi partes habuissent animum non contrahendi sponsalia, sed matrimonium à principio, quia

tunc procederet dispositio ipsius decreti, & ad hæc allegat Nanartum, at si clarè constiterit partes ipsas fecisse tantum simpliciter promissiones, qua vim sponsaliorum obtinet, & non habuerint animum celebrandi, tunc matrimonium, videtur dicendum hunc casum tanquam non comprehensum à Concilio, fuisse ab eo omisum, & ramansisse sub dispositione iuris communis.

Hoc posito, sic argumentor, est vera conclusio, quod propter Doctorem peritum aliquid dicentem potest recedi à communis opinione, quia summa fides ei adhiberi debet, Menochius *confil. 31. num. 16.* Nellus *de testibus, num. 200.* & post Binsat. Menoch. & Campog. dicens Capycius Latro *confil. 127. à num. 12. cum seqq. tom. 2.* cur non erit credendum Senatus Venetiarum apud Trinitatum, & D. Petru Bimio *vbi suprà,* qui scripserunt post Concilium, & de eo individualiter loquuti sunt, & Doctoris autoritas in puncto, de quo agitur habetur pro lege, vtrà DD. *suprà* citatos, ut aduerit Sesse decif. Aragonie, *230. num. 5. & seq* Franciscus Salzona *de laudem principio 4. num. 38.* redditurque claram Christophorus Martinus *decif. 80. num. 18.* & præualet millibus deductis à similibus Francisc. Anton. Costa *confil. 67. n. 31.* maximè temporibus istis, M. gon. *decif. Florentia 20. n. 28.* quibus non creditur legibus, & rationibus, sed solùm decisionibus, Bertaz. *confil. 61. n. 42.* & idè nil magis laborandum est, quām reperire decisionem alicuius Doctoris moderni, ut notat Magon. *decif. Lucensis. 7. n. 29.* Anton. Monachus *decif. Bonon. 40. n. 15.* & tantò magis Doctori in puncto allegato creditur, vbi agitur de matrimonij favore, de quo sufficit allegare doctiss. Barbatiam *confil. 61.* vbi latissimè agit, quod unius Doctoris dictum pro matrimonio præualet communis opinioni contrarie, & hoc etiam consulendo, dixerit, quia non est verisimile, quod quis conscientiam suam vendere voluerit consulendo latè post alios Garrouius *var. resol. cap. 20. in verbo, Doct. à n. 1. 7. Domini* indicantes, hæc est causa maximi ponderis, quando post tale gravissimum scelus, quod unicuique bona fide operanti potuisse contingere, & successit huic familiæ de nobili genere natæ, miror quo zelo, quando de interessè respectu prolis agitur, & puellæ inclusæ in Monasterio, ex quo hoc successit, & nunc audio Patrem Iesuitam exercentem officium Aduocati, & Scriptoris, ac Consultoris iactantis se contra Sacrum Consilium, eiisque decisionem, firmiter asserentem reuocandam esse sub suo patrocinio, sed ad rem.

S V M M A R I V M .

- 1 Fagnani dictum qualiter intelligatur.
- 2 Barbosa votum consultium *71.* qualiter procedat.
- 3 Peregrini locus de fideic. art. 24. explicatur.
- 4 Fusarius quest. *409.* explicatur.
- 5 Matrimonium in gradu prohibito clandestinum, filios non producit legitimos, secus in gradu permisso, secundum Caphalum.
- 6 Decianus idem dicit.
- 7 Mantica idem tenet.
- 8 Gallus sentit idem.
- 9 Trentacinquis idem.
- 10 Monaldus idem dicit.

- 11 Capycius Latro nihil contra nos.
 12 Franciscus Molina tenet idem.
 13 Mantica sentit nobiscum, etiam post Conc.
 14 Cancerij locus qualiter explicetur.
 15 Cuccus quid sentiat in praesenti.
 16 Zypeus nobiscum tenet.
 17 Ioannes Rojas explicatur.
 18 Thesaurus iun. nihil ad nos.
 19 Farinacij locus nihil contra nos.
 20 Seraphins est contra partem aduersam.
 21 Ioannes Franciscus de Leone, Lessius, & Suarez, loquuntur de matrimonio clandestino, non vero de presumpto.
 22 Baunius, & Gordonus, Layman, & alij eodem modo loquuntur, ac Fragosius, Gerunda, Diana, Vgolinius, Sayrus, & Lezzana.
 23 Textus in cap. ex tenore, qui filii sint legitimi, explicatur.
 24 Textus in cap. inhibito, de clandestina defensione, explicatur.
 26 Constitutio Regni Neapolitani, de matrimonio publice contrahendis, non meretur allegari in praesenti.
 27 Concil. Trident. in Gallia est receptum.
 28 Matrimonium sine Paroco, & testibus in Gallia non valet.

C A P V T III.

Quam brevissime adducuntur proposita, & eorum responsiones ad adducta.

1 Primo loco fortificatur adducendo Fagnani. *in cap. per tuas, qui filii sint legitimi, n. 3.* ibi, sed hodie corrigitur, quia decreto Concil. Trid. *sess. 24. cap. 1. de reform. matrim.* non tenet matrimonium, nisi fuerit celebratum seruata forma ibi prescripta, unde sponsalia de futuro ex copula non transiunt amplius in matrimonium, nec prosunt ad legitimacionem prolixi, ut saepe censuit S. Congregatio eiusdem S. C. T. Interpretis; ergo credit hoc iaculo nos absordescere P. de Rossis.

Sed patet Responsio ex Bimio, Triuiano, & aliis citatis *supra*, ac a Marta *infra* citando: si partes à principio habuissent intentionem contrahendi matrimonium; tunc non transiunt in matrimonium sponsalia de futuro, sed si partes habuerunt à principio puram intentionem contrahendi sponsalia, & postea sequitur copula, tunc transiunt in matrimonium, ex notatis *supra*, & non prodesse hoc ad legitimacionem prolixi rescripsit S. Congregatio, quoad ordinis ad suscipiendos, beneficia, & dignitates Ecclesiasticas consequendas, vbi requiritur legitimatio, habita per Sacramentum matrimonij, quia est spiritualis, sed legitimatio quoad effectum temporalem succedendi, nihil commune habet cum matrimonio in esse Sacramenti; addo quod Theologi morales etiam legitimacione, quoad spiritualia concludunt ad fauorem filij putatiui, quem dicunt posse ordinari, &c. & tamen non sicut matrimonium de iure, sed de facto: neque debebat Fagnani doctrina, & verba tanti in estimatione haberti, vbi non probat, nec disputat, sed solum recitat illud dictum, & si Pater de Rossis vidit Doctissimum Caramuelem, contra Fagnanum, eius opinio non tanti estimata fuisset.

2 Secundo loco adducitur Barbosa *in votis de cisis* 71. vbi ait post Trid. etie correctum Text. *in cap. 18, qui fidem de sponsalibus, & idem adduci* Jul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

tur in cap. quod nobis, qui filii sint legitimi, num. 50: ait de matrimonio vero clandestino nullo propter defectum Paroco, & testium, iuxta dispositionem Concilij sess. 24. de reform. cap. 1. de duabus potest dubitari. Primo, an per illud naturales antea suscepti fiant legitimi, & certum esse debet, non legitimari, patet, quia ut matrimonium sequens antea susceptos reddat legitimos, validum esse oportet, constat autem nullum esse matrimonium contractum sine Paroco, & testibus ex Concil. Trid.

Respondeo primo, quod Barbosa est sibi contrarius: nam in declarationibus paruis, tenet legitimam esse prolem taliter natam, & miror de parte aduersa, quae dicit Barbosam in declarationibus magnis non apposuisse hoc, igitur colligit, quod se correxerit, quando ad correctionem non sufficit omissione, vel non explicatio.

Respondetur secundò, Barbosae utriusque dictum sustineri posse, etiam non valere matrimonium in ordine ad Sacramentum, sed valere, quoad contractum, ad quod sufficit consensus cum habilitate contrahentium, scilicet sine impedimento dirimente, & sic hoc matrimonium presumptum, non est Sacramentum, & sic filii non legitimantur in ordine ad spiritualia, puta ordinis, beneficia, & dignitates Ecclesiasticas, sed solum quoad temporalia successionis, &c. quod dependet causa à contractu matrimonij, non à Sacramento, sicuti videmus legitimatum à Prorege succedere in omnibus temporalibus, sed non posse ordinari, &c. & è contra legitimatum à Papa esse capacem ordinum, ceterorumque spiritualium, temporalium vero solum in terris Ecclesiæ, non in terris Imperij, vt est communis DD. opinio, contra alios dicentes, etiam in terris Imperij, de qua re Castillus, Salgadus, Larrea, &c.

Respondeo tertio, quod idem Barbosa *in c. 1 num. 4. de matrimonio contracto contra interdictum Ecclesie*, dicit, matrimonium contractum contra Ecclesiæ interdictum esse validum, quia impedimenta legis humanæ, minimè dirimunt, cum prohibitio non dirigatur in ipsam matrimonij substantiam, sed in accidentia, quod tunc fit, cum non simpliciter, & absoluè matrimonium prohibetur inter aliquos, sed circumstantia modi, temporis, aut loci; tunc enim nisi lex habeat decreto irritans, actus valet, sed lex Concilij solum respicit matrimonium in ordine ad Sacramentum, ergo.

Tertio loco adducitur Peregrinus *de fideicom. 3 artio. 24. num. 74.* qui ait, quod hodie per nouam reformationem Concilij Tridentini quæstiones de matrimonio clandestino, fuerunt sublatæ, siquidem contrahi nequeunt, & ideo proles inde suscepta, illegitima est, vt nata ex matrimonio aduersus Ecclesiæ interdictum.

Respondeo autem Peregrinum loqui de matrimonio clandestino, at hoc, de quo agimus est verum, & legitimum; presumptum tamen, non clandestinum, nec putatiuum, sed verum, & legitimum presumptiuè, stat enim veritas, & presumptione iuris, & de inte DD. *in l. si is, qui pro empere, ff. de usucaption.* & tandem Peregrinus loquitur de matrimonio in ordine ad Sacramentum, & prolem legitimandam in spiritualibus, quod nos non prætendimus.

Quarto loco adducitur Fusarius *quest. 409. de fideicommiss. num. 100.* vbi ait hodie cessare difficultatem cum S. C. Trid. talia matrimonia clandestina nulla sint.

Sed videatur idem Fusarius *vbi sup. n. 98.* qui dicit matrimonia clandestina non esse valida, ut potè non contracta in faciem Ecclesiæ, sed *n. 99.* deinde ait, intellige procedere, dummodò matrimonium sit factum in gradu prohibito, nam alias fecus, quia licet clandestinè contrahentes, quod ad se non dicantur coniuges, tamen quoad filios matrimonium præsumitur esse legitimum, ita scribit Bertrandus *conf. 210. lib. 1. Cæfalus conf. 435. num. 92.* & *conf. 503. num. 17.* Decianus *conf. 54. num. 109.* Mant. *c. de coniect. lib. 11. tit. 12. num. 15.* Gallus *de except. except. 72. num. 218.* Dum ergo *num. 100.* hodie cessare omnem difficultatem, cum ex Sacro Concilio Tridentino talia matrimonia nulla sint, clarè loquitur Fusarius *de matr.* in ordine ad Sacramentum, non in ordine ad Prolem legitimandam.

3 Sic Cæphalus *d. conf. 435. à num. 92.* ait matrimonium clandestinum filiis nocet, ybi cumque matrimonium est prohibitum, alias fecus, unde si solum matrimonium: clandestinitas esset, tunc filii essent legitimi, fecus si esset in gradu prohibito contractum, nec Cæphalus *conf. 276. n. 25.* est sibi contrarius, quia *num. 28.* declarat, quomodo procedat suum dictum, scilicet quando inter Coniuges non poterat contrahi matrimonium, quia tunc filii ex tali matrimonio non sunt legitimi, & quia Cæphalus *conf. 239. num. 11.* idem dicit, Pars aduersa dicit, quod adducit intra vetera, & non Trid. *vbi supra.*

6 Decianus *respons. 55. num. 109.* ait quod Soboles nata ex matrimonio clandestino est legitima, nisi appareat legitimum impedimentum affinitatis, & in faciem Ecclesiæ dicitur celebratum, quando coram pluribus fuit celebratum, scilicet coram quatuor.

7 Cardinalis Mantica *lib. 1. de coniecturis tit. 12. num. 13.* dicit, natos ex matrimonio clandestino esse legitimos, nisi esset impedimentum inter Coniuges, & quod clandestinitas noceat contrahentibus, sed non filiis, quia quoad prolem præsumitur legitimum matrimonium.

8 Gallus *exceptione 72. num. 18.* ait, quod licet clandestinè contrahentes non legitime contraherint inter se, tamen quod ad filios, legitimum censetur matrimonium, & *num. 225.* ait, quod in dubio sumi debet opinio, quæ faret matrimonio, legitimationi prolis, &c.

9 Trentacinqui *de illegitimis, resol. 4. num. 18.* ibi, secundo limita de Iure Canonico, & propterea dicit talum filium illegitimum, si non est contractum in faciem Ecclesiæ matrimonium, & præsumptum negat hodie post Trid. intelligitur enim iuxta notata per Menoch. *conf. 199. num. 57.* ibi idem dicendum esset, quandoquidem inter ipsos matrimonium esse non potuit, impeditio honestate, cuius quidem impedimentum considerabile esse in hoc easu, &c. & sic declarandum est, idem Menoch. *lib. 3. de presump. præsumpt. 1. num. 100.*

10 Monaldus *conf. 154. num. 44. tom. 2.* facit proboscis, ibi, quia Respondeo, quod licet talis confessio prælatorum coniugum plenè de matrimonio per eos prius contracto fidem non faciat, quoad ipsos coniuges, per supradictam tamen negari non potest ad effectum legitimationis Prolis, de qua agitur.

11 Capycius Latro *consult. 126.* nihil contra nos, sed solum quod matrimonium requirit Parochum, & Testes, & *d. 139.* non agit de matrimonio præsumpto, de quo nos agimus, sed de clandestino sine Parocho, &c.

Quinto loco adducitur Franciscus Molina *lib. 1. de rite nuptiarum comparatione 18. num. 82.* qui ait, si hodie clandestina fuerint matrimonia sublata sunt, & Proles non est legitima, nec per subsequens matrimonium legitimatur, si adsit aliquod impedimentum, & hoc sensu adducit Peregrinum *art. 24. de fideic. num. 74.* & quod ita loquatur Molina, scilicet de matrimonio, ut Sacramento, non verò uti contracto, nec loqui in ordine ad Prolem, patet ex dictis ab eodem Molina *vbi sup. comparat. 10. num. 69.* vbi tenet nobiscum; Nec aliquid dicit Didacus Spina *glos. 15. num. 112.* Nisi quod matrimonium sine Parocho, & Testibus non valet.

Sexto loco adducitur Marta *de success. legal. p. 1. quest. 18. art. 50. num. 16.* ibi, hodie ista quæstio cessat, quia Trid. *sess. 24. de reformat. matrim. cap. 1. &c.*

Sed rogo videri Martam post talēm locum *p. 3. quest. 12. art. 1. num. 26.* ibi, declaratur, ut non procedat, quando post sponsalia de futuro, sequuta est copula carnalis, quia tunc dicuntur confirmata, & transiunt in matrimonium de praesenti, *cap. 18. qui fidem de sponsal.* Et quod hoc casu Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 1.* non habeat locum, fuit resolutum in Congregatione Romana super declarationibus *d. Concilij,* & in Collegio Pisano eandem declarationem sequitur Marta *in ff. nouissima num. 3. tit. de sponsalib. cap. si sponsalia,* quod idem dicit in *voto suo.* Pisano 172, ergo videant, quos allegant.

Septimo loco adducitur Cancerius *tem. 1. var. cap. 11. n. 92.* qui ait, quod quoad probandum matrimonium, & quod ad legitimationem Prolis Sacrum Concilium Trid. nihil corrigit de præsumpto matrimonio, licet aliter quoad alia; Etenim sola præsumptio legitimationis, & probatio eiusdem, &c. Ergo est pro nobis, non contra nos, sic Joseph Rusticus *in l. cum Auus lib. 2. cap. 16. num. 11.* dicit filios non fieri legitimos ex matrimonio clandestino, nisi contracto in faciem Ecclesiæ, sed *num. 112.* quando dicitur matrimonium clandestinum se remittit ad Doctores, qui dicunt esse clandestinum prohibitum, & filium non esse legitimum, quando adesset impedimentum, quia scilicet intra gradus prohibitos, sic Azeuedus *lib. 5. tit. 1. l. 1. n. 38.* loquens de matrimonio contracto in periculo mortis à Concupinario in ordine ad legitimandam Prolem, sic ait verum tamen ad validitatem contractus, & matrimonij, & Prolis legitimationem, valde dubito, attento dicto decreto Concilij, nisi tanta esset subitanea mortis suspicio, &c. & Gutierrez *cap. 73. de matrimonio num. 50.* non loquitur de legitimatione Prolis, imò videtur contrarium sentire ibi.

Octavo adducitur Cuccus *lib. 5. in tit. Canonie. tit. 11. num. 8.* & *num. 80.* de matrimonio clandestino, qui loquitur de clandestino, non de præsumpto, ut est hoc, de quo loquimur; præsumptum dicit Cuccus *à num. 104.* duplex est, primum, vbi post sponsalia internenit copula, quod præsumptum matrimonium, teste Gratian. *c. 754. à num. 49.* nihil differt à vero, quoad effectum legitimationis, nam ad prolem legitimam enunciandam sufficit colorata possessio, ex quasi possessione maritali, & subdit Gratian. *cap. 754. n. 9.* per totum, & *num. 19.* ex Lupo *de illegitimis comment. 4. §. 1. num. 49.* ait Gratianus, respectu filiorum præsumitur legitimum tale matrimonium, quando non contrahitur in casu à jure prohibito.

- 16 Non loco adducitur Zypeus de *Inre Pontificio, in tit. qui filij sunt legitimi, pag. 444.* ibi (atque hodie ex nullo matrimonio clandestino legitima Proles nascitur) sed idem Zypeus *in tit. de Parœciis, lib. 3. num. 8.* ait, quod si agatur de matrimonio in quantum est Sacramentum, & an cohabitantes in peccato versentur, & tunc strictæ probationes à Canonibus exiguntur, & si præsumptæ tantum nuptiæ ad priorem eff. etum (scilicet legitimi filij) nihil a vero matrimonio distant, nec existimo circa huiusmodi matrimonium, seu potius præsumptiones illius Concilium Trid. aliquid mutasse, & sic respondeatur ad Lappum *in alleg. pag. 151. num. 41.* & ad Ascanium Clementem *de parr. potest. tom. 8. tract. pag. 101. num. 2.* dum dicunt in legitimo matrimonio esse seruandas solemnitates Trid. dicas enim, intelligo quoad Sacramentum, non quoad contractum; & Prolis legitimationem, quia haec nihil commune habet cum Sacramenio matrimonij.
- 17 Sic Ioannes Royas *in Epitome de success p. 1. cap. 2.* non esse legitimam Prolem, ait *num. 78.* nisi posito Parœco, & Testibus, quod etiam dicit Flaminius de Rubeis *tom. 1. conf. 21. num. 8.* qui latè loquuntur de matrimonio in ordine ad Sacramentum, & ad legitimationem, quoad spiritualia, puta Sacros ordines, beneficia Ecclesiastica, &c. sed non quoad legitimationem temporalium, successionem eorumdem bonorum, &c. quia ad hoc sufficit matrimonium contractum esse secundum leges naturales, & Canonicas, ex d. *cap. 15.* qui fidem de sponsalibus, nulla habitatione ad matrimonium, vt Sacramentum est, & hoc etiam sensu procedit Franciscus Ciriacus *cap. 277. tom. 2. num. 4.* ibi, dummodo contrahatur coram Parœco, & duobus testibus, sic Hominedens *cit. vol. 2. conf. 72. num. 22.*
- 18 Inter decisiones allegant Thesaurum *lib. 3. 9. 97.* vbi ait fuisse per suum Senatum, per mulierem quamdam defloratam sub promissione nuptiarum petitum filium, vti legitimum ad successionem Patris, fuit decus male dicere fœminam illam, & fuit haeres condemnatus ad alimenta: Miror quid faciat hoc ad propositum, ibi Mulier illa prius ab alio fuit cognita sub spe matrimonij, erat fœmina alias deflora quid ad nos miror D. Isabellam tali comparatam mulieri.
- 19 Ad Farinacium *tom. 2. posthu. d. 61.* debere constare de matrimonio ad effectum legitimatis, & ad Burattum *dec. 59. & 530. num. 17.* & ad Pagn. *d. 1322. tom. 1.* vbi ad legitimationem Prolis probandam requiritur matrimonium esse descriptum in libro Parœci, & magnum signum non contracti matrimonij erit non fuisse scriptum in libro Parœci. Respondetur enim id verum esse, sed non per hoc negatur matrimonium præsumptum, de quo in d. *cap. 18. qui fidem de sponsalibus* non facere filios legitimos: Supponebat enim, ibi matrimonium fuisse contractum in facie Ecclesiæ, benè fuit dictum debere taliter probari, sed nihil ad nos.
- 20 Seraphinus *dec. 978.* est contra partem, quia dat pro vero matrimonium præsumptum habere locum, ad effectum legitimatis prolis, factis tamen probationibus, & quia ibi deficiebant, fuit dictum pro illegitimazione prolis, Reg. Capyc. Latro *dec. 139.* ibi *num. 18.* ait ad probandum matrimonium pro legitimatione prolis, sufficere leuiores probationes, & præsumptum matrimonium probare sufficere Basilius Pontius *de matrim. lib. 3. cap. 5. §. 1. vers. Terriò dicebat, matrimo-*
- nium fuisse contractum contra formam Tridentini, sed ibi erat contractum in gradu prohibito, Pontifice dispensante, & eius notitia non habebatur, quod nihil contra nos.
- Ioannes Franciscus de Leone *in praxi p. 2. c. 9. Rome impresso, num. 37.* loquitur de matrimonio clandestino, sic loquitur Suarez *disp. 50. sect. 1. à num. 9.* & ita Sanchez *lib. 3. de mar.* sic loquitur de clandestino, sic Lettius *de irregularitate, cap. 9. dub. 1.* at nos loquimur de matrimonio præsumpto, non clandestino, quia hoc de iure canonico est validum, clandestinum non ita.
- Pater Stephanus Baunius *tract. 12. de impedimentis matrimonij, quest. 4.* agit de matrimonio clandestino, sic P. Jacobus Gordonus *in Theologia morali, tract. 4. pag. 1902.* loquuntur de clandestino, & admittit legitimos filios sine Sacramento, vt apud Infideles, sic Thesaur. *de pœnis Ecclesiast. in tit. matrimonium, cap. 6. num. 1.* loquitur de clandestino matrimonio, & idem Layman *lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. n. 1.* sic P. Hermann. Builemb. *tract. 6. dub. 20.* & Toletus *in summa, lib. 1. cap. 58.* vbi agit de natis extra matrimonium, in præsenti est Ioseph natus ex matrimonio præsumpto; sic P. Fragosius *disp. 6. tom. 1. num. 40. vers. quod si,* agit de matrimonio clandestino, quia partes intendebant facere Sacramento, & quia non valuit, vt tale, neque filij sunt legitimi, at in præsenti à primordio intendebant facere sponsalia, & postea sequuta fuit copula, id est sponsalia transierunt in matrimonium, quod non est in casu nostro, sic loquitur Gerunda *de Episcopo tom. 1. lib. 2. disp. 3. cap. 5.* & P. Auerfa *de matrim. quest. 6. & 8.* & Philippus Sambacheus *vbi sup.* Verrecelli *de Apostolicis missionibus tract. 12. quest. 174.* dicit cum communi *vbi sup.* & cum vera conclusione de fide non valere matrimonium sine Parœco, & testibus sic summa Dian. *p. 2. de ordine n. 50.* sic Villalobos *tract. 13. disp. 57. num. 6.* Rodriq. *in compend. question. Regul. regul. 9. resol. 28. n. 2.* & sic P. Angelus Vantius *lib. 4. de disciplina Cleric. pag. 4.* sic Hurtadus *var. resol. part. 2. tract. 12. num. 6.* eodem modo loquitur Maiolus *de irregularit. lib. 1. cap. 5. num. 3.* loquitur de matrimonio putatio, non præsumpto, &c. sic loquitur Vgolinus *de irregularit. cap. 44. §. 1. num. 16. pag. 180.* sic Sayrus *de censuris, lib. 1. cap. 10. num. 25. in fin.* sic Bossius *de matrim. cap. 1. §. 23. num. 57.* eodem modo loquitur, sic Viualdus *in Candelabro aureo pag. 50. num. 12.* & sic loquitur Lezzana *in verbo Illegitimi sunt irregulares, num. 56.* vbi agit de filiis natis ex matrimonio clandestino sine Parœco, & testibus.
- Adducit P. Antonius probationes Canonicas *ex cap. ex tenore, qui filij sunt legitimi, sed hic Text. loquitur in matrimonio putatio, stante impedimento alterius Coniugis ignorato, vt sup. ex Cephalo, aliisque I.C. dixi, quod matrimonium præsumptum, &c. nullum filium facit legitimum posito impedimento gradus, vel alterius, nisi posita ignorantia, de qua ibi, atque id est nihil ad nos, & bona, fides fuit in contrahente sponsalia de futuro cum copula subsequuta, quæ facit matrimonium legitimum, etiam post Concilium ex Bimio, Trinitano, & aliis vbi sup. Neque Text. in cap. inhibito est contra nos, sed pro nobis est, Text. in d. cap. 18, qui fidem de sponsalibus, & P. Antonius mihi iurauit, quod si esset unus Doctor (qualis sufficiens est ad ita decidendum fauore matrimonij, vt sup. dixi) qui diceret post Concilium transire sponsalia in matrimonium,*

voluisset liti renunciare, vnde credo, quod ita faciet, visoque Bimio, Triuifano, & aliis.

- 25 Et quia multa christianè concionatur, & factetur, vellem, ut hæc diceret parti aduersæ, quam defendit, quæ post commissum scandalum tam perniciosum in hac Cittate, post damnum intolerabile, & insanabile caufatum Puellæ ex annis nouem sepultæ in Monasterio, post infamam familiam non infimæ fortis, prætendit bona auferre D. Iosepho filio legitimo ex tali præsumpto matrimonio nato, Theologi prædicantur, Juristæ insididunt, & sicut sanctissimè, ac iustissimè hanc pro D. Iosepho indicarunt, ita non dubito eosdem rectissimos Patres in eadem sententia permanuros; habent enim in scrinio pectoris, quæ ab eisdem legenda, supplicamus.

- 26 Adducitur à parte cap. 5. sui famigerati Responsi fol. 18. in fine Constitutionis Regni nostri Neap. à Viuio relata in dec. 34. num. 3. sub rubrica lib. 3. de matrimonii publicè contrahendis, in qua dicit Rex Rogerius, lege præsenti, volentibus omnibus contrahere matrimonium, necessitatem imponi, vniuersis hominibus Regni nostri, & Nobilibus maximè, post sponsalia celebrata, solemnitate debita, & sacerdotali benedictione, præmissis, matrimonium solemniter, & publicè celebrari, alioquin nouerint, à modo morientes contra nostrum Regale edictum, neque ex testamento, neque ab intestato, se habitueros hæredes legitimos ex clandestino matrimonio, & illicito, contra nostram sanctionem procreatos, mulieres etiam dotes, aliis nubentibus, legitimè debitas, non habere, de qua constitutione meminit D. Reg. de Marinis tom. 2. cap. 132. in fin. ex errore Impressoris in libello partis citatus cap. 32. num. 3. 8. 9. & 10. est enim caput 132. num. 9. & allegat Capitulum Regis Roberti, quod incipit, non sine mortalis, vbi Io. Antonius de Nigris num. 49.

Sed rogo Dominos meos Iudicantes legere, & perlegere, ut ipsi solent, tum Constitutionem, tum Afflictum ipsum, loquitur enim constitutio de matrimonio contracto clandestinè, at Nos loquimur in matrimonio præsumpto, quod ab Affl. etiam num. 11. non negatur. Secundò rogo videri Afflictum in rubr. constitutionis, vbi ait valere matrimonium clandestinè contractum, & filios esse legitimos, & istud seruatur, non ista Constitutione quoad pœnam, vt dicetur in nigro, & propterea posita fuit hæc rubrica de matrimonii publicè contrahendis. Hæc Afflictus, vndè mirari non desini, quomodo inter nullitates Sanctissimi decreti à S. C. emanati ad fauorem causæ, quam defendimus pars aduersa ausa sit allegare pro nullitate, quod est contra dictam Constitutionem, quia si vidisset Afflictum, illam non proposuisset tanto cum aplausu.

- 27 Miror de Authore, qui in quarta oppositione (nam alias responsiones ad tria non conuincent) ad doctissimos Gallos pro nobis in primo scripto allegatos, scilicet Barrium, & Charondam, ait hos esse Gallos, apud quos Trid. non est receptum, quia id falsum est, etenim videat alios Gallos, præsertim Ludouicum Belli. conf. 224. qui ait matrimonium sine solemnitatibus Trid. esse nullum in Gallia, siue sit ex vi Concilij, siue sit ex eo, quod Rex Gallorum statim facto concilio aperto, & publicato statuit sua lege particuliari Tridentino conformi, non valere matrimonium sine Parœco, & testibus, inhabilitando contrahentes ad matrimonium contrahendum, quod potuisse fieri fundat Ludouic. Bellius vbi

suprà, & aliis Gallus, Tondutus Salingerius, cap. 71. tom. 1. questionum Canonicarum, ait in Gallia non esse permisum matrimonium sine Parœco, & testibus, ex Regia ordinatione, quæ amplectitur Concilij Trid. disputationem, & in Gallia sunt necessariae denunciationes pro matrimonio, tam inter Catholicos, quam inter Hæreticos, quæ fieri debent in Parœcia vtriusque Coniugis, & deficientibus denunciationibus matrimonium in Gallia dicitur deficere in forma substantiali; vndè mirari non possum de parte contraria, quando in suis primis scriptis huius causæ citat Barrium, tanquam Authorem damnatum, quia non vidit Indicem librorum prohibitorum, vbi nullo modo adest Barrius damnatus.

Quæ scriptis sufficiant pro corroboratione tam sancti, tam iusti decreti ad fauorem D. Ioseph de Mattheis filij legitimi declarati per S.C. quond. Comitis Palmerici in burgensaticis, &c. nec non pro solutione eorum, quæ adducuntur in peculiari libello pro hæredibus d. Comitis.

INDICVLVS CAPITVM.

CAP. I. Probatio illegitimitatis in specie proposita ex Iureconsultis.

- 2 Probatio ex decisionibus.
- 3 Ex Theologis S. I.
- 4 Ex aliis Theologis.
- 5 Probatio à iure Canonico, ratione, & constit. Regni.
- 6 Respondetur authoritatibus aduersariorum.
- 7 Et ult. referuntur, & refelluntur rationes aduersariorum.

RESPONSVM IVRIDICO-THEOLOGICVM,

Super articulo illegitimitatis filij non geniti ex matrimonio contracto iuxta Trident. Concilium;

P R O

III. Comite Palmerici.

DE EADEM R.E.

VÆSITVM est, vtrum sponsalia de futuro, ex subsequente copula animo coniugali, non contracto matrimonio iuxta formam Trid. sess. 24. de ref. matr. cap. 1. transiant in matrimonium præsumptum, etiam post Concilium, saltem quod pertinet ad legitimatem filiorum, seu quod idem est, sub aliis terminis, vtrum aliquod matrimonium clandestinum, vbi receptum est Tridentinum, reddat legitimos filios?

Respondi, secundum ea, quæ in facto constant, non esse de hoc puncto dubitandum, cum certa sit hodie responsio negativa ex iteratis declarationibus Sacr. Congregat. Card. Concilij Tridentini interpretum, apud Fagnanum nonissimè editum in cap. per tuas, qui filij sint legitimi, cuius hic verba describam, ille igitur loc. cit. num. 3. ait. Sed hodie hoc corrigitur, quia ex decreto

decreto Concilij sess. 24. de reform. marr. cap. 2. non tenet matrimonium, nisi seruata forma ibi prescripta; unde sponsalia de futuro ex copula amplius non transcurunt in matrimonium, nec profundit ad legitimatem prolixi, ut saepe censuit S. Congregatio eiusdem Concilij Interpres: haec Fagnanus, cuius testimonium summa fide dignum sat est ad decisionem cause.

Sed ponamus, disputationis gratia, nullas existentes declarationes Cardinalium de hoc puncto, adhuc indubitanter affirmo, filios ex huiusmodi matrimonii genitos illegitimos esse, atque adeo hereditatis, ac successionis incapaces, autoritate, iure, & ratione, ac constit. Regni.

C A P V T I.

Probatio ex Iureconsultis.

Primò Augustinus Barbosa vot. decis. vot. 77. num. 1. *Ioannes*, inquit, ante Conc. Trid. promiserat Franciscæ, matrimonium cum illa contrahere, sed tunc illud copula non consummavit, nisi post eiusdem Concilij publicationem, quod si fuit apud me, an istud matrimonium hoc modo contractum absque solennitatibus ab eodem Concilio requisitis, validum extitisset ad effectum legitimatis filiorum, in quo dubio respondi pro inutilitate matrimonij, ita ibi Barbosa, & paulò post n. 2. Quando, inquit, tam promissio, quam copula obuenierunt post Concilium, & hic est casus clarus contra matrimonium, cum Tridentinum irritauerit omnia matrimonia presumpta. haec ille.

Idem in cap. quod nobis, qui filii sint legitimi num. 5. De matrimonio, inquit, clandestino nullo propter defectum Parœci, & testium, iuxta nouam dispositionem Concilij Trid. sess. 24. de ref. matr. de duobus possumus dubitare. Primò, an per illud natus ales ante suscepti fiant legitiimi, & certum esse debet, non legitimari; aut rursus possumus dubitare, an filii suscepti ex hoc matrimonio clandestinè contracti spuri sint, ita ut per aliud subsequens validum coram Parœco, & testibus nequeant legitimari? & certum est, illegitimos esse, & consequenter per subsequens matrimonium posse legitimari, & paulò post; Unde licet isti illegitimi sint, quia nati ex matrimonio inutilido, cum tamen nascantur ex parentibus, qui matrimonium valide possunt contrahere, apertissimè sequitur, per matrimonium validum postea secutum posse legitimos fieri.

2 Adebat nobis authoritas Fagnani, cuius verba initio descripta sunt.

3 Peregr. de fideicom. art. 24. num. 74. *Verum*, inquit, per nouam reformationem Concilij Tridentini quæstiones de matrim. Cland. sublatæ fuerunt, siquidem contrahendi nequeunt, & ideo proles inde suscepta illegitima est, ut nata ex matrimonio aduersus Ecclesiæ interdictum contracto, & nulliter.

4 Fusarius refert, & sequitur Peregr. q. 409. de subst. num. 100. dicens ex ipso Peregr. hodie cessare omnem difficultatem, cum ex Concilio Trid. talia matrimonia nulla sint.

5 Censalius in add. ad Peregr. non quidem ad citatum articulum 24. sed ad 23. pag. 132. ibi *Verum* hodie haec omnia deseruunt tantum disputationis gratia, cum attenta dispositione S.C. Tridentini quæstiones de matrimonii clandestinis sublatæ sint, ideoque proles inde suscepta illegitima sit.

6 Eodem sensu loquitur Trentacinq. varia resol. lib. 1. rit. de legit. resol. 3. num. 18. ibi *Hodie per Sacrosanctum Concilium Trid. in cap. 1. sess. 24.*

cum matrimonium presumptum non valeat; filii non sunt legitimi.

Menoc. conf. 199. n. 57. *hodie filii nati ex matrimonio clandestino sunt illegitimi, & si olim nempe ante Constitutiones Sacras Concilij Trid. conferentur legitimi, & idem docuerat de pref. lib. 3. pref. 1. num. 100. hodie nati ex matrimonio presumptu legitimi non sunt, & consequenter insuecessibiles.*

Monaldus conf. 154. num. 44. vol. 2. ibi committerebat pro legitimitate quorundam filiorum, & sibi obiecisset, non constare obseruatam formam Tridentini, non respondit, id non obstat, sed hoc pacto: *Licet talis confessio prefatorum contingat, fidem non faciat quoad ipsos coninges per supradicta; tamen negari non potest magnam presumptionem praestare, inter ipsos matrimonium contractum fuisse iuxta formam eiusdem Concilij: haec ille, & longè clarius num. 7. eiusdem conf.*

Capycius Latr. conf. 126. ferè per tot. vt certum supponit etiam in ordine ad legitimatem, & successionem filiorum requiri, vt in matrimonio sit seruata forma Tridentini quoad Parœcum, & testes.

Franciscus Molinus de ritu nupiar. lib. 1. compar. 18. num. 82. *Hodie, inquit, cum clandestina matrimonia fuerint sublata, & nullo casu ex his suscepta proles sit legitima, legitimari poterit per subsequens matrimonium in facie Ecclesiæ contractum, dum aliud non subsistat impedimentum.*

Did. Spino in spec. test. gl. 15. vbi agit de inutilitate matrimonij sine Parœco post Trid. & de sublato post Concilium matrimonio presumpto, & concludit pro inutilitate, & sublatum esse dictum presumptum matrimonium; quod verò id doceat in ordine ad legitimatem, patet primò ex tit. operis de testam. secundò ex tit. dicta glossa, qui est de filiis legitimatis, 3. ex num. 112. d. gl. vbi ait, sed cum in predicto nostro articulo actum sit de matrimonio contracto, per quod filius naturalis legitimus efficitur.

Marta de success. legali p. 1. q. 8. art. 5. n. 16. ibi Tridentinum sess. 24. cap. . dispositio, matrimonia clandestina esse nulla, & propriea non posse filios ex eisdem legitimari, & n. 21. ita concludit. Sponsalia contracta per verba de futuro, mediante subsequita copula carnali, sublata sunt per Concilium, quare cessant, quia de matrimonio presumptu dicta sunt; in ordine ad legitimatem prolixi.

Cancr. tom 3. var. resol. c. 11. à n. 92. & seqq. optimè explicat, in quo sensu post Concilium admittatur, aut non admittatur matrimonium presumptum, & ait. *Licet verum sit, matrimonium olim à iure inductum, & presumptum esse sublatum à Tridentino, sed id verum est, ut aliter matrimonium inter aliquos esse pretendi nequeat, nisi contractum sit secundum formam Trid. non tollit Sacr. Concil. quod si matrimonium reperiatur contractum, & velit probari legitimè contractum secundum formam conciliaris, quod id per coniecturales probationes probari non possit. Et sic hoc matrimonium presumptum non est per S. Concil. sublatum. Hæc ille, qui quidem loquitur in ordine ad legitimatem, vt patet ex num. 90. & 98. Et clariss., num. 91. ibi: vbi constaret matrimonium, non fuisse contractum, secundum quod Siennus Pontifex præcipit, procul dubio filii essent spuri; sed cum versantur in dubio, tunc debet potius presumi, saltem quoad legitimatem. exhibita esse omnia solemnia; hæc ille, cuius doctrina decidit optimè casum nostrum, quia constat ex confessione partis de non contracto matrimonio iuxta præceptum Ecclesiæ, & Tridentini.*

14. Ioseph Rusticus in l.cmm annis, lib. 2. c. 16. n. 111. ibi, concludendum est filios ita demum legitimos effici, si matrimonium in Ecclesia facie contrahatur, secus si clandestinum fuerit, & num. 112. quando autem, inquit, matrimonium clandestinè contractum dicatur, apud DD. controversum reperitur, & denique num. 113. ait, hodie clandestinum esse matrimonium, quando non est contractum iuxta formam Concilij, ibi hodie autem S. Conc. Trid. adest.
15. Azebedo lib. 5. tit. 1. leg. 1. n. 3. 8. loquens de matrimonio contracto in periculo mortis à concubinario, in ordine ad legitimandam prolem, sic ait. *Vtrum autem quoad validitatem contractus, & matrimonij, & prolis legitimitatem, valde dubito, dicto decreto Concilij attento, nisi tanta est Jubilanea mortis suspicio, & occasio, quod nulli alteri modo contrahendi daretur locus.* hæc Azebedo. vbi nota, quod non dubitat de illegitimitate prolis, nisi, cum vrget articulus mortis, nam extra talem articulum clare supponit illegitimitatem.
16. Gutierrez de matrimonio, cap. 73. num. 5. ibi. vero tamen, & num. 6. fine, concludit hoc pacto. & ita est tenendum, ut filii nati ex matrimonio clandestino vero, & valido, sint legitimi quoad omnia, etiæsi denunciations non praecesserint, si celebratum tamen fuit coram parœco, & testibus iuxta formam Concilij.
17. Antonius Cucchus lib. 5. instit. maiorum, tit. 11. n. 80. docet, validum fuisse matrimonium clandestinum, ante Concilium, & filios ex eo genitos esse legitimos, at non ita post Concilium, vt videre est num. 85. imo hic author cum aliis apud Fragosum loco infra citando sentit, post Concilium, non esse legitimos filios, nisi præter parœci, & testimoniū presentiam, praecesserint matrimonium denunciations à Concilio prescriptæ.
18. Franciscus Zipeus tr. de iure Pontificio, tit. qui filii sunt legitimi pag. 444. num. 1. omnium clarissimè sentit, hodie ex matrimonio clandestino numquam nasci prolem legitimam huius verba commodiore loco dabimus cap. 6. dum ostendemus quād falsò pro aduersariis à Bossio afferatur.
19. Lupus de illegitimis pag. 251. num. 49. Hodie tamen quæstiones de clandestinis matrimoniosis sunt inanes, & supernacua, attento S. C. Trid. per quod scilicet 24. de reform. matrim. sunt lac matrimonia clandestina declarata invalida, ac proles inde habita illegitima, etiæ mox reddi valeat legitima, per matrimonium, quod subsequatur rite, ac solemniter celebrandum inter tales coniuges, vbi non adesse aliquod impedimentum.
20. Alcan. Clementius Amerinus de patria potest. tom. 8. tract. pag. 101. num. 2. ibi, ut sit legitimum matrimonium, debet seruari solemnitas, que si non seruaretur, filii inde nati non essent legitimi. & n. 4. explicans, quænam sit solemnitas hodie requifita, sic habet, concordat Sacrosanctum Concilium Trid. sub Pio IV. celebratum in cap. 1. cum seq. de reform. matr. scilicet 24. vbi plenè habes solemnitates hodie requifitas in matrimoniosis.
21. Io. Roias epit. succel. p. 1. cap. 2. vbi cum docuisset, non excusare juris ignorantiam in matre credente posse se secundò nubere, viuente primo marito, quominus proles sit illegitima, statim subdit num. 18. Idem dicendum esse censeo de ea, qua post Conc. Trid. scilicet 24. cap. 1. de reform. matrim. contrahat matrimonium, non existentibus testibus, & Parœco, cum adsit in hoc casu iuris ignorantia, & paulò post refert, respondisse se, quosdam filios sui consanguinei legitimos esse, qui in mortis articulo cum concubina matre illorum filiorum matrimonium contraxerat, dummodo haberet ordinatum intellectum, & coram Parœco, &

duobus, vel tribus testibus tale matrimonium fuisse contractum, ita ille nun. 22. propè finem.

Flam. de Rubeis tom. 1. conf. 2 1. vbi non solum docet, esse illegitimos filios ex matrimonio non coram parœco contracto, sed coram parœco, non præcedentib. denunciationib. eo quod putet, denunciations esse de forma, in quo quidem excessit, sed nobis, vt alij multi, quos breuitatis causa prætermittimus, à fortiori fauct, ibi n. 84. ex tali coningio nati legitimi, & insti filii non habentur.

Franc. Niger Cyriacus controv. for. 277. tom. 2. num. 40. ibi dummodo contrahatur coram parœco, & duobus testibus, & loquitur relatè ad legitimitatem, & successionem.

Honded. vol. 2. conf. 72. num. 22. vbi loquens de Concilio Tridentino, non irritante matrimonium sine denunciationibus, ait: *solum irritat matrimonium contractum aliter, quam coram parœco, & testibus.* & loquitur etiam ad decendum articulum successionis, & legitimitatis.

C A P V T I I .

Decisiones.

Aspar Ant. Thesaurus lib. 3. for. questionum, 25 q. 97. refert in suo Senatu per mulierē quandam defloratam sub promissione nuptiarum fuisse petitum declarari filiam hæredē, & per Senatum nulla est habita ratio petitionis hæreditatis, & fuit condemnatus hæres deflorantis solum ad scuta 50. quia deflorata pauper erat, vt possit nubere.

Farinac. in decis. Rota posth. tom. 2. dec. 610. censuerunt, inquit initio ipso, Domini constare de matrimonio, ad effectum legitimitatis prolis, & n. 5. sic habet, *nec predictis offiis poterat omissione forma tradita per S. C. Trid. scilicet 24. c. 1. quia exceptio dicti defectus videtur posse obici tantummodo in Paracissi, in quibus Concilium fuit publication, ut idem Concilium in fine capituli innuere videtur, non autem in presenti, in qua de publicatione non constat.*

Burattus dec. 530. n. 17. vbi dum ageretur de 27 legitimitate, & fuisse oppositum de non seruata forma Concilij in matrimonio, fuit adhibita duplex responsio. Prima, quod forte tempore contracti matrimonij non erat publicatum Concilium. Altera, quod interuenerit Parœcus alterius coningis, vbi videt apertissimè fuisse superpositum à Rota requiri ad legitimatem prolis, quod fuerit seruata forma Concilij, alioqui nihil opus fuisse ad illas recurrere responsiones.

Pegna tom. 1. dec. 1322. refert de cismum contra legitimatem filiorum, quod parentum matrimonium non sit innatum descriptum in libro Parœci, vt præcipitur in Trid. d. c. 1. §. habeat, Vnde, inquit, Pegna, magnum signum oriebatur non fuisse contractum, cum ex dispositione Concilij descripsi debuisset, hæc ille. Ex quibus lice meridiana clarius apparet, requiri ad legitimatem filiorum, quod matrimonium sit coram Parœco contractum, nam si prodesset legitimati matrimonium non contractum coram Parœco, sed clandestinè, prorsus inutilis esset coniectura non contracti matrimonij, quod à Parœco non sit descriptum, cum ipse nec teneatur, nec possit ea describere matrimonia, quæ clam se, & clandestinè contrahontur.

Seraph. dec. 978. initio ipso sic habet; *Fuit dubitatum, an in casu, de quo agitur, nempe ad effectum successionis, sufficiat matrimonium presumptum, & licet dubium sit conceptum de presumpto matrimonio, tamen intelligendum non est in ea significacione, in qua DD. Canonista capiunt matrimonium.*

nium presumptum, quod est illud, quod ex precedenti promissione per verba de futuro, & subsequenti copula contractum est, quod ex iuris communis dispositione habebat omnes effectus veri matrimonij, sed est intelligendum de eo matrimonio, quod probatur per plures presumptiones de iure approbatas. Ex quibus clare apparet, frustra hodie in ordine ad legitimitatem, & successionem agi de matrimonio presumpto primo modo, in quo solum fundari posset pars aduersa in praesenti causa. Idem Seraph. clarius nobis fauet dec. 1099. n. 3. iuncto n. 1.

30 Capycius Latro dec. 139. quæ fuit discursa iunctis aulis, aperte indicat per S.C. non fuisse vlo modo dubitatum, ad effectum legitimatis, & successionis, non sufficere sponsalia, & copulam, nisi matrimonium fuisse celebratum solemniter in forma Concilij, & licet in ea decisione fuerit iudicatum pro legitimitate, & successione, id accidit, quia non solum aderant magnæ coniecuræ pro matrimonio solemniter contracto, sed duo testes de visu de solemnizazione matrimonij, ut loquitur Capyc. Latr. num. 18.

31 Basilius Pontius de matr. lib. 11. c. 5. §. 1. refert quandam Rotæ decisionem, in qua fuit pro indubitato habitum, illegitimam esse prolem ex matrimonio non contracto coram Paræco, dum enim ad' effectum illegitimatis adduceretur hoc motiuum, fuit illud propositum, & reiectum his verbis, quæ habentur p. 789. col. 1. Tertiò dicebatur matrimonium non fuisse contractum coram Paræco iuxta formam Concilij Tridentini less. 24. c. 1. de ref. matr. sed placuit responsio, satis fuisse satis factum Concilio per assistentiam Sacerdotis de lic. Ill. D. Card. Zapata tunc Episcopi Pamp. hæc ex Rota Pont.

32 Card. Mantica dec. 34. refert decisum contra validitatem matrimonij, quod celebratum fuerat à Paræco non proprio, qui testabatur, se licentiam obtinuisse assistendi tali matrimonio à Patriarcha Veneto, eò quia nec constabat firmum esse tale testimonium, nec in ea re fide dignum. Quod autem in ea decisione tractatum fuerit de validitate talis matrimonij in ordine ad legitimitatem, patet euidenter ex tit. illius decisionis, qui sic habet, *Veneta illegitimatis.*

33 Io. Fr. Leo Episcopus Thelesinus in thes. fori Ecclesiastici, p. 2. c. 24. edit. Bononiensi, & c. 9 edit. Romana, utrobique, n. 37. refert ita decisum hoc pacto: Proles vero suscepta in matrimonii clandestinis, nisi seruata forma Conc. Trid. connubientur, erit illegitima, ut ibidem super eodem, c. 1. less. 24. de ref. fuit decisum, §. quid de prole. & n. 40. sic habet contrahentes non presente Paræco, sed solis testibus, sunt grauiter puniendi, & proles exinde susceptra illegitima est, nisi denouè legitime contraxerint, ut in declarat. & decif. ibidem d.c. 1. sub tit. Tergest. Aquilan. & Viterbiens. §. autem ille, quid de prole refertur à Barb. in remiss. Trid. pag. 260. col. 2. edit. Lugdun. anni 1631.

CAPVT III.

Probatio ex Theologis S. I.

34 **A**gmen agat Theologorum facile Princeps. P. Franciscus Suarez de censuris, disp. 50. sect. 1. n. 9. fine ibi, Post statutum Conc. Trid. nisi fortasse, ubi ipsum non fuerit sufficienter promulgatum, quia matrimonium clandestinum inualidum est, ideo filius ex eo genitus per se est illegitimus, & quoad legitimationem per subsequens matrimonium ita de illo iudicandum est, sicut de quocumque genito per fornicationem. aut concubinatum.

35 P. Thomas Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 2.

proponit hanc dubitationem vtrum matrimonium absque Paræco, & testibus hodie celebratum subiicitur pœnis clandestini, & num. 1. post explicatam dubitandi pro vtraque parte rationem, sic habet. Et ut clare procedamus, triplex est pœnarum genus: aliae sunt pœna clandestini, quæ propriæ pœnae non sunt, sed privilegia matrimonij secundum ordinem Ecclesie contracti, neganturque clandestino: ut si matrimonium nullum sit, quando publici è contrahitur bona fide saltem alterius parentis, proles est legitima, & dum non constat de impedimento, coniux spoliatus ante omnia est restituendu: quia privilegia negantur matrimonio clandestino, & ha pœna manifestè incurruuntur, quando matrimonium clandestinum est nullum: quia tantum sunt Privilegia matrimonij putatui publice contracti, negantur autem clandestino putatuo, ergo à fortiori clandestino, quod est manifestè nullum.

P. Leonardus Lessius in opusc. post. tr. de irreg. cap. 9. dub. 1. Is, inquit, dicitur illegitimus, qui non est natus de matrimonio verè, vel salte opinione, legitimo, si fuerit contractum in facie Ecclesie; hæc Lessius, vbi clarè indicat, genitū ex matrimonio, nec opinione legitimo, nec in facie Ecclesie, illegitimum esse, & talis est filius, de quo hic agimus, quia sine Paræco, & cum conscientia inualiditas, prætensa sponsalia de futuro contracta sunt, si tamen sunt contracta, quod expresse negatur.

P. Stephanus Banny pr. p. lue Theolog. tr. 1. 1. de matrim. clandestino q. 4. pag. mihi 745. Prima assertio, inquit, qui à matrimonio propriæ clandestino liberi nascuntur, sunt illegitimi, hæc ille, qui q. 1. assert. 3. ita scriperat, sit matrimonii propriæ clandestinum per absentiam Paræci proprij, aut alterius, de eius, vel ordinarij licentia, & duorum testimoniis.

P. Jacobus Gordonus in theol. mor. tr. 4. pag. 1912. illegitimi sunt, inquit, qui nec ex vero matrimonio nascuntur, nec per subsequens matrimonium verum redunduntur legitimi, & statim quærens, vtrum matrimonium clandestinum sit verum? Respondeo, inquit, haberi verum, vel non verum, prout fuerit publicatum decretum Tridentini.

P. Carolus Antonius Thelaurus in praxi pœn. Ecclesiasticarum v. matrimonium c. 6. n. 2. Filii nati ex matrimonio clandestino, scilicet, si non in facie Ecclesie, seruata forma predicta substantiali statuta à Concilio Tridentino contractum sit, illegitimi habentur, ut non excusat ignorantia parentum.

P. Paul. Layman in summa Theol. mor. lib. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 7. fine, loquens de matrimonii Catholicon in locis, vbi cum hereticis permixti vivunt, sic habet, Tamen existimandum haud est Summorum Pontificum voluntate esse, ut Tridentini decretū se extendat ad matrimonia illorum sine legitimo Pastore celebrata, ne multa incommoda oriuntur, si eorum filii legitime nati non sint, neque capaces officiorum, dignitatum, Sacrorum ordinum, hæc ille, vbi vides planè certum supponi, filios fore illegitimos, si ad illos decretum Tridentini extendatur, idem docet eadem ratione Bauni supracitatus de matrimonii hereticorum, in tr. de matr. secundum se p. 668. ibi, Legem Concilij receptam non esse, ut tenetur carolica mulier, ad validitatem matrimonij, quod cum heretico init, ut si suo Paræco, indicat liberorum ex eo susceptorū qualitas, qui sunt, & censemur in Regno legitimi, ac ut tales patriam, & autam hereditatem intinxerint, quo privilegio gaudere non possent, si esset carolica matrimonium cum heretico inualidum, ex defectu Paræci, & testium, hæc Bauni.

P. Io. Dicastro citat, & sequitur Layman, & Bauni, proximè citatos tom. 3. de Sacr. tract. 10. disp. 3. n. 85. ibi, propter tam grauia inconuenientia.

P. Herma

P. Hermannus Busembau in medulla Theol. moralis, lib. 6. tr. 6. dub. 2. fine, refert etiam, & sequitur Layman, ibi, propter gravissima incommoda inde subsecutura.

⁴² Cardin. Tolterus lib. 1. summa, c. 5. 8. duos tantum esse casus ait, quando sunt legitimi nati ex nullo matrimonio: primus, quando per subsequens legitimantur: alter, quando in alterutro saltem coniuge fuit bona fides: *Vnde*, inquit, *extra hos casus*, qui nati sunt ex non matrimonio sunt illegitimi.

⁴³ P. Ioan. Baptista Fragosus in regim. Reip. Christ. tom. 1. disp. 6. num. 40. versic. quod si matrimonium sit clandestinum, nempe celebratum absque Paroco, & testibus, proles antea suscepta nullo modo per illud subsequens legitimatur; ratio est manifesta, quia legitimatio dependet ab ipsius matrimonij valore.

⁴⁴ P. Andreas Gerunda de Episcopo, tom. 1. lib. 2. disp. 3. cap. 5. cum retulisset num. 1. & 2. sententiam, quae docet, ante Concilium Tridentinum, legitimari prolem ante, & post matrimonium clandestinum, cetera validum, susceptam, num. statim 3. de ea sic censet, *duæ relata conclusiones*, post Tridentinum omni probabilitate carent, & tandem post disputatam questionem ad partes, num. 6. fine, pro sua, & certa sententia his verbis concludit, *quodque confirmavit Tridentinum suscipitum, illud (matrimonium) reddens nullum, & si cetera validum, ut nec umbram dubi hoc pacto posteris relinqueret, hæc Geranda.*

C A P V T I V.

Probatio ex aliis Theologis.

⁴⁵ P. Raphaël Auersa præpositus generalis Ordinis Clericorum Regularium Minorum iure hic sibi primum vendicat locum tom. 2. de Sacr. quæst. 6. sct. 8. versic. hæc ergo pœna, sic habet: *Vbi autem viget decretum Concilij, ex alio sane capite filij non sunt legitimi, dum non contrahitur coram Paroco, & testibus, quia ex hoc ipso defectu matrimonium, est inuidum, etiam si nullum aliud subsit impedimentum, quid clarius?*

⁴⁶ Philippus Gammachæus 2. part. tract. de matrim. cap. 2. 8. docet, si duo heretici contrahant, vbi receptum est Tridentinum, absque Paroco, validè illos contrahere, quia secus magna sequentur incommoda, quia filij essent illegitimi, hoc ipso, quod ex defectu Parocci matrimonium esset inuidum; verba ipsa huius authoris describere non potui, quia nondum ad meas pervenit manus; reperi tamen citatum à Verricello, statim citando.

⁴⁷ Angelus Maria Verricellus de Apost. miss. tract. 12. quæst. 174. sct. 4. num. 10. & 11. respondens argumento Gammachæi, pro validitate matrimonij hereticorum sine Paroco, sic habet: *Nec tandem obstat, plura posse oriri incommoda, si binismodi matrimonia hereticorum absque Paroco, discentur inuidata, atque adeo eorum filij illegitimi, qui a communiter docent Doctores non posse omitri Tridentini solennitates ex epichecia, aut ob quodcumque incommodum. Hæc ille, qui, vt vides, non negat sequi illegitimitatis incommodum, sed admittit; negat vero propterea posse solennitates omitti.*

⁴⁸ Antoninus Diana part. 11. tract. 8. resolut. 56. refert, & sequitur Paulum Layman, Dicastro, Bauny, & Busembau supra citatos, qui do-

cent hoc ipsum, quod Gammachæus paulò ante citatus.

Summa Corona part. 2. de ordine, num. 16. Qui ⁴⁹ nascentur, inquit, ex matrimonio clandestino, contra decretum Tridentini, scilicet sine Paroco, & testibus, vel sine monitionibus præuis, vel in gradu prohibito, vel alio impedimento Canonico, omnes isti sunt illegitimi.

Villalobos in summa Hispanice impressa tr. 13. 50 diff. 57. num. 6. sic habet: *Los hijos de los que contraen matrimonio clandestinamente, quando el matrimonio es nulo, aunque los padres contrayan con buena fe, son ilegitimos; mas si el matrimonio es valido, que se hizo delante de Paroco, y testigos, sin denunciaciones, seran legitimos.*

Rodericus in compendio canon. & reg. quæst. 51 resolut. 76. num. 2. verbo illegitimus, idem sentit, ibi: *Et consequenter non legitimari filios ex eo procreatos.*

Fr. Angelus Vantius de disciplina Clericorum, 52 lib. 4. pag. 4¹ 4. Filius, inquit, qui ex copula carnali, inter sponsos de futuro, nascitur, erit legitimus, si postea illud matrimonium ex Concil. Trid. forma fuerit contractum, quamvis huiusmodi copula sit p.m.

Thomas Hurtado variar. resol. part. 2. tract. 12. 53 num. 50. vbi tractans de eo, qui promisit formam matrimonium, & deinde habuit copulam, docet filios inde susceptos esse legitimos ante Tridentinum, post Tridentinum vero negat esse legitimos, si copula non sit habita coram Paroco, & testibus, concedit autem si coram illis habita sit: *Neque Concilium, inquit, absolutè absulit matrimonium presumptum; sed clandestinum, quod non sit coram Paroco, & testibus; cum igitur in casu nostro copula non sit habita coram Paroco, & testibus, sequitur filios illegitimos esse, etiam iuxta singularem istam sententiam Hurtado: nam contraria est communis, & vera, vt videre est apud Ledesmam de matrim. quæst. 46 artic. 2. dub. 2. Barbosam, & Pontium, quos citat ipse Hurtado, & alios, præterquam quod requiritur etiam, vt sponsalia ipsa de futuro fuerint contracta coram Paroco, & testibus, & deinde etiam copula coram iisdem, vt recte Sanchez lib. 3. disp. 40. num. 7. & alij passim. Adde, quod hic casus est Metaphysicus, & moraliter occurrere nequit; quis enim sit adeò impudens, vt Paroco, & testibus assentibus copulam habeat?*

Simon Maiolus de irreg. l. 1. cap. 5. num. 3. Il- 54 lud autem, inquit, nullaratione excusabo, si alter coniugum ignorantiam iuris, vel facti velit prætendere, quando non observauerit formam substantiam matrimonij prescriptam à Concilio Tridentino d. sess. 2. 4. nam excusari non possunt quin, & nullum sit matrimonium, & ipsi puniendi, & proles illegitima; sunt enim im culpa in ignoratione rei tam frequentate, & nota. Horum igitur filios post Concilium prefatum non admittam ad ordines, nisi prævia Pontificis dispensatione. Et num. 9. vers. quæst. Notandum est, inquit, quod Text. in dict. cap. is, qui videtur non solum correctus, sed inutilis; nam hodie cessant omnia matrimonia presumpta ex dicto Concilio Tridentino, cuius rationem rediens paulò post ait, *natus ex primo matrimonio, per verba de futuro cum copula in vitroque foro est illegitimus.*

Vgolinus de irreg. cap. 44. §. 1. num. 6. fine, pag. 59 mihi 180. col. 2. Hodie, inquit, matrimonium non valet, nisi in facie Ecclesiæ id est, coram Paroco contractum sit, sic enim sanciuit Concil. Trid. sess. 2. 4. de reform. c. 1. alioqui filii nati legitimi non erunt.

- 56 Sayrus de censuris, lib. 6. cap. 10. num. 31. in fin. hodie post Tridentinum totaliter contracta, scilicet clandestinè matrimonia sunt nulla, & consequenter proles illegitima.
- 57 Bossius de matr. cap. 1. §. 23. n. 57. in fine, vbi probans, & amplius explicans doctrinam Facchini, sic loquitur; vbi constaret matrimonium non fuisse contractum seruata forma Concilij, filii prout dubio essent spuri.
- 58 Vinaldus in candelabro aureo, pag. 50. edit. Vener. num. 12. Quamvis, inquit, ex communi Catholicorum sententia, copula inter sponsos de futuro mortale sit peccatum, tamen si ex ea filius nascatur erit legitimus, nunc verò cum per Concilium Tridentinum sublata sint matrimonia præsumpta, si nihilominus nata prole, vel etiam concepta, matrimonium coram Paraco, & testibus fuerit contractum, filii legitimantur per subsequens matrimonium.
- 59 Lezzaria tom. 3. summa, verbo illegitimi irregulares, num. 5. Infertur tertio, inquit, quod filii geniti ex matrimonio clandestino post Trident. sunt illegitimi, quia tale matrimonium post Concilium est inualidum.

Possim præterea ex omnibus supradictis clas-
sibus alios afferre, sed hi 59. satis esse, superque
poterunt, cum præsertim nimius mihi fuerit la-
bor in hisce colligendis, propterea quod per pau-
ci loquuntur in terminis, non ex eo, quia res du-
bia sit, sed quoniam clara nimis; vnde etiam ac-
cidit, vt isti, quos laudavi, vix concordes afferant,
vel contrarios. Et notandum, omnes citatos au-
thores loqui de matrimonio nullo solum ex de-
fectu Parœci, non verò de matrimonio nullo ex
alio capite, putâ consanguinitatis, &c. quod vo-
cari solet matrimonium putativum, si bona
fide fiat.

C A P V T V.

Probatio à iure Canonico, ratione, & con-
stitut. Regni.

Probatur primò, ex cap. ex tenore, qui filii sunt
legitimi, qui sic summatur, si coniugatus vi-
nente prima in facie Ecclesiæ contrahit cum secun-
da, hoc ignorantie, legitima erit eorum proles, vbi
Glossa verbo ignorantia, sic habet, hoc ignorantia
facit, quod filii sunt legitimi, alias non essent legitimi, & allegat Text. in cap. referente, eodem tit. ibi:
Nec per paternam ignorantiam excusat, vbi
rursus Glossa, ait, paterna enim ignorantia viri
que vel alterius coniugis tantum filios excusat, seu
legitimatis eos, & est communis, & certa doctrina,
teste Borrello tom. 3. decif. uniuersalium, tit. de
spons. num. 897. vbi, & ista priuilegia, inquit,
qua iura tribuunt matrimonio putativo, ad instar
matrimonij veri, sunt, quoniam bona fides, cum qua
est contractum, id operatur. Sed nulla talis est
bona fides in casu nostro, quia sciebant optime
parentes ad validitatem matrimonij obseruan-
dam esse formam Tridentini, vt in facto pro-
batum est. Præterquam quod ignorantia Tri-
dentini in hoc puncto nullo modo excusat ille-
gitimitatem filiorum, vt recte aduertunt, Maio-
lus, & alij locis citatis, & est communissima sen-
tentia, de qua præter ceteros testatur, Dicastillo
de Sacr. tom. 2. tract. 10. n. 30. ergo proles in casu
præsenti est illegitima.

Probatur secundò, ex cap. cum inhibito, §. si
Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

quis vero de clandest. despōns. vbi Summus Pon-
tiffex limitans dispositionem, Text. in cap. referen-
te citato, ait, tunc per ignorantiam inualiditatis
matrimonij excusari prolis illegitimitatem, cum
contraxerunt in facie Ecclesiæ secus vero mini-
mè, vt ibi, de parentum ignorantia nullum habitu-
ra subsidium; sed, in casu nostro non est contra-
ctum matrimonium in facie Ecclesiæ, vt constat
ex confessione partis, quod est sèpè repetendum,
& inculcandum; ergo eti si adest, quæ non adest
ignorantia, non esset filius, de quo agimus, nullum
ab ea habiturus subsidium.

Neque obstat, si dicatur habere locum textum
illum, quando inualidum est matrimonium ex
capite consanguinitatis; non inquam id obstat,
tum quia saltem requireretur bona fides, quæ
in casu nostro non adest, tum quia opposita sen-
tentia docens textum illum esse intelligendum
vniuersaliter de quolibet capite inualiditatis, est
longè verior, communior, & receptior, vt vi-
dere est apud Sanchez de matrimonio, lib. 3.
disp. 42. & Barbosam in d. §. si quis vero, qui plu-
rimos afferunt.

Ex his ergo, & aliis iuribus ita conficitur ar-
gumentum, quod paucis verbis subtiliter tetigit
Sanchez cit. disp. 2. lib. 3. num. 1. vt proles sit le-
gitima, non obstante inualiditate matrimonij,
duo copulatiū requiruntur, & quod adsit bona
fides in alterutro saltem parente, & quod
matrimonium sit contractum in facie Ecclesiæ,
& nunquam in toto iure Canonico, aut Ciui-
li reperitur exceptio ab hac regula, sed in ca-
su nostro non solum copulatiū non adest, sed
copulatiū deest, & bona fides, & publicitas
in facie Ecclesiæ, vnde igitur potest venire in
mentem alicuius, quod filius, de quo agimus, sit
legitimus?

Et hoc inquam est, quod duobus verbis acu-
tè, & solidè attingit, Sanch. z loc. cit. dicens,
Primilegium legitimatis conceditur matrimonio pu-
tativo publicè contracto, & negatur clandestino
putativo, ergo à fortiori negatur clandestino ma-
nifestè nullo, & sensus est, non est legitimus
filius ex matrimonio clandestino inualido, sed
bona fide putato vero; ergo multo minus erit le-
gitimus filius genus ex matrimonio clandestino,
quod est, & cognoscitur esse inualidum, vt est
casus noster.

Accedit, quod Trident. cap. 5. dictæ sessionis
expresè habet, indignum esse cui faueat Eccle-
siæ in ordine ad dispensationem, qui Ecclesiæ
contemnit, ibi: Non enim dignus est, qui Ecclesiæ
benignitatem facile experiatur, cuius salubris
præcepta temere contempnit; ergo pari ratione
non est dignus, qui obtineat ab Ecclesiæ priuile-
gium legitimatis, qui contra formam ipsius con-
traxit, &c.

Denique me illa ratio penitus, penitusque
conuincit, incommoda nimis, & absurdia,
quæ ob contrariam sententiam in Repub. Chri-
stiana contingent; ex illa enim fieret, vt San-
ctissima dispositio Tridentini, quæ ad tollenda
peccata, & scandala instituta est, eadem maximè
multiplicaret. Cum enim homines parum Dei,
& animæ suæ memores, spiritualia damna non
ad nodum timeant, facile in matrimoniis istis
nullis persistent, peccata peccatis addendo,
cum nullum inde temporale damnum timerent;
nam quia nullum est vinculum matrimonij, pos-
sent ad libitum putativas uxores admittere, &
dimittere; & aliunde proles suscepit esset le-
gitima, atque adeò successionis capax, quod

maximè insitum est à natura, vt optemus, vt quibus vitam dederimus, & bona, quibus commode vitam transigant, obtinere possint. Hæc igitur aduersariorum sententia scandalorum plenissima extirpanda est, & contraria retinenda, vt homines à peccatis auertantur. Quid quod talis opinio est contra Deum, & homines contra Deum, vt dixi contra homines, quia per illam, & filij sàpè succederent excluso fisco, & veris consanguineis, & mulieres facilius peccato consentirent, spe successionis filiorum; complerentur etiam sedilia huius, & aliarum Vrbium viris ex vilissimis sc̄eminis genitis. Apage igitur hanc sententiam, quæ nec Deum timet, nec homines reueretur, quæ militat contra Deum, Regem, honestatem mulierum, dignitatem nobilium, & omnia denique, sūsque déque perturbat.

Addimus, in Regno nostro Neapolitano, & Siciliæ, etiamsi nullum adesset Concilium Tridentinum, rem hanc esse decisam per constitutionem *Sancimus sub rubr. lib. 3. de matrimonii publicè contrahendis*, quare describere hic nobis, & applicare licet verba *Viuij lib. 1. decis. 3 9. num. 5.* Sed non eundo, inquit, per mendicata suffragia hodie in Regno reperitur hoc itidem planè decisionem per constitut. Regni Sancimus, ubi proles, reputatur insufficiens reputando illud matrimonium clandestinum, & imperfectum, hæc ille; verba autem constitutionis illius hæc sunt clarissima.

Sancimus, inquit Rex Rogerius, *lege presenti, volentibus omnibus contrahere matrimonium, necessitatem imponi uniuersis hominibus Regni nostri, & nobilibus maximè, post sponsalia celebrata, solennitate debita, & Sacerdotali benedictione premissis, matrimonium solenniter, & publicè celebrari, alioquin nouerint, amòd morientes contra nostrum Regale editum, neque ex testamento, neque ab intestato, se habituros heredes legitimos ex clandestino matrimonio, & illicito contra nostram sanctionem procreatos, mulieres etiam dotes aliis nubentibus legitimè debitas non habere, quam constitutionem præter ceteros commendat, D. Reg. de Marin. l. 2. cap. 32. n. 3. 9. & 10.*

Atque hæc habui, quæ pro hac certa veritate afferrem, prolixa quidem, sed excusari non potuit improbus hic labor, non eò, quia res difficultatem facesseret, sed potius quoniam adeo res erat perspicua, ut turpissimum videretur in tam manifesto iure, causa cadere. Excusandus etiam inde video, quia contrariam sententiam placuisse audiui doctissimis Senatoribus S. C. Neapolitani, quamobrem non leuiter adlaborandum fuit, vt ea proferrem, quibus re diligentius discussa, illi ipsi religione, & sapientia præstantissimi Iudices, ferrent pro illegitimitate, atque adeo successionis incapacitate, sententiam, vt indubie speramus.

Supereft hic tantum, vt ea, quæ pro tam exoticā opinatione aduersarij afferunt authoritatum, & rationum momenta referamus, & refellamus.

C A P V T VI.

Respondeatur Aduersariorum autoritatibus.

Opponunt primò declarationem Card. relatam à Peregr. *confil. 92. volum. 2.* quod per Tridentinum nihil sit innovatum circa probationes legitimitatis, sed ante sufficiebat probasse

sponsalia de futuro, & copulam subsecutam; ergo & nunc sufficit.

Respondeo distinguo maiorem, nihil est innovatum directè, concedo, indirectè nego. Explico distinctionem: sicut ante Tridentinum in ordine ad legitimatem, non requirebant evidentes probationes matrimonij, sed sufficiebant leuiores, iuxta vulgatum *confil. Gemin. 27. ita*, & nunc in ordine ad legitimatem sufficient leuiores probationes etiam præsumptivæ, & in hoc sensu etiam hodie datur matrimonium præsumptum, vt rectè post alios obseruauit Bossius *cap. 1. num. 17.* differentia tamen post Tridentinum est, in hoc quod est mutata forma matrimonij validi, quod nunc requirit Parœcum, & testes, & id è nunc per indirectum, & ratione obiecti probandi mutata sunt probationes, quia nunc necesse est probare matrimonium coram Parœco, & testibus; hoc ipsum scholastici Philosophi dixerint, *mutatas probationes obiectivas non formales*. Et quod talis sit sensus declarationis citatae, pater euidenter, quia illa declaratio fuit facta ad instantiam prætendentium legitimatem, & illa declaratione non obstante, in illa ipsa causa, in qua scripsit Peregrinus fuit iudicatum pro inualiditate matrimonij, & illegitimite apud Pegnam *citat. decis. 1. 22. ex eo*, quia licet constaret de probacionibus, quæ sufficiebant ad probandum legitimatem ante Tridentinum non constitit ac matrimonio coram Parœco. Quod verò eadem sit causa *decis. Pegnae*, & *Confilij Peregr.* patet ex iisdem nominibus, & eadem Urbe Venetiarum.

Opponunt secundò, plures Rotæ decisiones, nimicrum Farinacij in *nouissimis*, tom. 1. *decisione 198. num. 1. & decis. 310. num. 1. & tom. 2. decis. 341. n. 1.* Item Rotam in *decis. nouiss. 34. coram Cantuccio. n. 18. & 19. tom. 1. & 357. Graffi à n. 1. & Seraph. decis. 978.*

Responsio patet ex modo dictis; nihil enim aliud habetur in istis, & aliis decisionibus, nisi quod sufficient leuiores coniecturæ in ordine ad probandum valorem matrimonij ad effectum legitimatis tantum, vt ostenderem descriptis verbis talium decisionum, nisi breuitati studendum esset; allegent ergo, & referant verba vel vnius decisionis, in qua dicatur, quod hodie etiam constito de matrimonio non celebrato coram Parœco filij sint legitimi, &c. id quod est ad uerbi necessarium ad victoriam causæ. Constat enim in casu nostro de non taliter celebrato matrimonio ex partis confessione, vt supponitur in facto.

Opponunt tertio authoritatem Peregr. *confil. 91. & 92. vol. 2. Molin. lib. 1. de ritu nupt. compar. 10. n. 70. Bossij cap. 3. §. 3. 1. n. 112.*

Respondemus primò hos Authores, nec numero, nec authoritate comparari posse cum nostris *suprà relatis*. Secundò, esse sibi contrarios, vt de Peregrin. & Molin. constat *cap. 1. & de Bossio cap. 4.* & quoad Peregrin. attinet, huc facit communis doctrina, quod cum Doctor est sibi contrarius facit authoritatem in tractatibus non in consiliis; tractatus enim scribuntur amore veritatis, consilia ex ardore cupiditatis. Responderi potest tertio, hos Authores, nec sibi, nec nobis, nec veritati esse contrarios, quia forte, cum videntur stare pro legitimitate, loquuntur, quando sumus in dubio, quando pugnant pro illegitimitate, loquuntur quando constat certò, non esse matrimonium in forma Concilij, & hic est casus noster. Hæc conciliatio suaderi potest, primò,

primò, quia quando negant legitimatem, non agunt de coniecturis, & præsumptionibus, de quibus agunt, cum illam affirmant. Secundò quia doctor intelligendus est iuxta D.D. quos ipse allegat; sed decisiones ab istis Doctoribus allegatae loquuntur, quando sumus in dubio, an sit necne contractum matrimonium valide; ergò, & ipsos allegantes pium est credere, eodem sensu loqui, quod si nolint hanc concordiam pati; nihil illos moror, cum tot, & tanti nobis aperto marte militent.

Illud etiam hic vniuersim adnotatum volamus, authores afferentes sine ullo addito, filios ex matrimonio clandestino esse legitimos, non esse contra nos, nisi explicit omnia ista, nimisrum loqui se de matrimonio clandestino, vbi est receptum Tridentinum, & de clandestino propriè dicto, quod scilicet caret fama substanciali Tridentini constituta in Parœci, & testium prætentia, & non solum in clandestino improposito ex defectu denunciationum, quæ à Theologis appellatur forma accidentalis, atque adeò loqui se de clandestino irrito, & nullo. Et in casu, quo constet, non esse matrimonium contractum in facie Ecclesiae, & adfuerit in parentibus notitia Tridentini. Omnes enim istas circumstantias habet casus noster, & per hanc adnotationem excluduntur complures authores, quos immerito contra nostram sententiam posset aliquis allegare.

Opponunt quarto Barrium de success. intest. lib. 18. tit. 1. num. 15. vbi sequutus Carondam sic habet. *Quod dixi filios legitimos, & naturales succedere suis parentibus, extenditur ut procedat in liberis matrimonij clandestini, ut indicatum refert Caronda respons. lib. 4. cap. 15. vbi matrimonium clandestinum appellat clam contractum inter ipsos coniuges, nec denunciatum, & benedictum in Ecclesia.*

Respondetur primò, hos Authores esse Gallos, apud quos non videtur receptum Concilium Tridentinum, secundo loqui de matrimonio clandestino valido, quale est contractum inter ipsos coniuges coram solo Parœco, & testibus, non præcedentibus denunciationibus, nec Sacerdotis benedictione, de quo est magna controversia, utrum satis sit ad legitimatem prolis, & satis non esse docent plures apud Gutierrez de matr. c. 73. contra quos ipse sentit, & hoc tantum docuisse videntur Barrius & Caronda, præter quam quod ut dixi, de his authoribus non est habenda ratio, dum non loquuntur de locis, vbi receptum, & publicatum est Tridentinum. Tertiò non incongruè dici potest, hos authores loqui, vel de matrimonio catholicorum cum hæreticis, vel etiam catholicorum inter se, vbi vivunt hæreticis permixti, carentes proprio Parœco, iuxta doctrinam Layman, Bauny, Gammachæi, & aliorum supracitatorum.

Opponunt quintò Augustinum Barbosam, qui in remissionibus Concilij Tridentini, cap. 1. saepius citato in verbo, & huiusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit, sic habet; *an respectu legitimatis filiorum locum habeat?* Negant Fulvius Pacianus l. 2. cap. 16. ex num. 63. usque ad 67. Cephalus conf. 4; 5. num. 9. 4. Peregr. conf. 9. 1. n. 3. 8. & fine vol. 2.

Respondetur primò Barbosam hoc loco nihil firmare, & clarissime locis a nobis citatis oppositum docere. Secundò notandum est, hunc authorem in remiss. super Concil. in folio, vbi plurima de nouo addidit, hoc tamen abstulisse, quod scripsisset in dictis remiss. editis in quarto, vt *Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.*

aiunt. Tertiò dicimus Peregrinum, vel esse sibi contrarium, vel loqui cum sumus in dubio, & agitur præsumptionibns, & ita loquitur etiam Pacianus de Cephalo nulla est habenda ratio, quia non loquitur in terminis Concilij Tridentini, quando matrimonium est inualidum, sed de contracto ante Concilium, quando erat validum, quod patet tum ex Authoribus ab ipso citatis, tum ex ipsomet sibi contrario, conf. 276. n. 16. vbi num. 17. *Nam licet, ait, matrimonium etiam clandestinum valeat in foro conscientia, non tamen operatur hunc legitimatis effectum,* & conf. 239. num. 11. ait matrimonium censeri contractum per copulam carnalem, quando tamen præcesserat promissio de accipiendo illam in vxorem, & ad hoc allegat iura vetera, nempe *cap. veniens ad nos, & cap. 15, qui fidem de spons. constat ergo nunquam loqui Cephalum in terminis Concilij Tridentini, alioqui temerarius esset, si assenseret post Concilium validum esse matrimonium ex copula frequente ad sponsalia de futuro.*

Opponunt denique Zipæum de iure Pontificio tit. de Parœciis, n. 8. pag. 177. & in edit. anni 1620. pag. 239. in quo vim magnam facere videntur, ut tantum in illo non triumphent.

Fateor, flagrasse me studio legendi Zipæum, in quo Bossius potissimum niti videtur: verum, vt legi, admiratus sum hominis illusionem, & deceptionem; & didici, quam oculatos esse oporteat iudicantes, ut nonnisi suis oculis fidem habeant, Zipæus ergò ibi nihil diuersum habet à decantatis illis *decis. Rotæ*, eius verba quæso audiamus, *Vbi agitur, inquit, de matrimonio incidenter, ad effectum legitimatis prolis, successionisque, leuiores probationes sufficiunt, hæc ille; sed quid hæc ad calum nostrum, vbi sumus in claris, non esse seruatas solemnitates Concilij? Propterea nunc audiamus oportet, quid doceat Zipæus quando constat matrimonium fuisse clandestinum, scilicet non coram Parœco, & testibus contractum, Zipæus igitur eodem tractu noua edi. pag. 444. tit. qui filii sint legitimi, omnium clarissimum nobis stipulatur, num. 1. *Hodie, inquit, ex nullo clandestino matrimonio legitima proles nascitur, aut potius non datur hodie matrimonium clandestinum validum, nam quod de facto contrahitur clam absque Parœco & testibus, non habet nomen matrimonij; quod autem coram illis contrahitur, nunquam est clandestinum; illo casu nunquam proles legitima nascitur, hoc autem nunquam illegitima. hæc Zipæus, quibus verbis, quid quæso apertius pro nobis haberi poterat?**

C A P V T V L T.

Respondetur rationibus.

Opponunt tandem duas rationes, quarum altera est deterior altera.

Prima est ratio, quia de Iure veteri nulla mala fides parentum filiis nocebat, & allegant cap. 2. & cap. ex tenore qui filii sint legitimi, ergo idem dicendum de iure nouo.

Respondeo primò retorquens argumentum, de Iure veteri omnis mala fides parentum nocebat filiis, vt patet ex cit. cap. ex tenore, & ibi glos. & D.D. verb. ignorante, ergo idem dicendum de iure nouo, & sanè non video, qua fronte Molinus, & Bossius allegauerint dictum *caput ex tenore*, cum disertis verbis oppositum probet. *Caput etiam secundum*, fuit perperam allegatum, quia

verbum nullum continet de bona vel mala fide parentum, & licet ibi statuatur legitima proles, quamvis fuerit declaratum irritum matrimonium, id tamen intelligitur, dummodo fuerit bona fides utriusque, aut saltem alterius coniugis, ut ex Abb. notat Toletus l. 1. summa, c. 58. Adde quod si nulla mala fides parentum nocet ullo modo filiis, quin sint legitimi, iam tolluntur omnes illegitimi, imo & impurii; Isti enim omnes sunt tales ex peccato, & mala fide parentum, audiatur D. Thom. loquens de Iure veteri, suppl. 3. p. q. 64. art. 1. ad secundum. *Dicendum*, inquit, *quod ignorantia excusat illicium coitum à peccato, nisi sit affectata, unde illi, qui conuenient bona fide in facie Ecclesia, quamvis sit impedimentum, dum tamen ignorant, non peccant; nec filii sunt illegitimi. Si autem sciant, quamvis Ecclesia sustineat, quia ignorat impedimentum, non excusantur à peccato, nec filii ab illegitimitate. Si autem nesciant, & in occulto contrahant, non excusantur, quia talis ignorantia videtur affectata.* hæc D. Thom.

Respondeo secundò cum eodem D. Thom. in 4. d. 41. q. 1. num. 3. quæstiuncula 2. corp. *quod aliquis dicitur damnum incurere dupliciter, uno modo ex hoc quod ei subtrahatur, quod erat ei debitum, & sic filius illegitimus nullum damnum incurrit: alio modo per hoc, quod ei aliquid non est debitum, quod alias poterat esse debitum, & sic filius illegitimus damnum incurrit, & cit. loco supplementi, art. 2. ad 1. inquit, *dicendum, quod incurere damnum hoc secundo modo non est pena, & ideo non dicitur quod sit pena, quod aliquis non succedit in regno aliquo, per hoc, quod non est filius Regis, & similiter non est pena quod alicui, qui non est legitimus non debeantur ea que sunt legitimorum,* hæc D. Th. ex quo forte didicit Thom. Sanchez, hanc impropriam penam appellare negationem priuilegij, vt supra.*

Optime etiam Ledelma cit. art. 1. supplementi, adhertit, id è lege humana exclusos esse ab honoribus, & bonis parentis filios natos, ex illico coitu, vt hoc fræno cohibeatur parentum incontinentia, cum sciant futuram prolem publicis honoribus, & parentis bonis indignam esse, & artic. 2. ad pr. Et si arguas, inquit, *vbi non est culpa non est pena, sed in illegitimis nulla fuit culpa: ergo, Respondet, ait, quod cum filius sit aliquid patris, ipse pater propter incontinentiam punitur in filio excluso à publicis honoribus, &c. eandem rationem clarius promovet Vasq. ill. quæstiuncula, l. 1. cap. 85. num. 7. ibi, cum parentes exceptent, substantiam suam ad liberos suos iure successionis deuenire, l. scripto, ff. vnde lib. & l. nam et si parentibus, ff. de inoff. test. curabunt, ut matrimonia ritè siant, non curatur, si hereditates suas ad tales filios peruen- turas intelligenter. hæc ille, quæ omnia in nihilum redigunt primam rationem aduersariorum.*

Secunda ratio. Dispositio Tridentini est correctoria Iuris antiqui, & penalisi, ergo non debet extendi ad effectum illegitimitatis, cum expresè non declarauerit, illegitimos esse filios natos ex matrimonio clandestino, sine Pareco.

Vt hæc etiam ratio, cui maximè fudit Bossius, & Molin, in nihilum redigatur, dicimus primo, dispositionem Concilij non esse propriè correctoriæ, quia est potius iuris antiqui Concilij Lateranensis, ampliatiua, & ipsius obseruantiae inducitua, ut expresè pater ex Trid. ibi, *Verum cum S. Synodus animaduertat, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam, iam non prodeesse, & ibi: Idcirco S. Lateranen. Conc. sub Innoc. 3. celebrati vestigiis inharente, præcipit, &c. quare*

non video quomodo sit correctoria lex illa iuris veteris, quæ tam enixè iuris veteris obseruantiam procurauit.

Non obest, quod prius non erant irrita matrimonia clandestina, & nunc sunt irrita, quia vt in terminis loquitur Sylvius in suppl. 3. p. q. 45. quæsit. 3. fine; *Non, valebant iure antiquo, quasi acciperent ab eo firmitatem, sed solum, quia per illud non irritabantur; unde non fuit opus abrogatione iuris,* hæc ille.

Dicimus secundò, dispositionem Tridentini non esse pœnalem, quia non est ob culpam, procedit enim irritatio, & si non adsit scientia inuincibiliter, atque adeo licet desit peccatum, vt in puncto Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 5. à n. 8. & ipse Bossius cap. 1. num. 11.

Dicimus tertio, etiam dato, quod esset correctoria, & pœnalis, adhuc deberet extendi ob identitatem rationis, cum sit lata in fauorem animarum, vt optimè notat in terminis Sanchez lib. 3. disp. 42. num. 4. quod autem sit par ratio, patet ex dictis, quia scilicet non minus, imo magis prohibetur incontinentia parentum ob timorem illegitimitatis prolixi, quam inuiditatis coniugij, cum hæc temporale damnum non afférat, vt illa.

Denique affirmamus, nullam in casu nostro necessariam extensionem, quia regula, & possessio stat pro illegitimitate, quando matrimonium non est validum, hoc ipso igitur, quod declaratur irritum matrimonium, succedit regula, quod filii sint illegitimi, quod si voluisse Concil. filios remanere legitimos, cum hoc sit exorbitans, & contra ius antiquum, in quo proles est illegitima, nisi sit ex matrimonio vero, vel saltem putatio, & publico, debuisset expresè dicere, *volumus tam prolem reputari legitimam, non obstante clandestinitate, & mala parentum fide.* Quare potius aduersarij iuris antiqui correctionem inducunt, vt pater consideranti: frustra ergo dicunt aduersarij, si Concil. voluisse filios esse illegitimos id explicuisse; quia potius contra, cum illegitimitas funderetur in yniuersali regula, & non est probandum, quod regula militet in casu particulari, sed satis est, si non probetur adesse exceptionem, & limitationem. Cum ergo regula sit, quod legitimitas sequitur matrimonium, sicut filia matrem, vt ait Henri. de Boich. & alij communiter apud Cæsar. de Grassis dec. 1. qui filii sint legitimis alias 176. hoc ipso, quod Tridentinum declarauit matrimonium clandestinum irritum, filios ex eo declarauit illegitimos, vt natos ex copula fornicaria.

Ostenditur hoc à pari, Tridentinum declarauit irritum matrimonium inter raptorem, & raptam, & hinc nemo somnianit, hodie post talem declarationem filios esse legitimos, cum illegitimi sint declarati, posito, quod matrimonium sit irritatum.

Vt verò prorsus omnis præscindatur dubitatio, & ipsis proteruis satisfiat; adnotandum est, potissimum rationem irritandi clandestina matrimonia per Patres Concilij Tridentini, fuisse hoc ipsum, de quo disputamus, vt scilicet constaret, quinam filii legitimi essent, aut illegitimi, vt vide est apud Cardin. Pallavicinum tom. 2. hist. Conc. Trid. lib. 22. cap. 4. num. 5. ibi: *Hil Cardinal de Lorenzo, la cui voce era la prima, &c. riulito a' Padri, sopra l'annullamento de clandestini; disse; Quantunque non fassero considerare l'offesa, le quali seguiano a Dio, mà i soli danni dello stato ciuile, apparirne non pure evidente l'utilità, mà estrema la necessità. Senza ciò perdersi tutti i beni, che ridondavano alla Republica dalla institutione* ds

de' legitiimi matrimonij, e dalla probitione de' vagabondi, &c perderfi il bene della prole; quando spesso interuenia, che i figliuoli legitiimi fuisse rigettati come bastardi, & i bastardi esser anteposti quasi legitiimi; Ex quibus verbis cessat omnino, & falsissima conuincitur opinio Bossij docentis, non fuisse mentem Concilij declarare illegitimos filios ex clandestino matrimonio genitos.

Remanet ergo contraria sententia, si nomen hoc meretur, & non potius aliquod deterius, destituta ratione, iuribus, authoritatibus, aequitate, & omni humano, & Diuino subsidio. Quare iudicandum omnino pro illegitimitate, atque adeo pro incapacitate successionis, nisi forte nouns aliquis ita subtilis Doctor existat, qui sciat illegitimos heredes facere, quod non est a seculo auditum, saltem de iure communi, nec nos peculiare ius habemus in Regno contrarium, imo nobis expressè faret constitutio Regni citata *sancimus*. Et ita iuris tam interni, quam externi esse sentio.

Appendix, seu breuiarium praecedentis responsi, ubi clarius explicatur incapacitas successionis filij non geniti ex matrimonio iuxta Tridentinum.

Non responso iuridico theologico, quod numerum per edidimus pro Ill. Comite Palmerici latissimè authoritatibus, iuribus, & rationibus, atque adeò, ut putamus, evidenter demonstrauimus, illegitimum esse filium quemcunque genitum ex matrimonio clandestino, intelligendo nomine clandestini matrimonij illud, quod propriè tale est, nimirum, quod non contrahitur coram Paræco, & testibus post Concilium Tridentinum.

Nuperrimè verò audiimus Comitis aduersarios de illegitimitate, nostro fortasse responso coniectos, ad inauditam, falsam, & temerariam conclusionem sustinendam descendisse, nimirum, duo hæc d' stingui debere, *illegitimum esse, & esse successionis incapace*; quare licet cogantur afftere illegitimum esse filium, de quo agimus, adhuc tamen esse successionis hereditariae capacem defendant. Aduersus hanc inauditam, & incredibilem conclusionem sequentes indubitatas conclusiones opponimus.

PRIMA CONCLUSIO. *Natum ex matrimonio clandestino propriè dijto, scilicet non contracto coram Paræco, & testibus, esse successionis incapace, est sententia valde communis.* Probatur subscriptis Authoribus.

¹ Menoch. lib. 3. pref. 1. n. 100. ibi, *legitimi non sunt, & insuccessibiles*; in quo nullum contra se citat, & temere dicit aduersarius, citari ab ipso contra se Sanchez, & alios.

² Stephanus Bannus Theologus, & Iurisconsultus insignis 1. p. sue theologie, tr. 1. 2. in tr. de matrimonio secundum se pag. 668. ibi. Legem Concilij receptam non esse, vt tenetur catholica malier ad validitatem matrimonij, quod cum catholicis init, ut suo Paræco, indicat liberorum ex eo suscepitorum qualitas, qui sunt, & censentur in Regno legitimi, ac ut tales patriam, & aitam hereditatem insunt, quo priuilegio gaudere non possent, si esset catholica matrimonium cum heretico invalidum, ex defectu Parochi, & testium? hæc ille, vbi vides, quam clarissime doceat, si matrimonium sit nullum ex defecto Paræci, & testium, non posse filios patriam, & aitam hereditatem init.

Clarissimè nobis faret Vasq. Ill. 9. l. 2. cap. 85. 3 num. 16. (non verò 7. vti per errorem Typorum legitur cap. ult. paulò ante secundum rationem) Cum parentes exceptent substantiam suam ad liberos iure successioñis deuenire, cur abunt, ut matrimonia rite, & secundum formam iuris Canonici fiant, non curaturi, si hereditates suas ad tales filios perueniendas intelligerent, sive ratiō probitionis canonica non cessat, quoad successionem liberorum, non magis, quam quoad substantiam matrimonij, & ita obseruari quotidie videmus: hæc ille, qui à fortiori nobis faret, dum loquitur etiam præscindendo à iure Tridentini, & optimè euerit inepiam illam, & commentitiam aduersariorum distinctionem de matrimonio secundum substantiam Sacramenti, & in ordine ad successionem, quam etiam ante reiecerat, n. 16. fine, ibi: *Quinimò non solum quoad substantiam matrimonij, sed etiam quoad alia, que inde sequuntur, stamus iuri canonico, ut sic tales filii, tamquam non legitimi parentibus nequeant succedere*, hæc ille, qui ut dixi, faret nobis à fortiori, dum præscindit à Tridentino, nam post Tridentinum non est ullus dubitandi locus, ob iritatum matrimonium sine Paræco.

Gaspar Thesaurus l. 3. for. q. 97. refert fuisse 4 negatam hereditatem filiæ genitæ ex copula subsecuta ad promissionem nuptiarum, & solum fuisse condemnatum heredem deflorantis ad scuta s. o. quia deflorata pauper erat, ut posset nubere.

Vinius etiam l. 1. decis. 3. 9. n. 5. expressè docet, 5 prolem ex matrimonio clandestino in Regno esse insuccessibilem, his verbis. *In Regno reperitur hoc planè decisum per constit. Regni Sancimus, ubi proles reputatur insuccessibilis, reputando illud matrimonium clandestinum, & imperfectum, quid clarius?*

Pegna etiam decis. 1. 322. refert decisum, non 6 constitisse de legitimitate in illo ipso casu *Conf. Peregrini* 92. vol. 2. ad effectum successionis, eo quod non constituit celebratum fuisse matrimonium coram Paræco, & testibus.

Seraph. decis. 1. 09. 9. n. 1. iuncto n. 1. (quæ decisio ex errore cap. 2. citatur 999.) Seraphinus, inquam expressè supponit, esse insuccessibilem genitum ex matrimonio non contracto coram Paræco, nam n. 1. querit, an quidam filius sit legitimus, & successibilis, & affirmat, ac num. 3. sic habet. *Cessat obiectum, quod non esset proprius Parochus, quia sufficit, quod ab alio fiat de licentia ordinarij*, hæc ille, quibus verbis clarissimè concedit ad successibilitatem filij requiri, quod sit natu ex matrimonio coram Paræco, vel alio de licentia ordinarij.

Præterea vel omnes, vel saltem ferè omnes auctores quos citamus cap. 1. & 2. loquuntur de illegitimitate ad effectum incapacitatis successionis, vt patet ex contextu, & ex eo, quia ferè semper de successionibus tractant, in ordine ad quas, & non ad alium finem, ciuitatē præsertim, de legitimitate discurrent. Falso igitur aduersarius dicit, solum Menoch. expuisse verbum illud *insuccessibiles*, dum complutes illud non experunt solum, sed apertissimo ore pronunciaverunt.

SECUNDA CONCLUSIO. *Prædicta sententia non solum est communis, sed omnino vera;* patet ex quatuor sequentibus probationibus.

Probarur primò ex *Constit. Regni Sancimus* l. 3. de matrimonio publicè contrahendis, ibi, *Nec ex testamento, neque ab intestato se habituros heredes legitimos*.

Probatur secundò, quia iura omnia clamant, illegitimos esse insuccessibiles, & aliunde nulla est.

ratio, nullum ius, nulla authoritas, quæ cogat recedere ab illa vniuersali regula in filiis matrimonij clandestini.

Probatur tertio, ex fine Concilij Tridentini in irritandis clandestinis matrimonij, qui indicatur à Card. Lotharingio, apud Card. Pallavic. in hisdem Concilij, lib. 22. cap. 4. num. 5. ibi: *Quando spesso interuenia, che i figliuoli legitimi fuisse rigettari, come bastardi, & i bastardi anteposti quasi legitimi; que quidem verba non possunt commodiùs intelligi, quam de reiectione ab hereditate, & prælatione in ordine ad succedendum.*

Probatur quartò, ex ratione, quam optimè vrget Vasq. supracitatus, & relegendus.

TERTIA CONCLVSIO. Nullus unquam author, quem legerim, legi autem ad 350. aut allegatum audiuerim, vel ab aduersariis, docuit, illegitimum posse succedere.

Ostendi debet hæc conclusio expendendo autores, quos pro se aduersarij citant.

Afferunt primò, Barbolam in remiss. Concil. Trident. cap. 1. sess. 24. de reform. matr.

Quod hic author se tacite correxerit, ostendimus cap. 6. responsi nostri, vers. opposunt 5. nunc addimus, ibi ne verbum quidem habere successionis significatiuum, sed solùm videtur dubitasse de legitimitate; ergo somnium est, afferere (hic filius est illegitimus, & tamen successionis capax.)

Afferunt secundò Bossium cap. 3. num. 112. §. 31. Audiamus Bossium attendite quæsto huius authoris verba, ne excidant tit. illius §. talis est: *Fili⁹ ex matrimonio presump⁹, & putatio, an ho- die post Tridentinum censeantur legitimi, & suc- cedere possint parentibus, deinde vers⁹ 19. Altera, inquit, & vera opinio tenet contrarium, & per Concilium Tridentinum nihil fuisse innouatum, vbi agitur de matrimonio probando, quoad legitima- tionem, & successionem prolis, & vers⁹ 33. ad ef- fectum successionis, & legitimatis, & § 2. quoad legitimationem, & successionem prolis; vbi vides, quam sæpè, quam clare legitimatem cum suc- cessione coniungat, ergo ne Bossius quidem somniauit, illegitimos esse successibiles.*

Afferunt tertio Annæum Robertum l. 2. re- rum indicatarum, cap. 17. quem aiunt latissimè fundare, & indicatum referre, genitum ex matrimoniis clandestini esse successionis capacem.

S. d audite, Domini indices, attendite deceptionem allegantis; primò, Robertus, in fine, concludit: *Seratus Seia, quam legitimam haberi iussit, paterna bona adjudicauit; ecce, quomodo successionem ex legitimitate intulit; ergo somnium est afferere illegitimos esse successibiles.* Deinde tota ratio, cur indicata fuerit Seia legitima, sicut, quia validum est indicatum matrimonium, vt patet ex illis verbis pag. 515. initio, *hoc unum afferere satis sit, solennitates Ecclesie, & ceremonias, quæ ad matrimonij honestatem, coniugij decus, & publicum pudorem requiruntur, non adeo censeri necessarias, vt earum omissione matrimonij autoritatem, & validitatem impe- diat.* Ecce quam clarissime fuit illud matrimonium indicatum validum, & ideo proles legitima, & successibilis; sed in facto nostro constat esse inualidum, atque adeo ex probatis problem illegitimam; ergo constat esse insuccessibilem. Denique illud nota, casum Roberti fuisse, cum aderat semiplena probatio de matrimonio contracto iuxta Ecclesiæ præceptum, & coram Parceco, verba Roberti pag. 514. sic habent:

Titulus enim accersito Presbytero Meniam despon- derat, dubia quidem est, & incerta desponsationis illius veritas; aliqua tamen extat, & semiplena probatio, quæ fidem facit, coniuges Ecclesiæ autho- ritatem non omnino sprenisse; hæc ille, vbi ut vi- des, expressè loquitur cum sumus in dubio, & loquitur de clandestino valido, cui solūm desunt denuntiationes; ergo clarè nobis fanet, qui su- mus in claris esse inualidum matrimonium. Ne- scio igitur, qua fronte, qua fide, qua conscientia, qua prudentia, an impudentia, potuerit allegari, Robertus?

Præterea licet expressè Robertus iudicatum diceret pro successibilitate filij geniti ex matrimoniis clandestino non contracto coram Parceco, nihil obstaret, quia Gallus de Gallia loquitur, vbi Tridentinum non est receptum.

Afferunt quartò Pacianum de prob. lib. 2. c. 16. à num. 63.

Sed in primis Pacianus verbum nullum habet de successione, sed solūm de legitimitate loquitur.

Deinde requirit expressè Pacianus ad probandum legitimatem, vt adsit fama vicinæ, quod parentes reputabant pro marito, & vxore; patet hoc ex num. 60. & 64. ibi: *Sed su- stineri potest; vt sola fama vicinæ probet hodie legitimatem filiorum, & num. 69. Ego, inquit, nescio intelligere, quare non debeat presumi legiti- mus ille, qui ultra probationem filiationis; pro- banit etiam communem opinionem vicinæ hæc ille;* solum ergo loquitur Pacianus, quando sumus in dubio, & neque probatur matrimonium esse contractum iuxta Tridentinum, neque con- stat non esse ita contractum, quare non debuit allegari pro casu nostro, vbi nec adest fama vicinæ, nec dubitatur, quin matrimonium sit contractum contra Tridentini formam, & partium confessione constat, non celebratum iuxta Concil.

Afferunt tandem Barrium de success. ab int. l. 1. 8. n. 1. quem aiunt latè tradere, ita decisum.

Sed ego Barrio iam respondi cap. 6. vers. op- nunt 4. qui quidem non latè hoc tradit, sed hæc habet paucula verba: *Quod dixi filios legitimos, & naturales succedere suis parentibus, extendi- tur, vt procedat in liberis matrimonij clandestini, vt indicatum refert Caronda l. 4. resp. c. 15. vbi matrimonium clandestinum appellat clam con- tractum inter ipsos coniuges, nec denuntiatum, & benedictum in Ecclesia, hæc ille. Sed vbi quæsto hic habetur, quod loquatur de filiis matrimonij clandestini inualidi, atque adeo de filiis illegiti- mis? Certè nec vbique matrimonium clandestinum est inualidum, imò neque inualidum est, vbi receptum est Tridentinum, si loquamus de clandestino solūm, quod fit in priuata domo, non benedictum, nec denuntiatum in Ecclesia, dummodo adsit Parceco; vnde ergo per hæc æqui- uoca verba potest inferri, voluisse Barrium, & Carondam afferere, quod etiamsi filij sint il- legitimi, sint successibiles? cum præsentim non meminerint Tridentini Concilij, & sint Galli autores, apud quos de Tridentino non multum curatur.*

Imò si attentiùs expendantur verba illa, ex- tenditur, vt procedat, &c. clarè apparebit, loqui de filiis matrimonij clandestini legitimis, & na- turalibus, alioquin non esset extensio, sed transi- tus ad doctrinam omnino diversam; & confir- matur hæc explicatio, quia immediate post ita querit: *Quid dicemus de filiis susceptis ex ma- trimonio putativo; ergo signum est, paulò ante se locutum*

locutum de matrimonio, non putato solum, sed vero, & valido. Concludo igitur, somnium esse dicere, quoad aliquis somniauerit, dari posse illegitimum successibilem, saltem loquendo de filiis catholicorum, & non haereticorum.

Ex dictis clarissime patet, falsissimè dictum ab aduersariis, sententiam Menoch. esse communiter reprobata, cum potius, & illa sit fere omnium, & ista, quam conantur aduersarij de novo cedere, nullum hucusque habuerit authorem de filiis catholicorum scribentem.

Ratio autem, qua vtuntur aduersarij ad ostendendum, non esse inconueniens, genitos ex matrimonio clandestino inualido esse successibiles, ea est, quia scilicet successibiles sunt filii ex matrimonio putativo.

In hac ratione resoluenda non est, quamobrem immotetur, cum disparates sint perspicue. Prima, quia filii ex matrimonio putativo sunt legitimi, atque adeò nil mirum, si sint successibiles: Secunda, quia bona fides parentum legitimat eos, ut cùm glossa diximus cap. 5. Tertia, quia supponitur, & esse debet contractum in facie Ecclesiae, à qua proinde meritò tale habet priuilegium. Quarta, quia de hoc sunt textus expressi.

Concludentes igitur hanc appendicem dicimus, aduersarios hoc ineluctabili dileminate conuinci, vel filius, de quo agimus est illegitimus, vel legitimus. Si dicant esse legitimus, manifestissimè conuincuntur nostro responso tot rationibus, iuribus, & autoritatibus punctualibus vallato. Si concedant esse illegitimum, & velint adhuc esse successionis capacem, iam destituuntur ab omnibus suis autoritatibus, nam nullum omnino habent, qui doceat, aliquem filium catholicorum parentum esse posse successionis capacem, licet sit illegitimus; alioqui, si vel unum habent, proferant illum. Si non habent, conticescant, & audaciae in re tam falsa proferenda, penas subeant.

Ex quibus liquet, hoc ipso, quod probauimus illegitimitatem, probatam à nobis esse successionis incapacitatem, quare potuisse excusari nouis hic huius appendicis scribendae labor; maluimus tamen abundare, vt nihil desiderari posse videatur.

ADDITAMENTVM VLTIMVM.

VT omnino evenerit aduersariorum sententia, libet amplius urgere, & explicare rationem, quam attigimus cap. vlt. responsi nostri, p. 26. vers. ostenditur hoc à pari.

Hunc igitur in modum discurro. Si qua esset ratio, quamobrem post Trid. remaneret legitimus, vel saltem successionis capax genitus ex matrimonio clandestino inualido, ea esset, quia ante Trid. non erat inualidum, quod correctum est à Trident. & dispositio correctoria debet, quantum potest, restringi, quare dici debet, irritatum esse matrimonium, vt sacramentum est, non verò ad effectum illegitimitatis, & insuccessibilitatis inferendum. Sed ex hac ratione, & discurfu multa enascuntur absurdia, ergo est falsa.

Probatur minor, ex primo absurdo, nam se queretur genitum ex matrimonio inter raptorem, & raptam post Tridentinum esse legitimum, vel saltem successibilem, quod nemo dixit, & oppositum saepe docuit Rota in decif. nouiss. diu. ab anno 1626. usque ad 1630. decif. 6. n. 15. ibi. *Quia cum agatur de matrimonio contracto ante Trid. raptus non dirimebat matrimonium, hæc Rota, ubi agit de successione, vt patet ex num. 29. ibi, Quia cum non agatur de federe matrimonij, sed ad*

effectum successionis, idem habet decis. 264. n. 38. & decif. 201. num. 26. quæ decisiones sunt in eadem materia successionis.

Alterum absurdum, quia de iure naturali, & ciuili ante Ius Ecclesiasticum, non erat irritum matrimonium, neque in secundo gradu consanguinitatis transuerſalium, vt constat ex Sanchez l. 7. disp. 52. num. 11. item neque in primo affinitatis gradu, sine effet linea transuerſa, sine recta, idem Sanchez l. 7. disp. 66. fere per totam aduenit deinde ius Ecclesiasticum, & irritauit matrimonia in tot gradibus affinitatis, & consanguinitatis, possemus ergo dicere pari ratione, ob euitandam extensionem legis correctoria; etiam hodie esse legitimos, vel talitem successionis capaces omnes genitos ex parentibus consanguineis, excepto primo gradu, & ex omnibus omnino affinibus, est enim omnino par ratio, & semper dici posset, quod ius Ecclesiasticum non irritauerit talia matrimonia in ordine ad legitimatatem, & successionem, sed solùm, vt Sacramentum est, idque, vt lex Ecclesiastica correctoria iuris ciuilis, & naturalis, restringatur, quantum fieri potest, cum præsertim lex Ecclesiastica de novo irritans matrimonium in tot gradibus consanguinitatis, & omnibus gradibus affinitatis, numquam expresse declarauerit filios illegitimos, & insuccessibiles; quod esset peruertere totum terrarum orbem: hæc ratio, nisi aduersarios conuincat, apparebunt oppido sanè proterni.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti species proponitur, de qua hic.
- 2 Mulieris petitio iuridica afferatur.
- 3 Sententia nullitates adducuntur.
- 4 Sententia contra iura lata est nulla.
- 5 Filius non est legitimus sine matrimonio.
- 6 Sententia est nulla, si sit contrascripturam publicam.
- 7 Filiatio qualiter probetur.
- 8 Filiatio probatur ex confessione parentis.
- 9 Filius natus ex præsumpto matrimonio est legitimus.
- 10 Matrimonium clandestinum an filium producat legitimum.
- 11 Matrimonium clandestinum quando producat filios legitimos.
- 12 Sententia in favorem matrimonij est facienda.
- 13 Filius est legitimus pendente sententia nullitatis matrimonij, & quando.
- 14 Inhibitio quando facit attenuatum.
- 15 Sententia renovata, an talis dici possit.
- 16 Dos non deberur pendente lite super nullitate matrimonij, & quando.
- 17 Alimenta in causam declarandum, quando sint danda.
- 18 Filius legitimus quoad successionem, quando dicatur.
- 19 Constitutio Regni sanctius quoad matrimonia clandestina explicatur, & numeris 19. 20. 21. 22. & 23.

ARGUMENTVM.

Matrimonium clandestinè, & fraudulenter contractum cum uno, si prius

200 Iulij Caponi Discept. Forenses.

cum alio viro mulier copulam habuit,
vna cum promissione matrimonij filium
procreatum legitimum esse per sacram
Consilium ,cum fuisse declaratum con-
tra hanc sententiam nullitates propo-
nuntur , & reiciuntur.

FACTVM , ET IVS

P R O

D.Isabella de Bernaudo, & D.Iose-
pho Nicolao de Mattheis,

S V P E R

Nullitatibus propositis;

A D V E R S V S

Sententiam S. R. C.

P R O P A T R E

D.Pauli Bonaenturæ Mattheis.

C O M M I S S A R I V S

Dom. Regius Consil. Franciscus
Roccus.

D E E A D E M R E.

VONDAM Ioseph Antonius de Matthies Comes Palmerici in anno 1655. ex suis Terris nostram Ciuitatem Neapolitanam petiit , vt nupti se traderet , & in mense Maij eiusdem anni conduxit quoddam appartamentum intus Palatium Magnificorum fratrum de Bernaudo situm in loco , vbi dicitur (*Alfiatamone*) in quo Palatio similiter habitabant D.Oratius , & alij fratres de Bernaudo in simul cum D.Isabella de Bernaudo Virgine in Capillis eorum sorore , & prædictus Comes post aliquos Menses affectu , & amore succensus prædictæ D.Isabellæ sub expresa promissione iurata (*etiam da Canaliero*) eam ducendi in vxorem in faciem Ecclesiæ illam deflorauit , quæ ex ipso concepit , & prægnans deuenit. Quod factum successerat in leuis prædictis fratribus prædictæ D.Isabellæ , & posteā dictus Comes ne amplius teneretur obseruare dictam promissionem ducendi in vxorem dictam D.Isabellam , ad quam omni iure adstringi , & cogi poterat , cum fraude , & dolo , & Diabolico quidem sensu procurauit in mense Maij anni 1656. sub praetextu tamen velle illam in faciem Ecclesiæ despōsare ipsam duxit in Domum cuiusdam feminæ , vbi per vim illam induxit ad despōsam cum Marco Antonio Nuzzi eius famulo , multis Personis cum armis assistentibus repugnantibus tamen tam dicta D.Isabella , quam prædicto Marco Antonio , & post dictam despōfationem nulliter , & meticulosè factam , statim eamdem D.Isabellam traduci fecit in Conseruatorio nuncupato (*Di Sancta Maria del Soccorso*)

Et cùm prædictus Comes de dicto execrando delicto præcedente informatione capta per M.

C. V. fuisse carceratus ; tandem conscientia motus in publico testimonio constitutus mediante publico instrumento cum iuramento totum factum prædictum assenerauit , & constituit etiam Procuratorem specialem D. Philippum de Bernaudo ad declarari faciendum nullum , & inuidum prædictum assertum matrimonium contractum cum dicto de Nuzzi ad finem , vt cum effectu ipse Comes despōsaretur in faciem Ecclesiæ cum dicta D. Isabella , vt patet ex dicto instrumento omni solemnitate vallato fol. 7. processus causæ principalis.

Et posteā sub die secunda Septembri eiusdem anni prædicta D. Isabella peperit filium masculum , qui vocatus fuit D. Ioseph Nicolaus , vt f. 9.

Et cùm posteā post nonnullos dies 30. in circa evenisset mors tam prædicti Comitis , quam dicti D. Philippi eius Procuratoris. Quapropter non potuit tunc prædictum assertum matrimonium cum dicto de Nuzzi contractum nullum declarari , sed posteā nullum , & inuidum fuit declaratum per Curiam Episcopalem Lytterensem in gradu appellationis , quæ sententia iam fecit transitum in rem iudicariam , vt fol. 13.

Et prædicto matrimonio nullo , & inuidido declarato in anno 1658. prædicta D. Isabella comparuit in S.R.C. tam eius proprio nomine , quam vti Mater , & tutrix prædicti eius filii ; pupilli petendo declarari ad illam spectare integrum successionem Bonorum remansorum in hereditate prædicti Comitis eius Patris , & interim petiit alimenta , & ipsi D. Isabellæ esse assignandas dotes , & antefatum , vt fol. 1. & dato , & compilato termino in causa , & factis hinc inde probationibus ; tandem mediante diffinitua sententia S.R.C. lata ad Relationem Domini Regij Consiliarij Rocco sub die 14. Iulij 1655. fuit declaratum spectauisse , & spectare dicto D. Iosepho Nicolao de Mattheis hereditatem illi. Comitis Palmerici Patris , & proinde D. Paulum Bonaenturam Mattheis nomine , vt in actis condemnandum esse , & condemnari debere ad relaxandum Bona Burgensatica dicti Comitis Ioseph Antonij ad beneficium dicti Iosephi Nicolai , respectu vero bonorum feudalium partes adeant Regiam Cameram . seruata forma rescripti S. Eminentiae , salua prouisione facienda respectu dotis , & antefati petiti per D. Isabellam de Bernaudo , & interim liberentur dictæ D. Isabellæ pro nunc ducati quincentum in causam declarandam , vt fol. 128.

Cuius quidem instissimæ sententiae prædictus D. Paulus de nullitate dixit , & dictas nullitates proposuit cum deposito ducat. 180. prout fuit per S. R. C. ordinatum , vt fol. 155.

Quæ prætentæ nullitates nullo iure subsistere , nec militare possunt , dum non fuerunt propositæ , nisi ad finem impediendæ exequutionis dictæ sententiae , & prædicta D. Isabella instissime sperat esse declarandum illas non obstare , & depositum factum esse liberandum Magnifico Secretario S.R.C.

Nullitates prætentæ , & præsentatae fol. 137. sunt infra scriptæ v3.

Prima nullitas est , quia sententia fuit lata contra Text. in l. filium quem definimus , ff. de his qui sunt sui . vel alieni iuris , & contra Text. in l. de Patria potestate in principio , nam dicto D. Iosepho Nicolao non spectabat successio , stante quod non erat filius dicti quondam Comitis .

Secunda nullitas est , quia sententia est contra Text. prædictos , & contraria Text. in cap. tuam de ordine cognit. quia dato , & non concessu fuisse probatum esse filium Comitis , non tamen constabat

stabant de legitimo matrimonio fuisse procreatū, & sic cum successio sit sequela matrimonij dicto cap. tuam, debebat constare legitimū matrimonium fuisse contractū seruata forma S.C. Trid. ad tradita per totum Tom. apud Farinacium dec. 1. & 2. dec. 610. num. 1. & num. 5. & decisum dicit Thesaur. quest. forens. lib. 3. q. 79.

6 Tertia nullitas est, quia sententia prædicta est lata contra publicam scripturam fol. 7. à parte acceptata, & præsentata, ex qua apparet quoniam Comitem promissoe contrahere matrimonium cum dicta D. Isabella declarato nullo matrimonio anteā contracto cum Marco Antonio Nuzzi seruata forma S. C. Trid. & sic erit simplex promissio sub conditione, quae non fuit verificata in vita Comitis, quia statim post promissionem decepsit, & cum appareat ex d. & t. scriptura matrimonium non fuisse contractum, neque verificata conditio, neque nullum declaratum matrimonium prædictum in vita Comitis, sequitur, quod filii nati pendente illa promissione, non possunt dici legitimi, & successibiles, vt dicunt omnes.

Pro parte vero dictæ D. Isabellæ dicitur, quod supra dictæ tres prætensiæ nullitates nullum habent nec facti, nec Iuris fundamentum, & propterea non obstant; nam, &c.

7 Quoad primum respondetur, quod in facto satis constat prædictum D. Iosephum Nicolaum esse filium dicti Comitis, & non solū constat ex Informatione capta in processu Criminali, ex qua fuit ordinata carceratio dicti Comitis, sed etiam ex testimoniis examinatis in S. R. C. prout depnunt testes, v. 3.

Angelus Leuere sup. 5. Art. fol. 68. à ter.

D. Franciscus Vulpæ fol. 76. à ter.

Carolus de Lauro fol. 72. &c.

D. Io. Baptista de Giacomo fol. 78. à ter. & f. 79.

8 Neque in hoc potest cadere aliqua dubietas, dum ipsemet Comes in prædicto publico, & iurato instrumento factum prædictum confessus fuit, vbi assernit dictam D. Isabellam esse prægnantem mensum septem in circa, vt fol. 7. & sic nulla maior probatio, quam proprij oris confessio, constat etiam ex fide Baptismatis fol. 39. ac etiam ex testimoniis depositionibus, vt deponit primus testis super 10. art. fol. 69. secundus testis sup. dicto 10. art. fol. 77. & 79.

9 Quoad secundam, & tertiam nullitatem respondetur, quod de iure competit prædicto filio nato in figura matrimonij, siue ex præsumpto, & clandestino matrimonio successio Bonorum paternorum, nam Sponsalia contracta promittendo Sponsus ducere aliquam in uxorem, si illa in Carnis Copula consenserit, eo ipso sequuta Carnis Copula transiunt in matrimonium per Text. in c. 1. §. idem quoque de Sponsalibus in 6. ibi: *Nisi per Carnis Copulam subsequatur, aulus de Castro in conf. 155. vol. 2. Geminianus Feder. de Senis, Aretin. & alij, quos refert, & sequitur Cardin. Tusc. in verbo (Sponsalia) concl. 405. tom. 7 latè Gutierrez de Matr. c. 27. n. 4. Affl. Etus in Conf. (si quis rapere) de Raptu & Violentia, &c. Quæ Iuris conclusio procedit, etiam si in faciem Ecclesiæ, cum alia contraheret matrimonium per Text. in cap. is qui fidem de sponsalib. ibi: Is, qui fidem dedit Mulieri super matrimonio contrahendo, carnali Copula subsequuta, et si in faciem Ecclesiæ ducat aliam & cognoscat, ad primam redire tenetur.*

10 Et quamvis per S. C. Trid. sess. 24. de reform. matr. cap. 1. dicta Clandestina matrimonia irrita sint, vt aduertit Guttier. in dicto loco sup. cit. atta-

men illius dispositio non procedit, quoad filiorum legitimacionem, & Parentum successionem, sed tantum quoad matrimonij Sacramentum: nam dispositio dicti Concilij corrigit huius communio, & quando sumus in lege, vel statuto correctio Iuris communis; tunc nunquam fit extensio de casu ad casum, non solū existente identitate Rationis, sed etiam existente Maioritate Rationis, & casus omissus remanet in dispositione Iuris communis Bart. *communiter receptus in l. precipitu, C. de appell. per Text. in Auth. quas rationes, C. de Sacrof. Eccl. Præf. de Franch. in dec. 11. n. 2. & in specie quod filii nati ex matrimonio præsumpto dicantur legitimi, & succedere possint Parentibus, fundat Boff. in tr. de matrim. contr. c. 3. §., 1. n. 112. Peregr. conf. 9. & 92. n. 16. & 17. lib. 2. Fulu. Pacia. de probat. lib. 2. c. 16. n. 63. usque ad n. 67. & ita fuisse decisum, tradit Barri. de success. ab intest. lib. 18. n. 15. & latè Annens Robert. lib. 2. rer. ind. 6. 17. quam opinionem sequuta etiam fuit Rota Rom. prout refert Card. Seraph. in dec. 979. 10. 1.*

Nec obstant DD. in contrarium allegati per Partem aduersam: nam respondetur primò, quia supradicta opinio est verior, communior, & secundum eam pluries fuit indicatum, vt fundant supra citati DD. & alij ab ipsis allegati, &c.

Secundò respondetur, quod inter dictas contrarias opiniones adest tertia opinio DD. distinguenter v. 3, aut matrimonium præsumptum, & clandestinum fuit contractum inter Personas inhabiles ad contrahendum, inter quas aderat impedimentum dirimens, & tunc filii concepti, vel nati non dicuntur legitimi, aut matrimonium fuit contractum inter personas habiles, inter quas nō aderat impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis, vel aliud impediens matrimonium, prout est casus noster, & tunc filii sunt legitimi, prout ex Paleot. Ancher. Paris. Dec. Soc. Ioanne Fabro, Guidon. P. & aliis bene probat Cephal. conf. 435. n. 92. cum pluribus sequentibus tom. 3. & Pater Tancher. Jesuita de matr. tom. 1. diff. 44. & quamvis supradicta prima opinio sit magis communis, & secundum eam pluries sit indicatum, vt referunt supra citati DD. Attamen quatenus secunda opinio esset sequenda; quod non conceditur, sed expresse negatur: adhuc est intelligenda, quando aderat impedimentum, dirimens, seu vero quando nullum aderat impedimentum, & in conflictu opinionum bonum est adhærere opinioni DD. distinguenter; nam qui distinguit proximus est veritati prout post alios bene ratiocinatur Bellonus in decif. Ianuensi 20. num. 5. & Rub. resol. pract. cap. 66. num. 211. Immo etiamsi adesset impedimentum dirimens, quod ab altero coniugum ignorabatur: adhuc filii legitimi dicuntur; quamvis postea detectum fuerat impedimentum, prout plenissime probat Castill. de Sotom. tom. 1. controu. Iuris, cap. 1. in titulo de filiis ex putativo matrimonio procreatibus, num. 1. cum pluribus sequentibus; sed in casu nostro cessat omnis difficultas, quia nullum aferat impedimentum inter dictam D. Isabellam, & prædictum quondam Co- mitem.

Tertio respondetur, quod aut supradicta opinio in puncto Iuris est vera, prout verissimā esse speramus, aut ad p̄iū est dubia, quod non conceditur, si est vera, & prædictus D. Ioseph Nicolaus debet obtinere, prout iam obtinuit sententiam S.R. C. in eius favorem, & dato, & non concesso, quod esset dubia, & similiter cause Victoriam debet reportare: nam semper est indicandum in favorem matrimonij in dubiis quæstionibus

- prout exp̄s̄e disponitū, per Text. in cap. fin. de sententia, & re iudic. immo etiam si reperiretur unus tantum Doctor sustinens contractum matrimonij, tunc illius opinio esset sequenda, prout optimè fundauit doctissimus noster collega Iulius Caponus cùm auctoritate Hostien. in c. 2. de cognat. spirit. & cum Abb. in c. 2. n. 1. & ex supradictis responsionibus, & vnaquaque ipsarum clare patet supradictas nullitates non obstat.
- 13 Quarta nullitas est infra scripta videlicet, quia post mortem Comitis matrimonium cùm M. Antonio de Nuzzi fuit declaratum validum per Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam, licet posteā per Curiam Lytterensem fuit declaratum nullum post multum tempus mortis Comitis, qui si viueret, poterat impugnare dictam Scripturam præsentatam fol. 7. stante, quod fuit facta meru carceris, nec in dicta sententia fuit auditus, nisi Fiscalis Curiæ, eò fortius, quia ad suberantiam ad præsens producitur, quod de dicta sententia fuit appellatum ad S.P. à moderno Comite Palmerici legitimo Contradicte, de cuius interesse principaliter agitur, qui à S.P. fuit admissus ad appellandum, etiā de plenitudine potestatis, & causa agitur in Rota Romana, cui per dictum S.P. fuit commissa fol. 133. & cùm appellatio suspendat iudicatu, reducatque causam ad litis contestationē, interim dictus Ioseph Nicolaus est filius dicti Marci Antonij l. qui de inofficio, ff. de inofficio test. & sic sententia est contra textum prædictum.
- 14 Cui quartæ nullitati respondetur, quod non obstat dupli ratio e.
- Primo quia prædicta prætēsa inhibitio fuit præsentata sub die 27. Iulij 1665. vt fol. 133. & sententia fuit lata sub die 14. Iulij eiusdem anni, vt fol. 128. & sic de Iure Regni non potest dici de nullitate sententiæ ex Scriptura præsentata post sententiam, etiam si publica esset, prout disponitū per Regiam Pragmaticam quartam de Dilat. cap. 20.
- 15 Secundo respondeatur, quod sententia Curiæ Episcopalis Lytterensis iam fecit trāsītum in rem iudicatā; immo inhibitio obtenta per dictū D. Paulum Bonaventurā fuit etiā reformata, & renocata per aliud Brene Apostolicum in actis præsentatū etiam cum Regio exequatur, vt fol. 149. & 150.
- 16 Quinta nullitas, quia statibus prædictis non potest tractari de dote dictæ D. Isabellæ, neque de antefato, quod debetur à viro Mulieri, & cùm vir sit dictus M. Ant. & non quondam Comes sequitur sententiam fuisse contra Textum in l. 3. ff. de Iure Dotum cùm concordantibus.
- 17 Cui respondeatur, quod vigore supradictæ sententiæ fuerunt tantum liberati dictæ D. Isabellæ ducati quingentorum pronuncie in causam declarandā salua prouisione facienda respectu dotis, & antefati, vt dicto fol. 128. & sic pars aduersa nihil fuit læsa, nec conqueri potest: nam quando Virgo fuit deflorata sub prouisione illi facta de sponsanda, sic Vir morte præuentus non poterat contrahere matrimonium, relicta Muliere prægnante, tenetū saltem ad dotandam per Text. in c. 1. de Adulteriis Thes. dec. 3. n. 2. & est communis opinio, vt fundat Clarus in §. stuprum, quem refert, & sequitur Antonius Thes. quæst. Forens. lib. 3. q. 97. vbi ita etiam testatur fuisse decisum.
- Sexta nullitas est, quia dato, sed non concessō matrimonium cùm Nuzzi fuisse nullum, adhuc simplex prouisione contrahendi matrimonium non est matrimonium, neque verum, neque præsumptum Molina de ritu nupt. lib. 1. compar. 2. per totam signanter n. 9. & 10. Fontanel, de Patis nupt. Glos. 12. Glossa ynica ferè per totam
- Grat. in terminis cap. 804. num. 18. & sequenti Mantica de Tacitis lib. 3. tit. 7. in specie de Matr. præsumpto ad Cap. Is qui fidem de sponsal. & in 24. in terminis S. C. Trid. neque filij nati pendente dicta prouisione dicuntur legitimi, quia requiritur contractus Matrimonij Institut. dicto titulo de nuptiis in principio, cùm concordantibus, & partes conſtentur, non fuisse contractum fol. 1. in supplicatione; sed natum fuisse ex coniunctione sub illa prouisione, & quod fortius est, quia partes se restrinxerunt ad certam formam contrahendi, vt debebant seruata forma S. C. Trid. dicto fol. 1. & dicto fol. 7. & sic neque D. Ioseph Nicolans est legitimus, & successibilis citatis Iuribus; & optimè Bossius de Matr. cap. 1. §. 23. n. 57. & per rotum, neque deficiente matrimonio, debetur dos d. l. 3. & l. fin. C. de Donat. ante nuptias, & in §. pen. Institut. de nuptiis, & Antefatum sine matrimonio, & Dote non datur l. cum Mulier, & Autb. dos data C. de Donat. ante nuptias; proinde nec filius est successibilis; nec D. Isabella vxor, cui competit aut dos, aut antefatum, aut liberatio dictorum ducatorum 500.
- Hæc sexta Nullitas est eadem, & concernit materiam antecedentis quintæ, & tertiae nullitatis, cui iam suprà fuit responsum.
- Septima nullitas est, quia declarando spectare, & spectauisse dicto D. Iosepho Nicolao dicta bona, fuit declaratus legitimus quoad successiōnem, quæ non potest dari, cùm præcesserit matrimonium ex Iuribus prædictis, & sic fuit decisā quæstio Iuris merè spiritualis matrimonij præsumpti, seu qualitates inducentes matrimonium præsumptum contrà Text. in cap. lator. Qui filij sunt legitimi. dicto cap. tuam de ordine cognitionum, vbi Glos. in verbo (Patienter expectes,) quæ allegat Iura, quo casu Index secularis est incapax Menoch. consil. 366. n. 49. versic. (Ac quando opponitur) Bart. super dicto cap. lator Tusc. litt. I, concl. 451. nvn. 26. de Franch. dec. 36. 412. & sic benè admittendum.
- Cui respondeatur, quod hodiè non agitur de validitate, & inualiditate matrimonij, sed de successione Bonorū, immo dictus articulus nō solū fuit decisus in fauorem dictæ D. Isabellæ, & iam matrimonium cùm dicto Nuzzi contractum fuit nullum, & inualidum declaratum per dictam Curiam Civitatis Lytterensis, quod decretū iam fecit transītum in rem iud. Immō cùm dictus D. Paulus Bonaventura obtinueret inhibitionem à Iudice Ecclesiastico, fuit dicta inhibitio reformata, & renocata per eundem Ecclesiasticum Iudicem, vt patet in Processu fol. 158. & fol. 159.
- Octava nullitas, quia Sententia prædicta fuit lata contra expressum casum legis constitutionis (Sancimus) Regni nostri, dūm fuit declaratus legitimus, & successibilis præfatus D. Ioseph Nicolaus qui præsupponitur natus ex prætenso matrimonio præsumpto, & clandestino, & vigore dictæ constitutionis est illegitimus, & insuccessibilis, hæc sunt verba dictæ constitutionis
- Sancimus, &c.
- Nona nullitas est circa eamdem constitutionem circa liberationem factam dictæ D. Isabellæ ducatorum quingentorum in causam declarandam cùm clanfula salua prouisione facienda respectu dotis, & antefati petiti cùm expressè sit cautū in dicta constitutione, vt Mulieres taliter contrahentes dotes non habeant ex verbis illis sequentibus.
- Mulieres etiam dotes, &c.
- Quibus octauæ, & ultimæ nullitati respondeatur, quod prædicta Regni constitutio (Sancimus) fuit edita,

edita, & compilata per Rogerium, qui fuit ante Innocentium III. conditorem decretalis in cap. *cum inhibitio extra de clandest. despons.* & dicta decretalis fuit edita per Pontificem Innocentium III. circa annos Domini 1202. & Rex Rogerius lator dictæ Constitutionis fuit longè ante, vt aduertit Andreas de Isernia super dicta constit. *sancimus, in principio, &c.* In qua decretali nulla fit mentio de Benedictione Sacerdotali, & in his, quæ sunt de substantia matrimonij Princeps laicus nihil potest statuere Baldus in rubrica de constitut. in principio, in quinta colum. Quia matrimonium iudicatur secundum legem Poli, & non secundum legem fori, & Princeps secularis, nec principaliter, nec accessoriè potest statuere aliquid in matrimonii; prout cum Andreas de Isernia, Imola, Felin. D.Thom. & aliis probat Gramat. in consil. ciuili 178.n.7. & 12. in specie loquendo super dicta Constitutione, (*Sancimus*) in quo consilio latè, & optimè probat filios natos ex matrimonio contracto absque solennitatibus dictæ Constitutionis esse legitimos, & naturales, & successibiles, & secundum allegata in dicto eius consilio refert postea ita fuisse decisum in causa Nicolai de Andriolo, vt eadem dicit idem Gramm. *super Regni constit. sancimus, de matrim. contr. num. 6. fol. mibi 93. à terg. col. 1.* vbi dicit hæc verba: *Viso meo Consilio prefato fuisse iudicatum ipsos tanquam filios legitimos, & naturales esse admittendos ad successionem bonorum eorum Patris, non obstante solennitate requisita per hanc constitutionem, & minimè adhibitant, &c.* hæc Thomas Gramm. quem reuideri rogo.

- 22 Secundò ad exuberantiam respondet, quod præsens noster miserabilis casus Dominis Senatoribus bene cognitus est casus omisssus tam à supracit. Concilio Tridentino, quā à supradicto Regni constitutione (*Sancimus*) nam matrimonium cum solennitatibus requisitis à prefato Concilio, & constitutione in casu nostro penitus poterat contrahi, & erat impossibile ex iuris dispositione illud ita contrahere non solum propter impedimentum causarum per dictum quondam Comitem; immò propter eius latam culpam, & dolum, dum per vim, & metum induxit prefatam D. Isabellam ad contrahendum matrimonium cum prefato de Nuzzi eius famulo, vt bene patet ex actis, & pendente dicto primo matrimonio ita contracto non poterat aliud matrimonium inter ipsos legitime contrahi, nisi sublatto impedimento prædicto, & dicto primo matrimonio annullato, prout prefatus Comes, mediante supradicto publico instrumento, veritatem confitendo ut *suprà*, specialem constituit Procuratorem ad annullandum dictum matrimonium per vim, & metum contractum, vt potuisse postea solenne, & legitimum matrimonium cum dicta D. Isabella in faciem Ecclesie contrahere, & pendente lite prædicta ab hac vita discessit, & sic præsens casus non fuit consideratus, & nullo modo comprehendi potest sub dispositione dicti Concilij, & constitutionis Regni, quia causa necessitatis non comprehenditur sub lege, & cessat lex, quando necessitas imminet, vt in l.1. ff. de officio Consulis, & 1.q.1. §. Et est, cum concordantibus, & quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum cap. quod non est licitum extra de Regulis iuris, Glossa, & communiter Canonistæ, in cap. *Quoniam multa distinct. 48. in verbo (Necessitate) & ne in terminis terminantibus desit authoritas adduco do-*

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

etissimum Andream de Isernia *super eadem constitut. Sancimus*, vbi dicit infra scripta verba videbile: *Dicunt etiam, quod si infirmitas impediret, ut non possit iri ad Ecclesiam, vel ALIO IMPEDIMENTO, vel non esset Ecclesia in loco, valeret si fieret desponsatio publicè coram multis, vel si Sacerdos non possit inueniri, cum causa necessitatis non comprehendatur lege, & cessat ipsa lex, & rego ponderari supradicta verba Andreae, vbi dicit, (vel ALIO IMPEDIMENTO) quem similiter reuideri rogo, cum posteā dicat infra scripta alia verba videlicet: nam filii legitimi sunt, quamvis sine hac solennitate hoc matrimonium sit contractum, in casu igitur nostro non potest dubitari de impedimento dato, vt *suprà*, per praefatum Comitem cum execrando delicto raptus, & matrimonij per vim, & metum contracti, vt *suprà*, & similiter dubitati non potest, quod desponsatio publicè fuit contracta per actum publicum, mediante instrumento stipulato, & iurato coram Notario iudice, & testibus, & sic in praesenti causa cessat dispositio tam supradicti Regni constitutionis, quām praesati Concil. Trident.*

Nona nullitas est eadem, quæ fuit proposita ²³ in quinta nullitate, cui iam fuit responsum, vt patet ex responsione data ad supradictam quintam nullitatem ut *suprà*.

Et ex prædictis praesati D. Joseph Nicolaus Gaëtanus, & D. Isabella iustissimè sperant esse declarandum supradictas nullitates propositas aduersus iustissimam sententiam S.R.C. non obstat, & depositum factum pro pena nullitatum esse liberandum Magnifico Secretario eiusdem S. R. C. prout ita à prudentissimis Dominis Senatoribus indicandum speratur cetera suppletant tanti Senatus Minerua die 26. Maij 1666.

DISCEPTAT. CCLXVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Series proponitur facti, de quo agitur.
- 2 Legatum mobilium comprehendit quæ habebat testator.
- 3 Legatum factum pie causa comprehendit etiam quod habetur post testamentum.
- 4 Legatis fructibus, non venient pendentis, sed à solo separati.
- 5 Ligna, & lapides sunt mobilia separata à solo.
- 6 Fructus, an, & quando veniant appellatio ne rei.
- 7 Fructus pendentis qualiter veniant sub nomine stabilium.
- 8 Textus in l. cum Pater, §. fidei, ff. de leg. 2. explicatur.
- 9 Liberatio debitorum, eos liberat, qui erant tempore testamenti.
- 10 Legatum mobilium in genere, & aliud in specie qualiter concurrant.
- 11 Legato mobilium dominus, quæ continantur.
- 12 Patrimonij, vel dominus appellatione, quid continetur.
- 13 Legatum lignorum quid comprehendat, & num. 14.
- 15 Lignorum appellatione quæ veniant.

ARGUMENTVM.

Legatum mobilium tempore testamenti, attenditur, etiam si fiat vxori, nisi fiat ad pias causas, fructuum legatum quid comprehendat, & appendentes veniant semper sub appellatione mobilium, liberatio facta debitoribus, de quibus intelligatur. Legatum Patrimonij, vel domus quid comprehendat.

P R O
Laura Rayneria,
C V M
Francisco Calefato.

1. **R**EQUIVIT testator vxori suæ omnia bona mobilia, & supellecilia suæ Domus tam Superioris, quam inferioris exceptis dolis magnis, vbi vinum conseruatur, quæ habebat in domo inferiori, prout etiam exceptit alia parua dolia, quæ omnia voluit, vt non traderentur vxori, sed ut conseruarentur pro vindemia. Post factum testamentum fecit testator vindemiam, & in dictis dolis magnis, & paruis apposuit vinum quod conseruatur hodie in dicta domo inferiori testatoris, vxor legataria dicit sibi deberi vinum praeditum, vtpote veniens sub illa generali dispositione, qua sibi fuerunt omnia bona mobilia relata queritur quid iuris?
2. Respondeo nullam sufficientem rationem posse pro vxore adduci ad finem consequendi vinum praeditum.

Probatur primò, quia quando testator disponit vniuersaliter omnia mobilia relinquendo, intelligitur de illis, quæ habebat tempore testamenti, ea autem, quæ postea obueniunt sub tali legato, non comprehenduntur, vt est casus in l. si ita scripsisset, ff. de leg. 2. in vers. Quicquid Lutium Titium, & in l. scribit, §. idem scribit, ff. de auro, & argento legato, l. fin. §. 1. vbi Glossa in verbo, *Communes*, ff. de leg. 2, quod verum est etiamsi testator legasset generaliter omnia, & quæcumque mobilia Bart. in dict. l. si ita, num. 4. & in terminis dixerunt Curtius Iunior consil. 277. Honned. consil. 63. vol. 1. Sforzaodd. consil. 69. Mazzol. consil. 3. quæ consilia sunt in terminis, quando legatum est factum per verba vniuersalia omnium, & quorumcunque Menoch. lib. 4. de presump. pref. 127. num. 12. Mantic. de coniecuris, lib. 3. tit. 11. num. 6. Couar. praet. quæst. c. 2. num. 25. sic decisum in Collegio Pisano dicit Mart. tom. 5. in ff. nouiss. in tit. legatum, in cap. augmentum, Charond. lib. 2. resp. cap. 59. Franch. decif. 313. Bart. fol. 380. à num. 21. cum seqq. licet fanore pia causa intelligeretur legatum (si scilicet factum esset Ecclesiae, &c.) de eis etiam rebus augmentatis post factum, testamentum idem Mart. vor. Pisano 6. sed in casu nostro testator

legauit vxori omnia bona sua mobilia; ergo intelliguntur legata, quæ habebat tempore, sed tempore testamenti non aderat vinum in domo illa inferiori; ergo quomodo poterit vxor legataria bonorum omnium mobilium competere contra iuris dispositionem concurrente ex alio capite fanore Ecclesiae, seu Capellæ hæredis institutæ, quæ licet non concurreret adhuc excluderetur vxor à tali petitione.

Probatur secundò, quia in legato bonorum mobilium alicui factō veniunt fructus, sed collecti tempore testamenti l. fin. ff. de requirendis reis, non verò pendentes tempore testamenti; quia tunc antequam colligantur pars rei sunt l. fructus pendentes ff. de rei vendicat. & sunt eiusdem naturæ cuis sunt ipsæ res in lege falcidia placuit, ff. ad l. falcidiam, vbi notant omnes, & antequam à solo separati sunt, non habentur proximilibus. Speculator in tit. de fructibus, & interesse, §. 1. vers. Sed pone, num. 80. Bald. in cap. 1. de pace tenenda, in principio, num. 24. per Textum in l. fin. §. pen. ff. que in fraud. credit. l. Julianus, §. si de fructibus, ff. de act. empt. sicut dicimus quod lapides, & alia tigna semota à domo consummabantur inter mobilia, secus si sint affixa domui Rebuff. in l. regni, ff. de verb. signific. Hieronym. Gabriel consil. 98. vol. 1. Franc. Bar. vbi suprà, à num. 94. usque ad finem, Gaballin. Milleloquio Romanus consil. 10. Peregrin. de iur. fisci, lib. 6. tit. 4. num. 31. hinc dicunt Doctores fructus pendentes tempore vindemiarum pertinere ad emptorem insolidum, ad quem pertinet fructus, ita Dec. consil. 543. Thesaur. decif. 55. Cæphal. consil. 18. volum. 2. Alberic. secunda parte, statutorum, quæst. 226.

Neque dicant quod si stipulor rem dari, non veniunt in hac stipulatione fructus, l. fil. fam. 78. §. cum fundum, ff. de verbis. oblig. vbi expresse probatur quod stipulor rem dari in hac stipulatione non veniunt fructus etiam pendentes tempore contractarum stipulationis, vt aduersus Gloss. & Bart. Textus ille magis communiter intelligitur, vt ibi Ias. col. fin. ergo vinum quod aderat in fundo censemur legatum sub appellatione mobilium, cum non veniant fructus pendentes, appellatione stabilium.

Respondeo enim, quod iura, quæ dicunt fructus pendentes censeri partem rei sunt accipienda, quatenus pertinent ad iuris dispositionem secundū, quam semper includuntur in re principali non verò secundū propriam verborum significacionem: nam qui fundum simpliciter promittit satisfacit suæ obligationi, si eum tradat sine fructibus, & sic in contractibus stricti iuris, in quibus verborum rigor standum est l. quicquid adstringenda, ff. verb. oblig. ille qui promittit fundum, non videtur promittere fructus pendentes, quia verborum rigor hoc non promittit, ergo si promissor eos perceperit ante contestationem litis, non tenebitur eorum nomine stipulationi, si verò pendeant adhuc tempore litis contestatae venient non ex vi stipulationis, sed ex vi litis contestatae iuxta regulam l. cum fundus, ff. si cert. petat. ratio ergo quare fructus pendentes videantur pars rei ea est quia propter fructus pendentes res ipsa plus videtur valere, l. cum lege falcidia 9. ff. ad l. falcid. dict. l. fin. §. fin. ff. que in in fraud. cred. ergo premium pro re promissum videtur constitutum secundum prædictam aestimationem, & sic etiam pro fructibus pendentibus; ergo merito comprehendi videntur in venditione rei stabilis Ioseph. Ludouic. decif. Perus.

*Petrus. 83. Franch. decis. 90. Molin lib. 3. de pri-
mogen. cap. 11. num. 16. vbi eius additio Cauale.
de usufructu mulier. reliquo. num. 245. Thesaur. de-
cis. 55. num. 6. in casa ergo nostro cum simus in
legato facto vxori de bonis quidem mobilibus
est intelligendum de perceptis in tempore testa-
menti, & sic vinum de quo in praesenti utpote
tunc non collectum nullo pacto potest ad eam
pertinere, sed ad haeredem.*

*8 Neque dicant aduersarij obstare Text. in leg.
cum pater, §. fidei, ff. de leg. 2. vbi in fideicommissio
facto vxori grauatae, vt restitueret, quae sua causa
parata erant continentur futura.*

Respondeo enim quod ibi usus fuit testator verbo futuri temporis; dixerat enim testator rogando vxorem, vt cum ipsa moreretur daret, & restitueret filiae suae quicquid ad eam peruenierit de bonis testatoris quæsitum fuit, an etiam ea quæ quocunque nomine de bonis testatoris ad ipsam peruenissent restituenda essent filiae responderet Text. affirmatiuè quia enim verbo (peruenierit) quod est futuri temporis usus fuit testator nil mirum, vt futura comprehendat, vt bene Cujacius ibi reprehendens *Gloss. in l. cum vini, Cod. de fideicommissis*, dicentem quod ea quæ sequita sunt fideicommissum in eo non continentur, licet testator usus esset verbo praedicto (peruenierit) & bene ponderat Barris *fol. 380. n. 21.* sed in casu nostro testator dixit lego vxori meæ omnia bona mobilia domus tam inferioris, quam Superioris, non verò usus fuit aliquo verbo futuro putà si dixisset, che si ritroueranno, &c. sed verbo praesentis temporis sui conditi testamenti tempus attendendo, ipsimque considerando pro fauore vxoris, vt in iuribus citatis, sicut si dixisset quæ vxori dedi non continerentur postea data, vt bene Cujac. *in dict. §. fidei*, secundam Text. sit intelligendum *in leg. vxori, §. vxori, ff. leg. 3.* sic dicunt Doctores, quod si testator dicit libero, debitores meos, intelliguntur liberati illi qui erant tales tempore testamenti Cardin. Mantic. lib. 3. de coniect. tit. 11. num. 6. licet aliter esset fauore legati tali Hospitali, &c. Mantic. num. 15. Barr. *vbi supra, num. 21.* et si lib. 9. tit. 3. num. 6. et si videatur Mantic. sibi contrarium scias cum reprehendi à Barrio citat, & bene ponderat Menoc. lib. 4. de presumpt. pref. 127. qui distinguit plures casus, quando testator usus fuit verbis praeteritis temporis, & non continerantur nisi existentia tempore testamenti quando verbis praesentis temporis, & nec contineri dicit etiam si coniunctæ personæ sit factum legatum, nisi solum praesentia sequitur Simon de Petris *de interpetr. ultim. vol. lib. 4. interpetr. 1. dub. 9. n. 38.* Barr. *fol. 381.*

10 Probatur ultimò, quia quando testator de bonis mobilibus disponit, & de tali genere mobilium aliter disponit; tunc unum non continetur in alio argumento l. à Dino Pio, §. in venditione, ff. de re indicata, & l. fil. fam. C. fam. hercise. l. unica, §. exaltio, Cod. de rei uxor. act. l. in rebus, C. de iur. dot. l. 2. §. 1. C. quando, & quibus 4. pars debeatur, lib. 10. vers. Mobiles, l. 1. ff. de edil. edit. sed in casu nostro vxori legavit omnia bona mobilia domus, deinde addit nolle contineri dolia magna, & parua sub tali legato addens se velle, vt non renderentur, nec essent legata vxori, sed conservarentur pro vindemia; ergo quomodo poterit vxor prætendere vinum, & vindemiam prædictam, probatur evidenter, vt si legavit omnia mobilia domus inferioris, & Superioris ab hoc legato exceptit dolia magna, & parua quæ infe-

rius declarauit, vt conservarentur pro vindemia; ergo apparet vxori non legasse vindemiam, & sic vinum praesenserit haeredis qui voluit testator prospicere pro quo conservando voluit, vt sub legato vxori facto non continerentur praedicta dolia, nec magna, nec parua, hoc est non argumentum, sed demonstratio.

Neque dicant Aduersarij quod sub legato bonorum mobilium domus continentur etiam alibi existentia: nam domus appellatione patrimonium continentur, vt in propriis terminis legati dicit Sacrum Concilium apud Afflietum *decis. 106.* de quo Mart. *in ff. novissimo, part. 5. tit. legatum, cap. per legatum, & de success. part. 4. quæst. 18. artic. 1. num. 16.* & l. *pediculus, §. labores ff. de auro, & argento legato, l. quæsitum, §. si quis fundum, ff. de fundo instr.* facit Textus *in l. lecta, ff. si cert. petat & in l. fin. ff. de offic. Praesid.* vbi domus appellatione non continentur ædes, sed Patrimonium; ergo legando testator mobilia domus suæ, intelligitur de vino, etiam quod in suo erat patrimonio, saltem colligendum de proximo.

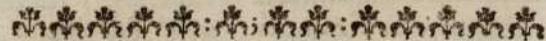
Respondeo enim, quod verum est appellatione domus contineri patrimonium testatoris, tamen in casu nostro expressè intellexit testator de ædibus, & sic de bonis mobilibus ibi existentibus, quia dixit in dome Superiori, & inferiori quapropter cum specificauerit domum materialē, & ædes de aliis bonis alibi non intellexit cum Textum sic censetur intellectum *in l. cum de lanionis, §. cum fundum, ff. de fundo instruto,* & ibi lege legata supellestili, ff. de supellestili legata, vers. Si tamen species certi numeri, &c. quem bene commendat Hieronym. Gabr. consilio 98. volum. 1. ergo apparet omnia evidenter certum, nullum ius habere in vino praedicto vxorem testatoris. Ad secundam particulam legati Pignoris.

Dixit hic idem testator in praedicto legato mobilium vxori meæ facto, volo, vt non includuntur ligna (tanto di passo, quanto di spaccatelle,) sed volo, vt vendantur, queritur, an ligna, quæ ibi reperiuntur, sed magna putà cortices arborum alias trunchi, seu Ceppi continentur etiam in legato facto vxori?

Respondeo primò, quod ligno legato non continentur ligna parata ad ædificandum, sed solum parata ad comburendum, vel calefaciendum, paratum verò ad carbones conficiendos non continetur, nisi testator calefaceret se carbonibus, item nec continetur sub legato lignorum, quod paratum est ad faces faciendas l. *ligni, ff. de leg. 3.* Papon. *in tit. de legatis, Pali,* & perticæ quibus vites fulciti solent non continentur l. *pali, ff. de teg. 3.* nisi iam aridae exemptæ sint ex vineis, nec comburantur Papon. loc. cit. Rebuff. *in l. carbonum, ff. de verbis signific. lignorum verò appellatione ea veniant, quæ consuetudo regionis pro lignis habet Rebuff. ibi Cujac. in l. acceptis, ff. ad l. *falcidiam;* ergo videndum est an dicti trunchi, seu ceppi soleant vendi ad mensuram, seu passum an ad cindendum, quia tunc non erunt vxori legata, sed haeredis, quia ligni appellatione continentur omnia quæ comburendi causa habentur, & quæ aliud proprium non habent usum unde dicit Cujac. ligno legato non contineri virgas nucleos, & carbones, licet comburendi cauæ habeantur; & tunc dicit esse sensum Text. *in dict. l. ligni, §. 1. ff. de leg. 3.* ergo hoc pendet ex consuetudine Regionis, vt videamus quid sit de talibus, trunchis arborum, seu Ceppi ad finem decideremus.*

decidendi quæstionem, pro articulo verò nostro
rogo videri Sfozaodum *conf. 39.* & Neurizzaum
conf. 47.

*Causa hec finita fuit ad fauorem heredis, viso
libello prædicto.*

DISCEPT. CCLXVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facti thema proponitur.*
- 2 *Pater Generalis an possit ex se petere auctorum transmissionem, compilatorum à Patre Provinciali si ab illo non fuerit processum ad sententiam definitiunam. Quotve sint modi auocandi causas ab inferiore.*
- 3 *Auocare ad se causas absque appellatione solius Principis est; & quid sit appellatio.*
- 4 *Concilium Tridentinum less. 24. de reformatio-
ne, c. 20. ne causa in prima instantia per Iudices superiores auocentur, & utrum hoc locum habeat in omni Iudice Ecclesiastico.*
- 5 *Summus Pontifex tantum in dicta dispositione Concilij excipitur, & utrum comprehendat Regulares.*
- 6 *Auocatio causæ odiosa est & cur?*
- 7 *Declinare iudicium, & iurisdictionem iniquum, & temerarium est.*
- 8 *Per appellationis viam procedi non potest nisi à sententia definitiua, vel interlocutoria ha-
bente vim definitiua appelletur.
Et utrum hoc procedat in iudicibus ordinariis,
vel delegatis super omnibus, vel inferio-
ribus.*
- 9 *Appellatio etiam à sententia definitiua, si sum-
mus in his, que ad morum pertinent corre-
ctionem per quem iudicem exequenda.*
- 10 *Appellatio executionem sententia non suspendit
si sumus in his, que spectant ad correctionem
morum.*
- 11 *Regularium appellationes quomodo sint regu-
landa.*
- 12 *Religiosus omisso quocumque medio ad Papam
appellare potest.*

ARGUMENTVM.

*Appellatio an detur à sententia Re-
gularis inferioris ad superiorem. Causæ
omnes in prima instantia quomodo ad
Superiores deuoluantur, & quid per inhi-
bitoriam, & Trid. less. 24. de reform.
cap. 20. adducitur, & explicatur.*

P R O

Regulari N.

C V M

Suis Superioribus.

N Religio N. supponitur contra Patrem N. fuisse captam informationem, & plura acta facta fuisse contra prædictum Patrem N.

per suum Iudicem competentem, scilicet Pa-
trem Prouincialem cum suis consultoribus, ve-
rū non fuit facta sententia definitiua, nec quasi
definitiua nec ad aliquid irretractabile peruen-
tum per prædictum Patrem Prouincialem cum
suis, &c. Nunc Pater Generalis eiusdem Religio-
nis petit transmitti acta facta in tali causa ad se,
quæritur quid iuris.

Respondeo Patrem Generalem non posse hoc facere, quia, vel facit per viam auocationis, vel per viam appellationis, sed neutro modo potest ergo, &c. maior probatur, quia duo sunt modi quibus causa ab inferiore non cognita ad superiorem spectat, scilicet primo per viam auocationis, quæ tunc dicitur, quando causam penden-
tem coram inferiore absque alia appellatione sine prouocatione Superior Auocat ad se, Couarr. præct. quæst. cap. 9. Rebuff. de Auocatione cau-
rum, quæst. 2. & ait Couarr. hoc esse solius Prin-
cipis munus, Superiore non recognoscens ad quos pariter pertinet Iudicem dare 1. *Iudicium soluitur. ff. de iudiciis,* & est maioris importanter auocatio, quam appellatio, quia quando Princeps auocat causam ad se, processus postea factus est ipso iure nullus, quod secus est in appellatione ut benè Marchesan part. 2. §. 1. cap. 7. fol. 272. num. 3. Appellatio verò est prouocatio de minori iudice ad maiorem ratione grauaminis illati, vel inferendi 1. 1. *ff. de appellat.* & sic fit ad petitio-
nem partis.

Minor verò propositio probatur, & primò 4
quod non possit per viam auocationis, quia Tri-
dentini est dispositio less. 24. de reform. cap. 20. ibi (causæ omnes, &c.) ibi non auocentur, &c. vbi habetur in prima instantia non posse auocari causas per Iudices superiores, quod Concilij de-
cretum locum habet in quocunque iudice Ricc. collect. 1356. Ecclesiastico tamen, & in causis Ecclesiasticis dixit Rota in Romana lignorum 23. Junij 1603. coram Cardinale Sacro Marchesan part. 2. pag. 539. num. 4. Barbosa ad Tridentinum, less. 24. cit. cap. 20. de reformat. num. 62. & num. 78. Imo Papa tantum excipitur, qui concilio non ligatur, nisi in rebus fidei, &c. vt benè Marchesan in praxi auocationis cauorum loco citato, & patet in Trident. vbi supra: non tamen Tridentini decretum ibi ligat Regulares: quoad conseruatores, quasi eos sustulerit, vt declaravit sacra Congregatio, & dixit Rota apud eundem Barbosam vbi post multos quos adducit per quod datur etiam intelligi quod si quoad alia Regulares non comprehenderentur dixisset sanè vbi enim dicitur causæ omnes terminentur infra biennium coram Episcopo non comprehendit sancta Synodus caulas Regularium, vt istæ etiam terminari debeant coram Episcopo cum isti sint aliunde exempti ab Episcopo, sed comprehen-
duntur Regulares cum dixerit sacra Congregatio Concilij quod textus ille procedit in omni iudece Ecclesiastico, sic est Prouincialis cum suis con-
sultoribus, præfertim si habeant votum deci-
suum, vt in casu nostro.

Probatur secundò, quod non possit per viam 6
Auocationis, quia Auocatio causæ est odiosa pro-
pter contumeliam, quæ Iudicii infertur Rota
Romana apud Cassador. dec. 2. num. 6. de appella-
tio. & dec. 1. num. 1. de Rescriptis Vestrius in sua
praxi, lib. 3. cap. 1. num. 3. Marchesan de com-
missionibus part. 1. §. 1. num. 16. fol. 1257. col. 1.
num. 26. Felinus in cap. ad Audientiam in decima
fallentia de rescriptis etenim iniquum, & temera-
rium est, velle eorum iudicium, & iurisdictionem

nem declinare, ad quos cause cognitio spectat
l. fin. ff. de Iurisd. omn. Ind. Marchesanus de
Aunctione causarum tom. 2. §. 3. num. 9. &
multo magis hoc procedit, vbi adest consensus
partis in Indicem, vt post Canonistas concludit
Marchesanus vbi *supra num. 14.* qui ait non so-
lum consensum expressum, sed præsumptum suf-
ficere.

8 Minor quoad primam partem probatur scilicet
non posse Patrem Generalem per viam appella-
tionis factæ à parte procedere, quia sancta Syno-
dus *sess. 22. c. 7. de reformatione.* statuit, vt in
omnibus appellationibus interpositis tam à lega-
tis, quam à Nuntiis, cæterisque Ecclesiasticis ter-
uetur forma *cap. Romana de appell. in 6.* aliter
facta non valeat appellatio, statuit etiam alias
sancta Synodus, vt non possit ab Ecclesiasticis
appellari, nisi a sententiis definitiis, vel interlo-
cutoriis quando interlocutoria continet grauamen
irreparabile vel nisi interlocutoria cum ha-
beat definitiū Trid. *sess. 13. cap. 1.* & hoc tam
si sint Iudices ordinarij quam delegati, tamen su-
periores, quam inferiores Suarez de Paz. *in pract. Canon. in procœmio, part. 6. tom. 1. num. 28.* Ama-
tor Rodiqu. in praxi examinandi; & videndi
processum *cap. 12. num. 8.* Narbona *in l. 59. glos. 1. num. 150. in tit. 4. lib. 2.* Barbosa in Trid.
d. sess. 13. cap. 1. num. 9. de reformatione, sed
in casu nostro non fuit facta sententia definitiva,
non interlocutoria vim habens definitiū, &c.
nullum fuit illatum grauamen irreparabile ergo
non potest per viam appellationis.

9 Probatur secundò, quia appellatio etiamsi es-
set facta post sententiam definitinam tamen est
exequenda per Iudicem Inferiorem quando su-
mus in illis quæ pertinent ad morum correCTIONEM Trid. *sess. 22. de reformatione, cap. 1. ibi*
(Nec appellatio executionem) etenim nulla
appellatio etiam post definitinam potest impedi-
re executionem sententiaæ quæ respicit morum
correctionem, Narbona *in l. 59. glos. 1. num. 119.*
tit. 4. lib. 2. Trid. *sess. 13. cap. 1.* Ruginellus de
appell. §. 2. *cap. 3. num. 46.* Marchesanus de
Commissionibus, *cap. 6. num. 78.* Ricc. *in praxi*
aurea resol. 7. Nauarr. *de Iudic. notab. 9. num. 83.*
& *conf. 1. de appell.* Gabriel Peryra *de manu*
Regia part. 1. cap. 7. Thomas Velaschus
alleg. 70. num. 4. Maceratenensis *lib. 1. var. resol.*
95. num. 11. & resol. 110. num. 14. ex quo be-
nè dixit Barbosa *in collectaneis ad Trid. d. sess. 13.*
cap. 1. de reformat. num. 50. decisum referens
quod in causis pertinentibus ad correctionem
morum appellari potest post definitiū, sed ap-
pellatio non suspendit executionem sententiaæ
ergo cum in Casu nostro sumus inter Regulares
vbi processus Iudicia & sententiaæ fiunt ad mo-
rum correctionem Religiosorum, etiam si post
definitinam sententiam fuisse appellatum non
impeditur executio, quanto magis nunc vbi non
est appellatum à definitiū, Regulares tamen de-
bent aduertere quod eorum appellations tali
modo regulantur scilicet à Guardiano Priore,
vel alio immediato superiore appellatur ad Pro-
vinciale, à Provinciali ad Generalem, à Gene-
rali ad Protectorem, & ab hoc ad sacram Con-
gregationem Cardinalium super Episcopis, &
Regularibus propositam ita Sorbis in Compen-
dio Primitiorum mendicantium in verbo ap-
pellare in suis annotationibus circa §. primum
Frater Emanuel *tomo 1. quæstione 29. artic. 1.*
Concl. casu 50. de Iudice Regulari §. 10. num. 28.
Sanchez *in summa, lib. 6. cap. 8. numero 106.*

Barb. *in Trid. sess. 25. de Regnularibus, cap. 4.*
num. 11. ad Papam tamen potest omisso medio
quocunque Religiosus appellare, vt latè Noua-
rius *in lucerna regularium in verbo, appellatio.*
12

Ergo concludo non posse Patrem Generalem
procedere ad petitionem auctorum, & ad au-
ditionem huius causæ, & procedendo contra
iura posset appellari ad maiorem Superiorum ex
notatis à Salgado *de protectione Regia, part. 2.*
cap. 15. num. 8. à Berardo *de visitatione seculari,*
cap. 27. num. 67. à Mendez de Castro *in praxi*
Lusitana, part. 2. lib. 2. cap. 3. num. 34. Marche-
sano *d. cap. 6. num. 78.*

DISCEPT. CCLXIX.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facti species proponitur.*
- 2 *Episcopi consensus in multis casibus non requiri-
tur in translatione iurispatronatus de per-
sona ad personam.*
- 3 *Episcopi consensus in translationes iurispatro-
natus potest accedere ex post facto.*
- 4 *Episcopi consensus non requiritur expressus
sed sufficit tacitus per presentationem ad-
missam.*
- 5 *Episcopi consensus non requiritur in legato iu-
rispatronatus.*
- 6 *Ius patronatus hereditarium potest ad alios
transferri in prauidicium successorum.*
- 7 *Episcopus tenetur, & cogi potest prestatre con-
sensum in translatione iurispatronatus.*
- 8 *Episcopus ad consensum præstandum de quo
suprà, quando cogatur à Papa, & quando
ab Archiepiscopis.*
- 9 *Consensus in actu dupliciter requiri potest.*
- 10 *Lite pendente inter compatriotas potest Epi-
scopus dare consensum in translationes iu-
rispatronatus, immò dedit acceptando pra-
sentationem, &c.*

A R G U M E N T V M.

*Translatio iurispatronatus de per-
sona ad personam in multis casibus,
non requiritur consensus Episcopi, &
an possit accedere, & subsequi, an ex-
pressus requiratur, an sufficit tacitus,
& an lite pendente inter Compatri-
tos possit Episcopus dare consensum in
translatione iurispatronatus.*

Castri Maris de Stabia,

Iurispatronatus, &c.

 V m Clara, & Catharina Castalda
possiderent aliqua beneficia iurispa-
tronatus, in quorum quasi, possessio-
ne præsentandi fuerunt, qua quidem
cessionis tituli renuntiauerunt Dominis de Bo-
nito cum facultate præsentandi Capellanos, seu
beneficia

beneficiatos toties , quoties casus vocationis occurrerit , quæ quidem beneficia sunt vnum in Dicēcesi Neapolitana , & alterum in Cūnitāte Castrī Maris de Stabia. Quæ quidem Catharina , & Clara hæredes fecerunt Patres Congregationis Oratorij vulgariter detti Gelormini.

Per mortem D. Alexandri de Risi beneficiati supradictorum beneficiorum existentium in Cūnitāte Castrī Maris de Stabia , qui fuit præsentatus ab eisdem Clara , & Catharina Castaldo , illi de Bonitis cessionarij præsentauerunt D. Tyberium de Apruzzo. Patres verò Oratorij præsentauerunt N. Clericum Neapolitanum , quia verò Clericus Neapolitanus à Patribus Oratorij præsentatus , nequit beneficia prædicta obtinere , quia dicta beneficia non remanserunt in hæreditate prædictarum de Castaldis : nam renuntiata cessa- que fucrūt in vita , videndum est , an iura sint pro præsentatis à Bonitis.

Opponitur quod in cessione facta requiritur assensus Episcopi propter quem assensum impletandum illi de Bonitis supplicarunt Episcopum , & adducunt assensum prædictum posse subsequi , & quod Episcopus teneatur assentire , vt probabo.

2. Dico ergo illos de Bonitis habere pro se cessionem firmiter factam , & licet requiratur consensus Episcopi cap. illud , cap. cum seculum , vbi Doctores de iure patronatus Calderinus , consil. 6. Lambertinus de iure patronatus , lib. 1. quest. 6. artic. 1. Rota in Aretina Capellaniæ iurispatronatus 1584. coram Bubalo , & in Lucana Parœcialis 1589. coram Comitulo , tamen id multipliciter declaratur primò , quando donatur pio loco , vel ceditur tunc non requiritur. Doctores in dict. cap. cum seculum , sicuti neque si donetur inter viuos Ecclesiæ requiritur Episcopi consensus cap. unico , de iure patronatus , in 6. à contrario sensu Calderinus vbi suprà , sicuti neque requiritur Episcopi consensus , quando Pater filios hæredes instituendo vni ex eis assignasset titulum prælegati ius patronatus , vt post multos singulariter notat Lambertinus lib. 1. quest. 6. part. 2. principalis , artic. 20. fol. 276. sicuti si donetur ius patronatus à compatrio alteri compatrio , neque requiritur consensus cap. ex insinuatione 14. de iure patronatus , vbi Glossa in verbo conulifser , quia hæc non est propria alienatio , sicuti possunt compatrii conventiones , permutationes , donationes , & cessiones facere absque tali consensus , Peregrinus consil. 87. volum. 3. quod si donetur filio compatrii tunc oportet cōcurrere consensus , Rota apud Verallum part. 1. decif. 284. & part. 2. decif. 131. Campanilis in diuersorio Rubrica ij. cap. 3. num. 386. Achilles de Grassis decif. 10. de iure patronatus , Farinacius decif. 707. part. 2. Barbosa in d. cap. ex insinuatione 14. n. 4. de iure patronatus .

3. Talis verò consensus Episcopi , vt bene Glossa in cap. nullus , in verbo , Conferat de iure patronatus , tum in reseruatione , tum in translatione ipsius poterit interuenire ex post facto , vt latè Lambertinus 2. part. de iure patronatus , lib. 1. quest. 11. art. 16. n. m. 50. Rocchus in verbo , Pro eo , num. 6. & 9. Campanilis Rubrica 11. cap. 13. num. 61. & pluries fuit decisum in Rota , vt in Ind. Parochialis 9. Aprilis 1612. &c in Segobiensi Capellaniæ 13. Ianuarij 1623. coram Vbaldo , clarè Barbosa de potestate Episcopi , alleg. 70. n. 3. & alleg. 71. n. 16.

4. Neque requiritur consensus expressus : nam sufficit tacitus Lambertinus lib. 1. part. 1. artic. 6.

quest. 1. num. 3. Gratianus cap. 557. num. 39. & idè si fuisset facta præsentatio , & admissa per Vicarium tunc præsumeretur internenisse consensum ipsius Episcopi , Lambertinus part. 2. lib. 1. quest. 1. art. 8. & art. 11. Gabriel consil. 36. num. 52. & dixit Rota in Firmana iurispatronatus 10. Decembbris 1568. coram Oratio , & in Lucana iurispatronatus 31. Ianuarij 1614. coram Manzaredo , & in Asculana iurispatronatus 24. Februarij 1616. coram Verospio Sigismundus Finchins de iure parronatus , cap. 6. Carpzonius de iure patronatus , defin. 11.

Addo quod neque requiritur consensus Episcopi in legato iuriis patronatus quod ex eo non sit deterior conditio Ecclesiae de qua agitur , vt bene Zabarella in cap. illud de iure patronatus , vel quando eiusdem utilitas resultauerit , vt ait Rota coram Seraphino dec. 1522. Riccius collect. 764. limitat. 2.

Neque dicas quod hoc solum potuisset fieri à primo acquirente seu fundatore , non autem à successoribus in ipso iure patronatus , quia nullus præter prædictum fundatorem potest præjudicare sequentibus in gradu , & successoribus mutando , vel alterando ius patronatus , vt ait Parisius conf. 48. num. 8. lib. 4. Addentes ad Alexandrum conf. 18. num. 6. lib. 50. Rota in Pamphilensi Vicariae 28. Maij 1563. coram Rubeo , & in eodem 12. Maij 1563. coram Pennia , & in Aretina Capellaniæ primo Iunij coram Bubalo.

Respondeatur enim quod argumentū bene præcedit si ius patronatus ab initio fuisset Gentilitiū , & familiare , & sic conditionaliter , & qualificatiōne competit illis tantum de parentela , ita enim non potuisset ex facto successorum mutari naturaliter , & effici hæreditarium in præiudicium illorum de parentela sequentium in gradu , vt notant DD. communiter in c. 1. de iure patronatus , in 6. Ferretus conf. 134. num. 50. Decurie de iure patronatus in verbo , ipse vel u. , num. 73. Lambertinus in eodem trattatu , art. 8. quest. 20. part. 2. lib. 1. Molina lib. 1. de primogenitura , cap. 22. num. 31. Rota in Salernitana iuris patronatus 9. Februarij 1585. coram Robusterio nisi eorum tantum vita durante , vt declarando dicit Calderinus conf. 9. de iure patronatus , & Lambertin. d. art. 8. secus dicitur de iure patronatus hæreditario , quia hoc potest à quocumque hærede cedi , & transferri in alium etiam titulo singulari in præiudicium ipsorum descendientium , & legitimorum hæredum , vt latè Gratianus cap. 577. n. 4. & 42. Molina de primogenitura , cap. 23. num. 30. Rota in Salernitana iuris patronatus de qua Viuianus lib. 14. cap. 20. num. 27.

Quod si Episcopus nollet in casu nostro consentium præstare , potest compelli ad eum præstandum autoritate sui Superioris , scilicet Archiepiscopi , &c. ita Azorius part. 2. lib. 4. cap. 3. quæfio 10. vbi cum Panormitano resoluit , quod quando requiritur consensus vnius in fauorem , & gratiam alterius potest adiri Superior ut cogat eum ad consentendum , latè Antonius Mallobrius in sua praxi habendi concursum , præludio 7. dub. 20. & Lambertinus ipse lib. 1. part. 2. q. 1. art. 16. vbi ait Dicēcesanum nolentem consentire potest compelli per Superiorē , immò posse eum Superiorē consentire si Dicēcesanus renuat sine causa : quod clare probatur , ex Textu in cap. nullus 17. de iure patronatus ibi (Romano Pontifici renuntiis) & sic Textus dicit , quod vbi præsul recusat , vel differt potest adiri Superior proximus Roccus de Curte de iure patronatus ,

natus; in verbo (pro eo) quæst. 50. num. 22. Lambertinus lib. 1. part. 1. quæst. 2. art. 17. & p. 2. art. 20. Franciscus Marcus decis. 491. num. 4. Mandosius consil. 7. num. 17. Palatius Rubens de donatio inter virum §. 22. num. 4. Campanilis in d. diuersorio Rubrica 11. c. 3. n. 475. & notant communiter Canonistæ in dict. cap. nullus, quos sequitur Vinianus lib. 3. Rationalis iuris Pontificij pagina 376. Algona in compendio iuris Canonici, pag. 10. Antonius de Augustino in Collectaneis Decretalium, lib. 3. tit. 3. 3. cap. 22. & post Concilium Lateranense p. 15. cap. 18.

- 8 Quod si obiciat ingeniosos in d. c. nullus 17. de iure patronatus negligentiam Episcopi Adonensis suppleri à Papa; ergo non à Metropolitanu.

Respondeo cum communi quod ibi Episcopus erat exemptus, & immediate subiectus Sedi Apostolicæ; ergo propter talen exemptionem non poterat Metropolitanus supplere negligentiam Episcopi, & assensum quem denegabat ita Lambertinus lib. 1. de iure patronatus, part. 2. art. 2. num. 9. Stephanus Quaranta in summa Bullarij, in verbo, Archiepiscopi authoritas, vers. 19. num. 21. & propterea ab Episcopo exempto ad Papam fit deuolutio, ut bene Episcopus Campanilis d. cap. 13. n. 48.

Quod si iterum urget quis, dicendo quod licet talis Decretalis missa esset illi Episcopo Adonensi qui non recognoscet Superiorem nihilominus Papa Greg. IX. non potuit eam respectu Episcopi particularis, sed respectu omnium Episcoporum veluti legem vniuersalem; ergo nulla ratio.

Respondeo quod Textus in dict. cap. nullus, solum loquitur, & procedit in casu, quo agitur de supplendo consensu Episcopi sine causa legitima illud recusantis in concessionibus facientis per laicos, quæ prædictum consensum requirunt per modum authoritatis, ita ut per illum formam inducatur prout in specie dicti Textus tradit Palatius Rubens distinet. 22. n. 3.

- 9 Oportet enim animaduertere, quod consensus, qui supplendus est, in aliquo actu potest dupliciter considerari. Primo sc. per modum auctoritatis ad actum solennizandum, ita ut forma illius constituat, ex hoc casu si Episcopus nolit consensum præstare non possumus recurserre ad Archiepiscopum, sed ad Papam tantum, quia cum talis consensus sic consideratus ad actus validitatem requisitus censeatur, & ut talis præcisè in specifica forma debeat exhiberi ex Textu in l. obligatio, §. tutor. ff. de auctoritate tutor. & in cap. penultim. iuncta Glossa in verbo, Mandatibus de re indicata, in 6. ex hoc casu talis consensus quantumcunque sine causa ab Episcopo denegatur per Archiepiscopum minimè suppleri potest, sed recurrentum est ad Summum Pontificem, qui omnes iuris defectus supplere potest ex regula Textus in cap. proposuit, de concess. præbenda, & in hoc sensu prouidit Textus in dict. cap. nullus. Secundò, consensus Episcopi in aliquo actu requiri potest solum ad maiorem deliberationem, seu ad colligendam ipsius Episcopi voluntatem, & hoc casu suppletur consensus per Archiepiscopum Decius in cap. Auaritia, num. 13. de prob. latè Lambertinus dict. art. 25. num. 6. & notanda est alia iuris conclusio quod consensus aliquando suppletur in multis casibus de quibus Lambertinus ubi supra, artic. 20. num. 6. aliquando habetur pro obtento, ut latè Costa in l. cum tale, §. si arbitrat. ampliatione ultima, n. 56. ff. de condit. & demonstr.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Vnde dicunt nostri, quod si maritus non possit alienare bona stabilia sine consensu vxoris, vt est apud Lusitanos, & Castellanos, & velit, & vxor contradicat poterit maritus adire Iudicem, qui causam contradictionis diligenter examinet, quam si iniustam indicauerit suo arbitrio contrahendi potestatem, poterit concedere, vt bene Menochius casu 25. numero sexto, Tiræquillus de iure mariti, glossa 8. num. 125. Azenedus in leg. 4. tit. 3. lib. 3. nouæ recopil. Caldas Pereyra de extinctione emphyensis, cap. 12. n. 11. Gonzalez in Regula 18. Cancellaria, glossa 47. n. 37.

Neque obstat motuum Illustrissimi Episcopi se non posse dare consensum lite pendente inter praesentatos, & patronos, quasi quod per pendentiam litis ligentur Manus Ordinarij ex cap. 2. ut lite pendente, in 6. & Clementina prima, eodem titulo. Responsio enim clara est quod motuum subsisteret quando esset lis super existentia iuris patronatus; tunc enim ligantur manus Ordinarij fauoris libertatis Ecclesiae cui possit præjudicari si deinde non appareret de existentia; nunc vero lis est super pertinentia tantum, vnde non ligantur eius manus præterquam quod apparet de bono iure illorum de Bonitis ob cessionem eis factam à Castaldis, ea quasi possessione praesentandi in qua reperiuntur ad Textum in cap. consultationibus, de iure patronatus, & quando apparet de bono iure; tunc non est lis sufficiens, nec etiam ad impedierandam collationem ne dicam ad præstandum simplicem consensum cessionariis, Lappus Geminianus, & alij Canonistæ in dict. cap. ut lite pendente, in 6. Guido Papa decis. 479. num. 2. in fortiori casu, Cassadorus decisione 7. de dolo, & contumacia, Betignettus decisione 2. in fine, de rerum permutatione, Crescentius decisione 19. numero quinto, de prob. & dixit in puncto Rota in Cæsar-Augustana Parœcialis de Maëlla 18. Aprilis 1616. coram Decano; ergo omni iure tenetur Episcopus consensum cessioni præstare illorum de Bonitis, quem præstitit iam acceptando præsentationem factam illorum de Bonitis: vnde non video quid requiritur, & quomodo possit dicere quod lite pendente non potest præstare consensum, qui iam præstitit sufficienter acceptando præsentationem factam per illos de Bonitis qui consensus est irrenocabilis, nec potest contra conuenire Episcopus, Cardinalis Tuscius littera G, conclus. 67. Regens Galeota controvers. fiscalis 23. per totam, talis enim solo verbo præstari potest consensus cap. si super Gratian. de offic. delegati, in 6. Brunonus à Sole littera G, Bart. in l. humanum, in fine, Cod. de legibus. Decet enim gratiam Principis perpetuo esse mansuram cap. Decet, de Regul. iuris, in 6.

DISCEPT. CCLXX.

S V M M A R I V M.

- 1 Factum proponitur disputandum.
- 2 Textus in cap. Terrulas in quæst. 12. non est correctus.
- 3 Res stabilis parui valoris potest alienari sine assensu Apostolico.
- 4 Iuramentum de non alienando non comprehensis modica.

- 5 *Modica pars magni prædiij non potest alienari sine assensu.*
- 6 *Textus in cap. Terrulas procedit in locatione.*
- 7 *Textus in c. Terrulas tres requirit conditiones.*
- 8 *Textus in cap. Terrulas qualiter practicatur.*
- 9 *Textus in cap. Terrulas non requirit causæ cognitionem.*
- 10 *Index quid considerare debeat in rebus exiguis.*
- 11 *Textus in c. Terrulas secundum aliquos respicit valorem centum aureorum.*
- 12 *Textus in c. Terrulas non excedit 20. solidos.*
- 13 *Solidus quid significet in iure.*
- 14 *Text. in cap. Terrulas non extenditur ad ducatos triginta.*
- 15 *Prouincialis an possit rem parui valoris alienare sine assensu Pape.*
- 16 *Prouincialis an possit rem unius Monasterij applicare alteri eiusdem ordinis.*
- 17 *Res relicta laico, & Ecclesia an possit vendi.*
- 18 *Res Ecclesiæ tribus ex causis permittitur alienari.*
- 19 *Superior vendens par Bonum an incidat in pœnas alienantis.*
- 20 *Inciso arborum an permittatur sine assensu Apostolico.*
- 21 *Inciso nemoris an permittatur sine assensu.*
- 22 *Vicarius capitularis an expedit rescripta Apostolica.*
- 23 *Text. in cap. Terrulas respicit valorem fundi & proprietatis non fructuum.*

ARGUMENTVM.

Textus in c. Terrulas 12. quest. 2. pro qua summa extendatur, & an sit correctus, & quas requirat conditiones dispositio d. Textus, & ad quam summam extendatur dispositio puta, & quia non excedit duos solidos, ad quam summam solidum extendi soleat, declaratur, & an dispositio Textus predicti locum habeat in Prouinciali Monasterij, & an Vicarius Capitularis possit dare facultatem ex d. cap. Terrulas.

NOLANA Alienationis bonorum Ecclesiæ, A D Ornatum Textus in cap. Terrulas 12. quest. 2.

GVM in Diœcesi Nolana esset quædam Ecclesia qua habebat quoddam exiguum prædiolum petuit Vicarius à me quomodo se gerere deberet in eo alienando pro necessitatibus eiusdem Ecclesiæ: sciebat enim optimè D. Vicarius id posse fieri ex cap. Terrulas 12. quest. 2. sed volebat scire à me an esset correctus Text. per Bullas & per Trid. ac de aliis requisitis ad talem alienationem necessariis. Dixi ergo plura.

2 In primis dixi ac consului Text. in d. cap. Ter-

rnulas 12. quest. 2. non esse derogatum à Concilio Trid. sess... neque à Paulina prot̄ declarauit sacra Congregatio de anno 1596. teste Stephano Quaranta, in verbo alienatio, num. 41. & iterum de anno 1601. respondit Episcopo Fauentino, vt refert Barbosa de potest. Episcopi alleg. 95. num. 51. Naldus in summa in verbo Prelatus, num. 7. Peyrinus tomo 1. priuile. Minimor. in constit. 9. Iulij secundi §. 1. num. 15. Gauantus in Manuali Episcopor. in verbo alienatio num. 22. Lezzana eod. verbo, num. 7. Bordonus tomo 2. resol. 62. num. 17. P. Donatus tomo 1. tract. 14. quest. 33.

Vnde res stabilis exigua & parni valoris poterit alienari sine assensu Apostolico vt sunt Terrulæ, vineolæ & domunculæ Ecclesiæ tum quia in generali dispositione alienationis non veniunt modica vt ait Abbas in cap. ut supra de reb. Eccles. non alienand. tum quia de modicis & minimis non curat Prætor l. Seio ff. de restit. in integr. tum quia lex generaliter loquens non includit modica Soccinus in fallentia 229. tum quia Text. in cap. Terrulas non comprehenditur sub dicta extrauaganti Pauli secundi nec sub decreto Concilij Tridentini. vt fuit à sacra Congregatione deciūm ut supra dictum est & docent Genuensis in praxi cap. 75. num. 3. Anna conf. 36. num. 35. Graffius p. 2. concilio 2. Quod sanè procedit si res stabiles sint Ecclesiæ mirus vtiles, steriles, onerosæ eo plus utilitatis quam incommoditatis vt notant Guidon Papa d. 156. Barbosa alleg. 95. num. 26. Reg. Capic. Latro tomo 2. consult. 156. num. 4. Bordonus resol. 27. quest. 10. num. 38. Quod adeò verum est vt si prælatus iuret non alienare inconsulto Romano Pontifice non intelligitur de modica re Riccius part. 1. dec. 39. num. 8. & part. 2. var. resol. 383. Nouarius in praxi nosi Iuris Pontificij in tit. de alien. rerum Ecclesiæ concl. 1. alias 23. num. 17. sed modica pars magni prædiij non potest alienari sine solemnitate: tum quia partes sapiunt naturam illorum quorum sunt partes, tum etiam quia fieret in fraudem legis, & cederet in damnum Ecclesiæ vt benè Nonarius part. 1. quest. 22. Riccius d. 224. part. 2. Genuensis in praxi, c. 75. num. 4. in fine. Lezzana in verbo alienare, num. 7.

Et quod diximus in venditione dicendum est in locatione, & considerari debet dispositio d. cap. Terrulas, vbi dicitur Terrulas aut vineolas exiguae, & Ecclesiæ minus vtiles longè positas, parnas Episcopus sine consilio fratrum (si necessitas fuerit) distrahendi habeat potestatem: quibus verbisclarè demonstratur tres requiri causas copulatiuè vt possit fieri alienatio. Prima est quod sit res exigua, secunda quod non sit vtilis Ecclesiæ, tertia quod adsit necessitas Guidon Papa d. 156. Maceratensis lib. 1. variar. resol. 25. num. 13. Riccius part. 2. var. resol. 383. Vbi ex dictis excusat quendam Archipresbyterum qui concesserat domunculas, & Terrulas in emphyteusim sine consensu Episcopi ordinarij ob quod fuerunt citati ad dicendum causam: quare, &c.

Praxis vero & consuetudo alienandi res parvas ad præscriptum d. cap. talis est, primò porrigitur memoriale Episcopo loci quo petitur præstari ab eo assensum super alienatione facienda, secundo Episcopus decernit capi informationem qua capita, & viso quod alienatio tendit in euidentem utilitatem Ecclesiæ, interponit decretum & præstat assensum, quia etiam in alienatione & concessione rerum modicarum requiritur decretum, seu licentia Ordinarij etiam concurrentibus

bus tribus conditionibus ut docuit Zerola *in verbo alienatio*^{1 p. 2.} *in verbo respondetur* Marcius Antonius Maceratensis *lib. 1. var. c. 15. n. 13.* Pyrrhus Corradus *lib. 9. cap. 2. n. 46.* & Riccius *in praxi. part. 1. d. 94.* *in prima editione,* & Barbosa *alleg. 95.*

9 Nulla tamen requiritur causæ cognitio in hac alienatione neque partis citatio aut decretum Iudicis pro Tribunalii sedentis, vel sententiæ prolatio, & ordo judicialis, ac causæ cognitio plena, & solemnis sed ea quæ est semiplena non solemnis, & impropriè dicitur causæ cognitio sed potius discussio tractatus, & consultatio. Rodoanus *de reb. Eccl. non alienan. quæst. 24. num. 50.* & Corradus *vbi supra.* Vnde Episcopus loci debet sibi consulere quia agitur de Patrimonio Christi, ad cuius distractionem debent illa tria copulatiuè concurrere ut latè Barbosa *d. alleg. 95. num. 5.*

10 Quod si petas cuius valoris esse debeat talis res exigua putant communiter DD. hoc reduci ad iudicis arbitrium qui considerare debet facultates Ecclesiæ, temporum locorum, & rerum qualitates, & hoc putant probari ex eo quod in *d. cap. Terrulas* nihil dicitur de pretio huiusmodi rei quod vero sub certa lege in iure definitum non reperitur, iudicis arbitrio relinquitur *l. 1. C. de iure deliber.* Decius *in cap. sedes, num. 7. de rescriptis* & *in cap. si pro debilitate de officio delegati,* tum quia Glotta *in d. cap. Terrulas in verbo exigua*, loquitur dubitatiuè dicens fortè exigua vbi vocat exigua non valentes ultra viginti solidos & sic non determinat, *l. in commendato* §. *sicut autem ff. commodati l. in substitut. vbi glossa in verbo forte ff. de vulgari,* & *in l. si duo vbi glossa ff. de receptis arbitrio,* & ita hanc opinionem docent Quaranta *in verbo alienatio, n. 41.* Genuensis *in praxi, cap. 35. num. 4.* Riccius *2. p. praxis, dec. 39. num. 8.* & *2. p. var. resol. 383.* Barbosa *de pote. Episcopi, alleg. 95. num. 51.* Peyrinus *tomo 1. de priuilegiis Minimorum constit. 9.* Iulij secundi §. *1. n. 15.* Bordonus *resol. 27. de alienat. quæst. 10. num. 35.* Lezzana *in eodem verbo, num. 7.*

11 Qui omnes dicunt remitti iudicis arbitrio, & tale arbitrium putat Staphileus *de lieteris gratie, fol. 352. num. 1. & 2.* dicit quod potest extendi ad valorem centum aureorum aut ad annum censum quinque ducatorum, & ita vidisse practicatum refert Zerola *in verbo alienatio*, & in Curia Archepiscopali Salernitana tempore Marci Antonij Columnæ, tunc temporis Archepiscopi illius Ecclesiæ apud Riccium *d. resol. 383.* fuit ita practicatum.

12 Alij & melius putant non esse iudicis arbitrium hoc sed sub certa lege definitum scilicet *in d. cap. Terrulas* vbi glossa: quæ in toto orbe est recepta quam tenent officiales Curiae Romanæ teste Corrado *lib. 9 in praxi, cap. 4. num. 45.* cum ergo ita Romana Curia tencat ita aliae Curiae tenere, & sequi debent: est enim ipsa aliarum Curiarum Magistra, Gonzalez ad Regulam Cancelleriarum *glossa 15. §. 1. num. 12.* & quia glossa dixit *in d. cap. Terrulas*, exigua scilicet non valentes ultra viginti solidos ex Textu *in cap. si quis 57. eadem causa, & questione,* vbi glossa dicit

13 quod fuit ita determinatum in Concilio Agatensi, & solidus idem est quod unum scutum aurum in auro stampatum, Conarr. *lib. 1. var. cap. 11. & lib. 2. cap. 3.* & *in tract. de manismate, §. 1. & 2.* scutum vero constituit in urbe Romæ Iulios tredecim cum dimidio: vnde viginti solidi supradicti constitunnt regulariter summam scutorū *27.* eiusdem monetæ Romane. & huius Regni Neapolitan. *Capani Discept. Forens. Tom. IV.*

politani triginta ducatorum currentium ad rationem decem Carolenorū pro quolibet ducato, ergo ordinarij locorum non habent arbitrium circa valorem rei paruæ vel alienabilis secundum textum *d. cap. Terrulas*, quia versamur in illis, quæ ut diximus sub certa lege sunt definita: per Textum *in d. l. 1. ff. de iure delib.* Decius *in d. cap. sedes, num. 7. de rescriptis.* Bordonus *d. resol. 27. de alienatione, q. 5. §. sed casum ponamus num. 19.* vnde bene dicit Genuensis *vbi supra,* quod hodie vix alienantur modica sine consensu Papæ iuxta Text. *in d. cap. Terrulas*, & data pro vera prima opinione non debet concedi posse alienari rem ad libitum, sed posita maxima uilitate Ecclesiæ; ut bene Genuensis *vbi supra, num. 4. in fine.*

Ex quibus infertur non bene dixisse Zerolam *vbi supra* nec Leonem *in suo Thesauro fori Eccles.* *part. 4. cap. 1. num. 73.* dum dicit rem modicam dici ad hunc effectum quæ non excedit valorem viginti quinque ducatorum de camera, qui secundum computationem supra factam faciunt summam ducatorum triginta sex monetæ Romanae, & huic Regni Neapolitani quadraginta in circa, quia talis opinio distat à veritate, neque in hoc sunt audiendi Naldus in summa in verbo Praelatus & Gauantus *in manuali in verbo alienatio, num. 24.* dicentes ita fuisse à sacra Congregatione decisum sub anno 1601. quia nihil de tali declaratione appetit authenticè.

An verò Prouincialis possit rem paruam: propria autoritate alienare absque Capitulo quæstio est; prima opinio affirmat ita glossa *in cap. 1. de reb. Eccles. non alienand. in verbo communicatio, & in cap. Abbatibus 31. 12. quæst. 2. in verbo subscriptione Episcopi,* quod dicit quod licet Abbas non possit sine consensu Episcopi alienare rem Ecclesiæ, ut *in d. cap. Terrulas, & in cap. in venditionibus 17. quæst. 3.* potest tamen Episcopus & Abbas sine licentia Capituli posita necessitate si res sit modica illam alienare *ex d. cap. Terrulas, vbi supra.* Itaque hoc poterit facere Prouincialis Abbas & Episcopos qui quoad iurisdictionem æquiperantur & ferè sunt idem Rodriguez *tomo 1. quæst. 27. art. 6.* Miranda *tomo 2. in manuali, q. 7. art. 1.*

Secunda opinio est vera, & in praxi securior, quod non; tum quia hodie Prouincialibus id prohibitum est, vt ex eorum Regulis & statutis, tum quia isti non sunt electi ad distrahendum, sed ad conservandum, bona Monasteriorum sibi subiectorum, tum quia Text. *in d. cap. Terrulas*, loquitur in Episcopo qui alienando rem tam paruam non praedicat fratribus suis, quod secus est in Prouinciali, ut bene Bordonus *resol. 27. quæst. 1. P. Donatus tomo 1. tract. 14. quæst. 38. per totam.*

Infertur secundò ad quæstum mihi propositiū an potuisse Prouincialis Prouincia N. authoritate propria à suo Conuentu agrum valoris 50. aureorum alienare illud applicando alteri Monasterio sibi subiectum, aliqui consulti dixerunt potuisse fieri primo ex Textu *in cap. Ecclesia 16. quæst. 1.* vbi Episcopus bene auferit de Iure vnius, & dat alteri modo prior Ecclesia enormiter non laedatur & probat Text. *in cap. bona 12. quæst. 2. cap. sicut vire de excessibus Pralatorum cap. ad audientiam de Ecclesiis adificantis, cap. ad Apostolicam de his que sunt à Pralatis, &c.* Ergo idem dicendum est in præsentia: nam Episcopus, & Prouincialis quoad iurisdictionem comparantur Abbas *in clementina 1. de reb. Eccl. non alienand.* Rodriguez *tomo 1. quæst. 7. art. 1.* & finis cur prohibentur alienari

est ne bona Ecclesiastica deteriorentur aut distrahantur quod non sequitur quando transfruntur ab una ad aliam Ecclesiam, sed ab Ecclesia in Laicos accedit quod *in l. voluntas 6. de fiduciis*. frater dando sorori non dicitur alienare, ergo neque superior ex sorore dando alteri sorori sed contrarium putat Bordonus *tomo 1. resol. 27. a num. 1. ex cap. 1. de reb. Eccles. non alien.* vbi dicitur expresse non licere Episcopo vel Abbatii Terram unius Ecclesiae vertere ad aliam quamvis ambae sint in eiusdem potestate, & ita dicit Quaranta *in verbo alienatio num. 15.* Bonacina *de alienatione, part. 2. num. 15.* Riccius *d. 38. & 74.* Peyrinus *tom. 2. ad Constitutiones Iulij secundi, num. 76.* oppositum afferens *tom. 3. num. 2.* sed posse fieri hoc dicit idem Bordonus mutata sententia *resol. 62. tom. 2. num. 16.* ob causam.

¹⁷ Infertur tertio si Laico & Ecclesiæ relinquantur domus in communi, & indiuism, & laicus velit vendere, sed domus non est apta ad commodam divisionem, poterit Monasterium, vel Ecclesia consentire venditioni, sine assensu Apostolico quia haec est verdictio necessaria, Bordonus

¹⁸ *tomo 1. resol. 27. num. 5.* unde bene in Curia Romana tribus ex causis expediti solent licentiae Regularibus ad alienandum: prima scilicet causa est indigentia vietus, & vestitus *cap. aurum 6. 8. 12. quest. 1.* vbi pro alimentis pauperum rei Ecclesiæ alienantur quæ necessitas esse debet grandis, ita ut aliunde sibi prouidere non possint, nisi & alienum contrahendo cum magno detrimen-
to Monasterij; & haec causa continetur sub eo quam iura vocant necessitatem *cap. hoc ius 3. 10. 7. 2.* Nanarrus *tomo 2. de alienat. n. 3. 2.* Causa est solutio debiti, ita ut non possit alio modo creditoribus satisficeri: tertia causa est implicatio pretij ad meliorem utilitatem *d. cap. sine except.* sic domus pretium potest implicari in augenda possessione Bordonus *d. 61.*

¹⁹ Infertur quartò an superior incidat in pœnas si vendat par Boum, quibus hindigebat colonus ad culturam agrorum sui Monasterij, & dico quod incidit; tum quia tales Boues sunt accessorij ad opus, & reputantur una cum ipsis Suarez *tomo 4. de Religione, tract. 8. lib. 2. cap. 27. n. 18.* Idem in gregibus ouium dicendum est ad notata per Quarantam *in verbo alienatio, n. 24.* Tamburinum *tom. 3. disp. 13. num. 4.* Bonacina *p. 2. de alienat. num. 4.* sed poterunt permutari debiles in fortiores, quia id non est alienare sed rem Ecclesiæ meliorem reddere Bordonus *tom. 2. resol. 62. num. 15.* Nec possunt Regulares alienare librariam sine assensu sedis Apostolicæ quia libraria durat perpetuo & reducitur ad immobilia; ut latè Peregrinus *in compendio in verbo alienatio dubio 2.* Bordonus *resol. 62. num. 19.*

²⁰ Infertur quinto ad dubium an incisio arborum, & lignorum venditio sit alienatio, respondi posse utrumque fieri scilicet cædi arbores, & pretium distrahi nulla obstante prohibitione alienationis quoad arbores cædendas patet ex auth. diuersorum Canonum *cap. sine exceptione 12. quest. 2. cap. vt super de reb. Eccl. non alienandis,* in quibus locis ab alienatione prohibita excipitur damnosa, & inutilia extirpare ut est arborum incisio Nauarrus *conf. 6. de rebus Eccles. non alien.* qui loquitur in punto de incisione arborum inutilium & damnificantium Rodriguez *tomo 1. quest. 27. art. 4.* Quaranta *in verbo alienatio, num. 33.* Peyrinus *ad constitut. 9. Iulij 2. num. 18.* Tamburinus *tom. 3. disp. 13.* Bor-

donus *resol. 27. num. 14. de incisione vinea Borrel-*lus *conf. 91. num. 24.* Simon de Petris, *conf. 109. num. 18.* Mascardus *conf. 75. num. 26.* Capicius *dec. 113. num. 4.* Maceratensis *lib. 1. var. resol. 5. num. 3.* & multo magis illud pretium implicare quod ex lignis fuit recollectum, quia consideratur ut fructus Bordonus *d. 52.*

Incisio nemoris est licita sine assensu Apostolico Bordonus *tomo 1. resolut. 27. num. 18.* duplex enim est sylva una frugifera, ut oliuetum Castanetum, &c. alia infrugifera ex arboreis sterilibus teste Graffio *in praxi, lib. 2. cap. 6. n. 4. & 5.* at in extravaganti prohibetur alienatio arborum frugiferarum, quod si Nauarrus *conf. 7. de reb. Eccl. non alienan.* dicit alienantes arbores frugiferas, & infrugiferas in magna quantitate incidere in pœnas praedictas ex Bonacina *de contrabibus, quest. 8. part. 4. num. 2. de alienat. rerum Ecclesiæ, p. 20. num. 7.* vbi ait prohiberi alienationem omnium arborum etiam infructiferarum exceptis cedris, respondeo enim quod incisio arborum non est alienatio sed incideret id faciens in aliam censuram Concilij Tridentini *sess. 22. cap. 11.* quæ tamen non facit ad rem nostram D. Nauarrus consuluit in sylva quæ constabat ex arboreis permixtis utriusque generis.

Tandem nota Vicarium Capitularem posse expedire rescripta alienationis pro Regularibus directa Vicario Generali, & ab eo non expedita, quia Vicarius Capitularis potest litteras exequi Episcopo directas, & ab eo non exequatas, ut declarauit Sacra Congregatio apud Barbam in Trident. *sessione 7. cap. 10. num. 3.* & apud Dianam *part. 8. tract. 4. resolutione 1.* Bordonus *decis. 232.*

Secundò, nota Textum *in d. cap. Terrulas 12. quest. 2.* intelligi de valore rei seu fundi non de fructibus; patet, quia ibi dicitur Terrulas, aut vineolas exiguae, & Ecclesiæ minus utiles, aut longè positae parnas posse Episcopum sine Consilio Fratrum, si necessitas fuerit distrahere, vbi Glossa dicit fortè exiguae vocat valentes viginti solidos, quæ loquitur de fundo non de fructibus, & Sacra Congregatio censuit rem modicam esse, quæ non excedit viginti quinque solidos, ut bene Bordonus *resol. 27. num. 19.* vbi nomine solidi ait venire aureum ex c. 1. 10. q. 3. Bordonus *decis. 152.*

DISCEPTAT. CCLXXI.

S V M M A R I V M.

- 1 *Testamentum Domini Horati Burgheſij adducitur.*
- 2 *Prohibitio alienandi heredibus imposta per Dominum D. Horatium Burgheſium qualis fuerit.*
- 3 *Contrauentio alienationis adducitur.*
- 4 *Fideicommissi vocatio de quibus fuerit.*
- 5 *Codicilli eiusdem Domini Horati adducuntur.*
- 6 *Substitutionum ordines, & gradus tres fuerint in presenti.*
- 7 *Substitutionum tertius ordo, seu gradus conditionem tacitam continet.*
- 8 *Prohibitio alienandi, de qua in presenti fuit personalissima.*
- 9 *Codicillorum verba dicti quondam D. Horati adducuntur.*
- 10 *Controversia status, de qua in presenti proponitur.*

- 1 Bonorum libertas, de quibus hic, assumitur probanda.
 12 Proximioris substitutio, de qua hic non fuit post mortem D. Nicolai.
 13 Substitutionem allegans pro se ipso illam probare debet.
 14 Ius sumitur ex persona actoris, non rei.
 15 Iura possessoris non debent turbari, nisi constet de iure petitorij.
 16 Probatio pro fideicommissio debet esse clara, & plena, nec sufficit dubia, & verisimilis.
 17 Fideicommissi negantis intentio in sola negativa fundatur.
 18 Fideicommissarius certae rei quid probare teneatur.
 19 Fideicommissarius agens ad fideicommissum qualiter probare teneatur dominum bonorum in fideicommittente.
 20 Fideicommissario non probante identitatem bonorum index quid facere debeat.
 21 Testatoris assertio quod bona sint sua, utrum proficit fideicommissario.
 22 Substitutio proximioris, de qua hic, qualem tantum comineat conditionem.
 23 Substitutio facta filio, si Pater eius pramortuus fuerit quando expiret.
 24 Consilium Oltradi 21. adducitur ad factum.
 25 Fideicommissum utrum extinguitur deficiente conditione posita prohibitione alienandi.
 26 Prohibitio alienandi subsequens, & accessoria quomodo, & qualiter regnuletur.
 27 Surdus conf. 67. adducitur, & impugnat.
 28 Prohibitio alienandi generalis cum causa restringitur ad precedentibus substitutiones, & quomodo.
 29 Dictio (dictis, & antedictis) qualiter, & quomodo referat ad precedentia.
 30 Dictio (in infinitum) quid operetur.
 31 Controversia, de qua hic, quomodo differat ab alia, de qua in facto.
 32 Substitutione vulgaris quomodo, & qualiter expiret.
 33 Substitutione evanescit in casu contrario, & fit extenso de casu ad casum.
 34 Fideicommissum in dubio presumitur non extare.
 35 Casus omnissus quomodo, & quando continetur sub disposito.
 36 Substitutione post mortem plurium quando expiret.
 37 Pluralitas utrum resoluatur in singularitates.
 38 Fideicommissario quomodo, & quando concedatur remedium l. finalis, C. de edict. din. Adr. toll.
 39 Substitutione post mortem plurium, utrum operetur vocationem illorum.
 40 Condicio si decesserit sine liberis, utrum deficiat per existentiam fæmina.
 41 Substitutione proximioris, de qua hic, qualiter sit facta.
 42 Proximior, de qua hic, qualiter, & quando censetur vocatus.
 43 Substitutione reciproca inter plures quomodo, & qualiter presumuntur.
 44 Substitutione quomodo, & qualiter succedit ultimo morienti.
 45 Substitutione excluditur si dicatur de te non loquitur substitutio.
 46 Substitutione proximioris, de qua hic, quomodo sit intelligenda.
 47 Substitutione proximioris, de qua hic, quando expiret, & quomodo.
 48 Substitutiones plures factæ quando una referatur ad aliam & quid operetur talis relatio.
 49 Proximioris substitutio, de qua hic, declaratur per antecedentes.
- 50 Text. in l. qui filiabus 17. de leg. 1. concordatur cum textu l.unic. §. fin antem, C. de caduc. toll.
 51 Substitutiones separate si fuerint, de una ad aliam non fit illatio.
 52 Proximior, de quo hic, qualiter, & in quo casu fuerit vocatus.
 53 Proximior, de quo hic, quomodo à Testatore fuerit consideratus.
 54 Fideicommissi repetitio qualitatis, vel eiusdem presumptio non datur.
 55 Substitutione tertij ordinis nihil commune habet in praesenti cum primo & secundo ordine.
 56 Masculinitatis qualitas quid operetur, inter personas, & gradus.
 57 Fideicommissum tacitum propter quas causas inducatur.
 58 Orationum diuersitas, multum operatur in praesenti.
 59 Fideicommissum successivum de linea ad lineam qualiter, & quomodo operetur.
 60 Fideicommissum ingressum in unam lineam, durat in eadem donec aliquis sit superflus.
 61 Superfluitas potius inducitur verborum, quam fideicommissum.
 62 Proximioris vocatio, de qua hic fuit demonstrata, & qualiter.
 63 Prohibitio alienandi restricta ad certas personas non extenditur ad alias.
 64 Substitutione D. Horati circa proximiorem quomodo conditionaliter fuerit facta.
 65 Substitutione uni, pluribus, vel inter eosdem fieri potest.
 66 Substitutione proximioris, de qua hic, utrum locum habeat, & quando.
 67 Substitutionis caducatio qualiter locum habeat.
 68 Substitutione connexa, vel concatenata cum aliis quid operetur, quando una est conditionalis.
 69 Substitutione proximioris cur, & quando dicatur caducata in praesenti.
 70 Substitutione facta sub una conditione sub contraria censetur reuocata.
 71 Caducatio substitutionis cessat per subrogationem.
 72 Substitutione de uno in alium quomodo intelligatur facta.
 74 Testatoris voluntas qualiter declaretur per disposita in testamento.
 75 Linea deficiencia quid operetur in praesenti, & an intelligatur de linea non incepta.
 76 Substitutione conditionalis conditione impleta de aliis non curamus.
 77 Fideicommissum quando sit reale, & quando personale.
 78 Fideicommissum reale sit personale per verbare strictiu, & qualiter.
 79 Fideicommissum aliud est prohibitorum, & aliud restitutorum.
 80 Fideicommissum restitutorum ad certas personas, quibus concedat actionem.
 81 Prohibitio, de qua hic, fuit personalissima, & qualiter intelligenda.
 82 Correspondentia actuum quid operetur, & quando talis dicatur.
 83 Prohibitio alienandi limitata, & consecutiva restringitur.
 84 Dictio, vt supra, quomodo, & qualiter intelligatur.
 85 Conservatio bonorum in familia quomodo, & qualiter fuerit à testatore in praesenti considerata.
 86 Agnationis conservatio quomodo fuerit concepta in praesenti, & quid operetur?

- 87 Prohibitio Trebellianica virum operetur ultra casum expressum.
 88 Trebellianica prohibitio non inducit aliam substitutionem.
 89 Fideicommissum inductum in casu delicti quid operetur.
 90 Prohibitio alienandi quomodo, & qualiter sit concepta per Dominum D. Horatium.
 91 Dictio (in tali casu) quid operetur.
 92 Fideicommissum, sine in inducendo, sine in declarando subiicitur eisdem regulis.
 93 Extensio non sit in fideicommissis, & quater.
 94 Prohibitio alienandi quando non stat de per se, dicitur consecutiva, neque inducit fidicommissum, si agatur de illo extendendo.
 95 Prohibitio alienandi, de qua hic, dicitur independens.
 96 Proximioris vocatio quomodo intelligatur, & quid operetur in presenti.
 97 Proximioris vocatio, de qua hic, fuit limitata, & in quorum defectione.
 98 Fideicommissum potest esse perpetuum, & simul conditionale.
 99 Feminarum exclusio quid operetur in presenti pro fideicommisso extendendo.
 100 Substitutus, de quo hic quomodo possidat bona, & quo iure.
 101 Fideicommissum non extare in dubio indicandum est etiam fauore pia causa.
 102 Substitutiones multiplicare indecens est.
 103 Substitutionum extensio de persona ad personam facienda non est.

Omissis, &c.

E così in tutti i premessi prelegati fatti al detto Claudio, & al detto Lelio, nel modo, che sopra li medesimi institui heredi d'esso testatore, & in oltre quanto a tutti gli altri beni, vini, olij, & altri frutti di qualunque sorte, che si troueranno separati dal suolo in qualsioglia luogo, e denari parimente, che si troueranno al tempo della sua morte in qualunque luogo, & in tutti gli effetti, rag. & att. fuori delle cose premesse, institui herede gli detti Claudio, e Lelio, per quale portione, & al medesimo Claudio substitui vulgarmente, e per fideicommisso i figli, e descendenti maschi del medesimo Claudio legitimi, e naturali, & extinta tal linea de Claudio substitui al medesimo, & alli medesimi, il sopradetto Lelio i figli, e descendenti legitimi, e naturali, finche vi faranno in infinito, & in perpetuo, & estinta la detta linea masculina di Lelio substitui Francesco altro fratello di detto Lelio, e figlio del sopradetto Emilio, e suoi figli, e descendenti maschi legitimi, e naturali, e mancando la linea di detto Francesco substitui tutti gli altri figli maschi del detto Emilio, e loro descendenti maschi legitimi, e naturali, in infinitum, & al detto Lelio morendo senza figli legitimi, e naturali maschi, substitui Francesco, e suoi descendenti maschi, e mancando quella linea institui gli altri figli d' Emilio, e loro descendenti maschi, e mancando la linea delli medesimi Lelio, e Claudio chiamo al fideicommisso predetto di tutti li suoi beni, tanto lassati a Claudio, quanto a Lelio il più prossimo parente d'esso testatore, che sia della Casa di Borghesi, e suoi descendenti maschi.

Prohibendo alli detti heredi, come sopra instituiti, e substituti ogni, e ciascheduna detrazione di Trebellianica, e falcidia, o altra qualisioglia intendendo, che l'heredità sua passi all' heredi instituti, e substituti senz' alcuna diminuzione, e perchè il detto Testatore non vuole, che l'heredità sua sia sospesa, comandò alli detti heredi instituti, e substituti, che dal di della morte d'esso testatore si aechiarino al più lungo fra mesi due, se vogliono accettare l'heredità secondo il presente testamento, altrimenti passato detto tempo quello, che non si farà dichiarato, come sopra, o con fatti ingerendosi nell' heredità in Carta, in giudicio, o fuori di giudicio ananti alcuno Notario publico, coschi dalla presente institutione, e vada a quello, che accettara, con li sopra detti obblighi, e fideicommisso.

Se Lelio farà quello, che contrauenga alienando di quelli beni, alli quali è stata apposta la prohibizione, o alienazione, ricada la cosa alienata a Francesco suo fratello sostituto, come sopra, e non essendo egli vivo alli figli, e descendenti maschi, non ne hauendo ricada all' altro sostituto per ordine, come sopra è detto, ma se Lelio hauesse più figli, e descendenti, e che da alcuno di loro si contranerasse alla detta prohibizione all' hora ricada la cosa alienata a quello, o quelli, che non alienaranno, secondo la prossimità del grado. E se tutti i detti figli, e descendenti di Lelio s'accordassero, e consentissero all' alienazione, all' hora ricada la cosa alienata a Francesco, e suoi successori, o altri sostituiti, nel modo, che sopra è detto, e se i detti Claudio, e Lelio, e loro successori, e parimente ancora altri sostituti s'accordassero ad' alienare, e contrauenire alla mente del testatore, all' hora ricada la cosa alienata al più prossimo parente, e Agnato di detto Testatore della casa di Borghesi, e contrauenendo quello, sempre acquisiti la cosa alienata all' altro per ordine più prossimo della casa, annullando sempre, e perpetuamente ogn' alienazione, che in qualunque

ARGUMENTVM.

Prohibitio alienandi heredibus imposta quandonam fideicommissum inducat, & quid si plures sint gradus substitutionum, & quid si in Codicillis, & an generaliter facta restringatur ad certas personas, positis distinctionibus taxatiuis. Casus omissus in substitutionibus quomodo, & quando habeatur pro omisso, & plura alia ad materiam disceptantur.

IVRIS RESPONSVM,

PRO

Libertate bonorum quondam
Horatij Borghesij, &c.

D. Horatius Burghesius in suo testamento condito die 27. Maij 1610. instituit heredem in quibusdam bonis Dominum Claudiu D. Scipionis de Burghesi Fratris dicti D. Horatij, ut in arbore, & in ceteris heredem instituit D. Lelium filium D. Aemilij de Burghesi Fratris pariter dicti Testatoris, & tres Ordines substitutionum fecit per infrascripta verba, damus testamenti verba.

qualunque modo fare si potesse, fuori del caso sopraddetto.

- 4 Dichiara ancora, che non exclude dalli chiamati, come sopra quelli, che füssero Prei secolari, che vinono sopra di se, e fuori del chiosstro, con la medesima prohibitione, che sopra, e con espressa condizione, che non si possino perciò chiamare Ecclesiastici, ne per spoglio, ne per altra cagione, ne sotoporssi à beneficj, come sopra è detto, escludendo in tutto, e per tutto dalla successione di detti beni di detto Testatore, le femine, tanto Monache, quanto secolari, fratri, & altri Religiosi Claustralj, o Cavalieri, che non possino prenderè moglie, come sopra.

In Codicillis deinde sic dicit à 8. di Maggio 1617.

- 5 Ancora ordinò, e dechiarò, che auenendo, che Lelio prenda moglie, e quando mancasse Lelio senza hauerla presa, ouero hanendola presa, mancasse senza successione, la prendesse Nicolo, si contenta, che non obstante la prohibitione dell' alienatione contenuta nel testamento predetto, possa obligare de beni lassati da detto Testatore, per restituzione de dote sino alla summa discendi mille, accioche più facilmente, & con più reputazione possa accompagnarsi, e tutto, come di sopra, non obstante il fideicomisso.

In alio deinde Codicillo idem D. Horatius Burghelius 17. Iulij 1618. ait hæc verba.

Item in riguardo delle sostitutions fatte à Lelio morendo senza figli, e descendenti, come più largamente, nel testamento, dichiarà, e vuole, e così ordina, che Lelio debbia hauer preso moglie al più lungo dell' età sua l' anno trenta sei, altrimenti non hanendola presa, o per non volere, o per non potere, all' hora, & in tal caso chiama per coherede per la metà Francesco Fratello di Lelio, tutta volta però che non sia fatto Religioso, o Prete, e con espressa dechiaratione, che esso Francesco frà vn' anno dal trentasei finito, dell' età di Lelio debbia hauer presa moglie, e menatala à casa, altrimenti essendo fatto Prete, o Religioso, o non hauendo preso frà vn' anno, come sopra, moglie, o per non volere, o per non potere, o per qualsioglia causa, per la detta metà volse essere herede in quel tempo Nicolo altro suo Nepote, e figlio del detto D. Emilio, con il medesimo peso di prender moglie frà vn' anno dal dì, che non sarà totalmente escluso Francesco predetto, & in oltre grauo il detto Lelio nel caso, o per il tempo, che sarà herede à dare, e pagare ciascuno anno al detto Francesco, in caso, che si faccia Prete scudi vinti, accio possi incaminarsi nella Pretaria, fino à tanto, che non sarà preuduto de beneficij, che importino scudi settanta l' anno, nel qual caso volse essere il detto Lelio libero dal detto legato di scudi vinti, & in oltre volse essere ancora dall' argomento degli scudi diece l' anno lassati à Nicolo, quando à Lelio venisse la parte lassata à Claudio in caso di mancanza di linea masculina, e quando il detto Nicolo non succeda nell' heredità, come di sopra, è dechiarato all' hora volse, che habbia, e li siano pagati scudi vinti l' anno, come nel terzo Codicillo hâ ordinato, prohibendo nondimeno tra gli detti fratelli ogni divisione di benistabili, volendo, che si dividano i frutti, & annue entrate, e che gli stabili stieno, e si mantenghino nel modo, che il testatore gli lassa, nè mai si faccia divisione degli stabili frà di loro, si come ancora communemente si paghi la perpetua alle Monache d' ogni santi.

Fecit ergo D. Horatius Burghelius tres ordines substitutionum per talia verba.

- 6 Primus ordo fuit quando Claudio substituit

vulgariter, & per fideicommissum filios, & descendentes masculos eiusdem Claudij legitimos, & naturales, & extincta dicta linea Claudij substituit eidem, & filiis suis supradictum Lelium, filios, & descendentes legitimos, & naturales, quoisque extiterint in infinitum, & in perpetuum, & finita, atque extincta linea dicti Franciscii substituit omnes alios masculos dicti Aemilij, & descendentes masculos eiusdem legitimos, & naturale in infinitum.

Secundus ordo substitutionum fuit, quod eidem Lelio morienti sine filiis legitimis, & naturalibus masculis, substituit Franciscum, & suos descendentes masculos, & dicta linea deficiente substituit alios filios dicti D. Aemilij, & eorum descendentes masculos linea eiusdem Claudij de herede in heredem proximiorem ultimo morienti.

Tertius ordo substitutionis fuit ibi. Ut deficiente linea eorundem Lelij, & Claudij, vocat ad fideicommissum omnium suorum bonorum tam relictorum Claudio, quam Lelio, proximiorum consanguineum dicti Testatoris, qui sit de domo Burghesiorum, & suos descendentes masculos.

Primus ergo ordo substitutionum incipit in persona Claudij, & in eius linea si prædeficeret, & in hoc primo ordine filij D. Aemilij non sunt grauati de restituendo proximiore, sique Nicolaus non fuit grauatus tali onere, quia testator deficiente linea Claudij, substituit Lelium, & eius descendentes, qua linea extincta substituit Franciscum, & eius descendentes, & his deficienibus substituit alios filios Aemilij, & eorum descendentes, & hic permanit substitutio, & hic est casus noster, ex quo Claudio prædecessit sine filiis, ut infra.

Secundus ordo substitutionum incipit in persona Lelij, in quo secundo ordine non sunt grauati dicti filij Aemilij de restituendo proximiore, siquidem testator post Lelium substituit Franciscum, & eius descendentes, quibus deficienibus substituit alios filios Aemilij, & eorum descendentes, & post eos substituit descendentes ex Claudio, & ulterius non processit.

Tertius ordo substitutionum est, si deficerent lineæ eorundem Lelij, & Claudij, in quorum deficitum substituit proximiorem.

Sed hic Tertius ordo substitutionum habet in se hanc tacitam conditionem quod proximiор intelligatur substitutus, si post deficieniam dictarum linearum, non superuixerint, neque Franciscus, neque alij filij Aemilij, neque eorum descendentes, alias isti tres ordines substitutionum non concordarent, quoniam cum post dictam deficieniam iam fuerint factæ supradictæ substitutiones de Francisco, & aliis, se queretur quod testator, vel duplicitat substitutiones in eodem caso post deficienes lineas Claudij, & Lelij, vel se correxisset incontinenti, reuocando dictas præcedentes substitutiones, & in earum locum ponendo proximiorem, ut patet.

Dicitis itaque tribus ordinibus substitutionum completis, testator deuenit ad prohibitionem alienationis, & per verba personalia, & relativa prohibuit detractiones (Prohibendo alli detti heredi come sopra instituti, e substituti, ogni, e ciascuna detractione, &c.) & prohibuit alienationem bonorum etiam ex causa delicti (chiamando in tal caso quello, o quelli, che di sopra nella substitutione sono ordinati, &c.) & prohibuit alienationem ex causa dotis, nolens ulterius, quod bona subiciantur

tur commendis, aut beneficiis Ecclesiasticis (*perche l'intentione d'ello testatore, è che questi suoi beni, si conservino nella famiglia de Borgheſi, come ſopra è detto, &c.*) plures alias vocations fecit reſtrictas, & relatiuas ad præcedens reſtitutorium fideicommissum, & cum pluribus dictionibus taxatinis, &c.

9 Inſuper Dominus D. Horatius fecit codicilum ſub die 8. Maij 1617. de quo ſupra, vbi in caſum nuptiarum D. Lelij dedit licentiam, quod pro reſtitutione dotis obligarentur bona fideicommissaria, uſque ad ſcutos mille, prout pariter hoc concesſit in caſum nuptiarum D. Nicolai, poſt quem nullum verbum fecit de proximiori.

Item D. Horatius fecit aliud codicillum ſub die 17. Iulij 1618. de quo ſupra, vbi grauauit Lelium de ducenda vxore, alias ipſum pena obligauit in fauorem Francisci, quem pariter grauauit de ducenda vxore, & etiam in fauorem Nicolai, & poſt Nicolaum, nihil aliud diſpoſuit de proximiori.

Amplius in codicillo prædicto prohibuit filiis Emilij diuisionem bonorum ſtabiliuum, volens, quod inter eos ſolum, diuiderentur fructus, & nihil deinde dixit de proximiori.

Et in diſto codicillo ordinauit perpetuam debitam RR. Monialibus Monasterij omnium fanctorum communiter ſoluī à filiis Emilij, poſt quos nihil ordinauit de proximiori.

Itaque propter conciliationem dictorum trium ordinum ſubſtitutionum, & propter dictos codicillos concludendum erit, Proxiomorem fuſſe vocatum in ſolo caſu, & conditionaliter, videlicet ſi poſt deficienteſ lineaſ Claudij, & Lelij non ſuperuixerint, neque Franciſcus, neque alij filii Emilij, neque eorum deſcendentēs.

Noluit enim Testator honorare proximiorē etiam poſt Franciſcum, & alios filios Emilij, quia quando conſiderauit eorum ſuperuinentiam in primo, & ſecundo ordine ſubſtitutionum, & li- centiam de obligandis bonis pro reſtitutione do- tis, & imposito grauamine de ducendo vxorem, & in iſpa prohibita diuisione bonorum, & in ſolu- tionē dictae perpetuae omnia reſpectiuē termi- nauit in Franciſco, & alioſ filioſ Emilij, & deſcen- dentib⁹ eorum, nec ulterius proceſſit ad proxi- miorem.

Deceſſit ergo dictus Horatius cum dicto teſtamento, & codicilliſ, & ſucesserunt in eius hæreditate dicti Claudius, & Lelius, deinde deceſſit Claudius ſine filiis, & ei ſucessit Lelius cohaeres, qui pariter ſine filiis deceſſit, & cum iam effet caducatus gradus Franciſci, & deſfunctus Horatius Iunior, ſucessit in bonis omnibus præſens D. Nicolauſ viuſ ex filioſ Emilij ſub col- lectiuā ſubſtitutione filiorum dicti Emilij com- prehendens.

10 Controuertitur in præſenti an poſt obitum dicti D. Nicolai ſine filiis, Bona D. Horatij ad eum peruenia remaneant libera, an verò fideicommissaria in fauorem proximioris de Domo Burghesia, quæ ſubſtitutionem proximioris præ- tendunt illuſtrissimus D. Præpoſitus Camillus, & Auditor Flaminius de Burghesiſ.

11 Ego pro libertate bonorum prædictorum con- currere non dubito, ac ita decidendum ſpero, & ſequendo ordinem Domini mei Doctiflimi viri Ioannis Baptiſtae de Albertis, cuius conſilium approbatum appetat à tot doctiflissimis Aduocatis, de quibus ibi, pro qua libertate fundanda,

12 Probatur primo, quia in præſenti facti ſpecie ſumus in caſu primi ordinis ſubſtitutionum, ex

quo p̄e mortuus fuit Claudius ſine filiis, in quo primo ordine nulla adeſt ſubſtitutio Proxi- moris, & numquam dicta ſubſtitutio adeſt poſt mortem D. Nicolai, ergo opponitur dictis illuſtrissimis Dominis prætentoribus fideicommissum quod ſubſtitutio de eis non loquatur, & ſic Actor non probante factum eſſe caſum ad ſui fauorem Reus abſoluitur iuxta. Textum in l. fin. C. de rei vendicat. & in l. qui accuſare 4. & in l. fin. C. de edendo, & l. qui affuerat, C. de prob. l. 2 ff. de prob. ſ. commodum, Institut. de interdictis per Text. in cap. cum Ecclesia Sutrina de cauſa 13 poſſ. & propriet. Baldus conf. 46. lib. 4. Alexander conf. 132. lib. 5. & 134. lib. 2. & conf. 16. lib. 5. & conf. 127. lib. 7. latè Iofeph Ludouicus deciſ. Peruina 14. Scaccia de Indiciis lib. 1. cap. 93. num. 3. Maſcardus concl. 36. Rot. Rom. dec. 6. alias 46. de verb. ſigniſ. Burattus d. 148. lib. 1. & d. 380. Rubei, & d. 26. num. 24. tom. 1. & deciſ. 124. num. 31. & part. 4. d. 428. & in illis de anno 1631. eſt deciſio 105. Vbaldus deciſ. 67. num. 6.

Ratio eſt, quia ius ex persona Actoris non 14 Rei metimur, Bart. in Autb. locum, num. 12. C. ſi ſecundo nupſerit Mulier, Paulus conf. 76. vol. 1. vbi ait, quod metimur ius ex persona Actoris non rei, quia licet Reus poſſeffor nullum ius ha- beat, tamen debet abſolui, ex eo quod Reus, vel poſſeffor potior eſt, Romanus conf. 347. num. 4. Paul. conf. 369. lib. 2. & ideo abſolvi debet Reus, ſi actor non probat, latè Surdus conf. 160. à n. 60. lib. 2. & non eſt querendum de Iure poſſefforis ſi non conſtat de Iure petitoris, ex l. 15 Paulus in fine, ff. quibus modis pignus, vel hypotheca ſoluiuſ, d. l. fin. vbi Glosſa C. de rei ven- dicatione, Surdus, Scaccia, & alij vbi ſupra, & debet actor ſuam intentionem irrefragabiliter feruare, quia Reo ſufficit etiam obſcuris exce- ptionibus turbidam reddere intentionem Actoris, Baldus conf. 79. lib. 2. Natta conf. 32. in fine, Surdus conf. 106. num. 64. Scaccia glosſ. 14. queſt. 21.

Et oportet, ut plenè concludat, nec ſufficit du- bia, veriſimilis, aut ex coniecturis elicit probatio, ex Textu in cap. præſentia de prob. Rota in nouiſſimis, part. 4. dec. 498. Ciriacus cap. 521. num. 62. ergo ſubſtituto fideicommissum peten- ti incumbit probare ſe vocatum in caſu, de quo agitur, alioqui ſuperatus, merito ſuccumbit, per Textum in l. ex his, ff. quando dies legari cedat, glosſ. in l. qui duos in verbo ſupereſt, ff. de vul- gari, Menoch. conf. 85. num. 19. & conf. 97. num. 97. vbi probare debet eam ſubſtitutionem comprehendere personam ſuam, Decianus re- ſponſo 12. lib. 1. Peregrinus conf. 39. lib. 1. & d. 134. num. 6. Ciriacus controu. for. cap. 541. num. 15. Rubeus in notis ad deciſ. 320. part. 9. tom. 2. num. 18. Valenzuela conf. 133. à num. 13. lib. 2. Neguſantiuſ queſt. 270. num. 4. quia ſuffi- cit poſſeffori ad elidendam, & infringendam actionem excipere de caſu illo, nec de te loqui ſubſtitutionem, iuxta dictum Ioannis Andreæ in addit. ad Speculatorem, instit. de testamentis, verſ. occurrit, Oltradus conf. 21. Peregrinus artic. 1. num. 35. & conf. 36. lib. 1. Fufarius conf. 39. n. 39. & alibi Capicius Latro dec. 1. num. 1. Ciriacus cap. 281. num. 41. Casanate conf. 45. num. 109. vbi ait, quod intentio negantiſ fideicommissum in ſola negativa fundatur, cum primum, & prin- cipale fundamentum actoris ſit docere ſe voca- tum, alioqui eum ſuccumbere debere exploratiſſimi iuriſ eſt, l. ſi ita quis ſubſtituerit 21. ff. de vulgari, glosſ.

gloss. in l. qui duos in verbo superstes, ff. de rebus dubiis, Rubeus in annotat. ad decis. 320. part. 9. tom. 2. num. 3. Valenzuela conf. 133. n. 13. Adrianus Negulanius dicta quæst. 270. num. 4. Hieronymus de Leo decis. 60. n. 16. lib. 1. Cammarata responso 1. art. 2. per totum, & responso 50. per totum.

- 18 Probatur secundo, quia fideicommissarius agens ad fideicommissum certæ rei, probare debet casum fideicommissi purificatum, & bona à se petita, ac prætensa fuisse in bonis fideicommissis, tempore relieti fideicommissi, & probant Barzius dec. 2. Burattus dec. 589. & 62. Mascarlus de probat. concl. 727. & sequenti, Simon de Petris de interprt. vlt. vol. lib. 5. dubio 4. num. 304. Petra de fideic. quæst. 11. Magonius decis. Florentia 10. n. 9. & Lucensi 46. & ibi addit Rota dec. 330. qui omnes dicunt fuisse decisum in diuersis Tribunalibus inter alia requisita ad victoriæ causæ, in agente ad fideicommissum requiri probatio-
nem dominij, vel quasi in fideicommittente, tem-
pore relieti fideicommissi, sequuntur Intriglio-
lus de substit. centuria 3. quæst. 10. Fusarius part. 2.
quæst. 616. & sequenti, Ioannes Baptista Costa
conf. 31. à num. 21. Meieres de maioratu, part. 1.
quæst. 45. num. 13. & part. 4. quæst. 20. Censal. ad
Peregrin. art. 44. Muta dec. 65. Cyriac. cap. 204.
num. 1. & 4. tom. 2. Nicolaus de Passeribus de pri-
uata scriptura, lib. 5. tit. de astimo, quæst. 1. num. 22.
Ioseph Ramorius conf. 46. à num. 26. & conf. 47.
num. 20. Marchisellus quæst. 40. à num. 18. qui
notat vnum admirabile ex Censalio *vbi suprà,*
vers. quarto declaratur, cum Fusario, & Francis-
co Marco, quod non probata identitate rei, vel
domini per fideicommissarium, vt dictum est,
posset iudex, non obstante, quod non sit proba-
tum bona fuisse in bonis testatoris, sua sententia
declarare casum fideicommissi eueniisse, resernato
iure probandi, quæ sint bona fideicommissio sub-
iecta, cuius qualitatis probatio, ad fideicommissi
rei vindicationem necessariò desideratur, sed si
testator in suo testamento assuerit aliquid esse
alicuius, talis assertio, & dominium rei aduersus
hæredem plenè probaret, & virtute talis assertio-
nis, fideicommissarius restitutionem fideicom-
missi obtineret, ita Peregrinus de fideicommissis,
art. 44. num. 20. quia hæredes non possunt men-
tiri testatorem, *l. rem alienam*, ff. de pignor. act.
Cyriac. cap. 204. num. 46. Quesada Iunior contr.
for. cap. 23. à num. 57.
22 Probatur tertio, quia in præsenti DD. fidei-
commissum prætendentes post mortem D. Nico-
laï, nihil pro se ipsis ostendere possunt, etenim
substitutio proximioris post deficientiam linea-
rum Lelij, & Claudiij, habet in se tacitam condi-
tionem (si non superuixerint, neque Franciscus,
neque alij filij Æmilij, neque eorum descendentes)
ergo cum superuixerit dictus D. Nicolaus
vñus ex filiis Æmilij, & successerit expirauit sub-
stitutio proximioris ex defectu conditionis, nam
talís conditionalis superuuentia solam vulgarem
continet, Laderchus conf. 80. Cyriacus cap. 579.
num. 10. vol. 4. ergo si proximior fuit substitutus
sub quadam conditione, si primus, & secundus
gradus non fuerint verificati, & nunc in primo
gradu existentes non est verificata conditio defi-
cientiae liberorum masculorum illius, & illa ver-
ba, si non superuixerint, &c. faciunt conditio-
nem, quia sunt significativa qualitatis, quæ de-
pendet à futuro euentu, & per hoc inducunt
conditionem, vt ait Bartholus in l. 1. n. 25. vol. 1.
& conf. 29. num. 4. vol. 20. sic substitutio facta

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

filio, si eins Pater præmortuus fuerit tempore pu-
rificati fideicommissi, ad quod fuerat vocatus, ex-
pirat, si Pater superuuiuat, & succedat, tamquam
defecta conditione, nec nunquam amplius filius
admittitur, ita dixerunt Ancharanus conf. 137.
& 266. Abbas conf. 40. vol. 1. Soccinus Iunior
conf. 180. num. 39. 64. & 65. vol. 2. & melius
conf. 100. num. 33. vol. 3. Parisius conf. 74. n. 17.
vol. 2. Bursatus conf. 97. num. 8. vol. 1. Menoch.
conf. 399. num. 3. Peregrinus conf. 52. n. 2. vol. 1.
& conf. 29. num. 4. vol. 2. qui videatur omnino per
totum, nam est consilium decisum, & quod de-
ficiente conditione cesseret substitutio fuit latè
Consilium Oltradi, vbi substitutus Titius si de-
cesserit sine liberis, remanet exclusus eo deficiente
cum filiis, Cyriacus c. 579. num. 36. sic è con-
tra si quis substitutus Titio superuuenti, &
hæredi existenti, eo præmortuo, & hærede non
existente non succedit tanquam deficiente con-
ditione, Alex. conf. 1. n. 4. vol. 1. Cornelius conf. 199.
num. 12. vol. 2. Ruinus conf. 84. n. 3. & conf. 175.
num. 4. & conf. 182. num. 50. vol. 2. & conf. 137.
num. 20. vol. 3. Rolandus conf. 58. num. 57. vol. 3.
Natta conf. 676. num. 26. & conf. 678. num. 20.
& hoc est regulare, quod fideicommissum defi-
ciente, vel non impleta conditione pereat, *l. uni-
ca, § fin autem sub conditione, C. de caduc. toll.* & latè
prosequitur Peregrinus art. 43. num. 9. cum seqq.
& art. 52. à num. 6. Decianus conf. 28. num. 12.
vol. 2. Menoch. conf. 633. num. 26. & quando
conditio non enenit dicitur repugnare voluntati
testatoris, si aliter admittatur successio, vt considerauit Alciatus conf. 492 n. 28. alias est consilium
44. n. 50. lib. 9. & Natta conf. 678. num. 20. Me-
noch. conf. 316. num. 36.

Neque dicas fideicommissum non extingui, 25
etiam ob defectum conditionis, quando ultra
dispositionem factam sub conditione à Testa-
tore subsequitur generalis prohibitio alienatio-
nis bonorum, vt conferuentur in agnatione, quia
ex ea causatur fideicommissum purum, simplex,
diuersum ab ea dispositione conditionali, quod
non perimitur per defectum prioris conditionis,
vt latè Petra de fideicommissis, quæst. 6. num. 15.

Respondeo, quod talis prohibitio est subse-
quentis, & accessoria ad præcedentes substitutio-
nes, & regulatur, ac restringitur, & limitatur,
iuxta earum casus contingentes scilicet quod
prohibuit descendantibus alienare, quatenus
euenerit casus vulgaris substitutionis, mediante
qua possent succedere, quia alias se queretur con-
tradiccio, & repugnantia in ipsa dispositione,
nam si descendantes, & in casu nostro Proximior
non debet, nec potest succedere, nisi prædefun-
ctis eorum Parentibus absque liberis, utique
indistinctè bona non possunt esse perpetuo apud
eos, nec illis prohiberi eorum alienatio, sed tan-
tum manente casu eorum vocationis, ergo ad
euitandam repugnantiam intelligi debet prohibi-
tio iuxta præcedentes ordinationes ita testan-
tur omnes cum Facchino lib. 10. cap. 19. Pere-
grino conf. 29. num. 12. & 16. vol. 2. infinitos
refert, & sequitur Cyriacus tom. 4. cap. 579.
num. 41. & sequenti, qui ait hanc esse commu-
niorem opinionem.

Sed quia contra dictam sententiam magno 27
impetu insurgit Surdus conf. 67. à num. 2. usque
ad num. 43. vbi num. 40. nititur destruere De-
cium conf. 636. quod etiam fecit Petra dicta
quæst. 6. ideo

Respondeo secundò, quod generalis prohibi-
tio alienationis cum causa, etiam vt bona perma-
neant

- neant in agnatione, non ampliat fideicommissum sed restringit ad precedentes specificas substitutiones, & habet tantum locum in illis quorum euenerit, & purificatus fuerit casus, quando est facta suprascriptis institutis, & substitutis, ut bona permaneant in dictos vocatos in substitutionibus praecedentibus, prout praecepsè contingit in casu nostro, & in simili suis resolutum dicte Surdus *decis.* 85. *Rota d.* 49. *part. 1. in nouissimis*, Menochius *confil.* 327. *num. 62. & 462. num. 50.* Burfatus *confil.* 195. *num. 7.* Riminaldus Iunior *confil.* 50. *num. 65. & confil. 371. num. 83.* Cumannus *confil.* 119. qui omnes mouentur ex ea ratione, quod illæ dictiones (dictis, & ante dictis) sunt relativa praecedentis dispositionis, cum omnibus suis qualitatibus, & perinde est, ac si Testator dixisset prohibere alienationem, & velle bona conseruari in descendentes his modis, & formis, prout dispositum est, in substitutionibus, ut declarat Surdus *dicta decis.* 85. *num. 3.* Ciriacus *d. cap. 579. num. 44.* & quoties prohibitio alienationis cum dicta causa sit per verba latina certum est, non ampliare, nec inducere nouum fideicommissum; sed restringit ad particulares substitutiones, ut post Alexandrum, Cepollam, Beroum, Crauettam, Curtium Iuniorem, Menochium, Vegginn, Peregrinum, & Petram dicit Cyriacus *d. cap. 579. num. 45.*
- 30 Quod ampliant etiam apposita sit particula, & dictio (in infinitum) quia debet operari secundum propositos praecedentes substitutiones, & casus, ut fratribus existentibus illi succedere valent, ceteris exclusis, illis vero præmortuis, admittantur descendentes in infinitum per vulgarem, ut post alios Surdus *confil.* 448. *num. 26.* Cyriacus *vbi suprà, n. 54.*
- 31 Inter prælentem autem controvësiam, & alteram disputandam super testamento Illustrissimi, & Recerendissimi Claudi de Burghesi Episcopi Crasterani, ea est differentia, quod ibi conditio non existentia filiorum Aemilij litera liter habetur, in præsenti vero subintelligitur, ut infra, & sic supradicta substitutione vulgaris expirata constetur per Superuenientiam Nicolai, Andriolus *controvers.* 100. Rammonius *confil.* 28. Ciriacus *dicto cap. 579.* Rosis *decis.* 87. & e contra dicimus, quod si quis fuerit substitutus, si Titius superuixerit, cessat substitutione Titio non superuiente, Ciriacus *dicta contro. 579. n. 37. & 695. num. 14.* sic fideicommissum conceptum in casum Titij morientis sine filiis masculis, ob eius obitum cum filio masculo superstite: non est habendum in consideratione, quoniam aut debet habere locum Consilium Oltradi secundum, quod fideicommissum conferi debet extinctum, non obstantibus conjecturis ex adverso mendicatis, ut dicunt Marta *de success. tomo 2. part. 4. quest. 21. artic. 4. à num. 12.* Ciriacus *controu. 181. lib. 2. à num. 47.* Redenachus *confil. 30. à num. 33.* Rota Romana apud Burattum *decis.* 820. *num. 4.* Altogradus *confil.* 60. Bottiglierius *de success. ab intestato, cap. 1. theoremate 3. num. 38.* Caminarata *responso 49. artic. 50. in principio,* aut Consilium Oltradi operari debet secundum terminos, & casus expressos supra in ordinandis substitutionibus.
- 33 Probatur quartò, quia substitutione enanescit in casu contrario, nec sit extensio de casu ad casum regulariter loquendo, neque de persona ad personam, Menochius *confil.* 379. *n. 12. cum seqq.* Gutierrez *pract. lib. 2. quest. 67. num. 13. cum seqq.* Surdus *decis.* 319. *num. 2. & 11.* & in fideicom-

missariis non fieri talem extensionem dixit Menochius *confil.* 315. *numero decimosexto, latè Reynos. obseru. 64.* hoc est, quod dici solet fideicommissum in dubio pronuntiari debere, non extare, & non præsumitur, nec extenditur, nisi 34 probetur, Mafcard. *concluſ. 774.* Menochius *confil.* 152. *num. 48. & 54. & confil. 171. n. 10.* & *confil.* 328. *num. 18. & confil. 376. num. 35.* Surdus *confil.* 443. *num. 20.* Caldas in *responso pro Sebastiano Limpo, num. 8. & confil. 9. num. 20.* faciunt qua idem Surdus *decis.* 238. *num. 3.* Gutierrez *lib. 2. pract. quest. 67. num. 7. cum seqq. vbi 35 ait,* quod in dispositione hominis casus contingens præter ipsius ordinationem non includitur sub eius dispositione, & hoc etiam in casu omisso sit maior ratio procedendi, & disponendi, & qui dicit se esse substitutum id probare debet, & dicere solet in hoc casu substitutio tua non loquitur, Menochius *confil.* 85. *num. 7. & confil. 97. num. 49.* Caldas in *dicto responso, num. 6. & 48. & confil. 9. num. 12.* Barbola in *repertorio nouissimo littera F, in verbo, Fideicommissum, in principio:* expirant ergo substitutiones deficienibus conditionibus, a quibus pendent, nec agit substitutus, nisi purificata conditione suæ vaccinationis, nec admititur substitutus post mortem plurium sine liberis, nisi omnes decesserint sine filiis, maximè quando non solum concurrunt verba restrictiva. Verum etiam quando superest persona, quæ ex præsumpta mente testatoris excludit substitutum, quo etiam casu pluralitas non 37 resoluitur in singularitatem, Peregrinus *art. 13. num. 35.* Menoch. *confil.* 102. *8. num. 24. & 26.* & *lib. 4. pref. 186. num. 16.* Cardin. Mantica *lib. 11. de conjecturis, tit. 50. num. 18.* Fusar. *q. 473. num. 83. & seq.* Venturinus *confil.* 48. *num. 82.* post alios Vrceolus *tom. 2. consult. 57. num. 13.* & hoc est, quod dici solet purificata fideicommissi conditione ad fanorem votati, & constituto de identitate bonorum à quacunque detractione immunitum concedi immissionem, sive remedium *l. finalis, Cod. de edit. Diu. Andr. toll.* vt dicunt communiter Doctores in *l. Sancinus, §. cum autem, Cod. ad sen. Conf. Trebell. Peregrinus art. 43. num. 10. & artic. 48. per totum, Rota decis. 237. part. 1. & decis. 301. num. 6. part. 6. recent.* sive ex altero Saluiani, scilicet, ut respondet Rota coram Seraphino *decis. 828. & apud Burattum dec. 275. num. 14. & 494.* non ignoro tamen possessionem testatoris probari per eius testamentum, in quo bona sunt descripta, Mafcardus *concl. 778. num. 18.* Rota de qua Censalius *decis. Lucensi 42. num. 41.* vbi latè agit de remedio, *l. finalis, Cod. de edit. Diu. Andr. toll.* de Inventario non concocto ab hærede de Trebellianica, an, & quando detrahatur, & quando censeatur prohibita, & de fideicommisso particulari, & latè de *dicto remedio, agit decis. 5.*

Et hoc est, quod dici solet substitutionem factam post mortem plurium, ut illi omnes post quorum mortem quis fuit substitutus censeatur inuicem inter se votati, & substituti, Doctores omnes in *l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell.* Altobrandinus *confil.* 68. *num. 10. & seq. vol. 1. cum aliis per Gratianum cap. 707. num. 11.* & adducta per Gratianum *cap. 299. & 261.* Ciriacus *tom. 1. cap. 70.* & latè Marcus Ant. Sabellius *contr. for. cap. 80. per rot.*

Et conditio illa si decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus deficit per existentiam feminæ in ordine ad excludendum substitutum, l. si quis ita, ff. de testam. *l. Lutina, la 2. ff. de hæred. instit.*

institut. Gabriel consil. 97. num. 3. lib. 1. vbi latè declarat Peregrinus artic. 25. & art. 28. num. 36. nisi habuisset testator effectum ad agnationem conseruandam, de qua re Cataneus consilio 14. num. 3. 4. & 5.

41 Quod antem dicta substitutio proximioris post deficientiam linearum Lelij, & Claudij habeat in se hanc tacitam conditionem, videlicet si non superuixerint, neque Franciscus, neque alij filij Aemilij, neque eorum descendentes probatur.

42 Primò, quia post deficientiam linearum Claudij, & Lelij, iam præcedenter fuerunt substituti Franciscus, & successuè alij filij Aemilij, & eorum descendentes in primo ordine substitutionum, & in secundo ordine substitutionum fuit post linearum Lelij seruatus idem regressus substitutionum de Francisco, & de aliis filiis Aemilij, & de eorum descendentibus; ergo proximior in tertio ordine substitutionum non potest censeri vocatus, nisi in casu, si post deficientes dictas lineas non superuixerint, neque Franciscus, neque alij filij Aemilij, neque eorum descendentes, cum nunquam substitutio generalis trahatur ad casum, in quo adest specialis prouisio ex l. cohæredi 41. §. qui Patrem, ff. de vulgari, & hoc est, quod dicunt communiter scribentes, quod in substitutione fideicommissaria facta de aliquo post mortem plurium, etiam in omnibus bonis, non induci reciprocam inter eos plures vocatos, nec uno præmoriens ceteros honoratos ei succedere vigore alicuius fideicommissi, vt de magis communi recitatis viginti septem authoribus testatur Menechius consil. 636. num. 10. & lib. 4. pref. 62. num. 45. Sforza oddus de compendiosa, part. 5. art. 6. num. 26. & 33. de communi, Peregrinus artic. 13. num. 53. 5. & 62. Gabr. de substit. conclus. 1. Intrigliolus centuria 2. quæst. 74. n. 56. Facchineus lib. 4. cap. 79. qui licet dicat multa iura adduci à scribentibus pro hac materia, tamen subdit ex illis id non probari, sed tamen ex sola illa concludenti ratione deducere à Mandello de Alba consil. 31. quod fideicommissum non præsumatur, nisi expresse, vel urgentibus coniectionis inducatur, & sic nunquam admittitur talis reciproca inter dictos plures, post quorum mortem, tertius est substitutus, nisi plura copulatiuè concurrant, scilicet, quod sit facta substitutione post mortem plurium expresse vocatorum, non autem positorum in conditione, quod sit facta expresse, non autem interpretatiuè ultimo morienti, & demum quod fiat in tota hæreditate, vel omnibus bonis per verba uniuersalia, non autem indefinite Bertazzoli. consilio ciuili 96. Menochius consil. 85. num. 41. & 42. & consil. 274. nam. 5. & consil. 376. num. 14. Cardinalis Mantica lib. 7. tit. 50. num. 3. Honnedeus consil. 6. num. 40. & consil. 60. num. 49. vol. 1. & consil. 65.

43 num. 19. volum. 2. & ratio est, quia tunc si testator vult substitutum succedere ultimo in tota hæreditate, vel in bonis, in necessariam consequentiam, vult etiam, quod honorati præcedentes teneantur ei restituere partem suam, & sic resultat coniectura vrgens tacitæ reciprocae vocationis, vt vbi ultimo non est grauatus post mortem omnium, sed substitutus est proximior illis omnibus, non autem vni tantum, quia dixit testator, & Codicillator, quod dictis hæredibus decedentibus sine filiis masculis eisdem (& sic non ultimo) substituit proximiorem; ergo quando non unus, sed plures grauentur censeretur facta substitutione singulis, nec resultat aliqua reciproca ex Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

l. Lucius, §. Caio, ff. ad Trebell. l. finali, §. filian. ff. de leg. 2. Peregrinus artic. 13. num. 36. Cyriacus cap. 58 4. tom. 4.

Ad excludendum enim substitutum sufficit 45 dicere, de te non loquitur substitutio, & affirmanti incumbit onus probandi, Soccinus senior consil. 62. num. 4. vol. 2. Parif. consil. 8. num. 15. vol. 2. Beccius consil. 9. num. 26. Surdus consil. 44. Riminaldus iunior consil. 50. & consil. 45 7. n. 27. Bursatus consil. 66. Cyriacus cap. 60 8. tom. 4. n. 2. & cum per comprehensionem non afficit aliquas personas substitutio fideicommissaria, nec per extensionem, seu maioritatem rationis ex verisimili mente testatoris ad eam trahi non debet, præsertim quando per clausulas restrictivas fuit facta, putà (ipsis, &c.) vt post alios Cyriacus cap. 60 8. tom. 4. n. 4.

Secundò, quia cum dicti filij Aemilij fuerint 45 post Franciscum in primo & secundo ordine substitutionum honorati, & Lelius sit frater dicti Francisci, & demum filiorum Aemilij, sequitur, quod substitutio proximioris sit intelligenda, si dicti filij, & fratres respectiue superuixerint, cum in substitutione intelligatur tacita conditio, si deceperit sine fratribus, quando dicti fratres fuerunt præcedenter honorati, ad notata per Paulum in l. Lucius 7 8. §. Caio Seio, num. 50. ff. ad Trebell. & dispositio licet generalissima restringitur tamen ad nominatos Crauettam consil. 48. num. 6. & 8. sicuti, & prænomen (eius) est demonstrativum ad oculos, & sic personale, Bart. in l. 1. num. 2. Cod. de novo, Codice faciendo, prohibito autem alienationis personalis, quod non extenditur de persona ad personam, Paulus de Castro consil. 340. vol. 2. Soccinus iunior consil. 163. n. 9. vol. 2. Pedrocca consil. 19. num. 34. Ciriacus tom. 4. controu. 686. ergo cum non sit factus casus secundæ substitutionis, & simus in primo ordine eiusdem, non potest dici proximiorem fuisse vocatum in præsenti.

Tertiò, facit, quod in primo ordine substitutionum post linearum Claudij, & Lelij fuit proximum de substitutis, vt de eisdem fuit promissum in secundo ordine substitutionum post linearum Lelij, vt diximus; ergo quando in tertio ordine substitutionum fuit post dictas lineas Lelij, & Claudij facta alia substitutione proximioris intelligenda est, si non superuixerint Franciscus, & alij præcedenter substituti, ne duplicantur substitutiones addendo nouos substitutos post deficientes lineas Claudij, & Lelij, quod non est dicendum, vt post Gozadinum, Cyriacum, & Burrattum decis. 322. num. 9. dicit Belmonte de Belmontio decis. 45. num. 37. & 38. qui addit, quod 48 ex posterioribus non sit relatio ad priora, sed ex prioribus ad posteriora, & adducit Rotæ decisionem 426. part. 4. vbi testator in præcedenti vocavit filios, & filiorum filios, & in sequenti substitutione vocavit superscriptos filios, vnde non est mirum, si Rota ibi determinauerit verbum supradictos referri ad omnes, ac si expresse, & nominativum fuisset facta mentio de filiorum filiis, at secus si in prima vocauerit filios, in secunda filios, & eorum filios; quia tunc non sit relatio ad præcedentia, idque sit ne mutetur voluntas testatoris in continentia, renocando præcedentes substitutiones, & in earum locum pponendo proximiorem, & voluntatis mutatio non præsumitur ad notata per Censalium decis. Lucensi 20. num. 59. Mantic. de coniecturis, lib. 5. tit. 15. n. 6. Cyriacum discept. 15. n. 5. & 10.

Quartò facit, quia in dictis præcedentibus ordi- 49 nibus

nibus substitutionum post filios Ämilij nullum verbum habetur de proximiore, quapropter ultima substitutione proximioris debet intelligi, & interpretari, si dicti filij Ämilij non superuixerint, cum in dubiis substitutionibus, vna per aliam declareretur, & quod testator seruauit in vna parte testamenti, presumitur in alia sensisse: & ex hoc resultat conciliatio duarum regularum iuris, prima, scilicet, quod vna pars testamenti aliam declarat, *l. qui filiabus 17. ff. de leg. 1.* alia, vt testator, qui in vna parte testamenti aliquid expressit, si in alia omisit, videtur id noluisse, *l. unica, §. sin autem aliquid sub conditione, Cod. de caduc. toll.* etenim quilibet regula in suo casu locum habet, scilicet, vt vna declaretur per aliam, quando sumus inter substitutiones unitas, & connexas, & inter quas nulla possit obseruari differentia ratio, ne quid aliud testatorem mouisse, sed iuxta eius mentem recte pensata deprehenditur idem, vbi omisit verisimiliter responsorum, quod in alia parte expressit, at in casu nostro diversè testator disponit, & sic quilibet substitutionis gradus de per se indicandus est, ac si alij non adessent, quia ab ipso testatoris sermone sunt clausulae discretæ, & vt inquit Modestinus cum aliud, atque aliud testator disponere vult singulis separatis substitutionibus vti debet *l. iam hoc in re 4. §. 1. ff. de vulgari*, & si separata sint de vna ad aliam non sit illatio, vt latè Casanate *conf. 15. à num. 50. & conf. 17. à num. 7. & conf. 47. à n. 44.* & post eum nouissimè D. Christophorus Crespi de Valaura in observationibus ad decisiones Regni Aragoniae tom. 1. obseru. 20. per totam, præserium, num. 19. 20. & sequenti.

52 Quintò facit quia D. Horatius in suis codicillis, vt dictum fuit, tam in licentia obligandi bona pro restitutione dotis, quam in præcepto deducenda vxore, & in prohibitione divisionis bonorum, & in solutione perpetua, post Franciscum, & alios filios Ämilij, & signanter post Nicolau[m] respectuè, nullum aliud verbum fecit de proximiore, ergo infertur proximiore fuisse vocatum in testamento tantummodo si Franciscus, & alij filij Ämilij non superuixerint, cum per codicillos testamentum declaretur, etiam si fuerint facti milto post testamentum, ex quo testamentum, & codicilli dicuntur vna, & eadem dispositio, & codicilli declarant testamentum, Gratian. c. 571. num. 26. vbi num. 29. ait, quod in non reformatis in codicillis durat eadem voluntas, & num. 45. ait, quod codicilli dicuntur pars testamenti, vt latè Raynosius obseru. 48. & nouissimè Barbosa in suo Repertorio Iuris Canonici, & civilis, litt. T, foliis 369. col. 1.

53 Sextò facit quia si testator voluisse admittere proximiorem post filios Ämilij breuiter poterat post Franciscum substituere alios filios Ämilij, & post eos substituere proximiorem sub unica verborum strictiua; ergo dum hunc facilem, & breuem ordinem tacuit, dicendum est voluisse honorare proximiorem solummodo, si Franciscus, aut alij filij Ämilij, aut descendentes ab eis post lineas Lelij, & Claudij non superuixerint, quia quando testator potuit aliquid exprimere, omni facilitate, & breuitate, si non fuit expressum, censeri debet noluisse *cap. per incorporalia 2. vers. vnde si circa translationem id fieri, ibique Baldus vol. 2. de translatione Pralator. c. ad audienciam 12. de Decimis, Alexander conf. 50. n. 50. vers. si enim voluisse, lib. 3. per l. unica, §. sin autem deficiente, C. de caduc. toll.* quae de causa etiam is, qui testamentum facere cum posset, si non vult, cre-

ditur suis sponte hæredibus legitimis hæreditatem, vel bonorum possessionem relinquere, vnde etiam & fideicomissa in codicillis ab intestato relieta valent perinde atque si eos, ad quos legitima hæreditas, vel bonorum possessio peruenientia est, testamento hæredes scripsisset Cuiac. in Julianum, pag. 288. nouissimè Ioannes Tabor in Barbosa enucleato. tom. 2. lib. 18. cap. 14. de testamentis, num. 30. consultò enim, & scienter videatur omissum, quod testator poterat facile, & breuiter exprimere, & non expressit, Tabor vbi supra, quæ coniectura potentissima appellatur à Ramonio *conf. 13. num. 15. & à Belmonte dec. 96. num. 77.*

Septimo facit, quia si alia fieret interpretatio, induceretur grauamen fideicommissi restitutorij in filiis Ämilij ad fauorem proximioris, contra literalem voluntatem Testatoris, qui numquam hoc ordinavit, & quod Testator non dixit, nec nos dicere debemus, quia censetur noluisse, & vt dicebamus consulto omissa Surdus *conf. 200. num. 26. in fine*, Rota d. 299. num. 5. part. 4. recentiorum, Bondenus post collationem *decif. 36. num. 12.* & Rota dicit coram Ottobono dec. 25. num. 8. neque qualitatis repetitio, vel eiusdem præsumptio intrare potest, quia hæc est substitutione diversa, & distincta gradibus, & personis ab illa prima substitutione qualificata Gionagnomus *conf. 21. num. 59. & 61. lib. 1.* Noguerollus *alleg. 23. num. 40. & sequenti*, Peregrin. art. 16. num. 90. & art. 25. num. 33. Pancirola *conf. 159. num. 10. & sequenti*. D. Hodierna *cap. 33. num. 24. & 25.* Rota d. 151. num. 24. part. 1. & decif. 227. num. 9. part. 8. recentiorum Ottobonus *vbi supra, num. 7. & decif. 263.* nec militat ratio in tertio ordine substitutionis, quæ in primo casu, ergo non potest dici in tertio ordine, quod est in primo vel è contra, vt latè Vrceolus *tom. 2. conf. 1. for. cap. 57. num. 32. & 33.* ex quo dici solet, quod qualitas masculinitatis solum operatur inter personas, & gradus expressos, non autem in aliis, Molina *lib. 3. de primogenitura, cap. 50. num. 50.* Hieronymus de Leo *dec. 2. num. 12. lib. 3.* Molina *lib. 3. de Ritu nuptiarum, quest. 34. num. 74.*

Octauo facit, quia ad inducendum fideicommissum non expressum, necessitas debet esse talis, vt dispositio aliter saluari non possit, Ciriacus *cap. 281. num. 43.* & contra fideicommissum sine necessitate, & vi verborum respondet Rota d. 283. part. 6. recentiorum, nec fit extensio de uno capitulo separato ad aliud diversum, & separatum, Rota coram Pennia *d. 925. num. 7.* Fusarius *quest. 450. num. 3.* Rota d. 267. part. 2. recentiorum, vbi substitutione facta in uno casu, & sub unica conditione non potest ad aliam substitutionem factam in casu diuerso applicari, Fusar. *quest. 450. num. 4.* Altogradus *conf. 95. num. 106. lib. 2.* vbi ait substitutionem sequentem non referri ad casum præcedentem, in quo datus est specificè alias particularis substitutus, stante diuersitate orationum, Fusarius *d. quest. 450. num. 10. & seq.* Gratius Contrius I. C. Ferraiensis *discept. forens. causa 82. num. 39.* qui subdit, quod si testator in secunda substitutione voluisse repeter illa, quæ continentur in prima, vel è contra fecisset, vtique sed ex quo illa non repetit, non est conueniens, vt illa repetamus, Honnedeus *conf. 61. num. 64. lib. 2.* Rota d. 336. part. 2. recentiorum, Contrius *causa 72. num. 40.* & idem Contrius *causa 72. num. 1.* vbi dispositio facta, & purificata, stante quod post mortem substituti

substituti fuit ille superstes, cuius causa fuit facta substitutio facit, ut expirauerit fideicommissum, & idem *Contrius causa* 129. num. 7. ait, quod discretiu loquutio contrariam arguit disponentis voluntatem.

- 59 Nond facit, quia ex hoc eodem principio oritur, vt posito fideicommisso successu substitutio facta filiis non censetur inducta de linea ad lineam, sed discretiu est intelligenda, in suaque singularitates resoluenda, ita vt filij descendentes censeantur solum vocati ad portionem proprii parentis, & non patrui vocati, ne tot fideicomissa reciproca multiplicarentur, *iuxta decisionem* 287. *per totam part. 4. tom. 2. recentiorum*, & quia ē contra vrgere videtur decisiō 337. *Gregorij XV.* in qua firmatur per præmorientiam patruorum, totam hæreditatem consolidari cum persona vnius, & vnicam portionem effici, vigesimæ reciprocæ substitutiones ad notata per *Fularium conf. 144. num. 21. & sequenti, & conf. 145. num. 32.* *Gratianus cap. 571. num. 12. & seq. Rota in Vrbinaten. Predic 3. Iunij 1650.* cotam D. Bichio, de qua Ioseph Vrceolus *cap. 56. num. 34. per totum*, sic dici solet, quod fideicommissum ingressum in vnam lineam semper in eo permanere debet, atque durat, donec aliquis superfit de eadem linea, neque interim debet fieri transitus de una ad aliam lineam, *Molina de primogenitura lib. 3. cap. 9.* vbi additio per totum caput, & in addit. ad c. 6. num. 30. 31. & 32. *Fusarius quest. 484. num. 33.* *Censalius ad Peregrinum art. 22. num. 24.* *Andreas Censalius decis. Lucensi 5. à num. 71. cum sequenti. Ciarlin. tom. 3. cap. 222.*

- 61 Decimò facit, quod si tractetur de novo fideicomissio inducendo, potius toleratur verborum superfluitas, quia licet regula dicat, superflua omnia esse reprobata *l. 1. §. quibus, C. de novo Codice faciendo, l. finali, C. qui admitti, & in præmio decretalium ibi (refecatis superfluis) clementina exiui, §. quamvis, vbi Cardinalis n. 210. de verb. signif.* sicuti etiam superuacta legum latio, *l. 5. in fine, C. de captiuis, & post liminio reuersis, nec superfluis atlibus vti debemus, l. hec stipulatio 14. §. diem, ff. vt legat. nom. caueatur, Cardinalis Tuschus litt. S, concl. 894. num 6. & 896. num. 7.* *Barbosa in suis axiomatibus, litt. L, tamen, vt aduerit doctus Tabor in suo Barbosa enucleato ait, quod si admittitur potius superfluitas quam quod quis damnum indebet patiatur ex Card. Tuscho d. litt. S, concl. 895. num. 56.* & admittitur superfluitas ne voluntas testatoris, vel disponentis tollatur, vel ne fiat contra mentem disponentis, & tandem admittitur, vt evitetur iniquitas, & admittitur etiam quando agitur de novo fideicomissio inducendo, ita *Coscia præceptor meus resol. 8. quest. 1. num. 40.* & nunquam multiplicandæ sunt substitutiones nouorum fideicommissorum, vt late Regens de Marinis *cap. 89. num. 50. lib. 2.*

- 62 Undecimò facit, quod testator in tercio ordine substitutionum, non vocavit simpliciter proximiorem (*mancando la linea di Lelio, Claudio, &c.*) sed connotatiuē, & demonstratiuē dixit (*e mancando la linea dell'i medesimi Lelio, è Claudio chiamò, &c. il più prossimo parente, &c.*) ergo non potest trahi substitutio proximiore post obitum Nicolai, quia illud pronomen (*delli medesimi*) est personalissimum, & exclusivum aliarum personarum, ad notata per *Galeotam contr. 25. à num. 17. Cancer. lib. 1. de substit. num. 270.* *Surdus d. 125.* Altogradus *conf. 60. num. 1 c.* sic quando prohibi-

bitio alienationis ad certas personas est restricta, ad quas tantum oratio refertur, tunc nunquam de persona ad personam erit extendenda, vt post *Borellum, Menochium, & Fusarium fundat* 63 *nouissime Cammarata tom. 2. responso 1. art. 7.* vbi ampliat etiam si ratio generalis à testatore fuisset adiecta, vt bona conferuentur in familia, quia semper restringitur ad certas personas, gradus, &c. nominatas *ex §. nos igitur, autb. de restit. fideicomissi.*

Ex quibus reassumendo omnia supradicta dico, quod D. Horatius duplē substitutionem fecit post lineas Lelij, & Claudi, quā Francisci, & successuē aliorum filiorum Emili, & descendētium, si superuixerint, & si non superuixerint fecit aliam proximiore, etenim possunt fieri vni personæ plures substitutiones in diuersis casib⁹, adeo vt quisque præferatur in casu suo, nec vnu casus alium comprehendat, si pro maiori firmitate alterius factus sit, etenim potest substitutio fieri multipliciter scilicet vt vnu pluribus, vel 65 plures vni substitutur, vel singuli singulis, §. & plures, *inst. de vulgari, l. qui plures 23. l. potest 36. §. 1. ff. de hæred. inst. l. Titius, & Seius 24. ff. de vulgari, l. iam hoc iure 4. §. 1 ff. de vulg. Georgius Obreptus disp. 21. Thesis 155. Vigilius Misynserius Piccardus, & alij in d. §. sed si plures Durrenus ad tit. ff. de vulgari, cap. 8. Donellus lib. 6. comm. cap. 23. Bachonius in d. §. sed si plures, Bocherus classi 3. disp. 5. Thesis 16. Merenda lib. 4. contr. cap. 6. num. 26. & 30. Paulus Emilius Gallus de success. ab intestat. part. 2. tit. 4. exceptione 21. Ioannes Harpert in tit. de vulgari in d. §. sed si plures, & de pluribus substitutionis adinnicem concurrentibus, latè Ciarlinus tom. 3. cap. 1. ergo superuiente D. Nicolao cessat omnis substitutione proximiore, & eo magis cessat cum testator post cogitatam superuientiam filiorum Emili, nullum alind verbum fecit de proximiore, vt patet in Testamento, & Codicillis, ad norata per Altogradum *conf. 46. num. 39. & sequenti, lib. 1.**

Et quæstio esse posset, an hæc substitutione proximiore in tertio ordine substitutionum facta verificetur in D. Nicolao, qui est proximiore grauanti, & grauatis, vt in Arbore, & responsio est, nullum esse ius pro proximiore, neque esse potest, ex supradictis, & quando pro proximiore ius esset, non obstat, quod D. Nicolaus fuerit præcedenter in primo, & secundo ordine substitutionum substitutus sub collectiua filiorum Emili, cum quis possit vocari ex dupli substitutione, vt vtiliorem eligat, ad notata per Carenam *resol. 34. per Redenascum conf. 35. num. 17.*

Neque dicatur pro parte contraria, quod cadiuata linea Claudi, qua Nicolao succederet, debet per subingressionem succedere proximiore substitutus post lineam Claudi.

Respondco cum doctissimo meo Collega in hac eadem causa consulente, quod caducatio posset procedere, quando testator ordinando, & subordinando gradus substitutionum dixisset, Lelio substitutio Franciscum, Francisco alios filios Emili, illis linea Claudi, & linea Claudi deficiente, substitutio proximiorem, quia tunc posset disputari, an caducata linea Claudi succedat proximiore, sed in casu nostro testator sine vlla subordinatione fecit supradictos tres ordines substitutionum; Primus ordo est in persona Claudi, & eius linea si cessaret, vbi nullum verbum fecit de proximiore. Secundus ordo fuit in persona Lelij, in quo pariter nullum verbum fecit de proximiore. Tertius ordo si linea eiusdem Lelij,

& Claudi⁹ deficerent, sine superiuuentia Francisci, aut aliorum filiorum Aemilij, quæ conditio tacite inest ex supradictis, & sic dicere debemus, quod hæc ultima conditionalis substitutio proximioris non sit trahenda ad præcedentes substitutiones, & tertius ordo substitutionum non fuit factus subordinatè ad alias, sed conditionaliter, & hoc patet, quia in substitutionibus factis Claudio in dicto primo ordine fuit Lelius cohæres primo loco vocatus, sed in substitutionibus factis Lelio in secundo ordine descendentes ex Claudio fuerunt ultimo loco vocati: ergo clare appetit nos non versari in gradibus subordinatis, ergo tertius gradus, & ordo substitutionum de proximiore non fuit factus subordinatè, sed conditionaliter, ut dicebamus: ergo non bene dicitur, quod si post Nicolaum extaret linea Claudi⁹, & succederet, posset deinde succedere proximior post deficientiam dictæ linea Claudi⁹, quia si post Nicolaum extaret linea Claudi⁹, & ea succederet, dici non posset, quod deinde post lineam Claudi⁹ fieret locus proximiore: nam repugnat factum, de quo agimus, quia hic esset apertus casus secundi ordinis substitutionum, in quo nullum verbum fit de proximiore, quia si testator, ut bene aduertit dictus meus de Albertis I. C. doctissimus, voluissest substituere proximiorem subordinatè post lineam Claudi⁹, non reperisset in tertio ordine substitutionum defendantiam dictæ linea Lelij, ibi (*mancando la linea dell medesimi Lelio, e Claudio*) sed continuando orationem post descendentes ex Claudio dixisset (*e mancando la linea del medesimo Claudio chiamo, &c. il più prossimo parente, &c.*) Itaque pro successione proximioris requirebatur, quod numquam successisset Franciscus, vel numquam successissent filii Aemilij, vel descendentes ab eis, quia data eorum successione, vel iuxta primum, vel iuxta secundum ordinem substitutionum, res clara est contra proximiorem in dictis ordinibus non vocatum, in quo rogo videri doctissimum Ludouicum Casanate *conf. 2. & 3. præsertim conf. 3. num. 18.* qui dicit, quod tunc caducato medio gradu res manet penes primum cum eodem onere, ne contraria testatoris mentem hæreditatem primus retineat, quam ab eo abdicare voluisse constat per fideicommissum illi iniunctum, quæ ratio cessat, vbi conditio deficit, quia tunc ultimo substituto resistit testatoris voluntas, nam cum sub illa conditione reliquerit sub contraria censemur admisse, *l. si legatum pure, l. legata inutiliter, ff. de legat. 3.* Igitur postquam ultimo resistit testatoris voluntas, nec possit se includere, nisi conditione impleta, nullum ius habebit proximior, de quo hic, quia, ut bene dicit Casanate, caducato medio gradu, caducantur sequentes, si ultra caducationem medi⁹ gradus, deficiat etiam conditio adiecta in medio gradu caducato, ad ulteriorem substitutionem, sicque obstat proximiore discretionis testatoris modus loquendi in dictis tribus distinctis ordinibus substitutionum, iuxta notata per Dominum meum Collegam *in suo celeberrimo responsō, fol. 9. in fine, vers. semper ergo obstat.*

71 Addo quod si esset disputandum de gradu caducato, tunc rogo videri doctissimum Casanate conf. 3. num. 13. qui ait, quod caducatio cessat ex natura subrogationis, cum substituere nihil aliud sit, quam unum in locum alterius supponere, & subrogare, l. fin. C. de hered. inst. tamen subrogatio prædicta cessat, deficiente conditione,

quia illa deficiente remanet non innuitatus, ita non potest dici in alterius locum subrogatus, sed substitutio proximioris est conditionalis si Franciscus, aut alij filij, Aemilij nō superuixerint post lineas Lelij, & Claudi⁹, ergo nulla subingressio potest prætendi à proximiore propter deficētum dictæ conditionis, cum superuixerit D. Nicolaus, & successerit, ad notata pro Durannum *decis. 339. num. 10. & 519. part. 1. recentiorum*, & talis substitutio proximioris est collata post aditam hæreditatem à descendantibus Claudi⁹, in quo casu non admittitur subingressio proximioris in gradum lineæ Claudi⁹ caducatum, Fusarius omnino videndus *conf. 97. num. 7. 8. & 10.* vbi ait descendants censcri vocatos per vulgarem, & si postea grauentur, intelligi vocatos in casu præcedentis vocationis, adeo ut illi ex eis censeantur grauati, qui ex vulgari successerint, & defecta vulgari per mortem unius cum filiis grauamen cessare, & hoc idem dicit *conf. 98. num. 6.* & sunt videnda eiusdem duo alia consilia scilicet *99. & 100.* & in simili faciunt tradita per Regenteam Galeotam *responsō fiscali 16.* & per Redenāchum *conf. 10.* Antonius Quetta *conf. 16.* Rota Romana *dec. 579. part. 1. & 494. part. 4. in nouissimis diversorum.*

Idque probatur per illa verba (*sostitui i def- 73 cendentī maschi della linea di Claudio di mano in mano, il più prossimo all' ultimo moriente, &c.*) qui tractus successivus tam ordinatè dispositus videatur connotare veram successionem in hæreditate, Cumanus in *I. cum ita, §. & fideicommissum, ff. de leg. 1. & post alios Fusarius de substit. quest. 3. 82. num. 52. & quest. 479. num. 56.* Rot. *decis. 168. num. 9. part. 3. & decis. 212. part. 4. & decis. 366. num. 10. part. 4. tom. 2. & decis. 649. num. 2. & sequenti, part. 4. tom. 3. recentiorum, & habetur in Melenitana Tenuta 26. Iunij 1645. coram Peutingerio, qua est *decisio 362. part. 9. tom. 20. recentiorum*, confirmata coram eodem, *qua est decisio 378. part. 9. tom. 2. recentiorum, & in Bononiensi fideicommissi*, de Guidottis 24. Ianuarij 1643. coram Arguelles, & hoc locum habet etiam si verba tractum temporis successuum importanta non legantur apposita in ipsa substitutione, dummodo tamen de voluntate testatoris inducendi fideicommissum successuum in alia parte testamenti appareat, & de dictione in perpetuum, quod per eam inducatur fideicommissum successuum inter vocatos dixit Rota in Asculana spolijs 8. Aprilis 1639. coram Occino, & in Romana fideicommissi de iustis 5. Martij 1646. coram Meltio, *qua est decisio 91. part. 9. tom. 2. recentiorum, Censalius decis. Lucensi 28. per totam*, cum ergo illi descendentes ex Claudio non ad sint, non poterit succedere proximior, licet prætenderetur post eos subordinatè substitutus, & sic non excluditur proximior, quia linea Lelij, & Claudi⁹ non incepunt, sed excluduntur, quia supernixit, & successit Nicolaus, & ideo non fuit purificata supradicta conditionalis substitutione proximioris.*

Neque proximioris vocatio purificatur, cum 75 non fuerint linea Lelij, & Claudi⁹, à quarum linearum defendantia pendet dicta proximioris vocatio, & si dicere velimus, quod defendantia verificetur etiam de linea non incepta. Id tamen non procedit, quando in casu linea non incepta fuit specialiter pronum: sicuti expressa vulgaris non continet tacitam pupillarem, vbi de pupillari facta esset expressa prouisio, Gabriel *conf. 95. volum. 1. Gratius Etrius tom. 1. discept. forens. cau- sa*

sa 23. ibi cum ergo in substitutione D. Valeria non legatur aliquis alias cōsubstitutus, ipsa viuēte, &c. & ibi vocati sub conditione non existentia D. Valeria sub contraria conditione eius existentia dicuntur exclusi, l. si alij, §. si legatum pūrè, ff. de adim. legatis, Natta consil. 200. num. 50. Surdus consil. 236. num. 50. Peregrinus conf. 76. 76 num. 30. lib. 3. vnde valebit in hoc casu proximiō dicere, de te non loquitur substitutio, quia factus non est casus proximiōris, latè Contrius, vbi suprà, quem rogo videri causa 23. à num. 78. ad propositum nostrum bene discurrentem, & dicta causa 23. num. 105. ibi adimpta verè, & propriè conditione per testatorem apposita, de ulteriori substitutione non esse querendum, vt bene aduertit Collega noster fol. 11. in princip. Quod Horatius in casum linea non inceptæ Lelij, iam specialiter substituerit, hoc clarè habetur in præcedentibus substitutionibus, ibi (Et al detto Lelio morendo senz a figli legitimi, e naturali mascoli, sostitui Francesco, &c.) quæ formula si decesserit sine filiis, &c. purificatur cum formula, si filii non nascerentur, vt bene Gabriel consil. 95. num. 7. & 10. lib. 1. sed haec dicuntur ad saturitatem, quia non pertinent propriè ad nostram causam.

77 Neque secundò, pro parte contraria dicatur hoc esse fideicommissum reale; ergo insurgit vocatio pro omnibus, vt quilibet teneatur alteri restituere ad notata per DD. à Domino meo allegatos fol. 11. vers. Recurritur.

Respondeo enim, quod ad cognoscendum an fideicommissum sit reale, an personale, recurrendum est ad doctissimum Menochium lib. 4. præsumpt. 68. num. 21. & utilitates prouenientes colligit, idem Menochius lib. 3. pref. 193. Petra de fideicommissis, quæst. 2. num. 22. Horatius Barbatus de fideicommisso legali, part. 1. cap. 3. num. 19. latissimè Philippus Kinspildius de fideicommissis 78 familiarium nobilium, cap. 20. per totum, & licet verba dirigantur ad rem, & fideicommissum dicatur reale, tamen quando verba sunt consecutiva ad certas personas; tunc de fideicommisso reali, efficitur personale, Ruinus, Menochius, & alij apud Fusarium quæst. 269. & plures Rotæ decisiones adducit Gratius Contrius in decisio- ne 129. num. 19. post tract. suarum disceptationum, & ibi num. 17. habetur, quod si testator in suo testamento usus fuerit opera iure Consultorum; tunc dispositio refertur solum ad vocatos expressè ab eodem, non ad alias extenditur personas. quod Rota dixit ibi num. 17. coram Celso, quod prius dixerat Altogradus consil. 61. n. 66. & Cyriacus cap. 281. num. 77. cum ergo proximiō fuerit vocatus ab Horatio sub conditione post lineas Lelij, & Claudi conditionaliter non debet extendi, vt etiam intelligatur substitutus post Nicolaum, cui morienti fuerunt substituti proprij descendentes, non autem proximior, vt ex primo & secundo ordine substitutionum videri potest, & quia tota prohibitio stat consecutivè, idè non habet locum prætensa proximiōris petitio, etiamsi adsint verba perpetuitatis, &c. Altogradus consil. 79. n. 42. lib. 2. Sanligerius cap. 138. tom. 2. Spada consil. 239. lib. 3. Rota coram Celso apud Gratium Contrium vbi suprà, quæ est, p. 4. recentiorum, decis. 633. n. 12.

79 Neque tertio dicatur, quod nostra prohibito alienationis non est personalis, & consecutiva; ergo fideicommissum erit restitutorum exten- dibile ad casus non expressos.

Pro solutione suppono, quod fideicommissum

aliud est prohibitorum, & in casu alienationis tantum, aliud restitutorum, & absolutum, fideicommissum prohibitorum est, quod resultat ex prohibitione alienationis cum causa, vt bona perueniant ad tales: nam ex tali prohibitione non resultat fideicommissum absolutum, etiamsi dicatur cum clausula, vt bona perueniant ad tales, nisi in prohibitione addatur, etiam, né alienen- tur extra tales, quia tunc simplex prohibitio di- citur præceptum nudum, quod non obligat, nisi addita causa, vt perueniant ad certas personas, quia tunc inducitur fideicommissum in casum contraventionis, vt post vulgatum Consilium Soccini 227. volum. 2. dicit Decius consil. 37. Al- ciatus consil. 31. num. 19. lib. 9. alias est consi- lium 479. Gabriel de fideicommissis, conclus. 9. num. 7. Cephalus consil. 17. num. 21. Michaël Grassus in §. fideicommissum, quæst. 5. num. 50. Cardinalis Mantica lib. 6. de conjecturis, tit. 14. num. 24. Sforzaoddus consil. 46. num. 25. Peregrin. artic. 14. num. 14. 15. & 18. Intrigliolus centu- ria 3. de substitut. quæst. 72. num. 35. Et 37. quando ergo est restrictum ad certas personas, solum eis competit actio, quorum contemplatione fuit facta dispositio, & non aliis l. seruo legato 69. 80 §. si testator, l. si seruus legatus 108. §. 1. ff. de leg. 1. l. fideicomissa 11. §. interdum, ff. de leg. 3. & sine interesse, nemo auditur in iudicio, quia dicitur carere actione deficiente interesse, l. signi, in fine, ff. ad exhibendum, l. 1. ff. de appellat. vnde suffi- cit dicere, reo quoad te liberas ædes habeo, leg. loci corpus 4. §. competit, ff. si seruus vindice- tur, in terminis, Ciriacus cap. 65 3. tom. 4. à num. 7. Hoc posito.

Respondeo, quod testator loquutus fuit de 81 hæredibus (non volendo che detti suoi heredi possi- no) ergo prohibitio est personalissima, quasi quod testator intellexerit solummodo de illis in prima, & secunda substitutione vocatis; non autem de aliis, vt ex Riminaldo iuniore, Peregrino, & aliis notat Cammarata tom. 2. responso 1. artic. 7. num. 205. & quando prohibitio alienationis est facta omnibus tam institutis, quam substitutis, non ideo fideicommissum ultra casus expressos est amplificandum, sed semper est interpretandum, retento eodem themate institutionum, & substitutionum ad earum conservationem singula singulis referendo, ita vt si evanescat sub-stitutione propter existentiam filiorum evanescat quoque prohibitio, ex sententia Decij consi- lii 636. Cauallanus decis. 5. à num. 67. ad 69. part. 1. Seraphinus decis. 472. Altogradus consil. 60. num. 9. lib. 1. Ciroccus discept. 38. num. 24. Sesse decis. 245. à n. 53. lib. 3. Cammarata d. art. 7. num. 206.

Secundò, quia semper sunt censendi corres- 82 pectini, vt bene Redenachus consil. 30. num. 87. & 88. quorum correspondiæ ea est natura, vt vnum sine altero non consistat, sed uno de- ficiente alterum etiam corrut, l. filio 31. §. Ma- tri, l. Alumne 30. §. Titia, ff. de adim. legatis, leg. etiam 21. §. ex causa, la prima, ff. de minoribus, l. cum emplo 5. Cod. de rescind. vendit. l. fin. ff. de acceptilat. & uno cessante corrut aliud Consilium Marpurgensium apud Vlteum consilio 21. num. 42. & correspondiæ dicuntur, præsumun- tur, & indicantur quæ in continent celebriantur, vnum scilicet post alind, & statim immediatè, & etiam correspondiæ dicuntur illi aëtus, quo- rum alter post alterum brevi tempore factus est, vt post alios Tabor in suo Barbosa enucleato, lib. 3. cap. 71. per totum.

- Tertiò facit, quia prohibitio alienationis, de qua hic habet suam rationem agnationis limitatam ibi (*perche l'intentione d'esso testatore è, che quelli suoi beni si conseruino nella famiglia de Borghesi, come sopra è detto*) & sic consecutiva est prohibitio, & semper prohibitio regulatur à ratione rei adiectæ, Oddus *quest. 26. num. 79.* & secundum eam restringitur, Altogradus *cons. 92. num. 52. lib. 1.* Cammarata *vbi supra d. art. 7.* vbi latissime, ergo propter illam dictiōnem (*vt supra*) positam in contemplata agnatione, de qua Barbosa *de dict. dict. 451. per totam*, apparet testatorem noluisse alios casus restitutorij fideicommissi ultra superius expressos, quare omnis extensio excluditur, quia dictio (*vt supra*) tamquam relativa refert præcedentes casus fideicommissi restitutorij, & non ulterius, vt est magis recepta opinio, Cyriacus *cap. 579. num. 44. & 636.* & 595. Barbosa *vbi supra*, qui dicunt dictiōnem, *vt supra*, apponi ad declarationem, quod nolebat succedere, nisi legitimos, vt *supra*, & capaces *vt supra*, tamen cum hæc dictio possit aequè bene complecti omnia præcedentia, absque eo, quod violetur rectus sermo, ad eundem fideicommissum, debet ita accipi, cum ea semper capienda sit interpretatio, per quam excludetur, & contra fideicommissum, in dubio sit indicandum, *vt benè Reg. Galeota lib. 2. cap. 35. n. 9. & contr. 26. num. 38.* Redenachus *cons. 30. n. 69. & n. 100.* Gionagnonus *cons. 39. num. 18.* & ibi, Gargareus *cons. 23. num. 40.* Fusarius *quest. 678. num. 10. & quest. 663. n. 20.* Cammarata *d. art. 7. n. 185.* at in præsenti nullus alteratur rectus sermo, si dīcamus dictiōnem (*vt supra*) de qua hic ostendere, quod testator in ordine ad fideicommissum restitutorium voluit conseruari bona in familia Burghesia per ordinatos casus (*come sopra è detto*) & sic glosabitur (*perche l'intentione d'esso testatore è, che quelli suoi beni si conseruino nella famiglia de Borghesi nelli casi del fideicommisso restitutorio, come sopra è detto*) pro quo rogo videri, ultra DD. adductos à Domino meo Collega in suo doctissimo responso, Cameratam *d. tom. 2. responso 1. art. 7. per totum*, & hoc multo magis procedit considerando illa verba (*chiamando in tal caso quello, o quelli, che di sopra sono ordinati*) & sic vocavit illos sub ordine superiori contentos, & per pronomen (*quello, o quelli*) quod est personallissimum restrictum, & demonstratum ad oculum, Redenachus *cons. 33. n. 22.* Venturinus *cons. 2. n. 533.*
- Quartò, facit quodd ratio agnationis fuit concepta sine verbis perpetuitatis, & sic non possunt noua fideicomissa inducere, vt post alios Redenachus *consil. 30. num. 134.* nec sufficit quodd verba in perpetuum, & in infinitum sint in ipsa prohibitione, cum debeant esse in ratione Agnationis, Fusarius *quest. 688. num. 12.* etenim quæcumque dictio futuri temporis, & perpetuitatem inducens restringi debet ad casum à testatore dispositum, & quando illi eueniet: nam dicta verba intelliguntur retento eodem themate, casu, quo haeres deceperit sine filiis, & tales clausulae intelligi debent in casibus expressis, non quod testator voluerit multiplicare substitutiones, & nouas inducere, vt latissime post alios Cammarata *responso primo, artic. 8. 2. part. num. 280.* quem rogo videri in dicto art. 8. p. 1. quia multa dicit conducentia ad defensionem nostræ causæ.
- Neque quartò, dicatur esse fideicommissum absolutum, & restitutorium in præsenti, idque

in omnem casum propter prohibitionem Trebellianicæ, & propter substitutionem in casum delicti; ergo nulla erit nostra causa defensio.

Respondeo enim, quodd prohibitio Trebellianicæ, non habet tantum robur, vt faciat fideicommissum extendi, quia licet ex tali prohibitione arguatur, quod testator fideicommisso hæredem granare voluerit, vbi sine filiis decederet, non propterea sequitur, quod ultra casum expressum optauerit fideicommissum inducere, nisi in casibus supra expositis, vt bene Menochius *consil. 1216. à num. 15. ad 17. fol. 78.* & idem talis 88 prohibito non anget, neque inducit aliquam substitutionem, sed locum habet in casibus à testatore consideratis, Rota *part. 4. decis. 491. n. 50.* qui ait, quodd licet in prohibitione detractionis Trebellianicæ testator rationem addiderit, quia volebat bona integrè, & absque diminutione ad substitutos denicare, tamen intelligitur, si euenerit casus, in quo substitutio facta fuit, Sundus *consil. 315. num. 56.* vbi ait, quodd prohibitio Trebellianicæ non ampliat, nec extendit fideicommissum, ultra casus expressos, sed iam inductum fortificat Anellus de Amato *consil. 91. num. 35.* & ex prohibitione Trebellianicæ, non est respuendum Consilium Oltradi 21. ait Menochius *consil. 1216.* nec propter rationem agnationis, nec propter prohibitionem detractionis Trebellianicæ, vt post Fularium, Carenam, Martam, & alios refert Cammarata *responso 1. art. 8. part. 2. n. 177.*

Neque tantam vim habet fideicommissum inductum in casum delicti, Andreol. *controu. 284. num. 11. & seq.* Rot. *decis. 22.* post Censalium ad Peregrinum considerata supradicta limitata vocatione illorum superius ordinatorum, & considerata agnationis conservazione cum dicta restrictione (*vt supra*) vt post alios Cammarata *dicto tom. 2. responso 1. artic. 8. part. 2. per totum*, & in aliis decisionibus, quæ adducuntur à Canauerro *consil. 1. à num. 115.* & à Philippo Cammarata *responso 1. à num. 165.* cum sequentibus, & in præsenti sunt dictiones taxatinæ, & vocaciones relatiæ longè plures, quām sint in præsenti: nam D. Horatius dixit (*Prohibendo illi detti heredi, come sopra instituti, e substituti ogni, e ciascuna detractione, &c.*) & iterum replicauit dicens (*Prohibi, &c. non volendo, che detti suoi heredi possino, &c.*) & substituendo dixit (*chiamando in tal caso quello, o quelli, che di sopra nella sostituzione sono ordinati*, & reddens rationem factarum prohibitionum exposuit (*perche l'intentione d'esso testatore è, che questi suoi beni si conseruino nella famiglia de Borghesi, come sopra è detto*) & inferius dicitur (*ricada la cosa alienata à Francesco, &c. non essendo egli vino, alli figli, & descendenti maschi, non ne hauendo ricada all' altro sostituto per ordine, come sopra è detto*) & insuper testator subiunxit (*se tutti gli figli, e descendenti di Lelio s'accordassero, e consensissero all' alienazione, all' hora ricada la cosa alienata à Francesco, e suo successori, o altri sostituti nel modo, che sopra è detto*) & posteà (*dechiarando ancora, che non excludi dellli chiamati, come sopra*) ergo nostra prohibitio alienandi non poterit appellari independens à præcedenti fideicomissio, cum omnes vocaciones contineat relatinas, & patet, quia testator, alienante Claudio vocat in re alienata Lelium, & alienante Lelio vocat Franciscum, & concordibus aliis substitutis vocat proximiorem, licet in restitutorio fideicommisso vocauerit eorundem respectiū filios, & descendentes; ergo vere

verè prohibitio alienandi fuit correspactua, & quando in casu alienationis, non sunt substituti filii alienantis, sed sunt alij substituti, tunc creditur testatorem voluisse potius tenere per tales dispositionem à dilapidatione bonorum. Fusarius *quæst. 739. num. 1. & seq.* cum ergo D. Horatius prohibitione alienationis ordinauerit ad præcedens restitutorum fideicommissum per tot vocationes relatiuas, & restrictiuas, & varianit dictas substitutiones in prohibitorio fideicommisso, ad maiorem firmitatem restitutorij terrendo, &c. non autem alterando ipsum restitutorum, certè dicta prohibitio erit totaliter consecutiva, & continuativa, correspactua, accessoria, & relativa, & nouum fideicommissum in casum mortis

⁹¹ non importabit: & eo magis, quod testator in prohibitionibus alienationis semel adhibuit dictiōnem tali casū, &c. & aliam dictiōnem (*casu quo*) & quinque dictiōnem (*Tunc*) ergo nullo modo dicta prohibitio importabit fideicommissum in casum mortis, vt bene Carena *resol. 61. num. 19.* & hoc per Text. *in l. 4. §. finali, ff. de condit. & demonstr.* Peregrinus *art. 29. num. 28.*

Ciriacus *cap. 281. num. 53. lib. 2.* Altogradus *conf. 83. num. 11. & 22. lib. 2.* Spada *conf. 46. n. 66.* Idem Ciriacus *cap. 521. num. 29.* Cammarata *responso 49. art. 3. num. 15. & responso 1. num. 33.* Ciarlinus *lib. 1. contr. for. quæst. 100. num. 20.*

⁹² Neque quintò dicatur pro aduersariis, quod in facto, de quo agimus, tractatur solum de declarando fideicommisso inducto, non de eo novo inducendo, ergo minores requiruntur conjecturæ.

Respondeo quod si argumentum aliquid probaret sequeretur, quod nunquam fideicommissa inducta exiprarent, quia semper posset prætendit tractari de eius declaratione, & secundò quia per aduersarios non tractaretur simpliciter de declarando restitutorio fideicommisso iam inducto, sed de eo extendendo de persona ad personam, quod patet ex dictis à Cammarata *responso 1. num. 105.* vbi ait, quod de casu mortis sine filiis, ad casum mortis cum filiis non sit extensio, quia cum non sint casus similes, sed dissimiles, penitusque contrarij, nulla permitteretur extensio, Cammarata *responso 49. art. 3. num. 11.* Nec de tempore mortis hæredis absque filiis ad tempus mortis filij eius extensio toleranda est, & non potest extendi de uno ad aliud tempus Casanate *conf. 41. num. 82.* Altogradus *conf. 46. num. 13. & conf. 60. num. 27.* & hoc etiam si corrueret testamentum non facta extensio, *l. commodissime, ff. de lib. & posth. Mantic. lib. 2. de conjecturis, tit. 15. num. 23.* Cammarata *d. responso 1. n. 108. cum sequenti, & ex fideicommisso quamvis amplio ad aliud inter diuersas personas extensum, non datur extensio, l. sub conditione, ff. de hæred. instit.* Altogradus *conf. 54. num. 55. lib. 1.* Fusarius, Menochius, Honnedeus, Peregrinus, & alij, quos refert, & sequitur Philippus Cammarata *responso 1. num. 132.* Hinc dici solet, quod verba futuri temporis vni personæ vocatae adiecta, non debent ad aliam extendi, latè Casanate *conf. 2. num. 61. & num. 280.* Cammarata *num. 133. & seqq.* & etiam quod militaret eadem ratio ex conjectura mente testatoris, nunquam de persona ad personam fieri debet extensio, *l. si quis ita, §. penult. ff. de testam. tutel.* Menochius *lib. 4. pref. 73. num. 5.* Ciroccus *discept. 5. num. 29.* Cammarata *vbi supra, & in specie quod DD. allegati loquantur de libertate bonorum in terminis fideicommissi iam inducti, vt tradunt DD.*

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

à Domino meo Collega in hac causa allegati, fol. 15. vers. concludendo tandem, qui classicos, & punctuales refert vñā cum decisionibus.

Neque septimò dicatur, quod nostra prohibitiō alienationis dici potest facta in separata oratione, ergo est independens, & non consecutiva, atque adeo inducta non fideicommissi.

Respondeo enim primo cum Rota Romana in Bononiensi fideicommissi coram Celso apud Gratium Contrarium *post discept. for. d. 131.* quod prohibitio alienandi quando non stat de per se, dicitur consecutiva ad præcedentes substitutiones, & propterea non potest inducere nouum fideicommissum, præsertim quando agitur de extensione fideicommissi ultra personas exp̄ressè vocatas, & in præsenti prohibitio est continuativa propter illud participium, *prohibendo, &c.* vt de communi Giouagnonus *conf. 39. num. 16. lib. 1.* Venturinus *conf. 20. num. 509.* Merlinus *decif. 890.* & propter toties repetitam dictiōnem, *ut supra,* dicitur nihil continuum prohibitio, & fideicommissum restitutorum non extendit, vt post alios Dominus meus *fol. 15. in fine.*

Neque septimò dicatur talem prohibitionem ⁹⁵ alienationis esse independentem, ex eo quod in ea sunt vocati proximiōres in maiori numero, quam fuerint vocati in restitutorio fideicommisso, in quo dictum fuit (*chiamò, &c. il più prossimo parente d'ello testatore, che sia della casa de Borghezi, è suoi descendenti maschi*) & in prohibitorio fuit dictum (*all' hora ricada la cosa alienata al più prossimo parente, & agnato di derto testatore dalla casa de Borghezi, è contrauenendo quello, sempre s'acquisti la cosa alienata all' altro per ordine più prossimo della casa, &c.*)

Respondeo enim vnam, & eandem esse vocationem, & utramque esse intelligendam de proximiōre, & eius descendēntibus, & non ulterius, & verba prohibitorij fideicommissi erunt intelligenda de solis descendēntibus, vt latè DD. apud Cammeratam *tom. 2. responso 3. per totum, & intelligitur de omnibus agnatis de familia Borghezi, seruato ordine proximitatis, & erit inter proximiōres, quando in eis fuit ingressum, ad notata per Ciarlinum *d. cap. 20. per Barbatum de fideicommisso, & maioratu, part. 2. cap. 3. per totum, & nouissime per Capanum de fideicommisso masculino, art. 3. inspezione 2.* at in præsenti fideicommissum, de quo agimus non est ingressum in proximiōrem ita alios proximiōres, propter superuenientiam Nicolai, per quam excluditur omnis successio proximioris, vt bene noster Collega *fol. 16. vers. vel quia, & in dubio, an prohibitio sit consecutiva, an independens dici debet consecutiva, ad notata per Redenascum *conf. 30. n. 43.* & per Fusarium *quæst. 63. 8. num. 27.* nec importat nouam substitutionem in casu mortis, Venturinus *conf. 20. n. 473.* Kinspildius *de fideicommissis familiarium nobilium, cap. 9. num. 48. & cap. 6. num. 102.***

Neque dicitur octauo, quod admisso Nico-⁹⁷ lai non facit, quod lineæ Lelij, & Claudij non defecerint, ergo debet admitti proximior, cum testator non limitauerit eius vocationem, si dictæ lineæ deficerent ante, vel post Nicolaum, ad notata per Surdum *decif. 37. num. 15.* & substitutus impersonaliter intelligitur omnibus substitutus etiam Nicolao. & hoc ad exemplum sc̄minarum, quæ stantibus masculis non succedunt, sed illis deficientibus admittuntur, ergo deficiente Nicolao, est admittendus proximior, qui stabit in suspenso viuente Nicolao.

Respondeo primò, quòd in præsenti testator Horatius limitauit vocationem proximioris conditionaliter, scilicet si Nicolaus non superuixerit, post lineas Lelij, & Claudij ex suprædictis, & per hoc non obstat Surdus *decis.* 37. *num.* 5. quia loquitur, quando non constat de limitata vocatione testatoris, ut ait Fusarius *conf.* 64. *n.* 26. vnde D. Hodierna in addit. ad Surd. *d. decis.* *num.* 14. & 15. ait, quod si non verificetur conditio adiecta primæ substitutioni, evanescunt illæ omnes, quæ sequuntur, & adducit Surdum *conf.* 53. loquentem in Maioratu, & impersonalis substitutione si fiat, haberet locum quando post Nicolaum esset impersonaliter substitutus proximior, tunc Nicolaus decedere ante institutos admitteretur proximior, & sic procedit Baldus *conf.* 279. & Rota *d.* 12. *part.* 10. *recentiorum*, sed in præsenti non fuit impersonaliter vocatus proximior post mortem substitutioni Nicolai, nec Nicolaus dececessit ante institutos, & sic Surdi *decis.* non est applicabilis, ad notata per D. Conf. Hodiernam *vbi supra* in addit. ad *d. decisionem*

98 37. neque repugnant verba impersonalia pendere à conditione, nec repugnat fideicommissum esse perpetuum, & conditionale, quia erit perpetuum adimplenta, & purificata conditione, ad notata per Kinspildum, & alios *vbi supra*, ergo cum proximior fuerit vocatus post deficientes lineas eorumdem Lelij, & Claudij, non poterit succedere post Nicolaum, quia pronomen (*eorumdem*) omnem excludit extensionem, ergo non debemus grauare Nicolaum de restitutorio fideicommisso in fauorem proximioris, quod non dicit, neque voluit testator ex *supra* firmatis, & vivi deatur Spada *conf.* 327. *num.* 11. *lib.* 2. Neque paritas feminarum admittendarum deficientibus masculis est alicuius momenti, ad extendendum fideicommissum in fauorem proximioris, deficiente Nicolaus, cum fideicommissa non probentur per paritates, sed per coniecturas concludentes, & necessarias, & elicitas ex Testamento, ad notata per Kinspildum *lib.* 14. *de fideicom.* & *num.* 46.

99 100 Neque dicatur ultimo Nicolaum esse intrusum in bonis, de quibus agitur, vnde videtur factus locus proximiōri, quia iam purificata est deficiētia linearum Claudij, & Lelij, cui Lelio non substituitur ipse Nicolaus, qui casus evenit.

Respondeo quòd propter caducatum gradum Francisci, Nicolaus successit per substitutionem factam collectiū de filiis Aemilij, & hoc tam attento primo gradu, & ordine substitutionum, quam iuxta secundum ordinem earundem, & sic Nicolaus post Franciscum dicitur etiam Lelio substitutus, in vitroque ordine, ut verba substitutionum apertissimè probant, & comprobant codicilli, & signanter *vbi* post Lelium fuit immediate data eadem licentia Nicolaus de obligandis bonis pro dote restituenda, & per mortem Claudij sine filiis, sumus in vero casu primi ordinis substitutionum, ut diximus, *vbi* res est manifesta contra proximiores, attentis verbis, & substitutionibus primi ordinis, quæ in filiis Aemilij, & eorum descenditibus penitus expirant, nullo facto verbo de proximiōre, & ad tollendas discordias, & ad concordandas tres substitutionum gradus dicendum est, quod D. Horatius post lineas Claudij, & Lelij respectiōne, voluerit honorare Franciscum, & alios filios Aemilij, & eorum descendentes, si supernixerint, & proximiorē, si non supernixerint, ergo haec omnia excludunt prætensum fideicommissum post obitum

D. Nicolai sine filiis, & tanto magis, cum in dubio sit iudicandum pro non fideicommisso, vt bene Richterius *conf.* 9. à *num.* 3. *part.* 4. & post alios 101 Kinspildius *cap.* 7. *de fideicommissis familiarum nobilium*, *num.* 81. & *num.* 94. Cammarata *tom.* 20. *responso* 1. *art.* 7. *num.* 201. & seqq. VVilhelmus Luduelli *de ultimis voluntatibus*, *part.* 2. *fol.* 106. *per totum*, & nouissimè Ioannes Stuchius *conf.* 20. *num.* 136. qui post Cardin. Tuschum *lit.* S. *concl.* 842. substitutione facta ad unum casum ad alium se non extendit, ait, quòd fideicommissum non inducit, nec extenditur extra ipsa verba fideicommissum, sed quod omisso habetur pro omisso, & notandus est idem Stuchius *conf.* 23. à *num.* 231. qui ait, quod licet maximus sit favor causæ piaæ, tamen non est tantus, ut inde lœdatur ius tertij, ut (*in casu proposito*) ex linea vocata, & admissa descenditum fiat ad alium digressio, & post Bartolum, Castrensem, & alios ait *n.* 237. quòd quando verba non sunt ambigua, sed tantum unum significant, non admittitur quæstio voluntatis super alium, quod nullo modo, nec propriè, nec impropiè importare possunt, etiam si verisimile esset disponentem de eo voluisse disponere, si de eo cogitasset, neque docet substitutiones multiplicare, & fideicommissa per superintelligentiam, Craetta *conf.* 161. *num.* 6. præfertim quando agitur de facienda extensione de persona ad personam; sed prætentente proximore, de quo hic, fideicommissum opponi ei potest; de te non loquitur substitutione, & hic casus non est in substitutionis verbis comprehensus, ut bene Magonius *decis.* *Lucensi* 82. *num.* 14. Brunus *conf.* 1. *num.* 33. & sequenti. Rolandus à Valle *conf.* 58. *num.* 73. *vol.* 3. Mandellus de Alba *conf.* 1. *num.* 20. sed in dubio pronuntiadum est fideicommissum non extare, quia hoc est fauorabilius, *i. si fuerit, ff. de reb. dub.* Rota *d.* 864. 103 in antiquis, & in substitutionibus, ac fideicommissis prohibita est extensio de persona ad personam, maximè in vitroque latere non vocatam, *i. si quis ita ff. de testam. tutel.* etiam si concurrat verisimilis mens testatoris, & substitutione impersonaliter facta solum refertur ad institutos, & honoratos, non autem ad alios mixtam qualitatem habentes, ut post Soccinum *vol.* 3. *conf.* 104. *num.* 20. Cephalum, Nattam, & alios concludit Stucchius *d. conf.* 23. à *num.* 242. qui ad hoc adducit regulam, quod in dubio sit pronunciadum fideicommissum non extare, & regulam fideicommissa esse odiosa, & quòd *vbi* testator fideicommissum non induxit, nec nos inducere debemus, & quod cessantibus verbis, nec induci, nec præsumi possit, & quòd præsumptio pro fideicommisso, non sit temerè sumenda, & quod illud præsumere, nec inris rationi, nec æquitati conueniat, sed ab allegante esse probandum, & in simili nostro facto consuluit, vnde cum eodem *num.* 250. concludendum est contra Actorem prætententem hic fideicommissum pronunciadum esse, bona esse libera, &c. Quibus idem Stuchius *d. conf.* 23. *num.* 647. nihil respondet, cum ergo testator in præsenti noluerit honorare proximorem post filios Aemilij, ut ex primo & secundo ordine substitutionum appetat, imò etiam ex tertio ordine propter pronomen (*delli medesimi*) & ex codicillis demonstrauimus intentiōnem D. Horatij, & quia sumus extendendi fideicommissum de persona ad personam, & de linea ad lineam inter transuersales, ut *suprà*, dicebamus, præfertim quia sumus virginibus creditoribus Nicolai, qui tractant de grani damno vitando,

vitando, quo casu omnis, & quæcunque interpretatio sumi debet contra fideicommissum, ut notavit dicitur Carena resol. 91. num. 34. Kinspild. Stucchius, Cammarata, & alij de quibus supra, dicendum est pro libertate prædictorum bonorum, ut ex dictis probauimus sufficienter.

Quæ dicta sunt in præsenti transmiso correctioni tot doctissimorum Aduocatorum in Romana Curia existentium, imò & sacri Confessorij eiusdem Vrbis, præsertim vero correptioni committo Excellentissimi Domini mei Ioannis Baptista de Albertis, qui in hac eadem causa lumen tradidit pro nostro Cliente, punctualèque doctrinas adduxit, quas suis in locis, eoque citato, honorare volui, ut appareat.

Quare, &c.

DISCEPTAT. CCLXXII.

S V M M A R I V M.

- 1 Faicti series proponitur.
- 2 Solitum, ut aliquid dicatur ultimus statutus attenditur.
- 3 Solitum quid differat à consuetudine.
- 4 Monasterium Eremitarum, & similiū multipliciter fieri potest, & quomodo fiat unio inter Monasteria.
- 5 Monasterium non tenetur subire onera alterius Monasterij quando habent bona divisio.
- 6 Privilegiis concessis Neapolitanis non gaudent Siculi sub pretextu, quod sint sub uno Regge & adducitur in faicti contingentia decisio Regie Camerae, &c.
- 7 Causa est illa, que regulat actum, & talis presumitur mens, & qualis est causa, qua dicitur dux mentis.
- 8 Alternative natura est, ut unum adimpleatur.

ARGUMENTVM.

Camaldulensem Montis Coronæ, & Hetruria qualiter sint unitæ Congregationes, & Monasteria sub uno capite, & si tenentur ad decimas, quales soluere teneantur, an ut antequam unirentur, an vero iuxta taxam bonorum de novo acquisitorum.

C A M A L D V N:

Contributionis.

 A M A L D V L E N S I V M Congregatio diuisa in plures Congregationes eiusdem sacri Ordinis, scilicet Eremitarum de Monte Coronæ fuit nouissime per Sanctissimum Dominum nostrum Alexandrum V II. taxata ad soluendas decimas Papales propter bellum ab Imperatore paratum contra Turcas inimicos Sanctæ Fidei, taxata inquam fuit secundum antiquam taxam, tempore Pij V super bonis quæ possident, in scutis 1872. iuxta quam taxam Eremus Camaldulensis habuit. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

fus Provinciæ Regni soluerunt scutos 300. pro omni eo, quod ad eos, iuxta antiquam taxam spectauit. Prætendunt nunc Camaldulenses Claustrales vniri cum Eremis, quod stante vnione facta per Sanctam Sedem Apostolicam teneantur Eremitæ de Regno soluere iuxta bona, quæ possident. Et quia maiora bona præsupponunt possidere Eremitas prædictos, quam Claustrales. Idcirco videndum est, utrum Eremitæ Claustrales iuxta ratam bonorum contribuere, an vero iuxta solitam, antiquam, prout Sanctissimus Pontifex in sua taxa dispoluit. Requisitus de voto dico. Non esse solutionem faciendam prout prætenditur à parte contraria, sed bene iura stare pro Patribus Eremitis Camaldulensibus huius Regni.

Primo quidem, quia Sanctissimus Dominus noster in taxanda Congregatione prædicta illam taxauit iuxta solitam taxam faciendam; solitum vero in iure nostro intelligitur quando profertur ab homine, de eo scilicet, quod quis solitus sit facere, in quo solito attendendo semper inspicitur ultimus status per Textum Magistralem in l. Mela, §. 1. ff. de alimentis, & Cibariis legatis, per quem Textum consuluit Paulus de Castro consl. 30. num. 3. l. 2. quod inspici debet ultimum solitum ultima opinio, & ultra fama sequitur Alexander conclus. 5. num. 22. volum. 5. quod consuluit Decianus concl. 23. num. 48. lib. 2. Cagnol. in l. diem fundo, num. 96. ff. de officio assess. quod adeo verum est quod si hoc solitum fuerit interdum variatum; tunc si affirmatiuè loquatur Papa, quod aliquid fiat iuxta solitum, ultimum solitum attendi debet, quod si variatum non sit multo magis ultimum attenditur iuxta tradita per Iasonem in dict. l. diem fundo, num. 14. vbi Cagnol. n. 46. & seqq. de communi testatur Cardinalis Tuschi. practicarum conclusionum, tom. 7. conclus. 334. num. 7. ultra allegata per Dominum Angelum Rodolfinum in hac eadem causa consultus, in principio, imò, & plura exempla proponit Ant. Gabriel. conclus. in titulo de consuetud. conclus. 1. per totum, distinguendo solitum à consueto, distinguunt Doctores quod solitum potest intelligi sine consuetudine, & sic minus importat solitum, quam consuetudo, licet confundantur interdum ista duo, quod solitum, & consuetum semper intelligatur de ultimo actu, quoad alia vero distingui solitum à consueto concurro cum DD. relatis a Card. Tuschi ubi supra. Cum ergo per Papam fuerit dictum in impositione prædicta iuxta solitum taxam faciendam intelligi debet, ut eo modo soluere teneantur Patres, prout solutio facta fuit tempore Sanctissimi Pij V. sed tunc Patres soluerunt summam, quam nunc soluant igitur nulliter cum reuer. vexantur nostri Camaldulenses ad soluendum iuxta ratam bonorum.

Non obstat motiuum Partis Aduersæ dicentis quod id procederet si duraret diuisio Camaldulensem Eremitarum & Montis Coronæ, sed nunc, quia eos omnes vniuit Sanctissimus Urbanus VIII. sub vnicâ Congregatione, & denominatione Eremitarum Camaldulensem, non possit amplius practicari diuisio duplieis ratæ, & propterea sit constituenda noua taxa habito respectu ad bona Eremonum & Monasteriorum.

Respondeo enim ad motiuum vniōnem Monasteriorum, Eremonum, & similiū multipliciter fieri posse iuxta notata per DD. de quibus Tamburinus tom. 1. de iure Abbatum, diss. 17. per toriam; vno enim de qua in praesenti non facit

per viam totalis subventionis & accessionis, sed æquè principaliter circa illum effectum, ut unum esset Caput & Gubernium, remanentibus tamen propriis bonis, & iurisdictionibus & separatis cuiuslibet Eremo, & Monasterio, ut prius cum propriis Priviliegis, mo remanente diuisione Provinciarum, quo calu, ponderanda videtur illa decisio coram Verospio, de qua Tamburinus *vbi supra*, *qnaest. 3.* Vnde cum singula Monasteria particularia solerent antiquitus contribuere certas quantitates, ex quibus summa perficiebatur debita ab Eremitis Camaldulensibus, & alia summa à Congregatione Montis Coronæ idem fernandum est in praesenti inter eadem 5 Monasteria, quia cum cesseret communio bonorum, non tenetur unum Monasterium subire onus alterius Monasterij iuxta notata per DD. *in rnb. ff. de leg. 1.* vbi de exæquatione legatorum agunt quod in Regno Neapolitano practicatum 6 videmus; vbi cum Privilégium habeat Catholicus noster ex ligna sumendi ex nemoribus priuatarum person. pro suis confruentis triremibus in Regno Neapolitano deseruentibus, cum prætendissent pro triremibus Regni Siciliæ reparandis hoc idem Privilégium exercere sub prætextu, quod Regnum Neapolitanum, & Siciliæ sub uno, & eodem Rege sunt; fuit in Romana Camera summariae, & in Collaterali Consilio decissum: non obstante prædicta vniōne sub uno Rege, non posse Dominum nostrum Regem pro Siciliæ reparandis triremibus ut Privilégio capiendi ligna ex nemoribus priuatarum personarum Regni Neapolitani prout testatur Regens Constantius *in tribus libris Codicis, in tit. de Classici*, igitur cum Sanctissimum Alexander VI. Camaldulensem Congregationem taxauerit ad decimarum solutionem de qua *suprà*, iuxta solitam taxam, sc. tempore Pij V. non obstante vniōne facta Camaldulensem Eremitarum & Montis Coronæ per Sanctissimum Urbanum VIII. unumquodque Monasterium soluere tenerunt taxam non iuxta ratam bonorum, sed iuxta solitum taxæ de quo *suprà*, quia sicuti vno duorum Regnum sub uno Rege sufficiens non fuit, vt Privilégium in præiudicium tertij extenderetur ad aliud Regnum, ita vno facta Ecclesiæ Congregationum sufficiens non erit ad angendam taxam iuxta ratam bonorum in præiudicium Eremorum huius Regni, quia vt dicebamus vno Papæ fuit facta, vt sub uno regimine Capitis, & Gubernij gubernarentur omnes non verò quoad communicationem bonorum, vt unum Monasterium sustineat omnis alterius, quia haec fuit intentio Papæ Urbani, vt unum solueret debita alterius, vt *suprà* dicebamus talis enim fuit intentio Urbani VIII. vt nullum pateretur præiudicium quocunque particolare Monasterium.

Neque obstant Constitutiones Religionis *part. 2. cap. 8. num. 19.* ibi: *E se auerrà, che s'impengino tasse, o pagamenti extraordinarij dalla Sede Apostolica, o vero dal Capitolo per bisogni della Congregazione all hora bisognerà prouederse, che tutti gli Eremi prorata debbiano contribuire.*

7 R. ipso dicit enim quod in quacunque dispositione, id quod principaliter attenditur est causa; illa enim est, quæ regulat actum & indistincte factum restringi debet a causa expressa Angelus Con. 248. & causa est, quæ declarat dubium illū que ampliat, & restringit, Baldus *consil. 12. lib. 4.* vbi ait, quod causa & materia regulat mentem humanam, ut talis præ-

sumatur mens, qualis est causa, quia dicitur dux mentis Cardin. Tuschus *littera C, conclus. 136.* Sed illa verba (*per bisogni della Congregatione*) uti posita pro causa, & in fine determinant utrumque dubium orationis, tam scilicet, si taxa imponatur à Sede Apostolica, quam si à Capitulo ob urgentes necessitates Congregationis; ergo cum in praesenti non fuerit facta taxa pro necessitatibus Congregationis, sequitur non habere locum verba Constitutionis.

Neque obstant quod Constitutionis verba sunt alternatiæ, scilicet (*o vero dal Capitolo*) cuius alternatiæ natura est, ut uno contentetur leg. si heredi plures, ff. de condit. institut. leg. plenaria, §. finali, ff. de iure dotionis, Enerardus *in topica legali, in loco ab alternativa;* ergo sine à Papa, sine à Capitulo imponatur ponit debent secundum ratam bonorum.

Respondeo enim quod illa regula plures habet fallentias, & inter cetera dicit *Glossa in cap. cum plures de officio delegati, in 6.* quod alternatiæ prædictæ tribuit actum cuiuslibet in solidum, quem ibi sequuntur Doctores, & post eos Genodus singulari 6. num. 3. in fine, vnde voluit constitutio in praesenti declarare facultatem imponendi decimas competere Papæ, & Capitulo, sed si à Capitulo imponantur sequuntur verba constitutionis si verò à Papa, & id non dixisset intraret dubium, sed quia dixit secundum antiquam taxam, declaravit Sanctissimus, vel quod erat dubium, vel quod non dicebant Constitutiones præterquam quod quando alternatiæ ponitur inter personas est electua electionis, & non ordinis. Vnde recurrere ad Constitutiones non possumus quando verba habemus Pontificis loquentis secundum antiquam taxam, &c.

Quare, &c.

S V M M A R I V M .

- 1 Solita contributio est facienda, sine redditus augentur, sine minnantur.
- 2 Camaldulensem divisione quando, & qualiter sit facta.
- 3 Camaldulensem Constitutiones part. 2. cap. 8. n. 16. explicantur.

A R G U M E N T U M .

Camaldulensem vno, & diuisio qualiter fuerit facta, & secundum quem sensum.

R. Pater obsernanda videtur taxa contributionis facienda a Reverend. Eremitis Camaldulensibus ad proportionem antiquæ & similis taxæ, non totum, quia in impositione facta à Sanctissimo D. N. legitur dictam iuxta solitam taxam faciendam, & solitum intelligi ut de eo quod fuit ultimo loco obseruatum, Surdus *consil. 20. 4. n. 10.* Gionagn. *consil. 10. num. 4. lib. 1.* Rot. *decis. 650. num. 1. in fine, part. 3. recent.* sed etiam, quia taxa semel facta non debet immutari etiamsi bona, & introitus contribuentium sint diminuta, vel aucta Corn. *consil. 24. num. 2. ante fin. vers. Et ad*

*ad ostendendum, lib. 3. vt contingit in taxatione
beneficiorum in Curia Corn. ibidem, vers. item
videmus, quod in Curia.*

- ² Non obstat quod id procederet si duraret diuisio Eremitarum Camaldulensium, & Montis Coronæ, sed cum eos omnes vniuerit San. Mem. Urbanus VIII. sub vnica Congregatione, & denominatione Eremitarum Camaldulensium, non possit amplius practicari diuisio duplicitis rata, & propterea nouiter sit constituenda taxa habitu respectu ad bona singulorum Eremorum & Monasteriorum respondetur enim quod vno non fuit per viam totalis subiectionis & accessionis sed æquè principaliter ad eff. etum vt vnum esset caput & Gubernium, remanentibus tamen propriis bonis, & iuribus distinctis & separatis cui libet Eremo, & Monasterio, vt prius cum propriis priuilegiis, imò remanente diuisione Provinciarum Gonzal. *ad reg. 8. gl. 5. §. 7. num. 29.* Garz. de *beneficiis*, part. 12. cap. 2. num. 37. Vnde cum singula Monasteria particularia antiquitus solerent contribuere certas quantitates, ex quibus olim confabatur summa debita ab Eremitis Camaldulensibus, & alia summa à Congregatione Montis Coronæ, idem seruandum est hodie inter eadem Monasteria cessante communione bonorum nec vnum Monasterium tenetur subire onus alterius. Rota decif. 73. num. 2. part. 2. diuers. Gonzal. *ad de reg. 8. gloss. 5. §. 7. n. 112. & seqq.* Alioquin non seruaretur intentio San. Mem. Urbani VIII. qui non intellexit alieni particulari Monasterio praividicare, nec intentio sanctissimi D.N. qui expreßè voluit seruari solitam taxam.

- ³ Minusque obstant constitutiones Religionis, part. 2. cap. 8. num. 19. ibi. *E se auerrà che s'imponebino tasse, o pagamenti extraordinary dalla Sede Apostolica, o vero dal Capitolo per bisogni della Congregatione all' hora bisognara prouedere che tutti gli Eremi pro rata debbano contribuirni. Quia non enenit calus impositionis pro necessitatibus Congregationis: Illa enim verba. Per bisogni della Congregatione. vti posita in fine determinant utrumque membrum orationis tam si taxa imponitur à Sede Apostolica quam si à Capitulo Cap. conf. 128. num. 3. & seq. Casanat. conf. 53. num. 31. & seqq. Castill. controu. pars. 4. cap. 50. num. 43. seqq.*

Quare, &c.

S V M M A R I V M.

- ¹ *Informationis causa.*
- ² *Camaldulensem origo.*
- ³ *Camaldulensem vno, & diuisio que erat prius.*
- ⁴ *Diuisionis motu quæ fuerint.*
- ⁵ *Camaldulensem vno quando fuerit facta.*
- ⁶ *Camaldulensem taxatio ad decimas qualiter facta.*
- ⁷ *Camaldulensem taxatio, & vno quem producit effectum.*
- ⁸ *Camaldulensem vno quem effectum producit in praesenti.*
- ⁹ *Camaldulensem vno, multos operatur effectus.*
- ¹⁰ *Camaldulensem constitutiones, qualiter ordinant taxationem decimorum.*
- ¹¹ *Verba ponderantur constitutionum pro taxatione facienda.*

A R G U M E N T U M.

*Camaldulensi. Neapolit. & Hetru-
riae qualiter teneantur ad contributio-
nem decimarum populorum, an secun-
dum antiquam taxam, an secundum fa-
cultates & bona que nunc possident, &
quid posta unione Congregationis in-
ter se.*

C A M A L D U L E N S.

contributionis,

P R O

Eremitis Camaldulensibus.

LUVSTRISSIME Domine pro in-
stabilitibus Sedis Apostolicæ necessita-
tibus Sanctissimus Dominus noster
Papa imposuit super vniuersis bo-
nis vndecim Congregationum Re-
gularium sublidium pecuniarū scutorum 30000.
mil. iuxta tamen solitam taxam per ipsarum
Congregationum Superiores, Abbates facien-
dam, prout in consimili contingentia, & casu
subuentio factum fuerat anno Pontificatus 6.
San. Mem. Pij V. pro subuentione maritimæ
classis aduersus Turcarum potentiam paratae.

Vna ex dd. Congregationibus quarto loco est²
denominata Congregatio Monachorum Camal-
dulensium, etiam quoad Eremitas Camaldulenses
& Montis Coronæ, qui ab eiusdem Congrega-
tionis Abbatे generali fuerunt pro eorum rata
taxati in scutis 872. ad proportionem antiquæ
taxæ, scilicet Eremitus Camaldulensis pro scutis
1571. 26. 3. & Montis Coronæ in scutis 300.
73. 2. habita vt dixi ratione ad solitam, & qui-
dem practicatam taxam anno 1570. à qua tamen
nonnulla repartitione Eremitæ Camaldulenses
Ethiuriæ resilire contendunt, seque per gra-
uatos existimant, non quoad Monacos, sed re-
spectu Eremitarum Montis Coronæ, quos
hodie dicunt per æs, & libram esse retaxandos ad
solutionem huinsimodi oneris, attenta vniione à
multis annis, citra autoritatem Sedis Apostoli-
cæ inter eos stabilita, adeo vt dicantur effecti
vnum, & idem corpus & Congregatio Eremita-
rum Camaldulensium cum suppressione etiam
nominis Montis Coronæ, quod de cætero Papa
in litteris vnionis expreßè denominari vetuit,
ac proinde isti accessoriæ, & subiectiæ ad Ere-
mum Camaldulensem veluti caput fuisse incor-
porati, & obnoxij, subire quoque pro virili, iuxta
æstimatum bonorum ex bono, & æquo secundum
præsentem iustitiam inter eos faciendū in nihilo
prosul refragante æstimo, & antiqua taxa ob-
seruatis inter ipsos, & Monachos Camaldulenses,
tam in prima, quam in ista nonnulla impositio-
ne ad contributionem iam dictam specificè, &
expreßè à Papa prægrauatos sub eadem forma-
litate verborum, etiam quoad Eremitas Camal-
dulenses, & Montis Coronæ.

Hinc suborta est non leuis alteratio, & iuris
dabitatio pro veritate in congressu iurisperito-
rum dirimenda, quinam ex dd. Eremitis in duas

divisi Classes, nimis Ethuriæ, & Montis Coronæ Camaldulenses super hoc puncto & bursali interesse meliora tueantur iura, & iustitiam prosequantur sine litigio inter eos decidenda, ut vñionis veraque pacis potissima ratio corde, & animo fouetur in habitantes fratres in vnum, ne inimicus homo quarens quotidie supereminare zizaniam, proualeat in opere suo dissidij malo?

4 Rationes, & metua repreſentata, vt arbitror pro Camaldulensibus, potissimum videntur fundata in eo dictamine rationis quod nouissimis diebus nostris ante dicti Eremitæ fuerint vñiti, factique vnum, & idem corpus sub uno generali capite, & obedientia maioris Prælati militantes in spirituabüs & temporalibus, ita ut fuerit quoque nomen, & denominatio montis Coronæ annihilatum, & uno dumtaxat vocabulo Congregationis Eremitarum hodie nuncupentur, eiusdemque Congregationis caput foret prædicta Eremus Camaldulensis Ethuriæ, illiusque etiam insignibus, & sigillo imposte-

rum vterentur, quæ indicant signum veræ subiectionis, & important, vt ipſi dicant vñionem accessoriā & subiectionem Capiti, cui propterea veluti membra dicuntur annexi, & incorporati tali vñione extinctina tituli, & nominis, quæ facit vnam prædium, & obligat personas, & bona subire legem superioritatis, & onera superimposita, vel imponenda pro exigentibus necessitatibus Religionis, vt nouissimis constitutionibus cautum fuit anno 16. 9. & super quibus meo videri potissimum elaborandum ad iustitiam, & veritatem enucleandam proposita facti specie quo Etrureis Camaldulensis, & Montis Coronæ Eremitis mihi æquanimiter deuotis, vt vtrisque seruentur illæsa iura, & illibata iustitia fauet.

6 Cæterum Eremitæ iam dicti montis Coronæ replicant, standum esse antiquæ terræ quoad nouissimam subventionis subsidium etiam inter ipsos subalternatos Eremitas adiectiæ, & veluti appendices Congregationis Monachorum à Papa denominatos, eiusdemque fermè verbis, quibus voluit esse comprehensos san. mem. Pius V. quam certè taxam obseruatam inter ipsasmet vndecim congregations Regulares in repartimento nuper s. cito, eademque pariter practicata m à Moderno Abbe generali monachorum quoad Eremitas Camaldulenses, vtique præstat validum præfidium, & iuris dictamen feruandi id ipsum inter istos subalternatos Eremitas, iuxta istud sancti Ambros. nescie est, inquit, vt similem obseruantiam similis lætitia subsequatur c. nosse credo distin. 76. citra nouam taxam, vel afflum faciendum eo dumtaxat prætextu subsequantæ vñionis quoad regimen politicum militandi sub obedientia, & directione maioris generalis, ac uno, eodemque Tribunali in ipsa Eremo Camaldulensi tenendo ex lege vñionis, & litteris desuper à Papa expeditis,

7 Etenim non subsistit motiuum, quod vñio præfata DD. Eremitarum Montis Coronæ, eorumque domorum regularium fuerit subiectione, & accessoriæ facta quoad Eremum, & Eremitas Camaldulenses, eo inquam motiuo suppressionis nominis, quia ex pluribus liquet fuisse eorum præseruata iura, prilegia, & immunitates haec tenus à sede Apostolica ipsis impertita, ac proinde censentur cumulatim, & æquè principaliter incorporati citra commixtionem iurium, & bonorum vtrisque, & ad quamlibet natio-

nem spectandum iuxta Theoricam Text. familiaris in cap. quia Monasterium de Religios. dom. vbi Abb. num. 7. inquit quod ex quo vñitur monasterium, vt monasterium debet consecuari in statu suo, quia non alterantur iura Ecclesiæ per vñionem. Ita in proposito videntur vñiti Eremitæ Camaldulenses diuersæ nationis sed eiusdem Instituti quoad immunitates, Iura, & bona temporalia eiusque Eremitorij non incorporata, vel vñita primo vñionis modo subiectione propter insufficientiam & sustentationem Eremitarum Capitalis monasterij cui propterea dicetur facta vñio, vt est glos. magistra in cap. & temporis qualitas verb. unire 16. quest. 1. & ex Moder. latissime tractat Gonzal. ad regul. de mense glos. 5. §. 7. à num. 26. cit. pluribus seqq. Cochier. de Juris d. in exem. part. 3. quest. 22. per totum, & firmavit Rota in Cinitaten. Presbyteratus 24. Martij 1645. coram Renerendissimo D. meo Decano, & nonissime scripsit. Fr. Petr. de Murga qq. Pastor part. 2. de benef. vñion. quest. 2. num. 5.

Enim vero in ista materia, & terminis vñionis, hæc est regularis distinctione ab omnibus approbata, quod vbi dno Monasteria, Ecclesiæ aut Congregations Regularium diversarum Dio cesum, & Provinciarum vñiuntur quoad vnum felicet militandi sub uno capite, & generali Prælati, qui futurus fit vtrisque proprius Abbas, & maior generalis absque eo, quod una earum alteri subiciatur, aut cuiusque propria bona commiscantur, seu quoquo modo ad inuicem communicentur, vt contingit in proposita facti specie (vtraque enim Congregatio, omnia quæ ante vñionem habebant prilegia prærogativas, & bona quæcumque retinent, agnoscunt, & administrant independenter ab altera, imo potius cum hac expressa constitutionum lege scripta prohibente, ne bona extrahantur extra Provinciam, & nationem Ethuriæ, etiamsi in subventionem aliorum Eremitiorum forent necessaria) ac proinde nulli dubium, quin dicta vñio fuerit æquè principalis, suppresso dumtaxat nomine Congregationis Montis Coronæ, adeo vt ex duabus facta sit vna, sub directione superioritate, & obedientia vnius pariter superioris Prælati generalis, vt insinuat bona glos. in capit. 1. ne sed. vac. vers. sed in hac vñione Rebuff. in prax. benef. tit. de vñion. benefic. num. 15. & 16. vbi quod tunc denominatio dumtaxat sumitur à digniori, vtrique in reliquo præseruantur illibata Iura, prilegia, & immunitates Azor. Instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 28. quest. 2. & ante eos ex theorica Guglielm. de Cun. in l. si conuenierit de pignor. action. Consuluit Angel. de Perul. cors. 247. incipit Papa vñiuit sub mon. 1. vers. & eius opinio est vera, quando vñiretur solum quoad gubernationem, & protectionem vñias Superioris, vt in proposito, & sequitur Felin. in cap. translato sub num. 6. vers. sed addē not. per Angel. de constit. Vinian. de iur. patr. lib. 14. cap. 5. mon. 7. & 27. & pluribus demum comprobat Garz. de benef. part. 12. de vñion. cap. 2. num. 27. & hæc veritas comprobata restat ex toto contextu, & lectura breuis vñionis huiusmodi.

Hac igitur supposita vñione inter istos Eremitas effectum fortita quoad regimen spirituale, & legem directionam standi dumtaxat sub uno, & eodem capite, maioritate, & obedientia maioris nuncupati (cæteris vt prius in suo esse firmis manentibus) vtique nihil prorsus innovandum videtur in casu, & terminis nouissime contributio-
nis,

nis, & repartitæ taxæ scutorum 300. mil. propter antiquam, & quidem consimilem practicataam tempore Pi^j V prout & quemadmodum undecim Congregationes regulares vniuersæ modo à Papa ad dictum præstandum subsidium oneratae, sine villa prorsus alteratione inter se ipsas obseruarunt, & eodem modo se habuerunt Monachi Camaldulenses quoad nostros subalternatos Eremitas, vt dixi adiectiuè, ac veluti appendices Monachorum, & Cōgregationis Camaldulensis membra denominatos, ac proinde sub eadem quoque directione, lege, & disciplina conformari debent ex not. *in cap. recolentes de stat. Monac. Anchār.* Conf. 109. prope finem citrā villam nouitatem prætensæ relaxationis facienda peræs, & libram in omnes Provincias, & nationes, non alio motu quam præexistentis vniōnis alioquin forent effecti melioris conditionis Eremitæ Camaldulenses Ethriæ pro sui relevatione ab humiñmodi contributionis onere ab aliis diuersarum nationum Eremitis, quam verè fuerint relevati Monachi, in quorum fauorem cātat dispositio litteralis nouissimæ Impositionis, adeo ut omne comodum, & relevantia inde retrahendum in eorum fauorem potius cessura forent, quam Eremo Camaldulensi Ethriæ, quæ in hoc articulo, & puncto se habet passiuè & quānimitate cum Eremitis Montis Coronæ, quia sub eadem verborum periodo includuntur in obligatione relevandi ante dictam Congregationem monachorum pro ea, quæ tradunt communiter DD. *in c. accessorium de regul.* Iur. in 6. idemque ferendum iudicium, quod principali tuit in id ipsum, vt pluribus comprobatur. Surd. decif. 88. num. 10. & alibi sèpius hic de necessitate non repetui, quia vulgare dictum, & in ore omnium est.

10 Restat ultimus difficultatis nodus positus in verbis constitutionis. part. 1. cap. 8. n. 19. quia ita cautum est; e se occorrerà, che imponghino Tasse, o pagamenti extraordianry dalla sede Apostolica, o vero dal Capitolo per biogni della Congregatione, all' hora bisognerà pronedere, che tutti gli Eremi pro rata debbano contribuirivi, & in queste tasse, prima che si facciano stano intesi tutti li priori de gl' Eremi venuti à Capitolo. Cuius quidem constitutionis verba accurate perpensa videntur extra casum difficultatis, disponunt enim in terminis, ybi à Papa, aut à Capitulo Generali imponiuntur onera extraordinaria Religioni profervitio Congregationis, qualis non est casus præsentis disputationis, quia nec Papa, nec capitulum imposuisse taxam, vel extraordinarium bonis Eremitis Camaldulensis, q̄tqd in causam & seruitium eorum Congregationis pariter cedat, vt est casus constitutionis decisus his verbis. All' hora bisognerà prouedere, che tutti gl' Eremi pro rata debbano contribuire; dispositio namque limitatur ad unum casum, & certam causam finalem expressam, firmat regulam in contrarium in ceteris omissis ad l. nan quod liquido ff. de pœn. leg. & vbi constitutio est aperta in littera, & sensus non est syllogizandum per subauditos intellectus l. quod constitutum ff. de milit. testam. vbi Bart. & alij communiter scribentes aī propositum relati per Tiraq. in l. si unquam verb. libertis n. 4. & 5. de reuocat. donat.

11 Maximè quia verba illa pro seruitio della Congregatione posita sub ead em verborum periodo, qualificant, restringunt, & declarant quæ, & quanta comprehendantur sub illius dispositione ad Text. in l. 4. §. Prator ait ibique

communiter DD. ff. de damn. infect. præsertim vbi qualitas inest substantiæ Constitutionis, & intentioni statuentium famulatur, Menoch. conf. 2. num. 178. & conf. 106. num. 265. Seraphin. decif. 404. num. 6. & decif. 708. num. 8. & bene ad propositum tradit Cyriac. controv. forens. 21. num. 90. & seq. vol. 1.

Et hæc sub censura Dominorum meorum volui dixisse pro eruenda veritate, & iustitia ad stateram sistat in

Quare, &c.

S V M M A R I V M B R E V I S vniōnis Camaldulensis.

- 1 Pontificis assertiua.
- 2 Pontificis dispositiua.
- 3 Pontificis vniensis causa.
- 4 Unio fit motu proprio.
- 5 Camaldulensem una sit Congregatio.
- 6 Camaldulensem habitus unus, & describitur.
- 7 Camaldulensem unus erit maior, sive generalis.
- 8 Camaldulensem, vno Monasteriorum.
- 9 Camaldulensem constitutiones quando impresa, & approbatæ.
- 10 Camaldulensem, & Monasteriorum bona, aliis Monasteriis, non applicanda.

V R B A N V S P A P A V I I I .

 D perpetuam rei memoriam Religiosos viros, qui obliti populum suum, & Domum Patris sui humiliantes sub suaui Religionis Iugo animas suas, simul se expoliauerunt mundo, & totis viribus adhaeserunt cælo, res mundi mundo proiecerunt, & se ipsos Christo deuota perspicacique mente restituerunt sicut præcipuo paternæ complectimur charitatis affectu, ita salubri eorum Regimiini iugiter intendentes, illos interdum, qui sub iisdem regularibus institutis sub diuersis tamen Superioribus Deo militant in vnam Congregationem, sub uno eodemque capite reducimus, vt idem sapiant, & dicant omnes eamdem charitatem habentes, & vnanimes vno ore honorificantes Deum, illi vota sua reddant in sanctitate, & iustitia omnibus diebus suis, aliaque statuimus, & ordinamus prout rerum, temporisque, & personarum qualitatibus debite pensatis conspicimus in Domino salubriter expedire. Cum itaque sicut accepimus licet Eremus Camaldulensem Herriæ, sive Provinciæ Aretinæ nonnullos Eremos Monciam, & forsan membra, Congregatio autem Heremitarum Montis Coronæ multo maiorem Eremonorum, & forsan Monasteriorum, vel aliorum membrorum numerum sub se respectiue habeant, & contineant, & vtraque primo dicta, seu Eremus, & Congregatio prædicta ordinis sint Camaldulensem, & eundem Patrem Sanctum Romualdum sub cuius nomine, ac Regularibus Institutis militare profitentur agnoscant, & venerentur; imò Eremus ipsa Montis Coronæ quæ principium, nomenque prædictæ Congregationi tribuit, ab ipsa Eremo Camaldulensem originem ducat, nihilominus Eremus Camaldulensem, & Congregatio prædictæ ita huc usque ad inuicem diuisæ, & separatae fuerint, & earum quælibet sub proprio, & peculiari regimine maiorem, & alios officiales, qui Eremos, Monasteria, & alia ab eis dependentia membra gubernarent, elegerit. Nos considerantes

siderantes quam bonum, & quam incundum habitare fratres in unum rationi consonum fore duximus ut sublata huiusmodi divisione, & separatione; omnes istae Eremi Moncian. ab eis dependentia membra predicta, quorum Eremitæ vnius ordinis sunt, & sub vnius, eiusdemque Prioris sancti Romualdi & Regularibus institutis, vitæque Eremitice norma militare contendunt sub uno capite, gubernio, insimul vniuntur, atque incorporentur. Idecirco motu proprio non ad predictorum Eremitarum, vel alicuius eorum, aut alterius pro eis nobis super hoc oblatæ petitionis infrascriptam, sed ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris deque Apostolicæ potestatis plenitudine omnes, & singulas Eremos supradictas Monasteria, membra, & alia loca Regularia ab eis dependentia, vtriusque Eremi, & Congregationis eorundem Camaldulen. & Montis Coronæ inuicem perpetuo vniuersus, annectimus, & incorporamus, & ex eis omnibus sic vnitis, annexis, & incorporatis vnicam dumtaxat Congregationem non amplius Montis Coronæ, sed Eremitarum Camaldulensium de cætero nuncupandam cuius

5.
Vna sit dumtaxat Congreg. Erem. Camald.

6.
Habitus qualis sit deferrendum describitur.

7.
Vnus futurus erit maior superior Congregationis iliusque ordinariare residencia.

8.
Eremus Camaldulensis. Vna cum aliis Monasteriis, & membris ab eadem dependentibus vnam Provinciam, seu nationem ex se constituant.

9.
Constitutiones regulares

Caput sit predicta Eremus Camaldulensium Etruria cuisque & insignibus, & sigillo Consilio per presentes erecta in posterum vti debet similiter perpetuo erigimus, & instituimus, cuius Congregationis Eremitarum per presentes erectæ habitus his erit, quem Eremitæ Camaldulensium inclusi ad presens vntur cum Cappa aliquantis per breuiori, qui quidem habitus idem ipse sit, quem hodie Eremitæ Montis Coronæ deferunt excepta tamen Eremo Camaldulensium cuiusque hospitio in Civitate Norentin. quibus dumtaxat in locis ob excessiuā frigoris, cum vnl Cucullarum, & Copertueciarū parte hacenus conceditur Eremitæ predicti vno dumtaxat maiori regentem, qui totius Congregationis Superior, cuiusque ac Visitatorum ordinaria residenzia in predicta Eremo Camaldulensi. Hetruriæ, & in ea primus nouitiatus erit ibique semper Capitula generalia celebrabuntur, ea lege, ut Capitulares viaticum tam pro accessu, quam pro recessu secum deferant. Prior Eremi Camaldulensium habita eius antiquitatis, dignitatisque ratione ceterarum Eremorum Prioribus praedet Eremus ipsa Camaldulensis. Vna cum aliis Eremitis Monasteriis, & membris ab ea dependentibus, & inferius exprimendo unam Provinciam, siue nationem ex se constituet, erit prima, & Hetruriæ appellabitur ad similitudinem trium Nationum status, seu Ecclesiastici Venetiæ, & Regni Neapolis, in quas Congregatio Montis Coronæ ad presens diuisa reperitur. Porro Provincia, siue Natio Hetruriæ quoniam primaria, & ea est, in qua residet caput & origo omnium istarum Eremorum in Capitulis generalibus quartam partem vocalium, duosque Diffinitores habeat, eandemque quartam partem semper habebit, etiamsi Congregationi predictæ aliæ Nationes, siue Pronincipiæ incorporarentur Eremitæ in eadem Provincia Hetruriæ ad presens professi ab illa, cuiusque locis præter eorum voluntatem amoueri nequibunt. Declarantes ad Provinciam predictam ultra ipsam Eremum Camaldulensi. spectare etiam Eremos Mantuan. Ianuensi. Cortonensi. & Insulae Bisantinæ. In eadem Eremo Camaldulensi. iuxta antiquum illius usum hospitalitas exerceatur, & simili modo eleemosynæ fiant. In ipsa Congregatione ciusq; locis Constitutiones Venetiæ de Anno M. D. XCV.

apud Matthæum Valentimum impressæ fernam in ipsa Conbuntur, quas quoad ea quæ præsentibus, vel gregatiōne soluentur, que & Constitutionibus Apostolicis non aduersantur, approbamus, & confirmamus, illisque inueniuntur anno 1595. Ve- labilis firmitatis robur adiicimus. Insuper Congregationi per presentes erectæ huiusmodi, eiusque Eremitis Monasteriis, & locis Regularibus, eorumque Eremitis, & personis quibuscumque quod omnibus, & singulis Priuilegiis, gratiis, & indultis, tam spiritualibus, quam temporalibus per quoscumque Romanos Pontifices prædecessores nostros, Sedemque Apostolicam prædictæ Eremo Camaldulensi. seu Congregationi Montis Coronæ huiusmodi quomodolibet concessis vti, frui, potiri, & gandere liberè, & licet possint, & valeant Apostolicam authoritatem earundem tenore presentium concedimus, & indulgemus. Præterea rerum supellecūlium, & bonorum predictæ Eremitæ Camaldulensi. conseruationi consulere volentes, nec de cætero quicunque quavis autoritate fungens res, pecunias, supellecūliem, & bona cuiusvis generis, qualitatis, & quantitatis è predicta Eremo extrahere, aut vt extrahantur permittere ad fauorem aliarum Eremorum, & locorum Regularium dictæ Congregationis extra Hetruriam audeat, seu præsumat sub excommunicationis, aut suspensionis à diuinis, ac priuationis vocis actinè, & passiū, necnon quorumcūque officiorū, & dignitatum, inhabilitatisque ad illa, & alia in posterum obtinenda peccatis ipso facto incurriendis à quibus nonnisi à Romano Pontifice, pro tempore existente præterquam in mortis articulo respectivè absoluī nequeant interdicimus, & prohibemus. Decernentes presentes literas, & in eis contenta quæcumque etiam ex eo quod predicti Eremitæ vel alij quicunque in præmissis, seu eorum aliquo interessè habentes, seu quomodolibet habere prætendentes præmissis nullo modo consenserunt, ad ea vocati, & auditii, minuscule causæ propter quas eadem emanauerint adductæ verificatae, seu alias sufficienter, aut nullatenus iustificatae fuerint, nullo utique tempore de subreptionis, obreptionis, nullitatis, aut innalicitatis vicio, seu intentionis nostræ, aut alio quovis defectu etiam quamvis magno inexcogitato, & substantiali, siue etiam ex eo quod in præmissis, seu eorum aliquo solennitates, & quævis alia seruanda, & adimplenda seruata, & adimpleta non fuerint, aut quovis alio capite à iure, vel facto, aut statuto, vel consuetudine aliqua resultante, seu etiam enormis enorimissimæ, & totalis laesio- nis, aut quoquinque alio colore etiam in corpore juris clauso, seu occasione, vel causa etiam quantumvis iusta, rationabili & priuilegiata etiam tali quæ effectum validitatis præmissorum necessario exprimendum foret notari, impugnari, inualidari, retractari in ius, vel controversiam reuocari, ant ad terminos iuris reduci, vel à duobus illas restitutionis in integrum apertiois oris, reductionis ad viam, & terminos iuris, aut aliud quocunque iuris, facti, gratiæ, vel iustitiæ remedium impetrari, seu quomodolibet concedi, aut impetrato, vel concessio quempiam vti, seu se inuare in indicio, vel extra posse, neque ipsas presentes sub quibusvis similium, vel dissimiliū gratiarum renocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut aliis contrariis dispositionibus pro tempore quomodolibet faciendis comprehendendi, sed semper ab illis exceptas perpetuas validas, firmas & efficaces existere, & fore, suosque

suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac per omnes, & singulos ad quos spectat, & quomodolibet spectabit in futurum immutabiliter obsernari sive & non aliter in præmissis omnibus & singulis per quoscunque Indices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatij Apostolici Auditores ac S. R. E. Cardinales etiam de latere legatos, ac Nuntios, & alios quavis autoritate vel potestate fungentes in quavis causa, & instantia sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter indicandi, & interpretandi facultate, & autoritate indicari, & definiti debere, ac irritum & inane si secus super his a quoquo quavis autoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari non obstante quatenus opus sit nostra & Cancelleriae Apostolicae Regula de iure quæsito non tollendo aliisque constitutionibus, & ordinacionibus Apostolicis, necnon dictarum Eremorum, & Congregationum etiam iuramento confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia corroboratis, statutis, & consuetudinibus Privilegiis quoque indulxit, & literis Apostolicis in contrarium quomodolibet concessis confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis illorum omnium & singulorum tenore præsentium pro sufficienter, & expressis & ad verbum interitis habentes illis alias in suo robore permanens, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus ceterisque contrariis quibuscumque. Datum in Arce Candulsi Albanen. Disceptio sub annulo Piscatoris die 8. Octobris 1634, Pontificatus nostri anno duodecimo.

DISCEPT. CCLXXIII.

SUMMARIUM.

- 1 Parœcus, & alij habentes curam animarum debent residere in suis Ecclesiis, & explicatur locus Concilij Tridentini less. 25. de reform. cap. 1.
- 2 Parœcus tenetur residere etiamsi Parœcialis sit tenuis, vel in ea remanserint tres, vel quatuor incolæ.
- 3 Parœciani, qui dicantur?
- 4 Parœcus quando non teneatur personaliter residere.
- 5 Episcopus an possit destinare Oeconomum in Ecclesia Parœciali derelicta sub impensis rectoris beneficij, cum curati Ecclesia derelicta ob discessum incolarum in totum, &c.
- 6 Electio Procuratorum, & factorum ad administranda bona mobilia, stabilia, & se mouentia Parœcialis Ecclesia derelicta ob discessum incolarum, cui conueniat?
- 7 Parœcus non residens in Parœcia absque legitima causa, quas pœnas incurrat?
- 8 Redditus, & fructus Ecclesia Curatae derelictæ ob discessum incolarum ad quem pertineant?
- 9 Baro habens ius patronatus eligendi Curatum an possit consentiente Episcopo introitus, & bona Ecclesia Parœciali derelicta ob discessum incolarum ad alios usus applicare in damnum Curati Ecclesia derelictæ, &c.
- 10 Parœcus Ecclesia derelicta an possit compellere recusantes dare ipsi bona eiusdem Ecclesia, &c.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

ARGUMENTVM.

Parœcus, an, & qualiter teneatur residere in sua Ecclesia Curata, & quid si dicta Ecclesia fuerit in totum derelicta ob discessum incolarum, Redditus, & bona dictæ Ecclesiæ derelictæ ad quem pertineant, & an Baro habens ius patronatus eligendi Curatum possit dictos fructus ad alios usus conuertere in preiudicium & damnum dicti Curati Ecclesiæ derelictæ, & Parœco in casu contrario quomodo su succurrendum, & plura ad materiam utilissima traduntur, &c.

PRIMÒ, quæritur an Curatus aliquius Ecclesiæ teneatur ad residenciam postquam ab oppido sua Curæ in totum Parœciani sui incolæ discesserunt, & abierunt in Parœciam alterius oppidi, sublatis, & translati prius Sacramentis, & sacramentalibus, ex illa Parœcia derelicta, licet tam oppidum, ex quo discesserunt incolæ, quam oppidum, ad quod commigraverunt, sint eiusdem Baronis, & unus idem Baro habeat ius patronatus eligendi, & præsentandi Curatos amborum oppidorum.

Respondeo certissimum esse Parœcos, & alios animarum curam habentes de iure divino in suis Ecclesiis residere debere, vt aperte colligitur ex Concilio Tridentino sessione 25. de reformatione, cap. 1. ibi (quibus animatum Cura commissa est, oues suas agnoscere) qui locus Concilij, licet de Episcopis loqui videatur, tamen, vt docent omnes de omnibus intelligitur habentibus animarum curam, vt testantur Marcus Serio de officiis Parœci. diffut. 8. diffin. unica, questio 1. Thom. Hurtadus tom. 1. de residentia personali Parœcorum, resolut. 3. & Trullenchius de officiis Parœci. c. 3. & ante omnes Barbos. de potest. Parœci, part. 1. cap. 8.

Quod adeo verum est, vt si Parœcialis sit tenuis, adhuc teneatur residere Parœcus, Rebuff. de nominat. quest. 9. num. 27. Valerius Reginaldus in praxi fori pœnitentialis, lib. 3. num. 294. Barbos. de potest. Episcop. part. 3. allegat. 53. num. 70. Santarellus variar. resolut. quest. 4. num. 45. & etiamsi in Parœcia remanserunt tres, vel quatuor incolæ, Garz. de benefic. part. 3. cap. 2 num. 179.

Verum si Parœcialis Ecclesia in totum Parœcianos habere desierit (Parœciani dicuntur fideles, Parœci dicuntur, qui curam habent animarum, vt in titulo de Parœcis, & Parœcianis) tunc de illa prouisus non teneatur personaliter residere, cum de ea indicari debeat, ac si esset beneficium simplex, vt late Antonius Ricciillus dignissimus Episcopus Casertanus, deinde Episcopus Cofentinus lib. 1. de iure personarum, c. 14. & pari ratione de tali beneficio prouisus non tenetur promoueri ad Sacerdotium intra annum ex Gloss. in cap. licet in verbo, Parœcialis Ecclesia, vers. Qui si, de elect. in 6. neque teneatur ad profel-

sionem fidei, qui est Parochialis habitu, non actum, neque talis beneficij pronostio inducit incompatibilitatem cum alia Parœcia, ut post alios dicit Ricciullus *d. cap. 14.* & Barbola *p. 3. de offic. Parœc. cap. 29. num. 12.*

Sicuti neque tenetur ad residentiam obtinens Conuentum, seu Monasterium, aut Abbatiam, quæ cura animarum caret Garz. & alijs apud Barbosam, vbi supra, vt omnes post eum, vt Serinus Mart. Trullenhus, & Hurtadus, qui de materia residentiae Papæ, Cardinalium, Episcoporum, Canonicotum, Parochorum, & Prælatorum Regularium latissimè agunt.

5 Quæritur secundò an iure possit Episcopus destinare œconomum in Ecclesia eadem Parochiali derelicta, sub impensis detrahendis ex redditibus beneficij Rectoris, sive Curati Ecclesiæ relicta, qui Curatos recusat residere ob discessum incolarum in totum.

Respondeo ad quæsumum, quod hoc dependet à primo, posito ergo quod non tenetur residere, non poterit Episcopus destinare œconomum in Ecclesia prædicta Parochiali derelicta sub impensis detrahendis, &c. quia regulariter fructus ab eo exigi debent, qui Dominus est rei, & ad sui utilitatem percipit, quod etiam moderni Barones recognouerunt apud Carroccium in *iuris prudentia canonica, lib. 1. tit. 4. per tot. diff. 5. 8.*

6 Tertiò queritur cui conueniat eligere Procuratorem, & factorem ad administranda bona tam mobilia, quam stabilia vñ. oves, boues, & territoria eiusdem Ecclesiæ.

Respondeo ad quæsumum hoc pendere à primo, quia si non tenetur residere, ergo ad eum pertinet fructus percipere, ergo ad eum consti-
7 tuere Procuratorem pro illis colligendis, quia Parœcus, qui absque legitima causa abest præter culpam mortalem, incurrit priuationem frumentum pro rata absentia, quia ita statuit Conc. Trid. *sess. 3. de reformat. cap. 1. vers. si quis autem, at quando ex legitima causa non residet, tunc fructus ad eum pertinent, & sic ad eum pertinet eligere Procuratorem, vt exigat, &c. vt post alios DD. supracitati agentes de residentia Parœcorum.*

8 Quartò queritur ad quem pertineant fructus, & redditus ipsius Ecclesiæ curatæ relicta, an vñ. ad curatum, licet non resideat, cum nemo ibi habet, neque ibi Sacra menta conseruentur.

Respondeo hoc quæsumum dependere à primo, quia si non tenetur residere, ergo ad eum fructus pertinent, non ad alium ex supradictis, non enim priuatur iure frumentum percipiendorum per hoc quod non residet, cum iure non teneatur residere ex supradictis.

9 Quintò queritur an Dominus Baro habens ius patrem eligendi curatum possit consentiente Episcopo, retardare, & retinere, priuare curatum pacifice possidentem illud beneficiū redditus eiusdem Ecclesiæ relicta sub prætextu quod non residet curatus, qui non debet residere, quia incolæ abierunt in totum vt supra, & insuper vtrū Baro possit destinare redditus Ecclesiæ eiusdem relicta, alteri curato, apud quem degunt incolæ prædicti, etiam consentiente Episcopo, vel possit conferre, & præsentare beneficium, seu curam alteri, vel destinare illos redditus alicui loco pio, vel applicare alteri Ecclesiæ, vel Seminario, vel possit hos redditus Episcopus sibi attribuere, ad efficiendos pinguiores redditus sui Episcopatus, licet consentiat Baro habens ius patronatum prædictæ Ecclesiæ relicta, recusante curato, qui iuste petit

sibi dari redditus, cum adhuc sit verè curatus saltem in habitu, licet non sit in actu ob defec-
tum incolarum, qui in totum recesserunt.

Respondeo hoc quæsumum dependere à pri-
mo, & ab aliis supra traditis, est enim verus Pa-
rœcus, cui fructus debentur, ergo usurparentur
ab Episcopo, & à Barone, si aliis tribuerentur,
possentque excommunicari, tamquam usurpan-
tes bona Ecclesiæ ex traditis supra.

Sextò queritur recusantibus Episcopo, Baro-
ne, & incolis, qui abierunt in totum ex oppido Ecclesiæ Curatæ relicta, cum bonis mobilibus, vñ. ouibus, bobus, equis pro eiusdem Ecclesiæ, dare redditus, & fructus illorum Anim-
alium Curato eiusdem oppidi relicti, & à quo superiore idem Curatus potest petere, vt com-
pellat prædictos ad redditus eosdem sibi soluen-
dos, & an possit obtinere monitorum directum ad Episcopum ad compellendum armis Ecclesiæ vñ. censuris, renuentes soluere, & dare redditus.

Respondeo quod si renentes bona prædi-
cta sint seculares compelli debent à Iudice lai-
co, si Ecclesiastici ab Episcopo summariissimo Iudicio Spolij, vitio furti, & abigeatus respe-
ctu aliorum, quæ erant in dominio Parœci, seu
sub Iure Ecclesiæ Parœcialis deserta ab Incolis, & non est necesse recurrere ad Congregationem Episcoporum, & Regularium, quia poten-
tit ab Episcopo respectu Ecclesiasticorum ob-
tinere Iustitiam à iudicibus laicis respectu lai-
corum detinentium bona Ecclesiæ prædictæ pro
fructibus debitibus Parœco, &c.

De eadem re, multis aliis rationibus idem probatur de quo supra.

SVpposita pro re indubitata, quod Parœcus defcta Parœcia, non teneatur ad residentiam, donec reuertantur Parœciani ad illam, proposita dubia, vñica facilique responsione soluentur. Quod non teneatur ad residentiam, patet; quia residentia in beneficiis Curatis datur ob curam, & regimen animarum; quam curam, quodque regimen cum actu non habeat, non est cur residere cogatur, præcipue cum sublata sint Sacra menta, & Sacramentalia, alioue translata, vnde dicitur Parœcus habitu tantum, reducetur tamen eiusmodi beneficium ad actu Curæ per reuersionem Parœcianorum ad desertam Parœciam, & tunc residere tenebitur. Confirmari posset tali medio. Duo beneficia actu curato sunt incompatibilia, secus si vnum est Curatum habitu, vel potentia tantum, quia bene potest obtineri cum alio actu Curato *c. pastoralis 7. quest. 1. Prosper de Augustino in addit. ad Quarant. in sun. Bullar. verb. Benefic. Resignatio vers. nona Causa est & hanc esse Communem dicit Hoied. de incomp. part. 2. cap. 6. num. 2. Riccius in prax. for. Eccles. p. 1. resol. 6. 28. & ita declarauit. S. Congregatio vt refert Massob. in prax. habendi concursum prælud. 3. de Eccles. Parœc. num. 16. & refoluit Rota coram Sera-
phin. decif. 3. 36. num. 2. & hoc alia ratione fieri posse puto, nisi quod habitu curatum residentiam non requirat, si enim illam requireret, statim oriretur incompatibilitas, quia vna, eademque persona non posset eodemmet temporis spa-
cio in vna, & in altera Parœcia residere. Vnde cum ex iuribus, & authoritatibus citatis incom-
patibilitas minimè habeatur, per consequens deficit*

deficit residentia obligatio. Nil autem refert, siue Parœcia derelicta, siue illa ad quam Parœciani accessere sit de iurepatronatus eiusdem Baronis, sine alterius.

Donec Parœcia fuerit derelicta, idem iudicium fit de eiusmodi beneficio Curato, ac de simplici, sed cum Episcopus nequeat cogere obtinentes beneficia simplicia ad residentiam, nec aliquod personale seruitum beneficiis huiusmodi imponere, ut declarauit S. Congregatio Concilij teste Riccio in collect. decis. 1683. part. 5. hinc est ut fructus detrahi non possint ex redditibus beneficiis, de quo nobis sermo est, ex eo quia Curatus non residet, nam cum ad residentiam non teneatur, non est cur priuetur redditibus absque causa, priuatio enim fructuum, & deinde crescente continuacia seruatis seruandis ipsiusmet beneficij datur dumtaxat à S. C. T. sess. 24, de ref. cap. 12. & ex Text. in c. conquerente & c. ex sua de Cler. non resid. ob non residentiam. Nec opus est ut Episcopus deputet & economum in dicta Parœcia derelicta, cum nullus adsit cui Sacraenta sint administranda, ea que alio sint translata: nisi forte Parœcus teneatur ad celebrationem aliquarum. Missarum in dicta Ecclesia, & hoc casu poterit ipsemet Parœcus absque Episcopi licentia deputare idoneum Cappellatum pro celebratione.

Non obstat Riccius in prax. edit. 1. decis. 340. qui ab Episcopo eiusmodi substitutionem faciendo docet, argumento à Rectore Parœco infirmo, qui non potest deputare Vicarium, sed munus deputandi pertinet ad Episcopum; non enim est eadem ratio de substitutione Cappellani, & Vicarij Parochij Cappellanus namque Missam tantummodo celebrare tenet, & idem nisi obstat præceptum de non celebrando, poterit sine Episcopo deputari. Vicarius autem Parœci à solo Episcopo substitui debet Parœco infirmo, quia Vicarius huiusmodi præter onus celebrationis Missæ, onus curæ animarum subire debet.

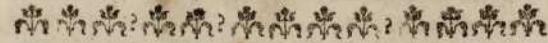
Ex dictis infertur, quod cessante in casu nostro Curia Animarum, quatenus deputandus esset & economist, utique à Parœco talis deputatio fieri deberet, absque Episcopi facultate, ratione ducta à fortiori, cum Parœcus nulla cogente necessitate possit sibi Vicarium, vel Cappellatum ex approbatis ab Ordinario pro Sacramentorum administratione, veluti adiutorem, absque villa temporis limitatione assumere, ut docet Caiet. 2. 2. quæst. 185. art. 5. Sot. de inst. lib. 10. quæst. 3. art. 5. Fr. Emanuel in sum. tom. 2. cap. 33. n. 2. Vasq. in Opus. tit. de benef. cap. 4. art. 1. §. 2. dub. 1. mm. 153. & 155. quos refert, & sequitur Barbos. de Episcopi potest. alleg. 53. num. 91. & de offic. & potest. Parœc. cap. 8. n. 41. & ita de Communi consuetudine seruari dicit Posseuin. de offic. curat. cap. 1. num. 10.

His libatis, habetur solutio tertij, quarti, & quinti dubij, nam cum Curatus retineat ius ad fructus, & redditus licet non resideat cum ad id non teneatur, nulloque iure compelli possit, utque ad reversionem Parœcianorum, ad ipsum spectat eligere Procuratorem pro administrandis bonis, tam mobilibus, quam stabilibus, ex quibus prouenient fructus ipsimet contingentes; fructus autem beneficij sunt qui ex beneficio, & occasione beneficij percipiuntur, Bartol. in l. cum in plures, ff. locat. Bald. in l. 1. n. 19. C. de fruit. & lit. expens. Gabriel conf. 164. n. 8. vol. 1. nomine vero fructuum veniunt ea omnia quæ ad usum hominis inducta sunt Papins in

Iulij Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

forma libell. in action. real. in gl. simul cum fratribus num. 7. & non solum quæ sunt destinata ad esum, & potum, sed ea etiam quæ quandocumque conferunt ad usum humanum, Menoch. Conf. 66. num. 1. lib. 1. Gratian. discept. forens. discept. 615. num. 42. Cenc. de censibus in addit. ad part. 1. c. 2. quæst. 2. art. 1. n. 3m. 5.

Ad quantum tandem dubium, negatiuè in omnibus, cum adsit maximum Parœci prædicium.

DISCEPT. CCLXXIV.

S V M M A R I V M .

- 1 *Nouum modum dilationis impugnandum affectur.*
- 2 *Factum proponitur, de quo in presenti.*
- 3 *Partitarum discussio, interesse calculatio plures facta refertur.*
- 4 *Reuerendissimi Auditoris responsio instantiae partis aduersa proponitur.*
- 5 *Instrumentum & presentatio facta per partem, enunciantur.*
- 6 *Instantia partis aduersa alias facta fuit in eodem Tribunali Nunciature.*
- 7 *Decretum factum per Auditorem Planettam, refertur.*
- 8 *Textus in l. fundum Titianum, cum duobus seqq. ff. de except. explicatur.*
- 9 *Textus in cap. tuam, de ordin. cognit. adducitur in presenti.*
- 10 *Casus similis refertur decisus.*
- 11 *Continentia causa maxima est exceptio, impediens litis ingressum.*
- 12 *Litis pendentia coram alio Indice, suspendit ingressum in alio Tribunali.*
- 13 *Instantie mutatio non tollit litis pendentiam.*
- 14 *Textus in l. nulli, C. de iudiciis, adducitur, & explicatur.*
- 15 *Continentia causa pluribus modis dici solet.*
- 16 *Continentia causa in aliquibus casibus non datur.*
- 17 *Incompetentia exceptio locum habet, licet mutetur modus agendi.*
- 18 *Decretum Domini Planetti, ponderatur.*
- 19 *Interesse proportionabile, & verisimile, semper debetur.*
- 20 *Interesse alterius interesse, cur, & quando non debatur.*
- 21 *Tertia principaliter debentur unde sors, non interesse dicuntur.*
- 22 *Interesse tertiarum pro qua quantitate debatur.*
- 23 *Decreto Domini Planetti facto, nullum alium habemus contractum celebratum.*
- 24 *Iuris distio in præjudicium Domini Regis prorogari non potest, nec per Actorem, nec per Reum.*
- 25 *Continentia causa plures effectus producit.*
- 26 *Remissio causa ratione continentia, vel indinavitatis, qualiter cesseret.*
- 27 *Instantie mutatio, de qua in presenti non tollit continentiam causæ.*
- 28 *Pauli de Castro doctrina in d. l. nulli, C. de iudic. ponderatur.*
- 29 *Exceptio continentia causa, maior est exceptione litis pendentia.*
- 30 *Iudicij mutatio differt, à divisione eiusdem.*
- 31 *Instantia Monasterij, de qua in S. C. contra partem aduersam, refertur.*

- 32 *Fermosinus* in cap. tñam, de ordine cognitionum, quæst. 5. adducitur.
 33 *Contractus*, de quo in præsenti nullam continet usura suspicitionem.
 34 *Tolerantia Superioris* inducit dispensationem.
 35 *Textus* in cap. cum iam dudum, de præb. & dignit. adducitur, & declaratur.
 36 *Tolerantia Pontificis* quando inducat dispensationem.
 37 *Tolerantia Pontificis* consensum arguit.
 38 *Principis dissimulatio*, qualiter dispensationem inducat.
 39 *Interesse posse pacisci in contractu*, communiter approbat, & quando.
 40 *Interesse ratione fructuum*, aliter debetur.
 41 *Interesse compensacionis* potest pacisci in contractu.
 42 *Interesse conuentum non producit aliud interesse*, quod fallit in tertii.
 43 *Legata sorte tertia maturata in vita Testatoris*, non debentur legatario, sed remanent penes heredem.

ARGUMENTVM.

Census an., & quatenus producat tertias & interesse, & qualiter interesse debeatur in contractu.

NEAPOLITANA
IVRISDICTIONIS
PRO

*Patribus Discalceatis Carmelitis,
ne continentia causæ diuidatur.*

NOVVM modum procedendi in iudiciis, ac impugnandi contractus initios, & instrumenta stipulata inter partes assiso in præsenti impugnandum novum excipiendi modum ad lites litibus involuendas practicandum propositum à limine iudicij, ut potè nulliter intentatum, reiiciendum esse acter astero.

2. Dum D. Cæsar Pinellus Ill. Dux Tocci filius, & hæres vniuersalis D. Francisci in Tribunal Reuerendæ Nuntiaturæ Neapolitanæ comparuit eicens, qualiter in anno 1637. fuit condemnatus dictus quondam D. Franciscus ad soluendum Venerabili Monasterio Patrum Discalceatorum Carmelitarum in burgo Plagæ duc. 6400. vna cum interesse liquidando, & non habens pecuniam præ manibus, calculatum fuit dictum interesse in duc. 2000. simulque liquidata expensæ cum sorte principali duc. 6790. quæ quantitates simul redactæ factebant summam duc. 9000. ex quibus soluti fuerunt duc. 500. & pro aliis duc. 500. fuit promissa solatio infra certum tempus, & alij duc. 8000. infra quatuor annos, vna cum interesse, ratione lucri cessantis, & damni emergentis.

3. Cum verò deinde in anno 1656. fuerit calculatio facta cum Ill. D. Andreana de Franco, matre, tutrice, ac balia eiusdem D. Cæsaris, remansit debitor in duc. 6837.2.8. hoc modo, vñ. In duc. 5548.2.8. pro sorte principali, & in duc. 1289. pro ipsterre decurso, ex quibus fuerunt

soluti due. 1637.2.8. eidem Monasterio, scilicet duc. 1102.2.10. in computum sortis, & duc. 534. 4.18. in computum interesse, & propterea pro restanti summa duc. 5200. ad complementum totius summae citra præiudicium primarum causarum, & iurium obligata fuit dicta Ill. Ducissa etiam nomine proprio, & prævia dispensatione Proregis soluendi duc. 750. infra annos tres, qui erant ad complementum omnium tertiarum, & interesse decursarum, & pro reliquis duc. 4445. 4.10. complementum totius sortis principalis quandocunque, & interim pro duc. 5200. soluere ann. duc. 364. & ita fuit facta solutio per multos annos, & supponit pars aduersa dicta instrumenta nulla, & inutilida, tanquam facta contra formam Bullarum Pontificum: vnde non solum supponit non teneri ad soluendos dictos ducatos 364. annos, sed etiam cogi, & compelli dictum Monasterium Patrum Discalceatorum Carmelitarum in burgo Flagæ, ad restituendum Comparenti, scilicet Ill. Duci duc. 4288.3.4. ut potè superflue exactos ex causa inter se alterius interesse, vt institut in dicto Tribunal cogi dictum Monasterium ad restituendum dictos duc. 4288.3.4. ut potè superflue exactos, vna cum omnibus damnis, expensis, & interessi, vt haberetur fol. 1.

Cui petitioni à Ren. Dom. Auditore responsum fuit, vt intimetur parti, & interim nihil innouetur, fol. 2. & fuerunt expeditæ prouisiones sub censuris, & priuatione vocis, &c. quod intimetur, fol. 3. & dicitur intimari Procuratorem Monasterij, quamvis non dicatur ibi quis sit talis Procurator, & presentavit Procurator Don Cœsar's instrumentum de anno 1638. fol. 5. vbi fit mentio euictionis passæ per dictum Monasterium, & sententia ad beneficium eiusdem contra dictum D. Franciscum, qui calculando, quod debebat, dixit ascendere ad summam ducatorum 9000. de quibus soluit ducatos mille, & pro aliis se obligauit soluere infra quatuor annos.

Simulque presentat instrumentum de anno 1656. in quo deductis solutionibus factis remanebant duc. 5200. quos se obligauit ad soluendum D. Andreana de Frâchis proprio eius nomine ad dispensatione Proregis, scilicet duc. 554. infra tres annos, & duc. 4445.4.18. quandocunque, & interim annos 364. fol. 18. presentatur etiam solutio facta duc. 386. per Carolum Ferillum, qui dicit soluere dicto Monasterio S. Therese pro parte D. Andreana de Frâchis pro tertii decursis, usque ad mensem Maij 1665. fol. 42.

Vigore quarum scripturarum dictus D. Cæsar institut expediri causam, quia non indiget probationibus, & quod euidenter constat de nullitate contractus, fol. 44. quod fuit intimatum Procuratori Discalceatorum, fol. 44. quod alias fuit hoc decisum per Tribunal Reuerendæ Nuntiaturæ, & ordinatum, quod partes adirent S.C. vbi fuit factum sequestrum, & exequita bona, imò sequestrata iurisdictio, & ordinatum, vt procederetur ad venditionem omnium bonorum, vnde Monasterium allegat continentiam causæ in S. C. & litis finitæ in Tribunal Nuntiaturæ, necnon quodd pars intendit turbare iurisdictionem laicalem, & in specie fuit petitum causam remitti ad S.C. vbi adest processus causæ, in quo continentur sententia euictionis, & condemnationis D. Francisci Pinelli. Secundò, quod in eodem Tribunal Nuntiaturæ duobus annis elapsis, scilicet 27. Ianuarij 1665. fuit interpositum decretum, visis actis, ac partibus auditis, ac scripturis presentatis in

- in contradictrio indicio, fuit prouisum, & decre-
tum, quod in praesenti causa partes adeant S.R.C.
vbi iam causa fuit excepta ad instantiam PP. Dis-
calceatorum S. Theresia contra rescriptam Du-
cissam Tocci Ream conuentam, fol. 47. à t. lit. A,
quod sanè iuridice factum nunc etiam facien-
dum speratur, quia continentia cause hunc effe-
ctum producit, pro quo facit Text. in l. fundum
Titianum, cum duobus seqq. ff. de except. vbi habe-
tur, quod quando duo iudicia se habent, ut abso-
lutio lata in primo producat exceptionem rei iudi-
catae in secundo, & condemnatoria lata in se-
cundo praividet in primo, non admittitur hor-
rum duorum iudiciorum concursus, ita summat
Bart. tria iura, de quibus supra, petebat enim quis
à Tito possessore fundum Titianum, & poste à
viam ad eum per fundum Sempronianum eius-
dem possessoris, opponebat Reus exceptionem
praividicalem, & fuit admissus, ne per hanc secun-
dam causam fieret primo iudicio praividicium, quæ
quidem regula maximè procedit, quando lis est
coram diuersis iudicibus, vñ. Ecclesiastico, & tem-
porali, quia tunc supersedendum est in secundo,
donec prior terminetur, cap. tua de ordine cogni-
tionum, vbi in specie, ultra sextum, notat Abb. n. 6.
vers. quandoque dicitur praividicialis respectu infer-
ioris iudicis; & hoc summa ratione, vt ipse dicit,
ne processus intracentur, lites litibus inculcentur,
& diuersæ per diuersos Indices ferantur senten-
tiae, & proinde dicit esse supersedendum in cau-
sa, & expectandum illius exitum, & ante ipsum
hoc dixit Antonius de Butre in cap. tua, col. 3.
vers. quandoque contingit, quia ista exceptio, vt
ipsi dicunt est praividicialis ad causam.
- Vnde coram Emin. Cardinalibus in Curia
Romana fuisset mota lis, an officia Actuariorum
Curiae Archiepiscopalae Neapolitanæ (tempore
quo vendebantur talia officia) essent octo, vel no-
uem, quorum nonum emerat quidam de cognomine
Prota à quodam de Iole, quia lite penden-
te Roma petebat Ioleis in S. C. premium officij
vendiri Prota, & Prota dicebat, quod pendente
ista quæstione in Rota Romana, non poterat
Ioleis in S. C. petere, quod Prota condemnaretur
ad soluendum premium officij predicti, quia si
Curia Romana dixisset officia esse octo, no-
num excludendum non cogeretur premium ipse
Prota, soluere sic cum PP. Carmelitæ Discalceati
introduxerint item in S. C. & in M. C. V.
super solutione facienda per Ill. Ducem Tocci,
&c. si super hac eadem causa procederetur in
Curia Nuntiatæ, vtique esset item litibus im-
plicare, & quia condemnatoria sequenda posset
praividicium inferre actori, propterea Textus
optime applicatur in terminis terminantibus in
d. l. fundum Titianum, cum duabus sequentibus, ff.
de exceptionibus, vbi semper exceptio continen-
tiæ procedit, vt benè Francus dec. 36. Gutierrez
lib. 3. præf. quest. 46. num. 4. Anastasius Germo-
nius lib. 3. Sacrorum immunitate, cap. 15. num. 96.
Torreblanca de magia lib. 3. de criminis punitione,
cap. 26. num. 11. Morla in emporio iuris ciuilis,
part. 1. lib. 2. in praludiis, num. 150. Barbosa
in l. Titia, num. 21. & 36. ff. solut. matrim. Ve-
lasc. consult. 159. Gabedus p. 1. decif. 102. Ce-
nuallos quest. 739. num. 26. quest. 818. num. 7.
Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 54. num. 4. Bar-
bosa junior de potest. Episcop. alleg. 84. num. 25.
Menoch. conf. 367. num. 14. & conf. 366. n. 11.
cum seqq. vnde in d. cap. tuam, vt benè notat
Antonius Fuentes Canon. lection. lib. 2. cap. 8. fuit
primo loco proposita causa successionis Comita-

tus Campanæ, & deinde opposita exceptio ille-
gitimationis coram Pontifice, propterea fuit
primo loco causa praividicialis proposita, vnde
dicit D. Fagan. in d. cap. titam, n. 11. quod vbi
quæstio incidens, & principalis venient tractan-
da coram diversis iudicibus, tunc pendentia sus-
pendit iurisdictionem alterius; in hoc tamen pu-
to recedendum à Fagnano, quatenus docet n. 36. 12
cum seqq. & probabilius existimat contra Bart. &
alios, causam matrimoniale cognosci non pos-
se à Iudice laico, si quæstio sit facti, quod in tota
Italia seruatur contrarium, nam in questionibus
facti Ecclesiasticis, Iudex laicus est competens
quoad factum, non quoad Ius.

Neque dicat pars aduersa quod non est ea-
dem causa, quæ fuit proposita in Tribunal Nunti-
atæ tempore Reverendissimi Planetti, quasi
quod ibi tractabatur de declaratione facienda
omnium quantitatum, quas consequi debebat
Monasterium, nunc verò tractatur de nullitate
contractus, vnde non videtur posse opponi exce-
ptionem rei indicatae, & litis finitæ.

Respondeo enim, quod licet petitiones vi-
deantur diuersæ, nihilominus sunt inter easdem
partes de eorum negotio, & debito, vnde dixit
Menochius centuria 4. casu 371. per Textum
in l. nulli, C. de iudiciis, ponens regulam gene-
ralem ab Imperatoribus prohibitam esse diuisio-
nem, & causæ continentiam, & querit, quæ sit
poena diuidentis causam refert aliquos dicentes, 13
quod causam amittet dicit ipse puniri poena
arbitria, exemplificat verò pluribus modis cau-
sæ continentiam, primò, in causa possessori, &
petitorij; secundò, quando sub una generali actio-
ne plures res continentur in actione tutelæ, Glos-
sa in d. l. nulli, vbi Iason n. 3. Affl. dec. 354. n. 13.
tertiò, in actione communi diuidendo inter fra-
tres, l. 1. C. de quibus rebus apud eundem Iudicem
eatur, quartum exemplum est, si plures commis-
sint simul delictum; quintum exemplum est,
quando creditor partem crediti petit coram uno
Iudice, & partem coram alio, talem verò pœnam 16
in sex casibus non incurrit quis: primò, quando
non fuit à parte oppositum: secundò, quando
Actor, & Reus sunt in diverso statu, & in diuer-
sa causa, tertius, quando Reus est contumax, quia
tunc perdit beneficium legis nulli, quartus, quan-
do Iudex non habet iurisdictionem super tota li-
te, prout in aliis casibus, de quibus Menoch. vbi
supràimò perpetuo notandum esse, dicit Carroc.
de except. except. 22. q. 2. 5. quod exceptio incom-
petentia potest opponi, si Iudex sit competens, 17
sed modus incompetens, quod prius dixerat Bald.
ita se practicasse in l. licet n. 6. C. de procurat. hinc
cum quis litigasset cum vxore super inualiditate
matrimonij coram Delegato Apostolico, & obti-
nuisset mulier ad sui fauorem sententiam, à qua
maritus appellavit, recursum habuit mulier ad
Iudicem facultarem, vt pendente appellatione co-
geret maritum ad alimenta præstanta, vt fuisse
decisum refert. Affl. decif. 152. hinc Iudex,
qui cognoscit de possessorio, non potest de peti-
torio cognoscere, quando praividicaretur alterius
iurisdictioni, Affl. in decif. 155.

Secundò respondeo, considerandam esse ratio-
nem declaratam in decreto facto per D. Planetti,
quia dixit, stante litis pendentia partes, &c. vnde
pro verò habuit tunc temporis Tribunal Nunti-
atæ, quod monasteriū in exequatione sententia
S. C. conuenit Ill. Ducem, & eius fratrem in S. C.
vbi validitas crediti canonica est sententia S. C.
in executionem pactorum, & instrumentorum

- dicto Monasterio factorum pro bonis emptis, & postea enictis, vnde debet fieri satisfactio interesse rei iudicatae, quod etiam Rota Romana solita est decidere, quia licet taxatio interesse
- 19 certi, & uniformis prohibetur per Pium V. tamen interesse verisimile, & proportionabile debiri, consuluit Gabriel *comm.concl. concl. 4.n.21.* & taxationem interesse ad rationem quinque pro centenario, admisit Rota *decif. 69. num. 3.* post consil. Farinac. *tom. 2.* & firmat Cenc. *quæst. 57.*
- 20 à *num. 6. in ultima impress.* & licet non debeatur interesse alterius interesse, vt latè Leotardus de *vñis, quæst. 88. num. 10.* post plures, quos allegat, vnde Rota Romana ex fructibus censu negat posse augeri, & constitui censum, ex eo, quia sunt prohibitæ *vñis, vñis, & per censu incrementa debitor redigeretur ad inopiam, & talis censu Reipublicæ est maximè perniciosus.* Responsio tamen in promptu est, quod dum Rota in terminis Bullæ Pianæ requirit pecuniam numeratam, & assertum illud, quod *vñis, vñis* non possint exigi, non adoptatur in casu nostro: nam tertia principaliter debentur, & dicuntur sors, vt bene Præl. de Franch. *decif. 254. num. 1.* quem refert, & sequitur Cancer. *p. 2.c. 1. num. 280.* vbi probat censum posse creari ex annullitatibus decursis, & non solutis, & de praxi S. C. condemnandi ad interesse tertiarum, testatur Rouit. *in prag. 3. de cessione bonorum, num. 23.* & *decif. 9. num. 24.* Consil. Pratus *pract. obseruat.*
- 21 *cap. 12. num. 31.* Reg. Marcian. *diff. 59.* qui refellit Leotardum, & alias, non tamen debetur interesse tertiarum, nisi tertia ad notabilem summam ascendent, scilicet ad ducatos centum, Theodor. *alleg. 40.* Vrsill. ad Afflict. *decif. 91.* qui dicunt taxari ad rationem quinque pro centenario, & interdum ad septem, Dom. de Franchis *diēt. decif. 254.* imò ad maiorem summam, & decem taxari, dicit Reg. Capyc. Latro *decisione 192. num. 47.* ab initio tamen interesse tertiarum non posse taxari, dicebat Marcianus *vbi supra, num. 3.*
- 22 Post igitur dictum tempus, scilicet de anno 1665. quo dictum fuit in Tribunali Nuntiatura, vt partes adeant S.R.C. nullus alias actus fuit factus, nullusque contractus celebratus, imò in executionem dicti decreti Illustriss. D.D. Andreana comparuit in S. C. die 17. Martij 1665. instans, vt Monasterium declararet quantitates consequendas, quia solvere volebat *fol. 48.* per Consiliarium Rocenū fuit decretum, quod Monasterium cum iuramento declararet quantitates consequendas, & interim, quod Illustriss. *Du-*
cissa non alienaret capitalia inconsulto S. C. fol. 48. & 49. & eadem die per Monasterium fuit facta declaratio debere consequi due. 5550. salvo maiori calculo, stante rescissione contractus propter paecta adiecta in illo, *fol. 50.* & Monasterium in in eadem die dicit, quod ducati 4445. 4. 18. sunt pro capitali, cætera verò pro tertiiis, &c. vnde instat, quod expediantur literæ executoriales realiter, & personaliter vigore paecti, & quod omnes debitores, & rendentes dictorum obligatorum de quantitatibus debitis, & debendis faciant depositum, alias exequantur, *fol. 50. in fine, & aterg.* & intimata monitione parti aduersæ, fuit replicatum per procuratorem D. Andreanæ, quod declaratio non fuit facta formiter, vnde petit declarationem circa vñsum, *fol. 50. à terg.* vnde apparet evidenter dependentia litis in S. C. tum ante, tum post decretum D. Planetti, nec possunt patres iurisdictionem indicis protogare in præ-

indictum Domini, scilicet Regis, per cuius ministros possit inhiberi Patribus ne litigent coram alio indice, vt bene Afflict. *dec. 114.* idem Afflict. *decif. 265. in 13. fallentia, Maranta de iudiciis, fol. 39. in fine, Freccia, & alijs apud Vrsillum ad Afflict. decif. 155. mun. 4.* Idque totum fundatur in eo, ne continentia causa diuidatur, vnde cum quidam litigasset in S. C. agebat etiam in Civitate Genuæ contra eundem, & ne continentia causa diuidatur, fuerunt uti attentata, reuocata ea, quæ Genuæ gesta fuerunt, per Textum in l. 3. ff. de quibus rebus apud eundem iudicem, &c. cum Text. in Authent. consequenter, Cod. de sentent. & interrog. omn. iudic. per Textum in l. cum Papinianus 14. Cod. de sententiis, cap. dispensia, de rescriptis, in 6. vbi coram diuersis iudicibus non potest aliquis conueniri, vel conuenire, quod notat Barbosa ibi, vnde Text. in l. nulli prorsus 10. C. de indic. causam proprietatis non esse dividendam à causa possessionis dicit propter eandem continentiam, notat Viuius in *decif. 136.* Camillus Borrellus in pragm. odiu litium, §. 2. gloss. 1. n. 254. vnde Iason. in d. l. nulli, ponit regulam cum sex limitationibus necessariis, & septem ponit Menoch. de arbitr. casu 371. Idque ne cōtingat super eadem re, eodemque negotio ferri à diuersis iudicibus diuersas sententias contrarias, vt bene ponderat Berous *consil. 75. vol. 3.* Afflict. *dec. 354. num. 6.* vbi amplificat regulam, vt etiam nulla proposita, & allegata exceptione de incompetencia secundi indicis processus fabricatus coram secundo, non valeat, quod sequitur Maranta *diff. 6. num. 31.* vbi ait hanc esse communem opinionem, & continentia causa dicitur, vel respectu personarum, vel respectu subiecti, vel ratione actionis principalis, & hoc est, quod dici solet cessare remissionem causæ, ratione indiuiduitatis, vel continentia causa, P. de Franchis *decif. 426.* Vrsill. ad Afflict. *decif. 213. n. 8.* Farinac. *quæst. 100. cap. 3. num. 143.* Capiblanca. *tom. 2. de Baronibus, cap. 8. num. 9.* vbi ait pluribus modis dici continentiam causæ, & inter alios quando mutatur modus agendi, prout in præsenti, quia coram D. Planetti proponebatur, vt Patres declararent quid deberent consequi, nunc renolto mantello, proponitur de nullitate eiusdem contractus, vnde opponitur de continentia, Iacobus Concedatus *lib. 1. quæst. iur. cap. 3. num. 8.* Cardin. Tusclus *tom. 2. littera B, conclus. 176.* Greneus *lib. 1. pract. concl. 3.* Marta de intrisd. *p. 2. cap. 39. num. 27. part. 4. casu 142. num. 13. casu 34. n. 23.* Facchineus *lib. 9. cap. 31.* Barbosa in d. l. nulli, C. de iudicis.

Imò est notabilis doctrina Pauli de Castro in d. l. nulli, qui ait, quod Textus ille non habet locum quando opponitur exceptio litis pendentiæ, quia tunc non procedit Text. in l. vbi cæptum, ff. de indic. sed procedit Text. in d. l. nulli quando opponitur, quod de eadem re non potest indicium inter eosdem, quia tunc non valet processus, quasi dicat, quod maior est exceptio, ne de eadem re coram diuersis iudicibus agatur, quam exceptio litis pendentiæ, vnde exceptio, ne continentia causæ diuidatur, impedit litis ingressum, & processum ad ulteriora etiamsi procedendo coram diuersis iudicibus nihil opponatur à parte, Afflict. *decif. 354. num. 6.* quod aliud est mutare, & aliud dividere iudicium, mutare iudicium est, quando illud idem, quod propono coram uno Iudice, volo proponere coram alio Iudice; & tunc propriè procedit, Text. in diēt. l. vbi cæptum, de indicis, quod fieri non potest, & licet olim causam amittet.

amittet quis, tamen hodie punitur pena arbitria iudicis, Ias. vbi suprà, Menoch. d. casu 371. Vrsil. ad Afflct. vbi suprà.

3 1 Peculiaris instantia eiusdem Monasterij, folio 45. narrando originem euictiōnis sententiam S. C. ex qua remansit debitor in duc. 5200. solenniter infra certum tempus solutionem aliorum factam, & interim interessē cum expresso pacto, ut firmā remanerent sententiā, & decreta S. C. propter sequestrum factum, imd quod deficiente solutione ipso iure contraētus rescindatur, quām pro tertīis, & quia dictum Monasterium consequi debet ducati 554. pro forte, & interessē, salvo maiori calculo, citra praeiudicium liquidationis exercendā, instituit Monasterij procurator pro expeditione literarum exequitorialium, tam contra dictam Illustrem Dacissam D. Andreanam, quām contra D. Cæsarem Pinellum realiter, & personaliter obligatos, imd, & contra alios obligatos insolidum pro quantitate prædicta, quam cum iuramento declarauit consequi Monasterium prædictum, quod cum effectu procedatur ad venditionem Terræ Tocci, & ut renouentur bannā pro venditione facienda, & sequestretur iurisdictionis, & debitores faciant depositum quantitatū debendarum, fol. 45. vnde apparet finis semper in S. C. processum per Monasterium prædictum, non ergo nunc in Tribunal Reuerendæ Nuntiaturæ poterit cogi ad comparendum.

3 2 Pro quo rogo videri doctissimum Fermosinum in cap. 1. nam, de ordine cognitionum, quest. 5. vbi querit quid si contra patentem pecuniam coram Iudice seculari opponatur exceptio usurpæ ad impediendam exequitionem instrumenti guarentigiat, talis exceptio coram Iudice Ecclesiastico sit ventilanda, dicit num. 3. quod usurparum crimen, tam quoad restitutionem usurpæ, quām etiam quoad punitionem sit mixti fori, vnde locum habet praeuentio, siveque dicit num. 7. quod usurpæ coram laico etiam peti possunt, per Franch. in decisione 189. in prælenti vero nullam video quæstionem agitari posse de usurparia prauitate, quando contractum habemus in tota ferè Europa validum, de interessē à principio determinato, saltem tolerabili, quod in præsenti dicitur de damno emergente propter interessē pallium à Patribus in euictiōne in sequita, igitur si fuerit de interessē aliquod dictum nil mirum est, nec nouum in iure dici debet, cum tales contraētus tolerantur in toto Regno vbi adest Nuntius Apostolicus, sunt tot Prælati, & Episcopi, ex quibus etiam aliqui fuerunt ad Papatum assumpti, nec similem contrahendi modum improbarunt, igitur tolerantia Superioris inducit dispensationem, Bald. consil. 45. & 46. vol. 5. Sola ad consuet. Sabaudia in proœmio, gloss. 4. num. 40. & 41. Cassaneus in consuet. Burgundia, rubr. 4. §. 7. num. 552. Rouit. in pragm. 1. num. 26. de officialibus, Crauet. consil. 869. volum. 5. Auend. de exeq. mand. part. 1. cap. 2. num. 29. Vries in ritu 235. part. 1. n. 103. fol. 38. col. 1. & 2.

3 5 Neque obstat Text. in cap. cum in dudum, de prob. & dignit. per quem Textum dicit ibi Abbas num. 5. & in cap. fin. num. 13. de consuet. ex Aristotele lib. 7. Ethicorum, cap. 7. tolerare consistit in resistendo, igitur non potest tolerantia consensum inducere.

Respondeo primò, quod in dict. cap. cum iam dudum, non dicitur Pontificis tolerantiam non inducere dispensationem, & sic consensum, sed

quod multa patienter tolerantur, quod exigente iustitia non deberent tolerari, quæ longè diversa sunt inter se, quasi dicat Textus, quod multa ex æquitate tolerantur, quæ attento rigore non deberent admitti; Verbum enim iustitia sumitur, ibi pro rigore, vt in Can. omnis qui, & Can. vera iustitia 45. distinet. & sic alia iura intelligit Speculator in tit. de dispensat. §. 1. n. 7. & verba illa, per patientiam, debent intelligi, per pietatem, & æquitatem, iuxta Text. in Can. paratus, in princ. ibi, & patienter 23. q. 1. qua dispensatione attenta Pontificis tolerantia non inducet dispensationem.

Respondeo secundò, quod licet ibi non fiat 36 regula, quod tolerantia Pontificis inducit dispensationem, sed solum, quod multa per patientiam, quasi dicat multoties id contingit, non tamen semper est vera, sed oportet distinguere, quia si tolerantia Pontificis est comparativa permissa, nimurum in particuli persona ad euictanda maiora mala, de qua loquitur Text. in dict. cap. cum iam dudum, secundum Abbatem in cap. 1. num. 4. de tregua, & pace, vbi Felin. num. 11. idem Abbas, qui notat, quod in dicto Textu tolerantia dispensationem, non inducit, arguendo à simili, vel ab identitate rationis, sed quando tolerantia contingere, & non comparativa, vel ad euictanda maiora mala in personam particulari, sed ex alia iusta causa, putata ad bonum commune, & Reipublicæ utilitatem, inducit dispensationem, Text. est expressus in cap. Abbatem, de sentent. & re indic. in 6. vbi Archidiacon. num. 6. & facit Textus in d. cap. cum iam dudum per argumentum à speciali, de quo Præpositus in Can. in istis, §. leges, vers. In his autem, 4. dist. ergo cum tolerantia in casu nostro non consistat in casu particulari, sed circa vniuersalem statum, & tranquillitatem Reipublicæ, & totius Regni dicte debet per Summum Pontificem per talem tolerantiam dispensatum, vt in simili Petrus Vries in ritu 235. part. 1. num. 109. in fine, dixit, quod publica utilitas est sufficiens causa dispensationis, ad notata per Glos. in extran. ad reprimendum, in verbo, Non obstantibus, Facchineus lib. 7. controv. cap. 49. Joseph Sesse de inhib. c. 8. §. 3. n. 148. Reg. de Curte in cap. fin. sect. 2. n. 9. de consuet. & facit Textus in l. ita vulneratus 52. vers. Multa autem, ff. ad leg. Aquil.

Respondeo tertio, quod licet nuda tolerantia, & simplex patientia, quæ nullum habet actum concludentem, & denotantem consensum non inducat dispensationem, secundum Glossam in verbo, Tolerantes, Ioan. de Silua de benefic. 3. part. q. 10. n. 5.

Vnde Iason. in l. que dotes. n. 106. ff. solut. matr. dicit, quod actus superioris consistens in pari nunquam inducit dispensationem, at vero quando tolerantia est approbationis solum tacitæ, & habet aliquem actum denotantem consensum saltem tacite, & implicitè, tunc inducit dispensationem, secundum Glossam in d. verbo, Tolerantes, post alias Gratian. cap. 140. n. 18. Vries n. 11. quia cum talis actus consistat in agere, consensum arguit secundum eundem Iason. vbi suprà, Rom. singul. 777. Menoch. lib. 3. præf. 57. num. 12. ergo cum in præsenti tolerantia Pontificis non sit nulla, & simplex consistens in pati, sed approbationis consistens in agere, sic Bannitus toleratus à superiore per aliquos actus non potest impunè occidi, quia censetur dispensatus, seu agratatus, Marsil. consil. 9. num. 24. consil. 10. num. 26. & in praxi criminali, §. aggredior, num. 28. Magon. decis.

decis. Florent. 26. num. 47. Craueta conf. 168. n. 4.
Vries, num. 112. & de simili consuetudine tolerata, dicit Belluga in speculo Principum rub. 11. §.
videndum, n. 10. vbi Camillus Borellus per quindecim fundamenta, Ioseph Sesse vbi suprà, §. 3.
num. 164. & de alia simili tolerantia dicit Cen-
uallos quæst. 197. n. 174. lib. 4. & de alia refert
Valenz. conf. 98. num. 30.

- 37 Respondeo ultimo, quod in casu, de quo agimus, non oportet disputare, an Summus Pontifex per dictam tolerantiam censeatur dispensasse, sed sufficit, quod censeatur consensisse, quod est minus, quia consensus refertur ad simplicem actum voluntatis, & idem est, quod simul sentire, in l. *consensa*, ff. *de alt. & oblig.* Valsquius lib. 2. cap. 62. num. 9. ergo ad validitatem sufficit, quod Summus Pontifex sciat, & consentiat, *cap. scienti, de reg. iuris in 6.* quia scienti, & consentienti non sit iniuria, l. 1. §. *vñque adeò, ff. de iniuriis, cap. scienti 27. de reg. iur. in 6.* Vnde Sanchez lib. 2. *de matrim. disp. 38. n. 12.* & post eum Barbosa in collect. ad Text. in d. cap. cum iam dudum, num. 3. ait, quod Principis dissimulatio non inducit dispensationem, in d. cap. *respon-*
dens, ad Textum in d. cap. quia circa, de consang. & *affinit.* procedere, ex eo quod coninges, de quibus ibi existimabant bona fide se legitime coniugatos esse, ut ex veritatis manifestatione timebatur graue scandalum, quapropter Pontifex tacendum, & dissimulandum esse dicit, eosque in matrimonio illo putatino, & inuincibili ignorantia excusat permittendos esse.

- 38 Cum ergo in praesenti, contractus factus fuerit per tolerantiam totius Orbis approbatus, dici debet omnino validus, quia tota ratio inualitatis illa esset, quod daretur interesse alterius interesse, sive quod daretur interesse nullis factis probationibus circa illud, quod quidem videtur improbum scenus, ut in l. *improbum, C. ex quibus causis infam. irrogetur*, qui Text. licet loquatur de usuris usurarum, notat Franch. *decis. 254.* Fabius de Anna *conf. 48.* Minadous *decis. 17.* Rouitus in prag. 3. *de cession. bonor. num. 21.* tamen usuræ cum interesse æquiparantur, per Glos. in l. 2. §. *grani, ff. de administr. rerum ad Civitatem pertinentium, & in l. faciem, ff. pro so-*
cio, Ruinus conf. 55. vol. 2. quod fallit, quando interesse deberetur principaliter, ut interesse tertiarum, Francus *vbi supra, Mastrill. dec. 124. n. 3.* Castill. *dec. 122. num. 47.* Theodor. *alleg. 40.* num. 46. Thor. in verbo, *interesse*, an debeatur ex interesse, sicuti in simili videimus, quod licet census in pecunia numerata constitui debeat per Bullam Pij V. nihilominus in Hispaniis, & ferè in tota Italia non est recepta, Intrigl. *de censibus, quæst. 97.* Gratian. *cap. 588. tom. 3.* Capyc. Latr. *consult. 150. num. 5. tom. 2.*

- 40 Tandem pro coronide obseruandus est Dom. Capyc. Latr. *consult. 69. à num. 12. tom. 1.* qui distinguit duos casus.

Primus est, quando vendo tem habita fide de pretio, & emptor percipit utilitatem pretio non soluto, & tunc tenetur ad usuras ratione fructuum perceptorum, licet nulla mora intercesserit, ut in l. *curabit. C. de action. empt.* Muta *decis. 52.* Scaynus in *decis. Bonon. 43. num. 38.* Mandellus de Alba *conf. 300. & 610.* Gratian. *cap. 716.* Baldassar Klamer in *promptuario Iuris tit. 19. de usuris, §. 5. num. 10.*

- 41 Secundus casus est, quando res fuit tradita emptori, habita fide de pretio, & data dilatio ad soluendum, & sic nulla existente mora regulari, vel

irregulari, & eo casu cessat dispositio d. l. curabit, neque debentur usuræ licitas in recompensacionem fructuum, ita Glos. in cap. *conquestus, in vers. de facto de usuris, Guttier. lib. 1. Canon. quæst. cap. 39. num. 19.* sed posset hoc casu pacisci de interesse ratione eius, quod interest venditorem habere premium tempore venditionis, vel tempore destinatae solutionis, Couarr. *var. cap. 3.* Ioseph Ludouicus lib. 1. *concl. 56.* Mascard. *concl. 930.* etenim non soluto pretio, data per venditorem dilatione emptori ad soluendum, poterit pacisci, ut interim aliquod soluatur pro interesse, iuxta notata per Ancharan. iuniorem, *quæst. 33.* & per alios, in quibus fundat Farin. *repert. de contractibus, quæst. 35. v. 3.* & quando interesse deducitur in pactum potest excedere fructuum perceptionem post alios Capyc. Latr. *consult. 59. num. 15. tom. 1.* & licet hoc sit interesse conuentum, tamen non producit aliud interesse, quia tertiae non producunt interesse, ex eo quod sunt conniventæ, sed quia debentur principaliter, & de per se, cum capitale peti non possit, Francus d. *decis. 254.* Criella *dec. 103. num. 8.* & interesse conuentum non producit aliud interesse, ut bene Capyc. Latr. *consult. 59. num. 20.* Gratian. c. 987. Rouit. *dec. 9.* Mastrill. *dec. 245.* Milanesius *dec. 8. lib. 1.* Castill. *decis. 29.* Camillus de Medices *conf. 155.* Riccius *collect. 3719.* Reg. de Marinis *tom. 1. cap. 199.* Flaminius Monacus *ad Minadoum, decis. 17.* Intrigl. *singular. 69.* Costa *de portione rata, quæst. 142.* Capyc. *Latr. vbi sup. num. 22.* & propterea dicimus, quod legata sorte tertiae maturatae in vita testatoris, non debentur legatario, sed remanent apud heredem, quia tertiae, siue usuræ Bullares, non dicuntur usuræ, & accessoriæ, sed sunt principaliiter debitæ, Mastrill. *decis. 115.* Cardin. Mantica *decis. 24.* sic decisum in S. C. refert Francus *dec. 254.* contra Surdum *decis. 88.* qui pro se allegat Textum in l. *nomen debitoris, ff. de leg. 3.* sed Textus loquitur in usuris, non in tertii, & Francum sequitur Fontanella *decis. 539.* Olea *de cess. iur. art. 6. quæst. 6. num. 16.* qui allegat Ripollam *var. resol. cap. 13. de testam. numero 328.*

Quapropter stat fundatum, tum in Institia cause, tum etiam in ordine, causam de qua agimus, instissimam esse tractandam in S. C. vbi per voluminosum processum tractata iam est, continentiam cause sufficientem esse, ne Tribunal Renerendæ Nuntiaturæ se intromittat, ut dicebamus.

Quare, &c.

DISCEPTAT. CCLXXV.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facti species præmititur.*
- 2 *Simulatio quid sit.*
- 3 *Simulationis tres species.*
- 4 *Simulatio probari debet.*
- 5 *Simulationis causa est probanda.*
- 6 *Instrumento donationis quando standum est non probata simulatione.*
- 7 *Dominium, & possessio rerum donatarum qualiter transeat vigore donationis, & quid posito const.*
- 8 *Simulationis tractatus probari debet de tempore antecedenti.*

- 9 *Simulationis & fraudis vterque debet esse particeps.*
 10 *Simulandi causa probari debet, & sic decisum.*
 11 *Simulatio non arguitur ob solam coniunctionem sanguinis agendo.*
 12 *Simulatio non arguitur per hoc quod donans retinuerit usumfructum.*
 13 *Simulatio non sufficienter probatur per retentionem bonorum.*
 14 *Simulatio requirit ut probetur de publica voce.*
 15 *Iuramentum cessat posita simulatione.*
 16 *Simulatio cessat ob bonam famam, & vitam contrahentium.*
 17 *Simulatio probatur ex partium confessione.*
 18 *Simulatio qualiter per coniecturas probetur, & quales esse debeant coniecturae.*
 19 *Quantitas excessiva rerum donatarum an sufficiat pro simulatione.*
 20 *Ingressus in Religionem donat cui velit sine causa presumpta simulandi.*
 21 *Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum quando inutilida.*
 22 *Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum valet reservato usufructu.*
 23 *Donatio facta, aut renunciatio cum licentia Superioris Abbatis nullius valet.*
 24 *Milites Hierosolymitani non subjiciuntur Trid. sess. 25. cap. 16. de Regularibus.*
 25 *Donatio de qua in praesenti valet, licet ad quandam scripturam remittatur.*
 26 *Fruelus vita durante maturati, & non exacti an pertineant ad donantem an ad donatarium.*
 27 *Granamina apposita donatario erga donantem non argunt simulationem.*
 28 *Donatio revocatur ob ingratitudinem quod poterit fieri per pactum.*
 29 *Equites Hierosolymitani sunt veri Religiosi, & acquirunt Religioni manutentionem.*
 30 *Milites Hierosolymitani non possunt testari non obstante privilegio conlaustarum.*
 31 *Notarius Regius accipit obligationem etiam clericorum & Regularium.*
 32 *Donatio non inficiatur per hoc quod in Protocollo non adest.*
 33 *Protocollo & Bastardellum si discordant cui magis credendum.*
 34 *Instrumenti reassumptio qualiter facienda, & quid mortuo Notario.*
 35 *Chartula quando dicatur, & nullam fidem facit.*
 36 *Fascicula, & Bastardella Notariorum non sunt cartulae.*
 37 *Miles Hierosolymitani poterit declarare quod scriptura priuata reseruant.*
 38 *Milites Hierosolymitani sunt verè, & propriè Religiosi.*
 39 *Religio sancti Ioannis est de latioribus, & in multis non tenentur ut catere.*
 40 *Milites sancti Iacobi Alcantara, & Calatrava, &c. qualiter sint Religiosi.*
 41 *Milites predicti perficiebant vota ut milites S. Ioannis.*
 42 *Papa qualiter possit dispensare in voto castitatis cum Monacho.*
 43 *Dispensatio an requirat causam publicam in Papa dispensante.*
 44 *Religionis sancti Ioannis statuta an requirant tantum nobilitatem localem.*
 45 *Ignominia transuersalium an praividicet militi Hierosolymitano.*
 46 *Milites Hierosolymitani professio an valeat sine appositione cinguli, ensis super femur.*
- Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

- 47 *Milites sancti Ioannis licet sint incapaces dominij retinent tamen usum bonorum.*
 48 *Paupertas ordinum militarium non est una, & eadem species.*
 49 *Conclusio negotij faciendi.*

ARGUMENTVM.

Simulationis species multæ sunt, & probantur multis coniecturis, apud Noguerollum, alleg. 10. & in praesenti aliis ad factum applicatis, & quid in donatione presumpta simulatè.

DISCURSVS LEGALIS
super validitate cuiusdam
Donationis.

VPPONITVR in facto quod in mente Nouemb. 1651. in Civitate Balucariae Ill. D. Fabricius Ruffo occasione faciendi suā Professionem in Religionē Sancti Io. Hierosolymitani donauit Reuerendo Sacerdoti D. Francisco Ruffo omnia bona sua mobilia, & stabilia, aurum argentum ac omnia quod tunc temporis possidebat, idque infra duos menses à die possessionis facienda prævia licentia cuiusdam Fratris Stephani de Balnearea Subprioris in Capite Abbatiæ eiusdem loci nullius Dicecisis, ac Ordinarij eiusdem Civitatis Balneariæ quam Professione vigere Brevis Magni Magistri poterat facere extra conuentum ut assent. In qua donatione sibi reseruauit donans fructus vita durante, & pro consequitione eorumdē ipse donans referauit ut possit comparere in Iudicio vel extra quietare iura cedere, &c. & bonis mobilibus donatis vti, &c. prout dictus frater donatarius facere posset & valeret, si prædicta reseruatio facta non fuisset dixit etiam quod fructus maturati & non exacti tempore mortis dicti donantis, remaneant & remanere debeat apud eundem D. Francisco donatarium eiusque heredem, & successorem reseruans sibi eorumdem, bonorum donatorum administrationem ob usumfructum reseruatum, facultate adiecta exigendi, &c. comparandi in Iudicio, &c. & etiam Capitalia exigendi cum obligatione tamen reiuestiendi in alias emptiones, & dictus Franciscus donatarius constituit eundem donantem Procuratorem in rem propriam ad hunc effectum. Conditione tamen apposita, & non aliter nec alio modo, ut dictus donatarius soluere teneatur omnibus illis personis, quas scriptas reperiet notatasque in quodam filio consignato eidem Notario quantitates omnes quas ibi descriptas inueniet, & in simili quod casu quo contigerit dictum Franciscum Donatarium præmori, succedere debeat personæ illæ quas scripturas reliquit in folio predicto sua propria manu scilicet donantis, & sic in casu mortis eiusdem D. Francisci succedant, & succedere valeant ille eadem personæ in dicto folio nominatae, casu quo dictus Prior in manus inimicorum incideret fidelium, vel infidelium teneatur donatarius D. Franciscus impendere omnem iquantitatem quæ erit ad talem effectum necessaria pro redempzione predicta, & hoc etiam si opus esset ex-

H h pendere

pendere Capitalia prædicta iam quod fructus referuauerat in donatione, & si casu contrarium contigerit licet sit Prior donanti alium facere donatarium, sine alium in donatione prædicta nominare.

Insuper pactum expresso conuentum est quod in casu quo dictus M. Prior vellet facere militum cohortem, vexillum vel opus esset ad aliquam legationem in simplici sua requisitione, & declaratione obligatus sit donatarius vel alius locum summ tenes subministrare, & dare omnem illam quantitatem, quæ ad hunc effectum erit necessaria, & hoc posita sua simplici declaratione, idque per duos annos antequam fiat talis expensa quam donationem vallavit iuramento solemnni constituto, &c. ceterisque qualitatibus, & conditionibus ac requisitis pro donatione prædicta.

Requisitus ego quid de tali donatione sentirem, respondi pro eius validitate, non obstantibus quibusdam friuolis, ac leuibus oppositionibus qua contra eam fieri possent; quæ omnia in praesenti resoluam.

2. In primis non potest donatio prædicta diei nulla vel simulata ex quo nonnullæ conditiones sive pacta sunt appositæ quæ designant actum simulatum, quia, ut ab origine negotium exordiar ut mei moris est, simulatio est quando aliquod fingitur fieri, illud tamen quod fieri fингitur re vera non sit sic Baldus *conf. 65. lib. 2. Card. Tusclus in verbo simulatio, concl. 257.* vbi etiam possit alias descriptiones simulationes, & Sperellus *conf. 1. n. 16.* vbi ait quod simulatio est quando unum est gestum inter partes, & aliud scriptum cuius simulationis species tres sunt, & tribus modis committitur. Primo modo quando in veritatem agitur inter partes, quod contractus qui celebratur sit simulatus. Secundo modo dicitur contractus simulatus quando inter partes celebratur in veritate, sed modico tempore duraturs ut pura si inter eos actum sit ut cito fiat retrocessio. Tertio modo dicitur contractus simulatus quando partes conueniunt in mente, & extra contractum quod dictus contractus verè celebratus nihil sit, sed factus ad aliquod reprobandum, ita Bart. *d. conf. 65. num. 3. part. 1. Ant. de Canario de except. instr. num. 27.* Farinacius *de simulatione, & falsitate contractus, quest. 162. part. 1. n. 50.* in casu vero nostro nihil tale video in donatione, video factam cum omnibus requisitis ipsius: ergo vbi poterit simulatio fundari quæ in dubio non præsumitur. Semper enim interpretatione fieri debet in bonam partem Canonistæ per illa iura in *cap. ad nostram de emptione, & venditione, & in cap. illo vos de pignorib.* Mascard. *de probat. concl. 438. & 448.* Menoch. *lib. 3. præsumpt. 122. & conf. 143. lib. 4.* Natta *conf. 198. lib. 1.* Roland. *conf. 40. & conf. 96. num. 12. lib. 2.* Bursatus *conf. 135. num. 12. lib. 2.* & qui contractum simulatum esse asserit probare debet causam simulationis ut bene Mascardus *d. concl. 448.* Latissimè Castillus *lib. 2. controu. forens. cap. 25. in fine,* ex communis præceptore Bartolo *in l. post contractum, num. 3. ff. de donation, & conf. 65. lib. 1.* Farinacius *d. quest. 162. num. 97.* Rota *d. 69. p. 2. diners. & d. 413. part. 1. recentiorum,* & fuit dictum in Romana donationis coram sacroto, & ex Regula Text. *in l. sicut s. supernacrum; ff. quibus modis,* pignus vel hypotheca, &c. fundat recolenda memorie Præf. Merlinus *tom. 2. cap. 17.* in donatione facta à Fratre Francisco Lantaro Milite Hierosolymitano Cæsari Serfali, & c. 19.

n. 33. & c. 67. per totum, & decem esse coniecturas probandi simulationes dicit Noguerolus alleg. 10.

Vnde doctissimus Merlinus *d. cap. 67. tom. 1.* 6 distinguens illas plures simulationis species, de quibus supra dixit standum esse instrumento donationis prædictæ prout cantat *l. cum precibus C. de probatio.* eo quod instrumentum dicitur probata veritas & actio probata redditque rem certam, & manifestam Bald. *in l. imperator ff. de statu hominum D.* Merlinus *d. cap. 17. & 67. num. 7.* Cuius quidem instrumenti vigore ne- dum dominium bonorum donatorum fuit quæ- situm donatario, & si de simulatione constaret prout benè Bart. *d. conf. 65.* Farinac. *num. 18.* 7 qui *num. 29.* quod hoc indubitanter procedit vbi non ea species est simulationis, qua partes nihil actum esse voluerunt, sed illa ut verè negotium actum sit, sed aliter quam scriptum est, imò etiam possessionem nedum per clausulam constituti, sed per veram, & actualē *l. proprietati l. cum res, C. de prob.* Gratian. *cap. 317. num. 6.* D. S. Merlinus *d. cap. 67. num. 9.*

Neque sufficit de causa constare sed de ante- cedenti contractu simulandi inter contrahentes Bart. *d. conf. 65.* dum ait debere constare de si mulatione ante contractum quod Bald. *in l. multum interest, num. 3.* C. si quis alteri vel sibi declarat si præcesserit tractatus de simulatione exornat Menochius *lib. 3. præsumpt. 125. n. 3. & 6.* Card. Mantica *tom. 2. de tacitis, lib. 13. tit. 35. num. 18.* Mascard. *concl. 446. num. 13.* Gratian. *cap. 255. num. 13.* Regens de Ponte *conf. 2. n. 83. & 84. vol. 1.* qui ait debere vitrumque contrahentem esse fraudis, & simulationis participem. D. R. Galeota *lib. 1. controu. for. contr. 28. n. 1.* 9 *cum sequenti Reg. Merlinus, contr. for. d. c. 67. num. 2.* At in praesenti quam causam simulandi habuerint contrahentes donans scilicet & donatarius non video. Nec appetet neque de tractatu aliquid somnari potest ergo non est simulata: unde cum Rota Romana allegaretur quædam donatio simulata quia non constabat de causa simulandi. Rota dixit non ita præsumi nec dici posse legatur Rota apud Penniam *d. 415. tomo 1.* quia concurrebat ibi causa donandi fuit dictum non præsumi simulatam causa donandi in praesenti est ingressus in Religione sancti Ioannis, &c.

Imo neque præsumptio simulationis est si fiat donatio inter sanguine coniunctos, quia non quelibet sanguinis coniunctio præsertim si remotionis sit gradus simulatione arguit, sed illa tantummodo quæ inter patrem & filium, maritum & uxorem aliasque huius generis personas, inter quas nedum singularis affectio, sed nimia quoque confidentia poterit considerari ex *l. Theopompos, ff. de dote prelegata* Gratianus *c. 255. n. 7.*

Neque simulationis præsumptio erit quod donans retinuerit usumfructum; quia etiam si non administrationē tantum retinuisse bonorum, & exactionem, sed etiam veram, & effectuum retinuisse possessionem eorum bonorum donatorum non potest dici simulata quia ut benè D. Merlinus *d. cap. 17. tom. 2.* simplex possessione bonorum donatorum vbi agitur solum de præiudicio donantis & donatarij non sufficit pro simulatione nisi consideretur fraus creditorum, & alia circumstantia apud D. Merlinum considerata vbi supra, *num. 22. cum seq.*

Neque de hoc est aliqua publica vox & fama considerata ad probandam simulationem à Rota apud Rubeum *dec. 11. part. 3. num. 12.* vt pluribus vniuersis probatio fieret de simulatione prædicta quæ

- quæ admitti Testes singulares, Paulus *conf.* 169. *num. 4. lib. 4.* Rolandus *conf.* 50. *lib. 4.* Petra de fideicomm. q. 12. *num. 732.* Farinacius de simulacione, d. q. 162. n. 125. licet facilius probetur causa inter personas contrahentes à iure reprobatas, quam à iure permissas, & etiam posita simulacione cessat iuramentum, quia abest consensus, & praestitus est nullius momenti: nam contraetus simulatus dicitur pietus *l. ab Anastasio C. mandati vbi Bald. notab. 4.* & caret omni spiritu Parisius, Soccinus, & Iason apud Rubeum *d. part. 3. d. 11.* ob quam rationem siue iuramentum fuerit afferitorum siue promissorum non attenditur quia cum utrumque accedit ad contractum cuius nulla est substantia iuramenta praedicta sequentia eamdem naturam carent consensu, & non sunt obligatoria Mantica de tacitis, *lib. 21. tit. 8. n. 54.* & seq. Gabriel de donation. *concl. 3. num. 8. & 9.* Ruin. *conf. 130. n. 4. lib. 1.* & *conf. 167. n. 23. lib. 2.*
- 16 Imo singulariter dico quod ex bona fama, & vita contrahentis tolluntur omnes presumptions simulationis, qua contra eum existere possunt, ex notatis per Bart. *in l. 1. §. penult. ff. de re militari* Soccinus senior *conf. 248. vol. 1.* Rolandus *conf. 96. num. 20. lib. 2.* & *conf. 58. num. 21. lib. 4.* Trentacinqui *lib. 3. var. de emptione, & & venditione resolutione 10. num. 15.* Card. Mantica *lib. 8. de tacitis, tit. 25.* Menoch. *lib. 3. presumptione 122. n. 19.* Ciroccus *discept. for. discept. 76. num. 7.* ergo bona fama ill. Donantis facit excludi omnem simulationis presumptionem.
- 17 In quadam enim dispositione simulata facta per quendam militem Hierosolymitanum vbi causa fuit probata ex partium confessione dixit Rota coram Buratto *dec. 99. tom. 1.* non valeare in qua decisione aduertit Ferentillus quod vbi caula simulationis non adducitur, coniecturae non sufficiunt quam opinionem semper sequitur Rota, & causa debet esse rationabilis & sufficit à partibus esse opinata, licet non sit vera quia simulatio pendet ab animo & voluntate contrahentium, verum si simulatio colligatur ex confessione partium dicitur plenè probata, & concludenter neque requiritur causa quæ tunc requiritur, quando simulatio oritur ex presumptionibus, & coniecturis, vt latè post alios Ferentillus ad Burattum *d. dec. 99.* & coniecturæ ad probandum simulationem debent esse legis, & non hominis, & efficaces & dilucidae post alios Burattus *dec. 365.* & fuisse contractum inter matrem, & filium non esse sufficientem coniecturam simulationis dixit Rota apud Burattum *d. dec. 365.* post Manticam, & alios relat. Cum ergo ex partiū confessione de simulatione constat tunc non requiritur probatio cause Gratianus *cap. 600. num. 19.* Farin. *d. quest. 162. num. 139.* Rota coram Buratto *dec. 733.* At posita causa simulationis duabus concurrentibus coniecturis plenè probatur simulatio latè Rota *dec. 150.* de anno 1652. coram Albergato de qua nonissimè Gratius Contrius post suas *discept. forens.* *dec. 150.*
- 18 Neque dicas quod simulationis causa censemur immensa donatio, vt potè continens omnia bona: ergo de fraude suspecta *l. inter omnes §. Lutius ff. de his qua in fraud.* Afflit. *dec. 370. num. 17.* Farinac. de simulat. *quest. 164. num. 12.* Rota *dec. 24. n. 4. & part. 5. dec. 179. n. 11. & part. 4. tom. 2. dec. 594. num. 3. part. 1.* recens latè Gratius Contrius post *discept. for. dec. 150.* corā Albergato.
- 19 Respondeo enim quod id procedit nisi causa alia contraria concurrenerat in praesenti ill. Prior erat Religionem ingressus. Vnde talis ingressus *Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.*
- fuit causa donandi alioquin omnes donationes & renunciations; quæ sunt ab illis qui ingrediuntur Religionem essent suspectæ de fraude quod non potest dici. Ad id vero quod dicitur de immensitate donationis dico quod vera est conclusio donationem omnium bonorum inter viuos bonorum praesentium, & futurorum Iurium, & actionum esse inuidum ex *l. stipulatio hoc modo concepta ff. de verb. oblig.* Bart. Angelus Paulus, & alij de quibus Clarus in §. *donatio quest. 19.* tamen regula praedicta fundatur in ea ratione quia per talem donationem tolleretur libera testandi facultas Facchineus *lib. 6. contr. 87.* Trentacinqui *lib. 3. var. in tit. de donat. resol. 3.* Brancost. *centuria 3. affer. 72.* Francus *dec. 594.* Gama *dec. 386.* Couarr. *in Rubric. de Testamento part. 4. num. 4.* Vellemebechius *in paratitlis de donationibus, num. 5.* Ottomanus *de donat. in fine Borerus de donat. cap. 3. num. 39.* Hannius *lib. 2. var. resol. 34. quest. 3.* Arumeus *exercitat. Instit. 6. Thesi 25.* Mascard. *de prob. concl. 1120.* Matthias Stephanus *cent. 3. quest. 47.* Faber. *part. 2. decade 28. errore 6.* Schiphor derus *lib. 1. tract. 13. quest. 1.* & alij apud me de pactis & stipulationibus, *quest. 16.* Talis tamen regula & generalis conclusio fallit quando quis ingreditur Religionem ut latè dixi *in tract. de pactis, & stipulationibus, quest. 6. n. 11.* Secundo quando fieret omnium bonorum praesentium tantum Bart. *conf. 108. lib. 2.* Decius *in l. finali num. 36. de pactis Matilius singulare 512.* Surdus *conf. 450. num. 56.* Diana *part. 8. tract. 6. resol. 6.* Fontanella *tomo 1. clausula 4.* Glos. *21. p. 1. n. 6.* Noguerol *alleg. 26. n. 1. 8.* Et dixi ego *q. 27. de pactis, n. 1.* sic etiam quatenus fuisset omnium bonorum, praesentium, & futurorum valearet reseruato usufructu (vt in praesenti fuit) Bart. *conf. 76. lib. 1.* Paulus in *d. l. stipulatio, Card. Mant. lib. 13. de tacitis, tit. 32.* sic decisum refert Anton. Gram. *dec. 156.* Francus *d. 168.* Fontanella *claus. 4. gl. 12.* Trentacinqui *lib. 3. var. in tit. de donatio. resol. 3. n. 18.* Caramuel *in Theologia moralis, lib. 2. n. 612.* Diana *p. 8. tr. 6. resol. 45.* quia reseruatio usufructus facit ut donans possit de fructibus percipendiis testari: ergo cessat ratio, quæ impedit testamenti factioñem sicut in simili dicimus valere venditionem omnium bonorum praesentium & futurorum, quia pretium non continetur in venditione de quo possit testari Alexander *in d. l. stipulatio hoc modo concepta ff. de verbis. num. 18.*
- Ex alio etiam capite de nullitate argui posset praesens donatio scilicet quia, vt in ea habetur ill. Prior donat cum licentia Subprioris illius scilicet qui Prior erat, & loci ordinarius sed nulla, & ærea est praesens difficultas, primò quidem quia licentia Ordinarij loci requisita ad validitatem renunciationis de qua Concil. Trid. *sess. 25. c. 16. de Regularibus,* sufficit si praestetur ab Abbatibus, vel aliis Prælatis habentibus iurisdictione quasi Episcopalem, & nulli Episcopo subiectis in suis diocesisibus, vt latè Barbosa de *Iure Ecclesiastico, c. 42. n. 251.* & *alleg. 99. n. 5.* & *in tract. de Canoniceis, c. vlt. n. 90.* Diana *p. 8. de Capitulo Sede vacante, tom. 3. disp. 7. c. 7. de Iurisdic. Capituli Sede vacante* & ego dixi de *pactis, q. 60. n. 39.* quia verò Prior Ecclesiæ Balneariæ est Abbas iura habens Episcopalem, & nullius diocesis cum sit Abbatia fundata à DD. de Ruffo, vt notum est; ideo eius Subprior veluti Vicarius loci potuit licentiam dare, vt claram est: Prior enim, est veluti Episcopus quia Iurisdictionem habet quasi Episcopalem Subprior verò Vicarius loci, & sic licentia

data fuit addo quod Doctores dicunt milites Hierosolymitanos non subiici decreto Trident. *sess. 25. cap. 15.* vt teneantur profiteri statim completo anno nouitiatus; non enim ad hoc teneantur tales milites Barbosa in Trid. *loco citato*; ergo nec etiam ad seruandas solennitates Trid. *sess. 25. cap. 18.* tenebuntur Doctores omnes citati.

²⁵ Neque inficiari poterit præsens donatio per hoc quod sit remissua quoad quædam bona, & personas, ad quædam folia in posse Notarij, & iudicis existentia, quia Respondeo quod remittitur ad folia propria manuscripta, & consignata deinde Notario, & iudici. Vnde non poterit fieri fraus, quia per comparationem manus Illustr. Prioris donantis, & per testes deponentes habere notam manum poterit totum fundari atque probari, & sic non videtur in quo possit esse fraudis suspicio ex notatis per DD. in *l. comparatione C. de fide instrum.* vbi communiter repetentes.

²⁶ Neque poterit inficiari præsens donatio per hoc quod Illustr. Prior reseruauerit vita durante fructus, &c. & quod fructus maturati vita durante & exacti tempore mortis speuent ad donatarium, quasi quod sibi contrarius videatur, quia fructus reseruauit vita durante quos exegerit & permanentes tempore mortis voluit ad donatarium spectare, & non ad Religionem hæredem anomalam eiusdem, prout ex notatis ad Præsid. de Franch. *decif. 48. 600.* & *625.* vnde distinguendo tempora & fructus conditiones appositæ non apparebunt contrariae, sed coniunctæ ad eundem effectum.

²⁷ Neque est donatio simulata præsumenda per hoc quod granatur donatarius ad nonnulla onera, & in casu occurrenti etiam ad integrum valorem rei & quantitatis donatæ idque per relationem ad quædam folia quæ possunt cassari, corrupti, &c. quia ad hoc *soprā*, dicebamus apparere debere per manus probationem ciuidem Illustr. Prioris donantis, & non aliter, quo verò ad granamen appositum dicitur clarè non esse ad totam rem, nisi in cæteris quibusdam cassibus, qui si contingenter utique donatarius habuit aliquale emolumendum commoditatis, &c. & hoc cum contigerit tunc disputabitur, nunc sufficit non esse causam sufficientem simulandi hanc prætentam aëream causam, &c.

²⁸ Neque dicatur donantem reseruasse sibi facultatem reuocandi quando à donatario non fuisset redemptus, &c. & sic videtur sibi reseruasse proprietatem. Respondeo enim nullam sibi reseruasse proprietatem, sed donationem fecisse, & apposuit illud pactum, quod non à iure semper intelligitur: nam in *l. fin. C. de reuoc. donat.* habetur ex ingratitudine reuocari donationem, & sic voluit deducere in pactum, quod à lege disponitur, vt scilicet ob ingratitudinem in non eum redimendo reuocetur donatio, non tamen per hoc proprietas fuit reseruata quam vigore constituti, & præceptorij, in donatarium transstulit, & vigore reservationis ususfructus, translatum dicitur dominium, reseruauit tamen in causa ingratitudinis non redemptionis facultatem reuocandi quam de iure vigore *l. finalis C. de reuoc. donat.* habebat.

Neque poterit inficiari præsens donatio per hoc quod dixerit se habere facultatem à Sede Apostolica de suis bonis etiam post professionem liberè disponendi, & quod donet ob merita donatarij post modum verò reseruat sibi facul-

tatem disponendi post professionem eaque facta vult prædictam donationem esse nullam.

Respondetut Priorem habere talē facultatem, vel non nihil ad donationem importare, sed solum ad posse vel non posse disponere, & sanè, quia Equites Hierosolymitani professi sunt verè Religiosi, & acquirunt Religioni, tam quoad proprietatem, quam quoad possessionem, ita ut non possint de bonis post professionem acquisitis disponere non obstante quovis pacto per dictos Equites professos super eisdem bonis postea facto; quia semper Religio est in illorum possessione manutendenda, per Duranum *dec. 308.* & quia de bonis reseruatis, si non dispositi donans deberet succedere tanquam in spoliū Conuentus Hierosolymitanus ad notata per Natam *confil. 215.* per Manticam *de coniecturis, lib. 7. tit. 7. in fine,* per Francum *decif. 45.* Rota apud Duranum *dicit. decif. 348.* Quibus militibus prohibitum est posse testari non obstante Privilegio concessio clavistis, vt bene Pennia *dec. 1142. tom. 2.* Nisi alter à S. P. fuerit concessum; ad bona verò prædicta donata nullam habet spem Religio, quia acquisita fuerunt donatario ante ius quæsitum Religioni, vt patet in facto.

Neque poterit inficiari, quia Notarius est Regius, & in ultimo dicit: in ruit in pectore crudel more militum, &c. quia ridicula prætensionis; hodie enim omnes Notarij laici quando accipiunt obligationem laicorum iurare faciunt laicos tactis scripturis; at quando iurare faciunt Clericos, & Religiosos illos faciunt iurare tacto pectore erat Nouitius Illustr. Dux Balneariæ, & sic persona Ecclesiastica, sic eam considerauit Notarius; id est fecit eum iurare tacto pectore ad quod non est necesse Notarius Apostolicus.

Neque poterit inficiari præsens donatio per hoc quod Notarius eam in protocollo non descriperit cum vixerit per multum tempus post factum instrumentum prædictum, vnde non est ex protocollo redactum, sed ex Bastardello, seu ex fasciculo Notarij.

Respondeo enim quod notæ, & instrumenta reperta extra librum Protocolli in folia inter scripturas Notarij suam habent executionem, quia si Notarius defunctus tenebatur etiam non requisitus contractum stipulatum in Protocollo describere, vt ait Isernia in *constitutione Bainos omnes*, si id non fecit non debet illius negligencia nocere partibus & veritati, vt bene Paulus de Castro *confil. 307. col. 1.* nam partes nihil aliud facere poterant, quam rogare Notarium qui non describendo contractum in Protocollo non debet sic faciliter contrahentes decipere, qui de eius fide confisi sunt prout bene Regens de Marin. *tom. 1. cap. 196.* quod etiam de listis, seu filiis Notariorum, siue eorundem abbreviaturis, & aliis notat Peregrinus *confil. 64. num. 1.* Cæsar Barzius *decif. 39. num. 23.* idem Regens de Marinis *lib. 1. cap. 186. num. 15.* & *16.* & *lib. 2. cap. 139.* qui affert plures decisiones. Imò quando Bastardellum, seu Imbreniatum discordat à Protocollo, tunc potius imbreuiaturæ est credendum, quam Protocollo, Parisius *confil. 38. n. 22.* & *23. vol. 2.* Bald. in *l. nostram Cod. de testamentis*, Alexander *confil. 105. lib. 2.* Grammaticus *confilio ciuili 65. num. 21.* Menochius *casiu 187. num. 20.* Faber *lib. 4. Cod. tit. 25. defin. 24.* Et licet aliqui voluerint potius standum esse Protocollo, vt dicunt Franciscus Marcus *decif. 164. num. 10.* & seq. *tom. 2.* Boërius *decif. 152. num. 8.* Menochius vbi

vbi supra, num. 22. Masecardus conclus. 4. num. 14. part. 1. Sforzaoddus consil. 78. num. 23. tamen concordantur tali pacto, quod scilicet, quando Imbreniatura habet essentialia, & alia necessaria in instrumentis; tunc potius creditur Imbreniatura matrici, quam Protocollo, si vero non habet requisita putà diem, locum, testes, &c. tunc potius Protocollo, quam matrici credendum est, ita Farinacins de simulatione, & falsitate, q. 159. n. 131. Andriolus tom. 1. contron. 45. n. 10.

34 Pro reassumptione vero instrumenti sunt iura disposita in constitutione *Baiulos omnes*, & in *Pragm. 2. de fide instrum.* vbi habetur quod mortuo Notario Iudice, & testibus constito de ipsorum integritate subrogentur alij quod non procedit, nisi in reassumptione pro liquidatione; fit enim parte citata ad videndum; prout de reassumptione docet Præs. de Franch. *decision 567.* Rouitus in dicta *Pragm. 2. de fide instrum.* Regens Tappia part. 3. iuris Regni de fide instrum. Galterius in *præl. liquidationis instrum.* in verbo, *Reassumptum*, num. 24. Molfesi super consuetud. part. 10. quæst. 11. num. 14. quod indicium reassumptionis, utpote Summarium, in eo non conceduntur beneficia Rouitus in *Rubrica*, de fide instrum. quicquid in contrarium dicat Anna sing. 255.

35 Chartula enim tunc dicitur quando deficit subscriptio, & signum Notarii nec non alia requisita quæ sunt substantialia publici instrumenti, nam hæc est quæ nullam fidem facit ut bene Afflictus in *d. constitutione Baiulos omnes*, n. 48. Regens de Ponte *decis. 38. n. 28.* & 29. Seraphinus *decis. 888.* Rouitus in *prag. 2. n. 3. de fide instrum.* Anna alleg. 55. de Georgio alleg. 3. n. 8. Glossa notabilis in *l. scripturas*, C. qui potior, in pignor. hab. per Textum *ad lit. in l. si que beneficia*, C. de diversis rescriptis, Grassus de except. except. 19. num. 24. & 99. Galluppus in *praxi S. C. part. 2. cap. 22. num. 7.* Chartula enim est in Regno nostro qua caret requisitus *Pragmatica 24. de Notariis*, prout bene Confiliarius Rocchus *responso 12. num. 11. cum seq. tomo 1.* in reassumptione ergo pro liquidatione facienda solemnitates illæ sunt requisita de quibus DD. vbi supra, cum Præsid. de Franch. *dict. decis. 567.* cum Grammatico *decis. 106.*

36 Quod quidem patet ex eo, quia quando instrumentum fuit per Notarium stipulatum verum etiam antequam Notarius illud in Protocollo reddiderit mortuus est, & post Notarii mortem creditor indigeat pro ipso liquidando, & instrumentum illud non reperiatur in Protocollo extensem, sed tamen in fasciculis, vulgo detto *squaccia foglio* posse reassumi, seruatis fernandis concludunt Marta *voto 119.* Thorns in verbo, *Instrumentum*, tom. 1. fol. 288. Danza tom. 1. de instrumentis, c. 3. n. 55. Regens Tappia dec. 15. D. Staibamus senior *consil. 15.*

37 Posita ergo licentia disponendi à Sede Apostolica concessa, ut prætenditur seruatis seruandis de bonis Patrimonialibus; quæ tunc temporis possidebat, poterit donatarius declarare quod folium illud, vbi sunt adscriptæ nonnullæ dispositiones est illud ipsum, quod in præsenti acceptat, & pro exactione eiusdem ex nunc pro tunc assignat personæ in folio nominatae,

38 quod ibi disponitur, quia cum certissimum sit milites Hierosolymitanos esse verè, & propriè Religiosos ex Rota in Romana Palatijs dell' *Aquila* 26. Maij 1600. coram Card. Lancellotto, & in Trasimera decimaru 24. Maij 1614. coram

Manzanedo, & decis. 991. part. 1. divers. & decis. 335. part. 1. recent. & decis. 87. part. 2. Gregor. X V. decis. 87. num. 2. & decis. 109. n. 1. quam tenuerant Nauarrus consil. 21. de *Regularibus*, Gratian. cap. 457. num. 24. Bobadilla in *Politica*, lib. 2. cap. 19. num. 11. Sanchez de *matrimonio*, lib. 2. diff. 18. n. 8. & quicquid acquirit, acquirit Monasterio, Rota diff. 333. c. 2 recent. Ferentillus apud Burattum *decis. 1.* vnde isti milites sunt veri Religiosi, Riccius p. 4. *resol. 177.* Diana part. 3. tract. 1. *resolut. 51.* sic Calatravæ Alcantaræ, &c. Diana part. 3. tract. 2. *resol. 30.* & part. 4. tract. 1. *resol. 86.* & de Equitibus Sancti Stephani, & Sancti Lazari, idem dicit Diana part. 3. tract. 1. *resolut. 61.* secus de aliis Diana part. 4. tract. 1. *resol. 36.* & in summa, in verbo, Religiosi, fol. 472.

Verum tamen est quod Religio Militum 39 S. Ioannis Hierosolymitanorum est de latioribus, & à multis SS. Pontificum Constitutionibus sunt liberati, & exempti ex Bulla Gregorij XIII. quæ incipit quo magis de anno 1580. à peccatis concessis in Bulla Pij V. quæ incipit de salute gregis contra Regulares agitationibus Tanorum, & aliarum bestiarum assistentes fuerunt facti exempti ex eodem Gregor. XI II. sic à constitutione de largitione munierum Regularibus interdicta ex Clemente VII II. in eadem Constitutione, fuerunt exempti sic à Constitutione Pij V. de illicitis negotiationibus sunt exempti, nec in Bulla Gregorij X V. de Conservatoribus Regularium comprehenduntur, ut latè Nouarius in *Lucerna Regularium*, in verbo, *Milites*, Ioannes Antonius Nouarius in *summa Bularij de Militibus*, S. Ioannis, Lezzana tom. 2. in *summa*, cap. 5. & paupertas apud eos non est ita seruanda, ut non sint capaces maioratu Molina tom. 3. de iust. diff. 613. Sanchez in *summa*, lib. 7 c. 15. n. 5. 47. & 49. sic secundum aliquos succidunt in feidis cum tamen Religiosi excludantur à successione feudorum communiter Doctores apud Genuensem in *præl. Eccles. q. 20. er-* 40 *go* sunt veri Religiosi, at milites S. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, & similes disputant DD. aliqui enim dicunt esse Religiosos verè, & propriè, alij dicunt esse personas Ecclesiasticas de qua re Diana part. 1. tract. 2. de immunitate, *resol. 50.* & part. 3. tract. 1. de dubiis Regularibus, *resol. 50.* & part. 4. tract. 1. *resolut. 86.* Nouarius in verbo, *Milites*, num. 16. & 17. Rota coram Pennia *decis. 422.* Franciscus Bordonus tom. 1. *resolut. 28. num. 23.* & tom. 2. *resolut. 51. num. 33.* Pellizzarius in *manuali*, tom. 1. tract. 1. c. 5. n. 28. plures etiam allegat Marta de confirmatione Ordinis D. Iacobi, lib. 2. cap. 1. §. 29. Ambrosius Machin. Archiepiscopus Mallarenensis in *defensione pro iurisdictione trium equitū militariū*, art. 1. n. 10. Didacus Transimera de *Polygamia*, q. 12. n. 26. Lezzana *consult. 11.* qui optimè ait facili negotio posse S. C. dispensare vt Religiosus S. Ioannis transleat ad ordinem Calatrauæ, Alcantaræ, Sancti Iacobi, &c. & licet priùs Milites S. Iacobi Calatrauæ, & Alcantaræ fecissent votum castitatis simpliciter ut illi S. Ioannis postea ad petitionem Imperatoris Caroli V. fuit per Paulum III. relaxatum votum, ad votum castitatis coniugalis, ut bene Iacobus Bossius celebris Chronista Hierosolymitanæ Religionis parte 1. lib. 8. circa annum 1177. Lezzana *consult. 11.* num. 20.

Et sicut Summus Pontifex non potest dispen- 42 sare, vt Monachus sit Monachus, & habeat

vxorem in sensu composito, vt benè negant S.Thomas 2. 2. quæst. 88. art. 11. licet possit facere, vt exeat Monacus de Monasterio, & vxorem ducat quod voluit S. Doctor in 4. dist. 3. 8. part. 1. art. 4. ad 3. quo sensu intelligitur Innocentius III. in cap. cum ad Monasterium de statu Monachorum ac pluribus exemplis fundauit Azorius tom. 1. moralium, lib. 11. cap. 7. Faustus lib. 3. de tribus votis, quæst. 3. 8. qui de modernioribus loquitur præsertim de Gregorio XIII. dispensante in quodam Religioso Cappuccino sacerdote, & Provinciali eius Religionis fratre Cardinali Loise Galli, vt matrimonium contraheret, quas etiam dispensationes ultra Lezzanam consult. 11. refert Pyrrus Corradus lib. 8. de dispensat. Apostolicis, cap. 10. n. 27.

43 & licet aliqui causam publicam in Papa dispensante requirant, vt in casu Ramiri Regis Aragonie, Casimiri Regis Polonie, & Constantie Regis Siciliæ filia scilicet Regnum conferuacionem, tranquillitatem, & pacem; alii tamen dicunt requiri Causam solius boni priuati vt latè Franciscus Bordonus dec. Miscellanea 62. qui ait sufficere pro causa utilitatem vnius ciuitatis insignis, & alias sic seruatum dicit Lezzana ubi supra num. 23. & 24. ergo bene Papa dispensavit in voto Paupertatis sicut, & in voto Castitatis vt supra dicebamus.

44 Et nota quod dictæ Religionis statuta non contentantur de nobilitate locali sed requirunt nobilitatem quæ habeatur pro tali vbiique vt decisum coram Marguementio patet part. 1. recentior. dec. 297. vbi fuit decisum quod licet Notariatus in ciuitate Comensi, non haberetur pro officio vili, sed nobili nihilominus reddebat inhabilem ad haritum Religionis Hierosolymitanæ quia notariatus communiter reputatur officium vile legatur Riuensis Beltraminus ad Papam Gregorium XV. decif. 522. Nec statuta considerant aliam nobilitatem quam ascendentium omissa illa transuersalium: vnde defectus, vel ignominia vnius transuersalis nihil operatur contra nobilitatem requisitam in Religione Militensi late Rota in Militensi habitus coram

45 Merlino dec. 279. tom. 1. & cum dubitaretur de validitate professionis cuiusdam D. Petri Canini an scilicet esset inutilida ex quo dum professus fuit non recepit cingulum militare sine ensim super femur, contra formam statuti cap. 28. de receptione fratrum & cap. 1. eod. titulo causa de Ordine sanctissimi. commissa fuit Eminentissimis DD. Ginnetto, Cesio, & vidit an qui procedere deberent cum voto Rotæ fuit decifum 10. Decemb. 1646. professionem esse validam quia non est de essentialibus professioni, talis ensis impositione super femur, ita Rojas in Melenitana professionis, d. 410. de qua etiam Lezzana in consulto 5. tomo 4. suorum operum, qui tamen professus videns non potuisse annullari per annum integrum noviciatus non completum neque per cinguli seu ensis impositionem de anno 1633. proposuit se pro fessum per vim & metum, & fuit annullata professio Rojas d. 491.

47 Ergo posito statu Regulari talium Militum, & dispensatione disponendi facta per Papam approbo modum illum declarationis donatarij ad favorem personæ in folio nominatae, & eiusdem retrocessionis vt dixi, & est notandum quod tales Religiosi sancti Ioannis licet sint incapaces dominij tamen retinent usum bonorum suorum de licentia superiorum Sanchez lib. 7. summa cap. 8. num. 36. & possunt de illis disponere, &

æquiparantur illis qui proprietatem habent bonorum dominium, aut quasi dominium vt benè Lezzana tom. 2. cap. 5. num. 22. Pellizarius tract. 4. cap. 2. sect. 2. num. 175. quia paupertas Ordinum Religiosorum non est vna & eadem species infima sed multiplex, & varia: ergo talis paupertas ordinum militarium est diuersa ab aliis, vt latè Pellizzarius d. tract. 4. cap. 2. sect. 2. à num. 175. & seqq.

Vnde concludo donationem esse validissimam remissam ad folia, vt supra, nulloque capite posse inficiari posita licentia disponendi, &c. eaque, etiæ remota posse donante vti cantela apposita scilicet, vt donatarius agnita veritate negotij, atque filiorum reseruatione per actum publicum declararet, quod foliū vbi sunt scriptæ dispositiones est illud idemque in præsenti acceptato in cuius executionem ex nunc pro tunc assignat ad beneficium personæ per quantitates & corpora legata, cui transferat naturalem & actualem professionem solitis, & consuetis clausulis.

DISCEPT. CCLXXVI.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti series proponitur disputanda.
- 2 Confraternitas dicitur propriè sodalitas.
- 3 Sodales cur ita dicti sint.
- 4 Confraternitatum origo unde caperit.
- 5 Nocturna conuenticula Apostolorum tempore qualia fuerint.
- 6 Communiones cur prohibita antiquitus.
- 7 Confraternitas quid sit.
- 8 Collegium qualiter differat à confraternitate.
- 9 Confraternitates, & Collegia quando approbantur.
- 10 Confraternitates quando improbentur.
- 11 Confraternitates quando eriguntur sine licentia Episcopi, & quando illa requiratur.
- 12 Confraternitates quedam sunt laicales, quedam Ecclesiastice.
- 13 Regulares an, & quales possint erigere Congregationes propria authoritate.
- 14 Locus sacer Religiosus, & piii, qualiter differant.
- 15 Confraternitas quando locus pii non sit.
- 16 Confraternitas laicorum in Ecclesiis Regularium, an subiiciatur Episcopo.
- 17 Confraternitates, & Congregationes eriguntur cum authoritate Episcopi.
- 18 Confraternitatum bona qualiter tractentur.
- 19 Confratres semper sunt laicalis iurisdictionis si laici sint.
- 20 Confraternitates quando visitet Episcopus.
- 21 Confraternitates sub immediata protectione Regis non visitat Episcopus & quid si in aliquo statu non sit Rex.
- 22 Protectionis Regie exceptio à quo cognoscenda.
- 23 Confraternitates Cathedralium visitant Episcopi cum adiunctis.
- 24 Confraternitatibus pluribus concurrentibus, que preferatur.
- 25 Confraternitates extra urbem regulantur, prout illa de urbe.
- 26 Confraternitates sanctissimi Sacramenti vbiique possunt erigi, & gaudent, prout illa de Minervia.
- 27 Confraternitates sancti Francisci, & S. Augustini à quo sint instituta.

- 28 Confraternitatis non possunt erigi in Ecclesiis Regularium.
 29 Confraternitatum officiales qualiter sint eligendi.
 30 Confraternitatis qualiter Congregari valeant, & qua licentia.
 31 Confraternitas laicorum non potest tenere sanctissimum, neque 40. horarum orationem imponeare.
 32 Confraternitatis laicorum non possunt infra Parochialia exercere.
 33 Confraternitatis an, & quando ad processiones vocentur, & qualiter.
 34 Confraternitatis laicorum ad processiones sanctissimi possunt compelli, & qualiter.
 35 Confraternitatis laicorum in suis Ecclesiis an possint predicari facere, &c.
 36 Congregatio, & confraternitas non potest à primo instituto decedere.
 37 Congregatio terra Iuliani quem sibi adscripsit titulum, an possit mutare.
 38 Leges non mutantur ad libitum.
 39 Nouitates qualiter sint admittenda.
 40 Episcopus non debet mutare bene disposita per antecessorem.
 41 Mutationes iusta ex causa permituntur in legibus.
 42 Mutationes ab Episcopis qualiter facienda.
 43 Confraternitas Terra Iuliani maximum accepit arguentum tempore revolutionis Regni.
 44 Confraternitatis laicorum qualiter aggregentur Archiconfraternitatibus urbis Romæ.
 45 Confraternitatis aggregatio que requirat.
 46 Aggregatio Confraternitatis, de qua in praesenti qualiter processerit.
 47 Confraternitas item Iuliani qualiter aggregata Roma.
 48 Confraternitas Terra Iuliani contravenit preceptis Curie Episcopalis Aversane.
 49 Episcopo est imposta Cura animarum totius Diœcesis.
 50 Confraternitas Terra Iuliani aggregata Congregationi S. Ioannis decollati de urbe an si validè aggregata.
 51 Confraternitas una tantum sub eodem nomine debet aggregari Roma.
 52 Confraternitas S. Maria succurre miseris ciuitatis Aversæ, quid opponat contra confraternitatem Terra Iuliani.
 53 Collegia licita, & illicita qua sint.
 54 Collegia ad opera pia facta an requirant licentiam Ordinary.
 55 Collegia, & Congregationes nouæ qualiter permittuntur si tendant ad destructionem aliarum.
 56 Collegia prohibita qualia sint.
 57 Congregatio, & confraternitas una tantum ergi potest in quacunque ciuitate, villa, vel oppido eiusdem nominis.
 58 Confraternitas sanctissimi Sacramenti erigi potest in qualibet Parochiali.
 59 Congregatio sancti Iuonis in Ecclesia Sanctorum Apostolorum impedivit aliam in domo professâ Societatis I E S V.
 60 Intrusus expellitur à loco intruso, & qualiter.
 61 Ecclesia S. Blasij maioris impedivit Neapolitiam Ecclesiam eiusdem nominis in qua studendo.

ARGUMENTVM.

Confraternitatum origo qualis fuerit, comedationes, & nocturna conuentu clausa prohibentur. Collegij, & confraternitatis differentia quæ fuerit, & quando approbentur, vel improbentur, & quando requiratur licentia Episcopi, quando non sconfraternitas alia laicalis, alia Ecclesiastica, & quando Regulares possint eas erigere, & quando confraternitas dicatur locus pius, & sub cuius Iurisdictione sint confratres, & quando eas visitet Episcopus, & an possit confraternitas destinata ad moribundos adiuuandos morte violenta, prohibere, ne alia erigeretur in eadem dieœcesi ad eumdem finem.

AVERSANÀ

Confraternitatis Alborum S. Mariæ succurre miseris,

C V M

Confraternitate sanctissimi Corporis Christi Terræ Iuliani.

SN Curia Episcopali Aversana de anno 1640. comparuit D. Ioannes Antonius de Lillo Procurator confraternitatis Alborum Cappellæ Sanctissimæ succurre Miseris eiusdem ciuitatis, dicens ab immemorabili tempore suam Congregationem stetisse, ac Confratres illius, in quasi possessione, adiutandi morientes morte violenta, ac consolandi Afflictos prædictos condemnatos ad bene, & Christianè moriendum, tam in ciuitate Aversæ, quam in eius districtu, & Diœcensi, idque etiam cum Bullis Pontificiis anuctoratatem concedentibus, & quia nonnulli Casalis, seu Terra Iuliani iactabant se habere eamdem, aut similem Congregationem ad eundem finem tendentem, propterea instituit Ordinarii Confratribus diœcta Terra Iuliani, vt dum casus occurreret, non se intromitterent in opus prædictum, & à Vicario Domino de Agnello dictum iuridicè fuit, quod capiatur informatio ad finem prouidendi fol. 1.

Examinantur Testes Thomas Mecillus, qui vidit discedere Confratres S. Sophiae in Terra Iuliani, vt irent ad confortandum quemdam suspendendum, de auditu quod fecerint; Lucius Caeciapoti fol. 3. Confratres Terra Iuliani confortasse eundem, quem nominauit supradictus primus Testis condemnatum à Tribunali Campanæ fol. 4. Ioannes Iacobus Siribellus fol. 5. à tergo, Marcus Antonius Lodanus fol. 6. & à tergo.

Per Curiam Episcopalem Aversanam citantur gubernatores, & Confratres Corporis Christi ad dicendum, &c. fol. 8. & à tergo, & fit inhibitio Confra-

Confratribus prædictis Terræ Iuliani, ne in futurum valeant se congregare ad effectum prædictum fol. 12. pro quibus adducitur aggregatio facta dictæ Confraternitatis cum Archiconfraternitate Sancti Pauli Decollati Nationis Florentinorum Romæ fol. 13. donec si dice expressamente, dummodo aliam non aggregauerimus in dicta Ciuitate, & dummodo ista tempore huius aggregationis non fuerit alteri Archiconfraternitati aggregata fol. 13. in fine, quæ aggregatio fuit de anno 1641. fol. 20. Idque in conformitatem Bullæ Clementis VIII. in qua dicitur, ut in singulis Ciuitatibus, oppidis, vel locis, yna tantum existere debeat Congregatio.

Comparuerunt è contra aliqui Sacerdotes Confratres dictæ Confraternitatis, dicentes eam Congregationem reperiri erectam sub titulo Sanctissimi Corporis Christi, & S. Mariæ Pietatis pro confortandis moribundis suspensendis, & sic dicunt confirmatas fuisse eorum Regulas, & Capitula tempore eorum fundationis, ab Episcopis pro tempore Auersanis fol. 23. Ex parte vero Confratrum Ciuitatis Auersæ, testes deponunt, quod ipsi soliti fuerunt confortare etiam illos Terræ Iuliani, sic deponunt Nuntius Voscanus fol. 26. & Ferdinandus de Cedenia fol. 27. & 28. neconon adducuntur plures vigili qui quondam D. Francisci Merlini, tunc Commissarij Campanæ, quibus rogit Confratres Ciuitatis Auersæ, ut veniant in Terra Iuliani ad confortandos aliquos afflictos, & hoc scribit dum erat in d. Terra Iuliani fol. 30. & 31.

Inhibitio facta illis Confratribus de Iuliano amplius se ingerant in dictis exercitiis respectu talium Afflictorum fol. 32. 33. & 34. testium requisitoria de anno 1644. à D. Mele Vicario Capitulari fol. 34. & fundatur antiquissima possessio eiusdem Confraternitatis succurre miseris Ciuitatis Auersæ fol. 42. & sequenti, & adducitur fuisse illam Congregationem Iuliani aggregatam cum illa Sancti Ioannis Decollati de anno 1641. fol. 46.

Propterea Curia Auersana in anno 1650. compilato processu fol. 81. dixit esse confulendum Sedem Apostolicam, an priuatinè quoad alias competenter ius confortandi morientes, illis de succurre miseris, & interim illis de Iuliano, qui in contemptum præceptorum Curiae Episcopalis interuenerunt, &c. fuit dictum se abstinere, & de utraque aggregatione fuit facta mention illa de Auerfa de anno 1608. illa de Iuliano de anno 1641. fol. 81.

Interponitur appellatio per illos de Iuliano à tali sententia in anno 1650. ex quo emanauit inhibitio ab Auditore Cameræ directa Episcopo Auerzano fol. 101. & sequenti, & simul appellauerunt dicti Confratres Iuliani ab excommunicatione fulminata ab Episcopo, & absolutione impeditur fol. 104. & 105. producunt litteræ Sacrae Congregationis de anno 1652. directæ Episcopo, ut de iniustitia prouideret super hac causa, fol. 110.

Tandem ab Auditore Cameræ, vti exequore litterarum Apostolicarum, fuit expeditum Monitorium, vbi dicebatur, quod quando erat condemnatus morti tradendus, in Territorio Iuliani accederet Confraternitas Iuliani, & vbi in Territorio Auerzano, vocari deberent illi Confratres de Auerfa, sed in illis locis, vbi non est Confraternitas ad hoc officium destinata, locus sit gratificationi, adeo ut quæ primo vocaretur, illa debeat præferri.

At ego Congregationem Auerzanæ Ciuitatis defendendo firmiter assero, granatam fuisse ab Auditore Cameræ ex multis capitibus, & Congregationem Sanctæ Mariæ succurre miseris Ciuitatis Auerzanæ esse omnino conuocandam contingente casu, in tota Diocesi Auerzana, & ad eius iura defendenda.

Dico Confraternitates Christianas sodalites propriè dici, quæ ex eo originem ceperunt, quia Episcopi in lege Gratia, positi sunt in locura flaminum, id est, Sacerdotum falsorum deorum, ut nouissimè tradit Michaël Antoniūs Frances de *Cathedralibus Ecclesiis*, cap. 1. à n. 30. *cum sequentibus*, ad tollendam sodalium memoriam, qui in Romana Republica erant Flaminibus subiecti; nullus enim erat flamen sine sodalium Collegio, vnde dicti sunt sodales, quia simul sedebant, ut post S. Augustinum interpretatur Volfrangus Larius in *tractatu de Republica Romana*, lib. 3. cap. 14. in principio, de quo est in l. 1. & toto tit. ff. de *Collegiis*, vbi sodales appellantur, qui eiusdem sunt Collegij, & simul inhabitant, l. *sodales* 4. ff. de *Collegiis*, ex eo dicti, quia una sedebant, vel qui inter se suadent, quod utile est, vel qui dapibus una veluntur, ut ex Festo notat Gothofredus in dicta l. *sodales littera C*, quæ sodalites Ciceronis tempore iam erant in vsu, quando ipse de senectute, ita ait (*sodalitates autem, me quæstore constituta sunt*) tempore etiam Numæ Pompilij cum Rectoribus ex Tito Livio lib. 1. decade 1. probat Bobadilla in *Politica*, lib. 5. cap. 50. num. 21. & plures sodalium ordines, post Volfrangum, refert Alexander ab Alexandro libro primo, dierum *Genialium*, cap. 26. vbi latissimè Tiraquellus in *annotationibus*, qui officium harum sodalitatum sigillatim enumerat.

Hinc Christo Domino Ecclesiam plantante, & Apostolis, propagandi eam, officio relicito, dum in Ecclesiis frequenter conuenirent, statim Apostoli, Collegia instituerunt, quæ ad Christianam pertinent pietatem, ut constat Rot. cap. 6. Petrus Crinitus de *honestâ disciplina*, lib. 7. cap. 50. Ricciullus lib. 4. variar. cap. 1. num. 3. Baronius anno 44. num. 62. cum seqq. ex quibus originem habuerunt pia hominum dispositiones, seu ordinaciones, in quibus pia opera exercentur, quarum nomen erat odiosum, tempore Traiani Imperatoris, ut sodalites eo tempore vetitæ fuerint, ut aduertit Thomas Bozius de *signis Ecclesia signo* 87. cap. 6. Budeus in tit. *Pandectarum de officio Questoris*, Ricciullus lib. 4. c. 1. num. 6. scimus enim Apostolorum tempore, conuentus nocturnos fieri solitos, in quibus epulabantur fideles in communi, quod cum Ecclesiæ Corinthiorum confusionem afferret, reprehendit à Sancto Paulo, 1. Corinth. cap. 11. ipsaque comessationes postea variis Conciliorum Decretis, prohibitas esse in Ecclesiis constat ex Concilio Laodicense cap. 20. *Carthaginense* 3. cap. 30. ut habetur in cap. non oportet, in *Basilica*, cap. nulli Episcopi, 42. distinct. cap. *commissiones*, 44. distinct. & aliquid istarum comissionum nocturnarum, tract. in cap. 1. de *celebratione Missarum*, & de eis videndus Genedus in collect. ad sextum *Decretalium*, collect. 11. num. 4. Hieronymus Romanus de *Republica Christiana*, lib. 5. cap. 13. Baronius in *notis ad Martyrologium Romanum*, sub die 5. Ianuarij, Barbosa in *Collectaneis ad textum*, in dicto cap. 8. num. 6. & de conuiniis prohibitis, & permisiss in funeribus, videndus est Genedus collect. 46. ad *Decretal.*

cretales, & plura notat Frances de *Cathedralibus*,
cap. 26. n. 242. quarum confraternorum causa, Collegia haec prohibita fuisse in Urbe à Caio Cæsare, refert Iosephus lib. 14. Plinius lib. 1. *epistolarum*, Dio in *Claudium*, Aminianus lib. 21. Lampridius ad *Alexandrum Severum*, *Theatrum vita Humanæ in verbo*, *Religio*, & in *verbo*, *Concessiones*, vbi inter Christianas Confraternitates, idem prohibitum esse refertur à Francisco I. Galliarum Rege de anno 1539. & de quæstoribus Confraternitatum, idem expendere, vel in conuiuio, vel in propriis usibus etiam tradit, qua de causa in *codem tomo*, in *verbo*, *Confraternites Artificum*, & societas quales extiterint, latè explicat.

7 Definitur verò Confraternitas, vt sit Congregatio plurimorum hominum, per viam sodalitatis, aut Confraternitatis, ad opera pietatis exercenda, vt optimè definit Riccius in *praxi fori Eccles. resolut.* 127. Pellizzarius *tom. 2. in manuali*, *tract. 8. cap. 50. seqq. 6.* quam definitionem potius tradiderat Aristoteles in *sua Politica*; sumitur autem Confraternitas pro Collegio Christianorum, Duranus *de ritibus Eccles.* cap. 26. num. 9. & esse collectionem plurimorum corporum inter se distantium dixit Tusclus *lib. 2. de visitatione*, cap. 14. num. 9. & ratione fraternitatis, societatis ad unum cultum tendunt divinum, quia unum fiant corpus in Christo, iuxta Textum in *cap. ad mensam 1. quest. 3.* latè Barbosa *lib. 2. de iure Eccles. cap. 11. num. 66.* Ricciillus *lib. 4. cap. 1. num. 4.* qui ait Confraternitatem esse Collegium personale voluntarium, Religionis causa congregatum, ex Textu in *l. 1. §. sed Religionis*, ff. de *Collegiis illicitis*, iuncto Baldo in *l. si quis ad declinandum §. finali*, num. 11. 8 Cod. de *Episcopis*, & *Clericis*, differt Collegium à Confraternitate, quod illud consideratur in universitate, Confraternitas sumitur pro Congregatione personarum Religionis, sive denotionis causa conuenientium, ita Petrus Gregorius *lib. 15. syntagmatum*, cap. 32. num. 4. Decianus *lib. 7. criminalium*, cap. 20. Barbosa *dicto cap. 11. num. 67.* & plura congerit Ricciillus *dicto cap. 1. num. 4. usque ad finem*, & sic approbantur tales Confraternitates, & Collegia, quando ad licita tendunt, cap. si quis Clericorum 11. quest. 1. cap. sane 16. quest. 7. cap. si quis despicit, 42. distinct. notat Frances in *vita Sancti Philippi Neri*, lib. 1. cap. 17. cætera verò illicita Collegia reprobantur, cap. *Coniurationis* 11. quest. 1. l. 1. & 2. Cod. de *Collegiis illicitis*, *dicto cap. si quis Clericorum* 11. quest. 1. cap. sane 16. quest. 1. Barbosa in *dicto cap. 11. num. 68. cum sequenti*, & propterea leges Catholicorum Principum tales Confraternitates improbat l. 3. tit. 14. lib. 8. nouæ recompilationis, & similiter Christianissimorum Francorum legibus esse prohibita dixerunt Rebiffus ad *Constitutiones Gallicas*, *tom. 2. tract. de Confraternitatibus*, n. 11. Petrus Gregorius lib. 13. de *Republica*, cap. 3. in principio, vbi enumerat modos, quibus abusus possunt reformari, latè Marta part. 2. de *jurisdictione*, cap. 23. num. 18. & 24. Barbosa *dicto cap. 11. num. 74.*

11 In erigendis illis sit talis distinctione; si enim non habent usum sacerorum, id est, sine indumentis, & saccis eriguntur, & tunc licet fiant causa Religionis, possunt erigi sola voluntate eorum, qui simul conueniunt, l. 1. §. *Religious*, l. finali, vbi Bartol. ff. de *Collegiis illicitis*, sed si erigantur cum usu sacerorum, seu alio speciali indumento,

In. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

& eriguntur cum autoritate Ordinarij, cap. *Parentibus de privilegiis*, Ricciillus *lib. 4. cap. 2. n. 3.* quæ doctrina procedit non solum in Confraternitatibus erectis in locis subiectis Episcopo, verum etiam in eis, quæ in dominis Regularium ipsorum eriguntur, quæ licet virtute Decreti Clementis VIII. non possint erigi absque licentia Ordinarij, tamen à Paulo V. revocatum fuit tale Decretum, vt ait Lezzana, cum moderatione, Cespedes de *exemptione Regularium*, cap. 24. quest. 276. num. 23. cum usu tamen sacerorum absolute prohibentur absque licentia Ordinarij, vt ait S. Congregatio apud Cespudem loco cit. Gaudentum vbi supra, num. 8. Frances vbi supra, cap. 25. n. 57.

Sunt Confraternitates in dupli differentia 12 quædam laicales, quædam Ecclesiasticae: Primæ sunt Congregations piæ absque Episcopi autoritate congregatae; si Superioris accedit autoritas; Secundæ verò Ecclesiasticae iudicantur, Barbosa de *iure Ecclesiae*, lib. 2. cap. 11. num. 78. & hac ratione subiiciuntur Episcopo ex Decreto Trident. *seff. 22. de reformatione*, cap. 8. & 9. & ex Bulla Clementis VIII. 24. Octobris 1604. relata per Piafecium in *praxi Episcopali*, *part. 2. cap. 3. num. 3.* & Barbosa vbi supra, num. 76. alij dicunt in utroque casu subiacere Episcopo, per Textum in *l. 3. vers. In summa, ff. de Collegiis illicitis*, *Doctores in l. Conuenticula, Cod. de Episcopis*, & *Clericis*, *cap. mulis*, 16. distinct. Barbosa in *collect. ad Textum in dicto cap. 8. num. 23.* & seq. Riccius in *praxi Confraternitatum*, *resolut.* 141. num. 4. Rebiffus de *Confraternit. n. 8.* Gratianus cap. 48. Bobadilla *lib. 2. cap. 18. n. 228.* Ricciillus *lib. 4. cap. 11. num. 19.* & ratione huius poterit Episcopus de omnibus ad ea spectantibus cognoscere, respectu rerum Ecclesiasticarum, non verò secularium, Bobadilla, Barbosa, & alij vbi supra.

Itaque neque Dominica familia, neque Patres Societatis IESV, nec aliis locus poterit erigere nouas Christi fidelium Confraternitates, seu Congregations cum usu sacerorum absque Ordinarij licentia, etiam intuitu Religionis, vt declarauit S. Congregatio apud Barbosam *dicto cap. 11. num. 75. cum seq.* & apud Cespudem c. 24. *dubio 276.* sic bona Confraternitatum, si non apparet, ad quem finem sint ordinata, debent expendi, in opera pia, vt post Abbatem *cons. 31. lib. 1.* Riccius in *praxi Collectarum*, *resolut.* 127. Barbosa *d. cap. 11. num. 166.* & multo magis dici debet de Confraternitatibus autoritate Episcopi errectis, censeri relieta ad opera pia, & in piam causam, latè Riccius vbi supra, de *Confraternitibus*, Sperellus *decif. 153. à num. 25.* Portoles in *in verbo, Confrateria, Gutierrez Canon. quest. lib. 1. cap. 35. à num. 20.* Quod vt intelligas dico dari 13 locum sacrum, locum Religiousum, & locum pium, locus sacer est, vbi sacra fiant, cap. 1. de *consecrat. dist. 1. cap. 1.* & toto titulo de consecratione Ecclesie, vel Altaris, locus Religiousus est, qui Episcopi auctoritate constituitur ad orandum, vel similem causam, & sic primus instituitur ad sacra facienda, secundus ad orandum tantum; locus prius est, qui ordinatur auctoritate Ordinarij, & hic sufficit ad hunc effectum, cap. *ad hoc de Religious domibus*, Garzia *part. 5. de Beneficiis*, cap. 1. num. 60. Gutierrez *Canon. quest. c. 35. n. 24 lib. 1.* vel si in eo exercetur aliquid opus pium, ex Mastril. *decif. 110. n. 16.* Ricciillus *lib. 4. c. 15.* unde Confraternitates laicorum, quæ in simplici consistunt Collegio personarum, sine autho-

titate

ritate Superioris Ecclesiastici loca pia non sunt, Bellettus in *disq. Clericali*, part. 1. tit. de falso Clericorum reali, §. 50 num. 86. Ricciillus *vbi supra*, Cauallos tom. 4. quest. 897. num. 1985. qui dicunt, quod licet opera pia ibi exerceantur, non tamen erit locus pius, quia aliud est loqui de operibus pii, aliud de loco pio, ad hunc requiritur ordinari authoritas, & sic iura loquentia de pii locis, non comprehendunt hospitalia, Confraternites, Collegia, & Congregationes fundatas absque Episcopi authoritate, quorum bona possunt alienari absque solemnitatibus, Bellettus, & alij, *vbi supra*, qui dicunt catendum à Reg. de Ponte *conf. 18.* contrarium dicentem.

¹⁶ Quod si contingat Confraternitates laicorum in Ecclesiis Regularium esse institutas, tunc subiiciuntur Iurisdictioni, & visitationi Episcopi, atque ab eo visitari possunt, non solum dictæ Confraternitates, sed Capellæ ipsarum in eisdem Ecclesiis Regularium existentes, sed in illis, quæ Confraternitatum administrationem respiciunt, ita sacra Congregatio, quæ loquitur de Confraternitatibus erectis in Ecclesiis Patronum Prædicatorum, & Jesuitarum, Genuensi in *praxi*, c. 21. Gratianus cap. 481. num. 20. Ricciillus lib. 4. cap. 15. num. 3. & quamvis Sacra Congregatio, quoad Capellas secus sentire videatur ex Gallego in Margarita casum conscientiae in verbo Episcopus apud Ciarlinum cap. 65. num. 6. tamen id intelligitur circa ea, quæ non Confraternitatum, sed potius Regularium administrationem respiciunt, ita Sacra Congregatio apud Barbosa in Trident. *sess. 22. de reformat.* cap. 8. n. 24. & testatur Riccius part. 4. dec. 209. num. 8. Ciarlinus d. cap. 65. num. 8. quos refert, & sequitur Barbosa *de potestate Episcopi*, part. 3. alleg. 75. num. 13. & sic poterit Episcopus in talibus Congregationibus erectis in Ecclesiis Regularium, Iurisdictionem exercere iuxta S. C. Trid. præscriptum, quacumque contraria consuetudine non obstante, Zerola in *summa in verbo Confraternitas*, Armendarium in addit. ad *recompilationes legum Nauarr.* lib. 3. tit. 20. de *Confraternitis*, Decianus lib. 4. *criminalium*, cap. 9. Gauantus in *manuali Episcoporum* in verbo *Confraternitas*, Ricciillus lib. 4. var. *lucubrat de Confratribus*, & plures refert Barbosa part. 3. de pot. *Episcopi*, alleg. 75. & in *collect. Bullarum* in verbo *Confraternitas*, Nouarius in verbo *Confraternitas*, num. 20. his positis generalibus,

¹⁷ Probatur primò iustitia Congregationis S. Mariæ succurre miseris ciuitatis Auerœ, contra illam Terræ Iuliani, quia Congregationes, & Confraternites sunt erigendæ auctoritate Episcopi, & ab eisdem Episcopis esse examinandas leges, & constitutiones, seu statuta earumdem, Gutierez canon. *quest. lib. 1. cap. 35.* Barbosa lib. 2. cap. 11. num. 74. quia cum Religionis causa possint de facili otiri turbæ, & contentiones l. 1. §. sed *Religionis ff. de Collegiis illiciis*, nec deceat, quod in sacrâ aliquod fiat, quod Episcopum lateat, cum ipse debeat esse speculator l. nulli, §. si quid, C. de *Episcopis*, & *Clericis*, cap. cum *Episcopum de officiis ordinariis* in 6. Ideo debent tales leges approbari ab Episcopo, Ricciillus lib. 4. cap. 20. & propter ea posita tali auctoritate spectat ad forum Ecclesiasticum, cap. *de Xenodochiis*, cap. *ad hoc de Religiosis domibus*, Barbosa cap. 11. num. 82. Rota Romana apud Merlinum d. 152. de *pignor*. Specellus d. 153. num. 23. & seqq. licet contrarium pluries decisum in S. C. referat Constantinus Cœfarus *quest. peregrin. centuria*, 1. *quest. 18.* per 10-

18 tam, sic quando bona priuati emphyteritæ transf. eunt ad Confraternites cognuntur, illa vendere infra annum, Rota d. 603. part. 1. recent. Ricciillus lib. 4. cap. 11. num. 21. Rota apud Merlinum *vbi supra*, & notabiliter est obseruandum, 19 quod personæ semper sunt de potestate, & Iurisdictione laicali, licet sit Confraternites approbatæ auctoritate Episcopi Ricciillus *vbi supra*, cap. 12. sine civiliter, sine criminaliter agatur, sine contra singulos, sine contra totam communitem, cum status devotionis compatibilis, sit cu[m] statu laicali, Gutierrez, Rebuffus, Ricciillus, & alij supracitati contra Riccius in *praxi*, resol. 145. at si causa sit spiritualis puta receptio, vel exclusio Confratris, pertinet ad Ecclesiasticum Lotterius lib. 2. de *Beneficiis*, quest. 10. n. 52. Bouadilla in *Politica*, lib. 2. cap. 17. num. 141. Gutierrez num. 44. quod idem procedit in controversiis de præcedentia, & similibus, ex Trid. *sess. 25. cap. 13.* quoad bona verò dicuntur Ecclesiastici Iudicij, D. *vbi supra* cum Frances cap. 25. num. 94. & seqq. licet secundum decisa, & relata per Cafarnum *vbi supra* sunt fori secularis, ergo quia talis Confraternitas Terræ Iuliani, nullam habet approbationem quoad inuandum morientes ab ipso Episcopo, neque sub illo titulo est instituta, nil mirum est, quod iura omnia sint pro Confraternitate ad hunc finem instituta in civitate Auerœ sanctæ Mariæ succurre miseris.

Probatur secundò, quia Confraternitates erent, sub auctoritate Episcopi, poterit idem Episcopus eas visitare quoad coram finem, & institutum, Clem. quia contingit de *Religiosis domibus*, cuius Textus dispositio renouatur à Concilio Trid. *sess. 22. de reformat.* cap. 8. teste Barbosa alleg. 75. & in Trident. d. cap. 8. & Episcopus dum eas visitat, exigit contributionem ab eis etiam si Confraternitas sit in Ecclesiis Regularium, in illis quæ respiciunt Confraternites ipsas, Ricciillus *vbi supra* cap. 15. Daniel de Nobilibus, disq. 49. à num. 25. in addit. Cespedes cap. 15. dubio 235. & cap. 24. dubio 376. n. 10. Ferromannquez de Vicario quest. 6., at quando Confraternitas est sub immediata Regis protectione, non poterit visitari ab Episcopo, idem in Hospitali, &c. Trid. cap. 8. quod limitatur in illis locis, *vbi Rex non esset, nisi Marchio, dux, vel Comes*, ita consuluit Gabriel *conf. 195. n. 9. lib. 1.* Ricciillus lib. 4. cap. 15. num. 11. Marta de *iurisdictione*, cap. 18. n. 4. Riccius resol. 147. sed Daniel de Nobilibus dubitat de hoc, ponens exemplum in Hospitali Mediolanensi, cuius protector est inuictissimus Rex noster Catholicus, tanquam Dux Mediolani, quia dicit Daniel est inseparabilis qualitas Regis à qualitate Ducali, & sic contra Gabrielum *conf. 195. lib. 2. teneatur Caualcanus d. 33. part. 2.* & idem Daniel d. cap. 49. num. 25. in addit. in fine, & num. 16. cum seqq. Frances cap. 25. de *Cathedralibus Ecclesiis*, num. 138. Quod si opponatur exceptio Regiae protectionis tunc talis cognitione spectat ad Episcopum, qua non obstante, interim impediendus non est, quominus visitare possit, Riccius, Marta, Ricciillus, Barbosa, Daniel de Nobilibus, & alij apud Frances d. cap. 25. num. 141. & posset Episcopus visitare etiam Confraternites Ecclesiæ Cathedralium, Gauantus in *verbo visitatio Episcopi*, num. 4. Bouadilla in *Politica*, lib. 2. cap. 17. num. 159. Barbosa in Trid. *sess. 22. cap. 9. num. 23.* ad quas Confraternites visitandas debet Episcopus procedere cum adjunctis, scilicet cum duobus de Capitulo, quia

quia cum in eis procedant vigore Trid. *sess. 22.* cap. 8. & *sess. 6.* cap. 4. & *sess. 25.* de reformat. cap. 6. sicut cætera loca Cathedralis visitat cum adiunctis, sic Confraternitates visitare cum adiunctis DD. *vbi supra*, Illæ vero Confraternitates laicorum non approbatæ ab Ordinariis, quæ laicales sunt, cum non sustineant vicem Collegij, sed persona, non possunt visitari ab Ordinario Cœuallos *quæst. 897.* num. 84. nisi ibi exerceant opera pia, quæ ratione intrat visitatio ex Trid. *vbi supra*, cap. 8. Ricciullus *vbi supra*, Rota d. 53. apud Tamburinum Riccius in *praxi confraternitatum*, *resol. 147.* Gratianus cap. 481. Ferrus de *præcedentia*, *quæst. 16.* Daniel de Nobilibus *quæst. 49.* & in *addit. num. 3.* 2. ergo cum Confraternitas Terræ Iuliani non sit sub immediata Regis protectione, sed ab Ordinario visitari possit, & debeat; reduci etiam poterit ad primum institutum quo fundata dicitur sub nomine sanctissimi Corporis Christi, non vero sub curia adiuuandi morientes morte violenta, ergo ad hunc finem proprium erit dirigenda non ad alium.

24 Probatur tertio, quia concurrentibus duabus Confraternitatibus, vel pluribus contendentibus, tunc præferri debet antiquior: in pari vero antiquitate, ad priuilegia recurrentum est ad gradum virtutum, & nobilitatem: vt benè Ferrus Manriquez *quæst. 1.* & *16.* & quando non constat de prioritate, vel posterioritate, tunc recurrentum est ad alias coniecturas, vt benè Salgadus de *Regia protectione*, part. 2. cap. 9. num. 34. prima coniectura est, vt dignior præcedat: secunda quæ antiquior est præcedere debet; tertia quæ nobilior, & dignior, Salgadus *vbi supra*, ergo cum Confraternitas Sanctæ Mariæ succurre misericordia Auerse sit antiquior, sit dignior, atque nobilior, vbi non homines, & Confratres Ordinarij, sed Patritij ferè omnes, Canonici, literati, Doctores, & Milites, ac Equites etiam Neapolitanii sint adscripti non ad alium finem, sed ad hoc tam dignum opus, antiquitate, nobilitate, ac omnibus prærogatiis suffulta, quæ non considerantur in illa Iuliani, vbi præter paucos Sacerdotes sunt omnes ferè artifices, qui vix sciunt, & multi ignorant penitus linguam Latinam, unde non habent quid dicant, nesciunt sacram scripturam, & vix pro se Mysteria fidei nota habent vernacula lingua, quomodo ergo poterit dici ad hoc opus destinata, & quomodo dignissimum officium occurrendi diabolis tentationibus, tunc moribundo infligendis, quando totum opus diabolus exercere procurat, vt ad ultimum terribilium anima moribundi relicta, illam lucrari anhelat, ad hoc ergo officium, ad hoc sanctum munus, non omnes admitti debent, sed Doctores, & in sacris Litteris prouectores homines, quales sunt illi S. Mariæ succurre Misericordia Auerse, non ergo debuit auditor Cameræ decretare, vt in promiscuis territoriis illa accedit, quæ primò vocabitur, sed quod illa ciuitatis Auerse priuatim accederet, tū quia antiquior, tum quia nobilior, tum quia doctior, tum quia in ciuitate ad hunc finem fundata, quod non est in illa Terra Iuliani, semper tamen obseruandum puto, quod pro maiori facilitate Ordinandi, & decidendi controversiis sacra Congregatio Episcoporum *26.* Augusti 1593. annuente Clemente VIII. die 13. eiusdem decrevit, quod id, quod in Romæ seruat in talibus Confraternitatibus, vbiique Terrarum seruetur, ita Campanilis in rubrica *2.* cap. 13. num. 123.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Quaranta in summa Bullarij in verbo præcedentia, Barbosa alleg. 78. num. 24. Ricciullus d. cap. 16. per totum, at rogo quis poterit prætendere, quod Neapol., Roma Congregatio ad hunc finem destinata semper vocanda non sit, & quod illa de Casali vocari possit Congregatio ad hunc finem destinata, quod assumpit sibi hoc onus sine villa authoritate, quod si hoc permittamus, totus mundus poneretur in confusione, quia unusquisque vellet onus facere, & adimplere, ad quod non fuit vocatus, contra Pauli dictum, manente innovatione, in qua vocati estis, &c.

25 Probatur quartò, quia Confraternitatem sanctissimi Sacramenti, vbiique erigi possunt, iuxta sanctissimi Pauli quinti Constitutionem, & gaudere, & frui indulgentiis, priuilegiis, & gratiis spiritualibus Archiconfraternitatis sanctæ Mariæ super Mineruam à Paulo quinto concessis, ac imposterum concedendis, vt idem Paulus quintus constituit, in Bulla quæ incipit (*licet*) *15.* Septemb. 1608. quam commendat Lauretus de Franchis in *controversiis inter Episcopos, & Regulares*, pag. 68. Sanctissimi Rosarij Confraternitatem, de licentia magistri Generalis fratrum Ordinum S. Domini, fundari, & erigi iussit Pius V. in Bulla *86.* quæ incipit (*inter*) *28.* Iunij 1569. apud Laërtium Cherubinum *tom. 2.* pag. 28. alias, pag. 215. & Sixtus V. in Bulla *21.* incipiente, (*dum ineffabilis*) *30.* Ianuarij 1586. *tom. 2.* apud Laërtium pag. 192. vbi etiam habetur, quod facultas erigendi Confraternitatem Rosarij data est Magistro Generali Ordinis fratrum Sancti Dominici, quibus Rosarij Confraternitatibus, indulgentias plures concesserunt Sixtus IV. in Bulla, quæ incipit (*eaque*) Kalendas Maij 1479. apud Laërtium *tom. 1.* pag. 61. Leo X. in Bulla secunda in appendice incipiente (*Pastoris*) pridie nonas Octobris 1630. apud Laërtium *tom. 3.* pag. 2. Clementis VIII. in Bulla, quæ incipit (*& si temporalium*) *8.* Idus Maij 1534. penes Laërtium Cherubinum *tom. 1.* pag. 609. Pius V. & Sixtus V. in Constitutionibus supra citatis, quarum meminit Lezzana in *summâ*, *quæst. Regularium*, *tom. 2.* cap. 15. num. 51. cum multis sequentibus, sic Confraternitatem corde sancti Francisci instituit Sixtus V. in Ecclesia sancti Francisci de Assisio cum variis Indulgentiis, & peccatorum remissionibus, qui dicit cordam debere esse cinctam, & suscepit à superioribus Ordinis, deinde vult esse benedicitam ab eisdem superioribus, sub quorum nomine venit Guardianus, Præsidentes, & alij, vt in dicta Bulla, quæ incipit (*divina charitatis altitudo*) *13.* in Ordine, de qua Rodriguez *tom. 1.* *quæst. regular.* *quæst. 58.* art. 1. Lezzana *vbi supra*, *cap. 15.* num. 63. & 64. *vbi à num. 66.* agit de Confraternitate Corregiatorum sancti Augustini: nulla autem Confraternitas erigi potest in Ecclesia Monialium, vt est declaratio sacra Congregationis Episcoporum, & Regularium in vna Barensi *6.* Aprilis 1595. de qua Coccinus d. 472. num. 3. & 4. Gauantus in *manuali in verbo Monialium clausura*, num. 15. Lezzana d. *tom. 2.* cap. 15. num. 12. Ricciullus *lib. 4.* var. *cap. 3.* num. 4. Quarum Confraternitatum officiales eligi debent singulis annis, cum secretis suffragiis, ita S. Congregatio Episcoporum, & Regularium *18.* Iulij 1598. apud Gauantum in *manuali Episcoporum*, *in verbo Confraternitas*, num. 10. Lezzana *tom. 2.* cap. 15. n. 10. & seq.

Nec licebit, Confraternitatem, seu Congregations nouas erigere Clericis Societatis IESV,

- nee Regularibus Ordinis sancti Dominici absque licentia Ordinarij, ut ait Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium in Chileni 6. Decembri 1616. cuius meminit Gauantus in verbo Confraternitas num. 201. Lezzana tom. 2. cap. 15. num. 22. Ioannes Maria Nouarius in lucerna Regularium in verbo Confraternitas, Barbosa lib. 2. de Iure Eccles. cap. 11. num. 75. sed intelligitur cum vsu fæciorum, alias poterunt à Regularibus erigi in eorum domibus, ut benè Cespedes de exemptione Regularium, cap. 24. dubio 276. Frances cap. 25. num. 57. & licet possint Confraternites congregari, vbi eis magis placuerit, tamen ad Episcopum, vel eius Vicarium generalem spectat confirmatio Regularum, nisi sit Confraternitas sub immediata Regis protectione; ut ait Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium, de qua Ricciullus lib. 4. cap. 50. num. 8. & poterit Confraternitas eleemosynas querere secundum eius institutum, ut ait S. Congregatio Episcoporum, & Regularium penes Ricciullum d.lib. 4. cap. 50. num. 10. & sic nemo potest Confraternites erigere, & statuta confirmare inuitu, vel inconsulto Episcopo, sed ad ipsum priuatiu, quod ad alios spectat, ut ait Sacra Congregatio Rituum apud Barbosam lib. 2. de Iure Ecclesiastico, cap. 11. n. 77. & in collectaneis Bullarum, collect. 207. num. 15. Nec possunt Confraternites laicorum tenere sanctissimum Sacramentum in eorum Ecclesiis, nisi ex causa, & de expressa licentia Ordinarij, ut plures declarauit Sacra Congregatio apud Gauantum in verbo Confraternitas, num. 21. Lezzana tom. 2. cap. 15. num. 22. Ricciullus lib. 4. cap. 6. num. 1.
- 31 sicuti neque possunt imponere orationem 40. horarum non sine licentia Episcopi, Gauantus, Lezzana, Ricciullus, & Barbosa ubi supra, n. 16. nec possunt Confraternites in eorum Ecclesiis, per suos Capellanos solemniter celebrare, confessiones audire, sepelire, sacramenta ministrare, & similia, quæ ad solum Parœcum spectant, absque expressa licentia Ordinarij, & Parœci, ut ait Sacra Congregatio in una Neapolitana, de qua Lezzana d. cap. 15. num. 22. & num. 29. Barbosa d. c. 11. num. 61. & collect. 207. num. 17.
- 32 Ad processiones publicas accedere non sunt compellendæ, nec villis censuris cogendæ, sed solum possunt inuitari, ita S. Congregatio in Schalenfi 6. Maij 1593. de qua re Pialecius in praxi Episcoporum, part. 2. cap. 3. num. 32. Campanilis in diuersorio rubr. 12. cap. 13. num. 121. Armendar. in legibus Nauarræ, lib. 1. tit. 14. l. 24. §. 31. de process. num. 12. Genuensis in praxi, cap. 61. num. 7. Marcellus Vlpe in praxi fori Eccles. cap. 11. n. 9. Lezzana tom. 1. cap. 15. num. 241. Salgadus de Regia protectione, tom. 1. part. 2. cap. 9. num. 100. Ricciullus lib. 4. var. cap. 14. Barbosa de potestate Episcopi, part. 3. alleg. 78. num. 14. In processionibus verò sanctissimi Sacramenti possunt compelli accedere in Parochiali, sed prius monenda, & à pœnis in principio abstinendum, ut ait Sacra Congregatio apud Barbosa d. collect. 207. n. 24. & in processionibus Confraternites laicorum praecedunt ante Regulares, quas sequuntur Regulares, deinde, & postea digniorem locum obtinet Clerus secularis. Sacra Congregatio apud Barbosa ubi supra, num. 25. Intus Capellas verò possunt facere solitas processiones quando non sunt in Parochiali, & prima Ecclesia, sic possunt in suis Ecclesiis prædicari facere à Prædicatore approbato ab Ordinario, & benedicere palmas, ignem, & aquam, Sancta Congregatio apud Lez-
- zanam tom. 2. cap. 15. num. 13. & processiones Confraternitatum non debent extendi per viam, sed circa muros Regularium, qui eas regunt, Sacra Congregatio apud Gauantum in manu Episcoporum in verbo processio num. 49. quæ refert Lezzana d. cap. 15. num. 25. vbi intelligit, nisi specialiter concessum sit, vel consuetudine introductum, & in actu associationis cadauerum, nullo modo possunt erigere Crucem, S. Congregatio in una Adriensis 22. Nouemb. 1631. de qua Barbos. de pot. Parœci, cap. 26. num. 61. in fine.
- Ergò cum ad Episcopum spectat ordinare, 36 atque instituere Confraternites prædictas, ac in eis facere totum quod supra diximus, non poterit Congregatio Terræ Iuliani nouum opus assumere, seu nouum modum viuendi sine authoritate Ordinarij, & quod numquam intercesserit talis auctoritas patet evidenter, quia numquam dedisset licentiam Episcops Auerianus nouam illam ad talem finem ordinandi Confraternitatem, quando in sua ciuitate aderat alia melioris conditionis, nobilitatis, & dignitatis, ergo appetat, non benè Auditorem Cameræ dixisse, ut in Territorio Iuliani eat Congregatio Iuliani in illis Auerianæ accedat Aueriana Congregatio, & in promiscuis illa quæ prius vocabitur ad libitum, debuissest enim dicere, quod Congregatio Aueriana priuatiu quoad aliam accederet, cum ista ab immemorabili tempore in locis etiam Terra Iuliani tale opus exercent, ut depoñunt diuersi Testes fol. 26. 27. & 28. & appareret etiam ex diuersis vigiliis Commissariorum Campaneæ scriptis eiudem Confratribus Auerianis, etiam pro Afflictis moribundis in Terra Iuliani fol. 50. & 51.
- Probatur quinto, quia ut ex testibus habemus 37 in facto probatum scilicet ex Nuntio Noscano ætatis annorum 60. examinato in anno 1644. & Nuntio Cacciapoto eiusdem Casalis Iuliani, numquam in dicto Casali fuit talis Confraternitas ad tale officium destinata fol. 27. & vix erat ibidem, dicunt Confratres suum locum, illis de cinitate venientibus, ut ex comparitione eorumdem Confratrum Terræ Iuliani fol. 23. à tergo linea 7. & quod ab eo anno solita fuit id facere, nam eius titulus est sanctissimi Corporis Christi, nam ergo poterat titulum institutum, vel finem alium sibi præscribere Confraternitas, quia institutum talium Confraternitatum, ordinatur ut antidotum vitiorum, vti est finis cuiuscumque legis, ut eam definavit Saluanus lib. 4. de Gubernatione Dei, post principium, de quo plura Solorzanus Emblemate 66. num. 50. & leges, 38 & instituta sunt perpetuae, DD. omnes in materia legum, de quibus Beylencherius in verbo leges, vers. immobilitas, & licet non possit leges prænidere omnes casus, & comprehendere, ut multa non sint, quæ explicatione non indigeant, & ex una decisione ad aliam rectam fit argumentatio, illud, vbi DD. ff. ad leg. Aquiliam, Menoch. conf. 150. num. 4. latè Solorzanus de iure indiarum, tom. 2. lib. 2. cap. 18. num. 36. & in Politica Indiana lib. 3. cap. 20. pro tempore tamen contingente possunt leges, & statuta mutari, ut benè idem Solorzanus de patricidio, lib. 1. c. 50. pag. 16. & de iure indiarum, tom. 2. lib. 2. cap. 30. num. 63. & emblemate 51. num. 34. admonendi sunt tamen Episcopi, ne de facili nonas leges condant, veteresque leges, & statuta ne abregent, nonasque condant ordinationes ex potestate sibi concessa, ex S. Thoma 1. 2. quæst. 9. art. 2. ibi lex non est 39 mutanda,

mutanda, quoties experientia quidpiam melius non afferit, & in tantum sit bonum, in quantum mala enitet, quod dicit Iurisconsultus Hispanus in lege Castelle 18. tit. 1. part. 1. iuncta 1. testamen-
ta 18. Cod. de testamento: nam longo tempore consueta, etiam si deteriora sint, permittenda sunt, quia minus molesta insuetis esse solent, ut ele-
gantissimè S.P. in extravaganti prima, de priuile-
giis, & in cap. quod dilecto, in fine, de consanguini-
tate, & affinitate, de qnibus omnibus, & de no-
uitatum periculis, & quomodo, & quando in-
troduci possint, eruditissimè agit Solorzanus Em-
blemate 51. Bobadill. in Politica, lib. 1. cap. 50. per
totum, latè Gonzalez ad Regulam 8. Cancellaria,
40 §. 3. proemiali, num. 99. Idque præcipue obser-
vandum est in Episcopo successore, qui non fa-
cile in hoc à suorum Prædecessorum legibus,
stylo, & modo procedendi discedere debet, eo-
rum gesta contendens, mutans, aut innouans,
cum hoc facientes reprehendat Sanctus Grego-
rius Papa in cap. 4. 25. quæst. 5. eos non constru-
ctores, sed eueriores appellando, & qui id facit,
idem experietur in successore, qui facta sua de-
struet, & poenam talionis soluet, quod notavit ad materiam Decianus consil. 25. à num. 41 usque
ad num. 48. & plura notat Solorzanus tom. 2. de
iure Indiarum, lib. 2. cap. 27. à num. 63. & lib. 4.
cap. 9. à num. 35. & Emblemate 51. à num. 26. ergo
cum Congregatio Terræ Iuliani sibi instituta sub
nomine Sanctissimi Corporis Christi, in quo
nomine fuit usque ad annum 1644. non potuit
sibi noua facere statuta, nouasque Constitutio-
nes ad alium finem, & opus tendentes.

41 Et licet concedatur ex noua causa, & iusta
posse fieri mutationem, cap. non debet, de consan-
guinitate, & affinitate, l. penult. ff. de const. Prin-
cipum, sic Christus Dominus ex illis, quæ in ve-
teri testamento statuerat, nonnulla in novo mu-
tavit, vt ait Innocentius III. in dicto cap. non
debet, & sic Deo seruendum dicit Sanctus Hie-
ronymus lib. 2. contra Iouinianum, relatus in cap.
qui ignorat 32. quæst. 4. & Sanctus Isidorus lib. 5.
etymologiarum, cap. 1. relatus in c. 20. distinet. 4.
quod idem in emendatione, & morum correptione
docuit Honorius III. in cap. ultimo, de
transact. & ideo Bonifac. Papa in Epistola 6. re-
gistrata, in cap. si Ecclesiastica 42. 24. q. 4. de
quo est Textus in cap. super eo 41. de sententia ex-
communicationis.

42 Ideoque mutationes faciendas esse ab Episco-
pis cum Consilio quatuor deputatorum post Tri-
dent. dicit Bobadilla in Politica, lib. 1. cap. 5. n. 9.
& lib. 3. cap. 7. num. 24. & cap. 8. num. 154. & seq.
ergo non potuit Confraternitas sub nomine
Sanctissimi Corporis Christi instituta, nouare
institutum, & se applicare ad opus confortandi
afflictos moribundos condemnatos, idque in
præiudicium alterius Confraternitatis ad hoc
opus immediatè instituta, vt est illa de succurre
miseris Ciuitatis Auersæ.

43 Nec indignum erit reflexione, hanc Iuliani
Confraternitatem sibi usurpare hoc opus, sine
hunc finem, tempore Popularium Regni Nea-
polis Revolutionum de anno 1647, tunc enim
cum Ciuitas Auersæ sub Regio seruitio, cum
omnibus Neapolitanis Patriitis reperiatur, in
Casali verò Iuliani Dux Guise misisset Bernardum
Spiritum pro Auditore, & Monsu Baronem Gallum, &
postmodum ipse de persona se con-
tulisset, maximam Lazarorum stragem, & necem
fecerunt, & ad eos adiuuandos morientes non
poterant Confratres Auersæ venire, & notorium

est D. Ioannem Andream Magliolam Ghisardum
voluisse facere Auersam Casale, & Julianum
Ciuitatem, cum suis Alleclis & consociis, pro-
pterea tunc fomentum, & intrusionem accipit
talis Confraternitas, vel saltem notabile accepit
argumentum vocata ab illis de Populo, & Ghisa
ad Lazaros miserrimos confortandos.

Neque obstat motiuum partis aduersæ, hanc 44
Iuliani Confraternitatem fuisse aggregatam Ar-
chiconfraternitati Sancti Ioannis Decollati de
Vrbe Romæ.

Respondeo enim, quod Confraternitates lai-
corum, dum aliis Archiconfraternitatibus Romæ
existentibus aggregatur, ad finem gaudendi pri-
uilegiis, & indulgentiis, ac communicatione in-
riuum, seruare debent formam præscriptam à Cle-
mente V III. in Bulla 115. quæ incipit quecum-
que de anno 1604. in Bultario, tom. 3. pag. 164.
& in Bulla Urbani V III. tertio in ordine, &
illius meminit Ricciullus lib. 4. variar. lucubra-
tionum, cap. 50. num. 1. Barbosa in collect. Bullarum,
collect. 207. num. 20. in qua primo requiritur dari 45
testimonium Episcopi per suas litteras, in quo
Confraternitatis, & Congregationis pietas com-
mendatur. Item innocatio, vt ita Romæ aggre-
getur Archiconfraternitati sub eadem inuoca-
tione, qua obtenta, ea vt non poterit, nisi præ-
nia Ordinarij recognitione, quæ adhibitis duo-
bus de Capitulo eiusdem Ecclesiae iuxta Trid.
dispositionem, ministranda erit ex notatis à Ces-
pedes de exemptione Regularium c. 14. dub. 376.
Ganantis in verbo, Confraternitas, num. 4. quæ
omnia gratis sunt expedienda, sub pena priua-
tionis, & nullitatis actorum ex Gananto in ma-
nuali Pralatorum, in verbo, Confraternitas, nu-
mero 5. & 6.

In præsenti verò Congregatio Ciuitatis Auer-
sæ fuit aggregata Confraternitati S. Joannis De-
collati de Vrbe Romæ Nationis Florentinorum,
in anno 1608. 23. Augusti, vt crecta Ordinarij
Auersani auctoritate, & litteris testimonialibus
eiusdem fol. 13. & nullam aliam habet aggrega-
tionem cum aliis Archiconfraternitatibus Vrbis
Romæ, nec in Ciuitate Aversæ sunt aliae Con-
fraternitates, quæ faciunt idem opus, vnde est
legitimè electio secundum Bullam Clemens
VIII. vbi requiritur, quod non sit alteri ag-
gregata, & quod sit vna tantum in Ciuitate op-
pido, vel loco, & hoc etiam habetur in Bulla Vi-
bani V III. at Congregatio, & Confraternitas
Terræ Iuliani est sub titulo Sanctissimi Corpo-
ris Christi, coepit hoc opus exercere in præudi-
cione eiusdem Confraternitatis Aversæ, & suæ
antiquissimæ possessionis, quam in Terra Iuliani
exercebat, propterea instituit in Curia Episcopali
Auersana, declarari excommunicatos Confratres
Corporis Christi Terræ Iuliani, ex vi Monitorij
Auditoris Cameræ de anno 1627. vigore cuius
ordinabatur, vt nullus Terræ Iuliani ad dictum
Officium se intromittat sub pena ducatorum
mille, & in subsidium excommunicationis, quod
Monitorij reperitur etiam emanatum in an-
no 1631. sub eiusdem poenis ne se intromitterent
Confratres, vt ex comparitione fol. 1. & ex Mo-
nitorio, fol. 9. & 11.

Et probata contranentio eiusdem Congre- 48
gationis facta de anno 1640. ad instantiam Con-
fratrum Ciuitatis Aversæ, fuerunt citati Con-
fratres Iuliani, ad dicendum causam, quare
non deberent declarari excommunicati, & ad
alias poenas contentas in Monitorio fol. 21. ad-
uersus quam replicarunt, de manutentione,

non obstante quod de anno 1640. usque ad 1644. per duas vices probatum fuerit illos de Iuliano ad opus accessisse fol. 38. litt. A. & amplius dixerunt se cellulos locum, si inuenissent illos de Auersa fol. 23. at ergo.

49 Cura ergo animarum Diocesis pertinet priuati ad Episcopos, & non ad alios, quorum cum proprium sit ministerium, occurrere omnibus animabus suae Diocesis, per iuramentum datum ab Episcopis tempore sua consecrationis, & ad notata per Canones, Concilia, & Patres ex dictis à Sperello part. 3. de Episcopo, cap. 50. per totum, propterea Curia Auersana Episcopalis cui constabat de possessione antiquissima Confraternitatis succurre miseris adiuuandi morientes etiam in Casali Iuliani, de anno 1644. in casu occurrenti, prohibuit Confratribus de Iuliano, ne ad opus illud accederent, dum quidam erat suspendendus, ex quo spectabat hoc opus ad Confratres de succurre miseris fol. 22. & publicatur editum ne accederent per diuersa loca, & contravenientes Confratres Iuliani ex testibus depontibus fol. 35. usque ad 44. à quibus habemus qualitates talium Confratrum, quod erant funicularij alias fornarij, quibus proprie competere poterat adiuuare carnificem cum funiculis suis, quam adiuuare moribundos praedictos, fol. 41. litt. E, at Confratres de succurre miseris erant Theologi, iuris utrinque Doctores, Patritij, tam Neapolitani, quam Auersani, viri litterati, & practici sacrarum Litterarum fol. 26. 27. & 28. quis ergo somniate poterit hanc Congregationem ad competentiam venire posse cum illis de Iuliano in opus tam pium, tam sanctum, tam difficile.

50 Sicque non obstat dictam aggregationem de anno 1641. factam Archiconfraternitati S. Ioannis decollati, quia ex ea apparet nullam esse habendam rationem: nam aggregatur hoc modo, dummodo similis gratia prius alteri, in dicta terra concessa non fuerit seruata forma Bullæ Clementis VIII. in qua Bulla ordinatur, quod in singulis ciuitatibus, oppidis, & locis, unam tantum Congregationem, seu Confraternitatem erigi possit, & dummodo nulli alteri ordini Religionis, Archiconfraternitati, vel Congregationi sit aggregata S. Mariæ super Mineruam, cui aggregantur omnes Congregationes Corporis Christi, ut supra dicebamus, ergo fuit surreptitia, & obreptitia aggregatio dictæ Confraternitatis Iuliani, ideo S.P. Clemens VIII. sanctissimum disponuit, ut in singulis ciuitatibus, oppidis, vel locis sub una invocatione non possit, nisi unica constitui Confraternitas, ut in dicta Bulla, de qua supra, cuius meminit Gauantus in praxi Episcorum in verbo Confraternitates, num. 20. sed titulo sanctissimi Sacramenti decorata, eo ipso, quod est ab ordinario approbata gaudet omnibus gratiis concessis Archiconfraternitati S. Mariae supra Mineruam, ex decreto S. Congregationis Indulgentiarum 15. Februarij 1608. apud Gauantum ubi supra, & apud Laurenum de Franchis in controversia inter Episcopos & Regulares, q. 68. quem sequitur Barbo in collectanea 207.

52 Iusta ergo ratione de anno 1646. iterum comparuerunt Confratres S. Mariæ succurre miseris ciuitatis Auersæ, in eadem Curia Episcopali, pententes manueneri in quasi possessione antiquissima, nec non ut declararentur excommunicati Confratres Terra Iuliani Capellæ Corporis Christi, ex quo contra præceptum, & in contemptum Curiae prædictæ ausi fuerant se intromit-

tere in tali officio, vt capta informatione constare fecerunt fol. 54. quæ intimata fol. 55. replicatur ab eisdem, quod ipsi semper fuerunt in quasi possessione consolandi condemnatos ad mortem, & appellant à comminatis censuris d. fol. 55. & quia per Confratres Terra Iuliani fuerat subreptitiæ obtentum Breue, seu Monitorium Auditori Cameræ, vulgo detto inhibitoria, fuit illa reuocata per Confratres sanctæ Mariæ succurre miseris, & semper fuit supplicatum pro expeditione causa, & per eos de Iuliano fuerint presentati viaglietti per Commissarios Campanæ pro tempore eisdem directi, quibus vocabantur ad officium consolandi morientes condemnatos, idque de anno 1644. usque ad annum 1650. fol. 68. usque ad 72. atque factis pluribus actis ordinatoriis, nata fuit sententia, de qua supra fol. 81. intimata fol. 82.

Idque ex eo quia Collegium, Congregatio, &c. duplex est, unum licitum, aliud illicitum; illicita vero presumitur omnis Congregatio, nisi apparere de auctoritate Principis, vel alterius Superioris permisum, l. 1. ff. de Collegiis, l. 1. ff. quod cuiuscunq; Franciscus Marcus dec. 799. num. 1. Petrus Gregorius lib. 1. Syntagma. cap. 3. 2. num. 10. & lib. 13. de Republica, cap. 4. num. 3. Illicita ergo sunt omnia Collegia, quæ à Superiore non sunt approbata, vel permissa, Gigans de criminis lese Maiestatis, quæst. 48. num. 4. Regens Capic. Latro dec. 169. tom. 2. num. 9. qui ponit exemplum in Collegiis iuuantum oppressos, sepelientium defunctos, &c. Confraternitatum, eleemosynarum, & similiūm, in piis causas factas, quia hæc omnia licita dicuntur sive à Iure, sive à Principe sint approbatæ, Barnabas Brissonius lib. 1. selectarum antiquitatum in tit. de Collegiis, & si fiat alia contra factam primo loco, &c. potest statim fieri inhibito, nulla facta citatione, ex Lancello de cap. 20. de attentatis, quæst. 4. num. 112.

Dices Collegia ad opera pia facta, non requirant licentiam ex d. l. 1. ff. de Collegiis illicitis ibi (sed Religionis causa excire non prohibentur) & ad idem est Textus in d. l. 1. ff. quod cuiuscunq; universitatis nomine, ubi glossa, Bart. in l. Sodales num. 6. ff. de Collegiis illicitis; vnde Collegia disciplinorum, Collegia misericordiæ, Collegia iuuantum oppressos, & similia sunt approbata à Iure, & Textus in l. 3. §. in summa, ff. de Collegiis illicitis; intelligitur de Collegiis illicitis, at omnia conuenticula, quæ fiunt causa Religionis sunt approbata post alios Reg. Capic. Latr. d. dec. 169. num. 29. ergo, &c.

Respondeo quod quoties ex notia Congregatione destrueretur vel diminueretur antiqua, permitti non debet noua, ut declarauit Concilium Vuormaciense, ubi quamvis licitum sit in proprio prædio Ecclesiam ædificare, cum Episcopi licentia, tamen hoc non est permittendum, quando antiquior Ecclesia damnificaretur, ut habetur in cap. quicunque 16. quæst. 1. c. 1. & 2. de noui operis nuntiatione, vnde Petrus Gregorius de Republica, lib. 13. cap. 3. num. 21. tradidit, quod id, quod pro pietate Christiana aliquibus Collegiis, & Monasteriis conceditur non permittunt Iura, & Principes concedentes ad alterius Ecclesiæ, vel loci iniuriam redundant, licet enim erigere nouam Congregationem de per se non sit malum, imò bonum, quia tractatur de adiunandis pauperibus, tamen quando finis tendit ad diminuendam antiquam Congregationem, illicita quoque erit noua Congregatio, Boërius de seditiosis part. 1. cap. 50. num. 3. & 4. qui

qui ponit Regulam, quod omnia Collegia, & Congregationes, & sodalitates sunt prohibitae
 56 per Textum in d. l. i. ff. de *Collegiis illicitis*, Angelus *conf. 376.* Hinc Romanus *conf. 37.* consuluit, quod cum quidam Artifices artis Tinctoriae tentabant se dismembrare ab arte lanæ, & nouam facere societatem, consuluit non licere, ex cap. cum non liceat extra de prescript. adeo ut non solum dicit non esse confirmandam per superiores, sed etiam facta sit, ad superiorem pertinebit destruere ex d. l. i. ff. de *Collegiis illicitis*, & l. *Conuenticula*, C. de *Episc.* & *Clericus*, l. 1. C. de *Monopoliis*, l. 1. C. quod cuiusque univer-
 57 satis nomine, & hoc non alia ratione consuluit Romanus, nisi quia per talem nouam erectionem separabatur membrum a suo capite, ut in praefenti separatur Casale a sua civitate, ut bene Regens Capic. Latro d. decif. 169. num. 41. Ideo Clemens VIII. vnam tantum Congregationem, & Confraternitatem eiusdem generis singulis incigitibus, oppidis, vel locis institui voluit, ut in dicta Bulla Clementis tom. 3. facta de anno 1604. de qua Franciscus de Leo part. 4. in *Thesauro fori Ecclesie, de Confraternitate, cap. 20.* Nouarius in lucerna Regularium in verbo *Confraternitas*, Gauantus in manuali *Episcorum*, part. 1. in verbo *Confraternitas*, idque fuit cautum, quia plures Confratres eiusdem nominis, & statuti confusionem, & obscuritatem inducunt, ut bene idem de Leone num. 17. Lezzana in summa, tom. 2. cap. 15. num. 49. Barbosa in collectaneis *Bullarum in verbo Confraternitas*, fol. 224. Lauretus de Franchis in *controversiis Regularium* fol. 57. qui tamen ait dictam Bullam esse coactatam ad Congregationes erigendas post Bullam non aliter erectas, quæ tamen Bulla ex speciali privilegio non habet locum in Congregatione Sanctissimi Sacramenti, quæ in qualibet parochiali Ecclesia permittitur, quod idem in Confraternitatibus sanctissimi Rosarij notat Regens Capic. Latro d. 169. num. 47. & 48. qui tamen ait, quod pluralitas Congregationum eiusdem instituti, & nominis, confusionem inducit, ut habetur ex Leone in *Thesauro loco citato*, num. 16. & propterea permitte non debere dicit Petrus Gregorius lib. 13. de *Republica*, cap. 4. num. 50.
 58 Ob quam rationem, & non aliam, cum Neapoli esset in Ecclesia SS. Apostolorum Patrum Theatinorum erecta Congregatio pro adiuvandis Panperibus, qui alium modum non habent litigandi, & vellent aliqui aliam erigere in Ecclesia domus professæ Societatis Iesu, etiam sub alio nomine, scilicet quod illa sanctorum Apostolorum vocaretur sub nomine sancti Iuonis, ista domus professæ sub nomine S. Eleazaris, fuit per Collaterale Consilium decisum, non esse faciendam aliam nouam Congregationem, D. Regens Capic. Latro d. dec. 169. tom. 2. in fine, qui fundat num. 56. Congregationes ad opera pia non permitte sine licentia superioris, idque propter periculum, quod sub specie Religionis, ex huiusmodi fraternitatibus evenire solet, Marta de *Inquisitione*, part. 2. casu 23. num. 18. Barbosa lib. 2. de *ire Eccles.* cap. 11. num. 76. tom. 2. & Dominus Pratus tom. 2. cap. 30. a num. 35. licet totus sit in fundando, ad Collegii foundationem, & Congregationis non requiri licentiam Superioris, quando ad pia opera fundatur, tamen n. 52. ait, quod si Collegium habeat statuta, & ordinationes, debent per Superiorum approbari, alias non valebunt congregaria, & propterea Sacra Congregatio dixit nullam posse Congregatio-

nem constitui, atque formati sine ordinarij licentia, vt ait Barbola de *ire Eccles.* tom. 2. cap. 11. num. 75. D. Pratus tom. 2. cap. 30. num. 62.

Et quia intrulus ille dicitur, qui non per Canonicam electionem, vel per legitimum titulum, aut illum habet à non habente potestatem conferendi, cap. cum venissent de in integrum restitu-
 60 tione, cap. ex frequentibus de in situ. cap. cum qui de prab. in 6. cap. ad aures de excessibus Prelatorum, Mascardus *concl. 236.* Rota apud Farinacium tom. 1. decif. 336. Lotterius de *Beneficiis*, part. 1. lib. 2. quest. 20. num. 82. Riccius in *praxi aurea*, resol. 224. in tit. *intrusus* quibus modis dicatur, Didacus Frances de *intrusione*, quest. 1 num. 3. & gesta per tales intrusos sunt inuidia, licet sint tolerati, quia cum habeant vitiosum ingressum, non potest fanare tolerantia, quod ex l*ui natura* est intolerabile Frances quest. 1. & 2. & licet pluries fuerint Confratres in tali exercitio, tamen quia constat de contrario poterunt omnino remoueri, latè Frances de *intrusione*, quest. 10. n. 13.

In hac ergo causa procederem eo modo, quo processit suo tempore Episcopus Maranta tom. 5. *responsorum*, responso 35. vbi cum cœconomi S. Blasij maioris huius ciuitatis fuissent in quasi possessione quæstuandi per totam ciuitatem, etiam per illam partem, & confines, vbi adest Ecclesia sancti Blasij *della Giudeca* (sicuti nostri Confraires S. Mariae succurre miseris sunt in quasi poss. adiunandi afflitos etiam in Casali Juliani) comparuerunt illi *della Giudeca*, & obtinuerunt ne illis S. Blasij maioris vulgo dell*i* Librari, quæstnarent in confinibus *della Giudeca*, sub prætextu, quod in tota ciuitate possent quæstnare illi cœconomi S. Blasij maioris, sed in confinibus Iudechæ, illi S. Blasij eiusdem loci, ira enim decreuerat Curia Archiepiscopalis Neapolitana, sed à prædicto declarato appellarent cœconomi sancti Blasij maioris, & commissa causa Episcopo Laquedunensi D. Hieronymo Campanili, fuit ibi causa appellationis discussa, pro parte cœconorum sancti Blasij maioris; sic ergo non ad Auditorem Cameræ recurri debebat pro tali appellatione interponenda, sed vel in Rota, vel alicui Episcopo committi debebat, & coram eo experiiri de iuribus suis nostra Confraternitas S. Mariae de succurre miseris, & ita, &c.

DISCEPTAT. CCLXXVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti species narratur.
- 2 Matrimonium clandestinum contrahentes qualiter in Curia Archiepiscopali Neapolitana excommunicentur.
- 3 Acta ordinatoria in hac causa qualiter facta.
- 4 Testium depositiones pro matrimonij validitate.
- 5 Excommunicatio lata, & cedulae affixi in pr. an iste, & valide.
- 6 Cedulae sine citatione personali non affiguntur, & quando.
- 7 Censura nulliter est lata sine citatione.
- 8 Citatio quando, & qualiter dicatur circumducta.
- 9 Contumacia non accusatur, nec in contumaciam proceditur posito Procuratore.
- 10 Matrimonium decenter tractandum, & sine scandalo proximi.
- 11 Synodalis constitutio Neapolitana contra matrimonium

- trimonium clandestinè contrahentes, consu-
lentes, & auxiliantes.
- 12 Factum, de quo in presenti quando acciderit.
- 13 Matrimonium solo consensu perficitur coram
Paroco, & testibus explicato.
- 14 Testes inhabiles, & minus idonei probant ma-
trimonium factum.
- 15 Parocci etiam iniunctus assistens in matrimonio
illud valet: idem in testibus.
- 16 Verba in matrimonio sunt necessaria quoad
Ecclesiam.
- 17 Testes domestici qualiter admittantur ad ma-
trimonium probandum.
- 18 Testes per fraudem vocati ad matrimonium
probandum sufficient.
- 19 Testes examinati parte non citata probant ma-
trimonium.
- 20 Testes contrarij, & varijs an fuerint in pre-
senti.
- 21 Matris depositio, de qua in presenti, an
probet.
- 22 Inequalitas contrahentium in presenti qualis,
& quid operetur.
- 23 Causa exitus qualis fuerit.

ARGUMENTVM.

Matrimonium clandestinum con-
trahentes; qualiter puniantur in Cu-
ria Archiepiscopali Neapolitana, &
excommunicatio, ac Cedulones quali-
ter expediantur contra contrahentes,
& qualiter citatio sit facienda ad Ce-
dulones, & qualiter per testes probe-
tur factum matrimonium clandesti-
num, & an sint examinandi parte
citata, &c. & adducuntur due de-
cisiones confirmantes hanc allegatio-
nem, scilicet coram Roxas 431. de
anno 1650. & alia 422. in eadem
causa.

NEAPOLITANA
Validitatis Matrimonij.

REVERENDISSIME Domine. Sup-
ponitur in facto, D. Michaëlem
Vaez Ducem Casamassimæ sub die
10. Februarij, hora 18. accessisse ad
Parœciam S. Annæ di Palazzo Neapolis, cele-
brante D. Iacobo Antonio Cito, Paroco præ-
dictæ Ecclesie, & dum se verteret dictus Parœ-
cus ad Populum, dicendo Dominus vobiscum,
Præfatus D. Dux tenens manus D. Ioannæ Mariæ
de Sciart. Narro dixerit: Signor Parechiano, questa,
che tengo allamano è mia moglie, e la voglio per mia
moglie, & dictus Parœcus statim aufugiédo ver-
sus Sacristiam dixit, ipsos esse excommunicatos,
& præfata D. Ioanna protulit haec formalia ver-
ba, Signor si, Signor si, prout deponunt dictus Parœ-
cus in processu fol. 1. & Joseph Salsanus Cle-
ricus, qui interiebat in sacrificio dicti Parœci in
processu fol. 20.

Curia nostra Archiepiscopalis prætendens 2
præfatum matrimonium fuisse clandestinum, &
non seruata forma decretorum synodalium, ac
sine licentia Ordinarij confectum, propterea re-
laxanit citationem contra prædictos D. Michaë-
lem, & Ioannam, quatenus infra tres dies com-
parere deberent ad dicendum causam, quare non
decebant declarari excommunicati, alias prima
die immediatè sequenti comparere debuissent
ad audiendam sententiam excommunicationis,
& publicari per Cedulones sub die 22. Apri-
lis 1648. proc. fol. 3. quæ citatio executa fuit sub
die 22. & 23. eiusdem mensis domi dimissa copia
dict. fol. 3.

Sub die 23. Aprilis comparuit Procurator di-
cti D. Michaëlis, & allegauit absentiam, & petiit
terminum ad denuntiandum, & Ordinarius sub
eadem die 27. Aprilis statuit terminum dierum
quindecim, & interim mandauit supersederi, vt
in processu fol. 4. comparuit etiam dicta D. Ioan-
na sub eadem die 27. Aprilis, & constituto Pro-
curatore D. Iosepho de Auxilio fol. 4. nunc di-
gnissimo Episcopo Casertano se excusauit, ob-
tulit probationes, pro sua defensione, & petiit
audiri dictum eius Procuratorem dicto fol. 4. sed
Curia Archiepiscopalis relaxauit citationem
contra testes sub eadem die 27. Aprilis, quæ
fuit executa sub die 18. eiusdem d. fol. 4.

Examinatus fuit postmodum Onuphrius de 4
Amore, necnon Marcellus de TAURO, qui depo-
suerunt de auditu super dicto matrimonio fol. 5.
& 6. & die prima mensis Maij examinata fuit
D. Maria de Sciart Mater dictæ D. Ioannæ, quæ
depositus, che mentre detto Paroco volena dire
Dominus vobiscum, alla fine della Messa, il detto
D. Michaële disse à detta D. Giouanna mia figlia,
che se lenasse il quanto, la pigliò per la mano de-
stra, e nell' istesso tempo sì voltò il Paroco à dire
Dominus vobiscum, e detto D. Michele disse con
voce alta.. Signor Paroco V.I. me riceua la Signora
D. Giouanna Maria quâ presente per mia Moglie,
e detta D. Giouanna ripose, ma con voce alta,
mà di femina Vergognosa, e di figliola, e disse
V.S. riceua il detto D. Michele per mio Marito,
e lo voglio, e detto Don Michele tornò à replicare,
con voce alta, e grande, questa è mia volontà, & il
Paroco vedendo, e sentendo questo, disse assai cole-
rico andateuene, che questo non sì fa alla Chiesa di
Dio sere scommunicati, e si parti dall' Altare, e
sene andò alla Sacristia, dove andasimo, & alla
porta della quale detto D. Michele diceua questo già
fatto per cento azni, e detta D. Giouanna mia
figlia dicena lo voglio, & è mio marito, e cene andasimo,
e detto Don Michele è stato in Casa di
ditta D. Giouanna, mangiando, e dormendo, come
Marito, e Moglie, continuandoci un mese, e mezzo,
in circa proc. fol. 7.

Eadem die examinatus fuit Gaius Vnda
seruus dictæ D. Ioannæ, qui depositus, andasimo
à S. Anna con D. Maria, e sua figliola D. Gio-
uanna Maria, e dopo venne in detta Chiesa D.
Michele Vaez, e s'acostò vicino à detta D. Gio-
uanna Maria, e li disse levarimi il quanto, e quando
il Paroco si voltò à dire Dominus vobiscum,
il detto D. Michele pigliò per la mano la detta
Signora D. Giouanna Maria, & intesi, che gridò
ad alta voce dicendo queste parole, Signor Paroco
riceua questa Signora D. Giouanna Maria de Sciart
per mia Moglie, e questa è la mia volontà, &
all'incontro detta D. Giouanna Maria ripose con
voce bassa, e feminile, e V.S. Signor Paroco riceua
in mio marito, & è la mia volontà questa, e subito

il Parrocho adirato disse andate via, che sete scomunicati, e sene entro alla Sacrifìa, e si pose alla lerta, dove si vesteno li Sacerdoti, & appresso lo seguitò il Signore D. Michele portando per la mano la detta D. Giovanna, & intesi, che detto D. Michele diceua, che quello era fatto, era ben fatto per cento anni, atteso Io la voglio per Moglie, replicando più volte, che questa era la sua volontà, e l'istesso dicena la detta D. Giovanna Maria, dicendo Signor si, che lo voglio per marito, & è mio marito, vt in proc. fol. 9.

Examinatus fuit similiter Michaél de Celis pariter seruus dictæ D. Maria, qui depositus: Andassimo alla Chiesa Parochiale di S. Anna, e tronassimo la Messa, che diceua il Paroco, ce accostassimo all' Altare maggiore, fino che detto Parrocho si volto à dire Dominus vobiscum, à questo immediatamente il Duca pigliò la mano della sposa, ditta D. Giovanna Maria Sciart, e disse Signor Parrocho Io voglio à D. Giovanna Maria de Sciart per moglie mia, e questa è la mia volontà, e così la detta D. Giovanna Maria rispose Io voglio D. Michele Vaez per mio marito, e questa è la mia volontà, al dire questo subito il Parrocho disse andatenene, che sete scommunicati, sene fuggì alla Sacrifìa; dove entrassimo, & il detto Signor Duca sempre dicendo ad alta voce Io voglio à D. Giovanna de Sciart per mia moglie, & essa respondendo Io voglio à Don Michele Vaez per mio marito, e questa è la mia volontà, l'uno, e l'altro dicendo sempre queste formate parole, e cene andassimo, & arriuati alla Casa, tanto il suddetto Duca, quanto la Signora D. Maria, e D. Giovanna sua figlia se abbracciorno insieme, e resto il Sign. Duca in Casa, il quale poi continuamente habitò in casa, come marito, e Moglie, fin' al giorno, che si parti da Napoli, vt in proc. fol. 11.

Hac facti serie proposita, de duobus in Curia Archiepiscopali Neapolitana fuit dubitatum. Primo, scilicet, an excommunicatio contra contrahentes lata, & Cedulones affixi, valida, & instè, an nulliter lata esset, & ad hoc uterque coniux concurrebat, scilicet nulliter esse Cedulones affixos. Secundo, scilicet, an matrimonium taliter contractum esset validum, & in hoc Dux solum concurrebat, vel eius Pater, vt aliqui dicebant, scilicet Comes Moles senior: cui matrimonium nescio quia de causa displicebat, pro quo Duca Casamassima Neapoli scribebat Episcopus Maranta. Romæ verò D. Iulius de legibus, ego iussu Domini mei Don Benedicti de Trelles defensionem suscepi huius nobilissimæ Mulieris.

Quoad censuras, & Cedulones dicebam nulliter latas, & affixos, quia examinatis testibus prædictis, vt supra, absque partis citatione, & nulla alia citatione præmissa, Curia Archiepiscopalis non minus nulliter, quam iniuste, & affectatè procedens sub die 13. mensis Maij 1648. decreuit censuras contra DD. Michaëlem, & Ioannam Mariam, proc. fol. 3. à tergo. Postmodum verò eadem Curia commisit examen dicti D. Michaëlis ad finem recipiendi suam depositionem sub die 22. Maij 1648. folio 12. & denum absque alia citatione mandauit affigi Cedulones, qui affixi fuerunt 17. Iulij fol. 3. à tergo.

Interposita appellatione à præfatis censuris, causaque comissa in Sacrae Rotæ Auditorio, cum clausula quam, & quas, totoque negotio principali, vt in proc. fol. 20. à tergo, & trans-

portato processu, instabamus pro revocatione censurarum, & pro validitate matrimonij, Dux instabat pro revocatione, sed pro nullitate matrimonij.

Centuras esse revocandas diebam, tum quia nulla præcessit citatio personalis, sine qua ad censuras infligendas deueniti non potest, cap. Sacro, vbi late Barbosa de sententia excommunicationis, Innocentius in cap. finali, de eo qui mittitur in possessionem, Felinus in cap. cum sit Roma na, de appellat. tum etiam quia citatio, quæ fuerat facta domi 22. mensis Aprilis, & executa 22. & 23. eiusdem, erat circumducta, non solum quia pro parte Ducis fuerat allegata absentia, & concessus terminus ad denuntiandum sub die 27. eiusdem mensis, & pro parte Dominae D. Ioannæ sub eadem die constitutus fuerat Procurator, & oblatæ fuerunt probationes, & facta protestatio, ne procederetur non audito D. Procuratore, id est debebat de novo citari, quia prima erat circumducta, stante constitutione Procuratoris, protestatione, & termino dato, & sic admissione protestationis, ad notata per Burattum decisione 726. num. 2. & per Ludouisum decisione 457. num. 7. sed etiam, quia fuerunt examinati testes sub die prima mensis Maij, ergo non poterant relaxari censurae sub illa prima citatione circumducta, neque affigi Cedulones, vigore præfati decreti censurarum sub die 17. Iulij, dum prius sub die 22. mensis Maij Curia Archiepiscopalis decreuerat examen D. Ducis, & sic per dictum decretu super examine testimoniis, & D. Ducis dicebatur circumducta citatio, Alexander consil. 72. num. 7. lib. 3. quem refert Burattus dict. decis. 726. num. 2. tum etiam quia testes fuerunt examinati, absque partis citatione, qui contra non citatos, nullum gradum probationis faciebant, ex quibus non poterat deueniri ad condemnationem cap. 20. vbi Doctores extra de testibus.

Nec poterat procedi in contumaciam, dum, vt diximus pro parte Dominae D. Ioannæ constitutus fuerat Procurator in actis, & adductæ probationes, & pro parte D. Ducis fuerat petitus terminus, & concessus, ac decretum super ipsius examine, ac depositione: unde debebat procedi seruatis seruandis, præcedentibus aliis citationibus, nec D. Ioan. & Dux fuerunt vocati in Banco iuris ad se excusandum, prout stylus est Tribunalium teste Follerio in sua praxi sub titulo accusentur contumacia, n. 1.

Quibus adductis pro nullitate censurarum, fuit dictum censuras nulliter affixas, & auferendos Cedulones, prout Neapoli fuit exequuntur à quondam Domino meo Vicario D. Gregorio Peccerillo dignissimo Iudice.

Circa verò nullitatē matrimonij pars Ducis toto conatu defendebat esse nullum, & se restringebat ad defectum probationum: sic enim scriptit Maranta Neapoli, sic Iulius de legibus Romæ; ego tamen mordicus matrimonium esse validum defendebam, vt & in Rota obtinui; quod sanè, vt probem, certa ab incertis separando clara ab obscuris distinguendo.

Suppono primò, magnum Sacramentum matrimonij, de quo Paulus ad Ephesios 50. à Christo Domino in Sacramentum elenatum cap. ad abolendum 9. de hereticis, Trid. sess. 24. de reform. matr. cap. 8. canon. 1. sancte esse tractandum, nec iniuria illi inferenda, sicuti neque cæteris Ecclesi-

si ex Sacramentis can. lign. 38. can. in sancta 41.
 de consecrat. dist. 1. ex l. qua religiosa 44. ff. de
 re iudicata alias erit sacrilegium, quod est sacrae
 rei violatio, & irreuerentia, cap. sacrilegium 4.
 vbi glossa 17. quest. 4. S. Tho. 2. 2. quest. 99.
 art. 1. 2. 3. & 4. at quia per peccatum humana
 natura ad malum inclinat, Genesi 6. 5. & 8. 22.
 Proverbiorum 50. Concilium Toletanum 4. c. 23.
 can. omnis atas 12. quest. 1. & Toletanum Con-
 cilium 6. cap. 6. cap. Proclini 20. quest. 3. Trid.
 sess. 22. cap. 8. de reformat. Ideo cœperunt homi-
 nes Sacramento matrimonij abuti, vnde Trid.
 ubi supra, & sess. 24. cap. 1. de reformat. matri-
 monij, & cap. cum inhibitio 3. de clandestina
 sponsat. dicitur quod qui aliter contrahit ma-
 trimonium quam à Concilio Tridentino statutum
 est, nulliter contrahit, & addit Eminentissi-
 mus Philamarinus suo edicto synodali, sponsos,
 qui malitiosè ad alium finem Parœcum aduoca-
 re simulantes coram ipso per verba de præsenti,
 matrimonium contraxerint, cum tanten debita
 solemnitates iuxta formam sacri Concilij Tri-
 dentini non præcesserint, aliaque Canonica re-
 quisita non adserint, vel ritus nostræ Curiae seruati
 non fuerint, & ad id dantes consilium, vel auxilium,
 excommunicationis sententia innodamus.
 Quod finè ad evitanda scandala fuisse factum,
 ad quæ evitanda multa scribit S. Hieronymus in
 cap. nolite 22. §. audi 11. quest. 3. S. Thom. 2.
 2. quest. 45. art. vlt. & 1. 2. quest. 96. art. 4.
 can. licet plenumque 4. §. unde necesse 45. dist.
 vnde Eminentissimus D. excommunicationem
 adiunxit contra tales sic contrahentes, & sic ne
 iniuriam Sacramento inferrent, pœnæ timore
 coëgit contrahentes, iuxta Innocentium III. in
 cap. nisi 3. de offic. delegati & in cap. irrefraga-
 bili, §. ceterum de offic. Ordinarij, cap. cum qui 18.
 de prob. in 6. & Innoc. 4. in cap. 1. §. nec tanto
 periculo de homicidio in 6. cap. fraternitas tua 11.
 quest. 2. Can. docendum 62. dist. gloss. in d. cap.
 12. eum qui in verbo formidine: irreverenter ergo se
 habuerunt in hoc anno 1648. 16. Februarij,
 dum perdurarent adhuc tumultus Populares, ne-
 que facile pateret accessus ex parte illa Hispano-
 ruim, ad hanc popularem Deo optimo maximo,
 nostris exigentibus demeritis, sic permittente, ut
 ad meliorem sensum nos renocaret; tunc enim
 D. Michael Vaez Dux Casamassimæ volens mat-
 rimonium contrahere, cum D. Ioanna Maria de Xart
 y Narro, nata quondam Domini Ioannis de Xart
 Regis Consiliarij in hoc Sacro Regio Neapolita-
 no Consilio, & D. Anna Maria de Xart Calarita-
 neæ ciuitatis in Regno Sardiniae, ad Parœciam
 accedentes taliter matrimonium contraxerunt.
 13. Suppono secundo, matrimonium non alio
 confici, nisi mutuo vtriusque coniugis consensu
 can. matrimonium 27. quest. 2. cap. 3. & cap. suf-
 ficiat eadem causa, & quest. cap. omnis res, cap.
 cum iniciatur 27. quest. 2. cap. cum locum 14. de
 sponsalibus, cap. cum apud sedem 25. cap. tua fra-
 ternitati 25. cap. tua nos 26. eodem tit. Trullench.
 de Sacramentis, lib. 7. cap. 50. dubio 1. & habe-
 tur in l. nuptias 31. ff. de regul. Iuris, Barbosa
 tom. 2. voto 85. num. 1. & sequentibus, sed in præ-
 senti intercessit vtriusque consensus scilicet Do-
 mini Ducus, & ipsius D. Ioannæ Mariae, Domini
 Ducus, cum expressè dixit signor Parrocho, &c.
 Dominæ Ioannæ dum dixit signor si, &c. sicuti
 cum Christus Dominus apud Marthæum c. 13.
 dixit Apóstolis. Intellexistis hæc omnia, dicunt
 ei etiam signor si, de qua dictione plura notat
 Barbosa dictione 112. His positis.

Cum certum sit hoc matrimonium factum
 fuisse in facie Ecclesiæ, eo quod consensu expre-
 serunt coram Parœco, & testibus consequenter
 fuit validissimum matrimonium d. sess. 24. cap. 1.
 de reformat. hoc enim est quod Concilium statu-
 tuit scilicet ut coram Parœco, & testibus matri-
 monium contrahatur, vt post Sanchez lib. 3. de
 matrim. disp. 17. Vincentius Tancredus de ma-
 trim. lib. 3. disp. 17. Bossius in tom. 1. de matrim.
 Rota apud Gregorium XV. d. 395. num. 5. &
 d. 518. num. 3. Barbosa tom. 1. voto 36. num. 36.
 posito præsertim decreto irritante, & testes si-
 mul Physicè debent esse præsentes Tancredus
 lib. 3. disp. 41. Trullench. d. lib. 7. cap. 6. dubio
 50. Barbosa in Collectaneis ad S. Concilium d.
 sess. 24. cap. 1. de reformat. matrimonij num. 79.
 80. & 81. & de offic. Episcopi alleg. 32. num. 137.

Et in hac materia sufficiunt qualescumque te-
 stes etiam alias inhabiles, Tancredus lib. 3. de ma-
 trim. disp. 41. Hurtadus de matrim. disp. 5. difficultate
 14. num. 47. Gomesius Baio in praxi, lib. 1.
 quest. 5. num. 4. & sufficiunt duo etiam fœminæ,
 Rota coram Buratto d. 772. part. 2. & d. 143. &
 Rota apud de Graffis d. 336. part. 1. divers. Petrus
 de Ledesma de matrim. quest. 45. art. 50. ad quar-
 tum, Trullench. d. cap. 6. lib. 7. dubio 6. Barbosa
 alleg. 32. num. 132. & in collect. ad capit. 1. Con-
 cily, num. 121. & sequenti.

Quod vero Parœco repugnante, & sine Cu-
 riæ licentia, ac non factis denunciationibus sit
 matrimonium prædictum contractum, totum hoc
 non facit esse inualidum, sed solum operatur, vt
 possint excommunicari ex Basilio Pontio de ma-
 trim. cap. 21. Sanchez lib. 3. disput. 5. num. 6. &
 disput. 39. per totam, Hurtad. disput. 5. difficultate
 15. num. 50. & 51. Tancredus lib. 3. disp. 30.
 quest. 2. num. 3. Trullench. cap. 6. dubio 50. num. 3.
 Joseph de Ianuario part. 1. moralium resol. 16.
 num. 5. & 6.

Et licet verba, vt verba, non sint de essentia
 matrimonij, quod solo consensu contrahentium
 perficitur, tamen sunt necessaria, quantum ad
 Ecclesiam, scilicet ut exprimant consensum de
 præsenti, cap. tuae Confraternitatis 25. de sponsalib.
 Gloss. in can. si Rector, §. Sacerdos 43. dist.
 Sanchez lib. 2. disp. 31. Ægidius de Coninc. de
 matrim. sacram. disp. 24. dubio 8. Hurtadus de ma-
 trim. disp. 1. difficult. 12. num. 45. Barbosa in vo-
 to 85. num. 5. & 6. tom. 2. & à Parocho auditæ
 fuerunt, prout ab aliis scilicet à Clerico, &c. &
 ad hoc probandum facit tum confessio ducis,
 tum alij testes deponentes, quod ipsi audierunt
 coniuges in Ecclesia Parochiali S. Annæ coram
 Parœco tunc Missam celebrante dixisse questa
 Signora, &c.

Neque argumentum Marantæ aliquid probat
 scilicet testes matrem D. Ioannæ, aliosque fami-
 liares, & domesticos, qui vel habent intereste in
 negotio, vel quibus poterat imperati ad depo-
 nendum contra Textum in l. Idonei 6. ff. de testi-
 bus can. si testes 3. §. Idonei 4. quest. 2. cap. in litte-
 ris 24. de testibus, Petrus Gerardus de Petra san-
 cta sing. 24. Card. Caualerius d. 492. & d. 520.
 Burattus d. 772. part. 2. in rec.

Respondeo enim sufficere ad probandum hoc,
 de quo agimus testes etiam inhabiles, & dome-
 sticos, vt ex Buratto suprà dicebamus, Sanchez,
 & aliis, neque etiam Marantæ obiectum obstat,
 quod scilicet variant in verbis, quia est variatio
 merè accidentalis, at non in substantia, quod sci-
 licet talia verba dixerint coram Parœco, &c. &c.
 ad hoc reducuntur Marantæ speculations pro
 diversitate

diversitate testium scrupulosa diligentia, & sufficeret dictum Domini Sauini Vnida Sacerdotis, qui *fol. 13.* concurrexit cum Parceo, & Iosepho Salsano Clerico, quod intra Sacellum ad quod confugerat Parceus, cum sequenti eum fuissent D. Dux, & D. Ioanna, dicta Ioanna dicebat, *signor si, che lo voglio per mio marito, & è mio marito.*

18 Cum ergo testes ad probandum matrimonium contractum inhabiles etiam admittuntur, & etiam inuiti ibi etiam existentes, & per fraudem vocati, ut ait Sacra Congregatio teste Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 39. Hurtadus disp. 5. diff. cult. 15. num. 49. Tancredus lib. 3. disp. 39. quest. 1. & 2. Trullench. ubi suprà dñb. 5. & 6. Barbofa in Trid. a. sess. 4. cap. 1. n. 79. 80. & 81. & de potestate Episcopi alleg. 32. num. 136. & seqq. dummodo aduertant quod agitur coram Titio 209. ff. de verb. signif. cap. cum voluntate 54. de sententia excommunicationis, Menoch. lib. 3. presumpt. 29. num. 11. Episcopus Maranta resp. 67. part. 3. num. 35. & 36. & part. 4. responso 34. num. 40. Sanchez d. disp. 39.

19 Hoc etiam erat quod D. Iulius de legibus Romæ dicebat pro Duca allegando scilicet matrimonium non probari fuisse confectum in facie Ecclesiae coram Parceo, & duobus testibus, tam quia non fuerunt examinati citata parte, & sic nullam fidem faciunt ex cap. 20. de testibus, & per Farinac. quest. 72. de testibus, quod à fortiori dicebat Iulius procedere, stante protestatione, quod non procederetur non citato Procuratore D. Ioannæ.

Respondeo enim testes matrimonij esse veluti instrumenti confecti, & libri matrimonii, & non esse examinandos parte citata, ad probandum matrimonium contractum, nisi ad pœnam illius, at pro matrimonio omnis testis clamat, & deponit, licet inhabilis, & inhabiliter acceptus.

20 Neque verum est contraria dicere testes, ad notata per Farinacum quest. 65. de testibus.

Respondeo enim nullam esse contrarietatem, dicit enim Pars, quod contrarietas, & variatio est in hoc, quod Parceus, & Clericus, solum dicunt D. Ducem dixisse, *Sig. Parrocho, questa, che tengo alla mano è mia sposa, e la voglio per mia moglie, e la detta Giovannetta proferi queste parole, Signor si, Signor si,* alij testes deposuerunt, *che detto D. Michele disse con voce alia, Sig. Parrocho V.S. mi riceua la signora D. Giovanna Maria quæ presente per mia moglie, replicando per mia moglie, che la voglio per mia moglie, e D. Giovanna disse, e V.S. riceua il Signor D. Michelo per mio marito, e lo voglio;* vnde arguit Pars contrarietatem verborum, quia non deponunt per eadem formalia verba, quibus deposuerunt Parceus, & Clericus, vnde dicuntur testes singulares, & non probant ad notata in cap. licet de testibus, Grammaticus consilio ciuili 50. num. 41. dicas enim ad hæc omnia testes concordare cum Parceo, & Clerico de consensu dato, & expresso coram eisdem, & diversitatem verborum testium ortam fuisse, quia post menses deponentes, non deposuerunt per verba formalia, nec sunt contrarij, sed contestes ad consensum probandum explicatum coram Parceo, & eisdem, & cum non sit factum per dies ante, sed per menses non erat verisimile recordari de formalibus verbis ad notata per Rolandum conf. 33. num. 12. lib. 20. sic non est variatio, quod D. Maria deposuit, quod Parceus non iutrauit Sacrarium, sed in porta se sistit, & alij testes dicunt, quod dictum Parceum intrasse Sacrarium, & ibi denuò allocutum fuisse, quia bene dicitur

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

ad Sacrarium intrasse, qui in eius porta stabat.

Neque etiam oppositio valet, quod Mater 21 D. Ioannæ est, quæ deponit, quæ cum habeat affectionem in causa, dum dicit, *che detti sposi hanno dormito insieme, come Marito, e moglie, nihil probet, etenim quando testis habet affectionem ad matrimonium, non probat, Abbas in cap. videotur in fine vers. nisi appareat, ubi Butreus 35. q. 6. Gabriel concl. 9. num. 26. de testibus, Parisius conf. 35. num. 34. lib. 2. Alexander conf. 153. n. 6. vol. 5.*

Quod confirmatur, quia dicta Mater dicit (*che detto D. Michele ci ha dormito, come marito, e moglie*) tunc enim quia agitur de iniuria parentum, & de magno illorum interesse pro reportando proprio honore, testimonium Parentum omnino reprobatur, ex textu in cap. super eo il 2. de testibus, ubi communiter DD. Parisius conf. 58. n. 15. Gabriel ubi suprà, num. 23. Mascardus de prob. concl. 1019. num. 27. Rota d. 58. num. 10. & 11. part. 7. recent.

Respondeo enim quoad matrem non esse solam, quia deponit de consensu dato coram Parceo cum aliis, & sufficeret confessio Ducis, qui confessus fuit dedisse consensum, & matrimonium contraxisse, vnde oppositio Partis procedet quando suus Cliens scilicet Dux non esset confessus, quod nunc disputamus; neque depositio Matris corrigit, ex quo deponit stetisse uti Maritum, & vxorem, quia hoc factum, ut potè in domo Matris à nullo alio, nisi à domesticis, & Matre, deponi poterat.

Neque inæqualitas contrahentium adest, qua posita sunt testes inæqualis partis inhabiles, Gabriel num. 10. Paris. conf. 55. n. 28. & conf. 58. num. 18. vol. 4.

Respondeo enim quod nulla est inæqualitas, sunt enim omnes nobiles Hispani Officialium S. C. & Regiæ Cam. summ. filij, excepto excessu diuinarum ex parte Ducis, & dato, quod essent testes, qui habent interesse suspecti, tamen coniunguntur cum aliis, quoad effectum, de quo in primo, ut supra dicebamus, data præsertim confessione partis aduersæ de eo, quod disputamus.

Nec causa in Curia Archiepiscopali Neapolitana me patrocinante pro Domina D. Ioanna de Xiarte, ac pro validitate matrimonij fuit decisa ad fauorem Clientis, & matrimonium fuit dictum esse validum, & cum ad commendandam causam accesserit Comes Môles senior Pater Ducis Casamassimæ apud Eminéssimum Philamarinum recordor quod eidem Eminentissimus obiurgavit dicens *sig. Conte, quod Deus coniunxit, homo non separat, e contale autorità, e feruore, che obmutuit dictus Comes.*

Post modum interposita pro parte Ducis appellatione ad Rotam Romanam, & transmissio processu, ac commissa D. Auditori D. Francisco de Roxas, emanauit à S. Rota die Veneris 1. Iulij 1650. decisio, quæ est apud eundem decisio 431. & quia pulcherrima, & breuis decisio, visa mihi fuit adducenda.

Neapolitana Matrimonij,

Veneris primo Iulij 1650.

Matrimonium contractum iuxta formam Sa- cri Concilij Tridentini sess. 24. cap. 1. de reformat. validum est.

S V M M A R I V M.

- 1 Validitas matrimonij consistit in consensu expresso verbis, vel signis coniugum, tam ratione contractus, quam Sacramenti.
- 2 De ratione Sacramenti est, esse signum sensibile.
- 3 Validitas matrimonij nequit dubitari stante mutuo consensu.
- 4 Trina denunciations non sunt de substantia validi matrimonij, ita ut omisso illarum illud vitiet.
- 5 Presentia Parœci etiam dissentientis sat est pro validitate matrimonij.

D E C I S I O C C C C X X I .

Constare de valido matrimonio contracto inter Michaelm Varez, Ducem de Casamassima, & Ioannam Mariam de Xart, responsu fuit, quia illud celebratum appetat iuxta formam sacri Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 1. de reformat.* vbi sancitur, quod ad matrimonij validitatem sufficiat, ut illud praenii denunciationibus necessariis celebretur coram tribus, vel saltem duobus testibus, & Parœco, accidente præsertim mutuo coniugum consensu verbis, vel signis expresso, in quo consistit eius validitas, siue illud consideretur uti contractus, siue uti Sacramentum, ut ex communi sententia tenet D. Thom. in *4. sentent. dist. 26. quest. 4. Card. Bellarm. de sacr. matr. lib. 1. controu. 2. cap. 6.* & facit Text. in *l. nuptias*, vbi DD. *ff. de reg. iur.* & dicit Rota coram Caval. *d. 168. num. 4. & d. 124. num. 1. & 2. part. 7. rec.* & ratio ea est, quia si consideretur matrimonium uti contractus, cum celebretur inter homines interiora cordis ignorantes requiritur, signo exteriori internum consensum aperiri; si vero uti Sacramentum, de ratione Sacramenti est, esse signum sensibile, ut latè explicat Sanchez *de matrim. lib. 2. cap. 3. num. 1. & 2. vers. secundo* quia matrimonium, & Rota *d. decis. 124. num. 4.*

Præsentia vero Parœci, & testium iuxta formam sacri Concilij Tridentini optimè probatur non solum ex propria confessione eiusdem Ducis viri, sed ex testibus deponentibus, quod ipsi audiuerunt coniuges in Ecclesia Parœciali S. Annæ coram Parœco tunc Missæ sacrificium coram Deo offerente innatis manibus dixisse nempe Duce, questa signora D. Giovanna Maria de Xart è mia moglie, è la voglio per Moglie; Ipsamque respondisse, Questo signore D. Michael Vaez è mio marito, e lo voglio per mio marito, &c.

3 stante itaque hoc mutuo consensu, dubitari nequit de validitate matrimonij ad Text. expressum in *cap. si inter virum de sponsal.* & *cap. licet de spons.* duor. & considerat Palud. in *d. sent. disp. 27. quest. 2. art. 4. concl. 3. Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 18. num. 10. Couarr. in 4. lib. decretal. part. 1. c. 4. §. 1. Guttier. de pœnit. cap. 3. num. 4. & dicit Rota *d. 130. num. 15. part. 6. & d. decis. 124. num. 8. part. 7. recent.* concurrentibus præsertim sponsalibus cum promissione dotis, & cohabitatione Coniugum per aliquod tempus, ut in terminis considerauit Rota coram Canaler. *d. 444. num. 2.**

4 Non obstat, quod ante celebrationem huius matrimonij non præcesserint denunciations, quæ fieri debebant tribus diebus feriatis conti-

nus ad formam sacri Concilij Tridentini in *d. cap. 1. de reform.* Quia dictæ denunciations non sunt de substantia validi matrimonij, ita ut ipsarum omisso illud vitiet, ut firmat Honded. *conf. 72. num. 23. lib. 2. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 1. num. 3. vers. his tamen minime obstantibus, Rota coram Seraphino d. 1099. n. 4. Causal. d. decis. 444. num. 3. Buratt. d. 130. num. 15.*

Minus obstat, quod Parœcus coram quo illud celebratum fuit, annuere noluerit, quinimò expressè celebrationi dicti matrimonij dissentierit fugam arripiendo ab altari, quia pro illius validitate sat est præsentia Parœci etiam dissentientis, ut sèpè censuit S. Congregatio Concilij, de quo testatur Seraphin. *d. d. 1099. num. 6. & tradit Guttier. de matrim. cap. 69. num. 8. Pont. eod. tract. reprobans Sanchez contrarium tenetem lib. 5. c. 11. num. 12. & latè firmavit Rota d. decis. 144. num. 17. & 18. part. 7. recent.*

Et ita unica, &c.

Et quia D. Ioanna Maria petierat alimenta à Marito in eadem Rota Romana, idèm emanauit decisio Veneris 16. Maij 1650. quæ apud Auditorem Roxas est *decis. 422.* cuius tenor datur.

Neapolitana Matrimonij.

Veneris 13. Maij 1650.

Taxatio alimentorum, lite pendente, fit arbitrio Iudicis.

S V M M A R I V M.

- 1 *Maritus, cui dos soluta non fuit, non tenetur uxori præstare alimenta, dummodo indotam duxerit.*
- 2 *Maritus tenetur solummodo præstare uxori alimenta correspondientia quantitatæ dotis soluta.*
- 3 *Maritus impugnans validitatem matrimonij, siue dotem acceperit, siue non, tenetur pendente lite præstare uxori alimenta.*
- 4 *Lite pendente, nulla est habenda ratio quantitatis dotis soluta ad effectum taxandi alimenta, cum solum respiciatur qualitas, & mulieris necessitas.*
- 5 *Taxatio alimentorum semper penderet ab arbitrio Iudicis.*
- 6 *Appellatione pendente non est dubitandum de taxatione alimentorum, concurrente bono irre, partis paupertate, vel in commissione clausula, subministratio alimentis.*
- 7 *Mulier nupta regulariter nihil, præter dotem habere solet.*
- 8 *Alimenta, quando à filio familias, marito præstari non possunt, veniunt à socero præstanda.*

D E C I S I O C C C C X X I I .

AD formam clausulae subministratis alimentis, & sumptibus litis arbitrio Rotæ taxandis in commissione huius causæ appositæ, proposui dubium, ad quam summam sint taxanda alimenta, & sumptus litis, & DD. arbitrii in sent. 40. menstruis monetæ Romanæ.

Quamvis enī certa sit iuris conclusio, quod maritus, cui dos soluta non fuit, non teneatur uxori aliqua præstare alimenta, dummodo indotata

tatam non duxerit, ad Text. in l. fin. C. ad senat. consult. Velleian. Alex. in l. cum dotem, §. fin. autem, n. 8 ff. solut. matr. & consil. 59. n. 10. lib. 4. Roman. consil. 517. n. 10. vers. Aut est indotata, vbi Add. sub litt. D. Neuizan. in sylu. nupt. lib. 1. num. 43. Guido Pap. decis. 439. sub num. 1. & seq. Boët. decis. 22. n. 1. Surd. de alim. tit. 7. q. 17. num. 1. & 2. Rota decis. 907. num. 3. part. 4. diuers. & dec. 617. num. 11. part. 4. tom. 3. recent. ac firmatum fuit in Fanen. dotis 20. Octobris 1641. eoram R. P. D.

2 meo Cerro, adeo ut si aliquam partem dotis accepit teneatur solummodo praestare alimenta correspondentia quantitati dotis solutae, Surdus dict. quast. 17. num. 5. cum seqq. Gregor. decis. 534. sub num. 3. vers. DD. autem arbitrando, & dictum fuit in dicta Fanen. dotis coram R. P. D. meo Cerro.

3 Nihilominus hoc non procedit in praesenti, dum maritus impugnat validitatem matrimonij iam contracti, & consummati, quo stante semper pendente lite, ab ipso praestanda veniunt alimenta l. si neget, ff. de liber. agnosc. Afflict. dec. 152. num. 4. & 5. Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 41. num. 51. Surdus de alim. tit. 1. quast. 118. num. 6. Fontanell. de pæt. nupt. tom. 2. claus. 6. gloss. 2. p. 3. num. 32. & hæc conclusio locum sibi vendicat, quamvis mulier indotata sit, vel dos non soluta ad Text. in c. ex parte, de accusat. & in specie notat Innoc. in cap. per vestras, num. 3. in fin. de donat. inter vir. & uxor. Sanchez in d. disp. 41. num. 51. vers. Et addit. ac lib. 4. disp. 26. n. 21. & in terminis resolutum fuit in Romana Alimentorum, 1. Aprilis 1639. §. fundat enim, coram bon. mem. Pirouano.

4 Quapropter nulla est habenda ratio de quantitate dotis solutæ ad effectum taxandi alimenta, cum in hoc casu solum respiciatur qualitas, & necessitas mulieris, ad Gloss. in §. fin. in verbo, Onera, auth. de non elig. secund. nup. vbi Bart. n. 3. & sequitur Lup. in rubr. de donat. inter vir. & uxor. §. 68. num. 6. & in dict. cap. per vestras, in 3. notab. in princ. vers. Et ad hoc est Text. & tradit in specie Hostiens. in summ. sub tit. de auocat. §. admittantur circa, n. 4. vers. Quid ergo, de expensis, cum aliis congestis per Surdum qui limitat regulam tit. 4. q. 18. n. 27. vers. Tamen si vel dotem non habeat, & num. 37. ac firmatum fuit in dicta Romana alimentorum §. quantitatem autem, vnde considerata tam dignitate cum facultate mariti, qui est Dux Cassamassimæ, quam nobilitate, cum necessitate uxoris, iure merito intrat arbitrium pro dictis sent. 40. mensbris: nam taxatio alimentorum semper pendet ab arbitrio indicis his circumspectis, ad Text. expressi. in l. fin. vers. Itavt eiusdem, ff. de ordinari. cognit. & probant Menoch. de arbitr. cas. 169. n. 10. & de presumpt. lib. 4. presumpt. 157. num. 32. Caual. pract. quast. cap. 6. num. 7. Marescot. var. resol. lib. 2. cap. 8. n. 2. circa med. vers. Secus autem est, Molin. de primog. lib. 2. cap. 16. num. 46. Fontanell. d. claus. 6. gloss. 2. part. 3. n. 65.

6 Nec hæsitandum est, quin alimenta sint taxanda, tum quia omnem removet dubitationem clausula subministratis alimentis in commissione apposita, vt in specie dixit Rota coram Gregor. decis. 524. n. 1. tum etiam quia in praesenti concurredit vtrumque requisitum in hac instantia necessarium, bonum ius, scilicet, & paupertas, illud resultat non solum ex matrimonio statum validitatis habente, sed etiam ex sententia Ordinarij Neapolitani lata super illius validitate, hæc vti qualitas connaturalis semper presumitur, maxime in muliere nupta, quæ regulariter nihil præter

dotem habere solet, Aretin. consil. 81. n. 2. Socin. sen. consil. 9. num. 3. lib. 1. quæ præsumptio semper recipitur non docto ex aduerso de contrario, vt firmauit Rota coram Gregor. decis. 398. n. 5. & in d. Romana Alimentorum, §. Quia paupertas, in fin. coram Pirouano. Eoque magis, quia huiusmodi instantiae non requirunt plenam probationem, sed summariam cognitionem, admittunt Rebuff. lib. 1. ad Constat. Regn. Gall. tit. de sentent. praivid. in prefat. num. 14. Couar. pract. quæst. dict. cap. 6. num. 8. Rota decis. 500. num. 2. part. 4. diuers.

Nec sufficit quod maritus, vti filius familias 9 etiam dicitur pauper, quia admisso etiam citra veri praividicium, quod ipse nequeat alimenta praestare, illa tamen à socero veniunt praestanda per Text. in l. si filia, §. si filius fam. ff. famil. erusc. ratione, quia socer tenetur agnoscere onera filii, ea inter quæ adscribitur Nurus alimètorū praestatio, vt volnit Gloss. in l. si quis à liberis, §. non ramen, in verbo, Onera, ff. de liber. agnosc. Specul. in tit. qui fil. sint leg. n. 28. Bart. in tract. de alim. n. 16. cum aliis latè relatis per Surd. de alim. tit. 1. q. 38. num. 1. & 2. & in specie dixit Rota in d. Romana Alimentorum, §. fundat enim coram Pirouano.

Et ita vtraque, &c.

DISCEPT. CCLXXVIII.

S V M M A R I V M .

- 1 Facti series proponitur circa professionem, & donationem Patris Fratris Francisci Capycij Bozzui.
- 2 Proponitur donatio facta per Illustrem quondam Catharinam Albertino illis de Albertino de anno 1666.
- 3 Testamentum proponitur eiusdem D. Catharinae de anno 1669.
- 4 Codicilli proponuntur eiusdem D. Catharinae.
- 5 Injusta vexatio Procuratoris Monasterij sanitatis adducitur.
- 6 Donatio facta per Nouitium minorem annis 18. nulla est sine decreto Iudicis.
- 7 Minor nullum actum sibi praenicialem facere potest, sine decreto Iudicis.
- 8 Minor an, & qualiter possit donare.
- 9 Donatio facta a minore cum iuramento, an, & quando convalidetur.
- 10 Iuramentum quem defectum suppleat.
- 11 Iuramentum, & clausula quando censeantur apposita in dispositiis, & quando in executiis.
- 12 Iuramentum si confirmaret donationem factam a minore, potest rescindi per restitutionem in integrum.
- 13 Læsio qualiter consideretur in casu nostro in donatione facta.
- 14 Donatio facta per Nouitium minorem 18. annis subiacet solennitatibus minorum.
- 15 Tridentini solennitas non destruit solennitates in contractibus minorum requisitas.
- 16 Lex noua Tridentini non restringit antiquas, & exempli ostendit.
- 17 Tridentini solennitas diuersa est in maiore, vel in minore contrahente.
- 18 Monacho transiente de una Religione ad aliam, bona quando transirent ad secundum Monasterium, & quando remaneant apud primum.

- 19 *Donatio facta à Nouitio, de quo in presenti, continet conditionem, si perseveraverit usque ad mortem in Religione.*
- 20 *Dispositio facta sub conditione, sub contraria conditione videtur renocata.*
- 21 *Decisiones Regentis Sanfelici, & Regentis Capucij Latro, de hac materialoquentes, quomodo intelligantur.*
- 22 *Clavis in Breui Apostolico apposita (saluis iuribus pro Monasterio) quem effectum producat.*
- 23 *Monachus si transferatur de una Religione ad aliam, posita opinione, quod bona acquirantur primo Monasterio, tenetur prestare alimenta eidem Monacho translato in secundam Religionem.*
- 24 *Donatione facta per Fratrem Franciscum Monasterio, sanitatis nullum insuit quae situm Monasterio, vel quae situm, sed non perpetuum.*
- 25 *Ius in se, quod donatur primo Monasterio, si fiat ius in re, tempore quo est in alio Monasterio non primo, sed secundo acquiritur, & adducuntur exempla.*
- 26 *Monachus si fiat Episcopus hereditatem sibi delatam tempore Episcopatus non acquirit Monasterium, sed Ecclesia, cuius est Episcopus.*
- 27 *Filius nullum ius habet in bonis paternis, vel maternis viuente utroque parente.*
- 28 *Monasterium Sanctæ Mariae sanitatis nihil potest pretendere super scutis 320. annis solvendis Fratri Francisco per illos de Albertino.*
- 29 *Pactum, vel conditio, ut de bonis donatis Monacho nihil acquiratur Monasterio, validum est.*
- 30 *Conditio, vel pactum, ut nihil acquiratur Monasterio, quem effectum habeat secundum Bart. q. 12.*
- 31 *Voluntas testatoris, vel donantis, si non potest directe, saltem indirecte saluari debet.*
- 32 *Pactum, ut nihil acquiratur Monasterio super bonis donatis Monacho, fuit approbatum per S.C. teste Preside de Franco c. 718.*
- 33 *Pactum predictum fuit approbatum per Moralistas, & Theologos apud Patrem Donatum, ut in scripto.*
- 34 *Pater Diana donationem cum pacto, ut nihil acquiratur Monasterio approbat cum communis.*
- 35 *Cesar Carena resol. 199. pactum approbat, & decisum refert, ut nihil acquiratur Monasterio.*
- 36 *Pater Molfes. cum communis schola Doctorum pactum approbat, de quo suprà.*
- 37 *Tambur. de iure Abbatissarum, pactum approbat, de quo suprà.*
- 38 *Rodriquez, & alijs tenent pro obseruantia pacti.*
- 39 *Lezzana pactum approbat cum omnibus moralistis.*
- 40 *Sacra Rota Romana apud Burattum tom. 2. decisione 284. stat pro obseruantia huius pacti.*
- 41 *Thomas de Afflichto adducitur pro obseruantia dicti pacti.*
- 42 *Pater PelliZiarus, & alijs tant pro obseruantia dicti pacti.*
- 43 *Religiosus potest heres institui sub conditione, ut distribuat bona ad certos usus, & nihil acquirat Monasterio.*
- 44 *Officium executoris testamenti, si Monacho*
- committatur, non potest se intromittere Superior Monasterij.*
- 45 *Religioso quomodo, & qualiter sit impositum votum paupertatis per sacros Canones, Concilium Tridentum. & Bullas Pontificum.*
- 46 *Religiosus qualiter prohibeatur possidere bona per Concilium Trident. sess. 25. de Regul. cap. 2.*
- 47 *Voto paupertatis non repugnat, Monachum possidere aliqua bona cum presumpta licentia Superioris.*
- 48 *Textus in cap. cum ad Monasterium, de statu Monachorum, qualiter intelligatur.*
- 49 *Voto paupertatis non repugnat, Religiosum habere aliquod peculum.*
- 50 *Conditio, & pactum in donatione appositum, facta Monacho, ut nihil acquiratur Monasterio non est turpis, & contra bonos mores.*
- 51 *Conditio, de qua suprà non est impossibilis.*
- 52 *Conditio impossibilis quid operetur apposita in contractibus, & quid in ultinis voluntatibus.*

ARGUMENTVM.

Donatio facta per Nouitium in Minoris etate constitutum, ultra Tridentini sess. 25. de Regularibus, c. 16. requirit decretum Iudicis, non obstante quod donauerit cum iuramento, & posita lassione in integrum competit restitutio: Monachus transiens de Religione ad aliam, bona, quæ ex vi ingressus transluit ad primum Monasterium, ibi remanent; illa vero quæ ex vi donationis transluit ad primam Religionem, si transeat ad alteram, acquiruntur alteri; ius deferendum si renuntietur, & post translationem deferatur, acquiritur illi Ecclesiae, ubi Monachus erit tempore, quo defertur tale ius: Pactum in donatione facta Monachi, ut nullum ius queratur Monasterio, validum est, & nullam continet turpitudinem, idque decisum refertur Romæ, Neapoli, & alios, &c.

IVRIS, ET FACTI
discussio,

PRO

Admodum Reuerendo Patre Fra-
tre Frencisco Capucio Bozzuto
Ordinis Sancti Francisci
Conuentualium;

C V M

Venerabili Monasterio Ordinis
S. Dominici Congregationis
Sanctæ Mariæ sanitatis
Neapolis.

N anno 1640. die 24. Martis,
P. Fr. Franciscus Capicins Bozzutus Neapolitanus tunc temporis
nouitus in Monasterio sanctæ Mariæ
sanitatis in seculo vocatus D.
Joseph filius legitimus, & naturalis quondam Ludouici Capycij Bozzuti, & Catharinae Albertinae
cum licentia Vicarij Generalis Curiae Archiepiscopalis Neapolitanæ, & infra duos menses antequam
professionem solennem emitteret, seruatis
fernandis donavit Monasterio sanitatis (*animi ibi
sue vita curriculum ducendi, &c.*) scut. 500. con-
sequendos super omnibus bonis ipsius Fr. Francis-
csei tam paternis, quam maternis, & vna insimul
medietatem portionis sibi contingendæ super
bonis Ioannis Baptiste de Atia, pro qua
consequenda pendebat lis in S. C. vnde fuit dic-
tum, quod Monasterium prosecutum fuisset li-
tem, reliqua vero bona post mortem parentum
consequenda, solenni stipatione renuntianit, &
cessit in beneficium suæ Matris, & Patris, necnon
suorum Fratrum.

2 In anno vero 1666. die 3. Iunij D. Catharina
Albertina Mater dicti Fr. Francisci donavit ir-
renocabiliter inter viuos Fabio Albertino Prin-
cipi Faggiani suo nepoti, necnon D. Pompeo; D. Antonio, & D. Francisco Albertino fra-
tribus virinque coniunctis D. Principis Fabij, &
nepotibus dictæ donantis, consiliebat donatio in
omnibus capitalibus, quæ debebat consequi su-
per bonis quondam Iuli Cæsaris Albertini olim
Principis Faggiani sui filij, & in bonis quon-
dam Iuliæ Muscettula suæ matris, & in bonis
aliarum personarum, quæ capitalia summaria
continebant scut. 8000. in circa, necnon ante-
fatum, & residuum dotium consequenda super
bonis d. quondam Ludouici Bozzuti olim sui vi-
tri, & in bonis D. Antonij Sanfelicij sui tertij vi-
tri, quæ donatio fuit facta, vt dicebamus, dictis de
Albertino, hoc modo v. g. ex tunc quod ad capi-
talia, sed post mortem quod ad fructus, cum hac
conditione, & non aliter, nec alio modo, vt post
mortem dictæ Catharinæ dicti de Albertino sint
obligati soluere dicto Fr. Francisco tunc Domi-
nicano scut. 320. annuos, vita tamen durante di-
cti Fr. Francisci pro suis Religiosis vībus, super
quibus Monasterium, & sua Religio nullum
possit prætendere Ius, nec actionem aliquam, &
casu quo sua Religio vellet exigere dictos ann.
scut. 320. tam vita durante dicti Fr. Francisci,
quam post eius mortem, pro omni eo, quod re-
periretur matraturum, & non exactum in vita di-
cti Fr. Francisci, tali casu dicti anni scut. 320.
intelligerentur donati in beneficium illorum de
Albertino, prout sequuta morte Fr. Francisci di-
cti anni scuti 320. intelligantur extinti in be-
neficium dictorum fratrum de Albertino, cum
aliis quibusdam conditionibus, de quibus in dicta
donatione, quæ in promptu adducitur.

3 In anno vero 1669. die 19. mens. Aprilis
quondam Catharina Albertino mater dicti Fr.
Francisci, vt dicebamus, testamentum fecit, in

quo instituit hæredem, D. Fabium Albertinum
Principem Faggiani, & alios suos nepotes de
Albertino. Et quia d. Catharina fecerat olim do-
natione, de qua *suprà*, apposuit postea in hoc te-
stamento illam eandem conditionem, vt Princeps
Faggiani daret scut. 320. vita durante, dicto Fr.
Francisco cum aliis scut. 200. honorum mobi-
lium, tunc existenti in Monasterio sanctæ Mariæ
sanitatis, tempore scilicet donationis, cum pacto,
de quo *suprà*, vt Monasterium prædictum nihil
posset prætendere, vt diximus, tempore vero te-
stamenti in dicto anno 1669. dicit se velle, vt
vadant in beneficium dicti Fr. Francisci, vbi nunc
reperitur, idest in beneficium eiusdem Fr. Fran-
cisci existentis in Monasterio sancti Seueri Patru-
Conuentualium, & hoc quamvis donatio fuisset
facta in anno 1666. confirmat illam eandem ipsa
D. Catharina in testamento facta de anno 1669.
quando Fr. Francisco erat Conuentualis, in quo
testamento dicit D. Catharina, vt Frater Francis-
cus de illis annuis scut. 320. illud adimpleat, &
in illos usus expendat, vt sibi dixerat, sub sigillo
Confessionis, declarando tamen quod illud, in
quo erat expendendum, erat eroganda summa
prædicta non erat opus pertinens ad Reuer.
Fabricam.

Ultra hoc reliquit D. Catharina dicto Fr. Fran-
cisco suo filio scut. 700. consequendos ab Illustri
Principe Faggiani suo fratre, necnon reliquit ei-
dem Fr. Francisco totum illud, quod erat matura-
tum, & maturandum, exigendum à suis debitori-
bus, necnon nonnulla fecit legata soluenda per
dictum Fr. Franciscum.

In eodem anno deinde sub die 20. Aprilis, se-
quenti die post factum testamentum, D. Catha-
rina suos confecit codicillos, in quibus d. scut.
700. relictos ex testamento dicto Fr. Francis-
co sub certis quibusdam oneribus soluendi non nul-
la legata, vna cum pensione domus, propter af-
fectum, quem erga filium gerebat, reliquit dictam
summariam dicto Fr. Francisco, sed ademit illa
onera soluendi legata quibusdam famulis suæ do-
mus, & quod pensio domus solueretur, vna cum
legatis relictis suis famulis cum pretio illius ar-
genti, quod remanserat in domo ipsius codicil-
lantis, vt in codicillis appetat.

Quia vero Monasterium sanctæ Mariæ sanita-
tis aereæ, & nulliter cum reverentia iactat se con-
tra Fratrem Franciscum velle proponere friuo-
lus quasdam actiones, sub praetextu primò,
quod tempore renunciationis renunciauit, at-
que donauit Monasterio scut. 500. conse-
quendos super bonis paternis, & maternis, & illam
portionem, siue medietatem illius contingentem
fortan super bonis illorum de Atia; dicit etiam
secundò, se habere prætentione super illis
scut. 320. donatis tempore & quo erat Mono-
chus Monasterij sanitatis, non obstante quod in
dicta donatione fuisset dictum, vt Monachi ni-
hil possent prætendere, aliasque; quod totum,
nullum habere fundamentum probabo.

Primò, quidem quia Fr. Francisco tempore
renunciationis in quo donauit scut. 500. conse-
quendos post mortem Patris, & Matris, necnon
torum illud, quod prætendi poterat in bonis il-
lorum de Atia, erat ætatis annorum sexdecim,
& mensum quatuor in circa, igitur talis donatio
tunc temporis facta fuit ab eo, qui erat minor
decem & octo annis, ergo fuit nulla, ex l. 1. &
l. magis puto, §. non passim, & toto tit ff. de rebus
eorum, l. prædia, & tot. tit. C. de prædiis minorum,
cum aliis, quæ post omnes congerunt Simoncel-
lus

lus de decretis, lib. 1. tit. 1. in princ. & latissimè Ursellius in examine Apum concl. 86. quæ Iura eo magis locum habent, cum de donatione sermo instituitur, quoniam illam, vti nullam, & inualidam iudicamus, ex notatis per glossam in l. 1. in fine, ff. de tutelis, cum infinitis relatis per Simoncellum ubi supra, tit. 2. in princ. imò licet interpositio decreti cum aliis solemnitatibus personæ defectum suppleat, dum contractum approbat, in donatione tamen Iura nostra decreti interpolationem denegant, iuxta textum in l. ab agnato, ff. de Curat. furiosi & in l. fin. ff. eodem, & Curatorem dari denegant, quoniam dandus est iusta interveniente causa, quæ omnino deficit quando minori donare volenti præstatur, donare enim est pendere, l. contra iuris, §. fin. ff. de donat. notant Salyct. in Anth. ingressi, num. 3. C. de sacros. Eccles. Ruinus conf. 22. num. 8. & conf. 107. num. 10. vol. 1. Natta conf. 143. num. 2. vol. 1. Neuizzanus conf. 22. num. 24. Alex. in l. 1. in princ. num. 14. ff. de verb. & ideo licet curatoris auctoritas in donatione interueniat, nullum indicat l. C. Paulus in l. tutor. ff. de admin. tutor. quod confirmat Vlpian. l. 1. ff. de tutelis, Bart. in l. si ante nuptias in fine, ff. soluto matrim. Ruinus conf. 20. num. 2. lib. 1. Laclercus conf. 139. num. 2. Soccin. Iun. conf. 8. num. 4. lib. 4. Neuizanus conf. 30. num. 40. M. noch. conf. 173. num. 45. tom. 12. & de arbitr. cent. 2. casu 171. num. 43. lib. 2. Regens de Marinis lib. 1. quotid. cap. 144. num. 2. & seq.

7 Idque ex eo, nam omnes aëtus Minori præiudiciale sunt annulandi, licet iuri solemnitates fuerint adhibitæ, Paulus de Castro, in l. 1. §. fuit quæsum, num. 2. & 3. ff. ad Trebell. Alex. in l. 1. num. 14. ff. de verb. & conf. 121. lib. 1. Homnedeus conf. 42. lib. 1. Suarez in alleg. 2. num. 7. & in l. quoniam in prioribus ampliat. 10. C. de inoffic. testam. quam doctrinam notandum esse dicit Catellianus Cotta in suis memorabilibus in verbo decretum continens, quod mentenendum dicit Arelinus in §. triplici, col. 3. insit. de actionib. Sutdus de alim. tit. 8. primil. 56. num. 107. Barbosa in l. si ante, num. 13. ff. solut. matrim. Gratian. tom. 4. cap. 50. num. 14. & seq. Thomatus decis. 67. num. 21. cwn seqq. ergo si tempore donationis factæ venerabili Monasterio sanitatis Fr. Franciscus erat minor 18. annis, nulla erit talis donatio.

8 Solum enim permittitur minori donare causa mortis, sicuti etiam testamentum confidere, Alex. in l. si Curatorem habens, num. 6. C. de integr. restituzione Cremonensis singul. 118. Gutierrez de tutelis, quest. 2. cap. 14. a num. 13. Dom. Hodierna controu. 14. à num. 14. & 18. Cancer. part. 1. var. in tit. de tutelis, num. 149. cuius ratio est, quia cum tales aëtus sint ad libitum reuocabiles, nullum inferre possunt præiudicium minori, & ideo DD. citati negant, quoties in testamento contractus esset factus, vt ait Sforzaod. de restit. in integrum, part. 2. quest. 57. art. 8. num. 40. Eugenius conf. 5. num. 19. & seq. lib. 2. Dom. Hodierna ubi supra, num. 23. & seq. Igitur dicendum est, donationem de qua in præsenti factam per Fr. Franciscum nullam, & inualidam reputari.

9 Neque dicas donationem factam à minore iuramento validari, ex gloila, Curtio iu niore, & aliis in Anth. Sacra menta puberum, C. si aduersus venditionem, quos post alios sequuntur Gabriel lib. 2. in tit. de minoribus,

conclus. 5. à num. 6. Simoncellus lib. 1. tit. 2. inspect. 1. num. 14. Suid. conf. 122. à num. 13. usque ad num. 26. Sforzaodus de restit. in integrum, part. 2. quest. 58. art. 2. Cancer. part. 1. var. cap. 7. num. 13. 8. Bottiglier. de succession. ab intest. cap. 2. theoremate 60. quibus addo plures decisiones Rotæ Romanæ relatas per Ursellum conclus. 86. num. 69. & 70.

10 Respondeo enim quod iuramentum supplet defectum ætatis quando est appositum in dispositiuis contractus, secus verò si in executiuis, & in fine instrumenti, prout ad aliud propositum notat Ripa in l. 2. §. voluntatem, num. 18. ff. solut. matrim. Couarr. lib. 13. var. capit. 17. num. 4. Ceuallos quest. 3 85. num. 3. Trentacinq. lib. 3. var. resol. 4. num. 8. Fontanell. claus. 5. glossa 8. part. 14. num. 73. alias dicitur appositum de stylo notariorum, & nihil addito roboris contractibus, & illos facit in suo robore remanere, nulla habita ratione de iuramento apposito, vt in terminis dicit Barbatia conf. 43. col. 6. lib. 2. Ripa in l. centurio, num. 82. ff. de vulgar. Tira quell. in l. si umquam in prefatione, num. 13 1. & 132. cum seqq. prout dicimus de aliis clausulis, quæ licet sui natura soleant naturam contractus alterare, tamen id procedit, quoties in principio fuerunt appositiæ, non in fine, vt dicunt DD. in clem. 1. de præbendis, Decins in l. fin. num. 14. C. de pacis, & conf. 3 8. num. 2. Olalch. decis. 164. num. 3. Rota Romana part. 1. decis. 181. decis. 483. & decis. 642. plures refert Marta de clausulis, part. 4. claus. 20. & si accedat ad aliquam partem dispositiuiam adhuc contractus sui natura non alteratur, sed in illius labore permanet, vt fundat post multos Thomatus decis. Marchie 101. n. 36. ergo in præsenti nulla est habenda ratio de iuramento in fine contractus apposito, cum ex stylo Notarij appositum dicatur, ergo donatio nulla fuit.

11 Quod si iuramento validaretur, tamen potest rescindi ope, & beneficio restitutionis in integrum: nam quando dicimus contractus vires assumere à iuramento non per hoc denegatur minori petere restitutionem in integrum, data læsione, vt in dicta Anth. Sacra menta puberum, C. si aduersus venditionem, vbi Gutierrez num. 92. Simoncellus de decretis, lib. 3. tit. 8. inspect. 18. num. 23. 3. Achilles Petrocca conf. 26. Franciscus Marchus decis. 21. part. 1. Thesaur. decis. 66. Græmat. decis. 101. num. 77. Afflict. in decis. 3 22. vbi Ursillus, Peguera decis. 155. Faber lib. 2. Cod. definit. 1. 8. & 10. & lib. 2. tit. 15. definit. 2. num. 5. Puteus decis. 194. lib. 3. Fontanella claus. 4. Gloss. 18. part. 3. à num. 31. Aldouinus conf. 1. Gaspar Thesaurus lib. 2. controu. 34. Bottiglier cap. 2. theoremate 61. Sicuti in minore fideiubente cum iuramento dicit communis DD. sententia cum Consiliario de Xarte decis. 58. latè Andreolus lib. 3. controu. 201. quia minori contrahenti cum iuramento, & aliis solemnitatibus requisitis à iure competit beneficium restitutionis in integrum, data tamen læsione, vt ait Glossa vlt. in l. eos, C. de his, qui veniam atatis impetraverunt, Mauritius de restit. in integrum, cap. 14. Sforzaod. p. 3. in illa quæstione, an interuen. Iudicis, &c. ex l. tutor, ff. de minoribus, vbi Scævola præbet hoc beneficium restitutionis in integrum minori alienanti, solemnitatibus adhibitis, si tamen concurrat læsio, & in l. si ea, C. de fideiussor. minorum, l. 2. C. si tutor, vel curator, l. si quidem, C. de præd. minor. igitur si positis solemnitatibus conceditur restitutio, non erit deneganda ob iuramentum appositiū

Sicut eadem enim facilitate, qua quis inuitatur ad contrahendum, eadem inuitatur ad iurandum, argumento Text. in l. doli, vers. dimerum, ff. de nouat. Bart. in l. si ex cautione in fine, C. de non num. pecun. Neuianus conf. 22. num. 10.

13 In casu nostro consideratur læsio, quia licet in donatione non consideretur læsio, Rouitus conf. 13. num. 16. vol. 2. Carena var. resol. cap. 6. num. 6. Andriolus tom. 3. controu. 239. num. 82. & seq. prout neque in renunciatione, Caput in consuet. si moriatur, part. 3. §. 10. n. 6. Cancer. part. 3. var. de pactis, num. 136. & de renunciatione, num. 223. Petrus de Luna conf. 46. num. 28. Altogradus conf. 25. num. 81. Seraphinus de iuramento privileg. 21. num. 13. tamen quando donatio est excessiva maxima qualitatis consideratur læsio, Thesaur. d. 66. num. 2. vbi eius filius in addit. Peregr. conf. 77. num. 35. Surdus conf. 46. num. 17. Cancer. de pactis, num. 158. & part. 1. cap. de tumoribus, num. 138. Fontanella claus. 4. gloss. 18. part. 3. num. 51. Igitur cum in prælenti fr. Franciscus totum, quod habebat donavit Monasterio sanitatis, benè cadit læsio.

14 Neque dicas quod totum quod diximus procedere posset in donatione facta per sacerdotalem, non verò per Nouitium, in quo habemus canoniam dispositionem quasdam solemnitates requiri etiam scilicet S. C. T. seff. 25. de reg. c. 16. vbi in renunciatione, donatione, ac in omni alio contractu lucrativo certae solemnitates requiruntur, quæ cum fuerint impletæ in casu nostro de alia disputandum non erit.

Respondeo enim non obstante Concilio Tridentino requiri etiam solemnitates minorum scilicet decretum, ut punctualiter docet Simoncellus de decretis, lib. 3. tit. 8. infraff. 14. num. 105. quia quando S. C. T. mentionem facit de ingresso in Religionem donante, intelligitur seruata forma iuris, supposita habilitate personæ, argumento l. qui in testamento, ff. de testament. l. 1. cum ibi notatis, C. de sacros. Eccles. & propterea videris solemnitates à sacro Concilio requisitas etiam in maiore contrahente, requiri secundum veram opinionem, de qua Molfes. de renunciat. quest. 16. num. 51. Gutierez, Genedus, Velasc. & alij apud Reg. Sanfelicitum decif. 192. num. 6. Cancer. part. 3. var. cap. 15. num. 220. Caput. in d. consuet. si moriatur, part. 3. §. 9. num. 4. Antonius de Virgiliis de legitimatione persone, cap. 37. num. 31. Pellizarius in tract. de monialibus, cap. 2. num. 61. Sperellus tom. 2. decif. 16. num. 48. ergo solemnitas Tridentini non est introducta, vt noua solemnitas destructiva primarum solemnitatium, sed in augmentum illarum, & solum, vt cesset causa suspicionis. Vnde patet ratio principalis, quare scilicet solemnitates requisitas in Minore contrahente non dicantur sublatæ per Tridentinum, quia, vt benè Fontanella de pactis

15 claus. 4. glossa 7. part. 3. num. 45. lex noua addens, vel detrahens antiquæ legi, recipit omnes restrictiones, quas recipit lex antiqua, vnde Romanus ponit exemplum: *Iulia, ff. de adulteriis*, quæ primum cap. dulterij, idest alieni Thori violatorem, prædictum tempus accusandi per quinquennium, l. quinquennium cum similibus ff. de adulteriis, postea vero secundum caput addidit primo, volens de adulterio punire etiam domum accommodantem, l. qui domum, ff. codemtit. & cum esset difficultas intra quod tempus agi posset, contra hunc secundum, fuit responsum etiam intra quinquennium, ex ratione superius tradita, ponit aliud exemplum desumus:

Iuli Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

ptum ex l. vt tantum §. 1. ff. de seruo corruptio, vbi æquiparauit pœnam corruptentis seruum cum corruptente filium, superuenit noua lex in l. si quis seruo, C. de furtis extendens ad pœnam etiam in tentante corrumpere seruum, dubitatum fuit, si idem esset dicendum in tentante corrumpere filium, & glossa ibi in verbo corrupti, ait, quod sic, plura alia exempla refert Romanus in conf. 345. à num. 18. ad probandum quod lex noua addens, vel detrahens legi antiquæ recipiat antiquas restrictiones, quam Romani doctrinam sequuntur sunt Rypa in l. moribus, num. 18. ff. de vulgari, Fontanella vbi suprà, Cancer. part. 2. var. cap. 1. num. 165. Mastrillus decis. 112. num. 34.

Ergo non sunt sublatæ solemnitates à iure requisita per dispositionem Concilij, sed solum recipit interpretationem Concilium prædictū, iuxta qualitatem personæ, si maior, vel minor sit, & illis opus non est, solum quando Monasterio fit à iure acquisitione ingressus, non verò si fiat acquisitione Monasterio propter donationem, renunciationem, vel alium contractum, ita Cynus, Ioannes Faber, Albericus, & alij in Auth. ingressi, C. de sacros. Eccles. Tiraquellus de pia causa, pri. n. 108. Vasquinus de success. creatione, §. 10. n. 78. lib. 1. quæ iurius solemnitates cum in præsenti deficit, nulla fuit dicta donatio, vel renunciatio, vt probavimus.

Probatur secundò principaliter nostra conclusio, quia licet talis donatio fuisset valida, tamen cum Fr. Franciscus de Religione Dominicana, & Monasterio sanctæ Mariæ sanitatis, transit ad Religionem Conuentualium, Summi Pontificis autoritate remanet resoluta, nam licet granis sit controversia, an Monachus transiens ad aliam Religionem capacem bonorum, bona primæ data revertantur ad secundam, & prima opinio dixerit non transire, cum Reg. Tappia in Auth. ingressi cap. 6. num. 7. C. de sacros. Eccles. Card. Tusch. litt. M, concl. 316. num. 27. & conclus. 322. Barbosa in cap. quod à te de Cleric. conjugatis, Regens Sanfelic. decis. 323. tom. 2. Reg. Capyc. Latr. d. 193. tom. 2. Fontanella tom. 1. decis. 227. Gabedo dec. 163. part. 2. Ripolla var. cap. 13. num. 70. Consiliario Staibano tom. 2. controu. 123. & 126. Bottiglier. cap. 2. theoremate 78. Secunda opinio ait proprietatem manere apud primum Monasterium, usumfructum verò transire ad secundum, ita Soccin. Senior conf. 222. num. 3. lib. 2. Calderin conf. 3. de Regn. Menoch. casu 436. num. 25. Rota in rec. decis. 215. num. 2. tom. 1. apud Farinacium part. 2. Barbosa in d. cap. quod à te, quia cum usumfructus personalis sit, id est extinguitur cum persona, & usumfructus semper nouus dicitur, & quotidie constituitur, l. 1. §. interdum, ff. de usumfructu accrescendo, & ideo Sanchez lib. 7. in summa, cap. 17. num. 63. qui ait usumfructum acquiri secundo Monasterio, in quo degit, tamen diffensio prædicta non habet locum in præsenti, quia prima opinio procedit, quoties acquisitione est facta primo Monasterio à lege, putat ob ingressum factum sequuta professione nulla facta dispositione, tunc enim lex inbet acquiri primo Monasterio, Auth. ingressi, & l. Deo nobis, C. de sacros. Eccles. & ita loquuntur DD. citati, sed quoties acquisitione non est facta per legem, sed per eundem ingredientem, scilicet ob dispositionem factam & in illius beneficium, tunc cessat difficultas, & verissima est sententia, illam reuocari propter exitum à Religione, & consequenter acquiritur secundo Monasterio, vt in

propriis terminis dicit Pater Pelliccianus Illustrissimæ Religionis Theatinorum questionum illustrum quest. 21. cap. 10. vers. Hinc infertur, usque ad versic. In uno tamen casu, & ita est in casu nostro, quia bona non peruerterunt ex legè Religioni, vel particulari donatario, sed ex virtute donationis factæ per dictum P. Franciscum; ergo dari debent secundo Monasterio.

- 19 Ratio clara est, quia talis donatio continet tacitam (*Ino in casu non expressam*) conditionem, si in Religione perseuerauerit usque ad mortem, ut bene dixerunt Beccius consil. 74. num. 11. Decius consil. 86. num. 5. Soccinus consil. 183. num. 3. lib. 2. Purpuratus, Honnedenus, & alij apud Surdum consil. 445. num. 36. lib. 3. at conditio quæ habet tractum successuum, ut est perseuerantia in Religione non impletur per vnicum actum, sed successuum requirit implementum, iuxta notata per Textum in l. si ante, ff. si seruitus vindicetur, l. si quis ita legauerit, ff. de condit. & demonstrat. Bald. in l. humanitatis, num. 28. Cod. de impuber. & aliis substatut. Angelus consil. 3. n. 9. ergo illa defecta ob egressum à Religione ex iusta causa, corruit donatio tanquam non facta, l. si quis fundum, ff. de contrab. emptione, l. neccessario, §. quod si pendente, ff. de peric. & commod. rei vendita, quoniam datum sub conditione, sub contraria dicitur renocatum, l. si legatum pure 10. ff. de adiment. legat. l. legata inutiliter 14. ff. eodem, l. 6. ff. quando dies legati cedat, l. 3. §. hac scriptura, ff. de statu liberis, Surdus decif. 7. num. 16. Galganet. de condit. & demonstrat. p. 1. c. 1. q. 105. Rota Romana part. 2. divers. decif. 221. num. 2. Regens Valenzuela consil. 133. num. 4. Castillus tom. 4. controv. cap. 56. num. 17. & 21. Costa lib. 1. selectarum, cap. 3. n. 4. Donellus lib. 8. comment. cap. 31.

- 21 Ad decisiones verò Regentis Sanfelicij, & Capicij Latro: Responsio patet de facili, quia ibi fuit transitus voluntarius absque licentia, & vt ait Capicij Latro contra formam Ordinis Sanctissimi, & ex lenitate animi, & quibusdam aliis causis, quas sibi refert, non mirum si bona data primo, non fuerunt ad secundum translata, quæ non possunt applicari casui nostro, ubi transitus sit auctoritate Sanctissimi, iustis ex causis.

- 22 Neque datur, quod in Breui Pontificio dici soleat, salvis iuribus primo Monasterio. Respondeo enim, quod talis clausula solum operatur præservationem ex notatis per Rotam Romanam apud Farin. decif. 28. n. 8. & decif. 25. n. 8. tom. 1. p. 2. & modificat, seu restringit concessiōnem factā, vt bene Barbola claus. 139. Episcopus Marata resp. 38. n. 53. tom. 1. unde videtur sublata quæstio illa, si per dispensationem summī Pontificis, vt exeat quis à Religione, dicatur dispensatus redire ad iura tertio quæsita, & renuntiata, quam disputat Marius Cutellus de donat. contemplat. matrim. tract. 1. discursu 2. particula 6. n. 2. Bottiglierius de success. ab intestato, cap. 2. theorem. 74. & reservat iura, vt in se sunt, sed sic est quod ut *suprà*, probauimus ex natura transitus, virtute conditionis permanendi fuisse resoluta iura illa, meritò clausula illa cum solum sit reservationia, non quod de nouo confirmaret, ex dictis per Caldas Pereyra de emptione, & venditione, cap. 26. num. 28. nihil operatur, hinc dicunt Doctores reservationem frustrè appositam cum nullum subest ius, quod reservari potest, l. si in venditione, ff. comm. præd. l. si quis legaverit, ff. de legat. vbi Bart. Bald. & Iason, latè Caldas vbi *suprà*, in modo esset præiudicatum Fr. Franciscus, si

per talēm clausulam iura illius essent sublata, quod præsumi non debet, argumento l. quoties, Cod. de precib. Imperatori offer. l. 3. & 7. C. eodem, l. Inuenit, & l. fin. Cod. de sacros. Eccl. l. predia, Cod. de locat. prædior. civil. lib. 11. l. 3. l. si testamentum, C. de testam. Facchineus lib. 8. cap. 65. Faber de errorib. decade 15. errore 1. Reg. Capyc. Latro consult. 38. Reg. Galeota respons. 13. Consil. Pratus tom. 2. cap. 5. & practic. obsernat. vlt. Larrea allegat. 3. Praes. Vrbinus part. 1. de success. feud. quest. 3. art. 4. à num. 9. usque ad num. 18. Cutellus de donat. contempl. matrim. tract. 1. discursu 2. p. 6. à num. 7. cum pluribus seqq. ergo ne illa clausula Brevis operetur præiudicium secundo Monasterio, ad quod transit, intelligitur quod solum operabitur reservationē iuriū, si quæ sunt, quæ cum sint ex sui natura resoluta, ob non perseuerantiam usque ad mortem in Religione Dominicana, argumento l. cum qui, ff. de in diem adiectione, l. item quod, ff. eodem tit. l. 1. §. 1. ff. de edil. editio, & ex aliis *suprà* traditis.

Nullus etiam negavit, quod dato, & non confessio quod bona remaneant apud primam Religionem, quando Regularis transit de Religione ad Religionem, tamen posset primus donarius, sine sit Monasterium, sine aliis, cogi, & compelli ad alimenta præstanta Regulari translato in secundum Monasterium, & hoc peti poterit à secundo Monasterio contra primum, ut bene Surdus de alim. tit. 9. quest. 27. Castillus de alimentis, cap. de Monacho translato, & idem docet P. Pelliccianus questionum illustrum, q. 21. c. 10. Bottiglier. tom. 1. cap. 2. theorem. 78. num. 16. neque dicatur secundum Monasterium non posse agere contra primum pro alimentis in casu nostro, quia Fr. Franciscus habet aliunde, scilicet scutos 320. sibi soluendos per Principem Fagiani. Respondetur enim pecuniam prædictam habere ligatam à matre, ut expendat in illos usus, quos sub sigillo confessionis eidem Fr. Francisco dicta D. Catharina Albertina sua mater commisit, & destinavit; vnde aliunde non habet, ergo si Monasterium S. Mariae sanitatis habuisset dictos scutos 500. quos ab anno 1640. sibi fuisse donatos asserit, vna cum portione contingenda super bonis paternis, & maternis, & aliis bonis illorum quondam de Atia, posset nunc Monasterium S. Seueri contra Monasterium sanitatis agere pro alimentis consequendis eiusdem Fratris Francisci, vnde sit argumentor: vel est vera opinio communis, quod bona si acquirantur primo Monasterio per legem contractus, non ex natura ingressus, talia bona nullo modo transeunt ad secundam Religionem, si bona essent quæsita primo, ut *suprà* probauimus, & tunc nihil potest prætendere Monasterium sanitatis contra Fratrem Franciscum, sine Monasterium S. Seueri; vel non est vera hæc opinio, & procederet alia opinio, & tunc nullus negavit, quod secunda Religio potest agere contra primam, ut præstet sibi alimenta pro persona Monachi, neque in aliquo suffragatur, ut dicebamus, Fratr. Franciscum habere aliunde, quia nihil habet, nisi destinata, & eroganda ad usus illos, quos sibi præscriptis dicta quondam Catharina Albertino sua mater, ergo clare appetet Fr. Franciscum, dato, quod bona essent acquisita primo Monasterio, illa recuperate per transitum ad secundum.

Quod si dicatur Monasterio sanitatis fuisse factam donationem à Fr. Francisco tempore ingressus, tum scutorum 500. tum etiam portionis paternæ,

paternæ , & maternæ , tempore mortis suorum patris & matris , tñm tandem illud , quod consequi potuisset super bonis illorum de Atia , vnde ex tunc dicitur ius quæsitum primo Monasterio.

Respondeo enim primò , fuisse ius quæsitum , sed per contractum donationis , vnde procedit doctrina supra allegata de iuribus quæsitis tempore contractus , quæ transferuntur deinde ad secundum Monasterium , ut *suprà* probatum est :

Respondeo secundò , quod ex vi dictæ Donationis nullum ius fuit quæsitum irrevocabile , & perpetuum Monasterio sanitatis ; nihil enim dedit tunc temporis Fr. Franciscus dicto Monasterio , sed solum donauit quandam spem verificandam , & adimplendam tempore , quo suus Pater , & mater moritentur , qua donatio spei , ultra quod fuit facta à minore 18. annis , & vt *suprà* probauimus , est inualida sine decreto Iudicis , verum etiam dato , quod valuerit , fuit facta de spe consequenda post mortem Patris , & Matris de bonis paternis , qui mortuus fuit tempore quo Fr. Franciscus erat Monasterij sanitatis , nihil habuit Fr. Franciscus de bonis paternis ; de maternis vero habuit bona , sed mater mortua est tempore , quo Fr. Franciscus erat Conuentualis Monasterij S. Seueri ; vnde renuntiauit tunc temporis ius non delatum , sed deferendum , quod ius fuit delatum , & acquisitum tempore quo est Monachus S. Seueri ; ergo Monasterio S. Seueri debuisset acquiri , quod in Rota Romana sic fuit decisum , & adduco duo exempla , primum de Episcopo Calueni Filomarino , qui tempore , quo erat Theatinus Monasterij SS. Apostolorum , dum fecit professionem , renuntiant ad beneficium Monasterij portionem sibi debendam super bonis Portiæ Ricchæ sue Matris , quæ Portia mortua fuit , dum Filamarinus erat Episcopus Caluenensis , prætendebat Monasterium SS. Apostolorum velle consequi dictam portionem , fuit exclusum , quia portio illa , tempore quo fuit delata non poterat acquiriri Monasterio SS. Apostolorum , à quo erat absolutus Filamarinus per transitum ad Episcopatū , sed fuit quæsita illi Ecclesiæ , cuius erat Episcopus , quod est dicere , fuit quæsita Monacho facto Episcopo , sic etiam Episcopus de Anolos cum fuisset Monachus Sanctæ Mariæ veritatis Discalceatorum Sancti Augustini ibi renuntiauit portionem sibi contingendam super bonis Marchionissa Valti sua matris , quæ mater cum moriretur , ipso facto Episcopo Vulturnensi , prætendebat primum Monasterium succedere debere in bonis prædictis , fuit dictum non posse , quia dictum ius fuit delatum tempore quo non erat Monachus , sed Episcopus ; vnde Rota Romana dicit , quod si renuntietur ius , quod deinde defertur tempore quo non erat Monachus , non acquiritur primo Monasterio , ita Barbosa de iure Eccles. lib. 1. cap. 42. à n. 242. cum seqq. omnino videndus Honnedeus de renunt. cap. 10. num. 11. Nouarius in lucerna regularium , in verbo , Renuntatio , num. 19. Ventriglia in praxi iurium notabilium , annotat. 36. §. 1. Boninus consilio decimo octavo , relatus à Rouito decisi. 10. num. 2. & ratio est , quia ius quod habet filius , viuente patre , vel matre in bonis paternis , vel maternis , non est ius in re , sed in spe , quod appellari solet , veluti somnus vigilantium per Textum in l. 1. §. sed nec impuberis , ff. de collat. honorum , D. Præf. Merlinus tom. 1. controu. forens. cap. 1. tom. 1. à num. 12. omnino videndus : igitur si tempore , quo mortua est D. Catharina Al-

bertina , Fr. Franciscus non erat Monachus Sanctæ Mariæ sanitatis , sed S. Seueri , aëreè cum reverentia prætendit Monasterium S. Mariæ sanitatis bona renuntiata , quando nullum ius habebat Fr. Franciscus super talibus bonis , vt dicebamus.

Neque potest Monasterium S. Mariæ sanitatis prætendere aliquid super bonis donatis in anno 1666. à D. Catharina Albertino , Principi Faggiani , & aliis de Albertino , cum pacto , & conditione , vt daret Fr. Francisco scut. 320. annuos , cum alio pacto , vt nihil acquireretur Monasterio sanitatis , & casu , quo vellet aliquid prætendere , intelligerentur donati dictis de Albertino , quod etiam confirmauit in anno 1669. tempore quo Fr. Franciscus erat , prout nunc est Monachus Conuentualis S. Seueri , quasi quod non potuisset Catharina Albertino imponere tale onus , vt nihil Monasterio sanitatis acquireretur , cuius contrarium evidencissimè probatur.

Primo , quia quilibet est rei suæ moderator , & arbiter , *l. in re mandata* , Cod. mandati , potens imponere suis rebus illam legem , quam vult , *l. traditionibus* , Cod. de pactis , vnde pacta seruanda esse I.C. dixit , *l. 1. & l. iuris gentium* , ff. de pactis , *l. 1. ff. de constit. pecun.* vnde solebat dicere Bald. consil. 366. lib. 5. quod illa Constitutio pacta seruabo , ab ore Dei processit , & pacta non seruare , graue est , non solum apud homines , sed etiam apud Deum , verba enim ligant homines , &c. sic repetentes omnes nostri iuris Civilis tom. 7. à fol. 120. & in tractatibus , tom. 6. part. 1. Petrus Augustin. Morla in tom. 1. iuris ad tit. de pactis , iv principio , Augustin. Barbosa in rubr. Cod. de pactis , Martinus Monterius in l. 1. Cod. eodem , Hunnius quæst. 1. in principio , sed illa donatio facta de anno 1666. à Domina Catharina Albertino , fuit facta cum pacto , quod nihil acquireretur Monasterio sanitatis , & in casu contrario , quod Monasterium sanitatis aliquid prætenderet , censerentur donati eidem Illustris. Principi Faggiani , igitur , &c. propterea DD. asserunt valere donationem , vel legatum factum Monacho , ea conditione , vt ad cum , non autem ad Monasterium pertineat , vel factam Monasterio , vt ad usum huius Monachi expendat , & non aliter , quam donationem benigne interpretandam DD. aint , ita vt dictorum verborum sensus sit , vt commoiditas , & usus pertineat ad Monachum donarium , vel legatarium , Superiore permittente , vt explicat Bart. quæst. 12. num. 7. quia illa verba , vt Monasterio non acquiratur multipliciter intelligenti possunt , primò dicit Bart. quod nullum ius queratur Monasterio , scilicet suo de præsenti , quasi quod si ad aliud transferit Monasterium ad illud transferat . Secundò , dicit Bart. quod Monachus habeat , ita quod Monasterio non acquiratur , si Monachus sui iuris esse coepit , potest autem esse sui iuris , si auctoritate S. Pontificis promoueat ad Episcopatum . Tertiò , dicit Bart. quod Monasterio non acquiratur , hoc est , quod Monachus sit nudus minister . Quartò , dicit Bart. quod Monasterio non acquiratur , id est , quod non habeat villam portionem , vel detencionem facti . Quintò , quod Monasterio non acquiratur , quasi quod Superior pati debeat Monachum habere conuentibus oculis : nam voluntas testatoris , vel donantis si non potest directè , debet per indirectum valere , & omni modo possibili seruari , explicari , & adimpleri , vt habeat locum , & effectum etiamsi oportet à propria significatione ad impropriam , verba dilatihere

secundum Iasonis doctrinam in l. quoties, n. 22. ff. de verb. obligat. quam sequuntur omnes relati per Menochium lib. 4. de pres. pres. 10. num. 10. quod prius dixerat Bart. in l. si alienam, num. 20. ff. de acquir. hered. latiss. Mantica lib. 4. de connect. tit. 5. art. 10. num. 10. Simon de Petris lib. 1. interpret. vlt. volunt. interpret. 7. num. 13. Surdus de alim. primit. 79. num. 4.

32 Probatur secundò authoritate extrinseca tum celeberrimorum Doctorum, tum etiam rerum indicatarum sacra Rotæ Romanæ, & nostri S. Confessi. Primo enim post Abbatem conf. 44. vol. 2. & in cap. Monachi de statu Monachorum, dicit decisum Praef. de Franchis decis. 718. num. 1. in fine, qui addit, quod si Abbas, vel Superior dissentiat, vt iste Monachus legatarius, vel donatarius administrationem habeat, tunc legatum, vel donatio non valet, & remanet penes primum grauatum, in qua decisione probat, & decisum refert, quod potest Superior conniventibus oculis permittere, quod Monachus possidat.

33 Secundo loco decisionem supradictam confirmat etiam P. Fr. Donatus Laynez tom. 3. tract. 15. quest. 39. per totam, & tom. 1. part. 2. tract. 11. de success. Monasterij, quest. 3. num. 5. & quest. 43. & 44. qui ait quest. 45. debere Superiori permittere talia legata, & donationes, quia potest esse, quod Monasteria sunt egena, & adiungentur à Monachis, in quo etiam dubium est, utrum talis licentia Superioris requiratur expressa, vel sufficiat tacita, vt non sit proprietarius, & licet prima sententia dixerit, quod requiratur expressa, vt ait insignis Dominicanus Cardinalis Turrecremata, tamen sufficere presumptam post Na- uarrum, & Caietanum dicit P. Donatus quest. 22. de voto paupertatis, tom. 3. quod idem dicit P. Ver- ricelli tract. 3. de obligat. iustitia, quest. 26. num. 3. qui ait non esse contra votum paupertatis, nec proprietarium, dici Religiosum illum, qui sine licentia expressa, imo sola presumpta, quam ro- gatus Superior concessisset.

34 Tertio loco insignis P. Diana part. 1. tract. 6. resol. 31. talem donationem cum pacto praedi- cto adiectam, validam esse, & uno ore fatentur DD. omnes.

35 Quarto loco doctissimus Cæsar Carena resol. 199. idem dicit, vbi fuit facta donatio cuidam Moniali, cum pacto, quod posset disponere ad eius libitum, & quod in dictis rebus donatis non possint se ingerere Moniales, imo earum dispo- sitio omnino ad Moniale pertinet, & quia donans post factam donationem se penituit, praetendebat non soluere illam annuam quantitatem donatam sub praetextu, quod talis donatio fuisset contra votum paupertatis, fundat Carena validitatem dictæ donationis, & pacti appositi per originalem doctrinam Bart. in Auth. excipitur, num. 2. C. de bonis, que liberis, quam doctrinam se- quitur post alios Sanchez in summa, lib. 7. cap. 17. num. 4. vbi loquitur in relecto Monacho, itavt nec ad Monasterium pertineat, nec Superior possit in eo se intromittere.

36 Quinto loco idem dicit P. Molfes. in summa, tract. 7. tom. 1. cap. 2. num. 49. & 50. vbi ait illa verba, nihil querat Monasterio, de iure intelligi afferente utilitatem Monasterio contra voluntatem legantis, seu donantis legatarij, seu donata- rij, sed dum Monasterium concedit licentiam, & legatarius assentitur, legatum potest conuerti ne- dum in utilitatem propriam donatarij, seu lega- tarij, sed etiam in utilitatem Monasterij, & addit in fine, num. 50. haec esse notanda, quia quotidiana,

na, & non ita cognita, & quod ita pluries con- sultuit, & sic fuit exequutum.

Sexto loco P. Tambur. de iure Abbatissarum, 37 disput. 8. quest. 5. proponit dubium, qua ratione acquiratur Monasterio relictum Moniali sub conditione, vt ad illam, & non ad Monasterium pertineat, & remittens se ad Sanchez d. lib. 7. cap. 17. breuiter ipse dicit in tali casu mentem testatoris usum legati sic relicti pertinere solum ad Religiosum, & non ad Monasterium, quia semper voluntas testatoris seruanda est omni meliori modo, quo fieri potest, sed non potest seruari quantum ad hoc quod Monachus acquirat dominium, aut proprietatem ipsius, quia esset contra votum paupertatis, ergo seruatur quantum ad usum solum, si vero testator expressit velle tale legatum pertinere ad Monachum quoad dominium, & proprietatem, valebit legatum, sed illa conditio habetur pro non adiecta si testator ultra procedit, & velit illud legatum pertinere solum ad Monachum, quoad dominium, & quoad proprietatem, & non ad Monasterium, & nolente Praefato consentire, pertineat ad ex- traneum, tunc tale legatum est validum in favorem Monasterij, & illa conditio habetur pro non adiecta, quia adiectio pœnae actui interdicto, est ipso iure nulla, l. unica in fine. C. de his, quæ pœnae nomine relinquuntur. Vnde in praesenti ap- ponetur pœna actui malo, & per consequens interdicto v.g. quod Religiosus habeat proprium, ergo talis adiectio pœnae est nulla, & habenda pro non adiecta, subdit etiam Tambur. num. 4. post Graffium, quem allegat non peccare Superiore consentientem, vt Monachus, siue Monialis potiatur tali legato pro piis usibus, & ne- cessariis, non vanis, & superfluis.

Septimo loco Hieronymus Rodriguez in com- pendio quest. Regul. resol. 48. in tit. de legat. in te- stam. relict. num. 7. & 8. idem refert, quem refert & sequitur P. Diana part. 3. tract. 2. de dubiis regul. resol. 34.

Octavo loco insignis P. Lezzana tom. 1. cap. 6. 39 num. 34. dicit, quod si Religioso relinquatur ali- quod legatum cum conditione, vt ad ipsum tan- tum, non autem ad Conuentum pertineat, credendum est testatorem, solum velle usum illius rei pertinere solum ad Religiosum, & non ad Monasterium, & in hoc discurrit eo modo, quo Sanchez, & Tambur. vbi supra.

Noно loco in terminis nostræ questionis de- 40 cedit Rota Romana apud Buratt. tom. 1. dec. 184. quod Monachus est capax annui redditus quoad administrationem, & usum, cum licentia tamen, vel cum scientia, & patientia Superioris, quod prius dixerat insignis ille Dominicanus Magister Syluester in verbo Religio il seculo, num. 2. & n. 12. ait, quod præcedente licentia Superioris, Concil. Trid. sess. 25. cap. 2. de regul. nihil innouavit, unde subdit num. 13. quod clausula illa, seu condi- tio, quod Monasterium, vel Religio non possit aliquid prætendere, vt donatio valeat, declarat solum voluntatem promittentis, vt Monasterium, vel Superior permittat conniventibus oculis dictu Fratrem Franciscum percipere, sed couerti debeant in usus pios, vel librorum, siue vestimentorum Monachi, & sic pluries dicit Burattus declarasse Sacram Congregationem Concilij de huiusmodi relictis subueniri debere Monachi necessitatibus de licentia autem Superioris, imo consuetudinem allegat Patrum Sylvestrinorum, & hoc est, quod dixerat prius Praef. de Frâchis in d. dec. 718. qui loquitur in legato relicto Monacho Religio- nis

nisi sancti Benedicti, licet pro Religione adducatur prohibitio expressa cuiusdam declarationis ad regulam sancti Benedicti, in qua dicebatur Abbatem, & Praelatum dictæ Congregationis Montis Virginis, non posse permittere Monachis ad usum in vita, cum talis concessio sit similis proprietati, & hoc non obstante dicit Praes. de Francis fuisse indicatum pro validitate legati Monacho reliqui, cum prohibitione expressa, quod Monasterio nihil acquireretur. Hinc Rota Romana apud Burattum decif. 245. quod fuit decisum legatum census scutorum 2000. domui Professæ Societatis IESV, cuius quoad retentionem non est capax, cum renunciarerit dispositioni, Trid. sess. 25. cap. 3. de Regul. intelligi debere, ut censetur factum ad effectum vendendi census, & pretium conuertendi in necessitates religiosas, quod multo magis in casu nostro dicendum est, ut in puncto considerauit in simili casu Carena in resol. 198. num. 7.

41 Decimo loco Pater Thomas de Afflito Theatinæ Religionis alumnus in tract. de institut. & iure, part. 1. disput. 6. in tit. de dominij natura, n. 40. concludit cum Sanchez, & aliis, ad fauorem dictæ donationis.

42 Ultimo loco doctissimus Pater Pellizzarius in suo manuali regul. tom. 1. tract. 4. cap. 2. sect. 2. num. 194. quaff. 5. dicit, Religiosum esse capaceum legati reliqui cum conditione, ut ad eum pertineat, non autem ad Monasterium nec posse superiorem se in illud intromittere, quia voluntas testatoris seruari debet eo modo, quo potest, & tunc conditio contineret turpitudinem, quando diceretur, quod omnino pertineret, tam quod ad usum, quam quod ad dominium, immo subdit Pellizzarius post Sanchez, ubi supra, legatum reliquum Religioso cum conditione, ut illo ut possit ad quo cumque usus eriam superfluos, & profanos valere tali conditione reiecta tamquam turpi, ut supra dicebamus; Hinc dixit Carena resol. 153. à num. 7. quod dispositio penalis, & prohibitiva, licet non valeat odio Monasterij, & Ecclesiae, tamen cum aliquid alicui relatum est, & non sub pena, sed sub conditione, non in odium Monasterij, vel Ecclesiae, sed ut bona in suos conferuentur, tunc valida est dispositio, cum unusquisque sit in re propria moderator, & arbiter, ut in puncto loquitur Carena de legato facto Monacho, cum conditione ne bona Monasterio acquirantur, legatur D. Fagnanns in cap. in presentia de prob. & in c. 2. cum ad Monasterium de statu Monachorum.

43 Ex quo dixerunt DD. valde institui Religiosum cum conditions, ut distribuant bona, prout sub confessionis sigillo eidem Religioso comunicavit, quod si dixerit testator cum conditione, ut non se intromittat Religio, tunc non poterit Religiosus dictam hereditatem, acceptare, vel officium executoris testamenti, cap. 2. de testam. in 6. Clement. unica eodem tit. quod si superior Religionis dederit licentiam, hereditatem acceptandi, & exequitoris officium suo Religioso non potest ipse superior Religionis intromittere in hereditate, quia executoris officium est munus personale, & non transit ad

44 Monasterium, quod si non adsit sigillum naturale, vel sacramentale cogi potest Religiosus declarare opera pia, in qua testator voluit sua bona distribui, quia solum sigillum naturale, vel sacramentale non obligat, ut declareret ea, quæ sub dicto sigillo audiuit, ita Sanchez lib. 4. consil. cap. 1. dub. 49. Cardin. Lugo de inst. disp. 24.

num. 334. Verricell. tract. 3. quest. 33. num. 5. qui dicit etiam, quod non potest superior Religionis cogere Religiosum, cui commissa est distributio piorum oporum, ut det totum, vel aliquod suo Monasterio, licet posset, si vellet suo Monasterio elargiri, qui etiam subdit, n. 10. posse talen Religiosum se ipsum eligere, & in suam utilitatem conuertere reliquum, si sit data facultas distribuendi in opera pia, quo etiam causa poterit superior eam v. g. pecuniam Monasterio applicatam auferre, & in communes conuentus usus conuertere, sic poterit superior praecipit, & censuris compellere Religiosum, ut nihil in suos usus expendendum ab hereditate accipiat, & si quod accipit, dent Monasterio, quia licet superior nequeat se intromittere in electione piorum operum, tamen post electionem factam in beneficium ipsius Religiosi poterit illi auferre, quia tunc quæsum est ins Monasterio.

Dices tamen primò, Religiosum teneri ad 45 non habendum proprium, tum ex vi voti paupertatis, quod emisit, tum vi precepti Ecclesiastici prohibentis hoc, cap. non dicatis 12. quest. 1. cap. cum ad Monasterium de statu Monachorum, cap. Monachi, cap. super quodam de statu Monachorum, Trident. d. sess. 25. de Regul. cap. 2. & ex Bulla Clementis VIII. innouata per sacram Congregationem Concilio auctoritate Vibani VIII. sub tit. de Apostatis, & electis.

Respondent aliqui prohiberi hoc Religiosis, sine tamen licentia superioris, unde sic intelligunt mentem Concilij, sacerdotum Canonum, summorum Pontificum, & S. Congregationis.

Sed contra, quia si hoc esset, non bene dicetur nihil sive mobile, sive immobile posse Religiosos habere, sed dicere deberet nihil posse habere independenter à superiori, quia hoc intrinsecum est, & essentiale naturæ voti paupertatis, Iura enim disponunt, ut omnia, quæ Religiosi quomodocumque acquisierint, statim ea superiori tradantur, conuentuque incorporentur, ac cum aliis ipsius bonis confundantur, ita ut administratio illorum, tam in recipiendo, quam in retinendo, seu expendendo ad soles officiales Monasteriorum, non ad ipsos Religiosos priuatum pertineat, ut inde communis victus, & vestitus omnibus suppeditari possit, non obstante quacumque dispensatione.

Respondeo ergo, & verius non posse Religiosum habere bona aliqua mobilia, vel immobilia independenter à superiori, quando ille, qui Dominus erat suorum bonorum, ita legauerat, vel donauerat, id est ea lege, eo pacto sub dicta conditione reliquit nego, si vero sint bona quæsita per Monachum, sine tali pacto, conditione, vel lege, concedo.

Dices secundò, ex novo Iure Concilij Tridentini, & summorum Pontificum non licet Religiosis habere aliquam rem immobilem, annuos redditus, seu peculium, licet à voluntate superioris dependens, vel renocabilem, tum quia ita Concilium disposuit sess. 25. de Regul. cap. 2. tum quia sic plures S. Congregatio declarauit, primò enim cum D. Aldanza de Toledo, viro mortuo, facta fuisset Monialis, sibiique reseruasset ducentos aureos annuos, interrogata S. Congregatione Cardinalium, an securè id potuisset facere, respondit esse contra Concilium, illam Dominam annuos redditus apud se retinere, sed potius dandos esse Abbatisse, de qua re Thomas à Iesu in cap. non dicatis, part. 4. c. 5. & Quaranta

in summa Bullarum, in verb. casus reservati, pag. 157. ait quod cum in aliquibus Monasteriis Monialium reperirentur nonnullae Moniales, quæ census, & annuos quosdam redditus, & prouentus, seu fructus perciperent, sub diuersis contractuum speciebus, nam aliquæ in ipsarum persona emerunt certos redditus à perlonis laicis, alia verò dederunt pecuniam Monasterio, ut ex earum pecuniis fieret emptio nomine Monasterij ad rationem septem, vel octo pro centenario, & Abbatissæ dabant dictis Monialibus illos redditus, quos singulis annis exigebant; Aliquæ Monasteriis, seu eorum Superioribus certas pecuniarum summas manualiter pro Monasterij indigenitiis dederunt, pacto adiecto, ut Abbatissæ certos redditus ad rationem tot pro centenario, eorum vita durante, concederet, sicut à Sacra Congregatione petitum, utrum liceret Monialibus dictos redditus, seu fructus, & prouentus percipere sine incurso proprietatis, respondit Sacr. Congreg. teste Quaranta ubi supra, Moniales prædictas incurrire in peccatas per Conc. Trid. d. sess. 25. cap. 2. de Regul. in proprietarios infictas, vnde in nullo supradictorum easum licere Monialibus dictos fructus, seu redditus percipere, etiam si de licentia Abbatissæ, vel Monasterij nomine perciperent, igitur conclusio est falsa, de qua supra, & ita videtur dixisse S. Congregationem de anno 1689. de qua Pignatellus Consult. 301. contra Pasqualigum q. 9.

- Respondeo tamen primò, quod in illis Monasteriis, in quibus vel ob nimiam paupertatem, vel ob negligentiam Superiorum, vel ob multitudinem fratrum, vel ob aliam causam dari non possunt omnibus Regularibus, quæ illis sunt necessaria secundum decentias status, vel de facto nondantur, potest permitti Religiosis aliquod peculium, etiam rei stabilis annuns redditus, vel census in ordine tantum ad usum simpliciter necessarios, & renocabiliter à voluntate Superiorum, 47 tum quia hoc non est contra naturam voti paupertatis, vel iuris communis, quia votum paupertatis solum excludit possidere, vel ut aliqua re independenter à voluntate Superioris; Quapropter dum in cap. Joannes de regul. cap. Monachi, de statu Monachorum, cap. cum ad Monasterium condit. prohibetur Religiosis habere aliquod peculium, hoc tamen intelligitur, tum de peculio concessio sine rationabili causa, tum de peculio irreuocabili independenter à voluntate Superioris, cuius signum est, quod in d. cap. Monachi, permittitur Monachis peculium habere pro administratione iniuncta, & in cap. fin. qui Clerici, vel videntes, approbat profectio Religiosi sub conditione permanendi in propria demo, cum omni sua substantia quoad usum illius, quem Text. commendat Nauar. comment. 2. num. 14. & comment. 3. num. 2. de Regul. Azzor. tom. 1. lib. 12. cap. 9. quest. 2. Corduba in summa, quest. 54. opusc. 2.
- 48 Respondeo secundò, quod habere aliquod peculium non repugnat Religioso propter votum paupertatis, nec iure communi, sed repugnaret forsitan vigore Conc. Trid. & S. Pontif. præcepta autem Ecclesiastica non obligant cum morali impossibilitate qualis censetur esse in casibus propositis, vnde non videntur tunc obligare præcepta prædicta, Concilium enim Tridentinum, & SS. Pontifices post ipsum prohibuerunt Religiosis proprietatem, sed non usum, & commoditatem connuentibus oculis superioris, id est non resistentibus, vnde possunt ha-

bere Religiosi cum pacto, & conditione, quod usum habeant facti, & hoc etiam si à principio professionis tempore id professus apposuerit, cap. fin. qui Clerici, vel videntes, Sanchez lib. 7. in summa, c. 22. num. 24. Nauarrus d. comment. 2. num. 16. de Regul. vnde quidam Nouitius professionem futurus, qui erat ususfructarius aliquorum reddituum, multa bona reliquit Monasterio, illud obligans, quod sibi solueret quotannis pecuniam aliquam, vel usumfructum illum pro suis necessitatibus, & fuit dictum valere professionem & obligationem, Lezzana tom. 1. cap. 6. num. 29. Laurentius de Peyrinis tom. 1. de subdito, quest. 2. de paupertate, cap. 2. §. 1. vnde S. Congregatio declarauit valere professionem illius, qui sibi reseruauit facultatem testandi de suo patrimonio, ita referunt Barbosa de iure Eccles. lib. 1. c. 42. num. 153. Tamburinus de iure Abbat. tom. 3. disput. 6. quest. 6. num. 15.

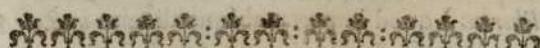
Dies tertio, pro parte contraria conditio, 50 & pactum, de qua in donatione facta fratri Francisco, ut nihil acquiratur Monasterio turpitudinem continet, igitur est impossibilis, igitur reiicienda, cum habeatur pro non scripta, continet turpitudinem, quia iure impossibilis cum honeste impleri non possit, d. cap. cum ad Monasterium in fine, de statu Monachorum, Trid. sess. 25. de Regular. cap. 2. notat Castillus d. rom. 4. cap. 25. num. 61. igitur ut impossibilis iure nitimur, & similiter quando repugnat bonis moribus reiici debet, quia lex in odium apponens tales conditiones, illas reicit, & vult habere dispositum pro puro, l. conditiones 14. l. filius 15. ff. de condit. instit. l. impossibilis, ff. de verb. l. obtinuit 3. ff. de condit. & demonstrat. Paulus Duranus de conditionibus impossibilibus post decisiones.

Respondeo ad argumentum, faciendo dilemma, vel dicta conditio in donatione apposita est valida, dum dominium rei donatae non aliter fuit in Religiosum translatum, sed tamen ipsius usus, & commoditas) & observari debet, vel est nulla, & tunc vitiat non solum ipsa conditio, sed etiam contractus donationis prædictæ probatur, quia si dicta conditio dicitur impossibilis ex effectu iuris, tamquam repugnans bonis moribus, & voto paupertatis, & in hoc casu, dum non fuit apposita in actibus ultimæ voluntatis, sed in contractu inter viuos celebrato, vitiat contractus, prout expresse probatur per textum in §. impossibilis, instit. de inutil. stipulat. ibi (si impossibilis conditio obligationibus adiicitur, nihil valeat stipulatio) & idem in omnibus contractibus disponitur, vt int. non solum, ff. de actionibus, & obligat. cum concordantibus adducatis per Molinam l. 1. de primog. c. 12. num. 38. & appellazione conditionum impossibilium comprehenduntur etiam quæ natura, quæ iure sunt impossibilis, vt constat ex inribus usurpatatis Molina num. 39. Peregrin. de fideicom. artic. 11. num. 217. cum seq. Molfel. in summa, tract. 13. cap. 5. num. 44. Paul. Duran. ubi supra, cap. 1. Bruxellus de condit. & demonstrat. cap. 18. Ripolla de condit. in dict. l. 3. Galganet. de condit. & demonstrat. part. 1. quest. 8. Barrius de success. in tit. de condit. & demonstrat. rubric. de conditione impossibili, & sic prædicta conditio tanquam adiecta contractui non vitiat, sed vitiat contractum, prout in simili dixerunt Doctores in 52 professione facta à Monacho cum conditione de retinendo, seu habendo propriū independenter ab omni Superiori, quoad usum facti, & iuris, quod

ex tali pacto vitietur professio , dixit Ricciullus *decis. 340. part. 4.* Barbosa in Trident. *sess. 25.* *cap. 2. n. 20.* quod dixerat Bart. *quest. 12. a. n. 16.* quod in casu nostro multo magis procedit quam do D. Catharina donando illis de Albertino dicit, quod nullo modo predicti anni scuti 320. applicari possunt Monasterio sanitatis , vel cuiilibet alteri usui , sed in casu contrario dari deberent eidem Principi , seu illis de Albertino , declarando expresse eius animum , & voluntatem , quod sub dicta conditione restrictiva faciebat dictam donationem , & non aliter , ut ex dicto contractu clare apparet , quapropter indubitate redditur iustitia Fr. Francisci , & opinio Bartoli , de qua supra , ut patet ex late traditis per Sanchez in summa , lib. 7. cap. 17. num. 11. & signanter num. 13. vers. *Donatio sub predicta conditione* , quod si predicta conditio est valida omnino obseruari debet.

Ex his concludendum est D. Fratrem Franciscum Capycium Bozzutum olim Monachum Congregationis S. Mariae sanitatis , deinde translatum , Pontifica authoritate , in Religionem S. Francisci Conuentualium Monasterij Sancti Seueri , vexari non posse per Procuratorem Monasterij Sanctae Mariae sanitatis , nec ad dandos scutos 500. donatos tempore professionis , nec ad bona materna , ut pote delata eidem tempore quo est professus in dicto Monasterio S. Seueri , unde nullum ius fuit quæsumum Monasterio Sanctæ Mariae sanitatis , & multo minus molestari poterit super dictis scutis 320. annuis donatis , & soluendis per Illustrem Principem Faggiani , non obstante quod tempore dictæ donationis fuisse Monachus Monasterij S. Mariae sanitatis , quia , vel conueniretur Fr. Franciscus pro annatis maturatis tempore , quo erat Dominicanus , & non potest , quia tunc temporis non eos habebat , nec consequi poterat ab illis de Albertino , ex quo fuit facta donatio , quæ effectum erat secunda post mortem matris , quæ mortua est in anno 1669. tempore quo non erat Dominicanus , nec aliquid aliud potest prætendere Monasterium , sive S. Dominici , sive S. Seueri , quia donatio fuit facta cum pacto , ut nihil haberet Monasterium , & casu quo Monasterium aliquod prætenderet , remanerent apud d. Principem Faggiani , & alios de Albertino quæ conditio , sive pactum potest apponi , nec turpitudinem aliquam continet , ut post Bart. dixerunt omnes repetentes , & decimus in S. C. in Rota Romana , & aliis Tribunalibus , ultra infinitos Doctores Theologos , Canonistas , Cinilistas , & Moralistas maximi nominis , & exempla , ut supra adduximus , & abundanter declarauimus .

Quare , &c.

DISCEPTAT. CCLXXIX.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facti species pro Patribus sanitatis propo-*
nitur.
- 2 *Fratri Francisci donatio qualiter facta fuerit.*
- 3 *Minor donans Monasterio an requirantur so-*
lemnitates , ut in rebus minorum .
- 4 *Donatio ab ingrediente Monasterium , quas re-*
quirat solennitates .
- 5 *Verbum (liberè) quid importet in dispositio-*
nibus.

- 6 *Instrumentum an requiratur in renuntiatione*
minoris ingredientis in Monasterium .
- 7 *Intra adducitur pro donatione facta per No-*
nitum .
- 8 *Donatio , de qua hic , qualiter operetur ef-*
fectum .
- 9 *Monachus translatus de uno Monasterio ad*
alind , cuius sunt bona primo acquisita .
- 10 *Conarrutias adducitur pro primo Mona-*
sterio .
- 11 *Opinio adducitur contraria .*
- 12 *Opinio alia adducitur pro donatione facta pri-*
mo Monasterio .
- 13 *Barbosa adducitur pro opinione contraria .*
- 14 *Fontanella decisio adducitur .*
- 15 *Capycij Latro decis. 193. adducitur pro ve-*
ritate .
- 16 *Sanfelicij decis. 323. adducitur ad propositum .*
- 17 *Defenditur opinio ex impugnationibus .*
- 18 *Dos data à Moniali primo Monasterio , quid*
agendum si transeat ad secundum .
- 19 *Sacra Rota Romana adducitur in praesenti .*
- 20 *Donatio facta sub conditione Monacho in pri-*
mo Monasterio , an transeat ad secundum
Monasterium .
- 21 *Conditionis adimplementum quando debeat fie-*
ri , ut transmittatur altius .
- 22 *Conditio in futurum euentum qualiter adim-*
pleatur .
- 23 *Donatio in favorem tertij quando renocetur .*
- 24 *Conditio apposita in praesenti an aliquid ope-*
retur , & quando .
- 25 *Bona acquiri primo Monasterio pars supponit .*
- 26 *Conclusio partis aduersæ adducitur .*

ALLEGATIONES

Iurium,

P R O

Venerabili Monasterio S. Mariæ
sanitatis Ordinis Præ-
dicatorum;

ADVERSVS

Ea , quæ scripta sunt per Dominum
Aduocatum Fr. Francisci Capycij
Bozzuti Ordinis Minorum
Conuentualium :

In vna Neapolitana ,

Coram R. D. Confaluo.

VR 1 , & æquitati consonam esse i petitionem Venerabilis Monasterij S. Mariae sanitatis Ordinis Prædicatorum , dicentis ducatos tercentum viginti , quos singulis annis Fr. Francisco Capycio Bozzuto in donationis instrumento Catharina Albertina mater soluendos esse voluit , eidem Monasterio debitos esse , ex sola facti narratione , satis & ultra liquere posse credebam , ac in re ista ulterius verba facere inutile proflus existimabam . Verum quoniam eiusdem Fratris Francisci Aduocatus ingentem , & bene longam alle gationem

gationem fecit, in qua multa non perspectis iis, quæ in facto sunt, secus ac veritas est asserit, pluraque etiam in iis, & rationi absone firmat, hac præterea ex causa, ne ex iis, quæ falso ibi dicta sunt, Monasterij iura subvertantur, contra que ipsum pronuntietur, in se scribere cogor, demonstratus, Monasterij iura adeo firma esse, ut controversiam nullam admittere possint, ac pro eodem Monasterio omnino iudicandum sit, quod ut agam rem, ut gesta est, narrabo fideliter, iura demum maiori, qua dabitur breuitate exponam. Res ita est.

Frater Franciscus Bozzutus in anno 1640. antequam in Monasterio S. Mariæ sanitatis profiteretur, omnia eius bona, iura, & actiones, Catharinæ Albertinæ matri, & fratribus, lege dicta, ut ducatos quincentum duorum mensium spatio idem Monasterio solueret, donauit, renunciauitque dicens insuper, eo euentu, quo ducati quincentum Monasterio minimè soluerentur bona, & actiones matri, & fratribus donata, eidem Monasterio donata censerentur. In eodem donationis instrumento, ducatos triginta quolibet anno sibi soluendos voluit, ac dimidiam partem pecuniarum ex lite inter ipsum Fratrem Franciscum, cum quibusdam de Azzia vertente, peruenireque poterant, eidem Monasterio etiam donauit, quæ omnia in donationis instrumento solennitatibus per S. C. T. requisitis in eo adhibitis, stipulato, aperte leguntur.

Donationis, & renuntiationis instrumento iam stipulato, ac professo in dicto Monasterio Fratre Francisco scutos 500. quos virtute pacti Monasterio soluere Catharina adstringebatur, non tantum non soluit, verum & donationem in sui favorem factam nunquam ratam habuisse constat, qua de causa omnia bona, iura, & actiones Fratri Francisco, qua competit Monasterio virtute donationis, iam quæsita fuisse, in dubium reuocari non potest, ad trad. per Cul-
tell. in tract. de donat. speciali 7. n. 3. aliosque ab eo allegatos.

Postmodum in anno 1666. tempore, quo Fr. Franciscus in eodem S. Mariæ sanitatis Monasterio commorabatur, eadem Catharina omnia eius bona Principi Faggiani Germano fratri donationis titulo irrenocabiliter inter viuos, usufructu tantum reservato, donauit, voluitque per eundem Principem scutos 320. quolibet anno Fratri Francisco soluendos esse, quos eidem Fratre Francisco, dum luce frueretur donauit, pacto adiecto, quod nullam commoditatem, nullumque dominium Monasterium in illis habere potuisset.

Stipulato iam hoc donationis instrumento, multoque tempore iam transacto, quo spiritu ductus Fr. Franciscus (ignoro) è Monasterio Sanctæ Mariæ sanitatis, & è Religione Dominicana Summi Pontificis licentia obtenta, egressus est, & Monasterium S. Seueri Minorum Conventionalium, in quo ad præsens residet, ingressus fuit, ipsoque in eo permanente, Catharina mater ultimum condidit testamentum, ibique donationem, tam Principi factam, quam Fratri Francisco filio, confirmavit, approbavitque. Verum patet, quo Monasterio scut. 20. commoditatem, & dominium prohibuerat, non propria voluntate, sed importunis filij precibus appositum dixit, illudque renocavit.

His in hunc modum peractis, & mortua iam Catharina donante Monasterium 3. Mariæ sanitatis scutos 320. utpote Fratri Francisco dona-

tos, tempore quo in eodem Monasterio commorabatur, ipsi soluendos esse petuit, illisque omni iure ad eum pertinere pro certo habet.

Aduersus hanc Monasterij petitionem Fr. Francisci Aduocatus plura dixit, ius æquè admundum scripsit, ut tria ex quibus Monasterio Sanctæ Mariæ sanitatis exclusionem sperat, deducere posset, Quorum

Primum est, donationem per eundem Fratrem Franciscum tempore ingressus Monasterio Sanctæ Mariæ sanitatis factam, quoniam ipse Frater Franciscus 18. annum nondum compleverat, nullam, irritamque propterea esse.

Secundum admissa donationis validitate, quoniam ad Monasterium S. Seueri transit Frater Franciscus primum S. Mariæ sanitatis Monasterium derelinquendo. Secundò, propria Monasterio eius bona quæsita esse dicit, ac nullum ius idcirco super scutis 320. S. Mariæ sanitatis Monasterio competere obiicit.

Tertium denique donatione valida adhuc existente, ac concesso, quod primo Monasterio Monachi bona remaneant, quoniam Catharina do-
natrix ei, in quo Franciscus residebat Monasterio super scutis 320. nullum ius competere dixit, hoc ratione propterea eundem S. Mariæ sanitatis Monasterium excludendum esse concludit.

Ego vero Monasterij S. Mariæ sanitatis iura percurrens, inaniter quamplurima assumi, multa item ad causam non pertinere breuiter quantum potero demonstrabo, atque ex omni tandem parte eius iustitiam apertissimam esse conuincam, & ut rem ordine exequar, primum quo donationem Sanctæ Mariæ sanitatis Monasterio factam, nullam, irritamque esse dicitur, nullo iure probari, & ad causam non facere ostendam.

Quod nullo iure probetur, donationem ab ingressu Monasterio, eti 18. annum compleverit adhibitis in S. C. T. solennitatibus, irritam esse, docet nos Dominus Iulius Caponus, doctrina, & eruditione fatis conspiens, in tractatu de pactis, & stipulat. quæst. 60. num. 48. ita loquens.

Nota secundò, quod si talis renuntians sit minor, decretum Iudicis non requiritur, dummodo renuntiet in beneficium Monasterij, vel alterius piae cause, quia minor si disponat ad pias causas sine juris solennitatibus, valet dispositio, Canonistæ in cap. in presentia, de probat. quos sequitur Sanchez cap. 6. n. 18. & ego addo, quod etiamsi fiat dispositio ad personas priatas, valet sine solennitatibus requisitis in bonis minorum alienandis, patet ex cap. de his, in fine, de sepulturis, qui Textus loquens de his, qui volunt transfire ad religiosa loca, sic ait, liberum est eis tunc bona sua non solum Religiosis, sed etiam quibusvis priuatis conferre, vbi nota verbum illud (liberum) quod importat absque alienius auctoritate, licentia, & dispositione, Glossa in Clem. 2. verb, liberè, vbi Imol. n. 3. importat etiam nullius contradictionem, vel impedimentum obstare, facit Text. in §. illud quoque, Auth. de Monachis, vbi conceditur voluntibus ingredi Religionem, quo voluerint modo uti bonis suis, quæ verba solennitatem legis remouent, l. 1. ff. de milit. testam. l. 1. C. de sacrof. Eccles. nec ea verba restringuntur ad donationem, quæ fit Monasterio, nec ad testamentum, & licet Textus non loquitur de minore, tantum ratio addita in Text. nempe post ingressum abdicandum esse rei dominium, procedit etiam in minore, & hoc procedit non solum, quando Nouities iam disponit, sed etiam quando

quando antea intuitu ingrediendi Religionem, latè Abbas in cap. in presentia, num. 54. de probat. Angel. in verbo minor, num. 2. vbi Sylvester in fine, Tabiena quæst. 2. num. 3. Armilla in fine, 6 Sanchez lib. 7. cap. 6. num. 19. vnde non opus est Iuramento in hac Minoris renunciatione, ne tamquam Minor possit restituī, iuxta Textum in Auth. Sacra menta Puber. C. si aduersus vendit, quia cum disponat abdicando à se Dóminum, vt paupertatem Religiosam in Religionē obseruet, efficit id, quod prudentissimus quisque faceret, in quo euentu non datur Minoris restitutio, l. verum. §. sciendum, ff. de Minor. l. fin. C. de restitut. in integrum, part. 1. quæst. 23. art. 12. qui ex multis probat Minorem facientem actum pium, & si omnia bona donet, non iuuari beneficio restitutionis.

7 Hæc, quæ laudatus Dominus Iulius Caponus in hac, de qua loquimur controvërsia probat, pro decisione sufficere credo, ea enim est apud me dicti Authoris auctoritas, vt cum illo facile, si meum esset, iudicare, & eo magis, quia idem met D. Iulius est ille, qui pro Fr. Francisco allegationem fecit, ibique de donationis inualiditate scripsit, ac satis propterea aptè responsum credo, cum eiusdem contra ipsum auctoritatem adduco, addito etiam, quod potius veritatem cum discipulis absque animi passione docebat idixisse credere possumus, quām in præsenti, dum pro Cliente, quem vel ob amicitiam, vel ob utilitatem, quam sperabat, maximè diligere præsumitur, ita loquuntur est, hæc pauca à Domino meo, qui ius dicere in hac re debet: considerari rogo.

8 Ad causam hæc quæstio, nec etiam facit, nam etsi donatio de eius robore verba fecimus, numquam facta fuisset, nulliusque roboris dijudicanda esset, quoniam sanctæ Mariæ sanitatis Monasterium scut. 320. tanquam per Fratrem Franciscum tempore, quo erat ibidem Religiosus, quæfatos hodie petit, nihil propterea interest ad sit, vel nè donatio etenim ea non existente, ac habito pro vera sententia, quod Monachi bona Monasterio, cui tempore acquisitionis commorabantur pertineant, adhuc sanctæ Mariæ sanitatis Monasterio duc. 320. debitos esse ambigi nequibit.

9 Secundum igitur caput aggrediar probatur, satis à veritate alienum esse, quod Monacho de una Religione ad aliam transeunte, bona etiam transire debeant, si indistincte, & simpliciter assumptum istud dicatur: nam bona, quæ Monacho obuenire, cum in prima Religione manebat, quidquid sit de bonis cum persona Monasterio oblati, eidem Religioni pertinere, quæ vero post transitum ad aliam, & secundæ debita esse, potius verum est, & ita si quæ Doctores docent, ratio suadet, communisque indicantium praxis testatur, attendere velimus fatebimur.

Doctores qui nos ita docent, sunt

10 Couarruias cap. num. 19. qui quæstionem istam pertraetans vtriusque opinionis fautores allegat, & concludit ex omnium sententia bona, quæ Monacho, dum in prima Religione profitebatur obuenire, quod prima Religioni pertinere, subdens quæstionem facere Doctores de illis bonis, quæ Monachus secum Monasterio, dum ingressus fuit, obtulit, dissidentesque esse opiniones, non vero de illis, quæ post ingressum acquisiuit, & ita loquitur.

11 Haec tenus vero id egimus, vt opinio Abbatis, & aliorum in cap. statutum minime probetur, & denique in hac ipsa quæstione, alia, & secunda opinio, quæ affirmit bona acquisita à Monacho

ipsi Monasterio ex eius professione, ita Religioni, & Monasterio illi acquiri, vt eorum proprietas ad aliud Monasterium, quo se Monachus transferat, nequaquam pertineat, nisi quatenus ad ipsius Monachi alimenta sunt necessaria, Hostiens. in summ. tit. de Cleric. coning. §. fin. Imol. in d. cap. quod à te, col. 4. opt. Text. in Auth. de Monach. §. si vero relinquens, col. 2. & in d. cap. statutum, gloss. in cap. si quis rapuerit 27. quæst. 1. & in cap. de lapsis 16. quæst. 6. Specul. tit. de statu Monachorum, §. 1. versic. 6. Cald. conf. 2. de reg. Anton. conf. 75. Corn. conf. 88. vol. 2. Paul. Castren. in l. 1. §. si quis in 2. ff. depositi, idem in l. inter antiquos, C. de usufructu, vbi Bald. & Salycet. idem notant, & Petr. à Perusio in d. cap. quod à te, Sylvestre verbo Religio 4. §. 10. Flor. 1. op. tit. 16. cap. 4. §. 3. Soc. dicens: hanc opinionem communem d. conf. 52. vol. 2. cui opinioni consentire videtur Constant. Harm. lib. 5. tit. 4. in fine.

Hi enim (sequitur idem) omnes vnanimi iudicio negant, quoad proprietatem, bona, quæ Monachus tempore professionis primæ habebat, ad secundum Monasterium pertinere: nam ista bona, quæ Monachus acquisiuit, dum in primo Monasterio habitauit non transire ad secundum fatentur etiam Doctores, qui primam sententiam defendant, maximè Abbas, & Cardinal. & probat idem in d. cap. statutum. hæc ipse.

Barbosa in tract. uniuersi iuris Eccles. tit. de transiunt. ad Relig. cap. 42. num. 91. idem docet, & ultra alleg. per Couarr. pro hac opinione allegat Azzor. lib. 12. cap. 1. quæst. 3. Nacar. in cap. non dicatis 12. quæst. 2. à num. 31. Ranchin. p. 1. decif. 160 Molina de instit. tract. 2. lib. 140. vers. quando Religiosus, ald. Pereyra in l. si curatorem, verbo hunc contraculum, num. 31. Fr. Emanuel quæst. Regul. tom. 2. quæst. 78. art. 3. & tom. 3. quæst. 5. art. 5. & tom. 4. summ. cap. 112. num. 7. Card. Tusc. tom. 5. litt. M. concl. 322. Bartholom. à S. Fausto quæst. 365. Ludou. Miranda quæst. 31. art. 24. Machad. tom. 2. lib. 3. part. 2. tract. 5. docum. 5. Bened. Egid. in repetit. Titia part. 1. num. 50. ff. de condit. & demonstrat. Suarez de Religiosis tr. 8. lib. 3. cap. 13. & 14. Hieron. Roder. in compend. quæst. Regul. resol. 125. num. 82. Villalob. part. 2. summ. tract. 35. difficult. 14. per totam, Tambur. tom. 3. disp. 7. quæst. 6. num. 7. Carolus de Tappia in Auth. ingressi, verbo sua, cap. 6. per totam.

Fontanell. in dec. Cathal. dec. 27, idem docet, & decisum dicit, & ultra supradictos DD. allegatos allegat Spin. in tract. de testam. Gloss. 12. cap. delegat. Monast. Relidon. 23. aliosque.

Regens Capyc. Latr. dec. 193. decisum dicit per Reuerendam Nuntiaturam Neapolitanam in causa fortiori, in qua tractabatur, Moniales quædam post transitum de Monasterio ad aliud, alimenta saltem super eorum dotibus, quæ ad hunc tantum finem Monasterio datæ censemur, eorumque petitionem nullum locum habere, seu obtinere potuisse testatur. Regens Sanfelic. dec. 323. in eadem causa scripsit.

Alique innumeri ab eisdem, qui allegantur 16 communi voto, ita concludunt, & ratio evidens est, etenim bona, quæ Monachus acquirit, non ipsi, sed Monasterio acquirit, & consequitur cum ad aliud Monasterium postea transit eius bona secum ducere adhuc si possit, quoniam acquisita tempore, quo in primo Monasterio profitebatur, Monasterio acquisiuit, sua idcirco dici non possunt, ac secundo Monasterio, quid transferat non habeat, hæc ratio, quæ euidentissimè meo iudicio

probatur, adeo efficax visa est Fontanel. supra alleg. & cum ea omni dubio remoto se iudicatum dicit, istamque rationem quam pluribus ab eo allegatis doctoribus approbari testatur.

17 Huic verissimae sententiæ, quam DD. auctoritate, & ratione veram esse ostendimus, ac in praxi etiam seruatam ex Fontanell. Sanfelic. Capic. Latr. aliisque retulimus nil, quod obiici potest, officit quidquam, non obstat quod primo in allegatione pro Fr. Francisco dicitur, quod bona, quæ Monasterio ex Monachi donatione quæruntur authoritate P. Pellicioni cum Monacho transire debeant: etenim admissio, quod verum esset, quod tamen renitentes ex iis, quæ diximus negare possemus; quia ad præsens quæstionem non facimus de bonis quæ Fr. Francisco in eius Religionis ingressu Monasterio donauit, verum de illis, quæ post professionem obuenire, ut sunt scut. 320. donati, ac ratione propterea nobis non officit, & ratio disparitatis ea est: nam bona, quæ cum persona Monachus Monasterio obtulit, præsumendum est, ut idem allegans Auctor dicit, ideo obtulisse, quia ibidem persenerare intendit, bona vero quæ post ingressum acquisuit, non ipsi, sed Monasterio spectant, ac eidem Monasterio semper pertinere, ut suprà probauimus, verum erit.

18 Nec obstat, quod secundo pro responsione allegatae decisionis pro Capic. Latro, & Sanfelic. relatæ dicitur, ideo scilicet Monialibus secundo Monasterio transiuntibus dotes denegatas fuisse, quia absque Monasterij consensu ad secundum transiuerent: etenim facillimè respondemus, dicendo, prout suprà etiam diximus, quod in casu illius decisionis de re difficiliori iudicatum fuit, nam ibi quæstio erat, num Monialibus, quæ dotes primo Monasterio simul cum personis dederent alimenta saltem deberentur, & eisdem, quæ S. Pontificis licentia obtenta, ad aliud Monasterium transiere denegata fuisse dicitur, quæ sane definitio meo indicio admodum dura est, nam dos propter alimenta Monasterio per Moniale datur, ac vnde alimenta habet, ibidem dos eriam esse deberet, & tamen quia dotes illas primo Monasterio quæstas esse pro indubitabili Domini indicantes habuere alimenta, etiam propterea negarent.

19 Minus quod ultimo ex decisionibus S. Rotæ Romanae in causis Episcopi Vulturensis, & Episcopi Caluensis, in quibus bona eisdem Episcopis tempore, quoad Episcopalem dignitatem assumpti erant obuentia, non Monasteriis, è quibus egredi erant, sed Ecclesiæ, cui præerant, pertinere iudicatum fuit, nam nos sane concedimus, prout in huius capituli initio etiam assumpimus, bona secundo Monasterio quæri, si tempore, quo ibidem commoretur Monachus, obueniunt.

Resolutis igitur his, quæ opposita sunt,

20 Firmum ex hoc secundo, capite remanet, Iura Fr. Francisco non opitulari, imò potius ex diametro contradicere, ideoque sanctæ Mariæ sanitatis Monasterio scut. 320. eidem Fr. Francisco donatos, omni Iure debitos esse, concludere possemus, verum quoniam idem Fr. Francisci Aduocatus scut. 20. tempore quo in sancti Seueri Monasterio ipse existebat obuenisse dicit, ac propterea etiam attentis iis, quæ usque modo diximus eidem sancti Seueri Monasterio debitos esse deducit, ideo rem aliter se habere demonstrandi onus incumbit, ut omnia absolta esse dicamus; quod ut agam non nisi, quæ in orationis initio

diximus, hic repetere consentaneum duco, anno scilicet 1666. tempore quo Fr. Francisco in Dominicana Religione permanebat, Catharinam Albertinam ann. scutos 320. eius morte sequuta soluendos Fr. Francisco filio donasse.

Nec obiici potest, scutos 320. & si anno 1666. ij donati sint, attamen post Catharinæ mortem illos debitos esse, quæ cum eo tempore, quo in sancti Seueri Monasterio Fr. Francisco existebat, mortua sit, vt potè eodem tempore quæsitos eidem sancti Seueri Monasterio hodie deberi; etenim facillimè respondemus, cum Text. in l. si filius fam. ff. de verbis obligat, quo tempore contractus cum de conditionali stipulatione agatur, non verò adimpleret conditionis attendi debere censem, ita ut si filio familias sub conditione promissum sit quidquam, & iam emancipato, conditio verificetur, Patri promissum debetur, non autem filio, & hic est propriè casus illius legis, cuius verba, quoniam nimis aperta sunt, & nostram causam omnino definiunt, hic propterea exarare non piguit, si filius fam. sub conditione stipulatus emancipatus fuerit, deinde extiterit conditio, Patri actio competit, quia in stipulationibus id tempus spectatur, quo contraximus: hæc sunt verba legis, quæ si ad quæstionem, de qua in præsenti verba facimus adaptabimus ipsam definire patebit, etenim Fr. Francisco sanctæ Mariæ sanitatis Monacho scut. 320. sub conditione, ut sequuta Catharinæ morte soluantur, promissi sunt, idem ac si dixeris filio familias sub conditione stipulatus post promissionem scut. 320. è Monasterio sanctæ Mariæ sanitatis Fr. Francisco egredietur, non secus ac si dicamus emancipatus fuerit, deinde mortua est Catharina donatrix, & evenit tempus, quo scuti 320. soluendi sunt, scilicet extitit conditio usque adhuc inter causam, quæ in illa lege, & istam quæ modo tractatur, non nisi vocum discriminem habemus restat ut expetemus decisionem, & erit eadem, quæ in Text. Patri, idest sanctæ Mariæ sanitatis Monasterio actio competit, quia in stipulationibus id tempus spectatur, quo contraximus, ex hac Text. dispositione in contractibus conditionales stipulations transmitti, secus verò in legatis à Glos. ibi, ceterisque DD. in eius explicazione generalis regula desumpta est, imò in propriis terminis de bonis per Monachum sub conditione quæsitis, quod Monasterio, cui tempore Monachus permanebat contractus, non verò adimpleret conditionis pertineat, docuit doctissimus Couarr. in citato, cap. 1. num....

Secundo hoc capite absoluto, ac omnibus iis, quæ opponuntur iam reieciis, in similibusque demonstratis tertium aggredior probaturus conditionem illam, quam sanctæ Mariæ sanitatis, Monasterio super scutis 320. singulis annis soluendis, nullum ius competere cautum fuit, eidem Monasterio. Ideo non officere, quoniam eadem Catharina donans, cum ultimum eius condidit elogium, non propria voluntate, sed Fr. Francisci potius oppositum declaravit. Si igitur de voluntate donantis illa conditio apposita non fuit (ad quod credendum facillimè adducor) etenim credi non potest Catharinam in ultimis constitutam, mendacium dicere voluisse, & propria animæ detrimentum facere, eo magis, quia declaratio ista proprio filio damnum, non verò utilitatem afferebat, addito etiam quod satis difficile est pietatis tam parum habuisse Catharinam, ut Monasterium, in quo proprius filius alimen-

ta, aliaque necessaria percipiebat odio habere credi possit, si igitur iterum dicam, conditio ista apposita non fuit, cur de eiusdem validitate disceptemus rationem non video, presentem igitur disputationem omittamus, ne ultra id, quod res policit, nos quoque, ut Fr. Francisci Aduocatus verba facere videamus.

²³ Aduersus hæc, quæ in facto esse diximus, Aduersarium adhuc obiici nobis video, dicentem declarationem illam in Fr. Francisci præiulicium, cui actio ex donatione quæsita erat, nullam, irritamque iudicandum esse, at his, quæ exponuntur, facilis est responsio, eaque est, pactum, seu conditionem fauore tertij in donatione apposita per donantem renocari Inte posse, ad tradita in l. quoties, C. de donat. quæ sub modo, & l. qui Roma, §. Flavius, ff. de verb. obligat. vbi Bart. aliquique; quam veram sententiam approbarunt innumerii Iuris Consulti iisque sunt ultra sexcentos per D. Regentem Valenzuelam conf. 63. vol. 1. & conf. 119. vol. 2. allegati, imò ita plures iudicatum testantur Faber. defin. 2. sub tit. C. de donat. quæ sub modo, Marott. quest. 4. D. Conf. Roccus tom. 2. respons. 40. aliquique.

²⁴ Si igitur illa conditio, quod Monasterio sanctæ Mariæ sanitatis super scutis 320. nulla actio competenter Fr. Francisci fauore apposita, renocari licitum est, & renocata iam fuit firmum ex hoc tertio capite appositam conditionem, super qua maximum fundamentum eiecit Aduersarius Monasterio, nec minimum abesse iam remanet.

²⁵ Aduersarij iam argumentis suisque oppositoribus euersis, atque reiectis Monasterij sanctæ Mariæ sanitatis iura patefacta, & in veritatis luce reposita, si me opinio mea non fallit, iudico; Probauius enim itaut in controversiam adduci nequeat bona, quæ Monacho post ingressum in Religionem obuenere eidem Religioni acquiri, probauimusque item scut. 320. de quibus quæstionem facimus, dum in Monasterio sanctæ Mariæ sanitatis Fr. Franciscus commorabatur obuenisse, ac illos propterea ex Text. disposit. in l. si filius fam. aliisque iam dictis, sanctæ Mariæ sanitatis Monasterio debitos esse probatum etiam credo.

²⁶ Quibus omnibus vnum quasi monitum adiace non piget scilicet sanctæ Mariæ sanitatis Monasterium per multum temporis spatium maximis expensis, & laboribus Fr. Franciscum educasse, alimentaque subministrasse, nullamque utilitatem inde habuisse, & nimis durum propterea esset, si damnum tantum ex Fratris Francisci persona sensisse permetteretur, omnemque utilitatem, quæ iure eidem pertinuit admittendam fore, quod ramen à doctissimo Domino meo ius in hoc causa dicente minimè approbandum puto, imò potius eidem sanctæ Mariæ sanitatis Monasterio scutos 320. quod singulis annis solni debebant, sicut pietas, & iustitia possit, pronunciandum esse spero, sicut ergo rogo.

DISCEPTAT. CCLXXX.

SUMMARY.

- 1 Facti species proponitur.
- 2 Opinio aliter in disputando, & aliter in decidendo potest. & debet sustineri.
- 3 Opinio Donelli, Chiacij, Duarenii, & similium qualiter sustineatur.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

- 4 Religiosus bona que acquisiuit in primo Monasterio quando transferantur ad secundum, vbi Monachus transit.
- 5 Religiosus translatius, quæ bona debeantur secundo Monasterio.
- 6 Fermosini authoritas adducitur ad materiam questionis.
- 7 Fontanella, Capycij Latro, & Sanfelicy decisiones explicantur.
- 8 Conditio apposita in donatione, ut nihil acquiratur Monasterio valet.
- 9 Tempus mortis an contractus attendatur.
- 10 Legatum factum Monacho sub conditione debetur Religioni, vbi est, tempore conditionis adimplera.
- 11 Spes consequenda numeratur inter bona futura.
- 12 Contractus conditionalis transmittitur conditione pendente, sed non acquiritur.

ARGUMENTVM.

Religiosus bona acquisita in primo Monasterio ex vi ingressus eidem debentur, sed acquisita vigore alicuius iuris in spe, quod ius in spe fit in residuum est in secundo Monasterio, acquiruntur secundo: legatum factum Monacho sub conditione acquiritur illi Monasterio in quo est tempore conditionis.

RESPONSI O

PRO

Reuerend. P. Fr. Francisco Capycio Bozzuto,

Ad allegata per Monasterium sanctæ Mariæ sanitatis.

REVEREND. P. sapientibus, & insipientibus debitores sumus; scripsimus pro nostro Fr. Francisco Capycio Bozzuto olim Ordinis S. Dominici Congregationis sanitatis, nunc verò ordinis minorum Conuentualium; quia verò pars aduersa conata fuit respondere nostris pro fratre Francisco allegationibus datis, in quibus suis responsionibus dixit nonnulla ad causam non facientia, ideo illa aduertenda esse dicimus in praesenti.

Primo enim me ipsum adducens de partis, & stipulat. quest. 60. num. 48. dicit, quod ibi ego docui in renunciatione facta per Minorem, servata forma Concilij sess. 25. cap. 16. de Regulari. nullum requiri decretum Iudicis pro validitate contractus, quod sane dixi, sed aduersarius meus doctissimus debebat aduertere, quod iura uno modo explicantur in scholis, & alio modo digerantur in Palatiis, scribentis munere functus sum in d. quest. 60. nunc verò, quod in Palatiis agendum est, relictis opinionibus probabilibus ad probabiliorum sequendam coactus fuit, quia verò probabilior est, imò communis illa sententia, quod in acta facto per minorem, iudicis requiri

ritur decretum, non obstante Conciliari dispositione, de qua *suprà*, propterea supplicando dominationem vestram Reuerendiss. non ad probabilem opinionem me restrinxí, sed ad probabiliorem, & communem; sciunt enim omnes, quod lectores, tractantésque, &c. imò & consilentes isti in suis lecturis, tractatibus, & Consiliis posse sequi opiniones probables, probabilioribus, & communib[us] reiectis, hinc lequimur Cujacium, Donellum, Duarenū, Vessembec. Anton. Fabr. Schiphordegeram, & alios similis farinæ Authores in similibus tractatibus, lecturis, & consiliis, sed in iudicando deinde cum pragmaticeis procedimus, putā cum Bart. Baldo, Ias. & aliis, quibus vtitur sacra Rota Romana, ut Senatus omnes totius Europæ, qui communotes sententias semper prosequuntur; cùm ergo Octavius Simonecellus, & alij, de quibus in mea prima allegatione firmiter afferam conclusionem illam, quod requiratur decretum in minore renuntianti, hoc est, quod decidendum proposui dominationi *vestræ*, non diuersum ab eo, quod in alio genere scribendi sustinui, vbi non pro Cliente, sed pro practica veritate eruenda, diuersa à scholis, vbi de apicibus agitur, dominationi *vestræ* adduxi.

4 Circa illud deinde, quod dicit, quod bona quæsita per Monachum, cum in prima Religione existebat, quod ad eandem pertinere debeant, & adducit Couar. *de testamentis*, cap. 1. num. 19. sed debebat dicere num. 31. vers. *Hactenus*, vbi bona acquisita à Monacho ipso Monasterio ex eius professione ita Religioni, & Monasterio illi acquirantur, vt eorum proprietas ad aliud Monasterium, quo se Monachus transferat nequaquam pertineant, nisi quatenus ad ipsius Monachi alimenta sint necessaria; dicit ergo pars aduersa se habere pro se Couarruam, quo nihil ulterius, sed Domine, Couarruas verum dicit circa bona, quæ Monachus acquisuit, & quæ habebat tempore ingressus, quod & nos non negamus; circa verò bona, quæ Religiosus acquirit tempore, quo est Religiosus, & non quæ transitulit à principio in Religionem, nihil Couarruas dixit, sed aliunde fundauimus pertinere ad secundum Monasterium, pro quo rogo dominationem vestram reuideri, quod me docuit dominatio sua Reuerendissima *ex doctissimo Fagnano in c. in presentia*, à n. 69. *de probat.* vbi quæstionem propositam in terminis, vtrum Regularis S. Francisci translatus ad ordinem capacem recuperet ius succedendi in bonis postea delatis, & quæsitis, & per Textum *in cap. statutum* 18. q. 1. dicit recuperare, quod ita decisum refert per S. Congregationem, & ut declarat num. 56. intelligitur, dummodo hereditas deferatur eidem Regulari post transitum ad secundam, qui est casus noster, quod alibi docuit idem D. Fagnanus in locis per eundem citatis.

5 Accedit etiam pro nostra firmando conclusione doctissimus Hispanus Nicolaus Rodriguez Fermosinus celeberrimus scriptor Modernus *in cap. in presentia*, quest. 3. *de probat.* vbi post Couar. *in dict. cap. 1. de testam.* num. 21. num. 6. dicit, quod si tempore, quo Monachus est in primo Monasterio ex alterius morte ei deferatur hereditas, ipsi Monasterio sit acquisitio, sed si deferatur postquam est in secundo; tunc acquiritur secundo, & num. 9. idem Fermosinus dicit, quod si Religiosus transeat ad aliam Religionem; tunc omnia bona, quæ habet, pertinent ad primum Monasterium, si contra ius transierit, id est sine

legitima authoritate, sed si transierit legitimè, tunc omne quicquid acquirit per testamentum, per donationem, vel ex industria spectat ad secundum Monasterium, videatur Fermosinus *vbi suprà*, num. 9. qui bene loquitur; cum ergo Pater Fr. Franciscus transtulerit se de Monasterio, seu Religione Congregationis sanitatis ad Religionem S. Francisci, nil mirum est, quod omnia bona pertinent ad secundum.

Sic etiam responsio patet ad decisionem Fontanellæ 227. *cum seq.* ad decis. Capyc. Latr. 193. Sanfelic. 323. vbi agitur de bonis quæsitis in primo Monasterio, sed sic est, quod Domina Catharina Albertina mortua est tempore, quo Fr. Franciscus erat in secundo Monasterio, igitur secundo acquirit, nihil ergo prætendere poterit primum Monasterium.

Circa verò id, quod dicit de scut. 320. donatis per D. Catharinam, nihil potest primum Monasterium prætendere, quia, vt *suprà* dicebamus, fuit facta directio, cum pacto, & conditione, vt nihil acquiratur Monasterio, in quo casu, ultra supra adducta, rogo videri doctissimum Fermosinum *in d. cap. in presentia*, q. 20. vbi post Präf. de Franch. *decis.* 718. aliisque DD. pactum prædictum valere, & nihil Monasterium primum posse prætendere, imò neque secundum, ex *suprà* traditis.

Tandem circa donationem prædictam scutariorum 320. de anno 1666. dicit Author libelli contrarij, quod debet attendi tempus contratus, &c.

Sed contra rogo videri doctissimum Fermosinum, ultra ea, quæ adduximus in primo scripto, dicit enim Fermosinus *in cap. in presentia, de probat. quest. 3. num. 4. vers. unde verum est*, & adducit Baldum, Zabarellam, Imolam, Felinum, & Couar. *vbi suprà*, num. 20. vers. *Ex quo*, quod si legatum sit factum Monacho sub conditione, acquiritur illi Monasterio, in quo Monachus vitam agit, tempore aduentientis conditionis, & non alteri, in quo tempore facti legati commorabantur. Nec obstat dicere, quod si promissio facta sit sub conditione, in ea attenditur quoad transmissionem tempus contractus, & non tempus aduentientis conditionis, quia in contractibus transmissione est, que sit ante conditionem adimplentam, sed non acquisitione, sed solum spes est illa, quæ acquiritur, quæ spes consequendi non est verè acquisita, ita vt ponatur inter bona præsentia, sed inter bona futura, vt bene Couarru. *in cap. 1. de testam.* num. 20. *Fontanella in decis. 227. num. 10.* Igitur cum Fr. Franciscus post mortem matris, non in Monasterio sanitatis, sed in Monasterio S. Seueri reperiatur, nihil potest prætendere Monasterium sanitatis, & ratio à priori est, quia licet contractus conditionalis per Text. *in l. quod, de pariter, ff. de rebus dubiis*, & in §. *ex conditionalis, instit. de verbis*. transmittat spem actionis, non tamen transmittit ius aliquod quæsitum, quia licet contractus sit conditionalis, requiritur tamen conditionis adimplementum, per Text. *in l. cede re diem, ff. de verbis signific.*

Nec mirari desini, quod Adrianus dicit in fine, conditionem illam, vt nihil acquiratur Monasterio de scut. 320. non esse adimplendam, remitto me ad ea, quæ superabundanter dixi in prima allegatione.

Vnde rogo dominationem suam Reuerendissimam, ne aures præstet parti aduersæ, quæ fibilando potius, quam rei veritatem scriptis pro suo Clientulo.

DISCEPT. CCLXXXI.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti species proponitur.
- 2 Baro est primus cuius sue terre.
- 3 Baro potest ordinari ab Episcopo sue terre.
- 4 Baronis filius potest ordinari ab Episcopo terra Baronialis.
- 5 Filius sequitur domicilium Patris, idem in libertate respectu Domini.
- 6 Expositi ordinantur ab Episcopo loci, ubi sunt expositi.
- 7 Officiales perpetui alicuius loci, sunt cives illius loci.
- 8 Beneficium habens in aliquo loco est illius loci cives.
- 9 Baro potest ordinari in loco sue terre, licet alibi habeat domicilium.
- 10 Clericus non potest habere feudum.
- 11 Clericus per Clericatum qualiter feudum amittat, & quando.
- 12 Feudi refutatio non facit amittere dignitatem.
- 13 Fendatarius factus Monachus non retinet prærogativas.
- 14 Fendi refutatio qualiter, & quomodo refutantem excludat.
- 15 Feudum refutans qualiter succedat in eo.
- 16 Feudi refutator an retineat domicilium.
- 17 Domicilium quid, & quale sit.
- 18 Domicilium triplex, naturale, commune, & accidentale.
- 19 Domicilium ut quis sortiatur, quid requiratur.
- 20 Domicilium contrahitur momento, & quando.
- 21 Domicili translatio quando facit nouum acquiri.
- 22 Feudi refutatio facta filio quid operetur.
- 23 Subreptitium Breue quando, & qualiter dicatur.
- 24 Decretum Sacra Congregationis quid deciderit in presenti, & quare.
- 25 Beneficiatus celebrans per alium an teneatur dare totam eleemosynam.
- 26 Clerici Beneficiati quando teneantur ad Synodum accedere.
- 27 Sacerdotes an possint, & quando cogi ad processiones per censuras, & paenam.
- 28 Barones an possint ordinari ab Episcopis feudo refutato.
- 29 Regulares in Capellis suarum Grangiarum an possint Missas celebrare.

ARGUMENTVM.

Baro qui feudum refutauit an possit ordinari ab Episcopo eiusdem terræ, domicilium quid, & quotuplex sit, & qualiter acquiratur, & Clerici Beneficiati qualiter, & quando teneantur accedere ad Synodum, si ibi non resideant, & an possint Sacerdotes minorem dare eleemosynam celebrantibus per se, & Regulares an possint tenere Capellas in Grangiis, &c.

An Baro refutando feudum possit ordinari ab Episcopo loci feudi.

PISCOPVS Caputaquensis ordinari uit Illustrissimum & excellentissimum Principem Oliueti, Ducem Aquaræ, &c. D. Troianum Spinellum tamquam suum subditum, ut putat utilem Dominum Aquaræ eiusdem Diœcesis, post quam ordinationem fecit eidem litteras commendatitias quibuscumque Ordinariis locorum, idem Princeps vigore harum litterarum petuit licentiam à Vicario Neapolitano celebrandi in hac Diœcesi; denegauit Vicarius sub praetextu quod sit ordinatus ab Episcopo non suo, & per consequens suspensus, eum aduertens, quod si celebraret, vel celebrasset, gerere se debeat, ut irregularem. Quæritur autem quid Iuris.

Respondeo Episcopum licet ordinasse prædictum Principem; Ratio est, quia Baro est primus Cives illius loci, ubi habet feudum, ut post alios fundat Capibl. *de Baron. pragm. 12. 1. tom. id colligendo, ex verbis d. pragm. quod etiam in principio Iuris communis dicit Rouitus in d. Pragm. in num. 3. & dixit Rota relata per Episcopum Campanilem in diuersorio Iuris canon. rub. 9. cap. 8. num. 19. & 20. & hoc eodem Iure vntur doctissimi Episcopi ex relatione eiusdem Campanilis, & si Baro plures habet Terras sub diuersis Territorii, & Diœcessibus ab eo ordinandus esset Episcopo, in cuius Territorio existit feudum, ex quo Principalem sortitur denominationem; exempli gratia, si Princeps Bisiniani ordinari cuperet ab Episcopo Bisiniani ordinandus esset, cum ab ea Civitate principalem sortiatur denominationem; ergo in easu nostro Princeps Oliueti iure fuit ab Episcopo Caputaquensi ordinatus; Feudum enim Aquaræ sub illius existit Diœcesi, & hoc est ordinari aliquem ratione Domiciliij iuxta Text. vulgarem tantum in cap. cum nullus de temporib. ordin. in 6.*

Confirmatur primo, quia filii Baronum ordinari possunt in eodem loco, in quo eorum Parentes feuda habent, quia in materia fauorabili sortiuntur forum, & domicilium eorumdem Parentum, licet aliter dicendum sit in materia odiosa secundum Tex. sic intelligendum in *l. assumptio, §. filii, & in l. liberius, §. pater domicilium, ff. ad municipalem, ut nam benè, Bald. in l. 1. C. de patrib. qui filios distra. si Florentinus per pactum fecit se ciuem alicuius civitatis, in illis, quæ adstringunt personam, filius de hoc non tenetur, quia est ei odiosum; aliter vero esset, si ei esset fauorabile, ergo sequuntur filii in materia fauorabili domiciliū Patris; hoc ipsum dicimus de liberto, qui se promoueri petit, consentiente Domino, ab eo Episcopus est ordinandus, vnde trahit originem Patronus, ut benè Campanil. *vbi supra, num. 24.* sic videmus expositos ordinari ab eo Episcopo, in cuius loco sunt expositi DD. citati, Reu. Corradus in *praxi dispensas. lib. 4. c. 50. num. 30.**

Confirmatur secundo, quia Senatores, & Oficiales perpetui in aliquo loco existentes, eorumque filii in eo loco ordinantur, ubi habent officium illud perpetuum, quia dicuntur ibi ha-

bere domicilium, & eiusdem territorij cines, *i.e.* *unes*, *C.de incol.lib. 10.* quem Text. in Reg. Consiliario loquentem ponderat Ann. *obseruat*. 7. & apertius probat Text. in *I.Senatores cod.tit.* sicut & miles illius loci dicitur ciuis vbi militat teste Bart. in *I. 1. ff. ad municip. num. 16.* Mastrill. de Magistr. *lib. 5. cap. 5. num. 89.* Grat. *cap. 184. num. 51.* Narbona in *recompilat. legum Hispania lege 20. gl. 2. tit. 1. lib. 4.* Otenus de *Iure pascendi lib. 2. cap. 4. & 7.* late Barb. in *I. exi-*

8. gere 65. num. 34. de Indie. & de Clerico habente beneficium in aliquo loco, quod eius loci sit Ciuis dicunt Narbona *vbi supra, num. 184.* Grat. *cap. 184. num. 51.* & in Aduocatis idem dicit Narb. *num. 194.* prosequuntur hanc eamdem doctrinam, eiusque materiam DD. omnes in *I. assumptio 6. & in I. 1. cum aliis ff. ad municip.* & in *I. manicipes 228. de verb. signif. post antiquos Menoch. de presumpt. lib. 6. presumpt. 30. & 42. & de arbitr. cas. 584.* Sanch. *lib. 3. de matrim. diff. 13.* Cuiacius in *I. 20. ff. ad municip. lib. 28. quest. Pauli, Petrus Gregor. lib. 18. Syntagm. cap. 17. num. 11.* Gonadal. in *regul. 48. Cancell. gl. 9. §. 1. num. 166.* Ceual. *quest. 458. Carleual. de Iudic. lib. 1. tit. 1. diff. 2. quest. 1. & 2.* latissimè Franciscus Amaria in *lib. 10. C. in d. l. eius, tit. 4. 1.* ergo cum in casu nostro simus in cine territorij illius loci, quod pertinet ad iurisdictionem praedicti Episcopi, debet in eius Diccesi ordinari ex vulgato Text. in *d. cap. cum nullus de tempor. ordin. in 6.* & hanc doctrinam in terminis nostræ questionis tenent Campanilis in *diuers. rub. 9. cap. 46. num. 20.* Barb. de *potestate Episcopi alleg. 4. num. 32.* qui pro indubitate supponit Baronem posse ordinari ab Episcopo in cuius Diocesis habet feendum, etiam si ibi non habiteret, & alibi domicilium retineat, amplians etiam in eorum filiis, sequitur etiam hanc eamdem sententiam in terminis Filibertus Marchinus de *Sacram. ordin. tract. 1. part. 3. cap. 7. à num. 15. cum sequentibus.*

10. Quod si quis pertinaciter (vt vtor verbis Episcopi Campanilis, vbi supra *num. 20. fol. mihi 224.*) vellet contendere non licere Episcopo conferre ordines Baroni ex hoc solo capite, quod feendum existit in sua Diccesi, dicendo quod Clericus nequit habere feendum *ex cap. 1. §. qui Clericus si de feudo defuncti contentio fit, & ex cap. unico in tit. an mutus, vel alias imperfectus, cap. unico de milite Vassallo, argumentando etiam ad instar eius, qui beneficium perdidit, qui non potest amplius dici subditus Episcopo loci, in quo situm est beneficium si ex alia causa non sit ei suppositus, ergo ita in casu nostro possent aliqui dicere, cum Baro rationem Clericatus amittat Baroniam, & cesset causa subiectionis, non poterit ab illo Episcopo ordinari, qui ratione feudi esset legitimus ordinarius.*

11. Respondeo primo, quod quamvis Clericus amittat feendum etiam si sit in prima tonsura tantum iniciatus, praesertim quando de sui natura debet praestare seruitium personale *cap. 1. §. ex hoc illud de feudo famineo.* Afflict. in *constit. Regni, qua incipit errores*, late Ioannes Maria Bell. *disquisit. Cleric. 1. part. §. 19.* Carolus de Graffis *de effect. Cleric. effect. 4. per totum, & quidem ipso Iure propter incompatibilitatem status, tum requiritur sententia declaratoria ad hoc, vt tali feudo præjudicetur, vt post alios de Graff. vbi supra, num. 7. quæ quidem sententia requiritur ad Anocandam possessionem Iul. Clar. in §. *Fendum quest. 61. & in §. Emphyteusis**

*quest. 9. ratione cuius sententia declaratoria, quæ requiritur, remansit Ius in Barone de tali feudo disponendi, prot de facto feendum refutauit ad hunc effectum vt fieret Clericus; quam refutationem potuisse fieri colligitur ex his, quæ late Reg. de Aponte *tit. 8. de pot. Proreg. in peculiari tit. de refutat. feudorum*, hæc tamen refutatio licet facit amittere feendum prædictum nihilominus non facit, vt amittatur dignitas, quia vt bene post Bald. in *cap. inter dilectos, num. 5. de fide instrument.* dixit Cephal. *conf. 1. vol. 1. à num. 38. cunseq.* qui erat origine Comes, si postea fuerit factus Clericus, vel Episcopus, non per hoc desistit esse Comes, & ideo non amittit Comitatum, etiam si habeat ipsum in feendum ab Imperatore, secus vero si fuisset factus Monachus, quia Nobilitas tituli, & prærogatiæ in Monasterium non transirent *gl. 1. in cap. scripsit 27. quest. 2. & in cap. presens in verbo comite 20. quest. 3. Afflict. d. 320 num. 7. late Bellettus in disquisit. Cleric. part. 1. §. 22. num. 2. & §. 19. n. 16.* ergo cum de facto retineat noster Princeps titulum prærogatiæ, & similia erit tanquam fundatarius habendus, & per consequens validè erit ordinatus ab Episcopo feudi.*

Respondeo secundo, & efficaciter, quia refutationes feudorum ita & taliter fiunt, vt non excludant omnino refutantem, sed tamen eum excludant, quatenus superueniat refutarius refutanti, nam si præmoriatur refutarius poterit refutans succedere ex notatis per Reg. de Aponte *d. tit. 8. per totum*, ergo poterit Princeps de quo agimus iterum in feudo succedere, neque dicant adesse incapacitatē in nostro refutante in feudo succedendi, nam respondeatur posse adesse etiam capacitatē; singamus enim calu quod Princeps, qui refutauit efficiatur Episcopus, vel Cardinalis superueniret in eo capacitas retainendi feuda, quia licet cæteri Clerici feuda retainere non possint ex legibus cōmunitibus, & municipalibus locorum, de quibus supra tamen Episcopi, & Cardinales tanquam personæ notabiles, de quibus specialis mention est facienda sub prædictis legibus non continentur, vt terminis consuluit Iason. *conf. 117. lib. 4. vbi num. 1. inquit quod iura feudorum prohibentia Clericos, & Religiosos succedere in feidis in Episcopis, & Cardinalibus non procedunt latissimè Cephal. conf. 1. vol. 1.* ergo refutatio, de qua in præsenti non est talis natura, vt excludat nostrum Principem omnino à retentione eius feudi, saltem animo: ergo potuit lito iure ordinari refutatione prædicta non obstante.

Respondeo tertio, quod in casu nostro licet Baro renunciasset feendum adhuc nihilominus remanet domicilium, quod vt bene intelligamus.

Suppono domicilium nihil aliud esse, nisi locum vbi quis larem, rerumque ac fortunarum suminam constituit, vnde non sit rursus discessurus, Larem, iniquam, sumimus pro habitatione, & sede *I. in fundo 3. 8. ff. de rei vendit.* (ibi laribus carere) *I. 1. §. domum, ff. de liberis agnoscendis, I. si quis 49. C. de Episcopis, & Clericis*, quod domicilium consideratur tripliciter, vt dicunt DD. apud Gaillum *lib. 2. obseru. 36.* apud Menoch. *de presumpt. lib. 6. presumpt. 42.* apud Farinacium in fragmentis in verbo *domicilium, num. 194.* naturale scilicet commune, & accidentale, naturale est, quod ex ipsa natura venit, vel propria, vel paterna nativitate, quod domicilium mutari non potest. *I. assumptio ff. ad municip. I. origine, C. de municip. lib. 1 o.* quia naturalia sunt incommutabilia, aliud domicilium dicitur commune, quod dicitur respectu

respectu omnium Rom. l. 3. ff. ad municip. eruditè Franciscus Ahania in l. Ciues, C. de incolis, lib. 10. accidentale verò domicilium, seu habitationem ad libitum mutatur, & vt vbi quis velit constituitur, l. nibil 31. ff. ad municip. & statim ac quis habitationem suam in aliquo loco fixit cum animo, & voluntate expressa ibi permanendi dicitur contractum domicilium l. eius qui 27. § fin. ibi si utrobique destinatur, sit animo, iuncta l. domicilium 20. ff. ad municip. l. in lege 203. vers. Igitur, ff. de verbis significat. l. si cum 28. in fine ff. de fideicommiss. libertatib. Menoch. lib. 6. præsumpt. 42. & de arbitr. cas. 86. Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 23. Gratian. cap. 81. & 36. Farin. in fragm. part. 1. in verbo, Domicilium, à num. 194. aliisque laudati à Narbona vbi suprà, lib. 20. n. 4.

- 19 Quod quidem domicilium, vt constituatur, sufficit voluntas permanendi, posito tamen facto, id est habitatione, & translatione rerum suarum in eum locum, vbi domicilium constituere vult d.l. domicilium, vbi Gloss. Soccin. in cap. fin. de foro competent. num. 34. Grat. & alij vbi suprà, non tamen sufficit sola habitatio, & si sit longissimi temporis, dum tamen animus non concurrat, leg. nikil 23. ff. de captiis, unde momento contrahitur domicilium. statim ac quis declarat se velle perpetuo manere in aliquo loco, & hæc voluntas producit ad effectum transferendo se in locum, ibique habitando in domo propria, vel conducta, vel gratis accepta, si verò maiorem partem suorum bonorum transtulerit, & tamen non declarauerit animum suum habitandi, contrahitur ex eo solo domicilium l. 2. C. vbi senatores, vel Clarissimi Menoch. vbi suprà, num. 64. Farin. loco cit. num. 201. Cancerius part. 2. cap. 1. num. 35. & 36. si verò habitator nullam exp̄ressionem declarationem fecerit, translationem bonorum sufficit fecisse, vel habitationem, latè Franc. Amaria in dict. l. Ciues, Cod. de incol. lib. 10. qui à n. 104. plures effectus refert huins domicilijs, explicat etiam latè R. Ronit. in comment. ad pragm. t. de immunitatibus Neapolitanis concessis, vbi n. 9. 21 dicit, quod vbi aliquis transfert domicilium ad aliquem locum dicitur verè Ciuis illius loci, absque ullo decennio, quod quidem decennium requiritur solum ad explicandum animum, animus verò in casu nostro sufficienter est explicatus habitandi cum non ratione exilij Magistratus, vel cuiuslibet alterius causæ similis habitanterit noster Princeps; ergo stante hoc animo nobis sufficienter explicato contractum dicitur domicilium ratione cuius domicilij poterit ordinari ad notata per Text. in cap. nullus, de tempor. ordin. in 6. vbi latè August. Barb. primò tam ex ratio feudi quod animo sufficienter detineri dicitur quam etiam ratione domicilij poterit ordinari noster Princeps fendi refutatione non obstante; ergo est ei concedenda licentia celebrandi positis literis commendatitiis sui Ordinarij, cum non obstat refutatio feudi, quod non poterat in sensu composito cum feudo ordinari, sed in sensu diuiso posita, sc. refutatione feudi, quæ quidem ad hunc finem fuit facta vt sc. ordinaretur: nam peto ab Aduersariis quomodo verificari poterit quod dicunt non scilicet ratione officij perpetui, & feudi, posse aliquem ordinari; non enim in sensu composito cum officio, vel cum Baronia potest aliquis ordinari, sed in sensu diuiso dimittendo, sc. officium, & Baroniam: primo nullo pacto adest impedimentum in casu nostro cur scil. non possit ordinari Baro, de quo agimus.

Neque dicant domicilium fuisse mutatum, quia 23
feudum refutatum est. Respondeo fendi renuntiationem fuisse factam filio, non extraneo, ideoque non præsumitur domicilium mutatum, quia vt bene colligitur ex dictis per Campanil. loco citato domicilium potest præsumi in loco filij, imò Princeps de facto retinet habitationem in dicta Terra Aquaræ Caputaquensis Dicecessis, & sufficit habitatio sine sit gratis, sine locata, sine propria, vt supra dixi; ergo vbi domicilium est mutatum; esset sanè mutatum si fuisset facta refutatio extraneo, sed in casu nostro secus est.

Audio aliquos dicentes brene esse subreptitium, quia dicitur (Dilecto filio Troiano Spinnello scholari, seu Clerico Neapolitano) & tamen est Princeps natus alibi, sed qui hoc dicunt, legant Garziam de Beneficiis, part. 7. cap. 9. n. 17. & Pyrrum Corradum Canonicum Neapolit. lib. 4. de dispensat. c. 50. n. 6. & 42. qui cum communis dicunt, quod vt Breue non sit subreptitium, & vt quis verè dicatur esse de Dicecesi N. satis est, ibi habere originem domiciliū, vel beneficiū; sed Princeps habet originem paternam in hac Civitate Neapolitana, suāmque nobilissimam familiam, & vt tales omnes Titulati huius Regni habentur; ergo poterat in Breui dici Clericus Neapolitanus, & sic non est subreptitium; potuisset verò Princeps, & Neapolit., & in loco vbi natus est, & in loco feudi ordinari, sicut potest quis, & ratione domicilij, & ratione originis, & beneficij tribus Episcopis subiectus ab omnibus tribus ordinari; quod verò de beneficio dicimus de feudo affirmat Campañilis loco citato, imò variationem habere dicit Corradus dict. lib. 4. cap. 50. n. 34.

Neque dicas contrarium fuisse decisum à Sacra Congregatione cum aliis dubiis, de quibus in praesenti, quorum tenores damus ibi cum à S. Congregatione, &c.

Respondeo enim quodd Vicarius Neapolitanus in petenda declaratione dubij, posuit feudarium feudum renuntiasse, vt patet ibi (post dismissionem Baronie) at supra fundauimus, & in Regno nostro patet omnibus longè differre inter le, donationem, renuntiationem, & feudi refutationem, ad notata per Regentem de Ponte de feudi refutatione, & per Doctores de Regno; quare si proposuisset dubium de Barone feendum refutante, & certiorasset Sacram Congregationem, quid sit refutare feendum, quod in Regno est notum, vtique non ita S. Congregatio respondisset.

Adducuntur verba decreti S. Congregationis, de qua in hac causa, ibi ad quartum, & cum eis alia decreta.

Cum à S. Congregatione Concilij Tridentini 25 fuerit declaratum, Rectores Beneficiorum, qui Missas per alios celebrare possunt, tribuere posse Sacerdotibus celebrantibus eleemosynam congruam, iuxta morem Regionis, non autem ad rationem maiorum reddituum ipsorum beneficiorum, queritur, an id procedat quoad Capellanos amonibiles ad nutum Patronorum, qui Missas per eos celebrandas faciant per alios celebrare.

Secundò, queritur, an Sacerdotes diversarum Diocesum, in quibus fuerint ad ordines promoti, qui tamen ratione beneficiorum non sunt residentiae adstricti, & per decennium, & ultra habitarunt in Civitate Neapolitana, & ratione huinsmodi domicilij fuerint declarati Ciues Neapolitani possint ab Episcopis dictarum

- dictarum Dicecesum cogi pœnis, & censuris ad Synodum accedere.
- 27 Tertiò, quæritur, an iidem Sacerdotes cogi possint pœnis, & censuris, ac accedere ad Processiones.
- 28 Quartò, quæritur, an Barones Patritij Neapolitani, prætextu quod sint Cives in eorum Cinitatibus, & locis, possint præsertim post dimissionem Baronatus, ab Ordinariis earundem Cinitatum, & locorum ad ordines promoueri, absque litteris dimissorialibus Ordinarij Neapolitani, & quatenus non possint, in quas pœnas incurvant.
- Die 18. Martij 1645. Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum ad dubia superius proposita respondit, vt sequitur.
- Ad primam non procedere quando huiusmodi Capellanis datur certa cleemosyna; pro qualibet Missa celebranda, tecus vero si annuatione constituti sint pro Capellania certi redditus perpetui, & eidem Capellano assignati.
- Ad secundam si nulla habeant beneficia, non posse cogi, si vero habeant beneficia tantummodo simplicia non teneri, accedere, nisi concurrente consuetudine, vel quando ageretur. In Synodo de rebus concernentibus beneficia Dicecesis, vel totum Clerum, seu denotificandis, & intimandis decretis Synodi Provincialis; & tunc accedere teneantur ad Synodum Dicecesanam Episcopi, cui ratione habitationis, & domiciliij, subiiciuntur.
- Ad tertium si nulla habeant beneficia cogi non posse, si vero retineant beneficia tantum simplicia cogi posse, si in Dicecesi habitent, securi si ratione habitationis in alia Dicecesi alteri Episcopo subiiciantur.
- Ad quartum non posse ad ordines promoueri ab Ordinariis Cinitatum, & locorum Baronaliuum absque litteris dimissorialibus Ordinarij Neapolitani, nisi in eisdem Cinitatibus, & locis Baronaliibus haberent domicilium, alias sic ordinati remanent susensi ab exercitio ordinum, arbitrio ipsius Ordinarij Neapolitani, &c.
- F. Cardinalis Episcopus Portuen. &c.
- Franciscus Paulutius S.C.C. Secretarius. Locus sigilli. Gratis etiam quoad scripturam. Rota fol. 27. &c.
- 29 Die 12. Augusti 1645. in Neapolitana sacri celebrandi in Oratorio sito in Casali S. Sebastiani Patrum S. Dominici Ordinis Prædicatorum Conuentus S. M. ad Arcum. Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum censuit Eminentissimum D. Archiepiscopum, ita demum permittere posse cœbrationem in dicto Oratorio si ibidem residenceant aliqui fratres, & locus sit decens, & aliis necessariis decenter instructus, &c.

DISCEPTE. CCLXXXII.

S V M M A R I V M.

- 1 Filius familias constitutus antefatum sine patris consensu, an obliget bona patris.
- 2 Dos soluta filio iussu patris an, & quando obligentur bona patris.
- 3 Filius per matrimonium liberatur à patria potestate apud Hispanos, sed non apud nos.

- 4 Pater an teneatur ad donationem factam Nuru, si filius sit in potestate.
- 5 Donatio facta filio in stabilibus, vel in pecunia, quem effectum producat.
- 6 Pater pro dote filii sui, an teneatur obligare bonaria.
- 7 Soceri bona quando obligentur pro dote filij.
- 8 Patris consensus ad matrimonium filij, quando inducat obligationem bonorum.
- 9 Pater, ut teneatur ad dotem filii sui, quæ requirantur.
- 10 Pater si aliqua obliget, & non omnia, an censeatur mulieri obligasse omnia pro dote.
- 11 Pater in Cinitate Neapolis, quando dicatur obligatus ad dotem filij conseruandam.
- 12 Patris heredes an teneantur ad dotem filij receptam, & quando.
- 13 Mulier in vita socii an possit agere Neapolitani, ad portionem declarandam pro dote viri.
- 14 Patris consensus, & patientia, ut dos soluatur filio, an Neapoli habeatur pro iussu.
- 15 Pater an sit fiduciator an principalis in obligatione dotis à filio recepta.
- 16 Antefatum an debeatur totum si integra dos soluta non sit.
- 17 Antefatum an debeatur dote non soluta, sed dilatatione concessa per maritum.
- 18 Dilatio data ad dotem soluendam, si sit necessaria, vel voluntaria, quem effectum producat.
- 19 Antefatum qualiter debeatur secundum pragmaticam Regni Neapolis.
- 20 Donatio propter nuptias qualiter lucretur mulier.
- 21 Iocalia quando debeantur, & cui in casu restitutio.
- 22 Iocalia pretiosa qualiter debeantur.
- 23 Iocalia donata arte matrimonium cui acquirantur.
- 24 Lectus viduialis quando, & quomodo vidue debeatur mortuo viro.
- 25 Lectus viduialis quis, & qualis sit, & an amittat mulier per secunda vota.
- 26 Textus in l. 2. §. finali, ff. de donationibus, explicatur, & n. 27.

ARGUMENTVM.

Pater an, & quando teneatur dotem soluere, quæ filio suo data fuit, & quid si non consenserit matrimonio Pater, sed solum fuit praesens, & quid in Cinitate Neapolis, & an teneatur ad antefatum, & utrum debeatur antefatum integrum, si non tota dos soluta fuit, & quid de localibus an, & quando censeatur accommodata uxori, vel donata, & an lectus viduialis mortuo viro debeatur uxori, & an illa teneatur deinde restituere, si secundo nupserit.

P R O

Eminentissimo D. meo N.

S V P E R

Solutione aliquorum dubiorum
legalium.

N pluribus capitulis, sine punctis,
mihi propositis, ut quid iuris esset
responderem; ut obediā tanto
viro proponenti, ac praeципienti,
quid pro veritate sentiat iura. DD.
ac Tribunalia deciderint breuissimē reaſſumam.

1 In primo punc̄to quæritur vtrum filius fam.
constituens antephatum sine præsentia, & con-
ſensu Patris, obliget Patris bona pro illo soluen-
do tempore soluti matrimonij per mortem eius-
dem filij:

Respondeo non esse Patris bona vlo modo
obligata pro tali antephati solutione, sic consti-
tuti, nec vlo modo posse conueniri Patrem
ipsum.

2 Probatur primō quia quando dos iussu ſoceri
filioſam, ſoluitur, tunc tenetur ſocer Nurui ex l.
ſi cum dotem 22. alias 23. §. transgrediamur, ff. ſol.
matr. Sed ſi ſoluatur non iussu Patris, tunc tene-
tur quatenus eſt in peculio; pro quo facit Text.
in l. ſi filioſam. 25. ff. ſol. matr. ibi. Si filioſam. dos
data fit ſine iussu Patris, de peculio quidem age-
tur, ut benē Glosſ. in d. §. transgrediamur in verbo
maritus. vbi ait, quod principium diſti §. pro-
cedit quando maritus eſt ſui Iuris; ſed in vers.
ſed ſi filioſam. loquitur quando filius erat in po-
teſtate Patris; quod ipsum docet Bart. ibi in princ.
& in l. ſi quis inter fratres, ſi quis vers. Imperator,
num. 1. ff. de excus. tutor. Alex. in d. §. transgredia-
mum. Curtius Iunior conf. 133. Menoch. conf. 33.
num. 25. lib. 1. Milanesius dec. 19. num. 24. lib. 1.
vbi in fine, teſtatur per Tribunal Magnæ Curtiæ
Siciliæ fuſſe ſocerum conuentum abſolutum,
quod ipsum dicit Maſtrill. dec. 46. num. 11. cum
ſequenti. Vnde Gregorius Lopez in l. 23. tit. 1. 3.
parita ſ. tenet ſocerum non teneri quando filius
fuit emancipatus & ſic, quia apud Hispanos cer-
tis quibusdam Proniſciis, per matrimonium fi-
lius liberatur à patria poſteſtate: idcirco non te-
nebitur Pater, teſte Hieronymo de Leo in decif.
Valentina 54. tom. 1. quod in caſu noſtro dicen-
dum eſt: quia licet apud nos per matrimonium
filioſam, non liberetur à Patris poſteſtate, tamen
liberatur per dignitatem: vnde Marchiones, Co-
mites, & ſimiles titulati liberantur à patria po-
teſtate, ut ſcilicet poſſint contrahere ad ſui libitum,
teſtari, &c. ſicut cæteri Patres fam. ita Surgente de
Neapoli illuſtrata fol. 220. num. 11. Maſtrill. lib. 4.
de magistratibus, cap. 13. n. 186. & 190. ac 219.
quam doctriṇam practicatam refert Capiblanc.
in ſing. 61. vbi additio. Nouarius in dec. ultima,
qui poſt multos, quos allegat dicit procedere
etiam ſi titulati refutaffent feuda filii cum titulis,
nam adhuc gaudent eisdem priuilegiis, ex Andr.
de Ifern. & Afflīct. in cap. 1. de feudo Marchia
Regente de Aponte in tratt. de poſteſt. Proregus, in
tit. de elect. officialium, ſ. 1. num. 19. quia dignitas
ſemel collata ſemper remanet oſſibus infixa, ita
quod euelli nequeat. Regens de Aponte conf. 31.
num. 10. vol. 1. Nouar. dec. vlt. in fin. Ergo cum in
præſenti D. Princeps Lotterius fuerit titulatus,
non erat in poſteſtate Patris, ac per conſequens

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

poterit teſtari, ac contrahere ſicut cæteri Patres
fam. vnde non poſteſt dici Patrem obligatum fuſſe
ad aliiquid aliud.

Probatur ſecundō quia licet filius fam. ſit in 4
poſteſtate Patris, tamen Pater non tenetur Nurui
ſuæ, quando fecit donationem propter nuptias
filio ſuo vxorem ducenti. Bart. in d. l. ſi cum do-
tem, §. transgrediamur, num. 4. cuius opinioni ad-
hærent omnes, teſte Soccin. ſeniore conf. 75. n. 8.
vol. 1. Angel. in §. fuerat, num. 8. inſtit. de action.
Federic Scotto reſponſo 17. num. 8. tom. 1. Mila-
nesio dec. 19. num. 56. quia non tenetur ad vtrum-
que ne dupli ci onere grauetur. Cogitur nam-
que Pater filio ſuo donationem propter nuptias
aſſignare ex l. fin. C. de dotis promiſſ. Barboſa in d.
§. transgrediamur, num. 29. Maſtrill. dec. 46. n. 15.
& 16. Item ſi donationem fecerit contemplatione
matrimonij. Hieronymus de Leo in dec. 54.
num. 6. dummodū ſemper intelligatur, quod ſi
per Patrem facta ſit donatio filio contemplatione
certi matrimonij, cuius notitiam habuit Nurus,
tunc gener non poterit ſe dirigere erga bona ſo-
ceri: ſed ſi fiat per Patrem filio donatio pro ma-
trimonio in genere contrahendo, cuius notitiam
nullam habuit Nurus, tunc tenetur ſocer ante-
phatum ſoluere Nurui, prædicta donatione non
obſtantē, quia ceſſat ratio ſecuritatis Nurui: ita
Hieronymus de Leo in d. dec. 54. num. 20. ſic in
Sac. Conf. apud Franch. dec. 38 1. fuit decisum, §
quod aut donatio fit tempore matrimonij filio in
ſtabilibus, & tunc quia ſuper illis poterat Nurui
ſatisfieri, etiam quod eſſent penes tertium. ſocer
eſt liberatus; ait, donatio fit filio in pecunia, &
tunc quia Nurui non eſt ſatisfactum, datur ad-
uersus ſocerum actio marito non existente ſoluendo,
quia ceſſat ratio, ob quam donatio pro-
pter nuptias liberat Patrem; quia doti eſt ſati-
factum. Corneus conf. 256. num. 25. lib. 1. Hom-
nedeus conf. 48. num. 11. lib. 1. Hieronymus de
Leo d. dec. 54. num. 21. Quapropter licet conſen-
ſus Patris pro iuſſu habeatur. Dynus in d. §. trans-
grediamur, vbi Bart. num. 7. Bald. num. 2. Paul.
num. 1. Bartholomæus Soccin. conf. 269. num. 2.
lib. 2. Corn. conf. 256. num. 31. lib. 1. Speculator.
in tit. de donat. inter virum. §. formatus. dicens;
quod ſi filius recepit dotem voluntate Patris Pa-
ter obligatur, & eius bona pro reſtitutione dotis,
quia conſenſus habetur pro iuſſu argumento l. 1.
§. ſed & ſi ſerui, ff. quod iuſſu, ibi (& ſi ſerui
Chyrographo ſubſcripſerint, Dominus tenetur
quod iuſſu) vbi gloſſ. dicit teneret quod iuſſu,
ergo qui ſubſcribit conſentit, ut plura cumulans
dicit Hieronymus de Leo in dec. 54. à num. 12.
& num. 25. omnino videndus: ergo cum in caſu
noſtro nullum conſenſum præſiterit Patēr, ne-
dam ad contrahendum matrimonium, ſed neque
pro dotis conſtitutione; & ſumus in filioſam.
emancipato Iuris emacipatione ſciliſt per afſe-
ctionem dignitatis, ſequitur nullam poſſe con-
tra Patrem, eiusque bona dirigi actionem, quia
licet quando quis tenetur ad dotem, tenetur
etiam ad antephatum, ſecundū Hieronymum
de Leo in dec. 54. num. 19. qui ſic decisum refert,
ita quando quis non tenetur ad dotem; neque
ad antephatum obligari poterit tamen decisum
fuit per S. C. antephatum non deberi mulieri
ab hæredibus Patris, niſi qui interuenierat in ſti-
pulatione capitulorum filij, conſenſum præſtan-
do, & ſe obligando ad conſeruationem, & reſtitu-
tionem dotis, nulla de antephato mentione fa-
cta. Thorus part. 3. in compendio in verb. donatio
propter nuptias, fol. 349. Nonar. in pragm. 1. de
donat.

N n donat.

donat. propter nuptias. num. 24. Sed in casu nostro nullo modo internenit obligatio Patris pro dote, ergo quomodo poterit pro antephato obligari si videmus quod quamvis consenserit obligationi dotis, tamen non obligatur pro antephato, ut in citata decisione dicitur.

- 6 Probatur tertio quia licet Pater teneatur in dote recipienda per filium summ de ipsius voluntate contrahentem matrimonium, ponere bona sua sub hypotheca dotis Nurus suæ, etiam si fuissent restitutioni obnoxia, *d. l. si cum dotem 23. §. transgrediamur ff. sol. matrim.* vbi Paul. n. 50. Alex. num. 6. Petrus Barbosa num. 15. Campegius de dote part. 3. quæst. 186. num. 2. Palatios Rubeos in Rubr. §. 21. num. 16. Negus. *de pignor. 4. memb. 2. part. num. 36.* & 38. cum alias filius remansisset innuptus, si paterna bona pro Nurus dote non venissent in restitutionis obligatione, ex Bart. in d. §. transgrediamur in fin. prima quæst. sic cogenda sunt bona Patris esse sub hypothecaria obligatione, in sponsalitio, sine dotis augmento, cum in eo sit pars ratio: Ita Ferrerias. *in tit. sol. matr. tempore 3. declarat. 12. à num. 17. cum sequentibus, & declarat. 4. à num. 71.* Fontanella de pacticis nuptiar. 7 claus. 7. gloss. 2. part. 2. num. 65. qui dicit quod si sacer non le obligavit expresse, sed fuit præsens, & consentiens matrimonio, tunc obligantur bona saceri, quia voluntas eius, sine Patris consensu, qui oritur ex patientia sua quia dos solvatur filio, cum posset dicere se eam velle recipere, ne illam filius dissiparet, habeatur pro iussu, ad hunc effectum, ut dictum refert Fontanella *vbi supra*, dec. 71. sed in casu nostro Pater non solum non fuit præsens, sed nec etiam consensit matrimonio, ergo nullo pacto potest molestari in suis bonis eo magis, quia ut probauimus supra Princeps prædictus non erat filius fam. sed Iuris dispositione emancipatus: quapropter quando Pater consentit quod filio dos solvatur, tenetur ipse insolidum ad illius restitutionem, idque non solum quando consentit receptioni dotis; sed etiam quando consentit celebrationi, & contra eum matrimonij ipsius filii. Surd. dec. 47. & dec. 62. n. 16. quia licet consensus solus non inducat obligationem. *l. Lutius Titius. ff. de administ.*
- 8 tñtor. Quod si dicas consuluisse Petrum de Anchæ. *conf. 74.* quod Pater consentiens filio donanti bona sui ipsius, obligare non videtur bona sua: quia non dicitur donare, sed contrahenti, hoc est filio donanti consentire. *l. alium. ff. de leg. 2. l. filius fam. §. 1. ff. de Procur. cap. 1. ne sede vacante in 6.* quia alius est donare, & alius donanti consentire, ut in dictis iuribus, & consentiens non facit actum, sed facientem non impedit, *l. si Pater. §. vlt. ff. de manumissis vindicta.* Bertrand. *conf. 129. vol. 6.* Rota Romana apud Seraphinum dec. 80. num. 10. Fontan. claus. 6. gloss. 1. part. 3. num. 36. Hieronymus de Leo dec. 54. num. 9. ergo neque Pater obligabitur consentiens filio contrahenti matrimonium. Resp. quod intelligitur doctrina Anchæ. quando ille qui consentit non poterat cogi consentire, secundum Bart. in d. §. transgrediamur Surd. dec. 47. in fine. secus si poterat cogi, ut in casu nostro.

- 9 Duo tamen in praxi requiruntur ut Pater teneatur ad dotem restituendum, & antephatum, si filij matrimonio consentit primum consensum in nuptiis filij fam. secundum quod dos ipsi Patri solvatur: vel saltem quod iussu Patri filio dos solvatur, quia solus consensus non sufficit, ut latè Milanelius in dec. 19. num. 22. quod probat

expressè Text. in d. §. transgrediamur, ibi hæsi Soceri. & fundat Marchefellus quæst. 74. num. 10. Manentus dec. Mantuana 52. num. 12. & secundum hanc opinionem fuisse indicatum in S. C. dicit Thorus. part. 1. in verb. Pralatio. in causa venerabilis Monasterij sancti Claudioi cum Ioanne Carlino, quam decisionem refert Regens Capucius Latro in dec. 36. Hodierna ad Surd. dicta dec. 47. post Bart. in d. §. transgrediamur. vbi Barb. num. 16. Ofaschum dec. 44. Fontan. d. claus. 7. gloss. 3. part. 12. Surd. vbi supra. Costa de Portione rata, quæst. 21. Cutellus de donat. contemplat. matrimony, tract. 1. discursus 3. part. 2. num. 7. Paschal. de patria potest. part. 2. cap. 7. num. 8.

Quæstio tamen est quid si Pater tempore consensus matrimonij filij non præstet simpliciter, & generaliter consensum, sed limitatum, puta obligando certa quædam bona; utrum possit Nurus agere contra omnia? prima opinio dicit posse Patrem obligationem legis restringere ita Bald. conf. 33 9. vol. 2. incipiente Pater, & filius, vbi referendo opinionem dicit quod licet opinio quod non possit ita inter partes conueniri fauore dotis humanior sit, tamen ipse concludit posse restringi Patris obligationem de partium consensu. Baldum refert, & sequitur Casianeus in Consuetudin. Burgundia rubr. 6. §. 2. Pelliccia ad consuetudines Averianas. cap. 4. num. 130. absque pacto tamen dicit hæc opinio, quod Pater non teneatur nisi de bonis Castrensis filij. Sed si non haberet, sit expectanda mors Patris, ut super legitima satis fiat. Per Text. in l. nec fratris, C. de donat. caus. mort. gloss. in l. donatio mancipiorum, C. de donat. inter virum; nisi ad esset expressa obligatio Patris circa dotis restitutionem. Secunda opinio dicit obligationem Patris pro dotis restitutione esse de iuris necessitate, & proinde quamvis Pater consenserit nuptiis filij cum expressa protestatione quod non intendit bona sua obligare nihilominus hæc protestatio non releuat protestantem; ea ratione, quia in his, ad quæ tenemur de necessitate protestatio nihil releuat, nisi interueniat consensus illius, contra quem fit protestatio. Ias. in §. fuerat, num. 35. instit. de action. & n. 118. quod tanquam singulare refert Ioan Lupus in rubr. de donat. inter virum. §. 21. n. 6. & fuit dictum Cornei. conf. 156. vol. 1. licet de hoc ultimo, quod ad esset protestatio expressa, præsente filio, & Patre illius, valde dubitet Thes. lib. 2. question. foren. quæst. 46. num. 2. Imò Antonius Faber lib. 4. C. tit. 9. ne filius pro patre defin. 7. expressè dixit quod si Pater consentit in matrimonio filij, & in casu restitutionis dotis obligat partem bonorum suorum, quam ipso defuncto filius esset habiturus, quod nihilominus bona omnia erunt obligata, cum fortior, & efficacior sit obligatio legis obligantis Patrem ex consensu præstito, quam hominis solum quædam bona obligantis; quia nihil interest an exprißerit, ut quædam tantum bona essent pignorata; non autem quibuscumque verbis sibi cauisset ne quicquam de bonis suis pro dote à filio accepta esse obligaturum, quia conuentio non valeret in dotis detrimentum; ut docet Boër. dec. 33 2. vbi ait quod per speciale hypothecā expressam non amittitur tacita generalis hypotheca fauore dotis, quia speciale est in dote, quod pronisio hominis non facit cessare legis dispositionem, ut recte probat Gloss. in l. fin. C. de pact.

In cimitate tamen Neapolitana aliter disponitur, quia per consuetudinem primam, sub tit. de Pare

Patre recipiente dotem simul cum uxore, exp̄sē deciditur quod quamvis dos filio soluatur de consensu ipsius Patris, nihilominus Pater in vita non tenetur, sed h̄eredes eius, v̄lque ad quantitatem, seu valorem partis honorum ipsorum parentum, quæ contingere filio si tempore mortis ipsorum parentum viuere; de qua consuetudine meminit Vrsil. ad Afflīct. in dec. 332. in fine.

12 Ex qua consuetudine prima insurgit dubitatio, nunquid mulier, vel eius h̄eredes possint agere pro diēta portione contra h̄eredes ficeri actione hypothecaria, & assistentia iudicio. Super bonis prædictis, vel tantum actione personali, in qua quæstione Naclarius in addit. ad dictam consuetudinem, licet dicat esse cogitandum; tamen ipse concludit quod non possit agi contra h̄eredes, & eorum bona hypothecaria, sed tantum actione personali, quia consuetudo non dicit quod bona sint hypothecata; sed quod ipsi h̄eredes teneantur, qui quidem articulus fuit dubitabilis visus in S. C. teste Capycio Latro in d. dec. 36. num. 13. sed tandem decidit quod absoluatur ficer saluis iuribus, competentibus Nurui post mortem illius sc. ficeri.

13 Instituit tamen mulier in S. C. vt explicaretur illa prouisio iurium reseruata post mortem Patris, quia dicebat Nurus quod ex nūc volebat esse in tuto quantitatis sibi perueniendæ post mortem prædicti ficeri; decidit tamen Sacrum Consilium quod non possit mulier agere pro nunc ad talem quantitatem liquidandam. Ratio est, quia licet quando dies est appositus in obligatione miserationis gratia possit ante diem agi, vt in specie in dote, iuxta dispositionem. l. vñica §. exāctio. C. de rei vxor. alt. vt possit mulier ante diem agere, dixit Afflīct. vbi Vrsillus in dec. 297. imò quod pendente dilatione anni ad soluendum dotem, possit cogi maritus ad præstandum cautionem de soluendo finito anno, dicit decisum in S. Conc. Franch. dec. 218. Viuus dec. 41. Ioseph. Ludo- nūc. cōcl. 8. Idem Franch. dec. 341. & 695. Pe- regrinus de fideicommissione, art. 41. num. 3. Osasch. dec. 130. in fin. Surd. dec. 93. n. 51. Rota Genuæ dec. 91. n. 22. Pelliccia ad consuetudines Auer- sanae cap. 7. num. 31. Riccius collect. 1420. tamen in- telligitur quando à principio fuit nata actio: sed in casu nostro vigore consuetudinis nulla actio fuit nata, teste Regente Capycio Latro dec. 64. ergo nullo pacto potest agi ante tempus vt liqui- detur portio, vt idem referit decisum.

14 Igitur prima opinio dicit quod solus consen- sus Patris, qui oritur ex patientia sua, quod dos soluatur filio, habetur pro iussu, cum Pater possit dicere se velle recipere ipsam dotem ne filius dis- siperet: ita Fonta claus. 7. gloss. 2. part. 2. num. 65. Hieron. de Leo in dec. 54. quem sequitur, & al- legat Fontanel. vbi supra, & est insigne Consilium Paul. de Castro 176. vbi ait se habuisse quæstionem de facto quod quidam filius mente capti receperat dotem, pro qua Pater non poterat se obligare; & cum ipse filius decoctus esset, eius vxor volebat agere contra possessores ho- norum Patris: & licet aliqui dicerent quod non poterat, cum Pater non se obligauerat: nihilominus consuluit Paul. de Castro quod poterat, quia si fuisset sanus mente potuisset cogi prout etiam dixit ipsem conf. 219. vol. 1. vbi dicit quod non solum bona Patris censentur obligata pro dote filij ipso vinente; sed etiam si filius post mortem Patris ducat vxorem censetur obligatio, illa causata vinente Patre; quam opinionem sequitur Peguera in decis. 118. Intrigiolus

decis. 4. num. 40. Hodierna ad Surd. dec. 47. n. 6.

Fuit tamen quæstio vtrum in hoc casu Pater sit fideiussor an principalis? prima opinio dicit Patrem esse tantum obligatum vt principalem, ita Corneus conf. 256. vol. 1. Osaschus dec. 44. secunda opinio dicit Patrem teneri vt accessoriè obligatum, ita Cumanus conf. 40. & in d. l. si cum dotem. §. transgrediamur, vbi Roman. & Angel. dicentes Patrem teneri accessoriè. In qua tamen quæstione pro concordia diecas, quod si dos fuerit Patri soluta ipse principaliter obligatur, si verò filius solus recepit dotem, tunc Pater accessoriè tenetur: proindè filius est primo loco executiendus. Manentus dec. Mantuana 12. sed alij dicunt quod speciali fauore dotis vterque sit obligatus principaliter. Ita Nouell. de dote part. 7. priuilegiis. 37. Menoch. lib. 3. pref. 14. Costa de portione rata, quest. 21. licet aliter dicat Thef. lib. 2. question. foren. question. 4. De Georgio alleg. 4. vbi late de intellectu Text. in d. §. trans- grediamur. Manentus dec. 51. n. 52. Hodierna d. dec. 47. sequitur Pelliccia in Consuetud. Auer- sanae, cap. 7. à num. 127.

Quantum verò attinet ad secundum caput de Antephato. Respondeo dicendum non deberi; quia Iuris indubitate conclusio est non deberi antephatum quando integra dos soluta non fuit; quod si pro parte soluta sit, tunc in parte debe- tur antephatum scilicet pro qua soluit dotem; vt in Authen. de aequalitate dotis, & in §. Illud Auth. de non elig. 2. nub. Guid. Papa dec. 274. & 430. Aret. in §. fuerat institut. de action. num. 12. Surd. de alim. tit. 1. quest. 42. num. 56. & tit. 7. quest. 17. num. 35. Afflīct. dec. 242. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. quest. 1. De Marinis cap. 14. Ratio est, quia dos meretur donationem propter nuptias, siue antefatum, igitur si pro parte soluitur dos, pro parte meretur donationem propter nuptias, quarta vxor iniuste ageret si peteret integrum donationem, siue integrum antephatum, & solueret dotem pro parte. Duo namque co- pulatiue requiruntur vt antephatum mulieri de- beatur primum est vt dos promissa integrè soluatur secundum, vt matrimonium valide, & cum effectu contrahatur, & consummetur: sed in casu nostro licet matrimonium sit consumma- tum, tamen dos non fuit soluta, quia pro quanti- tate ducatorum octo mille nullo modo soluta fuit: pro residua verò quantitate datur debitum litigiosum quale est: igitur videndum erit quan- tum poterat talis spes debiti consequenti extima- ri, secundum quem valorem posset prætendi an- tephatum: igitur non potest mulier integrum pe- terre antephatum, quarta opponi posset sibi ex- ceptio non adimplementi ex parte sua, quia inté- grè dotem non soluit.

Quod si dicatur per Maritum fuisse datam do- tanti dilationem ad dotem soluendam: ergo si pendente dilatione maritus sit mortuus, vt in casu nostro, integrum debetur vxori antephatum iuxta notata per Afflīct. in dec. 333. Surd. de alim. tit. 1. quest. 42. Episcopus Maranta. part. 2. responso. responso 12. Nonar. in d. pragm. de Antephato, num. 4. cum non sit imputandum mulieri si dos viro soluta non fuit dum ipse Maritus dedit dilationem ad soluendum, quia dos habe- tur pro soluta quando stat per Maritum, quo- minus soluatur. §. penul. vbi glof. magna de non eligen. 2. nub. Molfesius part. 7. quest. 6. num. 9.

Respondeo quia in præsenti casu Maritus non dedit voluntariè dilationem dotanti ad soluen- dum antephatum, quo casu militat doctrinæ alla-

tae in argumento sed pro Capitali ducatorum octo mille tantum abest ut fuerit data dilatio voluntaria, ut non potuerit exigi. Sed fuit per Auiam talis quantitas promissa matri sponsae, cum hac conditione, & mortua Auia reliquit eandem quantitatem filiae cum hac conditione ut vita durante esset eiusdem filiae, & post mortem neptis, & semper fuit promissa talis quantitas cum reservatione usus fructus in beneficium Aniae, & matris: ergo quomodo potest dici dedisse dilationem si non poterat exigi, nisi deducto usu fructu: quapropter fundat de Marinis c. 14. quod si non sit data dilatio dotanti, sed simpliciter in capitulis matrimonialibus tali tempore dotem solui esset facta missio, & maritus etiam simpliciter antephatum constituisset nullo super eo inserto pacto, si pendente tempore ad soluendum maritus moriatur mulier antephatum non lucrabitur, cum re ipsa videatur hoc esse patetum, ut iuxta dotales conventiones intelligatur in tali donatione fuisse repetita, & contenta pacta, ut ex Auth. permissa, vers. fin autem C. de donat. ante nupt. notat decisum Franc. dec. 182. & 519. cum dos, & antephatum pari passu ambulant, ubi non reperitur expressè contrarium dispositum ad notata per Ronitum dec. 55. Nuar. in d. pragm. de Antephato, num. 6. cum sequentibus. Sed in casu nostro fuit accepta dos ducatorum octo mille, cum pacto, ut esset mater sponsae vita durante usu fructuaria, & post eius mortem maritus illam consequeretur, ergo tantum abest ut dilatio data non sit, ut non potuerit exigi, & sic non currit antephatum.

19 Nec debetur tale antephatum secundum quod fuit missum per Procuratorem: tum quia habuit mandatum ad constituendum antephatum secundum formam Pragmaticæ tum quia ipse met principalis contrahens matrimonium non poterat promittere antephatum in maiori summa, quam in Reg. Pragm. taxaretur; quia licet Paulus Staibanus senior in suo Consilio. 51. à num. 14. dixerit antephatum posse excedere datum, & in minori quantitate etiam constituit, tamen per Pragm. Ducis Ossunæ prim. sub tit. de donat. propter nupt. dicitur non posse excedere constitutionem antephati metam, de qua in d. pragm. ubi datur forma quæ alterari nequit, sed ad vnguem fernanda est, alias corruit actus teste Gama dec. 45. num. 3. Rota in recensoribus dec. 671. part. 1. Ossach. dec. 163. Monachus dec. Luensi 53. num. 35. Sesse dec. Aragonie 30. num. 10. tom. 1. Itaque si ultra fuerit missum antephatum, de æquitate poterit peti usque ad quantitatem, & summam taxatam in Pragm. cum in rigore nullum videatur posse peti, ob rationem individui Nuar. in d. pragm. de donat. propter nuptias, num. 3.

20 Quantum ad aliud punctum scilicet de ducatis 250 annis missis pro ornamenti non debet liquidò constat, quia talis donatio tot annorum pro ornamenti predictis fuit facta ut durante matrimonio alliceretur sponsa cum viro ornatori modo, & hilari animo viuere, siveque ad souendum amorem coningalem, cum sit facta pro ornamenti, vulgo de lazzi, e spingole, ergo cum tale matrimonium non durauerit, nisi per paucos dies scilicet decem, nullo modo poterit peti talis donatio pro illis ornamenti. Probatur consequentia, quia in Regno nostro ex pragmatice Ducis Ossunæ disponitur quod pro qualibet centenario dotis deberantur sponsæ pro donatiuis ducati octo dummodò dos sit infra summā duca-

torum 4000. alias si excederet sex pro centenario, vel si excederet vigintimille tunc dantur quinque pro centenario: sed si triginta mille, tunc dantur quatuor pro centenario. Quod quidem donatiuum fit ratione dotis receptæ, & regulatur secundum naturam antephati; sed ut probauimus suprà antephatum minimè debetur, quia dos non fuit soluta, ergo non potuit deberi tale donatiuum: & quatenus deberetur, ut in pragm. 1. apparet solum debetur pro ultimo anno, quo maritus mortuus fuit, ut ibi, & sic pro primo anno, licet sit missum pro singulis annis in futurum: legatur pragmatica citata.

Quoad tertium caput de localibus missis sporæ post contractum matrimonium per verba de præsenti, utrum scilicet debeat viri, suisque heredibus, an vero parentibus viri, eiusque successoribus sint restituenda?

Respondeo cum Affl. in famosa illa, decisione 315. quatuor casus distinguendos esse. Primus casus est, quando expresse res non essent donatae, sed simpliciter transmissæ res ipsæ festiuæ, & pretiosæ, & hoc casu non consentur donatae virori, sed transmittuntur ad heredes: nam videntur ei traditæ ut magis ornata vadat, ut ibi ait Vrsillus de Georgio allegat. 45. num. 6. Pelliccia ad consuetudines Averianas, cap. 2. n. 105. & cap. 4. n. 236. Surd. decis. 166. Gama decis. 71. Castill. decis. 93. Maynard. decis. 8. p. 4.

Secundus casus est quando vestes condigne essent ad usum quotidianum viroris: & in hoc versatur Iudicis arbitrium, considerando nobilitatem, & dinitias viri, & viroris, quemadmodum sint ad ornatum, & quæ ad usum quotidianum; & ista videntur donata tanquam pars alimentorum: & in hoc cum distinctione proceditur, an sint magni valoris, vel parui, & attenditur consuetudo donandi; quare fuit circa hoc decisum quod vestes de serico inter nobiles transmissæ post contractum matrimonium per verba de præsenti, virori non traductæ sint donatae, quia sunt ad usum nobilis mulieris, sed aurum incollatum, catena, cannacca, & manilia, quia sunt res magni valoris non consentur donatae, nisi morte confirmetur donatio, ita dicit Affl. ubi suprà, n. 14. secundum quam decisionem alias in facto occurrenti fuisse decisum tradit ibi Vrsill. num. 1. Surd. ubi suprà, decis. 166. n. 8. Gaill. lib. 2. practic. obsernat. obsernat. 91. num. 3. Gama decis. 71. num. 3. Caualcanus decis. 18. num. 16. part. 1. latè Hieronymus de Laurentiis decis. Auenionensi 105. per totan.

Tertius casus est quando res mittuntur per futurum maritum ante contractum matrimonium per verba de præsenti: Sponsalibus tamen per verba de futuro contractis; & hoc casu talis transmissio valet, & esset donatio, ut concludit Affl. ubi suprà, num. 7. de Georgio allegat. 45. num. 31. Surd. ubi suprà, num. 19. & 31. sic plures decisum in S. C. & quotidie practicatur & multis exemplis, & decisionibus ostendit Thorus primo tomo, in verbo, *Vestes*, & alia ornamenta transmissa.

Quartus casus est quando res predictæ fuisse transmissæ post contractum matrimonium expressè donando vestes, & Iocalia, nec postea reparetur talis donatio morte renocata, & hoc casu talis donatio quamvis inualida morte tamen confirmaretur, ut concludit ibi Affl. num. 10. ubi Vrsill. num. 5. Loffred. consil. 42. Thorus ubi suprà, & tom. 2. in eodem verb. *Vestes*, & alia Iocalia.

22 Sed in casu nostro sunt res pretiosae, maximi valoris simpliciter transmissae sponsae post contractum matrimonium, cui ante contractum matrimonium transmiserat sponsus alia Iocalia valoris 1200. cum tamen nulla dos fuerit recepta; ergo nullo modo possunt talia Iocalia post contractum matrimonium transmissa, dici donata, tum quia ut talia censeantur donata multum facit Iudicis arbitrium teste Farinac. in decis. 113. part. 1. At quomodo poterit Index arbitrii donata fuisse talia Iocalia, si nullo verbo donationis usus fuit, si nullam dotem recepit sponsus; si post contractum matrimonium transmiserit, quo casu omnis alia coniectura donationis exclusiva sumi debet, ut in toto tit. ff. de donat. inter virum. Si tandem prinsquam contraheretur matrimonium alia misit Iocalia valoris 1200. ergo talis transmissio facta Iocalium post contractum matrimonium debet interpretari ad usum tantum, ut bene Farinac. d. decis. 113. part. 1. Honnedeus cons. 30. num. 28. & 29. lib. 2. idem docet Sanchez lib. 6. de matrim. disp. 23. num. 9. & 19. de donatis in faciem Ecclesie. Anulus tamen, cum quo fuit desponsata sponsa censetur donatus teste Castill. ubi supra, Thes. libro tertio, questionum forens. quest. 15.

23 Quod si dicas consuetudinem obstat, quae in hac materia est attendenda, Menoch. lib. 3. pres. 26. n. 11. Gratian. cap. 89. num. 21. de Georgio allegat. 45- num. 44. quamvis talis consuetudo vigeret solum in loco domicili vxoris, quia semper est attendenda Lofted. dicto consil. 42. num. 6. de Georgio ubi supra, num. 45. Hodierna ad Surd. d. dec. 166. & fundant Sanchez lib. 6. de matr. disp. 25. n. 16. Molifel. part. 6. ad consuetudines Neapolitanas, q. 7. num. 13. Pratus contra forens. 1. tom. c. 10. a. n. 44. cum seqq.

Respondeo talem consuetudinem donationis presumptiuam inter nobiles fundari in dote accepta per sponsum, quae nulla est in praesenti. Secundum, fundari in communiter accidentibus, & in illis, quae donantur ante matrimonium contractum, & quando ante illud nihil fuisse donatum sponsae, ut dicunt Doctores in l. cum veterum, l. cum te sponsa, Cod. de donat. ante nupt. ubi Cyn. Salyc. & alij Bart. in l. sed si plures, §. in arrogato. ff. de vulgar. Bald. consil. 3. 16. lib. 4. Alciat. reg. 1. pres. 8. Rota apud Farinacum decis. 5. 48. Palatios Rubeos de donat. inter virum, & uxorem, §. 44. & seq. Mantica de coniecturis, lib. 8. tit. 16. Surd. consil. 488. vol. 4. & d. decis. 166. Fontanell. claus. 7. gloss. 3. part. 6. num. 92. Castill. decis. 93. Faber lib. 8. C. tit. 36. decis. 6. Franch. decis. 595. Anna singul. 157. Cancerius lib. 1. variar. in tit. de donat. propter nupt. cap. 9. num. 192. Sed in casu nostro fuerunt transmissa post factum matrimonium per verba de praesenti, & quando multa alia fuerant donata ante contractum matrimonium; ergo illa taliter transmissa post matrimonium nullo modo sponsae fuerunt acquisita, sed solum accommodata; & sic quia non presumuntur donata, per consequens non potest dici quod morte mariti fuerit confirmata talis donatio, quae nullo modo fuit facta in hoc, ut post Farinacium dicit Hodierna cum versetur Iudicis arbitrium arbitrari debet bonus, & prudens Index donata non esse, cum dos nulla fuerit soluta, ut patet, & cum alias multa sint donata ante matrimonium, in quo statu potest confistere donatio, ut in punto scripsit Parthenius Pitagna penes de Mari- nis cap. 110. qui dicit causam non fuisse decisam

tunc temporis, licet decisam referat Thor. part. 3. in verb. *Donatum*.

Quoad aliud punctum siue articulum de lecto viduali, utrum scilicet teneatur restituere omnia, quae habuit? Respondeo affirmatiuè, quia lectus viduialis licet debeatur mortuo marito uxori, sicut debentur vestes lugubres per haeredes viri defuncti, Capyc. decis. 26. Anna singul. 591. Franc. decis. 413. Pelliccia ad consuetudines Auersanas, cap. 3. num. 500. cum seqq. quia lectus, & vestes debentur secundum qualitatem, & dignitatem personarum l. legata, §. 1. ff. de supp. legata. Videlicet tamen legatum factum de lecto, non debetur de serico, post Franc. in decis. 413. in fin. dicit Pelliccia ubi supra, num. 499. Surd. in alim. tit. 4. quæst. 7. ubi querit quid veniat lecto legato, vel debito vigore statuti, vel consuetudinis? Riccius collect. 98. Thor. in 1. tom. in verb. *Vestes*. Barb. de appellativa verb. appell. 126. qui fundat quod lectus viduialis non comprehendit lectum sericum, & similia ornamenta, quia id repugnat conditioni, & qualitati ipsius mulieris: nisi tamen testator reliquisset lectum suum, quia tunc debetur prout erat testatoris, Card. Mant. lib. 6. de coniect. tit. 11. n. 17. Gratian. cap. 138. n. 25.

Debetur tamen talis lectus, sicut vestes lugubres, aliaque apparaientia & ornamenta argentea, conditioni mulieris concernentia in hac nostra Civitate ex consuetudine quadam teste Rouito consil. 97. Pro Comitissa Saponaria, sed si transeat ad secunda vota est quæstio utrum sint restituenda per uxorem haeredibus mariti? Sacrum Consilium censuit non esse restituenda ex generali consuetudine, ex quia nunquam fuit obseruatum, ut fieret illa restitutio per transitum ad secunda vota, sed potius fuit obseruatum semper contrarium, ut nulla unquam fiat restitutio, ut notorium est, teste Rouito d. consil. 97. n. 50. post tamen annum luctus non possunt cogi haeredes ad præstandum haec vidualia, sed solum ad præstationem expensarum in eis per viduam factarum Rouit. ubi supra, Thor. in verb. *lectus viduialis*, & in verb. *Vestes lugubres*. Sed in casu nostro illum habuit Dominista, cum omnibus ornamenti, ut in facto, & nunquam de hoc fuit conquesta; ergo post annum non potuit petere, nec conqueri, sed solum petere potuisse expensas, si quas fecisset in tali lecto faciendo, quod non est, quia fuit sibi datus per haeredes viri, ut patet.

Quantum vero attinet ad multa argentea vas, tradita cum lecto viduali, dico quod talia vas, si sint concernentia ad necessitatem vietus nullo modo sunt restituenda, sicut restitui non debet lectus viduialis, ceteraque ornamenta ac vestes lugubres, ut probauimus, & supra decisum fundauimus.

Quantum vero attinet ad articulum de duocatis mille promissis, ut expendere possit ad sui arbitrium, & voluntatem talis sponsa, iam sunt soluti, ut dicitur partim in pecunia, & partim in tot vestibus, quae tamen non cadunt sub restituzione facienda, cum fuerint donata causa affectionis, licet matrimonium durauerit modico tempore argumento eius, quod disponitur in l. 2. §. fin. ff. de donat. ubi si Titio decem donau, ut inde emeret sibi Stichum, si antequam eum emat decesserit Stichus ille fuit dubitatum apud iure Consultum, an donans aliqua ratione repetere posset illa decem? & Respondet I. C. quod si fuit emptio Stichi causa finalis, tunc non debentur; secus si causa impulsiva, quem Textum in

simili quæstione duxit de Marinis cap. 87. Sed in casu nostro causa finalis cur illa mille fuerunt donata est affectio, & amor coniugum in matrimonio contrahendo, quod si solutum deinde sit non impedit acquisitionem iam factam, argumento Text. in l. *Messia* 13. ff. de annis legatis. Ex quo Textu similem decidit quæstionem de Marinis cap. 243. omnino ad propositum, & fuerunt donata ex mera liberalitate; unde nullo modo possunt repeti.

DISCEPT. CCLXXXIII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facti species proponitur, de qua hic.*
- 2 *Parœcus proprius quis dicatur vigore Trident. sess. 24. de reform. cap. 1.*
- 3 *Domicilium, vel quasi domicilium qualiter contrahatur ad finem contrahendi matrimonium.*
- 4 *Decisio Rotæ coram Merlino in Neapolitana, & Toletana matrimonij adducitur.*
- 5 *Parœcus originis non est proprius matrimonij contrahendi, sed requiritur habitatio.*
- 6 *Parœcus proprius etiam dicitur respectu eorum, qui sunt in loco, vii Pratores, Leclores, Scholarres, & similes.*
- 7 *Relegatus potest contrahere matrimonium in locorelegationis.*
- 8 *Habitantes in diuersis Parœciis, vbi debeant, & coram quo Parœco contrahere.*
- 9 *Amasia an validè contrahat matrimonium coram Parœco Amasij.*
- 10 *Parœcus ruralis an sit proprius respectu eorum, qui in rure habitant causa recreationis, vel fructuum colligendorum.*
- 11 *Habitatione medici temporis, quando sufficiat pro matrimonio contrahendo.*
- 12 *Fugientes ad finem fraudandi proprium Parœcum, an, & quando validè contrahant coram Parœco loci, ad quem aufugerunt.*
- 13 *Habitatione de presenti sufficit pro matrimonij validitate, & quando.*
- 14 *Parœcus proprius is est, in cuius loco habitant contrahentes.*
- 15 *Sacra Congregatio quid declarauerit in casibus similibus.*
- 16 *Testimoniale de statu libero coniugum qualiter faciendum.*

ARGUMENTVM.

Matrimonium nulliter contrahitur coram Parœcorum suo, ut autem dicitur Parœcus contrahentium, requiritur quod sit Parœcus domicilij, ad contrahendum autem domicilium, quæ requirantur.

P R O

Reuer. Procuratore Fiscali Curiæ Episcopalis Puteolanæ,

C V M

Leonardo Russo, & Angela Carandente, &c.

R EVERENDISSIME Domine. Triginta sunt elapsi iam anni, quod Angela, seu Lella Carandente de Paolillo Neapol. Diœcesis virum duxit quandam Augustinum Ferraro, & ad villam Foriscriptæ Puteolanæ Diœcesis se contulit habitationis causa, vbi adhuc habitat cum domo, familia, & bonis omnibus, prout etiam Leonardus Ruffus Terræ Miani Neapolitanæ Diœcesis, qui ab anno 1657. & tempore non nubili in prædicta Villa Foriscriptæ habitavit, & habitat, verum quia mortuo Augustino, Angela, & Leonardus prædicti inter se cohabitabant sub spe futuri matrimonij, facta denuntiatione per Parœcum habitationis Curiæ Episcopali, firmatique processu sub die 13. Iulij huius anni 1667. fuerunt personaliter citati ad dicendum causam, quare non deberent declarari excommunicati vigore cuiusdam Constitutionis synodalis, sub titulo de Sacramento matrimonij, qua excommunicantur tale facinus perpetrantes, incensatisque contumaciis sub die 14. 15. & 16. dicti mensis, fuerunt tandem sub die 18. eiusdem mensis declarati excommunicati, & Cedulae per solita loca, & in Villa Foriscriptæ, vbi ipsi habitabant, affixi, quibus auditis, & forsan per dictos Leonardum, & Angelam visis, ad subterfugiendum forum Curiæ Puteolanæ, ad Archiepiscopalem Curiam Neapolitanam accesserunt, data opera, & non nisi fraudulenter, prout colligitur ex epistola missiva Oeconomi Foriscriptæ fol.... habita licentia à Curia Archiepiscopali Neapolitana, matrimonium in Villa Paolillo contraxerunt; instat ad præsens pro declaratione nullitatis matrimonij, tanquam contracti non coram proprio Parœco, ad quod probandum,

Primo adducitur, quod Trident. sess. 24. de reformat. matrim. cap. 1. dicit, præcipit S. Synodus, ut matrimonium ter à proprio Parœco denunciatur, & deinde loquens de benedictionibus idem statuit, & idem de matrimonio sentiunt omnes, dicitur vero proprius Parœcus in primis ille, in cuius Parœcia contrahentes habent domicilium, vel quasi domicilium, vel habitant, aut animum habent habitandi per totum annum, vel maiorem anni partem, ita Menoch. lib. 6. præsupt. 88. num. 3. Salzedus in practica Canonica, cap. 73. Triuisanus lib. 1. decis. 23. Gutierez de matrim. cap. 63. num. 6. Franciscus Molinus lib. 2. de ritu nuptiarum differ. 2. num. 8. Franciscus Zipens lib. 4. in tit. de sponsalibus, num. 13. Gratian. tom. 1. cap. 75. num. 18. Cauillanus decis. 12. num. 22. Barbosa de pot. Episcopi, alleg. 32. num. 59. & de offic. Parœci, cap. 21. num. 34. & cap. 12. in decretalibus, lib. 5. tit. 28. num. 8. Riccius in praxi fori Eccles. part. 1. resol. 244. & in alia parte, resol. 424. Piascarius in praxi Episcopali, part. 2. cap. 4. num. 32. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 23. Bonacina de matrim. quast. 2. punto 8. num. 1. & 2. Bossius de Jubileo secc. 4. cas. 13. à num. 26. ad 34. & de matrimonio, tom. 1. cap. 4. §. 1. Marcus Serio de officio Parœci, disp. 7. quast. 5. diff. unica, queso 5c. per totum, Trullench. de Iurib. Parœci, cap. 8. vnde si contrahentes tempore, quo contrahunt, habitent

habitent in Parœcia firmum habentes domicilium, valet eorum matrimonium coram Parœco eiusdem Parœciæ contractum, licet non habeant animum permanendi, vel discedendi, Zipeus, Bossius, & alij, *vbi supra*, & Parœcius lordanus, *var. lucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 7. de matrimonio. fol. 239.* qui refert decisum per S. Congregationem de anno 1621. non opus esse per maiorem anni partem habitare, sed statim, ut capit par ipso habitatio cum tali animo erit sufficienter contractum domicilium, quoad hunc effectum contra alios, qui indistincte requirunt domicilium, quod non est verum, quia sufficit habitatio.

³ Vnde qui domicilium transtulerunt cum declaratione animi ibi firmiter permanendi, quamvis ibi paucum tempore domicilium constituerint, & habitauerint validè coram Parœco illius loci contrahunt, tamquam coram proprio Parœco, scilicet sui domicilijs, Gutierez d. cap. 65. n. 14. Zipeus *vbi supra*, Sanchez num. 1. Bossius de Iubile d. casu 11. num. 28. quia ad constitutendum alibi domicilium non est opus habitasse decennio, aut detulisse res suas cum familia, vel alias possessiones ibi emisse, sed statim ac quis incipit habitare in aliquo loco animo ibi perpetuò habitandi, acquirit domicilium, & hoc est verum, licet post paucos dies mutet animum, ut ait Rota in Toletana matrimonij coram Merlino, de qua Barbosa *de potestate Episc. alleg. 32. num. 77.* & si quis habeat duas Parœcias, unam in hyeme, aliam in æstate, coram utroque Parœco contrahere poterit, argum. Text. *in cap. cum quis de sepulturis*, Rot. Romana, *vbi supra*.

⁴ Secundo fuit decisio Rotæ coram Merlino *tom. 1. in Neapolita.* Nullitas matrimonij *decif. 400. num. 16.* ibi nam familiam è Ciuitate Neapolis traduxerat ad Castrum Clari Montis cum supellestili, ibique dum permanferat, & ex aliis constat ibidem domicilium habitationis fuisse, vnde meritò eiusdem loci Parœcus erat adhibendus, ut firmauit Rota in una Toletana matrimonij coram Domino Merlino, *tom. 1. dec. 194. è d. decif. 400.* ergo secundum sensum sacrae Rotæ Romanae matrimonium, de quo loquimur, nullum omnino est, nam habitationem coniuges non habuerunt in Villa Panfilippi, sed potius in Villa Foriscriptæ Puteolanæ dicecessis, ergo dum accesserunt ad Parœcum Panfilippi, ad Parœcum alienum accesserunt, iustè ergo nullum esse matrimonium prætenditur à Procuratore fiscalis Curiae Puteolanæ.

⁵ Tertio facit, quod cum certum sit ad coniungendum aliquos in matrimonium, non dici proprium Parœcum, qui est solius originis, nam requiritur habitatio, ad tradita per Sanchez d. lib. 3. disp. 23. num. 7. per Corradum lib. 7. de dispensat. cap. 50. num. 33. & per alios DD. citatos querendum restat qualis habitatio requiratur ad hoc, ut quis dici possit alicuius Ecclesie Parœcianus, & licet in hoc maxima sit DD. dissensio, quidam enim putarunt requiri translationem domicilij, alij autem dixerunt sufficere habitationem dummodo sit annalis, aut pro maiori parte anni, alij autem hoc intelligentes de Sacramentis necessariis, non verò de voluntariis, provt Sacramentum ordinis, & matrimonij dicunt in ipsis sufficere habitationem, & in hoc soleat Rota discrepare à sacra Congregatione, nam Rota videtur domicilium requirere, sacra verò Congregatio solam habitationem exposcit, ut communis est sententia, ut bene Ill. D. Fagnan.

*in cap. significant de Parœciis, lib. 3. decretalism part. 1. & sic si sequi velimus primam opinionem puto dubitari non posse, quod supradicti Leonardus, & Angela in Villa Foriscriptæ domicilium contraxerunt, ibi enim habitauunt per totum id temporis spatium, & Angela etiam post mortem sui virti, qua posita habitatione dubitari non potest de animo ad contrahendum domicilium requisito, iuxta vulgatas DD. opiniones, si velimus sequi dictam opinionem, nullam video in hoc casu dubitationem, quia ex processu fabricato apparet ipsos continuas, & continuare habitationem in Villa Foriscriptæ, & ibi reperiuntur ascripti in libris status animarum ab anno 1659. usque ad annum currentem 1667. prout ex fide fol. Et sic tunc, & verior est opinio Federici de Senis *conf. 254.* quod ad Ius Parœciale est attendenda praesens habitatio, & non domicilium, ut post alios Fagnanus, *vbi supra*, num. 28. quam opinionem laetus practicavit sacra Congregatio, teste D. Fagnano, *vbi supra*, num. 28.*

Quarto facit, quia si aliqui retento proprio ⁶ domicilio se transtulerunt ad alium locum alterius Parœciæ, & ibi morentur, non ad breve tempus, sed vel toto anno, vel maiori anni parte alicuius negotij causa expediendi, vel officij alii exercendi, vel alia de causa, cum animo postea expedito negotio, &c. redundi, ut sunt scholastici in loco studij, Mercatores in loco *vbi* excent mercaturas, Professores scientiarum in Academiis, famuli, & mercenarij, & illi, qui causa pestis, vel belli aliquo aufugient, qui omnes possunt valide contrahere matrimonium in loco coram Parœco illius domicilijs, seu Parœciæ, in qua tunc habitant, nec est necesse, ut contrahant coram Parœco proprij domicilijs à quo tunc absunt, ita post plures Gutierez *cap. 63. num. 19.* Molina, Piafeci, Gratian, Riccius, & alij apud Garsiam de Beneficiis, part. 7. cap. 7. n. 1. Gratian. *tom. 1. cap. 75. num. 19.* Barbosa *alleg. 32. num. 63.* & *de potestate Parœci, cap. 2. num. 34.* Sanchez *disp. 23. num. 13.* Bossius de Iubile, *sect. 4. casu 13. num. 32.* & *sect. 1. casu 10. §. 6. num. 134.* & 156. quia illa diuturna inhabitatio moraliter censetur, & consuetudine communi recepta est per modum cuiusdam domicilij, ratione cuius quasi domicilijs scholastici, Mercatores, & similes supra numerati contrahunt coram Parœco, ut refert Barbosa *d. num. 63.* Serius, Fagnan, Bossius, & alij, vnde in hac Sacra Congregatione de anno 1621. dum dubitaretur, an Relegatus ad certum locum pro tempore arbitrio Iudicis mensurando deberet matrimonium contrahere coram Parœco loci, in quo erat Relegatus, dicit validè contrahi, quia sufficit præsentia Parœci habitacionis, qua quasi domicilium acquiritur, & Garsia *vbi supra* refert pro valido fuisse habitum matrimonium contractum coram Parœco loci, *vbi* quis habitavit, ut Prætor, Medicus temporalis, &c. sic mulieris matrimonium contractum coram Parœco loci, *vbi* habitabat ad scandalum evitanda in su Præcipuis secularis exiliata fuit, ut validum iudicatum, licet ibi esset sub præcepto non discedendi, donec aliter, ut post Decianum *lib. 4. criminaliam, cap. 16. num. 16.* dicit Barbosa *d. cap. 21. num. 29.* & plures Sacrae Congregationis decreta refert. Barbos. *in collect. Bullarum in verbo matrimonio,* quia per talem habitacionem acquiritur quasi domicilium, ut Rota dicit in Toletana, & Neapolitana matrimonij, de quibus *suprà*.

Quinto facit, quia quando sunt contrahentes ⁸ diuersa

diuersarum Parœciarum sufficit si contrahatur in domicilio vnius ex coniugibus, vxoris scilicet, aut viri, & ita decisum per Sacram Congregacionem dicit Barbosa *d. alleg. 32. n. 65. & 98. & de potest. Parœci, cap. 21. num. 44. & 45. & in remiss. 9 ad Trid. d. sess. 24. cap. 1. num. 34.* & si Amasia se conferat ad domicilium Amasij, & ibi cum eo matrimonium contrahit, valide contrahit coram Parœco Amasij, Triuisan. *dec. 23. part. 1.* & post alios Barbosa, *vbi supra.*

Sexto facit, quod si vir, & mulier sint alienigenæ, & non deferentes proprium domicilium in aliquem locum deuenenterunt sine animo perpetuo ibi permanendi, seu reuertendi ad propriam domum, ibi non contrahunt validè coram Parœco loci, quia proprius Parœcus non est ille, qui præest Parœciæ, ad quam se transtulerunt, sed ille in cuius Parœcia habet fixam habitationem, Molina, Guttierz, Vallensis, Riccius, & alijs, *vbi supra;* sic Parœcus ruralis non sufficit ad assistendum validè matrimonio respectu eorum, qui causa fructuum colligendorum, vel recreationis gratia se transferunt, *ibidem* ad modicum tempus moraturi, quia ibi non acquirunt domicilium, neque ob illam paruam moram efficiuntur Parœciani ruralis Parœcianæ ex *d. cap. 15. qui de sepulturis, in 6. Barbosa. alleg. 32. num. 66. & cap. 21. num. 7. de officio Parœci, & tom. 3. ad decretales sexti libri, lib. 3. tit. 12. cap. 3. num. 2.* Rot. Romana *dec. 656. part. 4.* Seraph. *decis. 615.* de quibus Riccius, & Barbosa *vbi supra,* & post alios Diana *part. 3. tract. 4. resol. 231. in fine,* & ita declarauit Sacra Congregatio, teste Garsia *vbi supra,* contra Sà & Basiliu Pontiu *lib. 5. cap. 13. de matrimon. 11. §. 1. num. 4.* asserentes mordicam habitationem sufficere, ut quis coram Parœco loci, in quo ad breue tempus est moraturus causa recreationis validè contrahat matrimonium, & ideo Rota Romana *part. 1. in nouis dec. 643. disputat, an matrimonium contractum inter duos, qui plerumque habitabant in ciuitate Florentiæ, valeat si fieret coram Parœco rurali, & dicit non valuisse, quia non habebant animum constituendi domicilium in iure, sed recreationis causa ibi habitabant.*

Septimò facit à fortiori, quia si duo aufugiant dolose, & animo fraudandi proprium Parœcum, tunc est quæstio, an possit contrahere matrimonium coram Parœco loci, ad quem aufugerunt: negant aliqui validè contrahere, ita Nanarrus *lib. 4. tit. de sponsalibus. conf. 47. in prima editione, & conf. 14. de clandestina deponstatione in secunda editione,* Henriquez *lib. 11. cap. 3. §. 3. litt. 1,* Rebellus *part. 2. de oblig. instr. lib. 1. quæst. 8. n. 6.* Sed verior est tenenda sententia affirmativa cum Guttierrez, Sanchez, Bonacina, & aliis, de quibus Barbosa *alleg. 32. num. 77. & de potest. Parœci, cap. 21. num. 36.* & tenuit Rota coram Merlino in Toletana matrimonij, de qua suprà, cuius meminit Barbosa *vbi supra, num. 77. & Sacra Congregatio, teste eodem Barbosa num. 40.* in vna Senensi 17. Maij 1600. declarauit validum fuisse matrimonium cuiusdam iuuenis cum meretrice, qui dubitauerat illud in propria ciuitate contrahere adhibendo Concilij Trid. solemnitates, eo quod iuuenis Parentes eidem facile facturi erant impedimentum, & propterea ad urbem Romæ se transtulerunt, & coram testibus, & Parœco in Parœcia, in qua aliquantulum morati erant, contraxerunt per verba de præsenti, ergo quando contrahentes, de quibus in præsenti nullo modo habitarunt in Parœcia, & villa Pausilippi, quo-

modo potuerunt contrahere matrimonium coram Parœco illius Parœcia.

Octauò facit quia tutior, & verior est opinio Federici de Senis *d. conf. 234.* de qua Rota, *vbi supra* in Toletana, & Neapolitana matrimonij, quod ad ius Parœciale est attendenda præsens habitatio, & non domicilium ex Fagnano, *vbi supra, num. 28.* quam sæpe sapientius Sacra Congregatio sequuta fuit in casibus contingitibus, de quibus Barbosa *in collectaneis Apostolicarum decisionum collect. 465. vbi num. 18.* refert validum fuisse declaratum quoddam matrimonium cuiusdam iuuenis cum meretrice contractum, qui dubitauerat illud in propria ciuitate contrahere, adhibendo Concilij Trid. solemnitates, eo quod iuuenis Parentes impeditre poterant, & propterea Romam venerunt, & coram testibus, & Parœco in Parœcia, in qua aliquantulum morati fuerunt, matrimonium contraxerunt per verba de præsenti, quod fuit iudicatum validum in vna Senensi 17. Maij 1600. cuius meminit Barbosa *de potest. Parœci, cap. 21. num. 40. & in collect. Bullar. dicta collectan. 465. num. 28.* Nicol. in suis flosculis in verbo Parœcius, Fagnanus, & alijs, *vbi supra,* & ea ratione id fuit declaratum per dictam sacram Congregationem quia is est proprius Parœcus, in cuius Parœcia habitabant contrahentes tempore contractus, Gloss. in Clement. 1. de priuileg. versic. Parœcialis, Abbas in cap. omnis utrinque sexus de pænitentia, & remiss. & alias generaliter consulta, an proprius Parœcus dicatur, in cuius Parœcia contrahentes habitant, tempore contractus matrimonij, & respondet ita dici, & ad tale exemplum alias sacra Congregatio declarauit, vt supra diximus valere matrimonium cuiusdam scholaris, qui Patauij per quinque, vel sex menses ibidem moratus, matrimonium contraxit coram Parœco loco, at idem de matrimonio contracto in Anglia ab eo, qui aliquantis per moratus coram Parœco loco matrimonium contraxit cum meretrico.

Sic de matrimonio inter virum, & vxorem Traiectenses, qui in Aquisgrana se contulerunt, ibi aliquandiu morati matrimonium contraxerunt, sacra Congregatio consulta de eius validitate respondet exprimendum esse tempus, quo contrahentes Aquisgranæ manserunt, quod si fuerit saltem vnius mensis dandam esse decisionem pro validitate, alias referendum in sacra Congregatione, de quibus declarationibus D. Fagnanus in *d. cap. significauit de Parœcis, & Parœcianis à num. 5. 6. cum seqq.*

Ergo ex dictis clarè patet, quod matrimonium inter dictos Leonardum, & Angelam contractum coram Parœco Pausilippi, nullum, & invalidum est, quia non coram proprio Parœco contrahentium, ex quo contrahentes ipsi tempore, quo contraxerunt in Villa Pausilippi, habitabant in Villa Foriscriptæ, prout in facto datur.

Sed bone Deus, postpositis his omnibus, quomodo poterat contrahi matrimonium in Villa Pausilippi absque attestatione Ordinarij Puteolani de statu libero contrahentium, quæ necessaria erat, si consideretur responsio sacra Congregationis supremæ, & vniuersalis inquisitionis de virbe, quæ de anno 1637. consulti à iudicibus matrimonium Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ petentibus v. g. an requiratur pariter attestatio ordinarij pro exteris, qui per decem annos, & ultra domicilium acquisuerunt in loco, *vbi matrimonium sunt contracturi, si eorum status liber probetur per Testes Fide dignos tam origi-*

Reuerendo D.Francisco Andreozzi
Capellano maiori Regiarum
Tremium Clasis
Neapolitanæ.

mis, quam domicilij, sacra Congregatio respon-
det, attestationem requiri, ergo si in casu, quo
Angela ipsa in Villa Foriscriptæ matrimonium
contrahere voluisse, ibique adessent Testes tam
dictæ Villæ, quam Villæ Paufilippi Fidei digni,
qui deponerent de statu libero dictæ Angelæ,
sacra Congregatio responderet requiri attesta-
tionem ordinarij Neapolitani à fortiori erat nec-
essaria attestatio ordinarij Puteolani, quando An-
gela contraxit in Villa Paufilippi, ex quo in Vil-
la Foriscriptæ decessit eius vir, ibique habitabat,
& habitat, nec Testes domicilij poterant exami-
nari in Curia Neapolitana, vt ex eadem respon-
sione colligitur.

Ex haec tenus dictis clare patet invaliditas dicti
matrimonij contracti coram non proprio Parœ-
co, & contra decretum sacra Congregationis
supremæ, & vniuersalis inquisitionis de vrbe, ex
quo sine autoritate ordinarij Puteolani, ideo
in stat pro declaratione nullitatis, prout sperat à
recta Iustitia Domini Iudicantis.

Quare, &c.

DISCEPTAT. CCLXXXIV.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti species proponitur.
- 2 Institutio Capellani, & Confessarij Tremen-
tum sit ordinaria an delegata.
- 3 Iurisdictio Capellani maioris unde oriatur, &
a quibus Pontificibus confirmata.
- 4 Confessarius semel approbatus sine causa neque
valide, neque licet potest renocari à confes-
sionibus.
- 5 Textus in cap. accepimus de etate, & qualitate
adducitur, & explicatur.
- 6 Confessarij approbatio à Trid. requisita non est
gratia propriè dicta.
- 7 Authenticum, & publicum instrumentum non
potest renocari, & inficiari sine causa.
- 8 Iuris quasi priuatio sine causa non datur.
- 9 Confessarij approbatio sine examine facta sem-
per renocari poterit, secus si fiat prævio ex-
amine.
- 10 Confessarius dubitans de sua iurisdictione quid
agere debeat.
- 11 Capellani maioris licentia quandiu duret.
- 12 Solitum concedi perpetuum, & duraturum dici-
tur, & quando.
- 13 Confessarius an possit absoluere vigore ratifi-
cationis Superioris.
- 14 Confessarius semel approbatus si absque insta
causa suspendatur, suspensiō est nulla.
- 15 Idque tam in confessario regulari, quam seculari.
- 16 Confessarius approbatus sine examine poterit
ad libitum renocari.
- 17 Confessarij approbatio sine insta causa non po-
test renocari.
- 18 Confessarij approbatio non est necesse, ut fiat in
scriptis.
- 19 Suspensiō, & censura quelibet, ut feratur re-
quiruntur monitiones.

ARGUMENTVM.

Confessarius Religiosus Tremen-
tum quo approbindus, & qua authoritate?
Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

SUPPONITVR in facto D. Franciscum Andreozzum Canonicum Auer-
fanum, & Reuerend. Capp. Tremum Clasis Neapolitanæ annis præteritis
fuisse electum per Illust. apellantum maiorem
huius Regni D. Franciscum de Cespedes in Ca-
pellanum, & Confessarium ordinarium to-
tius Clasis Regni Neapolis, prævia nomina-
tione facta per Ecc. Dom. D. Iannetinum de
Auria, simulque suum officium exercuisse, præ-
vicio rigoroso examine facto per P. Carolum
Florillum Societatis IESV, examinatorem elec-
tum per eundem Illust. Cespedes, simulque per
annos duos in dicto officio in locis etiam Hispani-
arum, vbi Clasis maritima morabatur absol-
uisse in sacramentalibus Confessionibus tum Re-
miges Christianos, tum etiam ceteros, qui in
Tremibus morabantur, necnon dum ad portum
huius fidelissimæ Ciuitatis Clasis maritima præ-
dicta morabatur eosdem absoluisse, ab eisdem
vocatus, nunc præsupponitur per Illust. de Ce-
spedes tales absolutiones datas in portu fidelibus,
de quibus supra, fuisse nullas, & invalidas, vel
saltim illicite præstitas sub prætextu, quod licen-
tia data per eundem eidem D. Francisco fuerit
per sex menses tantum, prout ipsiusmet iurisdi-
ctio non durat, nisi per sex menses, quia sic per
Papam solet concedi, & confirmari, necnon dicit
idem D. Cespedes se renocasse licentiam prædi-
ctam eidem Domino D. Francisco oretenus ta-
men, dum Neapolii manebat, nunc queritur,
vtrum benedicat D. Cespedes, vel melius Dominus D. Francisus, pro quo Ego defendedo, firmi-
ter affero, confessiones prædictas, & validas licitas
fuisse, renocationem, de qua supra, siue suspensiō-
nem nullam, & invalidam fuisse propter rationes
infra adducendas, ac proinde Dom. D. Franciscum
tanquam bene, & fideliter se gerentem in
dicto officio non posse molestari, & inquietari
per dictum D. de Cespedes quod

Primo probatur, quia Iurisdictio, quam ha-
bet dictus D. Franciscus est ordinaria dependens
ab eadem ordinaria Iurisdictione quam habet
dictus Illustrissimus Cespedes, de qua in c. cum
Cappella 16. in ordine de privilegiis, non deroga-
tiva per Tridentinum sess. 24. de reform. cap. 11.
Imo corroborata, & confirmata per plures sum-
mos Pontifices, præsentim per Leonem X. 3
26. Iulij 1515. prout obseruat Gabedus de
patronatu Regia Coronæ, cap. 43. de qua Iuris-
dictione plura notat Vincent. Turturetus de
Capellis, & Capellanis Regnum, necnon Reua-
tus Copinus lib. 2. de sacra politia, tit. 5. Imo
de confirmatione multorum summorum Ponti-
ficium, vt Clementis VII. Iulij III. Pij IV.
Sixti IV. Innocentij VIII. Alexandri VI. Iu-
lij II. Pauli V. notat Barbosa in dict. cap. cum
Cappella de privilegiis, vnde cum sit Iurisdictio
ordinaria potuit ab eodem exerceri suis cum sub-
ditis, igitur bene D. Franciscus suum exercuit
officium.

Secundo probatur, quia approbatus ad au-
diendas fidelium confessiones sine facta, &

OO graui

gravi causa, neque licite, neque validè reuocari potest per Episcopum, vt in propriis terminis loquendo de confessatio sacerulari post Suarez, Reginald. Cominchum, Fagundez, Enriquez, & alios dicit Barbos. *de pot. Episc. alleg. 25. part. 2.* quod sequitur Marcus Vidal. *oper. moral. in tit. de Iurisdict. Inquisit. 6. pag. 293. col. 1.*

5 num. 40. quod patet per Text. *in cap. accepimus de etate, & qualitate,* vbi habetur: Eum qui semel tamquam idoneus, approbatus est, non esse tamquam indignum reprobandum, nisi constituit causa cognita denuò esse indignum, vbi sunt notanda illa verba, quod Textus non dicit, non licere, sed absolute ait non esse reiiciendum, ergo reuocatio licentia sine causa erit illicita, & inualida, quod patet, quia approbatio illa exigità à Tridentino, non est gratia proprie dicta, sed Iuridica quædam declaratio ad modum iustæ sententiæ ex Iustitia debita, sed iusta sententia inualide sine causa reuocatur, vt ex iure habetur; igitur etiam inualidè, & illicitè superior reuocat approbationem semel concessam, nulla existente causa, tum quia D. Franciscus iam fuit approbatus, & idoneus, & nequit non esse idoneus, sed approbatus nisi mulctetur, v.g. si imprudenter se gerat, si pœnitentes solicitauerit, si surdus, vel mente captus efficiatur, & similiter, ergo cum nulla habeatur mutatio ex parte Sacerdotis approbati, neque etiam haberi potest validè ex parte approbationis iam factæ, nam hæc necessariò dependet ab illa; ergo, &c.

7 Tertio facit quia authenticum, & publicum testimonium validè reuocari non potest, nisi ad hoc nouæ emergant rationes, sed in casu nostro nihil noui per mutationem evenit, ideo authenticum testimonium identitatis per approbationem publicatum reuocari non potest *in l. 1. & tot. tit. Cod. sententiam rescindi non posse*, tum quia Sacerdos, iam habet aliquod ius acquisitum, nam fuit approbatus, & declaratus idoneus, ius autem acquisitum iuste, & licite sine gravi causa non tollitur, vt affirmant DD. *in l. 2. ff. ne quid in loco publico*, ergo neque etiam per reuocationem approbationis potest validè priuari Sacerdos suo iure acquisito in ordine ad audiendas fidelium confessiones, dummodo nulla noua causa existat, vt supponitur in præsenti.

9 Quod si dicatur approbationem ad Confessiones audiendas ex sua natura esse reuocabilem, igitur si de facto fiat sine rationabili causa, semper erit valida, tunc respond. reuocabilem esse, quando non fit prævio examine, quia tunc sapit naturam Gratiae, secus verò quando fit prævio examine, quia tunc sapit naturam Iustitiae, vnde iniuste facret, & inualidè superior, si sine causa reuocaret, vt bonè Marcus Vidal *in sua arca salutari in tit. de dubiis inquisit. 6. fol. 45.* qui addit, quod in dubio circa Iurisdictionem necessariam quoad ad Ministrum Sacramenti pœnitentia, si quis propriè dubitet de sua Iurisdictione neque licite, neque validè absoluit, vt post Suarez, Fillacc. Bonacini. Sanchez, Alphonsum de Leone, & alios dicit idem Marcus Vidal, qui *num. 5.* post Suarez dicit, optimum consilium esse, quod pœnitens aliquod peccatum veniale simul cum mortalibus confiteatur, quia cum sit certa Iurisdictione quoad venialia etiam indirectè tollerentur mortalia, igitur in nihilo errauit D. Franciscus dum taliter se gessit.

11 Neque obstat Illustrissimi Capellani maioris licentiam durare per sex menses, quia singulis quibusque sex mensibus solet à Papa concedi,

& confirmari, petente nostri Catholici Regis oratore, vnde dici potest pro parte Illust. de Cespides suam licentiam non esse perpetuam, sed temporaneam, vnde non posse D. Franciscum habere perpetuam, cum in ipso de Cespides perpetua non sit.

Respondeo enim, quod cum talis licentia nunquam fuerit denegata, nec est memoria in contrarium, sed semper concessa, ideo dici debet perpetua, vt in simili discurret Molfes. *in conf. 12. à num. 10. cum seqq.* quia consuetum dicitur, quod pluries obseruatum est, vt *in §. Panorum, inst. de rer. diuis.* & quod consuetum, & solitum est, dicitur perpetuum, & semper tale, vt post alios Barb. *de dictiōnib. dictiōn. 376.* à quibus solitis, seu consuetis fit semper argumentum in perpetuum in quacunque materia, vt post alios idem Barbos. *in locis communib. argumentorum loco 102.* Igitur talis licentia, & gratia respectu Illust. Cespides dicitur semper solita, & perpetua.

Vnde illa ratihabitio de præsenti, quam D. Franciscus se habere putabat, dicitur sufficiens ad agendum quod agit, vt in puncto post Ioannem Sancium *disputat. 44. & Lezzana tom. 1. part. 1. cap. 6. num. 55. & tom. 2. in summa, fol. 413. num. 15.* cui non obstat fuisse licentiam renocatam oretenus, quia vt supra probanimus, & notat D. Diana post alios *in sua summa in verb. Confessarius quoad Iurisdictionem*, confessarius semel approbatus ab Episcopo, si absque iusta causa suspendatur, suspensio erit nulla, quodquidem de confessariis Regularium certissimum esse nemo dubitat, de sacerularibus vero confessariis post Turrianum, Suarez, & Bessium dicit Diana, *vbi supra, num. 8.* quia talis suspensio, seu renocatio facultatis est quædam ablato Iuris acquisiti, vel quasi reuocatio iustæ sententiæ, sententia autem sine noua causa non potest validè reuocari, tum quia talis Confessarius approbatus, & reputatus idoneus, si nulla superueniat causa ex parte ipsius quoad scientiam, & mores, iam habet omnia requisita Concilij, vt idoneus reputetur, si habeat aliunde Iurisdictionem, vt idem Diana dicit *part. 3. tract. 2. resol. 22. & part. 5. tract. 14. resol. 21.* qui limitat, quando fuissest admisssus ad confessiones audiendas sine examine; quia sicut potest Episcopus concedere sacerdotibus idoneis licentiam audiendi confessiones, quamvis examini non exponantur, quicquid dicit Nouarius *in summa Bullar. tom. 2. in tit. de regular. audientibus Confess. sacerularium, num. 9.* Ita potest sine causa reuocare licentiam confitendi, quando sine examine fuerint expositi ad audiendas Confessiones, quia illud dicitur priuilegium penitus gratiosum, ergo gratis potest reuocari, vt ex Bordono *in consil. regular. resol. 36. quast. 2. num. 9.* dicit idem Diana *part. 7. tract. 1. resol. 33. & in summa in verbo Confessarius quoad Iurisdictionem. num. 8.*

Quod idem dicit P. Leander à Sanctissimo Sacramento *tom. 1. tract. 5. de Sacrament. Pœnit. disp. 11. quast. 86.* vbi dicit, quod sine causa non potest reuocari approbatio facta per Episcopos confessario seculari, imo quod oportet data causa, similique probata id fiat, quia vt supra diximus dicta approbatio non est gratia, sed actus iustitiae, igitur nequit reuocari iuste sine iusta causa, & consequenter nec validè, vnde ait ipse, quod si absque illa legitima causa reuocetur approbatio ipsius, potest nihilominus talis Sacerdos post dictam reuocationem sine causa factam, valide

DISCEPTATIO

An qui renuntiat voci passiuæ in Religione Theatinorum possit admitti ad vocem actiuam,

V B I

Impugnatur Pater Peregrinus in additionibus ad constitutionem Theatinorum part. 2. fol. 45. vers. Octauum dubium est.

Responsio ad Patrem Peregrinum in additionibus ad constitutionem Theatinorum p. 2. f. 45. vers. Octauum dubium est.

PATER Peregrinus vir sanè insignis ob multa, quæ reliquit impressa, in loco citato querit an si aliquis vocalis voci actiuæ, & passiuæ in electione vocalis pro Capitulo generali, renuntiasse pro illo actu voci passiuæ, utrum possit intervenire illi electioni tanquam vocalis voci actiuæ tantum, & posito dubio respondet, quod non; ego tamen dico quod possit admitti cum voce actiuæ.

Probatur primò, quia renuntiatio est stricti iuris, & debet intelligi, vt quanto minus dicatur renuntiatum, ita vt minus renuntianti noceat, quam sit possibile ita Decius consil. 379. num. 4. Soccinus senior consil. 33. num. 10. lib. 3. Rota Romana, de qua Sigismundus de Bononia de electione, cap. 2. dubio 14. num. 7. neque renuntiatio trahitur ad ea, quæ expressa non sunt Rota decif. 47. num. 1. imm̄ta decif. 43. eoram Coccino, nec in dubio præsumitur quis renuntiasse omni iuri suo, sed potius debet quæcunque interpretatione fieri ad talēm excludendam renuntiationem Bald. in cap. ad hec, n. 11. de sequestratione possessionis, & fructuum, Decius consil. 308. num. 8. Rota decif. 637. num. 6. part. 1. in recentioribus; & ideò dicit Rota, quod renuntiatio non intelligitur facta per verba urbanicatis, vt ait Rota dict. decif. 636. ergo cum præsupponatur renuntiatum fuisse voci actiuæ non habebit locum in voce passiuæ.

Probatur secundò, quia sunt diversa iura inter se vocis actiuæ, & passiuæ, quia ad hoc, vt quis possit aligi, necessariò requiritur expressa professio, vt post alios Suarez de religione, tract. 8. lib. 2. cap. 4. ex cap. cum Magistrum, de electione, cap. nullus eodem titulo, in 6. Rota decif. 847. eoram Seraphino, Sigismundus de Bononia de electione, dub. 87. num. 3. quando verò quis priuatur ob culpam elect. simpliciter, tunc intelligitur de voctum actiuæ, tam passiuæ, & sic priuatus electione, non poterit eligere, nec eligi Geminianus consil. 99. num. 4. Cardinalis Tusclus litt. C, col. 59. Ratio est, quia electio est nomen verbale, quod duplēm habet significationem, nempe actiuam, & passiuam, vt notant DD. in l. 2. ff. de duobus reis, scilicet verò vbi verba non ita simpliciter disponerent: nam si verba statuti sonarent (vt non possit eligere) tunc solum accipiuntur

DISCEPT. CCLXXXV.

S V M M A R I V M .

- 1 Patrii Peregrini quæstio proponitur.
- 2 Renuntiatio stricti iuris est, & interpretanda, vt renuntianti minus noceat.
- 3 In dubio quis non præsumnit renuntiasse omni iuri suo.
- 4 Voci actiuæ, & passiuæ diversa Iura sunt inter se.
- 5 Vox passiuæ quare sit concessa regulari, & an renuntiari possit.
- 6 Fauori proprio nemo potest renuntiare, quando verit in damnum publicum, vel priuatum.
- 7 Renuntiatio voci passiuæ solum est ad commodum priuata personæ.
- 8 Qui renuntiat voci actiuæ, priuetur voce passiuæ. Et quomodo id intelligatur.
- 9 Argumentum à simili non sumitur in correctoriis.
- 10 Electus, vt iret ad Capitulum, si propter impedimentum ire nequivit, poterit in alia electione vocalis habere suffragium.
- 11 Text. in cap. si electio 26. de elect. in 6. declaratur.

pro voce actina, si verò sonarent (vt non possit eligi; tunc sumuntur pro passiuā electione Abb. in cap. cum dilectus, num. 15. de consuetudine, Sigismundus à Bononia de electione, dubio 9. num. 5. sic in simili fundat Pater Pasqualigus tom. 1. quæsiōnū Canoniarum, quest. 14. quod regularis qui renuntiauerit omnibus iuribus hæreditatiis in amplissima forma, & quibuscumque bonis sibi quocunque titulo obuenientibus, non per hoc censetur renuntiass̄ legatum sibi relietum non ab amico, aut coniuncto, quia est renuntiatio strictissimi iuris: ergo hæc renuntiatio vocis passiuæ non comprehendit vocem actiuam.

5 Dices ex Peregrino *vbi suprà*, non passiuā est concessa regulari ob beneficium commune Religionis, cui renuntiari non potest ex *l. ins publicum ff. de patiis*.

Respondeo quod ille, qui se immittit in electionem passiuam, commodum proprium querit cap. si electio 26. de electione, in 6. ibi (iuri suo) Felinus in cap. ad probandum, num. 6. de reiudicata, Suarez de legibus, lib. 5. cap. 9. num. 7. ergo eidem iuri potuit renuntiare, vt in praesenti P. Samuelius de electione Canonica, tom. 1. controu. 4. dub. 8. fol. 210. si ergo est commodum proprium, potuit renuntiare voci passiuæ, firma remanente voce actina argumento *legis si quis in conscribendo, C. de pactis, vbi Glossa & Doctores Rota decis. 26. 5. p. 1. in recent.*

6 Dices secundò, ex Peregrino (cuins argumenta, si bene perpendantur, nihil probant de assumpto; assumit enim in conclusione, vtrum qui renuntiauit voci passiuæ, possit eligere, & deinde probat in argumentis, non posse aliquem renuntiare, voci passiuæ, quod est contra omnia iura Canonica, & supponit à S. P. in citato, cap. si electio 26. de electione, in 6.) talis renuntiatio vocis passiuæ posset esse non solum in præiudicium communis, sed etiam tertiae personæ, quia si essent tres tantum vocales in cap. vtrinque vocis, si unus renuntiaret voci passiuæ, cæteri cogerentur alium eligere, sed fanoī proprio non potest quis renuntiare, quando vertit in damnum publicum, vel priuatum, vt bene Decius in lamento, ff. de reg. iuris: ergo ait Peregrinus non poterit renuntiare.

7 Respondeo quod nihil probat argumentum, quia renuntiatio vocis passiuæ solum est ad commodum priuatae personæ, vt probamus. Ad assumptum de casu, quem supponit dico, tunc per accidens esse, & leges adaptantur ad ea, quæ frequentius contingunt *l. nam ad ea, ff. de legibus*, & si vigeret casus, vtique non bene dicent DD. quid agendum, quando in conclavi duo remanerent Cardinales, an unus posset alium eligere: ergo si per accidens electio esset necessaria, non per hoc est regula constituenda non posse aliquem renuntiare voci passiuæ.

8 Dices tertio, ex Peregrino *vbi suprà*, qui sponte renuntiat voci actiuæ, priuatur etiam non passiuæ, vt apud decreta Patrum Theat. cap. 1. n. 30. ergo subdit Peregrinus, qui sponte renuntiat passiuæ, priuari debet vocē actiuam.

Pro solutione fateor hoc est argumentum magis efficax prima facie, quod facit Peregrinus, sed salua pace tanti viri nihil probat; vnde,

Respondeo primò, quod decretum loquitur de illis, qui habent vocem actiuam ex officio, putâ electi ad concurrendum in electione, quia tale ius habent non in fauorem proprium, sed in

fauorem officij, vt in simili superiores tenentur eligere Generalem *Clementina exini de verborum signific.* ibi teneantur quod ex regula Fratrum Minorum importat vim præceptuam, & sic inobedientes grauiter peccarent, vt ait P. Cappuccinus de electione, dub. 13. num. 2. in fine, qui verò specialis fraternitatis iuri habent suffragium ferre in electionibus, possunt tali iuri renuntiare, vt bene DD. apud eundem Cappuccinum num. 4. Samuelium, & alios suprà citatos, quod limitat, quando talis actina renuntiatio simplicis patris non obligati ex officio ad eligendum, sed iure professionis cederet in damnum Religionis, quod non est in casu nostro, ybi sumus in renuntiacione passiuæ vocis, ex qua potius Religionis ædificatur, quam econtra.

Respondeo secundò, quod argumentū colligit ⁹ P. Peregrinus à simili in materia correctoria, & stricti iuris decretum dicit, priuetur voce passiuæ, qui renuntiat actiuæ; ergo ait ipse, qui renuntiat passiuæ, priuari debet actiuæ dico non posse sumi hoc argumentum à simili in decretis correctoriorum, argumento *legis præcipimus, Cod. de appellationibus*, nec per argumentum à contrario possumus procedere, quando legum sequitur correctio *leg. comuniticula, de Episcopis, & Clericis, Doctores in rubrica, ff. de officio eius*, sed sic est, quod nos habemus de iure communi has voces diuersas, & in uno posse unam, & non aliam concurrere; ergo non bene à disparatis fit illatio *L. Papinianus, ff. de minoribus*, nec ad Patrem Peregrinum spectabat decretum Religionis alterare priuando suffragio regularem ex suo aereo ingenio contra ea, quæ suprà diximus.

Respondeo tertio, argumentando ad hominem contra Patrem Peregrinum querit ipse in appendice, fol. 48. vtrum si quis primo fuit electus, vt iret ad Capitulum (hic est casus noster) & propter impedimentum non potuit ad Capitulum generale accedere possit in alia electione vocalis habere suffragium, & ait, quod sic, quia licet propter impedimentum sit suspensus voce passiuæ, non autem est priuatus voce actiuæ; ergo Pater Peregrinus agnoscit aliquem suspensum posse passiuæ, & non actiuæ, etiam vigore decretorum suæ Religionis; sic igitur agnoscimus, & nos in Patris Fr. renuntiass̄ voci passiuæ, & tunc ad mittimus ad actiuam.

Vrgebis cum Peregrino esse disparitatem in casu suo, quia in casu nostro sponte renuntianit, & absque causa, sed in casu proposito ab ipso excusat ex iusta causa.

Sed contra, quia in materia electionis S. P. in ¹¹ cap. si electio 26. de electione, in 6. idem indicium format de eo, qui renuntiat voci passiuæ voluntarie, vel quia moritur, vel quia propter delictum priuatur, &c.

Ergo non bene Pater Peregrinus renuntiationem necessariam à voluntario distinguit contra formam supradicti Textus quare.

DISCEPT. CCLXXXVI.

S V M M A R I V M.

- ¹ *Fæti species proponitur resoluenda.*
- ² *Substitutio, de qua in praesenti, videtur compendiosa, continens exemplarem.*
- ³ *Substitutio exemplaris à quibus fiat, & quæ requirantur.*

- 4 Mater transiens ad secunda vota an possit facere exemplarem filii.
- 5 Mutus quibus modis dici possit.
- 6 Mutus tantum, iure Codicis quando possit testari.
- 7 Mutus, & surdus à natura, vel ex accidenti scientibus, vel ignorantibus scribere an competat facultas testandi, & quando.
- 8 Textus in l. Humanitatis, C. de impub. an procedat in muto, & surdo, vel non.
- 9 Substitutio compendiosa facta muto, vel surdo quando continet exemplarem.
- 10 Substitutio in dubio presumitur potius directa, quam obliqua, & fideicommissaria.
- 11 Vasisq[ue] argumentum soluitur contra hanc exemplarem.
- 12 Muto posse substitui non repugnat sua ultima voluntati.
- 13 Substitutio, de qua in praesenti nullam contineat tituli validitatem.
- 14 Substitutio exemplaris ex qualitate subiecti arguitur.
- 15 Substitutus exemplaris, vel pupillaris an, & quando possit grauari à testatore.
- 16 Mutus, & surdus in exemplari sicuti possunt grauari à testatore ita substituti eorumdem.
- 17 Exemplaris substitutus succedit in bonis institutioni, &c.
- 18 Substitutus exemplaris succedit in omnibus bonis pupilli, licet sit dictum de bonis suis.
- 19 Substitutio pupillaris in re certa trahitur ad omnia bona pupilli.
- 20 Substitutio pupillaris, & exemplaris quibus verbis distinguantur.
- 21 Substitutio compendiosa cum clausula restribetina extenditur ad omnia bona pupilli, vel muti.
- 22 Substitutio directa qualiter ex coniecturis inducatur.
- 23 Expressum quando facit cessare tacitum.
- 24 Tacitum non semper cessat per expressum, & quando.
- 25 Exemplaris non sit surdo tacitum.
- 26 Exemplaris non sit muto perito litterarum.
- 27 Exemplaris non potest fieri muto, & surdo per accidens.
- 28 Mutus cum licentia Principis testari potest.
- 29 Substitutio exemplaris non potest fieri militi muto, & surdo ex accidenti.
- 30 Exemplaris substitutio evanescit per filios superuenientes.
- 31 Exemplaris qualiter fiat, & qui sint substituendi.
- 32 Sorores an sint substituenda, & quid si sint à statuto Ecclesie.
- 33 Bona, qua veniunt in pupillari substitutione, & in exemplari.
- 34 Fratres consanguinei, an veterini sint à parentibus substituendi.

ARGUMENTVM.

Substitutio exemplaris à quibus fiat, & quæ requirantur. Mater transiens ad secunda vota, an possit facere exemplarem substitutionem. Textus in l. Humanitatis, C. de impub. & aliis substitutionibus explicatur, & substitutio exemplaris quibus fieri possit.

IVRIS RESPONSVM,

P R O

Venerabili Clero sancti Petri
Merculiani,

C V M

Hæredibus Isabellæ de Vecchio,
& Filiorum eius, &c.

I VONDAM vidua Isabella de Vecchio in suo ultimo, quod condidit testamento instituit hæredes Monasterium, Dominicam, & Beaticen[m] suos filios mutos à natura, & omnibus dictis filiis morientibus sine hæredibus, ex eorum corporibus legitimè descendantibus, tali casu in dicta hæreditate dixit, ut succederet Rennerodus Clerus sancti Petri, cum onere Missarum in perpetuum, ut ex dicto testamento, cui, &c. Mortua Testatrix, & postea mortui fuerunt eiusdem filii, unus post alium in statu dicti naturalis defecens sine filiis, &c.

Vnde factus est casus ad beneficium Cleri vi-
gore testamenti, & propterea posuit se in posses-
sionem bonorum hæreditariorum, tam Matris
Testatrixis, quam dictorum filiorum mutorum,
quæ pacifice possedit, & nunc possidet, ab anno
Contagij usque ad præsens tempus.

Nunc autem insurrexerunt consanguinei, &
consanguineæ, scilicet vulgo zios, & zias conso-
brinæ, in quinto gradu Iure ciuili dictorum mu-
torum, & prætendunt hæreditatem, & legitimi-
mam ad se spectare præsumentes super dictibus
eorumdem Matris, scilicet Isabellæ Testatrixis,
sub prætextu, quod Mater prædicta non potuisse
auferre legitimam iure naturæ debitam dictis
filii, nec minus potuisse disponere de eorum-
dem filiorum mutorum hæreditate, quia mater
non habet filios in potestate, vnde ab intestato
venientes prætendunt dictam hæreditatem ab
intestate.

Pro parte vero Cleri substituti replicatur,
quod stante naturali illo defectu filiorum scili-
cat mutorum, & inhabilium ad testandum, pote-
rat mater facere exemplarem substitutionem ei-
dem filiis, quod erat testamentum pro eisdem ex
regula l. Humanitatis, C. de impub. & aliis sub-
stitutis. & §. quæ ratione, inst. de pupillari substitutis.
Quod si replicetur pro parte venientium ab in-
testato, matrem non potuisse filiis substituere
exemplariter, quos voluisse, sed venientes, ipsos
ab intestato, & sic dictos Sobrinos vulgo zios,
& zias per Textum in l. Humanitatis. Hoc ergo
est videndum, pro quo iura sint pro Clero sub-
stituto, vel pro consanguineis, &c. & sanè firmi-
ter assero pro Clero esse dicendum, ac aëream
prætensionem dictorum consanguineorum nul-
lam, & vanam esse.

Probatur, quia talis substitutio facta per ma-
trem filii suis à natura mutis sub conditione, si
sine liberis, &c. est substitutio compendiosa apta
comprehendere omnes alias species substitutio-
num, ad notata per DD. in l. precibus, C. de impub.
& in l. centuria, ff. de vulgari, &c. in præsenti sta-
nte defectu naturali prædicto, erit exemplaris ob-
casum, in quo filii mortui sunt: est enim substi-

tutio exemplaris testamentum, quod fit à parentibus pro liberis suis puberibus, minime testari volentibus, propter furorem, vel alium similem defectum, *l. humanitatis, C. de impub.* & aliis substitit. d. §. qua ratione instit. de pupillari substitutione.

3 Hanc facit pater, & mater, qui filio tenentur relinquere legitimam, vnde non est vti pupillaris, quam pater filio exhaeredato facere potest, dummodo sit in potestate, debet enim haeres institui filius in legitima, ad hoc, vt fieri possit substitutione exemplaris d. l. *humanitatis*, & d. §. qua ratione, Imola, Alciatus, & alij in *l. ex facto*, ff. de *vulgari*, Angelus, Detius, Baldus, & alij in d. l. *humanitatis, C. de impub.* Politus de exemplari, q. 6. Gazius de exemplari, num. 50. Vasquius lib. 2. de success. progressu §. 17. num. 62. Trentacinq. part. 3. cap. 3. Petrus Gregorius lib. 42. *syntag. cap. 14.* num. 12. Gomesius 1. tom. var. cap. 6. n. 12. vbi addit Intrigliolus centur. 2. quæst. 98. Barzius fol. 289. num. 7. col. 1. Fuzar. quæst. 381. qui idem dicunt de fratribus respectu sororum.

4 Quod ampliatur in matre transeunte ad secunda vota, quia adhuc potest facere exemplarem filio, & si eam primo loco fecisset, per talen transitum ad secunda vota, non evanescit, ita Ripa, Hieronymus verius, & alij in d. l. *ex facto*, ff. de *vulgari*, & in d. l. *humanitatis*, Politus de exemplari, quæst. 6. principali dubio 4. Vasquins de success. creat. lib. 2. §. 17. num. 31. Trentacinq. part. 3. cap. 3. num. 4. & mater turpis etiam persona potest filio substituere exemplariter Trentacinq. d. cap. 3. num. 20.

5 Probatur secundo, quia mutus dupliciter sumi potest, primus est, qui loquelam amisit ex accidenti, & hic iure ff. ff. nullam habuit licentiam testandi, *l. qui in potestate*, §. *Surdus*, ff. de *testam.* vbi expressè dicitur surdum, & mutum, testamenti factiōnē non habere, & sequuntur ita scribentes ibi, & docet Vigilius in §. item *Surdus, instit. qui testamentum facere possunt*, idem erat si litteras sciret, adhuc enim cum loqui non possint, testamenta facere non possunt: per Vigilium in d. §. item *Surdus*, qui vèrò litteras non ignorabat, & mutus erat, à Principe impetrabatur licentiam testandi, & sic loquitur Textus in *l. si mutus, aut Surdus*, ff. de *testam.* & Vigilius in d. §. item *Surdus*, sed hodie de Iure C. talis rigor fuit aliqua parte correctus, nam mutus tantum, si litteras nesciat, non potest testari, prout nec etiam antiquitus poterat, neque in hoc lex ff. ff. est in aliqua parte correcta, si vèrò litteras sciat, potest testari scribendo manu propria, secus si litteras ignoret, dicta igitur lex discretis ampliat testandi licentiam, in mutis modo, quia prius licet vitia essent accidentalia, & licet mutus esset litterarum Peritus, testari non poterat absque licentia Principis, ut *suprà dictum* fuit, quam licentiam non esse necessariam in mutis litterarum peritis disponit Textus in d. l. *lex discretis*, & quod scribendo manu propria, possint muti testari absque Principis licentia, & idem in mutis à natura, & non surdis, vel à natura mutis, & surdis ex accidenti, qui litteras scirent, quas tempore auditus addiscere potuissent, qui pariter scribendo manu propria testari possent, iuxta dispositionem Textus in d. l. *discretis*, licet antiquitus id facere non possent, & si litterarum periti essent, nisi id à Principe impetrasset, Michalonus de *caco, surdo, & muto* cap. 32. *per totum.*

Ille vèrò mutus, qui articulatè non loquitur,

scilicet qui à testibus non intelligitur, nisi per signa, non potest testari, *l. in bermus, C. de testamentis*, Michalonus cap. 33. si ergo non intelligatur non valet, sufficit tamen testatorem ita loqui, ut intelligi possit, licet lingua balbuenti, Michalonis cap. 33. *per totum*, & licet Textus in *l. ex facto*, ff. de *vulgari* ponat casum, in quo quis exemplariter muto substituerat cum Principis licentia, vnde videtur desumi muto non posse exemplariter substitui, sed textus prædictus In re ff. ff. procedit secundum quod filio puberi, absque Principis licentia substitui non poterat, etiam si filius ad testandum non esset habilis, & sic textus prædictus intelligitur, sed hodie de iure Codicis filiis, qui testari non valent, etiam directè substitui poterit, vt declarat Bart. in d. l. *ex facto in l. oppositione*, & probatur ex *l. humanitatis, C. de impub.* & aliis substitutionibus.

Quia vèrò Textus in d. l. *humanitatis* loquitur in mente captis, dubitant DD. an etiam in mutis, & surdis possit intelligi, negatiū sententiam sequenti fuerunt Andreas in cap. *Raynatius*, Angelus, Cyrus, & alij, quos refert, & sequitur Vasquius lib. 2. contr. *Illusir. cap. 37. n. 6.* Goueanus in d. l. *ex facto* 43. num. 9. ff. de *vulgari*, Philippus Massinus in d. l. *humanitatis* num. 103. ibique Donellus num. 50. & idem, lib. 6. contron. *Iuris civilis, cap. 27. pag. 98. n. 10.* Bocerus disp. 3. *Thesi 92.* & in d. §. *Qua ratione, Instit. de pupillari substit. num. 15.* Cuiacius in *Paratitlis, C. de impub.* & aliis substit. Angelus Mattheacius in *Epitome de legatis*, & fideic. lib. 1. cap. 13. num. 20. Vlteius in principio de *vulgari*, Foresterius disp. 8. *Thesi 11.* Hunnius disp. 9. *Thesi 33.* & lib. 2. tract. 6. quæst. 20. Andreas Gribardus decade 9. quæst. 8. quia liberis Impuberibus mente captis tantum, est parentibus data licentia à Iustiniano substituendi ergo, & sic concludit Ioannes Arpert in d. §. *qua ratione, num. 15. de pupillari substitutione.* Contrariam vèrò partem puta surdo, vel muto tantum posse substitui exemplariter dicit Bart. in d. l. *ex facto* 43. num. 1. & 28. ff. de *vulgari*, Corasius in d. l. *humanitatis*, num. 11. Couarr. in cap. *Raynatius* §. 6. de *testamentis*, Duarenus ad tit. ff. de *vulgari*, Trentacinq. part. 4. cap. 4. num. 7. Didacus Spino in *speculo testamentorum gloss. 25.* num. 1. Misincerius, Pichardus, Faber, Oynotomus, Vinnius, Vnnius, Scambatus, Portius, Coruinus, Pisonius, & alij in d. §. *qua ratione*, Petrus Gregorius d. lib. 44. *syntag. cap. 24. num. 13.* Intrigliolus centur. 2. quæst. 16. & 17. Crassus in §. *substitutione*, quæst. 30. Odus in *præludiis*, part. 4. quæst. 7. vers. *muto similiter*, Menochius cons. 303. Trentacinquis part. 3. de *substitutione* cap. 4. num. 7. Intrigliolus centuria 2. quæst. 25. Fularius q. 183. num. 3. Michalonus de *sурdo, muto, & caco, c. 6. 2.* & mouentur ex eo quia Textus in d. l. *humanitatis*, licentiam concedit parentibus testandi pro filiis, qui ob defectum intellectus testari non possunt, at muti ita se habent ergo, & c. & licet de ipsis non fiat expressa mentio in d. l. *humanitatis*, tamen ex identitate rationis dicuntur comprehensa.

Probatur tertio, quia dicta substitutione (*merendono, &c.*) intelligitur quandcumque DD. int. centurio, ff. de *vulgari*, Sforza Odus de *compendiosa*, part. 4. quæst. 1. sed compendiosa facta furioso, mente capto, vel natura muto, & surdo, continet etiam exemplarem, ergo hæc substitutione exemplaris dici debet, sequitur Bald. in d. l. *humanitatis*, num. 54. qui ait, quod si testator dicat filium meum

meum instituo, & Titium ei substituo, si filius est furiosus, substitutio erit exemplaris, quia locutio indefinita est apta comprehendere omnes causas, nempe vulgarem, & exemplarem. Idem dicit Bart. in d.l. *Lucius*, ff. de *vulgari*, qui ait, quod si duobus sit facta compendiola, qui erant furiosi, continet etiam exemplarem, sequitur *Conuarr.* in cap. *Raynulius*, §. 6. num. 50. de *testamentis*.

¹⁰ Probatur quarto, quia in dubio substitutio præsumitur potius directa, quam fideicommissaria. cap. si *Pater de testam.* in 6. glossa ultima in l. *verbis ciuilibus*, ff. de *vulgari*, Angelus conf. 125. Baldus in l. *precibus*, num. 4. C. de *Impub.* & aliis subdit. Soccinus Senior conf. 103. num. 1. lib. 1. Decius in rubr. C. de *impub.* & aliis subdit. & in conf. 576. in fine, Craueta in *rubrica*, ff. de *leg.* 1. num. 130. sic substitutio facta. Pupillo in dubio præsumitur pupillaris, non autem fideicommissaria, & si verba conuenire possint utriusque, ut si facta sit substitutio compendiosa Pupillo, verbo communi hoc modo quan- documque decesserit filius meus substituo ei Caium, ex communi Menochius conf. 303. n. 42. eadem ratione, idem dicendum est in exemplari, que instar, & ad exemplum Pupillaris inuenta est, Menochius *vbi supra*.

¹¹ Dices primo cum Vasquio Text. in d. l. *humanitatis*, concedit licentiam, ut Pater possit Testari pro filiis, qui testari non possunt ob defectum intellectus, non autem pro filiis, qui ex aliquo morbo corporali testamenta facere non possunt.

Respondeo quod mutus, vel Surdis testari non potest, ob defectum intellectus, nam licet habeat intellectum, caret tamen intellectu operativum, quantum ad ipsam testamenti factionem, cum enim non intelligat, quid sit testari, respectu confectionis testamenti dicuntur carere intellectu, & ideo in hoc æquiparantur furiosi, l. *dabimus*, §. *finali cum l. sequenti*, ff. de *priuileg. Creditorum*, & quemadmodum furiosi potest exemplariter substitui, ita in mutis, vel surdis à natura dicendum est, ob catentiam intellectus, si non simpliciter, saltem respectu rei, scilicet confectionis testamenti, ut benè Michalonius cap. 62. num. 6.

¹² Dices secundo ex eodem Vasquio, quod mutus, vel surdus potest esse sanæ mentis, ergo de penderet eorum dispositio ab aliena voluntate, & arbitrio, at impium, & inhumanum est, ut de fortunis hominis sanæ mentis, aliter eo inscio, & inuitu disponatur, tum quia quis non potest cogi acceptare hereditatem etiam opulentam, ergo neque relinquere cogi poterit alteri, tum quia si substituendi priuilegium appellamus beneficium, certum est hoc non conferri in in uitum.

Respondeo quod non possit Mutus disponente, vel Surdus, cessant omnia incommoda considerata per Vasquium, *vbi supra*, quia si argumentum probaret destrueret omnem exemplarem substitutionem, cum in iure sèpè fiat de illa mentio, ut in d. l. *ex facto*, ff. de *vulgari*, in d. l. *humanitatis*, C. de *impub.* & §. *qua ratione*, *instit. de pupilli*, ergo argumentum probaret plus quam intenderet.

¹³ Dices tertio Testatrix, de qua in nostra facti specie, nullam fecit mentionem substitutionis exemplaris, ergo non debet dici exemplaris.

Confirmatur quia videtur potius substitutio, de qua hic fideicommissaria, vel compendiosa,

& si esset in ea exemplaris non posset habere locum, sicut in pupillari substitutione pupillus onere fideicommissi grauari non potest, l. *cohædi*, §. *cum filia*, ff. de *vulgari*, l. *ex tribus*, C. de *inoffic. testamento*. Item in exemplari dicendum est, inducta ad exemplum pupillaris, ergo in praesenti non est inducta exemplaris substitutio.

Respondeo ad argumentum, quod non numeratur substitutio, quia continetur ex legis dispositione, stante qualitate subiecti, cui fit substitutio, sicut quando fit pupillo dicitur pupillaris, sic quando fit furioso, mente capto, muto, vel surdo à natura, qui nequeunt testamentum facere, inducitur, siue intelligitur substitutio exemplaris, ad exemplum pupillaris ad similitudinem cuius est introducta.

Ad confirmationem respondeo, quod testator ¹⁵ nō potest grauare mutum, & surdum à se institutum, quando ei solam legitimam reliquit, sed diuersum est, quando ultra legitimam reliquit alia bona, nam tunc respectu aliorum bonorum, ultra ipsam legitimam; grauari potest, ita dicimus in pupillo, cui fit substitutio pupillaris, & quatenus ultra legitimam ei relinquitur; grauari potest, Bart. & alij in d. l. *ex tribus*, C. de *inoffic. testam.* Bart. in l. 1. in fine, ff. de *vulgari*, & in d. l. *cohædi*, §. *cum filia*, Rodericus Suarez, in l. *quoniam in prioribus, limit.* 1. num. 14. C. de *inoffic. testam.* sic dicimus, quod licet filij primi gradus imputare non possint fructus in legitimam, tamen id facere potest Pater, quando, & relinquitur: ultra legitimam post alios Menochius d. conf. 303. à num. 53.

Dices quarto, quod substitutus exemplaris ¹⁶ grauari non potest, Decius conf. 371. num. 50. Soccinus Iunior conf. 103. num. 2. lib. 1. quia bona habet à lege, non tamen à testatore, Soccinus Iunior in l. *cum filiofam.* num. 44. ff. de *leg.* . . . qui ait, se ita consuluisse, ut est dictum consilium 103. lib. 1. Soccinum sequitur Craueta in d. l. *cum filiofam.* num. 175. & idem ait Rolandus conf. 68. num. 68. lib. 4. at in casu nostro testator grauauit Clericum substitutum onere Misericordiarum, ergo substitutio non est exemplaris.

Confirmatur quia per exemplare succeditur ¹⁷ in bonis muti, vel surdi per pupillarem succeditur in bonis pupilli, d. l. *ex facto*, ff. de *vulg. l. humanitatis*, C. de *impub.* & aliis, atque in casu nostro testatrix voluit succedi in bonis suis propriis, ibi (*in decti beni*). ergo non est substitutio exemplaris, patet minor in dictis bonis, ergo pariter substitutus Clerum in suis bonis, & ita arguebat Decius conf. 371. num. 3. Soccinus, & Rolandus *vbi supra*.

Respondeo ad argumentum, quod sicuti mutus, & surdus grauari potest, quando ultra legitimam ei relinquitur à Patre, ita grauari poterit substitutus, & subdit Menochius num. 54. post alios, quos allegat, quod licet testator teneat ut substituere matrem ipsius muti, & surdi, tamen sufficit, quod eam substituat in legitima ei debita, idem in fratribus substituendis, nec est necesse, quod in totum substituat descendentes muti, vel surdi, quia sufficit, quod partem aliquam relinquat, ut post Gratianum dicit Menochius *vbi supra* num. 54. in fine.

Ad confirmationem respondeo nihil facere, quod dicatur in dictis bonis, in suis bonis, &c. ut notat Ruinus *dictio* conf. 103. num. 3. lib. 2. *vbi Ruinus* consuluit in eodem facto, in quo Decius conf. 371. & idem responderet Soccinus conf. 103. lib. 1. quia sic videmus in substitutione pupillari tacit.

tacita comprehensa vulgari, in qua substitutus pupillo dicitur substitutus in bonis pupilli, licet fuerit institutus in bonis testatoris patris sui, & sicuti in pupillari adhibetur differentia, quod si dicat testator, sibi substituit, significat vulgare, ita si dicat ei substituit, significat pupillarem, ut obseruat Bart. in d.l.centurio, ff.de vulgari, n.31. & Iason n.5. ita exemplaris Menochius dicto consil.303. in fine.

- 18 Itaque si loquamur de substitutione pupillari, aut exemplari, per verba specialia facta, aut singulariter; & tunc licet dicatur in bonis meis, in dictis bonis, &c. substitutus admittitur ad omnia pupilli bona; vel muti, aut surdi, quia semper est substitutio pupillaris, aut exemplaris, licet sit illa restricta, in dictis bonis, vel in bonis meis, &c. & ita post antiquos dicit Pasqualis part.1. de patria pot. cap.9.n.14. Peregrinus de fideicommissis, art.11.n.5. Farinac. decif. 504. & 509. Gratian. cap.528.n.19.lib.1. Intrigliolus centuria 1.q.83. num.6. Amatus resol.15.tom.1.à n.1. etiam si esset facta pupillaris substitutio in re certa, quia trahitur ad omnia bona pupilli, peruenta, & existentia in posse pupilli, l. cohæredi, §. finali, ff.de vulgari, vbi Dynus, Baldus, Imola, & alii citati à Iasonne n.20. Menochius lib.4. presumpt.48. n.4. & presumpt.34. n.40. & seq. & sic restrictio predicta non excludit pupillarem, vel exemplarem à limitibus, & finibus eiusdem, ut scilicet in bonis pupilli, furiosi, vel muti quomodo cunque peruentis succedat substitutus, l. si ita scriptum, §. qui filio, ff.de honor. possess. secundum tabulas, ibi, pendet, ac si verbum hoc (mibi) adiectum non esset, Glossa in l.1. ff.de vulgari, litt.C, Romanus singul.1. & Conar. in cap. Raynatus, §.5. Menochius lib.4. presumpt.34. n.1. & seq. Intrigliol. centur.1.q.86. à n.68. Gratianus cap.528.n.15. & 54. num.2. vol.. Faber lib.6. tit.8. definit.5. Fusarius q.241. n.64.

- 20 Siue ergo dixerit mihi succedat, siue in bonis meis, & hoc siue ignoranter testator filium institutum habere bona, siue scinerit, propria habere bona, præter à testatore relicta, semper substitutus succedit in omnibus bonis pupilli, Antoninus de Amato resolut.15.n.13. post alios, quos allegat.

- 21 Quod si supponatur finisse factam substitutionem compendiosam, cum clausula illa sine filiis, &c. etiam restricta ad dicta bona, &c. vt in testamento apparet, dico cum Antonino de Amato tom.1.resol.15.à n.14. vers. Et pro exclusione, & num.19.vers. His non obstantibus, vt indicatum refert in Tribunalibus Siciliae talen casum fatetur, quia uniuersum patrimonium pupillorum continet, ne pro parte testatus, & pro parte intestatus decadat pupillus mutus, vel surdus, &c. ex Bart. in d.l.centurio, n.27. & 75. vbi Imola num.32. Baldus n.22. Iason n.48. Alciatus num.91. & 98. ff.de vulgari, idem Bart. consil.6. col.2. Peregrinus art.34.n.45. & 47. Sforzaodus part.3. de fideicommiss. art.3. n.24. Gratianus cap.528.num.14.25.26.37. & 38.vol.3. & Rota Romana pluries decidit apud Antoninum de Amato d.resol.15. num.21.

- 22 Dices quintò, substitutio directa non inducitur, nisi ad sint verba expressa, sicut dicit Baldus in l.unica, §. pro secundo, num.8. Cod.de cad.toll. Paulus de Castro in l.penult.num.3. C.de impub. & alias substit. Alexander consil.14.col.vltm.lib.4. Ruinus consil.156. lib.1. Decius consil.211. Ripa in l.1.n.8; ff.de vulgari, & in l.centurio,num.32. eodem tit. Soccinus iunior consil.174. n.8. lib.1.

sed in praesenti causa nullum verbum factum est de exemplari; ergo illa non constituetur, vt in specie argumentatur, Decius consil.371.n.6.

Confirmatur quia expressum, facit cessare tacitum, praesertim subsidiarium, quod est introductum in defectum prouisionis expressæ, l. ex fundo, §. item quaro, C. cum ex filio, §. ff. de vulgari, at in casu nostro, testatrix expressit comprehendensam, vel fideicommissariam ibi (morendo senzà figli) ergo cessat exemplaris tacita, ita arguit Baldus consil.10.lib.3. Ruinus consil.103. lib.2. Decius consil.371.n.6. Rolandus consil.68. num.58.vol.4.

Respondeo ad argumentum, quod etiam directa substitutione inducitur præumptionibus, & coniecturis, ita Baldus, & Imola in l.Titia Scia, §. Seia liberis, ff.de leg.2. Iason in l.potest, ff.de vulgari, Corneus consil.325. lib.4. Alexander consil.91. num.8. lib.1. idem Iason in l.si Pater impuberes propè finem, ff.de vulgari, & in l.penult. num.9. Cod.de impub. & ibi decius in 4. notabili, Soccinus in l.Qui duos notabili 4. ff. de rebus dubiis, Fortonius Garzia in l.Gallus, §. & quid si tantum, ff.de liber. & posthumis, Herculanus in l.Pater filium, §. ultim.col.13. ff.ad leg.falcidiam, Alciatus in l.vel singulis, num.2. ff.de vulgari, & lib.3. de verb. signif. num.25. Crauetta consil.62. n.11. & vere hanc sententiam probat Textus in l.Titius, & Scia, cum l.sequenti, ff.de vulgari, & patet hoc manifestè in tacita pupillari, quæ continentur in expressa vulgari, & econtra, & tamen id prouenit ex sola coniecturata mente testatoris. Secundò respondeo ex sententia Soccini iunioris d.consil.103.num.11.lib.1. relati à Monochio d.consil.303. n.45. qui ait in his terminis exemplarem dici verbis expressis, quando sub comprehendens continetur.

Ad confirmationem Respondeo, quod substitutione fuit facta comprehendens, quæ comprehendet exemplarem, & licet expressum faciat cessare tacitum, tamen id non habet locum, quando respiiciunt diuersos effectus, vt bene declarat Decius consil.387. n.6. nec expressum facit cessare tacitum, quando illud tacitum aliiquid operatur, Gratus consil.21.n.14.lib.2. & in terminis exemplaris dicit Menochius dicto consil.303. numero 46.47. & 48.

Ergo vera conclusio potuisse matrem, de qua in praesenti substitutionem facere, de qua hic, eamque esse exemplarem ratione subiecti, cui fit eleganter supra probauimus.

Sed limitatur in surdotantum, qui cum hodie testari valeat, l.discretis, C. qui testamenta facere possunt, cessat ratio d.l. humanitatis, Diana part.5. tract.6. resol.24. post Molfesium, quem allegat.

Secundò, cessat conclusio in muto tantum perito tamen litterarum, qui cum propria manu scribendo possit facere testamentum dict. l.discretis, non est ei, quod exemplariter substituantur.

Tertiò, limitatur in muto, & surdo simul ex accidenti, qui pariter litteras sciat, cui ab Imperatore in dict. l.discretis, fuit data testandi facultas.

Quartò, limitatur si impetrasset mutus, & surdus ex accidenti licentiam testandi à Principe, quod posse fieri dicit Michalorus cap.61.de caco, surdo, & muto.

Quintò, limitatur in milite muto, & surdo ex accidenti, qui litteras nesciat, adhuc testari potest, l.iure militari, ff. de milit. testament. §. quinimò,

§. quinimò, iustit. de testament. ante tamen missio-
nem, & adhuc manens in militia, Michalorus
cap. 59.

30 Sextò, limitatur si mutus, vel surdus filios
cuiuscunque generis suscepisset, quia tunc expi-
rat substitutio exemplaris d. lex facta.

31 In dicta verò substitutione exemplari vigore
Textus in d.l.humanitatis, & §. qua ratione, sub-
stituere debet testator vnum ex filiis muti, si ille
filios habebat, at si filios non habebat (ut in casu
nostrò) tunc vnum ex fratribus suis substituere
tenebatur, Crallus in §. substitutione, q. 47. Simon
de Petris de interpret. ultim. volunt. lib. 3. interpre-
tatione 2. dub. 5. sol. 3. num. 10. Petrus Gregorius
lib. 42. syntagma cap. 24. num. 16. non tamen tene-
tur omnes filios substituere, sed tamen sufficit
vnum substituere, Intrigliol. centur. 2. quest. 26.
Vasquez lib. 2. de success. §. 17. Trentacinquis
cap. 50. n. 3. & patet ex d.l.humanitatis, vbi datur
licentia facienti exemplarem, dummodo vnum,
vel certos, vel omnes substituat, nec potest sub-
stituere Monasterium, quia Monasterium habe-
tur loco filij, respectu eius, qui ingressus est Mo-
nasterium, non autem eius, qui non est ingressus,
vt bene Salycetus in Autb. si qua mulier, Cod. de
sacros. Eccles. Intrigliolus d. q. 26. Barzius fol. 184.
Fusarius q. 83.

Etsi deficiant filij furiosi sunt substituendi
fratres, vnum saltem ex illis sufficit, si substituat,
alias nulla est substitutio, Didacus Spino de exem-
plari substitutione, n. 20. & fratrum nomine con-
tinentur sorores, & sic non existentibus fratribus,
sunt substituendae sorores, alij dicunt posse
Patrem substituere fratrem, vel sororem, sed fra-
tribus existentibus, & sororibus, tenetur fratres
substituere, Barzius fol. 190. n. 1. de matre furiosi
an sit substituenda, Respondent communiter,
quod non, quia non est in iure dispositum, vt te-
net Barzius, & Fusarius ubi supra.

32 Et quia sorores continentur sub fratribus nomi-
ne ex dict. l. tres fratres, ff. de pactis, Burattus de-
cis. 802. est quæstio an sorores exclusæ à statuto
propter masculos, sint substituendæ. Respondeo
quod non possunt excludi, quia ad hoc lucrum,
privilegium, & fauorem, veniunt iure sanguinis,
non verò iure succedendi, ita post alios Metenda
lib. 15. contr. iuris, cap. 16. num. 3. & persona, qui
substitui debent, in exemplari, non possunt gra-
uari, eo modo, quo supra dicebamus.

33 Bona verò, quæ veniunt in substitutione
exemplari sunt Primò, bona illius, qui substitu-
tus est. Secundò, bona instituentis, vnde facta
substitutione à matre capit substitutus bona in-
stituti, & matris, Petrus Gregorius d. lib. 42. c. 24.
num. 50. Intrigliolus centur. 2. quest. 31. Fusarius
q. 130. 131. & 134.

34 Vnde inferitur, quid si Pater facit exempla-
rem filio substituere debet filios illius, & si ille
filios non habet, debet substituere fratres, & si
sunt consanguinei, & veterini fratres; tunc Pater
debet consanguineos fratres substituere, & si ma-
ter habeat filios debet substituere veterinos; alij
dicunt, quod ad libitum poterit substituere vte-
rinum, vel consanguineum, vt ibi apparet, &c.
vltra verò hos potest mater, vel pater substituere
ad libitum, quem voluerit, Piccardus in d. §. Qua-
ratione, n. 27. & 28. iustit. de pupillar. substit. &
ideo Misingerius in d. §. Qua ratione, num. 10. ait,
Quæ sunt autem istæ personæ, quæ possunt ita
substitui, & siquidem eis, cui exemplari substitu-
tio fieri debet, si liberos habeat, primo loco sunt
substituendi, modo omnes sint sanæ mentis, ne-

que eodem morbo laborent; sin autem nulli su-
persint liberi, sed fratres adsint, aut sorores, illo
substituuntur, quibus pariter deficientibus pos-
sunt parentes substituere, quem velint, ita Faber,
Misingerius, Pichardus, & alij.

Quare cum Isabella testatrix fecerit testamen-
tum, & instituerit hæredes suos filios mutos, cen-
sentur sub illa substitutione contenta exemplari,
& quia non habebant filios illi muti, non eos
substituit, neque habebant fratres, vel sorores, per
consequens fuit in libertate Isabellæ substituere
quem voluerit, substituitque Ecclesiæ Clerum,
vt inserviret Deo, & Missarum onere illos gra-
uando, quod fieri potuit, ut supra dicebamus, &
quia substituit Ecclesiam, se gessit in testando
Isabella, maxima cum prudentia.

DISCEPT. CCLXXXVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti series proponitur.
- 2 Donatio pro Monasterio construendo an valeat,
& quid in legato.
- 3 Donatio reuocabilis dicitur, si fiat ad certum
finem, fine cessante.
- 4 Donatio non obstante iuramento, reuocabilis
est, si fiat ad certum finem.
- 5 Oblati quise, & sua tradunt Ecclesiæ si rece-
dant, secum bona ducunt.
- 6 Donatio facta pro ingressu ad Monasterium,
reuocatur si non ingrediatur.
- 7 Donatio facta pro ingressu Monasterij reuoca-
bitur per donationem deinde.
- 8 Matrem iuuenem quando filij teneantur dotare.
- 9 Donatio ob superuenientiam filiorum reuocatur,
& qualiter.
- 10 Renuntiatio l. si vñquam, C. de reuoc. donat.
qualiter fiat.
- 11 L. si vñquam applicatio ad materiam, quali-
ter procedat.
- 12 Dotis permutatio quando permittatur mulieri.
- 13 Prohibitus alienare, quando possit permutare.
- 14 Dotis permutatio permittitur in utilitatem
mulieris.

A R G U M E N T V M.

Donationem factam pro Monaste-
rio construendo valere, necne disputa-
tur, & factam ob talem finem reuoc-
abilem esse ipso fine cessante, exemplo
oblati, qui si bona tradat Ecclesiæ reuoc-
abit eam, si ab ea recedat: Matrem filij
an, & quando teneantur dotare, ob su-
peruenientiam filiorum qualiter reuoc-
atur donatio: dotis permutatio quando
permittatur mulieri.

C A P V T A Q V E N.

Reuocationis Donationis.

- F**1. **V**IT facta donatio à quadam vidua, vnius filiae matre facultatum suarum pro Monasterio aedificando, & construendo, coram Episcopo acceptante, & Notario ad hunc effectum adhibito; vbi afferunt se libere donare, ad actum pium, & laudabilem, fundandi Monasterium prædictum Monialium, sibi reseruando quandam partem pro dispositione facienda: quæritur nunc, an cùm talis Domina in nubili ætate existens, vnam filiam habens feminæ, & optans matrimonium contrahere, possit secundo marito bona donata Ecclesie iam cœptæ reuocare, & suo secundo marito ea tradere, & absolvata prius à iuramento, reuocationem donationis facere pro hac causa dotationis? Medemel. num. 13. in fine.
2. Respondeo posse reuocare prædicta bona. Probatur primò quia vt in facto mihi dicitur, ex tenore donationis non clare colligatur, tamen ex sensu id percipitur, & mente donantis inspeçtis verbis prædictæ donationis appetet; fuit facta donatio prædicta ad finem, vt ipsa Domini a donans cùm sua filia in prædicto Monasterio vitam agerent, quo casu donatio remanet renocabilis, non obstante pacto de non reuocando, nō cœrimento, quia alias esset contra mentem donantis si remaneret irrenocabilis: quia mens donantis sic à iure præsumitur, vt scilicet remaneat reuocabilis donatio dum Religionem non ingreditur, nec in ea professionem emitteret, & hic est unus ex casibus, vbi donatio aliunde irrevocabilis, possit nihilominus reuocari. Barb. in l. qua dicta 34. num. 120. vers. limita igitur ff. solut. matr. Gabriel conf. 96. num. 8. & 9. lib. 2. Molina de primogen. lib. 4. cap. 2. num. 46. & 53. Quia enim donatio prædicta fuit facta occasione illius ingressus, vt ipsa donans potest declarare, & ad id testibus vti possumus, ex socero suadente dictam vt donaret sequitur quod sit donatio causa mortis, cum eius effectus pendent à professione facienda in prædicto Monasterio, quæ dicitur mors ciuilis, ergo poterit ad libitum donantis reuocari, vt decidit pluries Rota: præsertim rogo, vt videatur decisio Romanae donationis de Mongellinis die 14. Ianuarij 1636. coram Reuerendo Patre Domino Carillo, in decisionibus Rubei 5. tom. vbi donatio prædicta fuit dicta reuocabilis, non obstante pacto iurato de non reuocando, & aliis circumstantiis, de quibus ibi: ergo donatio, de qua hic poterit ad libitum donantis reuocari.
4. Probatur secundo, quia si quis obtulit se, & bona sua Monasterio, vt faciunt multi oblati huīus Regni: & deinde nolit amplius esse oblatus, sed recedat, recuperabit bona sua, quæ non censentur tradita nisi sub conditione, & reuocabiliter, argumento Tridentini sess. 25. cap. 16. de Regularibus; ibi. Sed neque ante professionem, qui textus, licet loquatur de nouitiis, qui vt profiteantur Religionem ingrediuntur, tamen eadem est ratio in hoc nostro facto, vt licitum est argumentari à ratione ipsa legis, vt idem ius per rationem statuatur glossa notabilis in cap. nouit. 13. §. non igitur, in verb. quicunque de iudiciis. Et in oblati, de quo diximus, est in terminis allegatio Episcopi Marantæ part. 3. responso 64. ergo si oblati recedentes recuperant bona, irrevocabiliter quæsita Monasterio, ex ea ratione, quia scilicet, intelleguntur acquisita reuocabiliter, si moriantur ibi,

multo magis hæc mulier, de qua in casu nostro, recuperabit bona, quæ tradidit, vel quæ donauit irrevocabiliter, eo animo tamen, vt fieret Monasterium, quia videntur donata sub illa conditio-ne ingrediendi etiam ipsa; alioquin, si alia fieret interpretatio, absurdum resultaret, quod scilicet habuisset hæc mulier intentionem fraudandi filiam propriam sua portione debita, & se ipsam excludendi congruis alimentis, ergo eatenus donauit, quatenus ingrediendi habuit intentionem in Monasterium, quod fundabatur; ergo apparet animus fuisse pro prædicto ingressu faciendo, & sic bona donata videntur accessoriè ad personam, ergo persona recedente, & mutante propositum, bona etiam redeunt ad eandem, ad instar dotis, quæ habet tacitam conditionem, vt scilicet duret matrimonio perseverante, l. unica, §. cum autem, C. de rei vxor. aet. Glossa notabilis in cap. quod à te. in verb. redire de Clericis coniugatis. Regens Tappia in Authen. ingressi in verb. sua cap. num. 10. C. de sacrof. Eccles. Barb. in dicto cap. quod te. Surdus conf. 333. num. 63. vol. 3. Sanchez in summa lib. 7. cap. 1. num. 22. latè Episc. Maranta dicto responso 64.

Probatur tertio, quia talis donatio fuit facta ex hac causa finali, vt in Monasterio esset: atque alimenta consequenter perciperet, alioquin remanebit talis donans spoliata bonis, cum simpliciter ea donare noluerit, ergo rehabebit bona deficiente conditione prædicta, non enim præsumendum est prædictam mulierem simpliciter donasse sua bona, vt ab ipsa donatione, & Monasterio receidente bonis careret omnibus, & mendicando sibi deinceps viatum quereret, vt perbellè Sanchez tom. 2. lib. 7. cap. 1. à num. 14. Abbas in cap. quia non nulli, num. 3. & 6. de Clericis non residentibus, ergo Monasterium restitueret eidem bona debet, vt in terminis est legendus Episcopus Maranta ubi supra in fine.

Probatur quartò quia dato quod donatio prædicta nullo pacto esset facta, pro Ingrediendo in monasterium, sed simpliciter, & absolutè, tamen non potuit mulieri præcludere viam non nubendi ad sui libitum, & pro dote bona prædicta constitutæ, cùm mulier teneatur interdum, habens scilicet bona, ea dare in dotem, non à Patre, vel aliis petere: ad notata per Fontanellam claus. 5. tom. 2. gloss. 1. part. 1. num. 87. Neque dicas quod hæc bona exierunt de patrimonio vxoris, quia exierunt sub certo fine, & contemplatione Monasterij faciendi, ergo possint pto se ipsa donanda reuocari: cùm maior causa consideretur in ipsa donanda quam in Monasterio construendo, quippe, quæ non præclusit sibi viam non nubendi, & de talibus bonis disponendo in titulum onerosum sui mariti. Si enim certa est conclusio, quod possit matrimonium facere, erit evidens etiam quod possit dotem tradere secundum suam, & meriti qualitatem, sine qua incongruum est fieri matrimonium cap. nullum 30. quest. 5. notat Fontanella ubi supra, glossa 1. part. 1. num. 14.

Probatur quinto quia quando mater est innensis, & in ætate nubili constituta, tenetur filius etiam ad eius dotationem. Bald. Nouellus, allegatus à Boërio dec. 129. num. 10. Gaspar Baëza de non meliorandis filiabus, cap. 12. num. 48. Surdus de alimentis tit. 1. quest. 22. num. 14. Ioannes Baptista Costa de remedii subsidiariis, remed. 65. quia iniuria, quæ fieret filio per transitum matris ad secunda vota est valde modica respectu illius, quæ sibi fieret si mater male innupta viueret: ex duobus ergo malis eligamus minus ma-

lum.

lum. Fontanella claus. 5. glossa 3. part. 2. à n. 25. ergo si filij tenentur matres ad secundas nuptias transeuntes dotare; cur non eadem mater recipere poterit non à filiis quos non habet ut possint, sed à Monasterio construendo, quod à Iure loco filij habetur respectu agressi, cap. in presentia de probationibus cur, inquam non poterit bona sua accipere, & se ipsam dotare, cum sic faciendo vteretur sua substantia, non facultatibus alienis, & ex alio capite, difficile est maritum inuenire sine dote, ad quam promissam potest mulier cogi, alias posset maritus alimenta suæ vxori dengare, habenti unde consequatur dotem ad notata per Card. Manticam de tacitis, lib. 12. tit. 17. Per Surdum de alimentis, tit. 1. quest. 32. & per Fontanellam claus. 5. glossa 7. in fine.

8 Probatur septimo quia si Pater fecerit donationem per superuenientiam filiorum reuocatur l. si unquam C. de renoc. donat. nam si de filiis cogitasset, verisimiliter non disposuisset, cùm nemo presumatur in bonis suis extraneos velle præferri, argum. l. cum annus, C. de condit. & demonstrat. & l. cum acutissimi. C. de fideicommissis. atque ita sub hac conditione censemur donasse, si liberas non susciperet, vel de suscipiens non cogitasset, ut bene Tiraquell. in commentario ad dictam legem in verb. libertis num. 34. & procedit etiamsi donatio prædicta fiat Ecclesiæ, vel alteri pia causa, licet usque ad legitimam contingat tunc reuocatio. Antonius Gama dec. 240. Couarruu. lib. 1. variar. cap. 19. Joseph de Rusticis in l. cum Annis lib. 2. cap. 2. num. 14. & lib. 8. cap. 6. num. 17. de condit. & demonstrat. ergo donatio facta in præsenti poterit ab eadem reuocari pro sua dote. Patet quia persona legitima ad reuocandam donationem prædictam non solum sunt filij, sed ipse pater donans, qui poterit semper, & quandcumque vulerit facere, seu declarare & velle eam pro reuocata habendam, teste Fontanella claus. 5. glossa 8. part. 3. n. 47. ergo à pari poterit mater pro tali donatione, & secundo matrimonio contrahendo, talē donationē reuocare quia si de prædicto matrimonio cogitasset, utique verisimiliter non donasset.

9 Neque dicas nostram donatricem prædictæ l. si unquam renunciasse. posse vero renunciari, contra communem sententiam dicit alia communis opinio, de qua Ceuallos quest. 104. Ludovicus Morotius conf. 43. ergo non bene poterit applicari, quod de liberis, & matrimonio contrahendo non cogitauit.

10 Respondeo enim, quod prædicta applicatio, stat in hoc, quod scilicet, sicut vigore dictæ l. si unquam sit reuocatio, quia non presumitur de liberis cogitasse ita vigore dictæ l. si unquam scilicet ex ratione eiusdem legis presumitur donatricem de qua in præsenti non cogitasse de matrimonio contrahendo, ac per consequens pronocationem posse ipsammet impugnare: sicut & Patri concedunt nostri posse impugnare donationem factam filiis in officiosam, ut supra diximus cum Fontanella. Quod possit verò, vel non renunciare ad nos non pertinet, qui solum ex dicta. l. si unquam argumentamur à simili de inuerisimilitudine donatricis. Et rogo videri Thorum tom. 3. part. 1. in verbo donatio fol. 335. col. 1. in fine: vbi dicit post alios, quos allegat, quod tunc potest mulier bona sua dotalia alienare, vel permutare quando aliter nubere non posset, putà quia vir vellet in pecunia dotem non in bonis: & ibi mulier erat vidua, quæ bona donauerat filiis propriis.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Quæritur secundo an possit mulier ista vidua 11 permutare quendam censum annum, quem habebat cum quodam fundo sine ullo assensu Regis.

Respondeo non potuisse. Probatur ex celebri decisione Afflerti 17. vbi prohibita alienatione rei, censemur prohibita etiam permutatio eiusdem: sed res dotalis, ut est annuus census de quo hic, non potest alienari sine assensu Regis, etiam à vidua, ut principia sunt nota ergo neque poterit permutari cuius ratio est, quia prohibita venditione non censemur prohibita permutatio sed prohibita alienatione, censemur prohibitus omnis actus, per quem transfertur dominium, ut locatio ad longum tempus. Amatus conf. 22. impositio census. Verallus dec. 17. transactio Faber dec. 2. in tit. Cod. de reb. alien. non alienandis. Ratio in emphyteusim Faber dec. 6. eodem tit. Riccius part. 1. dec. 32. & collect. 2363. & renuntiatio etiam censemur prohibita. Faber vbi supra, dec. 3. & omnis actus per quem transfertur dominium Lapus alleg. 102. Francus dec. 3. n. 8. per interdum pignoratio, eo modo, quo explicat Gizzarell. dec. 74. vbi addentes: & dec. 67. Maranta de multiplici alienat. num. 298. Est enim alienatio omnis pactio per quam transferatur dominium, cap. nulli vbi DD. de reb. Eccles. non alien. l. 1. C. de fundo dotali, & Auth. de non alien. §. alienationis. l. alienationis, ff. de verb. explicant latè Aponte de potestate Proregis, tit. 8. §. 6. Rosental de feudis, cap. 8. concl. 14. Menoch. conf. 109. Peregrin. art. 4. de fideicommissis. sicut permutatio fendi non valet sine assensu Regis. Freccia de subfeudis, lib. 2. quest. 21. Thorus tom. 1. in verb. permutatio fol. 397.

Neque dicas quod prohibitus alienare cum aliquo poterit permutare cum eodem. Decianus conf. 52. num. 36. vol. 1. & conf. 55. à num. 53. vol. 3. Petra de fideicommissis, quest. 8. num. 525. Mantica lib. 25. de tacitis, tit. 1. num. 15.

Respondeo enim quod intelligitur si meliorando permittet, ut bene Barb. in l. 1. part. 5. n. 6. ff. sol. matr. Paulus de Castro conf. 270. vol. 2. & sic intelligitur Theorica Cyni in Authen. sive à me C. ad Velleianum, dicentis, quod licet mulier fundum dotalis marito ignorante alienare non possit, tamen potest permutare; quod sequitur Albericus. in l. 1. §. & cum lex C. de rei uxori. act. Surdus de alim. titulo 8. priuil. 56. num. 99. talis enim doctrina procedit quando permutatio esset sine damno facta: immò in puncto nostro quod rei dotalis permutatio, facta a sola muliere, viro inscio, vel non existente, sit innalida, nisi fiat cum licentia proregis: dicunt communiter DD. quos refert, & sequitur Giurba ad consuetudines Messanae, cap. 14. glossa 4. num. 30.

Antequam ad respositionem deueniam articuli, suppono grauissimam esse controversiam, an scilicet possit fieri donatio Monasterio construendo, ut appetet ex doctoribus in cap. Abbat. de sententia, & re iudic. in 6. Etenim pro prima sententia, quod scilicet non valeat fieri obstat fortiter Text. in d. cap. Abbat. ibi. (præsertim, quia Monasterio, quod nondum erat aliqua donatio fieri non valebat) ex quibus verbis, sic tenent multi DD. quos sequitur Barb. in collect. ad textum prædictum num. 6. Pro secunda verò, & veriori sententia, quod valeat donatio prædicta, post antiquos ita dicunt Tiraquell. de pia causa priuil. 115. Gratian. cap. 359. 2. tom. vbi latissime. Gonzalez in regula 8. cancellarie glossa 5. §. 7. & dixit Rota in Toletana donationis coram

Justo, ex voto Auditoris Merlini, teste Gonzal.
vbi supra, num. 107. idque congrua ratione; quia
 si hospitali, & Monasterio futuro legari potest
 tanquam posthumo alieno, cur non poterit eidem
 donari? quod totum debet acciperet p̄scopus pro
 futuro legatario; & hæc opinio est verior: &
 ad Textum in dicto cap. *Abbate*, respondent
 communiter post Beroum, Gonzalez, & Gratianum
vbi supra, quod ibi ea verba sunt allegatio-
 nes partis disputantis articulum, & à Papa deci-
 sionem petentis: quæ quidem partis allegatio-
 nis non facit. Iason in l. 1. num. 38. ff. de officio eius
 Glossa in d. cap. *Abbate* §. non prædedit in verb.
Iudicio: & hæc opinio in casu nostro minorem
 habet probabilitatem; cùm sit de præsentis accep-
 tata per Episcopum: volui tamen Ego hoc ad-
 monere in principio meæ responsionis, vt vi-
 dentes noscant nos probare conclusionem, in
 quadam quæstione que difficultatē patitur in ge-
 nere, scilicet in suo articulo principali, an dona-
 tio fieri possit pro Monasterio construendo; dato
 ergo, quod possit fieri, citra veri præiudicium
 quæritur an in casu nostro possit reuocari à mu-
 liere, quæ eam fecerat, & vult transire ad secun-
 da vota.

DISCEPT. CCLXXXVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesiā esse Collegiatā quomodo probetur.
- 2 Episcopus an possit erigere in Collegiatā Ec-
clesiā quæ talis non esset.
- 3 Ecclesia, ut Collegiata dicatur qualiter consti-
tuatur.
- 4 Ecclesiā esse Collegiatā, an probetur ex elec-
tione Archipresbyteri.
- 5 Titulus dignitatis an probet Ecclesiā esse Col-
legiatā.
- 6 Prabenda, seu portiones separatae an probent
Ecclesiā esse Collegiatā.
- 7 Missa quotidiana cantata cum horis Canonici,
an probet Ecclesiā esse Collegiatā.
- 8 Scripturis presentatis ab una parte an altera
pars eis uti possit, absque eo quod præsumatur
consensisse in alias, cum sint diuisa.
- 9 Testibus ab una parte productis uti potest al-
tera pars sine noua citatione, & quid dicen-
dum de scripturis presentatis.
- 10 Testis unicus probat contra producentem, &
pars aduersa eo uti potest.
- 11 Ecclesiā esse Collegiatā, an possit probari
per testes.
- 12 Ecclesiā esse Collegiatā an probent enuncia-
tiva antiqua?
- 13 Exemplaria quomodo debeant extrahi, ut di-
cantur in forma probanti.

ARGUMENTVM.

Ecclesia, ut Collegiata dicatur, quæ
 requirantur, & talem esse quomodo, &
 qualiter probari possit latè examina-
 tur testibus, & scripturis ab una parte
 productis, qualiter Altera pars uti

possit, & nonnulla de exemplaribus
 validè extrahendis breviter addu-
 cuntur.

Pro Buleta N.

Responsiones ad dubia proposita.

PRIMO quæritur quæ requirantur ad t̄
 probandum Ecclesiā esse Collegiatā
 respondeo quod probari debet,
 commune habere sigillum, Arcam, & colloquia,
 siue Capitulum, & ad minus sint tres Canonici
 seu de Collegio, DD. in cap. nobis de iure patrona-
 riis, Felinus in cap. accedentes, num. 2. de præscri-
 ptionibus Romanus conf. 430. Ripa conf. 1 o.n. 56.
 & sequenti de rescriptis Cardinalis Mantica de-
 cis. 175. & d. 215. Augustinus Barbosa de iure
 Eccles. lib. 2. cap. 6. Ludouicus Gilharsen in arbo-
 re indicario. cap. 6 part. 1. de prob. §. 94. sigillum
 probatur ex Text. in cap. significauit de appellatio-
 Arca per Text. in l. 1. ff. quod cuiusque universi-
 tatis mand. Tract. seu Capitulum per Text. in cap.
 tertio loco de prob. Riccius collect. 349. Hippo-
 litus Maia obseruat. 10. n. 198. Massobrius in praxi
 habendi concursum ad Parœciales præludio 2. du-
 bio 2.

Secundò quæritur, an Episcopus possit erigere
 in Collegiatam Ecclesiā quæ talis non esset?

Respondeo requiri authoritatem Apostoli-
 cam, quia sine ea fundari, & erigi non potest ex
 traditis per Felinum in cap. cum accessisset 3. con-
 clus. de constitutionibus Quintilianus Mandosius
 in tract. de Signatura Gratiæ, in tit. de eret. vers.
 Nonas, Garsia de Beneficiis, part. 12. cap. 5. num. 50.
 Barbosa lib. 2. de iure Eccles. cap. 6. vbi allegat
 Rebuffum in praxi beneficiaria in tit. de erectione
 collegiate; nulla ergo erit Collegiata Ecclesiā
 sine auctoritate Papæ, & formulam rescripti Pon-
 tificij pro erigenda collegiata, ponit Maia d. ob-
 serv. 10. num. 191. post Rebuffum *vbi supra* in d.
 praxi de erectione Collegiate; licet alij dicant,
 quod possit tantum Epilcoli auctoritate fundari
 collegiata, ad quod mouentur ex Textu in cap.
 nobis de iure patronatus, tamen Textus ille; vt
 admonet Rebuffus loco citato, hoc non probat,
 tantumque dicit, quod Ecclesiā Patronus, Epis-
 copi auctoritate construit, verum si collegiatam
 faciat, requiritur auctoritas Papæ ut declarauit
 Sacra Congregatio die 27. Iunij 1626. teste
 Barbosa *vbi supra*, & faciunt tradita à Camillo
 Borrelo de præstantia Regis Catholici, cap. 34. ad
 num. 1. & plures declarationes Sacrae Congre-
 gationis ponit Nicolius in suis flosculis in regul.
 collegiata.

Tertiò quæritur an ex electione Archipres-
 byteri probetur collegiata?

Respondeo, quod non quia plures Ecclesiæ
 habent Archipresbyterum ruralem, & tamen
 non sunt Collegiatæ: patet in Ecclesia Casalis
 Afragolæ, & omnibus aliis sub diœcesi Neapo-
 litana quæ habent suos Archipresbyteros, &
 non sunt Collegiatæ, quia modus eam con-
 struendi, & probandi non est nisi suprà traditus;
 ergo habere Archipresbyterum non est collegia-
 tam probare DD. *supra* citati.

Quartò quæritur, an titulus dignitatis id
 adstruit?

Respondeo non adstruere minimeque proba-
 re, nisi concurrent ea quæ sunt substantialia ad
 Coll.

Disceptatio CCLXXXVIII. 301

Collegiatam; quia Collegiata secularis est collectio plurimorum Canonicorum secularium, auctoritate Apostolica in eandem Ecclesiam confluentium, vbi sub cura vnius dignitatis communia habent, sigillum, Arcam, & tractatum, seu Capitulum, in quo statuta sua condere possunt; ergo cum talis definitio tradita per DD. Ecclesiae Collegiatae non verificetur in ea quae solum titulum dignitatis habet, per consequens dicendum est non sufficere titulum dignitatis ad Ecclesiam Collegiatam probandam legantur DD. vbi supra.

⁶ Quinto queritur, an portiones, seu praebenda separatae, cum praefixo numero id probent.

Respondeo id non probare, quia licet collegiata vbi non constat de initio, & fundatione probari possit ex Indiciis Rota dec. 584. & 585 part. 4. dñersf. Card. Mantica d. 215. & inter recentiores dec. 637. & alibi quod Barbosani lib. 20. de Iure Ecclesiastico, cap. 6. num. 5. tamen conjecturae & indicia canonizatae per Rotam sunt quod Canonici consueuerint congregari ad libitum principalis dignitatis illorum capitum seu illius ad quem de Iure spectat, vel de consuetudine congregare Capitulum & ad sonum Campanae, & quod habeant sigillum commune, & Arcam communem, ita ut fructus communiter diuiderentur, ita conjecturari poterit quod sit Ecclesia Collegiata si de fundatione non constet, cap. 3. loco. de prob. cap. cum Ecclesia Sutrina de Caus. poss. & proprietatis, & sic de massa communis dicitur in l. 1. §. quibus autem per quod cuiusque universitatis mand. Quapropter haec indicia sunt que Rota & DD. approbant ad probandam illa collegialitatem scilicet congregationem vniuersalem seu tractatum in forma Capituli, ac sigillum, & Arcam communem, vt bene DD. in cap. nobis de iure Patronatus vbi Abbas mun. 28. Mantica d. 175. n. 215. Gregorius XV. dec. 482. & probari etiam ex Collationibus Canoniciatum, & assignatione stalli in Choro, & loci in Capitulo factis per Canonicos Capitulares congregatos promissos de Canoniciabus quia haec fieri non possunt absque collegiali nomine.

⁷ Sexto queritur, an horas Canonicas cum missa quotidiana cantata faciant eandem probationem collegialitatis vel aliquod adminiculum.

Respondeo non probari sufficienter collegialitatis qualitates per hoc, quod Clerici, & Presbyteri se congregent ad sonum campanae dati quos uictus, scilicet ad horas Canonicas recitandas, &c. nisi alia signa concurrant ad faciendum Collegium necessaria Verallus d. 295. n. 2. Gonzalez ad Regulam 8. Glossa 19. num. 14. & 15. Beltraminus ad Gregorium XV. dec. 481. litt. C, nisi alia concurrant, ex quibus sufficientibus Collegium esset existimandum licet de fundatione & Privilegio non constet, vt ait S. Rituum Congregatio in una Capituloensi 16. Jan. 1620.

⁸ Septimo queritur an possit una pars vti scripturis presentatis ab altera parte absque eo quod presumatur consensisse in alias, cum sint diuisae.

Respondeo hoc esse dispositum in Ritu M.C.V. 155. vbi loquendo de testibus productis in Indicio (qui quo ad scripturas equiparantur, l. in exercendis C. de fide instr.) dicit quod si pars producat testes ad sui petitionem, poterit altera pars vti, sine noua citatione, & sic si una pars presentat scripturas, poterit altera pars eis vti, ad sui factorem, & hoc iure vtuntur hodie omnes practici, sed si sint impertinentes, diuisae, & ad causam non facientes non presumuntur consensisse, nec

poterit altera pars vti, at quando pro causa decisione producentur, sicut communes, & vtraque pars vti poterit sine vlo scrupulo, & hoc iure vtumur hodie, vt dicunt practici omnes, & testis vnicus si à parte producatur contra se ipsum bene probat eoque vtitur altera pars, Farinacius de testibus, quest. 62. à num. 23. Regens Sanfelicius dec. 16; lib. 2. vbi declarat, Mascardus concl. 711. num. 27. & num. 31. Pareja de inst. editione, tom. 1. tit. 1. resol. 3. §. 3. num. 87.

Octauo queritur an possit probari per testes quod Ecclesia aliqua sit collegiata, & quid deponere debeat, vt sic probent?

Respondeo posse probati, cum nullibi via sit præclusa, sed est necesse probari per testes omnia requisita, de quibus supra in definitione, & essentia collegiæ Ecclesiæ diximus, quæ si probata fuerint intrat probatio clara per testes, quod enim per scripturas probari potest, poterit & per testes d. 1. in exercendis, accedit quod si potest probari per indicia ut aduertunt DD. citati à Rebuffo Barbosa, Massobrio, Maia, Lotterio, Garcia, Gonsalez, & aliis citatis; cur non poterit probari per testes, qui deponere debent de sigillo, de Arca communis, & aliis de quibus supra.

Nonò queritur an enuntiatio antiquæ probent collegiatam?

Respondeo si essent enunciatiæ à Papa prolatæ, qui potest collegiatam facere, certè probationem inducerent, ad notata per Genuan. de verbis enunciatiis, lib. 2. quest. 2. at si aliæ sint enunciatiæ nihil probabunt.

Decimò queritur quomodo exemplaria debeat extrahi; vt dicantur in forma probant?

Respondeo hoc haberi in cap. cum P. Tabellio penult. de fide instr. ex cuius Text. responso constat, quod cum Tabellio morte præuentus, quedam non confecerit instrumenta, quæ in nota redacta fuerant ab eodem; alias Tabellio, seruatis solemnitatibus, quæ ibi desiderantur, poterit traducere & in publicam formam reducere, quæ fidem facient, ac si essent originalia in quorum traductione, sive exemplatione octo requisita desiderari docuit D. Couar. pract. cap. 21. num. 3. quæ accepit ad Rebuffo in l. notiorem § instrumentorum ff. de verb. signif. Mascard. concl. 711. num. 76. Gratianus d. 167. Peregrinus conf. 64. vbi latè omnes casus distinguit Afflictus dec. 6. num. 3. Pareja tit. 1. resol. 3. §. 3. num. 119.

DISCEPT. CCLXXXIX.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti series proponitur.
- 2 Dotis promissio quando soluenda per promissionem de quo in presenti.
- 3 Declaratio de qua in presenti quando facienda.
- 4 Confessio de recepto de qua in presenti cur facta fuerit.
- 5 Declaratio facta solutionis de qua in presenti qualiter sit facta.
- 6 Dotis promissio à socero facta potest remitti in sui arbitrium.
- 7 Substantia contractus an possit in arbitrium tertij remitti, & an in arbitrium contrahentis.
- 8 Dotis promissio incerta uales & quando.

- 9 *Dosis promissa à Patre ut se viuo non exigatur valet.*
 10 *Dotis promissio cum pacto ne iniurias dare cogatur valet, &c.*
 11 *Pactum dotis prauidiciale quale sit.*
 12 *Text. in l. Attilicinus 27. ff. de pactis dotalibus explicatur.*
 13 *Pactum quo longior dilatio dotis restituenda marito traditur non valet ultra ea, quae leges disponunt.*
 14 *Text. in l. ob res 20. ff. de pactis dotalibus, qualiter explicatur.*
 15 *Pactum prauidiciale fructibus dotis per matrimonium factum valet.*
 16 *Pactum dilatans solutionem dotis valet, quia praedicat fructibus, vel usuris dotis.*
 17 *Text. in l. quæris 28. ff. de pactis dotalibus, explicatur.*
 18 *Maritus fructus dotis qualiter faciat suos.*
 19 *Creditores mariti super fructibus dotis quando habeant executionem & quando non.*
 20 *Maritus potest remittere dotis usuras, & fructus.*
 21 *Interesse dotis an debeantur si promittatur dos ad voluntatem generi.*
 22 *Promissio dotis ad voluntatem generi, & promissio solutionis de qua in presenti non sunt idem.*
- Punctualis doctrina assertur ex Leotardo de usuris, quæstione 28. pro solutione nostræ quæstionis.*

Et il restante di essi scudi trenta milia conuiene 2 e promette detto Illustr. Sign. Francisco Turietti di pagarlo al detto Illustr. Sign. Conte Gio Battista così stipulante, & contentante in quei tempi, & in quelle rate, modi, forma, & condizioni, che saranno dichiarate dal detto Illustr. S. Francesco Turietti alla volontà del quale liberamente si è rimessa la terminatione delle dette rate, tempi, modi, e condizioni di pagare detto restante di essi scudi trenta milia, douendo anco tale dichiaratione essere fatta à beneplacito del medesimo S. Barone alla quale detto Illustrissimo Sign. Gio Battista, & Illustrissima Signora Elena sua sposa doveranno in tutto, e per tutto stare, & offeruare ne contrauenire sotto qualunque pretesto, perche all'incontro detto Illustriss. Sign. Francesco Turietti senza questa condizione e patti, e remissione in lui fatta, come sopra circa il restante di essi scudi 30000. non hanerebbe venuto alla promissione della summa predetta di scudi 30000 e senza la quale remissione non hanerebbe hauuto luogo tal promissione.

E perche il derto Sign. Gio Battista vuole e liberamente si contenta e compiace di detta remissione, come di sopra la quale promette sempre essequirre inuiolabilmente, e tutte le sudeite cose sotto pena, &c. e sotto l'obligo de beni in forma.

E se dichiarò detta date essere per ogni parte portione paraggio, &c. conforme appare dalli Capitali matrimoniali.

Die 29. eiusdem mensis, cum de rebus prædictis fieret publicum instrumentum tam à dicta D. Helena, quam à Domino D. Comite Ioanne Baptista cum interuentu Comitis Hieronymi sui Patris, postquam confessus esset dictus Ioan. Baptista se recepisse dictos scutos sex mille pro residuo fuit declaratum verbis sequentibus v3.

Residuum autem dictorum scutorum 30000. prædictus Illustriss. D. Franciscus Turiettus de consensu dictæ D. Helenæ ibidem consentientis promisit illud soluere dictos Illustriss. D. Ioan. Baptistæ stipulanti in illis temporibus, ratis, modis, formis, & conditionibus à dicto Illustriss. D. Francisco declarandis, voluntati, & terminatiōni, cuius prædicti Illustriss. D. Helena, & Albanus omnino & totaliter sese remiserunt, & remittunt, ita quod non possint aliquo modo contrauenire ordinationi prædictæ, ita quod intelligatur promissum dictum residuum eo modo quo fuerit declaratum quæ etiam declaratio debet fieri ad beneplacitum ipsius Illustriss. D. Francisco promittentis, non contrauenire, renunciando cuique exceptioni, reductioni, appellacioni, & quibuscumque exceptionibus, etiam cum iuramento tractis, &c. & hoc quia econtra dictos Illustriss. D. Francisci Turietti sine dicta remissione modo quo supra non promisisset summam ducatorum 30000. & quia etiam ita prædictus Illustriss. D. Ioannes Baptista ita vult, & liberè contentatur, & inuiolabiliter obseruare promisit, sub pena, & sub obligatione, &c.

In quo quidem instrumento dicta D. Helena renuntiavit in amplissima forma successionibus quibuscumque verum ante Capitula matrimonialia stipulata eodem die 26. Ianuarij quo die Capitula fuerunt stipulata, ante eorum stipulationem processit Albaranum Comitis Ioan. Baptista in quo asserebat quod licet ipse esset confessurus recepisse scutos sex mille in computum scutorum 30000. pro dotibus Dominae Helenæ, tamen dicta confessio non erat vera, nec dictus dotans Franciscus eos soluere tenebatur de Constanti; sed illos unitos cum scutis 240000. tenebatur

ARGUMENTVM.

Dotis solutio, & constitutio facta in arbitrium alterius an valeat? & de pacto dilatante dotis solutionem facto inter dotantem cum marito quod valet, & interesse non debentur.

IVRIS, ET FACTI Responsum,

PRO

Magnificis Hæredibus quondam
Baronis Francisci Turietti;

CVM

Illustrissimo Comite Ioan. Baptista
Albano.

SUPPONITVR in facto quod de anno 1636. 26. Ianuarij Dominus Baro Franciscus Turietti nupti tradidit D. Helenam eius filiam secundo-genitam cum Domino Comite Ioan. Baptista Albano in Ciuitate Bergami, cui promisit dotis nomine scut. 30000. à lire 7. pro quilibet scuto moneta eiusdem Ciuitatis Bergami, in quorum computum confessus fuit Comes Ioan. Baptista habuisse scutos sex mille & alios remanentes se obligauit dotans soluere verbis sequentibus.

batur solnere dotans in illis ratis, & tandis, & conditionibus quas dictas D. Franciscus declarasset, & quod confessio siebat, ne penitus conditionis Albanus tractaretur, & cum eo matrimonium, quam illud quod alia soror Domina Isabella nupta cum Ioanne Baptista Rota contractum fuit.

5 Die 16. Aprilis 1624. D. Franciscus dotans cum egisset testamentum clausum, & solenne, in eo declarauit.

Item, Dechiaro l'anni passati casai Elisabetta mia figlia con dote di scudi 3000. di lire sette lo scudo di moneta di Begano, il pagamento de quali fu remisso a mio arbitrio, & ancorche dal pagamento, che se li e andato facendo da quel tempo etiam attenta la forma della procura da me fatta in persona dalla Signora Paola Martinenga mia moglie si chiarisce di hauer voluto sodisfare dette doti alla ragione de scudi 600. l'anno ad ogni modo per magior chiarezza dechiaro così essere stata, & essere la mia volontà di sodisfare dette doti alla detta ragione qui parla della dote promessa a Elisabeta.

E per che mi ritrouo hauere casata la detta Ele-
na mia figlia con l'istessa quantità di dote, la quale quando non fuisse dechiarata, voglio che tanto sia, e che debbia sodisfarsi nell'istesso modo. Percio voglio ordino, e comando che afinché dopo mia morte dette mie figlie senza contradictione alcuna e con la magior efficacia possibile possano conseguire tutte quelle quantità, che restaranno ad hauere per le cause predette che subbito seguita la mia morte se faccia conto di quello che si ritronaranno rendere li Censi e Case, che posso in questa Città di Napoli nel luoco detto lo Mantracchio vecchio, & se assignino anzi propria autoritate etiam senz'a decreto di Gindice, e dette mie figlie e loro legitime persone entrino nella possessione di detti beni per tanto quanto importarà la detta summa di scudi seicento per una l'anno per godere, & usufruirci di detti beni le dette Case, e Censi finche con le entrate di usufrutto di esse sarà ciascheduna di dette mie figlie intieramente sodisfatta dell'integra quantità delle loro doti senz'a ostacolo, ne impedimento alcuno, ita che seguite dette sodisfazioni di doti a ciascheduna di esse resti l'usufrutto, e proprietà a beneficio di detto Signor Lanfranco mio herede, vt supra, e suoi heredi, e successori.

In anno 1646. moritur Franciscus dotans, ob eius mortem aperto testamento, & in eo inuenta dicta dispositione, & quia post paucos menses Neapolitanæ revolutiones successerant, & dominus sita nel Mandracchio vecchio fuerunt dirutæ, non fuerunt satisfacti anni scut. 600. in conformitatem dispositionis prædictæ.

Facti serie proposita pro veritate negotij, ac articuli requisitus de voto dico, & formiter assero nullum interesse huius dotationis taliter factæ, sed solùm à die mortis quondam Francisci quando non habuit effectum assignamentum ducatorum 600. pro summis ab eo tempore decursis usque ad nunc hodiernum diem summarum non solutarum, &c. ad eam rationem scutorum 600. Quod vt probem supponere oportet hanc dotationem potuisse fieri lege permittente, & approbante.

6 Primo, enim sic ex Textu colligitur in l. cum post 69. §. Gener, ff. de iure dotum, ibi si Pater puellæ promisit dotem incertam arbitrio suo soluendam licet incertitudo videatur vitiare dispositionem, l. duo sunt Titij, ff. de testamentaria tutela, nihilominus detracto arbitrio lex intrat, & dicit

deberi secundum facultates paternas; & non in minimam si pater taliter vellet arbitrari, vnde Privilegium dotis ante contractum matrimonium est; vt promissio dotis possit conferri in arbitrium socii promittentis. Et licet in contrahitibus non possit conferri eorum substantia in arbitrium contrahentium l. quod sapè 35. §. 1. ff. de contrah. empt. vbi pretium non potest ponit in arbitrium emptoris, quia est de substantia venditionis §. pretium, instit. de emptione, & venditione, Glossa in l. in vendendis 13. Cod. de contrah. empt. l. hec venditio 2. ff. de contrah. empt. l. stipulatio ista 17. l. centesimalis 47. §. ultimo, l. a Titio 108. §. ultimo, ff. de verb. oblig. Nec in arbitrium incertæ perlonæ l. si merces 25. ff. locati, tamen in dotem valet promissio etiam in arbitrium, & voluntatem promittentis conferendo substantiam dotis d.l. cum post 69. §. gener; ergo multo magis in praesenti, vbi non quantitas remittitur arbitrio socii promittentis, quia haec est iam determinata in scut. 3000. sed tempus solutionis tantum ad promittentis voluntatem remittitur ut post alios insignis Petrus Barbosa in rubr. ff. solut. marit. p. 3. à n. 31. & hanc doctrinam sequuntur Trentacinquis lib. 1. var. in tit. de verb. signific. resolut. 5. num. 18. Mantica lib. 12. de tacitis, tit. 12. Gubertus Castanus de dote, cap. 4. Ioseph Gonzalez variar. cap. 4. Spino in speculo testam. gloss. 2. principali, num. 15. Pichardus in §. si scriptum 17. à num. 14. instit. de imitilibus stipulat. Ferrerius lib. 3. selectarum, cap. 24. Ioannes Robertus lib. 4. sentent. iuris, cap. ultimo, Charondas lib. 1. verosimilium, cap. 17. Euerardus Brancost. centuria 3. cap. 14. Arumeus ad pandectas, disputatione 15. Thesi 13. Carolus Bottiglierius cap. 1. Theoremate 29.

Iuxta quam questionem concludit communis opinio Doctorum dicentium dotis promissionem incertam valere, vt post multos dicunt Baldus, Nouellus de dote priusleg. 11. part. 6. principali, Campegius de dote, quest. 80. Constantinus Rogerius de dote, §. 8. num. 5. & 17. Menochius consil. 292. à num. 9. lib. 3. Antonius Gomezius in l. 15. Tauri, num. 19. Afflictus decis. 337. num. 9. & decis. 371. per totam, Ioseph Ludouicus decis. Perusina 99. num. 6. part. 2. quicquid aliter dicat non ex vi promissionis, sed ex paterno officio valere, cuius virtute etiamsi nec promiserit dota-re tenetur dicat Antonius Faber lib. 5. Codicis, tit. 6. de dotis promiss. defin. 2.

Secundo, probatur ex Text. ex l. cum pater 11. ff. de pactis dotalibus, ibi: Cum pater dotem pollicitus fuerit, & paciscatur ne se viuo petatur, neque constante matrimonio dos petatur, ita patrum interpretandum Diuus Seuernus constituit quasi adiectum esset si viuo; hoc enim ita accipiendum esse contemplatione paternæ pietatis, & contrahentium voluntatis, vt posterior quoque pars conventionis ad vitam patris relata videatur re diuersa sententia fructus dotis ab oneribus matrimonij separat, quidquid indignissimum est indicare, vt non habuisse dotem existimetur quo rescripto hoc effectum est, vt siquidem vino patre decesserit filia, aut sine culpa sua diuerterit omnimodo dos peti non possit, constantiæ autem matrimonio mortuo patre peti possit; haec sunt verba Textus, qui sic reasumitur si pater dotem filiæ promitterat cum pacto ne se viuo petatur constante matrimonio mortuo patre peti potest; ergo tunc nascitur actio petendi quando Pater mortuus est; ergo tunc est in mora hæres; ergo tunc ad interest legatur, quia pulcherrimus

cherimus Textus ; & ad hoc iungitur Text. in l. uxor que est 36. & finalis §. si pater ff. de pactis dotalibus vbi si pater filiae nomine certam pecuniam in dotem promiserat , & pactus est ne invitus eam solueret,nihil ab eo exigendum puto,- quia iam quod pacto conuento ne inuitus exigeretur conuenerit in dotis causam esse non videatur, qnasi dicat nihil potest pater exigere soluto matrimonio quia fecit pactum ne inuitus reneatur ex quo nihil soluit. Ergo si dos potest constitui cum pacto vt se viuo non petatur & vt inuitus ab eo exigi non possit, cur non potuit constitui , vt solutio fiat illis tertii, tandem, terminis formis , & modis à dōtante arbitrandis, consequentia patet , quia majoris est praejudicij illa dotatio de qua in dictis iuribus quam ista de qua in praesenti ergo si illa est legibus approbata sic erit ista de qua loquitur.

¶ 1 Tertio probatur ex l. de die 13. ff. de pactis dotalibus, ibi : de die reddendæ dotis (hoc pactum respicit maritum , vel eius haeredes qui reddere tenentur non panem, qui non reddit, sed tradit) hoc Inris est , vt liceat pacisci quia die reddatur dum ne mulieris deterior conditio fiat, id est , vt ceteriore die reddatur l. id est eodem die dicto titulo , vt autem longiori die solutatur dos conueniri non potest, non magis quam ne omnino reddatur ex parte mariti ac obligati restituere vxoris morte soluto matrimonio vt facit Text. in l. attilicinius 17. ff. de pactis dotalib. ibi enim fuerat factum pactum, vt quibus modis dos traderetur eodem , facti diuortio restitueretur facto matrimonio post quinquennium dos soluta fuit diuortio facto dicebat maritus se post quinquennium teneri dotem restituere , Attilicinius respondit, quod non , sed statim quia pactum ita intellexit pro secunda parte esset doti praejudiciale d.l. Attilicinius 17. ff. de pactis dotalibus, ergo ex hoc Text. apparet dotem solutam post quinquennium, sic paciente dōtante oblige, tamen restituendi in marito est soluto matrimonio statim si stabilia sunt, & si mobilia post annum l. unico §. exact. C. de rei vxor. aet.

¶ 3 Quarto probatur ex l. licet 18. C. de pactis dotalibus, iuncta l. aliud est 19. vbi cum in d.l. licet dicatur non posse fieri pactum vt longiori termino soluto matrimonio dos restituatur , quam iura disponant, nisi ex causa urgenti subdit in l. aliud est, quod aliud est si Pater pro filia dotem promiserit annuam bima, trima, quattuora, quintuima annua dos à se redderetur, & sic esse restituendas soluto matrimonio , quia l. C. ait non valere hoc pactum in praejudicium filiae, nisi pater haeres extisset filiae, & ea intercedente sit factum pactum quasi dicat, si sequatur mortua filia patri à genero esse dotem restituendam serubitur pactum de dote taliter reddenda sed si filia super viuente contingat matrimonium solui, debet dos restitui secundum quod leges volunt vnde solutio annuatim facta de dote à patre valet , sed pactum de restituenda tali modo filia superstite non valet vti dicimus in simili quod iura dant dilationem in dote sicut , & in antefato pro illis restituendis à marito l. finali §. fin autem do- natio vbi Glossa, & DD. & in l. cum multa C. de donat. ante nuptias, l. vti adhuc cum auth. seq. C. de iure dotium Afflct. dec. 154. num. 4. Grammaticus dec. 92. num. 19. Franc. dec. 182. num. 3. & 4. Caroccius dec. 21. num. 9. Amatus resolut. 39. Ergo nec in dote, nec in antefato potest fieri pactum praejudiciale , vt non restituatur per maritum , vel eius haeredes tempore debito Thefau-

rus dec. 230. Afflct. dec. 154. Fontanella claus. 4. gl. 9. p. 5. num. 181. & seq. Molfesius part. 8. q. 7. Ambrosinus dec. 6. num. 4. Maxilla ad consuet. Barenses in tit. de donat. inter viuos §. in omnibus, num. 42. & 43. Idem Molfes. conf. 28. num. 21. qui loquitur in pacto dilationis quatuor annorum pro solutione antefati , & fuisse decisum refert Thorus in verbo pactum factum per mulierem , Stephanus Bertrandus conf. 53. vol. 2. p. 2. Cancerinus part. 1. & cap. 9. de dote, num. 5. Socinus Iunior conf. 55. vol. 2. num. 19. Mantica de racitis, lib. 12. tit. 32. num. 11. siue ante matrimonium sine post cum contractum, fiat Giurba ad constitutiones Messana, cap. 13. gl. 6. num. 23.

Quintò facit textus in l. ob res 20. ff. de pa- 14
ctis dotalibus ibi : si extraneus de suo datus sit dotem quicquid vult pacisci , & ignorantie muliere: sicut & stipulari potest legem enim suæ rei dicit, postquam verò dederit pacisci consentiente muliere debet, sic contrauenerit he à muliere neve à Patre dos petatur haeres non habebit excusationem sed si conuenerit ne manente matrimonio, viuo patre petatur, mortuo Patre statim exigitur, & si non petierit maritus tenebitur huius culpe nomine si dos exigi potuerit, nisi forte ante diremptum sit matrimonium, quam facultatem petendi haberet.

Ergo talis promissio de soluenda dote annua, bima, trima die, quattuora, quintuima, &c. seu pro illis tandem, portionibus, ratis , & formis quibus dotans voluerit , valet , & à lege est approbata positivè prout illa dotatio, etiam est approbata, vt quousque vinam à me nihil exigi possit , &c. licet non possit ex parte mariti pactum fieri vt longiori dilatione vtratur in dote restituenda, quam iura concedunt hoc enim est quod à legibus Attilicinius de die & l. licet prohibetur eo modo, quo suprà dicebamus.

In quo quidem casu , seu qua facta dotatione in praesenti Comes Ioannes Baptista remisit fractus dotis ad beneficium promittentis dotem , quod posse fieri legatur doctissimus Antonius Faber in tit. C. de pactis conuentis defin. 2. qui sic ait si maritus qui ex sua voluntate, dotem in numerata pecunia accipere debuerat , conuenit pro certis diebus dituisisque pensionibus vt dos solutatur , non potest vxor vno marito licet consentiente , petere vt sibi dos solutatur purè, hoc solo prætextu quod dotis conditionem deteriorem facere maritus non potuerit , non enim quod tempore minus soluitur propter solutionis diem prorogatum ad dotem pertinet, eiusque diminutionem , sed ad dotis fractus de quibus potest utique maritus liberè disponere ac pro sui libitu quoniam ad eum spectant non ad mulierem. Itaque si conuentioni vxor consenserit licet minor annis 25. multo minus audienda erit si petat in integrum restitutionem planè si antequam solutionis tempus aduenerit maritus decelerit omnimodo mulieri Ius competit repetendæ dotis , ac si pactum nullum Intercessisset quia verum est non posse.

Fontanella clausula 6. gl. 2. part. 2. num. 5. ibi: 16
hoc fit quod licet dotis conditio non possit in substantia fieri deterior iuxta l. Attilicinius 27. ff. de pactis dotalibus, nihilominus in fructibus potest maritus conditionem dotis facere deteriorem pro tempore constantis matrimonij, quia illi solidi sunt proposita onera matrimonij , quæ sustinet, Joseph Ludouicus dec. 13. 15. & 59. Antonius Faber de pactis conuentis , lib. 5. C. tit. 1. defin. 2. vti si maritus ex loceri voluntate dotem in

in numerata pecunia accipere debuerat conuenit, ut certis diebus diuisisque pensionibus dos solvatur non posse vxorem viuo marito licet consentiente petere, ut sibi dos solvatur hoc solo praetextu, quod dotis conditionem maritus deteriorum facere non potuit.

17 Et hoc est quod dispositus Text. in l. queris 28. ff. de pactis dotalibus ibi: si pacta sit mulier, vel ante nuptias, vel post nuptias ut ex fundi fructibus quem dedit in dotem, creditor mulieris dimittetur an valeat pactum. Dico si ante nuptias id connenerit, valet pactum eoque modo minorem dotem, constitutam post nuptias vero cum onera matrimonij fructus relevaturi sunt iam de suo maritus paciscitur; vt dimittat creditem, & erit mera donatio: ergo si ante nuptias fecit pactum Ioan. Baptista & talibus tandem, & modis solvatur dos, signum est voluisse illud facere in praeiudicium non dotis sed fructuum qui sui sunt ut probauimus.

18 Maritus enim sustinens onera matrimonij fructus dotis lucratur l. pro oneribus C. de Iure dotium, l. dotis fructus ff. eod. Faber lib. 5. C. tit. 7. defin. 38. Franchus dec. 6. 17. num. 2. Surd. tit. 1. de alimentis, quast. 35. Ludouisius d. 80. Mantica de tacitis, lib. 12. tit. 8. num. 18. Gabedus d. 106. Fontanella clausula 6. gloss. 2. part. 1. a num. 1. & seq. & ideo Dominus dicitur fructum, vt deductis ex eis oneribus alimentandi familiam de aliis ad libitum poterit disponere, vt latè Molina de contractibus disput. 423. & disput. 432. Molfesius conf. 11. num. 38. post primum tomum, Fontanella vbi supra, glossa 2. part. 2. Mantica dec. 123. Camillus de la Ratha, conf. 68. num. 17. & seq. & num. 25. Giurba ad consuetud. Messana, cap. 16. glossa 2. num. 15. Pilaia in Can. decis. tom. 1. tit. de usuris, num. 29. Ergo poterit in fructibus praedictis dotis pro tempore constantis matrimonij maritus facere conditionem dotis deteriorum Joseph Ludouicus dec. 21. num. 13. & 19. Faber lib. 5. C. tit. 9. defin. 2. Fontanell. vbi supra, num. 3. licet dotis conditio non possit in substantia fieri deteriora d. l. Attilicinius 27.

19 Ideo Creditores mariti super fructibus dotis poterunt agere, & si aliunde non habeat, vnde onera matrimonij sustententur tunc deducta portione onerum super fructibus dotis creditores viri poterunt agere Gama dec. 200. Flores de Mena in add. ad Gamam d. 188. Faber lib. 5. C. de Iure dotium, tit. 7. defin. 38. & defin. 39. Barbofa in l. si constante, num. 47. ff. sol. matr. Fontanell. vbi supra Ricc. collect. 386. ad Text. in l. vbi adhuc C. de iure dotium. Si enim creditores omnes fructus acciperent defraudaretur mulier & familia, quod ipsum in filiis dicimus, qui soluto matrimonio pro concurrente quantitate alimentorum posse impeditre creditores Patri, petentes satisfactionem super fructibus bonorum dotalium matris Praes de Franch. dec. 183. num. 14. Gaill. lib. 2. obseru. 92. num. 7. Surd. tit. 7. quast. 18. n. 23. Inde etiam soluto matrimonio per mortem uxoris filii supereexistibus usuræ dotales ad commodum mariti currunt, cum matrimonij onera adhuc dicantur durare & ad eos alendos adhuc pater cogatur Surd. dict. tit. 7. quast. 18. num. 23. Fontanella clausula 20. num. 28. Kota apud Gratianum cap. 427 num. 8. per text. in l. dotem 16. ff. de Castrensi pecunio, Card. Tuschus litt. D. concil. 741. num. 111. 1. 1. 2. & 118. licet ab hac opinione recesserit Gratianus cap. 427. lib. 5.

Ego in fructibus & interesse dotis maritus po-

Iulij Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

test facere dotis conditionem constante matrimonio deteriore, quia illi sunt propter onera matrimonij, quæ sustinet sui, non tamen valebit pactum, ne scilicet maritus lucretur fructus sed in dotem conuertat licet onera matrimonij sustineat l. si conuenerit 4. ff. de pactis dotalibus l. cum pater 11. ff. eod. titulo Nouellus de dote p. 2. n. 21. Molina de ritu nuptiarum, lib. 3. quest. 41. num. 12. & 17. quia esset contra naturam, & substantiam dotis, sicuti nec econtra valet pactum, ne maritus fructus recipiens onera matrimonij non sentiat, quia id essentiæ actus coniugij repugnaret, sicuti, nec valet pactum, quod mulier non alatur a viro quod est unum ex oneribus matrimonij ac ipse fructus doris recipiat Bald. in l. pactum quod dotali, C. de collatio. Surdus tit. 7. quest. 18. num. 3. Molina vbi supra, num. 8. sed si mulier habet aliunde, vnde se alat valerer pactum Farinacius dec. 869. & dixi ego de dote quest. 59. n. 45. in fine.

Ideo maritus poterit si velit remittere partem 20 dotis, & expresse pacisci vt nullæ currant usuræ dotales, & etiam concedere quamcumque dilatatione ad soluendam dotem vt in l. si marito cum ibi notatis ff. solut. matrim. iunctis adductis per Surdum quest. 42. de alimentis, num. 134. cum sequenti, Christophorus Martius examine Senensis 7. a num. 43. cum sequentibus, & in decisione apposita post examen, quo casu si dilatio sit concessa ad soluendam dotem, interesse nullum currit, ante tempus conuentum ratio est quia non potest deberi interesse sine mora idem Surdus dec. 80. num. 2. Mora autem non committitur nisi lapsu tempore conuento, cum ante debitum non dicatur debitum l. cum qui Kalendis § quamvis ff. de verb. significat. & propterea peti non potest l. 1. in fine ff. quando dies usurfructus legati cedat, quia in eo quod non potest peti non committitur mora §. nulla ff. de regn. iuris Corneus conf. 21 o. vol. p. 2.

Quod si dicas Claudium Bertazzolum in add. 21 ad Bartholomeum Bertazzolum, conf. 262. per totum, conclusionem proponere de interesse dotis debito, & ampliat primo deberi licet sacer promiserit se soluturum dotem ad omnem instantiam, & voluntatem generi quia non requiritur hoc casu interpellatio quia sufficit onera sustentare, & idem dicit si sit promissa dos infra terminum declarandum ab arbitris & interesse ipsius quantitatis declarandæ, neque in hoc decenni cursus aliquid operatur, neque receptio dotis nulla facta de interesse mentione subdit Bertazzolus vbi supra, & notat Antoninus de Amato ultimum dictum Bertazzoli tom. 1. resol. 43. Gratianus cap. 143. num. 15. reassumpsit quod dicit Claudio Bertazzolus, & dicit ampliat, vt interusurum dotis debeatur marito, quamvis ei dos fuerit promissa solui ad omnem petitionem & voluntatem generi, quasi illa verba non sint posita vt faciant conditionem, ideo non debent suspendi ex Ruino conf. 132. num. 2. lib. 1. & quamvis dos promissa sit solui iuxta terminum ab arbitrio declarandum Natta conf. 495. vbi etiamsi labatur decennium antequam maritus petat vt ex pluribus a Gratiano relatis, ac etiam si gener dotem recipiat nulla facta mentione de interesse.

Respondeo enim quod dictum Bertazzoli, & Gratiani procedit quando promissio est facta ad voluntatem generi quo Casu non importabunt conditionem si Gener velit quia semper vult ex quo sustinet onera matrimonij, & in casu no-

stro voluntas promittentis est clara, & conditio-
naliter concepta scilicet quod alias non contra-
xisset, & sub hac conditione & non qualiter
contrahit, quia dotem sic solutum promisit
intandis, terminis & pagis declarandis & postea
declaratis ad rationem ducatorum 600. annuo-
rum. Vnde Staibanus Iuniör de interesse, tit. 3.
quest. 1. num. 6. reassumendo Gratiani locum,
sicut Gratianus reassumpsit Bertazzolum Clau-
dium scilicet, non Bartholomæum sic ait: deberi
interesse siue dos sit promissa marito sine tem-
poris præfinitione, siue cum tempore præfixo,
nam primo casu debetur interesse à die con-
tracti matrimonij. Secundo casu debetur à die
finitæ dilationis ex mora regulari contracta
per lapsum temporis appositi in contractu subdit
num. 8. ampliando, quod licet dos fuerit promis-
sa marito ad omnem eius petitionem, & volun-
tatem, tamen debetur dictum interesse à die con-
tracti matrimonij absque illa petitione: ratio est,
quia dicta verba non sunt posita ut conditionem
inducant, sed ad maiorem fauorem mariti, ergo
non debent dictas usurpas suspendere cum retor-
queantur in oditum ex Gratiano, quem allegat.

22 Et sic diuersum est dicere promitto dotem,
quam arbitrabitur talis, quam arbitrabor ego,
quam arbitrabitur Gener, & tunc facto casu ar-
bitrij & declarationis quia maritus sustinuit
onera matrimonij debetur interesse à die dotatio-
nis non à die arbitramenti secundum quod dice-
bat Bertazzolus, at in casu nostro promittitur dos
certa ducatorum 30000. soluenda in tandis, pa-
gis, & terminis, quibus arbitrabitur sacer. Vnde
illud tempus arbitrandum pertinebat ad sacerum
pro quo debebat interpellari quod cum non sit,
bene non debetur interesse, sed sacer pactus cum
Genero fuit per illa verba ut non debeatur inter-
esse dotis eo modo quo pactum valet scilicet con-
stante matrimonio *ut supra* dicebamus.

23 Vnde doctissimus Leotardus de usurpis, q. 28.
à num. 15. & præcipue num. 17. ait quod si mari-
tis conuenerit accipere dotem quam Titius arbi-
tratus fuerit tunc videtur dilationem dedisse do-
nec & arbitratus fuerit, & usurpas huius temporis
remisisse. Subdit Leotardus hoc dupli modo
posse intelligi, primo modo quando tempus con-
siderabile sui natura promissio continet, siue cer-
tum veluti, ut dos biennio, aut triennio soluatur
siue sic incertum extimabile tamen ab initio, ve-
luti si actum est, ut non nisi post mortem dos
soluatur vel aut non nisi post redditum ex Indiis
solnatur. Alterum tempus potest esse dilationis
genus quod de sui natura non offert tempus
considerabile, sed breue & momentaneum velu-
ti cum suspenditur solutio donec aliquid fieri
quod quam citius explicari potest, ut in simili
dicit Rota dec. 370. & 397. & 424. part. 1.
receptionem Gratianus cap. 588. num. 25. Olie-
rius Beltraminus ad Ludonismum dec. 291. n. 10.

In primo tempore dilationis verum est usur-
pas dotis non deberi: nam sicut ab initio fuit co-
gitatum, quod multum temporis currere opus
erat puta annum, vel biennium & interim onera
matrimonij à marito erant sustinenda, ita vide-
tur maritus usurpas istas ad tempus remisisse, vel
forte huius rei in constitutione dotis contra-
hentes rationem habuisse, & hoc sensu sunt ac-
cipiendi DD. qui dicunt pendente dilatione
usurpas non deberi apud Surd. quest. 42. num. 5.
In secundo vero genere, cum scilicet dos pro-
missa est solui arbitratu Titii, cessat hæc ratio, &
proinde sicut non videtur cogitatum, ut declara-

tio Titij diu protrahatur, sed potius inter paucos
dies fieret, ita si præter spem diu hæc declaratio
differatur non censetur maritus usurpas istius tem-
poris remittere, vt bene Leotardus de usurpis,
quest. 28. num. 18.

DISCEPTAT. CCXC.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facti series proponitur.*
- 2 *Obligatio in solidum, ut acquiratur, an sufficiat
vnius corporis suppositio iuxta terminos Bullæ
Pij V.*
- 3 *Decisum quid sit non semper est obseruandum,
sed quid decidi debebat est perscrutandum.*
- 4 *Ratificatio retrotrahitur ad tempus contractus,
& mandato equiparatur.*
- 5 *Ratificatio equiparatur mandato, etiam in re-
quirentibus speciale mandatum.*
- 6 *Ratificatio ad nihil deseruit, quando contractus
a principio nulliter fuit celebratus.*
- 7 *Decisiones plures Rotæ adducuntur in re de
qua agitur, in quibus constat decisum contra-
ctus validos fuisse declaratas per ratificatio-
nen subsequitam etiam si à principio man-
datum fuisse minus sufficiens.*
- 8 *Minor si post completam minorem etatem rati-
ficauerit contractum nulliter celebratum, an
efficiatur validus.*
- 9 *Exceptiones qua debeat esse ut impediam so-
lutionem debitam vigore publici instrumenti.*
- 10 *Census si fuerit nulliter constitutus quando de
ipsius nullitate opponi non possit.*
- 11 *Contractus à principio nulliter celebratus, an
per ratificationem validus efficiatur.*
- 12 *Ratificatio quoniam fieri possit.*
- 13 *Ratificatio, & mandatum confunduntur, quia
vnum, alterum in se continet.*
- 14 *Tutoris autoritas si defecerit in contractu, si
postea eius ratificatio superneniat, an con-
tractus connalidetur.*
- 15 *Ratificatio quando suppleat defectum nullitatis
contractus.*
- 16 *Possessio si nulliter capta sit, si deinde ratificetur
ex quo tempore valida esse dicatur.*
- 17 *Ratificatio quoniam probari debeat, & statu-
tum loquens de mandato an habeat locum in
ratificatione.*
- 18 *Ratificatio qualiter inducatur.*

A R G U M E N T U M.

*Ratificatio an retrotrahatur ad tem-
pus contractus, qualiter fieri possit, &
quo effectus producat, & an ad acqui-
rendam in solidum obligationem suffi-
ciat vnius corporis suppositio à prin-
cipio in contractu facta ab uno ante-
quam subsequatur ratificatio, & in soli-
dum obligatio alterius, vel alterius cor-
poris suppositio in dicta secunda obliga-
tione requiritur iuxta terminos Bullæ
Pij*

Pij V. & alia ad materiam ratificationis usu frequentissima breviter traduntur.

Neapolitana Census.

SVPPONITVR pro facti specie, quod Iulia Magdalena Iouene fecit instrumentum emptionis annorum Introituum in anno 1650. Ioanni Berardino Pospero, & Clerico Petro Turbolo qui quidem Ioannes Berardinus interuenit tam suo proprio & principali nomine, quam pro parte Francisci Mariæ & Annibali Turboli, & venditio fuit annorum ducatorum quadraginta quinque pro Capitali ducatorum quingentorum ad nouem pro centenario, & idem Ioannes Berardinus ratificationem promisit dicti Annibal, & Francisci Mariæ, qui Annibal, & Franciscus Maria ratificauerunt codem anno 1650. Nunc mortuo Ioanne Berardino, & Francisco Maria remanente Annibale, Clerico intendens dicta Iulia agere contra Annibalem clericum aliis iam mortuis in Curia Archiepiscopali Neapolitana opponitur à Parte non posse instrumentum hoc liquidari contra Clericum, quia tempore celebrati contractus quando pecunia intercessit, & corpus suppositum pro contractus censuarij validitate, iuxta Bullā Pij V. tunc non supposuit corpus Annibal, quādo vero Clericus Annibal ratificauit, non interuenit corporis suppositio, ergo dicit Clericus Annibal sumis in Tribunalibus Ecclesiasticis, vbi iudicari debet secundum Bullam Pij V. non poterit hoc instrumentum liquidari contra me, replicat Actor quod hæc est vis ratificationis, ut scilicet contractum à principio valere faciat ex tunc non ex nunc.

E contra verò pro parte D. Iuliæ Magdalena Iouene firmiter asserto instrumentum de quo supra posse ac debere liquidari contra dictum Clericum Annibalem oppositis à parte non obstantibus.

2. Primo quidem quia supposita validitate constitutionis census à Patre facta cum filio uno tantum supponente corpus scilicet patre, & filio insolidum obligatis, ac ratificante contractum suo nomine gestum quod posse fieri omnes dicunt ex Mastrillo d. 141. p. 2. excepto Surdo qui contrarium consuluit 421. & 511. à cuius opinione omnes recedunt, cum sufficiat ad obligationem duorum insolidum acquirendam vnius tantummodo corporis suppositio quod etiam in terminis Bullæ Pij V. explicat Census part. 2. de censibus cap. 191. n. 13. cum sequenti, quicquid Surdus sequutus dicat D. Hodierna tom. 1. contr. for. contron. 43. & 44. à num. 31. quilibet allegaverit pro suo Cliente, tamen non obtinuit & sic dicebat Præf. de Franch. quod in decisionibus nolebat videre quid decifum, sed Processum, multo magis in allegationibus, consiliis, & questionibus forensibus videre vellem processum, an factum de quo ibi fuerit illud, quod nunc controvenerit sanè nunc controvenerit quod Pater se & filium obligauit in venditione annorum reddituum supposuit corpus Pater fecit filius ratificationem, ad nihilum aliud tenetur creditor nisi, ut agat adueniente tempore contra vtrumque insolidum Iure executiuo ob non soltionem tertiarum.

4. Secundo facit, quia ratificatio retrotrahitur,
Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

& æquiparatur mandato cap. finali de Iure iurando in 6. cap. ratificatio de Reg. Iuris in 6. Gaillus lib. 2. obseru. cap. 47. in fine Rota Gennæ dec. 92. Ioannes Baptista Costa de retrotrahitione, casu 4. cap. 8. & cap. 28. cod. cap. 8. Card. Tuschus litt. R. concl. 21. Alex. Trentacinq. lib. 2. in tit. de procurat. resolut. 9. vbi multipliciter intelligit, & limitat Camillus Bortellus part. 1. tit. 66. num. 239. Grammaticus tom. 4. cap. 706. num. 9. & 10. & tomo 5. cap. 926. num. 19. quod ampliatur etiam in requirentibus speciale mandatum L. quod si de speciali, ff. de minoribus, cap. 1. de homicidio in 6. cap. finali de iuramento in 6. Tiraquell. de retract. lignager §. 11. gloss. 10. n. 61. Surd. conf. 60. num. 14. & dec. 231. num. 10. Card. Tusch. d. concl. 21. num. 6. Trentacinq. d. resol. 9. num. 2. Gratian. cap. 704. num. 25. dummodo res sit integra, alias secus Trentacinq. vbi supra, num. 7. Card. Tusch. vbi supra, num. 23. Polydorus Ripa obseru. 124. Barbosa axiomate 197. num. 27. Thesaur. dec. 7. Olaschus d. 119. num. 26. dummodo actus non sit nullus ex defecitu consensus, &c. quia quod nulliter taliter contractum est nequit ratificari Olasch. d. decis. 119. num. 16. Surd. conf. 244. num. 5. cum seq. & conf. 18 f. num. 34. & 35. Trentacinq. vbi supra, n. 8. Card. Tusch. vbi supra, concl. 24. Costa, & alij vbi supra, ergo cum contractus à principio valuerit ex suppositione corporis facti per Patrem Annibal, accedēte Annibal postea ratificatione quoad eius præjudicium hoc habebitur pro sufficienti, vt liquidetur via ritus, quod patet ex actis processus inter Marchionem Tauriani cum illis de Perrino, vbi fuit producta liquidatio facta per illos de Perrino contra Iuliam Farnesiam matrem, & Balianum Principis Auetrani ob instrumentum annorum reddituum suo tempore non solutorum, in quo instrumento supposuit corpus, Iacobus de Franchis Pater hodierni Marchionis, & promisit ratificationem faciendam per dictam principissam Auetrani quæ postea ratificauit & contra eundem fuit liquidatum, & nunc pendens in S.C. inter illos de Perrino actores, & hodiernum Marchionem Tauriani filium quondam Iacobi.

Tertiò facit Rotæ decisio apud Duardum de censibus, d. 351. ibi minus facit alia prætentio nullitatis, quia non constat de mandato illius, qui nomine Pomponij dictum consensum extinuit, quia tollitur omnis scrupulus ex ratificatione postea ab eodem Pomponio facta; nam ratificatio æquiparatur mandato in illis actibus qui requirunt speciale mandatum, vt ait Rota apud Duardum vbi supra, num. 3.

Quarto facit pulcherrima, & punctualis 7 decisio apud Duardum dec. 30. Vbi quidam Canonici dederant mandatum vni Canonico sumendi censem super bonis Ecclesiæ, ita fecit Canonicus, & fecit cæteros postea ratificare; fuerunt omnes conuenti ad soluendum vigore obligationis Cameralis; fuit disputatum an possent taliter executi & fuit dictum, quod sic, est decisio censualis apud Duardum vbi supra pondenda num. 70. ibi cum sufficeret mandatum duorum Canonorum vni ex Canonice, & ratificatio reliquorum subsecuta ad tradita per Iasonem conf. 54. num. 12. lib. 1. & per Puteum dec. 114. num. 4. & seq. lib. 2.

Quintò facit Duardus de censibus §. 1. quæst. 19. 8 num. 32. vers. nihilominus, vbi ait, quod secundum veriorem opinionem lapsus quinquennij in minore, scilicet post minorem ætatem ratificante

contractum censualem à minore celebratum etiam nullus fuerit, ex defectu cuiusque solennitatis, ut post Cencium, Soccinum, Parisium, Ruinum, Menochium, Beroum, & alios concludit, nisi tamen dolus intercesserit in tali contractu, & num. 35. ait, quod licet nulliter censum constitutum super propriis bonis sine causa iusta solennitates statutarias à iure requisitas non servando, nihilominus si factus maior pensiones soluat, censetur ratificasse contractum censualem, ita ut conualidetur præcedens impositio inualida, l. si prateritus, ff. de bonis possess. contra tab. l. si proponis, §. 1. ff. de inoffic. testam. Natta consil. 45. n. 10. vol. 1. Menoch. consil. 56. 1. num. 12. & sequenti, volum. 2. & post Cencium, & alios dicit Duardus 9 vbi suprà, num. 35. qui num. 37. addit hoc in Regno Neapolitano, & Siciliæ procedere etiam, quia ex pragmatica Regis Alphonsi, & Bulla Nicolai V. contra instrumentum censuarium nulla potest opponi exceptio ad impediendam solutionem, nisi sit exceptio solutionis. vel omnis alia quæ oriatur ex ventre contractus quod verò de minore ratificante censum late dicunt Cenc. q. 15. & Salgad. in suo labyrintho, part. 2. cap. 10. num. 28. & seqq.

Sextò, facit Gratianus qui vtpote I.C. Romanus in terminis Bullæ Pij V. loquitur secundum quam loquitur Cencius, & Duardus vbi suprà, 10 ait ergo Gratianus cap. 488. numero octavo & nono, quod census dato quod esset nulliter constitutus tamen si fructus census soluit censetur ratificatus contractus adeo ut de illius nullitate amplius disputari non possit, & ait quod censetur actus nullus ratificatus, tam in eo qui ex illo soluit, quam in eo qui ex illo recipit solutionem quasi quod illud factum implicitè habeat consensum utriusque partis in tali ratificatione, quia æquiparatur verbis Gloss. in l. 1. in verbo, Ratam, C. si maior factus alienationem ratam habuerit, adeo ut talis ratificatio retrotrahatur ad tempus contractus, ac si ab initio validus fuisse Decius consil. 31. num. 3. ex l. fin. vers. Sed si, C. si maior factus sine decreto, &c. Alexander consil. 117. num. 2. & 3. lib. 5. Gratianus dicto cap. 488. num. 1c.

11 Neque dicas quod posita nullitate contractus nulla datur ratificatio, quæ possit retrotrahi Bart. in leg. obseruare, quest. 1. ff. de officio Proconsulis, Decius in l. quod ab initio, ff. de reg. iuris, Cassiodorus decis. 5. de iure patronatus, Gratianus c. 124. post Surdum decis. 246. Duardum decis. 278. à num. 19. Quod enim nihil est nequit ratificari Paulus de Castro in l. bonorum, ff. rem ratam haberi, D. Merlinus lib. 1. cap. 68. à num. 10. Franch. decis. 302. num. 11. Ratificatio enim alienationis supponit eam validam alias esset alienatio; at certa est conclusio quod ratificatio alienationis non est alienatio, secundum Baldum in leg. cum pater, §. liberis, ff. de leg. 2. & in l. 3. §. sed utrum, ff. de minoribus, Regens de Ponte consil. 131. tom. 2. Afflictus decis. 285. num. 19. Francus decis. 105. num. 6. Marcianus consil. 16. num. 12. idèò in tali ratificatione, quæ sit ratione promissionis de ratificando non requiritur assensus, ut iudicatum testatur Afflictus dict. decis. 285. num. 10. & 19. Capycius Latro decis. 56. n. 6. Camillus de Medicis consil. 135. n. 11.

12 Respondeo enim falsum assumi contractum de quo in præsenti nullum, ut diximus in prima probatione asserti, cum Mastrillo, & aliis; semper tamen obseruandum puto, quod duplicitate fieri potest ratificatio primò, quidem de actu valido;

& tunc sufficit interuentus defectus, qui non interuenit à principio, & operatur, ut præsentia partis esset à principio Rota apud Mancinum de iuramento, part. 4. effectu 61. num. 7. Gratian. cap. 470. num. 25. & hoc est quod dici solet ratihabitionem æquiparari mandato, ac si processerit mandatum de obligando l. si pupilli, §. item si procurator, ff. de negotiis gestis, Verall. decis. 18. part. 2. Regens Rouit. decis. 53. num. 16. Anneus Robbertus lib. 3. rerum iudicatarum, cap. 17. & 13 ratificatio, & mandatum confunduntur, quia ratificatio continet in se mandatum, & mandatum ratificationem l. Julianus, ff. quis satisf. cogantur, & procedunt à pari l. si mandauero, ff. mandati, Menochius consil. 443. num. 6. lib. 5. Gratianus cap. 505. num. 47. & 50. In præsenti verò sufficit ratificatio & superueniens consensus, ut patet ex pluribus relatis per Alexand. consil. 113. num. 18. lib. 6. & latè Decius consil. 31. & talis actus valebit ex tunc, scilicet à temporē quo fuit factus secundo modo, quando actus est nullus, & inualidus, & tunc requiruntur, ut omnia eam interueniant, quæ sunt necessaria in confectione actus, l. sicut proponis, C. de nuptiis, l. nuptia, ff. de ritu nuptiarum, Gloss. in l. 1. C. si aduersus transact. Surdus decis. 159. num. 7. & 21. & Rota apud Gratianum cap. 865. num. 48. sic tutoris authoritas si defecerit in contractu alienationis bonorum pupilli, & posteà superueniat tutoris ratificatio contractum non conualidat, quia debebat à principio causa cognita fieri Reg. de Marinis lib. 2. cap. 18. à n. 9. cum seqq.

14 Et hoc est quod dici solet quod si contractus nullitas dependet à solo consensu partis sufficit ratificatio, sed si ex extrinsecis qualitatibus, tunc nihil operatur ratificatio superueniens, quia defectus non dependet à solo consensu partis, Surdus consil. 128. num. 112. & decis. 33. num. 15. & consil. 118. num. 123. vol. 1. Regens Valenzuela consil. 177. à num. 53. Franch. decis. 163. num. 9. Rolandus à Valle consil. 65. num. 52. volum. 4. Fontanella de pactis nupt. clas. 4. gloss. 3. part. 1. à num. 23. Gutierrez lib. 2. pract. questionum, q. 76. Vasquins de success. creat. lib. 1. §. 4. n. 24. Molina lib. 4. de primogenitura, cap. 7. num. 11. Salgad. in suo labyrinth. part. 2. cap. 10. n. 53. & 54. & n. 113. & de supplicatione ad sanctissimum, 2. part. cap. 3. §. 1. à num. 15. cum seqq. sic possesso nulliter capta si deinde ratificetur valebit tanquam ex nunc non tanquam ex tunc, Gratianus cap. 571. n. 16. & seq. sic filius familiæ si contrahat in potestate Patris, & deinde ratificet valebit ex nunc non ex tunc tanquam ex novo contractu Regens de Marinis tom. 1. cap. 62. & num. 6. & tom. 1. cap. 302. per totum.

Cum ergo contractus de quo agimus à principio valuerit, posita ratificatione Annibalis, illud corpus suppositum à patre sufficiens fuit pro filio insolidum obligato; ergo poterit contra filium Clericum incusari instrumentum, ut obligatio Cameralis contra Canonicos fuit incusata, de qua Duardus vbi suprà.

17 Pro complemento duo aduerto Primum quidem quod ratificatio potest probari per testes quamvis statutum dicat non posse mandatum probari testibus, sed per scripturam, Decius in cap. 2. colum. 2. num. 11. de probat. & consil. 296. num. 4. Surdus consil. 54. num. 10. Baldus in l. obseruare, in secunda lectura, ff. de officio Proconsulis. Statutum verò loquens de mandato non habet locum in ratificatione, quia est fictum mandatum, argumento l. 3. §. hac verba, ff. de negotiis gestis,

gestis, Asinius in praxi indicaria, cap. 5. §. 19. num. 5. fol. 272. & faciunt similia notata per Anatianam consil. 64. vbi Ludouicus Bolognius quicquid alias mandatum, & ratificatio procedant à pari, leg. si mandauero, in principio, ff. mandati, 18 Menochius consil. 443. num. 6. lib. 5. Secundò, aduerto quod ratificatio inducitur re, verbo, & tacito consensu l. Paulus respondit, ff. rem ratam haberi, latè Gratian. cap. 499. num. 24. Farinac. quast. 107. num. 293. cum seq. inducitur vero stante scientia ratificantis, scilicet ratificando ea quæ per eum gesta sunt, & sufficit in genere cogitare de actu ad hoc, ut dispositum trahatur ad illum actum in specie ignoratum l. sub pratexitu 29. C. de transact. Alexander consil. 146. n. 12. lib. 50. Gratianus cap. 505. num. 26. & 27. latè Regens de Marinis tom. 2. cap. 167. à num. 8. canseqq.
Quare, &c.

DISCEPTAT. CCXCI.

S V M M A R I V M.

- 1 Disputatio de qua hic antiqua fuit inter Bartolum & Baldum.
- 2 Tertia opinio Bartolum, & Baldum concilians qualis fuerit.
- 3 Tertia opinio concilians reprobatur: & quare.
- 4 Testamentum validè gestum non revocatur per verbalem revocationem.
- 5 Revocatio simplex, & verbalis non revocat primum testamentum solenniter factum.
- 6 Text. in l. pluribus tabulis 4. ff. de his, quæ in testamento delentur, adducitur.
- 7 Text. in l. 3. §. finali, ff. de adim. leg. adducitur.
- 8 Testamentum soluitur per secundum aquè perfectum.
- 9 Testamentum non revocatur si dicat testator coram septem testibus se nolle cum illo decedere, sed illud revocant & quid aliud requiratur.
- 10 Text. in l. sancimus, C. de testamentis, adducitur & explicatur.
- 11 Text. in l. sancimus, C. de testamentis, in casu nostro non est applicabilis.
- 12 Text. in l. si quis stipulatus 112. ff. de verb. explicatur.
- 13 Text. in l. scribit 36. §. item scribit, ff. de auro, & argento legato, adducitur.
- 14 Text. in l. quoties valens, §. tantundem, ff. de hæred. instit. adducitur.
- 15 Testator si dicat: revoco testamentum primum quia volo aliud facere non intelligitur revocatum, nisi aliud fiat.
- 16 Cancellaria testamenti quando facit locum venientibus ab intestato.
- 17 Sanfelicy decisio 296. adducitur, & explicatur.
- 18 Testamentum quando verbali revocatione tollitur an fiat locus venientibus ab intestato.
- 19 Text. in §. ex eo autem, instit. quibus mod. testam. infirm. adducitur, & explicatur.
- 20 Text. in l. 1. §. si hæres, ff. si tabulae, testam. nullæ extabant.
- 21 Testator si dicat revoco testamentum, quia volo aliud facere non per hoc vocat venientes ab intestato.

- 22 Verba revoco primum testamentum, quem eff. Etum producant.
- 23 Verba revoco primum testamentum, licet geminatè prolata nullum producunt effectum & quando.
- 24 Testamentum conditum apud acta & acceptum à testatore an revocatum censeatur.
- 25 Text. in l. testamentum 18. C. de testamentis, adducitur & explicatur.
- 26 Testamentum datum Notario in custodiam si ab illo accipiatur non intelligitur revocatum.

ARGUMENTVM.

Testamentum validè gestum qualiter revocetur, & explicantur plures Text. qui ad materiam adducuntur, Cancellatio testamenti, quando faciat locum venientibus ab intestato, & explicatur decis. 296. Reg. Sanfel. Et an, & quando per incisionem lignorum testamentum presumatur revocatum, & ad hoc multorum DD. autoritates perpenduntur, & plura de testamenti apertura adducuntur: immisso vigore testamenti ex quibus causis, & exceptionibus impediri possit, & plura ad testamentorum materiam utilissima late examinantur, &c.

P R O

D. Carolo Mormili,

C V M

Prætendentibus ab intestato succedere, scilicet Duce Vayrani
D. Mormili.

In anno 1656. Clericus Vincentius Mormilis Patritius Neapolitanus vir integritate conspicuus, pauperum defensor, & omni genere virtutum ornatus, suum condidit testamentum clausum, & sigillatum omnibus solennitatibus vallatum idque in suo Casali Carinati quod tradidit conservandum eodem anno, & propriè 22. mensis Augusti eiusdem anni 1656. Notario Julio Cælari Guarino Auerzano. Postmodum in anno 1660. porrexit memoriale Præsidi S.C. dicens se dicto Notario consignasse tale testamentum ad conservandum, & optauis illud mutare, ac aliud facere petiti ordinari Notario prædicto, ut illud consignaret petenti facta quietatione per eundem cuius verba damus, & rescripti.

Al Signore M. di Matonti Presidente
del S. C.

¶ Clerico Vincenzo Mormile dice à V. S.
Qq 3 come

come hauendo fatto il suo testamento chiuso per mano di Notar Giulio Cesare Guarino , e desiderando hauere detto testamento per corregere e farne un altro , detto Notaro riusa consignarlo al suplicante senza ordine di V. S. Percio la suplica ordinare al detto Notaro , che lo consegni confarseli la debitari cennuta , & l'hauer à gratia ut de , &c.

Restituarunt supradicto supplicantis eius testamentum clausum prævia valida receptione , & soluta iusta mercede clausuræ Notario Neapol. die 5. Febr. 1660. Zufia R.V.P.

Io sudetto Clerico Vincenzo Mormile ho ricevuto dal sudetto N. Giulio Cesare Guarino il sudetto mio testamento clauso , e sigillato per me fatto , e dato à conservare al detto Notario Giulio Cesare in esequione del sudetto ordine del spettabile sign. Presidente del S.R.C. in Aversa li 14. Febraro 1660. Clerico Vincenzo Monile H. Fran. Amonita att.

Postmodum de anno 1663. ab hac vita dece-
dit Vincentius subitanea morte , comparuit Illust.
Dux Vairani nepos eiusdem Vincentij dicens ex
tali memoriali fuisse reuocatum testamentum.
Econtra D. Carolus Mormilis haeres in testamen-
to scriptus ; vt ipse se existimabat , ex eo quod
pluries in vita Vincentius dicere solitus fuisset
procurauit aperiri testamentum , sed Notarius sua
authoritate subrogauit aliquos scilicet quatuor
in locum non existentium . Pars aduersa dicebat
successionem ad se spectare pro medietate , & hoc
fundabat in præsumpta reuocatione testamenti
collecta ex illo memoriali porrecto , & etiam ex
defectu aperturæ ob subrogationem aliorum
non facta solemniter , nec defuerunt alij qui ad
successionem prædictam , vtpotè ab intestato
duos alios nepotes vocabant ex sorore Vincentij
iam dotata , &c. Ego tamen semper consului
D. Carolo pro testamenti validitate , & cum non
decesserent mei collegæ , & Caroli Aduocati qui
consulebant Carolo compromissum quod erat illud
quod partis Aduocatus petebat , vt aliquantulum
haberet . Ego solus consului non esse cau-
sam prædictam compromittendam , quare scripsi
vt hic , & quia materia est utilis diuidam in cap-
ita , & dubia vnum scio , quod pars cessit liti vi-
dens non posse admitti ad compromissum , & non
potuisse impedire immissionem , nec copiam præ-
ambuli , & hoc patrocinante nostro etiam colle-
ga viro omni genere virtutum decorato , scilicet
D. Scipione de Martino , quem semper sum ve-
neratus , ex quo docttor est veritatis , morum suau-
itate dulcissimus , ac meus dominus singularis.

D V B I V M P R I M V M.

*An testamentum solemne reuocatum dicatur
si testator illud accipiat à Notario ,
dicendo velle corriger , &
nouum condere.*

*R*Espondeo articulum de quo in præsenti
fuisse alias inter duos illos Iurisprudentiæ
præceptores disputatum , scilicet Bartolum , &
Baldum , dicebat enim Baldus in *l. Sancimus C. de*
testamentis , cum aliis de quibus Mantica de con-
iecturis , lib. 2. tit. 15. n. 18. Guid. Papa d. 200.
Præses Anellus de Amato *conf. 51.* quod statim
quod quis Testamentum iam factum reuocat ,
etiamsi non dicat quod vult ab intestato decidere
reuocatio valeat , quia censentur iniurati venien-
tes ab intestato , Bart. vero in *l. si iure* , col. 2. ff.

de leg. 3. firmiter assertit quod tunc rumpitur
primum testamentum quando secundum est ex
omni parte perfectum , vnde talis reuocatio ver-
balis non arguit Testamentum reuocatum nisi
cum effectu secundum Testamentum fiat.

Videntes ergo DD. alij , suos istos præceptores ²
in hoc articulo contrarios credere distinctionis
eos conati sunt concordare : dicunt igitur plures
esse distinguendos casus : Primus quando sim-
plex reuocatio est facta coram tribus Testibus ,
non exprimendo quod vult ab intestato decedere , &
hoc casu requiritur tempus decennij , se-
cundum Textum in *l. Sancimus* , *C. de test. 2.*
casus est quando coram septem Testibus dixit
reuoco Testamentum , quia volo decedere ab in-
testato , & tunc valet reuocatio : tertius est quan-
do coram septem testibus dixit reuoco Testamen-
tum , & tunc valet statim reuocatio , etiam non
transacto decennio , & etiam quod non dixerit ,
quia volo decedere ab intestato , ita Guid. Papa
d. dec. 200. vbi addentes Anellus de Amato
conf. 51. num. 16. Reg. Merlinus *centuria 2.*
cap. 79. num. 16. & *17.* quia videntur vocati
venientes ab intestato.

Talis vero distinctio communiter reprobatur , ³
quia illa benè perpensa , videtur solum fundata
in numero testium , si scilicet facta sit coram tri-
bus , vel septem Testibus , & sic si defectus sit in
solemnitate ; sed nostra quæstio est de defectu
voluntatis , quia quæstio est an nuda voluntas ex
secundo inuidet primum & aperta sunt lura de
quibus *infra* , quod nuda voluntas non irritet
primum testamentum , etiam si coram septem te-
stibus sit declarata erit secundum testamentum
inuidum , tum ratione voluntatis , tum ratione
solemnitatis.

Vnde concludo firmiter primum testamentum ⁴
gestum non reuocari per verbalem reuocatio-
nem etiam si nuda reuocatio sit facta coram se-
ptem testibus nisi addatur à Testatore , quod
vult decedere ab intestato : ita dicuntur com-
muniter DD. cum Bart. in *d. l. si iure col. 2. ff.*
de leg. 3. Fachineo *lib. 4. cap. 8.* ibi sed contra-
riam sententiam , Menoch. *conf. 317. num. 21.*
& *26.* & *conf. 496. num. 31.* & sequentibus vbi
ex sola reuocatione verbali non rumpitur pri-
mum testamentum , nisi addatur quod vult dece-
dere ab intestato , & *conf. 170. num. 3.* Mascardus
de prob. concl. 1282. num. 35. vers. sed in contra-
rium est magis communis opinio , Peregrinus
d. 43. Præl. de Franch. *dec. 287. Surd. conf. 320.*
num. 10. 11. & *12.* & *dec. 128.* vbi D. Consi-
liarius Hodierna in add. qui pro hac opinione
adducit quinquaginta DD. cum Bart. & respon-
det oppositionibus D. Staibanus *tom. 1. resol. 54.*
num. 12. vbi dicit quod primum solemne testa-
mentum non reuocatur per secundum de quo
secundo dubitat , & idem dicit *num. 17. 18.* &
19. Regens de Marinis *tom. 2. cap. 226.* vbi ait
quod si factum sit primum testamentum sole-
mne , & deinde secundum fiat minus solemne , pu-
ta quia testator dixit (volo primum testamentum
per me factum valere) nisi transacto cursu de-
cennij non reuocatur , ex eo enim reuocantur
tantummodo legata , & non reuocatur institutio
haeredis , vt ipsem dicit *num. 10.* & sequenti.

Probatur primo quia quoties reuocatio est ⁵
simplex , & nuda atque verbalis tantum , non po-
test primum testamentum solemniter factum
reuocare , ex notabili Textu in §. *ex eo antem in-*
stit. quib. mod. testam. infirmentur ibi (ex eo au-
tem solo non potest infirmari testamentum quod
postea

postea testator id noluit valere) ubi glossa adducit concordantes , & exemplificat , nuda voluntate scilicet si dicat nolo testamentum quod feci valere sequitur Misyngerius in verbo noluerit valere, & Oynotomus dicit ibi, etiam si talis verbalis reuocatio sit facta coram septem testibus neque reuocabit primum perfectum, sequitur Nicasius ibidem qui subdit, quod tunc valet reuocatio quando dixit , quia volo decedere ab intestato, & ibidem Portius, Sgambatus, Borcolten, Vnnius, Bocerus, Manzius, Hartepeet, Pichardus, Coruinus, Bachouius Veslemebechius & alij institutistæ.

6 Secundo facit Text. in l. pluribus tabulis 4. ff. de his que in Testamento delentur ubi clarè habetur , quod tunc primum testamentum deletur à testatore per secundum testamentum , quando ex voluntate testatoris ideo cancellatur , quia vult decidere ab intestato, & tunc rumpitur primum testamentum alias secus & Glossa in d.l.4. dicit , quod venientes ab intestato hoc probare tenentur ad hoc, vt possint habere hæreditatem, & non hæredes scripti alias secus.

7 Tertiò facit Text. in l. 3. §. finali in verbo, Nuda ff. de adm. legat. ubi legata , & fideicomissa , nuda voluntate admuntur non autem hæredis institutio , & ponderat Gomesius in l. 3. Tauri, num. 103. Thesaur. quest. 56. num. 4. Franchus dec. 287. num. 3. Peregrinus d. 43. n. 2. & ratio est quia tunc rumpitur testamentum per secundum , quando secundum ex omni parte est perfectum , & solemine ex d. l. sancimus C. de testamentis , sed in præsenti reuocatio non continet hæredem scriptum , cuius præsentia vel aditione confirmetur; ergo primum testamentum valebit , tunc quia, quæ requiruntur in confirmatione, requiruntur in destructione l. hæredes Palam §. si quid postea ff. de testamentis. Ergo sicuti nuda voluntate non fit , vt bene Glossa in l. nostram in verbo non valere, C. de testamentis , nec dispositio utilis , & perfecta tolletur per sequentem imitilem , & imperfectam ex l. nec utilem ff. ex quibus causis maiores, l. si iure ff. de leg. 3. Gomes in l. 3. Tauri, num. 102. Surd. d. 128. & conf. 373. n. 23. vol. 3. Unde prius testamentum ex ipsa voluntate nuda, & verbali reuocatione non tollitur, nisi cum decennijs temporis cursu quo casu videtur dictam primum testamentum abrogatum non magis ex voluntate testatoris, quam ex temporis cursu d.l. sancimus C. de testamentis, Ferdinandus Vasquias lib. 2. de success. creat. §. 17. num. 73. Gulielmus de Benedictis in cap. Raynulius in verbo testamentum, il. 2. num. 8. Antonius Gomesius d. loco citato , num. 103. Alex. conf. 30. n. 4. lib. 3. Graffus in §. testamentum ; quest. 84. & adducit Bart. in d. l. si vere Decium conf. 182. num. 1. Ruin. conf. 8. vol. 1. Socc. Iuniorem conf. 62. vol. 3. Ioannem Dilectum de arte testandi in tit. de mutat. testamenti cant. 3. Soccinum Iuniorem in d.l. si quis ff. de leg. 3. num. 48. qui appellat communem, Couarr. de testamentis 2. p. num. 21. vers. septima conclusio Alexander conf. 37. vol. 1. & conf. 104. vol. 2. Natta in auth. Hoc inter liberos C. de testamentis, Soccinus in d.l. si quis, num. 20. ff. deleg. 3. Idem Graffus in d. §. testamentum, q. 86. num. 3. Idem Franchus dec. 287. Peregrinus d. 43. Ludouisius dec. 448. Burattus dec. 901. tom. 3. nouissimè Ioannes Andreas Gerardus de testamentis dissertat. 9. à num. 14. cum seqq.

8 Quartò facit quia testamentum solvit per secundum æque perfectum l. cum in 2. ff. de inst. rupto. l. si bina tabula eodem tincto, l. pater

filio ff. de hered. instit. l. si quis cum, §. si suo, & §. posteriore quoque inst. quib. mod. testam. infirmentur. Vbi doctissimus Pichardus, mille iura, & autoritates adducit, sed in præsenti non adducitur neque potest adduci aliud testamentum , quod non est in rerum natura, ergo, &c. Neque dicitur plures testatorem dixisse nolle cum illo testamento decidere : nam secundum communem, & receptam sententiam testamentum non reuocatur , & si testator coram septem testibus expressisset se nolle cum illo testamento decidere, sed illud reuocat, ac annullat, ita Glossa in l. proxime in verbo vendicarentur in fine ff. de his que in testamento delentur , & in l. hæredes palam §. si quid post verbum (omnia) ff. de testam. &c. quam Glossam sequitur Bart. in d.l. si iure, num. 3. ff. de leg. 3. & in l. 2. ff. de liber, & posth. Vasquias d. §. 17. num. 74. lib. 2. de succession. creat. Iulius Clarus in §. testam. quest. 90. 92. & 93. Gaspar Thesaur. lib. 1. quest. for. q. 3. 6. Simon. de Petr. lib. 4. de interp. ultim. volun. num. 51. cum sequenti Marescottus lib. 1. cap. 48. Trentacing. conf. 93. lib. 3. Gratian. cap. 155. Franchus d. dec. 287. Rota d. 795. p. 1. in nouissimis, & dec. 399. Par. 4. Faria. d. 39. Ludouisius dec. 146. Peregrin. d. dec. 93. & late disputato articulo concludit D. Hodierna ad Surdum d. dec. 128. Regens Sanfelic. d. 196. qui licet contrarium decisum referat , id tamen fuit ex aliis causis expressis ibi, de quibus infra. Ergo si per expressam reuocationem coram testibus factam simpliciter adhuc firmum remanet primum testamentum, quantum fortius in præsenti ubi non fuit expressa reuocatio, sed sola quædam præparatio voluntatis, seu destinatio insufficienter probata.

Neque dicas pro parte contraria obstare 10 Textum in l. sancimus C. de testamentis ubi habetur , reuocare primum testamentum per declarationem factum coram tribus testibus se nolle illud valere cum renocet , effluxo tamen decennio, ergo nulla nostra conclusio.

Pro responsione suppono Text. in d. l. sancimus requirere quod ad minus hanc reuocationem testator faciat coram tribus testibus ibi (& hoc vel per Testes idoneos non minus tribus) & appellatione testium idoneorum significatur debere esse masculos non feminas , illos tres testes in testamento l. qui testamento §. even quæ vers. mulier ff. de testamentis , §. testes autem vers. sed neque mulier instit. cod. tit. latè Didacus Spino glossa 31. num. 11. Ergo debent repelli quando agitur de reuocando testamento quia quibus modis contrahitur eidem dissoluitur l. nihil tam naturale. ff. de reg. Iur. & in terminis d. l. sancimus non sufficit voluntatem declarari coram tribus testibus , sed requiritur , quod sint rogati ad hunc actum, non casualiter, vt ex mente omnium colligit Aretinus in §. ex eo autem instit. quibus modis testamenta infirmentur, dicens vidisse obseruatim in testamento eiusdem dinitis neque Text. in d. l. sancimus procedit quoties primum testamentum continet piam causam ita Hostiens. & Ioannes Andreas in cap. fin. de solus. quoniam est lex civilis quæ non potest derogare dispositionem ad pias causas & à quo tempore decennium incipiat enrrere disputant D.D. post antiquos cum Iulio Claro in d. §. testamentum, quest. 92. & aliis apud Reg. de Marinis d. lib. 2. quotid. cap. 22. & apud Regentem Marcianum tom. 2. diffnt. 61. per totum in causa Duciſſæ Specie Gerard. de testam. diffen. 9. à num. 14. Respondeo ergo Text. in d. l. sancimus non 11 posse

posse procedere in casu nostro , quia locum habet quando testator per verbum præsens dixisset nolo testamentum factum valere , illud expressè reuocando ibi (si autem testator tantummodo dixerit non voluisse prius stare testamentum) secus verò si per verbum futurum , puta si dixisset testator se velle secum testamentum mutare , tunc enim reuocatum non dicitur , quousque non sequatur actualis mutatio testamenti , ita Iason in d.l. *sancinus*, num. 15. Aretinus in d. §. ex eo autem , litt. A. Paulus de Castro *conf.* 155. in principio idque probatur ex l. si quis stipulatus i 12. ff. de verb. vbi querit Pomponius si quis stipulatus fuerit Stichum aut Pamphilum vtrum ipse vellet quem elegerit petet , & is erit solus in obligatione , an autem mutare voluntatem possit , & ad alterius petitionem transire querentibus respiciendus erit sermo stipulationis , vtrum ne talis sit , quem voluerō an quem volam: nam si talis sit quem volucro cum semel elegerit mutare voluntatem non poterit si vero tractum habeat sermo illius & sic quem volam donec iudicium dicet mutandi potestatem habebit , unde videtur afferere I. C. quod per ly verbum volam futurum indicatiuum , vt vocant Grammatici voluntas non dicitur præsens , sed variabilis , nullam secum trahens exequitionem , & ideo varia-
tio admittitur , vt notant Romanus *conf.* 9. Surd. dec. 3 17. & *conf.* 104. lib. 1. Gratianus cap. 239. num. 25. latè Caldas Pereyra de potest. nominandi , lib. 3. cap. 2. num. 8. Gomesius in. d. l. 17. Tauri, num. 6. Menoch. lib. 1. casu 38. Vasquius lib. 3. de succes. creat. §. 26. num. 14. Matiensis in l. 14. Tauri, tit. 4. *Glossa* 1. num. 37. Velasc. consult. finali , num. 27. cun sequentib. Cenallus communes contra communes , quæst. 686. Guttierrez lib. 3. pract. quæst. 79. a num. 3. Christophorus Paz de tenuta , cap. 34. num. 52. Valenzuel. *conf.* 63. num. 39. cun seq. Flores de Mena ad Gamman d. 58. Gaspar. Thesaur. lib. 1. quæst. for. quæst. 7. & 65. Castill. tom. 6. cap. 80. a n. 18. & 43. & videndi sunt ad casum variationis Horatius Persicus *confil.* Ciuli 9. Oratius Barbat. de assistentia, gl. 2. num. 19. Thorus in supplemento in verbo creditor hypot. si exequi fecerit , Horatius Montanus de regalibus officiis a num. 46. Regens Goleota tom. 2. cap. 14. num. 13. & 14. Regens de Marin. d. lib. 2. quotid. cap. 58. ergo cum verba prolatæ per quondam Clericum Vincentium Mormilem indicauerint voluntatem futuram , & mutabilem non possunt operari actualem reuocationem testamenti iam facti .

13 Quod similiter probatur ex Text. in l. scribit 36. §. Item scribit circa finem ff. de auro , & argento legato , vbi per ista verba Pomponius ait solam demonstrationem haberi ibi quod si ita legasset vxori quod eius causa paratum erit tunc rectissimè scribit quintus Marius ; vt hæc scriptura in se habeat demonstrationem legati , & argumentum in l. obligat. substant. §. 1. ff. de action. & obligat. vbi ex his verbis demonstrantibus tantum voluntatem nulla oritur obligatio; sic ex l. cum pater §. finali ff. de leg. 2. Papinianus ait ex verbis futuri temporis , non induci actualem voluntatem sed solum quandam demonstrationem ergo in casu nostro per illa verba (volo reuocare) solum quædam futura voluntas non præsens ostenditur .

14 Hinc in l. quories volens §. tantundem ff. de hæred. inst. Testator facto testamento destinavit opponere quædam conditiones , quas declarare morte præuentus non potuit , dicitur ibi te-

stamentum nullum esse , quia non erat completa voluntas , sed tantum quædam dispositio ad illa , vt ponderat Ant. Faber de erroribus , decade 31. errore 9. unde DD. dixerunt testamentum dici nullum quoties testator volebat illud stipulari , & morte præuentus non potuit ; vt post infinitos dicit Pascal. part. 2. de patria potestate , cap. 8. num. 60. Antoninus de Amato tom. 1. resolut. 8. num. 18. Regens Capic. Latro tom. 1. dec. 7. Regens de Marinis lib. 1. cap. 238. Nonarius de miserabilibus personis priuul. 1 11. à num. 10. cum seqq. Sesse dec. 420. ergo benè dicimus , quod per illud verbum volo reuocare , non datur præsens & actualis voluntas mutandi testamentum , sed solum quædam dispositio ad illam .

Neque dicas quod si testator dicat (reuoco te- 15
stamentum meum) non est nuda voluntate reuocare , quia dum reuocat , & alium non instituit , videtur instituisse venientes ab intestato , vt Bal. & sequaces presumunt , & ob dictam presumptionem dicunt valere reuocationem .

Respondeo primò quod esset contra glossam in d. §. ex eo autem in verbo noluerit , litt. K , vbi ait simpliciter , quod dicta reuocatio sic simpliciter facta non valet .

Respondeo secundò , quod quando dicitur , quod reuocando simpliciter testamentum non facta expressione quia volo decidere ab intestato dicunt quod necessariò sunt inuitati venientes ab intestato hoc negatur dum talis necessitas non exigitur , nam actus reuocationis impertinenter se habet ad vocationem venientium ab intestato , & testatoris voluntas dubia redditur ex hoc , & ideo super ea non potest quis facere fundamentum teste Crauetta *conf.* 143. num. 17. quia ipse testator potuerat alios instituere post dictam reuocationem , & sic non necessariò , sed contingenter se habet vocatio ipsorum venientium ab intestato : unde non ponitur in esse , quod abesse contingere potest l. non hoc C. unde cognati l. neque tales 6. de prob. Boërius d. 23. num. 89. & poterat alium instituere , vt bene Ale-
xand. *conf.* 30. num. 4. D. Hodierna d. dec. 1 28. per totam .

Vnde glossa in d. l. pluribus tabulis dicit quod 16
si testator cancellauerat simpliciter testamentum tunc venientes ab intestato : vt excludant scriptum hæredem tenentur probare , quod ideo testator cancellauit testamentum vt ipsi ab intestato caperent hæreditatem , aliquin scriptus hæres admittitur , non obstante simplici cancellatione : ergo ex mente glossæ simplex cancel-
latio non facit vt sint inuitati venientes ab intestato : quia vtique si essent inuitati non re-
quiereretur talis probatio , quod ideo deleuit , vt qui venientes ab intestato caperent , vt dicit glossa vbi supra .

Neque obstat Sanfelicij decis. 296. vbi post fundatam Bartoli opinionem , & resolutis contrariis fuit tamen decisum pro validitate reuocationis , scilicet ad beneficium fratri vtrinque coniuncti prædicti defuncti cui fuit delata hæreditas .

Respondeo enim quod dicta decisio fuit fundata in perfecta voluntate testatoris , & in foro conscientiae ad beneficium fratri , vt habetur in fine decisionis , vers. In hac opinionum varietate , vbi voluntas erat clara , & manifesta , & scriptura imperfecta ; ergo nuda verbalis reuocatio non reuocat primum testamentum : nam tenetur testator dicere (reuoco primum testamentum , quia volo decidere ab intestato) vel (Titum hæredem insti-
tuo ,

ruo, &c.) debet enim vel scribere hæredem Capycius Latro consult. 71. m. 26. & 30. ad Tex-
tum in Liubensis, C. de testamentis, & debet no-
minare hæredem vel explicitè, vel implicitè, ut
bene Afflictus decis. 143. n. 7. D. Staibanus tom. 1.
resol. 54. n. 5.

18 Dices cum addentibus ad Guidonem Papam
decis. 200. quod primum testamentum reuoca-
tione est sublatum, sed non potest decidere ab-
sque hærede, non admittit fiscus; ergo venien-
tes ab intestato. Respondeo enim negando ab-
sumptum, dum assumitur pro vero, & certo quod
controvèrtitur, scilicet primum testamentum re-
uocatione tolli; unde Responsio est quod pri-
mum tollitur, reuocatione valida concedo, reuoca-
tione inualida negatur; unde D. Staibanus re-
sol. 54. num. 12. & 13. tom. 1. ait, quod quando
præcedit testamentum solenne; & postea subse-
quitur aliud, per quod dubitatur an primum sit
sublatum: quod tunc primum testamentum su-
stinetur, & ita videtur à primo recedere testa-
mento, & præsumitur si tamen posterius valitu-
rum sit etiam in secundo adsint clausulæ cassans,
&c. D. Staibanus num. 18. & 19. at quando se-
cundum est nullum non impeditur primum te-
stamentum, ut ait n. 20.

19 Quintò, facit pro hoc articulo celebris ille
Text. in §. ex eo autem, insit. quibus modis testa-
menta infirmentur, ibi l. ex eo autem solo, non potest
infirmitari testamentum quod postea testator id no-
luerit valere usque adeo, ut & si quis post factum
prius testamentum, posterius facere cœperit, & aut
mortaliitate præuentus, aut quia dum eius rei pani-
tuit id non perficerit, Diui Pertinacis oratione
cautum sit, ne alias tabulae priores iure facta irrita-
fiant, nisi sequentes iure ordinata & perfecta fue-
rint: nam imperfectum testamentum sine dubio nul-
lum est, ex quo Text. testamentum iure factum,
neque nuda voluntate testatoris, ut si dicat nōlo
testamentum meum valere, neque imperfecto
posteriori testamento infirmitari l. 2. ff. de iniusto
rupto, l. sancimus 27. C. de testamentis. Et ratio est,
quia nuda, & sola voluntate, non ordinatur te-
stamentum, sed solennibus obseruatis à iure præ-
scriptis, l. penultim. §. ultimo, ff. de bonorum posses-
secundum tabulas, l. si queramus 4. ff. qui testa-
menta facere possunt; ergo nec tolli poterit nuda
voluntate, propter regulam qua dicitur nihil
esse tam naturale, ut res per quas causas nasci-
tur per easdem dissoluatur, l. nihil tam naturale,
ff. de reg. iuris, & omnia qua iure contrahuntur
contrario iure tolli dixit I.C. int. obligationum 4.
§. 1. vers. Placet, ff. de obligat. & act. leg. omnia
qua 100. ff. de reg. iur. Ratio vero secundæ partis
est cur scilicet testamentum prius iure factum,
non infirmetur posteriori imperfecto, ea est,
quia imperfectum testamentum pro nullo ha-
betur dict. §. ex eo autem, insit. quibus mod. testa-
menta infirmentur, quia illud propriè dicitur te-
stamentum quod iure perfectum est reliqua per
abusionem testamenta dicuntur iniusta & irrita,
ac nulla imperfectum autem testamentum est,
quod alias iniustum, siue non iure factum dici-
tur, id est, qui aliquod ex solennibus deest l. 2.
§. 1. ff. de testamentis, Gyphanus in dicto §. ex eo
autem ibique, Bachouius num. 1. & 2. vbi etiam
querit Ioannes Harpert an sola reuocatione co-
ram tribus testibus, vel etiam pluribus testibus
ita facta, quia declarauit testator, intestatum se
decidere velle, prius testamentum infirmitur, &
licet affirmet Alexander consil. 104. lib. 1. & con-
sil. 105. num. 3. lib. 3. Corneus consil. 39. num. 2.
Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. I V.

lib. 2. Mantica lib. 2. de conjecturis, cap. 15. n. 16.
Clarus in §. testamentum, quæst. 92. Conanus lib. 9.
cap. 7. num. 4. vbi sola pœnitentia testamentum
infirmitari contendit, tamen negativa sententia
magis est vera ex d. §. ex eo autem, & in d. l. san-
cimus 27. C. de testamentis, vbi disponitur, quod
licet coram actis, adeoque coram toto iudicio,
reuocetur prius testamentum factum, non tamen
illud aliter infirmabitur, nisi decennale tempus
concurrat.

Neque obstabit Text. in l. 1. §. si hæres, ff. si
tabulae testamenti nulla extabunt, vbi Vlpianus
ait, si hæres institutus non habeat voluntatem
defuncti, vel quia incisa sunt tabulae, vel quia
cancelatæ, vel quia alia ratione voluntatem te-
stator mutauit, voluitque intestatus decidere di-
cendum est ab intestato habituros res eos, qui
bonorum possessionem acceperunt.

Respondeo enim Vlpianum ibi non ex pro-
fesso dicere, testamentum irritum fieri ex eo
quod testator illud reuocet, & intestatus dece-
dere velit, sed præcipua I. C. mens illa fuit often-
dere, scilicet, & explicare vtrum ab intestato ve-
nientes, qui bonorum possessionem acceperunt
excludere hæredem scriptum aliquando possent,
& decidit posse, si hæres scriptus non habeat de-
functi voluntatem, vt puta si tabulae testamenti
sint incisa, vel cancelatæ à testatore, vel si qua
alia ratione testator voluntatem mutauerit, in-
testatusque decidere voluerit; qua autem sit illa
ratio I. C. non declarat, neque vero ista ratio esse
poterit si videlicet testator dixerit se velle dece-
dere intestatum, quoniam hæc sola ad infirman-
dum prius testamentum iure confectum, non
sufficit, sed hoc intelligere oportet si testator ali-
quid aliud fecerit, simile incisioni, & cancellatio-
ni tabularum ex quo manifestè appareat, ipsum
mutasse voluntatem, vt puta si testator sigilla, vel
subscriptiones, vel partem scripturæ testamenti
lacerauerit seque velle intestatum decidere di-
xerit; tunc irritum fieri testamentum non dubi-
tatur l. penult. C. de testamentis, & ita post Paulum
de Castro, & Fulgosium dicit Facchineus l. 4. &
cap. 8. Bocerus classi 3. disputat. 9. Thesi 2. Fran-
ciscus Hottomanus in dict. §. ex eo autem annot. 2.
Antonius Faber part. 1. de erroribus, decade 39.
errore 6. David Megerus in leg. nihil tam natura-
le 35. num. 9. cum seqq. ff. de reg. iuris, Antonius
Merenda lib. 3. cap. 44. & 45. & quibus conie-
cturis ac iudiciis censeatur primum testamentum
reuocatum post alios fusi exponit Paulus
Æmilius Gallus part. 5. de except. tit. 1. except. 3.
num. 13. & except. 4. Besoldus consil. 144. vol. 4.
à num. 11. vbi etiam loquitur de testamento apud
acta condito si deinde repetatur, quando neque
censeatur reuocatum.

Sextò, facit pro hoc articulo, quia reuocatio
testamenti facta non simpliciter, sed cum animo
faciendi aliud testamentum, non tollit primum
nisi fiat secundum testamentum, & sic primus
hæres non alius censemur à testatore vocatus, ut
vt bene post Alexandrum consil. 159. volum. 7.
& alios dicit Gratianus cap. 490. à n. 41. & 558.
& cap. 763. cum seq. quia non censemur quod ab
intestato voluerit decidere, nec voluntate vocare
venientes ab intestato, sed potius suam intentio-
nem colligitur fuisse, posse hæredes facere sibi
magis viros, qui suam hæreditatem ex testamen-
to debuissent adire; ergo cum hoc non fuerit sta-
tutum talis reuocatio non dicitur habere sum-
m effectum, neque inducit reuocationem prioris
testamenti, ut bene post antiquos dicit Gratian.

d. cap. 55. s. n. 2. & cap. 763. & 764. vbi de eadem causa loquitur.

22 Conclusio ergo nostra primo explicatur, vt non sufficiat pro reuocatione, quod dixerit reuoco testamentum, sed oportet, quod dixerit quia volo intestatus decadere, vt bene Bartolus in dict. l. si iure, 18. num. 3. ff. de leg. 3. & alij contra Baldum & alios qui dicunt, non requiri illa verba, sed sufficere quod dixerit se renocare: etenim Bart. opinio est in decidendo communis, vt bene Franchus dict. decif. 287. Ratio à priori est, quia talia verba renoco, &c. non dato hærede nil operantur in præjudicium illorum, qui fuerunt instituti in primo testamento: nam ratio iuris civilis dicit quod talis renocatio, & prohibitus non sit testamentum, tanquam non continens hæreditis institutionem; ergo non debet tollere primam dispositionem, vt plenè Bald. in l. 1. num. 66. C. de sacros. Eccles. Mantica lib. 2. de conciituris, tit. 15. num. 19. ergo talis reuocatio tunc operabitur effectum, quando constat quod voluisse ab intestato decadere, sed si facta sit in ordine ad aliud faciendum testamentum; tunc si illud secundum non fiat primum reuocatum non censetur, vt latè Gratianus dict. cap. 558. num. 7. & seq. & cap. 763. & seq.

23 Ampliatur secundò, vt etiamsi dixerit testator geminatè se nolle renocare, nullare & cassare omni meliori modo primum testamentum, vel renoco, casso, & annullo, quia volo aliud facere; talia enim geminata verba non alterant dispositionem, nec illam faciunt validam, si non est, & perinde est ac si vna tantum dictio esset prolata, & idè primum remanet validum, quia fuit facta reuocatio ad finem faciendi aliud testamentum Grammat. cap. 888. à n. 10. latissimè Regens Marcianus tom. 2. diss. 61. omnino vivenda ad materiam.

24 Hinc dixit Berlicchius tom. 2. part. 3. concl. 4. à num. 37. cum seqq. & propriè num. 46. quod testamentum etiam conditum apud acta, & coram iudice non perpetuo usque ad mortem testatoris ibidem conseruari debet ac custodiri, sed testator illud imponè quandocunque illi placuerit ex iudicio auferre, & ad se recipere potest, neque per hanc remotionem, & ablationem ex iudicio testamentum reuocatum censetur DD. in leg. omnium 19. C. de testamentis, quia nullibi reperitur quod talis ablato sit modus infirmandi testamentum, & ad reuocationem testamenti expressa requiritur declaratio testatoris, nec tacita sufficit d. §. ex eo autem, inst. quibus modis testamenta infirmantur, l. sancimus 27. C. de testamentis, & sic decisum refert Berlicchius part. 3. concl. 4. n. 47. qui loquitur de testamento apud acta insinuato, & deinde à testatore recuperato, quod non intelligitur reuocatum. Neque dicas Text. in dict. l. testamenta 18. Cod. de testamentis, vbi apertis verbis dicitur, quod testamenta omnia ceteraque, quæ apud officium censuale publicari solent in eodem loco reservari debent, nec usquam permitti translatio. Respondetur enim ibi non loqui de testamenti confectione & eiusdem insinuatione judiciali, quæ tunc temporis non adhuc fuit in usu, sed tantum de publicatione post mortem testatoris instituenda, vt bene Bald. in dict. l. testamenta 18. vbi Paulus, Iason, & alij Berlicchius d. conel. 4. n. 51.

26 Ergo quando testamentum, quod causa custodia deponitur apud acta, vel apud Notarium; tunc per remotionem eriamsi testator adiiciat se nolle testamentum illud valere reuocatum non

censetur, nisi testator alind testamentum æquè perfectum faciat, vel se intestatum decadere vele dicat, vt bene Daniel Mollerus lib. 3. Semestrium, cap. 22. Berlicchius dict. conclus. 4. in fine, apud acta vero quando testamentum dicatur conditum explicat Hartmannus Pistorius questionum iuris, lib. 3. q. 28.

S V M M A R I V M.

- 1 Text. in l. 1. §. si linum, ff. de bon. possess. secundum tabulas, adducitur & explicatur.
- 2 Text. in l. nostram, C. de testamentis, adducitur, & explicatur.
- 3 Linorum inciso, & sigillorum ablato quando faciat testamentum reuocari.
- 4 Signorum ablato an reuocari faciat testamentum nuncupatinum.
- 5 Telli Fernández authoritas in l. 3. Taur. adducitur ad propositum.
- 6 Testamentum repertum apud testatorem à quo presumatur apertum, & ad quem finem.
- 7 Testamenti recuperatio, & linorum inciso ad quem effectum presumitur.
- 8 Reuocatio simplex testamenti an faciat ad favorem venientium ab intestato.
- 9 Filorum inciso, an, & quando sufficiat pro testamenti reuocatione.
- 10 Hieronymi de Leo decif. 32. p. 1. adducitur ad propositum.

D V B I V M II.

Quid si testator non solum recuperauerit testamentum cum talibus verbis, sed etiam linea, & fila inciderit, & testamentum ac aperuerit, an censeatur reuocatum.

R Espondeo Regulam esse pro reuocatione ex l. 1. §. si linum, ff. de bonor. possess. secund. tabulas, vbi I. C. ait, si linum quo ligata sunt Tabulae incisum sit, siquidem aliis contra voluntatem testatoris inciderit bonorum possessio peti non potest. Secundò, facit Text. in l. ad testium, §. si signa, ff. de testamentis, vbi ait: signa turbata sint ab ipso testatore, non videtur signatum. Tertiò, facit Text. in l. 1. §. si heres, ff. si tabulae testamenti nulla extabunt, si heres institutus non habeat voluntatem, vel quia incisa sunt tabulae, vel quia cancellatae, vel quia alia ratione voluntatem testatoris mutauit, &c. Facit quartò, Text. in l. nostram, C. de testamentis, ibi cum inuenierimus quasdam contraversias veteribus iuris Interpretibus exortas, propter testamentum quod legitimo modo conditum, septemque testimoni signa habens postea fortuito casu, vel per ipsius testatoris operam limitato, vel plurima eius parte incisa in ambiguitatem incidit, solitum ei præbentes remedium sancientes, siquidem testator linum, vel signacula inciderit, vel abstulerit, vel parte eius voluntate mutata testamentum non valere; sin autem ex alia quacunque causa hoc contigerit, durante testamento scripti hæredes ad hæreditatem vocati, &c.

Vnde DD. dict. l. nostram, Cod. de testamentis, 2. Ioannes de Platea, Perez, & alij dicunt, & ante eos Goffredus, & alij apud Castillum decif. 59. à

nam. 2. quod si testator linum cum quo sunt complicata tabulae: & cum eo sigilla, inciderit consulto, tunc nec iure prætorio, nec civili valent tabulae d.l.nostram C.de testamentis, & idem dicit in testamento Paterno factō impuberi, quia amotio solemnitatis inducit pœnitentiam voluntatis, Baldus & Salycetus *ibidem*, & sic quando testamentum fuit perfectum mutatur sola contraria voluntate, si voluntas mutetur per actum facti, secus si mutatio stetisset in solis verbis, quia tunc requireretur cursus decennijs per Text. in d.l.sancimus, C.de testamentis, quod tamen procedit, quando factum respicit corpus ipsius testamenti, secus si esset aliud factum extrinsecum l.3. §.non solum ff. de alim.legatis, & subdit quod incisio, vel cancellatio censetur facta statim ex quo est coniuncta testamento secundum Baldum in l. 1. §.consulto ff. de his que in testamento delentur, ergo si testator, linea inciderit presumptio est voluntatis mutatae Iason. in d.l.nostra, num. 2. vbi Sicardus num. 3. Bar. Bal. & Imola in l.proxime ff. de his que in testamento delentur, & post Bolognium, Rubeum, Alexandrum, Peregrinum, Gutierrez, Pichatdum, Ptukman, & alios sic dicit Castillus d.dec. 59. num. 6. & Hieronymus de Leo dec. 1. num. 2. ait quod si testamentum in scriptis conditum reperiatur lino inciso, vel signaculis sublatis consulto à testatore, per hoc solum censeatur voluntas testatoris mutata, & testamentum redditur inualidum d.l. ad nostram, vbi DD. C.de testamentis, & adducitur partita 6. legum Hispaniarum, l.24. tit. 1. & est Text. in l.ad testium §.signa ff. de testamentis.

Quod in testamento nuncupatio secus est ut contra Paulum de Castro in l.ad nostram, dicit Angelus, & post eum Alexander, quia licet testator amoueat, vel rumpat signum Tabellionis positum in testamento nuncupatio dato sibi à Tabellione, non reuocatur, quia remanet aliud originale apud Tabellionem non ruptum: ergo non videtur reuocatum testamentum per Text. in l.finali ff. de his que in testamento delentur, sequitur Castill. dec. 59. num. 9.

Hinc cum quidam nobilis Hispanus haberet consanguineos, omnibus verbo satisfecit dicendo velle hæredes facere, & ab unoquoque obsequium recipiebat fecit illud in scriptis, & filos clausit, secundum formam consuetam, postea testamentum apparuit apertum factō & voluntate testatoris, & piam causam hæredem factam fuisse, atque controversia inter venientes ab intestato cum pia causa asserebant illi deceſſisse ab intestato, eo quia testamentum reuocauerat, propterā, quod inciderat fila quibus erat clausum testamentum, dicebat Tellius Fernandez in l.3. Tauri non censi renocatum testamentum, quia, quod plicetur, & filis claudatur non est de essentiā testamenti: ergo si ligatum fuerit ex solutione non reuocatur, & illa clausura est tantum de consilio, si voluerit testator, quod nullus sciat, quæ testamento continentur, & subdit Tellius quod tunc renocatur, quando abraſerit vel cancellauerit signa, vel subscriptiones aliquorum testium vel Notarij, quia substantia testamenti consistit in istis subscriptionibus vel signis, & sic intelligit Tellius Text. in d.l.nostram, & Hispaniarum leges, cuius tamen contrarium dixit Salomon de Pace in l.3. Tauri, num. 1122. vbi assignat rationem quia etiam hodie testamentum in scriptis solet claudi chordis seu filis: ergo etiā hodie incisio filiorum, seu cordularū quibus testamentum est clausum operatur reuocationem te-

stamenti, & est opinio Gomesij in leg. Tauri 3. num. 91. & Manticæ lib. 12. de conjecturis, tit. 1. num. 28. Gutierrez quest. 46. & subdit Castillus d. dec. 59. num. 15. quod si testamentum reperiatur apud testatorem apertum incisusque filis, quibus erat consumatum penes ipsum testatorem, & non constet à quo id factum fuerat, in dubio præsumi debet à testatore consulto id factum esse, & proinde ab eodem fuisse reuocatum secundum Bartolm in l. si unus C. de testamentis, vbi Iason col. 2. quia ergo de consuetudine generali testamentum solet claudi, plicari, &c. Ideo tenent Hispani omnes excepto Tellio Fernandez quod per incisionem linorum aut ablationem linorum intelligitur reuocatum testamentum solempne in scriptis factum, sequitur Castill. d. dec. 59. num. 16. & Hieronymus Pontaschamam part. 2. quest. 18. Ambrosianus dec. 12. qui querit an valeat iure codicillorum ex quo se restinxit ad testandum in scriptis, Ioannes Petrus Bimius conf. 204. lib. 3. Paponius arresto 3. in tit. de testamentis, & alij citati ab addente ad Castillum vbi supra.

Vnde infertur primò quod si testator recuperet testamentum linea scindit & certè illud reuocare censetur, sed si dixerit se recuperare testamentum & linea scindere quia volebat illud reuocare, & aliud facere tunc illud non censetur reuocatum nisi aliud faciat ut ante omnes dixerat Alexander conf. 159. lib. 7. Menoch. conf. 42. lib. 1. Gratianus cap. 490. num. 41. lib. 3. & cap. 558. per totum tomo 4. & cap. 764. num. 4. Fontanella dec. 49. num. 11. qui loquitur etiam quod primum fuerit pium ex toto sit. ff. & C.de conditione sine causa, ob causam & causa non sequuta, &c. & facit Text. in l. cancellauerat ff. de his que in testamento delentur.

Infertur secundo non sufficere simplicem reuocationem testamenti ad exclusionem eorum qui in eo sunt scripti hæredes nisi testator adiiciat causam quia vult decidere intestatus Gratianus d. cap. 538. n. 3. & seq. Ludouï. dec. 446. Marta part. 4. quest. 4. art. 1. à num. 22. cum pluribus sequentibus, vbi omnes moderni allegantur & est de hoc Textus in §. ex eo autem insit. quibus modis testamenta infirmantur. & Marta vbi supra notat quod si testator in suo testamento nuncupatio sigillum apposuerit, & postea abstulerit talis sigilli ablacio non inducit reuocationem testamenti, quia ad substantiam testamenti non pertinebat, sicuti nec quod de eo fieret scriptura, & subdit Fontanella vbi supra, num. 16. Quod si testator nihil aliud fecisset nisi recipere testamentum, & rumpere fila, & signacula animo faciendi aliud testamentum, & deinde non fecit, nihil possunt prætendere venientes ab intestato, quia non habent voluntatem defuncti, quod fecus est, si dixerit testator se nolle testamentum valere fauore venientium ab intestato, & vt illi succederent; & ideò Text. in d. §. ex eo autem insit. quibus modis testamenta infirmantur. dixit, quod non ex eo solo infirmatur testamentum, quod postea testator illud noluerit valere, nec si aliud postea cœperit facere non tamen perfecerit, vt bene Fontanella d. 49. num. 19. & non per hoc possunt dicere venientes ab intestato quod recuperationem testamenti, & linorum incisionem testator fecerit fauore eorum, & vt ipsi succederent, cum alia causa expressa sit contraria eis, vt bene Marta d. part. 4. de success. legali, quest. 4. art. 1. num. 6. & 7. Fontanella dec. 49. num. 18. Tanto magis quod

sunt in testamento clausulae veluti quod valeat iure testamenti, vel codicillorum vel alio modo meliori, quae faciunt, ut valeat testamentum, quia conualidant tales clausulae omnem testamenti imperfectionem Gaspar Thesaur. lib. 4. quæst. 58. Thesaur. Pater d. 128. & d. 141. vbi filius in additionibus Marta de clausulis, part. 1. cap. 17. & cap. 81.

Alij verò putant, quod sola filiorum incisio sufficit ad reuocationem testamenti prius conditi ex l. nostram C. de testamentis & hoc etiam in testamento condito inter liberos dixit Couar. part. 3. Rubrica de testamentis, num. 19. & scripsit Reg. Rouit. pro filiis secundo genitis quoniam Marchionis Mottæ Gioiosæ cum Marchione Junctis aulis Commissario D. Vincentio de Franchis ut ego habeo alleg. Iniris 125. alleg. 68. & hoc habetur in d. l. nostram C. de testam. ibi sancientes siquidem testator linum, vel signacula incident, vel abstulerit, utpote eius voluntate mutata testamentum non valore, quia per hoc fuit reuocatum, & sic habetur testamentum pro reuocato vel ex abductore testamenti à manu Notarij vel ex incisione sigillorum & linorum est etiam Textus Clarus in l. 1. §. si hæres ff. si tabula testamenti nulla extabunt ibi si hæres institutus non habeat voluntatem vel quia incisæ sunt Tabulae vel quia Cancellatae, vel quia alia ratione voluntatem testator mutauit per quæ Iura sic dicit Castillus d. 59. lib. 1. Mastrill. dec. 132. tom. 2. qui in eodem facto scriperunt & hunc esse expeditissimum modum reuocandi testamentum dicit Mastrillus d. dec. 132. n. 32. & reportat Fontanella d. 49. num. 10. in causa famosi I. C. Siculi, in quo scriperunt: qui post traditum testamentum Notario, illud ab eo reaceperat, & apparuerat incidente linea fuit dictum esse reuocatum sequitur Castillus lib. 4. quotid. cap. 37. à num. 24.

Quod tamen non fuit in causa Hieronymi de Leo de qua ipse vol. 1. dec. 33. vbi adducit causum similem contingentem Magno Advoato in quo declaratum fuit per incisionem linorum & signaculorum non fuisse habitum testamentum pro reuocato dupli ex capite. Primo quia testator non tradiderat summum testamentum Notario & per consequens illud ab eo non reaceperat, sed priuatim illud confecerat, & domi retinuerat, & sic deficiebat talis qualitas: secundò non constabat testatorem aperiisse testamentum & loca, & signacula incidente sed fortuito casu id factum fuisse, quo casu non procedit Text. in d. l. nostram C. de testamentis notat Fontanella d. 49. num. 8. & 9.

S V M M A R I V M .

- 1 Testamentum qualiter reuocatum presumatur per linorum incisionem.
- 2 Testamentum ad pias causas non presumitur reuocatum per incisionem linorum & aperturam.
- 3 Testamentum inter liberos an presumatur reuocatum linis incisis & signillis sublatis.
- 4 Adducitur decisio in causa Principis Macchia, & filiorum eius.
- 5 Testamentum ad pias causas an pari passu procedat cum testamento inter liberos.
- 6 Verba reuoco testamentum quia aliud volo facere sunt conditionalia.

- 7 Mastrilli decisio 132. & Castill. dec. 59. adducitur ad propositum.
- 8 DD. pro reuocatione testamenti inter liberos per verbum (reuoco) quales fuerint.
- 9 Pauli de Castris rationes in d. l. nostram adducuntur.
- 10 Text. in auth. hoc inter liberos C. de testamentis, adducitur & explicatur.
- 11 Decisiones Mastrilli 132. & Castilli 59. explicantur.
- 12 Textus in l. unica §. si hæres ff. si tabula testamenti extabunt adducitur.
- 13 Linorum incisio casualiter facta, an consilio indicio præsumatur.
- 14 Testamentum inter liberos an subjaceat reuocationibus generalibus.
- 15 Testamentum inter liberos an subjiciatur regulis iuris civilis.
- 16 Text. in l. cum tabula ff. de bon. poss. secundum tabulas explicatur.
- 17 Testamentum inter liberos an per schedulam testatoris habeatur.
- 18 Praambulum inter liberos haberi poterit per comparationem manus.
- 19 Testamentum in scriptis quando saluator uti nunc patinum vigore clausula.
- 20 Clausula codicillaris in testamento inter liberos & ad pias causas intelligitur.
- 21 Testamentum ad pias causas dicitur etiam si causa pia fuerit substituta.
- 22 Testator si se restrinxit ad modum testandi in scriptis, an clausula codicillaris aliquid operetur.
- 23 Testamentum in scriptis si sit inuidum an ex clausula codicillari conservetur, & distinguuntur tres casus.

D V B I V M . III.

Quid in testamento ad pias causas & inter liberos.

Cum certum sit per receptionem testamenti à manibus Notarij, & incisionem filiorum consulo factam à testatore, præsumi reuocatum testamentum ex præsumpta voluntatis mutatione, secus si casu id contingat vel si alius sine eius iussu id faciat quia tunc non obstat ex Text. in l. 1. §. si linum ff. de bon. poss. 2. Tabulas l. 1. ff. de his qui in testamento delentur l. unica §. si hæres ff. si Tab. testamenti nulla extabunt, l. ad testium §. si signa ff. de testam. d. l. nostram C. de testamentis per quæ Iura sic docet Franciscus Barrij lib. 10. de success. tit. de resolut. testamenti, num. 36. Card. Mantica lib. 12. tit. 1. num. 28. Petrus Greg. lib. 42. syntagmatus, cap. 4. num. 6. Mastrillus d. 133. num. 22. Castillus d. 59. Regens Valenzuela conf. 31. num. 52. & 55. Castill. lib. 4. cap. 37. num. 25. & seq. & in dubio præsumitur incidente linea testatorem Castillus vbi supra, num. 16. eo magis si sua manu aliquid addidit Mastrillus num. 24. Castillus num. 18. vbi DD. allegat, nunc videndum est quod inter liberos, & ad causam piam.

Quoad causam piam dico ex incisione linorum, & aperturam testamenti non præsumi illud reuocatum si pius erat (quod ut pius dicatur sufficit quocumque gradu vocari causam piam siue in primo siue in vltiori gradu substitutionis non vero legati ex cap. si pater de testamentis in 6. Viuius d. 5. Diana part. 7. tract. 6. resol. 1.)

ut latè discussò articulo refert decisum Fontanella d. 49. qui in decif. 50. & 51. refert rationes pro venientibus ab intestato & contrariis argumentis propria causa respondet, & succubuit, ut exclamat dec. 51. à num. 14. licet postea sub n. 19. dubitet de sua opinione, dum contrarium senatus bis censit iuratis iudicibus sic etiam in alia pia causa fuit alias determinatum pro testamento, ut per Marcum Salonen de Pace in l. 3. Tauri p. 2. consil. 3. num. 1127. sequitur Hieronymus de Leo vbi supra 32. num. 10. In testamento vero inter liberos putant communiter tunc presumi reuocatum quando testator coram septem testibus declarat se nolle testamentum valere, & aliam disponit voluntatem vel in testamento perfecto vel in non scripta perfecta voluntate, ut decidit Text. in auth. hoc inter liberos C. de testamentis, & in §. & si quidem auth. de testamentis imperfectis coll. 8. vbi omnes repetentes post quos Romanus conf. 385. Capiebat consult. 71. num. 56. lib. 1. & consult. 93. num. 33. lib. 2. Trentacincius lib. 1. var. resol. 6. num. 18. Rouitus d. 56. Suarez consil. 1. num. 153. Angellius de acquir. poss. quest. 6. art. 9. num. 160. & art. 10. n. 303. Grassius in §. testamentum, quest. 86. n. 5. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 314. & cum in dicta auth. hoc inter liberos concordat lex Hispana 8. apud Gregorium Lopez lib. 6. tit. 1. & sic per incisionem lini seu filii testamentum inter liberos non intelligi renocatum dicunt DD. cum Angelo in d. nostram, num. 1. vbi Alexander num. 2. Paulus in d. auth. hoc inter liberos, vbi Sicardus num. 4. Consiliarius Anellus de Bottis in d. 1. sancimus Gullielmus de Benedictis in cap. Raynarius in verbo testamentum il. 2. num 19. part. 1. de testamento Iulius Clarius in apostilla manuscripta in d. 1. sancimus quem allegat Mastrillus vbi supra, num. 4. Castillus loco citato Gaillus lib. 2. obseruat. 112. num. 13. Græneus ad Gaillum consil. 112. num. 30. & seq. Arisius Tepatus receptarum sententiarum, tit. 590. cap. 2. & 595. cap. 5. vers. testamentum Patris, Petrus de Gregorio part. 3. syntagma. lib. 4. ilt. de Preludiis ad causam intestati, cap. 1. num. 10. Intriglio singulare 22. lib. 3. Muta cap. 114. Regni Siciliae, num. 20. lib. 4. Koppen dec. Germania 45. n. 30. lib. 1. Christineus d. 199. num. 11. 5. & ita fuit indicatum apud Hispanos in testamento inter liberos Doctoris Hieronymi Vazzeriola quamvis illud tempore mortis repertum fuerit apertum per incisionem linorum, & signorum, & fuit dictum non esse habitum pro reuocato, nec esse locum successioni ab intestato, idque de anno 1609. ut refert Hieronymus de Leo dec. Valentina 32. num. 1. & 30. in fine lib. 1. & in causa Principis Macchia filij ex testamento hæres patris factus existente tunc iudice in M.C.V. Paulo Staibano nunc Regio Consiliario dignissimo, ibi enim fuit petitor à filio declarari hæredem aducebat testamentum stipulatum de anno 1640. à Notario Alexandro Grimaldo, cum sigillis intactis, & illæsis, sed duabus apostillis, & apertum quia filii erant incisi cum dictis duabus apostillis in 2. charta, in una quarum dicebatur Macchia, & in alia pagati scut. 500. & debeo residuos & hoc de propria Principis manu in qua fuit ordinatum, quod capiatur summaria informatio ad finem prouidendi super confectione preambuli, & sub calce fuit facta nominatio testium, & verificatum qualiter Princeps mortuus fuit occisus à Bannitis de anno 1648. & qualiter Princeps stipulari fecerat testamentum illud Neapoli in

Curia dicti Notarij Alexandri Grimaldi, & quod Princepsibi consignari fecit testamentum illud, ut accommodaret uti deponit Notarius ex qua consignatione apocham fecit de receipto, & tandem qualiter dictum testamentum fuit repertum in quodam sacculo parvo insutum vbi inter principiores scripturas, & apostillas fuisse de propria manu Principis.

Dicunt ergo Doctores in hac materia priuilegia testamenti confecti inter liberos extendi ad piam causam, ut per Oltradum consil. 117. Viuum decif. 392. num. 4. Gallum de exceptiōnibus, part. 3. tit. 1. except. 4. num. 30. de cuis extensione dubitat Rouitus decif. 56. num. 4. ibi quantum admireretur opinio, dictio enim (quatenus) incertitudinem denotat, ut ait Mattiensis in l. 2. glossa 2. num. 16. tit. 4. lib. 65. & illorum fauores æquiparantur secundum tradita per Mastrillum decif. 132. num. 10. & 50. cui adhaerent alij adducti per Fontanellam decif. 51. num. 9. ergo dicendum est, quod sicuti fauore piaœ causæ incisio linorum & signaculorum non inducit mutationem voluntatis ex Mastrillo vbi supra, Marta part. 4. quest. 4. art. 1. num. 10. vbi etiam probat quod fauore piaœ causæ cancellatio & testamenti recuperatio non presumitur animo deliberata facta, sed potius casu, vel per errorem, ut bene Tiraquell. de pia causa, priuile. 16. Mascard. consil. 1176. num. 10. Mantica lib. 12. de conjecturis, tit. 2. num. 25. Bossius de testamento ad pias causas, tit. 12. §. 6. num. 300. quia quid dicat Fontanella decif. 51. num. 6. ita in testamento inter liberos dicendum est, quia fauorabilior est causa liberorum, causa pia cap. quinque 16. quest. ultim. Gloss. in l. si quis ad declinandum, Cod. de Episc. & Cler. Guiliel. de Benedictis in o. Raynut. in verbo, Testamentum, il 1. num. 87. p. 1. quamvis contrarium dicat Capyc. Latro consultat. 43. num. 37. 38. & 39. lib. 2. ergo si ad fauorem piaœ causæ, quae minus fauorabilis est causa filiorum, id habemus dictum, idem iudicari debet in testamento inter liberos condito ex Regula de quo minus: ergo idem de quo magis de qua Afflictus dec. 56. n. 1. latè Boss. de testamento ad pias causas, tit. 12. §. 7. vbi disputat illud principium, an, & quando sit magis fauendū piaœ causæ, quam filii.

Ergo licet Vincentius Mormilis testamentum aperiusset animo aliud condendi adhuc tamen alio non condito testamento illud reuocatum non censem, ut ex Alexandro consil. 259. lib. 7. Corneo consil. 39. lib. 2. Soccino iuniore consil. 145. lib. 2. dicit Gratianus dict. cap. 490. num. 41. qui loquitur in fortiori casu, scilicet reuocationis expressæ factæ per publicum instrumentum; animo tamen, & intentione aliud testamentum conficiendi; & nihilominus probat, ex verbis illis tanquam conditionalibus reuocationem non esse perfectam, & primitum testamentum valere non facto secundo valido, cum nolisset ab intestato decidere idque confirmat latissime dict. cap. 558. vbi num. 8. ait, sic fuisse indicatum per sacram Rotam, & cum à sententia prædicta fuisse appellatum per viam restitutionis in integrum aliis etiam mediis, eius opinionem, & dictam sententiam Rotæ comptobat cap. 763. & 767. lib. 4. & licet contra ipsum inveniat Marta part. 4. de success. artic. 1. quest. 4. num. 42. & Fontanell. decif. 50. num. 20. qui dicit se non inuenisse illam decisionem in una Romana hæreditatis in qua scripsit Gratianus, & credit Fontanella Gratianum habuisse magnam difficultatem, quia item oportuit scribere, ut fecit d. cap. 763. & seq.

Nihilominus contra Martam, & Fontanellam fuit decisum, ut ipsemet Fontanella refert *deo. 51. num. 14.* & Gratianum sequitur Argellius *de acq. possess. quest. 6. artic. 13. num. 369. & seq.* qui dicit *num. 370. & seq.* id procedere etiam si testator geminatè dixisset reuoco, annullo, cassio, &c. animo aliud condendi testamentum, quia alio non condito primum reuocatum non censemur, quia inter liberos sustinetur, quamvis imperfæctum ratione solennitatis *l. filij, l. finali, C. fam. hercifc. l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testamentis, §. quod sapè, Authent. de triente, & semisse, & d. Authent. de testamentis imperfectis, in principio*, Argellius *dicit. quest. 6. art. 9. num. 155.* secus verò si esset imperfæctum ratione voluntatis, Capyc. Latr. *consultat. 113. num. 11. & 12. lib. 2. ex l. si is qui, vbi Bart. ff. de testamentis.*

7 Et licet Mastrillus *decis. 132. n. 31. & Castillus decis. 59. num. 24.* dicant Textum in *d. l. nostram*, habere locum, etiam in testamento inter liberos, ita ut ex incisione filiorum nullum reuocatur, que dicatur, & ad id allegat plures DD. tamen non omnes id dicunt.

Odofredus in *dict. l. nostram, in principio*, dicit quod si paterfamilias incidat linum volens mutare voluntatem; quod tunc non valet testamentum Paulus in *d. l. nostram*, dicit quod testamentum inter liberos tollitur per cancellationem, vel resignationem, & quod *authent. hoc inter liberos*, loquitur, quando processit ad actum verbi, sed actus facti potentior, ut in *dict. l. nostram, & dict. l. sancimus*, Corneus *ibi num. 50.* disputat articulum & reliquit sub dubio Salycetus in *d. l. nostram, num. 3.* minimè expressit de testamento inter liberos, sed tantum querit an reuocato testamento per incisionem lini, quis in hæreditate succedat an venientes ab intestato, an fiscus, & concludit, quod fauore filiorum, videtur testatorem ab intestato decessisse ad excludenda legata, Imola in *l. proximè, n. 7. vers. Item videtur, ff. de his que in testamento delentur*, tradit quod cancellato testamento succedant venientes ab intestato, etiamsi essent illi, qui scripti erant hæredes, & verbum nullum de testamento inter liberos, Iason in *leg. sancimus, num. 15. C. de testamentis*, ait, quod si testator faciat testamentum validum, & solenne, & postea conuocatis septem testibus dicat; ego nolo quod primum testamentum valeat, vel me pœnit, non intelligitur reuocatum testamentum, nisi inciderit illud, vel faceret secundum ex Text. in *§. ex eo, instit. quibus modis testamenta infirmantur*, & si loquitur de testamento inter extraneos: nam quoad testamentum inter liberos tenet illud non reuocari per incisionem *d. l. nostram, num. 2. & in d. auth. hoc inter liberos, in principio, vers. 2. pro ampliacione*, Viglius in *d. §. ex eo antem, num. 4.* dicit quod expeditissimus modus mutandæ voluntatis est cancellare, delere, incidere tabulas, & sigilla reuellere: maiorem enim facta quā verba vim habent; ergo non loquitur in testamento inter liberos condito Misnerius in *d. §. ex eo, num. 6.* dicit idem quod Viglius Zafius *confil. 20. num. 1. lib. 1.* probat quod per incisionem ligni censemur reuocatum testamentum, sed loquitur de testamento inter extraneos condito; ibi enim testator instituerat hæredes nepotes ex fratre, ut in principio Consilij ponit casum, & illi extranei dicuntur qui non sunt in potestate *§. ceterum, instit. de hæred. qualitate, & dif-*

ferent. Franciscus Connarus *lib. 9. cap. 9. num. 3.* loquitur de testamento inter extraneos, Couarr. *3. part. de testamentis, num. 19.* concurrit cum Paulo de Castro *vbi suprà, Vasquis lib. 3. de success. creatione, §. 21. limit. 7. num. 82.* sic loquitur quod si Pater testamentum cancellavit, illud de iure ciuii infirmatur Aluarodus *de conjecturata mente defuncti, lib. 3. cap. 2. §. 1. num. 10. vers. Quod etiam dicit*, idem quod Couarru. Oltradus *confil. 144.* loquitur, an cancellato testamento per Patrem succedant venientes ab intestato, vel fiscus, & an legata debeantur & sic genericè, non autem degustato, & discusso articulo Natta in *auth. hoc inter liberos, quest. 7. num. 13.* sequitur opinionem Castrensis, Suarez in *d. l. quoniam, in prioribus, C. de inoffic.* tenet cum Paulo de Castro Eugenius *confil. 37. lib. 1.* loquitur genericè quod per cancellationem testamentum reuocatur, & non loquitur de testamento inter liberos Gutierrez *practicarum questionum, lib. 5. tom. 2. q. 46. num. 4.* disputat tantum, an testator consultò incidens linea testamenti in scriptis videatur illud reuocare attenta *l. Tauri 3.* & verbum nullum de testamento inter liberos D. Reg. Rouitus *confil. 41. num. 1. lib. 2.* concurrit cum Couar. quem allegat.

Ergo non omnes DD. qui allegantur pro reuocatione testamenti inter liberos id affirmant sed tantummodo Odofredus, Couar. Aluarus, Suarez, Vasquis, Stradus, Natta, & Rouitus alij verò, nempe Salycetus, Imola, Iason, Viglius, Misnerius, Zafius, Connarus, Eugenius, & Gutierrez, loquuntur an per incisionem lini testamentum reuocatum intelligatur, & Corneus remanet sub dubio, & sic nouem tantum DD. contra testamentum responderunt, articulum nec etiam ad partes disputantes.

Rationes autem adductæ per Castrensem in *l. nostram*, quem sequuti sunt DD. scilicet Couarr. Aluarodus, & Suarez; nullius momenti sunt: prima siquidem non ei videri debet ridicula opinio Angeli, quod si pater suum testamentum cancellavit, illud non sit immutatum, quia cum ex dispositione Text. in *d. auth. hoc inter liberos*, certa forma data sit per quam, & non aliter reuocatur testamentum patris inter liberos conditum, ridiculum è cōtrario videtur dicendum posse per alium modum illud reuocari; ut puta per incisionem lini, & propterea dictum Castrensis verificatur in testamento inter extraneos. Secunda ratio neque obstat, eo quod Text. in *d. auth. hoc inter liberos*, loquatur quando processit testator ad actum verbi, & propterea cessat quando fit incisio lignorum quia actus facti est potentior, quia licet factum plus sit, quam verba *l. s. tam §. ei quis ff. de edilit. editio*, & in *d. l. nostram*, id tamen intelligitur vbi lex est contenta de facto in locum verborum secas vbi lex requirit verba; quæ in reuocatione testamenti inter liberos conditi iuxta Text. in *d. auth. hoc inter liberos*, tunc enim factum nihil operatur, ut benè Eugenius *conf. 77. num. 16.* & propterea opinio Pauli de Castro in omni parte est destituta.

Neque obstat decisio Mastrilli *132. num. 31. in fine vers. denoluto processu & Gassilli d. 59. num. 78. vers. & propterea in eadem causa compilata*, declarando testamentum inter filios conditum cuius linea incisa erant intelligi reuocatum. Respondeo enim talem decisionem non esse fundatam super autoritate & maiori Calculo DD. sed in quinque conjecturis evidentissimis, quibus colligebatur voluntas patris habendi pro reuocato

reuocato testamento per incisionem linorum prima fait quia dixerat testator testamentum fuisse soleme aperiendum per Notarium post mortem, & in clausura illius erat expressum, & ideo non poterat amplius per Notarium aperiri dum erat per testatorem apertum ut benè Castillus *vbi supra*, num. 24. Mastrill. num. 27. Secunda coniectura est, quia testator in testamento condito de anno 1570. plura remiserat arbitrio vxoris, quam hæredem substituit, & in anno 1579. quia vxor condidit testamentum, & virum suum nominavit; ideo accepit maritus à Notario testamentum illudque aperuit, lina incidendo, & uxore mortua vnde volebat ingratitudinem uxoris punire, & non poterat ea exequi disposita per testamentum viri quia præmortua. Tertia coniectura, quia testator post acceptum à Notario testamentum vixerat annis tribus, & non curauit reformare, nec resigillare illud testamentum, ideoque pro reuocato habebatur, ut benè Castill. d.n. 47. Mastrill. num. 28. Quarta coniectura, quia testamento post decem, & septem annos fuit repertum inter scripturas derelictas testatoris, ergo non habebatur pro eius perfecta voluntate, alias custodisset diligenter Castill. num. 49. & 50. quam coniecturam etiam considerauit Hieron. de Leo *decis. Valentia* 32. num. 10. Quinta coniectura, quia testator in articulo mortis voluit testari, & dum institutionem hæredis fecisset cœpit delirare, & sic illud non habuit pro perfecto dum aliud condere voluit Castill. num. 51.

¹² Quare iura contraria procedunt quando testator mutauit voluntatem dispositionis factæ. Secundò si testator intestatus decedere volebat, ut in d. l. *vnica* §. *si heres ff. si tabula testamenti nulla extabunt ibi voluitque ab intestato decadere* vt benè explicant Glossa, & DD. ibi, & in aliis iuribus in contrarium allegatis quod etiam considerauit Cæsar Argellius *art. 10. num. 219.* & ante ipsam Bart. in d. l. *si iure ff. de leg. 3.* quem sequutus est Ludouisi d. 446. num. 12. & refert Fontanella *dec. 50. num. 2.*

¹³ Quod multo magis procedit si lina sint incisa casualiter, & non Consulto quod aliunde probari debet, nam in dubio non præsumitur consulo lina incidisse, mutatio enim voluntatis in dubio non præsumitur *l. præcipimus in fine C. de appell. l. sancimus C. de testam.* Argellius sic in puncto considerant *art. 10. num. 262. & seq.* ideo allegans mutationem voluntatis probare debet *l. Latus*, *l. 1. ff. de leg. 1. l. fideicom. §. si rem ff. de leg. 3.* Argellius *num. 264.* & propterea sola inciso linorum non sufficit quoniam non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse *l. neque natales C. de probationibus* Argellius *vbi supra*, *n. 165.* & ideo debet probari per hæredes ab intestato veniente, & qualitas, quod volebat ab intestato mori est probanda per hæredem ab intestato venientem *d. l. finali ff. de his que in testamento delent.* vnde Didacus Spino in *speculo testamentorum*, *gl. 6. num. 35.* ait, quod licet ex apertione testamenti in scriptis videatur testatorem mutasse voluntatem subdit tamen (si tamen simpliciter illud aperuit, & non cancellavit hoc est non rupit quæ sunt eius substantia, videtur potius illud causa residendi, quam reuocandi fecisse) & Didacum sequitur Hieron. de Leo. *d. 32. num. 2.* & Perez in *Codice in d. l. nostram*: testamentum enim imperfectum ratione voluntatis dicitur quotiescumque appetit defunctum voluisse aliud disponere ad tradita per Inolam in *l. si quis in testam. in fine ff. de*

testamentis, & probat Castill. *lib. 4. quotid. c. 21.* num. 14. & Capycius Latr. *d. 5. num. 8.*

Neque dicas quod iura supra adducta loquuntur generaliter, ergo etiam comprehendunt testamentum inter liberos. ¹⁴

Respondeo enim quod iura in reuocatione testamenti inter liberos adhibuerunt specialem prouisionem, ergo non poterit talis reuocatio sub generalitate comprehendendi, quia quando generalis dispositio concurrit cum speciali tunc generalis non trahitur ad casum in specie decisum *l. dol clausula ff. de verb. oblig. l. sanctio legum ff. de paenit. l. cohæredi §. qui patrem ff. de vulgari Menochius conf. 1000. num. 97. lib. 11. Surd. conf. 530. num. 114.* Gratianus *cap. 512. num. 34.* refert, & sequitur Altogradus *conf. 30. num. 35. in fine.* Nec porrigitur ad ea de quibus in specie actum est Altogradus *conf. 68. n. 45. & conf. 76. num. 55.* & dici potest etiam quod *Textus in d. l. nostram & alia iura supra allegata, limitentur per Text. in auth. hoc inter liberos posteriori loco compilatam ut in specie dixit Alex. in d. l. nostram, vbi Iason num. 1. quibus adhæret Mutard. cap. 114. Regni Sicilia, num. 29. vers. Et sic videmus, lib. 4. ex adductis à Natta in d. auth. hoc inter liberos.*

Indò melius dici debet, quod cum solemnitates iuris civilis sint remissæ in testamento inter liberos à parte condito iuxta dispositionem dicti §. *ex imperfecto*, ideo licet testator solemnitatem clausuræ adhiberi voluisse, ac fecisset cum illa non sit necessaria, ideo per eius ablationem testamentum remanet validum, & sic incisio linorum non operatur illius reuocationem, eo magis quia sola schedula manu testatoris scripta vel subscripta vim testamenti inter liberos habet, & ita in terminis terminantibus probat Tellus Fernandez in *l. 3. Tauri*, p. §. *num. 15. vers. ego vero contrarium afferbam*, & post ipsum de Leo d., 2. *num. 16. lib. 1.*

Quæ conclusio probatur apertissimè *ex l. cum tabula ff. de bonorum possess. secundum tabulas ibi cum Tabula testamenti plurimis signis signatae essent, quædam licet his non comparent, septem tamen signa manent, sufficit ad bonorum possessionem dandam septem signa capere licet non omnium, qui signauerint maneant signa & in l. testamento 17. C. de testamentis, & probatur ex dictis per Innocentium in cap. inter dilectos, col. 2. ex glossa in verbo publica de fide instr. vbi ait quod instrumentum scriptum manu Tabellionis habens subscriptionem testium & sigillum si deperditum sit ipsum sigillum viribus non carere ea ratione quia sigillum non erat necessarium; sic etiam tenet Cassaneus in consuetud. Burgund. & ita tenuisse peritum Iudicem dicit Salon de Pace *vbi supra*, *num. 1124. in fine quamvis ipse contrarium dicat ibidem, num. 1125.**

Addo quod talis scriptura à testatore subscripta valebit ut testamentum nuncupatinum, & sic schedula scripta manu testatoris, & in area illius reperta habet vim testamenti inter liberos Iulius Clarus in §. *testamentum*, q. 14. *num. 1.* Hieronymus de Leo *dec. 32. n. 17.* Koppen. *dec. 45. n. 19.* & ita ter iudicatum refert Mastrill. *d. dec. 132. num. 10.* & id procedit etiam si sit scriptura manu aliena sed subscripta à testatore, quia valebit, ut testamentum inter liberos, ut bene Vesselbechius *conf. 90. num. 4.* & 15. Gaillus *lib. 2. obseru. cap. 112. num. 7.* Koppen *vbi supra*, *num. 17.* Menochius *conf. 267. num. 8. lib. 1.* & ante ipsos Iaf. & alij, in auth. quod sine C. de testamentis,

Gratianus

Gratianus cap. 23. 5. num. 17. lib. 2. Gilken. in l. hac consultiss. §. ex imperfeto. num. 18. vbi alios citat C. de testamentis Regens Capicus Latro consult. 132. lib. 2. licet ibi referat DD. aliquos contrarium sentientes, eos tamen reprobant, quamvis dicta schedula solemnitatibus requisitis careat, Hieronymus de Leo vbi supra, num. 17. & sufficit si talis scriptura probetur per duos testes quod sit scripta vel subscripta à testatore ut ait Consiliarius de Xarte decis. Sardinie 74. etiam per testes deponentes habere notam manum Regens Sanfelic. dec. 155. lib. 2. Andriolus 6. 78. vel per comparationem factam per testes cum subscriptione eiusdem, ex qua comparatione inducitur semiplena probatio, Paulus de Castro conf. 312. num. 4. lib. 2. Afflictus dec. 181. num. 7. in fine, vbi Caravit. in additionibus, etiam si fiat cum alia scriptura quamvis priuata, dummodo sit trino teste notata ad tradita per Vrsilium ad Afflict. d. dec. 181. num. 1.

18 Et ad obtainendum decretum præambul. sufficit comparatio manus, in tali schedula inter liberos, quia cum fieri soleat absentibus testibus, ex notatis à Barbatia conf. 58. lib. 4. à Peregrino conf. 61. num. 3. lib. 1. à Grasso in §. institutio, quæst. 16. num. 5. Alexandro conf. 114. volum. 7. Vrsillo vbi supra, Afflict. & aliis apud Capicum Latro d. 5. num. 28. tamen tales probationes coniunguntur ad faciendam plenam probationem scilicet testium deponentium habere notam manum, & testes deponentes de comparatione Regens Sanfelicius d. dec. 55. vnde refert indicatum per S. C. apocham Bancalem fuisse habitam pro verificata per testes deponentes habere notam manum cum comparatione facta, & habere exequitionem paratam seruatae Regiae Pragmaticæ.

19 Vnde infertur inter liberos ad pias causas, & ad profanas omne testamentum deficiens in aliqua solennitate ut in scriptis saluari veluti nuncupatiuum, quia ut ait Bartolus relatus à Portio in princip. instit. de testamentis, num. 13. nunquam vidit testamentum, nisi unum in scriptis quod propter tantas solennitates requisitas dignum esset approbatione quod etiam fuit reprobatum licet à Doctore prudentissimo esset confectum hinc Simon de Petris lib. 2. de interpretatione ultimarum voluntatum interpretatione prima, dubio 2. num. 13. exclamauit valde periculorum esse condere testamentum in scriptis, post Bartolum in l. tabularum, in principio ff. quemadmodum testamenta aperiantur, & post Iatonom confil. 67. lib. 3. de quibus solennitatibus late, & docte Regens Capicus Latro tom. 1. consult. 14. & 15. & tom. 2. resolut. ultima; ergo licet non possit valere, ut in scriptis saluabitur uti nuncupatiuum, Afflict. decis. 143. Roland. confil. 36. lib. 1. Paschal. de patria potestate, part. 2. cap. 8. num. 4. Crass. in §. testamentum, quæst. 10. Menochius lib. 4. presumpt. 2. num. 6. 16. & 23. Gratianus tom. 5. cap. 895. n. 20. quod desumitur ex clausula omni modo meliori apposita in ipso testamento, vel saltem subintelligitur ex ardore liciti amoris dilectionis personæ, Afflict. decis. 144. vbi refert hanc opinionem receptam per S. C. in casu fortiori, quando scilicet is qui se subscripsit loco testatoris non dixit se subscribere loco illius non valentis se subscribere, Grammaticus decis. 61. num. 24. & num. 28. Mantica lib. 1. de conjecturis, tit. 7. num. 3. Vrsil. ad Afflict. dict. decis. 144. num. 3. Christophorus Martius decis. Senensi 97. num. 8. vers. Quinimò, plus dico, & in casu difficultiori, quando scilicet

testes qui subscripserunt non sigillarunt, vel alia defuit solennitas, ut bene Graffius in §. testamentum, quæst. 10. num. 3. Seraphinus decis. 749. n. 13. & quod tales clausulae, ac aliæ similes de voluntate testatoris censeantur appositæ affirmarunt viginti tres DD. quos citat, & sequitur Menochius consil. 37. num. 131. & 135. cum seqq. & lib. 2. presumpt. 79. num. 4. & sic etiam dicit Graff. vbi supra, num. 4. Christophorus Martius decis. Senensi 69. num. 54. & hæc opinio magis hodie tenenda est, cum testamenta in scriptis celebrari non consuenerunt dum ob tot tantæque solennitates in eis requisitas impossibile sit ut alia testamenta à testatoribus conficiantur, & propterea dixit Bart. relatus à Christophoro Portio in d. §. primo, num. 5. instit. de testamentis, & à Rolando à Valle consil. 36. num. 1. se unum tantum vidisse testamentum in scriptis quod nec sustineri potuit cum aliqua deficerent solemnia, ut etiam testatur Menoch. remedio 4. adipiscenda, num. 95.

Hoc ipsum in testamento in scriptis ad pias causas facto, ut intelligatur clausula, omni modo meliori, seu via dixit Alexander consil. 175. n. 4. lib. 1. Paulus de Castro consil. 93. volum. 1. Marranta consil. 90. num. 12. Mantica de conjecturis, lib. 1. tit. 9. num. 4. Barbosa de clausulis, claus. 52. num. 19. Marta de clausulis, clausula 84. num. 4. & clausula 50. num. 8. Christophorus Martius examine 58. num. 15. imò etiam si non adest talis clausula adhuc valeret in vim nuncupatiui, ut dicunt Cynus, Alexander, & alij in l. hac consultissima, §. per nuncupationem, C. qui testamenta facere possunt, Ruinus consil. 7. n. 9. lib. 3. Cephalus consil. 99. num. 16. usque ad num. 23. lib. 1. latè Simon de Petris lib. 2. fol. 2. num. 50. & plures in pia causa fuisse decisum refert Gratianus tom. 5. cap. 895. num. 41. & 42. & 57. Christophorus Martius decis. Senensi 97. num. 6. cum seq. in quo sufficient solennitates cap. cum esses, & cap. relationum, & cap. cum sibi de testamentis, Tiraquellus de pia causa post prefationem, fol. 21. Clarus in §. testamentum, quæst. 6. Graffius in §. testamentum, q. 18. Card. Mantica lib. 6. tit. 1. n. 4. Santarellus variar. resol. q. 70. num. 12. & seq. Thorus de pia causa Privilegio 67. Nouarius de miserabilibus personis Privilegio 126. Cardin. Tuschus tom. 6. littera P. conclus. 80. Layman in Theologia moralis, tom. 1. lib. 3. sect. 5. tract. 5. cap. 2. num. 3. corollario 20. Bonacina tom. 2. de contrattibus, disp. 3. quæst. 17. n. 4. Mollesius in summa, tom. 2. tract. 13. cap. 5. Baldassar Tomasi tract. 10. tit. 2. cap. 62. num. 18. & cap. 66. num. 126. Alfonsus de Leone de Officio Capellani, q. 5. sect. 5. num. 57. & seq. Episcopus Maranta part. 1. responsorum, respons. 17. Gizzarellus decis. 46. & 47. Gabedus dec. Lusitana 129. Iacobus de Mauro allegat. 42. & alleg. 81. Marcellus de Mauro alleg. 36. num. 3. & 10. Paulus Rubius pract. resol. de testamentis, ad pias causas casu 1. cum seqq. Bossius de testamento ad pias causas, per totum, Diana part. 7. in tract. de testamentis, resol. 1. cum seqq. Regens de Marinis lib. 2. resol. cap. 229. at in casu nostro non solùm adsunt solennitates requisitæ in dict. cap. cum esses, & in aliis citatis, verum etiam plures alii testes; ergo erit validum, imò Regens de Marinis d. resol. 229. num. 3. loquitur à fortiori de schedula, scilicet reperta in qua tantum Ecclesia erat substituta, & ipse consuluit valore fauore piæ causæ: nam in dubio semper pro validitate testamenti erit indicandum cap. fin. de re indicata, 1. si pars, in principio, ff. de inoffic. testamento,

mento, l. cancellauerat, in fine, ff. de his qua, in testamento delentur, Neuizanus consil. 16. num. 7. Menochius d. consil. 2. 4. num. 3. 2. lib. 2. Cardin. Mantic. lib. 2. de coniecturis, tit. 15. Vesselmechius consil. 130. n. 66. in fine, part. 3. Altogradus consil. 50. num. 67.

Neque dicas quod quando testator se restrinxit ad modum testandi in scriptis, & postea testator tales solennitates abstulerit, diceretur testamentum imperfectum ratione voluntatis non solennitatis, ex notatis à Morotio consil. 6. num. 7. in fine, Surdo decis. 292. num. 13. Gama decis. 221. num. 2. Bimio consil. 151. num. 9. lib. 2. Castillo decis. 59. n. 46. Fontanella decis. 50. n. 22. Gutierrez lib. 3. pract. quest. n. 7.

Respondeo enim cum docto Andriolo tom. 4. controu. 346 quod testamentum si non sustinetur, ut testamentum solenne, & in scriptis valebit, ut nuncupatum quando in testamento fuit apposita clausula omni modo meliori, ita Alexand. consil. 176. lib. 1. Paulus de Castro consil. 93. vol. 1. Afflictus d. decis. 144. Maranta consil. 90. num. 9. Mantica lib. 1. de coniectur. tit. 7. num. 4. Barbosa de clausulis, clausula 52. num. 19. Marta claus. 54. num. 4. & claus. 56. num. 8. Vlpianus de success. lib. 2. §. 11. num. 11. Gratian. cap. 895. num. 26. Et in omni testamento semper presumitur testatorem voluisse valere illud omni modo meliori.

22 Sed si testamentum in scriptis esset inutilidum, an ut nuncupatum valeat querunt Doctores.

Respondent distinguendo tres casus.

Primus est, quando testator cœperit sernata formam, sed non perfecit, & sumus in dubio, quia voluntatem suam coram testibus expressit, & nuncupauit quod est signum nuncupatiū testamenti §. fin. instit. de testamentis. Verum testamentum ipsum in scriptis clausit, subscriptis, & à testibus subscribi & sigillari mandauit iuxta formam testandi in scriptis, l. hac consultissima, in principio, C. de testamentis, & hoc casu si non potest valere uti testamentum in scriptis, quia forma illa non fuit perfecte sernata valebit, ut nuncupatum, & valere potest: nam ex eo quod testator voluntatem suam testibus nuncupauit presumendum est quod voluerit se restringere ad unum tantum genus testandi in scriptis, ad impugnanda sua iudicia, sed potius utroque genere testandi usum fuisse, ut si non valeret ex uno, valeret ex altero modo l. 3. ff. de militari testamento, Doctores in d. l. hac consultissima, §. per nuncupationem, C. de testamentis, & ibi Albericus, Fulgosius, Paulus de Castro, Alexander, Corneus, Iason, & alij: Alexander in l. stipulatio hoc modo concepta, num. 15. ff. de verb. Ruinus consil. 193. n. 10. lib. 2. Gozadinus consil. 3. n. 11.

Secundus casus est, quando testator non expressit se velle testari in scriptis, sed ex qualitate dispositionis constat clare, quod voluit testari in scriptis non nuncupatuē, quia voluntatem suam coram testibus non expressit, sed scripturam sic ut supra, clausam scriptam & sigillatam, dixit esse suum testamentum; & tunc si non valet uti in scriptis, quia forma illa in aliquo defecit, nec valebit, ut nuncupatum, quia licet valere possit per implicitam relationem ad illam scripturam, tamen quia videtur constare clare de mente testatoris testandi in scriptis, viam quam elegit pati debet l. si mulier, ff. quod metus causa, l. habebat, in principio, ff. de instit. actione l. finali, vbi Glossa & Doctores Cod. de Codicillis, Paulus de Castro in d. l. hac consultissima, §. per nuncupationem, Cod. de Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

testamentis, & in l. heredes palam, in principio, ff. de testamentis, Ruinus consil. 193. n. 10. vol. 2.

Tertius est casus, quando testator expressis verbis se declarauit velle testari in scriptis; & tunc si non valet, ut testamentum in scriptis, ob deficientiam solennitatum, nec etiam sustinetur uti testamentum nuncupatum etiam quod adhuc clausula omni modo meliori Paulus in d. l. 1. §. si quis ita, ff. de verb. subdens quod tunc testator cenfetur velle rogari Tellius Fernandez in l. 3. Tauri, part. 5. num. 50. Ruinus consil. 193. num. 10. lib. 2. Maranta consil. 112. num. 50. & consil. 149. num. 17. Franchus decis. 429. Faber lib. 6. tit. 50. defn. 4. Menoch. consil. 313. num. 37. Pardalorus rerum quotidianarum, diff. 5. num. 3. idem Faber de errorib. pragm. decade, 69. part. errore 6. vbi ait quod desiderante testatore testari in scriptis resultat, ut non valeat uti nuncupatum Costa de remedii subsidiariis, remedio 82. n. 9. & 10. Iulius Clarus in §. testamentum, quest. 4. nec aliquid operatur clausula (omni modo meliori) quia talis clausula nihil operatur cessante voluntate testatoris, Surd. decis. 7. num. 27. ergo quando datur voluntas testandi in scriptis excluditur voluntas testandi nuncupatiū Paulus de Castro consil. 93. lib. 1. Craueta consil. 399. num. 6. & inter clausulam codicillarem expressam, & sub intellectam, quæ sit diffinitiu tradit Andriolus tom. 4. cap. 346. n. 13. & seq.

S V M M A R I V M.

- 1 Testamenti publicatio & apertura qualiter differant inter se.
- 2 Testamenti publicatio quæ requisita requirat.
- 3 Testamentum non corruit ex defectu apertura non solenniter facta.
- 4 Testamenti publicatio ad quem finem fiat.
- 5 Federici Prukman consil. 48. adducitur.
- 6 D. Regens de Marinis tom. 2.
- 7 Decisio D. de Franchis quomodo à D. meo Re gente de Marinis saluetur.
- 8 Testamenti publicatio qualiter fieri debeat.
- 9 Testamenti publicatio an hodie requiratur in testamento confecto, & stipulato per Notarium.
- 10 Apertura testamenti, in scriptis qualiter olim fiebat.
- 11 Altogradus consilium 96. adducitur ad propositum.
- 12 Apertura testamenti ut pote. modici præiudicij non est de essentia testamenti.

D V B I V M IV.

An hoc testamentum si deficiat in apertura valeat?

Pro intelligentia suppono differentiam esse inter publicationem testamenti, & simplicem aperturam, quia publicatio est quando testamentum manu priuati confectum redigitur in formam publicam, ut ei plena fides adhibeat etiamsi testator moriatur, & sic publicare est idem ac authenticare, ut bene Speculator in tit. de instrum. editione, §. ostendo, vers. Publicare, n. 29. Bartolus in l. gesta, C. de re indicata, Iason in l. publicari, C. de testamentis, ad publicationem enim

S F plura

plura requiruntur primò vt fiat coram iudice sedente pro Tribunal, secundò, vt vocentur omnes illi quorum interest, tertiò vt coram testes testamentarij citentur, & illi sigilla sua recognoscant. *l. cum ab initio ff. quemad. testam. aperiantur.* Quartò requiritur, vt omnes consentiant, quintò vt iudex interloquatur scripturam illam pro publica habendam esse prout latè Speculator in d. §. ostenso, num. 3. 4. Ioannes Andreas in d. cap. finali de fide instrum. & hæc publicatio non solum locum habet in testamento in scriptis sed etiam in nuncupatino, & ultra dictas solemnitates necesse est vt testes coram quibus testator ultimam suam voluntatem nuncupauerit, citatis citandis examinentur, & dicta ipsorum in scripturam publicam redigantur, vt dicunt Baldus & Iason in l. 2. C. de testamentis, latè Artmannus Pistorius obseru. for. 199. per totam. Apertura vero testamenti ad eum finem solum desideratur vt inde appareat qui sint scripti hæredes, & quibus aliquid relictum sit l. 1. vbi DD. ff. quemad. testam. aperiantur, & solet concedi illis omnibus quibus verisimiliter interest cōcedi l. 2. ff. quemad. testam. aperiantur. Pistorius loco citato, hoc posito,

3 Respondeo tale testamentum valere licet deficit aperturae solemnitas: ita DD. communiter cum Artmanno Pistorio vbi supra obseru. 199. Prukman conf. 48. 1. tom. Regente de Marin. tom. 2. cap. 227. Altogrado conf.... & aliis infra citandis.

4 Probatur primò, quia publicationis solemnitas testamenti ad eum finem fit vt testamentum confessum autoritatem, & plenam fidem recipiat; ideo illam non nisi in testamentis vel manu priuata confessis, vel in nudis testium depositionibus consistentibus locum habet; in aliis verò quæ sua vi, atque potestate fidē faciunt, minime necessariam esse dicunt omnes; ideoque testamentum manu publici Notarij confessum siue nuncupatiuum, siue in scriptis illud confessum fuerit sine predicta publicationis forma plenè probat, vt dicit Speculator in d. §. ostenso, num. 3. 4. Ioannes Andreas conf. 61. lib. 2. & sequitur Iason in d. l. 2. qui ex hoc infert quod cum hodie semper Notarij publici obligentur, vt faciant instru:ntum publicum testamenti dispositio d. l. 2. C. de testamentis, de consuetudine raro, vel nunquam habet locum; imò in talibus testamentis de apertura potius quam de publicatione agendum Imola in d. l. 1. ff. quemadmodum testamentum aperiantur, vbi distinguit inter aperturam quæ petitur ad finem inspiciendi, & describendi, & eam qua desideratur ad hoc vt testamentum insinuerit sequitur Ias. in d. l. 2. C. de testamentis, & ideo Pistorius vbi supra, num. 19. obseruat DD. interdum confundere solitos publicationem testamenti, & aperturam, vocantes publicationem aperturam, & ideo subdit Pistorius, quod hodie testamentum manu publici Notarij confessum plenè probat sine publicatione, & potius de apertura agendum est quam de publicatione: in quæ apertura solemnitas citationis necessaria non est; tota vero differentia est quod si testamentum habet publicam formam nullam requirit solemnitatem sed si publicam formam non habet tunc requiritur solemnitas d. l. cum ab initio, & sequenti ff. quemad. testam. aperiantur. Vbi Imola Praef. de Franchis d. 415. Rolandus à Valle conf. 36. vol. 1. Prukman conf. 48. in principio, vol. 1.

5 Probatur secundò ex doctissimo Federico Prukman d. conf. 48. tom. 1. qui ait nunc non esse

de essentia testamenti publicationem, & aperturam quando testamentum est scriptum manu publici Notarij, & ita ante eum dixerat Ioannes Dauth. de testamentis, num. 454. Vbi adducit Paulum Alex. Imolam, Bolognettum, Petrum Jacobum Dilectum, & Monticulam, & in l. 2. n. 9. C. de testamentis, & hoc sine testamentum sit factum in scriptis siue nuncupatiuum tantum fnerit: neutro enim casu publicatione indigeamus vt in puncto Ioannes Sichardus in d. l. 1. num. 1. C. de testamentis, & quia hodie in omnibus ferè testamentis in scriptis Tabellio publicus adhibetur; idè in nullo ferè publicatio est necessaria, & de essentia, vt ex Duarenio dicit idem Dauth. in d. l. 2. num. 9. C. de testamentis, & testamentum valebit hodie, etiam si penitus, & omissa ac neglecta fuerit publicatio, vt benè Alexander de Imola conf. 165. in fine lib. 7. Menochius conf. 224. num. 44. vol. 3. & esse receptissimam opinionem testatur Ernest. Cotman conf. 39. num. 274. vol. 1. & Prukman conf. 48. à num. 10.

Probatur tertio ex Domino meo Regente de Marinis tom. 2. cap. 227. qui loquens de apertura testamenti ait esse datam legitimam formam pro apertura, primò vt scilicet instet persona quæ habebat in ea re interesse, quod capiatur informatio de morte, interueniat Iudicis auctoritas, ac testium omnium, vel maioris partis praesentia, vel illis absentibus (quod constare debet) probat non virorum, qui sigilla, & subscriptio-nes recognoscant, vt habetur in l. cum ab initio cum sequentibus, ff. quemadmodum testamentum aperiantur, & in l. 1. & 2. C. eodem, sed testamentum de quo agitur fuit apertum absque talibus solemnitatibus: ergo nullum erit declarandum, vt per S. C. refert Praef. de Franch. dec. 429. vbi apertum testamentum in scriptis absque dictis solemnitatibus requisitis fuit nullum declaratum non obstante quod Notario testator dedisset licentiam aperiendi illud absque iuris solemnitatibus quæ quidem instantia sufficit, si fiat à quolibet de populo vt sciat an in testamento sit aliquid sibi relictum ex glossa punctuali in l. 2. ff. quemad. testam. aperiantur in verbo publicum Secundò solemnitas recognitionis per testes, facienda, sigillorum, vt subscriptionum tunc requiritur quando testamentum in primata scriptura, & priuata manu confessum fuit, sed contrarium dicit D. Reg. quando reperitur redactum in publicam formam ac stipulatione munatum, prout est hoc de quo agimus, nam hoc casu absque testium recognitione ad illius aperturam deueniri potest, cum satis sit fides Notarij, vt benè Bartolus in d. l. 2. ff. & C. quemadmod. testam. aperiantur, Cepolla cantela 88. Ioannes Dilectus de arte testandi, tit. 2. concl. 1. Gratianus cap. 429. num. 3. Regens de Marinis tom. 2. cap. 227. num. 9. & ex Bartol. Maranta & Rouito d. 95. num. 15. fundat D. meus Regens de Marinis tom. 2. cap. 127. n. 10. in fine, qui ad decisionem Praefidis de Franch. 7 429. respondet quod ibi nihil de his fuit oppositum & sic neque decisum, & ideo per S. C. fuisse practicatum quod nulla alia testium recognitio, & sigillorum sit facienda quando testamentum per publicum Notarium est confessum, & hoc siue idem sit Notarius qui clausuram stipulatus fuit, siue alius Notarius, Regens de Marinis vbi supra in fine, qui dicit sic habuisse ab uno ex Dominis votantibus in ea causa.

Dices publicatio testamenti debet fieri tali modo scilicet debet originale Testamentum ad iudicem competentem deferri d. l. 2. vbi Cynus

num. 1. Salicetus num. 2. Dauth. num. 3. Sichardus num. 3. C. de testamentis, Card. Mantica lib. 1. de coniecturis, tit. 6. num. 7. Contius lect. subcisiuarum, lib. 2. cap. 16. ibique conuocans in id omnibus testibus, qui testamenti confirmationi interfuerunt d. l. 2. vbi Bartolus num. 1. Puteus inter Consilia ultim. vol. Ziletti conf. 121. num. 9. vol. 1. Rolandus à Valle conf. 36. n. 11. vol. 1. Monterius à Cueua in consil. post decisio- nem 45. part. 1. num. 36. & illis quorum interest Iacobus Puteus vbi supra recognoscere debent testes sua sigilla, & signa seu subscriptiones, & in nuncupatio testamento de totius testamenti tenore deponere debent Cynus in d. l. 2. vbi Baldus num. 4. Albericus num. 3. Salycetus n. 1. Dauth. num. 3. C. de testamentis, & hoc petentibus hæredibus, Bald. in d. l. testament. 12. n. 3. C. de testam. Dauth. in d. l. 2. num. 4. requisit. 3. C. de testam. & sic per indicem publicari debet & in formam publicam redigi quo dignæ fiant Tabulæ, quibus æterna fides adhibetur Cynus in d. l. 2. vbi Bart. num. 1. Bald. num. 2. & 5. Angelus num. 4. Salicetus num. 4. Dauth. num. 6. Sichardus num. 2. & 12. C. de testam. Rolandus Passagerius de testamentis Rubrica 62. num. 6. Incertus author inter controversias camerales imperiales in verbo testamentum vbi refertur totus processus quo Camera imperialis vt solet in publicatione testamentorum, quæ omnia paucis diebus post mortem testatoris fieri debent veluti tribus aut quinque; Paulus lib. 4. sententiæ, tit. 6. Dauth. in d. l. 2. num. 10. C. de testam. qui adducit Barnabam Brissonium; sed hæc omnia facta non fuerunt in præsenti, ergo.

9 Respondeo quod hodie publicationis testamenti antiquitus requisitæ cessat ratio, erat enim antiquitus talis solemnitas necessaria ut ab extra- neis hæredibus diuitibus vigesima hæreditatis pars Reipublicæ solueretur: vnde testamenti publicatio solum apud magistrum Census antiquitus fieri debebat, vt ex Duarenio, Contio, Bodino, & Brissonio dixit Dauth. in d. l. 2. C. de testamentis, num. 3. hodie vero Magister census esse omnino desit, vicesima item illa Reipublicæ æratio persoluenda, iam est sublata Bodinus de Republica, lib. 6. cap. 1. Dauth. in d. l. 2. num. 3. Cuiacius ad Paulum in d. lib. 4. sententiæ, tit. 6. Nec hodie testamentorum causa Reipublicæ quicquam soluitur, nisi tunc, cum hæreditas ad alterius Provincie Incolas, vel ciuitatis defertur, tunc enim apud alias Provincias soluitur aliquid scilicet certum vestigia, Fridericus de processibus Cameræ, lib. 2. cap. ultimo nec hodie est necesse testamenti Tabulas intra certum tempus aperiri vt benè Dauth. in d. l. 2. num. 14. Vessembechius in paratilis, num. 7. ff. de acq. hered. Prukanus d. conf. 48. num. 13. & 14.

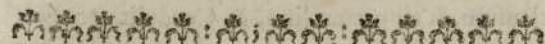
10 Quare licet in testamento in scriptis, necesse sit, dum aperitur, vt testes deponant se vidisse scribæ Testamentum licet nihil nouerint de contentis in scriptura testamenti, adnotata per Pereyram d. 32. per D. Hodiernam contr. 33. num. 72. & cum in apertione illius non fuerint citati venientes ab intestato nulla esset apertura, Baldus, & Paulus in d. l. publicari, C. de Testamentis Baldus in l. 2. ff. quemad. testam. aperi- riantur. Speculator in tit. de instr. ad. d. §. ostensi- vo vbi Ioannes Andr. Rolandus conf. 56. n. 11. lib. 1. Grammaticus d. 62. num. 3. & debebat fieri apertio coram iudice ordinario ita vt si fiat contum iudice incompetenti apertio esset nulla, & testamentum in totum corruerat Enerardus

conf. 188. Vasquius lib. 2. de succes. §. 16. n. 1 30. Glossa Iason. & alij in l. testam. C. de testamentis Franchus dec. 429. tamen si interueniat Notarius nulla ex dictis solemnitatibus requiritur nisi adsit fraudis præsumptio; vt in casu Francisci Andrioli tom. 4. contr. 346. qui num. 24. ait quod si testamentum non contineat manum Notarij in ipso folio in quo scriptum erat testamentum, sed in alio folio scilicet in apertura exteri- or, quia facile potuisset aperiri & vna scriptura subrogari pro alia, tunc solemnitates de quibus supra erant necessariae vt benè Parisius conf. 29. num. 16. 43. & 44. lib. 3. vbi impugnat testamentum inter liberos, quia non fuerat ita clausum, & alligatum lino, & Cordulis nec adeo occlusum; vt non potuerit faciliter extrahi teste Menochio conf. 639. n. 15. Altogrado conf. 96. num. 14. & 15. lib. 2. Ciriaco cap. 444. 27. Andriolo vbi supra, num. 24.

Tandem facit Altogradus conf. 96. num. 10. 11 vers. quorū primū ibi, quia reuera dicebant ali- qui non constare de tali testamento quia non fuit aperta, & publicata scriptura prædicta: nam te- stes adhibiti non recognoverunt cedula aper- tam fuisse illam quam testator tradiderat soluen- dam, & custodiendam Notario quod ad falsita- tes euitandas necessarium est, vt non solum testes cedula recognoscant, sed etiam proprias suas subscriptiones, & sigilla ex l. 4. & 7. ff. quemad. testamenta aperiant. & vtrobique Bart. & alij DD. in l. 2. ff. eodem Cepolla d. cantela 88. Iaf. conf. 67. lib. 3. Gozadin. conf. 3. num. 13. Parisius conf. 19. num. 26. lib. 3. Rolandus conf. 36. num. 8. & 13. lib. 1. Pistorius d. cap. 199. repli- cat tamen idem Altogradus d. conf. 96. num. 126 quod quando de testamento sive nuncupatio, sive in scriptis celebrato manu Notarij agimus non est agendum de publicatione.

Sed solum de scriptura testamenti aperienda: vt videatur quidnam in ea testator disposuerit, quæ apertio cum sit modici præjudicij non re- quirit alias solemnitates sed fieri poterit à iude- ce non citatis interesse habentibus & etiam abs- que eo quod testes recognoscere habeant suas subscriptiones, & sigilla vt tradit Imola in l. 1. in principio ff. quemad. testam. aperiunt. Iason. in l. 2. C. de testamentis Hartmanus Pistorius ob- servat. 199. num. 13. & ante eum plenè Fulgo- sius conf. 56. Alciatus conf. 192. tom. 3. lib. 9. & sufficit de testamento adesse publicum instru- mentum, sive Notarius in præsentia testium sciens & audiens plenam testatoris voluntatem, vel orenthus patefactam vel per cedulam sibi tra- ditam in publicam formam redactum instru- mentum de tali testamento confecerit: sive ei à testatore manu propria scriptum, & clausum fuerit consignatum: dum tamen testator in præ- sentia testium adhibitorum, & rogatorum in numero sufficien- tib[us] dixerit, & professus fuerit illud quod in tali folio clauso, & obsignato con- tinetur esse suum testamentum & illam quæ ibi scripta est esse suam ultimam voluntatem, & Notarius de hac consignatione cum prædictis circumstantiis in præsentia testium publicum conficiat instrumentum illudque describat in eadem cooperitura claudente idem testamentum vt benè Alexander in d. l. publicari, num. 1. Ful- gosius d. conf. 56. per totum. Alciatus d. conf. 192. Altogradus conf. 96. num. 14. qui limitat quando esset suspicio vt in casu de quo ibi, vbi Notarius non in ipso folio, in quo scriptū erat testamentum publicum se subscripsit, & suum instrumentum publicum

de consignatione conficit sed in quadam cooptura posteriori, & sic poterat esse præsumptio quod illa apertura fuisset mutata, & clam inferi potuerit, quo casu esset probanda identitas scriptura, & fieri deberet testium recognitio ac sigillorum, vt benè consuluit Parisius *conf. 19. n. 26.* & *44. lib. 3.* vbi in puncto impugnat testamentum conditum inter liberos, eo quia non fuerat benè clausum & sigillatum lino, & cordulis nec adeò clausum vt de facili non potuisse extrahi absque eiusdem lini, & cordularum laſione, quod benè probauit Menochius *d. conf. 639. num. 15.* vbi sequitur dicta Parisij.

S V M M A R I V M.

- 1 *Immissio conceditur vigore testamenti de quo in presenti.*
- 2 *Exceptio iuris dubij non impedit immisionem.*
- 3 *Immissio non impeditur ob exceptionem nullitatis testamenti.*
- 4 *Instrumentum & testamentum viam habet exequitiam.*
- 5 *Immissio non potest retardari ex testamento quod renocatum presumitur.*
- 6 *Immissio conceditur, & aſertur à venientibus ab intestato possidentibus vigore testamenti renocati.*
- 7 *Immissio an concedatur vigore testamenti renocati si postea illud reconnualeſcat.*
- 8 *Testator non diſponens quando censeatur vocasse venientes ab intestato.*
- 9 *Res semel extincta an, & quando reuiuiscat.*
- 10 *Testamentum validum iure singulari trahit ad se immisionem.*
- 11 *Argellij locus de acquir. poss. quæſt. 6. art. 10. adducitur.*
- 12 *Poffessorij indicij quales probationes requirat.*

D V B I V M V L T I M V M,

An concedenda sit immissio D. Carolo Mormili vigore huius testamenti.

- 1 *R* Espondeo affirmatiꝝ, quia, vt benè Argellius *de acq. poss. quæſt. 6. versiculo 13.* in punto loquens, immissio non est retardanda, sed concedenda ex sola apparentia testamenti extrinſeca; quia ad hunc effectum hæc attenditur, Bald. Decius, Mantua, Zuchardus, & alij in *l. fin. Cod. de ed. D. Adriani Toll.* Menochius *remedio 4. adipisc. quæſt. 82. num. 83.* Marcus Ant. Thomatus *dec. Maceratensi. 8. num. 9.* exclusa omni exceptione requirente altiorum indaginem ad tradita per Gratianum *tom. 5. cap. 895. num. 6.* & *20.* vbi ait, quod siue dubium sit facti siue iuris cognitio altioris indaginis nec talis immissio impeditur sub prætextu quod testamentum deficiat in solemnitate, quia hæc exceptio reservatur in petitorio Menochius *d. remedio 4. n. 683.* Castillus *lib. 3. contr. cap. 24. num. 118.* Regens
- 2 *Capyc. Latro dec. 10. num. 13.* qui ait quod exceptio iuris dubij quæ aequiparatur dubio facti reseruatur in petitorio quia ad impediendam immisionem requiritur ut defectus sit iuris notarius, & palpabilis ex Bartolo, Ruino, Peregrino, Gozadino, Georgio, Deponte, & Castillo per eum citatis Thomatus *d. dec. 82. num. 8. 10. & 11.*

vbi in specie probat exceptionem nullitatis testamenti non admissi in hoc iudicio merè posseſſorio sicuti insania testatoris non impedit immisionem vigore *l. finalis*, tanquam requirens altiorum indaginem, & pro dubio per testes non sufficit ad impediendam immisionem, nec dicitur probatio in continenti sed requirens altiorum indaginem latè D. meus Consiliarius Roccus *reſpoſto 75. per totum, tomo 1.*

Confirmatur quia instrumentum, & testamentum viam habet exequitiam *d. l. final.* vbi Paulus *num. 6.* Maſtrillus *d. 72. num. 2.* & *d. 217. num. 10.* Intrigliolus *singulari 197. lib. 2.* Bertrandus *conf. 43. lib. 1.* Soccinus *conf. 59. lib. 3.* Seraphinus *dec. 1107.* Couarr. *præc. cap. 7. n. 4.* Molina *lib. 3. cap. 13. num. 15.* Calanate *conf. 9. num. 66.* Capycius *d. 1. à num. 19. & 20.* scriptura vero testamenti tunc dicitur indubitata quando ita est complicata vt extrahi non possit, & alia inseri; sic etiam quando relatio ad cedulanum est indubitata habet paratam exequitionem vt benè *Lana de testamentorum formulis, num. 15. 17. 26. 85. & 86.* Couar. in *cap. cum effes de testam.* Parisius *conf. 19. vol. 3.* Iulius Clarus in *g. testam. q. 76.* Roland. *conf. 36. num. 2. vol. 1.* Menochius *conf. 313. num. 4.* & *conf. 639. num. 21.* Mantica de coniecturis, *lib. 1. tit. 7. num. 7.* Riminaldus *conf. 598. num. 52.* Anton. Faber. de erroribus pragm. p. 3. decade 69. errore 3. Merenda *lib. 3. cap. ultim. num. 12.* Ambroſinus *dec. 12. num. 25. part. 1.* Vulteius *conf. 34. n. 34.* Gratianus *c. 973. num. 33. 48.* & *57.* Eugenius *conf. 66. num. 49. lib. 2.* quos refert, & sequitur Ciriacus *944. n. 23.* Simon de Petris *lib. 2. de interpr. ultim. volunt. num. 16. fol. 15.* Antonius Padilla *cap. 2. num. 12.* Natta in *auth. quod sine quæſt. 11. C. de testament.* Burgos de Paz in *l. 3.* Tauri p. 2. *concl. 4. n. 1166.* qui ponit casum de testamento cuiusdam strenui militis, qui in extremis constitutus coram Notario; & testibus iussit eius famulæ vt afferret sibi scripturam non tamen lectum, nec apertum esse suum testamentum coram Notario, & testibus sequitur Andriolus *d. contr. 346. num. 25. tom. 4.*

Ampliatur conclusio, vt non sit retardanda immissio tali hæredi scripto posito testamento non vitiato, neque cancellato, vt in *d. l. fin.* non considerata prætentia renocatione tanquam non perfecta, quæ non debet nocere hæredi scripto in testamento cum talis exceptio requirat altiorum indaginem Menochius *conf. 176. num. 9. lib. 2.* & *de adipiscenda remedio 4. num. 698.* per doctrinam Bartoli in *l. penultima §. testamento ff. de bonorum poss. secundum Tab.* Gratianus *cap. 558. in fine,* & sic disputato articulo dicit Cæſar. Argellius *de acq. poss. d. quæſt. 6. art. 13.* vbi disputat an competat remedium *l. fin.* hæredi instituto in testamento, & coram septem testibus renocato quia dixerat testator se ideo renocare, quia nouum intendebat confidere testamentum; tum quia primum testamentum sustinetur ex additioſis à Gratiano *d. cap. 558.* & sic etiam dicit Petrus Ridolphinus in *praxi iudicaria, p. 2. cap. 7. per totum.*

Ampliatur secundò vt si ex tali asserta renocatione venientes ab intestato missi effent in possessionem bonorum hæreditatorum debeat amoueri à possessione cum non possint dici possessores, sed potius iniusti occupatores, tanquam missi in possessionem ab intestato existente testamento, nec ipsi possunt excipere de renocatione cum non fuerit perfecte renocatum ab eo qui non simpliciter renocauit sed ad effectum.

effectum condendi aliud testamentum; ergo non obstante aliqua exceptione mittendus est in possessionem, qui habet testamentum, ut bene Menochius *confil. 176. num. 9. lib. 1.* ex Bartolo, & aliis contra Salicetum, ut bene Gratianus *dicit. cap. 55. 8. à num. 15.* qui *num. 17. & 18.* ait quod cum ex falsa causa venientes ab intestato fuisserint missi in possessionem, & re vera non poruerint immitti, cum non constaret de aliqua perfecta revocatione ad eorum fauorem, propterea consuluit quod non deberet impediri executio, & immisionem nulliter captam esse retractandam, ut late probat Menochius *de adipiscenda possessione remedio 4. num. 891. & confil. 176. n. 9. lib. 2.* nam in praesenti venientes ab intestato nullam habent voluntatem defuncti, cum non constet quod ad eorum fauorem sit facta aliqua revocatio, nisi animo condendi aliud testamentum, ut bene Soccinus iunior *confil. 145. num. 7. lib. 2.* Itmo de iure Praetorio etiam venientes ab intestato per viam actionis in primo testamento revocato, sed postea reconualidato debent obtinere, ut bene Panlus de Castro, Baldus, & alij apud Menochium *confil. 176. n. 8. & 9. lib. 2.* tum quia testamentum in quo institutus est haeres ab intestato veniens etiam mutu conditum valet, quia cessat, tunc quaecunque suspicio *l. 1. Cod. de his qui sibi adscribunt.* Salicetus in *l. libentia, C. de testamentis.* Corneus *confil. 232. num. 15. lib. 1.* Christophorus Martins *examine 10. num. 41.* Marta *voto 89. num. 9.* tum etiam, quia ratio renocandi de qua in praesenti collecta ex illis verbis, animo & intentione aliud testamentum condendi, significat fuisse causam finalem illam revocationem, ob quam testator voluit renocare, quia sine ea quis non esset facturus, Bald. *confil. 340. lib. 3.* Beccius *confil. 20. num. 10.* Surdus *confil. 164. num. 31. & 32. lib. 2.* ergo quia causa non habuit effectum nulla erit revocatio, ut bene Alexander *d. confil. 159. lib. 7. & sequenti, d. cap. 55. 8. à num. 26. cum seqq.* qui subdit *n. 30.* quod talia verba habent vim conditionis, scilicet renoco, si aliud fecero; ergo eo non facto non dicitur renocatum.

8 Neque dicas testatorem hoc casu fecisse testamentum, quia eo ipso quod nullum aliud testamentum confecit videtur dispositisse ad fauorem venientium ab intestato ex *l. conficiuntur, ff. de iure Codicillorum.*

Respondeo enim quod hoc procedit respectu venientium ab intestato, qui dicuntur habere tacitam voluntatem defuncti, statim quod ab eo non fit testamentum, ut bene Surdus *decis. 128. num. 3.* at in casu de quo agimus non ita est, quia testator dixit se velle facere aliud testamentum, quod intelligi debet de simili propter dicti *aliquid* & tanto magis quod verba facere testamentum significant cum effectu fieri, non autem decidere ab intestato *l. tam is qui testamentum 25. ff. de donat. causa mort. l. final. de Castrensi peculio,* & quando verba testatoris possunt intelligi propriè non est recurrentia ad alium intellectum, *l. quibus diebus, §. Dominus, ff. de fundo instructo,* Decius *conf. 91. n. 18. lib. 2.*

9 Dices posita tali revocatione primum testamentum non reuiniscit, licet aliud non fuerit factum, quia res semel extinta amplius non reuiniscit sine facto hominis *l. qui res, §. arcum, ff. de solutionibus;* ergo remanet nullum.

Respondeo negando suppositum, quia argumentum procedit in re omnino extinta, quae extinctio non est in calu nostro, cum non simus

in revocatione perfecta & consummata; propter clanfulam illam condendi aliud testamentum, ut bene Alexander *dicit. confil. 159. num. 5. lib. 7.* cum etiam sublati impedimento res extinta reuiniscat, quando praesertim agens, ita vult Soccinus *conf. 260. col. 6. lib. 20.* Menochius *conf. 176. n. 10. lib. 2.*

Vnde infertur decretum praembuli, & immisionem non posse derogari D. Carolo Mornili, quia etiam si esset (quod non est in praesenti) testamentum imperfectum ratione solennitatis, & etiamsi iure singulari valeret, haberetur pro perfecto & sine vitio, & sic habebit locum immissio vigore *l. finalis*, ita punctualiter Text. *in dict. leg. final. & tradit Argellius part. 6. artic. 4. num. 155. & seq.* qui quamvis contraria referat à *num. 167.* per totum, *num. 172.* attamen primam opinionem sequitur *ibidem, num. 172.* ex Glossa in *l. finali, vers. Depositionibus, & ibidem, notat Albericus, Cynus ibi, num. 1. Bart. n. 18. Salicetus num. 14.* Menochius *de adipiscend. possess. remed. 4. num. 312.* eamque comprobant Argellius *n. 174.* & contraria refellit *n. 175. 176. & 177. & 178.* testamentum enim iure speciali validum vera species testamenti est Marta *part. 1. quest. 13. artic. 1. num. 4.* Argellius *num. 179.* & item Argellius *artic. 10.* quærit an in testamento *reuiniscatur* simileiter competit immissio vigore *dicta l. fin.* & infinitos casus revocationis refert, & dum ponit casum revocationis per incisionem linorum concludit *num. 262. & sequenti,* non censeri revocatum, nisi mutatio voluntatis revocandi constet cum non sufficeret sola incisio linorum, & propterea competit in dicto casu remedium *dicta l. final.* & talis voluntas mutandi collecta per incisionem linorum est fundata in presumptione & potest admitti probatio in contrarium, & per aliam presumptionem tolli Corneus *confil. 1. lib. 1.* quia una presumptione tollit aliam *l. Diuina, ff. de integr. restit. l. 1. C. qui & aduersus quos, lason confil. 2. num. 16. lib. 1.* qui *num. 42.* firmat remedium *l. finalis,* habere locum etiam in testamento in scriptis condito, sed aperto per incisionem linorum sicuti etiamsi de viribus testamenti litigetur, quia non per hoc impeditur immissio vigore *dicta l. finalis*, ex Romano *confil. 233. num. 6.* & Menochio *de adipiscenda, remedio 4. n. 696.*

Tandem concludo ac rogo DD. indicantes, *12* quod in hoc iudicio possessorio sufficit semiplena probatio ex Bellamera *confil. 35. num. 6.* & in specie remedij *dicta l. finalis, Cod. de edicto, Dini Adr. tollendo, Berous confil. 43. num. 41. lib. 1.* & ex scriptura priuata, semi plena erit probatio, Bart. *in l. scripturas, in fine, C. qui potiores in pignore hab.* Rudolphus Scraderius *in l. admonendi, num. 251. ff. de iure iurando,* Mascalodus de prob. *q. 13.* Daumaderius *in sua practica civili, c. 180. num. 4.* & videtur probari ex Textu *in l. instrumenta domestica, C. de prob.* vt ponderat Scraderius, imo plenam fidem facit quando est suffulta adminiculis, Menochitus *confil. 402. num. 48.* Genua *de scriptura priuata, lib. 1. questione prima, num. 77. & 244.*

DISCEPTAT. CCXCII.

SUMMARY.

¹ Mutuum unde dicatur, & quid sit.

SI 3 2 Mutationis

- 2 *Mutuum celebrari in quantitate, quid importet.*
- 3 *Species, genus, quantitas, & iura qualiter in iure nostro sumantur.*
- 4 *Functionem recipere in genere suo quid significet in mutuo.*
- 5 *Functio quid in iure sit, & qualiter accipiatur.*
- 6 *Mutuum magis quantitatem, quam corpora respicit.*
- 7 *Mutuum contrahitur etiam in re incompatibili.*
- 8 *Mutui materia quæ, & qualis sit.*
- 9 *Mutuum à credito qualiter differat.*
- 10 *Mutuum an sit alienationis species.*
- 11 *Mutui causa potest pœna, & interesse considerari.*
- 12 *Pœna apposita in mutuo, an valeat pro iure conscientie.*
- 13 *Mutuum potest stare cum interesse à principio taxato absque alia probatione.*
- 14 *Mutui interesse non ex eo, quod pacificetur, sed ex eo, quod exigitur, reprobaretur.*
- 15 *Mutui interesse pacisci potest in mercatoribus.*
- 16 *Pœna in mutuo valet in non solito fænerari.*
- 17 *Pœna in mutuo per rusticum, vel ignorantem apposita, liberat à fraudis suspicione.*
- 18 *Mutuans posteriori ex hoc tantum capite, potest accipere ultra sortem.*
- 19 *Mutuans posteriori subiicitur maximo periculo amittendi sortem.*
- 20 *Alienatio facta in potentiores rei litigiosæ, cur non valeat.*

dies sex, & postmodum non facta solutione infra tales dies ad rationem septem pro centenario pro interesse, necnon simul dedit in pignus quedam vasa argentea valoris supra ducatos quatuor mille, quæ hic mercator accepit, & pignori dedit pro dicta summa S. Monti Pietatis, moritur dictus Neapolitanus Eques, reliquo filio nobilissimo primogenito, titulo Marchionatus decorato, qui hæres, & filius vidit talem contractum cum dicto mercatore factum cum Patre suo, simulque recognouit libros, & inuenit patrem integraliter soluisse usuras annuas dicatorum 140. pro bis mille sibi mutuatis, consuluit dictus Neapolitanus nobilis cum quodam Doctore nouello, qui ei consuluit usuras, & interesse solutum fuisse ad extinctionem sortis principalis, & nunc videnda esse computa inter se, quia pignus, & interesse in mutuo non compatuntur, unde posito pignore, non debetur interesse, & debito, ac pactuato interesse non debebatur pignus, alias usuraria prauitate esse uti reum accusandum mercatorem, praedictum, at Collegio habito ex pluribus Doctorebus, licet à principio arduam causam dicebat unus ex Dominis votantibus, tamen mihi cum contigisset, mutauit causam faciem, & mecum concurrerant DD. uno excepto acerrimæ partis defensore, & dicti motini authore; ego igitur dixi materiam, ac questionem præsentem diuidi in duas partes, in prima, an in mutuo pacisci poterat interesse, & sine villa probatione, deinde creditori debere, tanto magis, quod mutuum erat factum Equiti Neapolitano, causa per me aggrauans interesse, & hoc videbatur admiratione dignum, dicebam enim ego solam causam militis Neapolitani esse sufficientem pro interesse consequendo. Secunda pars huins facti erat, an posito pignore possit exigi interesse congruum, &c. circa primam partem sit

ARGUMENTVM.

Mutui materia, quæ, & qualis sit, & in qua re contrahatur, & qualiter in eo interesse exigi possit. Alienatio rei litigiosæ in potentiores facta cur non valeat, & plura ad materiam mutui scitu utilissima adducuntur.

IVRIS RESPONSVM, P R O

Amicissimo, ac Viro omni laude dignissimo,

C V M

N. N.

Super articulo an in mutuo possit à principio pacisci de certo interesse, vñà cum pignore.

SUPPONITVR in facto, quod quidam mercator Neapolitanus magni nominis requisitus fuit à quodam Equite Neapolitano nobilissimo, vt sibi accommodaret ducatos bis mille gratis per

C A P V T I.

Quid sit mutuum, & an in eo possit pacisci à principio de interesse, & quid si mutetur Principi, vel potenti.

PRIMA CONCLVSION.

MVtuum inquit Imperator in §. 1. instit. quibus modis re contrahitur obligatio, dicitur, quia ita à me tibi datur, vt à me tuum fiat, quæ vocis explicatio data est à Paulo in l. 1. ff. de rebus creditis, definitur verò: vt sit contractus, in quo datur quantitas alicui, ea lege, & pacto, vt tantundem aliquando restituat, & talis definitio consentit cum ea, quam tradit Cujacius lib. 1. obseru. cap. 37. & Hottomanus in Epitome de rebus creditis, num. 10. & quas tradunt omnes Doctores in rubrica, ff. si certum petatur, unde in hoc contractu requiritur animus transferendi pecuniam, in recipientem, & animus repetendi in eodem transferente, & requiritur actualis traditio, quia hic contractus non verbis solis, aut consenseru perficitur, sed rebus, vt in dict. tit. instit. quibus modis re contrahitur obligatio, l. 1. §. 20. ff. de rerum permutatione.

Cum verò dicimus mutuum celebrari in quantitate, scire oportet, apud I. C. diuidi res, quod aliæ consistant in specie, aliæ in genere, aliæ in quantitate, aliæ in iure, speciem appellant Stoicorum more, quod Logici individuum dicunt,

cunt, vt Stichum Pamphilum, Fundum Tusculanum, l. talis 10. l. cum res 47. §. 1. ff. de leg. 1. Genius autem dicitur, quod logici speciem, veluti fundum, seruum, hominem, l. ubicumque 75. l. in stipulationibus 54. ff. de verborum. Quantitatem 3 vocant res, quae in numero, pondere, & mensura constat d. l. ubicumque 75. ff. de verb. & l. 2. §. 1. ff. de rebus creditis, iura sunt res incorporales, veluti seruitutes, obligationes, hereditates, &c. l. 1. §. 1. ff. de rer. diuis. l. pecunia 174. l. hereditas, ff. de verb. signific. aliquando dicuntur istae res in iure consistere, §. 1. inst. de rebus corporalibus, & incorporalibus, l. fin. C. de prescriptione longi temporis, & tales res, vel certe, vel incerte esse dicuntur: certae sunt, quae vel specie, vel quantitate constant, cum earum qualitas apparet, l. 6. ff. de reb. creditis, specie veluti Stichus, nomen enim qualis sit species ostendit, demonstratio vero nominis vice fungitur, vt habetur in l. 6. ff. de rei vendicat. Certa quantitas est, cum rei quoque in quantitate consistentis certa qualitas assignatur, vt vini Campani optimi centum Amphoræ; qualitas enim boni, quae plus, minusve recipit, incerta est, at qualitas optimi neque plus, neque minus recipit, l. 75. ff. de verb. Certum denique est, in quo apparet quid, quale, quantum. Incertæ sunt res, quae vel in genere, vel in iure consistunt d. l. 75. ff. de verb. l. 1. & 2. ff. de conditione triticaria, Itaque homo, fundus, vsusfructus, possessio incertæ res sunt, vt habetur in d. l. 75. ff. de verb. Incertaque dicitur possessio.

4. Iste vero res in quantitate consistentes, dicuntur in genere suo functionem accipere, per solutionem magis, quam per speciem, l. 1. §. mutuatio, ff. de rebus creditis, quae verba teste Molineo de usuris, n. 17. Sophistarum (quo nomine Theologos designare solet) ineptis obseruatos fuisse, & à nouissimis iniuriosè transposita, Salmasius de usuris, cap. 1. vulgatam lectioem sic emendat, in genere suo suffectionem recipiunt, per solutionem, & si lectio vulgata retineatur, sensus erit has res recipere solutionem in suo genere per solutionem, quia functio dicitur solutio in pensionibus vectigalium, vt in Codice Theodosiano, & Vlpianus quoque, in l. 1. ff. de dotis collatione, fungi, dotis collationem usurpauit, id est conferre dotem, & functio est præstatio, vel pensio vectigalis, vel cuiuscumque rei ex quacumque causa debitæ, Vlpianus in regulis in tit. de dotibus, Paulus in l. 22. ff. ad municipalem, Pedilis in l. 33. ff. ad leg. Aquilian, l. 7. ff. de Pratoris stipular.

5. In mutuo magis quantitas, quam corpora cogitantur, l. Titia 87. ff. de legat. 1. l. si u. cui 94. ff. de solut. quia si quis accipiat centum mutuo, non tam aureorum corpora, quam quod numerum, & pondus, atque estimationem inde ortam accipere dicitur; In deposito autem, & aliis eiusmodi, corpora, & species deponuntur non quantitas, l. 1. ff. ad leg. falcid. l. 1. ff. de contrah. emptione, Itaque has res in quantitate consistentes, & vsu consumptibiles, atque in genere, & non in specie functionem accipientes, esse materiam mutui, traditur in l. 1. ff. de alt. & obligat. l. 2. §. 1. ff. de rebus creditis, l. 7. §. mutus, ff. ad S. C. Macedonianum, quia per mutuatarium non potest restituiri alia res diuersa ab ea, quam accepit, alioquin neque eius Dominium esset translatum, neque liberum usum acciperet mutuatarius.

7. Non tamen excluditur, quin mutuum celebrari non possit, etiā in rebus inconsuetilibus, quando eo animo dantur, vt statim fiant accipientis, cum obligatione tantumdem eiusdem ge-

neris reddendi, ita Molina tr. 20. de inst. & iure, disp. 299. Lessius lib. 2. cap. 20. dub. 1. Rebelliū 2. part. de oblig. Institū, lib. 8. quæst. 1. sect. 7. Ferdinandus à Castropalao tract. 32. disput. 4. punto 1. num. 3. quod patet ex l. 2. ff. de reb. creditis, & ex inst. quibus modis re contrahitur obligatio, massa auri, vel argenti, vt ex ipsa aliquod arte factum concipiatis, mutuo dari potest.

Verum dico in illis locis, res, quæ in pondere consistunt, dicitur mutuo dari posse, nomine enim quantitatis, de quo in definitione assignavimus pro materia mutui pondus, & mensuram comprehendimus: nam pecunia ipsa, quæ frequentior est materia, mutui, ponderabatur olim, & inde eius estimat^o, ac pretium debebatur, DD. vbi supra, cum vero massa argenti datur artifici, ad faciendum vas argenteum disputatione veteres, quis esset contractus, cum in eo unum pro alio reddatur eiusdem generis, & in creditum abeat. l. 3. 1. ff. locati, vbi affirmat esse locationem, & conductionem operarum, sed Sauolenus in l. conuenit 65. ff. de contrah. empt. & Pomponius in l. scribit 34. ff. de auro, & argento legato, permutationem appellant, Vlpianus in l. rogasti 1. ff. de rebus creditis, ait esse mutuum, in quo aliquando datur species, vt ex ea vendita pecunia contrahatur, Africanus tamen negat, & potius quasi mutuum esse vult, l. qui negotia 34. ff. mandati, alij appellant mutuum implicitum, Giballinus lib. 1. de usuris, cap. 1. art. 1. num. 19.

Differ creditum à mutuo ex Paulo in l. 2. de rebus creditis, qua genus à specie, nam creditum etiam consistit in illis, quæ non constant numero, pondere, & mensura, sic quando recepturi sumus eamdem rem, dicitur creditum, non mutuum, d. l. 2. Seneca lib. 1. de Beneficiis, cap. 10. & lib. 4. in fine, & lib. 6. cap. 4. & est notabilis differentia, quia quod mutuo accepimus æs alienum dicitur, quod alij nobis debent, æs suum, ita Vlpianus in l. 2. 15. ff. de verb. signific. hinc qui pecuniam sibi debitam recuperant, suam recipere dicitur l. 6. ff. de his, qua in fraudem credit. l. 44. ff. de conditi, indebit. l. 12. ff. de nouat. l. 1. ff. si quis testam. liber esse iussus est suum recuperare, l. 96. ff. de sol. l. 37. ff. de iure fissi suum consequi, l. 7. ff. de cessione bonorum, l. 19. ff. de re iudicata, sic æs alienum facere dicitur, qui mutuum accepit, & æs alienum habere, qui ex mutuo habet, & in ære alieno esse, & in nullo ære alieno esse, qui nihil debet, in nostro ære esse, qui nobis obligati sunt, & ideo in l. 39. ff. de verb. signific. dicitur bona cuiuscumque, dici deducto ære alieno, & in l. 39. ff. de statu libero.

In mutuo diximus transferri dominium in 10 accipientem, illumque esse effectum contractus mutui, an vero talis dominij translatio sit alienatio quæstio est: putat Molineus de usuris, n. 18. & 449. mutuum non esse alienationem, sed administrationem, ad quod allegat Decium, Alexandrum, & alios, in l. Rogasti, §. fugitus, ff. de rebus creditis, quia seruus habens tantum administrationem potest mutuare, tum quia mutuum est obligatio restituendi tantumdem in eodem genere, eoque differt à donatione, & venditione, aliisque contractibus, neque sors mutuo data sunt ipsa corpora exhibita debitori, & mutuarii, sed quantitas non quasi sit merum abstractum, aut accidentis, sed vera, & realis substantia eiusdem generis, eadem quantitate, & qualitate determinata, & hanc eamdem sententiam defendit.

dit Salmasius *de usuris* cap. 7. & in diatriba de mutuo in disquisitione de mutuo in responsione ad Epistolam Annibalis Fabrosij antecessoris Aquensis, & in confutatione disputationum, & Thesum Vesselbecchij, & de hac re latè Giballinus *de usuris*, cap. 20. art. 7. & per prius.

1 Secunda conclusio in mutuo ob duas causas posse aliquid promitti, ultra sortem, prima est, ratione pœnae, secunda ratione interesse, ita Card. Toletus lib. 5. cap. 32. & sanè pœna triplex est, prima legalis, quæ imponitur à lege, secunda iudicialis, quæ imponitur à iudice, tertia conventionalis, quæ à contrahentibus fuit imposta, ut illius metu contractus, & pacta seruentur, vt sancè de pœna conventionali est quæstio, putà mutuo tibi centum soluendos Kalendis Aprilis, & si non solueris nomine pœnae soluas duos, vel tres pro centenario: putant Theologi valere in foro conscientiæ, quia mens imponentis pœnam, non est usuram committere, sed vrgendi debitorum, metu illius ad obseruantiam contractus, & sic tuta conscientia poterit exigiri, ita Syluester in verbo *usura*, Medina, Sotus, Lessius, Salas, Rebellius, Fillucius, Salonius, Bonacina, & alij, quos refert, & sequitur Scaccia de *cambiis* §. 1. quæst. 7. part. 2. ampliat. 8. num. 184. & 186.

1 In foro tamen externo communis sententia docet, pœnam appositam in mutuo, seu datione quantitatis, censeri appositam in fraudem usurarum, quæ neque poterit peti, nec exigi, quia lex fori externi fundatur in præsumptione usurarum, ideo in datione quantitatis reprobatur adiectione pœnitæ; lex autem, quæ fundatur in præsumptione, non obligat in foro conscientiæ, in quo attenditur sola veritas, Suarez lib. 3. de *legibus*, cap. 23. Salas de *legibus*, disp. 10. sect. 4. n. 18.

1 Tertia conclusio potest pacisci in mutuo à principio de certo interesse, & exigi tuta conscientia, & hoc tum in foro conscientiæ, tum in foro externo.

Conclusio quoad forum conscientiæ est communis; quoad forum externum sunt duæ opiniones: prima dicit, quod licet possit ita taxari à principio, tamen oportet probari deinde per mutuantem, quod interesse sibi cessauerit, post alias Mascarius *concl. 9* § 4. à num. 25. Card. Tusculus *litt. I*, *concl. 30* 8. Paschalis *part. 1. cap. 8. n. 23* 5. Peguera *d. 47*. Farinaceus *vol. 2. decisionum criminalium, decis. 211. & 331*. Hermosilla in *l. 10. tit. 1. part. 5. gloss. 4.* à *n. 304*. usque ad *n. 314*. sed conclusio nostra est vera cum alia opinione, quæ dicit posse taxari interesse à principio, & sine illa alia probatione exigi posse, dummodo iustum sit interesse taxatum à principio, ita Glosa in *cap. diletti fil. 17*. Nanarus *conf. 1. de officio iudicis*, Regens de Ponte *tit. 4. de potestate prærogis* §. 50. Surdus *decis. 259*. Theodorus *alleg. 40. num. 30*. Rouitus in *pragm. 1. num. 45. de usuris*, Marcian. Senior *conf. 50. à num. 7*. Pereyra *decis. 84*. Cancerius *part. 3. cap. 7. n. 73*. Castillus *lib. 2. cap. 1. à num. 67*. Fontanella *clausula 5. glossa 9. à num. 19*. Gaitus *de credito*, *cap. 2. tit. 7. quæst. 2. à num. 172* 3. quia Neapolis *finc promptæ & paratæ*: ergo ita debet dici, licet ita sentire non possit, Carleualius, qui est contra nos *lib. 1. tit. 3. disp. 82. sect. 2*. qui tenet cum prima opinione, at nostra practicatur sententia in Regno nostro, latissimè Leotardus *de usuris*, quæst. 71.

1 Ratio est, quia, vt benè post alios Gratianus *cap. 387. à num. 1. id*, quod interest etiam in mutuo, non habetur pro usurpa, quamvis simus in

materia lucri cessantis, in instis negotiationibus semper verisimile, & magis vicinum est damno emergenti, quæ lucro cessanti, vt benè Osafchus *d. 143*. & ait Gratianus, quod taxatio non facit contractum illicitum, sed exactio: vnde si creditor non exegerit, nulla esset pœna etiam in terminis secundæ opinionis, vnde si creditor nollet exigere, nisi quod sua interest, contractus erit validus, & taxatio habetur pro non facta, Gratianus *num. 9*. qui licet dicat requiri probationem etiam in terminis, *l. curabit*, *C. de act. empti*, & in mutuo de re frugifera, qualis est pecunia, quæ licet in se non fructificet, tamen adhibita industria est fructifera, *idem num. 15. & 16*. & dicit Gratianus *num. 26*. in Mercatoribus possit taxari, in quibus lucrum non est tenuis, & exiguum, vt non exceedat septem pro centenario, & adducit Surdum, Soccimum, Paulum, & alios, & *num. 281*. respondet ad decisiones contrarias, quod loquantur de conuentione non instiftata per veras probationes vel quod loquuntur quando non constat de verosimili, & proportionato interesse, quod facit extimationem licitam à principio, maxime posita qualitate mutuantis, qui facit à se cessare maius lucrum, & in causa, de quo agimus sunt omnes illæ decem conditiones, quas refert Gratianus *d. cap. 387. à num. 30*. vt ibi, quod consuluerat ille Pater Vipera Iesuita, hoc consuluerunt plures Theologi, & licet Doctor Io. Baptista Staibanus *de interesse*, *lib. 2. tit. 11. quæst. unica*, à *num. 141*. transcribendo Gratianum *d. cap. 387*. dicit cum eo posse pacisci interesse à principio in mutuo, sed postmodum probari debere talem cessationem lucri cessantis, id tamen est falsum, quia non requiritur alia probatio.

Ex quibus appetet, valere pactum, in quo quis obligatur ad pœnam, si intra terminum signatum, non restituat mutuum creditori, si mutuans non sit solitus fœnerari: nam si esset solitus, præsumeretur pœna adiecta in fraudem usurarum *l. cum allegas 15. C. de usuris*, & post Gregorium Lopez dicit Barbosa in *d. l. cum allegas*, *num. 3*. quod quando pœna est apposita dationi quantitatis, siue pecuniae, seu alterius rei, in qua consistit mutuum censetur apposita loco usurarum ex Afflito *d. 135. num. 20. vbi* ait, quod præsumptio fraudis usurarum cessat, in pœna obligationis quantitatis, addita, Menochius de *arbitriis*, *tasq. 260. num. 42*. vbi ait, quod pœna tunc exigi non potest, cum in fraudem usurarum adiecta est. Mascarus *concl. 1167. alias 1172. num. 16*. qui ait, quod pœna adiecta dationi quantitatis, censetur adiecta in fraudem usurarum, & ideo peti non potest, quando ille, qui adiecit solitus est fœnerari, & non alijs, Gutierrez de *Iuram*, *part. 1. cap. 36. num. 10*. Gartzia *de expensis*, *cap. 9. num. 66*. Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus*, *quæst. 3. num. 7. & 9*. Auendanus *cap. 9. de censibus*, *num. 12. & 13*. vbi ampliat etiam si esset apposita pœna per dinumerationem digerum, mensium, vel annorum, de qua re latè Joseph Sesse *decis. Aragonie 110*. Felicianus *de censibus*, *lib. 2. c. 50. num. 10*. Fontanella *de pactis nuptialibus*, *clausula 4. glossa 18. part. 3. num. 84. & 87*. Scio aliquos hanc pœnam dixisse, non posse apponi in mutuo, tum quia datur usurpa formalis. Glosa in *l. Rogasti*, §. *si tibi, ff. si certum petatur*, Rebaffus in *l. unica*, *glossa 1. num. 60*. *C. de sententiis*, *qua pro eo, quod interest*, Mascarus *concl. 1172. num. 21*. Barbosa in *l. 2. in principio*, *part. 1.*

part. 1. num. 42. ff. solut. matrim. vbi ait id procedere etiamsi partes non sint solitae fœnerari, & apud Lusitanos hanc opinionem lege Regia fuisse confirmatam dicit idem Barbosa *vbi supra.*

17 Semper tamen excusat Rusticus, ut per talen pœnam oppositam in mutuo non præsumantur usurarij contractus, quod si ab alio facti fuissent, ita præsumerentur, ita Glossa in dicta l. cum allegas 5. in verbo, *Maxime*, in ignoratiibus, quam singularem appellat Gerardus singulari 18. col. 3. Iason in l. si quis id quod, ff. de iuris dictione omnium indicum, Menochius de arbitriis casu 194. n. 47. vbi ait, quod rusticitas excusat, quando agitur de præsumpta fraude usurarum, Couar. lib. 3. variar. cap. 8. num. 4. Cardin. Mantica lib. 8. de coniecturis, tit. 25. num. 13. vbi ait, quod si Rusticus emit fundum, cum pacto de retrouendendo, & exiguo pretio, fœnoris suspicio locum non habet, & num. 14. ait, quod in mulier propter simplicitatem, & iuris ignorantiam fœnoris præsumptio excluditur, *Macardus conclus. 1285. alias 1291.* num. 16. qui ait, quod contra Rusticum, cessat quandoque præsumptio fraudis, & usurarum sequitur *Surdus consil. 86. num. 21.* Farinacius in praxi criminali, in tit. de pœnis temperandis, q. 98. num. 27. vbi num. 8. limitat in rusticō sagace, vnde si rusticus non sit sagax, excusatibus a pœna usurarum, sed non à restitutione earundem, & citat Nattam consil. 586. num. 3. sequitur Barbosa in dicta leg. cum allegas, num. 16. Cod. de usuris.

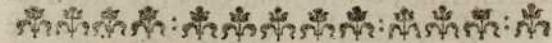
18 Quarta Conclusio, mutuans alicui potentiori, ut Principi, Titulato, vel simili personæ potest ex hoc solum accipere aliquid ultra sortem, quem modum procedendi habemus inter mercatores, & Regem Hispaniarum, qui negotiantur cum maximo interesse, & conclusionem nostram ponunt Doctores, quod mutuantes personis potentioribus, ex hoc solum poterunt pacisci de certo interesse ultra sortem, ita S. Thom. opusculo 73. de usuris, num. 10. Angelus in verbo, *Usura*, il. 1. num. 28. Sylvestr ibidem, quest. 35. Medina, Corduba, Petrus Nauarra, Valentia, Aragonia, Saloni, Malderus, Gabriel, Rodriq. Lessius, & alij, quos sequitur Pasqualigus centuria 3. Canon. quest. q. 274.

19 Probatur conclusio, quia qui mutuum dat Principi, vel alteri potentiori, subit speciale periculum, quoad restitutionem sortis, quod est mutuo extrinsecum, siquidem nascitur ex potentia mutuatarij, contra quos, aut agere non potuit, si sit Princeps supremus, aut si sit aliquis ex potentioribus, difficile tamen, & cum expensis, vnde tales personæ deficiente metu iustitiae ex quaunque causa, ut plurimum sibi licitum faciunt non restituere mutuum, hoc autem periculum est pretio æstimabile, & proinde cum sit extrinsecum mutuo, erit aliquo lucro compensabile.

20 Secundò probatur, quia alienatio rei in potentiorein, in qua tertius habet interesse est prohibita l. 1. & seq. Cod. ne liceat potentioribus, Craueta consil. 205. circa finem, Alexander consil. 9. num. 5. lib. 3. Iason in l. si ita quis, §. ista lege, num. 10. ff. de verb. & consil. 149. in fine, lib. 4. vbi ait præsumi fraude factum, & hoc non alia ratione, nisi quia potentia emptoris reddit difficultem recuperationem, & proinde qualitas personæ ementis, censetur præjudicialis habenti interesse; ergo ob eandem rationem, si mutuarius sit persona potentior, causabit speciale præ-

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

iudicium mutuanti, & speciale difficultatem in recuperanda sorte; ergo ex hoc solo capite poterit mutuans aliquid recipere ultra sortem, ut fiat compensatio periculi, & præjudicij, quod subiit, & cui exponit propriam pecuniam, vnde licet mutuatarius det plus, quam accepit, non tamen hoc est contra iustitiam, quia est in compensatione periculi, cui mutuans exponit se, & propriam pecuniam.

S V M M A R I V M.

- 1 *Glossa* in l. acceptam, Cod. de usuris, figurat casum in mutuo cum pignore, & interesse.
- 2 Text. in l. 4. C. de usuris, *pignus* admittit in mutuo cum interesse.
- 3 *Baldus*, *Faber*, & omnes pro indubitate supponunt.
- 4 *Paclum*, quod *fructus pignoris frugiferi* deser- serviant pro interesse, an valeat.
- 5 *Contractus* ratione incertitudinis multa per- mittit.
- 6 Text. in l. si usuras 21. & l. pignoribus 22. Cod. de usuris, adducuntur ad materiam.
- 7 *Institutionis* sustulit leges Cœsareas usuras per- mittentes.
- 8 *Interesse damni emergentis*, & lucri cessantis utroque iure debetur.
- 9 *Bassus insignis Theologus*, & moralista ad- ducitur.
- 10 *Mollesius* ait, omnes posse, *Montes Pietatis* facere, & habere pignora cum interesse.
- 11 *Neapoli* sic practicatur *pignus*, & interesse in mutuo sine ullo scrupulo.
- 12 Mons Pietatis Neapoli cur obtinerit Pontifi- cis Breue.
- 13 *Lessius Theologus*, & moralista insignis ad- ducitur.
- 14 *Casus*, de quo agitur fuit à Papa Innocentio X. decisus.
- 15 *Bonacina Vir doctissimus*, & timoratus ad- ducitur.
- 16 *Pasqualigus ingeniosissimus Doctor* quid sen- tiat de nostra facti specie.
- 17 Textus in cap. Nauiganti, de usuris, expli- catur ad materiam à Fagnano, Barbosa, & aliis recentioribus Theologis, & Ca- nonistis.

C A P V T II.

An in mutuo, vna cum interesse possit recipi pignus.

V Nica conclusio pignus ultra interesse à principio taxatum, nullum facit in mutuo contractum usurarium, sed licitum in utroque foro.

Probatur primò, ex glossa in figuraione casus 2 l. acceptam, C. de usuris, vbi figurando casum, sic exponit de eo, qui mutuum acceperat cum pi- gnore, & usuris, siue interesse, & ad hoc facit Textus in l. 4. C. de usuris, vbi Textus disputat an pignus datum pro forte censeatur etiam pro usuri- ris datum, & an pro usuris minoribus datum, censeatur etiam pro maioribus datum, & ait, quod sic, vbi Baldus latè disputat, & ait quod

T t

etiam

- etiam ob chirographariam actionem potest pignus retineri, ut ait idem Baldus in dict. l. 4. & in l. 1. C. etiam ob chirographariam actionem, unde 3 Antonius Faber, pro indubitate supponit pessè pecuniam mutuari sub usuris, & pignore, ut ipse ait in tit. C. de usuris, definitione 25. & ait, quod si pignus sit frugiferum, fructus computabuntur in sortem, ut ibi Textus dicit, & Faber notat; id verò quod disputant, est, an pactum factum de fructibus lucrantis rei pignoratae à creditore, loco interesse, & usurarum valeat, & licet Textus in l. si ea pactione 14. C. de usuris, dicat valere tale pactum factum à creditore, quod possit tales fructus pignoris retinere, ratione interesse absque eo, quod compensentur Thesaurus decis. 78. Causalatus decis. 49. num. 13. & decis. 58. n. 32. part. 2. Boërius decis. 44. num. 34. & post alios Barbosa in dicta l. si ea pactione 14. num. 50. C. de usuris, alijs dicunt in pignore frugifero valere pactum, ut fructus pignoris percipiat creditor invicem usurarum, etiamsi maius emolumenatum ex dictis fructibus percipiatur, ita Gutierrez lib. 1. Canon. quæst. cap. 39. num. 61. & incertus fructum euentus tollit suspicionem usurarum, ut dicit post Tiraquell. Barbosa in tit. Cod. de usuris, 5 int. 17. num. 3. & subdit num. 4. quod contractus ratione incertitudinis, ultra duplum, exigi potest, quod procedit, quando datur omnimoda incertitudo, sed si a principio secundum communem hominum opinionem aliquali certitudine constaret, de illo futuro excessu, ultra duplum fortis, tunc non poterit ultra duplum aliquod exigi, & hæc est ratio, quare contractus census ad vitam, sunt legitimi, ut notat Auendanus cap. 20. num. 4. de censuris, Felicianus lib. 1. de censibus, cap. 7. num. 10. Brunonus à Sole in questionibus legalibus, quæst. 1. per tot. Gaillus lib. 4. obsernat. 8. Conar. Lupus, & alijs, quos sequitur Barbosa in l. si ex lege 17. C. de usuris, in fine.
- 6 Probatur secundò, ex leg. si usuras 21. & ex l. pignoribus 22. C. de usuris, vbi pignus obligatum pro sorte, & pro usuris, pro vroque poterit retineri, sed obligatum pro sorte tantum, non potest retineri pro pena: unde Baldus ibi notat quod in l. 1. C. etiam ob chirographariam actionem, notat Glossa, quod Textus in l. 1. non habet locum in pena, & dicit in odium pœnarum, & Barbosa in dicta l. pignoribus 22. allegat Cujacium lib. 1. obsernat. cap. 17. & Romanum consil. 507. & illas, quas vocant usuras vocamus nunc interesse, 7 cum Iustinianus leges Cæsareas abrogauerit, quæ usuras concedebant, Glossa in auth. ad bac, C. de usuris, Conar. lib. 3. variar. cap. 1. num. 6. Molina tract. 10. diff. 304. num. 17. Barbosa in Authent. ad bac, C. de usuris, in fine, & hoc sensu hodie dici solet usuras, scilicet interesse permittas esse ex 8 vroque iure ciuili, & Canonico idem Barbosa in l. eos 26. Cod. de usuris; ergo omni iure licebit interesse, & pignus accipere in mutuo.
- 9 Probatur tertio, ex adductis à Basdeo in suo Florilegio, in verbo, Mutuum, à num. 22. fol. 584. ibi, qui accipit fructus pignoris sibi à mutuatorio traditi, illis non computatis in sortem principalem, est usurarius, quia qui ratione mutui accipit aliquid pecunia æstimabile supra sortem principalem, est usurarius, at qui fructus pignoris sunt pecunia æstimabiles; ergo quod procedit secluso pacto, de quo suprà. Accedit, quod res fructifera Domino suo debet fructificare, at pignus non est eins, cui datum est, sed illius qui dedit, donec soluat; ergo debent fructus illius pignoris esse illius qui dedit; ergo si à retinente pignus acci-

plantur, deducetis expensis, & laboribus, in partem debiti, computari debent, ut definitur in cap. 1. & 2. de usuris; ergo si supponitur per DD. in mutuo posse intervenire pignus ratione securitatis creditoris, sine ullo scrupulo, & aliunde dicunt posse interesse venire non ratione mutui, sed ratione lucri cessantis, vel damni emergentis aperte appareat veritas nostræ conclusionis, quam etiam proponit idem Basdeo in verbo, Mutuum, 1cm. 2.

Probatur quartò, ex Mollesio in tom. 2. de contractibus, cap. 23. num. 24. qui ait, quod Montes Pietatis licito iure ercent fucunt, vbi accipiunt pignora, & aliquid ultra sortem: nam iustificatur contraets, quia recipitur pro necessariis ad stipendum Ministrorum, pro conductione dominus, pro pignoris custodia, &c. & subdit Mollesius, quod priuata persona possunt etiam in dominibus propriis erigere tales Montes, & pecunias exigere pro expensis, aliisque necessariis, & dixerat Megala cap. 15. num. 43. & videmus Neapoli, vbi præter S. Montem Pietatis, nullus alias locus habet Breue Pontificum, & tamen tenent hos Montes Pietatis, sic Domus A.G.P. mutuantur super argento, auro, &c. cum interesse, sic Domus Spiritus Sancti, Domus Sancti Iacobi, Domus Populi, Domus S. Salvatoris, Montis Pauperum, & Sancti Eligii, in quibus pecunia datur ad interesse super pignoribus, sine ullo Breui Pontificio, sed solum requiritur licentia Collateralis Consilij, quatenus vtuntur ad hunc effectum pecunia publica particularium, respectu verò Montis Pietatis, Breue fuit, quia cum suum opus esset in subueniendis pauperibus mutuariis gratis usque ad summam ducatorum decem, ad exitandum scandalum pusillorum, propter alia pignora postea introducta, quæ vocant depositaria confidentiorum, & Gemmarum illi antiqui Gubernatores Breue petierunt, & hoc post multum tempus à facta negotiatione, & in aliquibus dominibus priuatis, quorum Domini viuunt maxima bona fama solet dari mutuum sub pignore, absque ullo scrupulo, & insimul interesse exigitur.

Probatur quintò, ex Lessio lib. 2. de iustitia, 13 cap. 20. dubio 16. vbi querit fol. 217. vtrum is, qui pignus ab alio habet, & fructus ex eo percepit, tenetur eos in sortem computare, & respondet teneri, at si sit res, quæ non facit fructus, licito iure retinebit pro securitate crediti; ergo aperte appareat pignus concurrere posse in mutuo vna cum interesse lucri cessantis, vel damni emergentis.

Probatur sexto, ex Patre Verricelli in tract. de Apostolicis missionibus, tit. 5. q. 106. vbi refert decretum S. Congregationis sub Innocentio X. in dubiis propositis à Missionariis Chinensibus in materia usurarum, fuit dictum; censuerunt Chinenses in statu usuratio permanentes baptizari non posse, si verò iudicis autoritate compellantur ad proprias pecunias mutuandas, posse aliquid accipere, etiam recepto pignore, ultra sortem principalem, tum ratione oneris, quod subire coguntur, tum ratione curæ in custodia pignoris, lucri quoque cessantis, & damni emergentis, tempore verò præstituto, si ex venditione pignorum aliquid supersit sorti principali, & lucro, ex causis predictis, iuste acquisito Domino pignoris esse restituendum; ergo à Papa Innocentio, & S. Congregatione fuit approbatum, posse pignus accipi, vna cum lucro cessante in mutuo.

15 Probatur septimè ex Bonacina de contractibus, disput. 3. quæst. 3. pñcto 3. fol. 519. num. 12. ibi sequitur septimo non committi usuram ab eo, qui mutuat cum pacto, ut mutuatarius ineat contractum pignoris, vel hypothecæ pro securitate crediti, quia huiusmodi assecratio debita est, & non imponitur mutuatario obligatio, quam mutuator exigere non possit, mutuator enim non tenet mutuare, cum periculo amittendi mutuum, ita Petrus Nanarrus, Filluccius, & alij apud Bonacinam, secus si mutuator pactum faciat eum mutuatario, ut pro ipso mutuo fideiussor existat, nam obligatio ad fideibendum est pretio extimabilis, post alios Bonacina, ubi supra.

16 Probatur vltimo ex illis, quæ docet Palqualigus in decisionibus moralibus à decis. 182. usque ad decisionem 205. ubi latè agit de monte Pietatis, qui in dec. 182. num. 10. ait etiam priuatam personam posse aliquid exigere à mutuatarii, si mutuando patitur aliquod damnum, aut facit aliquas expensas, & subdit, quod licet recipiat pignus pro securitate sortis principalis, quia tamen recipit, ut mutuetur, atque adeo suscipit onus conseruandi pignora, in commodum mutuatarij, quod non suscipiet, nisi mutuatetur & ideo si fiant expensæ possunt exigi à Mutuatario, & dec. 199. ait, posse priuatam personam erigere montem Pietatis, & accipere pignora, & interesse pro lucro cessante, & sic videmus plura banca id facere, sine vlla alia Pontificis licentia, & posse exigere mutuum cum interesse, & pignora, etiam si sint pignora, quæ non indigent labore, & cura, ut vala argentea, &c. ita Palqualigus d. 201. per totam, & dec. 182. in response ad tertium pro hac materia. Probatur vlt. ex dict. à De Marinis tom. 2. resol. 172. extendit Arias de Mesa lib. 3. cap. 86.

17 Hinc intelligitur Textus in cap. Nauiganti de usuris, ubi si quis mutuet nauiganti, certam summam, & ab eo accipit aliquid ultra sortem, pro periculo, quod in se recipit, scilicet diætæ summae quasi assecrans eam, &c. qui textus dicit, quod si accipiatur ratione mutui, effet usura, sed si ratione assecrationis, &c. tunc nullo modo repugnat latè Fagnanus, qui plures alias refert intellectus dicti Textus à num. 21. cum sequentibus, vnde Pereyra decis. 56. Textum intelligit vbicumque assecratio cum debitibus circumstantiis fit, & soluta sit pecunia mercedis assecrationi correspondens, & subdit num. 50. iustum interesse semper esse existandum ex natura contractus, & communii hominum extimatione, Gaballinus millequ. 299. Gaspar Rodriguez lib. 3. de annuis redditibus, quæst. 5. n. 55. Morla in emporio, part. 1. tit. 8. quæst. 25. Sotus, Angelus, Stracc. Villagut, & post alios Barbosa in d. cap. Nauiganti, qui dicit textum prædictum procedere, quando dabatur mutuanti aliquid ultra sortem, sed non expressè, pro periculi susceptione, sed simpliciter, & ideo præsumebatur usura, sed si accipiat pro periculi susceptione, & assecratione non erit usura: scripti pro mercatore timoratæ conscientiæ contra quondam nobilium titulatum, qui post mutuum receptum, & gratias, litem contra eundem mouere volebat, sub die 21. Ianuarij 1668.

DISCEPTAT. CCXCIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Factum proponitur, de quo disputatur.
- 2 Nominandi facultas, & eligendi in officio, an idem sint.
- 3 Nominandi facultas duplex est, & qualis.
- 4 Nominandi facultas potest multipliciter fieri.
- 5 Nominatio in officio plura requirit, & quæ sint.
- 6 Nominatio debet fieri à persona idonea.
- 7 Officialis ob culpan grauem commissari in officio potest eo priuari, non ob leuem.
- 8 Officialis priuatus officio ob delictum, punitur more ignobilium.
- 9 Nominans inhabilem ad officium peccat mortaliter.
- 10 Nominatio, & electio Iudicium M. C. Auditorum Provincialium, & Assessorum fieri debet à Prorege, consueto collaterali Consilio.
- 11 Nominandi promissio quando habeatur pro nominatione.
- 12 Promissio de vendendo pro certo pretio, quando habeatur pro venditione.
- 13 Promissio nominandi non habetur pro nominatione quando non adest assensus circa nominationem.
- 14 Promissio constituendi dotem, vel antefatum habetur pro constitutione.
- 15 Promissio renunciandi, & fideiubendi quando habeatur pro renuntiatione, & fideiussore.
- 16 Nominatio fieri debet de persona idonea.
- 17 Nominatio fieri debet seruata forma privilegi concessi nominanti.
- 18 Nominatio concessa pro uno herede non intelligitur de herede sanguinis.
- 19 Heres ab intestato an succedat in officio.
- 20 Nominibus in officio an tenetur ad onera, & debita nominantis.
- 21 Femina an possit in officio nominari ab habente facultatem nominandi.
- 22 Femina non potest nominari in emphyteusi Ecclesiastico, & quando.
- 23 Emphyteusis pro heredibus intelligitur de descendentiis, quod limitatur.
- 24 Nominatio debet esse simplex, & plura.
- 25 Nominatio cum onere posset fieri, & quando.
- 26 Nominatio qualiter fieri possit per actus inter viuos, & qualiter per ultimam voluntatem.
- 27 Nominandi potestas an comprehendat heredem extraneum.
- 28 Minor an possit nominari, & an valeat servire per substitutum.
- 29 Substitutus an, & quando admittatur in officio ex litteris sue Catholica Maiestatis.
- 30 Nominatio in officio an, & quando sit, & quando venditio eiusdem.
- 31 Nominatio cum onere fieri potest.
- 32 Delictum Patris in officio quando præjudicet filio nominando.
- 33 Nominatio fieri debet congruo tempore, & loco.
- 34 Nominatio per Procuratorem an, & quando fieri possit.
- 35 Nominatio verbis, vel scripto conceditur facienda.
- 36 Nominatus in officio si opponatur de delictis nominantis, non ei nocebit.
- 37 Delictum nominantis an, & quando noceat nominato.

- 38 Delictum nominantis non sequuta condemnatio
ne non nocet nominato.
39 Pœna corporalis non transit ad heredem, secus
pecuniaria.
40 Nominatio, de qua in presenti, nullum patitur
defectum.
41 Nominatio non est venditio.
42 Facultas vendendi non extenditur ad obli-
gandum.
43 Nominatio tacita respectu heredis ab intestato,
an valeat.
44 Succedens ab intestato, qualiter dicatur succe-
dere.
45 Textus in l. conficiuntur, ff. de iure Codicil-
lorum, explicatur.
46 Institutus sine nominatione quando censeatur
nominatus.
47 Officia iure ciuili Romanorum dicebantur mi-
litia.
48 Officiorum dominium penes quem sit, & eo-
rum administratio.
49 Officium sub qualitate hereditaria quando di-
catur concessum.
50 Officium datur heredi ab intestato non facta
nominatione.
51 Officium non dividitur inter heredes, sed sola
administratio.
52 Nominatio si non habuit effectum, fit iterum
alia.
53 Nominatio persona indigna scienter facta, aut
ignoranter, quem effectum producat.
54 Nominatio pro successore quid importet.
55 Officium concessum per annos decem, si moria-
tur concessionarius infra quinque, quid de
alio quinquennio.
56 Concessio pro se, & herede, an extendatur ultra
primum heredem.
57 Nominatio si non fiat, utrum intelligatur facta
de herede inservitu.
58 Franch. decis. 45. & 600. adducuntur, & pon-
derantur.
59 Nominatio facta sortitur effectum, licet nomi-
nans statum mutasset.
60 Nominatus in officio illud non habet a nomi-
nante, sed a primo concedente.
61 Filius nominatus a Patre in officio ab eodem
Patre empro, dicitur nominatus a primo
concedente.
62 Nominans quando possit variare in nomina-
tione.
63 Nominatio facta in testamento imperfecto valer.
64 Testamentum ad pias causas quando, & qualiter dicatur.
65 Testamentum ad pias causas, vel inter libe-
ros, dicitur verum, & perfectum testa-
mentum.
66 Testamentum, ut dicatur ad pias causas, quid
requiratur.
67 Legata reducta in testamento imperfecto, an, &
qualiter debeantur.

& quid si nominatio non habuerit effe-
ctum, & alia plura ad materiam, &c.

IVRIS RESPONSVUM

PRO

M. CAROL. CONSTANTINO,

S V P E R

Officio Credenserij R. Dohanæ
ciuitatis Puteolorum.

REcolende semper, & omni ævo
benedicendæ memorie inuictissi-
mus noster Monarcha Philippus IV.
concessit Antonio de Constantio,
ampliationem officij Credenserij Regiae Do-
hanæ Neapolit. residentis in ciuitate Puteo-
lorum pro alia vita post mortem suam, pro uno
herede, seu alia persona nominanda ab eodem
Antonio, tam voce, quam in testamento, codi-
cillis, vel alio modo quomodolibet facienda, id-
que tam per scripturam publicam, quam, priua-
tam, prout appetet ex Priuilegio suæ Maiestatis
dato Matriti die 31. Augusti 1659. fol. 20. à tergo
exequitoriano per S. E. & suum Collaterale
Consilium die 11. Augusti 1660. vt fol. 20.
cum seq.

Vigore cuius potestatis, sive facultatis con-
cessæ, dictus Antonius de Constantio nomina-
uit in quadam sua testamentaria dispositione sub
die 10. Martij 1662. Carolum Constantium
suum fratrem amitimum, vt fol. 12. à tergo litt. A,
& fol. 14. à tergo litt. B. & cum mortuus esset
post dictam dispositionem, comparnit in S. R. C.
Procurator venerabilis Monasterij Monialium
S. Celsi ciuitatis Puteolorum, & ad suum inter-
esse fundandum verificari fecit dictam testamen-
tariam dispositionem, cum depositionibus trium
testium, Notariorum quibus etiam fuit commis-
sa à quadam nostro spectabili Præside S. C.
comprobatio manus eiusdem dispositionis, idque
eodem Procuratore instanti dicti Monasterij
fol. 16. à tergo cum sequenti fides dictorum No-
tariorum super dicta comprobatione fol. 24. & à
tergo & fol. 25.

Quibus actis, Carolus institit mitti in pos-
sessionem dicti officij Credenserij vigore dictæ
nominationis factæ fol. 1. & ad hunc effectum
præsentata est fides perquisitionis, tam Regiae
Cameræ quam M. C. V. & Regiae Curiae Pu-
teolorum eiusdem Caroli Patriæ.

Pro intelligentia supponendum est, haben-
tem facultatem nominandi in officio idem esse,
ac habere facultatem eligendi, quia idem est no-
minare, ac eligere, cap. cum in Iure Peritus de ele-
ctione l. nominationes, vbi Glossa C. de appell. in
effectu tamen differunt, quia unus potest habere
ius nominandi, & alius ius eligendi, vt notat
Gloss. in l. 2. C. de periculo nominatorum, lib. 11.
Regens de Ponte de potestate Proregis in tit. de
abundantia ciuitatis, §. 1. duplex est nominatio,
una consistens in facto, in qua ille, qui nominat,
dicitur nudus Minister, sive merus executor
mandantis, vt in l. Pater ex Provincia, ff. manu-
missis vindicta, l. unum ex familia, §. 1. ff. de le-
gal. 2. Quo sensu idem est nominare, ac eligere,
alia

ARGUMENTVM.

Nominatio in officiis Regiis qualiter
sit facienda, & promissio de nominando,
quando habeatur pro nominatione, &
qua onera transeant ad nominatum, &
quid si nominetur persona non idonea,

alia est nominatio, quæ fit iure proprio, & non alterius mandato, & hoc casu differunt nominare, & eligere, ita Glossa in d.l. 2. C. de periculo nominatorum, lib. 11.

cap. 50. inter gratias, & Capitula huius ciuitatis, & Regni, cuius verba refert Regens de Marinis ad Regentem Reuterterium decif. 114.

Duo officia a Rege fuerint vni concessa cum facultate nominandi in illis vnum heredem, promisit filio, eum nominare, deinde nominavit eius generum, fuit disputatum, an valeat promissio, & habeatur pro nominatione, & dicit Regens Reuterterius dec. 214. haberi pro nominato, ac secundam nominationem factam de altero non valere, ex Glossa in l. in vendendis codice de contrahenda emptione, vbi ait, quod si ego dico tibi volo vendere talen rem protanto pretio, & tu dicas, & ego volo emere pro eodem, valebit venditio statim, sequitur dictus de Marinis in obseruationibus, sic dicimus in illo, qui habet facultatem nominandi, sed si non habet facultatem nominandi, & ad Regem recurrat, vt concedat, & assentiat ampliationi, tunc si antequam veniat assensus Regis, promittat alteri illum nominare talis promissio non erit nominatio, quia dependet a Principe concedente, vt bene Regens de Marinis lib. 2. resol. 148. vbi plura notat, & reportat ad Reuterterium d. decif. 214. & ad illam conclusionem fundandam, quod promissio nominandi sit vera nominatio, & promissio de vendendo, sit vera venditio, plura notat Regens de Marinis lib. 1. resol. 298. vbi promissio constituendi antefatum, habetur pro actuali constitutione, ex Vrillo ad Afflictum dec. 61. sic promissio facta mulieri de dote constituenda, Afflictus dec. 61. & promissione de donando, quod sit vera donatio, Iulius Clarus in §. donatio, quest. 14. num. 6. quod aliud est in promissione de vendendo simpliciter facta, quia haec longe dicitur a venditione, quia ad perfectam venditionem requiritur res, pretium, & consensus, §. 1. inst. de emptione, & venditione, vnde si dicam promitto tibi vendere rem meam, tunc quia deficit pretium, non erit talis promissio, vera venditio, quia deficit pretium, & dicta promissio operabitur, quod potest cogi promittens ad obseruandum pactum, pretio constituto, dummodo non sit res prohibita alienari, quia si alienatio esset de genere prohibitorum, prout est illa bonorum feudalium, tunc promissio de vendendo sine assensu, nulla erit, ex qua neque agi poterit ad interesse ob inobseruantiam, vt decisum fuit contra Afflictum dicit Francus dec. 48. Salernitanus in voto post 31. allegationem in fine suarum decisionum, Iacob Gallus conf. 112. Fa-
bius de Anna conf. 75. num. 17. & 18.

Sic promissio de fideiembendo, non est fidei-
sio, Heringius de fideiuss. cap. 3. num. 10. quia esse posset, quod talis promittens nullo pacto fideiuberet, nisi de indemnitate esset sibi cautum, Molfesius ad consuetudines nostras in tit. de renunciat. quest. 10. num. 23. an vero promissio de renunciando futura successioni filiorum, quae in capitulis matrimonialibus a sponsis fieri solet, sit vera, & effecta renunciatio, ita vt succidente casu, successio denegetur tractat Regens de Marinis cap. 298. a num. 10. ad finem, vbi ait esse locum successionis, & non esse propriam renunciationem, idque decisum refert per M. C. V. & cogitandum reliquit in addit. ad Renert. d. decif. 214. sed D. Merlinus contr. 3. dicit haberi pro renunciatione.

Secundo requiritur habilitas personæ electæ, quia quilibet dispositio, licet generalis, ad habiles tantum est restringenda, l. ut gradatim, ff. de mynerib. & honor. l. Lutius Titius, §. Lutius

4. Quæ nominandi facultas multiplex est, de qua divisione nonissime Amicangelus de regalibus officiis, quest. 16. per totam, dupliciter autem fieri potest, prima per verba specialia, idque tam in contractibus, quam in ultimis voluntatibus, secunda per verba generalia scilicet per hereditis institutionem, quia eo ipso, quod quis legitur heres institutus, censetur etiam in officio nominatus, per regulam Textus in d. l. vnum ex familia, §. si dnos, vbi Bart. & alij, ff. delegat. 2. Frecchia de sub feudis, lib. 2. quest. +7. quia in hereditate non solum continentur corpora, sed etiam iuria, item venium, §. msc, ff. de petit. heredit. vnde dicitur successio in uniuersum ius de functi l. hereditas, ff. de petitione hereditatis, quod probat Peregrinus de fideicommissis, art. 40. num. 52. & seq. & omnium latissime Franciscus Caldas Pereyra de nominatione emphyteusis, lib. 2. & 3. an vero ista nominatio per verba generalia in Regno sufficiat, questio est de qua dicam infra. Hoc posito.

5. Respondeo ad factum, de quo agitur nulli dubium esse competere in officio immisione, idque

Probatnr: nominatio in officio, vt locum habeat, & validè fiat, plura requiruntur, & ex tribus defectibus potest reddi nulla, primò ex inhabilitate eligentis, secundò ex virtute personæ electæ, tertio ob formam non seruatam in electione facienda: vt probat Textus in cap. vi circa de electione in 6.

6. Requiritur ergo primò, vt nominans sit persona idonea, in qua cadat perfecta, & deliberata voluntas obligandi, ideo pupillus sine tutoris auctoritate, non potest nominare l. pupillus, ff. de acquir. hered. Bart. Baldus, Ripa, Ason, & alij in l. servii electione, ff. de leg. 1. & quæ personæ repellantur, tradit Caldas lib. 2. de nominatione emphyteusis, quest. 4. & 5. & an ex delicto perdatur ius nominandi diffut. 1. Marcianus conf. 43.

7. D. Officialis ob culpam grauem commissari in officio, potest eo priuari: secùs vero in leuibus, l. carceri, ff. de custodia reorum, l. quod autem vbi Baldus, ff. de excusat. tutor. posita vero magna inhabilitate cuiusdam rationalis, priuatus officio fuit, sed si culpa esset lenis tum priuaretur, sed assessores tenentur de negligentia graui, Reuterterius decif. 114. & sic quando negligentia, & culpa in administratione officij est grauis, priuatur officio talis delinquens, & Petrus Gaballus casu 99. num. 106 cum seq. ait, quod si officialis sit nobilis, & in officio delinquit, committendo aliquod enorme, ex quo indignum sed reddit officio, tunc puniri debet, vt quilibet ignobilis, vnde delinquendo in officio, dicitur amittere nobilitatis privilegium, & allegat Cepollam col. 39. Mastrillus de magistratibus, lib. 2. cap. 9. vbi allegat Textum punctualē in l. indices, ibi inter pessimos quoslibet, & Plebeios habeantur, C. de dignitat. lib. 12. Ille vero, qui nominat D. Regi Personam inhabilem ad officium exercendum, peccat mortaliter, ita post alios Regens de Ponte de pot. Proregis, in tit. de electione officialium, §. 50. num. 6. Mastrillus lib. 2. de Magistratibus, c. 30. a num. 72. & in eligendis indicibus M. C. V. auditoribus Provinciarum, assessoribus tetrarum, & ciuitatum Demanialem tenetur Praetor Consulere Collaterale Consilium, sic enim supplicauit Regnum S. C. M. Caroli V. de anno 1554.

8. cat mortaliter, ita post alios Regens de Ponte de pot. Proregis, in tit. de electione officialium, §. 50. num. 6. Mastrillus lib. 2. de Magistratibus, c. 30. a num. 72. & in eligendis indicibus M. C. V. auditoribus Provinciarum, assessoribus tetrarum, & ciuitatum Demanialem tenetur Praetor Consulere Collaterale Consilium, sic enim supplicauit Regnum S. C. M. Caroli V. de anno 1554.

l.2. ff. de leg. 2. & in omni electione, cap. cum adeo de rescriptis, Decius consil. 541. num. 4. & habens facultatem eligendi, poterit eligere minus dignum, emissio digniore, ex leg. cum quidam, ff. de leg. 2. Caldas lib. 3. cap. 1. Molina lib. 2. cap. 50. Sanfelicius decis. 149.

de hæredibus extraneis, sed limitatur quando fuisset appositorum verbum, & signum vniuersale, dicendo Petro, & omnibus eius hæredibus, quia tunc etiam hæredes extranei continerentur Regens de Marinis in obseruat. ad Reuerter. dec. 3. 82. in fine.

Quartò requiritur, ut nominatio fiat simplex, 24 & pura, nec nominans debet aliquod onus impo- nere nominato, ad l. unum ex familia, §. sed si fundum, ff. de leg. 2. Molina lib. 2. c. 4. n. 10. Caldas lib. 3. cap. 10. nam ille, qui nominat, dicitur me- rrus executor mandantis, l. Pater, ff. de manumissis vindicta, dicta l. unum ex familia, ff. de leg. 2. & quem non honoro, grauare non possum l. ab eo, C. de fideicommissis.

Sic quidam habebat præceptoriam terræ la- 25 boris, & obtinuit amplissimam facultatem nomi- nandi vnum hæredem, nempe filium, aut gene- rum, vel alium quævis hæredem, & in ultimis constitutus filio carens, vxorem vniuersalem fe- cit hæredem, particularem verò in officio Chri- stophorum Grimmaldum, cum onere soluen- di Regiæ Curiae omnem quantitatem pecu- niarum, quam illi debebat, & S. Hospitali SS. Annuniatæ scutos mille, fuit dubitatum de tribus.

Quintò, requiritur causa habilis, ex qua 26 alicui conceditur facultas nominandi, quia si originem habet ex testamento necesse est, vt sit adita hæreditas, ita Bartol. Iaf. & alij in l. ser- ui electione, ff. de leg. 1. & quia officia sunt de Regalibus, constare debet per publica docu- menta de potestate nominandi, leg. probatorias, Cod. de dñeris officiis, lib. 12. l. unica, Cod. de mandatis Principum, & poterit nominatio expli- cari tam per actus inter viuos coram duobus te- stibus, quam in testamento, vt bene Paulus de Castro in dicta leg. vnum ex familia, num. 4. ff. de leg. 2. Franciscus Caldas lib. 2. de potestate eligen- di, cap. 7.

Primo, an potestas illa nominandi com- 27 prehenderet hæredem extraneum, & fuit dictum, quid sic per illa verba, vel alium quemvis hæredem, Regens Reuerterius decis. 390. sequitur Anna allegat. 32. Montanus de Regalibus offi- ciis, fol. 215. Regens de Marinis in obseruat. ad dictam dec. 390. qui dicit posse nominari minori natu, eique licere per substitutum feruire se- cundum plures Doctores, quos allegat, sed n. 4. dicit non posse per substitutum feruire hunc ta- lem nominatum in officio, sine speciali licentia Regis, quia ex litteris S. C. M. datis Matriti de anno 1622. non est licitum officiali cuiunque deseruire per substitutum, nisi in casu ab- sentia per vnum, vel duos menses cuiuslibet anni, vel in causa infirmitatis per menses sex, & 28 vbi maior requireretur dilatio, quod ad suum Catholicam Maiestatem sit recurrentum, alias vendi possit officium, si sit vendibile; ergo si no- minans non potest feruire per substitutum, ne- que poterit nominatus sine speciali licentia Re- gis, D. de Marinis ad Reuerterium decis. 390. in fine.

Secundò, ibi dubitatum fuit, an dicta disposi- 30 tio, & nominatio saperet potius naturam vendi- tionis officij, an simplicis nominationis, ex quo nominatus granatus fuit solnere quantitates pra- dictas, & fuit dictum non esse venditionem, quia actus agentium non operatur ultra eorundem intentionem, l. non omnis, ff. si certum petatur, at contraetus emptionis, & venditionis non per- ficitur, nisi consensu vtriusque, at in dicto casu id

17 Tertiò requiritur, ut valida sit nominatio, quid seruetur forma in mandato contenta, vnde si duobus sit data facultas eligendi, non po- terit unus eligere, l. si tibi, §. vnius, ff. de optione legata, & corruit nominatio, si non est facta, seruata iuris solennitate, l. nominationes, vbi VD. C. de appellat. Freccia lib. 2. de subfudis, quast. 47. in fine.

18 Officium si fuerit quæsumum ab aliquo pro se, & uno hærede Primo Concessionario mortuo, an possit in illo succedere hæres extraneus, fré- rat enim concessum officium Guardianæ maiori Fundaci huīus Cūnitatis à Rege Federico Ti- tio pro se, & uno hærede, poterat Titio mortuo Nepos ex fratre succedere, dicebat quidam, quid non erat admittendus talis Nepos, ex quo concessio illa erat pro uno hærede, & intelligi debebat de hærede sanguinis, quia licet feudum sit tale; tamen non ita est in officio, quid differt in multis à fendo, fuit dictum nullo iure ca- ueri esse debere hæredem sanguinis, vt idem

19 Renerterius dicit decis. 381. & 382. sed si fe- mina sit hæres instituta succedere non potuisse, & passim habemus, quid officium concessum pro se, & uno hærede nominando si ab intestato moriatur concessionarius in tali officio ille, qui vocatur ad successionem legitimam suc- cedit, quamvis non sit de descendenteribus, sed de linea transuersali, & si decedat cum testamento, poterit in eo nominare hæredem, quem velit, Ann. singul. 391. Regens de Ponte consil. 136. num. 7. lib. 2. Regens Rouit. consil. 106. num. 4. & Melius num. 11. vbi refert decisum lib. 2. Montanus de Regalibus, lib. 2. fol. 187. num. 19. Regens de Marinis ad Reuerterium decis. 382. num. 1.

20 An verò qui in officio taliter concesso suc- cedat, teneantur ad onera hæreditaria defuncti, & dicitur, quod sic Regens Rouitus consil. 104. num. 9. lib. 2. fecus si concedatur pro se, & filio, vel persona nominanda, quia tunc non adest qua- litas hæreditaria, ita Regens Capycius Latro decis. 6. à n. 20. & decis. 26. à num. 15. de Marinis ad Reuerterium decis. 382. in princ.

21 In casu, quo quis habet facultatem in officio nominandi hæredem, poterit feminam hæ- redem in officio nominare, quæ tamen deseruieret per substitutum, Montanus de Regalibus officiis, fol. 184. num. 17. vbi pluries decisum in pluribus, qui proprias coninges hæredes nominarunt in officiis, & hodie videmus in officio Magistri Actorum Regiæ Dohanæ Neapolitanæ, vbi Ioannes Simeon Mōtanarius fecit hæredem vxorem suam, illud possidentem & pluries refert practicatum Regens de Marinis ad Reuerterium d. decis. 382. quicquid dixerit Regens de Ponte de officialibus, in rubrica de potestate substituendi in officiis, n. 4. fol. 329.

22 Solum enim in emphyteusi, Eccl. quando con- ceditur Titio pro se, & hærede suo intelligitur de hærede descendente, non verò de hærede ex- traneo, DD. cum Iulio Claro in §. emphyteusi, quast. 28. ex Afflito decis. 100. Corbulus de iure emphyt. de priuatione ob lineam finitam, num. 52. & sic in concessionibus emphyteuticis pro hæ- redibus intelligitur de descendenteribus, & non

id non considerabitur ergo, &c. ita Reuterterius
decis. 390. in 2. dubio.

31 Tertiò, fuit dubitatum, quod dicta nominatio debebat esse pura, & simplex sine ullo onere, & Respondetur nullum esse inconveniens, ut institutus hæres particularis aliquis, & cum oneribus, quia etiam legatarius potest granari fideicommissio, l. ab eo granari, Cod. de fideicommissis, t. planè, la 2. §. finali, ff. de legat. 1. & l. quibus diebus, §. Termilius, vbi Bartol. ff. de condit. & demonstrat. ergo data facultate nominandi debet intelligi, prout iura exposcent, & ita fuisse decimum refert, D. Reuterterius dicta decis. 390. & cum concessisset Rex officium Ticio cum facultate nominandi filium suum, Pater deliquerit in officio, ex quo venit illo priuandus, est quæstio, an tale delictum noceat filio, vt priuetur, & Respondetur priuari, ex Capycio decis. 121. colum. 32 finali, Reuterterio decis. 375. quia cum venerit officium contemplatione Patris, ergo dici debet profectum; ergo Pater tum contrahendo, tum delinquendo poterit filio in officio praedicare, & alias indicatum in causa officij Notarij Curiæ illorum de Guadagnis, quando habuit Pater officium predictum emptum cum maxima pecuniariam quantitate, & quia ob delicta commissa fuerat Pater priuatus; comparuit filius vigore facultatis nominandi, & fuit etiam exclusus, latè Rouit. consil. 104. & 106. Regens de Marinis ad Reuterterium decis. 375. sed si fuisse concessa facultas nominandi filium, non expressa qualitate hæreditaria, tunc non potuisset Pater filio praedicare, delinquendo, vel contrahendo, sicuti si Patri, & filio sit concessa emphytensis; & Pater Canonem non soluat, non praedicat filio, sed si sub qualitate hæreditaria sit filio concessa; tunc praedicabit Regens de Marinis d. dec. 375. in fine.

33 Quintò requiritur, vt nominatio fiat verbis expressis; & vt fiat suo congruo tempore, & si nominatio est collata ad tempus mortis, si ante 34 fiat, est reiterabilis, & putant aliqui non posse fieri per Procuratorem nominationem, Montanus de Regalibus officiis, num. 44. contrarium post Frecciam quest. 47. de subfendis, lib. 2. dicit Amicangelus de Regalibus officiis, quest. 16. num. 39. quia quod quis potest per se, poterit etiam per alium, cap. potest quis, de regulis iuris, in 6. sed si sit electa industria personæ non poterit fieri per Procuratorem, cap. si cui de offic. delegati, in 6. legatur Amicangelus quest. 16. in fine, Caldas lib. 2. per plures quæstiones, Regens Rouitus consil. 106. vol. 2.

35 Habens facultatem nominandi verbo, vel scriptis, debet afferri nominatio facta verbo, vel scriptis, & scriptum est, quod legi potest, l. 1. in principio, ff. de his, que in testamento delentur; ergo si uno modo fiat, valebit, vt bene

36 Reuterterius decis. 411. vbi Regens de Marinis; ille verò qui nominatus est ad aliquod officium ab illo, qui nominandi potestatem habebat, erit ad illud admittendus, si ob malam administrationem opponeretur aliquod nominanti, Reuterter. decis. 512. & delictum defuncti, quoad pœnam pecuniariam transit ad hæredem, quando defunctus illud in indicio confessus fuit, dummodo hæres confessionem illam non reuocet, quod poterit; & sic defuncti innocentiam probare, eo enim casu defuncti delictorum non mansit ad hæredes, Bald. in l. 1. num. 3. Cod. ex delictis defunditorum, Peregrinus lib. 4. de iure fisci, tit. 15. num. 36. qui ait, quod dicitur de reo con-

fesso intelligi in confessione vera per eum facta; non autem in confessione tacita, & præsumpta à lege inducta, vel in confessione facta per consumaciam, quia haec hæredibus non noceret, Clarus in §. finali, quest. 51. num. 40. Regens de Marinis ad Reuert. dec. 512. & quando delictum defuncti transit ad hæredes, late Regens de Marinis lib. 2. cap. 244.

Sic nominatus hætes ab aliquo in officio ab 33 habente potestatem nominandi, qui nominans commiserat in officio illo delicta, pro quibus tam ipse, quām hæres priuandi veniebant, si in vita non est sequuta condemnatio, competit nominato possessio eiusdem officij Regens Reuert. decisione 516. & ibi disputat D. de Marinis, an pro pœna computi possit agi contra hæredem officialis mortui, & dicitur, quod pro pœna corporali non potest, licet secus pro pœna pecuniaria, & subdit quod licet lex pœnam imponat ipso iure, pro delicto tamen requiritur declaratoria, post alios Regens de Marinis dicta decis. 183. à n. 50.

Ergo cum talis nominatio, de qua agimus sit 40 facta à persona idonea, in personam habilem non inquisitam, &c. sine ullo onere, & seruata forma mandati, eoque ostendo, & ibi dicitur, vt verbo testamento, vel alia scriptura priuata possit fieri sine ullo dubio non poterit inficiari, & licet dicat, vt filius suus possit exigere ducatos viginti à dicto Carolo Constantino, tamen hoc onus non est in officio, nec in nominatione impositum, &c. ergo

Vnde habens facultatem nominandi, poterit 41 alium nominare, sed non accepta pecunia, seu vendendo officium; ratio est, quia facultas nominandi intelligitur secundum naturam officiorum, quæ non sunt vendibilia secundum Regias pragmaticas nostras, & sic potestas nominandi in officio non se extendit ad potestatem vendendi: nam sunt potestates diuersæ, & una concessa non censemur alia concessa, vt bene Molina de iustitia, tom. 1. tratt. 1. diff. 1. Ferdinandus Vasquius controv. illustrum, cap. 45. n. 17. & 20. Iacobus de Mauro allegat. 75. num. 3. Mastrillus lib. 1. de Magistratibus, cap. 28. num. 56. & ideo dicit Freccia de subfendis, lib. 20. auctoritate 19. 9. concessa potestate vendendi feudum, 42 non censi datam potestatem illud obligandi, licet maius sit vendere, quām alligare, quia sunt potestates diuersæ, & ideo una concessa, non censemur altera concessa, vt latè Isernia in cap. Imperiale, col. 1. de prohibita fendi alienatione, per Federicum, Merolla disputatione 6. cap. 8. diff. 4. num. 69.

Probatur secundo, quia inter DD. est quæstio, an tacita nominatio, ita vt nulla facta dispositione, intelligatur nominatus in officio ille, qui ab intestato succederet, & pro parte affirmativa facit Textus in l. conficiuntur, ff. de iure Codicillorum, ex illis verbis, quem creditur Patrem familias sponte his relinquere legitimam hæreditatem, ita dicit Anna singul. 391. & in cap. 1. de Vassallo decrepita etatis, num. 320. Maur. Senior alleg. 75. Lanarius conf. 85. Mastrillus de Magistratibus, lib. 1. cap. 28. num. 53. Franciscus de Amicis in cap. 1. de his, qui feud. dare possunt, quest. 21. fol. 194. & ita pluries decisum refert in Reg. Camera summariae Regens Rouitus conf. 106. num. 11. lib. 2. sed contrarium est verius, quod concessio officio cum facultate nominandi successorem illa potestas nominandi dicitur conditionaliter concessa, dummodo expresa

pressa fiat nominatio, non autem præsumptiuia,
ex l. si ita legatum, §. illi si volet, ff. de leg. 1. quia
 conditio debet adimpleri in forma specifica, *l. si
 Maria*, ff. de condit. & demonstrat. tum quia li-
 cet successio deferri possit ne dum ex legis dis-
 positione, sed etiam ab homine possit regulari,
 mediante nominatione, quæ est species succe-
 sionis, d. *l. unum ex familia cum suis* §. *l. cum
 quidam*, ff. de leg. 2. Molina de primogenitura,
lib. 2. cap. 4. in principio, nihilominus valde di-
 stat, an quis nominetur legis prouisione, vel ho-
 minis dispositione: nam primo casu potest ad-
 miss. nominari præsumptiuia, seu per fictionem,
 ex qua filius personam Patris repræsentat, sed
 hominis concessio, seu dispositio intelligenda
 est, secundum naturalem veritatem, & non ali-
 ter, ita Baldus in *l. cum is*, §. in fideicommisso, ff.
 de leg. 2. quem sequitur Decius conf. 1. num. 4.
 Crauella conf. 67. num. 50. Conarr. praet. quæst.
cap. 38. num. 4. ergo dum est concessum offi-
 cium cum potestate nominandi, debet esse ex-
 pressa, & non tacita, cum succedens ab intestato,
 non dicatur vocatus ex hominis dispositione,
 sed tantum ex quadam legis fictione, glossa, &
 44 DD. in d. *l. conficiuntur*, & succedens ab inte-
 stato non dicitur à defuncto nominatus, sed ve-
 nit ex legis prouisione, non dispositiuè, sed tan-
 tum permisso, ita Baldus in *l. emancipatus*,
 num. 13. C. de collation. Alexander conf. 44.
 num. 15. & sequenti, ergo non facta speciali, &
 extrinseca nominatione dicitur illa caducata ad
 beneficium fisci, ita Franciscus Caldas Pereyra
lib. 2. de nominat. emphitenis, quæst. 13. n. 19.
 Freccia de subfeudis d. lib. 2. quæst. 43. Montanus
 de Regalibus officiis, n. 51. Amicangelus quæst. 16.
 num. 10. & sic plures decisum in Regia Camera
 dicit Regens de Ponte conf. 109. num. 2. lib. 2.
 45 quia Textus in d. *l. conficiuntur*, & alia supra ad-
 ducta intelligi debent in re transitoria ad hære-
 des, quam censemur acquirere pro se, & hæredi-
 bus suis, & sic iure admittuntur venientes ab
 intestato, sed officium, seu ius nominandi suc-
 cessorem est merè personale, quod morte finitur,
 ergo nisi fiat expressa nominatio diceretur cadu-
 cata ad fisci beneficium, vt iam est probatum, &
 ad euitandam caducitatem solet apponi in prin-
 legiis; vt non facta nominatione succedat hæres
 ab intestato, Anna singul. 591. Rouitus conf. 104.
lib. 2. Lanarius conf. 59. n. 32. Freccia quæst. 44.
 sed legas Amatum conf. 8. agentem de facultate
 disponendi.

46 Verum alij DD. ad concordandas decisiones
 Reg. Cameræ, quæ videntur inter se contrariae
 distinguunt, vt prima opinio affirmativa proce-
 dat in filio hærede instituto à Patre habente of-
 ficium, quia statim censemur nominatus, & hæc
 tacita nominatio sufficit: quia filius viuo Patre
 dicitur quasi Dominus, *l. in suis*, ff. de liber. & post-
 humis, & dum Pater acquisuit officium cum fa-
 cultate nominandi successorem, statim inducitur
 filius nominatus, & officium filius non acquirit
 de novo per mortem, sed quæsumus capit Glossa,
 Baldus, & alij in cap. 1. & finali de feudi cogni-
 tione, & licet Glossa, & DD. loquantur in feu-
 dis, tamen idem erit in cæteris bonis, vt declarat
 Iason in d. *l. in suis*, num. 12. & sequenti, ff. de liber.
 & posthum. cum filius dicatur vna, & eadem per-
 sona cum defuncto, *l. fin. C. de impub.* & aliis sub-
 stitut. & eadem caro, & vox vnius dicitur alterius
 vox, §. ei qui instit. de inutilibus stipulationibus,
 & licet successor ab intestato censemur vocatus
 à lege, & non à defuncto, tamen id non procedit

in filio, cui de iure naturæ est debita hæreditas,
 & successio paterna, & in eius voluntate dicitur
 succedere, *l. scripto*, ff. unde liberi, ergo aperte di-
 citur nominatus in officio, *l. cum ratio*, ff. de bo-
 nis damnatorum, & Regens Rouitus conf. 106.
 num. 12. lib. 2. qui refert decisionem Regiæ Ca-
 meræ, vt non facta nominatione succedat hæres
 ab intestato in officio, & mouetur autoritate
 Frecciae lib. 2. quæst. 46. qui loquitur in filio, &
 non in alio remoto successore; quod multo ma-
 gis dicendum est, quando filius remaneret exclu-
 sus à legitima, & sic concordantur decisiones
 R. Cameræ, quæ videntur contrariae.

Probatur tertio, quia officia, quæ in Romanis 47
 legibus nuncupabantur militiae, vt notat Connac-
 nus lib. 4. *Iuris civilis*, cap. 15. Lelius Taurellus
 de militiis, tom. 13. tractatum, Tellius Fernandez
 in *l. 26. & 29.* Tauri, vt sunt officia Magistro-
 rum actorum S. R. C. & R. Cameræ sum-
 mariae, Praeceptorum Provinciarum, &c. de
 quibus in pragm. secunda in titulo de officiis ad
 Regiam Collationem spectantibus, & talia esse
 de regalibus dicunt omnes contra de Georgio
in repetitionibus feudalibus, cap. 54. vt benè Monta-
 nus de Regalibus officiis, num. 20. & dominium
 talium officiorum, est penes Regem, officialibus
 vero administratio tantum concessa dicitur; Fran-
 ciscus de Amicis in cap. 1. de his, qui feudum dare
 possunt, fol. 62. Regens de Ponte decif. 28. An-
 dræs de Isernia in cap. 1. in [tit. de feudo Mar-
 chia], & in titulo quis datur Dux, & sic Rega-
 lia in officium concessa ad hæredes non trans-
 eunt, sed ad vitam concessionarij durare, nisi in
 feudum concessa sint Montanus num. 20. vnde si
 feudum dari solet Titio, & hæredibus intelligendo
 de descendantibus ex corpore, non ita in officiis,
 vbi non est in iure determinatum, vt intelligatur
 de hæredibus ex corpore, vt benè Montanus *vbi
 suprà*, num. 7. cum sequenti. Quod si officium con-
 cederetur altera formula, putà concedo tibi cum
 facultate nominandi in eodem vnum, vel
 duos, &c. tunc facta nominatione, habebunt no-
 minati officium, sub qualitate hæreditatia no-
 minantis, nec aliter possunt habere Peregrinus
 art. 32. de fideicommissis, num. 11. & obligabitur
 successor creditoribus defuncti, Freccia lib. 2.
 quæst. 53. num. 4. Montanus de Regalibus officiis,
 num. 26. & subdit Montanus num. 38. quod ha-
 bens facultatem nominandi in officio, vnum ex
 filiis, talis nominans non est, nisi nudus Minis-
 ter, & nominatus habet officium à Rege, quod
 fecus est in feudis, quia à principio concessionis
 ins filio est acquisitum, quod non est in casu no-
 stro, Montanus num. 30. & 40.

Sic habens facultatem nominandi in officio, 50
 alium post se, si decebat nullo instituto hærede
 vniuersali, succedit in officio hæres ab intestato,
 vt contra Montanum vbi suprà dicit communis
 sententia cum Merolla tom. 3. disp. 6. c. 8. n. 357.
 & si plures sint hæredes omnes censemur nomi-
 nati, licet exercitum officij debeat esse penes
 vnum Mastrillus cap. 28. num. 57. Idem Monta-
 nus num. 49. Merolla difficult. 3. num. 362. & sic
 tenentur hæredes eligere vnum ex eis, qui offi-
 cium exerceat, & si inter eos sit dissensio fer-
 abitur, Textus in *l. 2. C. cum de legatis*, vt videlicet
 forte id dirimatur, Iacobus de Mauro alleg. 19.
 num. 6. Cancerius lib. 3. var. cap. 13. num. 303.
 Peguera d. 10. Fontanella clausula 4. Gloss. 9. p. 20.
 num. 20. & sequenti, exercetur ergo per vnum,
 sed emolumenta diuidentur, Mastrillus *vbi suprà*,
 num. 58. sic poterit divididi officium inter hæredes

per Regiones, aut tanquam diuersa, Mastrillus *vbi supra*, Regens Galeota *tom. 2. responso 20. num. 71. cum aliis.*

52 Quod si quis habeat facultatem nominandi certam personam, & nominatio sit, sed non habeat effectum ob mortem personæ nominatae, vel ob aliam similem causam, tunc poterit iterum nominare, argum. Text. *in cap. si electio de electione in 6. vbi glossa, & DD. Ratio est, quia cum talis potestas nominandi sit facultatis non expirat, facta nominatione, nisi fuerit effectum sequuta, Anna allegat. 1 59. num. 12. & seq. vbi Fabius eius filius, Fontanella claus. 4. gloss. 10. part. 1. num. 49. Riccius collect. 2017. Molina loquens de nominato emphyteusis *tom. 1. de iustitia, disp. 485.* Montanus de Regalibus officiis, *num. 46. Mastrillus de Magistratibus, lib. 1. cap. 28. num. 41.* quod procedit etiam in feudis, ut tradit Ifernus *in cap. 1. col. 2. in tit. si Vassallus feudo priuetur, Capicuus dec. 121. Iacobus de Mauro alleg. 71. num. 50.* & idem de emphyteusi concessa alicui pro se, & persona nominanda. Bursatus *conf. 378. lib. 4. Seraphinus decis. 589.* & licet Molina idem dicat, si nominatio fiat sub conditione, quæ deficit postea, tamen reprobatur à Montano, & Merolla *vbi supra, num. 37.**

53 Quod si potestatem habens nominandi, in officio, nominet indignū ignoranter, valet nominatio, sed si scienter, non poterit iterum nominare, secundū Menochium, *de arbitrariis centuria 6. casu 511.* quem sequitur Fontanella claus. 4. *Glossa 10. part. 1. num. 45.* argum. Textus *in cap. Gratian de postulatione Pralatorum, cap. benè, cap. cum in cunctis, §. finali de electione, cap. quavis, eodem tit. in 6. vbi nominans, vel eligens indignum, priuatur electione, & transfertur ad superiori, scio contrarium tenere probabilius Merollam diff. 5. num. 373.* quia illa iura loquuntur de re spirituali, ut de beneficio Ecclesiastico, ergo non debet extendi ad temporalia officia.

54 Quando verò fuit datum officium alicui, cum facultate nominandi successorem in officio, tunc illud verbum successorem sumitur secundum Rouitum *conf. 106. num. 2. vol. 2.* pro hæredē, verū dicas, quod licet regulariter successores appellatio indicet hæredem, *l. quidam, §. nihil, ff. de edendo,* tamen hic sumitur pro successore in exercitio officij, nam verba sunt intelligenda secundū subiectam materiam, *l. si viro ff. locati,* sed natura officij non admittit hæredem, quia non est transmissibile ad hæredem, ergo dum Princeps, concedit facultatem nominandi in officio, non intelligitur voluisse alterare naturam officij Regens Tappia *in l. finali, ff. de constit. Princip. part. 2. cap. 3. num. 24.* Regens Constantius *in tit. de filiis officialium, num. 137.* Montanus de Regalibus officiis, *num. 50.* Merolla *cap. 8. difficultate 6. numer. 376.* & si concedatur pro se & successoribus, tunc transit ad hæredes Montanus *vbi supra, num. 8.*

55 Quando verò concederetur alicui officium per decem annos, & concessionarius stet in officio per quinquennium, & deinde moriatur, est questio, an per aliud quinquennium sit penes hæredes, an penes concedentem, aliqui putant, quod non remaneat penes hæredem, ita Barbosa in *l. quia tale, num. 78. ff. sol. matrim.* Montanus de Regalibus officiis, *num. 50.* quia in re non transmissibili ad hæredem, expressio temporis nihil operatur, & adducunt Textum *in l. xxvii. usfructu, ff. de usfructu,* se i contrarium putant alij cum Merolla *num. 382.* hinc videmus in legato *Int. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.*

annuo per annos decem relichto, quia si infra quatuor annos moriatur legatarius transmittit ad hæredem, ex *l. si cum prefinitione, ff. quando dies legati cedat,* & ita cum fuisse à Rege concessa traicta Duci Medinæ de Rioseco, ut extrahere posset à Sicilia Regno per annos sex frumentum, quod faciebat in territoriis propriis, & contingisset mori infra biennium fuit dictum in Regia Camera, per alind tempus transire in hæredem, Regens Constantius *in titulo de filiis officialium, num. 125.* Merolla *disput. 6. cap. 8. diff. 6. n. 384.*

Quod si concessio officij sit facta alicui pro se, & hærede, est questio an extendatur ultra primum hæredem, & partem negatiuam, quod non extendatur, tenet Freccia *de subfendis, lib. 2. auctoritate 1. quest. 56.* quia nomen hæredis in materia non transmissibili ad hæredes intelligitur de primo hærede, ut patet in visu fructu concessio Titio pro se, & hæredibus, *l. antiquitas, C. de usfructu,* alij dicant extendi ad omnes hæredes in infinitum, ita Regens Tappia *in d. l. finaliff. de constit. Principum, part. 2. cap. 3. num. 40.* Montanus de Regalibus officiis, *num. 6.* sequitur Merolla *vbi supra, diff. 8. à num. 395.* etenim talis nominatio etiam ad hæredes feminas extenditur, ut contra Frecciam *lib. 2. de subfendis auctoritate 1. quest. 51.* legatur Merolla *diff. 9. num. 419. & seq.*

Ex quibus infertur primo, quod ille, qui habet officium cum facultate nominandi successorem si decebat non facta nominatione, instituit tamen sibi hæredem vultum, talis hæres censemur nominatus, & succedit in officio, Bartolus *in l. unum ex familia, §. si duos ff. de leg. 2. Anna singulari 391.* vbi filius in addit. Riccius collect. 2017. Maurus *alleg. 43.* Mastrillus de magistratibus, *lib. 1. cap. 28. num. 53.* Genuensis in praedicabilibus, *quest. 84.* Montanus de Regalibus officiis, *num. 51.* Rouitus *conf. 106. num. 11. vol. 2.* dicens sic fuisse decisum per Regiam Cameram per Textum *in l. conficiuntur, ff. de iure Codicillorum, Freccia lib. 2. de subfendis auctorit. 1. quest. 45. & 46.* & in simili dicit S. C. apud Franch. *dec. 45. & 600.* vbi fuit dictum, quod si quis habet facultatem disponendi de aliqua pecuniarum quantitate, & in vita non dispositus, censemur disponuisse in favorem hæredis, quas decisiones sequuntur Senatus Mantuanus cum Surdo *decis. 272.* Maynardus *dec. 94. lib. 2.* Gomesius *tom. 2. var. cap. 11.* Mantica de coniecturis, *lib. 7. tit. 7. in fine, Cancer. lib. 1. var. cap. 20. de Trebellianica, num. 46.* & alij, quos refert Fontanella clausula 4. *glossa 23. num. 11.* Ratio autem est, quia testator non disponendo de ea quantitate, ex iuri fictione, seu presumptione iuris, & censemur disponere in favorem hæredis, ut ait Glossa *in d. l. conficiuntur, vers. creditur fictione iuris,* & hoc fuit etiam dispositum *in l. secundum responsum, C. de contrah.* & committenda stipulatione, vbi Glossa, & in *l. si mulier, C. de iure dotium,* vbi Glossa, *in verbo proficiet,* sic quando grauatus hæres, ut restituat totam hæreditatem, salua facultate disponendi, deductis mille, si de illis non expressè disponat, censemur tacite disponuisse in favorem hæredis ab intestato, Franc. *dec. 48.* Merolla *vbi supra, difficult. 1. num. 351.*

Infertur secundū, quod si concedatur Priuilegium alicui cum facultate nominandi alium post se, & ille primus, cui priuilegium concessum est, mutauerit statum in peius, puta si deportatus fuerit, non per hoc perdit facultatem nominandi permutationem status in peius, ut per infamiam

acquisitam, vel condemnationem ad perpetuum carcerem non perdit nominationem, quia licet intestabilis sit factus ex l. cum Pater, §. hereditatem, ff. de leg. 2. tamen ubi dicuntur non perdit facultatem eligendi, l. ex falso, §. si quis rogatus, ff. ad Trebell. quia talis electio est quid facta, ut bene Merolla tom. 3. disp. 6. cap. 8. dub. 45.

60 Infertur tertio ad questionem, an ille, qui habet nominationem in officio, dicatur illud habere à nominante, an ab illo, qui concessit facultatem nominandi utilitas questionis est, quia si illud habet à primo concedente, non tenetur solvere onera, & debita contracta per nominantem, quia quem non honoro, grauare non possum, l. ab eo, C. de fideicommiss. prima opinio dicit censeri electum ab illo, qui dedit facultatem nominandi, ex l. Pater, ff. de manumissis vindicta, l. unum ex familia, ff. de leg. 2. Afflictus in constitutione cum suis, num. 13. Regens de Ponte in tit. de promissionibus fieri solitus §. 1. n. 7. & sequenti, & conf. 109. vol. 2. vnde seruus manumissus à filio mandato Patris, dicitur manumissus à Patre, & remanet libertus Patris, & non filij, l. si consentiente, ff. de manumissis vindicta, Freccia lib. 2. de auctoritate Baronum, quest. 43. num. 4. & de origine Baronum, num. 45. & seq. & ideo nominans exercet nudum factum, & merus dicitur executor, & non erit obligatus nominatus ad onera nominantis, Freccia lib. 2. quest. 43. Montanus de Regalibus, vbi supra, idque procedit etiam si facultas nominandi haberet annexam qualitatem hereditariam, nam successor, non habet officium, ut hereditarium, neque transmissione à nominante, dum incipit nouum officium, in personam hereditis, Freccia de auctor. Baronum, num. 18. & quia officio Iudicis cogi potest ad faciendam electionem secundum Baldum, & alios in d. l. unum ex familia, ideo nominatio regulariter non potest fieri cum onere, licet si fiat, etiam valeat, Molina lib. 2. de primogenitura, cap. 4. num. 10. & sequenti, Franciscus Caldas lib. 3. de nominatione emphyteusis, cap. 16. Regens Capicetus Latro dec. 26. n. 12.

61 Imo si Pater emat officium propria sua pecunia, cum facultate nominandi successorē adhuc dicitur successorem habere officium à Rege concedente, & non à Patre nominante, ideo nominatus non tenetur ad onera, nisi contracta sunt cum assensu Domini, ita Amicangelus de Regalibus officiis, quest. 16. num. 18. licet aliter dicat Montanus de Regal. offic. à num. 42. cum sequentibus.

62 Infertur quartū habentem potestatem nominandi in officio, questionem esse, an possit plures facere nominationem, seu electionem factam, an possit reuocare, & dicunt omnes, quod si electio, seu nominatio sit facta in ultima voluntate, non licet variare, l. huiusmodi, §. stichus, ff. de leg. 1. nam electio trahit ad se executionem, & consumpta dicitur, l. apud Aufidum, de optione legata, secūs si fiat in contractibus, l. cum Pater, §. à filia, l. unum ex familia, ff. de leg. 2. Molina de primogenitura lib. 2. cap. 4. num. 22. at si fiat nulliter electio, posset de novo fieri, l. 2. ff. de optione legata, Caldas lib. 3. cap. 9. de emphyteusi, Merolla disp. 6. cap. 8. difficult. 6. nominatus verò non poterit substituere, quia es-let gratias multiplicare, cum substitutio sit secundum actus, Montanus vbi supra, num. 48. Merolla num. 392.

63 Quod si dicat quis, quod nominatio, de qua agimus, fuit facta in testamento imperfecto. Respondeo habentem officium potuisse nominare vigore priuilegij, verbo, testamento, codicil-

lis, vel alia quacunque scriptura priuata, ergo non ligabatur nominare in testamento, & multo minus in perfecto testamento quia sufficiebat quacunque scriptura priuata facta, fuisset nominatio.

Respondeo secundò quod testamentum ad 64 pias causas valet sine institutione hereditis, vt docent Trullenches in decalogum, tom. 2. lib. 7. cap. 18. dubio 4. num. 20. Cardinalis Lugo de instituta, & iure, tom. 2. disp. 22. sect. 9. num. 271. Molina tom. 1. tract. 20. disp. 134. Bart. int. 1. C. de sacros. Eccles. Barbatia conf. 8. lib. 1. Abbas in cap. Indicante de testamentis, Paulus de Castro conf. 97. lib. 1. Tiraquellus de pia causa priuile. 15. Diana part. 7. tract. 6. resol. 22. Bossius de testamentis ad pias causas per totum. Ratio est, quia haec solemnitas est solum necessaria de iure ciuil, vt post alios Barbosa in d. l. 1. C. de sacros. Eccles. & post Claram, Gomesium, Costa, Corneum, Valquium, & alios idem Bossius vbi supra, tit. 10. §. 1. num. 12. cum seqq. quia licet 65 dicatur testamentum speciale respectu maioris solemnitatis, tamen est verum, & proprium testamentum quia testamenti solemnitas iuris positivi est, & sic non minus est testamentum cum duobus testibus, quam si centum testibus fieret, cui non obstat si non valet quoad extraneos, nam etiam testamentum Pagani, quod habet conditionem turpem, vel impossibilem, dicitur perfectum, vulg. l. impossibilis, ff. de hered. instituend. utilitas verò est, an sit verum testamentum, quia si valet, vt testamentum, valebit in eo datio tutoris à Patre in praedicto testamento, data sic substitutio pupillaris filio facta, ita si fiat in eo exhaeredatio viuis filij, utique valebit, quae quidem fieri non potest in codicillis, ac preinde non possent sustineri inter liberos, si non valeret, nisi ab intestato, rogo videri Bos- sium d. num. 15. & 16.

Quod testamentum ad pias causas, vt dicatur, 66 sufficit, si sit pia causa, primo loco instituta hæres, siue substituta, licet primus gradus sit profanus, cap. 1. de testam. in 6. Viinus dec. 5. Barbosa in d. cap. 1. de testam. in 6. quod etiam dixit Rota Romana penes Buratum d. 475. vbi eius additio, imo singulariter dicunt, quod sit testamentum ad pias causas, licet pia causa non sit hæres, nec substituta, dummodo legata ad pias causas ibi facta in testamento absorbeant maiorem partem hereditatis, ita Rota penes Cæfarem de Grassis d. 5. in tit. de testamentis, Marta de successionibus, part. 4. quest. 8. art. 20. num. 30. Bart. vbi supra, num. 18. post alios Bossius vbi supra tom. 2. moralium, tit. 12. §. 2. per totum.

Qui Bossius vbi supra, §. 20. num. 106. dis- 67 putat, vtrum valeant legata facta ad pias causas in testamento minus solemnii, & tenet affirmativè, quia sicuti valet institutio piae cause in testamento minus solemnii, ita potest, & debet valere legatum profanum relictum laico in eodem testamento, idque ex eo quia testamentum ipsum est aliquod principale, igitur si illud valet, valebant etiam legata in eo relicta, licet non sint pia, quæ cum sint accidentia, & accessoria, sunt valida, argum. Textus in cap. accessorium de regulis iuris in 6. tum quia ista legata sunt pars testamenti, igitur si testamentum est validum, valebunt quoque illius partes, ita post Gratianum, Barbosam, Tiraquellum, & alios dicit Diana part. 7. tract. 6. resol. 4. Couar. Fagundez, cæteros que Iuristas, & Theologos dicit Bossius tract. 11. §. 2. num. 107. sic testamentum inter liberos, vel ad

ad causas pias est verum testamentum, vigore cuius succedentes dicuntur succedere, non ab intestato, sed ex testamento, non secus, ac ex alia solenni disputatione, omnibus terminis absolta, Glossa in verbo, ab intestato, C. fam. hercisc. Boffius, & alijs suprà citati.

Quare nulli dubium est immissionem officij, de quo agimus, competere Carolo Constantino, &c.

DISCEPT. CCXCIV.

SUMMARIUM.

- 1 Articuli principales, in quibus vertitur praesens causa recensentur, num. 2. & 3.
- 4 D. Authoris premissa protestatio.
- 5 Testamentum, & codicilli Illustr. Principissae Hieracij, tam attento iure communi, quam municipali huus Ciuitatis Neapolis sustineri non possunt.
- 6 Habitatrix huus Ciuitatis non potest disponere, nisi seruata forma consuet. si qua moriens de muliere habente filios, &c.
- 7 Incola, vel habitatrix non potest esse ciuis, & habitatrix simul, sed separatim, & alternatiue, ut comprehendatur à consuetudine Neapolis.
- 8 Incola statutis loci, in quo habitant adscripti sunt.
- 9 Ex habitatione per decennium incola existimandus est Ciuitatis Neap.
- 10 Contrahens seruata forma Statuti Ianuensis, & presumitur in dubio pro validitate contractum originis domicilium deseruisse, & num. 11.
- 12 Habitans in aliquo loco occasione litis non dicitur contrahere domicilium, Sed hoc non procedit quando decennium elapsum est sui incolatus, & quando constat de animo deserendi domicilium originis, & permanendi Neapol. ibique maiorem partem bonorum suorum constituens, & post mortem suas dotes destinando in erectionem Monasterij in hac Ciuitate.
- 13 Litis causa necessaria dici non potest occasio contrabendi domicilium cum potest exerceri à Magnificis Aduocatis, & Procuratoribus.
- 14 Nomen debitoris esse illius loci, in quo destinatione testatoris, & post mortem permansurum.
- Habitans decennio, vel minus decennio, aut ultra decennium, ex quibus causis, & signis presumatur assumpsisse domicilium & ciuitatem acquisuisse, omnes ferè causas recensentur, ibid.
- 15 Vxor dicitur de domicilio viri, & in eius successione attenditur consuetudo loci domicilij viri, quamvis cum eius viro alibi litigare, & n. 34.
- 16 Iura, actiones, & nomina debitorum sunt in eo loco, ubi fuit conditum testamentum.
- 17 Contrahens debet seruare statuta loci contractus, licet aliter in loco originis statuatur.
- 18 Testamentum confectum cum solennitatibus loci conditi testamenti valere, quamvis repugnet solennitatibus requisitis per statutum loci, ubi bona sita sunt.
- 19 Exterius ratione contractus in Ciuitate gesti

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

sortitur forum, & domicilium huus Ciuitatis, & ligatur his consuetudinibus in bonis tamen intra districtum.

- 20 Aduena circa dispositionem suorum bonorum tenetur seruare consuetudinem loci, ubi testatur, & relinquere portionem statutariam vocatis à consuetudine in bonis ipsi consuetudini subiectis, & n. 24.
- 21 Ciuis originarius alio se transferens ad habitandum, & testamentum ibi faciens, tenetur obseruare solennitates loci conditi testamenti.
- 22 Consuetudines Neapolitanæ pro bonis sitis intra districtum ligant exterios in eorum dispositionibus, tam acliue, quam passiuæ, cum consuetudines sint reales, & non personales, & in rem, non in personam loquuntur. Et plenius, num. 15. Quod secus foret, quando de personis loquerentur, & n. 23.
- 24 Mulier in dispositione dotum, & aliorum obuentorum ab agnatis, & cognatis tenetur obseruare consuet. si qua moriens in sua dispositione.
- 25 Etiam si dotes sint extra districtum.
- 26 Quod privilegium mortua muliere transit ad filios.
- 27 Dots uiri ius uniuersale comprehendit bona extra districtum.
- 28 Dotes Illustr. Principissae sunt intra districtum.
- 29 Maritus obligatus solito matrimonio restituere dotes illi, vel illis, cui, vel quibus casus dederit restitucionis dotum in suo, non uxoris domicilio illas tenetur restituere, & num. 30.
- 31 Domicilium mariti intelligatur de domicilio habitationis, non originis, & num. 32.
- 33 Licet alijs dixerint, quod quando coniuges sunt eiusdem originis, domicilium intelligi in communi loco originis, non habitationis.
- 34 Quod tamen declaratur, ut semper maritales contractus, quamvis fiant in domicilio uxoris legibus tamen domicili viri regulantur.
- 35 In restitutione dotis non attenditur domicilium originis, sed habitationis in hac Ciuitate, quod Illustr. Princeps transtulit occasione Magni Status Regno possidentis, in quo suus pater decesserat, stante etiam, quod in Ciuitate Ianuae millos introitus habebat, & num. 36.
- 37 Et resoluuntur contraria procedere, quando bona dotalia Ianua sita essent, vel ibi in emptionem collocata.
- 38 Restitutio dotis facienda Neapoli operatur, ut ipsius actio comprehendatur in districtu cum contractus non intelligitur celebratus in loco, in quo negotium gestum est, sed ibi pecunia soluenda est.
- 39 Nomina debitorum iura, & actiones censentur esse in loco, ubi exactio facienda est, & electa est fieri & lis intentata.
- 40 Quam ius alibi esset destinata solutio, & ibi debitor inuenitus non sit.
- 41 Et proinde fuit decisione esse consuetudini subiecta, quando in eius districtu est promissa solutio.
- 42 Lis, & iudicium operatur, ut actio sit intra districtum Iudicis.
- 43 Nomina debitorum sunt in loco, ubi eorum exactio fieri de iure, & de facto potest.
- 44 Actio de dote est in loco, ubi decessit mulier.
- 45 Regula quod sine debitor est Neapolitanus, sine creditor semper actionem esse intentandam

Vu 2 Neapoli,

- Neapoli, eamque successione indicandam in huius Civitatis districtu, & n. 46.
- 47 *Iura & actiones non destinata alibi solutione, sed data simpliciter obligatione ad beneficium Ciuis Neapolitanus sunt in districtu, etiam si lis non esset intentata Neapoli.*
- 48 *Feudatarius in Regno est Ciuis Neapolitanus, licet alij contrarium senserint, & n. 49.*
- 50 *Illustr. Principissa renuit assignationem Status pro suis dotibus volens procedi facere ad venditionem Status, pretiumque & affectus in S.C. depositari igitur sua actio indicanda, & num. 51. & 52.*
- 53 *Iura, & actiones competentes Illustr. Principis, scilicet fuisse in districtu indicantur, quia alioquin decretum preambuli in beneficium heredis instituti fuisse nullum, tanquam prolatum à Iudice non habente iurisdictionem extra suum territorium, & n. 54.*
- 55 *Consuetudines Neapolitan. feudalia non comprehendunt.*
- 56 *Illustr. Benedicta non habuit feudorum adiunctionem pro dotibus, & proinde non potuit dici feudataria.*
- 57 *Actiones personales, & reales competit mulieri pro dotum consequitione.*
- 58 *Creditor in actione personali cogit feudatarium ad venditionem feudum.*
- 59 *Actio hypothecaria super feudo non constituit formatum corpus feudis.*
- 60 *Capitula concessa fidelissima Civitati pro domum restitutione.*
- 61 *Succesio actionis feudalis regulari debet secundum successionem fendi.*
- 62 *Quamvis alij aliter senserint.*
- 63 *Hypotheca non constituens formatum corpus fendi subiacet consuetudini Neap. maxime pro dote.*
- 64 *Restitutio dotis fieri debet Neapoli in domicilio viri quamvis feudalia extra districtum sint obligata, & proinde actio est subiecta consuetudini Neap. ubi locus solutionis est subiectus.*
- 65 *Actio personalis, quam mouit Illustr. Principissa in S.C. contra D. Hieronymum Principem est in districtu.*
- 66 *In inventario confecto ab herede Principissa describitur creditum dotum prout ex actis S.C.*
- 67 *Filio in legitima de iure natura debita à matre instituto ad evitandam invaliditatem testamenti, presumitur legitima de iure consuetudinario debita, non iure communi relictæ. & n. 68. Et plenius, n. 109. cum seq.*
- 69 *Testamentum Illustr. Principissa de iure communi est nullum, tum quia calore iracundia, tum quia in eodium patris, tum quia ex falsa causa, confectum est, & n. 70.*
- 71 *Et quia in potentiore causam litis institutio fuit facta, scilicet in senatorem, & in Ecclesiam.*
- 72 *Lælius Altogradus I.C. doctissimus resertur in presenti causa scriptisse.*
- 73 *Testamentum in quo sine causa legitima est relata filio extraneo, seu senatore instituto herede in iuribus litigiosis est nullum.*
- 74 *Et in iure multis tituli, repugnat.*
- 75 *Senator potentior dicitur.*
- 76 *Potentior quis dicitur ratione officij, ideo promotus ad Reipubl. administrationem potentior est.*
- 77 *Quamvis Ofascus contrarium teneat, & n. seq. Ab autore reprobatur, ibid.*
- 78 *D. Franciscus Salgadus videndus circa Magistratus, & eos qui cum eis litigant.*
- 79 *Senatori autoritas quantum operata fuit in hac causa, & qua operari potest.*
- 80 *Heredem instituendo, vel legando alienare non dicitur.*
- 81 *Et ideo in potentiores dici non potest Magistratus institutio, quia necessitate facta, & quia per contractum inter viros fieri potest, & n. 82. & 83.*
- 84 *Litigiosi vitium non contrahitur intemata actione hypothecaria.*
- 85 *Senatores ex testamento capere possunt quando institutio in sui commodum est facta, non quando heres fiduciarius relictus est ad alterius beneficium, ut videatur patrocinium in alienis, & litigiosis rebus suscipere.*
- 86 *Magistratibus patrocinia, & procurations suscipere sub quovis colore, tam de iure communi, quam pragmaticarum Regni, immo etiam legibus Hispaniae prohibetur, & num. 87.*
- 88 *Heres fiduciarius, seu executor est procurator post mortem.*
- 89 *Senator institutus heres in actione litigiosa incitatur ad suscipiendum patrocinium propter legatum filiae factum, non amore commatratus, sed pro exactione, & recuperatione dotum per dictum senatorem facienda, cum clausula annulatina non aliter, nec alio modo, & n. 90. & 91.*
- 92 *Senator fuit institutus heres fiduciarius animo desigandi auctorem in lite, quæ pendebat.*
- 93 *Eo maxime cum illi prohibuit testatrix conventionem, vel aliquam transactionem cum filio colligante facere, & num. 94.*
- 95 *Dolus in cessione in potentiores presumitur esse si actio sit indubitabilis, secus si dubitabilis, & litigiosa.*
- 96 *Litigij vitium in iuribus, & actionibus non inducitur de iure communi, secus per cap. conuentus.*
- 97 *Actio personalis lite contestata fit litigiosa.*
- 98 *Titulus ne liceat potentioribus in auctore, & reo procedit.*
- 99 *Testamentum in quo senator fuit institutus colore litigij, vel est nullum, aut venit rescindendum.*
- 100 *Testamentum in quo ultra institutionem senatoris substituitur Monasterium in iuribus litigiosis est nullum.*
- 101 *Imperator litis causa institui non potest. Et procedit non solum causa litis mota, sed etiam de proximo mouenda, & n. 102.*
- 103 *Institutione facta in Ecclesiam litis causa est nulla, quia potentior dicitur, & n. 104.*
- 105 *Institutione in Principe terrestri litis causa est nulla, ergo fortius in Principe caelesti, & sic in Ecclesia.*
- 106 *Decretum preambuli in beneficium heredis instituti fuit, & est nullum.*
- 107 *Inhibitio, & decretum preambuli quando eodem die concurrunt presumitur in dubio preambulum praecessisse.*
- 108 *Secus si aliunde constaret inhibitionem fuisse factam à portorio prima hora Tribunalis de mane tunc preambulum, tanquam attentatum est nullum.*
- 109 *Testatrix in testamento facto Neap. filio instituto in legitima presumitur relinquere legitimam consuetudinariam, quæ sunt nouem partes.*

- 110 Quia nouem partes sunt legitima de iure natura debita aucta in beneficium filiorum per consuetudinem, & num. 111.
- 112 Et ita testatrix ad sui aetatis validitatem interpretatur dispositio.
- 113 Exterius degendo Roma per plures annos servata forma statutorum Roma præsumitur dispositio, etiam in bonis extra districtum.
- 114 Quia testamentum factum à foreni regulatur secundum statuta loci ubi factum est, & non secundum statuta ciuitatis a qua trahit originem.
- 115 Filius, & agnatus in portione debita, vigore consuetudinis Neap. sunt legitimi contradictores, & ipsis competit pro dicta portione immissio vigore utilis remedij l. fin. C. de dicto. Diu. Andr. Toll. Quia ea iure hereditario competit, & num. 116.
- 117 Filio instituto in legitima de iure natura debita competit remedium predicta l. fin. licet aliter Consil. Hodierna senserit, sed contrarium refertur à D. Authore, alias, in praesenti causa fuisse decisum, & num. 118.
- 118 Filio respectu legitima consuetudinaria nouem partium nemo est qui hodie dubitet immisionem deberi.
- 120 Decretum S.C. per quod fuit dictum renouentur banna pro venditione Status Terra Nouae est nullum cum reu. Quia fuit prolatum contra hereditatem iacentem nomine auditio, & Curatore non dato, num. 121. & quia contra mortuum, num. 122.
- 123 Conclusio, & sententia equiparantur, & ideo sententia lata contra mortuum, post conclusum in causa est valida.
- 124 Quod declaratum non esse verum.
- 125 Litera executoriales expedite contra defunctum non possunt mandari in exequitionem contra heredem eo non citato.
- 126 Quia citatio est de substantia exequitionis. Debitor pro obligatione decennio clapsu confecta non potest sine citatione vigore ritus conueniri, & exequi nisi precedente citatione ad dicendum causam quare non debet obligatio incusari, vel exequi. ibidem.
- 127 Hereditati iacenti, curator est dandus.
- 128 Indicio uniuersali pendente supersedendum est in iudicio particulari.
- 129 Lite pendente inter heredem institutum, & videntem ab intestato non potest procedi contra debitorem hereditarium, & n. 130.
- 131 Decretum predictum igitur S.C. per quod fuit ordinatum, quod renouentur banna fuit (repetita reuerentia) fuit, & est nullum.

IN IVRE
PRO
ILL. PRINCIPE HIERACI
CVM
ILL. MARCHIONE LATERTIE
S V P E R

Inualiditate testamenti Ill. Benedicte Pinella Principissæ Hyeraci, nullitate Præambuli & decreti

S. C. quod renouentur banna pro venditione status Terræ nouæ, & casalium.

D. Conf. Francisc. Roccus Comiss.

 Avsa hæc inualidatis testamenti, & codicillorum Illustrissimæ Benedictæ Pinelli Principi Geracj restringitur in tres articulos.

Primus articulus erit circa inualiditatem prædictam tam attento iure consuetudinario huius Ciuitatis quam attento iure communi.

Secundus articulus circa nullitatem præambuli ex dicto testamento nulliter expedito cum reu. per Magnificam Curiam Vicariæ ad fauorem Illustr. Marchionem Latertiæ heredis fideiuciarij dictæ illustris Principis.

Tertius articulus continet nullitatem cum 3
ren. decreti interpositi per S. C. ad instantiam eiusdem Marchionis Latertiæ ut supra per quod decretum fuit prouisum quod renouentur banna pro venditione status Terræ nouæ, & Casalium.

Antequam tamen ulterius progrediar, præmitto atque ita hic, & in tota hac præsenti allegatione protestor mihi propositum esse nihil dicere, & scribere imò ne cogitare in quo debitæ existimationi ac dignitati Illustris heredis instituti quidquam detractum quo quomodo intelligatur (ablit enim, quod tanta Senatoris integritas, & prudentia in dubium apud me reuocetur quin imo ei tantum semper detuli, & merito quantum Illustri Senatori omnium virtutum genere ornatissimo conuenit) sed quidquid à me proferri scripto, vel verbo contigerit id totum dictum censeatur ad solius instituæ splendorem eoque dumtaxat quatenus causæ necessariò deferit, & sine quo causa alioquin indefensa remuneret.

Hoc præmisso circa primum articulum non 5
potest dubitari de inualiditate testamenti prædicti, tam de iure consuetudinario, quam iure communis attentis.

De iure consuetudinario prædicto, & nullum 6
testamentum prædictum quia dictæ Illustris Principissæ erat habitatrix in Ciuitate Neapolis in qua confecit testamentum prædictum anno 1653. postquam Neapoli habitauerat per spatium annorum decem nouem, & successive, tanquam habitatrix dictæ Ciuitatis Neapolitanæ non poterat de dotibus disponere super existente filio, nisi de decima, vt consuet. si qua moriens sub tit. de mulier. habent. filios, qualiter suam dominum disponat.

Quæ consuetudo non solum comprehendit 7
mulierem Ciuem Neapolitanam, sed etiam incolam, vel habitatricem, ita quod non oporteat esse Ciuem; & habitatricem simul, sed separatim, & alternatiè, quod aliquis sit Ciuis, aut habitator, & incola in Ciuitate Neapolis ita Napodari in consuetudine. pupillus n. 10.

Incolæ enim legibus, & statutis, atque consuetudinibus loci attriti sunt, in quo habitant, vt dixit Gaill. lib. 2. obsernat. obseru. 35. num. 5. & ita Bernard. Grenei in addit. & in propriis terminis nostrarum consuetudinum Præuenzali in consuet. si quis, vel si qua, obseru. 14. num. 18. Napodari in consuet. vbi domus sub tit. de iur. congr. vers. contra ciuem, num. 71. & in consuet. pupilli V. habitatoribus sub tit. de in integr. refit.

ibi: *Habent ergo locum ista consuetudines inter Ciues, seu habitatores Ciuit. Neap.*

9 Ed magis quod dicta Principissa habuit animum permanendi in hac Ciuitate, illudque declaratio ex habitatione in eandem spatium decem & nouera annorum; ex qua habitatione, etiam si non fuisset per tantum temporis spatium, sed per solum decennium incola existimanda è Ciuit. Neap. l. 3. C. de incol. l. 2. Csd. de seruit. ex aqua; An in l. ciues, num. 104. d. tit. de incol. Narbon. in l. vigeſima, gloss. 2. lib. 4. Nou. Recopil. num. 68. Capyc. Latr. consult. 155. n. 20. tom. 2. sic quoque Gratian. tom. 2. cap. 824. num. 39. 40. dicens, per solam habitationem decem annorum in dubio præsumi quem voluisse ei loco perpetuo permanere absque alia declaratione, quod prius dixerat tom. 3. cap. 592. num. 6.

12 Seraphin. decis. 999. num. 2. 4. qui ait, quod per habitationem decennij concludenter dicitur probata mutatio domicilij, licet aliquando reuersa esset ad locum originis.

10 Etiam quia dicta principissa fecit multos contractus in hac Ciuitate Neapol. durante tempore eius incolatus, absque cōſensu duorum propinquorum, quorum consensus alioquin necessarius erat attento statuto Ianuensi cap. 20. sub tit. de contract. minor. & mulier. vers. le donne anco maggiori di 25. anni. quod statutum de iure

11 porrigebat vices suas, etiam quoad contractus gestos à mulieribus Iannensis extra locum statuti, & territorium statuentium Reg. Rouit. conf. 51. lib. 2. num. 11. & 12. vbi respondendo explicat decisionem alter contrariam Dom. de Franch. decis. 72. & prosequitur necessariò esse præsumendum pro validitate dictorum contractuum dictam Principissam habuisse semper animam per incolatum factum in hac Ciuitate per spatium annorum decem & nouem ibi contrahendo non sernata forma statutorum Ianuensium, sed iuxta usum Neapol. deserendi domicilium originis, & acquirendi domicilium habitationis, & ob id esse effectam incolam huius ciuitatis Neapol. & subiectam nostris consuetudinibus circa dispositionis eius dotum in ultima voluntate.

Nec dicatur dictam Principissam habituisse Neapol. per dictum tempus occasione litis, quam habebat cum viro, ob quod non dicitur contra-

12 xisse domicilium Neapol. ad tradita per Gratian. cap. 181. tom. 1. & cap. 569. tom. 3. & per Text. in l. eius qui manumisit, §. Celsus, ff. ad municip. cum concordantib. Nam prædicta procedunt quoties decennium elapsum non esset, & non constaret de animo Ill. Benedictæ perpetuò permanendi in hac ciuitate, ad Text., in l. ciues, C. de agricol. lib. 10. sed cum in præsenti facto constet de animo prædicta Ill. Benedictæ vlt̄ra eius habitationem in hac ciuitate per spatium annorum decem nouem per particulam eius codicillorum, fol.... In quibus mandat, quod Monasterium erendum recuperatis eius dotibus fiat in ciuitate Neapolis, vel Romæ, ex qua dispositione colligitur dictam Benedictam semper habuisse in animo deserendi domicilium originis, & Neapolis permanendi, ibique contrahendi domicilium, dum deserit locum originis, & recuperatis eius dotibus vult ex eis Neapolis construi Monasterium post eius mortem, quod satis indicat in vita, & in motte elegisse ciuitatem Neapolitanam in eius domicilium, ad tradita per DD. in l. 2. C. vbi Senatores, seu clarissimi, & per Amayara in tribus libris Codicis in l. ciues, 7. num. 102. C.

de incol. lib. 10. Quo loci conciliando dispositio- nem, l. Ciues, C. de incol. lib. 10. cum l. 2. C. vbi Senatores, seu clarissimi, dicit authoritate multorum DD. quos laudat, satis constare de animo alicuius permanendi in aliqua ciuitate, quando vlt̄ra habitationem illius per decennium concurrit eundem constituisse maiorem partem bonorum in loco, vbi morabatur, nec litis causa necessaria potest dici occasio, quia dicta Domina Neapolim veniret ad habitandum; poterat enim lis prædicta exerceri ea absente ab eius Magnificis Aduocatis, & Procuratoribus, ex quosatis probatum remanet constituisse dictam Benedictam domicilium Neapoli, vbi morata fuit per spatium annorum decem nouem dum vixit, & morabatur tempore mortis, eo præcipue dum recuperatis ibi dotibus, quæ erant eius bona vult ex eis Neapoli construi Monasterium post eius mortem, qua de causa dicit Alex. in conf. 16. num. 2. lib. 1. hoc nomen debitoris esse illius loci, in quo perpetuò esset permansurum ob destinationem illius à testatore factam, & ob hanc causam præsumitur testator animum permanendi ibi semper habuisse, & latè Seraph. decis. 352. sub num. 7. & facit distinctio tradita per Reg. Rouit. conf. 48. num. 5. 1. tom. dicens, aut enim quis habitat in aliquo loco minori spatio decem annorum nullam præ se ferens casam, siue actum adiunctum significantem assumptum domicilium, & hoc casu nullo modo acquiritur ciuitas, cum non præsumatur animus constituendi domicilium. Aut verò quis habitat minus decennio, sed habitatione habet admixta aliqua signa significantia assumptionem noui domicilij; quia transiit se cum familia ad habitandum in aliqua Ciuitate, aut maiorem partem fortunarum suarum, ibi transiit, & similia, tunc ex his signis præsumitur animus acquirendi domicilium, qui sufficit ad acquirendam ciuitatem sine alia spectatione vlt̄rioris habitationis, ita Hostiens. & Abb. in cap. fin. extra de Paroch. idem si in continenti suum animum declarasse: velle ibi habere domicilium, nam haec animi declaratio cum actu translationis ad habitandum, sufficit absque alia cursus temporis expectatione, Felin. in e. dilectus lo seconde, post num. 12. in 2. casu extra de rescript. aut denique quis habitauit per integrum decennium simpliciter absque aliqua animi declaratione, nec verbo, nec facto, tunc ex cursu decennij præsumitur animus perpetuò permanendi, & constituendi domicilium, & per consequens ex simplici habitatione decennij præsumitur ciuitas, donec contrarium probetur ex aduerso, ita distinguunt Felin. in cap. dilectus, quam distinctio copiosus reassumpit Menoch. de arbitr. Ind. lib. 2. cas. 68. & presump. 42. lib. 6. & Aul. inc. 2. Prætor. in Gloss. in verb. tales pueblos post num. 7. vers. 2. usque ad fin.

Præterea Ill. D. Benedictam domicilium hic Neapol. acquisuisse ex alio non ambigitur, est enim verum Ill. Principem eius virum domicilium hic Neap. acquisuisse, & totaliter originis domicilium dereliquisse nedum per eius antiquam habitationem, vsque ad diem mortis, verum quia maiorem partem bonorum, imò totum eius patrimonium aderat in Regno, quod fit vt dicta D. Benedicta vti vxor dici debet de domicilio viri, ea ratione, quia matrimonium unicum dominum facit, l. 1. §. si vir. ff. ad Syllan. prout ex professo hanc partem vti verissimam tuerit Surd. decis. 330. Quamvis vxor cum eius viro litigaret, vt ipsem ait, ibi num. 12. ex Bald. in cap. constitutus

stitutus de testib. subdens, hanc esse communem omnium opinionem, & hoc indistincte, tam actiue, quam passiuè, vt scilicet circa vxoris successionem attendatur consuetudo loci domicilij viri, Bald. in l. fin. §. item rescripsent ad municip. per Text. in l. exigere dotem, ff. de indic. Comp. de dat p. vlt. quest. 71. vt ex professo firmant Bertazzol. conf. 11. num. 4. & 5. conf. 24. num. 35. Alex. Gallian. in consuet. Alex. in verb. vxoris, q. 2. n. 6. cum aliis per V. Conf. Hodiern. in addit. ad d. decif. Surd. 330. Gratian. tom. 4. cap. 623. num. 16. & seq. Alex. confil. 14. lib. 1. Bald. confil. 357. sub num. 5. lib. 1. Peregrin. confil. 90. lib. 1. num. 22. & hoc siue sint nomina debitorum, siue bona mobilia, siue stabilia:

16 Accedat prædictis, testamentum, & codicilium Neapolii consufum cum ab Ill. Benedictæ, ob quæ iura prædicta dicebatur cum in districtu, cum ad hoc ut nomina debitorum censeantur esse alicuius loci, attendi debet locus, vbi fuit conditum testamentum, ita singulariter obseruat Alix. confil. 19. num. 19. lib. 6. & propterea d. Principissa tenebatur obseruare solemnitates requisitas per statutum prædicta ciuit. Bart. in l. cunctos populos, col. 2. Cod. de fam. Trinit. & fid. Carb. vbi Alex. Ancharran. & Socin. Surd. decif. 15. num. 6. Molfes. confil. 5. num. 21. tom. 1.

17 Imò in loco contractus, seu statuti uno modo disponat, & in loco originis aliter statuatur debet seruari statutum loci contractus in contractus celebratione, Rolandus conf. 43. num. 1. lib. 3. & testamentum consecutum cum solemnitatibus requirendis in loco conditi testamenti est.

18 validum, etiam quod repugnet solemnitatibus de iure requirendis per statutum, vbi sunt bona Thesaur. libr. 2. quest. 8. num. 51. Franch. decif. 552. num. 24. part. 4. Hodiern. ad Surd. decif. 197. Georg. alleg. 28. num. 7.

Ex quod ratione contractus in ciuitate genti exterius fortiori loci domicilium huius ciuitatis, li-

19 getur extra consuetudinibus, Napod. in proœm. consuet. §. per quod, num. 335. Capyc. Latr. conf. 155. num. 21. tom. 2. qui hoc intelligitur eo casu, quando consuetudines loquuntur de bonis, quia tunc comprehendunt omnia bona, quæ sunt intra districtum, Napodan. in consuet. Pupillus de in integr. restit. num. 8. verb. bona, vel quando consuetudo respicit contractum, ibidem

20 Marinus Frecc. in addit. incip. An consuetudines contrabantur ad personas, & quod exterius testando in aliquo loco teneatur circa dispositionem suorum honorum testari seruata forma consuetudinum loci, in quo testatur, licet sit aduena loci vbi testatur, & quod teneatur relinquere portionem consuetudinariam, testando in dicto loco vocatis ab eadem consuetudine loci, vbi testatur in bonis tamen subiectis consuetudini prædictæ, ex multis fundat Valasc. consult. 182. num. 12. & quod ciuis originarius loci, si aliò se transferat ad habitandum, & ibi testamentum faciat, teneatur obseruare leges & statuta loci, vbi testatur Socin. confil. 79. num. 8. n. 12. vol. 4. Paris

- conf. 12. num. 12. & 14. vol. 3. Cephal conf. 414. num. 58. vol. 3. Marta omnino videndum qui distinguit circa successionem ab intestato, & circa successionem ex testamento in sum. success. legal. part. 3. quest. 15. art. 4. tom. 1.

Præterea nostræ Consuetudines ligant exterios pro bonis sitis in districtu huius Ciuitatis tam actiue, quam passiuè in eorum dispositionibus,

22 Molfes. in Consuet. Neap. part. 2. de person. quest. 1. num. 4. cum seq. & quod exterius cum dilponunt

non possint disponere, nisi seruata forma Consuetudinum, vt emitetur fraus, docuerunt Ant. de Alex. in addit. ad Napodan. in §. per quod fol. 44. & alij citati per Molfes. d. q. 2. part. 2. tit. de person. Lel. Caput. in prelud. ad Consuet. Neap. §. 5. de personis, qua in loco, num. 3. 1. vbi dicit Consuetudines disponentes circa potestatem testandi de bonis antiquis esse reales, & non personales, & proinde quod exteri ligentur dicta Consuetudine circa dispositionem ab eis factam, de bonis antiquis existentibus intra districtum & quoties Consuetudines de bonis loquuntur, omnia bona in districtu comprehendunt, tam si fuerint exterrorum, quam civium, Præf. de Franc. dec. 536. num. 2. 14. & 17. Cont. Prouenzal in consuet. Si quis, vel si qua obseruat. 14. num. 14. Horat. Montan. controu. forens. cap. 1. à num. 54. cum seq. Butiglier. de success. ab intest. cap. 1. theorem. 13. n. 13. usque ad 14. qui allegat etiam ad confirmandum dictam opinionem conf. 64. Reg. Ronit. tom. 1. & dicit secus esse, quando Consuetudo loquitur de personis, tunc enim non comprehendit forense circa bona, non obstante, quod illa posita sint in districtu, ex doctrina Doctorum, quos allegat ad idem Reg. Marcian. disp. 45. n. 6. tom. 1.

Bona verò Ill. Benedictæ comprehendunt sub 24 Consuetudine prædicta non ambigitur, quia sunt dotes, & mulier in dispositione dotis, & aliorum obuentorum ab agnatis, & cognatis, tenetur obseruare circa dispositionem faciendam in ultima voluntate, consuetud. si qua moriens, etiam si dotes prædictæ consistant in bonis extra districtum, Serap. tutius in c. consuet. si qua moriens, verb. gran caso, & ver. ulterius, & Reg. de Ponte de potest, Proreg. tit. 9. de success. mulier. num. 9. & 9. Molfes. part. 2. tit. de bonis, quest. 3. Reg. Io. Franc. Marci. disp. 44. num. 1. tom. 1. qui addit, dictum privilegium mortua muliere transire, etiam ad filios, ex doctrina Fontanellæ claus. 8. gl. 2. part. 3. num. 76. & latissime Gloss. 3. part. 7. num. 2.

Et est ratio, quia dotes est ius vniuersale, ex no. 27 tatis post alios per Conf. de Anna conf. 123. n. 11. vol. 2. per Præf. de Franch. decif. 472. Gait. de credit. cap. 4. quest. 11. num. 1351. Præf. Merlin. centur. 1. cap. 92.

Confirmantur prædicta omnia, quia dotes di- 28 ðæ Ill. Benedictæ sunt infra districtum huius Ciuitatis, ex infrascriptis rationibus.

Primò, quia dotes prædictæ consistunt in pecuniis, ex quarum receptione maritus est debitor, pro quarum restitutione non appetet obligatus illos soluere in Ciuitate Iauæ, sed simpliciter in instrumento dotali promisit dictas dotes restituere, & soluere dictæ Benedictæ, seu haeredibus eius, seu illi vel illis, cui, vel quibus esset restituenda in totum vel in partem, secundum, & prout euenerit casus restitutionis ipsius dotes di- 29 dictæ Magnifica Battinæ, & sociis, dictis nominibus, & ad cautelam me Not. pro dicta Magnifica Benedictæ, & eius haeredibus ac illi, vel illis cui restituere deberet capitulantibus, ergo restituere tenetur maritus in loco sui domicilij, licet contractus prædictus Iauæ factus fuerit, l. exigere 30 65. ff. de indic. ibi, Exigere dotem mulier debet illic, vbi maritus domicilium habuit, non vbi instrumentum dotale conscriptum est, nec enim id genus, contractus est, vt & cum locum spectare oporteat, in quo instrumentum dotes factum est, quam eum, in cuius domicilium, & ipsa mulier per conditionem matrimonii erat redditura.

Domicilium autem mariti; de quo in d. Text. 31 intelligendum est de domicilio habitationis ma- riti,

32 citi, tempore dotis restituendæ, & non de domicilio originis, nam quando in aliqua dispositione fit mentio domicilij simpliciter, intelligitur de domicilio habitationis, & non originis, *Gloss in cap. statutum §. cum verò, verb. unam de rescriptis in 6. per quam rationem ita in terminis concludit Alex. conf. 100. lib. 3. per tot. subscriptit Crot. l. omnes populi in fin. ff. de iust. & iur. Ias. in l. si arrogator à num. 48. ff. de adopt. Dec. conf. 352. num. 2. Boff. in prax. lafa Maiest. num. 46. & plures, quos refert. Rolan. de lucro dotis, quæst. 22. num. 5. Petr. Gregor. cap. 1. num. 39. de sponsal. Cauagnol decreti Montis Ferrati 74. §. 1. q. 7. & alij ab eo relati Dec. conf. 284. col. vlt. vers. 7. per text. in l. si oner. ff. de indic. Salycket. in l. 1. num. 6. C. de Summ. Trinit. & Fid. Cath. Giurb. in consuetud. Messan. cap. 1. glos. 7. num. 57. & gloss. 1. num. 65.*

Et licet alij contrarium senserint: vt scilicet quando vterque coniux est eiusdem originis, debeat intelligi de domicilio mariti in loco originis non in alio domicilio, quod vir post contractum matrimonium mutauisset, prout voluerunt Iason.

33 in l. cunctos populos, num. 61. Gilken. num. 30. Purpurat. num. 124. C. de Summ. Trinit. & fid. Cath. Cagnol. in d. l. exigere, num. 9. Suar. substit. de las Gananejas n. 42. Roland. de dote c. 21. num. 3. Fanuc. de dot. glos. 9. num. 14. & 15. Gratus c. 113. num. 14. vol. 2. Carpan. ad statut. Mediolan. stat. 298. num. 208. Couar. de sponsal. cap. 7. num. 9. & 10. Valaf. dec. 175. num. 13. Laderch. cont. num. 6. Surd. conf. 483. num. 1. Tusch. lit. D, concl. 756. num. 11. Mafcard. de probat. conclus. 7. num. 62. & 69. Giurb. ad consuetud. Messanens. cap. 1. glos. 1. num. 66. in fin. Ea ratione, quia euam in loco originis dicitur quis habere domicilium l. penul. ff. de Senator.

34 Tamen pro declaratione est aduertendum, quod licet maritalis contractus in domicilio vxoris fuerit celebratus, vbi conficiendus erat l. si fundus ff. de empl. Afflict. dec. 226. Molfes. part. 1. tit. de bonis, quæst. 12. num. 15. legibus tamen domicilij viri regulatur, Bart. & DD. d. l. exigere, & in l. cunctos populos, vbi Iason, & si lis alibi agatur, quæ in domicilio mariti, Marius Giurb. in consuet. Messanens. cap. 1. 3. part. 1. num. 69.

35 Quod domicilium mariti intelligitur de domicilio habitationis, vt supra tempore restitutioonis dotis, quando maritus habeat in Regno Statum, cuius erat feudarius maximi valoris, & annui redditus, quem obligauerat pro restitutioione dictarum dotium cum Regio assensu, licet enim aliud domicilium habuisset maritus tempore contracti matrimonij, nihilominus attenditur domicilium habitationis, quod maritus deinde transtulit in Ciuitate Neapolis, in qua à principio vivere, & habitare perpetuò constituerat occasione dicti magni Status in Regno existentis, in quo Ill. Princeps pater mortuus erat, stante etiam quod in Ciuitate Iannæ loco originis nullos introitus habebat (Giurba vindendus in Consuet. Messanens. cap. 1. gloss. 8. part. 1. num. 19. Barbol. in l. exigere, num. 131. Cervantes in l. 6. Taxi, num. 107. Simanc. in Cathol. inst. tit. 9. num. 155. Matthens. l. 2. tit. 9. lib. 5. ordinationum gloss. 1. num. 73. Petr. Gregor. cap. 1. num. 92. ante fin. de sponsal. glos. 1. concl. 2. Suarez in tit. de las Gananejas, num. 43. Palatius Rau. qui ita refert iudicatum in repetit. rubrica §. 55. num. 12. Couar. de sponsal. cap. 7. in princ. num. 8.

Et contraria procedunt, quando dotes fuissent

assignatae in stabilibus Iannæ, ibique bona dotalia (de quorum restitutione agitur) si ita essent, vel in emptionem collocata, Rot. decis. 452. num. 4. part. 1. D. Marta vot. 5. Giurb. in Consuet. Messan. cap. 1. gloss. 7. part. 1. num. 54. qui DD. contrarium dicentes ita limitat & declarat; ergo cum restitutione dotis fieri debeat Neapolit. domicilij viri, vt suprà, & infra dicam, dotis praedictæ actio censeri debet infra districtum: nam contractus celebratus intelligitur non in loco, in quo negotium factum est, sed in quo solvenda est pecunia, l. 3. ff. de bon. ant. ind. possid. l. contraxisse ff. de action. & oblig. hinc Anton. Alexand. in apostill. Consuet. Si aliquis moriens, non facit vim in loco in quo est celebratus contractus, sed in loco, vbi est destinata solutio ad finem iudicandi, an praedicta actio sit intra districtum, quem refert, & sequitur Reg. Rout. pragm. 1. de Iurib. & exact. fiscal. num. 77. inferatur auctoritate Zasij hoc esse multum utile pro diversitate Statutorum, qui sunt in locis; nam non inspicinntur Statuta loci contractus, sed Statuta loci destinatae solutionis.

Secundò, quia in hac Ciuitate Illustr. Principissa egit, & mouit item pro exactione dictæ dotis receptæ in pecunia, & nomina debitorum seu iura & actiones censemunt esse in loco, vbi exactione facienda est, & electa est fieri, & lis intentata, Franch. decis. 93. Lel. Caput in prelud. ad consuetud. Neap. de bonis, num. 5. qui ampliat etiam si alibi destinata esset solutio, & non sit facta in eo loco, quia alibi debitor inueniens sit allegat Text. in l. vnic. C. vbi conueniendus, quod certo loco dare promisit, & faciunt tradita per Franch. decis. 93. in fine, Conf. Prouenzal. in consuetud. si quis, vel si qua obsernat. 19. num. 37. qui dicit esse indistinctè, & simpliciter dicendum nomina debitorum, iura, & actiones non circumscribi loco, & per consequens ad finem decidendi, an comprehendantur sub statuto, vel consuetudine loquente de bonis in aliquo loco existentibus ante omnia videndum esse quo in loco solvi debeat, & possit exigi, & vbi destinata fuit solutio, quæ quando facienda est in Ciuitate, & districtu Neapolis, semper fuit decisum uniformiter, quod dicta nomina debitorum subiaceant consuetudinibus Neapolitanis, & idem fuisse decimum, si pro exactione ipsorum fuisse mota lis intra districtum, denegata solutione per debitorem, vel cum creditor, & debitor habentur pro Neapolitanis, & quando debitor conueniri potuit, & cogi in Ciuitate Neapolis ad solvendum, vt ibi per eum, & in summa loquendo circa simplex nomen debitoris ad finem iudicandi, an illud sit intra districtum consuetudinum, lis, & iudicium operantur, vt illud nomen, seu actio dicatur in loco, in quo lis mota est, & in loco, in quo cogitur debitor ad solvendum, Lel. Caput. in prelud. ad consuetud. Neapol. §. 6. tit. de bonis, num. 5. vers. In summa quando res non sint corporales.

Et quod nomina debitorum dicantur esse in loco, vbi exactione fieri potest de iure, & de facto, quia per effectum exactionis dicuntur esse in loco ipsius actionis, voluerunt communiter DD. Card. in cap. fin. de consuet. Petrus de Ranen. cod. tit. num. 149. Alexand. consil. 16. in fine, lib. 1. per Textum in l. ex fallo, §. rerum, ff. de hered. inst. l. quaro ff. de solut. Rom. in l. si constante, §. ultim. ff. de solut. Bertran. consil. 74. col. 1. ultim. lib. 2. & consil. 105. in 2. dub. lib. 2. Alciat. in l. cum stipula- mur, in fine, ff. de verb. oblig. Bartol. Socin. consil. 175.

fol. 175. num. 1. lib. 1. idem Alexand. consil. 3. 1.
lib. 1. & consil. 10. lib. 6. Bald. consil. 3. 57. lib. 3. sub
num. 5. Brun. de stat. exclud. fœm. artic. 8. n. 134.
vers. Nomina debitorum, Gozad. consil. 4. 9. n. 14.
Bertazz. consil. 11. num. 7. Tiraqnell. de retract.
lignag. §. gloss. 3. num. 15. & seq. Alexand. consil. 3. 6.
col. 1. Peregrin. consil. 9. 0. num. 2. 9. vers. Communis
resolutio, lib. 1. Gratian. tom. 3. discept. cap. 5. 8. 1.
num. 9. & latissimè Seraph. videndus in dec. 3. 52.
num. 1. & 2. part. 1. qui respondet contrariis asserentibus attendi debere locum contractus, per
1. si fundus, de enīt. scilicet procedere, vbi agitur de quæstione aliqua emergente circa substantiam ipsius contractus, quo casu attendenda essent statuta loci, vbi esset celebratus, secus verò de re ipsa in contractu contenta, & quæritur an sit in loco, & quod.

44 Ultra quod actio de dote dicitur esse in loco,
vbi decepsit mulier, ut dixit Alex. consil. 3. 1. n. 9.
vers. 10. de Imol. in fin. & num. 10. in fin. lib. 1. &
consil. 19. n. 9. lib. 9.

45 Tertiò, quia Illustr. Princeps D. Hieronymus
debitor dictæ dotis est Neapolitanus per habitationem per annos 42. & plus, Reg. Rourit. con-

46 fil. 48. & ideo intrat regula, quod siue ipse debitor sit solus Neapolitanus, siue ipse creditor sit solus Neapolitanus, siue debitor, & creditor sint Neapolitani, semper actionem esse intentandam Neapoli, & successiù illam comprehendi sub consuetudinibus Neapolitanis, Lel. Caput. in prelud. ad consuet. Neap. §. 6. tit. de bonis, num. 3. in fine, vers. Idem dico quando debitor est Neapolitanus.

Quartò, iura & actiones, non destinata in aliquo loco solutione, sed data simpliciter obli-
gatione alicuius soluendi in pecunia ad benefi-
cium ciuis Neapolitani, prout fundatum est esse dictam Principissam etiam si lis intentata non esset Neapoli, censeri debent ut bona intra districtum, & subiecta consuetudini quicquid in contrarium dixerint Reg. Salernit. & Præl. S.C. Ioan. Andr. de Curt. ut bene obseruat, & contra eos semper decisum refert Consil. Andreas Pro-

48 uenzal. d. obseruat. 19. num. 3. 8. tantò magis quia Princeps uti feudatarius dicitur ciuis Neapolitanus, secundum Capiblanc. de Baron. pragm. 1. 2. num. 4. licet contrarium scribat Reg. Sanfel. de-
cis. 6. 5. num. 5. tom. 1. ex autoritate Reg. Consil. Carleual. de ind. diff. 2. q. 6. sess. 8. num. 9. 97. vers. Dum verò.

Quintò, quia Illustr. Principissa egit in S. C. actione personali contra virum petendo cogi, & compelli dictum Illustr. Hieronymum Principem ad sibi soluendum dotes, & illarum interesse, & pro satisfactione illarum procedi ad venditionem feudorum fol. 174. & obtinuit decretum S. C. pro dicta venditione, & licet pro parte Illustr. Principis debitoris fuisset institutum, dum non reperiatur legitimus emptor status, & terrarum predictarum illas, seu aliquas ipsarum pro concurrenti quantitate crediti Illustr. Principissæ eidem assignari, renuit Principissa predicta dictam assignationem, volens procedi ad venditionem terrarum predictarum praesenti pecunia cum obligatione offerentis de depositando in S. C. prout ex suis comparitionibus fol. 3. 00. in fin. in proc. fol. 4. 4. in proc. affictus Ioan. Ba-
pistæ Surgente, & fol. 1. 6. 8. & 1. 6. 9. in proc. af-
fictus D. Fulniij Caraccioli, & Alexandri Cle-
menti, & etiam litteris missis ab Illustr. Marchio-
ne Latertia ad Consiliarium Soria causæ Com-
missarium in proc. mag. fol. 5. 8. 3. & in eodem

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

S. C. institit locari statum, prout locatum fuit cum obligatione affictoris de depositando in S. C. præsenti pecunia; ergo actio predicta competens dictæ Principissæ pro restituzione eius dotum contra Illustr. Principissæ pro restituzione eius dotum contra Illustr. Principem iudicanda est intra districtum ex superius traditis, & decisus ex Præl. de Franchis decis. 9. 3. Caputo loco citato, Consil. Marcell. Marciano consil. 1. t. qm. 2.

Sextò, quia mortua Illustr. Principissa, & exhibito eius asserto testamento, & codicillo in M. C. V. Neapolitana fuit ordinatum decretum 53 præambuli ex dicto asserto testamento nulliter, ut suprà, in beneficium dicti Illustr. Marchionis Latertiae hæreditatis fiduciarij in dicto asserto testamento scripti, ex quo cognoscitur iure, & actiones competentes dictæ Illustr. Principissæ contra hæreditatem Illustr. Principis D. Hieronymi, non esse iura extra Regnum Neapolitanum, & sic in Ciuitate Ianuæ, quia alioquin decretum prædictum præambuli fuisset nullum ex hoc capite tanquam prolatum à Iudice non habente iurisdictionem, prout probauit in puncto Reg. Tap. decis. S.C. 3. 3. pertinet.

Nec dicatur, quod consuetudines non comprehendunt feudalitatem, praesertim existentia extra districtum, nec in his habent locum consuetudines, Molfel. ad consuetud. Neap. tit. de bonis, q. 7. Napod. in consuer. si quis, vel si qua, num. 1. 76. vbi alias authoritates cumulant D. de Franch. & Reg. de Ponte consil. 5. 0. num. 1. 5. & 1. 6. Nam respondetur, quod Domina Benedicta nullam habuit ad indicationem feudi pro suis dotibus, quam semper renuit, & sic dum dos consistit hodie in pecunia, nec est soluta in corpore feudi, predicta Domina non poterit dici feudataria, ut aduertit Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de assensu Regio super dotibus, num. 4. 5. ad explicacionem traditorum per Frecciam in 2. lib. de subfeud. quæst. 1. 2.

Sed cum predicta D. Benedicta decesserit absque dotis consequitione, videndum est, quæ actiones ei competent, & secundum tradita DD. 57 inneni duas actiones ei competere, unam personalem, alteram hypothecariam, stante assensu expedito per Catholicam Maiestatem; hoc posito,

Respectu actionis personalis competentis dictæ Benedictæ contra virum, certum est illam esse allodium; hinc creditori in actione personali, cautum est remedio, ut cogat feudatarium ad vendendum feendum, Reg. Marcian. diff. 2. 7.

1. tom.

Respectu actionis hypothecariæ super feudo 59 illa non potest negari, quod sit feudalis, sed non constituit formatum corpus feudi penes possessorum, ut obseruauit idem Reg. de Ponte de potestate Proregis sub tit. de assensu Regio super dotibus, num. 4. 6. dicens in dicta hypotheca succedere omnes quibus restitutio dotis fieri debet, dummodo non in præindictum Regiæ Curiæ, vigore capituli concessi in anno 1586. Ciuitate, 60 & Regno, & vigore alterius capituli concessi per Serenissimum Philippum II. fidelissimæ Ciuitati in anno 1596. per quod fuit prouisum, quod ad quæ transit personalis obligatio transeat etiam obligatio bonorum feudalium, & sic qui succedit in credito succedit etiam in obligacione, dummodo non sit contra fiscum, & ideo cessant hodie difficultates, quæ prius fuerunt inter Doctores, an in successione hypothecæ con- 61

stitutæ sub corpore fendi, successio regulari debet de iure feudorum, ut is succedat in eo, qui legitimus feudi successor est vel ne, in qua difficultate D. de Franch. *decis. 41. 75.* & *593.* & post eum Reg. Gal. *contr. 28. tom. 1.* tenuerunt opinionem affirmatiuam, eo argumento, quod idem ius indicatur de feudo, quod de actione ad feudum; contrariam verò opinionem, ut in hypotheca, & aliis iuribus feudalibus non constituentibus formatum feendum, succedatur iure communi, & non feudali, cum feudales leges tractantes successionem, illa omiserint, nec interesse Domini consistens in servitio, fidelitate, devolutione, & releviis, concurrit in his iuribus feudalibus, tenuerunt Scrad. *de feud. p. 7. cap. 2. num. 26.* & *part. 7. cap. 3. num. 10.* Regens de Ponte *de potestate Pro-regis de assensibus Regis*, §. 8. num. 3. & post eos Montanus *in repet. l. Imperiale*, §. *præterea duca-tus, num. 77.* usque ad fin. dicens in institutione hæreditis extranei facta transire in hæredem extraneum dicta iura hypothecæ super feudo competentia testatori defuncto, quia id venit consecutiū, non principaliter disponendo, sicut ius patronatus, quod de per se vendi non potest, *cap. quia Clerici extra de iure patronatus*, transit tamē cum Universitate vendita, *cap. ex literis ex-tra eodem.*

*Hinc cum talis hypotheca non constituat for-matum corpus feudi penes possessorem illius, subiacet consuetudinibus Neapolitanis, idem Montanus *controu. 1. num. 76.* & prædicta proce-dunt licet hypotheca sit radicata super feudis extra districtum, dum sumus in hypotheca pro-dote, Molf. *ad consuet. Neap. tit. de bonis, part. 2. quæst. 1.* Conf. de Georgio *alleg. 23. num. 10.* qui refert decisum.*

*Quæ omnia non possunt pati difficultatem in præsenti facto, in quo dum adest pactum in con-trarium factum inter..... de iure restitui debet Neapol. domicilio viri, ad Text. in l. exigere do-tum de indic. quo casu etiam si obligata sint feu-dalia extra districtum pro dotum restituione cum Regio assensu, dicta dos dicetur in distri-ctu, vbi restituenda est, quia locus solutionis, & exactionis attenditur, Molf. *ad consuet. Neap. quæst. 12. num. 11.* Franch. *decis. 93.* & cum loc-us solutionis sit subiectus consuetudini, ita pa-riter dicetur subiecta actio eidem consuetudini competens mulieri contra virum pro dotis resti-tutione, Minad. *conf. 12. Cons. Fabius de Anna conf. 92. num. 50.* cum seq. Præf. de Franch. *dec. 159.* Molf. *d. tit. de bonis, q. 12. n. 15. cum seq.**

Rursus hodie non loquimur de hypothecaria competenti dictæ Ill. Benedictæ super feu-dis, sed de actione personali, qua egit contra vi-rum pro dotum restituione in S. C. quæ etiam est in districtu, dum principissa in hac civitate mouit item, vigore dictæ personalis actionis pro satisfactione dictarum dotum, ut annotauit Præf. de Franch. *in sapientia alleg. decis. 93.* quem alij sequuntur supra citati, & proinde motiuum ex aduerso consideratum non obstat.

Additur consideratio, quod adeò verum est, quod iura prædicta, & actiones competentes dictæ Principissæ pro eius credito sint intra dis-trictum, quod Illustr. Marchio hæres fiduciarius, prædicta callens, confecit inventarium hic Neapo-li, in quo descripsit creditum dictæ Illustr. Principissæ per infra scripta verba: *Il credito della Signora Principessa come costa dalli Atti del Sacro Consiglio, e sentenza da quello, & altri Tribunali interposti.*

Ex quibus remanet primus articulus absolu-tus circa inualiditatem testamenti dictæ Illustr. Principissæ de iure consuetudinario, nisi dicas filium à matre institutum in legitima in testa-mento facto per eam in hac Civitate Neapolis intelligi institutum in nouem partibus, que sunt legitima filiorum de iure consuetudinario, iuxta tradita per Præf. de Amato *confil. 56. num. 8.* & ex doctrina Napodan. *in consuetud. si qua moriens, num. 17.*

De iure communi similiter Testamen-tum prædictum est nullum ex quatuor.

*P*rimò, quia calore iracundia. 68
Secundò, quia in odium patris. 69
Tertiò, quia ex falsa causa. 70
Quartò, quia in potentiores duplice ex capi-te, tum quia colore quæsito litigij fuit institutus hæres fiduciarius amplissimus Senator Illustriss. Marchio Latertia, tum etiam, quia eodem colore litigij, seu Ecclesia Conseruatorum erigendum substituitur, ut in dicto testamento.

Circa tria capita ex prædictis allegant Do-cissimus I. C. quondam Lælius Altogradus, ut in allegationibus, quæ circumferuntur, ad quæ me remitto, ne videar alienos labores usurpare.

Circa quartum, non potest negari testamen-tum prædictum, in quo existentibus iuribus dictæ testatrixis litigiosis ab ea sine causa aliqua filius in sola legitima instituitur, extraneo hæ-rede fiduciario instituto, præcipue Senatore nullum esse; ut in puncto ex multorum authori-tate probauit Ioan. Bapt. Costa *confil. 74. per tot. omnino videndus*, qui contrariis respondet, & loquitur in fortiori casu.

Repugnant enim tali institutioni integri, tit. 74 C. *de litigiosis, & c. tit. de alienat. iudicij, mutandi causæ facta*, qui tituli inter se multum differunt, ut obseruant Reg. Galeot. *controu. 2. lib. 1. n. 15. circa med.* & post eum Olea *decis. iurium, tit. 2. quæst. a. n. 14. cum seqq.*

Nec inficiari potest, quin dictus amplissimus Senator potentior dicatur, itaut cum eo intret ti-tulus ne liceat potentioribus, l. nam *Magistratus 4. ff. de recept. arbitr.* ut obseruanit post alios Reg. Capyc. Galeot. *lib. 1. controuers. 2. num. 3. circa medium, tom. 1.* Quod similiter probatur ex Text. in l. unica, C. *de contract. indic. l. fin. C. de li-tigiosis, l. auferunt. §. quod si à Præside ff. de iur. fisc. l. fin. Cod. quod metus causa, l. unica, Cod. si qua-cunque præditus potestate, Nouar. quæst. forens. cap. 21.*

Potentior enim quis dicitur ratione officij, 76 & de ista potentia loquitur Text. in l. si per im-pressionem, C. quod metus causa in l. quicunque, Cod. si quacunque præditus potestate, in l. 3. Cod. si Rektor Provinciae, Afflict. in tractatu de iur. pro-thomis. §. quinto, num. 2. Et quod ille, qui ad Reipublicæ administrationem est promotus, & publico officio fungitur sit potentior, Rebu. 2. leg. Francie, tit. de cess. in gloss. 8. pag. 459. Go-mezius *super regul. Cancell. quæst. 1. de subrog. col-lat. pag. 359. ad finem*, quod post alios probauit quondam Iudex M. C. V. Baldassar de Angel. su-per Prato in 2. lib. Codicis, in annot. ad l. 1. & 2. Cod. sub tit. ne liceat potentioribus, Nouar. de pri-uileg. miserab. person. priuili. 1. num. 7. Alfan. col-lect. 326. idem Nouar. quæst. forens. 81. num. 4. in fin. 1. tom.

Et

- 77 Et licet Osach decis. 144. num. 12. dicat, Senatorum potentiores non dici, & in eo non habere locum dispositionem legum ne in potentiores, quia Senator iurisdictionem non habet de iure & de facto, cum metum inferre non possit, præsertim in hoc Regno, in quo adiunt Dei, & Domini Regis gratia hodiernus Excellentissimus D. Prorex summa prudentia ius suum uniuicuique tribuens omni æuo collaudandus, supremique Magistratus cuncta rimantes, adhac tamen Regulam, seu iuris conclusionem continentem magistratum dici potentiores non esse simpliciter recipiendam, nec affirmatiæ, nec negatiæ, sed attenta qualitate rei, loci, temporis, & circumstantiarum iudicis arbitrio id esse relinquendum ex multorum authoritate, Osach reprobato, probauit Olea de cess. iurium, tit. 2. quest. 3. num. 24. concludens id ex variis circumstantiis pendere, quæ circumstantiæ indicis arbitrio remittuntur,
- 78 qui teneretur forte considerare ea, quæ nouissime D. Franciscus Salgadus aduertit circa magistratus, & eos, qui cum eis litigant in laberynt. credit. part. 1. cap. 13. num. 23.
- 79 Et similiter considerare, quæ ex lectura processus apparent in hac causa, & quæ operatus fuit Ill. Marchio contra Ill. clientem, ex quibus arguetur, quæ, & quanta authoritas dicti Ill. Senatoris sit, quæ operatus sit, & operari poterit in futurum.
- Nec dicatur prædictis obstarre sequentia.
- 80 Primò Text. in l. ex hoc edito 9. §. 2. ff. de alienat. iudic. mutandi causa facta, ibi, alienare intelligitur, qui alienam rem vendiderit, sed hæredem instituendo, vel legando, si quis alienet huic adiecto locus non erit.
- 81 Per quem Text. in puncto tradit Io. Vincent. de Anna in alleg. 106. num. 1. & in repet. Constitutionis Regni Diuæ memorie, num. 84. non esse locum dicto edito, ne in potentiores, quando magistratus hæres instituitur, vel ex testamento capit.
- 82 Qui enim aliquem hæredem instituit id de necessitate facit, ob quod edito de alienatione iudicij mutandi causa facta locus non est.
- 83 Secundò, quod cessio in potentiores, ratione officij etiam per contractum fieri de iure possit, quoties absque dolo sit, quo casu non intrat titulus ne liceat potentioribus, nec tit. de iis, qui potentiorum nomina, &c. vt obseruauit post alios Alex. Trentac. var. resolut. resol. 2. sub tit. de postulando Burgos de Paz cons. 5. num. 5. Cancer. 2. p. cap. 12. num. 9. & 70. Fatinac. in fragm. in verb. litigiosa res, num. 299. & alij citati per Oleam in dict. tract. de cess. iur. tit. 2. quest. 4. num. 25.
- 84 Tertiò, quod titulus de litigiosis non intret intentata actione hypothecaria super re, vel super iure, sed tantum quando agitur ad rem, ratione dominij, Anton. Faber definit. 9. in suo, C. sub tit. de litigiosis, Burgos de Paz d. cons. 5. Cancer. d. lib. 2. cap. 10. num. 9. & 10.

Nam respondetur

Ad primum, quod licet Senatores possint ex testamento capere, vt probatur ex Text. in auth. 85 vt is, qui obligatus, §. sed & si quis innato §. quod si quis, & in l. ex hoc edito §. sed ad hæredem, ff. de alienat. iudic. mutandi causa facta; itavt cesser alienationis rei litigiosa pœna, quando magistratus in ius alterius succedit ex testamento, dicit Marta de iuris d. 4. part. cent. 1. cas. 91. num. 11. per Text. in d. l. ex hoc edito §. ait prætor ver. ad hæredem, ff. de alienat. iudic. mutandi causa facta, nihilominus hoc potest, & debet intelligi, quan-

do magistratus non ad commodum aliorum instituitur hæres fiduciarius in re, sen actione litigiosa, sed tantum, quando hæres instituitur in sui beneficium, & non quando instituitur hæres fiduciarius, vt suscipiat patrocinium in alienis litibus, & in re litigiosa, vt obseruauit Olea in dict. tract. de cess. iurium, tit. 2. quest. 4. num. 16. & 18. id enim magistratibus expresse prohibutum est.

Nam de iure communi, ad Text. in l. item C. de procurator. in l. si contra, C. mandati, in l. sumptus, ff. de pact. in l. 1. §. si cui cautum, ff. de var. & extraord. cognit. & obseruauit Iacob. Cuiac. in lib. 8. obseruat. cap. 21. & tom. 3. C. ne liceat potentioribus, Olea d. loc. cit. num. 8. & 18. subdens has translationes in potentiores causa defatigandi colligant Imperatorem Claudiu[m] prohibuisse, sive illæ in potentiores, per viam patrocinij sive simulatè fierent, prædictis addo dispositio[n]em Text. rotundi in l. 3. C. de litigiosis, ibi, quicunque rem litigiosam, vel ambiguum chirographum quodlibet denique mobile, vel immobile fisco nostro, vel potentiori, seu aliis personis testamento, seu codicillo legauerit, fidei vice commiserit, aut per hæreditatem reliquerit nullam fiscus noster, vel alia persona licentiam habeat iuriorum nec iudicium subeat, sed aestimatio eius litis ineatur præstanda iis, quibus actiones, vel res litigiosa relata sint, &c. hæc Imperator.

Quod etiam in legibus partitæ Hispaniarum prohibutum legitur in l. 1. tit. 7. part. 3. vbi Gregor. Lopez Gloss. 4. qui allegat alios.

Quam etiam de iure municipali huius Regni 87 per Regias Pragmaticas, per quas prohibutum est expresse magistratibus dicta patrocinia suscipere; prout obseruauit quondam Index Baldasar de Angelis in suo prato super Codice sub tit. ne liceat potentioribus, in annot. ad l. 1. & 2. cod. tit. qui similiter allegat pro confirmatione dictorum. prag. 2. §. item quoniam de offic. iudic. pragm. 39. §. tam-bien 8. de offic. magistr. iustitiar. pragm. 3. de tri- ges. & salario, & pragm. 2. sub eod. tit. de offic. iudic. vbi Dom. Reg. Tapp.

Per quas pragmaticas vetatur magistratibus 88 Regiis aliorum patrocinium suscipere, & procurations aliorum, vt ex illis videre est, cumque hæres fiduciarius, sive executor aliud non sit, nisi procurator defuncti, vt bene obseruat Bened. Capra in tract. de execut. vlt. volunt. in princ. tract. num. 8. & ante eum Bald. conf. 456. inter alia sub num. 2. vers. sed non est nouum, lib. 4. Lap. alleg. 91. num. 6. & nouissime Reg. Capyc. Galeot. contron. 2. num. 1. in fin. tom. 2. necesse fari concludendum est, dictum Ill. Marchionem Latertiæ amplissimum Senatorum hæredem fiduciarium institui non potuisse in testamento à dicta Ill. Benedicta in iure, & actione litigiosa, quam habebat pro eius dotibus, vertente in Sacro cons. vt in proc. fideicommissi de piccamilio. Eo magis, quia inuitatur dictus amplissimus Senator ad suscipiendum patrocinium prædictum, & ad recuperandum integras dotes prædictas, cum legato ducat. quinque mille factio ad beneficium quondam D. Annae Nauarrete eius filiae in codicillis dicta Ill. Benedicta, cum clausula. Il quale farà fanore esigere l'integro mio credito di dote, extraditione, e spese fino all'effettivo pagamento, quali esatti faranno si pagheranno alla detta Signora D. Anna li predetti duc. 500.

Quæ verba, quali esatti faranno, indicant esse 90 inuitatum dictum amplissimum Senatorum ad suscipiendum patrocinium prædictum dictatum dotum litigiosarum, & faciendam exactionem

prædictam ex dicto legato factō filiæ, non amore
cominatratus, vt coloratur, sed spe lucri conse-
quendi lite superata, & quantitatibus integrè re-
cuperatis.

91 Quod eadem testatrix deinde in codicillis
pleniis, & enīxē explicauit in aliis legatis factis
R. PP. Iheatinis, & Doctori Prospero Ales-
sio exequitoribus testamentariis, quibus simili-
ter legata satisfieri voluit, lite tamen prædicta fi-
nita, & recuperatis integris dotibus, & interesse
damnis, & expensis cum clausula non aliter, nec
alio modo, vt videre est in codicillo fol.... ibi in
versic. 7.

Dichiaro, e voglio, come hò detto, che tanto
detti docati, 1000. lasciati alla detta D. Anna Na-
nareta quanto derti docati 1000. lasciati alli
RR. PP. di SS. Apostoli, & altri docati 1000.
lasciati al sopradetto Sign. Prospero di Alessio si
pagano dopo esatto, che sarà il sudetto integro mio
credito, che mi dene detto Principe di Gerace, e
non altrimenti.

92 Ad secundum est aduertendum, satis in præ-
senti factō constare, dictum Ill. Senatorem fuisse
institutum hæredem fiduciariūm à dicta Illust.
Benedicta animo defatigandi Ill. Actorem filium
in lite, quæ pendebat in S. C. super auocatione
petita per dictum Ill. Actorem vigore anterio-
ris hypothecæ pecuniarum solutarum matri pro-
dotibus ex causa fideicommissi Iannettini Picca-
migli, vt ex supplicatione fol.... idque probari
tum ex eo, quod dicta Ill. Benedicta instituit di-
ctum Ill. Senatorem hæredem fiduciariūm ad fi-
nem recuperandi dotes prædictas, super quibus
fuerat mota lis à dicto Ill. Actore, vt sup. tum
etiam quia expressè mandat, vt circa recuperatio-
nen prædictarum dotium, quæ litigiosæ erant
93 propter litem vertentem inter filium actorem
ex una, ex causa fideicommissi de Piccamiglio,
& matrem conuentam actione hypothecaria ex
altera, vt suprà, dictus Ill. Senator transfigere non
possit, nec aliquam conuentonem facere cum
filio quas in casu contrario eadē testatrix irri-
tavit, & annullat vt in eodem testamento in vers.
(Item ordino e confido) ergo satis constat id totum
factum esse à matre ad defatigandum Ill. Acto-
rem filium, tunc cum matre litigantem, vt pro-
bat Text. tit. de iis, qui potentiorum nomina
titulos prediis affigunt, vel eorum nomina in
lite pratendunt. Et cum institutio facta sit de re
litigiosa, & in ea institutus hæres fiduciariins di-
ctus Ill. Senator, satis constat id artificiosè cum
reo factum esse, tunc enim dolus in cessione fa-
cta in potentiores præsumitur cessare, si actio
cessa sit indubibilis, Alex. Trentacing. lib. 2.
var. tit. de iudic. resolut. 17. num. 47. secus si
actio cessa sit dubibilis, & litigiosa Olca de cess.
iur. tit. 2. quest. 4. num. 34. in fin.

94 Ad tertium respondetur, quod licet in omni-
bus realibus actionibus vitium litigij non indu-
catur, nisi agatur de dominio, ita vt neque inten-
tata actione hypothecaria super re indicatur super
ea litigium, s. ad hoc auth. de litig. cum concord.
95 Hoc tamen procedit de iure communi, secus
de iure Regni, stante Capitulo Regni conuentus,
Franc. dec. 464. D. de Marinis cap. 256. num. 6.
tom. 1. & post Afflict. & alios nouissimè obser-
uanit Reg. Marciān. disib. 42. tom. 1. num. 15.

96 Præterea actio personalis fit litigiosa ex parte
actoris lice iam contestata; ita vt alteri cedi ne-
queat, Polydorus Ripa obseru. 83. & 109. in fine,
per Text. in 1.2. C. de litig. Reg. Capyc. La-
tr. dec. 170. num. 30. tom. 2.

Accedat, quia titulus Codicis ne liceat poten- 98
tioribus, & tit. de iis, qui potentiorum nomi-
na, &c. procedunt tam in actore, quam in reo ce-
dente, Reg. Galeot. controu. 2. num. 15. lib. 1.

Hæc quoad caput, quod testamentum Ill. Be- 99
nedictæ sit nullum, vel saltim veniat rescindendū
ex eo, quia fuit institutus quæsto colore
litigij hæres fiduciarius amplissimus Senator,
non ad alium finem, quam ad defatigandum Ill.
Actorem filium cum matre litigantem, vt supra.

Ulra prædicta est ex alio capite testamentum 100
prædictum nullum, vel saltim rescindendum, quia
in eo circumscripta dicta institutione fiduciaria
in personam dicti amplissimi Senatoris eodem
quæsto colore litigij substituit per fideicom-
missum Monasterium, seu conservatorium eri-
gendum, & prædicta substitutio fit de iuribus
prædictis litigiosis, ergo intrat titulus, ne liceat
potentioribus, qui titulus sicut facta institutione 101
hæredis in personam inuidissimi Imperatoris,
causa litis facit, vt illa de iure non teneat, l. Im-
peratorem, ff. de hered. instit. §. final. institut.
quib. mod. testament. infirm. qui Text. procedit,
quando lis est cæpta tempore facti testamenti, vel 102
de proximo incipi sperabatur, vt aduertit Reg. de
Pont. conf. 147. num. 40. usque ad 42. ita similiter
institutione facta in Ecclesiam causa litis est nulla, 103
vt obseruanit Reg. Capyc. Galeota, ex doctrina
Bald. controu. 2. num. 8. lib. 1.

Et est ratio, non solum quia Ecclesia poten- 104
tior, dicitur Corbolus de iur. emphyt. quem refert
Golin. de procur. cap. 5. num. 43. Mut. dec. 10. n. 16.
& alij citati per Oleam de cess. iur. tit. 2. q. 4. n. 45.

Sed etiam, quia Ecclesia non potest hæres in- 105
stitui, quæsto colore litigij, hinc Bald. in d.l. Im-
peratorem 91. subiungit, nota contra illos, qui in-
stituunt Ecclesiam Romanam sperantes ex hoc,
quod Ecclesia moueat litem confortibus. Nam
doctrinam Baldi verissimam fatetur Pancirolos
conf. 28. qui ad idem allegat Angel. ad l. penult. ff.
de hered. instit. Et si in Principe Terrestri Paulus
I. C. statuit in l. Imperat. rem (inuidiosum esse
Imperatorem litis causa hæredem institui, dans
rationem, ibi. Nec enim calamnia facultatem ex
principali Maiestate, cap. oportet) dum hæc ratio
imo maior vigeret in Ecclesia, quæ repræsentat
Christum Dominum Principem celestem, ne-
cessariò concludendum est substitutionem præ-
dictam dicto quæsto colore litigij factam in be-
neficium Monasterij, seu Conservatorij con-
struendi similiter de iure non subsistere, ad Text.
in auth. multo magis C. de Sacros. Eccles.

Quæ omnia dicta sunt repetita reuerentia ad
iustitiae splendorem circa primum articulum in-
validitatis testamenti prædicti.

Circa tertium articulum nullitatis decreti præ- 106
ambuli dicimus decretum prædictum præambuli
fuisse, & esse nullum, cum reuerentia tum in or-
dine, tum in iustitia.

In ordine fuit nullum, quia licet, quando
concurrunt eodem die contruentio, & præsen-
tatio inhibitionis, præsumatur de iure præcessisse
decretem præambuli, & non inhibitio, vt fundat
Joseph Selle in tratt. de inhibit. c. 22. per tot. §. 1. 107
Nihilominus dicta doctrina non potest practica-
ri in præsenti factō, in quo quond. Notarius Do-
minicus de Masi, qui stipulatus fuit testamen-
tum, & codicillum dicta Ill. Benedictæ testatur
se coningasse copiam testamenti prædicti & co-
dicilli procuratori dicti Ill. Marchionis sub die 8.
Augusti 1654. de mane hora 13. fol.... & Por-
terius, qui intimauit inhibitionem facit fidem se
intimasse

intimasse dictam inhibitionem prima hora Tri-
108 bunalis eiusdem diei 8. mensis Augusti 1654.
omnibus actuariis, & subactuariis, & scri-
bis Magnæ Curiæ, ne procederent ad instantiam Illust. Clientis ad confectionem dicti præ-
ambuli dictæ quondam. Illust. Benedictæ, quæ
claritas facit cessare præsumptionem iuris per
dictam probationem in contrarium, & pro-
inde dictum decretum præambuli, tanquam at-
tentatum est omnino nullum, dese de inhibit.
cap. 24. num. 23. qui dicit, gesta post inhibiti-
onem præsentatam esse nulla ipso iure, licet antea
gesta tenerent, Lancellot. de attent. cap. 12. amplia-
t. 17. n. 16. fol. mibi 222.

109 Decretum prædictum similiter est nullum,
cum reuerentia respectu iustitiae: nam cum in
testamento Illustr. Benedictæ sit institutus hæ-
res Marchio Ioan. Franciscus eius filius in legi-
tima iure naturæ debita, & testamentum factum
sit Neapol., interpretanda est dispositio dictæ
Principissæ, vt intelligatur institutus dictus
Ioannes Franciscus in nouem partibus eius do-
tium, quæ sunt legitima filiorum, attentis con-
suetudinibus Neapolitanis, dum Neapol. testa-
mentum factum est.

110 Ratio est, quia hæ nouem partes sunt quasi
debitum iure naturæ, ex doctrina Neapolitani in
consuetud. si qua moriens, num. 17. & quasi debi-
tum; id est inquit, quia legitima non est debita,
sed quasi debita, vt declarat Glos. in l. si emanci-
pata, in fine, vers. Sed respectu, C. de iur. & falti
ignorantia, & quod nouem partes sint legitima

111 accepta per statutum in beneficium filiorum, &
in ea omnes leges de legitima loquentes locum
sibi vendicant, doctissimè probauerunt Molsel.
part. 7. de iur. quarta, q. 1. tom. 1. & part. 4. q. 6. 2.
Consiliarius Fabius de Anna consil. 6. Peregr. de
fideic. art. 3. 6.

112 Qua conclusione supposita, dum Illustr. Bene-
dictæ fecit testamentum Neapol., & in testamen-
to instituit Illustr. Ioan. Franciscum in legitima
de iure naturæ debita, interpretatur eius disposi-
tio instituisse filium in nouem partibus eius do-
tium, quæ sunt legitima debita filio secundum
ius municipale Neapolis, vbi testamentum fa-
ctum est, Mantic. de coniect. ultim. volunt. lib. 4.
tit. 10. num. 13. & lib. 6. tit. 7. per tot. Simon de
Petr. de interpretat. ult. volunt. lib. 1. fol. 3. num. 4.
Molsel. part. 3. q. 3. num. 3. Dyn. quem refert, &
sequitur Bartol. in l. hæredes mei, §. cuncta, ff. ad
Tribell. Loffred. consil. 3. 9. num. 18. & esse Text.
in hoc punctualem in l. Domini prædiorum, C. de
agricol. & censit. lib. 1. post alios docuit Dom.
Consil. Franciscus Rocchus in respons. 44. n. 10.
cunseqg. tom. 1.

113 Et quod testamentū exteri, qui per plures an-
nos degerat Romæ, docendo ibi publicè intris
prudentiam præsumatur factum, seruata forma
statutorum Romæ, & ab eis recipiat declaratio-
nem, & interpretationem eius voluntatis, & cum
eis præsumatur testator se confirmasse, in puncto
resoluti Rot. Rom. teste Præf. de Marinis lib. 1.
cap. 141. num. 11. per Text. in l. cun delationis,
§. cacabos, ff. de fund. instruct. Crauet. consil. 250.
num. 1. Menoch. præsumpt. 202. n. 17. vers. 7. ex-
tenditur lib. 4. Decian. consil. 20. num. 65. lib. 2. in
indaganda enim voluntate defuncti, & declaran-
da eius voluntate, inspici debet contractus loci,
& Regionis, in qua ipse commoratus est, vt in-
quit I.C. in l. si seruus plurium, §. si nummus, ff. de
leg. 1. quod ampliatur etiam respectu bonorum,
quæ extra statuentium Territorium sita sunt, vt

fundat omnino videnda decisio Romana inserta
in resolut. D. de Marinis cap. 141. num. 12. & 13.
& 14. tom. 1.

114 Et quod testamentum factum à forensi debeat
regulari secundum statuta loci, vbi factum est, &
non secundum statuta Civitatis, vbi originem
trahit dicit in puncto Doct. Mart. videndum in
summa totius successionis legalis, part. 4. q. 9. art. 3.
num. 10. tom. 2.

Hinc decretum præambuli, per quod dictus
Illustr. Marchio Latertiae hæres fiduciarius est
declaratus hæres vniuersalis dictæ Illustr. Bene-
dictæ, fuit, & est nullum, quia filius, vel agnatus
pto portione sibi debita, vigore consuetudinum
Neapolitanarum est legitimus contradictor ad-
uersus hæredem vniuersalem in testamento insti-
tutum etiam si nouem partibus institutus hæres
à matre filius non fuisset, & competit ei immis-
sio, vigore remedij utilis, l. fin. C. de edito Dini
Adr. tollen. seu per officium Iudicis nobile Dom.
Præf. de Marin. cap. 57. tom. 2.

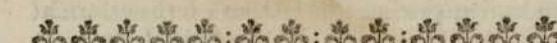
115 Debentur enim nouem partes filio de dotibus
maternis iure hæreditario; ergo illi immisso
competit, vt fundat loco citato dictus Dom.
Præf. de Marin. respondendo contrariis.

116 Imò filio instituto in legitima de iure cōmuni
ei debita competere remedium, l. final. C. de edit.
Dini Adr. toll. probauerunt Menoch. de adipisc.
possess. remed. 4. num. 158. quem post alios sequu-
tus fuit Merlin. in tract. de legitima, lib. 5. tit. 4.
quæst. 3. num. 4. & post eos omnibus relatis Reg.
Capyc. Latr. consult. 10. n. 12. cum seq. tom. 1. addo
Rip. in l. in quartam, num. 115. ff. ad l. falcid. Dec.
consil. 13. 4. sub n. 6. vers. Nam primo non obstat,
Gabriel de legitima, concl. 5. n. 2. Cardin. Mantica
de tacit. lib. 11. tit. 13. sub n. 73. vers. Quamobrem,
& seqq. Gratian. discept. forens. cap. 731. num. 23.
Merlin. de legitim. lib. 5. tit. 491. n. 1. & q. 3. n. 3.
& seq. Rot. penes Puteum decif. 39. num. 4. lib. 2.
coram Buratt. decif. 115. n. 12. vbi Adden. lit. E,
& in Romana hæreditatis de Fabiis 11. Mar-
tij 1644. coram bon. mem. Bichio 13. Junij 1646.
coram Eminentiss. Cardinali Ottobono int̄t im-
press. decif. 737. n. 6.

117 Et licet Dominus Consiliarius Ioan. Baptista
Hodierna in repetit. leg. hac edit. q. 29. num. 10.
dixerit, filio in legitima instituto non competere
remedium. l. fin. C. de edit. Dini. Adr. tollen. quia
legitima est quota bonorum, & non hæreditatis.
Nihilominus salua pace, & debita reuerentia tanti
Senatoris, & Domini mei, & preceptoris con-
traria opinio, vt verior fuit à Rota Romana, non
solum pluries, sed in hac propria causa recepta,
& secundum eam decisum, vt videre est ex dicta
decisione.

118 Addito quod respectu legitimæ statutarie, quæ
consistit in nouem partibus dotum maternarum
debitis filiis, vigore consuetudinis, si qua moriens,
nemo est, qui hodie dubitet, quin competit
immisso dictis filiis respectu dictarum nouem
partium dotum, etiam contra testamentum ma-
tris ex virtute l. final. C. de edit. Dini. Adr. tollen.
quæ etiæ de scriptis hæredibus tantum loquatur,
nihilominus idem remedium, utile tamen agna-
to proximiori, respectu portionis bonorum an-
tiquorum debitè vigore consuetudinis compe-
tere receptum est, vt probauit Dom. de Marinis
dict. cap. 57. num. 2. authoritate Peregrin. de fidei-
comm. art. 48. num. 1. Menoch. remed. 4. de adipisc.
possess. num. 85. Mart. part. 4. in summa success.
quæst. 16. art. 1. n. 55. & 56. Argell. de acquir. poss.
q. 4. art. 1.

- Circa tertium, & ultimum articulum principalem.
- 120 Decretum Sacri Cons. per quod fuit ordinatum, quod renouetur banna pro venditione Status Terræ nouæ, & Casalium, est similiter repetita reuerentia nullum ex infrascriptis nullitatibus propositis, aduersus dictum decretum.
- 121 Prima, & secunda nullitates sunt, quia dictum decretum fuit interpositum contra hæreditatem quondam Principis D. Hieronymi, nemine pro eo citato, nec dato curatore hæreditati iacenti illius, ergo nulliter.
- 122 Decretum enim contra mortuum latum nullum est, ex traditis per D. de Franch. *decif. 1. 45.* & Reg. Capyc. Latr. *decif. 83. 1. tom. Gizzarell. decif. 12.*
- 123 Quibus non obstant tradita per Dom. Merlin. *cap. 13. num. 16. tom. 2. controu. forens.* vt scilicet sententia, & conclusio æquiparentur, & quod sententia lata contra mortuum sit valida, eo, quod post conclusum in causa decepsit, ex Mistrill. *decif. 137. n. 19.*
- 124 Nam responderet tradita per D. Merlin. *loc. cit. habere suas difficultates, nec esse simpliciter verum conclusionem, & sententiam æquiparari, vt obseruat Consil. Carleual. tom. 2. lib. 1. tit. 2. diff. 7. n. 5.*
- Accedat, quod literæ exequitoriales expeditæ non possunt mandari exequutioni contra hæredem debitoris vieti, & condemnati tunc vincentis, sed ante exequutionem post mortem dicti debitoris condemnati est citandus hæres, & andenus Affl. in *conslit. dilationes sub num. 28. in 4. conclus. per Text. & Gloss. in l. quoties, §. fin. de probat. Maranta in sua pract. in tit. post omnia advertatur circa executionem, num. 18. Carauit. Rit. 1. 18. n. 8. & probant Innoc. in c. quia, in fin. de iud. Bald. in l. circa finem, C. de alienat. judicy mutandi causa facta, & in l. per diversas 10. q. mandati. Affl. in conslit. dilationes, n. 27. Alex. in l. a Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. Muscatel. in sua pract. lib. 2. part. 1. gloss. demandatur, n. 2. & part. 3. gloss. seruata, n. 75.*
- 125 Citatio enim casu prædicto est de substantia exequutionis, l. creditor, C. de distract. pignor. in l. fin. C. de iure dominij impetrandi, l. debitores, C. de pignor. vbi Gloss. Affl. *decif. 3. 8. vers. Secunda ratio, & facit decisio Dom. de Franch. decif. 405. in fine, Carleual. de indic. lib. 1. tit. 3. diff. 4. n. 14.* dicens etiam transactis decem annis post stipulatam, & purificatam obligationem penes acta non expediti literæ exequitoriales absque præcedenti citatione, sed esse citandum debitorem, etiam viuentem ad dicendum causam: quare obligatio non sit exequenda; ergo decretum prædictum continens, quod renouentur banna pro venditione status Terræ nouæ, & Casalium in exequutionem decretum S. C. latorum viuente Principe D. Hieronymo multis retrò annis, fuit & est nullum, dum non præcessit citatio hæredi ante interpositionem dicti decreti, cuius citationis defecetus operatus nullitatem decreti prædicti, ex dictis, vt supra Clement. *Pastoral. de re indic.* cum aliis adductis per Reg. Capyc. Latr. *dec. 82. n. 17. & 18. tom. 1.*
- 126 Eo magis, quia hæreditas Principis D. Hieronymi iacet, quo casu dandus erat curator dictæ hæreditati iacenti, iuxta Text. in l. cum deliberant, ff. de curat. furiosi in leg. idem priuilegium, ff. de priuileg. credit. in l. si din. ff. ex quib. in caus. poss. alias iudicium non sustinetur, l. 2. ff. de curat. furiosi, l. debitor, ff. de negot. gest. Angel. l. 4. §. toties, num. 4.
- ff. de damno infecto, vbi dicit per illum Text. se plures destruxisse processus abique curatore contra hæreditatem iacentem factos, Mathesilan. sing. 4. n. 7. Anton. Padil. in repet. l. si emancipata, num. 43. & 44. C. de iuris, & facti ignorantia, vbi testatur de communi opinione, Gutier. *consil. 17. n. 1. Dec. consil. 509.*
- 127 Tertia nullitas est, quia pendente iudicio universalis intentato per dictum Illustr. Actorum super inualiditate testamenti dicta Illustr. Benedicte erat supersedendum in iudicio particulari intentato pro parte Illustr. Marchionis Latertiae absenti hæredis fiduciarij contra hæreditatem Illustr. quondam Principis D. Hieronymi Patris pro restitutione dotium debitaram à dicto Principe D. Hieronymo dictæ Illustr. Principissæ.
- Hæc nullitas fundatur in l. si quis libertatem, ff. de petit. hæred. & in puncto legatur quælo Valaç. *consil. 90.* & ultra eum facit conclusio, quod pendente lite inter hæredem institutum in testamento, & proximiorem petentem hæreditatem ab intestato non possit ad instantiam hæredis, qui obtinuit præambulum per M. C. V. & possidet bona hæreditaria procedi contra debitorem hæreditarium, nisi actio esset tempore peritura, per Text. in l. si bona fidei, ff. de petit. hæred. quem Textum non esse correctum per l. fin. C. de petit. hæred. post Bart. & alios docet Praef. de Franch. *decif. 196. n. 1. & 2. cum seqq.*
- Et faciunt, quæ potest alios nouissimè tradit Reg. Capyc. Latr. omnino videndus *consil. 7. 1. tom. & ante eum docuit Reg. Rouit. consil. 88. num. 1.* qui ita decisum refert *decif. 1. num. 15. addendo Text. in l. cum per minorem cum materia sua, ff. de iudic.*
- Ex quibus cum satis constet de inualiditate testamenti, nullitate præambuli, & decreti S. C. repetita reuerentia, per quod fuit prouisum ad instantiam asserti hæredis fiduciarij, quod renouentur banna pro venditione Status Terræ nouæ, & Casalium, omnino speratur indemnitatii dicti Illustr. Actoris à S. C. prouidendum fore vni filij petentis hæreditatem matris, omni iure sibi debitam exclusis aliis, qui occasione pietatis contra votum Dini Augustini petunt hæreditatem prædictam ex dicto testamento nullo, & inualido facto per matrem, dum habitabat in domo Illustr. Marchionis Latertiae absentribus ab ea Illustr. Actori filio, & omnibus pro eo, ad quam domum, neque patere poterat accessus dicti Illustr. Actoris vel alterius pro eo.
- Quæ omnia præ cæteris esse similiter consideranda circa inualiditatem testamenti prædicti, trididerunt Praef. de Franch. *decif. 180.* & incertus Author in alleg. 25. inserta inter decisiones Reg. Salernitani, qui quælo videantur.
- Hæc occurunt sub correctione, &c.

DISCEPT. CCXCV.

SUMMARIUM.

- 1 Confusa esse prius dividenda, ut cognoscantur, omni iure probatur.
- 2 Aduersarij intentio, & operis dimisso lan- datur.
- 3 Aduersarij Rhetorica commendatur.
- 4 Authoris intentio, & operis certa methodus proponitur.

RESPONSIO IVRIDICA

PRO

ILL.MARCHIONE LATERTIAE
nomine, vt in actis,

CVM

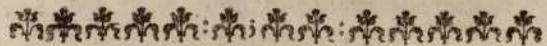
Illust. Principe Hieracij;

S V P E R

Prætensa inualiditate testamenti
Illust. Benedictæ Pinelli Princi-
pissæ Hieracij, nullitate præam-
buli, & decreti S.C. quod reno-
uentur banna pro venditione
status Terræ nouæ, & Casalium.

SANCTI Augustini celebre fuit ora-
colum, vt quæ confusa sunt, atque
obuoluta sint distinguenda prius, vt ex
distinctione haberi rerum certa possit notitia, sic
enim ait sermone 16. de verbis Domini, rela-
tus per Gratianum in can. si peccauerit 19. §.
ergo ipsa corripienda 2. quæst. 1. illis verbis, di-
cens distinguere tempora, & concordabit scri-
ptura, nam ex tempore, loco, & persona debe-
mus iura concordare, Gloss. ex eodem sancto
Augustino in can. si Ecclesia 42. §. quod autem
dicunt verbo temporibus 23. quest. 4. ex Isidoro
in can. sciendum est, dist. 29. ait enim S. Isidorus,
sciendum est, quod pleraque Capitula ex causa,
ex persona, ex loco, ex tempore consideranda
sunt; quorum modi, quia medullitus non inda-
gantur, in erroris labyrinthum non nulli intri-
cando impinguntur, cum ante iudicant, quam
intelligant, ante inculpant, quam iterando lecta
perquirant, quod sanè incivile est, vt Gloss. ibi-
dem in verbo perquirant, adnotat ex Celso lib. 9.
digestorum in l. incisile 24. ff. de legibus; diuisit
Doctus Aduerfarius, qui pro Illustri D. Princi-
pe Hierac. scriptis, causam inualiditatis testamen-
ti, & codicillorum quondam Benedictæ Pinelli
eius matris in tres articulos. Primus quorum est
circa inualiditatem, tam attento iure consuetudi-
nario, quam attento iure communi; secundus
articulus circa inualiditatem præambuli ex dicto
testamento nulliter expedito ad fauorem Domini
mei Illustris Marchionis Latertiae hæredis fi-
duciarij, dictæ Illustris Principissæ. Tertius pro-
ponitur articulus de inualiditate decreti Sacri
Consilij, & vt bonus Rethoricus sermonem in-
stituit ab argumento. Primo loco intendit impu-
gnare dispositionem hominis. Secundo loco Tri-
bunalis Magnæ Curiæ Vicariæ decretum. Ter-
tio S. C. duplicates sanctiones euertere conatus
fuit, ius verò consuetudinarium si diuidamus ha-
bitatores, & habitantes si separabimus viri Do-
miciolum vxoris quo sensu accipiamus in iure si
demonstrabimus in potentiores, non omnem
alienationem esse prohibitam si probabimus,
Præambuli decretum facto, & iure legitimè pro-
cessisse, si in promptu constare faciamus, nullita-
tes contra ultimum decretum, quod renouentur
banna, &c. omni iure subsistere liquido à Do-

minis Senatoribus indicantibus non ipsi, sed
nobis Victoriae palmam impariendam speramus,
vnde sit

S V M M A R I V M.

- 1 Mulier de dote qualiter Neapoli disponat.
- 2 Camilli Salerni cogitatio adducitur, & rei-
citur.
- 3 Mater venit inter cognatos, quibus debetur
medietas dotis, vigore consuetudinis.
- 4 Patre, vel Matre existente in medio qualiter
cessant consuetudines.
- 5 Legitima debita filio in bonis maternis sunt illæ
nouem partes per consuetudinem reservatae.
- 6 Consuetudines ligant manus mulieris in morte,
sed in vita minime, si non sit forensis.
- 7 Mulier de dote non veniente ab agnatis, & co-
gnatis, liberè disponit, salvo filio bonorum
subsilio.
- 8 Mater nouem partes filio grauare non potest.
- 9 Filiq. simplicitor adeentes hereditatem mater-
nam non tenentur habere rata granamina
posita super nouem partibus.
- 10 Hypothecaria aetio an, & qualiter confunda-
tur in herede succedente vigore consuetu-
dinis.
- 11 Filius Neapoli haber nouem partes dotis etiam
non perfecto inuentario.
- 12 Nouem partes debita vigore consuetudinis di-
cuntur legitima aucta in filio.
- 13 Agnati de medietate bonorum antiquorum non
tenentur habere ratum factum defuneti.
- 14 Mulier de dote in vita si disponat in fraudem,
non valet dispositio.
- 15 Fraus cessat ex causis, de quibus hic, sed de-
bent esse probata per Iudicis decretum.

A R G U M E N T U M.

Consuetudine Neapolitana si qua-
moriens in tit. de muliere habente fi-
lios, &c. Mulieris disponendi facultas
limitatur: & sub cognatorum tamen,
& agnatorum nomine matrem contine-
ri nullus dubitat. Nouem illæ partes sunt
filij legitima aucta, matre, & vel patre
existente in medio, quo sensu consuetu-
dines cessent adducitur. Dotem ab agna-
tis, & cognatis non prouenientem sub
dicta consuetudine non contineri proba-
tur. Nouem partes per matrem grauari
non posse. Quas habet filius, etiam non
perfecto inuentario, nec factum defun-
eti filij tenentur habere ratum, prout
neque agnati in bonis antiquis in vita.
Mulier quando disponat, & qualiter de-
dote, & an causa cognita.

ARTICVLVS I.

Mulier Neapolitana quid possit de dote disponere.

Asserit Dominus Aduersarius num. 5. 6. & 7. Illust. Principissam fecisse Neapoli testamento anno 1653. postquam habitauerat spatium annorum decem, & nouem, vnde infert consuetudinem adesse, quæ incipit (*si qua moriens in tit. de muliere habente filios*) ubi mulier decedens cum filiis, potest solum de decima dotis disponere, & licet Camillus Salernus *ibidem litt. B, fol. mibi 195.* Muliere decedente absque filiis dixerit nullum adesse hoc casu expressam decisionem consuetudinis, quæ in dote loquatur, dicit tamen esse cogitandum, Neapod. tamen *in d. consuetudine in verbo tantum*, dixit hæc verba (*sin autem habeat liberos tunc usque ad medietatem, ut supra, in consuetudine, & si testator*) quod etiam dicit dictus de Franchis *decif. 5 18. & 537. Molfes. part. 2. de bonis, quest. 19.* & filios non habens dñm de medietate dotis disponit, alia medietas debetur agnatis, & cognatis, inter quos est mater mulieris, vt benè Neapodanus apud Montanum *contr. 1. num. 65.* & sic matri mulieris debetur primò medietas, & in alia medietate, de qua potest disponere debetur legitima de iure naturæ debita, Neapodanus *in consuetudine si quis, vel si qua Gloss. 1. in fine, num. 158. Montanus ubi supra, num. 66.*

4 Neque in aliquo obstat communis Cantilena, quod Patre, vel Matre existentibus in medio, non habeant locum consuetudines, Neapodanus *in dicta consuetudine si quis, vel si qua in verbo proximiores, D. de Franchis d. 91. & 92. Molfesius part. 4. de successionibus ab intestato, q. 44.*

Respondeo enim non habere locum ad exclusionem Patris, & Matris, quia non excluduntur, secus autem in aliis, quæ disponuntur in eisdem consuetudinibus, vt in puncto Ioannes Anellus de Bottis *in d. consuet. si quis, vel si qua, fol. 123.* & sic intelligitur Axioma illud in beneficium Patris, & Matris contra illos, vt benè Præses de Franchis *d. 486. & decif. 92. num. 8. & 10.* & sic cum ex consuetudine prædicta, & si testator prohibeat Mulieri disponere ultra dotum medietatem, si filios non habeat, Patris, vel Matris existentia hoc non impedit, nec limitat, vt ex ipsorum existentia possit disponere de integris dotibus filia, sed solum operatur, vt successio reguletur per terminos iuris communis, si cum ipsis concurrant fratres, & Sorores *Auct. defuncto, C. ad Tertullianum*, vt benè Neapodanus in dicta consuetudine eti testator *in verbo proximiores*, & si aliter intelligetur hoc axioma operaretur odium eorum, ad quorum fauorem est introductum, & sic appellatione agnatorum, vel cognatorum, quibus debeatur medietas, comprehendantur Pater, & Mater, DD. *vbi supra.*

5 Ideoque legitima debita à Matre filio in hac cunctate super dotibus sunt illæ nonem partes per diætam consuetudinem reservatae, secundum Neapodanum *in d. consuetudine & si testator, num. 5. fol. 175. Ancharanus conf. 101. & conf. 428. Surdus decif. 119. num. 4. Conf. Theodorus alleg. 11. num. 11. & seq. Molfesius ad consuet. Neap. part. 4. de successionibus ab intest. quest. 60. num. 18. dictus Conf. Hodierna in l. hac editata, C. de secundis nuptiis obseru. 7. num. 5. Quia tamen loquitur consuetudo in morte ex verbo illo*

(*relinquere*) quo vitur consuetudo, Neapodanus ibi in dicto verbo relinquere, & clarus in dicta consuetudine & si testator in verbo disponere ubi, num. 50. & non. 10. Molfesius part. 3. de success. ex testamento, quest. 1. D. Conf. Staibanus resol. 77. num. 17. & 18. tom. 1. & tom. 2. resol. 127. num. 20. Ideo in vita recte Mulier de omnibus suis dotibus disponere potest, dummodo non alienet in fraudem filiorum, Napod. in d. verbo *relinquere*, Afflict. *decif. 370. in 2. dubio, Capyc. decif. 85.* Regens de Ponte *conf. 35. lib. 1. Anna conf. 7. Franchis d. 435. num. 36. & decif. 518. num. 7. & 12. Molfes. d. quest. 1. num. 2. D. Regens de Marinis lib. 1. cap. 274. num. 23. & 29. quo sanè casu filij de dicta dispositione conqueri non possunt DD. *vbi suprà cum Neapodano num. 11.**

De dote vero à se quæsita disponit Mulier ad libitum voluntatis, saluo filiis bonorum subsidio, Napodanus *in consuetudine si qua moriens, n. 3. 49. & 50. D. de Georgio alleg. 25. num. 12.* in dote vero ab Agnato veniente, vel à cognato disponit de decima, si filios habeat, si non habet, de medietate, sed in bonis quæsitis, seu dote à viro, vel alias quomodocumque disponit non servata forma consuetudinis, Napodanus *vbi suprà*, at quando disponit de dote data ab Agnato, vel Cognato, quia debet de decem partibus nonem filio relinquere, non poterit in illis nouem partibus facere fideicommissum, Franchis *d. 640. & 667. num. 2. & 435. num. 36.* Regens de Ponte *conf. 61. num. 35.* Reg. Capyc. Latro *decif. 117.*

Quod adeo verum est, vt dispositio facta super illis nouem partibus habeatur pro non facta, nec filij eam habere ratam teneantur etiam ad eundo simpliciter hereditatem, vt dicit Franchus *decif. 486. num. 8. vbi refert decifum, quod si filius grauatus adiisset hereditatem Matris absque beneficio inuentarij, quod non esset inducta confusio de nouem partibus, de quibus non poterat Mater disponere, quia per consuetudinem Neapolitanam non inducitur confusio bonorum, & hypotheca, quam habet hæres in bonis defuncti, cui virtute consuetudinis Neapolitanæ successit, non confundetur Capyc. decif. 195. Franchus *dec. 307. num. 14. & d. 39. ex Napodano in d. consuet. si quis, vel si qua in verbo à Matre*, qui ait quod licet confundatur actio, non tamen confunduntur bona, quæ reperiebantur penes filios tempore mortis, sequitur Molfesius *part. 2. de bonis, quest. 23.* & quod filius debeat habere has nouem partes etiam non confecto inuentario tenet expresse Rouit, qui refert decifum *conf. 95.* etiam si in Ind. fuisset oppositum per filium de fideicommisso.*

Ratio est, quia illæ nouem partes, de quibus mulier Neapolitana habens filios non potest disponere, sunt ad instar legitimæ, imò dicuntur legitima aucta Rouit. *d. conf. 95.* sed super legitima non potest imponi onus leg. quoniam in Prioribus *C. de inoff. testam. Afflict. dec. 162. num. 3.* & si imponitur, reiicitur, & habetur pro non apposito, vt in Iuribus citatis, ergo de istis nouem partibus prohibetur mater disponere, & super illis imponere onus, Molfesius *part. 4. quest. 23. num. 2.* sicuti in simili non tenentur agnati de medietate bonorum antiquorum habere ratum factum defuncti, quia non ex illius beneficio, sed ex prouidentia consuetudinis, & necessitate etiam Agnato inuitoseam consequuntur Napodanus in dicta consuetudine, & si testator

- num. 24. vbi Buccinus num. 27. Francus d. 295.
 num. 2. & 5. Molfesius part. 1. quæst. 2. & part. 4.
 quæst. 60. num. 3. & quod in istis nouem partibus, quæ dicitur legitima per statutum autæa non possit imponi grauamen tenet Baldus
conf. 407. num. 5. lib. 1. Cardinal. Tuschus con-
clus. 182. num. 16. Litt. L, vbi num. 34. & 35.
 ait quod grauamen fideicommissi deducitur à legitima Grassus in §. legitima, quæst. 28.
 14 Et quia consuetudo loquitur per verbum (disponere, & relinquere) propterea Napodanus in dicta consuetudine si qua mulier, in verbo relinquere, & in dicta consuetudine, & si testator in verbo (disponere) num. 5. & 10. dicunt mulierē habere in dote manus ligatas in actibus ultime voluntatis, quia in vita poterit de omnibus suis dotibus disponere, dummodo nō in fraudem filiorum alienet Napodanus *vbi supra* Afflict. d. 370. *in tertio dubio Capyc. dict. 85. Reg. de Ponte conf. 5. lib. 1. Consiliarius d' Anna conf. 7. Francus decif. 435. num. 36. & d. 518. num. 7. & 11. Molfesius d. quæst. 1. num. 2. Reg. de Martinis lib. 1. cap. 274. num. 23 & 29.* Idem Napodanus in consuetud. mulier in verbo de fructibus, num. 60. sub tit. de alimentis praestandis, & in alia (& si testator) num. 10. cum seq. ex iulta scilicet causa conceditur dispositio, & evitabitur fraus, vt sic viuat, vt sana viuat, vt libera viuat, vt nupta viuat, &c. & ultra hos habet os clausum, manus ligatas, arbitrium refrenatum, Napodanus *fol. 282. vbi num. 9.* ait de hac causa debere per indicis decretum constare, quod præcedere debet, & non sufficit sequi.

S V M M A R I V M.

- 1 Mulier Neapoli incola subiicitur consuetudini Neapolitane.
 - 2 Neapodani autoritas plures replicata ad hoc adducitur.
 - 3 Habitatores ligantur consuetudinibus Neapol. non verò habitantes.
 - 4 Habitatores qui sint, qui habitantes.
 - 5 Domicilium qualiter ex animo permanendi colligatur.
 - 6 Voluntas habitandi in loco qualiter decennio presumitur.
 - 7 Habitans ad differentiam habitatoris qualis dicatur.
 - 8 Textus in l. est differentia ff. in quibus causis pignus, vel hypotheca tacite contrahatur, explicatur.
 - 9 Illust. Principissæ Hieracis aduentus Neapolim narratur.
 - 10 Discessus Illust. Principissæ è Neapoli ad urbem Romæ narratur.
 - 11 Aduentus nouus è Roma Neapolim Illust. Principissæ narratur.
 - 12 Illust. Principissæ asecuratio pro habitatione tuta Neapoli à DD. Proregibus facta adducitur.
 - 13 Illust. Principissæ Neapoli non habitavit, nisi per quatuor annos ab ultimo accessu.
 - 14 Principissæ Neapoli habitabat, non verò erat habitatrix.
 - 15 Ianuensis Panormi habitans ut mercator, subiectus non est statutis Panormi.
 - 16 Domus sola non facit domicilium, incolam, vel ciuem.
 - 17 Contrahens cum habitante, & non habitatore,
- Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

- illum non potest conuenire in loco contractus.
 18 Incolatus non contrahitur, nisi cum animo perpetuo habitandi in loco & qualiter arguatur.
 19 Domicilium veniens ex accidenti non mutat causam originis.
 20 Domiciliis duobus concurrentibus attenditur, quod est conforme Iuri communi.
 21 Testamentum fieri debet secundum solemnitates loci, in quo sit.
 22 Domicili translatio non censetur facta ex habitatione accidentalii.
 23 Incolatus non acquiritur in loco, in quo stat quis stipendio conductus.
 24 Incola subiicitur omnibus legibus, & consuetudinibus loci.
 25 Incola venit appellatione ciuis in materia lata.
 26 Domicilium qualiter transferri possit remisit.
 27 Habitatio decem annorum, aut plurimum quando faciat amittere domicilium.
 28 Habitatio causa litis prosequenda, studij, &c. non facit ad incolatum.
 29 Incola quibus commodis, & priuilegiis fruatur.
 30 D. Christineus fuit per 37. annos in ciuitate, & ibi non fuit incola, nec ciuis.
 31 Originarius alibi habitans ligatur statutis originis, & qualiter.
 32 Originis deserio in dubio non presumitur.
 33 Ciuis apud Germanos alibi habitans non amittit ciuitatem, nisi ei renunciet.
 34 Domicilium originis an, & qualiter possit renunciari, & quoad quos effectus.
 35 Illust. Principissæ Hieraci quos contractus fecerit Neapoli.
 36 Lis Illust. Principissæ non fuit capita, & mota Neapoli, sed alibi.
 37 Insignis Vuaneſij consilium 389. tom. 2. de testamentis, à num. 57. formalibus verbis adducitur.
 38 Domicilium non contrahit quis si in aliquo loco, vt hospes moratur.
 39 Domicilium re, & facto constituitur, non nudis verbis.
 40 Doctissimi Prukman consilium 31. à n. 62. adducitur pimetaue.
 41 Prukman responsio pro decisione adducitur.
 42 Domicilium non mutatur ex mutatione facta animo redeundi.
 43 Domicili contrahendi animus non colligitur ex destinata fundatione Monasterij Neapol.
 44 Domiciliis duobus potest quis frui, & quando.
 45 Oltradi consilium 246. adducitur ad propositum.
 46 Domicilium non acquiritur exercitio, sed animo permanendi, & qualiter declaretur.
 47 Textus in l. hæres absens §. proinde, ff. de Iudic. explicatur.
 48 Litem mouisse Principissam per se, & non per alios an sufficiat ad ciuitatem.
 49 Domicili conjectura quæ sint, & qualiter approbata.
 50 Solemnitates testamenti, cuius loci attendi debent originis, an domicili.
 51 Habitauit quis per annos tredecim Neapol., & non fuit habitus pro incola.
 52 Illust. Princeps Hyeracis an habuerit Neapol. domicilium.
 53 Domicilium mulieris est illud viri.
 54 Domicilium uxoris est illud viri, quoad ea, in quibus distractabitur à servitiis viri.

- 55 *Vidua* *domicilium* est *etiam illud viri mortui*, & qualiter.
 56 *Mulier Neapolitana* *extero* *nupta* *an gandeat*, *ut Ciuis*.
 57 *Mulier* *qualiter priuilegiis* *gandeat viri*, si *nupsit extero*.
 58 *Mulier nupta* *in odiosis*, *non est Ciuis loci mariti*.
 59 *Mulier nupta extra Patriam* *non mutat domicilium*, *quoad bona*, *sed quoad alia*.
 60 *VVamesij consil. 12. centuria 2.* *adducitur punctuale*.
 61 *Domiciliis duobus* *discrepantibus* *in eodem attenditur illud*, *quod dotti faveat*, *vel quod est iuri communii conformius*.
 62 *Consuetudines seruanda in testamentis*, *quando quis habet diuersa domicilia*, *qua sint*.
 63 *Gratiani caput 886.* *omnino videndum adducitur*.
 64 *Gratiani locus singularissimus* *adducitur*.
 65 *Mulier à viro separata per diuortium*, *non habet eius domicilium*.
 66 *Vidua* *qualiter gandeat*, & *qua ratione foro viri mortui*.
 67 *Priuilegia*, & *immunitates viri* *qualiter concedantur uxori*.
 68 *Priuilegia mariti*, *ut uxori* *communicentur* *sufficit matrimonium*.
 69 *Textus in l. fin. §. idem rescriperunt*, *ff. ad municipalem*, *explicatur*.
 70 *Dictio* (*videtur*) *qualiter*, & *quid importet*, & *explicetur*.
 71 *Mulier*, *vi gaudeat statuto loci viri*, *quid requiratur*.
 72 *Menochij consilium 667.* *adducitur in praesenti*.
 73 *Consuetudines*, *vel loquauntur de personis*, *vel de bonis*, & *qua differentia sit*.
 74 *Statutum loquens de personis* *ligat subditos tantum*, *secus si de bonis*, *secundum aliquos*.
 75 *Statutum loquens per modum inhibitionis*, & *praecepti comprehendit forenses*, *secus si per modum concessionis*, & *priuilegij*.
 76 *Alderani Mascardi conclus. 6. de statutis*, *n. 180.* *adducitur videndum*.
 77 *Consuetudo ne mulier disponat*, *nisi de tot partibus*, *an sit in rem*, *an in personam*.
 78 *Statuta sunt strictè intelligenda*, & *sunt sterilia*, *tanquam mula*, *qua non pariunt*.
 79 *Statutum loquens de subdito non habet locum in subdito secundum quid*.
 80 *Consuetudines Ciuitatis Neapolitanae* *exteror* *quando ligent*.
 81 *Domicilium*, & *habitatio simplex* *qualiter differant*.
 82 *Domicili contracti animus* *qualiter explicetur cum distinctione*.
 83 *Forensis quando amplius non sit talis*.
 84 *Ciuis ex priuilegio qualiter differat à Ciue naturali*.
 85 *Leges seruantur ab aliquo secundum domicilia*, *qua habet*.
 86 *Statutum domicili incolatus*, *an influat in domicilium originis*.
 87 *Domicilium mariti* *attenditur in uxore*, *quod habebat tempore matrimonij*.
 88 *Domini Regentis Capycij Latro* *locus adducitur ad propositum*.
 89 *Domicilium mariti* *attenditur in uxore pro tempore contractus*.
 90 *Nobiles non presumuntur habere intentionem mutandi domicilium*, *si à Patria discedant*.
 91 *Regentis Marciani disp. 44. &c 45.* *non faciunt contra nos*.
 92 *Consuetudo*, *que incipit*, *vbi dos an comprehendat exteror Neapol.* *matrimonium contrahentes*.
 93 *Consuetudines que sint personales*, & *que reales*.
 94 *Iura*, & *actiones censerter esse in loco*, *vbi exactio est facienda*.
 95 *Illustr. Principissa Hieraci*, *quam obtinuerit pro se sententiam*, *quando, & vbi*.
 96 *Mobilia sunt in districtu*, & *consuetudinibus subiecta*.
 97 *Pecunia* *venit appellatione mobilium*.
 98 *Mobilia* *iudicantur illius Territory*, *in quo repertuntur*.
 99 *Nomina debitorum* *subiiciuntur consuetudinibus*, & *quando*.
 100 *Obligatio generalis comprehendit iura*, & *actiones*, *seu nomina debitorum*.
 101 *Nomina debitorum* *non subiiciuntur consuetudini*, *si creditor non est subditus consuetudini*.
 102 *Contraxisse quis dicitur*, *vbi est destinata solutio*.
 103 *Annu redditus* *dicuntur extra districtum*.
 104 *Annu redditus* *sunt in districtu*, *si Neapolis est destinata solutio*.
 105 *Contractus censerter factus* *secundum ius commune*, & *non secundum ius municipale*.
 106 *Dotis actio* *quando dicatur in loco*, *vbi moritur mulier*.
 107 *Dos qualiter dicatur ius uniuersale*.
 108 *Illustriss. Princeps Hieraci non fuit Neapolitanus*, *licet per plures annos habitauerit Neapol.*
 109 *Illustr. Principes Hieraci Pater*, & *filius nunquam fuerunt Neapolitani*.
 110 *Illustriss. Princeps Hyeraci Pater* *nunquam fuit Neapolitanus*.
 111 *Illustr. Principes Pater*, & *filius dum Neapol. litigabant* *habuerunt Genuæ officia publica*.
 112 *Neapol. fuisse factum testamentum*, & *præambulum non arguit esse incolam testatorem*.

ARGUMENTVM.

Mulier Neapol. incola *subiicitur consuetudini* *si qua moriens: habitatores ligari non habitantes Napodani authoritate traditur*, & *qualiter differant isti duo termini*. *Domicilium non omnis habitatio facit*, *nec omnis translatio arguit illius amissionem*, *decennium pro domicilio non semper sufficit*, *non semper requiritur*, *domicilia duo potest quis habere*, & *eis discordantibus quoad testamentum solennitates cuius loci sint attendenda*, *clarissime probatur*. *Germanorum consilia*, & *Italorum nostrorum adducuntur ad propositum*. *Viri domicilium*

lium quo sensu sit vxoris, & quo ad que? Duobus domiciliis discordantibus originis, & habitationis attenditur, quod est conformius iuri communii, viduae domicilium, an sit viri mortui, & quoad qualia. Consuetudines quando disponant circa rem, & quando circa personas, & quae utilitas oriatur, mariti domicilium quo tempore attendatur, scilicet contractus, an mortis, consuetudo quae incipit, ubi dos exterorum, an comprehendat bona sub consuetudinibus comprehensa sub multiplice specie esse attenditur, & quando alibi existentia subiificantur consuetudinibus.

ARTICVLVS II.

An Illustr. Principissa Hieracis D. Benedicta Pinelli fuerit Neapoli incola.

Diversarius à num. 7. proponit verum Axioma, consuetudinem de qua suprà, comprehendere non solum mulierem ciuem Neapolitanam, sed etiam incolam vel habitatricem, ita quod non oporteat esse ciuem & habitatricem simul, sed alternatiè ex Napodano in consuetudine, qua incipit pupillus, num. 10. sub titulo de in integrum restitutione, ibi habitatoribus, vbi ait (habent ergo locum ista consuetudines inter ciues, seu habitatores Civitatis Neapolis) idem dicit in consuetudine vbi domus in verbo, siue, num. 6 1. in illis verbis (ita enim vult dicere siue habitator) & in versiculo (qui non sit) num. 6 2. idem affirmit ibi, (& sic sufficit quod sit habitator, siue incola) denique idem subiicit in vers. Contra ciuem, num. 7 1. ibi (non legas hanc litteram coniunctim, vt requiratur quod sit ciuis, & habitator, sed separatim, quasi dicat Rusticus non habet ius congrui contra ciuem, nec contra habitatorem) ex quibus Napodani locis rectè colligitur nostris consuetudinibus ligari non solum ciues Neapolitanos, verum etiam habitatores, licet aliunde ortum habuerint, sequitur Le-
llius Caput. in consuetudine si moriatur in pral. §. 50. num. 8. Molfesius part. 2. in tit. de personis, q. 1. num. 3.

Sed parcat mihi aduersarius, quia idem Napodanus in loco ab ipso citato in d. consuetudine pupillus, num. 10. fol. 391. distinguit habitatores ab habitantibus, habitatores vocat, qui habent domicilium, habitatores vero qui non habent, & consuetudinem dicit ligare habitatores non habitantes, ponit exemplum habitatorum in illis, qui habent domicilium perpetuum, exemplum ponit habitantium in Hospitibus Peregrinis etiam ex l. 1. §. penultimo, ff. de his qui deiecerunt, &c. sic ait Napodanus quod servi dicuntur habitantes, non habitatores, ex quorum terminorum distinctione tota machina corruit; licet ergo ali-

6 quis ortum non habuerit in Civitate Neapoli
Int. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

tana, tamen si per longum annorum curriculum in nostra Civitate familiam habeat dicitur contraxisse domicilium, & habitator Neapolis, quia ad illud constitendum, licet animus perpetuò permanendi requiratur l. nihil 2 3. ff. de captiis. l. eius qui 2 7. l. fin. l. domicilium, ff. ad municipalem, Menochius lib. 6. presumpt. 42. & de arbitraria casu 86. Sanchez lib. 3. de matrimonio, disp. 2 3. Gratian. tom. 1. cap. 181. omnino videndus, & tom. 3. cap. 5 69. num. 6. & talis perpetua habitationis voluntas decennio existimetur l. 1. Cod. de incolis, lib. 10. l. 2. C. de seruitutibus & aqua, Card. Tusclus tom. 2. littera D, conclus. 592. Otero de pascuis, cap. 4. num. 11. & alij apud Amiam in l. cines, num. 104. C. de incolis, lib. 10. D. Consiliarius de Xarte decis. Sardinia 67. num. 2 3. Riccius in praxi, tom. 1. resolutione 263. vt colligitur talis animus per decenniū per venditionem bonorum in terra propria, &c. Regens Rovit. in pragm. 1. num. 9. de immunit. Neapolitanorum, ideo licet non sit ciuis tamen est habitator Civitatis Neapolis, quia habitator ad differentiam habitantis dicitur quoties cum familia habitat animo permanendi, iuxta Textum in d.l. Ciues, C. de incolis, lib. 10. & d.l. 1. §. habitare, vbi Doctores de his, qui deiecerunt, vbi Albericus n. 10. explicat Bart. in l. 4. §. Prator ait, num. 2 4. ff. de danno infecto, Rebiffus in cap. extirpanda, §. qui vero, n. 134. & seq. de præbendis Menoch. d. presumpt. 42. num. 2. Carauita in Ritu 301. a.n. 30. Carleualius de indicis, tom. 1. lib. 1. tit. 1. disput. 2. quast. 1. n. 10. Cancerius p. 3. var. in tit. de contentio a iurisdictione, n. 42. & 43. Afflict. in constitut. Regni quisquis Burgensisbus, num. 6. distinguit ergo communis cum Afflito, & differentiam facit inter habitatores, & habitantes dicens, habitatores esse illos, qui cum vxore, & familia habitant, habitantes vero esse illos qui stant in loco absque uxore, & familia, ducunt Textum in leg. est differ- 8 rentia, ff. in quibus causis pignus vel hypotheca tacite contrahatur, imò Baldus consil. 6 1. volum. 1. ait quod ille dicitur propriè habitare, qui habitat cum familia sua, & facit focum, & omnia alia quae faciunt, & facere solent habitatores cui concordat Bart. in ditt. l. 1. §. habitare, ff. de his qui deiecerunt, Felin. in cap. quoniam, de officio ordinarij: nam animus habitandi facit habitatorem, & residentiam argumento Textus in leg. si quis, ita legauerit dum vxor mea, ff. de condit. & demonstr. Bertrandus cons. 7 5. incipiente quis dicatur propriè habitare vol. 2.

Præsupponit Aduersarius num. 9. Principissam 2 habuisse animum permanendi Neapoli, quia habitauit in ea per spatium decem, & novem annorum; ergo fuit incola, ergo ligabatur consuetudine prædicta.

Sed contra, quia Illustris Principissa venit Neapolim ab Urbe Romæ cum securitate, & libertate, quae colligitur ex Vigliettis missis ab Excellentissimo tunc Prorege, D. Regenti Esquiera anno 1635. in cuius domo tunc stetit, vt constat ex processibus, & decretis, ex quibus summa pecuniarum fuit eidem Regenti liberata, ex quo habitauit expensis eiusdem fol.... & cum procurassent Marchio Hieracij, & Marchio Gioiae eius filius, dictam Illustram Principissam non debere stare in domo eiusdem D. Esquiera, Respondit tunc Prorex Comes Monterei cum decreto sub die 14. Septembbris 1635. quod restituta dote D. Principissæ prouidebitur super petitis fol.... & per collaterales consilij fuit prouisum, non obligari permanere in Monastē-

- rio, sed cum libertate sibi concessa debere permanere fol... postea stetit in domo Præsidis Burgheda, cum eisdem conditionibus, & eidem fuerunt per Sac. Conf. liberatae nonnullæ pecuniarum quantitates fol... postea Prorex Dux Medinae eam posuit in domo Illust. D. mei Marchionis de la Terza in sociam Dominae D. Aureliae de Attia socii, cum eisdem conditionibus fol...
- 10 E Neapoli discessit Principissa Romam versus in anno 1647. vbi etiam litigando stetit pro executione sententiae latæ ad sui fauorem in curia Archiepiscopali Januensi, & in Rota Romana, & incliv amplius Neapolim redire, nisi Prorex, & eius collaterale Consilium non confirmarent per litteras, & Vigliettos eamdem securitatem quam habebat prius cum facultate eundi, & redeundi ad suam liberam voluntatem, cui tunc se opposuerint toto conatu pater, & filius ne Neapolim accederet cum primæua illa sua libertate, prout habetur ex viglietto Ducis Caiuani missi Ill. Episcopo tunc Puteolano D. Martino de Cordines, qui misericordia motu Illust. Principissam defendebat apud Proregem, ut patet ibi.
- Viene el villetto tan tinido, y lo han rubricado S. E. al mismo punto, que ha salido a la fiesta ni otra persona, que V. S. Ill.lo podia, &c. fol....*
- 11 Vnde D. Prorex Neapolis instit Ill. D. Marchioni De la Terza, ut in proptiam domum reciparet prout prius, & ita etiam fuit assecurata etiam ab Ill. Duce Caeuani pro parte S. E. & Coll. Consilij tali viglietto presentato in S. C. fol... huius tenoris.
- 12 Haciendo visto S. E. en Coll. el memorial, que se l'ha dado por V.S. por las causas, que se han representado en ejecucion del decreto interpuosto, es servido que V. S. pueda venir en esta Ciudad à su disposicion, y estare en ella, y partirse libremente quando se sirue, de que me ha mandado avisare à V. S. à quien dios guarde, Palacio, primo de Junio 1649. El Duque de Caiuano.
- 13 Et quia Illust. Principissa litigabat etiam Romæ ibi stetit usque ad annum 1650. postea venit Neapolim in domo eiusdem Marchionis, vbi mortem cum vita commutauit die 7. Aug. 1654. adeo quod ultima Neapoli permanentia fuit ab anno 1650. usque ad annum 1654. & semper stetit ut hospes in domo Ministrorum. S. C. M. cum conditionibus suprà relatis prout ipsamet pluribus litteris, & epistolis declarauit scriptis, & subscriptis ab eadem, tam ab urbe Romæ Illust. Marchioni cui fuerat iussu Proregis, & nostri Catholici Monarchæ commendata quæ etiam ex scriptis Epistolis suis aduocatis, in quibus declarauit se non habere animam Neapoli permanendi quod patet ex bonis quæ tunc Genuæ habebat, vbi sunt omnia sua bona libera, & bona fidei commissi de Doccamiglio in quibus filius successit Romæ habebat loca montium, Neapoli nihil possidebat, sed semper, ut hospes litigans suam dotem alimenta, & sua bona quæ Genuæ possidebat filius etiam usurpabat.
- Videant ergo D. Indicantes quam ciuitatem? quam habitationem? quem incolatum? quoniam domicilium habuerit Illust. Principissa Neapoli, vbi non erat, nisi simpliciter habitans, non habitatrix, & incola, & videatur Napodanus vbi supra per partem allegatus in dicta consuetudine pupillus, qui vocat Principissam nostram hospitem habitantem, non habitatricem consuetudinibus nostris non subiectam. Vnde cum quidam Januensis esset Panormi habitans ut mercator seu negotiator fuit remissus ad curiam Iannensem, quia licet per mille annos stetisset, non per hoc efficiebatur Panormitanus; quia erat causa negotij quia simplici habitatione non mutatur prius domicilium, nec subiicitur consuetudinibus loci, vbi habitat, sed vbi est habitatrix, ex d. l. cum neque Cod. de insolis, lib. 10. vbi Glossa, & late adducit Farinacius in Fragmentis litt. A, numer. 200. & ideo requiritur expressa animi declaratio, de qua si in contrarium appareat, nec diutina habitatio, nec omnium bonorum translatio facit acquisitam esse habitationem, ut per Farinac. vbi supra, num. 211. & 212. & pro Ursola Galeotta cum Sebastiano Scotto fuisse allegatum habeo alleg. 45. tom. 9.
- Imò etiam si habitasset in domo propria locata scilicet, &c. non diceretur incola, & habitatrix, sed requiritur animus declaratus ibi perpetuo habitandi, quia sola domus possesso non facit incolatum, neque domicilium, l. libertus, §. sola domus, ff. ad municipalem. Vnde dixit Baldus in dicta l. 17 cives ad. de incolis, lib. 10. quod ad hoc, ut contrahatur incolatus debet animus esse fixus in loco illo, ideoque qui transit in aliquo loco animo inde recedendi non dicitur ibi contrahere domicilium nec incolatum, pro quo allegat Textum in l. ex facto §. verum ff. de hared. instit. & l. est verum Cod. de incolis, lib. 10. Hinc fit ut qui cum eo contrahit in loco contractus agere non possit quia videtur tanquam cum recessuero contraxisse domicilium igitur: debet adire iuxta legem hæres absens §. 20. ff. de indicis, & notat Alciatus in l. pupillus vers. aduena ff. de verb. significatione, quare ad constituendum incolatum requiritur animus perpetuò habitandi in loco, qui animus colligitur ex variis coniecturis, de quibus Canonistæ in cap. 20. de renunciat. pro qua re videatur Laurentius Sylvanus conf. 1. à n. 92. cum seqq. Caldas Pereira confil. 47. à numer. 11. cum sequentibus, qui n. 12. expresse dicit quod domicilium, quod venit ex accidenti non mutat causam originis, & post Petrum de Ancarano conf. 37. consultuit ipse Caldas num. 13. quod quando in una persona concurreret locus originis, & locus domicilij, potius inspicitur quod sibi prodest quam quod sibi noceat, quando id quod prodest sit favorabile, & non odiosum, sed secundum ius commune, ergo dico quod licet fuisse Principissa incola, quia tamen habebat bona Genuæ, & ibi locum originis, debet attendi quod est secundum ius commune magis sibi favorabile, quod dico ex abundanti, quia Neapoli erat habitans, non habitatrix, ut Napodanus à parte allegatus concludit, & sic licet testamenta sint conficienda secundum sollemnitates loci in quo testamentum fit vel scribitur, Bart. in l. cunctos populos, num. 23. & ibi Baldus Cod. de summa Trinitate, & fide Catholica, Marianus Socinus confil. 79. num. 12. vol. 4. tamen ex sola domus habitatione non subiicitur quis tali statuto, nisi habeat animum declaratum DD. in cap. licet de electione in sexto, cum Glossa in verbo residere.
- Nec translatio domicilij censetur facta ex habitatione accidentalí absque animo ibi acquirendi domicilium vel perpetuò permanendi ibi d. l. Cives 7. cod. de incolis, lib. 10. vbi Glossa in verbo larem Abbas conf. 100. num. 1. Rolandus conf. 29. lib. 3. Rota d. 150. & d. 188. p. 2. recent. Rota coram Ottobono d. 89. in fine, qui d. 98. fundat non acquiri domicilium, & incolatum in loco, in quo quis stipendio conductus stetit, quia non presumitur habuisse animum perpetuò

- pérpetuò ibi permanendi ,quia mercede condūctus regulariter non acquirit domicilium ,nisi finito officio, sedem ibidem fixerit, iuxta Textum in l. 2. vbi *Glossa in verbo constituerint*, Cod. de *incolis*, lib. 10. & d. 148. eadem Rota coram Ottobono dicit ad acquirendum incolatum in aliquo loco requiri declarationem animi ,cum translatione domiciliij, ut post Menochium, Gratian. & alios , incola enim licet subiectus sit legibus , & consuetudinibus loci , vbi est incola , & omnibus muneribus propriis ibi fungi debeat l. *incola ff. ad municipalem* Baldus in l. 1. num. 13.
- 24 C. de *summa Trinit. & fide Catholica*, tamen talis dicitur incola , qui in aliquam regionem domicilium suum contulit ut in d. l. *Pupillus* §. *incola ff. de verbis. significacione* in eo verò loco quis domicilium contrahit ; vbi habet larem rerumque ac fortunarum suarum , unde rursus non fit discessurus per Textum in d. l. *Cines*, Gaillus lib. 2. obseruat. 35. num. 8. Vnde qui habent domicilium , ut ibi perpetuo habitent continentur sub statutis Civitatis, quia ut bene Baldus in d. l. *Cines* in materia larga ciuium appellatione continentur incole post *Glossam in cap. statutum* §. *cum verò de rescriptis in sexto* Cristineus ad *consuetudines Melchinenses*, vol. 1. articulo 42. n. 9. Decianus inter consilia Menochij conf. 132. Carpanus ad *statuta Mediolanensia* , cap. 213. Caualcanus d. 260. Domicilium autem facit incolam , ut in lege *domicilium in verbo incolas ff. ad municip. & prouincialis nomine continetur* l. *Principiales ff. de verborum significat*. Alexander. conf. 10. num. 12. vol. 2. & dispositum in cive ratione similitudinis locum habet in incola. Cassaneus ad *consuetudines Burgundiaru, bri-en* 3. §. 2. & §. 5. num. 13. tamen in casu nostrō non est incola, ergo; quomodo autem quis domicilium transferre possit, tractat late Choppinus de *morbis Parisiensibus* , lib. 2. tit. 7. num. 3. qui dicit domiciliari non sufficere pro incola , nisi cum aliquibus solemnitatibus , de quibus ibi.
- 27 Quare per habitationem decennij , annorum quindecim aut per plures annos , si quis habauerit in aliquo loco extra domum suæ originis , non dicitur amittere domicilium originis , quia non stetit cum animo ibi continuò habitandi , sed tanquam mercenarius , aut deseritor officij , & sic animo recedendi mercede finita aut officio finito, Cassaneus vbi *supra* §. 13. qui idem dicit de vicario in officio, seu coadiuatore in beneficio quod sic decisum refert Cassaneus vbi *supra* & post eum Cristineus ad *consuetudines Melchinenses* , tit. 50. art. 6. per totum , & art. 7. quia intelligitur domicilium acquirere , & incolatum , quando animo residendi id fecerit , non autem si alia causa , ut diuertendi , ideoque si quis studij, litis prosequendæ , aut operis consumandi , aut non perpetua residet , tunc tanto temporis spatio incolatum non contrahit, Cassaneus in *título del mein si mortes* , §. 1. num. 12. & 13. & §. 20. in *tit. de fēndis* §. 7. ex quibus omnibus , & ex variis circumstantiis coniecturalibus colligi , & deduci poterit, quis, quomodo , & quando incolatus probetur , Rota Auenionensis *decis.* 140. Matthias Colerus de *processu executivo* , lib. 2. cap. 1. num. 30. Menoch. lib. 6. *presumpt.* 42. num. 9. Petrus Poncelet in *tractatu de Ciue mu-nicipali* , & *incola distincti* l. num. 4. Gaillus lib. 3. obseruat. 36. qui tradunt quomodo , & quando incola fruatur commodis , & privilegiis ciuibis competentibus Surd. conf. 59. Mascaradus de *probat. conclus.* 534. Menoch. casu 86. & d.
- 28 incolatum non contrahit, Cassaneus in *título del mein si mortes* , §. 1. num. 12. & 13. & §. 20. in *tit. de fēndis* §. 7. ex quibus omnibus , & ex variis circumstantiis coniecturalibus colligi , & deduci poterit, quis, quomodo , & quando incolatus probetur , Rota Auenionensis *decis.* 140. Matthias Colerus de *processu executivo* , lib. 2. cap. 1. num. 30. Menoch. lib. 6. *presumpt.* 42. num. 9. Petrus Poncelet in *tractatu de Ciue mu-nicipali* , & *incola distincti* l. num. 4. Gaillus lib. 3. obseruat. 36. qui tradunt quomodo , & quando incola fruatur commodis , & privilegiis ciuibis competentibus Surd. conf. 59. Mascaradus de *probat. conclus.* 534. Menoch. casu 86. & d.
- 29 incolatum non contrahit, Cassaneus in *título del mein si mortes* , §. 1. num. 12. & 13. & §. 20. in *tit. de fēndis* §. 7. ex quibus omnibus , & ex variis circumstantiis coniecturalibus colligi , & deduci poterit, quis, quomodo , & quando incolatus probetur , Rota Auenionensis *decis.* 140. Matthias Colerus de *processu executivo* , lib. 2. cap. 1. num. 30. Menoch. lib. 6. *presumpt.* 42. num. 9. Petrus Poncelet in *tractatu de Ciue mu-nicipali* , & *incola distincti* l. num. 4. Gaillus lib. 3. obseruat. 36. qui tradunt quomodo , & quando incola fruatur commodis , & privilegiis ciuibis competentibus Surd. conf. 59. Mascaradus de *probat. conclus.* 534. Menoch. casu 86. & d.

presumpt. 42. Petrus Roiz dec. *Lituania* 3. n. 121.
Faber in *tit. Cod. de munib. Patrimonialibus*
definitione 24.

Ided Doctissimus Cristineus ad *consuetudi-nes Melchinenses* , tit. 50. art. 3. num. 4. dicit de se ipso , quod fuit pro annis triginta septem à consilio ciuitatis , & quod non fuit vñquam ciuis, nec incolatum habuit, Cassaneus vbi *supra* §. 12. Surd. d. 330. lib. 2. & consilio 343. vol. 4. vbi num. 31. ait originarium alibi habitantem ni-hilominus ligari , & frui statutis , & consuetudinibus originis, secus quoad effectum ex ipsa naturali ciuitate prouenientem , qui mutari potest, Nicolaus Reusnerus d. 2. num. 27. lib. 2. Marc. An. Eugenius vol. 2. conf. 69. num. 67. in dubio autem originis desertio atque animus 32 alibi perpetuo commorandi non presumitur , vti probat Mascalodus *concl.* 534. Vesselbecchius conf. 1. num. 58. non presumitur potius continua-re domicilium in loco originis , quam alibi, ut post Bart. & alios dicit de Graffis d. 420. li-cet ab hac presumpt. recedi possit ob contra-rias coniecturas propositas à Mascaldo vbi *supra* , & à Menoch. casu 86. & lib. 6. *presumpt.* 42. Cristineo tit. 50. art. 3. in fine.

Indò apud Germanos, Ciuis non amittit ciuitatem originis alibi habitans , nisi suæ origini renunciet , ut latè Cristineus tit. 5. art. 4. per to-tum , & licet domicilium originis renunciari non possit secundum iura allegata per Gaillum lib. 2. obseruat. 36. Surd. d. 330. num. 5. & nec mille an-nis perimi Flamineus de Rubenis conf. 6. num. 25. Decianus *responso* 44. num. 76. cum seqq. tamen intelligitur quoad naturalem ciuitatem , secus quoad effectum ex ipsa naturali ciuitate prouenientem , qui mutari conceditur Hom-nedens conf. 5. num. 43. Reusnerus d. 2. num. 27. lib. 2. Christin. tit. 50. art. 5. in fine, & tit. 5. art. 7. num. 7. Balth. Cellarius in *politica* , cap. 6.

Aduersarius num. 10. & 11. dicit argumentati-nem Illustrèm Principissam fecisse Neapoli mul-tos contractus, durante tempore incolatus absque consensu duorum propinquorum requisito vi-gore statuti Genue cap. 20. de *contractibus mino-rum, & mulierum*.

Sed contra quia contractus facti non sunt, nisi quando ad cambium confessa fuit recepisse du-catos mille in anno 1643. sub die 20. Aug. à Ioanne Aug. Pinello , pro suis subleuandis ne-cessitatibus , ut assérunt confitendo se esse debiti-cem dicto Iean. Augustino , & petuit dilatio-nem ad soluendum promittendo eidem interesse cambijs , & hunc etiam contractum fecit cum cō-sensu duorum suorum proximiorum vicinorum scilicet Petri Ambrofini , & Ioannis Baptista Guaraschi subrogatorum in locum suorum pro-pinquorum, quos Neapoli non habebat, & hoc quia pars videns eam esse hospitem Neapoli vo-luit cauthelare contractum ad formam statuti Ianuensis , ut ex instrumento fol.... ergo pars non bene assérit ex hoc animum habuisse Nea-polii perpetuo permanendi , & incolatum acqui-rendi , cum in contractibus factis obseruauerit requisita Ianuensis statuta , scilicet illo faciendo cum consensu parentum vel vicinorum fol....

Pergit aduersarius num. 12. dicere opponendo sibi , & respondendo Illustrèm Principissam ha-bitasse Neapolim causa litis, sed quia transactum fuit decennium colligit ipse animum habendi incolatum.

Sed contra in facto , & in iure , in facto qui-dem quia primus aduentus Princeps fuit in

Vrbem Romæ à sua patria Iauensi ex Rōma Neapolim Romæ pluribus annis stetit litigando pro executione suæ sententiaæ latæ Genuæ nec verum est quod pars afferit num. 39. litem motam fuisse Neapolim, quia mota fuit Genuæ, & ibi obtinuit ad sui fauorem sententiam, & etiam Rōmæ executionem deinde Neapolim petebat, vt patet ex processu, quam pater Pallavicinus sollicitabat, & postea venit Principissa vocata à Domino Prorege in anno 1636. fol.... & hic litigando stetit usque ad annum 1637. ex quo Rōmam accessit Neapolim deferendo & in anno 1650. Neapolim venit ubi stetit, ut supra dicebamus, usque ad mortem, quæ fuit in anno 1654. Ergo videamus an habitauerit per decennium, primo enim loco stetit ab anno 1636. usque ad annum 1647. recessit, & venit ab anno 1650. usque ad annum 1654. & sic quatuor annis Neapolim stetit, ubi ergo pars somniauit decennium, quando non stetit, nisi per quatuor annos; fuit enim Rōmæ sicuti, & Neapolim, si Rōmæ non habuit domicilium, nec Neapolim habuisse dicitur, & si Neapolim habuit, & interrupit, nunc non sumus in decennio.

- 37 Vnde insignis Dominus Vuamesius conf. Canon. 389. tom. 2. de testamentis à num. 57. ibi quibus non aduersatur quod actores proponant de domicilio Robbert, & rerum quod scilicet amplius quam decem annis in oppido Antuerpiensi moratus fuerit, & domum ibidem comparauerit, cum ex habitatione decennali, & translatione fortunarum quis destinat esse forensis, l. Cives Cod. de incolis, lib. 10. & sic stringi statutis, & consuetudinibus loci ubi civilitatem contrahit, nam neutrum hoc est, neque decennij habitatio neque domus comparatio, & fortunarum translatio, imò nec vxoris traductio sufficit ad inducendum incolatum dicti Roberti ex destinatione enim forensis id metiendum est, non ex tempore, aut loco, cum ergo Robbertus nunquam se pro cive gesserit; neque, ut in oppido Antuerpiensi perpetuo habitaret, venerit, & causa aduentus ipsius fuerit temporanda ac denique per testium depositiones constet, eum revertendi, & bona sua transferendi in Angliam semper intentionem habuisse, consequens est neque ex bonis ciuem effectum fuisse, hæc in-
- 38 signis Vuamesius qui num. 58. in fine addit non posse dici domicilium contrahere eum, qui ut hospes alteri conuiuit, & bonorum sumnam nihil facere; quia erant mobilia, nomina debitorum, & merces, quæ non addicebantur loco, sed sequuntur personam quocumque eat, Alexander. conf. 16. vol. 1. & alia plura ad causam adducit, & idem Vuamesius tom. 2. consiliorum Canonorum, conf. 435. num. 5. ait, probatum est quod optaret ibi habitare, per quæ verba non mutatur pristinum domicilium, nec constituit nouam domicilium, non enim nuda constitutione, seu nudis verbis, sed re, & facto constituitur domicilium, d. l. domicilium ff. ad municipalem, ubi DD. & quia requiritur animus non satis est per mille annos in loco habitasse, nisi simul constituendi ibidem domicilium animus fuerit, Bart. in l. quæsum in principio, num. 2. ff. de legatis 3. Felinus in cap. dilectus el 2. num. 12. de referptis, Sebastianus Sapia in l. hæres absens §. proinde num. 10. ff. de iudiciis, Mascardus concl. 534. num. 15. Petrus Pecchius de testamentis coniugum libro 4. cap. 3. num. 5. Prukman conf. 27. n. 71.
- 40 Audiamus Doctissimum Prukman conf. 31. à num. 62. ibi. Nec obstat, quod attamen nunc per

quatriennium ferè integrum in N. fuerit cum familia commoratus, ubi Iura Saxonica cessant, quodque per tales migrationem domicilium suum inibi constituerit, cum iuris sit indubitati, quod ex eo quod quis ex loco aliquo migrat, cum rebus suis ad domicilijs mutationem recte concludatur, Bart. in l. assumptio §. iuris prudentibus in fine, ff. ad municipalem. Roytius d. Lithuania 3. num. 147. Gaillus lib. 2. obseruat. cap. 35. Marcellus Cala de modo articulandi §. 2. Glossa vñica, num. 932. Thomas Triuisanus decis. Venet. 23. num. 2. lib. 1. Mascardus conclus. 534. num. 20. Menoch. lib. 5. presumpt. 42. num. 14. Homnedeus conf. 5. num. 26. vol. 1. quod verum est etiam si tantum maiorem rei familiaris partem, quis in aliud locum transiulerit Andreas de Barulo in d. l. cines, num. 2. per illum testimonia Cod. de incolis, lib. 10. Ioan. Annibal ad rubricam, num. 278. ff. soluto matrimonio, Menoch. de arbitriis casu 86. num. 12. Flaminius de Rubeis conf. 6. num. 41. vol. 1.

Nam respondeatur (subdit Prukman) committi in hoc fallaciam consequentis, cum nunquam sola habitatio arguat domicilium, sed adesse præterea oportet vel animum declaratum quod, quæ, quis, in illo loco domiciliū constitueret velit expressum, vel longi temporis cursum, l. libertus §. sola ratio, & §. sola domus ff. ad municipalem, l. cum neque Cod. de incolis, lib. 10. Menoch. casu 86. num. 14. Mascardus concl. 534. num. 6. Decianus lib. 4. criminalium cap. 16. n. 8. Cala ubi supra, n. 932. Erret. Cothman conf. 21. num. 92. & seq. vol. 1. Surd. conf. 313. num. 71. vol. 3. Veslembechius conf. 13. num. 197.

Et mutatio animo redeundi suscepta, domicilium non mutat, nec nouum constituit, etiam si quis ibi per mille annos habitauerit Nicolaus Boërius in l. consentaneum, num. 107. C. quemadmodum Index, Menoch. casu 86. num. 7. Flaminius de Rubeis d. conf. 6. num. 34. vol. 1. quia cum domicilijs mutatio toto ex animo migrantis depeudeat, standum est assertioni eius, qui se alio ad habitandum non abiuisse declarat, Menoch. d. casu 86. num. 1. Mascardus concl. 534. num. 18. & ad colligendum domicilium quatuor anni non sufficiunt, sed decennio, eodemque continuo non interpellato opus esset, ut bene Mascardus, Cala, & alii quos sequitur Prukman conf. 31. tom. 1. num. 75. qui num. 84. ait quod ex sola transportatione honorum, domicilijs mutatio statuenda non est, sed alia signa, & indicia esse oportet, puta quod quis immobilia sua omnia vendiderit, & deinde cum reliqua suppelle etile tota, & familia ad alia loca habitatum iuerit, ut post Cala num. 93. Mascard. concl. 534. num. 24. Menoch. d. casu 86. num. 18. dicit Prukman d. conf. 31. num. 84. cum seqq.

Nec est considerationis dignum colligere animum habitandi Neapolim, ex eo quod Illustris Principissa dispositus Monasterium erigendum in civitate Neapolis recuperatis dotibus, quia non dispositus, nisi alternatiuè Neapolis vel Rōmæ. Vnde si argumentum partis probaret, non esset maior ratio cur Principissa haberet animum habitandi Neapolis, & non Rōmæ, non ergo habuit animum habitandi nec Neapolis, nec Rōmæ, sed in sua patria, & si enim possit quis habere duo domicilia, Tiraquellus de nobilitate, cap. 37. num. 131. Mascardus de probat. concl. 534. num. 25. ex Text. ad litteram in l. assumptio §. iuris prudentibus ff. ad municipalem, tamen ille dicitur habere duo domicilia, qui in deobus locis fe

- se ita instruxit, ut non ideo minus apud alios se collocasse videatur d.l.assumptio §. iuris prudentibus, Federicus Prukman conf. 27. num. 67. & 68.
- 45 ideo insignis Oltradus conf. 246. num. 1. ad pri-mam quæstionem, sic ait, videtur dicendum quod consuetudo Parisiensis esset attendenda, eo quod ibi testamentum conditur, sicut & cum ibi con-tractus celebratur, l. si fundus ff. de cniictionibus, l. 1. ff. de usuris, & ibi dicitur testamentum nasci vbi conditur, l. cum antiquitas C. de testamenti sibi (vel codicillus nascitur) & talis locus videatur præcipue attendendus l. fin. Cod. de municipibus, & originariis, l. qui origine, ff. de numeribus, & Honori-bus, d.l.assumptio ff. ad municipalem, & hoc est quod Textus dicit, dum ait quod pactum inter se gentis aut ciuitatis consuetudine, vel l. firmatum, nulla ciuis aut peregrini libidine violetur cap. qua contra 4. distinet. l. 1. C. de emancipat. libero-rum, sed contraria credo (subdit Oltradus) quia consuetudo localis est, & non ligat nisi sub-ditos l. 2. C. que sit longa consuetudo, l. venditos §. si constat ff. com. prediorum, capitul. illud 12. distinet. sicut nec leges ligant, nisi subditos, l. 1. in prin-cipio, C. de summa Trinitate, & fide Catholica, & quadam iuris fictione non videtur testamentum Parisis conditum, eo quod condens erat ibi tem-poralis, & mente alienus ex iuribus allegatis per Oltradum d. conf. 248. num. 1.
- 46 Neque domicilium acquirunt exercitio, sed animo permanendi d. l. non utique, & l. Domiciliu[m] ff. ad municipalem, qui animus permanendi declaratur emendo domum, vel alia similia faciendo, ex quibus necessario animus permanen-di probatur Capiblancus de Baronibus, cap. 60. num. 15. ex quibus colligatur non esse ab eo lo-
47 codicessitum, d. l. heres absens, §. proinde, & licet textus ibi dicat per exercitum Tabernæ, vel officinæ posse aliquem in loco exercitijs conueniri, tamen id procedit, vt possit conueniri de rebus concernentibus suum exercitium, & non de aliis, vt benè post Baldum dicit Reg. Capyc. Latr. consult. 134. num. 28. cum seq.
- 48 Numero 13. Aduersarius dicit potuisse Illu-strem Principissam item Neapoli facere per alium, ergo si fuit per se videtur contraxisse do-micilium.
- 49 Sed contra quia non sunt istæ Coniecturæ argundi domicilium, sed aliæ, puta si darentur preces pro obtinendo decreto ciuitatis, ut in casu, quo consuluit Alciatus conf. 164. num. 7. lib. 5. cum Riminaldo Iuniore conf. 462. n. 40. quæ etiam declaratio licet sola non sufficiat ad transferendum domicilium, l. domiciliu[m] 20. ff. ad municipalem, sicut nec sola possessionis ratio hoc operatur, l. libertus 17. §. 1. & §. fin. ff. ad municipalem, d. l. cum neque, C. de incolis, lib. 10. Menochius d. casu 86. tamen simul iunctis re, fa-feto, & declaratione, vtique sufficit ad translatio-nem, & constitutionem domicilij d. l. domiciliu[m] 20. ff. ad municipalem, essent etiam conie-cturæ animi declaratio cum assidua habitatione non habente aliam occasionem, nisi vivendi vxorem cum marito (vel è contra) in eo loco Bart. in d. l. Ciues, num. 9. C. de incolis, lib. 10. vbi An-gelus num. 3. Bart. in l. 1. §. habitare, ff. de his, qui deinceps, vbi quis dicitur habitare in loco, vbi latem constituit, hoc est vbi retinet vxorem suam, Decius conf. 282. Gratianus cap. 139. num. 10. & cap. 181. num. 16. & cap. 569. n. 10. Imò mulier, maritus, vel alias, quando habuit necessitatem residendi in loco positis aliis admi-niculis efficitur incola, vt post alios dicit Fran-
- ciscus Ciriacus cap. 448. num. 46. & seq. sed Aduersarius dicit nullam habuisse necessitatem assistendi in lite, ergo voluntarie stetit, & non contraxit domicilium.
- Numero 14. Aduersarius dicit, decennium esse coniecturam sufficientem ad contrahendum domicilium sine alia declaratione animi.
- Sed parcat mihi Aduersarius, nam licet so-lemnitates loci domiciliij, non autem originis, circa testamenta esse seruanda, dicant communi-ter DD. apud Surdum decis. 329. tamen id procedit, quando quis verè domicilium habuit scilicet si animum ibidem permanendi haberet, cum quo acquiritur domicilium Glos. & DD. in d.l. domicilium, glos. in l. viisque, ff. ad municipalem, & in d. l. Ciues, C. de incolis, lib. 10. animo autem dicitur acquirere non per habitationem simpliciter, quamvis longa fuerit veluti dece-nii, vel mille annorum, vt ait Barth. in l. lex Cor-nelia, §. si tamen, ff. de iniuriis, sed si quis com-migraverit cum tota sua familia, ibique latem constituerit, quod est quando ibi alia bona emit d. l. Ciues, Regens Rouitus in pragm. 1. de im-munitatibus Neapolit. num. 9. & ita practicatum in eo, qui fuerat Neapoli per annos tredecim dicit D. Consiliarius Hodierna ad Surd. decis. 329. num. . . si ergo non sufficit decennium quomodo poterit in p[re]senti applicari in Illustri Princi-pissa, quæ habitavit solum per quatuor annos, & videatur Nouarius in praxi electionis fori q. 63. num. 3.
- Numero 15. Aduersarius dicit Illustrem D. Principissam habuisse domicilium Neapoli, quia Princeps eius vir habebat Neapoli domicilium, & totaliter domicilium originis reliquie, tum quia Neapoli mortuus fuit post antiquam habitationem, tum quia maiorem partem bonorum, imò totum eius patrimonium Neapoli habebat, sed domicilium vxoris dicitur illud viri, l. 1. §. si vir ff. ad Syllanianum, ergo Principissa habebat Neapoli domicilium.
- Sed contra, quia licet verissima sit conclusio mulierem fauore matrimonij mutare domi-cilium, & secundum aliquos originem, & assume-re illud, viri & Ciuem fieri Ciuitatis viri, si Princeps Iteracij potuerit dici Ciuis Neapolita-nus, de qua re me remitto ad Arnilenum in c. 50. de Republica, sect. 9. num. 24. vt notat Glosa 2. in l. Ciues, C. de incolis, lib. 10. & alibi Textus dicit domicilium mutamus in l. mulieres, C. eodem, & in d. l. mulieres duplicita, C. de dignitatibus, lib. 11. & vna caro cum viro efficiatur cap. Martinus, de cognitione spirituali, & sequuntur Glos. in dict. l. origine, C. de municipibus, & originariis, lib. 11. & in terminis loquuntur, Praes de Franchis decis. 416. Regens Rouitus in pragm. 1. n. 50. de cessione bonorum, quæ iura procedunt in causa, in qui loquuntur, scilicet ne distrahanter ab obsequiis viri, & per hoc dicit Imperator in l. 1. C. de mulieribus, & in quo loco, lib. 10. quod mulier extra originis locum nupta personalia mu-nera apud incolatum viri subit: patrimonialia verò vbi bona sita sunt, vbi latè Ioannes de Platea, & Lucas de Penna, quod exornat Tira-quellus de legibus connubialibus, lege 1. num. 28. & seq. Quod procedit etiamsi post viri mortem in viduitate permanserit, ex quo viri Priuilegia adhuc retinet l. filij, §. viduam, ff. ad municipalem, & ibi Ioannes de Platea; quo verò ad alia per quæ à viri servitio non remouetur, retinet priuilegia, leges, & consuetudines suæ Ciuitatis, cuius originem trahit, sicut cæteri Ciues, idem Ioan-nes

nes de Platea in l. originarij, C.de municipibus, & originariis, lib. 10. & sic docent Bart. in d.l. origine, & in l.de iure, §. rescripserunt, ff.ad municipalem, Paulus in l.rei indicata, §. socero, col. 1, circa finem ff. solvit matrimonio, latè Mandellus de Alba consil. 288. num. 6. & fundauit D.Carolus Carbonus apud Thorum 1. part. in verbo, *Vidua Neapolitana*, pro D.Ioanna ab Austria, vbi dicitur

56 mulierem Neapolitanam extero nuptam, extra viri obsequia eisdem gaudere privilegiis, & statutis, quibus cæteri Ciues, & vti talem, ipsa extero nupta, gaudere, quæ per matrimonium non aliter amisit, & in hoc sensu intelligunt iura ci-tata, & Textum in l.cum quadam pueram, ff.de iurisdictione omnium Indicum, & in d.l.ea quæ, & l.fin. §. item rescripserunt, ff.ad municipalem, & l.fœminæ, ff.de Senatoribus, Tiraquellus in d.l. connubiali, num. 28. Arniseus de iure connubiorum, per totum, & licet aliqui dicant conclusionem hanc procedere solum quoad forum iudiciale, vt notabiliter Bald. consil. 35. num. 8. vol. 1. & in dict. l.cum quadam puerella, vbi Cagnolus num. 29.

57 Soccinus num. 6. qui dicit, quoad alia non perdere domicilium suæ originis, alij dicunt, vt scilicet mulier nubens quoad omnia mutet domicilium suum, & fiat de domicilio mariti, l.exigere dotem, ff.de iudiciis, vbi Bald. Albertus, Brunus de statuto exclusivo fœminarum, part. 2. quest. 10. & alij apud Surdum d.decis. 330. num. 9. & non solum efficitur domicilij viri, sed Ciuis illius loci, vbi nupsit, & cuius est vir, vt voluit Gloss. in d.l.Ciues, C.de incolis, lib. 10. vbi notant Bart. Angelus, & Ioannes de Platea, Phannucius de dote, gloss. 9. num. 9. Thesaur. decis. 23. n. 9. Surdus vbi suprà, num. 14. Praef. de Franchis decis. 363. & 559. Gratianus cap. 886. vbi declarat hoc Axioma quando sit verum, & dicam *infra*, communis tamen opinio cum eodem Gratiano dicto cap. 886. tenet pro prima opinione, vt *infra* dicam.

58 Tamen hæc conclusio in præsenti non est applicabilis. Primi, quia mulier quoad civilitatem originis licet nupta, retinet illam fieri fuerit vtilis, quod si sentiat incommodum, quoad hoc non erit Ciuis, ita Alexander in d.l. cum quadam puerella, num. 9. ff.de iurisd. omn. indic. sequitur Surdus d. decis. 330. num. 28. Caualcanus decis. 42. num. 46. part. 1. & de magis communi Thesaur. decis. 124. num. 14. qui ait hanc distinctionem conciliare conflictus Doctorum, & in hoc sensu procedit doctrina, quæ dicit mulierem habentem virum Neapolitanum, gaudere privilegiis Neapolitanorum, de quibus Boërius decis. 160. Francus decis. 416. Thesaur. decis. 123. Giurba, & alij relati per Nouarium part. 1. de electione fori, quest. 63. num. 8. & num. 28. vnde notabiliter dicit Rolandus Cauagnolus ad Menochium con-

59 fil. 74. num. 6. quod mulier nupta extra patriam facit mutare domicilium originis, quoad alia, non quoad bona, cum ratione bonorum retineat originale domicilium ex notatis per DD. in l. 1. C.de mulieribus, & in quo loco, lib. 10.

60 Ex quo est notabile consilium VVamesij centuria 2. consil. 12. per totum, & præsertim num. 20. ibi (loquitur de vxore nupta) vt quis duo domicilia dicatur habere duobus locis oportet, vt ex equo vtroque loco se collocet sic, vt constare non possit, quo loco rerum suarum sumnam præcipue habeat, l.penult. ff.de Senatoribus, alioquin enim in disparitate præualet illud, vbi principalis habitatio est, Bart. in dict. leg. Assumptio, 9. penult. ff.ad municipalem, per Textum in cap. 2.

de sepulturis, sed si paritas constituatur, id exigit fauor dotis, vt eius loci statutum seruetur, quod doti pinguius consuluit, Bald. consil. 219. vol. 1. & 228. volum. 4. Alexander consil. 100. volum. 3. & magis illud statutum, quod iuri communi est conforme, Salycet. in d.l.fin. in principio, C.de iure dotum, Neuizanus consil. 77. n. 16. latè VVamesius vbi suprà.

Idem VVamesius centuria 5. consil. 82. disputat quæ consuetudines sint fernandæ in testamenis, quando quis habet diuersa domicilia, & quid si consuetudines limitent modum disponendi, in quodam qui per plures Terras habitauerit, & dicentes attendendas consuetudines loci originis, si vbi moritur non habet domicilium, vel incolatum, sed si habet incolatum, vel domicilium attenduntur consuetudines illius loci, quo habet incolatum, & hic est casus noster.

Secundò, quia vt bene doctissimus Gratianus d. cap. 886. licet vxor mutet proprium domicilium, & assumat illud viri, tamen procedit regula respectu fori iudicialis, ne alibi conneniri possit: nam quoad bona, & alia retinet originale domicilium, & sic mulier nupta mutat solum domicilium, quoad ea quæ posse illam abstrahere ab obsequio, & seruitiis mariti: nam quoad alia, nulla adest mutatio originis propriæ, vt post Bartol. & alios ait Gratian. num. 2. & num. 3. ait 64 etiam in odiosis retinere domicilium originis, & ideo statutum excludens fœminam, stantibus masculis excludit eam, etiam nuptam extra Territorium, cum ex hoc non distrahatur à seruitiis viri, & hanc esse veriorem opinionem post Surdum, Beroum, Ruinum, & alios ait idem Gratianus num. 4. quod si dicat quis paria esse non sortiri forum in loco, & non ligari, neque subiici statutis illius loci, Gloss. in cap. quod contra in verbo, aut peregrini 8. distincte & notant Doctores in rubr. extra de consuetudine, Alexand. cons. 210. lib. 2. Respondeo cum eodem Gratiano num. 6. Regulam procedere in eo, qui forum sortitur ratione sui, sed mulier sortitur domicilium mariti, fauore mariti, ne ab eius seruitiis distrahatur; ergo quoad incommoda, & commoda sortitur suum domicilium, & illius viri solum sortitur, ne à viri seruitiis distrahatur, & ideo idem Gratianus n. 7. ait testamentum fuisse nullius roboris factum à muliere nupta extra Territorium, quia in suo domicilio originis requirebatur consensus consanguineorum, qui non fuit adhibitus in testamento, quia in domicilio mariti, vbi mulier erat nupta, non requirebatur, & hic est casus noster, Illustriss. enim Principissa, licet maritus esset Neapoli, & ipsa habitatset cum illo, tenebatur seruare statuta suæ originis, non domicilij viri, vt bene Gratianus, qui punctualiter loquitur.

Tertiò, hæc omnia sint dicta ad saturitatem, & ex abundanti, quia Illustr. Principissa fuerat per sententiam Curiae Ianuenis per Rotam confirmatam separata à viro, quoad thorum; ergo cessabit ratio prædicti domicilij sortiti, ne distraheretur à seruitiis viri, quia suum retinet præter quæ in illis, in quibus à seruitiis viri distrahitur, Surdus consil. 560. num. 12. volum. 4. Crauetta consil. 271. Corneus consil. 177. vol. 1. Curtius iunior consil. 50. col. 27. Gratianus dicto cap. 886. num. 14. at in præsenti erat per sententiam Rotalem separata à domicilio viri, & eius seruitiis, suum non habebat domicilium, quia erat solum hospes, & habitans, non habitatrix; ergo habebat suum originis domicilium, vbi bona habebat,

habebat, & ex quo non recesserat, nisi animo litigandi cum viro, & filio; quod si dicas vidua etiam gaudere domicilio viri, durante viduitate, & donec nubat, *l. filij, §. vidua mulier, ff. ad municipalem*, Guido Papa *decis. 380. & 370.* Gabedus *decis. 98.* Milanesius *decis. 10. num. 6.* Nouarius *de elect. fori, quest. 3. fol. 199. num. 18.* Rimandalus junior *consil. 242. num. 5. 2.* Menochius *consil. 592.* Aemilius *consil. 107.* Cephalus, & alij apud Cyriacum *contron. 273. num. 40. & 41.* ex *l. quoties 3. Cod. de priuilegiis scholarium, lib. 12.* Respondeo enim id esse, quia vidua videtur perseverare in primo matrimonio, ideoque foro mariti gaudet etiamsi competit ratione alicuius artis, sed non quoad alia, vt de nupta dicebamus supra cum Doctissimo Gratiano, qui loquitur de communi, quapropter licet priuilegia immunitates, & beneficia concessa viro communicentur vxori, tamen communicantur ex persona ipsius viri, & ex ipso nexus matrimonij, Ferrettus *consil. 167.* Bald. *consil. 413. num. 3. vol. 5.* vbi scribit priuilegium concessum viro, censeri eritam concessum vxori, ac si dictum esset, tibi, & vxori tuae, forum enim viri, est forum vxoris, eo quod sunt vna cato, vnum corpus, & vna substantia, Baldus *consil. 100. vol. 5.* Soccein. *de foro competenti, num. 13.* & post alios Tiraquellus *ad leges conubiales, part. 1. gloss. 1. num. 30.* Gaillus *de pace publica, lib. 1. cap. 6. num. 23. iurelo num. 27.* pro quo consequendo non aliud requiritur, quam matrimonium, Gloss. *in l. ea que 32. ff. ad municipalem*, Romanus *in dict. l. cum quadam puella 19. vbi Doctores ff. de iurisdict. omn. iudic.* Gaillus *lib. 1. obseruat. cap. 80. num. 10.* Ruinus *consil. 58. num. 4. vol. 3.* & iura sunt clara *in dict. l. fin. C. de incolis, lib. 10. & in l. mulier 13. C. de dignitatibus, lib. 12.* Cephal. *consil. 13. num. 48. dict. l. fin. §. idem re-69 scripsierunt, ff. ad municipalem*, tamen cum iuris ministerio dicit I. C. eam videri incolam, quod potest importare proprietatem, & improprietatem, vt per Ripam *in l. 1. num. 91. ff. si certum petatur*, significans eam in loco habitationis esse verè incolam, in loco vero alterius ciuitatis mariti, in quo non habitat, videri incolam, & sic illud verbum videri, de quo *in dicto §. item rescriperunt*, positum in vna oratione stabit propriæ, & impropriæ, iuxta Glossam vulgarem *in l. 2. ff. de officio Proconsulis, in verbo, Manumitti, & in l. Plantius 61. vbi Gloss. 2. ff. de Procuratoribus*, & si non ita sensisset I. C. non dixisset eam videri durante matrimonio, sed absolute dixisset eam esse incolam, cum & alias sine matrimonio, quilibet in loco habitas dicatur incola, Rota Auenion. *decis. 140. n. 2.* & bene Cyriac. *c. 273. n. 33.*

70 Addo, quod vt mariti statuto gaudeat vxor, non requiritur, quod ad mariti domum sit traducta, sed sufficit, quod marito volente, itura esset ad eum locum, & sic non exigitur, quod actualiter inerit, sed quando volente marito parata erat ire, vt bene Ruinus *consil. 8. num. 4. vol. 3.* vbi ponderat potentiam eundi, & habitandi prodesse, quod scribit etiam Paettus *consil. 163. num. 13.*

71 & est notabile consilium Menochij *667.* qui ait, quod si statutum disponat, ne forenses, vel qui non sunt de iurisdictione, & non sustinent onera, non possint acquirere stabilia, vxor forensis nupta Cini, non impeditur acquirere, vel vidua non prohibetur viro succedere, & ampliat, vt possit retinere acquisitum, etiamsi nubat deinde forensi, sequitur Socceinus senior *consil. 8. 1. vol. 3.* Plotus *inter consilia criminalia dinorum, consil. 108. n. 116. vol. 1.* Corn. *consil. 111. n. 4. vol. 3.*

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Aduersarius à num. 16. usque ad num. 22. agit de facultatibus Principissæ, & de nomine debitoris, scilicet de sua dote exigenda, de qua di posuit, & erat in districtu; ergo tenebatur feruare consuetudinem, de qua *supra*, & solennitates testamenti, de quibus Neapol.

Sed contra primò, quia iam diximus *supra*, quid dicendum in puncto, de quo agitur, quando quis habet diuersa domicilia, & solennitates quæ requirantur.

Contra secundò, quia Napodanus in dicta consuetudine pupillus, in verbo, *Bona*, querit quomodo intelligantur nostræ consuetudines circa bona, & distinctionis fœdere omnia conciliat, ait enim quod si consuetudo loquitur de bonis comprehendit omnia bona existentia in districtu, nulla habita distinctione, sive sint exterarum, sive ciuium, idem dicit *in proœmio consuetudinum in verbo districtum*, & *in consuetudine si quis vel si qua, num. 174.* & practicauit S. C. in causa illorum de Lembo apud Præsidem de Franchis *decis. 14. & decis. 546. num. 2. 14. & 18.* Antonius de Alexandro *in additionibus ad proœmium, num. 334. & 335. in Apostilla, Molfesius part. 2. in tit. de personis, q. 5. & in additionibus ad part. 2. q. 1. num. 2. & q. 10. 11. 12. & q. 5.* Lelius Caputus *in consuetudine si moriatur in praludiis §. 5. num. 5. de Prouenzalis obseruat. 14. à num. 14.* Montanus *controversiarum Florentium, cap. 1. à num. 54.* Regens Rouitus *consil. 68. vol. 1.* Marta de success. *part. 1. q. 13. num. 3.* Giurb. de success. feud. *§. 1. gloss. 6. à num. 10.* sicuti è contra quando 74 consuetudo loquitur de personis, illæ attenduntur, non bona, sive sint in districtu, sive extra, vt notabiliter obseruat Camillus Salernus *sub n. 335.* D. Marchio Torelli *tom. 2. consult. 155. num. 22.* Quam distinctionem propriæ docuerunt Bart. *in l. 1. col. 10. vers. Sed posset dubitari, C. de summa Trinit. & fide Catholica*, vbi Baldus, Felinus *in cap. Ecclesia sancta Maria, vers. 50. de constitut. Roccus de Curte in cap. cum tanta, seEt. 6. n. 12. & 13. de consuetudine*, Alexander *consil. 44. vol. 5.* Romanus *consil. 163.* Peregrin. *consil. 10. num. 7. & consil. 17. num. 10.* Surdus *consil. 91. num. 9.* Carpanus *ad statuta Mediolanensis in praludiis, num. 70.* Magonius *decis. Floren. 107. n. 10.* colligentes ex Textu *in l. rescripta, §. finali, ff. de munibibus*, & faciunt notata per Gratian. *cap. 709. num. 13.* Marescott. *lib. 1. varianum, cap. 9. part. 2.* Merlin. *de legitima, lib. 3. tit. 1. q. 18. n. 40.* Altagradus *consil. 93.* Michalorus *de fratribus, part. 3. cap. 7. per totum*, & sic videndum est, quonodo consuetudo in casu nostro disponat, & certè illæ de bonis agnatorum loquuntur de bonis iam quod de successione agitur, vt ait Napodanus *in dicta consuetudine si quis, vel si qua, vers. In bonis omnibus, num. 174.* quem refert, & sequitur Caputus *§. 50. num. 20.* & decisum refert *num. 30. in fine*, & sic quando statutum loquitur in rem 75. comprehendit omnes etiam forenses, & Clericos, Surdus *decis. 20.* sed si in personam non comprehendit, quæ distinctione licet approbetur regulariter, tamen magis communiter reprobatur, teste Consiliario Hodierna in addit. ad Surdum *decis. 20. num. 7.* quia sine loquatur in rem, sive in personam semper bona principaliter, veniunt cum successione, & non habetur ratio, nisi bonorum à personis, vt post Martam, & alios dicit Dominus Hodierna *vbi supra*, distinguunt tamen post alias idem Dominus Hodierna, quod si statutum loquitur per modum inhibitionis, & præcepti, tunc non comprehendit foreensem, neque

Clericum, si verò per modum concessionis, seu privilegij, tunc comprehendit personam etiam Clerici, respectu honorum, vt post Barbatiam *conf. 50. lib. 3.* Thesaurum Iuniorem *lib. 2. quest. 2.* dicit D. Hodierna *vbi supra*. Exemplum primi, inhibitionis est, consuetudo loquitur inhibendo, ne quis possit disponere de bonis antiquis, nisi de medietate Clerici, & quicunque ligantur, Francus *d. 411. & 667.* sic mulier de dote disponit de decima, si filios habeat loquitur in personam, & non potest ligare, nisi subditos, Molfensis *part. 2. de personis, quest. 7.*

- 76 Cum ergo statutum loquens, de bonis, liget cives, & incolas, eo quia bona dicuntur subiecta illi statuto ratione situs, afficit per consequens, res suae iurisdictionis à quoquinque possidentur vt post alios Alderanus Mascardus *concl. 6. de statutis, num. 180. cum seqq.* vnde ait, quod si statutum loquitur de persona, respectu honorum suorum in sua iurisdictione, & sic disponeret in personam non principaliter, sed in consequentiam, & secundario, ita quod non esset principalis intentio statuti agere de persona illam habilitando, vel inhabilitando, sed de ea facere mentionem solum propter bona, & tunc siue statutum loquatur in rem, siue in personam pari modo quoad bona ibi contenta, & tunc procederent supradicta, quia dispositio esset circa sibi subiecta, & in suo territorio existentia, & persona tunc secundariò in mentem venit, & ideo si statutum principaliter disponat de bonis, & eorum intuitu loquitur de persona, & tunc comprehendit omnes quoad bona in territorio sita, sed si principaliter intendit de personis, & circa res prouideret de habilitatione, vel inhabilitatione tunc non comprehendit, nisi subditos quoad bona in territorio sita ex defectu etiam tali casu intentionis statuentium, qui presumuntur de personis voluisse disponere, & non de bonis, & licet bona illarum personarum, de quibus disponit statutum in territorio reperiantur tamen, quia tali casu statutum non dicitur de eis voluisse agere, nec de personis, propter ipsa bona, non erunt habenda in consideratione, cum semper quod est principale in actione attendendum sit, ita in terminis Ruinus *conf. 201. num. 6. lib. 1.* Aret. Signorellus, Capra, Romanus, & alij, de quibus Alderan. Mascardus *concl. 6. de interpretat. statutorum, num. 82.*
- 77 Ergo quia statutum, de quo agimus, loquitur de persona, eam inhabilitando ad disponendum, & statuta quia sunt propriè interpretanda, ac strictè, vt est communis opinio DD. in l. *omnes populi, ff. de inst. & iure, & in l. non dubium de legibus, & in l. quod constitutum. ff. de testam. militis, & in l. constitutionibus, ff. ad municipalem, lib. 3. §. hac verba ff. de negotiis gestis, & in l. non aliter, ff. de leg. 3.* & statuta dicantur sterilia, tamquam Mulae, quæ non pariunt, & ideo sunt stricti juris, & strictè intelligenda, Bertazzolus *conf. criminali. 175. n. 13. lib. 1.* & statutum debet intelligi, prout cantat, Baldus *in l. maximum viuum, col. 5. C. de lib. prateritis, Osach. decif. 4. num. 10.* vnde inferri Alderanus Mascardus *concl. 4. num. 7. & 8.* quod statutum loquens de ciue, vel de subdito, non habet locum in illo,

- 78 qui est ciuis, vel subditus secundum quid, Burfatius *conf. 245. num. 23. lib. 3.* vbi consuluit, quod ille, qui erat subditus respectu tantum honorum, quæ ibi possidebat non venit appellatio ne subditi, de quo in statuto illo, & post multos tenet Mascardus *concl. 4. de interpretat. statuto-*
- rum, n. 7. & 8. non ergo locum habebit in Illistrī Marchionissa, quæ licet haberet domicilium viri (*quod non habet*) esset tamen secundum quid incola, non subdita statuto, & consuetudini nostræ, de qua *suprā*.

Numero 22. Aduersarius fundat consuetudines nostras ligare exteris pro bonis sitis in districtu huius ciuitatis, tam actiue, quam passiuè, & allegat concordantes.

Sed contra quia nihil ad nos, primo quia ligant illæ, quæ loquantur de bonis, vel de personis intuitu honorum, vt ex Alderano, Mascardo, & aliis *suprā* diximus, secundo ligant exteris habitantes, non simplices habitatores, vti *suprā* dicebamus ex Napodano omnium Magistro, tertio ligant exteris Neapoli disponentes ratione domicilijs propter quod quis propriè fit subditus, vt ligetur statutis, & ibi forum sortiatur Glosa in Clementina unica in verbo subditos in fine de foro competenti, Decius *conf. 661. num. 6.* Soccinus *conf. 9. num. 15. vol. 4.* Berous *conf. 22. vol. 3.* Homnedeus *conf. 6. num. 2.* Bimius *conf. 62. num. 6.* Gratianus *cap. 431. num. 11.* Surd. *conf. 313. num. 66.* Ludouïs *decif. 255. num. 50.* & fit talis ratione diurnæ habitationis cum animo habitandi, Alexand. ad Bart. in l. *lex Cornelia* §. si tamen, in verbo scholaris, ff. de iniuriis, Riminaldus Iunior *conf. 6. num. 93.* & dicitur magis subditus ratione habitationis, quam originis, Surd. *conf. 574. num. 30. vol. 4.* sicuti etiam quoad forum tantum dicitur quis subditus, vbi contraxit, *cap. 1. §. contrahentes de foro competenti in 6.* Berous *conf. 62. num. 12.* Aldobrandinus *conf. 30. num. 8. vol. 2.* Ciriacus *cap. 448. n. 57. & c. 450. tom. 3. à num. 16.* ergo cum D. Principissa non habuit proprium domicilium, illud viri non habuit, quia separata per sententiam, & quatenus haberet esset solum in illis, in quibus distraheretur à seruicio viri, vt latè DD. citati *suprā*, quis poterit vñquam prætendere suam dispositionem subiici consuetudini, sub qua teste Napodano non subiiciuntur habitantes, & hospites, sed habitatores, qui habent domicilium cum animo perpetuo habitandi; Differunt enim domicilium, & habitatio simplex, Ruinus *conf. 18. lib. 5.* post Barth. in l. 4. §. *Prator ait, num. 24. ff. de damno infecto.* Nam domicilium est locus originis, vel perpetuae habitationis, habitatio est commoratio in loco per accidens, & animo alio se transferendi, latè Menochius *conf. 329. à num. 33.* & habitatio in alio loco ex necessitate, non facit domicilium mutare, vt plures refert Menochius *vbi suprā à num. 34. cum seqq.* & Ciuis Iauensis erat quidam Ambrosius talis, & ratione habitationis habebat illam Madriti, vbi stabat cum universo Patrimonio, ac tota eius familia, & dicit Menochius *conf. 746. num. 21.* quod in utroque loco habebat domicilium, quod potest fieri ex l. *assumptio, §. iuris prudentibus, ff. ad municipalem,* Soccinus Senior *conf. 79. num. 20. lib. 4.* Ruinus *conf. 59. num. 8. lib. 3.* Decius *conf. 283. num. 11.* ergo Illust. Principissa est merè forensis, quæ non ligatur statuto Cinitatis, nec in odiosis, neque in sui commodum, vt latè Menoch. *conf. 890. per totum, & conf. 1129.*

Propterea DD. soliti sunt distinguere tres causas in præsenti; Primus quando quis accedit ad aliquem locum accidentaliter, puta mercator causa exercendi mercaturam, scholaris, vt ad studia incumbant, Auliens, vt in aula Principis seruiat, & hoc casu si fixit pedes suos, laresque constituerit, nec habet animum recedendi, & cursu temporis

temporis habitauerit, domicilium, seu incolatum dicitur ibi constituisse, *i.e. domicilium, ff. ad municipalem*, Secundus casus est, quādō habuit animum redeundi, & tunc etiam si per mille annos ibi permanserit non contrahit domicilium, seu incolatum, tertius est casus, quando est dubium, an ita accedens habeat animum permanendi, vel redeundi, & hoc casu ex habitatione continua decem annorum præsumitur animus habitandi, quæ præsumptio efficacior redditur ex efficacioribus coniecturis, quia tunc tales personæ acquirunt domicilium, & incolatum, licet eorum accessus ab initio fuerit accidentalis, vt post Parisium, Rolandum, Rotam, Beroum, & alios fundat Altogradus *conf. 27. tom. 2. à num. 27.* in D. Principis non adest primus casus: ergo vt mera habitans, non habitatrix est iudicanda, & sic consuetudinibus non subiecta ex Napolano, *vbi supra*, ex quo Alderanus Mascard. *de interpretatione statutorum, concl. 6. num. 187.* ait, quod si forensis sit factus Ciuis, vel incola per domicilij constitutionem, in aliquo loco, tunc per ciuitatem, vel domicilium definit esse forensis, & dicitur factus subditus statuto loci, & tenetur illud seruare, nec aliter disponere, nisi ad formam statuti, & talis forensis singitur duplex homo, unus ratione originis, & aliis ratione incolatus, & adeptæ ciuitatis, iuxta *l. ciues cum ibi notatis, C. de incolis, lib. 10. Bald. in d.l. 1. num. 5 8. versic. quod ergo erit remedium*, Soccin. *conf. 288. n. 10. lib. 2. Iason conf. 80. col. 2. lib. 3. Gozadinus conf. 49. num. 3. 13. & 171. Parisius conf. 12. col. 2. & conf. 34. col. 3. lib. 3. Alciatus conf. 34. num. 3. & 19. lib. 2.* & quod dixi de cive intelligitur etiam de cive ex priuilegio, quia tunc non minus operatur hæc ciuitas, quād originaria quoad eius comnodum, *l. 1. §. 1. ibi nisi forte priuilegio aliquo, ff. ad municipalem*, Decius *conf. 283. num. 10.* & hanc communem testatur Curt. Iunior *conf. 349. num. 13. Parisius conf. 71. num. 4. lib. 1. Boërius d. 13. n. 21. Ruinus conf. 58. num. 4. & conf. 59. num. 5. & 11. lib. 3.* Quod verò de incolatu dicitur, non de simplici incolatu intelligitur, quia quis eo non comprehenditur statutorum dispositione. Paulus de Castro *in l. omnes populi in fine, num. 114. & seq. ff. de inst. & iure, Parisius conf. 34. concl. 3. lib. 3. Cagnolus in d.l. exigere dotem, num. 16. ff. de iudic. Roland. à Valle conf. 79. num. 34. & seq. lib. 3.* sed de illo incolatu intelligitur qui etiam onera agnoscat, vel saltē per decennium ibi habitat, vel etiam minus, constito tamen de animo ibi perpetuo habitandi, iuxta tradita per Menochium *d. casu 86.* per Iosephum Ludouicū *decif. Perus. 76. num. 11. & seq.* Parisius, qui de communitate *statur conf. 12. num. 22.* quia cum aliquis in aliquo loco constituit domicilium dicitur diuersas patrias hoc modo fuisse sortitus, originis scilicet, & incolatus, siue domicilijs, & ex diuersitate patriæ, legum diuersitas seruari debet quoad bona in utroque loco sita, & in quolibet territorio proprio lex prænalebit, ita Salycetus *in l. 1. num. 11. & 12. C. de summa Trinitate, & fide Catholica, vbi ait sic consuluisse, & eius consilium plures illustres legum Doctores subscriptisse, Alexand. conf. 16. lib. 1. & conf. 155. num. 4. lib. 7. Corneus conf. 102. col. 4. lib. 2. Marfil. in d.l. fin. num. 142. vbi Cagnolus, *ff. de Inrisd. omn. Indie. Bald.* qui sic ait alios consuluisse *in l. si arrogator col. penult. ff. de adopt.* vbi latè Iason *num. 42. & seq.* dicens reprehenso Romano *conf. 39. col. fin.* semper se teruisse, & consuluisse, & hanc opinionem com-*

munem, & veriore dicit Soccin. *conf. 288. lib. 2. & conf. 292. col. 2. lib. 2.* & communem appellat *86* Pecchius *de testamentis coniugum, lib. 4. cap. 12.* & communem affirmat Alciatus *conf. 4. lib. 2.* sequitur Crauetta *conf. 31. col. 1. Burfatus conf. 186. num. 61. & 62. Cephalus conf. 414. num. 5. & 56. & seqq. lib. 3.* Menochius *d. casu 86.*

Et licet Lancellottus Galinula in consuetudinibus Alexandriae in prefat. *8. num. 22.* dixerit, vt concurrente in aliquo domicilio originis, & domicilio incolatus, statutum domiciliū incolatus operetur etiam quoad alia bona sita extra dicta loca originis, & incolatus, ita vt iuxta legem incolatus bona prædicta intelligentur subiecta, quia concurrentibus duobus domiciliis potius est domicilium incolatus, quād originis observandum, ex traditis à Iasone, Baldo, Salyceto, & aliis in d. l. *si arrogator, num. 48. ff. de adoption.* ab Afflito *dec. 3 84. per totam, & de communi Petrus Pecchius de testam. coniugum, lib. 4. cap. 12.* tamen teste Alderano Mascardo *d. concl. 6. num. 191.* est falsa sententia, & æquiuocatur, quia aliud est querere quodnam de duabus domiciliis sit attendendum, veniente casu super bonis, & actu gesto ab aliquo originario respectu vnius loci, & incola respectu alterius loci, iuxta terminos Baldi, Salyceti, & Iasonis *in d. l. si arrogator, in quo casu de facili cadit consideratio de potentiori, & efficaciori domicilio, & aliud est decidere, quod statutum domiciliū, & incolatus extendatur etiam ad bona incolatus sita extra locum, & territorium incolatus,* quia tunc bona sunt iudicanda secundū statuta vniuersi que loci de bonis disponentis, & ideo cum originarius, & incola est extra locum originis, & incolatus, remanet purus forensis, & disponit, vt talis, vt benè Mascarus *concl. 6. de interpretat. Statutorum num. 191. in fine.*

Aduersarius à *num. 24. vsque ad 38.* ait bona Principis fuisse dotes, & sic comprehensas sub consuetudine prædicta, etiam si tales dotes sint extrā districtum, quia dos est ius vniuersale, & Maritus tenebatur hic restituere, *vbi erat suum domicilium, vulg. l. exigere dotem 65. ff. de indicis*, & fundat intelligi de domicilio habitacionis non originis.

Sed contra quia, vt benè Barbosa *in d. l. exigere dotem 65. num. 55.* post alios, quos allegat habitatio Principis Neapoli aliud non potuit facere, nisi vt possit in eo conueniri, tamquam domicilium habens, iuxta *l. heres absens §. fin. ff. de indicis*, sed quoad alia tamquam forensis considerabitur. Addo quod idem Barbosa *in d. l. exigere, num. 129.* ait esse attendendum domicilium Mariti, quod habebat tempore contractus dotalis, nam licet postea illud domicilium mutauerit ius ei quæsum ratione primi domiciliū non tollitur, sed illud retinet, & ex Velasco, Palatio Rubeo, Petro de Gregorio, & aliis fundat idem Barbosa *vbi supra*, & reiecta opinione aliquorum *num. 131. concordat, & intelligit de marito volente transferre ad domicilium ad tempus quæsum in casu nostro non est Maritus, qui transtulit vxorem Neapolim, sed habita in curia Iannensi, & Romana sententia diuiniti contra virum venit Neapolim, Romam, &c. unde superuacanea sunt, quæ dicuntur, nam ad factum non applicantur, & licet in dote pro lucro ipsius, &c. attendatur locus domiciliū viri, non locus contractus, tum in dote promissa consequenda, tum in restitutione eiusdem, Regens Capyc. Latro consult. 155. à *num. 25. cum seqq.* id tamen pro-*

cederet quando Princeps receperisset dotem in domicilio vxoris, tamquam aduena proxime discessurus, & ad proprium domicilium reuersurus, tunc enim attendi debet domicilium, nisi quod translatum est, vt post alias Regens Capyc. Latro d. consult. 155. à num. 3 i. & Giurba ad consult. Messanen. cap. 1. gloss. 1. part. 1. à num. 63. cum seqq. loquendo de consuetudinibus loquentibus de lucro dotis diuersis existentibus, una scilicet in loco contractus, altera in loco domicili viri, ait, quod si bona sint stabilia, attendi debet consuetudo, vbi sita sunt bona, sed si mobilia, vel pecunia domicilium loci Mariti, subdit deinde num. 66. eam attendi consuetudinem, quae vigebat tempore matrimonij contracti, non quae superuenit, quia non attenditur domicilium, quod post contractum matrimonium, mutauit vir, Giurba vbi supra, & sic est Giurba allegatus per partem, contra suam sententiam, quem rogo videri, & cum allegat Giurbam in cap. 1. gloss. 8. part. 1. num. 19. dicentem quod si eo tempore, quo dotis contractus fuerat celebratus, probabilis sit conjectura Maritum in eo loco permanens non esse, in quo habebat domicilium, quia in alio maiorem fortunarum suarum partem habebat, vel propter iniuriam, aut si ob aliam causam magis expediret mutasse domicilium, tunc attentis illius loci legibus contraxisse coniuges censentur, qui locus Giurbæ ad quod propositum adducatur, nescio: nam quis reuelavit parti Illustris istos Dominos dum Genuæ contrixerunt matrimonium hanc habuisse intentionem mutandi postmodum domicilium in ciuitatem Neapolitanam, cum non sit credendum nobiles Patrios Iauenses habuisse animum deserendi proprium domicilium originis, nam in nobilibus Patriis alicuius ciuitatis non praesumitur animus, quod voluerint deserere propriam patriam, & alibi contraxisse domicilium, vt post alias Regens Capyc. Latr. d. consult. 128. à num. 36. nec defuere DD. dicentes non posse renunciari originariam ciuitatem cum Amaia in d. l. 7. C. de incolis, lib. 10. à num. 50. & sola assistentia corporis non facit, nec constituit domicilium, vt post alias D. R. Capyc. Latro d. consult. 128. à num. 21. tom. 2. ergo cum pars, & locus eiusdem Giurbæ part. 1. cap. 1. gloss. 7. num. 54. adductus ab Aduersario num. 37. loquitur quando duo contrixerunt matrimonium Messanæ, & Maritus alibi habitauerat, certum est attendi domicilium viri, quod nihil ad nos, contrixerunt enim Illustris Principissa, & Princeps Genuæ, erant patritiij Genuenses attenditur domicilium viri, quod erat tunc temporis, non aliud, vt idem Giurba alibi dixerat, nisi Maritus habuisset intentionem mutandi illud, quod in nobilibus, & Patriis non praesumi dixerat D. Capyc. Latro vbi supra.

Nec Domini Regentis Marciani disput. 44. & 45. aliquod contra nos faciunt, quia ibi exteri se submiserunt consuetudinibus Neapolitanis quoad aliqua fuit disputatum, an quoad omnia, & loquitur de consuetudinibus loquentibus de rebus, seu bonis, & rogo Dominos Iudicantes videre consultationem D. Regentis Capyc. Latro 155. tomo 2. vbi duo illi exteri contrixerunt matrimonium Neapoli agitur de dote, conuenit ad dotem sacer à genero in solidum vigore consuetudinis Neapolitanæ, vbi dos de iure dotum, opponebat sacer debere conneniri, deducto ne egeat, replicabat Gener, esse obligatum vigore consuetudinis, quia matrimonium erat Neapoli

contractum, & ipsi habitabant Neapoli, & ex quo erant exteri bene consuluit esse attendendum ius commune, & est fortior casus quam hic de quo agimus, & est mirabilis ratio apud euindem num. 86. & seq. quia cum tales contrahentes fuissent omnes exteri non praesumitur eos habuisse notitiam nostræ consuetudinis, & secundum illam voluisse contrahere, ergo multo magis in facto, de quo agimus, vbi contrahentes non contrixerunt Neapoli, sed Genuæ, tales enim consuetudines potius personas respiciunt, quam bona, vt est consuetudo, vt maritus conueniat in solidum, vel quod filia exeat à potestate patris, Franchus d. 546. Molfesius parte 2. de bonis, quaest. 24. numero 28. Regens Capyc. Latro d. consult. 155. à num. 46. tom. 2. sic ista, ne mulier disponat, nisi de certa parte dotis, & ponderatur ad hoc, Caualcanus d. 42. num. 35. Neque potuit ligari consuetudine ratione testamenti gesti in ciuitate, quia licet Napolitanus dicat, quod exteris si delinquat, vel contrahat ligetur consuetudinibus, tamen, vt bene Regens Capyc. Latro d. consult. 155. num. 21. intelligitur quando consuetudines loquantur de bonis, quae sunt intra districtum, vel quando consuetudo respicit contractum, & ille, qui disponit est incola, nam consuetudines non ligant exteros, sed habitatores in ciuitate, nec domicilium habetur sola habitatione, sed animo, de quo non constito recurrir ad decennium, idem D. Capyc. Latr. d. consult. 155. à num. 17. 18. & 20. tomo 2.

Aduersarius num. 39. dicit Illustrum Principissam item instituisse pro dote in ciuitate Neapolis, pro exactione dictæ dotis receptæ in pecunia, & nominibus debitorum, ergo hic Neapoli est dos; quia iura, & actiones censentur esse in loco, vbi exactio est facienda, & electa est fieri, & lis intentata ex D. de Franchis decis. 93.

Sed contra quia erramus in facto, Illustris Principissa, industria Mariti fuit Genuæ separata à Matre, & Parentibus in anno 1609. cum licentia iudicis Ecclesiastici, in anno 1612. petit diuortium eoram Vicatio Curia Archiepiscopalis Iauæ obtinuit sententiam diuortij ad sui fauorem, necnon restitutionis doti, & extradotalium, & sententia fuit per Rotam Romanam confirmata in anno 1634. ex qua sententia fuit sententiatum esse liberam Principissam ab obsequiis matrimonialibus, Principem soluere debere dotem, extradotalia, & interesse à die motæ litis, ad quantitatem liquidandam per Rotam, deductis quantitatibus solutis per Principem eidem Principissæ, pro quibus obtinuit Principissæ mandata exequitia, & tandem Rota facta liquidatione condemnauit dari interesse ad sex pro centenario à die petitionis, & pro ipsis dederunt mandata exequitia, & Neapoli fuit solum petitum brachium pro exequitione feudalium, & fuit datum pro dote, & extra dotem, necnon pro duabus 1500. in causam declarandam, in qua & imploratio brachij fuit concessa in hoc causa absque termino D. Merlinus tom. 2. cap. 98. D. Regens de Marinis lib. 2. cap. 112. D. Regens Sanfelic. dec. 293. num. 10. part. 2. quicquid aliter fuerit practicatum in causa comedibili apud Regentem Capicum Latr. decis. 82.

Cum ergo Aduersarius fimbrias dilatando dicat Neapoli esse solitionem faciendam, quia hic fuit mota lis, gratis afferit, certum est enim mobilia esse in districtu, & consuetudini subiecta, quando quis est habitator, Anton. de Alexander

- in consuetud. si aliquis moriens , num. 1. in addit. Reg. de Ponte de potestate Proregis, tit. 9. de success. mulierum , num. 9. Anna consil. 92. num. 50. Molfes. part. 2. in tit. de bonis, q. 11. Francus in consuetud. si quis , vel si qua , num. 177. D. Prouenzalis obseru. 19. num. 46. Regens de Marinis tom. 1. cap. 70. num. 26. sub quorum mobilium appellatione continetur pecunia numerata, iuxta Text. in l. prædia, §. liberto, ff. de fundo instruēto, l. quasi-
 97 tum 12. §. instruēto, ff. de fundo instruēto , & sic communis opinio est, quod sub legato mobilium nulla data loci restrictione, comprehenditur pecunia numerata , Decius consil. 472. num. 21. 22. & seq. Parisius consil. 67. num. 12. & 14. lib. 25. Curtius junior consil. 183. num. 3. Peregrinus consil. 37. num. 5. lib. 2. Ludouicus Bell. consil. 77. num. 30. Menoch. lib. 4. presump. 138. Simoncellus de decretis, lib. 3. tit. 8. inspect. 16. Galganeus de tutelis, part. 3. q. 45. à num. 10. Parladorus lib. 2. rerum quotid. cap. ult. part. 5. §. 2. num. 13. latè Thesaurus decis. 160. latissime Altogradus consil. 70. à num. 41. usque ad 100. & in addit. n. 34. Mercurialis Menochius de pignoribus, lib. 2. q. 48. n. 29.
- 98 Iudicantur mobilia illius Territorij , in quā reperiuntur, Alexander ad Barth. in l. ex facto, la 2. ff. de hered. instituēnd. & consil. 16. num. 2. volum. 1. vbi addentes, Caputus in præludiis, §. 6. num. 17. sed in præsenti non sumus in hoc casu.
- 99 Nomina debitorum certam est subiecti nostris consuetudinibus , Franch. d. decis. 93. Molfesius part. 2. in tit. de bonis , q. 11. Prouenzalis dict. obseruat. 19. à num. 20. Montanus contron. 8. num. 3. Caputus in præludiis, Consil. si moriatur, §. 6. n. 3. quia non circumscruntur loco, Alciatus in leg. fin. in verbo, Neque, C. de pæctis , Bertazzolus de clausulis, claus. 12. gloss. 2. num. 3. Soccinus in fallentiis, fall. 5. conclus. 1. limit. 2. vnde licet sub generali obligatione comprehendantur iura , & actiones , sive nomina debitorum, iuxta sententiam Glossæ in l. 3. in verbo, Postulas , vbi Bart. Bald. num. 1. & 2. Salicetus num. 1. C. de hered. actionib. Negusantius p. 2. de pignoribus, memb. 20. num. 8. Gaspar Thesaur. lib. 1. qmst. 2. Pacific. de Saluiano interdicto inspection. 3. cap. 2. num. 195. Cardinalis Mantica lib. 11. de tacitis, tit. 4. n. 11. Giurba ad consuetud. Messana, part. 1. c. 1. gloss. 2. num. 3. Gaitus de credito , cap. 4. q. 7. num. 3 26. Scaccia de commerciis, §. 2. gloss. 5. n. 4 17. Gratian. cap. 748. num. 27. Cyriacus cap. 338. n. 3. & 4. & cap. 339. n. 2. Merlinus lib. 2. de pignoribus, tit. 1. 100 q. 29. num. 2. cum seqq. tamen si fiat restrictione ad certum locum non comprehenduntur sub obligatione, vt post alios dicit, Merlin. vbi suprà , num. 77. Gaitus num. 351. Rota Romana dec. 5 46. num. 4. & 5. part. 1. diuersi. quia loco non circumscruntur , sed ossibus creditoris inhærent, tamen si creditor non est subditus consuetudini non potest dici quod talia nomina subiiciantur, quia sunt accessoria ad personam , cum Principissa fuerit merè forensis, quæ non habebat domicilium, nec incolatum, vt post alios Altograd. consil. 28. num. 41. & si solutio sit facienda in Civitate Neapolis , tunc regulatur secundum ius municipale Franch. dict. decis. 93. & 280. Anna consil. 45. Minadous consil. 12. Molfesius part. 2. in tit. de bonis, q. 12. num. 11. D. Prouenzalis obseruat. 17. à n. 19. Montanus vbi suprà , num. 4. 101 quia ibi dicitur quis contraxisse, vbi destinatum est fieri solutio, ex d. l. contraxisse ff. de action. & obligat. l. 3. ff. de bonis , auth. ind. possess. & in dicto loco poterit conueniri ad solutionem, Bart. in l. quero per illum textum , ff. de solut. Salicetus in l. 1. n. 4. ff. de eo, quod certo loco , Iason in §. plus autem, num. 16. 17. & 18. instit. de action. Abbas in cap. 1. n. 21. & 23. vbi Decius n. 124. & 149. de indicis, Barbos. in d. l. heres absens, §. proinde, num. 7. & 57. ff. de indicis, Cardin. Mantic. lib. 14. di tacitis , tit. 39. num. 22. Carleualius tom. 1. de de indic. lib. 1. tit. 1. diff. 2. q. 4. n. 248. Cancerius part. 2. var. cap. 6. num. 57. Anna consil. 54. Ludouicus Belli consil. 103. Ripolla var. cap. 11. n. 57. Rouitus in pragm. 5. de censibus , num. 61. & in pragm. 1. de iuribus fiscalibus , in prima allegat. num. 74.
- Annui verò redditus fundati super certo corpore extra districtum dicuntur etiam ipsi extra districtum, Franchus decis. 93. in fine, Regens de Ponte de success. mulierum , in principio , num. 7. Anna dict. consil. 45. num. 78. & 79. Parladorus lib. 1. quotid. §. 8. cap. 3. Nanarrus in commentariis, de usuris, §. 21. num. 83. & sic decisum per S. C. refert Minad. consil. 12. & Anna vbi suprà . 103
- Sed hæc omnia procedunt , quando Neapoli 104 esset destinata solutio, quod non est in præsenti, quia Capitula fuerunt contracta Genuæ, & semper in dubio intelliguntur secundum locum originis , Reg. Capyc. Latr. consult. 128. num. 28. tom. 2. & in dubio potius censemur contrahentes contraxisse secundum dispositionem iuris communis, & non secundum statuta, & consuetudines loci , quod vtilius erat contrahere secundum ius commune, vt latè probat Trentacinq. de sub- 105 stit. part. 4. cap. 8. num. 12. Molfesius part. 1. cap. 4. num. 4. Reg. Capyc. Latr. d. consult. 155. num. 24. tom. 2. Neque Neapoli fuit mota lis, sed Genuæ, & Romæ sequita etiam fuit condemnatio, & hic solum Bracchij imploratio , & licet Aduersarins num. 44. dicat actionem dotis esse in loco , vbi moritur mulier, id est verum, quando mulier erat habitatrix Neapoli , vt suprà diximus , & licet consuetudo prohibeat ultra decimam disponere sub nomine dotis, quæ est ius vniuersale, & comprehendit bona extra districtum, vt semper fuisse decisum dixit Francus decis. 472. num. 50. 106 Anna consil. 92. num. 53. volum. 2. de Georgio allegat. 23. num. 10. Regens de Ponte de potestate Proregis de successione mulier. in princ. n. 8. tamen requiritur , vt mulier disponens sit subiecta consuetudini, vt Napodanus dicebat, scilicet habitatrix, non habitans.
- Cum verò num. 45. dicat Principem Ieraci debitorem dotis esse Neapolitanum per habitacionem Neapoli factam spatio 42. annorum, facilis est responsio, tum quia vt suprà dicebamus non hic mouetur , nec mota fuit lis, sed Genuæ , & Romæ obtenta , & hic solum Bracchij imploratio , tum quia non præsumitur animus mutare voluisse domicilium Genuæ , cum sit de nobilibus , & patribus illius Civitatis , tum quia hoc concurredit iudicium , & modum agendi quoad forum , non quoad Principissæ validam dispositionem, & sic termini non sunt pares , esse Neapolitanum vti Baronem scit aduersarius, esse per fictionem, quia de feliquo in sequestro facto contra DD. Ianuenses fuit tractatus non vti Ciuis, sed vt exterius, quod patet omnibus, institut locati statum Principissa , petit cogi, & compelli suum aduersarium filium , & Patrem in executionem sententiae latæ Ianuæ , & Romæ ; ergo quid ad nos, quare in præsenti tam Princeps Pater, quam hodiernus, Neapolim venerunt causa litis, cum 107 yxore , & matre respectivè , & semper tractati fuerint.

fuere, ut Iauuenenses, & dum bona Iauuenium fuerunt sequestrata, etiam eorum status sequestratus fuit, & Principissæ fuit etiam lectus sequestratus à D. Consiliario Portio, & cum petiſſet alimenta fuerunt ei liberati scuti 600. nec eos habuit in vita, morte præuenta, & pro eo tempore, quo steterunt Neapoli fuerunt pro lite prædicta contra D. Principissam, & sic habentur ex testamento quondam Principis Patris, & dum pars num. 36. ait, quod Princeps erat Neapoli ob maximum, quem habebat statum, est falso cum reuerentia, quia Genuæ habebat totum, quod ipse dicit in suo testamento, & in hoc Regno nihil habebat, quia refutauerat filio, vt ex præsentatione ab eodem filio facta anno 1636. vbi declarauit Patrem nullum habere interesse in feudis, sed quod ipse habebat, & sic non potest dici Principem Patrem Neapoli fuisse ob interesse in feudis, quia nullum habebat Pater. Addo quod tam Pater, quam filius tempore, quo Neapoli litigabant habuerunt officia in Ciuitate Genuæ, & semper iuerunt, & recesserunt; ergo ibi erat eorum domicilium, & Princeps Pater in testamento declarat causam, quare Neapoli steterat, & si pars argumentatur Principissam habuisse domicilium Neapoli, quia constitui iussit Neapoli Monasterium, multo magis Princeps habebat Genuæ domicilium, nec Neapoli constituit, quia iussit Princeps fundari Capellam in Ciuitate Genuæ expensarum scutorum 15000. & corpus asportari in Ciuitatem Genuæ, &c. nee ratione eorum status possunt dici incolæ Neapolitanæ, tum quia assisterant ibi ob lites, tum quia infinita propè modum adsunt debita, & sic nihil ad nos.

112 Quod dicitur num. 53. fuisse ordinatum decreto præambuli viso testamento Principissæ in hac Ciuitate non relevat Aduersarium, quia idem D. Regens Tappia in d. decif. 33. S.C. per partem allegata num. 4. ait S.C. fuisse in voto Philippum Spinulam recte petiſſe immissionem omnium bonorum, quia sufficit adesse aliqua in hac Ciuitate, & dato quod essent omnia, erat mortua Neapoli, & hoc sufficit pro præambulo, sed non per hoc sequitur fuisse Neapolitanam consuetudinibus subditam, quod est à parte probandum, & hoc usque non probatum actione, quam habebat, & aliis usque ad num. 67. parcat mihi Aduersarius, quia non probat intentum assumptum de incolatu Principissæ, vt subiiciatur in disponendo confuetudini, quod Dominis indicantibus remitto.

S V M M A R I V M.

- 1 Nullitates testamenti Illustr. Principissæ Hieraci proponuntur ab Aduersario.
- 2 Testamentum, in quo instituitur heres D. Consiliarius an valeat.
- 3 Ioannis Baptista Costa consil. 74. ad materiam adducitur.
- 4 Heres fiduciarius est natus Minister.
- 5 Heres fiduciarius quando fiat quis.
- 6 Heres fiduciarius differt ab herede commissione, & in quibus.
- 7 Heres fiduciarius an teneatur restituere si premoriantur fideicommissarius.
- 8 Heres fiduciarius habet vim, & effectum custodis, licet habeat ius, & nomen heredis.

- 9 Heres fiduciarius potest esse cum facultate nominandi, & eligendi.
- 10 Ioan. Baptista Costa 74. num. 10. adducitur ad propositum.
- 11 Titulus C. de litigiosis, & tit. ff. de alienatione, iudicij mutandi causa facta, in quo differant.
- 12 Titulus C. de his qui potentiorum nomine, & titulus, C. ne fiscus, vel Res publica, in quo differunt.
- 13 Vitium litigiosi non inducitur ex motione litis iniusta.
- 14 Tituli, de quibus supra plures habent limitaciones.
- 15 Cessio bona fide facta in potentiores quando, & qualiter valeat.
- 16 Cessio, ut fiat in potentiores, tria requiruntur, & que sint.
- 17 Potentior quis dicatur, & quomodo ad finem annullandi cessionem.
- 18 Cessio in potentiores non dicitur, quando aliter recuperari non potest.
- 19 Alienatio per institutionem heredis, vel per aliam ultimam voluntatem, non est invalida.
- 20 Osaschi decis. 144. adducitur in praesenti ad propositum.
- 21 Ius agendi ex tit. C. ne liceat in potentiores, quanto tempore prescribatur.
- 22 Officialis quando possit heres institui, & qualiter.
- 23 Olea authoritas in praesenti adducitur ad propositum.
- 24 Heres fiduciarius qualiter sit procurator defuncti.
- 25 Ecclesia quando, & qualiter dicatur de potentioribus.
- 26 Magistratus potest succedere ex testamento in ius alterius.

A R G U M E N T U M.

Testamentum in quo heres instituitur D. Consiliarius, vel alias Magistratus valere ostenditur, nec subiaccere titulo potentiorum, nec titulo litigioso, nec illi de alienatione iudicij mutandi causa facta. Potentiorum nomine, qui continetur fiduciarij s heredis essentia explicatur, & ius agendi ex tit. C. de quo supra, quanto tempore prescribatur. Ecclesiæ non esse semper de potentioribus fundatur, & sub tali prohibitione institutionem heredis non comprehendi demonstratur.

A R T I C U L U S III.

An testamentum D. Principissæ Hieracij iure communi fuerit validum.

A Duersarius noster quatuor capitibus constat probare testamentum Illustr. Principissæ Hieracij fuisse, & esse nullum. Primo, quia calore

calore iracundiae. Secundò quia in odium patris. Tertiò quia ex falsa causa. Quartò quia in potentiam, quia fuit hæres institutus Marchio Latertiae pro Ecclesia erigenda, &c. circa tria capita remittit se ad ea, quæ scriptis quondam Altogardus, sed ego remitto eundem ad textum, vbi Barbos. & alij. in cap. sunt qui opes 17. quest. 4. & alibi dicimus, Deo dante.

2 Dicit num. 73. esse inualidum testamentum, instituto hærede Senatore, & filio in sola legitima, & allegat ad hoc punctuale dicit ipse Consilium Ioannis Baptista Costa I.C. Papiensis, & ait omnino videndus conf. 74. quia eamdem, & eisdem verbis protestationem, de qua num. 4. Costa, fecit.

3 Dominus Marcellus de Grassis ex consilio 74. Ioannis Baptista Costa Placentino conatur probare testamentum Illustre. Principissæ Hieracij esse nullum, quasi quod institutio in personam Ministri perpetui, & officialis non valeat, & hoc dicit in suo scripto à num. 71. in libello cum seqq. debebat tamen allegare Ioannem Antonium Bellonum conf. 96. qui idem dicit.

Sed contra, quia errat D. Marcellus: nam in Regia visitatione officialium de anno 1587. visitatore existente D. de Lopez de Gusman de Regali Consilio sua Maiestatis, de qua D. de Franchis d. 423. in fine, fuit visitatus spectabilis Præs. de Franchis, & inter alia capita fuit oppositum, quod ei fuerat factum legatum à D. Bernardino de Sangro scutor. centum in testamento, & per eum acceptatum, & dicebatur, quod cum per Regias pragmáticas interdicatur officialibus accipere munera à quoquis, non poterat accipere tale legatum se defendit doctissimus ille Præses, vt ipse dicit in decif. 493. quia officiales non prohibentur capere ex testamento ad l. non dubium, C. de testamentis, per quem textum post Albericum, & Afflictum dicit D. Præses S.C. de Franchis d. 493. & ponderat Regens Rouitus in pragm. de munib. officialium in fine, nam si in vita aliquod prohibeat alicui facere; in morte non prohibetur, ad latè tradita per Marsilium singul. 466. & licet pragmatica prohibeat recipere munera, tamen ob merita licebit recipere, & pragmatica comprehendit etiam officiales sine iurisdictione, vt fiscales, & similes, neque possunt officiales matrimonium contrahere in loco officij, neque compatriatus facere pragm. 6. de officialibus, Regens Rouitus in d. pragm. de munib. officialium, & Nouarius ibidem, Mastrillus de Magistratibus, lib. 1. cap. 21. num. 12. & seq. & p. 2. lib. 6. cap. 10. num. 149. vbi dicit non tenere officiale in syndicatu, si aliquid receperit ex testamento, vel per legatum sequitur, Regens Caimus de Regia visitatione, artic. 12. in fine, manuscripto, vbi tractans de contraetibus officialium, & iudicium in fine post Francum d. dec. 493. ait officialibus licere recipere ex testamento.

Subdit verò D. Riccius ad Francum d. decif. 493. excusari officiale aliquid recipientem pro sui sustentatione, & familie, quando aliter vivere non posset, ob tenuitatem prouisionis, seu salarij, & allegat Mascardum de prob. concl. 164. num. 15. cum seqq. & Capiblancum in pragm. 4. de Baronibus, num. 15. qui tamen dicit hoc non habere locum: vbi officialis pinguis se dilatet, sub velamine, quod careat debita prouisione, quandoquidem sibi imputandum erit, qui simili salario contentus fuit, dum officium acceptauit, ex l. 4. ff. ad leg. Julianam repetundarum, excusaretur verò officialis recipiens ex remuneratione, vt de

quodam officiali scriptis Nouarius apud Riccium in addit. ad Francum, d. decif. 493.

Quod si Marcellus allegasset Ioannem Baptistam Bellonum conf. 96. qui dicit Senatorem, de quo ibi nulliter fuisse institutum à Cliente, rogo videri, quia loquitur de Senatore, seu iudice delegato, qui ab una ex partibus fuit hæres institutus, pendente lite, etenim fuit facta scriptura signata Notario, & testibus, quam feminina, quæ litigabat praesentauit iudici coram quo litigabat dicens, se disponere, prout in scriptura continebatur, persenerauit Senator in officio iudicandi, & pronuncianuit sententiam in fauorem Mulieris; illa tandem defuncta, & aperto testamento legitur institutio Senatoris, oritur controversia inter Senatorem, & legitimos defuncti hæredes super validitate testamenti, consuluit Bellonus non valuisse, sed hoc quid ad nos.

Rogo D. meum Illustrem Marchionem legere faciat, quod scripti contra Marcellum in tertio articulo mei scripti.

Videatur, & rogo videri Costa.

Primo ante numerum primum, quia consulebat Costa testamentum non valuisse, nam apparabat absque ullo amicitiae vinculo, familiaritatis, & benevolentia motam fuisse Lucretiam Antoniam Beccariam, de qua ibi ad instituendum hæredem Senatorem Corradum, quod in casu nostro non est, tum quia Principissa fuit à Marchione sua charitate, & benevolentia solita in domo retenta, quod nec filius, nec Maritus fecerunt, & quæ obtenta liberatione pro alimentis, prius mortua fuit, quam filii vexationibus consequeretur; tum quia Illustris Principissa non fecit hæredem Marchionem Latertiae, sed fiduciarium, vt pars exclamat, hæres verò fiduciarius est nudus minister, nec commodum sensit bonorum, l. si quis Titio 17. ff. de leg. 2. vbi est Textus expressus, gloss. in l. finali, §. matri, vers. cur ad matrem, ff. de adm. legatis, & in l. Lucius 28. §. 1. vbi Gloss. in verbo non posse, ff. ad Trebell. & Gloss. in l. cum Pater 36. §. Tusculanus in verbo non stetit, ff. de leg. 3. Gloss. in l. Codicillis 91. vers. petere posse, ff. de leg. 2. Textus optimus in l. Lutius 90. §. à te peto, ff. de leg. 2. Fit enim hæres fiduciarius quando miser testator vivens bona sua per filios non benè, & fideliter administrari eliget aliquem probatum virum sibi confidentem, vt bona sua aliis conseruet, l. fideicommissi, §. cum Pollidius, ff. de usuris, l. Seius Saturninus 46. ff. ad Trebell. l. si ita relictum 44. §. Pegofus, ff. de leg. 2. Peregrin. de fideic. art. 3. num. 19. Menoch. conf. 113 5. à num. 14. Pacianus conf. 66. num. 79. qui differt ab hærede fideicommissario in pluribus, quia fiduciarius totam hæreditatem integrum, vna cum fructibus alteri restituit, cuius contemplatione est institutus, l. facta, §. si hares, & l. 2. ff. ad Trebell. d. l. si ita relictum §. Pegofus ff. de leg. 1. Hieronymus de Laurentiis in l. fideicommissariam, num. 7. §. 1. ff. ad Trebell. Menoch. casu 256. num. 18. Cracueta in l. cum filio fam. part. 3. num. 135. ff. de leg. 1. Tondutus Sanlicherius tom. 2. var. cap. 87. & quia hæres fiduciarius est nudus Minister, si contingat casus, quod restitutionem hæreditatis facere non possit, vel ob non natuitatem eius, cui est facienda restitutio, vel ob eius repudiationem tunc bona non remanent penes illum nudum ministrum, sed vel transeunt in alium, si quis eo casu vocatus sit, vel pertinent ad hæredes ab intestato ipsis testatoris, cum causa testati reducatur ad causam intestati l. Titio 17. & l. Lutius 28. cins

cius 90. §. à te peto, ff. de leg. 2. Gloss. in l. filio 31. §. matri ff. de adim. leg. l. Lucius 78. §. 1. vbi Glossa in verbo non posse, ff. ad Trebell. Cancerius part. 1. cap. 1. num. 2. 3. & licet in effectu sit custos, tamen habet ius, & nomen hæredis DD. in d. 5. cum Pollidius, & sic habet omnes actiones actiunas, & passiuas, vt benè Antonius Faber lib. 3. Cod. tit. 2. de usufr. defn. 7. num. 1. Castillus lib. 5. cap. 69. Rota decis. 765. num. 10. part. 2. recent. late Tondutus tom. 2. cap. 77. D. Consiliarius Hodierna in l. hac editali, quest. 28. num. 34. Rota decis. 351. num. 13. part. 4. tom. 2. seu part. 8. recentiorum, Fusarius cons. 32. & potest esse hæres fiduciarius cum facultate disponendi pro suo libitu, l. fideicommiss. libertas, ff. de fideicommiss. libert. l. fideicomissa §. quamquam, ff. de leg. 5. Fontanella clasf. 5. gloss. 8. part. 4. à num. 77. Censalius ad Peregrinum, art. 3. num. 19. Rota apud Burattum decis. 616. num. 21. quæ tamen decisio aliis de causis fuit postea revocata apud eundem Burattum d. 901. Camillus Gipsius in discursu pratico pro hærede fiduciario cap. 1. num. 1.

10 Secundò idem Costa num. 10. vers. ulterius, dicit Senatorem illud de quo ibi, iudicasse semel male causam ad favorem suæ testatrixis, quæ fuit postea revocata per Senatum, vnde apparebat institutionem factam pro litis victoria consequenda contra Clericos S. Pauli decollati de quibus ibi, & ille Senator erat iudex causæ illius, in qua hæredem ipsum se fecit.

11 Tertiò concludo cum eodem Costa num. 18. vers. respondetur, vbi respondens ad Textum clarum præmittentem Senatorem Magistratum, & omnem aliam personam capere ex testamento etiam rem litigiosam, nec dici alienationem factam mutandi causa, dicit Costa, Textum in d. l. ex hoc, §. alienare, procedere, quando Institutio potentioris non apparet facta indicij mutandi causa facta, vt erat ibi, quia non est interdictum Senatori capere ex testamento passiuè, imò auctorem talis beneficentiae esse summè laudandum dicit Costa.

12 Dicit Aduersarius num. 74. usque ad num. 85. Institutioni Marchionis aduersari titulos integros, C. de litigiosis, de alienatione indicij mutandi causa facta, quos titulos valde differre inter se dixerunt DD. super Codicem, vt Barbosa, Tulden, Perez, Gilken, Regens Galeota tom. 1. contr. 2. num. 15. Olea de cessione Iurium, tit. 2. quest. 4. Georg. Franzius lib. 1. var. resol. 10. Humnius 2. part. tit. 50. cap. 7. diu Hæreticus tandem sub morte Catholicus, & concordat titulus 15. lib. 2. Codicis de his qui potentiorum nomine, & titulus C. ne Fiscus, vel Respublica procurementem alicuius patrocinij causa in lite præstet, & tit. ff. veteris de alienat. indicij mutandi causa facta, sed contra, quia tales Tituli, nec contra Principem, nec contra Magistratum aliquid probant, nec contra Illustrem Marchionem Latertiæ quicquam concludunt, contra Principem (omisso Galeota d. contr. 2. lib. 1.) pro fisco hæredi instituto, & inuestissimo nostro gloriose Memoriae Philippo III. scriptis pro hæreditatis acceptatione à Principissa Bisiniani, Regens Montoia de Cardona, vt habeo inter meas allegationes tom. 105. alleg. 2. vbi fundat Regens Montoia num. 198. quod motio iniusta litis non facit, nec inducit vitium litigiosi, ex Cassadoro concl. 7. de dolo, & contumacia, Sarnense in Regula Cancellaria de annali possessore, quest. 45. Mandoz. super Regula de subrogandis collitigantibus, quest. 11. num. 6. & Fisco hæredi instituto

ref litigiosæ competere sexdecim privilegia concludit Regens Montoia à num. 186. ex Alfaro de officio Fiscalis gloss. 34. à num. 190. usque ad n. 206. Primi illi tituli habent plures limitationes etenim non procedunt in præsenti, quia sumus in conspectu Principis, scilicet D. Proregis, nec unus altero est potentior, cum non sit in principe supremo consideratio personarum, idem Costa vbi supra Farinacius in fragmentis litt. L, concl. 305. Card. Tusclus litt. P, concl. 463. n. 18. Secundò limitant quando bona fide fuit facta cessio, & quia cedens erat dines, & creditum cessum erat verum, vel si fiat cessio Consanguineo DD. vbi supra, Card. Tusclus vbi supra concl. 461. & seq. & sic quando fit sine dolo, & non animo opprimendi aduersarium valet, vnde tria requiruntur, vt sit inualida, primò quod fiat in alium translatio dolo; secundò quod causa mutandi iudicium: tertio quod in potentiores, & bona fides habetur coniecturis putà si creditum cessum sit verum, si cedens sit dines, &c. & sic tituli procedunt quando cessio fit dolo in potentiores ratione officij Osasch. decis. 144. num. 12. & ibi dicit potentiores dici eum, qui posset metum inferre, & debere potest, seu iurisdictionem de iure, & de facto in aduersarium n. 13. & subdit Osaschus non procedere iura supra adducta, quando cessio fit officiali perpetuo, vel constituto ad beneplacitum, quia habetur pro perpetuo.

13 Imò addit Farinacius in d. litt. L, num. 321. litigiosam actionem, sive rem, & si potentiori cedi non posse, tamen fallit, quando cedens alterum suum recuperare non potest, cum tunc licetum sit non solum illam potentiori cedere, sed etiam propter aduersarij potentiam, quod sibi debetur auferre; Glossa, Marsilius, Duenna, Felinus, & alij apud eundem Farinacium, & quod in potentiores transferatur instituendo hæredem, vel per aliam ultimam voluntatem dicitur in d. ex hoc, ff. de alien. ind. mut. causa facta, Barrius de successiōnibus, lib. 1. fol. 71. num. 35. Textus in d. l. ex hoc edito, §. ait Prator, sic ait (alienare intellegitur etiam qui rem alienam vendidit, sed hæredem instituendo, vel legando si quis alienet huic edito locus non erit,) & subdit gloss. rationem, quia deest dolus, quia ex necessitate facit, & necessitate alienantibus ignoscitur glossa marginalis ibi.

Nec est omittendus Osaschus d. decis. 144. num. 14. & post eum Farinacius vbi supra, qui dicunt has leges antiquatas esse in toto orbe Christiano, quia Cancellarios, Praesides, Senatores, Praefectos, & alios Magistratus etiam iurisdictionem habentes posse negotiari constat, & num. 14. limitat quando contrahitur cum non subdito, & non procedere dicit Osaschus quando fit palam, & bona fide, & palam dicitur quando de eo est factum publicum instrumentum.

Quæ omnes limitationes sunt in præsenti casu Ill. March. & non est memoria omittendum quod ins agendi de hac re, competit hæredi infra annum, vel utilem secundum Martinum, vel continuum secundum Accursium, l. vel post annum 6. ff. de alienat. ind. mutandi causa facta, Imò in casu nostro non solum sunt supradictæ limitationes, sed etiam quia in aliis testamentis prius factis, & revocatis semper disponuerat tali pacto scilicet filio relinquendo legitimam, & in casu, quo cooperatus fuisset ad mortem matris priuabat illam legitimam, & relinquiebat denunciati ipsius filij ad mortem cooperationem, & de

de reliquo instituebat hæredem officium misericordiaë civitatis Genuæ in alio testamento facto ab eadem Illustriss. Principissa non aliud eidem filio reliquit nisi solam legitimam, ergo euidentis coniectura est quod in hoc testamento quod confirmatur cum aliis duobus antea factis nulla sit fraus, nulla mala fides, nullus dolus.

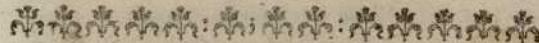
22 Pergit Aduersarius num. 85. dicendo posse officialem hæredem institui, sed quando fit hæres in proprium commodum, non quando fit hæres fiduciarius citat Oleam d. quæst. 4. num. 16. & 18.

23 Sed DD. Iudicantes legatis quæso Oleam, qui ibi ait non valere translationem actionis in potentiores, quando potentior non ad suum commodum, sed ad utilitatem cedentis item suscipit, & subdit; solebant enim potentiores hæc pæta inire ea conditione ut tertia, vel quarta pars litis sua esset, quod erat prohibitum, rogo ad quid adduxit Oleam, qui nec somnianit de maxima adducta ibi, & facili negotio respondetur ad num. 88. ubi ait per pragmáticas prohiberi offi-

cialibus esse procuratores, vt hæres fiduciarius est procurator defuncti, ergo certe iocatur aduersarius, quia confundit procuratorem ad iudicia, & negotia cum hærede fiduciario, & à similitudine arguit ad veritatem num. 90. corroborat assumptum à legato facto filiæ ill. Marchionis ducator, quinque millium, sed nescio qua ratione, & quid velit, & quia inter alias limitationes actionis litigiolæ cessæ una est quando ceditur ins indubitate, ipse dicit esse dubitabile creditum principissæ cum sit acclaratum Genuæ, Romæ, Neapoli, & vbiique, ergo.

25 Aduersarius à num. 100. usque ad num. 106. dicit esse inuidum testamentum iure ipso, vel saltem rescindendum, quia facto hærede fiduciario ill. Marchione substituit per fideicommissum Monasterium erigendum, & substitutio fit de iuribus prædictis litigiosis, ergo intrat titulus ne liceat potentioribus.

Sed contra, quia D. Aduersarius vidit Oleam d. quæst. 4. num. 44. qui dicit non esse Ecclesiam, & Clericos potentiores, nisi quando habent iurisdictionem contra cessionarium, quod in praesenti non est, & in materia tit. alienat. iud. num. 41. ait cessante fraude non habere locum, ergo videat illum, quia sic quietabit mentem suam, nam idem Olea vbi supra num. 26. ait quod poena edicti cessat quando Magistratus in ius alterius extestamento succedit ex d. lege ex hac edictali §. Pretor ait ff. de alien. iud. mutandi causa facta, Larrea allegat. 104. Olea num. 27.

S V M M A R I V M .

- 1 Praeambulum Illustris Marchionis Lateritia qualiter processerit.
- 2 Relatio Porterij pro expeditione preambuli adducitur.
- 3 Relatio Porterij non continet horam relationis factæ.
- 4 Porterij relatio remittitur ad primam relationem.
- 5 Notarij fides testamenti facti adducitur.
- 6 Porterij relatio ponderatur ad propositum.
- 7 Inhibitio, cui debeat intimari, & qualiter.
- 8 Inhibitio sine iusta, sine iniusta est timenda.
- 9 Inhibitio Canonica tunc dicitur si intimetur parti, & iudici, & qualiter procedat.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

- 10 Inhibitio de stylo quomodo, & qualiter fiat.
- 11 Inhibitio in banca, vbi fuit præambulum expeditum facta non fuit.
- 12 Citatio facta domi qualiter fieri debet.
- 13 Falsitatis suspicio est contra scripturam diu occultatam, & non producetam.
- 14 Præsumptio est pro indice, & præsertim pro Tribunalis Magnæ Curie Vicariae.
- 15 Praeambuli Illustris Marchionis Lateritia ostenditur.
- 16 Domicili mutatio quando, & qualiter præsumatur.
- 17 Præsumptio est pro validitate actus.
- 18 Precessisse præsumitur quod de iure requiritur ad actum.
- 19 D. mei Consiliarij Rocci authoritas tom. 1. respons. 44. num. 9. & 10. adducitur.
- 20 Domini mei Regensis de Marinis authoritas tom. 1. cap. 141. num. 11. & seqq. explicatur.
- 21 Forensis testamentum qualiter reguletur, & secundum cuius loci consuetudines.

A R G V M E N T V M .

Praeambulum Illustris Marchionis Lateritia valide processisse ostenditur facto, & iure tum claro, tum præsumptivo, inhibitio ab interloquitoria, vel definitiva, cui, & qualiter intimanda sit ostenditur. Precessisse semper præsumitur, quod de iure requiritur, quod precedat, nec omnis in contrarium probatio admittenda, si præsertim suspicione non careat.

A R T I C V L V S IV.

An præambulum expeditum ad fauorem hæredis, de quo hic, sit validum?

A Duersarius num. 106. usque ad num. 119. 1 discurret circa nullitatem decreti præambuli, & dicit esse nullum, tum in ordine, tum in iustitia, pro cuius facti intelligentia supponendum est quod sub die 7. Aug. 1654. fuit facta apertura testamenti quondam Illustriss. Principissæ Ieraci, & sub die 8. eiusdem mensis fuit in M. C. V. præsentata copia testamenti, & fuit expeditum decretum præambuli subscriptum à D. Ioanne Ascone, & D. Thoma Carauta, & Magist. Actorum fuit Ioseph de Gaudio, & hoc ab illo impedimento vt deponit scriba causæ Franciscus Frassonius, qui est ille, qui præambulū expediuit, nam Magist. Actorum est iam mortuus.

Se ritrona oggi una referenda de Gios. de Stefano Portiero che dice à dì 8. di Agosto 1654. in Napoli. Io Gios. di Stefano Portiero della Vicaria hò notificato li Mag. Mastri d'atti, attuarij, subactuarij, & loco scrivani della Vicaria, tutti personaliter lasciatoli le cartelle in loro potere presenti per testimonij And. Infernuso, & Carmino Pepe modo, & forma, vt supra.

In questa referenda non dice il Portiero à che 2 hora fece questa intimatione, e per questo alli 13. AA 2 d'Agosto

di Agosto fa una fede del tenore seguente v3. Per obbedire allo sudsotto ordine della Vicaria, qualmente alli 8. del presente mese d' Agosto 1654. della prima hora dell' Tribunali hò notificato uno decreto di V. S. spedito in banca di Giuseppe Albano, à tutti li Mastri d' atti è subactuarj, e scrinarii di Vicaria, che non procedessero alla confectione del preambulo della quondam Illustr. Benedetta Pinella Principessa de Geraci, & lasciato à tutti le dette Cartelle alle banche di detta inhibitione, della quale intimatione n' hò fatto relatione alla quale me remetto, & in fede hò fatto la presente di mia propria mano in Napoli 13. d' Agosto 1654. Io Giuseppe de Stefano Portiero di Vicaria affirmo, vt suprà.

4 Questo portiero si remette alla prima referenda, & ancorche fusse vero che è tutto falso quanto se dice, & è morto detto Portiero pur' alla prima hora si poteano spedire questo, e molti altri preambuli, perche non dice hauere notificato prima dell' hora del Tribunal, ma nella prima hora del Tribunal & in detta prima hora fatto detto preambulo pote' socedere l' inhibitione alli Mastri d' atti, e perche veramente non fu così, il testimonio, che meite nella referenda, ch' è Carmeno Pepe hâ testificato, e testifica, che mai s' è ritrovato in Vicaria, &c.

5 Di più il Notaro Domenico de Mase, che fece il testamento, se porta una copia di fede (perche l' originale non si vede) che dice, come segue per obbedire all' ordine di V.S. come deuo fo fede Io Notaro Domenico de Mase, che l' apertura del testamento della quondam illustr. Benedetta Pinella Principessa de Gerace, quale era stato chiuso dalli 23. di Decembre 1653. per la morte seguita di detta Signora Principessa, fu per me fatta à ài 7. d' Agosto 1654. e la copia di detto testamento fu da me consignata al Dottor Carlo Trianeo il giorno seguente 8. di detto mese d' Agosto, e per quanto mi vado ricordando, la matina ad hore tridici in circa, & in fede della verità hò fatta la presente sottoscritta di mia propria mano Napol. il dì 11. d' Agosto 1654. Io Notaro Domenico de Mase fo fede, vt suprà.

Il Notaro dice per quanto mi vado recordando la matina ad' hore 13. in circa, di modo, che non affirma nessuna cosa, e la parola in circa se può intendere undeci hore, 12. &c. però la verità è che lo consegnò il giorno dell' apertura, e così si deve credere, perche non haueria la Vicaria spedito preambolo ex testamento, se non hauesse quello visto, così necessariamente supponendose, nè potendo altrimenti presumersi, e non credere à queste fedi mendicate, che non sono vere.

6 In hoc sunt plura animaduertenda. Primò, quod Porterius Ioseph de Stephano in relatione dicit notificasse, & reliquisse Cartellas die 8. Augusti 1654. & non dicit qua hora, postea die 13. Augusti 1654. facit fidem, in qua dicit notificasse prima hora Tribunalum, e non dice personaliter, sed reliquisse Cartellas in eorum banchis, vnde potest esse, quod huius inhibitionis nullam habuerunt notitiam Actorum Magistrorum, quia reliquit Cartellas in eorum banchis, at certum est inhibitionem indici factam, vel aliis quibus de iure sufficit operari ne Index cognoscere valeat de ipsis inualiditate, Card. Putens decis. 395. lib. 2. Achilles de Graffis decis. 29. num. 6. de appell. Martinus Andreas decis. 16. & 8 Rota in recentioribus, decis. 670. part. 2. tom. 1. vbi inhibitoria, siue iusta, siue iniusta timenda est, Rot. decis. 26. in antiquis de appellat. Cæsar de Graffis decis. 13. eodem tit. & acta post illam sunt

attentata Verallus decis. 92. & 93. part. 1. quia inferior non habet rescindere factum superioris, cap. cum venissent, de instit. cap. ut nostrum, de appellat. Castill. decis. 130. num. 3. Verum talis inhibitione debet esse Canonica, & intimata parti, & indici, Thesaurus decis. 49. Olaschus decis. 5. num. 6. quando est inhibitione interlocutoria, sed si sit inhibitione in appellatione à definitua sufficit, quod fuerit intimata parti, Rota apud Farnacium decis. 10. num. 5. part. 2. & apud Ludoniuum decis. 360. vt late Antonius ab Ecclesia obseru. 35. num. 15. & licet de stylo concedatur 10 inhibitione non facta citatione, post alios Regens Capyc. Latro consult. 169. tom. 2. num. 10. qui ait posse fieri etiam partibus absentibus, & innitis, cum omnibus Magistratibus concessum sit, vt etiam penali iudicio possint suam iurisdictionem tueri, l. 1. ff. si quis ins dicenti non obtemperaverit, Sesse de inhibitionibus, cap. 10. §. 2. num. 12. Regens Capyc. Latr. vbi suprà, num. 13. at in praesenti fuit intimata dicit Porterius, sed relata Cartella; ergo non personaliter Magistris Actorum, & quis scit si eis nihil dictum fuit, & quis scit si haec fuit diligentia Partis, vti Porterio inquisito de furto, l' altri Portieri testimonij de falsitate, & aliis delictis.

Imò licet non esset falsarius cum reuerentia, 11 vt est re vera, & constat ex sua Inquisitione in prima hora Tribunalis, potuerunt fieri plura decreta præambulorum; ergo cum non dicat inhibuisse ante cœptum Tribunal, & antequam causæ fieri ceperint, possunt stare simul inhibitione, & præambuli expeditio. Veritas tamen est, quod inhibitione nunquam fuit facta in Banca Iosephi de Gaudio, in qua fuit expeditum decretum præambuli, prout deponunt scribæ ipsius, qui poterunt examinari; ergo cum tota vis partis aduersæ constat in relatione Porterij, qui est de falso inquisitus, nulla ei erit adhibenda fides, quia talis inhibitione in Banca de Gaudio debuisset notificari eidem, & scribis: nam habetur vt citatio facta domi; ergo requiritur, vt fecisset diligencias, 12 vt post alios Antonius ab Ecclesia obseruat. 116. num. 11. & per totam, & nulla poterat esse ratio dubitandi, quin tale præambulum expediti deberet, cum fuerit testamentum solenne non abolitum, vel cancellatum, in quo legitimam filio reliquit, & alia legata, idque conforme erat omnibus aliis duobus testamentis prius factis ab eadem Illustr. Principissa.

De hoc etiam nunquam filius fuit conquerens, nec in lite quam per quinque annos continuos contra Illustr. Marchionem intentauit, super nullitate testamenti, in qua tandem succubuit nunquam hoc proposuit; ergo omni qua decet reuerentia loquendi, falsitatis suspicione non careat, quia suspicio est contra scripturam quam quis dici tacuit, & occultam tenuit Olradus consil. 183. num. 10. Crauett. consil. 298. n. 17. Antonius ab Ecclesia obseru. 33. num. 10. & iudicis, qui confecit præambulum, imò totius Magnæ Curiae est omnis præsumptio Alciatus regula 3. præsumpt. 15. Seraphinus de iuramento privilegio 132. à num. 10. nec aliter cum indicaturum, quama Principem ipsum l. 1. ff. de offic. Prefect. Praetorij, Paleaz. de maioratu, part. 4. q. 1. limitat. 1. num. 8. Giurba ad consuetudines Messanae, cap. 34. gloss. 7. part. 1. num. 2. cum præsertim vigore prædicti testamenti, & sententiæ rotalis sit in possessione legitimæ prædictæ, vt ex actis, & sententiis constat, quæ sunt apud acta; ergo cum tanto tempore nihil dixerit censetur totum calumnio

calumniosè cum reuerentia opposuisse , & causa inhibitionis cessat cum fuerit expeditum præambulum , non notificato Magistro Actorum de Gaudio penes quem confectum fuit ad notata per Regentem Capyc. Latr. consult. 1. à n. 105. & seq.

- 15 Circa iustitiam decreti præambuli , dicit esse nullum , quia testamentum fuit factum Neapoli ; ergo intelligitur secundum consuetudines Neapolitanas. Respondeo item esse attendendum an habuerit Illustr. Principissa Neapoli domicilium , necne ergo cum supra probatum sit non habuisse domicilium Neapoli , ad nihil deseruiunt allegata pro iniustitia præambuli à num. 109. usque ad num. 119. cum præfertim D.D. tum supra citati , pro secundo articulo tum apud Ioannem Baptistam Costa consil. 16. num. 4. Migratio Principis. & Principissæ eo modo quo supra diximus nou faciat perdere domicilium proprium , quod Genuæ erat , quod ut naturale subdit Costa n. 50. Potentius est , & non præsumitur , quia mutationem præsumitur dupli modo , voluntate , & facto , l. domicilium inneta gloss. ff. ad municipalem , & copulatiæ requiruntur & emptio domus Neapoli facta , quod nec sufficere tradit Costa n. 29. ubi supra. Addo quod Joseph Sesse de inhibitionibus , cap. 23. §. 1. in praesenti facto , ait præsumi potius factum validè quam inhibitio præsumatur , quia hæc potentior præsumitur tum ad excludendam delicti præsumptionem , tum quia sic reperitur verè factum præambulum , & a iudicibus M.C. non aliter poterat præsupponi , tum quia nunquam de hoc pars conquesta fuit , & in sententia nullitatis testamenti succubuit , nunquam hoc allegando , tum quia Porterij , quibus sua fundatur intentio sunt suspecti , & de falso inquisiti , ac de aliis delictis , tum quia inhibitio non fuit Magistro Actorum causæ facta ; ergo , &c. & regula est verissima , quod illud præsumitur præcessisse , quod de iure præcedere debet , sicut in simili Clericatus præsumitur , præcessisse collationem beneficij eodem die factam , Crescent. decis. 6. de præsumpt. Cassadorus decis. 20. de 17 præbend. sic Ecclesiæ erectio præsumitur præcessisse vñionem beneficiorum ei factam , & appellatio commissionem præsumitur , quod præcesserit , & mors beneficiorum impetrationem quando vna die sequita repetitur , & excommunicatio appellationem Rota decis. 316. in antiquis , & sententia inhibitionem Thesaurus decisione 49. 18 Achilles de Grassis decis. 34. de appell. quæ omnia propteræ præcessisse præsumuntur , quia de iure præcedere debent , latè Nouarius in decisionibus Roccii decis. 114. p. 2.

Ad authoritatem , quam allegat , D. mei Consiliarij Roccii tom. 1. respons. 44. n. 9. & 10. dicentes testamentum in dubio præsumi factum secundum ius municipale , & non secundum ius commune , verè dicitur , sed non ad casum , quia gratia , de qua in d. pragm. 33. de fœndis , comprehendebat testatorem , & heredes , de quibus ibi , sed apud nos consuetudo non ligat habitantes , sed habitatores Civitatis Neapolis , de quibus supra , propteræ consuetudines nostræ , ut potè ligantes ciues , & incolas non ligabunt Illustr. Principissam , quæ Neapoli non habebat domicilium , vt fundauimus in 2. artic.

Ad authoritatem Regentis de Marinis c. 14. 11. & seqq. tom. 1. Respondeo testatorem , de quo ibi post lecturæ exercitium fuisse Aduocatum Consistoriale Romæ , ibique domicilium habuisse , vt ibi num. 3. & n. 13. solum fundat Rota

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

apud Dominum Regentem de Marinis præsumi dispositisse secundum statuta Vrbis Romæ , secundum quæ filii in conditione positi censentur vocati , quod nihil ad nos.

Ad illud , quod dicit forensem , dum testatur , regulandum esse testamentum secundum statutum loci , vbi factum est , & non secundum originem Civitatis , vbi originem trahit. Respondeo , & rogo videri Martam per Aduersarium citatum part. 4. questione 9. artic. 3. num. 10. vbi loquitur de testamento facto Pisæ à Florentino habitante in Civitate Pisana , atque ibi bona sua possidente , & dicit esse regulandum secundum 19 statuta Pisana , non secundum statuta Florentina , & cum ratione , quia habitabat Pisæ , & sic ratione domicilij erat ibi subditus , quod non est in casu nostro , vt fundauimus , imò idem Marta num. 1. ait , quod si Florentinus origine , & per domicilium factus Ciuis Pisanius , vbi nulla bona habuerit , fecerit testamentum Pisæ , non se restringendo ad facultatem statutorum Pisanorum , sed simpliciter faciendo testamentum illud erit regulandum secundum statuta Florentina , & sic Marta dicit , quod & nos dicebamus , circa verd immissionem competentem filio pro legitima , &c. dependet ex dictis , & alias disputatis.

S V M M A R I V M .

- 1 Nullitates decreti ab Aduersario relate , adducuntur.
- 2 Sententia contra mortuum est nulla.
- 3 Decretum , de quo hic est in executionem aliorum decretorum S.C. Rote Romana , &c.
- 4 Sententia contra mortuum lata multoties valeat , & multoties non.
- 5 Sententia contra mortuum valeat , quando in iudicio est Procurator , cum quilibet cõtestata.
- 6 Conclusio , & sententia equiparantur.
- 7 Conclusio , & sententia solum differunt quoad reconventionem proponendam.
- 8 Littera executorialis qualiter expediantur contra heredem debitoris.
- 9 Regentis Capycy Latro authoritas decis. 82. n. 17. & 18. ad rem non facit.
- 10 Illustr. Marchio Latertia in praesenti defendit volumatatem Illustr. Principissæ , quam in vita defendit de mandato Regis , & Proregis .
- 11 Illustr. Marchio Latertia iussu Proregum omnia operatus est.
- 12 Opus pium à Principissa ordinatum procurat Illustr. Marchio Latertia.
- 13 Magistratus cura , potius ad aliena est , quam ad propria.
- 14 Illustr. Marchio Latertia maximas expensas pro Principissa expendit.

A R G U M E N T U M .

Sententiam contra mortuum regular dicens , plures habet limitationes , & ampliationes ad propositum adducendus. Conclusio , & sententia equiparantur , & qualiter , Illustr. Marchio Latertia quare , & ob quem finem , & cuius iussu in praesenti operetur.

ARTICVLVS V.

*An decretum S. C. per quod fuit ordinatum,
quod renouentur Banna, pro venditione
status Terræ nouæ, & Casalium,
sit validum.*

Dominus Aduersarius, ut decretum S. C. impugnet, tres proposuit nullitates, à num. 20. primam, & secundam adiungendo, dicit tale decretum fuisse interpositum contra hæreditatem quondam Principis D. Hieronymi, nomine pro eo citato, nec Curatore dato hæreditati Iacenti illius, ergo nulliter, dat rationem, quia decretum contra mortuum est nullum, ex D. de Franch. *decif. 245.* Regente Capycio Latro *decif. 83.* tom. 1. Gizzarelio *decif. 9.*

Sed contra, primo quia hoc decretum est latum in exequitionem aliorum decretorum, in quibus Genuæ, Romæ, &c. fuit condemnatus Ill. Princeps ad solvendum, ergo non intrat regula *l. in summa, §. fin. ff. de re indicata de sententia contra mortuum.* Secundò quia sententia, & decretum contra mortuum nulla est, sed habet plures ampliations, & limitationes, de quibus Amendola ad Franchum *d. decif. 245.* & addentes ad Gizzarellum, *vbi supra* post alios, quos allegat, dicunt enim fauore libertatis, & Ecclesiæ, aut causa pia ætricis valere, vt post alios Amendola, & Nouarius apud Franchum, & tertid dicunt, quod quando in causa est Procurator constitutus, cum quo lis est contestata, vel quando Reus fuit ad sententiam citatus ante mortem, tunc est valida, idem, si feratur in damnum hæreditatis, vt benè Gizzarellus *d. decif. 9. num. 10. cum seq.* Thorus in verbo sententia lata contra eum, qui lite pendente, &c.

Indo pars aduersa obiciens sibi ipsi celebrem illam doctrinam à Præside Merlino adductam *tom. 2. cap. 23. num. 16.* quod conclusio, & sententia æquiparentur, & quod sententia lata contra mortuum sit valida, eo quod post conclusionem in causa decepsit, respondet doctrinam illam habere suas difficultates, quia non est simpliciter verum conclusionem, & sententiam æquiparari.

Sed contra, quia vt benè mod. rni addentes ad Muscatellum in *Glossa scripturæ fol. 238. vers.* vnde differentia sola est, quoad reconventionem proponendam, necne; quo sensu D. Carleualio *tom. 2. tit. 2. disput. 7. num. 50.* dicit æquipari conclusionem, & sententiam regulariter, & per modum Regulæ, quod prius dixerat Præses de Franchis *decif. 28. num. 8.* citatus à D. Carleualio, præterquam quod hæc est inutilis disputatio, cum sufficiat esse latum decretum in executionem aliorum decretorum pro executione sententiae Genuæ, Romæ, & Neapoli datae ad Bracchij imparitionem præstandam.

Ne caliquid facit, quod ex aliis adducit *num. 125.* post quos Muscatell. *in gloss. demandatur, num. 27. & part. 3. in gloss. seruata, num. 75.* non posse expediri litteras executoriales, nisi auditio hærede debitoris, &c. quia citatio est de substantia exequitionis ex allegatis ab Aduersario *n. 126.* iuncto Carleualio *tom. 2. lib. 1. tit. 3. disput. 4. num. 14.* qui loquuntur de litteris executoriis libris expediendis in actione personali ob obligationem penes acta, vel similes obligationes, sed nos supponimus tractari de decreto interposito in exequitionem aliorum decretorum S. C.

quod bona vendantur pro executione eius, quod Genuæ, Romæ, & alias implorato Bracchio Neapolii fuit sententiatum, quod decretum fuit primo loco cum Ill. Princepe factum, & cum eius legitimo Procuratore Domino litis facto, & nunc sumus in exequitione facienda in Regno, ad quod non facit doctrina D. Regentis Capycij Latro *decif. 82. num. 17. & 18.* quia loquitur, quando tractatur de litteris exequitorialibus exequendas extra Regnum, & dicit modum illas practicandi, in praesenti vero agitur de exequendo in Regno decreto facto cum omnibus suis requisitis, ergo non ad rem, quæ addueantur, nec quod dicit *num. 28.* facit ad rem, quia pendente iudicio vniuersali cessat particulare, sed in praesenti fuit motum iudicium vniuersale, & obtinuit Ill. Princeps, pro cuius exequitione nunc agitur de modo obtinendi solutionem pro adimplemento piæ dispositionis contrà obligatum, condemnatumque ad beneficium Principis, ergo, &c.

Ad id, quod dicitur Illust. Marchionem Latertiæ petere hæreditatem ex testamento nullo, & inualido facto per matrem, dum habitabat in domo Marchionis Latertiæ, absentibus ab ea filio, & omnibus pro eo, ad quam domum nulli patebat accessus.

Respondeo, & benè dixisse, nam Illust. Marchio Latertiæ nihil aliud in praesenti fecit, nisi obedire suæ Catholicæ Maiestati, & diversis huic Regni pro tempore Proregibus, quia ex facto constat ex processibus, quod tempore Comitis Montis Regis, sua Excellentia ex ordine D. Regis iussisse D. Regenti D. Ferdinando Esqueira, vt Illust. Principissam domi retineret sub sua protectione, cum eam persequerentur Princeps Maritus, & filius, eique iussit, vt recedere volenti omne præstaret auxilium, vt ex vigiliis appareret, stetit postea in domo Præsidis D. Martini de Burghetta; postea D. Dux Medinæ posuit eam in domo Marchionis Latertiæ, peculiari suo vigilio, in quo dicit, debere ibi permanere cum sua libertate, prout eidem promiserat prius D. Comes Montis regis suo peculiari vigilio die 24. Nouembri 1635.

Talibus ordinibus, & præceptis præniis Illust. Marchio Latertiæ defendit Illust. Principissam, quovsque sua industria, sollicitudine, & diligentia obtinuit sententiam, & litteras executoriales pro venditione feudalium, & sic operatus est Marchio Superiorum iussu, & patet *fol. 21.* ex processu affectus in anno 1642. cuius rei testes duos habent, DD. iudicantes omni exceptione maiores scilicet Dux Medinæ, & D. Admirante huins Regni Proreges.

Quam ergo in vita protexit Illust. Marchio, nunc procurat à pœnis Purgatorijs suffragiis subleuare, vt piè credendum est, sic enim etiam post mortem DD. Proreges pro tempore, sollicitudine speciali opus pium per Marchionem peragendum sollicitarunt, vt ex peculiariis rescriptis D. Comitis Castrilli, & D. Comitis Pignorandæ appareat requisitum, & sollicitatum Marchionem ad opus pium peragendum; ergo Marchio nihil fecit frustra, nihil ad sui commodum, sed eius fuit adimplere partes maximi Magistratus, cuius & si magna sit dignitas, teste Mastrillo *lib. 5. de Magistratibus, cap. 3.* & alibi, tamen cuiuscumque Magistratus cura ea semper fuit saluti alienæ incumbere, ideo enim multi ex Græcis, & Barbaris ablata imperia respulsi dicit Agrippa *apud Diogenem, lib. 52.* vt res suas potius agere possent,

quam

quam alienas sciebant quippe Reges, Principes, & Magistratus, si legitimè officio fungi velint non sibi victuros, sed aliis, ut post Aristotelem, Rodinum, Petrum de Gregorio, Tolosanum, aliosque Politicos tradit Arsinus de fine Republicæ, cap. I. sect. 3. num. 15. & alibi, Besoldus in Thesauro Politico in verbo *Magistratus*, Cochier, & alij in *Thesauris Politicis*, non ergo Illustris Marchio Latertiae est reprehensione dignus, sed maxima laude celebrandus; si, ut spero, opus pium recuperata pecunia ad finem collocauerit, ad quod nihil aliud, quam DD. Iudicantium Pietas, Iustitia, ac summa illa integritas, quæ apud omnes viget, in praesenti exerceatur.

¹⁴ Reuidetur processus facti in hac causa, expensæ factæ in lite Römæ fateor ego duo volumina me habere omnium allegatorum tum tempore D. Consiliarij Brancacci, tum tempore D. Petri Caranitæ, & dicuntur volumina pro causa Illustris Principissæ Hieraci cum Principe viro, & filio, videant, considerent DD. Iudicantes, tum iniquum illum animum eam suppeditandi, tum expensas factas in lite, in sua infirmitate non leui, nec breui, sed multorum annorum, in salariis præstitis famulis, & debitis eiusdem, quas si de suo Illust. Marchio non fecisset, nihil sane de proprio, nec alimenta habuisset, ut ipsam declarat in suo ultimo testamento. Quod ultimum testamentum aduertant DD. Iudicantes correspondere aliis factis per prius, & causas, quas assignat, sunt illæ, quæ constant ex processibus, quia ab anno 1630. usque ad diem mortis filius semper eam persequutus fuit, & his non obstatibus reliquit eidem legitimam, & alia legata, cum potuisse eum exhaeredare, ut fecit Pater, & rogo videri, ac maturius considerari testamentum paternum, quia deseruit pro nonnullis *suprà* traditis.

Hæc sint dicta non ad alium finem, nisi, ut Domini Iudicantes corrigant, emendent, atque suppleant, eorum integritatem, doctrinam, & pietatem agitur enim de opere pio adimplendo, ut ira Dei euertatur a nobis; spero hoc opus, ad hoc tempus, esse ab altissimo reseruatum.

DISCEPT. CCXCVI.

SUMMARIUM.

- 1 Facti species proponitur.
- 2 Testamentum qu. Benedictæ Pinellæ Principissæ Hieracis adducitur.
- 3 Institutus in legitima an, & qualiter saluet testamentum, & num. 4. 5. & 6.
- 7 Textus in l. scripto, ff. unde liberi declaratur, usque ad num. 10.
- 11 Exheredationis causa qualiter, & quomodo fundetur in odio, & quomodo probandum sit tale odium usque ad finem.

ARGUMENTVM.

Exheredatio, vel institutio facta in odium alterius qualiter probari debeat, & quomodo.

I V R I V M
A L L E G A T I O N E S,
P R O

Dom. D. Antonio Nauarrette Reg.
Consil. Neap. hærede vniuersali
quon. Illust. Dominæ Benedictæ
Pinellæ Principissæ Hieracij.

TESTAMENTVM qu. Ill. Dominæ ¹ Benedictæ Pinellæ Principissæ Hieracij, esse validissimum, difficultari nullo modo potest, cuius dispositio eit sanctæ, & verae Christi fidelis, & contra præcepta legis non potest dici factum fuisse; dum instituit Ill. Princ. D. Franciscum Grimaldum eius filium in legitima de lute naturæ sibi debita, & in duc. 5000. & in reliquo suæ hæreditatis instituit suum hæredem vniuersalem Regum Consiliarum Neapolitanum D. D. Antonium Nauarrette, & ædificandum Monasterium Monialium Pauperum.

Contra quam sanctam dispositionem Testatrix, nullam habet D. D. Franciscus filius actionem, dum institutus fuit in legitima, quam mater voluit relinquere, ut in l. cum queritur sexta, C. de inoffic. testam. Menoch. conf. 169. num. 9. de eo, quod est ultra legitimam dicta testatrix poterat testari ad sui libitum; & cui volebat, & à fortiori pro anima sua, ut in l. Parentibus, vbi Bart. & DD. C. de inoffic. testam. §. disponat, auth. de Nuptiis, l. hac editali, §. 1. C. de secundis Nuptiis, Crau. conf. 256. num. 1. & sic nullam actionem habet, nam ultra legitimam, debitam filio testator est rerum suarum moderator, & arbiter, l. remandata, C. mandati, l. sed si lege, §. consuluit, ff. de petitione hæreditatis, & lex existimat iniquum homini libero liberam rerum suarum dispositionem adimere, ut in l. non usque adeò, ff. si à par. quis fuerit manu. & ista dispositio facta per testatrix est obseruanda, sicut lex, cum voluntas testatoris sit lex, l. verbis legis de verbor. signific. d. §. disponat, auth. de nuptiis; & si filius non potest conqueri, si testator alienasset bona, dummodo legitimam habeat, ut in l. pto, §. predium in fin. de leg. 2. vbi Bart. & in l. filius famili. 117. §. cum pater, vbi Alberic. Cast. & omnes DD. de legatis primo, neque quando instituit causam piam, & filius in legitimam instituit, ut hic, & in ducatis 5000.

Neque petere potest residuum patrimonij ultra legitimam dictus filius, nam ex testamento dictæ Dominæ Testatrix legitur, quod hoc suum Patrimonium ultra suas dotes, omne est interesse dictarum dotium, quod habere non potuit à dicto suo filio, opponente, & differente iniuste contra sententias, & literas exequitoriales S. Rotæ Romanæ, & S. Regij Consiliij Neapolitani, ut appareat ex actis, & nunc dictus filius vult illud, quod sua culpa, & dolo non solvit, & præmium à dicta culpa consequeretur; contra dispositionem, l. bona fides, ff. depositi, Bald. in cap. qua in Ecclesia de constitutionibus, num. 33. & in l. penult. ff. de iure dotium, vbi DD. Ripa in l. si constante 25. num. 99. ff. solu. matrim. Surd. conf. 116.

Et debet esse contentus dictus Princeps Frans ³
A A a ciscus

ciscus de legitima sibi relicta, vltra tot legata, ex testamento, & Codicillo apparentia in personam suam, sicuti sua mater in eodem testamento dicit, dum residuum sui patrimonij reliquit pro anima sua, vt in testamento (*E perche non ho posso hauer bene in vita, voglio accio l'anima mia habbia beneficio dopo morta,*) & haec est causa finalis dictæ dispositionis, & non aliæ aëreæ prætensæ per partem ex aduerso, quod relinquere potest pro anima sua, relicta legitima filio, vt in c. finali 17. q.4. auth. si qua mulier, C. de Sacros. Eccl. glos. in l. si quis ad declinandam, C. de Episc. & Cler. Ias. d. auth. si qua mulier, n. 4. qui n. 5. dicit, quod excepta legitima filiorum, magis fauetur Ecclesiæ, & pia causa, quam filii, dum ibi tractatur fauore animæ (*accio l'anima mia habbia bene,*) quæ filii, & omnibus rebus mundanis anteponenda, l. Sancimus, C. de Sacros. Eccl. & idem Iason in l. licet n. 6. C. de pactis, & in l. 1. C. de Sacros. Eccl. vbi Bart. Alex. in l. pactum, quod dotale, C. de pactis, nam si vni filio potest relinquere totam hereditatem, alteri tantum relicta legitima, & valet dispositio, l. parentibus, vbi DD. C. de inoff. testam. Crauetta conf. 142. & 256. Menoch. conf. 68 s. n. 5. à fortiori Ecclesiæ pro beneficio suæ animæ, cum sit magis privilegiata filiorum, nam testator censetur habere maiorem affectionem ad animam suam, quam ad filios, vt appareat hic (*e questo per l'anima mia,*) arg. l. 2. C. de Patr. qui filios, & l. preses 6. C. de servit. & aqua, Ancharan. conf. 46. Menoch. conf. 544. num. 2. Dec. conf. 236. num. 6. conf. 248. num. 28. qui ita in Gallia consuluit; & conf. 426. vbi n. 8. dicit hanc existere communem opinionem.

- 6 Non obstat ex adduerso adducta; quod c. fin. 17. q. 4. non debet restringi ad legitimam tantum ex Menoch. de presumpt. lib. 4. Praef. 89. nam responderetur, quod dictum d. c. fin. fuit factum ante authent. si qua mulier, C. de Sacros. Eccl. quæ postea eum corredit, vt Archid. d. c. fin. Secundo responderetur, quod tunc dictum cap. non debet restringi ad legitimam instituta Ecclesia, sed ad totum patrimonium, quando filii sunt pauperes, vt ex cod. Menoch. ex aduerso allegato n. 189. colligitur, quod non sumus in casu, nam dictus Dominus Franciscus est opulentissimus, & ditissimus bonis hereditariis Auerinis, & Paternis, existentibus in Monte S. Georgij, & in aliis bonis, tam Genuæ existentibus, quam in Regno Neapolitano, quæ bona stabilia Neapol. ascendunt ad ducatos plus tercentum mille; & etiam successit post mortem testatrixis in successione Montis Ioannettini Piccamigli in ducatis plus centum mille, causa dictæ testatrixis, vt ex testamento legitur, & legitima, in qua fuit institutus à dicta testatrice etiam est opulentissima, ascendens ad maximam summam, & ditissimus est, & non pauper, ex quo posse habere locum dictum cap. final. quod possit se extendi vltra legitimam.

- 7 Neque obstat, Text. l. scripto ff. unde liberi, nam illa lex locum habet ab intestato, non ex testamento, vt Bart. ibi.

- 8 Et reiectis istis obstaculis è quibus remanet vera, & firma dispositio testatrixis, reiiciuntur etiam prætensi, & figurati odij, iræ, & falsarum causarum, è quibus prætenditur annullari testamentum; nam dicitur, quod ex illis verbis testatrixis in testamento, vt prætenditur, (*& dopo per colpa di mio Marito separata, quo ad Thorum per sententiam, & condannato detto Principe à restituere la dote, extradote & interesse, e spese, e trattandosi l'executione di quelle, tanto detto Principe, quanto detto mio figlio, molti, e molti anni l'hanno differita*

indebitamente; reducendomi in estrema necessità, etiam del vitio con patimenti intollerabili infino al pericolo di morirne, con altre persecutioni indebitamente, per loquali, & altre crudeltà Iopotria primarlo etiam della legitima, mà volendo se quire li vestigi di Nostro Signore Gesù Christo, &c. instituisco herede nella legitima detto mio figlio, &c. nullum posse colligi odium, neque iram.

Ira, & odium non colligitur ex ipsis verbis, nam ex actis existentibus in S.R.C. Neapolitano apparet nomine proprio dictum eius filium multas, & maiores dedisse dilationes per multos annos, & signanter ab anno 1637. usque adhuc suo proprio nomine, & pro suo prætenso interesse, & reduxit ad dictas necessitates eius Matrem, non obstantibus sententiis diffinitiis, quas ipsa habebat ad sui fauorem, & literas executorialies Rotæ Romanæ, & S.R.C. Neapolitani, & vltra item ab anno 1613. habitam per Principissam cum Patre, in qua ipse succubuit, venit filius proprio nomine, & maximam dilationem dedit, à qua dilatione passa est grauem iacturam, & damnum in suum patrimonium, & in personam, vt exprimit dicta testatrix, vt supra, quæ iactura esset sufficientissima causa ex hæredationis, vt in §. causas, auth. ut cum de appellatione cognoscitur, Pet. Ricc. in tit. de exheredatione liberorum, n. 26. fol. mihi 183. & quia poterat ex hæredare dictum suum filium, secuta fuit vestigia Christi, & remisit hanc exheredationem, potius pietas, & amor inspicitur erga dictum filium, dum instituit in legitima, & in ducatis 5000. quam assertum odium, & ira, vt male prætentitur.

Et dato, & non concessio, quod pro asserta causa odij paterni Regium Consil. Dom. D. Antonium, & Monasterium ædificandum instituisse; orti ex lite tot annorum, vt affirmitur, & adducitur l. si filiam, C. de inoff. testam. d. l. si filiam, non habere locum in nostro casu, nam in reliquo hereditatis testatrix non instituisse non solum ex causa patris, filium peruenientem ex radice infesta, Surd. dec. 41. n. 10. & 11. sed ex propria culpa dicti filij, dum lites dedit maiores patre, qua existente culpa filij, institutio residui patrimonij vltra legitimam est validissima, ex ead. l. si filia cit. & hoc maxime, quia ira non appareat, vt affirmitur, & valet præceptum testatoris licet iratus præcepisset; quando causa est iusta, vt hic litium, & patimentorum tot annorum, l. in ipsis, verb. iratus, vbi Salyc. & Bald. C. famil. hercise. Surd. dec. 41. num. 11.

Si causa iræ, & odij, vt affirmitur fuisse hæres instituta causa pia, quod expresse negatur, dictum odium, & ira fuisse peruenta ex lite, quam habuit cum patre, & filio, quod ab anno 1613. & cum filio principaliter, & aperte ab anno 1637. incepta fuit, à quo tempore longo fuisse perseveratum assertum odium, & ira, & facta dispositio ex ira perseverata non annullatur testatrixis dispositio, vt in cap. si quis iratus 2. q. 3. Iason. d. l. si filiam tuam, C. de inoff. test. n. 6. Bart. in l. licitatio, ff. de publicanis, & in l. quicquid calore, de reg. Iur. dum illud effervesces calor iracundiae durare non præsumitur in tot annis, quod impediisset considerationem mentis, Boer. dec. 168. n. 15. & dispositio facta in causam piam, idest in ædificationem Monasterij Monialium pauperum ad beneficium sue animæ, valet, & si adfuisse calor iracundiae, Gloss. notabilis in cap. dudum verb. calore, vbi DD. & Abb. n. 8. de connuersat. conjugata-

rum, & per cap. sunt qui oper. 17. quest. 4. Iason d.l. si filiam, Tiraquell. de priuil. pia causa, privileg. 108. vbi Riccardus, à fortiori quando est perseverata, & continuata ira, ut supra dictum.

12 Verum neque odium, ira, neque persuasio fuit, neque continuata ira, neque perseverata, sed semper Domina testatrix Christianè vixit, frequentando Sancta Sacra menta, maxima deuotione, & obseruando præcepta diuina, non solum toto tempore suæ vitæ, sed etiam tempore conditi testamenti, quo tempore deberet probari iram adfuisse pro annullatione dispositionis, ut prætentitur ex aduerso in actu dispositionis, Vr. sil. ad Decis. Afflict. dec. 3. 65. num. 3. Ricc. Coll. est. decisionum, coll. 1557. quæ causæ, tanquam falsissimæ, nunquam possent probari, dum nunquam ira, neque odium fuit, sed semper permanuit in recta loquitione, nullum blasphemando, neque malum dicendo de vlo, neque de filio & viro, & quod in ira non fuisset, neque in odio potest videri ex aliis testamentis conditis, & per ipsam postea annullatis, ex quibus apparet hanc semper fuisse suam voluntatem relinquendi dictam legitimam, & ducat. 5000. d. suo filio, & reliquam hæreditatem ad pios usus pro eius anima.

13 Pro quo prætenso odio non obstat allatum, Menoch. consil. 544. vbi totum est prætensum fundamentum partis; nam ibi erat odium mariti, & odium clarè ostenditur in dict. conf. & nulla aderat culpa illius, cui hæreditas non fuit relata; quod non est hic; nam in nostro casu adesset propria culpa dicti Don Francisci filij, & nullum adest odium, neque ex verbis testamenti legitur, neque ira testatrix, & dum sumus in diuersis, ex diuersis non sit illatio, l. fin. C. de calumnias. L. Papinianus, de minoribus.

14 Secundo, per partem dicitur adesse odium, iram, & causam fallam, ex verbis videlicet, *Et lui hanendum promesso di farmi pagare il mio credito, & essere contro il Padre à mia difesa, mi mancò subito*; nam filius potius debet consentire Patri, quam Matri, ex allegata doctrina Paschalis, *de patr. potest, part. 1. cap. 5. num. 18.* Ex quibus quidem verbis dicitur nihil colligi assertorum prætensionum, sed potius est quædam exaggeratio, & memoria transitorum; nam ex illis verbis supra, *E l'esorto anco à ricordarsé, che in tempi de suoi bisogni, &c.* Mater fecit plura beneficia dicto filio, è quibus, & aliis beneficiis promisit ipse filius recuperare creditum dorale matris, quæ promissio fuit iustissima, & filius obseruare tenebatur, stante quod mater contra patrem habebat sententias, & litteras exequitoriales Sac. Romanae Rotæ, & S.R.C. Neap. & tenebatur potius adhærere Matri, quam Patri, dum ex eodem testamento, verb. *E l'esorto anco à ricordarsi*; Plura beneficia fecit mater, quam pater, qui dicto filio etiam alimenta negavit, & ipsa ei auxiliata est, & postea defecit in auxiliando matri, in rebus iustis, & sanctis, immò litiganuit postea contra eam, inducendo ad extremam necessitatem alimentorum contra præcepta Dei: honora Parentes; in quo nomine etiam mater continetur.

15 Nullum obstaculum faciunt illa verba contra patrem; nam tunc obstant, quando esset causa iniusta, vt asseritur in doctrina dict. Paschalis, quia in eo casu potest esse filius contra matrem, dum ibi pater præcepit filio, vt matrem interficeret cum adultero inuentam, quæ causa iu-

stissima erat, & in eo casu pater poterat innocare ibi auxilium filij, dum agebatur de re sic turpi in ignominiam perpetuam etiam filij, at in casu nostro filius tenebatur auxiliari matri, dum causa erat iustissima, iustificata, & declarata per sententias, & de dictis verbis odium, & ira non colligitur, dum filium non exhæredauit, sed potius beneficiauit mater.

Neque obstant illa dicta verba, quod culpa filij amisit matris, fratris, & sororis hæreditatem; nam hoc est verum, quod fuit culpa filij, tamen odium non inducit, sed potius memoria utilitatum, quas mater fecit filio, & damna, quæ ipsa recepit pro ipso; utilitas prædicta à matre, quam filius recepit, est successio notabilis quantitatis Ioannettini Piccamigli Auunculi testatrix, quæ quidem, vt supra, narrationes sunt potius hortationes ex verbis in testamento, *E l'esorto, e prego à considerare*; vt memoria ductus utilitatum factarum, & pœnitentia ductus, de eo, quod fecit contra matrem, non molestet amplius eam, vt debet, & consignet dotes cum interesse suo hæredi vniuersali pro ædificatione Monasterij. Et quod non colligatur odium, vt asseritur per partem, & quod dicta verba ad alium finem fuerunt prolata colligitur ex eodem testamento, ibi, *Dico questo accio se ricordi, che da me, & per me, & opere mie hane molto più, che non importava tutta la detta dote mia, senza le cose predette, che perciò deve quietarsi di quello, che gli lascio nel presente testamento, come ho detto; ex quibus verbis odium non legitur, neque colligitur.*

Tertio, odium non colligitur ex prohibitione testatrix facta in hæredem in non concordando cum eius filio: nam fecit, ne diminueretur suum Patrimonium, ultra legitimam cuius creditum est liquidum, & clarum declaratum per sententias, & litteras exequitoriales, iustitia mediante, vt intacto existente cum illo potuisset in effectum duci ædificatio Monasterij, & dixit ne concordaretur; nam concordia, & transactio fit in rebus dubiis, & incertis, & non in claris, & decisis, l. 1. ff. de transactionib. vbi Gloss. & DD. omnes, ex cuius iustitia expeditæ sunt litteræ exequitoriales, bona exequita, & exposita venalia, & deinde ob varias dilationes dicti filij non fuerunt vendita.

Quartò, odium neque colligitur ex institutione extranei, & potentioris: nam etiam extraneus, & incognitus potest hæres institui, vt §. fin. inst. de hered. inst. vbi DD. à fortiori poterat instituere dictum Dom. D. Antonium, qui est compater testatrix, & fuit ei dicta testatrix recommandata à Proregibus pro protectione sua; quid mirum, quod instituit hæredem cum fideicommiss. substitutione, nullam habendo utilitatem de dicta hæreditate, eo magis, quia fuit fidelis amicus, qui anteponendus est necessitudini, & amici amantur plus quam fratres, vt Cicero lib. 1. de offic. ibi, *Sed omnium societatum nulla præstantior est, nulla firmior, quam cum viri boni moribus similes sunt familiaritate coniuncti, & ex l. cum allegas, Cod. de Castrensi. Peculio, lib. 12.* & quandoque affectionem parentum superat amicitia, vt Bart. in l. alimenta, §. 1. ff. de alimentis, & cibar. leg. vbi Alex. Add. quibus existentibus de institutione facta, non potest nihil difficultari non obstante de potentia, vt asseritur dicti Dom. Don Antonij, quia non sumus in aliquo Casali, sed in Ciuitate Neapolis, vbi Prorex assistit Vicarius

Vicarius Regiae Catholicae Maiestatis, & in Urbe Romæ, vbi residet Summus Pontifex, quod, et si potentissimus esset dictus Dom. D. Antonius, nullus infert metus, neque perhorrescens, vbi residentiæ iicti Principes, ut doctissimè per Cravett. conf. 253. n. 8. Grat. discept. c. 421. n. 18. & dum non infert metum, odium non potest colligi adfuisse causa vexandi dictum eius filium.

20 Licet potens esset dictus Dom. D. Antonius, non infertur institutionem fecisse causa odij erga filium, nam testatrix fecisset, ut potuisset consequi suum creditum à filio potenti, à quo in tot annis non potuit consequi capitale, neque interesse suarum dotium, ut ex processibus, constat, non obstantibus litteris exequutorialibus, & exequitionibus factis, Speculator in tit. de cessione actionis, §. 1. num. 10. vers. Item si res potens est, & quod fecisset, ut potuisset consequi suum creditum, & non causa odij colligitur: nam si filius solus est reliquit non solum duc. 5000. sed ordinavit remitti expensas factas in lite, & duas annatas alimentorum, ut in codicillo, igitur institutio non est facta pro defatigando dictum filium, sed pro consequendo suum creditum.

21 Quintò, odium neque fuit ex asserto Seminario iniuriarum prolatu, ut assertit in detrimentum famæ, & estimationis mariti, & filij, è quibus coniunctis, cum aliis, vbi supra, prætenditur testamentum nullum: nam in toto testamento, & codicillo legitur nullam adfuisse iniuriam, quia, quæ dixit testatrix, non per verba iniuriosa, non dixit ad finem iniuriandi, sed ut benigna mater se gerens aduertendo filium dixit, sequendo vestigia Christi, animaduertendo, ut consideraret patimenta, quæ habuit pro ipso, & utilitates, quas obtinuit pro sua matre dictus filius, ut supra dictum etiam est, & pro exoneratione suæ conscientiæ, hoc consideraret, vnde non possunt colligi verba iniuriosa, & omnibus patet qualitas, & bonitas dictæ Dominæ testaticis, nunquam iniuriandi, neque malum dicendi de nullo, maxime de suo filio, cum mater semper diligit honorem, & incrementum sue prolixi cum ardenti desiderio, Bald. in cap. super eo post princip. de testib. dum amor parentum est ardens in liberos, Bald. consil. 320. ser. petr. lib. 1. & ex l. fin. verb. Quis enim talis affectus, C. de Curatore furioso, habetur nullum affectum inueniri, ut vincat parentum, qui affectus ostenditur in hoc testamento: nam poterat filium priuare legitima, & hæreditate, ut supra dictum, & tamen instituit eum in legitiina, & ultra eam reliquit due. 5000. ultra ordinatum in codicillo, quæ assertæ iniuria, eti dixisset, quod non leguntur, essent prolatæ ad monitionem dictæ à matre in filium: nam sub illis verbis semper pietas materna filium diligendo adest, Bald. consil. 253. & ad hoc probandum in puncto adest Text. in cap. non omnis, §. q. 5. ubi non omnis, qui parcit amicus est, nec omnis, qui verberat inimicus est, meliora enim sunt vulnera amici, quam voluntaria oscula inimici: Melius enim est cum severitate diligere, quam cum lenitate decipere, & clarissime in nostro casu est textus, etiam particularis, de parentibus erga filios loquens in cap. non osculatur, §. q. 5. cuius hæc sunt verba videlicet, Non osculatur semper pater filium, sed aliquando castigatur, ergo quando castigatur, qui diligitur, tunc circa eum pietas exercetur, habet enim amor plagas suas, qua dulciores sunt cum amarissimè inferuntur, dulcior enim est religiosa castigatio, quam blanda remissio: Vnde ait Prophetæ dulciora sunt

vulnera amici, quam voluntaria oscula inimici: Ex his verbis datur intelligi, quod magis conforti vtilitati fraternæ, qui crimen accusando, vel indicando prosecutur, quam qui celando fouere nititur, vbi ex pluribus aliis, & etiam ex Sac. Script. locis comprobant Archid. d. c. non osculatur.

Non potest dici fuisse dolosas assertiones 23 V.I.D. Prosperi de Alexio: nam hæc est dolosa, & falsa assertio aliquorum malignorum ex parte aduersa, non autem ab ipso domino principali, quia disposita per Dom. Testaticem, disposita in testamento, & codicillis semper fuerunt totaliter disposita ex pura, & vera mente testaticis, quæ nunquam persuaderi, & seduci fecit, non solum in istis dispositionibus, sed etiam in quibuscumque aliis, & eo minus, neque potest dici aliquod de dicto Prospero de Alexio, iam notissimo omnibus, & non solito seductiones, & fallaces persuasions facere aliquo modo, & præcipue in dispositione ultimarum voluntatum, sed semper veritatem consulere, ut iam est notissimum omnibus, licet forsitan essent excusandi Aduocati aduersarij, si eis à malignis aliter fuerit presentatum; tamen ipsi negligentes personam dicti de Alexio, hoc non debebant dicere.

Et ne videamur, ita sicco pede transire dicitur 24 prolata verba per Dominam Testaticem, nullo modo possunt induci ad colligendum odium, iram, persuasionem, suggestionem, & alia, ut per Dom. Aduocatos ex aduerso prætentitur, sed debent intelligi omni meliori modo, quo potest; eo magis, quia sumus in claris, ne voluntas testaticis impugnetur: nam non præsumitur ipsam elegitse illam viam, per quam eius iudicium, & voluntas impugnetur, & subverti possit, ut in l. 3. ff. de militari testamento, Affl. & decis. 144. num. 2. & non præsumitur testaticem voluisse inutiliter testari, ut Bald. in l. Mauius, in princ. de leg. 2. Mantica de conjecturis ultimarum voluntatum, lib. 2. tit. 15. n. 2. & 3. & consequenter non est altera mens testaticis, quamvis esset contra causam favorabilem, l. sicuti libertas, ff. ad Trebellian. l. contra voluntatem, C. de testam. manum. maxime quando verba testatoris habent unum solum significatum, ut hic, dum sunt prolata ad exhortationem, & orationem: nam tunc ad alios fines extendi non possunt, Angel. consil. 328. n. 5. & ab assertis prætentionibus, odij, iræ, &c. debemus recedi, & seruare voluntatem testaticis, quæ censem regina, & domina per verba, leg. in conditionibus, primum locum, de conditionibus & demonstrat.

Si iudicandum est pro testamento in dubio, 25 igitur eo magis, dum sumus in claris, l. si pars, in princ. ff. de inoffic. testamento, c. ultimo, de re iudic. cui in dubio etiam ad exclusionem filiorum fauendum est, ut doctissimè per Dec. conf. 1. n. 20. in fin. Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 2. tit. 15. num. 1. 6. & 8. in hoc testamento existente clarissima voluntate testaticis conjecturæ, neque præsumptiones non habent locum, l. continuus, §. cum ita, de verbis oblig. l. illa, aut illa, §. cum in verbis, & l. non alter, de legat. 3. & ex qualibet conjectura non est recedendum ab intentione testatoris, & Aduocati capillationes non debent habere locum, etiamsi dura sit lex, Aymon. consil. 47. n. 2. Bald. consil. 174. ad fin. lib. 2. à fortiori procedit, quando ex nimia subtilitate, ut hoc casu, fraudarentur voluntates testatorum, l. si quis hæredem, in fine, C. de inst. & subst. Dec. consil. 11. num. 21. quia tunc dicitur crudelis interpretatio, quæ fit ad subuertenda iudicia defunctorum, quæ quod à iustitia,

à iustitia, & veritate longè abhorret, Bald. *consil. 129. circa med. vol. 1.* & Index debet interpretari ex potestate sibi concessa à lege ultimam voluntatem, ita quod valeat, & non pereat, *I. voluntas, C. de fideicom. & I. fin. ff. de manu testam.* & pro anima, & iustitia naturali hanc viam esse tuiorem, ut quoad fieri possit testamenta seruentur, & quanto magis possumus defendere, Bald. *consil. 252. in fin. vol. 1. & consil. 216.* Catell. Cotta *in suis lectionibus, verb. Testamentum casu amissum,* Mantica *vbi supra, art. 15. lib. 2. num. 7.* cum nihil sit, tam pium, quam quod voluntates testatorum seruentur, *I. 1. C. de Sacros. Eccles. Franch. decis. 1. num. 12.* & dum veritas est in contrarium, quod ista altera verba non fuerunt ad finem prætensionum per partem prolata à testatrix, ut supra dictum, vnde odium non colligitur, earam præsumptiones cedi debent veritati, & dispositioni testatrixis, *I. ruptura filio. ff. de iure dotium.*

26 Etsi quod non creditur, & speratur indicaretur pro prætensis assertionibus partis voluntas testatrixis redderetur elusoria contra dispositionem, *I. si quando de leg. 1. Franc. decis. 207. num. 6.* vnde est indicandum pro validitate testamenti, reiectis aëreis prætentionibus Partis, dum voluntas testatrixis sit seruanda, ut lex, §. *disponat, auth. de nuptiis,* & in statutis Genuæ *in titulo de testamentis, §. omnis autem, lib. 5. cap. 12.* dum hæc sancta dispositio non est contra mores bonos, ut asseritur per partem, sed secundum omnem æquitatem legis, in tantum, quod filius institutus in legitima, & in aliis, ut ex testamento, nullam habet legem facientem pro se ut *supra,* neque æquitas aliqua ei prodest, & fauet.

27 Et reiectis contrariis dictis Dom. D. Antonius hæres debet immitti in possessionem locorum Montium existentium in Civitate Romæ: nam si hæres scriptus in testamento, quod prætenditur reuocatum, est mittendus in possessionem, donec cognoscatur de viribus reuocationis, Bart. *in I. pen. §. testamento, in fine, de bonor. possess. secundum tabul.* Menoch. *de adipiscenda possess. rem. 4. num. 698.* sicut est mittendus in possessionem, & eam non impedit, quando opponeretur exceptio furoris, ut Boët. *decis. 23. n. 103.* ostendo testamento non cancellato, ex leg. fin. *Cod. de edict. Din. Adr. toll.* à fortiori dictus Dom. Don. Antonius dum ostendit testamento non cancellatum, neque vitiatum, & parti, quæ aëreæ se opponit nulla competit actio, quando suæ prætentiones dederentur in petitorio, vbi suæ prætentiones ex supra dictis essent reliicendæ, & firma remanere deberet dispositio testatrixis.

Neque legitima si forte spectaret super istis locis Montium est detrahenda, dum est creditor toties hæreditatis dictus hæres vniuersalis dicti D. Francisci filij testatrixis: nam ex legatis non detrahitur legitima, quando patrimonium testatrixis est opulentum, & maximè ex legatis factis ad pias causas, Gratian. *decis. 181. num. 5. & 6.* Tiraquell. *de priuile. pia cause, priuile. 72.* Gratian. *discept. forens. cap. 33. 4. n. 7. & 8.*

Et ex predictis iam patet maxima iustitia petitæ immissionis, prout etiam latissimè, & optimè ab aliis doctissimis Collegis est etiam fundatum, quibus me refiero.

DISCEPTAT. CCXCVII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facti species proponitur.*
- 2 *Testamentum D. Principissæ non fuit nullum.*
- 3 *Immissionem petens, vigore l. final. C. de edict. Diu. Adr. toll. quid probare debeat.*
- 4 *Testamentum calore iracundia qualiter fiat, & an valeat.*
- 5 *Præceptum irati testatoris qualiter seruandum sit.*
- 6 *Calor iracundia qualiter debeat esse pro nullitate testamenti.*
- 7 *Geminatio actuum arguit enixam voluntatem.*
- 8 *Causa impulsuā quando sit, & quando finalis.*
- 9 *Causa finalis quæ, & quos effectus producat.*
- 10 *Legitima facit cessare querelam in officiis testamenti.*
- 11 *Legitima indiget liquidatione, quia consistit in stabilibus.*
- 12 *Prohibitio alienandi quid operetur in praesenti.*
- 13 *Testamentum in dubio an valeat, vel non indicatur pro validitate.*

A R G U M E N T U M.

Immissionem non impedit hæredi scriptæ defectus intrinsecus testamenti, calore iracundiæ testamentum factum fuisse qualiter probetur, & causa impulsuā, vel finalis in legato legitima indiget.

IVRIVM ALLEGATIONES,

P R O

Illustr. Domino Reg. Consiliario
D. Antonio Nuarret, Equite
Sancti Iacobi;

C O N T R A

Illustr. D. Principem Hieracij.

In Urbe Romana.

ICET vulgatum, & satis supérque 1 decantatum sit iuris axioma, defunctorum voluntates, pro legibus esse seruandas, & eorum, postquam aliud velle non possunt, liber sit stylus, & licitum, quod iterum non redit arbitrium, cum solarium mortis, sit voluntas ultra mortem, ut insinuauit Iust. Lips. *lib. 6. de cruce in prefat. præcipue Parentum,* quibus parem gratiam referre non possumus, ut Cicer. indicauit, & in salutem animarum, & beneficium piaæ causæ disponentium; nihilominus in praesenti controuersia, spretis supremis morientium tabulis, posthabitibus maiorum

rum præceptis, violatis naturæ legibus, crudelius armantur, contumaciusque sœuiant filij, erga extinctam matrem, eiusque placita iuriis, & dissidiis supponuntur; (ò temporum calamitatem perpetuò deplorandam!)

Exhorret namque animus, quod pro execu^tione piissimæ voluntatis Parentis, aedundus sit Index, nam eidem, vel etiam cum vitæ discrimine, omni debere nos obsequio, & auxilio venerari, & pteslo esse exemplo Æneæ docet Poëta 2. Æneid.

Tu neque Parentis

*Inssa time; neu præceptis parere recusa.
& ibide.*

*Eia age care pater cervici imponere nostra.
Ipse subibo bumeris, nec me labor iste granabit;
Quo res cumque cadant, unum, & commune periculum.*

Vna salus ambobus erit.

Ideoque post Dei præceptum, Parentum in primis præcepto esse parendum testatur Æneid. lib. 5.

Et Iouis imperium, & cibari præcepta parentis.

Vnde valido experimento, edocemur, quod infansta principia inter hos præclarissimos Dominos, felices exitus habere vix possunt.

Cum Illustr. Domina Principissa Hieracij in supremis eius elogijs instituto in legitima hæredie iure naturæ debita, Illustr. Domino Principe Hieracij D. Io. Francisco Grimaldo, & in aliis ducatis quinque mille, fecisset eius hæredem vniuersalem Illustr. Dominum D. Antonium Nauarret, Regium Consiliatum in Regno Neapolitano, cum nonnullis vinculis, oneribus, & conditionibus, præsertim construendi quoddam Monasterium mulierum nobilium; Et exinde interposito decreto præambuli per M. C. V. confirmato per S. C. & Regiam iunctam Ianuensem, quo mediante fuit declaratus eius hæres vniuersalis ex testamento, cum dictis conditionibus, circumstantiis, & substitutionibus de quibus in eo, regisserit in Romana Curia, petendo immitti in possessionem nonnullorum bonorum existentium super locis montium dictæ Almæ Vrbis. Insurrexit dictus Princeps Grimaldus filius, duo opponendo aduersus petitam immisionem.

2. Primum, quod testamentum Dominæ Principissæ sit nullum, & informe, vt factum calore iracundiae, & odio mariti fuisse inductam, ad instituendum filium in legitima; per Text. in l. si filiam, vbi Glof. & DD. C. de inoffic. testam. latè Menoch. conf. 544. Thesaur. quæst. forens. l. 1. quæst. 70.

Secundum, quod saltim pro quantitatibus debitis iure legitimæ, & in quibus fuit institutus hæres, non est concedenda dicta immisso, sed eidem filie competere portiones tangentes, super eisdem corporibus, pro rata legitimæ.

Verum motiva prædicta tanti non sunt, vt Domini clientis iustitiam euertere valeant, vt ex sequentibus iuris principiis, & indubitatis inspectionibus clarissimè suadetur.

Non obstat primum ex pluribus.

3. Primo, quia dum actor petuit immisionem vi^gore, l. fin. C. de Edicto Diu. Adrian. tollend. & virtute testamenti non aboliti, nec cancellati, nulloque vitio visibili laborantis, omni iure est concedenda immisso, non obstante dicta prætensa nullitate testamenti allegata, cum ipsa debat referuari in peritorio, Ruin. conf. 87. n. 28. lib. 3. Peregr. de fideicommiss. art. 59. n. 24. art. 48.

num. 55. Consil. de Georgio alleg. 47. Reg. de Ponte conf. 20. num. 23. lib. 1. Burlat. conf. 89. num. 21. vbi de communi testatur alios refert Castillus lib. 3. controuers. iur. 24. num. 123. Reg. Capyc. Latro decis. 10. num. 14. tom. 1. nam exceptiones turbidæ, & altiore indaginem requiri entes minimè impediunt immisionem hæredi scripto, vt aliis omissis testantur Reg. Merlin. controu. forens. 10. Cancer. variar. lib. 2. cap. 6. num. 4. cent. 1. Rota decis. 671. 1. p. recent. & decis. 49. 51. 279. part. 3. in recent. & nouissimè apud Dom. Censalium decis. 6.

Secundò respondet, quia dicti effectus existentes super montibus non sunt dictæ Dominæ Principissæ, sed alterius personæ, & ex facultate eidem facta de eis disposita, ad fauorem piæ causæ, pro adimplemento dispositionis demandatae, eiusque fidei commissæ, vt patet in codicillis, v3.

E perche nella Città di Roma sono comprati cento venti sette luochi del monte della Fede, dal Dottor Prospéro d'Alessio, in sua persona, di volontà della persona, che l'hauera dato il denaro in confidenza per comprarli, nella quale compra esso ci haue, hausto, & ha il nudo nome, perciò come semplice esecutore della detta volontà, oretenus communicatali do-dosse fare procura amplissima in mia persona, à fare eseguire, quanto mi paresse, e piacesse di detti luoghi, e frutti, ordinare il che s'habbia da fare, e non trouandosi fatto in tempo di mia morte, possa tanto per atti era vini, quanto d'ultima volontà declararlo, & ordinare, à chi mi paresse, chil faccia; e perciò volendo io in virtù di detta potestà concessami, fare, eseguire con effetto detta volontà, declaro, & ordino, che dell' entrade, seu frutti, de loghi di detto monte, deducto le spese dell'esattione, & altro che vi occorreranno, si debbano celebrare nella Chiesa di derto Monasterio, quando farà fatto, & interim finche si farà almeno la Chiesa ad elezione dell'i miei esecutori del derto testamento, & ultima mia volontà, le dette messe si celebrino per l'anima di quello, che l'haua dato d. denari per fare dette compre, secondo la sua intentione, declarando espresamente, & ordino, che cossi s'esequa per osservanza di detta commissione datali in virtù di detta potestà in detta procura fattami.

Et in fine codicillorum subiungit.

Item declaro, & ordino, che si celebrino le dette messe, ch' io in virtù della potestà concessami per la detta procura à me fatta, ho ordinato, celebrarnosi con li frutti, seu denari perueniendi dalli detti luoghi 127. del monte della Fede, per l'anima, e secondo l'intentione del padrone dell'i denari, il quale è già dati per far le compre, come s'è detto.

Tertiò, quia dato, & non concesseo, quod dispository processisset calore iracundiae, quod expressè negatur, adhuc in beneficium piæ causæ tale testamentum sustinetur Tiraq. privileg. 108.

Quarto, quia præceptum irati testatoris etiam est seruandum l. in ipsis, vbi Bald. n. 1. & Salic. 5 num. 1. C. famil. Ercisconde, quos refert Surd. decis. 41. num. 11. Fular. de substitut. quæst. 317. num. 5.

Quintò, quia prædicta conclusio secundum aliquos procedit, quando solus liuor, & indignatio erga maritum fuit causa, excludendi filium, & nullum in ipso, potuisset considerati moriū ab hæreditate, nec ex aliis fuisset excitata mater ad ita disponendum, præter demeritum mariti, vt voluit Eugen. conf. 98. lib. 1. Soec. Jun. conf. 59. lib. 2. Menoch. d. conf. 544. Cæsar Manente conf. 115. vol. 2. Verum in facto nostro, multæ validissimæ cumulantur causæ per matrem,

matrem, priuandi filium à legitima, quæ etiam in termino petitorij maiorem recipere dotem, & fomentum; nec est præsumendum ipsam in articulo mortis velle mentiri, vulgatis iuribus, tum maximè quod alias ita disposuit in beneficium eius animæ, & geminatio actuum arguit enixam voluntatem l. *Balista*. ff. ad *Treb.* de *Franch.* dec. 624. num. 13. omnis namque dolus, & scelus abesse debent in aliorum interpretandis supremis voluntatibus l. *creditor* 60. §. *Lucius*, ff. *mandati*: sequitur *Bart.* in l. 1. num. 64. C. de *sacrosanct. Eccles.* *Simon de Petris de interpret.* vlt. *volunt.* lib. 4. dub. 20. num. 122. & seqq.

7 Sexto, nam dum fuit dispositio ad fauorem piaæ causæ, & salutem animarum, solus Dei impulsu, ad ita testandum mouetur ex l. *quoniam in multis*, C. de *sacrosanct. Eccles.* & proinde quæcunque alia causa piaæ dispositioni addatur, intelligitur impulsu, & non finalis, nisi testator expresse id declarauerit Panormit. cap. *verum de condit. appositis*, num. 3. *Felin.* cap. 7. *verum num. 7. de foro competenti*, *Couarr.* var. *resol.* lib. 1. cap. 14. n. 6. Hinc sequitur quod dato non tamen concessio, quod posset considerari aliquis calor iracundiae, esset causa impulsu, & non finalis, & proinde cessante causa impulsu, non cessat dispositio pia, quæ est causa finalis, ut ex innumeris, ferè ad nauseam nouissimè cumulatis, probat Dom. *Episcopus Maranta controv. 9. part. 1.* & P. Joseph. *Pinus Societatis Iesu*, in eius *allegationib. transcriptis* per Dom. *Episcopi Marantam in fine controvers. 9.*

10 Septimo, nam filius fuit institutus in legitima, & in aliis ducatis quinque mille, præter innumeras alias iustissimas prætentiones, eidem remissas, si litibus cederet, qua de re mater ad sui libitum potuit disponere, excepta legitima, debita iure naturæ, quo casu cessat querela inofficioi testamenti l. *cum quaritur*, C. de *inoffic. testam.* & in puncto dato quod propter iracundiam fuisset dispositum, probat *Crauett. conf. 256.* *Fusar. d. quast. 317. num. 3. cum seq.* sed quæ iracundia vmbra, vel vestigium considerari potest, dum testatrix animæ suæ prouidendo sic prudenter disposuit, vt saltim quieuit mortua, dum viuens, semper ærumnis, & vexationibus, numquam quienit; testamentum enim furiosi Romæ fuit approbatum, quia ritè, & rectè fuit testatus, sicut quilibet sanæ mentis, exemplo adducto à Valer. Maximo, vt refert Gramm. *decif. 73. num. 37.*

Secundum resolutum obiectum similiter multiplici medio.

11 Primo, quia dum legitima consistit in stabili bus eget liquidatione, ratione incertitudinis, & proinde non impeditur immisso, vt in puncto Rot. Rom. dec. 115. num. 12. part. 1. in recentior. Gratian. *discept. forens.* cap. 694. num. 11. Marescott. lib. 1. cap. 1. num. 31. var. *resolut.* Stati. Pacif. post tract. de *Saluian.* interd. dec. 60. latè Merlin. de *legitim.* lib. 5. tit. 4. quast. 10. Bald. Thomas. de *imputand.* in *legit. tract.* 4. tit. 14. cap. 3. num. 37. Oliuet. Beltramin. ad *decif. Ludov. 206. num. 13.* quos refert, & decisum testatur nouissimè Regens Capyc. Latr. d. dec. 10. tow. 1. num. 23. cum sequentib.

Secundò, quia dicta bona, non sunt dictæ ill. Principissæ, sed alterius, vt indicauimus supra in secunda responsione, ad primam oppositionem, qua de re nulla super eisdem effectibus affectari potest legitima, & erubuit Generosissima Testatrix, inmaneque delictum existimauit, mortuis fidem frangere.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Tertiò, quia fuerunt introitus destinati, pro celebratione Missarum, & detractiones fuerunt per testaticem prohibitæ, ad tradita per Camill. de Medic. *conf. 68.* Reg. de Ponte *conf. 21.* Pe- rigr. art. 37. num. 64. Rouit. *conf. 10. num. 32. lib. 1.* Fusar. *quest. 613. num. 6.* & 13.

Quarto, quia Dom. Aduersarius est debitor, tam ingentis quantitatis, in beneficium dictæ hereditatis, quod est sibi longè consultum pro iuribus legitimæ, & petit quod intus habet.

Denique meminisse oportet, quod ubi est du- 13 bium, testamentum, an teneat, vel ne, pro eius validitate iudicandum est, Gram. *decif. 103. num. 145.* præsertim in fauorem piaæ causæ, vt pluribus relatis probat Tiraq. de *privil. pia cause, privil. 146. 148.* & 516. Episcop. Maranta *locis citatis*, cum summa semper sit ratio, quæ pro religione facit l. *sunt personæ, ff. de relig. & sumptibus funer.*

Hæc pro meritissimo Cliente, doctrina, integritate, natalium splendore conspicuo, omnibus que numeris absoluто, in tam dura temporis molestia, aliisque negotiis pressus indicasse satis, ansam præbendo peritioribus ingenii subtilius, & altius indagandi veritatem, tūm quia in eadem causa scripserunt acutissimi causarum patroni, Dom. Franciscus Censalius, & D. Joseph Censalius Aduocatus in Urbe, dignissimi fratres, & in materia ultimarum voluntatum, duo fulmina belli, vt proinde turpe sit exire in scenam, coram Roscio, tūm etiam quia articulus pendet examinandus à celeberrimis, & Piissimis Iureconsultis in Rota Romana, supremo torius Orbis Areopago, cuius sententias cuncta tribunalia tanquam Oracula suscipiunt, & venerantur. Neap. die 15 Maij 1655.

DISCEPT. CCXCVIII.

S V M M A R I V M .

- 1 *Testamentum factum à Principissa Hieracis asseritur.*
- 2 *Declaratio confidentia facta per Principissam circa loca Montium.*
- 3 *Legatum pro Missis relicturn à Principissa.*
- 4 *Ægidiana non habet locum, nisi inter personas Ecclesiasticas in statu Pontificio.*
- 5 *Appellatio ab immisso an detur, & quando.*
- 6 *Legitima qualiter capi debeat de manu heredis.*
- 7 *Legitima debetur in bonis existentibus tempore mortis.*
- 8 *Legitima non detrahitur de bonis ad eorum usum destinatis.*
- 9 *Legitima non diminuit legata pia, quando hereditas est soluendo.*
- 10 *Legitima petitur Indicio ordinario, quando filius non possidet.*

ARGUMENTVM.

Immisionis causa stante iniustitia, an capax sit appellacionis, non tamen Ægidiana locum habet in terris Principum secularium, sed solum in statu Pon-

tificis inter Ecclesiasticos, legitima qua-
liter debeatur, &c.

I V R I V M
ALLEGATIONES,
P R O

Illust. Marchione Latertiæ, Equite
Sancti Iacobi, Regio Consilia-
rio, Hærede quondam Principissæ
Hieracis, & RR. PP. SS. Apostol.
execut. testamenti dictæ quondam.
Principissæ;

C O N T R A
Illust Franciscum Grimaldum
Principem Hieracis.

In Urbe Romana.

EXCELENTISS. Domina Benedicta Pinella Principissa Hieracis in suo ultimo cum quo decepsit testamento instituit hæredem vniuersalem Ill. D. Antonium Nauarette Marchion. la Terza Reg. Conf. ad effectum tamen exequendi eius voluntatem, prout latius in eodem testamento in quo etiam instituit Excellentiss. D. Io. Franciscum Grimaldum, ad præsens Hieracis Principe, & respetuè eius filium in legitima, & certa pecuniarum quantitate eidem danda, postquam fuerint soluta omnia debita, & impletæ dispositiones in eodem testamento contenta, ut *summario, num. 1.*

Adiit hæreditatem præfatus D. Consiliarius de Nauarrete in vim prædicti testamenti; quod præcedente præambulo fuit demandatum execu-
tioni à Magna Curia Vicaria Neapolis.

2. Et quia inter Iura in hæreditate reperta aderat facultas exigendi fructus 127. locorum Montis fidei existentium hic in urbe emptorum à Prospero de Alexio, & in eius faciem cantantium, qui de anno 1653. declaravit habuisse pecunias confidentialiter à quodam ad effectum encendi dicta loca montium, & qui etiam dicto Prospero retenus ordinavit, ut ipsorum montium, illorumque fructuum omnimodam dispositionem committeret eidem D. Principissæ, quæ tam in vita, quam in morte posset de illis disponere, vel dispositionem alteri sibi benè viso committere *summario, num. 2.*

3. In vim cuius declarationis dicta D. Principissæ, vtendo facultate sibi tributa in suo ultimo codicillo disposuit, & ordinavit dicto suo hæredi, quod ex fructibus dictorum locorum montium, deductis expensis exactiōnum, &c. deberent celebrari tot Missæ in Monasterio ab eius hærede erigendo, & interim in aliis Ecclesiis ad arbitrium ipsius hæredis, & executorum testamenti pro anima illius, qui dedit pecunias pro emptore dictorum Montium, ut *summario, num. 3.*

Ideo viis prædicta declaratione dicto Prospeti, & dispositione dictæ Principissæ per eandem Magnam Curiam Vicariæ fuit prouisum, & decreta, quod exactio fructuum dictorum loco-

rum montium pro disposita crogatione admī-
plenda spectaret ad dictum D. Antonium de Na-
varret hæredem vniuersalem ipsius Principissæ,
ut *summario, num. 4.*

Verum D. Princeps aduersarius prætendens nullitatem testamenti, & quod dicta loca mon-
tium spectarent ad D. Principissam Testatrixem,
obtulit ab Illustriss. D. Thesaurario, Nihil trans-
eat, cum quo fuit prædicta exactio impedita.

Vnde, ut hoc impedimentum tolleretur, &
Iura partium in medium proferrentur, fuit de
communi cōfensi introducta causa coram A. C.
met, & pro hac parte fuit petita immisso in vim
l. fin. C. de edict. Dini Adr. tollen. in possessionem
dicti iuri exigendi dicti fructus reperti in hære-
ditate d. D. Principissæ, patet in actis & est insti-
ficatum: E contra verò fuit per D. Aduersarium
petita rescissio Testamenti, in quo cum obtinere
non posse videret, cum hæc sit materia, requirens
altiorem indaginem, nec impeditum possit immis-
sionem, vigore testamenti non aboliti, cancellati,
placuit Iudici hanc insubstantem prætensionem
remittere ad petitorum, concedendo nobis im-
missionem, vigore illius Testamenti in prædicta
loca Montium.

Verum quia dicta immisso non fuit super to-
to, sed tantum super duabus ex tribus partibus,
relieta altera tercia parte pro prætensa legitima
D. Aduersarij.

Idē pro hac parte porrigitur commissio, pro-
ponente R.P.D. Orsino, in qua petitur causam
simpliciter committi in Rota, quæ omnino ex
infra scriptis simpliciter signanda videtur ex ca-
pite evidentis, & notoriæ iustitiae.

Ægidiana enim non intrat, quia illa est con-
stitutio localis, & non habet locum, nisi in statu
Ecclesiastico, & inter personas eidem immediate
subiectas, (quales non sunt personæ inter se litigantes
in præsenti) *Grat. dec. Marchia 55. ex n. 8.*
& 9. Rot. dec. 79. ex n. 19. p. 5. recent. quo casu re-
manet inconcussa dispositio iuris Canonici, se-
cundum quam in quolibet possessorio admittitur
appellatio *cap. cum ad sedem*, ubi gloss. de causa
possessionis, & proprietatis *Clement 1. de sequestr.*
poss. & fructum, Affl. dec. 269. ex n. 2. Vrsill. in suis
conclusionibus, verbo Ægidiana concl. 63. ex n. 6.

Sed in oranem casum appellatio, quoad illam
partem immisionis concessæ D. Aduersario, om-
nino venit admittendo, stante notoria iustitia,
quæ facit locum appellationi, etiam in casalibus,
in quibus intrat Ægidiana, *Gabriel. conf. 44. ex*
num. 15. lib. 1. Rot. decis. 324. ex num. 3. p. 2. re-
cent. & apud bo. mem. Merlin. *decis. 19. ex n. 5.*
maxime quod nec etiam intrat Ægidiana, ubi
adest interesse causæ piæ *Rot. dec. 68. n. 33. p. 4.*
tom. 3. & dec. 51. n. 13. p. 5. recen. & in aliis passim.

In iustitia enim deducitur, tum quia conce-
ditur immisso pro tercia parte, ratione legitime,
antequam suislet detractum æs alienum, iuxta
Text. in *l. Papinianu*, ff. ad *Trebell.* & ante-
quam perspiceretur status hæreditatis, & fieret
liquidatio, sicuti testatrix mandauerat, ex quo
oriri iniustiam firmat *Ciriac. contr. 222. ex*
num. 5. 6. & *7.* ubi quod filius agens ante præ-
dicta ad legitimam, non sit audiendus, etiam si
offerret cautionem de restituendo Surd. *conf. 248.*
ex num. 17. Rota apud Seraph. *decis. 669. ex*
num. 3. & *part. 6. recent. decis. 221. ex num. 3.*
legitima enim vti quota bonorum est capienda
de manu hæredis, *Altograd. conf. 91. ex num. 75.*
& 76. cum seqq. nec hæres ad illam tenetur, nisi
de eo, quod supereft, detractis detrahendis, *Amat.*
Pantomis.

Panormit. lib. 1. var. resol. 39. ex n. 167. Arias de Mesa variar. lib. 3. cap. 37. ex num. 10. Cancer. variar. part. 1. cap. 2. ex num. 22. Faber. in Cod. tit. de inofficio testam. diffinit. 6.

7 Tum etiam quia legitima debetur super bonis, & corporibus à testatrix posseditis, quæque in eius dominio de tempore mortis extant, prout regulare est in iudicio leg. fin. iuxta late tradita per Surd. decis. 3; 6. ex num. 1. cum plurib. seqq. & hoc casu debet per actorem concludenter probari dominium defuncti, ut latissimè per Surd. ubi proximè ex num. 9. Franciscus Censalius in obseruat. ad Peregrinum de fideicommiss. fol. mihi 484. col. 2. vers. 18. obseruo in prima impressione, haec autem loca Montium iam ex scripturis ab eodem D. Aduersario productis apparabat, quod non erant in dominio D. Principissæ, licet ad ipsam spectaret ius, & facultas illorum fructus exigendi, & de eis disponendi, iuxta declarationem illius in cuius faciem cantabant, & voluntatem eius, qui dedit pecunias pro illorum emptione, & in hoc ius per nos fuit petita immisso, vnde iniustitia remanet ineuitabilis, dum Index non debebat moueri quibusdam præsumptionibus prætensiæ simulationis, per quas ex aduersario prætendebatur demonstrari, quod dominium locorum Montium spectaret ad D. Principissam, quia ut dixi, ad hunc effectum incertæ probationes non relevant, sed illæ debent esse certæ, & concludere per neccesse, non autem per possibile, l. non hoc, C. unde cognati, cum aliis latissimè per Surd. d. decis. 339. ex num. 9. vltra quod præsumptiones ex aduerso congestæ, nec etiam percuterent loca Montium, de quibus agitur, ut suo tempore demonstrabitur.

8 Tum tertid, quia dum vigore facultatis, quam D. Principissæ habuerat, dispositus de fructibus horum locorum Montium ad usus pios, & pro celebratione Missarum, nullatenus poterat per Indicem, quatenus etiam (quod omnino negatur) ad D. Principissam spectarent super illis dari immisso pro detractione legitimæ, cum illa non detrahatur ex rebus particulariter alteri legatis, vel ad certum usum destinatis in puncto Gratian. decis. March. 181. ex num. 5. & 6. & discept. forens. cap. 334. ex num. 7. & 8. Gabriel consil. 137. ex num. 6. & 14. lib. 2. Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 1. q. 10. ex n. 10. & lib. 5. tit. 4. q. 7. ex n. 8. vers. Quia legitimæ, &c.

9 Et præcipue dum in casu nostro hereditas est opulentissima, vt appareat ex cod. testamento, & D. Aduersarius est debitor hereditatis vti haeres patris, plusquam in scutis 175. m. vt est demonstratum R. P. D. Ponenti, quo casu, vltra quod D. Aduersarius petit, quod intus habet de prædicta conclusione non dubitari, firmat Gratian. d. decis. Marchia 181. ex n. 5. & 6. Tiraquell. de privilegiis pia cause priuile. 72. vbi quod quando hereditas est soluendo ante omnia integrè deducantur legata pia, Molfes. conf. 13. ex num. 24. & seqq. post primum tomum ad consuetudines Neapolitanas.

10 Et demum iniustitia est evidens, etiam attento, quod quando filius non possidet, iudicium petitionis legitimæ est ordinarium, sicut docet Bart. consil. 17. per tot. lib. 1. Ripa respons. 1. de triene, & semisse, ex n. 1. lib. 2. cum aliis per Cyriac. contr. 5. num. 149. & 150. vnde ex hoc capite etiam multò fortius erit annuendum petitæ commissioni simpliciter.

Quæ vero deducebantur, circa prætensionem nullitatem testamenti ex cap. ody, non fuerunt

habita in consideratione, & re vera non sunt habenda, vt in petitorio demonstrabitur, cum in possessorio fuerit nobis sufficiens producere testamentum, & Codicillum non abolitum, neque cancellatum.

Ex quibus, &c.

DISCEPT. CCXCIX.

S V M M A R I V M.

- 1 Legitima filio non debetur si aliunde sit debitor ei, à quo petit.
- 2 Legitima non patitur deductionem quando bona sunt apud heredem.
- 3 Sequestrum qualiter impedit legitima deductionem.
- 4 Sequestrum super feudis non tenet, nisi doceatur de assensu Regis.
- 5 Donatarius an, & quando teneatur ad debita donantis.
- 6 Donatio in fraudem quando, & qualiter presumatur.
- 7 Donatarius conuenit directè antequam discussiatur quantitas reservata.
- 8 Donatio particularis quando dicatur, & quando uniuersalis.
- 9 Hares quando teneatur habere ratum factum defuncti.

A R G U M E N T U M.

Legitima qualiter debeatur, sequestrum super feudis nullum est sine assensu. Donatarius an, & quando teneatur ad debita donantis, & quid si sit uniuersalis, & quid si fuerit in fraudem, & haeres quando teneatur habere ratum factum defuncti.

P R O

D. Antonio Nauarrette,

C O N T R A

D. Franciscum Grimaldum;

R. P. D. Priolo,

Romana locorum Montium.

RESPONDEO primò, recedendum à decis. quoad partem respicientem fauorem D. Principis Aduersarij; etenim supposita obligatione omnium bonorum, tam burgenaticorum, quam feudalium mediante assensu Regio per D. Principem Patrem ob causam restitutionis dotum facta, & supposito, etiam quod ad praesentem omnia bona tali oneri obnoxia penes d. D. Principem Aduersarium reperiantur, vt demonstratum ex præbationibus bene in facto deductis, indubitanter quoad prætentionem legitimæ ei obstabit excepit.

ceptio, fruſtrā petis, quod intus habes §. si res aliena, inſtit. delegat. Menoch. de adiſcend. remed. 4. num. 179. Valenz. confil. 69. num. 159. lib. 1. Rota decis. 64. n. 1. & quando hæreditas est soluendo legata pia non recipiunt diminutum Tiraquell. de priuileg. pia cauſa, prinal. 72. Molfes. post pri- mū tori. ad confuet. Neapol. confil. 13. num. 24. & in puncto legitimè admittitur in decis. qua re- uidetur, §. & licet conclusio.

- 2 Non obſtat existentiam aliorum bonorum non probati, vt ex aduerso prætenditur cum qualitate commoda deductionis legitimæ, tum quia obiectum excederet si bona de quibus est deducēda legitima eſſent penes alium; ſecus prout hic, dum ſunt penes ipsum debitorem hæreditatis maternæ occaſione dotum, & fructuum, ad quam reſtitutionem D. Aduersarij pater fuit condenatus per ſententias Rotales ejecutas per Sacr. Conf. Neap. ſuper feudis in Regno exiſtentibus, & per dictum D. Aduersarium poſſeffis.
- 3 Tom etiam quia præfata commoda deductio non tollit ly præſentis fequeſtri ſuper feudis noniter deductis, quia quoad illud factum non eſſe D. Principiſſae retorquetur cum ipſe poſſit retinere legitimam & residuum ſoluere, ac liberare ſtatū Terræ nouæ à dicto fequeſtro. Quo verò ad fequeſtrum illorum de Franchis pariter ſuper ſtatū Terræ nouæ, non autem ſuper feudis Cuiutatis Hieracis, ac Terræ Gioiae, qui nūquam fuerunt fequeſtrati, dicimus illud ex aduerso non demonstrari effectnatum, & quod creditum excedat valorem dd. ſtatūm ascendentem ad ſcuta ferè decies centena milia, & quatenus effectua- tio demonſtraretur, nil obſeffet dum pars aduersa non docet de aſſensu Regio, prout requiritur vi- gore Constitutionum Regni conſistentem diuæ memorie, &c. in puncto de Ponte de potestate Proregis, tit. 4. §. 7. num. 29. & 30. Camerarius in cap. 1. an Agnatus, q. 10. col. 1. vers. Ant queris, Stayban. inn. qui loquitur in puncto fequeſtris ſunt fructibus feudi resolut. forens. cap. 12. ex num. 1. cum pluribus ſeqq. vbi ita docet decisum, quia fructus feudi ad hunc effectum reputantur etiam feudales nouiſſimè Francisc. Marc. diff. 21. ex num. 10. & 11. & diff. 42. n. 1. lib. 1. vbi recte ſubdit, quod si creditor prout hic habet aſſenſum Regium poſt procedere ad venditionem corporis feudi ſuper quo nos petimus ſatisfieri non au- tem ſuper fructibus.
- 5 Conſugium ad donationem quæ excesso præ- tenditur particularis ſtante reſervatione du- cat. 20. m. ad effectum teſtandi, nullius proſuſus eſt momenti, quia illa reſervatio non efficit do- nationem particularē, quando in quantitate reſervata non eſt datus alijs hæres, ſicut fuerat datus in caſu decisionis Romanæ locorum Montium 3 Junij 1651. coram R. P. D. meo Melio §. ultimo, alleg. in decis. que reuidetur, vnde dona- tarius hoc cauſu tenetur ad ſolutionem æris alieni donatoris in puncto Nicolaus Mezzius trahit. de contr. tit. de donat. num. 25. fol. mihi 157. Fab. de Anna confil. 108. num. 27. lib. 1. Masc. cum in do- natione fuerint inclusa feuda, & donatio his caſibus dicitur potius refutatio, ſeu anticipata ſuccesſio, quo caſu ſuccessori tenetur etiam in actione personali ad onera ante refutatum con- tracta de Marinis Quotidian. lib. 2. c. 139. n. 17. & ſeqq.
- 6 Et tamen ſufficeret nos hypothecata, cum ad- uerſemur in debitis contractis ante donationem per quam proinde creditoribus anterioribus

præindicari non poſtit dum non remanferunt bona pro eorum ſatisfactione ſufficientia; in puncto Lanar. confil. 90. ex num. 3. vbi quod illo caſu donatio dicatur facta in fraudem, & diſtinxit bene Rot. apud Duran. decisione 248. nu- mero tertio.

Et in terminis donationis factæ cum reſerva- 7 tione, quæ non eſt ſufficientis prout hic ad diſſolutionem æris alieni donantis, quod donationis poſſit conueniri direcēte abſque eo quod diſcutiatur quantitas reſervata, firmat Cancer. var. lib. 1. cap. 8. de donat. num. 615. vers. ex quo fit, vt de plano, & lib. 3. cap. 7. de paet. num. 129. vers. Licet noſter Senatus, hōcque ad euitandum cir- cuitum in puncto Lanar. d. confil. 90. num. 1. quia ridiculum eſſet præſenti aſſerere, quod etiam quantitate duc. 20. m. reſervata diſſolui valeat rationem creditum ascendentem ad ſcuta fe- rē 200. m. Quinimò donatarius conuenire his caſibus etiam actione personali firmat in puncto Gutierrez præt. lib. 2. q. 5. 15. num. 19. Boët. qui dicit ab hac praxi non eſſe recedendum dec. 204. num. 43. hic decis. 205. num. 1. Costa de portion. ratæ, q. 90. num. 1. Peguer. decis. 123. n. 5. Salgad. in trahit. Labyrinth. credit. part. 2. cap. 26. ex n. 90. Ioan. Bapt. Hodier. lib. 1. contr. part. cap. 15. ex num. 79.

Sed reuera D. Princeps Aduersarius non po- 8 test dici donat. particularis dum poſſidendo omnia bona poſſidet etiam partem reſervatam in qua dum ibi non fuit datus cohæres indubitante remansit donatarius vniuersalis, vel potius hæres anomalus, vt appellatur à Reudens. variar. resol. cap. 3. ex num. 35. vel hæres contractionalis, vt illum appellat Faber in Cod. lib. 5. tit. 9. de- finit. 8. n. 4. proindéque ad omnia debita do- nationis obnoxios etiamſi alius à principio fuſſet donatarius particularis, vt in ſpecie Boët. d. de- cis. 204. n. 43. vers. Sed pariter singularis, & diſtinguunt etiam DD. adducti per Rot. apud Duran. d. decis. 348. ex num. 3. & ſeqq. in cuius caſu ideò facit dictum non obſtare donatario excep- tionē Petis quod intus habes, quia agebatur de debitis contractis poſt donationem, vt patet ex illius principio, quia alias hoc eſſet illudere creditores hypothecarios anteriores prætextu do- nationis particularis, vt bene diſtinguit Fab. in eodem tit. de donat. definit. 5. ex num. 19. vers. Non de hypothecariis.

Negamus denique loca Montium de quibus agitur, fuſſe D. Principiſſae matris cuius teſta- mentum, & declarationem in hac parte filius re- petens legitimam vigore eiusdem teſtamenti non poſterat, nec debebat impugnare l. cum à matre, C. de rei vandicat. præſertim cum impugnatio fuerit quoad totam diſpositionem ex qua proin- de tanquam impugnatam nullum lucrum perci- pere debeat Gratian. cap. 270. ex num. 21. & dum filius non poſſidet non eſt legitimus contradicitor prætextu legitimæ impedire immissiones quoad totum in puncto Hieronym. de Laurer. d. Ane- nion. 52. ex n. 4. & dec. 104. n. 7. Franc. Rodanasc. confil. 78. ex n. 26. lib. 1.

Reliqua quoad duc. 5000. tolluntur tam in de- cipline, quām ex nouo facto.

Et ex quibus, &c.

DISCEPT. CCC.

SUMMARIUM.

- 1 *Heres vigore l. finalis, C. de edict. Diu. Adr. toll. habet immisionem, &c.*
- 2 *Testamenti causa in dubio pro eius validitate iudicatur.*
- 3 *Immissione non denegatur heredi propter institutum in legitima.*
- 4 *Legitima est portio bonorum.*
- 5 *Legitima non debetur super corporibus destinatis ad opus pium.*

ARGUMENTVM.

Heres vigore l. finalis est immitendus, et in dubio pro testamento iudicatur, nec denegatur immisso pro legitima relicta filio.

HYERACENSIS

HÆREDITATIS,

PRO

DD. Antonio Nauarrette,

CONTRA

D. D. Franciscum Grimaldum.

RESPON. primo, resoluendum videtur pro immisione fauore D. Antonij de Nauarrette Regij Consiliarij in omnibus locis 127. montis fidei in vrbe existente, quia ipse habet intentionem fundatam in testamento in quo fuit scriptus hæres à D. Principissa Hieracis non abolito, nec cancellato, nec aliquod vifibile vitium continentem communiter DD. in l. final. C. de edict. diu. Adr. minimè obstantibus exceptionibus contra instrumentum prætensis, quia cum impossibile sit illas incontinenti probari remitti debent ad petitionem Ofasel decif. 26. num. 15. Gratian. discept. forens. cap. 702. ex num. 42. usque ad 52. Rat. apud Gregor. decif. 194. num. 22. cum aliis per addent. ad Buratt. decif. 211. ex num. 32.

2 Præcipue quia testamentum de quo agitur fuit exequutum tam quoad bona existentia in Regno, quam etiam quoad d.loca montium, non solum per magnam Curiam Vicariæ, sed etiam per Sacrum Consilium Neap. cuius authoritas quanta sit testatur Dec. conf. 379. in principio de quo meminit de Franch. decif. 238. num. 3. vers. & Sacr. conf. Neap. magna est authoritas, licet alias d. Sacr. consilium adeo magni faciat Rot. Rom. vt etiam aliquando in arduis articulis consuleret, vt testatur Afflict. dec. 351. num. 10. & summa quidem ratione, quia cum in testamento de quo agitur fuerit D. Aduersarius in legitima honorabili institutionis titulo decoratus, & reliquo esse hæreditatis exclusus ob ingentes causas in testamento expressas, non solum respectu viri, sed etiam in eiusdem D. Aduersa-

rij nullatenus aduersus matris iudicium conqueri poterit Alex. conf. 45. num. 7. lib. 1. Stimon. conf. 245. num. 2. Menoch. conf. 497. num. 16. & in dubio est pronunciandum pro validitate testamenti etiam contra filium exclusum l. si part. ff. de inoff. testam. Mantic. de coniect. ultim. volunt. lib. 2. tit. 15. num. 8. Ciriac. controvers. 2. num. 69. Rot. in Rom. hæreditatis de Fabiis 3. Iunij 1641. coram Rod. meo Bichio, etiam quod testamentum fuisset factum ex odio, quod hic non probatur Surd. decis. 41. per tot. signanter num. 10. Fasar. de substit. quast. 3 17. num. 5. præcipue cum tota hæreditas præter legitimam fuerit relicta, vt conquereretur in opera pia pro anima Testatrixis Menoc. conf. 544. num. 2. Dec. conf. 236. num. 6. & conf. 248. num. 28. & sicuti vii filio potest relinquere tota hæreditas, alteri verò tamen legitima, vt firmat Menoch. conf. 683. num. 5. multo fortius quando est instituta causa pia Crauett. conf. 256. num. 1. cum aliis, suo tempore deducendis cum non sint præsentis inspectionis in iudicio possessorio.

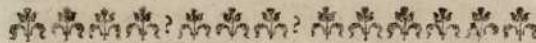
Nec obstat saltim D. Aduersario competere posse immisionem super locis montium pro rata legitimæ, quia dum ad illam agit vigore testamenti videtur illud omnimodo approbare, vnde cum ibidem expresse mandetur illam persolui debere deducto hære alieno, vt sanctetur etiam de iure iuxta Text. in l. Papinianus, ff. ad Trebell. nullatenus D. Aduersarius esse poterit legitimus contradictor ad impedien. hæredi scriptio immisionem Hieron. de Laurent. decis. Auen. 104. num. 7. Giurb. ad consuetud. Messana cap. 5. glas. 6. part. 1. num. 18. quia hoc casu legitima indiget liquidatione, maximè quando filius non possidet sicuti possidere non dicitur dum coram A. C. petiit immisionem iuxta late tradita per Capyc. Latr. decis. 10. ex n. 19. cum seqq. lib. 1. Amat. Panorm. var. lib. 1. resol. 39. ex num. 167. Ant. Faber. in C. tit. de inoff. testam. defin. 6. & de error. Pragm. part. 1. Decad. 15.

Præcipue cum legitima sit portio bonorum, quæ defunctus reliquit quippe cum ex. non probetur loca montium spectasse ad hæreditatem D. Principissæ, immò contrarium deducatur ex Codicillis, prætensio D. Aduersarij, omnino evanescit, cum tamen etiam in contrario casu filius non possit petere sibi legitimam assignari ex singulis corporibus rerum hæreditiarum, quamvis ex omnibus bonis ipsa sit debita, vt egregie probat nonissimè Deccherus lib. 2. dissert. Belgica 4. sub num. 6. & 7. Cancer var. part. 1. cap. 2. num. 44. Amat. Panormitan. resolut. 39. num. 168. lib. 1. & resolut. 56. n. 3. lib. 2. Anton. Faber. in C. tit. de inoff. testam. defin. 3. Molphes. post primum tom. ad consuet. Neapolit. conf. 9. num. 18. vers. adeo ut, & consequenter ex hoc capite etiam filius legitimam prætendere non valeat propria autoritate, sed illam omnimodo liquidato prius statu hæreditatis petere debet à manu hæredis, vt post alios Altograd. conf. 91. n. 76. & seqq. lib. 1. Franc. Redanasc. conf. 78. n. 26. lib. 1. Merlin. de legitima, lib. 1. tit. 4. quast. 10. num. 1. vers. & quamvis possideat filius Grat. cap. 644. n. 1. de Franch. decif. 127. num. 1. & vbi quod ante liquidationem nullo pacto legitima peti possit etiam oblata per filium cautione Addent. ad Greg. decif. 206. num. 13. Rot. decif. 121. num. 1. & seqq. part. 6. rec.

Cessatque omnis difficultas, quia quatenus, quod negatur, loca montium spectassent ad D. Principissam, vtique cum illorum fructus fuerint destinati

destinati pro celebratione Missarum super illis nullatenus prætendit poterit ratione legitimæ immisso, quia quicquid sit, an legitima minuatur per legata pia cessat tamen amaritudo quando hæreditas est soluendo sicuti hic dum non solum hæreditas D. Principissæ est opulentissimæ, sed D. Aduersarius est debitor in ingentissimis pecuniarum summis iuxta tradita per Merlinum de legitima, lib. 2. tit. 1. quest. 10. num. 10. & lib. 5. titulo 4. quest. 7. num. 8. Surd. conf. 148. num. 11. Ciriac. controvers. 221. num. 34. & 35. Argel. de acquirend. poss. quest. 3. num. 1044. Rota decis. 113. num. 4. part. 2. diuers. vt proinde cum D. Consiliario ex omni parte assistat ius ipsius sufficiat habere spem testamentariæ successionis quoisque per tres sententias conformes prætentæ nullitates declarentur latissime firmat Lel. Altogr. conf. 74. per tot. signanter ex n. 17. lib. 1. nullatenus immisso impediri poterit prætextu legitimæ aliarumque exceptionum, altiorem indaginem requirentium.

Ex quibus, &c.

D I S C E P T A T . C C C I .

S V M M A R I V M .

- 1 Dos Principissæ Hieracis quanta, & ubi cunctata fuerit.
- 2 Creditum Principissæ quantum sit.
- 3 Dispositio refertur facta per quondam Principissam.
- 4 Immisso in locis Montium an competit filio pro legitima.
- 5 Appellatio ab immisso quando, & qualiter detinetur.
- 6 Egidiana quid disponat, & quando locum habeat.
- 7 Legitima non detrahitur ex legato speciali pro Missis.
- 8 Legitima de qua hic an potuisse fiani ex aliis bonis.
- 9 Principissæ creditum in maxima quantitate existentes.
- 10 Principem, de quo hic non posse legitimam habere ob bona, quæ possidet.
- 11 Donatarius, & creditor causa dotis qualiter concurrant.
- 12 Legitima à filio debitore petita obstat, quod intus haber, quod petit.
- 13 Feuda cum assensu obligata vendi possunt, & quando.
- 14 Feuda litigiosa, & intricata sequestris qualiter accipi debeant pro legitima.
- 15 Sequestrum sine effectu non nocet.
- 16 Donatarius uniuersalis an, & quando habeatur uti heres.

A R G U M E N T U M .

Immissio pro legitima an detur in certo corpore, & ab immisso detur approbatio, & quid sit Egidiana, & inter quos locum habeat. Filius debitor si petat legitimam quid ei opponi possit,

& quid de legitima super feudis sequentur.

C O N G R E G A T I O N E

S I G N A T V R A E I V S T I T I A E

Romana locorum montium,

P R O

Illust. D. Antonio Nauarrette
Regio Consiliario;

C O N T R A

Illust. D. Principem Hieracij.

H EVEREND. Pater bon. mem. D. Benedicta Pinella fuit nuptiæ tradita cum dote scutorum 45. m. argenteorum monetæ Ienuæ, & aliorum ictuor. 6. m. extradotalium D. Principi Hieronymo Grimaldo, quam hypothecauit cum Regio beneplacito, & assensu super omnibus suis bonis etiam feudalibus nempè statu terræ Nonæ, Hieracis, & Gioiæ, promittendo illius restitutionem cum amplissimis pactis signanter clausula constituti, & pacto de capienda possessione propria auctoritate sum. num. 1.

Sed stante lite inter D. Benedictam, & D. Principem Hieronymum super separatione thori in Rota coram bo. me. Pirouano fuit D. Principissæ per sententiam Rotalem declarata creditrix pro restitutione sue dotis dd. scutorum 45. m. & aliorum scutorum 6. m. extradotalium, & ingentis quantitatis fructuum dotalium, pro quibus omnibus relaxatis executorialibus, se opposuit illarum executioni D. Princeps Franciscus Grimaldus vti donatarius uniuersalis D. Principis Hieronymi Patris, à quo reportauerat donationem omnium suorum bonorum etiam fidelium reseruatis tantum ad eius fauorem ducatis. 20. m. monetæ Regni ad effectum testandi sum. n. 2. adeo vt nunquam potuerit haberi executio dd. executorialium Rotæ se opponente totis viribus debitatis restitutioni dotis, & solutioni fructuum dotalium d. Principe Aduersario occupatis omnibus bonis D. Hieronymi Patris.

Sed D. Benedicta in angustiis posita obiit condito prius testamento, in quo instituit hæredem in legitima, & in certa pecuniarum quantitate d. D. Principem Franciscum filium, hæredem uniuersalem, sed fiduciarium instituit D. Antonium Nauarrete Regium Consiliarium Neapolis, ad effectum ex illius hæreditate construendi Monasterium Monialium, & faciendi alia opera pia sum. num. 3. sed quia inter iura hæreditaria D. Principissæ aderat facultas exigendi fructus 127. locorum montis fidei in suis Codicillis dispositus de dictis locis illos omnes legando pro celebratione Missarum sum. num. 4.

Introducta ideo lite ad instantiam D. Principis Hieracis coram A. C. super nullitate d. testamenti, & immisso in possessionem dd. 127. locorum montis fidei obtinuit sententiam super immisso in illorum tertia parte, fuit pro parte D. Nauarrete appellatum, & commissa causa appellationis in Rota cum clausula constito, quod fit locus Egidianæ exequatur sin minus causam appellationis cognoscat sum. num. 5. fuit coram Reueren-

Reuerendissimo D. Priolo propositum dubium: An & cui eslet danda immisso, & resolutum esse dandam immisionem in possessionem tertiae partis dd. 127. locorum montis fidei D. Principi Hieracis, vt ex decisionibus ex aduerso dandis, vnde lata sententia super d. immisione, & interposita appellatione pro D. Nuarrette, fuit appellatio per Rotam admissa, & responsum de Apostolis, testimoniales sum. num. 6. Et licet stante hac response D. Nuarrette habeat tempus vnius anni ad committendum causam appellationis, nihilominus pro D. Principe datut commissio in qua instatur committi causam appellationis interpositae pro D. Nuarrette clausula sine praecipuicio, quæ videtur rejicienda, & signanda commissio appellationis interpositae quæ porrigitur pro D. Nuarrette ex sequen.

5 Siquidem cum à d. sententia lata super immisione ad favorem D. Principis fuerit appellatum, & appellatio fuerit admissa à Rota d. sum. num. 6. non est de alio querendum iuxta stylum huius supremi Tribunalis Sig. à quo passim signantur commissions appellationum quando à iudice à quo est lata sententia fuit admissa appellatio, prout in praesenti.

6 Et merito fuit admissa appellatio, absque propositione dubij in Rota: An sit locus Aegidianæ, quod alias omnino erat proponendum stante rescripto signatuæ, quæ ut dixi cum clausula constito, quod sit locus Aegidianæ exequatur sin minus causam appellationis cognoscatur, quia à dicta sententia lata super immisione datur de Iure Canonico appellatio iuxta Textum in cap. eum ad sedem ubi gloss. de caus. possess. & propriet. Clem. 1. de sequest. possess. & fruct. Nihil refragante constitutione Aegidianæ non solum quia non habet locum nisi in statu Ecclesiastico, & inter personas eidem immediatè subiectas Gratian. decis. March. 55. num. 8. & 9. Rota in recent. decis. 79. num. 19. p. 3. quales non sunt D. Nuarrette, & D. Princip. Hieracis in hac causa litigantes; sed etiam quia loca montium de quibus agitur, & super quorum tertia parte fuit concessa immisso fuerunt effecta, & sunt Ecclesiastica; dum fuerunt legata à D. Benedicta Pinella protam pio vsu celebrationis missarum d. sum. n. 4. quo casu non esse locum constitutioni Aegidianæ ex defectu potestatis illam concedentis firmavit Rota post Statil. de Saluian. interd. dec. 23. 1. num. 1. & decis. 23. 4. num. 1. & in recent. dec. 32. num. 12. part. 1. & decis. 47. 2. num... p. 2.

7 Sed multò magis videtur signanda commissio appellationis ex iniustitia sententiae totalis, quæ manifesta, & notoria appetet considerando quod D. Principi non controvenerit legitima, sed illi opponitur, quod cum ista loca montis fidei fuerint legata pro tam pio vsu celebrationis Missarum non est detrahenda legitima ex ipsis locis montis fidei, sed est detrahenda ex aliis bonis hereditariis D. Principissæ, ex quibus æquè commodè legitima detrahi potest Grat. discept. forens. cap. 33. 4. num. 7. Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 1. quest. 10. num. 10. & lib. 5. tit. 4. quest. 6. num. 8. in fine Rota in Mileuitana fideicommissi 13. Marty 1651. coram bon. me. Bichio, quam conclusionem in irre verissimam admittunt decisiones in hac causa emanatae.

8 Quod autem constet in hereditate D. Benedictæ adesse alia bona, & ex illis posse commodè detrahi legitimam à D. Princeps Francisco eius filio, in & legitimam, & vniuersam hereditatem D. Benedictæ matris habere in manibus, & Jul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

penes se existere iustificatur evidenter, nam vt in præmissa facti serie deduxi, & iustificauit constat D. Benedictam fuisse nupti traditam D. Principi Hieronymo Grimaldo cum dote scutorum 45. m. argenteorum monetæ Ianuen. & aliorum scutorum 6.m. extradotalium, quæ am hypothecauit cum Regio beneplacito, & assensu etiam super bonis feudalibus nempè statu Terræ Nouæ, Hieracis, & Gioiæ, & aliis suis bonis, promittendo illius restitutionem cum amplissimis pactis, & signanter clausula constituti, & pacto de capienda possessione propria auctoritate d. sum. num. 1.

Constat etiam D. Principissam Benedictam iliusque hereditatem esse creditricem non solum dd. scutorum 45. m. dotalium, & aliorum scutorum 6. m. extradotalium sed etiam ingentissimæ quantitatis fructuum ex dicto instrumento dotali, & sententia Rotali lata à bo. me. coram Pirouano d. sum. num. 1. & 2.

Et denique constat D. Principem Franciscum 10 Aduersarium esse donatarium D. Principis Hieronymi Patris d. status Terræ Nouæ, Hieracis, & Gioiæ, & aliorum suorum bonorum hypothecatorum pro restitutione dotis, & fructuum dotalium ex dicto instrumento donationis in libris Regiæ Cameræ ad eius instantiam registrato d. sum. num. 3. Et ex eo quod D. Princeps Adversarius tanquam illorum possessor se opposuit executioni executorialium Rotalium relaxatarum pro restitutione dotis, & solutione fructuum dotalium sum. numer. 7. quorum bonorum feudalium donatorum possessio D. Principis Francisci Adversarij comprobatur etiam de praesenti, dum post obitum D. Hieronymi Patris, & tanquam illorum possessor soluit relictum, quod debetur à nouis possessoribus feudorum Regiæ Cameræ sum. num. 8. Et in lite quam habuit cum Regia Camera de anno 1655. cum Regio Fisco super augmento taxæ status terræ Nouæ, & Gioiæ produxit articulos, examinavit testes, ut d. status possessor, qui testes deponunt D. Principem Adversarium esse possessor d. status terræ Nouæ, & Gioiæ sum. num. 9. in qua lite condemnatus pro argumento in scutis 137. annuis sum. num. 10. tanquam possessor instituit pro compositione, & fuit admissus ad compositionem ab Excellentissimo D. Prorege sum. num. 11.

Ex quibus sequitur D. Principem Adversarium teneri ad restitutionem dotis D. Principissæ Matris, & fructuum dotalium dupli actione nempè personali, & reali, personali cum sit Dotarius vniuersalis omnium bonorum praesentium, & futurorum D. Principis Hieronymi Patris, qui propterea tenetur personaliter, & recta via ad solutionem huic debiti dotalis contracti ante donationem Gratian. discept. forens. cap. 25. 6. num. 17. Duran. decis. 34. 8. num. 3. noa obstante quod in donatione D. Princeps Hieronymus referuauit ad eius favorem ducatorum 20. m. ad effectum testandi, quia præter quod dominus Adversarius occupat etiam istos ducatos 20. m. cefsat difficultas, quia cum creditum dotale D. Principissæ longè excedat strictam quantitatatem ducatorum 20. m. reseruatorum donante ad effectum testandi, D. Princeps isto casu ultra quantitatatem referuatam dicitur donarius vniuersalis, & tanquam haeres tenetur ad solutionem debiti paterni ultra quantitatem referuatam recta via, & personaliter Fontanell. de paet. nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 7. num. 57. & sequen. Cancer. variar. part. 3. 11. part. 7. num. 57. & sequen. Cancer. variar. part. 3. CCC cap. 2.

*cap. 2. num. 113. Salgad. Labyrinth. creditor. part. 2.
cap. 26. n. 92.*

12 Tenet etiam D. Princeps Aduersarius actione reali, quia est possessio status Terræ nouæ, Hieracis, & Gioiæ, & aliorum bonorum D. Hieronymi Patris, ut supra donatorū, quæ licet feudalia cadunt sub hypotheca restitutionis huins dotis cum fuerint hypothecata cum Regio assensu *d. sum. num. 3.* Ex quibus apertissimè apparet probatum quod non solum ad sunt alii effectus hæreditarij, ex quibus legitima commode detrahi potest, sed quod magis vrget iporum effectuum nempe crediti dotalis D. Principissæ Benedictæ est debitor D. Princeps Aduersarius, dum habet in manibus bona feudalia, & libera obnoxia restitutioni dotis, qui propterea frustre petit quod intus habet, cum pro legitimæ consecutione possit eadem bona retinere pro concurrenti quantitate legitimæ Gregor. X V. *decis. 185. ex n. 1.*

13 Remanet igitur satisfaciendum responsionibus datis à Rota prædictis fundamentis in foliissimo facto consistentibus. In secunda enim decisione in hac causa emanata die 28. Junii 1658. coram Reuerendissimo D. Priolo sub §. *talia autem bona*, dicitur quod excluditur adesse alia bona in hæreditate D. Principissæ, ex quo bona feudalia obligata pro restitutione dotis alienari non possunt sine Regio assensu. Hæc responsio corrigit in facto: fuit enim in propositione causæ in Rota datum in summario instrumentum dotalle in actis productum, ex quo apparet bona feudalia fuisse hypothecata pro restitutione dotis D. Principissæ cum assensu, & beneplacito Regio concessio ab ipso Rege Catholico, & specificatione individua omnium bonorum feudalium nempe status Terræ nouæ, Hieracis, & Gioiæ *sum. num. 1.* quod instrumentum cum faciat probationem probatam, rem notoriā, & manifestam venit attendendum, nec potest adesse alia facilior, & securior probatio assensus, & beneplaciti Regij illa quam damus cum publico instrumento.

14 Respondet etiam in eadem decisione §. Tum quia sunt litigiosa, quod bona feudalia sunt litigiosa, & intricata sequestris, ex quo non tenetur filius illa recipere pro sua legitimæ ad quam responsonem tollendam supplicamus aduersarij, quod sequestra fuerunt facta pro recuperatione dotis, & crediti dotalis D. Principissæ Matris, pro executione sententiae, & executorialium Rotalium condemnantis D. Principem Hieracis ad dotis restitutionem, & solutionem fructuum dotalium, vnde proueniunt ex facto proprio D. Aduersarij, qui tanquam debitor dotis, & fructuum dotalium poterit remouere sequestra soluendo creditum dotalle illo retento ad eius favorem pro concurrenti quantitate legitimæ, ita ut non solum est facilis detractio legitimæ in aliis bonis, quam in ipsis locis Montis fidei legatis pro cœlebratione Missarum, sed quod magis vrget D. Princeps Aduersarius habet in manibus, & legitimam, & vniuersam hæreditatem D. Principissæ Matris, ita ut sit contra omne ius, quod denegando dotis restitutionem ad quam tenetur, sit etiam admittendus in tertia parte istorum locorum Montis fidei legatorum ad tam opus pium cœlebrationis Missarum.

15 Nec relevat sequestrum quod prætenditur fuisse de anno 1651. ob tantum à deputatis Patrimonij Christophori de Franchis. Quia nullum probatur habuisse effectum, prout non fuit

executioni demandatum ob defectum assensus Regij, ut ex attestacione quæ datur *sum. num. 12.* & apparet ex ipso facto resultante ex eo quod postea de anno 1655. & 1656. D. Princeps Aduersarius fuit, & est possessio status Terræ Nouæ d. *sum. num. 3. 7. 8. 9. 10. 11.*

Denique non obstat ut in eadem decisione, 16 §. minus relevat, quod D. Princeps non tenetur pro dote materna cum non sit donatarius vniuersalis, sed particularis, & quod huinsmodi exceptio uti requiriens altiorē indaginem non impedit immisionem saltem pro induiso. Quia obiectum tollitur ex superius deductis in quibus apparet D. Principem Aduersarium esse donatarium vniuersalem D. Hieronymi Patris omnium bonorum præsentium, & futurorum & licet reseruauerit ducatos 20. m. ad effectum testandi, tamen cum creditum dotalis D. Principissæ Matris longè excedat dd. ducatos 200. m. pro excessu ducatorum 20. m. D. Princeps donatarius habetur pro donatario vniuersali, & tenetur etiam tanquam hæres actione personali, & recta via ex superius allegatis, & cum prædicta veritas facti resultat ex publicis instrumentis in actis productis, non videtur in quo constat altior indago, cum prædictum factum sit certum, & iuris conclusio videtur satis clara, & æqua.

Ideo, &c.

D I S C E P T A T . C C C I I .

S V M M A R I V M .

- 1 *Immissione in possessionem competit hæredi scripto in testamento.*
- 2 *Immissione non denegatur, posito testamento non viviato, nec cancellato.*
- 3 *Hæres vigore testamenti statim mittitur in possessionem, &c.*
- 4 *Exceptio iuris dubij equiparatur dubio.*
- 5 *Exceptio iuris dubij non admittitur in iudicio summario.*
- 6 *Exceptiones quæ remittuntur ad petitorium non impediunt immisionem.*
- 7 *Legitima filij non debetur in corpore aliquo, nisi facta deductione debitorum, etiam si filius vellet prestare cautionem.*
- 9 *Legitima vii quota bonorum capitur de manu hæredis, & eo citato, ac liquidato prius are alieno, statu hæreditatis, & quantitate bonorum.*
- 10 *Legitima detractio non impedit immisionem saltem cum cautione.*
- 11 *Voluntas disponentis seruanda est, & qualiter.*
- 12 *Textus in l. 3. §. si emancipatus, ff. de bonor. possell. contra tab. explicatur.*
- 13 *Calor iracundia & qualiter excludatur à dispositione.*

A R G V M E N T V M .

Immissionem non impediri hæredi scripto, ob filij prætentioñem legitimæ, neque exceptiones iuris dubij immisionem impediunt, nec illæ, quæ remittuntur ad petitorium, legitima filij

lij quota bonorum est in certis corporibus non debetur, sed in omnibus uniuersaliter, & non nisi deductis creditis, etiam si filius vellet cauere, & capi debet de manu hæredis, nec legitima detractio immissionem impedit, saltem cum cautione.

IVRIS NOVISSIMÆ
Obseruationes,

P R O

Domino Hærede D. Benedictæ
Pinellæ Principissæ
Hieracij;

C O N T R A

Francisc. Grimaldum in legitima
cum accessione institutum.

Post germani Fratris in Alta Vrbe Aduocati, diligentissimi Mefloris terga, spicas nonnullas colligendo, vt eni plurimum debeo morem geram, dicam absolutè hæredem testamentarium quondam Benedictæ Pinellæ Principissæ Hieracij esse immittendum in possessionem locorum Montium, ex l.fin.C.de edito Dini Adriani, minus refragantibus exceptionibus oppositis pro parte Francisci Grimaldi filij, in legitima, & satis ultra legitimam, particulari, sed honorabili titulo instituti, vel quia petitorum respiciant, ac altiorem requirant indaginem, vel quia exequitionem petitæ, ac omni iure debitæ immissionis remorari minimè valeant, quantumvis legitima in eisdem Montium locis contendatur.

Primo, quia vt satis bene in primo germani responso fuit deducendum, hoc ipso, quod testamentum non ablitum, nec cancellatum exhibetur, immissio in possessionem bonorum hæreditariorum denegari non valet; sicuti præter DD. ibidem cumulatos, in puncto probant, ac iudicatum, satis discusso articulo recenset Reg. Capyc. Latro tom. 1. consult. 14. à num. 16. cum seqq. vers. Prædicti tamen oppositionibus non obstantibus contrarium sentio; facillima enim, ni fallor, apparebit eorum resolutio, tantò magis, quia cum tractemus de remedio d.l.fin. non potest retardari immissio ex quacunque exceptione, nisi ad sit vitium visibile in parte substantiali, & ideo quamvis aduersus testamentum opponatur de falsitate, inofficiositate, nullitate, inhabilitate hæredis, vel similibus, nisi sit vitium visibile, nullo scrupulo carens, non impeditur hæres, quin remedio prædicto vtatur, prout post innumeros quos colligit, docet Peregrin. de fideicommiss. art. 48. n. 19. cum seqq. Roland. consil. 12. n. 36. lib. 3. latè Barz. consil. cuius 55. num. 28. vbi sic indicatum refert per Rotam Romanam; dicitur enim hæc exceptio iuri, & non facti, & exceptio iuri dubijs, æquiparatur dubio facti, Rota apud Card. Seraphin. decif. 271. sub num. 6. part. 1. Pacific. de Salviiano interdicto inspect. 2. cap. 2. qui ex num. 86. Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

cum pluribus seqq. fundat huiusmodi iuris dubijs exceptions non esse admittendas in iudiciis summiariis, quando dubitatur de viribus testamenti, probat nouissimè Cæsar Argelius de legitimo contradicente, quest. 10. art. 12. num. 281. vbi ad saturitatem usque decisiones, & auctoritates afferit post alios Eugen. consil. 26. num. 108. lib. 1. Menochius de adipiscend. possess. remed. 4. num. 698. Sebas. Sapia in d.l.fin. num. 89. (hæc ille) qui satiis ultra deducit, ac aliorum voto comprobatur in seq. consult. 15. à n. 97. 98. & 99. ac prosequitur relegendus à num. 100. usque ad num. 118. quin & repetit tom. 2. consultat. 78. sub num. 33. vers. Etiam exceptio dicitur habere altiorem indaginem, siue habeat dubietatem facti, siue iuris, Gloss. in l.3. §. ibidem ff. ad exhibendum, Bart. Bald. & alii in l.1. C. de ord. indicior. & latissimè reassumit Peregr. art. 46. n. 35. &c. atque Gratian. tom. 1. discept. forens. c. 540. qui in fortiori casu decisione factam coram Coccino, reportat, & loquitur in locis Montium; sic ergo non est, cur ad præsens hæstari valeat de iustitia immissionis petitæ vigore dicti testamenti non aboliti, nec cancellati, & quod exceptions illæ, quæ ex aduerso ponderantur, & minus in iure subsistunt, sicuti plenè fuit satisfactum in eodem germani responso, qui validissimè eas impugnauit, & tanquam molem parum stabilem ad nihilum redigit; vti juris satiis dubijs, & intricati; & verè non militantis, ad petitorum sint reiiciendæ, & in hoc summarissimo nequaquam discutiendæ.

Secundo, quia filius non potest petere sibi legitimam, ex singulis corporibus rerum hæreditiarum dari, quoniam portio est bonorum omnium, quæ defunctus reliquit, non corporum singularum, quemadmodum per expressa iura, ac iurisconsultorum responsa, probauit nouissimè Deccherus lib. 2. dissertat. Belgica 4. sub num. 6. & 7. vt proinde minus bene Franciscus Grimaldus filius in legitima, & satis ultra institutus in his ipsis locis Montium, portionem legitimæ suspetat, vt quia ea in singulis corporibus non debeat, quamvis ex omnibus bonis debita sit, prout in specie præter Deccherum, & alios ab eo ponderatos, comprobauit Cancer. part. 1. var. cap. 2. de Trebelliano, sub num. 44. vers. Ex equitate tamen licet dicta quarta in singulis rebus debeat, sed non de singulis rebus detrahi debent, &c. ac prosequitur P. Molfeli. post 1. tom. ad consuet. Neapol. consil. 9. sub num. 18. vers. Adeò ut licet non debeat de singulis corporibus, &c. & magis in terminis Anton. Fabr. in suo Codice, tit. de inoffic. testam. diffinit. 3. & Amat. resolut. 39. n. 16. lib. 1. &c. resol. 56. n. 30. in 2.

Tertiò, quia in eiusmodi hæreditate Dominæ Principissæ adeat æ alienum, & adsunt debita persoluenda etiam ex ipsius mandato, vnde non potest legitima prætendendi in nullo corpore ante deductionem, & satisfactionem dictorum debitorum, ac æris alieni, vt quia de eo, quod superest debeat legitima, Franch. decif. 127. & Reg. Tapia decif. S.C. 14. sub num. 46. in tantum quod neque oblata cautione possit filius eam consequi, ex Antonino de Amato lib. 1. variar. resolut. 39. à num. 167. & Conf. de Mela lib. 3. variar. cap. 37. à num. 10. qui innumeros alios expendunt, quibus addo Cancer. d. part. 1. variar. cap. 2. sub num. 22. vers. Et tunc si detracta funeralis impensa, etiam ære alieno, aliqua legitima est detraherenda, illa deducitur, &c. ac probauit Altograd. consil. 91. à num. 75. & 76. cum seqq. concludens post insignes DD. quos recenset, quod legi-

tima vti quota bonorum in his terminis sit capienda manu hæredis, & eo citato, prius liquidato ære alieno statu hæreditatis, & quantitate bonorum, ac in puncto Ant. Faber *in suo Codice dicit. de inoffic. testam. diffinit. 6. & de error. pragmat. part. 1. decade 15. num. 9.* vbi dicit iudicatum, & Costa *de ratione rate. q. 140. ex num. 7.*

9 Et ex his conuincit Aduersarius, quod satis perperam hæredi vniuersali scripto, qui in effectu est causa pia; contendat retardare, ac impedire immisionem in integris dictis locis Montium, vel quia filius etiam pro legitima non sit legitimus contradicitor aduersus hæredem, sicuti in terminis nouissimè probauit Francisc. Radenasc. *conf. 78. sub num. 26. ex Hieron. de Laurent. decis. Auen. 104. à num. 7.* qui dicit iudicatum; & decisio hoc in casu ab omnibus prædicatur, ac ex Caluino *de aqñt. cap. 57. à num. 14.* qui probat neque dari continuationem possessionis, quin & subdit Radenascus, neque eidem competere ius propriæ auctoritatis, cum illam debeat petere ab hærede, vt sibi assignetur à Iudice, ex Iasone *conf. 85. sub num. 11. lib. 3. Grass. in §. legitima, quest. 16. num. 3.* Menoch. *conf. 1149. num. 17.* ac Giurb. *ad Consuetud. Messano, cap. 5. gloss. 6. part. 1. num. 18.*

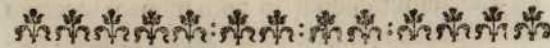
10 Vel quia detractio legitimæ, siue eius supplementi, non impedit immisionem saltim cum cautione, quemadmodum post Hieron. de Laurent. *citata decis. 104. in fine*, & alios probanit idem Reg. Capyc. Latro *d. tom. 2. consult. 147. sub num. 29.*

11 Tertiò, quia quæ ex aduerso deducuntur exceptiones ad inuaidandum testamentum, nempè quod calore iracundia, & ex causa odij paterni, fuerit conditum, & filio sola legitima, cum alia accessione relicta; & reliqua quantitas hæreditatis sublata, ac ad pios usus applicata; adeò fuitiles, & leues sunt in specie contingentis casus; vt iure merito in alio germani responso validissimè sint de medio sublatæ, exclamando, quod licet vulgaris sit regula, quod filius, patris iniuriam portare non debeat, attamen huic præponderet altera, ultimas nempè voluntates Testantium pro lege esse seruandas, sicuti in specie respondet Surd. *d. decis. 41. sub num. 10. ac Fusar. de substitut. quest. 317. à num. 5. cum seqq.* cum alius in eodem responso cumulatis, quibus addo Thesaut. Iun. *lib. 4. quest. forens. 77. in fine*, deducentem ex Plinio secundo *epist. 7.* magis voluntatem defuncti, quam ius spectandam esse; & in terminis piæ causæ Tiraqnell. *de priuileg. piæ causæ, priuileg. 14. & 108. relegendum.*

12 Quin & Vlpianus questionem hanc ex professo tractauerit in *l. 3. §. si emancipatus, ff. de bonor. possess. contra tabul.* Si (inquit) *Emancipatus filius uxore non ex voluntate patris duclæ, filium, fuerit sortita, dein nepos, iam mortuo, ad bonorum possessionem aui, velit venire, admittendus est ad eam* (addit postea Vlpianus) nam et si tam ignominiosam duxerit uxorem filius, ut dedecori sit tam ipsi, quam patri mulierem talem habere, dicens, & ex ea natum, ad bonorum possessionem aui venire, cum possit aui iure suo viri, eumque exhædere, nec enim minus in hoc, nepote, is, qui de inofficio, cogniturus est merita nepotis, quam patris eius, delicta perpendet.

13 Ergo ex Vlpiani sententia, & auius nepotes exhæderat, & in exhæredationis cognitione, attenditur delictum patris; sed Domina Principissa Hieracij filium (cum posset) non exhæredavit, sed honorabili Titulo, in legitima, & satis ultra

legitimam instituit, ac causas expressit, ex quibus cætera, Deo dicabat, ex quibus filius conqueri non debebat, & ex quibus cum aliter faciendum, hoc est eadem ipsa legitima priuandum, iustè sati moueri poterat; vbi est ergo calor iracundia, dum ex tanta, & tali ratiocinatione causarum, quam fecit mater cum perseverantia in suo testamento, apparet indicium animi fuisse, & non calorem iracundia, inxta Textum *in l. quidquid in calore 48. ff. de regul. iuris, vbi odium, quod formaliter importat appetitum dissolantem à charitate, secundum Diuum Thomam secunda secunda, quest. 34. ac Text. in cap. 1. vbi Glossa de re iudic. in 6. quem expendit Episcopus Barbosa tratt. varij, axiomate 166. n. 4.* dum tanta charitate Principissa mater, fuit filium prosecuta; vt nedum legis præscripto obtemperaverit, relinquendo legitimam, ad quam tenetur, per Text. *in l. cum ratio, ff. de bonis damnatorum,* sed satis ultra legitimam, ac nonnullas alias prætentiones remiserit, vbi suo acquieuisset iudicio, non enim fuit iste appetitus dissolans à charitate, igitur nullum intercessit odium formaliter, sed restantem charitatem in Monasterio erigendo, erogari mandauit, quod quamvis futurum, gaudet eisdem priuilegiis, quibus ædificatum; quemadmodum solidè comprobauit Gratian. *discept. forens. cap. 358. per totum*; vnde summo iure assistente, concludendum puto, quod vel prætentæ exceptions non obstent etiam in ordinario, ac petitorio iudicio, vel in hoc summariissimo immisionis, dubiæ ita sint, & intricatae in iure, vt omnino ad petitorum reiici, siue reservari debant, sub correctione tamen tantorum Patrum.

DISCEPT. CCCIII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Testamentum conditum calore iracundia an, & quando valeat.*
- 2 *Testatoris præceptum irate factum, an, & quando valeat.*
- 3 *Odium irrationalis an, & quando valeat.*
- 4 *Odium parentum qualiter ad filios descendat.*
- 5 *Odium patris hæredis non operatur exclusionem hæredis, si facta in odium eiusdem filii.*
- 6 *Odij causæ quæ fuerint in praesenti.*
- 7 *Odij causæ quales in praesenti, & qualiter probande.*
- 8 *Odij causa finalis quæ fuerit, & quæ impulsua.*
- 9 *Causa falsa finalis, vel impulsua odij quæ sit.*
- 10 *Testamentum ex falsa causa quando vitetur.*
- 11 *Testamentum in dubio Indicium habet ad fauorem.*
- 12 *Testamentum ex forma validum est interdum.*
- 13 *Hæritas Matris non ita debetur filio sicut Patris.*
- 14 *Melioratio inter filios an substitui possit.*
- 15 *Testamentum calore iracundia factum qualiter renoveretur.*
- 16 *Iudicium parentum in filios non facile inquiritur à lege.*
- 17 *Immisione datur testamento non cancellato, &c.*
- 18 *Nullitas in continenti filii an impedit immisionem.*

ARGUMENTVM.

Testamentum, & si factum præsumatur à Matre, vel Patre calore iracundiae, ibique sit institutus hæres extraneus, adhuc immisionem habet, odium Patris, vel Matris in filium quando annulet dispositionem, & causæ huius odij quæ sint, & quid si testamentum sit erroneum ex falsa causa finali, vel impulsua.

RESPONSVM,
ANTONII DE PONTE
I. V. C.

Redditum in causa validitatis Testamenti conditi per quondam.

Ill. Principissam Hieracij,

VERTE NTE IN T E R
Illustriss. D. Antonium Nauarrette
Regium Consiliarium Equitem
S. Iacobi Hæredem dictæ Principissæ, & RR. PP. Sancti Apost. executores dicti Testamenti,

EX VNA;

Et Illust. Ioannem Franciscum Grimaldo hodiernum Principem
Hieracis,

EX ALTERA.

In Romana Cariæ

PNSPECTIS accuratè verbis testamenti Illust. Dominae Principissæ Hieracis, in quo hæredem instituit Illust. D. Antonium de Nauarrette Regium Consiliarium; pro veritate respondendum censeo, de illius validitate minime dubitari posse ob causas, rationes, & circumstantias ibidem oppositas.

Etenim licet ex aduerso prætendatur testamentum, de quo agitur conditum à Domina Principissâ fuisse iracundiæ calore, ideoque fano filij hæreditate priuari minimè sustineri iux. Text. in l. si filiam, vbi Glos. ver. calore, ibique comm. DD. Cod. de inoff. test. cum aliis per Menoch. conf. 144. num. 6. & 7. & per tot. Rot. conf. 1. num. 21. Roger. conf. 17. num. 115. Farinac. in prax. crim. de pœnis temperandis, q. 91. n. 17. Thes. Iun. q. forens. lib. 1. quæst. 70. n. 20. Altograd. conf. 55. ex num. 1. & maximè quando id prætenditur factum odio mariti, sicuti hic, quo casu insquum censetur filium paterno odio prægrauati, iux. Text. in l. si quis in suo 33. §. legis autem, C. de inoff. Soc. Iun. conf. 59. ex n. 17.

lib. 3. Mandellade Alba conf. 414. num. 4. Menoch. & alij supra adducti, qui etiam firmant id esse verum, dato quod filio fuisse relictæ legitima pia causa substituta, ac demum si iusta circumstantia ad filij ex hæredationem concurrent, cum calor iracundiæ hominis intellectum obnubilet, animumque deliberatum excludat, vt per Altograd. loco supra adducto, Valenz. conf. 142. n. 19. & 20. aliquæ congesti per Augustin. Barbos. in d. l. si filia, verbo inconsulto calore, C. de inoff. testam.

Tamen suprapositas assertiones iuxta facti circumstantias in præsenti non applicari, aperte suadetur, tum ex quo valet præceptum testatoris, licet iratus præceperit, iuxta Text. in l. in ipsius verbo iratus, & ibi, Bald. & Salicet. num. 1. cod. famil. hercisc. quorum doctrinam refert, & sequitur Surd. decif. 41. num. 11. Fusar. de subst. quæst. 317. num. 5. cum in ultimis voluntatibus sola testantis voluntas attendatur illaque pro ratione sufficiat §. disponat Anth. de nupt. Syluan. conf. 64. num. 27. unde neutiquam sit attendendum videri odium irrationalib[ile], vt filius patris iniquitatem portare debeat vt pro illius culpa, odio, vel delicto puniri, inxta vulgatas regulas, dum ultimæ voluntates non prout esse debuerunt, sed secundum testantium opinionem sint declarandæ l. quo loco. §. 1. ff. de hæred. inst. Mantic. de coniœct. ultim. vol. lib. 3. tit. 10. num. 1. & seqq. Rimini sen. conf. 23. num. 79. Simon de Petr. de interpret. vlt. volunt. lib. 2. interpret. 4. dubit. 1. solut. 3. fol. 162.

Nec mirum videri deberet quandoque odium parentum in descendentes influere, itavt, & ipsi etiam tanquam odiosi excludi valeant, egregie Soc. conf. 37. num. 6. lib. 3. Paris. conf. 20. num. 47. vol. 3. Simon de Petr. de interpret. vlt. volunt. dub. 1. interpret. 2. solut. 4. num. 12. & seqq. & in præcis terminis, Surd. respondendo contrariis d. decif. 41. ex num. 6. cum seqq. quem sequitur Fusar. de subst. d. q. 317. ex n...cum seqq.

Tum etiam quia plerique ex DD. aduerso congregatis loquuntur in casu quo nulla ex parte filij concurrit causa vel demeritum, sed tamen odium Patris, quoad exclusionem filij, in consideratione habetur sicuti expressè declarant Menoch. ex aduerso allegatus conf. 544. ex num. 6. vers. cum D. Alda non deuenerit, & conf. 956. n. 71. vers. nepos vero non, Eugen. conf. 98. num. 2. lib. 1. vbi loquitur in pupillo, vel infante qui odio præsentis excludi non potest, dum in ipso demeriti cum non consideratur, Soc. Iun. conf. 59. num. 15. lib. 2. Cæsar. Manente conf. 115. num. 25. vol. 2. & tamen in hoc etiam casu vbi nulla ex parte filij concurreret demeriti causa, odio præalentis exclusionem sustineri, optimè firmat Surd. d. decif. 41. num. 5. vers. in casu nostro cum seqq. vbi à fortiori hoc dicit verum quando filio sicuti hic est relictæ legitima, & concurrit testantis præceptum, vt ea filius debeat esse contentus, & iure siquidem merito, quia, vt ait Crauet. conf. 256. num. 1. permittitur ascendentibus pro arbitrio voluntatis cum causa priuare filios; relictæ illis legitima, ac etiam sine causa dato, quod per iracundiam fuerit dispositum, vt Cranett. loco præcitat sequendo Surd. & alios multis comprobant Fusar. de subst. q. 317. n. 3. cum plur. seqq.

In præsenti autem iam causæ in testamento expressæ evidenter iustam excludendi occasionem à residuo hæreditatis probare potuerunt, dum illæ non solum in Principem virum à testatrix directæ recensentur. Sed etiam quæ ab eo-

dem filium descendunt commemorantur, ne m̄p̄ ipsum cum viro contra matrem in multis affe-
ctasse quas itidem causas exprimit, se existimare sufficienes ad totalem exhaerationem, quam tamen facere noluit, ei relinquendo legitimam qua voluit, & roganit esse tacitum, & contentum, vnde quicquid sit, an hoc odium fomentum capiat ab odio viri ad effectum, de quo agitur sufficit radicem esse infectam causaque ad innicem conueriti; licet alias filius patris iniquitatem portare non debeat, cum propositioni huic præponderet altera, ultimas nempe testantium voluntates pro lege esse seruandas, sicuti in spe-
cie respondit Surd. d. dec. 41. num. 10. Fusar. d. quest. 517. num. 5. cum quacumque causa sufficiat, dummodo verisimilitudinem habeat ad te-
stamentum, in quo filius exhaeredatur, sustinendum, licet iracundiæ calore fuerit conditum, vt bene respondendo contrariis ratiocinatur Fer-
din. Valq. tract. de succ. creat. lib. 1. §. 10.
n. 6: 6. Surd. & alij ubi supra.

- 7 Neque causæ expressæ dici poterunt erroneæ, vel falsæ, seu dolosæ assertiones sunt verissimæ, & notoriæ, & constant in Sacro Neapolitano Consilio, ubi sunt processus voluminosi, & de hoc non est dubitandum, quia non vñica, sed plures concurrunt, quæ cum omnes potuerint esse, vel impulsuæ, vel finales sufficit ex vna tan-
tum testamentum sustineri posse, iuxta Text.
8 in §. affinitatis inst. de nupt. l. si non lex, ff. de
hæred. inst. Iason. in auth. non licet, num. 11. C.
de liber. præterit. Valasc. conf. 60. num. 6. Surd.
conf. 36. num. 6. & 7. Menoch. conf. 146. n. 27.
Rota dec. 363. n. 6. & 7. part. 5. recent. & in
term. test. Ludou. Bellus conf. 166. num. 23. Ce-
phal. conf. 81. num. 4. Fontanell. decif. 50. n. 6.
9 Cum ex testamento non appareat maius funda-
mentum in vna, quam in alia, testaticem fecisse, propt̄ præcisè requiritur, vt falsa assertio vitiet dispositionem, vt in specie tradit Bart. in l. de-
monstratio §. quod alter, num. 13. ff. de condit. &
demonstr. Gabr. conf. 132. num. 15. lib. 1. Corn.
conf. 13. n. 5. cum seqq. lib. 2. Menoch. conf. 231.
num. 17. Altograd. conf. 51. num. 64.

- 10 Rursus vt falsitas causæ vitiet testamentum, opotet adeò clarum, & evidentem continere er-
rorem, vt oculis corporeis legi possit, Alex. in l.
cum probatis, num. 15. ff. de re iud. Jacob. de S. Greg.
in l. 1. num. 12. C. de err. calcul. Rot. apud Seraph.
decif. 275. num. 3. & 4. Et quando dubitatur de
mente disponentis, sicuti hic dubitari non potest,
sufficit, testaticem probabiles, ac verisimiles ra-
tiones expressisse, Alex. conf. 45. num. 7. lib. 1. Ay-
mon. conf. 24. num. 2. Menoch. conf. 97. n. 16.
11 ex quo in dubio est pronunciandum pro validitate
testamenti, etiam contra filium exclusum, l. si
pars, ff. de inoff. testam. Dec. conf. 11. num. 20. ante
fin. Grat. conf. 30. num. 26. lib. 2. Mantic. de con-
iect. ultim. volunt. lib. 2. tit. 15. num. 8. Quia non
est recedendum à causis expressis, Piccard. in §.
posteriori, & §. sed, & si quis, num. 21. inst. quib.
mod. testam. infirm. Ruin. conf. 62. num. 6. lib. 4.
cum non vertemur in casu quo legitima non fuit
ex causis relicta, sed in casu non relicta totius
hæreditatis, quæ minus est debita, & à libera di-
spositione testatoris dependet, Ciriaco. controu. 2.
num. 66. Rota in Romana hæreditatis de Fabiis
3. Iunij 1641. coram D. Bicchio, & hanc esse
veriorem opinionem non obstante oppositione
odij quando à testante plures causæ fuerunt ex-
pressæ, fuit latissimè deducatum in Romana suc-
cessionis 15. Decembri 1636. coram Reucren-

dissimo Carillo confirmata 9. Maij 1644. & 14.
Martij 1645. coram Reucrendo Bicchio.

Subsistit præterea, etiam dispositionem ex ira,
& odio factam robur habere, quando mentis alienatio non concurrit, vt firmant communiter DD. in l. quicquid, & in specie Decius n. 1. ff. de reg. iur. August. Barbos. in Collectaneis ad text.
in cap. sunt qui opes 17. quest. 4. ex n. 1. Nauat.
in cap. diuortium, num. 10. & 11. distinet. 1. de
pœnitent. Hic autem mentis alienatio minimè dici potest adfuisse, dum testatrix dixit quod cau-
sæ præponderabant, vt etiam filium à legitima excludere potuisset, hoc tamen non faciebat præ-
ceptum Christi sequendo, quæ proindè inconsultum excludunt iracundiæ calorem, qui alias ex acto esset probandus, dum non versamur in re tumultario mentis impetu gesta, sed instificato intellectus ratiocinio comprobata, vnde exclusio ipso iure sustinetur, Gomes. var. tom. 1. c. 11. 13
num. 10. cum seqq. cum aliis congestis per Ciriaco.
contr. 298. n. 1. & 2. non enim dicitur ita quasi
debita filio hæreditas matris, cuius respectu non
consideratur suitas, quicquid aliud sit in hæreditate paterna, & tamen vtroque casu concludit Dec. conf. 246. num. 4. conf. 547. n. 1. & 557.
num. 1. ad sustinendam dispositionem satis esse
fuisse reliqtam legitimam, alias nullo pacto esset
admittenda inter filios melioratio, quam tamen
dari deducit Menoch. conf. 554. num. 3. Gaspar
Baeza tit. de non meliorandis, &c. tratt. 1. cap. 1.
num. 25. cum aliis passim, quod si dicatur id mi-
nimè permitti, cum sit fraudulenter ex odio, vel
iracundiæ calore, principium petitur, dum hæc
omnia secundum huius facti circumstantias nul-
latenus subsistunt, cum vt dixi, non versemur
in casu quo filius nihil demeruit, vt loquuntur
contraria, nec etiam in casu, quo primum testa-
mentum inconsulto iracundiæ calore, per secun-
dum renuncatur, in quibus terminis loquitur Ro-
ger. conf. 17. ex num. 14. cum plur. seqq. Nec
etiam in casu, quod sit instituta persona extranea,
sed causa pia quo casu etiam testamentum vale-
re, & si conditum per iracundiam firmat Iason.
in d. l. si filiam, n. 6. C. de inoff. test. & ibi etiam
addent. ad Salicet. litt. A, Tiraq. de primil. pia
causa priuile. 108. ex quo præsumitur delibera-
tio voluntatis, licet per antea odium exclusioni
filij causam præbere potuerit, vt bene limitando
contrariam regulam considerat Iason in d. l. si
filiam, num. 6. vers. limita, propt̄ tribus modis C.
de inoff. testam. quicquid aliud esset, quando
causarum paritas concurreret, vt potè si fuisset
exclusus filius minor, & pauper, Ecclesia institu-
ta, in quibus terminis procedit conf. Altograd.
55. sing. num. 31. vers. responde, iur. 3. & 4. num. 32.
alias enim cum idem sit priuare, & excludere, &
qui priuat odit, & odium ex priuatione hæreditatis
oriatur, & priuatio à pœna non absit, si omnia
supradicta non essent admittenda, numquam da-
retur casus, quo filij ab hæreditate exclusi, bene
dicerentur priuati, cum semper odium opponi
posset, quod tamen non est dicendum, cum à priuatione
ad odium recte inferatur, vt post alios
optimè ratiocinatur Franc. Redanasc. conf. 6. ex
num. 4. cum seqq. lib. 1. vel etiam contrarium esset
dicendum, quando actus fieret vltra illud tem-
pus, per quod iracundiæ effervescentis calor dura-
re præsumitur, quæ à DD. appellatur ira momen-
tanea, vt bene per Alciat. conf. 451. in fine Boër.
desig. 168. n. 15. qui tamen non est casus noster,

Demum in proposito est aduertendum id, 16
quod aiebat Quintilius. declam. 239. nempe,
quod

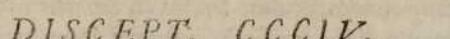
quod lex aduersus Parentum iudicium non facile inquirat circa filiorum exclusionem, quia, ut inquit Cicero in orat. pro Roscio Amerino, verisimile non est odio fuisse parenti filium, sine causis multis, & magnis, & necessariis, cum in sacris litteris Regnum lib. 2. cap. 18. in fine, ha labiles parentis voces referantur, quis mihi tribuet, ut ego moriar pro te, & Seneca lib. 3. de clementia, cap. 14. Pater (inquit) nisi magna, & multæ iniuriæ patientiam euicerint, nisi plus est, quod timet, quam quod damnat non facile accedit ad decretorium stylam, quæ satis, superque indicasse sufficiat, ne in re, quæ clara videri potest, diutius quam par est immoratus censcar.

¹⁷ Hæc siquidem pleniori calamo in petitorio discontienda aduersæ partis in subsistentem prætentione ostendunt, nunc vero cum producatur testamentum non abolitum, nec cancellatum immissio vigore l. fin. in locis Montium denegari non potest, cum hoc iudicium exceptions altiorum reqnirentes indaginem minime admittat, cum causa testi semper faciat cessare causam intestati, donec possibile est testamentum valere, eiisque prætenſa rescissio, videlicet nullitas per tres sententias conformes in iudicio ordinario ¹⁸ canonizetur in puncto Surd. consil. 268. num. 47. & 51. Tomat. decis. March. 82. ex n. 2. cum seqq. Ang. & alij congesi per Altogradum consil. 74. §. 13. & seq. num. 17. cum plur. & seqq. & ex n. 34. cum seqq. Rota decis. 671. per tot. & sig. num. 4. vers. Ideo nisi par. 1. recent. & fuit etiam dictum in Perusina testamento de anno 1652. coram R. P. D. Bichi, ex quo, quando in testamento non adest vitium visibile, non potest dici nullitas probata incontinenti, & vt interim hæredi testamentario non impeditum immissio, sufficit exceptions nullitatis esse turbidas, vt per Altograd. vbi suprà, & consil. 77. in fine, vbi pro hac parte dicit decisum, & possent allegari Sexcenti alij, quos volens omitto quique etiam referuntur per D. Præsidentem D. Franciscum Merlin. controu. forens. cap. 10. ex num. 3. lib. 1. & per Franciscum Censalium in obseru. ad Peregr. de fideicom. fol. 480. colum. 1. vers. 3. obseruo, in 1. impress.

In quo articulo immissionis D. Iudicantes in 1. informatione huius causæ nullam habuerant difficultatem, sed fuit oppositum ex aduerso, quod dum erat in testamento relæta legitima D. Aduersarius pro rata illam petebat in locis Montium, de quibus agitur, ideoque nobis tamen competere immissionem in duabus ex tribus partibus.

Sed in promptu dico fructus horum locorum Montium ad opera pia fuisse destinatos ideoque ex eis non est detrahenda legitima, & multo magis dum testatrix illam consignari voluit post omnes alias factas detractiones, & in omnem causam, quia D. Aduersarius petit, quod intus habet, dum & ipse debitor totius quasi hæreditatis appetat.

Et ita respondendum, censeo, salvo semper, &c.

DISCEPT. CCCIV.

FACTVM, ET IVS

PRO

Regio Consil. Dom. D. Antonio Nauarrette hærede quondam Illustr. Benedictæ Pinellæ Principissæ Hieracis,

CONTRA

Illustr. Dom. D. Franciscum Grimaldum Principem Hieracis;

Pro exclusione dicti Dom. D. Francisci à prætenſa legitima locorum Montium 127. in alma Virbe Romæ existentium.

EGIUS Consiliarius Dom. D. Antonius Nauarretta hæres vniuersalis quondam Illustr. D. Benedictæ Pinellæ Principissæ Hieracis, est mittendus in possessionem locorum Montium, & si immisus est confirmandus in dicta possessione, etiam omnium locorum Montium, nulla facta detractione ad partis fauorem, etiam tertiae partis dictorum locorum sub prætextu prætenſa legitima, dum nulla actio spectat, & speceitate potest Illustr. Dom. D. Francisco Grimaldo parti aduersæ, qui fuit institutus à dicta Domina Benedicta in legitima, ultra relictum duc. 5000. non solum aduersus testamentum, vt in aliis allegationibus per me dictum, sed neque aduersus hæc omnia loca Montium.

Vltra dicta magis clara apparebit iustitia dicti Dom. D. Antonij hæredis vniuersalis circa immissionem omnium locorum, & si immisus manutentionem possessionis dictorum locorum Montium, ex responsione oppositionum partis. Pars aduersa poterat se abstinere, à tam magno labore in fundando dictam Dom. D. Antonij esse hæredem fiduciarium: nam hoc à dicto Dom. Hærede nunquam est difficultatum, sed non inferunt hæredem fiduciarium, non esse mittendum in possessionem, ex allegata decis. Caualerij 3 81. & aliarum aut. Nam si bene perspicitur casus dictæ decisionis longè abest à prætentione partis; in casu enim dictæ decisionis vertebarur lis cum hæredem fiduciario, & illo ad quem hæreditas erat peruentura de voluntate testatoris, confidentis. Cui erat peruentura hæreditas petit hæreditatem, quæ negabatur deberi ab hæredem fiduciario; & probato ad ipsum spectare hæreditatem, fuit iuste exclusus hæres fiduciarius ab immissione possessionis, quod non sumus in casu: nam iste Illustr. D. Francisca pars aduersa non succedit, neque succedere potest in istis bonis locorum Montium, ex quo dederet excludi dictus hæres vniuersalis ab immissione possessionis, sed ex lectura Codicilli habetur, quod ex fructibus dictorum

dictorum locorum Montium celebrantur Missæ pro anima illius, qui dedit pecuniam ob eorum emptionem, & dum sumus in diversis non habet locum dicta decisio, & iuste per Dom. iurisdictem fuit, dictum esse immittendum in possessionem dictus Dom. D. Antonius, ex cuius immissione potest introitus exigere, pro celebratione dictarum Missarum, & si fuit immisus est confirmans in dicta possessione, & etiam immittendum in reliqua tercia parte eorundem dictorum locorum, & si immisus est manutendus etiam ut exequitor testamenti dictus Dominus D. Antonius, dum concurrunt alii exequutores, scilicet Reuerendi Patres Theatini SS. Apostolorum de Neapoli, & V.I.D. Prosper de Alexio in personam dicti Dom. D. Antonij pro dicta possessione, & intestatione dictorum locorum.

Debet mitti in possessionem, & missus est manutendus in possessionem, non obstante, quia pendet asserta discussio validitatis testamenti, ut asseritur: nam statim haeres est mittendus in possessionem ostendo testamento non cancellato, neque vitiato, ex l. fin. C. de dict. Din. Adr. toll. Bart. in l. pen. §. testam. in fin. de bonor. possess. secund. tabul. Menoch. de ad. pscnd. possess. rem. 4. n. 698. Boer. decis. 2. n. 103.

Reiiciuntur assertæ prætentiones asserti odij, falsarum causarum, iræ, radicis infœctæ, & aliarum, ut in aliis allegationibus satis abunde dictum.

Non potest dici Principissam palliasse loca Montium ad se spectantia ad supplandatum filium in personam Prosperi de Alexio, in cuius domo ipsa Principissa permanebat; & quod dictus Prosper simulè assertuit pecuniarum acquisitiones peruenisse à tercia persona, quæ sibi confidebat voluntatem, ut deberet confidere mandatum amplissimum in personam dictæ Principissæ ad effectum disponendi de fructibus locorum Montium, quicquid sibi placeret, & quod Principissa simulè concepisset, fecisse de mente illius tertiae personæ, & fructus debeat destinari pro celebratione Missarum in Ecclesia Monasterij, ut ex testamento dictæ Principissæ.

Ad quam assertionem partis dicitur, quod in primis pars aduersa bene scit, quod tempore quo fecit testamentum, & codicillum, & alias dispositiones, dicta Dom. Principissa non habitauit in domo dicti Prosperi, & patet omnibus.

Dicta Dom. Principissa, neque dictus Prosper simulè aliquid fecerunt, neque facit d. Prosper, sed emptio dictorum locorum Montium, fuit de pecunia cuiusdam personæ, quod dedit pecuniam pro emptione locorum montium, dictoque Prospero confidit, ut deberet confidere mandatum amplissimum in personam dictæ Principissæ ad effectum disponendi, &c. & factò dicto mandato disposuit, sicuti placuit pro adimplemento voluntatis dictæ personæ. Dispositio dicere debet sumum effectum omni capite, & simulatio aliqua non potest colligi ex capitibus per partem assignatis figurata.

Primo, quia fallaciter in faciem Ioseph Bonanni ab initio dicta Principissam loca septem similis Montis fidei acquisivit, qui declarauit ad dictam Principissam spectare, ut constat per Apocham priuatam, quæ datur in actis productam, postea translata in eandem personam, suppositam Prosperi de Alexio, qui fecit declarationem spectare ad Principissam, ut de eius pecuniis empta. Ad hoc dicitur, quod dictus Prosper nunquam

cognovit dictum Ioseph Bonannum, & ista loca fuerunt iam diu vendita, ut ex libris dicti Montis constat, & loca de quibus nunc agitur pro immissione sunt alia loca, quæ sunt empta de pecunia illius, quæ voluit ut emerentur pro celebratione Missarum, & non dictæ Principissæ. Circa declarationem assertam, quod prætenditur factam per Prosperum Principissam ad eam spectare, ut de eius pecuniis empta hoc est falsissimum cum reuerentia, quia hoc nunquam fuit dictum.

Ad secundum, quod fuit factum instrumentum die 30. Iulij 1653. per dictum de Alexio, ubi constituit procuratricem dictam Principissam ad dicta loca Montium alienandum, & exigendum fructus, & Procuratorem D. Hieronymum Lanzam ad faciendum Notari; & alind instrumentum die 8. Novembris 1653. ubi constituit procuratricem D. Principissam irreuocabiliter ad effectum eadem loca Montium vendendi, illorumque fructus exigendi, & substituendi, unum, vel plures procuratores. Et alind instrumentum sub die 7. Februarij 1654. ex quibus multiplicationibus instrumentorum circa idem separatim factorum pretenditur probata sine controversia simulatio.

Respondeatur non posse colligi simulationem, sicuti non est. Nam primum instrumentum procriptionis fuit factum in personam Dom. Principissæ secundum mandatum datum à persona, quæ dicto Prospero dedit pecuniam, & simpliciter fuit factum, secundum fuit factum amplissimum, & irreuocabile, & non possunt dici circa idem simpliciter, sed secundum mandatum procriptionis est irreuocabile. Ex ultimo instrumento sub die 7. Februar. 1654. non dicitur multiplicatione circa idem, sed circa diuersa: nam facta emptione locorum Montium, quia dictus Prosper solum habebat nudum nomen fecit aliam procriptionem generalem omnium locorum Montium emptorum in personam dictæ Principissæ secundum voluntatem personæ, quæ ei dedit dictam pecuniam, & dum nihil habebat periculum ad ipsum spectare non debebat. Ista instrumenta non poterant vnanimiter confici, nam erat necesse, quod prius emisset loca Montium, & postea fecisset procuratorem generalem dictæ Principissæ, & dictum ultimum instrumentum est potius cantela, & exoneratio dicti Prosperi ne teneatur ad aliquid, & sic non potest prætendere circa idem, sed circa diuersa fuisse facta dicta instrumenta. Et simulatio non potest dici, ut asseritur.

Ad tertium, quod eodem die 7. Februarij, in qua recognitionem bonæ fidei, circa emptionem locorum Montium fecit, & se in eis habere nudum nomen declarauit dicta Benedicta quietauit dictum Prosperum de Alexio de notabilibus pecuniarum quantitatibus per eum exactis, unde censetur unum instrumentum licet eodem die factum. Haec sunt presumptions, quæ cedi debent veritati: nam instrumentum quietationis fuit de propria pecunia dictæ Principissæ exacta Neap. tempore, quo erat dicta Principissam Romæ in anno 1647. ad 5. & ex diuersitate negotiorum, factorum, & instrumentorum non potest dici unum instrumentum.

Ad quartum, quod eadem loca Montium reuera spectare ad dictam Principissam tanquam de eius pecuniis empta, suadent etiam verba contenta in Apocha recognitionis bonæ fidei, in quo Prosper declarauit eorum risicum spectare

ad dictam Principissam, cum regulariter com-
modum ad eum spectet, dicitur ex hoc non po-
test trahi pecuniam fuisse dictæ Principissæ, quia
si Prosper declarauit eorum risicum spectare ad
Principissam fuit, quia dum ipsa acceptauit onus
procuratōnis, & Prosper ad nihil aliud se intro-
mittere poterat, stante emptione facta; pericu-
lum esse deberet dictæ Procuratricis admini-
strantis. Immò per hunc factum declaratur, nam
si fuisset aliqua simulatio non sic dictus Prosper
declarasset; nam sufficiebat, ipsum, dare ordina-
tiones necessarias pro celebrationē dictarum Mis-
sarum, & exactiōne fructuum dictorum locorum
emptorum.

8 Ad quintum, quod simulatio pecuniae ex qua-
litate personæ confidentialis ipsius Dom. Princi-
pissæ qualis erat dictus Prosper, qui fuit eius Ad-
vocatus per annos quindecim; & eius domo
Neap. commorabatur adminiculatur simulatio;
dicitur nullam posse simulationem adminiculari:
Et quia non permanuit in domo dicti Prosperi;
sicut dictus Prosper non est persona, neque dicta
Principissa faciendi simulationes.

9 Ad sextum, dum figuratur, quod augetur sus-
picio palliationis, quia in instrumento quietan-
tiæ enunciatur computum dati, & accepti fuisse
per Prosperum datum Principissæ, & per eam la-
ceratum, quæ laceratio tanquam quid insolitum,
& tendens ad occultandum statum facti, ex quo
haberi poterat veritas, peruenientiæ pecuniarum
Principissæ in dictum Prosperum pro emptione
dictorum locorum montium insuit approbatio-
nem simulationis. Dicitur, quod non est causa
insolita laceratio computorū; neque adest aliqua
occultatio veritatis; nam quando computa dedit
dictus Prosper, Principissæ, & ipsa postea lacera-
uit, cognoscendo ritè, & rectè fuisse data, erat
Domina lacerare dicta computa; & computa
data per Prosperum fuerunt de pecunia dictæ
Principissæ, & ex causa diversa ab ista quæ tra-
ctatur, igitur nulla simulatio.

10 Ad septimum, quod præsumatur dictum Pro-
sperum fuisse à Principissæ per assertam supposi-
tionem in emptione montium adhibitum, quia
nec Prosper pto se locis montium indigebat, nec
pro se illa retinere volebat, ex quibus non collig-
itur causa suppositionis, nam dictus Prosper
emit loca montium de pecunia dictæ personæ
quæ ipsi confidit cum onere faciendi procuratio-
nem dictæ Principissæ, illis emptis, non spectabat
sibi ius retinendi, dum non erant sua.

11 Ad octauum, quod sit inuerisimile tertiam per-
sonam voluisse confignare pecunias Prospero,
vt is postea constitueret Procuratricem dictam
Principissam pro executione facienda per alia-
rum personarum interpositionem, cum ille ter-
tius securius, & rectius, & cum evitazione circui-
tuum posset de directo pecunias tradere, seu de
illis in banchis creditum date dictæ Principissæ
inuerisimilitudo non colligitur ex ipsis, nam quod
dedisset dicto Prospero; & non directo dictæ
Principissæ, pars bene scit, quod unusquisque est
rei sue moderator, & arbiter, & de bonis suis
potest disponere ad suum libitum. Et quod dedit
pecuniam Prospero; & non Principissæ fuit, quia
debuerat facere emptionem locorum montium;
quam emptionem poterat facilius, & cantiū fac-
cere dictus Prosper, quam Principissæ; id est ei de-
dit, tamen de voluntate Dominorum rerum non
est disputandum, & cum regula generali conclu-
dendum; quod sic ipsi placuit, qui pecuniam de-
dit.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Ad nonum, quod sit in verisimile tertium vo-
luisse confidere pecunias dictæ Principissæ pro
actu pio; & sic licito peragendo per palliationem
personarum, & cum omnimoda libertate
dispositionis pecuniarum, quod habet implican-
tiā cum securitate implementi pī operis; Ad
quod respondetur, quod non est inuerisimile,
immò quotidiè videtur, quod aliquis non potens
vacare ad aliquod opus dat alteri suo confidenti
pecunias pro faciendo dicto opere, nec arduum
videtur illa omnimoda liberalitas dispositionis
pecuniarum, & quod habeat implicantiam cum
securitate implementi pī operis; nam nullam
implicantiam habet, immò colligitur maxima
confidentia; quam persona habuit in dicta Princi-
pissa, cui dedit omnimodam potestatem, quia
maximè confidebat, & erat certa de persona di-
cta Principissa; quæ exequebatur suam volun-
tatem; sicut cum effectum in executionem posuit.

Ad secundum caput, quod sit inuerisimile,
quod tertius voluerit agere pīum opus absque eo,
quod manifestaretur eius pietas, & absque eo
quod per publicum se cautelaretur circa pecunia-
rum traditionem, & circa implementum operis.
Inuerisimile non est, dictam personam non mani-
festasse suum opus; & eius pietatem, immò hoc
est officium verè Christi fidelis, obseruando pī-
cepta Dei; vt in Euangelio Matthæi, cap. 6. ibi,
(cum ergo facis eleemosynam noli ante te tuba cane-
re, sicut hypocrite faciunt in synagogis, & in vicis,
vt honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis re-
ceperunt mercedem suam; te autem faciente eleemo-
synam nesciat sinistra tua quid faciat dextra, vt
sit eleemosyna tua in abscondito, & Pater tuus, qui
videt in abscondito reddet tibi) igitur quomodo
volet manifestare hoc opus pīum, qui forsan
incidisset in vanam gloriam, & amississet opus
bonum, quod ordinavit fieri.

Cautelationem circa traditionem non fecit;
ne persona palam se faceret; & quia multum
confidebat in dictas personas, vnde non erat ne-
cessē facere cautelationem.

Ad decimum esse inuerisimile, quod tertia 13
persona ab anno 1643. incepit tradere pecu-
nias Prospero confidendas dictæ Principissæ ad
effectum implicandi illorum fructus pro celebra-
tione Missarum in Monasterio construendo in
executionem testamenti dictæ Principissæ, cum
tamen tunc non esset in cognitione, nec testa-
mentum, neque Monasterium construendum. Ad
quod dicitur, quod ista loca montium non sunt
illa, quæ assentuntur ex anno 1643. nam illa ven-
dita fuerunt. Neque colligitur inuerisimilitudo,
nam pecunia fuit data à persona, quod ex illius
fructibus celebrarentur Missæ ad libitum Princi-
pissæ; sed non dixit in Monasterio construendo;
tamen quia Principissæ in anno 1654. delibera-
uit Monasterium construere, & habebat potesta-
tem faciendi dictam dispositionem ad sui libi-
tum pro celebrationē Missarum; ordinavit, vt
celebrentur in dicto Monasterio, vt iunctis cum
aliis bonis operationibus dictæ Principissæ, eo
magis sui Divina Maiestas misericordiam habe-
ret pro anima illius, personæ; quæ pecuniam de-
dit; & non inuerisimilitudo, vt asseritur, colli-
gitur.

Ad undecimum, quod sit verisimile pecunias 14
fuisse dictæ Principissæ; quia ipsa disposuit de
illis coniunctim cum vniuersa hæreditate sua, &
de connexis idem est iudicium; dicitur quod di-
cta Principissæ non disposuit de locis montium
coniunctim cum vniuersa sua hæreditate, vt
asseritur,

asseritur, sed ex codicillo per caput separatum dispositum de illis tantum; & non legitur connexio, immo separatio adeat; & in dicto capite nihil de rebus hereditariis loquuta est.

15 Ad duodecimum, quod coadiuvatur presumptio ex solito eiusdem D. Principissæ utendi interpositionibus aliarum personarum in acquisitionibus propriis, prout superius de interpositione personæ Bonanni, & Petri Valles, ex quorum personis postea detinuerunt in personam de Alexio; & constat de interpositione D.Ioa. Lucæ Spinolæ t. Iulij 1633. Dicitur, quod postpositis, an essent istæ partitæ, quæ fuerunt venditæ, nam illa loca non sunt ista de quibus nunc agitur dum sunt alia loca empta per dictum Prosperum, ut supra dictum.

16 Ad præteriam corroborationem Aurigæ, quem asseritur deposuisse dicta loca spectare ad dictam Principissam; dicitur, quod oportet scire, quomodo vocatur, & de quo tempore deponit; & quid deponit ad finem congruè respondendi, tamen est adiungendum, ne dictus Auriga sine nomine fuisset aliquis famulus dictæ Principissæ, qui forsitan ab ipsa ob aliquod maleficium fuisset expulsus à domo dictæ Principissæ; & ista de causa dixisset dictam assertam fallaciam; contra quem reseruamus aliam congruam responsionem, & interim salua permaneant nostra iura.

17 Ex quibus cessare omnino, & indubitanter debent dictæ assertæ narratae per partem præsumptiones; nam ultra, quod aliter se habet veritas, etiam si plures præsumptiones, & conjecturæ essent probatae; quia species, & causa simulationis probabilis, sufficientis, & verisimilis non est probata, & probari non potest, cessant, & cessare deberent; et si simulationes essent probatae;

18 prout non sunt hic probatae; vt Bald. in l. ab Anastasio in fin. C. mandati, Castr. in l. irrisientium, §. dolum, ff. de pæctis, Bart. conf. 6. 5. num. 4. l. 5. Ancharen. confil. 127. num. 1. Alexand. confil. 28. num. 12. lib. 5. sicut dicens contractum nullum deberet dicere speciem nullitatis, Philipp. Francus in cap. dilectus de appellat. in repetit. & si fuissent probatae præsumptiones; causa, & species illarum, dictæ præsumptiones semper cedi debent veritati, cap. qui contenta 8. dist. cap. quicunque 8. 1. dist. vbi Glos. verb. comperit, l. in rebus 30. post princip. vers. non enim, quod legum, C. de iure dotium. Veritas est, quod illa persona in confidentiam dedit pecuniam Prospero; non autem erat dictæ Principissæ ex voluntate cuius persona est facta dicta emptio locorum montium; vt est expressum, quod emptiones non sunt dictæ Principissæ, sed cuiusdam personæ, &c. sicut etiam est declaratum in procurationibus factis à dicto Prospero dictæ Principissæ; ob quam causam, & mandatum fecit dictas emptiones, Cravetta conf. 106. num. 9. & 10. Surd. confil. 19. num. 18. ad 29. lib. 1. quæ persona etiam dedit amplissimam potestatem dictæ Principissæ, in qua multum confidebat in exequitione cuius potestatis; & mandati dispositum dicta Principissa, quod celebrentur Missæ, & declarauit pecuniam non esse suam, vnde actus agentium non debet operari ultra eorum intentionem, l. non omnis in principio, ff. si certum petatur, Aimon conf. 292. num. 1. vnde dictæ emptiones, & dispositio est facta in exequitionem præcedentis mandati, & causæ, personæ, &c. nam si habens mandatum ad actum faciendum, censetur illum fecisse procuratio nomine, quamvis non dicat Glos. in l. qui aliena, §. si is qui putabat, & ibi Bart. de

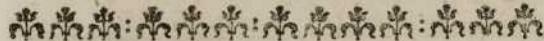
acquir. hered. maximè quando actus fit iure pertinente ad Dominum, dicitur enim semper fieri nomine Domini, Bald. in l. ultima, col. 1. in fine, ff. si quis cautionibus Surd. dist. confil. 19. à num. 24. ad 33. à fortiori valet hæc dispositio, dum expressit, quod fecit nomine personæ, quæ dedit pecuniam.

Immò omnino credendum dictam pecuniam, 20 fuisse, & esse alterius quam dictæ quondam D. Principissæ; nam omnis actus, & dispositio in dubio recipit interpretationem à natura, & qualitate personæ, quæ actum facit 11. quest. 3. cap. absit, & 5. quest. 4. cap. non omnis, l. si seruus plurium, §. vlt. & ibi Glos. de leg. 1. vbi DD. Boerius quest. 158. num. 13. Alex. conf. 55. lib. 5. num. 3. Bald. in l. fine possidetis, num. 13. C. de probation. vbi inquit, præsumendum est, quod quælibet persona, & quælibet res, & quilibet actus sit secundum suam naturam; & sicut ei requirit natura; ita probat Text. in l. quod si nolit, §. qui mancipia, ff. de aëlitio editio. Qualitas personæ dictæ Dom. Principissæ est omnibus notissima; & magis clara videtur ex eius testamento, vbi maximo affectu; & amore instituit in legitima filium suum; & reliquit alios ducat. 5000. tempore quo poterat filium exhædere; vt in aliis allegationibus dictum; & tamen sequendo vestigia Christi, vt ipsa declarauit, non fecit. Vnde se mouere volebat ad priuandum filium legitima dictorum locorum montium; maximè quia erat ægrotus, & unusquisque, tunc cogitat de sua anima, certè nullus homo imaginare se potest, dum adeò bonificauit filium, vt ex testamento legitur, & postea eum fraudare, & priuare voluisse quadam miseria; quæ venit ista legitima locorum montium; quæ frans non præsumitur, l. quoties, §. qui dolo de probationibus; magis patet non esse dictæ Principissæ, quia omnes dispositiones Dominae Principissæ sunt nullo iure discrepante factæ; ista etiam est, secundum omnem æquitatem legis habendo pro firmissima illa regula generalis; quod quando non potest alteri subueniri nisi alter lædatur, melius est neutrū iuuari, quam alterum grauari, vt 14. quest. 5. cap. denique in principio; quomodo poterat filium grauare, & ei auferre legitimam de dictis locis montium; dum adeò dilexit, quod poterat legitima priuare, & non fecit; immo bonificauit dictum filium. Et à persona legali, & integra, ac omni exceptione maiori non præsumitur fuisse facta simulatio, vt est ista Domina Principissa, Cravetta. conf. 60. num. 7. ad med. Grat. discept. forens. cap. 952. num. 15. vol. 5. fol. 437. & vna præsumptio tollit aliam, (quando præsumptiones partis militarent) Alex. conf. 28. lib. 5. num. 13. & dum sumus in certis, quod dicta Principissa non fraudaret dicta legitima filium; quem adeò dilexit, cessare debent aereæ assertæ conjecturæ per partem productæ quæ habent locum in incertis, l. continuus, §. cum ita de verbor. obligationib. vnde standum est dictæ dispositioni, & declarationi, l. cum precibus, C. de probationib. & in re dubia quando essemus; dum sumus in claris, debemus in meliorem partem interpretare, quod potius actus valeat, quam perreat, vt in cap. estote misericordes, vbi DD. de reg. iuriis, & Glos. in vers. similiter, l. merito, ff. pro socio, l. quoties de rebus dubiis, & de verbor. obligationib. & interpretatur, vt valeat efficaciori, & omni meliori modo, ff. de militari testamento, lib. 3.

Vnde concludendum dicta loca montium empta,

pta, non fuisse de pecunia dictæ Principissæ, sed tertiae personæ, quæ dedit Prospero, &c. & dato, & non concessio, quod expreſſe negatur fuiſſent dictæ Principissæ trahi non potest à parte legitima à dictis locis; dum ex legatis non trahitur legitima; maximè factis ad piam causam, ut est hic pro celebratione Missarum; vt Alex. conf. 12. num. 2. lib. 5. vbi filius non potest detrahere legitimam super domo relictæ pro conſtruendo Hospitale; Grat. dec. 181. n. 5. & 6. & discept. forens. cap. 334. num. 7. & 8. Tiraquell. de priuilegiis pia cause priu. 72. à fortiori procedit in caſu noſtro; cum dictus filius, ſit debitor totius patrimonij dictæ Dominae Benedictæ, aſcendentis ad maximam ſumمام, & in poſſe ſuo habet ducatos plusquam centum ſexaginta milie, debitos dictæ Principissæ, & eius hæreditati; & dicta aſſerta legitima debet capere à manu dicto Dom. D. Anton. hæredis, declarati per Magnam Curiam Vicariæ, vt ex præambulo, quatenus ſpectaret, quod negatur, vt ſupra dictum.

Vnde dictus Dominus D. Antonius eſt immitendus, & miſſus eſt manutenendus in poſſeſſione omnium dictorum locorum montium; vt valeat exigere fructus, & celebrari facere quam citius Miſſas, vt ſupra ordinatas; nulla facta detractione tertia partis pro aſſerta prætentio legitime, dum ſit debitor, vt ſupra, ex ratio- niibus, vt ſupra, propterea ſperatur, à peritiſſimis Dominis.

DISCEPT. CCCV.

SIG. IVSTITIAE

R.P.D. PALAVICINO

Romana locorum montium,

P R O

Illustr. D. Antonio Nauarrette
Regio Consiliario;

C O N T R A

Illustr. D. Princip. Hieracij.

REVERENDE Pater pro commiſſione cauſæ ſimpliciter ſatis eſte debet, quod Iudex detulit appellationi, & cauſa de ſui natura, eſt appellabilis cum agatur de iudicio poſſefforio immissionis, in quo de iure canonico, in terris Eccleſia obſeruando datur appellatio, quo tiecumque conſtitutio Aegidiana, non habet locum, vt in caſu noſtro, iuxta veriorem opinionem de qua Contard. de moment. poſſ. limit. 3. num. 6. & ſeqq. quam ſequitur Rot. coram Duran. decif. 240. num. 2. & in rein. decif. 4. num. 4. in fin. part. 3. & in Rurannaten. attentatorum 29. Maij 1611. coram bo. me. Coccino apud Marchesan. de commiff. p. 2. fol. 1. & Arimin. fideic. 28. Iunij 1641. coram Reu. D. meo Cerro. §. nec refragatur in fin.

Quod in caſu noſtro ceſſet Aegidiana dubio caret, cum cauſa fiat contra locum, & opus pium, videlicet contra hæredem fideicommissarium non iſtitutum contemplatione ſui, ſed pro erigendo Monasterio Monialium, ſeu Hospitale, & Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

celebrandis Miſſis pro anima teſtricis, quo caſu opus, & legatum dicitur pium, & de foro Eccleſiaſtico Rot. in Rom. testamenti 2 v. Marij 1656. coram Reu. D. meo Cerro Decano. §. nihilominus.

Vnde non potest intrare Aegidiana, quia numquam habet locum quando agitur de cauſis Eccleſiaſtici fori Poſth. de manutent. obſeru. 8. n. 70. & 61. & Rot. poſt eum decif. 334. num. 19. & in recen. decif. 582. num. 2. p. 1.

Sed omnis diſcultas tollitur ex iniuſtitia ſententiæ, quia concedit immissionem, ad effectum conſequendi legitimam matris, ſuper locis montium expreſſe legatis, pro celebratione Miſſarum, quod nullo iure fieri poterat, quia legitima detrahi non potest, ex rebus particulariter legatis, præſertim quando legatum eſt pro operibus pii, dum ex aliis detrahi potest, vt innumeris congeſtis firmat Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 1. queſt. 10. num. 10. & lib. 3. tit. 4. queſt. 6. num. 7. Gratian. discept. forens. 334. num. 7. Rot. poſt Censal. ad diſ. ad Peregrin. decif. 16. num. 12. & 13. & in Rom. fid. de Zuccaris 4. Feb. 1650. coram B.M. Dunnazetto §. 3. denique, & §. ſeq. ac §. minus obſtat.

Nec eſt alicuius relenuantæ reſponſio data in decisionibus, quod alia bona ex quibus detrahi debetur legitima ſint feudalia, quæ non poſſunt obligari ſine aſſensu ſuppoſita ſequeſtris, & intricate, & ideo legitima poſſit in ſubſidium detrahi, ſuper locis montium, de quibus agitur.

Quia quoad qualitatem bonorum feudalium diſcultas, cum adiſt conſenſus Regius vigore cuius bona feudalia afficiuntur hypothecis, & obligationibus creditoris, & rediguntur ad naturam allodialium Molphes. conf. 3. num. 20. tom. 1. Merlin. Pignatell. contron. 102. cap. 60. num. 17. & ſeqq.

Et conſenſus pro dote ſuffragatur, etiam pro illius reſtitutione ſoluto matrimonio iuxta doctrinam Roman. in l. uſufructu 58. num. 1. ff. ſolut. matrim. quem ſequuntur Io. Vincentius de Anna allegat. 95. num. 12. Camerar. in repet. 1. Imperiale, fol. 58. col. 3. N. Freſ. de ſubfeud. lib. 2. queſt. 2. num. 12. Hector Capyc. Latro conſultat. 29. num. 29. Ioannes Franciſcus de Ponte de poſteſt. Prorog. tit. 6. de aſſenſib⁹ ſuper dotti⁹, n. 45. verſ. ſi vera muliere, vbi quod ſuffragatur cuicunque hæredi, & tenent communiter omnes Regnicolar, & cæteri ſcribentes.

Quod ad ſequeſtra duo allegantur unum factum ab Iuſtissimo D. Marchione noſtri principali, alterum à deputatis Patrimonij, Christophori de Franchis, ſed neutrum: non primum, quia factum fuit ad effectum conſequendi dotem D. Benedictæ, pro qua bona feudalia ab ipſomet Aduersario poſſeffa ſunt obligata cum R. aſſenſu vt ſupra deduxi, ideo cum fit in eius poſteſtate tollere iſtud impedimentum ſoluendo dotem, vel permittendo, vt dos ſatisfiat ſuper illa bona dempta eius legitima, tale impedimentum, quod ab ipſo tolli poſteſt non excusat Rimini. Iun. conſil. 474. num. 12. conſ. 550. n. 9. conſ. 59. n. 19. Rot. in dec. decif. 344. num. 1. in fin. part. 2. Add. ad Buratt. decif. 745. littera B.

Maxime cum præceſſerit culpa, & mora ipſius Aduersarij in non ſoluendo, & ob id fuerit factum ſequeſtrum, ne in præiudicium crediti dotti, fructus pro illa obligati dilapidarentur, hoc enim caſu ſequeſtrum non excusat, vt in terminis ſequeſtri Rot. Genuen. decif. 61. n. 6. verſ. 4. illud quod dicebatur de ſequeſtris Carrocc. de ſequeſtro, part. 3. queſt. 1. tom. 2. & eſt regula generalis in

quolibet impedimento, quod non excusat quando culpa, & mora debitoris præcessit Aldouin. consil. 17. Riminald. iun. consil. 210. num. 106. Surd. consil. 12. n. 58. Negusant. iun. respons. 150. n. 1. Cyriac. controvers. 166. n. 35. & seq. ex n. 39. & sequent.

Et ad tollendas omnes tergiuersationes Illusterrimus D. noster principalis consentit reuocationi sequestri, pro quantitate legitimæ debitæ Aduersario, & sic cessat quoad hoc impedimentum sequestri, nec amplius allegari potest.

Secundum vero factum nomine Christophori de Franchis non obstat, quod ultra quia non probatur effectuum, ut in facto, cum creditum, pro quo emanauit, careat assensu, non potest impedire creditum dotalē munitum R. assensu, vigore cuius adeſt præferendus, & potest repellere dictum de Franchis, non habentem assensum, quamvis istius creditum, esset potius, & anterius Tiraquell. de constitut. part. 3. limit. 3. n. 1. Virgili. ad Affl. Et. dec. 286. num. 2. Gratian. discept. forens. 730. num. 12. & seq. Franch. decis. 64. in princ. Gait. de credit. cap. 4. quest. 11. num. 1853. Gamm. decis. 16. per tot. Capyc. Latro decis. 43. num. 3. & decis. 44. num. 16. Stayban. resolut. 61. num. 61. & seq. Merlin. de pignor. lib. 2. quest. 11. num. 66. Cyriac. controvers. 159. num. 11. & controvers. 329. num. 2. & seq. & num. 10. Rota in Romana Vin. 21. Junij 1627. coram B. M. Dunnozetto.

Impedimentum autem irrelenans, quod de facili remoueri potest non attenditur Rimald. iun. consil. 475. num. 12. Rota d. decis. 343. n. 1. in fin. p. 2. Ric. & alij saperius citati.

Sed in casu nostro cessat omnis penitus difficultas, quia nos non sumus in filio, quia agat pro legitima contra tertios possessores in quibus terminis loquuntur extra citati, sed in filio, qui possidet bona, & vniuersam hæreditatem Patris ex qua legitima debetur, quo casu filius, non potest petere, quod intus habet, nec prætextus sequestri releuat, quia non tollit possessionem, nec efficit rem litigiosam Natt. consil. 2. n. 2. vers. Pratereā, Caroce. de sequestr. p. 4. q. 13. Lancellot. de attenuat. p. 2. cap. 4. in prefat. n. 246.

Demum nullus momenti est altera obiectio, quod D. Princeps Aduersarius sit donatarius particularis Patris, qui sibi reseruavit solum scuta 20. m. ad effectum testandi, ideoque non teneatur ad restitutionem dotis, nec ad alia debita ipsius donatoris, quia conclusiones non applicantur in casu nostro, cum filius sit donatarius vniuersalis omnium bonorum præsentium, & futurorum, quia æquiparatur hæredi vniuersali, & potest conuenire recta via actione personali, & executiva ad euitandos inutiles circuitus Boët. decis. 204. num. 43. Cancer. variar. resolut. part. 1. cap. 8. n. 68. vers. Quod et si de iuris rigore, Gratian. discept. 256. num. 17. Rot. post Merlin. de pignor. decis. 98. num. 5. Gutierrez præst. quest. lib. 2. q. 58. num. 19.

Quæ in casu nostro transeunt sine vlla prorsus difficultate: nam admissa etiam contraria conclusione Patris Aduersarius, quod donatarius teneatur solum in subsidium, quatenus bona reseruata non sufficiant. Nos sumus in hoc casu, quia bona reseruata sunt scuti 20. m. vt supra dixi, creditum autem dotale, & alia iura matris, excedunt scuta 100. m. vnde sine vlo prorsus dubio tenetur pro ista summa excedente summam reservatam, dum alibi dicta credita satisfieri nequeunt ut admittant ipsimet DD. ex supra citatis, & in

iudicio firmat Fontancl. de pact. dotalibus, clausula 7. gloss. 3. p. 7. n. 52. Cancer. vbi suprà, Antonin. de Amat. latè alios cumulans variar. resolut. tom. 2. resolut. 58. num. 13. Rot. post Merlin. de pignor. d. decis. 98. n. 5. & 6.

Etiamsi fuisset institutus hæres in quantitate reseruata, & iste non confecisset inuentarium, quia hoc non facit ut teneatur plusquam importet quantitas in donatione præternata Fontanell. de pact. dotal. d. claus. 7. gloss. 3. part. 7. num. 52. Cancer. variar. resolut. part. 3. cap. 2. num. 113. Salgad. in labyrinth. creditor. part. 2. cap. 26. num. 92.

Quare, &c.

DISCEPTAT. CCCVI.

S V M M A R I V M .

- 1 *Immissione in loca Montium cum fuerit concessa pro tertia parte Principi, & pro duabus D. Nauarrette in gradu appellationis tollitur à Principe, & datur D. Haredi.*
- 2 *Haredi competit immissione ex testamento non vitiato, non cancellato, &c.*
- 3 *Legitima debetur filio solitis debitibus testatoris.*
- 4 *Legitima qualiter debeatur filio donatario universali omnium bonorum.*

A R G U M E N T U M .

Immissionem à Rota datam tum filio Principissæ pro tertia parte in loca Montium, tum hæredi universali instituto in gradu appellationis, tollitur à filio, & datur hæredi tantum, cui competit immissione ex testamento, non vitiato, non cancellato, &c. sed legitima debetur solitis debitibus testatoris, & quid si filius esset possidens bona titulo donationis.

Romana seu Neapolitana
hæreditatis,

P R O

Illustr. D. Antonio Nauarrette
Regio Consiliario;

C O N T R A

Illustr. D. Franciscum Grimaldum.

D V B. An, & cui sit danda immisione, & pro qua parte in casu, & ad effectum, &c.

Respondeo primò, bonæ memorie D. Benedicta Finella Principissa Hieracis condidit testamentum, sub cuius dispositione cessit, in quo instituit hæredem in legitima, & certa pecuniarum summa D. Ioan. Franciscum Grimaldum

Grimaldum Principem Hieracis suum filium illi danda, postquam fuerint soluta omnia debita sue hereditatis, & adimplatae aliae dispositiones per eundem factae in eodem testamento heredem vniuersalem, instituit D. Antonium Nauarrette, Regium Consiliarium Neapolis, ad effectum ex illius hereditate constituendi Monasterium, & faciendi alia opera pia sum. num. 1. Quod testamentum fuit exequutum per Magn. Cur. Vicariae, & Sacr. Consil. Neapolitanum, & super locis Montium, de quibus infra sum. num. 2.

Sed quia inter intra hereditaria D. Principissæ aderat facultas exigendi fructus 127. locorum Montis fidei emptorum à D. Prospero de Alexio, & in eius faciem cantantium, qui de anno 1653. declarauit habuisse pecunias confidentialiter pro emendis dictis locis Montis fidei à quodam, qui eidem dicto Prospero oretenuit ordinavit, ut ipsorum locorum, illorumque frumentum, omnimodam dispositionem committeret eidem D. Principissæ, quæ tam in vita, quam in morte posset de illis disponere, vel dispositionem alteri sibi bene viso committere fol. 3.

Et idem dicta Principissa in vim huius declarationis, utendo facultate sibi tributa, in suis Codicillis disposuit, & ordinauit D. Nauarrette illius heredi, quod ex fructibus dictorum locorum celebrarentur tot Missæ in Ecclesia Monasterij erigendi, & interim antequam erigeretur in Ecclesiis ad arbitrium ipsius pro anima illius, qui dedit pecunias pro emendis dictis locis num. 4.

Defuncta dicta Principissa fuit introducta causa coram R. C. inter Dominum Antonium Nauarrette illius heredem vniuersalem agentem ad immissionem in possessionem dictorum locorum Montis fidei, & Dominum Ioannem Franciscum Grimaldum Principem Hieracis agentem super nullitate testamenti dictæ Principissæ sub praetextu quod fuerit conditum ex odio, & calore iracundiae, & sic prætendentem immissionem ab intestato, Reg. Consil. tulit sententiam, & pronuntiavit D. Nauarrette esse imminendum in possessionem duarum partium istorum locorum Montis fidei, & dictum Principem alterius tertiae partis pro sua legitima reseruando ad eisdem fauorem iura in iudicio petitorio agendi super prætena nullitate testamenti, à qua sententia cum fuerit hic inde appellatum, commissa causa appellationis in Rota Romana Domino meo Ponenti, fuit dubitatum ut in punto, resoluendo Domino Nauarrette esse dandam immissionem in omnibus locis 127. Montis fidei ex seqq.

2. Siquidem constat dicto testamento Dominæ Principissæ non abolido, non cancellato, neque in aliqua eius parte vitiato, in qua legitur scriptus heres vnu. D. Nauarrette, qui propter ea immittendus est in possessionem istorum locorum Montis fidei, sive iuris exigendi illorum fructus reperti in hereditate Dominæ Principissæ testatrix ex remedio l. finalis, C. de dicto Diu. Adr. tollen nihil refragante, quod Dominus Nauarrette est heres fiduciarius, quia etiam herede fiduciario datur immissio præsertim, quando non concurredit verus heres, & nullus possidet, ut in prælenti Argil. de acquir. possess. q. 15. art. 6. num. 72. cum seqq.

Nec relevat, quod dictus Princeps fuit institutus heres per dictæ Principissæ in legitima, quia non idem super istis locis Montis fidei prætende-

re potest immissionem, nec illam retardare dict. Nauarrette pluribus, &

Primo, quia ista loca non sunt propria dictæ Principissæ, cum fuerint empta ex aliena pecunia sub illius dispositione, quam dum commisit dict. Nauarrette illius heredi pro celebratione Missarum pro anima personæ, quæ pecunias subministravit pro emendis istis locis de sum. n. 3. & 4. non potest dictus Princeps super illis prætendere legitimam, quæ tamen illi debetur in bonis propriis dictæ Principissæ matris.

Secundo, dato, & non concesso, quod ista loca Monti fidei essent hereditaria dictæ Principissæ, si dictus Princeps vult impugnare illius testamentum, prout impugnat sub praetextu quod tanquam factum ex odio, & calore iracundiae, sit nullum, & fuerunt super hoc illi reseruata prætensa iura in iudicio petitorio in sententiam Reg. Consil. & tali casu non potest impedire immissionem Dom. Nauarrette heredi scripto in testamento, donec prætentas sententias conformes in iudicio petitorio fuerit declarata obiecta nullitas testamenti.

Si vero non vult impugnare testamentum, & prætendit legitimam vigore testamenti dictæ Principissæ, debet obseruare illius formam, nempe quod prius solvantur omnia illius debita, quod est etiam de iure iuxta Textum in l. Papinianus, ff. ad Trebellian. & expectare quod firmetur, & liquidetur status hereditarius, interim non retardata immissione D. Nauarrette heredem vniuersalem, ut plenè firmavit Rot. in recent. decis. 121. num. 1. 2. & 3. post 6.

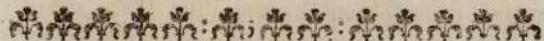
Tertio, quia dum dicta Principissa disposuit de fructibus horum locorum Montis fidei ad vius pios, & pro celebratione Missarum, multo minus potest retardari immissio dict. Nauarrette heredi vniuersali ad effectum exequandi dispositionem, & declarata dictam Principissam, cum legitima non detrahatur ex rebus particulariter alteri legatis, quando supersunt alia bona, Gratianus discept. forens. cap. 33. ex n. 7. 8. & 9. vbi quod probatio, non adesse alia bona incumbit filio tanquam fundamenta sua intentionis, & nihilominus hereditas dictæ Principissæ est opulentissima, & d. Princeps Aduocatus frustra petit quod intus habet, cum tanquam heres patris sit debitor hereditatis dict. Principissæ in magna pecuniarum quantitate, ut ex sententia Rotali lata à bo. me. Pyrotano ad fauorem dictæ Principissæ contra D. Hieronymum Grimaldum Principem Hieracis eius virum n. 5. vt ex relatione facta in S. Consilio Neapolitano appetat creditorem Principissæ in anno 1646. in duc. 140829. ultra fructus decursus à dicto tempore citra, sum. num. 6. & dictum Principem Ioannem Francum Grimaldum esse filium, & heredem dicti Domini Hieronymi Grimaldi Principis Hieracis, constat ex eo quod possidet Principatum Hieracis, & omnia alia bona dicti Hieronymi patris, dum comparet in hac causa tanquam Princeps Hieracis, Greg. X V. decis. 6. num. 8. & decis. 371. eod. num. 8. vnde tenetur ad dotis restitutionem, & fructum dotalium solutionem, iuxta dictam sententiam Rotalem, & liquidationem factam in Regio Consilio Neapolitano, licet in Principatu Hieracis, & aliis bonis relictis à dicto Princeps Hieronymo aliquod fideicommissum prætenderetur ex dispositione Auth. res que, C. commun. delegat. Fusar. quest. 532. num. 1. cum seqq.

Et in omnem euentum sufficeret dictum Prin-

cipem Ioannem Franciscum Grimaldum esse donatarium vniuersalem omnium bonorum , etiam feudalium dicti Principis Hieronymi Patris, cum vti talis se opposuerit iudicialiter contra dictam Principissam eius matrem, eiusdemque haereditatem num. 7. ad effectum , vt vti donatarius vniuersalis , qui æquiparatur haeredi teneatur ad solutionem debitorum dicti Hieronymi Patris , & sic ad restitutionem dotis dictæ Principissæ matris, & solutionum fructuum dotalium, Cancer. variar. cap. 256. num. 57. & seqq. cum aliis per Rot. in Aquilian. dotis Capellaniæ 18. Iunij 1647. Reu. Carillo §. imò potius constat de contrario.

Quæ forsan exclusa deducentur super prætensa nullitate testamenti dictæ Principissæ sub prætextu, quod fuerit conditum ex odio, & calore iracundiae non sunt præsentis indaginis , nec discutienda in hoc iudicio immisionis , sed reji cienda ad petitorium, interim non retardata immisione d. Nuarrette haeredi scripto in testamento dictæ Principissæ non abolido , non cancellato , nec in aliqua eius parte vitio visibili vi tiato.

Quare, &c.

DECISIO

S. R. R.

CORAM

R.P.D. PRIOLO

In causa locorum Montium.

Veneris 4. Iulij 1657.

DE EADEM RE.

LMISSIONEM à D. Principe Hieracij, ac Domino Consiliario D. Antonio Nuarrette petitam in possessionem locorum montium , de quibus agitur, censuerunt DD. esse concedenda utriusque pro indiuisio Nuarrette, scilicet pro duabus, ex tribus partibus. Principi vero pro alia tercia parte.

Quoniam uterque potitur testamento Dom. Principissæ matris eiusdem Principis, in quo D. Ant. Nuarrette scriptus est haeres vniuersalis, cui proinde debetur immissio ex remed. l. fin. C. de edit. Dini Adriani tollen. Quainvis sit haeres tamen fiduciarius, vt probat Angel. de acquir. poss. quest. 15. art. 6. num. 2. cum seq. Princeps autem fuit particulariter in legitimam honoratus, quæ est triens totius assis haereditatis, iuxta Auth. nouissima. C. de inoff. testam. Pro qua competit hypotheca, & datur etiam immissio, quando (prout hic) fuit specialiter in testamento relicta , Rip. in l. in quartam , num. 115. ff. ad l. falsid. Dec. conf. 134. sub num. 9. ver. num primo non obstat, Gabr. de legit. concl. 5. num. 2. Card. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 13. sub num. 73. vers. quam obrem, & seqq. Gratian. discept. forens. cap. 73 1. num. 23. Merlin. de legit. lib. 5. tit. 4. quest. 1. n. 1. & quest. 2. num. 2. & seq. Rot. penes Put. dec. 39. num. 4. lib. 2. coram Buratto dec. 115. num. 12. vbi Add. litt. E , & in Romana haereditatis de Fabiis 10. Martij 1644. coram bo. me Bicchio,

ac 13. Iunij 1646. coram Eminentiss. Dom. Cardinali Otthobono inter impress. dec. 73. num. 6.

Non obstat (quoad Nuarrettem) prætensa nullitas testamenti : quia huiusmodi exceptio tanquam requitens altiore indaginem, non potest retardare immisionem haeredi scripto, donec per tres sententias conformes fuerit canonizata ad l. Diu. Pius, §. Diuus, ff. de petit. hered. l. quan din ff. de reg. iur. l. 1. C. de bonor. poss. sec. tab. Surd. conf. 268. num. 47. Cyriac. controuer. 262. n. 29. Tomat. decis. March. 82. num. 10. & seq. lib. 1. Modern. Lucen. conf. 74. num. 17. & seq. lib. 1. Rot. decis. 671. sub num. 1. vers. unde part. 1. & decis. 217. num. 23. part. 5. recen. cum aliis per adden. ad Buratt. decis. 211. num. 32. & seq.

Quo verò ad Principem non subsistit quod loca Montium non essent propria D. Principissæ, sed empta cum pecunia aliena sub illius tamen dispositione.

Quia contrarium coniunctur , tum ex declarationibus factis ab emptore , quod ipse in illorum emptione nudum dumtaxat nomen exposuit Summ. Principis num. 6. Tum ex attergatione literarum patentium cum libera dispositio ne ad fauorem Principissæ , tam respectu fru ctuum, quam capitalis, quæ profecto absolutum illius dominium designant, vt dixit Rot. dec. 262. num. 1. & seq. part. 1. diu. & dec. 771. n. 2. part. 3. rec. apud Pacif. de Salu. interd. dec. 151. num. 1. & seq. coram Cardinali Causal. decis. 903. n. 1. coram Buratto decis. 863. pariter num. 1. & coram bo. me. Merlin. decis. 321. n. 2. & seq.

Minus obstat quod Testatrix de dictis locis Montium specialiter disposuerit in pios usus pro celebratione Missarum.

Quia legitima est favorabilior quacunque pia causa, idè non solum non minuitur per hu iusmodi legata , cap. fin. 17. q. 4. Alex. conf. 45. num. 11. lib. 1. Roland. conf. 39. num. 24. cum seq. lib. 3. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. quest. 10. Rot. dec. 420. num. 1. part. 4. rec.

Sed ex illis quoque detrahitur Auth. si qua mulier C. de Sacros. Eccles. Bart. in l. si quis ad declin. num. 6. C. de Episcop. & Cleric. Bald. conf. 85. num. 2. lib. 1. Alex. d. conf. 45. num. 11. lib. 1. Ruin. conf. 57. n. 4. in fin. l. 2. & conf. 140. n. 11. lib. 5. Rot. coram bo. me Greg. dec. 539. num. 6. & seq. & licet conclusio ab aliquibus limitetur , quando extant alia bona , ex quibus æquæ, & commodè legitima detrahi possit, nem pè de illis, non de legatis piis sit detrahenda habita ratione valoris rerum legatarum ex adductis per Merlin. de legit. d. lib. 2. tit. 1. quest. 10. num. 10. Hæc tamen limitatio in præsenti non applicatur , quia non constat de existentia aliorum bonorum cum qualitate commodæ deductionis, quæ copulariè iustificari debent ab alle gante, iuxta tradita per Gabr. conf. 138. sub n. 9. ver. idcirco necesse est lib. 2. Gratian. discept. for. cap. 700. num. 25. cum aliis per eum alleg.

Deinde non relevat, quod prius sit deducendum æs alienum, tam ex iuriis dispositione, quam ex forma testamenti.

Nam (præter quod de eo non appetet) cessat obiectum, quia immissio fuit petita pro indiuisio, & sic cum suis oneribus , ad quæ Princeps proportionabiliter tenebitur pro parte sibi tangente, Angel. de acquir. poss. quest. 18. art. 8. num. 162. cum seqq. per tot. Rot. in Rom. legit. 13. No uenbris 2620. cor. bo. me. Pirouano apud Merlin. de legit. dec. 113. num. 6.

Demum non subsistit , quod Princeps sit de bitor

bitor hæreditatis materna, occasione dotum restituen. à Patre, cuius ipse est donatarius vniuersalis.

Quia non est donatarius vniuersalis, sed particularis, cum pater in donatione sibi reseruauerit ducat. 20. m. vt constat ex iuribus relatis in summa responsione eiusdem Principis, num. 1. quæ sanè reseruatio vniuersaliter donationis excludit, vt in specie firmavit Rota in Romana locorum Montium 3. Iulij 1659. coram R. P. D. meo Meltio §. 2. prorsus, &c. Donatarius autem particularis non tenetur soluere debita donatoris, per Text. express. in l. aris alieni, vbi Glos. dat. concord. C. de donat. Faber. in C. tit. de donat. defin. 4. Dec. conf. 236. sub num. 4. ver. sed tamen præsentis, &c. cum seqq. Ger. Spin. conf. 75. num. 33.

Denegarunt tamen DD. immissionem ab eodem Principe petitam pro legato duc. 5000. quia cum fructus locorum Montium sint destinati in pios usus, (vt dictum est) licet ex eis detrahi possit legitima non potest tamen detrahi aliud legatum, quia legata pia integrè debentur ante profana, quamvis bona pro omnibus non sufficiant iuxta tradita per Bart. in l. si quis seruum §. fin. sub num. 9. verific. idem est ergo, vbi etiam Castrén. sub num. 2. ver. & hoc nota ff. de leg. 2. idem Castrén. in l. si quis testam. 82. num. 5. ff. de leg. 1. Federic. de Sen. conf. 350. per tot. Berthachin. in tract. de Episc. lib. 4. part. 4. num. 48. inter tract. magn. tit. 13. part. 2. fol. 341. Tiraquell. de priuile. pia causa priuile. 72. ver. legata tamen, ibique Ricc. & Thor. in addit. Surd. conf. 309. sub num. 7. ver. & idem dicit, &c. ac intrahit de alimento. tit. 8. priuile. 39. sub num. 2. ver. nam videmus. & seq. Molfel. conf. 53. n. 16. cum plur. seq. Post Comment. ad Consuet. Neap. Gen. Pract. Eccles. Tricen. 11. q. 329. sub num. 1. verific. in contrarium facit, &c. per tot. Nouar. de priuile. miserab. person. priuile. 22. num. 3. & seq. Leocill. de priuile. pauper. part. 2. priuile. 218. num. 3. Larrea dec. Granat. 62. num. 44. & seq. per tot.

Et ita vtraque, &c.

DECISIO

S. R. R.

CORAM

R.P.D. PRIOLO,

In causa locorum Montium.

Veneris 28. Junij 1658.

DE EADEM RE.

ONCESSA super locis Montium, de quibus agitur hæreditariis Principiæ Hieracij immissione pro tertia parte D. Principi eius filio in legitima instituto, & pro aliis duabus partibus D. Conf. D. Antonio Nanarrette hæredi fiduciario, iuxta decis. editam sub die 4. Iulij præteriti coram me. Non acquieuit Nauarrete resolutioni, quod legitimam, vnde reassumpta desuper disputatione, reque denudè exactè discussa, DD. in decisis persistenterunt.

Quia receptissima est conclusio in decisione firmata, quod pro legitima competit hypotheca, ac datur etiam immissio, quæ (vt in hoc casu fuit specialiter in testamento relicta secundum) Rip. in l. in quartam, num. 115. ff. ad l. falcid. Card. Mantica detacit. lib. 11. tit. 13. sub num. 73. & seq. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 158. Merlin. de legit. lib. 5. tit. 4. quest. 3. num. 3. & seq. Rot. coram Buratt. dec. 115. num. 12. coram Eminentiss. Cardinali Ottobono dec. 73. n. 6. & in Romana hæreditatis de Fabiis 11. Martij 1644. coram bo. me. Bichio.

Etiam ante detractionem legatorum ad pias causas, quia legitima est favorabilior quacunque pia causa iuxta celebrem sententiam D. August. in cap. vlt. 17. quest. 4. Castren. conf. 416. n. 4. lib. 1. Roland. conf. 39. num. 25. & seq. lib. 3. Peregrin. conf. 51. num. 18. lib. 4. Cyriac. controu. 304. num. 16. & seq. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. quest. 10. num. 2. Rota coram S. mem. Gregor. dec. 539. num. 5.

Non obstat, quod regulariter detrahi non possit ex bonis alteri relictis, dum alia in hæreditate supersunt: quia obiectum procedit, quando bona superextantia sunt eiusdem qualitatis, & bonitatis, & æquè utilia, & commoda, sicut ipsa bona legata, non autem è contra, vt probat Gabr. conf. 138. num. 5. & seq. lib. 1. Gratian. discept. 700. num. 24. Merlin. de legit. d. lib. 2. tit. 1. quest. 10. num. 10. Talia autem esse bona superextantia in hæreditate Principiæ tantum abest, quod probetur, vt debet ab allegante ex auctoritatibus in decisione congestis, §. sed ex illis in fin. Quin prorsus excluditur; Tum ex quo sunt feudalia, quæ alienari non possunt, sine Regio assensu, ac ulterius non reddit eundem fructum, ac loca montium, vt dixit Rot. coram Card. Seraph. decis. 1030. num. 3. & decis. 94. num. 56. & seq. part. 7. rec.

Tum quia sunt litigiosa, intricata, ac pluribus sequestris obnoxia, vt constat ex iuribus relatis in summario Principis n. 1. Quapropter non tenentur filii ea recipere pro sua legitima, nam licet Index possit arbitrari, vt illa soluat ex certis corporibus, arbitrium tamen extendi non debet ad bona peiora, ac filio dannosa, vt latè tradit Peregr. de fid. art. 36. num. 73. & seq.

Nec dubitari potest de eff. & tuatione sequestrorum, quia satis iustificatur ex iuribus in eodem summario relatis, num. 2. & in alio additionali num. 1. Nihil obstante, quod Princeps in solutione reuinij enunciaret possessio dd. bonorum, quia talis etiam dicitur passus sequestrum iudiciale, quod non priuat possessione, sed dumtaxat eo durante suspendit perceptionem fructuum, ex alleg. à Modern. Perus. de manut. obseru. 52. num. 6. & seq. At esto, quod non eff. & tuatione, nihilominus sola decreta pro eius emanata operantur, vt bona reputari debeant litigiosa, & intricata, vt ponderauit Rot. decis. 528. num. 3. part. 3. recent.

Minus relevat exceptio crediti contra Principem opposita, tanquam donatarium patris debitoris pro dote materna. Nam præter quod non est donatarius vniuersalis, sed particularis, qui non tenetur ad debita donantis, per Text. express. in l. aris alieni, C. de donat. cum aliis relatis in precedentia decisione §. demum non subsistit, huicmodi exceptio, vt potè requirens altiorem indaginem non impedit immissionem vigore Saluiani, saltem pro individuali, vt in specie respondit Rot. dec. 19. num. 12. part. 5. recent. & coram bo.

bo. me. Merlin. *decif. 5 52. num. 11. ac decif. 5 66.*
sub num. 15. vers. demon non obstat.

Postremò gratis repetitur, quod loca montium non sint propria D. Principissæ, quia hoc admissio, neque sustineretur immisso concessa Nauarrette, tanquam eius hæredi super aliis duabus partibus eorumdem locorum, sed esse propria ipsius Principissæ conuincunt declarationes factæ ab emptore, ac atteratio litterarum patentium cum libera dispositione ad illius fauorem, ut ponderatum fuit in prima decisione §. quia contrarium.

Et ita vtraque, &c.

D I S C E P T . C C C V I I .

S V M M A R I V M .

- 1 *Immissio debetur hæredi scripto absque ullo vito visibili.*
- 2 *Nullitas testamenti qualiter probanda.*

N E A P O L I T A N A

S E V

HIERACENSIS HÆREDITATIS,

P R O

Illustr. DD. Antonio Nauarrette,

C O N T R A

Illustr. D. Franciscum Grimaldum.

1 **R**ESPON. primo, immisso vigore *l. fin. C. de edit. Diu. Adrian. tollen. in toto num.*, debetur Regio Consiliario Dominio Nauarrette prudcenti testamentum Dominae Principissæ, in quo hæres fuit scriptus, & in quo nullum continetur vitium visibile, & extrinsecum, nec est abolitum, nec cancellatum iuxta doctr. Bartol. in *l. si scriptum hæredem, C. de prob. num. 2.* Tomat. d. Marchia 82. num. 9. Altograd. *conf. 74. num. 12. & 13. lib. 1.* Rot. *decif. 671. num. 1. vers. unde non est necessarium parre prima recent.* Quippe cum noster principalis sit reus in hoc iudicio summ. nil aliud tenetur probare, & exceptiones oppositæ per actorem, & incontinenti non probatae circa prætensam nullitatem testamenti, veluti altiore requirentes indaginem ad petitiorum reliquuntur, Dec. *conf. 84. num. 1.* Peregr. *de fideicom. art. 48. n. 29.* Argel. *de acquir. poss. quest. 6. art. 8. ex num. 142. cum pluribus sequentibus, Hondon. conf. 24. n. 53. lib. 2.* Rot. *decif. 597. num. 3. in fin. p. 2. recent.*

2 Neque dicatur exceptionem nullitatis esse incontinenti probatam, quia D. Aduersarius in totum non fuit institutus hæres à matre, ob prætensa capita odij, & iræ, quia dum filio fuit relicta legitima titulo honorabili institutionis prætensa ita, ac odium indiget extrinseca probatione, requiritque altiore indaginem, maximè cum hoc casu testamentum etiam ex ira conditum relicta filiis legitima; & altero instituto hærede ipso Iure sustineatur in puncto Crauett. *conf. 756. num. 1.* Surd. *decif. 41. ex num. 6. cum seqq.* Fusar. *de substit. quest. 317. num. 3. & seqq.* præcipue prout

hic, dum fuerunt expressæ causæ non relinquendi filio tosam hæreditatem, ut in his terminis fuit consideratum in Romana successionis 15. Decembbris 1636. coram Carillo confirmata 9. Martij 1646. coram Reg. d. meo Ricchio.

Et in omniem casum sufficit D. Consiliario quod haec sit exceptio iuris dubij, vt remittatur ad petitorum Eugen. *conf. 26. man. 108. lib. 2.* latissimè Capyc. Latr. *consultat. 14. ex num. 16. cum seqq. lib. 1.* & tom. 1. *decif. 10. ex num. 14. cum pluribus seqq.* nec potest impediti immisso quovisque fauore hæredi scripti durat spes testamentariae successioni, & per tres sententias conformes in iudicio petitorio fuerit super prætentia vtilitate declaratum *l. quandiu ff. de regul. iur. Giurb. decif. 11. num. 5.* Ciriac. *controversi. 305. num. 14.* Barz. *decif. Bononi 89. num. 21.* Surd. *conf. 268. num. 51.* Altograd. *conf. 74. num. 17. & 78. lib. 5.* ubi quod hoc casu prætendens successionem ab intestato nullo pacto censeri possit legitimus contradictor ad impediendam hæredi immisionem.

Non enim obstat dictum Principem Aduersarium veluti institutum in legitima prætendere posse super his locis montium immisionem pro sua rata, quia ultra quod dicta loca montium non spectant ad hæreditatem Dictæ Principissæ, neque ex. est probatum fuisse in eius dominio de tempore mortis, requiritur, iuxta tradita per Surd. *dec. 339. ex num. 1.*

Adhuc tamen quatenus fuissent in bonis testatrixis (quod negatur) cum testatrix mandaerit legitimam filio personi deducto ære alieno, indubitanter illa indiget liquidatione, nec interim hoc prætextu potest in omnibus impediti immisso hæredi scripto ex cuius manibus prius firmat statum hæreditatis, postmodum filius tenebitur legitimam veriguatam bonorum recipere, cum dato hærede vniuersali filius assimiletur legatario iuxta doctrinam Bartoli in *l. 2. num. 8. C. quando, & quibus 4. pars, &c. lib. 10.* Menoch. *conf. 1149. num. 17.* Surdus *conf. 748. num. 17.* ubi hoc dicit verum etiam si filius offerret cautionem, Gratian. *discept. forens. cap. 694. ex num. 18. cum seqq.* ubi quod ante liquidationem legitimam dicatur incesta ratione loci, & quæ, nec filius possit aliquam possessionem prætendere, Altograd. *conf. 91. num. 76. & 77. lib. 1.* Faber. *in Cod. tit. de inoffie. testam. definit. 6.* Costa de ratione rata quæst. 140. *ex n. 7.* Rot. *decif. 121. num. 12. & 3. part. 3. recent.*

Præsertim cum à dicta Principissæ ad formam commissionis sibi traditæ de fructibus istorum locorum montium fuerit depositum pro celebratione Missarum fauore animæ illius, qui ad illorum emptionem pecunias subministravit, vnde sine loca montium fuerint propria, sine aliena ad effectum exequendi voluntatem non poterit impediti immisso hæredi scripto prætextu legitima, qua non detrahitur ex bonis particulariter legatis, maximè quando hæreditas est soluendo prout hic, Peregrin. *de fideicom. art. 40. n. 28. post med. vers. circa secundum, & num. 34. circa finem,* ubi quod ista probatio, quod non adsint alia bona, incumbat filio tanquam fundamentum suæ intentionis, quod etiam probat Natt. *conf. 199. num. 89. & 10.* Gratian. *cap. 334. num. 7. cum duobus sequentibus,* Rot. apud Buratt. *decif. 693. num. 10. & ibi addent. & semper erit, verum dicere, quod dictus Aduersarius vti debitor ingentissimæ quantitatis fauore dictæ Principissæ frustra ante hæreditatis statum firmatum*

matum petat id, quod illicè restituturn est iuxta Textum in l. qui hominem ff. de solut. adeò, ut nec etiam pro indiuisa possit immisionem prætendere, dum ante omnia est soluendum a s alienum, & sunt facienda alia detractiones, quo casu legitima non potest esse certa ratione loci, & quotæ in puncto Rot. decisione 359. numero decimo sexto, & vigesimo septimo, part. 5. recent. & in aliis passim.

Ex quibus, &c.

DISCEPT. CCCVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Facl species proponitur, de qua hic.
- 2 Immissio pro legitima an detur in corpore particulari.
- 3 Immissio an detur filio pro legitimastante testamenti validitate.
- 4 Filius pro legitima quando habeat immisionem.
- 5 Immissio pro legitima interdum non datur.
- 6 Legitima an, & qualiter ex aliis bonis sit detrahenda.
- 7 Bona alia adesse pro legitima qualiter constet.
- 8 Dos Principissæ qualiter sit restituenda.
- 9 Filius petens legitimam, si creditor appareat, quid agendum.
- 10 Terrarum, & fendorum possessio qualiter probetur.
- 11 Idem probatur quoad possessiones alias.
- 12 Legitimam petens, si debitor sit, quid agendum.
- 13 Legitima, non debetur ex illis, que sunt ad causam piam destinatis.
- 14 Sequestrum factum in bonis debitoris quid operetur.
- 15 Legitima non detrahitur de bonis ad piam causam relictis.
- 16 Sequestrum fendorum qualiter detur, & quando.

ARGUMENTVM.

Immissio pro legitima filio, an, & quando detur, & ex quibus bonis sit detrahenda, & an pro legitima contribuere teneantur corpora particulaaria, & legata praesertim pia. Bona alia adesse, & possessa per eum, cui debetur legitima qualiter probetur. Sequestrum in feudis à quibus creditoribus fieri valeat.

R. P. D. P R I O L O

Romana locorum Montium,

P R O

D. D. Antonio Nauarrette;
Iul. Caponi Discept. Ferens. Tom. IV.

CONTRA

D. Franciscum Grimaldum.

Dub. An sit standum, vel recedendum à decisio die 4. Iulij 1657. in casu, & ad effectum, &c.

RE S P O N S O. primò, D. Benedicta Pinella Principissa Hieracis condidit Testamentum, in quo instituit in legitima D. Ioan. Franciscum Grimaldum eius filium: hæredem verò vniuersalem instituit Dominum D. Antonium Nauarrette Regium Consiliarium ad effectum ex illius hæreditatem construendi Monasterium, & faciendi alia opera pia sum. num. 1. & in suis Codicillis disposuit in pios usus de locis 127. Montis fidei cantanti in personam Prosperi de Alexio, qui de anno 1653. declarauit dicta loca emisse ex pecuniis habitis confidentialiter à quodam, qui oretenus sibi ordinauit, vt illorum fructum exactiōnem & dd. Montium omnimodam dispositionem committeret eidem Principissæ, vt illa de eis tam in vita, quam in morte disponere, seu dispositionem alteri committere posset sum. num. 2.

Sed orta lite inter dictum D. Ioanneum Franciscum Grimaldum Principem Hieracis, & D. Antonium Nauarrette super immisione dd. locorum 127. Montis fidei, fuit die prædicta propositum dubium coram Reuerendiss. D. meo Ponente, sui sit danda immissio, & resolutum utrius dandam esse pro indiuiso, nempe D. Principi hæredi instituto in legitima pro tertia parte dictorum l. 127. Montis fidei, & pro duabus aliis partibus D. Nauarrette hæredi vniuersali, vt ex decisione, quæ datur super qua concessa fuit noua audientia, fuit dubitatum, vt in puncto resoluendo, recedendum esse à decisio, quoad immisionem concessam D. Principi, illamque esse concedendam D. Nauarrette in omnibus locis 127. Montis fidei ex seq.

Siquidem D. Nauarrette fuit institutus hæres vniuersalis à D. Principissæ Hieracis in suo ultimo testamento; vnde illi est danda immissio in bonis, & iuribus hæreditariis eiusdem vigore leg. fin. Cod. de edit. D. Adrian. tollend. non obstante obiecta nullitate testamenti, tanquam conditi ob odium paternum. Quia ista exceptio tanquam requirens altiorem indaginem, non potest retardare immisionem hæredi scripto, donec per tres sententias conformes fuerit canonicata ex allegatis in decisione, quæ reuidetur.

Non obstat quod Ioan. Franciscus Aduersarius fuerit institutus hæres in legitima in eodem testamento, ex quo illi etiam competit immissio pro consequenda legitima.

Quia si vult uti testamento, & petere legitimam vigore testamenti, ex quo etiam illi cōpetit immissio, & tali casu non potest petere immisionem super istis locis Montium, de quibus testatrix in eodem testamento tanquam de re aliena illius dispositioni commissa disposita ad pias causas pro celebratione Missarum, cum non possit impugnare factum testaticis, sed debet agere pro legitima consequenda super bonis hæreditariis eiusdem testaticis.

Aut verò prætendit legitimam, & agit ad illius s
EEe consecu

consecutionem, & tanquam de iure sibi debitam, & hoc casu D. Principi non competit immisso vigore l. fin. C. de edit. Din. Adrian. tollend. sed debet agere alio remedio, de quo Merlin. de legitim. lib. 5. tit. 4. q. 9.

6 Sed cessat omnis difficultas, quia dato etiam, quod dicta loca 127. Montis fidei essent propria D. Principissæ, quod omnino negatur, dum tamen de illis disposuit pro celebratione Missarum, & extant alia bona, ex quibus legitima congrue detrahi potest, non debet ex dictis locis 127. detrahi, sed est detrahenda ex aliis bonis de effectibus hæreditariis D. Principissæ, ut admittat decisio, quæ reuidetur §. & licet conclusio.

7 Quod autem constet in hæreditate D. Principissæ adesse alia bona, & ex illis posse commodè detrahi legitimam à D. Principe Ioanne Francisco eius filio; immò etiam ipsam legitimam, & vniuersam hæreditatem D. Principissæ matris penes se existere, & habere in manibus, concludentissimè hodie iustificatur ex nouiter deductis.

8 Nam constat D. Principissam fuisse nupti traditam dicto Principi Hieronymo Grimaldo cum dote scutorum 45.m. argenteorum monetæ Ianuensis quam hypothecauit cum regio beneplacito, & assensu super bonis feudalibus, nempe status Terra nouæ, Hieracis, & Gioiae, & aliis suis bonis Promittendo illius restitutionem cum amplissimis pactis, & signanter clausula consti-tuti, & pacto capiendo possessionem propria au-toritate summ. n. 3.

9 Constat etiam Principissam illiusque hæreditatem esse creditricem non solum dictorum scutorum 45.m. ac aliorum 5. m. extradotalium, sed etiam ingentissimæ quantitatis fructuum, ut ex sententia Rotali summ. n. 4.

10 Et denique constat D. Principem Ioannem Franciscum Aduersarium donatarium D. Principis Hieronymi Patris dicti status Terræ nouæ, Hieracis, & Gioiae & aliorum suorum bonorum hypothecatorum pro restitutione dotis D. Principissæ, vt ex donatione in libris Regiæ Cameræ ad eius instantiam registrata summ. num. 5. & quam illorum possessorem se opposuisse executioni executorialium Rotalium relaxatorum pro restitutione dotis, & fructuum summ. n. 6. quorum bonorum feudalium donatorum possessio D. Principis Ioannis Francisci Grimaldi comprobatur etiam de praesenti, dum post obitum D. Hieronymi Patris, & tanquam illorum possessor soluit relenium, quod debetur à nouis possessoribus feudorum Regiæ Cameræ, pro quo se composuit pro duc. 2400. quos soluit summ. n. 7.

11 Et insuper in hac, quam habuit de anno 1655. in Regia Camera Summaria cum Regio Fisco super argumento taxæ status Ciuitatis Terræ Nouæ, & Terræ Gioiae produxit articulos, & examinavit testes, vt si dicti status possessor, qui testes deponunt Dominum Principem Ioannem Franciscum Grimaldum esse possessorum dicti status Ciuitatis Terræ Nouæ, & Terræ Gioiae summ. num. 8. in qualitate cum fuerit condemnatus pro dicto augmentatione in duca-tis 1; 7. annis summ. num. 9. tanquam possessor institut pro compensatione, & fuit admissus ab Excellentissimo Domino Prorege Neapolis sum. num. 10. in fine, vnde non solum remanet probatum, quod adsunt alij effectus hæreditarij D. Principissæ, ex quibus legitima commode detrahi potest, sed quod magis urget, ipsi effectus,

nempe bona feudalia, & libera obnoxia restitu-tionis dotis, cum pacto de illa capiendo propria auctoritate reperuntur penes D. Principem Ioannem Franciscum Aduersarium, qui propterea frustra petit, quod intus habet, cum pro legitimæ consecutione potest eadem bona reti-nere pro concurrenti illius quantitate Greg. XV. decif. 185. ex n. 1.

Non obstat, quod donatio facta à D. Principe Hieronymo D. Ioanni Francisco filio, licet sit omnium bonorum præsentium, & futurorum, tamen reseruauit ad sui fauorem duc. 20. m. ad effectum testandi, quia non ideò fenda, & alia bona donata non sunt affecta restitutio[n]i dotis D. Principissæ, quæ cum sit duc. 45. m. cum in-gentissima quantitate fructuum, satis exuberant quantitatem duc. 20. m. qui pro facultate testandi fuerunt reseruati in donatione, ultra quod etiam dicta reseruatio vacua fuit dum Princeps Aduersarius possidet bona omnia hæreditaria Patris.

Nec releuat quod D. Principi ultra legitimam fuerunt legati ducati 5000. quia adhuc obstat, quod hanc summam, & longè maiorem ipse ha-bet in manibus, & ulterius cum ista loca Montium fuerint destinata ad usus pios, non potest ex illis detrahi dictum legatum duc. 5000. vt fir-mat decisio quæ reuidetur §. finali.

Non obstat, quod ad instantiam D. Principis Hieracis pro executione mandati Rotalis ad eius fauorem relaxati pro credito dotali fuit à Regio Consilio Neapolitano de anno 1636. concessum sequestrum super bonis dicti D. Principis Aduersarij, & ad instantiam eiusdem D. Principissæ fuit de anno 1645. & 1652. pro executione eiusdem mandati Rotalis afflictatus status Terræ nouæ, quia quoad sequestrum relaxatum non iustificatur executum, & habuisse effectum. Imò contrarium, nempe hodie reperi in possessionem D. Principem probatur manife-stè ex predictis, dum de anno 1655. vti posses-sor soluit relativum Regiæ Cameræ, & de eo-dem anno 1655. deponunt testes examinati D. Principem esse in possessione dicti status, & eundem D. Principem, fuisse de anno 1656. ad-missum ad compositionem pro augmento ta-xæ status Terræ Nouæ, & Gioiae, dicto summ. num. 7. 8. 9.

Sed cessat difficultas, quia sequestrus, & affi-ctus status Terræ nouæ essent pro concurrenti quantitate crediti dotalis D. Principissæ, vnde potest D. Princeps detentor dicti status, retento credito dotali pro concurrenti quantitate legitimæ soluere residuum, & tali remedio liberare statum Terræ nouæ maximi valoris à sequestro, & executionibus, vnde detractio legitimæ super aliis bonis, quam ipsis locis Montis fidei legatis ad pium usum celebrationis Missarum, non so-lum est facilis, sed pendet à facto proprio ipsius D. Principis, qui in manibus habet satis super-abundantem subtractionem legitimæ, & bona hypothecata pro solutione residui crediti dotalis D. Principissæ considerando possessionem, quod D. Princeps possidet non solum statum Terræ nouæ, sed etiam feudum Ciuitatis Hieracis, & Terræ Gioiae, & hypothecata pro restituzione dotis D. Principissæ, vt supra deduxi, super qui-bus fendi, nec sequestrum, nec afflictus facti fuerunt.

Nec releuat sequestrum, quod prætenditur fuisse obtentum à deputatis Patrimonij Christo-phori de Frangis de anno 1650. quia ultra quod nullius

nullius esset roboris, dum in præcium obligatione deficit assensus regius, non probatur dictum sequestrum habuisse effectum eo fuisse executioni demandatum, imò nullum habuisse effectum iustificatur ex eo quod postea de anno 1655. & 1656. D. Princeps fuit, & est in possessione status Terræ nouæ dicto *summario*, n.7. 8. 9. eo probatur etiam ex attestatione, quæ datur *summario*, num. 11. Et vterius sequestrum loquitur dictum statum Terræ nouæ, non autem de feudis Ciuitatis Hieracis, & Terræ Gioiae, nec sequestrum fuit relaxatum pro credito absorvente valorem status Terræ nouæ, Ciuitatis Hieracis, & Terræ Gioiae ascendentem ad plus quam duc. 800. m.

Quare, &c.

ROMANA LOCORVM
MONTIVM,
P R O

D.D. Antonio Nauarrette hærede
quondam D. Principissæ Hieracij,

C O N T R A
D.D. Franciscum Grimaldum.

REPO. primo, immisso vigore l. fin. C. de edit. Diu. Adrian. tollen. in totum, debetur Regio, Consilio Domino Nauarrette producenti testamentum Dominæ Principissæ, in quo hæres fuit scriptus, & in quo nullum continetur vitium visibile, & extrinsecum, nec est abolitum, nec cancellatum iux. doctr. Bartol. in l. si scriptum hæredem C. de prob. num. 2. Tomat. d. Marchie 82. num. 9. Altograd. conf. 74. num. 12. & 13. lib. 1. Rot. decis. 671. num. 1. vers. unde non est necessarium parte prima recent. Quippe cum noster principalis sit reus in hoc indicio summ. nil aliud tenetur probare, & exceptiones oppositæ per actorem, & incontinenti non probatae circa prætentam nullitatem testamenti, veluti altiore rem requirentes indaginem ad petitorium reliquantur, Dec. conf. 84. num. 1. Peregr. de fideicom. art. 48. num. 19. Argel. de acquir. poss. quæst. 6. artic. 8. ex num. 142. cum pluribus sequentibus, Handed. conf. 24. num. 53. lib. 2. Rot. decis. 597. num. 3. in fin. part. 2. recenti.

Neque dicatur exceptionem nullitatis esse incontinenti probatam, quia D. Aduersarius in totum non fuit institutus hæres à matre, ob prætena capita odij, & ira, quia dum filio fuit reliqua legitima titulo honorabili institutionis prætena ira, ac odium indiget extrinseca probatio ne, requiritque altiore in indaginem, maximè cum hoc casu testamentum etiam ex ira conditum reliqua filii legitima; & altero instituto hæredi ipso iure sustineatur in puncto Crauett. conf. 756. num. 1. Surd. dec. 41. ex num. 6. cum seqq. Fusar. de substit. quæst. 317. num. 3. & seqq. præcipue prout hic, dum fuerunt expressæ causæ non relinquendi filio totam hæreditatem, ut in his terminis fuit consideratum in Romana successioni 15. Decembbris 1656. coram Carillo confirmata 9. Martij 1646. coram Reg. d. meo Richio.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Et in omnem casum sufficit D. Consiliario quod hæc sit exceptio iuris dubij, ut remittatur ad petitorum Eugen. conf. 26. num. 108. lib. 2. latissimè Capyc. Latr. consultat. 14. ex num. 16. cum seqq. lib. 1. & tom. 1. dec. 10. ex num. 14. cum pluribus seqq. nec potest impediri immisso quousque fauore hæredis scripti durat spes testamentariæ successioni, & per tres sententias conformes in iudicio petitorio fuerit super prætensa vtilitate declaratum l. quandom ff. de regul. iuri Giurb. dec. 111. num. 5. Ciriac. controu. 305. num. 14. Barz. decis. Bononi 89. num. 21. Surd. conf. 268. num. 51. Altograd. conf. 74. num. 17. & 78. lib. 5. vbi quod hoc casu prætendens successionem ab intestato nullo pacto censeri possit legitimus contradictor ad impediendam hæredi immisionem.

Non enim obstat dictum Principem Adriannum veluti institutum in legitima prætendere posse super his locis montium immisionem pro sua rata, quia ultra quod dicta loca montium non spectant ad hæreditatem dictæ Principissæ, neque ex. est probatum fuisse in eius dominio de tempore mortis, requiritur, iuxta tradita per Surd. dec. 339. ex num. 1.

Adhuc tamen quatenus fuissent in bonis testaticis (quod negatur) cum testatrix mandauerit legitimam filio persolui deducto ære alieno, indubitanter illa indiget liquidatione, nec interim hoc prætextu potest in omnibus impediri immisso hæredi scripto ex cuius manibus prius firmat statu hæreditatis, postmodum filius tenebit legitimam veriquatam bonorum recipere, cum dato hærede vniuersali filius assimiletur legatario iuxta doctrinam Bartoli in l. 2. num. 8. C. quando, & quibus 4. pars, &c. lib. 10. Menoch. conf. 1149. num. 17. Surdus conf. 748. num. 17. vbi hoc dicit verum etiam si filius offerret cautionem, Gratian. discept. forens. cap. 694. ex num. 18. cum seqq. vbi quod ante liquidationem legitima dicatur incesta ratione loci, & quotæ, nec filius possit aliquam possessionem prætendere, Altograd. conf. 91. num. 76. & 77. lib. 1. Faber. in Cod. tit. de inoffic. testam. definit. 6. Costa de ratione rate, quæst. 140. ex num. 7. Rot. decis. 121. num. 12. & 3. part. 3. recent.

Præsertim cum à dicta Principissæ ad formam commissionis sibi tradita de fructibus istorum locorum montium fuerit depositum pro celebratione Missarum fauore animæ illius, qui ad illorum emptionem pecunias subministravit, vnde siue loca montium fuerint propria, siue aliena ad effectum exequendi voluntatem non poterit impediti immisso hæredi scripto prætextu legitima, quæ non detrahitur ex bonis particulariter legatis, maximè quando hæreditas est soluendo prout hic, Peregrin. de fideicom. art. 40. n. 28. post med. vers. circa secundum, & num. 34. circa finem, vbi quod ista probatio, quod non adsint alia bona, incumbat filio tanquam fundamentum suæ intentionis, quod etiam probat Natt. conf. 199. num. 89. & 10. Gratian. cap. 334. n. 7. cum duobus sequentibus, Rot. apud Buratt. decis. 693. num. 10. & ibi addent. & semper erit, verum dicere, quod dictus Aduersarius vt debitor ingentissimæ quantitatis fauore dictæ Principissæ frustra ante hæreditatis statum firmatum petat id, quod illicet restituturus est iuxta Texum in l. qui hominem ff. de solst. adeò, ut nec etiam pro induisa possit immisionem prætendere, dum ante omnia est soluendum æs alienum, & sunt facienda aliae detractiones, quo casu legi-

EE 2 tuma

tima non potest esse certa ratione loci, & quotæ in puncto Rot. dec. 359. num. 26. &c 27. parte 5. recenti, & in aliis passim.

Ex quibus, &c.

DISCEPTAT. CCCX.

IN. I V R E

P R Q

ILL. PRINCIPE HIERACII,

C V M

ILL. MARCHIONE LATERTIAE

S V P E R .

Inualiditate testamenti Ill. Princissæ Hieraci. Nullitate præambuli, & decreti S.C. quod renouentur Banna pro venditione status Terræ nouæ & Casalium.

D. Reg. Consiliarius Franciscus
Rocco Commissarius.

 A v s a hæc inualiditatis testamenti, & codicillorum Illust. Benedictæ Pinelli Principissæ Hieracis restringitur in tres articulos.

¹ Primus articulus erit circa inualiditatem prædictam tam attento Iure consuetudinario huius ciuitatis, quam attento iure communi.

² Articulus circa nullitatem præambuli ex dicto testamento nulliter expedito cum reuerentia per M.C.V. ad fauorem Illust. Marchionis Latertiae hæredis fiduciarij dictæ Illust. Principissæ.

³ Articulus continet nullitatem cum reuerentia decreti interpositi per S. C. ad instantiam eiusdem Marchionis Latertiae *ut suprà*, per quod decretum fuit prouisum quod renouentur banna pro venditione status Terræ nouæ, & Casalium.

⁴ Antequam tamen vltius progrediar præmitto atque ita hic, & in tota hac præsenti allegatione protestor mihi propositum esse nihil dicere, & scribere imo ne cogitare in quo debitæ existimationis ac dignitatis Illust. hæredis instituti quod quam detractum quo quomodo intelligatur; absit enim quod tanta Senatoris integritas, & prudentia in dubium apud me reuocetur quinimò ei tantum semper detuli & merito quantum Illust. Senatori omnium virtutum genere aratissimo conuenit sed quidquid à me proferri scripto vel verbo contigerit id totum dictum censeatur ad solius Iustitiae splendorem eoque dumtaxat quatenus causa necessario deseruit, & sine quo causa alioquin indefensa remaneret.

⁵ Hoc præmisso circa primum articulum non potest dubitari de inualiditate testamenti prædicti, tam de iure consuetudinario, quam iure communi attentis.

⁶ De iure consuetudinario prædicto est nullum testamentum prædictum quia dicta Illust. Principissæ erat habitatrix in ciuitate Neapolis in qua

confecit testamentum prædictum anno 1653. post quam Neapoli habitauerat per spatium annorum decennouem, & successiue tanquam habitatrix dictæ ciuitatis Neapolitanæ non poterat de dotibus disponere super existente filio, nisi de decima, vt in consuet. si quam moriens sub tit. de mulier. habent. filios, qualiter suam dotem disponat.

Quæ consuetudo non solùm comprehendit 7 mulierem ciuem Neapolitanam, sed etiam incolam, vel habitatricem, ita quod non oporteat esse ciuem, & habitatricem simul, sed separatim, & alternatiue, quod aliquis sit ciuis, aut habitator, & incola in ciuitate Neapolis ita Napodan. in consuetud. pupillus, num. 10.

Incolæ enim legibus, & statutis, atque consuetudinibus loci attriti sunt, in quo habitant, vt dixit Gaill. lib. 2. obseruat. obseru. 35 num. 5. & ita Bernard. Gre. in addit. & in propriis terminis nostrarum cunstuetudinum Prouenzal. in consuet. si quis, vel si qua obseruat. 14. num. 17. 18. Napodan. in consuet. ubi domus sub tit. de iur. congr. vers. contra ciuem, num. 7. & in consuet. pupillus V. habitatoribus sub tit. de in integr. restit. ibi, habent ergo locum istæ consuetudines inter ciues, seu habitatores ciuitatis Neapolis.

Eò magis quod dicta Principissæ habuit 9 animum permanendi in hac ciuitate, illudque declarauit ex habitatione in ea per spatium decem, & nouem annorum, ex qua habitatione etiamsi nō fuisset per tantum temporis spatium, sed per solum decennium, incola existimanda esse ciuitatis Neapolis l. 3. C. de incol. l. 2. C. de fernitus. ex qua, An in l. Ciues, num. 104. d. tit. de incol. Narbon. in l. viig. Gloss. 2. lib. 1. Non. Recopilationis, num. 68. Capyc. Consult. 155. num. 20. tom. 2. sic quoque Gratian. tom. 2. cap. 824. num. 39. 40. dicens per solum habitationem decem annorum in dubio præsumi quem voluisse ei loco perpetuò permanere absque alia declaratione, quod prius dixerat tom. 3. cap. 592. num. 6. 12. Seraphin. decis. 999. num. 2. 4. qui ait, quod per habitationem decennij concludenter dicitur probata mutatio domicilij, licet aliquando reuersa esset ad locum originis.

Etiam quia dicta Principissæ fecit multos contractus in hac ciuitate Neapolitana durante tempore eius incolatus, absque consensu duorum propinquorum, quorum consensus alioquin necessarius erat attento statuto Iannensi cap. 20. sub tit. de contract. Minor. & Mulier. Vers. le donne anco maggiori di 25. anni, quod statutum de iure porrigebat ciues suos etiam quoad contractus gestos à mulieribus Iannensis extra locum statuti, & territorium statuentium Reg. Ronit. conf. 51. lib. 2. num. 11. & 12. ubi respondendo explicat decisionem aliter contrariam Domini de Franch. decis. 72. & prosequitur necessario esse præsumendum pro validitate dictorum contractuum, dictam Principissam habuisse semper animum per Incolatum factum in hac ciuitate per spatium annorum decem, & nouem ibi, contrahendo, non sernata forma statutorum Iannensium, sed iuxta usum Neapolitanum deferendi domicilium originis, & acquirendi domicilium habitationis, & ob id esse effectam incolam huius ciuitatis Neapolitanæ, & subiectam nostris consuetudinibus circa dispositionem eius dotum in ultima voluntate.

Nec dicatur dictam Principissam habitauisse Neapoli per d. tempus occasione litis, quam habebat cum viro ob quod non dicitur contra xisse

xisse domicilium Neapoli ad tradita per Gratiā. cap. 181. tom. 1. & cap. 569. tom. 3. & per Text. in l. eius qui manumisit, §. Celsus ff. ad municip. cum concord. Nam p̄aelecta procedunt quoties decennium, elapsum non eset, & non constaret de animo illi. Principissē vltra eius habitationem in hac ciuitate per spatum annorum 19. per particulam eius Codicillorum in quibus mandat, quod Monasterium erigendum recuperatis eius dotibus fiat in ciuitate Neapol. vel Romæ ex qua dispositione colligitur D. Benedicta semper habuisse in animo deserendi domicilium originis, & Neapoli permanendi ibique contrahendi domicilium, dum deserit locum originis, & recuperatis eius dotibus, Neapoli construi Monasterium post eius mortem quod satis indicat, in vita, & in morte elegisse Ciuitatem Neapolitanam in eius domicilium ad tradita per DD.

¹³ in l. 2. Cod. ubi Senator, seu Clariss. & per Aman. in tribus lib. Cod. in l. Cines 7. num. 102. C. de incol. lib. 10. quo loci conciliando dispositionem ciues Cod. de incol. lib. 1. o. cum l. 2. Cod. Vbi Senatores, dicit, authoritatem multorum DD. quos laudat, satis constare de animo alicuius permanendi in aliqua ciuitate, quando vltra habitationem illius per decennium concurredit, eundem constituisse maiorem partem bonorum in loco, vbi morabatur, nec litis causa necessaria potest dici occasio, qua dicta Dominina Neapolim venire ad habitandum, poterat enim lis p̄aelecta exerceri, & absente, ab eius M. Aduocatis, & Procuratoribus, ex quo satis probatum remanet, constituisse dicta Dominam domiciliū Neapolii, vbi morata fuit per spatum ann. 19. dum vixit, & morabatur tempore mortis, & p̄aeipue, dum recuperatis ibi dotibus, quæ erant eius bona vult ex eis Neapoli construi Monasterium post eius mortem, qua de causa dicit Alex. conf. 16. num. 2. lib. 1. hoc nomen debitoris esse illius loci, in quo perpetuo eset permanura ob destinationem illius a testatore factam, & ob hanc causam p̄a sumit testator animum permanendi ibi habuisse semper Seraph. decis. 352. sub num. 7. & facit distinctione tradita per Rouit. conf. 48. n. 5. tom. 1. dicens, aut enim quis habitat in aliquo loco minori spatio decem annorum nullam p̄a se ferant causam, siue actum adiunctum significantem absumentum, vel non absumentum domiciliū, & hoc casu nullo modo acquiritur ciuitas, cum non p̄a sumatur animus constituendi domicilium. Aut verò quis habitat minus decennio, sed habitatio habet admixta aliqua signa significantia assumptionem noui domiciliū, quia transtulit se cum familia ad habitandum in aliqua ciuitate, aut maiorem partem fortunarum suarum transtulit, & similia tunc ex his signis p̄a sumit animus acquirendi domicilium, qui sufficit ad acquirendam ciuitatem, siue alia expectatione vterioris habitationis ita Hostiens. & Ab. l. 66. in e. fin. extr. de Paroch. Idem si incontinenti suum animum declarat, se velle ibi habere domicilium, nam hæc animi declaratio cum actu translationis ad habitandum sufficit absque alia cursus temporis expectatione. Felin. in cap. dilectus, num. 2. post num. 1. 2. in secundo casu extr. de rescripto. aut denique quis habitauit per integrum decennium simpliciter absque aliqua animi declaratione. Nec verbum, nec factum, tunc ex cursu decennij p̄a sumit animus perpetuò permanendi, & constituendi domiciliū, & per consequens ex simplici habitatione decennij, p̄a sumit ciuitas, donec contrarium probetur ex aduerso ita distinguit

Felin. in cap. dilectus, quam distinctionem copiosius rea sumpsit Menoch. de arbitr. ind. lib. 2. conf. 86. & presumpt. 42. lib. 6. & Aniles. in c. 2. Praetor. in Gloss. Vers. tales pueblos post man. 7. Vers. 1. usque ad finem.

Præterea dictam Principissē domicilium hic Neapoli acquisiuisse ex aliquo non ambigitur, est enim verum Ill. Principem eius virum domicilium Neapoli acquisiuisse, & totaliter domicilium dereliquisse, nedum per eius antiquam habitationem usque ad diem mortis, verum quia maiorem partem bonorum, imo totum eius patrimonium aderat in Regno, quo fit ut dicta Principissa vti vxor diebeat de domicilio viri, & ratione, quia matrimonium unicum domum facit l. 1. §. si vir, ff. ad Syllan. prout ex professo hanc partem, vti verissimam tuetur Surd. decis. 330. quamvis vxor cum eius viro litigaret, vt ipsam ait, vbi nam. 12. ex Bald. in cap. Constitutus de testibus, subdens, hanc esse communem omnium opinionem, ut hoc indistinctè tam actiue, quam passiuè vt scil. circa vxoris successionem attendatur confuetudo loci domicilij viri Bald. in l. fin. §. idem rescripserunt, ff. ad municip. per Text. in l. exigere dotem, ff. de Indic. Campeg. de dot. part. vlt. quest. 71. vt ex professo firmant Bertazzol. conf. 11. num. 4. 5. consil. 24. num. 25. Alex. Gall. in consuet. Alexandr. V. vxoris quest. 2. num. 6. cum aliis per Dom. Consiliarium Hodiernam ad decis. Surdi 330. Grat. tom. 4. cap. 623. num. 16. & seq. Alex. conf. 16. lib. 2. Bald. conf. 357. num. 5. lib. 1. Peregr. conf. 90. lib. 1. num. 22. & hoc siue sint nomina debitorum, siue bona mobilia, siue stabilia.

Accedat p̄aelectis testamentum, & Codicilium Neapoli confectum esse ab Ill. Benedicta ob quod iura p̄aelecta dicebantur etiam in districtu cum ad hoc ut nomina debitorum censeantur esse alicuius loci, attendi debet locus, vbi fuit conditum testamentum ita singulariter observauit Alex. conf. 19. num. 9. lib. 6. & propter ea dicta Principissē tenebatur obsernare solemnitates requisitas per statutum p̄aelecta ciuitatis Bart. in l. cunctos populos, col. 2. Cod. de sum. Trinit. & fid. Cath. vbi Alex. Ancharen. & Soccin. Surd. decis. 13. num. 6. Molfes. conf. 5. num. 21. presum. 1.

Imò et si in loco contractus, seu statuti vno modo disponat, & in loco originis aliter statuat debet seruari statutum loci contractus in contractus celebratione Roland. conf. 43. num. 1. lib. 3. & testamentum confectum cum solemnitatibus requisitis in loco conditi testamenti est validum, etiam quod repugnet solemnitatibus de iure requisitis per statutum vbi sunt bona Thesaur. lib. 2. quest. 8. num. 52. Franciscus decis. 552. num. 24. part. 4. Hodjern. ad Surd. decis. 197. Georg. alleg. 28. n. 7. Et quod ratione contractus in ciuitate gesti exterius fortiatur domicilium huius ciuitatis, ligetur istis consuetudinibus Napod. in proem. consuet. §. per quod, num. 335. Capie. Latr. conf. 155. num. 21. tom. 2. qui hoc intelligit eo casu, quando consuetudines loquuntur de bonis, quia tunc comprehendunt omnia bona, quæ sunt intra districtum Napod. in consuet. pupillus de in integr. restit. num. 3. Verb. bona, vel quando consuetudo respicit contractum, ibidem Marinus Frecc. cum addit. incip. An consuetudines trahantur ad personas.

Et quod exterius testando in aliquo loco tenetur circa dispositionem suorum bonorum testari seruata forma consuetudinum loci, in quo

testatur licet sit aduena loci, vbi testatur, & quod teneatur relinquere portionem consuetudinariam testandi in dicto loco vocatis ab eadem consuetudine loci, vbi testatur in bonis tamen subiectis consuetudini praedictae ex multis fundat Valasc. consult. 182. num. 12. & quod Ciuis originarius alicuius loci si alio se transferat ad habitandum, & ibi testamentum faciat tenetur obseruare leges, & statuta loci, vbi testatur Soccinus cons. 79. num. 8. & 12. vol. 4. Paris. consil. 12. num. 12. & 14. vol. 3. Marta omnino videndus qui distinguit circa successionem ab intestato, & circa successionem ex testamento in summa succession. legali, part. 3. quæst. 15. art. 4. tom. 1. Præterea nostræ consuetudines ligant in bonis sitis in districtu huius Cinitatis tam actiue, quam passiuè in eorum dispositionibus Molfes. in consuetud. Neap. part. 1. de personis, quæst. 1. num. 4. cum seqq. & quod exteri cum disponunt non possunt disponere, nisi seruata forma consuetudinum, ut evitetur fraus docuerunt Anton. de Alexander, &c.

DISCEPTAT. CCCXI.

S V M M A R I V M.

- 1 Faclis species proponitur, de qua disceptatur.
- 2 Legatum, de quo agitur an sit conditionale.
- 3 Legatum, de quo agitur est purum in essentia.
- 4 Dies incertus quando faciat actum conditionale.
- 5 Tempus appositum in legato quando illud reddat conditionale.
- 6 Tempus tripli modo potest in legato apponi.
- 7 Tempus mortis semper facit legatum conditionale.
- 8 Fontanellæ locus insignis adducitur ad materiam.
- 9 Capycij Latro decis. 107. n. 17. adducitur cum Gratiano, & aliis.
- 10 Textus in l. ex his, C. quando dies legati cedat, adducitur in præsenti.
- 11 Condicio necessaria que inest legato qualis sit.
- 12 Legatum purum in essentia non sit conditionale per tempus appositum in executione.
- 13 Legatum pro multiplico faciendo, quando sit purum, & quando conditionale.
- 14 Legatum in dubio caducum non debet præsumi, sed pro validitate.
- 15 Condicio voluntaria, & necessaria qualis sit.
- 16 Textus in l. cum illud 45. §. hæres meus, & Textus, in l. Firmio, ff. quando dies legati cedat, explicatur.
- 17 Legatum conditionale quando transmittatur, & qualiter.
- 18 Legatum conditionale, quando stat per legatum, quin adimpleatur conditio, an transmittatur.
- 19 Legatum conditionale transmittitur ex verisimili mente disponentis.
- 20 Legatum conditionale cur pendente conditione non transmittatur.
- 21 Legatum, de quo in præsenti cur fuit legataria factum.
- 22 Compater in subsidium tenetur alere Compaterem.
- 23 Fæmineus sexus anarissimus.
- 24 Institutio heredis in legitima, de qua hic quid in filio operetur.

- 25 Affactio testatrix in legatariam, de qua hic colligitur.
- 26 Legatum, de quo in præsenti, est remuneratorium.
- 27 Hæreditas, vel legatum filio relicta quando acquiratur Patri.
- 28 Legatum, vel quodcumque filio datum, an & quando Patri debeatur.
- 29 Legatum quando fauore heredis, & quando fauore legatarij censeatur factum.
- 30 Doctores qui de hoc legato loquuntur, adducuntur in præsenti.

ARGUMENTVM.

Legatum conditionale, vel purum quando dicatur ex temporis adiectione. Tempus istum qualiter legatum conditionale faciat, & multiplico modo potest tempus apponi. Textus in l. ex his, C. quando dies legati cedat, & in l. cum illud 25. §. hæres meus, & Textus in l. Firmio, ff. quando dies legati cedat, explicatur. Legatum, & pro multiplico faciendo quando legatum sit purum, quando conditionale. Conditionale etiam legatum ad heredes interdum transmittitur, & quando legatum, de quo in præsenti est remuneratorium. Hæreditas, vel legatum filio relicta quando censeatur contemplatione Patris, & quando legatum potius fauore heredis, quam legatarij censeatur relictum.

R E S P O N S V M

pro veritate Articulorum

Iuris, caducitatis, vel transmissionis legati ducatorum 5000. facti

Per Illustr. Benedictam Pinellam Hieracens. Principem,

D. ANNÆ NAVARRETTE.

Et an legatum prædictum fuit contemplatione meritorum, & laborum

Eius Patris Illustr. D. D. Antonij Perez de Nauarrette;

Equitis Sancti Iacobi, in Sacro Supremo Regio Consilio Neapol. Regni Regij

Regij Consiliarij, & Marchionis
Latertiae.

BENEDICTA Pinella Hieracij Princeps, ex iustis causis, non solum in suo testamento expressis, sed in Rota, & in S.R.C. canonizatis, instituto hærede particulari Illustr. Principe eius filio in legitima ei iure naturæ spectante, & in aliis duc. 5000. ultra legitimam, scripsit hæredem vniuersalem Illustr. D. Antonium Perez de Nanarrette Equitem Hispanum Marchionem Latertiae, ac Reg. Consil. dignissimum, non ad alium finem, nisi vt soletia, authoritate, ac charitate dicti hæredis vniuersalis, quod ipsa vinente non potuit, post eius lethum fortè euinceretur, scilicet vt æternam litem cum Principe eius viro quadringenta ab hinc annis inchoatam, obstinate prosecutam, finem quoad effectualem executionem haberet. Qua de lite loquuntur nonnulli nostræ legalis scientiarum neoterici Scriptores, & nuncupati ex nostris insignis quondam Praef. Merlin. centur. 2. cap. 93. cum quinque cap. sequentibus, vt pecunia recuperandæ, in pios vius, pro subleamine animæ testatrixis, eodem Illustr. Marchione hærede curante, ac satagente, absque vlla diminutione integraliter erogarentur.

Et quia de tot, ac tantis laboribus per illum ante mortem exantlatis, & qui longe maiores erant adhibendi, vt exactio tot aureorum myriadum cogeretur, in aliquam vel exilem grati animi significationem, fecit in codicillo post dictum testamentum per eandem Principem ordinato, legatum, D. Annæ filiæ dicti Illustr. Marchionis, tunc sexennis tenoris sequentis. Item lascio per una volta solamente duc. 5000. à D. Anna Nanarrette mia carissima commare, ch'ò tenuta al S. Battesimo figlia de miei carissimi compari D. Popa Albertino, e Sign. Configl. D. Antonio Nanarrette. Il quale D. Antonio farà fauore esigere l'integro mio credito, di dote, extradote, interesse, e spese sino all'effettivo pagamento, quali esatti che saranno, se paghi alla detta D. Anna li sopradetti duc. 5000. che li lascio, vt suprà.

Et post quinque alia capitula separata ordinata in eodem codicillo, subdidit. Dichiara, e voglio come hò detto, che tanto detti duc. 5000. lasciati alla detta D. Anna Nanarrette, quanto li detti duc. 1000. lasciati alli RR.PP.de SS. Apostoli, & altri duc. 1000. lasciati al detto Sign. Prospero d'Aleffio (hic erat suus Aduocatus) se paghino dopo che sarà esatto il detto integro mio credito, che me due detto Prencipe di Gerace, & non altrimenti.

Contingit, quod licet essent expeditæ literæ executoriales, & factum sequestrum fructuum, & executio in feudis, imò expedita licentia de vendendo feuda prædicta ad finem, vt ex pretio illorum, effectuari potuisset dicta exactio, quod per inexplicabiles dilationes, ac subterfugia, tum Illustr. Principis viri, cum Illustr. Principis filij creditum prædictum non est adhuc recuperatum, & interim vt Deo placuit, dicta Infantula D. Anna legataria excessit è vita, continuante eodem Illustr. Marchione patre, infinito labore, & omni nisu, ac diligentia ad superandum obstatula, ad finem vt cum effectus exactio prædicta fiat. In ordine ad quam nuper S.R.C. reiecit quibuscumque partis oppositionibus, prouidit esse procedendum ad venditionem bonorum

executorum, & sub sequestro etiam fructuum manentium.

Quod quia dictum legatum in eius præstatio-
ne videtur esse conditionale, & dicta D. Anna
ante purificationem illius excesserit è vita, dicunt
esse caducatum, & exinde non transmissum ad
eius hæredes ab intestato, ex regula indubitate
in legatis conditionalibus desumpta ex l. intercidit.
ff. de condit. & demonstr. l. unic. §. sin autem ali-
quid sub conditione, C. de caduc. toll. Mantica de
conieclt. vlt. volunt. lib. 11. tit. 2 o. num. 1. Peregr.
de fideicommiss. artic. 31. num. 6. Marta Summ. succ.
legal. part. 4. quest. 18. artic. 8. Fusar. de fideicom.
q. 454. ex num. 1. Menoch. de præsumpt. ex præ-
sumpt. 17. usque ad præsumpt. 201. lib. 4. Noalis
de transmiss. cap. 1. ex num. 2. substitutio enim, vel
legatum, quod nondum competit, non dicitur
esse in bonis nostris, & talis legatarius non dici-
tur interim esse creditor, neque in confectione
inuentari est citandus, quæ regula non limita-
tur, etiamsi legatum fuerit factum à patre filio,
isque filius relictis filiis decedat, vt probant om-
nes, & nuncupatim Anton. Gabr. conclus. 2. de
hæred. instit. num. 10. vers. Secundo amplia, Gomez.
var. resolut. tom. 2. cap. 5. num. 9. Anton. Fab. de-
finit. 38. C. de fideicommiss. Peregr. eod. tract. art. 31.
num. 6. vers. Etiam quod sint filii, & in consil. 63.
num. 26. lib. 2. & in consil. 52. num. 2. & consil. 65.
& consil. 142. num. 6. lib. 5. Marta part. 4. q. 18.
artic. 8. sub num. 17. vers. Quare si pendente, Crass.
de fideicommiss. quest. 67. Viu. commun. opin. con-
clus. 843. Castill. de conieclt. vlt. vol. lib. 4. c. 55.
ex num. 58.

Sed his, & aliis non obstantibus, ipse pro ve-
ritate consultus ingenuè fateor legatum prædi-
ctum non esse caducatum in personam dictæ
D. Annæ, sed transmissum ad dictum Illustr. Marchionem Latertiae patrem, & Dom. Marchionis-
fam matrem, & cæteros fratres iuxta regulam
autb. defuncto, tum ex verbis eiusdem legati, cum
ex coniecltura mente testatrixis.

Secundò esto, quod per impossibile esset ca-
ducatum in personam dictæ D. Annæ (quod
mihi, nullo modo suadere potui) nihil referre,
quia ab initio fuit acquisitum ab ipso Illustr.
Marchione patre, cuius contemplatione, & in
paruam remunerationem suorum laborum, ordi-
natum à testatrice.

§. I.

Primæ inspectionis.

Legatum prædictum (ex infra dicendis) nullus;
negabit esse purum in sui essentia, ac sub-
stantia, & solum tempus adiectum solutioni, ac
præstationi illius videtur, quodammodo esse in-
certum. Et sic sumus extra An., sed solum in
Quando, ex illis verbis, Depoi che sarà esatto il
suo credito. Dies autem incerta præstationi, ac so-
lutioni adiecta iuxta veriorem opinionem, non
facit legatum conditionale; impedit vero interim
petitionem illius, non transmissionem. Rogo re-
uideantur DD. in fonte, & ne more anuum, illis
non vissis cœcæ deglutiuntur. Incipiam à Menoch.
qui clariss hunc articulum digessit lib. 4. præ-
sumpt. 201. num. 40. vers. Secundus est casus, dicit,
quod si legatum non est incertum omni incer-
titudine, scilicet an, & quando, semper transmit-
titur. Dat exemplum num. 46. quando dies incer-
tus est adiectus præstationi, & solutioni, Quia
testator

testator non dixit, lego centum Caio, quando erit triginta annorum, dixit primò simpliciter, lego centum Caio, adiecit tempus solutionis, dum subiunxit, que dari volo, quando peruererit ad 30. sive etatis annum, ac propterea legatum predictum sui natura, & substantia est purum solutio verò in certum tempus dilata, & ideo locus est transmissioni. Hæc ille, qui fundatur in litera texus individualis in l. ex his, C. quando dies legati. &c. vbi Text. expresse dicit, NON CONDITION FIDEI-COMMISSO, vel legato inserta, sed petitio in tempus legitima etatis dilata videtur, & infra, AD HEREDEM suam actionem transmittit, qui est casus noster ad literam; dixit enim testatrix pure, lascio per una volta solamente duc. 500. à D. Anna Nauarrete mia carissima Commare, deinde multis aliis interiectis, subdit tempus non An, sed Quando, quali esatti che saranno, se paghino alla sopradetta D. Anna, che li lascio, in supra, & sic tempus est adiectum præstationi, & solutioni non sub vna structura verborum, si quidem inter legatum pure factum, & tempus, quo erit præstandum multa sunt interiecta. Magis quod dictum tempus præstationis est repetitum in loco penitus separato, ac diuerso post quatuor alia capitula, vt infra dicemus. Subdit Menoch. in eodem loco dictam declarationem paſſim admitti ab omnibus DD. & re vera ita est, quia illam approbant Castil. de interpr. vlt. vol. lib. 4. cap. 56. vers. planum, num. 8. & post num. 71. vers. secundus est casus, fol. 753. & vers. declaratur quartò, Ceuall. commun. contra commun. part. 4. quest. 758. num. 39. & 40. Cancer. de legat. c. 20. num. 12. vers. & licet, & num. 13. Marta Summ. succ. legal. part. 4. quest. 18. art. 8. num. 25. vers. secundo declaratur, vbi ex Capra, Soc. & aliis dicit, quod quando aliquid legatum est præstandum in tali tempore, tunc tempus dicitur appositorum præstationi, & nunquam solet impedire transmissionem, Ferdinand. Vafq. de success. progress. lib. 3. §. 29. num. 3. vers. secundo præmitto, fol. 181.

6 quod tempus apponitur in legato, uno de tribus modis, quandoque ponitur ad expirationem, sive ad extinctionem legati, de quo propriè dicitur loqui l. ambiguitatem, C. de usufruct. Secundò apponitur ad substantiam, seu dispositionem, vt si dicam, lego decem, cum Titius peruererit ad viginti annos, & de hoc dicit loqui Text. in l. si ita scriptum, ff. de manumiss. testam & in l. si seruus liberis, ff. de statu liber. & in l. fideicommissaria, ff. de fideicommiss. liberti, & in l. Seius Saturninus, ff. ad Trebell. & in l. si cui legetur, §. hoc autem legatum, ff. de legat. i. Quandoque, & tertio apponitur tempus non ad extinctionem, nec ad substantiam, vel dispositionem, sed ad præstationem, vel ad executionem legati, puta lego decem, & sic intelligitur pure, quæ accipere debebit, cum Titius peruererit ad certam etatem, &c. Nam tempus videtur appositorum ad executionem, sine ad præstationem legati, & de hoc propriè loquitur Text. in l. ex his, C. quando dies legati, &c. & in l. quibus diebus, §. quidam Titio, ff. de condit. & demonstr. Isto tertio casu nunquam per mortem legatarij ante diem impeditur transmissione, vt probat eleganter sub eodem num. 3. vers. primò ergo, fol. 181. & eodem, fol. 181. à ter col. 4. vers. quandoque, & tertio, nisi sit tempus mortis, ex gl. in d. l. Seius Saturninus, vel sit omni incertitudine incertus, scilicet An, & Quando. Hæc Vafq.

Ex nostris Dom. Capyc. Lat. in decis. 107. in causa Io. Iacobi Siciliani ex num. 1. & 3. usque ad num. 16. & 22. vers. primus casus, profitetur

scribere veram resolutionem articuli, & idem approbat distinctionem prædictam an, & quando. Et licet in illa facti thesi fuerit contrarium dictum, fuit propter tempus mortis adiectum in illo legato, ut expressissime dicit num. 3. 1. vers. contraria, & idem dicit num. 33. vers. quod procedere, & num. 38.

Semper enim tempus mortis adiectum substantiae, vel executioni, facit legatum conditionale, qui non est casus noster: nam mortis mentio nulla adest in legato, neque respectu testatoris, neque hæredis, neque legatariae.

De eadem causa, de qua in d. decis. 107. meminit Montan. controvrs. 33. & satis doctè disputato articulo, & sub num. 15. vers. sed obstat, concludit per omnia iuxta distinctionem prædictam, & idem dicit in vers. cum verò post legatum, dicit esse in alia oratione, seu structura verborum, quando tempus est adiectum executioni, seu perceptioni, & non substantiae. Dat exemplum ex d. l. ex his, vbi illa decem fuerunt Elia Seuerina legata, deinde statim adiectum tempus quando erant præstanta, qui est fortior, quam casus noster. Siquidem inter legatum, & tempus sunt multa verba interiecta, deinde idem prouisum in alio capitulo separato.

Fontanella etiam cautus Doctor in opinionibus afferendis, aslumpit disputandum hunc articulum claus. 6. gloss. 3. part. 2. ex num. 1. usque in fin. & postquam dixit hunc esse articulum vndique difficultatum, & controvrsum in ipso ortu iurisprudentiae inter primos Iureconsultus, ex quorum responsis leges sanctas sunt, vt patet in l. quibus diebus, §. quidam Titio, ff. de condit. & demonstr. contendunt inter se Offilius, & Antistius Labeo, & prænauit sententia Labeonis, subdit Fontanell. se legisse omnes DD. de hoc articulo loquentes, vt inueniret aliquam certam, & infallibilem resolutionem, & quod inuenit omnes trepidantes, & vix in vna certa re pedem fignentes, vt num. 15. & postquam num. 7. exclamauit, Quid tenendum in tam contrariis resolutionibus? quomodo eas componemus? & quanta sit opus lucerna his, qui scribendi munus fulciunt, residet in hoc, quod procul dubio maior est numerus tenentium pro illa distinctione, an substantiae legati, an verò executioni illius, verba sint posita, quæ conditionatum legatum efficere possent, quam qui sint, qui eam impugnarunt, & num. 19. maxime, si non per modum CONDITIONIS, sed per modum DILATIONIS, quæ sunt duæ haec tenentur ponderatae à nobis, quæ quando re vera concurrunt, NON VIDEO QVOMODO possit recedi ab opinione tantorum DD. qui pro eis responderunt, & indicarunt. Hæc Fontanella, postquam cum multa maturitate articulum digesit vissis omnibus DD. In casu nostro est in executione, & per modum dilationis, e che se paghino esatti che saranno. Et si importat conditio, l'esatti che saranno, hæc erit non impediendo puritatem legati, sed vt nisi exigatur, non debeatur.

Et si mihi horululo, liceret meam sententiam proferre, contra intellectum, quod per tot sacula Iureconsulti dederunt, vt tollerent difficultatem motam per Offilium super Thesi proposita, per Labeonem in id. §. quidam titio, qui conturbat evidentissimam distinctionem Text. in d. l. ex his, dicerem, quod forte non fuit, quod in illo textu tractetur de tempore, omnino incerto quod solemnis Glossa in d. l. Seius Saturninus exemplificat in morte, vt aduertit Marta d. part. 4. q. 18. art. 8. num. 60. & sequenti, fol. 288. Capic. Latro d. conf.

d. decif. 107. num. 17. & Gratian. cap. 136. & passim omnes. Sed quia licet legatum factum Titio fuit de illa centum in prima sui substantia purum, ibi, quidam Titio centum legauerat, Tamen testator in continentis, sustulit illam primam substantiam, & nonam induxit naturam, & formam, ipsi legato, non prestationi, sed essentia illius, ut eatenus legatum existeret, & factum esse intelligeretur, quatenus mater testatoris moreretur, ibi, quas pecunias cuique legani, SI MATER MEA MORITVR DATO. Ecce quod non est adiectum exequutioni, neque est dilatio, sed est in ipsa essentia, & substantia, ut eatenus intelligatur legasse, in quantum illa mater moreretur, & sic per istam nonam formam conditionalem discessit testator à prima forma pura; Eset in exequutione si dixisset, quando mater moreretur. Vnde non est contrarius d. l. ex his, vbi dicit, CVM AD LEGITIMVM STATVM PERVENERIT, & sic non destruit primam formam, nec immutat quiditatem, & substantiam puram, sed indicat tempus, quando præstandum erit. Quod si iste meus intellectus non careat intellectu, iam omnia in huic articuli laberintho erunt plana, sed quia hoc esset tractandum in Scholis, sufficit nobis, quod non sumus in casu incertitudinis, omnino incertæ neque in casu mortis, quam colligunt DD. ex d. §. quidam Titio, & cum dicta distinctione Menochij, & aliorum, ut supra transit etiam Tusc. lit. L, concl. 39. post num. 3. vers. contra ultimam extensionem, & D. Roecus respon. 16. num. 2. vers. insuper, & num. 4. & 5. & resp. 65. num. 22. vers. secundo respondetur, & alij, à prædictis allegatis, quos sciens omitto.

§. Secundus.

Præsciendum est, quod hoc legatum non potest, neque posset aliunde solvi, nisi ex credito prædicto recuperando, ut aperte in illo dicit, ultra quod non constat testatricem habere aliunde, nisi aliqua loca Montium Romæ, de quibus disposuit, prout in testamento, & sic eatenus potuisse in esse produci, & babere existentiam legati, suumque effectum sortiri, cum aliis duobus factis RR. Cler. Theatinis, & suo aduocato, quatenus exactio sui crediti facta erit. Vnde conditio prædicta est necessaria, & dicitur inesse legato quasi naturaliter, alioquin non dici posse legatum. Quod vel innuitur etiam ex verbis eiusdem legati in utroque capite.

At dicta conditio, quæ dicitur necessaria, & inest ipsi legato naturaliter, sine qui non posset inesse produci, si non purificetur, non impedit transmissionem, ut fuisse decisum Paduæ in causa Anna de Passano legatariae per tres arbitros lumina nostræ Iurisprudentiæ Menochium inquam, Manticam, & Rogerium, patrocinante pro legataria Marco Antonio Peregrino, testatur idem Peregr. de fideicom. art. 31. ex n. 19. vers. quo circa usque ad n. 26. quam decisionem refert idem Menoch. d. presump. 201. ante, num. 47. vers. dixi, & iudicavi, & sub num. 51. vers. & hoc quidem responso, & Mantica d. lib. 11. cap. 10. ante num. 6. vers. & in causa maximi ponderis tanquam arbiter de iure electus, cum aliis ego pronunciaui, &c.

Causa fuit, quod Ioachimus de Passano Lanensis in testamento suo disposuerat fieri multiplicum cuiusdam sue columnæ fundatae super Monte S. Georgij, formaliter sic disponendo. Et quello fatto, e compito, ordino, che di detta summa

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

con effetto si faccino l'assignationi, e consignationi de luoghi dodici milia in la detta obligatione ordinati à madama Caterina mia Consorte, ad Anna, & Isabella mie figliole luoghi 500. per ciascheduna, ad piæ causas luoghi mille, &c.

Euenit in facto dictam Annam ante finitum multipicum locorum quindecim millium, prædecessisse relictis ex se filiis: dicebant hæredes legatum fuisse caducatum, quia mortua Anna ante euentum conditionis, & sic non transmisso ad suos hæredes dicti loca quincentum; communis existimationis ducatorum quindecim milie. Arbitri indicauerunt non fuisse caducatum.

Non fundarunt vota, quod legatum fuit factum à patre, & quod legataria decepsit cum filiis, quia hoc nihil proficeret in conditione voluntaria, & extrinseca, ut initio fundauimus, & idem Peregr. asserit eodem loco, & num. 6. vers. etiam quod sint filii.

Sed Menochius votanit, quia legatum fuit purum in essentia, tempus enim, & conditio posita in executione, & præstatione, ut dicit lib. 4. presump. 201. num. 46. vers. declaratur secundo, fol. 578. vbi appetit votasse cum Text. in d. l. ex his, C. quando dies legati cedat, ibi, quod facta, & perfecta multiplicatione (facta exactione) locorum S. Georgij solvantur dicta legata, dixi, & indicavi diem fuisse adiectum solutioni; & præstationi, non substantia, & ob id Anna legataria premortua ante multiplicum transmisso, &c. num. 51. addit aliam rationem sui voti, de qua supra, & infra, vt per Peregr.

Mantica fundauit votum, quod illa conditio, quello fatto, e compito, ordino, che si faccia l'assig-natione, & consignatione, erat conditio necessaria, & non voluntaria, & quod conditio necessaria, non impedit transmissionem, & quando dubitatur an conditio sit voluntaria, vel necessaria, magis intelligitur necessaria, ut est casus in l. si Titio, §. quædam, ff. quando dies legati cedat, & quod contra benevolentiam testatoris, & contra æquitatem est legatum interire, & non transmitti ad hæredes legatarij, §. optionis in fin. insit. de legat. atque ita impedire transmissionem, & impedire iudicium testatoris, quod in dubio à lege debet potius adiuniri, ut dicit Bald. in l. 3. post princ. C. de legat. 1. & ita in causa maximi ponderis (illa de Anna Passano) ego cum aliis iudicauit lib. 11. tit. 20. ante num. 6. fol. 657.

De voto tertij Arbitri non habeo usque adhuc notitiam.

Sed melius Peregr. qui in eadem causa fuit aduocatus eod. art. 31. num. 27 dixit, quia legatum in dubio sic accipi debet, ne reddatur caducum, l. cogi in principio, l. vbi pure in principio, & l. ex facto, §. quis autem, ff. ad Trebell. Bald. in l. 1. in principio, num. 10. C. de caduc. collend. Nec mirum quia presumpcio pro actus validitate ceteris præuat. Dec. in l. in testamento, C. de testam. militar. Tertio, quia licet dies incertus in testamentis faciat conditionem, l. dies incertus, ff. de condit. & demonstr. dicit num. 22. conditionum duplum esse naturam, quædam sunt merè voluntariae ipsius testatoris, quædam necessariae, quæ insint ex natura rei legatae, quæ necessariae sunt ad actum legati, vel ad effectum ut res legata debetri possit, sine quibus deberi non posset, & istæ non impediunt transmissionem, quamvis ante eorum aduentum non sit orta, nec actio, nec obligatio. Probat Peregrinus hoc pluribus iuribus, & exemplis, deinde in vers. hac autem, applicando suam conclusionem, dicit hæc verba: Planè constabit

F F F condit.

conditionem esse necessariam ad rem legatam, & de re legata, & ideo moram facere petitioni non impedire transmissionem, licet enim incertum sit, & conditionale, an multiplicum fiat (an exactio) quia tamen conditio de multiplico faciendo, necessaria est ut legatum debeatur, & sine qua (exactione) non posset deberis, ideo uti necessaria non impedit transmissionem.

- 16 Et quia hanc Theoricam elicuerunt Menoch. Mantic. & Peregrin. ex Text. in l. cum illud 25. §. heres meus, & ex l. sequenti Firmio Eliodoro 26. ff. quando dies legati cedat, & illa iura loquantur in facto naturali, puta de fructibus, qui ex fundo, & ex partu, qui ex Arethusa nascendus erat. Respondet idem Peregrin. in vers. nec quidquam, quod sicut in colligendis fructibus, segetibus, & vino, desideratur factum hominis, sic in creatione multiplici (in exactione crediti) factum hominis est etiam necessarium. Huic iudicio meo est casus simillimus nostro; vt nec nomen Annæ desideretur, hanc distinctionem landant etiam Noalis de transmiss. ex num. 9. usque ad num. 15. vers. amplia, & vers. prior tamen opinio, &c. Marta Summ. succ. legal. part. 4. quest. 18. art. 8. vers. quartò declaratur, ex num. 37. cum sequentib. Fular. de fideicom. quest. 490. num. 28. vers. limita quartò, & num. 36. & 37. vers. limitatur sexto, & Franc. Censal. ad Peregr. fol. 196.

Et sanè Text. in d. §. cum hares, est valde punctualis nedum ad astraundam sententiam Peregrini, sed ad decidendum casum nostrum, ibi, *Et pupillus pecuniam exoluat, hares legatarij petitionem habeat, &c.*

Sed re vera casus noster est minus arduus, quam ille de Passano, in illo erat, an, & quando, In casu nostro solùm quando. Impossibile enim est non fieri exactiōnem; nam adeo exuberantissime vnde fiat, executio autem sententiarum S. R. C. quæ maiorem prærogatiuam habent, quam si essent Summi Præfecti Prætorio est omnino irretardabilis. Potest dilationibus, ac subterfugiis aliquantulum illa differri, sed effectum, nullo modo.

- 17 Hoc est in effectu, ac in substantia quod dicit Noalis, cap. 1. num. 14. fol. 5. à ter. col. 1. quod Peregr. eod. art. 31. num. 23. & 24. deducit ex Tex. in l. si dies 21. §. si sub conditione, & ibi glos. in verb. relictum, ff. quando dies legat. cedat, & ex l. aliquando, & ibi gloss. ff. de condit. & demonstr. scilicet nunquam caducare legatum ex defectu eiusdem conditionis, sub qua etiam heres institutus est, quia hoc legatum censetur quoad transmissionem purè relictum; quando heredi sit eadem conditio iniuncta, liquet ex testamento, cui accessit codicillus. Item ordino, e come confido, & quanto posso anco prego con grandissima instanza il detto mio herede vniuersale, che con la maggior prestessa possibile favorisca d' esigere detti denari, che deuo conseguire dalle dette mie doti, extradoti, frutti, seu interesse, e spese, & quanto me se dene, pregandolo ad esigere intieramente il tutto, che me se dene, e deuerà sino all' effettual pagamento del tutto senza relassarne cosa alcuna, ne per accordo, ne per transattione, ne per qual sinoglia altri modi, & infra. E perche ho deliberato per mie deuotio ni, fondare un Monasterio di Donne Monache, o vero un Hospidale, o Conservatorio perciò voglio, che esatti che saranno li miei effetti, si come prego detto mio herede vniuersale, che quelli esatti, & accumulati che hanerà di quello, che le peruenera dalla mia heredità (& pagati li detti legati, che farò come di sopra, & anco altri pessi, & debiti, che vi-

fussero) fatto ch' hauerà le dette compre di modo, che dall' entrate perueniente se possa mantenere un Monasterio di Donne Monache, o vero un' Hospidale o Conservatorio, se debbia fare edificare detto Monasterio, Hospidale, o Conservatorio; & quando sarà cominciato, ex nunc pro rurc lo substituisco herede vniuersale di detta mia heredità per via di substitutione, o di fideicomisso, o in altro miglior modo. & infra, Et anco prego detto mio herede vniuersale, che all' hora restituenda detta heredità à detto Monasterio, o Hospidale, o Conservatorio senza derrahere trebellianica, ne falcidia, ne altra cosa, ma tutta intieramente vada, e peruenga al detto Monasterio mio herede ut supra. Ecce quod verus haeres est institutus esatti che saranno li suoi effetti, & sub eadem conditione, siue verius modo est factum dictum legatum, ergo intrat dicta iurium dispositio.

§. Tertius.

Dato millies, quod legatum prædictum esset 13
In sui substantia conditionale, omnis conditio habereri deberetur pro impleta in odium adimplere debentis. Si quidem omnibus subterfugiis, ac adiunctionibus, quæ excogitari possunt distulit, ac differt venditionem bonorum, de cuius pretio est creditum satisfaciendum: legatum hoc casu non fit caducum, neque transmissio impeditur, cum non stetit per legatariam, quæ multos annos post mortem testatrix superuixit. In conditione potestatiua locutus fuit Noalis ex num. 178. & in conditione mixta ex num. 190. & num. 191. cap. 1. de transmiss. Mantic. libr. 11. cap. 15. num. 19. num. 22. & num. 25. Menoch. lib. 4. præsumpt. 183. ex num. 17. & num. 22. cum seqq. Zanch. in l. heredes mei, num. 313. ff. ad Trebell. Fular. quest. 490. num. 27. vers. limita tertio, & quest. 454. num. 54. vers. declaratur quintò, & num. 62. vers. declaratur octauo, Blas. Diaz ad Gam. decis. 158. fol. mihi 64. Castill. de coniect. vlt. volum. lib. 4. cap. 55. num. 51. Dom. Consil. Rocc. respons. 26. num. 11. vers. nec prætermittimus, ibi Quamvis legatum fuisset conditionale, conditio tamen respectu legatariæ habetur pro impleta, cum steterit per heredem, qui distulit legatum soluere, allegat l. iure ciuili, ff. de condit. & demonstr. Surd. decis. 122. num. 14. Castill. dec. 174. num. 30. Lanar. conf. 20. num. 38. quia stante impedimento opus etiam non effectuatum habetur pro consummato, Gratian. decis. 35. num. 17. Sudere creditit testatrix eius filio quatenus desisteret ab obstinatione litigandi, & mandauit heredi vniuersali, quatenus nouam litem indicaret contra dictum eius filium, si ultra quatuor menses distulisset integrum debitum exoluere, vt in codicillo. Ma se Gio Francisco Grimaldo mio figlio, e del detto Principe anco figlio, & heredo pagara con effetto infra il tempo di mesi quanto dopo mia morte l' intiero mio credito di dote extradote, frutti, & interessi, e spese à me debite, senz' alitigare, ne differire in loco alcuno, mi contento che non si prosegua detta dimanda d' alimenti, &c. quod si dictus filius non paruit infra quatuor menses, neque infra quatuor annos nunquam pariturus, nisi modis omnibus compellatur, quinim post acceptationem testamenti materni, auctor est illud de nullitate redarguere (licet inaniter) cur conditio per ipsum distenta, & sine fine protelata, absque culpa legatiorum, non debet haberi pro impleta?

§. Quartus.

§. Quartus.

¹⁹ Tansmititur etiam legatum quando verisimile est testatorem voluisse ut legatario descendente ante implementum conditionis, legatum transmittatur, & quando idem testator pro transmissione respondisset, si de hoc suisset interrogatus, probat Text. in l. cum res, in princip. ff. de legat. i. & Gloss. vlt. in l. tale pactum, §. vlt. ff. de pact. Mantic. lib. 1. tit. 20. num. 18. cum concord. per Noal. cap. 1. num. 169. vers. Vigesimasexta, Bellon. consil. 6. num. 16. Anton. Gabr. de hered. instit. conclus. 2. num. 15. vers. Limita quando coniectura ex eodem testamento elicuntur, Menoch. d. presumpt. 201. num. 78. vers. Declaratur secundo, Ant. Fab. defin. 38. C. de fideicommiss. optimè Fontanell. de pact. nuptial. claus. 6. gloss., part. 2. num. 15. vers. Ego legi, cum seqq. Fular. quest. 454. num. 52. vers. Declaratur tertio, & in q. 490. vers. Declaratur decimoquarto; testator enim potest facere transmissibile, quod sui natura est intransmissibile, & è contra, Trentacinq. de subst. p. 4. cap. 14. num. 4. Sim. de Præt. de interpr. vlt. volunt. fol. 214. num. 34. Odd. de subst. compend. part. 6. quest. 1. artic. 2. num. 15. Castill. latissime lib. 4. cap. 55. vers. Sanè fideicommissum, & n. 69. vers. Quinta coniectura.

²⁰ Quod euincitur à contrario sensu vnius, ex rationibus, quas DD. afferunt, cur legatum conditionale morte prævento legatario, ante purificatam conditionem sit caducum, & non transmittatur? Quia scilicet non præsumitur voluisse testatorem hæredibus legatarij, vel fideicommissarij prospicere, I. sed & si sic, in fin. ff. de legat. 3. leg. que liberis, §. hac verba, ff. de vñgar. Signorol. in l. si post mortem, num. 5. C. de fideicom. Mantic. eod. lib. 11. cap. 20. num. 2. Noalis eodem cap. 1. num. 5. & in proœmio. Ergo quando constat etiam per coniecturas, testatorem voluisse prospicere hæredi legatarij, bene transmittitur, vt ex Soccin. sen. in consil. 6. num. 12. lib. 1, ex Dec. consil. 150. lib. 1. Rota decis. 782. num. 9. lib. 1. par. in noniss. impress. quos laudat Menoch. lib. 4. presumpt. 201. num. 80. vers. Et coniectura, quem sequitur Castill. d. cap. 55. sub num. 62. vers. Qui rectè constituit, non solum transmisit ad filios, sed etiam ad extraneos.

Quæ in casu nostro sunt evidentes vrgentissime nedum ex eodem testamento, & codicillo, sed ex corpore eiusdem legati, petitæ, vt in sequenti dicemus.

²¹ Ultra quod si ipsi legatariæ Annae hæc applicanda essent etiam erga istam affulget charitas, dilectio, & affectio testatricis, dicit enim, A. D. Anna Nauarretta mia carissima commare, ch' hò tenuta al Santo Battesimo. Vnde non stricta, sed plena, & plenior interpretatio est facienda, & pro transmissione in dubio iudicandum habetur ex Castill. cap. 84. num. 13. cum seqq. lib. 5. quia etiam in dubio præsumitur legatum purum, non conditionale, de communi probat Menoch. presumpt. 175. num. 2. lib. 4. & potius præsumitur modus, quām conditio, idem de communissima eod. loco, vers. His explicatis, vnde si fauore filij carnalis interpretatur pro transmissione, & legatum non sit caducum, modo hæres sit fiduciarius, iuxta intellectum Pauli de Castr. in dict. l. Seius Saturninus, Montan. dict. controu. 32. sub num. 15. idem fortè dicendum est in filio spirituali: nam lex canonica, quoad dilectionem nullum discrimen ponit inter vtrumque vt est Text. ad literam

Lyl. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

in cap. ita diligere 30. q. 3. & eadem causa, cap. omnes. q. 1. Gloss. in cap. ex literis, verb. Baptizavit, de cognat. spirit. Bald. in l. 1. § ne autem, in 3. col. C. de caduc. toll. & in subsidium debet compater dare compatri suo alimehta, Bald. in auth. nisi rogati, in penult. col. in fin. vers. Sed hanc ego quaro, C. ad Trebelian. quam optimè defendit Surd. de alim. tit. 1. q. 11. per tot. & plus est diligendus, ac præferendus carnali in exhibitione reverentia, Barbatia in l. 2. col. 7. ff. de verb. obligat. Gloss. in cap. aut facta. in verb. Parentem, de pœnit. dist. 1. Surd. loco cit. num. 9. & post agnatos, & cognatos præfertur fisico in successione, vt habet idem Surd. & bene loco citato, antè num. 16. vers. Et non obstat, & de hoc vinculo mentionem faciunt primæ, ac solidissimæ Columnæ fidei Catholicæ S. Dionys. de Eccles. Hierar. cap. ultim. Tertullian. in lib. de Baptism. S. Ang. in serm. 116. de temp. qui est tertius de Dominica Palmorum. & lib. 1. cap. 34. de peccat. merit. & remiss. Bellarm. lib. 1. cap. 26. de sac. Baptism. tom. 3. controu.

Quæ dicta velim ad pleniorum exuberantiam, cum luce clarioris constet, & per rei evidentiam, à foemina Ligure (quæ supra consuetam sexus conditionem iuris strictissimi esse plerunque solent, vt dicit Rota Genuæ decis. 139. n. 10. Scacc. de commerc. & camb. §. 1. q. 7. part. 1. num. 65. & part. 2. ampliat. 8. n. 236. & Rouit. in conf. 103. num. 4. & sub num. 19. lib. 1. vt omittam Vatem Etruscum inferni Cant. 33. & alios Historicos) ad Dom. Marchionis labores satis parcet, & anarè compensandos fuisse legatum prædictum ordinatum, vt in sequenti dicemus.

Secunda inspectio.

²² Prenotandum est in facto id, quod supra petiam tetigimus, quod testatrix licet haberet filium vñgenitum, ipsum solum instituit in legitima, & in aliis duc. 5000. supponens habere etiam legitimas causas illum ex hæredandi, & quoad virum fuit ab eo separata per sententias Retales, & condemnatus ad restitutionem dotis, vt apud Merlin. locis initio citatis, videri potest; in testamento ergo sic dicit, E trattando l'esecution di quelle (sentenze) tanto detto Principe, quanto detto mio figlio, molti, e molti anni l'hanno deferita indebitamente, reducendomi in estrema necessità etiam del vitto, con patimenti intolerabili insino al pericolo de morirne, con altre persecutioni indebitamente per le quali, & altre crudeltà io portava priuarlo della mia heredità, & anco della legitima; ma volendo seguitare li vestigij di N.S. Giesu Christo, e citra preuidito però delle dette, e tutte sentenze, e decreti, lettere esecutoriali, & esecutorie fatte, e da fare à mio beneficio in qualsioglia Tribunale, & infrà, L'instituisco nella legitima, e due. 5000. di più, & infrà subdit postea capitale sua doris esse 64340. & totidem de interesse, & quia exoptabat pro salute sua animæ dicta eius credita in operibus pietatis erogare, Oportuit feligere hominem, qui credita prædicta (quod ipsa testatrix per quadraginta ferè annos non potuit) recuperaret, hoc est extorqueret clauam de manu Herculis. Vnde quia (vt etiam persona eiusdem testatricis in loco tuto viueret) fuit ab Excellentiss. D. Prorege in domo dicti Illustr. D. Marchionis Nauarrette reposita, & 14. fermè annos, in illa commorauit, & ei de centesimo obsequio ad statum fuit, experta eins zelum, sufficientiam, ac efficaciam per tot annos, de quo alio poterat confidere; selegit ergo prudentissime

FF 2 tantum

tantum virum operi non imparem , his verbis: *Item instituisco , e con la mia propria bocca ordino , e fo mio herede uniuersale il Sign. D. Antonio Nauarretta in tutti miei beni mobili , e stabili , dote , & extradote , &c. & infra. Quali legati , fideicommissi e substitutioni voglio , & ordino che s'adempliscano , & intieramente s'ossermino , senza che da quelli , ne dalla mia heredità in modo alcuno se possa NE ANC O dal detto mio herede uniuersale dedurse cosa alcuna , ne per legitima , ne per trebellianica , ne per falcidia , ne per qualsioglia causa , & infra ordinat , quod fiat inuentarium cuiuscunque rei post eius mortem : Delche prego detto mio herede uniuersale , e che anco fauorisca attendere à far esigere la mia dote di capitali , frutti , seu interesse , e spese à me debite , e debende ; e del tutto , che peruennerà dalla mia heredità , ne faccia compra di tanti beni stabili liberi , & espliciti , o in Napoli , o in Roma , & infra: Item ordino , e come confido , e quanto posso anco prego con grandissima instanza il detto mio herede uniuersale , che con la maggior preffezza possibile fauorisca d'esigere detti denari , deinde mandat ipsum hæredem vacare in erectione , & constructione Monasterij , siue Xenodochij ; & casu , quo ab humanis decederet ante opus absolutum , de illo loquitur his verbis: Item prego N.S. Dio , che conceda al detto mio herede uniuersale vita longissima , compita sanità , e felicità come , e quanto può desiderare , e spero che me fauorisca far esquire dopo mia morte quanto nel presente testamento , e codicillo si contiene con l'effetti , che ne spero : nondimeno in caso (che non piaccia à N. S. Dio) soccedesse altrimenti , passasse da questa vita prima d'effettuare , vel quandocunque il che Sua Divina Maestà spero , come la prego , non lo permetterà , aggiungendoli lunghissima vita.*

In codicillis autem maiora dicit , & addit ut dictus Dom. Reg. Consiliarius intentet contra dictum eius filium aliam litem pro fructibus duorum annorum suarum dotum , quibus vir ei non praestitit alimenta ante iudiciale separationem , & hoc nisi Princeps eius filius infra quatuor menses pareat indicato , & restitnat dotem , extradotem , & interesse , quæ in processu constat , hodie ascendere ad duc. 16000. in circa in eodem codicillo fecit legatum duc. 5000. modo , quo supra expresso , vocando Annam legatariam figlia de' miei carissimi compari D. Popa Albertino , e Sig. Config. D. Antonio Nauarretta , & in proprio loco dicit causam , il quale farà fauore esigere l'integro mio credito di dote , extradote , interesse , e spese fin' all'effettivo pagamento . Quali esatti faranno , se paghino alla detta D. Anna li detti duc. 5000.

26 Legatum ergo non est donatio quædam , sed est exigua merces , exilis recompensatio , tot obsequiorum , & laborum usque ad illam diem præstitorum , & quæ credebat per quatuor solum menses post mortem esse præstiturum . Quid dicendum , nunc , quod sunt elapsi tot anni , quibus incessanter , & hodie actualiter obstinatissime litigatur , non solum circa executionem , verum in vita dictæ Principissæ indicatarum (& si hoc solum esset , quis explicabit labores , qui ob resistentiam partis in his occurrunt in locatione , & venditione feudorum) verum quod longè durissimum est , quia intentavit nullitates dicti testamenti , & codicilli ; eroneè dicens facta iracundia calore , & inuenit Iurisconsultos alioquin non mediocris nominis , qui pro ipso nonnulla consilia scriperunt , aduersus quæ idem D. Marchio hæres alia responsa veridicorum , & Deum timensium Aduocatorum præparauit , vt omittam

alia , quæ hic non licet scribere , machinata , vt eum ab istis diuelleret , & ne exactio prædicta , & opera pietatis ab eius matre ordinata debito fine explicarentur . Res ex se loquitur dictam exilem , & auaram mercedem duc. 5000. non esse donationem factam D. Annæ infantulæ , & quæ nulla omnino merita habere poterat erga testatricem . Dixi , auaram , quia incongruam , nedum Equitatem qualitatis , sed nec vni Procuratori , vel Sollicitatori condigna , etiamsi non esset certandum cum imperiis , & perpetuis litigatoribus . Et crediderim fuisse factum dictæ D. Annæ filie difficulti fortè de cautela posita per Franch. in de- cis. 493.

Ergo quia de iure hæreditas , seu legatum spectat non ad eum , in quem verba sunt directa , sed in quem directa est intentio , & pro cuius contemplatione factum deprehenditur testamentum , & dispositio in eo , verba Simoni de Præt. de interpr. ultim. vol. lib. 1. solut. 6. num. 22. vers. Primo , quod hæreditas , fol. 66. col. 4. per Text. quem allegat in l. sed si plures , §. in arrogato , ff. de vulg. & pupill. & in l. peto , in princ. & in l. cū pater , §. donationis , ff. de legat. 2. & in l. profectitia , §. 1. ff. de iur. dot. & in l. traditio . §. 1. ff. de acq. hæred. contemplatio enim est mens tacita , & conjectura verisimilis præsumptæ voluntatis . Et in ultimis voluntatibus tantum operatur contemplatio , quantum propria demonstratio , per leg. fideicommissa , §. hac verba , & §. plerunque , & §. interdum , ff. de legat. 3. l. qui filium , in princ. ff. ad Trebellian. & quod non consideratur persona , de qua loquitur legatum , sed cuius contemplatione factum sit , & illi acquiritur , quia in ultimis voluntatibus inspicere non oportet , ad quem dirigatur sermo , sed ad quem voluntatis intentio , Sim. d. solut. 6. ex 1. usque ad n. 4. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 3. n. 6. 7. & 8.

Semper enim quando aliquid datur filio ob comenodium à patre receptum , præsumitur datum ipsi patri , & ei acquiritur , Bald. & alii in l. cum oportet , C. de bonis , qua liber. Calren. consil. 92. lib. 1. Alexand. consil. 93. in princip. lib. 7. Crauet. consil. 91. num. 7. Tusch. littera C. conclus. 966. num. 57. vers. Operatur , licet ille non sit expressus , tamen ad eum porrigitur , Paris. consil. 5. in presenti causa , in fin. lib. 1. Dec. consil. 5. 87. visa prohibitione , num. 5. Merlin. de legitima , lib. 2. tit. 2. quest. 16. num. 14. & sub num. 24. vers. Conclusione , & num. 29. quando solum præcedunt merita patris , Costa de fact. scient. diss. 61. n. 13. & eod. tract. regul. 1. n. 5. Menoch. consil. 81. num. 40. maximè quando filius est in potestate patris , vt erat in casu nostro ex num. 49. usque ad num. 53. meus Magister Capyc. Latro decis. 124. ex n. 3. & n. 6.

Confert illud Bart. in l. 1. C. de legat. & Menoch. præsumpt. 123. lib. 4. quod legatum præsumitur factum fauore hæredis , & non legatarij , cum testator legando mandat aliquos penes suos hæredes commotari , vel illis SERVITIVM , VEL OBSEQVIVM impendere , idem Bart. in l. libertus 83. ff. de condit. & demonstrat. Anchari. consil. 237. num. 2. vers. Et in dubio , Dec. consil. 601. num. 1. Hinc fit , quod legatum factum tutori designato in testamento semper videtur relictum in præmium administrationis tutelæ , leg. Nefeminius 3. 5. iuncta l. seq. ff. de excus. tut. ubi omnino filiarum fauore ob tutelæ administrationem tutori legatum præsumitur , nisi evidenter fuerit expressum velle sedare , etiamsi tutelam non administrauerit , & idem non oportet aliter constare de

de mente testatoris, quia lex præsumit relictum pro labore administrationis, cuius præscriptioni omnino stari debet, nisi euidenter aliud constet, Reg. Galeot. lib. 1. controv. 69. ex num. 45. & præcipue num. 48. & ideo tutor non administrans amittit legatum, l. legatum, §. amittere, ff. de iis, quib. ut indig. Baæza de decima tutor. pref. cap. 5. ex num. 21. vbi n. 27. probat id procedere etiam respectu executorum; quod in casu nostro cauta testatrix expressit non solum denominatio, sed essentialiter. Dixit enim, *Voglio che se le paghino dopo che saranno esatti intieramente, & exæctio est facienda à parte legatarie, ergo, &c.* hæredem autem fiduciarium esse ad instar tutoris, supra cum Paul. de Cast. fundatum est.

- 30 Et ne in re exploratissima ulterius immoratur, ita teneunt omnes Sim. de Præt. loco cit. num. 16. & 17. Meisoch de presump. lib. 3. præsumpt. 28. num. 9. vers. sextus est casus. Surd. decis. 322. Fontanel. dec. 369. Rota apud Merlin. dec. 126. n. 59. Larrea decis. 33. Bellon. conf. 60. Honded. conf. 47. Iacob. Gall. conf. 43. idem Mantica lib. 13. tit. 21. de tacit. & ambig. conuent. Quorum nullus loquitur in casu tam claro, tam manifesto, & tam explorato, prout est noster, vbi merita D. Marchionis sunt propè infinita, vt si ei esset satisfaciendum, non tanquam nobilissimus Eques, non tanquam Titulatus, non tanquam Reg. Consiliarius, sed qualis simplex mercenarius Causidicns, imò simplex exæctor, dicta exilis merces non esset tertia pars recompensatiua tandem laborum, meritorum, amoris, & charitatis, quibus contra aduersarium vt voluntas pia testatrix non prosternatur, & conculcetur, toto spiritu, totis viribus, illi perpetuò incumbit, ita vt de iure possit idem Marchio (cum opus fuerit absolutum) adire Sacrum Regium Consilium, vt ei iuxta mensuram laborum; & alias circumstantias, quæ in his solent considerari; mercedem congruam, si non condignam, ei taxet, vt illam ultra dictum legatum ex summis recuperandis valeat retinere. Hæc occurunt, &c. Neapol. 6. kalendas Augosti die Sanctæ Annæ 1660.

DISCEPT. CCCXII.

S V M M A R I V M.

- 1 Faæli species proponitur, de qua in presenti.
- 2 Decretum, de quo hic, an faælum post mortem Rei.
- 3 Decretum pro exequitione sententia valet contra mortuum.
- 4 Decretum, de quo hic, non est contra mortuum.
- 5 Decretum, de quo hic, solum loquitur de filio, non de patre.
- 6 Decreti verba ponderantur.
- 7 Debitor principalis in iudicio assistens an citandus.
- 8 Refutarius ad quid teneatur.
- 9 Decretum contra mortuum, an exequatur contra possessorem.
- 10 Textus in cap. quia il 5. de Iudiciis explicatur.
- 11 Decretum exequitur contra hæredem non citatum quando transiuit in rem iudicatam.
- 12 Pignoris exequitio qualem requirat citationem.
- 13 Textus in l. si quis libertatem 7. ff. de petit. hæreditatis explicatur.

- 14 Iudicium uniuersale quando faciat cessare particolare.
- 15 Iudicium petitionis hereditatis, non est Iudicium, l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollend.
- 16 Possessio vigore l. finalis, C. de edict. Diu. Adr. toll. qualis sit.
- 17 Textus in l. Prolatam, C. de sententiis, &c. explicatur.
- 18 Textus in l. 2. ff. si pars hæred. petatur, explicatur.
- 19 Textus in l. 1. C. de except. doli, explicatur.

ARGUMENTVM.

Decretum contra mortuum non valet, & an, & quando dicatur tale, & an exequi possit contra possessorem, vel contra hæredem non citatum, & explicantur lura, scilicet Text. in cap. quia de Iudic. & Text. in l. si quis libertatem 7. ff. de petit. hæred. & Text. in l. Prolatam C. de sent. &c. & in l. 2. ff. si pars hæred. petatur, & in l. 1. C. de except. doli, & tandem Iudicium petitionis hereditatis, non esse Iudicium l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. ostenditur.

IVRIS RESPONSVM,

PRO

Illustriss. Marchione Latertiæ, & RR. PP. SS. Apostolorum, hæredæ instituto, & exequitoribus quondam Illust. Principissæ Hieracis,

CVI

Illust. Principe Hieracis,

S V P E R

Nullitatibus propositis pro parte Principis contra decretum S.R.C. quo dictum fuit, vt renouentur banna pro venditione status Terræ nouæ.

IVNCTIS AVLIS,

Commissarius Regius Consilia-
rius Erasmus de Ponte.

Actuarius de Martino.

IN anno 1653. mense Decembris 1
Illust. Benedicta Pinella Principissæ
Hieracis suum solenne fecit testa-
mentum, in quo hæredem instituit
particularem Ill. Joannem Franciscum Grimal-
FF 3 duni

dum Principem Hieracis suum filium in legitima, iure sibi competente in sua hæreditate, & ultra eundem instituit in aliis ducatis quinque millibus ultra legitimam, & casu, quo eidem dispositioni non acquiesceret, eidem relinquebat legitimam, cum aliis ducatis mille tantum, factis deductionibus debitorum, & expensarum fol. 20. processus scripturarum lit. A.

Vniuersalem vero reliquit hæredem Ill. Marchionem de la Tertia D. Antonium Nauarrette, cui imposuit, ut omni, qua posset breuitate procurare deberet exactionem suorum creditorum dotalium, & conuertere in exemptionem bonorum stabilium, Neapoli, vel Romæ, & postmodum ex fructibus proueniendis ab illis, ædificari deberet Monasterium Mulierum, vel hospitale, & quando erit cœptum ædificari, ex tunc grauauit hæredem onere restituendi hæreditatem eidem, fol. 3. processus scripturarum, litt. B.

In mense deinde Febr. 1654. eadem Principissa fecit Codicillos, in quibus reliquit aliqua alia legata pia, & quia in testamento non declarauerat locum, seu cœritatem, in quo debebat ædificari Monasterium, vel hospitale, in eis declarauit, ut esset Neapoli, vel Romæ, & declarauit etiam nomen illius sub titulo S. Mariæ Pietatis seruarum Mariæ, & explicauit qualitates dictarum Mulierum ingressarum ibi, fol. 6. processus scripturarum.

Sub die 18. Aug. 1654. cum ad aliam vitam migrasset Ill. Principissa, & aperto testamento, Ill. Marchio Nauarrette hæres scriptus, comparuit in M.C.V. & praesentans testamentum cū eius aertura, obtinuit præambulum in eadem M. C. hæredis vniuersalis ex testamento Ill. Principissæ fol. 144. processus 5. vol. & quia testatrix iuferat hæredem debere facere inuentarium hæreditatis, Ill. Marchio de la Tertia hæres factus suo solito zelo, & charitate, citari fecit non solum Procuratorem Illust. Principis filij, sed etiam alios crediteores ad videndum fieri inuentarium, & etiam consulem nationis Ianuensis fol. 20. à tergo processus, cui titulus est volumen scripturarum.

Existente ergo Marchione de la Tertia in pacifica possessione dictæ hæreditatis, & pluribus habitis liberationibus pecuniarum quantitatum, etiam in contradictorio cum Principe filio, coram D. Consiliario D. Andraea de la Torres fol. 149. & 246. & 147. & 267. proc. 5. vol. & etiam à DD. ministris Regalis iunctæ super sequestro generali contra Ianuenses fol. 146. 5. vol. & postmodum à Domino tunc Consiliario Francisco Marciano causa Commissario postmodum dignissimo Regente fol. 84. & 145. vol. 5.

Quia vero in hæreditate prædicta plura remanerant capitalia super locis Montium Romæ existentium, licet in faciem Doctoris Prosperi de Alesio, ex declaratione tamen testaticis in testamento facta approbat esse eiusdem Principissæ: Princeps filius sumpta occasione, comparuit Romæ, & petuit immisionem in illis veluti hæres ab intestato sua matris, dicens testamentum fuisse nulliter factum, ex inconsulto iræ calore, & in vrbe fuit concessa Principi immisso super dictis effectibus pro tertia parte, qualis erat sua legitima, & pro aliis duabus fuit immisso data Ill. Marchioni hæredi fol. 39. usque ad 52. processus scripturarum Ill. Marchionis Latertiæ cum Ill. Principe Hieracis, pro cuius decreti exequitione, quilibet suam habuit possessionem, ut legi-

tur fol. 45. 46. usque ad fol. 52. dicti processus scripturarum.

In mense Nouembris 1655. Princeps tacens totum, quod erat peractum Romæ, cognoscens Marchionem possidere hæreditatem, quem tam vocauerat pluribus scripturis fol. 142. & 143. 5. volum. appellavit à decreto præambuli M.C.V. supplicatione porrecta, dicens esse nulliter factum tam testamentum, quam Codicillos, & decretum præambuli, & fuit appellatio commissa Domino Consiliario de Torres.

Fuit postea 5. Iunij 1660. præcedente petitione Marchionis Latertiæ hæredis fol. 238. & 239. vol. 5. decreto S.C. ordinatum, quod procedatur ad discussionem relationis, & interim renouentur banna, pro venditione status Civitatis Terræ nouæ fol. 387. 5. vol. contra quod decretum ex parte Principis Hieracis, fuerunt propositæ aliquæ nullitates fol. 97. & 452. volum. 5. quæ cum discuti debeant, scire ante omnia oportet, quod cum agatur de nullitatibus contra decretum S. C. vigore statuti, & Regiarum Pragmaticarum Regni, determinata est nullitatis qualitas seilicet, ut esse debeat contra expressum casum textus, exclusa notoria iniustitia causæ, vel contra scripturam prædictam præsentatam ante decretum, ut in pragm. 4. num. 20. de dilationibus, practici omnes cum Galluppo in praxi S.C. part. 3. cap. 6. num. 14. fol. 271. vnde sequitur, quod quoties decretum, ut nullum dicetur, non est contra expressum casum legis, sed contra casum legis à Doctoribus disputatum, non erit casus expressus, sed dubitabilis, & exclusus à Regia Pragmatica, ut per S.C. decisum refert Regens Capycius Latro decis. 36. num. 14. tom. 1. etiam si sententia fuisse lata contra communem opinionem DD. & legis rationem, ut dicit Regens Rouitus in prag. 4. num. 13. de dilationibus, qua ratione excluditur restitutio in integrum petita per minorem aduersus sententiam S. C. quia in dubio non cadit læsio, Gaballus conf. 115. num. 6. Craueta confil. 142. num. 8. Decius conf. 564. quem sequitur Giurba dec. 67. num. 8. tanto magis; quia solennitates Iuris positivi sublatæ sunt in S. C. Gizzarellus decis. 65. num. 10.

Veniamus ergo ad discussionem nullitatum propositarum ex aduerso, quæ nullo iure militare possunt, ut probabimus.

Prima nullitas proponitur, quia decretum, quod renouentur Banna pro venditione, &c. est factum post mortem Illustris Principalis D. Hieronymi Principis Hieracis Patris, quia dum viuebat, fuit ad instantiam Principissæ obtentum in S. C. ut fiant banna, &c. nunc vero eo mortuo, dicitur, ut renouentur banna, nemine auditio pro hæreditate illius, quæ adhuc iacet, nec dato curatore hæreditati prædictæ iacenti, cum quo legitimè procedi potuisse, ergo decretum, quod renouentur Banna est nulliter factum, ut potè contra Textum in l. in summa, §. finali, ff. de re indicata, l. penult. ff. que sententia sine appellat. rescindatur, Francus decis. 245. l. de quare, §. cum absentiem, ff. de re indicata, Regens Capyc. Latr. dec. 83. num. 50. Gizzarell. decis. 12.

Sed potest dici, quod casus iurium allegato- 3 rum, lequuntur in sententia lata, tam pro, quam contra mortuum, non autem in decretis lati pro executione sententiæ, ut est casus, de quo agimus, nam in d. l. in summa, §. finali, dicitur, non valet sententia, & in d. l. penult. ff. que sententia fine

sine appell. rescindi, &c. ibi, cum qui in humanis non fuerit tempore sententiae, & sic procedunt etiam decisiones allegatae, ut est videre apud eas; Ratio disparitatis ea est, quia iu lictum pendens, debet constare ex tribus personis, nempe iudice, Actore, & Reo, ut in cap. *Forus de verb. signif.* & deficiente una ex dictis personis, invalidatur iudicium, & successuè etiam sententia ex dicto iudicio ferenda, ut testatur Praeses de Franchis *decis. 245. num. 50.* at in casu nostro non tractatur de dirimendo per sententiam iudicium pendens, cum iam sententia lata sit, ut infra dicimus, ob quam sententiam iudicium dicitur finitum, adeo quod praxis docet, pro liquidatione interesse contenti in eadem sententia requiri nouam supplicationem, & commissionem causæ, quia nouum dicitur institutum iudicium, Marcus Antonius de Amato *dec. 111.* at in praesenti nos non sumus in decreto lato pro exactione, & consequitione quantitatuum contentarum in dicta sententia, ergo solide dici potest, decretum praedictum non fuisse contra casus expressos in dictis iuribus allegatis, licet solum dici possit dictum decretum fuisse contra eamundem legum rationem, quod excluditur à dicta pragmatica, ut testatur Regens Rouitus *in d. pragm. 4. n. 13. de dilationibus.*

Respondeo secundò, quod in dicto decretò nullum fuit verbum contra Principem Patrem iam mortuum, sed contra Ill. Principem filium viuentem, contra quem legitimè decretum praedictum prolatum fuit, ablique prouisione curatoris hæreditatis iacentis Patris, quod ut probetur, supponamus factum, quod Principissæ instituit iudicium in actione personali, pro dote restituenda, necon pro restitutione bonorum extradotalium, vna cum fructibus, ob separationem thori, contra quondam Illust. Principem suum maritum vti principalem debitorem, & condemnatum per sententiam S. R. C. in anno 1636. prævia Brachij imploratione illi sententia concessa, vel mandato exequitudo sacræ Rotæ Romanæ, ad favorem Principissæ expedito *fol. 254. & 271. vol. 1.* at videns tunc Ill. Marchio Ioa filius, & nunc Princeps Hieracis, quod mater institisset pro venditione feudorum paternorum sibi obligatorum, & tunc per eundem filium possessorum, vti refutatarius Patris, in mensie Februarij 1637. comparuit in S. C. petens audiri ex integro, in hoc iudicio, quia vti talis ad se spectabat contra Matrem defensio, & non ad Principem Patrem *fol. 351. vol. 1.* & *fol. 449. vol. 1.* & per decretum S. C. latum messe Iulij 1637. dictum, audiatur in terminis, in quibus causa reperitur *fol. 406. & 450. vol. 1.* & postea in anno 1642. prævio alio decreto S. C. denuò confirmatum fuit, & datum Brachium dicto decreto Sacrae Rotæ Romane pro fructibus *fol. 866. 1. volum.* quapropter colligitur Principissam tenere tunc temporis duos Reos contradictores, scilicet maritum obligatum ad dotem, condemnatum per sententiam, & filium, vti possessorem feudorum obligatorum pro dote, inter quæ aderat status Terræ nouæ, quem instabat vendi, & priuari suum filium possessorem illius, & sic optimè dicitur decretum, de quo supra loquutum fuisse solum de Princeps filio, non de Patre iam mortuo; secundò quod non erat opus loqui de Princeps Patre, & sic non erat eius hæreditati dandus curator. Tertiò quando de Princeps Patre loquutus fuisse iam mortuo, non per hoc fuisse, & esset nullum decretum.

Quod vero decretum fuisse tantum loquuntur de Princeps filio, probatur ex Rubrica eiusdem decreti, ibi: in causa Ill. Marchionis Lætitiæ cum Ill. Princeps Hieracis, & alijs, ut ex actis, *fol. 387. & 388. vol. 5.* Princeps Hieracis in anno 1660. quo tempore latum fuit dictum decretum, erat Princeps filius, non autem Pater, quia iam abierat anno 1653. & sic multis annis ante dictum decretum, & tempore, quo eius Pater vitam agebat hodiernus Princeps filius, nuncupabatur Marchio Ioa, non autem Princeps Hieracis, qui tunc erat eius Pater, detinens dictam dignitatem, ut legitur ex eisdem actis, ergo quando verba decreti dicunt cum Ill. Princeps Hieracis dici debet sensisse de hodierno Princeps tunc, & nunc viuente, non autem de eius Patre tunc mortno.

Idque confirmatur, ponderando verba decreti, ibi, & renouentur Banna pro venditione status ciuitatis Terræ nouæ *fol. 387. & 388. vol. 5.* siquidem in Rubro dicitur cum Ill. Princeps Hieracis, & postea in nigro, mandatur venditio rei possessæ, & certum est decretum loqui contra possessorum illius rei vendendæ, argumento totius tituli, ff. & Cod. de rei vendicat. & tit. C. vbi in rem actio, l. à Dino pio, §. si pignora, & §. in venditione, ff. de rei vindicatione, Possessor vero dictæ rei vendendæ scilicet status Terræ nouæ, erat Princeps filius, non autem Pater, ut dixi, meritò dicimus decretum praedictum loquutum fuisse contra Princeps filium tantum, qui hac de re petierat audiri, & fuit admissus.

Imò dato, & non concessò, quod dictum decretum interpositum fuerit tantum cum Princeps filio omilio, & non vocato eius curatore, cuius hæreditati non erat datus curator, dico id potuisse fieri, quia licet iudicium restitutionis datum, institutum fuisse in actione personali ab uxore contra virum, & post sententiam, siue in eius exequitione fuerit institutum vendi feuda, quæ instantia dirigebatur contra illorum possessorem, omisso, & non citato principali debitore, hoc validè fieri permittitur, quia cum principali debitore per sententiam erat certificatum creditum, ad tradita per Reg. Rouitum *in pragm. 11. num. 3. & 4. de assistentia,* licet Regens Sanfelicius *decis. 115. lib. 1.* doceat plures practicatum fuisse, etiam directè, & absque rescissione contractus in actione personali, contra principalem debitorem, potuisse molestari possessorem, ergo quia in casu nostro iam Princeps Pater erat condemnatus, & sit creditum erat certificatum cum eo, validè sequitur decretum fecisse verba tantum de Princeps filio, vti possessore feudorum, omisso Patre, eoque non citato, neque de curatore prouta hæreditate illius.

Et à fortiori, quia Ill. Princeps filius post mortem Patris, etiam directè super re molestari poterat, quia viuente Patre, ipse in venditione succubuit, & acceptauit decretum venditionis *fol. 622. & 649. vol. 1.* imò non erat verus tertius possessor, sed hæres, quia refutarius, adeo quod statim quando refutatur, sit locutus debito vita militiæ secundo genitis, & paragio Sororibus, Regens Rouitus *conf. 9. num. 7. & 8. lib. 2.* & *conf. 41. num. 15. tom. 1.* Amatus *resol. 84. à num. 51.* Regens de Marinis, lib...

Sed dato, & non concessò, quod dictum decretum fuisse loquutum etiam de Princeps mortuo, non ex hoc sequitur decretum praedictum nullum dici posse, etiam respectu filij possessoris feudorum, quia licet decretum nullum sit latum contra

contra mortuum, non tamen est nullum respectu possessoris, contra quem bona sunt vendenda, Gizzarellus *decif. 12.* Regens Capyc. Latro *decif. 83. num. 12. lib. 1.* igitur in casu nostro, decretum erit validum, contra filium possessorem, cum quo tantum litigamus, ut dixi.

Quod clarissimè patet, quia Illustr. Princeps filius, mediantibus pluribus instantiis, petiit discussiōē relationis factā per M. Secretarium S. R. C. super solutionibus factis pro satisfactione afflictus Terræ nouæ ab Afflictoribus illius, ut ex relatione ordinata per decretum S.R.C. *fol. 417. līt. H. vol. 5.* & ex petitionibus Principis filij, *fol. 469. 470. 517. 719. 720. vol. 5.* & ex decretis subsequuntis in discussione eiusdem relationis, *fol. 465. 466. 467. 468. 471. vol. 5.* propterea mandauit decretum discuti dictam relationem respondendo instantiis Principis filij, in qua relatione, quia interesse habebant ceteri afflictores, idē in rubrica dicitur (& alii) ut ex actis intelligendo de illis personis, non autem de quondam Principis Patre iam mortuo, non amplius Domino dicti status Terræ nouæ; ergo aperte appetit, non obstat primam dictam nullitatem.

10 Secunda nullitas, quæ proponitur est, quia dictum decretum pro renouatione bannorum, quatenus fieri potuisse, quod negatur à parte aduersa, post lapsū tot annorum, pro executione decretorum S. C. latorum ad beneficium dictæ quondam Principissæ, contra Principem D. Hieronymum, non poterat interponi, nisi prius citato hæredē dicti Illustr. Principis D. Hieronymi, ad dicendum causam, quare dicta asserta decreta lata, ad beneficium Principissæ, forte continentia venditionem status exequi non deberent; ergo nulliter, non facta prius citatione prædicta, ex regula cap. quia V. vbi Felinus de iudicio, Francis *decif. 199. n. 4.* ergo nulliter, &c.

Sed contra primò, Respondeatur nullitatem non obstate, quia casus Textus allegati ex aduerso in cap. quia de iudicio, dicit iudicium spolij institutum contra defunctum, posse prole qui contra illius singularem successorem scientem, & participem vitij spolij, sed non dicit id, quod continetur in dicta nullitate, nempe esse citandum hæredem in executione decreti lati forsan contra defunctum, pro executione sententiæ latæ per S. C. licet hoc regulariter fieri dicat per S. C. Francis *decif. 199. num. 4.* cui addo aliam decisionem eiusdem, scilicet *decif. 145. num. 8.* & Afflict. *decif. 195.* assignat rationem, quia hæres poterit solvere, & non pati dictam executionem decisi, quamvis videatur contrarium sentire Carantanum Ritu 14. num. finali, cum distinet de qua ibi, verū de hac cautela non loquitur casus dicti cap. quia, quando ad fundandam nullitatem casus expressus legis perquisitur, ut *suprà* dixi.

11 Respondeatur secundò, quod decretum, sine sententia exequi potest contra hæredem non citatum, quando transiuit iam in rem indicatam, videndus est Riccius *decif. 2412. vers. Intellig. tamen,* hanc conclusionem, in casu vero nostro non dubitator, tam sententiam condemnationis contra virum in anno 1636. per lapsū tanti temporis, fecisse transitum in rem indicatam, ut *suprà* dixi, quam etiam plura alia decreta lata per S. C. contra filium pro venditione feudorum, etiam per acceptationem factam ab eodem filio *fol. 622. & 649. 1. vol.* & idē non oportebat citare hæredem principalis debitoris, & cessant iuxta, & DD. ex aduerso allegati.

Respondeo tertio, quod in captura pignorum, & in subhastatione, non requiritur citatio de necessitate, sed solum modo debet pars citari, quando interponitur decretum super adiudicatione, vel super alienatione: nam tunc fieri debet citatio partis, ut infra dies duos veniat ad relendum pignus, & soluendum debitum, alias ad allegandum causam quare plus offerenti, vendi non debeat, vel adiudicari creditori, ut plenè docet Maranta in sua praxi, part. 6. in vlt. aet. num. 19. vbi de communi praxi testatur, in casu nostro non dubitat in dicto decreto mandatam fuisse tantum renouationem bannorum, pro venditione facienda, non autem venditionem, & idē sequitur non opus fuisse alia citatione, & ad peius dicas partem aduersam non habere casum legis pro se, sed opinionem Doctorum, & cautelam eorundem, quæ excluditur à dicto statuto, ut dixi.

Respondeo quartò, dictam secundam nullitatem dilui etiam ex facto, siquidem dum aduersa pars fatetur in dicto decreto, S. C. contineri ordinationem renouationis Bannorum, pro venditione Civitatis Terræ nouæ, pro exequitione aliorum decretorum S. C. quamvis ipse dicat hoc verbum pro exequitione, non legi in eo, ex hoc sequitur, quod dum supra fundauimus tam dictum decretum, quam alia præcedentia ordinantia venditionem feudorum, respexisse tantum Principem filium, vti possessorum feudorum, non autem Patrem, idē non opus fuit citare hæredem Principis Patris, vtpote non possidentem feuda vendendorum, sed idem filius iam citatus prævia instantia *fol. 239. volum. 1.* vti etiam in hoc ultimo decreto Princeps Pater non erat citandus.

Tertia nullitas proposita fuit, quia Illustriss. Princeps filius est hæres ab intestato dictæ quondam Principissæ matris, stante nullitate evidenti asserti testamenti producti, pro parte Illustriss. Marchionis Latertiae, quam nullitatem cum Illustr. Princeps proposuisset in S. C. sub die 4. Octobris 1655. appellando, & æquè principaliiter de nullitate dicendo dicti decreti præambuli nulliter lati per M. C. V. ad beneficium dicti Illustr. Marchionis Latertiae asserti hæredis fiduciarij dictæ Principissæ, hoc iudicium vniuersale pendens in S. C. intentatum pro parte sui Illustr. Principis faciebat, prout facit supersederi in iudicio particulari, intentato ab Illustr. Marchione Latertiae, nomine, quo *suprà*, contra hæreditatem dicti quondam Illustr. Principis D. Hieronymi Patris, pro satisfactione dotium dicti Illustr. Principissæ, ad Textum in l. si quis libertatem, vbi Doctores ff. de petit. hereditatis, Velachus tom. 1. consult. 90. ergo nulliter fuit factum decretum contra dispositionem dictæ legis.

Sed Respondeo primò, quod casus dictæ l. si quis libertatem, ff. de petit. hæred. hic est, v. g. ut pendente iudicio moto à filio ex hæredato, seruus cohæres institutus, cum libertate, & ignorans se fuisse hæredem cum libertate, illam pronocavit contra cohæredem, dicit Textus tacere prouocationem libertatis, ne fieret præindictum iudicio vniuersali petitionis hæreditatis moto per filium ex hæredatum contra dictum cohæredem, sed quia tota vis huius Textus est, in dicto præindictio inferendo, idē DD. nostri dixerunt, Textum illum cessare, quia præindicialia sublata sunt in Regno nostro, ut optimè docet Maranta magnus practicus in sua praxi, part. 4. distinct. 20. num. 6. & 29. fol. 237. & 241. ergo si dicit correcta esse præindicia

præjudicialia, ac non dari in Regno, correctus etiam est Textus in diet. I. si quis libertatem 7. & hoc idem fundat Regens Galeota responso 29. num. 13. fol. 506. vbi etiam allegat Textum in diet. I. si quis libertatem, loquentem de actione præjudiciali, ratione præminentiae iudicij vniuersalis; dicit ergo legem prædictam non seruati in Regno; ergo illa non potest allegari pro nullitate, iuxta Regiam pragmaticam, de qua suprà, nam non potest dici contra casum legis expressum, quod fundatur in lege disputata.

14 Respondeo secundò, quod licet esset talis lex obseruata, adhuc dico decretum S. C. non esse contra expressum casum diet. I. si quis libertatem, quia dicit indicium vniuersale petitionis hæreditatis cessare fecisse iudicium particolare libertatis petitæ, non autem dicit, quod si vtrumque iudicium fuerit vniuersale; tunc etiam iudicium vniuersale petitionis hæreditatis cessaret, fecisset alind iudicium vniuersale, prout est casus noster, in quo hæres Principissæ continuat executionem iudicij restitutioonis doctum, quod dicitur iudicium vniuersale, I. quod dicitur ff. de impensis, in rebus dotalibus factis, vbi Doctores, Merlinus decis. Rota 531. num. 5. vnde cum vtrumque iudicium sit vniuersale, vnum non impedit aliud, & in utroque procedendum est, Angel. in I. si inter me, & te, ff. de re indicata, Merlin. d. decis. 451. num. 7. tom. 1. ergo decretum renouationis bannorum non fuit contra casum d. I. si quis libertatem, tanto magis, quia fuit latum in exequitionem decreti iudicij vniuersalis restitutioonis doctum, & pro consequitione illorum, vt in simili docet Maranta in sua praxi, part. 6. lett. vlt. n. 19. fol. 546.

15 Respondeo tertio, quod cessat dicta asserta nullitas, quia alind est instituere indicium petitionis hæreditatis, principaliter in petitorio, alind est instituere remedium I. finalis, C. de edict. Dini Adr. toll. quod dicitur remedium possessorium, at in casu nostro Illustr. Marchio Latertiae, vt hæres scriptus in testamento, non vitiato, neque cancellato, hoc possessorum instituit M. C. V. à qua obtinuit præambulum, & immisionem ex diet. I. finali, C. de edict. Dini. Adr. toll. vt legitur in præambulo fol. 144. vol. 5. & in decretis liberationum pecuniarum factarum dicto hæredi fol. 149. volum. 5. & fol. 267. num. 282. & 286. vol. 5. à quo decreto præambuli post annum Illustr. Princeps obtinuit appellationem in S. C. qui casus est datus à forma iudicij diet. I. si quis libertatem, quæ est petitorij, & haec est possessorij, quod præcedit petitorum, & ante omnia est decidendum, adeo quod in hoc tractatur quis in eo sit admittendus, & habeat potiora iura, quo possessorio obtento, non impeditur illius exequio per appellationem, vt est Textus clarissimus in I. quis quis 6. C. quorum appellatio non recipiatur, Conar. præt. cap. 23. num. 8. fol. 920. dicens hoc procedere, tam de iure canonico, quam civili, Baldus consil. 141. Maranta in sua praxi, part. 6. artic. 20. num. 222. fol. 528. latissime fundat Scaccia de appellat. lib. 3. cap. 2. q. 17. limit. 6.

16 memb. 4. num. 6. & ita decimum fuisse S. C. testatur Regens Sanfelice. decis. 94. part. 1. vnde dicunt nostri, quod si extaret statutum permittens appellationem à decretis possessoriis, non includeret decretum possessionis vigore legis finalis, C. de edicto Dini. Adr. toll quia dicitur favorabilis, vt in puncto dicit Berous q. 44. Crescentius decis. 120. de appell. Benintendus dec. Bononia 131. Guido Papa decis. 356.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Si ergo dicta appellatio non impedit dictam possessionem non potest dici, quod dicta petitio hæreditatis facta per supplicationem partis, impedit venditionem feudorum debitoris hæreditarij, pro restitutione doctum, quia qui possidet, vacat exactio, & recuperationi rerum, & pecuniarum hæreditiarum, cum alias possessio esset inutilis, & frustratoria, & ideo haec exactio non debet silere, pendente iudicio hæreditatis, quia in hoc casu hæres dicitur continuare ius suæ possessionis, Lancellottus de attentatis, p. 2. cap. 4. limit. 26. Dominus Merlinus dec. Rota 531. n. 20 & seq. tom. 1.

Quarta nullitas est, quia decreto præambuli nulliter, & attentatè cum reverentia interpositum fuit per M.C.V. ad beneficium Illustr. Marchionis Latertiae, asserti hæredis fiduciarij dictæ Illustr. Benedictæ, dicto nullo, & inualido testamento, à quo fuit appellatum, & de nullitate dictum, pro parte sui principalis fol. 20. & seq. quæ nullitas, & appellatio impediunt de iure procedi ad ulteriora, ad instantiam dicti asserti hæredis, non facta prius interloquitione super validitate, vel inualiditate dicti decreti præambuli; ergo nullum cum reverentia, dum non facta prius prouisione super prædictis, ex quibus legitimabatur persona Illustr. Marchionis Aetoris, ad cuins instantiam fuit interpositum decretum S. C. quod renouentur banna super venditione status Terræ nouæ, &c. contra expressum Textum in I. prolatam, C. de sententiis, & interlocut. omnium Iudicium cum concordantibus, vbi exceptio pro posterationis in eodem iudicio facit sententiam iudicis esse ipso iure nullam.

Sed contra primò, quia Textus in d. I. prolatam, solum dicit sententiam latam contra solitum ordinem indiciorum esse nullam, sed non dicit vtrum ordo, quem supponit pars aduersa, in casu nostro fuisse peruersum, sit de illo solito ordine indiciorum disposito in d. I. prolatam, ibi enim non dicitur, quod contra solitum ordinem indiciorum sit omittere interloquitionem super appellatione interposita, circa validitatem, vel inualiditatem decreti præambuli, & procedere ad venditionem bonorum hæreditatis testaticis, qui verè dicitur casus noster, quod fieri potest, vt supra dixi.

Et à fortiori dicimus, neque nullitatem propositam in tempore dictæ appellationis impediri exequitionem dicti decreti præambuli, vt iam exequuti, Regens Rovitus in pragm. 5. de officio S.R.C. num. 23. Carteulans lib. 1. de iudiciis, tit. 5. disp. 16. quia nullitas, quæ cumulatur, cum appellatione principaliter intentata, non impedit exequitionem, Carpanus super statuta Mediolanensis cap. 158. n. 196. tom. 1.

Respondeo secundò, quod Glossa eiusdem legis in verbo solitum, vers. Dic ergo, replicat dictum verbum solitum, videlicet peruersiōnē ordinis esse sententiam ferre, omisſis libello, litis contestatione, & iuramento de calumnia, quod non est in casu nostro, imò quando pervertitur ordo de una causa ad aliam, sententia tenet, & non dicitur nulla, sed bene appellabilis, I. I. C. de appellat. sive quando omissa causa appellationis decreti præambuli, deuentum est ad aliam causam, nempe venditionis feudorum, decretum non dicitur nullum.

Quinta nullitas est, quia cum pretendat Illustr. Marchio, licet nulliter cum reverentia se esse hæredem fiduciarij dictæ Illustr. Principissæ, vigore asserti testamenti nulli, & inualidi,

GGg

non

non poterat agere, etiam data validitate dicti testamenti, quod negatur insolidum, dum in legitima fuit dictus Illust. suis Principalis in eodem testamēto institutus, l. 2. ff. si pars hered. petatur, vbi unus ex cohæredibus in rebus diuiduis, prout sunt nomina debitorum defuncti, l. ea que, C. fam. herciscunda non potest agere insolidum, contra debitores hereditarios, aliis cohæredibus contradicentibus, per quem textum ita dicunt in puncto Boëtius conf. 45. Thesaurus decif. 4. Costa de portionerata, cap. 23. num. 8. ergo nulliter fuit interpositum decretum prædictum, quod renouentur banna pro venditione status, ad instantiam tantum dicti heredis fiduciarij, contradicente herede in legitima, & non facta prius liquidatione dictæ legitimæ, illaque deducta, ergo nulliter cum reuerentia contra dispositionem dictæ legis, & tradita per Doctores ibi.

Sed contra primò, quia allegatur Textus in l. 2. ff. si pars hereditatis petatur, qui loquitur in duobus hereditibus institutis, & in rebus diuiduis, ut sunt debitorum nomina, ut non agat unus insolidum, alio cohærede contradicente, at casus noster non est huiusmodi, quia unus fuit in eo heres vniuersaliter institutus à Testatrice, nempe Marchio Latertia, filius vero eiusdem Testaticis iure particulari institutus fuit in legitima ei de iure debita, non autem nominibus debitorum, pro qua legitima, filius non habet petitionem hereditatis, sed illa competit soli heredi vniuersali, qui prius onera deducere debet, Antonius Faber lib. 3. Cod. tit. 19. de inoffic. testam. adeo quod minimè controvèrtitur inter DD. quanam actione filius possit pendente discussione onerum hereditatis, petere sibi audiare aliquam portionem hereditatis pro sua legitima, ut patet ex traditis per Fontanellam decif. 574. à num. 9. & quod non competit filio actio petitionis hereditatis quando adest heres vniuersaliter institutus, fundat Velaschus de partitionibus, cap. 17. à num. 23. eo magis, quia filius non potest agere contra debitores hereditarios pro legitima, nisi prius obtineat cessionem iurium ab herede vniuersali, penes quem sunt actiones, latè Peregrinus de fideic. art. 36. num. 25. quod non esset opus si filius fuisset cohæres vniuersalis, cuius fauore debitorum nomina ipso iure diuisa censentur l. ea que, C. fam. hercisc. ergo casus d. l. 2. non applicatur casui nostro.

Secundò quia in casu nostro nullibi legitur heredem vniuersalem petuisse taxatiue tantam quantitatē crediti, quæ comprehenderet etiam portionem legitimæ filio relicta ab eius Matre, nec in dicto decreto lato per S. C. legitur renovationem bannorum ordinatam fuisse pro certa quantitate crediti heredis, quæ comprehenderet etiam dictam legitimam, at heres petit suum creditum non expressa certa quantitate, ut fol. 258. vol. 5. & sic quod erat aliis relictum, non dicebatur suum, & proinde non dicitur petitum, ergo casus d. l. videtur diuersus à casu nostro.

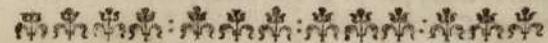
19 Sexta nullitas est, quia Ill. Princeps Hieracis, qui fuit institutus in legitima à Matre, in tali legitimæ liquidatione venit rata crediti dotalis, quod dicta Ill. Principissa habet contra Illust. Principem seniorem summum Maritum, pro quo credito dotali dicta Ill. Principissa habet hypothecam super statu Terræ nouæ, & dictus unus Principalis est refutarius dicti status Principis Patris, super cuius venditione, Principissa mater vincens satisficer intendebat, & proinde ea mortua pro rata dicti crediti, ad quod ascendebat

dicta legitima suo Ill. Principali vno filio debita, quæ sunt nouem dotum prædictarum partes, attenta consuetudine Neapolitana, si quam moriens, non poterat agere dictus Illust. Marchio contra Principem refutatarium dicti status ut supra, & creditorem ex iuribus Matris pro dicta legitima, obstante dicto Marchione asserto herede fiduciario, dato, & non concesso, quod testamentum dictæ Principissæ valeret, quod negatur, exceptione doli, l. 1. C. de except. & prescript. ergo nulliter cum reuerentia fuit prolatum dictum decretum, stante etiam, quod dictus Illust. suis Principalis non est heres Patris, cum potestate addendi, &c.

Sed contra respondeo primo, quod casus in d. l. 1. C. de except. & prescript. est, quod si debitor hereditarius totum debitum soluit illi ex hereditibus, cui testator adscriperat in diuisione, doli mali exceptione tueretur aduersus alios agentes, & ibi Glossa in verbo adscriperat, dicit prælegando vni ex hereditibus, sed in casu nostro non video in aliqua parte testamenti Ill. testaticē instituisse cohæredem vniuersalem, vna cum Ill. Marchione Latertia, etiam Ill. Principem filium, eique prælegasse dictum creditum dorale, à quo dictum creditum postea exactum fuisset, quod creditum postmodum etiam Ill. cohæres exigere tentasset, & debitor exceptione doli se defendisset, & ideo dicimus casum dictæ legis non applicari casui nostro.

Respondeo secundo ad exuberantiam, denuò dicimus, nullibi legi heredem petuisse etiam ratam legitimæ relicta filii, ut supra dixi in præcedenti nullitate.

Respondeo tertio, quod licet Ill. Princeps supponat suam legitimam esse nouem partes ex consuetudine huius Ciuitatis Neapolitanæ, si quam moriens, cogitando se habere requisita dictæ consuetudinis, cum tamen notoriè constet, testaticem, virum, cuiusque filium fuisse, & esse alienigenas, & in hoc articulo pro virtuosa parte scriptum est, ergo non poterit allegari pro nullitate contra decretum S. R. C. feruata forma dictæ pragmaticæ, eo magis quia per sententiam Romanam, in qua omnia prædicta disputata fuerant, dictus Ill. filius obtinuit tantum tertiam partem hereditatis, fol. 38. usque ad 52. processus scripturarum Ill. Marchionis Latertia cum Ill. Princepe Hieracis, & sic legitimam secundum ins commune, pro cuius sententia exequitione apprehendit possessionem totbonorum hereditariorum, quæ transcendunt satis dictam legitimam, & denique hoc nihil aliud esset, nisi ad peius augmentum quantitatis, respectu capitulis dotis, quod non fundat nullitatem, ex iuribus adductis in præcedenti nullitate; ergo spero dicendum, nullitates prædictas non obstat.

D I S C E P T . C C C X I I I .

S V M M A R I V M .

- 1 Facti species adducitur, de qua in praesenti.
- 2 Dohana qualiter appetetur, & quid sit?
- 3 Dohana plures sunt partes, seu iura conflantia unum totum, & quae sint dicta iura?
- 4 Dohana iustitia unde sumatur?
- 5 Tributa, & vectigalia, à quibus explicitur, nouissime adducitur.
- 6 Fundaci ius quid sit, & à quo introductum.

- 7 Doctor Carolus Bigorti landatur, & eius occasione Ill. D. Reg. Tappia, D. Praeses Merlinus, & Ill. Dux Diani collaudantur.
 8 Fundaci ius cur exigatur, & quare introductum?
 9 Fundaci ius, à quo debeatur, & quo tempore?
 10 Fundaci ius, ubi soluendum, & quid si alibi fuisset solutum?
 11 Fundaci ius alibi solutum, quid agendum, ne iterum soluatur Neapoli?
 12 Fundaci ius, an iure communi fuerit cognitum?
 13 Fundaci ius maxima aequitate naturali introductum.
 14 Neapolitani Equites ius fundaci antiquitus non soluebant.
 15 Virtualium nomine, quid veniat?
 16 Virtualia, cur ita dicta?
 17 Fundaci ius, an solvatur pro ferro, pro pice, pro azzario, &c.
 18 Tributa pro usu, non dabantur antiquitus.
 19 Abundantia Civitatis, cui commendabatur antiquitus?
 20 Annona privilegia, plura remissiè recententur.
 21 Annona deficiens, quot mala causauerit?
 22 Ill. Dom. Dux Diani D. Carolus Cala, adducitur, & landatur, licet non ut meretur.
 23 Annona causa, quid disposerint Reges huius Regni?
 24 Fundaci iuris pro rebus propriis interdum concessa exemptio.
 25 Annona, & Grassia, qualiter differant?
 26 Gratiarum interpretatio in casu dubio fit ad fauorem Civitatis.
 27 Platea Popularis supplicauit pro negatione usus in Gabellis, &c.

IVRIS RESPONSVM, IN QVO

Probatur nullam competere Franchitiam, siue usum, vt vocant, Regularibus vtriusque sexus, in rebus, quæ emuntur, vel venduntur in Regia Dohana Neap. etiamsi emant ad usum proprium, &c.

CAPVT PRIMVM,

Vbi explicantur Iura Dohana.

TN Regia Dohana Neapolitana quotidie molestantur Gubernatores, & Dominus Delegatus ad dandum usum pannorum, sacchari, & aliarum rerum illi translatarum, Regularibus, & Monialibus Neapoli commorantibus, præsupponentes Regulares isti, quod vtpotè, exempti ab oneribus, & gabellis, sint etiam immunes ab usu Regiae Dohanae, pertinentes de illis mercibus, quas ibi emunt, habere franchitias, quas usum appellant omnium rerum ad Regulares necessariarum. Ego cum duobus amicis, scilicet, cum Domino Marcello Grasso, & Domino Io. Baptista de Bonis, vocatus à Magnif. Gubernatoribus d. Dohana, præsente etiam

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Domino meo Regio Consiliario Antonio Florillo Delegato d. Dohana, fundati, & approbati, talern usum posse tutu conscientia, & in utroque foro eisdem denegari, modum verò negandi sub prudentia Domini Delegati, & Magnificorum Gubernatorum commisi; quod vt in præsenti ostendam, oportet supponere plura ad intelligentiam iuris Dohanae; unde

Suppono primò, quod ius Dohanae, seu Dohana ipsa est corpus mixtum, heterogeneum combinatione, & vniuersitate multorum iurium, quæ sub hoc verbo comprehenduntur, vt ex pluribus notat Regens Moles *in decisionibus manuscriptis*, *in tit. de iure Dohanarum*, & solet appellari ius plateæ, vel paleaticum, vt in Constit. Regni Magistros Fundacarios; partes verò, quæ conflant hoc totum ius Dohanae sunt octo, scil. Primum ius fundaci. Secundum ius Anchorage. Tertium ius nouæ gabellæ. Quatum ius Refice maioris, & minoris, seu ius salmarum. Quintum ius ponderaturæ. Sextum ius mensurarum, & ponderum. Septimum ius exituræ. Ultimum ius passagij, seu ultimæ exituræ, hæc inquam iura omnia veniunt sub hoc vocabulo Dohanae Regens Moles *vbi sup.* qui etiam notat quod sunt Dohanae in Regno, & qualiter communicent cum Regia Dohana Neapolitana, quæ iura sunt imposita pro conseruanda Republica, cum quies gentium sine armis esse nequeat, nec arma sine stipendiis, nec stipendia sine tributis haberi possunt, Tacitus lib. 4. hist. & post Tacitum dixit Imperator Iustinianus *in nouella 162.* quorum iurum impositio si fuerit excessiva solet infinita damna afferre, Tacitus lib. 2. Cochier *in suo Thesauro Politico*, cap. 10. Bodinus de Repub. lib. 6. fol. 1027. Henricus Bocerns *de collectis, & tributis*, cap. 10. per tot. Christophorus Besoldus *de tributis*, & gabellis per totum, Arumeus, Zoesius, Lymneus, & alij de simili materia scribentes, & Consiliarius pro Ærario per plures Clases, & Gaspar Klok *de contributionibus per totum, & in tract. de erario per integrum volumen*, & Federicus vti auarissimus notatur à Paride de Puteo *de syndicatu in tit. de excessibus Regum*, quod prius dixerat Bart. in Anth. si vero, C. de hereticis, & Dec. in Anth. Cassa, C. de Sacros. Eccles. Afflict. in prælud. Constit. Regni, quæst. 1. 21. & 22. atque ob hanc causam impositionum grauissimorum tributorum, fuisse excommunicatum, habetur *in cap. ad Apostolicæ de sent. & re iud. in 6. Ricc. de Regibus virisque Siciliae*, Sigonius *de Regno Italia*, lib. 17. & 18. & nouissime Joseph Giballin. *de gabell. & vectigalibus*, cap. 2. art. 3. & inter alia iura imposita à Federico, fuit nouum ius Dohanae, ad notata per Iser. *in Constit. in tit. de decimis.*

Et incipiendo explicare omnia iura, quæ conflant Dohanam, vt videamus, à quo Regulares possint prætendere exemptionem, dico

Ius fundaci esse primum, quod se offert expli-
candum: est autem ius fundaci, exactio quindecim
granorum pro vnaquaque vncia exigenda ex
mercibus, quæ in Dohana immittuntur, & extra-
hantur à partibus Regni, & suis Dohanis, &
hoc sub prætextu commodi, & conseruationis
earumdem in Fundaco prædicto, quapropter Dohana dici solet Fundacus Regius, & domus Re-
gia destinata pro repositione, & conseruatione,
atque custodia diectorum bonorum, vt in d. Con-
stit. Regni, quæ incipit *Magistros nostros Funda-*
carios, & patet in *Ritib. Reg. Cam. sub rubr. de*
iure Fundaci, *vbi notant Isern. & Afflict. Goffre-*

dus de Gaeta in comment. ad Ritus prædictos Reg. Cam. & Reg. Moles in decisionib. manuscriptis in tit. de iure fundaci, §. 20. Isern. in d. constit. Quanto ceteris, Reg. Galeota contr. 46. n. 10. & 11. & contr. 47. num. 59. part. 1. Reg. Capyc. Latro decis. 191. num. 44. vbi latè de iure Fundaci, quantum verò mens recolenda memoriae Philippi IV. fuerit ab impositionibus aliena, legatur Epistola illius inuictissimi Monarchæ, quam registravit Reg. Sanfelic. in add. ad quæstionem de donatino faciendo Regi tempore Belli, quæ sanè aurea est epistola digna tanti glorioſimi Monarchæ, de quo iure Fundaci scripsit pro suo Cliente famosam allegationem D. Carolus Bigotti nostræ iurisprudentie vir eruditissimus, & nimirum, quia Doctor hic nostræ iurisprudentiæ lacte nutritus fuit in illo celeberrimo Muſæo Illustrissimorum Viatorum, scil. Regentis Caroli Tappiae Marchionis Belmontis, omni æuo celebrandi, Præsidis S. C. D. Francisci Merlini Pignatelli Marchionis Ramontis, omni tempore non sine laude memorandi, & nobilissimi, ac doctissimi nūc viuētis Ill. Ducis Diani D. Caroli de Cala, viri ad omne Magisterium nati, prætermisſis Dominis de Cala, quorum scripta ultra impressa, vidi duo volumina de retentione doctissimè composita nuper in lucem edenda per eorum hæredem D. Dueum Diani, quorum Illustrissimorum viorum doctrinæ gloria est cuiuscumque nostri sæculi, & Aduocati, & Ministri participationem habuisse.

Exigitur verò hoc ius fundaci ob utile custodiæ, quod sentiunt Domini, & Mercatores, quorum bona in Dohana conservantur, vt in Ritu 20. de iure fundaci, vbi ob custodiā bonorum Hospitio, & Albergo dicitur, quia in Regia Dohana ponuntur, & custodiuntur merces ad finem vendendi, vel suis Domini signandis, vt in Ritu 20. de iure fundaci, ibi institutum fuit ius fundaci, pro Albergo, & Hospitio, quia in Regia domo ponuntur, & custodiuntur merces, quod ponderat Regens Tappia in Rubrica de Magistro fundaci, & Reg. Capyc. Latro decis. 191. qui num. 50. dicit, deberi ius fundaci pro Albergo, & iure Hospitij, illa ratione, quia qui sentit commodum, debet sentire incommodum, & ius fundaci est onus reale, & debitum à bonis, Goffredus de Gaeta d. Ritu 20. Reg. Moles d. §. 20. vers. Item differunt, vnde solui debet ab Emptoribus rerum, & non à Venditoribus, tempore tamen venditionis, & assignationis, ex Text. in l. si debet, & l. si prædium, vbi Bald. & Salyc. C. de adilit. edit. & ita communiter DD. dicunt, in oneribus soluendis pro rebus, vel contractibus, vt post Azened. Mattiens. Girond. & alios dicit Gutierrez de Gabellis, quæst. 46. Bossius de vœctigalibus, cap. 20. Parlador, rer. quotid. §. 7. cap. 3. num. 50. Goffred. & Moles vbi sup. & patet ex ritu 1. de iure fundaci, ibi soluitur, &c. & ita ordinatum decreto generali Reg. Cam. vt refert Reg. de Marin. arrest. 50. apud Reg. Reuterter. & non obstante, quod esset solutum ius fundaci aliis Dohaniensis in Regno, tamen solui debet in Dohana Neapolitana ex Arresto 43. fol. 793. Thorus in suppl. in verb. Ius fundaci, vbi etiam refert decisionem, & confirmationem in gradu reclamationis, & in partibus est petenda cautio de iure fundaci Neap. soluendo ex Ritu Nemo iniuitus de iure fundaci, & ex decreto generali apud Reg. de Marinis fol. 788. & 783. & qualiter ius fundaci, & ius Dohanae exigi valeat tempore Nundinorum Salerni pro rebus, quæ ibi accedunt, vel à

Regia Dohana transmittuntur ad Nundinas legatur Reg. Capyc. Latro dec. 191. tom. 2. per totam, & an ius fundaci exigi possit pro mercibus vi tempestatis, vel alia necessitate ad Portum delatis, & ibi ex eadem necessitate exoneratis, ad intellectum Ritus Reg. Cam. de fundaco flagelli in §. si vexillum, disputat Reg. Galeota 1. tom. contr. 46. & seq. qui num. 10. quatenus dicit ius fundaci à iure communi non fuisse cognitum, sed introductum per Federicum, qui inter multa iura noua hoc introduxit, vt sub colore, quod merces custodiuntur in Domo Regia (cum tamen, vt plurimum custodiantur in domibus priuatorum mediante mercede) introduxit hoc ius ad rationem granorum quindecim pro vñcia, circa id de colore quæsito fuerunt dicta verba ab Isernia ad linorem dicta, quem habebat contra Federicum, quia, vt benè Reg. Moles, Reg. Capyc. Latro, Reg. Tappia, & alij, ius fundaci fuit introductum, & fundatum in illa naturali æquitate, quod qui sentit commodum, sentire debet incommode, l. secundum naturam, ff. de condit. indeb. In hoc tamen obseruandum est, quod à solutione iuris fundaci fuerunt exempti iure antiquo omnes Equites Neapolitani, & hoc tam pro rebus propriis, quam pro mercibus, quas conducent ad Regiam Dohanam, & talis immunitas fuit concessa à Rege Catholico de anno 1505. inter capitula, cap. 30. fol. 44. & confirmato priuilegio anno 1583. fol. 175. Isern. in Constit. Quanto ceteris, & ex eodem Rege Federico fuisse exemptos dicit, & adducit verba exemptionem concedentia, Regens Moles vbi sup. registrata inter Arresto Reg. Cam. Arrest. 43. ibi maximè quando Neapolitani in toto Regno sunt immunes à iure fundaci, vt patet primo ex eodem Imperatore Federico, qui in d. Constit. Magistros nostros Fundicarios expresse statuit executionem iuris fundaci non fieri de vñctualibus, & idem dicitur in Rubrica de iure fundaci, vbi Goffred. de Gaeta, Reg. Moles, §. 20. vers. idem de vñctualibus, Isern. & Afflict. in d. Constit. De Nigris in cap. Regni, quod incipit, vt illorum fraudibus, & vñctualium appellatione, etiam in odiosis, venit frumentum, vinum, ordeum, caseus, laridum, pisces sale conditi, linum, sericum, & omnia, quæ defseruiunt pro medicamentis, & etiam pix, ex traditis per DD. in cap. cum Apostolus de cenisibus, & cap. Episcopus de officio ordinarij in 6. Dec. in l. de alimento, C. de transact. Bald. cons. 192. part. 5. Ripa de remedii vñctatis, num. 11. 45. & 48. Boër. dec. 246. num. 7. & 8. Reg. Tappia in cap. Regni pro publici boni compendio, in tit. de Annona, vers. Vñctualia, quia ex Rebus in l. verbo vñctus. ff. de verb. signif. vñctualia dicuntur à vñctu, quod amplectitur omnia necessaria ad manutentionem vita humanae, vnde Sac. Conf. ad relationem Consiliarij Minadois iudicauit ad fauorem Monasterij S. Iacobi Ciuitatis Capitanæ, quod Monasterium habet ius decimandi de omnibus vñctualibus in Territorio Graniani, & Litterarum, & dixit competere ei decimas non solum frumenti, vini, olei, casei, laridi, piscium, passuum, ficarumque siccarum, ordei, & leguminum, sed etiam anenæ, speltræ, millei, lupinorum, caulorum, paleæ, & ferri, tanquam sub nomine vñctualium contentorum, & contineri sericum, & picem, dicunt communiter DD. nostri Reg. Moles de iure pisces verùm Regens Moles in Rubrica de iure fundaci, vers. item, nec de serico. §. 20. & ex Ritu soluitur, §. item de seta, de iure fundaci, ibi, Item de seta non soluitur, quod habet ius speciale, nec de vestibus,

vestibus, & bursis sericis, & hoc idem ait in Rubrica de iure, quod habet Rex in hoc Regno pro serico, & Goffredus de Gaëta pro confirmatione conciliat cum hoc Ritu, illum de iure serici, & 17 pro pice in d. §. 10. vbi ait ultimo differunt, vbi vult, quod nec etiam subiiciatur iuri fundaci, ibi ultimo differunt, quia de infra scriptis, quae habent aliud ius loco fundaci non persolnatur, v.g. Ferrum, quod soluit tertiarium, Azzarium, quod soluit quartarium, & Pix, quæ soluit quintarium, & multo magis exemptio competit pro 18 fructibus, & rebus propriis Neapolim introducatis, pro quibus nulla gabella, nullum onus, nullum tributum solui debet, Rebuff. in tit. de mercatura, art. fin. glossa unica n. 23. quia talia onera debentur propter negotiationem, & contractionem rerum, nec potest dici negotiatio, fructuum venditio, & bonorum, quæ veniunt à propriis praediis, Abbas conf. 6. n. 20. vol. 1. Cranetta conf. 16. I. n. 3. Decius in cap. Ecclesie S. Mariae, de constitutionib. col. fin. sequitur Auendan. de exeq. mandatis, part. 1. cap. 19. n. 14. Mexia in pragm. taxa panis, 19 concl. 9. n. 29. ad quem effectum destinarunt antiqui officium Praefecti Annonæ, cuius erat non solum determinare pretium rerum comedibilium, & ad victum destinatarum, sed etiam, ut particularem curam haberent conservandi abundantiam Civitatis, & vocabant hos Praefectos Prætores aediles, hoc est edulis augendis, conservandis, & vendendis Deputatos Linii lib. 8. decade 4. Tacitus lib. 13. Annalium, Alexander ab Alexandro lib. 5. genialium, c. 4. Rodiginus lib. 7. Antiquitatum Romanarum, cap. 50. Doctores in l. 1. §. cura carnis, ff. de offic. Praefecti Vrbis, & Dominus Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. 20. num. 1.

Et annona distinguitur à tributo, quia tributum sumitur pro eo quod præstatur de rebus, quæ non consistunt, in fructibus terræ; vt frumentum, & cætera similia; annona vero ab anno dicta est, quasi quod in annum custodiatur, vel ex anni prouentibus sumatur, vt ait Lexicon iuris in verbo, *Annona*, Rebuff. in l. frigem 77. ff. de verb. signif. Petrus Gregorius lib. 3. 3. synagm. cap. 30. Mendes de Castro ad tit. C. de annonis ciuilibus, Bulinger. lib. 6. de Imperio Romano, c. 8. Turnebus lib. 26. animaduersiorum, cap. 16. Additio ad Borrellum lib. 16. c. 15. significat autem annona singulari numero, frumentum, vinum, oleum, carnem, & alia edulia, & cellarienses species, l. pro locis 5. C. de annonis, lib. 10. l. 1. & toto tit. C. de erogat. milit. annona, Gutier. de off. Domus Augusta, lib. 3. cap. 17. Annona vero pluraliter prolatæ significant panes, vt ait Salmasius in notis ad Lampionium, pag. 226. licet idem quoque in singulari significant, vt in lib. 10. C. de exactorib. militaris annona, quia vero inter cætera tributa solebat penitari in certa specie, veluti frumento, vino, oleo, & similibus possessores fundorum Principis; annona sumitur pro tributo illo, in eis rebus consistente, quod dicebatur annonaria collatio, cuius sit mentio, in l. 1. §. 2. & in l. fin. §. qui annonam, ff. de muneribus, l. 1. C. de prescript. 30. annor. l. 2. & 3. C. si propter publicam penitatem, l. sine herede 32. §. Lucius 9. ff. de admin. tut. l. unica, C. de annonis, Mendez de annonis ciuilibus, in rubr. n. 13. & 14. Cujac. lib. 6. Responsorum Modestini, in d. §. Lucius, Otalora de nobilit. part. 1. cap. 2. n. 4. Pancirola lib. 3. Thesaur. var. cap. 3. 1. & ad hoc facit Text. in l. vsufructus, alias ex Text. in l. ha- 28. tenuis 8. l. vsufructus 2. ff. de vsufruct. l. quaro 28. ff. de vsufruct. legato, l. inter 42. ff. de pactis, l. ne-

que 13. ff. de impensis in rebus dotalibus factis, l. in summa 6. C. de pignor. & annonaria causa dicitur, l. auferetur 46. §. vt debitoribus, ff. de iure fisci, & annonaria species, & indictiones, vt in l. 3. C. Theodosianum de annonis, & l. 2. C. de annonis, lib. 10. Marta de iuris part. 4. casu 11. Amaia lib. 10. C. tit. 16. Gutier. de gabellis, quest. 1. Molina tom. 3. disp. 66. Syluester in verbo, *Gabella* it. 1. Gaspar Kloc. de contrib. cap. 1. per totum, Rodriq. tom. 2. quest. Regular. q. 65. artic. 1. Peyrinus de privileg. Regular. fol. 100. col. 1. num. 136. Fragos. lib. 3. de Republica, cap. 3. sect. 8. à n. 75. Nata. de iustitia vulnerata, tit. 20. c. 19. Cujac. lib. 6. obseru. c. 26. & lib. 7. cap. 3. 4. 5. & lib. 2. cap. 7. & lib. 1. cap. 21. & lib. 24. cap. 8. Renatus Choppinus de demanio Francia, lib. 1. tit. 3. Innocentius Gentilis aduersus Macchianellum part. 2. Theoremate 1. fol. 122. instit. Lips. lib. 4. Politicorum, c. 15. n. 36. Petrus Bingius lib. 1. quest. iuris, c. 17. Ioannes Bocerus de Regalib. cap. 3. n. 196.

Et ad hunc effectum plura constituerunt re media, & inter cætera, ad alliciendos exterios ad conducendas res spectantes ad Annonam à longissimis regionibus, disponuerunt, ne Naues itinerantes, & per mare conducentes tales res villo modo impeditentur in suo itinere, l. 2. ff. ad l. Iuliam de Annona, l. 1. C. de Nauculariis, lib. 11. l. unica, C. ne quid oneri publico imponatur, & quod dicta bona essent franca, & immunita à quounque tributo, dacio, vel vectigali, vt patet ex rubris in tribus libris Codicis, scilicet ex tit. C. de frumento Vrbis Constantinopolitana de frumento Alexandrino, & sic explicant DD. ¶ Mexia ad prag. taxa panis, Collantes de re frumentaria, Bobadilla, Petrus Gregorius, Gutierrez, & Surgente, de quibus Regens Tappia in Rubrica de Annona, & est ratio, quia deficiens talium rerum, est illa, quæ tollit quietem publicam, & populo maximas præbet occasiones tumultuandi, vt post alios insignis Doctor, & Praeses Reg. Cam. Summarie dignissimus ad omnium Magistratum sphæram extollendus, & Dominus meus Dux Diani in allegat. Fiscalis de primipil. privilegio, & in tract. de controbandidis, n. 1. & 2. vbi vocat talem deficiens fontem omnium malorum cum Ioanne de Pla- 22 te, quæ ad omnem desperationem Populum impellit, & quod nihil est Populo horribilis, & perniciösus esse potest, c. 1. de obseruantia ieiuniorum, Tiraq. de retratu lib. 1. §. 26. n. 14. usque ad n. 23. & sicuti multum iuuat, vt evitetur, maxime in Civitatibus populosis, diet. l. 1. C. de frumento Vrbis Constantinopolitana, & Montanarius in prag. 1. in tit. de administr. Uniuersit. n. 71. de Ponte ubi supra, Amatus decis. Marchia 6. n. 4. ita magis expedit Reipublicæ, & Principiannonam conseruare, quam pacem, & amillas recuperare Provincias, Francus dec. 9. n. 20. Muscatellus in praxi criminis in tit. de exactionib. n. 93. & ad talem obseruantiam obligantur vassalli cuiuscunque status, & conditionis, de Ponte ubi supra, D. Pratus in addit. Muscatelli loc. cit. Bodinus de Republ. lib. 6. vers. Ut Ciuitatibus, Arniseus eod. tract. in tit. de annona Ciuitium, & ad hunc effectum fuit à Rege Ferdinandu dispostum, vt omnia bona, quæ Neapolim transmittuntur, sint franca, & libera ab omni onere, excepto onere boni denarij, quod soluitur in platea maiore huius Ciuitatis, vt ex gratiis concessis, fol. 19. 20. 26. 36. 84. 95. 107. & 128. & signanter fol. 19. legitur gratia dicti Regis Ferdinandi de anno 1476. & plura notat Regens Tappia in Rubrica de annona Ciuitatis Neapolitana, & in anno 1651. ad relationem

Domini tunc Præsidis nunc meritissimi Regentis Galeotæ, prohibuit Dohanis Regni, quod pro bonis, quæ destinata sunt asportari ad hanc Cittatem, nullatenus dirictus exigantur, ut in Arrest. 653. ex qua dispositione iuncta obseruantia antiqua colligitur immunitas à iure fundaci rebus pertinentibus ad usum Neapolitanorum, cum obseruantia sit magna rerum probatio, l. locatio alias licitatio, §. earum, ff. de publicanis, & vectigalibus, ibi: earum rerum vectigal, quarum nunquam præstitum est, præstari non debet, l. fin. C. cod. tit. Romanus singul. 43. Mascal. de interpr. Statutorum, concl. 8. num. 9. Larrea alleg. 5. n. 24. & Capyc. Latro decis. 191. num. 43. & 44. Reg. Moles d. §. 20. vers. Nec de animalibus, Reg. Rowitz, & Nouarius in d. prag. de Annona, & latius patet, nomen Grassiæ, ac Annonæ continet omnia edulia, pensiones, & salario, quæ victus causa dantur, l. 1. s. in benu, C. de erogat. militaris annona, lib. 12. l. 1. & l. 10. C. de annonis ciuilibus, l. 11. §. sic igitur, Auth. Ut Indices sine quoque suffragio, collat. 2. Petrus Gregor. Tholosanus lib. 37. cap. 30. Decian. lib. 7. criminalium, c. 22. n. 4. & 47. Rebuffi in l. fruges, ff. de verbis. si grif. & quid ventiat nomine Grassiæ dicit Fulgos. cum Paulo de Castro, & aliis apud Minadoum decis. 23. Nouar. ubi suprà, Thorus in addit. ad D. Reg. de Ponte in cu. rubr. de annona, & est notandum, quod ex privilegio concessio à Carolo V. fol. 28. à terg. fuit dispositum, quod in interpretatione gratiarum huic Cittati, & suis Ciuiibus, in quocunque dubio, quod occurrit, interpretari debeat ad favorem, commodum, & beneficium eiusdem Cittatis, & priuat officiales contravenientes suis officiis.

27 In anno verò 1649. quia Platea Popularis supplicauit S. E. vt dignaretur remittere Gabellas speciali gratia extintas, & hoc pro medietate in 2. tom. pragmaticarum, in prag. 21. de vectigalibus, similique supplicauit in §. 11. vt dignaretur auferre usum omnibus personis cuiuscunque status, & conditionis, etiam si non essent subditæ Regali Iurisdictioni, & exemptæ in corpore iuris, idque ad evitandas fraudes, & tanto magis, quod de modico agebatur præjudicio, & huic petitioni annuit Prorex, tum in prag. 22. §. 1. 4. de vectigalibus, tum aliis in locis, unde stat in viridi obseruantia talis usus denegatio est; ergo videndum, an personæ Regulares, de quibus agimus, vt Monachi, Fratres, Clerici Regulares, & Moniales, ad usum Regiæ Dohanæ teneantur pro hoc iure fundaci, quia infra agemus de aliis iuribus Regiæ Dohanæ conflantibus, quæ suprà adduximus, & sic incipiendo ab hoc iure fundaci dico hoc privilegium potuisse reuocari, & auferri, vt latè fundat in simili Barbosa voto 90. tom. 2. quia de potestate Principis non est in præsenti quæstio, sed de voluntate, quando scilicet præsumatur abstulisse, & reuocasse priuilegium, ex Bartolo in l. Antiochensem, ff. de priuileg. creditorum, & Rex noster non tenetur stare priuilegio concessio à Federico, à Rege Ferdinando I. & II. Alphonso II. & aliis, sed illis priuilegiis concessis à Rege Alphonso I. cui legitimè successit Rex Catholicus eius ex fratre nepos, & ab aliis post eum succedentibus, vt bene Loffredus consil. 4. Reg. Reuerterius decis. 82. part. 3. & decis. 286. & Regens Moles decis. 10. art. 9. & an priuilegia Reginæ Ioannæ sint exequutioni demandanda, legatur latè Reg. de Marinis tom. 2. c. 173.

Has personas Ecclesiasticas illud ins teneri soluere, nec esse immunes ab eo.

S V M M A R I V M.

- 1 Religiōsi tenentur Custodibus rerum soluere, & sic ius fundaci soluere.
- 2 Gabella imposta super rebus Principis omnem excludit exemptionem.
- 3 Clericus negotiando amittit priuilegium exemptionis à Gabellis.
- 4 Clerici tenentur soluere pro iure pascuandi in defensa Vniuersitatis, si locetur pro publicis oneribus.
- 5 Clerici tenentur ad leges laicales taxantes pretia rerum, &c.
- 6 Clerici, & exempti tenentur seruare leges laicales latas ob commune bonum.
- 7 Leges imponentes aliquid super passu, an, & quando ligent Clericos, & exemptos.
- 8 Leges, & banna prohibentes extractionem ligant Clericos, & exemptos.
- 9 Statutum quando respicit rem, ligat Clericos & exemptos.
- 10 Statutum loquens de leui præjudicio, & respi- ciens rem, ligat exemptos.
- 11 Statutum loquens de communi utilitate Cleri- corum, & laicorum ligat Clericos.
- 12 Clerici ligantur lege laicali iusta, quando non nominantur in ea.
- 13 Statutum fundatum in publica utilitate, si de Clericis expressam faciat mentionem, non eos ligat, & quare.
- 14 Leges loquentes de publica utilitate ligant Clericos, secus in dubio.
- 15 Clerici vti Cives ligantur vi directina, & coactiva legibus laicalibus, & quando.
- 16 Clerici an sint Vassalli Principum secularium.
- 17 Licentia Pontificis petita, & non obtenta, adhuc suffragatur, & quando in imponendis à Cle- ricis tributis.
- 18 Statutum contra libertatem Ecclesiasticam, vt dicatur, quid attendi debet.
- 19 Dolus in legibus fraudandis, quando con- sideretur.
- 20 Fuga præcepti, & legis, quando licita sit.
- 21 Fuga secularis Indicis, quando sit licita.
- 22 Fundaci ius, an solvi debeat ab emptore exem- pto, & immuni.
- 23 Clerici, & exempti tenentur ad ius prohibendi, quia non sunt gabella.
- 24 Ius Anchorage, quid sit, & quare solvatur.
- 25 Anchorage ius solvitur à Clericis, & ab exem- ptis, & quare.
- 26 Ius Portorium, an, & quando liget Clericos, & exemptos.
- 27 Portorium ius quodnam sit, & an liget Clericos, atque exemptos.
- 28 Portus ius differt à iure, quod solvitur pro mer- cibus in portu vehendis.
- 29 Clerici tenentur ad solutionem pro extir- pandis locustis, &c. & à Indice laico com- pelluntur.
- 30 Clerici, & exempti tenentur ad tertium ius Re- gie Dohanæ pro sustentandis triremibus.
- 31 Leges laicales, quæ disponunt super illis, quæ competunt Clericis, non ut Clericis, ligant exemptos.
- 32 Statutum excludens Clericos, & exemptos à Collegio octorum valer, & quare.
- 33 Leges laicorum loquentes specialiter de Cle- ricis, illos non ligant.

- 34 Statuta laicorum non ligare Clericos, & exemptos, qualiter procedat.
- 35 Leges factae per inferiores laicos, non ligant Clericos, secus a Principibus Superioribus, & quando.
- 36 Clericus si alleget Indicem suspectum in Tribunali S.C. tenetur facere depositum.
- 37 Potestas una Ecclesiastica, altera civilis & qualiter consideretur.
- 38 Potestas contentiosa, & Politica quae sint.
- 39 Leges Politicae quando ligent Clericos, & exemptos.
- 40 Leges Politicae quando ligent Clericos, & exemptos.
- 41 Clerici, & exempti sunt Ciues, & membra Republicæ.
- 42 Clericorum exemptio qualiter sit de iure dinino.
- 43 Clerici, & exempti, quando teneantur seruare leges civiles.
- 44 Clerici, & exempti, quando teneantur seruare leges Politicae.
- 45 Statuta in materia Annonæ, seu Grasse, an, & quando ligent Clericos.
- 46 Clerici teneantur ad iura salmarum in Regia Dohana, &c.
- 47 Ius ponderatura, & mensura ligat Clericos, & exemptos.
- 48 Clerici vendentes falsis mensuris, an puniantur a Judice laico, an ab Ecclesiastico.
- 49 Clerici, & exempti tenentur ad ius exiture.
- 50 Pralati tenentur ad ius exiture, tum in pecunia, tum in aliis.
- 51 Ius Passagi, seu ultime exiture quid sit.
- 52 Statuta de extractione loquentia ligant Clericos, & exemptos.
- 53 Statuta gratia conservanda obvertatis ligant Clericos.
- 54 Statuta pro bono publico, & communi utilitate ligant etiam Clericos.
- 55 Solutio tot pro centenario in litibus ligat Clericos, & exemptos.
- 56 Summus Pontifex quid rescripsit Illustriss. Nuntio Neapolitano circa leges prohibentes extractionem respectu Clericorum.
- 57 Statutum Cinitatis Salerni prohibens immisionem vini prouenientis extra Territorium, an liget exemptos.
- 58 Statuti Salernitani iustitia defenditur.
- 59 Decisio Grammatici 100. in gradu reclamacionis fuit renovata.
- 60 Dubium statuti, & Gratia in favorem Cinitatis, qualiter interpretetur.
- 61 Bulla Pij V. 11. in ordine adducitur, & declaratur.
- 62 Papa voluntas quando exploranda in casibus contributionis facienda per Clericos, & exemptos.
- 63 Clerici, & eximi non tenentur ad Gabellam impositam pro unaquaque Carruccia duc. centum, & refertur decisio Matrii facta.
- 64 Tributa, & vectigalia super rebus pertinentibus ad usum necessarium iusta sunt.
- 65 Gabella an possit imponi super rebus ad usum pertinentibus.
- 66 Gabellam super usum, qui negauerint, & qui communiter approbauerint.
- 67 Gabella super usum proprium nulla iure prohibetur.
- 68 Toleti locus qualiter intelligatur in presenti.
- 69 Bulla Cœnæ Domini, num ubique recepta fuerit, & in quo sensu talis conclusio procedat in Regno nostro.
- 70 Pedagia prohibita quæ sint, & quo iure.
- 71 Text. in l. 5. C. de vectigalibus, explicatur.
- 72 Gabella super usum ab omnibus approbata, & peculiarari nomine nuncupata.
- 73 Gabellam super usum fraudantes an peccent mortaliter, & teneantur ad restitucionem.
- 74 Dohanæ iura non sunt gabella, & quare.

C A P V T II.

Vbi probatur non esse exemptos à Iuribus Dohanæ Regulares triusque sexus.

Probatur primò; quia hoc ius fundaci, est ius custodiaz bonorum in Dohanam intrantium, & exeuntium, & nunc quod quidam latro furatus fuit quædam bona particularium Dominorum in Regia Dohana (vt est nunc lis sub Iudice coram Domino Delegato) insurrexerunt Domini rerum amissarum contra Gubernatores Dohanæ, & agunt, vt pretium bonorum soluant pro mala custodia, ergo hanc custodiā tenentur soluere Religiosi exempti; ergo ius Dohanæ quoad ius fundaci non est gabella, ergo non sunt immunes Ecclesiastici, & dato, quod esset Gabella, audiamus DD. quod si Gabella esset imposta super re Principis, vt super sale, vel piseibus, qui capiuntur in loco Principis, tenentur Clerici illam soluere, quia tali casu non est propriè Gabella, sed potius limitatio, seu taxatio proprij pretij rei Principis, ita Bursat. conf. 42. num. 9. lib. 1. & in Regno Siciliæ ultra pharum exemplificatur a Carolo de Graffis de effect. Clericatu, effectu 3. num. 262. in Molendinis aliquorum Baronum, quibus pro molitura soluitur certum quid exorbitans, & mains illius, quod solui solet communiter in d. Regno, secus si res non esset ipsius Principis, sed ipse Princeps faceret exercere talē negotiationem, vt ex ea lucrum consequetur, & carius rem illam vendat, quia tunc si vendoretur ultra iustum pretium, quo verisimiliter esset valitura, si quilibet de eate posset negotiari illud plus, quod vendere facit Princeps dicetur Gabella, & per consequens ad eam Clerici non tenentur, & licet Bursat. *vbi sup.* loquatur in negotiatione falsis, & dicat posse a Clericis fieri, tamen hoc falsum est; nam eo ipso, quod Clericus quacumque materia negotiatur amittit priuilegium, & exemptionem, Carolus de Graffis effect. 3. num. 176. hoc posito sic argumentor, Regia Dohana est domus Principis, ibi custodiuntur bona, quæ emuntur, & venduntur, pro quorum bonorum custodia est impositio facta soluendi grana 2. pro Ministris, pro periculis, &c. sed hoc soluitur in domo Principis, & ins naturale sic disponit, vt soluat merces operariis servientibus, ergo à iure fundaci non sunt exempti Ecclesiastici, hinc videmus, quod in aliqua lite, si existant bona, ne dissipentur, ponuntur in custodiā penes Montem Pauperum, Montem Piætatis, &c. & ibi soluitur custodia, etiam si bona essent personarum exemptarum, ergo Dohanam, vt continet ius fundaci, tenentur soluere Regulares, & omnes Ecclesiastici.

Probatur secundò ex doctissimo Theologo, & I.C. P. Donato Laynez in tract. de exempti. Religionum tom. 1. tract. 1. 3. quest. 87. vbi ait, quod si Vniuersitas faciat bannum, vt ratione publicæ utilitatis quisque Ciuis ante domum propriam suis sumptibus debeat purgare, Clericus tenetur seruare illud, ex quo est emanatum ad publicam utilitatem,

vtilitatem , item procedit si Vniuersitas habeat aliquam defensam , & eius herbam vendat pro communi bono,nemp̄e pro soluendis debitis,vel pro eius oneribus subleuandis , Clerici tenentur ex congruentia , non immittere sua animalia ad pascendum in illa , nisi soluta mercede , & secus facientes impedirent bonum commune , quod idem procedere in legibus taxantibus pretia rem,vt ait latē Francus *decif. 9.* & ibi Addentes, Bouadilla *in sua Politica, lib. 2. cap. 18. num. 286.* & *291.* Regens Tappia, *lib. 1. iuris Regni, in tit. de Episcopis, & Clericis, in cap. Item statuimus à num. 1. usque ad num. 17.* Manriquez *part. 1. quæst. 11.* tum quia censemur latæ in commune bonum , tum etiam quia licet Clerici non subdantur legibus laicorum , tenentur tamen illas seruare lege naturali , & directua, ex quo, vt dictum est , censemur latæ in commune bonum Reipublicæ,cuius sunt partes,& membra,verum si Ecclesiasticos contigerit has leges violare , puniuntur per Ecclesiasticos Iudices pœna arbitria , habito tamen respectu ad pœnas impositas à Iudice sacerulari contra similes transgressores , vt post alias Manriquez *part. 1. quæst. 30.* & P.Donatus *d. tom. 1. tract. 13. quæst. 86.* per totam; sicuti ergo Clerici immittentes animalia , in defensam Vniuersitatis ex causa publica locatam , tenetur soluere mercedem pro unoquoque capite , quod in defensam immittunt ; quod si Clericus non sit Ciuis alicuius loci Baronalis , sed ibi habeat beneficium,an censeatur,vt Ciuis exemptus à fida , & diffida, latē agit Reg.de Marinis *tom. 1. c. 220.* vbi affirmit,quod sint Ciues,iterumque petit an animalia Clericorum si reperiantur dare damnum in aliquo loco , sint ab Ecclesiastico Iudice capienda , & dicit , ex obseruantia huius Regni accipi à sacerularibus Ministris , & carcerari , verum non coguntur soluere pœnam ; sed tantum damnum illatum partibus, scil. Dominis Pratorum , &c. ita omnes Ecclesiastici tenentur ad ius fundaci soluendum,pro rebus,quæ immittuntur , sive à seipsis, sive ab aliis, quando ipsi emunt, ex quo pro publico bono domus ista , & ius fundaci à Rege est deputata , vendita , & consignata assignata.

6 Neque dicas , quod Laici ex deſetū potestatis nihil possunt statuere contra Clericos , nec hi obligantur lege illorum.

Respondeo enim , quod in casu posito personæ Ecclesiasticæ feruant leges latas ad commune bonum lumine naturæ , & dictamine rationis , quia pars debet correspondere toto , & vnuſquisque tenetur vacare publico , ac communi bono , lex autem naturalis ad omnes personas se extendet , & obligat in conscientia,nullo excepto,dummodo sit rationis compos , quia teste Paulo ad Romanos 7. est præceptua , ibi , *quicumque sine lege (intellige scripta) peccauerunt, sine lege peribunt,* peccatum enim est transgressio legis , vt ex pluribus tradit Merolla *tom. 2. disp. 4. cap. 20. de lege natural. dub. 4.* & *5.* at non ſolum Imperator , imò & Auctor naturæ præcipit commune bonum feruandum,quod impediſt eſt intrinſecè malum,quod tenentur euitare Ecclesiastici.

*7 Probatur tertid , quia quando collecta imponitur ſuper paſſu, ſeu traieſtu, vt ſi pro quolibet curru tranſeunte ſuper Ponte Ciuitatis , debeat ſolui certum quid , tunc currus Clerici non erit immunis, ſed ipſe Clericus tenebitur ad eam,Barbatia *conf. 42. num. 10. lib. 1.* Natta *conf. 280. in fin.* & *conf. 311. num. 4. lib. 2.* Riminald. iun. *conf. 20. per tot.* Bursat. *conf. 142. per tot.* Idem*

dicendum est , ſi gabella eſſet imposta ſuper curribus,& plauſtribus introeuntibus in Ciuitatem , quia ex quo ipſa deſtruunt vias , & opus eſt refectione, ad illam tenentur etiam Clerici Domini ipsorum plauſtrorum,& curruum,Baldus, Berdacchinius, Calderinus , & alij apud Franciscum Marcum *decif. 460. num. 26.* & seq.lib. 1. Barbatia *conf. 29. lib. 4.* Purpurat. *conf. 50. lib. 1.* Cepolla de ſernit. *pred. cap. 3. num. 49.* Franciscus Personalis de Gabellis, *num. 89.* vbi multos allegat Nicolaus Festasius de aſtimo part. 4. cap. 1. num. 16. & 44. Carolus de Graffis effectu 3. num. 166. ſecus ſi gabella imponitur pro ſimpli paſſu hominis,&c. quia tunc Clerici non tenentur,de Graffis d. effectu 3. num. 268.

Probatur quartid,quia bannum,& lex generalis pro bono publico,puta prohibendo extractionem aliquam , vel introductionem in Ciuitatem aliquorum bonorum , vel taxando pretium frumenti , ligat etiam Clericos , ita Signorolus *conf. 21.* Bald. *in cap. qua in Ecclesiasticum , de Conſtit.* Alberic. de Rosata *in tract. de ſtatutis in 2. part. quæſt. 2. in fine,* Barbatia *in Rubrica de reb. Eccles. non alien. numer. 133.* usque ad num. 177. quando enim ſtatutum , ſeu bannum eſt factum in re, ſemper dicitur in rem , vt videtur tenere Bart. *in d. l. 1. C. de ſumma Trinit.* & fid. Cathol. & in l. de quibus,ff. de legibus , per Text. in l. ſi reſcripto , §. fin. ff. de muñerib. & honor. Paris. *conf. 40. vol. 3.* & Cynus in d. l. 1. num. 4. Ambroſius de Opizo *in repet.* §. Dini, *num. 57. ff. de leg. 1.* & quando ſtatutum eſt in rem , tam actiue , quam paſſiue comprehendit Clericos , vt videtur tenere Lucam de Penna *in l. ſi Diuus , vers.* Et breuiter ſubdit Ecclesia , C. de exact. tribut. lib. 10. & facit , quod consulendo dixit Alexand. *conf. 44. vol. 5.* tenet Felynus *in cap. Ecclesia S. Maria , num. 84. de Conſtit.* vbi Decius col. penult. & idem Felynus *in cap. Clericus , col. 8. de Indic.* & facit , quod notat Salyc. *in Auth. Caſſa , C. de ſacros. Eccles.* Barbatia *de reb. Eccles. non alien. num. 152.* & *173. in fin.* eſt videndum Text. vbi videtur caſus in l. nullus penitus , C. de curſu publico , lib. 12. quando enim non agitur de graui preiudicio Clericorum , & ſtatutum loquitur in rem , & habet rationabilem cauſam , comprehendit etiam Clericos , Federicus de Senis *conf. 70.* qui refert Dominicum *in conf. col. penult. de immun. Eccles.* Felyn. *in d. cap. Eccles. S. M. de Conſtit.* num. 5. vers. Primum notable , ita quoque quando tractatur de communi utilitate Clericorum , & laicorum , ſtatutum comprehendit etiam Clericos , ita notabiliter Petrus de Aneharano *conf. 8. in cap. non minus de immun. Eccles.* Barbatia *in d. rubrica de reb. Eccles. non alien. num. 193.* ex Text. *in cap. 1. de noui operis nunciat.* & hoc eſt , quod dici ſolet teneri Clericos ad leges ciuiles latas ob bonum commune , ex notatis à Cenallos lib. 4. part. 1. de violentia in Epiftola ad Regem Catholicum , num. 22. & quæſt. 899. num. 148. Daniel de nobilib. contr. iuris , disp. 61. qui ait num. 11. quod Clerici ligantur lege laicali iuſta, quando non nominantur , quia veniunt appellatione Ciuium , & Prælati Ecclesiastici tenentur ſuis edictis adiuuare ſacerulares leges conderentes pro bono publico , latē Daniel de Nobilibus , *tom. 2. diſput. iur. disp. 6. 1. per totam , quem vidit doctissimus Fermolin. ad tit. de conſtit. q. 1. num. 23.*

Quod ſi ſtatutum fundetur in publica uilitate , & faciat mentionem expreſſam de Clericis , effect.

estet invalidum, & laderet immunitatem, ex cap. fin. de reb. Eccles. non alien. vbi communiter Canonistæ, & Bertrand. de Gueuara in propugnaculo, lib. Eccles. assert. 1. n. 55. & 56. Surdus conf. 301. n. 11. & conf. 156. n. 11. Reg de Ponte in responso contra Venetos assert. 1. Maynard. de primit. Eccles. part. 7. art. 22. à num. 46. & hoc adeò esse verum dicunt, vt procedat etiam si statutum laicorum estet Clericis favorabile, quia faciens de illis mentionem, eos non ligat, quia est nullum, & contra libertatem Ecclesiasticam, Surd. d. conf. 301. num. 13. Caualcan. decis. 33. part. 3. num. 16. Plotus conf. 93. n. 3. Graffius conf. 81. lib. 1. num. 84. Layman. in Theologia morali, lib. 1. tract. 4. cap. 13. num. 1. Suarez lib. 3. de legib. cap. 34. num. 23. & contra Regem Anglia, lib. 4. cap. 16. num. 7. Fermoinus in d. cap. Quæ in Ecclesiarum, n. 25. de constit.

14 Neque huic communissimæ opinioni obstat doctrina Pereyrae de manu Regia, part. 2. c. 67. num. 11. dum ait non obstante, quod in d. cap. Quæ in Ecclesiarum, & in d. cap. fin. de immun. Eccles. in 6. fiat mentio de Ecclesiis, vt intelligatur legem esse conditam in odium libertatis Ecclesiasticæ. Quia respondeo dicendo eius sententiam procedere, si constet de odio, & quando non constat de publica utilitate, secus quando talis lex fundatur in ratione naturali, quæ publicæ utilitati conueniat, & licet necessitas publica non tribuat iurisdictionem laico, vt statuat contra subditos, vt probat Bald. in l. cunctos populos, num. 20. C. de summ. Trinit. & fid. cathol. Dec. in d. cap. que in Ecclesia, num. 7. vbi Felyn. n. 18. & Diana part. 1. tract. 20. resol. 14. qui addit in fine, quod si opinio Pereyra esset vera omnes leges contentæ in corpore iuris ligarent Clericos, quia omnes respiciunt publicam utilitatem, vt late Fermoisin. in rubr. de constit. quest. 2. in fin. ex Text. in cap. erit autem lex 4. dist. & probat Fagnanus Senior in Responso pro Paulo V. fol. 65. Gueuara vbi sup. & alij communiter cum Anastasio Germonio de libertate Ecclesie, c. 7. fol. 81. & Collegio Bononiense in Responso pro libertate Ecclesie, num. 20. & vt benè Diana si esset vera dicta opinio Petreyra omnes Principes possent suis ordinationibus ex prædicta ratione boni communis impunè nominare Clericos; ergo non ligantur ex iurisdictione; sed ex æquitate naturali, ad bonum publicum ordinata, ad quod non semper ordinantur leges Principum.

15 Et ideo Petrus Gonzalez de Salzedo de lege Politica, lib. 1. cap. 4. à num. 15. & seqq. ex cap. 50. & cap. 7. §. 1. à num. 177. mordicus tenet, Clericos, vti Cines ligari vi directiva, & coactiva legibus laicalibus, sicuti & cæteri Cines, nam cum aliæ leges non existant Ecclesiasticæ, vtique esset Clericos, non ligari legibus Reipublicæ, quod est absurdum, quod etiam dicit Suarez lib. 3. de legibus, cap. 34. num. 11. Alij dicunt non ligari vi coactiva Clericos legibus politicis, de quibus Diana part. 7. tract. 10. miscell. resol. 2. & Vldericus Hunnius in sua Encyclopediæ Iuris, part. 2. tit. 20. cap. 3. num. 15. postquam abiuravit Lutheranismum Surdus decif. 129. Scrader. de feudis, part. 7. cap. 50. num. 7. Daniel Mollerus lib. 1. semestrium, cap. 29. Diana d. resol. 2. & Fermoinus vbi sup. quest. 2. num. 9. & miratur P. Diana vbi sup. quomodo Salzedus ad fundandam iurisdictionem Regiam adduxerit eundem Dianam, quod neque ipse met somniauerat, & Diana sequitur P. del Bene de Parlamentis, sect. 18. & 19. & Verricellus quæ moral. p. 1. tr. 8. miscell. n. 13. & 4. Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Sed dices ergo ne verum est Clericos esse 16 Vassallos Principum sacerularium.

Respondeo non esse propriæ vassallos Principum laicorum, & si Cines sint, & ad corpus Reipublicæ spectent, tamen propriæ vassallos non esse, quia si essent propriæ Vassalli subiicerentur in omnibus Principibus sacerularibus, sed illis non sublunt, nisi quatenus à Pontifice conceditur per priuilegium, vt in casibus, de quibus in c. 20. de Indio. & alibi in feudis, vt in cap. ceterum de Indicis, ergo non obstante concessione Pontificia, non est cur dicamus esse Vassallos, ex doctrina Text. in cap. Imperator. quest. 6. cap. nouit, & ibi Abbas de iure iurando, cap. quis dubitat 96. dist. cap. solita de maior. & obed. Marta de iuris d. part. 4. centur. 2. casu 188. optimè Diana part. 5. tract. 1. resol. 19. contra Soulam cap. 16. dist. 84. num. 9. dicentem, quod licet Ecclesiastici non sint subditi Principibus sacerularibus, quoad sacerulari iurisdictionem; sunt tamen Vassalli, & contra Velascum tom. 1. consult. 100. probatur, dicunt ipsi, quod sint Vassalli, quia licet sint exempti, tamen in iure tantum, quo ad quatuor casus exempti reperiuntur, scilicet quo ad forum, quo ad capturam, quo ad tributa, & quo ad regimen, cap. placuit, cap. in alia 11. q. 1. cap. 20. de foro compet. cap. quoniam de censibus in 6. cap. bona quidem 96. dist. at contrarium dicendum est esse omnimodo exemptos à Principibus sacerularibus laicis, solumque subiici Papæ, ergo, &c. qua de re Diana part. 3. tract. 1. resol. 82. & Baldellus tom. 1. lib. 5. dist. 35. num. 37. Fermoinus in cap. que in Eccles. de constit. in fine, in crimen tamen læsæ Majestatis cognoscuntur è Iudice laico, Regens de Ponte decis. 9. Præf. de Franchis decis. 91. Genuensis in praxi cap. 72. in impresso Roma, Reg. de Marinis ad Reuerter. dec. 43. in fin. Regens Miraballus in sua allegat. contra Clericos Rebelloes per totam.

Hinc dicunt DD. cum Suarez de censuris 17 disp. 2. sect. 2. num. 91. Sanchez in opusculis tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 55. num. 41. Castillo de tertius debitis Regi, cap. 9. num. 54. Verricellio dist. 1. quest. moral. tract. 8. miscell. quest. 13. num. 11. Fermoino in cap. Ecclesia S. M. de Constit. quest. 5. num. 19. non laedi immunitatem Ecclesiasticam, quando scil. petita à SS. Pontifice licentia directè grauandi Clericos, & cogendi ad contributionem, illa fuit denegata; si modus solvendi gabellam, seu statutum de per se, & ex natura sua grauet laicos, & per accidens Clericos, quicquid sit de Principis voluntate, ait enim Suarez in dignoscendo, an statutum sit contra libertatem Ecclesiasticam, attendi debere finem operis, non finem operantis, nam vt ait Sanchez malus animus non facit, quod res quæ aliquin non erat contra iustitiam, sit contra iustitiam, & inde eueniat, vt mala intentio non faciat, quod statutum sit contra libertatem Ecclesiasticam, si independenter à tali intentione tale statutum non laedit per se libertatem Ecclesiasticam.

Quod confirmatur, quia quemadmodum licet 19 mihi agere aliquid, ob quod fugiam obligationem legis, licet expresse habeam intentionem subtrahendi, seu fugiendi eam obligationem, non suum dolosus, nec fraudulentus, nisi eam obligationem vellem evadere per dolum, & fraudem, & per consequens in casu nostro Princeps statuendo fugit exemptionem Clericorum, quando scil. modus solutionis gabellæ per se grauaret laicos, per accidens tamen Clericos, vt ex doctrina

20 Fagundez *precepto* 1. lib. 1. cap. 7. num. 7. dicit Diana part. 1. tract. 9. resolut. 19. qui dicunt posse aliquem fugere obligationem præcepti, scilicet ieiuniū, se transferendo ad alium locum, vbi non est tale præceptum, fugiendo à proprio domicilio, vbi illud obligat; eo quod in tali casu non datur propria fraus, nec formaliter, cum fraus solum detur propriè vbi adest legis obligatio, quam quis per dolum, vel fraudem vult evadere, dicunt enim in hoc casti potius dari fugam quandam obligationis, quæ fuga de per se nec bona, nec mala dicitur, & fugiens vtitur iure suo, quod etiam exemplum, Verricellus vbi suprà, num. 11. cum Franco decif. 3 84. & 709. Barbosa alleg. 12. num. 29. applicat ad illum, qui vt fugiat læcunare iudicium, post delictum suscipit Clericatum, 21 item ex Duardo in *Bulla Cœna*, lib. 2. can. 18. quest. 7. num. 2. Diana part. 1. tract. 20. resolut. 44. de assumente habitum clericalem sine animo persecutandi, sed tantummodo cum intentione fraudandi gabellas, qui etiam gaudet immunitate.

22 Neque dicas obstat, quod dicit Regens Moles de iure fundaci, quest. 2. num. 2. vbi ait, quodd si merces in Dohana emuntur ab aliquo immuni, tunc amittitur ius fundaci, quia illud ius debetur ab emptore tantum, ex Glossa in l. debet, ff. de adil. edit. l. fin. vbi Glossa C. de iur. emphyt. & Bald. in l. s. prædium, C. de adil. ait. ergo si emptor est immuni, amittitur derictus per Curiam, quia habetur pro soluto per personam immuniem. Quod confirmatur, quia hoc ius fundaci tantum debetur, tanquam ius reale, argum. Text. in l. in omnibus, 69. ff. de reg. iuriis, & si sumus in casu contrario, quodd persona, quæ emit non sit immuni, sed illa, quæ immittit merces, quia contrectatur à persona subdita, tunc debetur ius fundaci, per easdem rationes, quia cum illud debeatur ab emptore, debetur dirictus, non obstante, quod venditor sit persona privilegiata, quia priuilegium personale, non egreditur personam, ex regula Text. in leg. licitatio, §. fin. ff. de publicanis.

23 Respondeo, quod loquitur D. Moles, à quo solui debeat ius fundaci, & bene dicit ab emptore, casu vero quo immunis Regularis venit ad emendum non declarat, an teneatur ad ius fundaci, & vt supra dicebamus, ex declaratione iuris fundaci appetet teneri Clericos, & alios immunes soluere etiam pro vsu proprio, quod exemplo probatur. Ius prohibendi, ne alibi vendatur Tabacum, nisi in certo fundico, & ex eo ad alias apothecas, non est gabella, sed simplex ius prohibendi, quatenus Rex prohibet, non vendatur, vel ne alibi præparetur, & ab hoc iure nullus, & si Regularis, est exemptus: sic ius prohibendi venditionem niuis, quia non est gabella, sed ius prohibendi, ne alibi, nisi in certis locis vendatur, obligat omnes, etiam pro vsu proprio, ex quo ibi datur ius fundaci, seu Conferuatorij rerum, ob quam conseruationem sentiunt Clerici, & Regulares utile; ergo tenentur illud ius soluere.

Expedito iure fundaci, primò in ordine ad Dohanam, atque probato teneri ad illud omnes Ecclesiasticos, & Regulares, ac Moniales, superest vt de aliis agamus, an Clerici, & Ecclesiastici ad illa teneantur.

24 Secundum est ius Anchoragij, quod soluitur pro iure portus, ad notata per DD. in leg. portus, ff. de verbis signif. & pro Naubus magnis soluitur diuersimodo, pro naubus minoribus soluitur per falangarium, Isernia in tit. de iure Anchora-

gij, Regens Moles §. 20. de iure Anchoragij, & est onus satis leue respectu iuris fundaci, & aliorum vectigalium, & est ius soluendi aliquod per Vaxellum, quod fit securum in portu Regis, in cuius portus constructione, & conseruatione Rex de suo expendit, & sic videtur deberi Regi ob impensam, laborem, & reuerentiam, ad quæ munera, non extenditur immunitas, vt bene Menochius consil. 297. à num. 15. lib. 3. Gratian. tom. 2. cap. 377. num. 23. ergo ius Anchoragij est satis leue respectu iuris fundaci, quo, vt plurimum non vtuntur mercatores, sed conductis dominibus cum solutione mercedis, in quibus commodi, ac tutius conseruentur merces, & nihilominus per eosdem soluitur ius fundaci, vt bene Regens Galeota dict. controu. 47. 1. tom. à n. 7. cum seq. ergo Ecclesiastici ad portum vtpote de regalibus obligati erunt ad ius Anchoragij multo magis obligati, quia, vt dicebamus, tenentur ad ius fundaci; ergo multo magis ad ius Anchoragij.

Quod patet vltiùs, quia id, quod exigitur ab Ecclesiasticis in hoc casu, non est gabella, sed est Regalia debita Regi, ratione portus, cum portus sit de Regalibus, cap. 1. quæ sint Regalia, & exigitur ratione securitatis, & ob alias causas, de quibus suprà, vnde miror de Montano de Regalibus, in verbo, Portus, num. 20. vbi ait ius portus vectigal, est enim impropriè vectigal, seu gabella lato accepto vocabulo, & est duplex, alterum, quod vocant Anchoragij, alterum ius exituræ, quod soluitur de his, quæ extrahuntur à portu causa mercimonij, & hoc quod non ratione portus soluitur, sed mercimonij, quod extrahitur, esset gabella; sed illa, quæ ratione portus tantum, non est gabella, & ad illam, quam ratione mercimonij soluunt extrahentes, tenerentur etiam Clerici, quia, vt bene Carolus de Grassis effectu 3. num. 78. agens de gabellis, ait, quod Clericus ob negotiationem tenetur soluere vectigalia, & gabellas, si enim lucri faciendi gratia fructus recollectos in propriis prædiis, vel Ecclesiasticis vellet aliunde aportari facere, tenetur, vt bene de Grassis vbi suprà.

Et in hoc sensu I. C. in l. inter publica, §. fin. 26 ff. de verbis signif. enumérat prouentus ex portu inter fisci vectigalia, diciturque vectigal portus, alioque nomine portorum, de quo fit mentio in l. 3. C. de vectigalib. item inter vectigalia apud Liuum lib. 13. & Marcus Tullius in orat. pro Manilio, sic asserit, nec ex portu, nec ex decimis, nec ex scriptura vectigal confervari potest, & Simanchus lib. 5. Epistolarum, vocat quadragesimam, quinquagesimamque Portorium, vel vectigal, ideoque Portorium, vel vectigal idem esse patet ex l. cum in plures, §. vehiculum, ff. locati, vbi vectigal, quod in transitu alicuius Pontis sumitur, nominatur Portorium, alia tradit Reiger. lib. 2. de Regalibus, cap. 50. num. 10. Hennigius Arniseus de iure Maiestatis, lib. 3. cap. 50. num. 8. Dominicus Arumeus de iure publico, vol. 3. discurſu 15. num. 58. qui vocant Portorium vectigal, seu ius tractarum, & appellant gabellam, quos sequitur Fermosinus de constit. q. 15. n. 36. in cap. Ecol. S. M. de constit.

Sed vt dicebam oportet distinguere ius portus à iure, quod soluitur pro mercibus asportandis alibi, ius Anchoragij non est, nisi simplex ius portus, quod soluitur pro portu consernando, reficiendo, & destruendo renouando, quod de iure naturæ etiam exemptos obligat constituere, reparare, &c. vt suprà dicebamus cum Carolo de Grassis

Grassis acerimo defensore exemptorum, & tamen concedit eos esse obligatos ad ius Pontis, seu Portorum pro curribus eorundem, quia deseruit tale ius ad Pontes reficiendos, &c. sic stantibus 29 Loculis infestantibus vineas possunt cogi laici, & clerici simul ad extirpandas tales loculas, & sit compulsion per Iudices sacerdotes, ne aërem inficiant, & blada deuastent, vt defendit doctus Fermosinus in d. cap. Ecclesie S. Mariae, de constit. q. 1. p. totam, ergo exempti ad ius portorum, seu ad ius Anchorage, omnino tenentur quacunque exemptione non obstante, & licet dicat Fermosinus cogi posse à Indice laico, tamen sicut est certa conclusio personas Ecclesiasticas compelli non posse ad contribuendum in donatibus, quæ in Regno pro eius tuitione, & conseruatione Regi nostro in Parlamento generali tribuuntur, nisi esset iniurio Regni à Turcis, quia tunc ad donatum tenentur Clerici, vt decilum per Reg. Cain. dicit Regens Reuerter. decis. 36. tenentur tamen ad gabellam impositam pro viis, pontibus, portis, & muris Civitatis reficiendis, vt in l. ad instructionem, C. de Sacro. Eccles. de Grassis effectu 3. num. 205. D. de Marinis lib. 1. cap. 47. num. 15. positis aliquibus conditionibus. Prima, vt magna sit occasio. Secunda, vt concurrat communis utilitas. Tertia, vt laicorum facultates non suppetant. Quarta, vt Summus Pontifex consulatur, Regens Reuerter. decis. 36. vbi D. de Marinis.

30 Tertium ius dicitur nonæ gabellæ ad rationem granorum sex pro vicia, siue vnius pro centenario à Rege Carolo III. introductum de anno 1385. & exigitur ex omnibus mercibus, quæ intromittuntur, vel extrahuntur per mare tantum, sed à Civitate Regij tantum usque ad Civitatem Gaætæ, vt in Ritu de Capitulis nouæ gabellæ. Sed Alphonsus I. ampliavit hanc exactiōem, vt exigerentur in reliquis partibus Regni, vt in tit. de Capitulis Regis Alphonsi I. & fuit introducta talis exactio pro sustentandis Regiis tremibus, & exigitur ab omnibus, & sic a Religiosis cuiuscunque generis. Ratio est, quia ordinationes, & statuta laicalia, quæ disponunt super illis, quæ competant Clericis, non ut Clericis, sed ut aliis de populo, & non privaliatis, ligant Clericos, & seruari debent etiam in Curia Ecclesiastica, cap. cum venissent, de eo, qui mittitur in possessionem, &c. cap. constitutus, de in integr. restit. cap. cum verba de re iud. Bart. in l. 1. num. 3. C. de Sacro. Eccles. Sebastianus Medices de legib. part. 4. q. 6. Asinius de exequunt. cap. 3. n. 4. Tiraq. Intrigl. & alij apud Carol. de Grass. de effect. clericat. effect. 20. num. 176. Hinc statutum excludens Religiosos, vel Clericos à Collegio Doctorum validum esse concludit Alciat. consil. 707. Carpan. de statuta Mediolanensi, cap. 414. n. 118. lib. 1. Canalcan. decis. 18. num. 51. lib. 3. licet alij contrarium dicant apud Carolum de Grassi d. effectu 20. num. 434. Sed de Monachis seruatur apud Nos, quod non admittantur, licet fuerint doctri- rati ante Monachatum, ergo quando aliquid competit Clericis, vti Civibus, indicantur Clerici, vti omnes de populo; ergo hoc ius, quod respicit bona intrantia in fundicum, quia ligat laicos, ligabit etiam Clericos.

33 Neque aliquid probant Text. in cap. quæ in Ecclesiis, & Text. in cap. Eccles. S. Mariae, de constitut. quia iura prædicta loquuntur de constitutionibus sacerdotalibus, quæ specialiter de rebus Clericorum disponunt, non autem generaliter ad commune bonum: nam non negatur, quod quo-

ties Clericorum specifica mentio fiat, eorumque bonorum, succedit prohibitio dictorum Canonum, secus verò si dispositio ad commune bonum dirigatur, ad Regnum conseruationem, & ratio tam Clericis, quam laicis conuenit, hoc enim casu tanquam ciues tenentur eas obseruare vi directiua in foro animæ, & ponunt Doctores exempla in legibus taxantibus rerum pretia, vel vetantibus frumentum extrahi, quia dirigitur eorum dispositio ad commune Reipublicæ bonum, & promiscuam omnium utilitatem, ita ut Clerici saltem directiū adstringantur ad obedientiam, vt resoluti post alios Bobadilla lib. 2. cap. 18. num. 245. Alphonsus de Castro de lege pœnali, lib. 1. cap. vlt. fol. 229. Gabriel Pereyra de manu regia, cap. 34. num. 27. Iacobus Menochius consil. 800. num. 38. qui dicunt, quod Regula, 34 quæ dicit leges, & statuta laicorum non ligare Clericos, non procedere quando leges, & statuta edita sunt pro publica utilitate, quod confirmat Castillus de tertii debitis, cap. 3. num. 28, vbi milles repetit, quod dispositio iurum, statutorum, &c. limitatur quando Principum edicta sunt pro bono publico, & communi omnium utilitate publicata.

Neque dicas leges, & statuta Regni prohibentia extractionem, respicere publicam utilitatem, non tamen per hoc sequitur, statuentes habere iurisdictionem in Clericos, ex d. cap. Eccles. S. M. de constit.

Respondeo enim, quodd argumentum procedit in legibus factis per inferiores à Principe, quæ per iura canonica non reperiuntur approbata; non autem in legibus Principum, quæ etiam quoad Clericos, & Ecclesiastica valent, quia leges Regiae quando sunt honestæ, per Summos Pontifices approbatæ censentur, cap. 1. de noni operis nuntiat. cap. Inquisitionis, de heretic. in 6. cap. 1. de iuram. calunnia. cap. veniens, de iure iurando, l. cunctos populos, vbi Bart. num. 29. & alij, C. de summ. Trinitate, & fide Cathol. per Text. in cap. 1. & 2. 10. dist. vbi apertissimè probatur, leges Principum etiam in foro Canonico militare, & sic dicitur Hostiensis, Ioan. Andreas, & Imola in cap. fin. in tit. de his, quæ fiunt à Prelatis sine consensu Capituli, Alexander consil. 112. lib. 5. vnde Camillus de la Ratha consil. 96. consuluit, Clericum 36 allegantem Iudicem suspectum in Tribunalis laico, teneri facere depositum vigore Regiae pragmaticæ, & ait fuisse iudicatum, & solutionem etiam vnius cum dimidio pro centenario pro causis expeditis, quæ impositio est laicalis, & concernit acta diuisoria, &c. ligare Clericos litigantes in S. C.

Quod totum, vt intelligas, supponere oportet, 37 quod duplex est potestas, una Ecclesiastica, altera civilis, & vnaquæque est suis circumscripta limitibus, cap. solita de maior. & obed. c. nonit. de iudic. extranag. Vnam sanctam, de maior. & obed. cap. adiuncta, cap. duo sunt, 96. dist. Felin. in cap. 1. n. 9 de constit. Oltrad. consil. 83. Alex. conf. 8. vol. 1. Morla in Emporio, part. 1. tit. 1. q. 16. Marta part. 4. de iurisd. casu 198. Molina de instit. & iure, disp. 19. Halliensis de Gnid. cap. 4. §. 4. n. 27. Mastrillus de Magistratib. lib. 3. cap. 3. n. 8. Vbertus de congressu legalium, congressu 50. Escobar de utroquo foro in præludis, p. 2. n. 4.

In Principe vero sacerdotali duplex est potestas, 38 vna contentiosa, & merè iurisdictionalis, altera politica, & cœconomica, à Principe sunt exempti Clerici, quoad potestatem iurisdictionalem, sed non quoad potestatem politicam, & cœconomiam,

tam, vnde leges descendentes à politica potestate, & equaliter ligant clericos, & laicos, cum latæ sint ex legitima potestate, & ab habente curam communis, ita Victoria de potest. Eccles. sect. 6. & de iustitia, disp. 2. num. 6. qui dicit leges politicas, dum non repugnant Sacris Canonibus, vel Statuti Ecclesiastico, sed pro bono communis, & Republicæ feruntur, ligare clericos, sequitur Sotus in 4. disp. 25. quest. 2. & concl. 4. & lib. 1. de Iust. & Iure, quest. 6. art. 7. concl. 1. Bellarminus tom. 2. de clericis, cap. 28. Molina de Injustitia, disput. 31. num. 15. Sayrus in clavi Regia, lib. 3. c. 4. a num. 18. Salas disp. 14. de legib. sect. 8. num. 94. Bonacina q. 1. de legib. part. 6. num. 29. Rodriguez quest. Regular tom. 1. q. 6. art. 14. & q. 66. art. 20. Baldell. in tract. de legib. lib. 5. disput. 33. num. 4. quia clerici non obstante clericatu sunt ciues, & membra Republicæ, quæ non nisi legibus politicis gubernatur, & cum lex sit necessaria ad bene, beateque vivendum, & ut hominum cupiditates effrenentur, ut latè Mastrill. lib. 3. de Magistratibus. cap. 3. num. 1. ergo tenentur clerici ad leges politicas, Sanchez in opusculis, lib. 2. cap. 3. dubio 55. num. 2. & 4.

41 Quod verò dici solet exemptionem clericorum esse de iure diuino. Respondeo intelligi quo ad spiritualia tantum, in temporalibus vero, & politicis, præsertim circa vestigalia, & tributorum contributionem exemptio est iure humano, & positivo; quemadmodum præter alios dicit Garsia de nobilit. glossa 9. num. 4. & 15. Couar. pract. cap. 31. Vafq. lib. 1. contr. cap. 22. num. 8. Anguian de legib. lib. 2. contr. 21. Molina de Injustitia, disp. 31. Bellarmin. lib. 1. de Clericis, cap. 29. Larrea decif. 4. num. 18. & 19. tom. 1. Salzed. de lege politica, lib. 1. cap. 3. Castill. de tertius debitum, cap. 9. num. 14. & seq. P. Baldellus in Theologia moralis, tom. 1. disp. 35. num. 15. & Ego dixi latè in meis Inst. Canonicas, lib. 3. in tit. de Iudic. in §. Laius cum seq. Fagundez de Inst. lib. 5. cap. 11. n. 17. Duardus in Bulla Cœne, quest. 18. Gened. in Collectaneis ad decretum in cap. Princeps 22. quest. 5. Dux Diani de contrabannis Clericorum, num. 27. & propterea ex Fagundez lib. 5. de instit. cap. 37. num. 10. Baldello, & aliis, Ecclesiastici, tanquam Republicæ ciues, & illius membra tenentur in conscientia ad obseruantiam legum Principum secularium, quæ non repugnant libertati Ecclesiastice, & quæ Ecclesiasticis, & laicis non minus conueniunt, quales sunt leges taxantes pretia rerum, prohibentes arma deferri, transferri merces, & pecuniam extra Regnum, & similes, quæ libertatem Ecclesiasticam nullo modo offendunt, Barbosa in d.c. qua in Eccles. num. 3. Anfald. lib. 3. de iuris d. cap. 19. num. 41. Sayrus lib. 4. Clavis Regia, cap. 16. Salzedus de lege politica, lib. 1. cap. 4. num. 7. & 8. & cap. 4. §. 1. num. 7. & cap. 5. n. 14.

42 & cap. 7. num. 54. & 80. vbi ex omnium communissima sententia Ecclesiastici tenentur ad obseruantiam legum politicarum, præsertim circa emptiones, venditiones, extractiones, & pretia rerum, & animalium; nam alias ex inobseruantia sequeretur magna confusio in Regno, & notabile damnum, vt post alios Genedus pract. c. 33. Reg. Reuterter. decif. 22. num. 3. vbi ait, quod si clerici possent extrahere frumentum, ordeum, vinum, &c. absque licentia, & exactione vestigalis, totum Regnum esset in confusione, & periculo famis, & fierent infinitæ fraudes, & mercatores sub nomine clericorum res prohibitas extraherent, quod non est dicendum.

43 Hinc dici solet, quod statuta in materia anno-

næ, seu Grassiæ ligant clericos, ceteraque personas Ecclesiasticas, & ultra Summiſtas dicunt omnes Theologi Classici sublimioris doctrinæ, & ultra eos, cum quibus concordat Sac. Conf. apud Francum decif. 9. & alios relatos à Mexia in pragm. taxa panis, q. 16. num. 9. Decian. lib. 7. criminalium, cap. 22. num. 15. & 16. Clarus in §. fin. quest. 62. Diaz in pract. ciuil. canonica, cap. 55. vbi apud Hispanos testatur hoc statutum vigere, & inuiolabiliter contra clericos obseruari, Antonius de Ballis in pragm. Regni Sicilia, lib. 5. in procæmio, num. 56. & in pragm. 1. tit. 69. Ramirez de lege Regia, §. 26. num. 27. Olibanus de iure fisci, cap. 14. num. 131. Zerola in pract. Episcoporum in verb. pragm. tom. 1. dubio 2. vbi ait Nauarrum falsò docuisse Clericos non comprehendendi, Sotus d. quest. 6. de Iust. art. 4. Alphonsus de Castro lib. 1. de potestate legis pænalis, cap. vlt. subdens, quod ultra frumenti, vel aliarum prohibitarum amissionem, vel aliam poenam in statuto indicatam, ipsi Ecclesiastici peccant mortaliter, ut benè Menoch. d. conf. 800. num. 38. Pereyra part. 1. de manu regia, concl. 291. Bouadilla tom. 1. lib. 2. c. 18. num. 117. Rouitus in pragm. de extract. num. 16. Giurba obseru. 1. num. 21. Cutellus lib. 2. de Eccles. libertate, quest. 6. 9. Laguna in allegat. pro materia, art. 20. num. 53. Sayrus lib. 3. Clavis Regie, cap. 4. num. 18. Victoria in tract. de potest. ciuili, num. 19. Merolla tom. 21. disp. 4. cap. 3. dubio 25. num. 242. Vlpellus de libert. Eccles. num. 17. & seq. Carolus de Grassi de effect. clericatus, effect. 20. num. 290. & seqq. P. Suarez lib. 2. de legib. cap. 34. num. 20.

44 Quartum ius vocatur reficæ majoris, & minoris, seu ius salmarum, quod exigit Rex intus Regiam Dohanam de salmis mercium, quæ veniunt per terram, & exirent per mare, vel e contra, veniunt per mare, & exirent per terram in salmis oneratis, Regens Moles ubi sup. §. 4. de iure salmarum, & dicitur ius reficæ majoris, & minoris, quia maior pars harum mercium à Civitate maiori, vel minori veniebant, quæ sunt loca intus Comitatum Amalphæ, & ius salmarum dicitur, & personæ Ecclesiastice ad hoc ius tenentur, quia ut benè Carolus de Grassi de effect. clericatus, effect. 3. num. 373. tenentur Clerici contribuere in collectis impositis pro salario salmarij, camperij, vel custodis agrorum, vel animalium, ut docent plures apud Morlam in Emporio iniris, tit. 1. de legib. quest. 16. num. 20. & custodibus aquarum per clericos, qui utuntur beneficio laicorum, &c. & hoc ius non exigit à clericis, uti clericis, sed exigit ab Emptoribus, & Venditoribus mercium in Dohana venientium, vnde nihil commune habet cum clericis, & exigitur in causa onerosa salmarum pro eis salmataris solvendis, qui talia asportant, & inducunt, & pro vnaquaque salma exigitur aliquid earum mercium, quæ non veniunt, nisi per talia animalia onerata, ut de ingressu vini exteri in Civitatem dicit Carolus de Grassi effect. 3. num. 304. teneri Clericos, & personas Ecclesiasticas ad ea, quæ onus commune habent tam laicis, quam clericis proficia, dummodo de clericis non fiat mentio.

Quintum ius est ponderaturæ, & sextum mensuraturæ, quæ solvantur in Reg. Dohana, in quibus non potest dari, nec considerari exemptio, quia de facto emunt in foro magno huius Civitatis, & solvantur ius mensuræ, & ponderum, emunt à secularibus, & mensurantur merces, ac ponderantur mensuris laicalibus, de quibus mensuratores, & vendentes solvant iura Regiae Siccæ, nec habent Clerici, & Regulares mensuras,

& pondera à sacerdotalibus distinctas, ergo ad eas, quæ sacerdotalium sunt, omnino tenentur. Et licet sit quæstio, an vendentes clerici, & exempti excedentes mensuras veras possint puniri à iudice laico, & plures communiter dixerint à laico puniendos, ut Menoch. Bonadilla, & alij, tamen alij dicunt contrarium apud Fermosin. *in cap. Eccles. S. M. de Constit. quest. 16.* hoc tamen non facit ad nos, quia sufficit nobis vi directua teneri vendere talibus mensuris, ac ponderibus iustis, & etiam iusto pretio, ad notata per Francum *decis. 9.* vbi plura notant Addentes, & Marius Cutellus *ad leges Iacobi, cap. 58. num. 71. in fine,* & *cap. 62. notab. 75.* & *ad leges Federici, cap. 126. notab. 109. num. 3.* dicit, quod nullus forus, nullaque exemptio in his, quæ communis bono constituta sunt, ad societatem humanam in columem seruandam, proficere debent, prout est, ne cibaria, & alia falsis mensuris, vel corrupta substantia vendantur, de qua re Fermosin. *q. 18. num. 50. in d. cap. Eccles. S. M. de Constit.* Ergo tenentur clerici, ceterique Religiosi ad talia iura mensuraturæ, & ponderaturæ, ne fraudentur directori Regij, & solvantur grana quinque pro quolibet cantario, medietas ab Emptore, & medietas à Venditore, ut in Ritu de iure ponderaturæ, & pro iure mensuraturæ tarenum unus pro sextariis olei, & de aliis solvantur grana tria pro centum, carnis, &c. Regens Moles de iure ponderaturæ, & mensuræ.

*48 Septimum ius est ius exituræ, quod exigitur pro actu exituræ, non pro ipsa re, & debetur toutes quoties merces exent, & hoc ius solvant lignamina omnia rustica, & elaborata, quæ si extrahantur per extra Regnum, soluant ius exituræ, & alios directori, praeter ius Dohanæ, aliaeque merces omnes solvant ius exituræ; sed si extrahantur per intra Regnum non soluitur ius exituræ, ut d. tit. de iure exituræ, §. fin. & est Capitulum Regis Caroli, incipiens *Item statuum,* quod Prelati, num. 162. & Regens Moles de iure exituræ, §. 6. & hoc sine dubio ligat clericos, & personas Ecclesiasticas, quia dicta ordinatio spectat ad publicam utilitatem, tam laicorum, quam clericorum, & in ea clerici cum ciuibus laicis adæquantur; ita communiter DD. cum Pereyra de manu *Regia in concordatis Regis Sebastiani concordia 291.* Menoch. *tom. 8. conf. 800. num. 38.* Aniles *in cap. Prætorum, glos. 1. in §.**

49 Bursas, num. 12. Mexia *in prag. taxæ panis,* & patet, quia etiam si Prelati extrahant, auferuntur à laicis, ut de communi Fermosin. *quest. 16.* qui licet in pecunia extrahenda id mordicus teneat, nobiscum tamen in aliis bonis tenet non ligari, nescio qua ratione, quando Sac. Congregatio immunitatis in talibus extractionibus recipit Nuntio Neapolitano, ut in omnibus se conformaret cum legibus laicalibus huius Regni, teste Sperello *dec. 18. tom. 1.*

50 Ultimum ius est ius ultimæ exituræ, seu passagij, in confinibus Regni, quod ius exigitur ad rationem decim pro centenario valoris mercium, quæ extrahuntur, & propterea solet dici ius decimi, & dicitur ius ultimæ exituræ, quia Regia Curia, & Arrendatores Dohanæ, vel nunc Consignatarij, & Gubernatores illius, in talibus ultimis partibus Regni tenent custodes, & quia officium Regis est, passus, & vias custodiri facere, l. 1. & C. que res exportari non possunt, l. Cotem in princ. ff. de publicanis, l. 2. C. de commerciis, ideo pertinet ad Regem, hos deputare custodes in prædictis ultimis exituris, ut in cap.

Regni, quod incipit Item Magistri passuum, & in cap. Quia custodes passuum, & hoc ligat omnes etiam Clericos, vel Episcopos, qui vellent exire cum equis, &c. ut in secundo registro Caroli Primi anno 1268. fol. 24. & fol. 50. & hodie ad hunc effectum est Capitaneus Grassiae, cuius est expedire bollettinum pro extractione Animalium predictorum.

Idque probatur primo, quia statuta de extractione loquentia, & solutionem directorius imponentia ligant & quæ laicos, ac clericos, vel Monachos, Menoch. d. conf. 800. num. 47. Felyn. in cap. Eccles. S. M. de Constit. Abbas conf. 6. l. 1. vbi licet distinguat inter vinum, & oleum natum ex prediis Ecclesiasticis, vel patrimonialibus clericorum, & fundat conf. 13. l. num. 9. tom. 2. quia in patrimonialibus clericus censetur laicus, & tenetur solvere directorius ex Glossa notab. in cap. 1. de Confuet. secundum Abbatem ibi num. 4. tamen communiter assertur ex omnibus bonis, de quibus sup. deberi ius exituræ, cum Afflito in tit. quæ sunt Regalia, in verbo Vtigalia, num. 98. Melchior Phæbus *decis. Lusitana 19. n. 4. & 8. tom. 1.* insignis Theologus Fagundez lib. 8. de preceptis, cap. 43. n. 23. Lazarte de decima venditionis, cap. 19. num. 46. Renatus Koppinus de *Sacra Politia, lib. 3. tit. 20. num. 1. & seq.* Talia enim statuta fuerant facta gratia conferuandæ vberatis, quod interest communis, & publicæ utilitatis ratio concedit Reipublicæ liberam facultatem statuendi, ut notatur in l. 1. & in l. Ambulosa, ff. de decretis ab ordine faciendis, Bart. & alij in l. omnes populi, ff. de Instr. & Iure, & neminem excludit cuiuscumque ordinis sit, neque priuilegiatis præindictum afferre dicuntur, neque contra libertatem eorum, qui in commido veniunt, & incommodo, quod fundat Mexia in pragm. taxæ panis concl. 6. Cœnalloz *quest. 899. & 158.* nam vbi commodum est, ibi etiam debet onus recipi, l. qui in potestate 15. §. voluntate, ff. de leg. præstandis, l. 1. ff. de instr. att. c. 1. de censibus in 6. vbi etiam clerici, in sortem Domini vocati, cap. duo sunt 12. *quest. 1.* non debet dici, quod publicis commoditatibus substrahere velint, vnde constat eos utilitatem aperte sentire, ut bene Lucas de Penna in l. ad felicissimam, C. de quibus munib. &c. lib. 10. ergo dum statuta, & ordinationes pro bono publico, & communis utilitate manarunt, etiam clericos ligabunt, & Ecclesiasticas personas, cap. non minus, §. quo circa de immum. Eccles. vbi eleganter Ancharan. num. 3. cuius verba transcriptit Menoch. d. conf. 800. à num. 3. usque ad 9. idemque docuit S. Thomas p. 2. *quest. 6.* quem refert, & sequitur Ludouicus Mexia concl. 5. num. 40. dicens Ecclesiasticos teneri obseruare statuta pro publico bono lata, etiam in foro poli, & contribuere in utigalibus, quæ introducuntur in bonum communis ob publicam utilitatem, & necessitatem Reipublicæ, l. ad instructionem, C. de sacros. Eccles. & sequuntur alij relati per Sperellum *decis. 12. num. 1.* Salzedus cap. 55. fol. 171. & ratione communis boni, & mixta utilitatis, ac publici boni, clericos teneri ad statutorum obseruantiam probat Gregor. Saytus in clavi Regia, cap. 4. num. 16. Castillus de tertii debitis, cap. 8. num. 24. & cap. 9. num. 122.

Sic solutio tot pro centenario in litibus (quod habemus dispositum in S. C.) quod à Gallicola cepit exordium, sed excessuum, quia erat pro quadragesima parte viuisciuscumque litis, & aliter in Gallia obseruatnr, teste Gaballino

cap. 20. de Gabellis, art. 8. n. 9. & Oliua lib. 2. quæst for. cap. 1. soluitur etiam à personis Ecclesiasticis, licet exemptis, quia ad commune bonum, & publicam utilitatem introductum, ergo quid miramur si ad ius fundaci ius salmarum, exitur, & alia teneantur personæ Ecclesiasticae, quando æqualem percipiunt utilitatem, ac laici.

55 Probatur secundò, quia talis ordinatio est iusta, & honesta, & nihil continet contra decentiam, aut exemptionem Ecclesiasticarum personarum, nec contra specialia iura, sive priuilegia clericorum per ea, quæ dicit Couarr. *in cap. possessor, part. 2. §. 4. num. 8.* vbi ait hoc statutum, ne frumentum, vel aliud ad exteriores deferatur, & extraheatur à Ciuitate propter bonum publicum comprehendere clericos, licet ipsis aliquo modo damnum inferat, statuta enim ex intentione fiunt ad communum *l. 1. & 2. ff. de legib. cap. erit autem lex, 4. dist.* & licet se habeant ad communum, & incommodum, odiosa dici non possunt, vt post multos fundat Mexia *in l. 5. num. 17.* ergo si aliquo modo clericis incommodum afferat, quia bona eorum extraheere non possunt, non est hoc Ecclesiastico statuto contrarium, cum in utile, & communum publicum id contingat, eiusque participes sint, vt post Couarr. dicit Vasq. *tom. 2. contr. lib. 4. cap. 4. num. 18.* Qnod verò in statutis vetantibus extractionem, contineantur clerici, patet ex illis, quæ latè defendit Pereyra *tom. 2. lib. 1. tit. 1. §. 19. cap. 38. num. 27.* Regens Franciscus de Vico *ad leges Sardiniae, lib. 2. tit. 14. num. 12.* & ita apud nos recepta esse, & pluries in Reg. Cam. Summ. deci- sum testatur Regens Reuerter. *d. dec. 222. n. 3.*

56 vbi ait in Regno obseruari, & quod etiam Summi Pontifices, qui pro tempore fuerunt, petierunt licentiam extraheendi à Præregibus, prout videmus quotidie seruari ab Eminentissimis Cardinalibus, quod neque Sperellus acerrimus defensor partis contrariae negare potuit, dum *decif. 18. num. 24. in fin.* refert ab Eminentissimis Cardinalibus negotiis Episcoporum, & Regularium Præpositis pluries fuisse rescriptum Ordinariis locorum, quoad annonam, & similium rerum extractionem, vt ordinationibus Magistratum sæcularium se conforment, & præsertim Illustriſ. Nuntio Neapolitano sub die 7. Septemb. 1591. & 25. Augusti 1593. & quatenus Sperellus dicit, quod iniunctum fuit Ordinariis prædictis, vt ab ipsis talia bona publicentur; non est verum, nec poterat practicari, nec vñquam fuit practicatum.

57 Probatu tertio, quia fuit disputatum in S. C. an statuta Ciuitatis Salerni prohibentia immisionem Vini prouenientis extra territorium, comprehenderent Monasterium S. Benedicti illius Ciuitatis, & fuit deciſum non comprehendere Monasterium, apud Grammat. *dec. 100.* cui respondet Menoch. *d. conf. 800. num. 30.* & post eum Diana *de immunit. tom. 1. tratt. 20. resol. 70.* in illa specie non versari publicam utilitatem, sed primam Ciuium, quia statutum dicit, vt non intromittantur bona in Ciuitatem, non quod extraheantur, & primum erat utile ciuibus, ne in ipso Ciuitatem intromittatur vinum natum extra Territorium ipsius, quod utile erat ciuibus habentibus vineas extra Territorium.

58 Sed contra quia utrumque statutum publicam utilitatem continet, eandemque rationem esse communis utilitatis, & publicum bonum totius Regni, quoad omnes Incolas, quam vnius Ciuitatis respectu suorum ciuium, vt aduertit

Suarez *lib. 5. de legib. cap. 16. num. 3.* cum quælibet Ciuitas possit sua condere statuta pro omnium ciuium utilitate, & sic est ratio statuti Salernitani, prout alterius loci, de quo Baldus *conf. 198. lib. 1.* ergo siue statutum prohibeat immisionem, siue extractionem, semper concer- nit utilitatem publicam, & Ecclesiasticos comprehendit, Suarez *de legib. cap. 30. num. 10.*

Respondeo ego secundo ad *decisionem Grammatici*, de qua ibi, in gradu reclamationis fuisse reuocata per Collat. Cons. ad relationem Reg. Cam. referente Domino Casanate, vt testatur de visu, & quia in ea interuenit Ill. Dux Diani, & fuit decretum, vt suspenso primo decreto, detur terrainus in causa, & interim decretum, quod Ciuitas manuteneatur in possessione prohibendi immisionem, & intercipiendo vinum intus dictam Ciuitatem Salerni firmum maneatur, & fuit reuocata dicta decisio, quicquid dicat Maulonius *de contrabannis, quæst. 8. num. 8.* & contra Grammat. tenet Menoch. *d. conf. 800. num. 39. & 13. Mexia concl. 5. num. 13.* Morla *part. 1. in empor. tit. 1. quæst. 16. num. 11.* Castill. *decif. 227. Vasq. lib. 4. cap. 4.*

Neque dicas, quod Carolus Imperator dicebat, quod quando dubium est, an statutum sit, vel non sit contra immunitatem, consulatur Summus Pontifex, quod refert Diana *in summa, in verbo opinio probabilis, num. 11.*

Respondeo, quod tunc est consulendum S. Pontifex, quando Magistratus, Rectores, & Consules Ciuitatum vellent aliquid Ecclesiis, & clericis imponere, frangentes publicam necessitatem, vel utilitatem, aut communum, quod fortasse abest, sub eoque velamine collecta, & contributionem imponunt, quod indignum est, & contra Canonum expressam dispositionem, vt benè Laderchus *conf. 145. n. 4.* Ansaldus *de iurisdiçt. part. 3. tit. unico, cap. 1. num. 45.* vbi tamen nihil clericis imponitur, vel subtrahitur, nisi quod statuitur sub pena, & diricti solutione prohibita abstracthantur, quod directè, & notoriè bonum commune, & Republicæ utilitatem respiciat, ex quo Ecclesiastici non minus, quam laici communum consequuntur, vnde non est opus, vt pro obseruantia aedatur S. Pontifex, nec prohibitio, *cap. aduersus, de immunit. Eccl. incurritur, vt benè responderet Lucas de Penna in l. si cum ad felicissiman, num. 6. C. de quibus munibibus, lib. 10. Osalch. decif. 68. Molina tom. 3. disp. 672. Menoch. consil. 1000. num. 36. & 37. Carol. de Graffis effetu 3. num. 232. & seq. Castill. de tertiiis, cap. 9. num. 34. usque ad num. 42.* per plura, quæ allegat.

Neque obstat constitutio Pij V. 11. in ordine, *in qua S. P. sub pena excommunicationis eximit personas Ecclesiasticas à solutione Gabellæ pro bonis suis, quæ de loco ad locum transfreruntur, ibi ratione quarumque mercium, & rerum cuiuscunque generis, vel qualitatis existentium, tam per mare, & aquam dulcem, quam per terram, vnde decumque, & quomodocumque pro tempore delatorum, & animalium penitus, & omnino liberi, immunes, & exempti esse censeantur, & pro talibus teneantur, & reputentur] ergo clericorum bona libera sunt, & exempta ab extractione maritima.*

Sed contra, quia bulla prædicta nihil ad nos, loquitur enim in favorem Monasteriorum mendicantium, quibus concessit omnimodam exemptionem à tributis, & gabellis, vt ibi patet, & sic nihil ad nos, qui loquimur de iuribus Dohanæ, quæ nihil sapient, de gabellis, & datis, vt supra diceba

dicebamus. Imò neque Balla Cœnæ, vt benè Ill. Dux Diani locum habet in casu nostro, quia non loquuntur, quando statutum est commune publicæ, & mixtae utilitati, tum Clericorum, tum Laicorum, neque in casu urgentis Reipublicæ necessitatis, qui semper videntur exempti, & resernati, vt benè Castillus de *tertiis debitis*, cap. 9. num. 44. Suarez lib. 5. de legib. cap. 16. num. 4. nec Bulla Cœnæ continet specialem censuram, sed est declaratoria illarum, quæ in Sacris Canonibus continentur, DD. in d. *Bulla Cœnæ*.

62 Neque dicas in hoc casu contributionis fuisse recursum ad S. P. & à Papa fuisse ordinatum circa contributionem.

Respondeo enim, quod licet Clerici contribuere teneantur, concurrente necessitate, auctoritate tamen S. P. vt benè Kochier in *vindictis libertatis Ecclesiæ*, lib. 1. cap. 2. & n. 9. Vnatus tom. 1. conf. 174. num. 7. Baldellus in *Theologia morali*, diff. 34. Massimilianus Fanstus de *Aerario claus.* 17. conf. 44. adeò quod semper, quod Principes sæculares voluerint aliquid exigere a clericis, cum licentia S. P. fecerint, & sic Imperator Massimilianus, & Carolus V. ab Alexandro VI. & Paulo III. obtinuerunt, vt pro bello contra Turcas, & Hereticos Clerici contribuerent, Emanuel Rex Lusitanæ cum licentia Leonis X. fecit contribuere Clericos pro bello contra Mauritanos, & Dux Ferrariae cum licentia Pontificis hoc ipsum fecit, Alciatus conf. 165. num. 12. & de Duce Florentiae Marta de *Iurisdict. part. 4. centur. 1. casu 1. num. 12.* & pro Regno Siciliæ præter consensum Ecclesiasticarum personarum Rex noster obtinuit licentiam ab Vibano VIII. die 6. Augusti 1634. & plures refert del Bene cap. 50. dubio 18. sect. 2. licet inquam id verum sit, tamen in præsenti, quia nihil imponitur Ecclesiasticis, vt supra dicebamus, sed sub pena, & dericti solutione fiunt banna, vt tam clericis, quam laici non extrahant.

62 Vnde de Mense Augosti 1658. occasione circumuallationis factæ à Lusitano Exercitu in Cittatem de Baiadox nostri Regis recolenda semper memorie Philippi I V. decreto generali impetrata fuit registratio omnium curruum, vulgo *Carrozze*, seu *Cochij*, coram D. Hieronymo Camargo sui Consilij Castellæ, & quod quilibet ex subditis eas habens collectaret centum ducæreæ monetae pro una vice. Et cum excitaretur dubium, numquid Ecclesiastici tenerentur ad registrationem, & ad eam collectam sub pena duplii, aliarumque incursum, per moram, seu alia amissione, practicato super hoc inter Consiliarios dicti Supremi Consilij, facta fuit consultatio ad nostrum Inuestigatum Philippum, ad illam collectam non teneri Ecclesiasticos, vi- gore dicti decreti, quod iuste admodum sic resoluimus ne laderetur immunitas Ecclesiastica, vt refert Fermosin. in d. cap. *Eccles. S. M. de constit. quest. 38. num. 39.* sed omnes Ecclesiastici regis- trarunt suas carrozas: nec ab hoc abstinuisse aspicientes ad legem politicam vassallagij, eo quod existimarent per tales registrationem, im- munitatem non lædi, sed non consuluisse illam collectam centum duc. ob exemptionem, aliqui verò sponte, & sine villa coactione, donarunt Re- gi, vel eamdem summanam, vel aliam minorem, aut maiorem, considerando afflictionem, & angu- stiam temporis, Fermosin. *vbi supra*.

63 Sed dices iniqua, & iniusta sunt illa tributa, quæ imponuntur super rebus ad proprios usus, & familiae sustentationem necessariis, vt in edu-

liis, & cibis, carnibus, piscibus, pane, vino, oleo, &c. huius generis, quoties quis illa ad pro- prium usum tantum comparauerit, & non in ne- gotiationem, cuius causa neque emuntur, neque inueniuntur, ergo ad usum proprium soliendum tributum nequeunt cogi Ecclesiastici in Regia Dohana, ergo poterunt licet iure petere usum pro rebus necessariis ad usum proprium: Ante- cedens patet ex Cajetano in verbo *Vestigalia*, Driedo lib. 2. de libertate christiana, cap. 2. Me- dina, & aliis apud Dianam part. 1. tract. 3. miscell. resol. 28. Imò Toletus lib. 5. cap. 75. existimat Exactores talium vestigialium incurrere excom- municationem in Bulla Cœnæ aduersus eos, qui prohibita prohibita pedagia exigunt.

Respondeo argum. pendere ab ea quæstione, 64 quam disputant DD. in materia Gabellarum, an scilicet sit iniusta gabella imposta super re- bus deservientibus ad proprium usum; prima opinio affirmat esse iniustam, ex L. uniuersi, C. de *vestigialibus*, vbi pena capitii imponitur illis, qui de rebus ad proprium usum vestigalia exi- gunt, & ex L. omnium. Cod. eod. tit. vbi habe- tur, quod gabellæ solùm imponuntur, vel exi- guntur pro rebus, vel ex rebus mercimonij, & negotiationis causa asportatis, vel delatis, ex eo quia in illis pauperiores onerantur magis, quam diuites, quod est contra formam iustum tributi, quæ est, vt unusquisque soluat intra portionem suarum facultatum; imò, & quia plus grauantur pauperes, quam diuites, qui solent in propriis fructibus ad usum necessarium recolligere, & quia ex istis æquè grauantur Peregrini, & Incolæ, cum tamen causa ad peregrinos non pertineat, tandem quia Iure Canonico damnantur Exactores pedagiòrum, per Text. in cap. quam- quam de censib. in 6. quod intelligitur de peda- giis, quæ imponuntur rebus, quas ad suum usum quisquis defert, ita Toletus lib. 5. cap. 74. Cajet. vbi supra, Tabiena in verbo *Pedagium*, num. 4. An- gelus in d. verb. *Pedagium*, num. 20. Armilla in verbo *Gabella*, num. 20. Ledesma, Molina, Ga- briel, & alij, quos refert Del Bene de *immun. Ec- cleſ. part. 1. cap. 50. dub. 3. 1. sect. 2.* & ante eum Diana part. 1. tract. 11. de *Bulla Cruciata* resol. 38.

Sed verissima sententia, & communis est, ac practicabilior, gabellam posse iuste imponi etiam super rebus ad usum pertinentibus humanæ vi- tæ, ita Suarez, Ioannes de la Cruce, Gaspar Hur- tadus, & alij apud Dianam vbi sup. quia licet pau- peres onerentur, tamen aliquando, & communi- ter, qui pauperes sunt, minus emunt ex dictis bonis, quæ ad usum vitæ sunt necessaria, quam diuites, & licet pauperes in his gabellis contri- buant, ut diuites, ac etiam amplius, ac diuites hoc tamen compensatur à ditoribus, nam quo cario- ra sunt, quæ ad communem usum pertinent, eò solent cariæ vendi opera, quæ pauperes præ- stant in Republica, & sic moraliter in quantum fieri potest seruat inter diuites, & pauperes æqualitas, vt probat Thomas Del Bene, vbi sup. S. Antoninus, Molina, Nauarrus, Valentia, Layman, & alij, quos sequitur Fermosinus in cap. *Eccles. S. M. de Constit. quest. 51. num. 3. cum seqq.* & quod membra Reipublicæ tenean- tur pro bono communii onnes facultates, quin & vitam exponere si necesse sit, omnes affir- mant, ergo multò magis ex rebus ad vietum ne- cessariis aliquid soluere, si aliter bono prouider- ion possit, & ex aliis considerationibus, quas ex Molina, & Diana refert Del Bene vbi sup. & Fermosin. quest. 51.

- 65 Sunt ergo talia pedagia, vel tributa, & vectigalia licita, si nihil aliud attendatur, quām ipsa materiæ conditio, quia quicunque sit finis, siue vius proprij, siue commercij, erit res capax vectigalium, ita Suarez lib. 5. de legib. cap. 16. n. 5. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 33. dub. 7. Molina tract. 20. diff. 669. Vasquez de restit. cap. 6. §. 3. dubio 1. Azor. 3. part. lib. 5. cap. 22. q. 1. Malderus 2. 2. tract. 5. o. cap. 6. dub. 6. Ioannes de la Cruce in director. conscientia praecept. 7. artic. 7. dub. 1. concl. 1. Sanchez lib. 2. consiliorum, cap. 4. dub. 44. Card. de Lugo de iust. diff. 3. 6. num. 26. Giballinus de vectigalibus & gabellis, cap. 20. artic. 8. à num. 20. nouissimè duo Hispani famosissimi, scilicet P. Ioannes Martinez Confessarius nostri Potentissimi Regis Philippi IV. gloriose memoriae, in suo nobiliss. tract. de tritico discursu 5. 6. & 7. inter alios tractatus rerum practicabilium, quem abundè typis mandauit de anno 1660. & D. Archiep. Hispalensis Petrus de Tappia lib. 4. de legib. q. 11. per totam, Consultores illius impositionis in Hispaniis de anno 1660. quod facile probatur, quia neque ex natura rei, neque humano iure tale vectigal prohibitum est, & sic experientia docet in praxi, & argumentum Caietani, & aliorum nihil probat, dicunt enim, quod pauperes grauarentur, non diuites. Respondeo enim, quod diuites plura emunt, quām pauperes pro vnu proprio, & proinde æqualitas seruaretur inter omnes in hoc vectigali pro vnu.
- 66 67 Neque argumentum Toleti aliquid obstat, nam Bulla Cœnæ, quam obiicit plures habet responsiones. Prima, quod vbiique non obligat, vt latè Giballinus lib. 2. de variis commerciis, c. 20. art. 8. fol. 3. 16. vers. Verum, quod prius dixerat noster nobiliss. & doctiss. Dux Diani D. Carolus de Cala de controbannis Clericorum, in fine, quem videlicet ab aliquibus calumniatum, ob hoc quod dixerat Bulla Cœnæ non fuisse receptam in hoc Regno, quando alij de suis Regnis id dicunt, & forsitan dicere Bullam Cœnæ non esse vnu receptam in hoc Regno, significat id, quod ego intelligo, scilicet non possunt imponi gabellæ, neque pedagia sine assensu Apostolico, cap. Innouamus, de censibus, & Bulla Cœna Domini, sed quia talis Bulla in impositione gabellarum, non ligat Principes Superiores, non habentes Superiorum in temporalibus, vt Rex Hispaniarum, Rex Galliarum, Dux Sabaudiæ, Etruriæ, & similes, qui possunt, & de facto imponunt sine vnu assensu Apostolico, in hoc sensu dici potest Bullam Cœnæ in hoc Regno quoad impositionem gabellarum non esse vnu receptam, vt defendit Regens de Marinis tom. 1. cap. 156. nam re vera quoad alia Bulla prædicta quolibet anno publicatur in unaquaque Ciuitate, præterquam quod d. Bulla nihil de novo facit, nisi quod prius in Sacris Canonibus erat dispositum, aggrauat sub poena excommunicationis ipso iure, & Papæ referuat. Circa vero gabellas per Vniversitates imponendas ex causis, solus requiritur assensus Regius de Marinis vbi suprà, & tandem dico Bullam Cœnæ solùm dampnare exigentes vectigalia prohibita, ipsa vero nulla prohibet, quod autem Text. in cap. quanquam, de censibus, in 6. dicat pedagia, exactiones, &c. ex iure Ciuali, & Canonico damnata esse, dico quod loquitur de pedagiis prohibitis in Concilio Lateranensi, in cap. Innouamus, de censibus, & ab Innocentio III. in cap. super quibusdam de verb. signific. quibus iuribus solùm prohibentur pedagia, quæ sine autoritate fuerant indicta, vt illa imposta D. Mario Ghilio

tempore Pontificatus sui fratris Alexandri VII. quæ statim sustulit S. Pontifex Clemens IX. ad suum Pontificatum assumptus.

Neque ins Civile repugnat, præsertim illa Constantini constitutio in diet. l. vniuersi 5. C. de vectigalib. ibi vniuersi Provinciales pro his rebus, quas ad vsum proprium, vel ad fiscum inferunt, vel exercendi iuris gratia renchunt, nullum vectigal à stationariis exigatur; ergo pro bonis ad vsum proprium gabella, tributum, vel datuum non soluitur.

Respondeo enim, quod talis constitutio Principes omnes non obligat, neque ipsum Constantinum obligabat, qui poterat ipsa imponere, si aliunde de iniunctitate non apparebat, & non per hoc evadunt iniuncta, quia talia Constantinus applicauit; ergo ex causis bene poterit Princeps super bonis ad vsum, & familie necessariis tributum imponere, & hoc appellatur tributum Lusitanum ibi frequentissimum, & alibi Sisia, & Hispani vocant Alionola, Molina diff. 663. & 674. num. 9. & de Gallia dicit vstitutissimum Giballinus lib. 2. de variis commerciis, cap. 20. de vectigalibus, artic. 8. in fin. & exactores tributi ad vsum impositi, sine vnu scrupulo possunt exigere, quandiu non constet de iniunctitia eiusdem tributi, vt bene Sanchez vbi suprà, & de Lugo vbi suprà, & fraudantes talia tributa pro vnu proprio, etiam peccant, & ad restitutionem tenentur, quandiu non constiterit de iniunctitia eiusdem, vt post alios Giballinus vbi suprà, in fin. nisi excusentur ob transgressionem legis pœnalis, de qua re videant alij.

Sed quicquid sit de iam dictis quæ ad nostrum propositum nihil faciunt, quia solutio iuris fundaci, iuris Anchoragij, iuris salmarum, iuris ponderum, & mensurarum, iuris exituræ, vel ultimæ exituræ; nihil habet commune cum solutione gabellæ, quia solutio horum iurium dependet à custodia, quām Clerici, & exempti tenentur soluere etiam pro bonis propriis, sic ius exituræ est à Pontificibus approbatum, iura ponderum, & mensurarum nullam habent exemptionem, & de facto videmus Clericos, & exemptos ea iura soluere; ergo in vitroque iure denegando Regularibus, & Monialibus vsum in Regia Dohana nullum, ne quidem veniale peccatum, committent Domini Consignatarij, & Domini Gubernatores, & ad hoc tenetur Dominus Delegatus innigilare, vt suæ conscientiae consulat.

S V M M A R I V M .

- 1 Extractio facta ultra quam sit permisum per licentiam, an cadat tota, an in partem in commissum.
- 2 Gabellam non soluens in loco solito ex ignorantia, an amittat bona, ut intercepta.
- 3 Mulio cum animalibus, & bonis alterius, si gabellam non soluit, an Domino preiudicet.
- 4 Bisectorum extractio pro triremibus Papa, an, & qualiter fieri possit.
- 5 Extractiones Equorum qualiter fiant per extra Regnum.
- 6 Arrestum Reg. Cam. 299. apud Regentem Reuerter. affertur.
- 7 Extractio vini sine debitis licentiis, an etiam Nanem faciat cadere in commissum.
- 8 Text. in l. Cotem ferro, §. Dominus, ff. de publicanis, explicatur.

- 9 *Extractio pecunie precepta ex mercibus in Nundinis Regni, an possit fieri extra Regnum.*
- 10 *Extractio non conceditur ad loca alternativa.*
- 11 *Extractio non est punibilis si reperiatur intra Regnum.*
- 12 *Extractio si fiat cum licentia, & bona statim nanfragantur, quid agendum.*
- 13 *Reg. de Marinis tom. 1. refol. 31. ex seipso reprobatur.*
- 14 *Vestes Sacerdotales, & similia extrahbi possunt sine pena.*
- 15 *Forenses an possint extrahere partem coloniam suam, &c.*
- 16 *Decisio D. de Franchis 434 explicatur.*
- 17 *Pœna delicti quando applicetur Fisco Regio, & quando Baroni.*
- 18 *Inuestitura de mero, & mixto Imperio, an comprehendat Regalias.*
- 19 *Delictum factum de iure municipali, an tollat pœnam Baroni.*
- 20 *Pœna delicti debetur Baroni in casibus suis, quando Princeps sibi non reservat.*
- 21 *Extrahentes, & contra bannos facientes, an gaudeant indultu.*
- 22 *Extrahentes solitis licentiis, si non adducant postea Responsale, an gaudeant indultu.*
- 23 *Dominus Regens Cacacius adducitur ad materiam.*
- 24 *Pœna fisco quesita non venit in indultu.*
- 25 *Pœna tracte an veniant in indultu.*
- 26 *Pœna duplicit pretij, an veniat sub indultu.*
- 27 *Extractionis pœna, quando sub indultu continentur.*
- 28 *Regentis Reuerterij decis. 18. impugnatur, & quare.*
- 29 *Clericorum fructus ex beneficiis, vel patrimonialibus in Dohanam producti, non sunt immunes.*
- 30 *Religiosi, & exempti, si recta via ad se conductant bona in Dohanam immittenda, quid agendum.*
- 31 *Ementes ab exemptis, an soluere teneantur veigalia, & quid è contra.*
- 32 *Immunitatis concessio generaliter facta, an extendatur ad extraordinaria.*
- 33 *Immunitas generaliter concessa, ad futura an extendatur.*
- 34 *Decisio Regentis Salernitani 130. adducitur, & ponderatur.*
- 35 *Priuilegium concessum, quando per secundum tolli conseratur.*
- 36 *Priuilegiorum revocatio, quando, & qualiter possit fieri.*
- 37 *Immunitas concessa, an censatur renuntiata per alias personas particulares.*
- 38 *Immunitas l. si quis Decurio, C. de decurion. lib. 10. ad quæ onera extendatur.*
- 39 *Immunitas l. si quis Decurio, an suffragetur pro debito contracto, &c.*
- 40 *Immunitas concessa generaliter, non prodest ad expensas extraordinarias.*
- 41 *Bannum ne extrahatur à Regno pecunia, non comprehendit pecuniam per transitum reportatam Neap. & quid in Regno.*
- 42 *Tracta pro uno loco concessa prodest pro alio Confederato, non ita in tempore.*
- 43 *Tracta concessa pro certo tempore, potest renocari, & quando.*

C A P V T III.

Vbi explicantur corollaria defendenda ex dictis supra.

VNde infertur primò, quod si quis obtenta licentia extraxerit plus quam per licentiam sibi licitum sit, tunc est quæstio an cadat in commissum totum, quod extrahitur, an verò in illo excellu tantum, & communiter respondet DD. distinguendos esse duos casus. Primus est, quando non est res simpliciter prohibita extrahi, sed solitus soluendis permittitur extractio, vt si quis licentiam habet extrahendi centum dolia vini, & extraheret centum, & decem, tunc excessus tantum cadit in commissum, vt decisum refert Cannauer. *decif. 25.* Secundus casus est, quando extrahitur à Regno res omnino extrahi prohibita, quia nec cum solutione directum extrahi potest, prout est pecunia, aurum, vel argentum, in massa, sive in virga, super qua prohibitione extat pragm. *Sanctio de extractionibus*, & tunc si quis fuerit inuentus extrahere pecuniam Regiam, quæ est prohibita extrahi, & pecuniam exteram, quæ permittitur extrahi, & hoc casu non solum amittitur pecunia, quæ extrahi prohibetur, sed etiam quæ extrahi permittitur, siveque illicitum, trahit ad se licitum, post alios Maulonius *de contrabannis*, quæst. 6. Alexand. Trentacinq. lib. 1. de iure fisci, refol. 1. Regens de Marinis *cap. 222.* in fine.

Infertur secundò, quod si quis extrahat, & transleat per locum, vbi solet solui gabella, & ex ignorantia ibi non soluat, non cadit in commissum, ex Abbatte, Marsilio, & aliis, fundat Reg. de Marin. *ad Reuerter. d. 55 2 n. 1.* vbi tamē dicit, quod si conducant bona à mulione, & non à Domino, illi non praedicatur, secus si à Domino rerum, alij tamen dicunt competere Domino actionem ad bona recuperanda contra mulionem delicto sua bona amitterem, & si ille pauper sit, non amittit bona Dominus, quia esset amittere ex dolo mulionis, quod est iniquum.

Infertur tertio, quod extractio bisectorum pro SS. Domino Papa, vel Republica Venetiarum, est franca directum pro Papa, non pro venditore, vt in *Arrest. 45.* Reg. Cam. apud Regentem Reuerter. sic pro biscoeto & pane, extrahendo tam per Ciniatatem, quam per exteris, quod portatur intra Regnum absque solutione aliqua permittitur extractio, & quod recolligat Magister Portulanus pro parte Regiæ Curiae, pro biscoeto, quod extrahitur extra Regnum, modo subscripto à forallerio, & non à cine pro quolibet centenario soluit tarenus unus cum duobus granis, à cine autem soluntur grana vnde in tantum, & non ultra, vt in *Arrest. 6.*

Infertur quartò extractiones Equorum solitas esse fieri extra Regnum, cum animo illos iterum in Regnum immittendi, & dantur fideiussores ad hunc effectum, vt scilicet in ingressu teneantur extrahentes presentare tales Equos, quorum fuit facta extractio Capitaneo Grassiæ, & facere notamentum in libro, vt possit cassari fideiussio, quod si secus fieri, qui voluerit per testes probare, quod equi fuerint reuersi in Regnum, non admittitur, vt in *Arrest. 318.* Et nota quod cum quidam extraxerit à Ciniate Regiæ quasdam merces per nundinas Salerni, & dedisset cautionem illas asportandi ad dictas nundinas, & appulerit,

6 in Dohana veteri, vbi prætendebat Arrendator exigere dirictus, licet Ritus aliter disponat, fuit tandem per Reg. Cam. prouisum, quod nihil exigit, nam in Salerno adest Regius Fundicus, vt in Arresto 299. apud Reuerterium.

7 Infertur quintò, quod si extrahatur vinum extra Regnum, non factis debitis expeditionibus, tunc tam vinum, quam nauis Fisco applicatur, sed si factis expeditionibus, sed in maiori summa expediatur, quam sit soluta, tunc amittitur vinum, & nauis sequestratur, sed capta informatione, deinde liberatur nauis, quia poterat esse Domini nauis ignorantia in illa maiori summa, vt de anno 1658. fuisse decisum habetur in Arresto 701. inter Arresta Regentis Reuerterij, ad 8 Text. in l. Cotem ferro, §. Dominus, ff. de publicanis, & Capitulum Regni, quod incipit, *Vt eorum fraudibus*, D. de Marinis ad Reuerter. obseru. 552.

9 Infertur sextò, quod quando mercatores exterii pecuniam extraherent ob merces venditas in nundinis Salerni, vel alibi huius Regni, tunc illam possunt extrahere cum licentia Magistri Portulani, vt bis decisum ad fauorem Raguseorum venientium ad nundinas Salerni, refertur in Arresto Reg. Cam. 214. & in alio 193. & notatur etiam, quod extractio concedi debet per unum locum, non per duos alternatinè, vt in Arresto 697. & per hoc ne fiat extractio cum fraude debet eligi Deputatus vir probus, qui cum Portulano vbi adest, & Notario fidem faciat de quantitate onerata, vel de exonerata, & commissa, vt in Arresto 59. Quod si reperiatur propè confines Regni, non incurrit in pœnas extractionis; hinc cum D. Anacletus Russus in Cittate fundorum repertus fuisset cum quantitate pecunia de Regno, & fuisset confiscata, fuit eidem restituta, quia non peruenierat ad confines Regni, vt in Arresto 676. D. de Marinis, & in obseru. 222. & 552.

10 11 Quod si extrahentes solutis expeditionibus amittant in eodem Mari bona, possunt alia extraherre sine noua solutione dirictuum, vt in Arresto 134. fol. 817. & Arresto 186. fol. 832. & in Arresto 324. fol. 860. & in Arresto 332. fol. 862. & in Arresto 390. fol. 959. extrahentes autem per intra Regnum, quando soluant, & quando non legatur Arrestum 6. & 45. & idem negans Reuerter. in Arresto 561. refert decimum in Abbatte immittente in Regiam Dohanan fructus peruenientes ex suis beneficiis prout esse immunes à gabellis pro reliquo, vt soluant dirictus emptores, quia emens à clericis bona non est immunis, & idem dicit de Marinis Arresto 379.

12 13 Infertur septimò non benè dixisse Reg. de Marinis tom. 1. resol. 31. Banna de extractionibus loquentia non ligare clericos, vel monachos cum Diana tract. 20. resol. 15. qui addit, quod si prout proprio extrahunt, tenentur solum denunciare Gabellariis ex Carolo de Graffis effect. 3. num. 257. quia in nouissimis impressis se retrahat, & remittit se ad notata per Reuerter. decif. 222. vbi contra dictum Regentem de Marinis fuit decimus, de qua re Maulon. de contrabannis, quæst. 8. Rowitz. in pragm. 1. num. 50. de annona, & in pragm. de extract. animalium, num. 16. Ciarlin. lib. 1. cap. 31. Sperell. dec. 12. 13. & 14. tom. 1.

14 In uno tamen casu puto dicendum cum D. de Marinis d. cap. 31. scil. in casu relato à Mansonio num. 14. 15. & 16. quando essent vestes ad usum Ecclesiarum, vt sunt vestes Sacerdotales, indu-

menta Altaris, & aliae res sacrae, quia poterunt extrahi, non obstante statuto generaliter prohibente tales extractiones, quod contingit in quadam Mitra Archiepiscopali, quæ mittebatur ad Cardinalem Monopolis, Archiepiscopum Theatinum, quæ cum fuisset intercepta à Commissario Controbannorum prouina Provincia, tempore Comitis de Bencuento huius Regni Proregis, illicè fuit restituta ordine Proregis Cardinali Mellino successori in dicto Archiepiscopatu, & Mansonio vbi supra refert rescriptum diti D. Proregis.

Infertur octauò ad quæstionem, an statutum 15 prohibens extractionem frugum, vietualium, &c. comprehendat forenses, ita quod etiam isti non possint asportare in propriam domum vietualia collecta in eorum Territoriorum sitis, in loco, vbi viget prædictum statutum prohibitum, & Responderetur non comprehendendi, ita Guido Papa decif. 373. vnde forenses non prohibentur extraherre frumenta, & cætera vietualia, quæ anno singulo colligunt in eorum Territoriorum sitis in loco, & Territorio statuti prohibitum, ita decimus refert Thesaur. decif. 151. quamvis ipse fuisset in voto cōtrario, vt in simili dicit Corneus conf. 141. num. 7. lib. 4. sub tali statuto non comprehendit Colottos partarios forenses, qui proinde non prohibentur extraherre à districto statuti prohibitum portionem fructuum eis tangentem pro cultura, late Caballus centuria 1. casu 14. sed Franciscus Marcus dec. 238. part. 2. distinguendum putat, quod vel statutum prohibitum dirigitur in rem, nimurum quia dicit, quod vietualia non extrahantur, & hoc casu comprehendit forenses, non tanquam subditos, sed tanquam Dominos vietualium, & sic comprehendit persona propter rem; si verò statutum loquatur in personam, puta, quia mandat, vt nemo extrahat frumenta, blada, & alia, & hoc casu forenses nullo modo comprehenduntur, quia cum verba dirigantur in personam, quæ est exempta, etiam bona dicuntur exempta propter personam, vt etiam dicit Guido Papa decif. 373.

Infertur nonò cum Præside de Franch. decif. 434. in causa contraventionis pretij, vel in causa contrabannorum, non esse Iudices Barones, sed M. C. V. & hodie est iuncta peculiaris Regionum Ministrorum, ob suspicionem Tribunalis Baronum, qui vel solent esse principales, vel possent subditos indebet vexare causa sibi applicandi bona, &c. & hoc casu pœna applicatur Fisco Regio, non Baroni, Regens Constantius in l. 1. num. 25. C. panis, fiscalib. creditores preferri, lib. 10. Reg. de Ponte de potest. Proregis in tit. de prouisionibus solitis, §. 3. num. 29. Regens de Marinis lib. 2. cap. 170. à n. 4. sic quando delictum non est, nisi de iure statutario, vt in extractionibus à Regno nostro, quia tale delictum fit à statuto, quod fundatum in vi supremi Imperij, & potestatis, quæ nec à Principe separari potest, nec alteri concedi, idè de talibus pœnis non possunt Barones cognoscere, ex Menoch. conf. 604. Imò etiamsi Baro aliquis supremus haberet ius tractarum in sua Baronia, ita vt extractiones illi soluerent portorium, & frandentes vectigalia incidenter in communum, tamen si quis extrahit non applicatur pœna Baroni, sed Regio Fisco, vt iudicatum per Reg. Cam. dicit Regens Moles, de quo Regens de Marinis d. resol. 170. tom. 2. num. 9.

Dices, facta investitura de mero, & mixto Imperio, veniunt omnes pœnæ, & Barones in Fisci locum 13

locum subintrans, Bossius in praxi, in tit. de pœnis, num. 23. & in tit. de Regalib. num. 15. Carauta in Ritu 44. num. 8. post Capyc. decis. 18 §. n. 4. Thesaurus in decis. 132. vbi filius in additionib. qui pro Barone Vassallo, mero, mixtoque Imperio inuestito, per suum Senatum refert decisum, & post Nattam Regens Constantius in l. 1. num. 24. & seq. C. pœnis fiscalibus creditores praferri, lib. 10.

Respondeo, quod in hac materia aliqui distinguunt duos casus. Primus est, quando delictum est de iure prohibitum, & cognitum, & tunc pertinet pœna ad Baronem, tanquam habentem merum, & mixtum Imperium. Secundus casus est, si nouiter fiat à statuto delictum, quod de iure non erat, eique apponatur pœna, vt in pluribus huins Regni Pragmaticis videmus; vnde Praeses de Franchis decis. 434. ait, quod cum fuisset emanatum bannum, vt nemo incederet per Circuitum vendendo bona vetera, sub pœna triennialis remigationis, & fuisset unus captus, qui erat subditus Artis Lanæ, petierunt Consules Artis remissionem ad eorum Curiam, & dum Magna Curia illam denegasset, sub praetextu, quod dictus Inquisitus controvenerat Banno Proregis, per quod erat factum delictum, quod tempore concessionis priuilegij Artis Lanæ Consulibus non erat delictum, appellatione habita ad S. C. discussioque negotio, decretum M. C. V. fuit revocatum, & causa remissa ad Consules Artis Lanæ, quod ita alias fuisse determinatum per Senatum Sabandie in casu simili dicit Amodeus de Ponte questione laudemiali 29. relatus ab eodem de Franchis, & sic fuisse semper practicatum refert Antonius Orificius, tunc Praeses S. C. & olim M. C. V. Fisci Patronus, vt idem de Franchis refert.

19 Ratio vero est, quia, vt benè Foller. in praxi crim. in verbo audiantur excusatores, num. 137. Thesaur. vbi sup. & alij, ac Reg. de Ponte de potest. Proregis in tit. de prouisionib. fieri solitis, §. 3. num. 29. licet de iure communi aliquod non sit delictum, & tale fiat deinde per ius municipale, tamen statim quod sit delictum consumpta est potestas cum legis publicatione, & sic intrat authoritas infeudati generaliter ei concessa, non tanquam quid nouum respectu sua cognitionis, sed tanquam ius antiquum vigore concessionis generalis contra delinquentes, & sicuti Princeps potest facere delictum, non delictum, vel è contra, & sicuti Baro in uno casu debet esse contentus, ita in alio eidem suffragari debet.

20 Respondeo secundò cum Regente de Ponte vbi sup. num. 40. arg. procedere, quando Princeps specialiter pœnas has sibi non reservererit, vni nouiter impositas, quia hoc casu spectabunt ad ipsum, nec Barones possent conqueri de hoc, cum nihil sit eis ablatum de eo, quod habebant, vnde effet Baronem nullum pati præiudicium, quia nullum habebat ius ad talem pœnam, ergo poterat Princeps sibi reseruare, vt in puncto idem D. de Franchis dicit in causis contrabandorum, circa venditionem frumenti, & aliarum rerum, in quibus semper Regia Curia inquirit, non Barones, ex ratione supra allata, & ex aliis apud Reg. de Marinis tom. 2. cap. 170. num. 6. qui num. 7. in fin. refert in causa Ducis Amalphiae habentis ius Portulaniæ; an intercepta res extracta, sive licentia pertineret pœna ad Ducem, & fuit determinatum in Reg. Cam. teste Regente Moles, quod non ad Ducem, sed ad Regem pertineret, quia ius exituræ est de Regalibus; vnde

oportet, vt fiat de eo specialis mentio, ex Iernia in Conſtit. Regn (ea que ad deces) Affl. dec. 122. quia licet DD. dicant concessa iurisdictione, venire merum, & mixtum Imperium, Affl. in Conſtit. ea que ad deces, tamen, vt ibi ait Affl. etus, hoc non procedit in Regno vigore d. Conſtit. vbi Regalib. non veniunt sine speciali concessione, præterim in talibus Regalib, que non solent concedi, Paris de Puteo de ſindicatu in tie de excessibus Baronum in §. excedunt. Itaque ius exituræ, & extractionis est de illis, quæ competenti soli Regi, & licet Baro habeat Dohanam, vti habebat Dux Amalphiae, non tamen habebit ius exituræ, licet alios dirictus habere possit ob Dohanam, late Regens Moles in decis. apud Reg. de Marinis cap. 170.

Infertur decimò ad quæſtionem, an inquisiti de extractione prohibita per Pragmaticas gaudeant indultu generali concessio ob aliquam solemnitatem à Domino nostro Rege, & Resp. regulariter non gaudere indultu, quando sunt bona intercepta, & ad Fisci manus peruererunt, quia Fisco incorporata sunt, l. commissa 14. ff. de publicanis, & vectigalibus, & multò magis si fuerit vendita res, & pretium depositum, quod solet fieri, quando res est peritura tempore, & etiam procedit, quando efflent bona restituta cum fideiūſſione, donec fiat cauſa, quia declaratis interceptis, non gaudent indultu extrahentes, vel quando restituūt bona inquisitis, factis apochis ad fauorem, & securitatem Fisci, quoſque fiat cauſa, nam ea facta, non gaudebunt delinquentes indultu, quia in indultu ſemp̄ dicitur (dummod̄ Fisco nostro cautum non fit) at per cautio- nem, per apocham, per fideiūſſionem, &c. Fisco cautum est, ergo non venit; vt casus comprehensus; fed exclusus potius ab indultu, ita doctiss. Regens Cacacius in alleg. 84. à num. 76. usque ad 82. inter illas relatas à D. Regente de Marinis tom. 3.

Quia vero potest casus contingere, quod extractionis fiat per Proregem, vel per Reg. Cam. licetiam concedentem, & conceditur licentia à Magistro Portulano extrahendi rem de uno ad aliud Regnum, quo casu qui vult extrahere, ante quam extrahat, ſe obligat de immittendis illis rebus ad locum destinatum, & simul producere Magistro Portulano responsale validum extractionis praedictæ, quod si non fecerit, praesumitur contrauenisse Regii Sanctionibus, & apud acta promissis, & quia ſic ſe obligauerat, tenetur ad ius tractæ, ſecundò ad pretium rei tractæ, iuxta valorem conuentum, tempore extractionis, quia ſolet tunc taxari, & ſic casu, quo fit extractionis extra locum destinatum, ex quo non portat responsale validum, conuenit ad tria. Primò ad pœnam corporalem legibus, ſine communibus, ſine municipalibus impositam extrahentibus bona abſque licentia. Secundò ad ius tractæ, quo fuit Fiscus defraudatus. Tertiò ad illud pretium rei tempore factæ obligationis tantum, ideo quæri ſolet, an gaudet indultu hic talis, qui non producit legitima responsalia, & ſunt plures casus diſtinguendi.

Primus quoad pœnam extrahentibus imposi- 23 tam, dico cum Regente Cacacio vbi sup. num. 83. gaudere indultu, dummod̄ pœna non fit ante indultum exacta, incorporata, acceptata, affigata, composita, vel pro ea aliter Fisco non fit cautum, iuxta tenorem indultus, & hoc ſenu pro- cedit decisio Reg. Cam. de qua Reg. de Marinis tom. 1. cap. 183, cum doctrinis, quas allegat.

24 Secundus casus est in iure tractæ, qua per extrahentem fuit Fisco defraudatus, & hoc non obstante indultu debetur, quia agitur de iure Fisco quæsito, & de damno vitando, ergo non poterit in generali indultu comprehendî, tum quia ultra legis obligationem, adest etiam obligatio conventionalis, qua quis se obligauit soluere tractam, quæ obligatio conventionalis non continetur sub indultu, ut plures decisam refert Regens Cacacius d. alleg. 84. num. 83. & 84.

25 Tertius est casus pro quantitate duplicitis valoris rei, quæ extrahitur, debita in casu extractionis contra formam prouisionum, vel casu, quo non producitur validum responsale, &c. non habet locum indulitus, quia illa quantitas, licet debeatur ratione delicti, non tamen debetur ex delicto, quia illud dicitur deberi ex delicto, quod ab ipso delicto nascitur, ut in princ. *Instit. de oblig. que ex delicto nascuntur*, sed quando debetur ex conuentione, & contractu, licet occasione maleficij, dicitur actio civilis, quia debetur immediate ex conuentione, & causa dicitur civilis, etiam quod pœna esset in totum Fisco applicanda, ita post alios Gratianus cap. 9; 6. num. 8. nec comprehenditur sub statuto loquente in criminalibus, Bertazolus *conf. crim. 116. vol. 1.* at indulitus loquitur in causis criminalibus, & delictis, & quando criminaliter proceditur, non autem in causa civili, & in actione civili, quæ ex contractu dependet, Regens Cacacius, num. 87.

26 Quartus est casus, quando nulla præcedente obligatione contingit extractio, & tunc omnes extrahentes gaudent indultu, quia omnes deliquerunt, & nulla adest obligatio Fisco quæsita, ergo, &c. consequens patet, quia ex extractione dicuntur delinquentes, ergo criminaliter tenentur, ergo gaudent indultu, Reg. Cacacius *vbi sù pra. num. 88.* qui ita decisum refert.

27 Ex quibus infertur 11. non bene dixisse Reg. Reuterterium *in decif. 18.* Clericos esse immunes à dirictu Reg. Dohanæ pro fructibus, qui nascuntur in bonis eorum beneficiorum, vel patrimonialibus, excepto tamen si fructus illos à Regno causa negotiationis extrahere vellent, quo casu ex iniueterata consuetudine, & more omnium Dohanarum Regni, Clerici extrahentes à Regno fructus suorum bonorum, sive beneficiorum, sive patrimonialium semper, & indistincte ius fundaci soluerunt, & soluunt, quasi quod excepta negotiatione clerici non teneantur ad ius Dohanæ, quod tamen falsissimum est, quia vel clerici faciunt sibi à Regno venire fructus, puta Sericum, Zuccharum, Lanæ, &c. in Dohanam, & tunc petto à Reuterterio hos fructus conservabuntne gratis Dohanerij, & Ministri Dohanæ sine villa mercede, poterunt sanè id facere; sed non tenentur, ergo ad hanc custodiæ erunt obligati qui cumque exempti, & si veniunt in nauibus, tartanis, aliisque lignis, ius Anchorage soluere nonne tenentur nautæ in onus clericorum, & exemptorum, & si talia bona in Dohana peruenient sunt mensuranda, vel ponderanda, vt sic videatur quid custodiæ causa teneantur soluere, nonne ius ponderum, & mensurarum soluere tenebuntur? ergo quid est hoc, quod d. Reuterterius dixit, nisi iura Regiæ Dohanæ non bene distinguere, & applicare ad materiam, de qua agimus.

28 Quod si fructus sint collecti à beneficiis, & patrimonialibus clericorum, & traducantur, seu imponantur ab eisdem in Reg. Dohanam, ut alio eos transferant, & tenentur ad non faciendam extractionem, aut ut negotientur, & tenentur ad

Dohanam, etiam secundum Reuterterium, aut ut vendant laicis ibi, & etiam laici tenentur, quia laicus emens à clero ius fundaci soluere tenetur per Text. *in l. licitatio. §. fin. ff. de publicanis, & veltigalibus*, vbi probatur, quod licet Fisco sit à gabellis immunis, tamen mercatores à Fisco ementes, nullatenus immunes reputantur, & mutatione personæ mutatur privilegium, *l. Paulus, ff. de acqu. hered.* ergo Dohanæ iura quilibet exempti soluere tenentur.

Infertur 12. quod si Religiosi, & exempti pannamenta, zuccharum, lanam, sericum, &c. factum in suis prædiis faciant sibi à Regno Neapolim adduci, & hoc recta via in eorum Conuentibus asportari præcisa frande vendendi, & aliis tradendi, non tenerentur soluere dirictus Reg. Dohanæ, quia iuribus illius non tenerentur, neque ad hoc cogi possunt, ad evitandas tamen fraudes, an verum sit, quod afferit, Ministri d. Dohanæ possent intercipere ad finem videndi tamen si fraudem committant in præiudicium d. Reg. Dohanæ, ne scil. laicis vendant, quod fit in pane, & aliis rebus, quæ non possunt a Regnularibus laicis vendi, experientia teste in hac Civitate, & ad videndum an sit ex suis fructibus patrimonialibus, vel beneficialibus collectum, quod malitia aucta in præsenti, posset magnum damnum afferre, propterea Ministri Dohanæ possent etiam inquirere.

Infertur 13. Ementes bona, scil. fructus à clericis, & exemptis teneri soluere omnia vectigalia imposita super eis, ex Thesauro *decif. 116.* Reg. Rouit. *dec. 71.* Reg. de Marinis *lib. 1. cap. 169.* num. 6. qui dicit immunitatem alicui concessam, vt pro fructibus sui prædij gabellam non soluat, nullatenus extendi posse ad personas fructus illos ementes, & conducentes, nisi immunitas non personæ, sed rei concessa esset, sicque vt hoc privilegium esset reale, non verò personale: quia tunc ad quemcumque res transiret cum eius privilegio, & immunitate transire diceretur, & ad hoc probandum allegant Text. *in l. 4. §. quamquam de censib.* D. Staibanus senior *conf. 28. per tot.* vbi D. Paulus nepos plura addit, Capiblanc. *lib. 2. de Baronibus, cap. 85. num. 18.*

Infertur 14. cum Iasone, & aliis *in l. si ex toto, ff. de leg. 1.* cum quibus decidit Reg. Cam. Summ. apud Regentem Salernitanum *dec. 130.* quod concessa fuit immunitas, & privilegium Cuiutati Gaetæ ab onere functionum fiscalium ordinariarum, & extraordinariarum, an censemetur concessa etiam immunitas ab onere donatiui, quod in Regno fuit impositum propter bellum inter Pontificem, & Regem Catholicum, & fuit decisum, quod teneretur ex doctrina Dyni, Iasonis, & aliorum, qui in *l. si ex toto, ff. de leg. 1.* dicunt, quod si alicui concedatur immunitas à collectarum onere, si propter bellum superueniens noua imponeretur collecta, privilegium illud non suffragatur, quia interpretationem cecepit, vt ad prima non tencatur non ad aliud extraordinarium, quia fuerat factū donatum ob maximum periculum, in quo Regnum reperiebatur, cum pacto, vt nullus ab eo esset exemptus quo cumque privilegio munitus esset, & tandem quando tractatur de communi utilitate laicorum, & clericorum, tenentur etiam clerici, qua de re Regens Reuterter. *d. dec. 130.* & similiter scripti Regens Moles *in dec. 3. de donatiuis,* Reg. de Marinis *ad Reuterter. obseru. 117.* & 130. vbi querit an privilegium exemptionis alieni Universitati concessum generaliter, comprehendat exemptione

exemptionem à donatiis, & pro parte affirmativa dicit fuisse consideratum, quod immunitas generaliter concessa, comprehendere debet omnem casum, etiam futurum, nec opus est, ut specialis fiat mentio, Alexander, Natta, Dec. Cæphal. & Craueta apud de Marinis *diss. cap. 130.* Sed communior est sententia non venire talem concessionem respectu futurorum, nisi de eis specialiter fiat mentio, ex *I. munus, la 1. ff. de verbis signific.* vbi immunitas non consideratur in iure, nisi à munere, quod necessariò subimus; ergo in donatiis sponte factis, non cedit immunitas, nisi in priuilegio expressè legeretur immunitas à donatiis, vt dictum refert Regens Moles pro Vniuersitate Castris maris de Stabia, quod sub immunitate concessa veniat donatum, & licet alias fuisset dictum contra Vniuersitatem Tarenti, quæ specificum habebat priuilegium à donatio, id contingit, quia priuilegio prædicto fuerat renuntiatum, sicque dicebatur contra Vniuersitatem illam fuisse præscriptum ob continua tam solutionem donatinorum ab anno 1446. vt bene Reg. de Marinis ad Reuerterium obseruat. 130.

33 Insertur decimoquinto, cum eodem Regente Salernitano *d. decif. 130.* posse Regem, necessitate cogente, priuilegium subdito suo concessum renocare, vel suspendere, & discussio articulo idem Reg. Reuerter. *dec. 97.* an priuilegium concessum hominibus aliquis Ciuitatis exemptionis gabellarum per totum Regnum, cum amplissimis clausulis, censeatur derogatum per secundum priuilegium concessum exigendi gabellas ab omnibus & quibuscumque hominibus, non obstante quacunque concessione, gratiis, & priuilegiis aliis quibuscumque personis exemptis, & exemplificat in hominibus Ciuitatis Capuae, qui ab Alfonso I. & Ferdinando I. habuerunt priuilegium exemptionis gabellarum per totum Regnum, cum amplissimis gratiis, & priuilegiis, & clausulis derogatoriis omnibus aliis priuilegiis, & gratiis factis, & faciendis, & quod d. priuilegio nullo tempore censeatur derogatum, nisi de eo fieret specialis mentio, & postea concessit Ferdinandus I. priuilegium exigendi gabellas, & passus à quibuscumque qualitercumque priuilegiatis, fuit disputatum, an Capuani tenerentur ad solvendos passus, & pedagia habentibus hoc secundum priuilegium, & fuit solenniter disputatum, de quo priuilegio Capuanis concessio agit latè Iacobus de Mauro in *alleg. 16.* vbi pluribus.

34 mediis demonstrat non potuisse. Secundum illud priuilegium Capuanis prodest contra Dominos Territoriorum, ob passus, quia antequam esset concessum Capuanis priuilegium erat illud concessum, & idem fundat *alleg. 27. & 28.* vbi latè agit, quando Princeps possit suum renocare priuilegium, & an secundum priuilegium tollat primum, & an secundum speciale deroget primo generali non facta mentione de eo, & vtrum secundum priuilegium, in quo adest clausula, *reuo- cans omnia alia priuilegia*, etiamsi de eo specialis mentio esset habenda, reuocet primum, in quo adest clausula, quod non intelligatur reuocatum, nisi de eo fiat specialis mentio, & quod in secundo priuilegio adest clausula motu proprio, ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis, & plura notat Anna *alleg. 53. num. 6. cum seqq.* &

35 Reg. Capyc. Galeota *alleg. fiscali, responso 22.* vbi latè agit de reuocatione priuilegiorum etiam quæ transferunt in naturam contractus pretio accepto, vel ob merita subditorum, vel non subdito con-

cessorum, & quando dicantur in contractum transire, nec renocari possint, & de clausulis derogatoriis, & earum viribus, & de clausula de plenitudine potestatis, & priuilegium alicui concessum semper intelligitur concessum, dummodo alterius ius illæsum remaneat, Oltrad. *conf. 237.* Calderinus *conf. 1. de priuileg.* vbi ait omne priuilegium, omnemque concessionem intelligi sine tertij praividicio, idque siue ad Principis petitionem, sine motu proprio concessum sit, post alios de Mauro *alleg. 27. n. 8.*

Sed est quæstio, an priuilegium alicui Ciuitati concessum, vt sit immunitas à solutione alienius gabellæ censeatur sublatum, si demum post concessam immunitatem constaret aliquos ex Ciuitibus gabellam soluisse, de qua re disputat Nicolaus Euerard. *conf. 21. num. 21.* vbi negatiuè respondet, quia non per hoc, quod singulares personæ de populo renuntiant priuilegio eique contrauenient, dicitur, quod Ciuitas priuilegiū amittat, & ad hoc allegat Andream de Barulo in *l. 2. C. de his qui sponte mun. subeunt, libro 10.* & ibi Ioan. de Platea, vbi dicit, quod immunitas vectigalium à Rege Apulia Ianuensibus, & Pisaniis concessa, nullum recipit præindictum per solutionem vectigalium factam ab aliquibus, de populo etiam voluntariè, quod dictum refert, & multum commendat Iason in *l. fin. ff. de constit.* *Principum, & Felin. in c. cum accessisset, de constit.* ratio assignatur, quia singulares personæ priuilegio populo concessio renuntiare non possunt, ad Text. in *cap. cum omnis, de constit.* de qua te legas scripta per Ioan. Angelum Pisanellum in *allegat.* *Jacobi Antonij de Mauro, & Regentem de Marinis add. decif. Reg. Reuerterij, decif. 97. in fin.*

Sic immunitas concessa patri duodecim filiorum, de qua in *l. si quis decurio, C. de decurion.* lib. 10. non prodest eidem respectu onerum contractorum per Vniuersitatem, antequam exceptio patri perteniret, Reg. Reuerter. in *dec. 438.* ex *l. 2. §. quoad munera, ff. de vacat. & excusat. mu- nerum, Ripa in l. ex facto, n. 17. ff. vulg. & pupill.* qui ait, quod sicuti numerus liberorum deficiens, patri non nocet, quoad immunitatem adeptam, ita numerus liberorum superueniens, quoad munera suscepit ei prodest non debet; idque ex eo, vt idem operetur propositum in proposito sicut oppositum in opposito ad Textum in *leg. fin. §. filius, ff. de leg. 3. & in cap. 1. de constit.* Reg. Constantius in *d. l. si quis Decurio,* num. 11. & 12. *C. de decur. lib. 10.* & notat, quod in dies per Reg. Cam. expediuntur promissiones, vt pater duodecim liberorum non gaudeat im- munitate quoad æs alienum contractum ante eius immunitatem acquisitam, & ad hoc est decisiō similis Reg. Camer. relata per Vinium in *addit. ad decif. 88. num. 10.* vbi ait bona laicorum ad Clericos hæreditario iure peruenta obnoxia esse pro collectis solvendis respectu debitorum contractorum tempore, quo possidebatur per ciues laicos, cuius Viuij verba refert de Marinis ad Reuerter. *decif. 438. in fin.* Sed in hoc casu Vniuersitas pro præcisâ coactione debet adire Iudicem Ecclesiasticum, vt cogat Clericū soluere debitum contractum per laicum super bonis illius a Clericis possellis, ex Rotæ decisione in illa Brundusina bonorum apud Farin. *decif. 42. p. 2. in posth. D. de Marin. in addit. ad Reuert. dec. 438.*

Insertur decimosexto, immunitatem concessam alicui Vniuersitati ab omnibus oneribus, tam ordinariis, quam extraordinariis non suffragare eidem, vt non teneatur ad expensas pro re-

paratione viarum, pontium, & similium, neque eidem suffragatur, quoad expensas faciendas pro militibus hospitandis. Ratio est, tum quia Clericus immunis ab omnibus oneribus, tū ordinariis, tum extraordinariis tenetur ad expensas, quæ sunt pro murorum, & pontium reparatione, *l. placet, l. ad instructiones, C. de sacros. Eccles.* tum quia in *l. i. & final. C. de quibus muneribus, vel prestation. nemini licent se excusare, lib. 10.* habetur, quod habitantes in domo Principis, licet immunitatem habeant ab omnibus muneribus, prout etiam dicitur in *l. negotiantes, Cod. de excus. munerum, lib. 10. & in l. semper, §. Magistratus, ff. de iure immunit. nihilominus* à pontium, & murorum constructione non excusantur, tum quia privilegium à publicis muneribus alicui concessum continet tacitam conditionem, ut ad munera, & functiones, à quibus nemo excusat, non extendatur, late Reuerter. *decif. 439.* qui sic decifum refert per Reg. Cam. & tenet Regens Moles *in tit. de excus. iurium fiscalium, q. 7.* vbi ait decifum per Cam. Vniuersitates Regni immunes à functionibus fiscalibus non esse immunes ab expensis pro pontibus, viis, & aliis reparandis, Reg. de Marinis *ad decif. 439.* qui agit à quo Indice sint cogendi Clerici renentes ad tales expensas.

*40 Infertur decimo septimò, quod banna prohibentia extractionem pecuniae extra Regnum Neap. non habent locum si quis externus adducat secum pecuniam Neap. non ut expendat, sed ut in Messianam Ciuitatem transportet, si reperiatur illam asportare, quia non fuit in Regno pecunia immis̄a, causa permanendi hic, sed per transitum; ergo bannum non habet locum in hoc casu, vt late Alexand. *consil. 36. lib. 4.* & subdit Reg. de Marinis, quod si statuto canatur, ut nullus extahat frumentum à Ciuitate Neapol. si quis illud asportet à Ciuitate Aneræ Neap. vt illud transferat ad alium locum, pœnam non incurrit, vt idem de moneta dicit post Aviles *in cap. Praetorium*, idem Reg. de Marinis *vbi suprà, & tradit Borrellus lib. 3. de Magistratib. cap. 14. num. 33. cum seq. verùm hoc maximam habet difficultatem per pragm. 10. sub tit. de extractionibus*, ut aduerit Ronitus, est prohibitum extrahi pecuniam ab hoc Regno, sine licentia Proregis, & pecunia etiam extera non potest extrahi, vt latè Ronit. *in d. pragm. & refert etiam omnes Reg. de Marin. in obseru. 441. per totam.**

*41 Infertur decimo octauo, quod si quis habeat licentiam extrahendi frumentum, sine tractam à Regia Curia extra Regnum pro certo tempore, illo finito, non potest amplius vti, quia agitur de interesse concedentis, qui pro tali tempore habebit abundantiam, pro alio verò non, sed si concedatur tracta pro certo loco, & ille vtatur pro alio loco etiam amicorum, vel confederatorum nulla erit pœna taliter extrahenti, & licet valeat argumentum de tempore ad locum, vt notat Euerard. *in sua Topicale legali in loco à tempore, &c.* tamen fallit, quando militat dinersa ratio, vt in praesenti, & sic decifum per Regiam Cam. dicit Reg. Reuerter. *decif. 17.* vbi Reg. de Marinis *in obseru.* & ibi fuit etiam decifum non esse molestandum quandam, qui habuit tractam pro certo loco, tali pretio, & postmodum vendidit pro alio loco cariori pretio, quia id nullo iure fuit prohibitum.*

42 Infertur decimonono, quod si extractio fiat vigore tractae concessæ per Reg. Curiam præcio certo pretio, & postmodum antequam fiat successat penuria Regni, poterit reuocari, soluto per

Regiam Curiam pretio accepito, Regens Reuerter. *decif. 425.* sicut etiam licitum est fidem falle, vbi supernenit notabilis, causa non implendi, sic Principis contractus à se iuratus, reuocari potest ex noua causa superueniente, vt post Menochium, Maurum, Azeuedum, Tappiam, & alios refert Regens de Marin. *in obseru. ad d. decif. 425. per totam.*

Hæc sunt, quæ ad materiam nostram sufficere 43 cogitani, si verò plena manu de contrabannis velles habere notitiam, & praxim cum Theorica coniunctam, præsertim hodiernis temporibus siste parumper, quia est sub prælo aureus liber Domini mei Regij Consiliarij Francisci Rocco, in quo de hac materia habebis plena manu, vbi quid vidit, quid decidit doctissimus hic Consiliarius cum suis Consociis habebis. Scripsi die 23. Februarij 1668.

DISCEPTAT. CCCXIV.

S V M M A R I V M.

- 1 *Cessionarius, ut agat propter evictionem promissam, quid teneatur probare.*
- 2 *Cedens nomen debitoris promittens evictionem fauore dotis, an censeatur promittere exigibilitatem.*
- 3 *Evictionis alio non competit, nisi sequuntur sententia.*
- 4 *Cessionarius si fuerit negligens in exigendo quomodo, & qualiter sibi praividet usque ad num. 9.*
- 10 *Cessionarius, ut agat contra cedentem procedere debet exactissima discussio nominis debitoris.*
- 11 *Cessionarius, ut agat contra cedentem debet debitorem facere carcerari, vel saltim, ut constet illum ausfigisse, vel non inueniri.*
- 12 *Cessionarius debet sollicitè exigere, & qualiter.*
- 13 *Fideiussor non potest molestari à creditore, qui neglexit exigere à principali debitore.*
- 14 *Cessionarius, ut agat contra cedentem, qui promisit nomen debitoris exigibile, debet producere sententiam declaratoriam, qua fuit declaratum debitorem cessum non esse solvendum.*
- 15 *Debitor dicitur exigibilis, quando eius bona possunt adiudicari.*

A R G U M E N T U M.

Textus in leg. si nomen, ff. de hæredit. vel actione vendita explicatur. Diligentia facienda per cessionarium contra nomen debitoris cessum, vt agere valeat contra cedentem, quæ sint. Et an requiratur, vt producat sententiam declaratoriam, qua declaratum sit debitorem non esse solvendo.

FACTVM, ET EIVS

PRO

V.I.D. Hieronymo, & Io. Francisco.

Carbonus Att. Mag.

DRIMÒ, quia d. actor agit vigore promissæ euictionis, non aliter sequutæ ad instantiam creditorum cedentium, quo casu non posset effugi, quin tenerentur, ex quo cedens debet præstare nomen debitoris, verum l. si nomen, ff. de hæredit. vel act. vend. Mangil. de euict. quæst. 80. num. 12. Roderic. de ann. redit. lib. 2. c. 21. num. 13. sed prætendit euictionem fuisse sequutam, vel imminere ad instantiam prætendorum creditorum d. debitoris cessi; verum in hoc casu d. cedentes ad aliquod non tenentur ex causa d. euictionis promissæ, ex quo illa fuit promissa simpliciter; & sic non de facto, & proinde tenentur de euictione tantum de iure, idest, facere debitorem cellum obligatum, & non de facto, idest, debitorem esse soluendo, Bald. conf. 72. vol. 3. cum aliis apud Surdam decif. 326. num. 4. 1. quos sequitur Roderic. loc. cit. num. 10. & sic dum euincerentur hypothecæ ad instantiam creditorum anteriorum debitoris cessi, cedens non tenetur, d.l. si nomen, & l. periculum, ff. de pign. l. si plus, §. fin. ff. de euict. Becc. conf. 105. num. 13. Surd. ubi sup. & conf. 22. num. 34. Eugen. conf. 75. vol. 1. Roderic. loc. cit. ante man. 14. & licet actor prætendat fauore dotis cedentes teneri facete d. nomen debitoris etiam exigibile ex allegatis per Praef. de Franch. decif. 108. ad limit. d.l. si nomen, attamen limitatio prædicta controvèrtitur, & longo stilo impugnatur validissimis fundamentis per Horatium Montanum controv. 45. omnino videndum, cuius dicta non curto transcribere.

2. Verum dato, & non admisso, quod prædicti cedentes tenerentur facere d. nomen debitoris non tantum verum, sed etiam exigibile vigore d. euictionis promissæ, adhuc præd. contenti veniunt absoluendi multiplici ex capite.

3. Primò ex quo pro euictione non competit actio, nisi sequuta sententia, & eius exequitione, l. habere licere. ff. de euict. l. qui rem, C. cod. Bart. in l. emporiem in princ. ff. de act. empr. Gabellin. de euict. §. 3. num. 160. Simon Artaman. obsernat. singul. obseruat. 229. num. 1. quæ sententia adhuc non est sequuta, nec sequi potest, ex quo prædictus cessionarius nullo iure potest excludi per alios creditoris d. q. Fabritij concurrentes, ex quo creditum Portiæ vxoris d. q. Fabritij de anno 1604. est posterius credito dictorum cedentium de anno 1597. creditum vero montis figuratur cum reuerentia, ex quo instrumenta per monsem producta sunt merae cartulæ nullam fidem facientes, vti extractæ ab actis, & schedis notariorum mortuorum, quæ conseruantur penes hæredes fol. 254. 147. & 248. contra dispositionem constitutionis Regni instrumentorum robur; respectu vero crediti d. Catherinæ iuxta eius petitionem fol. 390. ex instrum. dotali per eam producto fol. 35. & 36. appareret Didonem Riera uxorem q. Camilli Barresi eius secundi viri matrem Lauræ de Nouellis matis d. Catherinæ promisisse d. q. Iulio Cæsari Barrese filio d. q. Camilli pro dotib. d. Lauræ eius filiæ duc. 460. in pecunia, & duc. 70. in pannis, ære, & ferro, & tamen non producitur solatio d. duc. 460. sed

tantum d. duc. 70. in pannis ære, & ferro per d. q. Camillum receptorum, & tertiariam fuisse promissam tantum pro rata dotum receptorum, qui duc. 70. vna cum rata d. tertiaria, nec spestant d. Catherinæ, tum quia illa non est hæres d. q. Lauræ eius matris, sed ei vigore constitutionis Regni in aliquibus successit d. q. Fabritius exclusa d. Catherina, quæ licet sit hæres d. q. Fabritij eius fratri; attamen d. q. Fabritius est debitor dictorum de Padiglione; in modum dum d. Catherina non conficit inuentarium solemne hæreditatis d. q. eius fratri, prout ei fuit oppositum fol. 318. & prout ex inspectione d. inuentarij apparet fol. 310. cum seq. ex quo non fuit citatus in eius confectione d. Gulielmus certus creditor, nec citatio per edictum contra credidores incertos fuit affixa, sed tantum publicata in platea publica, & sic d. Catherina teneretur etiam de proprio ad solutionem d. debitum; etiam si ipsa esset hæres d. q. Lauræ eius matris, per dictum inuentarium non solemne confessum essent confusa eius iura.

Secundò quia etiam si d. Gulielmus veniret 4 excludendus à prædictis aliis prætensis creditoribus, quorum credita absorberent valorem dictorum bonorum stabilium exequitorum, & venditorum, quod prætendi minimè potest adhuc ex alio prædicti cedentes ad nihil tenerentur, & venirent absoluendi ab impeditis per d. Gulielmum, & hoc ponit gladium ad radicem, cum ipse fuerit negligens in exigendo dictum creditum ab anno 1610. usque ad præsens, infra quod tempus potuisse illud exigere, prout apertissimè fundatur.

Primò, quia à d. anno 1610. siluit usque ad annum 1624. quo tempore via ordinaria obtinuit decretum solutionis dictorum duc. 130. pro 13. annatis tertiarum decursarum d. fol. 231. præcedente termino ordinatio super eius petitione fol. 227. cum seq. infra quod tempus poterat liquidare d. instrumentum via ritus pro capitale, & tertiiis contra dictum q. Fabritium viuentem mortuum, deinde in anno 1627. vt ex decreto præambuli fol. 308. prout liquidauerat in anno 1608. pro primis, quinque annatis, maturatis in anno 1607. cum interuentu ipsorum cedentium, vt supra, & contra eum exequi facere realiter, & personaliter, qui certissimè ad euitandam liquidationem, exequitionem, & carcerationem soluisset, prout obseruanit tempore primæ liquidationis factæ pro primis quinque annatis, ac etiam pro tribus aliis deinde maturatis in d. anno 1610. quæ adhuc apparent solutæ vigore d. decreti interpositi in d. anno 1610. ex quo in anno 1623. petiit tantum duc. 130. pro 13. aliis annatis, vt sup.

Secundò, ex quo à d. anno 1610. à quo d. 6 Fabritius cessauit à solutione tertiarum, debebat contra eum sequestrari facere fructus bonorum stabilium, & exequi mobilia, dictaque bona stabilia locari facere nomine M. C. seu S. C. prout licet sero ea locari fecit in anno 1632. per totum annum 1635. de quibus afflictibus obtinuit decretum, quod afflictatores ei soluerent duc. 68. vt sup. & sic dum apparet, quod d. Territoria, & Vineæ pro tribus annis inceptis à mense Iunij 1632. fuerunt afflictata nomine S. C. pro duc. 100. & sic pro duc. 33. 1. 13. pro quolibet anno d. fol. 385. & 397. & domus fuerunt locatae pro duc. 30. vt ex decreto fol. 397. qui in totum capiunt summam duc. 63. 1. 13. pro quolibet anno, nec poterant locari minus quantitate prædicta,

cta, cum fuerint appretiata in d. duc. 1068. imò ~~œ~~conomi montis opposuerunt ea esse valoris duc. bisimile, fol. 34. a d. anno 1610. vsque ad prælens ad d. rationem fuissent percepti a prædictis afflictibus plusquam duc. bisimile, vitra quod pro tallo castanearum fuit facta oblatio duc. 13. d. fol. 366. super qua nec fecit accendi candelam, & singulis decem annis ex d. tallo fuissent totidem percepti; imò nec procurauit, quod dicti afflatores pro dictis annis tribus fecerint depositum permittendo prædictos fructus percipi per dictum debitorem, & eius heredem.

7 Tertiò, ex quo mortuo d. q. Abbatie in anno 1603. superstite d. Fabritio eius filio, & herede à d. fol. 198. qui fecit inventariū d. fol. 202. à terg. licet sub die 1. Iulij 1626. fuisset ordinatum, quod d. Fabritius infra biduum exhibeat bona inventariata ad finem vendendi fol. 282. d. Gulielmus nunquam procurauit eorum exhibitionem, ex quorum pretio potuisset ei satisfieri.

8 Quartò, ex quod. Gulielmus in pede eius supplicationis fol. 303. à terg. asseruit, quod quatenus d. mons prætenderet esse creditorem d. q. Abbatis Iulij Cæsar, & Fabritij, exegerat, & erat in quasi possessione exigendi nonnullos annuos census debitos à diuersis particularibus dictis patris, & filio descriptos in pede supplicationis prædictæ, scilicet in vna manu annuos duc. 2. pro capitali duc. 26. in alia ann. duc. 1.4. pro capitali duc. 20. in alia annuos ducatos. 1.4.5. pro capitali duc. 10. 3. dictumque montem possidere duo alia corpora bonorum stabilium dictorum patris, & filij ibidem descripta, super quibus prædictus Gulielmus petiit adhuc assentiam, & non curauit facere probationes necessarias in termino præfixo, sed laudauit in autores dictos cedentes in d. anno 16. 5. & sic duos annos, & ultra post clapsum dictum terminum, in quo fuit facta electio examinatoris, & commissa audientia testium in mense Februarij 1633. d. fol. 322. licet produxerit tantum instrumenta prædicti crediti dictorum patris, & filij contra prædictos debitores, vnum ex eis de anno 1599. & duo alia de ann. 1602. fol. 323. 329. & 330. & copiam apocharum exactiōnis factæ per dictum montem à dictis debitribus fol. 33. quas nec curauit verificare, & sic dum fatetur in d. eius supplicatione ex hoc capire posse excludere dictum montem, quatenus esset creditor, & quatenus non apparet creditor, petiit super iisdem effectibus, & bonis sibi præstari assentiam pro d. credito ei cesso, & non curauit facere probationes necessarias in termino ei præfixo, & laudauit in autores dictos cedentes post clapsum dictum terminum, consequens est, quod non potest agere de euictione; dum tempore denunciationis probationis perierant, & sic denuntiatio ei non optulatur, licet secus esset, quando etiamsi fuisset facta denunciatio vendori, seu eedens succubuisse ex allegatis, per Vrsill. ad dec. Afl. 49. num. 2.

9 Quintò, quia venditis dictis bonis sub hasta, vt sup. prædictus Gulielmus per tot annorum cursum non procurauit fieri depositum pretij oblati, & consignari possessionem emptori.

10 Ex quo infertur, quod ad hoc, vt cessionarius possit agere de euictione contra cedentem etiam in eo calu, quo tenetur, facere nomen debitoris cessum exigibile, debet præcedere exactissima discussio nominis debitoris cessi, & eo non reperto soluendo, datur actio contra cedentem l. fin. ff. si cert. pet. iuncta ibi gloss. l. decem, ff. de verb. oblig. prout sic Fulgos. & Imol. concludunt in d. l.

fin. & hanc esse communem sententiam dixerunt Ruin. conf. 45. num. 5. vol. 5. Menoch. conf. 778. num. 3. promittens enim nomen debitoris idoneum, & exigibile, aliud non est, nisi fideiembere in casu quo realiter exactio cum effectu non sequatur, ita in puncto habetur in l. cum ostendimus, §. fin. de fideiuss. & nominat. heredum tutoris, ibi, (cum idoneum esse firmauerint, fideiussor vicem sustinent,) & sic per illam Text. firmarunt Simon de Petris conf. 89. num. 7. Barz. decis. 110. num. 13. Gratian. discept. forens. 327. num. 55. Cæsar Manente decis. 54. num. 56. hinc dixit Menoch. in conf. 58. num. 3. 4. & seq. quod promittens nomen debitoris exigibile, non debet illud manuteneri facilis exactiōnis, ita vt si difficile exigi possit, non tenetur, & diligentia debet præcedere, vt cessionarius contra cedentem redire possit, & sic, quod cessionarius utatur debita diligentia contra debitorem cessum, ipsumque statim excutiat, nam si id non fecerit, & eius deterioratio processerit ex eius culpa, seu negligencia, vt puta quia debitör cessus à principio erat soluendo, & postea per incuriam cessionarij effectus est non soluendo, id culpa cessionarij imputatur Becc. conf. 105. num. 5. Mang. de emēt. quest. 79. num. 1. & 2. qui sub num. 9. dicit etiam requiri, vt cessionarius faciat carcerare debitorem cessum, vel saltim constare illum aufugisse, vel non inueniri, hocque docendam esse per relationem bivariorū, quia cessionarius dicitur procurator in rem propriam. Jacob. de Aren. in tract. de cess. action. num. 72. Franc. de Crass. in tract. de cession. iurium, num. 11. prout etiam expressè dictus cessionarius sic fuit constitutus in instrum. dictæ cessionis, & mandatarius debet consummari, ac perficere mandatum suscepsum, alias esset in dolo. l. dolus, ff. mandat. Magon. decis. florent. 93. num. 9. & mandanti datur actio contra mandantem l. si mandantero §. fin. ff. mand. §. mandatum inst. mandati, & procurator ad iudicia tenetur etiam de leuissima culpa. Aret. ibidem num. 9. Mangil. ibidem num. 4. cum seq. & ex eo, quod est procurator in rem propriam, tenetur defendere cedentem Bald. in l. si quis, num. 2. ff. de procurat. & qui potuit congruis iuris remediis quicquam assequi, si fuerit negligens, dicitur in culpa. Gloss. in c. si Clericus in verb. negligentia de præben. in 6. Becc. d. conf. 105. num. 16. imo etiam in dolo d. l. dolus Soce. conf. 272. num. 6. vol. 2. Gozad. conf. 38. num. 11. Petroch. conf. 13. num. 8. cum seq. Sebalt. Medic. de casib. fortuitis, p. 1. quest. 9. & sic vniuersum damnum ipsi cessionario cedere debet l. quod quis, ff. de reg. iur. c. damnum cod. tit. in 6. Eugen. d. conf. 73. num. 55. Franc. Marc. decis. 73. & 79. num. 11. l. fideiussores in id & ibi DD. ff. de fideiuss. Bald. Castr. Salic. & Alex. in d. l. fin. ff. si cert. pet. Ludouic. Gomes. super reg. Cancellarie in reg. de triennali in epilogi casuum negligentia casu 66. Rimini. iun. conf. 52. num. 6. Ruin loc. cit. Petroch. d. conf. 13. num. 14. & conf. 26. num. 24. Gozad. d. conf. 38. num. 12. Barz. dec. 72. num. 5. & 10. qui dicunt Cessionarium debere statim, & sollicite exigere, omnemque conatum apponere, alias secus agendo contra cedentem ei regressus non datur, qualitercumque interim debitoris conditio deterior fiat, alias sequeretur absurdum, quod cessionarius posset eius arbitrio, immò calliditate exactiōnem differre in damnum, & pernicie cedentis absque villa eius culpa, quod non est permittendum. Eugen. d. conf. 73. Becc. d. conf. 105. num. 29. sequitur Matthæus Coler. de processu execut. p. 1. cap. 10.

²³ cap. 10. num. 34. Ruin. d. conf. 45. num. 5. & quod fidei nullorū non possit molestari à creditore, qui neglexit exigere à principali debitore, postquam ille effectus est non soluendo admiserunt Socc. conf. 233. vol. 2. Bursat. conf. 224. num. 27. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 45. num. 73. Foller. de censibus, vers. huicmodi censualia, num. 84. per Text. in d. 1. fidei nullorū in id.

Immò ultra diligentias cessionarij ad hoc, vt cedens in casu, quo tenetur facere nomen debitoris exigibile, requiritur sententia declaratoria, debitorem cessum non esse soluendo quæ hic deficit, vt supra Bald. in l. stipulatio ista, §. habet ff. de oper. nou. nuntiat. & ibi Ang. Rom. & Ias. Bar. & Ang. in §. sed neque Anth. de fidei null. Bald. & Salic. in Anth. hoc si debitor C. de pign. & in Anth. sed hodie C. de act. & obl. Bald. in l. sancimus, §. 1. C. ad Trebel. Raph. Cum. Ro. Cafr. & Alex. in l. exitus, ff. de acq. poss. & in d. l. decem, Bald. in l. tutores, ff. de confirm. tut. Aret. in §. si quis in fraudem inst. de act. Georg. Natt. in clem. sepè in princ. de verb. sign. Rom. conf. 93. in fin. & 291. Magon. dec. Florent. 47. num. 10. Mangil. d. q. 78. num. 3. vbi dicit, quod non sufficit diligentia usque ad sententiam, & tunc dicitur inexigibile, vbi per relationem exequitoris apparet nil fuisse inuentum Soc. d. conf. 233. num. 5. cuius contrarium apparet in calu nostro, cum fuerint exequuta tot bona stabilia appretiata, & vendita, immo etiam si bona prædicta non reperirent emptorem, non potest dici facta excusio, & sic nomen debitoris inexigibile, cum non reperto emptore debeat fieri adjudicatio iuxta Anth. hoc nisi C. de solut. & sic debitor dicitur exigibilis, dum eius bona adjudicari possunt, vt latè probat Regens de Pont. conf. 26. num. 11. vol. 2. maximè quia in promptu ostenditur de non iure prædictorum creditorum, quibus etiam ius competitor, quod negatur, poterat eis longè satisfieri de fructibus ditorum bonorum ex negligencia dicti Gulielmi per spatiū annorum 34. a d. anno 1610. non sequestratorum, & ex pretio bonorum mobilium remansorum in hereditate d. q. Abbatis exhiberi ordinatorum à d. Fabritio herede, & exhiberi non procuratorum per d. Guglielmum sub spe licet frustratoria posse post tot lustra agere contra d. cedentes in authores laudatos post 25. annos, ac post elapsum terminum in indicio moto per dictum cessionarium contra debitorem cessum, ac contra dictum montem possessorem tot nominum debitorum, & bonorum stabilium d. q. Abbatis; quinimò circumscripta prædicta negligencia, quæ tergiuersari non potest, inhabilitas superueniens post cessionem pertinet ad cessionarium l. pupilli, §. soror ff. de solut. vbi Bar. & Cafr. ibi dicit hoc menti tenendum, Cum conf. 4. Dec. conf. 99. num. 4. Osasc. decis. 62. num. 10. Surd. d. conf. 22. num. 33. Barz. d. decis. 110. num. 12. Mang. d. q. 80. num. 11. & procedere hoc etiam in causa dotis dicit Bart. in l. Mexia, ff. sol. matr.

Quocumque ergo pars se vertat, non poterit effugere quin cedentes ipsi veniant absoluendi ab eius impetitis, tanto magis, quod ei potest esse consultum super d. bonis per eum exequutis, & venditis, & super aliis possessis per d. mortem, & alios, immò etiam quatenus veniret excludendus à prædictis aliis prætensis creditoribus, quod prætendi minimè potest, sibi imputetur per tot negligentias per eum adhibitas in exigendo à principali debitore per spatiū tot lustrorum.

In. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

DISCEPTAT. CCCXV.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti species, de qua hic adducitur.
- 2 Dotis constitutio promissa in successione conseruanda verum valeat, & habeat secum antefati obligationem.
- 3 Articuli disputandi quales sint in presenti usque ad numerum octauum.
- 9 Dotis promissio super hereditate viuentis absque illius consensu nulla est.
- 10 Dotis constitutio nulla dicitur, si consistat in pacto de succedendo.
- 11 Hereditas viuentis in dote data matrimonio dissoluto, qualiter non valet.
- 12 Dotis promissio conditionaliter facta, quem producat effectum.
- 13 Dotis constitutio est contractus, qui re contrahitur.
- 14 Antefatum non oritur ex dote nulliter promissa.
- 15 Afflitti decisio 333. declaratur.
- 16 Dos non soluta nulla oritur obligatio antefati.
- 17 Antefatum an debeatur per illa verba ex aliis iussis causis, si dos non detur.
- 18 Thori decisio in secunda parte in verbo antefati qualiter procedat.

ARGUMENTVM.

Dos an possit permitti super hereditate viuentis, & quid si ante mortem dissoluatur matrimonium, & an oriatur obligatio antefati ex dote nulliter constituta, & quid, si in capitulis sint apposita illa verba ex aliis iussis causis.

IVRIVM ALLEGATIONES,

PRO

Matthæo Daniele.

Actuar. Strina.

RAESVPPOSITO in facto quod 1 contemplatione matrimonij inter Felicem Apicellam, & Cæarem Danielem tunc contrahendi, & postea contracti per prædictam Felicem fuerit constituta, siue promissa dos consistens in successione, quam sibi sperabat deuolui in casu mortis Aureliae Amatradæ eius auiæ tunc, & nunc etiam viuentis tam super illius dotibus ducatorum trium mille, quam etiam super antefato ducatorum mille, & quingentum per eandem Aureliam lucrato ob mortem illius viri, ac etiam super portione sibi competente super bonis extra dotibus similiter post mortem prædictæ Aureliæ, ac etiam super quibusdam prætensionibus quas assernit sibi fuisse cessas.

Et è contra tam prædictus Cæsar, quām Mattheus eius pater constituerunt antefatum pro illa

KKK illa

illa quantitate, quæ effectualiter consequetur, & recuperabitur de supradictis dotibus seruata forma Regiæ Pragmaticæ, & si consequeretur pars ipsius dotis, antefatum intelligatur constitutum pro ea rata dotis, quæ consequetur, ut supra seruata forma Regiæ nouellæ Pragmaticæ additis subscriptis verbis formalibus v.3. *Ita che non conseguendosī cosa alcuna di detta dote non s'intenda constituto antefato alcuno sopra detti beni di detti padre, e figlio.*

Et postea contracto dicto matrimonio cum id durasset pro tempore vnius anni cum dimidio obiit prædictus Cæsar vir prædictæ Felicis superstite filia nata ex prædicta Felice, condito testamento in quo prædictam eius vxorem vniuersalem hæredem instituit, si vitam vidualem seruauerit præterita prædicta eius filia; & cum prædictus Matthæus petiisset in S. C. declarari nullum prædictum testamentum, tum quia conditum per prædictum Cæarem filium familias in eius potestate constitutum, tum etiam ob præteritionem prædictæ eius filiæ, & insuper declarari nullum ius competere prædictæ Felici etiam pro antefato prædicto. Postea prædicta Felix egit contra ipsum Matthæum sacerum petens immitti in possessionem bonorum hæreditatorum prædicti quondam eius viri virtute prædicti testamenti, quatenus verò illud nullum declarabitur petiit condemnari ipsum Matthæum ad solutionem antefati saltim pro summa certa prædictorum ducatorum 4500. licet ad tempus mortis eius auia seruata forma Regiæ nouellæ Pragmaticæ citra præiudicium consequendi restantem summam recuperatis aliis bonis promissis.

Modo pro ipso Matthæo dicitur ipsum penitus molestari non posse pro prædicto antefato ex subscriptis.

- 3 Primò, quia de iure prædicta dos nulla censetur ex quo successio prædicta auia vincentis contra iuris prohibitionem fuit constituta, & propterea non existente dote non potest deberi antefatum.
- 4 Secundò, quia circumscripta nullitate prædictæ constitutionis dotis dum non fuit factus casus prædictæ successionis constante prædicto matrimonio. Inde nec etiam nunc, propterea quemadmodum fuit dos conditionaliter constituta. Ita etiam antefatum eatenus censetur constitutum, quatenus fieret casus prædictæ successionis.
- 5 Tertiò, quia stante dispositione dictæ Regiæ nouellæ Pragmaticæ antefatum non potuisset etiam ex conventione constitui ultra partem dotis verè existentis.
- 6 Quartò, quia nos sumus in claris cum fuerit expresse, ut supra conuentum in prædictis capitulis matrimonialibus, quod non censeatur constitutum antefatum, nisi pro quantitate, quæ cum effectu fuerit consequuta, & propterea ea non consequuta etiam si casus successionis factus fuisset, adhuc antefatum non deberetur.
- 7 Quintò, quia nunc non agitur contra virum, sive super eius bonis, sed contra sacerdotem.
- 8 Quoad primum pro eius fundamento dicitur ex duplice causa prædictam dotem nullam censeri.
- 9 Primò, quia fuit prædicta dos constituta super successione prædictæ eius auia vincentis absque eius consensu, & propterea tanquam contra prohibitionem iuris constituta de huiusmodi constitutione nulla est ratio habenda cum censetur contra bonos mores iuxta Text. in leg. fin.

C. de pæct. vbi omnes, & latè probat, & ita bis per Sac. Consil. fuisse declaratam nullam cessionem hæreditatis vincentis refert Præfid. de Franchis in decif. 89. quem Text. similiter habere locum etiam in filiis, & descendenteribus eius de cuius successione agitur communiter teneri testatur Cagnol. ibidem num. 109. & num. 113. cum seq. licet in casu nostro cesso fuerit facta viro, & sic personæ non descendenti, & ideo multo magis viget prædicta prohibitio.

Secundò, dicitur prædictam constitutionem dotis esse nullam non solùm in præsenti casu in quo non interuenit consensus auia prædictæ, verum etiam si ipsa promisisset eius successionem eamque in dotem constituisse adhuc nulliter constituta censeretur, prout per Text. in l. pactum quod dotali, C. de pæctis, notat ibi Bald. num. 1. vers. Item nota, Salyc. num. 1. vers. Item quod hæreditas, & Iason ibidem num. 6. & post eos Dec. num. 6. 7. & plenissimè comprobatur post alios Boër. in consuet. Bituricen. tit. des coutumes concernans les mariages, §. 5. sive fin. in fine, vers. Et ex prædictis, fol. mishi 68. qui omnes constituent regulam quod successio vincentis non potest in dotem dari quod comprobatur ex quo etiam alias generaliter non valet pactum de succedendo etiam factum per eum de cuius successione agitur etiamsi iuramentum adesset quod in casu nostro non adest, prout ita communiter teneri testatur, & latè probat Fachin. controvrs. iur. lib. 8. cap. 72. & Cacher. decif. 100. num. 17. cum seq. Cum ergo prædicta dotis constitutio fuerit nulla. Propterea non potest deberi antefatum etiam attento iure communi per quod disponitur quod dos data donationem propter nuptias theretur, iuxta Text. in Auth. dos data, C. de donat. ante nuptias. Immò etiam dose validè constituta antefatum non deberetur, nisi pro dose sive eius rata, verè soluta, prout relatis aliis tam regnicolis, quam exteris firmat Reg. Ronitus in consil. 50. num. 10. vers. Secunda exceptio, volum. 2. vbi num. 18. refert ita fuisse per S. C. decilum in causa per eum ibi relata ultra quod in casu nostro est hoc indubitatum stante prædicta Regia Pragmatica, & ex pacto, & aliis infra dicendis.

Quoad secundum principale motinum dicitur quod circumscripta prædicta nullitate, etiam dato, & non concessio quod potuisset huiusmodi successio sive hæreditas vincentis in dotem dari tamen cum nondum facto casu prædictæ successionis matrimonium fuerit dissolutum, prædicta dos destinata nulla dicitur, & habetur, ac si penitus non fuisse constituta, quod probatur Primò, ex quo absque dubio prædicta dos censetur conditionaliter constituta quatenus hæreditas prædicta ipsi mulieri devolueretur, prout declarat Cagnol. in d. l. fin. num. 69. il. 2. C. de pæct. & quod successio prædicta ei devoluntur constante matrimonio, sive quo dos esse non potest, iuxta Text. in l. 3. ff. de iure dotium, cum aliis ad ductis per Mantic. de tacitis, & ambig. lib. 1. 2. tit. 1. num. 67. cum huiusmodi dos deferire debet pro oneribus matrimonij, iuxta Text. in l. si pater 79. ff. de iure dotium, & ibi Salyc. notat probatur etiam in l. Julianus 2. 1. iuncta Gloss. ibi codem tit. ac etiam in eodem casu censetur constitutum antefatum pro rata dotis, quæ consti tueretur in esse iuxta prædictam Regiam Pragmaticam, cum ergo matrimonium dissolutum fuerit ante devolutionem prædictæ successionis in dotem destinata, immò etiam ad præsens adhuc

ad hoc non fuerit deuoluta , propterea censemur defecisse conditio huiusmodi constitutionis dotis , & consequenter defecit conditio constitutionis etiam antefatii pro rata eiusdem dotis , deficiente enim conditione contractus habetur pro non facto iuxta Text. in l. decem cum concord. ff. de verbis. obligat . & ideo etiamsi nunc post dissolutionem matrimonij fuisset deuoluta praedicta successio , & sic conditio extitisset , tamen nulla intelligeretur dos cuius conditio existit tempore quo extinguitur iuxta Text. in d. l. Julianus. invenit. Glos. vbi Bart. ita eum Text. summat , & similiter Bald. & Salycket . & idem expresse etiam probatur in l. si pater 79. ff. eodem , & ideo dicitur quod prorsus defecit conditio praedicta dotis constitutionis cum venerit ad casum a quo incipere non possit , sed deberet extingui ; immo si posset interpretari , quod etiam deuoluta successione post solutum matrimonium dos efficere tur , talis constitutio esset nulla , prout in praedictis iuribus probatur , & omnes DD. praedicti ibi declarant.

13 Quod probatur alia ratione , quia constitutio dotis est contractus qui re contrahitur , prout declarat Bart. in l. iuris gentium , in fine principij , ff. de pact. cum ergo non fuerit factus casus praedictae successionis constante matrimonio , propterea sequitur quod praedicta successio , quae fuit in dotem data non potest censeri in esse producta , & ideo non existente re in dotem data non potest esse dos : nam de iure non solum contractus , qui re contrahuntur non possunt esse sine re ; verum etiam contractus , qui consensu contrahitur , prout est emptio non existente re empta , nullus dicitur nam nullo modo fieri potest sine re iuxta Text. in l. nec emptio , ff. de act. empt. etiam quia cum dos sit qualitas , quae rei in dotem datae adiicitur non potest esse sine subiecto : nam non-entis nullae sunt qualitates , iuxta Text. in l. eius qui , §. quod si stipulatus , & ibi Ias. notat num. 3. ff. si certum petatur.

14 Ex quibus firmissime probatum appetit nullam censeri dotem constitutam , & proinde non posse praetendi antefatum , tum ex regula iuris quod data dos donationem propter nuptias meretur , & non alias iuxta Text. in Aub. dos data , C. de donat. ante nuptias , tunc etiam ex aliis infra dicendis.

Ex quibus erit tertium motuum fundatum in dispositione Regiae nouellæ Pragmaticæ , quæ prohibet constitui antefatum ultra ratam in ea taxatam habito respectu ad dotem datam , & in ea inter alia statuitur quod in dotibus excedentibus ducatos 4000. antefatum sit tantum , quarta pars . Dum ergo dos praedicta nulla dicitur , immo habetur pro non constituta cum defecerit conditio in eius constitutione adiecta propterea non potest dari pars nihil ex iuris regula vulgarissima quod non entis nullae sunt partes , iuxta Text. in d. l. eius qui , vers. Quare , ff. si certum petatur . vbi omnes notant : nam alias dispositio pragmatice praedictæ facillimè posset reddi elusoria si etiam dos fictitia , & figurata , quae non habet aliquam essentiam dotis posset sufficere pro lucifactione antefatii quod per eandem Pragmaticam prohibitum est excedere taxam in eadem factam pro rata dotis constitutæ.

15 Nec praedictis obstat decis. Affl. 333. ex adverso adducta , vbi refert decisum quod si dos fuerit promissa per mulierem , & eidem per virum concessa dilatio ad soluendum , & postea pendente dilatione fuerit dissolutum matrimonium

nium , debeatur ipsi mulieri antefatum : nam ad eam faciliter responderetur quod est magna differentia , & diversitas rationis inter casum nostrum , & casum praedictæ decisionis Affl. : nam in casu nostro fuit constituta dos conditionaliter in casu quo successio praedicta in dotem data ipsi mulieri deuoluatur , ut supra : cum ergo non fuerit deuoluta , & iam dissolutum fuerit matrimonium defecisse censemur conditio , & sic habetur pro non constituta quod est in dote promissa in diem , quia dilatio non impedit ortum obligationis , prout impedit conditio , quæ nihil ponit in esse , iuxta Text. in leg. cedere diem , ff. de verborum significat . quæ differentia in specie in terminis nostris dotis de qua agitur constituta sub conditione , quæ non existit constante matrimonio expresse probatur in dict. leg. Julianus 21. ff. de iure dotium , vbi Glos. Bart. & omnes Doct. declarant.

Sed quid immorarim in praedictis cum nos habeamus pactum clarissimum , & expressum adiectum in praedictis capitulois matrimonialibus quorum vigore agitur in quibus expressè fuit conuentum quod eatenus censeatur constitutum antefatum , quatenus cum effectu fuerit praedicta dos consequita , & pro ea rata tantum , quæ effectualiter consequetur , & sic etiam ex praedicto pacto infertur quod etiamsi fuisset factus casus successionis praedictæ adhuc non debetur antefatum , nisi prius fuisset cum effectu sequuta consequentia dotis , & non est dubium pacta in hoc esse omnino seruanda , prout declarat latè post alios Campagna in cap. Regni mulier dotariorum , n. 90. circa finem .

Ex quibus etiam appetit non obstat illa verba ex solito stylo Notariorum apposita in praedictis capitulois , videlicet , quod praedicti pater , & filius habentes respectum ad praedictas dotes , & ex aliis iustis causis constituerunt antefatum praedictum : nam ultra quod praedicta verba non obstant quando dos non fuit soluta , prout bene probat , & per S. C. etiam decisum refert Regens Ronitus in consil. 5. o. num. 17. cum seq. vol. 2. insuper respondet quod possunt intelligi cumulatione , scilicet quod non sufficiente praedictæ causæ , nisi omnes simul unitæ . Insuper respondet quod in casu nostro cessat difficultas stante pacto praedicto clarissimo , quod non censeatur constitutum antefatum , nisi dote cum effectu consequita , ut supra , & etiamsi non adessent verba tam expressa mulier antefatum non posset lucrari , nisi fuisset expressè constitutum , prout latè post alios probat idem Regens Ronitus in dicto consil. 5. o. num. 8. & in hoc casu expressè dicitur quod non censeatur constitutum , nisi dos effectualiter consequatur , & tandem dicitur quod stante dispositione dictæ Regiae Pragmaticæ non potest constitui antefatum ultra ratam dotis vere constitutæ , & propterea non solum deficit voluntas , verum etiam potestas , & ideo cessat omnis disputatio iuxta tradita per Doctores in l. 1. ff. de verb. oblig.

Vltimò dicitur quod nos non sumus in vitro , sed agitur contra sacerdotum , qui nec etiam ad praedictum antefatum tenebatur se obligare iuxta tradita per Thorum in sesunda parte compendij decis. in verbo antefatum , vbi ita per Sac. Consil. decisum refert , & multo magis cum matrimoniu[m] praedictum fuerit contra voluntatem ipsius patris contractum , & ideo stante quod ipse cum talibus conditionibus expressis sic limitate se obligauit ; Propterea non potest extra conuenta-

immo contra formam ipsius conventionis ad aliquid teneri.

Et ex predictis cessat oppositio ex aduerso facta, tam de osculo, quam de virginitate amissa, quia ex dispositione, tam iuris communis, quam predictae Regiae Pragmaticæ nunquam potest fieri lucrum antefati etiam in virginibus nuptis, nisi adsit dos effectuè soluta, ut supra, & etiam respectu ipsius socii penitus non obstat cum ipse nec osculatus fuerit, nec nunti virginitatem abstulerit, quæ omnia, quatenus militarent, prout non militant, procederent respectu viri oculantis, & deflorantis, & propterea succedit iuris regula quod poena debet tenere suos authores, l. *sancimus*, C. de pœnis, nec pater pro filio tenetur iuxta tit. C. ne filius pro patre, vel pater, pro filio teneatur.

DISCEPT. CCC XVI.

S V M M A R I V M.

1 Legitima matris in bonis filij decedentis ex testamento matre in legitima instituta, præteritis sorore utrinque coniuncta, ac nepote ex alia sorore prædefuncta est tertia tertia, quam habitura esset mater, si cum ea concurrenter præteriti.

Decis. Sacr. Consil. qua ita fuit liquidata legitima refertur, ibid. & num. 3.

Contrarium verius esse ostenditur à num. 4. rationibus num. 5. 8. 24. 25. 26. 27. 33. 34. & 35. auctoritatibus Doctorum, numero, & grauitate maiorum, num. 42. & rerum indicatarum auctoritate, num. 45.

2 Soror superstes, & nepos ex sorore defuncta in successione fratris, succedunt cum matre defuncti.

3 Legitima ita debetur ascendentibus sicuti descenditibus.

6 Eaque aucta est in ascendentibus, ut & in descenditibus.

7 Fratribus, aut sororibus in bonis fratris nulla debetur legitima honesta persona hærede instituta.

9 Successio, quæ defertur ex testamento, attendenda non est in liquidatione legitime, sed omisso penitus testamento, reducenda res est ad successionem ab intestato, considerata cum persona matris persona fratrum.

Quod quomodo se habeat, declara ut num. 13. & num. 23.

10 Soror propter dotationem excluditur, à fratribus, non ab aliis.

11 Renunciatio excludit fœminam renunciantem, si is, cuius contemplatione renunciatio facta est, supereft, aut fecit testamentum; secus si moriatur ab intestato.

13 Filius naturalis & adoptivus eti succedant ab intestato, non tamen minuant legitimam matri debitam.

14 Stante statuto, quod filia fœmina non succedat statibus masculis si pater decebat filii exhereditatis instituto extraneo, & præterita filia an dicat testamentum nullum, & n. 15. & quare non dicat data veritate decisionis quod non dicat, num. 18.

16 Diversa sunt quod frater, vel soror, quæ non succedunt contra testamentum, quia nulla illa legitima debetur ex testamento faciat

partem in computatione legitime. Et quod fœmina exclusa statibus masculis, si cesse causa exclusionis, ex quo frater, cuius contemplatione excluditur soror, sit exhereditas, possit ex hoc soror admitti contra testamentum.

17 Fœmina exclusa per statutum propter existentiam masculorum, censetur exclusa etiam à legitima, & à iure impugnandi testamentum paternum, vel maternum, quia censetur exhereditata.

19 Baldi fallentia ad l. cum queritur, C. de inoffic. test. posita num. 12. quod legitima, quæ ab intestato debetur, regaletur secundum ordinem successionis ab intestato, sed respectu personarum, quæ ita ex testamento, ut ab intestato succedant, non de transuersalibus, defenditur, & quibus iuribus, n. 20. & 21.

20 Legitima quanta hereditatis pars fuerit per l. cum queritur, C. de inoff. testam. & quanta per auth. nouissima, eod. tit. & quibus aliis iuris locis ea habeatur, & num. 21.

22 Verba §. si quis mortis, & alia l. cum queritur, l. nam parentibus, text. in §. fin. instit. de inoffic. testam. referuntur.

24 Legitima semper est ut integra tertia, vel medietas à patrimonio ascendentis, vel descenditibus deducenda respectu matris in illa instituta præteritis, sororibus, vel fratribus.

Et diminutio partium non est respectu patrimonij, sed vocatorum ad legitimam.

Nec datur casus in legitima debita descenditibus quin sit integra tertia, vel medietas à patrimonio ascendentis deducenda, licet diminuatur inter succidentes.

25 Probatur ex absurdo, quod alias sequeretur filio decedente solum relicta matre, cui deberetur tertia totius, & illo decedente relicta sorore, ac nepote, ut in casu presenti tertia portionis.

26 Qui non admittitur ad successionem, non facit partem in computatione legitime, si est à successione ex dispositione legis, vel statuti totaliter exclusus puta si nihil reservaret ad beneficium personæ, quæ excluditur.

27 Fœmina statuto exclusa à successione, cum quo debeat dotari, si dos, ad quam vocatur, non succederet loco legitima, quia totaliter censetur exclusa, nullam facit partem.

28 Consil. Theodor. alleg. 35. num. 27. exploditur, cum ait, in regno receptam esse opinionem, quod soror exclusa per Constit. Regni, In aliquibus, faciat partem si sit dotata, nec potest applicari conclusio illa ad casum, de quo in presenti consultatione, & quare num. 29.

29 Fœmina exclusa per Constit. In aliquibus, dummodo sit dotata de paragio, non censetur à legitima exclusa, quia paragium id, succedit loco legitima, vel loco debiti iure naturæ.

30 Filius exhereditatus licet non succedat, an faciat partem in computatione legitime, varie referuntur sententiae, & quicquid sit, dicitur hoc non decidere casum, quando mater instituta est in legitima præteritis sororibus, quibus nulla debetur vlo unquam casu legitima, instituta honesta persona.

31 Filius exhereditatus ut admittatur ad partem, multa possunt occurtere, & ideo facit partem.

- tem quoniamque adest s̄es admissionis, & enumerantur casus, quibus potest admitti.
- 32 Filius ex heredatus si repudiat, non facit partem in computatione legitima.
- 33 Frater præteritus in bonis fratris nullatenus admittitur in computatione legitima, existente valido testamento, turpi persona non instituta, & herede hereditatem adeunte.
- 34 Matri instituta in legitima à filio huic fratribus præteritis integra tertia, debetur absolute, & de per se, non autem considerato iure accrescendi, quod probatur auctoritate, & ratione infallibili, num. 5.
- 37 Faciens actum, ad quem quis tenebatur, & cogi poterat, non dicitur illum voluntarie fecisse.
- 38 Legitima matris ait diminuatur & non sit tertia totius hereditatis, facto legato fratri, vel sorori testatoris, sed tertia sit liquidanda deducto illo legato, refertur opinio Bald. affirmantis, sed refellitur, num. 39. & 41. ex Surdo, & aliis, qui dicunt, quod tunc frater, vel soror videtur honorata, ut qualibet extranea, & detracta prius integra tertia parte pro legitima matris, legatum ex restanti parte hereditatis sit soluendum, cum decif. Rot. Rom.
- 40 Legata & si pia, non minuit legitimam de irre debitam.
- 43 Bart. fuit discipulus Iacob. Butrig. quapropter Butrig. opinio, & auctoritas præualet auctoritati, & opinioni Bart.
- 44 Bartol. sententia, quod matris legitima in ea instituta à filio, præteritis fratribus, sit tertia tertia, non integra tertia totius est singularis, & omnes tenent contrariam Iacob. Butrig. uti communem magis communem, veriorem in punto iuris, & receptiorem, à qua non sit recessendum tam in scholis, quam ubi agitur de causis finiendis, & num. 46.
- 47 Rota Romana auctoritas præualet communi opinioni, eiusque tam magna auctoritas est in Sacr. Consil. ut in graui articulo voluit se informare à Dominis de Rota.
- 48 Decif. D. Præsid. de Franch. decif. 63. non applicabilis casui, quo mater fuit instituta in legitima, fratribus præteritis ex diuersitate specierum.
- 49 Decisio in causa Capituli Barenensis cum Girota de Roberto diuersa à facto huic causa.
- 50 Testamentum est nullum matre, vel filio in legitima non institutis.

ARGUMENTVM.

Legitima matris in ea instituta à filio, præteritis sorore utrinque coniuncta, ac nepote ex alia sorore præfuncta, est tertia integræ hereditatis, non tertia portionis, quam fuisset mater habitura ab intestato, explosa decif. XXII. Regentis Rouiti.

IVRIS RESPONSVUM,

P R O

HÆREDIBVS AVRELIAE

d'Anfora;

C V M

Venerabili Ecclesiæ Diuorum Matthæi, & Francisci, herede Octauij Cimini.

Dominus Consil. Salinas Commissarius.

MORTVO medico Octauio Cimino condito per prius testamento, in quo vniuersalem hæredem instituit venerabilem Ecclesiam Diuorum Francisci, & Matthæi huius Ciuitatis, ut ex testamento, fol. 8. præterita Victoria Cimina sorore utrinque coniuncta, ac etiam filio Hieronymæ alterius sororis prædefunctæ, & instituta Aurelia de Anfora eius matre in legitima, his sanè verbis.

Item institisco, & lascio ad Aurelia de Anfora mia madre la legitima, che di ragione li spetta, la qual voglio che se l'assegni sopra li beni miei antichi, ouenutomi dal q. Gabriele Cimino mio padre, & dall'heredità del q. Anello Cimino mio fratello, fol. 9. à tergo.

Cum quo de liquidatione legitimæ prædictæ fuisset actum in Sacr. Consil. sub die 15. Martij 1623. fuit eiusdem Sacri Consilij decreto declaratum legitimam spectantem eidem Aurelia esse tertiam portionis, quam habitura esset ab intestato, ut ex decreto, fol. 287. & sic non integrum tertiam, sed tertiam tertiæ, cum ab intestato nedum successisset Aurelia mater, ac Victoria soror, ut ex Text. in auth. defuncto, C. ad Tertull. sed etiam nepos ex prædefuncta sorore, ad Text. in §. 1. auth. ut fratrum filij succedant pariter, & cum Reg. Rouit. in luculenta, quam edidit in hac causa dec. 22. in ord. conatus fit probare iustitiam decreti, ac motiva votorum & in præsentiarum de dicti decreti reclamatione agitur, quam cniexè defendimus: vnde onus mihi erit contrariam sententiam de iure veriorem clarissimè demonstrare, ac ad decisionis obiecta breuiter respondere. Hoc verò ut clarissimum euadat, triplici nitor medio rationibus scilicet, maiori Doctorum numero, & grauitate, ac indicatarum rerum auctoritate.

Quoad rationes.

Verissimum est ita deberi legitimam ascendentibus sicuti descendantibus, Text. est ad literam in l. nam et si parentibus, 15. ff. de inoffic. testam. ac proinde autem esse legitimam alcendentium uti descendantium, ut elicetur ex Text. in §. si verò, iuncta Gloss. in verb. in omnibus, litt. Z, in auth. de triente. & semiss. & probat Facchin. qui de Gloss. non meminit lib. 4. controuers. iur. cap. 28. & DD. omnes in auth. nouiss. C. de inoffic. testam. & tandem fratribus, aut sororibus in bonis fratris nullam deberi legitimam nisi turpi persona instituta, l. fratres, C. de inoffic. testam. ibique gloss. & Doctor Aflct. decif. 204. Suar. in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic.

inoffic. testam. ampliat. 16. in princ. Cassan. in consuet. Burgund. tit. de success. rub. 7. §. 2. num. 10.

Crauet. conf. 256. num. 4. Quæ cum solidissima sunt principia, à nemine hucusque controvessa,
8*ex his resultat irrefragabilis ratio nostram conclusionem misericè probans ut non definit matris legitima esse tertia totius hereditatis, quia sorori factio testamento per fratrem, & non instituta turpi persona, nulla de iure debetur legitima, et si nulla debetur legitima non concurrit cum matre, cui legitima debetur, & consequenter non facit partem, & si non concurrit, neque facit partem nulla iuris arte potest minuere legitimam matri debitam, quæ est tertia totius hereditatis, ita in individuo loquuntur Imola in l. plane si eadem 34. §. si duobus, sub num. 3. vers. item inducitur, ff. de leg. 1. Fabian. de Giocli. in d. auth. nonissima, num. 43. & seq. Alb. Brun. de stat. art. 12. num. 110. Reg. de Ponte conf. 6. num. 1. & conf. 68. num. 11. & 12. lib. 1. Surd. conf. 404. omnino legendus post num. 5. vers. 13 verior vero mihi videtur illa sententia, lib. 3.*

Nec obstat aduersariorum obiectum ut in liquidatione legitimæ non sit attendenda successio,
9*quæ defertur ex testamento, sed omisso penitus testamento reducenda est res ad successionem ab intestato, ut in auth. nouissima, C. de inoff. testam. 1. Papinianus, §. si quis mortis, ff. cod. ergo necessariò fatendum inquiunt, quod quemadmodum ab intestato succederet non mater sola, sed etiam fratres vtrinque coniuncti, & in casu nostro etiam nepos ex præmortua sorore vtrinque coniuncta; ita in liquidatione legitimæ non sola persona matris est connumeranda, sed etiam fratres, & sic non tertia totius, sed tertia eius portionis, quæ ab intestato competenter, iuxta numerum taxatum in d. auth. nonissima, quod motuum fuit unica ratio prædictæ decisionis, ut inquit Reg. Rouit. d. dec. num. 13. vbi ausus est dicere, quod hæc consideratio ponit gladium ad radicem, quam rationem licet decisionis tempore doctissimus tunc cause patronus conatus fuerit vitare ex facto ponderando quod in successione ab intestato non aderat qui potuisse concurrere cum matre; nam licet superesset soror Victoria, cui testator legavit medietatem bonorum antiquorum, tamen erat exclusa tam per dotationem primo loco factam per communem patrem, & aliam secundo loco ab ipsomet fratre testatore, quæ dotatio etiam unica sufficit ad totalem exclusionem ab alia successione, tum etiam erat exclusa per renunciationem, quod motuum unani miter fuit per Sac. Consil. habitum pro absolu to non subsistere: nam dotatio bene efficit ut dotata excludatur à masculis, non autem ab aliis, &*

11 renunciatio tunc excludit foeminam renunciantem quando superesset is, cuius contemplatione facta est renunciatio; vel si is, in cuius beneficio facta est renunciatio, fecit testamento, non autem si ab intestato decessit, ut inquit Dom. Rouit. a num. 2. vers. unus tamen ex aduocatis, usque ad num. 7. cum quo concurro, & in omnibus ab ipso allegatis habendo, pro ut habuit Sac. Consil. pro vero hoc factum non, tollere difficultatem præsentis questionis.

12 Sed respondet ad motuum, conclusionem supradictam procedere respectu illorum, qui non solum æqualiter succedunt ab intestato, sed etiam æqualiter concurrant in legitima condito testamento, quales sunt descendentes, & ascendent es, secus autem respectu illorum, qui licet æquis portionibus succedunt ab intestato, condito au-

tem testamento nostra concurrunt in legitimam, quales sunt fratres, vel sorores, quibus nulla debetur legitima honesta persona herede instituta, ita respondet Bald. in d. auth. noniss. num. 11. & ibi Fabian. de Giocli num. 45. vers. non obstat, Oldrad. conf. 123. in fin. Gabr. conf. 94. num. 12. & 13. lib. 1. Bursat. conf. 115. num. 8. vol. 1. Peregr. de fideicom. art. 38. num. 13. vers. tertio quia legitima, Sard. consil. 104. num. 6. 7. & 8. quibus addo Ant. Fabr. in suo Codic. lib. 6. tit. 8. definit. 22. num. 2. usque ad 6. Praeses Senatus Pedamontani Ioan. Anton. Bellon. in tract. de iure accrescendi, cap. 6. quæst. 16. sub n. 7. cum seqq. vbi sub num. 75. usque ad 81. infert ex hoc ad duo notabilia exemplia: primum in testatore, qui reliquit matrem, & filium naturalem, qui ab intestato in sextante succederet: secundum in eo, qui reliquit filium adoptum, qui licet ab intestato etiam succederet, non tamen isti matris legitimam minnunt, quia contra testamentum succedere non valent, ut latius apud eum est videre.

Quæ Bald. ac sequacium communis responsio, inquit Reg. Rouit. in alleg. decis. à num. 14. vers. hac Baldi responsio, usque 15. quod torsit animum votantini, & quod fuit elaboratum in tollendo hanc responsem, ad argumentum Bart. & quod tollitur per Francisc. Aret. in d. l. plane, §. si duobus, ff. de leg. 1. vbi dicit hoc non esse verum, quia maximum sequeretur absurdum, nimurum 14 quod stante statuto quod filia foemina non succedat stantibus masculis, si pater decebat filiis ex hereditatis instituto extraneo, & præterita filia foemina, filia possit dicere testamentum nullum, quia stante ex hereditatione masculorum ipsi non succedunt, & perinde est ac si non essent filii masculi, & tamen hoc est falsum, ut dicunt communiter DD. in l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de lib. & posthum. præterea dicit hanc fallentiam ad l. cum queritur, C. de inoffic. testam. de iure non probari, & addit Reg. Rouit. d. num. 15. vers. sed ultra prædicta, quod hoc motuum Bald. nullo iure potest habere aliquam iuris subsistentiam, signum nunquam agitur, nec agi potest de liquidatione legitimæ quando defertur successio ab intestato; nam tunc singuli capiunt eam portionem, quæ à lege sibi ipsis defertur, sed tunc quando adest testamentum, & mater fuit instituta; nam tunc ad faciendam proportionatam liquidationem pro numero succendentium reducitur causa testati ad causam intestati, & allegat Peregr. de fideic. art. 6. in princ. vbi penitus hoc dicit, nec de tali materia tractat.

Quæ Aretin. ac singularis consideratio Reg. Rouit. ad communem Bald. ac sequacium declarationem parum, aut nihil vrget; nam ultra quod contrarium, affirmat post Bart. Cucc. in tract. de legit. in repet. legis pater filium, ff. de inoffic. testam. cap. 8. à num. 1. usque ad 3. fol. mihi, 496. nimurum ut possit filia dicere testamentum nullum, si ex hereditatio sit ritè facta; sed posito quod esset verum, nihil commune habet ad quæstionem an legitima reguletur secundum ordinem successoris ab intestato respectu personarum, quæ non ita succedunt ab intestato sicuti ex testamento; aliud enim est dicere si frater, vel soror, quæ non succedunt contra testamento, quia nulla eis debetur legitima ex testamento, faciat partem in computatione legitimæ; Aliud si fomina exclusa stantibus masculis si cesset causa exclusionis, ex quo frater cuius contemplatione excluditur soror, sit ex hereditatus, possit ex hoc soror admitti, vel

vel non admitti ad proponendum querelam contra testamentum, & quatenus Aret. absurdum esset verum, posset ex alio comprobari, nam in prædicto casu foemina censetur exclusa etiam à legitima, & à iure impugnandi testamentum paternum, vel maternum; foemina enim per statutum exclusa censetur exhaeredata, ut copiosè testatur Peregr. de fideic. art. 3, 8. num. 1. 6. præterea in casu Aretin. licet non succedat filius masculus ex testamento, hoc non est ex causa naturali sicuti in fratre, cui de iure nulla ex testamento legitima debetur, iuxta Text. in l. fratres, C. de inoffic. testam. sed ex accidenti propter exhaerationem eius à patre, vel matre factam.

In quantum vero cum Aretin. inquit Reg. Rouit. quod hæc Bald. fallentia ad l. cum queritur, C. de inoffic. testam. non probatur, parcat mihi in hoc autoritas tanti viri cum clarissime probatur si tam sensus, quam verba d. l. cum queritur, quam aliarum ll. de hac re loquentium, considerantur.

A pluribus enim iuribus aduersarij colligunt, conclusionem legitimam regulari secundum ordinem successionis ab intestato, & præcipue ex d. l. cum queritur, 2. ex auth. nouissima, C. de inoffic. testam. quæ in medietate ponitur post l. cum queritur, eam corrigendo in quantitate legitimæ, per d. enim l. cum queritur, legitima erat quarta pars, & per auth. nouiss. fuit aucta usque ad tertiam, vel medietatem secundum numerum liberorum: tertio ex Text. in §. 1. auth. de triente, & semiss. ex quo Text. est desumpta d. auth. nouissima, quartu ex l. Papinianus, §. si quis mortis, ff. de inoffic. testam. ex quo desumit Consiliar. Theodor. alleg. 3. 5. num. 9. vers. ad hoc ponderatur, Text. in l. Papinianus, §. si quis mortis, quintu ex Text. in l. parentibus, C. de inoffic. testam. sexto ex Text. in §. fin. instit. cod.

Iura enim prædicta manifestissimè communem Bald. limitationem probant; dicunt enim prædicta iura quam portionem ascendentis tenentur relinquere descendantibus ad finem ut non habeant filij querelam contra testamentum, & iura antiqua scilicet digest. & Codic. ac Inflit. aiebant esse quartam portionis partem, quam filij essent habituri ab intestato, quam relinquendo ascendentis non competit descendantibus ius querelandi, sic tradunt DD. communiter, & præcipue Bald. & Salyc. in dict. l. cum queritur, & Bart. in l. Papinianus, §. si quis mortis, & Ang. de Gabellionib. in l. ventre, num. 25. ff. de acquir. hered. & sic præsupponunt dicta iura necessitatem relinquendi legitimam, unde non possunt procedere respectu fratum, ac sororum, in quibus talis necessitas regulariter non consideratur, nec locum sibi vendicat querela, ut in specie dicit Text. in alleg. l. fratres, vbi gl. in verb. arceantur, optimè ad propositum inquit quod d. lex non corrigitur per auth. cessante, C. de legit. hered. per quam tollitur differentia agnationis, & cognationis, quia illud verum est ab intestato, non autem ex testamento, clarius hoc probatur in verbis legum, verba l. Papinianus, §. si quis mortis, sunt videlicet, si quis mortis causa filio donauerit (& sic de descendente) quartam partem eius, quod ad eum esset peruenturum. si intestatus pater familias (& sic de ascidente) deceperisset, puto eum securè testari.

Verba l. cum queritur.

Cum queritur a filio (& sic de filio) de inofficio patris (& sic de patre) testamento possint dicere si quartam bonorum partem mortis tempore testator reliquit inspicitur.

Verba l. parentibus.

Parentibus (vnde de ascendentibus) arbitriu dividenda hereditatis inter liberos adimendum non est, dummodo non minus his (quod gloss. intelligit de filio, & allegat Text. in l. cogitatione, & in l. quæsum, ff. famil. hereticum.) qui pietatis sibi conscientis est partis, qua intestato defuncto poruit ad eum pertinere, quartam ex iudicio parentis obtineat.

Et in §. fin. instit. de inoffic. testam. dicitur his verbis.

Igitur quartam quis debet habere, ut de inofficio agere non possit.

Qui Text. communiter de filio intelligitur, ut per DD. & præcipue Aret. qui summando Text. inquit, sufficit quod filius habeat unam quartam quoquo relieti titulo ad hoc ut excludatur à querela, siue sit unus, siue plures; vnde iura prædicta clare probant, quod licet legitima ex testamento debeatur, regulatur tamen secundum ordinem successionis ab intestato respectu personarum, que ita ex testamento sicut ab intestato succedunt ut sunt ascendentes, & descendentes; non autem de transuersalibus, de quibus penitus loquuntur iura prædicta, nec verificari potest dictorum iurium dispositio, & hæc equidem est vera consideratio desumpta ex verbis, quam mente eorumdemmet iniunxit, ex quibus aduersarij conclusionem colligunt regulari legitimam secundum ordinem successionis ab intestato, que ponit gladium ad radicem, nisi mea me fallat opinio.

Ex quibus licet radicus sit sublata unica ratio decisionis, pro ut inquit Reg. Rouit.

Addo tamen aliam ponderationem, quod axioma ex allegatis iuribus desumptum, ut legitima sit tertia, vel medietas portionis debitæ ab intestato penitus faciat ad rem in casu nostro; nam cum iura prædicta loquantur de testamento ascendentium respectu legitimæ debitæ descendantibus, sicuti in testamento ascendentis semper integra tertia, vel medietas à patrimonio ascendentis est deducenda, & diminutio partium non est respectu patrimonij, sed succendentium, seu vocatorum ad legitimam, ut dicitur in auth. de triente, & semiss. collat. 3. in princ. vers. frequenter, & in §. 1. in princip. & vers. licebit, & in d. auth. nouiss. C. de inoffic. testam. nec datur casus in legitima debita descendantibus quin integra tertia, vel medietas à patrimonio ascendentis non deducatur, licet diminuat inter succidentes, ergo idem firmandum in legitima debita ascendentibus, cum ita una sicut altera debeatur, & in specie in legitima debita ascendentibus, hoc probatur in §. si vero, auth. quib. mod. naturales efficiuntur sui.

Insuper si contrarium diceremus, maximum sequeretur absurdum; nam si decederet filius relieti tantummodo matre, dubio procul in hoc causa integra tertia tolleretur ex patrimonio filii, & matri pro legitima applicaretur, ut indubitanter re assumit post alios Præf. Bellon. vbi supra, n. 55. vers. primò quia, & si quis decederet pro ut in præsenti casu relicta sorore, ac nepote esset legitima secundum aduersarios non integra tertia, sed tertia portionis debitæ ab intestato, & sic nona pars; vnde numerus succendentium ab intestato minueret legitimam respectu patrimonij, contra Text. in d. auth. nouissima, & in §. 1. auth. de triente, & semiss. in quibus iuribus clare habetur, quod numerus succendentium ab intestato auget, non minuit legitimam respectu patrimonij, à quo legitima debetur.

Sed

- Sed vltius Bald. limitatio optima, ac incon-
- 26 vincibili probatur ratione: nam licet, vt verum fatear, magna sit inter Doctores alteratio, an, & quando qui non admittitur ad successionem, faciat partem in computatione legitimæ, in vnum tamen conuenient omnes quod quando persona, quæ non admittitur est à successione ex dispositione legis, vel statuti totaliter exclusa nunquam computatur, nee facit partem, exemplum est si statutum nihil reseruaret ad beneficium personæ, quæ excluditur, vt tradunt Bald. *confil. 490. num. 2. lib. 4.* Paul. Castr. *confil. 286. n. 3.* usque ad 4. lib. 1. Socin. sen. *confil. 84. in fine, lib. 1.* idem Bald. *in l. 1. in fine, Cod. quando non potest part. potentib. accrescit;* vbi dicit, quod quando ad nihilum admittitur idem est ac si non connumeretur, Corn. *confil. 199. vers. Quod maximè, lib. 3.* Dec. *confil. 607. numero decimoquinto, lib. 2.*
- 27 Imò plus dicunt, quod si statutum mandaret excludi fœminas à successione, sed tantum quod deberet à fratribus dotari si dos, ad quam vocantur non succederet loco legitimæ, quia totaliter censentur exclusæ nullam faciunt partem, Paris. *confil. 54. num. 18. & 19. lib. 2.* Graff. *in tract. de success. in §. legiūma, q. 7. num. 4. vers. Quid dicendum in hoc ardvo,* quæ doctrinæ ad viuum tangunt casum nostrum: nam si persona, quæ totaliter est à successione exclusa nullam facit partem, imò ea, quæ vocatur ad aliquam partem, si tamen portio, ad quam vocatur, non succedit loco legitimæ, neque connumeratur in computatione legitimæ, quid dicendum in fratre, qui ad aliquid non vocatur in successione fratris, sed etiam ab ipsa legitima regulariter, vt in præsenti casu excluditur, iuxta expressa disposita in *l. fratres, C. de inoffic. testam.*
- 28 Neque obstat consideratio, quam facit *Confil. Theod. in cit. alleg. 35. num. 27.* quod in Regno sit recepta opinio, quod soror exclusa per *Constit. Regni, in aliis, faciat partem si sit dotata:* nam ultra, quod maxima in hoc fuit controversia, applicatio non rectè procedit: nam fœmina per Constitutionem excluditur, dummodo sit dotata de paragio; vnde non censetur à legitima exclusa: nam paragiū debitum vigore dictæ Constitutionis succedit loco legitimæ, vt dicit Andr. *in d. constit. col. 9. in princ. & Napodan. in consuet. si moriatur, num. 56.* inquit quod licet paragium non sit idem quod legitima, tamen secundum interpretationem Sapientum Regni est loco debiti iure naturæ, quod penitus applicatur in fratre, qui est totaliter exclusus, nec ei legitima, vel aliquid loco legitimæ debetur.
- 30 Minns obstat si dicatur, quod filius exhaeredatus licet non succedat, tamen facit partem in computatione legitimæ, ad *Text. in l. Papinianus, §. quoniam autem, ff. de inoffic. testam.* et si enim valde laborarunt Doctores in intellectu illius legis, vt per *Gloss. & Bart.* ibi imò magis communiter non connumerari filium exhaeredatum, id est, non impedire quominus alij totum trientem, aut semissem consequatur, voluerunt Bald. *in auth. nouiss. num. 60. & Fabian. de Gioch. in dict. auth. nouiss. num. 163.* Boér. *decs. 104. num. 8. & Anton. Gom. variar. resol. tom. 1. cap. 11. num. 22.* & post infinitos Doctores, ac disputatum articulum concludit *Præf. Bellon. de iure accrescendi, cap. 6. q. 11. num. 9. cum seqq.* quicquid tamen sit, diversissima est ratio casui nostro, siquidem filius exhaeredatus facit partem quousque adest spes admissionis, vt fundat Bart. *in d. Text. & Gloss. in*
- vers. Qui non queritur, multa enim possunt occurrere, vt filius exhaeredatus admittatur. Primo, si causa exhaerationis non sit iusta, ad *Text. in §. causas, auth. vt cum de appellat. cognoscitur.* Secundo, si haeres non probat causam exhaerationis, *auth. licet, C. de natural. liber.* Tertio, si exhaerationis sit facta calore iracundiæ, *leg. si filiam, 15.* vbi *Gloss. C. de inoffic. testam.* Quartio, si haereditas per haeredem non audeatur: nam tunc causa testati reducitur ad causam intestati; vnde admittatur exhaeredatus, imò non potest propone querelam, nisi audeatur haereditas, quæ dum non adiutur, adest spes admissionis, *l. filiorum, & l. cum exhaeratione, ff. de bonor. possess. contra tabulas.* Hinc est, quod si exhaeredatus repudiat, quia cessat spes admissionis, nullam facit partem, *Gloss. in dict. §. quoniam, & d. verb. qui non queritur, & notatur in l. qui repudiantis, vbi exprelse Bart. ff. de inoffic. testam.* & sic patet verissimam esse conclusionem, quod cum non adest spes, nullatenus admittitur, prout est in fratre præterito existente valido testamento turpi persona non instituta, & haerede haereditatem audeunte, & est casus fortior in filio exhaeredato, quam in fratre: nam filius exhaeredatus ex accidenti non succedit, sed frater reguliter successione primatur.
- Sed vltius posito, non tamen concessio, quod persona fratris esset connumeranda, adhuc tamen in præsenti casu non potest matris legitima deficere in tertia totius haereditatis, ex quo subtiliter erit aduertendum matri integrum tertiam deberi absolutè, & de per se ita vt non sit locus ad dictam integrum tertiam construendum iure accrescendi, vt annuit *Reg. de Ponte confil. 68. mm. 12. lib. 1.* licet ad hoc nec rationes, nec Doctores allegat, sed ratione, & authoritate probatur quoad authoritates post Bald. concludit *Fulgol. confil. 35. col. 2. in princ. quoad rationem infallibilis est ratio: nam quando sola est mater, & fratres non adsunt non cadit dubitatio, quin ad integrum trientem admittatur mater; ergo si integrum tertia non deberetur matri de per se, & ex propria persona, etiam in tali casu non esset tertia totius, vt optimè considerauit Mangill. in tract. de imputat. & detraet. q. 6. n. 31. circa med. vers. Nec minus obest.*
- Hoc igitur iacto fundamento, quod de per se ad integrum trientem admittitur mater, licet habenda esset consideratio ad fratres, diminueretur legitima quando ipsi actualiter succederent, quia facerent partes per concursum; at non succedendo, prout in præsenti casu remoto obstante integrum triens remanet penes matrem per ius non decrescendi, non autem per ius accrescendi ex persona fratrum, iuxta notata in *l. Mævio, in princ. ff. de leg. 2. & in l. reconiuncti, ff. de leg. 3. & in §. si eadem res, in istit. de leg. & per Cancer. in lib. 3. var. resolut. cap. 24. in tit. de iure accrescendi, num. 4.* & sic vndique se vertat pars, dubitari non potest, quin integra tertia remanere habeat penes matrem.
- Nec consideratio partis aliquid vrget, quod testator vocavit in casu nostro sororem, siquidem ei fecit legatum his verbis.
- Item lascio à Vittoria Cimino mia sorella la metà degli beni antichi, onnenuomi dal quon. Gabriele Cimino, con che non possa pretendere altro della mia heredità, vt ex testamento, fol. 9. à terg. & inferioriù aliud legatum: Item voglio, che si paghino à Vittoria mia sorella tutto quello che deve bauere, & dalli effetti hereditarij del quon. Anello Cimino mio fratello subito secura la morte mia, vt ex testamento,*

mento, fol. 14. ac simile etiam fecit legatum duc. 400. debitorum ex instrumento censuali, ut ex codicillis, fol....

Nam ultra quod legata praedicta sunt necessaria debita vigore instrumenti, ac consuetudinis Neapolitanæ, quo sit ut respectu suorum bonorum fororem præteruisse videatur, argumento Text. in l. nouissimè, ff. quod falso tute, & in leg.

37 vnum ex familia, §. si de falcidie, ff. de leg. 2. ex quibus ill. deducitur, quod faciens actum, ad quem quis tenebat, & cogi poterat, non dicitur illum voluntariè fecisse, & ita concludit Dec. conf. 22. num. 2. Minad. decif. 25. num. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 79. num. 4. de Franch. decif. 200. num. 20. Molfet. ad consuetud. Neap. p. 4.

38 tit. de success. ab intestato, q. 60. num. 7. sed posito quod esset relictum voluntariè factum, licet in hoc duæ sint Doctorum opiniones, prima Bald. in auth. nouissima, et si dubitatio loquatur, C. de inoffic. testam. vbi voluit ut faciat partem frater, vel soror respectu eius, quod ipsi fratri, vel sorori relictum esset, etiam quod diuerso iure accipiet, nimirum, ut tantò minus dicatur esse de hæreditate quantum importat relictum fratri, vel sorori factum, adeò ut deducto illo legato legitima matris sit tertia totius hæreditatis, ut bene explicat Marescot. lib. 1. variar. resolut. cap. 10. num. 9. & sic non per hoc tertia diminueretur quoad alia bona in hæreditate remansa, ut etiam adnexit Thesaur. decif. 172. num. 6. vers. Primus

39 casu, sed ista opinio non est recepta: nam non obstante legato facto fratri, vel sorori legitima matris non deficit in tertia totius hæreditatis,

40 etiam respectu quantitatis legati; legata enim etsi pia non minuunt legitimam de iure debitam, ut bene probat Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. quast. 10. num. 1. usque ad 4. & in specie sic voluerunt magis communiter Doctores prout reassumit Fabia. de Gioch. in d. auth. nouissima, num. 41. & propriè in vers. sic ergo concludo, & in his terminis consuluit Oldrad. confil. 123. Beltran. confil. 315. lib. 1. & Fulgos. confil. 35. optimè Surd. confil. 404. post num. 5. vers. Verior tamen mibi videtur illa sententia, usque ad fin. conf. lib. 3. inquiens quod tunc frater vel soror videtur honorata tanquam quælibet extranea, & in puncto ut in tali casu detracta prius integra tertia parte pro legitima matris legatum ex restanti hæreditatis parte sit solendum non diminuta legitima, etiam respectu legati, ter decimum refert in Rota Romana Merlin. de legit. lib. 1. tit. 4. questione septima, numero decimo septimo, omnino videndus, vnde merito de hoc motu nulla fuit habita consideratio in decisione huius causæ, & propterea nullam de hoc mentionem facit Regens Rouit. in prealleg. decif.

41 Quoad numerum, & grauitatem DD.

42 Fuit hæc opinio Iacob. Butrig. quem communiter fecuti fuerunt Bald. in dict. auth. nouiss. n. 10. & ibi Iason num. 43. Fabian. de Gioch. num. 44. & 45. vbi ait hanc partem esse veram, & tenendum, idem Bald. in l. vnic. §. in primo, num. 11. Cod. de caduc. toll. Castrens. confil. 286. numero secundo, vers. in quarto, libro primo, idem Bald. confil. 350. numero primo & secundo, libro quarto, Anton. de Rosell. de success. ab intestato, n. 238. & 240. vers. Non obstant notata, & n. 249. vers. Et ex istis, Soccin. sen. confil. 75. n. 7. vol. 3. Crot. in l. reconiuncti, num. 129. vers. Quarta ff. de leg. 3. Bertrand. confil. 315. vers. Quibus transmissis, Iul. Caponi Discept. Forensi, Tom. IV.

vol. 1. & conf. 142. n. 6. vol. 3. idem tenet conf. 202. num. 6. vol. 4. & confil. 14. num. 6. vol. 7. vbi ait ab hac opinione non esse recedendum in consulendo, & indicando, & post Bald. Cyn. Salyc. Alberic. Cranett. Alexand. Oldrad. Crot. Fulg. Rub. Beltrand. Roland. Fabian. de Gioch. Cacher. Panciroli. Cardin. Zabar. & alios Doctores auctoritate, & eruditione insignes tradunt Thesaur. decif. 172. num. 2. Surd. confil. 338. num. 17. & confil. 404. num. 9. lib. 3. Gratian. discept. forens. lib. 3. cap. 448. num. 16. & seq. Mangil. de imputat. q. 6. num. 25. Peregr. de fideicommiss. artic. 38. n. 13. & confil. 81. n. 8. & 13. lib. 1. Joan. Baptista Costa in tract. de retrotract. cap. 9. num. 3. & 4. ex nostris Regnicolis Reg. de Ponte confil. 66. & confil. 68. lib. 1. Consiliar. de Anna confil. 130. n. 13. lib. 2. vbi enumerat vnum triginta DD. huius sententia sectatores Confil. Palchalis de patr. potest. p. 2. cap. 4. num. 41. Camil. de Medic. confil. 41. num. 9. Doctor Marta Neapol. in digest. nouiss. decisionum, tom. 5. in tit. de legit. cap. 42. & in tract. de success. legali. part. 1. q. 25. art. 2. n. 22. Thor. in compend. decif. in verb. Legitima anæ, fol. 317. & in verb. Legitima matris, fol. 318. Sempson. Afcia de term. 2. num. 3. Viuus decif. 405. num. 19. & 20. Molfet. ad consuetud. Neapol. p. 4. in tit. de success. ab intestato, q. 46. n. 10. Episcop. Ricc. in collect. decif. 1369. Caput. de consuet. Si moriatur, p. 2. §. 6. n. 18. fol. 2. 24.

Nec est curandum, quod Bartol. in l. pater filium, num. 8. ff. de inoffic. testam. fuerit in contraria sententia, licet enim magna sit Bart. autoritas,

maior tamen est illa Iacob. Butrig. cum fuerit eiusdem Bart. magister, ut legitur in Bart. vita, & fatetur idem Bart. in l. si is qui pro emptore, circa fin. ff. de usucap. & in l. sub praetextu 2. col. C. de transact. prænalet enim discipulo magistri autoritas, ad Text. in cap. Sacerdotes 6. q. 1. Ulterius opinio Bart. in hoc articulo respectu opinionis Butrig. fuit quasi singularis, ita ut Paul. Castr. in l. plane, §. si duob. in fin. ff. de leg. 1. inquit, quod omnes opinionem Butrig. sequuntur, excepto Bart. & Paul. Castr. sequitur Cancer. var. resolut. lib. 1. cap. 3. in tit. de legit. num. 27. usque ad 29. & de communi contra Bart. testantur Alexand. in d. l. plane, §. si duobus, num. 9. & de magis communi contra Bart. Rub. in d. l. pater filium, n. 114. & 115. vbi inquit hanc opinionem in puncto iuris esse veriorem Gabr. confil. 94. num. 11. 14. & 19. vers. Verior, lib. 1. scribit hanc non solum veriorem, sed etiam receptionem, & idem inquit Ofsach. confil. 46. num. 20. Berett. confil. 85. n. 1. & 2. vbi similiter testatur hanc esse communiorum, & veriorem, à qua non sit recedendum tam in scholis, quam vbi agitur de causis finiendis, & veriorem etiam sustinent Surd. & Peregr. in locis citat. & Becc. confil. 134. num. 29. lib. 2. & Marescot. var. resol. lib. 1. cap. 10. num. 1. & 2. & de communi, & magis communi testantur Card. Tusch. tract. conclus. littera L, conclus. 185. num. 2. & doctissimus Arnoldus Ferron. in consuetudinib. Burdegalensib. lib. 2. tit. 5. de testam. §. 11. folio mibi 190. in print. Præf. Ioan. Ant. Bellon. in tract. post hec impressus de iure accrescendi, c. 6. q. 16. à n. 35. usque ad 94. vbi latè disputat, & præcipue à n. 52. vbi reiectis omnibus contrariis, acerrime stat pro nostra sententia, & sic patet quod opinio Butrig. non solum prænalet contraria sententiae respectu originis, cum illa sit præceptoris, adueneriorum vero discipuli, sed etiam in numero, ac grauitate Doctorum, qui Butrig. ipsum secuti fuere,

Quoad rerum iudicatarum
auctoritates.

45 Longè præualet Butrig. opinio; secundum enim eius sententiam fuit iudicatum in Senatu Pedamontaneo congregatis classibus, ac re matu-
rè discussa refert Thesaur. *decis. 172.* præcipue sub num. 6. vbi in puncto venit ad casum, aliam decisionem eiusdem Senatus refert Anton. Fab. *in suo Codic. libr. 6. tit. 8. de impub.* & aliis subſtit. *definit. 22.*

Et sic etiam punctualiter decisum in Senatu Placentino tradit Petr. Anton. à Petra *in tract. de fideicommissione. quæst. 15. num. 75.* vbi latissimè, & tandem *in fin. fol. mibi, 21. 1. col. vers.* nec valeat, non solum concludit pro nostra sententia extare communem opinionem; à qua neque in consulendo, neque in iudicando sit recedendum, sed etiam ita decisum refert in proprio ferè casu no-
stro in matre in legitima instituta, & extraneo hærede vniuersali existente, ac tribus fratribus, qui aderant præteritis non tantum semel, sed bis videlicet tam in prima, quam in secunda insti-
tuta.

In Rota Romana non solum matre instituta, ac præteritis fratribus, sed etiam ipsis fratribus, vel sororibus legatis relictis, ter decisum: primò in vna de Menichellis sub die 23. Ianuarij 1578. coram D. Cantuccio: secundò in Romana de Vr-
finis die 22. Iunij coram Cardinale Blanchetto: tertio in Asculana legitimæ sub die 2. Decem-
bris 1578. coram D. Bubalo tradunt Marescotti.
var. resol. lib. 1. cap. 10. & Marta *in tract. de succeſſi. legali, part. 1. quæſt. 25. art. 2. num. 22.*
& Merlin. *de legit. lib. 1. tit. 4. quæſt. 7. num. 17.* de quibus magna est habenda consideratio, ne-
dum quia punctuale, sed etiam ob magnam Rotæ auctoritatem, quæ præualet communi opinio-
ni, vt inquit Hieron. Zenag. *commun. conclusio-
nes cont. comm. in prefat. num. 25. & 26.* & ma-
gna est etiam auctoritas Rotæ in Sacro Conci-
lio ita vt in grani articulo *Sacrum Concilium* voluit se informare à Dominis de Rota, vt refert Afflct. *dec. 351. num. 10.*

Fuit etiam sic alias decisum in Regno nostro, vt refert Vinius *decis. 405. num. 19. & 20.* ac similiiter decisum per Regentes Salernitanum, ac de Curtis vti compromissarios in causa Marchionissæ Vasti cum Comite Potentiae refert Caput. *ad consuet.* Si moriatur, part. 2. §. 6. num. 18.

Et in Sacro Consilio bis videlicet in causa Hippolitæ de Rosa cum Ioanne Dominico Milone in anno 1606. 17. Novembri Actuario Amatrua, & in causa Diana Tuccæ cum Mar-
cello de Sarno, licet dictos processus inuenire non potui, tamen de decisionibus fit mentio in processu capituli Barenſis in memoriali porrecto Sua Excellentie pro parte Capituli, & de eis te-
stantur Thor. *in compend. decis. in verb. legitima
matrio an sit tertie totius, fol. 318.* & Caput. *in loco supra alleg.* vbi inquit ex hoc non esse amplius in Sacro Consilio hoc dubitandum, & sic vndeclim sunt decisions, videlicet duæ Pe-
demoniani Senatus, duæ Senatus Placentini, tres Rotæ Romanæ, alia Regiæ Audientiæ relatae per Vitium, alia per doctissimos arbitros, & alia duæ Sacri Consilij, & in contrarium nulla affertur decisio.

48 Nec obstat *decis.* relata per D. de Franch. *dec. 63.* nam licet super articulo discurrat, & du-

biosum relinquat; decisio tamen non video, vt verum fatear, quomodo casui nostro applicetur; casus enim in dicta decisione relatus procedit, quando succeditur ab intestato existente nullo testamento ob præteritionem, quo in casu dum admittitur frater, & soror militant fortè rationes Bartol. vnde inquit Præſes de Franch. quod non solum fuit decisum in illo casu esse tertiam tertiam, sed medietatem septimam, quia sex concurrebant fratres insimul cum matre ad successionem, vt in dict. dec. num. 12. in fin. & ex hoc inquit fuisse motos Dominos Consiliarios, vt num. 13. ibi moti fuerint, quia testamentum prædictum factum per dictum D. Vgonem ascendeſſe præterito fuerat, & erat ipſo iure nullum, quod secus est in casu nostro vbi mater fuit instituta hæres in legitima, & successiū soror non admittitur, & sic non potest Victoria Cimino soror, & neptis ex præ-
defuncta sorore minuere legitimam matri, quæ est integra tertia hæreditatis ex supra traditis, quam differentiam adamussim considerauit Anna iun. *conf. 130. à num. 15. usque ad 18.* qui li-
cit sit pro nostra sententia *in d. conf. 130. n. 13.* contrarium tamen afferuit in casu, quo mater es-
set præterita, & sic patet quām sit diuersus casus decisus *in dec. D. de Franch. casui nostro*, dum in illo concurrunt etiam nostræ sententiae secta-
tores, & hoc nulla caret dubietate, cum hoc ad-
mittat idem Reg. Rouit. *in alleg. decis. num. 9.*
vers. in primis fuit considerata, vbi fatetur quod non applicatur *decis. D. de Franch. casui nostro.*

Sed magnam vim facit in decisione capituli 49 Barenſis cum Gisotta de Roberto relatæ per eundem D. de Franch. *in 2. p. d. decis. 63. num. 16.* quam conatur applicare casui nostro Reg. Rouit. pluribus modis *à d. num. 9. usque ad 13.*

Et licet casus *d. dec.* sit idem cum *decis. D. de Franch.* nam ibi erat similiter testamentum nullum, dum Alexander Calo quinque habens fra-
tres fecit testamentum, & instituit hæredem vni-
uersalem Ecclesiam Barensem præterita Gisotta de Roberto matre, *vt ex process. fol. 17.* ex quo redditur testamentum nullum, ad Text. *in §. san-
cimius, circa fi. auth. ut cum de appellatione cognoscitur, auth. in testamento, C. ad Tertul.* cum aliis relatis per D. de Franch. *d. dec. 63. num. 13.* quam dubietatem conatur euertere, & applicare decisionem casui nostro Reg. Rouit. inquiens *in num. 11.* quod quotiescumque testator relinquit aliquid matri pro legitima exprimendo solum illud nomen, legitimæ, etiam si non relinquatur titulo institutionis, censetur relicta institutionis titulo, post Bart. & alios, quos allegat, sed fallitur in facto; nam dictæ Gisottæ matri penitus fuit aliquid relictum pro legitima, siquidem ei fecit Alexander Calo filius legatum his verbis.

Et di più esso testatore vuole, & commanda che alla magnif. Girotta sua madre quolibet anno se li pagano ducari 40. quali se li diano vita durante, & non aliter, nec alio modo, & questo per il vitio suo, vt ex testamento in d. proces. capituli Barenſis, *fol. 17. à terg. lit. A.* & sic penitus fuit relictum titulo institutionis, nec fuit dictum pro legitima, vnde cessat motu Bart. & testamen-
tum est nullum, dum non fuit instituta mater in legitima, sicut quando non est institutus filius, vt in §. *instans autem, & in §. sancimus, & in §. hec 50
autem dispossumus, auth. ut cum de appellatione co-
gnoscitur, Cast. in auth. ex causa. num. 11. C. de liber. preter. Salyc. in auth. nouissim. col. 2. C. de inoffic.
testam. vbi Ias. hanc dicit communem sub n. 7.
additque Bart. contrarium tenentem communis*

ter reprobari, Alex. in l. 1. num. 4. C. de bon. possess. contratabul. vbi etiam Dec. num. 8. eadem ait communem Fabian. in d. auth. noniss. num. 204. Coral. in l. filium quem habentem, num. 82. & 83. C. famil. herciso. Rub. Alex. in l. pater filium, n. 50. ff. de inoff. testam. Costa in cap. si pater, in , part. in verb. non possunt, num. 35. de testam. Ludou. Molin. de primog. Hispan. lib. 2. cap. 15. num. 16. qui pariter de communi, & verissima sententia testatur Cucc. in tract. de legit. §. consequens est quæstio, per tot. Thesfan. in decis. 88. num. 1. Peregr. de fideicom. art. 49. num. 48. Petr. Enriq. conf. 2. num. 1.

Secundò, in casu prædicto nedum legatum non fuit pro legitima, nec titulo institutionis, sed fuit expresse dictum, vt legatum intelligeretur pro vietu, & vita durante tantum, & non alter, nec alio modo, ex quo expresse censetur exclusa legitima, dum legitima ex bonis testatoris debetur, & sic in proprietate, non in usufructu, cum usufructus non est in bonis testatoris licet ex eius bonis perueniat; vnde ex hoc nullum redidit testamentum, ita vt non sustineatur per clausulam codicillarem, dum illa non supplet substantiam testamenti, sed tantum solemnitatem, vt post Anchar. Iaf. Soc. iun. & alios probat Molfes. ad consuet. p. 3. in tit. de success. ex testam. quest. 6. num. 1. & 2. tom. 2. in addit. quod habet locum etiam in legitima ascendentium, Soc. iun. consil. 6. 4. num. 6. vol. 2. Sua. in l. quoniam in prioribus, ampliat. 16. C. de inoff. testam. Guid. Pap. q. 478. Gom. de testam. cap. 11. num. 24. Io. de Garron. in auth. ex testam. num. 31. C. de secund. mpt. Cucc. in d. tract. de legit. in §. nec usufructu fraudare, n. 4. Crassus de success. in §. legitima, quest. 39. num. 2. & Peregr. de fideicom. art. 49. num. 47.

Conatur secundò Reg. Ronit. applicare dec. capituli Barense casui nostro, afferendo quod institutionis titulus non requiritur instituta pia causa, & quod nullitas non erat in consideratione dum mater approbavit testamentum, pro vt ponderauit Reg. de Ponte in allegat. quam edidit in illa causa pro Gisotta de Roberto matre in eius conf. 66. num. 4. & 5. lib. 1. sed respondetur quo ad primum de validitate testamenti, & si legatum non sit relictum titulo institutionis quando pia causa est instituta, ultra quod contrarium acerimè defendit Barbat. conf. 38. lib. 3. non applicatur casui nostro, dum nihil fuit relictum, sed tantum legatum pro vietu durante vita, cum clausula non aliter, nec alio modo, quæ diuersam voluntatem ab actu facto omnino abesse denotat, vt fundat Barbos. de clausul. usu frequent. claus. 81. num. 7. & si testamentum esset validum, non fauor, sed damnum pia cause consideraretur; quoad secundum quod nullitas non inducitur nisi matre volente. Respondetur quod hoc nullius est considerationis; nam voluntas potest aliquid operari in sui præiudicium, sed non ex hoc resultabit quin testamentum non sit nullum; vt supra fundatum, & in casu d. decis. relatæ per Dom. de Franch. ania præterita non egit pro nullitate, sed per legitima, vt in d. dec. 63. in princip. & tamen inquit Præses de Franch. num. 13. quod fuit habitum pro nullo, quæ nullitas fuit motiuum decisionis. vnde merito contra allegata per Reg. de Ponte fuit iudicatum per Sacr. Consil. iunctis Aulis, & in Collaterali tam in prima, quam in secunda instantia, dum nullitatem testamenti in illa causa euitare non potuit, quod suadent etiam verba sententiae in illa causa latæ; nam non fuit dictum legitimam esse tertiam tertię, vt

Inl. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

fallaciter inquit Reg. Ronit. in sua dec. n. 16. circa med. sed medietatem portionis eius, quod habitura fuisset ab intestato, quia vt dixi quinque erant fratres, & additur in sententia aliud verbum, per quod tollitur omnis dubietas secundum numerum succendentium ab intestato, vt ex sententia, fol. 29. in d. proc. quæ verba denotant actualem successionem fratum ob nullitatem testamenti, & quod d. dec. Capit. Barense. ex circumstantiis facti non possit casui nostro applicari, fatetur etiam aduersarij, v3. Consil. Theod. nostræ conclusioni acerrimus contradictor in d. alleg. 35. num. 7. usque ad 9. præcipue sub vers. quare ob decisionum diversitates, & ob diversa facta.

Et sic licet in dubio pro matre in successione filij sit indicandum, vt in puncto tradit. Præs. Bellon. de iur. accresc. c. 6. q. 16. num. 69. & 70. & fauor legitime præponderat causæ piaæ Anneus Robert. rer. iud. lib. 1. cap. 1. vers. pro parte, Surd. conf. 56. n. 24. Gayll. l. 2. pp. obser. obser. 119. num. 5. & probatur in auth. si qua mulier, C. de sacros. Eccles. que licet loquatur in legitima descendenti, eadem tamen est ratio in legitima ascendentium, & gloss. singul. in l. si quis ad declinandum, C. de Episc. & cler. dicit fauorabilior matrem in successione filij, quam pia causa, hæc tamen non erunt consideranda, cum vndique verior, imo indubitabilis sit matris iustitia, pro hac causa sunt videndi Regens Capycius Latro consultatione 147. num. 33. Thorus p. 3. Compendij, sect. 20. fol. 393. & p. 1. Compendij, in verbo legitima matris; vbi bis decisum refert Caput. in consuet. incip. si moriatur, p. 2. lib. 6. num. 18. vbi quatuor refert S. C. decisiones, & de hoc articulo dicit hodie non esse amplius disputandum; idem Altogradus conf. 56. Riccius collect. 4057. Rota Romana decis. 37. 38. 39. & 91. & 92. post Redinum de legitima, vide Ludonicum Belli confil. 77. & 161. Sperellus d. 3. 8. Altimare ad Ronitum d. decis. 22.

DISCEPT. CCCXVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Factum proponitur disputandum.
- 2 Filie unica dotatio quando sufficiat.
- 3 Dotatio unica sufficit, si agatur de succedendo Collateralibus.
- 4 Filia an possit habere paragium in bonis maternis, & quando.
- 5 Donatio facta per matrem filii an, & quando preindicit ceteris.
- 6 Filij legitima aucta quando dicatur in Cinitate Neapolitana.
- 7 Filius repudiat legitimam in fraudem creditorum.
- 8 Legitima renuntiatio, & repudiatio qualis sit.
- 9 Legitima quando, & qualiter consistat in numero partibus in Cinitate Neapolis, & numeris sequentibus.

A R G U M E N T U M.

Dotationem unicam, vel multiplicem esse debere clarissime ostenditur.

FACTVM, ET IVS

PRO

BEATRICE BARONE;

C V M

Patrimonio Aloysij Baronis.

D. Conf. Miroballus Commiss.

Figiola ait.

VAMVIS per Conf. Neapol. frater excludat sorores à successione patris, & matris, tamen tenetur frater illas dotare tam de bonis paternis quam maternis secundum paragium, & facultates, ut in conf. si moriatur, vers. eas autem, & melius habetur in conf. si qua mulier, in tit. de mulier. habent. fil. Napod. in d. vers. eas autem, in verb. maternis, num. 96. cap. super d. consuet. si moriatur, part. 2. §. 5. num. 2. de Franch. decif. 87. num. 9. 10. & 11.

2. Et ad finem ut excludatur soror à bonis maternis non sufficit dotari de bonis paternis tantum, & ut excludatur à bonis paternis non sufficit dotari de maternis tantum: hæc sunt verba Napod. in d. conf. si qua mulier, in verb. fratribus, num. 10. fol. mihi 207. & num. 25. in ead. conf. dicit, quod si mulier in die votorum habuit paragium de paternis, potest de maternis petere aliud paragium, & proinde Io. Vinc. de Anna alleg. 70. num. 8. expreſſe dicit, sororem esse dotandam de bonis vtriusque, ut ab vtraque successione excludatur Amat. conf. 42. num. 2. qui dicit, filiam à matris successione non excludi per patris dotationem, nisi de bonis maternis etiam detetur, & iterum in conf. 54. num. 2. Theodor. alleg. 99. num. 2. de Ponte conf. 74. num. 6. & num. 8. qui dicit hoc per nostras consuet. esse exploratissimum, sequitur Rouit. conf. 23. n. 17. dicens nedium esse sorores dotandas de bonis paternis, & maternis, sed de omnibus bonis ascendentium, ex Capycio dec. 59. in princ. & in tener Caput. super d. conf. si moriatur, part. 2. §. 5. n. 3. Anna d. alleg. 70. num. 67. ad finem, referens fuisse decisum deberi paragium etiam de bonis Auitis.

3. Et quod dicitur per Conf. Neapol. vnicam dotationem sufficere præcedit quando tractatur de succedendo alicui ex linea collaterali, tunc dotatio habita à matre, & à patre sufficit, ut per D. de Franch. decif. 87. Rou. conf. 23. num. 17. Molfel. super conf. part. 4. de succ. ab intest. q. 29. num. 16. de Ponte de pot. Proreg. in tit. de succ. mul. num. 6. fol. mihi 451. Caput. sup. d. conf. si moriatur, part. 2. §. 5. num. 13. Fab. de Ann. conf. 45. num. 74. 75. & proinde idem de Franch. in ead. dec. 87. tenet deberi paragium tam super bonis paternis quam maternis.

4. Proinde dum Beatrix Barone non fuit dotata, neque aliquid habuit de bonis maternis, licito Iure ei competit paragium super bonis quondam Mariæ della Marra eius matris, & tanto magis quia nullam dotem hue usque habuit, neque paternam, neque fraternalm, neque adeo aliqua spes illam recuperare.

5. Neque donatio facta per dictam Mariam alteri filia in aliquo præjudicat ipsi Beatrixi quin habere debeat paragium seu legitimam super eisdem bonis donatis etiam si donatio fuisse remu-

neratoria Peregr. de fideic. art. 36. num. 35. Mol- fels. tom. 2. in add. de succ. ex test. q. 21. n. 13. Rou. dec. 100. num. 26. & alij adducti per Peregr. & Rou. in locis præcitatis, & hoc procedit quanvis alteri ex filiis sit facta donatio, ut habetur in Auth. unde etsi parens, C. de inoff. testam. Iul. Clar. in §. donatio, quest. 24. vers. aut vero Aym. Crau. conf. 141. num. 5. D. Reg. Cap. Latr. dec. 38. n. 48. ex Molin. & aliis Mercul. Merl. dec. 86. ex Surdo, Gabriel. & aliis.

Verum nedium paragium, & legitimam, sed integrum medietatem bonorum diætæ Mariae debet ipsi Beatrixi audacter teneo stante repudiatione facta per Aloysium Baronem, & decreto præambuli interpretato per M. C. V. per quod ipsa Beatrix in simul cum Helionora Barone, eius sorore fuerunt declaratae hereditates prædictæ quondam Mariae eorum matris.

Potuit enim diætus Aloysius repudiare, & non acceptare dictam matronam hereditatem etiam in præiudicium sitorum creditorum, per Text. in l. qui autem 6. ff. que in frand. credit. & per Text. in l. non fraudantur 176. ff. de reg. iur. de quo art. plenè per D. de Franch. dec. 101. vbi ita per S. C. iudicatum sequitur Dominus Reg. Capyc. Latr. decif. 8. in princ. & num. 17. Paschal. de patr. potest. part. 2. cap. 4. num. 168. cum seqq. Prouenz. super conf. si moriatur obseruat. 26. n. 7. fol. 52. qui dicit hoc fuisse habitum pro absolute in S. C. in causa creditorum Vincentij Bombini, de qua facit etiam dec. Dominus Capyc. Latr. 34.

Nec dicatur Aloysium non repudiasse, sed renunciasse dictam hereditatem, & proinde prius acquisitusse, & adiunisse, & postea renunciasse, quia Aloysius non tantum dixit velle renunciare, sed etiam dixit repudiare; immò si non adesset verbum repudiare, dum dicta renunciatio hereditatis fuit simplex nulla persona contemplata, nec Aloysius dixit velle donare, vel cedere in hoc casu non inducitur aditio, sed repudiatio, ut per Aym. Crau. conf. 200. num. 1. vers. bene fateor D. de Franch. decif. 14. num. 23. Fab. de Anna conf. 45. num. 3. 4. post alios adductos, insuper si fuisse facta cessio, quo casu videtur per prius acquirere, & postea cedere, dum cessio non fuit ordinata ad adeundum, & acquirendum, sed tantum ad renunciandum, illa acquisitio momentanea, non est in consideratione, & ita per S. C. iudicatum testatur D. de Franch. d. dec. 14. n. 2. 5. 26. sequitur Grat. discept. 132. n. 25. & n. 27. cum seqq. post alios allegatos per D. de Franch. & per Grat. & tanto magis in casu nostro, quia non fuit facta cessio, neque donatio, neque aliqua persona contemplata, & non tantum dicitur renunciare, sed etiam repudiare.

Nec dicatur bona dotalia prædictæ Mariæ per Conf. Neap. si qua moriens spectare iure singulari, & extraordinario, & proinde absque adiunctione peruenisse ad Aloysium, & fuit ins acquisitum eius creditoribus, quia contraria opinio est verior, scilicet spectare iure hereditario, & universalis, ut per Napod. in conf. si quis vel si qua in verb. materna, num. 246. de Franch. dec. 89. num. 2. & dec. 525. num. 8. D. Reg. Cap. Latr. dec. 117. num. 52. post Capic. Minad. & alios, qui num. 25. vers. verum; quia, dicit, datum esse recedere ab ista opinione Napod. & Vinc. de Franch. prout dicit etiam Caput. super consuet. si moriatur, part. 1. §. 6. num. 19. sequitur Reg. Tap. decif. 5. cap. 56. num. 4. Theodor. allegat. 79. num. 15.

Nec

C V M

Creditoribus Aloysij Barone:

S V P E R

Validitate repudiationis factæ à dicto Aloysio hæreditatis maternæ, & portionis eique competentis ex consuetudine super do-
tibus in perniciem Creditorum.

*Figliola Magister Act.
Joseph Apicella.*

DE EADEM RE.

Aloysius Barone maxima credi-
torum mole granatus ab hac Cinita-
te discessit, vnde creditores tam quod-
dam Iulij Barone Patris, quam ipsius
Aloysij institerunt in S. C. procedi ad venditio-
nenem omnium bonorum, eique dari curatorem, &
graduationem fieri, prout promissum fuit, tandem
positis sub sequestro ipsius facultatibus omnes
quantitates ex eis peruentæ liberantur dictis
creditoribus iuxta graduationem, & auditio ma-
gnifico Thoma Pisa curatore; post haec succe-
dit mors ab intestato Dominæ Mariæ della Mar-
ra, superstitibus dicto Aloysio unico filio masculo,
ac DD. Beatrice vidua quondam Francisci
Filingerij, & Dianora Barone in capillis filia-
bus procreatis ex matrimonio inito cum Iulio
Barone.

Et quia hæritas Dominæ Mariæ uniuersi
cuius patrimonij etiam dotalis, tum ex constitu-
tionibus Regni, tum ex consuetudine Cinitatis
Neap. spectabat dicto Aloysio filio masculo, cui
onere dotandi de Paragio Dominam Dianoram
in capillis, noluit tamen dictus Aloysius acqui-
rere, ne dum bona dotalia eidem deferenda ex
consuetudine, sed minus reliqua iura suæ Ma-
tris, imò integrum hæreditatem in M. C. re-
pudiavit declarans nolle se immiscere in ea se pe-
nitus abstinendo, hac de re M. C. interposuit de-
cretum præambuli in beneficium sororum ab
intestato, quæ institerunt in S. C. depositum li-
berari eisdem Beatrici, & Dianoræ ex persona
D. Mariæ matris, verum agnoscent Reg. Cons.
D. Antonius Miroballus integerimus, & pru-
dentissimus Minister, hoc fieri non posse à dicto
Aloysio in perniciem creditorum liberatis dictæ
Dianoræ scut. 300. in causam declarandam, re-
liqua quantitas liberauit dicto Aloysio, vti filio,
& pro eo suis creditoribus de quo decreto dictæ
D. Beatrice & Dianora reclamauerunt.

Est itaque videndum, vtrum possit Aloysius
Baro in præiudicium suorum creditorum hære-
ditatem Dominæ Mariæ Matris repudiare, etiam
respectu nouem partium dotium, quæ deferun-
tur eidem Aloysio ex consuetudine.

Pendet hæc resolutio, an nouem partes dotium
delatae filio acquirantur ipso iure absque animo
acquirere volentis, vel deferri debeant iure hæ-
reditario, ita ut necessaria voluntas filij acquirentis
sit. Tangit hanc questionem Alex. ab Alex. in
consuet. si aliquis moriens in Apostilla, quæ incipit

Nec etiam obstare poterit si dicatur nouem
partes, de quibus Maria prædicta non poterat
disponere, haberi tanquam legitimam, & proinde
non potuisse per Aloysium repudiari, quia
per Textum in d.l. qui autem, vers. Vnde si quis,
ff. qua in fraud. credit. aperte disponitur posse le-
gitimam repudiari, & ita affirmat D. de Franch.
dict. decif. 101. num. 2. Gozad. consil. 97. num. 3.
Gratian. discept. 271. num. 13. & discept. 882.
num. 32. Paschal. de patria potest. part. 1. cap. 4.
num. 173. & 174. sed in rei veritate dictæ por-
tiones non iudicantur prout legitima, quia legiti-
ma quamvis non sit agnita, neque adita, neque
petita transmittitur ad omnes hæredes etiam
extraneos, Dec. consil. 301. num. 1. & consil. 309.
num. 3. in fin. Molfel. consil. 21. num. 13. ad finem,
& consil. 9. num. 23. Mercur. Merl. de legitima, lib. 3.
tit. 3. q. 7. num. 1. & seq. Muta decif. 46. num. 13.
& tamen portiones competentes filiis super bonis
maternis vigore consuetudinis, nisi sint aditæ,
& agnita non transmittuntur ad hæredes extra-
neos, sed tantum transmittuntur ad filios, & de-
scendentes illius, cui dictæ portiones debentur,
& hoc quia non iudicantur prout de legitima,
vt per D. Reg. Capyc. Latro d. decif. 117. per to-
tan, itaque dum non iudicantur prout de legitima,
repudiatio facta per Aloysium absque aliquo
scrupulo fieri potuit.

Nec poterat dictus Aloysius cogi à creditori-
bus acquirere, & compelli ad adiundam hæreditati-
tem l. si postulante 67. §. 1. ff. ad S. C. Trebell.
Larrea decif. 55. num. 30. Muta decif. 49. num. 25.
dicens esse communem opinionem, de Franch.
decif. 101. n. 29. qui alleg. l. 3. in fin. C. de hæred.
inst. vbi disponitur non posse seruum cogi à
Domino hæreditatem adire, si seruus non potest
cogi à Domino, quid dicendum de homine
libero?

S V M M A R I V M.

- 1 Faicti species proponitur.
- 2 Filius masculus in Regno Neapolis, & Cinitate
succedit cum onere dotandi sororem.
- 3 Filius an possit in fraudem creditorum repudiare
portionem vigore consuetudinis debitam.
- 4 Debitor quando possit non acquirere in fran-
dem creditorum.
- 5 Debitor an, & quando possit repudiare hæredi-
tatem in fraudem creditorum.
- 6 Lucrum debitum vigore statuti, an possit per de-
bitorem repudiari.
- 7 Portio debita filio vigore statuti, an habeatur
loco legitima.
- 8 Filius repudiando legitimam, an praividicet cre-
ditoribus.
- 9 Filio debetur legitima si voluerit, & accepta-
uerit.
- 10 Filius potest repudiare legitimam in fraudem
creditorum.

IVRIVM ALLEGATIONES,

P R O

D. Beatrice, & { Barone;
D. Dianora }

circa istam consuetudinem, in fine, ibi pulchra autem est quæstio, an illa portio quam de dote mulier tenetur relinquere filiis per consuetudinem, si qua moriens: dicatur iure hæreditario, & titulo vniuersali peruenire, an verò titulo singulari, vel extraordinario. Respōdet, quod cum hæc quæstio occurreret de facto inuenit Gloss. Napodani tangentem articulum in consuet. & si testator, in verbo, Perueniat, n. 29. quod non prouenit ipso iure, sed requiritur apprehensio corporalis, & ministerium Agnati acquirere volentis, vbi monet, an transmittatur hæc portio ad hæredes extraneos non agniti, & respondet negatim idem in consuetudine si quis, vel si qua, in verbo, Materna, num. 246. clarius tenet portionem consuetudinariam deferri iure successionis, nec posse transmitti ad hæredes, nisi fuerit prius agnita, opinionem explicat Präf. de Franch. decif. 89. num. 2. & 3. & sibi item, quia bona quæ reseruantur filiis ex dispositione consuetudinis debentur iure successionis, quia vt filius dotes maternas consequi potuisse erat necesse quod haberet titulo successionis, & quæ hæreditas matris per filium esset adita, seu agnita, & in decif. 374. num. 19. dicens non aequiri ipso iure, sed requiritur, vt audeatur, & decif. 575. num. 8. in materia consuetudinis oportet, vt sit hæres qui ad nouem partes, & ad medietatem admittitur, & decif. 536. num. 1. Regens Capyc. Latro decif. 117. num. 25. post relatas contrarias opiniones Scipionis Bucini, & Molfesi, inquit durum esse recedere ab opinione Napodani, & licet ibi referat decisionem S. C. tamen ibi fuit habitum pro absoluto, qui erant actus aditionis, vt in decif. 8. per totam, sequitur Reg. de Ponte consil. 52. num. 21. volum. 1. qui firmat quod, & si consuetudo præseruet proximioribus illa bona tamen habent, vt hæredes, & successiones sic Molfesi. sibi contrarius part. 3. quæst. 6. à num. 6. & 7.

4 Si ergo Aloysius debitor extra nomen hæreditis non potest acquirere, requiritur vt agnosceret matris hæreditatem, at Molfesi. vbi suprà, n. 6. nec ad eam adiundum potest à creditoribus augeri, imò potest in ipsorum præiudicium non acquirere, & repudiare, prout debitor in casu isto operauit, idè M.C. decretum præambuli interpositum in beneficium sororum, iuxta l. 1. C. de successorio edito.

Quæ repudiatio nullo modo potest inficiari, quia debitores prohibiti sunt eorum patrimonia dissipare, sed pro satisfaciendis creditoribus de nouo non acquirere est permisum, iuxta resonsum S. C. in l. qui autem, ff. de his quæ in fraudem, l. si postulantes 67. ff. ad Trebell. l. si sponsus 5. §. si maritus, ff. de donationibus inter virum, & uxorem, nec videatur in fraudem creditorum, quod acquisitum non est quando debitor hæreditatem obuentam repudiat l. cum quidam 26. ff. de iure fisci.

5 Et hæc communis opinio in foro est incontrouertibilis posse debitores hæreditatem, sive legatum repudiare, nulla habita ratione creditorum, quia in fraudem ipsorum fiat, ita Iason in l. filius familias, §. dini, num. 76. ff. de leg. 1. Padilla in l. post mortem, à num. 4. C. de fideicomiss. Gutierrez, Conar. Antonius Gomez, Olasch, Sanchez, Spino, & alij, quos refert & sequitur Reg. Conf. D. Gerdinandus Arias lib. 2. variar. resolut. cap. 41. n. 2. Fachin. lib. 13. controver. 46. Thesaur. lib. 3. forens. quæst. 74. Anna confil. 11. per totum, num. 9. volum. 2. Francus decif. 101. vbi refert sic fuisse decisum in S. C. in propriis terminis, ibi

enim erat delata hæreditas debitori decocto, cui erat interdicta administratio, & datus curator ad lites, & erat ordine S. C. facta graduatio, & tandem fuit habita valida repudiatio non obstantibus allegatis pro creditoribus à Camillo Medices consil. 98. per totum, Grat. discept. forens. cap. 132. n. 1. & discept. 271. per totum, Robertus lib. 3. rerum indicatarum, cap. 12. D. Thomas Carleval. Reg. Conc. lib. 1. de iudiciis, tit. 3. disp. 25. num. 3.

Quod procedit, ne dum si lucrum deferatur iure hæreditario prout est hæc portio consuetudinaria, sed etiamsi lucrum spectet ex prouidentia statuti debitori, prout est lucrum dotis marito peruentum, vt statuti seu consuetudinis Regionis, quia illud potest à marito repudiare, & non acquiri in creditorum perniciem, ita Dec. in leg. pœm. 18. C. de secundis nuptiis, & consil. 259. quem sequitur Conar. de sponsalibus, §. 1. n. 12. p. 2. c. 7. latius Phanucus de lucro dotis, gloss. 58. n. 17. & n. 20. Roland. eod. tit. q. 40. per iotum, Soccin. consil. 109. lib. 3. in fine, Cardin. Parifius consil. 127. lib. 1. sic fuisse decisum Gratian. decif. 17. num. 16. Ratio enim est, quare permittatur debitoribus in fraudem creditorum lucri repudiatio, sive sint illi Chirographarij, sive hypothecarij, qui videntur quasi habere illam spem successionis eorum hypothecæ generalis obnoxiam, quia ius illud adeundi, seu acquirendi hæreditatem, sive legitum, sive lucrum consuetudinariu, non est in bonis debitoris, nisi sub conditione suspensiua, id est, si velit acquirere, vnde eo nolente præsumitur retro nunquam delatum, nec acquisitum si verò intendat præsumitur Petro suum iuxta l. pretia rerum, ff. ad l. falcidiam, explicat Anna consil. 113. n. 9.

Neque obstat si dicatur hanc portionem debitam filio in hac Civitate de dotibus maternis esse loco legitimæ subrogata, legitima enim de iure digestorum erat quarta, leg. Papimannus 8. §. quoniam, & §. quarta, & l. si non mortis 21. ff. de inoffic. testam. deinde authenticorum iure acta fuit usque ad trientem, vel semisse Anth. nonissima, C. de inoffic. testam. §. 1. in auth. de triente, & semisse, tandem ex prouidentia ciuium in hac Civitate muliere moriente cum filiis sunt nouem partes ex decem, quæ dicuntur legitima, quasi ipsius loco submissa, & idè inquit Neapodanus quod fit ad instar legitimæ, licet non est propriæ legitima in consuetudine si qua mulier, num. 47. & sic sicut filius non potest repudiare legitimam in præiudicium creditorum, quia illa defertur ipso iure absque eius ministerio, ita denegabatur, quoque repudiare hanc portionem, quæ magis filiis debetur, quam ipsa legitima, vt probat Neapodanus d. consuet. si qua moriens n. 11. & adiurit Paul. de Castr. consil. 441. n. 3. vol. 1. in nonissimis, quia est eadem legitima licet aucta, vnde argumentum debet esse regulariter eiusdem naturæ, cum re principali l. inter sacerdotum 26. §. cion inter, ff. de pactis dotalibus, letiam 8. C. de iure dotuum, Angel. consil. 39. num. 7. & licet responsio sit clarissimum ha nouem partes non sint legitima, licet in aliquibus legitimæ æquiparentur, quia legitima fuit constituta in subsidium filiorum ex iure sine instinctu naturæ, sed hæc portio ex prouidentia ciuium, ne filij fraudulentur per matrem successionem agnitorum, & cognitorum suorum consuetudinarij, aut nostri portionem, hanc legitimæ æquiparant circa potestatem disponendi de ea:nam sicut super legitima non valet imponi onus sic super diæta portione, Anellus de Amato consil. 43.

*conf. 43. per tot. non tamen dicere intendebant
absolutè potiri omnibus priuilegiis legitimæ sicque non potest illatio sustineri.*

8 *Eo magis quod dato, & non concessio hanc portionem stricto modo assimilari legitimæ seu bonorum subsidio adhuc sustinebitur communis opinio superius fundata quod possit ipse Aloysius debitor ab ea se abstinere eamque repudiare nullo habito respectu creditorum præiudicio.*

Verum enim verò non potest negari, quia articulus iste subiliatur variis interpretationibus, qui negotium sustinet acriter insistent non posse debitorem in his quæ, ipso iure ipso que facto ex ministerio legis aequiruntur, propter est legitima *l. quoniam in prioribus, & l. scimus in princ. in §. repletionem C. de inoff. testam.* vti facultate *l. qui autem cum concordantibus,* nam cum ea acquiratur ipso iure deficit ratio illius legis, & contineri debeat sub hypotheca generali omnium bonorum filij atque filius ipse repudiando legitimam nocere non potest creditoribus hypothecariis, quia acquisitionem ipso iure minuere videtur, & antequam sit agnita in bonis filii reputatur, sic sanè de legitima tenuit Anca ran. *conf. 101. & 163.* sequitur Berous *conf. 43. num. 1. vol. 1. Card. Mantic. de tacitis & ambig. lib. 13. tit. 38. num. 19.* eandem sententiam acriter quæque defendunt Menoch. *conf. 77. per totum, lib. 1. & Petrus Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. glof. 9. part. 5. num. 122.*

9 *Quæ omnia si bene intendentur non vrgent quia licet legitima filiis ipso iure requiratur ex dispositione, sive ministerio legis id tamen intelligendum est, si modo filius ipse eam acceptaverit, & voluerit atque petierit, & non aliter, nam filio repudiante perinde est ac si retro nullum ius fuisse ei acquisitum, vt in legato arguitur in *l. 1. §. utrum ff. si quid in fraudem patroni, & l. si tibi homo §. cum seruum ff. de leg. 1. & l. cum pater §. secundo ff. de legat. 2. & fundat Cenallos præt. quest. comm. contra com. quest. 140. per totum qui loquitur in fortioribus scil. supplemento legitimæ hinc Bald. inquit verè legitimam ipsam & illius supplementum deberi, & acquiri filiis ipso iure tamen incommutabilis acquisitione non sit nisi per agnitionem, & petitionem ipsius in d. l. scimus, n. 1. sequitur Corn. conf. 289. incipit circa primum consultationis articulum, num. 8. vol. 4. ibi supplementum legitimæ fit à lege ipso iure, vt est expressum in d. l. scimus in princ. à principio quidem communali ter sed post acceptancem incommutaliter ha ctenus Corneus; eidem annuit Peregr. de iure Fisci, lib. 5. tit. 2. num. 131. vbi reprobat Menoch. contrarium in d. conf. 77. sententem igitur, vt perfectè, & irrenocabilitate acquisitione legitima dicatur necesse est, vt eam acceptet, nec ante acceptancem verè dicitur acquisitione, sed dicitur quærenda, & sic subiacet legitima disposi tioni Text. *l. qui autem & l. si postulante, ff. ad S. C. Trebell.* & hæc senior, & verior opinio est communiter amplexa, vt scil. possit filius legitimam, sive eius supplementum repudiare in creditorum præiudicium, ita Paul. de Castro in d. l. si postulante, num. . ita scribit item hic est casus si filius repudiatur hereditatem parentum in fraudem creditorum & sic denoultur ad sequentes in gradu non possunt eius creditores petere se innescari de sua legitima, dicendo quod in fraudem eorum non potuit a se abdicare, sicut nec alia bona Osualdus in annotationibus ad Aug. Donellum lib. 23. cap. vlt. vers. licet, Gra**

tian. *discept. Forens. lib. 2. cap. 271. à num. 10. usque ad 20.* vbi sic scribit, nec faciant quæ dicta sunt de legitima, ac eius supplemento, quia licet in eis videatur præsupponi ius in esse productum, & iam quæsum, tamen intelligitur quoad reiectionem granaminis, cuius respectu, repletio, & acquisitione fit ipso iure per legem, sed quoad effectum acquisitionis realis, & in commutabilis requiritur declaratio, & petitio, sine aqua non est aliquod ius quæsum, & ideo datur repudiatio & præscriptio, cum aliis similibus effectibus ha ctenus Gratianus, Laurentius Delin. *conf. 70. per tot. vol. 1. Ant. Gomezius tom. 1. variar. cap. 9. num. 20. 21. & 23.* Ioannes Gutierrez Pelaez Mieres, Alex. Albericus Tellus Fernandez Mantienço Corbantes, Ludo uicus Molina, quos refert, & sequitur Sanchez part. 1. lib. 6. de sponsalibus discept. 4. num. 8. qui dum prouixerit rationem contrariorum quod legitima acquiratur filiis etiam ignorantibus subseqnitur in hunc modum sed oppositum est dicendum, quia illa acquisitione est renocabilis & quasi sub conditione, nisi hæres repudiare vellet, quæ repudiatio retrotrahitur Anneus Robertus rerum indicatarum, lib. 3. cap. 52. Cancerius var. tom. 1. cap. 3. de legitima, num. 69. Fachin. controu. iur. lib. 13. cap. 46. qui refert sic consuluisse Peregr. cui se subscriptis in fine Mangilius in tract. de imputationibus, quest. 4. à num. 16. usque ad 25. Curtius Iunior *conf. 47. n. 7.* Ripa in l. 1. num. 7. ff. de pignor. & secundam hanc opinionem refert decisum Gaspar Thesau. lib. 3. quest. for. cap. 74. num. 2. Gallenatus de renunc. lib. 1. cap. 2. num. 5. tom. 1. Molf. tom. 1. de succ. ab intest. part. 4. quest. 12. num. 6. & 7. tenetque frater potest amittere ad successionem sororem in præiudicium suorum creditorum, quia inquit hoc procedere in omni debitore qui in acquirendis potest præiudicare creditoribus.

Quibus positis luce clarius appetat iustitia 10 Dom. Beaticis & Dom. Dianoræ Barone vt graduentur loco Dominæ Mariæ matris existente validissima repudiatione Aloysij frarris, & ne deficit punctualis decisio S. C. in terminis est videndus D. Ferdinand. Arias de Mes. R. Conf. 1 b. 2. var. resol. cap. 41. num. 22. qui refert sententiam S. C. ad relationem Regij Consiliarij Andr. March. in causa Vict. Grande cum Vincentio Buonhuomo, cuius verba sunt declaratum esse posse repudiari legitimam ac portionem ei vigore consuetudinis debitam ab Octavio Grande filio, & proinde validam fuisse disputationem factam à Victoria Casale in beneficium Vict. Grande eius neptis, & eodem loco esse graduandam sub die 16. Februario 1641. Actum Carbonne, vndique ergo se vertant creditores semper sustinendam esse validitatem repudiationis, de qua non possunt conqueri, quia imprudentes existimantur si obligari putant posse bona in quibus nondum ius ultum est debitori, nec relevat si dicerent creditores Aloysio Barone obuenire maternæ dotis contemplatione credidisse, & eius intuitu, quia imprudens est animus similia adhuc non acquisitione excogitare: cætera supplet eminen doctrina supremi Senatus. Videas de hac re quæ diximus supra, & concordabis.

DISCEPT. CCCXVIII.

SUMMARIUM.

- 1 Faeti species proponitur.
- 2 Legatum factum pro matrimonio debetur moniali, etiam si sit dispositio inter viuos.
- 3 Dos non eodem modo datur pro maritaggio, ac pro monachatu.
- 4 Dos maior datur nuptae, quam moniali.
- 5 Exequitor, vel Procurator ad maritandas pueras, an possit eas dotare si ingrediatur in Monasterium.
- 6 Dispositio facta de personis incertis qualiter intelligatur.
- 7 Legatum factum pro personis incertis de certis qualiter procedat, & num 8.
- 9 Legatum factum pro maritandis filiabus hereditis debetur eisdem si fiant moniales.
- 10 Mos scribarum capitulationem quam fecerit pro matrimonii contrahendis, & num. 11. & 12.
- 13 Moniales etiam dicuntur que vivunt in conservatorio.
- 14 Masculinitatis qualitas in uno gradu apposita, censetur in alio repetita.
- 15 Moniales in lata significatione que veniant, & numeris sequentibus.

ARGUMENTVM.

Dos in monte scribarum, vel aliorum destinata pro maritaggio puellarum filiarum earumdem, debetur etiam si fiant puellæ moniales in aliquo conservatorio, & multo magis si fiant professæ.

IN IVRE
PRO
ANTONIO FIGLIOLA,
CONTRA
Gubernatores Montis Scribarum
S. C.

Commissarius Franciscus Antonius Musceptula Regius Consiliarius.

Actuarius Speræ.

ANTONIVS Figliola Scriba S. C. vti cessionarius sororis Claricis Figliola eius filia, Monialis professæ in Monasterio Diuæ Mariæ Consolationis huius Cimicitatis, iustissime petuit ordinari Gubernatoribus Montis scribarum, quod soluant ipsi Antonio duc. tercentum dictæ sorori Clari debitos præius monachagio, tanquam inclusæ in Monte

prædicto, verba capitulationis dicti Montis sunt infra scripta.

Item cb' classi li dicece anni che se darà principio à tutte le cose predette, se debbia anco incominciare à far il maritaggio delle figliuole detti scribari, legitime & naturali tantum, alle quali se debbia dare per ciascheduna figliuola in augmento de loro doti duc. trecento, da consignarsi alli loro futuri mari, quali debbano dare pleggaria de restituirli nelli casi de restitutione in forma.

Et quamvis dicta soror Clarix virum temporalem non duxerit, ex quo tamen Monasterium ingressa fuit, & solemnia vota castitatis, paupertatis, & obedientiae emisit, sponsa Christi appellatur, Gloss. in c. Virginib. 27. quæst. 1. & videtur nuptias celebrasse, Cyn. in auth. nisi rogati, C. ad Trebell. nubere enim dicitur, quæ nabit in Domino, Bald. in d. autb. nisi rogati, in principio, Ancharan. conf. 108. num. 4. qua ratione factum est, vt legatum relictum Puellæ pro maritaggio, debetur si religionem ingressa fuerit, §. sed & hoc præsenti, auth. de Sanctiss. Episcopis, & docent Bart. Salyc. Castr. & passim scribentes in d. autb. nisi rogati, C. ad Trebell. Bald. nouell. de tract. de dote, p. 6. privileg. 77. n. 3. Couar. in c. 3. n. 11. vers. sexto ex proxima de testam. Mantic. de conieet. vlt. vol. lib. 11. tit. 23. num. 6. & 4. Molin. de Inst. & Iure, tomo 1. disput. 107. concl. 1. Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 33. num. 29. & Fontanell. de pact. nup. tom. 2. claus. 5. gloss. 1. part. 1. num. 59. Quæ conclusio procedit nedum in legato facta in testamento, seu codicillis, sed & in dispositione facta inter viuos, vt exprefse deciditur in dict. §. sed & hoc præsenti, ibi, sine dotis causa, sine antemprialis donationis, donancerit, sine reliquerit, & ita in terminis donationis factæ eidam Puellæ pro maritaggio respondit Surd. conf. 192. num. 19. vol. 2.

Nec obstat decisio Bald. in d. Autb. nisi ro- gati num. 11. vers. quero numquid, Cod. ad Trebell. dicentis, quod exequutores deputati ad Virgines Maritandas, non possunt dare hanc quantitatem Virgini intranti Monasterium, duplificatione: primo quia non habent hoc in mandatis; secundo quia maritare Virgines pauperes est pia causa, quæ non potest excludi per alium pium usum, clem. contingit, de relig. dominis.

Nam respondetur, doctrinam Baldi esse intel- 4 ligendam, vt non possint exequutores dare tantam dotem ingrediente religionem, quanta dari solet contrahenti matrimonium, vt cernitur ex illis verbis, non possunt dare hanc quantitatem; ex quo, vt plurimum Virgines matrimonium contrahentes maiori dote egent, quam Religionem ingredientes, non autem dicit Bald. exequutores deputatos ad Virgines maritandas, nil dare posse Virginibus Religionem ingredientibus, & ita hoc dictum Baldi intelligit Boër. decif. 3. n. 13.

Insuper est aduertendum, quod Bald. loquitur 5 in mandatario, vt quantitates destinatas pro Virginibus maritandis, non possit distribuere virginibus ingredientibus religionem, vt cernitur ex illis verbis, non habent hoc in mandatis, ratio est in promptu, quia procurator non potest mandati fines excedere, sed eos diligenter custodire debet, t. diligenter, ff. mandati; At in donatione, seu dispositione facta in ultima voluntate fecus est, nam in contractibus stricta, in testamentis plenior, in donatione vero plenissima sit interpretatio, c. cum dilectus, de dona. & ita in puncto hanc Bald. doctrinam intelligit Natta omnino videndum conf. 296. num. 5. lib. 2. Vnde cum in casu nostro

nostro dispositio facta in beneficium puellarum inclusarum in dicto Monte, sit favorabilis, & latam recipiat interpretationem, proculdubio dicendum est, quantitatem debitam pro maritagio soluendam esse dictis pueris, etiam pro monachagio.

- 6 Præterea dato, & non concessso, quod Baldi doctrina esset intelligenda nedum in mandato, sed etiam in donatione, seu legato, certum est, quod Baldi loquitur de dispositione facta pro maritandis personis incertis, in quibus nulla cadit affectio, quo casu, cum testatoris sine donantis intentione alio non tendat, nisi ut quantitas donata, aut legata distribnatur per eius executores in illam causam piam: meritò, executores deputati non possunt testatoris voluntatem comutare, erogando eandem quantitatem in aliud usum pium, nempe tradendo eam Virginibus ingredientibus religionem, & ita hanc Baldi doctrinam intelligit Sanch. de matrim. lib. 1. disputatione 33. num. 3 1. in principio, & num. 3 2. vers. tandem, lib. 1.

- 7 At in casu de quo agitur non est facta dispositio in beneficium incertarum personarum, sed sunt vocatae omnes pueræ descendentes ex scribis S. C. quæ sunt certæ. Vnde Baldi doctrina, quæ loquitur de donatione, seu legato facta in certis personis, ad hunc casum applicari minimè potest.

- 8 Quinimo in fortiori casu, si legata fuisset certa quantitas, non quidem omnibus filiabus scribarum S. C. sed quatuor tantum ex eis, quæ prius nuptui traditæ essent, ad huc legatum non posset dicti nullum, tanquam factum incertis personis, nam licet illæ quatuor pueræ tempore dispositionis factæ per testatorem essent certæ, nihilominus quia erant de personis certis, scilicet de numero puellarum descendantium ex scribis S. C. vel quia erant certificandæ ex futuro evenienti per contractum matrimonij, legatum censendum esset validum, ita probat Text. in l. quidam relegatus, ff. de rebus dubiis, & ibi notant Bart. in princip. & Soccin. num. 1 2. & Michaël Craft. in §. legatum, quest. 5 4. num. 2.

- 9 Sed hoc dictum sit ex abundanti, nam ex capitulationibus dicti Montis clarè patet, eundem Montem non alia ferè causa erectum fuisse, nisi pro beneficio puellarum descendantium ex scribis S. C. ideoque fundatores dicti Montis propter maximam affectionem, quam habebant erga dictas pueras, omnino voluisse eis protidere, ut in quolibet statu, aut matrimoniali, aut cælibi, commode, honestèque permanere potuissent, quo casu sine dubio locum habent, tradita per Natt. d. conf. 2 9 6. num. 6. ut legatum factum pro maritandis filiabus hereditis, debeatur etiam pro illis monachandis propter præsumptam testatoris affectionem, sequitur Mantica de coniectur. ultimar. vol. lib. 8. tit. 5. num. 2 3. & probat idem Sanch. d. lib. 1. disputatione 33. num. 3 2. vers. hoc tamen.

- 10 Ex quibus manifestè liquet, gubernatores dicti Montis teneri ad soluendum ducatos tercentum pro monachagio dictæ sororis Claricis, prout etiam seruatum fuit in quibusdam pueris, nomine Maria Theresia, & Maria de Amico, quæ cum essent filiae Hieronymi de Amico olim scribae S. C. receperunt à gubernatoribus dicti Montis duc. sexcetum pro eorum monachagio. Inde casus noster est fortior; nam Antonius Figliola pater dictæ sororis Claricis spatio annorum viginti octo sustinuit onus soluendi prædicto Monti qualibet hebdomada carolenum unum, seruata forma capitulationis, & nullum huc usque ex

fundatione dicti Montis commodum sensit, nec consequi aliud beneficium sperat, cum alias filias non habeat, quæ matrimonium contrahere possint, vnde hac sola consideratione præ oculis habita decernendum est, deberi dictos duc. tercentum pro monachagio dictæ sororis Claricis, iuxta regulam iuri, & æquitati consonam, quod commoda cuiusque rei, eum sequi debent, quem sequuntur incommoda, l. secundum naturam, ff. de reg. iuris.

Nec obstat si dicatur, quod in capitulationibus dicti Montis fuit expresse dispositum, quod si aliqua Pueræ nolit matrimonium contrahere, sed cælibem vitam ducere velit; in conservatorio puellarum dicti Montis alimentari debeat: vnde ex aduerso prætendi posset, quod cum dicta soror Claricis noluerit in d. Conservatorio permanere, sed Monasterium Diuæ Mariæ Consolacionis ingredi voluerit, nil prorsus ei debeatur pro monachagio. Quia respondeatur, in capitulationibus prædictis duos tantum casus fuisse præuisos, quorum primus est, vt Pueræ nubere volenti dari debuissent duc. tercentum pro eius maritagio. Secundus casus est, quod si Pueræ cælibem vitam ducere vellet, in Conservatorio Puellarum dicti Montis permanere, aliquæ debuissent; supererat tertius casus, qui non fuit præuisus, nimurum si pueræ ingredi vellet aliquod Monasterium claustrale, & ibi emittingendo tria vota castitatis, Pauperatis, & obedientiæ solemniter profiteri, & hic castus cum non fuerit præuisus, remanet præculdubio in dispositione iuris communis, ad Text. in l. commodissimè, ff. de liberis, & posthum. scilicet, ut quantitas dari iussa pro maritagio, debeatur etiam pro monachagio, ne deteriores sint pueræ, quæ perfectiore viuendi statum eligunt, quam illæ, quæ votorum vinculis alligari nolentes, cælibem vitam ducunt.

Nec itidem obstat, quod in dictis capitulationibus videatur expresse dispositum, vt pueris, quæ ante peractum Conservatorium dicti Montis voluissent monachari in aliquo loco, dari debuissent tempore earum professionis duc. tercentum pro illis implicandis in emptionem ann. introituum, ad hoc, ut introitus duntaxat emendi potuissent applicari in beneficium dictarum puellarum, remanente proprietate in beneficium dicti Montis; Quia de re à simili videtur dicendum in casu nostro, quod prædicta soror Claricis licet peracto iam Conservatorio dicti Montis claustrale Monasterium ingressa fuerit, nil aliud prætendere possit, præterquam introitus ducatorum tercentum eius vita durante.

Quia respondeatur, quod ubi in capitulatione prædicta fit sermo de Monialibus, non est intelligendus de Monialibus strictè, & propriè sumptis, quæ in aliqua religione approbata tria substantialia vota emitunt, castitatis scilicet, Pauperatis, & obedientiæ, sed accipiens est de pueris, quæ cælibem vitam ducunt paternos lares deserunt, & in aliquo pio loco collegialiter simul cum aliis pueris morantur, eiusdemque loci habitum suscipiunt, obseruando regulas ibi præscriptas ad instar religionis, quæ loca propriè loquendo Conservatoria appellantur, ut est videre in Conservatoriis S. Mariæ Constantinopolis, S. Eligij, & aliis quampluribus, quarum pueræ largo sumpto vocabulo moniales nuncupantur, & quod in hoc sensu accipienda sint verba dictæ capitulationis, in quibus fit mentio de Monialibus, clarè patet, dum ibi dicitur, che non volendose maritare alcuna donna dell' Incluse in

detto Monte, e per inspiratione diuina se volesse far Monica, se debbia ponere nel Conservatorio del detto Monte, & quia certum est, quod in praedicto Conservatorio non emittuntur tria vota substantialia religionis, idem pueræ ibi existentes, non sunt vere, & propriæ Moniales, & per consequens dum fundatores de Monialibus verba fecerunt, minimè intellexerunt de Monialibus, propriæ & strictè sumptis, sed de Monialibus in larga significacione, in qua includuntur omnes pueræ, quæ in aliquo ex praedictis Conservatoriis degunt.

- 14 Et licet in fine eiusdem capituli dispositum sit, quod pueris Monachari volentibus dari debeant duc. tercentum tempore earum professionis, pro illis conuertendis in emptionem ann. Introitum, unde videtur dicendum, fundatores Montis loquitos fuissent etiam de Monialibus professionem emittere volentibus; nihilominus est aduertendum, quod cum in proxima praecedenti oratione fundatores verba fecerint de Monialibus in aliquo Conservatorio existentibus, ita quoque in hac secunda oratione de eisdem sensisse videntur: nam una pars scripturæ declarat aliam, l. qui filiabus, & l. si seruus plurium, §. finali, ff. de legatis primo, Ripa in l. ex facto, §. si quis rogatus, num. 17 ff. ad Trebellian. Iason in l. centurio, num. 59. ff. de vulg. & pipill. & hoc adeo verum est, vt si testator in uno gradu substitutionis vocauerit filios masculos ad successionem, & postea in alio gradu fecerit mentionem de filiis simpli citer, censetur repetita qualitas masculinitatis, doctrina est Bart. in dict. l. final. num. 2. ff. ad Trebellian. quem sequuntur Guid. Papæ decis. 485. & consil. 87. num. 1. in fine, Decius consil. 15. n. 3. Crass. in 9. fideicommissum, quæst. 12. n. 2. Gomez lib. 1. var. resol. c. 5. num. 15. aliisque quamplures, quos in unum concessit Molin. de primogen. Hisp. cap. 5. n. 56.
- 15 Nec refragatur, quod in hac secunda oratione fiat mentio de pueris emittere volentibus professionem, quia huiusmodi verba sunt intelligenda de professione largè, & impropiè sumpta, scilicet de habitus susceptione, quæ in dictis Conservatoriis fieri solet, cum apud omnes competum sit, pueras aliquod Conservatorium ingredientes, ante complectum anni circulum, nouicias appellari, postea vero exhibitis quibusdam ceremoniis, & secularibus vestimentis depositis, habitum illius loci suscipere, & exinde Moniales nuncupari, & sic patet, susceptionem habitus in dictis Conservatoriis loco professionis haberi.
- 16 Præterquam quod non temerè dici posset, quod cum in capitulationibus praedictis dispositum fuerit, cuilibet pueræ nubere volenti, dandos esse duc. tercentum in usufructu, & proprietate, non poterant Montis fundatores statuere, quod ingredienti religionem, darentur tantummodo duc. tercentum in usufructu, ne pueræ propter metum amittendi maiorem summam abstraherentur à vita religiosa, vt in propriis terminis responderunt Rolandus, qui innumerous proprie refert huius sententiae autores consil. 35. n. 16. vol. 3. Berous consil. 51. num. 18. vol. 2. Surd. d. consil. 192. n. 20. vol. 2. ubi hanc sententiam communem esse testatur, & nouissime eandem sententiam, vt veriorem, & magis communem tueretur eruditissimus iureconsultus Franciscus de Petris consilio 56. num. 3.

¶¶¶¶¶? ¶¶¶¶¶? ¶¶¶¶¶?

S V M M A R I V M.

- 1 Francisci Marie Prato apparatus ad defendendum oppositum.
- 2 Causa fuit decisa pro dote danda Monialibus.
- 3 Legatum, vel promissio dotis pro maritago debetur pro Monachatu.
- 4 Mens testatoris attendenda quatenus sit.
- 5 Coniectura ad excludendum maritagium pro Monachatu quales sint, & n. 6.
- 7 Matrimonium spirituale ob Monachatum qualiter contrahatur.
- 8 Textus in §. sed hoc præsenti, Auth. de sanctissimis Episcopis declaratur.
- 9 Legatum pro maritago debetur pro Monachatu.
- 10 Galli, & Hispani tenent deberi legatum pro Monachatu, & n. 11.
- 12 Procuratoris mandatum qualiter intelligatur.
- 13 Nata, & aliorum Doctorum dictum adducitur ad materiam, & n. 14.
- 15 Matrimonium carnale differt à spirituali, & qualiter, & n. 16.
- 17 Interpretatio lata fit in legatis, sed stricta in contractibus.
- 18 Conservatoria ad quem finem ordinata, & num. 19. & 20.
- 21 Casus omisssus qualiter reguletur à lege.
- 22 Testatoris tacita mens suppletur à lege.
- 23 Casus omisssus dici non potest, qui venit ex mente disponentis.
- 24 Capitulationes Montis scribarum ponderantur in præsenti.
- 25 Capitulationis mens an de matrimonio spirituali, an solum de carnali fuerit, disputatur.
- 26 Vero simile qualiter intelligatur, & secundum fit.
- 27 Legatum pro maritago prius dici debet, & quare.
- 28 Pia dispositio est amplianda, & extendenda.
- 29 Cessionarius, de quo in præsenti an sit persona legitima, & numeris seqq.

A R G V M E N T V M.

Relictum pro matrimonio contrahendo non deberi ob ingressum Religionis, quando coniectura urgeant, quod fuerit actum de matrimonio carnali, non autem spirituali. Datur intellectus germanus, & genuinus, ad Textum in §. sed & hoc præsenti, Cod. de Sanctiss. Episcop. & in Auth. Nisi rogati, Cod. ad Trebellian. & cap. in præsentia, de probat. Coniectura plures, nec leues recensentur ad demonstrandum in capitulatione Scribarum de matrimonio carnali, non de spirituali suisse cogitatum. Casus omisssus quando remanet in dispositione iuris communis,

communis, & an dicatur casus omis-
sus, ingressus ad Religionem in re præ-
senti. Tandem occurritur obiectis ex
aduerso ex pluribus. Aduersamque par-
tem ne quidem legitimam personam
habere standi in iudicio, insinuatur.

IVRIS RESPONSVM,

P R O

Conseruatorio eretto per Scribas
Sac. Cons.

C V M

Antonio Figliola eiusdem S. Conf.
Scriba, modò Regio Cancella-
rio, vti renuntiatatio Claricis
eius filiæ Monialis professæ in
Monasterio Diuæ Mariæ Con-
solationis;

Iunctis Aulis:

Commiss. D. Consil. Brancatius.

Spera Act. Mag.

DE EADEM RE.

DATROCINANTE me pro Conseruatorio eretto per Scribas ege-
rios Sacri Regii Consilij, postulato
per Magnificum Antonium Figlio-
la, de anno 1642. die 8. Iulij petentem in Sac.
Consil. vti cessionarium sororis Claricis Figlio-
la eius filiæ Monialis professæ in Monasterio
Diuæ Mariæ Consolationis, condemnari Guber-
natores Conseruatorij, seu Montis prædicti, ad
sibi exoluendum duc. 300. debitos præfatæ eius
filiæ vti comprehendere in Monte prædicto eretto
ad subventionem filiarum foeminarum, ipsorum
Scribarum, nuptui tradendarum, eam reddens
suæ petitionis, rationem, quia de iuris censura, ac
dispositione, quantitas relicta pro puellarum ma-
ritagio, sit etiam eis debita si Religionem ingre-
diatur, quasi quod nulla disparitatis ratio veniat
afferenda inter nubentes sponso terreno, ac co-
lesti fol. 147. super quo libello, impertito per Sac.
Consilium termino die 29. Maij 1643. ad rela-
tionem Domini mei Consiliarij Francisci Antonij
Muscatulli; tunc causa Commissarij fol. 150.
nullis factis probationibus, cum articulus iuris
videretur, Domini die 3. Decembris 1644. dis-
cordibus processerunt calculis, vtque scissa eo-
rum vota componerentur, petiit prefatus Antonius
& obtinuit à Spectab. tunc emeritissimo
Sac. Consil. Præsid. D. Andrea Marchesio alias à
me, sed nunquam satis laudato, adjunctos pro
dirimenda paritate, nempe Regios Consiliarios
Aulæ immediatè sequentis DD. Andream Pro-
uenzale, Franciscum Antonium de Angelis, &
D. Gasparem de Soto fol. 154. & subsequnto in-

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

terim obitu D. Prouenzalis, in eius locum fuit
succeditus (ipsomet Antonio petente) D. Consilia-
rius Antonius Miroballo die 15. Maij 1645.
fol. 156. quibus cùm prolata fuit sententia die 7.
Iulij 1645. per quam condemnati fuerunt Gu-
bernatores ad correspondendum d. Antonio de
annu. duc. 2 i. durante vita d. Sororis Claricis eius
filiæ fol. 160.

A qua sententia, læsos se sentientes Guber-
natores, supplici libello adierunt Dominum Sacri
Consil. Præsidem, à quo obtainuerunt fieri ver-
bum, an sit deferendum petitæ restitutioni in in-
tegrum, fol. 161. de qua modo cùm sit agendum
iunctis Classibus fol. 167. omnem spem repon-
nunt fore sublenandos, iisque iterum auditis, re-
nunciam esse sententiam prædictam ex infra-
scriptis.

Cardo quæstionis in eo vertitur, an relictum, 3
sue debitum pro maritagio, debeatur nedum
contrahenti matrimonium carnale, sed etiam spi-
rituale, quale reputatur, cùm mulier Monaste-
rium ingreditur, quasi quod dicatur nubere, cum
nubat Domino, quam sanè conclusionem dedu-
cent Doctores è Text. in §. sed & hoc presenti,
*C. de Sanctiss. Episcop. Auth. nisi rogari, C. ad Tre-
bellian. vbi Cyn. num. 1. in 2. notab. Bald. in dict.
Authent. 1. num. 1.* tradens id procedere etiamsi
loquatur relictum nomine dotis pro matrimonio
contrahendo, vel donatione propter nuptias,
Mantic. post plurimos de coniectur. ultim. volunt.
lib. 11. tit. 18. num. 26. Surd. consil. 192. num. 19.
lib. 2. Decian. consil. 5. n. 12. & 15. lib. 3. Mastrill.
solenni, decis. 153. n. 3. Sanchez de matrim. lib. 1.
disp. 33. num. 30. apud quos Couar. Bald. Nouell.
& alij pene innumeri recensentur, quos refert
Fontanell. de parr. nupt. clas. 6. gl. 3. p. 6. n. 1. & 2.

Hæc tamen conclusio non est ad corticem in-
telligenda: nam suas habet restrictiones, vndique 4
receptas, & in supremis Tribunalibus indicatas,
inter quas præcipua illa est thesi nostræ mirificè
collineans, vt non procedat quando relictum
concepitur per aliqua verba, ex quibus constare
possit de contraria mente relinquenter, vel don-
nantis, quod voluerit illud non præstari, nisi se-
cutis nuptiis temporalibus, tacite, vel expresse,
ea quippe ratione, quia id quod dictum est in fa-
uorem religionis, innititur voluntati præsumptæ
testatoris, quia scilicet præsumitur quod eodem
modo reliquisset, si casum nuptiarum spiritua-
lium considerasset, sicuti tenent DD. adducti per
Sanchez d. disp. 33. n. 29. Fontan. loc. cit. num. 5.
Osalc. decis. 126. num. 11. D. Præsid. de Franch. de-
cis. 29. n. 5. Thes. iun. q. forens. n. 60. num. 18. lib. 1.
Addit. ad Gamm. decis. 318. Seff. decis. 30. n. 53.
nam si de tali voluntate appareret, illa esset ser-
uanda, vt per Mastr. d. decis. 153. n. 8. 13. & 28.
usque ad 36. Sanchez dict. tract. de matrim. tit. de
sponsal. p. 1. disp. 33. num. 30. Præsid. de Franch.
decis. 29. vbi exemplificat quanto testator loquu-
tus fuisset per verba naturalia, & naturalem pro-
creationem importantia, veluti si adiecta fuerit
conditio si sine liberis legitimis, & naturalibus
decesserit cum similibus, quæ ad Monasterium
adaptari non possent, Menoch. consil. 555. in 6.
& latius consil. 1016. lib. 11. & pulchre, & no-
tabiliter tradit Thesaur. iun. quest. forens. 60. per
tot. lib. 1. vbi contrariis de Text. in d. §. sed & hoc
presenti, & in l. Titia 99. ff. de condit. occurrit,
num. 28. Gutierrez Canon. quest. cap. 3. num. 17.
& seqq. nouissimè P. Fagundez Iesuita in tract.
de iustit. & contract. tit. de contractibus in genere,
cap. 8. ex num. 10. lib. 1.

5 Quod autem de matrimonio carnali non de spirituali senserint institutores Montis, nedum per coniecturas elicitor, verum etiam evidentia liter demonstratur in re praesenti, siquidem in cap. 14. eorum passionum; sive (ut vulgo dicitur) capitulorum; dum agitur de matrimonii puerarum, & de forma solutionis dotium, aperte dicitur, quod duc. 30. erogandi in augmentum doris singulis pueris, consignentur futuris maritis cum cautione de restituendo in casibus restitutionis in forma, vel conuertantur in emptio nem cum internum Gubernatorum ad hoc, ut sit Monti cautum in casibus restitutionis, inter quos peculiaris est, ut absque liberis pueris decedente dos ad Conservatorium reuertatur, in quo eodemmet cap. 14. statuitur etiam modus disponendi iuxta Consuetudine. Neapolit. quod sane patrum non congruit ingredientibus Monasteria, quibus dos statim per amissionem professionis irrecuperabiliter acquiritur, nec villa subest spes restitutionis, sequitur Monialis obitu.

Altera coniectura, rectius dixerim, demonstratio, quod matrimonium carnale fuerit habitum in consideratione, non autem spirituale, emergit ex altero pacto apposito in cap. 15. ubi statuerunt aetatem annorum 18. Erectores Conservatorij, ad hoc, ut dos praeferetur pueræ maritandæ, quo casu fidem baptismatis, & matrimonij à Parco expetendam inservirent, fides autem professionis non est apud libros Parco, sed apud libros Monasterij, unde fides expetitur, & sic de matrimonio carnali, non de spirituali intellexisse conuinicitur.

6 Insurgit insuper evidens demonstratio ex cap. 16. eiusdem capitulationis, in quo datur forma pacis in tabulis nuptialibus, quod antefato succedant filii puerarum vti filii, non vti haeredes. Non ergo quidem per somnum excogitari potest de matrimonio spirituali fuisse cogitatum; cum Moniali nullus hucusque viderit antefatum constitutum, sive illud detur in recompensam amissæ virginitatis, sive pro rata dotis soluta, prout apud Afl. decis. 333. Consil. Geor. alleg. 45.

7 Nec defunct rationes ad hanc nostram sententiam comprobandum, siquidem effatum illud quod adstruunt, quod ingrediens religionem habetur, ac si matrimonium carnale contraxisset, locum sibi facit ex presumpta voluntate, quæ cessat quoties adiungit coniecturæ suadentes fuisse habitam considerationem ad nuptias carnales (qua in re Nos versamur) & indicauimus hoc eod. respons. vers. *Hac tamen conclusio*, ita post multos tenet Sanchez d. cap. 33. num. 29. & 30. Menoch. de presump. praf. 48. per tot. Cancer. lib. 3. variar. tit. de sponsalib. & matrim. cap. 11. num. 204. & 207. ubi num. 212. refert, contra eius placitum in casu ferè simili de anno 1602. fuisse indicatum, & iterum in tit. de leg. cap. 20. lib. 3. num. 382. inquit ex coniecturis Monasterium excludi, quibus collimat perbellè Sess. dec. Arag. 45. num. 38. vers. *Superiora confirmantur*, tradens per ingressum religionis non posse assenerari contrahi verum matrimonium, quod est maris, & feminæ coniunctio, individuum vitæ consuetudinem retinens l. 1. ff. de rit. nupt. §. 1. *Instit. de patr. potest.* & quando agitur de vero matrimonio, & veris filiis, tunc Monasterium excluditur, ex quo dici non potest verus filius, nec verum matrimonium, adducens Guttier. q. 34. num. 25. Mantic. lib. 11. tit. 18. num. 27. & Tiraq. ad l. si unquam in verb. suscepit liberos,

num. 43. vtque prædictis suppetias ferat idem Sess. num. 43. vers. *Et hoc*, inquit, in hoc esse attendendum communem usum loquendi, sicuti in omnibus, quod quando agitur de matrimonio, intelligitur de matrimonio carnali, non de spirituali, in quo propriè non datur matrimonium, itaque indicasse Scenatum insinuat num. 4.

Præterea: Text. in d. §. sed & hoc presenti cum concordan. exorbitant à iure communi disponente conditiones adimpleri debere in forma vera, & specifica, non ficta, & æquipollenti; ideo intelligunt DD. in illo tantum casu procedere, in quo de nuptiis simpliciter fit mentio, non autem quando coniecturæ vrgent in contrarium, quod cogitatum fuit de nuptiis carnalibus, qualis est thesis nostra, sic in puncto post antiquiores tenet Bero. quest. 47. num. 6. Ofasc. dec. 120. num. 12. Guttierrez dicto cap. 32. num. 18. in 2. limit. insignis Hispanus Eman. Cost. in c. si patet in 1. part. in verb. si absque liberis, num. 70. de testam. in 6. & pro absoluto tradit Sanch. loc. cit. num. 31. & vers. *Nec obstant*. ubi omnibus obiectis pro contraria sententia satisfacit: ita ut profectò mirandum sit quomodo Adversarius pro se illam adduxerit, nobisque arridet Sess. d. decis. 45. num. 31. inquiens dispositionem d. Auth. *Nisi rogari* esse exorbitantem, Bero. conf. 34. Rip. in l. ex facto, §. si quis rogatus, num. 37. ff. ad Trebell. cum sit contra dispositionem Text. in l. fideicommissum, ff. de condit. & dem. l. si ita quis, §. is cum, ff. de legat. 2. ideoque non extenderit, arg. l. ius singulare, & l. quod verò, ff. de legi. DD. communiter in d. Auth. *Nisi rogari* Peregr. de fideicom. art. 28. num. 68. Tusc. conclusion. litt. M, conclus. 344. num. 30. Fatin. Fragmen. part. 2. lit. M, num. 35.

Hic omniscius Bald. in d. Auth. *Nisi rogati*, num. 11. vers. *quaro*, formans questionem, an Monasterium habeatur loco filii in aliis casibus, quam positis in d. Auth. determinat ex sententia Glos. quam notabilem ibi appellat, quod non, & rem nostram aperte decidens, subdit: *Et ideo exequatores deputati ad virgines maritandas, non possunt dare hanc quantitatem virginis intranti Monasterium, quia non habent in mandatis, & quia maritare pauperes virgines est pia causa, que non potest excludi per alium pium usum, ut hic, cui se subscripsit Castren. in d. Auth. & secundum ipsum consulusse testatur, de quo est Text. singularis in clem. quia contingit de relig. domib. Auth. de alienat. & emphyt. §. sancimus collat. 9. Guliel. Bened. in cap. Rainutius verb. qui cum alia num. 31. & seq. de test. & peculiari ratione prouisum esse, quod relictum pro maritandis Virginibus, non possit conuerti in alium usum, quantumvis pium, tenet Palac. Rubios in repet. cap. per vestras, §. 12. num. 6. de donat. int. vir. & uxor. Io. Petr. Monet. de commut. ultimar. volunt. cap. 5. num. 55. Reg. Valenz. conf. 32. n. 6. & 10. in 2. ubi Bald. placitum in d. Auth. *Nisi rogati*, num. 11. extollit, subdens quia maritare pauperes virgines est pia causa, que non potest excludi per alium pium usum, adducens, Text. in d. clemen. quia contingit de religios. domib. l. cum is, §. si mulier. ff. de condit. indeb. Bald. Nonell. de dot. 6. part. prinal. 77. & Io. Vincen. Ann. singul. 30. memor quoque fuit Bald. loc. mox citat. Sess. d. dec. 45. num. 33. vers. *Ex quibus*.*

Quid clarius ad nostram opinionem conuin- 10 cendam? quid apertius?

Et licet Adversarius summopere insudauerit
ad

ad hanc Bald. doctrinam effugientem, inquietus. Primo intelligi Bald. ut non sit danda tanta dos in matrimonio spirituali, quanta in carnali, quia in hoc plures necessariae sunt expensae, quam in illo, adducens Boer. dec. 3. num. 15.

Re tamen vera: Boer. se decipit (licet mihi assertere pro veritatis tutela) pernuit namque, immo subvertit verba Bald. dum dicit *non debent*, & Bald. inquit ibi *non possunt*, quod denegat potentiam, non admittit convenientiam, qualis suaderetur ex dictis verbis *non debent*. Quod adeo verum est, vt Baeca, super interpretatione prag. Caroli V. Casaris editae Madriti lib. tit. de non melioran. dot. cap. 14. num. 9. assertauerit constanter contrarium eius, quod dixit Boer. cui concordem se reddens Gutierrez. d. cap. 32. num. 20. canonicari quest. scriptum reliquit Bald. noluisse id quod dicit Boer.

11 Pergit secundò Aduersarius euitare scopulum de doctrina Bald. ex alio, quia ibi loquitur in Procuratore, qui non potest excedere mandatum; fecis autem in casu nostro, in quo potest fieri commutatio adducens Natura consil. 296. tom. 2.

12 Verum (fateor ingenuè) hoc est violare literam; nam nullum ibi appetit verbum de Procuratore, sed tantum de exequitore, qui ad instar procuratoris est; immo peioris conditionis; nam procurator potest ad annexa, & connexa se ingerere, quæ suaderi possunt ex mandato, ad tradita per Praef. nostrum decis. 699. Bellon. dec. Gen. 202. Aegid. Magist. in tract. de bon. proscript. cap. 50. post decis. Boer. num. 1. Exequitor vero excedere rem sibi commissam minimè valer; unde Sanchez d. cap. 33. vers. Tandem in verb. Et non immerito, inquit Nattam immerito voluisse explicare Bald. quod loquatur de mandatario, cum ferè DD. omnes citati, & Couarr. illum intelligunt de executore testamentario, subdicens *Auct.* illam, quam Bald. commentabatur intelligi de legato relicto virginibus maritandis, & de eis sermonem fecisse Bald.

13 Et quid aliud repräsentant hodie Conservatoriij Gubernatores, nisi executioni demandare ea, quæ ab initio creationis Montis statuta fuerunt, tam circa maritagia pueræ, quam circa alia in capitulatione contenta inter ipsos Fundatores, quorum vicem Gubernatores annales sustinent, & repräsentant, cum obligatione ea adamassim obseruandi, siue sint procuratores, siue exequitores, siue administratores. Cum igitur ex traditionis supra demonstrauimus matrimonium carnale fuisse contemplatum, non autem spirituale, merito non possunt trahere ad spirituale.

14 Nec conturbat hanc nitidam veritatem, Natt. conf. 296. tom. 2. à parte adductus, vt Bald. doctrinæ occurret, nam potius ex eodem Natt. Nobis victoria auctoratur; siquidem licet Natt. ad suadendum, relictum pro matrimonio, deberi etiam pro ingressu, præposito sibi obiecto de doctrina Bald. in principio eius consilij procedendo à similibus, eam sustinet opinionem, sed casui nostro, in quo adeo nedam coniectionalis, sed demonstrativa probatio actum fuisse de matrimonio carnali, nullum emouit verbum; immo nostras partes sustinet num. 3. ibi, fauor, qui tribuitur doti carnali, intelligitur quoque tribui huic alteri doti spirituali, & ut sic dicam religiosè vbi diuersa non limitat ratio. Hæc Natt.

15 Quod autem diuersa sit ratio, satis conuincitur, nam per dotem traditam viris subest spes restitutionis in beneficium Conservatoriij, prout in capitulatione fuit præsumptum, quando autem alteri

Monasterio præbetur, spes nulla est, immo statim desperita per omnem ævum, vbi modò deduximus vers. Quod autem.

Praestat itidem nobis copias auxiliares idemmet 16 Natt. num. 6. dum qualitatem personarum, & præsumptam affectionem testatoris in casu suo considerat, quæ utique præsumptissimo clara voluntas in re præsenti, secernitur adaptata ad matrimonium carnale, non spirituale, & affectus instituentium Conservatorum fuit, vt Conservatorum conservetur, non destruatur.

Et tandem, vt ex dictis per Natt. os parti 17 claudatur, dum ipse assert in legatis largam fieri interpretationem, in contractibus strictam n. 5. vers. non sic legato, res pro nobis in tuto est; nam minimè de legatis hic agitur, sed tantum de contractibus, Scibæ etenim contraxerunt ea lege Conservatorum instituendo, non legando ad Text. in l. contraxisse, ff. de verb. signif. sicuti disertè tradit Capyc. decis. 204. num. 5. distinctionem faciens inter contractum, & ultimam voluntatem, qui valde ponderat ad excludendum monasterium quod fuerat de matrimonio facta mentio, Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. tom. 2. lib. 13. tit. 46. per tot. inquietus communem opinionem esse contra Monasterium, quia strictius, & proprius verba accipiuntur in contractibus, quam in ultimis voluntatibus, & non tam lata in illis, sicuti in istis, fit interpretatio, & prædictis citatis, tenet pro absoluto Fontan. d. glof. 3. num. 31. cum duob. seqq. inquietus d. num. 31. vers. Quia in re, communem opinionem Doctorum communiter concurrere contra Monasterium. Ultra quod interpretatio cadit in re dubia, non autem in clara in qua versamur, l. ille, aut ille, ff. de condit. & demon. Hinc est, quod Sanchez d. cap. 3. num. 31. à quo Aduersarius Bar. & Natt. habuit, vers. ultimo quia Natt. recolens, & Boer. nulla ipsorum habitatione contrarium sustinuit opinionem, quæ nostræ fuit, Aduersarij autem sententiae fortiter resistit.

Ecce igitur quomodo remedia nobis parantur 18 ex iisdem iustis, ex quibus Aduersarius vulnera inferre satagit.

Nec tantillum obicis præstat alterum partis assumptum, quod in Conservatorio vota non emituntur; ideoque casum hunc ut non præsumt remanere in dispositione iuris communis, vt merito sit legatum soliendum Monasterio, vbi Clarix Figliola Monialis professa tria vota solemnia emisit, quæ in Conservatorio emitte non valent, innixi iterum propositioni deducuntur ex d. § sedet hoc præsenti, & d. Auct. Nisi rogari.

Nam in primis reminisci non pigebit, Conservatoriij electoribus cordi minime fuisse eorum filias Monasterio in quo vota emituntur collocare, sed tantum Conservatorium edificare, in quo alerentur, benè imbuantur, & præfixo ætatis tempore nupti tradantur modo superius enunciato, immo expresso, prout cuspiam legenti capitulationem obuiam fit, ideoque agentiam actum ultra eorum intentionem operari non posse ad Text. in l. non omnis, ff. si cert. per. cum concord. recte siquidem sciunt dicere Monasterium fundare velle, vbi vota emitterentur, & sic vbi non dixerunt noluere, ad Text. in l. vnic. §. si autem ad deficiens, C. de cadu. toll.

Id quod oculata fide, vt perspiciatur, dato, 20 quod casus in item positus non fuerit præsumptus, sed in dispositione iuris communis remansus, si verum est dogma prout verissimum DD. omnes

deduxerunt, quod ex præcedentibus declarantur subsequentia, & subsequentia ex præcedentibus ad Text. in l. qui filiabuſ, ff. de leg. 1. l. si seruus plurim, §. vlt. ff. eod. Dec. conf. 482. num. 5. Menoch. conf. 146. num. 54. quis non agnoscit ex pactis initis in capitulatione à nobis recensitis mentem Scribarum instituentium Conseruatorum fuisse, vt illos puellæ daretur pro matrimonio carnali, non spirituali, cui minimè pacta in capitulatione apposita conueniunt.

- 21 Quò fit, vt licet casus fuerit omissus dum ad eius determinationem modò denenitur, parum suffragatur regula defumpta ex d. §. sed hoc præfenti, & d. Auth. Nisi rogati, vt relictum pro matrimonio carnali debeatur etiam, pro spirituali vrgentibus coniecturis mentem instituentium Conseruatorum conuincentibus, quod de matrimonio carnali, non de spirituali intellexerunt, & hic est casus notabilis decisus per Sac. Conf. teste Præf. de Franc. d. dec. 19. num. 7. adhærendo voluntati Testatoris, cui decisioni se subscripti Senat. Pedem. apud Osasc. decif. 126. Borgn. decif. 1. part. 3. Menoch. præsumpt. 83. lib. 4. n. 4. qui de Præfid. nostro satis ipsum collandando meminit, Borell. conf. 33. num. 107. & facinnt tradita per Illust. Marchionem Belmon. Reg. Tap. Dom. & Præceptorem menum, in celebri eius repet. ad auth. ingressi, num. 12. fol. 467. C. de sacros. Eccles.

- 22 Et apertis (quod aiunt) tibiis, insinuat Osasc. d. decif. 126. num. 7. inquiens tacitam testatoris mentem à lege suppleri, & intelligi, adducens Text. in l. cum Annis, ff. de cond. & dem. & l. cum acutissimi, C. de fideicomm. & in terminis individualibus tenet Reg. de Pont. conf. 39. num. 13. vers. Tamen.

- 23 Sed in rei veritate hoc partis motuum non adserit difficultatem casui nostro, qui non solum ex mente, sed ex verbis institutorum inclusus, & comprehensus est, quemadmodum supra abundè demonstrauimus, & quod casus non dicatur omissus, sufficit voluntas coniecturata secundum Curt. senior conf. 5. 2. col. pen. Paril. conf. 75. n. 38. vbi latissime, quodque omissum dici non potest quando ex mente di ponentis venit, plura allegat Menoch. conf. 232. num. 5. itidemque si ex coniecturis eliciatur iterum Menoch. conf. 289. n. 46.

- 24 Nec inficias imus in cap. 18. capitulationis fuisse ordinatum licere puellæ religionem ingredi si ad nuptias connolare noluerit, sed cum ea restrictione in casu, quo Conseruatorum infra decenniam non fuissest erectum, cum antem modo tempore possessionis Claricis Figiolæ in alio Monasterio, Conseruatorum, nedum erectum; imò auctum, & frequentatum reperiatur, & capitulatio fuit de ann. 1601. professio vero Claricis.... & sic longè post decennium, non est cur possit prætensio Antonij patris foueri; imò destituitur manifestè.

- 25 Et vt obiter (sed non insulsè) admoneam ex eodemmet c. 18. aperte secernitur mentem Eri gentium Conseruatorum adeò clarè innotescere, quod noluerunt intelligere de matrimonio spirituali, sed tantum de carnali, quod si manifesta distinctio de uno ad aliud, ibi, Che non volendosi maritare alcuna donna delle incluse in detto Monte, e per inspiratione divina si volesse fare Monaca, &c. quod sane capitulum subsequtur post traditam formam paciscendi in matrimonii contrahendis circa dotem, eiusque restitutionem, & constitutionem antefati, & subsequtur cap. quod ad viuum insinuat de matrimonio carnali tantum

fuisse actum, non de spirituali, & per consequens nullus patet aditus coniecturis, ex regula Text. in l. continuo, §. cum ita in fin. ff. de verb. obligat. quomodo hanc thesim approbant Grat. conf. 111. num. 50. lib. 2. Natt. d. conf. 602. num. 4. lib. 3. Socin. iun. conf. 63. num. 21. lib. 3. Boër. decis. 314. num. 6. Valsq. de success. progress. lib. 3. §. 26. num. 41. & §. 21. num. 167. Rom. conf. 17. num. 12. col. 1. Mandel. conf. 493. num. 2. volum. 3. Crass. de succession. §. fideicommissum, quæst. 40. num. 3. Mierez de maiorat. part. 2. quæst. 3. n. 22. Sim. de Præt. de interpret. ultim. volunt. lib. 2. interpret. 2. dubit. 1. solut. 2. num. 109. Mattheac. de legat. & fideicom. cap. 23. n. 5. Alex. Trentacinq. de sublittit. part. 4. cap. 7. num. 25. Petr. Gregor. in syntagmat. lib. 24. cap. 28. num. 27. Emanuel Soarez quæst. regular. tom. 2. quæst. 77. art. 4. Ce uall. commun. contra commun. quæst. 193. num. 3. Intrigoli. de sublittit. centur. 3. quæst. 63. num. 19. Dom. de Franch. d. decif. 29. num.... Farin. fragmentor. part. 2. litt. M. num. 384. Episcop. Barbos. prædictos aliosque congerens in tract. de appellat. verbor. iuris signif. cap. 99. num. 146. 8. limit. verb. Quare.

Vtque contrahentium mens, & intentio si gnet hoc patrocinium, si viuerent Erectores Montis, fuissentque interrogati ex tot accurate conceptis pactionibus ad eorum conservatorium erigendum, de matrimonione carnali, vel de spirituali ex coniecturis elicito intellexisse? Nonne responsum dedissent illos in iure minimè peritos, nec controversa iuris dogmata callentes, de eo intellexisse matrimonio, quod communiter loquendo conuenit, nam à verisimilitudine argendo, verisimile est intellexisse id quod communiter ab omnibus apprehenditur, quod enim non est verisimile, non est præsumendum, nec venit in generali sermone, Rim. sen. conf. 214. num. 7. quodque verisimile est in omni materia est sequendum? Neuz. conf. 66. num. 55. Verisimilitudo enim est cognata naturæ, inquit Bald. conf. 180. l. 3. Cran. conf. 29. Cephal. conf. 287. num. 12. fusè Ludou. Calanat. conf. 56. num. 46. vnde facit gloss. celebris in l. tale pactum, §. fin. ff. de paet. Paril. conf. 35. n. 37. vol. 2. conf. 78. num. 14. & conf. 79. num. 26. eod. volum. aliquie plures adducti per Rol. à Vall. conf. 5. num. 20. volum. 4. & notatur in l. fin. C. de postb. hæred. instituen. Reg. Valenz. conf. 40. num. 33. lib. 1. itaque consentit Ang. conf. 261. colum. 3. Socc. in l. cum testamento, ff. de reb. dub. vnde attentis verbis quibus cum de matrimonio loquuntur Erectores Conseruatorij, dum mentionem faciunt dotis, eiusque restitutione in casu quo matrimonium sine liberis dissolueretur, quando de antefato prouiderunt, quoniam mentionem egerunt etiam in casu quo Monasterium puellæ ingredenterur, cur non de vero, & carnali matrimonio sit potius intelligendum, quam de præsumpto, ficto, & exorbitanti? renideatur (rogo) hanc sustinens aciem Osasc. dec. Pedem. 126. num. 18. vers. His rationibus, vbi pulchrè, & neruosè loquitur, & n. 20. perbellè occurrit dispositioni Text. toties recensiti in d. §. & hoc præsenzi vbi Riccard. Malamb. aliquie, conclusioni ab eo, & à Text. in cap. in presentia de probat. eliciunt, quod Monasterium habetur loco filij, quodque in casu nostro intelligi debet etiam de matrimonio spirituali ne retrahantur homines à vita contemplativa, nam inquit cum Felin. in d. c. in præsentia. num. 58. referente Baldum l. filiorum, ff. de his qui sunt sui, vel alieni, iur. quod satuitas est allegare Monasterium haberi

haberi loco filij, quia nullib[us] id expressum legitur, nullisq[ue] rationibus illud admittendum esse ostendit, cui se subscriptis insignis Episcop. Couar. lib. 1. variarum resolut. cap. 19. num. 6. post Bart. Bald. Imol. Castrensis & alios, in locis per eum relatis, quib[us]que alios subnecet Osasc. dict. decis. 126. num. 20. & 21. vbi enucleat pariter illud theorema de §. sed & hoc presenti, scilicet conditionem pro non scripta haberi fauore Monasterij, ne retrahantur homines à vita contemplativa, subdens non esse rationem considerabilem, cum non sit verisimile eum, qui ad Monasticam vitam suscipiendam mouetur, & spiritu Dei ducitur, retrahi à proposito religionis ex eo, quod si decesserit sine liberis, aliis sit ei substitutus, expendens verba Lucæ apud sacras literas Noui Testamenti, cap. 9. in fine, ibi, *Nemo mittens manus ad aratrum, & respiciens retro, aptus est Regno Dei*: nam per ingressum Monasterij, mundo quis renuntiat, & paupertatem vovet, cap. viii. 20. quasi. 1. optimè Couar. improbans Richard. Malumb. in d. s. sed hoc & presenti, quamplurimis rationibus, d. cap. 19. var. lib. 1. n. 7. vers. Sed & hac ratio.

27 Quorsum plura? Contorsit peritorum ingenia eiusmodi indagatio, vtrum relictum, seu quævis alia elargitio pro matrimonio simpliciter debeatur ingredienti Monasterium nedum ex præsumpta elargientis mente, & coniecturata, seu præsumpta voluntate (vti modo exarauimus) verum etiam quia de re pia agitur sicuti videre est apud Authores à nobis conglomeratos, aliisque permultis ab ipsis conglutinatis. Dum igitur versamur in casu contemplante pauperes virgines maritandas, nonne & opus ipsum pium est annuit sanè Bald. in l. illud 56. num. 1. vers. Quod intellige, C. de sacros. Eccles. & in l. unicus. C. de his qua pæn. nom. n. 58. & in Auth. Nisi rogati, n. 11. C. ad Trebell. Tiraquell. de præf. pia caus. in præfat. vers. Item cum dos, Hispania decus, Gregor. Lopez in l. 12. tit. 28. part. 3. gloss. 8. & in l. 2. tit. 11. part. 6. gloss. 2. circa fin. Gutier. consil. 26. num. 14. Parlador. lib. 1. rer. quotidian. cap. 3. n. 17. Lara lib. 1. de anniversar. cap. 21. num. 111. & seqq. Annaeus Rober. lib. 3. rer. iudicatar. cap. 6. Bertran. conf. 82. n. 12. vol. 3.

28 Qua ratione pietatis attenta, huiusmodi relicto fauendum est, vt ex cap. 1. §. donare qual. feud. alienar. poss. l. cum is, §. si in ea opinione, ff. de condit. indeb. tradit Euerard. in locis legalib. cap. 15. de dote ad piam causam fere per tot. Damhauder. in Enchirid. parium, aut similium, verb. Dos pia causa, Alex. consil. 158. num. 9. vol. 7. Xuar. in leg. quoniam in prioribus, quest. 9. princip. ad leg. Regn. num. 3. Guttier. de iuram. confirmator. part. 1. c. 1. t. num. 9. & 10. & consil. 26. num. 8. & lib. 1. prædictar. q. 44. num. 9. Boët. decis. 94. num. 1. Roger. de dot. quest. 17. num. 3. & 9. Bald. consil. 82. vers. Si autem, lib. 1. R. g. Valenz. prædictorum hand immemor dict. consil. 132. num. 1. ad 6. E: sic ex vtraque parte præponderante pietatis lapillo, non est cur magis interpretetur relictum in fauorem Monasterij, quam veri, & realis matrimonij, tot insuper concurrentibus coniecturis ex quibus venit erectorum mens enucleata?

Quod autem pauperibus maritandis egregij Sacri Consilij Scribæ prospicere voluerunt non nisi à facto expetimus, ac è visceribus, & medulla capitulationis elicimus fol. 1. littera A, vers. E perche, ibi, *Per le figlie de poueri principalmente, & fol. 2. littera B. & C, vers. Considerando, & littera D, vers. E statu concluso, & in relatione*

Amod. Reueren. Cappellani maioris fol. 3. littera A, vers. Visti.

Euomere, & aliud verbum impellor, de motu quo in scribendo, suggestit ingenium, licet initio huius responsi aptius esset collaudandum.

Quis est qui ad indicium pronocat? non aliis nisi Antonius Figliola, vti cessionarius sororis Claticis eius filiae ante professionem vti ex eius libello die 8. Iulij 1646. fol. 147. producitque fidem cessionis factæ sub die 2. Novembr. 1641. seruata forma capitulationis Montis Scribarum, & non aliter fol. 144.

Quare potius non arcendus Antonius ab eiusmodi prætentione: nam illi nullum ius, nullaque competit actio, siquidem DD. præcitat affirmanit Monasterium in thesi præposita posse agere, quia per ingressum Monasterij censetur nupta Domino Coeli, vnde eius nomine Monasterio competit actio, illaque experiundi in indicio patet aditus, si Monasterium non egit, neque agere potuit, quia nihil acquisivit, quinimo acquisitionis incapax, quomodo potest sustineri indicium intenratum ad instantiam Antonij ex cessione eius filiae, cui nullum ius competit, nec competere potest, & sic duo emergunt inconcubilia, vnum, absque actione vetitum esse Antonio experiri, aut quicquam expetere posse, ad Text. in l. si pupilli, §. videamus ff. de negot. gest. cum concord. Alterum quod nemo dat quod non habet, ad Text. in l. decem, ff. de verbor. oblig. vbi Repeten. communiter.

Quæ quidem omnia manifestum præstant argumentum, quanti faciendum sit assumptum Aduersarij de simili adducto in filiabus Hieronymi de Amico olim Scribæ eiusdem S.C. modo egregij à mandatis Scribæ: nam ultra, quod exemplis non est indicandum ad Textum celebrem in l. nemo Index, C. de sentent. & inter l. omn. ind. minus potest dici decisum in facto illo, quia nihil de prædictis fuit discussum, & ideo inquit Bald. dici non poterit iudicatum ad l. receptitia, C. de constitut. pecun. Dom. de Franch. decis. 367. & alibi passim. Ed fortius quia Gubernatores Conseruatorij, qui pro tempore fuerunt, aut voluerunt gratos se præbere erga præfatum Hieronymum collisiuè agentes; & sic actus redditur nullus ad Text. in l. 1. ff. de collusion. detegend. cum concord. adductis per Consiliat. Ann. consil. 104. lib. 2. Vel (quod facilius credam) ignari iurium Conseruatorij id peregerunt, sed vt in futatum præindicent, nihil ad rumbum, sunt etenim Administratores, & vi tales inutilia prætermittere, & utilia agere in commissis habent.

Et tandem, vt ad destinatum deueniamus, si fas esset puellis Scribarum de relicto Conseruatorio ad aliena Monasteria transire ibique sub prætextu emissionis trium votorum solennium, dotem ab institutoribus Conseruatorij Scribarum destinatam ad matrimonia carnalia paranda, alteri Monasterio tradatur quomodo, quove pacto, quibusve fructibus, aut redditibus Conseruatorium conservari poterit, quin potius non dicetur destrutorum, itaut possit ingens se exhibere Conseruatorum ipsum cum Hierem. *Hæreditas nostra versa est ad alienos, &c. & tot tantisque laboribus honorabilium Scribarum parta pecunia ad illud erigendum, ad exitium redigetur contra mentem institutorum, quo quid nequius? quid detestabilius?*

Vt mirandum sit, quomodo, acies hæc inclinata fuerit

suerit contra Conservatorium, palmaque Adversario concessa, dum per prius scissâ vota Dominorum fuerint, idcircoque modo reparandum Conservatorio, renocato priori Sac. Consilij placito, haud temerè nos agere putamus, salua semper censura. Laus Deo, Beatæque Virginis Mariæ. Neap. die 3. Febr. 1651.

DISCEPT. CCCXIX.

SUMMARY.

- 1 Legatum pro maritagio solum debeatur secundum aliquos pro matrimonio carnali.
- 2 Legatum prædictum deberi pro matrimonio spirituali secundum plures casus distinctos.
- 3 Legatum puella si virum duxerit, an debeatur, si ingrediatur Monasterium.
- 4 Legatum puella, si virum duxerit, an debeatur in praxi, si Monasterium ingrediatur, & n. 5. & 6.
- 7 Legatum minus relictum pro Monasterio, quam pro maritagio, an valeat, & n. 8. 9. & 10.
- 11 Legatum pro maritagio, an debeatur pro Monachatu.
- 12 Legatum centum si tali puella nupserit, an debeatur si Monasterium ingrediatur.
- 13 Legatum puella si non nupserit, an debeatur si fiat Monialis.
- 14 Legatum puella pro maritagio, an debeatur pro Monachatu, & n. 15.
- 16 Monasterium an excludatur à legato, si sit apposita conditio (si sine liberis deceperit, &c.)
- 17 Monasterium an, & quando excludat substitutum, & quibus coniecturis.
- 18 Conditio nuptiarum, an habeatur pro non scripta fauore Religionis.
- 19 Decisio de Franchis 29. explicatur.
- 20 Monasterium an habeatur loco filij, si sit capax bonorum.
- 21 Dotis restitutio in Monte Scribarum Neapoli, an sit restituenda, & quando, & num. 22. & 23.

ADDITION IVRIVM,

PRO

Antonio Figliola;

CVM

Gubernatoribus Montis Scribarum
Sac. Consil.Dom. Consil. Franciscus Antonius
Muscettola Commissarius.

Spera Act.

- Vm non potuisse aduersarius negare, verissimam esse conclusionem, quod legatum alicui puellæ relictum pro maritagio debeatur etiam pro monachagio, totis viribus conatus fuit conclusio-

nem prædictam limitare, ut non procedat quando ex coniecturis appetet testatorem sensisse de matrimonio carnali, putà quia conditions alias apposuit, quæ nuptiis duntaxat carnalibus non etiam spiritualibus conueniunt, ad quod probandum allegavit Mastrill. *decif. 15. 3. num. 28. cum seq. Sanchez de matrimonio, lib. 1. disput. 33. num. 30.* Præsid. de Franchis *decif. 29.* Thesaur. *quest. forens. lib. 1. quest. 60. & alios.*

Sed profecto hac limitatio, aut non est vera, aut cum distinctione intelligenda, & sic pariter DD. ex aduerso allegati, non omnes loquuntur in specie, de qua agitur; idcirco ad elucidandam veritatem tres casus fore distinguendos operæ premium existimauit.

Primus casus est, cum testator legat puellæ ducentum si virum duxerit, & centum si Monasterium ingressa fuerit.

Secundus casus est, cum testator legat puellæ centum pro maritagio ea mente, vt carnale matrimonium omnino contrahat.

Tertius casus est, cum testator legauit puellæ centum pro maritagio, & à communiter accidentibus existimauit, quod carnale matrimonium esset contractura; ideoque aliquas circumstantias apposuit ad carnale matrimonium pertinentes, non tamen constat de expressa, nec etiam tacita testatoris voluntate, vtt puella carnale matrimonium omnino contrahere debuisset.

Quoad primum casum, ingenuè fateor articulum esse valde controversum, quia cum de hac questione publicè disputari contigisset inter antiquos Doctores, Riccardum Malumbri, & Thomam de Formaginis fuit communi voto resolutum deberi puellæ ducentum, licet Monasterium ingressa fuerit, quam sententiam sequuti fuerunt Joannes Andr. Alber. Bart. Matthesil. Panormit. Anton. de Butri. Felin. Alexand. Iason, & Dec. cum sexcentis aliis adductis per Mantic. *de coniect. ultim. vol. lib. 11. tit. 18. num. 30.* qui omnes testantur ab ea non esse recedendum, nec in consulendo, nec in iudicando, & ita fuisse sepius iudicatum. Et quamvis nonnulli recentiores interpres testantium voluntatibus fauere volentes contrariam opinionem amplexi fuerint, scilicet quod eo casu puellæ Monasterium ingredi centum solummodo debeantur; nihilominus si utriusque sententiæ fundamenta, & autoritates ponderentur facilè apparebit primam opinionem esse veriorem, & vtque ad tempora Decian. magis receptam, eamque probasse etiam Mohedan. *decif. Rot. Rom. 3. in fine sub tit. de testam.*

Sed dato, & non concesso, quod hodie in praxi fit magis recepta secunda opinio, rogo Dominos iudicantes, vt aduentant omnes ferè DD. hanc opinionem sectantes, ea potissimum ratione moueri, quia sic de generali consuetudine seruatur, vt affirmat Mantic. *loco citato, num. 30. vers. Sed contrariam opinionem,* inquit enim ipse, quod Ias. *conf. 43. col. 5. vol. 3.* fatetur opinionem Bart. in fauorem Monasterij in puncto⁹ iuris esse veriorem, & eam legendu sequuntur fuisse, tamen attenta consuetudine, & obseruantia totius mundi contrariam opinionem posse seruari, quia minimè sunt mutanda ea, quæ certam interpretationem habuerunt, *I. minime, ff. de legibus, & postea idem Mantic. refert Alciat. in l. nemo potest, n. 20. ff. de legat. 1.* qui affirmat opinionem Bart. esse veriorem, licet ipse contrariam sententiam receperit propter consuetudinem Cinitatum, videatur etiam Gaspar Thes. *d. lib. 1. quest. 60. num. 14. vbi*

vbi opinionem contra Monasterium amplectendam esse censuit, quia sic de generali consuetudine obseruatnr.

6 Et omnes DD. qui hanc sustinent opinionem respondent ad Text. in §. sed & hoc presenti auth. de sanctiss. Episcop. affirmando, quod legatum relictum puellæ sub conditione nuptiarum, & liberorum debetur etiam si puella Monasterium ingressa fuerit, ea dumtaxat ratione, quia non censemur testatorem de ingressu religionis cogitasse, & ideo presumitur, quod si de ingressu religionis cogitasset, similiter voluisse legatum deberi. Vnde si ex verbis testatoris manifestum sit, eum voluisse, vt puellæ religionem ingredienti centum tantummodo soluerentur, ab hac expressa voluntate nullo pacto est recedendum, vt patet ex traditis per Manticam loco citato, num. 34.

7 Cumque huic opinioni fortiter obstaret argumentum, quod conditio nuptiarum retrahit puellas à religione propter metum amissionis legati, & sic tanquam turpis videtur proculdubio reicienda; ideo DD. qui opinionem praedictam tueruntur, conati sunt respondere distinguendo, quod aut testator minorem quantitatem dari iusit puellæ religionem ingredienti, quam carnale matrimonium ineunti in odium religionis, & talis dispositio non sustinetur; sed puellæ in religione aliqua profitenti maior quantitas pro carnalibus nuptiis relicta omnino est persolenda; sin autem testator non quidem odio religionis, sed vt heredium suorum utilitati studeret, plus reliquit puellæ pro nuptiis carnalibus, quam spiritualibus, sciens dotem dari solitam Monasterio, vt plurimum esse longe minoris summae, quam ea, quæ necessaria est pro contrahendis nuptiis carnalibus, & eo casu testatoris voluntas omnino seruanda est, eò magis quia non præsumitur, quod puella habens intentionem ingredienti Monasterium, & omnia mundana relinquendi, & Deo Opt. Max. seruandi velit ab hoc proposito se retrahere; eo dumtaxat praetextu, quod multa bona ad Monasterium secum non afferat, Cour. lib. 1. var. resol. cap. 19. n. 10. in fine, Mantic. d. lib. 11. tit. 18. num. 35. & Molin. de iust. & iure tomo 1. disput. 207. vers. secunda conclusio.

8 Et sic isti DD. supponunt, quod legatum minoris quantitatis relictum puellæ religionem ingredienti sufficiat pro dote dari solita Monialibus; nam aliter puellæ abstraherentur à religione, si non haberet congruam dotem, quæ dari solet Monasterio, & per consequens talis conditio vt turpis esset reicienda, & in specie, quod hac opinio contra Bart. intelligatur; dummodo relictum puellæ pro monachagio sufficiat pro dote dari solita Monialibus apertissimis verbis dicit Thesaur. d. lib. 1. quæst. 60. n. 16. & post eum Mastrill. decis. 153. num. 36.

9 Ex quibus patet hanc opinionem, quod puella Monasterium ingredients non consequitur maiorem quantitatem pro maritagio relictam; duobus concurrentibus requisitis esse intelligendam. Primo vt constet de expressa testatoris voluntate, quod minorem quantitatem dari voluerit puellæ religionem ingredienti, quam carnale matrimonium ineunti. Secundo, vt quantitas relicta puellæ pro monachagio sufficiat pro dote dari solita Monialibus.

10 Vnde cum in casu nostro non constet, quod montis fundatores exp̄sè voluerint, vt pueris carnale matrimonium contrahentibus darentur ducati tercentum pro maritagio, non etiam Mo-

nasterium ingredientibus, & quod magis est dicti duc. tercentum non sufficiunt pro dote, quæ Monasteriis dari solet, meritò concludendum est dictos duc. tercentum omnino deberi in computum dotis Monasterio dari solitæ.

Circa secundum articulum admissum pro nunc, 11 citrā veri præindictum, in praxi esse magis receptam opinionem, quod puella ingrediens Monasterium non possit consequi legatum relictum contrahenti matrimonium carnale, cum expressa testatoris voluntas resistat; dicitur quod si testator expressis verbis voluntatem suam non manifestauit, sed ex coniecturis colligitur eum voluisse, vt puella cui legatum pro maritagio reliquit, omnino carnale matrimonium contraheret; huinmodi legatum non esse præstandum puellæ in aliqua religione profitenti, quia expressum dieatur illud, quod ex coniecturis colligitur, l. fin. C. de Nouat. & ideo si testator legavit centum puellæ, vt cum certa persona matrimonium contraheret, tunc videtur voluisse, vt puella non aliter legatum consequi valeret, quam si carnale matrimonium contraheret.

Præterea si testator legavit centum alicui, si 12 certa puella nuperit, tunc si puella Monasterium ingressa fuerit ille tertius legatum non consequetur, quia conditio nuptiarum adiecta legato facta in beneficium tertij, non potest puellam à proposito Religionis retrahere, cum nihil puellæ intersit, an legatarius consequatur legatum, nec ne, Cuman. in L. mulieri, & Titio, n. 2. ff. de condit. & demonstr. cuius doctrinam probat Eman. à Costa in L. cum tale, §. si arbitratu limit. 4. num. 5. f. eod.

Insuper si conditio nuptiarum negatim fuit 13 apposita, puta quia testator dixit, lego centum Sciae, si non nuperit, & eo casu testator videtur sensisse de nuptiis carnalibus, quæ interpretatio fauore religionis admittitur; & ideo si puella Religionem ingressa fuit, legatum debetur, & has coniecturas probarunt Sanchez de matrim. lib. 1. disput. 33. num. 30. & Guttier. cod. tract. tit. de sponsal. cap. 20. num. 27. cumque tales coniecturæ ad casum nostrum non sint aliquo modo applicabiles, non video qua ratione aduersarius dixerit doctrinam Sanchez loco citato, quam in meis allegationibus retuli, summopere mihi aduersari. An autem sit sufficiens coniectura ad exclusionem Monasterij, quod hæres sit grauatus testituere hereditatem sub conditione si absque filiis legitimis, & naturalibus decellerit, & num talis coniectura sit applicabilis ad casum nostrum, dicam inferius.

Ad tertium articulum indubitanter respondeatur, legatum relictum puellæ pro maritagio facta mentione de illis circumstantiis, quæ ad carnale matrimonium pertinent, deberi etiam pro monachagio, quotiescumque tales circumstantiæ non fuerunt apposita; per testatorem eo quod omnino voluisse, vt puella carnale matrimonium contraheret, sed quia à communiter accidentibus existimat, quod puella carnale matrimonium esset contracta, & probatur hæc sententia ex responsionibus adductis per DD. ad Text. in §. sed & hoc presenti auth. de sanctiss. Episc. vbi cum Imperator disposuerit, donationes, & legata facta sub conditione matrimonij, & liberorum omnino deberi si legatarius, aut donatarius religionem ingressi fuerint, aliqui DD. supra relati censuerunt textum illum procedere, vbi non constat de testatoris voluntate, sive exp̄sè, sive ex coniecturis, vt legatum pro matrimonio carnali,

non autem spirituali solueretur, idèò vbi non constat de hac testatoris voluntate, dicendum est locum sibi vindicare dispositionem textus prædicti fauore Religionis.

15 Nec obstat, quod testator meminerit de aliquibus circumstantiis ad carnale matrimonium pertinentibus, puta quia mentionem fecit filiorum ex matrimonio procreandorum, aut antefacti; quia vt supradictum est ex huiusmodi circumstantiis non potest deduci, quod testator voluerit, vt puella carnale matrimonium omnino contraheret, & quod puellæ Monasterium ingredienti non esset relictus, & profectò si aliter diceremus, contradiceret Text. in d. . sed & hoc præsenti, & in auth. nisi rogati. C. ad Trebell. vbi supponit Imperator testatorem legasse sub conditione matrimonij, & liberorum, & mentionem quoque fecisse donationis ante nuptias, & postea concludit tale relictum deberi legatario in aliqua Religione profitenti, reiectis illis conditionibus, & tamen certum est, quod donatio ante nuptias nullo modo, nec proprie, nec impropriè conuenit puellæ Religionem ingredienti, sed dumtaxat carnale matrimonium ineunti.

16 Superest nunc, vt videamus, an sufficiens sit conjectura ad excludendum Monasterium, si testator gravauit heredem, vt hereditatem restitueret sub conditione si absque filiis legitimis, & naturalibus decesserit. In quo articulo duæ sunt Doctorum opiniones inter se inuicem dissidentes, quarum prima docet Monasterium esse admittendum excluso substituto, non obstante, quod Monasterium ipsum nullo iure, nulloque pacto dici possit filius legitimus, & naturalis heredis grauati, ratio est in promptu, quia Imp. in d. §. sed & hoc præsenti, auth. de Sanctiss. Episc. disponit, quod legatum factum sub conditione nuptiarum, & liberorum debetur ingredienti religionem reiecta proflus conditione nuptiarum, & liberorum, & tamen dubitari non potest, in eo textu fuisse positos in conditione filios legitimos, & naturales, dum conditio de qua ibi fit mentio nuptiarum, scilicet & liberorum simul atque coniunctim fuit apposita, vt cernitur ex illis verbis; aut sub una predictarum conditionum reliquerit, & paulo inferius adiectis conditionibus quibuscumque ex iis, que superius enumerata sunt, & certum est filios legitimos, & naturales ex iis nuptiis descendere, & donationem ante nuptias non nisi carnali matrimonio conuenire, quod clarius explicat Gloss. in ver. liberorum, dum ait idcirco Imperatorem donationis ante nuptias, & liberorum meminisse, quia talia conueniunt matrimonio, & sic patet dispositionem textus prædicti locum habere, quando testator institutum gravauit sub conditione si absque filiis legitimis, & naturalibus decesserit. Addunt Doctores aliam rationem; quia scilicet filios legitimos, & naturales testatorem in conditione posuisse credendum est, non vt Monasterium excluderet, sed vt filios adoptiuos à successione proflus areceret; Et idèò cum verba prædicta possint aliquid operari, non sunt interpretanda, vt corrigant Text. in d. §. sed & hoc præsenti, quam sententiam uti veriore amplectuntur Din. in l. si ita quis, §. fin. ff. deleg. 2. quem refert, & sequitur Bart. in auth. ingressi, num. 52. C. de Sacrof. Eccl. & in auth. nisi rogati, n. 8. & ibi Castr. num. 3. C. ad Trebell. Ant. de Butr. in c. in præsentia, num. 19. & ibi Panorm. num. 36. Felin. num. 36 de probat. Angel. conf. 80. col. 2. vers. iis autem Alex. qui de communi testatur conf. 121. n. 4. & 11. lib. 2. Dec. conf. 426. sub-

num. 2. lib. 2. Calcan. conf. 20. num. 13. & conf. 69. n. 5. & Rol. à Valle conf. 36. n. 12. & 4. & 15. lib. 3.

Altera opinio superiori contraria docet Monasterium eo casu excludi per substitutum, quia testator videtur de veris, ac naturalibus liberis cogitasse, non autem de filiis per fictionem pro ut est Monasterium, & hanc opinionem sectatur Sforz. Odd. qui alios refert in tract. de compend. substit. part. 6. dubio 2. num. 29. in fine.

Sed DD. qui primam defendunt sententiam respondent, quod Monasterium excludit substitutum, non quia (vt multi aiunt) habetur loco filij, sed quia conditio nuptiarum, & liberorum, religionis fauore pro non scripta habetur d. §. sed, & hoc præsenti auth. de Sanctiss. Episc. & auth. nisi rogati, C. ad Trebell. quæ conditio nuptiarum, & liberorum necessario est intelligenda de filiis legitimis, & naturalibus, vt supra fundatum est, & re vera negari non potest hanc opinionem in puncto iuris esse veriorem si verba Text. §. sed, & hoc præsenti accurate considerentur.

Nec obstat decisio 29. D. de Franch. vbi post discussum articulum, & relatas hanc inde DD. authoritates fuit iudicatum in fauorem substituti contra Monasterium, quia idem Dom. de Franch. num. 6. fatetur quæstionem esse dubiam, & refert Anch. & Bertrand. dicentes, quod Index potest inclinare vni, vel alteri opinioni, & postea num. 7. testatur Sacrum Consilium inclinasse in fauorem substituti, tum ex rationibus, quibus haec opinio fulcitur, tum etiam quia testator voluerat, vt eius bona in familia conseruantur, quo casu Monasterium succeedere nequit, cum non sit, nec vlo iure dici possit de familia testatoris, & sic non mirum, quod in casu illius decisionis fuerit iudicatum in fauorem substituti. Præterea in casu decisionis prædictæ fuerant substituti descendentes ex ipso testatore, qui substitutum excludabant tum ex verisimili eiusdem testatoris mente, tum etiam quia fauor liberorum præponderat causæ pia. Vnde patet decisionem prædictam applicari ad casum nostrum minimè posse.

Non est tamen silentio præterendum, quod omnes ferè DD. qui opinionem contra Monasterium in fauorem substituti amplectuntur expressè affirmant, quod viuente instituto, qui ingressus fuit religionem bonorum capacem in communi Monasterium, habet vsumfructum bonorum restitutioni subiectorum ita Bart. in l. cum pater. §. hereditatem, ff. de leg. 2. num. 3. & in l. Statius Florus, §. Cornelio felici, ff. de iur. Fisci Felin. in c. in præsentia, num. 5. vbi Abb. n. 5 8. de probat. Suarez ad leg. 10. num. 20. Alex. Trentacinq. de substit. 4. part. cap. 6. num. 4. vers. cum superius, & in fortioribus terminis quando legatum est factum puellæ pro maritagio cum conditione, quod ea decedente absque filiis legitimis, & naturalibus alter succedat, quod si puella religionem ingrediatur, competit Monasterio vsumfructus quantitatis legatae durante vita Monialis decisum refert Mastrill. dec. 153. num. 34. non obstante quod in eo casu apparebat testatorem voluisse, vt eius bona in familia conseruantur, & non obstante erit quod puella cui legatum sub dicta conditione erat relictum ingressa fuerat religionem cum dote ducatorum duodecim mille, vt ibi legitur num. 31. & 35.

Præterea multum interest an conditio si sine filiis legitimis, & naturalibus decesserit apposita fuerit in ipso legato facto per testatorem alicui puellæ pro maritagio, vel testator iussit eam apponi in capitulis matrimonialibus ipsius puellæ;

nam

nam primo casu videtur testatorem quodammodo voluisse excludere Monasterium; dum morienti puellæ absque filiis legitimis, & naturalibus alium substituit. In secundo verò casu non militat eadem; immò diuersa ratio, supposito enim quod puella spirituales nuptias reculauit, & carnale matrimonium elegit videtur testatorem voluisse, vt ea decedente absque filiis legitimis, & naturalibus alter succederet, dupli potissimum ratione; prima, vt à successione mulieris excluderet filios naturales tantum, ex quorum procreatione mulier ipsa infamiam incurret. Secunda, vt ab eiusdem mulieris successione legitimos, aut scriptos hæredes arceret, quibus voluit substitutum præferri.

2. Sed certè hic articulus non videtur applicabilis ad casum nostrum cum in capitularioribus prædictis nulla prorsus sit mentio de restitutio-ne dotis in beneficium Montis in casu mortis aliquis puellæ absque filiis legitimis, & naturalibus, & quatenus recurrentum esset ad consuetudinem contrahendi, quæ in iuitate frequenta-tur, neminem latet, quod in hac Ciuitate dotis restitutio his verbis promitti solet. *Il d. N. Speso promette restituire le doti predette alla d. N. Sposa, e suoi heredi, e successori, & in loro defetto à N. dorante.* Et sic nulla prorsus fieri solet mentio de filiis legitimis, & naturalibus; sed tantum de hæredibus, & successoribus, & in iure certum est, quod Monasterium habetur loco hæredis, vt clarè dicit Text. *in c. in presentia de probat.* ibi intelligendum non erat sine herede decedere, qui Monasterium sibi hæredem instituit, quæ sanè in-stitutio videtur facta, eo ipso, quod aliquis solemnem professionem emitit, nam scipsum, & sua omnia videtur Deo dicare, *auth. ingressi, C. de sacros. Eccles. & ideò Gloss. in d. c. in presentia in ver. instituit,* expressè ait, quod ingressus Monasterium fingitur habere hæredem; Immò quamplures DD. non contemnendæ authorita-tis ex Text. *in d. c. in presentia de probat.* & in auth. nisi rogati. *C. ad trebell.* desumpserunt con-clusionem, quod Monasterium habetur loco filij, *Gloss. in auth. si qua mulier, & ibi Ias. n. 18. C. de sacros. Eccles. Bald. in d. auth. nisi rogari, num. 9. C. ad trebell.* & post alios Berous, qui de communi testatur *in d. c. in presentia, num. 475. de probat.* licet mihi verior videatur opinio, quod Monasterium habetur loco hæredis, qui sit adè à iure privilegiatus, vt eius fauore illa conditio si institutus absque filius deceperit pro non scripta habeatur.

23 Dixi quoque in prioribus allegationibus dis-positionem factam per Fundatores Montis Scri-barum in beneficium puellarum ortarum ex Scri-bis Sacri Consilij, non posse dici factam in bene-ficium incertarum personarum, & proinde quan-titatem dari ordinatam dictis puellis pro marita-gio deberi etiam pro monachagio; nunc addo, quod legatum relictum pro maritandis incertis puellis, debetur etiam puellis ingredientibus Re-ligionem, vt optimè fundat Genuens. *in practi-cabilibus Eccles. quest. 38. num. 3.* quem refert, & sequitur Castill. lib. 5. controu. iuris, cap. 90. *in additione*, vbi contrariam opinionem, quam ipse prius sequutus erat, multis mediis refellit, & pro ista sententia, quam nouissimè probat, adducit Surd. *de alim. tit. 1. quest. 93. num. 36.* Paris. conf. 26. num. 36. vol. 4. Basil. de Leon. *de im-pedim. matrim. causa 27. quest. 2. vers. ex his colligo, & alios DD. omnino videndos.*

DISCEPT. CCCXX.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facti species proponitur disputanda.*
- 2 *Fideicommissum potest fieri in contractibus.*
- 3 *Fideicommissorum natura fauorabilis est.*
- 4 *Fideicommissum ex conjecturis inducitur, & quibus.*
- 5 *Fideicommissi conjectura est prohibitio alienandi.*
- 6 *Fideicommissi conjectura est, quando testator processit ad ulteriores gradus substitutionis.*
- 7 *Fideicommissi conjectura est conservationis fa-miliae desiderium.*
- 8 *Fideicommissum cessat fauore dotis, & quando, & num. 9.*
- 10 *Filiorum appellatione an, & quando veniat fœmina.*
- 11 *Fœmina non censetur vocata in fideicommisso fauore familie.*
- 12 *Fœmina non venit in fideicommisso facto in contractibus.*
- 13 *Fideicommissi bona fauore dotis alienari pos-sunt, & quando.*
- 14 *Donatio est contractualis, & qualis.*
- 15 *Fideicommissi particularis bona pro dote non alienantur.*
- 16 *Fideicommissum quando inducitur ex prohibi-tione alienandi.*
- 17 *Fideicommissum perpetuum inducitur ex prohibi-tione alienandi.*
- 18 *Prohibitio alienandi realis quando sit.*
- 19 *Inuestitura realis, & personalis quando sit.*
- 20 *Prohibitio personalis quando sit realis.*
- 21 *Dictio in perpetuum quid importet.*
- 22 *Prohibitio alienationis quale fideicommissum in-ducat.*
- 23 *Fideicommissum absolutum, vel in casu contra-ventionis, quando inducatur.*
- 24 *Fideicommissum perpetuum qualiter inducatur, & quando.*
- 25 *Fideicommissum perpetuum qualiter inducatur.*
- 26 *Fideicommissum vocans proximiores successores qualiter intelligatur.*

ARGUMENTVM.

Fideicommissum in contractibus. putà in donationibus posse fieri, certum est; con-jecturæ sufficientes ad fideicommissum inducendum quæ sint. Dotis fauore quan-do possint alienari bona subiecta fidei-commisso, & prohibitione alienandi, vel conseruatione familie; Quando, & quale fideicommissum inducatur, & an in casu alienationis, an perpetuum, & qui-bus conjecturis fideicommissum per-pe-tuum induci valeat, &c.

FACTVM, ET IVS

PRO

Dominico, aliisque fratribus de
Crisconio in ætate pupillari,
& paupertate constitutis,

C V M

Alexandro Boscano, aliisque
creditoribus:

D.Reg. Conf. Franciscus Roccus
Commissarius.

Solanus Act.

NON occasione del matrimonio contrahendo trā il quondam Giulio Cesare Crisconio con la quondam Prudentia Fontana, D. Leonardo Antonio Crisconio fratello carnale del detto Giulio Cesare, dono donationis titulo irreuocabiliter inter viuos, contemplatione dicti matrimonij, al detto Giulio Cesare suo fratello, & a' suoi figli nascituri una Massaria sita nella Montagna di Posilipo, prohibendo eſſpressamente l'alienazione di detta Massaria; con ordinare, che quella si fuisse in perpetuum conservata nella sua famiglia, come dalla donatione fol. 51. nel processo piccolo.

E con altra condizione (quelle sono anco parole del donante) quale s'intenda apposta nel principio, mezzo, & fine della detta donatione, & in qualſiuglia parte di essa, che detta Massaria, vt supra donata, non si possa mai vendere, alienare, o in qualſiuglia altro modo diſtrahere in altri, etiam che ci concorresse la volontà di detta magnif. Prudencia, o dell'figli procreandi dal matrimonio predetto; mà che sempre, & in perpetuum detta Massaria si debbia conservare in potere del detto Magnif. Giulio Cesare, e di detti suoi figli procreandi dal presente matrimonio, e di loro heredi, e successori; & casu quo, in ciò si contrauenisse, che in tal caso la poffono vendicare, e recuperare l'altri fratelli di esso Leonardo Antonio, e loro figli, e descendenti in perpetuum; perche esso in ogni modo vuole, che detta Massaria si conservi nella famiglia, e casa sua, fol. 53. d. proc.

Da questo matrimonio naquero due figli mascoli, nomine Iefuele, e Giulio Cesare Crisconio, quali come chiamati in virtù di detta donatione, & fideicommitto in quella ordinato, se dinifero la detta Massaria pro æquali parte, & portione, come dall'inſtrumento della diuifione, fol. 692. à tergo, litt. A, prec. 1. vol.

Morti li detti Giulio Cesare, e Giesuele, figli del detto Giulio Cesare Crisconio seniore, vrgentibus eorum creditoribus, fu dato per il S. C. alli loro figli, e descendenti per Curatore il Dottor Francesco Cimmino, il quale penè alta S. C. fè iſtanza dichiararsi nullum ius, nullamque actionem ſpectauiffe, & ſpectare alli creditorib⁹ di detto Giulio, e Giesuele ſopra di detta Massaria di Posilipo, vt ſuprà, donata dal detto Leonardo Antonio, ſervata la forma del fideicommitto contenuto nel detto inſtrumento di donatione, & notificata la detta di mandata fol. 517.

Dato termino in causa, eoque compilato, ſe verificato quanto ſopra ſi è detto e presentato detto inſtrumento di donatione, ac facta circa viſum declaratione, & conclusione ritrouandosi compilato il process⁹, ſperano queſti poveri Attori deſcendentib⁹ dal quondam Giulio Cesare Crisconio primo donatario in ætate pupillari conſtituti, che debbia il S. C. dichiarare, nullum ius, nullamque actionem ſpectauiffe, & ſpectare, alli detti creditorib⁹ paterni, & altri ſopra di detta Maſſaria deſcritta, e conteñuta nella detta donatione.

Questa giuſta domanda ſi funda, atteſo communi docet Ichola DD. ex l. vt heredibus, ff. de leg. 2. l. quoties, leg. ſi verum, C. de donat. quæ ſub modo, l. tale pactum, ff. de pactis, l. qui Romæ, §. Flavius, ff. verb. oblig. non ſolum in ultimis voluntatibus fideicommissa fieri poſſe, ſed etiam in contractibus, vt videre eſt penes Peregrin. de fideicommiss. artic. 1. num. 1. & artic. 5 1. per totum, Petra de fideicommiss. quæſt. 4. num. 1. Fulſar. de ſubſtit. q. 14. Fontanell. de pactis, 1029. 2. claus. 4. glōſſ. 2. 5. n. 1. & 2. Molina de primogen. lib. 1. cap. 1. num. 8. Paulum de Castro confil. 3 83. lib. 1. Decian. confil. 3 1. num. 62. lib. 1. Surdum confil. 2 47. num. 3. Gratian. cap. 242. num. 8. Theodor. allegat. 24. Maſtrillum decif. 109. Giurba decif. 108. n. 16. Viuian. decif. 407. Oſaſcum decif. 85. Reg. Capyc. Latro decif. 2. tom. 1. & ita in diſ indicauit, & iudicat S. C. vt videre eſt penes D. Indicem Pratum obſeru. 80. per totam, qui celebrem illam S. C. decisionem iunctis aulis factam in cauſa Ducis Grauinæ cum eius creditoribus adducit. Quod fideicommissum in contractu ordinatum abſenti prodeſt nulla stipulatione interueniente, vt decidit Text. in d. l. quoties, & ſic præcitati Doctores notarunt, & ad hæredes ſubstituti, & fideicommissarij transmittitur, etiamſi ſubſtitutus, vel fideicommissarius grauato hæredi præmoriatur, vt ex §. ex conditionali inſtitutio. lib. 3. de verb. oblig. tradiderunt Doctores relati per Surdum decif. 1 44. vbi D. Regius Consiliarius Ioan. Baptista Hodierna in dottiſ additionibus, Reg. Capyc. Latro cit. decif. 2. vbi addentes, qui teſtantur ita S. C. plures iudicaffe; & ratio à priori eſt, quia ſicuti quis teſtando potest rebus ſuis legem dicere quam vult, §. diſponat auth. de nuptiis. l. 1. C. de Sacroſanctis Ecclesiis, l. verbis legis, ff. de verbor. ſignific. ſic, & contrahendo l. legem, C. de pactis conuentis, l. donatio, C. de donat. auth. excipitur, C. de bonis, que liberis, cap. verum, de conditio-rib⁹ inſertis, & quilibet eſt rei ſuæ moderator, & arbiter, l. in re mandata, C. mandati, l. ſed ſi lege, §. conſuluit, ff. de petiſione hereditatis, & in iure noſtro validum eſt argumentum ab ultimis voluntatibus ad contractus, l. quæ de legatis, ff. de leg. 1. Euerardus in topicis loco 17. Jacobus Gallus conf. 68. num. 32. Cardin. Tuschiſlittera A, con-clus. 495. num. 12. Decius conf. 4 1. late August. Barbosa in tract. locorum comm. argum. loc. ſicuti e contra valet argumentum à contractibus ad ultimas voluntates, l. paſtum inter heredes, ff. de paſtis, l. cum qui ita, ff. de verbor. oblig. l. fin. C. de legatis, l. ſeruum filii, §. cum qui, ff. de legat. 1. Antonius Pichardus in diſ. §. ex conditionali, lib. 3. inſtitut. num. 2. & in tractatu de mora, num. 203. Cancer. lib. 1. in tit. de ſubſtitut. num. 101.

Confirmatur hæc veritas, fauorabilis eſt fi- deicommissorum natura, §. noſtra, §. ſed non uſque inſtit. de legatis, lib. 2. & expreſſe colligitur ex tit. de fideic. hared. in fine, ibi (tantuſ fauor fideicommissorum factus eſt (l. ſcauola, ff. ad Trebellianum, ex quibus iuribus doctiſſimus Cardinalis Man- tica

tica de conicēt. ultim. volunt. lib. 8. tit. 18. num. 36. doctē fundat omne fideicommissum fauorable esse, & non odiosum, & non esse strictē, sed benigna interpretatione interpretandum; igitur si fideicommissum est fauorable, & non odiosum, latē, & non strictē est interpretandum, sicuti fieri potest in testamentis, & codicillis poterit etiam fieri in contractibus.

E che nella detta donatione fuisse un perpetuo fideicommisso ordinato in beneficio di questi pupilli Attori sopra della Massaria dedotta nell'atti, si chiarisce, e dilucida; atreso il donante in quella chiamò Giulio Cesare suo fratello, li figli di quello, e li loro successori; prohibì l'alienatione di quella, e volse, che in ogni modo in perpetuum si fuisse detta Massaria conservata nella sua casa, e famiglia, come si legge d.f. 52. & f. 53. proc. patui. Hoc posito.

4 Certum omnino est fideicomissa ex coniecturis induci, & verba, quae deficiunt benigna interpretatione supplerentur, & tantus fauor fideicommissis præstatut, ut quibuscumque verbis, etiam enuntiatius, & conditionalibus inducantur, quae alias nihil disponunt, l. cum proponeretur, in fine, ff. de leg. 2. l. Pamphilo, l. fideicommisso, §. cum esset, ff. de leg. 3. Mantica de coniecturis, lib. 7. tit. 1. num. 41. Clarus in §. testamentum, q. 76. num. 1. & 2. Thesaur. decis. 60. Fusar. de substit. quest. 276. Lælius Altogradus conf. 45. tom. 1. n. 5. Mascardus de probat. conclus. 1348. Ludouicus comm. conclus. in tit. de probat. conclusione unica, illatio 76.

5 Et inter alias coniecturas, quae sedem in casu nostro tenet, illa principalis est, nempe alienationis prohibitio, l. pen. §. fratre, ff. de leg. 2. l. pater, §. fundum, ff. de leg. 3. l. pater filium, ff. ad l. falciā, l. filiusfamilias, §. cum pater, ff. de leg. 1. Bart. in l. qui Roma, §. cohæredes, ff. de verbis oblig. vbi Aretinus DD. in l. filiusfamilias, §. dini, ff. de leg. 1. Curt. iun. conf. 22. num. 18. & conf. 43. num. 9. Bursat. conf. 401. num. 8. Bertazz. conf. 6. num. 10. Rimini. iun. conf. 20. & conf. 23. n. 226. Decian. conf. 31. num. 10. & seq. lib. 1. Cravetta conf. 984. Odd. conf. 33. num. 12. Abbas conf. 54. num. 1. & conf. 200. num. 2. Facchin. conf. 57. num. 1. & 2. lib. 2. & ita plures decisum in pluribus Italie locis resert Lælius Altograd. conf. 92. tom. 1. n. 24. omnino videndum.

6 Secunda coniectura est, quando testator, vel donans ad plures substitutionum gradus fuit progressus, & plures essent vocati, vt est in casu nostro: nam in donatione fuerunt vocati Iulius Cæsar, eius filii, & descendentes ex eis, & filii aliorum fratrum, vt ex lectura enuntiatæ donationis. Igitur fuit ordinatum in beneficium vocatorum perpetuum, simplex, & absolutum fideicommissum, Card. Parisius conf. 18. num. 38. lib. 2. Cravetta conf. 316. Riminald. iunior confil. 21. num. 41. innumeri penes Fusar. de substit. q. 277. & penes Menoch. de præsumptione, lib. 4. præsumpt. 68. latē, & doctē D. Reg. Consil. Roccus tom. 2. resp. 45. n. 1.

7 Tertia demum, & cæteris urgentior est coniectura, quia nedum donans vocando fratres, eiūsque filios, & descendentes ostendit rationem habuisse conservandi rus prædictum in sua familia, & agnatione, sed expressè, & positivè suam animi voluntatem declarauit, dum dixit (perche esso in ogni modo vuole, che detta Massaria si conservi nella famiglia, e casa sua, vt suprà) igitur luce meridiana clarius apparet suis super dicta Massaria ordinatum fideicommissum per Leonardum donantem in beneficium descendenterum quon-

dam Iulij Cæsar, & per consequens nullum ius, nullaque actio prætenis creditoribus, penes acta graduatis super d. rure competit, Cuman. in l. cum ita, §. in fideicommiss. num. 4. ff. de leg. 2. Zanch. in in l. heredes mei, §. cum ita, num. 176. part. 6. ad Trebell. Decian. resp. 1. num. 182. cum seq. lib. 1. Petra de fideicommiss. quest. 11. num. 530. Cephal. conf. 38. num. 33. & num. 39. Menoch. conf. 575. num. 8. & 9. DD. innueneri penes Altogradum dicit. conf. 92. num. 14. penes Petegrinum de fideicommiss. artic. 13. num. 73. Mantica de coniecturis, lib. 7. tit. 5. num. 15. & lib. 6. tit. 15. n. 13. Simeon de Pret. de interpret. vlt. volunt. interpret. 3. dub. 1. solutio 11.

Dicono all'incontro li creditori graduati, & signanter Alessandro Boscano pretenso creditore in duc. 400. per complimento delle doti di sua madre, quale fu figlia del detto quondam Giulio Cesare primo donatario, che la detta donatione fu fatta da Lonardo Antonio in beneficio di Giulio Cesare, e figli di quello contemplatione matrimonij contrahendi tra il detto Giulio Cesare con Prudentia Fontana, e per consequenza la madre di detto Alessandro nata ex dicto matrimonio, habebat ius, & actionem per la sua parte, & portione sopra di detta Massaria, come una delle figlie chiamate dal quondam Lonardo donante fideicommittente; Aggiungendosi, che nel tempo, che si casò la madre di detto Alessandro alla promessa della dote intervenne il dette donante fideicommittente, come tutore dell'i figli di Giulio Cesare donatario, & in specie obbligò la detta Massaria per duc. 400. residuo della detta dote promessa. Secundò esclamano, che trattandosi di dote non ha luogo detto figurato fideicommisso. Tertiò, che il detto fideicommisso ha solamente luogo in casu controvencionis, & alienationis, & non è simplice absoluto fideicommisso, nello quale venissero li descendenti chiamati gradatim, & conditionaliter in casu mortis; essendo dunque la Massaria dedotta nell'atti obligata per causa di dote, e trattandosi di fideicommisso, quale ha luogo in casu alienationis, & contraventionis tantum, non autem in casu mortis, dicono, & esclamano questi creditori, che si debbia la detta Massaria vendere, & il prezzo di quella liberarsi ad essi creditori, seruata formata graduationis.

Quanto dicono, & esclamano non ha niuna as-
sistenza di fatto, ne di legge, e per consequenza il
S.C. non deve tener conto di dette oppositioni, e deve
in beneficio di questi pourri pupilli possessori dichia-
rare nullum ius, nullamque actionem di etis fi-
guratis creditoribus spectare, & signanter al det-
to Alessandro Boscano sopra la Massaria dedotta
nelli atti.

Con chiarezza si risponde alla prima opposizio-
ne; verum esse legale axioma fœminas venire fi-
liorum appellazione, l. maximam vitium, C. de libe-
ris præteritis, l. si quis ita, ff. de testam. tutel. l. si ita
scriptum, ff. de leg. 1. l. non est, l. quisquis, l. iusta,
ff. de verbis signif. l. i. C. de condit. inter. attamen
Regni Constitutionibus, & Neapolitanæ Cini-
tatis consuetudinibus consideratis, masculis exi-
stentibus, fœminæ excluduntur, vt in constitut.
Regni in aliquibus, & Neap. consuet. si moriatur,
quapropter vocatis filiis, cuiusque descendenteribus
a donante fideicommittente, censemur masculi
vocati tantum, & non fœminæ, quia præsumuntur
voluntatem disponentis se conformasse cum sta-
tuti, & cōsuetudinis dispositione, non autem cum
dispositione iuris communis l. heredes mei, §. cum
ita, ad Trebellianum, vbi Bart. Doctores in l. ius
NN n 3 iurand.

inurand. §. si liberi, ff. de oper. libert. Bald. in l. si duo, ff. de acquir. heredit. Graffus in §. fideicommissum, quest. 12. num. 3. Rusticus in l. cum auctis, lib. 6. cap. 10. num. 13. ff. de condit. & demonst. Menoch. lib. 4. presump. 84. num. 10. Antonius Gabriel de verb. signif. conclus. 6. num. 84. Farinac. decis. 132. part. 4. Caualc. decis. 14. num. 5. Reg. Capyc. Latr. dec. 3. num. 3.

11 Confirmatur, donans in dicta donatione, in qua fideicommissum ordinavit habuit respectum ad agnationis conservationem, quia ut supra dictum est, voluit Rus praedictum in perpetuum in sua familia, & domo conseruari, & prohibuit illius alienationem: igitur filiis vocatis non censetur vocatae filiae feminæ, quia per masculos agnatio conservatur, in feminis autem finem habet; l. pronunciatio, ff. de verb. signif. §. ceterum, §. media instit. de legitima agnitorum successio. Odd. conf. 6. num. 22. Peregrinus de fideic. d. art. 25. num. 47. Menoch. conf. 377. num. 3. Molina lib. 3. cap. 5. num. 2. Mantica de coniect. lib. 8. tit. 7. n. 1. Guid. Papa quest. 85. Surdus conf. 43. Thesaur. dec. 188. num. 3. Caualc. decis. 16. part. 1. innumeris DD. quos citat, & sequitur Fusar. de substit. quest. 311. num. 43.

12 Accedit, in (casu nostro) agitur de fideicommisso facto in contractu donationis, in quo fuerunt vocati filii, & in contractibus non censetur disponens cogitare de feminis; Card. Paris. conf. 72. lib. 4. Molina lib. 3. de Hispan. primogenit. quest. 10. num. 16. Peregr. de fideicomm. art. 26. num. 16. Mantica de coniect. lib. 8. tit. 10. n. 8. Tiraquellus de primogenit. quest. 10. n. 16. Gama de Lusit. 11. Fusar. vbi supra quest. 311. num. 86. qui DD. ut supra laudat, & citat.

E che Lonardo Antonio donante fusse internuoto nelli capitoli matrimoniali della madre d' Alessandro Boscano con hauere obligata la sudetta Massaria per duc. 400. complimento delle doni di detta sua nepote, questo non reca pregiudicio alli chiamati nel fideicommisso ordinato in detta donatione; mentre prima di d. obbligo fatto, come tutorè, hauena la sudetta Massaria donata cum onere fideicommissi, cum instrumento iurato, & per consequenza con questo secundo atto non possena pregiudicare alla donatione primo loco fatta. & a quelle persone, alle quali per prima fu acquistata ragione, & actione, nam liberum est contrahere, & non contrahere a principio, sed post obligationem contractam, non est licitum resilire; l. sicut, vbi Bald. in sumario, C. de action. & oblig. l. in commodato, §. sicut, ff. commodati, l. de contractu, C. de rescind. vendit. l. quamvis de transact. l. non idcirco in fine de contrah. emptione. l. si mandauero, §. sicut ff. mandati. Non lasciando si dire, che detto Lonardo Antonio in detti Capituli interuenne come tuore delli figli mascoli del detto Giulio Cesare suo fratello donatario, li quali erano heredi del padre, & come tali erano obligati alla dote della sorella, e per consequenza possenano li frutti di detta Massaria obligare, però dett' obbligo non reca pregiudicio al presente a questi poveri Attori chiamati in virtù della enunciata donatione fatta da detto Lonardo Antonio fideicommittente.

13 Alla seconda oppositione fatta per parte del detto Alessandro Boscano, si risponde. E' vera la regola fondata nell' Auth. res quæ, C. communia de legatis; & l. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad Trebellian. quod possint bona fideicommisso subiecta donis fauore alienari, & obligari; nulladimeno questa regola legale patisce molte eccezioni, e limitationi; la prima quando fideicommissum

esset ordinatum constitutum, & dispositum ab extraneo ex linea transuersali, vt probatur per verbum (liberis) & verbum (legitima) posita in d. auth. res que, & per verba (Paris veto congruebat) posita in d.l. mulier §. cum proponeretur; & est communis DD. sententia, vt testatur Bar. Angelus aliquis DD. in d. auth. res que, Crallus in §. fideicommissum, quest. 57. num. 5. Cesar. variar. resol. lib. 3. c. 6. Molina de Hispan. primogenit. lib. 4. cap. 6. 10. Crotus in l. filius familias, lim. 3. de legatis 1. Cancerius variar. in tit. de dote, n. 162. Viuius comm. opin. concl. 666. Fontanella de patris claus. 5. gloss. 1. part. 2. num. 6. Surdus de alim. tir. 1. quest. 27. num. 6. D. Reg. Consil. Roccus tom. 1. resp. 64. num. 15. D. Reg. Consil. Hodierna in addit. ad Surdum, dec. 62. num. 18. & num. 3. Menoch. conf. 704. num. 23. Petra de fideicomm. quest. 8. num. 411. Fusarius de substit. quest. 541. num. 95. Caualcanus dec. 81. num. 103. Ludovicus dec. Lucen. 28. num. 90. Mastrillus dec. 256. Intrigliolus dec. 4. Mainardus decis. 18. & dec. 21. num. 3. Thesa. filius in addition. ad Patrem, decis. 192. Camillus de Medices conf. 73. num. 3. Praes de Franch. decis. 241. omnino videndus. Dunque se nel caso nostro il fideicommisso fu ordinato, e fatto dal q. Lonardo Crisconio sopra la Massaria sita nel tenimento di Posilipo in beneficio di Giulio Cesare suo fratello, e deli figli, e descendenti da quelli, e per consequenza da persona transuersale, il quale prohibi accio la roba si conservasse nella sua casa, & famiglia in perpetuum alienazione di d. Massaria, con ogni ragione pretendano questi Attori, che la sudetta Massaria non si posseda obligare causa dotis in beneficio della figlia femina del d. q. Giulio Cesare donatario; mentre il d. Lonardo donante non era obligato dotare la figlia femina del d. Giulio suo fratello, nè anco à darli li alimenti, caso che se fusse detta sua nepote ritrovata in estrema necessità, come il S.C. giudico, vt videre est penes Præl. de Franch. decis. 178. semper videndus in hoc articulo, vt testatur D. Ferdinandus Matuta olim Consultor Regni Siciliae disquisit. lega. quis. c. num. 12.

Secundò; agitur de fideicommisso facto in donatione contemplatione certi matrimonij; & sic de fideicommisso facto in contractu; nam communis opinio docet, donationem esse contractum, vt argumento Text. in l. si donationis, C. de his, quæ metus causa; l. in omnibus, ff. de action. & obligat. l. si sibi pecuniam, ff. si cert. per. l. eum qui, ff. de donation. l. lubemus, §. verum, C. de sacrosanct. Ecclesiis; l. contractus, C. de fide instrum. l. fin. C. de bonis quæ liberis, tradiderunt Julius Clarus in §. donatio, quest. 1. Surdus conf. 369. Cardin. Tusclus litt. D, conclus. 621. Gratian. cap. 781. igitur dispositio Text. in d. auth. res que, locum non haber; etiam si fideicommissum ordinatum ab ascendentibus esset, Gloss. in l. nulla, C. de Inre dotium. Cynus, Bald. & Alex. in l. filius familias, §. dini, ff. de leg. 2. Alciat. lib. 3. de verb. signif. num. 42. & conf. 11. lib. 9. Menoch. de presump. lib. 4. pres. 189. & conf. 923. Fabianus de Monte de emptione, & vendit. part. 4. quest. 12. num. 30. Petra de fideicomm. quest. 8. n. 439. Alex. conf. 163. vol. 3. Cephal. conf. 574. num. 19. Riminaldus junior conf. 514. num. 32. lib. 2. Cancerius variar. lib. 1. tit. de dote, & donatione propter nuptias, num. 164. in fine; qui ita obtinuisse, & in Senatu fuisse decisum testatur; & hoc esse indubitatum in fideicommisso facto in contractu donationis contemplatione matrimonij confiteretur Marius Cutellus de donationibus contemplat. matrimonij

matrimonij discurs. 3. particula 6. num. 69. & ratio à priori est, quia cum pater licet in vita sua potest alienare bona sua in præludicium legitimatum filiorum, vel dotum filiarum, tam primi gradus, quam subsequentium descendentiū, quando eorum patrimonium, vel maiorem partem non consumit, & dodrantem non excedit, etiam in lucrativas causas, magis poterit vni ex filiis donare cum expresso ordine, ne alienetur res donata; quæ prohibitio excludit etiam dotis causam, eo quia patre viuente, filiis actio non competit, nec patri prohibere potest, ne alienet, *l. fin. ff. de liberis agnose.* Accedit secunda ratio, quæ adducitur à Cancer. loc. cit. quia dicta auth. est exorbitans, & proinde stricte est interpretanda, loquitur in fideicommisso factō in testamento; igitur locum non habet, quando fideicommissum est factum in contractibus; *Dunque se nel caso nostro il fideicommisso fu fatto da uno estraneo collaterale, il quale non era obbligato né à dotare, né à dare alimenti alli figli del d. Giulio Cesare suo fratello, in un contratto di donatione, nello quale prohibi l'alienazione di d. Massaria, & appose legge, che quella si conservasse in beneficio delli suoi nepoti, e descendantī da quelli, e nella sua, casa, e famiglia, con ogni ragione l'obbligo fatto in beneficio della madre del d. Alessandro Boscano fu nullo; mentre in caso maggiore, come sopra si è fondato, la dispositione del Testo nell' Auth. res que non ha luogo fauore dotis, quando fideicommissum fuit ordinatum in contractu.*

15 Tertiò sumus in fideicommisso particulari, & non agitur de vniuersali fideicommisso; igitur si credendum erit Iasoni in *l. filiusfamilias*, §. dini, *ff. de leg. 2. num. 102.* Soccin. senior. *conf. 75. n. 1. lib. 1.* aliisque DD. relatis per Petram de fideicommissis d. q. 8. num. 410. & 493. locus non erit dilpositioni dictæ auth. res que.

Accedit dispositio dictæ Auth. non procedit nisi in subsiliū, ut tradiderunt infiniti DD. penes Fusar. *de substit. d. quest. 53. 2. num. 121.* Costa de remeditis subsidiariis remed. 6. Seraphin. Anna, Menoch. Merlin. *de legitima*, & alij, quos citat, & sequitur D. Reg. Conf. Hodierna in addit. ad Surd. cit. decif. 62. num. 14. & 15. Reg. Ronitus conf. 41. & ita in S. C. fuisse decisum testatur Ptales de Franchis *decif. 19.* & quando dos ex fructibus constitui potest, non sunt, neque possunt bona fideicommissio subiecta alienari, d. *l. mulier*, §. *cum proponeretur*, vbi Bald. aliisque DD. Peregr. *de fideicomm. art. 42. num. 71.* Menoch. *de presumpt. lib. 4. presumpt. 89. num. 61.* Molina de Hispan. primogen. cap. 6. num. 15. *Dunque se quando si maritò la madre d' Alessandro Boscano vineuano li fratelli heredi del q. Giulio Cesare padre, come si legge dalli Capituli matrimoniali, & hebbe da duc. 400. in contanti, & in detto tempo vi erano beni, & effetti paterni, non si possena d. Massaria sottoposta à d. fideicommisso obligare: non lasciandosi di dire, che in quel tempo rendeva da duc. 250. l'anno, e dalli frutti, e rendita di quella si possena con ogni commodo il complimento di detta dote sodisfare.*

16 L'oppositione ultima elide è assioma indubitato, che la prohibitione d'alienare con causa ordinata dal defonto Testatore, o donante fideicommittente induchi fideicommisso così si cana dalla *l. filiusfamilias* §. dini, & §. frater, *ff. de leg. 1. l. patron.* *ff. ad legem falcidianam*; attamen magna est disceptatio inter DD. & summa dissensio, nam quid, per rationem generalem simpliciter, & absolute inducatur fideicommissum, ita ut non secura aliena-

tionē locum habeat, & proximiores familie succedant, an verò proximiores; ita denum admittantur si contra testatoris prohibitionem fuit subsecuta alienatio, Alex. Socc. Aretinus, Ripa, Rolandus à Valle, Cephal. & alij quamplures relati à Fusar. *de substit. quest. 687. num. 9.* Mantica lib. 6. tit. 14. Peregr. *de fideicomm. art. 14. num. 10.* Intrigliol. *de substit. cent. 3. quest. 72.* tradiderunt, fideicommissum ex prohibita alienatione induci solū in casu controvencionis, & alienationis, non autem in casu mortis.

Communis tamen, & vera opinio, à qua in indicando, & in consulendo non est recedendum, ut testatur Ioannes Garcia de Hispanorum Nobilit. *gloss. 1. §. 1. num. 29.* docet, ex tali prohibitione censeri inductum, & ordinatum simplex, absolutum, & perpetuum fideicommissum, non solū in casu alienationis, verū etiam in casu mortis; ita communis Praeceptor Bart. in *l. qui Rome* §. *coheredes*, num. 3. *ff. de verborum oblig.* Cuman. in *l. cum ita*, §. *in fideicommisso*. *ff. de legatis 3.* Soccinus in *l. si de cognatis de rebus dubiis, & conf. 13. vol. 3.* Card. Paris. *conf. 88. vol. 2.* & *conf. 10. vol. 3.* Ruinus *conf. 208. vol. 1.* Menoch. *conf. 197. num. 23.* Alciatus *conf. 36. n. 12.* Surdus *conf. 576. num. 1.* Decianus *conf. 41.* Petra de fideicommissis, *quest. 5. num. 43.* vbi dicit veriorem, & magis communem opinionem Antonius Gabriel in tit. *de fideicommissis conclus. 9. num. 5.* & hæc est substantialis opinio etiam in maioratibus tradidit Burgos de Paz Hispanus *num. 10. conf. 48.* Rodericus Xnares in *l. quoniam in prioribus limitatione 11. C. de inofficio testam.* Molin lib. 1. *de Hispan. primog. cap. 4. num. 13.* Pinellus in *l. 1. Cod. de bonis maternis 3. part. num. 99.* & ita fuit decisum per Senatum Lusitanum, refert Antonius Gamma *decif. 224.* & pro hac sententia adest Glos. Singularis in *l. codicillis, §. institutum, ff. de legat. 2. innuneris penes Facchin. lib. 4. controv. Iur. cap. 49.* & penes Ceuall. *quest. 725. com. contra communes;* Et ratio est, quia in hoc versatur publica utilitas, & conservatur, & perpetuatur memoria constituentis, Bologninus *conf. 62.* Romanus *conf. 29.* Ceualllos *vbi supra*, qui allegat Text. in *l. pater filium §. fundum, ff. de legatis 3.* nec est enim in iure nouum, quod ex vnica verborum conceptione plures possint substitutiones deprehendi, *l. coheredi, C. qui discretas, ff. de vulgaris;* & fideicomissa inducuntur, quibuscumque verbis, si modò testatoris voluntas ex eis colligitur, *l. cum virum, C. de fideicommissis, l. 2. C. communia de legatis, l. fideicomissa, §. hac verba, ff. de legatis 3. l. penultima, ff. de legatis 1.* & omnis testatoris dispositio potius debet censeri perpetua, quam temporalis; *cap. cum venissent de instit. l. sufficit, ff. de condit. indebitis;* & verba enunciata prolatā per modum causæ dispositionem inducunt, Glos. Bar. & alij in *l. si sacer, §. lucius, ff. soluto matrimonio.*

Quæ veritas confirmatur; nam alienationis 13 prohibito realis est, cum grauamen sit in rem scriptum, & sic afficit ipsas res, vbi cumque vadant, est Baldi theorica in *l. precibus, C. de imputervum, quæ colligitur ex Text. in d. l. fideicomissa, §. hac verba, ff. de legatis 3.* ibi (*nam ea prædicta in nepotibus post mortem patris eorum fideicomissi videatur continere*) facit Text. in auth. *contra cum rogatus, C. ad Trebellianum;* & quando dispositio est realis fideicommissum ex tali dispositione efficitur perpetuum, *l. cum pater, §. institutio, ff. de legatis 2. l. cum ita §. in fideicommisso,*

- missi, ff. eodem, ibi, (& post eos omnes extintos, qui ex nomine defuncti fuerunt)
- 19 Accedit Iserniæ doctrina in cap. qui etiam initit. Episcopum, vel Abbatem in feud. docens constitutionem in uestitura, realem in dubio præsumi, & non personalem, & per consequens, quod non solum primum successorem continet, dicta uestitura constitutio, sed etiam omnes in infinitum successores; quæ doctrina, ac theoreca Andreæ de Isernia est communiter recepta teste Sigismundo in parafraſ. feudalibus, cap. 1. §. final. col. 2.
- 20 Verum dato, & nunquam concessso, quod prima opinio esset vera, quod expreſſe negatur, dicta opinio & DD. sententia multas patitur limitationes, vt testantur DD. allegati pro dicta prima opinione; & Prima limitatio est, quando testator exprimendo rationem, verba perpetuitatis apposuit, vt est in caſu nostro ibi (*mā che sempre, & in perpetuum detta Massaria si debbia conſeruare in potere del detto Giulio Cesare, ſuo figli, &c.*) hoc enim caſu, simplex, & abſolutum cenſetur induc̄tum fideicommissum, vt testantur infiniti DD. quos landat, & ſequitur Fusarius citata, queſt. 688. num. 17. Reg. de Ponte conf. 46. n. 23. Camillus de Laratha conf. 74. num. 6. Reg. Capyc. Latr. conf. 85. num. 8. D. Reg. Conf. Hodierna in addition. ad Surdum decif. 85. num. 7. & num. 9. omnino videndus, qui pro hac opinione adducit Text. in l. peto §. fratre, ff. delegaris 2. Peregr. dec. Patavin. 5. Cæſar. Barsius dec. Bononienſi 1. Caualcanus decif. 5. & dec. 16. Farinacius decif. 10. & 11. & 164. part. 1. & decif. 681. part. 2.
- 21 Nam, dictio illa coniuncta, *ſemper, & in perpetuum, importat omnem caſum*, & omne tempus l. i. vbi Gloss. ff. ſoluto matrimonio Decianus lib. 4. resp. 33. & effectus ſuos operatur, abſque aliqua temporis præfinitione l. ſi uſu fructu, ff. de uſu fructu. legato. l. 2. C. de diuerſis reſcriptis. Caſtillus lib. 5. controuers. cap. 93. & 54. num. 2. & ita Valentiae fuſſe deciſum teſtatur Leo dec. 170. omnino legendum.
- 22 Secundò; dictæ primæ opinioni locus non erit, quando testator, vel diſponens prohibuit alienationem, vt bona in eius familia, domo, vel agnatione conſeruentur, vt est in caſu nostro ibi (*che detta Massaria ſi conſerui nella famiglia, e caſa ſua*) hoc enim caſu, quia familiae conſeruatione non potest dari in uno dict. l. cum ita legatum, §. in fideicommisso de legatis 2. l. in ſubſtitutione, ff. de vulgar. & pupillari; l. inter Cattellianum, ff. de Arbitris; fideicommissum cenſetur à testatore ordinatum non ſolum in caſu alienationis, ſed etiam in caſu mortis, & per consequens ex tali prohibitione, iudicandum erit fideicommissum eſſe ſimplex, abſolutum, & omnem comprehen- dente caſum in beneficium vocatorum, vt docent Cumanus, Decius, Craueta, Soccinus, Petra, Decianus, Peregrinus, Menochius, Riminaldus, Gallia, & innumeris, quos citat, & ſequitur Lelius Altogradus conf. 92. tom. 1. n. 14. & 15. qui num. 17. singulariter probat, cum Surdo conf. 443. num. 19. & Alexandro Ambrosino dec. 7. num. 18. ex ſola conſeruatione agnationis per teſtatorem, vel diſponentem conſiderata, nulla facta prohibitione alienationis, ac nullis vocatis ſubstitutis induci perpetuum fideicommissum, ſimplex, & abſolutum, omnem caſum comprehendens, & faciunt Doctissimi Cardinalis Manticae verba de coniecturis, lib. 6. tit. 15. num. 27. ibi (*illud vero non eſt omittendum, quod hac verba*
- pro perpetua conſeruatione familia inducunt perpetuum fideicommissum; Parilius conf. 1. num. 29. & infra vol. 2.) & ab iſta ſecunda limitatione conſulendo, & indicando recedendum non erit, conſitetur Fusar. de ſubſtit. citata, queſt. 688. n. 21. vers. non erit igitur conſulenda. & ſecundum eam fuſſe in Rota Bononienſi, & Romana indicatum.
- Tertia limitatio, quæ à DD. adducitur, eſt quando teſtator, vel diſponens alienationem bonorum ſuorum prohibuit per verbum *Volo*, vel per verbum *quia voluit*, vt eſt in caſu nostro, ibi (*perche eſſo in ogni modo vuole, che detta Massaria ſi conſerui nella famiglia, e caſa ſua*) iſto enim caſu, omnes DD. fere conueniunt præsumi fideicommissum à teſtatore ordinatum, ſimplex, & abſolutum, comprehendens, tam caſum mortis, quam alienationis, & contrauentionis Bart. in d. l. qui Rome. §. cohæredes, Mantica de coniecturis, lib. 6. tit. 14. num. 24. Petra de fideicommissis d. q. 5. num. 28. Gabriel in tit. de fideicommissis, concluſ. 9. num. 37. Menochius conf. 197. n. 20. Gallia conf. 17. Facchinus conf. 57. num. 1. & 2. lib. 2. Altogradus citato conf. 92. num. 24. & contrarium dicere, eſſe pernicioſum teſtatur Crott. conf. 48. num. 4. & hoc eſſe indubitatum dicit Borgnini. decif. 18. num. 66. & hanc eſſe receptiſſimam ſententiam conſitetur Bursattus conf. 298. num. 17. & ſecundum hanc ſententiam iudicauit Rota Florentina teſte Lelio Altogradus citato, conf. 94. num. 24. & ratio à priori eſt, quia illa verba ſunt prolata per modum cauſæ; idē inducunt fideicommissum, vt arg. Text. in l. ſocer, §. lucius, ff. ſoluto matrimonio, argumentatur Bart. in l. qui volebat, ff. de heredibus iſtituendis; & verbum *volo* de ſu natura fideicommissum importat l. verbum *volo*, C. de fideicommissis, l. cum pater, §. *volo*, ff. de leg. 2. l. 2. C. comuniua de legatis.
- Confirmatur, denans in donatione, vt ſupra facta voluit omnino, Rus donatum in familia, eiusque domo conſeruari; vt ex lectura dictæ donationis, ibi (*perche eſſo in ogni modo vuole, che detta Massaria ſi conſerui nella ſua famiglia, e caſa*) igitur ſimplex, abſolutum, & perpetuum fideicommissum à donante fuit in donatione ordinatum, vt (nemine contradicente) ſcripſerunt Gabriel in tit. de fideicommissis, concl. 9. num. 20. Fusar. cit. queſt. 683. num. 27. dictio enim omnino, eſt verbum præcīſum, & habet præcīſam na- turam, l. ſi cum exceptione, §. ſed ſi quis, & ibi Gloss. in verbo omnino, ff. de eo quod metus cauſa, Gloss. in cap. & ſi Christus, in verbo omnino, de iure iurando, Decius in l. omnes, n. 1. & 2. C. qui teſta- ment. facere poſſunt, Marescot. variar. cap. 25. lib. 2. vnde præcīſam teſtatoris voluntatem demon- strat, & aliquam non patitur restrictionem, im- portatque præcīſam exequitionem Gram. vor. 31. num. 4. Menoch. conf. 2. num. 156. commu- niter enim haec dictio, omnino, accipitur, idē, omni caſu, Iason. in l. ff. ſoluto. matrim. num. 21. Alex. in l. qui uſum fructum, col. penult. ff. de verb. oblig. Decian. conf. 82. num. 2. & importat idem, quod abſolute, liberè, totaliter, & ſimpliciter, Oldradus conf. 324. num. 8. idem, quod indiſtin- ñete, & omni ex parte Clem. 1. vbi Gloss. vers. omnino de vita, & honestate cleric. idem quod ſine diminutione Crescent. dec. 6. de teſtam. num. 6. idem quod ſine dispensatione Felyni. in cap. ex parte 1. de officio delegati; & idem quod ſine fine, ſeu in perpetuum Dec. conf. 260. num. 2. & conf. 265. num. 2. Menoch. conf. 1. num. 21. & conf. 2. num. 257. Card. Tuschiſus litt. D, concl. 332. Epis.

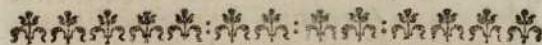
Episcop. Barbos. de dictio. dict. 240. num. 3. qui latè, & doctè docet, quam pluribus relatis Doctribus hanc dictioem omnes comprehendere casus, & quod non sit licitum dicere, quod magis vnum, quam alium casum comprehendat.

*25 Pro coronide. Donans prohibuit alienationem cuiusdam ruris siti in Villa Pansilipi, qui locus amoenus, & fertilis est, ut testantur Historici relati per Ambrosium Calepinum vers. *Pansilipum*, in eius dictionario. Igitur ex tali prohibitione iudicandum omnino erit fuisse à donante simplex, purum, & absolutum fideicommissum ordinatum in beneficium filiorum, & descendantium in perpetuum, & in infinitum dicti quondam Iulij Cæsaris fratris, & donatarij quondam Lopardi, ut ex l. quoties, C. de fideicommiss. la prima, tradiderunt Doctores penes Gabriel. de fideicommissis, concl. 9. num. 44. Intriglio. de subst. cent. 3. quest. 72. num. 68. *Petra de interpret. ult. volunt. fol. 293. num. 8. Ripa in l. filius familias, §. dini, num. 4. ff. de leg. 1. faciunt dicta, & allegata per Tiraquell. de utroque retractu, in proœm. num. 39. Fusar. de subst. q. 688. n. 75. Farinac. omnino videndus dec. 231. p. 3. n. 3.**

16 Illud tandem obliuioni relinquendum non erit, utpote casui nostro necessarium hæredum, & successorum appellatione in fideicommissis, venire filios, descendentes, aliosque de sanguine, l. ex facto, & final. ff. ad Trebellianum, cap. 1. de eo qui sibi, & hæredibus suis in vñibus feud. Gabriel. lib. 5. in tit. de verb. signif. conclus. 2. num. 20. Card. Paris. conf. 37. num. 28. vol. 2. Cardin. Mantica de coniect. lib. 8. tit. 11. Praef. de Franch. decis. 153. doctè Reg. Conf. Hodiern. in addit. ad Surd. decis. 85. num. 17. qui num. 18. rationem assignat; quia, quando quis vocatur, & succedit per fideicommissum testatori, & non hæredi succedit l. hæredi, §. cum filia, ff. de vulgari, & pupillari subst. & fideicommissum elusorium redderetur; nam vocatus cum tali qualitate hæreditaria, non posset alienata per grauatum renocare, cum teneretur defuncti testatoris factum ratum habere. Quapropter Bart. consil. 52. relatus per Manticam ubi supra, postteris scriptum reliquit, ita se habere vulgarem loquendi consuetudinem, & per consequens nullam rationem esse habendam de dicta hæreditaria qualitate.

Vnde ex dictis notoriè constat, de iustitia pupillorum in paupertate constitutorum. Cætera suppletant Religio, & Pietas Dominorum iudicantium. Laus Deo.

In hac causa fideicommissum ad fauorem masculorum tantum adesse fuit indicatum.

DISCEPT. CCCXXI.

S V M M A R I V M .

- 1 Factum proponitur disputandum.
- 2 Donatio, de qua in præsenti, qualiter fuit facta.
- 3 Donatio facta in præsenti, quibus filiis, & sub qua conditione fuerit facta, & n. 4.
- 5 Donationis verba referuntur.
- 6 Factum additur in præsenti, n. 6. 7. 8. & 9.
- 10 Substitutione fideicommissaria quando continet reciprocum, & n. 11.
- 12 Substitutione reciproca, an detur de linea ad lineam.
- 13 Substitutione an detur inter vocatos in diuerso gradu.

- 14 Substitutione reciproca in substitutione fideicommissaria, quæ requirat
- 15 Dilectio heredis, vel substituti an operetur reciprocum, & n. 16.
- 17 Reciproca substitutione tacita qualiter inducatur.
- 18 Radenashi consil. 58. ponderatur.
- 19 Proxiiores vocati post mortem, qui intelligantur.
- 20 Textus in l. quoties, Cod. de donat. quæ sub modo, explicatur, & n. 21.
- 22 Prohibitio alienationis in contractibus differt à prohibitione in ultima voluntate.
- 23 Francus in decis. 74. cum aliis ponderatur ad materiam.
- 24 Donatio facta contemplatione matrimonij, an differat ab illa, in qua vocantur masculi, & ab illa, in qua adeſt prohibitio alienandi, & n. 25.
- 26 Prohibitio alienandi differt si in contractu fiat, vel à lege, vel in ultima voluntate.
- 27 Molina reprobatur communiter in loco, de quo hic.
- 28 Usufructuario prohibita alienatione, censetur constitutus proprietarius, & n. 29.
- 30 Clausula (ad habendum, &c.) quid operetur in diuisione.
- 31 Fideicommissum quando censetur renuntiatum, & quibus verbis.
- 32 Fideicommissum tam in casu mortis, quam in casu alienationis censetur renuntiatum per clausulam ad habendum, &c.
- 33 Fideicommissum censetur renuntiatum per clausulas, de quibus supra, & an data ignorantia fideicommissi.
- 34 Diuisione quando censetur fideicommissum renuntiatum.
- 35 Fideicommissi renuntiatio an inducatur ex promissione enictionis.
- 36 Fideicommissum an dicatur renuntiatum, posita scientia, & que esse debeat.
- 37 Notarius etiam de falso inquisitus non derogat validitati primi instrumenti, & n. 38.
- 39 Ratificatio de cursu temporis qualiter inducatur.
- 40 Hæres sine inventario non potest contravenire voluntati testatoris.
- 41 Curator hæreditati quando detur.
- 42 Hæres, & donatarius quando debeat titulum declarare, & n. 43.
- 44 Fructus quando, & qualiter compensentur cum melioramentis.
- 45 Fideicommissi scientia, vel ignorantia quando presumatur, & n. 46.

ARGUMENTVM.

Substitutionem reciprocam pluribus modis induci, & posita facultate alienandi, ac data diuisione cum clausula ad habendum, quando non inducatur diuisione, & fideicommissi renuntiatio, & quid posita, vel non posita scientia fideicommissi, & alia plura ad propositum, &c.

FACTI, ET IVRIS
Absolutæ
INSPECTIONES,
PRO
Carolo Mazzella.

Go d satis aperto iuri, ac summæ iustitiae nitantur exceptiones, quibus se tuetur Carolus Mazzella reus Conuentus vti tertius possessor domus in actis deductæ, aduersus quondam Iosephum Pisanum, seu D. Nicolaum Pisanum eius filium, atque heredem, actores in indicio reiuerdicationis intentato, ex causa cuiusdam prætensi fideicommisi, in contractu donationis, ordinati à quondam Carolo Pisano, infra adnectendæ inspectiones, satis solide demonstrabunt, ac suadebunt, siue in facto, siue in iure.

PRIMA INSPECTIO.

- 2 **R**espicit in facti serie, sub ea verborum strutura: Ch'il quondam Carlo Pisano nell'anno 1611. afferendo tenere due case, una alla Strada di S. Lorenzo, & l'altra nel Casale di Portici, etiam mediante cessioni fatteli da Emilia Campanile, & Tomaso Pisano dono, ex nunc pro tunc, sequuta eius morte à Gennaro Pisano figlio primogenito di Tomase Pisano suo fratello la sudetta Casa, che stà alla Strada di Santo Lorenzo, & à Giacomo, Aniello, & altri figli secondogeniti dell'istesso Tomase la Casa di Portici, seu prezzo di essa in caso, che se vendesse, etiam habito respectu à detta cessione fattali dalli sudetti, Emilia, & Tomase, qui alias eam non fecisset, fol. 60. & signanter fol. 11. à tergo.
- 3 Questa donatione fu fatta à Gennaro assente, & Notario pro eo & Patre, & stipulante, con condizione, che detto Gennaro, & li suoi descendenti ex linea masculina, videlicet primogeniti tantum, non possano detta Casa, per qualunque causa alienare, & ch'il dominio d'essa, possa transferirse, atteso l'intentione di esso Carlo, è che detto Gennaro, & suoi descendenti, in infinitum, masculi tantum, siano usufruitorij deli frutti di detta Casa, alias sine praedito vinculo, donationem non fecisset: Et poi siegue, Per causa della Casa sita in Portici, o del prezzo d'essa, che se vincolava.

- 4 Amplius cùm hac conditione præfatus Carolus fecit dictam donationem dicti pretij dictorum stabilium sitorum in dicto Casali Portici, dicto Iacobo, Aniello, & aliis filiis dicti Thomæ, excluso dicto primogenito, vt supra, quod liceat, & licetum sit dicto Carolo in eius vita, quando ipse Carolus voluerit, & ei placuerit vendere dicta bona stabilia, sita in dicto Casali Portici, quibusvis personis emere volentibus, pro pretio melius reperiendo, & conueniendo, prout dicto Carolo placuerit, quod pretium conuerti, & implicari debeat per dictam Carolum in emptiōnem cum hac Ciuitate Neapolis, vel cùm Regia Curia tantum, & non aliter, de quibus introitibus, sint usufruitorij dictus Carolus eius vita durante, & post eius mortem, sint dicti Iacobi, Anelli, & aliorum filiorum dicti Thomæ, & aliorum descendantium, ex dicta linea masculi-

na, excluso semper dicto primogenito, vel qui locum primogenituræ obtinebit, vt supra, expressum est, & cum conditione, & lege tamē, quod dictum pretium proueniendum ex dictis bonis vendendis, ex quavis urgenti causa, etiam à iure permisla, non possit vendi, nec alienari, nec quovis modo obligari, sed dictum pretium, & introitus ipsius semper sint subiecti, & suppositi, sub eodem vinculo, & conditione, vt supra expressum est, & declaratum in vinculo dominus sitæ in dicta Platea Sancti Laurentij donatae dicto Ianuario, alias donationem prædictam dictus Carolus non fecisset, ex quo intentio dicti Caroli fuit, & est, quod dictus Iacobus, Anellus, & alij filij dicti Thomæ, & eorum descendentes ex linea masculina excluso dicto primogenito, vt supra sint usufruitorij tantum, &c.

Et paulò infra subiectur.

Cum alia conditione, quod in defectum prædictorum filiorum dicti Thomæ in beneficium quorum sunt factæ dictæ donationes, & in defectum eorum descendenterum ex linea masculina, de eorum familia de Pisano in tali casu dictæ donationes factæ, modo superius expresso, cadant in beneficium proximiorum, de dicta eorum familia de Pisano cum eisdem vinculis, & conditionibus, & declarationibus prædictis, primogeniti, & secundogenitorum in infinitum, vt supra expressis, quia sic, &c.

Nell'anno poi 1617. detto Carlo fe' testamento, & lasciò heredi Gennaro, & Giuseppe Pisano suoi nepoti figli di detto Tomase, proc. magno, & à 9. d'Otobre s'interpone decreto di preambolo, sernata forma testamenti, & è declarata tutrice Beatrice Pisano loro madre, fol. 11. eod. processu, & ha uendo fatto l'inventario detta tutrice deli beni hereditarii di Carlo, fol. 6. frà le robbe hereditarie stabili vi pone questa Casa sita à Santo Lorenzo, fol. 79. eod. processu, & la Casa de Portici, fol. eod. & come tale sopra di essa Emilia Campanile legataria fe' instanza sodisfarsene, fol. 45 o. eod. proc. Nell'anno poi 1633. si fa divisione frà esso Gennaro, & Giuseppe, & doppò divisione molte robbe, se dichiarà spettare ad esso Gennaro detta Casa vigore donationis, & fideicommisi fol....

Doppò questa divisione nell'anno 1640. à 22. del mese di Febraro si fe' un'altra divisione frà essi Gennaro, & Giuseppe, nella quale non se afferisce detta Casa soggetta, à fideicommiso, mà quella possedere, come heredi del quondam Giuseppe, & Carlo Pisano con l'altra Casa di Portici, & in persona di Giuseppe toccò detta Casa con potestà di poterla alienare, & con altre clausole amplissime denotanti libera facoltà à detto Gennaro, & Giuseppe, vt legitur fol. 46. Et nel medesimo anno 1640. à 27. di Febraro cinque giorni doppò detto Gennaro la vendi al quondam Nicola Mazzella per doc. 6960. & afferì possederla come herede di Carlo, & Giuseppe seniore, fol. 33. cum seqq. Dal quale Nicola vi sono state farte molte megliorationi dedotte, e prouate in processo, non solo come utili, mà ancora come necessarie.

Essendo morto Gennaro venditore della predetta Casa senza figli, o descendenti comparue nel S. C. à Febraro 1650. il Dottore Giuseppe Pisano, come figlio, & herede del quondam Tomase, & nipote, & herede del quondam Carlo Pisano, & con una supplica particolare fe' instanza condannarse Carlo Mazzella herede del quondam Nicola, & possessore della medesima Casa sita in S. Lorenzo, iuxta suos fines à relassare la detta Casa, vna cum fructibus, stante che fu alienata dal quondam Gennaro Pisano figlio primogenito di detto quondam

dam Tomasa al quondam Nicola à tempo che non possena alienarse stando soggetta à fideicommissio strettissimo fatto dal detto quondam Carlo Pisano nella donatione, che fè al quondam predetto Gennaro suo fratello, che per essere morto senza figli, o descendenti spetta ad esso Giuseppe, ut ex supplicatione, fol. 4.

9 All'incontro Carlo Mazzella reo conuento, per ordine hā cumulati più giudicii de miglioramenti, & di assistenza, & ancora di emittione promessa dal Giuseppe Pisano attore nell'ultimo instrumento della dimissione à Gennaro suo fratello in specie per detta Casa, dal quale hā causa Nicola per titolo di vendita fattali da Gennaro con emittione in ampla forma, & con l'insertione dell'ultima dimissione, & successiue esso Carlo Mazzella herede di Nicola, & hoggi possessore della Casa, & per giustitia ha pretejo, & pretende, che nel giudicio de reiudicazione, & relassatione intentato non competet, ne possi competere ad esso Giuseppe actione veruna in virtù della pretensa substitutione fatta nel 1611. dal quondam Carlo Pisano; anzi che ne tampoco hoggi spetti, o possi spettare attione alcuna à D. Nicola Pisano, o sia come herede del detto quondam Giuseppe Padre, o vero (come pretende) ex propria persona contro di esso Carlo possessore della Casa, & titulo oneroso della compra fatta dal quondam Nicola Mazzella, dello quale è herede, anzi che debbia con assistenza di molta giustitia, & ragione essere assoluto ab imputis, come se funderà nelle sequenti inspetzioni.

SECUNDA INSPECTIO.

10 R Espicit in Iure, quod Ioseph Pisanius, & successiue ad praesens D. Nicolaus eius filius, & haeres descendens ex secundo genitis quondam Thomae nullo modo possit intrare, ac venire ad successionem domus in actis deducere, ac per qu. Carolum Pisanium, Ianuario nepoti masculo, & eius filiis, & descendantibus masculis donatae ex vi prætensiæ substitutionis (prout in sua supplicatione deduxit) quia secundogeniti eiusdem Thomae, quibus alia domus, sive pretium illius adhuc vinculata, seu vinculatum fuit donata, vel donatum non fuerunt per donantem eidem Ianuario primogenito, sive eius descendantibus masculis substituti reciprocè, neque expressè, neque tacite in casu quo Ianuarious, absque filiis, & descendantibus deceperat, sive ipsius Ianuarij filii, & descendantibus masculi defecissent, atque ut sic merito actione careant ex vi prætensiæ substitutionis, in hoc iudicio reiudicationis intentato.

11 Probatur primò, quia fideicommissaria substitutione, quamvis pluribus post eorum mortem facta, nullam inter ipsos continet reciprocum, l. Lucius, §. Gaio. ff. ad Trebell. quia nec verba testatoris, neque mens videtur grauamen reciprocum inter illos inducere, vnde nec nobis à verbis deflectere liceat, l. fideicomissa, §. hac autem, ff. de leg. 3. l. unum, §. fin. ff. de leg. 2. & l. Lucius, §. haeres, ff. ad Trebell. vt quia refoluantur verba in singularem sensum, & quilibet in parte dicatur granatus, l. ultima, §. filium, ff. de leg. 2. l. falsa, §. ultimo, ff. de condit. & demonstr. vnde nullus poterit esse reciproce locus, Alex. in l. quidam testamento, ff. de vulg. & pupill. Alciat. in l. vel singul. num. 8. ff. eod. & post innumeros DD. doctissime, & facundissime pro more probauit Deccher. dissert. Belgic. lib. 2. dissert. 16. cap. 4. sub num. 13. vbi, & ad alia infert, ac ab obiectis vindicat.

12 Secundò probatur, quia ad excludendam reci-

prociam substitutionem sufficiat allegare, quod inter descendentes de linea ad lineam non legitur facta in contractu, sive donatione, sive etiam in testamento, prout late, & solidè omnibus cumulatis, probauit Fusar. de substit. quest. 475. à num. 1. & 2. & sub num. 10. addit ab hac sententia, quæ magis recepta est, non esse in indicando, & consulendo, recedendum amplians sub num. 17. etiam quando disponens exclusit feminas ad fauorem masculorum vocatorum, cùm ex præfatione masculorum, necessario intentio agentis ad reciprociam de linea ad lineam non sit fundata, cùm facile intelligi possit inter personas eiusdem lineæ; & hæc de indubitate procedant, vbi disponens, sive donans vocando descendentes masculos, verba direxit ad descendentes filiorum, sive nepotum (prout hoc nostro in casu) quidquid aliud foret, vbi verba directa fuissent ad descendentes proprios, sicuti subiungit Fusar. d. q. 475. sub num. 4. & quest. 689. à num. 5. & de Fusar. nouissimè meminit doctissimus Franc. Radenascus conf. 1. sub n. 96. 97. & 98.

Tertiò probatur ex eo, quod reciproca substitutio nunquam locum sibi vindicat inter vocatos in diuerso gradu, cùm vocati in primo gradu non possint censeri per tacitam reciprociam substituti vocatis in secundo. Neque è contra vocati in secundo ipsis vocatis in primo, prout responderunt Soccin. sen. conf. 69. num. 3. lib. 3. vbi probat, quod in substitutione reciproca causa æqualitatis seruandæ non includatur substitutio in persona vnus, si non potest includi in persona alterius, & quod substitutio reciproca tacita, censeatur solum facta inter illas personas, inter quas vtrinque cadit substitutio, Petr. Ant. Anguiss. conf. 65. num. 13. lib. 6. qui concludit, quod in his terminis loquatur Text. in l. Titia Seio, §. Seia libertis, ff. de leg. 2. & post alios, quos non transcribo, comprobauit idem Radenasc. conf. 57. sub num. 3. vers. impossibile est, qui sub num. 9. & 10. subiungit, quod si substituti possent succedere substitutis. At ipsis succidi non posset tolleretur reciprocatio; & quod faciunt scripta per Ruin. conf. 121. sub num. 4. lib. 3. vers. vnde loquitur, ille Text. &c. & conf. 180. sub num. 6. lib. 2. Sed in contingentí hoc nostro casu filij Thomæ Pisani communis patris secundogeniti, è quibus est Ioseph Pisanius, & successiue D. Nicolaus filius ad praesens Actores sunt in secundo gradu, respectu Ianuarij primogeniti, & eius filiorum, & descendantium masculorum, cui domus illa in platea S. Laurentij fuit donata à qu. Carolo Pisano sub illis vinculis, ac conditionibus iam supra in facti serie reportatis, qui sunt in primo gradu, & in eodem contractu donationis, nedum fuit admissa, sed expressè exclusa reciprocatio, vt quia in illa domo sita in Casali Portici secundogenitus Thomæ donata sub diuersis vinculis, ac successiuis vocationibus signatè Ianuarious primogenitus, sive eius descendantibus masculi fuerunt exclusi. Ergo quomodo, vel qua ratione contendit poterit substitutio reciproca tacita ipsorum secundogenitorum ad ipsum Ianuarium, sive eius descendantibus masculis, respectu domus sitæ in platea S. Laurentij eidem donatae, qui tandem absque filiis, & descendantibus deceperat, certè nullo modo, nulla ratione, vt quia secundogeniti potuerint succedere primogenito, & primogenitus, ac eius descendantibus non valerent succedere secundogenitus in alia domo, seu pretio vinculato eisdem ipsis ab eodem Carolo communi-

ni Patruo donato , quæ inæqualitas de iure omnem tollit reciprocationem , sive tacitam reciprocam substitutionem , sive sic iam supra probatum supponimus , ex individualibus iuribus , ac Iurisconsultorum responsis , quibus nunc addimus Peregr. de fideicommissum art. 13. à num. 59. vbi proponit quæstionem , *Nunquid substitutio fideicommissaria simpliciter facta post mortem plurium continet reciprocam , & inquit , Extra descendentes disponentis , minimè continere , & sequitur post alios , quos expendit Fusar. quæst. 473. à n. 131. & 136. Menoch. lib. 4. presumpt. 62. à num. 28. & 29. idem Fusar. quæst. 472. sub num. 117. Rota decis. 698. à num. 3. part. 4. divers. & alij subscribunt , quos relegendus recenset Altograd. conf. 60. à num. 69. vbi quod hoc procedat , etiam si substitutio sit facta ultimo morienti , & adsit persona , quæ ex præsumpta voluntate Testatoris substitutum excludat , & Sesse decis. Aragon. 371. sub num. 4. maxime quia in dubio pronunciandum est non adesse reciprocam , secundum Dec. conf. 511. sub num. 3. Aymon. Cravett. consil. 180. in fine , Seraph. decis. Rota 1023. à num. 1. ac Fusar. quæst. 474. sub num. 104. in fine , vbi laudat DD. & decisiones.*

14 Quartò , & indè magis comprobatur , quod ad hoc , vt substitutio reciproca , ex substitutione fideicommissaria existat , sive tacitè inducatur , duo simul magis præcipua concurrere necesse sit ad eam inducendam primum , vt sit facta ultimo morienti , secundum , vt sit facta in tota hæreditate , sive in omnibus bonis , per Text. in l. Titia 87. §. Seia libertis , ff. de leg. 2. cuius verba transcribit idem Deccher. d. lib. 2. cit. dissertat. 16. cap. 4. sub num. 12. & satis solidè per expressa Iura , ac I. C. responsa deducit , quod horum duorum , tam necessaria sit coniunctio , vt alterum sine altero nihil operetur , sique non satis sit nouissimo substitutum esse , si non item in omnibus bonis foret substitutum ; quin , & hoc secundum requisitum de substitutione facta in toto , adeò esse de essentia reciprocæ tacitæ , vt sine eo factum sit nihil , post Sim. de Præt. & alios singulatiter notauerit nouissimè idem Radenasc. consil. 9. sub num. 82.

15 Neque hinc verissimæ conclusioni illud obstat obiectum , quod ex prædilectione , sive maiori dilectione erga hos ipsos descendentes , quamvis secundogenitos ipsius Thomæ Pisani patris , ac donantis fratris , quam ad alios de familia Pisana , possit videri inducta reciproca substitutio , ad ipsum Ianuarium primogenitum primo loco honoratum , & in eadem ipsa domo propè Sanctum Laurentium , grauatum , ac ad eius filios , & descendentes , vbi extitissent.

16 Siquidem respondetur , quod persona magis dilecta de iure consideretur , vbi sit de descendentibus ipsiusmet disponentis , & ideò de facili inducatur , atque inferatur tacita reciproca substitutio inter eos , prout latissimè omnibus cumulatis prosequitur Reg. Capyc. Latro decis. 1. à n. 50. & 51. cum seqq. at secus cum versetur in descendentibus collateralium , è quorum numero , duæ constitutæ sint lineaæ , sive colonnelli , & in una , sive in uno , sit constituta primogenitura , seu fideicommissum descensuum respectu unius rei , seu unius magnæ domus , & in alia , seu in alio secundogenitorum , alia sit præfinita , sive aliud ordinatum fideicommissum respectu tantum alterius rei , sive alterius domus ; ex quo , neque Reg. Capyc. Latro , neque DD. ab ipso allegati , dixerint esse inductam tacitam reciprocam de una linea ad aliam , sive de descendantibus unius

lineæ , ad descendentes alterius , secundum ea , que iam supra ex communiori , & receptiori Doctrinæ sensu deduximus , ac satis validè in iure rotobauimus , vt quia in his terminis prædilectio illa , potens non sit , ad inducendam tacitam reciprocam de una linea ad aliam , sicuti in fortiori casu probat Thesaur. l. 1. quæst. forens. 74. à n. 10. 11. ac 12. vers. nec sufficeret , quod descendentes sint virtualiter , ac interpretatiè vocati , &c. & sub num. 13. nedum laudat decis. Thes. patris 248. num. 17. verum etiam , & ita dicit decisum contra nepotes licet descendentes ; vnde absolutum videtur hoc nostro in casu , quod non possunt applicari termini prædilectionis in linea collateralí , scè transuersali ad inducendam reciprocam substitutionem inter duas lineaæ separatè , ac distinetè vocatas in separatis , atque satis distinctis dominibus cum prohibitione in linea secundo genitorum , ne primogenitus , sive eius descendentes masculi succederent ; sive admitterentur , cùm voluerit eum , vel eos perpetuè esse exclusos à domo donata , quamvis vinculata ad beneficium secundogenitorum , sicuti in facti serie ex contextu donationis , iam supra prænotauimus.

Secundò neque vim facit , quod post memoratas lineaæ extintas , sive in defectum descendantium Thomæ Pisani , tūm ex linea Ianuarij primogeniti , tūm etiam ex linea secundogenitorum , sint vocati proximiores de familia ; Etenim respondeatur , quod non idè affirmare , iure valeamus inter descendentes ipsarum linearum , inducendum censi fideicommissum reciprocum , quia nominatim , non fuit ultimus grauatus restituere totam hæreditatem , sive omnia bona , ita ut inter descendentes , referuat videatur ius legitimarum successionum , maximè cum versetur in transuersalibus , & extrà descendentes , ex Bart. Alex. Socc. & aliis in l. hæredes mei , §. cum ita , vbi etiam Ripa num. 27. ff. ad Trebell. & est communis traditio Scribentium in l. penult. C. de impuber. & aliis subst. & præ cæteris singulariter declarat Peregr. de fideicommiss. d. art. 12. sub num. 59. vers. extra descendentes , &c. & in propriis terminis idem Peregr. de fideicommiss. conf. 33. à n. 6. 7. & 8. lib. 3. vbi egregiè comprobatur , quod si Testator post mortem omnium , per fideicommissum reliquerit totam hæreditatem , sive omnia bona donauerit agnatis , inter honoratos transuersales , nulla resultet reciproca substitutio , & sub dicto num. 3. concludit , hanc esse veram , atque receptam conclusionem , sic etiam & optimè conferant Alexand. resp. 91. & 105. lib. 1. & Cephal. conf. 43 o. quæ ponderantur à Peregr. d. conf. 33. à num. 32. & 59.

Quin , & magis in terminis ex decisione Rotæ Romanæ , ibidem inserta deduxit nouissimè Radenasc. conf. 58. sub num. 195. vers. illam pariter conjecturam Ferratinii , frustrè pro se , adducunt , quod cum Testator substituerit Angelum Audutum extraneum , eiusque filios in infinitum , ad portionem virius que instituti , multò magis censemur vocasse filios Institutorum de familia Ferratinorum , ad portionem patrui , ne alioquin sequatur absurdum , quod extranei , sive positi in gradu remotiori , sint melioris conditionis , quam precedentes magis dilecti , quia respondetur , quod ut ista conjectura , aliquid operetur , requiritur copulatio , quod & secundus substitutus sit extraneus , seu in remotiori gradu positi , & primus sit descendens Testatoris , quales non sunt fratres de Ferratinis , qui tanquam ex fratre nepotes , transuersales dicuntur bon. mem. Cardinalis , ut bene resoluit Gabriel conf. 2. sub num. 14.

num. 14. vers. & presertim, &c. lib. 2. Rota decis. 100. num. 4. part. 1. recentior. & in Romana Landi 30. Ianuarij 1640. coram bon. mem. Couino, Fusar. quest. 473. num. 33. vers. & ultra ibi dicta, &c. ac n. 38. vers. subdeclaratur primo, &c. cum pluribus aliis ibi per eum relatis, & ita utraque parte informante, resolutum fuit, &c. (Hæc ille) ex quibus hoc nostro in casu, gladius ad radicem positus videtur, maxime accidente in eisdem terminis Sacrae Romanæ Rotæ decisione, pro exclusione, sive expressæ, sive tacita reciprocæ substitutionis.

19 Atque ex prædictis omnibus, in puncto eiusdem nostri casus, resolutur, quod cùm Carolus Pisanius donator in dicto contractu donationis, moriente Ianuario sine filiis, & descendantibus masculis, non vocauerit Ioseph Pisanius, sive alios descendentes secundogenitos Thomæ Pisani, sed proximiorem de eorum familia inter eos, esse non possit ipsem Ioseph, ex quo proximior ille, vocatur post mortem descendantium Thomæ, & tantum Ioseph est de filiis, & descendantibus Thomæ, non potest idem ipse esse inclusus, & quamvis proximior vocetur post mortem descendantium Thomæ, & Ioseph ipse, qui superstes erat, de illis sit; Attamen de iure substitutio verificetur per mortem cuiuslibet, & minus necessè sit, omnium mortem expectare, ad Text. in l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. vbi Bart. & DD. ex quo substitutio post mortem omnium, resolutur in singularitates, quemadmodum in substitutione facta in donatione, probauit Osasc. decis. 110. vt quia eo magis locum habeat in fideicommisso facto in contractu, in quo non sit extensio de casu ad casum, & omissum, habetur pro omisso, ad Text. in l. veteribus, de pactis, Gabr. conf. 140. num. 32. & 33. vol. 1. Petra de fideicom. quest. 9. num. 864. qui resolutum statum conjecturalem non attendi, Larrea decis. Granat. 61. à num. 15. & 16. qui solidè comprobat in iuri, ac Doctorum auctoritatibus, quomodo in his terminis pluralitas resoluntur in singularitates, ac Deccherti omnino videndum libro 2. dissertat. seu decis. Belgica 1. cap. 1. sub num. 14. vers. verius enim existimo, &c. tū etiam & lib. 1. dissertat. 3. sub num. 8. vers. primus casus est, &c. si ergo resolutur substitutio illa in singularitatem, quando Ianuarius moritur minus ad successionem Ioseph ipse admittetur, sed alius proximior vocatus de eorum familia, qui habet expressum iudicium, ac expressam Testatoris vocationem; ita vt meritò Carolus Mazzella possit eidem ipsi Iosepho auctori opponere, quod nulla competit actio, cum fideicommissum de eo non loquatur, & constet de non iure agentis, iuxta Text. in l. fin. C. de reiund. quem in propriis nostris terminis relegendus allegat Thesaur. decis. 4. à num. 7. & sub num. 8. vers. in contrarium pro excipiente dicebatur, &c. qui vt sic decisum in illo Senatu recenset.

TERTIA INSPECTIO.

20 R Espicit in iure, quod vbi ex impossibili virtute pretensa substitutionis in prædicto contractu donationis facta, actio aliqua secundis donatariis competeteret, hæc ipsa non foret realis aduersus emptorem, ac tertium possessorem, in quem validè fuit dominium translatum rei emptæ, quamvis à donante alienari prohibita in amplissima forma, sive minus legitimè procedat intentatum iudicium reiundicationis, quæ rea-

lis est, ac dominium penes agentem supponit, & possessionem penes reum conuentum; sed tantum personalis aduersus donatarium alienantem, sive eiusdem alienantis hæredes, Iosepho auctori, sive etiam & D. Nicolao filio, & hæredi reliqua sit.

Probatut Primò, quia licet varianter Interpretes in terminis l. quoties, C. de donat. quæ sub modo qualis reputari debeat utilis illa actio, quæ Imperatoris benignitate conceditur secundis donatariis, citra stipulationem, & multi voluerint eam fore personalem, ac nonnulli alii, eam realem omnino esse, quos inter se pugnantes recenset doctissimus Merenda tom. 2. controu. iuris, lib. 7. cap. 45. à num. 3. & 4. at tamen sub n. 5. attestatur, quod utriusque sententiae auctores in eo conuenire videantur, quod non licet argumentari à fideicommissis in ultimis voluntatibus constitutis, ad fideicommissa in contractu ordinata, si enim hoc fieri posse censuerint, realis actionis defensores, ad quid disputationis pondus deduxissent, cùm realem actionem habeant fideicomissa in ultima voluntate constituta, l. 1. C. commun. de legat. hoc satis erat ad probandum actionem realem competere, & si verò voluntati donatoris, Authores d. l. quoties, consuleri voluerint (subdit Merenda post d. num. 5.) non tamen debemus plus secundo donatario concedere aduersus bona fidei maximè ex titulo oneroso possessores, quam ipsi concenserint, quia publicè non expedit, facile eos expelli, ut insit. de usucap. in princ. & in l. 1. ff. eod. tit. vt proinde idem Merenda sub num. 6. concludat omnino hanc actionem fore personalem, Primò ex eo, quod in exordio Constitutionis in d. l. quoties, recensetur iuris veteris censura, negans actionem personalem secundo donatario, qui non fuerat stipulatus, personalem inquam, quia agitur de exclusione illius actionis, quam habiturus erat, si stipulatio interposita fuisset, quæ utique personalis est, vt in §. 1. insit. de verbis oblig. retento autem huismodi themate, illicio recensetur noui iuris, introducitur repetitis illis verbis: (Ei, qui stipulatus non sit, utilem actionem, iuxta donatoris voluntatem competere admiserint) vt nempè appareret, in quo nouum ius considereret, vt scilicet secundus donatarius ex noua Constitutione, habeat illam actionem, quam secundum regulas iuris, absque stipulatione habere non poterat. Secundò ex eo, quod ratio dubitandi maior erat respectu actionis realis, cùm omnino deficit fundamentum ipsius, id est dominium, aut hypotheca, quod tamen respectu personalis, omnino non deficit, & si enim secundo donatario, suam fidem non obstrinxerit, eam tamen donatori obstrinxit, ex promissione autem facta donatori, benigna iuris interpretatione adhibita, faciliter sicut introducere actionem personalem, quam realem, & consequenter hæc interpretatio, vti minus ledens iuris regulas, debeat præualere, l. quod verò 14. ff. de legib. quem Text. expendit sub num. 7. & sub num. 8. prosequitur, quod non refragentur illa verba (iuxta donatoris voluntatem) quia illis satisfit, dicendo mentem donatoris fuisse, vt secundus donatarius acquireret personalem actionem, contra primum, dum voluit eum sibi promittere se esse suo tempore rem donatam ei traditum; & satis ultrà addit, quod, apud veteres iuris conditores, nihil frequentius legatur, quam eos voluisse adimpleri mentem Testatoris, qui fideicomissa, relinquebant, sed tamen nullus, ex vetustis iuris consultis dixerit, per hoc eos

volutisse, concedere actionem realem fideicommissariis, quando alia ratione non poterant res fideicommissarias obtinere, opus enim fuit, id à Justiniano constitui, l. i. C. commun. de legat.

- 22 Secundū probatur, vt vera sit iam supra deduc̄ta conclusio, & apud supremos, & gravissimos Senatus in iudicando, frequentius recepta, quamvis dato p̄cto in donatione, quod non possit res donata alienari, sub amplissimis prohibitionibus, adhuc si p̄enalibus, & annullatiuis, vt quia aliud non importet, nisi actionem personalem contra donatarium, non antem vt agi possit rei vindicatione contra emptorem, in quem fuit translatum dominium rei emptæ, & alienatæ, minus obstante illa rigorosa, ac stricta prohibitione in contractu facta, quidquid aliud foret, si esset facta in ultimis voluntatibus, Text. est in ea lege, C. de cond. ob caus. & in l. si ita quis 135. §. ea lege, ff. de verb. oblig. vbi Bart. notat, quod prohibitio alienationis facta in contractibus, non impedit dominij translationem, licet contra faciens ad interesse teneatur, quod secus est in prohibitione facta in ultima voluntate, quia ex prohibitione impeditur dominij translatio, sicuti probant DD. cumulati nouissimè per Reg. Capyc. Latr. omnino videndum tom. 2. decif. 142. à num. 40. 41. & 42. cum seqq. qui ex eorum fundatissimis placitis reddit rationem, ex quo prohibitio facta in contractu nititur solo pacto; alienatio autem pacto, & traditioni, & ideò dicatur actus perfectior, & sicuti per solum pactum dominium non transfeatur, ita neque impeditur possit, ne transferatur, quin & sub num. 43. ampliat etiam si esset pena apposita in prohibitione, & laudat post Bald. Alexand. Rip. & alios, Pisanell. ad Affl. decif. 331. ac Præf. de Franch. decif. 355. satis ultra ampliantem, quamvis in prohibitione alienationis ad esset pactum, quod omnes alienationes contra formam prohibitionis essent nullæ, & invalidæ, nisi interponatur Iudicis decretum cum clausula, quod si fiat contra pactum, alienatio sit irrita, secundum doctrinam Baldi, & Aretini in locis relatis per eundem Capyc. Latr. sub n. 44. 45. & 46. vbi cumulando individuales alios Doctores, & decisiones concludit, quod neque iuramentum impedit dominij translationem, sed tantum ex eo oriatur actio ad interesse, vt dixit idem de Franch. d. decif. 355. num. 5. & alij subscribunt, quos recenset sub d. num. 46. post quem refert nostri S. C. decisionem in hæc verba:

Discussa hac causa in S.C. in anno 1638. ad mei relationem, iudicauimus conuentos esse absoluendos verum quia Actor intentauerat iudicium assistentia, quod est hypothecarium, fuerunt respectu dicti iudicij reservata iura in Banca olim de Mondellis, nunc vero Fabritij Sollati.

- 23 Hæc ille doctissimus, & oculatissimus Iuris consultus, quibus addo ulterius, ita alias decisum in hoc eodem nostro Senatu Neapolitano penes Præsid. de Franch. decif. 74. & nouissimè penes Dom. Regentem Marciatum, tom. 2. disser. 51. sub num. 27. vers. nihilominus secundum opinionem, & forsan communem, &c. vbi tum antiquos, tum etiam & nouissimos DD. cumulatè reportat, & post inde in seq. disser. 52. in fine, adducit decisionem, & Ego addo ita etiam decisum in Senatu Belgico penes Deccherum omnino relegendum lib. 1. disserat. seu decif. 4. à num. 51. 52. 53. & 54. in Senatu Florentino penes Magon. decif. Flor. 71. à num. 7. & decif. 102. à num. 16. in Senatu Delphinatus penes Guid. ap. decif. 512. in Senatu Siculo penes Giurbam decif. 19. num. 31.

In Senatu Mantuano penes Surd. dec. 144. n. 22. & in hoc eodem nostro Senatu Neapolitano, teste consumatissimo illo Viro Dom. Præside Merlino lib. 1. controu. cap. 6. per totum, qui sic dicit iudicatum, vt proinde non immerit speret Carolus Mazzella, iterum à Doctissimis Dominis, qui ad præsens sedent in eodem Sacro Consilio, vt sic iudicandum, & se ipsum ab impeditis absoluendum in hoc ipso rei vindicationis iudicio intentato per Joseph de Pisano, secundum siue vltiorem donatarium.

Quibus omnibus, neque refragatur illud Adversæ Partis in suo responso obiectum, quod deducta, & iam supra fundata procedant in donatione simpliciter facta sub illa prohibitione de non alienando, At secus cum foret facta donatio sub qualitate masculinitatis, & primogenituaræ, scù sub fideicommisso discensu cum clausulis perpetuitatem denotantibus, Ex quo in his terminis procedat doctrina Molinæ, quam ibi allegat vt secundus donatarius consequatur dominium, & proinde bene intentatum iudicium rei vindicationis procedat.

Siquidem respondetur ferè omnes à nobis præcitos DD. fuisse loquitos in terminis donationis, in qua esset factum fideicommissum perpetuum, ita enim Reg. Capyc. Latr. cit. decif. 142. ante num. 1. loquitur in donatione contemplatione matrimonij facta pro filiis nascituris ex illo matrimonio, & eorum descendantibus, quo casu dici inductum perpetuum fideicommissum, probat Episcop. Barbosa tom. 1. voto dec. 72. sub num. 8. vbi inumeros DD. pro mōre cumulat, sic etiam Deccher. in præc. dissert. 4. ponit casum in donatione facta, nedum sub diuersis vocationibus, & gradibus substitutionum, verum etiam sub onere perpetui multiplici, & sub expressa lege, ne alienari liceret, & tamen sub num. 52. 53. 54. & 55. dicit decisum, quod secundo sub conditione donatario, vel eius heredibus nulla alia actio supersit, quam quæ sit personalis, & nulla sit in rem prodita actio, neque utilis quidem, ac fol. 150. In hæc verba reassumit decisionem.

Quarta est donatario sub conditione post primum vocato non competere vendicationem rei donata, pendente conditione per primum donatarium alienata, sed solam personalem aduersus alienantem, cuiusque heredes.

Sic etiam, & in eisdem terminis cæteri alij loquuntur, & præsertim idem Reg. Capyc. Latr. tom. 1. consultat. 2. loquitur data dictione Semper, & in perpetuum, & sub num. 37. 38. & 39. agnoscit hanc differentiam, quando prohibitio alienationis est facta in testamento, quando à legge, & quando in contractu, vt in primis duobus casibus non valeat alienatio, At in tertio transfratur dominium, sed detur actio vt supra.

Et ex his dignosci potest, quod nullam vim faciat doctrina Molinæ, vel quia numero, & qualitate maiores habeat contradictores, siue in scribendo, siue in consulendo, ac decidendo, vel etiam quia loquatur in maioratibus Hispaniæ, qui cum facultate Regia sunt, atque omnem vim, omnemque virtutem in gradibus vocationum ab ipsa facultate mutuantur, siue favorabiles dicuntur ratione boni publici, & quam maximè distant à nostris fideicommissis, atque primogenituri, quemadmodum singulariter respondent Castill. tom. 2. controu. c. 22. sub num. 83. in fine, & sub num. 84. ac Barbosa voto decisivo 44. à num. 4. & 5. & iure merito non possit ad contin

contingentem nostrum casum accommodari, in quo nulla viget Regia facultas; & nullum publicum bonum est considerabile, sed tantum legitur in contractu illo donationis fideicommissum descensuum ad descendentes Ianuarij, sub qualitate masculinitatis, ac primogenituræ respectu domus illius in platea S. Laurentij sitæ à qu. Carolo Pisano ordinatum modo, & forma, prout iam supra in facti nota fuit reportatum; unde illius vigore non aliam habebunt secundi donatarij actionem, nisi illam, quam iura communia, ac communis Schola Doctorum, & Senatorum attribuit huiusmodi nostris fideicommissis, & primogenituri in contractu constitutis, quæ tantum personalis est aduersus donatarium primum alienantem, siue eius hæredes, & non realis, cuius fundamentum in iudicio reiudicacionis est dominium ex parte Actoris, quod quidem nunquam habuit, neque habere potest Ioseph Pisanius, ut quia per Ianuarium Pisanium primum donatarium, & alienantem domum illam donata sit translatum in emptorem, minus obstante, seu refragante rigorosa illa, ac pœnali prohibitione alienationis, iuxta fundata, atque in superioribus demonstrata.

28 Secundò, neque obstat, quod in eodem illo contractu donationis vocati ad successionem, siue ad guadiumentum illius domus donatae sint tantum usufructuarij constituti. Ideoque cum nullum quæsierint unquam dominium, minus potuerint in aliud transferre rem illam donataam, sed vinculatam alienando vulgatis Iuribus.

29 Etenim responsum inde desumitur in terminis, ac satis evidens, quod cum in eodem ipso contractu donationis, Alienatio sit interdicta donatariis, atque vocatis, quantumvis soli usufructuarij sint constituti, nihilominus proprietatis dominium sint aequali, prout singulariter probauit Gratian. *discept. forens. cap. 443. sub num. 2.* ex originali doctrina Baldi in *I. Proculius*, ubi etiam Ang. & Florian. in *principio*, ff. de usufr. quin & sub num. 3. attestatur hanc opinionem communiorum, atque receptiorem, & sigillatim Doctores recenset, etiam à num. 6. & 11. quos non repeto, sed tantum inde deduco, quod ex prohibitione alienandi facta per Carolum donantem ipsi Ianuario donatario, ac usufructuarij constituto, censeatur ministerio legis data proprietas, atque dominium translatum, sicuti solidissime probauit Gratian. in *supra adducto loco*, quem sufficit pro mille allegas, ut quia ex proposito in examine questionis verisetur, & omnes Doctores cunulet. Et ex consequenti bene valuerit illud transferre in emptorem per venditionem; Siquidem prohibitio alienationis in contractu facta illius translationem non impedit, sicuti iam supra iuribus, rationibus, atque Doctorum, ac Senatorum auctoritatibus comprobauimus.

QVARTA INSPECTIO.

30 Respicit in Iure, quod ubi eidem ipsi Iosepho actio foret quæsita, attamen & hæc ipsa per eundem ipsum sit remissa, atque renunciata, ubi in ultima divisione cum eodem Ianuario inita, atque perfecta in parte dispositua eiusdem contractus sit apposita clausula, *Ad habendum, vendendum, alienandum*, &c. præ sua liberæ voluntatis arbitrio, & cum aliis amplissimis clausulis instrumenti robore confirmatis, ex quibus videatur idem fideicommissum renunciatum, atque remissum, maximè quia euictio inter fratres divi-

dentes fuit promissa ad iniucem, & successiæ ad beneficium Ianuarij extat euictio promissa à Iosepho fratre respectu domus in platea S. Laurentij sitæ, quæ in divisione contigit, & ad quam ad præsens nullum potest habere regressum, ut quia quem de euictione tenet actio eundem agentem repellat exceptio, vulgata l. *vindicantem*, ff. de euictionibus.

Probatur primò, quia quando huiusmodi clausulae sunt positæ in corpore, siue in parte dispositua divisionis operentur remissionem fideicommissi, sicuti nouissimè probat Episcop. Barbosa *tract. varij, claus. 4. ad habendum, &c. sub num. 17. versic. sextus effectus est*, ut inducat remissionem fideicommissi in divisione, quando est in parte dispositua, ex Roland. *conf. 55. à num. 42. & seqq. lib. 3. Card. Tusco in suis practicabil. conclusionib. concl. 297. num. 16. Ofalcho confil. 8. n. 8. Laderch. confil. 1. Surd. conf. 475. Gallia conf. 21. à num. 21. cum seqq. Corbula, Costa, & aliis, quos ibi refert, sed in hoc contractu divisionis fuerunt amplissimæ illæ clausulae appositæ in corpore, & parte dispositua divisionis factæ de anno 1640. ibi.*

Qua omnia bona, ut supra diuisa ex nunc in ante, & in perpetuum per ambas partes ipsas, ac quamlibet ipsarum, & earum heredum, suisque heredibus, & successoribus, &c. dicta bona, ut supra diuisa, & ad unamquamque ipsarum Partium deuenta, cum Iuribus, rationibus, & pertinentiis earum omnibus, nec non tenerendum, possidendum, uti fruendum, dominandum, vendendum, alienandum, & aliter faciendum, & disponendum de predictis bonis. ut supra diuisis cum Iuribus, actionibus, & pertinentiis, earumque rationibus supra dictis tam in vita, quam in ultima voluntate, quidquid de cetero eisdem partibus, & cuiilibet ipsarum, ac earum, & cuiuslibet ipsarum heredum, & successorum placuerit, & melius visum fuerit, tanquam de re earum, & cuiuslibet ipsarum propria, & ut veri, & integrales domini, & patroni bonorum predicatorum, quoniam nullum ius reseruauerunt ponentes, & constituentes ad iniucem Procuratores in rem propriam cedentes omne ius, &c. & ad iniucem predicti fratres promiserunt euictionem generalem, & specialem ab omnibus hominibus, & personis in ampla forma, &c. qua omnia predicti fratres promiserunt semper habere rata, & contra non facere, &c. aliqua ratione, &c. pro quibus omnibus obseruandis, &c.

Ergo statibus prænotatis promissionibus ad iniucem factis in dicto contractu divisionis absolute manet, quod prætenso fideicommisso intelligatur renunciatum, tam in casu alienationis, si quod esset ad beneficium dicti Iosephi, quam in casu mortis; sicuti iam supra fuit demonstratum, & nunc addimus Peregr. *de fideicommiss. art. 2. sub num. 41. vers. contrarium probavit, &c. Crass. in §. fideicommissum, q. 62. n. 7. Petr. de interpretat. ultim. voluntat. fol. 342. n. 7. ubi testatur esse communem opinionem, Farnac. decif. 624. num. 4. part. 2. Barz. decif. 96. num. 4. qui alios reportat, Caualcan. decif. 36. & post inumeros DD. pro more cumulatos, Fusar. de substitut. quest. 593. sub num. 11. vers. secundus casus est, quando in instrumento fuit apposita clausula *Ad habendum, tenerendum, & quidquid voluerit faciendum*, ut tunc dicatur fideicommissum renunciatum, &c. & sub num. 14. &c. 15. ampliat ex Croto, Menoch. Peregr. & aliis, ut eò magis procedat communis opinio, quando facultas alienandi esset data etiam hæredibus diuidentium (propt hoc nostro in casu) & satis ultrà comprobatur*

probat sub num. 19. ex aliorum fundatissimis placitis, quando dictum fuisset, quod diuidentes facere possent de rebus sic diuisis, prout voluerint, ut ex tunc censeatur remissum fideicommissum (sicuti & in praesenti contractu divisionis magis ample ; Hæc ipsa verba leguntur) vnde absolu-
tè ponit Fusar. sub num. 43. In his terminis cen-
seri remissum fideicommissum, & post num. 66,
cum seqq. 82. 90. 91. 124. & 131. vers. duode-
cimus casus, &c. & 135. affirmando omnes præ-
dictas clausulas in nostra divisione adiectas, ac
quamlibet ipsarum sufficere ad remissionem,
etiam in fideicommissi conditionali, maximè si
clausulae ante dictæ vnitæ considerentur, &
quando non possent aliud effectum habere, nisi
fideicommissi renunciationem, & in propriis his
terminis contra suam sententiam decisum per Se-
natum Cathaloniæ, refert Cancer. tom. 3. variar.
cap. 15. de renunciat. sub num. 292. reieictis suis
motiuis, & argumentis à num. 262. deductis.

33 Ampliatur hæc conclusio, etiam data ignorantia fideicommissi (quoniam quid aliud foret in simplici divisione, si data ignorantia, censeatur fideicommisso renunciatum) Attamen quando datur potestas alienandi specificè, & amplius adduntur prædictæ clausulae semper debeat censeri fideicommisso renunciatum ea ratione, quia quando renunciatio inducit ex actu tacito est necessaria scientia ; At quando specificè diuidentes consentiunt expresse ad alienandum, tunc scientia non requiratur quemadmodum post alios, probauere Peregr. cit. artic. 52. sub n. 45. & Fusar. d. q. 593. sub num. 26. & in his terminis fuit decisio relata per Cancer. d. cap. 15. sub num. 292.

34 Secundo ampliatur, vt hoc nostro in casu, renunciatio prædictæ, non solum debeat intelligi facta in casu alienationis ; Verum etiam, & in quilibet alium casum mortis, dum sic amplè fuit facta diuisio cum facultate alienandi in perpetuum pro se, & hereditibus, ac successoribus tam in vita, quam in ultima voluntate, nihil sibi reseruantes, & quod possint disponere, & alter facere de cætero uti veri, & integrales Domini, ac Patroni, tanquam de re propria, vt latè ratio-
cinatur Soccin. conf. 43. vol. 4. vt quia semper, quod fideicommissum censeatur renunciatum ex facultatibus prædictis videatur renunciatum indefinitè ; Si quidem DD. ea mouentur ratio-
ne, quia facultas alienandi, & alia prædictæ clausulae sunt contrarie fideicommisso, atque ita ius fideicommissi censeatur renunciatum ex quouis capite, quantumvis foret conditionale post mor-
tem, ex quo in his terminis loquantur Peregr. d. art. 52. num. 45. Fusar. cit. q. 593. Barz. decif. 96. Ofasch. decif. 112. & Caualcan. dec. 36. & nouissime post innumeros, quos allegat, & quos non repeto, Radenasc. conf. 92. sub n. 12. vers. secundo pretendi potest, &c.

35 Tertiò ampliatur, vt multò magis in vertenti casu obtinere debeat, ex quo dicti fratres promiserunt ad iniicem generalem, ac generalissimam euictionem (prout iam supra ex verbis contra-
ctus adnotauimus) ex qua promissione de euictione indubitanter causatur renunciatio fideicommissi, vt per Menoch. presump. 115. à n. 10. lib. 3. ac per Intrigl. de substitut. quest. 92. à n. 59. centur. 3. quos individualiter expendit idem Radenasc. cit. confil. 92. sub num. 13. & 14. quia & si magna sit controuersia inter DD. An per promissionem euictionis censeatur renunciatum fideicommisso, vt per Fusar. quest. 593. à num. 62

Attamen quando dicta promissio non est sim-
plex, sed unita cum facultate alienandi, & cum aliis clausulis amplissimis, tunc omnino operari exclusionem actoris potentis fideicommissum, vt quia promissio euictionis censeatur facta ad cau-
telam facultatis concessæ ad alienandum, & propteræ si vult post inde venire, repellatur ex regu-
la Text. in l. vindicantem, ff. de emictionib. pro-
bavit aliorum voto idem fusar. cit. quest. 593.
sub num. 66. & eò magis in terminis praesentis
divisionis obtainere debet, in qua non est promis-
sa euictione pro divisione bonorum hereditario-
rum, sed tantum pro divisione reciproca domo-
rum inter ipsos fratres facta, quarum una est in
actis deducta, ac eis promissa in ampla forma ab
omnibus hominibus, & personis, vnde cum
alium effectum operari non possint, quam renan-
ciationem fideicommissi censeatur eidem ipsi re-
nunciatum, ex eodem fusar. in precit. quest. 593.
sub num. 68. & 176. vbi laudat DD. & singula-
riter comprobauit relegendus Barz. cit. decif. 96.
Ofasch. decif. 112. vbi licet in casu suo non cen-
seatur renunciatum fideicommisso, nisi inspectis
verbis testamenti ; Attamen data facultate alien-
andi cum aliis clausulis, prout in casu nostro
fuit decisum fore renunciatum fideicommisso, &
si de scientia fideicommissi notitia haberetur
præsumptiæ, vnde relegatur à num. 17. versic.
secundo dato, &c. ac Caualcan. d. decif. 36. per
tot. & signanter à num. 33. vbi satis benè firmat
aliorum voto data facultate alienandi cum aliis
clausulis, & promissione euictionis emptorem
non posse molestari, quantumvis non forent ap-
posita verba : *Inspectis, ac cognitis verbis testa-
menti, quæ vendicant sibi locum in transactio-
ne, non autem in divisione cum prædictis clau-
sulis, & in terminis quod datis huinsmodi clau-
sulis, de quibus in hoc instrumento divisionis
censeatur fideicommisso renunciatum, vt quia
iam vinculo fideicommissi se non compatiantur,*
decisum recenset Rot. Rom. dec. 45. sub n. 11.
post meas obseruationes ad Peregr. de fideicomm.
in secunda editione Veneta.

Secundò principaliter probatur, quia scien-
tia illa requisita fideicommissi, vt per divisionem,
in qua nulla de fideicommisso sit facta mentio,
quantumvis sub amplissimis clausulis censeatur
fideicommisso renunciatum non debet esse spe-
cifica, & individualis, sive cognitis, ac inspe-
ctis verbis testamenti, sed satis superque habetur
in Iure, quod sit generica, & præsumptua sicuti
ex Gallerato, & aliis abundè demonstrati in meis
obseruationibus ad Peregr. de fideicomm. in se-
cunda editione Veneta, fol. 348. versic. tertia sit
conclusio ad artic. 52. & probat Ofasch. cit. de-
cif. 112. ac latissime Reg. Merlin. centur. 2. con-
trouers. cap. 61. per tot. & signanter sub num. 20.
& 21. versic. constat namque scientiam non requi-
rere plenam probationem, sed lenem, & præsumpti-
uam sufficere, vt uno ore fatentur DD. &c. ac pro-
sequitur sub num. 22. 23. & 24. vbi id à fortio-
ri procedere inter sanguine coniunctos aliorum
voto solidè concludit, ac sub num. 26. versic. con-
stat igitur transactionem validam fuisse, etiam non
inspectis instrumentis, sed sufficere genericam fidei-
commissi notitiam, &c. & laudat DD. in terminis
volentes, l. illam de his, ff. de transactionib. non
esse, sic de forma, vt requirat præciam inspectio-
nem, sed effectu contentam est, vt scilicet pa-
ciscentes de contentis in testamento prius ha-
buerint notitiam, quin & sub num. 27. extollit
insignem doctrinam Anton. Fabri ad precit.
Text.

Text. in l. de his, ac celebre consil. Alexand. 11.
lib. 2. quod miratur non fuisse adductum ab Ad-
nocatis litigantium; ex quo videatur apposite
scriptum pro huius articuli decisione, cum pro-
ponat rationes dubitandi pro actoribus superius
per ipsum adductas, eisque doctissime suo more
sigillatam satisfaciat, latius comprobando motua
pro conuento ibidem relata; quibus ego addo
plenissime disputantem, Fontanell. tom. 2. dec. 99.
praesertim à num. 14. 15. 16. 17. & 18. ac seq.
decis. 400. vbi refert motua alia ex aduerso, &
eadem ipsa prosequitur dec. 401. sed tantum ibide
sub num. 27. 28. & 29. recenset contra se decisum
per illum Senatum, ac reum fuisse absolutum;
prout in eisdem terminis est decis. Sacra Rot. Rom.
in recentioribus 714. vol. 2. quam tantoper è com-
mendat, & extollit Gratian. disceptat forens. lib. 3.
discept. 568. demonstrando quomodo non sit
necessaria scientia specifica fideicommissi, cui per
verba generalia prætendatur renunciatum, sed
sufficiat cogitatum fuisse in genere, vel potuisse
cogitari; Sed in contingentibz hoc nostro in casu
Iauarius, ac Ioseph Pisano, nedum sanguine
coniuncti, sed fratres germani de anno 1633.
fecerunt divisionem generalem bonorum ha-
reditariorum, & conuenerant, quod domus sita in
platea sancti Laurentij remaneret penes Iaua-
rium vigore donationis, in qua prætenditur ad-
iectum vinculum, & fideicommissum à quoniam
Carolo Pisano donante, & domus sita in Vil-
la Portici penes Ioseph virtute eiusdem donatio-
nis, igitur vbi post inde de anno 1640. ad nouam
divisionem respectu dictarum domorum deuen-
erunt sub illis amplissimis clausulis, promissio-
nibus, ac facultatibus ad alienandum, iuxta in-
strumenti verba, quæ iam supra fideliter sunt
transcripta, verè per prius habebant notitiam
fideicommissi in eadem donatione ordinati, quoad
domos prædictas donatas, & irre meritò de eo
cogitauerunt, vel cogitare potuerunt in illa di-
visione, quæ sub illis facultatibus ita amplis ad
alienandum, & disponendum tam in vita, quam
in morte aliud respicere non potuit, quam remis-
sionem, & renunciationem illius fideicommissi,
per quod videbatur inhibita alienatio, & disposi-
tio eidem Iauario, cui gratum facere voluit Ioseph
frater ob donationem contemplatione ma-
trimonij, quam ei fecerat idem Iauarius in tot
aliis bonis, sive non est verisimile, sed satis ve-
risimile, quod de anno 1640. de novo illam di-
visionem fecissent respectu dictarum domorum
tantum, quæ erant vinculo subiectæ, vt hinc per
Dominos Iudicantes colligatur expressa mens
ipsorum fratum de novo diuidentium domos il-
las ut solùm ordinata ad remissionem, & renun-
ciationem vinculi, ac fideicommissi illius à quoniam
Carolo Pisano constituti.

37 Et ex his satis benè resoluitur illud aduersæ
Partis obiectum, quod fides dicti instrumenti di-
visionis celebrati de anno 1640. vacillare debeat
ob nonnullas cartulas, quas Ioseph Pisano ex-
hibuit, ac presentavit penes acta, secundum quas
dibilitate contendit Notarij, qui illud roganit
fidem, supponendo, quod falsitatis suspicio in ci-
vilibz pro falsitate habeatur.

38 Enim verò respondeatur, instrumentum illud
fuisse confectum à Notario publico, ac satis fide-
li, & quamvis adfuerint nonnullæ friuolæ, & le-
ues inquisitiones, nihilominus illæ effectum
nunquam habuerint, & ex illorum inspectione
constat, quod contigerint post multos annos ad
dictum instrumentum divisionis; præterquam

quod vbi & veritatem redolerent neque suffi-
cientes forent ad tollendam fidem Notario, siue
dicto instrumento in præiudicium tertij, cum re-
quiratur, quod fuerint de tempore divisionis, vel
ante eam, prout concludunt DD. omnes cumula-
ti per Farinac. in sua praxi tit. de falsis, q. 154.
à num. 43. vbi ampliat etiam si Notarius esset
condemnatus de falso, & prohibitus conficerè
alia instrumenta, quia adhuc instrumenta per
prius facta valent, & possunt reassumi ab ipso met
Notario prohibito, ac condemnato; & regula illa
vulgata, quod falsitatis suspicio in ciuilibz habeat
tur pro falsitate ad finem tollendi fidem instrumen-
to, plenè declaretur post alias à Thes. lib. 1. quest.
for. 47. explicando, quænam esse debeat istæ
suspiciones, ex quibus deduci, ac probari debeat,
& quod vbi sint friuolæ non militent, & sub
num. 9. & 10. probat, quod minus benè deducan-
tur solum ex persona Notarij, quod fuerit solitus
similes falsitates committere: quin & in casu
fortiori, si fuerit Notarius de falso inquisitus,
quod pendente quæstione falsi, possit instrumen-
ta conficerè, & talia instrumenta sint valida, pro-
banuit Reg. Sanfelic. decis. 61. sub num. 8. & post
Guttier. Azened. & alios, laudat Francisc. Marc.
p. 2. dec. 259. à n. 3. & 4. & Boët. dec. 150. à n. 15.

Tertiò, & inde suadetur, ac demonstratur as-
sumptæ assertionis veritas, quod in facto proba-
tum supponimus per testes, de tempore quo
Nicolaus Mazzella domum in actis deductam
fuerit mercatus, eundem ipsum Iosephum rete-
ratis vicibus, vna cum Iauario fratre, ad eundem
Nicolaum accessisse pro tractanda venditione
prædictæ domus fol. 80. & recusasse post inde
contractum venditionis ratificare, ex quo & ipse
partem pretij volebat; vnde non est, cur ad præ-
sens tot, tantaque prætendat aduersus illam ven-
ditionem à Iauario factam; pro qua tractanda,
& perficienda, & ipse negotiatus fuit; & cum
potuisset impedire virtute prætensi fideicom-
missi, etiam in casu alienationis non impediuit,
immò ex decursu temporis, ratum habuit, & ta-
men data scientia, & patientia, consensus induca-
tur etiam in his, quæ præiudicium afferunt, prout
in terminis probauit Reg. Merlin. cit. sap. 61. sub
num. 24. vbi DD. laudat, quos non repeto; sed
addo Reg. Capyc. Larr. tom. 1. dec. 70. à num. 50.
relegendum, & quæ latissime fui prosequutus in
obseruat. ad d. art. 52. Peregr. fol. 351. post 7.
concl. vers. sed Capiblancus, &c. vbi ex Bertrand.
Castrensi. Couarr. Menoch. Molina, & aliis de-
monstraui, quod haereses consentientium non
possint contratenire, sed alij nascentes possent
habere ius infringendi.

Quarto comprobatur etiam ex eo, quod in 40
eadem facti serie fuit probatum, eundem Iose-
phum fuisse haeredem Iauarij venditoris, sed
tamen absque beneficio alicuius inuentarij, vnde
minus posset contractum venditionis impugna-
re, vt benè concludit de Franch. decis. 83. 153.
& 355. à num 7. Barz. dec. 42. & 64. ac Peregr.
de fideicom. art. 33. quin etsi esset cum bene-
ficio legis, & inuentarij (prout ad præsens esse
videtur D. Nicolaus Pisano filius eiusdem Iose-
phi) & erit in haereditate alienantis, summa, seu
valor bonorum alienatorum similiter vindicare
non possit, prout singulariter probat de Franch.
d. decis. 355. à citato num. 7. dicens declaratum
per S. C. procedere etiam, quod haeres cum be-
neficio inuentarij, vellet relaxare in beneficii
emptoris bona haereditaria, reiecta opinione
Grammatici, & aliorum.

41 Neque vim facit, quod hæreditati ipsius Ianuarij, vti iacenti, fuerit datus Curator, siquidem respondetur, quod hoc ideò fuit, quia interrogatus Ioseph hæres institutus à Ianuario, an hæres esset, & si teneret, ac possideret bona hæreditaria; omnino negavit se esse hæredem, ac hæreditatem illam adiuvisse, vel adire voluisse, vnde ad finem procedendi in causa, ac legitimandi personam stante negatione, necessè fuit Curatorem dare hæreditati vti iacenti, iuxta tradita in propriis terminis per Cutell. tom. 1. de donat. contempl. matrim. fol. 96. sub num. 85. vers. ubi, &c. qui allegat Fabr. in suo Codice tit. de acquir. possess. diffinit. 5. sed cum post inde fuerit probatum dictum Iosephum se immiscuisse hæreditati, & proinde ministerio iuris hæreditatem adiuvisse; non ideò potest dici, quod per illud decreatum, fuerit non factus hæres, qui re vera erat hæres, atque quod per hoc foret præclusa via probandi contrarium, quia hoc nullus Doctorum affirmauit, neque affirmari potest; & ad summum potest contendi, quod de hærede detecto finiatur officium Curatoris; verum omnia acta facta interim cum eodem Curatore, omnino legitimè processerint, maximè data diligentia alterius partis in perquirendo hærede, ac facta interrogatio ne ei, qui erat in testamento institutus, nam erat hæres, seu vellet hæreditatem adire, sicuti in terminis probauit Scaccia tract. de commerciis, & cambiis §. 7. gloss. 7. à num. 10. cum seqq.

42 Secundò, neque obstat, quod idem Ioseph contendat, fuisse sibi donata contemplatione matrimonij, eadem illa bona, quæ possedit; sive titulo particulari donationis, & non hæreditario possedisse, quamvis ab eodem ipso Ianuario donante fuissest hæres institutus, cum tamen hæreditatem non adiuerit.

Vel quia ad donationem prædictam præcessit creditum satis anterius Beatrixis de Ruggerio, cuius Nicolaus Mazzella per intermediam personam defunctæ filiae, extitit hæres, & maximo iure assistente procedat indicium assistentiae intentatum, & omnino illa sit præstanta super dictis bonis per prius obligatis.

43 Vlterius, vel quia cum foret donatarius, & post inde hæres non declarauit, quod titulo donationis, & non hæreditario, eorundem bonorum possessionem apprehendit, & post inde detinuit, ac fructus percepit, in quibus terminis nulla præcedente declaratione, vel Iudicis auctoritate, aditionem præsumi probauit Addit. ad Bard. in l. 1. C. de repud. hæred. & in specie considerauit Rota in posthumis, tom. 2. decis. 127. num. 3. vers. quia, &c. apud Farinac. & Baltramin. ad Ludouisi. decis. 7. num. 13. & ad decis. 98. num. 7. ac Tomat. decis. 51. num. 51. cum seqq. quin, & vbi de tertij præiudicio agatur, quod huiusmodi declaratoria protestatio debeat fieri ante, vel post actum adeptionis possessionis in continentia, & ante consummationem actus, nec sufficiat, ut fiat, quandocumque ex interuallo, dixit Ludouisi. cit. decis. 7. num. 8. Themat. d. decis. 51. num. 35. & Cauagnol. in obsernat. ad cons. Menochij 186. num. 45. & 49. & Bimius cons. 22. num. 47.

QVINTA INSPECTIO.

44 Respicit in iste, deductionem expensarum, ratque meliorationum in eadem domo factarum, sive à Tutoribus quondam Ianuarij, sive ab eodem Nicolaus Mazzella, cuius personam ad præfens Carolus representat, quam omnino fa-

ciendam, etiam si bona alienata, sed meliorata forent vinculo, ac fideicommissio subiecta, si tantum sint ad perpetuam rei utilitatem, expressa iura iubent, ac mandant, quæ in propriis nostris terminis post alios Doctores, quos allegat, cumulauit Præs. de Franch. decis. 109. qui ulterius comprobat, quomodo neque fructus, quos interim perceptit, possessor teneatur in iis meliorationibus compensare, quia ex re propria perceptit, & quod eo magis procedat in bonæ fidei possessor, & fideicommissarius ad illud, quod expensum est, teneatur, & Ego addo doctissimum Ioannem Sande lib. 3. tit. 15. decis. 4.

Quibus omnibus neque refragatur illud aduersa Partis obiectum, quod Nicolaus sciens dominum fideicommissio suppositam, meliorationes in ea fecerit; & quod hæc ipsa melioramenta magis voluntaria, & utilia, quam necessaria fuerint; eo magis, quia pretiosior non sit redditus, & dolo malo, in tanto excessu sint facta; sive minus petantur, neque retentionem de iure tribuant.

Etenim respondetur, quod gratis ex aduerso assumitur, quod Nicolaus emptor eiusdem domus, scientiam prætentis fideicommissi habuerit, cum regulariter ignorantia presumatur, vbi scientia non probatur, maximè in facto alieno, per Text. in l. verius, ff. de probationib. quin & vbi agitur de præiudicio tertij, scientiam esse plenius, ac concludenteribus probationibus deducendam, probauit singulariter Farinac. tom. 1. cons. 70. sub num. 9. vbi laudat grauissimos Doctores, ac Rotæ decisiones, & præ cæteris Card. Puteum decis. 77. num. 7. lib. 2, & satis ultra fuit prosecutus Fontanell. decis. 396. à num. 2. 3. 4. & 5. qui loquitur, vbi agatur de factis alienis, quod scientia sit ex aduerso concludenter probanda, & non per conjecturas, seu presumptiones, cum sufficiat alteri parti negare, & in terminis, quod in dubio presumatur emptorem ignorasse fideicommissum, probauit Cancer. lib. 1. variarum, cap. 2. sub num. 98. vbi Doctores laudat; si ergo hoc nostro in casu scientia Nicolai emptoris, plenè, & concludenter non probatur, sed per fruolas, & leves quasdam conjecturas, ab Aduersario ponderatas, & agitur de tanto præiudicio, quantum est amittere meliorationes, sive earum estimationem in domo empta factas, & sumus in facto alieno, & non inter sanguine coniunctos, dubitationi locus non relinquitur, quin vere ignorantia presumatur, dum scientia plenè, & concludenter non probatur; & ideo non possit dici Nicolaus Mazzella emptor, sive possessor malæ fidei, immo potius bonæ fidei, ad Text. expressum in l. bona fidei 108. ff. de verbis significat. ibi: (Bona fidei emptor esse videtur, qui aut ignorauit, eam rem alienam esse, aut eum qui vendidit, ius putauit vendendi habere.) Ergo si fuit emptor bonæ fidei, & vti bonæ fidei possessor, in dicta domo empta, tanquam in re sua melioramenta fecit, iure meritò ea, sive eorum estimationem deducere potest, sicuti iam supra probavimus ex illa synodali decisione Præsidis de Franchis 109. qui loquitur de meliorationibus factis ad perpetuam rei utilitatem, prout sunt hæc ipsæ, in hac ipsa domo empta factæ, & recenset aliam decisionem in fortiori casu, cum nempè qui meliorant, emeret ad vitam hæredis grauati, sive formalem scientiam fideicommissi habebat, & tamen dicit indicatum, posse deduci estimationem meliorationum, quæ forent factæ ad perpetuam rei utilitatem, & in alia decis. 112. subdit, decisum semper,

semper, quod meliorationes sint in actis deductæ antè sententiam (prout hoc nostro in casu sunt deductæ, & probatae) competere retentio nem, neque fraudem arguit, quod Nicolans, & Carolus Mazzella publici negotiatores, ita accu ratè per partitas Banci, & per alias cautelas pecunias impenderint, ac solutiones fecerint pro causa dictarum meliorationum, quia iste est consuetus usus mercatorum, solutiones facere, & pecunias impendere, ita cautelatè, & per partitas Banci, ut omni futuro tempore constare possit, quod plenè satisfecerint his, qui interuenerunt, ne si periculo fortunæ deficerent, reiteratis solutionibus obnoxij essent; cautela enim abundans non nocet, neque fraudem arguit, imò necessaria est in casibus dubiis, & vbi non deuenitur ad actum prohibitum, prout latè deducit post alios, quos allegat Episcopus Barbosa tract. varij axio mate 3. à num. 1. cum sequentibus, & sub numero 11.

47 Secundò respondeatur, fol. 78. cum sequenti bus super Sexto, & Septimo Articulo, fuisse tam pet testes, quam per scripturas, probatos sumptus, & impensis factas pro dictis meliorationibus, & quod domus empta minabatur ruinam de tempore, quo fuit à Nicolao Mazzella empta, in tantum quod si non fuisse refecta cecidisset, vnde necessaria reputari debent eiusmodi melioramenta, per Text. in l. 1. & 2. ff. de impensis in rebus doralibus faētis, ac etiam a malæ fidei posse fidei deduci, per Text. in l. fin. §. fin. C. communia de legatis, minus refragantibus depositio nibus nonnullorum testium ex aduerso produc tis, vt quia non deponant specificè, sed in gene re (che le dette case stauano in buona conditione) & tamen probatio fortior tollat debiliorem, secundum Text. in l. penult. ff. de restitut. in integr. & probatio specialis, semper præualet generali, sicut individualiter post grauissimos Doctores, quos allegat, probauit Episcopus Barbosa tractatus varij. axiom. 191. à num. 5. & 6.

DISCEP T. CCCXXII.

S V M M A R I V M.

- 1 Facti species affertur disceptanda.
- 2 Officij origo, & extintio ad Regem spectat.
- 3 Beneficia dantur in usu, vel usufructu.
- 4 Officia Magistrum actorum ad quem spectent, veluti ad originem.
- 5 Officia sunt de Regalibus.
- 6 Officia sunt de Regalibus ut potè à Rege collata.
- 7 Officia Magistrum Actorum plura habent Iurisdictionalia.
- 8 Officialis nomine venit Magister Actorum.
- 9 Officia nec vendi, nec alienari, nec obligari possunt sine assensu Regis.
- 10 Officiorum dominia semper apud Regem sunt in Regno nostro.
- 11 Officij creditores nullum ius acquirunt sine assensu super eo.
- 12 Officij dominium omne, & totum est penes Regem.
- 13 Officij Creditores durant, durante illo penes posse forem, si habuerint assensum.
- 14 Officio Ministerij qualiter sint vendibilia.
- 15 Officia vendi à Rege, vel à partibus quid differat.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

- 16 Officia vendi non possunt, si habeant Iurisdi ctionem.
- 17 Officia sine Iurisdictione quatenus à subditis possint vendi.
- 18 Officia cum Ministerio à quibus exerceantur.
- 19 Officia resident in officiis Regis, & solum trans fertur exercitium.
- 20 Officium translatum de persona ad personam nouum est, non primum.
- 21 Usufructus in persona heredis est nouus, ac in persona transferentis.
- 22 Officium quando sit cum qualitate hereditaria.
- 23 Officium Regis est si ab alio exerceatur ipso mandante.
- 24 Eleccio persona incerta de certis quid operetur.
- 25 Eleccio tribus modis poterit confirmari, & qua liter.
- 26 Officiorum eleccio, & confirmatio est solum in Principe.
- 27 Officij non datur successio, sed noua eleccio ex benignitate Principis.
- 28 Feudum hereditarium ex qua clausula cognoscatur.
- 29 Usufructus an transferetur cum qualitate hereditaria.
- 30 Militie pretium an imputetur in legitimam.
- 31 Heres uniuersalis non particularis representat defunctionem, & qualiter.
- 32 Officij ius reale non acquiritur sine assensu.

ARGUMENTVM.

Officiorum diuisio multiplex quorum dominium semper, & totum est penes Regem, & per hoc sunt de Regalibus, nec vendi, nec obligari possunt sine Regis assensu, & per hoc creditores nullum ius acquirunt reale super illis sine dicto assensu, & dum transfertur in aliud, est nouum officium, ad exemplum usufructus, dum in aliud transfertur, & an transeat cum qualitate hereditaria, & facta nominatione in alterius persona, à quo dicatur detineri ab elegente, vel à primo concedente.

IVRIVM ALLEGATIONES,

P R O

V. I. D. Berardo Spera Magistro Actorum Sacr. Consil.

Iadonisus pro Amico Act.

Væ res in quolibet negotio maximam partem sibi vindicant, ratio, authoritas, & exemplum: Hæ pro V. I. D. Berardo Spera par studio, ac præstantia elucescunt in hac causa, in qua contendentes creditores & legatarij quondam Laurentij & Anelli de Ferrariis de eorum iuribus experiri super officio Magistri actorum S. C. quod nunc Berardus exercet, ac

PP 2 olim

olim dicti de Ferrariis fungebantur: Obnitens contra Berardus sese, officiumque tueri: Nostrum erit ostendere, exclusionem creditorum omni iure caueri, ipsumque officium ab omni nexu obligationis solutum existere.

- 2 Ad quod demonstrandum, primum occurrit officij origo, qualitas, & natura, quarum altera Regem se producentem agnoscit, altera in solo exercitio, sine administratione, retento à Rege dominio eius limites circumscribit, postrema ad ipsum Regem reuertere, extincta vita concessioneerij naturaliter propendit, vt colligunt omnes ex Andr. *in cap. 1. de ferd. March. sub num. 2. & in cap. 1. sub num. 2. quis dicitur Dux.* Adeoque hæ præcipue officio conuenient, vt nec natuitas nisi à Rege, nec dominium, nisi in Rege, nec reuersio, nisi ad Regem excogitari possit, vt authoritate eiusdem Andreæ concordi calamo tradiderunt Capyc. *decif. 121. num. 5.* Regens de Ponte saepius citandus *decif. 34. num. 16. & decif. 28. num. 46.* Reg. Routh. *decif. 72. num. 35.* Consiliar. de Georgio *in repetitione ferd. cap. 53. num. 4.* D. Theodor. *allegat. 41. num. 2. & 3.* Francisc. de Amicis *de his qui ferd. dar. poss. §. natura officij, eum §. seq. fol. mihi 6 2. & 6 3.* Præf. de Amato *conf. 22. n. 11. & seq. Lanar. confil. 22. n. 17.* Montanus *de regalib. officiis, n. 2. & seq.*

- 3 Quæ in Ecclesiasticis beneficiis ex Summorum Pontificum præceptis pariter intuemur, vt scilicet Rectoribus potius commendata censemantur, quæ tradita *cap. casellas 10. q. 1. cap. vlt. 12. q. 1. cap. sine exceptione 12. q. 2. cap. 2. extra, de donat. cum similib. & in usufructuatio, vt verè, proprièque non sibi, sed Domino possideat, civiles leges statuisse legimus, in l. acquiritur, §. fin. ff. de acquir. rer. domin. in l. 1. §. per eum, ff. de acquir. poss. & probat gloss. in l. naturaliter, verbo videtur possidere, ff. eod. tit. & hoc potissimo arguendi genere, præcitat Doctores vii fuere in indagine naturæ, & qualitatis officij, quod proprium, validumque firmat Boër. *decif. 3. 50. sub num. 4.* post Ioan. Fab. *in l. nemo, C. de offic. offeff. & in §. cum autem instit. quibus modis ius patron. potest. solut. & Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 28. num. 21.**

- 4 Hæ profectò qualitates nedum in quolibet officio generice sumpto inspiciuntur, sed specifie in officio Magistri actorum S. C. quod, vt utr. verbis Baldi *in cap. 1. de allodiis*, videmus esse apud Regem, sicut apud fontem, à quo fluit & refluit, sicut flumina ad mare, imò speciali huius Regni lege sanctum extat non ab alio conferri posse, nec aliunde gigni, nisi à Rege, vt *in Pragmatica 1. de offic. ad Reg. Mæst. eiusque Vicereg. collationem spectantibus.*

- 5 Hinc qualitatem regalæ omnino huic officio conuenire, docuit Andr. *in tit. qua sint regalia, vers. Ad iustitiam expediendam, num. 68.* addolquens de creatione Notarij, idem docuit in c. 1. §. Scriba, num. 24. de prohib. ferd. alienat. per Feder. & in Constit. in locis demani, eum sectatur Capyc. *in ineßitura verbo regalia, vers. Notariorum constitutio, & authoritate eiusdem Andreæ, quoties in controversia causarum hoc officium in medium adduci contingit, omnes ferme scribentes existimarent de illo, sicut de ceteris rebus ad regale culmen spectantibus, vt est videre apud Reg. Ronit. loquentem de officio Magistri actorum Ciuitatis Cosentiae, in decif. 72.* Franciscum de Amicis, tractantem de officio Secretariæ Terræ Hydrunti, *de his qui feendum dare possant, §. sumus modo, & §. natura*

rei, fol. 60. & 61. Conf. de Georg. in repet. ferd. cap. 54. num. 33. D. Theod. alleg. 41. num. 6. & Montanum de regalibus officiis, in princ. idem arbitrantes de omni officio, etiam sine iurisdictione, aliove quolibet ad certum ministerium designato.

Et sane prudentibus, non ex dignitate sine officij fulgore, qualitatem regalæ videbitur redundare, sed ex ipsa Regis collatione cum prohibitione, vt non possit ab alio, nisi à Rege conferri: vnde quocunque erit officium, vel dignitate praeditum, vel iurisdictione fulgens, vel scribendi ministerio designatum, semper inter regalia connumerabitur, dummodo non aliunde oriri valeat, quam ex beneplacito Regis, id probatur ex claris verbis Andreæ in tit. *qua sint regalia, vers. Ad iustitiam expediendam*; vbi quamvis affirmet, creationem Notariorum non pertinere ad illum titulum, verumtamen paulò infra subdit hæc verba, *Sed per aliam viam Notariorum creatio est de regalibus, quia solum Papa, Imperatori, Regi, vel his qui habent ab eis potestatem permittitur Notarios, & Tabelliones facere: idemque repetit in dict. §. Scriba, num. 24. de prohib. ferd. alien. per Feder.* idè iuxta theoricam Andreæ non refert, sub qua forma sit hæc intellectualis creatura produc̄ta, vt inter regalia connumeretur, dummodo à Rege in esse constituatur.

Idque peculiari ratione viget in officio Magistri actorum Sac. Conf. cuius prærogatiæ altius præcellunt Tabellionatus officium, quippe ultra specialem huius Regni legem, per quam Regia collationi reseruatum exitit, ex qua sola reseruatione omne dubium circa qualitatem regalæ sublatum esse, testatur Montanus *de regalibus officiis, in princ.* Ipsa etiam rei evidentia demonstrat habere iurisdictionis exercitium; siquidem, nedum fideiussiones & obligationes recipit & incusat, partibus & testibus iuramentum exhibet, qui omnes inter iurisdictionales actus adscribuntur, vt post Frecc. *de subfend. authorit. 46. num. 11.* obsernat D. Theod. d. *alleg. 41. num. 5.* sed quia quicquid ad ordinationem, dilucidationem, atque complementum iustitiae tendit, necessariè ab eo conscribi, ac conservari debet, vt iniqui Iudicis falsa repellatur assertio, & innocens litigator iustitiam & veritatem inueniat, sic canonica sanctione dictante *in cap. quoniam contra, de probat.* est quodammodo de substantia iurisdictionis, &c, vt inquit Gizzarell. *decif. 24.* est pars huius corporis mystici quod præst administrationi iustitiae, quod latius firmat Joseph Sesse *decif. Arag. 339. vol. 3. & Reg. Routh decif. 72. n. 49. & seq.*

Meritò Aceursius *in l. 1. verbo ob denuntian- dam, ff. ad l. Corn. de fals.* Moderni Add. *in ritu item si contingat, Federicus in constitutione occu- patis, Regina Ioanna Secunda in proam. Rituum in principio, & Andr. in Constitutione cum circa iustitia tramites, vers. Unde scio, inter officiales actorum Notarios connumerarunt, cum sine illis iurisdictione tanquam corpus scissis manibus consummatos actus non valeat adimplere, eadémque ratione S. C. censuit comprehendendi debere sub ritu 49. dictante, delicta Officialium solam Mag. C. cognoscere, vt decisum refert Gizzarell. *dict. decif. 24.* Routh. *allegata decif. 72. & in rubrica pragm. Officialibus, & quæ eis prohibeantur.**

Et ex his ortum habuit irrefragabilis illa conclusio tam communi, quæ Regni iure recepta, hæc officia vendi, alienari, obligari, aut quomodo oneri, haud submittere posse absque assen- su &

su & beneplacito Regis : de iure enim communis Imper. Theodos. in l. officia, C. de officio quæst. pœnali iussione præscriptis, ut nemini liceret illa peragere sine Imperiali subscriptione, & iuxta terminos eiusdem iuris, omnino aditum Principis exquirendum, existimarent Tell. Fernand. ad Tauri 26. num. 11. Anton. Gomez. in comment. ea-rundem legum, l. 29. num. 21. & Didac. Couat. lib. 3. variarum, cap. 19. num. 5. & in Regno Rex Rogerius in constit. scire volumus, sanxit, nil ad regalia pertinens sine magnum, sive parvum vendi, donari, alienari, in totum vel in partem minui posse, vnde iura regalia minueretur. Quamobrem officia inter regalia connumerata & descripta, sub dicta constitutione Rogerij comprehendendi debere, Frecc. de Pont. Rouit. de Georg. de Amicis, aliisque præcitat Doctores pariformiter tradidere, post Aſſiſt. in dicta constitut. sub num. 10. quibus addo Præſidem de Amato consil. 22. n. 2. & consil. 49. num. 4. Quod etiam in obligatione, vt dixi, adnotarunt, ponderando verba prædictæ constitutionis, ibi: Aut in totum, vel in partem minui, vnde iura nostra regalia minuantur subtrahantur, aut damnum aliquod patiantur. & non dubium, quin per obligationem maxima diminutione, ac detimento afficerentur, imò per illam ad alienationem facile peruenirent, qua prohibita, censetur prohibitus omnis actus, per quem constituitur ius in re, ex communi omnium traditione in l. fin. C. de rebus alien. non alienand. & in proptia materia post Anton. Negul. de pignor. 3. memb. 2. part. num. 69. probat de Reg. de Pont. d. decif. 28. num. 51. & 55. ponderando tam verba & mentem Rogerij, quam Iustiniani præcepta in auth. de exhibend. reis, §. optimum.

10. Quinimò inter tam arctos fines est talis prohibitiō restricta, vt quamvis in facti contingentia vehementi, ac summo studio fuerit assensus efflagitatus, fuit tam in supremo Italiae, quam in Collaterali Consilio causa cognita denegatus, vt refert idem de Ponte allegata decif. 28. num. 63. & licet aliquando in contrahendis oneribus super feudo teneatur dominus assentire saltim de congruo, ex doctrina Camer. in cap. Imperiale, fol....littera X, & E, & frequens sit argumentum de fendo ad officium, ex not. per Frecc. de subfend. quæst. 51. & 56. & per Boér. decif. 350. nihilominus, quia officiorum dominia nunquam à Rege migrare in principio deduximus strictius procedi in officiis, quam in feudis resonat per ora Pragmaticorum, & affirmant idem de Ponte d. decif. 28. num. 5. & 6. Rouit. decif. 72. num. 37. de Georg. in rep. fendl. cap. 54. n. 29. & seq. ceteraque Scribentes.

11. Patet ergo ex his, nullum ius competere creditoribus dictorum de Ferrariis, nequid his qui assensu carent, cum eorum futiles prætentiones nefas sit in medium adducere, sed præsenti statu rerum perpenso, neque his qui hypothecas cum assensu quæsuerunt, ad quod probandum obseruari rogo hypothecas absque subiecto subsistere impossibile communiter reputari, id est oportere, constituentem, aut pleno rei dominio, aut quasi, aut utile, aut hypotheca potiri, per Textum in l. 1. & in l. grege, §. & in superficiariis, ff. de pignor. in l. etiam, §. superficiarius, ff. qui pot. in pign. in l. 1. & 2. C. si pign. pignori datum sit, aut saltum habere aliquod ius in re, authoritate Glossæ communiter approbatæ in d. l. 1. verbo difficilius, ff. de pign. & tunc subiectum hypothecæ, aut erit dominium plenum, aut quasi, aut utile, aut hypotheca, aut ius illud quod ipse constituens habet in

ipsa re, super quo iure legitimè contrahi; & hypothecas constitui ex eadem Glossa colligitur, & in his principiis puto, Imperatorum & Infructuorum fundari responſa in l. quæ prædium, in l. fin. C. si aliena res pign. data sit, & in l. aliena res, ff. de pignorat. actione: in aliena scilicet re inficio & inuitu domino nullam hypothecam posse constitui, & sic nexus non facere rerum, nisi persona, quæ iure potest obligare.

At in officiis diximus, & utile erit sapientia re-petere, dominium omne penes Regem existere, nec censi concessum, nisi exercitium & ministerium: vnde indubitati iuris est, eum cui officium est potius commendatum, quam traditum, non valere, dominium quod est penes Regem, hypothecæ submittere, præcitatibus legibus omnino vetantibus, sed pernecesse affirmandum est subiectum hypothecæ esse ipsam administracionem, sive utendi & fruendi commoditatem, quæ ex administratione percipitur, sicut in usufructuario dicimus, qui ius usufructus transferre non potest, sed commoditatem utendi & fruendi ritè transfert, ex doctrina Bartol. in l. si is quis, §. usufructus, ff. de pignor. nixa in l. arboribus, §. usufructuarium, ff. de usufruct. & quem. quis utatur. Et quamvis Rex obligationi aſſentiat, non tamen aliquod præjudicium eius iuribus aſſert, quippe cum assensus ad id tantum referatur, quod est in potentia obligandi, sed absque assensu prohibitiū obligari, intra aſſentientis non laedit, sed tantum legem prohibitiū de medio tollit, & quod est in potentia obligandi, validè obligari permittit, ex traditis per Andr. in cap. 1. num. 11. de prebit. fendl. alien. per Feder. Loffred. in §. nec Dominus, col. 3. in fin. vers. Suprascriptis tamen non obstantibus, eodem iuri. Camer. in repet. eiusdem capituli, fol. 43. littera C, de Ponte de potest. Proreg. tit. de refut. fendl. §. 5. n. 3.

Infert ex his Montanus de regalibus officiis, 13 num. 4. tandem in officiis hypothecam valide cum assensu contrafactam existere, quandiu subiectum, in quo versatur in esse perdurare; vnde extincta per obitum concessionarij illa commoditate utendi & fruendi, ipsam hypothecam funditus evanescere: Adaugent argumentum scripta per Reg. de Ponte decif. 28. num. 1. & seq. pari approbatione repetita per Praefid. de Amato consil. 10. num. 6. & consil. 49. num. 9. vbi ex regula legis, l. vettigali, ff. de pignor. cap. 1. §. rursus, de controv. inuestit. cap. 1. §. rursus, quib. fendl. amittatur, auctoritate Bald. in proximo citato, §. firmant, quod facta resignatione in manibus Domini, omnia pignora medio tempore contracta extinguntur, quandoquidem, cum illud capiat Dominus ut Dominus, non ex noua conventione, sed ex primordiali iure tituli resolutio & naturaliter officium attrahente, id ipsum attrahit ab omni nexti pignoris & obligationis solutum, sicut concedendo constituit. Si ergo id operatur resignation, fortius operabitur administrationis finis & resolutionis per mortem concessionarij, ob quam nulla hominis cooperatione concurrens, sed ex sui propria natura, officium, quasi iam munere facto, regreditur vnde fluxit.

Sed dicent Aduersarij carentes assensu, officia ministerij, ex notatis per Reg. de Ponte decif. 16. num. 26. esse vendibilia; ergo facilius absque assensu hypothecari permitta: Addent hi qui forsitan assensum habent, officium, de quo agitur, exerceri à Berardo tanquam nominato à quondam Anello de Ferrariis in vim priuilegij ampliationis obtentæ à Catholica Maiestate, & sic

non Regi devolutum , sed adhuc in sui forma
consistens sub pignore subiacere ; utique sub-
iungent , Berardum in hoc exercitio esse uti suc-
cessorem Anelli cum qualitate hereditaria , sic
resonantibus verbis eiusdem privilegi , ibi , Ad
vitam unius heredis dicti Anelli de Ferrariis per
ipsum verbo , testamento , codicillo , aut alio quovis
modo tam ultima voluntatis , quam inter viuos , vel
quacunque alia scriptura publica , vel priuata , se-
mel aut pluries ad ipsius libitum nominandi , quam-
dū in ipsius offici regimine & administratione be-
ne , fideliter & legaliter se gesserit extendimus , &
ampliamus : Vnde & actionem hypothecariam
non competere , & experiundi facultatem in
rem prohiberi , in personam omnino debere
permitti , & sic ad vendendum officium cogi ,
aliisque iuris remediis à Doctoribus in contingen-
tia similium causarum excogitatis , compelli
posse .

15 At pro Berardo coniungendo iam scripta cum
infra dicendis , perfacilis erit contratiorum con-
futatio , & primum quoad notata per Reg. de
Ponte *decif. 16.* obseruandum erit , aliud esse si
officium sit ab ipso Rege vendibile , aliud si à sub-
ditis alienabile ; in Rege enim cum non detur
ambitus , *l. 1. ff. ad l. Iuliam , de ambitu* , sicut nec
in Pontifice simonia , officia esse vendibilia , Bart.
Bald. Cyn. Castr. Salic. Alber. ceterique Scri-
bentes affirman in *l. Barbarius , ff. de offic. pro-*
consul. & quamvis non prece , nec pretio , sed virtutibus
comparati ratio civilis & positiva expe-
rat , id etiam exposcente recto , sanctoque regi-
mene Christianæ Reipublicæ , verumtamen ,
quia in Principe anima legis introspicitur , eius-
que ex arbitrio pendet eiusdem legis constitutio
& abrogatio , *l. Princeps , ff. de legib.* ipsius Prin-
cipis placita iuris positivi præceptis quoad hoc
prævalere , post Sribentes in *d. l. Barbarius* , &
post Afflct. Archid. Cassan. Matthiensi. D. Thom-
am , Caietan. Nauar. Sotom & alios , firmat
Garf. Mastrill. *de magistr. lib. 1. cap. 20.*

16 Sed in subditis contrarium à Doctoribus ar-
bitratum est , vt scilicet officiorum habentium iu-
risdictionem annexam , penitus venditio & aliena-
tio interdicta censeatur , vt tradiderunt Bar.
& DD. in *d. l. Barbarius* , idem Bart. Paul. &
ceteri in *l. hoc iure , ff. de donat. Canonista in c.*
tuam , de atate & qualitate , Guil. de Benedict. in
cap. Rainutius , num. 58. vers. duas habens filias,
Andr. & Afflct. in *cap. 1. de feud. Guard.* idem
de Ponte *dicta decif. 16.* num. 26. & post Aze-
ned. *conf. 8. num. 10.* Valquez *controuers. illusfr.*
personar. cap. 43. num. 1. & 10. & alios , firmat
Mastrill. *eod. lib. 1. cap. 20. num. 45.*

17 Et quamvis officia simplicis ministerij sine
iurisdictione esse à subditis vendibilia , de Ponte
dicta decif. 16. & pariter præcitat DD. affir-
ment , est profecto eorum asseueratio intelligen-
da secundum expositionem Telli Fernandez , Co-
uarr. & Gomezij , loquentis in specie in officio
tabellionatus vel scriptoriarum in locis suprà citatis ,
inhærentium , se traditis à Paulo de Castro & Iaf.
in *l. omnimodo , §. imputari , C. de inoff. testamen-*
to , in fin. eod. Iaf. in l. illud , C. de collat. Rip. in l. in
quartam , ff. ad l. falcid. vt scilicet vendibilia
censeantur cum assensu & beneplacito Principis ,
facillimè distractiōni similium officiorum an-
nuentis , ob regulam quae colligitur ex *l. 1. §. per-*
mittitur , ff. de aqua quot. & astina , firmata à Raf.
& Castr. in *l. continuus , §. cum quis , ff. de verb.*
obligat. à Roman. in *l. 2. de re iudic.* ab Alexan-
dro in *l. apud Iulianum , §. constat , ff. de leg. 1.*

vt ea quæ consuetus est Princeps concedere , in-
ter possibilia connumerentur .

Confirmantur prædicta fortissimo argumen-
to , quod desumitur ex *cap. fin. §. ceterum , de of-*
fice & potest. Iud. deleg. & ex l. inter artifices , ff.
de solut. vt quæ consistunt in ministerio , non
possint per alium explicari , quām per eum , cui
sunt demandata & iniuncta , cùm industria per-
sonæ electa censeatur , ex quo infertur , nedum
feudalia iura interesse voluntatis prospexit , &
feudi commutationem de persona in personam ,
etiam meliorem , absque assensu prohibuisse , ex
receptis per Andr. in *cap. 1. §. præterea sub n. 7.*
de cap. Corradi , & in Constit. Constitut. diuæ me-
moræ , col. penult. per Couar. in cap. Imperiale ,
fol. 4. & per Capyc. *decif. 100.* sed etiam leges
ciuiles , & Pontificia in officiis transferendis &
commutandis , cùm maximè eligenti & conce-
denti intersit , exercentis personam esse ei cogni-
tam & gratam , vitæ morumque integritate pro-
batam , acceptique beneficij memorem , hinc re-
gias ordinationes euulgari , ne officia administra-
tioni iustitiae deputata vendi , vel per substitutum
exerceri posse , apprimè interesse Regis & Reipu-
blicæ connuiri visum fuit , vt in *pragmatic. 2. de*
Officialibus . & quæ eis , & in pragmatic. 2. de offic.
indicum , §. 12. quod in specie in officio Magistri
actorum aduertit Reg. de Ponte *decif. 28. n. 46.*
cum seq. Præterea hoc officium esse de regalibus
iam deduximus , tūm ex prærogativa iuridictio-
nis quæ illud exornat ; tūm ex reservatione ad
collationem Regiam : Vnde quicquid ins com-
mune statuat , lex Regni omnem elidit contro-
uersiam , cùm ipsa cautum habeamus , nil ad rega-
lia pertinens sive magnum , sive paruum vendi ,
alienari , atque diminui posse Principe abnuente .

Quoad secundum , verum est dicere , Berardum 19
exercere hoc officium vti nominatum ab Anello
de Ferrariis , sed falsum asseuerare , esse idem offi-
cium quo Anellus fungebatur , vtque axiomatis
declaratio clarus eluceat , liceat mihi eius altiora
principia summatim repetere : Diximus iam , of-
ficiorum dominia Regis officiis in hærcere , nec
aliud in concessione censerit traditum quam exer-
citium & ministerium , autoritate Frecciae , de
Ponte , Ronit. de Georg. Lanarij , Montani , &
aliorum : hinc suapte natura esse personalia , nec
de subiecto in subiectum migrari , vel in hæredes
transmitti posse . Hæc enim naturalis qualitas
ad eo indelebilis , sive immutabilis reputatur , vt
quamvis non gratuito - sed pretio comparata es-
sent , neque commutationem de persona in per-
sonam , vel transmissionem in hæredes pati pos-
sent , ex receptis per Frecciam *quæst. 50. num. 4.*
& *quæst. 57.* Reg. de Ponte *decif. 7. num. 34.* &
de potest. Pro reg. tit. de electione Officialium , §. 1.
num. 7. Imò etiam si à principio sui ortus , essent
pro hæredibus concessa , non inter transmissionis ,
sed nouæ concessionis hæredibus quereretur , ex
deductis per eundem Frecciam *dicta quæstione*
50. num. 4. per Mastrill. *de Magistrat. lib. 1. c. 28.*
num. 21. & seq. per Consil. de Georgio *in repetit.*
feud. cap. 54. num. 78. ceterosque Sribentes .

Exemplo ususfructus , qui cùm de sui natura 20
sit extinguisibilis cum persona , si concedatur hæ-
redi , in persona heredis non erit idem ususfructus ,
sed nouus , *l. stipulatio ista , §. si quis ita , &*
ibi *Gloss. in verb. probanus , ff. quib. mod.* ususfructus
amittatur , Alexand. *conf. 25. volum. 1.* Bald. &
Salic. in *l. antiquitas , C. de ususfruct.* & hoc argu-
mento in proprio materia nominationis usi fuere
de Georgio , & Mastrill. in *loc. supracitato* , vnde
fi

si officia exemplo ususfructus de sui natura sunt personalia, & à personis quorum industria electa est migrare nequeant, licet in vim facultatis nominandi sit alter vocatus censembitur vocatus non iure successionis ad idem, sed iure electionis ad nouum, ut ex infra dicendis latius patebit: Adauget praedicta coequalis Doctorum obseruatio in concessione officiorum annualium, quæ si non sint prorogata, sed expleto tempore administrationis eidem personæ concessa, non censentur continuata, sed de novo concessa, ex theorica Bart. & Pauli de Castr. in l. dies cautioni, ff. de dam. infect. eiusdem Bart. in l. §. is qui, & in l. meminisse, ff. deleg. 3. hinc Officialis denudat iuramentum præstare, & iterum syndicatu subiacere debere, firmat Natt. conf. 57. post Bald. in l. obseruare, §. proficiisci, quest. 19. ff. de offic. Procons. si ergo in una eademque persona, non officij continuatio, sed iterata censembitur concessio, à fortiori mutata persona, nouum officium existimabitur; unde si in persona Berardi nouum erit officium, etiam in uitis dentibus aduersarij fateri coguntur, officium Anelli fuisse per eius obitum resolutum, & hypothecas super illo contractas, pariter extintas.

21 Quo verò ad tertiam obiectionem fundatam in qualitate hereditaria, distinguenda sunt canarum principia, & iuxta naturam uniuscuiusque rei, accipienda maiorum tradita, quæ in contrariis confutandis per conclusiones tractanda duxi, ut clarissima finu veritatis procedat præsentis causæ iustitia.

22 Prima ergo sit conclusio, quoties nullum ius residet in persona facientis, sed omnis potestas & autoritas pendet à persona committentis, actum, formam atque substantiam recipere ex autoritate committentis, atque mandantis, l. 2. §. omnia, C. de veteri iure enucleando, vbi Imperator sua reputat, quæ eius autoritate per alios geri contigerit, probat Andr. in cap. 1. num. 5. de pac. iur. iur. firm. & in cap. 1. num. 4. qual. uassal. iur. deb. fidelit. Dec. in l. more maiorum. n. 28. ff. de iurisd. omn. iud. Men. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 2. casu 200. num. 7. Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de assens. Reg. 9. 3. num. 6.

23 Secunda sit conclusio, quoties ab eo qui suauititur potestate committitur actus electionis, electionem tribui committenti non eligenti, ad hoc communiter assertur Text. in l. unum ex familia, ff. de leg. 2. & in §. si de falcidia, eiusdem legis, & Text. in l. Lucius 90. §. fin. ff. eod. tit. vbi Papin. & Scenola responderint, electum ab herede grauato non capere ex testamento eligentis, sed eius qui iussit eligi, item Text. in l. pater ex Provincia, ff. de manumiss. vind. vbi Paulus Iurisconf. censuit, solam seruorum electionem filio concessam, ceterum ipsum patrem manumisssisse, item Text. in l. ex fatto, §. si quis rogatus, il secundo, ff. ad Trebell. & Text. in l. cum pater, §. hereditatem, il primo, ff. de leg. 2. vbi electionem ab altero commissam per deportationem non amitti Papin. & Vlpian. censuere, cum non recipiat denominationem ab eligente, sed à committente, item Text. in l. item eorum, §. si decuriones, ff. quod omnisque univers. nom. vbi actus electionis non duumviris eligentibus, sed decurionibus mandantibus tribuitur, & quamvis Ripa in dicto §. si quis rogatus, & Rouit. conf. 106. volum. 2. existimauerint, iura prædicta adloqui in electione personæ incertæ quoad speciem, sed certæ quoad certum genus personarum, putat ex testatoris familia; secus autem autument in ele-

ctione personæ incertæ de incertis; non tamen omnino tuta est eorum distinctio, quippe contra vrget Text. in dicto §. si decuriones, vbi duumviris electionem incertæ de incertis fuisse simpliciter iniunctam legimus, & nihilominus actus decurionibus non duumviris tribuitur: Vrget communis opinio ita prædicta indistinctè intelligens in electione incertarum personarum, quoad certum genus, & quoad speciem, vt colligitur ex Bart. & Imol. in d. l. unum ex familia, §. si de falcidia, Dec. conf. 250. vol. 2. & conf. 543. num. 8. & seq. Crauet. conf. 122. n. 3. & conf. 144. num. 3. Curt. iunior. conf. 322. num. 20. Gozadin. conf. 60. num. 8. Riminald. conf. 84. num. 12. cum seq. volum. 1. Surdus confil. 164. num. 8. volum. 2. & decis. 292. num. 9. Menoch. de arbitr. indic. dicto casu 200. lib. 2. cent. 2. Molin. de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 4. num. 5. aliisque nonnullis.

Tertia sit conclusio superiorem confirmans, 24 altero de tribus modis dignosci electionem non proprio, sed alieno nomine fieri, ex theorica Bart. in l. 2. §. 2. ff. de optione leg. 1. si nominatio duumtaxat iniuncta sit, l. utrum §. 1. ff. de reb. dub. Innocent. in cap. ne pro defuncto in 2. gloss. do elecit. Secundò si verba rescripti, virtutem & efficaciam electionis eidem rescripto tribuerent, putat si dicarent, teneat autoritate præsentis rescripti, tunc actus tribueretur rescribenti non eligenti, ut insit. in proœm. ibi auctoritate nostra leges compenerent, & faciunt iura in cap. 1. de cleric. agrotant. in 6. & clement. 1. de supplend. neglig. Pralato. Tertiò, si ex verbis ambiguis non eligendi facultatem vniuersaliter, sed particulariter, & semel commissam esse colligatur, tunc non ius eligendi, sed factum electionis censembitur iniunctum, vt concludit Bart. in dicta lege, quæ omnia ad causam conuenire infra patebit.

Quarta sit conclusio, potestatem conferendi, 25 sine promouendi ad officia non esse, nisi in Principe, tum ex iuris communis dictamine, tum speciali huic Regni, officia, signanter Magistri Actorum Sac. Consil. collationi Regiae referuante ex desuper adnotatis, id est quæ concessa facultate nominandi nominantem nudum esse Regis exequitorem, sive ministrum, & nominatum censi præsumendum ad officium ab ipso Rege, ministerio tamen nominantis, quasi ex aquæ ductu ducente aquam munificentia Principis, vbi præpendit; hanc conclusionem ex iuribus in superioribus conclusionibus adductis probant Frecc. de subfend. quest. 35. num. 7. & quest. 53. Reg. de Ponte conf. 109. volum. 2. de Georgio in repet. feud. cap. 54. Reg. Valenz. conf. 155. num. 22. & sequent. Montan. de regalibus offic. num.... Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 28. num. 30. vers. non obstante contraria, & suffragatur potissima ratione, quippe alind esse nominare, aliud eligere, ipsa verbi significatio demonstrat, & notat Baldus in l. si adscribatum, C. de appellat. electioni enim inest virtus generans, & producens effectus congruentes propriæ causæ, sed nominationi nequam, cum solam vocem præ se ferat, & nihil ultra; unde commissa nominatione absurdum esset affirmare nominantem eligere, sed verius actum electionis iam conceptum in intellectu Principis abstractum à subiecto, per nominationem complere, & per vocis organum subiectum declarare, & sic nominatum censi electum à Principe, ut in puncto obseruat Guttier. in dicta l. si adscribatum, eoque fortius in nominatione de qua agitur, cum in ea copulatinè confluant requisita in tertia conclusione memorata, scilicet simplex nominatio

nominatio particularis actus nominationis, & verba priuilegij ampliationis, virtutem electio-
nis eidem privilege tribuentia, & sic conuenient
scripta per Reg. de Ponte de potestate Proreg. tie.
de prouis. fieri solitis, §. 1. num. 7. & seq. & latius
dicto conf. 109. facultatem scilicet nominandi,
continere ministerium nudi facti, meritò actum
denominationem recipere à concedente, non au-
tem à nominante, cum sit quid separatum &
distinctum ipsum officium, à facultate nominan-
di, & hic iuvat subiectere.

²⁶ Quintam conclusionem, vt veris existenti-
bus, traditis per Ripam in dicto §. si quis rogatus,
eligenterem; scilicet, incertum de incertis exhibere
ministerium iuris & facti, cum suo vtatur voluntatis
arbitrio, valeatque non eligere, vel quem
velit eligere; sint hæc intelligenda in rebus, quæ
de ipsorum natura ritè subiici possunt eligentis
dominio, quod alind non est, quam ius perfectè
disponendi, iuxta communes definitiones, at in
officio cuius ius, sive dominium, oīibus Princi-
pis inseparabiliter inheret, ex supra adductis, dis-
tinctio Ripe, est protus inapplicabilis; vnde
parcat mihi Ronitus, sique in propriis terminis ut
Regij Fisci Patronus sustinuit in d. conf. 106. à
veritate declinare, dicere non pertimescam, & ex
his infero ad

²⁷ Sextam conclusionem, vt non data successione
in officio, sed potius noua electione ex benigni-
tate & munificentia Principis, nullus in eo con-
siderari possit titulus hæreditarius, hanc conclu-
sionem totis viribus, iuribus, & rationibus com-
probat Reg. de Ponte dicto conf. 109. volum. 2.
doctissimus Praef. Cacacius in conf. 105. impresso
inter conf. Roniti volum. 2. Reg. Valenz. conf. 155.
Ægid. Bossius in suo tract. crimin. tit. de Princi-
pe, num. 308. Ant. de Gamma dec. Lusit. 5. vbi
sic refert per illum insignem Senatum decisum
idem Ronit. conf. 43. eod. volum. tuendo causam
Io. Dominici de Iuliis Regij Scribæ mandato-
rum, vnde cùm in confil. 104. ac 106. contra-
rium defendat, materiam flagitandi legem Ti-
tiam facile præbet hinc non defuere affirmantes,
nominatum ab oneribus per defunctum super
officio specificè impositis, omnino solutum esse,
vt probat idem Dom. Cacacius loco proximè ci-
tato, Iacob. Ant. de Maur. alleg. 75. num. 3. & 4.
Confil. de Georgio in repet. fendl. cap. 54. num. 82.
& Frece. de subfend. lib. 2. quest. 44. num. 4. idque
evidenti ratione fulcitur, quippe officium in fini-
bus nudi exerciti & ministeri contineri, ipsum-
que ministerium in labore, opera, industriaue
exercentis versari in principio memorauimus, ex
ipsa industria, labore, & opera perueniri dirictus
& emolumenta palam est, inò habentur ac si pre-
tio empta essent, cum labor & industria aliquando
premium in iure nuncupetur, l. cum duobus,
§. si in coēundo, ff. pro socio, l. 1. §. primo, ff. si men-
sor falsum modum dixerit, vnde si hæc omnia per
obitum administrantis resoluuntur, nil hæreditarij
considerari potest in persona nominati, cum
dirictus & emolumenta non illi perueniant ex
aliquo corpore hæreditario, sed ex propria opera,
proprio labore & industria, & quamvis in priuilegio
sit verbum hæres adiectum, non debet, nec
potest referri ad substantiam, seu ius successionis
nominantis, sed ad ministerium officij ex proni-
denti Regis, vt aduertit Freccia quest. 44. num. 4.
& Corn. conf. 11. volum. 2. & quoties hæres non
venit titulo hæreditario, sed ex prouidentia legis
vel Principis, non tenetur ad onera hæreditaria,
vt Scribentes omnes affirment, & in specie pro-

bat Anna in repetit. rubr. de vassall. decrep. atar.
num. 236. post Crau. conf. vltim. volum. 1.

Septima sit conclusio, quod quamvis in mate-
ria feudali clausula pro se & heredibus, iuxta re-
ceptiorem sententiam efficiat feudum hæreditari-
um, in vim cuius, facta defuncti nequit hæres
impugnare, vt per Text. in l. cum à matre C. de
rei vindic. docet Andr. in cap. 1. §. & oīm 107.
de success. feud. in cap. 1. sub num. 8. qui success.
reneant. & in cap. 1. an agnatus, ibique cæteri
Scribentes, & sic oporteat geminas in hærede
concurrere qualitates, nempe sanguinis & hære-
ditariae, vt post Andr. & alios firmit Peregrin.
de fideicommiss. art. 32. hoc peculiari ratione lo-
cum sibi in feudo vindicante, ipsamque rationem
omnino abhorrente à natura & qualitate officij;
in fendo enim cum non admittatur transmissio,
nisi ad successores sanguinis, clausula pro se &
heredibus, non debet coarctari ad illam iam na-
turaliter insitam, & à iure subintelletam, sed ne
reddatur inanis & superna operari debet in
successore sanguinis qualitatem hæreditariam, vt
declarat Andr. in cap. 1. sub num. 8. qui success.
ten. sed in officio, contraria militat ratio; siquidem
& si amplietur pro vno hærede, nulla adeat
ratio necessariè producendi qualitatem hæreditariam,
cum non sit restricta ampliatio ad succe-
sorem sanguinis, sed ad quemlibet nominan-
dum, etiam extraneum non hæredem; vnde hoc
verbum, hæres, tanquam amplum & genericum
referri debet ad quoscumque successores, l. hære-
dis appellatione, ff. de verb. signific. & pro qua-
cunque persona habili ad regimen officij, potius
acciendum est, ex traditis per Anna alleg. 32.
ulterius quia feudum venit in petitione hæreditatis,
ex notatis per Glos. in l. item veniunt, §. fin.
ff. de petit. hæredit. & per Andr. in d. cap. 1. §.
& oīm, de success. feud. oportet vt successor illud
habeat, vt hæres, vt idem And. affirmat, non
sive in officio, quod cum vita resolutile, & ad hæ-
redes nō transitorum, non remanet in hæreditate
defuncti, & sic non queritur nominato, vt quid
hæreditarium, sed vt quid neuum Principis be-
nignitate concessum, meritò Mastrill. eod. lib. 1.
cap. 28. num. 30. versic. non obstant contraria,
ponderando hoc iuris discrimen inter fendum,
& officium, inquit, Officia non sunt ad hæredes
transmissibilia fenda, vero de sui natura ad hæredes
transmittuntur, inò debent venire cum qualitate
hæreditaria, ad Text. in cap. 1. an agnatus, vbi
Andr. & omnes, quod non est in officiis, aut digni-
tibus, que omnia morte extinguntur.

Octava sit conclusio, quod quamvis in mate-
ria vñusfructus authoritates hinc inde pugnant,
maioresque dissentiant, an iure hæreditario suc-
cessori perueniat, senior ac validior sententia pro
successore fuit, vt scilicet nouus ei queratur vñus-
fructus ab eius persona incipiens absque qual-
itate hæreditaria, ac inde non esse opus in inuen-
tario rerum defuncti illum describere, hanc sen-
tentiam tuetur Bald. in l. unica, num. 27. vers. se-
cundo quero, C. vt ait. ab hæredi & contra hæred.
incipiant, per Text. in dicta l. stipulatio ista, §. si
quis ita, ff. de verb. oblig. optimè Paul. Castren.
in l. continuus, sub num. 3. ff. de verb. obligat.
Andr. Alciat. in l. 4. §. caro, num. 5. ff. eodem ti-
tul. ibique Angel. Corn. confil. 154. volum. 1. &
latius Parif. confil. 56. num. 24. volum. 3. vbi de
communi testatur, & si contraria sententiae vires
exquirimus negari non potest, quamplurimis
authoritatibus fulciri, quas recenser Phanuc. de
inuent. part. 6. num. 48. 49. & seq. sed fatendum
est

est peculiari rationi inhaerere, quae siue vera, siue falsa, longè distat à nostris terminis nominacionis in officio; dixit enim Phanuc. quod licet viusfructus in persona hæredis sit nouus, quia illi prouenit mediante stipulatione & contractu defuncti, pro se & hæredibus stipulantibus, non potest nisi iure hæreditario prouenire, insuper considerauit, altero de duobus modis posse formari ius hæreditarium, uno per transmissionem, altero per stipulationem nomine hæreditatis, unde & si per modum transmissionis repugnaret naturæ viusfructus qualitas hæreditaria, tamen per stipulationem non repugnaret, cum per contractum nomine hæreditario proueniat; hanc inquam, rationem siue veram, siue falsam, vt dixi, applicari propriis terminis est inconueniens, quippe affirmare officia queri per transmissionem absurdum, per stipulationem, absurdius, cum nominatus nou habeat causam à nominante, sed à Rege, nec illud querat ex stipulatione defuncti, sed ex beneplacito Regis, cui per organum vocis nominantis, nominatum eligi placuit, vt in puncto hanc differentiam obseruat Regens de Ponte dicto consil. 109. num. 10. & seq. insuper ex theorica Bart. in l. Gallus, §. et si parente, ff. de liber. & posthum. aliud est si verbum hæres, proferatur à recipiente per stipulationem, alind si à concedente: nam si à recipiente proferitur, venit hæres cum qualitate hæreditaria, cum quilibet censeatur stipulari pro se & hæredibus; at quando profertur à concedente, exploranda est mens ipsius concedentis, explorando itaque mentem Principis cogimus affirmare; hoc verbum in privilegio, de quo agimus, adiectum, nullatenus posse operari qualitatem hæreditariam; pro cuius declaratione subsequitur.

Nona conclusio, in codicillis hæreditatem non posse nec dari, nec adimi, vulg. l. 2. C. de codicill. cum similib. & in actu inter viuos, vti semen nequitiae, iura vel radicitus extirpasse, vel negligenter præcauisse, l. qui hæredem, l. neminem, ff. de acquir. hæred. l. siquidem viuit, C. solut. matr. l. 1. ff. de hered. vel aet. vend. l. necnon, C. de capt. & postlim. reuers. cum similibus, vnde cum Princeps in privilegio ampliationis concessisset facultatem nominandi vnum hæredem, tam in testamento, quam in codicillo, tam in actu inter viuos, quam vitimæ voluntatis, indubitate iutis est, non prolixisse qualitatæ hæreditariae, vt ex dictis iuribus probat Reg. de Ponte dict. consil. 109. num. 4. & si termini anticipatae successionis ad instar refutationis feudalium huic conclusioni obiicerentur, respondere cogor, ineptam esse applicationem, siquidem idèo feudalium refutatio interpretatur successionis præuentio, & sapit actum ultimæ voluntatis, quia certus est successor ab investitura vocatus, & immediatè feudum capiens, ex vulgata doctrina Andr. in cap. 1. §. & si libellum, de alienat. feudi paterni, sed in officio, licet successor sit certus, quoad oculum intellectus ex concessione Principis, est tamen incertus quoad oculum sensus, ante nominationem; item in successione feudi semper est idem feudum, cum detur in illo transmissione, & per consequens successionis præuentio, sed in successione officij, non est idem officium in successore, sed nouum, & sic non potest vocari successio, sed electio cuius explicatione concessa in actu inter viuos, omnis qualitas hæreditaria in electo, siue nominato respuitur.

³⁰ Decima sit conclusio, quod quamvis pretium erogatum in emptionem militiae imputari debeat.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

re in legitimam filij portionem, Iustinianus sanxit in l. omnimodo, §. imputari, ff. de inoffic. testam. dispositaque in militiis validè trahi posse in officiis quam plurimi sensissent, vt per Rouit. d. consil. 106. n. 6. ac inde in officiis qualitas hæreditaria argui debeat, cum legitima nominati iure hæreditario per filium nanciscatur, hoc tamen ex eiusdem Iustiniani placitis in d. §. imputari, locum obtinere in militia vendibili, vel ad hæredes transmissibili, vt Bald. cæterique Scribentes communiter affirmant, quos recenset Reg. de Ponte allegata decif. 28. num. 58. & seq. at in illa militia, in qua industria militantis est electa, per cuius obitum resoluuntur, ac per venditionem transferri, omnino est prohibitum, nec facilè assentiri à Rege contingit communis omnium traditio fuit, terminos imputationis non militare, vt post Bald. Alberic. Saly. Cyn. Fulg. Butrig. in d. §. imputari, & in l. fin. C. de pign. firmat idem de Ponte d. decif. 28. in num. proxime citato, hoc autem officium Magistri Actorum S. C. non esse ad hæredes transmissibile, nec vendibile, supra notatum est, nec de facili assensum super venditione vel obligatione ipsius posse impetrari, experientia docuit, quandoquidem quoties crebra efflagitatione extitit deprecatus, toties tam supremo Italiæ, quam Collaterali Consilio denegari conueniens visum fuit, teste eod. Reg. de Ponte d. decif. n. 63. hinc inoleuit praxis veris iuris regulis nixa, vt quando Officialis officium transferri in alium desiderat, illud resignat in manibus Regis, ad finem, vt ex concessione Regis personæ contemplatæ perueniat, cum non alio titulo, quam Regiæ concessio-
nis possit ab aliquo exerceri, vt testatur idem de Ponte d. decif. n. 1. 11. 17. & 21. insuper, si applicatio terminorum imputationis concederetur, erit duntaxat admittenda in officiis, quæ per stipulationem, ac mediante contractu patris filio quereruntur, vt in d. §. imputari, at in officiis, quæ ex mera concessione Regis proueniant, talis applicatio videtur omnino improposita, vt in precedenti 8. conclusione probauimus.

Et tandem sit pro coronide vndecima & finalis conclusio, vt dato vniuersali hærede, personalem actionem ex sui natura, non singularem, sed vniuersalem hæredem, tam actiue, quam passiuè prosequi, l. fin. C. de hæred. aet. l. quories, C. de hæred. infit. cum similib. vnde etiam si concederemus, citra veri præjudicium, Berardum exercere hoc officium vt successorem Anelli cum qualitate hæreditaria, quia hæres vniuersalis representans personam defuncti, est Hospitale Diuæ Mariæ Pacis; certum est, Beraldum vti hæredem in re certa hæreditarii actionibus conueniri non posse, & licet hæres in feudalibus teneatur cum hærede in burgensaticis contribuere creditoribus hæreditariis pro rata bonorum feudalium, ex vulgata decif. Capyc. 198. hoc sanè, quia feudum est quid vniuersale, Andr. in d. c. 1. quid sit inuestitura, & sicut quis potest habere duos vniuersales hæredes, alterum in patrimonio Castrense, alterum in paganico, sic pariter alterum in feudo, alterum in allodio, ex doctrina Bald. in auth. cessante, C. de leg. hæred. quam latius exornat Praf. de Franch. decif. 1. num. 40. & seq. non sic in officio, quod vt quid singulare non potest, nisi singulari & particulari titulo in successorem deuenire.

Patet ergo ex his, iura Berardi Speræ è fonte iustitiae & veritatis procedere, utramque obligationem in rem & in personam corrumpere, realem absque assensu nunquam super officio constitu-

QQq

tam,

tam, & cum assensu, per obitum Anelli illicè resolutam, personalem haud trans fusam in nominatum à Rege duntaxat causam habentem, nil hæreditarij possidentem, emolumenta ex proprio labore, propriaque industria percipientem DD. contrarium sentientes parum stabiles, & ex varietate sensuum, nil fidei eorum dictis præstis se; quandoquidem Rouit. qui vt Fisci Patronus, sive officij necessitate cogente qualitatem hæreditariam, in consil. 104. & 106. contra nominatum sustinuit, in consil. 43. sponte nominatum aduersus hanc qualitatem defendit, Freccia qui in quest. 53. perfundetur eandem qualitatem docuit, in q. 44. obseruantius contrarium animaduertit, Card. Paris. qui in consil. 141 vol. 4. nominationem in beneficio non Apostolicam existimari posse, sed Cardinalis nominantis, consultit, in consil. 56. vsum fructum pro se & hæreditibus a defuncto ad stipulatum, in personam successoris nonum absque hæreditaria qualitate enixe certauit: decisiones Reuert. impressas post Rouit. non obstat, tanquam innixas, iuribus à praesenti causa prorsus alienis, D. Reg. Carolum de Tapia Marchionem Belmontis in consil. officia quæ personis, in neutram partem inclinare, sed vires, utriusque ponderando articulum requiri decisionem arbitratum esse, & sic authoritates, quæ ex aduerso allegari possunt, vel instabiles, vel anticipites, leuis ponderis esse; è contra, iura Berardi præstantissimis suffragari authoritatibus, evidentissimis rationibus, ac pariter rerum indicatarum exemplis; siquidem Senatum Lusitanæ pro hac parte respondisse testatur Gamma, Reg. Cam. hanc eandem fuisse, patet ex decis. Reuerterij imprellia post Valenz. allegato consil. 155. & nuper in causa Constantiae Crispæ cum creditoribus Ioan. Baptista eius patris, pro Constantia, in exclusionem creditorum referente D. Regente Zufia S.C. sententiam, deprompsisse, adhuc memoria indicantium retinetur; aduersaretur enim Regiae voluntati, nobis traditæ per regales litteras impressas in diuers. Camilli de Curte p. 1. c. 14. n. 100. si per indirectum coercendo personam vulneraretur officium, rebus venalibus non commissum, & nexus obligationis impatiens. Hæc occurunt.

DISCEPT. CCCXVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facti species proponitur.*
- 2 *Bannitorum receptatio qualiter probetur.*
- 3 *Tortura non datur deficiente corpore delicti.*
- 4 *Indicium quale faciat carcerati confessio.*
- 5 *Indicium quale faciat scientia recipi.*
- 6 *Testes panperes, an, & quale faciant indicium.*
- 7 *Confessio extra judicialis qualiter probanda.*
- 8 *Testis habens commodum non probat.*
- 9 *Testes affectati non probant.*
- 10 *Testes de mendacio conuicti, quid probent.*
- 11 *Absentia, sive fuga quale faciat indicium.*
- 12 *Indicium qualiter probari debeat.*
- 13 *Indicia qualiter tollantur ex aliis probationibus.*
- 14 *Carcerati fama quantum relevet.*
- 15 *Spontanea presentatio qualiter probatione faciat.*
- 16 *Confessio spontanea qualiter relevet.*
- 17 *Vita, & status mutatio an presumatur.*

18 *Testes probantes quales.*19 *Debiti corpus qualiter constare debeat.*20 *Bannitorum receptatio qualiter probanda.*

A R G U M E N T V M.

Bannitorum receptatio qualiter probetur, & qualibus indiciis probatis, tamen possit torqueri, & an confessio ne proprij oris, non constito de delicto in genere, an testibus affectatis, vel habentibus proprium commodum, & an fama, absentia, &c.

Illustriss. & Reuerendiss. D. Nuntio Capuana receptionis Bannitorum,

P R O

Parocho N.

C O N T R A

F I S C V M.

Pandolphus Act.

LIVSTRISS. & Reuerendiss. Dom. ¹
D. Vincentius Gabriellus Parochus
Ecclesiæ Sancti Spiritus delle Maf-
farie Capuanae Diceesis inquisitus,
& carceratus de receptione bannitorum cum
recepto videtur omnino liberandus.

Inquiritur enim ad denuntiationem Francisci Danielis denuntiantis, quod ipse sub die 11. Februarij, proxime præteriti commorans in Terra Roccæ Mandragonis fuerit captus à Caporale Anello Moscarella, & sociis; deinde fuerit transmissus ad domum cuiusdam Sacerdotis; ibique retentus cum quinque ex dictis sociis per spatium quatuor dierum. Et postmodum transportatus ad aliam domum in Ciuitate Casertæ, vbi post alios quatuor dies ope illius Curiaæ fuerit liberatus fol. 1. super qua denuntiatione, & aliis adductis per fisum dictus Parochus fuit constitutus fol. 12. datis quoque, & factis defensionibus fol. 42. & seqq. instat pro liberatione, quæ non videtur deneganda.

Quia non constat de corpore prætensi delicti, ² felicet quod ipsi receptati tempore receptionis essent banniti; immò potius appetit contrarium, cum quilibet præsumatur bonus, & receptare homines ex se non sit delictum, ita vt fisco dicenti illos esse bannitos incumbat onus probandi, alias reus est absoluendus, vt in propriis terminis firmat Farinac. consil. 37. num. 2. & seqq.

Deficiente itaque corpore delicti, nedum ³ non potest procedi ad torturam ex Text. in l. 1. §. item illud, ff. ad S.C. Syllan. Clar. in præl. crim. q. 4. in princ. Farinac. q. 2. num. 3. Guazz. de defens. defens. 4. cap. 1. num. 15. & cap. 3. num. 13. Hondoned. consil. 107. num. 7. vers. Et si de corpore, vol. 1. Bursat.

Bursatt. conf. 201. num. 30. & seq. vol. 1. D. Vermigl. meus praeceptor in alma Vrbe per spatium 14. annorum. conf. crim. 42. num. 1. Sed neque potest procedi ad constitutum, & examen Hon- ded. Roman. & alij relati per Guazzin. d. cap. 1. num. 14. Neque ad capturam Rei. Farinac. d. q. 2. num. 2. vbi de communi, Gomez Bursatt. & alij relati per Guazzin. d. cap. 1. num. 6. Immò neque ad inquisitionem, & hoc procedit, & si princeps mandauerit motu proprio contra aliquem inqui- ri; cum semper intelligatur quatenus prius con- stet de corpore delicti Brunor. à sole in suo Con- silio criminali, num. 143. vers. & hoc adeo verum, & sequitur Farinac. d. quest. 2. num. 1. ante finem, Vermigl. conf. crimin. 144. num. 8. & conf. 148. num. 14. & conf. 190. n. 2. & conf. 193. num. 12.

¶ Nec aliquid operantur in dicta adducta pro fis- co; quia ista sunt nullius momenti.

Primum ex confessione ipsius carcerati, quod receptauerit non solum quinque, vt deponunt denunciator, & ceteri testes pro fisco inducti; sed nouem socios dicti Caporalis Moscarellæ per spatium vnius diei, & noctis nullam facit præsumptionem. Tum quia d. confessio est qualifi- cata, non enim dicit illos receptasse vti bannitos; sed tanquam socios d. Caporalis solitos ser- uientes Regiæ Curiæ; ita quod fisco dicenti contrarium illos tunc temporis fuisse bannitos incumbat onus probandi, Farinac. d. conf. 37. num. 1. & 2. Tum etiam quia talis confessio non constito de d. corpore delicti, nempe illos esse bannitos euaneat, Farinac. d. quest. 2. num. 7. Vermigl. d. conf. 190. num. 3.

Secundum, quod ipse Parœcus erat conscientius d. recapti, neque meretur alligari, quia hoc deponunt ipse pretensus recaptus, qui vti principali- lis denunciator est inimicus, Vermigl. conf. 13. num. 7. reliqui vero Thomas Saltimbarca, & Antonius Florillus, vti socij criminis absque tor- tura in facient inculpati nullum faciunt indi- cium. Farinac. conf. 58. n. 10. lib. 1. & conf. 156. num. 28. & 50. lib. 2. Caball. res. 200. n. 128. Vermigl. conf. 20. num. 13. & conf. 267. num. 8. & conf. 270. num. 17. & conf. 342. num. 6. Et vti pro informatione Curiæ examinati, & non repe- titi parte citata non reprobant, vel non habiti à Reo pro rite, & rectè examinatis, non faciunt in- dicium in criminalibus Bart. in l. fin. in fine ff. de quest. Farinac. qui testatur hanc esse magis communem, & veriorem in criminalibus de te- stibus quæst. 72. num. 89. 91. 93. & seq. Caball. resol. 55. in princ. Vermigl. conf. 33. num. 6. & conf. 60. num. 6. & conf. 113. num. 13. & con- fil. 132. num. 5. Rot. coram Caputaq. decis. 207. num. 9. part. 2. & coram Seraph. decis. 1359. num. 4.

¶ Tertium, quod ipse carceratus dicebat conti- nūd publicè, & palam omnibus hominibus ar- matis, & malæ vitæ transuentibus per dictum ca- sale, quando mi volete portare un ricatto à tenere, vt deponunt Aloysius, & Augustinus de Cre- scienzo fol. 22. à ter. & 30. Ioannes Baptista Vierno fol. 35. & Ioannes Baptista Zarrillus fol. 26. neque debet attendi cum d. primi tres testes sint pauperes ac vilissimæ conditionis, qui- bus propterea fides aliqua præstanta non est. Vermigl. conf. 15. num. 31. Farinac. conf. 70. num. 40. Card. Mantic. decis. 142. num. 13. Maxi- mè cum sint singulares l. insurandi, C. de test. Ias. in l. si quando num. 11. C. unde vi. cap. licet. cap. veniens cap. insurandum de test. cap. cum di- lectus 32. de elect. ibi si tres simul Thomat. de- Jul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

cif. 43. num. 4. Rot. decis. 430. num. 75. part. 5. tom. 1. & decis. 324. num. 14. part. 6. recent. Et quia deponunt de confessione extrajudiciali, & non dicunt de tempore, loco, & contestibus, 7 Rot. decis. 191. num. 22. part. 5. & decis. 214. n. 6. p. 6. recent. & coram Buratt. dec. 13. n. 35. & dec. 48. n. 5. & 6. Quartus testis Ioannes Ba- ptista Zarrillus licet sacerdos nullam penitus facit fidem, cum hoc dicat de anditu nec dicit à quo audierit, sicut requiritur in criminalibus, Farinac. de testibus, quæst. 69. num. 75. Vermigl. conf. 20. num. 18. & examinato eo à quo audiuit. Farinac. conf. 147. num. 46. Vermigl. conf. 179. num. 7. Tum etiam quia ex propria depositione sentit commodum, nam ex carcere Parœci ipse fuit electus in Oeconomum dictæ Parœcia- lis, & sic repellitur. Feder. de Sen. confil. 64. prope finem vers. & sunt suspecti, Crauett. conf. 6. n. 502. Bertaz. conf. crim. 33. num. 16. & seq. & conf. 170. num. 10. & seq. lib. 1. & conf. 251. num. 39. & seq. lib. 2. Giurb. conf. 75. n. 8. Vermigl. conf. 190. num. 7. & conf. 235. num. 6. Farinac. de test. q. 60. num. 77. & seq. Olasc. decis. peden. 72. num. 6. 8 Tum etiam quia est sibi met contrarius; cum mo- do dixerit vnum; modo aliud diversum à primo. Nam in depositione pro informatione Curiæ fol. 35. depositum pro fisco contra Parœcum; deinde in fide iurata fol.... deponit pro Parœco con- tra fiscum, & sic tanquam sibi contrario, & va- rio non est credendum Bart. in l. eos, num. 4. in hinc, ff. ad l. Corn. de fals. Farinac. de test. q. 66. num. 60. Caball. resolut. crim. cap. 293. num. 9. Vermigl. conf. 131. num. 4. & conf. 348. num. 2. & conf. 430. num. 7. Thomat. decis. 50. num. 38. & seq. Rot. decis. 38. num. 20. post Magil. de sub- hast. & coram Buratt. decis. 498. num. 5. Et eo magis d. Zarrillus, & alij de Crescentio, & Vier- 9 no non probant; quia deponunt affectatè, vna cantilena; & per præmeditatum sermonem sub eisdem verbis l. 2. §. ideo vbi Bart. & alij ff. testib. Boff. de opposit. contra set. num. 24. Verm. conf. 15. num. 32. & seq. conf. 117. num. 11. & conf. 344. num. 6. Cæsar de Grassi. decis. 128. num. 7. Rot. decis. 270. num. 2. part. 1. divers. Tum etiam quia deponunt factum inuerisimile? Quis enim esset adeo stultus, quod voluisse similia verba: Quando mi volete portare un ricatto à tenere, publicè & palam proferre, & sic vti deponentes inuerisimilia sunt de falso suspecti, & nullam fidem me- rentur Marc. Antonin. var. resol. resol. 10. n. 16. lib. 3. Grammat. conf. crim. 62. num. 1. & seq. Caball. resol. crim. cas. 231. num. 21. & seq. & 23. vbi quod iustus Index nec etiam pluribus contesti- bus credere debet, quando non deponunt verisimilia, & num. 24. 25. & seq. Vermigl. conf. 15. num. 34. & conf. 55. num. 15. & conf. 279. n. 9. & conf. 386. num. 10. & conf. 411. num. 7. Thomat. d. decis. 50. num. 371. & decis. 85. num. 18.

Quartum quod ipse Parœcus per aliquos 10 dies alimentauerit Muscarellam cum eius sociis in quodam nemore, neque alicuius consideratio- nis est; cum hoc deponant Cler. Brignola fol. 32. & Ioannes Baptista Vierno fol. 34. à tergo. Nam primus conuincitur de mendacio tanquam dis- cordans in substantialibus à confessione ipsius querelantis; cum iste dicat semper fuisse asso- ciatum à quinque tantum sociis absque Musca-rella, & ille testis Brignola audeat dicere contra- ritum, nempè alimentasse d. Muscarellam cum so- ciis, & sic non probat. DD. communiter in l. 2. §. creditus, ff. si cert. pet. & in cap. cum sic, vbi Fe- lin. num. 9. de test. Surd. conf. 273. num. 30. lib. 1.

Vermigl. conf. 407. num. 77. Caput aq. decis. 283. num. 6. & 7. num. 3. Est quoque solus, & unicus, qui repellitur ex regula, dictum unius est nullius l. vbi numerus 12. ff. de test. l. ius iurandi, C. eod. sit. cap. licet uniuersis eod. tit. cap. veniens in fine de elect. Farinac. quest. 63. num. 1. & seq. Thomat. decis. 85. num. 17. Capyc. Latr. decis. 132. num. 9. tom. 2. Cum neque Cardinali sit credendum in praedictum tertij Abb. in cap. sicut nobis, 49. num. 3. de sent. etiam, & conf. 18. n. 2. lib. 2. Rot. decis. 171. num. 3. part. 4. recent. tom. 2. Immò ite Cler. deberet puniri de tali confessione, quia sciebat hanc receptionem per mensum, & plus antequam fuerit examinatus, & non reuelauit huic Curiæ iuxta confit. san. mem. Sixti V. de qua in bullario 6. in ordine. Et sic uti allegans propriam turpitudinem non meretur fidem Felin. in cap. personas 20. n. 2. de testib. Vermigl. conf. 290. num. 4. Alter verò testis Ioannes Baptista Vierno, neque probat, quia ultra eius vilem conditionem deponit de auditu fol. 34. à ter. ibi, e se dice siano stati alcuni giorni nascosti dentro un bosco, e similmente detto D Vincenzo l'habbia dato da magnare, &c. maximè cum non dicat à quo id andinisse, cum de facili posset esse quod hoc dipterium habuerit originem ab eodem Brignola, vel à dicto Zattrillo odioso, vario, & inverisimilia deponente, vel ab alio similiter inhabili.

11 Quintum defumptionem ex fuga, sine absentia; neque releuans est, quia non est probata, nec potest probari. Nam Zattrillus, qui deponit de fuga repellitur nedum tanquam odiosus; Et ob ambitionem economatus, vt deponunt duo testes pro Reo examinati nempe Tertius fol. 56. & quartus fol. 60. iuxta 9. interrogat; deponit etiam de auditu fol. 25. à ter. non dicens à quo audiuerit, sic potest esse, quod ipsemet Zattrillus hoc dixerit vel alius inimicus. Ulterius ipse Zattrillus, & alij de fuga deponentes, conuincuntur de mendacio; cum ipsi scierint, quod statim orto rumore, quod receptati essent banniti, dictus Paræcius se contulit ad suum Ordinarium, cui retulit factum d. receptionis à quo fuit detenus carceratus in carcerebus Curiæ Caleræ, & ab illis ordine ill. D. mei Nuntij transmissus ad carceres huins tribunalis, vt ex testibus, nempe secundus fol. 50. q. artic. Tertius test. fol. 56. at. iux. 6. 9. interrogat. Quartus test. fol. 60. iux. 6. & 9. interrogat. constat etiam ex fide carcererij fol...

12 Postremò omnia praedicta indicia corrunt, quia non sunt concludenter probata, cum regulariter quodlibet de per se debeat probari per duos testes, Farinac. conf. 192. num. 23. & seq. lib. 2. Vermigl. conf. 382. num. 11. maximè in casu nostro; in quo cum ipsa indicia sint remota, non erant probanda per testes pauperes, viles, singulares, & varios; sed per duos testes conformes, & omni exceptione maiores, Handed. conf. 96. num. 42. lib. 2. Farinac. quest. 37. n. 18. 28. 30. & seq. Vermigl. conf. 33. num. 27. & conf. 151. num. 1. & conf. 331. num. 9. Ofasc. decis. Pedem. 79. num. 13. 14. & seq. Et hoc procedit etiam in atrocissimis, Farinac. conf. 22. num. 7. & conf. 192. num. 23. Caball. resol. 200. num. 129. Vermigl. d. conf. 33. num. 27.

13 Verum quatenus praedicta cumulata indicia aliquid amaritudinis relinquerent; aliis tamen presumptionibus illam excludentibus omnino tolleretur, Rot. decis. 697. num. 11. part. 4. recent. tom. 3. decis. 203. num. 10. part. 5. rec. tom. 1.

14 Prima est bona qualitas, & fama ipsius car-

cererij, cum semper exercuerit officium Paræci omni diligentia, absque scandalo, nunquam fuerit, conuersatus, neque allocutus cum bannitis, aut aliis hominibus malæ vitæ, vt deponunt quatuor testes fol. 50. 53. 56. & 60. omnes super 10. art. Et ipsemet Zattrillus economus in fine iurata fol...

Secunda defumitur ex spontanea præsentatione. Nam ipse carceratus statim audito rumore, quod Moscarella, & eius socij non amplius seruebant Regiæ Curiæ, sed erant Banniti, & dictus Danielis non erat aliter carceratus; sed recauptus: sponte se contulit ad suum Ordinarium, cui relationem fecit de prædicta receptione; Et de ea fuit carceratus, vt deponunt testes, nempe Primus fol. 50. sup. 9. ar. Tertius test. fol. 56. at. iux. 6. & 9. interrogat. Quart. test. fol. 60. iux. 6. & 9. interrogat. Quæ spontanea præsentatio maximam innocentia præsumptionem arguit, Bart. in l. quis sit fugitiuus, §. scienti, ff. de edilit. edit. Grammat. conf. 29. num. 22. & conf. 61. num. 24. Handed. conf. 83. num. 178. vol. 2. Clar. in pract. crimin. §. fin. quest. 21. Vin. decis. 282. num. 9. 10. cum aliis innumeris relatis per Gimbr. conf. 13. n. 12. Vermigl. conf. 35. num. 23. & conf. 36. num. 2.

Tertia est spontanea confessio. Nam fiscus 16 conatus est probare receptionem quinque sociorum dicti Moscarella; & inquisitus in suo constituto confitetur se receptasse nouem; sed uti solitos seruientes Regiæ Curiæ, per spatium plurimum annorum, ex qua quidem spontanea confessione similiter defumitur eius innocentia.

Quarta colligitur ex eo, quia ipse Moscarella 17 per spatium tot annorum in seruiendo Regiæ Curiæ communiter, publicè, & palam cum omnibus versabatur; talisque mutatio status, conditionis, & vitæ non præsumebarunt; vt in his terminis Farinac. d. conf. 37. n. 2. ita ut si dictus Moscarella iterum redisset, vtique ut prius ab omnibus receptatus fuisset absque aliquo dubio, vt deponunt omnes quatuor testes in defensionibus super 7. artic. ac propterea talis communis credulitas excusat.

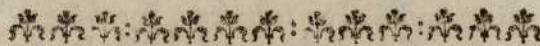
Quinta est, quia dominus dicti Paræci est parua 18 domuncula, & campestris, in qua non poterat absque evidenti eius vitæ periculo resistere dictis nouem hominibus armatis volentibus per vim eam ingredi, vt deponunt. Primus test. fol. 50. super 6. artic. Tertius, & Quartus testes fol. 50. & 56. at. iux. 6. interrogat. Et idè excusat Bald. in l. delictis leet. 1. in princ. ff. de noxal. & in l. si ideo ad finem, C. de his quib. vt indign. de Ponte de potest. Proreg. tit. 1. §. 3. num. 25. Caball. resol. crimin. cas. 287. numer. 11. 12. 79. Rouit. ad pragm. 1. num. 3. de recept. Giurba qui inumeros allegat conf. 28. num. 17. de Angel. ad decis. Gizzarel. 75. num. 8.

Sexta est, quia dum non constat de corpore delicti, scilicet receptatos esse bannitos; neque ad inquisitionem poterat procedi; etiam si Summus Pontifex mandauerit motu proprio contra ipsum carceratum inquiri; cum talis motus proprius intelligatur, quatenus prius cōstet de corpore delicti, vt supra firmavi in vers. *Quia nō constat, &c.* & deficiente corpore delicti, corrunt etiam omnia prætensa indicia, d. l. 1. §. item illud, ff. ad S. C. Syllan. Farinac. d. quest. 2. num. 1. in princ. & in fine; Vermigl. conf. crimin. 132. num. 16.

Septima est, quia dum non constat in processu ipsos receptatos fuisse bannitos, talis receptatio remanet dubia dependens à verificatione facti,

facti, quod potest esse, &c non esse delictum, id est ex eo non potest sumi præsumptio delicti, Fatinac. conf. 37. num. 20. Vermigl. conf. 286. n. 9. sed potius est capienda interpretatio exclusiva delicti, l. merito, ff. pro soc. Fatinac. quæst. 31. num. 22. & conf. 25. num. 12. & 46. Vermigl. conf. 3. num. 26. & conf. 90. num. 9. & conf. 232. num. 3. Grammat. decis. 18. num. 5.

Concludendum itaque est dictum carceratum esse omnino liberandum, quia non constat de corpore delicti, nempè receptatos fuisse bannitos, neque constat ipsum habuisse scientiam mutationis status ipsorum, scilicet è seruientibus Regiæ Curiæ deuentos bannitos, & ita speratur. Neap. die 23. Maij 1664.

DISCEPT. CCCXXIV.

S V M M A R I V M.

1 Facti series proponitur.

2 Hæreditis institutio sub conditione alternativa qualiter intelligatur.

3 Conditio alternativa si sine filiis, aut ab intestato quomodo verificetur.

4 Conditio alternativa sufficit si adimpleatur in una parte tantum.

5 Conditio alternativa, resolutur in coniuncti-
nam, & qualiter.

6 Textus in l. Generaliter, C. de Instit. & subst.
tit. qualiter intelligatur.

7 Conditio (si sine liberis) non procedit in
contractibus.

8 Liberi positi in conditione non timentur vocati, quando sumus in contractibus.

9 Substitutio facta in contractibus non habet pre-
rogativas, sicut in ultima voluntate.

10 Substitutio facta in contractibus non habet latam intelligentiam.

11 Conditio si sine liberis non habet locum in sub-
stitutione facta in contractibus.

12 Testatoris voluntas non attenditur in contra-
ctibus.

13 Notarii verba quid operentur in substitutio-
nibus.

14 Dictio disiunctiva propriè stare debet, & quando.

15 Conditio alternativa resolutur, & quando.

16 Conditio alternativa sauro filiorum qualiter
resoluantur.

17 Franchus decis. 150. refertur ad propositum.

18 Conditio alternativa qualiter sit verificanda,
& quid sauro filiorum.

19 Doctoris dictum qualiter, & quando recipiendum.

20 Testatoris voluntas qualiter obseruanda in sub-
stitutionibus.

21 Dictio disiunctiva quando stare debet in pro-
pria significacione.

22 Textus in l. Generaliter, C. de Instit. & subst.
tit. quando procedat.

23 Substitutio quando dicatur fideicommissaria.

24 Conditio disiunctiva an coniungatur ratione fi-
liorum.

25 Testari debet hæres expressa conditione de bonis
Testatoris, ut substitutum excludat.

26 Fideicommissi bona an, & quando veniant in
restitutione.

27 Textus in l. conficiuntur, ff. de Iure Codicil-
lorum, adducitur, & explicatur.

28 Conditio faciens testamentum non verificatur,
si quis moritur cum testamento nulliter facto.

29 Textus in §. siue igitur, Auth. cum de appell.
cognosc. explicatur.

30 Mater, que transiuit ad secunda vota quid ha-
beat in bonis filij.

31 Secunda nuptia non derogant successioni.

32 Textus in Auth. ex causa, C. de lib. præt. ad-
ducitur, & explicatur.

33 Mater filio succedit etiam si transeat ad secun-
da vota.

34 Textus in §. cum igitur, Auth. de non eligendo
secundo nubentes explicatur.

35 Pœna secundo nubentium quando sint sublata;
& qualiter.

36 Parentes secundò nubentes qualiter succedant.

37 Filii quando succedant matri secundo nubenti;
& quid è contra.

38 Mulier transiens ad secunda vota, in quibus
bonis filij succidunt.

39 Substitutio an, & quando dicatur fideicommis-
saria.

40 Trebellianica quando dicatur prohibita in testa-
mento.

41 Grauatus ut succedat in testamento.

42 Trebellianica non detrahitur ex donatione inter
vinos.

43 Filius cum teneat instituere matrem diuitem.

44 Mater sine causa an possit filium præterire in
testamento.

45 Ecclesia non prefertur filiis, & quando.

A R G V M E N T V M.

Textus in l. Generaliter, C. de Insti-
tit. & subst. cum aliis concordanti-
bus, ubi conditio resolutur, &c. non
habet locum in contractibus factis sub-
dicta conditione alternativa. Nec sub-
stitutio facta in contractibus gaudet pri-
meliis; sicut si esset facta in ultima
voluntate. Decisio de Franchis 150.
adducitur, & explicatur, & testamen-
tum filij, in quo matrem sine legitima
causa præteriit, at sit nullum, quamvis
mater ad secunda vota transeat, &
quando succedat mater filii primi ma-
trimonij, &c.

I V R I V M A L L E G A T I O N E S,

P R O

CATHARINA DE CARO,

In Causa, quam habet eotam Illust.

& Reuerend. Episcopo

Policastr.

Super successione hæredit. Albini
Clari,

CONTRA

Reu. Presbyteros, & Clerum Ven.
Ecclesiæ Terræ Turturæ.

DECLARATIO ELIA Marchesia in anno 1618, sub die 16. Iulij donationis titulo irreuocabiliter inter viuos donauit quoad vsumfructum Reuer. D. Alessandro Caro eius filio quosdam ann. introitus, quos tenebat emptos à nonnullis particularibus Terræ Turturæ, substituto in usufructu, & & proprietate Albinio Caro Nepote ex Catharina Filia, quam Albinio post Iuliam Albinij sororem vtrinque coniunctam substituit, casu, quo morerentur absque liberis legitimis, & naturalibus, vel ab intestato.

Cumque mortuis Iulia, & D. Alessandro post Deliam mortuus item sit Albinius in ann. 1636, absque liberis, sed scripta sibi hærede Ecclesia maiori Terræ prædictæ, orta contentio est inter Catharinam substitutam Albinio, & Ecclesiam ab eodem institutam vtra potior esset in bonis obuentis à Delia, & propriis dicti Albinij: nam de bonis D. Alessandri scrupulus esse non potest, cum in illis ex testamento D. Alessandri vocata sit Catharina decadente Albinio prout accidit) absque filiis legitimis, & naturalibus ex suo corpore.

Et quidem iactante testamentum Ecclesia, quæ luctuosam matrem à bonis omnibus expulit expilata hæreditate, exclamantéque Catharina ex iudicio Deliae matris, iuriū, ac D. Alessandri Fratris disponentium Catharinam non aliás excludendam à tota hæritate, vel eius quota, quam si Albinius superesset, aut is relictis liberis diem obiisset.

Manifesti iuris esse censeo, iubendum Reu. Presbyteris, & Clero Ecclesiæ prædictæ, quod restituant, relaxentque bona, quæ ex testamento Albinij habent, abstineantque à turbatione, quam intulerunt, & perseverant contra Catharinam ex detentatione bonorum, eosque condemnandos ad fructus, & expensas postea liquidandas, vt bona filij sine diminutione Catharina possideat, nec socium hereditatis accipiat, quæ non habet luēm, vt in Patre dicebat Plinius in Panegyrico.

2. Hoc verò vt constet aduerto, Catharinam Albinio substitutam fuisse sub conditione si sine liberis deceperit, aut ab intestato, & sic sub conditionibus alternatiis, & disiunctiis, talem etenim esse dictionem Aut, docuit Bald. consil. 157. in fine, lib. 3. & consil. 45. & 450. lib. 5. Barb. de dict. dict. 46. n. 1. Roland. à Valle consil. 45. lib. 3. & post alios Tusclus littera D, conclus. 268. n. 1. & est Text. in l. ex toto, §. 1. ff. de leg. 1. l. Titio, ff. de leg. 2. ille, aut ille, in principio, ff. de leg. 3.

3. Cūmque in conditionibus per alternatiuam positis sufficiat alteram euenisse, vt substitutioni locus fiat, vt est Text. in l. si hæredi plures, in fine, ff. de condit. instit. §. si plures, instit. de hæred. instit. not. Iac. Butrig. in l. generaliter, & ibi Rayn. Bart. Bald. Ang. Fulgos. Castr. Alex. Iaf. & Dec. C. de instit. & substit. Oldr. consil. 189. Soccin. senior. consil. 52. num. 7. & seq. vbi dicit hanc esse communem opinionem, Angel. consil. 374. num. 6. in fine, qui loquens in legati ademptione dicit esse pro regula, quod sufficiat alterum ex disiunctis interuenire, vt verificetur dispositio alternativa,

& quod alternativa dispositio verificetur in altero tantum ex alternatis not. Gemin. consil. 8. num. 7. Ägid. consil. 2. num. 7. Ioan. de Anan. consil. 46. num. 5. Romanus consil. 273. idem Gemin. consil. 47. in princ. vbi idem esse probat in dispositione rescripti disiunctina, sequitur Simon de Pret. de interpret. vlt. vol. lib. 2. fol. 3. num. 108. & alibi apud Gratian. discept. 70. num. 44. & quod sufficiat vnum ex disiunctis probare, vel esse verum scribit Ioan. de Anania consil. 56. num. 5. qui & id probat in dispositione vltimæ voluntatis, & in stipulationibus quod sufficiat vnum ex alternatis esse verum, Bald. consil. 482. circa fin. lib. 3.

Extra dubium erit Catharinam admittendam 4 vt substitutam, dum Albinius sine liberis mortuus est, quamvis cum testamento, quandoquidem quia ad veritatem alternatiæ de propria eius natura, & significatu sufficit alteram partem esse veram l. cum pupillus, §. disiunctino modo, ff. de cond. & demonstr. d. l. si hæredi plures, & cap. in alternatiis, de reg. iur. in 6. vbi Dynus, Bart. in l. si is qui ducenta, §. utrum, ff. de rebus dubiis, sufficit quod Albinius in ea parte defecerit, qua grauatus est, cum sine liberis moreretur, illamque partem fuisse impletam.

Nec obstat, quod alternatiua in casu nostro contineat speciali interpretatione dignatam conditionem si sine liberis, cuius fauore, alternatiuam resolui debere in coniunctam ex interpretatione iuris, ita vt non aliter substitutioni locus esse videatur, quam si vterque casus eueniat, & vtraque conditio impleatur, scilicet, quod Albinius sine liberis deceperit, & sine testamento, videtur Text. punctualis in l. generaliter, in princ. C. de instit. & substitut. & in l. Lucius Titius, la 2. ff. de hæred. instit. quibus ex iuribus habetur, quod cum inter conditions alternatiæ positas, adest conditio si sine liberis non admittitur substitutus, nisi omnes existant, ita vt vna non sufficiat quod interneniat, & not. in d. l. generaliter, Iac. Butrig. Rayn. Bart. Angel. Salyc. Fulgos. Castr. Alexand. Iaf. Dec. & alij communiter, Ang. in d. l. Lucius, & ibi Imol. Rub. Alex. in l. gallus, §. quidam recte, & ibi Fortunius Garzia ff. de liber. & posthum. Zanchius in leg. hæredes mei, §. cum ita, num. 971. ff. ad Trebellian. Mantica de coniect. vlt. vol. lib. 4. tit. 11. num. 29. Vinc. de Franch. decis. 150. Oldr. consil. 189. Rusticus in tract. ap. & quando liberis positi in cond. lib. 5. cap. 9. à num. 14. ad 18. Vinius decis. 403. num. 17. & 19. Alex. consil. 59. sub n. 6. lib. 3. & consil. 88. num. 1. lib. 7. Simon de Pretis de interpret. vlt. vol. fol. 3. 16. num. 7. vbi dixit hanc esse communem opinionem, Mantica decis. 247. & 249. vbi decisio, Molfes. consil. 5. num. 9. Card. Tusclus littera A, conclus. 318. num. 14. & lit. D, conclus. 455. num. 3. citant alios Fusar. de substit. q. 455. num. 17. Carolus Ruin. consil. 113. num. 2. lib. 3. Ioan. Baptista de Thoro in 1. p. com. decis. dec. verbo substitutus sub conditionib. fol. mibi § 29.

Respondetur enim dispositionem d. l. generaliter, l. Lucius, & l. si is qui ducenta, §. vlt. ff. de reb. dub. factio nostro non congruere.

Primo, quia dispositio dicta l. generaliter, & similium, procedit in testamentis, & nos sumus in conditionibus appositis in contractu donationis, in qua (præter alias differentias contractuum, & ultimarum voluntatum) lata illa interpretandi facultas circa prudens testantis consilium deficit in Principe, qui in contractibus, prout omnes alij verborum proprietatem attendere debet, & subauditos intellectus excludere: nam in contra

contractibus omissum habetur pro omisso, leg. quicquid adstringenda, ff. de verb. oblig. & in terminis substitutionis in contractu donationis, quod debeat strictè interpretari Farin. dec. 494. num. 1. tom. 3. nou.

7 Hinc conditionem si sine liberis decesserit, non subaudiri in contractibus, prout in testamentis ex l. cum acutissimi, Cod. de fideicommiss. & l. cum auus, ff. de condit. & demonstrat. tradunt communiter Doctores in dict. leg. cum auus, ex ratione qua idem in statuto docuit Rusticus ibi lib. 3. cap. 15. n. 5.

8 Et quod in contractibus liberi positi in conditione non censemantur vocati, prout in testamento scribunt Soccin. inn. consil. 108. visa puncto num. 34. lib. 2. Alexand. in addit. ad Bald. in leg. pro hereditariis, Cod. de heredit. action. agunt Mantica, & Petra apud Farin. tom. 1. decis. posthum. 732.

9 Quinimmo quod dicta per Doctores in materia substitutionum applicari non possint in casu presentis donationis appareat, quia substitutio hæc nec propriè dici potest, cum nulla precedat institutio, cuius respectu substitutio dicitur secunda institutio, Steph. Gratian. discept. 247. sub num. 9.

10 Secundò, quia quando & propria substitutio sit, & in ea locum habeant, quæ de substitutione dixerunt Doctores ac iura citata, deficit ratio, & mens legislatoris cum etenim mortuus est Albinus absque filiis cessat fauor filiorum, quorum intuitu sit illa interpretatio, vt disiuncta habeatur pro coniuncta, quod constat ex Text. illius verbis ibi: *Neque enim ferendus est intellectus si forsitan filius, vel filiate testamentum quidem fecerit, posteritatem autem habuerit propter huiusmodi verborum angustias liberos eius omni penè fructu paterno, seu materno defraudari.* Nam & hanc fuisse decidendi rationem illius legis tradunt Bart. ibi, Alberic. num. 1. Castr. num. 1. & 2. Raphaël Fulgos. in fin. vers. Opponitur extra gloss. vbi dixit hanc esse communem DD. sententiam, Oldrad. consil. 189. incip. de institutionibus, Card. Mantica decis. 247. sub num. 9. & decis. 249. sub num. 2. vers. Et hanc etiam, quicquid ex vi duarum negotiarum probarit in dict. l. generaliter, num. 3. Salyc. quem communiter reprobari, author est post multos Dec. in d.l. generaliter, n. 2. Brogn. Cauale. decis. 25. n. 26. lib. 3. & Rusticus d. cap. 9. n. 17. in fine.

11 Et in puncto in conditione si filius sine liberis decesserit, cessante fauore filiorum quod alternativa non accipiatur pro coniuncta, sed disiunctiva sit propriè accipienda, & consequenter locum habeat substitutio vna conditione impleta apertere tenet Bened. Capra consil. 44. in fin. meminit Mantica dict. decis. 249. sub num. 11. vers. Neque etiam obstat.

12 Tertiò, quia non congruit mens Deliae donationis nam si verisimile non est voluisse Deliam Catharinæ filiæ præferre extraneos, quos potuisset Albinus instituere prout instituit, vt latè deducit Addit. ad Clar. in §. testamentum, questione 46. num. 9. in ea voluntate eam stetisse credi debet, qua et si testatus decessisset Albinus succedere debuisset Catharina, modò Albinij filij non superessent, ex natura etenim est nostros plus diligere, quam extraneos, eosque filiis nostris non præferre l. cum auus, ff. de condit. & demonstrat. l. cum acutissimi, Cod. de fideicommiss. & si pro filio nos trahit amor, & paterna pietas, ac ratio naturalis l. cum ratio, ff. de bon. dann. l. ultim. in

princ. Cod. de Cur. furiosi, l. quidam cum filium, ff. de heredit. institut. Bald. in l. Deo nobis, Cod. de Episcop. & Cleric. & in l. cum precibus, Cod. de impub. & aliis substit. Tiraquel. in pref. l. si unquam, num. 7. Cod. de renoc. donat. Intrigiolus de substit. cent. 3. quest. 63. num. 64. omnino in calu nostro sufficere debet, quod vna conditio euenerit mortis, scilicet sine filiis; quamvis cum testamento, ne propter huiusmodi verborum angustias omni pene fructu materno defraudetur Catharina, quam Ecclesiæ prætulisse Deliam suprà dicta confirmant, & in promptu est si illam Albinio non Ecclesiam substituerit, iis etenim iuribus vivimus, quibus institutum substituto Prelatum velit testator, substitutum omnibus de mundo, qnos neglexisse fatendum est, si expressum nominatos non dilexit.

Tanto magis quod Latinis verbis conscripta ¹³ donatio est, & Delia inscia fuit linguae Latinæ, clausularum iuriis, vt inde facile creditu sit conditionem hoc modo adiectam fuisse à notario, ad quid etenim deseruerint tot gradus substitutionis, & bonis suis tot posteris Deliam consuluisse si istis verborum ambagibus facultatem testandi in extranum Albinio concedere voluisse, perperam ergo positam fuisse dictiōnem, & conditionem ipsam fatendum est in eo quod Deliae voluntatem non assequitur, & quia cum aliqua dictio perperam posita videtur, benignè, & vt est credibile fuisse cogitatum, interpretatio fieri debeat l. cum in testamento, ff. de rebus dubiis, leg. errore, Cod. de testam. P. Castr. consil. 121. in fine, lib. 1. Corn. consil. 275. num. 6. lib. 4. Gabriel. consil. 124. num. 24. & 27. lib. 2. dispositio Deliae, ita intelligi debet vt sola mors sine liberis sufficiat in Albinio ad finem, vt Catharina ex substitutione succedat.

Præsertim in casu nostro, in quo quia concurredit præsumpta mens disponentis, dictio disiunctiva propriè stare debet, & in sua propria figura ex dictis, & probat Marcellus in l. non aliter 67. ff. de leg. 3. cum inquit non aliter à significatione verborum recedi oportet, quam cum manifestum est aliud sensisse testatorem, & data mente testatoris, si adesset dictio, & quæ copulat, quod debet resolvi in disiunctiuam, prout eo casu disiunctiuam resoluitur in coniunctiuam, obseruant Dec. in dict. leg. generaliter, num. 1. Paul. Castr. consil. 44. sub num. 1. volum. 2. Alexand. consil. 98. num. 5. volum. 5. Bened. Capra consil. 35. colum. 2. & 3. Achill. Personalis de adipiscend. possess. num. 223. & seq. Card. Tusclus littera A, conclus. 317. num. 14. vers. Limita quando constat, & c. vbi docuit requiri in casu præsentis consultationis concussum utriusque conditionis iuxta Alexand. sententiam consil. 88. lib. 7. quando instituto substitutus extraneus præponeretur, qui non succederet ab intestato.

Et ex hoc non esse requirendam mortem ab intestato, sed sufficere, quod decesserit Albinus absque filiis, vt Catharina admittatur ex substitutione non solum benignitate nuper expensa constat, & æquitate, sed summa iuris ratione, cum repetimus Catharinam Deliae filiam spicere, & Albinio, & filiis eius proximicrem donatrici.

Data etenim proximioritate in substituto totum quod tradidimus confirmatur, & disiunctiuam scilicet, stare propriè, & in sua propria figura, & deficere mentem legislatoris cum intendit fauore liberorum coniungere dictiones & conditiones sua natura disiunctivas, vt vitrumque post

post multos perpensa mente testatoris, & prudenti consilio scribit, ac probat Borgnini. Canale. *decis. 25. part. 3. à num. 6. ad 27. dicens num. 14.* quod quæ in contrarium *ex l. generaliter*, *l. lucius*, & *similibus*, adducuntur ex fauore liberorum procedunt, & loquuntur, quando filij instituti sunt proximiores testatori quam si substitutus & succedunt ab intestato ex traditis per DD. *in l. hæredes mei §. cum ita, ff. ad Trebell.* & aliis ibi cit. & sub. num. 8. & 15. & idem repetit, sub n. 22. vbi allegata *dec. 150.* Vinc. de Franch. dixit illam procedere; quando excludens, & exclusus esset in pari gradu propterea contigit in casu illius *decis.* & quod secus esset, quando excludens esset remotior, & non succederet ab intestato, & substitutus propinquior esset, & veniret ab intestato laudatis in id Patre veritatis Alex. *in l. si dotali in fine, ff. sol. mar. Corn. conf. 90. num. 8. & 11. lib. 3.* Petr. Anchar. Regiens. *quæst. 66. in 2. part. & aliis, & in fine decis. ad-* dit, quod contrarium scilicet, pro parte quam nos tuemur indicassent Patres S. C. nostri relati à Vinc. de Franchis *in cit. decis. 150.* si substitutus fuisset propter est in casu nostro proximior Filiis hæredis instituti granati.

17 Quod quia latius expressit *inferius*, *num. 29.* placuit eius verba transcribere, & sunt, *Et ex praediis pater totam hanc difficultatem alternativa, vel consistere in mente testatoris, & sic an filii istius instituti sint proximiores testatori substituto, vel remotiores, quia si sunt proximiores, alternativa non stat in suo proprio significatu, si sunt remotiores non resolutur in eis, & sic in coniunctam, nec requiriatur, quod tunc institutus decadat sine testamento, & sine filiis, sed sufficit alterum de duobus verificarci scilicet decadere sine filiis, aut sine testamento, sed quando substitutus non est proximior filiis instituti tunc sufficit solum, quod decadat institutus sine testamento, aut sine filiis, & uno solo deficiente succedit substitutus per supra late demonstrata, & sic vides quomodo intelligenda sunt adducta in contrarium, & an decisio Vinc. de Franchis sit bonis fundamenis munita in d. *decis. 150.* vbi substitutus non erat proximior filiis hæredis instituti cum esset de descendentibus, & pares in gradu, quod secus fuisset, si fuisset proximior substitutus, ut in casu isto.*

18 Et hanc eandem sententiam probauit de ultra Tusc. loco sup. cit. d. *concl. 317. lit. A, num. 14. elaboratissimus.* Vinc. Fusarius de substit. q. 455. num. 25. quo loci scribit idem scilicet, quod quando filij positi in conditione sunt remotiores substituto tunc sufficit alteram conditionem verificari, quod scilicet, vel institutus moriatur sine testamento addens d. *l. generaliter*, & communem opinionem procedere quando filij positi in conditione sunt proximiores substituto.

19 Et re vera hæc est communissima sententia quia non reperiet pars ex aduerso Doctorem, qui in casu de quo nos agimus contrarium dixerit, vnde poterit attentari, quod dicitur quod Doctor, qui non habet contradictem non alias sequi debet, quam tex. expressus si legis, aut canonis dispositio non reperitur *cap. 1. de decim. Archid. in cap. nolite timere 11. q. 3. Felin. in cap. 1. num. 54. de constit.* Euerardus *in loco à lege cessaante post med.* & *in loco ab author.* Benius de priuil. *I. Consult. part. 3. Privil. 80. num. 1.*

20 Item est & verissima in iure, quia data proximioritate in substituto prudens consilium testatoris in d. *l. generaliter*, & in d. *l. lucius* non admittit contrarium, ut ibi dicunt DD. & præser-

tim Goffredus in d. *l. lucius*, Menoch. *conf. 25. num. 94.* Ludou. Gozadinus *conf. 67. num. 8. vers. 2.* adduco, Guido Papa *conf. 27. n. 4. conf. 50. num. 14. conf. 95. num. 94.* & *conf. 218. n. 6.* & *7. Curt. iun. conf. 285. vol. 3.* Roland. à Valle *conf. 11. num. 60. vol. 3.* Alex. *conf. 13. num. 2. in fin. vol. 4.*

Idque procedere debet absque dubio in casu nostro in quo cum simus inter Catharinam matrem, Deliam Auiam, & Albinum Nepotem, & Filium respectiuè, & sic inter personas coniunctas, & inter quas cadit ordo charitatis, dictio disiunctiva stare debet in proprio significatu disiunctionis uti docuit Iulius Clarus in §. *testamentum, quæst. 86. conclus. 3.* & Betous *conf. 64. num. 48.* & seq. vol. 1.

Quin immò in casu nostro cessare dispositio nem *l. generaliter*, & *l. lucius* constat, quia Albinus grauatus instituit Ecclesiam, & sic venientes ab intestato, quo casu disposita in dictis iuribus locum non habere not. Socc. *conf. 94. n. 1. 4. vol. 4.* Ant. Gabriel. *comm. conclus. lib. 4. de substit. conclus. 3. num. 12.* vbi loquitur expressim in matre, Corn. qui similiter de matre loquitur *conf. 93.* vbi dicit hanc esse communem DD. opinionem n. 9. vers. *poteſt autem dubitari vol. 3.*

Tertiò, cessat attenta substitutione, qua Albinus grauatus est sub conditione si ab intestato deceperit, nam semota consideratione, quod est in contraetu, ut infra, per hanc conditionem, quia Delia videtur cogitasse de ætate testabili ipsius Albinij substitutio sub ea conditione facta erit fideicommissaria ut post lac. de Beluis tradit Bar. *in l. centurio, col. 5. vers. quid si testator D. de vulg. & pup. vbi Alex. col. 6. Aret. col. 10. vers. 3. addo, & Soc. in 1. not. Iaf. col. 15.* & plenè Reptentes num. 269. & 277. P. de Castro *in l. precibus col. ansepen. C. de impub. & aliis substit. novissimè Galganettus de cond. & demonstr. part. 1. cap. 54. num. 1.* & quod quando disiunctiva ponitur inter personas granatas in fideicommissaria retineat suam naturam docuit Signorolus *confil. 107. num. 32. vers. præterea si effet verum.*

Cum igitur ex dictis pateat in casu nostro non esse locum dispositioni *l. generaliter*, *l. lucius*, & simili in quibus disiunctiva coniungitur fauore liberorum, sed disiunctiva aut stet in eius propria natura, & significatu, in claro res est locum esse substitutioni ad beneficium Catharinæ, siue Albinus testatus, sine intestatus deceperit modo diem obierit absque liberis ex suo corpore procreatis iuxta Deliae voluntatem.

Sed dato citra tamen veri præiudicium, quod requiretur etiam in præsenti casu concursus utriusque conditionis, & mortis Albinij sine filiis, & sine testamento non video qua ratione iactet testamentum Ecclesia, aut bona Deliae, & D. Alexandri detineat, dum utramque conditionem impletam constet si fatetur Ecclesia, quod negare non potest Albinum scilicet, deceperisse sine liberis; nam & ultima conditio intestati impleta est, cum Albinus testatus non est de bonis Deliae, sed de bonis propriis, aut D. Alexandri ut ex illius testamento apparet, & certum est, quod ad hoc ut quis dicatur testatus ad exclusionem substituti, requiritur quod expresse, & specificè testetur de bonis fideicommissis, & restitutioni subiectis, ac relictis, & non de suis ut est Text. *in l. intestato*, & *in l. à testatore D. de condit.* & *demonstr.* & obseruarunt, qui tenent granatum fideicommissio si deceperit sine liberis, & ab intestato dici decedere intestatum si in specie non disponuerit de bonis sub conditionali fideicommissio subiectis

Subiectis etiam quod fecerit testamentum Soc. conf. 92. num. 35. lib. 3. Paris. conf. 44. num. 18. lib. 3. Laur. Siluanus conf. 14. Celsus Vgo conf. 120. num. 10. Ioh. Cephalus conf. 371. num. 27. & seq. vol. 3. Alciatus conf. 647. Crauetta conf. 171. num. 13. & conf. 136. num. 14. Leander Galganettus de cond. & demonstr. d. part. 1. cap. 54. num. 3. Caualc. cit. decis. 25. num. 12. vers. ulterius dato lib. 3. Card. Tuscus lit. 1. conclus. 336. num. 2. & ratio est, quia cum Albinius iste non disposuerit de bonis à Delia obuentis, & per eam substitutioni subiectis in non dispositis dicitur mortuus ab intestato per suprascripta & per Text. instit. de hæredit. quæ ab intest. defer. in princ. not. post Hieron. Gabriel. conf. 143. lib. 1. Brogn. l.c. num. 13. & quod quis generaliter instituendo hæredem non videatur impedire reseruationem factam illis, ad quos ex ordinatione paterna debebat deuenire, est Text. in Auth. nunc autem C. de 2. nupt. obseruat Ioh. de Prato conf. 61. num. 13. in 1. tomo conf. divers. collectorum per Baptistam Martianeum.

26 Qua ratione bona donata, & fideicomisso subiecta, & quæ quis tenetur restituere, non venire in institutione facta per grauatum probat, qui dicit, ita decisum Ofaschus decis. 85. num. 18. ex Dec. conf. 239. num. 6. in fine. Aret. conf. 74. col. penult. & aliis, quos citat.

27 At cum de bonis Deliae non disposuit Albinius ad fauorem Ecclesie, quia non dixit, & in illis videatur instituisse Catherinam substitutam venientem ab intestata, & ex iudicio Deliae, iminò & eiusdem Albinius, qui idcirco videtur quod ad bona Deliae vocasse quos Deliae, & iura vocant ad Text. in l.c. sicutiuntur de iure codicill. & incapax fuerit Albinius dispositionis quod ad bona D. Alexandri cuius ex testamento Albinius habuit substitutam Caterinam quando ipse sine liberis dececessisset nullo alia testati, vel intestati conditione adiecta ut ex eius testamento, Albinius dispositio non nisi de bonis ab alio obuentis quam à Deliae, & D. Alexandro verificari posse videtur, & propterea alia bona quam propria Albinius Ecclesia restituere tenetur tanquam non instituta.

28 Verum nec bona propria Albinius posse Ecclesiam habere, tenerique quicquid ex hæreditate Albinius habuit restituere communis bonis omnibus ratio conuincit, quia nimis nullum testamentum Albinius nullum est & cum conditio si ab intestato dececerit verificetur in eo, qui testamentum fecerit, & illud nulliter fecerit ut in terminis l. generilater not. Fulgos. ibi in fine principij & in l. si maior C. eod. tit. de instit. & substit. & ad rem omnem docuit Quintil. in declamat. 308. cum Neque ego negauerim inquit non uno genere fieri intestatos, aut enim is est intestatus, qui non scripsit omnino testamentum, aut qui id scripsit, quod valere non possit, & deduxit Barnab. Brissonius lib. 9. de ver. signif. ver. intestatus, & Iustin. instit. de hæred. quæ ab intest. defer. in princip. si nullum est testamentum Albinius, bona omnia & quæ à Deliae habet, & quæ à D. Alexandro, & propria sive ab aliis restituere debet Ecclesia Caterinæ matri, quæ succedit quoque ab intestato.

In. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Quod autem Albinius testamentum nullum sit respectu Ecclesie hæredis instituta res in aperto est, si legantur quæ Iustinianus edixit ad hanc rem in auth. ut cum de appell. cognos. §. sive igitur omnes sub vers. Iustum autem perspeximus, & è contrario, vbi traditis causis ex quibus licet filio patentes suos præterire, aut exhaeredes facere subdit in vers. si autem; si autem hoc omnia non fuerint observata nullam vim huiusmodi testamentum quantum ad institutionem hæredum habere Sancinus, sed rescisso testamento eis, qui ab intestato ad hæreditatem defuncti vocantur, res eius dari disponimus. Certum namque est Albinius nullam ex causis relatis in §. sive igitur memorasse, & propterea eius testamentum nullam habere firmatatem, & bona Catherinæ matri venienti ab intestato dari debere, ut hinc sine scrupulo tenenda conclusio sit, quam initio firmauimus, & pluries in discursu, nimis iubendum Reu. Presbyteris, & Clero, quod abstineant à turbatione, quam inferunt contra Catherinam, & bona relaxent atque restituant, cù quod iis non faueant, quæ testamento suo indigna viro, qui doctoralia iactet insignia, scripsit Albinius.

Vel dubitet an mater, quæ transiuit ad secunda vota filiis ex primo matrimonio extantibus debeat hæres institui, vel afferat cadere à substitutione Catherinam, quod Antonia filia cum Annibale Ferrario nuptias contraxerit olim, amicitiamque inierit cum asserto inimico D. Alexandri, & in familiam inimicorum transierit.

Indignum enim I. C. simul & viro catholico est, quod primo loco deduxit, tum quia nuptiæ secundæ successioni non derogant ut est Text. in auth. ex testamento vbi glos. & DD. C. de 2. nupt. not. Aret. conf. 78. n. 6. & 7. Card. Tuscus lit. M, conclus. 112. num. 6.

Tum quia Albinius nihil habuit in quo sibi Catherina succedere potuerit, aut possit, ut hinc quoque excidat motiuum, quod ex legato Cappellæ erigendæ oriri posse videatur ex auth. ex causa C. de liber. prater. Text. enim ille cum corpore, unde sumitur, locum habet, cum legata bona habent, ex quibus solvi possint, & est communis traditio.

Et dubium cum matre transeunte ad secunda vota euanscere debuit in Albino, qui iure caurum dixit non reperire, an mater quæ transiuit ad secunda vota debebat vel ne hæres institui, cum iura pro matre essent aperta, intentionemque fundatam Mater haberet in successione, quæ Matri deferatur à natura, & à lege, et si dubitabat de iuribus ipsius ex causa secundarum nuptiarum casum speciale debuit perquirere, & interim credere, quod mater suo iute priuari non potuit, nisi in casibus à iure expressis, vel à testatore arg. l. & si quis §. diuus D. de relig. & sumpt. fun. obser. cum aliis Fusar. de substit. quæst. 242. numer. 13. & utraque expressio deficiebat in dubio Albinius.

Sed & errauit in voto, qui in contrario voto fuisse professus est, nam est Text. aperitus contra eius votum in §. cum igitur reliquum auth. de non elig. 2. nubentes, ibi, sed etiam

R.R. contra

contra testamentum ei datis allegationibus, si forte filius eam pretermiserit, aut irrationaliter exheredatam fecerit.

35 Licet ei parcendum sit, qui nec ciuilista purius agnouerit sublatas sacris Canōnibus pœnas, secundo nubentibus impositas restitutamque mulieribus nubendi libertatem auctoritate Apost. in cap. pen. & fin. de 2. nupt. notat Gabriel. de 2. nupt. concl. 5. num. 1. adeo quod nec pœnas ad fauorem filiorum indicias durare sint, qui cum iudicio obseruant Abb. in d. cap. fin. de 2. nupt. Felin. in cap. S. Mariae, num. 56. & seq. de constit. vbi Dec. num. 35. vers. 2. conclusio, dicit hanc esse veriorem, eamque communem dicit idem Dec. conf. 87. num. 3. & Io. de Anania conf. 102. num. 1. & numero 3. Bolog. in addit. ad consil. Anania 73. Anch. conf. 28. num. 4. Roman. conf. 182. vbi apostilla prima in fine, dicit communem, & magis communem, Castr. const. 154. per tot. lib. 2. Gabriel. loco cit. concl. 6. sub n. 2. & obiicere de secundis nuptiis non omnino Christianum redoleat, & Catholicum, quando constat Tertullianum, ac ceteros, qui olim monogamiæ assertores, bigamos de Christiana communione repeliebant damnatos fuisse, apud Annæum Robertum lib. 1. de rer. iudic. cap. 8. fol. mihi 52. D. Hieronymus damnamus, inquit in lib. de monogam. ad Geruntiam secunda matrimonia? minimè, sed prima laudamus, & Canones nuptias secundas non detestari est text. in cap. aperiant, cap. Deus masculum, & per tot. 31. q. 2. ut nunc omittamus, nec purum iuristam redoluissé, qui de talibus dubitasset, si Iustinianus ipse sublata lege Iulia miscella iudicata testamento viduitatem spernere permittit, in l. 2. C. de iudicata viduitate tell.

36 Ulterius, quod quando de secundis nuptiis hæsitatio esse posset circa successionem matrum, quod est negandum, consideret illa in bonis Albinio obuentis per successionem defuncti patris, quia si filij aliunde bona habent benè parentes succedunt, licet secundo nupserint, succederéque tunc in totum, scilicet in proprietate, & usufructu docuit Io. de Anania conf. 73. n. 2. vbi Bolognini. latè hoc tuerit verum, Romanus conf. 405. præsuppositis in fine, Gratian. discept. 40. n. 1.

37 Procederet item, quando Albinius deceperisset impubes, quod non evenit, & cum decessit pubes, & factus maior, quod dubitatio cesseret, scribit Bald. conf. 431. intelligo quod dicti lib. 4.

38 Non procedit tertio in casu nostro, quia Catherina succedit vigore substitutionum Deliae, & D. Alexandri, & transeuntem ad secunda vota non priuari substitutione sibi facta filij, etiam infantis tradit Borgnini. Casal. dec. 1. sub n. 71. part. 3. vbi ita refert fuisse Iudicatum in statu Mediolani; Luccæ, & alibi.

39 Et maximè cum substitutio nostra fideicommissaria sit ut probauimus in qua scrupulus esse non potest cum Catherina mater transiens ad secunda vota succedit Deliae, & D. Alexandro, & non Albinio hæredi Io. Anania d. conf. 102. n. 1. vers. non obstat, D. de Franch. decif. 355. n. 8. & est text. in l. cohæredi, §. cum filie, D. de vulg. & pupilli.

40 Nec dicatur Albinij in hæreditate superesse in casu validitatis testamenti deductio-

nem aliquam ex restitutione fideicommissariam & is alter error est Albinij, quando sibi debita fingebat in hæreditate D. Alexandri; nam respectu D. Alexandri Trebellianica detractio in testamento inter alias prohibita est, & posse prohiberi obseruant Vincentius de Franch. etiam in filiis primi gradus decis. 21. & 612. Paschalis de virib. patr. potest. part. 2. cap. 4. n. 145. Peguera decis. 107. Thorus in compend. decis. vbi plures allegat part. 1. verb. trebellianica, & ita passim indicatur, ita ut de hoc dubitare sit infirmitas intellectus, & respectu Deliae facta substitutione in donatione, quid fieri posse est text. sing. in l. quoties, C. de donat. quæ sub modo, notat P. Castr. conf. 374. n. 1. vol. 1. & alij apud Ozaschum d. dec. 85. sub n. 6. & Gratian. discept. 247. n. 1. ac supponit Farin. d. dec. 732. in princ. cessat trebellianica, quandoquidem in hoc differt fideicommissaria in contractu ab ea quæ fit in testamento, quia ex illa non detrahitur trebellianica, Surd. dec. 144. Gratian. discept. 247. n. 2. & ratio ad rem nostram est, quia Albinius non est grauatus restituere, ut hæres, sed ut donatarius, & quoniam quis non grauatur restituere ut hæres, sed ut donatarius, non esse tractandum de aliqua trebellianica detrahenda scribit Grat. loc. cit. n. 13. & est text. in l. 1. §. denique, vers. inde Neratius, & in l. mulier 22. §. fin. ad trebell. notat Alex. conf. 247. in fine lib. 6. Crau. conf. 41. n. 19. lib. 1. & quod duo requirantur copulariè, ut sit locus detractioni trebellianicæ, ut scilicet quis restituat, & restituat tanquam hæres, est text. in l. tamen, §. trebellianum, D. de leg. 1. obseruat Roman. conf. 206. in princ. 1. num. 2.

Vltra quod trebellianicæ detractio, quæ 41 consideratur in eo, qui restituere grauatus est ut testamenta sustinerentur, §. sed quia inst. de fideicom. cessat in casu isto, in quo Albinius non est grauatus restituere, sed virtute substitutionis, quæ directa est, quia est in contractu, ut cum iudicio putat Gratian. discept. 247. n. 8. & Farin. de eis. posthuma 732. in fine, bonorum donatorum dominium, ita translatum fuit in Catherinam substitutam ipso iure absque traditione, ut illa re vindicare potuerit, licet illæ res nunquam traditæ illi fuerint Dec. conf. 238. n. 8. & in l. traditionibus n. 14. C. de patr. Decian. conf. 55. n. 3. lib. 2. Ripa in l. vlt. n. 136. de renoc. donat. specul. de emphyteus. quæst. 80. Peregr. de fideicom. art. 51. n. 17. Gratianus disceptat. 381. n. 23. & seq. vel ad minus utilis actio ei quæsita fuit iuxta Rotæ sententiam coram Cardinal. Seraph. in Verbeuetana hæredit. quam sequitur Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 13. tit. 48. n. 6. in fine, vers. illud est aduert. Farin. tomo 4. nou. decif. 494. sub n. 1.

Et in puncto quod ex donatione inter viuos non detrahatur trebellianica docuerunt præter cit. Curt. iun. conf. 15. col. 3. in 2. princ. fundam. vers. quod quidem lib. 1. Crau. conf. 130. num. 12. Ceph. conf. 143. n. 13. lib. 1. Ias. in l. post mortem, num. C. de fideicom. Bald. in rub. C. de renoc. his quæ in fraud. in fine, vbi quod quando quis tenetur restituere bona ex contractu nihil detrahit l. quidam cum filium, D. de her. inst. l. ususfructus 88. §. dos, D. ad l. falcid. glos. in l. in donationibus, C. ad leg. falcid. Surd. conf. 144. num. 23.

Dixit

43 Dixit secundò , Albinius non teneri instituere Matrem , quia dotata cum dote ductorum 500. habebat vnde viueret , pulchrum , quidem adinuentum contra Iustiniani Leges , filius non instituat Matrem diuitem lex nulla dicit , sed potius contrarium , quia non iure paupertatis id parentibus leges tribuerunt , sed in reuerentiam , & ne iis fieret iniuria vt est text. in §. bac autem disposuimus auth. vt cum de appellat. cognos.

44 Damnemus ergo in omnibus Albinij imperitiam. Sed remanet , & tertium de nuptiis Antoniae obiectum. Nupsit hæc Annibali Ferrario , qui dum vixit (dixit Albinius) quod fuit inimicus D. Alexandri , dicit hoc gratis , quia non constat in actis , & in hoc differt filius à Matre quod nisi filius probet , quod asserit ad Matri exhæredationem damnatur iniustus , l.liberi C. de inoff. testam. sed si inimicus , ex hoc cadet Catherine à substitutione ; ridiculum quippe , si non ipsius fuit , aut impedire Filia nuptias , aut expedire , quando paternum non maternum est , & collocare filias , & dotare l. vlt. C.de dot. promiss. sed collocavit amicitias init cum inimico D. Alexandri , erit hæc causa exhæredationis ? quippè dicit Albinius , & ita scriperat olim Constantinus ad Claudium in d.l.liberi , sed vsus iure correcto audiendus hodie non est , quando ad Matri exhæredationem id nunc non sufficit Filio glof. in d. liberi , verbo amicitias , sufficeret D. Alexander , sed is nunc velle non potest , & huius voluntatis explicatio de bonis alterius non permittitur , permittatur sufficiat filio , Catherine ex hoc indigna non Albinij , sed D. Alexandri erit hæreditate ; quis Iudicem constituit Albinum , vt Matrem pronunciat indignam , dixerim potius quam ut crudelē vt incipiebat aliás in casu simili , Antonius de Prato veteri cons. 133. inter cons. Alex.lib.4. nisi motus indignatione , qua Augustus visus est in facto contrario , cum scilicet Mater sine causa filios testamento suo spreuissest , quos genuerat apud P. Ærodium lib. 3. rer. iudicat. cap. 2. de inoff. testament. majori nota dignum existimans Neronianum hunc nostrum excuses vt impium , accuses vt insanum si matrem non amat , non agnoscit parentes. Parentes suos non amare impietas est , non agnoscere insaniam , inquit Seneca de benefic. lib. 3. & si est indigna Catherine , & Albinus iudex , qualem potestatem habuit ipse , vt ab indigna , ita caperet , quod de captis instituerit Ecclesiam , quidem contra rationem , & si irrationaliter matrem fecit , exhæredem , & locus sit Iustiniani edicto in cit. §. cum igitur reliquum auth. de non elig. 2. nub. vocanda est Catherine ad omnigenam successionem

ab intestato exclusis Presbyteris , & Clero.

Nec refragabitur pietas causæ , quam auctio prætexere patronos Ecclesiæ , nam cum contendunt parentes , & Ecclesia pro legati's piis , & oblationibus , parentes iacatores sunt oblationibus , & legatis piis inquit eruditissimus Ærodius de Patrio iure , fol. m. b. 1619. & memorabile dictum est Annei Roberti lib. 1. rer. iudicat. cap. 1. illis in verbis : Quod autem in hac causa pia cause prærogativa fauore multo prætextur hoc sanè absurdum est , & pietati Christiana indecens , & loquitur in propriis terminis , sed & hi Viri profani sunt , vt , & Socrates cuius ore redolet , quod Xenophon tradit lib. 2. de factis , & dictis Socratis ; Si quis in officiis fuerit in parentes omnium Magistratum fit incapax , damnanda est Constitutio Caroli Magni , quæ est in Capitulari legum illius , lib. 1. cap. 89. quod statutum habeat , vt nullus quemlibet Ecclesiasticus ab his personis res deinceps accipere præsumat , quarum liberis , aut propinquii hac inconsulta oblatione possint rerum propriarum exheredari , sed audiamus coram Illustr. & Reuerendiss. Præsule , Præsulem Augustinum , quicunque vult inquit August. in cap. fin. 31. quest. 4. Exhæredato filio heredem facere Ecclesiam querat alterum , qui accipiat , quam Augustinum , immo Deo propitio nullum inuenit , sed Augustinus de filiorum exhæredatione , nos de Parentum , ita quidam fortassis , sed vt redarguatur , redeundum est ad Papiniani tempora , vt argumentum sumat quispam à correlatiis , is , & si parentibus , inquit , Non debetur filiorum hereditas propter votum parentum , & naturalem erga filios charitatem , turbato tamen ordine mortalitatis non minus parentibus , quam liberis pie relinquendi debet , in l. nam , & si parentibus in princ. D. de inoff. testam. & cum parem quis considerat filiorum , & parentum fauorem , nisi & horum maior censeatur , quod parentes ad bona liberorum ratio miserationis admisit , vt inquit Papinian. in l. scripto in fine , D. unde liberis , fauorem Ecclesiæ contra matrem non admittet D. Gregor. qui in regist. l. 7. iudicat. 2. epist. 23. conuenientius credit orphano , & pauperi subuenire , quam Ecclesiam ditari , sed quod agimus expressè satis declarauit Bonifacius Pontifex cum in non dissimili quæstione , in qua de legatis in pauperes agebatur. Filius , inquit in cap. 1. de testamentis in sexto , testamento suo in tempore debita priuare non potest , vt hinc sine scrupulo res sit , fauorem Ecclesiæ postponendum ad matris , quam tot iuribus vicit , beneficium , & summa cum ratione , quid enim miseriū aut crudeliū , quam si parenti orbo nihil aliud relinquatur , præter luctus , & lachrymas , inquit , & recte Annæus Robertus loco citato , in fine :

INDEX

RERVM ET VERBORVM

quæ in hoc quarto Volumine continentur.

A

Absentia.

BSENTIA, siue fuga quale faciat
indictum. n. 11. p. 492

Absurda.

Absurda plura sequentur si con-
trarium diceremus. n. 16. p. 174

Abundantia.

Abundantia Ciuitatis , cui commendabatur anti-
quitus ? n. 19. p. 421

Accessus.

Accessus prohibitus ad locum exemptum , quan-
do delictum fiat. n. 6. p. 173

Acta.

Acta ordinatoria in hac causa qualiter facta. n. 3.
p. 256.

Actio.

Actio exigendi annum censum an præscribatur
in odium Creditoris negligentis exigere per
spatium 30. annorum. n. 23. p. 71

Actio Hypothecaria , siue personalis sit, triginta
annorum spatio præscribitur. n. 24. ibid.

Actio hypothecaria super feudo non constituit
formatum corpus feudis. n. 59. p. 345

Actiones personales , & reales competunt mulieri
pro dotium consequitione. n. 59. 345.

Actio personalis lite contestata fit litigiosa. n. 97.
p. 348

Actio de dote est in loco, vbi decepsit mulier. n. 44.
p. 345

Actio personalis, quam mouit Illustr. Principissa
in S.C. contra D. Hieronymum Principem est
in districtu. n. 65. p. 346

Actus.

Actus declaratio fieri debet, ab eo, qui fecit actum.
n. 3. p. 122

Actum faciens , ad quem quis tenebatur, & cogi
poterat , non dicitur illum voluntariè fecisse.
n. 37. p. 449.

Aduena.

Aduena circa dispositionem suorum bonorum te-
netur seruare consuetudinem loci, vbi testatur,
& relinquere portionem statutariam vocatis à
consuetudine in bonis ipsi consuetudini sub-
jectis. n. 20. p. 343

Egidiana.

Egidiana non habet locum , nisi inter personas
Ecclesiasticas in statu Pontificio. num. 4.
p. 380

Egidiana quid disponat , & quando locum ha-
beat. n. 6. p. 385

Æquinocum.

Æquinocum , de quo Aduersarius nos inculpat,

in quo consistat.

n. 6. p. 46

Æquiuocum supponitur à parte accipi per Ad-
vocatos Illustrissimi Domini Archiepiscopi
Cusentini. n. 1. p. 43

Affectio.

Affectio testatrix in legatariam, de qua hic col-
ligitur. n. 25. p. 411. & 412

Affectio ad secundogenitum non extenditur ad
alium etiam subrogatum. n. 55. p. 23

Afflictus.

Afflitti decisio 333. declaratur. n. 15. p. 443

Afflictus feudorum Magister, quid intelligat pro
feudo Guardiae. n. 10. p. 53

Agnati.

Agnati nomen quid significet , & qui dicantur
de agnatione, à num. 5. vsque ad n. 13. p. 159.
& 160

Agnati de medietate bonorum antiquorum non
tenentur habere ratum factum defuncti. n. 13.
p. 352

Agnatio.

Agnationis conseruatio quomodo fuerit conce-
pta in præsenti , & quid operetur ? num. 86.
p. 224

Alienatio.

Alienatio per institutionem hæredis , vel per
aliam ultimam voluntatem, non est inualida.
num. 19. p. 368

Alienatio facta in potentiorem rei litigiosæ , cur
non valeat. n. 20. p. 329

Alimenta.

Alimenta in causam declarandum , quando sint
danda. n. 17. p. 202

Alimenta, quando à filio familias, marito præsta-
ri non possunt , veniunt à socero præstanta.
n. 8. p. 261

Alternativa.

Alternativa natura est, vt vnum adimpleatur. n. 8.
p. 228

Amasia.

Amasia an validè contrahat matrimonium co-
ram Paræco Amasij. n. 9. p. 288

Amor.

Amor , & zelotypia homines cæcos , & quasi fa-
tuos reddit , & ideo delicta commissa causa
amoris leuius puniuntur. n. 6. p. 114.

Annona.

Annona , & Grassia, qualiter differant ? num. 25.
p. 422

Annonæ priuilegia , plura remissiè recensentur.
n. 20. p. 421

Annonæ deficientia, quot mala causauerit ? n. 21.
ibid.

Annonæ causa , quid disposuerint Reges huius
Regni ? n. 23. p. 421

Annus.

Rerum & Verborum.

Annus.

Annus à quo incipiat, an à die impositionis pensionis, an à prima die Ianuarij, an à die recollectionis fructuum. n. 38. p. 86

Antefatum.

Antefatum an debeatur totum si integra dos soluta non sit. n. 16. p. 283

Antefatum an debeatur dote non soluta, sed dilatatione concessa par maritum. n. 17. p. 283

Antefatum non oritur ex dote nulliter promissa, n. 14. p. 443

Antefatum an debeatur per illa verba ex aliis jussis causis, si dos non detur. n. 17. p. 443

Antefatum qualiter debeatur secundum pragmatam Regni Neapolis. n. 19. p. 284

Apocha.

Apochæ banco directæ per Regiam pragmatam non æquiparantur instrumentis liquidis, sed liquidatis. num. 21. p. 80

Apostatarum pœnas quis possit absoluere, & qualiter. n. 10. p. 103

Appellatio.

Appellatio ab immissione quando, & qualiter detur. num. 5. p. 385

Appellatio à priuatione beneficij quando detur, num. 16. p. 124

Appellationem non admittens an, & quando puniatur inter Regulares. n. 68. p. 129

Appellatio an, & quando competit Regularibus. num. 116. p. 134

Appellatio datur à cassatione electionis, & quando. n. 59. p. 129

Appellatio ab immissione an detur, & quando. n. 5. p. 380

Appellatio denegata à superiore, qualiter puniatur denegans. n. 73. p. 130

Appellatio interposita à decreto M.C. V. num. 4. p. 168.

Appellatio suspendit sententiam, & jurisdictionem iudicantis. n. 40. p. 28

Appellatio permittitur cuicunque à quacumque sententia. n. 62. p. 129

Appellatio an, & quando detur à correctione morum. n. 63. ibid.

Appellatio pro re leui an detur ad superiorem inter Regulares. n. 65. ibid.

Appellatio an competit Regularibus à decreto cassationis electionis. n. 118. p. 134

Appellatio facta ab electo iniustè cassato, an suspendat exequitionem sententiae. num. 119. ibid.

Appellationem non admittens superior, an sit puniendus. n. 120. ibid.

Appellatione pendente non est dubitandum de taxatione alimentorum, concurrente bono iure, partis paupertate, vel in commissione clausula, subministratis alimentis. n. 6. p. 261.

Appellatio an detur à decreto cassationis electionis. n. 94. p. 132

Appellatio an sit suspensa à correctione morum in fratribus Augustinianis. n. 95. ibid.

Appellatio an detur vbi est excessus in modo regulari. n. 96. ibid.

Per appellationis viam procedi non potest nisi à sententia definitiua, vel interlocutoria habente vim definitivæ appelletur. n. 8. p. 207

Et vtrum hoc procedat in iudicibus ordinariis, vel delegatis super omnibus, vel inferioribus. ibid.

Appellatio etiam à sententia definitiua, si sumus in his, quæ ad morum pertinent correctionem

per quem iudicem exequenda. n. 9. p. 287

Appellatio executionem sententiæ non suspendit si sumus in his, quæ spectant ad correctionem morum. n. 10. ibid.

Appellatio non datur ab actibus extrajudicialibus. n. 11. p. 123

Appellatio non datur ab illis, quæ committuntur superiori secundum conscientiam. num. 12. ibid.

Appellatio non datur ab illis, quæ sunt in visitatione. n. 13. ibid.

Appellatio ex priuilegio an videatur denegata Regularibus. n. 14. ibid.

Approbatum.

Semel approbatum, non potest amplius reprobari. n. 2. p. 52

Argellius.

Argelli locū de acquir. poss. quest. 6. art. 10. adducitur. n. 11. p. 325

Argumentum.

Argumentum à casu factō ad casum verum in iure validum est. n. 13. p. 70

Argumentum Fisci proponit. n. 12. p. 65

Argumentum à simili non sumitur in correctoriis. n. 9. p. 292

Argumentum à simili non procedit in pœnaliibus. n. 11. p. 107

Arrestum.

Arrestum Reg. Cam. 299. apud Regentem Reuerter. affertur. n. 6. p. 434

Ars.

Artium diuersitas cognoscitur ex diuersitate nominum. n. 10. p. 145

Articuli.

Articuli legales, qui in præsenti sunt enucleandi. num. 3. p. 69

Artifex.

Artifex vnius artis, non potest se immisceri in opus alterius artis. n. 5. p. 143

Artificum munera publica sunt, & quare. num. 6. ibid.

Artifices cogi possunt ad præstandum opus pro certa mercede. n. 7. ibid.

Artificum collegium obligatur ex mutuo, secundum terminos l. Ciuitas, ff. si certum petatur. n. 8. ibid.

Artificis requisita ponuntur à Rebuff. n. 33. p. 150

Artificum statuta dicuntur iura municipalia. n. 18. p. 144

Artifices alicuius Cœtus, seu Collegij vbi convenientur. n. 13. p. 137

Artificum collegia concessa, intelliguntur priuatius ad alios. n. 13. p. 144

Artifici non potest prohiberi, vt exerceat aliam artem, secus posita electione. n. 14. p. 144

Artificum officia turbari iniustum est. num. 15. ibid.

Artificum statuta, non debent esse conformia iuri Diuino, vel humano. n. 16. ibid.

Authenticum.

Authenticum, & publicum instrumentum non potest reuocari, & inficiari sine causa. num. 77. p. 290

Assassinus.

Assassinus non gaudet licet mors non sequatur ex probabiliori sententia. n. 10. p. 110

Affensus.

Affensus Regis in hypotheca super officio quid operetur. n. 27. p. 35

Assistenia.

Assistentia in homicidio quando facit distinctum deli

Index

delictum, & qualiter puniatur. num. 15.
p. 111
Assistentia in homicidio non punitur pena ordinaria, nisi præcesserit tractatus de conueniendo ad homicidium, qui tractatus, non præsumitur, sed oportet probari concludenter. num. 16. ibid.

Auctor.

Auctor rixa an possit esse testis, & deponere super ipsa rixa. n. 20. p. 116

Auocare, Auocatio.

Auocare ad se causas absque appellatione solius Principis est; & quid sit appellatio. num. 3. p. 206

Auocatio causæ odiosa est & cur? num. 6. ibid.

Austriaci.

Austriaci Monarchæ Caroli V. gloriæ memoria adducitur priuilegium Casalis Niuani. n. 2. p. 30. & seqq.

Auxiliatores.

Auxiliatores in assassinio non gaudent immunitate s. cundum vnam sententiam. n. 6. p. 109

B

Baldus.

Baldi fallentia ad l. cum queritur, C. de inoffic. test. posita num. 12. quod legitima, quæ ab intestato debetur, reguletur secundum ordinem successionis ab intestato, sed respectu personarum, quæ ita ex testamento, ut ab intestato succedant, non de transuersalibus, defenditur, & quibus iuribus, num. 19. 20. & 21. p. 447

Baldus, Faber, & omnes pro indubitate supponunt. n. 3. p. 330

Bannitus.

Bannitum occidens in Ecclesia refugiatum, an ultra penam excommunicationis puniatur pena homicidij. n. 4 p. 173

Bannitum à ciuitate occidens in Ecclesia, an puniatur. n. 7. p. 173

Bannitorum receptatio qualiter probanda. n. 20. p. 492.

Bannitorum receptatio qualiter probetur. n. 2. p. 490.

Bannum.

Bannum ne extrahatur à Regno pecunia, non comprehendit pecuniam per transiitum reportatam Neap. & quid in Regno. n. 41 p. 438

Barattaria.

Barattaria mediator, an sit idoneus testis ad illam probandam. n. 29. p. 57

Barattaria pluribus delictis grauior, & qualiter probetur. n. 30. ibid.

Barattaria nomen quid significet, & qualiter probetur. n. 19. p. 56

Barbosa.

Barbosa iterum reprehenditur in hoc articulo. num. 86. p. 131

Barbosæ volum consultuum 71. qualiter procedat, de sponsalibus de futuro. n. 2. p. 185

Barbosæ lib. 1. de iure Eccles. cap. 19. impugnatur. n. 81. p. 131

Baro.

Baro est primus ciuus suæ terræ. n. 2. p. 277

Baro potest ordinari ab Episcopo suæ terræ. n. 3. ibid.

Baronis filius potest ordinari ab Episcopo terra Baronialis. num. 4. ibid.

Baro habens ius patronatus eligendi Curatum an possit consentiente Episcopo introitus, & bona Ecclesiæ Parœciali derelictæ ob discessum incolarum ad alios usus applicare in damnum Curati Ecclesiæ derelictæ, &c. n. 9. p. 234

Baro potest ordinari in loco suæ terræ, licet alibi habeat domicilium. n. 9. p. 278

Barones an possint ordinari ab Episcopis feudo refutato. n. 28. p. 280

Bartolus.

Bartolus fuit discipulus Jacob. Butrig. quapropter Butrig. opinio, & authoritas præualet auctoritat, & opinioni Bart. n. 43. p. 449

Bartol. sententia, quod matris legitima in ea institutæ à filio, præteritis fratribus, sit tertia tertia, non integra tertia totius est singularis, & omnes tenent contrariam Jacob. Butrig. vti communem magis communem, vetiorem in puncto iuris, & receptionem, à qua non sit recedendum tam in scholis, quam ubi agitur de causis finiendis, num. 44. & seq. p. 449. & 450

Beneficia, Beneficiatus.

Beneficia nouis oneribus non grauanda num. 19. p. 90

Beneficia non vacant per promotionem in Terris infidelium. n. 17. p. 83

Beneficia dantur in usu, vel usufructu. num. 3. p. 484

Beneficia, & pensiones an vacent per militia assumptionem. num. 40. p. 86

Beneficiatus vigore Bullæ Sixti V. debebat deferre habitum, & tonsuram, sed non ex Bulla Clementis VIII. qui illam reducit ad ius commune. n. 41. p. 86

Beneficiatus celebrans per alium an teneatur dare totam eleemosynam. n. 25. p. 279

Beneficiati in Gallia quando transmittunt ad heredes fructus beneficiorum. n. 34. p. 85

Beneficiorum expectatiæ soli Papæ permittuntur. n. 42. p. 49

Beneficiatus de beneficio iuris patronatus, an perdat beneficium per delictum homicidij cum qualitate assassinij. n. 1. p. 50

Beneficium quibus modis vacare dicatur. num. 4. ibid.

Beneficio priuatus poterit appellare. n. 5. p. 51

Beneficium, quo priuatus est quis, an possit conferri à Papa sine consensu Patroni si sit juris patronatus. n. 6. ibid.

Beneficium habens in aliquo loco est illius loci ciuius. num. 8. p. 278

Beneficium quando vacat de jure, & quando per sententiam. n. 2. p. 50

Beneficij priuatio ut fiat quales probationes sint recipienda. n. 34. p. 28

Beneficij vocatio, & impetratio certo modo quas probationes requirat. n. 35. ibid.

Beneficij renunciatio coram quo est facienda. n. 8. p. 51

Beneficio priuatus, illud retinet per sententiam quoque, &c. n. 9. ibid.

Beneficij successor tenetur eisdem actionibus eidem pensionario. n. 7. p. 82

Bericchius.

Bericch. decif. 26. tom. 1. adducitur ad propositionem. n. 2. p. 143

Bigamus.

Bigamus dispensatus ad primam tonsuram est capax penitentis. n. 24. p. 84

Bisectum.

Rerum & Verborum.

Biscontum.

Biscoctorum extractio pro triremibus Papæ, an, & qualiter fieri possit. n. 4. p. 433

Bona.

Bona Regularium qui viuunt extera claustra de licentia suorum Prælatorum Regularium spectant ad Cameram. n. 15. p. 104

Bona quæsita per Regularem ex illicita nego-
tiatione spectant ad Cameram, sed quæsita
tali modo per Militem Hierosolymitanum
spectant ad Religionem. n. 16. ibid.

Bona Religiosi vagantis, & postea redeuntis non
applicantur Cameræ. n. 12. p. 103

Bona quæsita per Regularem extra claustra spe-
cant ad Cameram. n. 13. ibid.

Bona, quæ veniunt in pupillari substitutione, &
in exemplari. n. 33. p. 297

Bona quæsita in Claustris pertinent ad Religio-
nem, sed extra claustra ad Cameram Aposto-
licam. n. 8. p. 103

Bona alia adesse pro legitima qualiter constet.
n. 7. p. 402

Bulla.

Bulla supposititia vtrum sit in consideratione ha-
benda? n. 1. p. 13. & 14

Bulla sit ad partis supplicationem, & vtrum pro-
bet in alterius præjudicium. Bullæ semper inest
clausula, si ita est. n. 2. p. 14

Bullam in iudicio producens qualiter eam pro-
ducere debeat; & quid requiratur ut Bulla di-
catur n. 3. p. 14

Bulla Pij V. 11. in ordine adducitur, & declaratur.
n. 61. p. 430.

Bulla Gregorij XIV. non extenditur præter ca-
sus exceptos. n. 23. p. 113

Bulla Sixti V. quæ incipit cum sacro sancta, vel non
fuit vsu recepta, vel requirit declaratoriam.
n. 30. p. 28.

Bulla Gregory XIII. de Bonis Apostatarum quod
disponatur. n. 6. p. 103

Bulla Gregorij, qualiter obseruetur. n. 7. ibid.

Bulla Cœne Domini, num vbique recepta fuerit,
& in quo sensu talis conclusio procedat in Re-
gno nostro. n. 69. p. 432

C

Calor.

Calor iracundiæ qualiter excludatur à dis-
positione. n. 13. p. 388

Calor iracundiæ qualiter debeat esse pro nulli-
tate testamenti. n. 6. p. 378

Camaldulenses.

Camaldulensem origo. n. 2. p. 229

Camaldulensem vno, & diuisione quæ erat prius.
n. 3. ibid.

Camaldulensem diuisionis motiva quæ fuerint.
n. 4. p. 230

Camaldulensem vno quando fuerit facta. n. 5.
ibid.

Camaldulensem taxatio ad decimas qualiter
facta. n. 6. ibid.

Camaldulensem taxatio, & vno quem producit
effectum. n. 7. ibid.

Camaldulensem vno quem effectum producit in
præsenti. n. 8. ibid.

Camaldulensem vno, multis operatur effectus.
n. 9. ibid.

Camaldulensem constitutiones, qualiter ordi-
nen taxatio decimorum. n. 10. 231

Verba ponderantur constitutionum pro taxatio-

ne facienda Camaldulensi. n. 11. ibid.

Solita contributio est facienda, siue redditus au-
geantur, siue minuantur. n. 1. p. 228.

Camaldulensem diuisione quando, & qualiter sic
facta. n. 2. p. 229

Camaldulensem Constitutiones part. 2. cap. 8.
n. 16. explicantur. n. 3. ibid.

Camaldulensem una sit Congregatio. num. 5.
ibid.

Camaldulensem habitus unus, & describitur.
n. 6. ibid.

Camaldulensem unus erit maior, siue generalis.
n. 7. ibid.

Camaldulensem, uno Monasteriorum. num. 8.
ibid.

Camaldulensem constitutiones quando impres-
sa, & approbatæ. n. 9. ibid.

Camaldulensem, & Monasteriorum bona, aliis
Monasteriis, non applicanda. n. 10. ibid.

Camera.

Camera succedens in spoliis solvit debitas, & quæ?
num. 19. p. 104.

Cancellaria.

Cancellaria testamento quando facit locum ve-
nientibus ab intestato. n. 16. p. 312

Sanfelicius.

Sanfelicij decisio 296. adducitur, & explicatur.
num. 17. ibid.

Canones.

Canones, & leges non agnouerunt reseruacio-
nem pensionis. n. 3. p. 46

Canones loquentes de pensionibus qualiter in-
telligentur. n. 4. ibid.

Capellani.

Capellani maioris licentia quandiu duret. n. 11.
p. 290

Capitanem.

Capitanei officium quale, & unde sit dictum.
num. 16. p. 34.

Capitaneus ad Guerram, an habeat iurisdictio-
nem, vbi est Capitaneus iustitiae. n. 18. p. 35

Capitaneus ad Guerram, quid facere possit. n. 19.
ibid.

Capitula.

Capitula concessa fidelissimæ Ciuitati pro do-
tium restitutione. n. 60. p. 345

Capitula Cathedralium non possunt se oppone-
re indulto Cardinalium. n. 17. p. 90

Capitulationes.

Capitulationes Montis scribatum ponderantur
in præsenti. num. 24. p. 462.

Capitulationis mens an de matrimonio spiri-
tuali, an solum de carnali fuerit, disputatur.
n. 25. p. 462.

Cap. felicitè de restitutione spoliatorum adducitur
in præsenti. n. 72. p. 130

Capserij.

Capserij Bancorum, an furti teneantur, an pecu-
latus. n. 6. p. 55

Carcer, Carceratus.

Carceratus dicitur qui non potest loco aliquo
discedere. n. 25. p. 175

Carceris Custos qualiter puniatur ob fugam
carceratorum. n. 15. p. 56

Duobus existentibus Custodibus, si unus aufu-
giat, qualiter puniatur alter. n. 16. ibid.

Carcerati fama quantum releuet. n. 14. p. 492

Cardinales.

Cardinales veniant sub Regulis Cancellariæ, nisi
in aliquo casu speciali sint priuilegiati. num. 37.
p. 92

Cardi

Index

- Cardinalibus qualiter competit indultum conferendi beneficia reseruata. n. 15. p. 90
Cardinalibus non competit collatio beneficij dupli titulo affecti. n. 16. ibid.
Cardinalis Ottoboni *decisio* 347. ab *Aduersario allegata*, nihil probat ad quod adducitur. n. 31. p. 48
- Cassatio.*
Cassatio electionis est amotio, & æquipollit priuationi. n. 98. p. 133
Cassatio electionis quando fieri debeat iudiciliter, quando extra. n. 48. p. 128
Cassatio electionis fieri potest quandoque etiam non citato, &c. n. 8. p. 123
Cassatione facta electionis ad quem spectet elec-tio. n. 122. p. 134
Cassatio interdum fuit facta electionis, quia non canonice facta fuerat. n. 87. p. 131
Cassatio electionis qualiter cassanda per confirmantem. n. 91. ibid.
Cassatio electionis adducit infamiam cassato. n. 92. ibid.
- Castaldi.*
Castaldi qui fuerint iure feudorum. n. 6. p. 33
- Castellanus.*
Castellanus frumentum Castri vendens in eiusdem Castri præjudicium, qualiter puniatur. n. 14. p. 56
- Casus.*
Casus omissus quomodo, & quando continetur sub disposto. n. 35. p. 218
Casus omissus qualiter reguletur à lege. num. 21. p. 462
Casus omissus dici non potest, qui venit ex mente disponentis. n. 23. p. 462
- Causa.*
Causa est illa, quæ regulat actum, & talis præsumitur mens, & qualis est causa, quæ dicitur dux mentis. n. 7. p. 228
Causa impulsua quando sit, & quando finalis. n. 8. p. 379
Causa finalis quæ, & quos effectus producat. n. 9. ibid.
Causa limitata, limitatum producit effectum. n. 9. p. 143
- Cautela.*
Cautela super obligatione officij, qualiter introducta. n. 29. p. 36
Cautela contra fideiussorem exulis qualis sit ad incurriendam pœnam. n. 47. p. 178
Cautela Thomæ de Ferrariis 44. quid dicat in hac materia. n. 10. p. 51
- Cedens.*
Cedens nomen debitoris promittens euictionem favore dotis, an censeatur promittere exigibilitatem. n. 2. p. 430
- Cedulones.*
Cedulones sine citatione personali non affiguntur, & quando. n. 5. p. 257
- Censura.*
Censura nulliter est lata sine citatione. n. 7. p. 257
- Census.*
Census si fuerit nulliter constitutus quando de ipsis nullitate opponi non possit. num. 10. p. 308
- Cessio.*
Cessio in potentiores non dicitur, quando aliter recuperari non potest. n. 18. p. 368
Cessio nominis statim ac sit facta omne periculum transit in emptorem. n. 7. p. 69
Cessio bona fide facta in potentiores quando, &
- qualiter valeat. n. 15. p. 368
Cessio, vt fiat in potentiores, tria requiruntur, & quæ sint. n. 16. ibid.
- Cessionarius.*
Cessionarius, vt agat contra cedentem, qui promisit nomen debitoris exigibile, debet producere sententiam declaratoriam, qua fuit declaratum debitorem cessum non esse solvendum. n. 14. p. 441
Cessionarius si fuerit negligens in exigendo quomodo, & qualiter sibi præiudicet velque ad n. 9. p. 439. & 440
Cessionarius, vt agat contra cedentem procedere debet exactissima discussio nominis debitoris. n. 10. p. 440
- Cessionarius, vt agat contra cedentem debet debitorem facere carcerari, vel saltim, vt constet illum aufugisse, vel non inueniri. n. 11. ibid.
- Cessionarius debet sollicitè exigere, & qualiter. n. 12. ibid.
- Cessionarius, de quo in praesenti an sit persona legitima n. 29. & numeris seqq. p. 463
- Cessionarius, vt agat propter euictionem promissam, quid teneatur probare. n. 1. p. 439
- Chartula.*
Chartula quando dicatur, & nullam fidem facit. n. 35. p. 245
- Citatio.*
Citatio quando, & qualiter dicatur circumducta. n. 8. p. 257
Citatio facta domi qualiter fieri debeat. num. 12. p. 370
Citatio in criminalibus qualiter sit concipienda, & quæ continere debeat. n. 24. p. 117
- Citatus.*
Citatus in Ecclesia qualiter comparere teneatur, & an possit contumax iudicati. n. 14. p. 174
- Civis.*
Civis originarius alio se transferens ad habitandum, & testamentum ibi faciens, tenetur obseruare solemnitates loci conditi testamenti. n. 21. p. 343
Ciues possunt prohiberi ne aliquid faciant extra Ciuitatem. n. 12. p. 148
- Clandestinus.*
Clandestina coniugia, quando filios procreant legitos. n. 9. p. 182
- Clausula.*
Clausula in Breui Apostolico apposita (*Salvis in-ribus pro Monasterio*) quem effectum producat. n. 22. p. 266
Clausula ex nunc pro tunc, vel ex tunc pro nunc, verum importet retractionem. n. 32. p. 48
Clausula (*dummodo remaneant mille pro Episcopo*) à quo sit iustificanda. n. 20. p. 90
Clausula, quæ solita est apponi in officij concessione, & qualis sit. n. 47. p. 60
Clausula codicillaris in testamento inter liberos & ad pias causas intelligitur. n. 20. p. 320
Clausula (*ad habendum, &c.*) quid operetur in divisione. n. 30. p. 479
Clausula soluendi pensionem, siue beneficium habeat, siue non, quid operetur. n. 49. p. 87
- Clericatus.*
Clericatus non probatur per bullam beneficij, sed requiritur bulla ordinis. n. 25. p. 27
- Clericus.*
Clericus non deferens habitum, & tonsuram an-gaudet priuilegio fori. n. 28. p. 27
Clericus priuatus beneficio per sententiam an-possit ei renunciare. n. 7. p. 51
- Clericus*

Rerum & Verborum.

- Clericus ob delictum quando priuatur ipso jure, & quando per sententiam. n. 3. p. 50.
- Clericus ob patrem defendendum an possit aggressorem patris interficere, nec irregularitatem incurrat. n. 5. p. 119
- Et utrum si ob patris defensionem casualiter occidat alium extraneum. ibid.
- Et utrum habens bono animo ensen euaginatum irregularis efficiatur, si aliis percussus à socio moriatur. ibid.
- Clericus criminosus incapax est beneficij etiam iurispatronatus. n. 4. p. 14.
- Clericus carceratus in M. C. si opponat de Clericatu, & succumbat, non datur nouus terminus super Clericatu, sed fit relatio à M. C. ad S. C. quod secus si decretum sit ad fauorem Clerici, & ab eo appelletur. n. 11. p. 26
- Clericus remittitur ad Curiam Ecclesiasticam nulla obstante præscriptione temporis. n. 26. ibid.
- Clericus remittitur ad Curiam Ecclesiasticam per iudicem laicum, vñā cum actis, & processu. n. 7. p. 25.
- Clericus remissus apud iudicem Ecclesiasticum, quid agendum, si vult habere testes pro repetitis. n. 8. p. 26
- Clericus remittitur ad iudicem Ecclesiasticum sine vila ignominia. n. 9. ibid.
- Clericus detenus à iudice laico, & de facto condemnatus ad mortem, in quo teneatur Episcopus, si illum non petat. n. 17. p. 26
- Clericus tenetur declinate forum iudicis sacerdotalis, & quomodo. n. 18. ibid.
- Clericus suis exemplis remissionem petit ad iudicem competentem. n. 19. ibid.
- Clericus pauper remittitur ad Episcopum, expensis eiusdem Episcopi. n. 20. ibid.
- Clericus si alleget iudicem suspectum in Tribunalis S. C. tenetur facere depositum. num. 36. p. 427
- Clericus Beneficiatus fori priuilegio gaudet, licet habitum, & tonsuram non deferat. num. 31. p. 28.
- Clericus beneficiatus si non deferat habitum, & tonsuram an peccet mortaliter. n. 32. ibid.
- Clericus negotiando amittit priuilegium exemptionis à Gabellis. n. 3. p. 423
- Clerici tenentur soluere pro iure pasculandi in defensa Vniuersitatis, si locutus pro publicis oneribus. n. 4. ibid.
- Clerici tenentur ad leges laicales taxantes pretia rerum. &c. n. 5. p. 424
- Clerici, & exempti tenentur seruare leges laicales latas ob commune bonum, numer. 6. ibid.
- Clerici, & exempti sunt Ciues, & membra Republicæ. n. 41. ibid.
- Clericorum exemptio qualiter sit de iure diuino. n. 42. ibid.
- Clerici, & exempti, quando teneantur seruare leges civiles. n. 43. ibid.
- Clerici, & exempti, quando teneantur seruare leges Politicæ. n. 44. ibid.
- Clerici vñedentes falsis mensuris, an puniantur à iudice laico, an ab Ecclesiastico, num. 48. p. 429
- Clerici, & exempti tenentur ad ius exituræ, n. 49. ibid.
- Clerico sicuti suo Beneficio non priuatur sine causa, ita nec Monachus suo officio, num. 82. pag. 131
- Clericus carceratus per iudicem sacerdotalem non statim remittitur, sed datur terminus pro Clericatu probando. n. 24. p. 27
- Clericus non potest habere feudum. num. 10. p. 278.
- Clericus per Clericatum qualiter feudum amittat, & quando. n. 11. p. ibid.
- Clerici, & exempti tenentur ad ius prohibendi, quia non sunt gabellæ. n. 23. p. 426
- Clerici tenentur ad solutionem pro extirpandis locustis, &c. & à iudice laico compelluntur, n. 29. p. 427
- Clerici, & exempti tenentur ad tertium ius Regiae Dohanæ pro sustentandis tritemibus, num. 30. ibid.
- Clerici ut Ciues ligantur vi directiva, & coactiva legibus laicalibus, & quando, numer. 15. p. 425
- Clerici an sint Vassalli Principum sacerdotalium, n. 16. ibid.
- Clericus capturæ alicuius delinquentis an possit se immiscere absque irregularitatis periculo, &c. n. 12. p. 120
- Clericorum fructus ex beneficiis, vel patrimonialibus in Dohanam producti, non sunt immunes, n. 19. p. 436
- Clerici tenentur ad iura salinarum in Regia Dohana, &c. n. 46. p. 428
- Clerici Beneficiati quando teneantur ad Synodus accedere. n. 26. p. 272
- Clerici, & exempti non tenentur ad Gabellam impositam pro vnaquaque Carrocia duc. centum, & refertur decisio Matriti facta. n. 63. p. 431.
- Clerici ligantur lege laicali iusta, quando non nominantur in ea. n. 10. p. 124
- Codicillorum.*
- Codicillorum verba dicti quondam D. Horatij adducuntur. n. 9. p. 216
- Controversiæ status, de qua in præsenti propontitur. n. 10. ibid.
- Bonorum libertas, de quibus hic assumitur probanda. n. 11. ibid.
- Proximioris substitutio, de qua hic non fuit post mortem. D. Nicolai. n. 12. ibid.
- Collegium, Collegiatu.*
- Collegium sumptum pro corpore vero, quid significet, & quid pro corpore ficto. num. 19. p. 144
- Collegium, & cætus Aduocatorum, potuit impeditre alios aduocatos ne exercerent, quod ipsi faciebant, n. 20. ibid.
- Collegia licita, & illicita quæ sint, numer. 53. p. 254
- Collegia ad opera pia facta an requirant licentiam Ordinatij. n. 54. ibid.
- Collegia, & Congregationes nouæ qualiter permittuntur si tendant ad destructionem aliarum, n. 55. ibid.
- Collegia prohibita qualia sint, numer. 56. p. 255
- Collegia, Opificum licita sunt, numer. 10. ibid.
- Collegia licita iurisdictionem habent in pertinentibus ad Collegium. n. 11. ibid.
- Collegia licita commune habent æratium. n. 12. ibid.
- Collegium quomodo probetur licitum esse. n. 15. p. 138
- Collegium facientes sine licentia Principis, quomodo puniantur, n. 16. ibid.
- Collegij iura qualiter extinguantur, n. 17. ibid.
- Collegij priuilegia, ciusque statuta, quomodo telantur. Sff

Index

- Iantur à Principe. n. 18. ibid.
Collegij extinditio, qualiter renouari possit. n. 19. ibid.
Collegij Superiores debent attendere ad obseruantiam statutorum. n. 20. ibid.
Collegij iurisdictio consulibus, qualiter competit priuatiuè, vel cumulatiuè. n. 21. ibid.
Collegium Aromatariorum, & cuiuscumque artificij cur dicatur tale. n. 5. p. 136
Collegium quid requirat ad sui essentiam. num. 6. p. 137
Collegium conseruatur in uno, licet fiat ex pluribus. n. 7. ibid.
Collegij genus duplex est in materia nostra. n. 8. ibid.
Collegij finis, & utilitas multiplex est. num. 9. ibid.
Collegij locus amittitur per absentiam quinquennij. n. 27. p. 139
Collegialis utrum excludatur à Collegio propter stuprum. n. 28. p. 139
Collegia, opificum & artificum possunt statuta facere, & conuentiones. n. 1. p. 140
Collegium Artificum acquirit Ius prohibendi aliis, ne exerceant artem illam. numer. 3. p. 143
Collegij iura derogant iuri communi, & quando. n. 4. ibid.
Collegium qualiter differat à confraternitate. n. 8. p. 249
Collegiato mortuo sine parentibus succedit Collegium excluso fisco. n. 24. p. 138
Collegij constitutio, à quibus dependeat. num. 14. p. 137
Collegiis duobus vni permitti non debet. n. 12. p. 143
- Commendari.*
Commendari nemo debet inauditus. num. 43. p. 127
- Comessationes.*
Comessationes cur prohibitæ antiquitus. num. 6. p. 249
- Compater.*
Compater in subsidium tenetur alere Compatem. n. 22. p. 412
- Concessio.*
Concessio facta ob remunerationem meritorum est perpetua. n. 13. p. 34
Concessio facta si non dicitur ad modum feudi, censemur in allodium. n. 39. p. 37
Concessio pro se, & hærede, an extendatur ultra primum hæredem. n. 56. p. 337
- Concilium.*
Concilium Tridentinum *sess. 24. de reformatione, c. 20.* ne causæ in prima instantia per Iudices superiores auocentur, & utrum hoc locum habeat in omni Iudice Ecclesiastico. num. 4. p. 206
Concil. Trident. in Gallia est receptum. n. 27. p. 188
Concilium Trident. *sess. 22. cap. 50. de reformat. & sess. 24. cap. 10. & sess. 13. cap. 1.* explicatur. n. 66. p. 129
Qui fecerit per plures annos Concio, & dimidia quadraginta annos an possit ad Officium discreti promoueri; Et an haec possint vñiri. n. 6. p. 53.
- Conclauistæ.*
Conclauistæ quid debeant seruare pro transference pensionibus. n. 38. p. 92
- Conclusio.*
Conclusio iuris, & Illustrissimus Dominus Nuntius Apostolicus laudatur. n. 20. p. 104
- Conclusio, & sententia æquiparantur, & ideo sententia lata contra mortuum, post conclusum in causa est valida. n. 123. p. 350
Quod declaratum non esse verum. num. 124. ibid.
Conclusio totius, quod diximus, affertur. n. 40. p. 37
Conclusio, & sententia æquiparantur. num. 6. p. 372
Conclusio, & sententia solum differunt quoad reconvencionem proponendam num. 7. ibid.
- Condicio.*
Condicio, & pactum in donatione appositum, facta Monacho, ut nihil acquiratur Monasterio non est turpis, & contra bonos mores. n. 50. p. 270
Condicio, de qua *suprà* non est impossibilis. n. 51. ibid.
Condicio impossibilis quid operetur apposita in contractibus, & quid in ultimis voluntatibus. n. 52. ibid.
Condicio alternativa si sine filiis, aut ab intestato quomodo verificetur. n. 3. p. 494
Condicio alternativa sufficit si adimpleatur in una parte tantum. n. 4. ibid.
Condicio alternativa resoluitur in continuam, & qualiter. n. 5. ibid.
Conditionis adimplementum quando debeat fieri, ut transmittatur actus. n. 21. p. 274
Condicio in futurum euentum qualiter adimpleatur. n. 22. ibid.
Condicio, vel pactum, ut nihil acquiratur Monasterio, quem effectum habeat secundum Bart. q. 12. n. 30. p. 267
Condicio nuptiarum, an habeatur pro non scripta fauore Religionis. n. 18. p. 466
Condicio voluntaria, & necessaria qualis sit. n. 15. p. 409
Condicio faciendi testamentum non verificatur, si quis moritur cum testamento nulliter facto. n. 28. p. 497
Condicio alternativa resoluitur, & quando. n. 15. p. 495
Condicio alternativa fauore filiorum qualiter resoluitur. n. 16. ibid.
Conditione non adimplenta in forma specifica, & in totum, sed pro parte, nihil est adimpletum, & tota corruvit. n. 59. p. 95
Condicio disiunctiva an coniungatur ratione filiorum. n. 24. p. 496
Condicio (*si sine liberis*) non procedit in contractibus. n. 7. p. 495
Condicio apposita in donatione, ut nihil acquiratur Monasterio valet. n. 8. p. 276
Conditione non adimplenta in forma specifica, & in totum, sed pro parte, nihil est adimpletum, & tota corruvit. n. 59. p. 95
Condicio alternativa qualiter sit verificanda, & quid fauore filiorum. n. 18. p. 496
Condicio si decesserit sine liberis, utrum deficiat per existentiam foeminae, numer. 40. p. 218
Condicio apposita post reservationem pensionis non operatur, sicuti si apponatur in principio. n. 49. p. 94
Condicio necessaria quæ inest legato qualis sit, n. 11. p. 409
Condicio apposita in praesenti an aliquid operetur, & quando. n. 24. p. 275
Condicio vitiosa an legato, vel contractu quando vitietur, vel vitiet. n. 23. p. ...
Condicio si sine liberis non habet locum in substitutione

Rerum & Verborum.

stitutione facta in contractibus. n. 11. p. 495
Confessarius.

Confessarius an possit absoluere vigore ratificationis Superioris. n. 13. p. 290
Confessarius semel approbatus si absque iusta causa suspendatur, suspensio est nulla. num. 147.
p. 290
Idque tam in confessario regulari, quam saeculari. n. 15. ibid.

Confessarius approbatus sine examine poterit ad libitum reuocari. n. 16. ibid.

Confessarij approbatio sine iusta causa non potest reuocari. n. 17. ibid.

Confessarij approbatio non est necesse, vt fiat in scriptis. n. 18. p. 291

Confessarius semel approbatus sine causa neque validè, neque licite potest reuocari à confessionibus. n. 4. p. 289

Confessarij approbatio sine examine facta semper reuocari poterit, secus si fiat prævio examine. n. 9. p. 290

Confessarius dubitans de sua iurisdictione quid agere debeat. n. 10. ibid.

Confessarij approbatio à Trid. requisita non est gratia propriè dicta. n. 6. p. 290

Confessio.

Confessio spontanea qualiter relevet. num. 16.
p. 492

Confessio extra judicialis qualiter probanda. n. 7.
p. 400.

Confessio de recepto de qua in praesenti cur facta fuerit. n. 4. p. 302

Confessio exulis de fractura exilij an noceat fidei iussori. n. 46. p. 178

Confessio iudicialiter facta an possit declarari, & interpretari ex interuallo. n. 9. p. 73

Confirmatio.

Confirmatio electionis qualiter fieri debeat. n. 93.
p. 132

Confirmatio electionis quando dicitur facta, vel non. n. 74. p. 130

Confirmatio electionis quanto tempore differri possit. n. 75. ibid.

Confirmatio electionis qualiter sit facienda per confirmantem. n. 5. p. 123

Confirmatio electionis interdum dilatatur, & quando. n. 27. p. 125

Confirmatio an presumatur per exercitium biennij in officio. n. 106. p. 133

Confirmatio electi qualiter facienda. num. 29.
p. 126

Confirmatio electionis quando fieri debeat. n. 24.
p. 125.

Confirmatio non est gratia, sed iustitia. num. 37.
p. 126

Confirmari debet quis de necessitate. n. 38. p. 127

Confirmatio electionis quando censeatur facta. n. 19. p. 124.

Confirmatio electionis an, & quando habeatur pro ratihabitione. n. 20. ibid.

Confirmatio electionis quibus verbis habeatur. n. 21. ibid.

Confirmator.

Confirmator an possit cassare electionem ex aliquo priuilegio. n. 108. p. 133.

Confraternitas.

Confraternitas quid sit. n. 7. p. 249

Confraternitas Terræ Iuliani aggregata Congregationi S. Ioannis decollati de yrbe an sit validè aggregata. n. 50. p. 254

Confraternitas vna tantum sub eodem nomine debet aggregari Romæ. n. 51. ibid.

Int. Caponi Discept. Forens. Tom. II.

Confraternitas S. Mariæ succurre misericordia Auersæ, quid opponat contra confraternitatem Terræ Iuliani. n. 52. ibid.

Confraternitas quando locus pius non sit. n. 15.
p. 249

Confraternitas laicorum in Ecclesiis Regularium, an subjiciatur Episcopo. numer. 16.
p. 250

Confraternitates, & Congregationes eriguntur cum autoritate Episcopi. n. 17. ibid.

Confraternitatum bona qualiter tractentur. n. 18.
ibid.

Confratres semper sunt laicalis iurisdictionis si laici sint. n. 19. ibid.

Confraternitates quando visitet Episcopus. n. 20.
ibid.

Confraternitates sub immediata protectione Regis non visitat Episcopus & quid si in aliquo statu non sit Rex. n. 21. ibid.

Confraternitas Terræ Iuliani maximum accepit argumentum tempore revolutionis Regni. n. 43. p. 253

Confraternitates laicorum qualiter aggregentur Archiconfraternitatibus urbis Romæ. num. 44.
p. 253

Confraternitatis aggregatio quæ requirat. n. 45.
ibid.

Confraternitatis Aggregatio de qua in praesenti qualiter processerit. n. 46. ibid.

Confraternitas item Iuliani qualiter aggregata Romæ. n. 47. ibid.

Confraternitas Terræ Iuliani contravenit praecipitis Curiæ Episcopalis Auersanæ. num. 48.
ibid.

Confraternitates, & Collegia quando approbentur. n. 9. p. 249

Confraternitates quando improbentur. num. 10.
p. 249

Confraternitates quando eriguntur sine licentia Episcopi, & quando illa requiratur. num. 11.
p. 249

Confraternitates quædam sunt laicales, quædam Ecclesiasticae. n. 12. p. 249

Confraternitas sanctissimi Sacramenti erigi potest in qualibet Parochiali. n. 58. p. 255

Confraternitatum origo unde coepit. num. 4.
p. 248.

Confraternitas dicitur propriè sodalitas. num. 2.
ibid.

Confraternitates Cathedralium visitant Episcopi cum adiunctis. n. 23. p. 250

Confraternitatibus pluribus concurrentibus, quæ præfatur. n. 24. p. 251

Confraternitates extra urbem regulantur, prout illæ de verbe. n. 25. ibid.

Confraternitates sanctissimi Sacramenti ubique possunt erigi, & gaudent, prout illa de Minerua. num. 26. ibid.

Confraternitates sancti Francisci, & S. Augustini à quo sint institutæ. n. 27. ibid.

Confraternitates non possunt etigi in Ecclesiis Regularium. n. 28. ibid.

Confraternitatum officiales qualiter sint eligendi. n. 29. ibid.

Confraternitates qualiter Congregari valeant, & & qua licentia. n. 30. ibid.

Confraternitas laicorum non potest tenere sanctissimum, neque 40. horarum orationem imponere. n. 31. p. 252

Confraternitas laicorum non possunt iura Parochialia exercere. n. 32. ibid.

Confraternitates an, & quando ad processiones

Sff 2 vocem

Index

- vocentur, & qualiter. n. 33. ibid.
Confraternitates laicorum ad processiones sanctissimi possunt compelli, & qualiter. num. 34. ibid.
Confraternitates laicorum in suis Ecclesiis an possint prædicari facere, &c. n. 35. ibid.
Confusa.
Confusa esse prius diuidenda, ut cognoscantur, omni iure probatur. n. 1. p. 351
Confusio.
Confusio artium tollit iustitiam distributiuam. num. 11. p. 143.
Congregatio.
Congregatio, & confraternitas vna tantum erigi potest in quacumque ciuitate, villa, vel oppido eiusdem nominis. n. 57. p. 255
Congregatio sancti Iuonis in Ecclesia Sanctorum Apostolorum impedituit aliam in domo professi Societatis Iesu. n. 59. ibid.
Congregatio, & confraternitas non potest à primo instituto decedere. n. 36. p. 252
Congregatio terræ Iuliani quem sibi adscripsit titulum, an possit mutare. n. 37. p. 252
Congrua.
Congrua Coadiutoris Parœcialis quanta sit ex bulla Pij V. n. 48. p. 87
Coniectura.
Coniecturæ ad excludendum maritagium pro Monachatu quales sint. n. 5. & 6. p. 460
Coniuges.
Coniuges de communi consensu vouentes, si miscantur simul proles est illegitima. n. 7. p. 180
Coniurationem.
Coniurationem factam contra Principem non tenetur reuelare ille qui non est subditus. n. 6. p. 101
Consensus.
Consensus in actu dupliciter requiri potest. n. 9. p. 209
Consensus Patronorum simultaneus, & collegialis, an requiratur de necessitate, ut Iuspatronatus dicatur gentilitium, & in capita competat, & num. sequenti. n. 15. p. 5.
Conseruatio.
Conseruatio honorum in familia quomodo, & qualiter fuerit à testatore in praesenti considerata. n. 85. p. 224
Conseruatoria.
Conseruatoria ad quem finem ordinata, n. 18. 19. & 20. p. 461
Constitutio.
Constitutio Regularium, quando dicitur odiosa, & quando favorabilis. n. 85. p. 131
Constitutio Regni Neapolitani, de matrimonii publicè contrahendis, non meretur allegari in praesenti. n. 26. p. 188.
Constitutio Synodalibus contra matrimonium clandestinè contrahentes, consulentes, & auxiliantes. n. 11. p. 258
Constitutio Regni sancimus quoad matrimonia clandestina explicatur, numeris 19. 20. 21. 22. & 23. p. 202. & seq.
Constituti clausula transfert simul Ciuilem, & naturalem possessionem. n. 27. p. 72
Ex Constitutionibus eiusdem Religionis post electionem discretorum jam factam, nihil potest innovari. n. 9. p. 53
Constitutio Regni scire volumas, adducitur. n. 30. p. 364.
Consuetudo.
Consuetudo & præscriptio quando detur. num. 2. p. 146
- Consuetudo in facultatiis datur posita contradictione, & quando. n. 3. ibid.
Consuetudines Neapolitanæ pro bonis sitis intra districtum ligant exteris in eorum dispositionibus, tam actiue, quam passiue, cum consuetudines sint reales, & non personales, & in rem, non in personam loquuntur. n. 22. p. 343.
Et plenius, num. 15. p. 342.
Quod secus foret, quando de personis loquerentur, & num. 23. p. 343
Consuetudines ligant manus mulieris in morte, sed in vita minimè, si non sit forensis. num. 6. p. 352
Consuetudines Neapolitanæ. feudalia non comprehendunt. n. 55. p. 345
Consuetudo honestatem permittens qualiter seruanda. n. 10. p. 141
Consuetudo quam habeat vim, & quem effectum producat? n. 16. p. 148
Continentia.
Continentia causæ plures effectus producit. n. 25. p. 238
Continentia causæ pluribus modis dici solet, num. 15. p. 237
Continentia causæ in aliquibus casibus non datur. n. 16. p. 237
Continentia causæ maxima est exceptio, impediens litis ingressum. n. 11. p. 237
Contractus.
Contractus, de quo in praesenti nullam continet usuræ suspicionem. n. 33. p. 239
Contractus ratione incertitudinis multa permittit. n. 5. p. 330
Contractus conditionalis transmittitur conditione pendente, sed non acquiritur. num. 12. p. 276.
Contractus à principio nulliter celebratus, an per ratificationem validus efficiatur. num. 11. p. 308
In contractu dictio, &, coniungit principaliter, dictio, cum, accessoriæ. n. 23. p. 6
Contrahens.
Contrahens debet seruare statuta loci contractus, licet aliter in loco originis statuatur. n. 17. p. 343
Contrahens seruata forma Statuti Ianuensis, & presumitur in dubio pro validitate contractuum originis domicilium deseruisse, num. 10. & 11. p. 342
Controuersia.
Controuersia, de qua hic, quomodo differat ab alia, de qua in facto. n. 31. p. 218
Contumacia.
Contumacia non accusatur, nec in contumaciam proceditur posito Procuratore. n. 9. p. 257
Conuentus.
Conuentus vigore apochæ bancalis in opposita exceptione non numeratæ pecuniae an possit audiri, nullo facto deposito. numer. 80. pag. 80
Copula.
Copula facit sponsalia in matrimonium transire. n. 21. p. 184
Zangeri locus adducitur singularis. num. 22. ibid.
Thomas Triuanus decis. 9. adducitur in puncto post Concilium. n. 23. ibid.
Iohannes Petrus Binius post Concilium. num. 24. ibid.
Correctores.
Correctores locorum quando ius acquirant, &c. num. 40. p. 127
Corre

Rerum & Verborum.

Correspective.

Correspective actuum quid operetur, & quando talis dicatur. n. 82. p. 223

Craueta.

Craueta consilium explicatur. n. 42. p. 59

Creditor.

Creditor in alternatiis facta electione in uno, an sibi praejudicet sibi in altero. n. 11. p. 67

Creditori semper datur electio exercendi illud, quod velit. n. 12. ibid.

Creditor in actione personali cogit feudarium ad vendendum feodium. n. 58. p. 345

Creditores mariti super fructibus dotis quando habeant executionem & quando non. num. 19. p. 305

Creditum.

Creditum Principissae quantum sit. numer. 2. p. 384

Crimen.

Crimen læse Majestatis an proditionis dicatur committere ille, qui molitus est contra extraneum Principem, mediis subditis ut non subditis. n. 4. p. 105

Crimen læse Majestatis, & rebellionis an dicunt commissum à non subdito quando sollicitat subditos Imperatoris, vel alterius Principis ad rebellionem. n. 3. p. 101

Crimen læse Majestatis non subditus non committit, & propterea non tenetur ad penam dicti criminis, neque ad alias penas commissi delicti, nisi fuerit inuentus in territorio in quo deliquit. num. 4. ibid.

Crimen læse Majestatis committens si non sit subditus Principem offendendo, ab eo puniri non potest, & multo minus erit puniendus sit si ipse non offendit, sed alium sollicitauit. n. 5. ibid.

Crimen læse Majestatis, & rebellionis non potest committi nisi per subditudinem. numer. 1. p. 100

Crimen siue ex se siue per alium committi faciens eadem pena puniri debet, & ratio. num. 6. p. 106

Crimen læse Majestatis an committatur ab illo qui non est subditus. n. 1. p. 105

Crinimis peculatus pena quæ sit? numer. 13. p. 482

Curator.

Curator hereditati quando detur. numer. 41. pag. 482

D

Debita.

Debita contracta in Casali Niuani. num. 3. p. 32.

Debiti corpus qualiter constare debeat. num. 10. p. 492

Debitor.

Debitor quando possit non acquirere in fraudem creditorum. n. 4. p. 454

Debitor an, & quando possit repudiare hereditatem in fraudem creditorum. n. 5. ibid.

Debitor pro obligatione decennio elapsa confecta non potest sine citatione vigore ritus conueniri, & exequi nisi praecedente citatione ad dicendum causam quare non debet obligatio incusari, vel exequi. n. 126. p. 350

Debitor dicitur exigibilis, quando eius bona possunt adiudicari. n. 15. p. 441

Debitores virtute apochæ bancalis, negantes,

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

eorum esse subscriptas manibus, hoc constitutum puniuntur pena ducatorum decem pro centenario. n. 8. p. 78

Debitores conuenti vigore apocharum bancalium audiri non possunt nisi in vinculis, vel facto deposito. n. 2. p. 77

Debitor principalis in iudicio assistens an citandus. n. 7. p. 415

Debitore decedente intra biennium, si proposuit in vita exceptionem non numerata pecunia hæredi competit in perpetuum, si pupillus sit, seu minor. n. 7. p. 75

Debitore decedente intra biennium, si non proposuit exceptionem non numerata pecunia, talis exceptio transit ad hæredem, qui tenetur eam proponere intra tempus, quod restabat. num. 8. ibid.

Decisio.

Decisio Curiæ Archiepisc. Neap. in Causa di-
cti proditorij adducitur qua fuit determinatum non gaudere summum, qui committit homicidium in tali qualitate. n. 11. p. 97

Decisio Grammatici 100. in gradu reclamationis fuit reuocata. n. 59. p. 430

Decisio Rotæ coram Metlino in Neapolitana, & Toletana matrimonij adducitur. n. 4. p. 287

Decis. D.Prefid.de Franch. decis. 63. non applicabilis casui, quo mater fuit instituta in legitima, fratribus præteritis ex diuersitate specierum. num. 48. p. 450

Decisio in causa Capituli Barense cum Girotta de Roberto diuersa à facto huius causæ. n. 49. p. 450

Decisiones Regentis Sanfelicij, & Regentis Capycij Latro, de hac materia loquentes, quomodo intelligantur. n. 21. p. 266

Decis. Reg.Sanfelic. 152. declaratur. n. 22. p. 80

Decisiones Mastrilli 132. & Castilli 59. expli-
cantur. n. 11. p. 318

Decisum.

Decisum quid si non semper est obseruandum, sed quid decidi debebat est perscrutandum. n. 3. p. 307

Declaratio.

Declaratio facta solutionis de qua in præsenti qualiter sit facta. n. 5. p. 302

Declaratio, de qua in præsenti quando facienda. n. 3. p. 302

Declinare.

Declinare iudicium, & iurisdictionem iniquum, & temerarium est. n. 7. p. 206

Decretum.

Decretum Sacrae Congregationis quid deciderit in præsenti, & quare. n. 24. p. 279

Decretum exequitur contra hæredem non citatum quando transiuit in rem iudicatam. n. 11. p. 416

Decretum S.C. per quod fuit dictum renouentur banna pro venditione Status Terræ Nouæ est nullum cum reu. Quia fuit prolatum contra hereditatem iacentem nemine auditio, & Curatore non dato, num. 110. & num. 121. & quia contra mortuum, num. 122. p. 350

Decretum prædictum igitur S. C. per quod fuit ordinatum, quod renouentur banna fuit (repetita reuerentia) fuit, & est nullum. n. 131. p. 350

Decretum Collateralis Consilij post bandum. n. 4. p. 136

Decreto Domini Planetti facto, nullum alium habemus contraactum celebratum. num. 23. p. 238

Index

- Decretum præambuli in beneficium hæredis instituti fuit, & est nullum. n. 106. p. 348
Decretum contra mortuum, an exequatur contra possessorem. n. 9. p. 415
Decretum requirit pro forma perfectam, & integrum extinctionem ad hoc, ut obseruetur. n. 52. p. 94
Decretum Domini Planetti, ponderatur. n. 18. p. 237
Decretum latum à M. C. refertur. n. 3. p. 161
Defensio.
Defensio est de iure naturæ, &c. n. 8. p. 131
Defenditur opinio ex impugnationibus. num. 17. p. 274
Delegati.
Delegati confirmatio, vel iudicis inferioris an sufficiat pro statuti obseruantia. numer. 3. p. 140
Delictum.
Delictum per aliam committi faciens in aliquo loco vbi mandans non reperitur, an in eodem loco ipsum delinquisse censetur. n. 2. p. 105
Delictum in committendo, vel in omittendo qualiter differat. n. 2. p. 58
Delictum nominantis an, & quando noceat nominato. n. 37. p. 335
Delictum nominantis non sequuta condemnatio non nocet nominato n. 38 p. 335
Delictum Patris in officio quando præiudicet filio nominando. n. 32. p. 335
Delictum factum de iure municipali, an tollat pœnam Baroni n. 19. p. 435
Delinquens ratione delicti sortitur forum in quo deliquit. n. 8. p. 102
Delicto in genere probato quid M. C. iusserit. n. 2. p. 168
Delicti qualitas quæ inest principali, complicibus qualitatis scientiam habentibus etiam inesse dicitur. n. 12. p. 107
P. Diana.
P. Diana, part. 4. resol. 17. tract. 2. commendatur. n. 6. p. 119.
Diclio.
Diclio, ut supra, quomodo, & qualiter intelligatur. n. 84. p. 224
Diclio in perpetuum quid importet. numer. 21. p. 472
Diclio (diclis, & antediclis) qualiter, & quomodo referat ad præcedentia. n. 29 p. 218
Diclio (in infinitum) quid operetur. numer. 30. ibid.
Diclio disiunctiva quando stare debet in propria significacione. n. 21. p. 496
Diclio (quomodolibet) qualiter sumatur, & quid importet in iure. n. 58. ibid.
Diclio (dictum) est personalissima, & non extenditur ad aliud. n. 54. p. 22
Diclio per interim quid importet, & quid in materia electionis. n. 22. p. 124
Diclio disiunctiva propriè stare debet, & quando. n. 14. p. 495.
Diclio (ac) qualiter sumatur in iure numer. 57. p. 95
Diclio (quomodolibet) qualiter sumatur, & quid importet in iure. n. 58. ibid.
Diclio (in tali casu) quid operetur. numer. 91. p. 225.
Diclio (una cum) copulatiuam coniunctionem an designet, & quænam sit eius natura? n. 17. pag. 5.
Diclio (cum) magis coniungit, quam dictio, & num 18. p. 5
- Dictio, cum, una, simul, & similares, ita copulant, & æqualem præbeant facultatem vni, quam alteri parti. n. 19. p. 6
Dictio, cum, si ponatur inter res adeo diuersas, ut vna alteri accedere non possit, tunc principali, & non, accessoriè coniungit, numer. 20. ibid.
Dictio (cum) posita inter personas, in ultimis voluntatibus coniungit principaliter, non accessoriè. n. 21. ibid.
- Dies.*
Dies certa interpellat pro homine. n. 6. p. 67
Dies certa magis interpellat, quam extra iudiciale petitio. n. 7. ibid.
Dies incertus quando faciat actum conditionalem. n. 4. p. 407
- Differentia.*
Differentia inter Clericum Beneficiatum, & Regularem Officialem in ordine ad priuationem ab officiis, &c. n. 83. p. 131
Differentia inter translationem feudi, & officij. n. 32. p. 36
- Difficile.*
Difficile moraliter impossibile dicitur in iure. n. 18. p. 170
- Dilatio.*
Dilatio data ad dotem soluendam, si sit necessaria, vel voluntaria, quem effectum producat. n. 18. p. 283.
- Dilectio hæredis, vel substituti an operetur reciprocum,* n. 15. & 16. p. 476
- Diœcesis.*
Diœcesis Episcopi est loco territorij. num. 30 p. 176
- Discipulus.*
Discipulus conductus à Magistro pro certo tempore an possit ante tempus recedere. num. 16. p. 141
- Dispensatio.*
Dispensatio super statutis artificum qualiter possit fieri. n. 5. p. 140
Dispensatio an requirat causam publicam in Pa-pa dispensante. n. 43. p. 246
- Dispositio.*
Dispositio facta de personis incertis qualiter intelligatur. n. 6. p. 457
Dispositio facta sub conditione, sub contraria conditione videtur reuocata. n. 20. p. 266
Dispositio refertur facta per quondam Princissam. n. 3. p. 384
Dispositio pia est amplianda, & extendenda n. 28. p. 463
- Disputatio.*
Disputatio antiqua inter Bartolum, & Baldum. n. 1. p. 310
- Dimisio.*
Dimisio huius responsionis affertur. n. 11. p. 17
Dimisio quando censetur fideicommissum renuntiatum. n. 34. p. 480
- Doctor.*
Doctor Carolus Bigotti laudatur, & eius occasione Ill. D. Reg. Tappia, D. Preses Merlinus, & Ill. Dux Diani, collaudantur. n. 7. p. 420
Doctores qui de hoc legato loquuntur, adducuntur in præsenti. n. 30. p. 413
Doctoris dictum qualiter, & quando recipiendum. n. 19. p. 496
- Dohana.*
Dohana qualiter appellatur; & quid sit? num. 2. p. 419
Dohanae plures sunt partes, seu iura conflantia vnum totum, & quæ sint dicta iura? n. 4. ibid.
- Dohanae.*

Rerum & Verborum.

Dohanæ iustitia vnde sumatur? n. 4. ibid.
Dohanæ iura non sunt gabellæ, & quare. n. 74.
p. 432

Dolus.

Dolus in cessione in potentiores præsumitur cef-
sare si actio sit indubitabilis, secus si dubitabilis,
& litigiosa. n. 95. p. 348
Dolus in legibus fraudandis; quando considera-
tur. n. 19. p. 425.

Domicilium.

Domicilium, vel quasi domicilium qualiter con-
trahatur ad finem contrahendi matrimonium,
n. 3. p. 287

Domiciliij mutatio quando, & qualiter præsuma-
tur. n. 16. p. 371

Domicilium mariti intelligatur de domicilio ha-
bitionis, non originis, n. 31. & 32. p. 343.
& 344

Licet alij dixerint, quod quando coniuges
sunt eiusdem originis, domicilium intelligi
in communi loco originis, non habitationis.
n. 33. p. 344

Quod tamen declaratur, vt semper maritales
contractus, quamvis fiant in domicilio vxo-
ris legibus tamen domiciliij viri regulantur.
n. 34. ibid.

Domicilium.

Domicilium quid, & quale sit, n. 17. p. 278
Domicilium triplex, naturale, commune, & acci-
dентale. n. 18. ibid.

Domicilium ut quis sortiatur, quid requiritur.
n. 19. p. 279

Domicilium contrahitur memento; & quando.
n. 20. ibid.

Domiciliij translatio quando facit nouum acquiri.
n. 21. ibid.

Dominium.

Dominium, & possessio rerum donatum qualiter
transeat vigore donationis, & quid posito
const. n. 7. p. 242

Donatarius.

Donatarius, & creditor causa dotis qualiter con-
currant. n. 11. p. 385

Donatarius uniuersalis an, & quando habeatur
vti hæres. n. 16. p. 386

Donatarius an, & quando teneatur ad debita
donantis. n. 5. p. 382

Donatio in fraudem quando, & qualiter præsu-
matur. n. 6. ibid.

Donatarius conuenit directè antequam discu-
tiatur quantitas resuaria. n. 7. ibid.

Donatio.

Donatio particularis quando dicatur, & quando
vniuersalis. n. 8. ibid.

Donatio non inficiatur per hoc quod in Proto-
collo non adest. n. 32. p. 244

Donatio facta à Nouitio, de quo in præsenti,
continet conditionem, si perfuerauerit usque
ad mortem in Religione. n. 19. p. 266

Donatio pro Monasterio construendo an valeat,
& quid in legato. n. 2. p. 298

Donatio reuocabilis dicitur, si fiat ad certum fi-
nem, fine cessante. n. 3. ibid.

Donatio non obstante iuramento, reuocabilis
est, si fiat ad certum finem. n. 4. ibid.

Donatio facta pro ingressu ad Monasterium, re-
uocatur si non ingrediatur. n. 6. p. 298

Donatio facta pro ingressu Monasterij reuocabi-
litas per dotationem deinde. n. 7. ibid.

Donatio, de qua hic, qualiter operetur effectum.
n. 8. p. 273

Donatio ob superuenientiam filiorum reuocatur,

& qualiter.

num. 9. p. 299

Donatione facta per Fratrem Franciscum Mo-
nasterio, sanitatis nullum ius fuit quæsitum Mo-
nasterio, vel quæsitum, sed non perpetuum,
n. 24. p. 266.

Donatio in fauorem tertij quando reuocetur.
n. 23. p. 275

Donatio facta per matrem filiis an, & quando
præjudicet cæteris. n. 5. p. 452

Donatio omnium bonorum præsentium, & futu-
rorum quando inualida. n. 21. p. 243

Donatio omnium bonorum præsentium, & futu-
rorum valet reseruato usufructu, num. 22.
ibid.

Donatio facta, aut renunciatio cum licentia Su-
perioris Abbatis nullius valet. n. 23. ibid.

Donatio de qua in præsenti valet, licet ad quan-
dam scripturam remittatur. n. 25. p. 244

Donatio est contractus, & qualis. n. 14. p. 470

Donatio facta à minore cum iuramento, an, &
quando conualidetur. n. 9. p. 264

Donatio ab ingrediente Monasterium, quas re-
quirit solemnitates. n. 4. p. 272

Donatio Fratris Francisci qualiter facta fuerit,
n. 2. ibid.

Donatio facta contemplatione matrimonij, an
differat ab illa, in qua vocantur masculi, & ab
illa, in qua adest prohibitio alienandi, n. 24.
& 25. p. 478

Donatio propter nuptias qualiter lucretur mul-
lier. n. 20. p. 284

Donatio facta sub conditione Monacho in pri-
mo Monasterio, an transcat ad secundum Mo-
nasterium, n. 20. p. 274

Donatio reuocatur ob ingratitudinem quod po-
terit fieri per pactum, n. 28. p. 244

Donatio facta à Patre filio cum clausula ex nunc
pro tunc quid operetur, n. 33. p. 48

Donatio facta par Nouitium minorem 18. annis
subiacet solemnitatibus minotum, numer. 14.
p. 265

Donatio facta per Nouitium minorem annis, 18.
nulla est sine decreto Iudicis. n. 6. p. 263

Donatio facta filio in stabilibus, vel in pecunia,
quem effectum producat. n. 5. p. 281.

Dos.

Dos soluta filio iussu patris an, & quando obli-
gentur bona patris. n. 2. p. 281

Dos Principissæ Hieracis quanta, & ubi cautelata
fuerit. n. 1. p. 384

Dosis promissio incerta valet & quando. num. 8.
p. 305

Dosis permutatio quando permittatur mulieri.
n. 12. p. 299

Dos Principissæ qualiter sit restituenda. num. 8.
p. 402

Dos promissa à Patre vt se viuo non exigatur
valer, n. 9. p. 303

Dosis promissio cum pacto ne inuitus dare co-
gatur valet, &c. n. 10. p. 304

Dos vti ius vniuersale comprehendit bona extra
districtum, n. 27. p. 343

Dotes illustr. Principissæ sunt intra districtum.
n. 28. ibid.

Dosis constitutio promissa in successione conse-
quenda utrum valeat, & habeat secum antefatii
obligationem, num. 2. p. 441

Dosis permutatio permittitur in utilitatem mu-
lieris, n. 14. p. 299

Dosis promissio super hæreditate viuentis absque
illius consensu nulla est, n. 9. p. 442

Dosis constitutio nulla dicitur, si consistat in
pacto

Index

pacto de succedendo, num. 10. ibid.
 Dotis promissio conditionaliter facta, quem pre-
 ducat effectum, n. 12. p. 442
 Dotis constitutio est contractus, qui re contra-
 hitur, n. 13. p. 443
 Dos non soluta nulla oritur oligatio antefati,
 n. 16. p. 443
 Dotis promissio à socero facta potest remitti in
 sui arbitrium. n. 6. p. 303
 Dos non eodem modo datur pro matitaggio, ac
 pro monachatu. n. 3. p. 456
 Dos maior datur nuptiæ, quam moniali, num. 4.
 ibid.
 Dotis restitutio in Monte Scribarum Neapoli, an
 sit restituenda, & quando, n. 21. 22. & 23. p. 466.
 & 467
 Dos data à Moniali primo Monasterio, quid
 agendum si transeat ad secundum, numer. 18.
 p. 274
 Sacra Rota Romana adducitur in præsentia. n. 19.
 ibid.
 Dotis promissio quando soluenda per promis-
 tentem de quo in præsenti, n. 2. p. 302
 Dos non debetur pendente lite super nullitate
 matrimonij, & quando, n. 16. p. 202
 Dotatio.
 Dotatio unica sufficit, si agatur de succedendo
 Collateralibus, n. 3. p. 452
 Dubium.
 Dubium statutæ, & Gratia in favorem. Ciuitatis,
 qualiter interpretetur, n. 60. p. 430
 Ducens.
 Ducens aliquem ad locum ut occidatur ab alio,
 an gaudeat immunitate. num. 8. p. 110
 Duo.
 Duo requiruntur pro Apostasia formata, & quæ
 sint, n. 14. p. 103

E

Ecclesia.
 Ecclesia an sit in territorio sacerdotali Prin-
 cipis, n. 3. p. 172
 Ecclesia exempta an sit in diœcesi, num. 27.
 p. 176
 Ecclesia S. Blasij maioris impediuit Neapoli aliam
 Ecclesiam eiusdem nominis in questuando, n. 61. p. 255
 Ecclesiam esse Collegiatam quomodo probetur, n. 1. p. 300
 Ecclesia quando, & qualiter dicatur de poten-
 tioribus, n. 25. p. 360
 Ecclesia, ut Collegiata dicatur qualiter consti-
 tuatur, n. 3. p. 300
 Ecclesiam esse Collegiatam, an probetur ex elec-
 tione Archipresbyteri, n. 4. ibid.
 Ecclesiam esse Collegiatam, an possit probari per
 testes, n. 11. p. 301
 Ecclesiam esse Collegiatam an probent enuncia-
 tiæ antiquæ? n. 12. p. 301
 Ecclesiam esse extra Principis territorium de-
 claratur, n. 19. p. 175
 Primo Generaliter & late. n. 20. ibid.
 In favorabilibus, n. 21. ibid.
 Quo ad situum, n. 22. ibid.
 Ecclesiam ingreditur Princeps laicus contra
 facinorosos ad plures effectus. n. 15. p. 174
 Ecclesia qualiter sit in territorio, sed non de
 territorio, n. 10. p. 173
 Ecclesia qualiter dicatur intra ambitum sacerdo-
 talem, n. 11. p. 174

Ecclesia qualiter sit extra iurisdictionem Princi-
 pis laici, n. 8. p. 173
 Ecclesia non præfertur filiis, & quando, num. 45.
 pag. 498
 Electio, Elector, Eleitus.
 Electio facta per vim illatam electoribus irrita-
 tur, num. 88. p. 131
 Electio quando non interuenit metus, vel vio-
 lentia, n. 89. p. 132
 Electio personæ incertæ de certis quid operetur,
 n. 24. p. 487
 Electio tribus modis poterit confirmari, & qua-
 liter, n. 25. ibid.
 Electionis confirmatio an dicatur facta per hoc,
 quod superior habet illam gratam, num. 1.
 p. 122
 Electio an sit confirmata posita dictione (per
 interim), n. 2. p. 122
 Electio an teneatur confirmata per acceptatio-
 rem superioris, n. 107. p. 133
 Electiones superiorum quando sint faciendæ in
 conuentibus Minorum, n. 26. p. 125
 Electio, ut confirmetur, quid facere debeat con-
 firmans, n. 4. p. 123
 Electionis priuatio, & cassatio eiusdem in quo
 differantur, n. 17. p. 124
 Electio Provincialis quando confirmata videa-
 tur, n. 18. ibid.
 Electio an possit cassari, & annullari electio non
 vocato, n. 28. p. 125
 Electio non potest cassari in visitatione, quando
 cassatio causat infamiam, n. 50. p. 128
 Electionis cassatio an fiat parte citata, num. 61.
 p. 129
 Electores, electionem approbantes an possint
 ante scrutinij publicationem eorum reuocare
 vota, vel suffragia, secus post eius publicatio-
 nem, n. 3. p. 52
 Electus in Correctorem localem an ius acquirat
 Prælaturæ antè confirmationem, num. 100.
 p. 133
 Electus in Provincialem an acquisierit ius ante
 confirmationem, n. 101. ibid.
 Electus an, & quo tempore teneatur requirere
 suam confirmationem, n. 102. ibid.
 Electus, qui statuto tempore non requirit suam
 confirmationem, an sit priuatus, an priuandus,
 n. 103. ibid.
 Electorum confirmatio an habeat certam formam
 de iure communi, n. 104. ibid.
 Electi Prælati, ut irritetur, an sit necessaria visi-
 tatio Prælati, n. 105. ibid.
 Electus à capitulo præsumitur idoneus, num. 30.
 p. 126
 Electus, de quo hic erat dignissimus, & ut talis
 egonitus ab electoribus, n. 31. ibid.
 Electio qualiter cassanda, numer. 32. & 33.
 ibid.
 Electus quid acquirat per electionem, & quid per
 confirmationem, n. 34. ibid.
 Electionis cassatio requirit sententiam, num. 35.
 ibid.
 Electionis cassatio requirit formam iudicialem.
 n. 36. ibid.
 Electus potest à superiori suspendi etiam non
 citatus, n. 6. p. 123
 Electus quando nihil acquirat, nisi per confirma-
 tionem, n. 39. p. 127
 Electus per electionem acquirit ius ad rem, id est
 ad prælaturam, n. 8. p. 53
 Electus quando teneatur petere confirmationem,
 n. 41. p. 127
 Electus

Rerum & Verborum.

Electus quando est dignus an sit necessario confirmandus.
n. 110.p.133

Electus, si cassetur electio ex voluntate confirmationis, non potest conqueri. n. 9. p. 123

Electus, ut iret ad Capitulum, si propter impedimentum ire nequivit, poterit in alia electione vocalis habere suffragium, numer. 10. p. 292

Electio Procuratorum, & factorum ad administranda bona mobilia, stabilia, & se mouentia. Parochialis Ecclesiae derelictæ ob discessum incolarum, cui conueniat? numer. 6. p. 234

Ementes.

Ementes ab exemptis, an soluere teneantur vestigalia, & quid è contra. n. 31. p. 436

Emphyteusis.

Emphyteusis incorporata in patrimonium directi Domini, si iterum concedatur, dicitur noua concessio. n. 13. p. 47

Emphyteusis concessa sub commemoratione antiquarum, vtrum sit antiqua, vel noua, num. 14. ibid.

Emphyteusis concessa pro se, & filiis, non est noua in filiis. n. 15. ibid.

Emphyteusis non est noua in persona hæreditis, vel filij. n. 16. ibid.

Emphyteusis an sit noua, an prorogata ex mutatione personæ. n. 12. p. 42

Emphyteusis pro hæreditibus intelligitur de descenditibus, quod limitatur, numer. 23. p. 334

Emphyteuta.

Emphyteuta pro uno anno non soluit duplicum canonem. n. 13. p. 42

Emptor.

Emptor an possit conuenire debitorem actione ex empto, per clausulam constitutis, num. 10. pag. 69

Emptor an possit agere de euictione contra venditorem negligentem tradere instrumentum mentionatum in contractu venditionis, n. 20. pag. 71

Emptoris propria culpa si res euincatur, venditor de euictione non tenetur. n. 21. p. 71

Emptoris culpa qualis esse debeat in amittendo emptam, vt venditor de euictione non teneatur. n. 22. ibid.

Episcopus.

Episcopus an possit destinare Oeconomum in Ecclesia Parochiali derelicta sub impensis rectoris beneficij, cum curati Ecclesiae derelictæ ob discessum incolarum in totum, &c. n. 5. p. 234

Episcopus in Ecclesia habet iurisdictionem voluntariam & contentiosam. n. 31. p. 176

Episcopus an possit clericum extrahere ab Ecclesia in casu non excepto. n. 32. p. 176

Episcopus neque ex consuetudine poterit clericum extrahere ab Ecclesia. n. 33. p. 177

Imò neque ad correctionem. n. 34. ibid.

Neque pro pace facienda. n. 35. ibid.

Episcopus an teneatur stare processui facto à iudice laico contra Clericum, & quid seruet Curia Archiepiscopal Neapolitana, num. 21. pag. 27

Episcopus vtrum teneatur recipere Clericum sibi remissum à Curia seculari, non obstante cursu temporis, & non obstante querela proposita. n. 22. ibid.

Episcopus vtrum ex officio petat remissionem Clerici, eiusque delicta puniat. n. 23. ibid.

Jul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV:

Episcopus regulariter non potest imponere pensiones: n. 29. p. 84

Episcopus in duobus casibus pensionem imponit, & qui sint. n. 30. ibid.

Episcopus potest admittere coram se permutationem triangularem, vel quadrangularem, n. 31. p. 85.

Episcopus non potest admittere permutationem iuris patronatus laicalis sine consensu Patroni, n. 32. ibid.

Episcopus habet diœcесim & iurisdictionem, & hanc vocant territorium. n. 12. p. 174

Episcopus an possit voluntariè non recipere Clericum ad se remissum per Curiam sæcularem, n. 2. p. 25

Episcopo est imposta Cura animarum totius Diœcesis. n. 49. p. 254

Episcopus Maranta p. 4. disp. 66. n. 30. & 31. ponderatur. n. 6. p. 155

Episcopi Maranta authoritas tom. 4. responso 19. n. 17. declaratur. n. 20. p. 157

Episcopi consensus in multis casibus non requiritur in translatione iurispatronatus de persona ad personam. n. 2. p. 208

Episcopi consensus in translatione iurispatronatus potest accedere ex post facto, numer. 3. ibid.

Episcopi consensus non requiritur expressus sed sufficit tacitus per presentationem admissam, n. 4. ibid.

Episcopi consensus non requiritur in legato iurispatronatus. n. 5. ibid.

Episcopus in aliquibus casibus imponere potest pensionem, & qui sint. n. 49. p. 49

Episcopus quamvis peccet eligendo dignum omisso digniori; ad restitutionem tamen non tenetur. Et vtrum dignior prætermisus possit appellare. Dignior qui dicatur, numer. 41. pag. 9

Episcopus absens à residentia licet potest continuare trimestrem vnius anni, cum trimestre alterius anni. n. 7. p. 53

Episcopus tenet, & cogi potest præstare consensum in translatione iurispatronatus. num. 7. p. 208

Episcopus ad consensum præstandum de quo supra, quando cogatur à Papa, & quando ab Archiepiscopis. n. 8. p. 209

Episcopo licitum est aliquid temporali actu recipere, & dare pro spirituali, numer. 4. pag. 73

Episcopus an possit erigere in Collegiatam Ecclesiam quæ talis non esset. n. 2. p. 300

Episcopo quæ, & qualis imponatur pena, si non petat Clericum ad se remitti, numer. 15. pag. 26

Episcopus tenetur petere Clericum ad se remitti, invito etiam Clerico. n. 16. p. 26.

Episcopo tecusante recipere Clericum ad se remissum, potest Clericus appellare à denegata iustitia. n. 27. p. 27

Episcopus non debet mutare bene disposita pet antecessorem. n. 40. p. 253

Equites.

Equites Hierosolymitani sunt veri Religiosi, & acquirunt Religioni inattentionem, num. 29. p. 244

Error.

Error communis facit ius. n. 2. p. 72. & 73

Euictio.

Euictionis Actio, vt intentetur quæ concurrent debeat remissiæ. n. 29. p. 72

Tet

Euictio

Index

- Euictionis actio non competit, nisi sequuta sententia. n. 3. p. 439
- Exceptio.*
- Exceptio non numeratae pecuniae infra biennium opponi debet. n. 2. p. 74
- Exceptio non numeratae pecuniae transacto biennio non habet locum, sed debitor soluere tenetur. n. 3. ibid.
- Exceptio supradicta transacto biennio poterit opponi si debitor assumat in se onus probandi. n. 4. ibid.
- Exceptio non numeratae pecuniae ex mutuo cum minore est perpetua. n. 5. ibid.
- Exceptiones quae remittuntur ad petitorium non impediunt immisionem. n. 6. ibid.
- Exceptio iuris dubij aequiparatur dubio. num. 4. p. 387
- Exceptio iuris dubij non admittitur in iudicio summario. n. 5. ibid.
- Exceptio non numeratae pecuniae transacto biennio potest opponi per viam restitutionis in integrum. n. 12. p. 75
- Exceptio regulam firmat in omnibus casibus non exceptuatis. n. 4. p. 52
- Exceptio continentiae causae, maior est exceptione litis pendentiæ. n. 29. p. 238
- Exceptio iuris dubij non impedit immisionem, n. 2. p. 324
- Exceptioni renuncians non numeratae pecuniae, ea vti potest. n. 11. p. 78
- Exceptioni non numeratae pecuniae an possit quis renunciare. n. 12. ibid.
- Exceptiones quae debeant esse vt impedian solutionem debitam vigore publici instrumenti, n. 9. p. 308
- Exceptio incompetentiæ iudicis est priuilegiata, nec a iudice ad vteriora procedente censetur reiecta, nec a statuto reiiciente exceptions, excluditur. Et quod possit opponi a debitore conuento vigore apochæ banci, num. 3. p. 77.
- Exceptio non numeratae pecuniae olim non habebat prærogatiuam, quam hodie habet, sed habebat ordinariam exceptionis naturam, n. 15. p. 79
- Et quod onus probandi numerationem incumbat Actori, an sit contra ius naturale. ibidem.
- Exceptio ista apud Gallos non admittitur, nec apud Hispanos seruatur. n. 16. p. 79
- Renunciationem exceptionis non numeratae pecuniae valere tenuerunt Doctores antiqui, & qui. n. 17. ibid.
- Eadem vti veriores seclusa lege Regia, tuerit Vazq. n. 18. p. 79
- Fuitque in senatu Belgico in iudicando recepta, n. 19. p. 80
- Excommunicatio.*
- Excommunicatio lata, & cedulæ affixi in pr. an iuste, & validè. n. 5. p. 257
- Exempla, Exemplaris.*
- Exemplaria quomodo debeant extrahi, vt dicantur in forma probanti. n. 13. p. 301
- Exemplaris substitutio euaneat per filios superuenientes. n. 30. p. 297
- Exemplaris qualiter fiat, & qui sint substituendi, n. 31. p. 297
- Exempla plura in quibus non fuerunt damnati illi qui non subditi sollicitarunt Alterius subditos ad rebellionem. n. 7. p. 101
- Exemplaris non sit surdo tantum, numer. 25. pag. 296
- Exemplaris non sit muto perito litterarum. n. 16. ibid.
- Exemplaris non potest fieri muto, & surdo per accidens. n. 27. ibid.
- Exemplum locorum montium vocabulium in Curia Romana nihil probat contra nos, n. 45. pag. 49
- Exequitor.*
- Exequitor, vel Procurator ad maritandas puelas, an possit eas dotare si ingrediatur in Monasterium. n. 5. p. 456
- Exhereditatio.*
- Exhereditationis causa qualiter, quomodo fundatur in odio, & quomodo probandum sit tale odium usque ad finem. n. 11. p. 374
- Exilium.*
- Exilium rumpitur si exiliatus ster in Ecclesia, n. 5. p. 173
- Exilium non rumpitur si exulus mittatur ad legationem. n. 24. p. 175
- Exilij fractura qualiter probetur, numer. 40. p. 177
- Exilij poena non est corporalis, numer. 18. p. 175
- Exilij poena quando & quibus causis excusat quis. n. 49. p. 178
- Expositus.*
- Expositus an presumatur legitimus, numer. 13. p. 141
- Expositi ordinantur ab Episcopo loci, vbi sunt expositi. n. 6. p. 277
- Expressum.*
- Expressum quando facit cessare tacitum, num. 33. p. 296
- Extensio.*
- Extensio non sit in fideicommissis, & qualiter, n. 93. p. 225
- Exterus.*
- Exterus degendo Romæ per plures annos seruata forma statutorum Romæ presumitur dispossesse, etiam in bonis extra districtum. n. 113. p. 349
- Quia testamentum factum à forensi regulatur secundum statuta loci vbi factum est, & non secundum statuta ciuitatis à qua trahit originem. n. 114. ibid.
- Exterus ratione contraetus in ciuitate gesti sortitur forum, & domicilium huius Ciuitatis, & ligatur his consuetudinibus in bonis tamen intra districtum. n. 19. p. 343
- Extractio.*
- Extractio pecuniae præceptæ ex mercibus in Nundinis Regni, an possit fieri extra Regnum, n. 9. p. 434
- Extractio non conceditur ad loca alternatiue, n. 10. ibid.
- Extractio non est punibilis si reperiatur intra Regnum. n. 11. ibid.
- Extractio si fiat cum licentia, & bona statim naufragantur, quid ageendum. n. 12. ibid.
- Extractio pœnae, quando sub indultu continentur. n. 27. p. 436
- Extractio facta ultra quam sit permisum per licentiam, an cadat tota, an in partem in commissum. n. 1. p. 433
- Extractio vini sine debitis licentiis, an etiam Nauem faciat cadere in commissum, num. 7. p. 434
- Extractiones Equorum qualiter fiant per extra Regnum. n. 5. p. 433
- Exrahentes.*
- Exrahentes & contra banna facientes, an gaudent

Rerum & Verborum.

- deant indultu. n. 21. p. 435
 Extrahentes solitis licentiis, si non adducant postea Responsale, an gaudeant indultu. n. 22. ibid.
- Exulatus.*
- Exulatus à Curia laica si toto tempore exilij stet in Ecclesia an dicatur contravenisse. num. 2. p. 172
 Exulatus ab Episcopo si stet in Ecclesia rumpit exilium. n. 28. p. 176
 Ampliatur etiam in Ecclesia exempta, num. 29. p. 176
 Exulatus si pertranseat per locum prohibitum non rumpit exilium. n. 23. p. 175
 Exulatus si aufugiat ad Ecclesiam redit ad causam suam. n. 17. p. 175
 Exulis captura si sit impossibilis non tenetur fideiussor ad poenam. n. 48. p. 178
- F**
- Factum.*
- F**actum maioris partis, ut minori præjudicet, quām è contra conuenientius est. Integrum dicitur iudicium, quod plurimorum sententia comprobatur. n. 37. p. 8
- Facultas.*
- Facultas vendendi non extenditur ad obligandum. n. 42. p. 335
- Fagnanus.*
- Fagnani dictum de sponsalibus de futuro, qualiter intelligatur. n. 1. p. 185
- Familia.*
- Familia effectiva, vel contentiuā quando dicatur, & quæ utilitates resultent, n. 14. & seqq. p. 160 & 162
 Familiae nobiles conseruantur primogenituri, fideicommissis, &c. n. 1. p. 15
 Familiae appellatione venit effectiva non contentiuā. n. 44. p. 21
 Familia vocata venit effectiva, & ordine successivo. n. 44. ibid.
 Familia nomen quid significet, & qui dicantur de familia, n. 4. p. 158
 Familiae conseruatio, qualiter lineam respiciat contentiuā. n. 52. p. 22
 Familiae Tertij conseruatio non respicit lineam contentiuā. n. 53. ibid.
- Fascicula.*
- Fascicula, & Bastardella Notariorum non sunt cartulæ. n. 36. p. 245
- Fauor.*
- Fauori proprio nemo potest renuntiare, quando vertit in damnum publicum, vel priuatū. n. 6. p. 292
- Fermosinus.*
- Fermosinus in cap. tuam, de ordine cognitionum, quæst. 5. adducitur. n. 32. p. 239
- Feudatarins, Feudum.*
- Feuda cum assensu obligata vendi possunt, & quando. n. 13. p. 386
 Feuda litigiosa, & intricata sequestris qualiter accipi debant pro legitima, numer. 14. pag. 386
 Feudatarius in Regno est Civis Neapolitanus, licet alij contrarium senserint; n. 48. & 49. p. 345
 Feudum Guardiæ, quid apud Intrigliolum, & alios, n. 20. p. 35
 Feudum Guardiæ multipliciter sumitur ab Andrea. n. 21. ibid.
- Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.*
- Feudatarius factus Monachus non retinet prærogatiwas, n. 14. p. 278
 Feudi refutatio non facit amittere dignitatem, n. 12. ibid.
- Feudum impro prium qualiter degeneret à natura feudi. n. 17. p. 34. & 35
 Feudum nouum non dicitur quando sine extincione renouatur. n. 12. p. 46
 Feudum Guardiæ concedi potest ad certum tempus. n. 12. p. 33
 Feudum ab officio qualiter differat, & quomodo, n. 35. p. 36
 Feudi concessio pluribus facta, multiplex est, n. 36. p. 37
 Feudum Guardiæ qualiter detur iure mercedis, n. 15. p. 34
 Feudi refutatio facta filio quid operetur, n. 22. p. 270
 Feudum Guardiæ an transacto anno daret, & an ad hæredes transeat. n. 7. p. 33
 Feudum concessum ad usumfructum, an transact ad hæredes. n. 8. ibid.
 Feudi refutatio qualiter, & quomodo refutantem excludat. n. 14. p. 278
 Feudum refutans qualiter succedat in eo, num. 15. ibid.
 Feudi refutator an retineat domicilium, num. 16. ibid.
 De feudo ad Iuspatronatus validum est argumentum, & familia collectiva vocata ad praesentandum quomodo admittatur, & utrum tota familia habeatur pro una voce, num. 11. pag. 4.
 Feudum hæreditarium ex qua clausula cognoscatur. n. 28. p. 488
- Fideicommissum.*
- Fideicommissum absolutum, vel in casu contrictionis, quando inducatur, numer. 23. p. 472
 Fideicommissum perpetuum qualiter inducatur; & quando. n. 24. p. 472
 Fideicommissum quando censeatur renuntiatum, & quibus verbis. n. 31. p. 479
 Fideicommissum tam in casu mortis, quam in casu alienationis censetur renuntiatum per clausulam ad habendum, &c. numer. 32. ibid.
 Fideicommissum censetur renuntiatum per clausulas, de quibus supra, & an data ignorantia fideicommissi. n. 33. p. 480
 Fideicommissum perpetuum qualiter inducatur, n. 25. p. 473
 Fideicommissum vocans proximiores successores qualiter intelligatur. n. 26. ibid.
 In fideicommisso familie collectiæ relicto admittuntur proximiores ordine successivo. n. 10. pag. 4
 Fideicommissum utrum extinguatur deficiente conditione posita prohibitione alienandi, n. 15. p. 217
 Fideicommissi scientia, vel ignorantia quando presumatur. n. 45. & 46. p. 482
 Fideicommissi bona an, & quando veniant in restituzione. n. 26. p. 497
 Fideicommissi bona fauore dotis alienari possunt, & quando. n. 13. p. 470
 Fideicommissum in dubio presumitur non extare, n. 34. p. 218
 Fideicommissum quando sit reale, & quando personale. n. 77. p. 223
 Fideicommissum reale sit personale per verba restrictiva, & qualiter. n. 78. ibid.

Index

- Fideicommissum aliud est prohibitorium, & aliud restitutorium. n. 79. p. 223
Fideicommissum restitutorium ad certas personas, quibus concedat actionem, numer. 80. p. 223
Fideicommissi particularis bona pro dote non alienantur. n. 15. p. 472
Fideicommissum quando inducitur ex prohibitione alienandi. n. 16. ibid.
Fideicommissum perpetuum inducitur ex prohibitione alienandi. n. 17. ibid.
Fideicommissum, siue in inducendo, siue in declarando subiicitur eisdem regulis, num. 92. p. 225.
Fideicommissi repetitio qualitatis, vel eiusdem presumptio non datur. n. 54. p. 220
Fideicommissum potest fieri in fructibus feudi, & officij. n. 37. p. 37
Fideicommissum super emolumentis officij non concessi ad usum feudi, an possit fieri, num. 38. ibid.
Fideicommissi negantis intentio in sola negativa fundatur. n. 17. p. 216
Fideicommissarius certae rei quid probare teneatur. n. 18. p. 217
Fideicommissarius agens ad fideicommissum qualiter probare teneatur dominium bonorum in fideicommittente. n. 19. p. 217
Fideicommissario non probante identitatem bonorum iudex quid facere debeat, numer. 20. ibid.
Fideicommissario quomodo, & quando concedatur remedium l. finalis, C. de edit. din. Adr. toll. n. 38. p. 218
Fideicommissum tacitum propter quas causas inducatur. n. 57. p. 220
Fideicommissum successuum de linea ad lineam qualiter, & quomodo operetur, numer. 59. p. 221
Fideicommissum ingressum in unam lineam, durat in eadem donec aliquis sit superstes, num. 60. ibid.
Superfluitas potius inducitur verborum, quam fideicommissum, n. 61. p. 221
Fideicommissum inductum in casu delicti quid operetur. n. 89. p. 224
Fideicommissum potest esse perpetuum, & simul conditionale. n. 98. p. 226
Fideicommissum non extare in dubio iudicandum est etiam favore piae causae, num. 101. p. 226.
Fideicommissi renuntiatio an inducatur ex promissione euictionis. n. 35. p. 480
Fideicommissum an dicatur renuntiatum, posita scientia, & quae esse debeat. n. 36. ibid.
Fideicommissum potest fieri in contractibus, n. 2. p. 468
Fideicommissorum natura favorabilis est, num. 3. ibid.
Fideicommissum ex conjecturis inducitur, & quibus. n. 4. p. 469
Fideicommissi conjectura est prohibitio alienandi. n. 5. ibid.
Fideicommissi conjectura est, quando testator processit ad vteriores gradus substitutionis, n. 6. ibid.
Fideicommissi conjectura est conservacionis familiae desiderium. n. 7. ibid.
Fideicommissum cessat favore dotis, & quando, num. 8. & 9. ibid.

Fideiussio.

Fideiussio an incusatetur facto exilio, quia stetit

Reus in Ecclesia. n. 41. p. 177
Fideiussio differt quando praestatur a reo principali, & quando a fideiussore de presentando. n. 8. p. 64

Fideiussione praestita de concordando, vel redeundo ad carcera dicta alternativa electio creditoris est. n. 8. ibid.
Fideiussione praestita de soluendo, vel de exhibendo ad carcera difficultas superveniens, non excusat fideiussorem ab obligatione, num. 9. ibid.

Fideiussor.

Fideiussor, an, & qualiter teneatur si debitum mutauerit. num. 10. ibid.

Fideiussor exilis ut paenam soluat quid oportet probari. n. 42. p. 177

Fideiussor de presentando aliquem, eo mortuo non tenetur ad paenam. n. 4. p. 64

Fideiussor statim liberatur, quando reus mutauit statum. n. 5. ibid.

Fideiussor non potest molestari a creditore, qui neglexit exigere a principali debitorem. num. 13. p. 441

Fideiussor quando excusatetur ab inobseruantia fideiussionis. n. 3. p. 66

Fideiussor obligatus ad presentandum aliquem pro certo tempore, si citetur, ut presentet, & post aliquos dies, elapsi tempore presentet, non tenetur ad paenam. n. 16. p. 65

Fideiussor de presentando aliquem sub certa pena, poterit moram purgare, etiam incusatione facta, & pena etiam exacta, vel in totum, vel in partem. n. 17. ibid.

Fideiussor de presentando, vel soluendo paenam, si moritur principalis, an liberetur, numer. 18. ibid.

Fideiussor obligatus reum presentare toties quoties, datur tempus saltem decem dierum, ut presentet. n. 19. p. 66

Filia.

Filia an possit habere paragium in bonis maternis, & quando. n. 4. p. 452

Filiae unica dotatio quando sufficiat, numer. 2. p. 452

Filiatio.

Filiatio qualiter probetur. n. 7. p. 201

Filiatio probatur ex confessione patentis, num. 8. ibid.

Filius.

Filius exheredatus licet non succedat, an faciat partem in computatione legitime, variae referuntur sententiae, & quicquid sit, dicitur hoc non decidere casum, quando mater instituta est in legitima præteritis sororibus, quibus nulla debetur ullo unquam casu legitima, instituta honesta persona, numer. 30. pag. 448.

Filius exheredatus ut admittatur ad partem, multa possunt occurere, & ideo facit partem quounque adeat spes admissionis, & enumerantur casus, quibus potest admitti. n. 31. ibid.

Filius exheredatus si repudiat, non facit partem in computatione legitime, numer. 32. ibid.

Filius, & agnatus in portione debita, vigore consuetudinis Neap. sunt legitimi contradictores, & ipsis competit pro dicta portione immisso vigore utilis remedij l. fin. C. de edit. Din. Andr. Toll. Quia ea iure hereditario competit, n. 115. & 116. p. 349

Filio instituto in legitima de iure naturæ debita competit remedium praedictæ l. fin. licet aliter Consil.

Rerum & Verborum.

- Consil.** Hodierna senserit , sed contrarium refertur à D. Authore, alias , in præsenti causa fuisse decisum, n. 117. & 118. p.349
- Filio resp. cù legitimæ consuetudinariæ nouem partium nemo est qui hodie dubitet immisionem deberi. n. 119. ibid.
- Filius repudiando legitimam , an præiudicet creditoribus. n. 8. p. 455
- Filio debetur legitima si voluerit , & acceptauerit. n. 10. p. 455
- Filius potest repudiare legitimam in fraudem creditorum n. 10. ibid.
- Filius nominatus à Patre in officio ab eodem Patre empto , dicitur nominatus à primo concedente, n. 61. p. 338
- Filius legitima aucta quando dicatur in Ciuitate Neapolitana. n. 6. p. 452
- Filius repudiatur legitimam in fraudem creditorum. n. 7. p. 452
- Filius Neapoli habet nouem partes dotis etiam non confecto inuentario. n. 11. p. 352
- Filius sequitur domicilium Patris,idem in liberto respectu Domini. n. 5. p. 277
- Filius nullum ius habet in bonis paternis , vel maternis viuente utroque parente , numer. 27. p. 267
- Filio in legitima de iure naturæ debita à matre instituto ad euitandam inualiditatem testamenti , præsumitur legitima de iure consuetudinario debita , non iure communi relicta. & n. 68. Et pleniùs, n. 109. cum seq. num. 67. p. 346. & 349.
- Filius cum tenetur instituere matrem diuitem. n. 43. p. 498
- Filius per matrimonium liberatur à patria potestate apud Hispanos, sed non apud nos.n. 3. p. 281
- Filius pro legitima quando habeat immisionem. n. 4. p. 401
- Filius quando succedant matti secundo nubenti, & quid è contra. n. 37. p. 497
- Filiusfamilias constituens antefatum sine patris consensu , an obliget bona patris , numer. 1. p. 281
- Filius non est legitimus sine matrimonio, num. 5. p. 200
- Filius cum extraneis occidendo Patrem, &c. tum ipse, tum illi puniuntur poena parricidij , n. 2. p. 109
- Filio an sit licitum patrem in patriam irruentem interimere. n. 15 p. 107
- Filius potens legitimam , si creditor appareat, quid agendum. n. 9. p. 402
- Fili ex fœminis an admittantur ad præsentandum, vocata familia. n. 16. p. 156
- Filius legitimus quoad successionem , quando dicatur. n. 18. p. 202
- Filius est legitimus pendente sententia nullitatis matrimonij, & quando n. 13. p. 202
- Filius natus ex præsumpto matrimonio est legitimus. n. 9. p. 201
- Filius naturalis & adoptivus eti succedant ab intestato , non tamen minuunt legitimam matri debitam. n. 13. p....
- Filiorum appellatione an , & quando veniat fœmina. n. 10. p. 469
- Fili , & descendentes in præsenti fuerunt vocati. n. 28. p. 29
- Filius masculus in Regno Neapolis, & Ciuitate sucedit cum onere dorandi sororem , num. 2. p. 454
- Filius an possit in fraudem creditorum repudiare portionem vigore consuetudinis debitam, n. 3. ibid.
- Fili simpliciter adeuntes hæreditatem maternam non tenehut habere rata grauamina posita super nouem partibus. n. 9. p. 352
- Filum.*
- Filorum inciso, an , & quando sufficiat pro testamenti reuocatione. n. 9. p. 316
- Hieronymi de Leo *decis.* 32. p. 1. adducitur ad propositum. n. 10. ibid.
- Fiscus.*
- Fiscus in quibus casibus excludatur à successione morientis sine hærede. n. 25. p. 138
- Fisci cautela datur ad proponendam suspensio nem ab officio,lite pendente. n. 2. p. 57
- Fœmina.*
- Fœmina statuto exculsa à successione ; cum quo debeat dotari, si dos , ad quam vocatur , non succederet loco legitimæ , quia totaliter censetur exculsa , nullam facit partem ; num. 27. p. 448
- Consil. Theodor. alleg.* 35. n. 27. exploditur, cum ait , in regno receptam esse opinionem , quod soror exculsa per *Const. Regni, In aliquibus,* faciat partem si sit dotata , nec potest applicari conclusio illa ad casum, de quo in præsenti consultatione , & quare numer. 28. & 29. pag. 448
- Fœmina exculsa per statutum propter , existentiam masculorum , censetur exculsa etiam à legitimæ , & à iure impugnandi testamentum paternum,vel maternum, quia censetur exhere data. n. 17. p. 447
- Fœmina an possit in officio nominati ab habente facultatem nominandi. n. 21. p. 334
- Fœmina non potest nominari in emphyteusi Ecclesiastico, & quando. n. 22. ibid.
- Fœminarum exclusio quid operetur in præsenti pro fideicomisso extendendo , numer. 99: pag. 226
- Fœmina an admittatur ad præsentandum , vocata domo testatoris. n. 17. p. 156
- Fœminæ an possint præsentare, si per conjecturas colligatur. n. 18. p. 157
- Fœmina quando admittatur ad præsentandum stante statuto illarum exclusio, positis masculis, n. 19. p. 157
- Fœmina utrum veniat in iuspatronatus gentilium. n. 12. p. 155
- Fœmina,vel nati ex fœmina quando admittantur in præsentatione iurispatronatus , numer. 13. pag. 156
- Fœmina utrum admittatur ad præsentandum , quando testatur vocavit descendentes, num. 14. ibid.
- Fœmina an admittatur ad præsentandum quando testator vocavit familiam. n. 15. ibid.
- Fœmina exculsa per *Constit.* *In aliquibus*, dummodo sit dotata de paragio , non censetur à legitimæ exculsa , quia paragium id , succedit loco legitimæ,vel loco debiti iure naturæ,n. 29. pag. 448
- Fœmina non censetur vocata in fideicomisso favore familiæ. n. 11. p. 470
- Fœmina feudorum incapax consuetudine , vel statuto potest fieri capax. n. 2. p. 2.& 3
- Fœmina non venit in fideicomisso facto in contractibus. n. 12. p. 470.
- Fœmineus sexus auarissimus, n. 23. p. 411
- Forensis*
- Forenses an possint extrahere partem colonicam suam, &c. n. 15. p. 434

Index

Decisio De Franchis 434. explicatur, numer. 16.
ibid.

Forensis testamentum qualiter reguletur, & secundum cuius loci consuetudines, numer. 21.
p. 371

Franchus.

Franchus decis. 150. refertur ad propositum, n. 17.
p. 496.

D. Franciscus Salgadus videndus circa Magistratus, & eos qui cum eis litigant, numer. 78.
p. 347

Frater.

Frater non est de linea alterius fratri, num. 40.
pag. 20

Frater præteritus in bonis fratri nullatenus admittitur in computatione legitimæ, existente valido testamento, turpi persona non instituta, & hærede hæreditatem adeunte, num. 33.
p. 448

Fratres consanguinei, an uterini sint à parentibus substituendi. n. 34. p. 297

Fratribus, aut sororibus in bonis fratri nulla debetur legitima honesta persona hærede instituta. n. 7. p. 445

Frau.

Fraus cessat ex causis, de quibus hic, sed debent esse probatae per Iudicis decretum, num. 15.
p. 353

Fructus.

Fructus, an, & quando veniant appellatione rei. n. 6. p. 204

Fructus pendentes qualiter veniant sub nomine stabilium, n. 7. p. 204

Fructus vita durante maturati, & non exacti a pertinent ad donantem an ad donatarium, n. 26. p. 244

Fructus quando, & qualiter compensentur cum melioramentis. n. 44. p. 482

Frumentum.

Frumenti renouatio quando fieri debeat à Castellariis. n. 27. p. 56

Fuga.

Fuga præcepti, & legis, quando licita sit, num. 20.
p. 426

Fuga sacerdotalis, quando sit licita, numer. 21.
ibid.

Fuga officialis pecuniarij, an faciat indicium ad torturam. n. 59. p. 62

Fuga delinquentis an, & quando faciat plenam probationem, vel semiplenam. n. 60. ibid.

Fugientes.

Fugientes ad finem fraudandi proprium Parœcum, an, & quando validè contrahant coram Parœco loci, ad quem aufugerunt, num. 12.
p. 288

Funetio.

Functionem recipere in genere suo quid significet in mutuo. n. 4. p. 327

Funetio quid in iure sit, & qualiter accipiatur. n. 5. p. 327

Fundaci ius.

Fundaci ius, an soluatur pro ferro, pro pice, pro azzario, &c. n. 17. p. 421

Fundaci ius, an solui debeat ab emptore exempto, & immuni. n. 22. p. 426

Fundaci ius cur exigatur, & quare introductum? n. 8. p. 420

Fundaci ius, à quo debeatur, & quo tempore? n. 9. ibid.

Fundaci ius, ubi soluendum, & quid si alibi fuisset solutum? n. 10. ibid.

Fundaci ius alibi solutum, quid agendum, ne

iterum soluatur Neapoli? n. 11. ibid.

Fundaci ius, an iure communi fuerit cognitum? n. 12. ibid.

Fundaci ius maxima æquitate naturali introduc-
tum. n. 13. ibid.

Fundaci ius quid sit, & à quo introductum, n. 6.
p. 419

Fundaci iuris pro rebus propriis interdum con-
cessa exemptio. n. 24. p. 422

Fundatio.

Fundationis, vel dotationis si non reperiatur in-
strumentum, ad coniecturas est recurrendum.
num. 11. p. 12

Fusarius.

Fusarius quest. 409. explicatur. n. 4. p. 185

G

Gabella.

Gabella an possit imponi super rebus ad vsum pertinentibus, n. 65. p. 432

Gabellam super vsum, qui negauerint, & qui communiter approbauerint. n. 66. ibid.

Gabella super vsum proprium nullo iure prohibetur. n. 67. ibid.

Toleti locus qualiter intelligatur in praesenti, n. 68. p. 432

Gabella super vsum ab omnibus approbata, & peculiari nomine nuncupata, numer. 72.
p. 432

Gabellam super vsum fraudantes an peccent mortaliter, & teneantur ad restitutionem, num. 73.
ibid.

Gabella imposta super rebus Principis omnem excludit exemptionem. n. 2. p. 423

Gabellam non solvens in loco solito ex ignorantia, an amittat bona, vt intercepta, num. 2.
p. 433

Galli.

Galli, & Hispani tenent deberi legatum pro Monachatu, n. 10. & 11. p. 460

Geminatio.

Geminatio actuum arguit enixam voluntatem, n. 7. p. 379

Generalis.

Generalis, de quo hic excessit limites Regulæ, n. 47. p. 128

Generalis Ordinis Minimorum non potest cassare electionem Prælatorum extra judicialiter, n. 60. p. 129

Generalis quando remoueat Provincialem, & quo ordine, n. 77. p. 130

Generalis fratrum Minorum potest cassare electiones inferiorum Prælatorum, numer. 84.
p. 131

Generalis Longobardi qualitates quæ fuerint, n. 97. p. 133.

Generalis an possit cassare electionem extra judicialiter, n. 109. p. 135

Generalis an teneatur credere oppositoribus contra electionem, n. 111. p. 134

Glossa.

Glossa in l. acceptam, Cod. de usuris, figurat casum in mutuo cum pignore, & interesse, n. 1. p. 329

Glossa in Clementina sæpe de verb. signif. adducitur, & explicatur. n. 58. p. 129

Gratia.

Gratia subreptitia, vel obreptitia nulla est, etiamsi concederetur motu proprio, num. 43.
pag. 29

Gratia

Rerum & Verborum.

Gratiarum interpretatio in casu dubio fit ad favorem Ciuitatis. n. 26. p. 422

Grauamina.

Grauamina apposita donatatio erga donantem non arguunt simulationem. n. 27. p. 244

Grauatus.

Grauatus ut succedat in testamento. n. 41. p. 498

Guardia.

Guardia, Castaldia, & militia qualiter sumantur, n. 22. p. 35.

Guardiae, Castaldiæ, &c. sunt vocabula Lombardica, & Italica. n. 11. p. 33

H

Habens.

Habens maiorem partem vocum stipitis dicitur habere totum stipitem, etiam si minor pars eiusdem stipitis alteri adhæreat stipiti, n. 35. & sequenti p. 8

Habitans.

Habitans in aliquo loco occasione litis non dicitur contrahere domicilium, Sed hoc non procedit quando decennium elapsum est sui incolatus, & quando constat de animo deservendi domicilium originis, & permanendi Neapol. ibique maiorem partem bonorum suorum constituens, & post mortem suas dotes destinando in erectionem Monasterij in hac Ciuitate. n. 12. p. 342

Habitans decennio, vel minus decennio, aut ultra decennium, ex quibus causis, & signis presumatur assumpsisse domicilium & ciuitatem acquisuisse, omnes ferè casus recensentur, n. 14. p. 142

Habitantes in diversis Parœciis, vbi debeat, & coram quo Parœco contrahere, n. 8. p. 287

Habitatio.

Habitatio modici temporis, quando sufficiat pro matrimonio contrahendo. n. 11. p. 288

Ex habitatione per decennium incola existimandus est Ciuitatis Neap. n. 9. p. 342

Habitatio de præsenti sufficit pro matrimonij validitate, & quando. n. 13. p. 288

Habitatrix.

Habitatrix huius Ciuitatis non potest disponere, nisi seruata forma consuet. si qua moriens de muliere habente filio, &c. n. 6. p. 341

Hereditas.

Hereditas, vel legatum filio relicta quando acquiratur Patri. n. 27. p. 412

Hereditas viuentis in dotem data matrimonio dissoluto, qualiter non valet. n. 11. p. 442

Hereditas Matris non ita debetur filio sicut Patris. n. 13. p. 390

Hereditati iacenti, curator est dandus, num. 127. p. 350

Hæres.

Hæredem instituendo, vel legando alienare non dicitur. n. 80. p. 347

Et ideo in potentiores dici non potest Magistratus institutio, quia necessitate facta, & quia per contractum inter viuos fieri potest, n. 81. & 82. & 83. ibid.

Hæredi competit immissio ex testamento non vitato, non cancellato, &c. n. 2. p. 397

Hæredis institutio sub conditione alternativa qualiter intelligatur. n. 2. p. 494

Hæres fiduciarius est nudus Minister, num. 4. p. 367

Hæres fiduciarius quando fiat quis, n. 5. ibid.

Hæres fiduciarius differt ab hærede commissuè, & in quibus. n. 6. ibid.

Hæres fiduciarius an teneatur restituere si præmoriatur fideicommissarius. n. 7. ibid.

Hæres fiduciarius habet vim, & effectum custodis, licet habeat ius, & nomen hæredis, num. 8. p. 368

Hæres fiduciarius potest esse cum facultate nominandi, & eligendi. n. 9. ibid.

Ioan. Baptistæ Costa 74. n. 10. adducitur ad propositum. n. 10. ibid.

Hæres sine inuentario non potest contrauenire voluntati testatoris. n. 40. p. 481

Hæres ab intestato an succedat in officio, n. 19. p. 334

Hæres fiduciarius, seu executor est procurator post mortem. n. 88. p. 347

Hæres vigore testamenti statim mittitur in possessionem, &c. num. 3. p. 387

Hæres, & donatarius quando debeat titulum declarare, n. 42. & 43. p. 482

Hæres vniuersalis non particularis representat defunctum, & qualiter. n. 31. p. 489

Hæres quando tencatur habere ratum factum defuncti. n. 9. p. 382

Hæres vigore l. finalis, C. de edict. Diu. Adr. toll. habet immisionem, &c. n. 1. p. 383

Hæres proprietarius censetur, quando est adjectum onus fideicommissi, licet fiat mentio ususfructus. n. 21. p. 18

Hæres fiduciarius qualiter sit procurator defuncti n. 24. p. 369

Hæres instituta in præsenti dicitur in ususfructu, & proprietate, grauata tamen de restituendo. n. 12. p. 17

Hæres grauatus, ut restituat Titio sua vita durante controvenerit quid post mortem Titij? n. 23. p. 18

Hæres vita durante institutus, substituto non dato, dicitur grauatus ad fauorem venientium ab intestato. n. 24. ibid.

Hæres stante statuto de continuanda possessione manuteneri debet, non obtinentibus oppositoribus fideicommissis. n. 25. p. 19

Homicida.

Homicida exiens de domo animo spatiandi, non presumitur habere animum occidendi, & quando quis presumatur, habere animum occidendi. n. 5. p. 114

Homicidium.

Homicidium licet de genere prohibitorum tamen non presumitur dolo commissum, nisi qualitas pensamenti probetur, & quibus testibus magis sit credendum. n. 2. p. 114

Homicidium commissum in domo Arnasiæ presumitur fuisse rixosum. n. 3. ibid.

Homicidium commissum sine illa causa occidendi, presumitur in rixa, & ex superuenienti casu non autem præmeditatè commissum, &c. Et istæ coniecturæ aliis præferuntur, num. 4. & 7 pag. 114

Homicidium casuale & rixosum quale dicatur, & statur iuramento occisoris dicentes percussisse non animo occidendi. n. 9. p. 115

Homicidium non censetur præmeditatum licet ex parte interficiens non iustificetur pura rixa. n. 10. ibid.

Homicidium rixosum, & quicunque excessus non ordinaria, sed mitiori poena puniri debet, & ratio. n. 11. ibid.

Homicidium licet ab inimico commissum, tamen præmeditatio non presumitur, nisi iniicitia

Index

- micitia fuisset capitalis. n. 12. ibid.
Homicidium rixosum committens non potest citari ad informandum & capitula, & pro quibus delictis reus taliter citandus erit, num. 23. p. 117
Homicidium commissum inter obuios dicitur casuale non præmeditatum. n. 7. p. 114
Homicidium commissum sub insidiis non verificat qualitatem proditorij. n. 14. p. 115
Homicidium cum qualitate prodictionis & appensatum fuisse commissum non præsumitur, sed à fisco cui onus incumbit probari debet. n. 15. ibid.
Homicidium noctis tempore commissum in personam cognitam in ipso coniecturæ loco probationis habentur etiam in omnibus, & quales sint coniecturæ. n. 16. ibid.
Ob homicidium casuale, & præter intentionem, an quis irregularitatem incurrat, si ipse non influxit. n. 2. p. 119
Et utrum exigatur peccatum mortale in ipso homicidio. ibid.
Homicidium in dubio rixosum, & non deliberatum præsumitur, & coniecturæ in contrarium excluduntur cum iuramento delinquentis in contrarium. n. 18. p. 116
Homicidium per industram, vel per insidias quid sit, & quid differat industria ab insidia, n. 21. p. 112
Homicidium proditorum multiplex est, sed in materia immunitatis qualiter sumatur, n. 17. p. 112
Homicidium an possit licite attentari contra Reum, qui solum vulnerauit, & non occidit. n. 11. p. 120

Hypotheca.

- Hypotheca** non constituens forinatum corpus feudi subiacet consuetudini Neap. maximè pro dote. n. 63. p. 346
Hypotheca in officiis, etiam cum assensu contracta quid operetur. n. 25. p. 35
Hypothecaria actio an, & qualiter confundatur in hærede succedente vigore consuetudinis, n. 10. p. 352

I

Ignens:

- I**gnei S. C. laudes remissiæ, numer. 17 p. 108

Ignominia.

- Ignominia** transuersalium an præjudicet militi Hierosolymitano. n. 45. p. 246

Illegitimus.

- Illegitimi** si non vocentur, siue non admittantur ad Iuspatronatus tunc familiare, seu gentilitium præsumitur. n. 6. p. 4
Illegitimus quando, & qualiter incapax pensionis. n. 26. p. 84

Ill ita.

- Illicita** non censemur concessa ex generali concessione. n. 7. p. 146

Illustrissimus, Episcopus, Sperellus.

- Illustrissimus Episcopus Sperellus** laudatur, cuius decisio 101. ponderatur. n. 13. p. 111

- Illustr.** Marchio Latertiae maximas expensas pro Principissa expendit. n. 14. p. 373

- Ill. Dom. Dux Diani D. Carolus Calà**, adducitur, & laudatur, licet non ut meretur, num. 22. p. 421

- Illustr.** Principissa renuit assignationem Status

pro suis dñtibus volens procedi facere ad venditionem Status, pretiumque & afflictus in S.C. depositari igitur sua actio indicanda, n. 50. 51. & 52. p. 345

Illustr. Benedicta non habuit feudorum adiudicationem pro dñtibus, & proinde non potuit dici feudataria. n. 56. p. 345

Illustr. Marchio Latertiae in præsenti defendit voluntatem **Illustr.** Principissa, quam in vita defendit de mandato Regis, & Proregis, n. 10. p. 372

Illustr. Marchio Latertiae iussu Proregum omnia operatus est. n. 11. ibid.

Illustrissimi Domini Marci Meltij dispositio facta adducitur de anno 1667. numer. 5. pag. 16

Immissio.

Immissionem petens, vigore l. final. C. de edit. Diu. Adr. toll. quid probare debeat, num. 3. p. 378

Immissio in locis Montium an competit filio pro legitima. n. 4. p. 384

Immissio non impeditur ob exceptionem nullitatis testamenti. n. 3. p. 324

Immissio pro legitima interdum non datur. n. 5. p. 401

Immissio in possessionem competit hæredi scripto in testamento. n. 1. p. 387

Immissio non denegatur, posito testamento non vitiato, nec cancellato. n. 2. ibid.

Immissio pro legitima an detur in corpore particulari. n. 2. p. 401

Immissio an detur filio pro legitima stante testamenti validitate. n. 3. ibid.

Immissio non denegatur hæredi propter institutum in legitima. n. 3. p. 383

Immissio in loca Montium cum fuerit concessa pro tertia parte Principi, & pro duabus D. Nauarrete in gradu appellationis tollitur à Principe, & datur D. Hæredi, num. 1. p. 396. & 397

Immissio non potest retardari ex testamento quod reuocatum præsumitur. n. 5. p. 324

Immissio conceditur, & aufertur à venientibus ab intestato pessidentibus vigore testamenti reuocati. n. 6. ibid.

Immissio an concedatur vigore testamenti reuocati si postea illud reconualescat, numer. 7. p. 325

Immissio debetur hæredi scripto absque ullo vi-
to visibili. n. 1. p. 400

Immissio conceditur vigore testamenti de quo in præsenti. n. 1. p. 324

Immissio datur testamento non cancellato, &c. n. 17. p. 391

Immunis.

Immunis à vestigalibus, an sit immunis à venditione vini ad minutum. n. 9. p. 148

Imunitas.

Imunitas concessa, an censeatur renuntiata per aliquas personas particulares. n. 37. p. 437

Imunitas l. si quis Decurio, C. de decurionibus, ad quæ onera extendatur, numer. 38. ibid.

Imunitas l. si quis Decurio, an suffragetur pro debito contracto, &c. n. 39. ibid.

Imunitas concessa generaliter, non prodest ad expensas extraordinarias. n. 40. p. 438

Imunitatis concessio generaliter facta, an exten-
datur ad extraordinaria. n. 32. p. 437

Imunitas generaliter concessa, ad futura an ex-
tendatur. n. 33. ibid.

Decisio

Rerum & Verborum.

Decisio Regentis Salernitani 130. adducitur, & ponderatur. n. 34. ibid.

Immunitate non gaudet reus depositus in Ecclesia à iudice seculari de licentia Episcopi, n. 38. p. 177.

Imperator.

Imperator huius causa institui non potest. Et procedit non solum causa litis mota, sed etiam de proximo mouenda, numer. 101. & 102. p. 348

Impletum.

Pro impleto habetur, quod per me non stat, quin impleatur. n. 3. p. 64.

Inæqualitas.

Inæqualitas contrahentium in præsenti qualis, & quid operetur. h. 22. p. 259

Incisio.

Incisio arborum an permittatur sine assensu Apostolico. n. 20. p. 212

Incisio nemoris an permittatur sine assensu. n. 21. ibid.

Incola.

Incola, vel habitatrix non potest esse ciuis, & habitatrix simul, sed separatim, & alternativè, ut comprehendatur à consuetudine Neapolit. n. 7. p. 341

Incolæ statutis loci, in quo habitant adscripti sunt. n. 8. ibid.

Incompetentia.

Incompetentia exceptio locum habet, sicut mutetur modus agendi. n. 17. p. 237

Ingressus.

Ingressus in Religionem donat cui velit sine causa præsumpta simulandi. n. 20. p. 243

Indicium.

Indicium quale faciat carcerati confessio, n. 4. p. 491

Indicium quale faciat scientia recipi, n. 5. ibid.

Indicium qualiter probari debeat. n. 12. p. 492

Indicia qualiter tollantur ex aliis probationibus. n. 13. ibid.

Individuitas.

Individuitas formæ intelligitur inducta per conditionem appositam. n. 46. p. 93

Inhibitio.

Inhibitio, cui debeat intimari, & qualiter. n. 7. p. 370

Inhibitio siue iusta, siue iniusta est timenda, n. 8. ibid.

Inhibitio Canonica tunc dicitur si intimetur parti, & iudici, & qualiter procedat, numer. 9. ibid.

Inhibitio de stylo quomodo, & qualiter fiat. n. 10. ibid.

Inhibitio in banca, vbi fuit præambulum expeditum facta non fuit. n. 11. ibid.

Inhibitio, & decretum præambuli quando eodem die concurrunt præsumitur in dubio præambulum præcessisse, n. 107. p. 348

Secus si aliunde constaret inhibitionem fuisse factam à posterio prima hora Tribunalis de mane tunc præambulum, tanquam attentatum est nullum. n. 108. p. 349

Inhibitio quando facit alteratum, numer. 14. p. 202

Iniuria.

Iniuria facta vni de Collegio qualiter censeatur alteri facta. n. 11. p. 141

Instantia.

Instantia mutatio non tollit litis pendentiam, n. 13. p. 237

Jul. Caponi Discept. Förenf. Tom. IV.

Instantia mutatio, de qua in præsenti non tollit continentiam causæ. n. 27. p. 238

Institutio.

Institutio facta in Ecclesiam litis causa est nulla, quia potentior dicitur, num. 103. & 104. p. 348

Institutio in Principe terrestri litis causa est nulla, ergo fortius in Principe cœlesti; & sic in Ecclesia. n. 105. ibid.

Institutio hæredis in legitima, de qua hic quid in filio operetur. n. 24. p. 11

Institutio Capellani, & Confessarij Triremium an sit ordinaria an delegata. n. 2. p. 289

Institutus.

Institutus in legitima an, & qualiter saluet testamentum, numer. 3. 4. 5. & 6. pag. 373 & 374

Institutus sine nominatione quando censeatur nominatus. n. 46. p. 336

Instrumentum.

Instrumentum quando mentionetur declaratiæ & quando limitatiæ explicatur, & quem effectum dictamentio producat. n. 5. p. 69

Instrumentum celebratum per assertum procuratorem alterius, non creditur Notatio de Mandato, nisi exhibetur. n. 9. p. 69

Instrumentum & testamentum viam habet exactitudinem. n. 4. p. 324

Instrumento donationis quando standum est non probata simulatione. n. 6. p. 242

Instrumenti reassumptio qualiter facienda, & quid mortuo Notatio. n. 34. p. 245

Instrumenti copiam ad quem spectet onus reluedi ad venditorem, vel ad emptorem. n. 15. p. 70

Interesse.

Interesse posse pascisci in contractu, communiter approbatur, & quando. n. 39. p. 240

Interesse ratione fructuum, aliter debetur; n. 40. ibid.

Interesse compensatiuum potest pascisci in contractu. n. 41. ibid.

Interesse conuentum non producit aliud interesse, quod fallit in tertii. n. 42. ibid.

Interesse tertiarum pro qua quantitate debeatur, n. 22. p. 238

Interesse damni emergentis, & lucri cessantis utroque iure debetur. n. 8. p. 330

Basseus insignis Theologus, & moralista adducitur. n. 10. p. 330

Interesse dotis an debeantur si promittatur dos ad voluntatem generi. n. 21. p. 305

Interesse proportionabile, & verisimile, semper debetur. n. 19. p. 238

Interesse alterius interesse, cur, & quando non debetur. n. 20. p. 238

Interpretatio.

Interpretatio lata fit in legatis, sed stricta in contractibus. n. 17. p. 461

Intrusus.

Intrusus expellitur à loco intruso, & qualiter. n. 60. p. 255

Inuentarium.

In inuentario confecto ab hærede Principissæ describitur creditum dotum prout ex actis S.C. n. 66. p. 346

Inuestitura:

Inuestitura realis, & personalis quando sit, n. 19. p. 472

Inuestitura de mero, & mixto Imperio, an comprehendat Regalias, numer. 18. pag. 434 & 435

Vuu Localia:

Index

Localia.

Localia quando debeantur, & cui in casu restitutio-
nisi. n. 21. p. 284

Localia pretiosa qualiter debeantur, num. 22.
p. 285

Localia donata ante matrimonium cui acquiran-
tur. n. 23. ibid.

Irregularis.

Irregularis an & quando valeat renunciare bene-
ficio. n. 4. p. 29

Irregularis non est inhabilis ad beneficia obti-
nita, sed ad obtainenda. n. 36. p. 28

Irregularis per sententiam priuatur beneficis, &
interim facit fructus suos. n. 37. ibid.

Irregularis per tres sententias conformes bene-
ficiis priuatur. n. 38. ibid.

Irregularis post tres sententias conformes con-
demnatus, immo beneficio priuatus, pendente
appellatione potest illud renunciare tum sim-
pli ciuer, tum ad fauorem. n. 39. ibid.

Irregularis in dubio iuris nemo censendus est,
n. 7. p. 119

Qui est causa alicuius rixæ, si in ea fiat homici-
dium quando efficiatur irregularis, numer. 8.
p. 119.

Veniens armatus ad rixam in foro, vbi explo-
siones adsunt stroporum, & ipse etiam explodat,
ap irregularis efficiatur si sequatur homici-
dium adstantium. n. 9. p. 120

Et quid si adstantes occiduntur à parte aduersa.
num. 10. ibid.

Irregularitas.

Irregularitas quando contrahatur per assisten-
tiam in homicidio. n. 1. p. 119

Irregularitas non contrahitur nisi in casibus à
iure expressis. n. 3. p. 119

Irregularitas vt inducatur debet opus fieri vo-
luntariè saltem indirectè, vt supponitur præ-
uisio. n. 4. ibid.

Iudex, Iudicium

Iudex quicunque præsumitur semper bonus, n. 15.
p. 123

Iudex laicus si notitiam habeat innocentiae Cle-
riki apud se detenti, quid facere debet, num. 10.
p. 26.

Iudex non causat metum quando agit secundum
iuris dispositionem. n. 12. p. 169

Iudex quid considerare debeat in rebus exiguis,
n. 10. p. 211.

Iudex loci in quo delictum fuit consummatum
est competens contra mandantem, numer. 3.
p. 105

Iudex laicus an teneatur remittere Clericum ad
iudicem Ecclesiasticum. n. 2. p. 25

Iudex Ecclesiasticus an teneatur petere remis-
sionem Clerici à iudice laico. n. 3. ibid.

Iudex Ecclesiasticus sciens Clericum apud iudi-
cem laicum detineri, vtrum tencatur pete-
re remissionem, & an peccet non faciens. n. 5.
ibid.

Iudex Ecclesiasticus vtrum tencatur petere re-
missionem Clerici detenti apud laicum, nulla
prævia requisitione. n. 6. ibid.

Iudicium.

Iudicium intentatum cum usufructuario, vel
cum hærede grauato validum est, etiam non
auditio substituto. n. 22. p. 18

Iudicium parentum in filios non facilè inquiri-
tur à lege. n. 16. p. 390

Iudicium summarium suspensionis officij duplex
est, & quale. n. 34. p. 58

Iudicium vniuersale quando faciat cessare par-

ticulare.

Iudicium petitionis hæreditatis, non est Iudi-
cium, l. fin. C. de edit. Dini Adr. tollend. n. 15.
ibid.

Iudicis præceptum impossibile, vel iuris, vel na-
turæ, nullum est. n. 14. p. 65

Iudicij mutatio differt, à diuisione eiusdem, n. 30.
p. 238

Iudicio vniuersali pendente supersedendum est
in iudicio particulari. n. 128. p. 350

Iulij Caponi I. C. laudes.

n. 5. p. 73

Iura.

Iura adducuntur pro donatione facta per No-
uitium. n. 7. p. 273

Iura, & actiones competentes Illustr. Principis,
scilicet fuisse in districtu iudicantur, quia
alioquin decretum præambuli in beneficium
hæredis instituti fuisse nullum, tanquam
prolatum à iudice non habente iurisdictio-
nem extra suum territorium, num. 53. & 54.
p. 345

Iura & actiones non destinata alibi solutione,
sed data simpliciter obligatione ad ben-
ficium Ciui Neapolitani sunt in districtu,
etiamsi lis non esset intentata Neapoli, n. 47.
p. 345.

Iura, actiones, & nomina debitorum sunt in eo
loco, vbi fuit conditum testamentum, n. 16.

p. 343.

Iura possessoris non debent turbari, nisi constet
de iure petitorij. n. 15. p. 216

Juramentum.

Juramentum quem defectum supplicat, num. 10.
p. 264

Juramentum, & clausula quando censeantur ap-
positæ in dispositiuis, & quando in executiuis,
n. 11. ibid.

Juramentum si confirmaret donationem factam
à minore, potest rescindi per restitutionem in
integrum. n. 12. ibid.

Juramentum cessat posita simulatione, num. 15.
p. 243

Juramentum de non alienando non comprehendit
modica. n. 4. p. 208

Juramentum an requiratur in renuntiatione
minoris ingredientis in Monasterium, num. 6.
p. 273.

Ius, Jurisdictio.

Iure communi Apostata, acquirebat Monaste-
rio, sed per Bullas Pontificias corrigitur, n. 5.

p. 103.

Jurisdictio Capellani maioris vnde oriatur, &
à quibus Pontificibus confirmata, num. 3.
p. 289

Jurisdictio in præiudicium Domini Regis proro-
gari non potest, nec per Actorem, nec per Reum.
n. 24. p. 238

Ius Anchoragij, quid sit, & quare solvatur, n. 24.
p. 426

Ius Anchoragij soluitur à Clericis, & ab exem-
ptis, & quare, n. 25. p. 426

Ius Portorum, an, & quando liget Clericos, &
exemptos. n. 26. p. 426

Ius Portorum quodnam sit, & an liget Clericos
atque exemptos. n. 27. ibid.

Ius Portus differt à iure, quod soluitur pro mer-
cibus in portu vehendis. n. 28. ibid.

In dubio quis non præsumitur renuntiasse omni
iuri suo. n. 3. p. 291

Ius in spe, quod donatur primo Monasterio, si
fiat ius in re, tempore quo est in alio Mono-
sterio

Rerum & Verborum.

- sterio non primo , sed secundo acquiritur , &
adducuntur exempla. n. 25. p. 267
- Ius ponderaturæ , & mensuræ ligat Clericos , &
exemptos. n. 47. p. 429
- Iuris quæsiti priuatio sine causa non datur. n. 8.
p. 290
- Ius agendi ex tit. C. ne liceat in potentiores , quanto
tempore præscribatur. n. 21. p. 368
- Ius sumitur ex persona actoris , non rei , num. 14.
p. 216
- Ius patronatus.*
- Ius patronatus de sui natura est ad hæredes
etiam extraneos transitorum , & utrum possit
mutare naturam in præiudicium Patroni , n. 9.
p. 10
- Ius patronatus si competitat Patronis ut singulis.
an vti Collegio , vel Vniuersitati , an possint
singuli , vel separatim præsentare , vel requiratur
Collegialis consensus , & utrum sit necesse
ut maior pars simul conueniat , & consentiat,
n. 16. p. 5
- Ius patronatus potius hæreditarium , quam gen-
tilitium in dubio præsumitur, n. 2. p. 3
- Ius patronatus gentilitium præsumitur , si in præ-
sentationibus non fuit habita mentio hæredi-
tariæ qualitatis. n. 3. ibid.
- Ius patronatus familiare , vel hæreditarium quan-
do dicatur. n. 3. p. 158
- In casu dubio an Ius patronatus sit gentilitium ,
vel hæreditarium , quæ verba testatoris sint in-
spicienda. n. 12. p. 5
- Ius patronatus quomodo , & qualiter in possesso-
rio , & petitorio competit à num. 3. ad 8. p. 163.
& 164
- Ius patronatus hæreditarium potest ad alios
transferri in præiudicium successorum , num. 6.
p. 298
- Iurispatronatus materia ultimum statum attendit ,
n. 3. p. 154
- Iurispatronatus quasi possesso qualiter probetur ,
n. 10. p. 155.
- Ius patronatus gentilitium , vel hæreditarium
quodnam sit. n. 11. p. 155
- Iurispatronatus quasi-possesso qualiter probe-
tur ex ultimo statu , & quomodo talis status
sit attendendus , & quid si contrarium sit in
petitorio. n. 15. p. 162
- In iurepatronatus gentilitio Patrōi non in stir-
pes , sed in capita sucedunt , & institutio maiori-
bus in suffragijs debetur. n. 8. p. 4
- Ius patronatus esse familiare , sive gentilitium ex
obseruantia maximopere probatur , & quomo-
do. & ins. n. 9. p. 4
- Iurispatronatus quasi possesso non prodest , con-
stituto de petitorio infecto. n. 8. p. 155
- Ius patronatus si sit penes plures stipites quili-
bet stipes unam habet partem. n. 11. p. 11
- In iure patronatus qualiter succedatur , num. 12.
p. 12
- Ius patronatus si in concessionē dicatur esse illo-
rum de tali familia , an solum videantur con-
templati masculi de familia , non vero fœminæ ,
vt propterea Ius patronatus dicatur gentili-
tium. n. 5. p. 4
- Ius patronatus quoad statum quando dicatur ca-
nonizatum. n. 1. p. 11
- Ius Passagij seu ultimæ exituræ quid sit , num. 5. 1.
p. 429
- Ius patronatus , an dicatur Canonizatum , quoad
suam qualitatem tantum per verba Bullæ , si
in actis non probetur prædicta qualitas. n. 24.
pag. 6

- Ius patrotonatus quamvis præsumatur hæreditä-
rium : hoc tamen fallit si ex coniectionis con-
trarium appareat. n. 15. p. 13
- Justinianus.*
- Iustinianus sustulit leges Cæsareas usuras per-
mittentes. n. 7. p. 330

L

Læsio.

- L**æsio qualiter consideretur in casu nostro in
donatione facta. n. 13. p. 265

Laicus.

- Laicus iure communi est capax pensionis , sed non
de stylō Curæ. n. 19. p. 84

Laudes.

- Laudes Illustrissimi & Reuerendiss. D. Pauli
Garbineti Vicarij Generalis Eminentissimi
Archiepisc. Ciuit. Neap. memorantur , num. 10.
p. 97

Lector.

- A Lectoribus in cathedris legentibus iura sunt
accipienda , & responsiones maximè in causis
arduis. Et olim in causis arduis Aduocati ad
iuris professores , hoc est Lectores recurre-
bant. Lectores multis extolluntur , in tit. Cod.
de professoribus , & medicis lib. 10. numer. 16.
p. 13

Lectus.

- Lectus viduus quando , & quomodo viduæ de-
beatur mortuo viro. n. 24. p. 285

- Lectus viduus quis , & qualis sit , & an amittat
mulier per secunda vota. n. 25. ibid.

Legatum.

- Legatum pro maritagio solum debetur secun-
dum aliquos pro matrimonio carnali , num. 1.
p. 464

- Legatum prædictum deberi pro matrimonio spi-
rituali secundum plures casus distinctos. n. 2.
p. 464

- Legatum puellæ si virum duxerit , an debeatur , si
ingrediatur Monasterium. n. 3. p. 464

- Legatum puellæ si virum duxerit , an debeatur in
praxi , si Monasterium ingrediatur , n. 4. 5. & 6.
ibid.

- Legatum minus relictum pro Monasterio , quam
pro maritagio , an valeat , n. 7. 8. 9. & 10.
p. 465

- Legatum pro maritagio , an debeatur pro Mona-
chatu. n. 11. ibid.

- Legatum centum si tali puellæ nupserit , an de-
beatur si Monasterium ingrediatur , num. 12.
ibid.

- Legatum puellæ si non nupserit , an debeatur si
fiat Monialis. n. 13. ibid.

- Legatum puellæ pro maritagio , an debeatur pro-
Monachatu. n. 14. & 15. ibid. & 466

- Legatum pro maritagio plium dic debet , & quare.
n. 27. p. 463

- Legatum lignorum quid comprehendat , & n. 13.
n. 14. p. 205

- Legatum , vel promissio dotis pro maritagio de-
betur pro Monachatu. n. 3. p. 459

- Legata et si pia , non minuant legitimam de iure
debitam. n. 40. p. 449

- Legatum factum pro matrimonio debetur mo-
niali , etiam si sit dispositio inter viuos , num. 2.
p. 456

- Legatum mobilium comprehendit quæ habebat
testator. n. 2. p. 204

- Legatum factum pia cause comprehendit etiam
Vuu 2 quod .

Index

- quod habetur post testamentum , numer. 3.
ibid.
- Legatis fructibus , non veniunt pendentes, sed à solo separati. n. 4. ibid.
- Legata sorte tertiae maturatae in vita Testatoris, non debentur legatario , sed remanent penes hæredem. n. 43. p. 240
- Legatum factum pro personis incertis de certis qualiter procedat , num.7. & 8.p.457
- Legatum factum pro maritandis filiabus hæreditis debetur eisdem si fiant moniales, num. 9. ibid.
- Legatum , vel quocunque filio datum , an & quando Patri debetur. n. 28. p. 412
- Legatum quando fauore hæredis , & quando fauore legatarij censeatur factum. n. 29. ibid.
- Legatum pro maritagio debetur pro Monachatu. n.9. p. 460
- Legatum , de quo in præsenti , est remuneratorium. n. 26. p. 412
- Legata relicta in testamento imperfecto , & an , & qualiter debeantur. n. 67.p.338
- Legatum factum Monacho sub conditione debetut Religioni, vbi est , tempore conditionis adimpletæ. n. 10.276
- Legata an possint fieri Ciuitatibus , & Collegiis, & quibus acquirantur. n. 22.p.138
- Legata possunt fieri Collegiis expressè , vltacite, n.23.p.138
- Legatum mobilium in genere , & aliud in specie qualiter concurrant. n. 10.p.205
- Legato mobilium domus , quæ contineantur , n. 11. p.205
- Legatum purum in essentia non fit conditionale per tempus appositum in executione , num. 12. p. 409
- Legatum pro multiplico faciendo , quando sit purum , & quando conditionale , numer. 13. ibid.
- Legatum in dubio caducum non debet præsumi, sed pro validitate. n. 14. ibid.
- Legatum conditionale quando transmittatur , & qualiter. n. 17.p.410
- Legatum conditionale , quando stat per legatarium, quin adimpleatur conditio , an transmittatur. n. 18. ibid.
- Legatum conditionale transmittitur ex verisimilmente disponentis. n.19.p.411
- Legatum conditionale cur pendente conditione non transmittatur. n. 20. ibid.
- Legatum , de quo in præsenti cur fuit legataria factum. n. 21. ibid.
- Legitima.*
- Legitima semper est vt integra tertia , vel medietas à patrimonio ascendentis , vel descendenter deducenda respectu matris in illa instituta præteritis, sororibus,vel fratribus.n.24.p.447
- Et diminutio partium non est respectu patrimonij , sed vocatorum ad legitimam. ibid.
- Nec datur casus in legitima debita descendenteribus quin sit integra tertia , vel medietas à patrimonio ascendentis deducenda, licet diminuatur inter succedentes. ibid.
- Probatur ex absurdo , quod alia sequeretur filio decedente solum relicta matre , cui debetur tertia totius,& illo decedente relicta sorore, ac nepote , vt in casu præsenti tertia portionis, num. 25. ibid.
- Legitima debetur filio solutis debitibus testatoris, n. 3.p.397
- Legitima qualiter debeatur filio donatario uniuersali omnium bonorum. n. 4. ibid.
- Legitima non detrahitur de bonis ad piam causam relictis. n. 15. p.402
- Legitima debita filio in bonis maternis sunt illæ nouem partes per consuetudinem reseruatæ , n. 5.p.352
- Legitimam petens , si debitor sit, quid agendum, n. 12. p. 402
- Legitima , non debetur ex illis, quæ sunt ad causam piam destinatis. n. 1. ibid.
- Legitima filij non debetur in corpore aliquo, nisi facta deductione debitorum , etiam si filius vellet præstare cautionem, n. 7.p.387
- Legitima uti quota bonorum capitur de manu hæredis , & eo citato , ac liquidato prius ære alieno,statu hæreditatis , & quantitate bonorum. n. 9. p.388
- Legitimæ detractio non impedit immisionem saltum cum cauzione. n. 10.p.388
- Legitima à filio debitore petita obstat , quod intus habet, quod petit. n. 12.p. 386
- Legitima non detrahitur ex legato speciali pro Missis. n. 7.p.385
- Legitima de qua hic an potuisset sumi ex aliis bonis. n. 8.ibid.
- Legitima an , & qualiter ex aliis bonis sit detrahenda. n. 6. p.402
- Legitima filio non debetur si aliunde sit debitor ei , à quo petit. n. 1. p. 381
- Legitima non patitur deductionem quando bona sunt apud hæredem. n. 2. p. 382
- Legitima quanta hæreditatis pars fuerit per l. cum queritur, C. de inoff. testam. & quanta per aut. nouissima, eod. iit. & quibus aliis iuris locis ea habeatur, n. 20. & 21. p.447
- Legitima facit cessare querelam in officiosi testamenti. n. 10. p. 379
- Legitima indiget liquidatione , quia consistit in itabilibus. n.11. ibid.
- Legitima est portio bonorum. n.4.p.383
- Legitima non debetur super corporibus destinatis ad opus pius. n.5. ibid.
- Legitima matris an diminuatur & non sit tertia totius hæreditatis , facto legato fratri , vel sorori testatoris , sed tertia sit liquidanda deducto illo legato ; refertur opinio Bald. affirmantis, sed refellitur;num.38.39. & 41. p.449 ex Surdo , & aliis, qui dicunt, quod tunc frater, vel soror videtur honorata , vt quælibet extra-nea , & detracta prius integra tertia parte pro legitima matris , legatum ex restanti parte hæreditatis sit soluendum , cum decis. Rot. Rom. ibid.
- Legitima qualiter capi debeat de manu hæredis, n. 6. p. 380
- Legitima debetur in bonis existentibus tempore mortis. n. 7. p. 381
- Legitima non detrahitur de bonis ad eorum vnum destinatis. n.8.ibid.
- Legitima non diminuit legata pia , quando hæreditas est soluendo. n. 9. ibid.
- Legitima petitur Iudicio ordinario, quando filius non possidet. n. 10. ibid.
- Legitimæ renuntiatio , & repudiatio qualis sit, n. 8. p. 452
- Legitima quando , & qualiter consistat in nouem partibus in Ciuitate Neapolis n. 9. numeris sequentibus. p. 452. & 453
- Legitima ita debetur ascendentibus sicuti descendenteribus. n. 5. p.445
- Eaque aucta est in ascendentibus , vt & in de-scendentibus , n. 6. p.445
- Legitima matris in bonis filij decedentis ex te-stamento

Rerum & Verborum.

Vamento matre in legitima instituta, præteritis sorore vtrinque coniuncta, ac nepote ex alia sorore prædefuncta est tertia tertiae, quam habitura esset mater, si cum ea concurserent præteriti, n. 1. p. 445
Decis. Sacr. Consil. qua ita fuit liquidata legitima, ibid.

Contrarium verius esse ostenditur à num. 4. rationibus num. 5. 8. 24. 25. 26. 27. 33. 34. & 35. auctoritatibus Doctorum, numero, & grauitate maiorum, num. 42. & rerum iudicatarum authoritate, num. 45. p. 445. & seqq.

Lex.

Lex generaliter lata, generaliter debet intelligi, eiusque standum est generalitati, etiam si sit Regia pragmatica. n. 4. p. 77

Lex Regia Hispaniae, et si in hoc Regno non habeat vigorem, non modicam tamen obtinet auctoritatem. n. 13. p. 78

L. si unquam applicatio ad materiam, qualiter procedat. n. 11. p. 299

Lex noua Tridentini non restringit antiquas, & exemplis ostenditur. n. 16. p. 265

Leges laicales, quæ disponunt super illis, quæ competit Clericis, non ut Clericis, ligant exemptos. n. 31. p. 427

Leges factæ per inferiores laicos, non ligant Clericos, secus à Principibus Superioribus, & quando. n. 35. p. 427

Leges imponentes aliquid super passu, an, & quando ligent Clericos, & exemptos, num. 7. p. 424

Leges, & banna prohibentes extractionem ligant Clericos, & exemptos, n. 8. ibid.

Leges loquentes de publica utilitate ligant Clericos, secus in dubio. n. 14. p. 425

Leges laicorum loquentes specialiter de Clericis, illos non ligant. n. 33. p. 427

Leges cum utilitatis causa sunt, interpretari debent, ne virtus legis eludatur. n. 10. p. 78

Leges Politicæ quando ligent Clericos, & exemptos. n. 39. p. 428

Leges Politicæ quando ligent Clericos, & exemptos. n. 40. ibid.

Leges non mutantur ad libitum. n. 38. p. 252

Libellus.

Libelli petitio obseruantur ad videndum quid fuerit petitum an ius, an fructus. n. 2. p. 82

Liberatio.

Liberatio debitorum, eos liberat, qui etant tempore testamenti. n. 9. p. 205

Liberi.

Liberi positi in conditione non censentur vocati, quando sumus in contractibus. n. 8. p. 495

Liberorum appellatione veniunt masculi, & feminæ filij, & nepotes. n. 43. p. 21

Licentia.

Licentia Pontificis perita, & non obtenta, adhuc suffragatur, & quando in imponendis à Clericis tributis. n. 17. p. 425

Licitum.

Licitum quod non est facere per se ipsum, neque per alium facere licitum est. n. 7. p. 106

Ligna.

Ligna, & lapides sunt mobilia separata à solo. n. 5. p. 204

Lignorum appellatione quæ veniant, numer. 14. p. 205

Linea.

Lineæ deficiencia quid operetur in præsenti, & an intelligatur de linea non incepta, num. 75. p. 222

Linea à testatore prolata directa intelligitur,

n. 37. p. 20

Linea an, & quanto tempore præscribat contraria lineam. n. 46. p. 21

Linea recta semper vocata censetur in primo geniis. n. 47. ibid.

Linea Comitis Aloysij fuit demonstrata, sed non super ea dispositum. n. 49. p. 22

Linea secundogeniti fuit in dispositione honorata, & grauata. n. 50. ibid.

Linea in dubio venit effectiva non contentiva, n. 41. p. 20

Linea alicuius Tertiij contemplata, transuersale non continet. n. 42. ibid.

Linea secundo geniti fuit substituta à questione Illustrissimi D. Marco Meltio. n. 27. p. 19

Lineæ substitutæ qualiter fuerit considerata n. 7. p. 16

Lineæ defectus secundogeniti qualiter expressus, n. 8. ibid.

Linea secundogeniti est grauata restituente alteri lineæ. n. 29. p. 19

Lineæ appellatione venit semper directa non inflexa. n. 34. p. 19

Linea transuersalis non venit sub nomine lineæ simpliciter. n. 35. ibid

Linea duplex est effectiva, & contentiva, n. 38. p. 20

Linea paterna, & materna qualiter dicantur; n. 31 p. 19

Linum.

Linorum incisio, & sigillorum ablato quando faciat testamentum reuocati. n. 3. p. 315

Linorum incisio casualiter facta, an consulto iudicio præsumatur. n. 13. p. 319

Litteræ.

Litteræ executoriales expeditæ contra defunctum non possunt mandari in executionem contra hæredem eo non citato, num. 125 p. 350

Quia citatio est de substantia executionis, n. 126. ibid.

Litteræ Brevis S. P. Alexandri VII. quid disponant. n. 60. p. 96

Litteræ exequitoriales qualiter expediantur contra hæredem debitoris. n. 8. p. 372

Litteræ Brevis S. P. Alexandri VII. quid disponant. n. 60. p. 96

Lis.

Lis, & iudicium operatur, vt actio sit intra districtum Iudices. n. 42. p. 344

Litis pendentia coram alio Iudice, suspendit ingressum in alio Tribunal. n. 12. p. 237

Lite pendente, nulla est habenda ratio quantitatis dotis solutæ ad effectum taxandi alimenta, cum solum respiciatur qualitas, & mulieris necessitas. n. 4. p. 261

Litis causa necessaria dici non potest occasio contrahendi domicilium cum potest exerceri à Magnificis Aduocatis, & Procuratoribus, n. 13. p. 342

Lite pendente inter compatriotas potest Episcopus dare consensum in translationes iurispatronatus, immò dedit acceptando præsentationem, &c. n. 10. p. 209

Lite pendente inter hæredem institutum, & venientem ab intestato non potest procedi contra debitorem hæreditarium, n. 129. & 130.

p. 350

Litigium.

Litigij vitium in iuribus, & actionibus non inducitur de iure communi, secus per cap. conuentu. n. 96.

p. 348

Viiii 3. Liti

Index

Litigiosi vitium non contrahitur intentata **actio-**
ne hypothecaria. n. 84. p. 347

Locus.

Locus sacer Religiosus , & pius , qualiter diffe-
rant. n. 14. p. 249

Lucrum.

Lucrum debitum vigore statuti, an possit per de-
bitorem repudiari, n. 6. p. 454

M

Magister.

Magister an fieri possit , qui nunquam fuit
discipulus. n. 15. p. 141

Magnus Magister sancti Ioannis qualiter ponat
pensiones super commendis, n. 28. p. 84

Magistratus.

Magistratus patrocinia , & procurations
suscipere sub quovis colore , tam de iure
communi , quam pragmaticarum Regni , imò
etiam legibus Hispaniæ prohibetur , num. 86.
& 87. p. 347

Magistratus omnia dirigit ad utilitatem publi-
cam. n. 6. p. 146

Magistratus cura, potius ad aliena est , quam ad
propria. n. 13. p. 372

Magistratus potest succedere ex testamento in
ius alterius. n. 26. p. 369

Mandatum.

Mandatum non relevat mandatarium quin in sua
persona teneatur. n. 18. p. 108

Manutentio.

Manutentio an dari debeat Vespilionibus con-
tra Aromatarios. n. 1. p. 146

Mater.

Mater transiens ad secunda vota an possit facere
exemplarem filii. n. 4. p. 294

Mater , quæ transiuit ad secunda vota quid ha-
beat in bonis filij. n. 30. p. 497

Mater sine causa an possit filium præterire in te-
stamento. n. 44. p. 498

Matris depositio, de qua in præsenti, an probet.
n. 21. p. 259

Mater venit inter cognatos , quibus debetur me-
diatas dotis , vigore consuetudinis. n. 3. p. 352

Matri institutæ in legitima à filio huius fratribus
præteritis integra tercia , debetur absolute , &
de per se , non autem considerato iure accres-
cendi , quod probatur auctoritate , & ratione
infallibili, n. 34. & 35. p. 448

Mater filio succedit etiam si transeat ad secunda
vota. n. 33. p. 497

Matrem inuenem quando filij teneantur dotare,
n. 8. p. 299

Mater nouem partes filios grauare non potest,
n. 8. p. 352

Matrimonium.

Matrimonium multiplex, scil. legitimum, ratum, &
consummatum. n. 1. p. 179

Matrimonium illegitimum potest interdum filios
legitimos producere , & è contra , numer. 2.
ibid.

Matrimonium clandestinum filios facit legitimos,
dummodò non sit in gradu prohibito contra-
ctum. n. 3. ibid.

Matrimonium putatum legitimam procreat so-
bolem. n. 4. ibid.

Matrimonium legitimum filios spurios interdum
procreat. n. 5. ibid.

Matrimonium solo consensu perficitur coram
Paræco, & testibus explicato, n. 13. p. 258

Matrimonium ex metu iniusto non valet , n. 6.
p. 119

Matrimonium sine Paræco , & testibus in Gallia
non valet. n. 28. p. 188

Matrimonij fauore receditur à communi opinio-
ne , an sit standum vnius Doctoris sententiaz,
n. 25. p. 184

Matrimonium clandestinum an filium producat
legitimum. n. 10. p. 201

Matrimonium clandestinum quando producat
filios legitimos. n. 11. ibid.

Matrimonium clandestinum in gradu prohibito
contraictum, filios legitimos non facit, num. 7.
p. 182

Pistorij locus punctualis adducitur in præsenti,
n. 8. ibid.

Matrimonium spirituale ob Monachatum qualiter
contrahatur. n. 7. p. 460

Matrimonium quoad contractum , quas requirit
ceremonias. n. 14. p. 183

Brune'li locus adducitur. n. 15. ibid.

Ernest Cothmanni consilium adducitur , num. 16.
ibid.

Carrerij locus singularis adducitur , numer. 17.
ibid.

Matrimonium filij sine consensu patris iure ci-
vili non valet, & filij sunt legitimi. n. 8. p. 180

Matrimonium, aliud iustum, aliud iniustum. n. 9.
ibid.

Matrimonium hodie inter Catholicos potest esse
contraictus , & non Sacramentum. num. 10.
ibid.

Matrimonium contractum inter infideles , nun-
quam fit Sacramentum. n. 11. p. 181

Matrimonium contrahi potest per Procuratorem,
n. 12. p. 181

Matrimonium contractum per Procuratorem, an
sit Sacramentum. n. 13. ibid.

Matrimonium contrahentes per Procuratorem,
qui teneantur facere postea. n. 14. ibid.

Matrimonium clandestinum contrahentes quali-
ter in Curia Archiepiscopali Neapolitana ex-
communicentur. n. 2. p. 259

Matrimonium decenter tractandum, & sine scan-
dalo proximi. n. 10. p. 257

Matrimonium clam contractum , filium legiti-
mum producit. n. 11. p. 183

Seraphini deciso 519. adducitur. n. 12. ibid.

Vessembechij consilium adducitur punctuale n. 13.
ibid.

Matrimonium carnale differt à spirituali , & qua-
liter, n. 15 & 16. p. 461

Matrimonium in gradu prohibito clandestinum,
filios non producit legitimos , secus in gradu
permisso , secundum Cæphalum , numer. 5.
p. 186

Decianus idem dicit. n. 6. ibid.

Mantica idem tenet. n. 7. ibid.

Gallus sensu idem. n. 8. ibid.

Trentacinquius idem. n. 9. ibid.

Monaldus idem dicit. n. 10. ibid.

Capycius Latro nihil contra nos, n. 11. ibid.

Franciscus Molina tenet idem. n. 12. ibid.

Mantica sensu nobiscum , etiam post Conc. n. 13.
ibid.

Cancerij locus qualiter explicetur , num. 14.
ibid.

Cuccus quid sentiat in presenti. n. 15. ibid.

Zypeus nobiscum tenet. n. 16. p. 187

Ioannes Rojas explicatur. n. 17. ibid.

Thesaurus iun. nihil ad nos. n. 18. ibid.

Farinacij locus nihil contra nos , n. 19. ibid.

Sera

Rerum & Verborum.

Seraphinus est contra partem aduersam, num. 20.
ibid.

Ioannes Franciscus de Leone, Lessius, & Suarez,
loquuntur de matrimonio clandestino, non vero de
presumpcio. n. 21. ibid.

Baunius, & Gordonus, Layman, & alij eodem mo-
do loquuntur, ac Fragosius, Gerunda, Diana,
Vgolinus, Sayrus, & Lezzana, num. 22.
ibid.

Maritus.

Maritus obligatus solito matrimonio restituere
dotes illi, vel illis, cui, vel quibus casus de-
derit restitutionis dotum in suo, non vxoris
domicilio illas tenetur restituere, n. 29. & 30.
p. 343

Maritus potest remittere dotis usurpas, & fru-
ctus. n. 20. p. 305

Maritus fructus dotis qualiter faciat suos, n. 18.
p. 345

Maritus, cui dos soluta non fuit, non tenetur
vxori praestare alimenta, dummodo indotatum
duixerit. n. 1. p. 260

Maritus tenetur solummodo praestare vxori ali-
menta correspondentia quantitati dotis solutæ.
n. 2. p. 261

Maritus impugnans validitatem matrimonij,
sive dotem acceperit, sive non, tenetur pen-
dente lite praestare vxori alimenta, num. 3.
ibid.

Masculinitas.

Masculinitatis qualitas in uno gradu apposita,
censemur in alio repetita. n. 14. p. 458

Mastrillus.

Mastrilli decisio 132. & Castill. dec. 5. 9. adducitur
ad propositum. n. 7. p. 318

DD. pro reuocatione testamenti inter liberos
per verbum (reuoco) quales fuerint, num. 8.
ibid.

Pauli de Castris rationes in d.l. nostram addu-
cuntur. n. 9. ibid.

Melioratio.

Melioratio inter filios an substitui possit, num. 14.
p. 390

Mens.

Mens testatoris attendenda quatenus sit, num. 4.
p. 459

Meretrices.

Meretrices, lenæ, tabernariæ, lenones, & similes
personæ an possint esse testes in criminalibus,
n. 19. p. 116

Metus.

Metus impedit, & ditimit matrimonium, &
quando. n. 7. p. 169

Metus cadens in constantem virum quando di-
catur. n. 9. ibid.

Metus, de quo in præsenti illatus fuit à Iudice
& iniustè. n. 10. ibid.

Metus, de quo in præsenti fuit iniustus etiam
gradu reclamationis. n. 11. ibid.

Metus quando excusantur in stuprante per indi-
cis mandatum de nubendo. n. 13. ibid.

Metus ad extorquendum matrimonium quando
sit iustus, quando iniustus. n. 14. ibid.

Milia.

Militæ pretium an imparetur in legitimam, n. 30.
p. 489

Miles.

Miles Hierosolymitanus poterit declarare quod
scriptura priuata reseruauit, numer. 37.
p. 245

Milites Hierosolymitani sunt verè, & propriè
Religiosi. n. 38. p. 246

Milites sancti Iacobi Alcantaræ, & Calatravæ,
&c. qualiter sint Religiosi n. 40. p. 245.

Milites prædicti perficiebant vota ut milites S.
Ioannis, n. 41. ibid.

Milites Lauretani coniugati, & bigami sunt ca-
paces pensionis in certa summa. n. 22. p. 84.

Milites sancti Mauriti, Stephani, S. Lazari &c.

vxorati retinent pensiones ad certam summam.
n. 23. p. 84

Milites sancti Ioannis licet sint incapaces domi-
ni retinent tamen usum bonorum, num. 47.
p. 246

Milites Hierosolymitani non subiiciuntur Trid.
sej. 25. cap. 16. de Regularibus, numer. 24.
p. 243

Militis Hierosolymitani professio an valeat sine
appositione cinguli, ensis super femur, n. 46.
p. 246

Milites Hierosolymitani non possunt testari non
obstante priuilegio conclauistatum, num. 30.
p. 244

Mina.

Minæ præcedentes intelliguntur reuocatæ per
subsequentes actus extrinsecos amicitia, n. 9.
p. 97

Minor.

Minor pars à maiori parte trahitur, numer. 36.
pag. 8

Minor nullum ætum sibi præiudiciale facere
potest, sine decreto Iudicis. n. 7. p. 264

Minor an, & qualiter possit donare, numer. 8.
ibid.

Minor succedens debitò, qui non opposuit
tempore debito exceptionem non numeratæ
pecunia, poterit per restitutionem in integrum
proponere. n. 15. p. 75

Minor donans Monasterio an requirantur so-
lemnitates, ut in rebus minorum, num. 3.
p. 272

Minor an possit nominari, & an valeat seruire
per substitutum. n. 28. p. 34

Minor si post completam minorem ætatem ratifi-
cauerit contractum nulliter celebratum, an effi-
ciatur validus. n. 8. p. 307

Missa.

Missa quotidiana cantata cum horis Canonis,
an probet Ecclesiam esse Collegiatam, num. 7.
p. 301

Monachus.

Monachus Vagabundus cui acquiret, & qualiter?
n. 9. p. 103

Monachus translatus de uno Monasterio ad
aliud, cuius sunt bona primo acquisita, num. 9.
p. 273

Couarruias adducitur pro primo Monasterio,
n. 10. ibid.

Opinio adducitur contraria, n. 11. ibid.

Opinio alia adducitur pro donatione facta pri-
mo Monasterio, n. 12. ibid.

Barbosa adducitur pro opinione contraria,
n. 13. ibid.

Fontenellæ decisio adducitur, n. 14. ibid.

Capycij Latro decis. 193. adducitur pro veritate,
n. 15. ibid.

Sanfelicj decis. 323. adducitur ad propositum.
n. 16. ibid.

Monacho transeunte de vna Religione ad aliam,
bona quando transeant ad secundum Mona-
sterium, & quando remaneant apud primum,
n. 18. p. 265

Monachus si fiat Episcopus hæreditatem sibi
delatam tempore Episcopatus non acquirit
Mona

Index

Monasterium, sed Ecclesia, cuius est Episcopus,
n. 26. p. 267
Monachus si transferatur de vna Religione ad
aliam, posita opinione, quod bona acquiran-
tur primo Monasterio, tenetur præstare ali-
menta eidem Monacho translato in secun-
dam Religionem. n. 23. p. 266
Monacho per Monasterium debentur alimenta,
& quid si pro eis contraxit debitum? num. 18.
p. 104

Monasterium.

Monasterium Eremitarum, & similiū multi-
pliciter fieri potest, & quomodo fiat vniō in-
ter Monasteria. n. 4. p. 227
Monasterium non tenetur subire onera alterius
Monasterij quando habent bona diuisa, n. 5.
p. 228

Monasterium non tenetur ad debita facta per
Regularem quando reuertitur, nisi pro quan-
titate receptorum. n. 17. p. 104
Monasterium an habeatur loco filij, si sit capax
bonorum. n. 20. p. 466
Monasterium an excludatur à legato, si sit ap-
positæ conditio (si sine liberis decesserit, &c.)
n. 16. p. 466.

Monasterium an, & quando excludat substitutum,
& quibus coniecturis, n. 17. ibid.
Monasterium Sanctæ Mariæ sanitatis nihil po-
test pretendere super scutis 320, annuis soluen-
dis Fratri Franciso per illos de Albertino,
n. 28. p. 267

Moniales.

Moniales in lata significatione quæ veniant, &
numeris sequentibus. n. 15. p. 458
Monialium, quando possit ingredi, & quid in
Hispania. n. 78. p. 130
Moniales etiam dicuntur quæ vivunt in conser-
vatorio. n. 13. p. 457

Monopolium.

Monopolium ob æquitatem permittitur, & quan-
do sit. 25. p. 149
Monopolium concedere pertinet ad solum Prin-
cipem qui Superiorum non habet, numer. 26.
ibid.

Monopolia impropria quæ sint & qualiter per-
mittantur. n. 27. ibid.

Monopolia sunt in multiplice genere & quæ,
n. 8. p. 146

Monopolium ex Principis rescripto potest exer-
ceri. B. 9. p. 146

Monopolij pœna quæ sit & qualiter, num. 32.
p. 150

Monopolium à Republica potest induci, num. 23.
p. 149

Monopolium tale licitum est, n. 21. p. 149
Monopolium nundinarum, an & quando valeat,
n. 13. p. 148

Monopolij ius an possit acquiri per præscriptio-
nem. n. 14. ibid.

Monopolij ius an acquiri possit per præscriptio-
nem immemorabilem. n. 15. ibid.

Monopolium in genere quodnam sit, num. 17.
p. 148

Monopolium facientes peccant mortaliter & te-
nentur ad restitutionem, n. 18. ibid.

Monoplia sunt licita triplici ex causa, num. 19.
ibid.

Mons Pietatis.

Mons Pietatis Neapoli cur obtinuerit Pontificis
Ereue. n. 12. p. 330

Lefsius Theologus, & moralista insignis addu-
citur. n. 13. ibid.

Casus, de quo agitur, fuit à Papa Innocentio X.
decisis, num. 14. p. 330

Pasqualigus ingeniosissimus Doctor quid sen-
tiat de nostra facti specie. n. 16. 331

Molfeſius.

Molfeſius ait, omnes posse, Montes Pietatis fa-
cere, & habere pignora cum interesse, n. 10. p. 330
Neapoli sic practicatur pignus, & interesse in
mutuo sine vlo scrupulo, num. 11. ibid.

Mora.

Mora semel contracta semper durat, n. 4. p. 60

Mora præsentandi quando consideretur, & quan-
do non. n. 10. p. 64

Mora non adest quando præsentatio est difficilis,
n. 11. p. 65

Mos.

Mos scribarum capitulationem quam fecerit pro
matrimoniis contrahendi, n. 10. 11. & 12. p. 457

Mulier.

Mulier sit hæres in totum ita etiam est præmo-
riente substituto. n. 20. p. 18

Mulier de dote qualiter Neapoli disponat, n. 1.
p. 352

Camilli Salerni cogitatio adducitur, & reiſcitur,
n. 2. ibid.

Mulier de dote non veniente ab agnatis, & co-
gnatis, liberè disponit, saluo filio bonorum sub-
ſilio. n. 7. p. 352

Mulier de dote in vita si disponat in fraudem,
non valet dispositio. n. 14. p. 353

Mulier nupta regulariter nihil, præter dotem ha-
bere solet. n. 7. p. 261

Mulier in vita socii an possit agere Neapoli, ad
portionem declarandam pro dote viri, num. 13.
p. 283

Mulier, & ex ea descendentes quomodo, & qua-
liter veniant appellatione familiæ, & de qua fa-
milia intelligatur de effectu, vel de contentiu-
a n. 9. usque ad 18. p. 165. & seqq.

Mulier in dispositione dotum, & aliorum ob-
uentorum ab agnatis, & cognatis tenetur ob-
seruare consuet. si qua moriens in sua disposi-
tione. n. 24. p. 343

Etiamsi doles sint extra districtum, num. 25.
p. 343

Quod priuilegium mortua muliere transit ad
filios. n. 26. ibid.

Mulier transiens ad secunda vota, in quibus bo-
nis filij succedunt. n. 38. p. 197

Mulio.

Mulio cum animalibus, & bonis alterius, si ga-
bellam non soluit, an Domino præiudicet, n. 3.
p. 433

Mutationes.

Mutationes iusta ex causa permittuntur in legi-
bus. n. 41. p. 213

Mutationes ab Episcopis qualiter facienda, n. 42.
ibid.

Mutuans.

Mutuans potentiori ex hoc tantum capite, potest
accipere vltra sortem. n. 18. p. 329

Mutuans potentiori subiicitur maximo periculo
amittendi sortem. n. 19. ibid.

Mutus.

Mutus quibus modis dici possit. n. 5. p. 294

Muto posse substitui non repugnat suæ ultimæ
voluntati. n. 12. p. 295

Mutus tantum, iure Codicis quando possit testari,
n. 6. p. 294

Mutis, & surdis à natura, vel ex accidenti scienti-
bus, vel ignorantibus scribere an competat fa-
cultas testandi, & quando, n. 7. ibid.

Mutus

Rerum & Verborum.

Mutus, & surdus in exemplari sicuti possunt grauari à testatore ita substituti eorumdem, n. 16.

p. 295

Mutus cum licentia Principis testari potest, n. 28.

p. 296

Mutuum.

Mutuum unde dicatur, & quid sit, numer. 1.

p. 326

Mutuum celebrari in quantitate, quid importet, n. 2. p. 326

Mutuum magis quantitatem, quam corpora respicit. n. 6. p. 327

Mutuum contrahitur etiam in re incompatibili, n. 7. ibid.

Mutui materia quæ, & qualis sit, n. 8. ibid.

Mutuum à credito qualiter differat, numer. 9.

ibid.

Mutuum an sit alienationis species, numer. 10.

ibid.

Mutui causa potest pena, & interesse considerari, n. 11. p. 328.

Mutuum potest stare cum interesse à principio taxato absque alia probatione, numer. 13.

p. 328

Mutui interesse non ex eo, quod paciscitur, sed ex eo, quod exigitur, reprobaretur, num. 14.

ibid.

Mutui interesse pacisci potest in mercatoribus, n. 15. ibid.

N

Naturalia.

Naturalia tolli non possunt, & naturale est quærere quæ iuvant, & fugere nocua, n. 18. p. 70

Neapolitani.

Neapolitani Equites ius fundaci antiquitus non soluebant. n. 14. p. 420

Necessitas.

Necessitatis effectus quales sint, n. 20. p. 149

Niuanum.

Niuanum Casale an, & quale sit feudum, num. 4.

p. 330

Nobles.

Nobles an sint exempti à gabella vini, quod minutum venditur. n. 10. p. 148

Nobles an possint vinum minutum vendere, n. 6.

p. 147

Nocturnus.

Nocturna conuenticula Apostolorum tempore qualia fuerint. n. 5. p. 248

Nomen.

Nomen debitoris esse illius loci, in quo destinatio testatoris, & post mortem permansum, n. 14. p. 342

Nomina debitorum sunt in loco, ubi eorum exactio fieri de iure, & de facto potest, n. 43.

p. 344

Nomina debitorum iuta, & actiones censentur esse in loco, ubi exactio facienda est, & electa est fieri & lis intentata, numer. 39.

p. 344

Quam ius alibi esset destinata solutio, & ibi debitor invenitus non sit. n. 40. ibid.

Et proinde fuit decisum esse consuetudini subiecta, quando in eius districtu est promissa solutio, n. 41. ibid.

Nominans.

Nominans inhabilem ad officium peccat mortaliiter. n. 9. p. 333

Nominans quando possit variare in nominatio-

n. 62. p. 338

Nominare, Nominatio.

Nominatio, & electio Iudicium M. C. Auditorum Provincialium, & Assessorum fieri debet à Prorege, consulto collaterali Consilio, n. 10.

p. 333

Nominatio facta in testamento imperfecto valet, n. 63. p. 238.

Nominandi promissio quando habeatur pro no-

nimatione. n. 11. p. 333

Nominandi facultas, & eligendi in officio, an idem sint. n. 2. p. 332.

Nominandi facultas duplex est, & qualis num. 3.

ibid.

Nominandi facultas potest multipliciter fieri. n. 4.

p. 333.

Nominatio in officio plura requirit, & quæ sint, n. 5. ibid.

Nominatio debet fieri à persona idonea, num. 6.

ibid.

Nominatio fieri debet de persona idonea, n. 16.

p. 333.

Nominatio fieri debet seruata forma priuilegij concessi nominanti. n. 17. p. 334.

Nominatio concessa pro uno hærede non intelligit de hærede sanguinis. n. 18. ibid.

Nominatio in officio an, & quando sit, & quando venditio eiusdem. n. 30. p. 334

Nominatio cum onere fieri potest, n. 31. p. 335

Nominatio fieri debet congruo tempore, & loco, n. 33. ibid.

Nominatio per Procuratorem an, & quando fieri possit, n. 34. ibid.

Nominatio verbis, vel scripto conceditur facien-

da, n. 35. ibid.

Nominatus in officio si opponatur de delictis no-

nominantis, non ei nocebit. n. 36. ibid.

Nominatio debet esse simplex, & pura, num. 24.

p. 334

Nominatio cum onere posset fieri, & quando, n. 25. ibid.

Nominatio qualiter fieri possit per actus inter viuos, & qualiter per ultimam voluntatem, n. 26. ibid.

Nominandi potestas an comprehendat hæredem extraneum. n. 27. ibid.

Nominatio si non habuit effectum, fit iterum alia, n. 52. p. 337

Nominatio personæ indignæ scienter facta, aut ignorantia, quem effectum producat, num 53.

ibid.

Nominatio pro successore quid importet, num. 54.

ibid.

Nominatio, de qua in præsenti, nullum patitur defectum. n. 40. p. 335

Nominatio non est venditio, n. 41. ibid.

Nominatio si non fiat, utrum intelligatur facta de hærede instituo. n. 57. p. 337

Franch. decis. 45. & 600 adducuntur, & pondere-

runtur. n. 58. ibid.

Nominatio tacita respectu hæredis ab intestato, an valeat. n. 43. p. 335

Nominatu.

Nominatus in officio an tenetur ad onera, & debita nominantis. n. 20. p. 334

Notarium.

Notarius Regius accipit obligationem etiam clericorum & Regularium, n. 31. p. 244

Notarius etiam de falso inquisitus non derogat validitati primi instrumenti, num. 37. & 38.

p. 481

Index

Notarij verba quid operentur in substitutionibus. n. 13. p. 495

Nouatio.

Nouatio emplenteus tunc dicitur quando post extinctionem suscitatur. n. 11. p. 46

Nouem.

Nouem partes debitæ vigore consuetudinis dicuntur legitima aucta in filio, numer. 12. p. 352

Nouitates.

Nouitates qualiter sint admittendæ, num. 39. p. 252

Nullitas.

Nullitas testamenti qualiter probanda, num. 2. p. 400

Nullitas in continentis filij an impedit immisionem. n. 18. p. 391

Nullitates testamenti Illustr. Principissæ Hieraci proponuntur ab Aduersario, numer. 1. p. 366

Nullum.

Nullum quod est, petitur declarari tale, num. 8. p. 169

Nuptie.

Nuptiæ secundæ non derogant successioni, num. 31. p. 497

O

Oblati.

Oblati qui se, & sua tradunt Ecclesiæ si rece-
dant, secum bona ducunt. n. 5. p. 298

Obligatio.

Obligatio in solidum, vt acquiratur, an sufficiat
vnius corporis suppositio iux. terminos Bullæ
Pij V. n. 2. p. 307

Observantia.

Observantia Patronorum sufficienter declarat
Ius patronatus qualitatem. n. 13. p. 5.

Occidens.

Occidens amicum nouiter reconciliatum non est
priuandus Ecclesiastica immunitate, num. 95.
p. 97

Odium.

Odium irrationabile an, & quando valeat, n. 3.
p. 389

Odium parentum qualiter ad filios descendant,
n. 4. ibid.

Odium Patis hæredis non operatur exclusionem
hæredis, si facta in odium eiusdem filij, num. 5.
ibid.

Odij causæ quæ fuerint in præsenti, numer. 6.
ibid.

Odij causæ quales in præsenti, & qualiter pro-
bandæ. n. 7. p. 390

Odij causa finalis quæ fuerit, & quæ impulsua,
n. 8. p. 390

Odij causa falsa finalis, vel impulsua hodie quæ
sit, n. 9. ibid.

Oenopolium.

Oenopolium, & Monopolium differunt, num. 1.
p. 147

Oenopolij ius quid sit. n. 2. p. 147

Oenopolium strictius definitur, numer. 3.
p. 147

Officialis, Officium.

Officia Magistrum actorum ad quem spectent,
veluti ad originem. n. 4. p. 484

Officia sunt de Regalibus. n. 5. ibid.

Officia sunt de Regalibus ut potè à Rege colla-
ta. n. 6. ibid.

Officia Magistrum Actorum plura habent Iuris-
risdictionalia, n. 7. ibid.

Officialis nomine venit Magister Actorum, n. 8.
ibid.

Officia nec vendi, nec alienari, nec obligari pos-
sunt sine assensu Regis. n. 9. ibid.

Officiorum dominia semper apud Regem sunt in
Regno nostro. n. 10. p. 485

Officij creditores nullum ius acquirunt sine af-
fensi super eo. n. 11. ibid.

Officij dominium omne, & totum est penes Re-
gem. n. 12. ibid.

Officij Creditores durant, durante illo penes pos-
sessorum, si habuerint assensum, numer. 13.
ibid.

Officio Ministerij qualiter sint vendibilia, n. 14.
ibid.

Officia vendi à Rege, vel à partibus quid differat,
n. 15. p. 486

Officia vendi non possunt, si habeant Iurisdictio-
nem. n. 16. ibid.

Officia sine Iurisdictione quatenus à subditis
possint vendi. n. 17. ibid.

Officia cum Ministerio à quibus exercantur,
n. 18. ibid.

Officia resident in offibus Regis, & solum trans-
fertur exercitium. n. 19. ibid.

Officium translatum de persona ad personam
nouum est, non primum. n. 20. ibid.

Officia, & feuda in multis differunt, num. 23.
p. 35

Officia sunt simillima feudis, & afferuntur con-
uenientiae. n. 14. p. 34

Officia iure ciuii Romanorum dicebantur mili-
tia. n. 47. p. 336

Officiorum dominium penes quem sit, & eorum
administratio. n. 48. ibid.

Officium sub qualitate hæreditaria quando dica-
tur concessum. n. 49. ibid.

Officium datur hæredi ab intestato non facta
nominatione. n. 50. ibid.

Officium non dividitur inter hæredes, sed sola
administratio. n. 52. ibid.

Officialis.

Officialis mortui hæres quando puniatur poena
peculatus, &c. n. 9. p. 56

Officialis pecuniarius ob extorsiones qualiter
puniatur. n. 12. p. 56

Officialis quando possit hæres institui, & qua-
liter. n. 22. p. 369

Officiali pro excessibus condemnato creditores
præjudicantur in iuribus suis, numer. 39.
pag. 59

Officialis delictum qualiter probandum sit, ad
finem suspendendi. n. 40. p. 59

Officialis perpetui alicuius loci, sunt ciues illius
loci. n. 7. p. 277

Officium rectum, & irregularē, numer. 52.
pag. 61

Officij priuatio per qua verba importetur, n. 53.
ibid.

Officialis statim illo priuatur officio ob deli-
ctum commissum in officio, numer. 54.
ibid.

Officij non datur proprietas, sed simplex ad-
ministratio. n. 55. ibid.

Officialis non habet officij dominium, sicut habet
feudatarius. n. 56. p. 62

Officialis delinquens in officium punitur poena
arbitraria. n. 27. p. 57

Officialis corrupti delictum accusati ab omnibus
potest. n. 28. ibid.

Officialis

Rerum & Verborum.

- Officialis priuatus officio, an possit alium substituere. n. 58. p. 62
Officialis an possit suspendi pendente inquisitionis iudicio. n. 36. p. 58
Officialis inquisitio cum adminiculis sufficit ad suspensionem. n. 37. p. 59
Officiales delinquentes dupli iudicio conueniuntur, & quæ sint. n. 33. p. 58.
Officialis delinquens in delegatione officio annexa dicitur delinquere in officio, numer. 62. p. 62
Officialis priuatus dicitur officio per solum decretum, ne exerceat, &c. n. 63. p. 63
Officialis delictum leue quale sit, numer. 48. p. 60
Officialis an sit suspendendus in dubio quo vsque non fiat causa cognitio, n. 49. ibid.
Officialis durante inquisitione an possit suspendi, n. 50. p. 61
Officialis, ut suspendi possit administratione pendente tria requiruntur, & quæ sint, n. 24. p. 57
Officialis inquisiti instantia an transeat ad haeredem, si lis non fuit contestata cum eo, n. 25. pag. 57
Officialis ob culpam grauem commissam in officio potest eo priuari, non ob leuem, n. 7. p. 333
Officialis priuatus officio ob delictum, punitur more ignobilium. n. 8. ibid.
Officialis delinquere potest, vel extra officium, vel in eo. n. 20. p. 57
Officialis delinquens extra officium qualiter puniatur. n. 21. ibid.
Officialis inquisitione pendente quando suspenderatur ab officio. n. 22. ibid.
Officialis grauius delinquit, quam aliis, numer. 2. p. 55
Officiales alios proponentes, quando peccant, & teneantur ad restitutionem, n. 3. ibid.
Officialis quando peculatus crimine teneatur, n. 4. ibid.
Officialis pro crimine Barattariæ potest torqueri ex processu informativo, n. 18. p. 56
Officialis exigens pecuniam fiscalem, & ad suum vsum conuertens an teneatur nonupli pena, an peculatus. n. 7. p. 56

Officium.

- Officialium, & Artificum confusio est omnino evitanda. n. 1. p. 143
Officium executoris testamenti, si Monacho committatur, non potest se intrrompere superior Monasterij, n. 44. p. 269
Officij natura non alteratur, per hoc quod dari solet pretio, vel gratis. n. 43. p. 59
Officij ius reale non acquiritur sine assensu, n. 32. p. 489
Officij successor, est nouus Officialis, & nouum officium. n. 31. p. 36
Officialium electio, & confirmatio est solum in Principe. n. 26. p. 488
Officij non datut successio, sed noua electio ex benignitate Principis, n. 27. ibid.
Officio ad Dominum reuerso, non tenetur Dominus ad debita, &c. numer. 45. pag. 60
Officialium pecunia emptum, non differt à gratis dato. n. 46. ibid.
Officialium pro se, & haeredibus, intelligitur de primogenito. n. 33. p. 36
Officij prouentus non sunt in hereditate Patri, & quomodo. n. 34. ibid.

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

- Officialium quando sit cum qualitate haereditaria, n. 22. p. 437
Officialium Regis est si ab alio exerceatur ipso mandante. n. 23. ibid.
Officialium concessum per annos decem, si moriatur concessionarius infra quinque, quid de alio quinquennio? n. 55. p. 337
Officialij origo, & extinctio ad Regem spectat, n. 2. p. 484

Olea.

- Olea authoritas in praesenti adducitur ad propositum. n. 23. p. 369

Onus.

- onus probandi esse Iuspatronatus gentilitium cui incumbat, & Iuspatronatus esse haereditarium quod sit probandum, numer. 4. pag. 3

Opem præstans.

- Opem præstans delicto punitur eadem pena qua principialis delinquens. n. 4. p. 109

Opera.

- Operam dans rei illicitæ nisi influat directè in homicidium an efficiatur irregularis, num. 3. p. 119

Opinio.

- Opinio distinguens uti veritati proximior, est præferenda. n. 14. p. 79

- Opinio aliter in disputando, & aliter in decidendo potest, & debet sustineri, numer. 2. p. 275

- Opinio Donelli, Cuiacij, Duareni, & similium qualiter sustineatur. n. 3. p. 276

- Opinio tertia Bartolam, & Baldum concilians qualis fuerit, n. 2. p. 310

- Opinio tertia concilians reprobatur: & quare, n. 3. ibid.

- Opinio vnius Doctoris sufficit pro validitate matrimonij. n. 2. p. 182

- Boer. consilium quadragesimum à n. 4. adducitur punctuale. n. 3. ibid.

- Enerardi consil. 44. num. 25. vol. 2. pulcherri-
num: n. 4. ibid.

Opus.

- Opus pium à principissa ordinatum procurat Illustr. Marchio Latertiæ, numer. 12. p. 272

Oratio.

- Oratio dispositiva & demonstrativa differunt, n. 51. p. 22

- Orationum diuersitas multum operatur in praesenti, n. 58. p. 220

Osaschi.

- Osaschi decis. 14. adducitur in praesenti ad propositum, n. 20. p. 368

P

Pactum.

- Pactum, ut nihil acquiratur Monasterio super bonis donatis Monacho, fuit approbatum per S. C. teste Praefide de Franco decis. 718. n. 32. p. 268

- Pactum prædictum fuit approbatum per Moralistas, & Theologos apud Patrem Donatum, ut in scripto. n. 33. ibid.

- Cæsar Carena resol. 199. pactum approbat, & decisum refert, ut nihil acquiratur Monasterio, n. 35. ibid.

- Pater Molfes, cum communis schola Doctorum pactum approbat, de quo supra, numer. 36. ibid.

Index

- Tambur. de iure Abbatissarum, pactum approbat, de quo supra. n. 37. ibid.
- Rodriquez, & alij tenent pro obseruantia pacti. n. 38. ibid.
- Lezzana pactum approbat cum omnibus moralistis. n. 39. ibid.
- Sacra Rota Romana apud Burattum tom. 2. decisione 284. stat pro obseruantia huius pacti. n. 40. ibid.
- Thomas de Afflito adducitur pro obseruantia dicti pacti. n. 41. p. 269
- Pater Pellizzarius, & alij stant pro obseruantia dicti pacti. n. 42. p. 269
- Pactum, quod fructus pignoris frugiferi deseruant pro interesse, an valeat. n. 4. p. 330
- Pactum, vel conditio, ut de bonis donatis Monacho nihil acquiratur Monasterio, validum est, n. 29. p. 267
- Pactum præjudiciale fructibus dotis per maritum factum valet. n. 15. p. 304
- Pactum dilatans solutionem dotis valet, quia prædicat fructibus, vel usuris dotis, n. 16. ibid.
- Pactum dotis priudiciale quale sit, num. 11. p. 304
- Pactum quo longior dilatio dotis restituenda marito traditur non valet ultra ea, quæ leges disponunt. n. 13. p. 304
- Pactum ne suspendatur officialis pendente inquisitione non valet. n. 38. p. 59
- Papa.*
- Papa voluntas quando exploranda in casibus contributionis facienda per Clericos, & exemptiones. n. 62. p. 431
- Papa non derogat Beneficiis, quæ sunt Regiae Coronæ, nec priuat aliquem suo beneficio sine causa. n. 42. p. 19
- Papa dum aliud Breue concedit, qualiter concedere censeatur. n. 34. p. 92
- Papa qualiter possit dispensare in voto castitatis cum Monacho. n. 42. p. 245
- Papa non solet ius patronatus conferre patronis inauditis, enunciatiua Episcopi cur non probet. n. 30. p. 7
- Papa quomodo, & qualiter pensiones imponat. n. 41. p. 49
- Papa in Beneficialibus, & eorum fructibus habet summum ius. n. 18. p. 83
- Parentes.*
- Parentes secundò nubentes qualiter succedant, n. 36. p. 497
- Paræcianus.*
- Paræciani qui dicantur? n. 3. p. 233
- Paræcus.*
- Paræcus Ecclesiæ derelictæ an possit compellere recusantes dare ipsi bona eiusdem Ecclesiæ, &c. n. 10. p. 234
- Paræcus proprius quis dicitur vigore Trident. sess. 24. de reform. cap. 1. n. 2. p. 286
- Paræcus originis non est proprius matrimonij contrahendi, sed requiritur habitatio, num. 5. p. 287
- Paræcus proprius etiam dicitur respectu eorum, qui sunt in loco, vt Prætores, Lectores, Scholares, & similes. n. 6. ibid.
- Paræcus proprius is est, in cuius loco habitant contrahentes. n. 14. p. 288
- Sacra Congregatio quid declarauerit in casibus similibus. n. 15. ibid.
- Paræcus ruralis an sit proprius respectu eorum, qui in tute habitant causa recreationis, vel fructuum colligendorum. n. 10. p. 288
- Paræcus etiam inuitus assistens in matrimonio illud valet: idem in testibus. n. 15. p. 258
- Paræcus non residens in Paræcia absque legitima causa, quas penas incurrat? n. 7. ibid.
- Paræcus, & alij habentes curam animarum debent residere in suis Ecclesiis, & explicatur locus Concilij Tridentini sess. 25. de reform. cap. 1. n. 1. p. 233
- Paræcus tenetur residere etiamsi Paræcialis sit tenuis, vel in ea remanserint tres, vel quatuor incolæ. n. 2. ibid.
- Paræcus quando non teneatur personaliter residere. n. 4. ibid.
- Paræci præsentia etiam dissentientis sat est pro validitate matrimonij. n. 5. p. 260
- Pars.*
- Pars modica magni prædij non potest alienari sine assensu. n. 5. p. 210
- Pater.*
- Pater, vel Mater an sint de linea filij, num. 32. p. 19.
- Pater an sit de linea filij in feudis, & maioratibus, n. 33. ibid.
- Pater an sit de linea filij in fideicommissis, n. 40. p. 20
- Patre, vel Matre existente in medio qualiter cesant consuetudines. n. 4. p. 352
- Pater pro dote filij sui, an teneatur obligare bona sua. n. 6. p. 282
- Pater an teneatur ad donationem factam Nurui, si filius sit in potestate. n. 4. p. 281
- Pater Diana donationem cum pacto, ut nihil acquiratur Monasterio approbat cum communis, n. 34. p. 268
- Pater Miles Hierosolymitanus non potest assignare pensionem filio naturali suo super commendam suam. n. 25. p. 84
- Pater Generalis an possit ex se petere actorum transmissionem, compilatorum à Patre Provinciali si ab illo non fuerit processum ad sententiam definitiū. Quotve sint modi auocandi causas ab inferiore. n. 2. p. 206
- Patris consensus ad matrimonium filij, quando inducat obligationem bonorum, numer. 8. p. 282
- Pater, vt teneatur ad dotem filij sui, quæ requirantur. n. 9. ibid.
- Pater si aliqua obliget, & non omnia, an censeatur mulieri obligasse omnia pro dote, num. 10. ibid.
- Pater in Ciuitate Neapolis, quando dicatur obligatus ad dotem filij conseruandam, num. 11. ibid.
- Patris hæredes an teneantur ad dotem filij receptam, & quando. n. 12. p. 283
- Patris consensus, & patientia, vt dos soluatur filio, an Neapoli habeatur pro iusu, num. 14. p. 183
- Pater an sit fideiussor an principalis in obligatione doris à filio receptæ. n. 15. p. 283
- Patrimonium.*
- Patrimonij, vel domus appellatione, quid continetur. n. 12. p. 205
- Patronus.*
- Patronus non priuatur iure præsentandi per inhabilitatem Præsentati contractam post præsentationem. n. 41. p. 28
- Patronus personam idoneam tenet sub peccato mortali præsenare. Et utrum Episcopus peccet mortaliter instituendo indignum, & utrum debeat dignorem instituere, & omittere dignum, n. 40. & sequenti. p. 8
- Patro*

Rerum & Verborum.

- Patroni manuteneri debent in quasi possessione,
in qua reperiuntur. n. 7. p. 10
- Paulus de Castro.*
- Pauli de Castro doctrina in d. l. nulli, C. de iudic.
ponderatur. n. 28. p. 238
- Paupertas.*
- Paupertas ordinum militarium non est vna, &
cadem species. n. 48. p. 246
- Peculatus.*
- Peculatus crimen gaudet indultu. n. 5. p. 55
- Pedagia.*
- Pedagia prohibita quæ sint, & quo iure, num. 70.
p. 43²
- Pensio.*
- Pensio quid importet quoad se, & quoad effec-
tum. n. 19. p. 47
- Pensionis reseruatio ad quem effectum supponat
extinctionem alterius. n. 20. ibid.
- Pensionis primæ extinctione, vt potè momentanea
non facit secundam reseruatum esse nouam,
n. 21. ibid.
- Pensionem exigendi tempus coniungitur inter
transfertem, & translatarium, & ad quem
finem. n. 22. ibid.
- Pensio translatæ semper est eadem resp. & Titularis,
n. 23. ibid.
- Pensionis translatio quoad substantiam non pro-
ducit nouam pensionem. n. 24. ibid.
- Pensionis translatio valida est, licet non fuerit
intimata Titulari. n. 25. ibid.
- Pensionis translatio facta in absentia translatarij
vtrum suppleat absentiam Titularis, num. 26.
ibid.
- Pensionis translatio, de qua in præsenti non sup-
ponit extinctionem primæ. n. 27. ibid.
- Pensionis secunda impositio vtrum requirat ex-
pressionem antiquæ, & quid in translatione,
n. 28. p. 48
- Pensionis translatio quomodo fiat per viam cas-
sationis antiquæ. n. 29. ibid.
- Pensionis suscitatio, quando faciat nouam pen-
sionem. n. 30. ibid.
- Pensionis reseruatio, & translatio diverso modo
præiudicant Beneficio, n. 7. p. 89
- Pensionis translatio non requirit consensum Ti-
tularis, & quare, n. 8. ibid.
- Pensionis gratia est individua, & corruit in to-
tum. n. 11. ibid.
- Pensionis subreptitiæ datur reductio, & quando,
n. 10. ibid.
- Pensio imposta motu proprio, excessiva tamen,
an & quando reducatur. n. 11. ibid.
- Pensio reseruata sub conditione, corruit in totum,
deficiente conditione. n. 12. p. 90
- Pensio, de qua in præsenti fuit reseruata Excellen-
tissimo D. Augustino Ghisio sub conditione,
&c. n. 13. ibid.
- Pensio translatæ non est nouum onus Beneficij,
sed prorogatio primæ. n. 14. ibid.
- Pensio reseruatur loco fructuum, quorum sequi-
tur naturam. n. 47. p. 49
- Pensio vtrum possit extingui, vel minui sine be-
neplacito Apostolico. n. 48. ibid.
- Pensio, de qua in præsenti an dicatur anticipa-
ta, an posticipata. n. 7. p. 41
- Pensio quando transferratur per actum voluntaria-
rium, & quando per actum necessarium, & an
sit aliqua differentia. n. 8. ibid.
- Pensionis translatio an, & quatenus fiat per ex-
tinctionem primæ. n. 9. ibid.
- Pensio translatæ an sit eadem cum prima, an di-
uersa. n. 10. p. 42

- Pensionis rata qualiter diuidatur inter hæredes,
& translatarium. n. 11. ibid.
- Pensionis quæstio qualiter decidenda, num. 2.
p. 41
- Pensio qualiter solvatur pro fructibus, qui semel
in anno colliguntur. n. 3. p. 41
- Pensionis diuilio qualiter fiat inter hæredes, &
translatarium. n. 4. ibid.
- Pensionis terminos integrè deberi, quid signifi-
cat. n. 5. ibid.
- Pensionis translatio, an sit extinctio primæ, &
qualiter, n. 9. p. 44
- Pensionis translatæ qualiter soluantur termini,
n. 10. ibid.
- Pensio an sit anticipatè soluenda, si fiat transla-
tio, & quando. n. 11. ibid.
- Pensio translatæ an sit cadem cum prima, an noua,
n. 12. ibid.
- Pensio inexacta cui applicetur, & quando, n. 13.
ibid.
- Pensionis materia regulatur à materia usus fru-
ctus. n. 5. p. 46
- Pensionis facultas transferendi extinguitur, per
promotionem ad Episcopatum, & quando, n. 15.
p. 83
- Pensio cum difficultate ponitur in iurepatrona-
tus. n. 27. p. 84
- Pensionis translatio an supponat extinctionem,
n. 4 p. 43
- Pensionis reseruatio postquam vacauerit, an sit
translatio. n. 5. ibid.
- Pensio à magno Magistro militum Hierosol. an
possit concedi vni, postquam vacauerit per
mortem alterius. n. 6. ibid.
- Pensionis translatio quid sit. n. 7. ibid.
- Pensio pro persona nominanda valet, num. 43.
p. 86
- Pensio potest extingui à Resignatario, nec valet
pactum contrarium, nisi S.P. approbante, n. 44.
ibid.
- Pensio vacat per matrimonium contractum à
Pensionario, & quando. n. 20. p. 84
- Pensio non vacat per sponsalia de futuro, sed
vacat per matrimonium nulliter contractum,
nisi nullitas sit ob defectum consensus, n. 21.
ibid.
- Pensio in fraudem Creditorum an possit extingui,
& an Capitulum aliquando teneatur. illam
solvere, & quid si fuiset super distributionibus,
& an quando, Canonici teneantur singuli,
an collectiue. n. 45. p. 86
- Pensio excedens certam partem fructuum corruit
quoad excessum, & quando. n. 46. p. 87
- Pensio reseruata ab Episcopo in nullo casu tran-
fit ad successorem, n. 33. p. 85
- Pensio Ecclesiastica potest considerari uti fru-
ctus distinctus a iure exigendi pensionem, n. 1.
p. 82
- Pensio translatæ licet sit noua respectu trans-
ferentis & translatarij tamen in substantia
est eadem. n. 53. p. 94
- Pensionis translatio est odiosissima, non tamen
est necesse, vt in ea fiat mentio de alia transla-
tione primo loco facta, n. 54. ibid.
- Pensionis translatio concessa conditionaliter cor-
ruuit in totum non adimpta conditione, n. 55.
p. 95
- Pensio Excellentissimi Principis Ghisij fuit fe-
seruata sub decreto habente duplicem condi-
tionem, & quæ fuerint, n. 56. p. 95
- Pensionis translatio an importet eamdem, ac no-
uam pensionem, n. 2. p. 43

Index

- Pensio quando debeatur resignatario, & quando resignant. n. 39. p. 86
Pensionis translatio solet interdum fieri per ultimam voluntatem, & qualiter intelligatur, n. 34. p. 48
Pensionis translatio an, & quando subiiciatur regulæ de infirmis resignantibus, numer. 35. p. 48
Pensiones facultas transferendi, vtrum sit fauorabilis, vel odiosa. n. 36. ibid.
Pensiones facultas transferendi an extendatur ad reseruandas. n. 37. ibid.
Pensionis reseruandæ, vel transferendæ causa quænam sit. n. 38. ibid.
Pensio quo sensu dicatur fauorabilis, num. 39. p. 49
Pensio pro causa formalis habet consensum Titularis, & authoritatem Pontificis, num. 40. p. 49.
Pensio de qua in præsenti, an fuerit anticipata, n. 14. p. 42.
Pensionis creatio, reseruatio, & translatio quid sit. n. 3. p. 82
Pensio secunda non facta mentione de prima, an corruat in totum, & quando. n. 47. p. 93
Pensio reseruata sub conditione non reducitur, sed in totum corruit. n. 48. p. 94
Pensio reseruata sub conditione non debetur, nisi impleta conditione. n. 50. ibid.
Pensio semel translata non potest amplius transferri. n. 39. p. 93
Pensionis translatio non habet locum in Gallia, n. 40. ibid.
Pensio non imponitur super præbenda Theologali in Gallia, sed imposita est soluenda, num. 41. ibid.
Pensio an per pactum possit impediri, ne transferatur. n. 42. ibid.
Pensio translata à Conclauista ultra tertiam partem fructuum in totum corruit, n. 43. ibid.
Pensio super distributionibus quotidianis, & incertis cur non reseruatur. n. 44. ibid.
Pensio translata licet sit noua respectu transfrarentis, & translatarij, tamen in substantia est eadem. n. 53. p. 94
Pensionis translatio est odiosissima, non tamen est necesse, vt in ea fiat mentio de alia translatione primo loco facta. n. 54. ibid.
Pensio Excellentissimi Principis Ghisi fuit reseruata sub decreto habente duplēm conditionem, & quæ fuerint. n. 56. p. 95
Pensionis translatione concessa, an videatur electa industria personæ. n. 30. p. 92
Pensione prouisus ab Ordinario quid iustificare teneatur. n. 31. ibid.
Pensionarius quid tenetur probare, si à Papa pensionem habeat. n. 32. ibid.
Pensioni consentiens an teneatur iustificare, &c. n. 33. ibid.
Pensio excessiva in totum vitiatur, & quare, si sub conditione fuerit reseruata. n. 23. p. 90
Pensio translata sub conditione quando dicatur, n. 24. p. 91
Pensio translata solum continet personæ mutationem, & delegatio solutionis, n. 25. ibid.
Pensionis translatio valet etiam non facta mentione de alia pensione. n. 26. ibid.
Pensionis translatio dicitur, eiusdem transportatio de persona ad personam, numer. 28. p. 91
Pensionis retentio, quæ datur in limine promotionis ad Episcopatum, quid requirat, n. 2. p. 88
- Pensionis translatio quandocumque facta non continet nouum grauamen. n. 3. ibid.
Pensionis translatio continet præjudicium cœntuale. n. 4. ibid.
Pensio quando, & qualiter pro rata transmittatur ad hæredes. n. 36. p. 85
Pensionis termini non exacti transmittuntur ad hæredes pensionarij, n. 9. p. 85
Pensionarius.
Pensionarius Reseruarius fructuum, & usufructuarius qualiter differant. n. 4. p. 82
Pensionarius propriè non æquiparatur usufructuario. n. 5. ibid.
Pensionarius agit contra Titularem pro pensione actione reali, & personali. n. 6. ibid.
Pensionarius quid transmittat ad hæredem suum de fructibus. n. 35. p. 85
Pensionarius agit contra œconomum pro tempore, quo exercuit, ad pensionem, num. 12. pag. 83
Pensionarius agit contra Titularem, & contra hæredes illius, & contra successorem B neficij, sed facta diligentia contra hæredes Titularis, n. 8. p. 82
Pensionarius contra Titularem soluere nolentem duo proponit remedia. n. 10. ibid.
Pensionarius pauper si agat contra Titularem potest consequi alimenta. n. 11. ibid.
Peregrini.
Peregrini locus de fideic. art. 24. explicatur de matrimonio clandestino. n. 3. p. 185
Pignus.
Pignoris exequatio qualem requirat citationem, n. 12. p. 416
Platea.
Platea popularis supplicavit pro negatione usus in Gabellis, &c. n. 27. p. 422
Pluralitas.
Pluralitas vtrum resoluatur in singularitates, n. 37. p. 218
Plures.
Plures vnum delictum committentes omnes teneantur insolidum eadem poena, numer. 5. p. 109
Plures personæ si coniungantur per dictioñem (cum,) an pro una habeantur. Et *Textus in fin. Cod. de Impuber.* & aliis substitutionibus, & l. si quis Titio, ff. de usufructu accrescendo explicantur, & ad concordiam adducuntur, n. 22. p. 6
Quod pluribus placuit, cunctis est tribuen- n. 38. p. 8
Pœna.
Pœna adiecta obligationi fideiussoriæ, soluenda est, quando intercedit contraventio, quod in casu non est. n. 15. p. 65
Pœna nonupli, quando effet in officiali, & an veniat in indultu. n. 10. p. 56
Pœna quadrupli quando locum habeat, num. 11. ibid.
Pœna secundò nubentium quando sint sublatæ, & qualiter. n. 35. p. 497
Pœna tractu an veniant in indultu, numer. 25. p. 436
Pœna duplicitis pretij, an veniat sub indultu, n. 26 ibid.
Pœna apposita in mutuo, an valeat pro iure conscientiæ. n. 12. p. 328
Pœna corporalis non transit ad hæredem, secùs pecuniaria. n. 39. p. 335
Pœna delicti debetur Baronii in casibus suis, quando Princeps sibi non reseruat. n. 20. p. 435
Pœna.

Rerum & Verborum.

Pœna in mutuo valet in non solito fœnerari,
n. 16. p. 328.

Pœna in mutuo per rusticum, vel ignorantem
apposita, liberat à fraudis suspicione, n. 17.
p. 329

Pœna delicti quando applicetur Fisco Regio, &
quando Batoni. n. 17. p. 434

Pœna fisco quæ sita non venit in indultu, n. 24
p. 436

Pœna nonupli, & dupli quando locum habeat,
n. 8. p. 56

Pœna peculatoris an transeat ad hæredes, n. 13.
p. 56

Pœna extensio quando fieri possit, numer. 8.
p. 106

Pontifex.

Pontificis assertiva pro Camaldulensis, num. 1.
p. 231

Pontificis dispositiva pro iisdem, n. 2, ibid.

Pontificis vniuersitatis Camaldulenses causa, num. 3.
ibid.

Portio.

Portio debita filio vigore statuti, an habeatur
loco legitimæ. n. 7. p. 454

Poffessio.

Poffessio an attendatur si post vacationem: ante
tamen institutionem, vel collationem con-
fert de proprietate. n. 14. p. 13

Poffessio vigore l. finalis, C. de edit. Divi Adr. toll.
qualis sit. n. 16. p. 417

Poffessio si nulliter capta, sit, si deinde ratificetur
ex quo tempore valida esse dicatur, num. 16.
p. 308

Poffessio præsentandi an acquiratur per vnicum
actum præsentationis effectuatæ, n. 4. p. 10

Poffessionis adeptio an, & quando requiratur ad
hoc ut vacent beneficia per promotionem ad
Episcopatum. n. 16. p. 83

Poffessorium.

Poffessorium, & petitorum in materia iurispa-
tronatus qualiter disceptentur, n. 2. p. 154

Poffessorij iudicij quales probationes requirat,
n. 12. p. 325

Poffidere.

Poffidens dicitur per constitutum, cuius no-
mine poffidetur, & tunc tradita res dicitur,
n. 11. p. 70

Potentior

Potentior quis dicatur, & quomodo ad finem
annullandi cessionem. n. 17. p. 368

Potentior quis dicitur ratione officij, ideo pro-
motus ad Reipubl. administrationem potentior
est. n. 76. p. 346

Quamvis Osascus contrarium teneat, num. 77.
ibid.

Ab authore reprobatur. ibid.

Potestas.

Potestas vna Ecclesiastica, altera ciuilis & qua-
liter consideretur. n. 37. p. 427

Potestas contentiosa, & Politica quæ sint, n. 38.
p. 427

Præambulum.

Præambulum inter liberos haberi poterit per
comparationem manus. n. 18. p. 320

Præambuli Illustris Marchionis Latertiæ iustitia
ostenditur, n. 15. p. 371

Præbenda.

Præbenda, seu portiones separatae an probent
Ecclesiam esse Collegiatam. n. 6. p. 301

Præceptum.

Præceptum irati testatoris qualiter seruandum
sit. n. 5. p. 378

Præcedere.

Præcessisse præsumitur quod de iure requiritur
ad actum. n. 18. p. 371

D. mei Consiliarij Rocci authoritas tom. 1. re-
spons. 44. num. 9. & 10. adducitur, num. 19.
p. 371

Domini mei Regentis de Marinis authoritas
tom. 1. cap. 141. num. 11. & seqq. explicatur,
n. 20. p. 371.

Præiudicium.

Præiudicium eventuale non est exprimendum in
Gratia. n. 5. p. 89

Prelati.

Prelati tenentur ad ius exituræ, tum in pecunia,
tum in aliis. n. 50. p. 429

Præscriptio.

Præscriptio inchoata contra maiorem, qualiter
transeat in minorē hæredem. n. 9. p. 75

Præscriptio biennij in exceptione non numerata
pecuniae currit contra hæreditatem iacentem,
n. 11. p. 75

Præscriptio ut interrupatur non solum eitatio,
sed litis contestatio requiritur, numer. 25.
p. 72

Præscriptione periculorum est se fundare cum
multa præscriptio requirat, sed melius est se
fundare titulo, &c. n. 30. p. 72

Præsentatio.

Præsentatio in iure patronatus qualiter acquira-
tur tum in poffessorio tum in petitorio, n. 15.
p. 155

Præsentatio facta pro præterito quando iuuet
in futurum. n. 9. p. 155

Præsentationes quando fint effectuatæ, talesque
probentur. n. 5. p. 10

In præsentationibus faciendis vltimus status
attenditur. n. 10. p. 10. & 11

Præsentatio spontanea qualem probationem fa-
ciat, n. 15. p. 492

Præsumptio.

Præsumptio iuris est ut aliquis duxerit ad occi-
dendum si post delictum comitatur occiso-
rem, n. 11. p. 111

Præsumptiones, & indicia an sufficiant ut ex-
cludatur aliquis ab immunitate, numer. 12.
pag. 111

Præsumptiones, & conjecturæ, quæ delictum,
vel excludunt, vel minus includunt in ip-
ſarum concursu pœualere debent, num. 17.
p. 116

Præsumptio est pro iudice, & præsertim pro
Tribunali Magnæ Curiae Vicariæ, num. 14.
p. 370

Præsumptio est pro validitate actus, num. 17.
p. 37

Pragmatica.

Pragmatica nullo modo est restringenda, sed
potius amplianda & extendenda, numer. 5.
p. 77

Pragmatica disponens, quod debitores vigore
apochæ bancalis non audiantur, fauorabilis
est, n. 6. p. 77

Fuit per sac. Concil. extensa ad apochas, per
debitorem non recognitas. n. 7. p. 77

Primogenitura.

Primogenitura induci potest consuetudine, præ-
scriptione, &c. n. 3. p. 16

Primogenitura pluribus in Regnis, Marchiona-
tibus & aliis, consuetudine fuit introducta,
n. 4. ibid.

Primogenitus.

Primogenitus, & maior nata sunt synonyma, n. 57.
p. 23

Princeps

Index

Principes.

Princeps tollit Monopolia, & quando, num. 5.
p. 146

Principes laici non possunt aliquid statuere contra immunitatem Ecclesiasticam, numer. 20.
p. 112

Principum Ministri an possint vendere vinum ad minutum. n. 8. p. 148

Principis concessio maior in feudo, quam in officio est. n. 24. p. 35

Principis dissimulatio, qualiter dispensationem inducat. n. 38. p. 240

Principissæ creditum in maxima quantitate existentes. n. 9. p. 385

Principem, de quo hic non posse legitimam habere ob bona, quæ possidet, n. 10. ibid.

Principalis.

Principali mortiente post biennium haeres non opponit exceptionem licet sit minor, num. 6.
p. 74

Priuatio.

Priuatio vocis actiua, & passiuæ an possit fieri tempore electionis, n. 112. p. 334

Priuilegium.

Priuilegium concessum, quando per secundum tolli censatur. n. 35. p. 437

Priuilegiorum revocatio, quando, & qualiter possit fieri. n. 36. ibid.

Priuilegiis concessis Neapolitanis non gaudent Siculi sub praetextu, quod sint sub uno Regi & adducitur in facti contingentia decisio Regiae Camerae, &c. n. 6. p. 228

Probatio.

Probatio illegitimatis in specie proposita ex Iureconsultis, n. 1. p. 189

Probatio ex decisionibus. n. 2. p. 190

Ex Theologis S.I. n. 3. p. 191

Ex aliis Theologis. n. 4. p. 192

Probatio à iure Canonico, ratione, & constituit Regni. n. 5. p. 193

Respondeatur authoritatibus aduersariorum, n. 6. p. 194.

Et vlt. referuntur, & refelluntur rationes aduersariorum. n. 7. p. 195

Probatio pro fideicommisso debet esse clara, & plena, nec sufficit dubia, & verisimilis, n. 16. p. 216

Probatio delicti officialis, qualiter differat in iure, n. 26. p. 57

Probationes leuiores an sufficient ad probandum luspatronatus gentilitium esse, num. 7. pag. 4.

Probatio de visu exulis in in loco prohibito non sufficit ut soluat penam fideiussor, num. 43. p. 177

Probationes factæ super negatiua quales esse debant. n. 33. p. 28

Procurator.

Procuratoris mandatum qualiter intelligatur, n. 12. p. 461

Natæ, & aliorum Doctorum dictum adducitur ad materiam, n. 13. & 14. ibid.

Proditorie.

Proditorie vulnerans immunitate gaudet, n. 9. p. 110

Proditoris.

Proditorium commissum à principali, socij etiam dicuntur committere proditorium, & econtra, n. 3. p. 109

Proditorium crimen quale sit, num. 1. & 2. p. 96. & 97

Proditorium homicidium quando dicatur pro-

priè, & in materia bullæ Gregorianæ, n. 22.

p. 113

Proditorium crimen quale propriè dicatur, & quæ qualitates in eo concurrere debent, n. 13. p. 115

Proditorium non est occidens inimicum reconciliatum. n. 18. p. 112

Prohibitio.

Prohibitio alienandi hæredibus imposta per Dominum D. Horatium Burghesum qualis fuerit. n. 2. p. 214

Contrauentio alienationis adducitur, num. 3. ibid.

Fideicommissi vocatio de quibus fuerit, n. 4. p. 215

Codicilli eiusdem Domini Horatij adducuntur, n. 5. ibid.

Substitutionum ordines, & gradus tres fuerint in præsenti. n. 6. ibid.

Substitutionum tertius ordo, seu gradus conditionem tacitam continet. n. 7. ibid.

Prohibitio alienandi, de qua in præsenti fuit personalissima. n. 8. ibid.

Prohibitio alienandi subsequens, & accessoria quomodo, & qualiter reguletur, numer. 26. p. 217

Surdus cons. 67. adducitur, & impugnatur, n. 27. ibid.

Prohibitio alienandi generalis cum causa restringitur ad præcedentes substitutiones, & quomodo. n. 28. p. 217

Prohibitio Trebellianicæ vtrum operetur ultra casum expressum. n. 87. p. 24

Prohibitio alienationis quale fideicommissum inducat. n. 22. p. 472

Prohibitio alienandi differt si in contractu fiat, vel à lege, vel in ultima voluntate, numer. 26. p. 478

Molina reprobatur communiter in loco, de quo hic. n. 27. ibid.

Prohibitio alienandi quando non stat de per se, dicitur consecutiva, neque inducit fideicommissum, si agatur de illo extendendo, num. 94. p. 225

Prohibitio alienandi, de qua hic, dicitur independens. n. 95. ibid.

Prohibitio alienandi limitata, & consecutiva restringitur. n. 83. p. 224

Prohibitio alienandi restricta ad certas personas non extenditur ad alias. n. 63. p. 221

Prohibitio alienationis in contractibus differt à prohibitione in ultima voluntate, num. 22. p. 478

Francus in decis. 74. cum aliis ponderatur ad materiam. n. 23. ibid.

Prohibitio alienandi quid operetur in præsenti, n. 12. p. 379

Prohibitio alienandi realis quando sit, num. 18. p. 471

Prohibitio personalis quando fiat realis, num. 20. p. 472

Prohibitio alienare, quando possit permutare, n. 13. p. 299

Prohibitio ne Ciues aliis vendant vinum, an valeret. n. 24. p. 149

Prohibitio alienandi quomodo, & qualiter sit concepta per Dominum D. Horat. n. 90. p. 225

Prohibitio, de qua hic, fuit personalissima, & qualiter intelligenda. n. 81. p. 223

Proles.

Proles legitima nascitur ex clandestinis nuptiis, n. 18. p. 183

Ludonicus

Rerum & Verborum

Lu. Ionicus à Schera adducitur famosissimus Doctor. n. 19. ibid.
Julius Sannazarus adducitur punctualis. n. 20. ibid.

Promissio.

Promissio de vendendo pro certo pretio, quando habeatur pro venditione. n. 12. p. 333

Promissio nominandi non habetur pro nominatione quando non adest assensus circa nominationem. n. 13. ibid.

Promissio constituendi dotem, vel antefatum habetur pro constitutione, n. 14. ibid.

Promissio renunciandi, & fideiubendi quando habeatur pro renuntiatione, & fideiussore, n. 15. ibid.

Promittens adueniente certa die aliquid soluere, vel pignus, aut fideiussores dare, præcisè ad soluendum cogi potest, quamvis pignus dare sit paratus, & ratio, n. 13. p. 67

Promissio liœt iurata, intelligitur, rebus sic stantibus. n. 6. p. 64

Promissio iurata non intelligitur ad ea, quæ non fuisset quis promissurus. n. 7. ibid.

Promissio dotis ad voluntatem generi, & promissio solutionis de qua in præsenti non sunt idem. n. 22. p. 306

Proprietas.

Proprietas officij non est imaginabilis, num. 61. p. 62

Proteftio.

Protectionis Regiæ exceptio à quo cognoscenda, n. 22. p. 250.

Protestatio.

Protestatio cum adminiculis concurrens metum probat. n. 20. p. 170

Protestatio reddit actum ipso iure nullum, n. 21. ibid.

Protestatio tollit expressè professionem regularem. n. 22. p. 171

Protestatio quid sit, n. 23. ibid.

Protestatio quotuplex sit. n. 24. ibid.

Protestatio, ante matrimonium adducitur, n. 5. p. 168

Protestatio an sit necessaria ad probandum metum. n. 19. p. 170

Protocollo.

Protocollo & Bastardellum si disconcordant cui magis credendum. n. 33. p. 244

Prouincialis.

Prouincialis an possit rem parui valoris alienare sine assensu Papæ. n. 15. p. 211

Prouincialis an possit rem vnius Monasterij applicare alteri eiusdem ordinis, n. 16. ibid.

Prouincialis interdum electus, fuit reuocatus, & quando. n. 90. p. 132

Prouincialis electio si cassata fuerit, an detur appellatio, n. 10. p. 123

Prouincialis priuatio extrajudicialiter facta à Generali non valet. n. 67. p. 129

Prouincialis de quo hic an alias fuerit reuocatus, n. 79. p. 130

Proximior.

Proximior, de quo hic, qualiter, & in quo casu fuerit vocatus, n. 52. p. 220

Proximior, de quo hic, quomodo à Testatore fue-

Iul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

rit consideratus, n. 53. ibid.
Proximior, de quo hic, qualiter, & quando censatur vocatus. n. 42. p. 219

Proximiores vocati post mortem, qui intelligantur. n. 19. p. 477

Proximioris vocatio quomodo intelligatur, & quid operetur in præsenti, n. 95. p. 225.

Proximioris vocatio, de qua hic, fuit limitata, & in quorum defectum. n. 97. ibid.

Proximioris vocatio, de qua hic, fuit demonstratiæ, & qualiter. n. 62. p. 221

Proximus.

Proximus ut fiat Bannitus, habetur pro Bannito; & proximus morti habetur in hac materia pro mortuo, n. 13. p. 65

Publicus.

Publicam utilitatem respicientia sunt licita, n. 4. p. 147.

Publica causa semper, & ubique præcipua est, n. 10. p. 107

Punctualis.

Punctualis doctrina ex Leotardo de usuris, questione. 28, n. 23. p. 306

Q

Qualitas.

Q Valitates, & coniectræ, quæ sint, vt hominidium purum, non præmeditatum indicetur. n. 8. p. 114

Quantitas.

Quantitas excessiva rerum donatarum an officiat pro simulatione. n. 19. p. 243

Quasi possessio.

Quasi possessio iuris præsentandi possessores ab onere probandi descendantiam releuat: & utrum quasi possessio sufficiat ad iustificandam, & sustinendam præsentationem iam factam, n. 8. p. 10.

Quasi possessio præsentandi quando acquiratur per unicum actum. n. 8. p. 12

Ad acquirendam quasi possessionem contra plures, omnium scientia requiritur, n. 9. p. 12

Quasi-poffessor.

Quasi possessores iuris præsentandi tunc sunt in quasi possessione manutenendi, si sint bonæ fidei possessores. n. 2. p. 11

R

Radenaschus.

R Adenasci consil. 58. ponderatur, num. 18. p. 476

Rata.

Rata temporis, & fructuum qualiter sumitur ad hoc, vt ad hæredes Pensionarij transmittatur, n. 37. p. 85

Ratificatio.

Ratificatio qualiter inducatur, n. 18. p. 309

Ratificatio quotupliciter fieri possit, n. 12. p. 308.

Ratificatio, & mandatum confunduntur, quia unum, alterum in se continet, numer. 13.

p. 308

Y y y

Rati

Index

- Ratificatio quomodo probari debeat, & statutum loquens de mandato an habeat locum in ratificatione. n.17. p.308
- Ratificatio quando suppleat defectum nullitatis contractus. n.15. p. 308
- Ratificatio de cursu temporis qualiter inducatur, n.39. p.481
- Ratificatio retrotrahitur ad tempus contractus, & mandato æquiparatur. n.4. p.307
- Ratificatio æquiparatur mandato, etiam in re quirentibus speciale mandatum, numer. 5. ibid.
- Ratificatio ad nihil deseruit, quando contractus à principio nulliter fuit celebratus, numer. 6. ibid.
- Reconciliatio.*
- Reconciliatio, seu Pax quando dicatur de recenti, Iudicis arbitrio remittendum est, n. 6. p.97
- Reconciliatio subsequens altercationi tollit quemlibet rancorem, & inimicitiam, num. 3. p.97.
- Reconciliatio si fiat de recenti post contractam inimicitiam, & paulò post committatur homicidium, per dictum reconciliationem non dicitur sublatum odium præcedentis inimicitiae. n.4. ibid.
- Recursus.*
- Recursus ad Tribunalia Regia prohibetur Regularibus. n.69.p.130
- Recursus prædictus qualiter probetur. num.70. ibid.
- Recursus figuratus non verus est in praesenti. n.71. ibid.
- Redditus.*
- Redditus, & fructus Ecclesiæ Curatæ derelictæ ob discessum incolarum ad quem pertineant? n.8.p.234
- Refutarius.*
- Refutarius ad quid teneatur, numero 8. p.415.
- Regens.*
- Regentis de Marinis authoritas lib.1. c.132. explicatur. n.21.p.157
- Regens Rouitus in consil.16.lib.1. qualiter procedat. n.22.p.157
- Regentis Capycij Latro authoritas decif.82. n.17. & 18. ad rem non facit. n.9.p.372
- Regentis Reueterij decif.18. impugnatur, & quare. n.28.p.436
- Regressus.*
- Regressus ad beneficia competit ob denegatam pensionem. n.21.p.90
- Regressus qualiter petatur, & quando. num.22. ibid.
- Regressus an sit experimentus in reservatione beneficij. n.6.p.89
- Regressus omnes ad beneficia sunt sublati. n.42. p.86.
- Regula.*
- Regula quodd siue debitor est Neapolitanus, siue creditor, semper actionem esse intentandam Neapoli, eamque successivè iudicandam in huius Civitatis districtu, n.45.46.p...
- Regula quæcumque in iure suas habet limita-
- tiones. n.4.p.154
- Regularis.*
- Regularis vivens extra claustra nequit testari, nec contrahere. n.3.p.102
- Regularis qui transit de vna Religione ad aliam, bona dantur Monasterio primo, numero 4. ibid.
- Regulares an, & quales possint erigere Congregaciones propria autoritate, numero 13. p.249
- Regulares an appellant à decreto cassationis electionis. n.117.p.134
- Regulares in Capellis suarum Grangiarum an possint Missas celebrare. n.29.p.280
- Regularis qui habitu dimisso assumpsit habitum Clericalem non incurrit poenæ Apostatarum. n.11.p.103.
- Regularis si delinquit in Monasterio, vel ibi sit positus loco carceris poterit ab eo, extrahi. n.37.p.177.
- Regularis ad nutum superioris amouibilis, an possit audiri iudicialiter, numero 113. p.134.
- Regulares qualiter puniantur transgredientes Regulas Religionis. n.114.ibid.
- Regulares Prælati an possint causa visitationis ingredi clausuras Regularium. num.115. ibid.
- Regularium appellations quomodo sint regulandæ. n.11.p.207.
- Regularis an, & quando possit ad nutum amoueri ab officio. n.52.p.128
- Regularis an possit in visitatione à superiori amoueri absque causa. n.53.ibid.
- Regularis non potest suspendi antè electionem faciendam, & quando. n.54.ibid.
- Regulares docti, & sancti sunt eligendi, num.55. ibid.
- Regulares indigni an expellendi ante electionem, & per quod tempus. n.66.ibid.
- Regularis quando possit priuari in Capitulo, & per quod delictum. n.57.p.129
- Respublica.*
- Respublicam, & principem offendentes dicuntur rei maiestatis, & parricidæ. n.34.p.107
- Respublicæ interest ut lites huiusmodi apochorum celerrimam habeant expeditionem. n.9. p.78.
- Respublicæ interest crimina puniri, & ratio. n.9. p.107
- Relegatus.*
- Relegatus potest contrahere matrimonium in loco telegationis. n.7.p.287
- Religio, Religiosus.*
- Religiosus bona quæ acquisiuit in primo Monasterio quando transferantur ad secundum, ubi Monachus transit. n.4.p.276
- Religiosus translatus, quæ bona debeantur secundo Monasterio. n.5.ibid.
- Fermosini authoritas adducitur ad materiam questionis. n.6.ibid.
- Fontanellæ, Capycij Latro, & Sanfelicij decisiones explicitur. n.7.ibid.
- Religiosus omissio quocumque medio ad Papam appellare potest. n.12.p.297
- Religiosus nequit extrahi ab Ecclesia sua, vel aliena etiam si occiderit Generalem alienum vel sui ordinis. n.36.p.177.
- Religiosus

Rerum & Verborum.

Religiosus potest hæres institui sub conditione, vt distribuat bona ad certos v̄sus, & nihil acquirat Monasterio. n.43. p.269

Vigore rescripti summi pontificis, quinam admittatur ad Officium Discreti in Religione Discalceatorum S. Augustini? n.5. p.53.

Religionis sanctis Ionnis statuta an requirant tantum nobilitatem localem, num. 44. p.246

Religio sancti Ionnis est de latioribus, & in multis non tenentur ut cæteræ, n.39. p.245

Religiosi, & exempti, si recta via ad se conductant bona in Dohanam immittenda, quid agendum. n.30. p.436

Religioso quomodo, & qualiter sit impositum votum paupertatis per sacros Canones, Conc. Trid. & Bullas Pontificum, n.45. p.269

Religious qualiter prohibetur possidere bona per concilium Trident. scđ. 25. de Regn. cap.2. n.46. ibid.

Religosi tenentur Castodibus rerum soluere, & sic ius fundaci soluere, n.1. p.423

Remissio.

Remissio causæ ratione continentia, vel indumentis, qualiter cesset. n.26. p.238

Remissio delinquentis quid sit. n.13. p.20

Remissio non fit ad iudicem incompetentem, nisi illo petente, quod fallit in Clerico, qui remitti debet, nulla etiam interueniente requisitione, n.14. ibid.

Remissionis causa si sit petita per Episcopum, & denegata per M.C. quid agendum, num 12. p. 62.

Renouatio.

Renouatio qualis sit, & quando, & quid sit nouatio. n.7. p.46

Renouatio emphyteusis supponit extinctionem ipsius. n.8. ibid.

Renouatio potest dupliciter fieri, & qualiter, n.9. ibid.

Renouatio non est nouus titulus, sed prioris tituli continuatio. n.10. ibid.

Renunciatio.

Renunciatio beneficij an possit fieri cum pensione, quando quis fuit illo per sententiam priuatus. n.11. p.51

Renunciatio excludit fœminam renunciantem, si is, cuius contemplatione renunciatio facta est, superest, aut fecit testamentum; secus si moriatur ab intestato. n.11. p.446

Renunciatio facta ab electo, cuius electio est cassata, an sit inualida, n.12. p.134

Renunciatio stricti iuris est, & interpretanda, vt renuntianti minus noceat, n.2. p.291

Renunciatio vocis passiuæ solum est ad commodium priuatæ personæ. n.7. p.292

Renunciatio l. si unquam, C. de reuoc. donat. qualiter fiat. n.10. p.199

Reprobatus.

Reprobatus propter ignorantem scientia supueniente potest approbari. Secus si propter delictum reprobetur. n.5. p.14

Res.

Res stabilis parui valoris potest alienari sine assensu Apostolico. n.3. p.208

Res aliena vendi, sed obligari non potest, n.26. p.35

Res semel extincta an, & quando reviviscat, n. 9.

p.325

Res relicta laico, & Ecclesiæ an possit vendi, n.17. p.212

Res Ecclesiæ tribus ex causis permititur alienari, n.18. p.212

Reservatio.

Reservatio fructuum, & pensiones qualiter vacent per assumptionem ad Episcopatum, num. 14. p.83

Resignatarius.

Resignatarius fructuum quid teneatur probare contra successorem Beneficij. n.13. p.83

Restitutio.

Restitutio dotis facienda Neapoli oportatur, vt ipsius comprehendatur in districtu cum contractus non intelligitur celebratus in loco, in quo negotium gestum est, sed ibi pecunia soluenda est. n.38. p.344

Restitutio dotis fieri debet Neapoli in domicilio viri quamvis feudalia extra districtum sint obligata, & proinde actio est subiecta consuetudini Neap. ubi locus solutionis est subjectus, n.64. p. 346

In restitutione dotis non attenditur domicilium originis, sed habitationis in hac Civitate, quod Illustr. Princeps transtulit occasione Magni Status Regno possidentis, in quo suus pater decesserat, stante etiam, quod in Civitate Ianuæ nullos introitus habebat, n.35. & 36. p.344

Et resoluuntur contraria procedere, quando bona dotalia Ianuæ sita essent, vel ibi in emptiōnem collocata. n.37. p.344

Renocatio.

Reuocatio simplex, & verbalis non reuocat primum testamentum solemniter factum, num. 5. p.310

Reuocatio simplex testamenti an faciat ad fauorem venientium ab intestato, n.8. p.215

Reus.

Reus refugiatus in Ecclesia, potest citari verbaliiter non realiter. n.13. p.174

Rei, de quo hic facultates quales fuerint, n.17. pag.170

Ritus.

Ritus 49. M.C.V. & decisio de Franchis 274. & 326. explicatur. n.31. p.58

Rota Romana.

Rota Romana authoritas præualet communis opinioni, eiusque tam magna authoritas est in Sacr. Consil. vt in graui articulo voluit se informare à Dominis de Rota, n.47. p.450

S

Sacerdos.

Sacerdotes an possint, & quando cogi ad precessiones per censuras, & pœnas, n.27. p.280

Sacra Congregatio.

Sacra Congregatio est iudex competens in cassatione electionis. n.99. p.134

Index

Sal.

Sal antiquitus à quibus vendebatur , num. 22.
p. 149

Scriptura.

Scripturam esse penes conlitigantem concludenter non præsumtiè probari debet nec potest compelli pars ad iuramentum , numer. 19.
p. 71

Scripturis præsentatis ab vna parte an altera pars eis vti possit , absque eo quod præsumatur consensisse in alias , cum sint diuise , num. 8.
p. 301

Secundogenitus.

Secundogenitus subrogatur in locum primi , & tertigenitus il locum secundi , non ex contraria testatoris voluntate , numer. 58.
p. 23.

Secundogenitus est impropiè , & iuris fictione in statu primogeniti , sic tertius in statu secundi .
n. 60. p. 24

Secundogenitus succedit in locum primi , & tertius in locum secundi in Electoribus Imperij , & tota Germania .
n. 56. p. 23

Senator.

Senator potentior dicitur , n. 75. p. 346
Senator institutus hæres in actione litigiosa incitatur ad suscipiendum patrocinium propter legatum filiæ factum , non amore committatus , sed pro exactione , & recuperatione dotum per dictum senatorem facienda , cum clausula annullatiua non aliter , nec alio modo , n. 89. 90. & 91. p. 347. & 348

Senator fuit institutus hæres fiduciarius animo defatigandi actorem in lite , quæ pendebat , n. 92. p. 48

Eo maximè cum illi prohibuit testatrix conventionem , vel aliquam transactionem cum filio collitigante facere , numer. 93. & 94.
ibid.

Senatores ex testamento capere possunt quando institutio in sui commodum est facta , non quando hæres fiduciarius relatus est ad alterius beneficium , vt videatur patrocinium in alienis , & litigiosis rebus suscipere , num. 85.
p. 347

Senatori authoritas quantum operata fuit in hac causa , & quæ operari potest , num. 79.
p. 347

Sententia.

Sententia super pertinentia iurispatronatus , quando firmet statum ipsius. Et ycum sententia sit valida , si feratur super eo , quod in actis non est deductum .
n. 25. p. 6

Sententia antiqua , an probet , si in processu non constat id super quo est lata ,
n. 26. p. 7

Sententia lata super statum iurispatronatus , an faciat ius quoad omnes patronos etiam non citatos. Et vtrum sit iniusta , si feratur non citato eo , de cuius agitur interesse , num. 27.
ibid.

Sententia lata ignorantibus patronis ipsis non præiudicat .
n. 10. p. 12

Sententia lata super iurepatronatus an firmet statum quoad omnes .
n. 3. p. 10

Sententia contra iura lata est nulla , numer. 4.
p. 200

Sententia contra mortuum est nulla , num. 2.
p. 372

Sententia contra mortuum lata multoties valet , & multoties non ,
n. 4. ibid.

Sententia contra mortuum valet , quando in iudicio est Procurator , cum quo lis est contestata ,
n. 5. ibid.

Sententia reuocata , an talis dici possit , num. 15.
p. 202

Sententia in favorem matrimonij est facienda ,
n. 12. p. 202

Sententia est nulla , si sit contra scripturam publicam .
n. 6. p. 201

Sententia lata inter patronos quando faciat . Ius quo ad omnes , & vtrum sententia nulla priuet possessione ,
n. 4. & 7. p. 12

Sententia est nulla si ultra partis petitionem , & probationem processit .
n. 1. ibid.

Sententia nulla executioni mandanda non est ,
n. 6. ibid.

Sententia transacta in rem iudicatam habet pro se præsumptionem .
n. 31. p. 7

Sententia vt transeat in rem iudicatam debet esse iustificata ex actis .
n. 32. ibid.

Sententia notoriè iniusta , in rem iudicatam non transit .
n. 33. ibid.

Sententia Episcopi afferens iuspatronatus esse talis personæ , an probet , &c. Et Ordinariorum sententiis , an sit credendum B. officia in dubio præsumuntur potius libera , quam de iurepatronatus .
n. 28. ibid.

Sententia , sive Confessio Episcopi eatenus probat , quatenus est in aliis deductum , & probatum , & quid si fiat talis Confessio in litteris Apostolicis .
n. 29. ibid.

Sententia iudicis , qui non rite processit non sustinetur .
n. 7. ibid.

Sententia in possessorio non iustificata ex actis , per Episcopum an sit nullanda , numer. 12.
p. 13

Sententia lata super id , quod non est in actis deductum , licet sit antiqua nulla est declaranda ,
n. 13. ibid.

Sequestrum.

Sequestrum factum in bonis debitoris quid operetur .
n. 14. p. 402

Sequestrum qualiter impedit legitimæ deductionem .
n. 3. p. 382

Sequestrum super feudis non tenet , nisi doceatur de assensu Regis .
n. 4. p. 382

Sequestrum sine effectu non nocet , num. 15.
p. 386

Sequestrum feudorum qualiter detur , & quando .
n. 16. p. 402

Signum.

Signorum ablato an reuocari faciat testamentum nuncupatiuum .
n. 4. p. 315

Tellij Fernand. z autoritas in l. 3. Taur. Taur. ad ducitur ad propositum .
n. 5. ibid.

Simonia.

Simonia quando committi dicatur , num. 3.
pag. 73

Simonia an committatur ab illo qui aliquid recipit non principaliter , sed ex liberalitate dantis , vel alia de causa .
n. 6. p. 73

Simonia an committatur ab illo , qui non habet animum eam committendi .
n. 7. ibid.

Simonia an dicatur committi ab illo qui pro ordinatio

Rerum & Verborum.

dinatione accipit paruam materiam de consuetudine loci.

n.8. ibid.

Simulatio.

Simulatio quid sit.	n.2. p.242
Simulationis tres species.	n.3. ibid.
Simulatio probari debet.	n.4. ibid.
Simulationis causa est probanda ,	numer. 5.
ibid.	
Simulationis tractatus probari debet de tempore antecedenti.	n.8. p.242
Simulationis & fraudis uterque debet esse particeps.	n.9. p.242
Simulandi causa probari debet , & sic decisum,	n.10. ibid.
Simulatio non arguitur ob solam coniunctionem sanguinis agendo.	n.11. ibid.
Simulatio non arguitur per hoc quod donans retinuerit usumfructum.	n.12. ibid.
Simulatio non sufficenter probatur per retentionem bonorum.	n.13. ibid.
Simulatio requirit ut probetur de publica voce,	n.14. ibid.
Simulatio cessat ob bonam famam, & vitam contrahentium.	n.16. p.243
Simulatio probatur ex partium confessione ,	n.17.
ibid.	
Simulatio qualiter per conjecturas probetur , & quales esse debeant conjecturæ ,	numer. 18.
ibid.	

Socer.

Soceri bona quando obligentur pro dote filij,

n.7. p.282

Societas.

Societas officiorum Romæ an sit noua concessio, an renouatio.

n.8. p.44

Societas officiorum exemplum adductum ab Aduersario nihil probat in praesenti, imò retorquetur contra eum.

n.44. p.49

Socius.

Socius pratus dicitur , qui commune opus impedit, Et quando sit locus gratificationi in institutione Beneficij,

n. 39. p.8

Sodales.

Sodales cur ita dicti sint,

n.3. p.248

Solidus.

Solidus quid significet in iure,

n. 13. p.211.

Solitum.

Solitum , ut aliquid dicatur ultimus status atten-ditur.

n.2. p.227

Solitum quid differat à consuetudine , num. 3.

ibid.

Solitum concedi perpetuum , & duraturum dici-tur,& quando,

n.12. p.390

Solutio.

Solutio tot pro centenario in litibus ligat Clericos, & exemptos.

n.55. p.430

Soror.

Soror superstes , & nepos ex sorore defuncta in successione fratri , succedunt cum matre de-functi.

n.2. p.445

Soror propter dotationem excluditur, à fratribus, non ab aliis.

n.10. p.446

Sorores an sint substituendas , & quid si sint à

Statuto Ecclesiæ.

n.31. p.297

Species.

Species, genus, quantitas, & iura qualiter in iure nostro sumantur,

n.3. p.327

Spes.

Spes consequenda numeratur inter bona futura,

n.11. p.276

Sponsalia.

Sponsalia in matrimonium , transeunt secundum omnes.

n.10. p.183

Sponsalia de futuro transeunt per copulam in n.5. p.182

matrimonium secundum Marcellum , & alios.

Item dicit Romanus . n.6. ibid.

Status.

Status controversiæ proponitur.

n.9. p.16

Status ultimus in presentationibus attendi debet,

& n.2. & 10. p. 10

Statutum.

Statutum an valeat , ne quis extra artem uxorem ducat.

n.17. p.141

Statutum an valeat, vt quis possit esse in duabus artis.

n.18. p. 142

Statutum an valeat, quo prohibetur quis ne plures discipulos teneat,

n.19. p.142

Statuta non extenduntur ad loca priuilegiata & exempta.

n.20. ibid.

Statuta artificum quando requirant Principis confirmationem.

n.2. p.140

Statuta causantia Monopolia an valcent, & quan-do.

n.4. p.146

Statutum excludens omnes exceptiones an vi-deatur excludere exceptionem non numeratae pecuniae.

n.23. p.81

Statutum an valeat inter artifices , vt quod vnuis coepit, aliis perficere non possit , numer. 17.

p. 144

Statuta confirmata per Principem inferiorem quando dicantur & quid operentur , num. 10.

p. 146

Statutum quoddam de Mercatoribus pannorum fuit reprobatum.

n.11. ibid.

Statutum an valeat fieri ne emant , vel vendant vinum extra Ciuitatem.

n.11. p.148

Statuta Balneariorum quæ erant antiquitus, n.28.

p.149

Statutum Artificum quo cauetur , vt carius lo-cent operas suas an valeat,

n. 29. ibid.

Statutum an valeat , vt nemo doceat artem nisi tanto pretio.

n.30. ibid.

Statutum Tinctorum pannorum , an valuerit de non tingendo serico.

n.31. p.150

Statutum an valeat vt recipiendus producat testi-monium suæ honestatis,

n.14. p.141

Statutorum ac priuilegiorum interpretatio, quali-ter sit facienda & acceptanda , numer. 4.

p.140

Statutum excludens à Collegio illegitimos , vel spurious an valeat.

n.12. p.141

Statuta de extractione loquentia ligant Clericos, & exemptos,

n.52. p.429

Statuta gratia conseruandæ libertatis ligant Cle-ricos.

n.53. ibid.

Statuta pro bono publico , & communi utilitate ligant etiam Clericos.

n.54. ibid.

Index

- Statuta artificum cum Principis licentia possunt
permittere plura. n.6. p.140
- Statutum Collegij recensetur quod fuit cassatum,
n.7. ibid.
- Statutum quoddam recensetur reprobatum in
Collegio. n.8. ibid.
- Statutum excludens filios propter delictum pa-
tris an valeat. n.9. p.141
- Statutum fundatum in publica utilitate, si de
Clericis expressam faciat mentionem, non eos
ligat, & quare. n.13. p.424
- Statutum contra libertatem Ecclesiasticam, vt
dicatur, quid attendi debet, numer. 18.
p.425
- Statutum excludens Clericos, & exemptos à Col-
legio Paetorum valet, & quare, num. 32.
p.427
- Statutum quando respicit rem, ligat Clericos &
exemptos. n.9. p.424
- Statutum loquens de leui præjudicio, & respiciens
rem, ligat exemptos. n.10. ibid.
- Statutum loquens de communi utilitate Clerico-
rum, & laicorum ligat Clericos, num. 11.
ibid.
- Statuta laicorum non ligare Clericos, & exem-
ptos, qualiter procedat, n.34. p.427
- Statutum Ciuitatis Salerni prohibens immisso-
nem vini prouenientis extra Territorium, an
liget exemptos. n.57. p.430
- Statuti Salernitani iustitia defenditur, num. 58.
ibid.
- Statuta in materia Annonæ, seu Grassæ, an, &
quando ligent Clericos, n.45. p.428
- Statutum determinans certas solemnitates in te-
stamento, vel contractum ligat si fiant in Ec-
clesia. n.26. p.176
- Stante statuto, quo filia fœmina non succedat
stantibus masculis si pater decebat filiis ex-
hereditatis instituto extraneo, & præterita filia
an dicat testamentum nullum, numer. 14.
& 15. & quare non dicat data veritate deci-
sionis quod non dicat, numer. 18. p. 446.
& 447
- Diuersa sunt quod frater, vel soror, quæ non
succedunt contra testamentum, quia nulla iis
legitima debetur ex testamento faciat partem
in computatione legitimæ. Et quod fœmina
exclusa stantibus masculis, si cessa causa ex-
clusionis, ex quo frater, cuius contemplatione
excluditur soror, sit exheredatus, possit ex hoc
soror admitti contra testamentum, num. 16.
p. 446
- Si ex uno stipite decem ad sint patroni, & ex
istis decem tres concurrent cum alio stipite,
an maior pars istorum decem dicatur totum
habere stipitem, absorbeatque minorem partem
illorum trium: num. 34. & 36. p.8. De minori
parte non curatur, si maior pars illi contradic-
cat. ibid.

Stipulatio.

Stipulatio conventionalis sub certa die, & poena
non admittit purgationem moræ, secus Præto-
ria, & iudicialis. n.9. p.64

Stuprum.

Stupri poena, quæ sit. n.29. p.139

Stylus.

Stylus, & consuetudo immemorabilis habet vim
legis. n.25. p.125

Subditus.

Subditus, vt aliquis dicatur in materia criminis
laesæ Majestatis, & rebellionis talis debet ex
ratione originis, vel domicilij non iure par-
ticulari puta feudi, vel delicti, numer. 2.
p.101

Subditi vbique gentium ac naturali iure fidelita-
tem debent Principi suo, etiam alibi domicilio
translato. n.5. p.106

Subreptitiam.

Subreptitium Breue quando, & qualiter dicatur,
n.23. p.279

Substantia.

Substantia contractus an possit in arbitrium ter-
tij remitti, & an in arbitrium contrahentis,
n.7. p.303

Substitutio, Substitutus.

Substitutio D. Horatij circa proximiorem quo-
modo conditionaliter fuerit facta, num. 64.
p.221.

Substitutio vni, pluribus, vel inter eosdem fieri
potest. n.65. ibid.

Substitutio proximioris, de qua hic, vtrum locum
habeat, & quando. n.66. ibid.

Substitutionis caducatio qualiter locum habeat,
n.67. ibid.

Substitutio connexa, vel concatenata cum aliis
quid operetur, quando vna est conditionalis,
n.68. ibid.

Substitutio proximioris cur, & quando dicatur
caducata in praesenti. n.69. p.222

Substitutio facta sub vna conditione sub contra-
ria censemur reuocata. n.70. ibid.

Substitutionis caducatio cessat per subrogatio-
nem. n.71. ibid.

Substitutio de uno in alium quomodo intelliga-
tur facta. n.73. ibid.

Substitutio reciproca inter plures quomodo, &
qualiter presumatur. n.43. p.219

Substitutus quomodo, & qualiter succedat vlti-
mo morienti. n.44. ibid.

Substitutus excluditur si dicatur de te non lo-
quitur substitutio. n.45. ibid.

Substitutio proximioris, de qua hic, quomodo sit
intelligenda, n.46. ibid.

Substitutio proximioris, de qua hic, quando ex-
pires, & quomodo. n.47. ibid.

Substitutiones plures factæ quando vna referatur
ad aliam & quid operetur talis relatio. num. 48.
ibid.

Substitutio proximioris, de qua hic, declaratur
per antecedentes, n.49. p.219

Substitutionem allegans pro se ipso illam proba-
re bebet, n.13. p.216

Substitutio proximioris, de qua hic, qualiter sit
facta. n.41. p.219

Substitutiones separatae si fuerint, de vna ad
aliam non fit illatio, n.51. p.220

Substitutio an, & quando dicatur fideicomis-
saria, n.19. p.497

Substitutio exemplaris non potest fieri militi
muto, & surdo ex accidenti. n.29. p.296

Substitutio conditionalis conditione impleta de
aliis non curamus, n.76. p.225

Substitutiones multiplicate indecens est, n. 102.
p.226

Substitutionum extensio de persona ad personam
facienda non est, n. 103. ibid.

Sub

Rerum & Verborum.

- Substitutus , de quo hic quomodo possidat bona , & quo iure. n.100. p.216
Substitutio quando dicatur fideicommissaria , n.23. p.496
Substitutio post mortem plurium quando expiret n.36. p.218
Substitutio facta secundogenito Comitis Aloysii Meltij adducitur. n.6. p.16
Substitutio vulgaris quomodo , & qualiter expiret. n.32. p.218
Substitutio evanescit in casu contrario , & fit extensio de casu ad casum, n.33. ibid.
Substitutio facta in contractibus non habet prærogatiwas, sicut in ultima voluntate , num. 9. p. 495
Substitutio facta in contractibus non habet latam intelligentiam. n.10. ibid.
Substitutio directa post aditam hereditatem Paganu non conceditur. n.13. p.17
Substitutio reciproca tacita qualiter inducatur, n. 17.p.476
Substitutio reciproca in substitutione fideicommissaria ; quæ requirat , numero 14. p. 476
Substitutus an , & quando admittatur in officio ex litteris sue Catholicae Maiestatis , num. 29. p.334
Substitutio , de qua in præsenti , videtur compendiosa, continens exemplarem , numer. 2. p.293
Substitutio exemplaris à quibus fiat , & quæ requirantur, n.3. p.194
Substitutio compendiosa facta muto , vel siudo quando continet exemplarem , numer. 9. p.294
Substitutio in dubio præsumitur potius directa, quam obliqua , & fideicommissaria , num. 10. p. 295
Vasquij argumentum soluitur contra hanc exemplarem. n.11. ibid.
Substitutio , de qua in præsenti nullam continet tituli validitatem, n.13. p.295
Substitutio exemplaris ex qualitate subjecti arguitur. n.14. ibid.
Substitutus exemplaris , vel pupillaris an , & quando possit grauari à testatore , numer. 15. ibid.
Substitutio proximioris , de qua hic, qualem tacitam contineat conditionem , numer. 22. p.217
Substitutio facta filio , si Pater eius præmortuus fuerit quando expiret. n.23. ibid.
Consilium Oltradi 21. adducitur ad factum, n.24. ibid.
Substitutio tertij ordinis nihil commune habet in præsenti cum primo & secundo ordine, n.55. p.220
Masculinitatis qualitas quid operetur , in personas & gradus. n.56. p.220
Substitutio fideicommissaria quando continent reciprocum , n.10. & 11. p.475
Substitutio reciproca, an detur de linea ad lineam, n.12. ibid.
Substitutio an detur inter vocatos in diuerso gradu, n.13. ibid.
Substitutus exemplaris succedit in omnibus bonis pupilli, licet sit dictum de bonis suis, n.18. p.296
Substitutio pupillaris in re certa trahitur ad omnia bona pupilli. n.10. ibid.
Substitutio pupillaris , & exemplaris quibus ver-

- bis distinguantur. n.20. ibid;
Substitutio compendiosa cum clausula restrictiva extenditur ad omnia bona pupilli , vel muti, n. 21. ibid.
Substitutio directa qualiter ex coniecturis inducatur. n.22. ibid.
Substitutio post mortem plurium, vtrum operetur vocationem illorum. n.39. p.218
Substitutus exemplaris succedit in bonis instituti, &c. n.17. p.295

Succedens.

- Succedens ab intestato , qualiter dicatur succedere, n.44. p.336

Successio.

- Successio , quæ defertur ex testamento , attenenda non est in liquidatione legitimæ , sed omisso penitus testamento , reducenda res est ad successionem ab intestato , considerata cum persona matris persona fratum , num. 9. p.446

- Quod quomodo se habeat , declaravt num.13. & 23. p.446. & 447

- Qui non admittitur ad successionem , non facit partem in computatione legitimæ , si est à successione ex dispositione legis , vel statuti totaliter exclusus puta si nihil referuaret ad beneficium personæ , quæ excluditur, n. 26. p.448

- Successio regni debita primogenito , an , & quando debeatur secundogenito , numero 59. pag. 23

- Successio actionis feudalis regulati debet secundum successionem feudi. n.61. p.345

- Quamvis alij aliter senserint, n.62. p.346

Superior.

- Superior vendens pat Boum an incidat in peñias alienantis. n.19. p.212

- Superiores quando possint suspendere , depone-re, &c. n.42. p.127

- Superiore remouere ab officio est res grauis, n. 44.& 45.p.127

- Superiores Regulas transgredientes qualiter pu-niantur. n.46. p.127

- Superior Regularis ad Monasteria suarum Mo-nialium, quando possit ingredi & quid in His-pania, n.78. p.130

Suspensio, Suspensus.

- Suspensio ab officio , & beneficio nunquam da-tur, nisi quando venit officio priuandus, n.41. p. 59

- Suspensio ab officio duplex est , & qualis , n. 35. p. 58

- Suspensus ab officio est suspensus à beneficio, quando stat in distributionibus beneficium, n.57. p.62

- Suspensionis iudicium potest dupliciter fieri, n.51. p. 61

- Suspensio , & censura quælibet , vt feratur re-quiruntur monitiones. n.19. p.291

- Suspensionis verba quando inducunt priuatio-nem officij. n.44. p.60

Suspicio.

- Suspicio falsitatis est contra scripturam diu oc-cultatam , & non productam , numero 13. p.370

Summus.

Index

Summus Pontifex.

- Summus Pontifex tantum in dicta dispositione
Concilij excipitur, & utrum comprehendat
Regulares. n.5. p.206
Summus Pontifex qualiter procedat in pensione
imposita ab ordinario. n.50. p.49
Summus Pontifex quid rescriperit Illustriss.
Nuntio Neapolitano circa leges prohibentes
extractionem respectu Clericorum, num. 5.
p. 430

T

Tacitum.

TAcitum non semper cessat per expressum, &
quando. n.24. p.296

Taxatio.

Taxatio alimentorum semper pendet ab arbitrio
Iudicis. n.5. p.261

Tempus.

- Tempus, quod remanet post mortem, quando
incipiat currere pupillo, numero 10. pa-
ge 75
Tempus mortis an contractus attendatur, num. 9.
p.276
Tempus competens hæredi opponendi exceptio-
nem non numeratae pecuniaæ currit etiam hæ-
reditate non adita. n.13. p.75
Tempus appositum in legato quando illud red-
dat conditionale. n.5. p.408
Tempus triplici modo potest in legato apponi,
n.6. p.408
Tempus mortis semper facit legatum conditio-
nale. n.7. ibid.
Fontanellæ locus insignis adducitur ad mate-
riam. n. 8. ibid.
Capycij Latro decis. 107. n. 17. adducitur cum
Gratiano, & aliis. n.9. ibid.
Tempus certum ad aliquid præfixum, nulla alia
interpellatio requiritur neque Iudicis, neque
partis. n.5. p.67

Terra.

- Terrarum, & feudorum possessio qualiter probe-
tur. n.10. p.402
Idem probatur quoad possessiones alias, num.11.
ibid.

Tertia.

Tertiæ principaliter debentur unde sors, non in-
teresse dicuntur. n.21. p.2, 8

Tertiogenitus.

- Tertiogenitus non est de linea secundogeniti,
n. 30. p.19
Tertiogenitus non est de linea secundogeniti,
n.37. p.20
Tertiogeniti effecti secundogeniti nullam esse,
& aëream prætentioem, n.26. p.19
Tertiogeniti Comitis Aloysij Meltij prætentio
adducitur. n.10. p.17

Testamentum, Testari, Testator.

- Testamentum qualiter reuocatum præsumatur
per linorum incisionem, n.1. p.316
Testamentum ad pias causas non præsumitur
reuocatum per incisionem linorum & apertu-
ram, n.2. p.316
Testamentum inter liberos an præsumatur reuoc-
atum linis incisis & sigillis sublatis, num. 3.
p.317.
Adducitur decisio in causa Principis Marchiæ,
& filiorum eius. n.4. ibid.
Testamentum ad pias causas an pati passu proce-
dat cum testamento inter liberos, numer. 5.
ibid.
Testamentum in quo sine causa legitima est re-
lieta filio extraneo, seu senatore instituto hæ-
rede in iuribus litigiosis est nullum, num. 7.
p. 346
Et in iure multis titulis, repugnat, num. 74.
ibid.
Testamentum ad pias causas dicitur etiam si
causa pia fuerit substituta, numero 21.
p.320
Testamentum in scriptis quando saluatur uti
nuncupatiuum vigore clausulæ, numer. 19.
p.320
Testamentum inter liberos an subiaceat reuoca-
tionibus generalibus, n.14. p.319
Testamentum inter liberos an subiiciatur regu-
lis iuris ciuilis, n.15. ibid.
Testamentum in scriptis sit sit inualidum an ex
clausula codicillari conseruetur, & distin-
guuntur tres casus. n.23. p.321
Testamentum conditum apud acta & acceptum
à testatore an reuocatum censeatur, num. 24.
p. 314
Testamentum est nullum matre, vel filio in legi-
tima non institutis, n.50. p.450
Testamentum inter liberos an per schedulam
testatoris habeatur, n.17. p.319
Testamentum soluitur per secundum æquè perfe-
ctum. n.8. p.311
Testamentum non reuocatur si dicat testator co-
ram septem testibus se nolle cum illo dece-
dere, sed illud reuocant & quid aliud requira-
tur. n.9. p.311
Testamentum validum iure singulari trahit ad se
immissionem. n.10. p.325
Testamentum calore iracundiæ qualiter fiat, &
an valeat. n.4. p.378
Testamentum repertum apud testatorem à quo
præsumatur apertum, & ad quem finem, n. 6.
p. 315
Testamenti recuperatio, & linorum incisio ad
quem effectum præsumitur, numero 7. ibi-
dem.
Testamentum datum Notario in custodiam si ab
illo accipiatur non intelligitur reuocatum,
n.26. p.314
Testamentum conditum calore iracundiæ an, &
quando valeat. n.1. p.389
Testamentum qu. Benedictæ Pinellæ Principissæ
Hieracis adducitur, n.2. p.373
Testamentum valide gestum non reuocatur per
verbalem reuocationem, n.4. p.310
Testamentum, in quo instituitur hæres D. Con-
siliarius an valeat. n.2. p.367
Ioannis Baptista Costæ consil. 74. ad materiam
addu

Rerum & Verborum.

- adducitur. numero 3. ibidem.
Testamentum confectum cum solemnitatibus loci conditi testamenti valere, quamvis repugnet solemnitatibus requisitis per statutum loci, ubi bona sita sunt, numero 18. p. 343
Testamentum quando verbali revocatione tollitur an fiat locus venientibus ab intestato. n. 28. p. 313.
Testamentum in quo senator fuit institutus colore litigij, vel est nullum, aut venit rescindendum. n. 93. p. 348
Testamentum in quo ultra institutionem senatoris substituitur Monasterium in iuribus litigiosis est nullum, numero 100. p. 348.
Testamentum Domini Horatij Burghesij num. 1. p. 214.
Testamentum Illustr. Principissæ de iure communi est nullum, tum quia calore iracundiae, tum quia in odium patris, tum quia ex falsa causa, confectum est, n. 69. & 70. p. 346.
Et quia in potentiores causam litis institutio fuit facta, scilicet in senatorem, & in Ecclesiam. n. 71. ibid.
Lexius Altogradus I. C. doctissimus refertur in praesenti causa scripsisse, numero 72. ibid.
Testamentum ex falsa causa quando vitetur. n. 10. p. 390
Testamentum in dubio Iudicium habet ad fauorem. n. 11. p. 390
Testamentum ex forma validum est interdum. n. 12. ibid.
Testamentum calore iracundiae factum qualiter reuocetur. n. 15. p. 390
Testamenti causa in dubio pro eius validitate iudicatur. n. 2. p. 373
Testamentum in dubio an valeat, vel non indicatur pro validitate, numero 13. page 379
Testamentum, & codicilli Illustriss. Principissæ Hieracij, tam attento iure communi, quam municipali huius Civitatis Neapolis sustineri non possunt, numero 5. pagina 341
Testamentum ad pias causas quando, & qualiter dicatur. n. 64. p. 338
Testamentum ad pias causas, vel inter liberos, dicitur verum, & perfectum testamentum. n. 65. ibid.
Testamentum, ut dicatur ad pias causas, quid requiratur. n. 66. ibid.
Testamenti publicatio & apertura qualiter differant inter se. n. 1. p. 321
Testamenti publicatio quæ requisita requirat. n. 2. p. 322
Testamentum non corruit ex defectu aperiatur non solemniter facta, numero 3. page 322.
Testamenti publicatio ad quem finem fiat. n. 4. p. 322
Federici Prukman consil. 48. adducitur. num. 5. ibid.
D. Regens de Marinis tom. 2. numero 6. ibid.
Decisio D. de Franchis quomodo à D. meo Regente de Marinis saluetur, numero 7. ibid.

- Testamenti publicatio qualiter fieri debeat. n. 8. ibid.
Testamenti publicatio an hodie requiratur in testamento confecto, & stipulato per Notarium. n. 9. p. 323
Testamenti apertura in scriptis qualiter olim fiebat. n. 10. ibid.
Altogradi consilium 96. adducitur ad propositionem. n. 11. ibid.
Testamenti apertura utpote modici præaudi- cij non est de essentia testamenti, num. 12. ibid.
- Testari, Testator.*
- Testator si dicat: reuoco testamentum pri- mum quia volo aliud facere non intelligitur reuocatum, nisi aliud fiat, numero 15. p. 312
Testatoris assertio quod bona sint sua, utrum proposit fideicommissario. n. 21. p. 217
Testator si se restrinxit ad modum testandi in scriptis, an clausula codicillaris aliquid ope- retur. n. 22. p. 321
Testari debet haeres expressa conditione de bo- nis Testatoris, ut substitutum excludat. n. 25. p. 496
Testatoris voluntas qualiter declaretur per dis- posita in testamento. n. 74. p. 222
Testator non disponens quando censeatur vo- casse venientes ab intestato, numero 8. p. 325.
Testatoris voluntas non attenditur in contracti- bus. n. 11. p. 495
Testatoris præceptum iratè factum, an, & quando valeat. n. 2. p. 389.
Testator si dicat reuoco testamentum, quia volo aliud facere non per hoc vocat venientes ab intestato. n. 21. p. 313.
Testatoris tacita mens suppletur à lege. num. 22. p. 462
Testatoris voluntas qualiter obseruanda in sub- stitutionibus. n. 20. p. 496
- Testatrix.*
- Testatrix in testamento facto Neap. filio in- stituto in legitima præsumitur reliquise legi- timam consuetudinariam, quæ sunt nouem partes. n. 109. p. 349
Quia nouem partes sunt legitima de iure na- turæ debita aucta in beneficium filiorum per consuetudinem, numero 110. & 111. p. 349
Et ita testatrix ad sui actus validitatem in- terpretatur dispositio, numero 112. ibi- dem.

Testimoniale.

- Testimoniale de statu libero coniugum qualiter faciendum. n. 16. p. 288

Testimonium.

- Testimonium mentis nostræ, nullum verius est, quam qualitas expressa verborum. numero 7. p. 97

Index

Testis.

- Testis habens commodum non probat, n.8.
p.49¹
Testes afflctati non probant, numero 9.
ibid.
Testes de mendacio conuicti, quid probent. n.10.
ibid.
Testes pauperes, an, & quale faciant indicium.
n.6. p.40¹
Testibus ab vna parte productis vii potest altera pars sine noua citatione, & quid dicendum de scripturis praesentatis, numero 9,
p.300
Testis unicus probat contra producentem, & pars aduersa eo vii potest, numero 10.
p.30¹
Testes inhabiles, & minus idonei probant matrimonium factum. n.14. p.258
Testes inhabiles quamvis admittantur: quando veritas aliter haberi non potest, tamen non sunt integræ fidei, nec faciunt indicium ad torturam contra reum, numero 21.
p.116
Testes infames in illis casibus in quibus admittuntur non probant eorum depositiones, nisi in tortura deponant. numero 22.
p.117
Testium depositiones pro matrimonij validitate.
n.4. p.256

Testes.

- Testes probantes quales, numero 18. pagin.49²

Textus.

- Textus in cap. ex tenore, qui filii sint legitimi, explicatur. n.23. p.187
Textus in cap. inhibitio, de clandestina desponsatione, explicatur. n.24. p.ibid.
Textus in l. testamentum 18. C. de testamentis, adducitur & explicatur, numero 25.
p.314
Textus in lib. 2. §. finali, digestis de donationibus, explicatur, & numero 27. numero 26.
ibid.
Textus in leg. Prelatam, Cod. de sententiis, &c. explicatur. n.17. p.417
Textus in l.2. ff. si pars hered. petatur, explicatur. n.18. p.417
Textus in l.1. C. de except. doli, explicatur. n.19.
p.418
Textus in leg. si quis libertatem 7. digestis, de pet. hereditatis explicatur, numero 13. pagin.416
Testamenti verba, quæ adducuntur ostendunt lineæ vocationem & qualcm, numero 48.
p.21.
Textus in cap. cum iamdudum, de præbend. & dignit. adducitur, & declaratur, num. 35.
p.239
Textus in l. seruus, qui meus erit 6. ff. de leg. 1. adducitur. n.45. p.93
Textus in l. unica §. si heres digestis, si tabula iesamenti extabunt adducitur, numero 12.
p.319
Textus in parag. ex eo autem, instit. quibus mod.

- testam. infirm. adducitur, & explicatur. n.19.
p.313
Textus in l. 1. parag. si heres, digestis si tabula, testament. nulla extabant, numero 20. ibidem.
Testes domestici qualiter admittantur ad matrimonium probandum, numero 17. pagin.258
Testes per fraudem vocati ad matrimonium probandum sufficiunt, numero 18. pagin.259
Testes examinati parte non citata probant matrimonium. n.19. ibid.
Testes contrarij, & varijs an fuerint in praesenti. n.20. ibid.
Textus in cap. quia il §. de Indicis explicatur, n.10. p.416
Textus in cap. Terrulas non extendit ad duos triginta. n.14. p.212
Textus in l. 1. Cod. quo quisque ordine conueniatur, lib. 11. explicatur, numero 26. pagin.139
Textus in leg. nulli, Cod. de indicis, explicatur. n.14. p.237
Textus in leg. Cotem ferræ, parag. Dominus, digestis de publicanis, explicatur, numero 8.
p.434
Textus in leg. 1. §. si signum, digestis de bon. possess. secundum tabulas, adducitur & explicatur, n.1.
p.314
Textus in l. nostram, Cod. de testamentis, adducitur, & explicatur. n.2. ibid.
Textus in parag. sed hoc praesenti, Auth. de sanctissimis Episcopis declaratur, numero 8. pagin.460
Textus in leg. si usuras 21. & leg. pignoribus 22. Cod. de usuris, adducuntur ad materiam n.6.
p.330
Textus in Auth. ex causa, C. de lib. prat. adducitur, & explicatur. n.32. p.497
Textus in cap. Terrulas procedit in locatione, n.6. p.210
Textus in cap. Terrulas tres requirit conditiones, n.7. p.210
Textus in cap. Terrulas qualiter practicatur, n.8. p.210
Textus ip cap. Terrulas non requirit causæ cognitionem. n.9. p.211
Textus in parag. cum igitur, Authent. de non eligendo secundo nubentes explicatur, num.34.
p.497
Textus in cap. Terrulas secundum aliquos respicit valorem centum aureorum, numero 11.
p.211
Textus in cap. Terrulas non excedit 20. solidos, n.12. p.211
Textus in leg. 5. Cod. de vestigalibus, explicatur, n.71. p.432
Textus in leg. ob res 20. digestis de pactis dotibus, qualiter explicatur, numero 14. pagin.304
Textus in leg. cum tabula digestis de bon. possess. secundum tabulas explicatur, numero 16. pagin.319
Textus in leg. consciuntur, digestis, de iure Codicillorum, explicatur, n.45. 336
Textus in cap. 1. de homicidio in 6. declaratur. n.7. p.110
Textus in Clement. 2. limitatur in Iure patronatus gentilitio: & utrum Iuspatronatus competit in capita,

Rerum & Verborum.

capita, si sit concessum pro omnibus, & singulis descendantibus de familia in præsentando.

n. 14. p. 5

Textus in l. item queritur, parag. qui implete, digestis locatis explicatur, numero 17. pagin. 47

Textus, in l. i. §. ex feudo, & l. si quis ita, ff. de hereditib. institut. & l. quoties, Cod. eodem adducuntur.

n. 15. p. 17

Textus in l. 3. §. si emancipatus, digestis de bonorum possess. contra tab. explicatur, numero 12. pagin. 388

Textus in l. quaris 28. ff. de partibus dotalibus explicatur.

n. 17. p. 305

Textus in l. quoties, Cod. de donat. que sub modo, explicatur,

n. 20. & 21. p. 477

Textus in cap. cum ad Monasterium, de statu Monachorum, qualiter intelligatur, numero 48. p. 270

Textus in l. Generaliter, Cod. de Institut. & substitut. quando procedat, numero 22. pagin. 496

Textus in l. Diuis 26. ff. de captiuis, adducuntur.

num. 6. p. 180

Textus in cap. 1. de feudo Guardie, in vñibus feudorum explicatur.

n. 5. p. 33

Textus in cap. si electio 26. de elect. in 6. declaratur.

n. 11. p. 292

Text. in l. sancimus, C. de testamentis, adducitur & explicatur,

n. 10. p. 311

Text. in l. sancimus, C. de testamentis, in casu nostro non est applicabilis, numero 11. p. 311.

Text. in l. si quis stipulatus 112. ff. de verb. explicatur,

n. 12. p. 312

Text. in l. scribit 38. §. item scribit, ff. de auro, & argento legato, adducitur, numero 13. ibid.

Text. in l. quoties valens, §. tantundem, ff. de heredit. institut. adducitur, numero 14. ibidem.

Textus in l. pluribus tabulis 4. ff. de his, que in testamento delentur, adducitur, numero 6. p. 311

Text. in l. 3. §. finali, ff. de adim. leg. adducitur, n. 7. p. 311

Textus in §. sine igitur, Auth. cum de appell. cognosc. explicatur.

n. 29. p. 497

Textus in cap. Nauiganti, de usuris, explicatur ad materiam à Fagnano, Baibosa, & aliis recentioribus Theologis, & Canonistis, num. 17. p. 331

Textus in l. fundum Titianum, cum duobus seqq. ff. de except. explicatur, numero 8. p. 237

Textus in cap. tuam, de ordin. cognit. adducitur in præsenti.

n. 9. p. 237

Textus in l. scripto, digestis unde liberi declaratur, numero 7. usque ad numerum 10. pagin. 374

Textus in cap. veniens 15. de sponsalibus, adducitur.

n. 16. p. 170

Textus in leg. ex his, Cod. quando dies legari cedat, adducitur in præsenti, numero 10. pagin. 409.

Textus in leg. ea, que §. §. cum verò, Cod. de tempor. in integr. restitution. declaratur, n. 14. p. 75

Textus in cap. Terrulas in quest. 12. non est correctus.

n. 3. p. 208

Jul. Caponi Discept. Forens. Tom. IV.

Textus in cap. cum Episcopius, de officio ordinarij in sexto explicatur, numero 10. pagin. 173

Textus in leg. cum illud 25. parag. hæres meus, & Textus, in leg. Firmio, digestis, quando dies legati cedat, explicatur, numero 16. p. 410.

Textus in leg. qui filiabus 17. de leg. t. concordatur cum textu leg. vnic. parag. sin autem, Cod. de caduc. tollend. numero 50. p. 220

Textus in leg. 4. Cod. de usuris, pignus admittit in mutuo cum interesse, numero 2. p. 329

Textus in leg. conficiuntur, digestis de Iure Codicillorum, adducitur, & explicatur. n. 27. p. 497

Textus in cap. 1. de homicidio, declaratur. n. 19. p. 112

Textus, in Clement. exiui, parag. si demum, digestis, de verb. signif. explicatur, num. 7. p. 123

Textus in leg. Generaliter, C. d. de Institut. & substitut. qualiter intelligatur, numero 6. p. 494

Textus in cap. Terrulas respicit valorem fundi & proprietatis non fructuum, numero 23. pagin. 212

Textus in cap. accepimus, de etate, & qualitate, adducitur, & explicatur, numero 5. p. 290

Textus in authent. hoc inter liberos Cod. de testamentis, adducitur & explicatur, num. 10. p. 318

Textus in leg. Atticiliensis 27. digestis de partibus dotal. explicatur, numero 12. pagina 304.

Textus in leg. Humanitatis, Cod. de impub. an procedat in mutuo, & falso, vel non, n. 8. p. 294

Textus in l. cum Pater, §. fidei, ff. de leg. 2. explicatur.

n. 8. p. 203

Thori.

Thori decisio in secunda parte in verbo antefati qualiter procedat.

n. 18. p. 443

Titularis.

Titularis an possit fructus dimittere ad cuiandas censuras, & retinere congruam. n. 47 p. 87

Titularis consensus in reseruatione pensionis non presumitur ad id, quod non est verisimile.

n. 43. p. 49.

Titulus.

Titulus ne liceat potentioribus in aetore, & reo procedit.

n. 98. p. 348

Tituli, de quibus supra plures habent limitaciones.

n. 14. p. 368

Titulus Cod. de litigiosis, & tit. ff. de alienatione, iudicij mutandi causa facta, in quo differant.

n. 11. p. 368

Titulus Cod. de his qui potentiorum nomine, & titulus, Cod. ne fisca, vel Republica, in quo differunt.

n. 12. ibid.

Titulus seu Rubrica inquisitionis non est atten-

denda.

Z z z 2

Index

denda, sed rei veritas in criminibus perpendi debet.
Titulus dignitatis an probet Ecclesiam esse Collegiatam.

Tonduti.

Tonduti auctoritas, cap. 30. de pensionibus retorquetur contra Aduersarium, numero 46. pag. 49

Tolerantia.

Tolerantia Pontificis quando inducat dispensationem. n. 36. p. 239
Tolerantia Pontificis consensum arguit. n. 37. p. 240
Tolerantia Superioris inducit dispensationem. n. 34. p. 279.

Tortura.

Tortura non datur deficiente corpore delicti. num. 3. p. 490

Traetta

Tracta pro uno loco concessa prodest pro alio
Confederato, non ita in tempore, numero 42. p. 438
Tracta concessa pro certo tempore, potest reuocari, & quando. n. 43. p. 438

Translatarius

Translatarius vtitur remediis transferentis, &
quare. n. 27. p. 91
Translatarius à quo dicatur habere pensionem à
Papa, an à transferente. n. 29. p. 91
Translatarius via executiva agit contra Titulariem
pro pensione. n. 51. p. 94

Translatio.

Translatio pensionis, & reseruatio eiusdem in
præsenti pro Eminentissimo Bonello, non est
noua pensio. n. 18. p. 47
Translatio Pensionis est odiosa, & quare, n. 35.
p. 92.
Translatio Pensionis non est tam odiosa, quam
eiusdem impositio. n. 36. ibid.
Translatio pensionis à Cardinalibus qualiter fa-
cienda ex Bulla sanctissimi Urbani VIII. n. 18.
p. 90
Translatio pensionis concessa, an sit noua pen-
sio, an protogatio primæ, numero 6. ibidem.
Translatio pensionis concessa conditionaliter
corruit in totum non adimplenta conditione,
n. 55. p. 95
Translatio pensionis, an sit antiquæ concessio,
ac extincio primæ, & nouæ concessio, n. 3.
p. 43

Trebellianica.

Trebellianica non detrahitur ex donatione inter
viuos. n. 42. p. 497
Trebellianica quando dicatur prohibita in testa-
mento. n. 40. ibid.

Trebellianicæ prohibitio non inducit aliam sub-
stitutionem. n. 88. p. 224

Tributa.

Tributa pro vsu, non dabuntur antiquitus, n. 18.
p. 421
Tributa, & vectigalia, à quibus explicitur, no-
uissimè adducitur. n. 5. p. 419
Tributa, & vectigalia super rebus pertinentibus
ad vsuum necessarium iusta sunt, numero 64.
p. 431

Tridentinum.

Tridentini solemnitas non destruit solemnitates
in contractibus minorum requisitas, num. 15.
p. 265
Tridentini sess. 24. de reform. matrim. c. 9. adduci-
tur, & ponderatur. n. 15. p. 170
Tridentini decretum sess. 43. cap. 6. per bullam
Sixti V. licet correctum, tamen per bullam
Clementis VIII. est renouatum, numero 29.
pag. 27
Trident. decretum sessione 25. cap. 9. explicatur,
n. 7. p. 155
Tridentini solemnitas diuersa est in maiore, vel
in minore contrahente, numero 17. pa-
gin. 265

Trina.

Trinæ denunciations non sunt de substantia
validi matrimonij, ita vt omissio illarum illud
vitiet. num. 4. p. 260

Tutor.

Tutoris authoritas si defecerit in contractu, si
postea eius ratificatio superueniat, an con-
tractus conualidetur, n. 14. p. 308

V

Validitas.

VAliditas matrimonij consistit in consensu
expresso verbis, vel signis coniugum,
tam ratione contractus, quam Sacramenti,
n. 1. p. 260
De ratione Sacramenti est, esse signum sensi-
bile. n. 2. ibid
Validitas matrimonij nequit dubitari stante
mutuo consensu. n. 3. ibid

Vendens.

Vendens aliquod ius, siue nomen debitoris te-
netur tantum, quod illud sit, non vero
quod debitor sit soluendo, numero 4. pa-
ge 69
Vendens iura incorporantia per constitutum
non potest conueniri actione exempto, &
ratio. num. 14. p. 70

Venditio.

Venditio nominis, vt sit valida debet esse
certi nominis non incerti, numero 16. Pa-
gin. 70

enit

Rerum & Verborum.

Vendor.

Vendor non tenetur tradere emptori instrumenta bonorum vendorum, numero 28.
pag. 72

Vendor per constitutum dicitur adimpleuisse ex parte sua, & ad aliud non tenetur, numero 12. pag. 70.

Vendor an possit cogi ad tradendam copiam instrumenti rei venditæ emptori, numero 17. ibid.

Verba.

Verba enuntiatiua in instrumento à partibus prolata probant inter contrahentes non contra tertium, n. 6. p. 69

Verba Capituli Artis Drocheriorum, numero 21. p. 135

Verba Bandi Excellentissimi Proregis, & Collateralis Consilij adducuntur, numero 3. pagina. 135

Verba in matrimonio sunt necessaria quoad Ecclesiam. n. 16. p. 258

Verba §. si quis mortis, & alia l. cum quartatur, l. nam parentibas, text. in §. fin. instit. de inoffic. testamento referuntur, numero 22. p. 447

Verba generalia, incerta, & æquiuoca non important manualem, & illicitam vindictam, n. 8. p. 97.

Verba Bullæ Gregorij XIV. incipientis, cum alias nonnulli Cibi cognitio, &c. ponderatur, n. 14. p. 111

Verba reuoco testamentum quia aliud voto facere sunt conditionalia, numero 6. page 317

Verba reuoco primum testamentum, quem effectum producant. n. 22. p. 314

Verba reuoco primarii testamentum, licet geminatè prolata nullum producunt effectum & quando. n. 23. ibid.

Verba enuntiatiua in instrumento prolata qualiter probent. n. 26. p. 72

Verbum (liberè) quid importet in dispositionibus. n. 5. p. 272

Verbis enunciatiuis instrumenti non est standardum, si principaliter contingat dubitari de eo, quod enunciatum; numero 8. pagina. 69

Vero simile:

Vero simile qualiter intelligatur, & sequendum sit. n. 26. p. 462

Vestes:

Vestes Sacerdotaes, & similia extrahi possunt sine pena. n. 14. p. 434

Vicarius.

Vicarius Generalis potest extrahere ab Ecclesia Regulari, Clericum non gaudentem, & quando, &c. n. 39. p. 177

Vicarius capitularis an expedit rescripta Apostolica. n. 22. ibid.

Victualia.

Victualium nomine, quid veniat? numero 15. p. 420

Victualia, cut ita dicta? numero 16. pagina. 420

Vita.

Vita, & status mutatio an præsumatur, n. 17. p. 492

Vinum.

Vinum vendere in Tabernis est de Regalibus; n. 7. p. 148

Vinum vendere minutim an liceat; numero 5. p. 147

Visitatio.

Visitationis attestatio an conferat quasi possessionem iuris præsentandi præcipue respectu pertinentiae. n. 6. p. 10

Visitationis tempore proceditur sine appellatione, n. 49. p. 128

Vitus.

Vitus & non repertus non punitur in Regno; n. 44. p. 177

Maxime attenta æquitate, numero 45. ibidem.

Vitium.

Vitium litiosi non inducitur ex motione litis iniustæ. num. 13. p. 368

Vltimus.

Vltimus status in præsentando quando attendatur. num. 3. p. 12

Vnio.

Vnio fit motu proprio. num. 4. p. 232

Voluntas.

Voluntas testatoris, vel donantis, si non potest directè, saltem indirectè saluari debet, n. 31. p. 267

Voluntas disponentis seruanda est, & qualiter, numero 11. pag. 388.

Votum.

Voto paupertatis non repugnat, Monachum possidere aliqua bona cum præsumpta licentia Superioris. num. 47. p. 270

Voto paupertatis non repugnat, Religiosum habere aliquod peculium, n. 49. p. 270

Vox.

Vox passiuæ quare sit concessa regulati, & an renuntiari possit, num. 6. p. 292

Vocis actiuæ, & passiuæ diuersa Iura sunt inter se. n. 4. p. 291

Index

Qui renuntiat voci actiua, priuetur voce passiua. Et quomodo id intelligatur, numero 8. pag. 292

da sunt, quæ alias concedenda non essent, numero 16. p. 108

Vſufructuarius.

Vſufructuarius an possit obligare vſumfructum, num. 28. p. 36
Vſufructuario prohibita alienatione, censetur constitutus proprietarius, numero 28. & 29. pag. 479

Vſuſructus.

Vſuſructus in persona hæredis est nouus, ac in persona transferentis, numero 21. pagin. 487
Vſuſructus an tranferatur cum qualitate hæreditaria. n. 29. p. 488
Vſuſructus hæredis non est ille primi concessionarij, sed nouus, numero 9. pagin. 33

Vtilitas.

Vtilitati communi, vt subueniatur conceden-

Vxor.

Vxor dicitur de domicilio viri, & in eius successione attenditur consuetudo loci domicilij viri, quamvis cum eius viro alibi litigare, n. 15. p. 342. & n. 34. p. 344

Vxor instituta in vſuſructu non dato alio hærede vniuersali dicitur hæres in totum, graduata tamen de restituendo, numero 14. pagin. 17

Vxor instituta in vſuſructu non dato alio hærede, an sit hæres in totum filii institutis post mortem matris. n. 16. p. 17

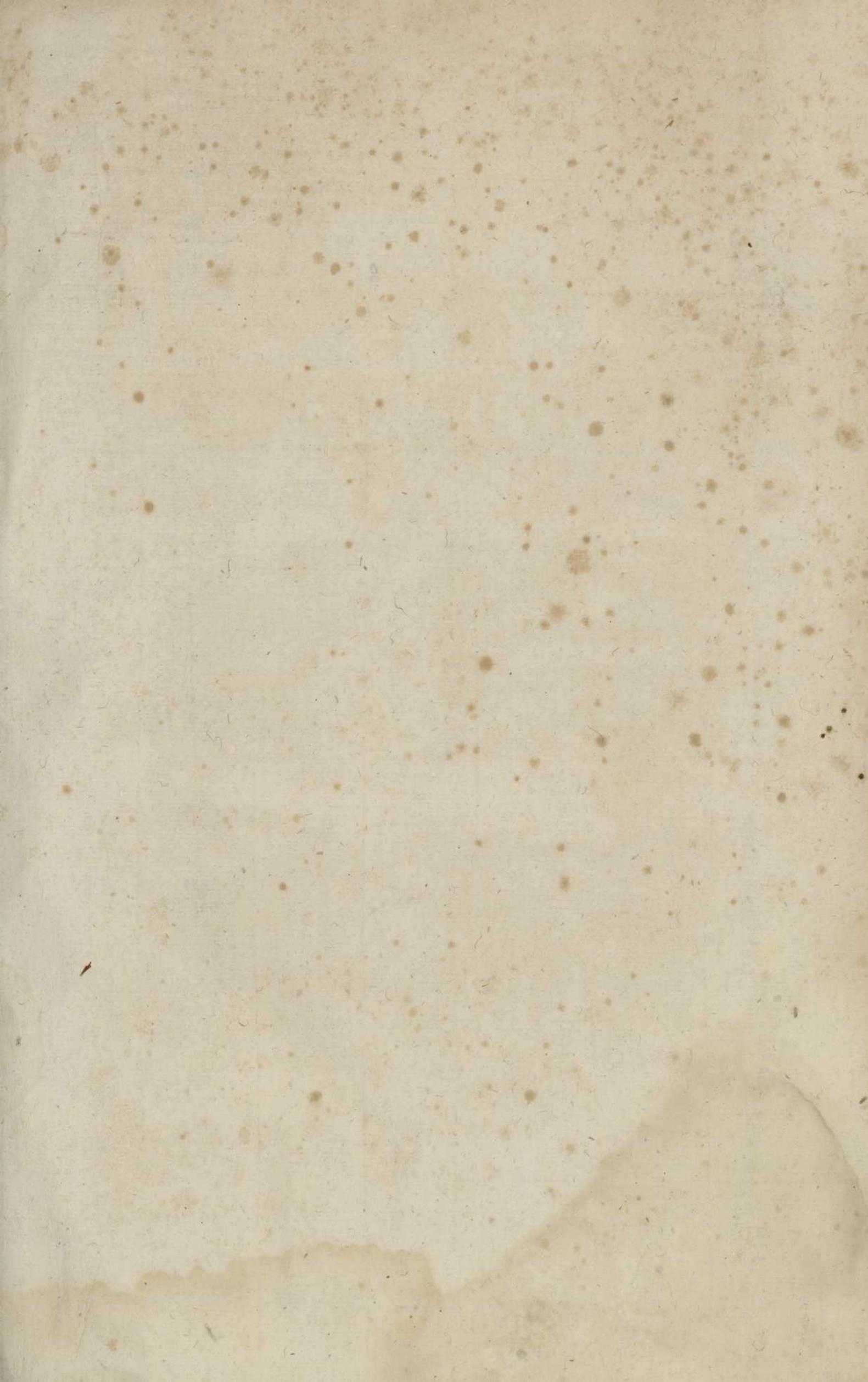
Vxor instituta à principio, si in execuzione sit dictum, vt sit vſuſructaria, an sit hæres in totum. n. 17. p. 18

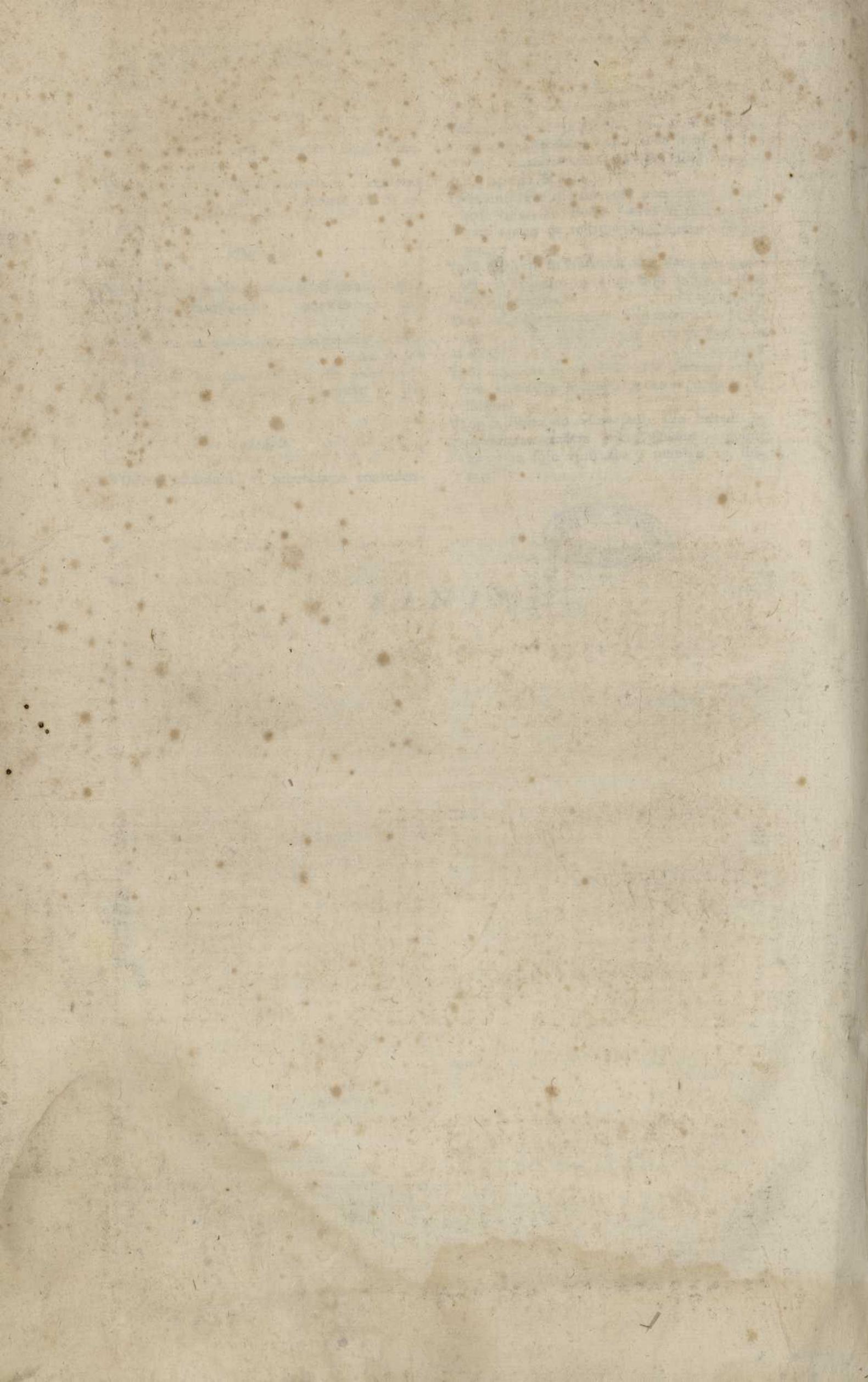
Vxor instituta in vſuſructu cum dictione taxativa tantum, an sit hæres in totum, numero 18. ibidem.

Vxor instituta in vſuſructu, alio hærede in proprietate eadem vxore viuente, dicitur hæres in solo vſuſructu, numero 19. ibidem.

FINIS.

tios legatis concordis Aesopis ad
ter ad roga. Regis gratia. Aesopis ad
tum & aliquem qui respondet.

76 **AESOPI.**
truit, ut distitur, ac in fructu
(cui rei nō magnā fidē achibe-
mas) vt pueros in spōris ipsi-
appētis yelando in altum vo-
larent, atq; ita obediētēs pue-
ris efficer. vi quoque q; illi vel-
lent, volarent siue in altum, si-
ue in terra ac oīnum praece-
vero heminal tempore, ac vere
aridente, tūm ad iter omnia
paris et al opus, & pueros, & ac
cepist, & aquilas decessit in

quod satagat sibi. Fabula quip-
pe & Homer, & Hesiodo, nec
no & Archiloche in Lycanen
curae fuit. Sed ab Aesop huma-
na omnia ad fabellas redacta
sunt, sermonē brutis non teme-
rē impetrato; nam & cupidita-
tem vici, & libidinem, &
datur, & fraudem. Atque hæc
ei leo quipiam agit, & vulpes,
& per louem equus: neccetu-
do muta. Ex quibus pueri dis-
cunt, quæ in vita gerantur. Ha-
bentur igitur in pretio fabulae
proper Aesopam. Accedunt
adianam doci huius, virtus
cum deuinctor, coronaque
oleagina coronature: hic, vt
puero, fabulam aliquam texit:
ram defixi id præferunt. Pi-
gore a fabularum curas re-
& opinione ad supefactionem
illorum dominum vñs. Sed Ne-
scens auditio & deit Aesopū:
losis circumuenus sum, in-
quit amici, quia latell exca
flio.

92 **AESOPI**
causa fabulam cōstitueris. An-
te fabulationē rex posīā, possi-
potiam vero, Ad fabulationēm
dices,

Fabula, q; formicarum, & Cica-
deum exemplo hortantur

Cicadæ clim æstate assiduis
canib; indulgebant, formi-
ca vero hymnis memores labo-
ribus, fructibusque colligendis
operam dabant. Verum cùm
hyems aduenierit, formice iis,
qui collegant, paſcebantur.
Cicadas autem delectatio illa,
& canendi voluptas indige-
rit, miterie que perduxit, vr
erunt omnes & tame confi-
cerentur. Sic iuvērus laborum
fugitans, male habet in sen-
tate.

Ex Philestati imaginibus fabulae.

Fabula se ad Aesopum sua in
cum benevolentia conferunt,
que

77 **AESOPI.**
vitrāgulis euolutis aureā ioue-
nerūt phialam quam etiā ac-
cepram omnibus in iubus offe-
derunt non tū paro tumultu.
Ligat Aesopus cognitio illo
que sedens in alto solio Aesopū
introduci iussisset. Cui me aſ-
similas (ingredienti inquit)
Aesope, & eos qui meū tunt
Erit. Te quidem, Soi verō:
qui verō tecūcūnt, matu-
ligerūt. Aesopus cognitio illo
in iubis, rogauit eos ut solueret.
Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-
tar. Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-

VITA.

VITA.

VITA.

VITA.

A.

vitrāgulis euolutis aureā ioue-
nerūt phialam quam etiā ac-
cepram omnibus in iubus offe-
derunt non tū paro tumultu.
Ligat Aesopus cognitio illo
que sedens in alto solio Aesopū
introduci iussisset. Cui me aſ-
similas (ingredienti inquit)
Aesope, & eos qui meū tunt
Erit. Te quidem, Soi verō:
qui verō tecūcūnt, matu-
ligerūt. Aesopus cognitio illo
in iubis, rogauit eos ut solueret.
Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-
tar. Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-

VITA.

VITA.

VITA.

VITA.

A.

84 **AESOPI**
vitragulis euolutis aureā ioue-
nerūt phialam quam etiā ac-
cepram omnibus in iubus offe-
derunt non tū paro tumultu.
Ligat Aesopus cognitio illo
que sedens in alto solio Aesopū
introduci iussisset. Cui me aſ-
similas (ingredienti inquit)
Aesope, & eos qui meū tunt
Erit. Te quidem, Soi verō:
qui verō tecūcūnt, matu-
ligerūt. Aesopus cognitio illo
in iubis, rogauit eos ut solueret.
Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-
tar. Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-

VITA.

VITA.

VITA.

VITA.

A.

85 **AESOPI**
vitragulis euolutis aureā ioue-
nerūt phialam quam etiā ac-
cepram omnibus in iubus offe-
derunt non tū paro tumultu.
Ligat Aesopus cognitio illo
que sedens in alto solio Aesopū
introduci iussisset. Cui me aſ-
similas (ingredienti inquit)
Aesope, & eos qui meū tunt
Erit. Te quidem, Soi verō:
qui verō tecūcūnt, matu-
ligerūt. Aesopus cognitio illo
in iubis, rogauit eos ut solueret.
Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-
tar. Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-

VITA.

VITA.

VITA.

VITA.

A.

86 **AESOPI**
vitragulis euolutis aureā ioue-
nerūt phialam quam etiā ac-
cepram omnibus in iubus offe-
derunt non tū paro tumultu.
Ligat Aesopus cognitio illo
que sedens in alto solio Aesopū
introduci iussisset. Cui me aſ-
similas (ingredienti inquit)
Aesope, & eos qui meū tunt
Erit. Te quidem, Soi verō:
qui verō tecūcūnt, matu-
ligerūt. Aesopus cognitio illo
in iubis, rogauit eos ut solueret.
Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-
tar. Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-

VITA.

VITA.

VITA.

VITA.

A.

87 **AESOPI**
vitragulis euolutis aureā ioue-
nerūt phialam quam etiā ac-
cepram omnibus in iubus offe-
derunt non tū paro tumultu.
Ligat Aesopus cognitio illo
que sedens in alto solio Aesopū
introduci iussisset. Cui me aſ-
similas (ingredienti inquit)
Aesope, & eos qui meū tunt
Erit. Te quidem, Soi verō:
qui verō tecūcūnt, matu-
ligerūt. Aesopus cognitio illo
in iubis, rogauit eos ut solueret.
Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-
tar. Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-

VITA.

VITA.

VITA.

VITA.

A.

88 **AESOPI**
vitragulis euolutis aureā ioue-
nerūt phialam quam etiā ac-
cepram omnibus in iubus offe-
derunt non tū paro tumultu.
Ligat Aesopus cognitio illo
que sedens in alto solio Aesopū
introduci iussisset. Cui me aſ-
similas (ingredienti inquit)
Aesope, & eos qui meū tunt
Erit. Te quidem, Soi verō:
qui verō tecūcūnt, matu-
ligerūt. Aesopus cognitio illo
in iubis, rogauit eos ut solueret.
Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-
tar. Hi autē non solum nō iol-
uerunt, sed ut sacilegium car-

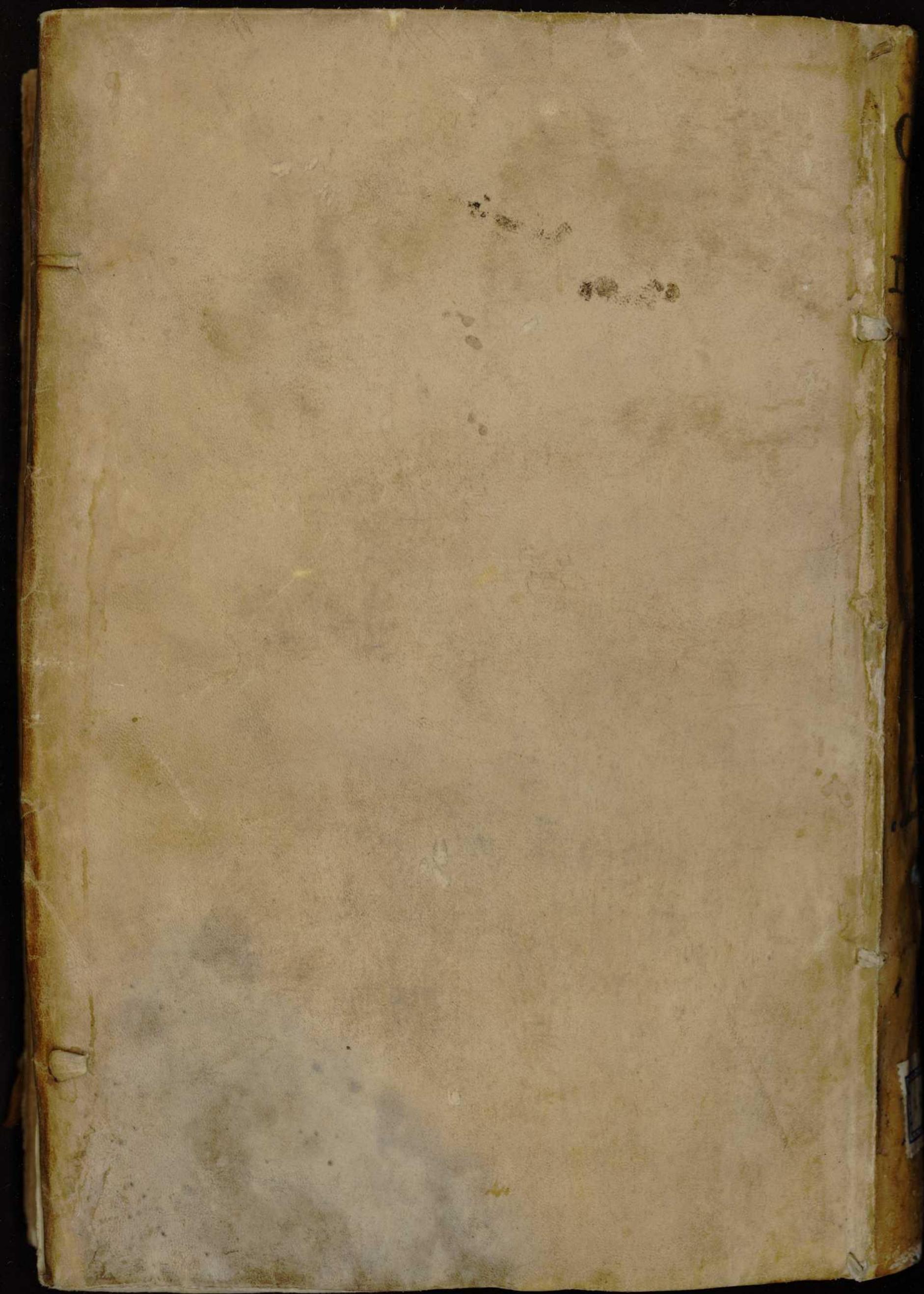
VITA.

VITA.

VITA.

VITA.

A.

CAPÓ
nico.
Difcep-
tationē

...LA...

A-0334

12

A-0334